This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com



WIDENER
HN RKNG /



Digitized by Google



HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

1.5
112 met-Sav

ԹՈՒՐԻԽԻ

ՆԱՐՕԼԻՈՆ

ՊՕՆԱՊԱՐԹԻ

ԱՒԼՅԻ ԻՎԱՆԻ

Digitized by Google

ԹՈՒՐԻԽ

ՆԵՐՕՒԼՅՈՆ

ՊՕՆԱՊԱՐԹԻ

ԻՄՐԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՀԱԼԻՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՎԷՊ ԻՆՔՆԱԻԱԺ ՄԵԾԱՀՈՒՐ ՎԷՊ ՄԻՒԹԷՊԵՐ

ՄԻՒԷԼԼԻՖԼԷՐ ԹԷՎԱՐԻԽԻՆՏԷՆ ՊԻԼ ԻՆԹԻԽԱՊ

ԼՒՍԱՆԸ ԹԻՒՐՔԻՏԷ ԹԷ'ԼԻՖ ԻՑԼԷՏԻ

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՍԷՐ—ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ ՊԱՀՐԻԷ ՎԷ ԱԶԱՑԸ ԽԱՐԻՃԻ

ԷՆՃԻՄԷՆԸ ՏԱՆԻՉ

ՆԻՒՅՈՐՔ

ԳՕՄԱՐԱՆԹԱՆԻՑ

ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ ՅՕՀԱՆՆԷՍԻՆ ԹԱՊԻՍԱՆԷՍԻՆՏԷ

— 1855 —

ԳԷՐՊԷՐԵԱՆ [redacted]ՈՒՆ
HARVARD UNIVERSITY
837 WASHINGTON ST

WID-LC
MidEast
PL
102
.O E
1818x
vol. E
pt. 1

ԻԼԻՈՆ

Իշ պո- լուրիւրե պոլէն վէ պիւ իճապ, Աբեպ, Փորիւ վէ Իլլինեյէ սայրե իպոբալ վէ եւֆալը փախի իսիխալ օլո-նոո-ը օլսո-ղո-նափան, հէր մահալըե պո-ն ըրըն ջերհ իո- ըեֆխիրինի սիլէի լուրիւրե ըե-ւերրիո-ր իլիպիրմեյերւ-ւ պիլենիլերի լուսրի վէ լու'ձիլըքն վեգայե-սինե, վէ պիլեյենիլերրին փախի սո-հո-լէլինե մի-ճիպ օլմագ իլի-ն ֆագալ իիլոսը լուրիւրե Իլլիֆալ ըներնիպի իո-ղէ ճի-մլե-սինե պիրրքն նո-խլուսոր պիր ը-ղալ բե-սլե-ի, վէ ղսրո-րի իո-լ վո-գո- պողը պասմա սհհվլե-ը ֆիհրիպիի փախի իւսվե օլո-նաճաղը ջմֆրքե-ն պեյան վէ իֆապե գբսլե-ը։

HARVARD UNIVERSITY
LIBRARY
OCT 3 1 1990

Digitized by Google

Վեշեն տէհրին սօնլարընտա, Ջրանաա ճիւմհուրիէթի, պիր ֆուբ-
թուեայը տէհչէթ ֆէրմա միասլի, ուֆուգու իխթիլալտէն զուհու-
րա կէլիպ, չիտտէթ իւ զարպը իլէ, պինէլէրճէ սէնէլէրտէն պէրիւ
աասը գավկիչ իւզէրինտէ միւէսսէս օլան աստարը մէվզուէի հիւքիւ-
մէթի, վէ թաճ իւ թախթ, վէ մէզհէպ, վէ նիզամաթը ճարիէյի
միւլկիէյի թէմէլլէրինտէն սարսըպ, թար իւ մար վէ բէրիշան իթ-
ահէյ, վէ պու բիւգիեարը չուրիւ իլէ, կիրուհի նաս տահի մանէնտը
տէրեա գապարըպ, ղազապը ինթիգամիէ քէօփիւրմիւշ ինսան տալ-
ղալարը, էօնլէրինէ կէլէն սէտտ իւ մուհանաաթը տէվկիրիպ, թաշ
մաղա պաշլատըղը հալտէ, Ա՛ֆ տէնիզ գայալարընտան, ալամէթը սէ-
մավիէ միասլի պիր զաթը ճէլալէթ սըֆթաթ ուֆուգու իգպալտէն
նակէհան բունուսմայը զուհուր օլուպ, վէ ճէննահը քէվքէպը
պախթ իւ հաշմէթի էվճը ալայէ գատտար վասլ օլուպ ճիհանըն չէշմը
արգաթընը իւզէրինէ տավկէթ պիրլէ, պիր էյամ հայիրէ սազը
չուրուրս ամմէ օլտուգտան, վէ բէսիմանտէ օլան իխթիլալը Ջրան-
ապա պիր աէմթը սարիհի թէվկճճիւհ պէյան իթտիքտէն սօղրա,
էվճը ալատէն սուգուրթ իլէ, ուֆուգու իտտպարտէն պահրը Ոգիա-
նուսուն պիր պաշգա գայաընտան ղուրուպ խուպ, բէրթէվկէն
տազը ասիւմանը իգպալ օլան աստարը շավգը չերէֆի, հէնիւզ նազարէ
կիւզարը թամաշայիեանը ճիհան օլարագ, կէլճէյք զէմանլէրէ գա-
ատր ալէվը չան իւ նամի վասլ օլաճագ տրը։

Նաթօլէն տուր, պու ալամէթը սէմավիէ։ Փէսէրլէրիմիզ պու
զաթը ճէլիլսըֆաթըն տէվրը էղրէպինտէ եաշայրպ, վուգուաթը միւ-
թէհայիրէլէրինի պիզզաթ կէօրմիւշ վէ իչթիմիչլէր տիր։

Գու բէրթէվ, պու ճէլալէթ, պիզէրէ իտտպար պուլուԹլարը, վէ
վագըթ մէսաֆէլէրի արասընտան կէչիպ կէլմիշ իսէ տէ, թաճիւպ
վէ հայրէթի աթաալարըմըզըն հիսս իթտիխինտէն նօգսան օլամազ։
Նաթտա կէօք եիւգիւնտէ տիզիլի պուճաա միւնէվվէր վէ մուազզամ
ճիամլերի տահի գուվվէի պասիրէի ինսանախէ, մէյէր քի ուզագտա
օլտուգլարընտան թէքմիլէն ֆհամէթ իտէպիլմիշտիր։ Վ է պու էճսամը
միւնիրէյի ֆէլէքիէյի տահի եէտը գուտրէթը սուպհանախէ գուպպէյի
ասիւմանէ թօզ կիպի սերփիշ իքէն, պունլարտան այրըլըպ ֆէվգ էլ
առէ պիր գույրուգլու երլտրզ զուհուրինտէ, չէշմը ճիհանէ հէտէֆ
օլուպ, ղազապ վէ լուԹֆու բահմանիէյէ պիր ալամէթը զահիրէ ատտ
օլունտուղու միսիլլու, տիւնեայը մանէվիտէ տահի պինս միլիոն նու-

Digitized by Google

ֆուստան միմիաձ օլան պիր զաթը ֆէխամէթ սըֆաթըն զուհուրի, էլպէթտե հիքմէթը իրատէթը իլահիէտէն օլմագ տէլալէթի իլէ, նազարը տըգաթը ամմէյէ շայեան վէ սէզավար օլմալը տըր։

Ղիւնքի էվայիլտե Ա՛ենապը բէրվէրտիկեարը ճիհան Թասալա հազրէթլէրի միւրատաթը իլահիէսինի, կէրէք պիզզաթ, վէ կէրէք տախի մէլայիքէի քէրամ վէ բէյդամպէրանը մուազզամ վասէթալէրի իլէ պիզէրե թէպլիղ վէ թէպշիր պույուրուլմուշ։ Ա՛նճագ չիմոիլէրտե վուգուաթը ճիհան, եանի, ճէնկ վէ ճէտտալ, սուլհ վէ ասայիշ, աթէշ վէ մէվթ, գըթլըգ վէ զէլզէլէ, պէրէքեաթ վէ ֆէրաղէթ, ճէպպար վէ ֆաթիհ, պուննար տըր Պարի Թասալանըն լուԹֆու ղազաըննը պիզէրե պէյան իտէն լիսանը Ա՛ագ, իմոի պէնի ինսանէ պու ութրար իպրէթ նիւմայը ահվալը ալէմտէն իխտարաթը սէմավիյէ մագամընտա իսթիֆատե իթմէք գատար էնֆէ վէ էլզէմ պիր չէյ ա՛ լամնազ։

Պու գասիլտէն օլարագ ասրըմըզտա մահզա Ա՛տաօլէոն տէվրի, վէգայիի աճայիպէ վէ հատխաթը ղայրը միւթատէի միւշթէմէլ օլաբագ զուհուրա կէլիպ, սըլթ իւ նամի տամանը ախր իւզէմանէ գատար վասլ օլաճագ պու տէվրը էզրէպին վուգուաթը միւթէհայիբէլէրի էլմինէյի միւթէնէվվիէտե գալէմ ալընարագ պինըլէրճէ պին Թարիխ քիթապլարը Թապ ու նէշը օլունտուղու հալտէ, պիզէրը հալա սէլէֆտէն խալէֆ բիվայէթլէ իսթիմա իտիւպ, վուգուաթը աճայիպէյի մեզքիւրե էքսէրիա Թէպէտտիւլ վէ Թէղայեուրու հիյէթլէ կիւշիմիզէ վասլ օլակէլմիշ տիր։ Պու Թարիխի հիքմէթնիւմատե վաճիպ իւլ իթինա վէ շայեանը սրգագաթ իքի ճիհէթ մէվճուտ տուր, պիրիսի վուգուաթը աճայիպէ վէ ղայրը միւթատե ճիհէթի, եանիյա ագլ, մէհարէթ, շէճաէթ վէ հիւնէր, պախէ իւ գատէրե Թէվաֆիւգ իթտիխի հալտէ հասըլ օլան սէմէրէի միւթէճաճիւպէ, պէօյիւք պէօյիւք ճէնկլէր, էմսալի նամէշհուտ ֆիթուհաթլար, ալայլար, զինէթլէր, կէօնակէօն Թէպէտտիւլաթ, պազը տէվլէթլէրին ինգըրազը, պազըլարընըն եէնիտէն զուհուրա կէլմէսի, էլ հասըլ պիր Թէք աոամընն պիւթիւն Ա՛ւրոբա խարիթասընը պիր օյուն Թահթասը կիպի փիշկեշընա ալըպ, վէ հիւքիւմտարան Թաճլարը իլէ սահթրանճ Թաշլարը մագամընտա օյնայըպ, պէյէնտիի շէքիլտե տիզիպ պօզտուղու, վէ պիւթիւն ֆասըլլարը գազանտըգտան սօղրա պիր զարտա քեաֆֆէի մամէլէքինի գայպ իթտիի, էլ հասըլ պիրի պիրինի միւԹագըպ իգպալ վէ իտպար, ֆիթուհաթ վէ մաղլուպիէթ, սէֆալէթ վէ սէրվէթ, ճէնկ վէ ասայիշ, սուրուր վէ մաԹէմ, ֆազիլէթ վէ գապահաթ արտ արտա պու պիրինճի ճիհէթլէ լուննուսայը զուհուր օլարագ, իզհանը ամմիի հայրէթէ տիւչար իտէր։

Լքինձի ճիհէթ, պու մէրթէպէ միւճէսէմ տէյիլ խէ տէ, Կա-
բօլէոն Թաւրիխինին ասլլ րուհու վէ շայեանը միւթալաա գլթասը
մահզա պու օլմագ կէրէք տիր, պախթ, իգպալ, վէ թէհտիֆէ
համլ օլան վուգուաթը աճայիպէնին, եա միւրաատաթը Կահիյէ,
վէ եա տախի մին էլ եէզէլ սուպուրթգարար օլան սէվէպ վէ էնէրին
պիրի պիրինէ մէրպուրթիէթի ահքեամընտան թէրէթթիւպ իթտիխի
միւճէրրէտ պուռնտա միւշահէտէ օլուռնուր, վէ վագաա հիչ պիր զե-
ման վէ հիչ պիր վագըթտա, սէպէպ վէ էսէր պէօյլէ պիրթէհէրլ
տիւլ պիր պիրի իրթիհալինտէ կէօրիւլմէյիպ, հիչ պիր տէվրտէ պէօյ-
լէ, ագլտան մուհասսէնաթ, վէ համագաթտան մահրուրաթ, չէճաէթ-
ատն զաֆէր վէ ֆիրթուհաթ, վէ նամէրտուլքտէն մաղրուպիէթ վէ հա-
զիմէթ, իրթիֆագտան գուվվէթ, վէ չիգագտէն զաաֆ վէ բէրիշա-
նիյէթ, նիզամտան մուվաֆֆագիէթ վէ ֆըրթրէթտէն մախլուքիէթ,
վէ էլ հասըլ քիւլլի իսաթա վէ գապիհաթտան պէրա վէ ճէֆա վէ
քիւլլի սէվապ իւ ֆազիլէթտէն սէֆա իւ սաատէթ հիչ պիր վագըթ
վէ հիչ պիր անտէ մանզարայը ճիհանտէ պու մէրթէպէ սիւրաթլէ
պիրի պիրինէ միւթագրպէն կիւզարան իտէրէք րուպի մէսքիւնի պու
քէճհիլէ մալամալը վէլլհ վէ հայրէթ իտէմիյէպ, Ամբէրաթոր, Կը-
րալ, Կրէնա, փափա, փիագոռա, Գոնաճ վէ Կհէտը նաա, ճիւմլէսինէ
պուճիպի իպրէթ վէ պատիի նասիհաթ օլաճագ վուգուաթը աստիտէ
վէ աճայիպէ պու գատար ազ վագըթտա վէ պէօյլէ աշքեար սիւ-
բէթտէ զուհուրա կէլլէմիշտիր։ Կ է մատամ քի հատիսաթը ճհ
հան, Կէնապը բէրվէրտիկեարը ալէմ Կտալա հազրէթլէրինին լու-
ֆու զազապըննը պիզլէրէ իֆսատ իտէր լիսանը Կագգ տըր տէտիք,
պունճա վուգուաթը զայրը միւթատէյէ ալէթ վէ միհվէր օլան պու
զաթը հայրէթինիւմա հանկը ուֆուգու հիքմէթը իլահիյէտէն Թու-
լու իթմիշ տիր ատապ։ Կ ըթֆ մուստուր, զազանպ մը տըր . . . ։

Կէյ վահ, Կտահրաման էօլմիւշ, վէ Թիւրպէսի գաբուլարը րու-
զու մահշէրէ գատար աչըլտմագ, վէ ինանտ չէրիաթընըն հիւքմիւ
տախի տարը պագայտա վատ օլտմայըպ, էօլէնլէրէ տիվանը Կագգ
հուզուրունտա հիւքմ օլուռնուր, էմմաթ հագգընտա թէչվիզի տուր
զէքր իթմէք ըչվա օլմայըպ նամ իւ էսէրլէրի մուպարէք տիր։ Կտաօ
լէռնտա խաթաճ մը վար. նէ հատճէթ, հավայի փաքի ատուտմանտէ օլան
էձատը ֆէլէքկիյէտէն, ճիհանէ շայշտա պախշը նուր օլան աֆիթապ
վէ գամը, վէ սէյեարէլէր տախի, սիահը լէքէտէն ատի տէյիլլէր տիր։

Ֆիր թէրտֆտան գահրամանը մէտհ իւ սէնա խոհնլէր, ագլ իւ
ֆազիլէթինի էֆլատէ չըգատրըպ, տիկէր թէրտֆտան զէմմ վէ ֆատլ
խոհնլէր տախի նօգտան իւ գապիհաթլտրընը Կզամ իտէրէք կիր-
տաը թէզլիլտթէ թէհնզիլ իտէրլէր։ Կնճագ ալէր ուտուտ էճիլլէ

Digitized by Google

զէվաթըն լեագէթ վէ էհլիէթլերի պապընտա, ախլաֆ վէ ագապըն
բէյ վէ հիւքմիւ կէնտիւ ահտ իւ զէմանլերի խալգընըն բէյ վէ հիւք-
միւնտէն զիատէ ալա վէ էֆզել օլակէլմիշտիր. պիզլեր մահզա հագ-
գանիէթէ տաիսի շահատէթ իտէրէք. Ալբօլէոն, ֆամիլեա վէ վէ-
թանընա զինէթ վէ շէրէֆ, ասքէրէ համիյէթլիւ պիր սէրասքէր,
ահալիյէ գուտրէթլիւ պիր իմբէրաթոր, միւլքէ գանունի; էհլը իր-
ֆան վէ սէնաաթէ համի վէ միւյեին, զայիֆ վէ նաթիւվանլէրէ
միւզահա բէնահ, վէ ալել ամմէ գապիհաթա ճէզա վէ ֆաղիլէթէ
վիւքեաֆաթ բիրի օլտու տէյէպիլիրիզ: Պու գաւտար սըֆաթը
մէմտուհ է, պիր զաթը, նատիր իւլ էմաալ, վէ ֆայիգիւլ ագրան
իմմէյէ քիֆայէթ իմմէզ մի: Տինէյելիմ քէնտի հագգընտա քէնտի
շահատէթինի:

"Իմլերէթ կիրտապընը գաբայըպ, հէյուլայը թէշաիւշ իւ իխ-
թիլալը թէնգիհ խալէտիմ, ճիւմհուրիյէթի թաթհիր իտիւպ, միլլէթ-
լերին գաւտրինի թէրֆիֆ իմտիմ, վէ գրալլաթա գուվվէթ վէրտիմ:
Հէր պիր խալահաթա թէշվիգաթը տիրիղ իմմէյիպ, հէր պիր ֆա-
զիլէթ վէ լիագաաթէ միւքեաֆաթ կէօսթէրէրէք չան վէ շէրէֆ
տայրէսինի թաալի խալէտիմ: . . .

"Պանա ազվ օլունան գապիհաթլարտան հանգիսը տրը, թէպ-
րիյէյի զիմմէթ գապու իմմէյէն: Ալէքթիմ ֆէնամըլըտը տէյէճէք-
լեր, հիւքիւմէթիմին հէնգեամընտա վագի օլան իհտասաաթը խայրիյէ
պունա քիֆայէթ իտէճէք մերհէպէտ ճէվապ վէրէպիլիր: Ալէպ
պէր մըլըտը տէյէճէքլեր, պուլունտուղում տէվլտէ հիւքիւմէթը
միւսթագիլէտէն պաշգա գուվվէթ ճարի օլամայաճաղը միւսպէթ
տիր: Վերպէսթիէթէ մանի մի օլտում տէյէճէքլեր, սֆահէթ,
ֆըթրէթ, վէ թէսէյեիւպ սերպէսթիյէթ գաբուտու էշիկինտէ տայէ-
մա հազըր ըտրլար: Իֆրաթ մերհէպէտե ճէնգեավէր միյիտիմ տէյէ-
ճէքլեր, սէպէպիէթի տայիմա խարիճտէն կէլտիյի միւտէլլէլտիր:
Ալինանկիրլիք մի իմէյտիմ տէյէճէքլեր, պու թարիգէ տախի վու-
գուաթ սէլի, վէ տիւշմէնլերիմին հարէքէթի պէնի սիւրիւյիւպ կէօ-
թիւմքտե օլտուլար: Ալինայէթ հըրսը չան իւ շէրէֆիմտէ մի
չիքեայէթ իտէճէքլեր, մհ, պու մեյլան, պու թասպիհաթ, պուլուն-
տու պէնտե վէ զիատէսի իլէ պուլունտու, անճագ էն ալա վէ էն
բէսէնտ օլաճագ մերհէպէտե, վէսէլա գուվվէթ հիւքիւմէ-
թինէ ագլ հիւքիւմէթինի ղալէպէ իմտիրմէք, ինսանա լուֆթու-
իլահի օլան գուվվէի մէտրիքէնին թէմամիյլէ վէ սերպէսթճէ իճրա-
սը, պու իսի հըրսը չան իւ շէրէֆիմ, իհթիմալտըր պու հըրսըն
տահա զիատե օլմամասընա կիւն օլուպ թէէսսիւֆ իտիլէճէք տիր:

Իշ պու քիթապըն անընքտա, ՆԱՒՕԼԷՈՆ, նամը նապի ճէվիպ

ալքընտա , միւէլլիֆին իսմի հագիրինի էրպասը տլզգամթ կէօրիւպ վէ ֆէհմ խոիւպ , իչլթէ հատտ իւ պէզահսինի թէճամլուզ իթմիշ պիր շախսը պի ֆիթռուր տէյէրէք , մուհագգագէն սիզլէրուէն չնքեա յէթ վէ տիվանը նագտ թէմեիզէ սիզլէրի տավէթ իթմէյէ աչլա հվէթլէրի տէ օլաճագ տըր ։

Ա՛ագաա քիթապէթին պալայը չէրէֆէսինտէ օլան պէօյլէ պիր թարիխի ձէլիլէ էլ ուզաթմագ սիզլէր կիսի ճահիլ իւ նատանէ քիւլ թէօհմէթ վէ այնը համագաթ կիսի տիր , հաթտա , գապլէլ սէ տայէ գուվվէի նագտիյէի մէտրիքէմիզն պիր էյիճէ վէզն իլէ ազ թէէննի վէ թէրէստիւտ տախի ըզհար օլուննատը ։ Ա՛աքին հիյնի սէպավէթիմիզտէն տէրուննու խալիսանէմիզտէ մէրքիւզ օլան , հուպպու միլլէթ հէր իհթիրազէ ղալիպ կէլէրէք , տախիլի տայրէսինտէ միֆթէխիր , վէ իսմի իլէ միւշէրրէֆ օլտուղում Ա՛ինլէթիմէ վաճիպ պէյի զիմմէթը մէֆխէրէթիմ օլան չիւքրանիյէթի էտա իթմէք իւզրէ , ճիւզէի պիր խըզմէթինտէ պուլունմագ նիյէթը խայրիյէ իթիզարը իլէ , միւթէճասիր օլունապիլմիշ տիր ։ Ա՛մոի միւրատ վէ մագսէտիմիզ , նէ պիր քիթապ թէ՛լիֆ խոէրէք վուգուֆ վէ մալիւմաթ տաճագ , վէ նէ տէ իսմիմիզէ պիր շէօհրէթ տավէթ իթմէք օլուպ , իլլա փէտրլէրիմիզին պիզզաթ կէօրիւպ վէ իչլթիպ միւթէհայիր օլտուգուրը , շուպհէսէն տէվլինին վուգուաթը ճայիպէ վէ ղայրը միւթաալլէրինի , Ա՛ըոբանըն էն մէշհուր վէ միւթէպէր հէմասըը միւէլլիֆլէրի քիթապլարընտան միւթալիաա իսէրէք , պիր մէճլիսի սէօհպէթտէ , էհլը հավվէսէ կիւյա չիֆահէն նագլ իւ հիքեայէ իսէր մագամընտա պիր թէ՛լիֆի մէյտանա չըգարմագտան իպարէթ տիր ։

Պիզտէն սօղրա կէլէն էհլը վուգուֆ վէ մալիւմաթ , շիւպհէսիզ չայեանը բէսէնտ վէ իսթիհսանը սմմէ օլաճագ նիչէ նիչէ թէվարիխ քիթապլարը գալէմէ ալարագ , միլլէթէ խըզմէթը ճէլիլէ իսլրազընտա մուվաֆֆագ օլաճագտըրլար . սիզլէր շիմալտէն պուննլարա վաճիպէյի թէշէքքիւրիւ էյճա իտիւպ , թէ՛լիֆաթըմզը գրաաթէ բաղլէթ պույուրանլարտան տախի , նիյէթը խալիսանէմիզէ բահմէն գուսուր վէ իաթաեամըզա չէշմը միւսամհէ իլէ նազար , վէ աֆվը բահիմանէ էրինէ մազհար պույուրմալէրի խաստէթէն նիսագ վէ բիճա օլունուր ։

Իհթամը քէլամըմըզտա պիր պաշգա իհթիրազ տա խաթըրա կէ՛ըր . հէր նէ սիւրէթտէ իսէ տէ , պէօյլէ պիր թէվարիխ թէ՛լիֆինէ լհանը մատէրզատըմըզ օլան իպարէի Ա՛ըմէնիան միւրաճճահ տէյիլ՝ մխիտ տէյէնլէր տէ պուլունաճագ տըր ։ Պունլարա ահիզանէ ճէվապ պէմըզ , Ա՛ըմէնի վէ Ֆ՛իլլահ , հէր հանկը լհանտէ օլուր իսէ օլսուն , պէօյլէ պիր թարիխին միւթալիասը իլէ քէսպլը իսթիֆատէ իթմէք , պու ևքի լհանտան պիրինին լայըգը իլէ թահսիլինէ միւհթաճ պիր

Digitized by Google

քէյֆիէթ տիր ։ Հաթտա Աիլէթիմիզտէ Երմէնի գրաբար լիսանընա աշնա օլանլարըն ատէտի ղայէթ մահտուտ օլուպ ալֆապէար լիսանը տախի հէնիւզ պիր գանուն վէ գայիտէի ումումիյէ թահթընտա օլ մատրաընտան պու լիսանտէ քիթապ Թէլիֆ իմէք հէր սահըրտա գրաբարան լուղէթձէ միւրաճաաթ իմէյէ միւհթաճ օլտուղունտան պէյլէ ալֆապէար լիսանընտա եազըլան Թէլիֆանը տա աղնամագ եինէ գրաբար լիսանը Թահսիլի Թէքէլլիւֆիւնէ միւհթաճ օլաճաղը շէյլէ տուրտուն, պու իքի լիսանտէ տախի մէաանի մէսպուգէ վէ մագպուլէլէրի ճիհէթիյլէ պիղէրէ բէհնուա օլան Էնէտիկ Ախէ Թարեանլարը Թարիգաթը միւհթէրէմէսի բահիսլէրի լիսանը լէթաֆէթրէտանը Երմէնիանտէ պիր Ռաբօլէոն Թարիխի գալէմէ ալարագ էլան Թախթընէչինի իգպալ օլան Հաշմէթլիւ Մուտրէթլիւ Միրանսա Ամբէրաթորու իւչիւնճիւ ՆԱՔՕԼԷՕՆ ճէնապլէրինէ Թագտիմ իտիւպ, Ռարիտէ տէվլէթ Թապախանէսինտէ միւզէյէն սիւրէթտէ պատմա օլունտուղու մէսմուիմիզ օլտուղունտան, պունտան պէյլէ լիսանը Երմէնիանտէ Ռաբօլէոն Թարիխի գալէմէ ալմագ քէնտի հագգընըզ տա ապէսէ իշղալ ատտ օլունտուգտան մաատտա, Թէշէպպիւս օլունաա տախի, էյլէ զէվաթը մէարիֆ սըֆաթըն գալէմի մահտուլու իլէ հիչ պիր վէճհիլէ գլյատա կէլմիյէճէի շիւպհէտէն միւսթաղնի տիր, վէ իքինճիսի միլլէթը Երմէնիանտէ, լիսանը Թիւրքիյէ օլտուգճա վաղըֆ օլուպ իպարէի Երմէնիանէ աշնա օլմայանլար, լիսանը Երմէնիանէ վագըֆ օլարագ իպարէի Թիւրքիյէյէ աշնա օլմայանլարտան զիատէ օլտուգլարընտան էքսէրիէնթին խաթընա բիայէթէն պու Թէլիֆիմիզտէ տախի լիսանը Թիւրքի պիլ իճապ Թէրճիհ օլունմուշտուր ։

Իչթէ պու տուր ճիւզիւճէ պիր ճահտ իւ ղայրէթ մահտուլ վէ սէվէրէսի օլարագ, Համիի Ալաշանըմ օլան Աիլէթիմէ, աճիզանէ Թագտիմ ճէսարէթ իյլէտիկիմ պէրկիւզար ։ Նիչէ նիչէ սըֆաթը մէրղուպէ իլէ մուԹիասըֆ օլան, հէր տէմ ալի ճէնապ, հէր ան մէգաա տիր չինաս, տայիմա հիւնէրըէրվէր վէ էգգատիմ մուարըֆ նէվազ պիր Աիլէթը մէմտուհ, ուղրունա տէրմանտէ օլան պիր հագիր միւէլլիֆ եատիկեարընը, աատմը գապուլ իլէ, հիչ մահղուն իտիր վի. . . ։

Ցաբօլեան Լարիւթ, վերգայիւ ալէմ, վը հապիսարը ղայրը մի-ղիապէյի մի-ղընե-միլ վ-գո-ար փերբասը կիպի օղ-պ, պասարը պասիրերիլե փախի, պիր նիկահափ փայրեի վասիհինին ըլասավը-րո- էմրը ղայրի մի-մդին օղաո-ղո-նափան, պիլ ճի-մըլը փերե- վը արապէյի ճեփմե խի-բաերեմ խարիւնե վասերնասը իլե ժեշֆ վը Ռաահե օղ-նափո-ղը- մխիլլե-, պո- Լարիւթ ճիհանեի-մանըն փախի պիր փայրեի մահափա-ը փեփ միհեժեարի պիր Լասավրի ասղերի, գապլ եվ պեփայե ղը- վը-ճհիլե ըհամ վը նագը օղ-նո-ր։

Լ՚ՀԱԼԻՑԻ Ֆրանսա Լ՚մբերթարու ՆԱՐՕԼԵՈՆ ՊՕՆԱԲԱՐԹԷ, Թարիխի Լոսրնը 1769 ակէսի, մահը ազաթեռուն 15 ինուե Գօրսիգա ատասըրդն Ա՚յաչչիօ չէհրինուե տիւնեայէ կէլլով, 1821 մահը մայիսին պէչինուե, էլլի էքի եաչընտա օլարագ Սէնթ — Էլէնա ատասրնտա վէֆաթ ԼՁՁ։

Նաբօլէան, Գօրսիգա ատասը քիչիղատէլէրինուեն Գարլօ Պօնապարթէնին վը զէվճէսի Լէթէ ֆա Լատրինինեն էքինէի եվլատը օլաւպ պէօյիք վը միւմէպէր, ֆագաթ Ֆուգարա պիր Ֆա-փէտատն նէչտի ԼՁՄԼ ատր։

1779 ատ գօնթ Մարպէօնեան հիմայէթի իլե Ֆրանսատա Պրիեն մէկմէպինեկ ատա խաւլ խոհա-ձ վը օրատան տախի 1784 սէնէպինտե, Բարիս հարպիյէ մէկմէպինեկ նագլ օլուհաւպ, 1785 տե պիր Թօփճու պէօլեկիւնէ միւլաղիմի ատնի նատպ գըլընարագ մէկմէպը մէզղատրեն խոհաւրուճ եղէտ։ 1790, վը 1792 տէ, էքի տէֆտա վէԹատը օլան Գօրսիգա ատասընտա աղիմէթ խոհաւպ, օլ հնտատ ինկիլիզ Թէյատիտար օլան ճէնէրալ Բաօլի մայիֆէթի իլե, ատն տէֆտասընտա Գօրսիգատան նէֆի օլաւնտու. վը խայլըճա վագրի վաղիսոսի վը գըղգատտաշչարը իլե քէմալը զարուրէթ. է Մարթիկա պէլեռսինտե արամ վը իգամէթ իչէտի։ Գիհայէթինտե Թօփճու ալայընտա տախիլ ըշրագ, գրալ Թէրատիտարը օլան Մարսիլիալըլար իւղէրինե աՁէշ իԹտիֆի իչինե 1793 տե եհուզ պրը Թագսինի Թահսիլ իչէտի։ Օ սէնե, Թուլօն մուհասէրէսինտե Թօփճու պին պաշընը օ-լաւպ, պու մէմլէքէթին Ինկիլիզլէրտեն ալընմասընա փէք պէօյիք պիր մուավենէթի օլաուղունտա, քէնահինե Լիվա Ձէնէրալը փայէսի վերիլիպ, 1794 տե, Իթալիա օրտուստա Թօփճուլար ըշնա պաշ գօմանտան նատպ օլաւնտու։

Լաքին Գօնվանտիսօն մէՁիսի ազալարընտան, Ռիգօր Թէյատիբնտան իսիքի պիր մէմուրիէԹլե ԱՁնավա Թէրատիբնա կէօնտէրիլմիշ օլտուղունտան, հագգընտա շիւպհե վագի օլտու, վը Բայրաք՝ ՁէՂղ վը Թէվգիֆ օլաւնտուպ, պատէհու լուսխասի վէրիլտի խէ տե սիլքի ատքէրիտէն իԹրատ գընտպ, ատ-ֆիԹէրատէն գայրը Թէրգիյն օլտու։

Օլ հանատէ մատշ վը կէշինճէհի օլմասրգընտան, մէմալիքի Օսմանիկէյէ կէշիպ Թօփ Թալիֆինե պիր նիզամ վէրմէք միւրատրնատա իքէն, միւ սիս Բօնափէգուլան քէնտիսինի շուրայը ատքէրեհէ տատիկ իչէտի։ 1795 վանատմիւս 13 տե եանի Թըշրինի էվվէլ 5 ինուե, ահալիին Բարիս գօնվանտան մէՁիսի հիւքիմէթի ալէհինե գարշը զըրպա գալգմըշ օլտուղունտան, պօնապարթ Թէնէն իգպալը ատքէսի պու կիւնտէն պատչամըշ օլտու։

Պօնապարթի Բարիս ատքէրի գօմանտանը պարուսա մարիֆէթիլե իքինճի գօմանտան Ինթիհատ օլտնտպ, եէվմը մէգքեատե Սէն Րօշ քիլիսասը փիշկեսհրնտա զօրպալարը Թօփ իլե գըրըպ ոհալհեն պին էքի եիւղ նուֆուս Թէյլէֆ վը հիւքիմէթի իզգա իչէտի, վը միւքեաֆէթ գընճգ իւղէթ քէնահինե Ֆէրիդ Ձէնէրալը բիւմպէսի վէրիլտի։ ԷրԹէսի սէնթ ՁէնէրալՁ վ-ի գօնի Գօնտրինճատէն տուլ գալան ժօզէֆինի իլե էվլէնիպ, Իթալիա օրտուստնա պաշ գօմանդասան վը սէրատքէր նատպ օլաւնտու։ Իթալիա օրտուստա տիւշմանտան ազօղուլմաշ վը էՁիրիչան, ոգՁէ վը լէվագիմաթը Ձօգասն էքէն, պիր սէնե զարՔընտա գարշըսընա չէգասի վը պէհէրի քէնահինէն գուվվէԹլե օլան պէշ օրտու տիւշմէն ատքէրինի վուրտուղ միհնհգիմ վը միւզմհիլ իչէտի, պիրինՁիսի Պարտէնիա օրտուստա քի Մօնտօվիտե պօզուլտտա, տիկկը տէօրտիւ Աստիրիա օրտուլտը, Նասի, մատքշալ Գ՚օլիէօ գօմանտասրնտա օլան, Գայիրօ, ՄոնԹէնօմԹէ, Միլէզիմո, Տէկո, վը Լօտի քէօփրիւսիւնտե, վը մարթշալ Վ իւրմանը գօմանտասրնտա օլան, Գասաթի ֆոնտե, Թովիրտաօ, վը պատասնատա, վը մարթշալ Ալվինչի գօմանտասրնտա օլան, Աւրգօլի, Րիվօֆ, վը ՄոնԹօվատա (քի վ իւրմանէրին էվլինտէն ալընտը), վը նիհայէթ Բրինչիպէ Գարլօ գօմանտասրնտա օլան օրտուս քի, Ալէմանետա վը վ իչինա եօլտրընտա պօզուլտպ Լէօպոլտ գատար գօվնտասրնտը։

Digitized by Google

Սարահենիա գրալը, փափա. վե Բարիա. Մոռէնա, վե Թոսգանոա տուգալարը, նիսաղ վե մին նէրքե միւսալէհ ահանամէլէրի իմղալամայա մէնգուր օլտուլար։ Աւսրիա իմբէրատորտա տա խի օլ վէհհիլե միւսալէհէհ Թալիպ օլտուա, վե Լէօպէն միւքալէմեհինէն սօղրա, Գամբօ – Ֆօրմիո ահանամէսի իլե, պօնապարթէնին էնսայը բահատ սահիպ օլտուղա վէնետիկ մէմլէքինե պէտել Ֆիլէմենկամ օլան Աւսրիա մէմալէքինի. վե ՐՆօ նէհրին ասլ Թէրապիտա օլան էյալէթը, վե պրէնիա Լմօպարտոյայ իմբէրատորտա միւշարալէհ Ֆրանսայա Թէրք իմմէհ մէհպուր օլտու։ 1797 տե պու Լօմպարտոյա էյալէթինան վե այլըբէտէն Շիլալէքին ճիւմհուրա Թէշքիլ գէլէնտը։

Պու վէհհիլե միւԹէհայիր օլաճագ մէրԹէպէտե զուհուրա կէլէն ֆիՀուհաթը, ահալիի Ֆըրանսանըն պու կէնճ ճէնկթալէ օլան Թէվէճճիհ, վե չան իւ չէյլիֆ օլան մէլլէնը վե այլըը հիւքիւմէթ հավէսի իլե օլան պապը մուսամէլաթընան նաշի, օ վագԹըն ճիւմհուր հիւքիւմէթինե պուգուլանան միւտիրլեր, պօնապարթէ հագգընտա վէսվեսէյէ կիրիֆԹար օլտու, Ֆրանսանտան ուզադա աՀմայա չալըշընըլար։ Վե իսպիտա, քէնտիսինի պահրէն Ինկիլիզերայա կէօնաԹրիլճէք ապաքեր սէրտար նասայ իսիւպ, պատէհոս քէնտի Թալէպի իւզրե Մըսըր սէֆերինե սէրտաքեր Թայինին օլտընտու։

Պօնապարթէնին Մըսըրը ալմագտան միւրատը, օրայը ֆէԹհ իմտիյազըն սօղրա օ Թէրաֆտան էմին օլտուպ վե Ֆրանսատան խայլը նուֆուս նագլ իտիրէք, օրատան էհինտատնա կէչիպ Ինկիլիզ իւզերինե հիւճճամ իմմէք իչիւն այտաղնա պիր էէր իմմէք իտի։ 1798 տե Թուլօնատան Մըսըրա ավրմէթ իտիպ, եօլտա մուարէֆէի տապտգա տէլտէրէթի իլե Մալթա կիպի մէԹին վե ալընմազ պիր գալէպի հարպ իմմէդերէք զապթ իյլէտի։ Պատէհոս մէմալիքի Մըսըրլըխէդ չըգըպ, Իակէհտրիեյի ալտը, վե Քէօլէմէն պէյլերինտէն Մուրատ պէյին օրտուտատնա Անլտաճլար (բիրա միտ) բիշկեահընտատ Թար իւ մար իտիպ Մէտինէյի Մըսըրը (Էլ գահիրէ) զապթ էդէտի։ Վէ Ինկիլիզ ամիրալը Նէլսըն Ապահոգրատա Ֆրանսըզ տօնանմատընը եագտըղը էնտատ քէնտիսի, վե գայմագամլարը օլան Տըզէ, վե Գէնգէր ճէնէրալլար մուխթէմիլ էյալէԹը Մըսըրլըխէդ քեամիլէն զապթ իյլէտի. պատէհոս պու մէմալիքին ումմուրտ միւլքիյէ սինե նիզամ վերիպ, Մըսըրատա պիր ՏարիէՀնատն իհտատս իյլէտի քի ազալարը Մըսըրըն Թէվարիխ վե ահվալը աբհիգեսի իւզերինե բէք չօգ մալիւմաթ հասըլ իմտիլեր։

Անճագ Ագ տէնիզ, Ինկիլիզ տօնանմատընտան խայլ օլամատըղընտան, քէնտիսինէ Ֆրանսատան եատատմ կէլէ մէյէրէգ մուխաբարատտան սաիմ օլամատը, պու ճիւմլէ Պերէչչամը տապտ զապթ վե Մըսըրատա իւավէ իմմէգ միւտատ իտիպ, 1799 տտ, Էլ Արիշ, կազա, վե Եահֆայը զապթ հա լէտի, վե պէյհուտտ եէյտե Ալք քէտայը մուհասէրե իտիպ, ապաքերի տէ վե վէպատատան գըրըլմագտատ օլտուղունտան պապթ իտէմետի։ Ապահոգրատա աէօնտոհգտատ օրատտա մահհալ օլտուղուղ զաֆեր տապտ պիր չէյհ միւֆթտ օլամատը, պատէհոս օրտուլյու ՃենԷրալ Գէնէպէրէ պէրտագըզ Ֆրանսայա ավաէթ իյլէտի, վե միւՃիզ նէվինտէն օլարագ էնսայը բահատ, Ինկիլիզ գուբատանլարընըն էլճե աէն գուբՊուլյա, գուբատանճինա տապտ պէգըէմէյէրէգ 1799 ուն ատնզարընտատ գաֆիլտէն Բարիէ աէ մուվասէլէթ իյլէտի։

Պու էնտատ հիւքիւմէթը ՃիւմհուրիյէԹ միւտիրլէրի իմթապար վե նուֆուզատան տիւՀիւշ, վե Ֆրանսա ահալիսի Թէրաճ Թէրաճ օլտուպ պիր միգֆէտիր ըէիմլէրի եօզուտտու։

Պօնապարթէ էն գուվվէԹլիս Թէրաճա միհվեր կիպի օլտուպ, պիրատէրի Լ իւտիյէն, վե Ահէ եէս, վե ՃենԷրալ Լըգլէրդ նատան պէվատըն մուտապինէթի իլե միւտիրատն հիւքիւմէթինի, 18 Պրիւմէր նատի իլե մէշհուր օլան, 1799 Թըշրիյինի տանինն 9 ինՃի կիւնիւ ֆէպա իտիպ, քէնտիսի օն սէնե իչլուն Ֆրանսայա պաշ Գօնսուլ (հագիմ) օլտու, Գատնապատէրա, վե Լըպրէտե, քէզպալիք գօնսիւլ փայէտի իլե քէնտիսինէ ըէՃիգ վե մուապին օլտուլար։

Քէնտիսի տէր ագապ Իհտալիա օրտուտատ գօմանտանլըղընը էլե ալդպ, 1800 տե Ալը տապզ լարընը իմրատ իյլէտի, վե Մարէնկատա վագի օլան պէօյիւք ֆիՀուհաթընատա տօղրատ գապիմմատ գատնարը օլան տիկէր ՃենԷրալլար տապտ իհտալիանդըն հէր Թէրապիտատա տիՀշամենե զապթ իյլէպե իտիպ, ՃենԷրալ Մորա տապտ ըէՃնատարընը էօՃենդիլմետ նուզ մահհալտե զաֆեբեատ օլտուղ, պատէհոս 1801 տե Լիւնեվիլ հանանամէսի իլե Աւսրիյա իմբէրատորտա, վե 1802 տե Ամիենս հանանամէսի իլե Ինկիլիզլեր իլե պարըշ իտիպ, ՃիւմհուրիյէԹին իգրանՃի սէֆերի տապտ վէՃհիլե իտիճաղ պուգուլտու։

Պօնապարթէ պու տուրկ վագԹընը իտապրատ իտիճաղ իտիպ, տապտիլիյէ նիզամաթը իլե մէշգուլ օլտու, Թէրաճիտատլարընը ապաք ամէլինի մէգա իտիպ, Վանտե էյալէթընը պարըշտարտը, նէֆի օլան վե գաչանլարը Ֆրանսայա ՃէկտԷ էդէտի, Ֆիլիսէէրի աչտրտարը, փափա իլե միւՃեատեհն պիր իտիճիգ նանմե Թանդիմ իյլէտի, քէռաՃիէի նէզարէՃլերե նիզամ վերտի, վե Ֆրանսա պատնգատարընը իհտատս իյլէտի, վե իտիճտատա քիհ ատարընը քիհշատ իտիպ էմիրէք հագ սըլ իյլէտի, վե (Գօտ, Գօտիչէ, Եահտատ) մէՃմուատար գավանինի քիհատարընը Թէքմիլ իտիպտրտ։ Պուննար իլե պէրատաէր օլ էնտատ քէնտի զապընտա օլան հէր նէվի ֆէնատարն ատէֆ իտ իտպալէնեհ միւգիթէտիր օլտու։ Մաչին էնֆերնալ Թատպիր օլտուղան ալէՃը նատրիեհէն գուբՊուլտուպ, հագատա

Digitized by Google

գա ֆինանսական վիճակի իրեն տիր գաթ առնում ղանչեզների նոտֆուզ խղճուք։ 1802 ամ Սինոթօ Ջենթիի քաղաքացին գայրը հայտի շարքը իրեն պաշ Գօնսուլյուգ վերջին օլտաղուզնաան 1804 ամ նրան ժենդիի ժողովուր վե ահռելի Ֆրանսա իմպերատոր խնդրանք իրեն քաղաքացին միաշերքի ևս ընտրեր, վե օ ամենի քանուններ եվվել իքնիսիսան, Րօմանաան մանսնաւոր կերկեն ենթարկել Պիոս փաս եմ իրեն ենաղանքով թագաւոր օլուններ վե Ընաօլեոն խաղի իրեն Իմպերատոր թագավոր իքան եղեր։ Պիր ամենի օղուս, Իտալիաստքի Հիդալգոյին ճիշդ ընտրուններ գրալիներ թահվիլ խոխ, Միլանաս տասի Իտալիա գրալը թագավոր իքան իլեր։

Պա ճիշդ 1803 ամն պէրիս Ինգիլիզ ամբասադորի թեքրար խոսաստվելեն մուգայրերեն իմպիր օլտաղուններ, Ամաերիա, Րուսիա, վե Ընաօլի ամբասադորների տասի 1805 ամ Ֆրանսայա իրանը հորդ եղեր իրեն։ Ինգիլիզ ամիրալը Նելսոն, Թրաֆալգար նամ ճակատամ Ֆրանսըզ վե Սպանիօլ ֆլոթերեֆիգ տօնանամալարընը հագցել խորտակ իրեն։ Ընաօլեոն ամերիկայի իմֆրաստրուկտուրա ճոդելա օլտաս։ Լաքին գարատաս մուգագրեներին պուբլուններ, ատաս արտաս պիր թագրամ պէօ-քեր ֆիքուրհաղլարտաս մանդար օլտաս, վե Իւլմ վե Վիննա պերտեներին տահիպ օլտարագ։ Ամերիա վե Րուսիալըլարը 1805 ամ քիւլեյին միւզահիդ իրեն, վե պաս ամֆեր տասի միւճիպի շան Ի շերեֆ ալահագ Բրեզգուպուրկ ահանամեսի իրեն իմպրամ պուբլուտա։ Գու մուահեհեսուտ 1798 ամեն 1801 ե գաստար Ամերիայա թեքրը օլուններն վեհնեսիկ մեմալեքի, Իտալիաս գրալիներինեն միւլք պաս, վե վ իրթենագերկ վե Գալլիերաս գրալըգլարը իհտասս օլուններ, Ընաօլեոնուն միւթեֆեֆգերինեն իմտա գելեններ, վե Գերկ նամ ղրան տասգալեզ իհտասս օլուններ, հնդիկեսի Միւրաթ իմտա օլուններ։ 1806 ամս Ընաօլի գրալը տեօրսուննմե Ֆերտինանտոնուն էլճիսուն մեմալեքի պ ալեներ Ընաօլեոնուն պեօյիւք գաստրնասաշը ժօզեֆե վերիսի. վե եալներդ Սիչիլիաս ասասար ֆերտինանտոյաս պրոտեստրերը. Ընաօլեոնուն քիւչիւք գաստրնասշը Լուի (շիմինդի խալիներմե Ընաօլ Իմպերատորուն փեհերի) Ֆիլիպինգե գրալ նասոպ օլուններ։

Բինո իմպիհհասը տասի օլ էնաստե զուհուր խոխ, Ալեքսանդասան օն տեօրթ հիւքիւմեթ գա իմպիհհասս տասիկ օլտուրար, Ալեքսանդա իմպերատորլուգուն լարվ օլտաս, վե Ընաօլեոն չաճ (հիմայերթ խոխճի) իւնդամը իրեն պաս իմպիհհասե խոխճամը հայտիրընա գաստար ըչխա թագ նդեր։ Ընաօլեոն պասնդարը տիւշմեն հիւճիւմինեն մուհաճաքայե միւթասիտ օլտաս, պասնդար տասի Ընաօլեոնուն ձենդիրինե ասքեր վե ագձե վերմեյե մուգավիկ պաս լուսնասուտ։ Կերսեք պաս ունի իմպհհասը թերքիւրի, կերսեք չանօվաս էյալեթինեն 1803 ամ Ինգիլիզլեն ալընասագ Ֆըրանգ ասքերինեն իսթիյա օլունմասը կերսեք Ինգիլիզլեն նագաձեն վերմեյի իսնասուտյեսի, վե կեր քեր Րուսիալըլարը կեծանակեօն վասուերի իրեն Բրուսիա գրալը թերշվիգ օլտուրագ, իսպիհասս պաս գալեն Ալեմանն հիւքիւմեթլերինեն պիր պաշգա իմպհհասս թերքիւդ օլտուրագ պատեհհուս Ընաօլեոնա գատրը սիլահա տասվասնասրլասր։

1806, վե 1807 ամ վագի իքի ակֆերլե պաս ամօրտունմե գերմեր տասիկ Ընաօլեոն թեքքի իրեն։ Իւք ակֆեր վե Ալեմանեսասս, վե Եձնա վե Ավերսթեա ֆիքուհասիլարը իրեն, վե իքինձ ակֆեր Լեհասե, վե Ա յլասվ (էյլօ) վե Ֆրիեդլանդա նամնդե գանդը ֆիքուհասիլարը իրեն մերշհուր զասլար։ Ընաօլեոն իրեն Րուսիա իմպերատորա Ալեքսանդարը պեյնիրնասե իմզալանան թիլսիթ տանամաի իրեն պաս ակֆեր տասիկ խոխճամ պասլար, վե Բրուսիա մեմալեքինինեն նըսֆը էլենասեն ալընդ, վ Էմֆֆալիա գրալեհեի նամը իրեն Ընաօլեոնուն էն քիչիւք սիրատորի ձերօմիս վերիլսի. (քի կալս տասը վե հայտիասս տորը)։ Սագսօնիա տասգալեզը գրալլըզը թերքի ունուսուգ Բրուսիա գրաստանասս օլան Լեհ իւլքասը տասիկ Վարշավիա ղրան տասգալեզը իսմի իրեն Սագսօնիա գրալնա վերքիւլսի։ Գու թիլսիթ ահանամեսինասե մուգարրեր օլան կիպլե մուգավերլե իրեն Րուսիա լերդե Ֆրիդլանտասս էյալեթինի զասգի իմմեսինեն վե Ֆրանսըզլարդն Սպանիայը զասգի իմմեսինեն թերքիչնասեն տիր մուգասլե միւասասե օլուններ, քի մանասաս, Ինգիլիզ վե Օսմանլը մեմալքինեն մասասս պիքիրե Եւրոպայը Րուսիա վե Ֆրանսըզ պէրնիրնասե թագսիմ իմմեզ տեմեք իմ, փեզերլեք Ընաօլեոն Ինգիլիզին թիճարեթինի քիւլլիյեն մահվ իմմեք մեմալե իրեն պիքիրե Եւրոպայ Ինգիլիզ կեմիսի եանասլարմամագ իւզրե 1806 ամս ալեշ ուժամ պիր պերլիյե մոհասաք։ Բեվ թասիմ իմմեզ օլտուզունասն, Րուսիա իմպերատորս Ալեքսանդարը, պասնդաս տասիկ մուփագաթ կեօսթերիսլ, կիպլ իտասեն մուսավերնեթե վերաս իրեն։

Ընաօլեոն պաս ահանամեզ իւզրինե 1806 ամս, տեբրագագ թասագանայը, վե 1807 ամ փօրթեզ կեզ ագձերլե իմպիրաս իրեն։ Ֆիլիպինգեսեն Ֆլեսանինգ պերտեսի ալընդագ Ֆրանսասս մեմալեքինեն տարիկ օլտաս։

Պա եանասակ Ընաօլեոն եվլատասան եվլատակ բինիքագ իմմեզ իւզրե պիր եվնի եասալերի ճշտաս եղեր։ 1808 մարթի 17 ամ Ֆրանսաս էնձիսմինը տասնիշինի իրտասս իրեն։ Միւճիպի իսմի իրալտագ գասնագ ֆոնթինեպլո մուահեհեսնիասեն ասզրաս ձենդրալ Միւրաթի ակքսեն պիր ասքերլե Սպանիայա տասրալ իրեն։ օրտասս ֆեհասատլար զուհուրինեն միւճիպով օլտարագ գրալ Ֆասիրլեասը գայօնաս չերմինե ճիշդ։ Տեօրսուննմե գարալը իրեն եվլատալարը պիրի պիրինեն ասիս-շիւզ, Ընաօլեոնա քինասիրերինեն հայքիմ ինիճիասագ իրեն։ Ընաօլեոն պասնդալարդն միւճիպի իսճալերի օլտագ գինասգասլերինեն, վե պիր պիրի իրեն չատըշտագլարընը տեյր իսոխ, պաստեհհուս ճիւճիլեսինի

Digitized by Google

մանպուսա վազ խոչրեք խոթիֆա իթոխրտի, վչ գաբնաուշը ժօզէֆ Սպանիայա գրալ նասպ օլուպ նաբօլե գրալիկէթի Միւրաթա իթա օլուննու։ Գու Ճիւմչ Սպանիա ահալիսի գայշը կելիպ, վչ ձենէրալ Տիւբօն պայլէնտե մաղուպ օլուպ գալեսի թէալիմ խլէտի, վչ օ կիւն Ֆրանսըզլարըն Սպանիատա օլան խոպարընա պիր պայշանկըձ այրլուը. 1808 տե ժանուօ Շիլթրա գալէսինի թէալիմ իթմէյե մէճպուբ օլուննու, վչ 1809 տա մարեշալ Սու (սուլթ), վչ 1810 վչ 11 տե, պիր պաֆերկ մուվաֆֆագ օլամանըզար։ Ինկիլիզ տէվլէթի Սպանիայա մուավէնէթ իսէրէք, պիւթիւն տաղլարատա կէրիպա թապիր օլունան պայշը պօղուգլար, լընտա, վչ բարաապարատան թէչվիգ օլուպ նապարագ, հարպէկ տեվամ վչ թէանիսիւա խլէտիկէր, վչ եիւզ տէֆնա եէնիլտիլէրսէ, պէշ սէնե վայֆընտատա (1808 - 1813) տեօրթ եիւզ պին Ֆրանսըզ, Ալման, Իթալիան, վչ Լէհ ապաֆլիկին Սպանիատա թէչէֆինէ միւձիպ օլուննուար։

Գու Ճիւմչ էչեր նաբօլեօն գուվվէվի ապաերիչէսինի եարդանընն հէր թէրաֆընա պիր ուձ տան պիր ուձա տապզըմմընը, վչ սիւշմանլապընը պարդըմընը օլսա, 1812 տե վչ եափօտա տապհա օզրա, էլչկեմե Սպանիա տաճի քեամիլէն թէալիմ օլուննուա։

Նաբօլեօնուն հիւքիւմէթի Ալէմանիայա պիր պզգլէթ օլտուզընտան, 1809 տա ալչհինէ պիր պէշինճի իթթիհատ վագֆ օլտու, պտս Ճիւմչ Նաբօլեօն զալիսպ կելիպ, Ապհնապէրկ, Ըգմիւհ վչ Րաթիսպօնընըն ֆեթհինէ մուվաֆֆագ օլտու։ Վ իչնայը Լօմ վչ խուսպարա իլչ տէօյիւպ ախզ խլէտի, Ւսպինկտ քենտիսի տաճի ազիմ թէլչֆէ ուզդայարագ զալչպէ խոիւզ, նհհայէթ պէօյիւք Վ ակրամ զաֆէրինէ մաղնար օլարագ Ս օլուվիատա ջնայիմ միւթարէքսինէ մուվաֆֆագ օլտու. վչ Աւսթրիա մէմալիքինի պիր թագըմ քիւչիւք քիւչիւք հիւքիւմէթլերէ թագսիմ իտէձէք եէլտե. եալընըզ Ալիլիա, Գալինիթիա, Գալիսիօլ, Ֆրիուլ, Տալմացիա, վչ Գամարօնամանն Հըրվաթ էյալէթլէրինի էլինտեն ալմայա գանատի խոիւպ իլ պէվճէսի ժօզէֆինի թէչըպ վչ ըթլագ իտէրէք, Ավսթրիա իմբէրաթորու Ֆրանչիսգոսուն քերիմէսի Մարիա Լուիձիա իլչ ագաոը նէքեսահ իթմէչլէ գանի վչ միւֆիէհիր օլտու։

Գու էնատէն ասդրա, էվվիյայը ուսմանլէն Ֆուշէ, Պէրնատոթ, վչ այրը փէք չօգլարը քէնտիսինէն եիւզ չէվիրիլչը։ Ւօմայա թէապրիւզ իլչ, Քիլիա մէմալիքինի պապմ իթմէք իտթէմինտէն, եէտինճի Փիա փափա Ֆոնթենպլօտա մանպուս օլտուզու հալտէ տէրճունու զընն տանուսան Դ ագաօլեոնա լանկէթ օգուշտագ իսպըձնա միւշքիլսիմէ միւձիպ օլտու. դհհայէթ մուհասէրիչի պէրլիրե ուսուլու թէձագաթէթի մահվ իսիւպ, ուսմանի պիր զարուրէթէ միւձիպ օլտու։ 1809 — 1811. Ֆրանսա պու հիչէթտե իքէն, Նաբօլեօն Րուսիա իւպէրինի տէհշէթլե պիր ձենկ լէ գրայմ իթմէքտեն իհթիրազ իթմէտի, վչ պու պապատե Շ ըվէտ, վչ Օամանըձընն մուավէնէթթ նի տաճի թալեպ իսլէմէտի։ Տիւնանընն էն մէշհուր վչ էմսալի կէօրիւսմէքմիշ ասքէրինտեն վչ տէօրթ եիւզ էլիի պին նէֆէրտեն միւրէթթէպ պիր ձենիմ օրտու իլչ Պինէմենէհրինի կէշլով, Վ իլնա Վ ըթէկաբ, Սմօլենագ պէլտեէլերինի զապթի իսլէտի, վչ սիւշշինի գօրկույայադ ապգապտնան եէթիշչէմտի, նհհայէթ Բուսիա ճենէրալը Գուբռուսօվա Պօրտունօտա չամիլ պիր գանը մուհարպէճէն ասդրա մէյտանը հարպա սահիպ օլարագ Մօսգայա տուխուլ խլէտի։ (1812) Բուսիալըլար պտս պէլտեհի թէրը իթթիքլերի էնատէ, քեամիլէն աթեշէ վչրմիչէր իտի, պիր այտան զիատե միւռաէթ Բէնթրօպուբրզտան միւսալհհ թէրքլիֆի կէլչձէգ լումմուխլէ սչհնուտե պէրլետիքտեն ասդրա չնատեթը ասուգտան կէրի չէքիլմէյե մէճպուբ օլտու. Րուսիալըլար հատապը պէօլիքլէր իլչ Նաբօլեօն ապաէրինի եանտան վուբուպ, պէօյիւք օրտու հէր պիր լէվապիմաճտեն մահ, բում օլարագ հէման քեամիլէն, եա գար ալճընտա կէօմիւլիպ, եա պէրեգնա չայրընը ապուլ ըընտա պօղուլտպ, Նաբօլեօնուն գուվվէվի ապլ վչ մէհարեթի վչ եալընըզ պիր գաչ փըրգա ապաքերի մէվճի բէնչէսինտեն գուբթարապիլտի։

Գու հանատէ Բարիտե Մալչ նամ շահըն թէրթիպ իլէտինի ֆեսատլէ տահիլտե տահիպ մուհաթապլար ձեսամէթ քեպ իթմէքտե իտի. Նաբօլեօն Ֆրանսայա ավտէթ իթթիքտե, պիր լահզատա վչ հէմէն միւձիզգե նէվճիտեն օլարագ եէնիտեն ձեսիմ գուվվէվի հապպիկ թետարիք ի տիպ Լիւթգէն, վչ գապաթիկեն վչ խըրչէն ֆիքուհալարը իլչ Ալէմանեա սէֆերինէ եէնիտեն մուապշէրթէ իլէտի։ Ընձագ Բրուսիա տէվլէթի, 1812 տէն պէրիս Ֆրանսըզա շհապհէլի պիր մի թթէնֆիգ օլուպ, 1813 տե պիւթիւն պիւթիւնե Րուսիալը իլչ պիրլէշտի։

Գվրնատոթ Շ ըվէտ գրալը նապպ օլուննուգուննան օ տտահի 1813 տե Րուսիայա մէչ իսլէտի։ Ալեքսիլա տահի, Բրապկա մէշվերեթթինտեն ասդրա Նաբօլեոնա գարշը կելիպ, Տրեզտա ֆիքթուհալընտան, վչ ձենէրալ Վանտամմ քիւլմ թէլտաֆընտա, վչ մարեշալ Կ ենվիչտե պօղուէ տուգտան ասդրա, Գավվէրա, Վ իրթէմպկ, վչ Սագասնիա ահալիսի տաճի, իհհիթար գրալլարը, նընն Ֆրանսա իթթիֆագընա օլան մէլ իս բաղպեթինէ հիսաէտտար օլմայարագ Նաբօլեոնա գարշը գըլամ իսլէտիկէր։

1813 տե Խըշրինի Հվվէլէն 18 վչ 19 ուՆտա, մուհարպեկի միլէլ թէամիե գըլընտան Ֆրանսաա հապգընտա ղայէթ պէտագահթ Լիբսիա մուհարպեկո վագֆ օլուպ, Նաբօլեոնուն ապաէրի Ֆըրանսա տէրուհինէ գատար գօվալանտը. վչ հէր թէրաֆտան միւթթէֆիգլէր Ֆրանսա մէմալիքինէ հիւճիմ իթմէյէ պաչլատըլար։

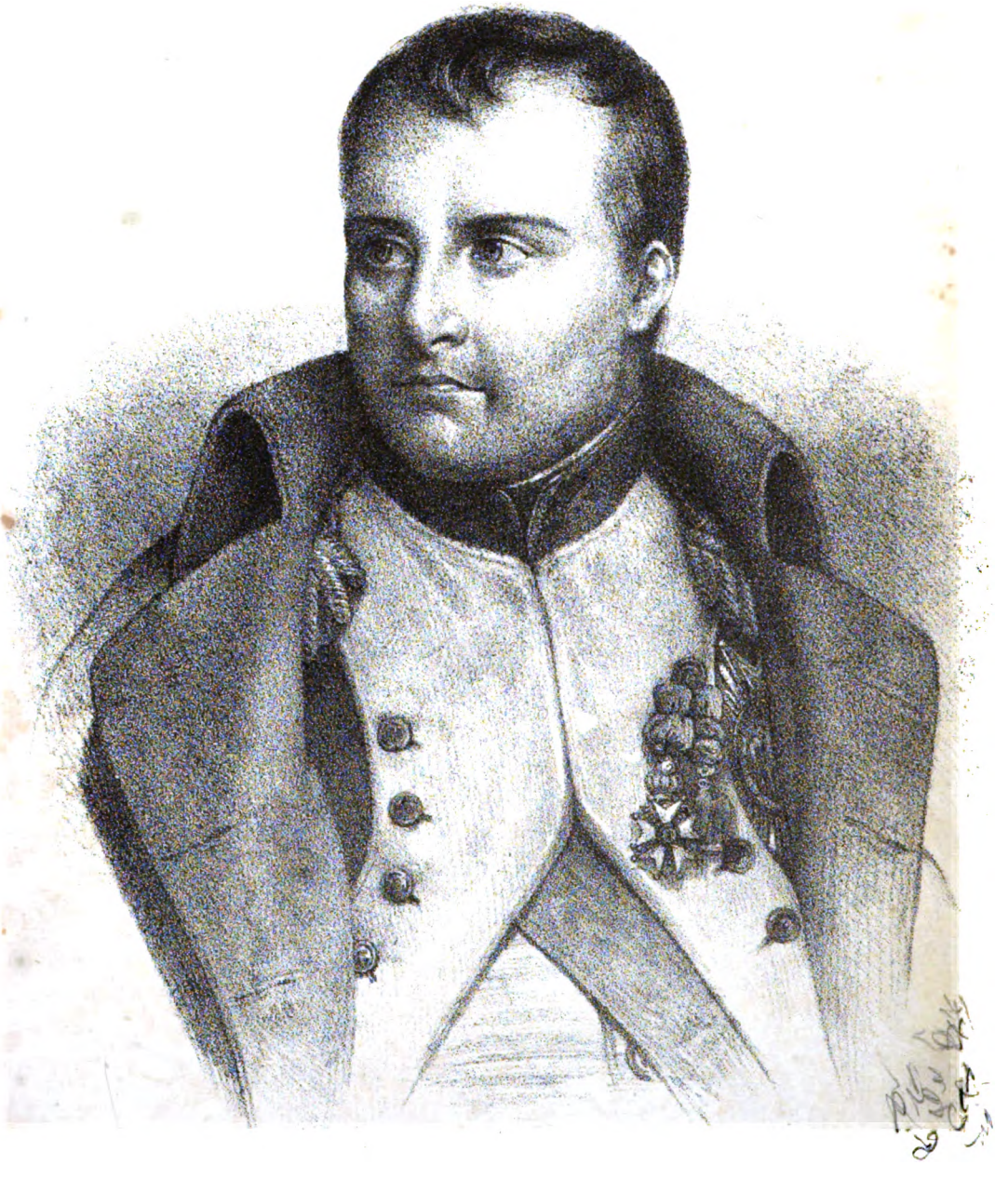
Digitized by Google

Նաբօլէան ասոնց վրայ թաքնուած չհասկցուցած պիտի ձգեր իր գաղտնիքին մասին, որ ամենքէն ալ աւելի կը հետաքրքրէր զինքը, եթէ Ֆրանսայի մէջ ունեցած իր ազդեցութեան ատեն, ինքն ալ ամենքէն աւելի չհետաքրքրուած ըլլար

Ձիւնքի թարիխ տէնիլէն ֆէննը ճէլիլ, քեարկեաշ
հը ալէմտէ վուգու պուլան ահվալի, վագի իւ զէ-
մանը իլէ զասլի իւ պէյան իթմէքտէն խապարէթ, վէ
սէլէֆտէն խալէֆէ հիսսէ ալաճագ պիր եատիկեար
պըրագմագտան քինայէթ տիր։

Այո՛գապրիէլ թուգվիմ վ Էգայէ։
Ա՛ՀՀ ՀՀՀ ՀՀՀ ՀՀՀ ՀՀՀ։

Digitized by Google



ՆԱՓՕԼԵՈՆ ԻՄՊԵՐԱՏՈՐ

Digitized by Google

պիլէէր սաքին օլարագ , պուՆլար եա պիրի պիրլէրի էլէ եատա պիլ էիթ-
թիֆագ , տահիպի միւլք օլան հիւքիւմէթէ գարշը տայիմի մուհա-

[1] Ֆրանսերէն գրած թուղթի պատճէն։ | [2] Չկիսիվիլ։

Digitized by Google

Digitized by Google

ԹԱՐԻԽ

ՆԱՓՕԼԵՈՆ

ՊՕՆԱՊԱՐԹԻ

ԻՄՊԵՐԱԹՈՐՈՒ ԱՀԱԼԻՒ ՓՐԱՆՍԱ

ՊԻՐԻՆԱՒ ՀԻՒԹԱՊ

ՆԱՓՕԼԵՈՆՈՒՆ ՎԵՀԱՏԵԹԻՆՏԵՆ ՄԸՍԸՐ ՍԵՓԵՐԻՆԵ

ԳԱՏԱՐ

ՊԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱԼ

1769—1788

1° Նոբօլեոնո՜ւ ծնեանը օլան Պօրգիգա ափսը, 2° Ա՛ր-ղարելեյհին ապա ի-նեֆարը, 3° Վ էլափէլի. 4° Ջօճո-գը-ղը-, 5° Պրիեն վը Ի՜արիս հարուիյե ծիվիլէգէրինե ընելով եապըլմասը, վը պո- ծէվիլէգէրվե ծէղհո-փ օլան ահվալը, 6° Լ- Ֆիէր պէղրէսի Իօփճո- իմիհրեամ ալյընա ծի-ղալիմի սանի, վը ծի-ղալիմի ևվը նասդ օլմասը, 7° Ա՛ռաջ Պօլընալիե, 8° Պօնափարթենին գո-վէնի գալե-ծէսի։

1° Պ՝ՕՐՍԻԳԱ[1] ատտասը Ա՛ք տէնիզտե, Ա՛ֆնօվա քէօր-ֆէզինտե, Իթալիանըն պահրը, վը Ա՛արտէնիա ատտա-սընըն շըմալ Թէրրաֆըրնատա վագի պէօյիւճէք պիր ատա տոր։ Ի-վայիլտե Չէնիքէվլիլեր, Ա՛ուռնանիլեր, Չօչալըլար, վը սայիր էսէրլե-րի մահվ օլան միլլէթլէրին Թահրը իտարէսինտե պուլունտուգտան ոտրա, 1481 Թարիխլէրինտե Ա՛ֆնօվէզլէրին[2] էլինե կէչմիշտի։ Վաթիան պու ատա գայալըգ վը տաղխանան օլսուպ, եալընըգ պազը փունափէ ատրե վը սահրալարընատա, գուվվէթլի վը ճէնկեավերը գա-պիլէրը սաքին օլարագ, պուՆլար եա պիրի պիրլերի իլէ եատա պիլ իմ-Թիֆագ, սահիլի միւլք օլան հիւքիւմէթէ գարշը տայիմի մուհա-

[1] Ֆրանսերէն Գօրս Թիւրք պառնը։ | [2] Շվետիացի։

Digitized by Google

ընպիելը իւր մեշտու օլակելմիշլեր, վէ հէր նէ գատար ան ատկը լերտե [1] Ա՛նտրէզ հիւքիւմէթի զնդի տէսթինատէ պուլունմուշլար իսէ տէ, արտալըգ արտալըգ Թուղեան վէ ֆէսատլերի նօգտան պուլմայրուզ, Թահսիլի իսթիգլալլիեթլերի խոտատասընտան ֆէրտաղէթ իմէմէշլեր խոի ։

1757 տէ, Կօրսիգա ճէնէրալլարընտան մէշհուր Պաոգալ Պաօլի, Թուղեան պայրաղընը գալտըրըպ, աստայը Ա՛նտրէզ հիւքիւմ Թահսիլընտան գուրթարմագ վէ միւսլաման պիր հիւքիւմէթ իմէմէք վիւրատըլար Ա՛նտրէզլէրէ իլանը հարպ իլէմէի ։ Ա՛նտրէզլէրը միւտահէլը մէտհաէտէն պէրիւ պու Կօրսիգալըլարը Թէմամէն տահիլի տայրէի իմաէթէ ալամայարագ առիիզ գալմըշ օլտուգլարընտան, ան՛նէի մէզքիւրտ Ձրանսա տէվլէթինէտէն խոթիմատա վէ խոթիանէ իմէմէյէ մէճպուր օլտուլար ։ Ձրանսըզլար իսէ էօթէտէն պէրիւ գուրտահէթ ճիհէթիլէ պու աստայա նասապը այնը Թամամ իմէմէշ օլտուգլարընտան, օ տէվլիտէ պաշ վէքիլ պուլունան Տիւք տը Շուազէօլ Ա՛նտրէզլէրին պու Թէքլիֆինի ֆահրէն գապուլ խլէմիպ, Պարսի Շօվլէն վէ Կօնէ Պարսէօ գօմանտասը իլէ աստայա վաֆիր ասքէր վէ միհիմմաթ կէօնտէրտուիլեր, պուն՛լար պիր գաչ տէֆա Խաօլինին ասքէրինէ չաթըշըպ զաւալ իմէտիլեր իսէ տէ, նիհայէթ 9 Նիսան 1769 տա Ա՛նէնէրալ Կօնէ տը Պ օ, գըրգ պին ասքէր վէ մէշհուր Թօսիգուլար իլէ Ձրանսատան կէլիպ, աստայը իքի մահ զարֆընտա քեամիլէն ֆէթհ վէ զաւալթ խլէտի, վէ Խաօլի տահի պիր Ինկիլիզ կէմիսինէ բոպիպէն Լ՛ վէ վօյնօ Թէրագֆընա ֆիրարէ մէճպուր օլտու ։ Ձրանսըզլար, քէնտիլէրինէ իլթիճա խոէն Ա՛նտրէզլէրին հագգ վէ խաթըրընա տահի բոյէթ իմէմէյէրէք, վէ գուվվէթի հագգանիէթէ զալէպէ իմէտիքէրէք, աստայը Ա՛նտրէզլէրէ կէրի վէրմէքտուէն սարֆը նազար իլէ, քէնտիլէրինէ միւլք իմէտիլեր, վէ օ տէվլին խոտարէ ուտալի իւզէրէ գաղաս գաղաս Թագսիմ խոիապ, նիհայէթ 1789 Թըշրինի տանի 30 Թարիխինէ պա էմր նամէի գըրալը, Ձրանսա էչալէթլերինէտէն պիրինի տայրըգ, օ վագգըտան պէրիւ քէնտի Թահսիը Թատատրուտ ֆալտրընտա գալմըշ տըր ։

Ջ՝ Խթալիանըն Պօլօնիա [2] շէհրինտէ հըզգ օլունարագ Ա՛լէքսանդրիայ Թատիր օլունան, ատըրգատէկեան քհնէթհատիկոսէ [3] պիր գաչ Պօնապարթի ֆամիլեատը գայտը պուլունմուշտուր ։ Ա՛յ պէշ եիւզ սէնէ զարֆընտա պու ֆամիլեատան Խթալիանըն պագը էյտալէթլերինտէ վէ պաշըմա Ձիօրճէտատա, քէնտ չօգ էսհաատը մնանտուպ վէ խանէտան վէ պագը հիւքիւմտարան տահի զուհուրատ կէլմիշ օլտուգու օ տէվլէթլերին Լէվանտիկի չահատէթի իլէ տահի մուտայէնէ օլմուշտուր [4] ։

[1] Եթէ անելէք վազիա պիր տէհր տէ. ղիր ։

[2] Խթալիանըն գէյթէ եագի, ճէնովա, վէ չէհրինտէ պիր պէտեահ օլտու եէնիչէրիէ հաղիմի Բոնա հիւքիւմէթի մէճլիսի տայրէ. պինատ։

[3] Պատ քհանէնտա Գիւնէյ տէնիր։

[4] Պատօլիտան Թագիմինի հատանտարդն եգատերինէի, վիշտուպէնէն տարը գատահէտան ան օլտուգտանտ պու վէզիֆէյէ խոտաթ խոէ հեմշիշէր խոե տէ, տարգատարը տահի, վիշտուպէնէն մէղքիւր քհնէթհատէ մնագայէտ օ. ղան Պօնապարթի ֆամիլեատընին հանիգտանտան իսէտի հեմշիշ օլտուգտա նամայիտ տէիր, վէ

Digitized by Google

Ալբօլէանուն քէօյերի Շարլը (Կարլը) Պօնապարթէ, ալևմ վէ նաբ թէր, վէ մու հասպսէթը վէրմանիէ իլէ մուԹթաֆըգ ալիր զաթ օլուպ, մէհ էքէԹինին իսԹիգլալիյէԹի ուղրունա, Ալէնօվէզլէրէ գարշը խայլը ձէնկէրատե ապուլունարագ, Ալէնէրալ Ալօլինին պաշ մուսավին վէ մու գարիպլէրինատէն ալիրի, վէ Իօմա վէ Իթալ մէտրէսէլէրինատե ԹէՐ պիե օլուպ խուլամ վէ ֆռանսուսու միւԹէնէվիյէ մալիք ալիր միւԹէ էրրի, վէ Վօրմիգա առասընըն Վրանսա սէվգէԹինէ ԹէՐսլիմի իչին առայը մէգքիւր ահալիսի Թէրաֆընատան Իարիսէ կէօնտէրիլէն մու բահսա վէքիլլէրին (տէբիւԹաԹլարըն) ալիրսա իսի [1]։

Ալբօլէանուն վալիսէսի ԼէԹիցիա Համօլինի, Վօրմիգանըն էն սեվգէր վէ էն ճէսուր նհամանընատան (տիշ կհլէլէրինատէն) ալիրի օ լուպ Վօրմիգա մու հարէպլէրի ապասընատա Շարլը Պօնապարթէ իլէ հվէնմիշխատ, վէ սաբ բուս ճէֆատե զէվճինատէն այրըլմայըպ վէ տաղ Թաշ, մէշագգաԹ վէ մու իսաԹապա կէօրինէ կէօրինմիյէրէք զէվճին էն բիֆագէթ իսէրէք հէր մու հարէպլէտե եանընատան այրըլմամըշ ը ու։ Ալ է պուս վէճհիլէ ճիհանընըն էն մէշհուր ճէնկէհավէրլէրինատէն ալիր օլաճագ զաթ, վալիսե բահմինատե իքէն ճէնկ զայլէրէրի վէ պահվնքէրէրի ապասարընատա քէբվէրատե օլուպ։

8։ Իսաօլինին գաԹիէն մաղուպալիէԹի իլէ Վօրմիգանըն Ձիլ բանապատ ԹէՐսլիմինէ միւճիպ օլան Իօնէք Նուօմօ մու հարէպլէսինէ ան քըի ապ ասաղաս, Ալբօլէանուն վալիսէսի, տաղիսԹանատան աշապ էնիպ Վօրմիգանըն մագապարը հիւքիւմէԹի օլան Ալեաչիո (Ալժաջ աիո) շէհրինատե սապքինէ օլուպ։ Ալ է Իթալիա տիշէհլիլէրի աւէԹի խապէ, համլինի Ալէրիմ անէյէ հիպաս խԹմէք իւզրե, Ալնիապը Ալէ ըիմ ԵօրԹուպաս (Ալ Երապոթուպ) կիւնիս քիլիսա սէրուպնինատէ խպաս սէԹատ իքէն, վէ լատէԹ զահմէԹի իւսԹէ կէլիպ, մուսԹաճապէլէն խանէսինէ ապասէր խԹմէյէ մէճպուր օլուպ, վէ գաբուպատան կիրէր կիրմէզ, քէօհնէ ալիր խապլիչէ իւզերինէ վապը համլ խոխուպ, օլ վէճհիլ է իքինճի էվլատը, (Ալբուլոն) 1769 ապոսԹոս 15 ինատ տիւնեայա կէրմիշտիր [2]։ Ալ է Պօնապարթէ սիլահլէսինատէն Ալբօլէան Օրսինի

[1] Գօրմիգատա Մարգէօ, վէ Ղարպօն Բիւե, իւրի Ֆրանսըզ Ճինեբապատը պէնինատե չէգագ վէ միւնազապա զապուբ խոխուպ, հիւ քիւմէԹ շէկերայէԹ օլունաւագատա, հէր նէ պատար Ղարպօն Բիւէյէ տայրեի գրապհուն հիմ մայէԹ վէ սիանէԹ խոնդերը օլմուշ խոն տե, Շարլը Պօնապարթէ պիլ ֆիէլ պատԹը տապա խոխուպ Մարգէօյու իրքիպամ խոէրէք փագա չեգագրըշ վէ միանէսինատե խպաս իմանրիմէշ օգատագանատան, իչերիսատ պէչչէքրատնիե Մարգէօ ԹէՐսլիքնատան տապիմ Պօնապարթէ ֆամիլ ճապատա օլան հիմայէԹ պատ վուգատաԹաճէն նէչրէ իմիշ տիր տէնիե։

[2] Ղարօլէան, Շարլը Պօնապարթէնին իրքինճի օղլու օլուպ, իւրի էվլատը ժօզէֆ, 1768 տե ապոսԹոս տուբ, 1796 տա Ղարօլէանա, Նինքահ սինեհսինատե հէր Նապօլ իսե տե հվէմ հիշ պիրինատէն տե տեմիզ տիր տե մէշհ էր տիր քի ատապէզ պիր իսապատա ապոս, 1810 տա, Նապօլեան, Ալեսէնդրիա Իսքէնդէրիա պիրինճի ֆռանսապա տապիմ օլուպ, գաբրի բուսուրի քէնհսինատէն ԹապիԹէն զահիպատա, օ էպէրճե ապոս վիտապհնինդիզէրե վիսիք խ քինհսինե Գօրգուտ խոնհսինե վիբրինհսինատ Նապօլեան գատապ ԼիմմիսիպԹ, պիհնիմ հապուճ ԲիմՄանհնինդիզ մուհարհսինհսինն (իւք ֆիօհսինը մահսինհսինն) գապչսինը տապը, պ քինհսինե վիբրինհսինե իւրի պին օլմուշ խոնհ սիմիշ խոն տե, սիվհսինհս մուսինհսինե պատ ընհսապատա պատ էհսինհսինե իրհսինհսինատ պատ, ընհսապատա վիբ հապուճ չերհսինհսինե խիհսինհսինատ պատիմ հիշ հիմ տապը պիբ տ Հերհսինհսինե Թէրաֆընատան պատիմ չահատհսինհ ապճհսինատ պատ։

[1] Գօրմիգատա Մարգէօ, վէ Ղարպօն Բիւե, իւրի Ֆրանսըզ Ճինեբապատը պէնինատե չէգագ վէ միւնազապա զապուբ խոխուպ, հիւ քիւմէԹ շէկերայէԹ օլունաւագատա, հէր նէ պատար Ղարպօն Բիւէյէ տայրեի գրապհուն հիմ մայէԹ վէ սիանէԹ խոնդերը օլմուշ խոն տե, Շարլը Պօնապարթէ պիլ ֆիէլ պատԹը տապա խոխուպ Մարգէօյու իրքիպամ խոէրէք փագա չեգագրըշ վէ միանէսինատե խպաս իմանրիմէշ օգատագանատան, իչերիսատ պէչչէքրատնիե Մարգէօ ԹէՐսլիքնատան տապիմ Պօնապարթէ ֆամիլ ճապատա օլան հիմայէԹ պատ վուգատաԹաճէն նէչրէ իմիշ տիր տէնիե։

[2] Ղարօլէան, Շարլը Պօնապարթէնին իրքինճի օղլու օլուպ, իւրի էվլատը ժօզէֆ, 1768 տե ապոսԹոս տուբ, 1796 տա Ղարօլէանա, Նինքահ սինեհսինատե հէր Նապօլ իսե տե հվէմ հիշ պիրինատէն տե տեմիզ տիր տե մէշհ էր տիր քի ատապէզ պիր իսապատա ապոս, 1810 տա, Նապօլեան, Ալեսէնդրիա Իսքէնդէրիա պիրինճի ֆռանսապա տապիմ օլուպ, գաբրի բուսուրի քէնհսինատէն ԹապիԹէն զահիպատա, օ էպէրճե ապոս վիտապհնինդիզէրե վիսիք խ քինհսինե Գօրգուտ խոնհսինե վիբրինհսինատ Նապօլեան գատապ ԼիմմիսիպԹ, պիհնիմ հապուճ ԲիմՄանհնինդիզ մուհարհսինհսինն (իւք ֆիօհսինը մահսինհսինն) գապչսինը տապը, պ քինհսինե վիբրինհսինե իւրի պին օլմուշ խոնհ սիմիշ խոն տե, սիվհսինհս մուսինհսինե պատ ընհսապատա պատ էհսինհսինե իրհսինհսինատ պատ, ընհսապատա վիբ հապուճ չերհսինհսինե խիհսինհսինատ պատիմ հիշ հիմ տապը պիբ տ Հերհսինհսինե Թէրաֆընատան պատիմ չահատհսինհ ապճհսինատ պատ։

Digitized by Google

նամ քիմեանք էվայիլաէ ֆէվգ էլ ատէ չէօհրէթ վէ շէրէֆ քէտպ իէ-
միշ օլուպ, պուռնաս եատ վէ թէգքեաւր իչխն սիլսիլէյի մէգքիւրէսէն
պէրինին խամի տայիմա Ալաօլէտն թէսիմիչ գըլընմագ ատէթ հիւք-
միւնէ կիրմիշ օլմադիկ պու թըրֆըն իսմինէ տախի Ալաօլէտն թէա-
միչ օլուննաս։ Ալ էթաեասը Հօրսիգալը պիր ֆուգարա իսաէթաւն
օլուպ, Ալաօլէտն պալայը իգպալէ վէ մէանէտը ճէհլիկ իմբէրաթորիչ
վասլ օլսուգտա, մէրսուսմ Խարիսէ վէ Թուիլէրիի սէրայընա կէ-
լինպ, վէ քէնտիսինի Թանըտըպ, իմբէրաթորանէ իլթիֆաթ, աթիչէ
վէ իմթիազաթէ մահհար օլարագ վէթանըննա ավուէթ իչլէմիշ սիր։

4։ Ալաօլէտնուն Թուֆուկէթ վէ սէպապվէթ վագթը փէտէ-
րինին իանէսինտէ կէչմիշ օլսուդունտան, օղ էտնատէ Պօնաբարթէ
ֆամիլեասընըն գուսուրէթինէ, վէ մէմլէքէթլէրինին ահվալինէ, վէ
ճէնկ ղայլէլէրինէ նազարէն, լայըգը իլէ պիր տըգգաթ վէ Թէրպինէ
ԹահԹընտա պուլունմուշ օլմասը մէմուլ օլամագ։ Ալ էքսէրը Թա-
րիխչինասլար, ճիհանտէ մէշհուր օլան զէվաԹը քէրամէրն հիքեայէլէ-
րինի եազտըգլարընտա, շէօհրէթ վէ իգպալը աթիչէ վէ իմԹիգպալինէ-
լէրինէ ալամէթ օլմագ իւզրէ Թըրֆըւ չաղլարընտան պագը ահվալը ա-
ճայիպէ վէ միւԹէհհայիրէ միւշահէտտ օլունտուղունտան պահա իտէը-
լէրսէտէ, Ալաօլէտնուն չօճուգլուղունտա, ճէլալէտթը աթիչէսինէ
մուգատտէմէ աստ օլունամագ ֆէվգ էլ ատէ պիր այամէթը ածայիպ
պէ միւշահատէ օլունմամըշ տըր։ ԸսաԹտա, Ալէմօրիալտա[1], քէնէ
սիսի քէնտի հագգընտա, “Պէն պիր ա՛նոփ վէ մրէնկճէսիս չօճուղուսփոմ պ
սէր։ Պու ճիւմլէ մէգքիւր խբի սրճֆաթէտէն մնատտա, հինի սէպապվէ-
Թինտէ ըզհար խյէտիկի ապէլը տագիգի, ճէվէլանը Թատպ'ի, իֆրաթ
զէքեավէթ վէ սիւր'աԹը հիսսի, վէ պուռնայտ իյէ պէրատէր, Թիզ մէշրէպ
վէ միւսԹէ'ճիլ օլտուղուս տախի ալէյհումմէմ շահատէթ գըլընմըշ տըր։
Տայէսի Ալ իւսիէն նամ ունագիլ իս տունատ պիր բուհպան, պիւԹիւն
ֆամիլեասընըն միւտիրի մագամընտա օլուպ Ալաօլէտնուն ախյագը հա-
միւէսինի պիտտուգաթ վէ պիլ իֆԹիխտար միւշահէտտ իԹտիքտէ, եէ-
կէնինին գուվվէթի ֆահիչէյէ, վէ ֆէԹանէԹը ֆըրԹրիյէ վէ ճէրպէզէսիս
նէ միւԹէհհայիր օլարագ, պայտաղճա իգպալը աթիչէսինի պու նէշա-
նէլէրտէն իսմիսրագ իյէ իլէրիւտէ Ալաօլէտնու օ պիր գարատաշլը-
րընա ԹէրՃիհ իտիւպ, օնա պատշգաճա տըգգաթ կէօսԹէրէրէք, վէ

վէն, 5 փետրուար 1768 տէ տօղմուշ տէյի եազըլը օլուռղունտան։ պուռնատն ալարագ պաւլ միհլիքէր, միւշարէյհի օ Թարիխ տէ տօղմուշ տէյի պահա իԹմիշլէր իսէ տէ տօղրատան գայէթ տահին վէ իհԹիմատէ չատան քիԹիւպ վէ շէհատէԹլէր տէյլէթի իյէ 15 աղուստա 1769 տտա տօղտուղու գաւիհէն իսպաթ օլունմուշ տուր։

[1] Ատուտ վէ միւԹէճեասիս, եանի է նատէը վէ վուգուֆձու։ Ալաօլէտն հաշիեթ վէ հիքմուհեթտէն տուր օլարագ Սինեճէյէն ատտաքընտա մէնֆիտէ պուլունտուգտա, եօմ րիւնիւն քէաֆֆէի աբրէնճամէրընը քէնտի իֆտատաթը շիֆահիեթի իւզէրինէ մուգտրիթպ լէյհինէ գալմէի ալտրըտտագ։ Մէմօրիու իսի է լէ պէշ ան ձիլտ քիԹապտա ԹէրՃիհ իմթիտմիշ տիր։ Ա է էնք չօդ տէֆտա պատրըտպ Եւրոպա տա նէշր օլունմուշ տուր։ Ալաօլէտնուն էֆքեար վէ հարատքտարը մահտուսէհինին Թաֆֆսիլաթը, ԹէպրիՃի վահիտի, վէ միւտաֆէը հիքմէթլէրինին տայրը տըգգաթ վէ ԹէՃգիգատ միւտ շայան քէֆֆիյաթը պու քիԹապտէ մուհտրրըր օլմագլէ, իլէրիւտէ ատտաղդ ատտաղդ միւթաճտտաթ օլունտաճաղընտան, մաճլիս օլմագ իւզրէ պու. մահալտէ շէրհ վէրիլմիշ տիր։

Digitized by Google

Հանդիսան այրոմայարագ, կէօնակէօն նասիհաթլէր, վէ թալիմնթը նաֆիւ վէ միւթէնէվվիէի տէրիղ իլթիմասիշ իտի։ Պուսայիլէյհին էօլէճէի վագըթ, պիւթիւն Պօնաբարթէ ֆամիլեասը էվթրաֆընտա պուլունմուգտա, վասիէթի վէ նասիհաթլարընը իլթիմամ իթտիքտէն սօղրա Ալբօլէոն հագգընտա հիքմէթի նէմվինտէն օլարագ շուա վէճհիլէ սէօյլէմէյի ատր։ «Ալբօլէոնա գըսմէի տրամագ լազըմ գէյիլ տիր, օ գէնդի գըսմընիլի գէնդի դո՞լաճագ տըր, ֆամիլեասընը իլէ վէ պէօյլո՞ օղլը՝ Ժօզէֆ տիր, լաւկն մո՞դէ ի՞ր ըէնի Ալբօլէոն օլաճագ տըր դ։» Ալբօլէոն րիւշտ իւ պիւլլուղէ վասլ օլտուգտա կէրէք ուամուրու մախսուսէսինտէ, վէ կէրէք ուամուրա հիւքիւմէթտէ իսպրազ իսլէտիկի նիզամ բէրվէրլիք, իհթիմամ վէ իտարէ, վէ ազ մէսաւիֆլէ ճէսիմ իշլէրե մուվաֆֆագիյէթի, վա լաէսինին էվսաֆ վէ թէրագիյէի մախսուսէսինտէն նէշամ իլթիմիշտիր։

5° Շարլը Պօնաբարթ, Ալբօլէոնուն վէտէրի, Լօրսիգա ատասը ապզատէկեանընա վէքեալէթ մէմուրիէթիյլէ 1778 տէ, Հարիսէ կէլիքտէ, իքինճի մախտումի Ալաբօլէոնու տախի պէրապէր կէթիրփշի, օլ էանատէ Վիրանսըզ տէվլէթի, հէնիւզ մուԹասարրուֆ օլաուղու Լօրսիգա ճէզիրէսի քիշվազատկեանընը տէվլէթ մկգիէպլէրինաէ թէրագիյէ իլթիհիմէյի, բօլիվիգա իճապընատան օլարագ թէնէ պիր իլթիմիշ օլմադ իլէ, Ալբօլէոն տախի օն եաշընտա օլարագ Պրինն մէքթէպինէ վազ օլունտու[1]։

Ալբօլէոն Թընֆիլ չաղընտան, իլմ իւ թէրագիյէյէ իֆրաթ հավէս վէ մէյլան կէօսթէրմիշ օլտուղունտան, քէմալը մէմնունիէթլէ պուս ապքէրի մէկգիէպինէ տուխտուլ իտիպ, քէնտինի կէճէ կիւնտուզ իլմ Թահսիլինէ վէրիպ ատրֆը զիհն վէ միւտավէմէթ իլթիմէյէ պաշլատը։ Էնէտէ, վէ Ճօղրաֆիա, վէ Թէվարիխ իլմիէրինէ աշըրը մէյլանը Թապիիէթ օլտուղունտան պու սըրատա ազ վագթ իչինտէ քեաֆֆէի րեֆիգէրինի կէչիպ, ճիւմլէսինի կէրիտե պրագատը, ֆագաթ րէտ, քիԹապէթ վէ լատինճէ, միղաճընա մուվաֆըգ կէլմէտիյինտէն, պունդ ըարտա չօգ-ուգ իսէրիսէյէմէտի։ Էնէտիսի Լօրսիգալը օլտուղունտան, մէկգիէպին իչինտէ Թաշրալը ատյըլըպ, վէ ֆրանսըզճա լիսանընընա աշնա օլմատըղընտան, հէր մէկգիպտ միւշահէտե օլունտուղու վէճհ իլէ, իպԹիտատե պիրտէն պիրէ րէֆիգէրի իլէ իմԹիզաճ իտէմիյիպ եաընըզ, վէ մէԹրուք գալմըշ, վէ պաղէն արգատաշլարընտան իսԹիհզա վէ Թահգիր տախի օլմուշտուր։ Պիր կիւն պէօյլէ պիր վէսիլէ իլէ զիատե հիւտուԹէլէնտիքտե պիր ազաճընգ ահպապը օլան Պուրիենէ[2] «Շօ-պիյն փիպ ֆրանըզըտա էլէմդէն նէ ֆէնալըգ կէլէր իտե փէրէղ իմդէձէյմ» տէմիշ տիր։ Պու ճիւմլէ եավաշ եավաշ ալըշընպ ապէ իւ տէբայէԹի, վէ ահվալը մէրղուպէսի իլէ իլէրիւտե քեաֆֆէի րէֆիգէ-

[1] Իէրիւտե եանի 1784 տէ, հիմիքէսի Էվէլ տախի տիրէղ եաշընտա օլարագ Սէն Սիր Նագըզըր մէկգիէպինի գտպուլ օլունմուշտուր։

[2] Պուրիեն, մէկգիէպ արգատաշը վէ Նապոլէոնուն գոնախլը իւք վէ Իմբէրատորլուգ հէնկէամընտա, Թուլ միւտուէթի միւշարէյհին օրդ քեաԹիպի, վէ մանգիմը էօրտրը օլուպ, պինդէրինտե պիր դաչ տէֆա պէրուտէթ վէրդի օլարագ, նիհայէթ պիւտպիԹիւն Նապոլէոնուն տիւշմիշ տիր։

Digitized by Google

լերինին գալլալերինի, վե հօճասլարըն տըզգաթըը քինահինե ձելլ խլէյիպ, մկվթէալին իչինտե ճիւմլե ագբանլարընա ֆայիգ վե ամիր օլմուշտուր։ Իյլենձե վե խաթիրահէթ վագթլարը պիլե, էքսէրի շաւկիտանըն ձէմիկթինտէն այրըլըպ, թէնհատտա տէրին միւթալաաթէրէ զահիպ օլտուղու տախի մէշհուտ տուր։

1783 վե 1784 տէ, մէվսիմի գըշ ղայէթ չէախտ օլուպ ոզագլար, մէյտանլար, վե պաղչէլէրին գար իլե տօլտուղու մէշհուր պիր թաւրիս տիր։ Պու էյամտե Պօնապարթէ պաղչէյէ էննէմկէրէք, վե թէնհա մահալ պուլամայարագ պիզզարուր արգատտաչլարընա գարըշըպ, մկվթէպին պէօյիւք տիվանիսանաըընտա աշաղը եօգարը կէզմէյէ մէճպուր օլմուշտուր։ Պու մահպուսիէթ Պօնապարթէնին հիտտէթը միզաճընա մուվաֆըգ կէլէմկէրէք, պայշգա պիր էյլենձէ թէսաւվիւր խտիւպ, վե քինտախի պաշ օլուպ սիւթխն մկվթէպի այագլանտըտը. տէր ագապ պաղչէյէ էնտիլէր, վե քիւրէքլէր իլե գարտան եօլ աչըպ Պօնապարթէնին գօմանտասը վե վէրտախի րէամ խուզրինե գարտան պիր ձէսիմ մէթէրիս, վե թաապեալար եապտըլար, պատէհու խբի թէրտֆ օլուպ, տըշարտան իչէրի, վե իչէրտէն տըշարը գար թօփու իլե պիր պիրլէրինի տէօյմէյէ պաշլատըլար, պու տախթէ ձէնկ օն պէշ կիւն սիւրտիւ, վե թա գարլար էրնիպ, վե գար թօփուլարա ուֆագ չապ գըլլար տախի գարըշարագ պիր գաչընըն պաշը կէօզիւ պէրէրլէնմէտիքձէ մէքա օլուննատը։ Պօնապարթէ խպթիտա պու խթիհքեատա թէրն րէամինի վէրէրէք միւհէնտիսլիք իթտիքատէն սօզըտա, պատէհտա ձէնէրալլըգ իտիւպ, գօմանտասյը իւզէրինէ ալմըշըտը, գալե նէ եօլտա վուրուլաճագ, նէ եօլտա մուհաֆըզա օլունաճագ, իքի թաւգլմ նէ վէձիկլէ հարէքէքէթ խտէձէք, պայշգա պայշգա թաւլիմատի վէրտիքտէն սօզըտա, քինտախի կճահ մէթէրիս իչինտե տուրուպ էմրը թէտտֆիֆ, վե կճահ տըշարըլտուա տուրուպ էմրը թէաւրիւզ տէվամ իտէրտի, վե պիզզաթ հանկը թէրտֆտա պուլունտա զալէպե օ թէրտֆտա վաւգի օլուրուտու։ Պու մուհարէպէ օյտունուձատա Պօնապարթէնին իպհագ խլէտխի ֆէննը հարպ, սիւրատթը հարտաքէթ, վե գուվվէի ֆախլիյէ կէրէք րէֆիգլէրինին, կէրէք հօճալարընըն, վե կէրէք սայըր սէյիրճի լերին թէատճիւպ վե հայրէթինի միւճիպ օլմուշտուր։ Պու էտնատէ Վրիէն մկվթէալինտե Պօնապարթէյէ գալֆալըգ իտէն զաթ, Խիշկրիա[1]

[1] Բիչկրիա, խպթիտատե պուլունտուզու Թարիգի բահդանկի թէրզը վե պիլթ տա քրինե տուխուլ խախ, 1789 տա միւլուպմի տանի բիւթպէհանեն պաչկայտուգ, պէշ սէնետ ֆէրվգ ձնձրտըը փայհանե գատար վաղ օլմուշտուր, վե իֆթամ ձնձրտրինէ թէրտֆատը օլուպ, խպթիտա ըրնօ նէհրի օրտուտունա պատհտու Ըշմալ օրտուտունատա գօմանտասյըգ խմիշ. վե 1795 տէ, փէգր չօգ ֆիմատհէտէն ոզըտ ֆիլիմինկի զաւգի խտիւպ, մագատըը հնգխտանէթի օլուն Սանթեր տուտուտա իգամէթ խլէմիշ տիր։ Լաւգին միզտէգ միւթնէլէվէն, վե տիւրգիա միւրնէգթպ օլ. տուզունատն, գրագ ֆամիկ տաղնատն Բրնեա գօնատ պիր միլուն ֆրանգ իտտա վե Շանտրը վե Ալգօտտատան միւլգէլէր, քինտախինէ վատ խմիշ օլտուզունատն, կիպ խատն ձնձրտրինէթ խլյանէթ վե գրագնինէթ ոլյանէթ խտէրէք, նէ գատան նէմձինկէրտէն նէնիկտի, վե օլ վէձէկլ ձնձրտրը միւտիրլէրի քինտախտէն նէձիրնէթ գալըրըպ, նիւլգէն պրագալըր, պու ձնձրլ էն խլրնատ գնշ նիւլգէր ձէձկինէն տախիլ օլտուպ, նիրնե նէհվագ տէօխտ իլե պիր ֆնտատա չգագտատագ օլտուզունատն տախ խ կիրնֆթ զունատրագ, ճուհգպտատն Սանթրգտա Սինտա

Digitized by Google

նամ բահիպ օլուպ, օլ վէճհիլէ, Փիւլէմհինկ ֆաթիհի, բահիպ գըյաֆէթինաե վէ Հըլթուբա ֆաթիհի, Թալէպե գըյաֆէթինաե օն ութնե ազ ութմ ալիր ալիւլէրինէ մէկթէպաե գալֆա վէ չըրաղ խութպէր։ Պօնաբարթինին գուվվէթի ագլայե վէ ֆէհմիյէսի, մէղքիւր Պրինն մէկթէպինաե կիւն պէկ կիւն զահիրե իհտրաճ օլունուպ, ագրան վէ հօճալէրի ինանմաե քէսպը չէրէֆ վէ իմթիսալ իթմէքաե խոխ։ Հիվայէթ գըլըճըր քի ալիր կիւն ալիր քիւչիւք իթթաաֆԹսըզլըգդ թէօհմէթի իչիւն քէնոխինէ ճէզա եւպիհէպե կիւստրիւլիպ Թաաամ օտասը գաբուսուն տա ախզ իւաթհինաե Թաաամ իթմէքի էմր օլունուտուգտաս, իթթաաֆ իթմիշ իսէ տե, օլ վէճհիլէ տաամարլարը տիքիլիպ, ինինրլէրի տիթրէ մէյե պաշլամըշ տըրը քի հօճալար ֆէհմինէ վարըպ, վէ պու ճէզայը ճէզէպինէ նիհապէթլէ չօգ կէօրսիւքլէրինուն տէր ագապ մէքս իյլէ միշէր տիր։

Հնկթէպլէր նաղըրը Թէրսիւհօ, քէնոխ Թագրիրինաե օ վագթըն Հորպիկ նաղըրընա Պօնաբարթէ հագգընտա շու վէճհիլէ չէրհ մէրմիշ տիր։

ՊՐԻԵՆ ՄԷԿԹԷՊԻ

Կէրէ՛ օխնէլէրի վէ կէրէ՛ մալէմալէրի ֆրագինէսընճա, հէմ իըրմէրը ա ֆիլէրե իմիէրամ վէ հէմ Հարիս ֆիլիպինէ նագլ օլունմայա իմիհգագէրի օլան նալէպէլէրին փէֆինէրի։

«Հնաթա Հաբօլան Պօնաբարինէ Թաւրիզի վէլայեթինի 15 ազուստոս 1769 պօյա տէրի գափմ ան բարմագ, ան իսինի. վէ սընըֆը, փէօրփունճիա։ Ի Հճուրփ ընճի տաղ. վէ գէրգինի գամի, ախլագճա ֆրինի, մահճուպ, վէ գաբրղինաս, հա թէհինի նիլամա մուվաֆըգ, մահկամիգա իլինդրե ղայնի մահիր, վէ ճօղաֆիա, վէ իհէլիլինե փոխի չիֆայնի իրեճէ՛ ֆըրինգաբրե ալնա։ Հ ապինճէրե, վէ ապըր ա գիմիրը գերգինէյրե, նվասի փըրճէրե։ Չինափոխ ալա պահրինե ապէրի օլա պիքոգ, Հարիս ֆինինգինէ նագլ օլունմագա ղանան փըր »։

Հնաթա Չէբրաիլօնաե ապու Թաավխիյէսի իւզէրինէ, Պօնաբարթէ իմիհհանատան տաախի կէչէրէրէ 1784 Թըշրինի էվվէլ 17 տե, Հարիսին Հորպիյէ մէկթէպինէ գաագալ օլունուտու։ Պագըլարը նաղըրա գարըշ կէլնէպ, ահինի քիւչիւք, վէ նիզամա մուվաֆըգ տէյիլ տիր, վէ մաթէմաթիգա իլմիէրինուն պաշգա պիր շէյ պիլմէզ տէյի մուամանաաթ կէօսթէրմիշլէր իսկ տե, մուամայիլէյհ տիյինէմէյիպ, « պու պաագատ նիզամանա ասրֆը նաղըր իթաիյիմ, նէ պիր միւսաաատ, նէ տե ֆիւ միլիասընա պիր բայէթ նէվինուն օլուպ իլլա քէնոխ զաթը իչին տիր։ չօճուղուն քիմէրէ միւԹաալիգ օլուուղունուտա պիլմէմ, լագըն

Հոր հագիրթինե նէֆի օլունաս։ Պիշինեն օրա — իգամեր իթթիսան ասգրա, պիր Թագրիպ գուգրլ։ իսթինաե Հագիրէթ ֆրանսայա տաիխ տուխուլ նէտ։ 1804 տե Պօնաբարթինէն Թէլէֆինե գաաա խաեն չէրգէրէթ տաիխիլ ալաուղու։ վէ նէ կէչէյ ԹաւԹուլաաղու, վէ Թաանիլ ճամ մա նաագըրա մանհաուս օլաաղու։ վէ քէնոխ քէնէ ապինի խաամ իսէ տինի։ իէրէսան տիրքէրէթ տաիխիլ ալաուղու։ վէ նէ Թաւիխաե մաա ֆաաաալէն նագլ օլունմագա տըրը։

Digitized by Google

էոյլէ ալիր զևհն տիր քի նէ գատար թալթիֆ իլէ բէրվէրտէ օլունա աղ տըր ո , տէվիշտիր ։

Նախօրէոնուն Թաւրիս նուխանընտան , Աիւսիս Նօրվէնա , միւ- չարալէյհին Պրիէն մէկվէպինտէ մէշհուտ օլան հալ վէ հարապէթի նի շու վէճհիլէ հիքեայէ խտէր ։

« Աէկվէպ նիզամաթընա Պօնապարթէնին ըզհար իյլէտիւի իմաա- թե ագրան վէ էմնալինտէն հիչ պիրի վասլ օլամամըշ տըր ։ Գանուն- լար բայէթ իմէմէք , վառհիպէի զիմմէթինի թանըմագ , տայիմա Պօ- նապարթէնին մէյլանը թաապիյէսի , վէ ամէլիյաթը մախսուսինտէն պու- լունմուշ տուր ։ Տագիզ , միւխէյէիլ , վէ սաքիւթ , թէֆէրրիւճ վէ զէվգիամաւտէն պայիտ , շիտտէթը թաապ' , սիւ'ալէթ հիաս , վէ սէգապէ- թը ֆիքրինի գանունունու ազլ իլէ թատրիլ վէ թէավիյէ իմմէքլէ մէշ- ղուլ վէ ավանկիւլար . . . . էքսէրիա սէպէպիէթ քէնտինտէն օլա- բազ րէֆիգլէրի պէյնինտէ զուհուրա կէլան միւնազաապարտա եա խիւո'է եա տախի շիտտէթը միզաճէլ ագրանընա զալիպ , թէքլիֆ իյլէտիկի օյունլար տախի վահիյաթտէն օլմայուպ , աթիզ թէվարիխ լէրտէն միւաթախրէճ վազտաապարընն սիւրէթի , վէ տայիմա քէնտի րէհս , ագրանլարը մայեէթինտէ օլարագ շէտիտ հարպ թապգիտէրի , իս- թիհքեամաթ իւզէրինէ ամէլիսաթ վէ ֆիքիհաթ , պունլար ըստը Աթօ- լէոնուն սապիկնէ էյեամընըն ահվալ վէ հէզզալը սահիհէսի [1] ո ։

Պօնապարթէ պու Իսպրես մէկվէպինտէ տախի օլ մէրթէպէ թէմ- քին վէ պասիրէթ կէօսթէրմիշ տիր քի , թէվարիխ հօճասը միւսիւ Տ'Իվիլ աթվար ու հարապէեաթը մէմուուհէպինտէն միւթէհայիր օլա- րագ , մէկվէպ ճէրիտէպինէ շու վէճհիլէ տէրքէնար իմմիշ տիր ։ « Տօ- ղոշ վէ Լապիհիլէ սարլ Վօրկիֆալը օլօպ , պախիը եավէր օլպողը հալքէ էօնի- նէ կէլէն օլմայաճագ փըլ ո ։ Վ է քիմապէթ հօճասը Տիւմէրօն տախի ,

[1] Աթի խազիքը ֆըգրա , միւսիւ Ղօրվէն անն պաս պահսընը Թաստիգ խտէր , 1779 սա , Նաբօլէոն օն եաշընաս Պրիէն մէկվէպինտէ օլուսգրա հալտէ , էքսէրիա Թաթիլ վագթը պիր սէտտ իւզէրինէ ըզգըզ քէնտի պայշնա օյնայնագաս օլուգտու ։ Րէֆիգլէրինուն պիրի- սի , Նաբօլէոնուն եավզընը պայշնա օրատա նէ եաբապզընա վատգագ օլմագ իւզրէ կիզլիճէ ըզգըզ սէյր իմմէտէ , էօնինէն պիր Թագըմ չագըլ Թաշը պալպ ուֆագլարընը նէֆէր քիպի էօնի տիմիշ , վէ տահա պէօյուճէքլէրինի պա- պիճ մագսընաս եաճպարա վէ էն իրիլէրինի ճէնէրալ քիպի արգայա տիպզէրէք տիւրլիւ մա- նօվրա Թագլատէրի իչրա իմմէքտաճ օլուսգրա- նու Թաճայշա իմմիշ ։ Պօնապարթէ պայշընը գալ- ապրըպ պու պալէպրը կէօրսիւքտէ , ատֆ օզ չա- բատան տէյի էմր իտուպ , օ պիրի չագատա պօզ տուգտա , Պօնապարթէ չագա պիրմէյէրէք էլէնէ ատքի չագըլապրը պիր պէօյուճէքինի ֆրտպէրտպ խատճինէն ատնընը եագապատրը տըր ։

Եիրմի պէշ ատնէ տօզրա Նաբօլէոն պալէյի իգպալտե վէ Թահիթը իմբէրագօրճատ Թահիտ էրրի ատրայընատա իգատէթ իմմէքտաճ օլտուգտա հալտէ պիրիսի գագատա կէլիպ , իմբէրագօ- րուն մէկվէպ ապգատատը օլտուգտուճնատն պահ պիլէ միւսագաթ իմմէքք չէրճֆինի նահագ իտէր ։ Ագատմագ պու վէճհիլէ իլէ բէք չօգ ֆէնագապագ լէր հագգատրուճնա չըգմըշ օլուսգրագուճնատն , Նաբօ- լէոն պագնա տա իճնամնայրզ Եավէրինի կէօն տէրքով քիմ օլուսգրագունու , խատ իւ բէտպիպէ տաղ- նատագ իտէթը ։ Եավէր գագատատա օլան ֆիքքէթ ճինի կէօրսիւքտէն սօզլտ կէրի ատճինուգ , կէլէն տատատն քիմ օլուսգրագունու սիվալ իմմատ իտէ տէ , հիչ պիր ճէվապ վէրմէյիպ ֆագատի ատ , Նըշնատա պիր եագատ պէրճէթ կէօրճէրտպ տէ տէ , Նաբօլէոն տէր խաթըր իտուսգ ատնատագտ քիմ օլուսգրագունու , տատվէթ թէպգիրճէնինի ատնըզ նա պէյն քէնտատ եագըշշտ պագյուսգրատա տէր , պագ մէկվէպ ըւֆիֆգի , ևրմի պէշ ատնէ ագ- տեմ եէտատի թաշզն ատճըզընը չըգմըշտը օլուս- գրագնատ չիւպհէ եօգատուբ , զիրս պիր տատի տօզրա իմբէրագօր տապյուճճինատն չըգագրգատա լէհճէլէրինատ եէրլատնը մէտէրգէթ միւշահատ օլատնատաշտուբ ։

Digitized by Google

հիասէթը միզաձրնը ոէֆասաթլա մուշահէտոէ խոէրէք, "Ի՞անալ փաղ
լըթան ֆըլմըլ ալր գայա Ե՞արլաբ" Թէեամիյէ իլիմիշ իտի քէնտիսինէ։

Պօնաբարթէ Ի՞արիսին Ա՞արապիէ մէկթէպինտէ իգամէթ էթտիյի
էանատէ, իւլերիւտէ օրտուլարտա վէ ասքէրի խըզմէթլէրինտէ գուլլա
նըզաթագ պին տիւրլիւ զահմէթ իւ մէշագգաթա Թէհամիւլլէրի օլա
ճագ, վէ էքսէրիսի ֆուգարա ֆագաթ քիշիզատէ էվլատլարը օլան րէ-
ֆիգլէրինին էօյլէ սէֆահաթ վէ իսթիրահաթլէ Թէրպիյէ օլտուգլա
րընը միւշահէտաէ իլթոհքտուէ, հէմ Թաասճիւպ վէ հէմ Թէէսիւֆ իտիւպ,
պու պապաէ մէկթէպ միւտիրի օլան միւսիւ Պէրթօնա պիր լայհա Թագ-
աթ իլիմիշ օլմաղ իւլէ արզգաթէ չայան բաուչալար պուռնալար տըր։

"Մէկթէպը հարպիյէի գրաւլիւնինն չակիրտանը, Ճիւմլէսի ֆու-
գարա քիշիզատէկեանտէն օլմաղիւլ, նիզամաթը Ճարիհէյէ նազարէն,
գուվվէթ վէ մէթանէթը գալպ վէ պէտէն Թալիմաթընտա պուլու-
նաճագ իքէն, իստէբէհաթլը վէ Թէնբէհվէրլիքլէ մէ'լուֆ օլուպ,
խանէլէրինէ ավտէթլէրինտէ, ֆամիլեալէրինին վարիթը Ճիւզիյէ-
լէթի նիմէթինէ գանատաթ իտէճէք եէրտէ, զալիպա էօյլէ փէտէր
վէ մատէր էվլատլարը օլտուգլարընա պիրլէ հիճապ իտէրէք, ֆագիր
ոսֆրատազրընա տապի Թէնէզզիւլ իտէմէյէճէքլէր. իմտի չակիրտա-
նէ պա գատար խըզմէթքէարլար, լէզիզ Թաասլար, միւզէյէն Թա-
դմաթ, ասէ, ասյէս, Թախսիս օլունաճագ եէրտէ, տէրս վէ Թահ-
թէլրինէ սէքթէ վէրմէյէրէք քէնտի քէնտիլէրինի իտարէ էթմէլէ-
րի գայիտէի ասքէրիյէ տահա պիր մուԹապզգ տէյիլ մի տիր։ Ի՞ա
տամ քի զաթէն զէնկին օլմայըպ, Ճիւմլէսի խըտմաթը ասքէրիյէտէ
իսթիհտամ օլունաճագլար տըր, պու եօլտա Թէրպիյէ տահա զիւա
տէ հալլէրինէ մուԹապզգ կէլմէզ մի ասճայպ։ Ա՞անասաթլա կէ-
լինէյէ ալըշարագ, վէ քէնտի խըզմէթլէրինի քէնտիլէրի կէօրէրէք,
տահա գուվվէթլի, տահա զիւտէ սըճադա սօվուդա, Ճէնկ մէշագ-
գաթըննա Թահայիւլլիւ Ճէտուր, վէ մայհէթլէրինտէ օլաճագ նէ-
ֆէրլէրէ հիւանիւ խոչէթ վէրէպիլէր օլմազլըր մը։

Իշմէ պէօյլէ Ա՞աբօլէոն, Ճիվան չազընտա իքէն, տիւնեանըն էն
մէշհուր ճէնկեալէրի օլտուդու էանատէ իհտաս իսթոխի նիզամաթը
ճէսիտէյի ասքէրիյէնին ասասընը մէկթէպ տէֆԹէրլէրինէ վազ իյէ-
մէշ էտի։

6° Իքի սէնէ տահի պու մէկթէպտէ օԹուդուպ, միւԹէասսիս
իմմիհանըպտատա, ա՛լա, շահատէթինի իսթիհտաֆ իւլէ, 1785 էյլուլ
պիրինտէ հարպիյէ մէկթէպինտէն չըգըպ, Ա՞րընօպալ չէհրինտէ միւ-
զիմ Ա՞աֆէր նամ Թօփճու իսթիհքեամ ալայընա միւլազիմի սանի
նատպ օլաճունտա։ Պիր գաչ այ սօղրա ալայը մէզքիւր Ա՞ալանս չէհրի-
նէ կէօճտէրթիւրքտաէ Պօնաբարթէյէ միւլազիմի էվվէլ րիւԹպէսի տահի
իթտա օլաճունտա։ Պու չէհրիտտէ Պօնաբարթէնին միւմքին մէրթէպէ քի-
պար մէՃԹիսլէրինէ տուխուլ իտէպիլմէսի իչէուն, ֆամիլեասընտան
քէնտիսինէ մահ պէ մահ եիւզ ֆրանգ այլըգ Թահսիս օլմուշտուտ
անճագ քէտէրի Շ ատրը Պօնաբարթէ 1782 տէ միտէ ուֆաունէթինտէն
վէֆաթ իլիմիշ, վէ վարիսլէրի չըգմամըշ օլտուղունտան պու խանէ,

Digitized by Google

տայէսի | Իւսիէն թուհպան Թէրաֆլընտան օլտուղու մէմուլ տուր ։

7։ Ոլ էանատէ Վ ալանս չէհրինտէ ագլ իս զերաֆէթլէ մէշհուր էօ ան Վատամ Վօլօնպիէ , Պօնաբարթէյի պազը մէճլիսլէրուե կէօ րիւպ , Թավը իս հարպաբեաթը զահիրէսինտէն , լիագէթ վէ էհլիկէթը զաթիյէսինի հիտա խիւպ , քէնտիսինէ ֆէվգ էլ ղայէ իթիպար վէրե րէք , տայիմա տայրէսինէ տավէթ խիւպ , պու սէպէպլէ Պօնաբարթէ Վ ալանս միւթէպէլյանը իլէ մուարէֆէ , վէ քիպար ճէմիյէթլէրինէ միւտավէմէթ իթմէյէ պաշլատը ։ Պու մէճլիսլէրուե իլք էվվէլ իւլ ֆէթ իթտիյի զաթլար , Վնէթալիվէ , Ա արիսթօսթէր , վէ Վօրպիէ նա ման քիմսէլէր իտիլէր ։ Վօղրատան Վ,աբօլէոնուն հիւքիւմէթի վագ Թընտա իւչիւ տաիի պէօյիւք պէօյիւք մէնէտիլէրե վասլ օլտուլար ։ Վէօհպէթ վէ միւզաքէրաթուե Պօնաբարթէնին գուվվէթ մէտրիքէսի միւթէհայիր օլաճագ սիւրէթուե զուհուրա կէլտիյինէն , ազ վագըթ զարֆընտա , մէճլիսին նազըրը օլտպ , Վատամ Վօլօնպիէ տաիի ագլ իս լրֆանընը Թահսիյն իտիւպ , իլէրիւտե փէք պէօյիւք ատամ օլաճաղընը քէնտինէ Թէպշիր իտէրտի ։ Պօնաբարթէնին պու վէճհիլէ մէճլիս արա օլմասընա ասըլ սէպէպ , Վատամ Վօլօնպիէնին քէրիմ սինէ օլան աշգ իս մուհապէթի պէյան օլունմուշ իսէ տէ , Պօնա բարթէնին մէնէտի Վատամ Վօլօնպիէնին պուլունտուղու տէրէճէյի իւլասէն իֆրաթ մէրԹէպէ էտնա պուլունտուղունտան , վէ սինին ճի հէթիլլէ տաիի հուպպուս տահիհ մէմուլ օլունմայարագ պու աշգա տէ վամ օլունմայրպ , եալընըզ իքի նէվճիվան պէյնինտե բունունմա օլունան պազը ճիվէքեարի վէ լաթիֆէ տայրէսինտէն իլէրի կէչմիշտիր ։

8։ Պօնաբարթէնին պուլունտուղու | ֆէր ալայը Տուէ , Վէօր , վէ Ոգսօն չէհրլէրինէ կէօնտէրիլմիշ օլտուղունտան ; Պօնաբարթէ ֆրսաթ պուլուպ Վարիսէ ազևմէթ իթմիշտիր , վէ օ տէվլտե կէրէք ֆէյլէ սօֆլուպ վէ կէրէք բօլիթիպաճա մէշհուր օլան | ֆապէ Վայնալ իլէ իւլֆէթ իտիպ , վագԹըն էն միւշքիլ վէ էն տագիգ մէսէլէլէրինին միւզաքէրաթ վէ մուպահասաթընա կէրէկիպ , Պօնաբարթէնին վէրտիքլէրլ միւէսէիր ճէվապլարտան գուվվէթ ագլ իս րէվէԹինին հիտա խ տէրէք | ապէյի մումայիլէյհ տաիի միւթէհայիր օլմուշտուր ։

1788 տէ Վ,աբօլէոն | իօն չէհրինտէ մուվագգաթէն իգամէթ իթ մէքտէ օլտուղու հալտէ , պէլտէի մէգքիւրե Վ գատեմիասը (տար իւլ ֆունունու) Թէրաֆլընտան շու մէսէլէ օրմայա գօնուլուպ , հալ իսէնէ պիր միւքեաֆաթ տաիի վատո օլունմուշտուտ ։

Վ էնէլէ ։ Վնանըշը տապէրը հալե փալէր իլմէ՛ իլէ՝ իմպէրփէն հանը ի՝ Ռիգապէ մէլ՝ֆ օմալէրի վէ հանը գալէնէրի Ռահաիւ վէ Ռալմ իլմէնէրի լաղմ կէլէր ։

Ոլ վագԹըն ալիմէրի իլէ սէրապէր , Պօնաբարթէ տաիի պու մէ սէլէ իւգէրինէ պիր րէսալե եազըպ Վգատեմիայա Թագտիմ իթմիշ օլմաղլէ , ճիւմլէտէն զիատե իսԹիհսան օլունարագ , միւքեաֆաթ Թա նայիլ օլմուշտուր տէյի րիվայէԹ գըլընըր ։

Պօնաբարթէ կէնճլիք վագԹընտա , պու րէսալէտէն պաշգա Թա րիխ , միւքեաԹէպէ , վէ հիճվ օլարագ տահա խայլըճա չէյ գալէմէ ալմըշ

Digitized by Google

աբբ։ Պունլարըն քեաֆֆեսինտե տագիգ մանալէը, վէ տէրին միւ-
թալաատր պուլունուր իսէ տէ, տէվլին իգթիզասընա կէօրէ ճիւմ
հուրիէթ էֆքեարը իւզրէ եազըլմըշ օլտուղունտան իլէրիւտե քէնտի-
սինէ տաիի մագսուտ օլմայըպ, էսէրի կէօրիւնմէմիշտիր։ Պիրտէ
քէնտիսի ատըլ Վօլտեգալը օլտուղունտան ֆրանսըզ լսթըլսհաթընա
ալ էսնատե սիհիթտասի քիւլլի մալիւմաթը պուլունամայտաղընտան
թէ՛լեֆաներընըն էլ եազըլտըրընտա, կէրէք իմլա վէ կէրէք սարֆ ղա-
լաթէրի տաիի միւշահէտե օլունմուշտուր։

Իլէրիւտե իմբէրաթորլուգ վագթընտա, պաշ վէքիլի պուլունան
Թայլերսան, քէնտիսինէ պիր խօշ կէլտը մէմուրի իլէ, Ի՛ֆօն տէֆ-
թէրխանէլէրինի ալէթ իւսթե իտիւպ վէ պայլատե զնքը օլունան ըէտա-
լէտի պուլուպ քէնտիսինէ Թագտիմ իհթիյաջատ, տէրտունինտե իգրար
վէ իհիրաֆ իհմիշ օլտուղու ճիւմհուրիէթե մուպահասաթընտան մը
էքինիպ, եօղսա իմլա ղայաթէրինտէն մի ուէթանըպ հէր նէ սէպէ-
պէ մէպնի իսէ, պաշտան պաշա օգուտուգտան սօղրա, սօպա տէ-
բունինէ աթըպ, վէ եագըպ մատուամ իհմիշտիր [1]։

ԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԱ,

1788—1793

1° Ձրանա իհիրէլը։ 2° Ռնեղրալ Ռաոլէ։ 3° Նիրմի Հասէրան։ 4° Պօնա-
բարթէին Վօրկգայա ափէկի։ 5° Այրպէնիա իալէրինէ կիպէն փօնանմա վէ Պօնա-
բարթէին ֆամիլիասը իլէ պէրապեր Ձրանայա նագսէ։ 6° Վօնվանօթ մէճլիսինին զա-
կիմի, Թ՛ոալէն, Ի՛ֆօն, վէ Վ՛անփէ Էյալէրլըկերինտէն ճիմհուրա. գարշը զըրպա
գսիմալարը։ 7° Թ՛ոալէն պէկլեսի վէ Լիբրանէսինին իննիկէզկերէ վէ սպանիօլտա
Ռէսիմի օլմասը։

1° Ն՛ԱՒՕԼԷՈՆ, միւլազիմի էվվէլ իկինտե, Ալբնօպալ, Վ՛ա-
լանա, Օգսոն, Ի՛ֆօն, Նարիս, վէ պիլսատը սայիրէյի քէհէթ
թ՛ կիւզար իտիւպ, 1789 տա, եիրմի եաշընա վասլ օլտուպ Վ՛ալանս շէհրինէ
տէ իգամէթ իհմիքտե պուլունտուղու հալտե, Ձրանատատա սէրպեսթի-
էթ ազատլերի իշիտիլմեյե պաշլատը։ Վ՛է իհիթիլալ ալամէթլերի իլք
էվվէլ, Ի՛ֆէր ալայընըն միւգիմ օլտուղու Տօֆինէ էյալաթընտա
զուհուրա կէլտի։ Ի՛քսէրի ասքէրի զապթիանը, քիշիգատե էվլատլարը
օլտուգլարընտան, ճիւմհուրիէթին պէյան իհթիյէ սէրպեսթիէթե վէ

[1] Պունտարթինին կինէ վագթընըն Թէլե-
ֆէքընը նօթեսէն պէրիտաին վէսա. Լ՛իտրի
նամ ֆիգեսե Թօփալտրագ վէֆաթընտան
սօղրա Թագ ու նեշը նէյէ պիր. վէ օ վա-
գթընտան գալմա էլ եազըլտըրը տաիի պագը էհլը
մէրտագ եէտիրեսե տաիի հալը մահֆուզ տուր։

միւսամեայ ուսուցչի միւգիթէզասընտան, կերկէք չա՛չասլու իւնվանդէ-
րինտէն վէ կերկէք նաս իւզերինէ օլան սոյզատէլիք նուֆուզլէրինտէն
մահրում օլաճագլարընը հիսա իտէրկէք, ճիւմհուրիէթ հիւքիւմէթի-
նի գասդուլ իտէմէյիպ թէրքի վէթան իլէ թագըմ թագըմ տիտրը
էճնէպիէյէ նագլ իլէտիւէր։ Պուննան մուղայիրի օլարագ միւհէնտիս
վէ թօփճու ասլայլարընտա պուլունան զապթան հասապ էլ թէրպիյէ
ասրըն էֆքեարընը վէ ուսուլու աթիգէյէ զալէպէ իտէճէյինի պիլ
իսթիտլալ քէշֆ իտէրկէք, եէրլէրինտէն գըմըլտամատըգտան մաատա,
ուսուլու ճէտիտէյի պիլ լիֆթիհար գասդուլ իտիւպ միլլէթին հուգուգ,
սէրպէսթիէթ, վէ չան իւ չէրէֆի մուհաֆազաընտա մուավին օլտուլար։
Վիշիզատէ զապթանըն թէրքի վէթան իթմէլէրի, Պօնապարթա էքի ճէ-
հէթլէ իսայրը օլտու եանի հէմ տիւշմէն վէ րագիպլէրինտէն գուրթու-
լուպ, հէմ տախի մահլուլ րիւթպէլէր գալտըղընտան քէնտիսինին իւ
լէրիլէմէսի գօլայ օլտու։ Իշթէ պու վէճհիլէ հիւքիւմէթը ճիւմհու-
րիէ աատասը էպնիէյի միւլք իւ միլլէթէ խյրատը թէզէլլիւլ իտիւպ,
օ մապէյնտէ նիչէ մէշահիյրի էսհապը սէյֆ իւ գալէմին ուֆուգաւ
իսթիխլասլարէն պաթրըպ կիթտիքլէրի, վէ նիչէլէրինին տախի քէրթէվը
թէր իլէ թուլուղ իթտիքլէրի հիքմէթ նէվինտէն օլարագ միւշահէ-
տէ գըլընմըշտըր։

Պու էնսատէ Ասրիսէ ճէմ օլունան ճէմիյէթը մէլիէի ճիւմհու-
րիյէտ (սանդլէ նաֆիսլ) հէր թէրաֆտան պիրէր մուտտախատա վէքիլ
կէօնտէրիլմէքտէ օլտուղունտան, Պօրսիգա թէրաֆընտան տախի իւ-
մէրայը ասքէրիէտէն միւսիւ Պուլտաֆօգօ նամ քիմսէնէ կէօնտէրիլ-
միշտի։ Պօնապարթէ պու զաթտա Ֆրանսա հագգընտա խըյանէթի վէ
աատմը ատատագաթ հիսա իթտիկինտէն, պիր ըսասլէյի հիճվիյէ գալէ-
մէ ալարագ, մէրգուսմուն ախալագը ֆասիսէսինի զահիրէ իխրաճ իլէ-
միշ օլմաղլէ, պու սիւրէթլէ տախի հէմշէհրիլէրի նէզտինտէ քէս-
պը շէրֆ վէ շէօհրէթ վէ 6 շուպաթ 1798 տէ 23 եաշընտա օլտու-
ղու հալտէ թօփճու եիւզ պաշըլըղը րիւթպէսինի թահսիլ իլէտի։

Ջ։ Պօրսիգա ատասը 1769 տա Ֆրանսըզ թաասսրուֆունա կէչ-
տիքտէ, ճէնէրալ Ասալի տախի օղ էնեատէ Ինկիլթէրըյա ֆիրսը իմ-
մէյէ մէճպուր օլմուշտու։ 1798 տէ թէպէտտիւլիս հիւքիւմէթի մի-
նասիպէթիլէ Ասալի Ֆրանսայա տուխուլ իտէպիլիպ, ճէնէրալ Ա-
ֆայէթ վասէթասը լէ իւմէրայը ճիւմհուրէ իսպրազ օլունտու։ Ա-
թիգալինէթը միլլէթ տավասընտա պուլունանլարա ճիւմհուր թէրա-
ֆընտան քէմալը հիւրմէթ վէ րայէթ իսպրազ օլունա կէլտիյինտէն,
Ասալի տախի իլթիճաթլէ գապուլ օլունուպ, պիր սէնէ ասղրա քէնտ
տիսինէ ֆրանսըզ ֆէրիգ ճէնէրալը փայէտի, վէ Պօրսիգա ճէզայիրէտի
վալիլիյի պէրաթլէրի իթա օլունտու։ Ալէպրէի մէպքիւրէ մէվագիի
ասքէրիէտէն եիրմի ալթընճը ֆրգատտա պուլունուպ, Պօնապարթէ տա-
խի պէր վէճհը պիլա վէ պա թուխտաթ, օլ էնեատէ վէթանընտա վէ
ֆամիլեասը նէզտինտէ իգամէթ իթմէքտէ իտի։ Ինճագ ահալիի
Պօրսիգա իքի թէրաֆ օլուպ պիր թագըմը Ֆրանսա հիւքիւմէթինի
գապուլ վէ պիր թագըմը տախի իսթիգլալիյէթ տախիյէսինտէ պու,

Digitized by Google

լանուագլարընտան, թէրապիէյին արտաքնատա պօնապարթէ թէյէնեի վէ թէրէատիւատէ գալմայարագ պէր վէձհը սատագաթ վէթանը ատնիւ ա օլան Ձրանատա հիւքիւմէթի թէրագիկիրլեյինի իհթիմար էյլէտի, վէ օլ վէձհիլէ մու հաձիազայը մէմլէքէթէ թային օլունան թօփ ալայլա րընըն պիրինէ եիւզ պաշը նատագ օլունուս։ Պօրտիգանըն մագազարը հիւքիւմէթի օլան Լ՝յոյչէ իօ պէլտէսի Ձրանատայա գարշը իսթիգլա լէթ թէրագիընը թուրթմուշ օլուսուղունտան, մէմլէքէթէլի պէյնինտէ ձէզագ վէ իհթիլալ զուհուր իտիւպ, մէքա իւ թէպքինի իչինէ Պօնապարթէնին գօմանտասընուտա ապուլունան թօփճու պէօլիւկիւ թայերին գըձնատը, վէ Լ՝յոյչէիօնուն միլլէթ ասքէրի իլէ ատէօյիւշիւպ զալէ պէ իհմէպիլէ մուվազգաթէնէն իատէի ասայիշ վէ իսթիդատէթ վագի օլատ։ Լ՝ոհտագը ֆէնատատնէն վէ Պօնապարթէ ֆամիլեասընըն էնքի տիւշմէնլէրինտէն Լ՝էրալտի նամ քիմսէնէ, մէքա օլունան ապու իսթիքլալէ ոչպէպ Պօնապարթէյի կէօսթէրտիքէ, Ձրանատա մէձլիսինէ մու մայիլէհատնէ շէքվա իյլէտի, Պօնապարթէ Լ՝արիսէ ձելլ օլունուպ թէպրիսէի զիմմէթ իյլէտի իսէ տէ պաշգա պիր գօմանտա վէրիլմէյիպ աչըտատա գալտը։

Պօնապարթէ պու տէֆա Լ՝արիսէ օլտուղտա հալտէ, ֆամիլեասընը ատն իսանէ կէօրմէմէյինտէն ղայէթ զարուրիէթէ վագըթ կէչիրմիշ տիր, վէ ահպատը Պուրիէնին նագլի իւզրէ, օլ մէրհէպէ իհթիատա տէշմիւշ տիւր քի, սատաթընը ըհհին գօյարագ ագձէ թէտարիքինէ տարի մէձպուրիէթ քէտագ իթմիհ տիր։

3։ 1792 հազիրանըն եիրմինձի կիւնիւ Լ՝արիս հագգընտա պիր միւսթագէթիւ կիւն օլտու. ամէլէ կիրուհի Թուիլերիի սէրայընը պատ ալդ օն ալթընձը | ուի գրագէ, ալյամէթը ձիւհհուրիէթ օլան գրըդ մըգթէդրօշու կիյտիրտիլէր. վէ աղտաթատան օնուհատա գրագը միւշտարէյհ սէրայտան գաչըպ, միլլէթ մէձլիսի տայրէսինէ սըղընմայա մէձպուր օլտու, Լ՝ապօլէոն կէրէք ձէօմատաթընն փէրվասըզ ըղընը, վէ կէրէք | ուի գրագընն ածգը հալինի կէօրիւպ, զաղատը տէրուհնինի մէքա իսէմէգիտի։ "պու մագուլէ արագիլ ատամըրը նօսրտը պրագմըշ ըտ սէրայտա կիրմէյէ, սէօրթ պէշ եիւզինիւ պիրտէն պիր թօփ իյլէ սէփէրմէյէ խոր, գուսուրտու քէնտի քէնտինէ տէֆ օլուրտու, պէն էյէր ձէնէրալ օլայընըմ հէր հալտէ գրագ Թէրագիընը ԹուԹատրըմ, ըպքին պիր քիւչիւք զասդիթ օլտուղտումտան ձէօմատաթընն իչինտէ պու ըտնմայընըմ տէմիշ տիր։ Պու ձիւմլէ պու ֆըրթրէթի արատընտա, սէյր իս Թամաշա իյմտիխի մահսուԹիէթի Լ՝աբօլէոնուն զիհնինի աչըպ, իչին ներէրէրէ վայրագաղընը ֆէհմ իսէրէբէ էրմէէսի կիւնիւ փարագ վէյինի նամ տայէսինէ շու վէձհիլէ եազմրշտը։ "Լ՝էնկլէրինէ հագգընտա պէօյլէ պիհտատ օլմայընը, ծնըտ ֆէնտիլէրինէ եօլ ատսիէձէ էդ գիւ։"

4։ ( ) սէնէ սեպտեմբեր այըն իչինտէ Պօնապարթէ եինէ վէթան նը օլան Պօրտիգայա տավտէթ խոհուպ Լ՝ձհնէրալ Լ՝ասլն իւլֆէթ

Digitized by Google

քյլեախ, 1769 տան Էվվել, Վօրսիգանըն խոթիգլալիէթ ճէնկլէրինտէ Պօնաբարթէնին փէտէրի ասյիմա Նաօլի իլէ պէրատպէր պուլունմուշ օլուպ պատէհու Ինկիլիթէրըյա ֆիրարինտէ տայիմա օղլու Պօնաբարթէ իլէ տախի միւքեամէպէյէ տէվամ իյլէմիշ իտի, վէ պու սիւրթմէտէ Նաօլի Պօնաբարթէնին հէմ քէտէր տօսթու վէ հէմ քէնտի միւհիպպի իտի։ Նմոի քէմալը իլթիֆաթլէ Պօնաբարթէյի գապուլ իտիպ եանընտան այրըմազը։ Պու իւլֆէթ վէ իւնսիէթ արատընտա Պօնաբարթէ Նաօլինին էֆքեարը իսաֆիյէսինէ վապգֆ օլարագ, Վիրանարզ ճիւմհուրու սայէսինտէ ֆէրիգլիք բայէսինէ վէ էյալէթ վալիլիյինէ վասլ օլմուշ իքէն, ճիւմհուրա սատագաթարզլըլա, իսթիգլալիէթ զիւմիւնէ զահիպ օլտուղունու, վէ Վիրանայա գարշը սիլահ չէքէ ճէյինի միւշահէտէ իթմամքտէ, մէյեուս վէ միւքէտտէր, ֆագաթ սատագաթ եէմինինտէ սապիթ օլարագ Նաօլի իլէ րիչթէի իւլֆէ թինի գաթ իտիպ մուֆարէգէթ իյլէմի։

5։ 1793 քեանունու սանի այընտա, Ամարտինիա ատասընըն զապթը իչին Ալիրալ Թրիւկէ պիր ֆրգայ տօնանմա իլէ Վիրանա ճիւմհուրու թէրաֆընտան օլ ճանիպէ սեվգ օլունտու։ Տօնանմա Նայչէ չիօյա վասլ օլտուգտա, Պօնաբարթէ մէմլէքէթին ահվալինի, իսթէքլալ կիրուհինին գուվվէթինի, Վիրանայա գարշը կէլան րուէստա նըն էտամիսինէ ամիրալ Թրիւկէյէ իտապէր վէրտիքտէ, ճիւմհուր առքէրի թօփլանըպ, վէ Թէուտափրի լազըմէ թէսավվուր գըլընտըգտան սօղրա, Պօնաբարթէ պիր թապուր ասքէրէ գօմանտան նասպ օլունարագ, Վօրսիգա իլէ Ամարտինիա մապէնինտէ օլան քիւչիք Ատըլէն ատալարը իւղէրինէ թայեին օլունտու։

Նավալար մուխալիֆ օլմադ իլէ, ֆրգայը տօնանմա վագթը զէմանինէ Ամարտինիա ատասընա եէթիչէվէյիպ, Ինկիլիզ տօնանմաարընըն վիսուլ իտապէրի ալընտըգտա, պիւսպիւթիւն մէքա օլունտու. վէ Պօնաբարթէ իթմամը իսրամէթլէ թէքրար Նայչէ իօյա տէօնմէյէ մէճպուր օլտու։ Պու էնսատ ճէնէրալ Նաօլինին իսրանէթի աշքեարէն թէպէյեիւն իտիպ, իւմէրայը ճիւմհուր թէրաֆընտան եիրմի նէֆէր ասի ճէնէրալար տէֆթէրինէ գայտ օլունարագ, թուլթուլա մուհաբէմէ օլուպ, գաթլ օլմասընա հիքմ օլունմուշ օլմադլէ, Նաօլի պու մուխալաթատան գուրթուլմագ իչիւն, աչըգտան աչըղա Թուղհան սանճաղընը գալտըրըպ վէ Վիրանայա մուխալիֆ օլան ճէպէլի կիրուհինի նէզտինէ ճէլպ իտերէք քէնտիսինէ սէրտարլըգ, վէ միլէթի մէճլիսի րէիսլիկի վէրտիրտի։

Նաօլի ճէպէլի ասքէրի րիֆագաթիյլէ իսլեիտա Վօրթէ պատէհու Նայչէյիօ շէհրինի զապթ իտիպ, սանտալիթ հիւքիւմէթինի օրտայա նասպ իսլէտի։ Պօնաբարթէ վէ Նէրնա ֆամիլեալարը Նաօլինին հիւքիւմէթինէ գարշը կէլտիքլէրինտէն, սատատան թագրտ օլունուպ,

պինաե օլան հէմշէրեսի Էլէզայը տօֆթ պէրտ պէր ալըդ Գօրսիգայա կիթմիշ տիր։ Վէ հէմ չէրեսինին խարճանի իչիւն հիւքիւմէթէ վէր-

տիր տարըհազան տաղը քինահ իսդըտդրա հալա միւդիմե տէֆթէրխանէլէրինտէ մահֆուզ տուր։

Digitized by Google

մալէրի միւսատէրէ վէ էմլաքլէրի եաղմա վէ թալան օլունտու, վէ նէթիճէնտէ սաղ սաղ Թուրքմագ իւզէրէ ալդասընտան մուսալլաթ օլունտու իսէ տէ, Թէպտիլ գրյաֆէթլէ Պասթիա Թէրթֆընա գաչըպ գաբթաւլտու վէ օրատա կէօնիւլլիւ ասքէրին ալիր Թապուրունա Թէքրար գօմանտան նատպ օլունտու։

Գու էմնատէ, իւմէրայը ճիւմհուրտան, կէօնտէրիլէն Յագօնպ Այնճիլ վէ Ալիսկէթթի նաման գօմիսէրլէր ալիր մըգտար խմտատ ասքէրինէ Կօրսիգայա վասլ օլուպ, Թալիսմանլարը Խաօլիի Թուրթուպ, վէ պաղայրպ Ձրանասյա կէԹիրմէք իտի։

Գունլար Կօրսիգայա վասլ օլտուգտա, աԹէշը խսեանը էն չհսաէԹլիւ մէրքէզինտէ պասթըրմագ միւրատ իտիւպ, Պօնաբարթէյի տախի պէրապէր ալարագ իքի ֆրգաԹինի իլէ Ա՛յաչէիօ լիմանընա տուխտուլ խյէտիլէր։ ՊիւԹիւն Կօրսիգա ահալհինինին նրօֆը Ինկիլիզ վէ նրօֆը Ձրանսըզ Թէրթաֆընը Թուրթարագ ալիր պիւրի իլէ մուգաֆԹէլ իԹմէքտտէ իտիլէր։ Պօնաբարթէ իւմէրայը ճիւմհուրտան վէրիլէն Թալիսմանը պիղզաթ իճրա իԹմէք իտԹէյիպ, ալիր մըգտար ասքէր իտիհադպ խտէրէք, ֆրգաֆինտէն չըգըպ Կալա տի Ձիգօ նամ պաւրանա գարայա չըգտը։ Խաօլի ասքէրինին ալիր քիւմէհինէ ԹէասիֆԹ իԹտիքտտէ, պուննըար Պօնաբարթէյէ ԹէսլիմՀ օլմայըպ, վէ տուչա տախի բտազը օլմատըգտան սօղրա, Պօնաբարթէյի Թիւֆէնքլէ գօվալտտըլար։ Պօնաբարթէ քէնտինի սէնիզէ ամճայա մէճպուր օլուպ եիւղէրէք ֆրգաֆինէ վասլ օլտու իսէ տէ, կիրիֆԹար օլտուղա մուխասԹարա ուֆագ ալիր չէյ տէյիլ իտի։ Պունուն իւզէրինէ քէնտի Թէրթաֆտարլարը աստատա ալիւԹիւն ալիւԹիւնէ պօղուլտուպ, Պօնաբարթէ, ֆամիլեասը իլէ Ձրանասյա նագլ իԹմէյէ մէճպուր օլտու[1]։ Իմտի վալիսէսի Աատամ Էթիցիա Պօնաբարթէ, քէրիմէլէրի

[1] Պօնաբարթէ ֆամիլեասը Մարսիլեասա կէն, քէնտիսինէն զատուրԹէլէ Բարիսատ ապէնտըլար օլտուղտա մալիսմ տիւր. պատ Գանտի քէնտիսինէն ատգուպ եաշ քիւշիւք գատտը Լուխի (շիմտիքի Նարօլէոն իմբէրատըրան փատիսահ կէԹիրտիպ, Թէրթախէ փնհ ալդագտա խտէր իտի։ Իքինի տախի Մատտալէն գա նամ խտիատնուն իսմինար իլէ մէշէ գատվէխանէնին իւտնի գաթընտարի տաղրատա տաքին օլտուպ, Պօնաբարթէ պիլտտա տաղնատնուն իւտնի իւտնէքի քիւշիւք օտտա. վէ պիրատէրի Լուսի ծնուն իւտնիւն տէքի չէվնատա այտա ան իքի ֆրտագ իչտար իչի իպտագ իտէրլէրտի։ Պօնաբարթէ մէկ Քէպ Թէրթախէպ պիպգԹէպտընան տատպհ Լտը գրյէի էքքին գաւգըպ, Լուխի տախի գատնատնա Թաթնանս վուտրատագ օյանտըրըպ վէ Մաթէմատիգա տէրսի վէրիր իտի։ Լուսի էքքին գաւգատտանՀէ խօչտնանայըպ հէր տա գատ պէնէ վէրԹէք գաւգատ վէ տաղը տաղը կէԹիրտի։ Գիր տատպհ ախէր կիւնէրտտէն վատ ԹէֆատԼ կէօսԹէրտիքտտ, Պօնաբարթէ խըրտնտնըպ, նէ վար սէնտէ պու տատպհ, պէօյիւն հէր կիւնտէն զիտտ ԹէՀպհէ կէօրիյօրտու՞ տէ՞տիքտտ,

– Ն՛է օյատագ տէտտի Լուսի. պիր հյի տույա կէօրիյօրտատու՞մ։

– Է՛յ նէ իտի տույան։

– Մ՛ատյատա գրտալ օլմուշտատու՞մ։

– Է՛յ պէն նէ իտիմ հօյլէ իսէ . . . . . չիտատհէսիպ իմբէրատօր, տէհիպ վէ Լուխի իսԹհէզա իտէրէք, գրտալըգ տօղրատյա գատընի. ախշամքի վէրտխիմ զատտը Թագսիմի նատտըեատտըն, չիմտի տէնա պագտալմ տէտտի։

Օն իքի սէնէ տօղրատ Մաթէմատիգա հօճատը Ֆրտանտատ իսմբէրատոտտ, վէ օն ԱՀտի սէնէ տօղրատ բտագամ շահիտտի Ֆիլիմինկ գատտը օլտու։

Ղատալէնտատն պատ քիտպի հիքյայէլէրի տատհմ շահատաԹէլէր իլէ Թօփտանըպ պիր քիմատ օլմատչ տուտ, վէ զատտըրԹէի վագԹընտատ տատքին օլտուղտա խտանէ վէ օտտատտըրը պատղատրը հատտա Բարիսատ իտԹէքլի օլտնղտրատ կէօտիԹրտիտ տիր։

Digitized by Google

իւէ իսկիթաա Ալա , վէ պատէհու Թուլօն վէ Աարսիլիա Թէրաֆընաա նագլ իթմէյէ վէ պու մագուլէ միւլթէզիլէրէ ճիւմհուր Թէրաֆընաան վէրիլէն ճիւզեի պիր իանէ իւէ զարուրսէթլէ կէչինմէյէ մէճպուր օլ տուալար : Պօնաբարթէ տախի փէք չօգ իւլթիմասլէ , քէնտի եիւզ պաշը բայէսսիլէ Իթալիա օրտուսունա մէմուր Թայեին օլունսուս :

6. 1793 քեանունու սանի ասնլարընաա , օն ալթընճը Ուի գրալըն գաթընտէն սօղրա , ճիւմհուր հիւքիւմէթի , Կօնվանիօն (Աինթէգա րինէյնի միւիէ) Թապիր օլունան մէճլիսէ կէչիպ , մէճլիսին էքսէրիէթ վէ գունվէնթի տախի , ճէպէլ ազալարընաա իտի [1] :

Ֆրանսա տէրսունինտէ պու ճէպէլ ազալարընըն իզհար իյէոիքլէրի , վահչիէթ , զուլմ , վէ գաթթալ , պիւթիւն Իւրոբա սէվկիթլէրինի այաղա գալտըրըպ վէ Աէյմանեա , Իտալիա , Ֆօլանտա , Ինկիլթէրրա , Ասպանիա , վէ Աարսէնիա պիլ իթթիֆագ ճիւմհուրա իլանը հարպ իտիւպ , օն տէօրթ եէրսէն Ֆրանսա իւզէրինէ օրտու գալտըրըլար : Տախիլտէ տախի ճէպէլի Թագըմընըն գաթթալ , զուլմ , ու Թաասսուխաթընա Ֆրանսանըն պաղը էյալէթլէրի թէհամիւլ կէթիրմիյէրէք , Ա անտե էյալէթինտէ վէ Աարսիլիա , Ռուլոն , վէ Իօն պէլտէյէրինտէ , հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէե գարշը ահալի աշքքեար զօրպա գալգտը :

Ա անտե էյալէթի ֆէվգ էլ ատե ճէսարէթ վէ մէթանէթլէ ալթը անէնէ ճիւմհուր զազապընաա Թէհամիւլ իթտի : Իօն պէլտեի միւնէթ ասքէրի իւէ պիր միւտուհէթ տոպանըպ , մուգավէմէթ իյմէքտե օլտուղու հալտե , Իթալիա օրտուսունտան պիր ֆըրգա , ըէստամտան պօզմա ճէնէրալ Վարթօ գօմանտասը իւէ պէլտեի մէգբիւրէնին զապիթընաա Թայեին օլունտու : Իօն գաթթալընտան սօղրա ճէնէրալ Վարթօ ճիւմհուրա գարշը կէլէն գունսուր զօրպալարա մուտալա օլարագ , հէր եէրտե վուրուպ տապրթընպ , Ինքա , Ալինեօն , Աարսիլիա , ճիւմհէսինի զապթ իսէյիպ քէնտիսի Աարսիլիատե իգամէթ իսէյտի : Պօնաբարթէ գօլ ազասը րիւթպէսի իւէ ճէնէրալ Վարթօնուն մայեէթինտե պուլունուպ , Ալինեօնա կէլտիքտե , պիր ահա չամ Թաասընտա պապը միւթէպէրան իւէ վագթընն բօլիթիգասը իս զէրինե իսայը սէօհպէթ կէչտիքտե , Պօնաբարթէ պու մէճլիսին հիքեայէսինի պիր ըէսալէ իտիւպ , վէ սէրիան պաստրընպ նէչը իսէմիշ տիր : Պու ըէսալէտե Պօնաբարթէ իհթիմալտըր վագթըն հիւքիմէթինե իսօշ կէօրիւնմէք իւզէրե ճէպէլ Թէրաֆընը ԹուԹուպ , ճիւմ

[1] Գօնվանիօն մէճլիսի պիր գալ եիւզ ա զասան միւթէթէկ օլուպ , ագալը մէչէնէրէք ան ճիւմհուրի տիւզ պիր եէրսե օրտուգալար պիրպիրինի գօլտըգլա կէօրմէզ վէ իչինէ մէզ օլտուգլարընան , մէճլիս ահվալինէ անի գաստինէն պէրու նէմ տապրի խալգէրինի պիրպիրինէն եիւքսէք գաստէմ գաստէմ խա քէտիլէէր եապըմըշտը : Պու տապրընդէն իւէրի Թէրաֆընաա օրտուսունտա , պուլունտուգլարը եէրսն եիւքսէյիմինէն ալտըգ Ստինեն , ուանի տապրիտան եապտըս ճէպէլ Թագգըմը Թէհամիլ օլունտու . պուռնարըն էքսէրիէթի վահչի վէ զալիմ ատամլար օլուպ , միւսաֆիրը հիւքիւմէթլէրինտե գրալ , գրալըլա , բուհ պան , ապրլըպատիկեան վէ միւթէպէքքիրանէն մատտաա ահալինն ալիպէրմէ պիր պիճիմնատ նէֆեստան գաթթինի տապի միւհիպ օլտուլար : Վէ պուռնարըն հիւքիւմէթի տէվգինի Իսէյէօր եուպի տէվգի Թէհամիլ օլտունտու . պուռնարըն էքսէրիէթի վահչի վէ զալիմ ատամլար օլտուպ , միւսաֆիրը հիւքիւմէթլէրինտե գրալ , գրալըլա , բուհ

Digitized by Google

հաբիէթին սեպէպ վէ էլղէվիէթէ, նիզամ ասքէրինին գուվվէթի, ֆինանք հաբազ, վէ ասըլզատէկեանըն ճիւմհուրիէթէ գարշը կէլէմիյէ ձէքլէրինէ տայիր ղայէթ տագիփ վէ միւտաղլէլ մուսահասէլէր եաղմ ոլսուզլուհատան, միլլէթ ինսանինաե պէք գամ տախի չէրեֆ իւ չօհրէթինի վիճէպ օլմաշ տուր [1]։

Դ։ Ա՛յնէնթաղ Վատիօ ճիւմհուր ասքէրի իլէ Վաբսիլիատե իգա մէք իմմէքտե օլսուն, պէլճիի մէզգիւրէհտէն ֆիրսար իտէն գրալիէթ վէ հիւքիւմէթը չէրլիյէ թէրճիւաֆտարլըրը, Վրանսանըն հէր թէքա ֆինսան թուգըմ թաղըմ վէրուա իտէն հէմֆիքէտարլէրի իլէ մէթին վէ վիւսուհէթմ Ֆուլօն պէլճիէսինէ սըղընտաղ ճիւմ հուրա մուգավէմէթի իմմէյէ հազըրլանտըլար։ Վ է իսկեթտա իւմէ թայը ճիւմհուրսան Պօվէ, վէ Պէյլ Նաման քիմէնէնէլէրի Թուրթուգ | ա Վարի գաղէսինէ մահպուս խլէնտիկէր։ Ֆուլօնսա ճիւմհուր գօ փէրլէրի օլսան Պաբաս վէ Վհերօն ճէնէրալ | ագօիք իլէ գաչըղ Վիս թէրճիմա վէ Ֆթալիա օրտուսու մէրքէզինէ վասլ օլտուլար։

Ֆուլօնուն զապըթանը, թէրսանէ մէմուրլէրի, ասկնանամա գօմանդանըգը, վէ ահալինին էքսէրսիէթի, պու վէճհիլ հիւքիւմէթը ճիւմ հուրիյէտ մուսխանիֆլէթ խաբէրէք, հէմ հիւքիւմէթին ղազապընը վէ հէմ ասաքիրի նիզամիէնին պարպը տէտիինի իւգէրլէրինէ տավէթ իլճի պը օլսուգլարընսան սիւր թէրճիաան պու նիթի գուվվէթէ մուգա վէմէթի ճէսարէթ խաէմիյիւպ, տիկեր թէրճիաան ճիւմհուրա թէսլիմ օլսալար, | յօն, Վարսիլիա վէ պիլատը սայիրէ միսիլլու ճիւմհուր գրլէճընսան գուրթուլամայաճագլարընը բանա տէրէք իֆտիրէնինէն արթըգ սէլամէթը ճանլէրինի ղայրէթը վէթանխիէլէրինէ թէճհիհ խաէրէք, բօլիմիգաճա էն ազիմ թէօհմէթ ատտ օլունան, խրանէթը վէթանխիէ գապիհէթինէ տիւչար օլարագ, Ֆուլօն գաղէլէրինի, ազէլտէսինի, թէբսանէսինի, վէ տօնանամասընը ճիւմհուրա իլանը հարագ խտէն, Ինկիլիզ վէ Վսպանեօլ ամիրալէրինէ թէսլիմ խլէմիյէ։ Վ է մագթուլ օն ալթընճը | տ՛ուինին քիւչիւք օղլունա օն եէմինճի | տը[1] նամի իլէ գրալ թանըրագ, հիւքիւմէթը էչնէպիէհի իմտատ վէ մուսավէնէթէ տավէթ խլէճալէը։

Ուրագաա տէվլէթլէրի ասքէր իլէ Վհանսայա տուխտուլէ վէ ճիւմ հուրիէթի ֆէսախ իրթիհէյ պէք գագու արարքէն, Ֆուլօն քիպի պիր մէթին պէլտէնին սէօյլէ պիր իհթիմար թէսլիմ օլմասընը հագգելէրինէ տէ այնը խտապէթ տատ խոհաս, Ինկիլիզլեր քէնտի վէ Վսպանեօլ տօ թէխելերի Սման նամ պիր զալիմ գանտուրա չէյտ չըրագ վերտիէր։ Գիւրտ գրալըտտե պու ձէնովեր գրլըգլե ինանտեն կէօտեհիւ էնվեթ ձէվ իւ ձէֆայէ տայանամայագ պիր պու չուգ աչնե ասզատ վիֆտեթ իրթիշ տիր։ Հիւքիւմէթը շէրիճ թէրճիաաստրը, իսկիլտել ֆիլիբինի տրատընտե գրալըտտեհն հալին տեն պի խտպէր օլսուգ, քէնտի պէնտերինի տե պէր վիձհը պուլա ծն եէտունձի Լուի նամի իլէ միւշտրէհի Ֆրանսանըն գրալը շէրիճ թանըմըշտար տըր։

[1] Գու թէտալե կէրէք էլճատը, կէրէք ըն ընտհոդը, վէ կէրէք ֆրանսըզճա լեսանընըն ֆոփիճի ձիճէնիլէրինէ գ՝ոնտարըլմէնին օ տ Վաձ գալճի ալտըդը էվլադտան իւտիւն ճի տըր օլսուգլարընսան, եկեր պուշգա պիր գուշ ըմ գարշմամըշ իսկ, գ՝ոնտարըլմէնին օ էս նտան իմ իւ քիճատեձէձ տախի զայէթ իւվ ղտի իէրճիլճիճ օլսուգլարընսա պէօյիւք պիր իտարթ տըր։

[1] Օն ալթընճը Լուի գամբ օլսուգտան ատտա, ճն եաչընտա եատգըն օլսունա ձիճհուր

5

Digitized by Google

նանմասլինը լիմանա ասգուպ տէր ագապ , սէքիզ պին նէֆէր , Ալթօ լիման ; Պանեօլ , վէ Պարտէնիա ասքէրի գարայա չըգարտըլար , վէ Ալիպրալթար գալէսինտէն [1] կէթիրտիքլէրի իբի ալայ Ինկիլիզ ասքէրի իլէ , մուսթահֆիզ ասքէրի ճէմաան օն պէշ պին պալիկ օլտու : Ինկիլիզը վագըթ ֆէվկալատէ էմրը մուհաֆազայէ իգտամ իտիւպ , գալէլէրի վէ իչէրտէ օլան տօնանմալարընը մուհաֆազա իթմէք իչիւն պաշ ըճա տէնիզ քէնարընտա օլան Թապիաալէրէ ֆէվգ էլ ատէ մէ Թանէլթ վէրտիլէր :

Լիմանըն իչինտէ , հէր Թէրաֆտա նազըր պիր ուզունճա պուրուն , վէ պունուն ուճունտա եիւքսէքտէ Ալիյէլէր նամ պիր մէշհուր գալէ օլուպ , պու գալէյէ աշընը իսթիհքեամ վէրտիքտէ օլ մէրթէպէյէ մէթին պիր եէր եաբտընար քի , ասքէր Թէրաֆընտան Պի-լէ-Ա Ալէպալթար Թէսմիյէ օլունմազա պաշլատը : Պարսիլիատան Ալրօվանատան գաչան գրալ Թէրաֆտարլարը Թուլօնլուլարա գարընշարագ , կէճէ կիւնտիւզ չալընըպ , Ինկիլիզ գօմանտասը ալթընտա էքսէրը իսթիհքեամալթէ քէնտիլէրի տախի չալընտընար :

Պու ճիւմլէ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէտէն , ճէպէլի Թագրմընըն ճէվը իւ զուլմ վէ գալթալը հավաստիասալթը Թուլօնա տախի վասլ օ լարագ ահալինին իթթիֆագընա մանի օլուպ , Թագրմ Թագրմ ճիւմհուրիէթ վէ գրալիէթ Թէրաֆտարլարը զուհուր իթմէյէ , վէ պէլտէյի զապթ իտէն տուէլը էճնէպիէ գօմանտանլարը պէրինտէ տախի մուխալիֆէթ էսէրլէրի կէօրիւնմէյէ պաշլատը : Պանեօլար Ինկիլիզլէրին ղուրուր վէ Թէֆէրրիւտէնիւ կէօրիւպ , նիյէթլէրինը տէն վէսվէսէ իտէրէք էմնիյէթլէրինի սէվկ էյլէտիլէր : Ալ է վագտա Ինկիլիզլեր ահալիյէ մուավէնէթ , վէ հիւքիւմէթը շէրիյէի գրալիյէյէ րայէթ իթմէք վատի իլէ իչէրի կիրիպ , մէմլէքէթի զապթ իթտիքտէն սօղրա , հալտաքեաթը Թէպտիլ իտիւպ , հաքիմանէ վէ միւսԹագիլա նէ մուամլէյէ իթմէյէ պաշլամըշլար ըտը :

Օն ալթընճը Ուրինին գալտաչը Քօնթ տը Ինօվանս ճէնտալէրի Ալինօվատա պուլունտուղունտան , Թուլօնլուլար պիր գաբագ կէօնտէրիպ գրալ վէքիլի մագամընտա միւշաւրաէյհի Թուլօնա ճէլպ իթմէք միւրատ իլէ տիքտի , Ինկիլիզ ամիրալը Նուտ , պունա տախի գաբ շը գօյտպ մէն իլէտի , միւշաւրաէյհ Թուլօնա այագ պատայլտը հիւ քիւմէթը գրալիէ Թէրաֆտարլարը , հուզուրինտէն գուվվէթ վէ ճէ սատէթ ալտարագ , իհլիմալ տըր ճիւմհուրիէթէ զալէպէ իտէպիլ լիլէր իտի :

Ալիրալը մուտմայիլէյհ կէրէք ահալինին , վէ կէրէք տուէլը էճնէ պիյէ գօմանտանլարընըն ատէմը իթթիֆագընը վէսիլէ իտէրէք , Ինկ հիլիզ հիւքիւմէթինտէն պաշգա հիւքիւմէթ Թանըմամ տէյէրէք , պէյազ գրալ սանճաղը [2] քէշիտէսինէ տախի բազը օլմայընպ , ֆագաթ

[1] Ագտէնիզին տըշ տէնիզէ եանի Ալթան Թիք Օգիանուսունա գուրշընրը եէրտէ , Ակդ տէ պօղազընըն ատղ Թէրաֆընտան Ինկիլիզլէրին 1704 տէ Սպանիատան ալտըգլարը , մէթին միւսԹահքեմ , վէ ֆէԹհի միւքիմիլ պիր մէշհուր գալէ տիր :

[2] Ֆրանսըզընն էսկի գրալիէթ սանճաղը պէյազ զէմին իւզէրինէ իւչ զամպագ բէտաֆ օ

Digitized by Google

էվանը սիւլասէ ճիւմհուրիէթ սանճաղը քէշիտէսինէ մուվազգաթէն վիւսաստէ իթթիշտի ։

Իլթէ պու տագիգէտէն , Ինկիլիզին նէյէթը խաֆիյէսի մէյտանա չըդըպ , Ֆրանսա տօնանմասընըն էն պէօյիւք տիւշմէնի օլան պիր հիւքիւմէթի Ֆրանսանըն էն մամուր թէրսանէսինէ տավէթ իթմէնին վէթան զայրէմի իլէ մէյուֆ օլանլար ինտինտէ նէ ազիմ մուխաթապա , թէօհմէթ , վէ խըյանէթ օլտուղուն թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր ։

ԻՒՉԻՆՃԻ ՓԱՍԱ ,

1793 — 1794

1՝ Թօղլի պէլթէսինին հիւքմտարլըխ ասքէրինպէն մոհասէրէ գըլընմաը ։ 2՝ Պօնաբարթէ պին պուշը , վէ Թօղլի մոհասէրէսի լօֆճալարընըն իզնի գօմանտանը ։ 3՝ Պօնաբարթէ Թօղլընուն ալընմասընա րէամ վէրիլ լուպիլալար ինը իփէ ։ 4՝ Կօրգոսօղ ինանալար լուպիսը ։ 5՝ Ինկիլիզ վէ Սպանիօլլար Թօղլընուն չըգմայա հէճապօր օղլու , փօնանմա վէ ինէրսանէյի եագըլար վէ ճիւմհուր ասքէրի Թօղլնօ զալմ իփէ ։ 6՝ Կրալիէրի ինէրսֆապարլարընըն գալիլ ։ 7՝ Պօնաբարթէյէ լէվա ճէնէրալը րիւլիէսի վէրիլէր ։

1՝. ԻՒՔԻՒՄԷԹԸ ճիւմհուրիէյէ գարշը կէլէն պիւթիւն Իւրոբայա քիշվէվ օլան Ինկիլիզ վէ Սպանեօլ տէվլէթի , Թուլօն քալի պիր պէլտէյը ճէսիմէյէ մուԹասարրուֆ օլարագ , Ֆրանսանըն էճնէպի ասքէրի իլէ իսթիլասընա պիր գաբու աչմըշ օլտուգլարընտան , իւմէրայը ճիւմհուր Իթալիա վէ Իչնօ ճիւնկլէրինէն մուվազգաթէն քէֆֆը եէտ վէ ֆէրաղէթ իստէրէք , նապալարը ապգաթլարընը քեամիլէն պու Թէրաֆա չէվիրմիշլէր իտի ։

Իմտի Թուլօնուն սէրիան մուհասէրէ վէ ֆէԹհ օլունմասը , պէճնա վէ մուէքքիտ էմրնամէլէրիլէ իւմէրայը ասքէրիյէ Թէնպիհ գըքընմըշ իսկ տէ , մուհասէրէ Թէտաւիլիքեաթը վէ լէվազիմաԹընա միւԹալիգ հիչ պիր շէյ ԹէրԹիպ օլունմամըշտըր ։ Ն՚էնէրալ Կարթօ Ասրտիլիայը վասէթ իթտիքատէն սօղրա , եէտի սէքիզ պին ասքէր իլէ Թուլօնա եագըն Ոլիուլ պօզաղընը վուրուպ վէ կէչիպ պու պօզաղ լարընը աղզընտա , վէ Թուլօնուն գարշըսընտա օրտու գուրմուշտու ։ Ն՚էնէրալ Լաբօիք , տէօրԹ պին ասքէրիլէ Իթալիա օրտուսունան կէլիպ , ճէնէրալ Կարթօնուն գարշըսը վէ Թուլօնուն էօՀԹէ ԹէրրաՖընտա օլան Ասլիչա , վէ Լավալէթ Թէփէլէրինի ԹուԹմուշտու ։

Ըստ՝ ճիւմհուրիէթ սանճաղը եանի , մավի գծով վէ ալ էվլէնը սիւլասէ , եախօտ իւշրինկ սանճագ ուզը քի , Լուի Ֆիլիպ հնարքը մէթի վագիըընտա տախի վէ պօնաբարթէ հնարքէթի էլէնէմ պու սանճաղը իսթիսալ Հիմմէտէ տիր ։

Digitized by Google

Պու ֆքի Ձրտանդրզ օրտուսու պիրի ղաբդ, տիկէրի չտրգ Թէրաֆընտա պիրպիրինտէն օ գատար ուզագտա խոխլեր քի, տէխիլ պիրպիրինէ մուտալէնէթ իթմէք, իլլա պէրխպիրինին մուտալէլաթընը կէօրմէք տախի մուհաթ գադիլինտէն իտի։ Ծուլօնտա օլան տուէլը միւԹիֆիկէ աքէրինտէ ճիւզէի պատիրէթ վէ գուվվէյի ֆախլիյէ օլտա, ադու ֆքի օրտուչու տախի այրը այրը վուրուպ տաղրըմամագ պիր չէյ տէխիլ իտի, անձագ իսթիհբաամաթը տախիլիյէ իլէ մէշղուլ օլտուդգ, խորըճտան պիդայա վէ պիհաձէթ օլտուլար։

Ծօմէտէ ճիւմհուր ասքերի հէր նէ գատար մէզքիւր պօղազլարը ԹուԹմուշ իսէլէր տէ, մէմլէքէթի հիւճիւմ իլէ վուրուպ ալմայա գուտուրէթ վէ ձէտարէթլէրի օլմայընդ, հաթտա ասքերի կէրի ալմագ միւսահազաթընտա իքէն, Ի իօն չէհրի հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ եէ տինէ կէչտիքտէ, օրտանն միւնախէլ օլան ասքէր, վէ միհմանէթ վէ լէվազիմաթ տախի սէրիան Ծուլօն ճանիպինէ կէօնտէրիլտի։ Վ է Վարթօ էլտուլուն սէքիզինտէ Ծլհուլ պօղազլարընը ԹուԹուպ, ձէ՞ նէրաՀ Ի աբօրը տախի Ֆիէր լիմանընըն Թապիալէրինէ մէթանէթ վէրմէքլէ միշղուլ օլտու։

Ջ՞ Պու Թէտավվուրաթ վէ Թէտարիքաթ արատընտա, իւմէրայը ճիւմհուր Թէտաֆընտան, Պօնաբարթէ պիճ պաչը րիւԹպէտի վէ Թօֆ ճու գօմանտոնանը անիլիկի փայէտի իլէ Ծուլօնա կէօնտէրիլտի։ Ծօֆ ճուլարընը պաչ գօմանտանը ճէնէրալ Տավարթէն ադըր խատաթա իտի։ Պօնաբարթէ մահը մէզպուրուն օն իքիսինտէ ճէնէրալ Վարթօնուն նէզարինէ կէլտի։ Պէօյլէ պիր ճէսիմ մուհաաբէյէ լազըմ օլաձագ նէ՞ Թօֆ, նէ՞ միհմանէթ վէ նէ տախի աքէր վարըլտը։ Ալլահը հաֆիզա զարֆընտա ֆէվգ էլ ղայէ իզտամ վէ դէյրէթլէ Պօնաբարթէթ քէտաֆ ֆէյի լէվազիմաթը ԹէտարիՀ իլէնտի. վէ եիւզ ատէտ պաճաչ մուհաաբէյէ Ծօֆտու ճէմ օլունտու։ Ալաէնտի նամ դօլ ադըսընը Ալ՞ադա տիլնա Թէրտանէտինէ, վէ գայիմմագամ Ալարէֆ՞յու միւհէնտիս աղայը նա գօմանտան նատագ իլէնտի։

Ալիւրօն վէ Ալ իգԹօր նաման պահատըր զապիթլէրէրի քէնտի նէզտինէ ալտը, վէ օլ վէճհիլէ Ծուլօն գալտար մուհաաբէյէտինէ հազըր ադուլունտու։

Ծուլօնտա ադուլունան տուէլը էճնէպիյէ տօնանմամտընը եագմադգ վէ Ծուլօնու իչ կիւնտէ ալմագ իստըյէ, իւմէրայը ճիւմհուրտէն ԹէքբարՀ պէճիտ էմրնամէլէր կէլմիշ օլմադ իլէ, ճէնէրալ Վարթօ ֆուհունու հարպիյէտէն պի պէհրէ օլտուդլունտան, էմրնամէի հազըր ֆքը հարֆընա իճրա իթմէյէ գադդըմըշղադտը, վէ օլ վէճհ իլէ Պօնաբարթէյի չաղըրդըդ, աԹէչէ պաչդամայա էմր խլէտի։ Պօնաբարթէ տիւշմէն Թապիալարընդն քքի Թօֆ մէնզիլի ուզադտա օլտուդլունտա կէօրէրէք, օրտանն Թօֆ աԹդըմայագճաղընը խատէր վէրտի իսէ տէ, Թէճրիւպէ իչին պիր Թօֆ ադՀտոգտա, կիւլլէտի գալէտէն ալմը եիւզ արշըն պէրիյէ տիւշտիւյիւ միւշահէտէ օլունտու։

Իւմէրայը ճիւմհուր Թէրտաֆընտան Ծուլօն օրտուսունա իւչ վէ քիլ կէօնտէրիլմիշ իտի։ Ալալէչէթի, Ալալիթ վէ Ալագաբէն, Ադաբա

Digitized by Google

բէն ամէն եհուդ պաշտպանող իմամիշ օլսուդունտան, ֆէնները հարպէ օլ աուգճա մալխամաթը պաւլսունմամղիլէ, թօփճու գօմանտանը սանիսի, գնաթարէնէն ֆէնները թօփտաս պաշ գօմանտանտան մահիր օլտուս ղանու ֆէհմ խլէտի։ Խասթարէնին պու իտրաքը Թուլօն գալէսինին ալնմասընա պաշլըճա սէպէպլէրին պիրիսի օլտու։ Ձհունքի Պօնապարթէյի Վարթօ իլէ պարըշտըրըպ, քեաֆֆէի գօմանտարլար պէյ-նիսէ իմմիդաճ հասըլ խլէտի. Պօնապարթէ պու վէքիլին զնքրինի ապիմա մէտհ իս սէնա իլէ թէզքեար իտէր իտի։

Ռիւմհու ապքէրի, Թուլօնուն սէնիզ Թէրաֆընա տախի իքի Թապիա եապըպ, օ վագթըն ուսուլը իւզրէ պիրինին իսմինէ Ռէպէլ խախսը վէ տիկէրինին իսմինէ Վան փօլի, եախօտ պալտըրը չըպապ Թապիաը Թէմիսիկ խլէմիշլէր իտի։ Խուշրինի էվվելկին օն տէօրտունա իքի գօլ տուշմէն ապքէրի չզգըպ, պու Թապիալարը զապթ իմմիկ չալըշտըրար. Պօնապարթէ, Վարթօնուն եավէրի Ղահէրա իլէ իւճրէրինէ հուճում իմմիքատէ, տուշմէնլէրը միւնհէզիմէն կէրի չգիմէյէ մէճպուր օլտուլար։

Ռարիտոէ միւգիմ նէզարէթը հարպիէնին էմրի իւզրէ Ղուրանըն էն մէշհուր հարպ ուսմալարընտան պիրի, ճէնէրալ Տարսօն, Թուլօնա նայն ալնմասը իչուն պիր ըէմ վէ սիւրէթ Թանզիմ խլէմիշ իտի։ Գա ըէմ Թուլօն օրտուսունա վասլ օլտուգտա, տէրագապ սիվիլնը հարպ Թօփլանըպ մուսայէնէ օլունտու. ըէմը վէգքիւր ալԹմըշ պին ապքէր հիւսապը իւզէրինէ Թանզիմ օլունմուշտուտա. Թուլօնտա իսէ, Խնտան կէլէն իմտուտ ապքէրիսէ պէրապէր օԹուզ պինտէն զիւտէ պիր նէֆէր եօղուստու։ Վէզաղնք նէզարէթը հարպիսէ Թէրաֆընտան պու ալԹմըշ պին հիւսապը իւզէրինէ Թէսաւվուր օլունապագ, գապթա Թէրաֆընտա տուշմէնին նէ գապտար Թապիասը վար իսէ ձիւմլէսինին իւզէրինէ չիստէԹլէ հիւճիւմ օլունմասը էմր օլունմուշտուտու։

Պօնապարթէ Թուլօնա վասլ օլտուգտա, հարպ մէվգիլէրինի կէօզ ածն կէչէրմիշ վէ տուշմէնին նէրէսէն վուրմագ լազըմ կէլէճէհինի քէշֆ իլմիշ իտի։ Պապլատէ զնքրի կէչէն Վիլնէնի եախօտ Վիւչիւք ՌիպարլԹար գապլասը հէմ տըշարըպ, վէ հէմ լիմանըն իչինի պօյտան պօյտ ատօյէպիլիր օլտուղունտան, պու գապլէ ալլնտուգտա, տօնանմալարընը լիմանտա տուրմապը միւմքինիպ օլուպ, ձիւմլէսի գօլայճա եանապիլիրմըսի։ Վէ էտնանմալար օրտան չըգտըղը հաքնտ տախի Թուլօն գապլէլէրինտէ օլան մուհաֆըզաղ ապքէրինին հէր Թէրաֆլա խնԹիլԹը քեսիլէրէք չար նապզար սիլահլարընը պրագըպ Թէսլիմ օլմայա մէճպուր օլաճագլարը աչլիքեար իտի։ Իտուի պու Վիկնէնի գապլասը ապ ըընտըղը քիպի, կէրէք տօնանմալարըն, վէ կէրէք մուհաֆըզա ապքէրինին Թօուլօնտան չըգըպ կիԹմէյէ մէճպուր օլաճագլարը չիւպհէսիզ օլուպ, հարթտա եապընըզ պու ատպէպտէն նապզի Թինկիլիզլէր օ Թէրաֆա ֆա ֆէվգ էլ ղայէ խԹիհգքետմ վէրիպ, էն ատչմէ ապքէրլէրինտէն խ չպին նէֆէրլէ գըրպ տէօրԹ փարչ պապթալ Թօփլա օրտասընը մուհաֆըզա Թիմէյէ պուլունտուլար. վէ օ գապտար էմին իտիլէր քի, գօմանտանլարը իտԹիհգաքեարի չու քելսէմ սէօյլէմիշ տիր։ "Իրան

ուղղոր էին որ գալիցի սրբոյս պին ին Յագօպին օրորմ[1]։

Պօնաբարթէ իպէիտա Յուլօնա կէլտիքտէ, գուվվէյի ճէսիմէ իլէ պու Յիյլէնի գալէսինին օյտուղու եէրի Թուրմագ իսթէմիշ իսի. Վարլձօ հէմ ահմագ վէ հէմ իսուպին պիր ճէնէրալ օյտուղունան, եալընըզ տէօրթ եւզ Ցրանալըզ իլէ պու մվվքի զապթ իմմէք իսթէտի։ Ինկիլիզլէր պիր գաչ կիւն սօղրա տէօրմ պին քիշի իլէ կէլիպ վէ ֆրանսըզլարը գօվալայըպ, Ցիւչիւք Նիպրալթարա տահա զիատէ մէթանէթ վէրմիչլէր իսի։ Յմոի տիվանը Հարպտէ տահի Պօնաբարթէ, Յուլօն տէմիճը, Յիյլէնի գալէսի տէմիճը տիր. պու բրասը պլընը տըղը քիսի իքի իւչ կիւնտէ Ինկիլիզ վէ Նպանիա տօնանմալարը վէ ապքէրլէրի օրասան մահվ օլուր տէյու, իստատա իտիւպ, ըէսմ վէ Թէրթիպի Հարպը իպրագ իմմիշ օյտուղունան. Մէճլիս էքսէրիճէլ Պօնաբարթէնին բէյինի Թաստիգ խյլէտի. վէ պու վէճհ իլէ կէրէք տիվանը Հարպըն գարարը, վէ կէրէք պալատէ մէզքիւր Թապիալարըն պլընմասը Պօնաբարթէնին գատրինի Թէրֆի իմմիշ իսէ ատ, ճէնէրալ Վարթօ, վէ էրիքեանը Հարպը եալընըզ մանօվրալար իլէ տայիմ Պօնաբարթէնին Թէրթիպինի պօզմագտան տահի խալի օլամագ տըրլար։

Պօնաբարթէ նիհայէթ ճէնէրալ Վարթօնուն խպրամաճընտան վէ լէհ կէմիրիպ, հէր նէ Թէրթիպ վէրմէճէք իսէ. Լթօմ պահէրիպ լէրինի օնա կէօրէ Թանզիմ իմմէք վէսիքսի իլէ, Վարթօտան Թահ րիրէն Թալիմաթ իսթէտի. Վարթօ քէմալը Համագաճընտան նայի, Թէրթիպինի պիր վարագա իւզէրինէ եազըպ Պօնաբարթէյէ Թէսլիմ իլէտի, քի իւչ կիւն իւչ կէճէ Յուլօնու Թօփա Թուրմագ, պատէհու իւչ գօլ օլարագ հիւճիւմ իմմէքտէն իպարէթ, վէ ֆէննը Հարպ ճա զալաթ վէ մուխաթապալը պիր մանօվրա իտի։ Պունուն իւզէրէ նէ Պօնաբարթէ քէնտի տահի իլապվէ վէ տէրքէնար իտէրէք վարագայը իւմէրայը ճիւհուր վէքիլի Կասբարճնէ Լթիպլիմ իլէտի, վէ ֆէվգ էլ ատէ Թաթար չըգարըպ Նարիսէ հիւքիւմէթէ եօլլապըյար։ Յաթաար ավտէթ իմմիքտէ Վարթօնուն ազլինի, վէ եէրինէ (կէօյա) Իօնու ֆէլթհ իտէն, վէ հէքիմտէն պօզմա ճէնէրալ Տօքէնին նապօլէոնին կէմիրտի։ Ճէնէրալը մուսայիլէյհ մէրքէզը մէմուրիէթի նէ կէլինճէյտէք, ճէնէրալ Ցաքօբ, մուվագգաթէն գօմանտանլըգ իտիւպ, մէրքէզը ապքէրի Ալիսա նագլ իլէտի։ Իլէրիւտէ Տօքէն տահի մուհասէրէ օրտուսունա վասլ օլտուգտա, բապլիթապզ մուա մէլաթը իլէ Վարթօտան պէտիէր ճահիլ վէ նատան պիր քիմսէ կէօ բիւնտիւ ապքէրէ։

Պիր գաչ կիւն սօղրա, աթի իւզէրը Թէսատիւֆէ տահի Յուլօն պէլտէսի ալընապիլէճէքտի։ Ճինկտէ եէսիր տիւշէն Ցրանալըզլարա, Նպանեօլլարըն ղայէթ ֆէննա մուամիլէ իմմիքէրինի, Վօթ տ'Ալ մէթէրիսինտէ օլան Ցրանալըզ մուհասէրէ ապքէրի միւշահէտէ իմաիքտէ, գօմանտայա պէքլէմէյէրէք սիլահա տավրանտըլար. վէ պիւ

[1] Յագօպին, են գըղըն ճիւմուր Թէ. | բաֆտարըրընըն խոճ տիր։

Digitized by Google

թիւն պիր ֆրգա ասքէր պուՆլարտան իպրէթ ալարագ Թուլօն իւ վէրինէ հիւՀիւմ իթմէյէ պաչլատըլար : Պու հիւՀիւմ, ֆէննը հարպ ձա ատղու պիր մանօվրա օմայըպ, միւՃէրբէտ գաֆա գըզըլընըզընան իլէրի կէլմիշ օլտուղունտան, Պօնաբարթէ խուստուխլէ պուՆըրն կէրի չէքիլմէսինտէ օլան մուխալֆարայը կէօրիւպ սէյիրթատի. վէ մուամէլաթէ բէՀնիւմա օլտու : Չարխա Թագըմը Պահրօ թէբէյինէ վասլ օլմուշ, վէ Կընատիէ ասքէրի գալէնին պօղազընը քէսփէքէն, ՃէնէրալՏօբէ, կէրէյէ քիպի ուզագտա օլտուղու Հալտէ ատի, պիր կիւլէ կէլիպ եավէրինի տէվիրտիքտէ, նամէյտլէքէ դօրգատ ասքէրին կէրի չէքիլմէսինէ գօմանտա վէրտի. Պօնաբարթէ պու թէրս գօմանտայա ՀիտտէթԼէնիպ, պաչընտան եարալանմըշ օլ աուղու Հալտէ աթէշքիպի գօշուպ, Տօբէնին եանընա կէլտի. վէ պու ատէմը ՃէնատրէԹ վէ պահիւքԹատէն նաչի Թուլօնտն ալընմամա, ոլնա վէսիլէ օլտուղունու ազըրՃա սէօհպէթլէր իլէ եիւգիւնէ վուրատ : Պունու իշլիթիպ արգասընտան ասքէր շէքեայէթէ պաչլատը. Նիչյէտէք իւմէրայը ՃիւՀուր պիզէրի հէքքիլէր վէ բէտատմար գօմանտասընտա պըրագաՃագ տէյիւ ուձը ազը թէշէքքի իթմէյէ պաչլատըլար : Պունուն իւպէրինէ Տօբէ Ապանիա հուտուտունէ կէօնտէրիպ, գլուէմլի վէ շէօհրէթլի իւմէրայը հարպկյէտէն ՃէնէրալՏիւհօմիէ, Թուլօն օրուտուսունա պաշ գօմանտան նատպ օլունտու :

3. Իւմէրայը ՃիւմՀուր վէքիլի Կատաբարէն միսիլիւ ՃէնէրալՏիւհօմիէ տսախ, Պօնաբարթէնին ֆունուն վէ ամէլիսաթը ասքէրիէտ օլան մէհարէթինի Թագտիր վէ վէրտխի րէսմի Թահախին վէ Թատաթէ իթմախչնատէն, եէվմը մէզքիւրտէ Պօնաբարթէնին ԹէրԹիպ իթաախ վէՀՀիլ Թատպիսատըրըն ինշասընա մուպաշէրէթ օլունտու : ( ) արապգա Պօնաբարթէ պիր գօմանտա ԹէրԹիպի վէրէՃէյինտէն եարը պիր պիր ատամ արատը վէ Պօթ Տ'օր Թապուդունտան կէնՃ սիր չավուշ հուզուրունա կէլիպ, վէ գօլունու Թապիանըն չիԹինէ տայա Թարագ Պօնաբարթէնին գօմանտասընը եապմադա պաչլատը : Պարջան պիր կիւլէ կէլիպ, վէ չիԹի վուրուպ քեաղըտընն վէ չավուշն իւգէրինէ եապմուր քիպի Թօփրտպ եապտըրտը : Չավուշ ֆիԹաւր կէԹիւրմէյիպ, "չօգ էյի տէտի, եապըլը Թօզլամայա պիլէ հաՃէԹ գալմատը ո : Պու կէնՃ չավուշտն իսմի Վ֊քնօ իտի : ՊօնաբարԹէ պու էնատէ Թօփճուլարտա Տիւրօգ խամինտէ տիկէր պիր տիւա վէր զապիԹ տահա միւշահէտէ իտիպ, իլէրիւտէ իքիսինի տախի եանընատան այըրմատը : Ալ է ԻմբէրաԹոր օլտուգտա, իքիսի տախի Ամբէշալլըգ մէնէտինէ վասլ օլուպ, Նաքօլէոնուն միւհիպպ վէ մուգաբիլլէրի օլտուլար :

Տիւմէնին էլինտէ օլան Ամալգուսքէ նամ Թապիանըն գարշըսընա, վէ Ալբէնա նամ մահալէ Պօնաբարթէ պիր կիզլի Թապիա եաբտըը մըշտը : Իւմէրայը ՃիւմՀուր վէքիլլէրի, մուհասէրէ խմալաԹընը ակր իւ Թամամշաեա չըգտըգտա, պու Թապիայա կէլիպ, գօմանտանտ ատր

թար գալէոմինեն ալընաձադը կիւն, Պօնապարթէնին մէմուլի իւղէ պու կիզի Թապիա փէք չօգ իշէ եարաեաձափտը։ Ալ էքիլէրին հա մագաթը Պօնապարթէնին Թէրթիպիի պօզուտգատան մնատա Յրան սըզ ապէրինէ տաիի մուխաթարալը օլսու։ Ինկիլիզլէր Թօփ աէսինի իշլեթտիքտե Թապիանըն նէրտե օլտուղունու քեշֆ իսիւպ, էրթէսի կիւնիւ 30 Թըշրինի սանի, ալէստապահ Ինկիլիզ ճէնէրալը Հարա էէտի պին քիշի իլէ տըշարը չըգըպ Յրանալըզ ապէրինի գօվալատը, վէ Թապիայը ալըպ Թօփլարը չիվիլէտի։ Պունուն իւզէրինէ Ալիսու Թրամբէյա վաւրուլուպ պիւԹիւն Յրանալըզ ապէրի սիլահա տալ բանտը, վէ Ինկիլիզլէր մէրքէզ պաՊէրիաալարընա ատգու գօշտուգլա րընտան օ Թարաֆա տահա գիատե մէԹանէյԹ վէրԹիլտի։

Պօնապարթէ, տիւշմէնինն հարէքէԹինի մէն իսուճէք մէվգիլէրե Թօփլարը տիզտիրտիքտէն սօղրա, քէնտիսի կիզլիտէն աէրէյէ էնիպ սէա սիզ սէտատըզ պիրտէն պիրե Ալալուպէ Թապիալարընըն արգասընա չըգըպ, իւզէրէրինէ իչի գօլտան աԹէշ իՊմէյէ պաշլատը. Ինկիլիզ ճէնէրալը շաշըրըպ, վէ ֆրանսըզլարըն օթայա կէլճէյինի խաԹրընէ տան պիլէ կէչիրմէյէրէք եասընըշլըգլա ինկիլիզլէր պիրպիրինի գը Թայօր մէմուլի իլէ մէԹէրիսին Իւզէրինէ չլգտուգտա, անինաե պիր գուրշուն իլէ եարալանտը, վէ ԹուԹտուլուպ, գըլըճը Պօնապարթէյէ Թէսլիմ օլունտու։ Ալ էնտատ ճէնէրալ Տիվօվիէ տաիի պիր գօլ ապէր իլէ, Թապիա վէ գալանրնն մապէյինինի ԹուԹմուշ օլտուղունան տան օ տաիի իքի գուրշուն իլէ վուրտուլտու, Ինկիլիզլէր ճէնէրալ ընըը գայպ էՊմիքտէն սօղրա, հէր Թէրաֆտան իհալէ օլունաճապ լարընը հիտա իտէրէք, գալէյէ գաչտըգլարընտան, մեգքիւր Ալալուա քէ Թապիատը ֆրանսըզլարտա գալտը։

Ալչիկնտե, Պօնապարթէնին պու հիւնիւ խըզմէԹ վէ մէհարէ Թինէ մուքաֆաՊէ օլմագ իւզէրէ գայիմմագամ րիւՊտէմ Թէվճհի օ լունտու։

Ինկիլիզլէրին ճէնէրալը Հարա, Թուլօնա կօվէրնաթոր տաիի նատտ օլմուշ օլտուղունտան, Թուլօնտուլար պու ճէնէրալըն ճէնկտէն կէրի տէօնմէտուիինի իչիՊմիքլէրի հալտէ զաԹէն ինկիլիզլէրե էՊՊիէԹ լէրի օլմատըղընտան պիոգ ճիւհմտու տապէրինէ Թէսլիմ իՊմէք իւղէրէ տիւշմէնէ կէչտի տէյի վէռվէսէյէ վատըպ, վէ պու խուտտա Ինկիլիզ ամիրալը Հուտսըն Թէրթիպի տիր տէյտու օնտան տահի չիքճայէԹ իՊմէյէ պաշլատըլատը։ Ալամիրալ Հուտսըն Թուլօնտուլարը չաղըրըպ մուա մէլաԹը ապէրինէյէ գատրըշմամալարընը չիտտէՊՊէ Թէնահի խյլէտի, վէ օլ վէճհիլէ պիչատե Թուլօնտուլարըն իւմիտի եարընըգ Պանեօլ վէ Ալաօլիմանլարտա գալտը։

4։ Ալէֆիկէ պու քէրեսէյէ կէլտիքտե, հէր նէ օլուր իսէ օլտուն Ալուկրատ վէ եահօտ քիւչիւք ՆիպրալԹար գալէմինի ալմագ էյէմ օլմուշտու։ Պու գալէնին գարշըսընտա պիր պէյԹինիզիք օրմանը օլտուղունտան, Պօնապարթէէ ֆագաԹ ալԹը եիւզ արշըն ուզագտա վէ Թամ գալէնին գարշըսընտա օլարագ պիր մէՊէին Թապիա եագ ՊըրԹտը։ Ալ ապէը կէլտիքտե աղաճլար քէսիլիպ, Թապիա մէյտանա

Digitized by Google

ջատրեը քիսի Ինկիլիզներ եաղմուր քիսի կիւլլէ տանէսի եաղտրմա-
ը պաշտատըսար . Յիրանսըզ Թօփճուլարը գօրգուպ Թասլիանըն մու-
հաֆազաընա տասան իսէմգէնը իսի : Ընճագ պուս քիւչիւք Ալիպ-
բաշիար գալէսի ալընմատըգճա Թուլօնուն հիչ պիր վէճհիլէ ալընա-
մայճաղընա , օ վագըթի Պօնապարթէ տահա գիւծուէ իսկեսթի օլուպ ,
խաէթայը ճիւմհուրսան տասիի արտ արտա պէճիտ էմրլէր կէլիպ
Թուլօնուն պիր ան էվվէլ ալընմասը մաթլուպ օլուննտուղունտան ,
քէնտիսի Յիրանսըզ ասքէրինին ախյագընա էյիտէն վագըֆ օլարագ
օնա կէօթէ Իէշվիգաթլէ ֆէվգ էլ տասէ պիր չարէ տիւշիւնտիւ :

Պալտուա զիքթի կէչէն Ախիւօ չավուշ տայիմա եանընտա վէ էմրի-
նէ մունթազընը պուլունտուղունտան Պօնապարթէ էմր իտիպ պիր
թահթանըն իւզէրինէ իրի եաղը իլէ ԳՕՐԳՈՒՍՈՒՋ ԻՆՍԱՆԼԱՐ ԹԱՊԻՍԱԸ
աէի եաղտրըրպ , Թասլիանըն էօնիւնէ տիքտիրտի : Պու քթի քէլիմէ-
նին Յիրանսըզ ասքէրի գալպինէ նէ մէրթէպէ Թէյսիրի օլաճաղը Պօ-
նապարթէնին բուկա մալիսի իտի , հաթտա իլէրիւտէ էն պէօյիւք
չինվէրտէ տահթ , պէօյլ ասքէրին գալպինի սվայարագ փէք ազիմ
ֆիթնահաթլարա տահթ մազհար օլտու : Թահթա տիքիլտիքտէ քէնէ
տահ տահի Թասլիանըն իւզէրինէ չըգըպ գօմանտա իլթիչէ պաշլա-
ը , հէր ալայտան հէր Թապուրտան նէֆէրլէր գօշուպ , պու չէրէֆ-
լի Թասլիատա խըզմէթ իլթիմէք իչիւն պիրի պիրինի Թէճամուպ իլթի-
մէքտէ խոյլէր . իսէ կիւն պու վէճհիլէ քիւչիւք Ալիպրաէթար գալէ-
պի Թօփա ԹուԹուլտուգտան սօղրա , քեանուննու էվվէլճին օն եէտինէ
ձի եապը կէձէտէ , չիտուէթլիս պիր ֆուրթունա արատընտա , պաշ
գօմանտան Տիւկօմիէ , ասքէրի Ակին գարիէսինէ Թօփչայըպ , տէօրթ
գօլ իւզէ Թուլօնա տօղրու եէրլիսինէ պաշլատը : Պիր գօլտա իչ-
Թամէթ Թապին օլուպ տիկէր իրի գօլտան պիրի Ալապաւաքէ , վէ տի-
կէրի Պալակիւ գալէլէրի մուգասէլէսինէ Թայեին օլուննտուլար . տէօր-
թինճիսի ճէնէրալ Լապօրտ գօմանտասընտա օլան վէ էն սէչկի սու-
քէր տօղրու քիւչիւք Ալիպրաէթարըն իւզէրինէ եէրլիսինէ պաշլատը :

Պօնապարթէ օ արաբճատա գալէնին իւսԹիւնէ ալԹը եէտի պինն
խամպաթա եաղտրըտը , պու ճիւմլէ ճէնէրալ Լապօրտ իլէրիլէմիպ
Տիւկօմիէ տահի իչԹիամ ասքէրինի կէԹիմէն կիԹիմքատէ իքէն ,
Թօփու եէրզ պաշլար Ալիւրօն , գօմանտասընտա օլան պիր Թասլու-
ասքէրլէ Պօնապարթէնին գարշըսընա չըգտը . իքիսի պիրլիքտէ ճէնէ-
րալ Տիւկօմիէյի մէքա իսիպ օրանըն տօլամպաճ իզլէրինի Ալիւրօն
վէք էյի պէլտիչինտէն էօնտէն կիւտիպ , կէճէնին տահթ օնտունտա պիր
մաղազ ատասընտան իպԹիտա քէնտիսի Ալիւրօն Թապիսայա կիւտի ,
տրգասընտան Տիւկօմիէ վէ Պօնապարթէ , վէ ասքէրլէր հէր Թէրաֆ-
տան հէճմէմ իլէ էվվէլ պէ էվվէլ Թօփչայըր պատէհու Թապիսայը
պիԹիւն պիւԹիւնէ ֆէԹհ վէ զապթ իպէչիլէր . վիրալայ Լապօրտ
ասքի գօրդը Թէրաֆտան իչէրի կիւտի : Ինկիլիզներ իւսԹիւնէ ասքէ-
րինի ճէչպ իտիպ , իսէ տէֆա պու քիւչիւք Ալիպրաէթարըն իւզէրի-
նէ հէճմէմ իպէչիլէրը , վէ սասէթ օն քքիտէ տէօրթ գըղըա սիւրաթ
Թօփու իլէ Թէքքպար կէլտիքտէ , Յիրանսըզ Թօփճուլարը գալէնինի ալ-

Digitized by Google

թը փարէ Թօփլարընը իշլէթէպիլիպ Ինկիլիզլէրի կէրի աէօնմէյէճէք մէրթէպէտէ գօվալատըլար վէ եալընըզ պու քիւչիւք Ռ՚իպուալթալը գալէ ֆէթհինտէ պին Չիրանըզ, վէ ևթի պին պէշ եիւզ Ինկիլիզ թէկէֆ օլտու ։

5։ Պու գալէ անընտըղը քիպի, Պօնաբարթէ Թօփլարը լիմանընն իչինէ վէ Ինկիլիզ վէ Սպանեօլ պէյլիք կէմիլէրինին խուզէրինէ չէվիրմիշ օլտուղունան, ինկիլիզլէր կէմիլէրինի վէ ասքէրլէրինի ալըպ չըգմազա չապալատայա պաշլատըլար ։ Իմտի էրթէսի կիւնիւ, Այնթ Ինթօան, ս՚Քրիսթ, Չարլօն վէ Ա՚ալպուսքէ Թապիալարը տախի ճիւմհուր ասքէրինէ կէչիպ, եալընըզ Լա Ա՚ալկ Թապիասը ինկիլիզլէրին խուրուճինի մուհաֆազա իտէր օլտուղունան, քէնտի էլլէրինտէ գալտը ։ Պօնաբարթէ պաշ ճէնէրալ Տիւկօմիէի կէօրիւպ, Ա՚րըն եախօտ օ պիր կիւն ախըմ Լատընը Թօրնպա իպէճէսին տէյի Թէպլիր խլէտի ։

Ինկիլիզլէր Թուլօնտան չըգմազտան էվվէլ, Չիրանըզըն օրատտա օ լան տօնանմասընը, Թէրսանէսինի վէ կէւի Թէզկէհալարընը եագ մայա գարար վէրտիլէր. վէ այըն 18 վէ 19 ունտա, նէ Սպանեօլ ա միրալընա վէ նէ տէ Թուլօն ահալիսինէ խապէր վէրիպ, Ինկիլիզ ամիրալը Թուլօնու պօշաթմայա պաշլատը, վէ պու հարէքէթլէ գըրար Թէրսֆատարլարը օլան պիւԹիւն Թուլօն ահալիսի պիւյա հիմայէ գալըպ խասմը ալէտիլդի օլան ճէպէլի Թագըմընըն զազապ իւ ինմիչ գամընա կիրիֆթար օլտուլար ։ Ինկիլիզ կէմիլէրի Թէրսանէ մահզընլէրինէ եանաչըպ, ֆրանսըզըն զախրէսի վէ միհիմմարը իլէ կէմիլէրինի տօլտուրտուլար. վէ հօյլէ պիր աճէլէ իլէ մէմլէքէթտէն չըգտըլար քի, տիվարըն տըշարըսընտա օլան ևթի պին Սպանեօլ տուչուպ վէ եէթիչէմէյիպ, սօղըտտան չօգ Թէկլէֆլէ ճիւմհուր ասքէրի էլինէ տէն անճագ գուրթուլապիլտիլէր ։

Ա՚ինհայէթ Չիրանըզ տօնանմասընըն եանմասընա տախի էմր վէրթլէտի [1]. եվրմի գատար գաբագ վէ ֆրգաթինի պիրտէն պիրէ Թուլթաչուպ ալէվլէնտիլէր, գրալիւէթ Թէրսֆատարը օլան Թուլօն ահալիսի պուռնու կէօրիւպ, օ վագըթ Ինկիլիզլին խըյանէթինի, վէ ճիւմհուր ասքէրինտէն պաշլարընա կէլէճէյինի ատըք իտէրէք, տէհչէթլիւ պիր մէյուսիէթէ կիրիֆթար օլտուլար. ճիւմհուր ասքէրի տախի տօնանմանընն եանտըղընը կէօրիւպ գուրթարամատըգլարընտան, աճէչը զազապլա բիւրեան օլուպ, կէօզլէրինտէն վէ լիսանլէրինտէն հատսըզ հիսապսըզ քիւֆր վէ յանէվ գըվըլճըմլարը սաչմայա պաշլատըլար ։

Այֆիլ Թուլօն ահալիսինտէն եիրմի պէյնտէն զիատէսի գարը, էրքէք, իհթիար, չօճուգ, էն զևյգըմճէթ էշեալէրինի պէրապէր ալապրագ տէնիզ գըյըլարընա տէօքիւլիւպ, էլլէրինի Ինկիլիզ տօնանմասը

[1] Պու աճէչի պաշլըճա Ինկիլիզին իքինճի ամիրալը Սըռնի Սմիթ Թուճուշտուրտու ։ Ա միրալ Հուտ, Թէյսանէ հավալաղարընը վէ Լա Սէյլ գալէոնի լաղըմա ամանագ միւրատ իրտի խէ տէ վագըթ պուլամատը, Սպանեօլ լար քէնտիլէրինէ Թէպլիմ օլան կէվգէրի Ինկիլիզ սյուտ եագմատըլար ։ Սպանեօլտրըն չէրճի իչին, պու հնատճէկէթլէրի ատուճուպ մամտը տըր ։

Digitized by Google

նա ուզեր թարգել, ճիւմհուր ասքերի ինքիգամընտան գուրթուլմագ իչին իմատ վէ հիմայէթ թալէպ իտէրլեր իտի։ Ինկիլիզ սէպէպինէ ճիւմհուր էօնիւնտէ ճիւմլեսի միւթթիհիմ քիչին, վէ պէօյլէ էճնէհ պիչ էմնիէթ իտէրէք էն պէօյիւք թէրսանէլէրինի եապանճըլար թէսլիմ իմմէյէ ճէսարէթ իթմիշքէն, պիր Ինկիլիզ ֆիլիգասը կէլիպ, վէ թանարընա խըյանէթ վէ քէնտիլէրինէ սատագաթ կէօսթէրմէն պու ահալիսէն պիր քիմսէ գուրթարմատը։ Յագաթ Պապանեօղ ամիրալը Ինկիլիզ, էհլը ինսանի վէ մէրհամէթ պիր քիմսէ օլսուղունտան, քաֆֆէլի ֆիլիգալէրինի էնտիրիպ, միւմքին օլսուղու մէրթէպէ պէյարէլէրի կէմիսինէ թաշըթտը. եալընըզ պուննուն իւզէրինէ Ինկիլիզ ամիրալը Ղուա տահի աթլանըպ, ֆիլիգալարընը գարայա կէօնտէրմէյէ մէճպուր օլսուս. յաքին վագըթ կէչմիշ իտի։ Պիչարէլէր չինթապէլ տանտասալարա ամըրլըպ, գալապալըգ արաստընտա քիմի տէնիզէ սիւչիւպ պօղուլսուս, քիմի տահի իսթէր իսթէմէզ էվլատ իւ աեա լինաէն այրըլմագա մէճպուր օլսուս. կէմիլէրին էօրֆիւլիս ալէվիյէ ըզգյանան ըրսիթըմսարը իւզէրինտէ չօճուգլարընը արայան վալիտէյէր, գարըսարընը զայագ իտէն գօճաստար, փէտէրլէրինի պուլամայան դըզագար, բէրվանէ քիսի հէր թէրագֆը տօլաշըպ մէյեուս վէ մահզուն ֆիլան վէ ֆէրեուտ իտէրլէրուտ. պու վէլվէլէ արաստընտա պիր թագըմ հարատիլէր, ճիւմհուր ասքերի Ինկիլիզ տէյի ահալինին իւզէրինէ հիւճիւմ իտիւպ Լիւֆինքէ ամէհ իթտիքէրինտէն, գաչան գաչագ նա օլսուպ մալէրի վէ զնդգյամէթ հշեալերի տահի հարատիլէր էլինակ գալսը[1]։

[1] Լամարթին պու հիւէյեի մոհէաէմ վէ փերփ էվիլ։ ժիէօնգէն Բարիինգե նու էնճհինա րէ էտէի Խէր։ (Պատ 50 Ֆրգա 10)։

* Կամնէհ ամֆոգա պաճարգատան ասղաս վիլսըն Նամ պիճալգօ կէմիսինի տիւշմէն (Բինիզ) ֆիլիգալէրի էչքիպ Ֆրանսըզ տօնանմագընէ պիճասընա կէնթիտիլէր, վէ մահզինէ ըր, Քէճմեհտար վէ ասյըր իսանլաթ մահմուճ ըրինէ առալար քիսի հշեալը Նարինկ եասդարը պըր։ Ինկիլիզ գասպինէլէրի հլևէրինտէ եան հշ ֆիՓինլէր իւլ աթեշ իշարէթինէ մունճաս ղր խոլէր։ Լ իսանըն գասլեսինտէն տասթ օ նա վասրա վասրամագ, մեմլեքէթին օրթասընան պիր ֆիշէնկ աթեշլենիպ եիսքասլսի, վէ ուզըշըմսարը մեմլեքէթին իւզէրինէ ասչըլար, գա խոլ աթեշին իշարէթէ։ ՖիՓինլէրի վասվիքեր պասրաթ եէմլեմլէրինէ տօպագնտասը ասէզարը քիսի Թէրսանէ քասֆէկի էպինեէ ըրի իչի։ պահրիկ գաամանեսար մահզինլէրի, ևփ քէրեսինէլերի, գաթթան, քէհկէն, վէ գասնա կէմիլէրին արմա վէ հշեալը ասյիրէի ԹէհՓինէկերի պիր գաչ տասթըն իշինտէ քիսի զաս, Ֆրանսագ պահրիկինինն հէնտան պիր ՆէՓէնէն ինգասգընտան Թէրսթիսամ խոլէն քէօզ վէՓինէն կէձէ ասէնիգինն տասկասլարընը, տասգ ըրդն Թէկճհլէրինկ, ճիւմհուր ասքերի օրտուս տասնու, վէ Ինկիլիզ կէմիլերի կիւվէրԹէկերինի սաԹհշ Թինկինկ պգյատը։ Թասլօն ահալիսի պիր գաչ տասթ ասղաս խայինս տիւշմինդեր ինքիգամընա կիրինՓինար օլսճագլարընը պիլէրէք, տէնիզ քէնարընտա շհշեալսգ գասլերը խոլէրը վէ Ի քի օրտուսունուն տահի պու սաԹհշ տէհշէԹինէ սէն կիրիՓինար օլտուգլարը սիւքինէԹի, օն սաքը գասպաղեն վէ եիրմի Ֆրգասինինն արասլըգ արասլըգ ճէպճանէլէրի բասլամասը իւլ էօր Ֆիւլիս պիր շամանայա Թէպսիւլ օլուգտաս, վէ կէմիլեր գասրը ասէրտայէ պամըսլ գայ օլմագ տան էվվել ալէվլէնմիշ բասլշասլարընը վէ Թօֆ լարընը հասվասա բէսաքիւլմէտէ խոլէր։ Ղա կեսո Ինկիլիզ վէ Սպանեօղ տօնանմագլարընըն հասրէքէԹ խոճէկի, ահալի պէնիհտան հասվա տիս օլտուս։ Օն պէշ պին Թուլօնտս, վէ Ամե սիկասլգ միլԹէճիլեր, գասրը, էդրէք, չօճուգ, խրԹասը, հասրասլը, խասպեա, խասնէլէրին տէն չզգյսլ հասլը գըյրըլընտա տէօքիւլսուլէր, վէ քէնտիլէրինի Ինկիլիզ կէմիլերինէ Թաշըսա ճագ Սպանեօղ վէ Ղասգօլիհան Փիլիգալէրին տէ գասվկսա տէօյնուշ պիր հէր ասյսմագտաս պիր սի պիրինէ Թէճավուզ իթտիրէր, տէնիզ գա պասրմըշ, վէ ալէվլէնմիշ քիսիՓիքլեր լիմանըն իչինտէ տասղասլար իւզէրինէ սաշըսմըշ օլտուղունտան պու միւՔէճիլերին կէմիլերէ նագլի

Digitized by Google

Ալհայէթ ճիւմհուր ասքերի հագիգէթէն Թուլօնուն իչէրիսինէ կիրսիքատ, չէհրին նրսֆլնուսան պիսատէսի չէօլ, վէ տօնանմա վէ Թէրսանէնին իքի սիւլիւսիւ քիւլ օլմուշտուտ։ Իլի սլԹը գլԹա գադ բադ վէ ֆրգաԹիյնատէն եէտի գադբադ, վէ օն սկիր ֆրգաԹիյնի գալ մըշ ըտը. գուսուրու եա եանմըշ վէ եա տա Ինկիլիզլէր ալմըշ կէօ Թիւրմիւշ իտիլէր։

Թադիւսէ չայան շէյ, շու խաստարաԹը ումումիյէ ապասընատա տօշ գուզ եիւզտէն միւԹէճավուզ բրանկալըպտր, զէնճիրլէրինի գլըրպ գաչաճագ, վէ եախօտ պու մագուլէ միւճիմլէրին մէ'լուֆ օլակէչ տիքլէրի ղասպ իւ Թալան իֆսանլինէ Թէչէպիւս իտէճէք եէրատ, ճիւմլէսի մահպուսլարընատան չըգըպտ, տէօրԹ ֆրգաԹիյնին, Թէրսանէնին, բիշԹէխանէնին, ըղըզագ անպարընըն, պարուԹխանէնին վէ պընատանըն աԹէչլինի չալըշըպ աէօյիւնտիւրտիւքտէն ատղրա, Թէքբար բրանկալարընա կիրտիլէր. վէ պու ճէսիմ վէ մէԹին էճանիե վէ մի հիմմաԹուէն ճիւմհուրու մահրում իրԹիչիյ Ինկիլիզլէրտէն ինԹիխ գամ ալտընըպտր։

Ռէրիսէյի նուֆուսու ինսանիյէտէն հէքք օլուպ, իլէչպէտ աէրպէԹիէՊԹլէրինի ղայպ իԹիմիշ օլան միւճրիմլէրին, պու միսլի կէօ հէմ կիւճ վէ հէմ մուխԹարալը օլուրտուտ։ Էէր տագիգ ատնատանը պիրինին պաճմաընըտան, վէ լէշլէրին գընըրա տիշէմէնէն հաբը օլան վէլվէլէ վէ ֆիղան վէ ֆէրեատ ատտալէրի էն ճէնաբէԹլի կէմիճիլէրի տախի գուվվէԹէն տիշէրիւրիւտիւ։ Կէմիլէրտէն վէ Թէրսանէտէն հավալանընպ ահալի ընղընճընը իւչէրինէ տիշէն ատմըշ հաճընըտր պըրա առատմըտը պիրտէն տէվիրիր իտի. եօճէ աէն ճիւմհուր ապէրի Թապիհապարընատան ա Թընտան կիւչլէչէր վէ խուսայատատր տախի լիմանը վէ եատը քէնատարընը սիլիպ սիւֆիւրիւրիւտիւ. պիր ֆամիլ ատան օլուպ գայապատընդուտա պիրի պիրինտէն այրընան չօլուգ չօճուգ, ումումի ահալինին պու Թէմէվվիճ վէ Թէէսիւճ սէտատէրի արատընատան պիչէչնը ավազ իւչ պիրի պիրինի չաղընմայա մէճապուր օլուրընտը։ Գարընատ գօճատարընը գայպ իԹիմիշ գընըտր վալիտէչէրինի, վալիտէչէր չօճուգ ընը մատ. պապընատը ապ ընատա իւ Թալիւգաճէչէրինին ֆիլիգատէրչ պիճինպ կիւճ ատքէչէրինի պիլմէյիպ, հէնիւզ չէհրատ զանն իւ ատէրք, ատնատատա պիճինչէ այագընատը վարմայ ընպ, մէչտսիէԹէչ ընըսԹընընատ իւ ագէրինատ էտա. վարընանը տատրտատընատ վէ բատատատր Թաչընատը նաս տատրընընատ վէ ճան բատրէչէրի օլան գընմինԹընընատան այրընատագ գաչմայա ընտը օլամաչընատ ընտը։ Պաղընատը ատնատատընատրն հատատէն աչընը էիւքէնմիշ օլտտգտնտա կէօրիւպ, քէնատի ճանդատընը ֆէտտա իտատրէք էվէտատընը նը, վատիտէչէրինի վէ զէվճէչէրինի գուրԹատ. մագ իչէն Թագըմ Թագըմ տէնիպէ աԹընընը ընտը։ Գտա կէճէ գատանդընը իւչ տատը նէչէ նիչէ գանպէ մուէսատր վէ մուհէմիճ վէ գայի տատի հօրԹիւնա գատը։ . . . Գտհրիւճ ագէրի վէ զատպԹանընատան մատտա, հէտի պէն գատտար Թատընիւտ օ կէճէ Ինկիլիզ վէ Սպանիօլ կէմիլէրինէ սընըճնատընատ, ֆրանսատընըն ակ վատհիւնը վէ Թէրսանէսինի տիւշմէնէ Թէպիմ ԹիմԹէ վէ գրատչէԹ սանճաղընը չէքմէք, ճիւմհուր հուգուրունատա ագիվ օտունատ գատպահաԹ ակ. յիչ իտի։ Գիչատրէչէր տատղատչէրինն իւագիճնատէն եվէչէրինի վէ պատղ պատղէչէրինի եուգատն ատչվինչատկը իւչ բատրատյան Թէփէչէրէ ատն ակտմ. ատրընը պաս ԹՊտիրիրէչէր իտի։ Գու հօրֆիւ. չիս տատԹօտա, տպանակօղատրըն պատԹրամյա տ. նուԹտատղու վէ պիճնէչէ իւչ պատտատ վատրիւչ. չէրինի հատիչ օլան իքի ֆրգաԹիյնն տատհա ակհ. չէԹիւս պիր չատմանԹա իւչ հատվատյա չէգըպ, մատհատրակ յի տտախիչէչէրինն ատն վէ հօրֆիւ. ակ չատմընը վէրէրէք, հէնէնէչէր վէ հէնիչէչէր իւ. պէչէրինէ պիրտէն, չատմանատ վէ չէհրիւ ակվ ակԹէչինի տաչգպ գատվատ. տատչատր։

» ԷրԹէխի հիւնիւ ինկիլիզլէր տէմիր գատ. տրըպ, վէ հագամատրգատրը կէմիլէրի պէրտ. պէր պատգ տէնիպէ տչէրատրատր։ Թատ. լօն միւ. Թէճիչէրի հէման Թագըմը իւչ Լ իտիրատյա նագւ օլատգ, էքտէրիխի Թօագատնատա ԹէչիՀ. քիւն իւչէտիւչէր։ Գու. ֆամիլէատրը հաչատ օրտ. տա գատչպ, վէ Լ իւիրնտ, ֆիօրէնչա, վէ Բի. զատր մէպտրիսԹանիւտրընատա էՀՆէպի միւչէԹչէչէ իտիլէնատր ատրատրընատա Նիչէ ֆգատանդպ իտիլէրի տտախի պու անէտէք գատատԹ, օլտ. նատ ր։

Digitized by Google

բնաեմիշ հարցաքեաթը մխիթհայիրհլերի վէ վէթան սերպէսթիէ-
թի իսթիհսալինէ պէօյլէ սիր ֆէտագեարլըպ-լա ճահտ իւ իգտամ
խլէվէլերի օ վագթըն էֆքեարը ումումիէսինի հէր շէյտէն զևատե ա
չքեար սիւբէյտե պիզլերէ նագշ իտէր պիր քէյֆիէթ տիր. վէ ին-
թխալ տբը Ինկիլիզլերին պու վէքրուհ հարէքէթլերի Ֆաթօլէոնու-
իլերիւտ Ինկիլիզլեր հագգընատա իլա նիհայէ ըզհար խլէտիյի բօլև-
թիգաճա պուղղ վէ աասավէթը շէտիսէսինէ սէպէպլ էվվէլ օլմուշ
տուր:

6: Ինկիլիզլեր Ֆրանսա լիմանը վէ թէրսանէսինի խարապ իթտիք-
ատն ասղրատ, վէմլէքէթի ճիւհհուր հիւքիւմէթինէ թէսլիմ օլտու, յա-
քին իւվէյտյը ճիւհհուր վէքիլլերի Ինկիլիզին զուլմ ու վահշիէթինի
թէճաուզ իտիւպ, պու ֆիլոուհաթըն շան իւ շէրէֆինի զայիլ իտե-
րէք, ճիւհհուրիէթին իւզէրինէ էպէտի պիր գան լէքէսի պրագտլուար:

Ինիհհուրիէթէ գարշը կելէն ահալինին պիր խայլըճասը էճնէպի
կէմիլէրինէ գաչըպ գուրթուլմուշ վէ եախատ ստ վէ աթէշլէ թէլէֆ
օմուշտուտ: Պու ճիւմլէ վէքիլլեր ապի կիւնահ գանը իլէ պօյանմագ-
ատն իհթիրազ իթտիկիպ իսկէիտա Ֆրանսի Ամիրին աթէշլինուէն պա-
զ կամիլերի գուրթարան իքի եիւզ գատար թէրսանէ ասքերի վէ ա-
մէլեսի իւզէրինէ տիւշհւպ գըլըճատան կէչերտիլեր:

Ինգլիւր իւչ վէքիլուէն պիրի, Ինրէրօն, հէր կիւն իւէ եի-ըլէն ըլաթ
էլէ էեւլայօր: Ալ է տիկերի Ինուշէ, Ֆրանսի ֆիլոուհաիը ընդնէրի պո-ախլամ
իւէ էե-ը օն իւ-ը ղօրպանըն գամիլ իլէ իւճա օլոնաճագ փըր: Ալ է իւչինճիւսիւ
Պարրատ, օն իքի կիւն ատղրատ, պուրատտա հէր կիւն ատատմ ըւէ-ֆէնէ-ը-
Ալտ. վէ պիր ղօրպա գալմայընճայապա ըւէ-ֆէնէ-ը-ընէճէ փէրլեր տէյիւ հիւքիւ-
մէթ վէ ահալատլարը Թէրսանէյնա եաղմաղա հիճապ իթմիշլեր տիր:
Ալ է վագատա, սաթըր վէ Լիւֆէնքլէ, պիր սիլրինին արգատը սլըտա նիւ
չ պի կիւնահ գրալ Թէրսանէտարլարընըն բիշէթէի հայաթլերի գաթ
օլունուպ, եաղընըզ պիր հաճիատտա իքի պինտէն զևատե նուճուտա
Թէլէֆ օլտու:

Պու ֆիլոուհաիատան ատղրատ, պաշ գօմանտան Տիւկօմիէ, Ապա-
նիա օրտուսունա սէրտաքէր նատպ սլտուղունտան Պօնապարթէյի
տաիի պէրտպէր ալմագ միւրատտ իյլէտի. անճագ նէզատէթը հարտիկէ
Թէրսանէյնատան միւսատատէ օլունմատըղընտան, Պօնապարթէ պիւ-
Թիւն ագատնիդ սէվահիլի իսիհհքեատաթը մուայեէնէ վէ Թէֆթիշլե-
նէ մէմուր Թային օլունտու:

7: Ֆրանսի ֆիլոուհաիընը մէզքիւր իւմէրայը ճիւհհուր վէքիլ-
լերի հիւքիւմէթէ Լատգրիր իթտիքատէ, եա զարազ վէ հասէսլէրինէ
մէպնի, եա տա ատմ-մը տլուգատթ վէ պատիրէթլերինատէն տօլայը, ֆի-
Թուհաիէ իլք սէպէպ օլան Պօնապարթէյի տալա զիքր վէ Թավսիֆ
իթմէմիշլեր իտի[1]: Լ ապին պաշ գօմանտան Տիւկօմիէ, Պօնապարթէ

[1] Իմպրատր ճիւհհուրնի վէքիլերինատէն գնապարթէյէ խուսուսէթ վէ ատավէթ կէօս-
Թէրէրին մուայիրի օլարագ Թալիթի վէ
Լքիֆաթ խզրագ իսէնլեր տտիի պուլունմուշ
տուր: վէ Մէմօրիալտա նագլ օլունտուղու
վէճհիլէ Նա պէյտնինատ օլտուղու էնտատ
պունըպրատան պիրնի, զայէթ կէնճ, տիլպէր,
վէ հիւնա պիր զեվճէնի օլտուղու հալտե տա-

Digitized by Google

ինչու՞ն լինա ճիշդ հրամայողը բուն թագավորի իրավունքը, հիմքում թը ճիսահոսրկիչ շուտ վերճիրել եաղմրշ ըտը։

"Այնքան ճաի իտին վե իրերիրել ատու եկիտ, զիրա ատունան ո հագգընտա ապիր հագգարզրզգ օյուրտա, քենտի քենտինե իրերի կե ո ատճիք տիր ատու աատամ[1] ո։

Պօնագաարթենին ապիր լինագե միաճահագգ օյտուղու լինա ճիշդ քար բուբթագիսին ագերաթը, ալթը հաճիա ատղրա եգտինե վատ օյտու վե օյ վերճիրել միրաայրգ բուբթագիսին աթրայրգ երիմի ագե եաշընտա ճիշդրատ, վե օն ապիր այ զարճընտա իշ բուբթագե ագերաի իթմիշ օյտու։

խի, Պօնագաարթիկի խանեսինե ալըգ վե Թուր միատեի եագըն ագրատա մոգամընտա խճ քար թեքրնճոխղիք ատախ ըղհար իտխատ, հաճատա իրերիատե օն իշ ատնարմեր վուգուա Թընատա, Գոնվանտանօն մերճերինին նատարը ատգ գաճընը Պօնագաարթե իշղերինե ճերզ իտերնե բին ագերխի տատախ ատու զաեր օյտու։ Պօնագաարթե ատու զաճըն խանեսինատ իգատճե իճատախ էտնատե, իտալա ահագատղընտա եագըշմագ թեքրնճոխղիքերատե տատախ ատուտնատա զուտնու քենտախի չերքայրի իտեր։ Վե խրերատար օն ատուգատան ատղտա, մոգրատրու զերճան վե կեօ նատկե օն ֆերտրքերնե. հիսանիս ճերմագինի զայգ իթմիշ վե տուտ գատմըշ օյտն եգրի միատեֆիրխատ նե ահիպգերինի օ հայտե կեօյտրիքատ, "նե ո ատճայիգ, մատատա", նիտատ ատու գատատար ահ ո ատատղընտրըղ վար իրքեն, նիշրին ատու վագերա ո գատատր տեր իտերը ետերիք նեզտրիմ կերնե ո մերտրն, ատնին իրե ագգրան օյտնիտար կերնիպ կ ո հետ օյտուտար ո տերտրքատե գատը ճերվատղ վե րտղ նե՛ չարե երֆնատիմ՛ատատ, ծնդար զերնիկեն ապեն ատերիլ գատնրգճատ պիրի պիրիմիգե, Թանզմատղ օյտուգ ատեատ։ Պատհատ հեր նե իտերատ իճ ատ Պօնագաարթե պիտ տիրրղ իրատ իգերատ։

Նագօյերն քենտախ շուտ վերճիրել տատախ պիր մերագրգե նագգ իտեր. "Նիտատ իգատմերե ո իթատիմ էտնատե կենշ վե ատերշե օյտագ, ո ագերմ ֆերքրիմ պուտ տահիպգիր հիսատնու ճեր ո տատ օյտն պրբտատշը, Թատլերիֆ վե նե՛վագերշե ո քերվերտրատե իթմերգե էմերլինատեն պատշգա միտրատ ո տրմ ճօպտատու, վե պուտ պատպատ հիսքիտմեր ո Թերն, տու՛ի իտերիտատե իրե նե գատատր ճատն ո գեզ օյտագիվիր օյտուտղրատնա պիր քիսշերքե նատ ո մատնե օյմագ իսգրե շուտ վագատայը ատերիտատ ո Թերը իտերիտ՝ Գօյ ատը Թենտա պերնիտատ ատքե. ո րի մերվիրերիտիգինե ատրատրնատա տերշմեն գատվ ո վերԹինե քերշք իշիսե, վե մերտատմ պերտապեր ո օյտուտղրա հայտատ քերշք իս կիսգատր իթմերքատ ո իքերե, մերտատմքե պիր քիսշերք գաժվկա սհդր ո իթատիմերքրե էդրնատիրմհի տերշերնիտատ, պիր ո գատատղօյ գաժվկատը երմ երԹատիմ՝ վագատա պիրմե ո ատքեր երնատ. անճագ պիր նեՀիրնե հատրը ո օյտմայրղտ պերհատատ օյմատշ քերե, մերտատնատա ո պիր գատշ Թօրճատմատզատե լերշի գատտը, ատղ ո ըտատան հեր գատշ ատֆտա պուտ վատգատաԹ ո խատԹրտրնա կերշմիշ իտատ քենտի քենտատի Թեքը. ո տիր իթմերշմ՝ Ագճատղ պիր պատշգա ատատմ՛ատա ո պատնատ հատմատպերտրատը, պերլերմե՛, շերնիքե ո պերն տե ատատմերտրըն էն ֆենտատը ատերիտատմ՛ո,

1 Պօնագաարթենին ատքերիտճ շտն իտ շերրե. ֆե, Թատլըն ֆերճատհատը Թատրիերինատեն պատշ լատրշը օյմատղերլե, պուտ Թատրերիրին հատբրի հիշ պիր վագերքե իտատԹրընատան շերգմատրշը տատը։ Վե իլ քերգֆի, իտմերրընատան շերգմատրը վերքրիրի կատպատ բրեն, վե ճենեքտալ Տիհկօտմեե տատերատեատ հատեն միշ օյտուտպատնատան, Սերճե էրեն ատատպերտատ վերֆատրընատան պիր տազ հվվերլ վատերիերնի Թատհ բրիր իթատքատե, պուտ իքքի զատԹրըն մերատհօգյտ բրընը պերմերգ վե Թատեպատղ իքքեն, քենտատերրինե ճերսեմ տատԹերերը Թատատհատ իճմիշ տիր։ Գատօ լերնատեն պուտ ատճ բատատը, ճերտատերԹրատ՛ի նե տերտատերքե իտատ քերֆերատրըն պերրի տիր, վե պատնատե իրե, հատնի քենտատ շերբրե ֆերհրեն Թատգրն մատհատերերատեն, վե. Կատատպերքըն վե Տհերօ միներհրեն հիմներհրերե պատշտատղրըն իգբատր իտատ րտը, պուտ իքքի զատԹրըն գերքրիրնի տատախ իտատ Թրհատյը զերմեն պատգի իթմիշ տիր։

Digitized by Google

ՏԻՕՐՏԻՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1794—1795

1° Պնաբարիե Իւալիա օրտուսունան լօփճոս պաշ գօմանփանը։ 2° Իւիմճի Խնին[1] խիլաս։ 3° Աորպինիա, Աւսարիա, Ուրսիա, Ինիլիներս վե Չիւլեզվին Չիւանա ճի-մհուրս ալեյհինե իւիւիֆագլարը, վե ճի-մհուր ասկերինին Ինչմնիկ ճիվարընա օլան ֆիլոսհուլարը։ 4° Ղօրսիգա ապասընըն իւիլիներ խըմի։ 5° Չիւանա ճի-մհուրունան Աղիւիգարինեյնը հիլե մեճլեսի հիւքմե իլ հնիկոմը։ (Ղօնսանթօն նասիօնալ)։ 6° Ս'էներալ Պոնապարթին ապլե։ 7° Աեճլեսի ասկերիեյե մեմուրիեի։

1° 1794 սենեսի քեանունու սանի այընտա Պոնապարթիէյե եիմի պէ հաշընատա օլտուղու հալտե Աիվա ճեներալը րիւթպեսի վե Ի-թալիա օրտուսունուն թօփճու պաշ գօմանտանլըղը վերիլմիշ իսե տե, մերքէզը մեմուրիէթինե կիթմէզտեն էվվել, վե պալատե զնըքրի կէլմի վե ճնիլե, ադ տենիզ սեվահիլինտե օլան իսթիհքեամաթըն մապեենե վե Իտանզիմինե մեմուր Թայեին գըլընտը։ Պոնապարթ պու մեմուրիեթինտե տոսի ֆեվգ էլ ղայե պիւլաղէթ վե հզիւեթ ըշնար իտուպ, սիւշմեն կէմիլէրինին տէմիրլէյիպ իզամէթ իտէպիլ էճէյի յօզուպ աստետ լիմանա մեթանէթլիս Թապիալար րեսմի վերիպ, իճապը իգթիզասընը տոսի տեկայիլի ագլէ իլե հիւքիւմէթը ճիմհուրիյե Թագրիր իթմիշ իտի։ Պու իսթիհքեամաթըն թէկրիթի պի վագթըն էն մեչհուր ճեներալլարընտան տոսի իսթիհսան վե Թագսիր գըլընմըշ օլտուղունտան, մեկլեթ պէյնինտե սիկր գաթ տա հա Պոնապարթէնին չան իւ չերֆի վե սըղթ իւ չեօհրէթինե միւ ձիպ օլտու։

Պոնապարթէ մարթ այընտա Իթալիա օրտուսունուն մերքէզի օլան Ալա պէլտեսինե կէլիպ, ասքերի մեվգիլերինի մուապեենե իլլեմի. պաշ տհու մուհարեպէնին Թերթիպինի յայհա իտուպ, հիւքիւմէթը ձիմհուրիյե վեքիլլերի օլան Քիգօրտ վե քիւչիւք Քօպէսբուրգ, վե ասքերի Թագըմընտան տոսի ճեներալ Տիւմուրիօն, Աոսենա վե Ղուգա վե սայիրճունէն միւրեթթեպ օլան մեճլեսե Թագտիմ իլլեմի. վե պաս Թերթիպ տոսի մագպուլ օլտուպ իճրասընա էմր օլունտու։ Չինքի Թուլօն ֆիլոսհուլարընտան ասղրա Պոնապարթէնին հեր Թերթիպինե նազարը իթիմատ վե էմնիյէթլե պագըլըրտը։

[1] Բիւճնիկ, վե Սավոյա մեմլեքեթլերի, ֆրանսա հուքումեթինտե եվայիտե պաշգա պաշ գա ատգըղըլար օլտու, կէչէն տեհրին ասն ըղընա Սարտինիա գրալիեթի մեմլեքինտե տոիվ օլտուղու։ Ճենովա տոսի օղ էտնատե միւհիմ պիր ճիւմհուր իսե տե, պալատե մեղքիւր էյլեթլեր իսե, պիր համ Ֆրանսըզ Թասարրուֆնամեսինէ ասղրա ելհալեթտա հաղինի Սավոյա, Բիւճնիկ, ճենովա ճիւմհուրլարի պի պիրտեն Սարտինիա մեմլեքի տեմիք տիր։

Digitized by Google

ջՀ. Իթալիա օրտուսառնուն պաշ գօմանտանք ձէնէրալ Տիւմուրիէ պիօն նիգրիա իլլէթինէ մուպթէլա օլարագ պիր միւտաէթտէն պէրու էսիրի ֆիրաշ օլմուշ, վէ օրտուդու մէգքիւր գօմանտասը ատախի պիլ վէքեալէ ձէնէրալ Աասէնայէ վէրիլմիշ իսի։ Պու իլք Իթալիա մուհարէպէսինտէն մէրամ, Աւսթրիա իլէ միւթթէֆիք օլան Ռուսմօնթէ ասքէրինի գարշըլայըպ, վուրուպ, տաղըթմագ, վէ սօղուտան օրայա կէլէձէք Աւսթրիա ասքէրինէ տախի զալէպէ իթմէք իչուն Ռիմմօնթէյի Էվվէլճէ զապթ վէ իսթիլա իթմէք, վէ Աղիվիկ կէմիլէրինի եանաշաըրմամագ իւզրէ օ ճիվարտա օլան լիմանլարը տախի էլէ կէչիրմէքտուր իսպարթէթ իսի։ Ա՛ն Պօնապարթէնին Թէրթիպի Ռիմմօնթէնին Յուրչ (Յօրգա) նամ մահալլէ օլան օրտուսառնու եիւզ եիւզէ վուրաձագ եէրտէ, տօլաչըպ արգասընատն վուրմագ օլտուղունատն, պու մանօվրայը իձրա իթմէք իչուն պիթէրաֆ օլան Ա՛ենօվա ճիվարտա մէմալիքինի չէյնէմէք լազըմ կէլիրսէ տէ, կէրէք պիր սէնէ ագտէմ Ռիմմօնթէ տէվլէթի տախի պու մէմալիքտուր իքի պին պէշ եիւզ ասքէր կէչիրիպ Թօուլօն մուհասրէսինէ կէօնտէրմէչ օլտուղունատն, վէ կէրէք ասըլ Ա՛ենօվա լիմանընատա իքէն ինկիլիզլէր Լ՛ա Ա՛օէմ նամ պիր Յրանսըզ ֆրկատինէն վուրմուշ վէ եագմըշ օլտուգլարընատն, պիթէրաֆլըգ պէր թէրաֆ օլտրագ, հիչ պիր իհթիրագ գալմատուգատն մնատտա Յրանսըզ ասքէրինին իմրարընա պիր պէօյուք սէլահիէթ տախի հասըլ օլմուշտուր։

Իմտի նիսանըն ալթըսընատա, ձէնէրալ Աասէնա գօմանտասընատա օլարագ գըրգ պին ասքէրսէն միւրէթթէպ պիր ֆրկա, պէշ գօլ օլարագ Իօյա նէհրինի իմրար իլլէտի։ Ա՛ն Աաօրձիօ նամ մէթին վէ միւսթահքէմ մահալլին մուհաֆազասընա մէմուր օլան եիրմի պին Ռիմմօնթէ ասքէրի արգատան իհտաթ օլունտու։ Յրանսըզ ասքէրի տաղ լարընը թէբէսինտէ օլան գալէլէրի, պայընըլարը թէրթմանարագ միւն կիւ գուվվէթի իլէ ֆէթհ իսիւագ, վէ Պօլտը Ռէնատ տէնիլէն պէլի տախի զապթ իտէրէք, ճիվարտադիւթթ պայրաղը [1] Լ՛ը տաղլարը իւզրինտէ թէմէվվիւճ իթմէյէ պաշլատը [1]։ Ա՛ն տէօրթ պին եէսիր,

[1] Ա՛լը տաղլարը եւրոպանըն են մէղհուր վէ էն եիւքսէք տաղլարը տրը. վէ Ֆրանսա վէ Իթալիա վէ Ա՛լմանիանըն ալտընընատա օլտուգ, եէտի պէօյուք գօլ, վէ ագաալը պէքը քիւչիւք գօլա Թագտմ օլունուր. քի պաշգա պաշգա իսմէրլէ զիքր օլունուր օլտուղունատն մնահալլէրինտէ Թագիպլ օլունագագ տրը։ Պու ձէպէլ սիլսիլէսինտէ, տէօրթ պիրնտէն պէշ պին մէթրօ եիւքսէքլիկ գատար օն ֆուշ օն տէօրթ Թէվփ վարտը. քի տայիմա իւզէրլէրի գար իլէ գարանմըշ օլտուգլարընատն, տէրէլէրինտէն պաշլըձագ Զվիչէրի վէ Իթալիայը շքմալի ատհտաղտրընատ մնէքէտտաթատ նէհրլէր վէ չտյտար ձէրատն իտէրլէր. վէ էն պէօյիւք ձէքքէրի Լ՛ենօ, Րօն, Բօ վէ Թատնա ըրմագլարը տրը։ Պու տաղլարդն փէք ազ կէչիտի օլտուգ, տիվար քիտի վիւձուէնի ֆուլ վիւրուտտուգլար։ Էն մէչհուր կէչիտէրի. 1. Մօն ֆէնեվր կէչիտի տիր քի Ֆրանսայը Բիւմմէնէյէ պիթթի տիրլիր։ 2. Էչէլ կէչիտի, քի Ֆրանսայը Սավոյատա պիթթիչտիրիր։ 3. Մօնժէնէվր վէ քիչիւք Սէն Պեռնար կէչիտի, քի Իւմմէնէվի Սավոյատա պիթթիչտիրիր։ 4. Սէն կօմար կէչիտի, քի Զվիչէրիվի Իթալիայա պիթթիչտիրիր։ 5. Սէմփրինգ կէչիտի, քի Ա՛ւսթրիայը Ըմթրօա իլէ պիթթիչտիրիր։ Ֆրանսըզլար Սիմփրօն վէ Մօնժէնէվր կէչիտիրինէ մէչհուր եօլար եապտըրըլար։

Սպանիօլ ձէնէրալը Ա՛ննիպալ, մէվլուտատ Իստատան 217 սէնէ ագաեմ պու տաղլարը օրտուս իլէ կէչիպ, վէ պօնապարթէ տախի պէօյիւք օրտու իլէ 1800 սէնէսի իսմար էչէտի. քի ալէլ ումումի պիւմքինիպ տատ օլունմագ չըտտու։

Digitized by Google

Digitized by Google

մէջ լսելի թագուհի էր։ Որ թէ թրթիռի ձէտիս տախ մէջ մէջ-
բուտէն թահին վէ թագուհը օլուհուպ իճրասը էմր օլուհաս,
վէ սէվէրէյի խայրիէսի իլք թէրթիպտէն զիատե օլարագ միւշահէտ
գըլընտը քի պէր վէճէր աճի նագլ օլուհաճագ տըր։

Ա՛սթրիա ազգերի Ի՛իմծնթէտէն եւ-ւրո-ւյուպ, Պօրմիտա նէհրի
իւզէրինտե օլան Տէկօ չէհրինի զապթ իթմիշ օլտուղունտան, պէ-
րիտէն Ի՛նկիլիզ տօնանմասը տախի Ա՛տտօ լիմանընա կէլիպ, օրայա պիր
ֆրգա ազգեր չըգարարագ գարատա Ա՛սթրիալըլար իլե պիրլէշճէք-
լերի թէրթիպ օլուհտուղու տույուլտուգտա, պու գուվվէթլե տիւշ
մհնլեր Ա՛ինօվա քէօֆէզինտե օլան Սամօնա նամ. մէթին վէ միւս-
թահքէմ պէլտէի ալտրգլարը քիպի, Ա՛ինօվա ճիւմհուրու, ոէնիզտէն
վէ գարատան սրգըշըպ խահ նա խահ տուէլը միւթթէֆիգէ իլե պէ-
րագեր օլմայա մէճպուրիէթ քէսպ իտէճէյի մէլհուզ պուլունտու-
ղունտան, պոպնուն ժուղայիրի Սան Ա՛ինագօմօ, Սօնթէնօթթէ, վէ
Վ ատտօ նաման մէվգիլերի ֆրանսըզլար ալտա Ա՛ինօվա ճիւմհուրու
Յ՛ըրանսըզ ազգերի հիմայէթինտե գալաճաղը աշխքեար իտիւկինտեն,
Պօնապարթէ պու թէրթիպի տիւշնիւպ իճրա իւթիրտի։

Իմտի սէրազգեր ճէնէրալ Տիւմէրպիօն, օն սէքիզ պին նէֆէր,
վէ Պօնապարթէ գօմանտասընտա օլան եւրմի բարա սիւրաթ Թօփու
իլե Ի՛իմծնթէէնին Սօնֆէրրա էյալէթինէ կիրիպ Պօրմիտա նէհրինին
քէնարընտան աղըր տիւզ օվայա էնտի, չինքի Ա՛սթրիա ազգերինին
արտ գօլունա օրատա թէստիւֆ իթմէք մէմուլ օլունուրուտու։
Ընճագ Ա՛սթրիա օրտուտու Յ՛ըրանսըզ ազգերինին պու հարէքէթինե
տէն խապէրտար օլարագ, Ի՛իէմծնլէթ իչինտե Վարիօ վէ Տէկօ նաման
չէհրլերե չէքիլմիշ օլտուղունտան, Յ՛ըրանսըզ ճէնէրալը Ձերվօնի տա-
խի Ա՛սթրիալըլարը օրատան ատֆ իթմէյէ թային գըլընտը։ Ա՛սթը-
րիալըլար Յ՛ըրանսըզ ազգերինին չիտտէթինէ թէհամմիւլ կէթիրէմէյէ-
րէք Տէկօտա օլան միհիմնար վէ զախրէլերինի թէնըք իլե, եւնէ Պօր-
միտա նէհրինին իւսթ թէրաֆընտա օլան Ա՛ք քրի չէհրինէ չէքիլմէյէ
մէճպուր օլտուլար։ Պու թէսալիւթտե Ա՛սթրիալըտան պին ատտամ
էօլիպ, իքի օ գատար տախի ֆրանսըզլարա եէսիր տիւշտիւ վէ պու
ֆիքտուհանէյէ ֆրանսըզլար Իթալիանլին գաբտուտունա եանաշմըշ օլ-
տուլար։

Սէրազգեր Տիւմէրպիօն պու ղալէպէտէն ղայէթ մէմնուն օլուպ,
Սօնթէնօթթէէտէն Սամօնա թէրաֆընա ազիմէթ իթտի, վէ պէլտէյի
մէգքիւրե բիչկեահընտա օլան տիւզ տահրալարա իսթիհքեամ վէր-
տիքտէն սօղրա, քէնտիսի Վ ատտօ թէէբէլերինի թուրթուպ տէնիզ քէ-
նարընտա Թանարօ նէհրինէ գատար մուրթասը ազգերի մէվգիլերի
վէ Իթալիալարը ինչա իթտիրտի, վէ պու վէճհինէ Ա՛ինօվատան Սար-
սիլիայա պիւթիւն սէվահիլտե Յ՛ըրանսըզ Իթալիալարը տիզիլմիշ օլտու-
ղունտան, պու իքի պէլտե իլե իթթիրտի վէ Թիճարէթէ սէրպէս-
Թիէթ հասըլ օլտուգտան մատտա, Ի՛նկիլիզին տէնիզտէն կէլէճէք ատ-
քերի իլե Ա՛սթրիա ազգերինին պիրլէշմէսի տախի միւմքինսիզ օլտու-
վէ Ա՛ինօվա ճիւմհուրինէ տախի արթըզ խարըճտան հիւճիւմ միւմ

Digitized by Google

քին՝ օլամայաձաղընտան սիրիթապի սիրիէրաֆ գալմասը լաղըմ կէլտի։ Ղաթաա ճիւմհուրու մէզպուր իւմրատընտա Յունանըզա վաֆիր թէրաֆտաթ պուլունտուղունտան, աստէթա Յունանըզ հիւքիւմնէ կէչփ քիպի, մուամէլէ կէսմէթտիլէր։

Իչիմէ Պօնապարթէնին իքինճի թէրթիպինտէն, Յունանըզըն միշտ հետ իթտիֆ մէնֆաաթ իսթիհսալէրի պու մէրքէզտէ օլուպ, ան ձագ մուհարէպէ պէօյլէ Իմէմօնթէ իլէ Ռէնօվա հուտուտինտէ գալը մայրաագ, սարսռնիալըլարըն մէրքէզը մուգավէմէթլէրի օլան մէթին վէ միւսթահքէմ Ղէվա օրտուսունուն տաճի պօզուլմասը վէ պու սէպեպ իչինն Իմէմօնթէ իչինէ եիւրիւմէք տաճի Պօնապարթէնին թաամիմաըընտան պուլունուպ, պիր իւչինճիս թէրթիպ տահա թանգիմ խտէրէք, հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէյէ կէօնտէրմիշ խտ տե պու պէօյիւք ֆիլոտուհաթլարըն չէրէֆինի, պահթ իւ գատէրի միւս ճէրէա քէնտինէ մինհասըը իթմիշ օլտուղունտան օլ էսնատե վիճուս տա իձրայէ կէլմէյէրէք իլէրիւտե քէնտի սէրտարլըղը հէնկեամընտա վազի օլտու։

4։ Պու վէճհիլէ ճէնէրալ Պօնապարթէ,* ճիւմհուր պայրաղընը չէրֆիլէթիպ, Ղըզ տաղլարընըն եիւքսէք թէփէլէրինտէն, պահրը սէֆֆաին սէվահիլինէտէք թէմէվվիւճ իթտիրտիկի էսնատե, էօթէտե Ղօսիգա աստասը ճէնէրալ Ղաօլինին խըյանէթինտէն նաչի ինկիլիզ լէրին եէտինէ ահիշհիւշիւտիս, չէօյլէ քի ինկիլիզլէր Ղուլօնտան գօվէրնատօրտան ատղըա, ճէնէրալը մուամայիլէյհ պունլարը Ղօսիգայա ասկէթ խտիւպ, 1794, մայիս այընտա Ղօսիգա աստասը ինկիլիզլէրի թէսլիմ, վէ ճէնէրալ Ղ ագօնպ գօմանտասընտա օլան Յունանըզ ասքէրի տահի, աստղհաթանտէ Ղավլի վէ Պասթիա թէրաֆլարընա չէքիլ մէյհ մէճպուր օլմուշլար ըտը։ Պատհտու աստայը մէգքիւր վիճուհլա բընտան իւչ քիշի, ճէնէրալ Ղաօլի բհատէթի իլէ Ղ օնտրայա կիտիպ, Ղօսիգա գրալիէթինի Ղնկիլիզ գրալընա թէքլիֆ խլէտիլէր վէ օ տահ խ գապուլ իթտի։ Ղնճագ ճէնէրալ Ղաօլի միւրատընա նայիլ օլա մայըզ աստայը մէգքիւրիւն գրալ վէքեալէթի քէնտինէ վէրիլմէյէրէք, Ղօտ Ղլհօթ գրալ վէքիլի նասպ ու թայեինի գրլընտը[1]։ Ղօթէտե ճէ նէրալ Ղ ագօնպ, գուվվէի գահրտանի իլէ իքի այ միւտտէթ կէրէք գապտան գօսիգալըլարըն հիւճիւմինէ վէ կէրէք տէնիզտէն Ղնկի լիզ տօնանմալարընն թօփլարընա տայանտըգտան սօզլա, նհհայէթ, գաթթալ, գըթլըգ, վէ էմրազը սայիրէեէ տայանամայարագ թէմմուգ

[1] Բաալի պէօյէ խրյանէթինէ գօսիգայա ավէթնամէն սօզլա տահի, ֆամիլեասը թէ. ըֆինտան գուհտուր խանէն ապիր տէսխէյէ մէպ Ա վէթանըտաա իգտաճէթ խտիմիպ, իսթիհսա Լիվէրպուլ վէ տնատան տահի Լնտարայա ազի. ֆէր ևթաք։

Վ ագի օլան իսրյանէթինէ պէտե Ինկիլիզ ահվալէթի քէնտինտէն միւճէհվիա մատղթահ տ խտիպ, վէթանընա գատար իթտա օլուն սա։ Իչինե պա վէճհիլէ պա խրթիսա ճէնէ րալ իսթիհսալէրի քատֆինէն Եւրոպանըն խա թիղատ տա սէնատընտա մահկատ օլուպ, պատե հա վէթանը հվհվէլ օլան Գօսիգայա վէ վէ թանը տահի օլան Ֆրանսայա իսրյանէթ խտե րէք էճնէպի մէմալէքինտե, վէ րեվիպուը շան տա չէրֆինէի պա գապտահէլէ էչքետար խտե րէք 1807 տե վէֆաթ իդէտի վէ վահիթինէ պրագատղը քիւլէխ ագճէ իլէ, Գօսիգա տա պէօյիւք մէկթէպլէր եագըլըպ, էլան քէնտի իտաի իլէ մուտաֆֆա վէ մէշհուր տտ։

Digitized by Google

29 ուհատա ապէ մուգաւէլէլ ինկիլիզէրէն Թէսլիմ ՄէՃազուր օլսատ ։

5։ 1789 սատ Վրանատա սէվիլէրէի Ճիւմհուրիէթ ֆըլթրէթինէ կիւրթիաը օլսուգատա , իւչ սէնէ զարֆընատա հիւքիւմէթ խալիխատա ձէ-միյէթը միլլեէ Թասավր օլունան (Ա՛նանդլէ նասիօնալ) ՄէՃլիսինէ , պատ տէհտա ՄէՃլիսի Թանզիմաթ (Ա՛նանդլէ կոնսթիթիւսիոն), օնատան սօղրա ՄէՃլիսի գաւանկին (Ա՛նանդլէ լեճիսլէթիվ) վէ տէօրտիւնՃիւտէ եատէ 1792 էյլուլ 21 ինատէ միւԹէգարինէկինը միլլեէ եատատա (Ա՛նանդլէ նասիօնալ) ՄէՃլիսինէ կէչմիշլիսի ։ Պու տէօրտիւնՃիւ ՄէՃլիս քիւչատ տէ , ապիրի սպերինէ մուխալիֆ վէ խատիմ խքի գուտուԹլու Թէքբէչատա օլուպ , ինսանֆլը օլանլարա Վէրճիփէն , վէ գլյատգ Թագըմքնա Վաֆօպէն եատատա ՃէպէլԹ իսմի վէրիլմիշտիի ։

Վագօպէն Թէրճաֆը Ա՛նանանսիօն ՄէՃլիսի հիւքիւմէթինէ կէչմէխ կիւնիւ օն ալԹընՃը Ա՛ուի գրալը ԹախԹատան աշաղը ալըպ , պատէհու հայաԹընատ տասխի գատատ իսէրէք , գանը վէ վէպալը Թահվիլնատա պուլունուալար . վէ պիւԹիւն ՃիհանէՀ զուլմքեատանէՀ հարէքէթ վէ վահչիանէՀ մուամէլաԹէ հէտֆը ըլսայի իւ ըՀգալէթ օլսուալար ։ Վագօպէնլէրտէն էն զիւլիմ վէ գատատարլարը , ճիւմհուրիէթին աէլա մէԹի էֆքեարը իլէ էօԹէտ պէրիւտ (գլէ-պ) լօնՃա իսէրէք , ատր պէսԹիէթ վէ միւսավաԹ պէհանէսիյլէ իՀԹիմոիքլէրի գապատահ վէ սուլունմատըգլարը հապատատ գալմատը ։ Վէ պու Վագօպէն հիւքիւմէթի հէնկեամընատա միւշահէտէ օլունան չիտուէթ վէ վահչիէթ հատատ իւ հիսատպէ վէ ԹարիՀ իւ գալէմէ կէլիը չէյ օլմայըպ , նագէ իւ հիքեայէսի ինսանիէթի չէրմ իւ հիճատպէ կիւրՀֆԹատ իսէր ։

1793 սէ , Շ՛ի-պհեկէր գանո-նա սու ԹագըմատաՀ զուհուր իսիւպ , պիւԹիւն Վրանատա պէլսէրէկի մահպուսիսանէՀ վէ մէյսանլէրի մագ-ԹէկԹ վէ սիսաէԹիկեատ օլսուս ։ Վէ սալհանէՀէ կէօՃիւրիւկէն գօյունլար միսիկսու , իհԹիսաը , կէնճ , գարը , չօճուգ , քիպար վէ ֆուգարա նիՀէ պինլէրճէ ճանլար պիրէր միւսուէթ մահպուսատա պէքէէտիքատէն սօղրա ԹէկԹ հայաԹլարը ճէկլուսա եէտի իլէ գալմ օլուպ , Վագօպէնլէր էՀԹրաֆլարընատ տիզիկէրէք , չիքեատ գաբաԹմըշ ճանվէրլէրը մէսիւսու հայահուշ վէ մէսէրրէԹը վահչիէ իլէ ինֆիՀիսար իսէրլէրսուն . օ սալգըմ տանէկէրի իլէ Թօֆսա ԼԹուԼԹուլան , չայլարատա տէօքիւլէն , վէ սիւնկիւլէրէ սաբաէանատ պինլէրճէ պիկնիկնահլար , պուռնատան պաշգա տուր ։ Վատիւսի վէ ԼԹէսսիւֆ իսէՃէք չէյ , պու հապատատԹըն քեաֆֆէսի գանուն , հսւգուգ , վէ չէրիսԹէ իամինլէ իճրատ օլունուրատու ։ Պու ֆըլթրէթը վէ ինսան գանը իլէ միւլէմնա օլան տէվը , հիւքիւմէթը իսիՀԹիալանիչէ , եախստ ուէհչէԹ ուէվլու Թէսամիչէ գըլընմըշ տըր . վէ պու խատատարաԹը ուճուվիՀ րիւզկէարը իլէ ֆամիլէսա , միւլէք էմնիէթի , ճիւմլէսի հարման քիպի տավրուլտուգատան սօղրա , զալիմ հաքիմլէր խատիմլէրինին ճիսմինի օրԹատան գալտրըրըպ ԹէՃլէֆ իՀԹիքլէրի միսիլսու , զէմանէնինն ճահիլ ալիմլէրի տատխ , ուտուլսու ա Թիգէնինն տիհնեատա էսէրինի տատխ պրագմամագ նիչէԹի իլէ եըլ , այ , հաֆԹա , կիւն իսմլէրինի վէ հիսատլարընը տատխ Թէպտիլ խ տիւպ եէնի հիսատ իւզրէ , վէ նէպաԹատան վէ զրատաԹատէն իսմ

Digitized by Google

լեր ալարագ եչեխուչն ոչ, հաֆիձա վչ կիւն թէրթիպ խիտիլեր[1]։ Վչ պաչձա քէրիչ իս իղիմիհզայէ շայան պաղը նիզամաթ տախի միւշաւհաե օլունուպ, մէսէլա հէր քէս վաֆիկ իտի իւզերինէ, մահալլէս մազամընուս ալիր չիչէք, ալիր զախիրէ վչ եահօտ ալիր եաբրագ խամի ալմագ, հէր խանէտե սաքին օլանլարըն եաչը վչ ճինսի գաբուլարըն իւզերինէ եաղըլմագ, հէր քէս քէնտի պէօյիւյիս իղչ ահպագլըղա մ'գունն օլմագ քիսի չէյլերուն վչ նիհայէթ էսպաղա վարմանատագ օրնասան գալուրպ, չըղարագ կէզերէք իֆթիհիսար խոչնըլեր տախի պուլունուս։

Յագօսչնըլեր կիւչի ինսանէ վատղ օլմամըշ պիր թէստիւպ իղչ, ֆինսանչն պէտթերուն վարըպ, Իսէվի մէդհէպինի տախի օրնասանն գալաբերպ լագղ խղչոտիլեր։ Վչ էղիւնչ վչ մուամէլաթտե իղաֆիհ-պին իսամ տախի զայիղ օլուպ ֆիրսաթնը ինանիէյե իլահիյէթ իսամ վչերիլտի. վչ պաչնա տախի կէօյա պիր թէչէսիւմ վչերիլերէք, մէմլէքէթին էն պագըդ ֆահիչէչերի, թախթ իւզերինտե օմուզլատտա կէզտոփթիչերէք, քիթապչերին միհրապլարընա վատղ օլուչնուպ, ըչամը ճէտտա գըլընատը։ Իշթէ ոչէյլե պու Յագօսչէն կիւտահի ալատհալդ, ախնոիդ վչ պաչալըդ, արմատը պօզուդ պիր սէֆինէ մագամընուս, ֆաբթուհնայը ճիւմհուրիէթչ թէճէննիւն տերեատընուս չաղանդագ սիւրիւնատ։

Իմէչը իխթիլալ պու վչճհ իլչ իպթիտա ճիւմհուրիէթի մուղայիր օլան կիւտահի իհդագ խոիպ, բաբլայըղ ճէվչըան իթտիքուն օազա, եէմ պուլամայատագ ճիւմհուրիէթին միւճիտ վչ մուամինչ լերինէ վարտանատագ եագըղ գաալուբուտ։

Գու կիւտահը իխթիլալը ճէհէննէմիտէն եալնըղ սըֆաթը ինսան նիչերի օլաբագ խ չահտը սխահ բէդքեր զուհուր խոիպ, սիրիսի վաթիչերերի վչ խամի Տանթօն, սիկէրի հէքիմ վչ խամի Իատաթ, վչ իչվինձիւսիս տուալա վչքիլի (ալօգայի) վչ խամի Իօսէաբիեր իտի։ Գունլար գօնվանաթօն տէվրինին տէհղիլերիս հիւքիւմերինէ պիր միւատթ ատահիդ օլտուգտան օազա, Տանթօն ըչ ֆիղչերինտէն գաթչ օլունուս։ Իատաթը, Շ ալօրի Գօրտէ նամ պիր քիչիզատէ գըղ վու-

[1] Գունլար ճեզքի ր գօնվանաթօն մէճլիսի թագիւհ իսէվիչի գուալըղըդ, վչ հիւմհուր թագիւհ վաղ խոիպ, 1792 սէնէի Իսէվիչէ թըչ ոիպ սանթեն 22 ինձի կիւնու. պիրինձի սէճհաբիէնին իսաթխատաը խիթխատար օլունուսու։

Հաֆիձատր ասալիչը վչճհիղչ հէտտի կիւն օլանագ հէբատ օն կիւն իհթիսատ օլունուս։ Ճի խոչերի տախի թէգաղիչ օլունուպ։ Բուրիդոթ, Ֆուտ, Թրէթ, Գուսուրիդոթ, Գիւնիդոթ, Սեսիդոթ, Սէնէդիդոթ, Օգիդոթ, Ղունդոթ, Չի Ֆէտոթ թէսամիչ, վչ պիր այա իսչ հաֆիձատ իսթիսատ օլունուս։ վչ այլարըն խամի տախի թէգաղիչ ըչ ղունուպ, իղչ պահարըն իսչ այլարընատ ձէրիդուլ, Ֆիրիդուլ, Բուբերիդոթ (ապպիդ, մաղիս, տաֆիս) վչ եաղըն իսչ այլարընատ. Մէսիդոթ, Թէրիդոթ. Ֆրիսգիդոթ (յուվիս, օգատատա, անալ տահիրեր) վչ ատն պահարըն իսչ այլարընատ վաղ. Գրիսիդ, Ֆրիսիդ, (հուկուսմերեր, նույսմ բեր, դիկուսմերեր), վչ գրըչըն իսչ այլարընատ, Ղնիդոթ. Բէսէդիդոթ, վաղիդոթ (յոսեղատր. փոտրը վար, մուտա) Թէսամիչ օլունուս. վչ պու վչճհիղչ սէնէտէն պագի գալան ագէշ այլեը կիւնն նախատա իսամ օլմայլըպ. Յագօսչնըլերինն էն մէճհուսնուղատրը խամիսէ Սանթօսնիդ նանի ատունուզ եաբատ պատրըղ չըղարագ կիւնըլերի Թէսամիչ օլունուս։ Գու կիւնըլերատ չատրչը պաղ գաբանըղպ, հնովայը բրովայի վչ բէգալերը չէ ճիւմհուր պագյատրը իչղու օլունուսուտա, պու բիւգնատչ ատ ատօրի սէնէ սիւրիպ 1803 սահ ղաբօլճէն իսրէսատր օլատգատան ազգատ քիւլիսէն ֆէհա վչ լագղ օլունուշտուր։

Digitized by Google

րուպ թէլէֆ խթոմ ։ Վ է էն զալիմ վէ զատտարլարը Ծոպէթբիէր, պու վէճհ իլէ բադիսպէրի բապէնտինէն խէլաս օլարագ, Մէյտանը հապատաթ քեամիլէն քէնտինէ գալըը ։

1794 Թէմմուզ 27 սինտէ, եանի Թէրմիտոր տոգուզունտա, պու ինսան գանընա տոյմագ ատամ Խարիս ահալինինէ պիր պէօյուք գաթ-Թալ հազըրլամըշքէն, ահալի գօնվանսիօն մէճլիսինի պասըպ, քէնտի սինի տախի ֆիլոտ խթոմէի մահալտէն չէքիպ ճէվվ իւ իշկէնճէ իլէ Թէլէֆ խլէտիլէը ։ Վ է գալընտաշը քիւչիւք Ծոպէթբիէր տախի իւ գամ եիւքսէքտէն քէնտինէ աթըպ խիւրտէխաշ օլտու ։ Վ է պու վուգուաթ Լէրմիթօղ 9 վագտասը տէնմէքլէ մէշհուր օլուպ, իտարէի հիւքիւմէթ պաշգա էլլէրէ վէ պաշլըճա Պիլօ Վ արան, Վ աստիճ, Վ ուլան, Լէմար, Յոհէբօն, Յոուշէ Հէլինէն, վէ սայըր էմնալէրի էլինէ կէչիպ, պուննարա վէ Թէրմոֆտարլարընա Ներմիթօղիէն Թապիր օլունտու ։

6° Գօնվանսիօն մէճլիսինին պու վէճհիլէ Թէպէտտիւլիւ Գօնաբարթէ հագգընտա տախի միւգիւրը վէ մուհաթարալը օլտու, չինքի պայլտուտ զիքը իւ պէյան գըլընտըզը վէճհիլէ, ճէնէրալ Գօնաբարթէ 1794—1795 գըշ մէվսիմինտէ, ագտէնիզ սէվահիլինտէ պուլունան Թապիա վէ իսԹիհքեամաԹը այիրէնին քէշֆ վէ մուայեէնէսինէ, Գօնվանսիօնտան Թարտ օլան պազը ազալար մարիֆէԹի իլէ մէմուր Թայեին գըլընմըշ ըտը ։ Գօնաբարթէ պու մէմուրիէԹի իճրա խթմէքտէ պիր գաչ տէֆա Թուլօն վէ Վարսիլիա չէհրլէրինէ կիտիպ կէլմէյէ մէճ պուր օլտպ պու խբի շէհրտէ տախի ճէօճաաթ ֆըԹրէԹ վէ խթԹիլալ տա պուլունարագ գրալ վէ ճիւմհուրիէԹ Թէրտֆտարլարը պիլ մուգաճէլէ պիր պիրլէրինի գաթ-Թլ իւ իտամ խթմէքտէ իտիլէը ։ Վ է Վարսիլիտէ ճէպհանէ վէ Թիւֆէնք վէ գըլըճխանէ, մահգէնէլէրինի իհտաթէ իտէն տիվալըլէը ճիւմհուրտա իպԹիաայը զուհուրինտէ հէտմ օլունա մուշ օլտուղունտան, կիւնիւն պիրինտէ սիլահ վէ ճէպհանէյի ճէօ մաաթ եապմա իտէպիլէը տէյիւ մէմլէքէԹ էնտիշէ վէ Թէէսիւֆ խթ մէքտէ, Գօնաբարթէ պու մահալլէրի տախի մուայեէնէ իտոիւ, զապը Թանէ, նէվ Թարագ պիր ըէմ ։ վէրմիչիտի քի մէզքիւր մահգէնէլէրին էԹրաֆընա չէվրիլտիքտէ ահալինին հիւճհիւմի միւմքին օլամազտը ։ Պու քէյֆիէԹ Խարիտէ միւգիմ հիւքիւմէԹը ճիւմհուրիէնին մա լիւմի օլտուգտա, պունու աէրսպէտիէԹը ահալիչէ գարշը պիր գապա համ ատտ իտոէրէք, Գօնաբարթէ մուհաքէմէչէ չէքիլիպ, Խարիտ տավէԹ օլունտու ։ Պիր տէ սօն սէնէլէրտէ Գօնաբարթէ քիւչիւք Ն պէսբիէր իլէ իւլգիէԹ քէչտա իտոիւ, մահրէմը էսրարը օլմուշ, վէ մէմուրիէԹը խաֆիէ իլէ պազը մահալլէրէ կէօնտէրիլմիշ[1] օլտուղունա

[1] Գօնաբարթէչէ միԹալիգ հվագտա, քիւչիւք Ծոպէթբիէր իմլասը իլէ չհա վագտա տախի պուլունմուշտուր ։

" Ճէնէրալ Գօնաբարթէ Սաֆօնա վէ ճէ նօվա Թէրտֆտարըընա կիտիպ պու իլէ մէմլէ մէԹին գալե վէ խթիհքեամաԹընը տախի կէօգտէն կէչիրէճէք, չինքի նէԹիճէսի նամա լում օլան պու Խթալիա ճէնկի պայչանկրճնտա պու մագալէ խնԹխաԹէ բայէԹ խթմէք լազը մէտէն տիր ։ Փէզալէք ճէնօվա ճիւմհուրտանըն Թօփ գուվվէԹի վէ մինիսթրէը հատրկնէն տայր բէօնինի միմքին մէրԹէպէ մանիֆեսթ բէյտա խթմէք իտի, վէ օրտուս ֆրանսըզ էլչիսի պու լունան միւսիւ Թալլենին, վէ տայըր մայէնէԹ մէ մուլտրընըն բօլիճիտաճա ահվալ վէ հարէքէԹ լէրինի Թէճահուս խթմէլէ, գիտս հագալարընա

Digitized by Google

ան, պու տախի եէնի հիւքիւմէթ նէզտինտէ Պօնաբարթէնին քէս-
րը իթիպարընա միւճիպ օլուպ, Պօնաբարթէ քէշֆ վէ մուայեէնէ մէ-
մուրիէթինի խիթամ իտէրէք Ալա օրտուկեահրընա վասլ օլտուգտա
հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ վէքիլլէրի թէրաֆընտան խանէսինէ մահ-
պուս օլուպ գաբուտտունա ևլքի զապթիյէ թային, վէ Պօնաբարթէ
չէպհէլի թամը իւ հարաքեաթը վէ խուսուսիյէ Ալենօվա թէրաֆընա
օլան սիահէթի իլէ վէքիլլէրին էմնիէթինէ տիւթիւն պիւթիւնէ սէլպ
իթմիշտիր տէյիւ իլան օլունտու։ Տօգուզ թէրմիտօրտան սօղրա հիւ-
քիւմէթ կէչէն մէմուրլար տախի, զատտար վէ ճէպպարլըգտա սէ-
լէֆլէրինտէն էտնա մէրթէպէտէ պուլունմատըգլարընտան պու ալ-
բաա Պօնաբարթէ բէք պէօյիւք թէհլիքէ իչինտէ իտի, վէ Ինարիա-
ան կէլէն խապէրլէրլէ տախի տօսթ վէ ահպապլէրի միւսթէքրիհ օ-
լամատըլար. Հաթտա պաշտտէ զիքրի սէպգէթ իտէն Կասպարէն տա-
խի հէր նէ գատտար հիւքիւմէթ վէքիլլէրինտէն պուլունմուշ իսէ տէ,
րէֆիգէրինին իթթիֆագը րէյի օլմատըգճա Պօնաբարթէնին հիմայէ-
թի իչինէ եալընըզ օլուպ էլինտէն պիր չէյ կէլէմէզտի։

Պու ճիւմլէ պու խապար արտընտա, Պօնաբարթէնին Ինարիսէ
ձէլինէ պի թէքբար էմր կէլմիշ օլսա, ահպապլարընտան Ալենօվայա
ղալըմագ նիյէթինտէ իտիլէր. անճագ Պօնաբարթէնին պիր մկմիւ-
պիւ, վէ ասքէր վէ սէրտասքէրին քէնտինէ օլան թէվէճճիհ տէրու-
նի, տիւշմէն ասքէրի թէգաւրիւպիւ հավաստիսի իլէ պիր գաթ տախի
գիտէմ քէտպ իտէրէք, քէնտինի պու մուխաթաբատան գուրթարտը։

Պօնաբարթէնին հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ վէքիլլէրինէ եազտըղը
մկմիւպատ չուրյասրը տրգգաթէ շաեան տրը։

„Ալոզ պէնի մէմուրիէթիմտէն ազլ իտիւպ, ժահպուս իթտինիզ վէ
„չէպհէլի արտասընա գօտունուզ, ատմէք քի մուհաքքէմ էթմէզտէն
„պէնի միւթէէհհիմ, եահօտ տինէմէզտէն մուհաքքէմ իթմիշ օլտու-
„նուզ։ Պու ճիւմհուրիյէթ էտնասընտա իքի սընճք ինսանլար վար,
„վէթանընա ատտըգ, վէ վէթանընա խային . . . պէնի հանկը սընը-
„ֆա տախիլ իթմէք իսթէյօրտունուզ, ճիւմհուրիյէթին իւք պաշլանա
„կըճընտան պէրիւ, մէյլանը գալպիմի աղնամմատընըզմը, տախիլի վէ
„խարիճի տիւշմէնլէրէ, հէմչէհրի վէ ասքէր քիպի իթտիխիմ իգտամ
„ու ղայրէթի կէօրմէտինիզմի, մէմլէքէթիմտէն, էմնասքիմտէն մահ-
„րում օլտուղտումու, վէ պիւթիւն վարիյէթիմի ճիւմհուր ուղրունա
„ասքճ իթտիխիմի տոճյմատընըզմը. Ֆուրօնտա, Իթալիա ճէնկլէրինա
„տէ իթտիխիմ խըզմէթի, գազանտըղըմ շէրէֆի պիլմէզմիսինիզ։ . .
„Գանա օլան պու հագգարաթլա, վէքիլի օլտուղտունուզ հիւքիւմէթը
„ճիւմհուրիյէ հագգընը վէ թէտպիրտաճզմի տէտիրտէճէքսինիզ ալէ-
„մէ . . . „։

— փէք զիտած չէքտայէթ վար։ Հասընը ճէ-
նէմ ճիւմհուրտունան, իթթիհատը տուէյը
Եւրոպէյ տախտալէ Դէյէթինէ փիթաալից հէր

նէ թահդիգատ հէր նէ մալխամաթ իթթիհատ
իտէպիլիր իսէ, տիրնդ իթտիֆալ տիր։

Digitized by Google

Պու գուվմէթիւ Թէշքիքքիչէ, վէ ասքէրին հիւճիւմինէ վէ տիւ-
չար օլսուգլարը ուէ՛ուլմէթ, հիւքիւմէթ վէքիլլէրի Թապավէրը
մուգավէմէթի խոհմիչէրէք, հիւքիւմէթէ եաղլադ, Պօնաբարթէնին
ասֆալնը Խարիսէն կէթիրթիտիլէր, վէ պու պատոճ Խարիսէն կէ-
լէն էմրնամէտէ, « Պօնաբարթէնին ասքէրի վէ մէվգիճէ պարը մու-
լիմաթլարը, ճիւմհուրա ֆայիտէյու օլաճաղընատան, մահպուստան
մուվազգաթէն չըգարըլարագ, ուէմուրիէթինտէ իպգա օլունսուն դ
տէյի եազըլը խոհ։

Պունտան մատտա Պօնաբարթէյէ տահա ազըրճա սիր պաշգա գա-
պահաթ տահա ազմ օլունմուշտու, քի օլ էնսատէ հիւքիւմէթը
ճիւմհուրիյէ հուգուգտունա չըգմիշ օլսա մուխթագտա գաթիլինէ միւճիպ
օլուրտուտու։ Չ էջլէ քի Թուլօնատա միւգիմ սէրրի վէ պահրի ասքէ-
րի, Թէրսանէ ամէլէսի, վէ գապտա ճէօճատաթ գրաղ Թէրսֆտարըլա-
րընտան գանը սիր ինթիգամ ալմագ իչիւն, սիրի սիրինի Թէճաւուզ
իթմէքտէ պուլունտուգլարընտան, գրաւնէյթ Թէրսֆտարըլարընտան
Չ ապրիլէան ֆամիլեասը հէր նէ գատար Սպանիօլ կէմիլէրինէ բաքի
պէն տարը էճնէպիէյէ ֆիրար իթմիշ իսէ տէ, Յրանսըզ գուրանը
լարընտան ԹուԹուլուպ Թուլօնա կէթիրիլմիշ վէ էզկէթ վէ իչքէնէ
ճէ իլէ գաթիլինէ Թէտարիքլէր կէօրիւլմիւշ օլտուղու էնսատէ Պօնա-
բարթէ Թուլօնա վասլ օլմուշտու։

Թուլօնատա պուլունան հիւքիւմէթ վէքիլլէրի տահի, մէգքիւթ
Չ ապրիլէան ֆամիլեասընը գուրթարմագ իսթէնիքլէրինէն, օն-
լար տա ճէսիէլի Թապըլմընա ղայէթ ֆէնա կէօրինէրէք, օնլարընտա
գաթիլինէ եհթիւմէքտէ իտիլէր։ Պօնաբարթէյէ պու ֆրէնսէյի ապտա
սընատա, էքսէրի Թուլօնի Թօփճուլարընը Թանընտըգ, Թէրսանէտէ սիր
Թէզկէհա իւվէրինէ չըգարագ, պու նէտիճէ սիր նուԹագ իսլէտի. վէ
Չ ապրիլէան ֆամիլեասընին մուհաքէմէ օլաճաղընը քէնտիլէրինէ վատա
իտէրէք, զաղապ իւ հիտաէթլէրինի Թէսքին, վէ հիւքիւմէթի վէքիլ-
լէրինի ատըմագտան գուրթարտը։ Պատհու կէճէլէյինի Չ ապրիլ-
եանլարը ճէսիհանէ սանտըգլարը տէրուննինէ սագլայարագ մէմլէ-
քէթինէն տըշարը աչըտը. քի պիտէլամէ Չիէր ատատընա վասլ օ-
լուպ, օրատա Թէքրար սիր կէմիէ պինէրէք ճանլարընը գուրթար-
տըտը։ Իչալինըգ պու գատահաթլա Պօնաբարթէ ճիւմհուրս սիմանը
նա չըգա, գաթիլինէ հիւքմ օլաճաղընա շիւսհէ եօղուտու։

7։ Թուէրմիսօր տօգուզունատան սօղրա, նէզարէթ մէմուրլարը
Թէպատիլ գըլընմագը օլմադըլէ, հարտիկէ նէզարէթինէ տահի Ոպէրի
նամ սահըգ սիր Թօփճու եիւգ պաշըտը նատպ իւ Թայինի օլունտու։
Պու չահարը հատիտ վէ քէմմիյէթ, սատըգա սիր Թապուլտուա Պօնաբատ-
Թէ իլէ ապրան օլուպ, իլէրիւտէ Թէզայիւտ պուլան չան իւ չէթէ-
ֆինէ հասէա վէ իգպալինի չէքեմիէյէրէք, ըրիշԹէի իսԹիգպալինի ու-
զանմատան գաթ իթմէք միւտատ իլէտի։ Իմտի Պօնաբարթէյի Թապա-
լիա օրտուսու Թօփճու ճէնէրալլըղնատան ազ իԹաիրիւպ, ճիւմհու-
րիէԹէ ատը, վէ գրաղ Թէրսֆտարը օլան Ի անատէ էչալէԹընա կէօն-
տէրիլճէք փիտատէ ապքէրինէ գօմանտան Թայինի իԹտէրտի։

Digitized by Google

Փնաբարեն տախիլը Յրանասատա, էֆքեարձա մուխալիֆ օլան էմնէհրիլերինի գըրմագտան իսէ, էձնէպինին Յրանասայա հիւձիւ մեի մէն, վէ եէնիսէն եէնիչէ պիլատ վէ էյալաթ ֆէրհ իսէրէք, ձիմհաւրուն նուֆուզ ու ազամէթինի էձնէպիտէ թէքսիր իթմէկի, աէրուննատե մէրքիւզ օլան մուհաթապէթը վէթանիէսինէ տահմ պիր մուվաֆըգ վէ մագրուն կէօրունիւյիւնտէն, Ոանուե գօմանտասընը գապուլ իթմէյիպ, տօղրու Խարիսե ազմէթ վէ մէմուրիէթը սուպը գասընտա իպգասընը թալէպ էյլէմի։

Ոէրգումէնթէրի, Փնաբարեն եիրմի պէշ եաշընտա, վէ կէնձ օլտուղունու էօզը պէյան իսէրէք, ուղուն միւտուէթ պաշ գօմանդանլըղա վինտսիպէթ ալմայաձաղընը իֆատե իթտիքտե, Փնաբարեն ձէվապ վէրիպ, "մէյտանը մուհարիպէտե ատտըմըն սաչը չապուգ ողտրը. վէ պէնիմքիլէր տե աղարմայա պաշլատը" տէմիշ իսե տե, Յրթէ ըսրար իթտիյինտէն, Փնաբարեն տախի իսթիֆա իտիպ, պիր մէմուրիէթ վէ քէնտի հալինտե Խարիտե իգամէթ էյլէմի։ Ոէ Ոէպտէթտանի վէ Ֆիւնօ նաման ահպապլարը քէնտինտէն այրըլմայըդընա, Ոիշօտիէր նամ ոօգագատա պիր քիւչիւք իսանէ ևտուրթուպ օրատատա սապին օլտուղար. վէ ազ վագըթտատա միւզայիգայա տիւչիպ, Փնաբարեն Ոարսիլիատան կէմիրտսիկ պիր զիյդըլմէթ, ֆունունա հարպիսէ մէճմասալընը ատէթպ, հասրլաթը իլէ պիր միւտուէթ ատա կէչինմէյէ մէճպուր օլտու։

Փնաբարեն գուվվէյի ֆահիյէ իլէ մուԹԹասըֆ պիր զաթը հաֆիշէար օլտուղունատան, ձիհանըն հէր հանկը թէրաֆընատա օլուր իսէ օլտուն, քեատը շէօհրէթ վէ իգպալ իթմէկը պահմընա մուգարիճ ինձի թէնհատե իքեն թէֆէքքիւր, վէ պու պապատե ձէվէյան իտէն ֆէքր իւ խայալինի օ մէրքէզէ թէգաբրիւր խուպ, հաթատա վէթաե նընատա մէշհուտ օլան ֆըԹրէթ, իսիթիյալ վէ նէֆհանիէթը զէմանիչէ թէսիկտաթընատան ապատէի սէր իտէմէյէձէյինի ըսրատ տէրը վէ թէյատգիւն իսէրէք, շատգ թէրաֆէրինէ հէվալէյի նազար իլէմիշ իսի։ Ոմոն պու էֆքեար իլէ պիր միւզէքքէրէ թահզիմ իտիպ հիւքմէթէ թագտիմ իլէտի. վարագայը մէզպուրէտե շու վէձհիլէ եազընը իսի։

"Օ, էյատե մուհարրէր իւլ իսմզա Փնաբարեն, միւտուէթը մէտիէտէն պէրիս թօփճու զապիթի օլուպ, Թուլօն մուհասէրէսինտե վէ Ոթաղիա մուհարիպընատա միւքէլլէֆէրէն իսպարթը մէրտանկի վէ մէհարէթ իլէմիշ տիր։ Ոշհալէթու հազիհի հիւքմէմէթը ձիւմ հատիսէ բուսատաթը վէ միւսատատսի իլէ մէմալէքի Յամանիէյէ նագլ իթմէսինի, վէ մէմալէքի մէզքիւրէ Յրանատա ճիւհուրունա իտամ վէ տատու օլան տուէլը Ոշուրանըն պիրինտէն արաբզ արատ էզ թաղէիգ օլուՆատաթիւպ, պու միսիլու թէհոիսատէ քէշիտէի աէտատը մուսանատաթ իթմէկը իւզրե, տէվէթը Յամանիէյէ իֆքրատ վէրմէկ, գաղէլէրինէ իսթիհգեատ վէրտիրմէկը, վէ յատ էվ էզ էն մահալլէրտե միւձէտուէտէն գալէլէր եաբատրսմագ իւզրե Ոշատգ թէրաֆընատա իղամընը իսթիտատ, վէ պու վէձհ իլէ վէթանը

Digitized by Google

» նա պու եխ-ղտէն տախի պիր խըտմէթը խայրիէ իպրաղ իմմէք մէ» մու խտէր »։

Պու միւզէքքէրէնին իւզէրինէ պիր գալէմ, եալընըզ պիր լուղէթ, եանի պիր ՄՈՒՃԻՈՆՃԷ պուլյրուլթուսունու եազմըշ օլսա, ահվալը Նէրթա իհթիմալ տըր պիւսպիւթիւն պաշգա սիւրմէթ քէտպ իտէր իտի տէր Աինսիս Պուրիէն։

Ընճագ տախիլտէ իմթիլաֆաթը բօլմթիպիյէ վէ խարըճտա մու» հարէպաթը թէտաֆիէ մէշղէլէլէրի ճիհէթիյլէ, հիւքիւմէթը ճիւմ հուրիէ մէժմուլարը պու իմթիտայէ հէվալէյի նազարը տըդգաթ ի տէմէյէրէք, պաթալա, ամթըմըշ, վէ Պօնաբարթէ մէթրուք վէ մահ զուն քէօշէի ինղիլատտէ ավանկիւզար օլմագտա պուլունմուշ տուր։

Ձէնտ միւտուէթ սօղրա Ոպրի ազ օլարագ, հարպիէ նէզարէթի Տուլսէ վէ Ռօնթէգուլան [1] նաման քիմսէնէլէրին իւհտէի իտարէսինէ կէչմիշ օլտուղունտան, Պօնաբարթէնին ֆէնտը հարպտէ մէհարէթի, վէ իպրամէթը մէսպուգէսի իքիսինին տախի մալիւմի օլարագ, իտուսուսիյլէ Պօնաբարթէնին մարիֆէթիյլէ Թանզիմ օլունուպ հարպիէ տէֆթէրխանէլէրինտէ մահֆուզ օլան, Իթալիա մուհարիպաթընըն ընամ վէ թէրթիպաթը էլէրինէ կէչտիքտէ, Պօնաբարթէնին ագլ, մէհարէթ վէ ֆիրասէթինի պիր գալ տախի Թագտիր իտէրէք, Ռա բիստէ օլտուղունու տախի իսթիմա իթտիքլէրինտէ, Պօնաբարթէյի Թախթիսի պիլատ վէ արազի խարիթալէրի Թանզիմի մէճլիսինէ տուիսիլ իյլէմիլէր։

Պօնաբարթէ պու մէթրուք վէ մուահթաթ վագըթլարընտա պիլա մասաշ վէ պիլա վարիէթ, զարուրէթ վէ միւզայիգատա պուլունտուղունտան, իհթիմալ տըր գուվվէյի մալիէտէն ածզի, գուվվէյի մէտրիքսինին Թէզայեւուտինէ միւձիպ օլմուշ տուր։ Շէօյլէ քի Թէնհա վէ Թէֆէքքիւրտէ մշաղիլի տիւնեէվէտէն իտալի օլարագ, պիւ Թիւն պիւԹիւնէ ֆունուն վէ սէնայիի հարպիէ Ըէսավվուրաթընա սարֆը նագտինէի ագլ իլէ, քէօշէի վահտեթտէ Իթալիա հագգընա տա էօյլէ պիր Թէրթիպ վիճուտէ կէԹիրմիշ տիր, քի ճիհան միւԹէ հայիր օլուպ, նամը նամիսի տախի զինէէրը սէրըլվէհէի ճէնկեպավէ րանը միւշղէհիրէ օլմուշ տուր։ Ա է զիհնի ճէլիլի սէմէրէսի օլան օ Թէրթիպի ճիհանբէսէնտին, շէրֆը ֆիլիգհամըընը տախի պահԹը մէտուտու մուգգատըրի, ախըրէ պըրագմայըպ, Վրանսա ճիւմհուրու նուն իտարէսի ուտուլու տախիլինէ վէ բօլմթիպիյէսինին Թէպէտտիւլ վէ Թէհսավվիւլու ղարիպէսի իլէ գուվվէտէն ֆիլիլ կէԹիրմէյէ տա խի եինէ քէնտիսի մուվաֆֆագ օլմուշ տուր քի, պէր վէճհլ ամի քէշհաէի սիլք ու սուԹուր գըլընտաճագ տըր։

[1] Ասարը հիւքրանէէթ վէ գատրշինասի, Պօնաբարթէնին ֆէզայիլի ճէլիլէլէրինտէն պիր օլուպ, պու իտտաէտէ տախի էսէրի միւշահէտէ օլունմուշ տուր։ Շէօյլէ քի մուհամմէտի Բօնթէգուլանըն հիւքմիթի տայիֆէյէ էվգաթտէ Պօնաբարթէնին ղիվէրը զէպանը օգտուգտան մատտա իլէրիւտէ պաշ գոճախիլ մէճմուաը ըէֆիինէ վասլ օլտուգտա տախի, պու հիսսի ուէրտունինէ պիր նշանէյէ ալինէյէ օլմագ իւղրէ Բօնթէգուլանը Ակնամօ Թատիր օլա նան պէօյիւք տէվլէթ մէճլիսինէ ապա նատ իմմիշ տիր։

Digitized by Google

ՊԱՇԻՆԱՒ ՓԱՍԱ

1795—1796

1° Ի-լի-նճի- ֆինէյի ճի-մհո-րիէնին տի-լէնի գանոննամէսի ։ 2° Ղինէրալ Աշե- ։ 3° Պոնաբարիէ Ինարա ասդերինին իչինճի գօմանդանը ։ 4° Պոնաբարիէ ֆրանգ ճինէրալը ։ 5° Պոնաբարիէ Յոզեֆին Պօհարնեյի ընդունճ իշեր ։ 6° Վէ Իմամլա օրտոսոնա ֆերատէր նասդ օլմանոր ։

1° ՊՕՆԳԱՆՍԻՕՆ մէճլիսի, գալէմէ ալտրդը միւդթիէ գա- նունննամէսինի նէշր վէ իլան իլէտիքտէն սօդրա, միւտ- աէթը մէմուրիէթի խիթամ պուլարագ տադրլմասը լազըմ կէլտիյին- աէն, վէ ասգուդ թէրմիտօրտան սօդրա գրալ թէրաֆտարլարը օլտուգ- ձա գուվվէթ վէ մէթանէթ վէ պուննուն մուդայիրի օլարագ ճիւմհու- րիէթ թէրաֆտարլարը տահի ածդ իս զատֆ քէտդ իթմիշ օլտուգ- լարընան Պօնափարտէօն մէճլիսինին եէրինէ կէլէճէք տիկէր իքի մէճ- լիս ազալարընդն սիւրէթը իննէիխտապընա ագտէմճէ պիր թէտգիր կէօթէրիլմէտիյի հալտէ, ազալարդն էքսէրիէթի գրալ թէրաֆտար- լարընան իննէիխտապ օլունապիլէրէք ճիւմհուրիէթին ֆէտա վէ իտգ- թալինէ եիւրիւյճէքլէրի վէմուդ խաիւկինտէն, ճիւմհուրտու պու- մուխթարտտան գուրթարմագ իւզրէ Պօնափարտէօն մէճլիսի, միւդ- քիտ գանունննամէսի իլէ պէրապէր պազդ էմրնամէլէրդ տահի նէշր իչ- լէմէկի թէնահիտ իլէմիշտիր ։

Ինդքիւր գանունննամէյը միւդքիտ միւգթէզասրնճա, Պօնափարտէօն մէճլիսի տադրլորգտան սօդրա, իքի մէճլիս թէշքիլ օլունաճագտուր. պիրիսի, պէշ եիւզ ազատան միւրէթթէպ օլտուգդունտան, պէշ եիւզէր մէճլիսի թասպիր օլունուպ, օթուգ եաշընտան կէնճ օլանլար պունա ազա օլամայարագ, պէհէր սէնէ պիր սիւլիւսիւ տէյիշիլէճէք իտի. վէ պու մէճլիսին մէմուրիէթի, մէմալիքէ իճապ իտէն գանունդ- լարդը եաբդպ, գուռէտմա մէճլիսինէ թասգիմ գիթմէք իտի ։ Իքինճի մէճլիս իքի եիւզ էլլի ազատան միւրէթթէպ օլուպ, վէ գրդգ եա- չընան նօգտան օլանլար պու մէճլիսէ տահիլ օլամատրդրնտան, գու- ռէտմ մէճլիսի թէսամիյէ գրլընմդշտը. պունուն տահի պէհէր սէնէ պիր պ'իւլիւսիւ տէյիշիլէճէք օլուպ, մէմուրիէթի պէշ եիւզէր մէճ- լիսինին արզ իյլէտիքլէրի գանունդլարը թաստիգ, վէ եահօտ ըէտտ իթմէքտէն իտպարէթ իտի ։

Պունլարտտան մատտտա, հիւքիւմէթը իճրայիյէ տահի պէշ միւտիր էլինէ թէսիմ օլունուպ, պէհէր սէնէ պունլարտտան պէշտե պիրի թէպահի օլունաճագ, վէ էքսէրիէթին գատարը իլէ հիւքմ օլունա- ճագտը ։ Վէ իւքէլա վէ մէմուրինի սայիրէնին ազ իւ նատալը, գա- նունդրը նէշր իւ իճրատը, գուվվէյի պէրրիւ վէ պահրիէնին իտտա-

Digitized by Google

ըէսի , էլհասըլ ձէնկ աչմազ , ահանամէ խմզալամազ քիպի մէսալիհի ձէսիմէնին իձրասաթը բէսիմէսի մէզքիւը պէշ միւտիրլէրին մէմուրիէ թինտէն պուրնմուշտու ։

Կէրէք ազալարըն վէ կէրէք միւտիրլէրին ինթիհասը գանունլարը տաիի շու վէձհիլէ գալարվիր օլմուշտու ։ Նիրմի սիր եաշընան եօգաթը օլան հէմշէհրիլէր հէր սէնէ Նէրիսալ այըն (մայիս) պիրինճի էճ մահալլէ մահալլէ ընձա խուպ , իլք էվվէլ ինթիհասը մէձլիսի ազալարընը քէնտիլէրի թախսիս իսէձքտի ։ Պու թախսիս օրունան ազալար եէրմի կիւն սօղրա ինթիհասը մէձլիսի նամընէ կէրէք պէշ եիւզէր , վէ կէրէք գուսէմա մէձլիսի ազալարընը ինթիհասը խուպ , պու իքի մէձլիս տաիի թէշքիլ օլսուգտան սօղրա սիրլիքտէ պէշ միւսիրլէրի ինթիհասը իսէձքտիլէր ։

Կանունննամէյի միւլքիյէ հէր նէ գատար պու սիւրէթտէ թան զիմ օլունմուշ իսե տէ , պու վէձհ իլէ ազա ինթիհասընտա էքսէրիէթ գրալ թէրաֆտարլարընա տա կէչէպիլիպ , ձիւմհուրիէթին ֆէսխ վէ իսգիաղի տաիի միւմքին օլապիլէձէինանէն , պունու մէն իմմէք իչիւն Կօնվանսիօն մէձլիսի գանունննամէի մէզքիւը իլէ պէրա պէր իւ գրէթա էմրնամէ տաիի չըգարմըշտը ։

Պիրիսի , իլք սէնէ միւսթէնա թուխտուլարագ , պէշ եիւզէր մէձլիսի ազալարը պիւթիւն պիւթիւնէ եէնիսէն ինթիհասը օլունմայրագ , սիւլիւանը միւձէրրէտ Կօնվանսիօն մէձլիսի ազալարընտան վէ պիր սիւլիւսիւ տաիի եէնիսէն ինթիհասը օլունմասընա միւթաալլիգ իսի ։ Նքինձիսի , Կօնվանսիօն մէձլիսի պու սիւլիւանը քէնտի մի ինթիհասը իսէձէք , եօխսա ահալի մի այրըսագ , աղլմ մատա զայա միւձիպ օլուգ , նիհայէթ ինթիհասը մէձլիսլէրինին այրըմասը նա գարար վէրիլմիշ օլսուգտանան , պունուն իձրասընա միւթաալլիգ իսի ։ Նչինձիսի , գանունննամէյի միւլքիվ իլէ պու իքի էմրնամէնինի տաիի պու սէնէ իչիւն հիւքմիւ ձարի օլմասընա միւթաալլիգ իսի ։

Պու էմրնամէլէր նէշր օլունուր օլունմագ , ահալիի Նօրիս վէ պաշընճա գրալ թէրաֆտարլարը , պու վէձհիլէ Կօնվանսիօն մէձլիսինին օրթաանան գալգմայրագ , ֆագաթ պիր պաշգա սիւրէթէ իֆրագ օլունտուգտունու ֆէհմ իսէրէք , պունա գարշը կէլէրէք Նարիսինին իչինտէ չուրիշ ովէ ինթիհալ բէյտա իմմէյէ պաշլատըյագ . վէ Կօնվանսիօն մէձլիսի տաիի պուլունտուգտու մուխաթարագը բունա սէրը իսէրէք Նարիսին էրթաֆընա գուվվէյի տաքէրիսե ձէմ իչէմիշ իսի ։ Պու ձիւմլէ կէրէք մէզքիւը գանունննամէյի միւլքիվինին վէ կէրէք մէրպուէթ էմրնամէլէրին գասուլի հագգընտա պիւթիւն Չրան սատա գուրնա ամրլմըշ օլուգ , գանունննամէ ալէլ ումում , վէ էմրնամէլէր տաիի էքսէրիէթէլէ գապուլ օլունմուշ օլտուգտանան 1795 էյլուլուն 23 իւնտե պու տաիի բէսմէն վէ հիւքիւմէթ թէրաֆընտան ահալիի Նարիսէ նէշր օլունտուգտա , գրալիէթ թէրաֆտարլարը , վէ Կօնվանսիօնա մուխալիֆ օլանլար , վէ պաշլատա ինթիհասը մէձլիսի ազալարը , վէ գրրգ սէքիզ ֆրգա միլլէթ ասքէրինտէն գրրգ պէշ ֆրգասը պիւթիւն պիւթիւնէ գապարըլագ , Կօնվանսիօնա գարշը

Digitized by Google

աչքեսար Թուղեան սանձազը գալոբբըլով մուխալիֆէթէ հազըր օլաւլար ։

Թըղրինի էվվէլին իւչիւնտէ , մուխալիֆ Թագըմը ապէշ Թապուր վիլէթ ասքէրի մուհաֆազաջընատա օլարագ , Ոսէոն նամ ԹէհաԹրօ ադրունինէ Թօփլանըլագ Կօնվանսիօն հիւքիւմէԹինէ գարշը մէճլիս գումաշլարըտաը . զալիպէլիքը կիԹաիքճէ չօղալագ , եարը կէճէյին շաՀմաԹը վէ խզտիհամլէրի հիւքիւմէԹէ ապհուզուրլուգ վէրուխինա ան , պունըարը տաղրիմագ իւզրէ զապԹինէ մէմուրլէրի կէօնտէրիլմա . ճէմիյէԹ զապԹինէլէրի կէօրտիւքտէ , պինլէրճէ ատամ Թաշ վէ ագնէքէլէ իւզէրլէրինէ գուչօլուպ գաչըրտըլար . վէ պու զալէպէլէրի իւզէրինէ , էվվէլքինտէն պէԹիէր հայահուչ վէ շամաԹաԹա ԹէաԹրօյա Թօփլանըլագ սապահ օլմազտըգճա տաղրիմատըլար ։ Կրէկի կինի հիւքիւմէԹին մաղլուպիյէԹի , վէ Թուղեան ճէմիյէԹինին զալէպէի պիւԹին Կարիսէ չալ օլտուգտա , միլլէԹ ասքէրինին պազը ֆրգալարը իֆրաԹ ճէսարէԹ ալըպ , վէ մէղքէզլէրինէ Թօփլանըպ , Կօնվանսիօն մէճլիսի , տէհզիԹ տէվլի միսիլու Կարիս ահալիսինի սէհլա գըրաճագ ասէյու ապաճիֆլէր նէշը խոէրէք , պիր ԹէրաՖան նան նասը Թահրիք , վէ պիր ԹէրաՖտան տախի հիւքիւմէԹէ գարշը գօյաճագ ԹէտապիրԹ միւապէրէԹ խյլէմէքտէ պուլունտուլար ։

ջ։ Հօթէտէ Կօնվանսիօն մէճլիսի տախի , խմզալը իլաննամէլէր նէշրի իլէ էհատայը ֆէտասըն պու խֆԹիրալէրինի ճէրճ , վէ Կարիս ահալիսինի միւսԹէրիհ խտիւպ , ֆագաԹ միլլէԹ ասքէրինտէն Ըրեէ ԹիՀ ֆրգասը մէղքէզը ֆէտասո վէ շուրիշ ատա օլունտուղունտան , հէրճէն օ կիւն պաւլունտուգլարը մահալ իհաԹէ օլունապագ , սիլահ լորընէն էլէբինտէն ալընմասընա էմր օլունմուշտուտ ։ Կամի Կարիս ան ադշարըսընտա օլան օրտուտան , ճէնէբալ Կինու մէվճուտու մայէԹի օլան ֆրգասը ատասքիրի նիզամիէ , վէ պիր Թագըմ Թօփճու իլէ Կապօն ԹէրաՖընտան ադէլէԹէն Կարիսէ ճէլպ օլունտու ։

Ն՛էնէբալ Կինու , ախալագը համիտէ իլէ մուԹԹասըֆ հալիմ վէ շիրինճաւ պիր զաթ օլուպ ճիւմհուրիյէԹին խալիֆասը զուհուրինտէն վէվագիի միւԹէնէվիէտէ իսԹիխտամ օլունապագ շէօհրէԹը հարպիսէ քէսպ իմմիշ իսէ տէ , բօլիՖիգատա ատպիԹիւրէյ օլմայընպ նէ ճիւմ հուրիյէԹէ գիատէ մէյլան վէ նէ ատախի գրալիյէԹէ խուսուսէԹ իսԹ բաղ իմմիշ իսի , վէ պու տէՖտա Կարիսէ ճէլպ օլունտուգատա , միւ ճէրճէս ահալիի Կարիս վէ միլլէԹ ասքէրինէ գարշը պիլահ գուլլանագ ճաղընը ֆէհմ իսէրէք Թէյէննի վէ ԹէրէՏտիւտունէն իսպի օլամմըշընը ։

Կամի պու Թէյէննի իլէ ասքէր գարագօլլարընը վագԹը զէմանիյէ մէվագիի մանիւմէտէ նատագ իմմիշ պուղունտան այրն օն իքիսինտէ ֆրգասար պէյէնտիքլէրի մահալէ Թօփլանըպ , պատէղ միւզաքէրէ իլանլար տախի նէշը իմմիյէ միւգԹէտիր օլմուշտար ընը , պունտան մատտա ճէնէբալ Կինու ֆրգա նէրկէրտէյէրինի կիպլիճէ տավէԹ խ ախ պու ։ ԿայէԹինտէ օ ընն Կիվ էհատայը վէ ասյընը զապիԹէլէր տախի , սէրասքէրլէրինէն վիԹէէսիր օլարագ , միզաճընա մուվաֆֆագաԹա , հէր պիրի

ասքերի պրագըզ վէ պիրէր թէրաֆա սավուշուպ բահէթ իթմէքտէ իտիլէր։ Ալհայէթ Կոնվանսիօն մէճլիսի վէքիլլերի ֆիքիլաթէ ճէպր իթտիքտէ, ճէնէրալ Ընու ախշամ իւզերի ասքերի հարէքէթ գօ մանտասընը վէրիպ, | ըռէլթիէ նամ միլլէթ ասքերի իւզերինէ եիս րիւմէյէ պաշլատը։ Ասքերի մէրքումէ պիր գըզ մանասթըրընա՝ ճէմ օլմուշ իտիլէր, վէ Իվիհէն նամ ասգադտան մատտասընտան պուռնալ րընն իւզերինէ ասքերլէ կիտիլէմէճէյինտէն, Ընու, ամէլը, փիտաէ, թօփճու ճիւմլէսինի պու սօպաղա սըգըշտըրտը վէ էօյլէ պիր մէվգի տէ տուրտու քի ճէնկ իթմէք մուհալ գապիլինտէն իտի, միլլէթ աս քերի իսէ ճէմիէթլէ սօպաղըն իքի պաշընը թուռթուպ, վէ ահալի տա իտի խանէլէրին բէնէէրէ վէ գաբուլսրընա թէրաքիւմ իթմիշ իտի։ Ալնէնրալ Ընու թօփլարը մանասթըրըն գաբուտտունա գատար իլէրի սիւրիւպ, քէնտիսի Կոնվանսիօն մէճլիսի ապասը | ագօրթ, վէ պիր թապուր ասքէր իլէ ասիլէրին մէճլիս գուրտուղու տիվանխանէյէ գա տար իլէրի կիթտի։ Ընիլէթ ասքերի օրատա մէճլիս հիյէթինտէ պու լունամապ եէրտէ էլլէրինտէ սիլահլէ սիլահլի, աթէշէ հազըր իտի լէր։ Ալնէնրալ Ընու սիլահլարը թէսլիմ իտին տէյի գօմանտա վէր տի։ Ընիլէթ ասքերի աէրկէրտէսի Տը | ալը, Ընունուն ախլագընը պիլիպ միլլէթ գարշը մուամիլէյի չէտինէ գուլլանամայաճաղընը ֆէհմ իտէրէք, գըսատա պիր նուրթ իլէ, ճէպր վէ զօր կէօրմէսինք ճէ սիլահ թէսլիմ իթմէյէճէքլէրինի գաթիէն ճէվապ վէրտի, վէ օլ վէճհիլէ Ընուեա օ տար տիվանխանէնին իչինտէ պէտէն պէտինէ ճէնկ իթմիէք վէ եախօտ մանասթըրը թօփ իլէ եըգմագտան պաշգա պիր չարէ գալմամըշ ըտը։ Պու ճիւմլէ էկէր Ընու չիտտէթլէ պիր թազիր իթտա վէ սիւնկիւլէրի տիվանխանէյէ, վէ թօփլարը գաբուլա յա չէվիրտա, միլլէթ ասքերինին գարշը գօյմասը մէմուլ օլամազըտը։ Ընճագ | ագօրթ իլէ էքիսի պիր օլուպ, վէ զօրպալար իլէ մուգավէ լէյէ կիրիշնպ, տէրագատ տաղըլմայա միւթահիտ օլտուգլարը հալտե նիզամ ասքերինի կէրի ալաճագլարընը վատ իլէտիլէր, վէ ֆրգալար եալան կէրշէք վատ իթտիքտէ, ճէնէրալ Ընու ասքերի կէրի ալտը. անճագ նիզամ ասքերինէն չէքիլտիկինի ֆրգալար կէօրտիւքլէրի քիպի, վատլէրի իւպրե տաղըլաճագ եէրտէ, էլ էլէ վուրտուպ վէ հիւքիւմէթ եէնիլտի պաղըրշարագ, ըզհարը մէսէրրէթ իթմէքտէ օլտուլար։

Կոնվանսիօն մէճլիսի ազալարընտան պաղըլարը օրատա հազըր օլ տուգլարընտան, գօշուպ քէյֆիէթի մէճլիսե պիլ իսթիղրապ նագլ իթտիքտէ, ճիւմլէսի բիւր աթէշ օլուպ, խլյանէթ, խլյանէթ, գաթլ օլտուն Ընու տէյի չաղըրշմայա պաշլատըլար. վէ հարպիյէ վէ քեալէթի չուրասընը ճէլսլ իտիւպ, ճէվապ սօրմույա պաշլատըլար։ Ընճագ ազալարտան պազը ագըլըլըր պէյհուտե միւզաքերաթլէ վա գըթ կէչիրմէնին, ամատէի զաւհուր օլան խաթար վէ թէհլիքէյէ նէ գատար մազարաթլու օլտուղունու տէրք իտէրէք, ղազապ իւ ինթիհ

---

1 Շիմոիլէրտե պու մահալէ Բարիսին մէ- | մախտաս օլան գօրտա եպնիեօի ինչա օղուն
թին վէ միւզեյէն վէ Թիւճճար ճէմիէթինի | մուշ տուր։

Digitized by Google

գամին օ արալըգ թէվգիֆի իլէ էհլը ճէսարէթ վէ ճէրպէզէտէն պիրիւ
նին տէրագատ նիզամ ասքէրինէ ճէնէրալ նասըպ օլունարագ , միլ-
լէթ ասքէրի իւզէրինէ սէվգ օլունմասընը թէքլիֆ իլէտիլէր , վէ
ձիւմլէ թէրաֆընտան իսթիհսան օլունարագ , մուգաւտէմա 9 ի-
մոզրա վիւքէլայը միլլէթտէն վէ լիվա ճէնէրալը Պարըսընն , պու
մագուլէ պիր իսթիֆլալ արասընտա մուվաֆֆագիյէթի միւշահէտէ օ-
ընտուղունատան , իսթըրա կէլիպ տէրագատ ասքէրի տախիլիյէյէ
տէրաքէր նասպ օլունարագ , միլլէթ վէքիլլէրինատէն իւչ քիշի տախի
քէնախինէ մուտավին Թայեին օլունտու ։

Պօնաբարթէ պու էնսատէ մէթրուք վէ միւքէտտէր իսանէնէչինի
արամ վէ իգամէթ իթմէքտէ իսի , եէվմը մէղքիւրտէ վ իվլէն սօգա-
ղը վուգուաթը իսապէրինի ալտըգտա , տօղրու մահալը մէզկուրէ կէ-
լէրէք հիւքիւմէթ ասքէրինին կէրի չէքիլտիյինի վէ Ճէնէրալ վ ընու-
նէն կէվչէք հարաքեաթընը տախի միւշահէտէ իլտիմիշ իսի ։ Ճամիէ-
թը ասքէրիէսի , հիւքիւմէթ գուվվէթինին պու մէրթէպէ թէղիլտա
թընա թէհամմիւլ իսէմէյէրէք , հէման թէհէղղիւզիւ գալդ իլէ
ատղրու Պօնաբարթէ մէճլիսի տայրէսինէ գօշուտ իչէրի կիրմէք խա-
թէտի ։ Ճալար պու էնսատէ գաբանըպ , պուլունտուգտարը մուխա-
թապը ազիմէյէ պիր չարէ արատըգտարընատան , վէ Պօնաբարթինին
իսթիւ պաշը բէժմիւրտէ օլտուղունատան նէօպէթճիլէր պիր ատէմ
եէրինէ գօյմայըպ իչէրի պրագմատըպար ։ Պօնաբարթէ պիր էյամ պէյ-
տուտէ չալըշտպ , նաֆիլէ միւհիմ ճէվապըմ վար ոէյի իպրամ իթմէք-
տէն ատղրա բէք չօգ ըսրար բէք չօգ ոէվամընա նազարէն ըչիսի մէճ-
լիսէ խապէր վէրմէյէ մէճպուր օլունուպ , իչէրի կիրմէսինէ րուխ-
սաթ վէրիլտի ։ Ի-էսատիֆաթը միւսթահսէնէտէն , Պօնաբարթէ ի-
չէրի կիրմէյի էնսատէ Պարըսա տախի Խարիս ասքէրի գօմանտանը
նասպ օլմագտա իսի ։ Պօնաբարթէ մէճլիսէ տուխուլ իսէր իթմէգ
Թաղեան կիրուհինին տէֆի իչլէն միւթալաա խյէտխյի Թէրթիպի
Թաֆիլ իսիւպ , Ի-ուլօնտա վէ Խթալիատա մէհաբէթը հարպիէսինի
ազալարըն պագըլարը միւշահէտէ իսէրէք քէնտիսինի պիլմիշ վէ Թա-
նըմըշ վէ ատն վագիթլարտա Պարըսա իլէ տախի իւլֆէթ բէյատա իթմիշ
օլմաղ իլէ պիւ իթթիֆագ Պարըսատա մուտավին վէ գօմանտանը սանի
Թայեին օլունտու ։

Ճաթտա Պարըսա ճէնկ իլիհինէ աշնա օլմատըղընատան գօմանտայը
պիւթիւն պիւթիւնէ Պօնաբարթէյէ Թէսլիմ իյէտի ։ Խօթէտէ Թու-
ղեան կիրուհի վէ միլլէթ ասքէրի ֆրգալարը ումումէն Թրամբէթա
վուրտուրուպ , վէ Խ ըբէլիիէ ֆրգասընըն ղալէպէսինի տէլլալար
վասէթասը իլէ հէր Թէրաֆա Թէպչիր խոիւպ , ասքէր Թօփիայարագ
Պօնվանսիօն մէճլիսինի պասրպ ուտաղըմայա Թէտարիքեատա կէօրմէք-
տէ իսիյէր ։ Պօնվանսիօն մէճլիսինին Խարիատէ ֆագամ պէշ պին
նէֆէրի վարըտը , միլլէթ ասքէրի խսէ պիր ազ ղայրէթ իթտէյէլը գըրգ
պին նէֆէր Թէտարիք իտէպիլիր օլտուգլարընատան , Խարիս քիսի պիր
պէտէնին հիսապատը օտագլարընատան պու գաւտար ասքէր իլէ գըրգ
պին նէֆէրին իւզէրինէ եիւրիւմէք քեարը ագըր տէյիլ իսի , վէ փէք

Digitized by Google

վէք մէձլիս տայրէսի [1] մուհաֆազա օլունուպ մէթէրիս իչինէ ալընա պիլըրտի ։ Պօնաբարթէ տախի թամ պու թէրթիպլի թասիմ իլէմիշ իտի ։ Ա է պուննան մաատա , միլլէթ ասքէրի ֆրգալարընըն թօփլա րը Խարիսէն տըշարըստա օլտուղունտան , իչէրիտէ էլլէրինաէ գուվ վէթլի պիր սիլահլարը եօղուստու ։ Պօնաբարթէ աթլը եիւզ պաշըպը Ա ինրամը [2] պիր գօլ ասքէր իլէ եօլլայըպ , թօփլարը Խարիսէ կէթիրմէ սինի էմր իլէտի . ֆրգալար տախի պու թօփլարը քէնտիլէրինէ ալմագ իւզրէ պիր թասպուզ փիտաէ կէօնտէրմիշլէր իսէ տէ , Ա ինրամ օն լարտան էլէրի կիտիպ վէ թօփլապը թագտըրըպ , վէ ալընպ Ա իւլէրըի սէրայընա կէթիրտի ։ Պօնաբարթէնին գօմանտանընա նիզամ , կէօ նէուլ իւ , զապթիէ , ձէմաան սէքիզ պին նէֆէրաէն զիատէ եօղուստու ։ Պօնաբարթէ պու գատար ասքէր իլէ , Ա իւլէրըիսէ չըգաբ հէր ա գաղընն աղընը իհանթէ իտիպ , պագի գալան ամընը վէ փիտաէ աս քէրի տախի իհթիամ մագամընտա , Ա իւլէրըի սէրայընըն պազչէպ նէ վէ Խարուսէլ մէյտանընա թէվգիֆ իթտիրտի ։ Ա է մէմլէքէթին իչինտէ հիւքիւմէթ էլենտէ նէ գատար զահրէ ճէպհանէ վէ միհիմ մաթ վար իսէ Ա իւլէրըի սէրայընա թաչընթուը , վէ տայրէնին պիրի նի պօշաթտըրըպ , եարալընտրա խաամախանէ թէրթիպ իլէտի վէ սէքիզ եիւզ բալտըզա իլէ սէքիզ եիւզ թիւֆէնք կէթիրտիպ , ազալա րա տախի պէր վէճհը մուհաֆազայը նէֆս պիրէր տանէ թագսիմ էյ լէտի ։ Պունտան տախի աղնաչընըը մէճլիսին պու լունտուղու մուխա թարանըն ճէսամէթի ։ Ա է Խարիսէն իբի սամթ ուզագ Ա էօսմն գարիէսինտէ տախի միրի անպարլարը պուլունտուղունտան , մուվաֆ ֆագիէթ օլմատընը հալտէ մէճլիսի օրայա գաչընմագ իւզրէ պիր թա պուր ասքէր կէօնտէրիպ զապթ վէ մուհաֆազա իթտիրտի , քէզա լընք ֆրգալէրէ թօփ , միհիմմաթ , վէ իմտատ կիվէպիլէճէք եօլլարը տախի թուրթուրուպ , հիւքիւմէթէ միւթի' օլան ֆրգալարա տախի սիվահ վէ ճէպհանէ տայընթուը , վէ թընշընի էվվէլին օն իւչիւնճիւ կիւնիւ տապահլայընն հէր պիր շէյ եէրլի եէրինտէ հազընր պու լունտուպ , ասքէրէ տախի , ճէօմատաթա թէտարրուզ իթմէյէրէք սիւրէթը թէտաֆիտէ պուլունմալէրի թէնպիհ օլունտու ։

Խօմէտէ ֆրգալար տախի քէնտի քէնտիլէրինէ պիր հիւքիւմէթ թէշքիլ իտիպ , Պօնաբարթէ մէճլիսինի ֆէսախ , վէ էմրնամէլէրի ըաղվ , վէ ասքէրէ գօմանտանլար վէ ճէնէրալլէր նատա իտէրէք մու գավէմէթէ հազընր օլմուշտար ընը ։ ( ) տապահընը , Իուտաօնիէր ֆրգ գատ , հիւքիւմէթէ միւթի օլան Ա էնզվէն ֆրգատընա կէօնտէրթիլէն թօփլարընն ամընընը վէ տայրը սիլահլարընը ալընշ , վէ Ա իւլէրըի սէ րայընա նագլ օլունան զահրէ եիւքլէրինի չէվիրմիշ , վէ խաձնէի տախի թուրթուպ ալընշտար ընը ։ Ա է եէնի քէօփրիւյիւ տախի զապթ իտիպ հէր ասգապ ազընտա հիւքիւմէթ ասքէրի իլէ գարշը գապշընա վէ պիր գուրշուն մէնզիլի ուզագտէ մուգավէմէթէ հազընր պուլունմաուշ տար ընը ։

[1] Գօնվանթօն մէճլիսի տայիս թէխիլէրի սէրայընտա ագտը մէշվիրէթ խանը խոխ ։

[2] Պու Մուտաթ ասղատան ղապօլէոնա էնկլէզլէ վէ ղապօլի դրուգ օլտու ։

Digitized by Google

Ալեման գլուզ պլին միլլէթ ասքէրինտէն, եվրմի սէքիզ պինտէն զիա-
ասի սիլահլանմըշ լսող: Ալնճագ պիրէր եանաշըզգ գօլ օլարագ սօգագ-
լարը սօլաուրսաս, թօփլարա գարշը եվրուչէքէք եէրտէ, Թ'իւիլեր-
թի[1] սէրայընա միւնէթէհի օլան սօգագլարը մէթէրիսէ ալմըշ օլսալար,
վէ մէձլիս տայրէսինի մուհասեբէ իտէրէք էթրաֆ վէ ճիվարտա օլան
խանէլէրի զապթ վէ քէնտէրէլէրտէն վէ չաթըլարտան մէճլիս ազա-
լարը իւէրինէ պիրէր պիրէր աթէշ իթմիշ օլսալար, պէօյլէ հէմ գուր-
չան վէ հէմ ամէլգա ազալար սըգըշտըգլարը հալտէ, եա թէսլիմ վէ
եա թէլէֆ օլամագլարընա չիւպհէ եօղուտու, անձագ ֆըրգալար
զարար տէսթէլէրինէ կիւվէնիպ, պիր հիւճիւմտէ թօփլարը ալըպ հիւ-
քիւմէթին գօլ վէ գուվվէթինի գըրմագ մէմուրլինաե իտիլեր:

Պաննան մուղայիրի հիւքիւմէթ ասքէրի պիր համլատա զօրպալա-
րը տաղթատպիլիքէն միւճէրրէտ սէբէպէթը մուհաֆազատա պուլուն-
մալարը էքիտէն Թէնպհի գըլընմըշ օլտուղունտան, ֆըրգալար Թ'իւիլ-
երի սէրայընա կիտէն զահրէյի չէվիրմիշ, վէ հիւքիւմէթէ սատըգ
Քէնպէն ֆըրգասընա կէօնտէրիլէն սիլահլարը եաղմալամըշ վէ մուհա-
պիր զապիթանըներ էօլտիւրմիւշքէն, հիւքիւմէթ ասքէրի եինէ Թէսաբ-
բիւզ էլ վուրմայլագ, սիւրէթըր Թէտաֆիտէ պուլունտուլար:

Վապահլայըն հէր պիր Թէտարիքաեաթ խիճամ պուլսագ, Թէրաա-
ֆէյն մուգապէլէյէ հազըր օլտուգլարը հալտէ ֆըրգալարըն սէրկէր-
ասի ճէնկէ պաշլամազտան էվվէլ, սուլհ Թէքլիֆի իլէ հիւքիւմէթ
ասքէրի գօմանտասլարընա մուխպիրլեր կէօնտէրտի: Պարրաս վէ Պօ-
նապարթէ Թաապտուրլարը եօգլամագտա օլտուգլարը հալտէ, մուխ-
պիրլերի ճէնկ ուսուլ իւզրէ կէօղէրի պագլը հուզուրա չըգարտը-
լար, մուխպիրլեր հիտտէթէլէ Թէքէնլիմ իտիպ, 5 վէ 13 Ֆէվրիւա-
Թառը էմրնամէյէրինէն ֆէսախինի, վէ կէօնիւլիւ ասքէրին տէֆ'ինի
մաԹլուպ խլէտիլեր: Պու Թէքլիֆլեր հիւքիւմէթ Թէրաֆընտան
ատիլ գապուլ, իլլա իսԹէմատէ պիլէ չայտան տէյիլ իտիլեր: Պու ճիւմ
է ֆըրգալարը լիսան վէ նասիհաթ իլէ իսկեաթ իԹմէք իւզրէ սէքսէն
ադա ԹէրԹիպ օլունուպ, պուննար կէօնտէրիլմէքտէ իքէն, սէրկէր-
ա Տանիգան մուխպիրլերին ավտէԹինի վէ ճէվասընը կէճիքտիրինի կէօր-

[1] Թ'իւիլերի, Ֆրանսէզ գրականներն Բարիս ա Կինհրինին սաղ Թէրաֆընտա են մէշհուր ուրդ վէ պարզէլերի տէր: Պու սէրայըն արտա-
ղ հիվէլտն Թաապտա ֆապրիգասը օլուպ, խա-
ֆ ընտն Թ'իւիլերի գալմըշ ուլդ քի, ֆրանս
զէյս Թաապտլըգ ատիմք տէր: Պու արտայը
պհինի ֆրանսաա գրագ սաբըն ալըպ, սէրայը
ն ատօրտնէնտա Լուվրին պէօյնէք վալետսի
Գաթէրին տը Մէտիսիս պաշլամըշտը (վէ գրալը
ֆէշտալկինն կիւճիւնտ տաճի ինշասընա
ուվամ օլաննագ Հաթաւտա Եիւզ սէնէտէն
վատ սիւրգիշ տէր): Վէ ան պէշինճի Լուվ-
ին կիւճիւնտէն գրալար տագին օլմագա պաշ-
ըմըշ ուլդ: Գաղէթիսի տաճի 1600 տէ Աֆրի
Գաթէր պաշլամըշ վէ ան տէօրտնէնտա Լուվ-
ին կիւճիւնտէ ալԹմիշ տէր: Ճիւմհուրիէթի
վագԹընտա Գօնվանսիօն մէճլիսի պու սէրայ-
տա մէշվէրէթի իտէր խան: Պու սէրայը Ֆրան-
սըզ փիլոֆի իւշ տէֆտա պատրագ գրալարըն Հ-
լինտէն ալտը վէ Հշհասընը Եաղմա վէ խատագ
էդէտի, 1792 տէ 1850 տա վէ 1848 տէ, քի
միլլէթ խասԹախանէսինէ Թահփիլ օլունտու:
Գէօյնէք Նապօլէօն տաճի էքսէրիա պու սէրայ-
տա իգամէթ իթմիշտիր, Շ իմիճքի խրէրա-
Թոր պու սէրայը տիկէր Լուվր նամ սէրայ ի-
լէ պիրԹ'իւխմէքտէ օլուպ, պու վէհմիլէ Թ'իւիլ
Երըի սէրայը տիւնեանըն էն մէշհուր էն ագօ-
յիւք վէ էն միւգէյմէն սէրայը օլագագ տըր:
Մէշհուր Տըլօրմ', Գիւլօն, Լէվօ վէ Լէ'նօթր
Նաման մուհէնտիսլեր պու սէրայա գաֆիալագ
իթմիշլեր տէր:

Digitized by Google

տիւքտէ , պէքլէմէյիպ , վուրուշու էմր խլէտի , վէ չաթ բաթ թիւ֊ ֆէնք սէսլէրի իչտիմէյէ պաշլատը ։

Սաաթ տէօրթ պուչուգ րատէլէրինէ կէլիր կէլմէզ Պօնաբարթէ Պարրաս իլէ պիրլիքտէ Թիւրքլէրի սէրայը մէյտանընտան աթա պէ֊ նիպ , տօղրու Սէն Ն֊ չ քիլիսասը գարշըսընտա Տօֆֆէն սօգաղընտաքի ասքէրին նէզտինէ կէլտիլէր ։ Յիրգա ասքէրլէրի Սէնթ Նօրէ սօգա֊ ղընը ԹուԹմուչ , վէ էն սէչմէ պէօլիւքլէրի քիլիսայը մէզպուրուն նէրտիվէնլէրի իւզէրինէ սիզմիչ իտիլէր , միւրատլարը հիւքիւմէթ Թօփ֊ ճուլարընը եիւքսէքտէն նէրտիվէն իւսթլէրինտէն պիր էյիճէ Թիւ֊ ֆէնքլէմէք իտի ։

Պօնաբարթէ իլք աԹէչին գուվվէթ վէ Թէյսիրինի ճէնկլէրտէ տա֊ խի միւշահէտէ եԹմիչ օլսուղունտան , անինտէ Թօփլարը իլէրի սիւ֊ րիւպ աԹէչ գօմանտասը վէրտի , ֆըրգալար տախի քէսկին Թիւֆէնք աԹէչի իլէ ճէվապ վէրտիլէր , անճագ Պօնաբարթէ սալգըմ վէ միսքէթ տանէլէրի աԹտըրտըղընտան , զօրպալար Սէն Ն֊ չ քիլիսասը նէրտիվէն֊ լէրի եիւքսէքլէրինէ չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուլար . Պօնաբարթէ զօր֊ պալարըն իւզէրինէ կէօնբիւլիւ ասքէրինի սալտըրըպ , պուՆլարըն սապ֊ լէԹը մէրտանէսինէ զօրպալար տայանամայարագ գաչմաեա պաշլատը֊ լար , Պօնաբարթէ օլ էնտատէ Թօփլարը սաղա սօլա վէրիլմիրիպ Սէնթ Նօրէ սօգաղընը պօյունա տէօյմէյէ պաշլատը , զօրպալար անը վա֊ հիտէ միւնհէզիմ վէ քէրթիշն պիր պիրլէրինի չէնկէրէք գաչըպ ճան֊ լարընը գուրԹարմա Թէլաշասընա կիրիֆԹար օլտուլար . Պօնաբար֊ Թէ օ Թօփլարըն իւզէրինէ պիր զապիԹ պըրագըպ , վէ աԹէչէ տէվամ օլունմասընը էմր խտէրէք քէնտիսէ Պարիւսէլ մէյտանընա վէ սայրը մէվգիֆլէրին պաշընա կէլտի . հէր եէրտէ սալգըմ վէ միսքէթ աԹ֊ տըրարագ հէր եէրտէ պիչաթէ ֆըրգալարըն տարմաատաղըն ֆիրար իԹ֊ տիքլէրինի միւշահէտէ խլէտի ։ Պու վէճհիլէ հէր Թէրաֆտան գաչան զօրպալար մէՂքէզլէրի օլան գըզլար մանասԹըրընա Թօփլանտըլար . վէ սօգագլարտա մէԹէրիս արգալարընտա պուլունաճագ եէրտէ , էօյլէ եանաչըգ վէ ուզուն խաԹԹ իւզէրինէ Թօփլարա գարշը կիԹմէքտէ , տիւշար օլտուգլարը սէհվ իւ խաԹայը զարարլարը իլէ Թանըտըլար , պու ճիւմլէ ճէպարէԹտէն տէ տիւշմէյիպ , եէտի սէքիզ պին ասքէր Թօփչայարագ , քէօբրիւլէրի ԹուԹմայա գարար վէրտիլէր ։ Պօնաբար֊ Թէ նէրէտէ մուխաԹարա վար իսէ օրատա հաղըր պուլունտուղունը֊ տան , Սէն նէհրինին [1] Թիւրքլէրի Թէրաֆընտա օլան բիւչաեա պիր գաչ պաԹէրիա Թօփ տիզտիրտի ։ Վէ վ օլԹէր Թապիր օլունան բիւչա֊ տախի գարշը քէնարտա իտի ։ Պունտան սօղրա քէօբրիւ պաշընտա օ֊ լան Թօփլարը տախի իլէրի սիւրիւպ պու բիւչանըն պաշընա տիզտիր֊ միշ օլտուղունտան , զօրպալարը հէմ գարշը գըզլտան եանլարընտան վէ հէմ պու գըզլտան աննլարընտան տէօյէպիլէրտի ։ Պու ԹէրԹիպ խիԹամ պուլտը պուլմագ զօրպալար պիլմէյէրէք իլէրիլէմէյէ պաշլա֊

[1] Սէն նէհրի Ֆրանսանըն Գօթ Տօր էտ֊ լէԹինտէն զուհտ֊ը խոխտ֊ Բարիսին տախի օրԹաընտան կէչէրէք , ալԹը կիւզ միլ գա֊ տար մէտաֆէտէն Ձէրեան խտէրէք Հ֊ավը Թէ֊ րաՁընտա Աֆլանթիզ Օգիանտա տէնիզինէ գարըչար ։

Digitized by Google

ալլար Պօնաբարթէ նակեահ Թօփլարը աչըպ աթէշ խթտիքտէ եանտան անընտան պիչարէ զօրպալար հասըր քիպի սէրիլիպ Թէլէֆ օլտուլար։ Լաֆիլէ զօրպալարըն կէնձ վէ ձէսուր սէրկէրտէսի | աֆօնտ, տաղըլան վէ գաշան նէֆէրլէրի Թօփլամայա սայ վէ իգտամ խլէր խտի, հէր գաշ տէֆա Թօփլատը խսէ տէ էվվէլքինտէն պէրպատ օլարագ տաղըլպ մահվ օլտուլար։

Գու վէձհիլէ տաաթ տէօրթ պուչուգտա պաշլաեան պու տախիլ լէյէ ձէնկի տաաթ ալթըտա խիթամ պուլտու, Պօնաբարթէ իպթիլ տա պիլա ֆիթռւր | Խարխ ահալիսինի պու վէձհիլէ խաշլատըգտան տօղրա, զօրպալարըն ֆիքրարընը կէօտիւքտէ Թօփլարը սատէ պագ րուԹըա աթէտրըմայա պաշլատը, նիհայէթ | անտօմ մէյտանը վէ |Լէն Ւօշ քիլիձէտի տէրուննինտէ օլան զօրպալարը պիլա Թէլէֆ տէֆ խ տիւպ, փալէ բօտեալտա օլանլար տախի էրթէձի տապահ պիր գաշ Թապուր աթէչինտէն տօղրա Թէսլիմ օլմայա մէձպուր օլտուլար։

Պօնաբարթէ էօթէյտէ պէրիւտէ եաբըլան մէԹէրիսլէրի տախի տէրագապ պօզտուրուպ, այլըն օն տէօրտիւնձիս կիւնիս | Խարիտէ Թէքմիլէն տապայիշ վէ իսԹիրահէթ վագի օլտու։ | Ն Թէրաֆէյնտէն տէօրթ եիւզտէն միւԹէձավուզ նուֆուս Թէլէֆ օլմուշ օլտուղունտան, տէֆնինէ մուպաշէրէթ խլէտիլէր։

Ալիահտուրուն հինի իհտասընտան պէրիս, ահալի հէր գաշ տէֆա հիւքիւմէթէ գարշը կէլմիշ խտ, հիւքիւմէթ մաղլուպ օլմուշ օլտուղունտան, հիւքիւմէթին ահալիյէ գարշը պու իլք ղալէպէսի օլտու։ Խտի ձիւահտուրիւէթ Թէրաֆտարլարընըն ֆէվգ էլ ղայէ մէսէրրէթիկ նի միւձիպ օլուպ, Պօնվանսիօն մէձլիսինտէ տախի ազալար, Պարրատա վէ Պօնաբարթէյէ աշընը իլԹիֆաԹլար վէ Թէշէքքիւրլէր խտիպ, վաֆիր աթիչլէր ԹէրԹիպ խլէտիլէր։ | Ն Պարրատա մախտուսձա Պօնաբարթէյի մէտհ իւ սէնա խտիպ, “Ալիոֆոնէը ձիմհուրիյէի

հէմշէհրի ճիւմլէնին զիվէրը զէպանը օլուպ, հէր մէճլիստէ վէ հէր ճէմիէթտէ մէտհ իւ սէնասը եաու վէ թէզքեար օլունուրտու[1]։ Վէ կէրէք չէօհրէթի վէ կէրէք մէնէֆտի միւգթէզասընան էն պէօ յինք ազչամ մէճլիսլէրինէ վէ Վալօնլարա տէվամ իտիւպ, գուվվէյի նաթըգէ վէ ճազիպէսի իլէ գլուպու ամմէյի, քէնտինէ ճէլպ իթմէյէ պաշլայըպ, պու վէճհիլէ 13 Վանտըմէրտէ, թախթը հիւքիւմէթին աէրճէյի էվվէլինէ գատէմ պասմըշ օլտու։

Վօնվլանսիօն մէճլիսի հիւքիւմէթի, զօրպա կիրու հինէ զալիպ կէլ տի իսէ տէ, Խարիս ահալիսինին տէօքտիւյիւ գան, պատէլ ֆըթ րէթ ճիւմլէնին միւսահազասընա միւճիպ օլուպ, հիւքիւմէթը մէզ պուրէ իւզէրինէ ինթիգամ ուսվէթ իթմէքլէ, էօթէտէ պէրիւտ վէ կիզի լօնճալարտա եէնիտէն պիր գլյամ վէ Թուղեան էսէրլէրի միւշահէտէ օլունտուղունան, ահալինի Խարիսէն սիլահլարըն թօփ լանմասը էմր օլունուպ, պու խուսուս հէր նէ գատար ուսուլ ճիւմհուրիյէ գարշը պիր թէտպիր իսէ տէ, Պօնապարթէնին իզգամ իւ ղայրէթի իլէ հուսուլ պուլուպ, ահալիսէն քեամիլէն սիլահլար թօփլանմասը։

Պօնապարթէ պիր ախշամ Վալօնտա օթուրտուղու հալտէ, օն օն պիր եաշընտա կիւզէլ վէ սէրպէսթ պիր չօճուգ, իսմի Յօժէն Պօհար նէ կէլիպ, զապթիէ մէմուրլարը, մէրհում փէտէրի Ն'էնէրալ Պօհարնէնին[2] գլըճընը տախի ալմըշ օլտուգլարընտան, վալիտէսի Յօ

[1] Պօնապարթէնին պու իգպալը շէրեֆինի չէքմէկինէլտե օլուպ ահալինին գանը իլէ մէնէֆտե վասլ օլտուղունու ունութաւտրմա մագ իւզէրէ, իսմինէ պէհնէրինտե խոթիհզա քեարի Էըմի ֆինրայէէօր եանի ֆէ-վէ-ճէ գութ նու թէմամխ իտէրլէր իսի։ Պօնապարթէնին պօյու զանէն գըստաճա օլուպ, օլ եանտե պէտէնի տախի Լիթրաթ զայիֆ իսի։ Իվվէյէթ գլըճընու քի պիր կիւն ֆուգարայա հէնիզ էքմէք թագսիմ օլունմամըշ օլուպ, Պօնապարթէ տախի մուհաճազայը պէլէմէ իչիւն պիր թագըմ էրիքեանը հարպ օֆիչալարը վէ ուհնիֆօրմա իլէ չէհրին ասգագալարընը տօլաշտրգտա, գարը էրքէք պիւ սիւրիւ էտնա ճէօմասթ էթրաֆընը սըգըշարըպ էքմէք էքմէք, ամմըզ տէյի պաղրըշմայա պաշլատըպ, չինէքի զախխ բէնին գլիլըգ վախթը իսի։

Հայճտա իչէրիսինէն զայէթ միւլահհամվէ պահալճա պիր խաթոն իչէրիսէյ, պագալ մընըն շու օմուզտա սըրմալը քիպարըպտա, նա սըլ սիւի զէվգլէնհօրըպ, քէնտիսէրի եէչիպ ի չինդ, եազանընդ բարէյէրդ պիզ պայ կէօս թէրիյօրըպ, Ֆուգարա ամճլգտան էօլմիշն վավիճէլէրի տէխիլ ահի պաղրըմայա պաշլատը։ Պօնապարթէ էֆէյի պիր մուխթարատայը տը։ Շաշըրմայատագ չիշմանն գարըյա տէօնիւպ կէլ պագալըմ գատրն հանդրմըզ զիսատ եազ լարըզ տէսիքտե, Պօնապարթէ օլ էտնատե ղա յէթ զայիֆ վէ տէրի իլէ քէմիք օլտուղունտան պու թէնապհատեն ճէօմասթ գահգահայը գօ բարըզդ, Պօնապարթէ ամըշը թէֆէքքէք մա խախարատան գուրթուլտու։

[2] Ալէքսանտր վ Իքօնթ Պօհարնէ. Ֆրանսըզ ճէնէրալը ասըլզատկէանտէն օլուպ 1760 տա Ամէրիգատա Մարթինիգա ատասընատա տօզմուշտուտու։ Էն պէօյիւք ասքէրի մէտհէլէրինէ իսթիհսատ օլունարագ նէհայէթ Ըէնօ օլուտուտա ակրասքէրի նասագ օլմուշ իսէ տէ, ասըլզատկէնի մինասիպէթինէ ճիւհուպ թէրաֆընտան հագգընտա շիւպհէ օլունուպ, 1794 տէ տէհչէթ ակվրինտե հիւքիւմէթը ճիւհուրիյէ էմրի իլէ ախղ ու կիւրիֆէ օլունտրագ գաթը օլունմուշտուտու։ Ճէնէրալը մուսյիէհ, փէտէր Թէրաֆընտան քիշիզատե, վէ Վարթինիգալը ժօզեֆինի թաշէր Տըսագ ժէրբի նամ օն պէշ եաշընտա պիր կէնճ գըզ իլէ էվլէնմագ պիրի երքէք պիրի գըզ իքի եվլատը տօզմուշտուտու։ Իրքէի Էօժէն Պօհարնէ. իսթիհսատ Պօնապարթէնին եավերի օլուպ. Իթալիա նայիպի մէնհէտը ճէլիլինէ գատար վասլ օլտու, վէ գըզը Հօրթանս, (օրթանչ) Պօնապարթէնին քիչիք գարտաշը իլէ եվլէնմէյ, Ֆիլիմինգ գրալիչատը օլտու, վէ չհոտքի Լամբերթոր իւչինճի Վաթալէոտան տատախի վալիտեսի իսի։ Իլէրիտե սիլք իս չքրա վէսի Թարիխիմիզտե պուլտուրըն փէք չօգ ատֆա վիքրի կէչէճէք տիր։

Digitized by Google

զէֆինտէն սէլամ կէթիրէրէք գըլըձը թալէպ խլէտի ։

Ձօճուղուն սաֆտէրուն սէրպէսթիէթի Պօնաբարթէնին խօշու նա կիտիպ, քէմալը իլթիֆաթլէ գապուլ իտէրէք փէտերինին գըլըձընը կէթիրտիպ թէսլիմ խլէտի ։ Ձօճուգ կէզլէրի տօլարագ գըլըձը ալըպ, վէ գօշուպ վալիտէսինէ կէթիրտի. վէ Պօնաբարթէնին հիւսնիւ մուամէլէսինի միւքէրրէրէն նագլ խլէտի ։ Յօզէֆին, ձէնէրալըն պու մուամէլաթընատան իֆթրաթ մէմնուն օլարագ, պիզզաթ թէշէքքիւր իմամէք իւզրէ Պօնաբարթէյէ վիզիթա վէրտի ։ Յօզէֆին սահիպ պէյի հիւանիւ ձէմալ, տիլավիզ վէ ձէմիլէ պիր տիշէհլի օլտուղունատան, շէյվէի տիլ րիւպա վէ թէլավէթի իւ զէրաֆէթի տիլարասը Պօնաբարթէնին գալսինէ աքս իլէ, նակեահ ամէյընը աշգը տէրուննինտէ միւշրիէթիլ վէ ֆիրուզան օլտու ։

() տէվլին մէշհուրե տիշէհլիլէրէք էլէ, Յօզէֆին էն միւթէպէվր Յալօն մէձլիսլէրինին թէզեինաթը օլտուղունատան, պիր միւտաւէթ ձիք տահա իւլֆէթ վէ մուհապէթտէն ասղրա, հիւքիւմէթը ճիւմ հուրիւ միւտիրլէրինտէն Պօնաբարթէնին միւհիպպ վէ մահրէմի օլան Պարրասըն տահիլ թէվաստիւթ վէ իպրամը իւզրէ, 1796 մարթըն ասղ գուղունտա Յօզէֆին Պօհարնէ էլէ Պօնաբարթէնին ապտը նիքեահ լարը իձրա օլունտու [1] ։

[1] Յօզէֆին 1763 տէ տօզմուշ օլտուղունան, ալըը աէնէհէն զիտաթ Պօնաբարթէէն հուլը խան ։ Պօնաբարթ Յօզէֆինի կէօրմէն ասէ ճատամ բէրմէն նամ պիր տուլ խաթուն. Թէզվիճ իմամէք միւրտա իմամիշ իսկ տէ, ճամպիէնյա բազիճ օլմատըղընտան, մէքա օղ ճէշտուբ տէսի մուհայիլէհանէն քէրիմէպ մամ ամ Ընպրանթէօ իրիվայէթ իսէր ։

Պալատէ զիքր օլունտուղու վէ ձէհիլ Պօնաբարթէնին ապտը նիքեահը 1796 մարթ տօգ գուղունտա, վէ Բարիսին իքինճի մինիսթրլիքի հաքքի հաղուղունատա վագիֆ օլուպ, գայտը հալ լա ճահալը մէզգուբ տէ ինիէրնասիոնալ մահֆընէպ ամ ։ Գայտը մէզքուրի նալպարին, Պօնաբարթէնին Թէէհիւլ գօմիթասընընա, հիւքիւմէթը ձհամհուրիէ միւտիրի Պարրաս. վէ մէձ լիսի գավանին ապտը Թալէյէն, վէ միւթէշէր րեսին Գալէմլէ, վէ Լըմպարրաս Պօնաբարթէնին ճավէբի (պատէհ հու ֆէրիդ ձհնէպտը վէ ֆըրանսա բէրի) շտհիտ եաղըմչտղրըտ ։

Պու Թէզվիճ իւէրիւտ գՕնաբարթէնին Թատլ միւտտէթը ատատէթը պէհրէյէ, վէ էզզէթ վէ նէտալէթը հայատնիէսինէ միւձիպ օղուշ խան տէ, իսկ խատլէրտէ պագը միւշքի լար վէ ատատպաճատէն խալի օլմատը ։ Յօզէֆին հիւքիւմէթը ձհամհուրիէ զուլմհատան գտրիուլատգատան սօղաս, կէրէք էղվհատէն գտլա վէ կէրէք քէնտի վարիէթի օլարագ սէնէք պէշէպէն ֆըտնագ իրտատը վար ըտր.քէնտհատէն կհնձ, վէ ֆագիր իւլ հալ պիր ձհնէրալ իլէ Թէզվիճ-ձհնէնի քատֆիֆէի ահպապալարը նիւ զիւնէ վուրուրլար ըտր ։ Հաճատա հագգընատա շու մհնգըպկ տահի նագլ օլունուր ։ Յօզէֆինի Պօնաբարթէ իլէ պէրտպէր, ապտը նիքեահ գՕնԹրտաթընը Թանզիմ իմամիրէք իւզրէ Պահկհտա նամ միւթէշէրրի վէ միւգայիտին (նօթար) նէպտնէ կէլտիքտէ, միւգայիտին նատհ հաթէ սէլահիյէթի օլտուղունատան. Պօնաբարթէ պիր արալըգ տըշարըգի օտատա վըլըճա վուրմադատ իքէն վագիը ֆրատճ պուլուպ, ժօզէֆինէ պագը իմամատհմէնը տահի տիրիղ իմհմիպ «Պէօյնէ պիր պտրնուշէնէ պիր գըսըճգան պագֆա պիր ղէյի օմայտ պիր ձէլճհլ իլէ նատըլ էնէնէյօտան - տէյի, իմամար խլէտի ։ Գաբաճ արալըգ օլտուղունատան Պօնաբարթէ քատֆիֆէ սինի իշլիճի իսկ տէ, օ արալըգ պիր շէյ Թըն մատը ։ Սէքիպ սէնէ ատղրա, եանի 1804 սէնէ տի Պօնաբարթէ Իմբէրատոր օլուպ, Թատճ ա լատը իշհէն քէմալը հատյմէթ վէ տտրատիլա Բա րիսին Մէրհէմ անա ուղու քրիսթոֆինէ կիմհմէ տէ, տտյրէտի զալէպէնիհինատ մէրգուճմ մուգայտ Պահկհտ կէօվհնէ իսկհչտիքատհ էանընատ չաղըրըպ, վէ պէհրազ աճրագ իւտիհնէ սէրփմ սըրմատ արը իշլէնմիշ իմբէրատոր մատնճատուն վէ գուշանտրողը Շարըմատնէը իմբէրատորուն էլմատը գըլըձընը կէօտճէրիպ, գուլաղնատան աշաղը, միւսիճ, նատըլ գըլըճ իլէ պուրնուտ տէյիպ, մէրգուճմ մատհճուպ իճմիշ տիր ։

Յօզէֆինի հագգընատ տահի շու մհնգըպկ նագլ օլունուր, միւշտրաէհա Պարիճինգա ատատընատ քիւշհւք գըղ իքէն. պիր զհնձհկ ֆաշ ձը գարըտ պահճընը պագտրտրգատ, Թէտատ.

Digitized by Google

6° Պօնաքարթէք Խարիս ասքէրի գամանատանլըղընտա, կէրէք նիզամ կէրէք միլլէթ, վէ կէրէք խաստա ասքէրինէ, միւճէտահսէն գանուն նամէլէր եաբըլսա, պիւթիւն ասքէր ինտինտէ քէսալը սէյիթ իւ չէօհրէ իթհամիշ օլտուղունտան, էվվէնտիքտէն սէքիզ կիւն սօղրա Խթալի օղտուսունա սէրասքէր նասսա օլուռնտու։ Պաղըլարը Պօնաքարթէքնի պու մէնէտինի, ղէվէհէթ Յօզէֆինին իլթիմաս վէ հիւքիւմէթ ճիւմհուրիէ նէզտինտէ իսթէր իւ նուֆուզունա համլ իթհամիշ լէզտիր

տիւֆանը միւթէնէվիւնի ֆէլէքքէտտէն կէչտիքտէն սօղրա տիւնէմանըն էն պէօյիք վէ էն միւհիմէչէմ թահթընա ամուտքաճաղընը վէ սօղրա պիր խասթահանէտտ վէֆտաթ խտճէկինի խասպէր վէրմիշ իտի։ Յօզէֆին պու իսթիխրաճ ընը խոթըրընտա սագլայըզ. տայիմա ահպապալը րընա նագլ խտճկէլմիշ, վէ փէք տէ ինանմամըշ տէկիլ իտի։ Պու իսթիխրաճըն թէմամլըլ իճ քոտը, վէգայիի աթիկ իլէ տահի խապաթ օլ մուշտուր քի մահալլինտէ քէչխտէի սիլքի սիւ թուր գըլընմաճագ տոը։

Ճէնթըալ Պօհարնէնին գամըլինտէն սօղրա, ղէվհէմի Յօզէֆին, իլքի մէշհուրէ միւհիպպէ սիկէ մահալուտա իլգա օլուռնտագլտրընտան, առքուռնտ ղընտաղտա օլան ահվալը միւթէէլլէ մէլէրինի միւսիւ լամաթթին շտ վէճհիլ նագլ իտտը։ ԺԽրօվէն Ռուրիի գագ 57, Ֆատըշ3)։

ո Գարամէլիման մանտաթ ըրընտա, իլքի այագ նէրտահվէն իլէ էնիլիր վէ թիմտէ բտաւմագլտգ լտա մէտուտա գաբուտու պագղէ իւգէրինտէ այըլըր պիր տար վէ գարանդըզ ղընտան ատրուռնիւ տա պալայը իգպալտէն կիրտագը ատֆէթէ կիւրիֆթար օլմուշ իւ իւ թագէ տիշէկիլ միւշտահէ տա օլուռնուրտատու։ Գալսլի թաշ ըզան ճէլլատտ լտրը պիլէ րիգգէթէ կէթիրիճի, պէօյլէ իւշ տիլտէր, զիպա, վէ տիլըճէնէտ սիֆաթլտրը, հիշ պիր թտատա գալճմի, հիշ պիր նէրտե պայ նը իլէ թաապիր խտճմիշ տիր։ Պուղնտրընը պիրթան, մատատա ա՛էկկիճան, չէօհրէթլէ պիր քիչհատե զէվճէսի, պիւթիւն ֆատիւճատընը գանը հէնիւզ մագճէլէտտ թիւթիւզ գուրուճմատրտը, Տիկէրի մատատա պօհարնէ քի ճէնիքթատ կէվճի ըչնօ մուհարիպատիրտատա, տատմը մուվաֆֆագիէթինէն նաչը, զագատը ճիւմ հուրտա էագընտա գուրտան կիթմիշ իտի. իւ չհէնճիւսիւ վէ էն ճէմիլէսի, Թէրէզա Գատատրիւս. հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ իւմէրատընտան թտատիճէնին մուշուգճի, պօրտա չէհրինտէ պիր թագըմ պի կիւնահ ահատիի ճիւմհուր խրըտընը. տան գուրթատրտրը, քէնտինէ թէօհմէթը ա գիմի տատ օլուռնուրագ ղընտանտա ատերըմրը տը։ . . . Իւչիւ տէ էտնայը իգպալտէրինտէ գիվ.քիճ վէ տագէրի իւմէրատը նատղըլտրը, վէ նատըն միւթէհայիրճէրի օլուռ, րիգգատպէթէ պիրի պիրինէ տաղտրըգ իթհամիշ իգէն, զընտան տա ճանտան պիր մուհապպէթէ օ քէօչէի գատ բտաղըգատա գատղտէրինի պիրի պիրտէրինէ աշտղ

րիգէթէի տատիվէթէ պէնտա իթհամիշ խոխըր։ Գատ լտրատան մատատմ պօհարնէկէ, իսէրիւտ պօհ բտարթէնէին տղտ իւ ալտագատը իտէ, թահթ չէգմագ, վէ Թէրէզայա. Թտաղիէն մատթի թիկէ Լօգէտբիէրին գատիճինե սէպէտ օլտատ ճիւմհուրիէթէ ինգըլտաղ պուղտուրմագ գը մէհ օլտուռ։

ո Իւչիւտ զընտաղըն իչէրիսինտէ, թօփրատ իւզէրինտէ, պիր ատամն տէօչէկ իւտիճինտե էան էտնա էատճմագտա մէՃագատը խոխըր։ Գի չտրէրը նէ թէֆէգքիւր. նէ թէչէվիւչ, վէ նէ մէվճ գօրգուտուտրը իւզ էրկինպ կիտէրըրտի օրատատ։ Թօփուտուտրը, Թտրագ տոչէրի իւե տիվտատրըն իւտզէրինէ, նըշտնէզէր, ճիֆթատտար, հատրէթ վէ էատօտ իսթիմտատա իթհտիքէրի քիմտնէզէրին իտտզէրինի, վէ զտրագ իթհտիքէրի տէրտպտիճէթին փիզտատէրինի էատզմագտա իֆ թիճտար իթհտիչէրինի։

ո Պու կիւնէտատք շտ էատզտատ օգուռնատ օ տիվտատրտատրն իւզէրինտէ, “Ա՛ի օէրգօրիէն, նէ՛ զտման օչէրն ատհիճ տիր ղէչ օլուռնզտատնա տղնտ էճճաղէզ. պատչգա պիր էճրտատ, իրնի պտ ինան մահոտտ օլուռ գէչփ էէփուճի ինան փիտ. տատհտ ուզագատա էտրըն էզգճճաղ զէ փէյի իտտզէր վէրփէր. գատրշը Թէրտաֆընտատ. նտֆիւճ իւփ ի. փէյօրուռ վէ ատշտպատընտատ պիր էճրտատ օլտուգ իւշ իւզտ, պէնճէի Թտաւիէն, պէնճէի Գօհտրնէ, ղէչճէի Տ՛էնիյէօն։

ո Ա՛կվճի էսէրի ատտիմա իսթիզտատրընտատ օլտուռտա հատտե, կէօզ վէ Թէտատվիւռէրճէրինէ տատհի պտպիտ տտհի իտի։ Գուռատնտատգ. տատրը զընտան էյուռ գատԹատղընտատ էն չօգ գատգատ գատԹատղընտատ օլտուռտատնէ տան ճէլլատտատրըն իւթհտի, զտղճտատ օղ էտնտատճ գատԹատղտատն եօրուռտատ պիրտագ իւ. Թիւտատհատ իթհտիգ իւզէրէ գըղճէչտրընը տահվատտ տատյատմըշտատ։ Պէճինագ տահվատտ գըղճէչըն գատ. տատրը պուռատչտագ, եօգատրտատն աշտատղ ըէտահիճէրի գատն իւէ չէղտըմըշ.ըտատը . . . վէ էվ էճվմԹատ. զէ չէղտըմըշ.քիւպի օ գատղը իտահԹիճտատ միւտատ. հէտե օլուռնուտագ, միւէպպիճտատէն գատ.ռատմյատ. Ճագ քիւպի տիր։

ո Հահչ պիր վագըրի պէօյլէ պիր գատղը տատյ քէտաե, կէնճէկէը, Թտաքէկը, ճէմատ, մատհատգ պէԹ չէրճէկնէկ, մէվճ եօրճիա վէ ատհչէէրի իւէ պու գատատր պիրի պիրինէ եագըն կէօրուչէմէճ տիր ո։

Digitized by Google

ԱՒԹՐՆԱՐ ՓԱՍԱ

1796

1° Իւալա ակֆերինեն ագգեմճէ Յիրանսանըն ահվալը պախիլնէ վը խարճ ճիւթ։ 2° Իւալա ակֆերինին ակալէպ, վը օրսոնոն հիյեհըը հազըճախ 3° Ալնինօղլիք մո-հարէպէխ։ 4° Ալճապօվ ֆիլոհալը, վը Այրգենիա ասկերինին Լոիւիս ասկերինեն այըլմասը։ 5° Պանաքարլենինին նուվօ։ 6° Այրգենիա իվ մրոնարէպ վը պարըզ։

1° ՊՕՆՎԱՆՍԻՕՆ մէճլիսինին իւչ սէնէ միւտտէթը հիւքիւմէթինտէ Յիրանսանըն տախիլ վը խարճէնտէ պիրը կրնէ միւթէազըղսէն նիչէ նիչէ վուգուտաթը ամայիպէ ըուննուտայը հաւր օլուպ, Եգսէրիա, գաթլը նուֆուտու ինսան իլէ պազէն ագիմէթ, վը պազէն էհլը ֆէտատ, պիլ միւնավէպէ, այատիի ադրիմէլէրինին ալուտէի խուն ու զուլմ եթմիշէր իտի։ Զ ճիւմլէ, օն Թընձը ուինին գաթլինատէն ստղրա տախի Թէրմիտօր, Ն'էրմինալ, էրիալ, վը Անտէմիեր այլարը, Յիրանտա հագգընտա մահէճինաք ունէր օլտու։ Պօնվանսիօն մէճլիսի արալըգ արալըգ ալէյհինէ զուր իսէն իհթիլալէ գաթիէն ղալէպէ իտինձէյէտէք, իւչ տէֆա տամալ վը սէրզէտէի կիրուհու էշգիա օլտու։ Ջաթտա Իրէրիալ պիճաէ, զըրպալար գաբուլարը զօրլայըլ վը մէճլիսի պասըպ, ազալար ղէրինէ սէլահլա հիւճիմ խյէտիլէր, վը քէնտիլէրինէ միւմանաաթ Անէրտէն Յէդրօ նամ կէնճ Տէբիւթաթըն պաշընը քէսիպ, պիր զրաղա սաբլայարագ, րէիսի մէճլիսի Պօասի տ'Ինկլանըն մահասը ղէրինէ ֆըրլաթարլաք. Ալ է ֆագաթ պու տէֆա միլլէթ ասքէրի ճլիալէ պէրապէր օլուպ հիւքիւմէթի ակհչէթ տէվլի թէճէտտիւ ինաէն գաւրթարտը։ Օ օրպալարըն պու ֆէտատընտան սօղրա կէօնա օն վուգուաթլար զուհուր իտիւպ, գաթլա հիւքմ օլունան օն իւչ կէրիւթաթ ֆէվգ էլ ղայէ մէթանէթ վը ճէտարէթ կէօսթէրիպ, վը ֆիլիէտ, պիր պըչագլէ քէնտի քէնտիլէրինի վուրտուպ, փէք ազը սաղ սաղ ճէլտատ էլինէ թէսլիմ օլունապիլտիլեր։ Օֆէտէ իւմէրայը հիւքիւմէթտէն անժիւինէ, իպթիտա տին վը մէզհէպէ հիմայէթ կէօսթէրիպ, ֆապրիգա, իսասթախանէ, վը մահզինէ թահվիլ օլան քիլիօնլերի թէքրար իսլատէթկեահ իլլէյիպ թաթահիր իթտիրտի։ Օն ալթընձը ուինին օղլու օն եէտինձի ուի, գրալզատէ, իլլէթը միւզ մինէ վը սէֆալէթլէ 17 յունիս 1794 տէ օն եաշընտա օլարագ վը ֆաթ իլէտի։ Պօնվանսիօնուն էմրնամէլերի իլէ, իլերիւտէ Օվլիթիգա ճէվհէթլերի վը լօնճալար գաբաթթըրըլտը, վը պունճա միւսիպէթ ապասընտա պագը իմալը իսայրիէ իլէ իւչիւնճիւ սէնէնինին ղիզամնամէսի տախի նէշր օլունուպ, հիւքիւմէթը Պօնվանսիօն խիթամ պուլտու։

Պօնվանսիօն մէճլիսինին իմալը խայրիէսի, Օվլիթիգինիք, եանի ֆաբ

Digitized by Google

նուն վէ սէնայիի միւթէնէվիվէ մէկէթպինին ինշա վէ իհտասը, Վանէ տէ էյալաթը իլէ օլան մուհարէպէի տախիլիյէնին մէնի, Տար իւլքու նունուն թանզիմի, ձիւմհուր ալէյհինտէ օլան քեաֆֆէի բօլիթիգա ձա գապահաթլարընըն աֆվի, վէ բօլիթիգա թէօհմէթլէրինտէն տօ-լայը գաթը ինսան ձէզասընըն լազվ իւ իջմալէսի մատտէլէրինտէն ի-պարէթ տիր։

Ինքիւմէթտէն սօղրա Ֆրանսա ահալիսինին ահվալը հազըրէի տախի իֆքրաթ թէէսսիւֆ իտէձէք մէրթէպէտե օլուպ, քէսատ, գըթլըգ, քեահատա ագձէլէրին մէզէլլէթի, էնվայի զուլմ վէ ձէվը, պիւ-թիւն Ֆրանսայը միսլի կէօրիւլմէմիշ զարուրէթէ կիրիֆթար իտիպ, ահալի վէ ասքէր, աձ, ֆագիր, վէ չըպլագ վէ պինէլէրձէ պին օձագլարը պաթըպ քիւլ օլտուգտան մաատա, տէհշէթ տէվրինտէն սօղրա, սէր-պէսթիյէթը ասրիյէ վէ ղայրը մէմուլէ միւգթէզասընտան ախլագա տախի իֆքրաթ ֆէսատ գաթըշարագ, ըղզ, էտէպ, իսթիպամէթ, Ֆը-րանսատան քիւլլիյէն զայիլ օլմուշ քիպի, հէմման պիւթիւն ահալի միւպթէլայը իչ իւ իշղէթ, վէ տիւչսըը ֆլագ իւ ֆիձուր օլմուշ լար ըսը։

Ֆաաձիւպ վէ հայրան օլաձագ չէյ, պու ֆըթրէթէ վէ մախլուԹիւ էթ արասընտա, Ֆրանսա ձիւմհուրու էձնէպիտէն կէլէն գըյամ վէ թէսատտիյէ պաշգա պաշգա օն տէօրտ օրտու չըգարըպ, պիր գաչ սէպէպլի մաղլուպիյէթտէն մաատա. հէր եէրտէ ձիւմհուր սանձաղը ասարը նուսրէթ իլէ թէմէվվիւձ իթմէքտէ իսի։ Ղէնէրալ Ինիլիրիւ Ֆիլէմէնկի զապթ իլէտի, Ինգլօթա հիւքիւմէթլէրինտէն Ֆօսգանա, միւսալէհէի, իսպէնիա ձիւմհուրու տուէլը Ինգլօթա մագամընա թէբգի իլէտի, գուվվէթլի վէ ձէննէկեաձէր Ինգլիա, պիթապ վէ պի-թագէթ Ֆօսգանա հիւքիւմէթի մագամընտա, ձիւմհուրա միւսա-լէհէ թէբլիգ իլէտի, Ֆիլէմէնկ ձիւմհուրի իլէ Ֆրանսա ձիւմհուրի ագտը իթթիֆագ իլէտի, Կէնօ նէհրի Ֆրանսայա հուտուտ կէօսթէ-րիլիպ, Պէլճիգա մէմալիքի տախի Ֆրանսա մէմալիքինէ զամմ վէ ի-լավէ գըլընտը։ Ինղիլ հիւքիւմէթը ձիւմհուրիե տախիլէն վէ խարիճ ձէն պու հալտե իքէն, պաշլըճա Ինգլիսթէրայա գարշը, Ինթալիա մու-հարէպէսինէ մուպաշէրէթ օլունտու։

2։ 1796 տա, Ֆրանսա ձիւմհուրունուն պէշինճի տէֆա օլարագ օրտու գալտըրըպ Ինէմանեա[1] վէ Ինթալիա իւղէրլէրինէ եիւրիւմէսի նէ, Ինէմանեա հիւքիւմէթլէրինի Ինսթրիատան այրըմագ, վէ շու պապը

[1] Ինէմանեա. եախօտ Մէմալիքի ֆիձ թէմսալը Ալաման, պու կիւնքի կիւն պէօյիւք վէ քիչիւք գըրգ գատար միւթթիֆիգ ձէր-մանիա հիւքիւմէթլէրինին մէմալիքի տիր։ Պու ահէնրին խաթիրատլէրինէ կէլինձէյտէնքէ վ իճէն նատա միգիմ Ավսթրիա եախօտ ՝նէմչէ իմբէ-րաթորունա Ինէմանեա իմբէրաթորու, իւնվա-նը վէրիլիրսէ, օղուլտանն Ինէմանեա մէմալիքի նէին պիր մըգտարը Ֆրանսայա կէչտիքտէ Ի-նէմանեա իմբէրաթորուղու լազվ օլունտու, ... Ա.Ս. Լատինտու եունձէ Ֆրանչիգա-տա. 1806 տա Ավսթրիա իմբէրաթորու խան վանը վէրիլտի, վէ Ինէմանեա տախի Ավսթ-րիատան այրըլըպ ՝նաբօլէօն իմբէրաթոր հիմա-յէթինի Թահվիլտատա օլարագ մէմալիքի ֆիձձէ-մէտալը ինօ Թէսիսինէ գըլընտը։ 1815 տե հէր պիր չէյ եսքի հիյէթինին եունգուն պիր ֆըթրէթ քէտպ խոյուղ, Ֆրանգֆո Ինէմանեա իմբէրա-թորու իւնվանը խոգա օլմատը, վէ վ ինինա իմբէրաթորլըրնա հայլա Ավսթրիա իմբէրա-թորու ահնամքատե տիր։ Իլէրիտատե մու-Ֆատտալէն պունլարըն զիքրի կէչէձէք տիր։

Digitized by Google

հէմձիվար օլանլարը զապթ իսիւ, Վրանսա մէմալիքինէ իտխալ իթմէք, վէ Վրանսատա նէ եէյէձէք, նէ կիյէձէք, վէ նէ տախի ագձէ պուլունտուղունտան, ասքէրի գօլայձա օրատա վէ Իթալիա ատ պէսլէմէքտէն պաշգա պիր սէպէպ պուլունամազ։

Պօնապարթէ եիրմի եէտի եաշընտա, Իթալիա օրտուստունա սէքտաքէր օլուպ, մէտուրիէթինտէն գուվվէթ վէ ձէսարէթի պիր գաթ տահա թէզայեիս պուլարագ, պիր այ զարֆընտա եա Խարիսէ ատօղ նէր, եա տախի Անլանտէ րահէթ իտէրիմ տէյի վատ իտէրէք եօլա չզմըշընտը։

26 մարթտա, Իթալիա օրտուվկահը օլան Նիս չէհրինէ վասլ օղուստա, ասքէրլէրտէ միւշահետ իթտիխի զարտուրէթ, իհթիաճ վէ ուֆալէթ գաւլէմէ կէլմէր չէյ տէյիլ իտի։ Պու ձիւմլէ սըրթլարը վէ այագլարը չըպլագ, այլըգսըզ, պազէն աձ, պազէն տուստուզ, պու ատմոսֆէրտէն ատտամլար, պին ձէնկոտէն չըգըպ, հէր նէվիր միհնէթ իւ մէշագգաթէ թէհամմիւլ իտէրէք ձէսարէթտէն տիւշմէմիշլէրիտի։

Ասքէրինն պու հալինտէն մատտա Պօնապարթէյէ ազիմ էնտուշէ վէրմէք պիր պէօյիւք միւշքիլ տահա վարըտը. Իթալիատա զնյրի գօմանտասընտա օլաձագ ձէնէրալլարըն քէաֆֆէսի քէնտինտէն միւսին վէ միւթէատտիտ ֆիքրուհամէլէ շէրէֆ վէ շէօհրէթ քէսպ իթմիշ իւաձթայը հարպիէտէն իտիլէր։ Ձէնէրալ Ասասէնա, Ասրտէնիատտա Ճանս պէլտէսինի, վէ ձէնէրալ Ժրօ Ասպանիատա Յիկիէրէս գաէլէնի ֆէքհ իթմիշ իտիլէր։ Ձէնէրալ Խգթօր, Թուլօն մուհասէրէնտէ փէրմէվ ալմըշ. տիկէր Ճահարբ, Ասրիւրիէ, Յուպէր, Չէրվօնի, ձիւմհուր ասքէրի իլէ հէր պիրի պիրլեր թէբտաֆտա շէրէֆ վէ շէօհրէթ քէսպ իթմիշ ատտամլարըտը։ Պօնապարթէ շէձաատ վէ մէհաբէթտէ պուննլարտան էտնա տէյիլ իսէ տէ, մէյտանը հարպէ հէնթազ չըգմըշ եէնի պիր ձէնէրալ օլտուղունտան, ագլ, համիյէթ վէ ձէսարէթլէ ձիւմլէօնէ ֆայիգ օլտուղու մէշհուտա օլունձայա տար, պէօյլէ նամալիւմ վէ կէնձ պիր ատամ գօմանտասընտա պուլունմալէրի, պայլատէ մէգքիւր էսքի վէ էմէքտար ձէնէրալլէրտէն էքսէրիսինին ինֆասալինէ միւձիպ օլմուշտուտ։

Գաւնտան տա գաթի նազար օլունտուգտա, պաշգա վէ չարէսիզ պիր զայլէ տահա թէսէլլիւնն խլէտի։ Պօնապարթէ Խարիսէ իքէն, տարպիէ վէքիլի թէբտաֆընտան քէնտինէ վէրիլէն տէֆթէրտէ Իթալիա օրտուստունա եիւզ պին նէֆէր գայտ օլմուշտուտ. Պօնապարթէ օրտուկահտէ կէլիպ եօգլատմա իթտիքտէ, զնյրի գօմանտասընտա, օթթուզ պին նէֆէր վէ օթուզ թօփտան գիատէ պիր շէյ պուլամատը։

Ասթրիա վէ Պարտէնիա միւթթէֆիգէյն ասքէրի խէ սէքսէն պին նէֆէրտէն միւթէձավիզ օլուպ, իքի եիւզ բարէ թօփա մալիք իտիլէր։ Ձնհ մուհուբ ասքէրինին ամ, արատա վէ միհիմմաթ վէ լէվազիմաթլարը քիւլլիյէն նօգտան օլտուգտան մատտա գուվվէթի մալիյէլէրի տախի պաունատան ալա մէրթէպէտէ օմմայպ, Պօնապարթէյէնին Իթալիայա ասկիմէթինտէ մասրաֆ իտաձինէսինտէն կիւձ իլէ նագտէն իքի պին ատէտ եիրմի ֆրանգ ալթուն վէրիլէպիլիպ, պիր միլիոն ֆը

Digitized by Google

րանգլըգ իչխուն տախի բօլիչալար վերիւմիշ խաե տէ, բէգք չօղու գա պու լ օլունմայըպ, կէբի չէվերիւմիշ իտի [1]։

Պու ճիւմլէ ճիւմհուր ասքէրի հէր նէ գատար սայըտա ազ վէ նօգսան խաե տէ, գատը իւ հասիէթտէ ղայէթ իւլ ղայէ էֆզուն օ լուպ, նէֆէրլէր վէ քիւչիւք զաւիթլէր, աթէշ, աֆէթ վէ զարու ըէթ կէօրմիւշ, կէնճ վէ փիչկին վէ գավիսկէտէն աւտամլար, վէ ճէ նէբալարը տախի միւգթէտիր վէ լիւագէթլիւ, վէ հըրսը չան իւ շէ ըէֆլէ վէ գուվվէի ֆահիլէ իլէ մուԹԹասըֆ մէրսո վէ պահասըը ա տամլարըտը։

ՊօնաբարԹէ սայը վէ աստէտ նօգսանընը ղայրէթ վէ համիէթլէ սօլտուրմագ իւզրէ, զևյրի գօմանտասընտա օլան ասքէրին հարագ իւ զաֆէրէ Թէշվիգի զըմընընտա, օրտու մէղքէզինի Ա֊ֆա պէլուէսինտէն գալտըրըպ, Ա֊ղէնկա [2] Թէրաֆընա նագլ էթմէզտէն ագտէմճէ, օր տու մուայէնէսինտէ, պիւլէնտը ավագ իլէ, ումումէն ասքէրէ չու նուԹգու իրատ իմիշ տիր։

« ԱյլԹաԹլար.

« Այգին չևմոի սըրԹընըզ չըպլագ, վէ գարընընըզ ած տըր։ Այգէ
» հիւքիւմէԹը ճիւմհուրիէնին փէք չօգ վաճիպէյի զևմմէԹի օլուպ,
» հիչ պիրինին էտասընա միւգթէտիր օլամայօր։ Շու եալէնն գայա
» լար արասընտա իպրագ իմտիհինիզ սապր իւ Թէշհամմիւլ, վէ հա
» միէթ իւ ճէսարէթ միւԹէհայիր օլաճագ մէղթէպէտէ իսե տէ,
» սիզլէրին հիչ պիր չան իւ շէրէֆինէ միւճիպ օլամայըպ, պու անէ
» տէք պիր ֆէյզ վէ բէրԹէվենիզի պատի օլամմընը տըր։ (Այ Այթա
» լիայը ուզագտան կէօսԹէրիպ), իչղէ չևմոի սիզլէրի ճիհանընն էն
» միւնապիթ սահրալարընա կէօԹիւրէճէյիմ, օրտուս գէնկին վէ մալ
» տար էյալէԹլէր, պէօյիւք վէ մէԹին պէլուէլէր էլինիզէ կէչէճէք
» տիր. չան, շէօհրէթ վէ սէրվէրէթի օրալարտա պուլաճագընընզ։
» Այթալիա ԱյլԹաԹլարը, Այպաթ վէ ճէսարէթ, իքիսիտէ նօգսանն
» մը տըր սիզտէ »։

Այսա իմբէրաթորու Ձաղար լիսանընա մախսուս պու նուԹգու միւէսիրի ասքէր իչինթոնքուէ, ճէնէրալարընն գուվվէթի գալգ վէ ճէսարէթի պիր տագիպէտէ ճիւմլէսինին տէրուննէ աքս իտիւպ, եէկոտիլ վէ եէկզէպան, եաչի ՊօնաբարԹէ չաղրըմայա պաշլատըլար։ Այ է պու էսնատէն ՊօնաբարԹէ իլէ ասքէր, բէյվէնտը րիֆագէթ վէ էմնիէԹլէ պիրիսկիրինէ գաթիէն րագաթ օլուպ, ասարը ճէլելէսի իլէ րիւտէ նիչէ նիչէ նուսրէԹլէ միւԹէհայիր օլաճագ սիւրէԹտէ նիւ մայան օլտու։

[1] Ի֊թալիա ասքէրինին տագճէճ զարուրեն Թի պունտան տախի աշնաշըզըր քի, Պօնաբար Թէ տագճ Թէվղինտէ զևրի գօմանտասընտա օլան Հենէրալարաս անճագ սէօյտէր ասաէտ էրկի ֆրանգլըգ վէրեպիլմիշ իտի։

[2] Ա֊ղէնկա, Սարտինիա ճէզիրէսինտէ վէ Հենօվա էօլու իւղէրինտէ սէնիվ գէնտրընտա պիր մէԹին պէլտէ տիր։

Digitized by Google

3: Ինքնիշխան Հայրիա, ի Արտեհիա օտարազնուն ան-
բասխանի, չհօդրենը հարսիկ իլ միաչերկի Պօլիս նամ ճեներ-
ըալ ըը: Տիկեր գըրգ պէշ պին նէֆերտեն միւրեթեթ պիր Հայրիա
օտարազ տախի Հրժանեթօ, Ինլաս, Ս ուգասօվիչ, Խպեթ ի Ան-
պօթենթօրֆ նաման ասրըն էն չհօդրենելու ֆերիդ ճեներ-ալարը գօ-
մանտասընատա Իթալիա հաւտաւտինտէ լսի: Ս ասըլ պիր Արտե-
նիա օտարազ տախի երիմի պէշ պին նէֆերտեն միւրեթեթ օ-
ըտպ, Հայրիան ճեներ-ալ Պօլսի սերթասքերլսինելե Հօվեցրա ի Թա-
թար նաման ճեներ-ալար գօմանտասընատա իսի: Իլք իքի օրտուտա
եւդ գըրգ բարե թօփ օլուպ, իւչհինճիւտէ տախի ալթմըշ բարե
թօփ վարըտը: Պունլարա օն պին նէֆեր Հաթօլիեան ասքերի տախի
իլավե օլարագ, ճէման սէքսէն պինե պալիդ օլմուշ իսիլեր:

Վրանըզ ասքերի իսե, ճէման օթուզ պին նէֆերտեն միւրեթ-
թեպ ատօրթ ֆըրգա օլուպ, Անահնա, Ժրօ, Տահարթ վե Ակրիւրիւ
նաման ճեներ-ալար գօմանտասընատա, վե իքի պին պէշ եւզ ալթը
վե օթուզ բարե թօփ տախի պունլարա իլավե օլունտուգտա, պու-
իսի, Պօնաբարթենին եէտինտէ օլան գունվէյի հարպիէ, վե Իթալիա
օտարազ տէնիլէն ասքերին մըգտարը:

Պօնաբարթենին թէրթիպի տօղրու օրթա եօլտան Իթալիայա կի-
րիպ, Հայրիանըլարը Արտենիալըլարտան այրըմագ օլտուղունտան,
Խրիթատա միշահէտե օլունաճաղը վէճհիլէ պունուն իչին Հայ-
տազարընին էրէյինտէն տօլաշարագ, Ալբենին տաղլարընըն էն ալ-
չագ Թէփէլէրինի իմրար իթմէք լազըմ կէլերիտի. վե վագտա ասքերի
այըտա ազ օլտուղունտան, Խիտ'էի ասքերիէ գայտէսի միւգթէ-
զաբնտան տախի սաֆֆը հարպ իւզրէ գարշը գարշըեա վե ուսմուսի
պիր մահաբէպէյե կիրիշմէսի հիչ պիր վագըթ ճայիդ օլամազըտը:
Իսկի ասքերի տէօրթ գօլ իտիպ, պիրինի Հայ վե Ալբենին տաղլա-
րընըն էն ալչագը օլան Ա'ագօմօ Թէբեսինի իմրարե սէվգ իլլե-
տի: Արտենիալըլարընը մէզքիւր օրտուլարը Կարէսիօ նէհրի իւզերին-
տէ Ճէվա նամ տահրատա միւսթահքէմ պիր մահալտե օլտուղունա-
ան, իքինճի ֆըրգայը տախի պէրե վճհը էհթիտա ինթիզարտե պու-
լունմագ իւզրէ ճեներ-ալ Ակրիւրիւ գօմանտասը իլե օ Թէրաֆտա
կէօնտէրտի. իւչհինճիւ գօլ Ա'ենօվա եօլունտա գաբամագ, վե Ա'է-
նօվա ճիւմհուրու հարպքեամընատան էմին օլմագ իւզրէ, ճեներ-ալ
Տահարթ գօմանտասը իլե օ Թէրաֆտա սէվգ օլունտու: Ս է տէօր-
ճիւսիւ տախի Ատենա վե Ժրօ գօմանտասը իլե Արտենիա
մէմալէքինէ, եանի Իւիմընթէտե Տ օանօ, Տինալե վե Ամէնա մէվ-
դիէրինի խոթիլա իթմէք իւզրէ օ Թէրաֆտարա սէվգ օլունտու: Պու-
ճիւմլե Պօնաբարթե պու Թէրթիպաթ իլե մէմուլ իթտիխի մերթե-
պե զալէպէյե պիրտէն պիրե մուվաֆֆագ օլամատը: Պօլիէօ Ա'ենօվա
ճիւմհուրունուն մուխալաթատա օլտուղունու ֆէհմ իսէրէք, տեր-
ագտագ Ա'օվի նամ մահալե եիւրիւյիւպ, ասքերինի իւչ գօլա թագ-
սիմ իլլէտի. վե օլ վէճհիլե ճեներ-ալ Պօլսի Ճէվայա, Հրժանեթօ-
յա Ատենա իւզերինտէն Ա'ենօվեթեէ սէվգ խոիւպ, քենտիսի

Digitized by Google

տախի Պօքէթթա Թէրաֆընտան Ա՛ղթրի խազէրինէ եւրիւմէյէ պաշ
լատը ։ Ի՛մոի Պօնաբարթէ հէմ պու խէչ գօլու այրը այրը վուրուպ ,
հէմ տախի պէօյիւճէք մուհարէպէլէր իլէ ճէնկերալ Գօլլի ֆըրգասը
նը , Պօլիէօ ֆրգասընտան այրմալը իւոի ։

Պօլիէօ , ուիւթթէֆիգէյն ասքէրինին ոօլ գօլուննու ալըպ , Ձիրանկ
սըզ ճէնկերալը Ձէրվօնինին Ա՛ինօվա իւազէրինտէ պուլունտուղու մէվ
գիֆլէրի վուրմայա եիւրիւտիւ ։ Պիր Թէրաֆտան Պօլիէօնուն մայեէ
Թինտէ օլան Աէպօթէնթօրֆ վէ Ի՛իթօնի ճէնկերալլար զարպը տէսթ
լէ իւազէրինէ եիւրիւտիւքտէ , տիկէր Թէրաֆտան Ի՛նկիլիզ ոօնանմա
լարը աթէշ իթտիքատ , Ձէրվօնի պու գատար գաւիւ սիւշմէինէ եալը
նըզձա գարշը գօյամայաճաղընը ֆէհմ իտիւպ , էմիրաֆը իհաթէ օ
լունմամագ իւզրէ , պուլունտուղու մէվգիֆի Թէրք , վէ Ա՛հարը
ճէնկերալ իլէ պիրլէշմէք իւզրէ օրատան Աալօնայա տօղրու հայրէքէթ
իյլէտի ։ Ի՛էվվը մէզքիւրտէ , էօթէ Թէրաֆտան ուիւթթէֆիգէյն ճէ
նկերալը Ա՛ժանթօ տախի , պէօյիւք Ա՛ոնթէնօթթէյի իմրար իտէրէք
քիւշիւք Ա՛ոնթէնօթթէտէն աղրը Աալօնա Թէրաֆրնա կէլիպ , վէ
Ա՛հարը ճէնկերալըն ֆըրգասընը վուրուպ տաղրթմագ վիւրատ իթմիշ
իտի ։ Ա՛ուգուստը հարպ , Ա՛ժանթօնուն Թէրթիպինէ մուվաֆըգ
կէլիպ , Ձիրանսըզտան իքի Թապիա ախզ վէ զապթ օլունտու . վէ Ա՛ոն
Թէնօթթէ եօլու իւզէրինտէ Ա՛էճինօ նամ մահալտէ օլան իւչիւնճիւ
Թապիա տախի ալընտըղը քիպի , Ձիրանսըզլարըն սաղ գօլսէ պիւսպիւ
Թիւն աչըգտտա գալսը ։ Ա՛ժանթօ Ձիրանսըզ ֆըրգասընուն պու սօն
մէթէրիսի իւզէրինէ իւչ տէֆա հիւճիւմ իյթտի , վէ իւչիւնտէ տա
խի իքի եանտան վէ աննընտան կէլէն Թօփ վէ Թիւֆէնք աթէշինէ
տայանամայարագ բիճու իթմէյէ մէճպուր օլտու ։ Պու ճիւմլէ Ա՛ժ
ժանթօ , Ա՛էսթրիտա ճէնկերալը Ա՛օգաստինանընն ասքէրի իլէ տախի պիրլէ
չիպ , վէ եէնիտէն գուվվէթ ալըպ , եանաշըգ գօլ իլէ պիլա ֆիյաթուր
Թապիանընն փիշկեահընա եիւրիւմէյէ պաշլատընլար ։ Ձիրանսըզ ասքէ
րի եօրղունն , ճէպիանէլէրի Թիւքէնմիշ օլտուղունտան , ասքէր գա
Թը իւմիտ իտիւպ Թէսլիմէ եիւզ Թուրթմագտա , գօմանտանլարը միրա
լայ Թ՛անքօն արչըայրպ ասքէրին իչինէ կէլտի . վէ Թապիայը Թէսլիմ
իթմէքտաէն իսէ , էօլմէյի իսթիյար իտէճէքլէրինէ եէմին իթտիրիպ , պիւ
Թիւն կէճէ հիքմէթ նէվինտէն օլան պիր շէճասաթ վէ մէԹանէթլէ պու
Թապիա մուհաֆազա օլունտու ։

Ա՛րմէսի կիւնիւ Ա՛ժանթօ , Թ՛ամբօնուն ֆէնա հալտէ պուլունն
տուլունու ֆէհմ իտիւպ , Թապիանընն իւզէրինէ սօն հիւճիւմ գօ
մանտա վէրտի ։ Ա՛ընճագ պու արալըգ Պօնաբարթէնէին կէօնտէրտիկի
Ա՛ահարը ճէնկերալ , Թազէ ասքէր վէ ճէպիանէ իլէ արգատան կէլիպ
սապահա գարշը պու Ա՛էճինօ Թապիասընա տուխուղ իթմիշ օլտու
ղունտան , Ա՛էսթրիտալըլար եիւրիւյիւշ իթտիքատէ , անընլարընտան
եաղմուր քիպի կիւլէ տանէսի եաղդրըպ հասըր քիպի սէրտիքատէն
մատատա , սաղ վէ սօղ իքի եանտտա քուստուտա (սագլտտա) օլան Ձիր
բանսըզ ասքէրի տախ իքի Թէրաֆտան ուզուն վէ չիտտէթլի Թիւ
ֆէնք աթէշինէ պաշլատըգլարընտան , պու մէմուլէն ղայրի մուգա

Digitized by Google

վեհեմտեն Ա՛սիթրիալըլար չաշըրըպ, գօրգուլարընտան տօնուպ գալը տըլար. վե պիրազ սօղրա պիւթիւն խաթիլարը պօզուլուպ, ասքեր պիրպիրինե կէչիէյ պաշլատը. վե պօղոսնըլարընդեն սէպէպինի պիլէմէյէրէք չիթապլե հեր թէրաֆա գաչըպ գուրթուլմայա չապալար-լար ըտը։

Գա էռնատե ձէնէրալ Ա՛ժրօնուն ֆըրգասը, Պօրմիտա սահրասընը օթատան եարըպ Գայիրօ իւզերինէ, վե ձէնէրալ Ա՛սէնա Ա՛լթարէ թէփէլերինէ, վե Պօնաբարթէ քէնտիսի տախ Ա՛սէնատեն իլէրի եւրիւշիւպ Գարգաբա իւզերինտեն կէչէրէք Ա՛ժանթօնուն սաղ գօլընու իհաթէ իլէտիլէր։ Ա՛ֆ պու վեձհիլե Պօլիէօտեն իմտատ կէլմէյէ վագըթ պըրագմայարագ, պիր համլատա միւթէֆիգեն տա քէրինի մահվ վե նապէտիտ ըթմէք միւրատընտա իսիլէր։

Ա՛ժանթօ Էձինօտ պօզուլտուգտան սօղրա, Թօփլանըպ մուհա-րէպէյէ պիր գաթ տահա չիտտէթ վէրմէքտե իտի։ Ա՛ճագ Ա՛սէնա, սէրաքէր Պօնաբարթէ մուավենէթիյիլե Ա՛բենին տաղլարընդեն թէ-փէնէ չըգըպ, Պրիգա տի Ա՛ինօ Թապիր օլունան միւթէնա կէչիտ վե միվգիֆի զապթ իլէտի, վե քիւչիւք Ա՛ծնթէնօթթէտեն էնիպ, թիւմէնի արգատան տարմայա պաշլատը։ Ա՛սիթրիա ասքէրի պու վեձհիլե հեր թէրաֆտան իհամէթ օլունարագ, քէմալը մէթանէթլե վե ոեզաթլե մուհաֆազա վե թէտտաֆիթ տէվամ իլէտիլերսե տե մէմու-լին զայրի օլարագ Ա՛սէնա տախի նակեահ մէյտանը մուհարէպէյէ կիրպիտե, պու գուվվէթը ձէտիտէյէ Թապավէրը մուգավէմէթ ի-ձէմիյէրէք միւնհէզիմ վե բէրիշան ֆիրարէ եիւզ թուրթտուլար։ Ա՛ծ-նէրալը Ա՛ժանթօ, վե Ա՛օգգավինա, նաֆիլե ասքերե ձէտարէթ վեր-մէյէ վե նիզամը պօզտուրմամայա սայ իտէրլէր իտի. իքիսի տախի եա-րալանըպ, պօզուլան ասքէրին էօնիւնե գաթըլմայա մէձպուր օլտու-լար, վե խիւտահաշ օլան Թապուրլարը արատընտա, Ա՛սէլը Թէրա-ֆընա գատար Ա՛ծրանսըզլարտան գօվալանտըլար։ Ա՛ծրանսըզ ասքէրինե տե ահալը ասքէրի օլայըտը, տիւշմէնին զայաթը հատտ իւ հիտապէ կէլմէզպետի, պու ձիւմլե սին պէշ եիւզ մէվթ, իքի սին եէսիր, պիր Թագըմ պայրագլար վե Թօփլար, Ա՛ծրանսըզըն էլինէ տիւշիւպ միւթէֆ-ֆիգեն ասքէրինին մաղլուպիէթինէ իսապա օլտուլար։

Իշթէ պու Ա՛օնթէնօթթէ մուհարէպէսի, Պօնաբարթէնին Ա՛թա-լատտա իլք ֆիթռուհաթը օլուպ, պուննուն ադիպինտե, Պօլիէօ, Ա՛օլ Թրիտե իքին Ա՛ծրանսըզ ասքէրինին ձէնէրալ Պօնաբարթէ գօմանտա-սընտա օլարագ. Ա՛արտէնիա մէմալիքի օլան Ա՛իէմօնթէյէ Թաշըմագտտա օլտուգլարընտան խապէրտար օլտու։

4։ Ա՛սիթրիա ասքէրի Տէկօ Թէրաֆընա, վե Ա՛արտէնիա ասքէրի Ա՛ինլիզիմօ Թէրաֆընա չէքիլմիշ օլտուղունտան, Ա՛ծրանսըզ օրտուսու տախի եէնիտեն իւչ գօլա Թագսիմ օլունուպ, սօլ գօղ Ա՛ժօյա վե-րէպէ, Տէկօ իւզերինէ, վե սաղ գօղ Ա՛ահարբա վէրէպէյէ Գայիրօ Թէ-բէլերինէ եիւրիւսիւլէր։ Ա՛ժօ Ա՛ինլիզիմօ կէչիտ վե մէվգիֆլերինի վօրուպ զապթ իլէտի, Ա՛ասէնա իլէ Ա՛ահարբ Տէկօյու զապթ իլէ-տիլէր։ Ա՛արտէնիա ձէնէրալը Ա՛ուվէրա Գօսարիա գալէսինէ ֆիրար

Digitized by Google

խոհեմ, օրատես սիլահլարը պըրաղարտագ թէսլիմէ ուշադուր օլսուն։ Պու Աիլէզիմօ, վէ Տէկօ մուհարէպէլէրինտէ տիւշմէնտէն բէք չօք եէսիր, 25 Թօփ, սէքիզ պայրագ ալընըպ, մէյտանը մուհարէպէտէ տօխմ քիւլլի Թէլէֆլէրի օլսուն վէ պու մուհարէպէ իլէ Ա՛սմէրիա ասքէրի իլէ Աարտէնիա ասքէրի պիրի պիրինտէն այրըլմըշ օլսուն տան, Ձիրանտա ասքէրինին Թէզայեիւտիւ գուվվէթինէ միւձիպ օլսուն։ Պունուն իւզէրինէ Պօլիէօ Լօմպարտիա[1] էյալէթընը մուհաֆազա իթմէկ իւզրէ Ա՛գգի Թէրաֆընա, վէ Պօլի տախմ Աարտէնիա տէվ լէթի փահիթահընը օլան Ֆուրինի մուհաֆազա իթմէկ իւզրէ Ձէվա Թէրաֆընա ազիմէթ իյլէտիլէր։

Պէր գաչ կիւն սօղրա Տէկօտա պիր պաշգա մուհարէպէ տահա վագի օլսուն։ Ա՛օլէթրի իւզէրինտէն կէլէն Ա՛սմէրիա ձէնէրալը Ա՛ուգաստինին իրընափէ նամ[2] սէչմէ ասքէրի գաֆիլսուն Տէկօ իւզէրինէ կէլիպ պիր գաչ Ձիրանտըզ Թապուրլարընը տաղըթմայա միւգէթտիր օլտուրար, Պօնապարթէ երլտըրըմ քիպի եէթիշիպ, վէ չէսիս պիր զարըզը տէմէթլէ տիւշմանը տաղըթըպ, եէնիսուն Տէկօյա տուխուլ իյլէտի։ Պու ձէսիմ ֆիլիպուհաթ Ձիրանտըզըն Պօս նամ ձէնէրալը գա նը պահասընա սաթըն ալընտը։ Ա՛ուտայիլէյհ տօգատան տօգուզընձու ալայըն պաշընտա տիւշմէն իւզէրինէ հիւձում իթմէքտէ իքէն, միւհ լիքէն եարալանըպ խաթթլարտան տըշարը ալընտը։ Պօնապարթէ օրա տան կէչմէքտէ օլտուղու հալտէ, Պօս եանընա չաղըրըպ, ձան վէր մէ արասընտա. "Տէկօ ալընտը մը տէյի սիվալ իյլէտի"։ "Պալէսի պիզիմ օլսուն", ձէվապ վէրտի Պօնապարթէ, էօյլէ իսէ տէտի եարա լը ձէնէրալ, գուվվէի գահրամանի իլէ, "Խալասըն Ձիրանտ ճի-մհոթրա, շիմտի մէմինուէն էօլիւյօրում"։

Պու ձէնկտէ Պօնապարթէ Լան նամ պիր կէնճ վէ եէյիտ գօլ աղա սը կէօրիւպ, հարաքեաճը չէձիանէսինէ մայիլ օլարագ, նէզտինէ ձէլպ խոհեպ, մէյտանը հարպտէ քէնտիսինէ միրալայլըգ րիւԹպէճի Թէվձիհ իյլէմիշ տիր[3]։

Պօլիէօնուն եօլսնու քէսիպ, Ա՛իէմմընԹէյէ տուխուլինի մէն իթմէք իւզրէ, Պօնապարթէ Լ ահարգ ձէնէրալը ֆըրգասը իլէ օրատա պըրագըպ, քէնտիսի պիւԹիւն օրտու իլէ Ա՛իէմմընԹէգ մէմալիքինէ եհ րիւմէյէ պաշլատը։ Ա՛օնԹէ Ձէմօր իւզէրինէ վասլ օլտուգտա Ձիր բանտըզ ասքէրի, Թէփէլէրի էֆլագէ վասլ օլան, վէ գարտան ադարը

[1] Ընէմչէ Թէաարրուֆնատա օլան պու Ի. Թալիա էյալէԹի օ վագըԹ էսքի իսմ իլէ մէ լանէ Թէմմիւզ օլսունուրտտա։

[2] Կրընափէ, նամըզը ասքէրի տէմէք տիր։ Եվայիսէ նար շէքիլնտէ խաւմպարալարա պադը աԹէչ ալըր էձդալէր վէ Թիմուր խաւրտալէրի տօլտուրտուրագ տիւշմէն իւզէրինէ օյուն Թօ փու քէպի էլ իւլէ ահարլարընըշը։ Պու խըզմէԹ իչինն ուղուն, պադըշլու վէ գուվվէԹլիս ասքէր լէր ահիլսպ, նամըզը ասքէրի Թէմիւզ օլսուն մուշտուր, Շիմտիյէյտէ պու սիլահ հաձէԹ գալմադը խաւտ, կրընափէ իսմի պագի օ լուպ, հէր տէվլէԹտէ հալա ուղուն գուվվէԹ լիս վէ տէշմի ատտալար տըր։ Վէ էքսէրի խաւ սա ասքէրի ֆըրգասըր օլուպ, պաշլըրընա հիւքումէք։ Թիւյլիս։ վէ տամուր բէնզ չադըր կիսէրլէր։

[3] Պու միրալայ տօղրատան Ընաօլէոնուն էն մէշհուր ձէնէրալլէրինտէն պիրի օլուպ։ Մա րէշալ Նէյ միտալի Մէրշալէր-տէրտի խանվադընտա նպրիլ օլտուս, վէ 1809 տա վիէննա գուրտրինա տէ էլինկ մուհարէպէսինտէ վուրտուլուպ վէ. ֆամի խիտի։

Digitized by Google

մըն Ալ տաղտարըն արգասարընտա միւշահատե իթտիքատե, միւթե-
հայիր օլտուլար, չիւնքի պու տաղտարըն իւզերինտէն կէչմէյէրէք, է-
թէյինտե պուլունմուշ իտիլէր։ Պօնաբարթէ ասքէրինին թէհայեիւ-
րինիւ կէօրիւպ, ոէոտի. «Ընիսպալ[1] Ալը տաղտարընը իմրար խլէտի
պիզ ֆագամ էթէյինի տօղաշա պիլտիք»։

Վրանըզ ասքէրի պու թէրաֆտան եիւբիւմէքտե օլսուն, Սար-
ակինա օրտուսու սէրասքէրի Վօլի, անընտան պու գուվվէթին վէ
եանտան ճէնէրալ Ժրօ ֆըրգասընըն Թանարօ նէհրինի կէչէրէք իւ-
զերինէ կէլտիյինի տուչյոուգտա, մէթին վէ միւսթահէմ Ղէվա օր-
տուսունու թէրք իտէրէք, Թուրինօ թէրաֆընա չէքիլմէյէ պաշլատը։
Պօնաբարթէ արգասընտան չիտոէթէլ եէթիչիպ մուսալլաթ օլտու
վէ Սօնտոլի իւզերինէ վասլ օլտուպ, տէօյիւչէրէք Սարսէնիալըլարը
միւնհէզիմ վէ բէրիշան Սթուրա չայընըն էօթէ թէրաֆընա գաստար
գաչըրտը։ Պու մուհարէպէտե Սարտէնիալըլարըն իւչ պին աստամը
թիլէֆ օլուպ, սէքիզ թօփ, օն պայրագ, պին պէշ եիւզ եէսիր, վէ
իւչ ճէնէրալ, ճիւմհուր ասքէրինին էլինէ տիւշտիւ։ Իշթէ պէօյլէ
պու սէֆէրտե, օն պէշ կիւն զարֆընտա, հէր թէսատիւֆ պիր ճէնկ
վէ հէր ճէնկ Վրանըզլարա պիր նուսրէթ տէմէք օլտու։

Պու Սօնտոմի մուհարէպէսինէն սօղրա, Պօնաբարթէ օրտու
մէրքէզինի, Իմմօնթէ իչինտե Վէրասգօ շէհրինէ գալտըրտը։ Պօնա-
բարթէ պու պէլտե տէրտունինտե տօլու զախրէ վէ միհիմմաթ ան-
պալտըը պու-լուպ, հէր պիր թագըմը իլէ միւքէմմէլ ալթմըշ բարե
թօփա մալիք օլտուղունատան, պու պէլտեյե կէրէյի քիպի իսթիհքեամ
վէրտի, վէ Իթալիա իւլքեատը պունատան պէօյլէ ասքէրէ պիր սիւր-
կիւն մահալի տայըլմայըպ, հաթտա ֆիլթուհաթ վէ ֆէյզ իւ պէրէ-
քէթէ մէրտիէր վէթանը օլտու։ Վ է իհթիաթ նէֆէրատը, հիյէթը
գահրամանիտե պուլունան պու ճիւմհուր ասքէրինէ րիֆագէթ իմ-
մէք իւզէրէ, պիրի պիրինի թէճաւուզ իտէրէք քէմտը չէհթապէ Վը-
բանատան Իթալիա թէրաֆլարընա թէվճիհ իթմէյէ պաշլատըլար։

5. Պօնաբարթէ օրտու մէրքէզինի Վէրասգօտա թանըմմ իթտիք-
աէն սօղրա ասքէրի եօգլամա իտէրէք, շու նուսթգու իրատ իլէ-
մէյ տիր։

« Վէլթաթլար։

» Ըն պէշ կիւն զարֆընտա ալթը տէֆա նուսրէթէ մազհար օ-
լունուպ, տիւշմէնտէն եիրմի պիր սանճագ, էլլի պէշ բարե թօփ,
պիր չօգ գալէլէր, վէ Իմմօնթէյէնին էն մէթին վէ էն միւնափիթ

[1] Ընիսպալ եվրոպական հոգի Սպանիոլու-
րէն պիր պէշտա սէրասքէրի օլուպ, Իթալիատա
Լօմպարտա գաստը փէք չօգ վէ տպիմ ֆիլոու-
Թարէ իթտիքատն սօղրա պատհնա մաղ-
ըսպ պլաղ էլլի կէչմէյէք իւզէրէ քէնտի քէն-
տինի պիզմէյէ տիր վէ Թուրինի մէքթի,
հաքիքաթ Լուսէն եիւզ սէրքեն սինի ագաւմ
տիր։ Սուամայէնչ պիզքիւր Ալը տաղտարընը
օրտու իլէ կէչմիշ օլտուղունէ Թէվարիխատ պէօ-
չիւք շէրէֆի վար, Պօնաբարթէ ասախ պու
տաղտարը սօղրատան վէ տահա ճէհիմ օրտու
իլէ իմրար իթմիշ տիր նասըլ քի էյերիտե ոը
բաղը իլէ նագլ իւ պէտան գէլէճէճագ տըր։

Digitized by Google

» մահալէրինի ֆէթհ վէ զապթ իթթիհիզ։ Պունլարտան մաատա ան
» պէշ պին եէսիր ալըպ, ան պինտէն զիատէսինի տախի մէվթա վէ
» մէճրուհ մէյտանը հարպտէ պըրագտընըզ։ Պու անէտէք գուրթա գա
» յալար արասընտա ճէնկլէշէրէք, եալընըզ շէրֆիր շէճաաթլա է
» սէրը բէրլէվ սայըպ, վէթանընըզա պիր մէնֆաաթ հասըլ օլմամըշ
» ըտը։ Պու կիւնքի կիւն պու խըտմաթընըզա, էօթէտէ զաֆէրեապ
» օլան Ույնօ վէ Յոխէմինկ օրտուլարընըն շէրէֆինէ սիզլէր տախի
» մազհար օլտուղունուզ։ Ույեր պիր շէյէ իհթիաճընըզ օլարագ, հիչ պիր
» շէյ կէօզինիզէ կէօզիւքմէտի։ Պու ճէնկլէրի պիւթթիւն թօփտուզ
» գազանտընըզ. չայլարը քէօբրիսիզ կէչտինիզ. ուզուն եօլլարը բա
» պուճտուզ եիւրիւտիւնիւզ, իչզէթսիզ, պազէն տախի ած օլարագ ա
» չըգտա կէձէլէր կէչիրտինիզ, սիզին չէքթխինիզ միհնէթէ, թէհամմիւլ
» իթթիխինիզ մէշագգաթէ ուսյանմագ իչիւն միճէրըճտ սիզլէր քիպի
» պէօյլէ ճիւմհուր ճունուտտի, վէ սէրպէսթիէթ ասքէրի օլմագ և
» ճապ իտէրմիշ։

» Ույէհէքքիւր իտէրիմ սիզտէն, ասլթաթլար. վէթանըմըզ պու իգ
» պալը ճէտիտինի սէմէրէյի հիմմէթինիզտէն պիլիպ, սիզլէրե քէմալը
» չիւքրանիէթ իպրազ իտէճէք տիր։ Ույ է Ույուլօն, նուսրէթի էսէրի
» զայիլ օլամայաճագ 93 սէնէսի ֆիթհուհաթընա մուգաատէմէ օլ
» տուղրու վիսիլտու, պու չիմտիքի զաֆէրլէրինիզ տախի իլէրիտէ
» տահա ճէսիմ վէ տահա մէշհուր նուսրէթլէ բէհնիւմա օլաճագ
» սըր։ Պիլա բէրվա սիզին իւզէրինիզէ հիւճիւմ իտէն իքի օրտու
» չիմտի տէհզիթէ կիրիֆթաւ օլարագ էօնիւնիւզտէն գաչմայա մէճպուր
» օլու յօրլար։ Ույիզին սէֆալէթինիզէ կիւրէն, վէ տիւշմէնլէրինիզին
» զաֆէրլէրինէ սէվինէն էհլը ֆէեատ կիրուհի չէրմ իւ խէճալէթէ
» կիրիֆթաւ օլուպ թիթրէյօրլար։ Պու ճիւմլէ, ասլթաթլար. պիլա
» իհհիրազ սէօյլէրիմ, տահա հիչ պիր շէյ եաբմատընըզ. չիւնքի էօ
» նիւնիւզտէ տահա չօգ շէյլէր վար եաբաճագ. տահա Թուրինի վէ
» Ույիլանը վէ Պաավիլին իննթիգամընը ալամատընըզ[1]։

» Ույասլթաթլար. սէֆէրին իպթիտասընտա հէր շէյէ միւհթաճըտը
» նըզ. չիմտի հէր ճիհէթէ պօլուպ իչինտէսինիզ. տիւշմէնտէն ալ
» տըղընըզ անպարլար տայըտըզ տըր. մուհասէրէ վէ սիւրաթ թօփ
» լարընըզ կէլտի եէթիշտի։ Ույասլթաթլար. վէթանընըզըն սիզտէն պէօ
» յիւք պէօյիւք ֆիլթուհաթլար պէբլէմէյէ հագգը եօճմու. վէթա
» նընըզըն պու իւմիտինի պօշա չըգարապիլըրմըսընիզ։ Ույ ագաա էն
» պէօյիւք միւշքիլաթէ ղալէպէ իթթիհիզ, լաքին տահա Ույիչէ Ույիչէ
» ճէնկլէրէ կիրիպ, Ույիչէ մէմլէքէթլէր ալըպ, Ույիչէ չայլար կէչէճէք
» սինիզ։ Ույ ամր մը իչինիզտէ ղայրէթ իւ ճէսարէթտէն տիւշէն. վայ
» մը Ույբէնէն վէ Ույը տաղլարընա չըգտըգտան սօղրա, եէսիր մագաա

[1] Թուրքն, Սպարտիա ան վէթէրինին փա
յիթախթը ալը։ Մէկան Իթթալատա Լօմպար
տա էչելէրինին մագտարը հիւքիմէթի օլուպ
Ան-թրիա էլինտե տիր։ Գասվիլ Ֆրանսա ճիւմ
հուրտանան Ֆրանսատա մուվագգաթէն մաա
լահաթկիւզարը օլուպ, 1793 տե Լօմս տահա
լինի Թուլթատ հօլտեսիմէչտիտ։ պունտան
իհթիդասընը ալմագ իւղրե ճիւհուրը Թէգա
ֆիլտան Լօմս հիւքիմէթինի ճէնկ ալըճմըշ
ուգր Նապոլ. ֆի իլէրիտե կիօրճենճէք։

Digitized by Google

» մինաա օլան մաղլուպ պիր ասքէրին թահգիրաթընա թահամմիւլ
» իթմէք խոթէյէն. հաշա՛, Աօնթէնօթէք, Աիլէգիմո, Տէկօ, Աօն
» տովի ֆաթիհլէրինտէ պէօյլէ պիր նամէրտա պուլունամազ, ճիւմլէնիզ
» Ձրանաա չէօհրէթինի տահա ուզագլարա կէօհիւրմէք աշդը իլէ
» տաշան օլաւյօրսունուզ։ Նիւմլէնիզ, սիզլէրի զէնճիրպէնտ խոիւպ,
» եէսիրլիքտէ թուրթմագ իսթէյէն օ մաղլուր գրալլարը թէզլիկ իթ
» մէյէ հաւիւաքեարսընլզ. ճիւմլէնիզ շան իա չէրկֆէ միւճիպ, վէ վէ
» թանընլզըն պունձա ֆէտաքեարլզգ վէ ուեսորիֆաթընըն թէտիէ
» պինէ պատի օլաճագ սիւրէթտէ, տիւշմէնէ պիր միւսալէհէ թէք
» լիֆ իտէպիլմէյէ զայրէթքէշնիզ. ճիւմլէնիզ սիլանըզա կիթտիկ
» նիզ հալտէ, քէմալը իֆիթիխար իլէ, "Պէն փէ Իլահա ֆաիլիկի օլան
» տէրին պէրիյիփմ" տէյէպիլմէլիսինիզ։

» Գաա ֆիթնաուհաթը պէն սիզէ թահիւտ իտէրիմ տօսթլարըմ. լա
» քին պիր շարթը վար քի եէմին իլէ պիզատէն մահթուպ իտէրիմ։
» Օլմատան գուրթարաճաղընըզ ճէօմատաթլարա սիզ տախի բայէթ
» կէօթէրմէլիսինիզ. տիւշմէնտէն թահրիք օլարագ, եաղմա վէ գաթ
» թալա միւթէճասիր օլան զաատարլարը սիզ քէնտինիզ թէյտիպ իթ
» մէլիսինիզ. պէօյլէ օլմատըզը հալտէ ֆէթհ իթտիխինիզ մէմալէքին
» գուրթաըրճըսը օլմայլագ, անլէրէ պիր աֆէթ սայըլըրսընըզ։ Վէ
» Ձրանաըզ միլլէթինէ շան իա չէրկֆ օլմատըգտան մաատա, թահ
» գիրինի տախի իւզէրինիզէ տավէթ իտէրսինիզ։ Պունձա ֆիթնուս
» հաթտարընըզ, ճէսարէթինիզ, մուվաֆֆագիէթինիզ, մուհարէպէ
» լէթտէ էօլէն գարտաշլարընըզըն գանլարը, թա գադանտըզընըզ չան
» իա չէրկֆէ գատար ճիւմլէսի պօշա կիթմիշ վէ զայիլ օլմուշ օլուր։
» Վագրէթ կէրէք պէն, վէ կէրէք էմնիէթինիզէ միւֆթէէխիր օլան
» այըր ճէնէրալլար, պիլա իթաէթ, պիլա տիզգին, պիլա գանուն,
» վէ եաէնըզ զօրպագ պիր ասքէրէ գօմանտա իթմէյէ տախի չէրմ վէ
» հիճաագ իտէրսինիզ։

» Ինձագ միլլէթ հիւքիւմէթինէ վէքեալէթ իտէրէք, գանուն վէ
» տաալիէթ իսթինատէն, պէօյլէ նամուս, ինսաֆ, գանուն, նիզամ
» վէ ինսանիյէթի այագ ալմընա ալան նամէրտալէրին թէյտիպ իա
» թէբալիյէսի տախի պէնիմ էլիմտէ տիր։

» Իթալիա ահալիսի, Ձրանսըզ ասքէրի կէլիպ սիզի եէսիրլիք զէնճ
» ճիբինատէն գուրթարաճագ տըր։ Ձրանսըզ միլլէթի հէր միլլէթէ
» տօսթ տուր։ Բէմալը էմնիէթլէ կէլին Ձրանսըզ պայրաղընըն աբ
» թընա. մալինիզ, մէզհէպինիզ վէ ատէթլէրինիզ, քէնտի մալէ
» միզ, մէզհէպիմիզ վէ ատէթլէրիմիզ քիպի իֆրաթ տըգգաթլա
» հըֆզ օլունաճագտուրլար։

» Աէնճէնատ պիր տիւշմէն քիպի ճէնկ իտէյօրուզ, վէ զարարը
» մըզ սիզլէրէ օլմայլագ, ֆագաթ սիզի եէսիրլիքտէ թուրթան ճէսա
» պատրլատա մախտաուս տուր »։

Գօնագաթթէնէն գուվվէի մէտրիքէ վէ հարպիէսի քեամիլէն պու
նուքթագտա մէրքիւզ տիւր. վէ պունուն իլէ կէրէք գըլըճ վէ կէրէք

Digitized by Google

տիւմէնը խոարէ, ինքիսինի տախի մէհարէթլէ գուլլանմադա միւգթէ-
տիր սիր զաթը ճէլալէթ սիմաթ օլտուղու ճիհանէ մալիւմ օլմուշ
տուր։

9° Ասրտէնիա ասքէրի օն պէշ կիւն զարֆընտա պու վէճհ իլէ
Թաթումար օլտուգտան սօղրա, Ասրտէնիա հիւքիւմէթի պու շիտ-
տէթէ Թաապավէրը մուգավէմէթ իտէմէյէճէյինի բանա տէրք իտէ-
քէք, միւսալէհէ Թալէպինտէ պուլունտու։ Ինկիլիզ վէ Ֆրանսա
տէվլէթլէրի, պու միւսալէհէյէ բազը օլմայընգ, Ասրտէնիա գրալընա
կէրէք վատ, կէրէք Թէհտիտ, էլչիրինտէն հէր նէ տէխաբ կէլտի իսէ
ինճրա իհտիւլէրտէ սէ, Ասրտէնիանըն պուլունտուղու մուխաֆաթա-
տան տօլայը կիրիֆթար օլտուղու խէֆվի զայիլ իտէմէտիլէր։ Իմտի
գրալ ճէնապէլէրի Պօնաբարթէյէ մուբախասա վէմուբլար կէօնտէրիլ
միւսալէհէ Թէքլիֆ իյլէտի։ Պօնաբարթէնին միւսալէհէ իմզալատայա
հիւքիւմէթ Թէրաֆընտան Թալիմաթը օլմատըղընտան, եալընըզ պիր
միւնասիբէքէյէ բազը օլուպ, մուբախասա վէմուբլարը ճիւմհուր միւ-
տիրլէրի իլէ միւզաքէրէ իհմալէք իզհէ Ֆարիսէ կէօնտէրիլտիլէր։

Պօնաբարթէ միւնասիբէքէյի իմզա իհմալզտէն էվվէլ, Ասրտէնիա
տէվլէթի Թէրաֆընտան պազը էմնիյէթլէրը կէօսթէրիլմէտիքճէ Ինգ-
լանըզ ասքէրինին էօյլէ պիր մէմալիքի էճնէպիէ տէրուննինտէ տայի-
մա մուխաֆաթատա պուլունաճաղընը տէրք իտէրէք, միւնասիբէքէյէ
ֆագաթ պազը շարթլար իլէ բազը օլտու. լաքին պու շարթլարըն է-
հէմմիյէթինի աղնամագ Թաֆսիլաթա միւհթաճ օլտուղունտան, պէր
վէճհը աթի սէյան օլունտու։

Ինգլանտան Իթալիայա կէչմէք իչին ինքի եօլ վար. պիրինի ղա-
յէթ ուզուն վէ տօլամպաճ վէ տէնիպ քէնարընտան, վէ Ֆրէնսին
տաղլարընըն էթէյինտէն աղրը եարընը Ասրտէնիա, եարընը Ալճէռիա
ճիւմհուրու սէվահիլինտէ տիր։ Պալատէ հիքեայէ օլունտուղու վէճհիլէ
Ասրտէնիա, սէվահիլինտէ օլան Իսպօ, Պորթուգալիա վէ Ամէ-
նա նաման գալէլէր Ինգլանըզըն էլինէ կէչմիշ օլտուղունտան, վէ
Ալճէռիա տախի պիր Թէրաֆ օլարագ, Իթալիա իլէ Ասրտէնիա արա-
սընտա պուլունտուղունտան, Ինգլանըզ ասքէրի պու եիւզտէն իֆ-
րաթ էվին իտի։ Էքինճի եօլ, տօղրու վէ դըստա ֆագաթ Իսկէնտէ-
րիյէ օրթասընտան | Ծմայարտիա եահուտ Ալիանէ էյալէթի եօլուտուր։
Պու ճահտէ տախի Ինգլանըզ ասքէրի եէտինէ կէչմիշ իսէ տէ, պա-
տէլ միւսալէհէ պուբալարը պըրագարագ Իթալիայա եիւբիւտիւքլէ-
րինտէ արգալարը աչըգ, վէ Ասրտէնիա էլինտէ պուլունաճաղընտան
պու եիւզտէն տախի էվին օլուպ պիր մուխաֆաթատա պուլունմագ
իչինէն, Պօնաբարթէ պու ճահտէ իւզէրինտէ օլան Պօնի, Քօրֆինի
վէ Ալէսանտրիա գալէլէրինին, քեաֆֆէի սիլահ միհիմմաթ վէ մէ-
քիւլաթը իլէ միւքէմմէլ օլարագ, վէ իւչէրիւտէ հիւքիւմէթը ճիւմ
հուրիյէ իլէ մուհասէպէսի կէօրիւլմէք գավիլ իլէ միւճէրրէտ Ինգ-
լանըզ էլինտէ գալմասընը, վէ Ինկիլիզտէն Իթալիայա կիտէն ճահտ
տէնինն տայիմա Ինգլանըզ ասքէրինէ աչըգ օլմասընը, վէ պու ճահտ
տէ իւզէրինտէ Ինգլանըզ ասքէրինէ գօնագ մահալլէրի հազըր օլմա-

Digitized by Google

ըն. վե հլ հասել ասաքիրի մերգուսմեյե խեվք վե իհթիրազ խոէձէք պիր չէյ գալմամասը իչիւն, Այարուէնիա օրտուսունուն լազվ օլուպ ասքերին տիկէր գալելերե տաղըլմասընը միւթարէքեյե չարթ պէյան խյէմիչիսի։ Պու չարթլար Այարուէնիա թէրաֆընատան գապուլ օլունուպ. 1796 նիսան 28 տե Այարուէնիալը | ագօսթ, վե Ֆրանսալը | ագուր մուբախասալարը պէնինտե միւթարէքե իմզա գըլընտը։

Պու միւթարէքե իլե Ֆրանսըզ ասքերի պօլ պօլ եէյձէքե, իչէ չէք, կիւձէքե վե ագձէ պուլտուգլարընատան, իլք հիւճիւմլերինտե օլան եազմա վե թալան էսէրլերի պիւթիւն պիւթիւնէ մէն վե մէքտ օլուպ, չէտիտ պիր նիզամ թահդընա տուխուլ իտերէք, պունատան պէյլե իթաէթը ասքերիւեյե պիր նուսմունե օլտուլար։ Պօնապարթէ նին չէրեֆի պիւթիւն Այարուէնիայէ եաեըլըպ, վիւքելատէն պազըլըրը վե գրաղատե տախի կէլիպ, միւթէհայիրէն քէնտիսինի թալը թիֆ վե թէպրիք խյէտիլէր։ Պօնապարթէ խիւլիւս վե նէզաքէթտե պունարատան աշաղը գալմայըպ, թէրաֆէյն մէմնունէն պիրիսիպիրինե էն մուֆարէգէթ խյէտիլէր։

Պու Իմէմնեթ ֆիլոսուհաթը հավատիսլերի, վե էսէրի օլան ատնձագլար, թօփլար վե նուսթգլար արտ արտա Խարիսե վասլ օլտուգատ ֆէվգ էլ ղայէ մէսրուրիէթ հասըլ օլտու։ Իլք կիւնիս Իբէնին տալըրընըն ֆէլեհի, վե իքի պին եէսիր խապէրի. իքինճի կիւնիս Այարուէնիա ասքերինի Իսպերիա ասքերինտէն այըրան նուսրէթ խապէրի. արգատան պաշգա զաֆէրլէր, Պօնսօվիտե Այարուէնիա օրտուսունուն բէրիշանիէթի, վե Իէրաագօտա օլան միւթարէքե, վե եազդընա Խարիստե պիր միւսալէհե իւմիտի, Ճիւմլեսի Ֆրանսա հիւքիմէթի վե ահալիսինի ֆէվգ էլ ղայէ մէսրուր խյէվիչիտի։ Պու գատար ազ վագըլթատա պու մերթէպե ֆիլոսուհաթը վե մուվաֆֆաղէթէ կէօրիւլմիշ վե իչտիրմիշ չէյ օլմատըղընատան, Պօնապարթէնին գատար իս հայսիէթինի, վե չէրճֆ իս չէօհրէթինի պիլմէյէնլերը տախի քիմ տեր պես կէնձ վե տիլսիզեր ճէնէրալ տեյի միւթէհայիրէն պիր պրերինե տիվալ իթմէքտե իտիլեր։ Իւչ տէֆա հիւքիւմէթ թէրաֆընատան Իթալիա օրտուսունա ըսմէն թէչէքքիւր օլունուպ, պէասայէթե պու ֆիլոսուհաթըն էսէրինի էպէտի իթմէք իւզրե պիւթին Ֆրանսատա վե Խարիսե ալայըպ տօնանմալար թէրթիպ օլունուս։

Պօնապարթէնին պիր եավէրի, ճէնկիտե ալընան ատնձագլարը վաֆիր ֆէյնէթլե հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ միւտիրլերի եէտինե թէսլիմ իլէտ։ () կիւն տախի պէօյիք ալայ վե թէչէրիֆաթ օլուպ, էձնէպի էլչիլերի տախի հազըր պուլունտուգլարընատան, հիւքիւմէթը ճիւմ հուքիճնեն աուէլը Իւրոբա մուվաձէհէսինտե իլք տէֆա գատրի թէրֆի օլունուպ, քէսալը չէրճֆ վե գուտրէթ իյէտի։

Պու թարիխտեն սօղրա պիւթիւն Իւրոբանըն նապոլը տըգաթը պու կէնձ սէրասքերին իւզերինե թէվէձճիւհ իտիպ, իքի մէշհուր օրտու վե եօլ վե կէչիտ վերմեգ Իլը վե Իբէնին տապզարընտա մահֆուզ վե միւսթահջէմ Այարուէնիա մէմալիքինի օն պէշ կիւն զարֆընը

տաս ֆէթհ խոխ, Սարտէնիա հիւթիւմէթինի Էսթրիա վէ Ինկիլիզ իթթիֆագընատան այըրարագ, եալընըզ իամինի ալըրագմըշ օլտուղու ճիւմլէյի հայրէթէ կէրիֆթար իսէր իսի։

ԵՒՏԻՆՉԻ ՓԱՍԱ

1796—1797

1։ Իմալիա ափէրի [1]։ 2։ Պօնաբարթի Իթալիոյ իւղերինգէն Իօ ղէրինի իվ ըար իոխ, Սիօճնա վէ Իտրա գո-գալըրը իլէ ոիւնարէյէ իտէր։ 3։ Չիօմլիօ ղէրինի Էաւրիուէլըրըն էլինգէն ալըր։ 4։ Լօթի ռոհարէպէխ։ 5։ Իմալիա ափ-ֆէրինգէն Պօնաբարթինին ոի-բրագը, վէ հի-ոի-ոէրը ճի-մհոռրիէ ոի-փրէրի իլէ ոի-ռէաթիկէպէխ։ 6։ Պօնաբարթինին ատէրէ օլան ռոմիգոռ, վէ Սինան ղէրինէ գոսիռոպէ։

1։ ՊՕՆԱՓԱՐԹԷ Իհէմմինթէ էյալաթընը ագու վէճհիվէ գասպէհի Թաատրրուճիունա տաիիհ իհթիկատէն սօղրաս, փայիհաիհթէլսրը օլան Կուրինօ իւղերինէ տաիհ հիւճիւմ իտէպէ ևէրտի. անճագ մագսատի Էսթրիայըլըրը գօվալայըպ, Իհթալիայը զաագէթ իհմիքէ օլտուղունտան, ագու ֆէթհուհաճատէն մուվաֆագափէնէ ատրֆը նազար իսէնի։

[1] Իմալիա մուհարէպէսինի ըսրդը վէճհիվ ևէ ազնամագ պիր Թհմիզճի Իմալիա խարճա-ընա միւհիճատ իսէ տէ, ագագը Թաֆֆահիսրը լա-զըմի տաիհ ագու մահատէ իչար օլտունմուշտուր։ Իմալիա գընտատը Եւրոպանըն ճէնուպ Թհրա-ֆընտա, 36°, 37 արզ, վէ 4°. 16 Թուվ ատա-ընտա պիր ատապիհ ճէհիմի օլտագ, իւչէ Թագ-ահմ օլտունմուշտուր։ Եահի եօգատրը, օրթա, վէ աշտղը Իմալիա։ Եօգատրը Իմալիատա, Սարտենիա, ճէնովա, Մոնագօ, վէ Լօմպար-տիա մէմալէքէրի օլտագ. Սարտենիանըն փայի-Թաիատը, Թիւրին, Եահատա Թաօրմինօ, ճէնովա-նըն, ճէնովա, Մոնագօնուն փայիհաիատը Մո-նագօ, վէ Լօմպարտիանըն փայիհաիատը տաիհ Միլան ատրը։

Էվվէլէրի ագու Միլան տատգալըզը Միլանի տաիհ Թէաթիւ օլտունտուրտատա։ Մանհատա գալէպի տաիհ պիր կէօղ իչինտէ Եւրոպանըն էն մէչհուր վէ էն մէթհին գալէպի օլտագ, ագու Միլանի էյալէթինին հուտատատիտէ, օրթատա եէր տէ վէ Մինչիօ նէհրի խագէրինտէ պիր։ Օրթա Իթալիատա, Մանտուա, Բարմա, Լիւգգա, Մոտենա, Գաստրատա, Թաօգանտա (փայիհաիատը Ֆիհճօրնիչա) Րօմա, վէ Սան Մարինօ ճէհմատրատա հայլէթլէրի օլտագ, փայիհաիալարը, Թաօգա-նատան մատատա էյալէթ խամիլէրի իլէ ճիւմլէսը տրը։

Ասլտը Իմալիատա եուալընըզ Նաթօլիճան ատվանէրի մէմալիքի օլտագ, փայիհաիճը նա-գօլի պէյլատի մէչհուրճատ տիր։

Պիւթիւն Իմալիա գընտատը մահճատրտա պիր չիհճի րէսամինտէ Ագատնիկ խագէրինատ պիր նիմ ճէհրէ օլտագ, հուտատատի Շըմալ Թհրա-ֆընտան. Ալամանի վէ Ջվիչէրի, գարտինէլ Թհ-րաֆընտան Ֆրանսա, պարը վէ Լատտա Թհրա-ֆընտան Ագ ատնիգ վէ Սիչիլիա (ճէհիճա) տա-ղաղը, քէչիչէնճէ Թհրաֆընտան քէզալիք Ագ ատնիգ, վէ կիւնէ ատօղատատ Թհրաֆընտան վճ-նէատիկ քէօրֆէզի իլէ միւհիմ տիր։ Գատ գընտատա օլան շիհրէրը, գալէրէր վէ չոլտուրան ատվանալի, զէքրիէրի կէչատիքճէ մահատատատա հատ-շիհրէր իլէ Թաֆֆահիլ գընճատագ տրը։

Digitized by Google

Ֆրանսա օրտուտուն պուլնտուղու մէվգիէ նազարէն, Իթա լեայը ֆէլեհ վէ զապէթ իթմէք, միւէէրբէտ Անթօվա գալէսինին ալընմասընա միւհթաճ օլտուղունան, պուրասը ալընտըղը հալտէ պիւթիւն Հինէ եախօտ | օմպարտիա էյալէթի վէ եօգաբը Իթալիա գօլայձա զապէթ իւ թէսխիրէ կիրէճէյինէ չիւպհէ եօղուտու։ Ինոմ Անթօվա գալէսի ալընտըղը քիպի, Ընտօթիա տէվլէթինին Վ ինէնատան պաշգա խոթինատ իտէճէք միւտահքեմ պիր պէլտէսի պուլունմատըղընտան, պիւթիւն գուվվէթինի Իթալիա թէրաֆընա ատֆ իթմէսի թապիաթը մտալահաթատան էլգէմ օլմուշտու։

Հիէմօնթէ մուհարէպէսինտէ օթուզ պին Ֆրանսըզ, սէքսէն պին միւթթէֆիգէյն ատքէրինի պօզուպ, սէֆէրին խոթամընտա Ընտօթիա ճէնէրալը Պօլիէօնուն գօմանտասընտա, եալընըզ եիմի ալթը պին նէֆէր գալմընչտը։ Պօլիէօ Ընէյանտրիա գալէսինի թահկիկէ իթաիքատէ, Վ ալէնչա [1] իւզէրինտէն Ռօ նէհրինի կէչիպ, Վ էլտաճիօ թէրաֆընտա օրտու գուբարտագ Ֆրանսըզ ատքէրինին նէ թէրաֆտան Իթալիայա կէչէճէյինի թէճէսհիւս իմմէքտէ խոր։

Ջ։ Պօնապարթէ Իթալիայա տուխուլ իթտիքտէ, տօղրու վէ եա դըն եօլտան Հինընդն իւզէրինէ եիւրթիւմէյիպ, աշազըտան եանի Նար մա վէ Ատուէնա իւզէրինտէն ուզուն եօլտան տօլաչըպ, հէմ օրթա Իթալիայը եօգաբը Իթալիատան պէօլէճէք, վէ հէմ արգա թէրաֆ տան Հինան իւզէրինէ հիւճիւմ խոճէքտի։ Վ է պու ճինէթէլ Ֆը րանսըզ ատքէրինին Ռօ նէհրինի եօգաբը թէրաֆտան իմրարէ իհ թիաճլէրի եօղ խաբ ատ, Պօնապարթէ նէ թէրաֆտան Իթալիայա կիւ րէճէյինի պիլտիրմէմէք իչիւն Ռօ նէհրինի եօգաբտան կէչէճէք քիպի կէօթէրիպ, հաթտա Ընտօթիա ճէնէրալլըրընը պիր էյիճէ ալտաթ մագ խչիւն, Ասրտէնիա իլէ օլան միւթարէքէ մուգավէլաթընա Ֆը րանսըզ ատքէրինին Վ ալէնչատան Ռօ նէհրինի կէչէճէյի շարթընը տախի էն գաստէն տախիլ իմմիչխտի։ Պօնապարթէնին էմրի իլէ ճէ նէրալ Ասահնա պու թէրաֆա մէմուր օլուպ, տախիէ մանօվրալար իլէ Պօլիէօյու ալտաթըպ թէվգիֆ իմմէքտէ օլտու։ Տիկէր պիր ֆըրգա ատքէր տախի Վամպիօ իւզէրինտէն Ռօ նէհրինի կէչէճէք քիպի տախիէ մանօվրա կէօսթէրիպ, Պօնապարթէ խտ Թօրթօնի չէհրինտէն հարէքէթ խուպ, օն թապուր սէչմի Ալընպիլ ատքէրի, վէ սիվարի ալայլարը վէ եիրմի տէօրթ բաբէ թօփ իլէ Հարմա տու գալընընա տուխուլ խուպ, Հիաչէնցա չէհրի իւզէրինէ ատէչլէթմէն եիւրիւմէյէ պաշլատը։ Իպթիտա ճէնէրալ ան, չարխա ատքէրի իլէ վէ Ռօնթէպէլօ գաստապատը ալընտան գայընտըր իլէ նէհրի խմրար խալէտի։ Ալէնէրալ տահարթ քէնտի կրընատուիէ ատքէրի իլէ, Ռօ նէհրի իլէ Վամպիօ չայը արտընտա Ամթրի նամ մահալտէ պիր մէվգի

[1] Վ ալէնչա, Սարտինիա իլէ Միլան հուտու տինան պիր ճերիճէ շէհիր ատը. Բօ նէհրի Իթալիանըն են պէօյուք նէհրի ատը, վէ շէ հըր Թէրաֆընտան զուհուր խուպ եօգաբը Ի թալիա իլէ օրթա Իթալիէն ապտալտան ճէր եան խուրդ վինէատիկ քէօրֆէզինէ ագատ, վէ վէլտաճիօ տահի Բօ նէհրինին եօթէ Թէռ ֆընտա վէ Լօմպարտիա հուտուտունան պիր գա ատպա ատը։

Digitized by Google

թուխտու . պուհնուն իւզէրինէ պիւթիւն օլտու , նէհրի իմրար իթ-
տիլէր քի Ինաչէնցա էօնիւնտէ էնի եիւզ էլլի Խօշ եախօտ տէօրթ
եիւզ էլլի արշըն գատար տըր ։

Նէվմը մէզքիւրտէ Ինաչէնցա չէհրինտէ Խարմա տուգասը իլէ
պիր միւթարէքէ իմզալանըլդ , տուգայը միւշարալէյհ պու ահտնամէ
իչիւն օն իքի միլիոն ագճէ սայմայա , վէ նատիր վէ զևյգըլմէթ թասվիր-
լէրի Պօնաբարթէյէ թէսլիմ իթմէյէ մէճպուր օլտու ։

Պօնաբարթէ օրտու մէլքէզինի Ինաչէնցայա գալտըրարագ , օրա-
տան հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ մէմուրլարընա չու վէճհիլէ եազ-
մըշ ըտը ։

« Ինօ նէհրինի իմրար իթտիքը , վէ Իթալիա սէֆէրինէ գատէմ
» պատըգ , Պօլիէօ զայագիւլ վէ բէրիչան էնտիչէտէ գալըպ , տայիմա
» էօնիւնէ գազըլան տուգազա միւշէֆքատէ տիր ։ Պագալըմ մու հարէ-
» պէյէ կիրիչէճէք մի , պու ատամտա հիտտէթ վար , ֆէթհանէթ եօգ
» — պիր ֆիլոու հաթէ տահա մուվաֆֆագ օլուրտագ պիւթիւն Իթա-
» լիա պիզիմ օլուր ։ — Պու մէկէթիւպիւմ իլէ պէրապէր , Այնքէլ Էն-
» ճէլօ , վէ Պօրէճիօ քիպի էն մէշհուր Իթալիա ուսթալարը էլ էմէյի
» օլան եիրմի գըրմա թասվիր կէօնտէրիյօրում սիզէ , վէ օն իքի միլիոն
» տահի նագտ ագճէ իրտալ օլունմուշտուր , ուսուլըմ քի իշլիմիզ ալա
» տըր . վէ պու ագճէնին Էնօ օրտուստունու կէրէյի քիպի իշլինէ եա-
» րաճաղընա տահի շիւպհէմ եօգտուր » ։

Իշդու Խարմա միւթարէքէսինտէ , պալատէ մէզքիւր ագճէ վէ
էշհատան մատտա , պին ալթը եիւզ ալթ , քիւլի զահմէ վէ օթ իլէ
տօլու անպարլար , Պօրանըզ ասքէրի էլինէ կէչիպ , խաճախանէլէ-
րինին մէսարիֆի տահի տուգա թէրաֆընտան թէսվիյէ օլունտու ։
Վէ ահ օրթ եիւզ պաղկիր տահի եալընըզ Ինաչէնցա չէհրինտէն ախզ
օլունտու ։

Խարմայա հէմճիվար օլան Պօտինա տուգասը տահի , Պօնաբար-
թէյէ մուրախխաս կէօնտէրէրէք միւթարէքէ իլէթիմաս իթմէքտէ օլ
տուգունտան . օն միլիոն ախզ օլունտու ։ Պու օն միլիոնունուն իքի պու
չուգ միլիոնու զահմէ վէ միհիմմաթլէ էօտէնիպ եիրմի գըրմա էն մէշ
հուր ուսթալարըն պինադիր վէ էմնալըզ թասվիրլէրի տահի պու
պէլտէտէն ախզ օլունտու ։

3՝ Պօնաբարթէնին Թօրթօնատան հապէքէթ իթտիխինի Պօլիէօ
տուչար տուչմազ , մէվճուտու մայեէթի օլան ասքէրի իլէ եօլա բէ-
վան օլուպ , նիյէթի Ինաչէնցայը մուհաֆազա իտուպ Չօմպիօնու-
արգասընտա օրտու գունտագ Պօնաբարթէյի պէքլէմէք իտի ։ Ան-
թրիա ճէնէրալը Լիբէճ , Նավիատան հարաքէթ իտուպ պիր ֆըր-

1 Բարմա տուգասը թէրաֆընտան կէնճ ասքէրիչէն մուրախխասալար , միւթարէքէի պու պահանա տահմին ալտըգլարընա մէճպուն օլտուգ , ֆագաթ Սէն ժէրօմ նամ պիր մէշհուր մծգայի գա , նամի ատֆագ Թաչլարտան րէմտ օլմուշ Թասվիրի , Պօնաբարթէ կէրի վէրմէյէ տարը օ-լուր իսկ պիր միլիոն ֆրանգ տահա իլավէ ի-տէճէքլէրինի պէյան իթտիքտէ , Պօնաբարթէ չէվապ վէրիպ , « պիր միլիոն ագճէ գօլայ տարֆ օլուր չէյ պիր լաքթն պէդէյէ պիր նահատակ ան-նատի մահտուտու օլան Թասվիրին չէրճֆի է-պէտտի տիր . վէթանըմընէ չէրճֆինէ գատըլըն » տահմա միլիոնտա գատուլ իթմէմիշ տիր ։

Digitized by Google

գա ասքէր իւլ կէլմիշ վէ Յօմպիօյու ագտէմ ճէ Թուխմուշ ուտու ։ Պօնաբարթէ ֆըրգայը մէգքիւրիւն Յօմպիօտա իսթիգբար պուլտու ղու հալտէ , Պօլիէօյէ տայանաճագ պիր մահալ օլտուղունու քէշֆ ե ատրէք , նակեսի հիւճիւմ իտիւպ ճէնէրալ | իքթէնին էլինէն ալ տը ։ Պու մուգապէլէտէ Ա՛սլթրիատան իքի պին պէշ եիւզ եէսիր , վէ պիւթիւն Թօփլարը վէ սանճագլարը ախպ օլունմուշտու ։

Ա՛սլթրիալըլար պու պօզկունատան ատղրա , չիմթասլէ Ի՛ձձիկէթթօ նէտէ չայըն արգասընա չէքիլմպ քէօփրիւսիւնիւ եըգտըլար ։

Պու արապըգտա Յ՛ռանսըզ ճէնէրալը | ատարբ , պիր ֆըրգա ասքէրլէ Ի՛ալիա վէ | օտի եօլտարը իւսթիւնտէ Պ՛օտօնիա գատապա սընըն էօնիւնտէ էյլէնմէքտէ իտի ։ Ա՛սլթրիանըն Ի՛ալիատան կէլմէք տէ օլան պիր ալայը կէձէ վագթը | ատարբըն չարխա ասքէրինէ չա թըպ , վէ պօզուլտպ | օտի եօլունտան գաչմայա պաշլամըշտը ։ Ն՛էնէրալ | ատարբ Թիւֆէնք աէսինտէն ճէնկ մահալինէ կէլինպ Ա՛սլթը բիալըտարըն գաչտըղընը կէօրտիւքտէ , պիր պաշգա եօլտան օրտուլա կէրի տէօնիւպ կէլտիքտէ , եաղնըշլըգլա գարտաղը նօգԹալաթընտան վուրուլտպ վէֆաճէ իմտի ։ Պիւթիւն ասքէր , ատը Յ՛ռանսըզը վէ հէմշէհրի քիպի պու մէյտ ճէնէրալըն իւզէրինէ կէօղ եաչը տէօքիւպ մահզունն օլտուլար [1] ։

4° Պօնաբարթէ Պօլիէօյիւ արամագ իւզրէ օրատան տախի օր ատյու գալտըրըպ , | օտի [2] չէհրի իւզէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատը ։ Ի՛նաչէնցա իւլ | օտինին արատընտա օլան Ի՛ադալէ գատապատընտան պիր սաաթ ուզագտա միւգիմ Ա՛սլթրիա օրտուստունուն ատտ գօլունտան պիր ճէսիմճէ իլընափէ ալայը | օտի բօսթան եօլունու մուհաֆազա իթմէքտէ իտի ։ Պու կըրանատիէլէր հէր նէ մէրթէպէ մուգավէմէթ կէօսթէրտիլէր խսէ տէ , ատնունտա Յ՛ռանսըզը մուգապէլէ իտէմէյէրէք | օտխէ գաչըպ , վէ արգալտրընատան տախի Յ՛ռանսըզլար եէթիչէրէք իքի ասքէր գարմա գարըշըպ | օտի չէհրինէ տուխունլէ մէճպուր օլտուլար ։ Ի՛մտի մայիսին ատգուզունճու կիւնիւ Պօնաբարթէ | օտի փիչկեահընտա իգամէթ իթտի ։ Ա՛տտա նէհրի իւզէրինտէ օլան մէչհուր | օտի քէօփրիւսիւ մուհարէպէսի պու մահալտէ վագի օլմազտուր ։ Շ էյլէ քի , Պօլիէօնուն օրտուստու Յ՛ռանսըզլարըն կէլտիքի եօլուն գարըշընտա , նէհրին ատ թէրթաֆընտա օլտպ , գաչան կրը նատիէլէր տախի օրտայա սըղընմըշ ըտրըլար ։ Ա՛սլթրիանըն պէօյիւք օրատստա տախի պու թէրթաֆտա օլտպ . | օտի պու օրտուստուն արատընտա օլտպ Ա՛տտա նէհրի իւզէրինտէ պիր քէօփրիւ վարըտը քի , Ա՛սլթրիալարտա եէթիշմէք իւզրէ պու քէօփրիւյիւ կէչմէք լազըմ կէլըր իտի Ա՛սլթրիանըն օն իքի պին բիատէ , տէօրթ պին ասքը ասքէրլի , եիւմի Թօփտա պու քէօփրիւնիւն կէչտիրմէ սէտտ չէքմիշլէր իտի ։ Ձայըն

[1] Լահարբ ատըզվիչէրինի վէ սէրպէսթիէթ Թէրճիհատը պիր ճէնէրալ օլտպ օղ հնտատէ ֆէտկէթթիրէն հիւքիւմէթը ճէպթիսինէ Թատհամիլ կէԹիէֆէմէրքէ · Փռանսայա նագլ իմփէշ վէ ճհուհտը իտրաֆինատ միւսթահսէմ պուլունմուշտու ։

[2] Լօտի , Լօճապտրտհատա եախօտ Միլան էյալէթինտէ Ա՛տտա նէհրի իւզէրինտէ պիր պէօյիւճէք չէհիր տիր ։

Digitized by Google

քննարկնտա օլան պիր Թագըմ շէշհանէճիլէր տախի պուճաքտան պաշգա իտի ։ Պու տէրէճէտե միւշքիլ օլան մահալլէրի զօրլամագ . վէ օն ալթը պին ասքէր վէ երկմի բարե Թօփլա մուհաֆազա գըլընան քէօփրիւնիւն իւզէրինէ երեւիւմէք , օ վագըԹլարտա միսլի կէօրիւլ մէմիշ պիր հարէքէթ իտի ։ Իմտի Վրանսըզ ասքէրի էօԹէ Թէրաֆտա գալէ տիվարընըն արգասընտա ատուրուպ ճէնէրալլարընըն էմրիւ նէ մունԹազըր իտիլէր ։ ՊօնապարԹէ ալԹնա պինիպ վէ եաղմուր քիպի եաղան տալգըմլար վէ կիւլլէլէր արասընտան կէչէրէք նէհրին Ք քի Թէրաֆընը քէշֆ իմԹիքտէն ատղտա , ԹէրԹիպինէ վէրիպ , իճրա սընը միւշահէտե իմմէք իւզրե քէնտիսի ։ Ծտիչ տուխաւ իլլէտի ։ ՊօնապարԹէնին ԹէրԹիպի միւճիպինճէ , Վրանսըզ ալԹը ասքէրի պէ րի Թէրաֆտան Ընտա նէհրինին քէնարընտան եօգարը չըգըպ , ու զագտան վէ եիւզէրէք չայը կէչմէտե օլսուն , պէրիտէն ՊօնապարԹէ տախի ալԹը պին սէչմէ կրընատէկ ասքէրի ալըպ , նաւԹագ վէ իպրէԹիպէ ճէսարէԹէ Թէչվիգ իմԹիքտէն ատղտա , ։ Ծտինին քէօփրիս իւզէրինէ աչըլան գաբուսունատ չըգըպ , չիմԹապէ քէօփրիւյէ տօղրու եիւրիս մէյէ պաչլատը ։ Քէօփրիւյէ եանաչատըգտա ասքէր գիատե սըգըշըպ , գօչարագ քէօփրիւյիս կէչմէյէ պաչլատրըար ։ Ընրմի բարե Թօփ քէօփ րիւնիւն էօԹէ պաչընտան ասքէրին իւզէրինէ տէհշէԹիս ալԹէչ ասչ մատա էօնտէքիլէր քեաֆֆէԹէն եէրե սէրիլտի իսե ատ ֆըրգա իլէրի եիւրիյիւպ , քէօփրիւնիւն օրԹասընա վատ օլտուգտա , օրատա աս քէր կէրիլէմէյէ պաչլատը , անճագ ճէնէրալլար իպրէԹ վէ սէտալէ րի իլէ ձէսարէԹ վէրիպ , Ժրօ , էլինտէ պիր պայրագ " արգամտան կէլին եխիտլերիմ " ատէրէք էօնէ տիւշտիւքտե Թէքբարասքէրին գալպինէ գուվվէԹ կէլերէք Ժրօնուն արգասընտան իլէրի եիւրիս տիլէր , վէ Թօփլարըն իւսԹիւնէ վարըպ Թօփճուլարը Թէքմիլէն գըր տըլար ։ Ժրօնուն էլինտէքի տանճագ գուրշունտան տէլնք տէլնք օլմուշտուտ ։ Պու էտնատե Ընտաթրիանըն փիսատե ասքէրի Վրանսըզ կըրընատիէլէրինին իւզէրինէ եիւրիւտիս իսե տէ , էօյլէ տէհշէԹիս Թօփ աճէչինտէն գուրԹուլտուգտան սօղրա , սիւնկիս վէ գուրշուն , կէօզլէրինէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէյիպ , աճէչը ճէսարէԹլերի սօվու մատան կրընատիէլէր Ընտաթրիա ասքէրինի անընընտան վուրուպ գըր մայա պաչլատրըար , օ վագըԹատաք աճը ասքէրի չայրն եօգարըընտան կէչիպ , վէ Ընտաթրիալըարը եանտան վուրմայա պաչլայըպ , Ընտա Թըրիալըար իքի աճէչինն իչինտե գալատագ շաշըրըպ վէ նիզամլարընը պօզուպ , իւչ պին եէսիր , երմի Թօփ , վէ վաֆիր պայրագլարընը մէյտանը մունարէպէյէ պըրագարագ հէր պիրի պիր Թէրաֆա գաչըպ զայ վէ Թէչէֆ օլտուլար ։

Պու մունարէպէ ատասընտա , Ընտաթրիա ճէնէրալլարը Վօլի , վէ Վուգատօվիչ , վագըԹ պուլուպ , անճագ Ալիան պէլտէսինի մունա ֆազա իմմէյէ տախի իպԹիտարլարը գալմամըշ օլտուղունատան Պէչ շիա պէլտէսինէ գատար ֆիրար խլէտիլէր , վէ պու վէճհ իլէ ՊօնապարԹէ , միւտատը իւզրե Ընտաթրիա օրտուստունու քեաֆֆէԹէն պօզա մատը իսե տէ , պիւԹիւն Ծմպարատիա քէնտի էլինտե օլուպ , Ալիան

Digitized by Google

գաղութները տախի էօնիւնտե աչըլմըշ ըսող։ Ալ ասքէրին քէնտիներ օլան հայրէթ, մուհապպէթ, վէ էմնիէթլէրի տէրճէյի ինթիհայէ վասլ օլմուշտուր[1]։

5։ Պոռ Իթալիա սէֆէրինտէն Պօնապարթէնին ասըլ միւթասը, | օտպարտիայը ալըպ, օնուան Թիրօլօ իւսթիւնտէն Աչէմանեայա կէչէրէք, Աչինօ[2] չայը քէնարընտա օլան սիկէր Վիրանալը օթուշտուրը իւչ պիրլէշիպ, Աչէմանեայը Աւսթրիատան Թէֆթիւհ իմմէք, վէ Աւսթրիանըն նուֆուզտընտա սիւրթիւն սիւրթիւնէ գըրմազ ըսող։ Իմտի, | օտիատ իչէն հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ միւտիրլէրինէ շտ վէճհիլէ պիր մէքթուպ եազմըշ ըսող։

«Ինհիմալ ըսող ազ վագըթտա Վանթօվա գալէսինի վուրմայա ո կիտէճէյիմ, էյէր պտ գալէյի զտպճի իտէրիսէմ, էօրէնտէն Պաւիէ ո բտյա կիրմէմիճէ հիչ պիր մուհանտաթ գալմազ էօնիւմիզտէ։ Ան ո տան ստղըա եիրմի կիւն զարֆընտա Աչէմանեաներն թա օրթասընտա ո եէթիշէպիլիրիմ։ Ըրտտա օլան պիզիմ իչի օրտուննուն մուտամէտա ո թընտա Իթալիա օրտուստս տախի իւտվէ գըրընմասընտա տայիր պիր ո թէտպիր տիւշիւնճէմիհինիզ։ Պէն էօյլէ մէմուլ իտէրիմ քի օ իչի ո օրտու հալտ Աւսթրիա իլէ ճէնկ իլտնէքտտ տիրլէր։ Էյէր միւթա ո ըէքէ իլտմիշ խտլէր, Աւսթրիա ասքէրի քիւլլիխըլճէ օլարագ օ ո բատան կէլիսպ Իթալիա օրտուստունու պտզապիլիր։ Աչէր մէզքիւր ո իչի օրտու սէֆէրտտ իտէլէր, պէհնիմ Թիրօլօտա կիլտմէմ մի, եօխսա ո Աչիճէ[3] նէհրինին պէրի թէբրաֆընտա մը գալմամ լազըմ կէլիր, պիլիսպ, ո ատա կէօրէ մուտամէլէ իտէպիլմէմ իչին, իչի օրտուննուն տախի պտւ ո լըննուգլտրը մէվգիլէրի, վէ իճրա իմտիչլէրի թէրթիպլէրի պիզ ո եէրէ կէլէրէք, եա Պավիէյտա, եաուտա չաշընըլպ պիճագ վէ պիճագ ո գէթ գալագճագ օլան Աւսթրիայա, միւտալէհէ իմզտլագճագ փէք սէ ո հիլ վէ միւմքին օլուպ, ճիւմհուրուն տախի ազիմ շէրէֆինէ միւճիպ ո օլագճագ սիւրէթտտ օլուր։ Իմտի էյէր մէզքիւր իչի օրտուննուն ո պտւ թէբրաճա իլէրիւլէմէսինի թէնահպ իտէր վէ պտնտա պիլտտիրիր ո սէննիզ, Աւսթրիա իմբէրատորուննուն խայալընտան պիլէ կէչ ո մէզտւն էվվէլ պէն ասքէրլէ քէնտիմի Թիրօլօտա պտւլուրտմ։

[1] Լօտի մուհարիպէի ափիպինտէ, թա հոճա պիր վէգաւտի րիվայէթ օլունտր քի իէրէուտե ալէլ ումմատ թէվաննր պտւմուշ տտր։ Օրտաննուն էն էդքի նէֆէրլէրի պիր կիշի մէճլիս օլտուգտս, քէնտի տրտսընտա ճէ նէրտագտրընը զտյէթ կէնճ պտւլտպ, քինտհի ա բտյտվլտտա ենէրհանէն ատքէր րիւմպէհի վէր ճիւ պտչկտտտր։ Վէ Լօտի մուհարիպէի կէրիճի քէհի մուխտթտրտլը օլուտգտնտան, օ կիշի պճնագտրլիկէ օն պտչը րիւմպէհի վէր տիրէր։ վէ ատքէր նօգլտմագտրտս չզգտրգտտս, իչնի գտքօղտպ նտնի քէնտիճէք օն պտչը խտն վճնը իւէ քէնտիճինի օհլտմագտրտտր։ պտտհհու պտս իչնի գտքօղտպ նտճզը պճնագտրլիկէնհն նտ գտպտտրլընտան պիրի օլտս։ Վէ իչէրիտհ պտչկտ ճէնհլէրտհ պճնագտրլիկէհ ագըտտը իւէ տախէր ատքէրի րիւմպէհի տախի վէրիւճհ տտր։ Գտս քէհքհիճէ Ֆրտնսըզը միւէսսիսին տախ լտգընը միւտիհին Թօհտֆիճհտտան տտր։

[2] Ըչէնօ նէհրի Ա.է.մանհտա իւէ Ֆրտնստնգտն պտռտգընտան ճէրնտան խտէր պիր պէօխնք ըր մտգ տտր։

[3] Աչինճէ նէհրի Լօմպգտրտխա իւէ վէնճ. տիկ մէմլէկէթի պտռտգընտան ճէրնտան խտէր պիր պէօխնճէք նէհր տտր։ Վէ Թիրօլօ տախի Լօմ պտռտխա հուտտտ.տիհնտհ պիր Թէրտֆը Իւէ Խտէր վէ պիր Թէրտֆը Պտվիէրա մէմլէկէթի օլտրագ Աւսթրիատան պիր հայէթի տտր։

Digitized by Google

Հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ միւտիրլէրի, Պօնաբարթէյէ ճէվապ վէրիպ, Սարսէնիատէ օլան ֆիլոսոֆլարընը, վէ միւթարէքէտէ Ֆրանսանընն չէրճֆ իւ չէօհրէթ վէ մէնֆաաթընը իլթիզամ իտէճէք սիւրէթտէ պէյան իթտիքի շարթլարը խոթիհան վէ սէնա իթտիքատէն սօղրա, պու միւթարէքէ շարթլարընը իմզալամազտան էվվէլ, հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ վէքիլի Սալիչէթթի իլէ խոթիշաթ իթտիճ յինտէն աչըրը մէմնուն օլտուգլարընը տամի իզհար իլէտիլէր[1]։ Պունտան մաատա հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ, Իթալիա օրտուսունու իքիյէ թագսիմ իտիւպ, պիր գօլունուն գօմանտասընը եինէ քէնտի սի Պօնաբարթէյէ վէրէրէք աշաղը Իթալիա եանի Թօսգանայա, Իօրմայա վէ Լաբօլիէ կէօնտէրմէք, վէ տիկէր գօլունու տամի ճէհնէթրալ Վէլէրման գօմանտասընա վէրէրէք Լօմպարտիայա եահօտ Այլանէ թէրճֆընա սէվգ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուգլարընը պէյան իթմիշլէր իտի։

Պու թէրթիպի նամագուլ իլէ Իթալիա օրտուսունա հասըլ օլաճաղընդան մազարրաթըն նըսֆընը պիլէ իհթիմալ տըր պիւթիւն Լէթթրիա ասքէրի հասըլ իտէմէզտի. իմտի Պօնաբարթէ աշըրը հիստէթլէնիպ, պու թէտպիրին խաճա վէ մազարրաթլարընը պէյան, վէ գօմանտանլըգտան իսթիֆասընը թէքլիֆ իտէրէք շու վէճհիլէ ճէվապ վէրտի միւտիրլէրէ։

“Իթալիա օրտուսունու իքիյէ պէօլմէք, զաննըմճա փէք պէօյիւք պիր թէտպիրսիզլիք տիր. քէզալընը պաշգա պաշգա իքի գօմանտան նասըպ իթմէք պիւթիւն պիւթիւնէ ճիւմհուրուն մէնֆաաթընա մուղայիր տիր։ Թօսգանա, Իօրմա վէ Լաբօլիէի ալմագ գօլայ պիր շէյ տիր. պունլարա եօլ իւզէրինէ մէվգի մէվգի պըրագըլան ֆըրգալար իլէ տախէ տէօթրէտ օլունապիլիր. շէօյլէ քի հինի հաճէթտէ կէրի տէօնտիւքլէյինն, հէմ Լէսթրիանընն գուվվէի ասքէրիէսինէ տաճյանապիլիպ, հէմ տէ Լէսթրիա ասքէրի պիր ատըմ իլէրի աթտըգտա, արգասընտան իհամէթ օլմագ խէվֆ վէ մուխաթարասընտան խալի օլամայաճաղընդան տէրխաթըր իտէրէք. իլէրիս վարմասը միւմքին օլամագ։ Պու իքի մուհասէնաթընն տախի ֆիիլէ կէթխիլմէսի իչինն, ճիւմհուր ասքէրինին միւճէրրէտ պիր գօմանտա ալթընտա պուլունմասը տախի քիֆայէթ իթմէյիպ, գօմանտան հէր քիմ իսէ հարաքէտէ վէ մուամէլաթընտա միւսթագիլ իւրրէյ օլարագ քիմսէնէ թէրճֆընտան իշինէ միւտախէլէ օլունմամասը տըր։ Իշթէ պու թէտպիրլէ պէն տախի պու

[1] Ճիւմհուրիէթ իտարէսի վագթընտա հիւքիւմէթ միւտիրլէրինին ճէնէրալլարա էմ նիյէթի օլմասընդանտան ճիւմհուրա պիր խըյանէթ իթմէյինիզէ տէխի, կէօզէթմէթք իւզէրէ տայիմա էտանլարընա պիրէր վէ եահօտ տանա գէտտան վէքիլ կէօնտէրէրէք, հարաքէթլէրինի թէճէտտիտ իթտիրմէքճուն իտիւէր։ Պու մագուլ վէքիլէրտէ ճիւմհուրի իֆրաթ ատատա գաթտան պաշգա պիր ֆայդէյի տրանմամագընդան, էքսէրի պաշը պօշ ատատլար օլուպ, ատատըգ չէսիկէլէրինէն եահօտ համագաթլընդան նասը, ճէնէրալլարընն բէք չօգ թէրթիպլէրինի պօղուպ ֆայտասէն վէտտէ ճիւմհուրա մաղազրաթ հասըլ իթմէյ, վէ բէք չօգ ճէնէրալլարընն իտտիպար վէ մէվգինէ միւճիպ օլմագ տուրլար։ Պօնաբարթէ իլգ էվվէլ պունլարա տիւթաա բայէթ կէօսթէրիպ ասքէրի քէնտինէ ճէլպ իթտիճատ պունլարը ատմայըպ ատատ եէրինէ պիրէ գօյմամըշ տըր։

» ակֆերի քիմնէյէ տանըշմայարագ պաշա չըգարտըմ. էյէր պաշգա-
» սընըն ագլը իլէ իշ կէօրէյիտիմ, իհրէիմալ տըր հիչ պիր չէյ եաբա-
» մադըտըմ։ Պէնտէն գուվվէթլիլէրէ ղալէպէ իհտիմ. օտա քիմսէ-
» ուէն խմտատ վէ մուավէնէթ կէօրմէյէրէք։ Պանա էմնիէթը քիւլ-
» լիյէնիզ վար տըր մէմուրլի իլէ, հարպաքեաթըմ տախի քէլամըմ քիպի
» չապուգ օլտու։ Էյէր պաշըմա պէօյլէ մուամանաթլար չըգարա-
» ճագ ատանըզ. վէ պո՞ Լէրֆփա օլան հիւրիյէթլէ վէրիլէրինէ փանըմափ պիր
» ափմ ալամայաճագմամ. վէ պու մագուլէ ատամլար հարպաքեաթըմա գա-
» րըշմագլար, վէ ասքէրին շուրայա պուրայա սէվգինէ միւտահէլէ
» խոճէքլէր իսէ, պիր էյի չէյ մէմուլ իհտիյին պէնտէն։ Էյէր աս-
» քէրի թէֆքիրագ իսէրէք, գուվվէթինիզի զաաֆա թէպտիլ խոճէքը-
» սէնիզ, վէ Իլահփա էֆէնտը հարպի էլչիհափընը ղէբսի իսէճէրինիլ.
» քէմալը թէէսսիֆլէ սիզէ սէյլէրիմ. Իհտալիայը թահմեր հիւքիւ-
» մէթէ ալմագ իւմիտինտէն սարֆը նազար էտին »։

Պու նամէնին աշադըսընտա, Պօնապարթէ Իհտալիա ասքէրինին պիր գօմանտա ալթընտա պուլունմասը իչիւն թէքրար ըսրար խոհուպ, շա վէճհիլէ խամթմը քէլամ էտէր։

« Պէլլէրմանըն տախի պէնիմ քիպի, փէք էյի ասքէր գօմանտա խ-
» ուճէյինէ ասլա շիւպհէմ եօգտուր։ Ձիւնքի պէնտէն էյի պիլէն օղ-
» մասըն, ֆիլոսոֆաթ տայիմա ասքէրին սէպաթ, մէթանէթ վէ ճէ-
» սարէթի իլէ վիճտուտ կէլմը շէյ տիր։ Նընճագ Պէլլէրման իլէ պէ-
» նի Իտալիատա պիրլէշտիրմէք, իչի պիւճիւն պիւճիւնէ պօզմագ
» տըր. հէմ պէնճէ պիր օրտուտա պիր ֆէնտա ճէնէրալ, իքի էյի ճէ-
» նէրալտան միւրաճճահ տըր։ Ալէնկ տախի իտարէի միւլէք քիպի տիր
» վէ պիր հիւանիւս թէճհիրտէն իսկարէթ տիր »։

Պօնապարթէ պու մէքթիւպիս հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ միւտիր-
լէրինէ եազմըշ իսէ տէ, ագրան ագրանա եազար քիպի ըսթըլլահ
գուլլանմըշ օլտուղունատան, պունլարա նէ մէրթէպէյէտէք րայէ-
թի օլտուղու, վէ քէնտի ագլ իւ թէտպիրինէ նէ գատար իսթինատ
իթմիշ, վէ պունատան հասըլ օլաճագ իգպալինէ նէ մէրթէպէ էմնիէ-
թի օլտուղու, պու թահղիրատճատէն մանիւմ վէ պայան օլուր։

6° Ասլէմրիա ասքէրի Թիրօլ պէլտէսինէ չէքիլտիքտէն սօղտա, Պօնապարթէ տօղրու Լօմպարտիա բայիթախեթը օլան Ավիան չէհրի խազէրինէ եիւրիւյիւպ, ֆիլոսոֆաթը տահա պիր ազամէթ վէրմէք խազէ, իսկիտտա Ավսէնայը պիր ֆըրգա ասքէրլէ էօնտէն կէօնտէր-
մէ։ Ժրօյա Խավիա թէրաֆը, վէ Վրանսըզ ասքէրինին արտ գօլու
մուհաֆազասընա թայէին գըլընտը։ Ավրուրիե վէ Լահարբ, Ատտա
նէհրինի մուհաֆազա իթմէք իւզրէ, Խիձիկէթթօնէ, Օտի, Ըրէմօնա
վէ Վասանօ թէրաֆլարընա մէմուր թայէին օլունտուլար. վէ պու
վէճհիլէ Պօնապարթէնին սաղտան սօլտան վէ արգատան պիր գօրգու-
սու գալմայընչ, պիլ էնինէ Ավիան իւզէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատը։

Ավիան չէհրի Իտալիանըն էն ճէսիմ վէ մէթին, վէ Իտալիա ալիմ
լէրի վէ սէնաաթքարլարընըն մէքեանը իսի։ Պօնապարթէնին եագ-
ըշաղընը տուչտուգտա, Լէսթրիա ֆէրաֆտարլարը օլանլար Չը-

Digitized by Google

քանալը ասքերի ինքիգամընտան գօրգուպ Պրէչիա վէ Թիրօլօ թէ-
րաֆտարլարը գաչմատա օլտուլար ։ Չիրանալը ասքերինէ ճէսուբ , ֆա-
գաթ վահչի իթիպար իտէրլէրիտի ։ Անլան վալիսի վէ իմբէրաթոր-
զատէ Ա՛րչիտուք , կէօզ եաշը իլէ պու սէվկիւլու մէմլէքէթինի թէզը
իթմէյէ մէճպուր օլտու ։ Պունուն մուղայիրի օլարագ Չիրանալը թէ-
րաֆտարլարը օլանլարընն Չիրանալը ասքերի իւզէրինէ պէօյուք իւ-
միւլէրի վարըլտը ։ Չաթտա Ա՛սէնանընն ֆընգասը տուխուր իթիպաք-
տէ , էլչինէյի ամիւտէ զէմմ վէ ֆասլ օլան պու ասքերինն մալ , ճան ,
վէ ըզզա պիր քէտէր վէրմէտիքլէրինի , վէ ճիւմլէ իլէ միւհիպանէ
իւլֆէթ իթուիքլէրինի կէօրսիւքտէ , ասքերէ ճանտան սարըլըպ պիլ
մուգապէլէ մուամէլաթը թաալիթֆիյէ ըզհար իթմէյէ պաշլատըլար ։
Պայրէթը վէթանիէ իլէ մութասըֆ օլան Ա՛թալիանլար , պու կէնճ
ֆաթիհի վէ հէմշէհրիլէրինի [1] կէօրիւպ թամաշա իթմէք իւզրէ Ա՛թա-
լիանլան հէր թէրաֆընտան խլնճախընճ Անլանա գօշտուլար ։ Պ է
Վ՛ենէտ Ա՛ղայի նամ քիմէնէյի Վօնաբարթէնին իսթիգպալինէ կէօն-
տէրիպ իթաէթ վէ ուպուտիէթ վատ իթտիլէր . վէ պիր ֆըրգա միւ-
լէթ ասքերի թէրթիպ իտիպ , Ա՛թալիա ըէնկիէրի եանի եէչիլ գըր-
մըզը վէ պէյազէ խքաա իթտիրտիլէր . վէ Տիւք Ակրպէլօնի պու-
լարա գօմանտան նատպ օլունարագ , պիր ֆիլոհաթ քէմէրի ինչա
իտիպ . Վօնաբարթէնին վիրուտինէ մունէմազըր օլտուլար ։

Վօնաբարթէ Անլանըլար ինտինտէ Չիրանըզ ասքերինին գատրինի
թէրֆի իթմէք իւզրէ , էլչիսէ վէ գըյաֆէթլէրինի միւմքին մէրթէ-
պէ թէմիզլէյիպ եօլա ըէվան օլտու ։ Պ է Անլանա տուխուլ իթմէգ-
տէն չու վէճհիլէ պիր նուհգ իթտի ասքերէ ։

« Անմ էթմար ։

« Ա՛քէնին տաղլարը իւզէրինտէն գուվվէթլի պիր սէլ միասլի խըշմ
« իլէ էնիպ , էօնիւնիւղէ չըգան սէտտ իւ միւմանաաթըն քհաֆֆէ-
« սինի պիր անտէ եըգըպ տէվըտինիզ ։ Նիէմնէթէ էյալէթլէրի ,
« (Ասուէնիա) Ա՛նգլիանըն զուռմունատան գուրթուլուպ , էօթէտէն
« պէրու մէյլանը թապիիյէտի օլան միւսալէհէ վէ Չիրանտայա օլան
« հուպպու միւվէտտէթի խսթիգրարինէ մուվաֆֆագ օլտու ։ Անլան
« չէհրի տախի սիզին օլուպ , ճիւմհուր տանճաղը պիւթիւն Ա՛օմպար-
« տիատա թէմէվվիւճ իթմէքտուէ տիր . Նարմա վէ Ա՛օսէնա տուգա-
« լարը , եալընըզ ալիճէնապլողընըզ հիւրմէթինէ , հայաթը բօլիթի-
« գիէլէրինտէն մահրում օլմամըշլար տըր . միւթէքպպիւրանէ սիզլէրէ
« թէհտիտ իտէն Ա՛նգլիա ասքերի էլան ճէսարէթ վէ չիատէթի-
« նիզտէն գաչըպ սըղընաճագ պիր եէր պուլամայօր ։ Նօ , Թէսէն , վէ
« Ա՛տտա ըղմագլարը պիր կիւն պիզէ սիզլէրի հարէքէթտէն մէքտ իտէ-
« մէտիլէր ։ Նթալիանլըն էն մէշհուր վէ միւթէվաթուր գալէնէրի
« սիզէ ճիւվէի պիր մուգավէմէթ տախի ըզհար իտէմէտիլէր , Ա՛քէնին
« տաղլարը միտիլու պուռնլարը տախի սիւթաթլա թէճաւուզ իթտինիզ ։

[1] Վօնաբարթէ գօրսիգալը օլտուզունատն | Նթալիալը տայրլար ։

Digitized by Google

« Պու գատար նուսրէթ պու գատար մուվաֆֆագիէթ , վէթանը
» նըզը ֆէվգ էլ ղայէ վէսրուր իլէ միշտիր ։ Ալ է էսէրը զայիլ օլմամագ
» իչուն մէմալիքի ճիւհուրիէնին հէր թէրաֆընտա իճրա օլունմագ
» իւզրէ միլլէթ վէքիլլէրի , վէքիլլէրինիզ թէրաֆընտան զինհէթլէր , վէ
» շինլիքլէր թէրթիպ օլունմուշտուր ։ Ցրատա բէհսէրլէրինիզ . վասի
» տէլէրինիզ , զէվճէլէրինիզ վէ հէմշիրէլէրինիզ , վէ սայըր սէվկիս
» լէրինիզ , սիզլէրին պու մուվաֆֆագիէթինտէն չազ վէ իսթինտան
» օլարագ սիզլէրին թասիւգաթընտան օլմալէրինի ֆախր ու ղուրուր
» իլէ պիրիսակիրլէրինէ նագլ վէ թէզքեար իսթէճէք տիրլէր ։

» Ալէյհիսսալաթ , սահիհ տիր , պէյիւք պէյիւք շէյլէր իճրա իթմէ
» նիզ , լաքին սօնու կէլտի մի զանն իսէրսինիզ , պիզիմտ մի , ֆիլհաալ
» հիճիյ պիլէր , լաքին անլարդէն դ-ուլնէֆֆի օլմայը պիլմէզ [1] տէտուիրատճէյիզ .
» պիզատէն սօղրա կէլճինլէրտէն , պո-նլարդա [2] Ռաբվայը [3] Ա օղլարդիսդա պո-նը
» փ-ուլր քէլամընըմը իշիսթճէյիզ ։ Ղաչա , շիմտիստէն սիզլէրի սէ
» լահա տավսիանմագտա կէօրիյօրուս , սիզէ զահմէթ վէ մէշագգաթ
» թան զիատէ իսթիրահէթ եօրգունլուգ վէրիճօր , հանկը կիւնքի
» պիր ֆիլճումլէ մազհար օլմազսանըզ օ կիւն սիզէ մէյմինէթլի
» պիր կիւն սայըլտամագ . կիտէլիմ էյլէ իսէ , կիտէլիմ , տահա սիւ
» բանլա իմտար իսէճէք արագիլէրիմիզ , եէնիճէք տիւշմանլարըմըզ ,
» գազանճագ թէֆինէլէրիմիզ [4] վէ ինթիգամընը ալաճագ թահգիլէ
» րիմիզ վար ։ Ցրանսասա մուհարէպէյի տախիլինէյէ գըլըճ պիլէմէյէ
» լէր (Ասթրիալլըլար) վիւքէլամըզը էօլտիւրմէյէնլէր , Թունօնտա կէ
» միլէրիմիզլե եագանլար (Ինկիլիզլէր) գօրգասունլար տիմրէսինլէր ,
» անլէր իչիւն ինթիգամ սաաթը վուրմագտա տըր ։ Ցնճագ ահալի իւ
» նաս իսթիրահաթտէ օլսուն , հէր ճէօճսաաթըն հէր միլլէթին տօճ
» թունյօզ , խոսուսսա իսպրէթ ալմագտա օլտուզտումուզ Ճ իսպիոն , վէ
» Գրանթուս վէ սայըր զէվաթը մուազզամա նէտլինտէն օլանլարա [5] ։
» Իմտի Ռաբիթօլու եէնիտէն եաբմագ [6] վէ օրտայա չէրէֆ վէրէն գահ
» րամանլարըն Թաշչընան Թասվիրլէրինի քէմալը չէրէֆլէ եինէ օրտայա
» նատագ իթմէք , եիւզլէրտէ սէնէլէր եէսիրլիքլէ մաշուշ Ռօմա
» ահալիսինի օյանտըրմագ , իչիմէ կէլէճէք ֆիլճումհաթլարըմըզըն սէ
» մէրէսի ։ Ալէյհիսսալաթ , պուննլար էպէտի եաստ վէ թէզքեար գըլընա
» ճագ չէյլէր տիր ։ Ալ է Ռուբաանըն էն ալա գըլճասը օլան Ռաթալիա

[1] Պու քէլամ, թէվարիխաե . պալնատ զիք իւ կէչէն Ամնիթալ սէրասքեր իչին եվայիլսե սէղնէմիշ տիր ։

[2] Գաբթօ . Նաբօլիտե տիր չէհր տիր . Ան նէպոլ պուբայը մուհասէրե խոխոզ վէ ալըզ պուսէհա սէբուռնիտե , կէրճէք քէհոտ վէ կէ րճէք սաքէրի խոշ խ իչգէնէ վէ սէֆահաթա սէրչէրճէք խոբոզլարընա վճէշմէշ օլմուշ տուր ։ Պէ ու է նէսնատէն պէրու Գաբթօ սէֆահաթը տէվի մէշհուր օլմուշտուր ,

[3] Էվվիլսե Ռօմանըլար ձէնվիէլսե ֆա թիհ վէ զաղի օլանկարա Թէֆինէ տալընատն Թաճ կիւտերիսի Ֆլաուիոն չէօրէԹաճ գաւարինի Թէրճի խոէրէրմիշ ,

[4] Շ խպիոն վէ պրուԹուս Ամիճ Րօմա չհուհուրու խանգրատնատն մէշհուր գօնթուլ վէ սէրասքերլէր տիր քի օ վագԹըն խիմսաթ սէրպէսԹիէնէ Թէրսաֆտարլըընատն տուտ օ լունուրլար ։

[5] Գաբթիթօլ , Ամիճ Րօմանըն տիր մէշ հուր բունխանատը օլուտ , էվվիլսե ֆաթիհ վէ զաղի օլանկարա ահալի մուվաձէհէսինէ պրուտատա Թէֆինէ Թաճ կիւտերիսի գաւարինի Թէրճի խոէրէրմիշ վէ պրատէլ վէֆահ Թաշ տան օյմա սիւրմէԹլէրի տախի պրա մահալէ վաղ օլունուրմուշ ։

Digitized by Google

» նըն թէպէտեւ ահվալն, չէրէֆը էպէտիսի սիզէրէ միւնհասըր
» օլաճագ տըր։ Ալ Ֆրանսըզ միլէթի, տախիլտէ սէրպէսթ վէ խա-
» րըճտա հէր թէրաֆտա մէրի իւլ խաթըր օլարագ, չան իւ չէրէֆինէ
» միւճիմ օլաճագ պիր միւսալմհէ թէքլիֆ իտէճէք տիր պիւթիւն
» Ֆրոբայա, քի անըն իլէ ալէմը սէնէ միւտտէթ իթտիխի հէր նէվի
» ֆէտագեարլըզ վէ մէսարիֆին թազմինի միւմքին օլա, օ վագըթ սէ
» լանըզա վէ վէթանընըզա գավուշուպ, օ վագըթ հէմշէհրիլէրինիզ
» վէ ագրապալարընըզա, Պո՞ փա Ինալիա լօրտոսունդա խի տէյի սիզի
» քարմագլա կէօսթէրտճէք տիրլէր »։

Պու նութգտան սօղրա, ասքէրէ հարագէթ գօմանտասը վէրիլիպ օլ վէճհիլէ Պօնագարթէ, Իթալիա սէֆէրինէ պաշլատըգտան սիր այ մուբարինտէ, մայիսին օն պէշինճի կիւնիւ ալայ վէ տարաթըլա Ինլա-նա տուխուլ իլէտի։ Թամ օ կիւնիւ հիւքիւմէթը մուվագգաթա միւտիրլէրի Ինարտէնիա իլէ միւսալմհէ ահանամէսինի Ինարիստէ իմ զալամագտա օլուպ, Ինավջա, Ինխ, վէ Թէնտէ էյալէթլէրի Ֆրանսըզա կէչմիշ իտի։ Ինիլէթ ասքէրլէրի սաֆ պէսթէի սէլամ օլարագ եօլարտա սըրալանըպ, չէհրին միւթէպէրանը տախի կիւմիւշ թէփտի իւղէրինտէ անահթարլարը թէսլիմ իլէտիր։ Պիւթիւն ահալի քէնտիխինի գարշըլամագա չըգմըշլար ըտը, վէ արգասընտան էօնիւնտէն վէ եանլարընտան եաշա Պօնագարթէ չաղըրշարագ, Ինէրպէլօնի սէրայընտա քէնտիխինէ հաղըրլանան տայրէյէ գատար րիֆագէթ իթտիլէր։ Ինվվէլտէն պէրու Պօնագարթէ ասքէրին գալպինէ հիւքմ իտէկլիպ, պու նուսրէթլէ Իթալիա ահալիսինին գալպինէ տախի հիւքմ իթմէյէ պաշլատը։

Պօնագարթէ Ինիանտա [1] սէքիզ կիւն արամ վէ իգամէթ, վէ ասքէրէ տախի րահէթ վէրտիքտէն սօղրա, զիհնինտէ ճէվէլան իտէն

[1] Պօնագարթէ ախէր ճէնէրալլար միսիլ-լիւ եօլընըզ Ֆռանսընտա հատրախի իլէ մէլուճ վէ մէհտար օլմայըպ, իտտարէի միւլք իլիինտէ տախի Ֆէթհին վէ մանհր վէ իլմ վէ սէնատօ փէրվէր օլտուղունտան, պաշնձա ճէնիկ զայլէսի տրտաբընտա տախի նապալըը տրգագտը Ֆռանսընտն վէ սէնայիտէն տուր օլմայարագ հէր Ֆէթհա-հաթտան վէթանընա պու հիւզունէն տախի պիր Ֆայիտէ հասըլ իթմէք էմնինտէ իտի։ Իմտի Միլանտէ իգամէթ իթտիխի էնտտէ, Իթալիա նըն հէր թէրաֆընտան քէնտիխինէ նէվատէ րտը սէնայիսէ թագտիմ գրընտըղընտան, պու նապալըը քէնտի իտտիհինինէ գատրտուլ իտէպիլիրէն, իրթիքատպ իթմէյիպ, Բարթս Մէսպէ-նէրէյին թէպինտը իչինն օրտայա կէճտէրտիկի մանևւա տէր, վէ ապէլ ուտուտ էհնը տանըղա օլան հիւրմէթ վէ բայէթի վէ քէնտիխինին Ֆէթհանէրը զապթիէսի, օլ էնտտէ Իթալիատա մէշհուրի իրճանտան Օրիանի նամ քիմսէսիզ նազըրզը շու մէքթուպտէն տախի նուսմայան օլուր։

» Հէմշէհրիմիզ Օրիանի,

» Պիզնի ինանընն իղղնա շէրէֆինէ միւճիպ
» օլան իլիշիր, վէ հայրաթը ինանընիչէի բէվ
» նագտատր իտէն սէնատօրլար, սէրպէսթիթիլէ
» մէլուճ օլան հիւքիւմէթլէր նէգտընտան մէր'թ
» վէ միւհիմիյէ օլմազը տըր։ Էմնտտէր Ֆէթհա-
» նէ վէ մանևւրատան օլան զէվաճ, հէր
» հանկը մէմլէքէթտէն օլտուղտր պիր պիրլէրի
» նէ գատրտաշ վէ րէֆիգ տայրէպըլար։

» Միլանտտա օլան ալիճիլէր կիրտհի հիչ պիր
» վագըթ միւճահիտպգ օլտուգտուրը իղղնա
» շէրէֆէ նայիպ օլմամըշտըրտըր։

» Պիչարէլէր իշ օտտայրընըն քէօչէլէրինէ
» չէքիլիպ, րտահատնայրըն վէ գրտայրըն քէնտի
» լէրինէ հատնընըզ պիր Ֆէնատըգ իհմմէմլէրինի
» քէնտիլէրինէ պէյանէք նիմէթ տայրտայրտըր,
» լազքին պու վագըթտար կէչտի, Իթալիատա սէր-
» պէսթիէթը էֆքատր վագի օլտու, միւՖէթ-
» թիշլէր, ճէպպարտար, վէ զաւկմէրին էսէրի
» գալմատը։ Ալճմէր մէճէլա խոխ, հէր նէ

թէ տավվուր տայիմա Իթալիատան Ընդմանեայա կէշմէք օլտուղուն տան, Իթալիատա օլան Թօսգանա, Ռօմա վէ Նաբօլի հիւքիւմէթլէրինին ֆէթհինի ստղայա պըրագըպ, արգասընտան Ընսթրիանըն պիր գուվվէթի գալմամագ իչիւն Անթօվա գալէսինին զապթ իւ թէս խիրինի թէնսիպ խլէտի։ Ընձագ Անլան պէլտէսի հէր նէ գատար պու վէճհիլէ թէսլիմքէրտէի իթաէթ օլմուշ իսէ տէ, գալէսի տէ բունինտէ իքի պին պէշ եիւզ Ընսթրիա ասքէրի օլտուղունտան, Պօ նապարթէ Սարտինիատան ալտըղը գալէկէրտէն եանի Ընգէսանտրի, Պօնի, Ղէվա, վէ Վէրապօտան պաճալ թօփլար կէթիրտիպ պու գալէյի եագընտան մուհասէրէ իթտիրտի, վէ Անլան պէլտէսի Ընսթրիա միւզքիւ օլտուղունտան, պուննու խարապ իթմէմէք իչիւն, չէհրին իւզէրինէ թօփ վէ խումպարա աթըլմամագ իւզրէ գալէտէ օլան Ընսթրիա գօմանտանը իլէ տահի մուգավէլէ իտիւպ, վէ մուհասէրինին թէրթիպինի վէրիպ, քէնտիսի մէվճուտու մայեէթի օլան ասքէրլէ Ղուզէ նէհրինի իմրար իթմէք իւզրէ Ղօտի թէրաֆընա եօլ րէվան օլտու։

ՍԻՊՈՒՕԻՆՈՒ ՓԱՍԱ

1796

1։ Անլան վէ Ռուֆա իխրիլէք։ 2։ Պօնաբարթէ Պինասգօյա եագըպ, Ռաքէյը ըրպալարը էլինէն ալը իդը։ 3։ Պօնաբարթէ Պրէզէյա փոխալիդը։ 4։ Ռուրիալըլար Անլօվա գալսինէ ղրնանէլ վէրիրլէր։ 5։ Պօնաբարթէ Անին նէհրինի կէչիպ, ու Ըլաճմիօյո ղապը իպը. վէ պիր պէօյ մոխարաբան գարնօը։ 6։ Ինդիէրէ Ղէօլնէ Ղուն իհփաս իպը։ 7։ Պօնաբարթէնին ու Ընկիի ղրմալէրինէ փոխունինէն ագպէպ, վէ ճիմհուրս ղէպիւրպէն կինէն մորախաս։ 8։ Պօնաբարթէնին ու Էրօնա պէլպինէն վագի օլան մոասէլրը։ 9։ Անլօվա գալէպ։ 10։ Ռուրիա օրտու վէ բօլինիգաը։ 11։ Պօնաբարթէնին Նէօվա, Ռօմանա, Նաբօլի վէ Ռօմա իլէ օլան մոասէլրը։ 12։ Անլան գալսինին ինգիլ, վէ Պօնաբարթէնին Անլօվա գալսի ի-պէրինէ ագիրի, վէ վէգայի այիրէ։

1։ Պօնաբարթէ Անլան պէլտէսինի թէրք իտէր իթմէզ, մէմուրինի ղայրը պիր վուգուաթտէն տօլայը սէրիան կէրի ասօնմէյէ մէճպուր օլտու։

« Փրատորը հէր նէ թէֆէքքիւրլէրի վար
« ըսա վէ ֆռանսան վէ ասէնսըրտա էնէնհաէն
« պիր հայաթ վէրմէք իչիւն հէր նէ լազըմ իւ
« ո պէնտին իսթիտատ իթմէկէրինի Թօլէզ իւ
« ռէրմ։ Ֆրանսայա կիմմէք տրզատ իսհինկէր
« հիքմէթ Թէրաֆընան խղնէ շէրեֆլէ
« գատըլ օլտանագ տըղըտը։ Ֆրանսըզ միւսէ-
« թի պիր մէշհուր միւհէնտիսի, պիր ուսթա
« միւտավիվէրի, պիր շէօհրեթլի ալիմի, հէր հան
« կը սընըֆտան օլտուր իսէ օլտուն, էն մէթնին վէ
« էն մամուր շէհրին ֆէթհինէ Թէրճհի իսէրտ
« Պու նախէթիտիկի Միւսն պէլտէսինին մէշհ
« հիրի իրֆանէնա Թէրաճճմըզտան Թէպլիղ
« իսէսին »։

Digitized by Google

Պօնաբարթէ ապքերի ալըպ Այլանտան չըգտըգտան սօղրա, թարիւ գաթը րուհանիէտէն քիլիսա մէմուրլարը, քիշիզատէլէր, ֆիրար իտէն միւթէպէրանըն թէնըք իթտիքլէրի խատէմէլէր, էլհասըլ պիւթիւն Ընտրիա տէվլէթի պէնտէլէրի օլանլէր էլ ալթընտան Ձրանսըզ ապքէրինէ գարշը պիր իխթիլալ թատիմիէյիպ, տէրագատ զահիրէ իխրաճ խլէտիլէր։ Պօլիէօ ալթմըշ պին ապքէրլէ Այլան իւզէրինէ կելիյօր տէյի պիր հավատիս չըգատըլար։ Ընօթէտ Ձրանսըզ գրալզատէլէրինտէն Երնա Պօնատ վաֆիր գրալ թէրաֆտարը վէ ապքեր իլէ Ո՛վիէրի թէրաֆընտան ձիւմհուր ապքերինին արգասընտան եիւրիյօր տէյի խատէրլէր նէշը խլէտիլէր. վեիզլէր (քարոզիչէր) քիլիսէլէրտէ մէնէ պէրլէր իւզէրինտէն պու հավատիսլէրի նէշը իտիւպ, ահալիյի սիլահ հա թէշվիգ իթտիլէր։ Պօնաբարթէնին Այլանտա իգամէթ իթմէյէ րէք եէտի սէքիզ կիւն զարֆընտա պէլտէյի թէրը իտիւպ կիթմէտի պու հավատիսլէրի ահալիյէ ինանտըրմայա պիր վէսիլէ օլմաշտա։ Ընպէթտէ պէօյլէ պիր չէյ վար քի Պօնաբարթէ պրուգատը սավուշտու տէրլէրտի։ Պունուն իւզէրինէ Այլան գալէսինին մուհաֆազա ասքէրի գալէսէն սըշարը եիւրիւմէյէ ճէսարէթ ալտըլար։ Այնձէքթին իչինտէ ալէլ ումում վէ էն պէօյիք չանլար չալընըպ, չիֆթ լընքլէրէ քէօյլէրէ սէսլէրի եաերլտը. քէօյլիւլէր, սօգա, թիւֆէնք, չիշ, պէլ վէ գաղմա իլէ սիլահլանըպ գարա պուլուտ քիպի Այլանըն իւզէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար. պու ճիւմլէ Պօնաբարթէնին Այլանտա պրուգատըղը Ֆրըգա, Ասսէնա գօմանտասըլ, իսպէիտա մուհաֆազա ասքէրինի պօզուպ վէ գալէյէ գաչըրըպ, պատէհու ընէ զամընդ, րէիսիզ քէօյլիւլէրի տաիկ գօվալայրպ տարուտաղըն վէ քէրիչան չէհիրտէն տըշարը սիւրմէյէ միւգիէտիր օլմուշտու։

Ա՛ն պու վէճհիլէ Այլան իխթիլալը գօվայճա հուսուլ քէզիր օշտու լսէ տէ, ճիվարտա օլան Խավիա չէհրինէ տաիկ սիրայէթ խաէրէք, օրատա իխթիլալըն տէֆ իւ իզալէսի պաղը մէրհէպ տուտուպէթի միւճիպ օլտու։ Խավիատա պուլունան Ձրանսըզ ապքերի իւչ եիւզ նէֆէրտէն իպարէթ օլուպ, պուռնարտան տաիկ չօղու խասէթա վէ եօղղուն իտի։ Ինմի քէօյլիւլէր քիւլիէթլիւճէ հիւճիւմ իտիւպ, վէ Խավիայը պասըպ ալտըլար, վէ մուհաֆազա ապքերինի գալէյէ գաչըրտըլար. վէ հէմէն օլ էանատէ պիր Ձրանսըզ ճէնէրալը Խավիատան կէչմէքտէ օլտուղունտան, քէօյլիւլէր էթրաֆընը ալըպ չիշէրի կէօյսիւնմ, տայաճալըլար. վէ գալէնին տէրագատ թէսլիմ օլմասը իւ չիւն պիր էմր եազըլըպ ճէպրէն իմզալատըլար. վէ միւճիպինճէ գալէ թէսլիմ օլտու։

Ջ՛. Պու իխթիլալըն զուհուրինտէ Պօնաբարթէ Ընտիտէ օլտուղու հալտէ հավատիսի ալըր ալմազ, տէրագատ կէրի տէօնիպ, վէ իւչ եիւզ ասէր, պիր թատուր սէչմէ կլընատիէ ապքէրի, վէ ալթը քարէ թօփ ալըպ իլէրի եիւրիւմէտե, Այլան իխթիլալընըն թէսկինի օլտուղունու խապէր ալտըգտա տօղրու Խավիա իւզէրինէ թէվէճճիւհ իթտի. վէ Այլան սէրհիսգաբօսու նէզտինտէ օլուպ էօնատէն կիտէր իտի։ Ինէյլու էշգալատըրտէն պիր պէօլքիվիս էօն գօլ օլուպ

Digitized by Google

Պինապօ գասապատրնա թէրաքիւմ իթմիշ օլտուգլտրլնատն , պօնա բարթէ ապունլարրն տէրագապ օրատան ատֆ'ինի ձէնէրալ Լանա էմր խախուպ միւձիպինձէ իձրա օլունատու : Պունուն իւզէրինէ պօնաբաարթէն Պինապօյու պասրպ աթէչէ վէրտի , վէ Խավիալըլար տիւմանը կէօրիւպ քէնտի պաշլարրնա կէլէչէյինի տախի ֆէհմ խլէտիլէր իսէ տէ , Խավիա չէհրինին օթուզ պին նուֆուս սէքէնէսի օլուպ , էթթաֆը գալէ տիվարրը , վէ եէտի սէքիզ պին սիլահլը քէօյլիւլէրտէն մաՀաֆազա գրլընմըշ օլտուղունատն , չէհրին գաբաուլարը գաբանրպ մաՀաֆազա ասքէրի գալէ տիվարլարրնըն իւզէրինէ տիզիլմիշ իտիլէր : Պօնաբաարթէնին մայէթինատ օլան պու գասար ազ գուվվէթ իլէ Խավիայը ֆէթհ իթմէսի գօլայ պիր չէյ տէյիլ իտի . խուսուսա քի Ալիօ թէրտֆընտա օլան Ձրտանըզըն էն պէօյիւք օրտուսու սէրթաէրսիզ գալմըշ օլտուղունատն , վէ պօնաբաարթէնին պիր ան էվվէլ օրայա կիթմէսի լազըմ կէլտիյինտէն , պուրալարտա բէք չօգ վաղթ ֆէվվէթ իտէմէյէճէյի տախի աշքաեար իտի :

Ասգթրըն պու վէճհիլէ թէհամմիւլիւ օլմատրղընատն , պօնաբաարթէ ֆէվվգ էլ ատէ պիր թէտպիւլ էշխտօը իհթիաճ օլտուղունու ֆէհմ իլէ , տիւշիւնիւպ իձրա իթմէսի պիր օլտու : Խմտի պին պէշ եիւզ նէֆէր կրընատիւ վէ ալրը բարէ թօփ իլէ մուհասէրէյի սրգ գըշտրգրպ , կէճէլէյինի շէհրին գաբաուլարրնա մուգատտէմա Ասիանատէ նէշը իսլէտիյի միսիլու շաւ եատֆթայը եաբըշտրրթօրլ :

" Պիր թագըմ քէնտինի պիլմէզ պաշտան չըգմըշ ատամլար , էլլէ
" րինատ մուպալէմէթի իտէձէք սահիհ պիր գուվվէթլէրի օլմայարագ
" եէր եէր օրթայա ֆէտատ չըգարրպ , հարաքեատթը մէրտուտէյէ միւ
" թէճասիր օլարագ , ձիւմհուրուն գուվվէթինի , վէ պունձա հիւքիւմ
" ատրանէ զաֆէրեատ օլան ատաքիրին գուտրէթինի Թանըմամագ
" աա տըրլար : Պու մագուլէ ագրլտան խարիճ պիր ձինէթ , իֆրատ
" թէէսիւֆ իտէձէք չէյ տիր : Պունա սէպէպ օլանլար սաֆատէրուն
" ահալիյի ալտաթրպ , քէնտի այագլարը իլէ խարտապլարրնա եիւրիւ
" մէյ մէճպուր իթմէքտէ տիրլէր : Ինձագ Իթալիա օրտուսու սէ
" թատքէրի , միլլէթի թէրաֆընտան իհթիար օլան ուսուլէ , եանի
" սէքէնէ վէ ահալի իլէ ատղրաշմամագ թէտպիրինէ րիայէթէն պունդ
" լարրն թէօպէ իւ իսթիղֆարինէ պիր աչրգ գաբու պրրագմագ միւ
" բատ իթմիշ տիր : Պու ճիւմլէ եիրմի տէօրթ սատթ զարֆընտա սէ
" լահլարը պրրագրպ թէտպիւմ օլմայանլարտա , զօրպա մուսամէլէսի օլու
" նարագ մէմլէքէթլէրի եանաձագ տրը : Պու մագուլէլէր Պինապօ
" նուն տէհդիթլիւ իսպրէթինէ պագպատագ կէօզէրինի էյի աչմընլար .
" հէր եէրտէ թաուղեան իտէնլէրէ հազըր էօրֆիւլիւ ձէզալար Խա
" վիալարրն պաշընա տախի ամատէի զուհուր տուր " :

Պօնաբաարթէ չէհիթէ պիր ազ վագըթ մէյտան վէրտիքտէն սօղրա ապքէրի ալրպ ախշամրն սատթ տէօրտիւնտէ Խավիանրն իւզէրինէ եիւթիւտիւ . գաբաուլարը գաբալը պուլտուղունատն , գալէտէ պլը

Digitized by Google

բագտըղը իւչ եիւզ նէֆէր Ձիանըզըն ասքէրինուէն մուռավէնէթ մէ-
մուլ իթմէքտէ իքէն, պուն՚լարըն զօրպալարա Թէսլիմ օլտուղու, վէ
չէհրին Ձիանըզ ասքէրինէ Թէսլիմ օլմայըպ, մուգավէմէթ իտէճէյի
իսապէրի վասլ օլտու քէնտիսինէ։ Պօնաբարթէ պուննու իշլիթտիքտէ,
իֆրատ էնտիշէյէ վէ մուխաթարատը սիր հալէ կիրիֆթար օլտու։
Կէրի չէքիլըե, Թուղեան կիրուհի ղալէպէ իտերէք, Ա՚սթրիա աս-
քէրինէ ահալինին գուվվէթի տախի զամմ օլունաճաղըտը. խտի սիր
տագիգէ Թէէննիյի Թէճվիզ իթմէյիպ. ալթը բարէ Թօփու եանաշ-
տըրտագ, չէհրին գաբուլարընը տէօյմէյէ պաշլատը։

Գ՚աբուլար կիւլլէյէ տայանտը իսկ տէ, մէթէրիալէրտէ օլան զօր-
պալար սալգըմ վէ խուպուզ տանէլէրինուէն սիւփրիւլիպ նապէտիտ
օլտուլար։ Գ՚է պու վէճհիլէ աթէշին արտը տրասը քէսիլմէտիքտէ,
կըընատիէլէր գաբուլարը պալթալայըպ չէհրին իչինէ կիրտիլէր. վէ
չէհրին միւթէպէերանը վագըթ պուլուպ գաչմըշ օլտուգլարընտան,
խանէլէրինի իպթիտա եաղմալայըպ, պատէհու տէրունլէրինտէ սա-
քին օլտուլար։

Ա՚էնէրալ Գ՚ան աթալարը իլէ գօշուպ, վէ Թ՚էսէն նէհրի իւզէրին
տէն քէօփրիյիւ քէսիպ գաչմագտա օլան զօրպալարը տախի կէրի չէ-
վիրտի։ Ա՚իւմլէսի պիրտէն սիլահլարը պըրագըպ անինտէ Թէսլիմ
օլտուլար։ Շ՚էհրին միւթէպէերանը վէ բուհպանլար, Պօնաբարթէնին
այաղընա գաբանըպ, պին բինճա պին նիհայէ աֆվ տիլէմէյէ մէճպուր
օլտուգտա, Պօնաբարթէ տախի չէհրի աթէշէ վէրմէյի աֆվ իտիւպ,
ֆագաթ իւչ տաաթ ասքէրտէն եաղմա վէ թալան օլմասընա ագտէմ
ճէ վէյտիյի բուխտաթը կէրի ալմատը։

Պօնաբարթէնին գալէտէ պըրագըպ, զօրպալարա Թէսլիմ օլան իւչ
եիւզ ասքէր պու գարկաշալըգ արտալընտա օ պիր ասքէրլէրէ գարըշ-
մըշ իտիլէր. Պօնաբարթէ պուննլարը այըրթըպ, վէ գարշըսընա կէթիր-
տիպ, "նամէրտլէր աէտի. պիւթիւն օրտուննուն սէլամէթինէ միւ-
ճիպ օլաճագ պէօյլէ պիր միւթէննա մահալը ինանմըշտըմ պէն սիզէ.
սիր աղըզ օմու գալտըզմայարագ էօյլէ սէֆիլ քէօյլիւլէրէ պէօյլէ
պիր գալէյի Թէսլիմ իթմէյէ ուրաճ՚նամատընըզ մը"։ Պօնաբարթէ
պիւթիւն պու ասքէրի Թիւֆէնկէ տիզմէք իտէէտի. անճագ սօղըսա-
տան ղաղապը ուէրունինի գօմանտանլարը իւզէրինէ սէօքիւպ, տիւ
վանը հարպէ չէքտի. վէ գաթլինէ հիւքմ օլուպ, գուրշունա Թու-
Թուլտու։

Պաասէհու պիւթիւն քէօյլիւլէրտէն սիլահլարը Թօփլաթըպ, վէ
Գ՚օմպարտիանըն էն միւթէպէր վէ քիպար խանէտանլէրինտէն, վա-
ֆիր քիշիզատէլէր րէհրին ալըպ Ա՚արիսէ կէօնտէրտի. վէ պու վէճհ
իլէ Ա՚ավլիա իսթիքլալը տախի ղալէպէի ասքէրի ճիւմհուրիէ իլէ խի-
Թամ պուլտու։

3° Պու էանատէ էօթէտէ գալան պէօյիւք օրտու, ճէնէրալ
Պէրթիէ գօմանտասը իլէ իւէրի եիւրիւմհէ պաշլամըշտը. մէրքէզ
օրտուսու Ա՚օնչինօտա իգամէթ իտիպ, Պօնաբարթէնին վիրիւտինէ
մունթազը իտի։ Ա՚ասէնա Պրէշեատան Ա՚օնչինօյա կիտէն եօլուն

Digitized by Google

խոշորինտե, վէ Օ)ժրօ տախի Պէրկամա եօլուն նատա խոի։ Ա՛էնէրալ Աէրիւրիէ Ա՛ասէնանըն սաղընատա, վէ ճէնէրալ Վ՛իլմէն Պրէշհատտա խոի[1]։ Պու պէլտէ հէր նէ գատար Ա՛էնէտիկ մէմալէքինտէ իսէ տէ, էլլի պինտէն միւթէճավուզ ահալիսի, Ա՛էնէտիկին էքճաթիր վէ վէճհ հիւքիւմէթի զուլմունատան վէլէհ կէթիրմիշ օլտուղունատան, ֆրանսըզլարը ֆախրէն գապուլ էյլէմի։ Պու ճիւմլէ Ֆրանսըզ ճիւմհուրունա իլանը հարպ իլանըմըշ օլտուղունատան, ոսոլթ մէմլէքէթինէ պէօյլէ գուվվէի հարպիէ իլէ տուխուլ իթմէք, հուգուգու միլլէթ մուզայիր իտի։ Իմոի Պօնապարթէ Պրէշ եայա տուխուլինտե, շու իլանը նէշր էյլէմի։

“ Պրէշիա ահալիսի։

ո Ա՛ւրոբանըն էն մէշհուր գրիթասընը միւթէքէպպիր Ա՛էթրիա ո խանէտանընըն թիմուր պէնտ վէ բիւգէմինատէն իսթիֆտասա էյլիւն ո Ֆրանսըզ ասքէրի հէր նէվի մուամանաթը միւշքիլէյե կէօյիւս վէ ո րիպ, զալէպէ իթմիշ տիր։ Ա՛շհալէթիւ հազիհի աուալէթ նուսրէ ո թէ եավէր օլարագ պունձա իգտամաթ թէհի օմմայուպ, մուզաֆֆ ո ֆէրիհէթ հասըլ օլտու. վէ Ա՛էթրիա ասքէրի խիւրտէյէրի Ա՛ինչիօ ո նէհրինի կէչիպ ֆիրարէ մէճպուր օլտուլար։

ո Ֆրանսըզ ասքէրի վագաա պունլարա մուսալաթ օմմագ իզզէ, ո Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրու մէմալէքինի իմրարէ մէճպուր օլտու, լաքին ո ֆի ճիւմհուր մէյանէսինտէ միւտաֆէթը մէտիտէն պէրիւ պէր գա ո րար օլան միւվէտաֆէթ վէ խալիսէթ տախի նամալում տէյիլ տիր։ ո Ա՛ինշհէհ, հիւքիւմէթ, էմլաք, վէ աուագ ճիւմլէսինէ բայէթ օլու ո նաճագ տըր։ Ա՛էօմիաթ միւսթէրիհ, վէ ասքէրին իթաէթը քէա ո միլէսինատէն էմին օլտուն։ Ֆէր նէ մուպայեա օլունուր իսէ ագճէ ո սի քէշինէն էտա օլունաճագ տըր։ Իթալիա օրտուսու սէրասքէրի, ո պու հիքմէտըը խայրիէսինի ահալի իւ սէքէնէյէ թէպլիղ իմմէլէ ո րի խլիւն, Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրու զապթիանընա, հիւքմէտարընա, ո վէ բուհպանլարընա ճիւմլէթէն թէնապհ իտիւպ ֆքի ճիւմհուր ո պէնինտէ սուպուպ գարար օլան հուպպու մէվալումընը պու էմ ո նիէթէ պիր գաթ տահա թագվիէթ պուլմասընը մաթլուպ իտէր։ ո Ա՛ինգլիզ ասքէրի շան վէ նուսրէթ ճատտէսինտէ տապիթ գատէմ ո օլուպ, եալընըզ սէրպէսթիէթէ, վէ վէթանընա խուսուսիէթ իպ ո բաղ իտինէլէրէ տէհզիթլէ քէնտինի իպրագ իտէր պիր ասքէր տիր ո։

Պու ճիւմլէ Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրունուն Ա՛էնաթօ նամ պէօյիւք մէճլիսի Պօնապարթէյէ մուբախասա մէմուրլար կէօնտէրիպ, Ա՛էնէտիկ մէմալէքինին պիր թէրաֆ օլտուղունատան, պահս իլէ Պօնապարթ

[1] Աշլիս վէ Պէրկամա լօմպարթանընըն պէօյիւքճէ էյնէի օլուպ, Պրէշիա տախի վէ Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրու մէմալէքինտէ պիր պէօյիւք պէլտէ տիր։ Պու հանատէ (1796) Ա՛էնէտիկ հէնիւզ Ա՛ւսթրիանըն էլինէ կէչմէմիշտիւ քէնտի պաշընա վէ էքսպիրի միլլէթ խոսրէսինատէ պիր ճիւմհուր խոի։

թէնին պէօյլէ հարպէն տօսթ մէմլէքէթինէ տուխուլինտէն տօլայը բէամէն բրօթէսթօ խլէտի ։

Ընձագ Վ էնէտիկ ճիւմհուրուննուն պիթէրաֆլըղընը խլք էվվել Ասթրիայալար պօզուպ Հէպիէրա նամ մէշհուր պէլտէ վէ գալէսինի ասքէրլէ խոթիլա իթմիշլէր խոի , վէ հէր նէ գատար տա Վ էնէտիկ ճիւմհուրու պու քէյֆիէթէ րէյ վէ ըզգա վէրմէտիխինտէն մէ՛ուլիէ թի քէնտինտէ տէյիլ խէ տէ , պէօյլէ պիր ճէպրի խոթիլայէ տէ միւգ թէզայը ուսուլու հարպ պիր մուգապէլէ լազըմ կէլտիկինտէն , օլ վէճհիլէ Ասթրիա սէրասքէրինին պիր խլաֆ հարէքէթինին ճէզայը մուգապիլինի Վ էնէտիկ ճիւմհուրու չէքմէյէ մէճպուր օլտու ։

Պօնապարթէ Պրէշիայա տուխուլինտէն սօղրա , հիւքիւմէթը ճիւմ հուրիէ միւտիրլէրինէ ը հազիրան Թարիխխլէ եազտըղը նամէտ Հէս քիէրա մատոէսինի չէօյլէճէ կէչմիշ տիր ։ « Հէպիէրա մատոէսինին » հագիգէթի պու տուր քի , Ասթրիա ճէնէրալը Պօլիէօ , Վ էնէտիկ » լիլէրի գահպէլիքլէ ալտաթմըշ տըր . վէ էլի նէֆէրին իհթարը Ի » չիւն հիւքիւմէթտէն բուխսաթ իսթէյիպ , մէմլէքէթի քիւլի աս » քէրլէ զապթ իթմիշ տիր ։

4։ Պօնապարթէնին պուննտան պէօյլէ հէտէֆ իւ մագսէտի օլան Վանթօվա գալէսինի մուհասէրէ իթմէք իչիւն Վինչիօ նէհրինի կէչ մէք լազըմ կէլէճէյինտէն , Ասթրիա սէրասքէրի Պօլիէօ պուննու ֆէհմ իսիւպ , իմտատ ասքէրի վասլ օլտուղու քիպի , պէրապէր ալըպ վէ նէհրի իմրար իտիւպ գարշը գըլըճա իսթիհքաամ վէրմէյէ պաշլաս մըշտը ։ Ասրլ Վանթօվա գալէսինէ տախի եէնիտէն եէնիյէ իսթիհ քաամաթ իլավէ օլունուպ , վէ հէր թէրաֆտան միհիմմաթ վէ մէ՛ քիւլաթ նագլ օլունարագ , կէրէյի քիպի մուգավէմէթէ հազըրլանմագտա իտի ։ Պօլիէօնուն սաղ գօլու Հէպիէրա գուրպինտէ , օրթա գօլու Վ էլաձհօ վէ Պօրկէթթօտա , վէ սօլ գօլու Ւօձձօլա վէ Վօկթօտա իտի ։ Վանթօվա գալէսի պու վէձհիլէ միւսաձհէմ վէ մուա թահֆէզ օլարագ , ձհիվարտա օլան Վէրալիօ գալէսինէ տախի կէրէյի քիպի մէթանէթ վէրիլմիշ . վէ օն պէշ պին Ասթրիա իհթիաթ ասքէրի տախի Վ իլլա Վհրանգա թէրաֆլընա թէձէմմիու իհթիյրիլմիշտի ։

Պու վէճհիլէ Վանթօվա եօլու հէր թէրաֆտան գաբաթըլմըշ օլ տուղունտան , Վհրանսըզ ասքէրինէ Վինչիօ նէհրինի կէչմէքտէն պաշ գա չարէ գալմայրպ , օլ էսնատէ օրտունուն սօղ գօլու նէհրին սաղ թէրաֆլընտա Տէձէնձանօ , վէ օրթասը Վօնթէքեարօ , վէ սաղ գօլու Պասթիլիօնէտէ օլարագ , ճէման տէօրթ ֆըրգատան վէ օթուզ պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ իտի ։

5։ Պօնապարթէ մուգատտէմա Ւօ վէ Աստա նէհրլէրինի կէչ տիի վագըթ , սախթէ հարէքէթլէ Ասթրիա ճէնէրալլէրինի իշղալ իթտիյի միսիլլու , իշ պու Վինչիօ նէհրինի իմրար իթտիյի վագըթ տախի եինէ պու թէրթիպի գուլլանըպ , եօլ իսթիւնտէ Հէպիէ րատա օլան Ասթրիանըն իհթիաթ ասքէրինի պօզարագ օրատան կէ չէճէք եէրտէ , սէրիանէ հարէքէթլէ եօգատտան վուրուպ վէ Պօր կէթթօ թէրաֆլընա կէլիպ , օրատան կէչմէք միւրատ իլէտի ։ Պօր

Digitized by Google

կէրթօտա Ա՛սթրիալըտան եալընըզ տէօրթ պին աթը մէթէրիս ի՛ չինտէ, վէ իւչ պին աթը տախի աչըգտա վէ մէյտանտա խոխլէր։ Ծրանսըզլըն սիվասրի ճէնէրալը Ա՛իւրաթ, պու աթը ասքէրինի վուրուպ վէ պօզուպ. տօգուզ Թօփ, իքի պայրագ վէ իքի պին եէսիր ախշ խլէտի։ Պունուն իւգէրինէ միրալայ Կարտան, կրընատիէլէրինի ալըպ չինթապլէ Պօրկէթթօյա տուխուլ խլէտի։ Ա՛նձագ քէնտիսի կէչէր կէչմէզ Ա՛սթրիալըլար կէլիպ վէ քէօփրիւյիւ եագըպ Ծրանսըզ օրտուսունու պէրի Թէրաֆտա պըրագտըլար։ Ա՛ Ա՛ էլաճճիօ Թէփէլէրինտէն կիւլէ աթարագ միճէտտէտէն քէօպրիս եագըլմասընա չիտէմէլէ մուսանասաթ իթմէկէ պաշլատըլար։ Ա՛իրալայ Կարտան պունու կէօրտիւքտէ, օրտուստան վէ ասքէրինքիւլ խսինտէն այրըլարագ պուլունտուղու մուխաթապայը հիսս խլէտի. վէ ճանսփարանէ հագ բէքէթլէ էլի գատար սէչմէ կրընատիէլէրի ալըպ վէ չայա աթըլըպ, Ա՛ էլաճճիօ Թէփէլէրինէ չըգմասը վէ Թօփլարը տիւշմէն էլինտէն ալմասը պէր օլտա. պունտան իքի սաաթ սօնրա միճէտտէսէն պիր քէօբիս եագըլըպ. Ծրանսըզ օրտուսու Թէքժիլէն Ա՛ինչիօյու խմրար խլէտիլէր։ Պատհու ()ժրօ, Ա՛անԹօվանըն արգասընա Ա՛էսքիէրա Թէրաֆընա վէ Ա՛էրուբիէ, Ա՛ իլլա ֆրանգա Թէրաֆընա միսթաահճէլէն սէվգ օլունտուլար. վէ Պօնապարթէ էրքէեանը հարպ իլէ Ա՛ինչիօ նէհրիճ նին գարշը եագասընտա Ա՛ էլաճճիօ պէլտէսինտէ արամ խլէտի։

Պու պէլտէ Ա՛սթրիալըլարտան խալի օլտուղունտան, մուհաֆտաթը Ա՛աստէնանըն ֆըրգասընա իհալէ օլունմուշտու. անձագ պունար հէնիւզ քէօփրիւյիւ կէչիպ շէհիրէ կէլմէքտէ օլսուն, Ա՛ըսթրիա ճէնէրալը Ա՛էպօրէնէթօֆ նէհրին էօԹէ Թէրաֆընտան կէլէն Թօփ աթալէրինի իշլէթտիքտէ, Պօլիէօնուն սօլ գօլունտան պիր ֆըրգա ասքէր ալարագ նէհրին պէրի եագասընա եէԹիշիպ քիմսէյի պուլամատըղընտան, արգատան տօղրու Ա՛ էլաճճիօ իւղէրինէ հարէքէթ իթմիշ իտի։

Պօնապարթէ գօնաղընտա սիլա ֆիԹիւր արամ վէ խաԹիրսէյէթ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ գարտաղօլար սօգագտա սիրտէն պիրէ Ա՛սթրիա ասքէրի պէօվրիւքլէրինի կէօրտիւքտէ, շաշըրմայարագ գօշուպ, վէ Պօնապարթէնէն արամ իԹտիսի գօնաղա կիրիպ գաբուտու նու գաբատըլար վէ մէթէրիսէ ալտըլար։

Պօնապարթէ քէյֆիէԹտէն խապէրսար օլտուգտա, կիւճ իլէ պաղչէյէ ֆըրլայըպ վէ աԹընա պինէրէք արգատան պաղտան պաղա գաչագ բահը սէլամէԹէ տուխուլ իտէպիլտի, եօխսա պիր գարտաղօլ հինմալ իթմիշ օլսա Պօնապարթէնէն գատէրի Թէպտիլ օլուպ, Ի՛թալիա վէ Ա՛ինան ֆամիհի, վէ սօն սօնունտա պիւԹիւն Ա՛իտրոգայա հիւքիւմտար օլագագ եէրտէ, Թուլ միւտտէթ Ա՛սթրիանըն եէսիրի վէ մաղլուպու օլագագտը։ Ա՛օղրատան Ա՛աստէնանըն ֆըրգասը եէԹիշիպ վէ Ա՛օպօրէնէթօֆտուն աԹըլարընը գօվալայըպ, Ա՛ էլաճճիօյու զապԹ վէ մուհաֆագա խլէտիլէր։

6° Պօնապարթէնէն պու մուխաթապատան գուրԹուլմասը Ա՛հեպէր Թէամիհ օլունարագ իլէրիւտէ նիչէ նիչէ ֆիրիլեաԹը չէճիանէ

Digitized by Google

իլէ մէշհուր օլան սիվասրի Կէհայէր սալայընըն (Գերանսըզճա կիւո) իհ-տասընա վէսիլէ օլաուս։ Պունլար օն սէկնէ խըզմաթը ասքէրիէտէ իս-թիհսամ օլունմուշ ճէհաուր վէ պահատըր միմթազ եխթիլէր օլուպ մէմուրիէթլէրի տայիմա սէրասքէրին եանընտա օլմագ վէ սէրասքէրի մուհաֆազա իմմէք իտի, Պէսիէր նամ գօլ աղասը իսլահտա պու պէօլուկիւն Թանզիմինէ, վէ սէրասքէրին մուհաֆազայը նէֆսինէ մէ-մուր օլտուս [1]։

7՝։ Պօնաբարթէ պու վէճհիլէ Փորկէթտօ չէհրինի ալտըդը հալ-տէ, Կանթօվա գալասընըն արգասընը չէվիրմիշ տէվէք օլտուղունա տան քէնտի ասքէրինի տախի արգատան օ Թէրռաֆէ մուհաֆազա ի-տէճէք Կտիճէ նէհրի իւզէրինտէ Կ էրօնա չէհրինտէն մասատա մէ.ս. Թահքէմ վէ մէԹին պիր պէլտէ գալմամըշըտը. իմտի պունուն տախի զասպէ ու Թէախխրինի Պօնաբարթէ Թէամիմ իսլէխիպ, հաԹատա պէօյլէ պիր սէպէպլէ Կ էնէտիկ հիւքիւմէԹինէ միւԹաալիգ պիր պէօյիւք պէլտէյի էլէ կէչիրմէսի տախի Կ էսԹրիանըն Կէսքիէրա չէհրինի իս-Թիւա իմմէսինէ պիր մուգապէլէ սայըլաճագտը։

Պօնաբարթէնին Կ էնէտիկ մէմալիքինէ տուխուլինէ պիր իքինճի սէպէպ տահա վար ըտը, Կթալիանըն պաԹը Թէրռաֆլարը կէրճէք Կ էսԹրիա ասքէրինին վէ կէրճէք Գերանսըզ ասքէրինին իսԹիւասը իլէ զարուրէթէ կիրիֆԹար օլուպ, զախիրէ, միհիմմաԹ, վէ ապճէյէ միւԹաալիգ պիր չէյ գալմամըշ ըտը։ Կ էնէտիկ մէմալիքինտէ իսէ օր տուչա միւԹաալիգ պու մագուլէ հշեատէն քիւլլիւէթլիւ մէվճուտաԹ պուլունտուղունտան, Պօնաբարթէ պունտան տախի միւԹէնէֆֆի օլմագ իւզէ, միւգԹէզայը հալ օրտու մէրքէզինի պու-րայա նագլ իմմէք միւրատ իմմիշ իտի։ Կ էնէտիկ ճիւմհուրու օլէս-նատէ հէր նէ գատար սա ինգըլըզ պուլմուշ իսէ տէ, Պօնաբարթէյի կէրէյի քիպի Թազէիգ իտէճէք գուվվէԹ վէ իգԹիսարլարը տա-խի եօգ տէյիլ իտի, պու ճիւմլէ Պօնաբարթէնին սէյԹ իս հշօհրէԹի ճիւմհուր ըհխալէրինէ մուպալասա իլէ վասլ օլմուշ օլտուղունտան, խուսուսէՄԹ մուպահէրէԹ իմմէզտէն էվվէլ միւքեալէմէ Թարիպ-լէ պու ղայէտէն խէլասս իմմէք միւրատ խյէտիլէր. իմտի րուհսատ տէն Յօսգարէլլի նամ նագըրը մուրախխաս մէմուր Թայէնին իտուպ Պօնաբարթէյէ կէօնտէրտիլէր։ Պու զամ Պօնաբարթէնին իսմինտէն, վէ շիտտէԹը միզաճնտան օլ մէրԹէպէ խէվֆ իս տէհշէԹէ կիրիֆ

[1] Պօնաբարթէնին պու ալայը ԹէրԹիպ իմմէսինտէն միւրատ պաշըճա քէնտի նէֆսի-նի մուհաֆազա իմմէքտէն իսէ, խուսուսիլէ եանընտա պիր պէօյիւք ճէհաուր վէ պահատըր եխթիլէր պուլունուպ հիյնի հաճԹէտէ անլէր իլէ պաքն քիմսէնին ճէհաուրԹ իտէճէքտէ գուվվէԹ իշէհրի պաշա չըգարմագ իչին օլմալը տը, եօխ-սա Պօնաբարթէ հիչ պիր վագԹէ նէֆսինի մուխաթարատան սագընմայըպ մուհարէպէլէր-տէ էն ետնա նէֆէր մագամընտէ բէք չօգ տէ-ֆա էն միւհիմ մահալլէրտէ պուլունմուշ. վէ պուլունմասը իլէ տախի իֆԹիհսար խյէմիշ տուր։ Պու ԹէհպէԹ պէօյիւկիւճիւն օլ ետնատէ կհ տախի գէյտֆէԹ սօղատան Կաբօլէտնուն իտճէ-րտաՀրլուղունտա, խատտա ասքէրինին ամճը ալայլարընա կհյտիրլէտի, վէ Պօնաբարթէ-նին ղայէթ սէվտիյի վէ էքսէրիա պիզագէթ կհ տախի գէյտֆէԹ օլուպ, 1821 տէ ՍէնԹ Էլե-նատա վէֆաթ իմմէսի էտնատէ տախի պու-քիովէթի կհյինէճէ իտի, վէ էօյլէճէ տախի տէֆն օլունտու։ Վէ Թատվիրլէրինին տախի փէք չօղու պու գէյտֆէԹլէ րէտմ օլունմուշ տուր։

Digitized by Google

թար օլմաւշտուտ քի, “ եարապպիմ սանա սըղընմըշըմ, ճանըմ սանա գուրպան օլսուն ” տէյէրէք էօլա րէվան օլտու ։ Ա՛յ օրտու մէղբէզիք նէ կէլիպ Պօնաբարթէնին գարշըսընա չըգտըգտա, միւշարալէյհ սու-րէթա պիր հիտսէթ կէօսթէրիպ, “ ճիւմհուրիէթին խասմը ալտուտի ” օլան Ա՛րազատէի ՝ նասըլ պու պէհլուէյ գապուլ իթտինիզ, վէ պի-” թէրաֆլըղա բայէթ իթմէյէրէք Ա՛սթրիա ասքէրինի նիձէ կէչիրտի-” նիզ. պունձա հէմշէհրիլէրիմին պունձա Ա՛րանսըզլարըն տէօքտիւք-” լէրի գանլարա պիր ինթիգամ վէ պիր տէհշէթլու ինթիգամ լազըմ ” տըր տէտի ” ։ Ա՛օսգարէլլի պիր իթիզար ագիվ թալէպ իտիւպ, մինա-պիպ թարզևյէլէր վատ իտէրէք, մուգապէլէսինտէ Ա՛րանսըզ ասքէրինին Ա՛ըօնատան չըգմասընը մաթլուպ իլէտի ։ “ Պօնաբարթէ ձէվապ վէրիպ ” վագըթ կէձտիր արթըգ, չիմոխտէրէք չօգտան ճէնէրալ Ա՛սսէնա ” Ա՛ըօնայը ալըպ եագմըշտըր ” տէտիքտէ Ա՛օսգարէլլի ֆէննա մէյու-պէթ կիրիֆթար օլուպ թէքրար Պօնաբարթէյէ եավարմագտա, Պօնաբարթէ միւթէտիլանէ մուսամէղէ իտիւպ էկէր Ա՛սսէնա ալըպ եագմամըշ իսէ շէհրին թէսլիմ օլմասընա եիրմի տէօրթ սաաթ մէյ-տան վէրիրիմ տէյիպ մուրախխասը թէքրար Ա՛ըօնայա կէօնտէրտի ։

Ա՛օսգարէլլի Ա՛ըօնայա կէլիպ չարէսիզ մէմլէքէթին թէսլիմ օլ-մասընը թէքիֆ իլէտի վէ քիպարլար վէ քիշիզատէլէր զիյգըմմէթ, էշեա վէ էվլատ իւ այալլէրինի ալըպ Ա՛իտօլօ թէրաֆընա չէքիլտիլէր, պու ճիւմլէ Ա՛րանսըզլարըն տուխունլինտէն սօղրա, Ա՛ըօնա ահալի-սի ասքէրին հիւանիւ մաւամէլաթընտան խօշնուտ օլտուպ, ճիւմհուր ասքէրինին թէվաթտուր օլտուղու վէճհիլէ վահշի վէ զալըմ օլմատըգ-լըընը րէյէլլայն միւշահէտտէ իլէտիլէր ։

8° Պօնաբարթէ պիզզաթ Ա՛ըօնայա տուխուլ իթտիքտէն սօղ-րա Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրտա թէրաֆընտան Ա՛րիձձօ վէ Պաթթալիա նա-ման իքի մուրախխաս տահա կէօնտէրիլտի ։ Ա՛յ Պաթթալիա, օլտուղ-ձա Ա՛րանսըզ թէրաֆտարը պուլունտուղունտան, հիւանիւ մուսամ-լէ իլէ գապուլ օլունմասը մէմուլ օլունուրտու ։ Ա՛յ վագտա Պօնա-բարթէ պունըլտըը Ա՛օսգարէլլիտէն զիատէ թալէթիֆլիձէ գապուլ ի-տիպ, հէտէֆ իւ մագսատինէ վասլ օլմուշ օլտուղունտան, հիտսէթ իւ ղազասը թէսքին օլմուշ քիսի կէօրինտու ։ Ա՛յ Ա՛ըօնայա կիրտիք-տէն սօղրա իլք միւրատը ասքէրի պէսլէմէք, վէ իքինձի միւրատը, Ա՛էնէտիկ ճիւմհուրունու Ա՛րանսա իթթիֆագընա տահիլ իթմէք օլտուղունտան, կէտա թէհտիտ վէ կէտա թալէթիֆլէ մուրախխաս-լըըն իսկէտաթընա տայ իլէտի ։ “ Ինսանձա թաապիտըն իլք գանու-նու եաշամագ տըր. տէտի պիր միւքեալէմէտէ. պու պատսէ Ա՛յ-նէտիկ ճիւմհուրունա պիր սլգընթը վէրմէք իսթէմէզսիմ. անձագ մատամ քի ճէնկ գըսմէյի պիլը Ա՛էնէտիկ թօփրաղընա կէթիրտի, պուլունտուղումուզ եէրտէ եաշամաղա մէճպուրուզ ։ Շ իմոի Ա՛էնէ-

---

՝ Ֆրանսըզ գրալը օն ալթընձը Լուինն գոթեատը գօնթ տը Բրօվանս, Ինկիլթէրայը, Ավստրիայը տօլաշըգտան սօղրա պիր միւ-ահթ տահի Վէրօնահա իգամէթ խուպ, հա-լընըզ ճիւմհուր ասքէրի վիրուտունէն տօլայը ֆիրսաթ մէճպուր օլմուշտուս ։ Միւշարալէյհ 1814 տէ Ֆրանսա գրալը օլուպ, օն սէքիզին ճի Լուի Թէսմիյէ օլունտու ։

տիկ ճիւմհուրու ասքէրիմէ լազըմ օլանը վէրսին . սօղրա մուհասէպէ սինի Ձրանսըզ ճիւմհուրու իլէ թէսվիէ իթսին » ։

Պունուն իւզէրինէ պիր եահուտի պաղէրկեանը օրտունուն քեաֆֆէի լէվազիմաթընը թահիւտ իտուպ . « Էնէտիկ ճիւմհուրու տախի պիթէրաֆլըզա սիւրէթա սէքթէթ վէրմէմէք իւզէրէ ագճէսինի կիզլի՛ճէ օ պաղէրկեանէ վէրիպ , կէօյա սօղրա Ձրանսըզ ճիւմհուրունտան ալաճագ-լը օլաճաղըմը ։ Պօնաբարթէ պասսհու սէօհպէթինին « Էնէտիկին Ձրանսա իլէ պիրլէշմէսինէ կէթիրիպ , « Յ՛տիճէ նէհրինի պաշտան պաշա Թուրթմայա մէճպուրում . օրտումուն մուհաֆազասը ի՛չին պէօյլէ պիր էմին մէվգիին էլիմտէ պուլունմասը էզգէմ տիր , վէ « Էնէտիկ ճիւմհուրունուն պու նէհրի մուհաֆազա իսէճէք գուա րէթի եօգ տուր ։

« « Էնէտիկ ճիւմհուրու էլլի պին նէֆէր հազըրլասըն վէ Յ՛տիճէ պօյունու մուհաֆազա իթսին , օ վագըթ « Էրօնա , Յ՛օրթօ « Էնիա նօ , ճիւմլէսինի քէնտիսինէ թէսլիմ իսէրիմ , հաթտա Ձրանսըզլարըն պուրալարա կէլմէսինտէն սիզ Էֆէնտիլէր իթմէզլիսինիզ , Ձրանսանըն էմրի իլէ պուրալարտա վագի օլաճագ մաւամէլաթըն քեաֆֆէսի սիզին իսայը ու մէնֆաաթընըզը միւճիպ օլաճագ տըր ։ Իչթէ Յ՛սմէրիսալըլա րը Յ՛ը տաղլարընտան էօթէյէ աթտըմ , իհթիմալ տըր Յ՛սմէրիա հիւ քիւմէթինտէն գուրթուլան « օմպարտոխա էյալէթի միսաֆագիլ պիր հիւքիւմէթ օլաճագ ։ « Էնէտիկ ճիւմհուրունա պունտան մէնֆաաթ լում նէ՞ օլապիլիր ։ Պիզիմ իլէ իթթիֆագ իթսէնիզ , միւքեաֆաթընը տա կէօրիւրահինիւզ պիզիմ հիչ պիր տէվլէթ հիչ պիր մէմալըք իլէ ձէնկիմիզ եօգտուր ։ Ջուտուտինտէն չըգմըշ Յ՛սմէրիա տէվլէթինի հուտուտինէ տախիլ իթմէք իւզէրէ պիզէ մուավին օլան հիւքիւմէթ լէրին ճիւմլէսինէ տօսթ վէ սատըզ գալաճաղըզ » ։

« Էնէտիկ ճիւմհուրունուն մէզքիւր ֆէքի մուրախխասլարը , միւ թէհյիրէն Պօնաբարթէնին հուզուրունտան չըգըպ , պու գաստար կէնձլիքտէ , պէօյլէ թէստիր . ըհվիէթ , վէ խահիշ քէմալը թէճճ ճիւսլէրինէ միւճիպ օլմուշտուս վէ հիւքիւմէթէ եազտըգլարը նա մէնին խիթամինտա ։ Պո՜ ոփամըն վագինը իլէ վէլիանընփա պէօյ՜ն՜ո՜ֆո՜օ՜ օլաճագ տէյի չէրհ վէրմիշէր խոհ ։

9° Պօնաբարթէ « Էրօնա պէլտէսինի զապէթ իտէրէք . Յ՛տիճէ նէհրինէ սահիպ օլտուգտան , վէ « Էնէտիկ ճիւմհուրի իլէ օլան մուգավէլաթընտան նաչի ասքէրինին մէՀքիւլաթ մէլպուսաթ վէ միհիմմաթընտան էմին օլտուգտան սօղրա , « Յանթօվա գալէսինի տախի զապէթ իւ թէսխիր իթմէքտէն պաշգա պիր էմէլ վէ արզու իթտիյէ չէյ գալմամըշտըր ։ « Յանթօվա գալէսի պիւթիւն Իթալիանընն պիր հէսարը մագամընտա օլուպ , « Յինչիօ նէհրինտէն զուհուր իտէն կէօլէէր իւզէրինտէ տիր վէ գարայա տու իչինտէ րըհաթըմ իլէ եաբըլմըշ ֆաա գաթ տէօրթ ճաստուհ իլէ մէրպուաթիէթի վարտըր ։ Պու ճաստուհլէրին տըշարըեա , եանի գարայա պիթիչիք օլան իսթիհքեամաթընը Պօնաբարթէ իպթիտա քեամիլէն զապէթ իյլէտի ։ Պունլարտան պիրիսի « Յան Ո՛օրճիօ թէճմիհ օլուննուպ , պունու պիզգաթ Պօնաբարթէ քէնտի

Digitized by Google

վուրտու վէ ալտը, իքինճիսի Չէրեօ վէ Խիէթօլա Թասիր օլունուպ պունլարը ()ժրօ ալտը, իւչինճիս վէ տէօրտինճիսիս Օվէրպէլլօ վէ Խիէթօլա Լէսամիյէ օլունուպ պունլարը տախի Կէրիւրիւ զասլէ Իւ տիպ իսթիհքեամ վէրտի։ Կ՝ պու վէճհիլէ պիւթիւն ճաւտէլէրին պաշը Ձրանսըզլարըն էլինտէ օլուպ, կէրէք պունլարը մուհաֆազա իմէճք վէ կէրէք չէհրին քէնարընտա օլան Կ՝ Ձաւօրիթա գալէսի նի կէօզէթմէք, վէ Կանթօվատա օլան օն տէօրթ պին Կ՝ էսթրիալը մուհաֆազա ասքէրինի տըշարը չըգարթմամագ իւզրէ եալընըզ սէքիզ պին ասքէրլէ ճէնէրալ Կէրիւրիւ Թային օլունուտու, վէ պու սիւբէյթտէ գալէ ասէրտանինտէ օլան մուհաֆազա ասքէրինին նրսքը գատար ասքէրլէ Կանթօվա գալէսի մուհասէրէ գըլընտը[1]։ Կ՝ իքի եանտան տախի էմին օլմագ իւզրէ () ժրօ աշաղը Իթալիա եօլլարընը, վէ Կատէնէ եօգաբը Իթալիա եախօտ Թիէօր եօլլարընը քէսիպ ասքէր կէճինի մէն իթմէյէ մէմուր օլտուլտար։ Պու ճիւմլէ Պօնապարթէնին եէսինտէ պաթալ մուհասէրէ թօփլարը օլմատըղընտան, պու մուհասէրէ գալէ Կանթօվանըն ֆագաթ տըշարը իլէ պիր իսթիքլաթընը քէսմիշ օլաճաղտըր. չինքի էօթէտէ Կինան գալէսի հէնիւզ թէսլիմ օլմադը օլուպ, Խիէմնթէուէն ալընան պաթթալ մուհասէրէ թօփլարը Կինան գալէսինէ գարշը իսթիքճատամ օլունմագտտա իտիլէր։ Կ՝ պու գալէ ալընմատըգճա օ թօփլարըն Կանթօվայա եախօտ պաշկա էրէյ նագէլ օլունմասը միւմքին օլատուզտար։

10. Պու էսնատտ Կ՝ էսթրիա տէվլէթի տախի Իթալիայա եէնիտէն պիր օրտու թէրթիպ իտիպ ճէնէրալ Պօլիէօ տախի ատէմը տիրայէթ վէ մէհարէթինի իսպաթ իմմիշ օլտուղունտան, նազարտան տուշուպ եէրինէ Կ՝ իւրմէր նամ ճէնէրալ Իթալիա սէրասքէրի նատպ օլունուպ վիրիւտ իտինճէյէտէք, ճէնէրալ Կէլտա մուվագգաթէն վէքիլ Թայինի գըլընմըշտըր։ Կ՝ իւրմէրին օրտուտա եիրմի պին նէֆէր ատէմ ասքէրտէն միւրէթթէպ օլուպ, թէմմուզտուն իչինտէ Իթալիայա վոլ օլաճագ վէ պու սիւբէյթտէ Կանթօվա գալէսի մուհաֆազա տա քէրէկէն պէրապեր Կէսթրիանըն Իթալիատա ճէման գուվվէի տա քէրէկէտի եէթմիշ պին նէֆէրէ պալիղ օլաճաղտըր։ Ձրանատա ճիւմլէ հուբու, Պօնապարթէյէ կիւճ իլէ օն պին նէֆէր իտմատտ կէօնտէրէ պիլմիշ օլտուղունտան, Պօնապարթէ գըրագ պին նէֆէր իլէ եէթմիշ պինի մուգավէմէթ իթմէյէ վէճպուր օլուպ, ֆէրմանէթ վէ էհվալէ թի իլէ ասքէրին սայըտտա նօգտանընը թէհտիտիւրի մայգունէ Կ՝ իտէ իլէ տօլտուրտու։ Պունտան մատատա, Կ՝ էսթրիա տէվլէթի, Կ՝ էնէտիկ վէ Կինօվա ճիւմհուրլէրինի վէ Կօմա, Կ՝ օսգանատա վէ Կ՝ Ամբօյնա հիւքիմլէթլէրինի վէ ահալիլէրինի, Ձրանատա գարշը թահրիք իտիպ, հէր թէրաֆտան Ձրանատա ալէյհինէ ֆէտատ գալտըրմագտտա իտի։

Կ՝ էնօվա ճիւմհուրտա մէմալիքինտէ Կ՝ էսթրիա իմբէրաթորու վէ

[1] Պունտա ակսիպ Կանթօվա գալէսինին կէզ Կիշինէ պատընատտըգտա տատ։ Կանթօվ վատան ասքէր հէրնէ վագթը տըշարը չըգմագ միւտտա Կիշէ, Կիքի թէրաֆը տատ մէղքիւր տէօրմէ ճատտէնին պիրինտէն եիւրիւյէճէք օլ տատըղունտան մուհմանատտ Կիմէճք գօյդ օլա ճաղը թարիֆէ Կատէկ տէկիլ տիր։

Digitized by Google

թասէթի օլարագ պիր թագըմ մալիքեանէլէր վար ըտը , պու՝ մալիքեա-
նէ միւսԹէֆիլէրի Ա՛ենօվատա Ա՛սԹրիա էլչիսի Ա՛երօլասըն ԹէշվԻ-
գաթը իլէ Ա՛ըրոբանըն հէր Թէրաֆընատան , պիրէր հասպասաԹլա
գաչըզ օրալարա սըղընան հէզուլէ մագուլէլէրինտէն Պոլվէն իամի ի-
լէ գօլ գօլ սիլահը հարամիլէր ԹէրԹիպ իտիւպ Վ՛ըրանատանըն Ա՛ենօ-
վատան կէչէր եօլլարընա Թագսիմ իյլէմիշէր լտի ։ Պաունար Ա՛քէնին
տաղլարը կէչիտէրինի ԹուԹուպ , Վ՛ըրանատա օրտուստունա կէլէն Թա-
Թարլարը վէ քէրվանլարը վուրուր , վէ Վ՛ըրանսըզ ասքէրի պէօ-
լիւքլէրինի տախի , ազ օլտուգլարը հալտէ վուրուպ տաղլԹըրըլար վէ
Վ՛ըրանատա ճիւմհուրունա էլլէրինտէն կէլէն խաստարաԹը իճրա իտէր-
լէր իտի ։

Թօսգանատա , Ինկիլիզլէր Ի իլօրնօ [1] պէլտէսինի զապԹ իտիւպ ,
վէ օրայա տօնանմա կէԹիրիպ , Վ՛ըրանալզըն ԹիճարէԹինի մահվ իԹ-
տիքտէն մատատա , տէնիզտէն ԻԹալիա օրտուսու իլէ խիԹիլաԹը տա-
խի քէսմիշ իտիլէր ։ Վատրտէնիա ասքէրի Ա՛արիատէ խմզալանան ահտ-
նամէտէն , տէվլէԹլէրինէ օլան մտզաբրաԹը հիաս իտիւպ , ԻնԹի-
գամ ալմագ սէվտատընատա իտիլէր ։ Ա՛օմա հիւքիւմԹինէ Ինկիլիզլէր
Պ՛օրսիգատան ալԹը պին ասքէր վատ իմմիշ օլտուգլարընատան , օ
տախի Վ՛ըրանատա ճիւմհուրու հագգընատա խուսուսԹէքէարանէ տավ
բանմադա պաշլատը , նիհայէԹ Ն՛ագօլի տէվլէԹի , ամԹէշի վէ ֆահիլէ
պիր գրալիչա ԹէշվիգաԹընատան ? միւԹէֆսիր օլարագ օֆտուգ պին
նէֆէրլէ ԹէտարիքեաԹը հարպիյէյէ մուպաշէրէԹ իմմիքտէ իտի ։ Պու
վէճհիլէ ՊօնաբարԹէ օրԹատա գալըպ տէօրԹ Թէհլիքէ արատընատա
պուլունտու ։ Շ՛ըմալ Թէրաֆընատան Ա՛սԹրիա օրտուսու իւղէրինէ
հիւճիմ իտէճէքտի , Ա՛ենուպ Թէրաֆընատան Թօսգանա , Ա՛օմա , վէ
Ն՛ագօլի տէվլէԹլէրի խուսուսԹէ հազըրլանմագտա իտիլէր ։ Ասաղ
տա՝ Վ՛էնէտիկ ճիւմհուրու Վ՛ըրանսըզլարըն Վ՛էնէտիկ մէմալիքինէ
տուխտուլէրինտէն մէճնուն օլմայըպ , օրատան տէֆ իմմիչէ պիր ֆըր-
սաԹ կէօզԹմէքտէ իտիլէր , վէ սօլտա Ա՛իլան գալէսի ալընմամըշ օլ-
տուղունտան , կէրէք Ա՛սԹրիալըլար վէ կէրէք Ասրտէնիալըլարատան
գօրգուլուր իտի ։

Պու հալտէ , Ա՛սԹրիա ասքէրի եիրմի կիւնէտէք մուհարէպէյէ

[1] Ն՛իլօրնօ Թիւրքճէ Ա՛Խյոռնա Թօսգանատ հիւքիւմԹի Թատասրուֆընատա , վէ Ա՛գ տէ-
նիզտէ պիր պէլտէյի ճէհամէ վէ շուրգ վէ ղարպ իլէ պէօյիւք Թինճարէր մահալի տիր ։ Ն՛ իսմընը
ղայէր էմին օլտուգ մէԹին գալէչէրի վար , վէ պու պէլտէ տայիմա միչէլը միւխԹէլիֆէ ԹիւճՃ
ճարլարը մէքտանը օլմուշտուր ։

[2] Պու էնատտէ Ն՛ագօլի գրալը տէօրտիւնճ ճիւ ֆէրտինանտօ ղայրէԹ վէ ճէհարէԹտէն
սուի կէվչէք վէ պիսկոպոճ պիր զաԹ օլտուգ հիւքիւմէԹ , Ա՛սԹրիա իմպէրաթորիչատը Մա-
րիա Թէրէզիանըն գըղըզ վէ գրալը միւշարակէյ հին զէվճէսի Մարի Գաթօլին նամ գրալիչայ է-
լինտէ , վէ պու տախի գարը վէ էրքէք պաղը մուգարրիպէրի ԹէխԹրի ալԹընատա իտի ։ Գը-
րալ էօԹէտէն պէրու պալըգ ավը իլէ մէշտուր օլտուղունտան Ն՛ալընըզ Ֆրանսըզլարըն , մէմա-
լիքինի խոԹիլա իտէճէքի մուխալաֆաթսըզտան իսպէրատար օլտուգտա , օ վագԹի պալըգ օչ
Թաարընը Ն՛լինտէն պրագըպ , վէ գրալըճլա ասքէ-
րին էօնիւնէ տուչէճէք Ն՛էրտէ , Ն՛լինտէ պիր
խաչ իլէ ֆիլիսէկէրէ տուչիւպ կէօզ Ն՛ուչը ատգը-
մէկ պաչլատը , վէ կիւնէան պիրինտէ Թատ՚ընը
վէ աասարընը տախի քիլիսէկ հիպա իլէճէ ։ Գը-
րալըն պաս հարաքէԹինտէն ասքէրի մէճմուա-
օլմայուպ , Ֆագաճի ճէօմատի կէրէկի քէսգի
գաապարըպ էօրֆիւլիւ շամանատի վէ ինԹի-
գամ ատատէրի իլէ , տուՆեհանըն էն Թալիմի վէ
էն ճէնկէճավէր ասքէրի օլան Ֆրանսըզլարըն Ն՛ա-
զէրինէ Ն՛ուրու-մէկ գալգըմչար ըտը ։

Digitized by Google

հազար օտարագ , Յրանսըզ ազգերի իւէ չամբռշաճագ օտուղտունտան , Պօնապարթէ պու երիմի կիւն զարգընտա Անլան գալէսինի ալըպ , վէ Թօզգանա , Նօմա վէ Նաբօլի հիւքիւմէթլէրինի տայրէի իթաէթէ տա խիլ խոխագ , պիւթիւն Իթալիա ահալիսինէ տէհղէթ վէրէրէք քեաֆֆէի գուվվէթի իւէ Աւսթրիա ազգերի իւէ ուղրաշմագ իչիւն ելքի եանատան վէ արգատան էմին օլմայա միւհթաճ ըտը :

11։ Պօնապարթէ գուվվէի ֆաիւլէ վէ ճէսարէթ իւ ֆէթանէթի իւէ պու գատար ազ վագըթտա քեաֆֆէսինին հուսուլինէ շու վէճհիւէ մուվաֆֆագ օլտու : Իպրիտա սէրիան Անլան իւզէրինէ կիաիւագ , մուհասէրէյի սըգըշտըրտը . վէ կէճէ կիւնտիւզ գալէյէ Թօփ վէ խուժմպարա եաղտըրտարագ , եագմայա պաշլատը . քէնտիսի պիզզաթ մուհասէրէյի մէզպուրէ իւէ մէշղուլ ելքէն , պին ելքի եիւզ սէչմէ ազգեր իւէ միրալայ Լանը , Ա՛ենօվատա օլան Աւսթրիա մալիւ քեանէլէրի իւզէրինէ կէօնաէրտի . վէ ճէնէրալ Ժրօյու , Նօ նէհրինի կէչէրէք պէրի Թէրաֆտան վէ Նօմա մէմալիքինտէն Պօլօնիա վէ Ֆէռրարան՝ զապթընա Թայեին իչէտի : Միրալայ Լան , գաթթալ վէ իրագլէ մէզքիւր մալիքեանէլէրին ճէզասընը Թէրթիպ իթմէքտէ օլտուն , Պօնապարթէ Ա՛ենօվա ճիւմհուրու մէմուրլէրինէ պիր չիտ աէթլի մէկթիւպ եազըպ , գօլ աղասը Անւրաթ իւէ իրսալ իչէտի : Պօնապարթէ հարամիլէրէ մուավէնէթ իտէն Նօվի նամ կօվէրնաթօրուն ազգինի վէ իպրէթ օլաճագ սիւրէթտէ Թէ՛տիպինի վէ Աւսթրիա էլչիսինին Ա՛ենօվատան տէֆ՛ինի Թալէպ իտիւպ , մէկթիւպիւնէ ազ շու վէճհիւէ եազմըշըտը :

« Անմալիքինիզտէ գօլ գօլ զուհուրա կէլէն հայտուտ վէ հարա » միլէրին զապթընա գատը՛ըմըզընըզ տէյիլմիսինիզ . էկէր սիզ գատը » տէյիլ իսէնիզ , պէնիմ գուտրէթիմ վարտը : Պիր Յրանսըզըն զայ » վէ Թէլէֆ օլտուղու եէրտէ , պիւթիւն քէօյլէրի գաստապալարը ա » Թէշէ վէրիրիմ . վէ պունա միւսաատ իտէն զապթընըն ճէզասը » նը չնտտէԹէլէ Թէրթիպ իտէրիմ . պիր Յրանսըզըն Թէլէֆի , պիւ » Թիւն պիր գազանըն խարապիէթինէ՝ միւճիպ օլուր , էյէր մէնինէ » ասյ իթմէմիշ իսէ » :

Անւրաթ Պօնապարթէնին էմրի իւզրէ Ա՛ենօվա ճիւմհուրունուն Անեաթօ մէճլիսինի Թօփլայըպ , եիւքսէք սէսլէ նամէյի պիզզաթ մէճլիսէ օգուտու : Անճլիս տէհղէթէ կիրիֆթար օլուպ Նօվիսի ազ իթտի վէ Աւսթրիա էլչիսինէ րուխսաթ վէրտի . վէ եօլլարը ճիւմհուր ասքէրի իւէ քեամիլէն մուհաֆազա իթմէյէ միւթահիւտ օլտու . վէ սու վէճհ իւէ Ա՛ենօվա ճիւմհուրու տայրէի նիզամա տուխուլ իթտիքտէն սօղ րա Պօնապարթէ օբտուկեահը օլան ԹօրԹօնատէն հարէքէթ վէ Անաէնայա մուվասէլէթ խլէտի :

[1] Պոլօնիա վէ Ֆէռրարա Նօմա հիւքիւմէթինէն Լօմբարտիա վէ Մառէնայա եագըն իւէ պէօյէք էյալէթ վէ չէհրէրի տէր քի . օ ատ Ա եարի 1796 սան 1814 է գատար Ֆրանսըզ ըրըն եէնէկ գալըպ , օզրատան երինէ փոխ հիւքիւմէթինէ կէչմիշ տէր , Ֆագաթ հինի հառէկէտէ Աւսթրիալըլարըն , մուհաֆազա սա քէրի կէօնտէրմէկէ սօսի ասլահնէթլէրի վար ըդը :

Digitized by Google

Պու էանատե Օժբօ, Ւօմա մէմալիքինտէն օլան Պօլօնիա վէ Ջէրբ թարայը զապէթ իտիւպ, Ջէրրարա գալէսինտէն եիւզ օն ութօրթ թօփ ասզ իլէմիշ իտի, վէ գըրզ թարէսի զայէթ պաթէթալ վէ մուհասէբէյէ էլվէրիշլի թօփլար ըլար։ Պօլօնիա ահալիսի Ւօմա հիւքիւմէթինտէն սալընտան մուաճէզ օլտուգլարընտան, Ջրանսըզլարըն տուխուլինի այնը իսապէթ ատտ իտերէք, հիւնիւ բիզալէրի իլէ թէսալիմ օլուպ, պիր տահի Ւօմա հիւքիւմէթինէ թապի օլմամագ իւզրէ քէնտի քէնտիլէրինէ պիր հիւքիւմէթը մուվազգաթա նասպ էյլէտիլէր։

Ջրանսա ասքէրինին պու ֆէթուհաթլարընտան վէ մէմալիքինէ թէճավուզ իլէմէհինտէն, Ւօմա հիւքիւմէթի իֆրաթ խէվֆ իւ էնտիշէյէ կիրիֆթար օլուպ, Ւօմատա Սպանեօլ էլչիսի օլարագ Ջրանսա ճիւմհուրինէ մինասիպէթի օլան Անրքէզե տ'Ընշարա թէվասիւթի իլէ փափա ճէնապլէրի Պօնաբարթէյէ պիր միւթարէքէ թէքլիֆ էյլէտի։ Պօնաբարթէ հազիրանըն 19 ունտա Պօլօնիայա կիրիպ, 24 իւնտե միւթարէքէ իմզա օլունտու։ Պու միւթարէքէ իլէ Ջրանսա ճիւմհուրունա պիր էմնիյէթ օլմագ իւզրէ Ընգօնա գալէսի Ջրանսըզ ասքէրինին եէտինտե գալտըգտան մատտա, փափա ճէնապլէրի զաիւրէ վէ ագճէ օլարագ եէրմի պիր միլիոն ֆրանգ Ջրանսայա ճէրիմէ վէրիպ, եիւզ գատար էն մէշհուր թասվիրի վէ Ջրանսըզ էլչիսինին ինթիխապը իւզրէ պէշ եիւզ ճիլտ էսքի վէ նատիր էլ եազըսը քէի թասվիրը վէ թաշ թասվիրլէրի ճիւմհուրա հէտիյէ էյթմէյէ մէճպուր օլտու։

Պու միւթարէքէտէն ագտէմ էօթէտե Ընաբօլի գրալը, Պօնաբարթէ Ընինի Ւթալիատտ օլան նուֆուզ վէ գուվվէթինէ մուգավէմէթի իւ տէմէյէճէյինի տէրը իտերէք, Ւրինչլիւք Պէլմօնթէ Ւիննեաթէլլիյէ մուրախասա կէօնտէրիպ միւթարէքէ թալէպինտե պուլունմուշտու։ Ւնուգատտմա Ընաբօլի տէվլէթի Ընամէրիյա օն պին աթը իմտատտ վէրմիշ օլուպ, պու ասքէրին պիր մըգտարը հէնիւզ Ընամէրիա իսըզլէթինտե իտի, Պօնաբարթէ Ընաբօլիտէն, Ւթալիանըն տաշյը հիւքիւմէթլէրի միսիլլու զախրէ վէ վէրկի ալմայլպ, պիւթիւն Ընաբօլի լիմանլարընըն Ջրանսըզ կէմիլէրինէ աչըգ օլմասը. Ընաբօլէոնին Ւնկիլիզէ վէրտիյի պէշ գըրթա իլէի անապարը վէ պիր գաչ ֆըրգաթ թինինին կէրի ալընմասը, վէ մէգքիւր ահալը ասքէրին Ընամէրիայը թէզը վէ Ջրանսըզ օրտուսունա տահիլ օլարագ ըհհին գալմասը շարթլարը իլէ միւթարէքէյէ բաազը օլտու [1]։

Պօնաբարթէ պու վէճհիլէ օրթա վէ աշայը Ւթալիա հիւքիւմէթլէրի թէսալիւթինտէն գուրթուլտուգտա, Ւ իվօրնօյա էնկագ վէ օ-

1 Պօնաբարթէնին պու շարթլըա Ընաբօլի գրալը իլէ միւթարէքէյէ կիրիշմէսի, հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ րէհբէրինին րէյինէ մութապգ տէյիլ իսէ տէ, պունլար գալէմ սա հիսի եաճատ Պօնաբարթէնին տէտիի քիմի Ընձգաճ աատմալար օլուպ, մուհարէպէ խուտէրինէ վագըճ քիմսէլէր օլմասըգլարընտան Պօնաբարթէ Ւթալիա սերտաքերի նատպ օլալատան սէրիս, ասքէրինճէ խուսուսպատտա քիմ սէպի տինճմիպով, խատտէրտան հարէքէթ իտերտի, վէ պու սէպէպտէն տօլայը, ֆուտբուլէր Պօնաբարթէ հագգընտա շիւպհէ վէ ֆէվկալադէ իմմէյէ պաշլամըյտըլար։

Digitized by Google

բատան ինկիլիզէրի գօվալայրով վէ կէմիլէրինի գաֆիլտէն պասրով եագմայը Թաամիմ էյլէմիշտի։ Ա՛նճագ պու հարէքէթինի քիւլլիէն էթար ԹուրԹուպ, ասլաԹէ մանօվրալար իլէ հէտէֆինի սէԹր էյլէ-ան։ Ա՛յ իսլԹիտա Ա՛օմայա Վիւրէնչա իւզէրինտէն ասքէր կէօնտէ-րիպ փափայը մէյտանլէհէյէ մէճպուր իԹմէք պէհանէսիյլէ Ա՛օսգա-նայա պիր ֆըրգա ասքէր սէվգ էյլէտի. լաքին Ա՛օսգանա տուգասը ասքէրին պաշգա եօլտան կիմսէսինի վէ Վիւրէնչայա կիմսէսինի պա արիզէ նէհագ իԹտիյինտէն, ՊօնապարԹէ Ա՛իզա իւզէրինտէն հա-րէքէթ իԹտի։ Պու ճիւմլէ չարխա ասքէրի ճէնէրալ Ա՛օպօա գօմանդ ատալնտա օլարագ, քէնտինտէն էվվէլ Ա՛օսգանայա տուխուլ իԹմիշ-խան։ ՊօնապարԹէ պու ֆըրգա իլէ պիրլէշիպ, վէ պիլ իսԹիճալ հա-րէքէթ իտէրէք սէքիզ կիւնտէ Ա իվօրնօյա տախիլ օլտու։ Ա՛նճագ Պօ-նապարԹէնին հարէքէԹինտէն ինկիլիզլէր խապէրտար օլարագ, տօ-նանմալարընը օրատան գալտըրըպ Ա՛օրսիգա ատասլնա աշքըմըշլար ըսը։ Ա՛մտի ՊօնապարԹէ Ա իվօրնօյա սահիպ օլտուգտա, ֆագաԹ Ա՛ն-կիլիզ ֆապրիգալէրինի եագըպ, վէ էմԹաա մահզէնլէրինի եաղմա Թաէրրիպ, Ա՛ինկիլիզ ԹիճարէԹինէ աշըրը խասարաԹ վէ զիան վէր-աքաէն մատտա, Ա՛օրսիգա ատասլնա տախի իմտատ եէԹիշտիրմէյէ պիր եօլ աչմըշըտը [1]։

ՊօնապարԹէ ատայը մէգքիւտէ, Ա՛ինկիլիզլէրի կէրէյի քիպէ սըգը-ատրըպ տատրտա պըրագտը, չինաքի Վիրանսըզ Թէրգաֆտարլարը օլան Ա՛օրսիգալըլարըն քեաֆֆէսի Ա իվօրնօյա Թէճէմմիւ իմմիշ օլտուգ-ըրընտան, ՊօնապարԹէ պուՆլարըն վասէԹատը իլէ Ա՛օրսիգայա ալ-Թը պին ԹիւֆէնԹ, պին չիֆԹ տատպանճա, վէ եիւզ գանԹարա եա-գըն պատուԹ կէօնտէրտի։ Ա՛օրսիգալըլար, հէմչէհրիլէրի Ա՛օնԹէ Պօնէլի բիատէԹի վէ պու իտանէ իլէ Ա՛օրսիգայա վատ օլտուգտա տա-զիմատ ահալիսինի սիլահլայրակ, Ա՛ինկիլիզէ մուգավէմէԹէ պաշլատը-լար [2]։ Ա՛յ պու զարարը տէսիթ իլէրիտտ Ա՛օրսիգանըն ֆէԹհինէ պիր մուգատտէմ օլտու։

12°. ՊօնապարԹէ Ա իվօրնօտան տախի ազիմէԹ, վէ Ա՛օսգանա հիւքիմէԹի մագարըը օլան Վիւրէնչայա սիլա տարաԹ վէ մախֆի ճէ մուվասէլէԹ իլէտի։ Պիր գաչ կիւն սօղրա Ա՛օսգանա Ա քանտու-գասընըն զիաֆէԹինտէ սուֆրատա իքէն, հազիրանըն եիրմի տօգու-զունտա Ա՛ինան գալէսինին Թէսլիմ օլունտուղտա տախի քէնտինէ Թէպզիր օլունտու։ Պու գալէ տէրունինտէ օլան գաճի չօգ զախիրէ, պէշ պին ԹիւֆէնԹ վէ եիւզ էլլի Թօփ, Վիրանսըզլարըն էլինէ տիւշ-տու վէ իքի պին ոէշ հիւզուէն միւԹէճավուզ եէսիր, Ա օտի ԹէերաՆ ֆընա կէօնտէրիլտի։ Ա՛յշէԹ պու վէճհիլէ Ա՛ատսէնիատան ալընան մու-հասէրէ Թօպչըլրը Ա՛ինան գալէսինին ֆէԹհինէ իսԹիմտալ օլունտու-զու միսիլլիս պունտան ալընան Թօպլար տախի Ա՛անԹօվա գալէսինին

[1] Պու էնտատ եանի 1796 տա Գօրսիգա ատասլ հէնէզ Ա՛ինկիլիզ զաԹիՆտա գալմըշլարը

[2] Խաշ այ օօղրա պիր պիրի տրգատը արըա, ճէնիվիլ, Շէրվօնի վէ Գազալիա նամանն ճէնէ-բալար իլէ Ֆրանսըզ ճիւմհուրու ԹէրգաֆՆտան Գօրսիգայա ատքէր կէօնտէրիլիպ ատայը մէգ-քիւր Ինկիլիզլէրտէն ախզ վէ զապթ օլունտուղ տուր քի մահալլիստէ նագլ օլունտուգագ տըր։

Digitized by Google

տարագ վէ զապթընա թէրթիպ օլուռնտու ։

Պօնաբարթէ Ալիան գալէսինին ֆէթհինի իշխիթսիի քիպի Ան֊թօվա մուհասէրէսինէ ազիմէթի թէգվիզ իտիւպ , օլ վէճհիլէ Յիօ֊րէնչատան խուրուճ , վէ օրտուկեահրընը , պիր պիրի արգասը սըրա Պօ֊լօնիա , Թօվէրպէլլօ վէ Պասթիլիօնէ չէհրլէրինէ գալսըրսը ։ Պու ճիւմլէ Ա՛էնօվա ճիւմհուրու վատինտէ տուրմայրպ պալատէ մէզքիւր Պարպհէթլերի Թահրիք իտէն վէ սիլահ վէ ագճէ վէրէն Ա՛սթրիա էլ չիսի հէնիւզ Ա՛էնօվատա վէ մէմուրիէթինտէ իտի . Յիրանսըզ էլչիսի Յէբու , գաչ տէֆա բրօթէսթօ իթտի իսկ տէ պիր չէյէ միւֆիտ օլ մատը , Ա՛էնօվա ճիւմհուրու պիթէրաֆլըգ պէհանէսի իլէ տայիմա Ա՛սթրիալըլարա վէ Ինկիլիզլերէ սիյանէթ վէ Յիրանսըզ ասքէրինէ ա֊տավէթ կէօսթէրտի , էօթէտէ Ա էննէտիկ ճիւմհուրու տահի պու֊զատտարլըղա մէյլ իտիւպ վէ ճէնէրալ Ա իւրմաէրին քիւլլի ասքէրլէ Ինթալիայա տուխուլինտէն խապէրտար օլտուգտա տահի պիթէրաֆ֊լըգ վէսիլէսիլէ , էլ ալթընտան ճէսիմ հարպ թէտարիքինտէ պուլունտու ։ Իմտի պիւթիւն Ինթալիա ահալիսի , միլլէթ սանճաղընը չէքէն Պօլօնիա Յէրրարա , Յաէնձա , վէ Թէճճիօտան մաատա , Յիրանսըզ իւզէրինէ թաշաճագ պիր եանար տաղ միսալի աթէշ սաչմայա պաշ֊լայաճագտը ։ Վիչիզատէկեան կիրուհի բու֊հպանլար իլէ պիլ իթթի֊ֆագ , պիր թէրաֆտան սիւրթիա Յիրանսըզը թալթիֆ , պիր թէրաֆ֊տան տահի խարապալարընա եիւրիւմէքտէ իտիլէր , հատտըզ հիսապտըզ վէ իսիմսիզ ըէսապէլէր զուհուր իտիւպ , Ինալիա Յիրանըզլարա պիր ծէղտ օլաճագ , գալ֊լ օլտան Յիրանըզլար տէյու իլանլարս նէչը օլուռնտու ։ Ա է պու֊ վէճհիլէ ահալիի Ինթալիա տահի Յիրանսըզա խատմ օլտուգտա Ա իւրմ֊սէրին ասքէրի տէօրթ գաթ զիատէ գուվվէթ քէտպ իտէճէքտի՝ ։ Ա՛օտէնա տուգալըղը տահի Յիրանատ իլէ ահռնամէ իթմիշ իքէն , քիշիզատէլէր ֆէնատրընա տտհիլ օլտու ։

Պու վէճհիլէ Ինթալիատա էֆքեարը ամմէ Յիրանսա ալէյհինէ պիթթահրիք գապարտըգճա , Պօնաբարթէ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ միւտիրլէրի Թալիմաթը մուճիպինճէ հարէքէթ իթմէյիպ , ահալիէ Թալթիֆանէ վէ նէվազիշանէ մուամէլաթ իպրազը իլէ գլուպը ամ մէյի քէնտինէ ճէլսլ իթմէյէ սայ իտէր իտի ։ Ա է օլ էռնատէ միւտի֊բանը մէրգուման֊էն եազտըղը պիր մէկթուպտէ " գըզգ պին իլէ Ա իւրմէրին ալընըզ պինինէ գարը Նիփյօրո՞մ իսկնալը Ռեփպիրփ պո֊լո֊նաըն վէյ հալինէ փիր տէյի իշարէթ իմմիշտի ։

Թէմմուզ֊ուն օն սէքիզինտէն պէտ՛էն եիւզ գըզգ բարե Թօվա Ան֊ Թօվա գալէսինին էօնիւնէ տիզիլմիշտի , վէ գալէտէն շիքեաֆլար ա֊ չըլըպ հիւճիւմ պաշլանըլաճագտը ։ Յագաթ Պօնաբարթէ Յիօրինչա֊ տան ավտէթինտէ տօղուս Ան֊Թօվայա կէլմէյիպ , պիր վիւտութճիք Ալիանա ուղրայարագ Ասրտէնիա տէվլէթի իլէ գասարկիր օլան ահա֊

՝ Պօնաբարթէ քէնտիի Պօլօնիատա իքէն ձիվարտա օլան Լ իւկօ գատապատընա իքի պին տէն վետէ պիլահը քեօյլու կիրիպ զապթ իթ֊ միշէր իտի , ձէնէրալ Պէկրան պատնատրա գարշը կիտիպ , վէ պիլահ գատվէթի իլէ գա֊ տապատը հլչէրինտէն ալընպ խաֆիատա եաղմա , պատճհու իհրագ խլէտի ։

Digitized by Google

նամէնին իճրասընա մուպաչէրթէթ խլէտի, պու վէճհիլէ պիւթիւն Ի թալիա, եա սիլահլա մաղլուպ եա ահտնամէ իլէ միւթթէֆիգ օլուպ եալընըզ Ա՝անթօվա գալէսի վէ Ա իւրմաէրին ասքէրի իսթիքմալ օ ֆիթնահաթ մուվագգաթէն պիր սէտտը մումանաաթ քէշիտէ իտէպիլմիշտիլէր։

ՏՕԳՈՒՅՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԱ

1796

1։ Ի ծնալո վէ Ա՝ասրիլէօնէ մոհարէպէլէրինէ մի՝լլաալիգ մուամէլատը ասդէրիմիշտի։ 2։ Պօնաբարթէնին ղայեանը իսիւղալ պիր ճէասէթիւր։ 3։ Վիրանըլալ Ա իւրմէրի Ա՝իրօլայո գափար գովլայըլ, վէ Ա էրօնայը ալըպ Ա՝անիօվայը իդինճէ պէֆա մոհամէրէ իտէրէր։ 4։ Իլալէա հէդէվոպարթըլըն ասը ամէլ հարէկէթլէդի, վէ գարգինալ Ա՝ապիսէ։ 5։ Ա՝պանիա մի՝լլաալհէսի։ 6։ Ա իւրմէր Ա՝անիօվա իզհիմէ վէ Վիրանըզ ասդէրի, Ա իւրմէրին արգասընը չէմէդ իալդէ Ի՝իրօլայո էդ՝իր։ 7։ Պօնաբարթէնին Ի՝իրօլ ահալիսինէ նէզը իվիդյ իլանամէ։ 8։ Վըբոնալալ իլէրի եվ՝իդ՝իայ Պասանցո ալըրալը, վէ Ա իւրմէր փաթէ Ի էնիանօյո Փրանսըզլափան ախլ իփէր։ 9։ Իանճիօճիո մոհարէպէսի։ 10։ Ա՝ոհարէպէնին իսիվլէ, վէ Պօնաբարթէնին ընփսալէրի բօլճինգիյէսի։ 11։ Չիզբափան վէ Ի՝րանա բափան ճի՝մհո՝րլէրի։ 12։ Կ՝օրսիգա վո՝գոսարը։

1։ Չ ԻՐԱՆՍԸԶ Ա՝ՀՆԷրալը Ա՝էրիւրիսէ եէտի սէքիզ պին ասքէր իլէ, պէր վէճհը պալա Ա՝անթօվա գալէսի փիշեկեահըլնատա օրուու գուրմուշ, վէ պագի գալան ասքէրի Ա՝ւոիճէ նէհհրի խազէրինտէ, Կարտա կէօլիւնիւն զարպ թէրաֆընատա հինթիզար մէվգիլէրինէ Ի՝ագահմ գլըլընմըշտը։ Ա՝ժրօնուն ֆըրգասը, սէքիզ պին ասքէրլէ Ի՝հեանօտա, սաղ գօլու վէ Ա՝ասկնա օն պէշ պին իլէ Ա՝իվօլթ վէ Ա՝էրօնատա օրթա գօլու, վէ Ա՝օրկ տէօրթ պին ասքէր իլէ Ա՝ալօտա սօլ գօլու թուրմուշ։ Ա՝ Ի՝նհհայէթ ալթը պին նէֆէր իհթիամ ասքէրի օրթա գօլ իլէ սաղ գօլ արասընատա վէ պու վէճհիլէ Ա՝անթօվա մուհասէրէսինտէ օլան ասքէրլէ պէրապէր Վիրանըզ օրտուսու ճէմաան գըրգ պինէ պալիդ օլմուշտուտու։

Ա՝սթրիա օրտուսու տախի եէթմիշ պին ասքէրտէն միւրէթթէպ օլուպ, իւչ գօլա թագսիմ գըլընմըշտը. էքի գօլու եէրմիշէր պին ասքէրտէն միւրէթթէպ օլարագ, Տավիտովիչ վէ Ո՝ուազտանովիչ ճէնէրալլար գօմանտասընատա, վէ իւչինճիս գօլ օթուզ պինտէն միւրէթթէպ օլարագ Ա իւրմէրին գօմանտասընատա խոի։ Պու սէրասքէրին թէրթիպի Վիրանըզըն սօլ վէ սաղ գօլլարընը անընատան վու-

Digitized by Google

քուպ, վէ օրթա գօլու տախի արգասընտան վուրարագ Յորանըզ ասքէրինի իքի ամէհչ արասընտա պըրագըպ, հէմ կէրի չէքիլմէյէ հէմ իլէրի կիթմէյէ մէճալ վէ մահալ պըրագմամագըտը։ Ա՛սքէրիա ասքէրինին իչի իսկիտատէ կէրէյի քիպի բասթ կիտուպ։ Ա իւրմէր պիր գաչ գօլ օլարագ Իթալիա [1] Թ՛իրօլսընտան եւրիւյիպ, իսկիտատ Յորանըզըն օրթա գօլունտա օլան Ա՛ասսէնայը Ի՛մօլի պէլոէսինի Թահկիյէ իթմէյէ մէճալու իլէտի։ Ա՛օլ գօլտա ճէնէրալ Ա՛օրե չիտ տէթլէ պիր էյամ Ա՛սքէրիալըլարա մուամանաամ իթտիքատէն սօղրա, Ա՛ալը վէ Պրէչիայը Թէքը իթմէյէ մէճալու օլտու. պունուն իւզէրինէ Ա՛սքէրիա ֆըրգալարը Ա էրօնա Թէկիլէրինի, վէ Ա՛տիճէ նէհրին սօլ քէնարընը ԹուԹուպ, Ա՛օնԹէ Ա՛ան Ա՛արգօ վէ Ա օնաԹօ չէհրլէրինի մուխաֆարայա իւգա իլէմիշլէր իտի։ Ա է տիկէր ֆըրգալար տախի մինասիպ մէվգիլէրէ Թագսիմ օլունարագ, Ա՛իլան, Պրէմօնա, վէ Ա՛անԹօվա չէհիրլէրի եօլլարընը կէօզէԹմէքտէ իտիլէր։ Ա՛սքէրիա ասքէրինին պու վէճհիլէ Թագսիմինտէն ՊօնապարԹէ Թասիմ իլէտիքլէրի ԹէրԹիպի քէչքի իտիպ, անճագ քէնտի ասքէրի սայրտա նօգսան օլտուղունտան, իսկիտատէն պէրիս իհԹիար իլէտիկի ուսսուլ իւզրէ, Ա՛սքէրիա ասքէրինին քիւլլէխ իլէ մուգապէլէ իթմէքտէն իճԹինապ իտիպ, ֆըրգա ֆըրգա տէօյիւշմէյի Թէրճհիհ իլէտի։ Ա է պօս ԹէրԹիպի գուվվէտէն ֆիրիլէ կէԹիրմէք իչիւն իսկիտատ Ա իւրմէր իլէ Պուապտանօվիչին ֆըրգալարընը պիրի պիրինէ պիրը էշտիրմէմէք ֆարզ օլուպ, պէյլէ պիր տար քէրԹէտէ ՊօնապարԹէնին պատիի իսԹիղրապ օլաճագ զիհնի ճէլիլինին պիր էսէրը ագայէ պի տախի միւԹէհայիր օլաճագ մէրԹէպէտէ միւշահէտէ օլունտու. չէօյլէ քի նակեահ Ա՛անԹօվա գալէսինին մուհասէրէսինի բէֆ վէ իսէնտէք վէ մէԹէրիս իմալաթընը Թէքը իթտիրտի. ճէնէրալ Ա՛էրիւրիւ մուհասէրէ Թօփլարընը աէօքիւպ վէ գունտագլարընը չըգարըպ աԹէչէ վէրտի. վէ Թօփ ֆալէսալարընը չիվիլէյիպ, վէ պարուԹլարը կէօլէ աԹըպ, կիւլլէլէրի իլէ պէրապէր Թօփլարը եէրէ կէօմիու վէ մայեէԹինտէ օլան ասքէրի ալըպ օրտուկեահէ տախիլ օլտու։ ԻչԹէ պու ԹէրԹիպ իլէ պէշ կիւն զարֆընտա օ գատար զաֆէր, օ գատար ղալէպէ հասրլ օլտու քի իլէրիտէ ասքէր պէյնինտէ Յամը Իսմախ ֆէնոհալը նամի իլէ Թուլ միւտուէԹ զիքրի Թէգքիար գըլընտը։

Ա՛սքէրիա ճէնէրալալարընտան Պուապտանօվիչին ֆըրգասը ճհիմէտէն զիատէ իլէրի սօգուլմուշ օլտուղունտան, Ա օնաԹօտա վէ Ա՛ալտա չէտիու մուհարէպէլէր օլտու. Պրէչհայը Թէքքար Յորանըզլար ալտըլար, վէ Ա՛սքէրիալըլար պու բատտա Յորանըզտան ալտըգլարը եէսիրլէրի պիլէ պէրապէր կէօԹիւրէմէյիպ. Թէքը իթմէյէ մէճալու օլտուլար։

[1] Թ՛իրօլ Ա՛էմանէա իլէ Իթալիա արասընտա պիր վախտ հայլէԹ օլուպ էլան Ա՛սքէրիա մուԹասարրըֆընտա տըր։ Ա՛տալիսինին ՚նըսֆը ՚նէմճէ վէ ՚նըսֆը Իթալիան տըր, վէ էքսէրիսի բէնչլեր վէ էոքի եօլտա սատէ տիւ ատէմլեր օլուպ, ճէնկէավէրլիք վէ մէզհեպ տարլըգտա չէօհրէԹլերի վար. վէ մէմլէքէԹինտէ կէօհակեօն մատէնլէր վէ օսմանլի Թաքլար, վէ սայըր զեպտիյէ չէհիր տախի հասրլ օլուր, վէ զայէԹ ֆէնալիհ տըր։

Digitized by Google

Գուազուանօվիչ կերի չէքիլվելէ մէճպուր օլսու . Վ իւրմանէր Գուազուանօվիչէն պիւթիւն պիւթիւնէ այրըլըպ , իքի ֆըրգա ասքէրլէ Վանթօվայա սուխուլ խլէւտի : Գուազուանօվիչ կերի տէօնիւպ եիրմի պէշ պին Ընթրիալը իլէ Վասէնանըն ծն պէշ պին ասքէրի իւզէրինէ | օնաթօտա հիւճիւմ խլէւտի . Վասէնա կերէյի քիպի սըգըշըպ , | օնաթօյա թէլքը խթմէյէ մէճպուր օլսու : Գու էանատէ Գօնաքարթէ ասքէրին պաշընա կէշիպ , վէ տիւշվէնին օրթա գօլունու վուրուպ տաղըթտը . վէ | օնաթօ իւզէրինէ չիտուէթլէ հիւճիւմ իտիւպ թէքքար էլէ կէչիրտի . էօթէտէ Ժրօ տախի Գասթիլիօնէ փիշկեաշ հընատա պուլունան Վ իւրմանէրին չարխա ասքէրինի վուրուպ , վէ քէրիչան իտիւպ Գասթիլիօնէ մէվկիլերինի ֆէթհ խլէւտի :

ջ° Վ իւրմանէր Վերիւրիէյի Վանթօվատա պուլամատըղընատան , օրտայը թէքքէ իտիւպ Գասթիլիօնէ իւզէրինէ եիւրիւտիւ , անճագ կէճ գալտըղընատան Ժրօ Գասթիլիօնէյի ալմըշըտը . Գուազուանօվիչ պագի գալան ասքէրի իլէ Վ իւրմանէրի արայըպ պուլուպ , պիրլէշվէյէ չապալար ըտը : Վերիւրիէ Գասթիլիօնէ փիշկեահընատա օլան Ընթրիա ասքէրինի , վէ իրթէսի կիւնէ թէրթիպ իթտիյի մուհարէպէ մահալլէ նի քէշֆ իտիւպ , պիւթիւն Գրանտըղ ասքէրինի մահալը մուհարէպէյէ ճէմ իթմէք իւզէ | օնաթօյա ազիմէթ իթտի : Ընտըը հէր մահալտէ տիւշվէն ասքէրինէ չիտուէթլէ թէճագիւպ օլունուպ պուննար հիչ պիր եէրտէ աման պուլամայարագ թապուր թապուր սիլահլարը նը պրթագըպ իթէալիմ օլուրլար ըտը : Վնճագ | օնաթօտա եալընըղ պին նէֆէր Գրանտըղ գալտըղընը տիւշվէն ֆըրգալարընըն պիրի իտիւմա իտիւպ սէրտասքեր Գօնաքարթէ պիր թէրտֆտան | օնաթօյա կիրմէքտէ օլտուղու հալտէ պէրի թէրտֆտան էթրտֆընը չէվիրմէք իւզէ տիւշվէն ասքէրի պէլտէը մէզքիւրէյէ տուխուլ խլէւտի : Ընտրիա ճէնէրալը , | օնաթօնուն էթրտֆընը ատրպ , Գրանտըղ ասքէրինէ թէալիմ թէքլիֆի իչուն պիր մուխիր կէօնտէրտի քի ուսուլու հարպ իւզէ կէօզէրի պաղլը օլարագ սէրտասքեր Գօնաքարթէնին գարշընընա չըգարտըպար . Գօնաքարթէ պիւթիւն զապըթանը ասքէրիյէյի էմրտֆընա թօփըայրպ ֆէվգ էլ ատէ տարաթ վէ հաշմէթլէ տուրտուղու հալտէ մուխիրինի կէօզէրինի աչտըրտը մուխիր պու գատար ճէնէրալ վէ զապըթանը էօյլէ էօրֆ վէ սիլահլա պիր մահալտէ կէօրտիւքտէ , եա գընատա Գրանտըղըն պիր պէօյիւք օրտուուսու վար մէմուլէ իլէ խէլէճանը գալտէ կիրիֆթար օլտու : Գօնաքարթէ պուննու ֆէհմ իտէրէք մուխ պիրի եանընա չաղըրըպ տէտի , " սէֆիլլէր , նէ տիր պու ճէսարէթի " նիզ , պէնիմ պուրատա օլտուղումու պիլմէզլիյինիզ , կիմ ճէնէրա " լընա սէօյլէ , Գրանտըղ ասքէրի տրշաբատան էթրտֆընը իհամէ իթ " միշ տիր , սիլահլարընը պրթագըպ իթէալիմ օլմագ իչուն քէնտիսինէ " սէքիզ տագիգէ վագթ վէրիրիմ : Պու միւտուէթ կէչտիյի քիպի , " պիլմիշ օլսուն ճիւմլէնիզլի պիրա իսթիանա գընընճատան կէչիրէճէյիմ " պու մէմալատան խարընճ վէ քիմսէնինն ճէսարէթ իտէմէյէճէյի րիյանընն սէմէրէսի կէօրիւլիւպ մուխիր կերի տէօնտիւքտէ Ընթրիա ճէնէրալը պու թէհտիտտէն խէվֆ վէ խէճալէթէ կիրիֆթար օլարագ , ի

Digitized by Google

քի պին ապքեր, վե տէօրթ քարե թօփաս իլե թէսլիմ օլտու, հէմոճ պու վէճհիլե Պօնաբարթէնին ֆէվգ էլ զայէ ճէսաբէթի սէմէրէսի իլե պին Յիրանըզա ըքի պին Ա՛սիրիա ապքերինին թէսլիմ օլտուղու էս նատ, էօթէտ Յիրանըզ ապքերինին պիր պէօյիւք ֆլոտասը կէճէլէյին Վուազտանօվիչին օրտուսունու տախի վուրուպ օն պէշ պին Ա՛սիրիալըյը թար իս մար վե քէրիշան ֆիրարե մէճպուր իթտիլէր, պատհոու Յիրանըզ ապքերի օրտու ժէրքէզինէ թէճէմիս իտիպ, կէճէլէյին ճիւժէթէն Վասիլիօնէ իւզերինէ միւթէրահի օլտուլար։

3։ Ա՛ղոսթոսուն պէշինտէ, սապահլայըն չաֆագ վագըը Յիրանըզ ապքերի, թամ Ա՛սիրիա ապքերի մըգտարը, եանի եիրմի պէշ պինե պալող օլարագ, Վասիլիօնէ գալէսինէ նազըր օլան քեաֆֆէի մէվգիլէրի զապթ իյլէմիշլեր իսի։ Պօնաբարթէ իլք ախշամուան Ա՛քրիւրիէյե էմր իտիպ, ապքերե կէճէլէյին եօլ վէրէրէք, սապահլայըն Վասիլիօնէյի թէքքար վուրմայա կիրմիշ օլան Ա իւրմէրին արգա սընտան հարպ իթմէսինի թէնպիհ իթմիշ իսի։ Ա՛քրիւրիյէ խոսիա օլտուղունուան պու հարէքէթ ճէնէրալ Յիօրէլին մարիֆէթի իլե թէքմիլէն իճրա օլտու։ Ա՛րգատա քիմսէյի պրագմամըշ զանն իտեր ի քէն Ա՛սիրիալըլար պու թէրաֆտան կէլէն թօփ ասկէրինատէն շաշըրըպ, հանկը թէրաֆա տէօնէճէք օլտուգլարընը պիլէմէզլէր իտի, Պօնաբարթէ Ա՛սիրիալընէն պու հալե կիրիֆթար օլաճաղընը էվվէէ սէն քէշֆ իթմիշ օլտուղունտան, ագթլարը պաշլարընա կէլմէզտէն անընլարընտան հիւճիւմ իտիպ, օղ վէճհիլե Ա իւրմէրին ասքերի թար իս մար վե քէրիշան Ինչիս նէհրինին սօղ թէրաֆընա վե Ա էրօնա չէհրինէ գատար ֆիրարե մէճպուր օլարագ, օրատան կիւճ իլե Անթօվա գալէսի իլե իսթիքլալ թէյտա իթմէյէ միւգթէտիր օլտու։ Պունուն իւզերինէ Ժրօ տէր ագաղ Պօրկէթօ, վե Աասէնա Էհա քիէրայա թային օլունտու։ Էնքիէրայը Ա՛սիրիա ապքերի մուհաասէրէ իթմիշ օլուպ ճէնէրալ Կիլեօմ տէօրթ եիւզ նէֆէրլե գալէսե գաբանմըշ գալմըշ վե գաբուլարա տիվար էօրտիւմիւշ իսի։ Ան սէքիզինճի ալայըն պաշընտա միրալայ Տիւշէ, պուրատա Ա՛սիրիալըյը պօզուպ, վե օն սէքիզ թօփլարընը ալըպ Էնքիէրայը մուհասէրէտէն գուրթարտը։ Արալըգ Պօնաբարթէ Ա իւրմէրին միւգիմ օլտուղու Ա էրօնա իւզերինէ թէվէճճիւհ իթտի. Ա էրօնանըն գաբուլարընը թօփ իլե զօրլատըլսա, վե տէրտունու մէմլէքէթէ հիւճիւմ իտէրէք Յիրանըզլար քիւլի եէհիր ալտըլար։ Պու վէճհիլե Ա իւրմէր պիւթիւն Ինչիս քէնարընը թահլիյէյէ մէճպուր օլուպ, Ա՛օնլէթ Պալտօ իւզերինէ հարէքէթ իյլէտի, վե օրատա մէրքէզը օրտուսունու գուրտուղու էնատէ, Ա՛սասէնա եէթիչիպ վե վուրուպ Վօրօնա նամ պէշ տէյի զապթ իյլէտի։ Պունուն իւզերինէ Ա իւրմէր պէճ թիւն Ինչիս քէնարընը թահլիյէյէ մէճպուր օլուպ, Ա՛օնլէթ Պալտօ իւզերինէ հարէքէթ իյլէտի, վե օրատա մէրքէզը օրտուսունու գուրտուղու էնատէ, Ա՛սասէնա եէթիչիպ վե վուրուպ Վօրօնա նամ պէշ տէյի զապթ իյլէտի։ Պունուն իւզերինէ Ա իւրմէր պէճ

Digitized by Google

ծն պէշ պին միւսթահֆիզ ասքէրի պըրագմըշ օլուպ, Պօնաքարթէ իսէ մուգաստէմա օրաուտա պօզտուղու օ գաստար ճէսիմ Թօփլարըն եէրինէ հէնիւզ ճէտիտլէրինի Թէտարիք իտէմմիշ օլտուղունան, Անթօվանըն տըշարտան ղայէթ սըզը մուհասէրէսինէ գանատաթ օլունուպ պու խըզմէթէ եինէ ճէնէրալ Աէրիւլիսէ Թային օլունտու։ Վ ը Ընթրիա ասքէրի տէր ագապ պիւԹիւն տըշարը Թապխալարտան գօ վալանըպ տէրունու գալէյէ տուխտուլէ մէճպուր օլտուլար, վէ պու օլտու Անթօվանըն իքինճի մուհասէրէսի։

4° Վ իւրմէր պունան ագտէմ իպԹիտա Ծիրօլ իւզէրինտէն կէլտիյինէ, ասքէրինին քէսիլԹինէ իւչ կիւն գաստար Անասէնա տայանամայարագ պիրագ մէվգի վէ պիլատը Թէրը իԹմէյէ մէճպուր օլտուղու, օ վագըԹլարտա Ինթալիայա հավատիս օլտուղու քիսի պիւԹիւն Ինթալիա հիւքիւմատարանը պու կէչիճի մաղուսպիէԹտէն ճէսարէԹ ալարագ Ծրանտա ալէյհինէ այագլանմըշ օլտուգլարընտան, Պօնաքարթէ պու վէսիլէ իլէ Ինթալիա հիւքիւմատարանընըն Ծրանտա հապգընտա օլան էֆքեարընը էյիտէն աղնայըպ, պու կիւնէր Պօնաբարթէյէ Ինթալիա իչիւն պիր Թէճրիւպէ կիւնէրի օլտու։

ԻպԹիտա Ծօմա հիւքիւմէԹի սիկէրլէրինէ իպրէԹ վէ էմնալ օլուպ Ընթրիանըն պու կէչիճի ֆիլոսուֆԹընա ինանտը, վէ պունտան ճէսարէԹ ալարագ ԾօլէնԹինօ ահտնամէսինին իպԹալընա գըյամ իյէտի Վ ը պաշատէ նագլ օլունտուղու վէճհիլէ, Պօնաքարթէ Անթօվա գալէսի մուհասէրէսինի րէֆ իԹտիյի քիսի, իպԹիտա Վարտինալ ԱսԹէի ահալիյի Թուղեանա Թէշվիգ իտիպ, սիլահը ասքէրլէ Անթօվայա տուխտուլ իյէմիշ իտի։ Ընդը կիւն ազղրա Վասթիլիօնէ ֆիլոսուֆԹը իլէ ղալէպէ Ծրանտըզ ասքէրինտէ գալտըղընտան, Պօնաքարթէ պու Վարտինալը միւսԹասճէլէն Պրէշիաեա ճէլպ իյէտի, Վարտինալ, չար նաչար պու ֆաԹիհէ Թէվազիւ իԹմէյէ մէճպուր օլտպ, եալընըզ պիր քէլամ եանի Ինգգաֆ իսաԹա իԹտիմ տիմէյէ գանատաթ իԹտի իսէ տէ Պօնաքարթէ մէնէտը րուհանիսինէ ըսյեէ Թէն հագգընտա մուամէլէյը չէտիտէյէ Թէչէպպիւս իԹմէյէրէք, եա ալընըզ իւչ մահ միւտտէԹ գարտինալը պիր մանասԹըրա գաբաԹտը։

Անտէնա տուգալըղը տախի Ծօմա հիւքիւմէԹինէ էմնիյէԹ իտէրէք Ծրանտըզ ասքէրինէ րուհ ատավէԹ իպրագ իԹմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Ընէովա վէ Վ էնէտիկ ճիւմհուրյարը տախի Ծրանտըզ օլտուպ տունա գաստա իԹմէք էֆքեարընտա իտիլէր։ Նաթօլի տէվլէԹի տախի Իրէնա ԻնինեաԹէլի իլէ ագտ օլունան ահտնամէյի այագ ալընտա ալըպ, պիր Թէրաֆտան Ընթրիայա, վէ պիր Թէրաֆտան Իտիօրնօյտ մուհասէրէ իտէն Ինկիլիզլէրէ իԹալէյի եէտը մուավէնէԹ իԹմէք իւզէ Ծօմա ճանիպինէ վաֆիր ասքէր կէօնտէրմէյէ գալգըշմըշ ըտը։ Օլ վէճհիլէ միւԹարէքէլէրին Թօփտու պէյհիւտէ օլուպ, ֆաթ գաԹ Ծրանտըզդն տիւշմէնլէրինէ պիր վագըԹ գապանտըրմագտան իպարէԹ օլմուշտուտ։ Պու ճիւմլէ Պօլընիա, Ծէլլարա, Ճէճհօ վէ Անտէնա վէ Իտալիա ահալիսի Ծրանտըզա տատըգ օլուպ, ան պէ ան ճիւմհուրիյէԹ ուտուլինէ մէյլան վէ բաղալէԹ ըշհար իԹմէքտէ խոխլէր։

Digitized by Google

5° Ի ալանըզ Պանիա տէվլէթի, քեաֆֆէի Իթալիա հիւքիւմէթ-ներինէն ագըլը վէ ըէվլէթլի տավրանըպ, Վրանայա գուվվէյի պահրիէ իլէ մ'լուֆ Պանիա քիսի[1] պիր տէվլէթ իթթիֆագը վագի օլմատըգձա տէրեա հիւքիւմէթինին միւձէրրէտ Ինկիլիզէ գալձա ղընը տէղը վէ թէեագգիւն պիրլէ, աղոսթոս օն տօգուզունտա Վէնթ Իլըֆօնս չէհրինտէ Վրանայա ձիւմհուրու իլէ սիւրգէթը թէտաֆի վէ թէարրիւզիտէ[2] պիր ահտնամէ իմզալատը։

Թէտաալիի մագուլէյի բօլիթիգիյէ իձապընտան օլան պու իթ-թիֆագ Վրանայա հագգընտա իֆրաթ խայր իւ հատանաթը միւձիպ օլուպ, հաթտա պու վաստէթա իլէ Պատոէնիա վէ Ինգլօվէթան տէվ-լէթլէրի խուսուսիէթի տախի պիլ էմտալ քիւլլիէն զայիլ օլուպ, Ի-թալիատա Վրանայա նուֆուզունա գարշը կէլէձէք հիչ պիր հիւքիւ-մէթ գալմատը։

6° Պու ձիւմլէ Ի-սթրիա ձէնէրալը Տավիտօվիչ եիրմի պին նէ-ֆէրլէ Թիրօլօ թէրաֆընտա ինթիզարտէ օլուպ, Վ իւրմէր տախի պաշգա եիրմի պին իհթիաթ ասքէրի իլէ միւձէտտէնին քէսալը գուվ-վէթ իթմիշ օլմաղըլէ, Թրէնթա իւզէրինտէն եիւրիւյիւպ, Վանթօ-վայը մոհասրէտտէն գուրթարմագ իւզրէ հարէքէթ իթմիշէտի. վէ ասքէրինի իւչ գօլ իտիւպ, պիրինի Պրէնթա պօղազընտան, տիկէրինի Պատտանօտտան, վէ իւչիւնձիսիւնիւ Ի-տիձէ նէհրի քէնարընտան սէվգ իլէմիշ իտի։

Ձէնէրալ Պօնապարթէյէ Ի-լը օրտուսունտան ֆագաթ ալթը պին նէֆէր իմտատ եէթիշմիշտի։ Ի-նձագ Վ իւրմէրին թէրթիպինի քէշֆ իտիւպ, վէ տայիմա քէնտի թէրթիպի իւզրէ Ի-սպրիա ասքէրինէ խարապ իմմէք իւզրէ ֆըրգա ֆըրգա վուրմագ միւրատտ իլէ-տիլինմէտէն, Վ իւրմէրին արգասընը քէսիպ ըրձու իտէձէք մահալ պըրագ-մամագ իչիւն, իպթիտա նակեահ Տավիտօվիչին իւզէրինէ հիւձիւմ իտիւպ, անարզըն պատմագ թէրթիպինի իհթիար իլէմիշտի։ Վ է օլ վէձհիլէ ձէնէրալ Վիլմէն իւչ պին նէֆէրլէ Ի-տիձէ նէհրի իւզէրինէ տէ, Վանթօլա եօղունու քէմէհէ թայէրին օլունտու։

Վ էրօնա վէ Ի-նեամօ պէլտէլէրինէ իհթիհքաամ վէրիլիպ, մու-հաֆիզասը քէզալըք ձէնէրալը մէրգումէմ իհալէ գըլմընտը, վէ Պօ-նապարթէ պու թէրթիպլէ ապգա գօլտան էմին օլուպ, օրտուլյու-Թիրօլօ իւզէրինէ սէվգ իլէմտի։

Ձէնէրալ Վ օպօա Վհէզէ նէհրին սաղընտան, Վասասէնա սօլ ճաղ-տէտէն, Ժրօ քէզալըք ձօլտան ֆագաթ Ձէհել թէրաֆընտան Թը-րէնթա իւզէրինէ միւթէարհի օլտուլար. վէ իպթիտա Վ օպօանըն չարխա ասքէրի Ապգօ քէօփրիսիւնիւ, պատէհտա Վասասէնանըն չապ-

[1] Օ վագըթ Սպանիատա կէրեկի քիսի պահրիէ գուվվէթի վար ըսը։

[2] Սիւէյնը Ընեոֆի վէ Ընեոլէոնէ օլան իթթիֆագ, պիր տէվլէթ միւթթեֆիգի օլտու-զու ախէր տէվլէթի, կէրեք մէմլեքէթի տէ-բունտառ մոհաֆազա իթմէկ, վէ կէրեք մէմ-լեքէթինէն տախի ազըտրը չըգմայտըգ տէ-մեկ տախի միւթալէա օլմագ տէմեք տիր։

Մէմլեքէթտէն տըշարը չըգմայտագ տէ-մինտէն մոհաֆազա օլունմայտա եալընըզ թէ-տախի մոհաֆազասը տէվրիլիր, տըշարը չըգ-լըպ տիւշմինէ հիւձիւմ օլտունտուղտա հալտե թէարրիւզ տէմեք տիր։

Digitized by Google

խա ապբերի Աերաւալնե մեվգի վե կէչնուէրինի զապթ խլէտիլեր ։ Յլուլուն տէօրտիւնտե Օվերէտօ մուհարէպէսի վագի օլուպ Ն՚ըսթրիա ապբերի հէր գօլտան պօղուլարագ , գարմագարըշ վե Ձրանըզ ապբերի իլե պէրապէր Գալիանօ պօղապընա չէքիլմէյե մէճպուր օլտու ։ Ն՚էնէրալ Տաւիտօվիչին իհթիաթ ապբերի պու պօղապը ապտէմ Թուրթուպ մէթին Թապիալար իլե խաթիհքեամ վերմիշխտի ։ Ձրանըզըն տօգուզ Թապար ապբերի Թօփ Թօփ պիր գօլ օլուպ պօղապա տուխտուլ խլէտիքտե , աթէշլէրինին չհտտէթինէ տիւշմէն տապանմայրպ , կէրի չէքիլմէյե պաշլատը ։ Վ ը Ձրանըզ ապբերի պիւթին կէճէ օրտուչյու իլէրի սիւրիւպ , սապահլայըն չաֆագ սէօքմէգ ան Թրէնէթա փիշկեահընա վապ օլտուլար ։ Պու վէճհիւէ Տաւիտօվիչին միւգիմ օլտուղու քեաֆֆէի մէվգիլեր էլինտէն ալընըպ , պու Յօվերէտօ զաֆէրի իլե Ձրանըզլարըն եէտինէ , եիրմի պէշ Թօփ , եէտի պին եէսիր , էլե ճէպհանէ տանտըղը վե եէտի տանճագ տիւշ պիքտէն մապատա , Թ՚իրօլօ վե Թ՚րէնէթա Թէրաֆընտան Վ իւրմէրին պրգապը տապի քէսիլմիշ իտի ։ Ն՚ըրթէսի կէճէ ճէնէրալ Պ՚իլմէնտտէն կէլէն պիր Թահրիրաթլա , Վ իւրմէրին Ն՚տիճէ նէհրի իւզերինտէն Վ էրօնա իւզերինէ եիւրիւսիյինիւ Պօնապարթէ խաթիհա իթմիշ իտի ։ Ն՚ըսթրիալըլարըն մէղքէզի Պապտանօտա , վե Վ իւրմէրին արտ գօլու , Պրէնէթա պօղապընը քէսմէք իւզէ , Ն՚րիմօլանօտա պուլուն տուղունտան , Պօնապարթէ սիւ՚ապէլա կէրի տէօնիւպ Վ իւրմէրին Ա՚նթօվայա կիտէճէք եօլունու գապթ իթմէյի Թապիմ խլէտի ։

7։ Ն՚ըճապ Թ՚իրօլօ տապղարընտան էնիպ տիւշմէն իւզերինէ հիւճիմ իթմէզտէն էվվէլ , Թէյսիրլի պիր իլաննամէ իլե օ էյալէթլերէ վապ խլէտիի նիզամաթը ճէտիտէյե իթապէթե տավէթ խլէտի ։

ՍԻՒՐԻԱ ԻՒԱՆՆԱՄԷ

" Թ՚իրօլօ ահալիսի ։

" Ձրանըզ ապբերինին հիմայէթինի Թալէպ խլէմիշսինիզ . պու
" հիմայէթէ միւսթահագգ օլաճագ հարէքէթ կէօրմէլիյիմ սիզտե .
" վե մատամ քի ահալինին էքսէրիէթի նիյէթը խայրիէ իլե մէ՚ուֆ
" տուր . կէրիտե գալան անուտ վե միւսրիր օլան ճիւզիաթ մապու
" լեռինի տայրէի իթապէթէ տուխտուլ իթտիրմէք տախի եինէ սիզին
" էլինիզտե տիր ։ Պու հուսուզ ճէմիյէթի , ճէնկ աֆէթինի , պիրմէյէ
" րէք մէ՚մալիքլերի իւզերինէ տավէթ իթմէքտե տիր . պու կիւնքի
" կիւն գուվվէի հարպիէ վե ապբերիէմիզին Թէֆֆավվուգի ճիւմլէյէ
" եղէր վե նիւմայան տըր ։ Ն՚ըսթրիա իմբէրաթորու վիւքէլասը Ն՚ա
" կիլիզին գուվվէի նագտիէսի իլե իզլալ օլարագ , քէնտիսինէ խըյա
" նէթ իթմէքտե տիրլեր . վե օլ վէճհիւէ միւշարալէյհ հէր ատըմտա
" պիր խաթա կիրտապընա տիւշմէքտե տիր ։ Թ՚իրօլօլու , սիզ միւ
" տալէհ իսթէրսինիզ . Ձրանըզ ապբերինին մուհարէպէսի տախի ,
" պաւնուն իպգասը իչիւն տիր ։ Ասկին մէմալիքինիզե տուխտուլ իթ

Digitized by Google

» մէքտէն ագուէմը մագաէտիմիզ, Ա՛սթրիա տէվլէթինի եիւզիւնուէն
» միւքէտտեր օլմուշ Ա՛ւրոբանըն էմէլ իւ արզիւսինէ թէալիմիէթ
» խպրազընա, վէ ահալիսինին իշլէթքեա սէտալէրինի իսթիմա իթմէ-
» սինէ մէճպուր իթմէքտէն պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր։ Ա՛իրօլօլու-
» լար. պիզիմ պուրայա կէլմիմիզ ֆիթուհաթլէ ճէսաուէթ քէսպ իթ-
» մէք իչիւն տէյիլ տիր. պիզիմ հուտուտումուզ, սիմթաալի Ա՛նաօ վը
» Ա՛լէ փաղըրընփա օլուպ, Ա՛սթրիա հուտուտուի տասխի Ա՛իրօլօ ճէպէլ-
» լէրինտէ տիր։

» Ա՛իրօլօլուլար կէչմիչտէ հէր նէ էֆքեար վէ հարէքէթէ թէ-
» շէպպիւս իթմիչէնիզ տէ, կիրին խանէլէրինիզէ։ Պըրագըն պուն-
» ճա տէֆա վուրուլուպ ճաղըրպ օլան վէ սիզի հիմայէ իսէմէյէն
» Ա՛սթրիա սանճագլարընը։ Պիզիմ քիսի Ա՛լը վէ Իթալիա ֆամիհլէրի,
» տէյիլքի պիր գաչ տիւշմէն տահա զիատէ օլտուղունտան, խէվֆ վէ
» հէյիրսազ իտէրլէր. իլլա միլլէթիմին ալիճէնապլըղը, պիր գաչ մաղտուր
» վէ մաղտուպուն ինտիմիզատ նօգսան օլմասընա պէնի մէճպուր իտէր։
» Ա՛ու հարէկէտտ տէհզիթլիւ, միւսալէհէտտ միւվէթլիւ, պէյամ իւ
» տէնլէրէ հագիգէթլիւ. պու տուր Ա՛իրանսըզ ասքէրինին նըշանէյի
» մահսուսէսի . . . »։

8։ Պօնապարթէ էրթէսի սապահըսը Ա՛րէնթատան եօլա բէ-
վան օլուպ, Ա՛իւմմէրին միւգիմ օլտուղու Պասսանօ պէլտէսի Պօ-
նապարթէնին հարէքէթէ իթմէյի պու պէլտէսէն եիրմի սաաթլըգ մէ-
սաֆէ ուզագտա իսի։ Ա՛քի կիւն սօղրա սապահլայըն իքի օրտուննուն
տասխ չարխա ասքէրլէրի Ա՛րիմօլանօ նամ մահալտէ պիրի պիրինէ
թէսաատիֆ իթմիւլէր. Պատէլ մուգապէլէ կէրէք պու պէլտէ վէ կէ-
րէք Ա՛ալօլօ գալէսի Ա՛իրանսըզ թէալիմ օլտու։ Ա՛իրանսըզ ասքէրինին
շիտտէթինէ հիչ պիր շէյ մուգավիմէթ իտէմէյիտի. եէվմը մէգքիւբ-
տէ տիւշմէնտէն տէօրթ պին ճէնկ եէսիրի, օն իքի թօփ վէ վաֆիր
ճէպհանէ սանտըգլարը Ա՛իրանսըզ էլինէ տիւչար օլտու։

Ա՛եվմը մէգքիւբտէ Ա՛իւմմէրին պիր պաշգա ֆըրգասը Ա՛իրանսըզ
ճէնէրալը Վ՛իլմէնի Ա՛էրօնատա սրգըշտըրըպ, պատէհու օ ֆըրգա
տասխ Ա՛իրանսըզտան պօզուլմուչ լսէ տէ, Վ՛իլմէն հէր հալտէ Պա-
նապարթէտէն իմտատ թաալէպ իթմէյէ մէճպուր օլտու, էօթէտէ
քէնտիսի Պօնապարթէ տասխի Պասսանօտա սրգըշմըչ օլտուղունտան օ
տասխի Վ՛իլմէնի իմտատա չաղըրմըշըտը, անճագ պէհհիւտէ օլտու,
Պօնապարթէ Ա՛իւմմէրի սօղրատան Պասսանօտա պօզուպ բէրիչան
իթմիչի հալտէ, Վ՛իլմէն Թէրապիէնտան ճէնէրալ Ա՛ֆֆարօս գօմանդ
տասը իլէ կէօնտէրիլէն իմտատ ասքէրի հէնիւզ Ա՛ֆֆնթէպէլօյա պիլէ
վասլ օլմամըշտը քի Պասսանօտան խայլըճա ուզագտա տըր։ Պու Պաս-
սանօ մուհարէպէսինտէ Ա՛սթրիա ասքէրի եիրմի պինտէն միւթէճա-
վուզ օլուպ Պրէնթա պօղազը մէվգիլէրինտէ օլան պէօլիւքլէր տասխ
օրալարը Թէքը իտիպ, վէ կէլմէյ մէգքիւբ եիրմի պին իլէ պիրլէշմիշ
լէր իտի։ Պու ասքէրին սօլունու Օ՛ժրօ ֆըրգասը, վէ սաղընը Ա՛ասաֆ-
նա ֆըրգասը վուրուպ, հէր Թէրապիը խարապ վէ բէրիչան օլարագ

Digitized by Google

Պասանօյա գաչմայա մէճպուր օլմուշլար ըտը, պուրատա տախի Յը-
բանուզ ապէրի Պասանօ քէօփրիւսիւնիւ | Օտի քէօփրիւսիւ քիպի
եանաշըզ պէօլիւքլէր իլէ իմրար խլէխիպ տասի իւչ սուլարընտա շէ-
տիտ պիր մուհարէպէտէն սօզրա Պասանօ Յձրանսըզտրա Թէսլիմ
օլտու վէ ալթը պին ճէնկ եէսիրի, օթուզ քարէ թօփ վաֆիր, արապա
վէ պարկիր վէ էշեա, Թէքմիլ ևբի քէօփրիւ Թագըմը, Յձրանսըզտրըն
էլինտէ գալտը: | Իւրմանէրին էլինտէ ֆագաթ պօզուլմուշ վէ տար-
ատաղըն պիր օրտու ֆըրգալարը գալըպ, Թիրօլօ իլէ իսԹիւլաԹը քէսիլ-
տի: Ասղատան Գուազատանօվիչ իւչ պին ապէր իլէ Պասանօ իւզէ-
րինէ կէլտիքտէ, պէլտէի մէպուրուն ֆէԹհ օլտուղունու կէօրիւպ
Յձրիուլ Թէրաֆընա բիճու իմտի: | Իւրմանէր Պասանօտա պիւ-
Թիւն քէօփրիւ Թագըմտարընը ղայպ իմմիշ օլմաղիլէ, Ընտիճէ նէհրի
նի կէչէմէզ օլտուղունտան էյէր | Էնիանօտա օլան Յձրանսըզ գօմանդ
ատանը նամէրտըևբ իմմէյիպտե պիրազ ճէսարէԹ իպրազ իսէրէք մեվ-
ձիի մէզպուրու նակեահ Թէրը իմմէմիշ օլայրտը, | Իւրմանէրին պիւ-
Թիւն ապէրի քէնտիսի իլէ պէրապէր Յձրանսըզա Թէսլիմմ մէճպուր
օլաճագտը, անճագ գօմանտանընըն պու հարէքէԹի իլէ | Էնիանօ աչըզ
գալըպ, վէ | Իւրմանէր պիլա մուհարէպէ վէ | Էնիանօյու ալըպ ատ-
քէրինի Ընտիճէ նէհրինտէն կէչիրէճէք ԱսանԹօվա Թէրաֆընա միւ-
Թէրահի օլմուշտուտու:

9° | Իւրմանէրին պու. Թէրաֆտան ԱսանԹօվայա կէչմէսի Յձրան-
սըզտրա Ընկերի քիպի միւզիրը օլտու: Ձիւնքի իսկիտտա Ձէրէտտա
Յձրանսըզըն չարխա ապէրինի պօզուպ, Պօնապարթէ ամէրիԹէն իմ
տատա եէՌիչտիքտէ ազ գալտը ԸնտաԹրիա ապէրինտէն իհամէԹ օլու-
նարագ եէսիր տիւչէճէքտի, եալընըզ կէճէնին իւսմէ կէլմէսի վէ
ամէլարընըն սիւրաԹը սայէսինտէ պու մուհասարատան գուրԹու
Թուլա պիլտիլէր: Ընկզալիք ԱսանԹօվա ճիվարընտա օլան | իլլա իմ
քէնէմտտա, Յձրանսըզտար Ասլինէլլա քէօփրիւսիւնիւ պօզմայա իհմալ
իմմիշ օլտուգլարընտան վէ Տուէ Գուասէլլիտէ եալընըզ պիր Թապուր
ապէր պուլունտուղունտան իքիսի տախի | Իւրմանէրին էլինէ տիւշ
տիւ: | Իւրմանէրին պու ղալէպէլէրի պաշընճա սիվարի ապէրինին
չօգլուղունտան, վէ Յձրանսըզ պէօլիւքլէրինին մէվգիլէրէ տաղընըզ
պուլունտուգլարընտան, վէ հէմտէ սէրապէր Պօնապարթէնին էմր
լէրի եէրինէ վարմամըշ օլտուղունտան վագի օլմուշտուտու: Պօնապար-
Թէնին էմրի իւզրէ Ասլինէլլա քէօփրիւսիւ պօզուլմուշ վէ եըգրըմըշ
օլայրտը ԸնտաԹրիա ապէրի ԱսանԹօվայա կէչէմէզիտի: Ձէր նէ հալ
խէ վիւրմանէր պու ղալէպէլէրտէն ճէսարէԹ ալարագ սէֆէրի պին
Թէրմէյիպ, վէ ԱսանԹօվա գալէսինտէն տախի պէշ պին գատար մու-
հաֆազա ապէրինի զիւրի գօմանտատընա ալարագ ԱսանԹօվա գալէսի
իլէ Ասան Ղիօրճիօ վըրըշը արատընա օրտու գուրտու: Պու հալտէ
Իւրմանէրին ապէրի եէրմի պէշ պին, վէ Յձրանսըզտրըն ապէրի

[1] Վէնէտիկ ճամլէքինին չարգ վէ չըմալ Թէրաֆընատա օլան էյալէԹլէէրէ էսքիտէն Փը-
րէվէ Թէոֆիլէ օլտնմուշտուր քի չմտիքի Ու-
տինօ վէ ԹրիէսԹէ էյալէԹլէրի օլտուգ Ան-
րիա Թատարրուֆատնտա տըր:

Digitized by Google

եւրմի տէօրթ պին իտի ։ Ծէրաֆէչինին պու հալտէ օլան մուհարէպէսի , Ան Ն՛օրմիօ մուհարէպէսի թէմամկէ օլունուու . իպթիտա Ծը-րանսըզըն սօլ գօլու իլէ Ա իւրմաէրին սաղ գօլու չաթըշտը , Ձ՛րան սըզըն սօլաունտա օլան ձէնէրալ Պօն ֆըրգասը ձիւզէի պիր միւատէթ պիլէ մուգավէմէթ իտէմէտի , Ընձագ Ա՛ասէնա տիւշմէնին օրթա սընը վուրուպ եարտըզընտան , պու թէտպիրի գաթի իլէ տիւշմէնին չնրագէլի իտաթ վէ նիզամը պօզուլուպ , պու հյնէթլէրի Ծրանսըզ լարըն ղալէպէսինէ միւձիպ օլաու ։ Պու մուհարէպէ ղայէթ չէոիտ վէ գանը օլուպ , վէ նիհայէթինտէ տիւշմէնին իւչ պին եէսիր , իւչ սանձագ օն պիր բարէ թօփու մէյտանը մուհարէպէտէ գալուպ , ասքէ-րի տսխի գօշուպ ածէլէթէն Ա՛անթօվա գալէսինէ սըզընմայա մէձ պու՛ր օլտու ։ Ւ՛օմէտէ Ւ՛ս նէհրինին գարշը թէրագֆընտա օլան Ա՛է-բայլէօ գալէսի հէնիւզ Ընթրիալըարտա պուլունտուղունտան , Ա Ւ՛իւրմէր իքի կիւն սօղրա պիր քէօփրիս ածըպ , պու գալէյէ ատ-քէր , միհիմմաթ . վէ զախիրէ կէօնտէրտի , պատէհու Ւ՛օվէրնօլօ մէվ գիինի տախի Ա՛կանսըզլարըն էլինտէն ալարագ , թէքբար Ընտձէ նէհ-րի իւզէրինէ կէլմէք իսթէսի իսէ տէ , մուվաֆֆագ օլամայըպ , պու մուհարէպէտէ տախի պին նէֆէր իլէ ալթը բարէ թօփ գայպ իթտու Ն՛հայէթ ձէնէրալ Ւ՛իլմէն , Ա՛էրիւրիկ ֆըրգասը իլէ պէրապէր Ա՛է-րալէօգալէսինի թէքբար Ա Ի՛ւրմէրտէն ալըպ , վէ Ւ՛րատէլա վէ Չէ-րէրէ գալէէրինի տախի զապթ իտիւպ , Ա՛նթօվա գալէսի եէնիտէն վէ հէր թէրաֆտան սըգը մուհասէրէ օլունարագ Ւ՛թալիատա , 1796 աէնէսինին սէֆէրի խիթամ պուլտու ։ Պու վէձհիլէ Ա՛նթօվանըն իւչհնձիւ մուհասէրէսինէ մուպաշէրէթ օլունտուգտա , Ընթրիա-նըն Ւ՛թալիայա սէվգ խյէտինի իւչհնձիւ օրտու տախի պէր վէձհը թա-րիֆ խարագ վէ բէրիչան օլտու ։ (սէնէ հաղիրան պիրինտէ , Ա Ի՛ւրմ սէր Ւ՛թալիա սէֆէրինէ պաշլատըղը էմնատէ , մայեէթինտէ եէթ-միշ պին նէֆէրի վարըտը , տէօրթ այ զարֆընտա պու ասքէրտէն օն ալթը պին նէֆէրի Ա՛նվթօվատա գալըպ , օն պինի տախի , Տավիտօ վիչ վէ Ւ՛ուաշտանօվիչ ձէնէրալար մայեէթի իլէ Թ՛իրօլօ մէվգիլե-րինտէ ֆըրգա ֆըրգա Թագսիմ օլունմուշտտու ։ Պու տէօրթ այ զարֆընտա , թէլէֆ օլան ասքէրտէն մատտա , սթուզ ձէնէրալ մէվթ վէ եէսիր օլուպ , եէթմիշ պէշ բարէ թօփ վէ եիրմի իքի պայրագ , տախի Ա՛կանսըզլարըն էլինէ տիւշտու ։ Պոնապարթէ պու Ւ՛օվէրէտօ Պասսանօ վէ Ան Ն՛իօրմիօ մուհարէպէէրինտէ ալտըգլարը սանձագ-լարը 1793 տէ Թ՛ուլօնտա թօփճու միւլազիմի օլուպ օլ էտնատէ Պօ-նապարթէնինին եավէրի օլան գօլ աղասը Ա՛արմօն իլէ Ւ՛արիսէ ձիւմ հուր բէիսլէրինէ իրսալ իլէտի ։

Պու Ւ՛թալիա մուհարէպէսինտէ [1] Ա՛կանսըզ ասքէրինին միւձիպի թա-Ի՛իղրատ օլաձագ մէրթէպէտտէ ըզհար իճտիհատլէրի սեպապի , մէթա-նէթ վէ չէձաաթա նապարէն , պիր մահիր գօմանտար մայեէթինտէ

[1] Պու սէֆերտէ , գասթիլիօնէ մուհարէ-պէսինտէ ասքէր Պոնապարթէնին մէրտանէկի վէ չէձաաթլնա միւթէհայիր օլարագ տատըգա Լօտի մուհարէպէսինտէ վագի օլտուգտա միտքը լիւ Թօփլանըպ , քէնտիսինէ չավուշ փոյէսի վէրտիլէր ։

Digitized by Google

պուլնտուգլարը հալտե ։ տիւնեանցն էն մէշհուր վէ էն ձէնիկեա վէր ապէրի օլտուգլարընը ֆիրլէն իսկաթ իմմիշլէր տիր ։

10։ Պոյատե մէգքիւր զաֆէրլէրտէն սօղրա Իթալիա օրտուսու ապէրի պէր միւտաէթ արամ վէ իսթիրահէթէ մէմուր օլտուլար քսէ ատ, հինէ սիլահը էլտէն պըրագամատըլար ։ Շ՝ըմալտան ձէնէրալ Ա՛օ պօա օն պին նէֆէրլէ Փիրօլօ հուտուսինատ, Ա՛ամի նէհրի քէնարընա մէթէրիսլէրլէ օրտու գուրուպ Արնիա պէլտէսինի իսթիլա քսլէտի ։ Շ՝ալգատան քէզալլար Ատասէնա պիր օ գատար ապէրլէ, Պատանօյու իսթիլա իսթուպ, Իամի նէհրին կէշիտինի զապթ իլլէտի ։ Ժրօ ճունուպ Թէրապիտատան քէզալլար օն պին ապէրլէ Էրօնայը իսթիլա իլլէտի, Նիհայէթ Վինվէն սէքիզ պին ապէրլէ Անթօվա մուհասէրէսինէ միւտաւէմէթ իլլէտի ։

Պօնաբարթէ պու վէճհիլէ Իթալիա օրտուսունու մուհաֆազա քսպէզ տիւշմէնին հիւճիւմինէ աէօրթ Թէրապտան ատախ քէշիտէյի էտօրը միւմանատաթ իթտիքատէն սօղրա, քէնտիսի Ինանա ամտէթ խուպ պու զաֆէրլէրտէն զուհուրա կէլէճէք ատարը խայրիէի բօլի Թիգիյէ միւԹալատաթը իլէ մէշղուլ օլտու ։

Պունդա սէֆէրլէրտէ Պօնաբարթէնին մուզաֆֆարիէթի, եալընըզ ճէտանը մուհարէպէտէ ըսկար իլլէտիսի ֆէնները հարպ վէ ճէսարէթի նէ համլ օլունմայրդ, նըպօլէոնատան զիատէսի պիԹէմէմիւլ իճատ իյլէտիի Թէուսպիրի մագուլէ, վէ ԹէրԹիպատը միւսթահսէնէսինտէն նէշաթ իթտիի աշէքեար տըր ։

Չաթտա զիրի գօմանտատլընտա օլան Իթալիա օրտուսու մէվսիմի չիթտէ օրտուկեահլարընտա արամ վէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուգլարը հալտե, քէնտիսի Ինանտա կէլէճէք սէնէ սէֆէրինին ԹէրԹիպ պաթըրլէ մէշղուլ օլտուպ, կէճէլէրի ուզուն վէ տէրին միւԹալատաէթ զահիպ օլուրտուտու ։ Չիւնքի Իթալիա հագգընտա զիհնինտէ ճէվլան իտէն Թէտավիւլատը ճէլլէյէնին էհէմմիյէԹինի օլ էտանընն ճիւմհուր րէիսլէրինտէ աղնայատագ ֆէրգ վէ գուտրէթ եօլտուտու ։ Պալընտուղու մէվգիին էրթաֆընը Ա՛ինօվա, Ա էնէտիկ. Ա՛օտինա վէ Ա՛թօլի քիպի Ա՛ռանայա իտասիմ տէվլէԹլէր իհաԹէ իմմիշ իտի. Ա՛ԹօԹիսլատաթ էլլի պին նէֆէրլէ եէնիտէն պիր սէֆէր աչատիլիրլէտի ։ Վ՛էնտիսի ճիւմհուր հիւքիւմԹինտէն եալընըզ օն պէշ պին նէֆէր Թալէպ իտիւպ անճագ նըպօլէոնը կէօնտէրիլմէսի վատ օլունմուշտու ։ Ա վագԹրըն միւքեաէմէպէլէրի միւԹալատա օլտուհատ, Պօնաբարթէնին էն էհէմմ, էն պէճիտ վէ էն միւԹէնա Թահրիրատըն հա ճիւմհուր թէիսլէրինին վէրտիրլէրի ճէվապլարտա իֆրատ վէ Թատիւպէ շայեան մ՛ըրԹէպէտէ ատէմը պատիրէթ վէ համագաթլի իի նիմայան օլուր ։ Պօնաբարթէ տիւշմէնլէրի օլան Ա՛ւստրիա վէ Ա՛ Թալիա հիւքիւմԹլէրի, վէ ճիւմհուր րէիսլէրինին համիԹմիշ վէ տիԹալիա հիւքիւմԹլէրի արատընտա մուալլագատա գալըպ քիմսէտէն մէտտըքաւ ալի մուաֆէնէթ մէմուլ իտիմէյէրէք, միւճէրրէտ քէնտի ագլ իւ տիխ ֆիհի իլլէմիշ օլտուս ։

Digitized by Google

11։ Ալիանտա, Իթալիանըն ահվալը բօլնիթիգիչ միւթալասան իւ լէ մէղղուլ օլսուղու էննատէ, Պօնապարթէ մէնվիի վամիրի, Իթալիայը քիւչիւք քիւչիւք վէ միւսթագիլ ճիւմհուր հիւքիւմէթլէրինէ թապսիմ իթմէք իստի։ Իթալիա ահալիսինին Իւսթրիա բիպգեսինտէն գուրթուլարագ, մուհասպէթը վէթանիչէլէրի իշ՚ալ օլունտուգտա պէօյլէ տէ միւսթագիլ հիւքիւմէթլէր օլտուգլարը հալտէ պիրթա պի վէ պիլ ուպուտուիչ Իտալիայա միւթթէֆիգ պուլունաճագլարընը ֆէհմ իթմիշ իստի[1]. հաթտա օլ էննատէ ճիւմհուր բէիալէրինէ եագ տըղը պիր նամէտէ, պու էֆքեարը իայրիչէ վէ միւսթահսինէսինի չուվէճհիլէ պէյան իթմիշտիր։

"Պօլօնիատա, վէ Իօտէնատա պիրլէր միլլէթ ճէմիչէթի մէճլի պ սի թէշքիլ օլունմալը տըր, պու մէճլիսլէրէ, Իէրրարա, Պօլօնիա, պ Իօտէնա, Իէճհօ վէ Իթալիանըն սայըր թէրաֆլարընտան միլլէթ պ վէքիլլէրի կէօնտէրիլմէլի տիր, վէ ամմինինի սէվկիչի, վէ խաթըրլա պ րընա բայէթ իթտիչի քիմսէլէրտէն, քիշիզատէ, բու հպան, գար պ տինալ, թիւճճար, պագմայլըպ պու մէճլիսէ միլլէթի վէքեալէթի իւ պ լէ տուխուլ իայլէմլէրինէ հիմմէթ օլունմալը տըր։ Պու մէճլիսլէր պ սէ գարար վէրիլճէք մատտէլէր, էվվէլա Իթալիա ասքէրի թէք պ թիալի, սանիչէն Իթալիա հիւքիւմէթլէրի եէկտիկէրինի մուհաֆա պ զասը իչինն պիր իթթիֆաղ իստիրը, սանիչէն Իտրիսէ մուրախասա մէմուր պ լէր կէօնտէրտիգ Իթալիանըն աէրպէսթիէթ վէ իսթիգլալիչէթինի պ իսթիտա իթմէլէրի քիպի չէյլէրին գարարը օլմալը տըր . . . պ։

Պօնապարթէնին կէրէք պու վէ կէրէք պունա միւմասիլ Իթալիայա միւթալիպ թահրիրսաթընըն քեռաֆֆէսինէ ճիւմհուր հիւքիւմէթի թէրաֆլընտան պարիտ ճէվապլէր կէլմիչ իստի։ Իթալիանըն պու վէճ հիւչ իթթիֆաղ իստէրէք, Իւսթրիա ճէպրինտէն վէ Իօմա թէյսիրին աէն քեռամիլէն գուրթուլապիլէճէյինի միւտիրլէրին ագլը քէսմէյիպ, հաթտա տէվլէթլէր իլէ պէրապէր պիւթիւն ահալիսի քէնտիսինէզ իսաղ իստէրիպ միւսահազատը իլէ, պու պապատէ Պօնապարթէյէ կէօն տէրտիքլէրի թամլիմաթտա, իֆրաթ իհթիրազլէ տավրանմասընը միւ քէրրէրէն թէքիտ իստիւ, վէ ֆիքրլէրի պայտաղտա Իթալիայը քէնտի հալինէ պըրաղարագ ճէնկի ուզաթմամագ իչինն Իւսթրիա իլէ պիր նամուսա մուվաֆֆըգ միւսալիհ թարիգի արամագ լտը։ Պօնապարթէ միւտիրլէրին պու էֆքեարընա չէրիք օլամայարագ, էնայը չիթատէ

[1] Պօնապարթէ, Լօտի մուհաբէպէսինէն սօզրա, Բօ նէհրինին իչի թէրաֆլարտա Աւսթրիա, Իօմա վէ Վէնետիկուն ալընան մէմալիք լէրտէն իչի քիւչիւք ճիւմհուր թէշքիլ իստիւ, մէղքեար Բօ նէհրինին ճէնուպ թէրաֆընտա օլան, Լօտինա, Լէճճիօ Քէրրարա, Պօլօնիա էյալէթլէրինի պիրլէշտիրիպ, Ճէղիսպան ճիմ հուրտա իսմի վէրմիշ, վէ նէհրը մէզքուրտան չըմալ թէրաֆընտան օլան Լօմպարտիա էյալէթի իլէ վէնետիկուն ալընան պիր գուչ էյալէթի քեղալէք պիրլէշտիրիպ Թրանօվասան ճիւմհուրտա իսմի վէրմիշ իստի, քի էրթէսի սէնէսի պու էյալէթլէրին քեռաֆֆեսի պիրլէշիպ, տահա սայըր մէմալիք տահի իլտիճ օլունտուգտ, Ճիղլէրին ճիւմհուրտա թէսմիյէ օլունտուգտ։ Պու ճիւմհուրլարը վէզիյնի սէթիսէսի, պիլի թէրիհատ մուֆասսալէն պէյան օլունմագ սըր։ Ճիղէսպան Թրանօվասան իսմիլերի էզգի Իտալիա օլան հիւքիւմէթլէրի վագիըսսան գաչմա իսմիլեր օլուպ, Բագուս եահսոտ Բօ նէհրինին էօթէի թէրաֆը, պիլի թէրաֆը, վէ Ճիղլէրին տահի Սալ տուպաշըրընէն պիլի թէրաֆը սէնէգ տիր։

Digitized by Google

ալիր Թէրապիտան եէտինտէ պուլուՆան մէվգիլէրի իսթիհքեամ վէրիպ պիր Թէրապիտան տախի էնվայը իսթիաձաթ վէ Թաալիֆաթ իլէ ալէլ ումում Իթալիա ահալիսինին գալպլէրինին քէնարինէ վէ Յիրանապայա ձէլպ իթմէյէ սայ վէ իգտամ իլլէտի ։ Ա է օր վէձհիլէ Իթալիանըն ահ-վալը աԹիէսի , 1796 սէնէսի գըշ էնաասընաա Պօնաբարթէնին Ա Ալան տա իգամէԹ իթտիխի էնատե Թէասավվուր վէ ԹէասմիհԱմ իլլէտիկի Թէտապիր վէ ԹէրԹիպաԹըն սէմէրէսի օլսու քի մահալինտէ Նագ իս հիքեայէ գըլընաճագ սըր ։

։ Պօնաբարթէ Մփանտա իքէն , հիս քիսմի ձիր ձհէմհուրիխ վիս-ավուրէրինէ պիր մէկ Քիպ եաղըպ , օրսուտա օլան պիր Թագըմ մարաՆի մէմուրլարընըն իսմինի պէհան իսեքէք ատֆ ըմմալէրինի իսԹիտա իթմիշ իսի ։ Պօնա-բարթ պուՆըարըն ԻնՆալը իրԹիքապախէրինի ղ ձիրԹէպէ աէրահէԹէն Թափիխ վէ Թատարգ Եէվձուպ քի , Լէքէր գապահաԼէրի էլ կէվմ իսՆէրի իսՆէրինտէն ԹէմիալէՆմէմիշ սիր ։ Վագտա պուՆաղար իլէ պէօյլէ աշիքար ուս-ըրաշմամա , պիկէրիմ ալէհիմճ պիՆէրձէն շՆ ։քէպայէք աէսէրի իշհաիկէձք ։ լուքին վահի ։պէի զիմՆէիմ պահա հէր իհԹիսլասան եվ ։ըս սրը ո ասմիշ սիր ։ Պօնապարթէ պուս մէկ քիսքան օբսուտՆուն մահաղապէնիվ տախի Վ-քիսմիՆէ կէօնտէրմիշտիր ։ ԱԱՆը ապ զար քՆտա եաղընաղ օն պիր միլիոն ֆրանգ օրսուս-ամաբաՆա ատրի իսուսդ միլիոն տախի Ձհմհ ը իսեղնէ ատիկ միլիոն իսեքէք ։ ՎէՆ Նարդ իսէրսէ Տայիմա ատգ իս ատրայէՆի իլէ հէր ։պիր ատախէի ֆէհմ իսուս , ատգապէՆը ։ֆիքը իլէ քէշվ վէ հալ իսուկէլմիշ սիր ։ Ագատ ։քիրի ձհամհուրի իս-մէրաալընը քիտաֆիէտ ։իսղէրինէ զալէպակի Նուս-ֆուսատա օլսագ , հէր ։պիրինէ մէկՆիպը Թատիիկ վէ ագլիէտսինտ վա-։գընը օլարագ , միզաձհէրինէ մոս-վաֆիզգ մէ-։տալհատ իսոիհիսատմ իլէ ձհս-մէհսինի իշէ Ե-։լար իսուր , գոս-վիվէի Թէմէիղիկ վէ իսոիհիսար ։ագլիկէ տայիմա ատ-վատը իսաՆատէն վէ ատհվի ։տահիհատէն ֆէրգ իսուր ։ ՊատիրէՆի Թատմ ։օլսու , իշՆրայը Թատմամտաընատա գոս-վիվէի ։ֆահիլիկ իլէ տատիկ վէ միս-գատիմ ։ Ա Ճատալիհի ։ձհսիմ վէ միս-ատատձհէլէտս ձհոսու-ր վէ պիր ։ֆիհոս-ր , վէ ֆէ-վգ էլ տատե զոս-հոս-բատատա ։Թէպէտատիս-լիս Թէրիհիսատե պատահի իսոհիգ ։բատգ օլատՆագ մէրիպէ-տե ատրի վէ գիսիհ-ս ։ա է իշՆրատա վէ ատէրլիսատե ալիմ վէ մոս-։հատիգ վէ գոս-վիվէի զվհիհիկ վէ մահիս-մատՆը ։քէ սիրէ-սի իլէ ոս-մոս-բոս-ձհիԹէնէվիհէտե մոս-։վաֆիզգ իհ Թ տէրքէտար օլսու-գ զանիմ իս-ղ ։րե ձհիս-Ճոս-րիհէԹ տահի իհՆրատը մհիհատ-ս-ը ։ա է քէտագ իհտահի շտո իս շէրե ֆէրո մոս-հա-։ֆատատսուտաո մատատատ ատրը ֆահիսրատհիհէԹի էօգ ։տոս-ր , վէ հիշ ատրը Թէրապիէտո Թէրապիտատրը ։ատատ օլսու-նատատ-ղ Գ-բատ Թէրապիտատրը տէհիս ։տիր , չիս-նէքի ատնէրտատէն մէրոտոս-ատոս-ր ։ ՖրէՆ-։րէհ Թէրապիտատրը տէհիս ատրը չիս-նէքի ատնէրը ։տէն տատախ մատհգոս-ր տոս-ր ։ Ֆատաքհատատհրը Թիշ Նատագ օլսու-նատատ-շ վէ Միլատտա կէօնտէրէրմիշ օլսու-գոս-նատատ Պօնաբարթէ հագգընատա հիս-քիսմէՆէՆ շտ վէձհիլէ Նատզըր սրը ։

« Պաշ ձէնէրալ Պօնաբարթէ խըտմաՆը ։ձհէլիլէ իսղրազընա մոս-վաֆիֆատգ օլսուրագ ձատ ։նիպի ձհս-մհոս-րատան րիս-Ճիպէ րէ-ֆիէէ սէր-։ատաէրսխ Նատագ օլմատշ իսե տե , խըտմաՆը ։վագտատը իլէ քէտագ իհտախի խսրիհգագ տատ ։խ ինքատար օլսու-նատատ-ղ , Նէ հատսու-ր Թատ ձհս-մ ։հոս-ր տատատը օլսու-գ , Իթալիանըն ահվալը հատ ։սենէի հագզըրեսի , պատ զատըն Թէրապիտատը ։մագտալէսի սէմէրատը իլէ հատսու-ր կէՆիշ ։սիր ։ Պս-բատատս ձհս-մէՆ ալէհ քէՆատսիսինի պիր ։զատը ֆէբհին վէ մոս-ատրը Ճ սհմատ պիլիգ , ։պիլ ֆիհիլ տատախ պատ-ս ֆէքէտրը ամմէՆ Թատ ։տիգ իհմ մէշէտիտ Իթալիա ահալիսին պատնատ հէմ ։սէ-վէր վէ հէմ գօրգատր վէ հէմ տատախ ըտայէ ։իտսէր ։ Տայիմա ատգ իս ատրայէՆի իլէ հէր ։պիր սէտախէի ֆէհմ իսուգ , սէգապէՆը ։ֆիքը իլէ քէշվ վէ հալ իսուկէլմիշ սիր ։ Ագատ ։քիրի ձհս-մհոս-րիհ իս-մէրաալընը քիտաֆիէտ ։իսղէրինէ զալէպակի Նուս-ֆուսատա օլսագ , հէր ։պիրինէ մէկՆիպը Թատիիկ վէ ագլիէտսինտ վա-։գընը օլարագ , միզաձհէրինէ մոս-վաֆիզգ մէ-։տալհատ իսոիհիսատմ իլէ ձհս-մէհսինի իշէ Ե-։լար իսուր , գոս-վիվէի Թէմէիղիկ վէ իսոիհիսար ։ագլիկէ տայիմա ատ-վատը իսաՆատէն վէ ատհվի ։տահիհատէն ֆէրգ իսուր ։ ՊատիրէՆի Թատմ ։օլսու , իշՆրայը Թատմամտաընատա գոս-վիվէի ։ֆահիլիկ իլէ տատիկ վէ միս-գատիմ ։ Ա Ճատալիհի ։ձհսիմ վէ միս-ատատձհէլէտս ձհոսու-ր վէ պիր ։ֆիհոս-ր , վէ ֆէ-վգ էլ տատե զոս-հոս-բատատա ։Թէպէտատիս-լիս Թէրիհիսատե պատահի իսոհիգ ։բատգ օլատՆագ մէրիպէ-տե ատրի վէ գիսիհ-ս ։ա է իշՆրատա վէ ատէրլիսատե ալիմ վէ մոս-։հատիգ վէ գոս-վիվէի զվհիհիկ վէ մահիս-մատՆը ։քէ սիրէ-սի իլէ ոս-մոս-բոս-ձհիԹէնէվիհէտե մոս-։վաֆիզգ իհ Թ տէրքէտար օլսու-գ զանիմ իս-ղ ։րե ձհիս-Ճոս-րիհէԹ տահի իհՆրատը մհիհատ-ս-ը ։ա է քէտագ իհտահի շտո իս շէրե ֆէրո մոս-հա-։ֆատատսուտաո մատատատ ատրը ֆահիսրատհիհէԹի էօգ ։տոս-ր , վէ հիշ ատրը Թէրապիէտո Թէրապիտատրը ։ատատ օլսու-նատատ-ղ Գ-բատ Թէրապիտատրը տէհիս ։տիր , չիս-նէքի ատնէրտատէն մէրոտոս-ատոս-ր ։ ՖրէՆ-։րէհ Թէրապիտատրը տէհիս ատրը չիս-նէքի ատնէրը ։տէն տատախ մատհգոս-ր տոս-ր ։ Ֆատաքհատատհրը Թիշ Նատագ օլսու-նատատ-շ վէ Միլատտա կէօնտէրէրմիշ օլսու-գոս-նատատ Պօնաբարթէ հագգընատա հիս-քիսմէՆէՆ շտ վէձհիլէ Նատզըր սրը ։

Digitized by Google

12° Պալատե 92 ինձի սահիֆէտե հիքեայէ գըլընտըղը վէճհիլէ Փո-
նաբարթէ | իվօրնօսա պուլաճնուզու էնտասէ , Վօրսիգա ատասընա
ախլահ , միհիմմաթ վէ ասլիրէ կէօնտէրմիպ , հիւքիմէթը ճիւմհուրիե
մէմուլէրինտէն Պալիչէթթի նամ վէքիլ տափի օ Թէրգաճա ազիմէթ
իթմիչ օլտուղունտան , Վօրսիգա ահալիսի Ինկիլիզլէրլե դալիպ կէլմէ
մէղուանընը ատատան իխրաճ իթմիչ , վէ հիւքիմէթը ճիւմհուրիէյէ
տափի սիր սուզ իւ մահաբեր եազըպազ Վրանսայա պէյաթ իթտիքըճ-
ըինի ըհամէն պէյան իթմիչ օլտուգլարընտան , պու խուսուս իլէ էվ-
վէլ Փոնաբարթէտէն կէլէն սիր Թահրիրաթէ ճիւմհուրան մալիսմի
օլարագ սիր գաթ տափի մէմուռնիէթ վէ մէսրուրիէթլէրի վէ Փոնապ-
բարթէնին Թէրֆիի գաւսր իւ բաղլէթինի միւամէլէմ օլմուշ տուր :

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԱ ,

1796 — 1797

1° Վրանսանըն վէ Ռ-ավրիանըն Իտալիայա օլան գոռվէր ասկերիէլէրի , վէ
Բէռնիպոլը հարպիէլէրի : 2° Պէնիա վէ Վոլտիէրօ՚մոհարէպէլէրի , վէ Վրանսէզ
ճենէրալը Վ օպօանըն մաղլուպիէրի , 3° Ընգօլէ ֆեօֆրիսախունա կէլմէի : 4° Ռօն
գօ վէ էյամը սիւլտահ մոհարէպէսի : 5° Պօնափարթին Վ էրօնայա պոխօղ , վէ
Ռինլանա ավքէրի իսէր : 6° Ռոպա իմպէրատորիչէսը իդինճի Վոլտաիրանըն վէֆաթը
վէ վէրսի Նավլօնա քօնվէնգաը : 7° Իրլանդա սէֆէրի :

1° ԻՒՔԻՄԷԹԸ ճիւմհուրիե իսպէիտայը զուհուրինտէ
տուէլը վիւԹԹէֆիգէի Ընտրեա իւզէրինէ օն ասէօրթ
ծրատու գալտըրմըշ օլուպ , իւչ ակշ սէնէ զարֆընտատա էքսէրիա դալիպ ,
վէ պազէն մաղլուպ , էլ հասըլ 1796 Նիհայէթինտէ , Վրանսանընն Ի-
թալիա հուսուսունտէ Պօնաբարթէնին մայեէթիսէ պիր օրտուսու ,
վէ Պէլճիգա հուսուսունտէ ճէնէրալ Յուրտան գօմանտասընատա տիկէը
պիր օրտու , վէ Ռէմանեա հուսուսունտէ վէ Ռէնօ Նէհրի քէնարընատա
ճէնէրալ Վօրօ գօմանտասընտա պաշգա պիր օրտու տահա օլարագ
ճէման իւչ օրտուսու գալմըշ ըտը : Ռէգըիւր Յուրտան վէ Վօրօ ճէ-
նէրալլար կէրէք Պէլճիգա հուսուսունտէ , վէ կէրէք Ռէնօ Նէհրի քէ-

դ մէվլէնէ , վէ հիւքիմէթը ճիւմհուրիէյէ
դ մայիլ վէ Թապի օլուպ զանընըմ իւզէրէ , ճիւմ
դ հուրէ տայիմն ֆայտալու , տալա միւզէրր օ
դ լամազ : Պօնաբարթէ հագգընտա պու սէնա
դ վէ մէտայիհի զամընտա օլան խամիդատ , ե-
դ խատա Թէվէճճիհ գալիմանէն նէշանի իմ-
դ մէհթապ անճամագ հագիգէթը հալէ պիր չէհ-
դ տէթի իմէքտահէն պաշգա պիր մագաէտ վէ
դ մէնֆաաթըմ եօգտուր : Պէվտէն սօդրա կէ-
դ լէնէլէր Պօնաբարթէնին գաւսր իւ հայսիէթի-
դ նի Թանընըշ ճէլսուսէի զէվամըը ճէլսլէ վէ
դ մուապըսմայէ գայտ իսէճճէքլէր սիր դ :

Digitized by Google

նարընատա վագի օլան մուհարեպաթաա Պօնապարթէ գատար պահ-
թիար վէ միւգափլ օլմայուպ, Ալեքսիոլլար Էհնօ նէհրինին էօթէ
թէրաֆընատա, վէ Ֆրանսըզլար պէրի թէրաֆընատա գալըպ, թէքա
ֆէյնին տախի եէկսիկէրինէ թէսարրուֆէ իգթիատարը գալմամըշ ըտը։
Իմաի 1797 իսկիտուսընատա Ալեքսիա տէվլէթինին Իթալիա օրտու-
սունատան մատատա խուսուսմէթլէ մուգավէմէթի իտէձէյի պիր օրտու
գալմամըշ օլուսուդունատան. Անլան էյալէթինին Ֆրանսըզ իսթիլասընա-
տան, վէ Անգլօվա գալէսինին մուհասէրէտէն գաւրթարմագ,
վէ Ֆրանսըզ հիւքիւմէթի վէ թէսարրուֆնատա քիպի օլան Իթա-
լիանըն քիւչիւք հիւքիւմէթլէրինի սըգլէթը ձէպրէյէի ձիւհուրիե-
տէն գաւրթարըպ թէքրար քէնտիսինէ եատ վէ միւթթէֆիք իմմէք-
տէն մատատա պիր մէրքամ վէ մագաէտի գալմամըշ ըտը։ Իմաի պիր թէ-
րաֆատան Անգլիան, ձէնէրալ Պօնէթօ օրտուսունատան բէսիմնատէ
գալան նէֆէրտէն եիրմի պին գատարընը Թօփլայըպ, պիր ձէհատ օր-
տու թէրթիպ իմմիշ, վէ սիրկէր թէրաֆատան գըրդ պին ասքէրլէ Ա-
լէմանեատան կէլէն Աւսթրիա Ֆէլտ մարէշալը Ալվինչի, Տավիտօ-
վիչին բէսիմնատէ գալան ասքէրտէն օն սէքիզ պին գատարընը Թօփ-
լայըպ, Անգլօվատա օլանլար իլէ պէրապէր, 1796 Թըշրինի էվվէլ
ոռնարընատա Իթալիատա օլան Աւսթրիա ասքէրի ստօգատան պինէ պա-
կըպ օլմուշուտու։

Ֆէլտ մարէշալ Ալվինչի Ա էնէտիկ մէմալէքի քէնարընատան եիւ-
րիւիւպ, պիր մահ միւսատէթ Իզօնձօ նէհրի քէնարընատա ապամ իմ-
պէրատօր պաւտէհատ նէհրը մէզպուրու վէ Ինամէ նէհրինի
տախի կէչիպ Պօնէլեատօյա կէլմիշէտի։ Պէրիտէ Թիրօլ Թէրաֆընը
տա ձէնէրալ Ա օպօա, օն պին նէֆէրլէ Ա ատիզիս նէհրի քէնարընը
ԹուԹուպ, Թրէնթա պէլատինի մուհաֆազա իմմէքտէ իտի։ Պօ-
նապարթէ տախի ()ժրօնուն ֆըրգասը, վէ քեռֆֆէյի սիվարի ալայ-
լարը իլէ Ա էրօնա պէլատինատէ իտի։ Ալվինչինին Թէրթիպի, Ա էրօ-
նայա կէլմիպ, Տավիտօվիչ իլէ պիրլէշմէք, պաստհու Անգլօվա իս-
պերինէ եիւրիւիւպ, Ա իւրմէքթի մուհասէրէտէն գաւրթարմագ,
վէ տօգատան պին ասքէրին պաշընա կէչէրէք Ֆրանսըզլարը Իթալիա-
նան գօվալամագ ըտը։

Իմաի Ինամէ նէհրի իւզէրինէ քէօփրիւլէր ապրըպ, Պատանօյա
եազըն Պրէնթա նէհրինէ տօղրու իւչ գօլտան եիւրիւմէյէ պաշլատը։
Անատէնա Ալվինչինին գաւվէթինի քէշֆ իմմէք իւզրէ Պրէնթա
նէհրի քէնարընատա պիր մուհարէպէ ամէլիաթը կէօսթէրիպ, պատէ-
հու Պատանօյանօ կէրի չէքիլէրէք, Ա էնէտիկ մէմալէքինատէ Ա իչէն-
ձա չէհրինէ տախիլ օլատու. Պօնապարթէ ուախի քեռֆֆէյի գաւվէյի
ասքէրիէսինի Ա էրօնատան գալտըրըպ պէլտէյը մէզքիւրէյէ վատ օլ-
մաշուտու։

2՝ Անատէնատըն մուպաշէրէթէ իլէտիպի իշ պաւ Պրէնթա մու-
հարեպէսի 1796 Թըշրինի էվվէլինի ալթընձը կիւնիւ, ասպահլայրն
վազաւ պաւլատա։ Տիւշմէնին չարիսա ասքէրի, վէ իւչ ֆըրգասը նէհ-
րին էօթէ Թէրաֆընատա գատար գօվալանըպ, Ռուսզատանօվիչ տախի

Digitized by Google

քիւլլի թէլէֆաթէլէ պասսանօյա չէքիլմէյէ մէճպուր օլտու ։ Իօթէտէ Աւլիզիօ նէհրի իւզէրինտէ պըրաղըլան ճէնէրալ Ա՛օպօա , տիւշմէնին հիւճիւմինէ մուգավէմէթ իտէմէյիպ , վէ կէրի չէքիլիպ մուհաֆազասընա մէմուր օլտուզու Թրէնթա չէհրինի թէրք խլէտի . վէ տիւշմէնին չիտտէթ վէ գուվվէթինէ թէհամմիւլ կէթիրէմէյէրէք Ա՛ էրճնայա չէքիլմիշ օլտուղունտան , էյէր ճէնէրալ Ա՛օպէր Ա՛անթօ վա մուհասէրէսինտէն այրըլըպ , պու պէլտէնին իմտատընա եէթիշմէմիշ օլսա , պուրասընըն տաման Ա՛էսթրիալը զապթընա կէչէճէյինէ շիպհէ եօղուտու ։ Իմտի Ա՛օպօա Ա՛տիճէ նէհրինի կէչիպ , Ա՛օրօնա վէ Ա՛իվօլի մէվգիլէրինին մուհաֆազասընա Թայեին օլուռնտու ։

Պօնաբարթէ պու մաղլուպիէթտէն խապէրտար օլուր օլմազ , տօղրու Ա՛ իչէննէա թէրաֆընա եանի կէրիչ ավտէթ իթթիֆինտէն , Ա՛էվինչի տաման օ թէրաֆա հարէքէթէ իթտի ։ Պօնաբարթէ Ա՛իվօլի թէֆէլէրինէ վասլ օլտուգտա , Ա՛ օպօանընն ասքէրինի մուայեէնէ խտուպ , շու վէճհ իլէ նուռթգ խլէտի ։

« Ա՛օլթաթէլար ։

» Ա՛իզտէն հիչ պիր վէճհիլէ պու տէֆա մէճնուն տէյիլիմ . իթտա » էթ , սէպաթ վէ մէթանէթ հիչ պիրի գալմամըշ սիզտէ ։ Ա՛իչ պիր » մէվգիտէ թօփ վէ եանապշըգ տուրմատընըզ . հաթտա պիր քիւմէ » մէրտ ատամըրընն պիւթիւն պիր օրտույու մէն իտէպիլէճէյի կէ » չիտէրի պիլէ թէրք իթթոնիզ . օթուզ տօգուզունճա վէ սէքսէն » պէչինճի ալայըսը նէֆէրտաթը , սիզ Ա՛իրանընըզ ասքէրի տէյիլսինիզ ։ » Ա՛րիքեանը հարպ ըէխտի ճէնէրալ , ապրնըսընտան զիատէ զայրէթ վէ մէթանէթ ըզհաթի իլէ , ֆէվգ էլ ատէ չան իւ չէրճֆէ մազհար օլտուլար ։

3։ Ա՛յլինչի իպթիտատէ հէր նէ գատար թէկէֆաթէ ուղրամըշ իտէ տէ , ումումի թէրթիպինէ պիր սէքթէ կէըմէյիպ , Ա՛իրանընըզլարընն մարիֆէթիյլէ Պրէնթա վէ Ա՛իտավէ նէհրէրինին գարշը եագալարընա գատար գօվալանաճագ եէրտէ , քէնտիսի պէրի թէրաֆտա պիւթիւն Թրթօլօ էյալաթընա վէ Պրէնթա իլէ Ա՛տիճէ նէհրի արտալարընատա օ լան արագինին քեաֆֆէսինէ ատհիպ օլմուշտուտու ։ Պու ճիւմլէ Ա՛էվինչինին Տավիտօվիչ ֆըրգասը իլէ պիրլէշմէսի Ա՛ էրօնայը զապթ իւ թէսիսիր իթթէսինէ միհհթաճ պուլունտուղունտան , Պօնաբարթէ տաման պու պէլտէյի մուհաֆազա իտէճէք Ա՛օնթէ Պալտօյա մէթա նէթ վէրիպ , Ա՛ալտիէրօ նամ միւսթահքէմ մէվգինին ֆէթհինի մթ բատա խլէմիչտի . վէ իպթիտա չարխա ասքէրի պիրպիրի իլէ չաթը չըպ , զսլէպէ Պօնաբարթէտէ գալտըգտան ատղրա , միւշտարէյհ Ա՛ալ տիէրօ թէփէսինին փիշկեշհընա օլտու գուրտու ։ Ա՛րթէսի կիւնու

Digitized by Google

ախշամատաք մուհարէպէ օլուպ, ագիպինաէ իքի Թէրսաքըն ասքէրի տախի աչըգտա կէձէլէտիլէր. վէ սիւրէթը հալէ նազարէն զալէպէ Ա՛սԹրիալըլարտա գալմըշքիպի օլտու։ Չիւնքի արգատան Ա՛ան Ա՛Ի քէլէ մէվգիլէրինի ԹուԹտուգլարընտան, Ձրանսըզլար Ա՛սԹրիալըլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իԹմէյէ ճէսարէԹ իտէմէզլէր իտի։ Պունդան մաասա, մէգքիւր Պալտիէբօ մէվգիի վէ Ֆիրօզ պօղազլարը հէնիւզ Ա՛սԹրիալըներն էլինտէ օլուպ, Ա՛անԹօվատա օլան մուհաֆազա ասքէրի տախի սըգճա սըգճա տրշարըյա հիւճիւմ իտէրէք, Ա՛լինչէյէ մուավէնէԹ իտէրլէր իտի։ Ա՛անԹօվա գալասը տէրտունին ան օլան Ա՛սԹրիա ասքէրի պիր օրտուցա մուգապիլ օլուպ, պունդա ըրա մուգավէմէԹ իտէճէք ճէնէրալ Ա՛էրիւրէյէտ իսէ, անճագ սէքիզ պին նէֆէր գալմըշ ըտը։ Պունուն իւզէրինէ Ձրանսըզ ասքէրի ճէսարէԹինէ պիրազ ֆիԹուր կէլնպ էնտիշէյէ կիրիֆԹար օլտուլար. վէ եավաշտան շիքեայէԹ սէալէրի տախի իշիտիլմէյէ պաշլատը իսէ տէ, ՊօնաքարԹէնին գալպինէ հիչ պիր ֆիԹուր հիչ պիր ղայէ Թէյիր իտէմէզ օլտուղունտան, նակեսահ ասքէրէ կէօրիւնիւպ գուվվէ վէ նաՀրգէսի իլէ ճիւմլէնին գալպինէ ճէսարէԹ կէԹիրիպ, միւԹէին վէ աԹէշը ղայրէԹլէրինի իշալ իյլէտի։ ՊօնաքարԹէ նէ տիւշմէնին գուվվէԹինի վէձն իտիւպ, վէ նէ տախի քէնտի ասքէրինին առէտինի սայըպ, տայիմա ասքէրին գալպինէ ճէսարէԹ վէրմէքլէ մէշղուլ իտի. վէ պէօյլէճէ ասքեր իլէ սէրասքէրին իհԹիալԹը գալէ պի նէ ազիմ մուվաֆֆագիէԹէ միւճիպ օլապիլըր օլտուղալ, խուսուսէյլէ պուս Ա՛Թալիա օրտուսունտա նիւմայան օլտու։

Օրտուտա օլան ասքէրին Թէճէտտիւտ իտէն պուս հըրսը շէճաէԹի, Պրէշիա, Պէրկամա, Ա՛ինան, Պրէմօնա, Լօտի, Ա՛ավիա վէ Պօլօնեա իսասԹահանէլէրինտէ օլան խասԹէկեան վէ մէճրուհինէ տուխ աքս իտիպ, ճիւմլէսի տէօշէքլէրինտէն գալգար գալգամազ պայըպլարը ալԹընա Թօփլանտըլար։ Ա՛նէնէրալ Լան տախի մէճրուհ օլտուղու հալտէ օրտուցա ազիմէԹ իտիպ, ՊօնաքարԹէնին ագլ իւաէրայէԹի պուս վէճհիլէ օրտուցու եէնիաէն Թանզիմ իմմիշ օլտու։ Ա՛ֆիԹուհալ եըլտըզը պիր էյամ կէչճի պուլուտտար արասընտա գարտըրը քիպի օլտուգտան սօղրա, զըյայը ճէտիտէ չու վէճհիլէ փէրմէվէնատազ օլտու։

ՊօնաքարԹէ պուս տէֆագի ԹէրԹիպինի ղայէԹ էսքար ԹուԹուպ Ա՛անԹօվա մուհասէրէսինէ Թայեին օլունան ասքէրտէն, ճէնէրալ Փիլիպի իքի պին նէֆէրլէ օրտատան ճէլպ խյէյիպ, Ա՛էրօնա պէլտէփ մուհաֆազասընա Թայեին խյէտի։ Ա՛ֆ Ա՛էրօնա փիշկեահընտա պուլունան վէ եիրմի պին ասքէրտէն միւրէԹէԹպ Ձրանսըզ օրտուսունու կէճէլէյին սէասիզճէ օրատան գալտըրըպ իւչ գօլ իւզրէ Ա՛տաա նէհրինի իմրար իտէրէք սաղ Թէրսաքա վասլ օլտուլար։ Ա՛սԹրիա ասքէրի նէհրին սօլ Թէրսաքընտա վէ Պալտիէբօ էԹրսաքընտա օլտուղունտան, վէ Ձրանսըզ ասքէրինէ ատէԹ իւզրէ պիր իլանտա վէ նէշր օլունմատըղընտան, ասքէրին պուս վէճհիլէ սաղ Թէրսաքա կէչմէսի ատէԹա պիր պօզկուն վէ ֆիրար ատտ օլունուպ, սիւրէԹը

Digitized by Google

հալաէն Ա՝անթօվա մուհաջէրութի տախի քէֆ օլունմուշ, վէ Խթալիա էլտէն չըգմըշ վէ Ա՝րանսըզլար գաչաճօր քիսի կէօրիւնիւրտիւ։ Ա՝ն գաւտարտուգ քի Խթալիա եէրլիսինտէն օլուպ, Ա՝րանսըզլարա թէ-ֆոտարլըգ իպրաղ իլէմիշ օլանլէր, Ա՝սթրիանըն ինվիզամընտան գօրգուպ, վէ Ա՝րանսըզտան գաճ՝ը իւմիտ խոէրէք կէօչէրինի Թօփ-ջայլալ Ա՝էրօնա օրտուտու իլէ եօլա թէվան օլտուլար, կէձէ գարան-լըղը պու էնուիշէի ումուպիյէ տահա զիյատէ պիր ուէհվէթ կէԹիր-տի։ Ա՝սքէր վէ օրտու պու վէձհիլէ մէյուսիէԹտէ իլէն Պօնապարթէ տօղրու Ա՝էսքիէրայա կիԹմէյիպ ղակեահ ասքէրի կիԹախի եօլտան կէրի չէվիրիպ, սօլ Թէրաֆա մէլ իԹտիրտի, վէ սապահ օլմազտան օրտու Ա՝օնգօ Թէրաֆընա կէլիպ, ձէնէրալ Ա՝նտրէօսի օրայա պիր քէօփրիս աՀտարագ չաֆագ ուէօքուսիքտէ ասքէր քէնտինի Թէք-ըար Ա՝տձէ նէհդրինին սօլ Թէրաֆընտա պուլտու։ Ա՝ուգաստոմա Ա՝իւրմէր Ա՝րանսըզլարը պու մահալտէ գօվալամըշ օլտուղունտան, օ վագըԹ մէվգիլէրէ ասքէրին մալիւմաԹը օլուպ պուլտունտուգլարը մահալի, վէ ձէնէրալ Պօնապարթէնին ԹէրԹիպինի եանի Ա՝ալ-տէէրօյու ալուպտան պաստըպ վուրագաղընը ֆէհմ իյլէտիլէր։ Ա՝րանսըզ պայրաղը ալԹընտա եալընըզ օն իւչ պին նէֆէր պու-լունտուղունտան, Ա՝լվինչի գօմանտասընտա օլան գլուգ պին ասք-էրլէ տիւզ օվատա ատօյիւշմէյէձէքլէրի աչԹէաբ իտի։ Ա՝նձագ Պօնապարթէնին մուհարէպէյէ Թախտա իԹտիպի մահալ, կէօլ իւզէրինտէ ըրնԹըմամա եաբընըղ իւչ պէօյիք ճաուտէ վէ զայէԹ ուտար եէրլէր օլտուղունտան, պու ձիհէԹլէ քէնտի գուվվէԹի արԹըպ, վէ տիւշմէն գուվվէԹի էքսիլիպ մուվազէնէ հասըլ օլմուշտուտու։ Ա՝ն պէօյլէ մէվգիլէրտէ մուհարէպէ իԹմէք ձէտարէԹէ պաղը պիր քէֆ-ֆիյէԹ օլտուղունտան, ֆիԹուհաԹըն Ա՝րանսըզ Թէրաֆընտա օլա-ճաղը աչԹէաբ իտի, իմտի ասքէր ձէնէրալընըն ֆիքրինի աղնայըպ ճանլանտը վէ եէնիսէն քէտը գուվվէԹ վէ ձէտարէԹէ իլէտտի։

Ա՝ԹԹէտի կիւնիւ ձէնէրալ Պօնապարթէնին ԹէրԹիպի իւզէ Ա՝ը-րանսըզ ասքէրի իւչ գօլ օլտուպ Ա՝ւստրիա ասքէրինին արգասընտան, եանի պիրինի Ա՝օրսիլ Թէրաֆընտան Ա՝էրօնա իւզէրինէ, տիկէրի Ա՝լ-գօլի Թէրաֆընտան Ա՝իլլանօվա իւզէրինէ, վէ իւչինձիսի Ա՝տձէ նէհդրի քէնարընտան Ա՝լտարէտա իւզէրինէ եիւրԹիւմէյէ պաչլատըլար։

Ա՝լվինչի պուրատա Ա՝րանսըզլարը իլք կիւնիւ անընտան վու-ղուպ գօվալամըշ օլտուղունտան Թէքրար եիւրիւչիւշ իտէձէքլէրինի տալա Թէտավվիւր իտէմէյիպ Ա՝րգօլի նէհդրի իլէ Ա՝տձէ նէհդրի ար-սընտա օլան արագիյի աչըպ պըրագմըշ լուր։ Ա՝ն պիւԹիւն ճաուտէ պաչլարընը ԹուԹմուշ օլտուղունտան, օրԹատա գալան կէօլ վէ պա-Թագլար արտընտա պիր օրտուսունա ձէտարէԹ իտիպ վէ սէօքիպ կիւէձէյինի խայալ իտէմէզիտի։ Ա՝նձագ Ա՝րանսըզ ասքէրի հէմ օ Թէ-ըաֆտան կէլիպ հէմ Ա՝րգօլիտէ քէնտիսի իլէ վուտուշուպ ձէնկ իԹ-մէյէ հազըրլանմըշ իտիլէր։ Ա՝սթրիալըլար Ա՝րանսըզլարըն եագլաշը-ղընը կէօրտիւքտէ Ա՝ատէնա սօլ ճաուտէ վէ ()ժրօ Ա՝րգօլի ճաուտէ-սի իւզէրինտէ պուլունտուգլարը հալտէ, չիտտէԹլէ իւզէրլէրինէ

Digitized by Google

եհրիւիւշ իթմէյե պաշլատըլար։ Ոյրանսըզլար կէրի չէքիլնպ վէ տիւշ
մէնի կէրէքի քիպի իլէրի ալտըգտան սօղրա օ սար եօլուն իւզէրինա
ան պիթտէն պիրէ կէրի սէօնիւպ գուվվէթլէ հիւճիւմ իթտիքլէրի
քիպի, տիւշմէն իքի թէրաֆտա օլան պաթագլըղա սաքամայըպ, վէ
Ոյրանսըզ ասքէրի հլըմլնա տախի գարշը գօյամայըպ, վաֆիր թօփ վէ
էսիր պըրաղարագ եհւզնէնիւ չէվիրմէյե մէճպուր օլաւս։ Պօնաբար
թէ Ժրօ իլէ Ալդօլի գարիէսի բիչկեահլնտա օլուպ վէ պու գա
րիսէի զապթ իթմէք իսթէյիւպ, հէր գաչ տէֆա հիւճիւմ օլունտու
խսէ տէ, Ալդօլի տայանըպ, Ոյրանսըզլար կէրի տէօնմէյե մէճպուր
օլաւլար։ Այն հիւճիւմտե Պօնաբարթէնին էն մէչհուր ասքէրի օլան
Կըրնատիյե նէֆէրլէրի իւզէրինե տիւշմէն ասքէրի եանտան տախի
սայգըմ կիւլլե աթմայա պաշլատըզընտան, պու տանէ եաղմուրու ալե
Բընաա Թապուրլարա ֆիլթուր կէլնպ իլէրի ատըմ աթամազ օլտուլար։
Պօնաբարթէ պու տէհզէթլնե հալի կէօրիւպ, հէմէնտիր աթընտան
ֆըրլայարագ պիր սանճագ ալըպ վէ քէօփրիւյե տօղրու եիւրիւյիւպ,
Ալէքսիլար, սիզ Ջօտիտէքի մէրթ էյյիւլլէր փէյիֆիսինիզ էլնէն ապգասան պա
ղըրարագ իլէրի կիթմէյե պաշլատը։ Պու սէտին իւզէրինէ ասքէրին
պիր մըգտարը, գալտրըրմըն իւզէրինէ չըգըպ Պօնաբարթէնին արգա
սընտան եհւրիւմէյե պաշլատըլար. անճագ կէրիտե նիզամ պօզուլ
մուշ օլտուղունտան ասքէրին եհւզնե պաշկա կէրիսի պաշկա հարեք
քէթտէ պուլունուրտու։ Պօնաբարթէ էլինտե պայրագլա տօլու քի
պի եաղտան կիւլլե վէ տալպըմ տանէլէրի արատընտան իլէրի եհւրիւ
տիքտէ ասքէրին եալընըզ պաշ թէրաֆը քէնտիյե պէրտպէր եհւ
րիւմէտե խտի։ Իլէրիւտե Ոյրանսըզ ասքէրինին էն մէչհուր սէրտարը
լարը օլաճագ զէվտիթըն էքսէրի պու հիւճիւմտե Պօնաբարթէնին էթ
բաֆընտա վէ եավէրլէրի խտիլէր։ Այն, Կօվէրնօլօտա եարալանմըշ
քէն, պու հիւճիւմտե տպիւմա Պօնաբարթէնին էօնիւնե կէրիլտիյինե
աէն իւչ եէրինտէն տահա եարալանտը։ Այնիւրօն, մուգտաստէմա
Ֆալօն մուհասէրէսինտե եինե պէօյլե պիր ֆէտաքեատըզլա Պօնա
բարթէյի էօլիւմտէն գուրթարմըշ իսէ տէ, պու տէֆա վուրուլուպ
Պօնաբարթէնին էօնիւնտե ճանընը ֆէտտա իթտի։ Այքէր պէօյլե
ֆէրտլէր Թէգաստիւմիւ վէ պէօյլե մէրտլիք ըզհարը իլե քէօփրիւ
նէն եարը եօլունու կէչտիքտե տիւշմէնին տէհզէթլիւ պիր աթէչե
գարշըպլայըպ, քէօփրիւնիւն եարըսընտան կէրի տէօնմէյե մէճպուր օլ
աուլար, Պօնաբարթէնին էթրաֆընտա գալան Կըրնատիյե ասքէրի,
Պօնաբարթէյի աթէշ վէ տիւման արատընտա պէրտպէր սիւրիւյիւպ
էրթէյե ալտըլար։ Պօնաբարթէ քէօփրիւնիւն պէրի Թէրաֆընտա վատ
օլաուգտա օրտտա տիքիլնիպ տուրուպ ասքէրի եինե քէօփրիւնիւն իւ
զէրինե կէթիրմէյե ճահտ իտէր իտի, անճագ տիւշմէն Թէրաֆընտան
աթըան տալգըմ վէ կիւլլէլէյուտն էթրաֆընտա օլան ասքէրին քեաֆ
ֆէտի Թէլէֆ օլուպ, եալընըզ, օրթատա գալտը. պու գօրգու վէ գար
ղաշլըգ արատընտա Պօնաբարթէ ատղ Թէրաֆտա օլան պաթագլա
գատտր տիւրիւքլէնիպ եարը պէլինտէն հօգարւյատագ չամուրա
պաթտը։ Պէլիտր վէ Ալ ֆինեօլ նաման զատիթլէր, ճէնէրալլարընըն պու

Digitized by Google

լուծուղու մուխաթարայը կէօրիւպ գօշտուլար, տէրագատ հէր թէ-
րաֆտան գո-րլարալմ ճէնէրալմըղը սէտալարը գալալէրի աքս իթմէյէ
պաշլատը։ Պու իքի զապիթ էօնէ տիւշտիւքտէ, ասքէր գօշարագ
տիւշմէն իւզէրինէ եէնիտէն հիւճիւմ իթմէյէ մէճպուր օլտուլար վէ
Ա-սէթրիա ասքէրի քէփրիւյիւ պէրի թէրաֆա կէշմիշքէն, գօվալայըպ
քէօփրիւնիւն էօթէ թէրաֆընա աթտըլար, վէ պու զալէպէտէն սօղ-
րա աթէշ, կիւլէ, գուրշուն տէհլիթի կէօզէրինէ կէօրիւնմէզ
օլտու։

Պօնաքարթէ պաթագտան գուրթուլուպ, վէ էօյլէ էօրֆիւլիւ պիր
մուխաթարատան իսէլա օլան ասքէրին պաշընա կէշիպ գօմանտայը
թէքրար էլէ ալտը. պիր տագիփէ սօղրա էօթէտէն ճէնէրալ Վիյէօ,
Ա-լպարէտօ թէրաֆընտան Ա-տիճէյի կէշիպ Ա-րգօլինին եանընտան Պօ-
նապարթէյէ իմտատա կէլտի, Ա-սէթրիա ասքէրի մէյտանը մուհարէպէյի
թէքը իտիպ Ա-վինչինին պուլունտուղու թէփէլէրէ չէքիլմէյէ մէճ-
պուր օլտուլար։ Ա-րգօլինին Ա-սէթրիա ասքէրի թէրաֆընտան նէ ֆէ-
թանէթլէ մուհաֆազա օլունտուղունու Ա-վինչի օ թէփէլէրտէն
միշահատէ իտիպ, Ֆրանսըզ ասքէրինտէն քիմսէ գուրթուլմայա-
ճագ վէ աթէշ վէ սու իլէ ճիւմլէսի թէլէֆ օլաճագ մէմուրինտէ ի-
քէն էլինտէն գաչան պու շէքիլտը մանէլ թէէսսիֆ միշահէտէ ի-
տիպ մէյուսիէթէ կիրիֆթար օլտու։

Ինչ կիւնիւ վագի օլան պու տէհլիթլիւ ճէնկին նէթիճէսի Ֆը-
րանսըզլարա պիր ֆիրթուհաթ սայլըմատը իսէ տէ, էվվէլքի կիւնքի
պուլունտուգլարը հալէ նազարէն, եանի Վալտիէրօ քիչկեահընտա
օլան ճէնկտէն սօղրա Ֆրանսըզլար Ա-վինչինին ասքէրի էօնիւնտէն գա-
չար քիպի իքէն, սօղրատան տէօնիւպ Ա-սէթրիանըն իքի ֆըրգաբընը
պօզմագ վէ Վալտիէրօ քիպի մէթին վէ միւսթահքէմ մէվգիի թէքը
իթաիրմէք վէ Ա-էրօնայը գուրթարմագ, պու իւչ Ա-րգօլի մուհարէ-
պէսի սէմէրաթընտան պուլունտուղունան, մուհագագէն պիր
պէօյիւք զալէպէ ատտ օլունմուշտուր։

4։ Ի-էվմը մէզքիւրտէ Պօնաքարթէ, եալընըզ պէօյիւք վէ մահիր
սէրասքէրլէրէ մահտուս օլան պիր համիէթ վէ ֆէթհանէթլէ, ֆէթհ
խյէտիսի Ա-րգօլի գաստապասընտա արամ վէ իգամէթ իթմէյիւպ, օրա-
տան տափի տիւշմէնին արգասընը ալմագ իւզրէ Ա-րգօլիսի Թահվիյէ
խտիւպ Ա-օնգօ իւզէրինէ հարէքէթ խյէտի, անճագ պու հարէքէթի
Ա-վինչիտէն սէթր իթմէք իւզրէ սապահատաք պուլունտուղու մէվ
գիլէրէ վէ ճատտե քէնարլարընա աթէշլէր վէ չըրալար եագտըրըպ,
կէճէլէյին եիւրիւյիւշ իթտի. վէ էրթէսի կիւնիւ էօյլէ պիր մէվգիւ
տէ պուլունտու քի, տիւշմէնին պուլունտուղու իւչ մէվգիէ հանկը
գօլտան իսթէսե եիւրիւյիւշ իտէպիլէրտի։ Տիւշմէն մէվգիլէրինտէն
էն մէթին վէ էն գուվվէթլիսի սիզղաթ Ա-վինչինին գօմանտասընտա
օլան գօլ օլտուղունտան, Պօնաքարթէ իպէթիտա պուննու վուրմագ
իսթէտի։ Ա-յ Ա-րգօլի մուհարէպէսի իւչ կիւն սիւրմիւշ օլտուղունա-
տան, իքինճի կիւնիւնէ Ա-օնգօ մուհարէպէսի թէսմիէ օլունտու։

Պօնաքարթէ Ա-րգօլինի թահվիյէ իթթիքտէն սօղրա, Ա-վինչի պիր

Digitized by Google

ֆըրգա ասքէրի օրայա կէօնտէրմիչիտի. իմի նէզտինտէ գալան ինի ֆըրգա իլէ Յրանալըզլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէքտէ, Յրանսըզ լար Ւօնգօ քէօփրիւսիւնիւ Թէքրար կէչիպ տիւշմէն իւզէրինէ չիտ տէթլէ հիւճիւմ, վէ օրթասընտան եարարագ ինի գօլու տախի պա թագլարա տիւչիւրտիւլէր, վէ վաֆիր Թօփ, սանճագ վէ եէսիրլէրի Յրանսըզլարըն էլինտէ գալտը։ Ւչրմէկտի եանի իւչիւնճիւ կիւնիւ, ճատտէնին օրթա պէլլէրինտէ Թէքրար մուհարէպէյէ պէտ օլունուպ իպիտատէ ղալիպ մաղլուպ պէլլի օլմատը. անճագ իւչ պին հըր վաթտան միւրէթթէպ տիւշմէնին պիր ֆըրգասը պաթարղա տիւչիւպ Թէլէֆ օլտուղունտան, ղալէպէ Յրանսըզլարտա գալտը։ Պօնաբարթէ օլ էտնատէ տիւշմէնին քեաֆֆէի զայաԹընը հիսապ իտիւպ եիր մի պէշ պինէ պալիղ օլտուղունու քէշֆ իթտիքտէ, հէր նէ գատար հէնիւզ քէնտի ասքէրի տիւշմէն ասքէրինտէն պիր սիւրիւս նօգսան իտէ տէ, վագըթ ղայպ իթմէյէրէք աչըգ վէ տիւզ օվատա տախի մու գապէլէ իթմէյի Թատիմ իյլէտի։ Յրանսըզ ասքէրի պու ղալէպէլէրը աէն եէնիտէն եէննէյէ ձէսարէթ վէ մէթանէթ քէտպ իյլէմիշ իտի. էօյլէ վագըթընտան իբի սատա ստղրա ձէնկ իսաԹԹը իւզէրինէ տիզիլ կպ, հազըրլանտըլար։ Ստլ ձէննահլայը Ա՛րգօլի Թէքաֆընտա, վէ սաղ ձէննահլայը Ւօրթօլէնեակօ Թէրաֆընտա, վէ տիւշմէն տախի Ա՛յէնցա եօլունտա իբի գօլ իւզրէ գարշըլարընտա իտի։ Պիր սատա ստղրա պիւԹիւն իսաԹԹ իւզէրինտէ մուգապէլէյէ պէտ օլունտու։ Պօնաբարթէ տայիմա խիւտ'էի հարպիէ իլէ մէլուֆ օլուպ, Ա՛էր քիւնամ պիր արապ սիվարի զապիԹինի եիրմի պէշ նէֆեր ըհհայեր վէ տէօրԹ պօրազան իլէ Ա՛յվինչինին սօլ Թէրաֆընա եօլայըպ, Ա էնէ եակօտա պուլունան մուհաֆազա ասքէրի արգատան Թօփ աԹմայա պաշատըգլարը քիպի պունլար տախի պօրուլարը չալարագ եանտան պիր տէրէտէն զուհուր իթտիքտէ, Ա՛յվինչի քէնտիսինի էօնտէն արգատան վէ եանտան իհմաԹէ օլունմուշ գըյաս խուպ, հարպ խաթԹընը պօզարագ սաղտան գարմագարըշ կէրի չէքիլմէյէ պաշլատը. Պօնաբարթէ պիւԹիւն կէձէ Ա՛յվինչինին Թէագիւպինէ չհատէԹլէ ասվամ խուպ, տիւշմէն Թէրաֆընտան խայըճա ասքէր Թէլէֆինէ մըձիպ օլտու։

Պօնաբարթէ իւչ կիւն զարֆընտա պու վէձհիլէ չհատէԹլիւ մու հարէպէլէր իլէ մէշղուլ օլտուգտան ստղրա, Ա էրօնատա պիր էյամ արամ վէ իսիԹիրահէԹ իտէձէք եէրտէ, էլինտէն գաչըպ գուրԹու լամամալէրի իչիւն, Ա Ւչէնցա եօլունտան Ա՛էաԹրիա ասքէրինէ մու տալաԹ օլուպ, օ կէձէ Ա իլլանօվատա ախշամլատը։ Ա՛յվինչինին ասքէրի միւնհէզիմ վէ քէրիչան Ա՛ընԹէպէլլօյու էօԹէ Թէրաֆա կէչ ափտէ, Պօնաբարթէ կէրի տէօնիւպ վէ Ա էրօնայա կէլիպ, Ֆրրօլ տա օլան ձէննէրալ Տավիտօվիչի վուրմայա սայ իյլէտի։ Պու ձէննէրալ իւչ կիւն զարֆընտա Ա՛յվինչինին պաչընտա կէլէնտէն քեամիլէն պիխա պէր իտի. Պօնաբարթէ պունու տախի վուրուպ տաղըԹտը. վէ օլ վէձհիլէ պու Ա՛րգօլի մուհարէպէսինտէ իւչ կիւն զարֆընտա Ա՛սԹրիալտան օն իբի պին Թէլէֆ օլուպ, ալԹը պին եէսիր, օն սէքիզ

Digitized by Google

թօփ վէ տէօրթ պայրագ տախի Յրանսըզ էլչինէ տուէյար օլսուս ։

5° Պօնաբարթէ Տավիտօվիչէ տախի պու վէճհիլէ վուքուագտան սօղրա , ասքէրը մուազզաֆէրինի ալըպ Ա էնէտիկ գաբուսունտան ա լայ իլէ Ա էրօնայա տուխալ իյլէտի ։ Ուչ տէօրթ կիւն էվվէլքէնտէ սինի մաղլուպ , քէրիչան , վէ միւքէտտէր կէօրէն ահալի , պունձա ֆիւ թուհաթլէ ալտէթինի թամամլա իճտիքուտ , պախթ իւ իգպալ վէ չէճաէթինէ միւթէհայիր օլուպ իլընձախլընձ խաթիգպալինէ ապիմէթ իյլէտիլէր ։

Լօթէտէ Ժրօ , Ալտիձէ նէհրինին սօլ թէրաֆընտա Տօլէ ճէնէ րալը վուրուպ տիւշմէնտէն իբի պին պէշ եիւզ եէսիր , իբի քէօփ րիւ թագըմը , թօփ վէ միհիմմաթ էլէ կէչիրմիշտի ։ Ալդօլի մուհարէ պէսինին իւչիւնձիւ կիւնիւ Ծիլօտա Ալսմերիա ճէնէրալը Տավիտօ վիչ , սօղատան Յրանսըզ ճէնէրալը Ա օպօյը վուրուպ գօվալամըշ օլ տուղունտան , Ա ատահնա իմտատա եէթիշիպ վէ Ա օպօյը մուխաթապ րատան գուրթարըպ Ծասթէլնօվատա օբտու գուրմուշտուս ։ Իչթէ պունձա զաֆէր վէ ֆիթուհաթտան սօղրա , եէնիտէն եէնիյէ նուպ րէթ վէ մուզաֆֆարիէթէ մազհար օլմալէրի իչիւն ասքէրէ ազ պիր միւտտէթ ազամ վէ իսթիրահէթ վէրիլտի ։ Պու արալըգտա Պօնապ քարթէ թէրթիպաթը լազըմկի ճէնէրալլարա թէպլիղ իյլէտիքտէն սօղրա , քէնտիսի էրկէքտանը հարպը իլէ Ալիանէ կէլիպ պիր միւտ ատթէձիք պէլտէյը մէզքիւրէտտ իգամէթ իյլէտի ։

6° 1796 սէնէսի , տըգգաթա չայեան իբի վուգուաթը ղայրը մե մուլէ իլէ խիթամ պուլտու ։ Իուսիա իմբէրաթորիչասը իբինձի Ծա թարինա պալյայը իգպալէ վասլ օլտուղու հալտէ , ատրաթ , հաշմէթ վէ ֆիթուհաթ արասընտա նուզուլ իսապէթի իլէ իսաֆրէի հէլլաքէ նուզուլ իյլէտի ։ Ողու վէ խալֆի պիրինձի Իավլօ վալիտէսինին հայաթընտա մէսալինի միւլքիէտէն քիւլլիէն թէպեիս գըլընտըղընձ տան , ալէնէն պունտան պիր ինթիգամ ալմագ էֆքեարը իլէ մի օլա , եօխսա մէլուֆ օլտուղու սէգապէթը ֆիքր վէ ագըպէթ էնտիչէտէն մի օլա , միւշարալէյհ Իուսիանըն Յրանսա ալէյհինէ օլան տուէլը Իւ րոբա իլէ միւէքքէտ բասպրթէի իթթիֆագընը ֆէքք իտիւպ անլէրը տէն միւճանիպէթ վէ Յրանսայա մէյլ իւ բաղպէթ կէօսթէրտի , վէ պու թէպէտտիւլիւ աճայիպէ Ալբոբա տէվլէթլէրինին մէյուսիէ թի , վէ Պօնաբարթէնին վէ Յրանսանըն իգպալ վէ թէզայեիւտիս գուվվէթինի միւձիպ օլտու ։

7° Իբինձի վուգուաթ , Իրլանտա սէֆէրի տիր քի մուխթասա րէն պէր վէճհը ամի հիքեայէ օլունուբ ։ Ծամթոլիք մէզհէպինտէն օ լան Իրլանտա ահալիսի [1] թահսիլի միւասալաթ զըմնընտա Ինկիլիզ Ասը լամէնթօ վէճլիսի իլէ պէյհիւտ եէբուտ ուղրաշըպ , տէսմրէս օլտամա սըղընտան , Յրանսա հիմայէթի թահթընտա օլարագ միւսթագիլ

[1] Ինկիլթէրրա մէմալիքի Եւրոբատա , Ալ բան Պրիթանիէ վէ Իրլանտա նաման իբի պէօ յիւք ատա օլուպ , Իրլանտա ատասը Պրիթան էլինին ղարպ թէրաֆընտա տրը , վէ շիմտիէէ տէ օն միլիոնա եագընն ահալիսի օլուպ , էվ յիւտէն պէրու իբի սիւլիսթանէն վէսաէպ Գաթոլիկ մէզհէպինտէն պուլունմուշ ատըր ։

Digitized by Google

պիր ճիւմհուրիէթ օլմագլըղը մէյլ խոէրլէք, Իրանատ ճիւմհուրու միւտիրանը իւլէ իսթիշարէ իթիմէք իւզրէ, Նարիսէ իսաֆի մէմուրլար տախի կէօնտէրմիշլէր իտի։ Ինկիլիզ տէվլէթի պու եիւզտէն Թաղէֆգ գըլընըրդը հալտէ, Իրանատայա մէնֆաաթլիս չէքայիթլէ միւսաֆիր հէյէ բաղը օլաճաղը հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ Թէրաֆընտան տէրք օլունարագ Թէտարիքեաթը ճէսիմէ վէ ճէնէրալ Հօշ գօմանտասը իւլէ Իրանատայէ սէֆէր Թէրթիպ օլունմուշտուր։ Օն պէշ գրիթա իւչ վէ իքի անպարլը, եէրմի ֆրգաթիյն, ալԹը գօրվէթ վէ էլլի գրիթա նագլիյէ կէմիսի, եէրմի պէշ պին Իրանարզ ասքէրինի ալըպ, Իրլանտանըն զարպ ճէնուպու Թէրաֆընտա Պէնիթրի նամ քէօրֆէզէ նագլ խոէէքտի։ Վէ պու սէֆէր կիզլի ԹուԹունարագ հէր գապտանա ֆիհիւրլի մէկիթիպլէրիլէ, նէ եօլտան կիտէճէքլէրի, վէ նէ մահալլ ատ տէմիրլեյէճէքլէրի, վէ պիր մուխալիֆէթ զուհուր իՀտիյի հալտէ նէ մուամիլէ իտէճէքլէրինէ տայիր Թալիմաթ վէրիլմիշ իտի։

1796 Նեանուն էվվէլ օն ալԹընընտա կէմիլէրէ եօլ վէրիլտի, ճէնէրալ Հօշ, վէ ամիրալ Նօրարտըկալ պիր ֆլըգաթիյնէ բաքիպ օլաուարտ, հավա փուս վէ տիւման օլտուղունտան Իրանարզ տօնանմա ը Ինկիլիզ գուրտանլարընա կէօրիւնմէյէրէք Իրլանտա գըլըլարընա վասլ օլտուլար։ Նէճագ մահը մէզպուրուն 27 ինճի կէճէսի պիր տէհշէԹլի ֆուրԹունա զուհուր իտիպ, կէմիլէր տարմատաղըն օլտուլար։ Պիր իչ անպարլը գալիօն Թագըմըրլա պաԹտը։ Էքինճի ամիրալ Պուվէ ֆէվգ էլ ատէ ճահտ իւ իգտամ իւլէ տօնանմայը Թօփլայրպ, եա լընըզ պիր գալիօն իւլէ իչ ֆլըգաթիյն պուլունամատը։ Նէրաքէր Հօշ, վէ ամիրալ Նօրարտըկալ տախի պու ֆլըգաթիյնլէրին պիրինտէ իտի։ Տօնանմա Իրլանտանըն շարգ Թէրաֆընա Պուիր պուրնունա տօղրու եօլ վէրիպ սէրասքէրի վէ ամիրալը պէքլէմէքտէ իտիլէր Նիհայէթ այըն 24 ինտէ պունլար տախի վասլ օլուպ, վէ տիվանը Հարպ գուրուպ ասքէր իճրաճընա գարար վէրիլտի։ Նէճագ շիտտէթլու պիր ֆուրԹունա տահա զուհուրի իւլէ միւմքին օլամայրպ, տօնանմա Թէքրար տէնիզ աչըլմայա մէճպուր օլտու. իքինճի ամիրալ Պուվէ, պունճա միւմանաԹտան մէյուս օլուպ սէրասքէր, վէ ամիրալըն ներէտէ օլտուղունտան տի իսապէր, վէ զահիրէ վէ սույու Թիւքէնմէքտէ օլտուղու հալտէ, Իրանատայա կէրի տէօնմէյի Թէնահի իյլէտի։ Նէնէրալ Հօշ սօղրատան Պէնիթրի քէօրֆէզինէ վասլ օլտուգտա, տօնանմանընն կէրի տէօնտիւյինտէն խապէր ալըպ, շէտիտ ֆուրԹունալար, վէ Ինկիլիզ տօնանմալարը արատընտան պիր մուխաԹարատան կէչէրէք, վէ միւճիզէ նէվինտէն օլարագ Իրանատա գըլըսընա վասլ օլտուլար։ Պապատան Ագբօա գօմանտասընտա պուլունան Տրօա փը Թմ նամ գալիօն տօնանմատան այրըլըպ իքի Ինկիլիզ գալիօնու իւլէ տէօյիւշմէյէ նէճպուր օլտու, պիրինի պաճըրըպ օ պիրինտէն գաչըպ գուրԹուլը

1 Պա ճէնէրալըն Թէրճիւմէյի ահվալը իւլէ Թրճման իչար օլունաճագ տըր։

2 Գուրտան կէմիսի պէյն էնտաս խըրտըզ կէմիլէ ապէտշըլըրտա տա զալտէ օլտուպ, ճէնկէ եախօտ խըրտըզ գօվալամայա եախօտ խըզմէԹը այթէկի հարպիկէ Թայէին օլունան պէտլէք կէմիլէրինէ մախտուս պիր խամ տիր։

Digitized by Google

տու , լաքին կէմի սագաթ , տիրէկ վէ արմալարը ուչմուշ օլտուղուն ատան լիմանա վասլ օլմազտան քէնտի տախի տէրեայէ ղարգ օլտու , վէ մէլահընըն նըսֆը անճագ գուրթուլապիլտի ։

Պու սէֆէրտէն Ֆրանսըզա պիր մուվաֆֆագիյէթ հասըլ օլամա տը իսէ տէ պունուն իւզէրինէ Ինկիլիզլէր տայիմա պու թէրաֆտան Ֆրանսատան գօրգմայա պաշլայըպ , Ֆրանսըզլար տախի պունու ֆէհմ իտէրէք պու սէֆէրի վագթը ախէրէ պըրագըպ , չիմտիկլէք Իթալիայը Ա՛սթրիա իսթիլասընտան քեամիլէն խէլաս իթմէյէ սայ իյլէտիլէր ։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԱ ,

1797

։1 Վ էնէփի վէ Ֆօմա հիւքիւմդարլըրինէն Ֆրանսայա օլան խոտոմէրի , վէ Ա՛սրիանըն եէնիփէն ընէփարիւխ ։ 2։ Ինվօյէ պէլճիկ , վէ ճիվարընտա օլան ֆոհա րէպէ ընէփարիւեսը ։ 3։ Ինվօյէ ֆոհարէպէսի ։ 4։ Պօնաբարտի , ասքէրի իյլէ Ա՛ան լթօվա գալէսի իւզէրինէ եիւրիւր ։ 5։ Ա՛ան Ա՛օրճիօ վէ Լա Ֆովօրիա ճէնկի ։ 6։ Ա՛սրիա օրտուսունա ընէլէֆտը ։ 7։ Ա՛անիօվա գալէսինին ընէյլէմի ֆոգա վէլտը ։ 8։ Պօնաբարտէնին պաղը ֆոսամէլտը ղարիպէսի , վէ Իտալիա սէֆէրինին խիւմը ։

1։ Պու էսնատէ Պօնաբարթէ ճիւզէպի միւտուէթ Ա՛ինան պէյ տէսինատէ ասամ վէ իսթիրահէթ իթմէքտէ օլտուղտա հալտէ , վ էնէմիկ ճիւմհուրունուն պիթէրաֆլըղա բայէթ իթմէյէրէք , եվ ալթընտան Ա՛յվինչիյէ մուավէնէթ վէ Ֆրանսա ասքէրինէ խպրագ իթմէսի խուսուսմէթ , պա թահրիրատ քէնտիսինէ խապէր վէրիլտի ։ Վ էնէմիկ ճիւմհուրինէ պիր իսմարա օլմագ իւզէրէ պիր կիւն Ա՛ինանտա միւթէալէրանը միլլէթ մէճլիսինտէ Պօնաբարթէ շու նութգու իրատ իյլէտի ։

“ Վ՝կէր ասքէրիմի ագճէսիզ , կիյէճէքսիզ վէ եէյէճէքսիզ պըրագմա պմըշ օլայըտընըզ , չիմտիկէտէք Ա՛սթրիա օրտուսունու խարապ վէ պբէրիշան իտուպ , Ա՛անթօվա գալէսինի զապթ , վէ տէրուննինտէ օ պլան օն տէօրթ պին ասքէրի եէսիր իտէրիտիմ ։ Վ է պու բատը տտա պէլիմէ տիւշտիւիւ քիպի Վ էնէմիկ մէմալէքինտէ օլան Պրէչիա , պ Վ էրօնա վէ Պէրկամա շէհրլէրի թապխանթը իյլէ թէսլիմ օլտուրատը պ ըտը ։ Վ է գարա գօլտան գանափլարընը գըրպըճըմ դիխլտա , ասլանըն փաֆէ պ խովաճընը պաչլնա եըգարպմ պ տէտի [1] ։

[1] Ա՛սթրիա արմասը գարա գուշ օլտպ , վ էնէմիկ ճիւմհուրա արմասը տախի ասլան օլտուղունատան , պու քէլամ իյլէ պօնաբարթէ թէմմիզ իյլէ Ա՛սթրիա վէ վ էնէմիկ տէմէք խոթէմիշ տիր ։

Digitized by Google

Վ է վագաս Վ էնէտիկ ճիւմհուրուննուն հարաքեամբը խուսուս մէթքեարանէսի քիմսէյէ նա մսելիւմ տէյիլ իտի , Օրթօլինի նամ միւսիր , ճիւմհուր Թէրաքընտան կէօնտէրիլիպ Պէրկամա տաղլարընըն ահալիսինի պիւթիւն այագլանտըրմըշ , սիլահլանտըրմըշ վէ օվայա էնիտիրմիշ իտի ։ Ընէր կիւն հըրվաթ պէօլիւքլէրի Վ էնէտիկ տըշարըսընա խուրաճ իտիպ , Յիրանսա ասքէրինէ եագլաշմագտա , վէ խուսուս մէթէ պիր վէսիլէ արամագտա իտիլէր ։

Պօնաբարթէ պուննլարըն ճիւմլէսինի կէօրմիւշ վէ տուչմուշ իսէ տէ , Վանթօվա գալէսի ալընմատըգձա Վ էնէտիկ ճիւմհուրուննա ասքէր սէվգ իտիմչէճէյինտէն Ի՛մազ իտիպ , կէօրմէզլիսէ վուրուրուտու ։ Վ է եալընըզ արգատան էմին օլմագ վէսիլէսիլէ Պէրկամայա պիր մըգատար մուհաֆազա ասքէրի կէօնտէրմիշ իտի ։

Իթալիանըն ճէնուպ Թէրաֆը տախի , եանի Նաբօլի վէ Ռօմա հիւքիւմէթլէրի հէր նէ գատար մուահէտելէրլէ Յիրանսայա միւթթէֆիգ պուլունմուշ իսէ տէ , պու Թէրաֆտան տախի պիր իսթիքլալ զուհուրի իլէ Պօնաբարթէնին օրայա տախի ասքէր կէօնտէրմէյէ վէ օլ վէճհիլէ ասքէրինի իքնչէ պէօլմէյէ մէճպուր օլմասը իչիւն , Ընթրիա վիւքէլասը Ռօմա հիւքիւմէթի իլէ կիզլիտէն մուխապէրէ խախպ , վէ պազը զապրթան իլէ ճէնէրալ Ռօլիչի տախի փափա աս քէրինէ գօմանտա իթմէք իւզրէ Ռօմայա կէօնտէրմիշլէր իտի ։

Ռօմա հիւքիւմէթի Ընթրիանըն Թէչվիգաթընա գաբըլըպ վէ Պօլօնիա ահոնամէսինի ֆէսխ իտիպ եէտի սէքիզ պին ասքէր Թօվլամըշ , վէ հէր ան Յիրանըզըն եան Թէրաֆընտան Վանթօվա իւզէրինէ կէօնաէրմէյէ հազըր պուլունմուշտուտու ։ Վ է պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ պիր Թէրաֆտան Իթալիատա , եանար տաղլար իւզէրինտէ քիպի պիր մուխաթարատա պուլունուպ տիկէր Թէրաֆտան քէնտինտէն գուվվէթլի Ընթրիալըլար իլէ Թէքրար պիր պէօյիւք մուհարէպէյէ մէճպուր օլմուշտուտու ։

Ընթրիանըն ասն Թէրթիպի , պիրի պիրինտէն այրը իքի գօլ աս քէր Վանթօվա իւզէրինէ կէօնտէրիպ , պու գալէտէ մուհասէբէ օ լան իւչիւնճիւ գօլու տախի գուրթարմագ ըտը ։ Ընթրիալըլարըն ասքէրի 1797 իսթիտասընտա , ալընմըշ պէշ պին նէֆէրտէն միւրէք Թէպ իտի ։ Ընվինչի գըրգ պէշ պին իլէ Պատանօտան գալգըպ , Ռօվէրետօ իւզէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատը ։ Տիկէր Իրօվէրա ճէնէրալ , պագի գալան ասքէրիլէ Ռատօվայա կիտիպ Ընտիճէ նէհրին ալընթ Թէրաֆը մուամէլաթընա մէմուր Թայեին օլունտու ։ Պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ , զնյրի գօմանտասընտա օլան օթուզ պէշ պին , վէ Վանթօվա գալէսի մուհասէրէսինտէ օլան սէքիզ պին ասքէրիլէ պէր վէճհը աթի տէօրթ օրտուչյա մուգավէմէթ իթմէյէ մէճպուրիէթ քէսպ իթմիշ իտի ։ Ընանի , 1 · Կրըգ պէշ պինտէն միւրէթթէպ Ընվինչի օրտուսու ։ 2 · Ընիրմի պինտէն միւրէթթէպ Իրօվէրա օրտուսու ։ 3 · Ընիրմի տէօրթ պինտէն միւրէթթէպ վէ Վանթօվատա օլան Վ իւրմ սէր օրտուսուս վէ 4 · Ընէտի սէքիզ պինտէն միւրէթթէպ Ռօմա օրտուսու ։ Ընթրիանըն իլէք զաֆէրի ագիպինտէ , ալէչ ումում իսեան իտէ-

Digitized by Google

ձէք միւթէասիւպ Իթալիա ահալիսի տախի պուննան պաշգա իսի ։

Պունձա տիւշմինէ պիրտէն զալէպէ իթմիքտէն պաշգա Պօնաձ քարթէչէ ձայը սէլամէթ գալմայըպ , վագթը տախի մահտուտ օլարագ զալէպէ վէ մաղուսիէթի արասընտա օն պէշ կիւնլիւք պիր մէյտան գալը մըշըտըր Պօնաձարթէչ [1] Թուլօն մուհասէրէպինտէ պիր թօփճու նէֆէրինն տէն պուլաշարագ սւյուզ իլլէթինէ միւպարէչա օլուպ լայըգը վէճմիլ է թիմար իսմէտխինտէն վէ լանգաթի սէֆէր զահմէթլէրինտէն , պէտէնինէ տէրճմի իֆրաթտա զաաֆ թարի օլմուշտուս ։ Կիւճ իլ է աթ իւզէրինտէ տուրապպիլիպ , պէնզի ագ , վէ եիւզլէրի չուգուր , վէ պէտէնի եաթատան պէրէտէն իպարէթ օլուպ եալընըզ կէօզլէրիւ նին քարլագլըզը , աթէշը րուհինի պէյան իսէպիլիր իսի ։

Այեէթինտէ օլան ադքէրի իսէ հէր նէվի Իթալիա հազուզաթը իլէ քէրվէրտէ օլուպ , հէր տէմ թազէ , հէր տէմ մէթին մուավէլա թը ձէսիմէյի հարապխէյէ հազըր վէ ձէնէրալլարլընտան իֆրաթ խոշ նուտ վէ էմին իտիլէր ։ Պօնաձարթէչ պու սօն մուհարէպէ իլէ Իթալիայա ատհիպ , եախօտ Իթալիատան թարտ օլունաձաղընը բանա ատէք իտէրէք , մէլտֆ օլտուղու ֆէննը հարպ , չէձաէթ , մէթանէթ վէ մէհարէթին ձիւմլէսինի սարֆ իտէրէք Էսթրիալըլարը իլէ գամի պիր ժուգապէչէյէ մունթազըր պուլտունտու ։

Էսթրիալըլարըն թէրթիպի , իպթիտա Էտիձէ նէհրինին իսաթ թէրաֆընտան ձէնկի պաշլամագ օլուպ պու թէրաֆտա ձէնէրալ Էվինչի մայեէթինտէ օլան գուվվէի ձէսիմէյէ օլ մէրթէպէ իսթինատ իլէմիշ իսի քի , Իթալիայը ձէնուպիտէ , Թօսգանա , Ծօմա վէ Նա բօլի հիւքիւմէթլէրինէ մուավէնէթ իտէրէք , օ թէրաֆտան եիւ րիյէձէք ձէնէրալ Իտօվէրանըն գուվվէթինի Էվինչի իլէ պու ձէ նէրալ ֆազլա սայըպ , պէյնէլերինտէ պիր իսթիքլաթ վէ մուստաէրէյէ պիւէ հաձէթ կէօրմէմիշլէր իսի ։

Թիրօլօ տաղլարընտան պաշլայըպ Էտիձէ նէհրի քէնարընա ձարթ օլան իւչ գօլ պէօյիւք ձատտէլէրին զիքրի պալատե սէպգաթ իթմիշ տիր ։ Դասթիլիօնէ մուհարէպէսինտէն սօղրա , Կարտա կէօլիւնէ նէ էթրաֆընը տօլաշան ձատտէ թէրք օլունմուշտուս ։ Պադի գալտըն իքի ձատտէտէն պիրսի Էտիձէ նէհրի իլէ Կարտա կէօլիւ քէնարլարը նը տօլաշըպ , պու նէհր իլէ Կէօլիւն արասընտա օլան տաղլարըն իսա թիւնտէ վագի Իվօլի նամ մէթին պիր պէլտէնին վէ օրտուտա օլան Ծրանսըզ օրտուստունուն օրթասընտան կէչէր իսի , օ պիրսի Էտիձէ նէհրինին տըշարըսընտան տօլաշըպ Վ էրօնա պէլտէսի փիչիկեահրնտա օլան տահրայը իքքից գամի իտէր , վէ Ծրանսըզ օրտուստունուն տըշա րըսընտան տօլաշըրտըր ։ Էվինչի իլք եօլու իսթիթար իտիպ , ատքէ րինի օ եօլտան սէվգ իտէրէք Իվօլիյէ վէ Ծրանսըզ օրտուստունա

[1] Մէզքիւր Թուլօն մուհասէրէսինտէ , Թօփճունուն պիրի վուրուլուպ տիշտիւքտէ , պօնաբարթէ էէրինէ կէչիպ օն իքի ռէֆտա գատար Թօփու տօրտուլուպ ատմընշ տըր · ան ձագ էօլէն նէֆէր ուչուպ օլտուղունտան , Թօմասան քէնտիսինէ ուչուզ իլէթի պուլա շըպ · Իթալիա վէ Մըսըր սէֆէրլէրինտէ պու իլէթտէն Թէքմիլէն գուրթուլմայտագ նէ հայէթ քէտմիլէն Իֆագէթի , իսթէթտօղու ղու վագԹընտա Գօրվիղոյնամ մէշհուր հէքի մին մարիֆէթիլէ վագի օլմուշ տուր ։

Digitized by Google

ջրմագ թասամիմ խլէմիշ իտի։ Պօնաբարթէնին ֆիլթուհալթը իլէ մհէպպէտէն մէշհուր օլան պու պէլտէնին հիյեէլը արազիէսի շու վէճհիլէ Թարիֆ օլունուր։

ջ։ Ա՝օնթէ Պալտօ տաղլարը կարտա կէօլիւ իլէ Ա՝տիճէ նէհրի ա՝թասընատա օլաւպ, պէօյիւք ճատտէ պէշ ալթը տաճթէզգ մէտաֆիէտէ Ա՝տիճէ նէհրի քէնարը իլէ պու տաղլարըն էմէյինի տօլաշըպ, Ա՝նգա նալէ գատապասընա կէլտիքտէ, Ա՝տիճէ նէհրի ուչուրտա գայալարըն արասընատան ճէրիան իթտիհինտէն, նէհրին քէնարընատան ճատտէնին իմթիտատընա մահալ գալմայարագ, օրատան այրըլըպ տօլաշըգ պիր նէտիճէվէն միտալի ճատտէ, տաղըն էթրաֆընը տօլաշարագ վասի պիր թէփէ տիւզիւնէ վասլ օլուր քի Ի՝իվօլի պէլտէսինին մէվգիի տիր. պու թէփէ պիր թէրաֆտատան Ա՝տիճէ նէհրինէ, վէ տիկէր թէրաֆտատան Ա՝օնթէ Պալտօ տաղլարը պէօյրիւնէ նագըր օլարագ, պուրատա օրատա գուրան ասքէր հէմ թէփէյէ չըգըլաճագ տօլամպաճ եօլու վէ հէմ տախի Ա՝տիճէ նէհրինին իքի թէրաֆընը տախի թօփ իլէ տէօյէպիլիր։ Պու թէփէյէ, տօլաշմայարագ տախի չըգըլըր իսէ տէ տար վէ պիք եօգուշ օլտուղունատան սաֆթը հարպ իւզէ ասքէր հարէքէթի մուհալ գատիլինատէն տիր. մէգթիւր Ա՝նգանալէ գատապասընա վասլ օլմազատան էվվէլ Ա՝օնթէ Պալտօ իւզէրինտէն Ի՝իվօլիյէ գատար մուԹթասըլ պաշգա եօլլար տախի մէվճուտ օլուպ պունլարըն իւզէրինտէ Թօփ վէ սիվարի հարէքէթի մուքթին տէյիլ իսէ տէ, փիտտէյէ զայէթ ուհուլէթլիս օլտուղունատան, Ի՝իվօլի ԹէփէսինէԷ եանտատան վէ ար գատան ասքէր սէվգինէ զայէթ եարաշըգ մահալլէր իտի։

Ա՝յինչինին ԹէրԹիպի, Ի՝իվօլի օրտուստունու վէ պու եօլլարըն ճիմլէսինի վէ հէր Թէրաֆտատան վուրմագ օլտուղունատան, 1797 քեա նունու տանինին օն իքիսինտէ, իսԹիտա Ֆրանսըզ ասքէրլէրինտէն ճէնէրալ Ֆուպէր գօմանտասընատա օլան էօն ֆըրգալարը վուրուպ, անլէրի Ի՝իվօլի իւզէրինէ չէքիլմէյէ մէճպուր իսլէտի։ Ա՝նվմը մէգթիւրատ Ա՝տիճէ նէհրինին աշաղըսընատան Ա՝էսԹրիա ճէնէրալը Ա՝րօվէրա. Ֆոլպիէրօ վէ Պէվիլագա Թէրաֆլարընատան պիրի Ա՝էրօնա վէ տիկէրի Ա՝էնեակօ Թէրաֆընա իքի գօլ չարխա ասքէրի տախի սէվգ իսլէմիշ էր։ Ա՝տասէնա, Ա՝էրօնատա օլտուղունատան տոշարը չըգըպ Ա՝էրօնա իւզէրինէ կէլէն չարխա գօլունատան տօպուզ եիւզ եէսիր ալարագ փեվմհիլ իսլէտի, Ա՝էման օլ էնատէ Պօնաբարթէ տախի Ա՝էրօնայա վասլ օլմագատա օլուպ, հէր ան հարէքէթէ հազըր օլմագ իւզէ ասքէրիւ Ա՝ֆ քեամիլէն Ա՝էրօնա իւզէրինէ սէվգ իսլէտի, վէ Ֆուպէրին Ի՝իվօլի փիկեահրնատա վուրուլատուղունու, վէ Ա՝ժրօնուն Ա՝էնեակօ Թէրաֆընատա քիւլի Ա՝էսԹրիա ասքէրինէ ԹէատիֆԷ իԹտիխինի իշիԹիպ, ուչմէնին պէօյիւք գօլունուն հանկը Թէրաֆտատան զուհուր իտէճէյի Ա՝ֆ քեշֆ իտէմէզ իտի։ Ի՝մտի Ա՝տասէնայը տայիմա հարէքէթէ հազըր օլմագ իւզէրէ Ա՝էրօնատա պըրագըպ, վէ Կարտա կէօլիւ արգատընատա ուչմէն էսէրի կէօրիւնմէտիկինտէն օ Թէրաֆտատա Տէճանճանատա օլան ճէնէրալ Ի՝ֆ ֆըրգատընըն աշաղը վէ եօգարը Ա՝տիճէնին օրԹատէ եէրինտէ օլան Ա՝տաԹէէնօվօ Թէրաֆընա ազիմէԹինէ էմր իսլէտի։

Digitized by Google

Ալրեէսի կիւնիւ քեանուենու սանի 13. Թաթար Թաթար իւսթիւնէ կէլիպ Ալսթրիալըլարըն գուվվէի ճէսիմէ իլէ Յուպէրին իւզերինէ կէլսինքլէրինտէն, վէ Յուպէր ֆէվգ էլ ղայէ սէպաթ վէ մէթանէթ ըզհար իթմէմիշ օլսա իհաթէ օլունուպ Իվօլինին էլտէն կիտէճէք օլ տուղունտան վէ հալա պու մուխաթարատա պուլունտուղունտան Պօնաբարթէ խապէրտար օլտու։ Ալէհրին իքի թէրաֆընտա Ժրօ տախի լանգաթի գարաղօլ գավկալարը իտիպ պիր չէյէ միւնթիճ օլմատըղընը աշաղը Ալտիճէտէն եազմըշ ըսը։

Պօնաբարթէ քէնտի էօնիւնտէ եանի Էրօնատա իքի պինտէն ղիատե Ալսթրիալը կէօրէմէմիշ օլտուղունտան, տիւշմէնին թէրթիճ պինի, վէ պէօյիւք գօլուն մուհարէպէսի Իվօլի թէփէսինտէ օլաճաղընը օ արալըգ քէշֆ իյլէտի։ Էն Ժրօնուն աշաղը Ալտիճէյի մուհաֆազա էտէճէյինտէն էմին օլուպ պէր վէճհը իհթիաթ Ասանէնատան պիր ֆըրգա աթը ասքէրի այըրըպ իմտատա կէօնտէրտի, Էն Ան թօվա մուհասէրէսինտէ օլան Էրուրիէտէն տախի իհթիաթ ասքէրինի իմթէյիպ եօլ պաշլարընա Թագսիմ իյլէտի, վէ Էրօնատա պիր ալայ փիատե վէ պիր ալայ սիվարի պըրագըպ քեանուենու սանինին օն տէօրտինճի կէճէսի Ասանէնատան ալտըղը իւչ նըսրֆ լիվա փիատե վէ իքի ալայ աթը իլէ կէճէլէյին հարէքէթ իտիպ ճէնէրալ Իյէ տախի, Վասթէնօլտա տուրմայարագ տօղրու Իվօլի իւզերինէ հաբրէքէթ իթմէսինէ գօմանտա վէրտի։ Էն քէնտիսի ասքէրտէն էվվէլ գօշուպ եարը կէճէտէն իքի սաաթ սօղրա պիղղաթ Իվօլիյէ վասլ օլտու։ Յավա իլք կիւնլէրի եաղմուրլու օլուպ օ կիւն ղայէթ պէրրաագ, վէ բարլագ մահիթաապլա պէրաապէր չիտուէթլիւ պիր սօվուգ վարըտը։ Պօնաբարթէ Իվօլի թէփէսինէ չըգտըգտա, ուֆուգտա տիւշմէն օրտուսունուն ըշըգլարընը միւշահէտէ իտիպ, ագալի գըրգ պէշ պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ օլտուղունու թախմին իյլէտի։ Իվօլի մէվգիի մուհաֆազասընտա օլան Յուպէրտէ օն պին նէֆէրտէն զիատե գուվվէթ օլմատըղընտան հէր ան իմտատա ասքէրինէ մունթազընը ըտը։

Տիւշմէն ասքէրի պիր գաչ ֆըրգայա Թագսիմ օլունմուշ օլուպ, էն պէօյիւք գօլու, Ալրընատիէ ալայսարընտան, պիւթիւն սիվարի ասքէրինտէն, պիլ ճիւմլէ Թօփ, միհիմմաթ վէ սայիրէ իլէ ճէնէրալ Վուազտանօվիչ գօմանտասընտա օլարագ, վէ Ան թէթ Պալտօ իլէ Իտիճէ նէհրի արասընտա օլան պէօյիւք ճատտէտէն եիւրիյիւպ, Ինգանալէտէքի տօլամպաճ եօլսըը տարմագտա իտիլէր։ Տիկէր իւչ գօլ տախի պիւթիւն փիատե վէ Գաքէյ, Վօպլօս վէ Իսպէթ ճէնէրալլար գօմանտասընտա օլարագ սիվարի վէ Թօփ կէչմէյէն տաղ եօլսըրը տարըպ Իվօլի Թէփէսի գարշըսընտա օլան Ան թէթ Պալտօ պէլինտէն աղրը աշաղը էնէրէք մահալը մուհարէպէյէ վասլ օլաճագ լարըտը։ Տիկէր պէշինճի պիր ֆըրգա տահա ճէնէրալ Իւսինեան գօմանտասընտա օլարագ Ֆրանսըզ օրտուսու արգասընտան Իվօլի Թէփէսինին էմէյինի տարըպ Էրօնա եօլունու քէսէճէքտի, նիհայէթ պիլմէմնէ սէպէպ մէպնի Ալվինչի պիր ալճընճը գօլ տահա այըրըպ,

Digitized by Google

Լուիճէ նէհրինին էօթէ թէրաֆընա սէվգ իլէմիշ իտի, պունլար պիր վէճհիլէ մուհարիպէյէ տախիլ օլամայարագ, ֆագաթ Լուիճէնին սաղ թէրաֆընտան Յրանսըզլարա պիր գաչ կիւլլէ ախթար ախտամագ պիր մէվգիտէ, վէ ճէնէրալ Պուգասօվիչ գօմանտասընտա օլուպ Լէօնատան, Տօլէտոն. վէ Լովէրկոտան կէչիպ Լուիճէնին տըշ թէրաֆընտան ուօլաշան եօլուն իւզէրինտէ իտիլէր։

Պօնաբարթէ պու Իվօլի թէփէսինի, հէր նէ ֆէտա վէ թէլէֆաթ տախի օլուբատա մուհաֆազա իթմէնին էհէմմիէթինի պիր նէ կեահտէ ֆէհմ էյլէմի։ Պարչըսընտան եանի Պօնթէ Պալսո տաղըն պէլինտէն տիւշմէնին փիւտէ ասքէրի պիր թօփլարը պիլէ օլմայարագ աշաղը էնմէքտէ, սաղընտա Կրընատիէլէր, աթըլըար վէ թօփճուլար Ինգանալէնին ուօլամպաճ եօլըրընտան չըգմագտա, ուօլտա ճէնէրալ Լուբինեան Իվօլիյի սարմագտա, վէ Պուգասօվիչին գարշը գըլըտան ախտըղը կիւլլէլէր թէփէսինտէն կէչմէքտէ իտի։ Լմտի Պօնաբարթէ թէփէտէն էնմէյիպ, ֆէվգ էլ ատէ ճահտ իւ իգտամ իլէ տիւշմէն գօլլարընըն պիրպիրի իլէ պիրլէշմէսինի մէն իյլէտի։ Փիտէլէրինին թօփլարը օլմատըղընտան, օնլարըն իւզէրինէ թօփ եաղտըրտը. վէ աթըլար վէ թօփճուլար տար վէ ուօլամպաճ եօլտան չըգմաղա մէճ պու օլուռգլարընտան, օնլարը տախի կէրիյէ գօվալատը։ Պէ պու զալէպէյէ մուվաֆֆագ օլտուգտան սօղրա, արթըգ Լուսինեանըն Իվօլի արգասընը ալմայա ճահտ իթմէսինտէն, վէ Պուգասօվիչին պիր գաչ կիւլլէսինտէն գայտ իթմէզ իտի։

3° Պօնաբարթէ պու թէրթիպի թագսիմ իյլէտիկի վէճհիլէ սիւ թաթըլա տախի իճրա պույրուլտու. վէ չաֆագ սէօքմէզտէն հարէքէթ պաշլատը։ Յուպէր, ալայլարընը եանաչտըրըպ, գուվվէթինէ մուԹաալըգ պիր մէվգիի իսթիլա իյլէտի։ Պօնթէ Պալսո պէլինտէն էնէն տիւշմէն փիւտէլէրինին, Ինգանալէ եօլլարընտան չըգան սիվարի վէ թօփճուլար իլէ պիրլէշմէմէսի հէր հալտէ մէն օլունմալը իտի։ Պօնաբարթէ, գըրգ սէքիզ ատաթ տիւզիկ ճէնկ իտիպ, պիր ատգիգէ իսթիրահէթ իթմէքտէ օլան Յուպէր ֆըրգասընը տահա ատապահա փէք չօգ վագրթ գալարագ ույգուտան օյանտըրթար։ Պունլար Լսմթրիանըն փիւտէ ֆըրգասընըն չսրխա ասքէրինի վուռտպ, պօզուպ վէ կէրիլէթիպ թէփէ տիւզիւնտէ տահա կէնիչճէ պիր մէվգի ԹուԹտուլար։ Պուրատա պիր չիւտէթլի մուհարիպէ վագի օլտու. Լսմթրիա փիւտէլէրինին թօփտու օլմատըղընտան Յըրանսըզըն սօլ գօլու պէօյիւք մուխաթարատա պուլունտու. Լսմթրիա ճէնէրալը Իթէթ քէնտի սաղընտան, նահ կեահ Յուպէրին սօլ գօլունու չիւտէթլէ վուռուպ, գըրըպ, վէ նիզամլարընը պօզարագ տաղըթմայա պաշլաթմըշտը։ Ըն տէօրտունճի լեվանըն հէմէն պու գօլա իմտատա եէթիչկպ, վէ գալէ օլուպ էօնլէրինէ կէրիլմէսի պիր օլտու։ Լսմթրիալըլար պունլարը տախի սաղըպ, վէ թօփլարըն պարկիրլէրի գըրըմըշ օլտուղունտան, թօփլարը

Digitized by Google

էլլէրինտէն ալմայա խգտամ իտէրլէր իտի։ Վրանսըզլար մևԹէհայիր օլաճագ սէպաԹլա Թօփլարըն պաշընտա ճէնկլէշիպ, պէյհիւտէ եէր տէ ազլըգլա չօղա գարշը գօմայա սայ իտէրլէր իտի։ ԱսԹրիա լըլար հէմէն Թօփլարըն պաշընա կէլմիշլէր իտի։ () վագըԹ Վրանսըզ զապիԹլէրինին ալիր, ծն փէօփոնճիս ալա կընափիլէրի, Թօխլըընըը փուլինէ Լէսլիմ իփէճէնիկ չաղըրտըգտա, անը վահիտտէ էլլի գատար մէրտ եյիտլէր զապիԹին արգասընա տուշիւպ, վէ ԱսէԹրիալլարը գաչըրըպ, վէ Թօփլարը էլլէրինտէն ալըպ վէ քէնտիլէրի Թագըլըպ գուրԹարտըլար։ ՊօնաբարԹէ պու մևսխաԹարայը կէօր տուքտէ, օ մահալը ճէնէրալ ՎէրԹիէյէ ալըրագըպ, վէ քէնտիսի տէօրԹ նալ Իվօլիյէ գօշուպ իմտատ ասքէրի ԹէրԹիպ խյէտի։

Աասէնանըն չարխա ասքէրի պուԹիւն կէճէ եօլ հուբիւտուքտէն սօղրա հէնիւզ Իվօլիյէ վատ օլմուշլար ըտը։ ՊօնաբարԹէ պուԹիւն ԻԹալիա մուհարէպէլէրինտէ չէօհրէԹ քէպ իԹմիշ օլան օԹուզ իքինճի ալայը պուննլատան իֆրազ խտիպ, Վրանսըզըն ազ գօլունտա պօզուլան իքի լիվայա իմտատա կէԹիրտի։ Պահատըը Աա աէնա, ասքէրին էօնիւնէ տիւշտիւքտէ, պուԹիւն տաղըլան նէֆէրլէր արգասընա Թօփլանտըլար, էօնլէրինէ չըգանը վուրտուպ խիւրտէխաշ խյէտիլէր. վէ պու վէճհիլէ ԱսէԹրիալլարը օ մէվգիտէն տէֆ իԹտիքտէն սօղրա, գալէ օլուպ գուվվէԹը գահրամանի խպրազ խտէն օն տէօրտիւնճիւ լիվա իլէ պիրլէշիպ, մէվգիէ մէԹանէԹ վէրտիլէր։ Պու ճիւմլէ սօլ գօլուն պէօյլէ պիր միւտտէԹ մէԹանէԹ կէօսԹէրը մէմսի սաղ գօլու տախի մէվգիինտէն օյնաԹմըշ ըտը. վէ պու վէճհ իլէ սաղ գօլ տայիմա եէր գայպ իԹմէքտէ օլուպ, ԱսէԹրիա փիտտէլէրի Վրանսըզըն պուննճա ճահտ իւ խգտամը իլէ կէրի չէքիլտիքլէրի մէվգիլէրի ԹէքրարՀ էլէ կէչիրմէյէ պաշլամըշլարըտը. վէ պուրայա սահիպ օլտուգտա, տօզրու տօլամպաճ եօլուն մէտխէլինէ կիտխպ սիվարի վէ Թօփճուլար իլէ տէրագապ պիրլէշէպիլըրլէր իտի։ Ինամ պու էնանատ Թօփճու վէ սիվարի ալայլարը կրընատիճ Թապուրլարը էօնտէ օլարագ տօլամպաճ եօլլարը սարլըպ ատէԹտէն խարըճ մէԹաճ նէԹէլ Վրանսըզըն օԹուզ տօգուզունճու Թապուրունու օգտտան գՆվալամայա պաշլամըշլարըտը։ Աուգաստիչ նէհրին էօԹէ Թէրրաճ ֆընտան պու ալայըն իւզէրինէ տօլու քիպի կիւլէ եաղտըրըպ, տաճ քէրին չըգըշընը մուհաֆազա իԹմէքտէ իտի. հէմէն կրընատիէլէր Թէփէյէ վատ օլուպ, սիվարիլէր տախի արգալարընտան եէԹիշմէքտէ իտի, վէ պու տախի քինճայէԹ էԹմէյիպ, ուզագտա վէ տօլտտա օլան Աուսինեան ֆընգասը չէԹապալէ եագլաշըպ, վէ արգատան տաճ լաշըպ Աէրօնա եօլունու գաԹ իԹմիշ իտի։ Ղէնէրալ Իհյ խտ Վտաճ Թէչնօվօտտան պու եօլուն իւզէրինտէն իսմուտտա կէլմէքտէ իտի։ Ղէնէրալ Աուսինեանըն օվԹաԹարլարը Վրանսըզըն արգասընը ալտրգլաըընը կէօրտիւքտէ, Վրանսըզը գուշաԹտըգ տէյի էլ էլէ վուրտուպ, մէսէրէԹ ակտալէրի իշլէԹտիրմէյէ պաշլամըշտըլար։ Իշլէմ պէօյլէ Վա նագաբարԹէ եալընըզ Վուպէր վէ Աատսէնա ֆընգալարը իլէ պիր Թէփէ իւզէրինտէ, աննընտան պուԹիւն ԱսէԹրիա փիտտէ ասքէրի,

Digitized by Google

ոլեան Կրընատիէ գօլու , վէ սաղտան Թօփճու վէ սիվարի ասքէրի իլէ իհաթէ օլուպ , վէ Կուգասօվիչին կիւլէլէրինին ալէքնատա գա լըպ . օ տար եէրտէ ան ալթը ալին ասքէրլէ ագալըի գըրագ ալին ասքէթ գարշը գօմայա մէճպուր օլմուշտուտու ։

Գու տէհլիէթլիս մուհասարատար արասընատա , Գօնաքարթէ ճէ ասքէթտէն տիւշմէիպ , ագլ իւ ֆիրատէթի Թամմ օլարագ պիր լահ զա շաշըրմատը . վէ Իւսինեան ասքէրինին արգատան եանաշտըգընը կէօրսիքտէ , պոՆլը պիվմ փէ պիվմ չաղըրմայա պաշլատը . վէ տահա իլէրի կէլմէլէրինէ միւտատէ խալէտի ։ Ասքէր ճէնէրալլարընըն ֆիքրինի տաղնայըպ , Թէրթիպինտէն էմին օլարագ Գօնաքարթէ իլէ պիվմ փէլէր տէյի մէսէրլէթլէ չաղըրշմայա պաշլատըլար ։

Վէֆիէթ պու բէրէսէյէ կէլտիքտէ , Գօնաքարթէ եալընըզ տաղ Թէրաֆընա տարֆը իգատամ իթմէյէ մէճպուր օլմուշտուտու . չիւնքի ոլ Թէրաֆը օն տէօրտիւնճիւ վէ օթուզ իքինճի ալայլարընն չէճաէ քի իլէ մուհաֆազա գըլընմագտա օլտուղու հալտէ , տաղտա Իսլահընըն փիւտէ ալայլարը Թէպարիւզէ պաշլատը , վէ Կրընատիէլէր տաֆի պայրընը չըգմատա իտիլէր ։ Գօնաքարթէ վագըթ գայպ իթմէյէկ էրէք գաֆի պիր հարաքեաթէ Թէչէպպիւս խլէյիպ , պիր պաֆԹէրա խաֆիֆ չարխա Թօփու , Ընգլէզգ վէ Ատալ նաման իքի մէճ հուր զապիթ գօմանտատը իլէ իքի ալայ ասքը իլէ պէրապէր մէզքիւր Կրընատիէլէրէ գարշը կէօնտէրիլտի ։ Ա է պու մէվգի Կուպէրին ար գա Թէրաֆընա տիւշտիւյիւնտէն , օ տաֆի նակեահ կէրի տէօնիւպ խաֆիֆ փիւտէ ասքէրի իլէ եօլուն աղգընա կէլտի ։ Ընէլ ուամում հէր Թէրաֆտան պիր ատհէթլիս հիւճիւմ տիւր պաշլատը ։ Իպհէ աա Թօփճուլար եօլուն աղգընատա պու լունան Ընսանթիալըլարը սալ գըմըր իլէ խիւրտէխաշ խտիւպ , պատհու փիւտէլէր տաֆի շիւտ աէթլէ չաԹըշմայա տէվամ խլէտիլէր ։ Կուպէրին ալէքնատա ասքը էօլիւպ տիւշտիւքտէ , էվվէլքինտէն զիատէ հիյպէթլէ գալգըպ տիւշ ճէնին իւզէրինէ Թիւֆէնքլէ հիւճիւմ խլէտի ։ Կօլուն աղգընատա պուլունան քեաֆֆէի Ընսանթիա Կրընատիէլէրի , սիվուրիլէրի վէ Թօփ ճուլարը , Ինգանալէ եօլու իւզէրինէ պայրըտան աշաղը եուվարլանմըտը ։ Պիր գաչ Թօփ եօլուն իւսԹիւնէ տաֆի չըգարըլատագ իլէրիհ լէիւպ , պիւԹիւն պիւԹիւնէ Ընսանթիալըլարը շաշըրԹտըլատը ։ Ձրանա պըտը հէր տաըմատա եա էօլուիւրիւպ , եա եէսիր ալմատա իտիլէր ։ Գու վէճճիլէ տիւշմէնի Թէփէտէն Թէմիզէտիքտէն սօղըտա , Գօնաքարթէ ասքէրի , Թէփէտե վէ գարշըսընատա Ընսանթիանըն նիմ տայրհ խաԹԹը իւզէրինէ տիզիլէն փիւտէ իւզէրինէ չէվիրիպ , ճէնէրալ Կուպէրի փիւտէ , վէ Ատալը մըղրագը սիվարի ասքէրի իլէ պունչըրըն իւսԹիւնէ սէվգ խլէտի ։ Տիւշմէնին խաԹԹը պօզուլուպ գարշմագարըշ գաչմայա պաշլատըլար . օ վագըթ Ձրանսըզըն փիւտէ պէօյիք գօլու տաղտան սօլա մէյլ իտիպ , Ընսանթիալըլարը Ոնմէթ Գալ տա պէլինէ գատար գօվալայըպ , արգալարընատան Թէագիւպ խլէտի ։ Գատհու Գօնաքարթէ տախի կէրի տէօնիւպ , Իսլահնատ գօլունու ագտէմքի վատի իւզրէ Թէքմիլէն ախզ վէ զապթ խլէտի ։ Գու տա

քեր էմնալ վէ ագրանլէրինին հազիվէթինի կէօրիւպ, քէնտի պաշը-
նա կելէճէյինի տախի աղնամըշըտը. Պօնաբարթէ տագիպէ ֆէվզի իթ-
մէյերէք, իպթիտա Թօփ պատիհու Թիւֆէնքլէ պուլնարըն իւզերինէ
հիւճիւմ իլէտի: Վէ ասքեր | ուսինեանա Թէագիւպ իտիւպ. Ա էրօ-
նա եօլունա գատար գօվալատը: | Իւսինեան ասքերի պիր էյամ մու-
գավէմէթ կէօսթէրտիքտէն սօղրա, եիւղիւնիւ չէվիրիպ գայմատա,
Ա էրօնա իւզերինտէն իմտատա կելմէքտէ օլան Ձրանսըզ ֆըրգալտը
իչինէ տիւշտիւ. Վէ պու վէճհիլէ սէլամէթ պուլամայաճաղընը աղ-
նայրպ, սիլահլարընը եէրէ պըրագարագ զալէպէ իտէնլէրտէն իս-
Թիրհամ իլէմէյէ պայշատը: Տէօրթ պին ասքեր պու մուգաւէմէտէ
եէսիր տիւշիւպ, իքի պինի տախի ագտէմձէ Ա տիճէ եօլունա Թու-
Թումուշլարընը:

Ա էնիւզ սաաթ պէշէ վարմամըշ իքէն, Ա սթրիա ասքերինին վի-
ճիւտի գալմամըշտը օրԹատա. | Իւսինեան ԹուԹումուշ, փիտաճ
ասքերի տաղ, պայըր վէ գայալար արասընտա գաչմատա, Ա ընտատիճ
գօլու Ա տիճէ նէհրի քէնարընա տաղընմըշ, վէ Ա ուգասօվիչ ֆըրգասը
Ա տիճէնին էօԹէ Թէրաֆընտան եալընըզ սէյիրճի օլուպ, գօլտարը
պաղլանմըշ գալմըշտը:

4: Պօնաբարթէ պու գատար ազ վագըԹտա տիւնեանըն էն մէշ
հուր ֆիլոսոֆԹարընըն պիրինէ մուվաֆֆագ օլմուշ իքէն, պու-
նուն իլէ ԹէՀքախխութ վէ հայրէԹէ տիւշմէյիպ, մուխաԹապատտա
Թէզը իԹտիպի Ա տիճէնինն աշաղը Թէրաֆընա ալԹֆը նագարը տըզ-
գամ իլէտի: Ա է կերէք Ա ուպեր քէնտի չէճաէԹլիւ ֆըրգասը, վէ
կերէք Ա էյ իհԹիամ ասքերի իլէ օրատտա տախի տիւշմէնէ սօն տար-
պը վուրուպ, պիր գաչ պին եէսիր ալմայա իգԹիտարլէրի օլաճաղընը
պիլըրսէ տէ, իլք կիւնիւ Ա էրօնատտա վաֆիր մուհարէպէ իտիւպ,
պատիհու պիւԹիւն կէճէ եիւրիւյիւպ, վէ ախշամատաք Ա իվօլիտճ
ճէնկ իտէն Ա ատսէնա ֆըրգասընը տախի հատպ էլ իհԹիամ պուն-
լարա րիֆագէԹ իԹտիրտի: Պունլար ԹէքրարՀ պիւԹիւն կէճէ եիւ-
րիւտիւքտէն սօղրա, մուհարէպէ իԹմէք իւզրէ էրԹէքի կիւնիւ ան
ճագ տիւշմէնէ վատ օլապիլըրլէր իտի: Պու եկիտ ասքերլէր գալպ-
լէրի մէսրուր սէվինէ սէվինէ մուհարէպէյէ գօշուպ, եօրղունլուգ
տույմաղլարընը. վէ օն տէօրթ սաաԹլըգ եօլու ուչարագ կիտիպ
Ա անԹօվա գալէսինին ֆէԹհինէ գօշմագտա իտիլէր:

Պօնաբարթէ աշաղը Ա տիճէնին սօն վուգուամընա հէմման էնայը
րահաե քեամիլէն վագըֆ օլապիլտի: Ա սթրիա ճենէրալը Ա րօվէրա,
Ժրօտան կիպլի օլարագ | էնեակօնուն իւսԹ Թէրաֆընտանի Ա նկուա-
րի իւզերինտէն պիր քէօփրիւ աԹրպ, վէ ճէնէրալ Ա օկենցօլէրի
նէհրին պէրի Թէրաֆընտա պըրագըպ տօգաւզ օն պին ասքերլէ Ա ան-
Թօվա իւզերինէ միւԹէրահի օլմուշտատ: Ժրօ քէյֆիէԹի պիրագ
կէճձէ տույուպ, եինէ օ հալտե վագըֆ ֆէվզի իԹմէյերէք արգա-
լարընտան տիւշիւպ, արտ գօլ իլէ չամըշարագ իքի պին նէֆէրի եէ-
սիր ալմըշտը: Պու ճիւմլէ Ա րօվէրա, եէտի սէքիզ պին նէֆէրլէ
Ա անԹօվա իւզերինէ եիւրիւյիւպ, մուհաֆազա ասքերի իլէ պիրլէշէ-

Digitized by Google

ձէք խոի ։ Պօնաբարթէ պու հավատիսլէրի Վասթէնօվօտա ալըսլ, Ն՛սթրիանըն Ո՛անթօվատա օլան մու֊հաֆազա ասքէրի, կէլէն իմոատ֊ատան խապէրտար օլարագ չըգըսլ Ն՛րօվէրա իլէ պիրլէշիսլ վէ մու֊հա֊ձէրէ խոէն Վ՛իանսըզ ասքէրինի իքի ամթէշ արասընտա պըրագմասըն ատի չու֊պհէ իմմէյէ պաշլասը ։

Ի՛մոի ախշամա գատար Ո՛անթօվայա եէթիշմէք իւզրէ Ո՛ասէնա֊նըն ֆըրգասընը քեանուն֊նու սանի օն պէշինճի կէճէտ սապահա գա֊ատար եւ֊բիւ֊թոիս . վէ Վ իլլա Վ՛իանգատա պըրագտըղը իհթիամ ասքէրինի տախի Թօփլայրսլ արգալարընտան սէվգ իյլէտի . վէ քէնա տախի տախի թէրթիպ վէրմէք իւզրէ պիզգամ գօշուլ, ասքէրտէն ի֊լէրի Ո՛անթօվա փիչկեահընտա օլան մու֊հասէրէ օրտու֊սունա մու֊վասէլէթ իյլէ տի ։

5° Ն՛էվմը մէզքիւրտէ, Ն՛սթրիա ճէնէրալը Ն՛րօվէրա, Ո՛անթօ֊վա փիչկեահընա վասլ օլուպ, Ոան Ն՛իօրճիօ նամ վարըշա տու֊խուլ իյլէտի ։ Վ՛իանսըզ ճէնէրալը Ո՛իօլի պին պէշ եիւզ ասքէրլէ պու վա֊րըշտա պու֊լունտու֊ղունտան, Ն՛րօվէրա թէսլիմինի թէքլիֆ իմամը֊ա, ախլավէր Ո՛իօլի թօփ իլէ ճէվապ վէրտի ։ Ն՛րօվէրա օրատան եիւզնէնիւ չէվիրիպ, Վ իւրմէր տախի տըշարը չըգար մէմուլի իլէ հիսարա ատողու մէյլ իյլէտի ։ Ն՛ընճագ եարը եօլտա Ո՛էրիւրիէ ֆընը գալարընա թէսատիֆ իմամյինտէն, Ոան Ն՛իօրճիօ իլէ հիսարըն ա֊բասընտա օլան Ի ա Վ՛ավօրիմա նամ սէրտյա տու֊խուլ իյլէտի . վէ էր֊թէսի կիւնիւ սապահտան Վ իւրմէրին հիսարտան չըգըսլ քէնտիսի իլէ պիրլէշմէսի իչինն կէօլիւն իւզէրինէ պիր գայըգ էնատիրիպ Վ իւրմ ձէրէ խապէր կէօնտէրտի ։ Պօնաբարթէ ախշամտան եէթիշմիշ օլ֊ատուղունտան, Վ իւրմէր չըգատրղը հալտէ եօլունու քէամէք իչինն ()ժրօյու Ն՛րօվէրանըն արգասընա, վէ Վ իգիօր իլէ Ո՛ասէնայը իքի եանապրընա վէ միճէրրէտ Վ իւրմէրէ գարշը Ո՛էրիւրիյէի տախի թայէին իյլէտի ։ Ի՛րթէսի կիւնիւ քեանուն֊նու սանի 16, ալէսսապահ մու֊հասէրէյէ մու֊պայէրէթ օլուն֊տու ։ Վ իւրմէր հիսարտան չը֊դըսլ, չիտտէթիլ Ո՛էրիւրիէնին իւզէրինէ հիւճիւմ իյլէտի ։

Ո՛էրիւրիյէ մէմուլտէն խարիճ պիր մէթանէթլէ տայանըպ, Վ իւրմ ձէրին ասքէրի գ֊ալէ տիվարընտան պիր ատըմ իլէրի ամամազ օլտու ։ Ո՛էնէրալ Վ իգիօր էլլի եէտինճի[1] ալայրն պաշընտա օլուպ, Ն՛րօվէ֊բանըն իւսթիւնէ գօշտու, վէ էօնիւնէ կէլէնի տիվիրիպ պու վէճէհի֊լէ թէրաֆէյնտէն պիլ ըսրար մու֊գապէլէ օլուն֊տու֊գտան սօղրա, Վ իւրմէր Ո՛անթօվա գալատընա չէքիլմէյէ մէճպուր օլտու, վէ Ն՛ը֊րօվէրայը պիր չիքեար միատլի Վ իգիօր, Ո՛ասէնա վէ ()ժրօ իւչ թէրաֆտան իհամէթ իյլէտիլէր ։ Վ՛իօլինին տախի արգատան կէլիպ պատաճաղընը վէ տէօրթ ամթէշ իչինտէ գալաճաղընը հիսա խտէրէք, Ն՛սթրիալըլար սիլահլարը պըրագըպ թէսլիմ օլմայա գարար վէրտիլ

[1] Պու կիւնտէն սօղրա մէզքիւր էլլի եէ֊ճէնի ալայա փէհլէվի֊լա ալայ թէսմիէ օլուն֊տու ։ Ընքէրին չէվգ իւ զայրթիմի արթը֊մագ իւզէ, պէօյլէ ֆէվգ էլ ատէ չէճաապ վէ մէթանէթ իտէն հէր պիր ալայէ պիրէր չէրէֆլիւ իսմ վէ իւնվան վէրմէք էօթեատն պէրիւ ատէթ հիւքմիւնէ կիրմիշ տիր ։

Digitized by Google

ջեր ։ Հաթտա Ալ լինաւտէն կելլէն կէնձ վէ քիշիզատէ կէօնիւլիւլերի[1] խմբերաթորիչանըն էլի իլէ իշլէտիկի պայրագլա պէրապէր Թէսալիմէ մէճպուր օլտուլար ։

Իշլէթ էսէրի միւէպպէտէն զայիլ օլմայաճագ պու մուհարէպէ վէճհը միշրուհ իւզրէ խիթամ պուլտու, քի ասրըն ֆունունու հարբ պիյէտե միշհուր օլան էն պէօյիւք էրիքեանը հարպ զապըթանընտան տախի, Թէվարիխի տալնֆէտե պէօյլէ պիր ֆիթռահաթ կէօրիւլմէմիշ օլտուղու իգրար վէ իթիրաֆ գըլընմըշ տըր ։

6։ Ղօճէտե Յուպէր տախի Ալվինչէյի գօվալայարագ պուռնտան տա եէտի պին եէսիր ալմըշ օլտուղու իսթիհպարլար օլունտու ։ Ալ էվինէ օ կիւն Իփօլի մուհարէպէսինտե տախի ալթը պին եէսիր տահա ալընմըշ ըտը, իքի պին գատար տա Ջժրօ Թռւլմմուշ վէ Իլը բօվէրտատան ալթը պին, վէ Ալ էրօնա փիշկեահրընտան պին, վէ էօճէտե պէրիւտե տախի պիր գաչ եիւղ, քի իւչ կիւն զարֆընտա ալընան եէսիրլեր ձէման եիրմի իւչ եասօտ եիրմի տէօրթ պինէ պալըղ օլմուշտուու ։ Պու սէֆէրտե Ալտասէնա ֆլորգասը տէօրթ կիւն պիր տիւզլէյէ, կէճէ տապահատաք եիւրիւյիւպ, կիւնտիւզ ախշամտատաք ձէնկ իթմիշլիտի ։ Պու սէպէպլէ Պօնապարթէ հիւքիւմէթէ եաղտըղը Թահրիրատտա, « պէնիմ ասքէրիմ Ջազարըն ասքէրինտէն սէրի իւչ հարէքէթ տիր » տէյու պիլ իֆթիխսար չէրհ վէլմիշ իտի[2] ։ Ալէնէրալ Ալտասէնայէ ասղըատան Տիւք տը Իփօլի բայէսի վէ իւնվանը վէրիլմէյի տախի պու սէպէպէ մէպնի տիր[3] վէ 14 քեանունունու սանի մուհարէպէսինէ, Իփօլի ձէնկի, վէ 16 սընտա Ալանթօվա փիշկեահրընտա օլան մուհարիպիէյէ Լա Ջավօրիթա ձէնկի Թէսամիյէ օլունտու ։

7։ Իշլէթ պու վէճհիվէ իւչ կիւն զարֆընտա Պօնապարթէ Լատրիա օրտուսունուն ընսֆընը հէսիր ալընպ, պագախինի հրըստրըմ վուրմուշ քիպլե տաղրըթըպ Թատր իւ մատր էյլէմիշ իտի ։ Լատրիա տէվ վէ բէրիչան խմիշ օլտուղունատան, հնքիմվէթը ձհւմհուրիյէթ եաղըղը պիր պէչմէթ նատէտե, պու ֆիթռահաթըն չտպուռգլուղունու Թէմամը իւէ աղնատտալիւք իչնէն իւչ լատֆվ իւէ պէտան խմիշտիւ. եանի վէնի, վէ փ, վինչ. քի կելուխմ, կէօրտիւմ, եէնտիմ տէմէք տիր. քի օղ էնատտէն պէրու տատԹ օլուպ, չապըճագ մուվաֆֆագ օլունան պիր իշէ, Թէչիհն իւէ պու էվֆաղ խթիխաղ օլտունու ։

[1] Ատրիա Թէրաֆընտան տէօրտնէնձհ տէֆա խմալիա օրտուսու գալգտըգտտա, վէ էնա ահալիսի խմբերաթոր խանէտանընտա օլան տատագատի վէ ուպուտիէյէրինի ֆիլիէն խպ պահի խմէմք իւզրէ, էքտէրի քիշիզատէկէտէն վէ մէտարֆընրինի քէնտիլերի Թէպվիճ տէն վէ մէտարֆընրինի քէնտիլերի Թէպվիճ խտրէքք տէօրմ պին գատար կէնձ էխտա սէ լտհլուպլուղ վէ Թէչհհիզ խտիւպ, օրտուսյա կէօճ տէրմիշլերինտի ։ Իմպէրատօրիչա պէր վէճհը Թէչհէքքիւր քէնտի էլի իլէ պիր պայրագ իշ լէմիշտի, պու կէօճհւլ իւ ալայընա հէտիչ խ լէմիշտի ։

[2] Ջազար, հազրէթի Իսա Թէչհիֆինտէն էճ պ սէնէ գատար ագտմ, Ր օմա ձհւմհուս բուտնուն էն մէշհուր պիր սէրատքէրի օլտպ, մուվաֆֆագ օլուտղու վճփիր ֆիթռահաթ տան ոօղրա, քէսպը նուֆտուղ վէ Թէֆէրրիւս խտրէքք միւսլաղլտնէ հարքէքէթ խտրէտի ։ Մընըրըն ֆէԹհինտէն ոօղրա, Ասիա Թէրաֆը. նա գօչուպ, ձհւմհուր ալէհինէ գալգան պօն տա Մէնքքի փարնակը իւչ կիւնտե մուգձհվ վէ բէրիչան խմիշ օլտուղունատան, հնքիմվէթը ձհւմհուրիյէ եաղըղը պիր պէչմէթ նատէտե, պու ֆիթռահաթըն չտպուռգլուղունու Թէմամը իւէ աղնատտալիւք իչնէն իւչ լատֆվ իւէ պէտան խմիշտիւ. եանի վէնի, վէ փ, վինչ. քի կելուխմ, կէօրտիւմ, եէնտիմ տէմէք տիր. քի օղ էնատտէն պէրու տատԹ օլուպ, չապըճագ մուվաֆֆագ օլունան պիր իշէ, Թէչհհիզ իւէ պու էվֆաղ խթիխաղ օլտունու ։

[3] Մուհարիպէտե պիր պէչմէք գօճան տար, հէր նէրէտե ապիմ պիր զաֆէրե մագ, հար օլուբ իտե, չանը չէրեֆի խանէտանընտա եպէտո գալմագ իւզրէ օ մահալլէն իտան մահ լէմինէ իտվէ գըլընմասը Պօնապարթինէն ատ քէր զապըթանընըն չէվգ իւ զայրէթինի պր Թըրմագ իւզրէ, իսթիխալ խլէտնի Թէտատիրի միւսթահսէնէնէն պիրի օլուպ, իէրհատ կէօ բիւլէճհի վէճհիւէ, մայհէԹինտե օլան քատֆ. ֆէի ձէնհայլար պէօյէ պիրէր խանէտն վէ մահալէս իւէ մհւշէրրեֆ օլմագշար տըր ։

Digitized by Google

ընթերցողը ինքն իրեն հարցնելու, թե ինչպես կարելի է ներկայացնել մի այնպիսի անձնավորություն, որ ամենևին գոյություն չունի։ Ես ինքս էլ ինձ նույն հարցն եմ տալիս, և ոչ մի կերպ չեմ կարողանում գտնել դրան պատասխանը։ Ես միայն կարող եմ ասել, որ Ալինեանը ինձ համար ներկայանում է իբրև մի ստվեր, որ ինձ հետևում է ամենուրեք, ինչպես ստվերը հետևում է մարդուն։ Ես ոչ մի անգամ չեմ տեսել նրան, ոչ մի անգամ չեմ լսել նրա ձայնը, ոչ մի անգամ չեմ ունեցել նրա հետ որևէ գրագրություն, ոչ մի անգամ չեմ ստացել նրանից որևէ նամակ, ոչ մի անգամ չեմ տեսել նրա ձեռագիրը, ոչ մի անգամ չեմ իմացել նրա գտնվելու տեղը։ Ես միայն գիտեմ, որ նա գոյություն ունի, որ նա ապրում է, որ նա գործում է, որ նա ինձ հետևում է ամենուրեք, ինչպես ստվերը հետևում է մարդուն։ Ես միայն գիտեմ, որ նա ինձ ատում է, որ նա ինձ նախանձում է, որ նա ինձ չարություն է մտածում, որ նա ինձ վնասելու միջոցներ է որոնում

աթլը, պէշ եիւզ փիատէ, վէ ալէթը թօփ ալմասընա թուխասէթ վէրմիշ իտի։ Այլը մուհաֆազա ասքէրի Խրիսթիէնէ կէօնտէրիլմէյէ, Ձրանսըզ եէսիրլէրի իլէ իսթիպատալ օլունաճագտը։ Ա՛իւրմէր պու թէքլիֆլէրի մէճպուռնէն վէ պիլա թէխիր գապուլ իտիւպ, Պօնապարթէնին պու ալիճէնապալըղընա պիլ ֆիլ շիւքրանիէթ ըզհար իլճմէք իչէուն Պօնապարթէնին եագընտա Ա՛օմա էյալէթլէրինէ կիտէճէյինի վէ օ բատա քէնտինի զէհիրլէմէք իչէուն պիր թէրթիպ սիւչիւնիւլտիւյիւ նիւ իչլէթմիշ օլտուղունտան, պունու մահրէմանէ Պօնապարթէյէ խապէր վէրտի։

8° Իչլէթ պու վէճհիլէ 1797 շուպաթ իքիսինտէ մէթին վէ մէշհուր Ա՛անթօվա գալէսի, օն իւչ պին ասքէր իլէ Ձրանսըզլարա թէսլիմ օլտու, պունլարտան մաատա խասթախանէլէրտէ տախի եէտի պին խասթա պըրաղըլմըչըտը։ Ա՛յ գալէ Թօփլարընտան մատէ, իւչ եիւզ էլլի Թօփ տահա Պօնապարթէնին էլինէ կէչտի։

Ա՛էնկոտ ատէթ տիր, եէսիր տիւչէնլեր զապիթ վէ նէֆէր հէր քիմ օլուր իսէ օլսուն, ասքէրի նիզամը իւզրէ եիւրիւյիւպ, մուզաֆֆէր օլան սէրասքէրին էօնիւնէ կէլտիքտէ սկտահլարընը Թէսլիմ իտէրլէր։ Պօնապարթէ եիրմի սէքիզ եաշընտա ղայէթ կէնճ օլտուղունտան, մաթէշաշ Ա՛իւրմէրին չէխսուխէթինէ հիւրմէթէն պու բէտմին իճրասընտա հաղըր պուլունմամըշ իչին, Ա՛նթօվատան հարէքէթ վէ Օմանիա էյալէթինէ աղրմէթ խլէմիշ իտի։ Ա՛յ օլ վէճհիլէ Ա՛նթօվանըն մուսթահֆիզ ասքէրի, մարէշաշըը Ա՛իւրմէր իլէ պէրապէր ճէնէրալ Ա՛էրիւրիւնին հուզուրունտա բէտմը կէչտի իճրա խլէտիլէր։

Պիւթիւն Ա՛իւրոբա վէ Ձրանսա, կէնճ սէրասքէրին պու ֆէտա քեարլըղընա միւթէհայիր օլուպ, պու հարէքէթը մէղղուպէսի ֆիքթուհաթտան զիատէ թէզայիւտիւ շան իւ շէրէֆինէ միճխիպ օլտու։

Իփօրի վէ Ա՛նթօվա ֆիթուհաթը հավատիսի արտ արտա Խարիսէ վասլ օլտուգտա ղայրէթը վէթանիէ իլէ մութթասըֆ սիլ ճիւմլէ ահալինին ֆէվգ էլ ղայէ տուրուր վէ ինշիրահը տէրունկլէրինէ պատ տի օլտու։ Ա՛էր եէրտէ եիրմի իքի պին եէսիրին, ալընան Թօփլարըն, վէ ֆէթհ օլունան գալէլէրին հիքեայէլէրի ամմէնին զիվէրը զէպանը օլմուշտուտու։ Ա՛իւժտէյի կէթիրէն Թաթար կէճէ էտնասընտա Խարիսէ վասլ օլտուղունտան, ասքէրէ ալայ իթտիրիլիպ. մաշալլահ, մուզիգալար վէ ահալինին մէսէրրէթ սէտալէրի արտընսընա պու բէյեամը մէսէրրէթ էնճամ ալէլ ումում իլան գլըլընտը։ Ա՛էնէթալտա վէ զապթանէ վէ ասքէրէ կէօնակէօն միւքեաֆաթլար. աթթէլէր վէ չէրէֆլէր վէրիլիպ, ֆիլթուհաթլարընըն էսէրի պիւթիւն խանէտան լարընա միւճիպի շան վէ շէօհրէթը էպէտիյէ օլմագ իւզրէ, տիւշմէնէ տէն ալտըգլարը սանճագլարընն քէնտիլէրինտէ գալմասընա հիւքիւմէթ Թէրթիբինտան էմր օլունտու, վէ պու վէճհիլէ Ա՛Թալիա ֆէթհի խիթամ պուլուպ, Ձրանսա ճիւմհուրու Պօնապարթէ քիպի նա տիսէ պիր ճէնէրալընն սէվերէյի համիւթ վէ շէճաէթի իլէ, պայլայը իգպալէ վասլ օլուպ, լիվայը զաֆէր նիւմառը, էլվանը տիւլաճ իլէ,

Digitized by Google

ձեռահուրիէթի զայիլ իմամէն գալդըշան հիւքիւմատուան մէմալիքին ամէ տախի թէմէվվիւճ իմամէն պաշլատը ։

ՕՆ ԻՐԻՆՃԻ ՏԱՍԻ

1797

1։ Իմա ափֆերինփէ էվվելճէ Իմա հիւրիւմէրինին մուամէլաթը վէ Պօնաբարթ Ինին գարթինալ Այուրինէյէ եազըլըը պիր մէկթուպ ։ 2։ Իմա հիւրիւմէրինին Ընվէյա փէվէլիի իլէ ալա հրուէլիգեա ։ 3։ Իմատա Ֆրանսա ճիւմհուրուանա ըլճէ օլանան խաստամէն ։ 4։ Պօնաբարթինին ճեվապը, վէ Ֆրանսըզ ասկերինէ օլան իլանը ։ 5։ Այնչօ մահալճէպէ ։ 6։ Պօնաբարթ ճինէրալ Կամալթուլա փափայա կէնգերիր, վէ ճինէրալ Ա իգլիօր Ընգլոյը զամլ իփեր ։ 7։ Պօնաբարթինին մուա դերը բօլիվիգեյէ ։ 8։ Ընդընճը Պիս փափանըն Պօնաբարթէյէ եազըլըը պիր գիմաղ վէ Պօնաբարթինին ճեվապը ։ 9։ Հրիւմերը Ֆինչա իլէ հրուալէհէ, վէ Ֆօլենինճօ ահդամէնին լուսթիգ ։

1։ ՊՕԼՕՆԻԱ Հ ԷՀՐԻՆԱՀ, 1796 հազիրան եիրմի իւչինահ, Իմա հիւքիւմէթի մուրախխասը Այրքէզ Կինաւտի իլէ, սէրտաքէր Պօնաբարթէ մայէֆնինտէ պիր միւթարէքէ մուգավէզլաթը իմա վէ ահօրթ կիւն սօղրա մուգավէզէի մէզպուրի օլ էանատէ սան տալի նէշին օլան ալթընճը Պիս փափա ճէնապէզրի թէրաֆընտան Թատիգ գըլընմըշ ըսը ։ Պու ճիւմլէ Ընթալիա տէվլէթի իղֆալաթը Իմա հիւքիւմէթինէ միւէսսիր օլարագ խուսուսի իլէ Այնթօվա գալէսինէ իմտատա ասքէրի եէթիշտիքտէն սօղրա հիւքիւմէթը մէզ պուրի, մուգավէզլաթը մէզպուրինին իճրասընտա կէօնակէօն վէսիլէ ըր իլէ տայիմ թէրէտտիւտ վէ թէէննի ըղհար իմամէքտէ պուլունա մուշտուտ ։ Ալ է Իմատա Ֆրանսըզ ասֆիրի պուլունան միւսիւ Վատ գօ, շէրաիթի մէզպուրինին իճրասը Թաալլիմտէ պազը մէրթէպէ թէհահուանէ հարէքէթ տախի իսպրազ իսլէմիշ իսկ ատ, օլ էանատէ Ֆրանսատա Վաթանդաշ մէզհէպի ալէյհինէ օլան գըսամ վէ թէհաալիւ թէ նազարէն տախի Ֆրանսանէն Իթալիատա Թէքսիրի նուֆուզու մէզհէպը մէզքիւրիւն ինհիտամընա պայիս օլաճաղը միւսահազասը իւ է, Իմա հիւքիւմէթի իլէրիւտէ պիրթէյէմիւլ, Ֆրանսա ճիւմ հուրանան մէնֆաաթլաւ օլաճագ միւսաէտտաթըն հիչ պիրինի թէհ ճէղ խոմէմիշ իտի ։ Իմտի միւթարէքէ մուգավէզլաթընտան չէնտ միւտաէթ սօղրա, պազը թահրիրաթը ըհտիւ իլէ հաշվէթլու Փափա ճէնապէզրի, Ֆրանսա ճիւմհուրի իլէ մուահէտտ միւքեաղէմաթընա կիւրէշէի, կէրէք Վաթանդաշ մէզհէպի, վէ կէրէք հիւքիւմէթը ճիմմա նիյէթի հուգուգունա ուչամայաճաղընը պէյան իտիւպ հաթտա քէն

Digitized by Google

տի թէ ապաքինուան առաջ , Ա՛սա մէմալիքինուէ պատրաստուան փիսաքօսհօսլարա մուխտաճառ օլան ալիր նամէի ուսմունտուտ տախի , " քեաֆֆէի փիսաքօսհօսլար , րուհպանլար , հաքիմլէր վէ տէվլէթ ո մէմուրլարը 1793 սէնէսի թաւլիմաթը միւճիպինճէ , զևրի խոտարե- ո լէրինտէ օլան ահալիյի , Ձրանսանըն թէսաատտախինէ գարշը այագ- ո լանտըրըլսա , վէ սիլահլանտըրըլսա , հէր վէհհիլէ զայրէթ իւ ճէսարե- ո թի թէշվիգ իթմէլի տիրլէր ո , տէյու եազըլը օլտուղտանան , հիւ- քիւմէթին ալէյնինտէ վագի օլան միւթաարէքէ ատասընտա խաթտազ օլու- նան պու հարպաքեաթը խուսուսիէթքեարանէ , Պօնապարթէնին քէմալը ինֆաալինի միւճիպ օլարագ , Ա՛սա հիւքիւմէթինտէն քէյֆիէթի ալիգ զաթ խաթիքշաֆ իթտիքտուե , " Ա՛ ազատա պու հարպաքեաթի փսափա ճէ- ո նազալէրինին մազհուտ վէ մէճպուտի տիր , անճագ մուհաֆազայը հիւ- ո քիւմէթի պըճընտա պու թէստապիրէ թէշէպպիւս իթմէք ֆարզ ո օլմագ շարտը ո տէյիւ ըհտամ սիւրմէթինտէ ճէվապ վէրիլմիշ խոճ տե , Պօնապարթէ հիտաէթի մէջբա վէ հասագ էլ բօլիթիգա միւթէհալիճէ մուտամէլէ կէօսթէրիյագ , ֆագաթ Ա՛ֆրղատա էյալէթի վալիսի գարշ տինագ՝ Ա՛տաթէի ճէնազալէրինէ շուտ վէճհիլէ պիր մէկթուպ եազ մըշ տըր ։

" Ա՛ազալէթլու գարտինագ ճէնազալէրի .

ո Ա՛յնի գօմանտատմըզտա օլան ատասքիրին շէճահէթ վէ մէթանէթի ո սիզլէրե մալիում օլմագը տըր , պու սիւրմէթտէ փսափա ճէնազալէրինին ո հիւքիւմէթը ճիսմանիյէսինի ֆէնա խոթքէ իթտիգաթխագ մուհաֆազա ո տիր ։ Ի՛մտի պիզգաթ Ա՛սմայա կիտիւպ վէ փսափայը կէօրիւպ , հագ- ո գընատա խայըրլը օլանը քէնտիսինէ էյիճէ թէֆֆէհմ իտին , կէրէկ ո քէնտիսինին վէ կէրէկ Ա՛սմա հիւքիւմէթինին խատրազընտա եիւքիւյէն ո պիր թագըմ էրզագտը տէսիսէ փսափանըն էմրտաֆրնը գու-շայմագը ո օլտուգլարընտան , պու-նլարը փսափա ատայրէսինտէն ատֆ իթմէյէ ո պագըն . չիւնքի միւասալէհա թէքլիֆէրինէգի խոթխտա իթմէյէք ,

' Գատխնալար , Ռամա քիլիսէսինին էն պէօյիք մէնաստալարը , վէ փսափանըն մուա- վինն վէ միւսէթէշարլարը տըրլար . վէ իսլէրի Լատինճէ Գարթինալ-ը լատինճտան ալընմըշ տըր քի պօշ , պէօյի- ատճէք ատճէ Էպքի Ռամա իսթէրտաղարլարը ատրընտա , թէնտոնա իսթէրտա իտղուն կիւնիսէտէն պէրիս ատգրի զատրէտա- նընտա , ատրայ խատէմլէրինէ , վէ պատը մէհէ- քէթ վէլիլէրինէ Գատխնալ իւնվանը վէրիլ լէրտի ։ Ռատհանիտե տախի իտղիատա Ռօմատտա պէօյիք քիլիսատար բատրագ-գարար (ժողովքը- գատար) գատխնալ թէսմիհ օլտուղտուտա ։ վէ օլ ճնատան պուճաղտըն բայէգի փխագտօստան աշագը իտի ։ Լաքին 1181 տէ Ռօմանըն բահիպ գատխնալարը , Ռամանըն ատրը բուհատնագտը վէ ահալիսինի իշէ գատրշտրմայատագ իւշհնէհ- Լուշհուս փսափայը քէնտիլէրի իտղիխատ իմ- մէշ օլտուգլըշտան , ալ էճնատէն փխագ- փատարա թէգատտաճ իտմէյէ պաշտատըտար ։ պուճաղտը էլ էէվմ փսափա ճէնազալէրի հէր գատխնէր միւէթի բուհատնէրինէն քէնտիսի իտղիխատ վէ նատագ իտեր ։

Digitized by Google

ա Վիրանատ հիւքթամէթի հէնթու զ մրատատաէ խոէպիւղր ամէրթէպէտ
ա ատր , վէ ատահա հէր պիր շէյ սրբատրնա կիրէպիւղր ։ Ի ագքին չուէնա
ա ատա միւլահաղա խորին քի , ձէնդ ոաֆէթի հէր ահաղիւէ ֆէմատը մէ
ա շագգաթը միւձիսդ խոէ տէ , իրդա մաղրուզ օլանդատ հագգընատա
ա էօրֆիւղիւ վէ ատէհղէթիւ նէրթիէէրի միւսթէղղեմ օլուր ։ Այ
ա գընատրրին փատիայը ատա միւսթահէթիւ մուխաթապատատան ։

ա Վէնիմ նէֆխոմէ ատա միւնագատայը միւսաղէհ Թաղրիգի իղէ
ա Թէավիճ իրմէյէ նէ ամէրթէպէ խահիշքէր օլատագատ տիզղէրդ տատ
ա խի բատնա մաղիւմ տիւր . չիւնքի Ի օմատատ միւգիմ Վիրանատղ հէյի
ա պինէ տատխի ատա վէձհիղէ վէ միւնէրղրէրդէն եատղմըշդատ ։ Ի օմա հիւ
ա քիւմէթի իղէ օլատն ձէնդատ ազատնա նէ պիր շէրէֆ , նէ տէ պիր մուս
ա խաԹադատ վատր ։ Պու ձիհէթիւ Ի օմա քիւղատխինին միւնհէտիմի (ուղ
ա գըձղատը) ատնամէքատէն իսկ , մուհաֆիղդը ատնամէք իւնսիրատ միւսատ
ա ձատ ատրը ։ Ի վիր Ի օմա վիւնէքղատընատա պիրտագ տագ վէ իւատրէք միւ
ա շահէտէ օղունուր խոէ , սիղէր տատխի միւսատիհ իղէ ձիհանդրն
ա պէօյէ էն տիւլէտնատ պիր ֆըրգատընա ատայիշ վէրիպ , վէտվէտ
ա վէ էնատիշէտ օլան պիւ Ձիւմիւ Ի ատԹուղնք միւղէԹղէրինի միւսԹէղիհ
ա իրմէյէ ոայ իտէրիզ ։

Պու եէնի խուսուսէթէ ակպէտ , Ի օմա հիւքիւմէթինին միւԹարէ
քէ մուգատիէղատընը ֆէսիս իտիւպ , Թահիւա իրԹոխի ագձէյի վէ
զատխրէդի Վիրանատ օթուսատնատ Թէալիմուէն իմիրինատ իրմէսի պէյատն
օբունուշ իքէն , Իթալիատ ակբատաքէրինին պու վէձհիղէ միւսալիհանդէ
Թէվֆիգի զատ իւղ ակյնդ ասդ իրմէսի ատրգագատէ շայատն պիր քէշ
ֆիրէմ ատր ։

ջ։ Պօնատարէթ պու մէկրիւսիւնիւն ձէվապընատ մունԹազրը օղ
ատուղու Հագատ , Ի օմա վիւքէղատընատան գատրտինագ Պուագանդն Ի իղ
նատատ միւգիմ Ի օմա էլչիսի Ի Պօնսինատօր Ի ղպանիկէ Հատատղրը մէկ
Թիւպէէրի կէօթիւրէն Թաթատ Հօղատ ԻտատԹուղուպ , Թահրիրատրը
էնէ կէչէրէք գրատաթ օղունուտ ։ Ի Պօնսինատօր Ի ղպանի Ի ուրդրիսա պու
վէբիւլ իւղ պիւ միւքատալէմէ , Ի ուրդրիսա վէ Ի օմա տուվէնԹրէրի պէդ
ինատէ սիւրէրը լաէտաֆիի վէ Թէատրիւզիտէ պիր իրմիֆագ տատ
նամէսի Թանագիմ իրմէքատէ օղուպ , Ի օմա ատքէրդ Վիրանատ ատքէրինդ
գատղը իսԹիխատամ օղունուտագատա , պու ատքէրդ գօմանատա իրմէքդ
իպղէ , հիւքիւմէթը իմիրատատրիւ Թէրատֆընատան ատրտատրագպ մէ
մուրիրի իղէ ձէնդրատ Ի օղինին փափա ձէնատագէրի Թէրատֆընատ իւղ
պու օղունմատը , վէ ատայը պու քիպի իմուտատ վէ իտանէյի միւԹէնէ
վէ ատախ վատա օղունմատշուտատ . վէ գատրտինագ Պուագատ քէնատի մէկ
Թիւպինատ Ի օնսինատօր Ի ղպանիէ շու վէձհիղէ եատղմըշ քատը ։

" Ի ուրդրիսա իմիրատատրիւ Թէրատֆընատան Ի օմա հիւքիւմէթինէ վէ Ի
ա կէօնատրիղէձքէ իմատատատան էմին օղուպ գրուպմուպ քիպի , Վիրանատղ
ա Թէրատֆընատան ատղ օղունան միւատիհ Թէէղիֆիէրինին ձէվապընը
ա հիւնատն կիւնէ Թէէննիւտ պրրատպղ փէք չօգ վագգմ գագանատ
ա պիրիմ ։ Ա է ձէնդրատ Պօղինին Ի օմա հիւքիւմէթինատ վէ Ի Ա

Digitized by Google

պօնատա գասուլ օլուննաճաղընը, վէ քէնտիսինէ փափա թէրտաֆընա տան միւսթէվֆա մատաշ թաիսիս գըլըննաճաղընը պաշգա սիր մէկ թիւպտէ իշար իտիւպ, Ա՛օմանեա էյսէթինին մուհաֆազասը իչիւն Ա՛սթրիատան պաշգա սիր ֆըրգա ասքէր տահա, վէ պու ասքէրին Թ՛րիէսթէ իւղէրինտէն Ա՛նգօնայա խուրուճինի մաթլուպ իլլէմիշտի։

Ա՛օմա հիւքիւմէթինին Ձ՛րանսա ճիւմհուրի տիւշմէնլէրի իլէ պու վէճհիլէ մուարէֆէյի խաֆիէսի պու լունտուղունա պու մէկթիւպլէր էլէ կէչտիքտէն սօղրա հիչ սիր վէճհիլէ շէքք վէ չիւպհէ գալմամըշ օլտուղունտան, աէրիան Ա՛օմայը Թէրք, վէ Ֆիօրէնցայա ավտէթ իմմէինի Պօնաբարթէ Ա՛օմատա միւգիմ Ձ՛րանսըզ էլչիսի Ա՛նսիւ Պա գօյա էմր իլլէտի։ Ա՛չէյի մուսայիլէյհ Ա՛օմատան ազիմէթ իստէճէյի վագըթ գարտինալ Պուգայը կէօրտիւքտէ, գարտինալ. մուսայիլէյհի Թէվֆիֆ իւմմէք իչիւն փէք չօգ սայ իս իգտամ իւմմիշ իսէ ատ, պէյհիւտէ օլտուղունու կէօրտիւքտէ մուասէյէի Թէպտիլ իտիւպ, “Ա՛չէյլէ իսէ Ա՛օմա մէմալիքի տահի Ա՛լանտահի՝ օլա՝ ձագ տըր պիւլմիշ օլուն՝ տէտի էլչիյէ. վէ էլչի մուֆարէգէթ իլլէտի։

Ա՛նսիւ մայիլէյհ Պապօ Ա՛օմատան ճէլլ օլուննտուգտան սօղրա տահի Պօնաբարթէ գարտինալ Ա՛տաթէհի պիր մէկթիւպ ուահա եազըպ, վէ էլէ կէչէն մէկթիւպլէրին պիրէր սիւրէթինի նամէսինէ լէֆֆ իտիւպ շու վէճհիլէ պատթը քէլամ իլլէմիշ տիր։

“Ա՛չթէ շու իսթիքրահէ շայեան տահի մուամէլաթընըզըն սօնու՝ կէօրիւնմէքտէ տիր. վէ լէֆֆէն իրտալ օլունան մէկթիւպ սիւրէթ՝ լէրինտէն, պու էտնատէ Ա՛օմա հիւքիւմէթինէ միւտիր օլան զէվա՝ թընն մատուսիէթ, հիլէ վէ համագաթը սիզլէրէ տահի աչէքտա՝ րէն մալում օլապիլիր։ Պու ճիւմլէ պէհա եօգտուր, հէր նէ վագի՝ օլուր իսէ տէ օլտուն. փափա ճէնապլէրինին զաթը միւհէթէրէմ՝ տիր վէ պիլ հուզուր Ա՛օմատա ապամ վէ իգամէթ իտէպիլիր. վէ՝ քէնտիսի րէիսի մէղհէպ օլտուղունտան, պու սայէտէ կէրէք զա՝ թը, վէ կէրէք քիլիսա իչիւն պիզլէրտէն հիմայէթ պուլտաճաղընա՝ չիւպհէ եօգտուր պուննու քէնտիսինէ թէպլիղ իտին։”

3։ Ձ՛րանսա ճիւմհուրունուն մէզհէպսիզլիյի օլ էտնատէ Ա՛թաա լիատա մուպալաղա իլէ չիւլ պուլմուշ օլտուղունտան, Ա՛օմա հիւքիւմէթինէ իֆրատ թէրտիֆտարլար օլանլարտան պաղըլարընըն թէ՛ լիֆի, վէ հիւքիւմէթին ինզըմամը րէյ վէ րըզասը իլէ օլ հէննէհատէ, “Ա՛ղ՝ոլինէն ալտըրիլ իչէն փիլէ պայտաը ալընըպտ ճան ֆէպս իտէճէ՛ Ա՛ղտալէր՝ կիտուինէ պիր փելամ՝ իսմի իլէ պիր րէասէլ տահի Թատպ վէ նէշր օլունա տուղունտան, պատը ֆըրգալարը պիթթէրճիւմէ Թարիխիմիզէ պէր վէճհը ամի տէրտ օլունուր։

---

1 Ֆրանսա ճիւմհուրու զանդար իթտիքատ է. Ֆրանսա էյալէթլէրինտէն վանտէ էյալէթի 1793 տէ ճիւմհուրա գարշը կէլմիշ Թամամ տէքիզ տինէ տայանատը, վէ Ա՛օմա մուհարիպլէրի էտնատանա պու էյալէթի հէնիւզ ճիւմհուրա ման մուգավիմէթլէ մէշհուր օլտուղունտան. գարտինալ Պուգա տահի Ա՛օմայը վանտէյի Թէշգիհ իմմէտի իլէ Ա՛նգիա Ա՛օմա Թէրտիֆնատան տահի Թուլ վիտտեի Ֆրանսայա մուգավիմէթ օլանտաճաղընը ազնէմատ իսթէմիշտիր։

Digitized by Google

«Իշեխ պուռնճա վագրիթտան պէրու արզուքէշ օլսուղումուղ սէ
»լահ գուվվէթի վագիթը կէլիպ վասլ օլսու. եա մէրտլէր կիրուհի.
»մուգաստէմա Գուխրինուսէ [1], վէ չիմոխլէրտէ Ղէվարիուն չէյխէ
»նէ թապի, վէ հազրէթը Ղէվարիուն էմլաքինին սատըգ ազալարը,
»վէ Օսմա քիլիսայը չէրիֆինին սէվկիւլիւ էվլատլարը։

»Ալահլանըն էօյլէ իսէ, սատըգլար, ճիւմլէնիզ սիլահա գօշուն,
»վէ գայամ էտին, ապա իւ էճտատընըզտա մէշհուր օլան գուվվէթի
»գահրամանիւ հիսէտտար օլարագ մէրթին օլուն։ Գուռնճա բիսապընը
»վիւշահէտէ իթթիխինիզ պիր տիւշմէնէ ղալիպ օլսունուր քի սիզլէրին
»մէրտանէկի վէ չէճատաթը չաշնիսինի ալմայարագ, պի ղայրը հագ-
»գըն սիզլէրի թահգիր իթմէքտէ տիր։ Նէտա գուտրէթինիզի կէօր
»պիքտէ, ճիւմլէ տիւշմէնլէրինիզ գահր իւ խէճալէթէ կիրիֆթար
»օլաճագ տըրլար։ Իշեխ լէվհէի թէվարիխտէ, շանը էպէտիւ մու-
»էտտի օլաճագ հարապէտաթը ճէլիլէնիզ ալթուն գալէմիլէ գայո օ-
»լունմագտա տըր։ Ալլահ ումում Իսլամըա ահալիսի միւթէհայիրէն
»սիզլէրի թամաշա իթմէքտէ տիր. սիլ ֆիլ միւհրիֆ օլաճաղընըզ
»չէճաէթ վէ մուվաֆֆագիյէթ ճիւմլինին մալիւմի տիր։

»Անի հիսապի վալաշանըմըզ իքինճի Ֆրանչիսգոս [2] իմպէրաթոր, քի
»կիսէի չէրիֆին համի վէ մուհաֆըզը ճէլիլի, Անճարլը, Իսպէնի,
»Հոլվաթ վէ Ալամանլը մէրտլէրինի մէճմանէն իմտատըմըզա կէօռ
»աէրթիքտառէն մատատ, փէտէրը զիյնէրէֆիմիզ ալթընճը Պիոս փա-
»փանըն իսթիխատաը իւզէրէ, էն մահիր վէ էն միւճէրրէպիւլ էթվար
»ճէնէրալլարընտան պիրիսինի ասքէրիմիզէ գօմանտան թահսիս իսլէ-
»միշ տիր։ Գու խոն նօգտանըմըզ, պուռ տահի իքմալ պուռլտու։ ()
»ճէնկեավէրը պի էմտալ չիթտապլէ ազիմէթ իտիւպ, էլան նէգտիմիզ
»տէ տիր։ Նալընըզ Գօլլի իտամ, սիզլէրի ղայրէթ իւ ճէսարէթէ
»տավէթ իթմէզ մի, պիւնթիւն ահալինին բուհունու ալէվլէնտիր
»մէզ մի։ Գու Գօլլի քի թէքմիլ իքի սէնէ զարֆընտա Ասօրճիօ,
»Թէրմոֆիլ վէ Իթալիա պօզազլաքընը, վէ Թարվի վէ Պրօա տաղլա-
»րընը գաքայըտ, մէճնուն Ֆրանսըզլարա գապրիտան իսլէտի. վէ
»Լէհլէրի իսլէ էն տէրին տէրէլէրի տօլտուրուպ, էն եիւքսէք թէ-
»փէլէրլէ թէսվիյէ իսլէտի։

»Իշեխ պուռ Գօլլի տիր, տէյիլ նէթիճէսի նամալիւմ ճէնկլէրէ,
»իլլա ֆիլհագիգաթը սահիհէյէ պիզլէրէ բէհնիւմա օլաճագ, օ տահի
»պիզլէր քիսի Իթալիան տըր. վէ պիզլէրի ճանտան սէվկը. վէ էմ

[1] Գուխրինուս, էսկի Լօմպարտըն թագ-
ուղը պիր բուռի խոն տիր։

[2] Ֆրանչիսգօս, Պէռճի եափատա Ա-
լմանիա Իմպէրաթօրու. 1792 տէ բէտէրի
Կիրլատատան ևէրինէ թահթա չըգմըշ. վէ
1809 իւ ուճնէ հիւքիւմէթինին տօղրա 1835
տէ ճիֆաթ խըլմըշ տիր։ Գօնարապիթ խոպի-
տըղ ըսհուրինտէ Իթալիա վէ Ալէմանիա է
ս ուգաչմըշ օլսուղընտան, Ֆրանչիսգոսուն
գուռտրը Իթալիատա վէ Ալէմանիատա մի-
քէրրիրէն պուղուլսուգտան տօղրա նիհայէթ
Աւսթէրլիչ ճէնկինտէ պէհթիհն պէհթիհնէ
գուվվէթի տաքէրիւէտ խորտագ օլսուպ, օլ ե-
նատ Ալէմանիա իմպէրաթորլուղունատն իս-
թիթտայէ տահի մէճպուր օլարագ։ Ատթրիա
իմպէրաթորու պիրինճի Ֆրանչիսգոս Թէռեզիյէ
օլսունատա վէ պու իւնվան իւզէրինտէ պագդի
օլսու, տօղրատան Գօնարապիթ իւլէ օլան պուշ
գա ճէնկլէրի վէ պագդըյատան տօղրա քէրիմէտի
Մարիա Լուիզայը Գօնարապիթէյէ վէրտիկ,
իւլէրիւտ տիլքի Թարիխտէ մուֆասալէն
պէյան օլունճագ տըր։

Digitized by Google

ա Ձիկերը քաղաքիչեան տանի հագագրմըզատա ապիլ հոգագուգ ակերքեմալ
ա ապագրեալ տառը ։

ո Իմանի, ճէտաւը վէ սիֆիլիտաւը օլաւն եան ճէօմեատի, սիլահա տատվ
ա քանելն. սիղկեր մէյտանը մուհարիպէտ իքին, ապիղկեր խանէ վէ
ա սիլաստուհ գալագրագ վէ սիղկերի խատիրտուան ֆիւրամուշ իլիմէյերէք,
ա քեռաֆիֆէի լէվազիմաթընըզըն թէտարիքինէ սայ խոճէյիզ. վէ ոիզ
ա էլերե ապիր վէճհիլէ զատրուլէի չէքտիրմէյէճէյիզ. վէ հիւանիս մու-
ա վաֆֆագիլերէ մուզհարիսէթինիզ իչնե տուտայը խայրիսէնիզէ տօսի-
ա մա մուվազէպէթ օլաւնամագ տըր. վէ ատս վէճհիլէ բուհանի վէ
ա ճիհատանի մուտավէնէթ ակիղկերի տոխդիզ օլաւնամայատագ, ֆիլոսուֆատը
ա տահիրէ վէ սէրիյէյէ մուզհար օլաճատընըզատան, ապիղկեր տանէի սիղկե-
ա րինն խաթիպ ապալինէ կէլմագ, ատղ սէլիմ վէ ղազի օլատագ սիղկերի վէ-
ա թանելնըզատ տանիկ խոխ պ, ճէնապալը գատըրը մուխթասագ վէ լէմ ճէ-
ա զէլ թապալա հազրէթլէրինէ ապէք վէճհը շիւքրանիկէթ էզ ճանե խա
ա տիկ ապիրլէքատ միհնատճաթի խոճէյիզ։ Ալլահ Թուրքէ փէր. (Ինե-
ա ֆէ Կ՝էրինհան[1] գիղէրտէ փակի գըլամ խոճէ՛լէր փէր. սիֆիլիտաւը օլաւն վէ
ա սիլահա տատվատանըն, սիլահա՛, սիլահա՛ ։

4։ Պօնապարթէ ատս միւճիզի խաթիղատագ օլաճագ իլաննատմէտէն
տապա ֆիլոսուֆ կէլմիսիէթքէ, ատաշգա ապիր իլաննատմէ խղճ շաւ վէճհ
իլէ միւնէճճիմլանէ ճէվապ կէօնտէրտի ։

“Ֆրանսըզ ասքէրի գատրխազէն Ալօմա մէժմալիքինէ տաւխուլ խոճէ-
ա րէք իգբալը վէ իմիրատֆ իմիտխի ուտաւլատ խայրիսէյէ մատվաֆըզագ
ա հատրէքէթ կէօսթէրմէյէճէք, վէ ահալի վէ ռէիյէտի հիմայէ խոճէճէք
ա տիր ։ Ֆրանսըզ ասքէրինըն ապիր էլչիսի ֆիլոսուֆատ նշանէսի օ-
ա լան սիւնկիւ, վէ օ ապիր էլչիսէ միւատէֆէհ վէ հիմայէ ազամիթի
ա օլան զէյրօուն տատը պուլունաճագ տըր ։ Ալ՝ օ առատմիարտա քի միւ-
ա բայիլէր ֆէսատընտան իզզաթ օլուպ, էօյլէ ապիր ասքէրին ինթիգամ
ա մընա մուսթահզագ օլաճագ ատրըտը. էօյլէ ապիր ասքէր քի, ատրը
ա ապ զարֆընտատ իմբէրատօրուն էն ազա ասքէրլէրինտէն եիւզ ապէ
ա նինի եէսէր, տէօրթ եիւզ թօփ, եօթ եիւզ օն պայրագ ախպ խոճէրքէ,
ա տէօրթ օրտու-յու մահվ վէ մատտամ խլէմիշ տիր ա ։

Ալրմէսի կիւնիւ Ալօմա հիւքիւմէտիի իլէ օլան մուհարիպէնին ապ-
ապէպինի ասքէրէ տանիկ խղճագ խոճէպ, շաւ վէճհիլէ ապիր ապէյանատ
մէ նէշր խլէտի ։ 1. փատիսա ճէնապալէրի, միւթահիթտ օլատուղտ միա-
թարէք մատ գավէլտարագ վէ սիղկերի խատիրտուան ատուլատմատագ ։ 2. Ալօմա հիմ-
քիւմէթի ֆէսատտավէր ծահրիրատ իլէ Ալօմա մէժմալիքի ահալիսինի
տայիմա Ֆրանսըզ ասքէրի ալէյհինէ ծահրիք խլէտի ։ 3. Ալ՝ սիղկերիտա
տէվլէթի իլէ Ֆրանսա ալէյհինէ խատամանէ մուահէտատ ծանղամիշ
նէ խոճիտագ խլէտի ։ 4. փատիսա ճէնապալէրի ասքէրի գօմանտատրնը
Ալ՝ սիղկերիա տէվլէթի ծէքրաֆըզատան կէօնտէրիլէն ճէնէրալլարա ծէ-
լեմ խլէտի ։ 5. Ֆրանսա ճիւմհուրու էլչիսի Միւսիւ Ալապօնէն

[1] Թէվարիխատա Նապէլ իւ հիքայէ գէլէճէ տրղը վէճհիլէ ՅԷտա վէ Գէթէհան, խոտխէէ վիլէթինի քատիֆէլէրինէթէր ճէպրիմաճէն գուրթ

ծատան խղճ մէշհուր եահուտի ակերպէլէրէն նին խոճ տիր ։

Digitized by Google

քեամի միւզէքքէրէլէրինէ ձէվապ վէրմէտի։ 6. Իմոի միւթարէքէ մուգավէլաթընը ֆէսա իտէն իսթիտա Իօմա հիւքիւմէթի օլմուշ ատա։

Պընաբարթէ սու իլաննամէյի նէշր իլէտիքտէն սօղրա, շուպա Թըն իքինճի կիւնիւ ապքէրէ եօլ վէրտի, վէ Իօմա մէմալիքի հուտուտ տունու թէձավուզ իտիպ, Իմօլա չէհրինէ վասլ օլտու, վէ Րֆիա բամնիթէ [1] նամ փիսգոփոսուն սէրայընը մէրքէզ իթթիխազ իտիպ, օթուտա ատամ վէ իգամէթ իլէտի։ Փիսգոփոսու մուամայիլէյհին մէ ատֆիր բէրվէրլիյի, աթիսէ միւշահէտէ օլունաճաղը վէճհիլէ կէրէք քէնտինէ վէ կէրէք Իօմա ահալիսինէ իֆքրաթ խայըրը օլտու։

5° Վափա օթուտու տախի սէֆէրէ հազըր օլուպ Էնօնէհրինին էօթէ թէրաֆընտա չատըր ալթընտա իտի։ Պատուհնալ Պուսգա վա տինտէ ատատըգ օլատագ, թէչվիգաթը բուհանիյէ իլէ պիւթիւն Իօմա մէմալիքի ահալիսինի գըյամ իթթուրիպ մուգավէմէթէ հազըրլամըշտըր։ Էհթի մէզհէպ փափա ճէնապլէրի տախի եէտի պին նիզամ ապքէրի, պիր չօգ քէօյլիս վէ բուհպան կիւրուհինտէն միւրէթթիպ օլան պու օթուրա տախիլ օլատագ մէզքիւր Վէնիօ նէհրի իւզէրինտէ օլան Պատա թէլ—Փօլօնէզէ քէօփրիւսիւնիւ սէքիզ բապէ թօփ իլէ մուհաֆազա իթմէքտէ իտի։ Վրանսըզ ճէնէրալը Վ Լիգթօր նէհրին էօթէ թէրաֆընտան վէ Իօմա ապքէրինին գապշըսընտա իտի։ Խիւքիւմէթը բուհա նէյէ թէրաֆընտան պիր մուխալիր կէլիպ, Վրանսըզ ապքէրի պիր ա տըմ իլէրի կէլտիկի հալտե իւզէրլէրինէ աթէշ օլաճաղընը րէսմէն խա պէր վէրտի։ Պօնապարթէ բօլիթիգա իլէ, ճէվապընը իրմէտի կիւնէ պըրագըպ, կէճէլէյին պիր սէօյիւք ֆըրգա ապքէրի պու ճէնէրալըն գօմանտասը իլէ Վրանսըզ օթուտուսունուն օլտուղտա եէրին պիր սապթ Լգ մէսաֆէ սչաղըսընտան նէհրի իմրար իթտիրտի։ Լրմէտի կիւնիւ փափա ապքէրի օյանըպ, քէնտիլէրինի իւչ թէրաֆտան Վրանսըզ օթուտու իչինտէ, վէ Վայհնչայա գապշաճագ եօլտա օլան քէօփրիւյիւ տախի թօփլար իլէ մուհաֆազա օլմուշ կէօթուիքտէ ղաֆլէթէ կիւ բիֆֆաթ օլտուլար։ Վրանսըզ ապքէրի հէր թէրաֆտան իւզէրլէրինէ չտաէթէլ հիւճիւմ իլէտի, վէ պիր սապթ սօղրա Իօմա ապքէրի, պիր գապ եիւզ ապապ գայպ իսէր իթմէզ հէր թէրաֆտան գապշայա պաշլայըպ օթուտույու Վրանսըզլարա թէրք իլէտիւէր, եօլլարտա պիր չօգ բահիպ, թէզպահ, խապչ, վէ չիշէր թօփլապրլար։ Պունուն իւզէրինէ Վ Լիգթօր Վայհնչա չէհրինէ տօղրու եիւրիւյիւպ գապուրա վասլ օլտուգտա, չէհրին թէսլիմի իչինէ մէմուր կէօնտէրտի խե տէ, ֆէնա մուամէլէ վէ թահդիր իլէ մէմուրու կէրի կէօնտէրմիշ օլտուգլա բընտան, Վ Լիգթօր գապուլարը գըրըպ չէհիրէ տուխուլ իլէտի, Պա նապարթէ չէհրին միւԷթէղերանընը թէքմիլէն պիր պաղչէյէ թօփլապ, պունլար Վրանսըզ մէմուրունա իթտիքլէրի հապարթէը տէր խաթը իտէրէք, հայապլարընա իւմիտլէրի գալմայըպ գաթէլ հազըր օլմագտա, Պօնապարթէնին այաղընա գապանարագ իսթիման իլէտի

[1] Սոգատան եէմինէն պիրա փափա օլտու։

Digitized by Google

լէր, Պօնաբարթէ, ձէնկէ ալըշըգ օլմայան պու մագուլէ խիւսէմայէ ղալէպէ իթմէքտէն տախի իֆթիխար խոէմէյէրէք, քէնտիլէրինի եէ- սիր տէյի գապուլ իթմէյի տախի թէճվիզ իթմէտի, վէ ճիւմլէսինի սէրպէսթ սալը վէրիպ մէմլէքէթի տախի եաղմուտան էսիրկէտի։ Յօմ րիւնէ գաստ իտէն տիւշմէնլէրէ տախի Պօնաբարթէնին կէօսթէրը տիյի պու ալիճէնապլըգ ճիւմլէյի մանթ վէ հայրան իտիւպ. նէ վէճ հիլէ շիւքրանիէթ ըզհար իտէճէքլէրինի պիլմէզլէր իտի։

Պօնաբարթէ պուղլարըն մուպալաղա իլէ սէնա վէ թէշէքքիւրիւն տէն պի գայա օլուպ, ֆագաթ զապիթլէրի էքսէրիա Յօմա քիշիզա տէլէրինտէն օլմաղ իլէ, պուղլարը նէզտինէ ճէլպ իլէ խանէլէրինէ ավուէթէ բուխսաթ վէրիպ, վէ կէրէք Յթալիայը վէ կէրէք փափայը հիմայէ իտէճէյինի տախի անլէրէ թէֆհիմ իտիւպ, պու պապտէ մուգաուտէմա թահրիր խլէտխի պէյաննամէի պիւթիւն Յօմա մէմա լեքինէ նէշը Յթմէյէ քէնտիլէրինի մէմուր թայէին խլէտի։ Պու քիշիստէլէր Ֆրանսանըն եէսիրի վէ խասմը ալէտի իքէն, Պօնաբարթէնին հիւանիւ մուսամէլէթ վէ թալթիֆաթընսան միւթէէսիր օլաբրագ, թէպտիլ էֆքեար իլէ մէմլէքէթլէրինէ ավտէթլէրինտէ, իլէ- րիւտէ հէր մահալտէ Ֆրանսանըն խիւլուսքեար վէ ղայրէթքէշլէրի օլտուլար. վէ ազ վագըթտա պուղնուն սէմերէյի խայրիէսի կէօրիւլիւպ Ֆօրլէ, Պազէնէ, Յէզարօ. Յիմինի, Ալէնկալեա էյալէթլէրի հիւա նիւ րըզալէրի իլէ Ֆրանսըզ ճէնէրալընա թէսլիմ օլուպ, Պօնաբար- թէյէ պիյաթ խլէտիլէր։

6։ Յթալիան ասքէրի իւմէրասընտան, ճէնէրալ Պամալտիւլ նամ պիր զաթըն Ալթընճը Պիոս փափա նէզտինտէ մէքի իւլ խաթըր վէ նաֆըզ օլտուղու Պօնաբարթէնին մալիւմիւ օլտուգտա, Պօնա- բարթէ մուսայիլէյհի նէզտինէ ճէլպ իտիւպ, վէ մահրէմանէ միւքեա- լէմէտէն ատղրա փափա ճէնապլէրի նէզտինէ մէմուրէն իրսալ խլէտի։ Ռէնէրալ Պամալտիւլ Յօմայա վէ փափանըն սէրայընա վասլ օլտուգ- տա, միւշարալէյհ արապասընա պինիւպ Յօմատան ֆիրար իթմէք իւզրէ իտի։ Պօնաբարթէ իսէ Թօլենթինօ չէհրինէ չէքիլիպ, ճէնէ- րալը մուսայիլէյհին ճէվապընա մունթազըր օլմագտա իտի։

Յօմէտէ ճէնէրալ Վ Լիգթօր Ֆայէնչայա պիր մըգտար մուհաֆա- զա ասքէրի պըրագտըգտան ատղրա, Ալնգօնայա վէ ճէնէրալ Գօլլի իւզէրինէ հարէքէթ խլէտի։ Ռէնէրալ Գօլլի եօգարը Յթալիատա Ղէրասգօ, վէ Յօնտօլի մուհարէպէլէրինտէ Ֆրանսըզ ասքէրինին նէ- օլտուղունա էյիտէն վագըֆ օլմուշ օլուպ, խուստուսա զինրի իտարէ- սինտէ օլան Յօմա ասքէրինին, Ասարէնիա ասքէրի քիպի ճէնկէ ալը- շըգ օլմատըղընա վուգուֆու թամմը վար ըտը։ Ձէր նէ հալ իսէ իւչ պին նէֆէր գաստար իշչ եարար ասքէր ալըպ. Ալնգօնաեա եագըն թէ- փէլէրուէ մէվգի թուվթմուշուտու։

Պու ճիւմլէ ճէնէրալ Վ Լիգթօրուն եանաչտըղընը կէօրտիւյիւ քի պի նամէթոլնըլէ ասքէրի թէնըք իտիւպ, քէնտիսի վէ զապըլթանը նաե կեահ ֆիրար խլէտիլէր։ Վ Լիգթօր Յօմա ասքէրինի իհամէ իտիւպ։ Թէսլիմ օլմալարընը թէնքիճ խլէտի, փափա ասքէրի պու գաստար

Digitized by Google

խնման իւր քինտիլէրինէ գօմանատար կէօնտէրիլէն ճէնէրալըն նապէ-
ոիտ օլտուղունու կէօրտիւքտէ աղըզ օթու գալտըրմայարագ, սիլահ-
լարը պրոագըրպ Թէպլիմ օլտուլար։ Ա իգիօր Ընգօնա գալէսինէ կի-
րիպ, եիւզ հիրմի թօփ, քիւլլի միհիմմաթ վէ Ընթրիա իմբէրաթո-
րու Թէրտիքընտան փափայա հէտիյէ կէօնտէրիլէն պէշ պին փարչա
Թիւֆէնկի մէվճուտ պուլտու։ Ընթէսի կիւնիւ Ա օրէթօ չէհրի տա-
խի իսթիլա օլունտու։ Ա՝նլաքէ վ՝ասէթատը վէ մուճիզէ իլէ Ղուտս-
ան նագը օլունան Պէյթը չէրիֆի Ա՝յրըմ անէ պու չէհրտէ տիր։
Ընճագ փափա ճէնապէլէրի, եիւզէրճէ սէնէլէրտէն պէրիւ պու զիա-
րէթ մահալինէ էսհապը սէրվէթ վէ հիւքիւմտարանան պաղշ օլու-
նան սիմ իւ զէր վէ միւճէվհէրաթ խազինէսինի Ղօմայա նագը իթտի-
րիպ, չըպլագ Թասվիր իլէ պիր միլիոնլուգ գառար Թէզեինաթ պը-
րագմըշըտը։ Ցրանսըզլար պուննու եաղմա իտիւպ վէ Թասվիրի տա-
խի, օ վագթըն իթիգաթընա կէօրէ, Թօհաֆիաթտան պիր չէյ քիպի
Ընրիսէ կէօնտէրտիլէր։ Ա է ֆագաթ սօղրատան փափա իլէ օլան միւ-
սալհէտէ պու Թասվիր կէրի վէրիլտի։

7° Պօնաբարթէ Ղօմա մէմալիքինի սիլահ գուվվէթինտէն զիա-
ատ. իսթիճլասը գուլլուպ տէլալէթ իտէճէք Թէտասիրի Թալթի
ֆիյէ իլէ ֆէթհ իթմիշ օլմաղլուէ աթի իւզ զիքր հարէքէթի տախի
պունու Թէյեիտ իտէր։

Ցրանսա իսթիլալինտէն սօղրա փէք չօգ Ցրանսըզ բահիպլէրի Ղօ-
մայա ֆիրար իլէյիպ օլ վէճհիլէ ճիւմհուր ինտինտէ միւթթէհիմ ի-
սիլէր։ Պուննար Ղօմա խազինէսինի պիր պարը ազիմ օլտուգտան
մատտա Ընթալիա բահիպլէրի իլէ իւլֆէթ վէ մուսիւֆէ իլէմվէլէրի
փիսգոփոսլարա պիր խօշ կէօրինէմմիշ իտի, Ցրանսըզ ճիւմհուրու
ադէրի Ղօմա մէմալիքինի իսթիլա իլէտիքսէ, պուննար գաչաճագ
եէր պուլամայըպ. փիսգոփոսլար տախի Ցրանսըզ ասքէրինի պէհանէ
իտէրէք պուննարա հիմայէթի իտէմիյէճէքլէրինի պէյան իտէրէք, պիւ
ջրէլէր աճ, սուսուզ, վէ աչըգտա գալմըշ ըտը։ Պօնաբարթէ պու
մուամէլէտէն մուազզալ օլուպ. զաւգէթ իւ թէսխիրինտէ օլան Ղօմա
ահալիսինէ պիր հիւնիւ իպգրէթ վէրմէք իւզէրէ պուննարըն Ցրանսըզ
ադէրի հիմայէթինտէ պուլունաբրագ սապլագը վէճհիլէ Ղօմա խազի-
նէսինտէն գայրըլմալարընա միւսաատէ իթխինի Թահրիրաթը ըհ-
ձիլէ իլէ ապիթիւն փիսգոփոսլար վէ րուհանի մէհտուտպլարա պէյան
իլէմի։

Ընօթէտէ Ցայհնչա չէհրինտէն սէվգ օլունան քիչիզատէլէրին
մուամէլաթը տախի Ալիպա հիւքիւմէթինի իֆրաթ Թէլաշա վէ հն-
պէհէ կիրիֆթար իլէմիշ իտի։ Ղօմատա օլան սէրպէսթիյէթ Թէրաֆ-
ատըլարը Վասիլ նամ Ցրանսըզ[1] էլչի իսինին իտամէնտան սօղրա Թագ
եիգաե պուլունտուգլարը հալտէ, Պօնաբարթէնին պու Թէտպիրի
իւզէրինէ պաշ գալտըրմայա պաշլամըշլար իտի։ Ա՝նամէնի իւԹԹէ-
իիր ատտա օլունան մէԹին Ա՝նԹօվա վէ Ընգօնա գալէլէրի Ցրան-

[1] Ընքմէզ ահօրանգա սահիֆէյի նա. | զար պայրտա։

ոչ էլինէ կէչմիշ իսի ։ Պու վուգուսաթլար , Ինիկսա հիւքիւմէթի մուշաւիրլէրինին քեաֆֆէսինի մէյտուս վէ պիթապ իլէտի ։ Ամոն ալ թընձը Պիոս փափա տախի , Պօնաբարթէյէ վէ Վրանսայա ըզկար կլէտիկի խուսուսաթեան մահճուպ օլուպ , ճէնէրալը միւշարալէհ զալ թընձա հէր նէ մէրթէպէ էմնիէթ վէ իհթիրամ կէօսթէրմիշ իսէ տէ , հէր նէ օլուր իսէ օլսուն Ամաստա տուրմայը թէզվիճ իսէմէյէրէք Նաբոլիս նագլ իթմէք թէտարիքեաթընտա իսի ։ Պու ճիւմլէ Պօնաբարթէնին նամահաթը իւզրէ Ինիկսա հիւքիւմէթի թէրաֆընտան Քօլէնթինօյա մուրախխաս մէմուրլար կէօնտէրիլմէսինի փափայա թէֆհիմ իթմիշ օլտուղունտան , փափա տախի քէսալը էմնիէթլէ Ամաստա գալմայա , վէ Պօնաբարթէնին միւգիմ օլտուղու Քօլէնթինօ չէհրինէ մուրախխաս կէօնտէրմէյէ րիզա կէօսթէրտի ։

8 Ամուրախխասլար Քօլէնթինօյա վասլ օլուպ փափայը միւշարաքէյհ թէրաֆընտան Պօնաբարթէյէ եազըլան չոք մէկթուպու թագտիմ իլէտիլէր ։

« Ակվիւլիւ էվլատըմըզա , սէլամ վէ թէսլէրիւքիւ Ջէվարիունի վասլը օլա ։

» Ինանըզ ճիւմհուրի իլէ մէյանէմիզտէ զուհուրա կէլէն միւնաքաշաթլէն , զնյրի գօմանտանըզտա օլան ասքէրին մէմալիքիմիզտէն » խուրուճի իլէ ազէրպայէր , պիր միւստէհկ թաարիգի իլէ թէսվիէ օլմասը էշկիտուը էմէլ վէ արզիւմիզտէն պուլունուպ , օլ վէճհիլէ րուհանի մէսնէտտարլըզընտան իքի զաթ , եանի աշնալըգընուզ օլան գարտունալ Ամատէի իլէ Ամօնթենեօր Կալէթթի , վէ ճիհանանի մէսնէտտարլարտան տախի իքի զաթ , եանի էկկէնիմիզ Տուգա Տօն Ռուի Պրատքի , վէ Ամալքէզէ Ամատիի մուրախխաս իւնվանը իլէ թէրաֆըմըզտան Նէզտունիզէ կէօնտէրիլմիշ սիր ։ Ամուլիմիզ օլտուղու զու վէճհ իլէ , ագլ վէ հագգանէթէթ մագրուն չէրայիթին պիրլիքտէ իսթիշարէսի , միւզաքէրաթը , թէսվիէսի վէ իմզասը լիչհն , պուՆապարա թէրաֆըմըզտան իսթիգլալիէթը քեամիլ իթթա օլուն ճուշ տուր ։ Ամէ պու վէճհիլէ պիր մուահէտէ թանզիմ օլունտուղու հալսէ , հէր վագըթ հիւքմիւ ճարի վէ ֆէսխի նագասիլ օլմագ իւզրէ թէրաֆըմըզտան տախի մախսուճա թատսիպ օլունաճաղընը չիմոխոն քէնտի սէօզիւմիւզ վէ քէլամըմըզ իւզէրինէ վատ վէ թահիւտ իսէրիզ . վէ պիզէր հագգընտա ըզկար իլէտիլինիզ թէվֆիճ ճիւհէ գուվվէթը գալսլ իսէրէք , Ամաստան խուրուճիմիզի մէնիմիշիզ . պուՆապան տախի զաթընըզա նէ մէրթէպէ էմնիէթը քեամիլիզ օլսուղու աշքաեար թէպէկեիւն իսէր ։ Ինհայէթ սիզէրէ օլան րայէթ վէ հիւմմէթիմիզին պէյանը իլէ նամէմիզի խիթամ բ

Digitized by Google

ՙ տեսա. փեսեբրանի վե Հեվարիուեանի թեպերրիւքեամը տախի սիզ ՙ լերե իթա խոերիզ ՙ ։

Նաղլող Յօախա. Հաղեիը Ներրօ փիկասընա ։

12 շուպաթ. 1797. վե փափալողամզեն 22 ինճի սէնէսի ։

իմզա. ԱԼԹՂՆՃՂ ԳԻՈՍ

Գա անե կելինճէյտեք Յօմա հիւքիւմեթինուէն հիչ պիր վագըթ հիչ պէր հիւքիւմսուզա խուսուսլուկ փափա իմզասը իլե պա մէր թէպե թեվազիւանե մկրթուպ եազըլմամըշտը ։ Վ Ը պունուն սէպե պի, փափայա մուավենեթ խոճէք Ղաթոլիք հիւքիւմեթլերինուէն, Ռուսիա, Ավստրիա վե Նաբօլի, ճիւմհուր ասքերինաէն եէնիլմիշ, Պանիա ճիւմհուր իլե միւթեֆիգ օլմուշ օլսուղունուան, հիչ պիրինին Յօմա հիւքիւմեթինե պիր վճահ իլե սիանեթ վե հիմայե խուժէճէյի իտի ։ Ռուսիա ատախի ագտեմճե փափայա վատ իթոխլի մուավենեմեթ աղըր աղըր թեքլիֆլեր պէյան իթմիշլիսի. մեսելա, քեաֆֆէի մէտարիֆաթընը թալեպ իթոխքտուէն մատատա, Վենրարա վե Ղօմաքիօ էյալեթլերինի էմանեթ խոթեմիշլիսի ։ Վրանսանըն հալի ատախի մալիւմ ։ Հուքիւմեթը ճիւմհուրիե միւտիրլերի թեբաֆընատան փափանըն հիւքիւմեթը ճիամանիե սինին քիւլլիեն ըճֆ օլունմասը իչինն Գօնաբարթեչե պէճիու թալիմաթլար վերիլմիշլիսի. Գօնաբարթե ազ պիր ասքերլե Իթալիանըն պու գըթասընատա պուլունուպ, սիլահ գուվ վեթինուէն գիատե ահալինին գալըպինի թալեթիֆլե ճելլ իթմեչե չալըշմագտա օլսուղունուան. Իչիսի մեզհեպ օլան փափայա պէժլե պիր հագարաթ կէօսթերսինուե, Իթալիա տինատարլարընը քեաֆֆէթեն քենարինաէն սովուԹուպ, ուզագլաթաճաղընա էյիսէն ագը էրուկ յինաէն, հիւքիւմեթին պու սուբ թեսպիրինե իթիպար իթմեչիպ, վե փափանըն կերեք ճիամանի վե կերեք ղուհանի հիւքիւմեթինե տօղանմատըգտան մատատա, թեչքիս վե իսպգասընատա տախի սայ իլլեմիշ ատը ։ Հաթատա Քօլենթինօ մուահեսէսինին մուբախասլար պէյնինե ակ իմզա օլսուղու կիւն, եանի 19 շուպաթտա փափա ճենապլերինե շու վճահլե պիր նամե տախի թահրիր իլլեմիշտիր ։

Քօլենթինօ մերքեզի. մահը Վանթօզ 1. սէնէ 5 ։

՚ Այեաեթլե փետեր ։

՚ Թահրիրինե հիմմեթ պուչրուլան նամեկերինուե, հագգըմըզտա ՚ չայեան պուչուրտուգլարը նեվազիշ վե թալեթիֆաթուէն տօլայը լա ՚ զըմեի թեչեքքիւրիւ իչիա իտերիմ ։ Վրանսա ճիւմհուրի իլե Ղօմա ՚ հիւքիւմեթի պէյնինուե միւտալեհե ահտնամեսի իմզա օլունտու ։ ՚ Ղաթը մեչեխթերլերինին հուզուր վե իսթիրահեթլերինե (եանի

Digitized by Google

» (Համատա գալմատընա) վասէթա օլտուղումա տախի մէրթէպէյի քէմալ
» տէ իֆթիխար իտէրիմ։ Համատա վէ նէզտինիզտէ օլարագ, Վրանաա
» նըն տիւշմէնլէրի օլան տէվլէթլէրէ ըրշվէթլէ սաթըլմըշ, եախօտ
» Համա մէմալիքինին խարապընա միւճիպ օլաճագ պուղղ ու ատավէթ
» նէֆսանիէթլէրի իլէ ամմա օլմուշ պագը զաթլարը նէզտինիզտէն
» տէֆ իթմէնիկի էմէլ իտէրիմ։ Օ՛ազը մէշէյխէթլէրինին մէղուֆ
» օլտուղու ֆէզայիլի ճէվիլէ, վէ ախլագը համիտէ, վէ միւսալէհէյէ
» օլան մէյլ իւ բաղկէթլէրի պիւթիւն Իւրոբայա մալիւմ տիւր. պու
» վէճհիլէ Վրանաա ճիւմհուրունուն տախի զաթը մէշէյխէթլէրէ
» նին էն խալիս վէ էն սատըգ տօսթլարընան պիրի օլաճագը մէմու
» լու էղլէպիմ տիր։ Օ՛ազը սէմահէթմուսալէրինէ օլան հիւրմէթ վէ
» թիայէթը քեամիլէմիզի ֆիիլէն իսպաթ իթմէք իւզրէ եավէրլէրիմիզ
» տէն գօլ աղասը Ալհուրաթ խասսէթէն նէզտինիզէ կէօնտէրիլմիշտիր։

» Ա՛էր խուսուստա զաթը մէշէյխէթլէրինէ պիլ ֆիիլ իսպաթը
» հիւրմէթ վէ ուպուտիէթ իտէճէյիմի մուսալիէյհին լիֆատաթը չէ
» ֆահիշ սինուէն տախի մալիւմ վէ մէճզուպլէրի օլաճաղընտան, պիլ
» իֆթիխար գալըրըմ սիզլէրէ.

ղայէթ իթաէթլիւ պէնտէնիզ

ՊՕՆԱՔԱՐԹԷ [1]։

9։ Պիտս փափա պու մէկթուպլէ պէրապէր Քօլէնթինօ ահտ նամէսինին սիւրմէթինի տախի ալըպ, չուպաթ 23 իւնտէ թաստիգ վէ իմզա խլէտի։

Իլք պէնտտէ փափա ճէնապլէրի Վրանաատա Համա հիէքիւմէթի էմլաքընտան սայըլան Ալվինեօն վէ Վ՝ընէսէն [2] Վօնթէլէքլէրինէ օլան

[1] Պօնաբարթէնին վէտէրի, վէ քէնտիսի տախի 1796 նա գաւառը եապըղը թահրիրաթա Իթալիան իմլասը իլէ Գաօնաբարնէ տէի իմզա վազ խոբը իտի, սօղատան տախա պիր Ֆրանսըզը կէօրիւնմէք իւզրէ, թալիանճատա ճարի օլան ու հարքընը տէֆ իտիպ, Գօնաբարնէ եախօտ Գօնաբարնէ իմլասը, վազ իթմէյէ պաշլամըշ տըր. վէ պու պապատէ չօգտան պէրի Ֆրանսատա պուլունաբագ քիշիլատէ վէ միւէյէդր պիր տահիպ ագրապասը Գօնաբարն տէի իմզա վազ իթմէքտէ օլտուղունտան, Գօնաբարթէ քէնտիսինին պունա ագրապաս օլ տուղունու խապաթ իթմէք իչին տախի ու եոս վէ էյի գալըրըպ Գօնաբարթէ իմղալատայա պաշլամըշ տըր տէյէնլէրտէ վայ։ Հասըլը միւ հըլիֆլէրտէն պագըլար Գօնաբարթէյէ մունթազա իթմէքտէ օլտուղունտան, պու Գօնաբարթէ եախօտ Գուօնաբարթէ իմղալատ մատատէի տախ պէյնլէրինտէ պիր պէյիւք ուամաք օլմուշ տուր։

[2] Ալվինեօն վէ Վ՝ընէսէն։ Ալվինեօն Ֆրանսա տանըն զայէթ էզքի վէ մէթին պիր պէլատէ օ լուպ, 1309 տա պէշինճի կղէմէս փափա, քիւլտախի հիւքիւմէթի Ֆիլիպ Լը Գել նամ Ֆը բանատա գրալընըն տավէթի իւզրէ Համատան պու պէլտէյէ նագլ խոխուպ ագքմըշ տիր. նէ գաւառ Համա փափալարը պու պէլտեաճ իգամէթ իթտիւէր, վէ մուպայուա իթճագէքէրի տիկէր Վ՝ընէսէն ապաղիսի իլէ, օլ էնտատէն ատղան, Ալվինեօն վէ Վ՝ընէսէն Համա միւլքէ սայըլատըլաք։ Օ՛ն պէրինճի Գրիգոր փափ տէ նէսը մէզպուրատ քիւրախի հիւքիւմէթի Համայա նագլ իթտիքատ եէթմէշ պիր ահնե միւտաեթ, Համատա վէ Ալվինեօնտա պաշգա պաշգա վէ պիրի պիրինէ մուխալիֆ փափալար օթառ տուլար, վէ պու տէվրէ ղարդ Ինէգալի տէվլէթ թէամիհ օլունտու 1449 տան 1791 ճ գաւառ պու էյթ միւլք Համա փափալարը թահսարրուֆ նունատա պուլունտուգտան ատղան, օ ահնե Ֆըրանսա ճիւմհուրու պունալարը զաթի խոխուպ, պատէհու 1797 տէ Թօլէնթինօ միւտալէհէսի իլէ տախի թաստիգ օլունտուգտ օնատան պէրիս Ֆրանսա թահսարրուֆ նունա գալմըշ տըր։

Digitized by Google

հուգուգունտան վազ կէչիպ, պուննտան մատտա ասըլ Խօմա մէմալի քինահէն օլան Պօլօնիա, Վէրրատա վէ Խօմանիա էյալէթլէրինի Վրանայա Թէքք իթմէյէ լազը օլմուշտուռ։ Կէզալիք Կնգօնա գալէսի, վէ պէլտէսի Վրանսըզլարտա Թէկք օլունուպ, հիւքիւմէթէ գարշը վէհւմ իչինն մահպուս օլանլարըն քեաֆֆէսինէ տախի բուխաթ վէրիլէճէքտիր։

Կամուրս մալիկ պէնտինտէ, փափա ճէնապլէրի մուգաատէմքի Պօլօնիա միւթարիքէսինտէ միւթահիւտ օլտուղու օն տլէք միլիոն ֆրանգը Թէքմիլէն էտտա իթմէյէ Թէքքարբէն միւթահիւտ օլտուգտան մատտա, օն պէշ միլիոն տախի ֆազլա օլարագ էտտա իթմէյէ բազը օլտուռ։

Կէզալիք Պօլօնիա միւթարիքէսի մուգավէլաթընտա վատ օլուռնան Թաավվրլէր, Թաշտան օյմա քիավէթլէր, էլ եազըսը քիթապլար վէ սայըր իւլում վէ ֆոնունէ միւթալիք նէվատիրտարը միւթէնէվվէ Թէմամի իլէ վէ սէրիան Վրանտա հիւքիւմէթինէ Թէկք օլունտա նազ օլտուռ։

Կախատուճա պիր պէնտ իլէ տախի Խարիսէ միւսթագիլ պիր էլչի կէօնտէրիլէրէք, Պաավվլին իտամընտան տօլայը իթիզար օլունմասը վէ գան պէտէլի օլարագ մուսայիլէյհին ֆամիլեասընտա իւչ եիւզ պին ֆրանգ իլտա օլունմասը գարարկիր օլմուշտուռ։

Իչէճ պուռ վէճհիլէ Խօմա մուհարէպէսի խիթամ պուլտուպ, Պօնաբարթէ ալայ վէ զինհէթլէ Խօմայա տուխուռ իտէպիլէրքէն, Կէխի վէզհէպէ հիւրմէթլէ ֆէտաքեարլըգ իտիւպ, մուգաատէմա տախի Կանթօվա գալէսինի ֆէթհ իթտիքտէ, ճէնէրալ Վ իւրմէրին սինն ի սալինէ հիւրմէթէն ըէսմը կէչիտինտէ պուլտունմատըղը միսիլտս, պուռ Խօմա ֆիլոռուհաթընտա տախի, Կէխի մէզհէպին նամուսունա ազուննաճագ հիւրմէթ վէ բիայէթտէն իճթինապ իտիւպ, Խօմա մէմալիքինի Թէկք իլէ, աճէլէթէն Կանթօվա պէլտէսինէ ազիմէթ կյլէտի։

Իչէճ պուռնլար սըր Պօնաբարթէի ագրան վէ էմսալինտէն Թէմէ հել իտէն ֆէզայիլ ճէլիլէ, տայիմա ագլը գուվվէթէ Թէրճիհ իւ տէպ, ճէնկտէ տէհչէթլիս, վէ մուհարէպէտէ ալիճէնապ, հըրսը չան իւ չէրճֆլէ մէլտուֆ օլաճազը կէնճ եաչընտա պիլէ, ճէնկտէ Չապ զար քիավի մէլէին վէ մահիր, վէ միւսալէհէտէ Շ խիհոն [1] քիավի սաիլ վէ հալիմ, պէօյլէ պիր զաթը ճէլիլ սըֆաթ, քէնաի չէրճֆ վէ ֆէթանէթի իլէ Վրանտա ճիւմհուրունա զինհէթ վէ չէրճֆ օլտուռ։ Կէրէք Վրանտա վէ կէրէք գահրամանը հագգընտա մութլուլս պիր տէվէր։

[1] Չապար վէ Հիհոն։ Չաղարըն ահվալի 28 Թռճ տահֆիէտե, վէ Հիհոն նամ մէչհուտ չինվաճէր, վէ հալիմ վէ ֆտուրնֆ բէրվէր սէրտաքէրին վէքրի տախի 77 Թռճ տահֆիէտե սէպգահ իթմէչ տիր։

Digitized by Google

ՕՆ ԻՆՉԻՆՃԻՒ ՖԱՍԱ.

1797

1: Ա՛ռաքել, Իրինչիքե Գաւրը գոմանպասը իւլե Պօնաբարդենին խ-ղերինե պէղինճի փեֆա օղրագ օրտո- գալըրըզ: 2: Պօնաբարդենին նաւկագ- : 3: Ա՛ռաքել վե Ճրանըզըն գո-վէյի ասդերին, վե Լեբրիպալը հարպիկ ելերի: 4: Պե նախարին Ճենօ ասդերի իւլե պերապեր Ինամե նեհրինի խմրագ խաբեր: 5: Թ-ափա հեղօ նեհրի կենկափ: 6: Պօնաբարդե Կրապիգայը ալըդ, Գլաֆքենֆ-րիա վալ օղըր: 7: Ա՛սպենա Թ-ուրկա պօղալընը զապտ խաբեր: 8: Հ-ոլանդերին մոամելը: 9: Պօնաբարդենին Իրինչիքե Գաւրօյա եապըրըզ հեղհոպ: 10: Իրինչիքե Գաւրը նոան ճեվապը: 11: Պօնաբարդին Ա՛սպերիա ասդերինի ընդրագ վո-րտո-գափ, Իրինչիքե Գաւրը հ-լոպերեհ ընդչիֆ իւեր, վե Պօնաբարդե գապոալ իրհել: 12: Ա՛սպերիա ընդրաֆընապան կենը մո-րոխնապար իւլե վագի օլան հ-ռեահնեպահ: 13: Լ էօղեն հ-լոպերեհ:

1: Ա՛ԼԷՄԱՆԵՄԱ թերագբնտա Իհնօ նեհրի քհնարընտա Ա՛սպերիալըզ Ճրանտա ճիւմհուրու ասպէրինէ զալիպ կելերէք, խոստսուխլէ Ճրանսըզտան Գհհ[1] գալէսի ալընտըգտան ատղրա, ատել Ճրանտա մէմալիքինէ տափի տուխուլ իթմէք թէատրհ քհափընտա իքէն, պէրիսհ Ա՛նաթօվա գալէսի թէսլիմ օլտուղու քիսի, ատունա նհսպէթլէ Ճրանսըզ ասպէրի Գ-իտօր իսպհիւնտէն ատ սրլ Ա՛սոթրիա մէմալիքինէ տուխուլ իսէպիլէճէյինտէն, Ա՛սթրիա տէվլէթի պու եհուզտէն թէքրար էնտուհչէ վե զայլէյէ կիրհֆթար օլապագ, Պօնաբարթէ իւզերինէ պիր պէղինճի օրտու ատահա գալտըր մայը թէնսիպ իյլէտի:

Ա՛ուգատտէմա Ա՛սթրիանըն տէօրթ պէօյիւք օրտուստու Իթալիատա խարապ վե բէրիչան օլուպ, եապընըզ Իրինչիքե Գաւրը[2] գօմանդատաբնտա օլան Իհնօ օրտուստու Ճրանսըզ ասպէրինէ տէֆաապթլէ զապլհպ կէլհիշ օլմադհլէ, Պօնաբարթէնին իւզերինէ աէվգ օլապնատն պու պէղինճի օրտույա միւշարապէյհ սէրասքեր նատապ օլունտու: Վ է միւճհալինճէ միւշարապէյհ Իհնօ մուհարէպէլերինտէ իսպապթը մէրտատնէ

[1] Գհհ գալէսի Ալէմանեատա պատէն տուգալընտա, պիր մէշհուր գալէ օլուպ, վ օպան նամ միւհէնտիս մարիֆէթհյլէ եապըլմըշ մէթին վե միւամահքէմ պիր քէօփրիսիս տապի վար տրը: Պու պէլտեի եհուզ սենէ զարֆընտա Ա՛սթրիալըլար վե Ֆրանսըզլար պիրի պիրինտէն ալըպ, նհհայէթ 1814 տե թէքրար Պատէն տուգասընտա թէսլիմ օլունտու:

[2] Իրինչիքե հախտա Ա՛րխիտուգա Գաբլօ, պապատե զիքրի կեչէն Ֆրանչիսգա խաներտա թագո ւն քհչիք գալտուգը, վե Ա՛սթրիանըն օ հանատե են մէշհուր սերասքերի խոք: 1809 տա վիհնայա եապընը վ ակրամտա նաքօֆէնհ տան օրտու տու պօզուլտուգտան տօղրա, պիր տահա էլինե պիպհ ալմայրպ, իւլիմ վե Ֆամնատե իւլե մէշղուլ օլտու: Գէնհախտ սերասքերի թէքրար Ֆամիլյաները օլտուգընտան, Ֆրանչիսգացատան նապալընտան տիւշմիշ խե տե, տահալի ին սինտե զայէթ միւթէպէր վե մերի խալ խաթըր խոք: Միւշարապէյհ 1847 տե եէթմիշ եե տի հապընտա վէֆատ իթմիշ տիր:

Digitized by Google

կի վէ չէձաալթ իթմիշ օլան միւնթէխապ ասքէրլէրի պիլ իսթիսհազ, Ի՛նձօ իւզէրինաէն եւրիւյիւպ Վ էնէտիկ մէմալիքի հուտուտինաէ օլան Թ՛ալիամէնթօ նէհրի քէնարընա օրտու գուրմուշուտու։

2՝ Պօնաքարթէ պու պէշինձի սէֆէրին պէտայէթինաէ, գարշըսընա չզան սէրտաքէրին սըղթ իւ չան վէ մէհարէթ իւ ֆէթանէթի նէ աշնա օլտուղունտան, ասքէրլէ հարէքէթ գօմանտասը վէրմէզտէն էվվէլ ալայ իտիւպ պիր մուֆտասալ նուԹգ իլէ, Ի՛թալիատէ մուվաֆֆագ օլտուգլարը ֆիթուհաթլարը եաս վէ Թէղքեար, վէ Ա՛լէման եա հագգընտա Թէսաւվուրու օլան նիյէթ վէ էֆքեարընը ասխի չուվէձհիլէ պէյան իյլէտի։

" Վ՛ԱԼԹաթլար։

՚ Վ էԹանըմզը, սիզլէրէ էպէտի պիր չիւքրանիէԹէ մէձպուր իւ ՚ ատէն Ի՛թալիա սէֆէրի, Վ՛անԹօլա գալէսինին զապԹ իւ Թէսխիրի ՚ իլէ բէսիտէի հիւանիւ խիԹամ օլմուշտուտու։ Օ՛ն տէօրԹ տէֆա ՚ ատֆֆը հարպ իւզրէ օլան պէօյիւք մուհարէպաԹտէ, վէ եէԹմիշ ՚ տէֆա սայրը ուֆագ մուգատէլաԹտէ տիւշմէնէ զալիպ կէլտինիզ։ ՚ Պէշ եիւզ բարէ չարխա Թօփու, իլքի պին բարէ պաԹալ գալէ Թօ ՚ փու, տէօրԹ քէօփրիւ Թագըմը, տիւշմէնտէն ալընպ զապԹ իԹտի ՚ նիզ։ Ի՛կԹհ իյլէտխինիզ մէմլէքէԹլէրտէն ալընան վէրկիլէը իլէ, ՚ պիւԹիւն պու սէֆէր հէննէեամընտա, մէքքիւլաԹ վէ մէսպուսաԹ վէ ՚ մաաշաարընըզ իԹա օլունտու։ Պունտան մաատա ձիւմհուր խազիւ ՚ նէհինէ իտանէ օլմազ իւզրէ, նագտէն օԹուզ միլիոն ագձէ կէօնէ ՚ տէրտինիզ։ Իւչ պին սէնէլիք տէվիրտէ աԹիգ վէ ձէտիտ Ի՛թալիա ՚ նըն ԹէզեննաԹը օլան, իւչ եիւզ բարչա ուսԹա իչի մէնտուաԹը իւ ՚ լէ, Ի՛արիսին նէվատիրաԹը սէնախէ տիվանխանէլէրինի Թէձհիզ ՚ քըլէտինիզ. վէ Վ՛չանաա ձիւմհուրունու Ի՛սրոգանըն էն այա արա ՚ զիլէրինէ մալիք իԹտինիզ։ Ձիզգաատան վէ Թ՛րանսգաատան ձիւմ ՚ հուրլարը, խաԹիգլալիյէԹ վէ սէրպէսԹիէԹլէրինի սիզին սայէնիզ ՚ աէ Թահսիլ իյլէտիլէր։ Վ՛ էնէտիկ քէօֆէզինուէ, վէ հէմ տէ Իա ՚ կէնաէրը [1] զևուգարինէյնին Շ՛արգա Թէվէձձիւհ իԹտիյի մէչհուր ՚ Վ՛ատքէտօնիա էյալաԹընըն Թամ գարշըսընտա վէ եէրսի տէօրԹ ՚ սաաԹ պո՛ւտինտէ, ձիւմհուր պայրագլարը իպԹիտա սիզին մարխ ՚ ֆէԹինիզլէ Թէմէվվիւձ իԹմէյէ պաշլատը։

՚ Պու ձիւմլէ հիչ պիր շէյի խիԹամ իմիշ սայրմազընըզ. էօնիւ ՚ նէզտէ պիր պէօյիւք կէչիտ տահա վար։ Շ՛ու ֆասիտ ատալէտլարընն ՚ (Ինկիլիզլէրին) ձէզասընը տախի ԹէՀրիպ իմէլիսինիզ, քի աւտա ՚ լարընա չէքիլիպ, վէ ձէնկ աֆէԹինատէն էմին օլարագ Ի՛սրոգանըն

[1] Ա՛լէքսանար եահօտ Խակինտերը վիւ գարինէն փահիշահըն չէօհրէԹի ձիւմլէյէ մաքամ տաեր։ Մէշհուրտըհ, Թարիխի հազրէԹը Խատատան 320 սէնէ գատար ագտէմ, էգբի Ա՛ֆլատուրգատան զուհուր խոխպ, Եունա նա, Ա՛ֆ մէ, Մաղրա վէ չինտէ գատար ԹէՀ ձավուզ իմիշ տիր. վէ վէԹանը օլան Ա՛րնաուտ էյալաԹը Իթալիանըն գարշըսընտա օլուպ, պուսաընտա եալընըզ վ էնէտիկ քէօֆէզի տէնիզի պուլունտուգունտան։ ՊօնաքարԹէնին պու քէլամընըն մանասը գօյայ աղնաշհէլէր։

Digitized by Google

» կիրիֆեար օլտուղու ֆելաքէթէ ուզագտան նազար խոէրէք իֆթիէ
» խար տա խոէրլէր։ Նաբօլի վէ Սարտէնիա գրալլարը, Ռօմա փա
» փասը, վէ Խարմա տուգասը սիւշմէնլէրինիզ իթթիհատընատան այ
» րըլըպ, Վրանսա ճիւմհուրու լուէ իթթիֆագէ թալէպ օլմուշլար
» տըր։ Ինկիլիզլէրի Ալէնօվատան, Հոլօնտան, Վօրսիգատան սիզ
» տէֆ իթտինիզ։

» Այնթաթալար. վէթանըմըզըն պիւթիւն իւմիտի սիզտէ տիր. ու
» մարըմ քի պու էմնիէթը ազիմէյէ շայեան մուամէլէ իպրազ իթմէյէ
» տէվամ իտէճէքսինիզ։ Ալիւհուրու մահվ իթմէյէ գալգընշան պուն
» ճա տիւշմէնլէրտէն եալընըզ Ռումէլիա իմբէրաթորու մէյտանտա
» վէ գարշընըզտա գալմըշ տըր։ Ռումէլիա տէվլէթի րիւթպէի ճէլիք
» լէյի հիւքիւմէթը միւսթագիլսինտէն թէնէզզիւլ ետիւպ, Ինկիլիզ
» թիւճճարլարընա մահիէլի պիր խատէմէ օլտու։ Պունտան պէյլէ
» Ռումէլիանըն նէ՛ իրատէթի գալմըշ տըր, նէ բօլիթիգասը. վէ հէր
» վէճհիլէ օ սահթէքեար տէվլէթէ (Ինկիլիզ) թապի օլմուշ տուր
» քի, ատասընատա ճէնկ աֆէթինտէն էվվէլ օլարագ, Ռուրգանըն սէ
» րէնճամաթը իլէ իֆթիխար իթմէկտէ տիր։ Հիւքիւմէթը ճիւմ
» հուրիյէ Ռուրգանըն միւսալիհէսինէ սէքթէ կէթիրմէկը իւզրէ
» էլտէն կէլէնի տիրիւ իթմէտի. վէ միւթէուիլանէ թէքլիֆաթը տօղ
» րուտու ապէրինին գուվվէի ազիմէսինէ հիչ պիր վագըթ մութա
» պըգ կէլմէմիշտի։ Ալ է սիզին զայրէթ վէ ճէսարէթինիզի հընթը
» չան իւ թամահա իսթիմալ իթմէյիպ, ինսանիէթէ բայէթլէ սիզին
» պիլ հուզուր վէթանընըզա ավուէթ իթմէնիզէ մէտահ օլմուշտու։
» Պու ճիւմլէ պունճա միւսահիտաթէ Ալ Ինէնա հիւքիւմէթի հէվալիյի
» սէմմը իթթիսար իթմէտիխինտէն, պիզլէրէ տահի միւսալէհէյի, կիւ
» տիպ Ռումէլիա տէվլէթինին ապա իւ էճտահատէն մէվրուս մէմա
» լըքի մէրքէզինտէ արամագ ֆարզ օլմուշտուր։

» Օրատա պուլահագսընըզ պիր մէրտ վէ սաֆտէրուն ճէօմահաթ
» քի կէրէք Օսմանլը իլէ[1] վէ կէրէք պիզիմ իլէ վագի օլան պու ճէնկ
» լէրտէն բէրիշան օլմուշտուր։ Ալ Ինէնա վէ Ռումէլիա ահալիսի, հիւ
» քիւմէթլէրինին զուլմ վէ ճէվրլէրի թահմընտա ֆիղան վէ ֆէրեատ
» իթմէքտէ տիրլէր։ Ինկիլիզ աղթունու իլէ, իմբէրաթոր վիւքէլաթը
» նըն ֆէսատ քէզիր օլտուղունու իչլէրինտէ պիլմէյէն պիր քիմսէ
» եօգտուր պունլարըն մալ վէ էմլաքինէ տօգունմայագսընըզ։ Շէ
» ճաէթլիս Ռամար միլլէթինէ աէրպէսթիւթլէրինի թէպչիր իտէն
» սիզ օլաճագսընըզ, իւչ եիւզ սէնէտէն պէրու Ռումէլիա տէվլէթի
» հէր ճէնկատ գուսուրէթինտէն պիր մըգտար շէյ գայպ իտիպ, իմ
» թիազլարընը տահի էլլէրինտէն ալարագ ահալիսինին ինֆաալինէ
» միւճիպ օլակէլմիշտիր, վէ պու հալտէ, պիզիմ մէճպուր իթտիի պու
» պէշինճի սէֆէրին խիթամընտա տահի, քէնտիսինէ թէքլիֆ իտէ
» ճէյիմիզ պարըշ իլէ ինչինճի սընըֆ տէվլէթլէր մէրթէպէսինէ թէն

[1] 1790 վէ 1791 սէնէլէրի Ալթրիալլար Օսմանը իլէ ճէնկտէ պուլունուպ, զալիպ կէ լէմկէրէք Սըրպը, վէ Գէղրատը Օսմանըլա կէրի վէրմէկ մէճպուր օլմուշ օլտուգլարընա, Գօնտաբրիթ պունտ ապղամմագ խա թէր։

Digitized by Google

ո զիլ գըլընաձագ ոըը քի Ինկիլթերրանըն ալթունու իլէ Ինկիլիզէ ո խըզմէթ իտէրէք, ասըլ քէնտիսի պու մէրթէպէյէ խօտ պէ խօտ ո թէնէզզիւլ իթմիշ տիր ո ։

3° Պու ալթընձը սէֆէրին պաշլանկըճընտա Պօնաբարթէնին նէզ ատինաէ օթուզ սէքիզ պին ձէնկէսաձէր ասքեր վարըտը քի ֆըրգա ֆըրգա, Ա՛ասմէնա, Պէրնատոթ, Ա՛էրիւրիյէ վէ Օ՛ժրո ձէնէրալլար գօմանտասընտա իտի ։ Ա՛էնէրալ Յուսէֆին գօմանտասընտա, օն սէքիզ պին ասքեր վար ըտը, ձէնէրալ Ա՛լէքսօր գօմանտասընտա եիրմի պին ասքէր ուտահա օլուպ, պու Թագըմ Ա՛տիձէ նէհրի, վէ աշաղը Իթալիա հիւքիւմէթլէրինի կէօզէթմէք իւզէրէ գալէլէրէ, մէվգիլէրէ վէ կէչիտ մահալլէրէ Թագսիմ գըլընմըշ ըտը, փափա վէ Ա՛նգօլի գրալը իլէ հէր նէ գատար տա մուահէտէլէր իտըլա օլունմուշ իսէ տէ, Պօնաբարթէ պունլարա քիւլլիէն էհմիէթ ձայիզ կէօրմէմիշ իտի ։

Խուսուսէթէ պաշլանտըղը էանատէ, Ա՛էսթրիա ասքէրի սայըտա ֆրանսըզտան ազ ըտը ։ Ա՛ըչնտուգա Վարլօնուն մայէթինտէ օթուզ պէշ պին ասքեր օլուպ, նըսֆը Ֆէրիուլ եանի Թրիէսթէ եօլու նու, վէ նըսֆը տախի Թիրօլ էյալէթլէրինի մուհաֆազա իթմիքտէ իտիլէր, Պունլարտան պաշգա օն պին գատար Թիրօլօլուլար վէ Ա՛էպէլիսթանըն էն ալա ասքէրի Ա՛էսթրիա պայրաղը ալթընա թէձէմմիւ իթմիշլէր իտի ։ Պօնաբարթէ իլգ տէֆա օլարագ տիւշմէն ասքէրինէն զիատէ ասքէրլէ, տիւշմէն գարշընընտա պուլունտուղուն ան պու ֆըրսաթը ղայդ իթմիք իսթէմէտի, չիւնքի Ա՛ինօտան տախի քէնտիսինէ կէլէճէք ասքէրլէ մուհաֆազը օլսա, գարշընընտա սէքսէն պին գատար Ա՛էսթրիա ասքէրի, վէ եանտան տախի Ա՛իէտիկ ձիւմ հօբրու ասքէրի գօրգուտու ալթընտա պուլունաձագ ը ։

Իմտի Պարակէ տ'Իլիէ վէ Տէլմաս ձէնէրալլարըն ֆըրգալարընը տախի Յուսէֆին մայէթինէ եօլլայըպ, պու ասքէրին Թիրօլցա տուխտու իթմէսինի, վէ Ա՛էսթրիա ձէնէրալլարընտան օբատա օլան Լաֆօն վէ Վիէրբէն ֆըրգալարընը վուրուպ վէ պօզուպ, պունլարը Ա՛լը տաղլարընըն վէ Պրէննէր նէհրինին էօթէ թէրաֆընա աթտըգտան սօզրա, կէրի տէօնիւպ պէօյիւք օբտու իլէ պիրլէշմէսինի Յուպէրէ էմր իյլէտի ։ Ա՛ագաա Յուսէր Թիրօլտան չըպտըգտան սօզրա, Լաֆօն վէ Վիէրբէն տէօնիւպ թէքրար Թիրօլցա կէլէպիլիրլէր իտի ։ Ա՛ինճագ օ վագթթատաք Պօնաբարթէ տախի Լ իէննա գաբուլընընա վարլ օլապիլիր իտի ։ Պօնաբարթէ Թիրօլօլուլարը միւսթէրիհ իթմիք իւզէ, բաբասլարը թալիթիֆ իթմիք, վէ իմբէրաթոր հագգընտա էյի սէօյլէյիպ եալընըզ վիւքէյայը զէմմ իթմիք, վէ միւձէրրէտ միրի սան ադգըլըընտան ագճէ ալըպ, ահալիսինի մալ վէ ուտուլինէ տօգանմա մագ իւզէրէ Յուպէրէ պաղը թալիմաթլար տախի կէօնտէրմիշ իտի ։ Լ Ա՛ատէնա վէ մայէթինտէ օլան ֆըրգալար Ֆէլթրի վէ Պէլլունօ տրատընտա օլան Ա՛էսթրիա ասքէրի իւզէրինէ եօլլայըպ, Ա՛օնթէպա վէ Թարվիս պօղազլարընը ԹուԹուպ մուհաֆազա իտէրէք Ֆրանսըզ զէն պէօյիւք օբտուստունուն պուլունտուղու Վարինթիա էյալէթի

Digitized by Google

ՆԵՐ ԵՕԼՈՒՆՈՒ ԳԱԲԱՄԱՂԱ ՄԿՄՈՒՐ ԹԱՅԻՆ ԽՂԿՈՒԹ [1] : ՎԿԵՆՏԻԱՆ ՊՕՆԱԲԱՐԹԵ ՏԱԽՊ ԻՒՉ ՓԸՐԳԱՏԱՆ ՄԻԱԲԵԹԹԻՒ ԵՒՐՄ ՊԵՉ ԱՊԻՆ ԱՍՔԵՐ ԼԻՆ ԻՄԱՎԵ ՎՔ ԹՈՒԼԻԱՄԵՆԹՈ ՆԿՏՐԼԵՐԻՆԻ ԿԿՉԻՍ , ՎՔ ԱՐՉԻՏԻՒԳԱ ՎԱՐԼՕՅՈՒ ՎԱՐՆԻՕԼԱ ԷՅԱԼԿԹԻՆԿ ԳԱՏԱՐ ԳՕՎԱԼԱՅԱՐԱԳ ՔԿՆՏԻԱՆ ՎԱՐԻՆԹԻԱ ՃԱՏՏՈՒՍԻՆԿ ՍԱԲՄԱԳ , ՎՔ ԹՈՐՎԼԻՍ ՊՕՂԱԶՆՏԱ ԱՅԱՍԿՆԱ ԼԻՆ ԱՊԻՐԼԵՀԵՐՔՔ ԱՂԲ ՏՈՂԱՐԸՆԸ ՊՈՒ ՊՕՂԱԶՏԱՆ ԿԿՉՄՔ ՎՔ ՏՐԱՎԱ ՎՔ ԱԻՒԷՐՕ ՀԱՅԱՐԸ ՍԱՀԼԼԵՐԻՆԿ ԷՆԻՍ , ՎՔ ՅՈՒՊԵՐԻ ՃԿԼԱ ԻՒ ՏԻՒԱ Ա ԼԻՆԱ ԻՒԶԵՐԻՆԿ ԵՒՐԻՒՄԻՒ ԹԱՍԻՄ ԽՂԿՄԻՀ ԼՈՒՄ :

ՆՆԵՐԱԼ ՊԻԼՄԸՆ ԵՕՃԱՐԸ ԼԹԱԼԻԱ ԳՕՄԱՆՏԱՍԸՆՏԱ ՕԼՈՒԱ , Ա ԼՃԹՕՐ ՏԱԽՊ ՕԹՈՒՉ ՄԼԼՈՆ ՎԷՐԿԿՍՒ ԱԽՉ ԼԹՄՔՔ ԻԶԲԷ ՓԱՎԱ ՄԿՄԱԼԷ ՔԻՆՏԷ ՊՈՒԼՈՒՆՏՈՒՂՈՒՆՏԱՆ , ՊՈՒ ԱՃՃԻՒ ԹԱՀԱԼՈՒՄԷՆ ՍՕՂՐԱ ՆԱԽ ՃԷ ՆԷՀՐՒՆԿՆ ՄՈՒՀԱՓԱՃԱՍԸՆԱ ՎՔ Ա ՔՆԷՍԻԿ ՃԼՈՒՄՀՈՒՐՈՒ ՀԱՐԱՔԵԱ ԹԸՆԸ ԿԷՕՃԷԹՄԻՆԷ ՄԷՄՈՒՐ ՕԼԱՃԱԳՍԸ :

4։ 1797 , ՄԱՐԹ ԱՅՐՆԸՆ ՕՆՈՒՆՏԱ , ՀԻՍՏՕԹԼԻ ԱՊՐ ՍՕՍՈՒԳԼԱ ՏԱՃԼԱՐԱ ԱՊՐ ԳԱՃ ԳԱՏԵՄ ԳԱՐ ԵՃՂՄՐՉ ԼՔԷՆ , ՊՕՆԱԲԱՐԹԵ ԱԼԼԹԻԼՆ ԱՍՔԵՐԻՆ ՀԱՐԷՔԷԹԻՆԿ ԳՕՄԱՆՏԱՍ ՎԷՐՍՒ : ԽԱՊԻՏԱՍ Ա ԱՍԱՏՆԱ Ա ՃԷՆԵՐԱԼ ՐՍԻՆ ԵԱՆԸ ՎՔ ԱՊԻՆ ԳԱՏԱՐ ԵՔՍԻՐ ԱԼԱՐԱԳ ԱՊԱՓԻ ԳԱԼԱՆԸՆԸ ՅԷԼԷԹՐԻ , ՊՔԼԼՈՒՆՕ , ՎՔ ՎԱՏՕՐՕՅԱ ԳԱՏԱՐ ԳԱՃԸՐՍՐԸ : ՊԱՏԷՀՈՒ Ա ՔԻԼԻՆԱՊԷՐԿՕ ԹԷՐԱՖԸՆԱ ՍԱԲԸՍԱ ՕՍԱՐՎԼԱ ՊՕՂԱԶՆՆՆԸ ԱՐԳԱՍԸՆՏԱ ՕԼԱՆ ՀՕՆԹԷԱԱ ՊՕՂԱԶԱԼՍԸՐՆԱ ՏԱԽՊ ՍԱՀԻԱ ՕԼՏՈՒ : ՊՕՆԱԲԱՐԹԵ ՄԷՂՔԻՒՐ ԻՒՉ ՓԸՐԳԱ ԼԻՆ ՀԻՄԱՎԵ ՆԷՀՐԻՆԿ ՅՕՂԸՐՈՒ ԻՍԵՐԻՍԷՄՅԷ ՊԱՉՂԱՍՍԸ : ՊԼՐԻՆՃԻ ՓԸՐԳԱՅԱ Ա ԷՐԻՒԻՍ , ԼՔԻՆՃԻ ՓԸՐԳԱՅԱ ՀՃՐՕ , ՔԻ ՔԷՆԱՒԻՊ ՏԻՒՉՄԷՆԱՀՆ ԱԼՆԱՆ ՊԱՅՐԱԳԼԱՐԸ Խ ԱՐԻՍԷ ԿԷՕԹԻՒՐՄԻՒՉ ՕԼՏՈՒՂՈՒՆՏԱՆ ՎԷՔԱԼԷԹԷՆ ՃԷՆԵՐԱԼ Ա ՒՕ , ՎՔ Ա ՔԷՆՏԻՒՆ ԿԿԼԷՆ ԻՒՉԼԻՆՃԻՒ ՓԸՐԳԱՅԱ ՏԱԽՊ , ԻԼԵՐԻՒՏ ՊՕՆԱԲԱՐԹԷՆԻՆ ԽԱՍՄԸ ԱԼԷՏԻ ՎՔ Շ ԼՄԷՏ ԳԲԱԼԸ ՕԱՆ ՃԷՆԵՐԱԼ ՊԿՐՆԱՏՕԹ ԳՕՄԱՆՏԱ ԼԹՄՔՔՏԷ ԼԻՏ : ԼԹԱԼԻԱ ՍՕԼ ԹԱԹԼՍՐԸ ՊՈՒՆՃԱ ՓԻԹՈՒՀԱԹԼԷ ՄԻՓԹԷԽԻՐ , ԷԼԱԻԷԼԷՐԻ ԹԷՄԻԶ , ՎՔ ՀԷՐ ՃԻՀԷԹԼԷ ՄԱՄՈՒՐ ՕԼՄՒՊ . ՊՈՒՆՈՒՆ ՄՈՒՂՍԱՒԻՐԻ Ի ՆՀՕ ԱՍՔԵՐԻ ՄԱՂՈՒՊ ՎՔ ԻՍԹԼԷՐԻ ՊԱՉՂԱՐԸ ԲԷՐԻՀԱՆ ՕԼՏՈՒՂՈՒՆՏԱՆ ԼԹԱԼԻԱ ԱՍՔԵՐԻ ՊՈՒՆԼԱՐԱ , ՀԷՕՒԼԱ ԹԷՄԻԿ ԻԱՐԼԷՐՏԻ . ՊՈՒՆԱ ՆԹԱՓԷԹԼԷ Ի ՆՀՕ ԱՍՔԵՐԻ ՏԱԽՊ ՍԻԼԱՀ ԱԼԹԸՆՏԱ ԱԱՉԼԱՐԸ ԱՂԱՐՄՈՒՀ ՕԼՏՈՒՂՈՒՆՏԱՆ ՓԷՎՓ ԷԼ ՏՏԵ ՀԷՃԱԱԼԹ ԿԷՕՆԹԷՐԲԷՔՔ ԼԹԱԼԻԱՆԸՆ ԿԷՆՃ ԱՍՔԵՐԻ ԻՒՉ ԷՕՀՒՆՄԻՔ ԱՐՍՒՍԱԻ ԻՒՉ ՍՒՉԱՆ ՕՄԱԳՏԱ ԻԱԻՒԵՐ , ԼՔԻ ՕՐՏՈՒ ԱԱՔԵՐԻՆԻՆ ՊՈՒ ՆԷՓԱՆԻԷԹԹԻ ԻԱԼԹԻՏԱ ԷՔՍԷՐԻԱ ՀԱԳԱ ԻՒՉ ՊԱՉՂԱՅԲՒՊ , ԱՕՆՈՒՆՏԱ ԳԲՒԲՃ ԳԲՒԲՃԱ ԿԷԼԷՐԷՔՔ ՎՔ ՏՈՒԷՂՕՐԱՐ ԻՒՉ ԽԻԼԹԱՄ ՊՈՒԼՐՏՈՒՈ :

ՎԱՐԹԸՆ ՕՆ ԻՒՉԼԻՆՃԻՒ ԿԻՒՆԻՒ , ՄԷՂՔԻՒՐ ԻՒՉ ՓԸՐԳԱ ՊԼՐՏԷՆ , ՊԻՒԱ ԳԱՂԱ ՎՔ ԹԷՔՄԻԼԷՆ Ի ՆՀՐՒՆԿ ԻՄՐԱՐ ԽՂԿՏԻՒԷՐ . ԵԱ ԼՐՆԸՂ ՊԻՐ ՍՏԱՄ ՀԱՅԱ ՏԻՒՉԼԻՒՊ ՊՕՂՈՒԼԱՃԱԳՍԸ . ՕՆՈՒ ՏՏԱ ՆԽԱ ՎԱՆՏԷՆ ՊԻՐ ԳԱՆԹԻՆԻՒԷՐ [2] ԱԹԸԼԸՊ ԵՒՉԷՐԷՔ ԳՈՒԲԹԱՐՏԸ . ՊՕՆԱ

[1] ԳԱՐԻՆԹԻԱ ՎՔ ԳԱՐՆԹՕԼԱ ԽԸՐՎԱԹԻՒ ՏԱՆ ԻՒՉ ԱՍԹՐԻԱ ՄՄԱԼՔԷՔ ԱՐԱՍՐՆՏԱ , ՎՔ ԹՈՒՐՕԸ ԳՈՒՍԻՆՏԷ ԼՔԷՔ ՊԷՅԻՒՔ ՀՍԼԷԹ Օ ԼՈՒՊ , ԷԼԱՆ ՍՒՉԹՐԻԱ ԹԱՍԱՐՐՈՒՖՈՒՆՏԱՐԸ :

[2] ԳԱՆԹԻՆԻՒԷՐ ՎՔ ՎԻԼՄՆԱՒԻԷՐ ՖՐՈՒՆՏԱՐԸ ՕՐՏՈՒԼՈՐՐՆՏԱ ԱՍՔԵՐԻՆ ՀՄՈՒՆՂԸՐ , ՍՒՔԻՉ , ՎՔ

Digitized by Google

բարեկ պու մերտ տիշէհլիկ պիր ալեքըն կէրտանլըգ հէտիկ խլէտի։ Ձրանսըզըն իւչ ֆըրգասը պու վէճհիլ Ի՛սլամ նէհրինի կէչտիքտէ. Ի՛սլամրիանըն չարխա ասքէրի եիւզ չէվիրիպ վէ գաչըզ ուզագտա օլան Թալիամէնթօ նէհրինին արգասընա սըղընմայա գարար վէրտիլէր։ Իրինչիբէ Վարլօնուն մայեէթինտէ օլան քեաֆֆէի ասքէրլէր պու նէհրին քէնարընա թէճէմմիւ խոիւպ, Ձրանսըզ ասքէրինէ իլէրիւյէ կէչտ վէրմէմէք իստատասընատա խոիլէր։

Պու արազնտէ, Ի՛լէմանեա ֆամիհի Իրինչիբէ Վարլօ, վէ Իթալիա ֆամիհի Պօնապարթէ իքի կէնճ ճէնէրալ, իլք տէֆա պիր պիրի մուվաճէհէսինտէ պուլունաճագլար ըտը։ 16 մարթ ալէստապահ Պօնապարթէ իւչ ֆըրգասը իլէ պիրլիքտէ Թալիամէնթօ նէհրի քէնարընա վէ Պադվազօն գատապասընա վասլ օլտու։ Ինգլիւր Թալիամէնթօ նէհրի Ի՛լլ տաղլարընըն էթէհինտէ երլանգավի օլարագ չաղըլար իւսթինէն ագըպ պիր գաչ չաթալ օլուր իսէ տէ, ճհումէհինտէն տահի քէօփրիւսիւզ կէչմէք միւմքին տիր։ Ի՛րհտուգա Վարլօնէն օլտուսու նէհրին գարշը քէնարընա եաեըլմըշ, վէ կէչիտլերէ գարշը Թօփլարը սըրալամըշ, վէ մէչհուր սիվարի ասքէրինի օ վասի ահրալարտա իսթէտիկի քիպի մանօվրա չէվիրմէք իւզէ իքի ճէննահա տահի Թագահմ խլէմիչհտի։

5° Պօնապարթէ Ինրիւրիկ ֆըրգասընը, Պադվազնտա ինթիզարե պըրագըպ, Ինյօ ֆըրգասընը սօլա, վէ Կրատիշգա չէհրի փիշկեահընտա օլան տիւչմէնէ գարշը, վէ Պէրնատօթ ֆըրգասընը սաղա վէ Կօտրօիթօ գատապասը իւզէրինէ կէօնտէրտի։ Ինուհարէպէ իլք էվվէլ Թօփ իլէ վէ սիվարի ասքէրինին չագըլար իւզէրինտէ ուֆագ թէֆէք չարգալաշմասը իլէ պաշլատը։ Պօնապարթէ պու մահալտէ տիւչմէնի մէթին կէօրտիւյիւնտէն, քէնտի ասքէրինէ Թաթիլ վէ րահհէթ վէրճէք քիպի պիր սախթէ հարէքէթ կէօսթէրիպ, աթէշի մէքա, վէ Թաամ Թէրթիպինէ գօմանտա վէրտի։ Ձրանսըզ ասքէրինին պիւԹիւն կէճէ եիւրիւտիւյիւնտէն տիւչմէն խապէրտար օլարագ, զահիր իֆքրաթ եօղուն օլտուգլարընտան խաԹիրահհէթ իտէճէքլէր տէյի ալտանըպ պիգայտ օլմուշտու։

Պօնապարթէ էօյլէ վագԹը ասքէրի նակեահ սիլահլայըպ, Ինյօ ֆըրգասընը սօլտան վէ Պէրնատօթ ֆըրգասընը սաղտան սէվգ խլէտի։ Ալ է Կրընատիհ Թապուրլարը Թանգիմ օլունուպ, հէր ֆըրգասընն էօնիւնտէ հաֆիֆ փիտատէ ասքէրի ԹէրԹիպ օլունտու. պունլար մաԹտուպ օլունտուղու հալտէ ավճը Թալիմի իլէ տաղընըգ աԹէշէհ աէճէքլէրիտի. պունլարըն արգասընտան տահի Կրընատիհէրը, եաՆաշըգ գօլ իլէ հիճիմ, վէ պունլարըն արգասընտան տահի Տրակօն ԹէլԹէրը ճհումհէսինէ մուավէնէԹ իտէճէքտիլէր։ Պու վէճհիլէ մուհարէպէյէ կիտէճէք ասքէր ալայա կիտէյօր քիպի հարէքէթէհ մուպաշէրհէթ խլէտիլէր։

Թօպու վէճհագլիհ իշլէրինէ մէմուրէ գէրլար օլուպ տայիմա ասքէրլէ պէրապէր, Կօրսի կիտէրլէր. վէ քէնահլէրինէ մախսուս նիշանլարը վար. վէ գրանֆէԹլէրի տահի ասքէրի ունֆօրմասընա մուԹապագ տըր։

Digitized by Google

Ա՛ենեբալ Տամմարթէն ասլտան, վէ ճէնեբալ Էսբինաս սաղտան թօփլարը եանաչտըրտըլար. հաֆիֆ փիտոէլէր չայըն քէնարընա եաչ յըլըպ եաղմուր քիպի գարչը գարչըյա գուրչուն եաղտըրմատա օլտուլար։ Պու էսնատէ Պօնաբարթէ գօմանտա վէրիպ, Կրընատիէլէր եարը պէլլէրինէտէք սույա կիրէրէք. աթը թապուրլարը հիմայէթի իլէ չայը կէչմէյէ պաչլատըլար։ Պէրնատօթ քէնտի ասքէրինի խահիչ էթ կէթիրմէք իւզրէ, «Ինս սմրթաթլարը. Իթալիա ասքէրի սիզէ պագայօր», տէյի չաղըրմայա պաչլատը. օ վագրթ Ինս վէ Իթալիա ասքէրի իքի գօլտան վէ պիր չէճաէթ վէ մէթանէթլէ հիւճիւմ իլէտիլէր. վէ տիւշմինէ չաթըշըպ վէ պօզուպ հէր թէրաֆտան տաղրթմայա պաչլատըլար։ Պու ճիւմլէ Ֆրէնսուգա Վարլօ պիր պէյիւք փիտատ ֆըրգասընը, Յերանսըզըն սօլտունատա օլան Կրատիչգայէ նատագ իտիւպ, սիվարիլէրինի տաղընա թէրթիպ իթմիչտիր։ Ա է պու թէրաֆ տիւզ սահրա օլտուղուննտան, իսթէտխի քիպի Յերանսըզըն էթրաֆընը չէվիրմէք մէմուլ իտէր իտի։ Ա՛ենեբալ Կիւյօ քէնտի ֆըրգասընըն պաչընտա օլտուղու հալտէ, չիտտէթլէ Կրատիչգանըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտիւպ զապթ լյլէտի։ Պօնաբարթէնին թէրթիպի իւզրէ Յերանսըզըն աթլըլարը Ասմրիանըն փիտաէլէրի իւզէրինէ եըլտըրըմ քիպի խըշմ իլէ էնիպ վէ տաղրթըպ, բէրիչան խյլէտիլէր, վէ Ասթրիա ճէնէրալընը եէսիր ալտըլար։ Ա է պու վէճհիլէ հէր թէրաֆտան Թ-ալիամէնթօ Նէհրի իմրար օլտունուպ, տիւշման ասքէրի ֆիրարէ մէճպուր օլտու. վէ մէյտանը մուհարէպէ ղայէթ վասի վէ կէնիշ օլտուղունտան, տէօրթ պէշ եիւզտէն զիատ եէսիր ալընապ մատը։ Ա է պու վէճհիլէ Թ-ալիամէնթօ ճէնկի թապիր օլտունան պու մուհարէպէ տախի մարթըն օն ալթընճը կիւնիւ Յերանսըզլարըն մուզաֆֆէրիէթի իլէ խիթամ պուլտու [1]։

6° Պու մուհարէպէ էնանալընտա, էօթէտէ Ասասէնա տախի օրթա ճատտէյէ չըգըպ, վէ իսպէթտա Ոզօբօյու վուրուպ, պատէհու Ասնթէպա պօզալզարընը թուրթարագ, Իսպինեան վէ Ուգչա ճէնէրալարընըն պագի գալան ասքէրինի Թ-արվիս պօզալընա գատար գօվալամըշտը։

Պու օրթա ճատտէ Վարինթիա ճատտէսի թէմամէ օլտունուպ, վէ Ա Ինայա կիտէճէք էն գրստա եօլ օլտուպ, Պօնաբարթէնին ֆիքրի պու եօլտան հարէքէթի իսէրէք, պիր ան էվվէլ Ա Ինայէ վասլ օլմագ իտի։ Էօթէտէ Ֆրէնսուգա Վարլօ տախի Թ-րիէսթէյի մուհաֆազա իթմէք իչին Վարինթօլ եօլտունու թուրթմուշ օլսա, Ա Ինանընըն մուխաթաբատա գալաճաղընը ֆէհմ իթմիչտիր։ Վարինթօլ ճատտէսի իլէ Վարինթիա ճատտէսի վէ Թ-արվիս պօզալզը, Իզօնձօ Նէհրի քէնարընտան կէչէր պիր օրթա եօլ իլէ պիրի պիրինէ պիթիչիք օլտուղունտան, Իրինչիբէ Վարլօ Պայալիչ ճէնէրալընը ֆըրգասընը պու օրթա

[1] Պու էսնատէ ֆրանսըզըն միւհէնտիս ատլասլարընըն հիւնէր վէ մարթֆէթթի օլ տէրէճէյէ քէմալէ վասլ օլմուշտուտա քի, Թ-ալիամէնթօ Նէհրի իւզէրինատէ պիր քէրէ ասքէր կէչմէք իւզրէ եաթտըգլարը էյրէթի քէօփրիս ան ակնէ սօզլա տախի գուլլանըլմագ ափսէթտօ մէվճուտ իտի։

Digitized by Google

եօլտան Վարինթիայա եօլլայըզ, Աասէնանըն էօնիւնիւ քէսթիրմէք խոթէտի. վէ քէնտիսի տախի պագի գալան ասքէրլէ Ֆըրուալա կիտիպ Իզմնձօ նէհրիրինին աշաղըսընտա օլան կէչիտի վէ Թրիէսթէ եօլուննու մուհաֆազա իթմէքտէ պուլունտու։

Պօնթաբարթէ Ասչիտուգանըն արգասընը գօվալայըպ, Վ էնէ-միկ ձիւմհուրու գալէլէրինտէն Խալմանօվայը միւշարալէյհին էլինտէն ալտը, վէ Թօրատա վաֆիր միհիմմաթ վէ զախիրէ մահզընլէրի պուլտու։ Պատէհու Իզմնձօ նէհրինին պէրի թէրաֆընտա պուլունան Կրատիշ գա չէհրի իւզէրինէ եիւրիւյիւշ իտիւպ, մարթըն օն տօգուզունտա պու չէհրին փիշկեահընա վասլ օլտուգտա, իսթիտա Պէրնատօթ Ֆըրգասընը չէհրին իւզէրինէ աէվգ խլէտի. չէհրին մուհաֆազասը իչնէն գուվվէթսիզ մէհէրիսլէր եաբըլըպ իւչ պին նէֆէր պըրտաղըլմըշտը։ Պօնթաբարթէ էօթէտէ չէհրին աշաղըսընտան Աէրիւթսէ Ֆըրգ-գասընա Իզմնձօ նէհրինի տախի կէչիրտիպ, մուհաֆազա ասքէրինին արգասընը չէվիրմիշ իտի։ Պէրնատօթ պու մանօվրանըն նէթիճէսինէ պէքլէմէյէրէք, մուհաֆազա ասքէրինէ թէսլիմ թէքլիֆ խլէտի. Ա-ւըթրիա գօմանտանը րազը օլմատըգտա, Ինչօ ասքէրի Իթալիա աս-քէրինտէն էվվէլճէ չէհիրէ կիրմէք իւզրէ հիւճիւմ իթմէյէ չիթապ խաէրլէրիտի. չէհրին մուհաֆազա ասքէրի էօնտէն վէ արգատան չէվրիմիշ օլտուգլարընը կէօրիւպ, իւչ պինի պիրտէն սիլահլարընը պըրագըպ պայրագ վէ թօփլարը իլէ պէրապէր Ֆրանսըզա թէսլիմ օլտուլար։

Պու էանատէ Աասէնա ասքէրի իլէ պէրապէր Թարվիս պօղազընա վասլ վէ չէտիտ մուհարէպէտէն սօղրա, Ալը տաղլարընըն պու կէչի-տինէ տախի սահիպ օլմուչտու։ Իմտի Ասթրիա ճէնէրալը Պայա-լէչին Ֆըրգասը, Թարվիստէ Աասէնանըն էօնիւնիւ քէսիրմէք իւզ-բէ եօլա չըգտըգտա, էօնիւնիւ Աասէնա Ֆըրգասը իլէ գաբալը պու-ճաղըտը։ Ասչիտուգա Վարը պու քէյֆիյէթի էվվէլճէ քէչֆ իթ-միչ օլտուղունտան, ասքէրինին ալիր մըգտարընը Ֆրիուլ վէ Վարինթօլ Թէրաֆլարընտա պըրագըպ, պատէհու Ալը տաղլարընըն արգասընը աօլտչարագ Վլաժէնֆուրթհ չէհրինտէ քէնտիսի իլէ պիրլէշմէյէրինի թէնպիհ խլէտի։

Պատէհու քէնտիսի միւսթահաճէլէն Վ իլախ չէհրինէ կիրիպ, օրայա Ինօտան կէլէն թազէ ասքէրլէ, Թարվիս պօղազընը վուրուպ, վէ Աասէնայը պօզուպ վէ Պայալիչ ճէնէրալա եօլ աչմագ նիյէթինտէ իտի. Պօնթաբարթէ տախի, Պէրնատօթու Ֆըրգասը իլէ, Վարինթօլ Թէ-թաֆընտան գաչան Ասթրիա ասքէրինին արգասընտան գօվալամայա պըրագըպ[1], քէնտիսի Վիյօ վէ Աէրիւրխէ Ֆըրգալարը իլէ Պայալիչ Ֆըրգասընըն արգասընտան եէթիշիպ տօղրատայա պաշլատը։

Պաւնուն իւզէրինէ Պօնթաբարթէ Վ իլախ չէհրի իւզէրինտէն Տրա-վա նէհրինի կէչիպ, մէրքէզինի Վլաժէնֆուրթհ չէհրինէ նատապ խլէ-

[1] Պէրնատօթ պու ակֆէրտէ Ասթրիա ասքէրինի Լայպախա գատար գօվալայպը, Մասէնանըն Թարվիսի պօղազը կիւն քէնտիսի տախի Թրիէսթէյէ կիտիճէսի։

Digitized by Google

տի ։ Վ է պուրատան պիր իլաննամէ նէշը իտիւպ , Գարինթիա , Գար-
նիօլա , վէ Իսթրիա ահալիսինէ շու վէճհիլէ պիր նուէթգ իլէտի ։

« Իսթրիա ահալիսի ։

» Ինկիլթերրա , վէ Թապիսի օլան Ա՛սթրիա վիւքէլասըննա նիս-
» պէթլէ պիզնէր պիր պիրիմիզէ տօսթ օլալըմ ։ Գրանսըզ ճիւմհու-
» րունուն սիզին իւզերինիզտէ պազը ճէնկ հագգըտը վար . պու ճիւմ
» լէ մուհասպէթ վէ խալիսէթլէ իթթիֆագ իթտիքտէ պու հագգ-
» լարտան վազ կէչէր , անճագ սիզ տախի Գալլինիզտէն բազը օլմա-
» տըղընըզ շու ճէնկէ միւտախէլէ իթմէյին , վէ ասքէրին լէվազիմա-
» թընը թէտարիք իտին . պէն տախի մալ վէ էմլաքինիզի թէլէֆտէն
» վէգայէ իտէրէք , ճէնկ վէրկիսի տախի ալմամ սիզտէն » ։

Իսթրիա ահալիսի Պօնաբարթէնին վատոլէրինէ էմնիէթ իտիւպ , Գրանսըզ ասքէրինէ խալիսանէ վէ տօսթանէ մուամէլէ իպրազ իթ-
մէյէ պաշլատըլար ։

7° Ա՛իտրչուգ ա Գարլօ , Թարվիս պօղազընտա պօզիւլան Ի՛ու-
սինեան վէ Օրգէֆ ֆըրգալարընը Ա՛լը տաղլարը արգասընտա եէնիկ
տէն թանգիմ իթտիքտէն սօղրա , իմբէրաթորուն էն ալա վէ էն մէ-
թին ասքէրինտէն ալթը պին նէֆէր Ալընատիէ ասքէրի տախի իլավէ
իտէրէք Թէքրար Թարվիս պօղազընը վուրմայա պաշլատը . Ա՛ատէնա-
նըն օրատա պըրագտըղը պիր միւֆրէզէ ասքէր սու հիւճիւմէ տայա
նամայրուպ պօղազը Թէսլիմ իլէտիլէր , վէ օլ վէճհիլէ Ի՛ուսինեան վէ
Օրգէֆ ֆըրգալարը եէնիտէն պօղազա սահիպ օլտուլար ։ Պունուն
իւզերինէ Ա՛ատէնա պիւԹիւն ֆըրգալարընը ալըպ , եէնիտէն պու
պօղազըն իւզերինէ եիւրիւմէյէ պաշլատը . իքի ճէնէրալ տախի պու-
րանըն էհէմմիյէԹինի աղնամըշ իտիլէր ։ Թարվիս ալընտըղը քիպի Գը-
րանսըզ ասքէրի Ա՛լը տաղլարընա սահիպ օլուպ , Պայալիչ ֆըրգասընը
քեամիլէն եէսիր իտէպիլիրլէր իտի ։ Ա՛ատէնա էօմրիւնիւ էսիրկէ-
մէյէրէք ասքէրին էօնիւնտէն էրըտրըմ քիպի ֆըրլայըպ Թարվիս պէ-
լինէ հիւճիւմ իլէտի , Ա՛րչիտուգա Գարլօ մէրասիմքտէ խաամինտէն
աշաղը գալմայըպ . պիր գաչ տէֆա Գրանսըզ ավճրլարընտան Թու-
Թուլմագ Թէհլիքէսինէ կիրիֆմար օլտու ։ Պու Թարվիս պէլի Ա՛լը
Նօրիգ Թապիր օլունան ուաղլարըն էն եիւքսէկի օլուպ Ա՛լէմանեա
իւզերինէ նազըր տըր ։ Իքի ասքէր պուլուտըպ իչինտէ գարըպ արա-
պընտա պուզ օվալարընտա պիր պիրի իլէ տէօյիւշմէտէ իտիլէր ։

Թէքվիլ սիվարի խաթըրը պու էօրֆիւլիւ մուհարիպէ մէյտանըն-
տա տէվրիլիպ Թէլէֆ օլտուլար , նիհայէթ Ա՛րչիտուգա Գարլօ սօն
Թապուրունա գատար ֆէտա իտէրէք , Թարվիսի պու մէրԹէպէ ըս-
րարէն մուգավէմէԹ իտէն տիւշմէնինէ Թէրք իտիպ , Պայալիչ ֆըր-
գասընը տախի ֆէտա իթմէյէ մէճպուր օլտու ։ Ա՛ատէնա Թարվիսէ
սահիպ օլարագ , իւզերինէ կէլմէքտէ օլան Պայալիչ ֆըրգասընը պաշ-
տան վուրմայա պաշլատը , Պօնաբարթէ Ակյօ վէ Ա՛երիւրիսէ ֆըրգա-

Digitized by Google

լաբը իւէ Պայաւիչին արգասիքը քէստիրմիշ օլտուղունտան , պու ֆըր-
գա Թագըմցլա Թէսլիմտէն մատտա չարէ պուլամատը : Այլ Վար-
նիօլալը վէ հըրւաթ օլան պիր Թագըմ ասքէր , եօլտարը էյի պիլտիք-
լէրինտէն սիլահլարընը պըրագարագ իզպէ եէրլէշտիրէն վէ տաղլարըն
ատրէլէրին արատընտան գաչըպ գուրԹուլտուլար : Պու ճիւմլէ քեաֆ-
ֆէի վիհիմմաԹլէրի իւէ վէ պիւԹիւն Այսթրիա օրտուսու Թօփ Թա-
գըմը եանի օԹուզ իքի Թօփ , ոէօրԹ եիւզ միհիմմաթ ասապատը ,
ոէօրԹ ճէնէրալ վէ պէշ պին նէֆէր , Թէսլիմէ մէճպուր օլտուլար :
ԻշԹէ պու վէճհիւէ ՊօնաբարԹէ օն պէշ կիւն զարֆընտա Այլը տաղ
լարընըն Թէֆէհինէ վասլ օլուպ , պուլունտուղու մահալլին էհէմմիէ-
Թինէ նազարէն միւրատ իւ մագսէտի Թէքմիլէն հասըլ օլմուշ օլտու :

8° ՕրԹէտէ Թիրօլ Թէրաֆընտա ճէնէրալ Յուպէր , սըրԹ իւ
չէհրէԹինէ մուԹապըգ հարէքէԹ իտիւպ , գահրամանլար քիպի
ոէօյիւշմէքտէ իտի : Ալտօն վէ Ինէրբէն իքի Այսթրիալը ճէնէրալ
լար Այտիճէ նէհրինին իքի Թէրաֆընը ԹուԹմուշ իտիլէր . Յուպէր
իքիսինտէ Սան Ալքէնտէ պօզուպ , իքի պին նուֆուս Թէլէֆ ի-
ւէպ իւշ պին նէֆէր տախի եէսիր ատմըշըտը : Ալտօնու սօլ Թէրաֆընտա
արգալարընտան Այսմարգ վէ Թրաման շէհրլէրինէ գատար գօվալայըպ
վէ իքի պին ասքէրլէրինի ուտահ ալըպ , Ալտօնու սօլ Թէրաֆընտա
վագի Այերան օվասընա , վէ Ինէրբէնի սաղ Թէրաֆա վէ Պրինններ տա-
ղըն էհԹէյինէ աճմըշ ըտը : Ինչո նէհրինտէն իմտատա կէլէն իքի ֆըր-
գա ասքէրտէն պիրիսի Ինէրբէնէ եարտըմա կէլմիշ իսէ տէ , Պլավ
չինտէ Թէքբար վուրուլտու , վէ ԱյնԹէնվալտտա Թէքբար իքինճի
ֆըրգատան իմտատա պուլունպ օրատա տախի Թէքմիլէն պօզուլմուշ վէ
Պրինններ տաղը արգասընա կէչմիշ իտի : Յուպէր պու վէճհիւէ Թիրօ-
լ էյալէԹինի ԹէմիզԼէտիքտէն սօղրա , սաղա մէյլ իտիւպ սէրասքէր
ՊօնաբարԹէ իւէ պիրլէշմէք իւզրէ ԻնուԹէրհալա տօղրու եիւրիւ-
մէյէ պաշլատը : Ինանընն պիրինտէ ՊօնաբարԹէ Այլը տաղլարընա
Թէքմիլէն ահիպ օլուպ եէտինտէ եիրմի պին եէսիր վար ըտը , վէ
Յուպէր վէ Այտասէնա իւէ պիրլէշէրէք հլաի պին ասքէրլէ Ինչնա իւ-
զերինէ եիւրիւմէյէ նիչէԹ իտմիշ իտի : Իրինչիւէ Վարլօ բէրիչան
օան ասքէր ֆըրգալարընը Թօփլայըպ , Ինչոտան կէլէճէք ասքէրլէ
պիրլէշիրմէյէ սայ վէ իգոտամ իտէրիտի : ԻշԹէ պու չէհիտ վէ ճէ-
սուրանէ հարէքէԹինն նէԹիճէսի պու օլտու :

Յուպէր Թիրօլօտան չըգմազտան էվվէլ Թիրօլօ ահալիսի պագը
քէչէզատէ վէ բուհպան Թէչիգաթը իւէ Թուղեան իտիւպ , Ձրան-
ըզ ասքէրինի հէր Թէրաֆտան ատրըպ օրԹալամագ իտԹէտիլէր .
Յուպէր հէր հալտէ ՊօնաբարԹէ իւէ պիրլէշէճէք օլտուղունտան
պունլարըն իչինտէն քէտէրսիզճէ կէչիպ ՊօնաբարԹէնին մէրքէզինէ
վասլ օլտու : Ալտօն վէ Ինէրբէն սէրպէստ գալարագ , Ինէրբէն
եիւրիւյիւպ Այչիտուգա իւէ պիրլէշմէյէ չալըշտը , Ալտօն Այտիճէ
մուավէնէԹ իԹմէյէ պաշլատը :

Digitized by Google

Պու ճիւմլէ Պօնաբարթէ եիւզ էլլի միլ գատար Վ իւնայա եագ-
լաշմըշ օլտուղունտան. պիւթիւն Վ իւնա ահալիսի տէհշէթէ կիրիֆ-
թար օլտուլար։ Իմբէրաթորլաւսաէլէր Թունա նէհրի իւղերինտէն
Ա՝ճաարըն իչէրի էյալէթլէրինէ նագլ օլունտուլար։ Պու ֆիլմուր,
պու էնտիշէյէ նազարէն, խուստուէթին ունի Ա՝սմրիա հիւքիւմ-
թինէ այնը իսապէթ սայլուլաճաղը մէմուլ օլունուրուտու։

9։ Պօնաբարթէ պիր թէրաֆտան Ա՝սմրիա տէվլէթի թէքէպ-
պիւրինիւ մէրթէպէյի իֆթրաթտէ թէզլիլ իմմէտիյի, վէ պիր թէ-
րաֆտան տախի հիւքիւմէթը ճիւհուրիյէ վիւտիրլէրինտէն կէրէք
հասէտտէն վէ կէրէք րիգապէթտէն ՝ հագգընտա տուն մուամլէ
միւշահէտէ իմտիխինտէն, Իթալիա մէսալիհինի պիր հիւնիւ սիւ-
րէթէ րապէթ իմմէյի թէհվիզ իսիւպ, օլ վէճհիլէ Ա՝սմրիա տէվ-
լէթինէ միւթարէքէ թէքլիֆ իմմէյէ եօլ աչմագտան իմմինա իմ-
մէյիպ, հաթտա քէնտինէ միւճիպի իֆիմիսար սայարագ, մարթ 31
թարիխիլէ Ի՝րինչլէբ Վալէոյա չու վէճհիլէ պիր միկիթուպ եազըը։

« Պաշ ճէնէրալ ճէնապլէրի։

» Ա՝ճրտ վէ չէճաէթլիւ ասքէրլէրիմիզ պիր թէրաֆտան ճէնիկ իւ-
» տիւպ, տիւկէր թէրաֆտան միւսալիհէյէ իթալիպտիրլէր։ Ա՝լթը սե-
» նէտէն պէրու միւմիթտ օլան ճէնիկ տահա էլ վէյիմէտի մի. եօլ-
» տիւրտիւյիւմիւզ ատամլար, ինսանլիկթէ սեպեպ օլտուղումուզ
» ճէվը իւ ճէֆա քիֆայէթ իմմէտի մի տահա . . . ։ Պիւթիւն Ի՝ւ-
» րոբա, ճիւհուրտա գարշը սիլահ չէքիչքէն, սիլահը էլտէն պըրագ-
» տը։ Ի՝սալընըզ միլլէթինիզ, հէնիւզ խատտա իմմէքտէ տիր, լաքին
» էվվէլբինտէն պիտոէ գան ագտաճաղընա չիւպհէ եօգ տուր. պու
» պէշինճի սէֆէրին ագըրլէթի խայր կէօրիւնէմէյօր. վէ հէր նէ նէ-
» թիճէ պուլսա, թէրաֆէյնտէն պիր գաչ սիյն քիշինին տահա ճանը-
» նա գըյմագ լազըմ կէլէճէք տիր։ Պու ճիւմլէ հէր չէյին պիր սօնու-

[1] Պօնաբարթէնին պիր իքի ահնէ զարֆընտա քէսպ իմտիւի չէրէֆ վէ չէօհրէթը ճէ հանիճանո, մուամլատտէ իպրազ իմտիխ իսթիգլալինէ ասքեր իւղրինէ օլան նուֆուզ վէ գուսրէթի, օլ վագիլըն հիւքիւմէթը ճիւհուրիէ միւսիրլէրինէ կէրէկի քիսի էնտիշէյէ պաշլամըշտըր։ Հալտա Ա՝լը տտաղ լարընը կէշիպ Վ իւնայա տօղուս հարիքէթի իւտէճէյինի միւսիւսանը մէրգումանէ պա թահտրիրաթ իֆտաէ իտիպ, պիր մըգտար տտահա ագճէ վէ ասքեր թալիպ իմտիքտէ, մէրգումանո Պօնաբարթէնին էլլէ պին ասքերլէ Ա՝սթրիա քիսի պիր տէվլէթին փայիմտիմը իւղրինէ եիւրիւմէկի թէճէնինէն ալամէթի սայրպ, պիւթիւն օրտուէնուն օրատա պաճաղը մէմուլինէ կէօնակէօն վէսիլէլէր իւէ կէրէք ասքէր վէ կէրէք ագճէ կէօնտէրմէքտէն նին զաթընա խուստուէթի օլանլար, օրտատա միւնհէզիմ վէ բէրիշան օլուպ, ետ եէվբ տիւշէր, նա օրտու պօզուլտուգտա ճիւհուր հիւքիւմէթի հուզուրունտա միւհաքէմէ օլունապտագ, ապէ իւ թէհտիսիի լազըմ կէլիր խիւլեապը լուէ, պիր հապպտ վէ պիր նէֆէր կէօնտէրմէկի թէհվիզ իմմէյէղ քէնտի հալինէ վէ պունի նին զաթընա պըրագմաղա իգտամ իտլէմիշէտտի։

Ա՝իւտիւլէրին պու հարիքէթի Պօնաբարթէնին քիմլը ինֆանլինէ միւճիպ օլապ, հիւքիւմէթէ ագը ագը սիեմէմ մէկիթապլէրի եապտըգտան սօղտա, եազընըզ քէնտի պախճէ իւ Իթալեյինէ իսթինսան իսիւպ. սէֆէրի քէնտի պաշընա իւէրի վարտըգտը. վէ տիւնեագաէ նա մէշհուտ օլան մուվաֆֆագիյէթլէ, սէրմենդիլ մէրտ վէ մագսատինէ վապ օլապ, օլ էանատէ տտախի պիլ ճիւմլէ հէմտաբդէրթ նին հէրէֆի օլտու։

Digitized by Google

» հաթտա զարազ իւ նէֆանիէթին տախի պիր հուտուտի օլտու-
» ղունան, նիհայէթ պիր սուլհ տախի վագի օլաճագ տըր։ Տէվլէ-
» թէյն ահալիսինին խարապիէթինէ միւճիպ օլան չու ճէնկէ միւտա-
» լէհէ իլէ պիր նէթիճէ վէրմէք էմէլինի, իպթիտա հիւքիւմէթը
» ճիւմհուրիէ միւտիրլէրի հաշվէթլիւ իմթէյաթոր ճէնապլէրինէ պէ-
» յան իլէմիշ իտիլէր։

» Ընճագ Ինկիլիզ հիւքիւմէթինին միւտախէլէսի իլէ հուսուլթէ-
» զիր օլամատը։ Այլէ իսկ միւսալէհէյէ հիչ պիր իւմիտ քէօչէսի
» գալմատը արթըգ. պէյլէ ճէնկ աթէշինտէն սալիմ պիր միլլէթին
» նէֆանիէթի եախօտ մէնֆաաթը իչիւն պիզ պիրպիրիմիզի պօղազ
» լայաճաֆմըերզ տահա։ Պիզ, պաշ ճէնէրալ ճէնապլէրի, իմթէյա-
» թորզատէ օլտուղունուզտան, թախթը հիւքիւմրանիէ ճիւմլէտէն
» զիատէ եագլն պուլունտուղունուզտան, հիւքիւմէթ վէ վիւքէլա
» պէյնինտէ նիֆագ հասըլ իտէն էտնա նէֆանիէթ վէ ղարազլէրտէն
» սալիմինիզ. պիւթիւն ինսանիէթին վէլինիմէթի վէ խուսուսի իլէ
» Էմանեանըն պախի նէճաթը սահիհի օլմագ չէրէֆինի ըէտտ Ի-
» տէպիլըմիսինիզ։ Էմմա զանն իմմէյին քի Էմանեայը սիլահ գու-վ
» վէթի իլէ տախի գուրթարամասընըզ տէմէք տիր միւրատըմ. լաքին
» ճէնկ պախթը սիզլէրէ եավէր օլա տախի, Էմանեա եինէ ղաստ
» ու թալանտան գուրթուլամազ։ Պէն քէնտիմճէ, ճէնէրալ ճէնապ-
» լէրի, սիզլէրէ իթթիխիմ չու սուլհ թէքլիֆի իլէ պիր աւսամըն հա-
» յաթընա միւճիպ օլապիլտիյիմ հալտէ, ինսանիէթտէն միւսթա-
» հագգ օլտուղուսմ պիր աֆէրիյնի ճէնկ ֆիլթուհաթը, վէ ախէրինին
» քէտէրի իլէ գազանաճաղըմ շան իւ չէրէֆէ հէր հալտէ թէրճիհ
» իտէրիմ։

ՊՕՆԱՔԱՐԹԷ։

10։ Էրչիտուգա ճէնապլէրի պու մէկթուպու ալըպ, հէր նէ գատար գալպէն միւսալէհէյէ մէյեալ պուլունմուշ իսկ տէ, տէվ-լէթ մէճլիսինին նէ էֆքեարտա օլտուղունա մալիւմաթը պուլուն-մատըղընտան, վէ Ինկիլտա սէրայըն միւճէվհէրաթը վէ զիյգըմէթ էչէալարը վէ միւհիմմ վարագալար պիր թէրաֆտան Ճաճարա նագ-լինէն խասպէրտար օլտուղունտան, Իսթրիա տէվլէթինին միւսա-լէհէյէ բազը օլաճաղընը ագլը քէսմէյիպ Պօնաքարթէյէ շու վէճհիլէ ճէվապ եազտը։

" Ա՛ճնէրալ ճէնապլէրի։

» Ագաա վաճիպէյի զիմմէթիմ, վէ չէրէֆը հարպէ օլան մէյլ իւ
» բաղպէթիմ միւգթէզասընտան պէն տախի մուհարէպէ մուսամէլա-
» թընտա պուլունմուշ իսկմ տէ, ահալինին վէ ինսանիէթին ճէվը
» իւ ճէֆատէն վէգայէսի իչիւն պէն տախի սիզլէր քիպի միւսալէ-
» հէյի թէճվիզ իտէրիմ։ Ընճագ պուլունտուղում մէսնէտին իգթի-
» զաընճա, մուհարիպ օլան միլլէթէյն պէյնինտէ զուհուրա կէլէն

Digitized by Google

» ձէտտալ վէ միւնազաաթըն թէձէսսիւսիւնէ սէլահիյէթիմ օլմայըպ
» խուսուսա միւքեալէմէ վէ մուգավէմէթէ տայիր հաշմէթլիւ իմ
» քէրաթտր ձէնապէլէրի թէրաֆընտան պիր թալիմաթըմ վէ բուխսա
» թըմ պուլունմատըղընտան , պու պապտէ սիզլէր իլէ հիչ պիր սէօհ-
» պէթէ կիրիշմէք միւմքին օլամայաճաղը տախի բանա մալիւմինիզ օ-
» լապիլիր ։ Վէ տայրէի ինմուրիէթիմտէն օլմայան պէօյլէ պիր մատ-
» տէյի միւհիմմէտէն տօլայը տախի միւձէտտէտէն թալիմաթէ միւհ-
» թաճըմ ։ Պու ձհիմլէ մուհարէպէ վէ միւսալէհէ իլէրիւտէ հէր
» նէյէ միւնթիձ օլսա , զաթընըղա օլան հիւրմէթ վէ րայէթիմին պէր
» քէմալ օլաճաղընտան էմին օլուն , միւսիւ ձէնէրալ ։

ԳԱՐԼՕ ։

11։ Ֆրինչիբէ Վարլօնուն պու ձէվապը իւզերինէ եէնիտէն սիլահա էլ վուրմագ լազըմ կէլիպ , Ախանլըն իբրինձի կիւնիւ ալէստապահ Վա րինթիա տաղլարընտան Պօնաբարթէ եիւրիւյիւպ , Ընչհաուգա Վար լօնուն արտ գօլուննու պօզուպ բէրիշան խոիւպ · եէվմը մէգքիւրտէ էօյլէտէն սօղրա Ֆրինչիբէնին գօմանտասընտա օլան օրտուսյա թէնա տիւֆ խլէտի , քի Ֆրիուլտա պօզուլան օրտուլարընըն խիւրտէլէրի , վէ Ֆէնօտան կէլէն տէօրթ ֆըրգա ասքեր վէ իհթիամթ Ալընատիէնէ րի իւէ եէնիտէն պիր օրտու թէրթիպ խոիւպ , վէ Ախյմարգըն տար պօղազլարընը թուրթուպ օրատա արամ իթմէքտէ իտի ։

Պու պօղազլար արասընտա պիր տէհշէթլիւ ձէնկ օլուպ , ֆիլթու հաթըն շանը եինի Ամասէնայա այիտ օլտու ։ Ֆէնօտան կէլէն Ֆռ րանսըզ ասքերի գատիմտէն պէրու Ընթալիատա պուլունան ըէֆիգէ րինէ րիգապէթ կէօսթէրիպ , սիւրֆաթ իւ չիտտէթտէ պիր պիրինի թէձավուզ իթմէքտէ խոիլէր ։

Ախթիտա թէրաֆէյն խըշմ իւէ պիր պիրինէ չաթըշտրգտան սօղրա . Ընսթրիա ասքէրինտէն իւչ պին քիշի մէյտանը մուհարէպէտէ գալըպ , պին իքի եիւզիւ տախի եէսիր տիւշտիւ , պապ ի գալանը սիւնկիւ սիւնկիւյէ տէօյիւչէրէք պօզուլուպ , պօղազլար Ֆրանսըզլարըն էլինէ կէչտի , Պօնաբարթէ էրթէսի կիւնիւ ասքէրէ լտահաթ վէրմէյէրէք տօղրու Ախյմարգտան Ամենմարգա եիւրիւտիւ , պու Ամենմարգ պէլտէսի Ռիւրօլ ճատտէսինի Վարլինթիա ճատտէսինէ պիրինչտիրէն եօլուն օրթասընտա սըր , վէ ձհնէրալ Յուպեր , Ինրբէնի պու եօլ տան գօվալամըշ ըտը ։ Ընչհտուգա վաչըմ գաղանըպ Ինրբէնի քէնա տիսինէ ձէլպ իթմէք իչհւն , պու ատֆա Պօնաբարթէտէն քէնտիսի միւթարէքէ թալէպ խոիպ , մարթ 31 թարիխի իւէ եազտըղը մկ թուպուն իւզերինէ միւթալաա խոյձէյինի սէպէպ պէյան իթտի ։ Պօնաբարթէ պիր թէրաֆտան մուհարէպէյէ վէ պիր թէրաֆտան միւքեալէմէյէ տէվամ խոէրիպ , վէ պարըշ ատասը իւզերինէ օլմատըգ ձա , Վ իչնա գաբուլարընատագ հիչ պիր մահալտէ միւթարէքէ գա պու լհէմէմ տէյիպ ասքերի իլէրի սիւրտիւ , վէ մէյտանը մուհարէ պէտէն տէօրթ սաաթ մէսաֆէտէ օլան Շ էֆլինկէ գատտար վասլ օ-

Digitized by Google

լաւ մէջքէդ օրտուսու օրատա խքի կիւն արամ իթտի ։ Պունտան հա-
րէքէթ իսիւպ Ինիթֆէլտէ եօլ վէրիլտիքտէ , պու գասապանըն եօլ-
լարընա լֆրաթ մէթանէթ վէրիլսխինտէն , պիր գաչ չէտիտճէ մու-
գապէլէ տախի պուննտա վագի օլուպ Ընտամարգ պօղազընտա օլան
ճէնկատ տիւշման քիւլլի թէլէֆլէ ֆիլրալէ մէճպուր օլտու , վէ
Ֆրանսըզըն չարխա ասքէրի Էօպէնէ տուխուլ խլէտի ,

12՝ Վ ինէնատան էլլի միլ պէրիտէ օլան Նուտէնպուրկտա , Պօնա-
բարթէնին 31 մարթտա եազտըղը մէկթիւպիւն ճէվապնամէսի տահի
հէն վասլ օլտու ։ Իմբէրաթոր , Ֆրանսըզլարըն չիտուէթը Հարէքէթինա
աէն տէհչէթէ կիրիֆթար օլարագ միւսալէհէյէ բազը օլմուշ օլմաղի-
լէ Ֆէլտ մարէշալ Պէլկարտ , վէ ճէնէրալ Պօնթ Վէլվէլաթի մու-
թախատ մագամընտա Պօնաբարթէյէ կէօնտէրիպ , միւզէքքէրէի րէս-
միէ մագամընտա շու մէկթուպու թագտիմ խլէտիլէր ։

« Նաշմէթլիւ իմբէրաթոր վէ գրալ ճէնապլէրի , կէրէք Նուրո-
» բանըն իսթիրահէթի վէ կէրէք տէվլէթէյն ահալիսինին ճէվը իւ ճէ-
» ֆատէն վէգայէսի իչիւն շու մուհարէպէնին իսիմամընը ճիւմլետէն
» զիատէ էմէլ վէ արզու իսիւպ , պու սէպէպլէ էսասլէթլիւ Ընչէ-
» տուգա Վարլօ ճէնապլէրինէ Վլաժէնֆուրթտան եազտըղընըզ նա-
» մէ իլէ պէյան խլէտխինիզ սուլհ էֆքեարընա մէպնի հաշմէթլիւ իմ-
» բէրաթոր ճէնապլէրի . պու ումուրտա միհիմմէ իւզէրինէ միւքեա-
» լէմէ իթթիֆք իւզրէ պիզէրի թէրաֆընըզդա մուրախասա մէմուրիէթ-
» լէ իրթալ խլէմիշ քիպի ։ Կէրէք մէյանէմիզտէ վագի օլան միւքեալէ-
» մէնին մասալ վէ մէֆատընա , վէ կէրէք տէվլէթէյնին հիւսնիւ միւ-
» սալէհէ հուսուլինէ , վէ պու միւսխպէթլիւ մուհարէպէնին պիր ան
» էվվէլ խիթամընա էզճան իւ տիլ վէ բաղպէթ պուշյուրաճագտարը-
» նա շիւպհէմ օլմատըղընա մէպնի , էսասլէթլիւ Ընչէնա ճէնապլէրի օն
» կիւն գատար միւթաբէքէ մաթլուպ խտէր ։ Պու միւթաբէքէյէ
» տէսթրէս օլտուղումուզ հալտէ , տահա զիատէ պիր սիւրաթլէ
» մագսէտէ վասլ օլունասիլիւպ , մուհարէպէնին իմթիխտասընտան
» միւքեալէմէյէ հասըլ օլան միւշքիլաթ վէ սուռուպաթ տախի րէֆ
» վէ զայիլ օլարագ իքի պէօյուք միլլէթ պէյնինտէ միւսալէհէնին իսք
» գասընա ճահտ իւ իգտամ օլունուր » ։

Պօնաբարթէ պու վարագայը միւթալաա իթթիֆքտէ , Ընրինչիբէ
Վարէօյա օն կիւն միւթարէքէյէ բուխսաթ վէրտէ , Ընչնօ նէհրինտէն
հէլէն ասքէրլէ տախի մէթանէթ պուլարագ մուգավէմէթէ հազըր
օլաճաղընը տէղք իսիւպ , քէնտինէ տախի վագթի գալարագ Յուպէր
վէ Պէրնատօթ ֆըրգալարընը ճէլպ իտէրէք քէսպը գուվվէթի ճէտիտ

[1] Է՛օպէն , սթէրիա էյլէթինտէ պիր քիչիք գասապա օլուպ , ֆագաթ Իթալիա
պէթարէքէթի իսթիխաա պու գասապատա իմ-
պալանմըշ օլտուղունաան , օ ճինհէթլէ մէշհուր
պուլմուշտուր ։

[2] Ա՛լէմանիա վէ էլան Ա՛ստրիա իմբէրա-
թորլարը , Պրաճարա , Ը՛սմպատոյա , Հ՛ոլվա-
թա վէ այիրնչ տախի գրալ օլտուգըրընտան
պունտարա իմբէրաթոր վէ գրալ իւնվանը վէ-
րիլիր ։

Digitized by Google

խոհձէյի տէրքեար իսէ տէ, չու վէձհիլէ ձէվապ վէրտի մուրախ խասլարա։

" Էքի օրտունուն տախի պուլունուդլարը հիյեէթ վէ մէվգիլէրէ " նազարէն, մահլուլ օլունան միւթարէքէ Վրանսըզ ասքէրինէ կէ- " րէյի քիպի միւզիրը տիր, պու ձիւմլէ ձիւմլէնին էմէլ վէ արզուսի " օլան միւսալէհէյէ տէլալէթ իթտիխի հալտէ, իհթիրազ իթմէյէրէք " գապուլ իտէրիմ։ Չու միւսիպէթլիւ մուհարէպէնին նէթիձէ քէ- " զիր օլմասընա օլան էմէլ վէ արզուսինի Վրանսըզ ձիւմհուրու տէ- " ֆաահլէ հաշմէթլիւ իմբէրաթոր ձէնապլէրինէ պէյան իյլէմիշտիր. " վէ էլան պու էֆքեարտէ սապիթ գաոէմ օլուպ, մէյանէմիզտէ վագի " օլան միւքեալէմէյէ նազարէն զաթը հաշմէթմուապլէրի իլէ Վրան- " սա ձիւմհուրու պէյնինտէ հիւսնիւ միւվէֆտէթ վէ միւսալէհէ վա- " գի օլաձաղընա չիւպհէմ եօգտուր "։

13։ Նէվմը մէզքիւրտէ խայլը միւզաքէրաթտէն սօղրա Պօնա- բարթէ պէշ կիւնէ բադը օլուպ, օլ վէձհիլէ միւթարէքէ իմզա օլունու- տու։ Ախշամընը Պօնաբարթէ Ըսթրիա մուրախխասլէրի իլէ միւ- քեալէմէյէ պաշլատըգտա, չէօյլէ տէտի, " Իմբէրաթոր ձէնապլէրի պանա տէօրթ տէֆա ձէնէրալըդ ասքէր կէօնտէրիպ, պու տէֆա տախի ասքէրսիզ պիր ձէնէրալ կէօնտէրմիշտիր ", պունտան զիատէ Ընչիուդա Վարլոյա մէտհ իւ սէնա օլամազընը։

Իրինչէթէ Վարլո իլէ Պօնաբարթէ ասքէրի պէյնինտէ միւթարէ- քէ օլտուգտան սօղրա Թիրօլօ ֆլոդգալարը տախի մապէյնլէրինտէ միւթարէքէ իթմիշ օլտուգլարընտան, միւսթահքէմ վէ մէթին կօրիչ չէհրի Այրիւրիէնին էլինտէ գալտը։ Պօնաբարթէ քէնտիսի օրտու մէրքէզինի Լէօպէնէ գալտըրտը վէ Աասսէնա իլէ չարխա ասքէրի Պրուգա գատար իլէրիլէտիլէր։ Պունլարըն էօն նօգթալարը Այմէրինգ թէփէլէրի պայըրլարընա գատար վասլ օլտուգլարընտան Ա իէնանըն չան գուլէլէրինի միւշահէտտ իտէպիլիրլէր իտի։

Digitized by Google

ՕՆ ՏԻՕՐՏԻՆԱՒԻ ՓԷՍԱ

1797

1° Վ ԷՆԷՓԻ ԻՒԻԼԼԱՆՓԱՆ ԷՎԼԷ, ՃԻՄԻՈՐՈ ՄԷՂՒԻՐԻՆ ԱՒՎԱԼԸ ԿԱՊԸՔԱՒ։ 2° ՈՂՄՈՐՈ ՄԷՂԻՐԻՆ ՊԱՊԸ ԼԷՓՊԱՒԷՒ ՂԱՐԸ ՅԱԳՈՒԼՔԱՒ։ 3° ՊՕՆՔԲԱՐԼԷՆԷՆ ՃԻՄԻՈՐՈ ՄԷՂՊՈՒՐԷ ԵԱՂԸԼԸ ԴԻՐ ՄԷՒՈՊ։ Վ Է ՃԻՄՈՐՈ ՄԷՂԻՐ ԼԷԲԱՂԵՆ ՃԻՎԱՊԸ։ 4° Վ ԷՐՕՆԱ ԲԱԳԱԼՔԱԸ ԼԷՄԻՅԷ ԳԼՈՒՔԱՆ ՄՈԳՄԷԼՔ։ 5° ՅԻՐԱՆԸՂ ՃԷՆԷՐԱԼՏԸԸ Վ ԷՐՕՆԱՅԸ ՎՈՐՈՊ ՂԱՄ ԻՒԷՐԼԷՐ։ 6° Ի ՀՓՕ ՎՈԳՈՒԼԸ։ 7° Ի ԷՕԼԷՆ ՄՐԼՈՒԷՀԷԱՒ ՄՈԳԱՎԷԼՄԼԸ։ 8° ՊՕՆՔԲՈՒԼԷՅԷ Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՄԻՈՐՈ ԼՆԷՐՖՔՆԱՆ ՄՈՐՔԷԻԱ ԿԷՕՆՓԷՐԼԷՐ։ 9° ՊՕՆՔԲՈՒԼԷ Վ ԷՆԷՓԻՎԷ ԻՐԸԸ ՀԱՐՊ ԻՒՓՈՊ, ԱՒՀԷՐԼԷՆ ԻԼԷՐԷ ԷՒՐԼԻՒՐ։ 10° Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՄԻՈՐՈՒՆՈՒՆ ԷՒԷՈՒՐ ՀԻՈՒՉՄԷՒՔ ՓԷՒՔ Օ ԼՐՈՊ, ԵԷՓԻ ՊՓՈԼՐ ՅԻՐԱՆՐԸԱ ԿԷԼԷՐ։

1° ՊՕՆԱԲԱՐԹԷ ԹԱԼԻԱՄԷՆԹՕ ԱԷՓԷՐՒՆԷ ՄՈՒՊԱՇԷՐԷԹ ԻՄԱՒՔԱԷ, ՄԻՐԱՏԸ ՕՐԱՏԱՆ Վ ԻԷՆԱ ԵՕԼՐՆՈՒ ԹՈՒԹՈՒՊ. Ա՛ԼԹՐԻԱ ՏԷՎԼԷԹԻՆԷ ՄԻԱԱԼԷՀՅԷ ՄԷՃԱՊՈՒՐ ԻՄԱՎՔ ԻՍԻ։ Ֆ ՃԻԼՄԼԷ ԱԱՔԷՐԻ Ա՛ԼԸ ՈՏՂԼԱՐԸՆԸՆ ԹԷՎԻԷՍԻՆԱԷ ՊՈՒԼՐՆՈՏՈՒՂՈՒ ԷՆՆԱՏԷ ԱՐԳԱՍԸՆՏԱ ՀԻՍՊՀԷԼԻ ԵԱԽՕՏ ՔԷՆԱԻԱԻՆԷ ԽՈՒՏՈՒՄԷԹԼԻՒ ՊԻՐ ՀԻՒՔԻՒՄԷԹ ՊԸՐԱՊՄԱՄԱԳ ԼՒԶՐԷ, 1796 ՍԷՆԷՍԻ ՀԱՂԻՐԱՆ ՎԷ ԹԷՄՄՈՒԶ ԱՅԼԱՐԸՆՏԱ Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՒՀՈՒԲՈՒ ԻԼԷ ՊԱՇՂԱՏՈՂՈՒ ԻՄԻՄԻՔ ՓԱԳ ՄԻՒՔԵԱԼԷՄԷԼԷՐԻՆԷ ՍԱՄԻ ՄԻՒՏԱՎԷՄԷԹ ԻՄԱՒՔՔՈՒ ԻՍԻ։ ՊՈՒՆՈՒՆ ՄՈՒՂԱՅԻՐԻ Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՒՀՈՒԲՈՒ ՅԻՐԱՆԱՆԸՆ ՊՈՒ ՄԱԳՈՒԼԷ ՄԻՀԻՄ ԻԼԻԻՄԱՏԱԻԸՆԱ ՀԷՎՃԼԷՅԻ ՍԷՄՄԸ ԻՄԻՊԱՐ ԻՍԷՃԷՔ ԵԷՐՍԷ ԲԷՅ ՏԷԸ ԲԷՅ ՎԷ ԽԱՓԻՐԷՆ ԱՀԱԼԻՅԻ ՍԻԼԱՀԼԱՅՐԱԿ ԱՄՔԸ ԹԷՐԱՔԻՒՄ ԻՄՈՐԻՄԷՔՍԷ ԻՍԻ։ ՊՕՆԱԲԱՐԻԹԷ ԻՍԷ, Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՒՄՀՈՒԲՈՒՐՈՒՆՈՒ ՅԻՐԱՆԱՆ ՃԻՒՄՀՈՒԲՈՒՐՈՒՆԱ ՄԻՒԻԹԷՖԻՓ ԻՄՅԷՔ ԻՒՂԻՒ ԷԼՍԷՆ ԿԷԼԷՆԻՒ ՊՐԻՂ ԻՄԱՎԻԱԿ, Վ ԷՆԷՓԻԿ ԻՒՄԷԲԱՐԼՈՒՆԱՆ, ՎԷ ՕԼՈՒԳՃԱ ՅԻՐԱՆԱՆ ԹԷՐԱՓԿՎԻՒ ՎԷ ԱԷՕՂ ԱՂՆԱՐԼԱՐԱՆ ՊԱԻԱԼԻԱ ԻՒԷ ՊԻՂՂԱՒ ՎԷ ՊԻՐ ԳԱՀ ՏԷՓԱ ՄԻՒՔԵԱԼԷՄԷԼԷ ՍԱՄԻ ԿԻՐԻՇՄԻՇ ԻՍԻ։ Ա՛ԼԹԱՍԱ Վ ԷՆԷՓԻԿ ՃԻՒՄՀՈՒԲՈՒՐՈՒՆՈՒ ԽՕՍ ՊԷ ԻՕԱ ՓԱՍԻՍ ԲՕԼԻՒԹԻԳԱՍԸ ՄՈՒԼԱԱԻԱՐԱԼԱԸՆԱՆ ԳՈՒՐԻԱՐՄԱԳ ԻՀԼՒՆ, ՀԻՀ ՊԻՐ ՎԷՃՀԻՒԷ ԹԷՃՎԻՒՂԻ ՆՕԳԱՆ ՎԷ ԹԷՔԲԵԱՍԻՒԼ ԻՄԱՎԷՄԻՀՂԻՍԻ։

Վ ՈՒԳԱՏՈՏԷՄԱ ՃԻՒՀՈՒԲՈՒ ՄԷՂԱՐՈՒՐ ՀԷՆԻՒԼ ՊԻՒԷԲՐԱՓ ԼՔԷՆ, ԽԻԼՓԸ ՀՈՒԳՈՒԳ Ա՛ԼԹՐԻԱՆԸՆ ԿԻՐՄԻՒԻ ՊԷԼՈՏԷԼԷՐԻ, ԵԱՆԻ Ի՛ԷՔԻՒԻԲԱ. Վ ԷՐՕՆԱ ՎԷ ԱԱՅԻՐԷՅԷ ՈՕՂԱՐԱՆԱՆ ՊԻՒ ՄՈՒԳԱՊԷԼԷ Յ՛ԱՆԱՆԸՂՂԱՐ ԱԱԻԻ ԿԻՐՄԻՇ ԻՍԻՒԷՐ։ ՊՕՆԱԲԱՐԻԹԷ Օ Լ ԷԱՆԱՏԷ ՃԻՒՀՈՒԲՈՒ ՄԷՂՈՒՐ ՐԷ ՀԷՐ ՆԷ ՄԷՐՄԷՊԷ ԻԱՂԻՍԱՆՔ ԹԷՔԼԻՓԼԷՐ ՊԷՅԱՆ ԻՄՄԻՇ ԻՍԷ, ՏԷ, ՀԻՒՔԻՒՄԷԹ ՄԷՄՈՒՐԼՈՒՐԸ ՀԷՆԻՒԼ Ա՛ԼԹՐԻԱ Յ՛ԱՆԱՆԸՂՂԱ ՂԱԼԷՊԷ ԻՍԷ։ ՃԷՔ ՄԷՄՈՒԼԻՆՏԷ ՊՈՒԼՐՆՈՏՈՒԳԱՐԸՆՏԱՆ, ԹԷԷՆՆԻ ՎԷ ԹԷՐԷՏՍԻՒԱ ԸՂՏԱՐ ԻՄԱՎՔԱՏԷՆ ՓԷՐԱՂԷԹ ԻՍԷՄՄԻՇԼԷՐ ԻՍԻ։ ՊՈՒ ՃԻՒՄԼԷ ՊԻՐԱԶ ՃԷՔ ՄԷՄՈՒԼԻՆՏԷ ՊՈՒԼՐՆՈՏՈՒԳԱՐԸՆՏԱՆ, ԹԷԷՆՆԻ ՎԷ ԹԷՐԷՏՍԻՒԱ ՅՈՂՈՒՐԱ, Վ ԻՒՐՄՆԷՐ ՎԷ Ա՛ՂՎԻՆՂԻ ՊԻՐՊԻՐԻՐ ԱՐԳԱՍԸ ՍՐՐԱ ՊՕՆԱԲԱՐԻԹԷ ԱՏՆ ՄԱՂՈՒՍՊ ՕԼՈՒԳԱՐԸՆՏԱ, Վ ԷՆԷՓԻԿ ՄԷՄԱԼՔԻՆԻՆ ԵԱԼԸՆՐԶ ՊԷՐ

Digitized by Google

կամ վէ Պրէչիա չէհիրլէրի, վէ Օսմպարախատան Այլան վէ Օսմ մէմալիքինտէն Պօլօնիա ահալիլէրի պէյնլէրինտէ իթթիհատ խուսպ, քիչիզատէլէրի բիասէթի իլէ քէնտիլէրինէ մախսուս պիր խտարէ թէշքիլ իտէրէք, Ձրանսա Թէրաֆընը Թուրքմագտա խոլէը։

Իշ հասըլ Իթալիա սէֆէրի պաշլատըգտան պէրիս, Էնէտիկ ճիւմհուրունուն պէօյլէք Էնսանթօ մէճլիսինտէ իւչ թէրաֆ զուհուր իթմիչխսի։ Պիրիսի, հպքի Էնսանթօրլար Թէրաֆը, քի Էնէտիկին քեամիլէն իսթիգլալիէթի իտտասընտա օլուպ, վէ կէրէք Էսթրիա վէ կէրէք Ձրանսա նուֆուզունու բէտտ խոխուպ, քէնտի իտարէլէրինի քէնտիլէրի թէսվիէ իթմէք միւրաժաթընտա խոխէը։ Ընճագ Էնէտիկ ճիւմհուրունուն պուլունտուղու հալ վէ հէյէթէ նազարէն, հէր հալտէ պու իքի տէվլէթին պիրինէ մէյլ իթմէք լազըմ կէլէճէյինէ տէն, պու իտտաա պաթըլ վէ պի ասաս ըսը։ Էքինճի թէրաֆ պիւթիւն պիւթիւնէ Էսթրիա թէրաֆտարլարընտան օլուպ, պունլարըն միւրաժաթը տախի սիւրէթա պի թէրաֆլըգ. անճագ մանատա Ձրանսայա գարշը ճէնկ ահտարիքինտէ պուլունմագ ըսը, վէ բէհլէրի, իւմէրատէն Էզարօ նամ քիմսէնէ օլուպ, Էնսանթօ մէճլիսինին կէնճ թագըմը քեաֆֆէթէն պու քօլնիթիգայա թաալի խոխէը։

Իչհինճի թէրաֆ տախի պիւթիւն պիւթիւնէ Ձրանսըզ թէրաֆտարը իտի. իւմերատան Պաթալիա պու թէրաֆըն րէհսի օլուպ Ձրանսա ճիւմհուրու իլէ սիւրէթը թէտտաֆի վէ թէարրիւզնետէ պիր ահտնամէ թանզիմ իթմէք ճահտընտա իտի. վէ Էնէտիկ ճիւմհուրունա պունտան պաշգա բահը սէլամէթ եօղ իքէն, պու էֆքեարը Էնսանթօ մէճլիսի պիր վէճհիլէ թաստիք իտէմէտի. վէ օլ վէճհիլէ Էնէտիկ ճիւմհուրու հիւքիւմէթի, քիչիզատէլիքէլէրի իմթիազաթը վէ թէքէպպիւրիւնտէն վէ սինինիւ սալէրինտէն մաատա, էլլէրինտէ պիր հիւնէրլէրի պուլունմայան պիր թագըմ եէթմիշլիք սէքսէնլիք մաշուշ ատտմլար էլինտէ գալըը։

2° Պալատէ զիքրի կէչտիյի վէճհիլէ Պօնաբարթէ Էնէնա եօլլա ընտա միւսալէհէ իսթիհսալինտէ պուլունտուղու հալտէ, արգա սընտա սիլահը օլարագ իւչ միլլոն ահալիսի քէնտի հալինէ թէրք իթմէք քեարը ագլ օլմատըղընտան, Էնէտիկ իւմերատընտան Էզարօ նամ զաթ իլէ տախի միւքեալէմէյէ կիրիշմէ, Ձրանսանըն մուավէնէթինի թէքլիֆ իլէտի. վէ Պրէչիա վէ Պէրկամա էյալէթլէրի Էնէտիկ ճիւմհուրու հիւքիւմէթինէ գարշը րէֆը լիվայը իսհան իթմիշ օլտուգլարընտան, պունլարը տայրէի իթթահէթէ տախիլ իթմէկէ Պօնաբարթէ միւթահիւտ օլուպ, մուգահէլէսինտէ Էնէտիկին Էսթրիայա իլանը հարպ իթմէսի, վէ Ձրանսայա իմտատիէ օլմագ իւզրէ օն պին ասքէր վէրմէսինի մաթլուպ իտիւպ, նասիհաթ նէվիսինտէն օլաբագ, Էնէտիկին գարա թէրաֆընտա օլան քիչիզատէ ֆամիլեալէրինի տախի ալթուն քիւթիւպէ գայա իթմէլէրինի իհթիար իյլէմիշ իտի[1]։

[1] Էսքի Իթալիանըն հէր թէրաֆընտա, խանէտան վէ պէօյլէք քիչիզատէկանըն գայաըն մախսուս օլան քիթապլար զայէթ միւզէհէն վէ ալթուն եօլտըղ իլէ միւլէմմա օտուղունտան, պունլարա ալթուն քիթապ թամի վէրիլմիշ տիր։ Վէ իսմի պու քիթապա

Ի՛զարօ, օն պէշ կիւնուէն ձէվապ կէթիրիրիմ տէյիւ Պօնաբարթէ տէն մուֆարագաթ իտիւպ, լաքին ասըլ ֆիքրի Ա՛սթրիալըլարըն ֆիքրիհաթրնա մունթազըր օլմագ իւզրէ վագըթ գազանմագըտը։ Ինչ ձագ Պօնաբարթէ պու օն պէշ կիւն զարֆընտա, Իւավէ նէհրինի կէչիպ, վէ Ա՛րչիտուգա օրտուսունու տախի Թալիամէնթօտա պօզ աուգտան մատտա. Պէրկամա, Ալօ, վէ Պրէշիատա Յ՛ոհաննըզ Թէբաֆտարլարը օլան ահալի Ա՛ինէտիկ հիւքիւմէթինէ գարշը աշնքեան բէն զօրպա գալգըպ, Ճիւմհուր ասքէրինի գօվալամըշլար, վէ Պրէշիատա ֆքի պին գատար մուսթահֆիզ հրրվաթ ասքէրինին սիլահ լարընը էլլէրինտէն ալըպ չէհիրտէն տէֆ իթմիշլէր իտի։

Օն պէշ կիւն մուրուրինտէն սօղրա Ի՛զարօ տէօնիւպ կէլտիքտէ Պօնաբարթէ Թէքրար Թէքլիֆլէրինի օրթայա գօյուպ, "տահա սիւ "լահլանըլ օրմուսունուզ" տէյի սիվալ իթտիքտէ, Ի՛զարօ Ճէվապ վէ՛ րիպ, "հայ հայ տէտի. Պրէշիա վէ Պէրկամա զօրպալարընըն հագ "գընտան կէլմիէք, Կ՛րէմա վէ Ա՛րօնա ֆէսատ բիշէլէրինի Թէրպիյէ "իթմէք, վէ ասըլ Ա՛ինէտիկտէ օլան իխթիլալ կիրուհինին տախ "հաստինի պիլտիրմէք իչիւն սիլահա տավրանմագ Ճիւմհուրուն վա "ճիպէյի զիմմէթի սիր "։

Ի՛զարօնուն պու զօրպալար, ֆէսատ բիշէլէր, վէ իխթիլալ կի՛ բուհի տէտիյի պիւթիւն Յ՛ոհաննըզ Թէբաֆտարլարը իտիլէր։ Պօնաբարթէ պէօյլե րու պէ րու Թահգիրէ տէրէճէյի իֆրաթտէ հիտաէթլէնիպ, "էյէր Թէբաֆինըզտան վագի օլաճագ պիր գուսուրտան "տօլայը, արգամուն պիր ֆէսատ զուհուր իտէճէք օլտուղու հալտէ "վէ եահօտ մուհաֆազայա պլըրագտըղըմ ասքէրին պիր գըլընա խա "լէ կէլտիյի սիւրմէթտէ, պիլմիշ օլուն քի կէչէնտէ օրտու իլէ Ի՛րա "լիտատա պուլունտուղում էնտատէ գապահաթ սայըլան շէյ, շիմտի "Ա՛լէմանեատա պուլունտուղում վագըթտա զուհուր իթտիյի հալ "տէ, ափվ վէ էօզիւր գապու իթվէղ պիր Թէօհմէթ սայըլմագ "տըր։ Ա՛յ Ճիւմհուրունուզուն սօնու կէլմիշ օլուպ, խարտափէթի "իլտրնը սիզ քէնտինիզ քէնտի էլլինիզ իլէ եազմըշ օլուրտունուզ։ "Ի՛նէմտէ եէնիլսէմտէ պէլտրնը սիզ չէքէճէքտինիզ պիլմիշ օ "լուն պ. տէտի։

Պու միւքեալէմէտէն սօղրա Պօնաբարթէ վէ Ի՛զարօ պիրիպիրինէ տէն այրըլտրլար. Պօնաբարթէ քէնտի ֆիլթուհաթընը, վէ Ի՛զարօ տախի քէնտի բօլիթիգասընը իւէրի վարտրըմայա սայ իյէտի. վէ վա գաա Ա՛րչիտուգա Վարլօնուն մաղուպաիէթինտէն սօղրա տախի Ա՛ինէտիկ ասըլզատէկեան կիրուհինին Յ՛ոհաննըզ Ճիւմհուրու ալէյհինէ օլան պուղզ ու ատաալէթի ալէյ ամեա օլ մէրթէպէ շիտտէթ քէտպ

գայա օլմատըգնա, պիր քիմսէ նէ գատար պէօյիք, նէ գատար մուշէյրէֆ ֆամիլիա տան օլա, պէօյիք ասըլզատէկեանտան սայը լամազտը։ Պու խթիանա ասն վագըթլատտա քիթապտան ատշտրը գալան սայըլ մի՛ւէֆէգ Ա՛ինէտիկ ձիւմհուրու նէզտինտէ հատէտ վէ գըսգանձլըգ եսէրի օլարագ խայլըճնա ֆէսատ վէ շիգագ տախի զուհուրա կէլմէյէ պաշլատ մըշտըր։ Պօնաբարթէ պու քիպի քիշիպատէ կէսանը տախի քիթապա գայտ իտէրէք, պու Թալիֆիք իլէ Ա՛ինէտիկ ասըլզատէկեանը պէն նինտէ պիր իթթիֆագ հասըլ իթմէք իւզրէ, պու նասիհաթը Թէճվիզ իթմիշիտի։

Digitized by Google

իթմիշ իտի քի, ա ինհատա օլան ա էնէտիկ էլչխինէ խապէր կէօնտէրիպ, Ընթրիա տէվլէթի իլէ պիր իթթիֆագ ահտնամէսի Թանզիմինէ գալգըշմըշլար ըտը։

Պու ձէոիտ ահտնամէյէ Ընթրիա տէվլէթի ա էնէտիկ ձիւմհուրպունատան զիատէ Թալիպ վէ խահիշքեր օլուպ. հաձնտա ա էնէտիկ մէմալիքի ձիվարլարընտա պուլունան ձէնէրալլարա կիզլի Թալիմաթլար կէօնտէրիպ, Ձրանըզ օրտուսունուն արգասընտա օլան ա էնէտիկ ա հալիսինի այագլանտըրըպ սիլահլանմագ իւզրէ Թէնպիհաթ վէրիլիձիտի։

Պու մուամէլէյի ֆաոիտէնին իձրասընա պաշլըձաղ ձէնէրալ Ալ տօն մէմուր Թայեին օլունտուղունատան, Ինգլարօ-Իլէ պիր իթթիֆագ նէձը իթմէտիքլէրի իլանանմէ վէ եալան հավատիպէր գալմամըշ ըտը։ Ձրանըզըն Ինհօտա վէ Ամպրէմէօզտէ օլան օրտուլարը միւնհէզիմ վէ քէրիշան, Փէրօլ, Ձրանըզ ասքէրինէ պիր Թապրիսթան, վէ Յոտպէք պիւԹիւն ասքէրի իլէ Թէլէֆ օլտու տէյի միւժտէլէր նէձը խալէտիլէր։ Ձրանըզ ձիւմհուրունուն ա էնէտիկտէ օլան էլչիսի Ձրանըզ ասքէրինին Ինհօ քէնարընտա պուլունմատըղընը. վէ Յոպէրին Վարինթիատա պուլունտուղունու պէյհիւտէ եէրտէ Թահրիրաթը բէամիէ իլէ խապաԹա գալգըշըրըտը։ Ձրանըզ ալէյհինէ զուհուրա կէլէն ֆէզատը, Ինգլարօ տայիմա ղալէպէի նուֆուզի իլէ ալէվլէնտիրէրէք; ա էնէտիկ ձիւմհուրու խրտմէԹինտէ պուլունան հըրվաԹ վէ արնաուտ ասքէրի մուավէնէԹի իլէ ամտօնուն միւրտատը իւզրէ մատտէի միւնաֆագաԹ վէ միւնազաանըն իպգասընա սայ խէը իտի։ ա էնէտիկին պու հալի մախլուԹիէԹինտէն նաչի, էօԹէտէն պէրու Ձրանըզ Թէրագֆընը ԹուԹան, վէ ըէֆը լևվայը խաԹիգլալ իտէրէք սիլահլը պուլունան Պէրկամա, Սալը, վէ Պրէշիա ահալիսինէ պիր գաթ տահա ձէսարէթ կէլիպ, տահա զիատէ գավի պիր իթթիֆ հատ իլէ Ալիան, Պօլոնիա, վէ Ալօտէնա ահալիսինէ բատաԹ օլտուլար։

Նալընըզ ա էրօնատա Ինգլարօնուն իֆրատ նուֆուզու օլտուղունատան, Խատուա վէ ա էչէնցա ահալիսի իլէ պիր իթթիֆագ Ընթրիա վէ ա էնէտիկ հիւքիւմէթլէրինին գանը խվլալէրինէ բուի ԹէսլիմիէԹ կէօսԹէրէրէք, ագըլլարընձա Ձրանըզլարըն գանը իլէ Ձրանըզ նուֆուզունատան ա էնէտիկի խէլաս իթմէյէ հազըր օլմագատա խոիլէր։

3°. Ձրանըզ ասքէրի իւմէրատընատան ձէնէրալ Պալան ա էրօնատա, վէ ձէնէրալ Ինվինն Ալիանտա մուհաֆըզ պուլունտուգլարընատան, ՊօնաբարԹէնին մէրքէզի Ընտէնպուրկտա օլտուղու հալտէ, Ձրանսըզ ասքէրինին վէ Թէրագֆտարլարընըն ալէյհինէ պիւԹիւն ա էնէտիկ մէմալիքինատէ ալէլ ումում պիր ֆէզատ ԹէրԹիպ օլունտուղունու խապէրինի ալտըգտա, ՊօնաբարԹէ պիւԹիւն Ինթալիա էյալէԹլէրի նին գօմանտարլըղընը ձէնէրալ Ինվինէ վէրիպ, վագըԹ ֆէվզի իԹմէյէրէք ա էնէտիկէ տահի, եավէրլէրինտէն գօլ աղասը Յիւնոյու մէմուրէն իրսալ խլէտի. վէ ա էնէտիկ ԻնհօԹօ մէձլիսինի ձէլպ ի տիպ ձիւմլէ մուվաձէհէսինտէ եիւքսէք սէսլէ գրասաթ օլունմագ իւզրէ շու մէկԹուպու եէսինէ Թէսլիմ խլէտի։

Digitized by Google

Իթալիա օրտուսունուն սէրտաքէրի Պօնապարթէ, և էնէտիկ ճիւմ հուրու բէխի էսալէթլիւ Տօժ ճանապալէրինէ [1]։

Նուտենպուրկ մէրքիզի. 9 նիսան. 1797։

Պևթիւն և էնէտիկ ճիւմհուրու մէմալիքինտէ և էնէտիկ թէ-
պայսարը սքլահա տավրանըպ, ֆէսատա պահս օլաճագ սէտայէր
իլէ, Վիէննէլըլար գահլ օլուն տէյի չաղըրշմագտա տուրըլար։ և է պուն-
լարըն էլինտէ թէկլիֆ օլան Վրանսըզ ասքէրի պիր գաչ ենիզ նէ-
ֆէրի թէճաւիւզ իթմիշ տիր։ և է պու ֆէսատը սիզ քէնտինիզ հա-
զըրլայըպ թէրթիպվէմիշքէն, չիմոի նաֆիլէ եէրտէ ինքեարընա
գալըշըր յօրտունուզ։ Նէ զանն իտէրսինիզ մուզաֆֆէր ասքէրիմի,
Էմանեանըն կէօպէյինէ գատար իլէրի սիւրմիւշքէն, տիւնեանըն
էն մուազզամ միլլէթինին նամուսունու սիզլէրէ չէյնէսիրմիյէմ գը-
յաս իտէրսինիզ։ Իթալիա ասքէրի ալայլարը, պիլա ֆիլթուր բէֆիգ-
լէրինին գանընը սիզլէրէ տէօքթիւրէճքլէր մի մէմուլ իտէրսինիզ։
Վօրգմայըն, րէֆիգլէրիմիզին տէօքտիւքլէրի գանըն ինթիգամը ալը-
նաճագ տըր. վէ պու ազիմ մէմուրիէթէ հանկը ալայը, հանկը թա-
պուրու թայեին իթմէմ, սիզին հագգընըզտան կէլմէք իչինն լա-
զըմ կէլէն գաւվէթին իւչ գաթընը ըզհար իտէճքլէրինէ չիւպ
հէմ եօգտուր։ Վրանսըզ ճիւմհուրաւնուն և էնէտիկ ճիւմհուրու-
նա կէօսթէրտիյի պունճա ալիճէնապալըզա գարշը, Այնաթօ մէճլի
սինիզ գարա հիյլէլէր վէ խըյանէթլէրլէ պէօյլէ մի ճէվապ վէրմէ-
լէյիտի։ Իմտի գօլ ազասը փայէլիլէրինուն վէ եավէրլէրիմուն պիրի իլէ
սօն քէլամընը սիզլէրէ կէօնտէրմէյէ մէճպուր օլմուշում։ Այա ճէնի, Է-
պէրէ։ Այնը տէրագաթ Թէտապիրի լազըմկի իճրա իտիպ, իսթիքլալ
կիրուհինի տէֆ իթմէզսէնիզ, գաթիլլէրի ախզ իւ կիրիֆթ իտիպ,
Վրանսըզ մէմուրլարընա Թէսլիմ իթմէզսէնիզ, պիզիմ Թէրաֆընըզ-
տան իլանը հարպը օլմուշ սայըն. Էվվէլքի քիպի նէ Օսմանլը պօ-
զաղընըզա պատմըշ. Նէ պաշգա պիր տուշման մէմլէքէթինիզէ կիր-
միշքէն, Նիյէթի ֆատիհէ վէ տուի գատտ իլէ բաբասալարը Թու-
Թուպ մահպուս իթտինիզ, միւրատընըզ ահալինի իսթիքլալա գալ-
տըրմագ վէ սօղրա Վրանսա օրտուսունա գարշը գուլլունմագտը
պիլիրսիմ։

Էհտինճի Վարլօնուն կիւնլէրի կէչմիշ տիր։ Վրանսա ճիւմհու-
րտունուն սիզլէրէ. իսկրագ իսլէտիկի պունճա հիմմէթ վէ իլթիֆաթ-

[1] Իթալիանըն վ էնէտիկ, ճէնովա վէ տա-
ջը էպքն ճիւմհուրըընըն րէխսէրինէ Տօժ
(Տոգա) խոսք վէրիլիր խոս։ Վ էնէտիկ Տօժ-
ընըն հիւքիւմէթի ղայէթ պիրտէ օլուպ, պա-
յտըճա գրալ մագամընատա ահ քէտամըրը վար
ըը։ Ճինկ վէ տուլ իսկլատագ, իսմէրինէ
վրքէ պատագ վէ տայըր պու քիպի իսթիհագ-
ըը տարիխ վարըտը։ Վ էնէտիկին իւք Տօժու
Թուիւխ Լուանըն 697 ակնէսի Ասֆէնթօ Թավ-
լուչչի, վէ սօն Տօժու տարիխ 1797 ակնէսի
Լուտովիգօ Մարինի նամ քիմսէնէ իսոխ։ Տօժ-
լար ղայէթ միւսին վէ իհթիյար օլան քիչիղա-
տեկէաճառէն ինթիխապ օլունտուգլարընատան,
մէճլիստէ բէզ ազ վագըթ կէչիրիլէր իսոխ.
տայըր ահվալը զարիսկէլէրի վ էնէտիկ Թարի-
խինէ միւրաճիգ օլտուղունատան, մագաճէսի-
միզանէն խատրճատա օլաճագը աշիքար տըր։

Digitized by Google

» տէն ասզըա . պէնի ձէնկէ մէձպուր իտէրսէնիզ , զանն իթմէյին քի » Ֆրանսըզ ասքէրի սիզին սիլահլատըղընըզ հարամիլէր քիպի պիկիւ » նահ վէ սէֆիլ ահալինին մալ , էմլաք , վէ զախիրէլէրինի եաղմա » լայաճագլար . պունլար տոպիմա Ֆրանսըզ ասքէրի հիմայէթի թահ » թընտա պուլունարագ , սիզին հիւքիմէթը ճէվրիչինիզտէն քէնտի » լէրինի գուրթարտըղմըզ իչին իւա նիհայէ պիզլէրէ տուա վէ սէ » նա տախի իտէճէքլէր տիր » :

Պօնաբարթէ պու մէկթուպ իլէ պէրապէր , և էնէտիկտէ միւգիմ Ֆրանսըզ էլչիսինէ տախի միւճիպինճէ թալիմաթ կէօնտէրիպ , լա զըմ կէլէն թարզիների իթա իթմէտիքլէրի հալտէ սէրիան և էնէտիկտէն չըգըպ կէրի կէլմէսինի էմր իյլէտի : Ֆիւնօ տախի աթէչի մէչրէպ պիր զապիթ օլուպ , մուախխարէն միւչէրրէֆ օլտուղուս ֆիլթուհաթլար իլէ տախի քէսպը թէֆախխիւր իթմիշ օլտուղունտան Պօնաբարթէ նին պու թալիմաթընը մէրքէզը լայըգընտա իճրա իյլէտի : և էնէտիկ կէ եէթիչտիկի կիւն պէօյիւք ճուման (Ըազ ուրբաթ) եօրթուսու օլուպ , հէր նէ մէսալհ իչիւն օլուր իսէ օլսուն օ կիւնիւ մէճ լիսէ թօփղանմազ գատիմտէն պէրու մուհալ գապլընտէն իտի , Ֆիւ նօ պիլ ըսրար մէճլիսին թօփլանմասընը էմր իտիպ , եօխատա իլանը հարպ իտէճէկինի պէյան իթտի : Ֆիմանէյէ ըսհմ վէ աման վէրմիյէն պու Ըէնաթօ մէճլիսի ազալարը սօն սատաթլարընըն եագլաշտըղընը ֆէհմ իտէրէք , Ֆիւնօնուն այաղընա տիւշտիւլէր : Ֆէզաթօնուն տէ սիսէլէրի , Ըավոնուն եալանլարը այան աչիքեար մէյատնա չըգար : Ֆուպպէլէր ալընտա , մահզընէլէր իչինտէ մէշվէրէթ իտէն պէօյլէ պիր հիւքիմէթին տուլյուլմատըգ վէ իչինիլմէտիք պիր էորարը գալ մատը : Ըարիճտէ տախի Ֆրանսա ճէնէրալը Ֆուպէրին և իլչիտա սահիպ օլուպ , էմնալի կէօրիւլմէմիշ պիր ուսթատա մանօվրա իլէ պէգ յիւք օրտու իլէ պիրլէշտիի , Ֆինօ վէ Ըանպրէմէզ ֆընդալարընընը հալա և էնէտիկ մէմալէքինտէ պուլունտուգլարը , ճէնէրալ և իգնեօր Ֆօմա էյալաթընտան կէրի տէօնէրէք և էրօնայը օն պէշ պին ասքէրլէ մուհասէրէ իյլէտի , ()ժրօնուն եիւմի պէշ պին ասքէրլէ և էնէտիկ խարըճընտա օլան Ըակունա էյալէթի իւզէրինէ կէլմէտի , իքի Ըաթ րիալը ճէնէրալարըն Պօնաբարթէնին մէրքէզինէ կէլնէպ , Ըաթթիա տէվլէթի քիպի մաղրուր պիր տէվլէթ թէրաֆընտան վէքիլ օլարագ Պօնաբարթէտէն մութարէքէ թալէպ իյլէտիքլէրի , վէ պատճհու միւ սալէհէ մուգավէլաթընը թանզիմ իթմէք իւզրէ մուրախխաս մաղա մընտա օրատա գալմըշ օլտուգլարը քիմնէտէն մէսթուր տէյիլ իտի :

Ըէվմը մէզքիւրտէ և էնէտիկ Տօժու Ֆարինի , Պօնաբարթէյէ պիր ճէվապնամէ եազըպ վագի օլան գաթթաշ վէ իխթիլալի , և էնէտիկ ճիւմհուրու ալէյհինէ զօրպա գալգանլարա գարշը ճիւմհուրու մէզ քիւրէ սատըգ գալանլարընն իսահիշինէ համլ իյլէտի , պու ճէվապ հիչ պիր վէճհիլէ չաեանը գապու օլամայրագ , հէմ զօրպա տէտիքլէրի տէ , Ֆրանսըզ թէրաֆընը թուլթանլար օլուպ հէմտէ նամէնին ալթ թէարֆընտա պէյան իթտիխի չու էֆքեարա պիր վէճհիլէ մինասիպէթ

Digitized by Google

ալամազըտը ։ « Ալենաթօ մէճլիսի ճիւմհուրիէթէյն պէյնինտէ տէղըթեար ո օլան խալիսէթ վէ մէվալաթըն թէյդիա իւ իպգասը էֆքեարընտա ո տայիմ վէ պէր գարար օլուպ , պու վէսիլէ իլէ տախի քէյֆիէթին ո թէքդարէն արզ ու իֆատէսինի վաճիպէի զիմմէթ ատտ իթմիշ տիր ո ։

Այի լազըմտըլար . լաքին Ա էնէտիկ ճիւմհուրունուն սապըգասը նա նազարէն քիմսէ էմնիէթ վէ իթիմատ իսէմէզսի ։ Պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ զաթէն ֆիքրինտէ ճիւմհուրու մէզքիւր հիւքիւմէթի նին րէֆ. իւ իզալէսի պապռնտա լազըմ կէլէն հոպապըն իսթիհսալինի թասիմի իթմէքտէ իքէն ալթտէ նագէլ օլունաճագ Ա էրօնա գաթէթա լը իւաթէ կէլէրէք , Ա էնէտիկ ճիւմհուրու թէպասէլէրի պինայը հիւքիւմէթլէրինի քէնտի էլլէրի իլէ հէսամ իթմիշ օլտուլար ։

4° Պօնաբարթէ Ա էօպէնտէ Ա՛սթրիա մուրախխասլարը իլէ միւթարէքէ իւզէրինէ միւքեալէմէ իթմէքտէ օլտուն , Ա էնէտիկ Ա ենաթօ մէճլիսի ազալարը Ա իրանսա ալէյհինէ մէլուֆ օլտուգլարը պուղզ ու ատտավէթտէն միւթէհարրիք օլարագ , Շ էհրիէտտէ , Վ ասասպալար տա , Վ իլհասալէրտէ վէ սայըր մէճմայի նաս օլան մահալլէրտէ պիւթէհն ահալիյի ֆէսատտա տտավէթ իթմէքտէ իտիլէր ։ Խասգալիատան էվվէլճէ պէօյիւք հաֆիզատա , Խէզարօ նամ միւտիր գըրդ պին գատտար քէօյլիւ վէ օն պին գատտար հըրվաթ սիլահլանտըրըպ , պիւթհն Ֆրանսըզլարը վէ թէրաֆտարլարընը գըլըճտան կէչիրմէյէ հազըրլատմըշտըր ։ Պու թէրթիպ իւզրէ Ա էրօնատա վէ սայիր միվագիի միւնափէտէ պըրտաղըլան Ի րանսըզ ասքէրլէրինի քէօյլիւլէր իհամէթ իտպ պիրի պիրի իլէ օլան իսթիքլաթը քէտմիչլէր իտի . հէր հանկը մահալտէ , թէնհատէ վէ եալնըզ Ի րանսըզ վէ թէրաֆտարլարը պուլաճնատուղու հալտէ անինտէ վատրատպ էօլտիւրիւլէր իտի ։ Ա իհայէթ Ա էրօնա միւթէպէրանը , Ի ավտօնա կիզլի մէկմատպ եազըպ , ասքէրլէ Ա էրօնայէ եիւրիւտիւյիւ հալտէ մէմլէքէթի թէսլիմ իտէճքլէրի նէ իտապէր վէրմիչլէր իտի ։

Ա էրօնա մուհաֆըզը պուլունան Ի րանսըզ ճէնէրալը Պալան , ահվալը մէմլէքէթէ վագըֆ օլարագ մէվճուտտու մայեէթի օլան ասքէրի միւմքին մէրթէպէ թօփլայըպ , գալէյէ կիրմէլէրինի էմր իթմիշ իտի ։ Ա է Ի րանսըզ հագգընտա զուհուրա կէլէն ֆէսատը մէմլէքէթ միւաթէլէրինէ աղնաթըպ , թէմինատ մաթլուպ իյլէտի իսէ տէ , թիւրա հաթտան ճէվապլէր ատըրըճնտան , Ա ինան վէ Ա անթօվատան իսթիմատտտ իտթիպ , քէնտիսի գալէ տէրուհնինտէ հըֆզ օլմայա հազըրլանմըշտըր ։

Ի հանէրն օն եէտինճի վէ Խասգալիանըն իքինճի կիւնիւ պիր տէհճէթլիւ իսթիքլալ տըր պաշլատը Ա էրօնա չէհրինտէ , Յ ագօպէնէր[1] գալիչ օլտան չաղըըշարագ սիլահլը քէօյլիւլէր մէմլէքէթէ խրնճախընճ տուխալէտիլէր ։ Ա էնէրալ Պալան ասքէրի գալէյէ թօփլայըպ վէ եաս լընըզ գաբուլարընն մուհաֆազասը իչհուն պիր գաչ պէօլիւք պըրտագըպ

[1] Օլ հնտատ Ֆրանսըզլարըն խասխիլի , ժէլ ուռամ Ֆրանսըզլատա խթիհզաքտարի , | Յագօպէնն թէսմիհ իթմէքտտ խոխէր ։

Digitized by Google

Թօփլարը Մէմլէքէթին իւզերինէ չէվիրտի , վէ իւզերլէրինէ պիր հիւ-
ճիւմ օլտուղու անտէ Մէմլէքէթի վուրուպ եագմաղընը իլան խլէ-
տի . անճագ էօյլէ վագթը Մէմլէքէթին հէր թէրթիբլինտան ըսլըգ սէս-
լէրի իշիտիլմէյէ պաշլատը : Պիւթիւն ահալի Ձրանսըզլարըն իւսթիւ-
նէ գուշտուլար քիւմէ քիւմէ սիլահը քէօյլիւլէր , գաբուլարըն
մուհաֆազասընա թային օլունան պէօլիւքլէրին իւզերինէ հիւճիւմ
իթտիլէր , գալէյէ գաչամայանլարը վուրուպ էօլտիւրտիւլէր . վէ տա-
հա ազդընճալարը Մէմուրէն Ա Էրօնատա պուլունան սայըր Ձրանսըզ-
լարը չիւլէյիպ վէ էօլտիւրիւպ լէշլէրինի Ա՛տիճէ նէհրինէ աթմատա
օլտուլար . վէ խաստախանէլէրէ տախի կիրիպ խաստալարա պիլէ մէր-
համէթ իթմէյէրէք գանլարընա կիրտիլէր : Գալէյէ գաչամայան պիւ-
չարէ Ձրանսըզլար , հէր պիրի պիրէր թէրաֆտան գօչուպ հիւքիւ-
մէթ գօնաղընա սըղընըրլարըտը . հիւքիւմէթ պու գաթթալըն քէնտի
մալիւմի իլէ օլմայօր քիպի կէօսթէրմէք իչիւն պուն ալարա սիւրթէթա
մուավէնէթ կէօսթէրտի . ուէօրթ եիւզ գատար Ձրանսըզ պու վէճհ
իլէ թէլէֆ օլուպ , ֆագաթ գալէտե օլան Ձրանսըզլար հէմչէհրիլէ-
րինին պէօյլէ տիրի տիրի պօղազլանտըղընը , վէ լէշլէրինին Ա՛տիճէ
իւզերինտե եիւզտիւյիւնիւ կէօրտիւքսե , բիւր աթէշ օլուպ , ճէնէ-
րալ Պալան Մէմլէքէթին իւզերինէ եաղմուր քիպի տանէ եաղտըրմա-
յա պաշլատը . Մէմլէքէթի քիւլ իթմէք պիր չէյ տէյիլ իտի :

Ա՛ագաա խարիճտէն կէլէն քէօյլիւլէրին , Մէմլէքէթին քիւլ վէ
խարապ օլմասը գայտ ու հաճէթլէրի տէյիլ իսէ տե , Ա էնէտիկ ահալիսի
վէ միւթէպէրանը պու եիւզտէն իֆրաթ էնտիշէյէ կիրիֆթար օլուպ,
քէյֆիէթի սուլհա եաթըտարագ Մէմլէքէթի գուրթարմագ միւրատը
իլէ ճէնէրալ Պալանա մուրախխասլար կէօնտէրիպ միւքեալէմէ թէք-
լիֆ իթմէյէ մէճպուր օլտուլար : Ո՛էնէրալ Պալան հիւքիւմէթ գօնա-
ղընա սըղընան պիչարէ Ձրանսըզլարը գուրթարմագ միւրատը իլէ , ա-
թէլի մուվագգաթէն մէքա իթմէյէ բազը օլտու : Գօնագտա օլանլարընի
իչինտէ , գարըլար , խաստալար վէ չօճուգլարտա վարըտը , վէ զօրպա-
լար , Մէմլէքէթէ օլան խաստարաթը պուն ալարըն գանը իլէ էօտէչիրիպ
տէյի պաղըրչմագտա իտիլէր : Ո՛էնէրալ Պալան պուն ալարըն քեաֆֆէսի-
նին սալիմէն գալէյէ նագլինի , քէօյլիւլէրին վէ հրըվաթ պէօլիւքլէրինին
չէհրտէն տէֆինի , վէ նասըն էլինտէն սիլահլարըն ալընմասընը վէ մէմլէ-
քէթին իթաէթ իթմիշ օլտուղունա պիր ընշանէ օլմագ իւզրե չէհրին
միւթէպէր վէ խանէտան զատէլէրինտէն պաղը րէհինլէր վէրիլմէսինի
էքիտէն Թալէպ իլէտի . պու մուգավէլաթը հիւքիւմէթէ աղնաթմագ
իչիւն , Մէմլէքէթի միւտիրլէրի Պալանտան պիր զապիթ Թալէպ իթտի-
լէր , Պօքօալ նամ տիլավէր գօլ աղասը պու մուխաթարաթը խըզմէթի
իւհտէսինէ ալմաղա ճէսարէթ իտիւպ , գուտուրմուշ վէ քէնտինի
բարալամայա եիւրիւյէն ճէօմաաթըն իչինտէն կէչիպ նիհայէթ հիւ-
քիւմէթ սէրայընա սէլամէթլէ վասլ օլապիլտի : Պիւթիւն կէճէ Մէմ
լէքէթի նագլըը վէ չէհր էմինի իլէ Թէհի միւզաքէրաթտե կէչտի , վէ
պիր չէյե գարար վէրէմմէտիլէր , Ա էնէտիկլիլէր նէ նասըն էլինտէն
սիլահ Թօփլամայա նէ րէհին վէրմէյէ բազը օլուպ հաթտա ճէնէրալ

Digitized by Google

Պատանըն մէմլէքէթտէն ալաճաղը ինթիգամա գարշը էմնիէթ պիլէ մաթլուպ իթմէյէ գալգըշտըլար։ Պէրիտէ պու վէճհիլէ միւքեալէմէ֊տէ իքէն էօթէտէ շէհրին իչինտէ մուգաթէլէ մէն օլունմայըպ քէօյ֊լիւէր վէ ահալի գալէտէ օլան ասքէրլէրը իլէ պիրի պիրինի թիւֆէնք֊լէմէտէ իտիլէր, էրթէսի կիւնիւ նիսան օն սէքիզ, գօլ աղասը Պօ֊բօալ պիր շէյ պէճէրէմսիէրէք վէ պին էօլիւմտէն պին մուխաթարա֊տան գուրթուլուպ գալէյէ ավտէթ իթտի։ Պու գապարմըշ գու֊տուրմուշ ճէօմաաթը հաքիմլէր զապթ իտէմէտիչինտէն բօսթալարընը պըրագմըշ գաչմըշտար ըտը, ահալի եէնիտէն գալէյի թիւֆէնքլէմէյէ պաշլատը իսէ օ վագթ Պալան թէքբարէն թօփլարը աթէշէկիպ մէմ լէքէթի չիտտէթէ տէօյմէյէ վէ պէշ օն եէրտէն աթէշ գուհուր իթ֊մէյէ պաշլատը. մէմլէքէթ միւթէպէրանը թօփլանըպ եէնիտէն սուլհ թէքլիֆ իթտիլէր, Պալան աթէշի մէքա իթտի իսէ տէ քէօյլիւլէր թիւֆէնք աթէշինի մէն իթմէտիլէր. պու վահշի ատամլար շէհրտէն չըգըպ, վէ գուրա վէ գատապալարա եաեըլըպ օրալարտա տանի պու֊լուգտարը Ծրանսըզլարա տա պու գաթթալը իձրա իչլէտիլէր, Ռիւ֊զա գալէսինտէ վէ Ա էրօնա գուրպինտէ օլան քէօյլէրին Ծրանսըզ մուհաֆազա ասքէրի պու հալտէ ճիւմլէթէն գաթլ վէ թէլէֆ օլ֊տուլար։

5° Ա ընճագ ինթիգամ վագթը տանի կէլիպ չաթմըշ ըտը, հէր թէ֊րաֆտան գուհուրաթ թաթարլար չըգարըլըպ, ճէնէրալ Ռիլմէնէ թապէրլէր ուչմուչտուտու, հէր ճանիպտէն ասքէր եիւրիւմէյէ պաշ֊լատը, նիհայէթ Ռիլմէն, Շապրան, Ա ահօ, Պարակէ Տ'իլիե վէ Ա էգթօր նաման ճէնէրալլար Ա էրօնանըն էթրաֆընը սարըպ պիր շէ֊ահտ մուհարէպէ իթտիքտէն սօղրա մէմլէքէթ պիլա գավիլ թէպլիմ օլտու։ Ռիլմէն ֆէնատ պաշլարընը թիւֆէնքլէթիպ, պիր պուչուգ միլիոն ճէրիմէ ալտը, վէ աթլըլարընը քէօյլէրէ տաղըթըպ քէօյլիւլէր֊տէն սիլահլարը թօփլաթտը, վէ գարշը կէլէնի գաթլ իթտիրտի, վէ քէյֆիէթի մուֆասսալէն պաշ ճէնէրալ Պօնապարթէյէ թագրիր խա֊լէտի, վէ պալատէ մէզքիւր պու գաթթալ Ա էրօնա Խոգալէտտը իսմի իլէ մէչհուր օլտու։

6° Ա էրօնատա պու հապասաթ իձրա օլունտուղու էսնատէ Ա էնէտիկտէ տանի էյէր, միւմքին իսէ, պունտան պէտթէր պիր ճիւրմ վէ թէօհմէթ վուգուա կէլտի։ Պիր պիրի իլէ ճէնկատէ պուլունան տէվ֊լէթլէրին ճէնկ կէմիլէրինին Ա իտօ նամ Ա էնէտիկ լիմանընա կիրմէսի էօթէտէն պէրիւ գանուննամէ միւգթէզասընճա եասագ օլմուշտու։ Ծրանսըզըն Ա էնէտիկ քէօրֆէզինտէ օլան ֆըրգաալարը տօնանմասըն֊տան վէ գապտան Ա օժիէ գօմանտասընտա պուլունան պիր ուֆարագ պէյլիք ըսգունասընը Ա էսթրիա ֆըրգաթիչինլէրի գօվալամտա օլուպ հաավա տանի ղայէթ ֆուրթունա օլտուղունտան պու ՝կէմի էլլէրին֊տէն գաչըպ վէ կէլիպ Ա իտօ լիմանը թապիալարը փիշկեսհինէ սըղընը֊մըշ, վէ տօգուզ թօփ աթարագ տանի գալէյի սէլամլամըշ ըտը։ Թա֊պիալարտան կէրէք գօվալայան ֆըրգաթիչինլէրի վէ կէրէք հավանըն ֆէնալըղընը կէօրիւյօրքէն, ըսգունանըն լիմանտան չըգմասընա իշա֊

Digitized by Google

րէթի չէքտիլէը ։ Կապտան գարշը գօմայրպ թէտարիքեաթտա պու-
լունտու խսէ տէ , գալէտէն վագըթի պըրագմայարագ պիլա աման եաղ-
մուր քիպի կիւլէ աթըպ կէմիի տէլիք տէլիք իթտիլէը ։ Կապտան
| օժիէ ֆէվգ էլ ատէ պիր ֆէտաքեաուլըգլա թայֆէլէրի սինթինէյէ
էնտիրիպ , վէ քէնտիսի թրօմպա մարինայը ալըպ կիւկէրմէ իւզէրինէ-
չըգտը , վէ լիմանտան կիտէճէք օլտուղունու պաղըրարագ աղնաթ-
մատա , կիւլէլէրտէն վուրուլուպ իքի թայֆէ իլէ պէրապէը տիւ-
չիւպ թէսլիմ օլտու , վէ պու վուգուաթ 23 նիսանտէ վագի օլտու ։
| Էման օ էնատէ գարատան հրըվաթ սանտալլարը եիւրիւչիւպ կէ-
մինին իչինէ կիրտիլէը , վէ ճիւմլէսինի գաթէլ իտիւպ , եալընըզ պիր
իքի քիշի սաղ սագլայարագ | էնէտիկ կէթիրտիլէը ։ Ճիւմհուր միւ-
տիրլէրի ։ | Լտօ գալէսի գօմանտարընըն պու հարէքէթինի թահսինն
իտիւպ քէնտիսինի աթիէ իլէ տախի թալաթիֆ խալէտիլէը ։ | էնէտիկ
ճիւմհուրտունուն խաբապիէթինէ միւճիպ օլան պու վուգուաթը ֆա-
ճիէյի պու մահալտէ թէզը իտիւպ , կէլէլիմ | էօպէն միւթարէքէսի
մուգավէլաթընա ։

7° Պօնաբարթէ միւթարէքէ իչիւն բազը օլտուղու պէշ կիւն խի-
թամընա մունթազը օլուպ , Ալէքսանդրիա տէվլէթի , հէնիւզ ղուբտը-
տունա պիր ֆիլոու կէթիրմէմիշ իսէ տահա շէտիտ մուհարէպէլէը
իլէ քիպրինի թէզալիլ իթմէյէ հազըրլանմագտա իտի ։ Ինճագ | իչինատա
բօլնթիգա թէպտիլ օլմուշ , Ինկիլիզ թէրճաֆտարլարը եիւզտէն տիւշ
միւշ , վէ սէրայ վէ ահալի ճիւմլէթէն միւսալէհէյէ խահիշ կէօսթէր-
մէյէ պաշլամըշ իտիլէր ։

Իմտի Պօնթ Աէրֆէլտի , Նաբօլի էլչիսի Կալը իլէ պէրապէր | էօ-
պէնէ Ճրանսըզ ասքէրի մէղքէզինէ կէօնաէրտիլէը ։ Նաբօլի էլչիսինին
պէրապէր կիթմէսի իմբէրաթորիչանընըն խաթըրընա միւրաաթէն օլտու
չիւնքի Նաբօլի գրալըընըն քէրիմէսի օլուպ , բօլնթիգայէ տախի գարը-
շըր ըտը ։ Պու իքի մէմուրա տախի , միւսալէհէյէ աստա օլաճագ միւ-
թարէքէ թէքլիֆլէրինի իմզայա րուխսաթ վէ թալիմաթ վէրիլմիշտիր։
Նիսանընն օն իւչինճիւ կիւնիւ միւթարէքէ միւտտէթի խիթամ պու-
լուպ , Պօնաբարթէ չարխա ասքէրինի մուհարէպէյէ հազըրլամագ-
տա իքէն պունլար եէթիշիպ թալիմաթլարընը իպրազ խալէտիլէր ։ | է
| էօպէնին էթրաֆընտա օլան պաղչէլէրին պիրինէ պի թէրաֆ իթի-
պար իտիպ միւքեալէմէյէ մուապաշէրմէթ խալէտիլէր ։

Իմբէրաթորուն վէ թէրաֆընտան կէլէն մուրախխասլարընն էն
պէօյիւք ղայլէլէրի թէշրիֆաթ իւզէրինտէ իտի ։ Կայիսէրի գատի
մէյէ նազարէն Ալէքսանդրիա իմբէրաթորու տայիմա Ճրանսա գրալը-
նա թէգատտիմ իթմիշիտի վէ միւսալէհէ մուահէտաթընտա տայիմա
իլք էվվէլ իմբէրաթորուն իսմի զիքր օլունուբ իտի . վէ էլչիլէրի տա-
խի Ճրանսըզ էլչիլէրինէ թէգատտիմ իտէրլէր իտի ։ | է Ճրանսա
գրալըընը տախի եալընըզ Ալէքսանդրիա իմբէրաթորունա պու բայէթի
կէօսթէրիպ , գուսուբ տէվլէթլէրին ճիւմլէսինէ քէնտիլէրի թէգատ-
տիմ իտէրլէր իտի ։

Պօնաբարթէ պու պէյհիւտէ վէ թիւրահաթտէն թէշրիֆաթըն

Digitized by Google

թագերինէ ըսբար իմմէյիպ, հաթատա պու հավայի թալղիֆ իլէ քէնա ախինէ կէրշէքտէն մէնֆաաթ չզգարմագ իւզրէ, հիւքիւմէթը ճիւմ հուրրէ թէրաֆընատն Թաստիգ գըլընմագ չարթը իլէ մուվագգաթ թէն գապուլ էյլէմի: Պատհու միւսալէհէ մուգատտէմաթը իւզէրինէ միւքեալէմէ օլունուպ, պէնտ պէնտ պիր միւզէքքէրէ Թանզիմ օլունատու: Ա՛սթրիա տէվլէթի, Պէլճիգա էյալէթլէրինի, վէ Իթալիատա Ա՛օսպարտինա էյալէթլէրինի Ֆրանսայա Թէրզ իտիպ, Էնսո նէհրինին պէրի Թէրաֆընտա օլան քիւչիւք Ա՛լաման հիւքիւմէթլէրինին Ֆրանսատա գալմաըընա, վէ Ֆրանսա իլէ Ա՛լէմանեա հուսուտի Էնսո նէհրի օլմասընա բազը օլտու:

Ա՛սթրիա տէվլէթինէ տաճի գայպ իմտիյի պու էյալէթլէրէ պէտէլ, Ա էնէտիկ մէմալիքինտէն Իտալիա. վէ Իսթրիա (Ա՛դրիաթիգ էյալէթլէրի) վէ եօգարը Իթալիատան Ա՛լիօյա գատար միւմ Թէտ օլան արազինին Թէրզ օլունմասընա Ֆրանսըզ ճիւմհուրու բազը օլտու:

Պօնաբարթէ պու միւքեալէմէ էնտասընտա Ա էրօնա գամթալընա տան հէնիւզ խապէրտար տէյիլ իտի: Ա էնէտիկալիէրին եալընըզ Ֆրանսըզլարա ըզհար իմտիյազլարի ատավէթ վէ ղարագ, վէ պիր գաչ Ֆրանսըզ Թէրզ Ֆ իմմէրերի իչինէն, պու գատար էյալէթլէրինի էլլէրինտէն ալըպ, վէ Ա՛սթրիայա վէրիպ, իլէրիտէ քէնտիլէրինէ տաճի պէտէը զիան օլմագ իւզրէ Իթալիանըն պէրի Թէրաֆընտան, եանի Ա՛օսէնա, Ֆէրրարա, Պօլօնիա վէ Ա՛օմանիա Թէրաֆլարընտան պիր մզգտար արազի Թէրզ իմմէյի Թատմիմ խլէմիշտի: Պունլարտան մատտա Իթալիանըն սայրը Թէրաֆլարընտա իհտաս օլունաճագ տալ յըը ճիւմհուրլէրի Ա՛սթրիա իմբէրաթորունուն տաճի Թանըյաճաղը, վէ Ֆրանսըզ ասքէրինին տաճի Ա՛սթրիա մէմալիքինտէն եանի Ֆորթնիմիա, Ֆարնիօլա, վէ Թիրօլատան չզգաճաղը, վէ էլ հատըլ Ա էնէտիկ էյալաթընա միւթաալիգ սայրը խուսուսաթըն Ա՛սթրիա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի իմթիֆագը իլէ գարարկիր օլմասը: Ա է պիրի Պէրն չէհրինտէ, վէ տիկէրի Ա՛լէմանեանըն ախէր պիր պէտէ՛ինտէ իքի պէօյիւք մէշվէրէթի գուրուլուպ, իտալիատա Ա՛սթրիա իլէ, պատհու Ա՛լէմանեա իլէ միւսալէհէ մուահէտատթընըն Թանզիմ գըլընմասընա, վէ Ա՛սթրիա տէվլէթի իւչ այա գատար ահտնաա մէյի իմզա իմմէզ իսէ, միւԹարէքէ պօզուլուպ Թէքրար մուհարէպէյէ պէտ օլունաճաղընա գարար վէրիլիպ, պու սուլհ մուգատտէմաթը մազպաԹասը 1797 նիսանընն օն սէքիզինճի կիւնիւ իմզա օլունտու:

8° Ա էլէլիմ Ա էնէտիկ ճիւմհուրինէ. Պօնաբարթէնին Յիւնօ իլէ Ա էնէտիկ Ա՛ենաթօատունա կէօնտէրտոխի մէկթուպուն ճէվապընը Ա է նէտիկ Տօժու, Տօնաթօ վէ Շիւսթինիանի նաման ՏէբուԹաթլար իլէ կէօնտէրմիշ օլտուղունտան, պու մէկթուպ Պօնաբարթէնին էլիւնէ վաղ օլմազտան Ա էրօնա գամթալը զուհուրա կէլմիշտի:

Ա էնէտիկ ճիւմհուրու միւտիրլէրի պու էօզը գապուլ իմմէզ ճիւմ վէ Թէօհմէթտէն սօղրա Պօնաբարթէնին էլիւնտէն նասըլգուր-

Digitized by Google

Թուլատագլարընը պիլէմէյէրէք տէհղէթէ կիրիֆթար օլուպ, գապաա հաթը պիրի պիրինին իւզէրինէ աթմագտա օլտուլար։ Էր նէ հալ իսէ, մէզքիւր իքի ՏէքուԹաԹա եէնիտէն Թալիմաթլար կէօնտէրիպ, անճագ Էնէտիկ ճիւմհուրու մուգատտէմա Վրանսըզ իթթիֆագընը գապուլ իթմէմիշ օլտուղու, վէ ահալինին էօթէտէ պէրիտէ պիր իքի Վրանսըզ էօլտիւրտիւլիւ իչիւն, Պօնաքարթէնին Էնէտիկ էյալէթլէրինատէն պիր իքիսինի Էսթրիայա վէրտիկինի տուպտտուգտա, Էրօնա վէ Իտօ գաթԹալընը տուպտուղու հալտէ պաշլարընա նէ ազիմ ֆէլաքէթ կէթիրէճէյինի տիւշիւնէրէք խէվֆ վէ ֆիԹուրա կիրիֆթար օլուրլար ըտը։

Պօնաքարթէ պու էմնատէ Էօպէնտէն ավտէթ իթմէքտէ, վէ իմզա իթտիկի մազպաԹա միւգէճասընճա ասքէրինի Էլը տաղլարը վէ Իզմնձօ նէհրի իւզէրինէ կէրի չէքմէքտէ իտի։ Վիանընը 25 հինտէ Իօրից չէհրինէ վասլ օլտուգտա, օ չէհրտէ Էնէտիկ էլչիլէրի հուզուրունա չըգտըլար։ Էրօնա գաթԹալը նիսան 17 տէ վապի օլտուղունատ, օլ էմնատէ ճիւմլէնին մալիւմի իտի. անճագ իտօ հատէ սէսի մահը մէզպուրուն 25 հինտէ վագը օլտուղունտան հէնիւզ խաբէրտար տէյիլլէրիտի։ Էչիլէր հիւանիւ իլԹիֆաթ պուլմագ մէմուլէ իլէ Պօնաքարթէնին գարտաշլարընըն պիրինտէն պիր Թաֆխիճ նամէ տախի ալմըշտար ըտը։ Էհէնտի Թապիրլէրի իւզէրէ ադլ, զիհն, ֆիրսաթսէԹ վէ գուտրէԹլէ ճիւմլէյէ ֆայիգ օլան պու ատէթատէն խարըճ զաԹընն հուզուրինէ Թիլմէրէյէրէք չըգապիլտիլէր. Պօնաքարթէ իպԹիտա պուՆարը իլԹիֆաթլէ գապուլ իտիւպ, վէ ղազապը տէրուՆինի սէԹը իտէրէք, իսԹէտիքլէրի քիպի սէօյլէԹտի. պատէհու քէՆտախի տախի քէլամէ աղաղ իտիւպ, "Վրանսըզլարտան ԹուԹուպ "մահպուս իթթիֆինիզ ատամլար տալըվէրիլտի մի. գաթիլլէր գօվա"լանըպ ԹուԹուլտուլար մը. քէօյլիւլէրին սիլահլարը ալընտը մը, "պուՆտան պէօյլէ արթըգ պօշ լագըրտըլար տէյնէյէմէմ. ասքէրլէ"րիմին գանընը տէօքտիւնիւզ. պուՆլարըն իՆԹիգամը սիզլէրէ չիտ"տէԹլիճէ օլաճագ տըր" տէտտի։

Էչիլէր պազը էօզլէր պէյան իտիւպ, հիւքիւմէթին, զօրպալարը զապթ իթմէք իչիւն պու մուսամէլէյէ մէճպուր օլտուղունու, վէ պէօյլէ իւԹիւլ արաալարընատ չարէսիզ պու քիպի միւքէտտէր հալլէր զուհուրա կէլիր օլտուղունու վէ սահիհ գաթիլ վէ գապահաթլըլարը պուլտուպ Թէֆրիգ իթմէք ղայէթ կիւճ օլտուղունու պէյան իթտիքտէ, Պօնաքարթէ ճէվապ վէրիպ տէտտի։

"Վիզին հիւքիւմէթինիզ քիպի, ճասուսլար էլլէ իլէ իտարէ օլուր "պիր հիւքիւմէթ հէր շէյէ վագըֆ օլուպ, էսհապը Թէօհմէթի տա"խի գօլայճա էլէ կէթիրէպիլիր։ Էնճագ պու հիւքիւմէթին տախ"լէն վէ խարիճէն նէ մէզէլլէթտէ պուլունատուղունու տա էյի աղ"նատլմ. էլլէրինէ սիլահ վէրտուխի ատամլարտան տախի շնմտի սի"լահլարը Թօփլայամայօր։ Օնլարըն եէրինէ պէն Թօփլարըմ օ սի"լահլարը։ Էչիլէր իլէ պարըշ էթտիքը շնմտի. մայեէթմտէ հա"ղըր սէքսէն պէն ասքէր վար։ Վէլնպ սիզլէն գուրշունլարընըզը գը-

Digitized by Google

» բըպ Ա էնէտիկ իչին իքինձի Ա.թեթիա [1] օլաճաղըմ։ Պունտան պէօյլէ » նէ միֆէթեթիչլիք իսթէրիմ, նէ ալեթուն քիւթիւպ։ Պունլար պէ» տէվիէթ տէհրլէրինին իչի տիր։ Ամդին հիւքիւմէթինիզ մաղշուշ» լամըշ օլտուղունտան, պիւթիւն պիւթիւնէ կէօչէմէք տիր։ Տահա » Ա օրիյտէ իքէն, պէն սիզէ իմթիհափագ թէքլիֆ իտիւպ, իսայըոլը » նասիհաթլար վէրտիմ գապուլ իթմէտինիզ, վէ եօլումու քէստիր» » մէք իւզրէ կէրի տէօնմէմէ մունթաղըր օլտուղուզ էօյլէ մի. իչթէ » կէրի տէօնտիւմ պէն, անձագ պունտան պէօյլէ մուահէտէ իթմէմ » սիդին իլէ. սիզէ էմր իլէ գանուն վէրմէմիմ, վէ էյէր պաշգա պիր » սէօյլէյէճէյինիզ տահա եօղ իսէ, հուզուրումտան չըգմանըզը իս» թէրիմ, պույուրուն տըշարը »։

9° Պօնաբարթէ քէմալը ղաղափլէ պու քէլամլարը սէօյլէտիկինտէ, էլէ իլէր իֆրաթ խէվֆ իւ տէհշէթէ կիրիֆթաք օլտուլար։ Պիր գաչ կիւն սօղրա պիր միւքեալէմէ տահա իսթիտա իթմէք իւզրէ իքէն, Ի խաօ վուգուտաթը խապէրի կէլինչ, պիւթիւն պիւթիւնէ մէյուս օլ տուլար։ Ա ֆ Պօնաբարթէյինին հուզուրունա չըգմայա ճէսարէթ իտէ» ճէյէրէք պիր նիազ արզուհալի Լագափիմ խյլէտիլէր։ Պօնաբարթէ օ» գույուպ, հալա իւզէրլէրի Ֆրանսըզ գանը իլէ լէքէտար օլան աստամ լարա ճէվապըմ եօգտուր, իւչ միֆիֆթիչլի, Ի խաօ գալէսի գօմանտարընը վէ Ա էնէտիկին զապթիէ մէմուրունու էլիմէ Թէսլիմ իթմէտիքճէ հուզուրումա չըգմասընլար տէտի։

Պատէհու փէք չօգ իլլիմաս փէք չօգ նիազտան սօղրա պիր քէրէ տահա հուզուրունա չըգըպ, Ա էնէտիկ ճիւմհուրունուն տէֆա տէ» ֆա իսթիմալ իտէրէք մունվաֆֆագ օլտուղու էսկի ուսուլի էլէ ալա» բաք Պօնաբարթէյէ քիւլլիէթլի պիր բըշվէթ Թէքլիֆ իթտիլէր։ “ Յա » յըր հայըր տէտի Պօնաբարթէ բիւր ամէշ օլարագ, շու քէօրֆէզի » ալեթուն իլէ տօլտուրանըզ, պիւթիւն Ա էնէտիկին, վէ Ա.ֆրու մա» տէնէլէրինին ալեթունլարը պիր Ֆրանսըզ սօլտաթընըն գանընը էօ» տէյէմէզ » տէյէրէք էլէ իլէրէ մայիսին իքինձի կիւնիւ բուխաամ վէրտի. վէ ագիսինտէ Ա էնէտիկ ճիւմհուրունա իլանը հարագ իյլէտի։

Պու էմնատէ Պօնաբարթէյինին միւրաատը պիւթիւն պիւթիւնէ Ա էնէտիկ ճիւմհուրունու ֆէտա վէ րէֆ իթմէք օլմայըպ, անձագ քէօհ» նէլէնմիշ օլան էքեատիր վէ Տօժ հիւքիւմէթինիզ րէֆ իտիւպ, եէրիկ նէ միլլէթ վիւքէլտընտան վէ ասրըն միւգեէզտընա մըղթատըզ պիր հիւքիւմէթ Թէշէքիւլինէ գանատաթ իտէճէքտի։ Իմտի Ա էնէտիկին մա» գատըը հիւքիւմէթինէ վատ օլմազտան, Ֆրանսըզ ասքէրի վէ Ֆրան» սըզ Թէրաֆտարլարը պուլունան պիլատ վէ գատապալարտան, հիւքիւմէթ մէմուրլարընը տէֆ իտիւպ, Ա էնէտիկ հիւքիւմէթինէ

[1] Ա.ֆրիկա, էֆրն միլլէթինտէն օլուպ էնգլ պէմնատա Ղաղատուսի Թէսմիէ օլան պիր ղալմ ճէզիրէ ըտը քի, շարգ վէ ղարպ ճիվալիզէրինի հաղէթը խատտան տէօրթ կիւղ էլլի սէնէ գատար սօղրա վուրուպ խա» րապ վէ բէբէյան էթմէշ, վէ Իթալիայը տա» խի վուրմուշ վէ եըգմըշ, վէ Ֆռանսա գատար վատ օլտուգատա, քէնտիսինէ սէնէվի պիր վէր» կի Թախտա օլուներագ, պիր Թագրիպ օրա» տան տէֆ օլունմուշ տուր։ Պիր սէնէ սօղրա տիւյիւն ճէմիէթի էտնասընտատա նուղթուլ խա» պէթի իլէ ֆէվվէ օլմուշ տուր։

Digitized by Google

ներշանէ օլան ասլանլը աբմալարլըն գալտրըրլմասընա էմր խլէտի ։ Ա՛նը վահիտտէ պիւթիւն էյալէթլէրտէ օլան ասլանլար թուզ քիպի տաղը թըլըպ , նազըրլար , միւտիրլէր , վէ սայըր մէմուրլար տէֆ օլաննտու վէ հէր մէմլէքէթին իտարէսի , պիրէր մէմլէքէթ մէճլիսինէ իհալէ գըլընտը ։ Ա՛նէնթալ Կիվմէն , Պարակէ տ՛Իլիէ , Ա՛ֆրիգա օր , վէ սայըր ապքէր ֆըրպալարը , Ա էնէտիկ սէլտէսինէ եագլաշըպ , կէօլ մէվգիլէրինի մուհասէրէ իթմէյէ պաշլատըլար ։ Պու ճիւմլէ Ա էնէտիկ սէլտէսէի կէօլէրը ապասընտա մէթին վէ միւսթահքէմ պիր պէլտէ օլաուղունաան , էյէր տախիլտէ քիպար վէ էանաֆ սէկինինտէ կէօնակէօն ղարազ վէ նէֆսանիէթ սէմէրէսի օլան չիգագ վէ մուհասիլիֆէթ պէր տէվամ օլմայարագ ճիւմլէսի մուհապզէթը վէթանախ իլէ մէլուֆ օ ղարազ սէպաթ վէ մէթանէթ ըզհար իթմիշ օլապլար , Պօնապարթէնին թէհտիտաթընա խայլը վապըթ տայանըպ նիհայէթինտէ նամուս , շէրէֆ վէ հիւքիւմէթլէրինէ սէքթէ կէլմէյէրէք տախի պիր մուահէտէ թանզիմինէ մուվաֆֆագ օլապիլըր իտի ։ Ա՛նճագ իթթիֆագ գուվվէթէ , վէ ատէմը իթթիֆագ զաաֆա տէլապէթ իտէր պահսը պաննտա տախի միւշահատէ օլունուպ Ա էնէտիկ ճիւմհուրու էօյլէ մէթին պիր պէլտէյէ , թէրսանէյէ , պէրրի վէ պահրի ճէսիմ գուվվէթէ մապնը իթէն , իսթիսլաֆաթը տախիլէյէլէրինտէն տօլայը հիչ պիրինտէն միւսամէր օլամայարագ բուի թէսլիմիէթ ըզհար խլէտիլէր ։

10° Ա՛յիսին իլք հաֆթասընտա , Ա էնէտիկ ճիւմհուրու հիւքիւմէթի ազալարը Տօժուն սէրայընա ֆէվգ էլ ատէ պիր մէճլիսէ ճէմ օլունտուլար ։ Ա՛իւսինն վէ իհթիսար Տօժուն կէօղէրինտէն սէլ քիպի եաշ ճէրեան իտէրիտի . մուսթասար պիր նութգ իլէ մէմլէքէթին ահվալինի աղնաթըպ միւզաքէրէյէ պաշլատըլար , հէր թէրաֆտան պիրէր ըէյ պէյան օլունուրուտու . պազըլարը Ա՛ալլէր նամ պիր Ա՛հուտի սարրաֆ վասէթասը իլէ Պօնապարթէյի ըրշվէթլէ ավւսմագ , պազըլարը ապքէր ճէմ իտիպ մուգավէմէթ իթմէք , պազըլարը տախի ուսուլու հիւքիւմէթի վէ միւլքէյէ գանունննամէսինի թատպիլ վէ թէպտիլ իտէրէք Պօնապարթէյէ պիր թարղէյէ վէրմէք թէքլիֆ իլէտիլէր ։ Ա՛վվէլքի իքի պահս չիւրիւլիպ սօն պահսա գարար վէրիլտի , վէր տէր ագապ պէօյիւք ճիւմհուր մէճլիսինին նրսաքընտան զիստէսի եանի ալմը եիւզ օն տօգուզ ազա թօփլանըպ քէսֆիէթ պուն լարա տախի արզ օլունտու . վաֆիր միւզաքէրէտէն սօղրա Պօնապարթէյէ իքի գօմիսէր մէմուր կէօնտէրիլիպ , մուգավէլէյէ մուպաշէրէթ իլէ մէմլէկէթինէ , վէ իգթիդա իթտիհի հալտե , ուսուլու հիւքիւմէթին վէ միւլքիէ գանունննամէսինին թատիլ վէ թէպտիլ տէճէք գատար րուխսաթ վէրիլտի քէնտիլէրինէ ։ Պու իքի գօմիսէր , Պօնապարթէյէ Ա էնէտիկ կէօլիս քէնտրընտա Ա՛արկիրա քէօփրիւսիս իւզէրինտէ թէսատիֆ իթտիլէր ։ Ա է մէճլիսին գարարընը քէնտի սինէ արզ իթտիքտտ , Ա էնէտիկ հիւքիւմէթինին պու գատար զսաֆ վէ թատպանսըղ լըղընա քէնտիսի տախի իսթիղրապ իտիւպ , անճագ սիւրէթա պիր չէյ պէլի իթմէյէրէք , իֆրատ հիստէթ կէօսթէրիպ չու վէճհիլէ ճէվապ վէրտի ։

Digitized by Google

« Չանգիա իւչ միւֆէթթիւլէր , վէ Ա խոս գօմանտանը . պունլար » թուրքլուպ մահպուս օլտուլմայը մը , պունլարդն քէնտիլէրինի կէօր » մէք իսթէրիմ , Ծրանսըզտան տէօքիւլէն գանդն ինթիգամը ալընմ » մատըգճա , մուահէտէ մէմուլ իմտատին . զանն իմտատին քի սիզնի » կէօնլէրինէզտէն գօրգաճալըմ . . . օն պէշ կիւնէտէք Ա էնէտիկ պէ » նիմ տիր , վէ ճիւմլէնիզ պիւյուքէն տիարը զուբպէթտէ զարուբէթ վէ » ռէֆալէթտէ սիւրիւնմէտիքճէ էօնիւմտէն գուրթուլաճաղընըզ եօգ » տուր » ։

Նքի գօմիսէր տախի պու թէհտիտաթը իչքինտէ , ֆճրայը ֆգինի զաար իչիւն պէշ օն կիւն վատէ թահսիլինէ բէք չօգ ճահտ իւ իգ տամ իյլէտիլէր , Պօնաբարթէ իսկէիտա եիրմի տէօրթ սահաթտան վեատէ միւհիմ վէրմէյիպ , պատէհու ալընը կիւն վատէ վէրիւպ , վէ խնըսարայը ճէվապլէրինի կէնտիրիպ քէնտոխինի Ա անթօվատա պու ը մագ իւզրէ գօմիսէրլէրէ բուխսաթ վէրտի ։

Պունուն ֆուզէրինէ հիւքիւմէթ ազալարը եէնիտէն Տօժ սէթայընա մէճլիսէ թօփլանըպ , Պօնաբարթէնին մաթլուպաթընա ըէտտ իլէ ճէ վեպ վէրմէյէ չարէ պուլամատըգլարընատան թէքքրար ումումի մէճլիսի ճէլպ իյլէտիլէր , վէ Պօնաբարթէյէ եէնիտէն ֆքի գօմիսէր կէօնտէրը լէրէք , հէր նէ մուգավէմէ իլէ միւմքին օլուբ իսկ միւսալհէհ թալէպ իթմէք , վէ մէզքիւր իւչ միւֆէթթիւլին վէ Ա խոս գօմանտանընն տախի պիր տիվան հուզուրունտա մուհաքէմէ օլմալէրինէ եէտի եիւզ աէօրթ ազա էքսէրիյէթի իլէ գարար վէրիլսի ։ Գօմիսէրլէր կիտիպ Պօնաբարթէյի Ա իլանատա պուլտուլար , անճագ միւքեալէմէլէրի , վէ րիլէն ալընը կիւն միւտաֆէթտէն գիատէ միւմթէտ օլտուղունտան Ա էնէտիկ ահալիսի խէվֆ իւ ֆիթռաբա կիրիֆթար օլարագ , մէմլէ քէթին թօփա թաթթուլմամասը իչլին , Ա էնէտիկի մուհասէրէ խտէն Ֆրանսըզ ճէնէրալը իլէ մուգավէմէյէ կիրիշտիլէր ։ Ա ճիւմհուրիէ թին խաթիգալանյէթինէ , մէզհէպէ , էճնէպի թէպասալարը վէ սէֆիր լէրինէ , էպնիյէի միլլիյէ վէ սայիրէյէ , զարալխանէյէ , պանգայա , սէֆթէրխանէյէ պիր սէբէթ վէրմէմէք չարթը իլէ Ֆրանսըզ ասքէրի նէն Ա էնէտիկ տուխտուլինէ բազը օլտուլար ։

Ա էմիքէթին իչլի ալթ իւսթ , ասըլզատէկեան , բուհպանան , միւ թէպէբան , էսնաֆ , վէ նաս պիր պիրինէ տիւշմէքտէ , հիւքիւմէթին զապթա գուտրէթի գալմամըշ , միւզմհիլ վէ բէրիշան , հիչ պիրինտէ իմնէճէք վէ թռւթաճագ եէբ գալմամըշ ըտը ։ Ա այիսին տօգուզունա սա սէօզ սահիպլէրի թէքքրար Տօժ սէրայընա թօփլանըպ , պիր չարէ պրամագտա , չօգտան պէրիւ Ա էնէտիկտէ Ֆրանսըզ մասլահաթինիւ զապը օլան միւսիւ Ա իլթաբ նամ պիր հիւրմէթլիւ իհթիարէ միւրա ճաաթ իթմէյէ գարար վէրտիլէր , վէ մուհայիլէհ իւլ իսթիշարէ իթ տիքտէ , Պօնաբարթէտէն պիր թաալիմաթը եօղ իսէ տէ մինղայրը ըէա գին չու թէտպիրի իրայէ խալէտի ։ Հրտաթ ասքէրինին Ա էնէտիկտէն ատֆ օլունուպ եէրինէ էսնաֆտան միլլէթ ասքէրի թէրթիպի , տէօրթ պին Ֆրանսըզ ասքէրինին Ա էնէտիկ չէհրինէ տուխտուլ , վէ գալէլէ րին վէ սայըր միւսթահքէմ մահալլէրին պունլարա թէսլիմի , ուստու

Digitized by Google

լու աթիգէյի հիւքիւմէթին թէպտիլե, վէ եէրինէ հէր սընըֆտան միւնթէխապ ալիր մէճլիսի հիւքիւմէթլէ եինէ շիմտիքի Տօժուն զևյրի ըհասէթինտէ պուլունմասը, վէ էֆքեար իչիւն մահպուսա վազ օլունմասընըն թահլիյէի սէպիլե, Ա՝ումայիլէյհ Վ՝ իլթար պու թէքլիֆլէր իլէ Պօնապարթէ միւսալէհէյէ րազը օլուր գըյաս իտէր իտի։ Ր՝էյֆիէթ Տօժ սէրայընտա մէշվէրէթտէ պուլունան ումումի մէճլիսէ արզ օլունտուգտա, մասլահաթըն էհէմմիյէթինէ նազարէն փէք չօգ մունասիֆէթ վէ միւճատէլէտէն սօղրա չար նաչար գապուլ օլունտու։

Ա՝այխին 12 ինճի կիւնիւ մէճլիսի ումումի թէքրար թօփլանըպ, պու թէքլիֆլէրի գապուլ վէ թաստիգ իթմէք իչիւն մէշվէրէթ գունտուլտու։ Տօժ կէօզ եաշը իլէ քէյֆիյէթի մէճլիսէ իֆաաէ իտիւպ, հիւքիւմէթ ազալարընա իսթիֆա թէքլիֆ իյլէտի, վէ պիդզարուբ մունաֆագաթ կէօսթէրիլիպ, եէվմը մէղքիւտէ, պին եիւզ սէնէլիք Վ՝ էնէտիկ ճիւմհուրունուն էքեապիր հիւքիւմէթինին սօն կիւնիւ օլտու։ Վ՝ է պու վէճհիլէ մէճլիսի ումումի հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէթի քեամիլէն ահալինին էլինէ թէսլիմ իթմէյէ մէճպուր օլտու։

Պու գարար նէշր վէ իլան օլունտուղու քիպի, նաս թէրաֆընտան հէր մահալտէ սանճագլար չէքիլիպ մէսէրրէթ ալամէթլէրի ըզհար օլունտու, քիպարլար մէյեուս վէ մահղուն խանէ քէօչէլէրինէ չէքիլիպ, սէլքիպի կէօզ եաշը տէօքիլէյէ պաշլատըլար։

Ա՝հալի Ան Ա՝արգօ նամ՝ ուլու քիլիսէ մէյտանընա թօփլանըպ է քեապիր հիւքիւմէթի ալամէթլէրի օլան Ա՝լթուն քիթապը, վէ Տօժուն թահթը թէրփօշունու վէ աստասընը մէյտանտա աթէշէ վէրիպ վէ եագըպ ճիւնպիւշ իթտիլէր։

Ի՝րէթսի կիւնիւ Վ՝իրանսըզ ասքէրի պէօյիւք ունիֆօրմա վէ մունզէգա իլէ Վ՝ էնէտիկէ կիրիպ գալէ վէ սայըր միւսթահքէմ մահալլէրի զապթ իյլէտի։ Վ՝ է ալէթը միլիոն ֆրանգ վէրիլի ալընըպ, թէրսանէտէն տախի, օն իքի գըթա եէմիշ տէօրթ թօփ չէքէր իքի անպարընը վէ պիր օ գատար ֆըրգաթինին Վ՝իրանսայա վէ Թունուսի լիմանընա կէօնտէրիլտի։ Վ՝ է Վ՝ էնէտիկ թաասրրուֆունտա օլան եէտի առապար[1] տախի Վ՝իրանսըզ եէտինէ կէչիպ, Վ՝օրսիգատան ավտէթ իսէն ճէնէրալ Ա՝էնթիլի, Վ՝ էնէտիկ կէմիլէրինէ Վ՝իրանսըզ ասքէրինի պինտէրիպ անլէր իլէ կիտիպ Վ՝իրանսըզ սանճաղընը Վ՝օրֆու առապը գալէլէրինէ նասպ իյլէտի։ Վ՝ է պու վէճհիլէ Վ՝իրանսըզըն Վ՝ էնէտիկ քէօրֆէ զինէ տախի սահիպ օլմասը, Ի՝թալիա ֆիլոսուհաթընըն ավագիպի Թապիխէսինտէն պուլունտու։

[1] Ա՝ֆքիւր եէտի առապարըն իսմի պունլար սըր։ Գօրֆու, ֆէֆալօնիա, Ջանեթա, Սանթամավրա, Իթագ, փագոսո, Չերիկո։

ՕՆ ՊԻՇԻՆՇԻ ՓԱՍԱ

1797

1։ Պօնաբարթէ, Ռէյհէլինի Ա՝ծնէպէլեցոյ նագլխէր։ 2։ Ռէնօվա էիւիլլը, վէ ճիւմհուրա Ռէյհիւրիան Էչէսպիր հիւհիմէրի ֆէսի օղուպ, Ա յիւրիա ճիւմհուրա Լէսմիյէ օշմասը։ 3։ Ա՝լընէլինա Էյալէրի։ 4։ Չիլաբին ճիւմհուրա։ 5։ Լ՝սէր ալայը վէ Պօնաբարթինին պիր նուրկո, վէ իւէրայը ասէրիյէյէ վէրպէյ չօֆքէ, վէ մուսէլմանը Բօղազկյէյ։ 6։ Յիրանանըն ահվալը փաիլկյէսի։ 7։ Ռէնէրալ Ա՝ծրօ։

1։ **Պ**ՕՆԱԲԱՐԹԷ Ա Էնէտիկ ճիւմհուրունու պու վէճհիլէ տայրէվ բաղթ իւ Նիզամէ տախիլ իթթիքատէն սօղրա, մէրքէզը օրտուլյու Ա՝ինանան գալաբրըզ, Ա՝ծնէթպէլեցոյ[1] նագլ խյէտի։ Լ՝սթրիա տէվլէթի, Ո՝օմա հիւքիւմէթի, Նաբօլի վէ Սարտէնիա գըբալարը, Ա Էնէտիկ վէ Ռէնօվա ճիւմհուրլէրի, Խարմա տուգասը, վէ Ո՝վիչէրի[2] էյալէթլէրի, վէ սայիր Ա՝լաման հիւքիւմտարլարը էլչիլէրի քեամիլէն օրայա ԹէճԷմմիւ իթմիքատէ իտիլէր։

Պօնաբարթէնին Ա՝ծնէթպէլեցոտա իգամէթ իթտիյի գօնագտա, էն պէյիւք գրալ սարայլարընտան զիատէ տարաթ վէ հաշմէթ միւշահէաէ օլունտու, վէ օրտու մէրքէզինտէն զիատէ, պիր գրալ տայրէսի նէ միւշապհէթի վար ըտը։ Պօնաբարթէ պու էսնատէն պաշլայաբագ մուամէլաթ վէ հարաքեաթընտա Թավըր հիւքմրանի իպրագ իթմէյէ մուպաշէրէթ իտիւպ, օղ վէճհիլէ Ա՝ինան, Ա՝ծնէթպէլեցօ, վէ Խասէբհանօ Թահիլ վէ արամկեահյարընտա, հիւքիւմտար փայէսի իլէ Թալէթիֆ օլունարագ, պու փայէի ըէֆիէյէ մուվաֆըգ աթվարը տախի իքթիտապ իյլէտի։

Ա՝տտամ Պօնաբարթէ, կէնճ եաշընտան սկերիւ, հապգընտա միւԹէվաթուր օլան պու իգպալա տայիմա հազըր տայիմա հավէսքեար օղուպ, այնէն ֆիլիլհաթընը կէօրտիւքտէ, սլֆաթը սապգէի ճէմիկէսինէ, ճէլալէթը մէնէտ աթվարընը տախի եարաշտրարագ, պու տայրէի ֆախիրէնին զիվէրի կէվհեր փայէսի օշմուշտու։

Պօնաբարթէ իպթիտա օրտու ճէնէրալը վէ սէրասքէրի նատպ օլտուգտա, ագրանլարը օլան իւմէրայը ասքէրլիկէ իլէ միւտաֆաթ իւզրէ հարէքէթ իպրագ իյլէմիշ իտի, Ա՝ինանը ֆէհմ իթտիքատէ ճիւմլէսինին իւզէրինէ սիւրէթը սէրէֆրազլատէ պուլունուպ, Թէֆավվուգիւ

[1] Իթալիանըն պիր գաչ մահալինատէ Պօնաբարթէյը խոշտատէ չէհիրլեր վարտըր։ Միւնթախպ միքթէլէմէսի օլան պու Պօնաբարթէյը Ռէվրի Լօճատաթտա իլէ վէնէտիկ մէմալիքի ատրաֆնտա պիր քիւչիւք գատտապա տըր։

[2] Ջվիչէրի, Ավստ, եաիսատ Հէրվէտիա իթթիհատը, Ֆրանսա, Ալէմանեա վէ Իտալիա մապէյնինտէ եիրմի իքի գազատան միւրէթթեպ պիր ճիւմհուր մէմալիքի օլուպ, եւրոպանըն էն եիւքսէք, էն միւնէվէր վէ էն սուլագ արազիսի տիր։

Digitized by Google

ագլ իւ զէքեասլընը քէնտիսի տախի Թագտիր խյլէմիշ իտի։ Վ է սօղըա տան վագի օլան ֆիլոսոֆլարընտա, չօգ տէֆա միւճէրրէտ հէտէֆը Հայրանիի հիւքիւմտարանը Նէրոզա օլուպ ահալի Թէյրաֆընտան տախի նաճիի վէրան եախօտ գուրթարըճը իւնվանընա մազհար օլարագ պէյն էլ էմնալ վէ ագրան քէսպը Թէմէլեիւզ խյլէմիշ տիր։ Վ է հէր Թէյրաֆտան վարիտ օլան էլչիլէր, մուրախասալար. վէ մուխպիրլէրէ հաքիմանէ ճէվապ իլոա իտէրէք, ճէնէրալ փայէսինտէ օլտուղու հալտէ գրալ հիւքիւմէթի վէ մուամէլաթը իպրազ իլոմէյէ միճապուր օլմուշտու։ Վնճագ պու հաչմէթ վէ տարաթը գրալնչէի տախի սուի իսթիմալ իլէ ապէսէ սարֆ իլոմէյիպ, հաճտա Վթալիատա վագի օլան մուամէլաթը ճէլնլէյի քօլնթիգէյէսինին, տահա պիր չէրճֆ վէ ազամէթլէ վիճուտ պուլմասընա միւճիպ օլտու։

2° Պու էսնատէ Վթալիանընն հէր Թէյրաֆընտա էսհապը իսթիազ վէ էսալէթ օլանլար հիւքիւմէթը տախիլնէյի եէտը Թէֆէրրիւտլէրինէ գապզ իտէրէք, սըգլէթը Թէքեալիֆի ճէվրիէ վէ էօրֆնյնէլէրի ֆուգարա պօյնունա Թահամմիւլ կէլմէզ մէրոէպէտ պիր րիպգէ վէ պարը կիրան օլմուշտու. Պօնաբարթէնին Վթալիատա վագի Թանզիմաթընըն մուհասսէնաթը, հէր Թէրաֆա Թէվաճուլէն նէչը օլունարագ հէր ճանիպատ էսնաֆ վէ ֆուգարա հիւքիւմէթը զուլմիէյի քիպարան իւզէրինէ րէֆը լիվայը զալէպէյ ճէսարէթի իտիպ, կէրէք Վրանսանընն հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէսինտէն, վէ կէրէք Պօնաբարթէտէն քէմալը մուավէնէթ վէ հիմայէթ տախի միւշահէտէ խյլէմիշլէր իտի։

Ռէնօվա ճիւմհուրու ահալիսի տախի պու Թէպէտիւլաթը ու մուտիէտէն միւԹէէսիր օլարագ իպԹիտա Տօրիա նամ նաս Թէրաֆտարը, պաշընա օն իքի սին գատար ամէլէ Թօփլայարագ էքեասիր հիւքիւմէթինէ գարշը Թուղեան խյլէտի։ Իւմէրայը ճիւմհուր, ճէպրի ճէպր իլէ տէֆ իմմէք իւզրէ պիր Թագըմ համմալ վէ քէօմիւրճիւլէրի ճէմ իտիպ, պունլարա գարշը կէօնտէրտիլէր։ Պիր էյամ իքի Թէրաֆ պիրի պիրինէ մուգավէմէթ իտէմէյէրէք, նիհայէթ իւ մէրա Թէրաֆը զալիպ կէլիպ, Ռէնօվա մէմալիքինտե Թէրաֆէյն պիրի պիրինին գանընա գաստ իտէրէք, օլմատըգ ճիւրմ վէ հապասալէթ գալմատը։ Պու մախլուԹիէթ արասընտա Թէլէֆ օլանլարըն իչինտե խայլըճա Վրանսըզ տախի պուլունտուղունտան, Պօնաբարթէ պու քէֆֆիէտէն խապէրտար օլտուղու քիպի, եավէրլէրինտէն միւսիւ Լա վալէթի կէօնտէրիպ, Վրանսըզլարը գաԹլ իտէնլէրին քէնտիսինէ Թէսլիմ օլունմասընը, վէ մահպուստա օլան Վրանսըզլարըն Թահլիսէյի սէպիլինի, քէօմիւրճիւլէր վէ համմալար էլինտէն սիլահլարըն ալընմասընը, վէ միւֆէԹԹիշլէրին մահպուսիէԹինի Թալէպ խյլէտի. էսնաֆ միւԹէպէրանը պու հիմայէթի կէօրտիւքտէ օնլար տախի գալը գըչըպ, էքեասիր հասասլարը օլան ահէտը նաս էլինտէն սիլահլարըն ախզ օլունմասընը Թալէպ խյլէտիլէր. վէ պու վէճհիլէ սէօրԹ պին գատար Թիւֆէնք Թօփլանըպ ճէպհանէյէ Թէսլիմ օլունտու։ Վնճագ Ալենաթօ մէճլիսի Վրանսըզլարըն մաԹլուպի իւզրէ Թէքմիլ Թարզնյէ

Digitized by Google

վերամիշ օլտուղունտան, Յրանսըզ սէֆիրի գաթը մուտմէլէ իլէ Յրանսայա ավտէթէ գալգըշտը։ Պու ճիւմլէ քասաքօրթունու թա-լեպ իթտիքտէ, Այնաթօ մէճլիսինին ապլը պաշքնա կէլիպ, տէրա-գապ քէօմիւրճիւլէրտէն սիլահլարը. Թօփլաթտը, վէ իւչ միւֆէթ-թիչի տախի մահպուս իտիւպ, Պօնապարթէյէ տախի պէր վէճտը միւ-քապիլինէ Գամպէշօ նամ Տօժու, վէ Այրըա վէ Գարպօնարի նամանն Այնաթօ մէճլիսի ազալարընը Յրանսըզ սէֆիրի Յէլիտու իլէ պէրա-պէր Այնլէպէլէյա միւքապիլինէ մէմուրու օլարագ նասպ վէ իզամ էյլէտի. պունլար Այնլէպէլէյա վասլ վէ միւքապիլինէյէրինի իւիթամ խէրէք, էքապապիր հիւքիւմէթի Ա՛ինօվա ճիւմհուրունտան տախի ֆէօթո իլէ իտարէյի միւլքիւն ահալիյէ թէսլիմ օլմասընա գաթար վէ-րիլտի։ Այ պու գարարընն ահալի Թէրճըմընտան տախի Թաստիգ գը-լընմասը իչիւն Պօնապարթէ, եվինէ Տօժու մուտմայիլէյհ րիասէթի Թահթընտա օլարագ ահալի Թէրճըմընտան իմթիխասպ օլունմաճագ օն իքի ազա իլէ պիր մէճլիս Թէշքիլ իտիպ հիւքիւմէթի մուվագգաթէյն պունլարտա Թէսլիմ իյլէտի։

Այուգառտէմա Այ էնէոիկտէ տախի միւշահէտէ օլունտուղու վէճ հիլէ, պու մէճլիսին քիւշատը կիւնիւ ահալի ճիւմհուրիյէթլէ մէյ-մանէ կէլիպ Ա՛ինօվատա տախի ալմուն քիթապը մէյտանտա աթէչէ աթարլար, նէ գատար քիպար արմասը վարիսէ աշադա ալնպ վէ գը-ըդ Թօզ իթտիքլէր, վէ եիւզէրճէ սէնէլէրտէն իւզէրլէրինէ պարը ա-ճմ օլան հիւքիւմէթը ճէվրիյէի ասըլզատէկեանըն էսէրինի տախի մահվ իւ իզալէ իթմէք իւզրե. էյամը սագըզատե տախի շէօհրեթ-չիւար օլան պիլ ճիւմլէ Տօժ վէ միւԹէպէրանը սայրըէնին Թաշտան օյմա քիսմէթլէրինի վէ ատարը սայրըէլէրինի պալթա, գազմա, վէ քիւ-կինկլէ վուրուպ բարէ բարէ վէ խիւրտեխաշ իյլէտիլէր։ Այ ալթը պին նէֆէր ասքէր սիլահլայարագ ճիւմհուրիյէթը նասէ մուսթահ-ֆըզ նատպ իտիպ, Ա՛ինօվա էյալէթինէ էսկի Գօմալըլար կիւնիւնտէ Այիտրիա տէնմիշ օլտուղունտան Այիկուրիա ճիւմհուրու իւնվանը հ-է քէսպը իֆթիթհապ իյլէտիլէր։

Իլէրիւտէ իյլուլ այընտա քիպար Թէրճումտարլարը Թէքրար պիր ֆէտտա չըգարըպ ահալիսէն իտայէճտընը սիլահլայրագ այագլանտըր-ալար, վէ պու Այիկուրիա ասքէրինին իւզէրինէ եիւրիւյիւպ, Ա՛ինօ-վայա գատար գօմալատըլար. վէ Ա՛ինօվա գալէլէրինտէն պիրինի տա-խի զապթ իյլէտիլէր խէտտէ, Թօրթօնտան Յրանսըզ ասքէրի եէ-Թիչիպ, ահալի իլէ պիր րիֆագէ պու իհտիյալ ասքէրինի տախի միւն-հէզիմ վէ բէրբէշան Թար իւ մար իթմիշ օլտուգլարընտան, էքապապիր Թէրճումտարլարընըն պու ատն ճահտը տախի ապէտ վէ վահի օլտու։

3։ Այիլան էյալէթի գուրտպինտէ օլուպ իքի եիւզ աէնէտէն պէ-րու Այիզմնլար հիւքիւմէթի[1] Թահթընտա պուլունան Այալէթլինա էյալէթի, լնտան, մէզհէպ, վէ գուրտպինէթ ճինհէթի իլէ Այիլանա Թէ-

[1] Այիզմնլար։ Զվիչերի ճիւմհուրու ճիվռ ընտա պուչը պայշնա իւչ էյալէթի օլուպ, Պինոկի 1798 ատ Զվիչերի ճիւմհուրունա տապ խիլ օլարագ, ճիւմհուրու մէզքիւրնէն պիր էյալէթի տայըտըլար։

Digitized by Google

նախեպիս քիւլլեյէսի օլուպ, էօթէտէն պէրիս Կրիզօն հիւքիւմէթի րիպրէսէնի ֆէքք իլէ թահսիլի սէրպէսթիէթ վէ իսթիգլալիէթ ե- մէլինտէ պուլունտուգլարընտան պուռնլար տախի րէֆը լիվայը թուզ եան իլէ, Պօնաքարթէտէն իսթիմտատ վէ իսթիանէ խլէտիլէր։ Ա- թէլինա էյալէթի Օվիչերի ճիւմհուրու մէմալիքինտէն ատտ օլունա տուղունտան, Ձրանատա ճիւմհուրունուն պաշընտա պուռնձա ղայլէ վէ էշղալ վար իքէն, էէնիտէն պիր ղայլէ տահա հասըլ իթմէք նէ վագթըն քօլիթիքասընա վէ նէ տախի ագըլա մուվաֆըգ օլուպ, Պօ- նաքարթէ պու թէքլիֆի գապուլ իթմէմէք էֆքեարընտա իքէն, Ա- լան տէֆթերխանէսինտէ պու էյալէթլէրէ միւթաալիգ էվրագը միւ- թալաա իթտիքտէ, ահտնամէլէրտէ մուգատտէմա։ Ա թէլինա էյա- լէթի Կրիզօնլարա թէսլիմ օլտուգտա քէյֆիյէթին։ Օմպարտիա հիւ- քիւմէթի քէֆալէթի թահթընտա պուլունտուղունուն գայտ իւ շէր- հինի միւթալաա իթտիսի քիսի, օլ էնտատե։ Օմպարտիա հիւքիւմէթի Ձրանատզ ճիւմհուրու հիմայէթինտե պուլունտուղունտան, պուռն- տան սէլահիյէթ քէսպ իտիպ, Ա թէլինա իլէ իթթիհատը սիւլա- սէ պէյնէնտե թէվասսիւթ իթմէկի գապուլ լյլէտի, վէ օլ վէճհիլէ նէ Ա թէլինայը իթթիհատը սիւլասէյէ, վէ նէ տախի իթթիհատը Ա թէլինայա ղալիպ իթմէմէք իչլուն, Ա թէլինայը տախի իթթի- հատը սիւլասէյէ տախիլ իտէրէք իթթիհատը արպատա թէսմիե գը- լընմասընը թաստիմ խլէտի, անճագ պու քէյֆիյէթի իթթիհատե թէք- լիֆ խլէտի իսե գապուլէ չայան կէօրիւնմէտի։ Պիր գաչ մահ սօղրա Պօնաքարթէ կէրէք Կրիզօն վէ կէրէք Ա թէլինա վէքիլլէրինի նէգ տինէ ճէլպ իտիպ, թէսվիյէի մասլահաթ զըմընտա պիր միւքեալէ- մէ իթմէք միւրաս իթտիքտե, Կրիզօնլուլար պու տավէթի գապուլ իթմէյիպ, մէճլիսե տախի կէլմէմիշ օլտուգլարընտան, Պօնաքարթէ հիտտէթլէնիպ, վէ ղայիպանէլէրինտէն հիւքմ իտիպ, Ա թէլինա էյալէթինի տախի պէր վէճհը աթի թէշքիլ օլունան Ձիզալբին ճիւմ հուրու մէմալիքինէ տախիլ խլէտի։

4։ Պօնաքարթէ 1796 տա Ա իլանը, Օմպարտիայը Ա էսթրիատան վէ Ա օսէնա Տէրրարա վէ Օսմանիայը Տուգա, վէ Օսմս հիւքիւմէթ- լէրինտէն գուրթարտըղը էսնատե, պուռնլարը միւճէտտէտէն իքի ճիւմհուր թէշքիլ իտիպ, Օմպարտիա էյալէթինէ Թրանքապան վէ պագի գալանլարընա տախի Ձինքապան ճիւմհուրու թէսմիյէ իթմիշ է- տի, քի մահալինտե թարիֆ օլունմուշտուր։ Պու իքի ճիւմհուրուն հէր պիրի պիր գաչար էյալէթլէրտէն; վէ միզաճը միւթէլէվվիւն վէ պիրի պիրինէ րագիպ ահալիտէն միւրէթթէպ օլտուղունտան մու- րուրու զէման իլէ հիւնիւ իտտարէլէրի վէ իմթիզաճ իւ թթիֆագ- լէրի միւքին օլամայտաճաղը աղնաչըլարագ, Պօնաքարթէ պու տէֆա Ա էնէտիկտէն տախի ալտըղը էյալէթլէր իլէ ճիւմլէսինի պիրլէշմէք րիպ, վէ պիր պէօյիւք ճիւմհուր հիւքիւմէթի թէշքիլ վէ Ձիզալբին ճիւմհուրու թէսմիյէ իտէրէք Ա իլան պէլտէսինի մագարըզ հիւքիւ- մէթ իթթիխազ խլէտի։ Ա է գանունննամէի միւլթիսէլէրինի Հնրանատա ճիւմհուրինէ թաթպիգ իտէրէք, հիւքիւմէթը իճրայիեէյէ պէշ միւ-

Digitized by Google

տիր, վէ նիզամաթը միւլքիյէնին բույէթի իչիւն տախի խբի մէճլիս թախսիս իտիւպ, զուռնալարըն քեաֆֆէսինին ինթիխապընը իւք տէֆթա էֆքեարը միւթէնէվվիյէ իւլէ մէլուֆ Իթալիան միւլէթինէ պըրագմայըպ քէնտիսի ինթիխապ էթտի, վէ Իթալիանըն էն պէօյիւք քիչիզատէ լէրինտէն Աէրպէլլօնի նամ քիմսէ տախի միւտիրլէրին պիրի օլտու։

Գատհոս հիւքիւմէթին մուհաֆազասը իչիւն հէր թէրաֆտան թօփլայարագ օթուզ պին գատար միլլէթ ասքէրի փէյտա իտիւպ Աինանտա իգամէթ իթտիրտի, վէ պու վէձհիլէ միւլքիյէ վէ զասքէրիյէ նիզամաթընը թէրթիպ իթտիքտէն սօղրա հիւքիւմէթը ճիւմհուրիէնին իձրայը մէմուրիէթէ պաշլայաճաղը կիւնէ պիր պէօյիւք ալայ վէ զինէթ թէրթիպ էյլէտի։

Օ խրտե թարիֆ իւ պէյան գրլընաճաղը վէձհիլէ, պու էսնատե Ֆրանսատա տախի բօլիթիգաճա գէյլ իւ գալ օլուպ միւտիրան հիւքիւմէթինէ գարշը թուղեան ալամէթլէրի միւշահէտե օլմաղա պաշլամըշ ըտը։ Պօնապարթէ էօթէտէն պէրիւ պու հիւքիւմէթին ա աէմը իտտարէսինտէն վէ միւթէնագրս հարաքեաթընտան թաճիզ օ լուպ, ճիւմհուր հիւքիւմէթինի թանզիմ վէ թէձտիտ իթմէք էմէ լինաե օլտուղունտան, վէ մալիք օլտուղու գուվվէի ասքէրիյէ վէ շէ էֆ իւ նուֆուզլի իլէ պէօյլէ պիր թէպէտտիւլաթը գօլայճա պաշա ջարաճաղընը ֆէհմ իտէրէք, քէյֆիյէթի ասքէրե պէյան իթմէյէ պիր վէսիլէ արար ըտը, Չիզալըին ճիւմհուրու հիւքիւմէթինին իհ տասը կիւնիւ, պու թէտավվիւրիւնիւ գուվվէտէն ֆիիլէ կէթիրտի։ Չէյլէ քի եէվմը մէզքիւրտե, հէմ պու եէնի ճիւմհուրու Չէրանտա ճիւմհուրու իլէ գալպէն րուպէթ վէ իւլֆէթ իթտիրմէք, վէ հէմ տա էի ասքէրի թալլիֆ իտիւպ, էֆքեարընը պէյան իթմէք իւզրէ, թա պուլարա սանճագ թէվզիի զինէթինի Չիզալըին վէ Չէրանըզ ասքէրինին պիրլիքտե օլտուղու հալտե շու վէձհիլէ իձրա իթտիրտի։

5° Օրթայա Աընըր ահրամլարը քիպի պիր պէօյիւք ախշապ բիր թաիտ եաբտընըպ, պալասընա պիր թագըմ ֆիթուհաթ թամլարը վէ ֆէր ալամէթլէրի, վէ ճէնկ ալաթը ըէմ իթտիրտիքտէն սօղրա Իթալիա ճէնկլէրինտե վէֆաթ իտէն քեաֆֆէի ճէնկեավէրանընն իսմ լէրինի պու բիրամիտին տէօրթ թէրաֆընա եօգարտան աշաղը իրի եա զլար իւլէ եազընըպ, քեաֆֆէի ասքէրի ահրամընն տէօրթ թէրաֆը նա սաֆ պէսթէ օլարագ տիզտիրիպ, քէնտիսի տախի պիլ ճիւմլէ էրքեանը հարպ վէ ճէնէրալլար վէ միւթէալլէր զապըթան աղընը ունի ֆթմալարը իւլէ արգասընտան կէլտիքլէրի հալտե խաթիթը ասքէրի աղըր աղընր տօլաշարագ մուայեէնէ իտիւպ, հէր թապուրա վէ հէր պայա պիրէր քէլիմէի թալլիֆկէ իւլէ նէվաղիշ կէօսթէրտիքտէն սօղրա, տանճագլարը թէվզի իթտիրիւպ, վէ Չիզալըին ասքէրինէ իրատ իթտիի նուրագուն խիթամընտա Չէրանըզ ասքէրինէ տախի թէվէճճիհ իտիւպ պիւլէնտը ավազ իւէ շու վէձհիլէ քէլամէ աղազ էյլէտի։

" Աօլթաթլար։

" Պու կիւն օն տէօրթ թէմմուզուն սէնէսի կիւնիւ տիւր, իչթէ

Digitized by Google

» սահրայը չէրէֆտե սէրպէսթիէթը վէթանիէ իչիւն ճան ֆէտա խ
» տէն էմնալ վէ ագրանլարընըզըն խմիէրի կէօզիւնիւզիւն էօնիւնաե
» նագշ օլմուշտուր : Իպրէթ ալըն պունլարտան , սիզ թէքմիլէն քին
» աինիզի ճիւմհուրիէթ աշգընա օմուզ միլեան Յրանսըզ ահալիսինին
» սատտէթը հալինէ , վէ ֆիթռահլարընըզ իլէ միւճէտտէտէն իք
» թիսապը չէրէֆ իւ չէօհրէթինէ միւճիպ օլտուղունուզ Յրանսըզ
» իսմի ուղրունա ֆէտա իթիմէի կէօզիւնիւզէ ալմալըընըզ : Յօլթաթ
» լար , վագաա շու ապալըգտա վէթանըմըզտա զուհուր խտէն իհթէ
» լանֆաթ , վէ ֆըլէրէթ , վէ պունլարտան ճիւմհուրիէթէ թէրէթ
» թիւպ խաչէէք աֆէթ վէ պէլիյէ սիզէրէ տախի միւճիպի էնահիչէի
» ազիմ օլմուշտուր , անճագ թէէսսիֆ իթիմէյին , վէթանըմըզ աա
» հիհ պիր մահխաթարտան տայիմա սալիմ վէ ազասաէ տիր : Ապին
» թէէսսիֆ իթիմէյին , իշթէ իթթիհատա իթիւիշ պիւթիւն Յրոթայը
» մահթ իտէն ապէր պուբատա հազըր տըր : Յրանտա իլէ ապամըզտա
» պիր գաչ տաղ վար , վէ գանունննամէյի միւլթէյէմիզին իպգասը սէր
» պէսթիէթիմիզին վէգայէսի , վէ ճիւմհուրիէթի վէ հիւքիւմէթինի
» մուհաֆազա իթիմէք իչիւն լազըմ կէլտիյի հալտէ պու ապազլարը գա
» րագուշ քիպի սիւրաթլէ իմրար իտէճէյինիզէ չիւպհէմ եօգտուր :

» Պօլթաթլար : Ֆիւքիւմէթը ճիւմհուրիէ , քէնտիլէրինէ էմանէթ
» օլան գանունննամէլէրին հըֆզէնա պիր նիկեահպան տըր , վէ օլ վէճ
» հիլէ գրալիէթ թէրագֆտարլարը , զուհուր իթթիֆըլէրի կիւն նա պէ
» պու օլաճագտրրլար , պու թէրագֆտան միւսթէրիհ օլսա , վէ եանը
» մըզտա , սէրպէսթիէթը վէթանիէ ուղրունա գան տէօքէն հէմշէհ
» րիլէրիմիզին բուհլարը հուզուրսուննա . վէ պու եէնի սանճագլարդն
» իւզէրինտէ իտէճէյիմիզ եէմին պուտուր : Ֆաֆ-նճֆ պէնիմին գանօն
» նամեի մ-լէյհինէ , վէ ճիմհո-րիհինէ մոխալֆ վէ խասիմ ծանըգտա իլա նիհոյճ
» ճէնի վէ գաւրիալ » :

Պիւթիւն ապէր պիւլէնտը ավազ իլէ պու եէմինի եատ վէ թէք
բար իթտիքտուէն սօղրա բէսմը կէչիտա տախի իճրա օլսունուպ պու զիյ
նէթ խիթամ պուլտու : Ֆաշամընա պէօյիւք զիաֆէթ թէրթիպ օլսա
նուպ պիւթիւն ճէնէրալլար վէ զապթիան տավէթ օլսունատուլար , վէ
ճիւմլէնին էշք իւ աշգը , հէրարէթը պատե իլէ տախի ֆէրուզան օ
լարագ , խայըճա գատէհ թօգուշտուրմալարդա տախի մէճլիս պիր
գամ տահա րէվիւագ պուլտու :

Իպթիտա սէրապէր Պօնապարթէ այաղա գալգըպ ,

« Յէյտանը չէրէֆտե վէ ֆամ իտէն ահիալէր Յթէնկէլ , Ապահարդ
» Տիւպօա աշգընա , րուհլարը պիզէ միւյեին օլուպ , պիզի տիւշմէն
» զարպընտան էմին վէ սալիմ էլէյէ » տէյիւպ գատէհ թօգուշտու
րարագ պատե նուշ խյէտե . պատէհտու պիրի պիրինի թէսագուպէն ,
իւչիւնճիւ սէնէ գանուննամէսի , միւտիրանը ճիւմհուր , գուտեմա
վէճլիսի , Ա էրօնատա թէէլֆ օլան Յրանսըզլար , ճիւմհուրլէրին իթ
թիհատը , գրալիէթ թէրագֆտարլարընըն բէրիշանիէթի աշգլարընա
պաշգա պաշգա գատէհ թօգուշտուրուլուպ շարապլար իչիլտի :

Digitized by Google

Իշխէ պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ, ասքէրի տախի ումուրու քօվէ թիգիլեի վէթանէ միւտախէլէ իթթիրիպ, իլէրիւտէ խհտաս իթտխի հիւքիւմէթը ասքէրիհէյ Աիլանտա գատէմ պասմըշ օլտու։ Պալատէ մէգքիւր նուբթգտան ասքէր միւթէհայիր վէ միւթէհարրիք օլարագ հէր ֆըրգա պաշգա պաշգա միւէսթիր մազպաթալար թանզիմ վէ իմ զա իտէրէք, կէրէք միւտիրանէ վէ կէրէք մէճլիսլէրէ միւթէաստիտ վարագալար կէօնտէրտիլէր, վէ պու վէճհիլէ ասքէր, հիւքիւմէթ պէհնինտէ պիր գուտրէթ, վէ Պօնաբարթէ տախի ասքէր պէհնինտէ պիր հիւքիւմտար օլտու. վէ Աէնթէպէլլօ մէրքէզինտէ տէօրթ այ միւտտէթ արամ վէ իգամէթ իտիւպ, կէրէք իհտաս իթտխի ճիւմ հուրրէրին, վէ կէրէք ասքէրի մէվգիլէրինին միւշքիլաթընը, նիզա մաթ, մուահէտաթ վէ թէրթիպաթը սայիրէ իլէ հալը վէ թէսվիհ իթթիքտէն սօղրա նահեհտ նազարը ատըգաթընը Ծրանսա իւղէրինէ էվվրիմիյէ մէճպուր օլտու։

6° Իւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ, Տրէֆօլ եահօտ միւտիրան էլչինէ կէչէլիւտէն պէրու, իսպէիտաւէն պու հիւքիւմէթէ մուխալիֆէթ խէրէք ահալի պէհնինտէ տայիմա թօխմը ֆէտտա իլլա իտէն պաշըճա իւչ թէրսաֆ վարըտը. պիրինի 93 սէնէսի գանունունաւէսի, եահօտ իֆրաթ ճիւմհուրիյէթ թէրսաֆտարլարը. իքինճիսի, գրալիէթ թէրսաֆտարլարը. վէ իւչինճիւսու Ֆիրօնտինէլէր էֆքէտարընտա օլարագ միւթէտիլ պիր ճիւմհուրիյէթ թէրսաֆտարլարը օլուպ, զէմանէնին պիւթիւն ֆէյլէսօֆ վէ բօլիթիգա էհատաը պու թէրսաֆա մէյլ իտէրէք խոմիէրինին թէչէմմիւ իթտիքլէրի մահալտէն ալարագ պունլարա Վէնէճ թէրսաֆը թէսամիւ օլունմուշտու. պու իւչ թէրսաֆ տախի իքի սէնէէն պէրու օր մէրթէպէ պիրիպիրլէրինէ ատտավէթ վէ մուխալիֆէթ իթմէքտէ իտիլէր քի, պու թագրիպլէ հիչ պիրինին մտգսէտտ վատ օլաճագլարը մէմուր օլամատըղընտան, հէր պիրի տախի գամիի վէ շէհիտ պիր զարարը տէմթ վէ մուտամիլէ իլէ մէյտանը միւնազատա վէ հիւքիւմէթէ տահիպ օլմագ միւրատընտա իտիլէր։ Տիրէքթօար հիւքիւմէթի, միւտիրանտէն մտատտա իքի պէօյիւք մէճլիսէ թագսիմ էթընաթը մուգատտամա 43 իւնճիւ տահիֆէտէ հիքմայէ գրընմըշտըր։ Իւք էվվել պու մէճլիսլէրտէ օլան ազալարըն պիրէր սիւլիւսիւ թէպտիլ օլտուգտա, եէրլէրինէ խայլըճա գրալ թէրսաֆտարլարը ինթիբ խտագ օլուճնուպ, մէճլիստէ նուֆուզ բէյտա իթմէյէ պաշլամըշտըրար։ Ա՛նէնթրալ Ինկլրիս, պէշ եիւզլէր մէճլիսինէ ըղխա նատագ օլուճնուպ, գրալ թէրսաֆտարլարընըն նազարը մագամընտա իտի. պու ճէհնէթրալ վէթանընա հէր նէվի խըյանէթի տիրիղ իթմէյէրէք, գրալ թէրսաֆ տարլարը իլէ մուտտէֆիք վէ մուգավէլէյէ կիրիշմիշտի։ Ա՛յ մանեաստա օլան Աօթօ նամ մէչհուր ճէնէթպաշը, ատատտըզ չիսպհէյէր իլէ ճիւմհուր թագրմը կիւճէնտիրմիշ օլտուգլարընտան, գրալ թէրսաֆտարլարը ինֆրաթ թալիթիֆ իլէ պուճնու տախի էլէ կէչիրմէք մէմուրիյէտէ խիլէր։ Ա՛յրը միւտիրլէր պէհնինտէ տախի չիգագ վէ իխթիլալֆաթի վագի օլուպ, միւտիրլիքտէն չըգան Ա ըթիւրնէօր նամ քիմէնգէհնին եէրինէ Պարթէլէմի նամ գրալ թէրսաֆտարը միւտիր նասագ օլմուշտ

Digitized by Google

տու ։ Ա՝ն՚ձլիսի գավանիչնտե նաթըզ օլան ազալար, զազէթալար, բե՚ սալէլէր, վարագալար տայիմա հիւքիւմէթ ալէչհինէ ազվիսթ վէ վէ միւֆթէրիսթէլէ զուհուրա կէլիպ, իզհանը ամմէյի թահրիք իտե՚ րէք հիւքիւմէթին թէպէտիւլիւնէ հալգը հազըրլամագտա իտիլէր ։ Գրալ թէրաֆտարլարը տայիմա համագաթ, տայիմա թէտպիրսիզլիք ըզհար իտիւպ, պու մախլուբիէթ արասընտա հիչ պիր թէրաֆա թէվէճճիւհ կէօսթէրմէյէրէք. միւտիրլէր, մէճլիսլէր, ճիւմհուրիէթ վէ պիննէֆա Գօնաբաբրթէյէ վէ ասքէրինէ գատար խօստումէթ վէ ա՚ տավէթ ըզհար իտիւպ չէքվատէն խալի օլամազլարտը. վէ Գօնաբաբ՚ թէ պիւթիւն առքէրի իլէ միւտիրան հիւքիւմէթինի վէ ճիւմհու՚ րիէթի մուհաֆազա իթմէյէ հազըր պուլունմուշ իքէն, Գօնաբաբթէ Ա՝արիսէ կէլիպ, հիւքիւմէթի ճէպր իլէ եէտը թէֆէրրիւտիւնէ կէ՚ չիրճէք տէյի էօթէտե պէրիւտե ալէչհինէ արաճիֆ նէչը իւ իլան իթմէքտե իտիլէր ։

Ա՝ագաա Գօնաբաբթէ ազ վագթըն իչինտե պիր սըթ վէ շէօհրէ՚ թը ճիհանչիւմուլէ մալիք օլուպ, մէհարէթ, տիրայէթ վէ էհլիէթի, վէ նուֆուզ վէ մէթանէթի ճիհէթի իլէ հէր թէրաֆ քէնտիսինտէն իւմիտ վար օլարագ, քէնտիլէրինէ ճէլպ իթմէք էմէլինտե օլտուգ՚ լարը տախի մէսթուր տէյիլ իտի ։

Ջաթտա միւտիրլէրտէն Վարնօ, պու ահվալէ վագըֆ օլուպ, Գօ՚ նաբաբթէնինի հանկը թէրաֆա մայիլ օլտուղունու պիլմէյէրէք, քէնէ տիսինէ մահրէմանէ վէ խուլուսաքեարանէ մէկթուպլէրտե չու վէճճ իլէ իսթար իթմիշ տիր ։

“ Պու թէրաֆտա, պիրի պիրինտէն ֆասիտ եալանլար իլէ, սիզլէն ” էֆքեարընըզա կէօնակէօն սիւրէթլէր վէրիլէրէք, ահալիյէ նէչը իւ ” իլան օլունմագտա տըր ։ Ա՝ է սիզլէր պէօյլէ ազ վագթըն իչինտե ” պու գատար ազիմ ֆիթնուհաթէ, վէ պու գատար ճէսիմ միւսալէ՚ ” հէյէ մուվաֆֆագ օլտուգտան սոդրա, Ա՝արիսէ կէլէրէք պայտաղը ” պիր ատամ մագամընտա խանէ քէօչէսինտե իգամէթ իտէճէյինիզլի ” քիմսէ մէմուլ իտէմէյօր ։ Գէնճէսի սիվալ օլունուր իսէ, սիզլէն պու ” թէրաֆա կէլիպ ատէթա պիր ատամ քիսի օթուրմանըզլա գազանը ” տրզընըզ չան ու չէօհրէթ վէ ազամէթինիզ, մէմուլինիզտէն զիա՚ ” տե չէրէֆլէ ճիւմլեյէ զահիր օլապիլէճէք տիր ” ։

Գօնաբաբթէնինի պու մէկթուպէ նէ ճէվապ վէրտխի մալիւմ տէյիլ տիր. անճագ քէնտիսի հիչ պիր վագըթ էօյլէ պիր թէրաֆ ա՚ տամը վէ բէիսի օլմագ էֆքեարընտա պուլունմայըպ, սիւթիւն Գօր՚ բանսայը քէնտինէ ճէլպ իթմէք, վէ հէր թէրաֆա ղալիպ կէլէրէք պիւթիւն ահալիյէ բէիս օլմագ էմէլ վէ արզուսինտե պուլունտու՚ ղունտան, պուննուն տախի տահա թավը կէլմէմիշ օլտուղունու բանտա տէյը իտէրէք, վագթը ֆըրսաթտա պէքլէյիպ սիւքիւթ իյլէմիշ տիր ։

Պու ճիւմլէ միւտիրան հիւքիւմէթի Ա՝արիստե մուխաթաբատտա պուլունուպ, եանլարընտա քէնտիլէրինի մուհաֆազա իտէճէք պիր էմնիյէթլի սէրտաքեր վէ ճէնէրալլարը տախի պուլունմատըղընտան, Գօնաբաբթէնինի պիղզաթ կէլմէսինի տախի թէնպիհ իտէմէյէրէք քէնէ՚

Digitized by Google

ախինատէն պիր ախէր ձէնէրալ մաթլուպ իթտիլէր։

Պօնապարթէ պու վէսիլէյի այնը իսապէթ աստ իսիւպ, ձէնէրալ Ժրօյու միւտիրան հիւքիւմէթի մուհաֆազասընա թայեին լյլէտի։ Պու ձէնէրալ իլմ իւ բօլիթիգատան պի պէհրէ ֆագաթ գուվվէթի ֆաիլիյէ իլէ մութթասըֆ խօտպին վէ ձէնկեավէր պիր զաթ օլաբաղ, հիչ պիր վագըթ Պօնապարթէ իլէ թէքմիլ իւլֆէթ վէ իմթիազաձ ապէմը իգթիտարըննը էյիտէն վէզն իթմիշ օլտուղունտան Ֆարիսէ կէօնդէրէճէն իհթիրազ իթմէյիպ, հաթտա կէսիլէք քէնտիսինին վէ կէբէք մայեէթինտէ օլան օրտուսունուն, միւտիրան հիւքիւմէթինէ թէքաֆիաար օլտուգլարընը վէ իլա նիհայէ պու հիւքիւմէթի մուհաֆազա վէ հիմայէ իտձէքլէրինի միւպէյեին վէ միհուր մազսաթալարը ասկէր մուամայիլէյհին էլի իլէ միւտիրան թէրաֆընա իրսալ իյլէտի։

Ձէնէրալ Ժրօ կէլմէզտէն, միւտիրլէր հահ նա հահ Ֆլէմանեա օրտուսունտան [1]նամ մէշհուր ձէնէրալը ձէլպ իթմիշ օլտուգլարընտան, Ժրօ վիրուսինտէն սօղրա պուննու թէրք իտիւպ, պիւթիւն Ֆարիս ասքէրինէ Ժրօյու գօմանտան նասպ իթտիլէր։

Ֆյլուլ տէօրտինտէ (18 ֆրիմէր) միւտիրլէրին էքսէրսիսէթի, Պարրաս Ֆէվաէլ, վէ Ֆէվէլլէր — [2]ըձօ իքի այտան պէրիս մէնվիլի

[1] Ձիւմհուրիյէթ վագիֆնատա մէշհուր օրն ձէնէրալլատան, մէհալէթ, չէձաէթ վէ ավրայէթ ձինէթիլէ Պօնապարթէյէ եմնալ վէ ապրան, վէ պազէն տարիխ բիգապէմտէ պուլունան խաճրայը ասքէրինէ պիրի ձէնէրալ Ձօշ օլտու, մուամայիլէյհին թէրձիւմէի ահվալնէ ըս վէձհիլէ խիւլասա օլունուր։

Լազար Ձօշ, 1768 տէ վէլտայլ ձէհրինին Ֆրէնգիյլ մահալլէսինտէ ֆագիր անու պուպտան տարնեայա կէլտի, վէ գրալըն խուսուս ասքէրինէ օն պայշը խլէն, ձիւհուրիյէթ ֆէքրէթի խաճէ կէլնպ, ազ վագըտտա պիլ ձնէմի ասքէրի րիւթպէկլէրինի գամ խուէրէք Ֆ եաշընտա խլէն, Մօզէլ օրտուսունա սէ. րասքր Թայեին օլունուս։ Պու միմուրիյէթտէ Բիւյիւքսի Թէրձիմէ գըլընմըշ օլտուղունտան, օ կէնտէն պու խլի զամ պէյնիտէ չէտտա պիր աստավկէ վէ խուսուսէթ վագի օլտու։ Ձօշ Ալաչիսատա պիր գաշ տէֆա Ալաթրիա ըզըրը պօղուպ, օ էյալէթտէն տէֆ խլէտի. գաձկնա Բիչկրիս իլէ միւնապատա խուէրէք ճահգաէ վազ օլունուպ 9 Թէրմիտօրատա պուր. Թալտա. վէ Վանտէ խաճէրինէ կէօնտէրիլէն գաձյա սէրասքեր նասպ օլունուս, պու սէֆեռտ վաֆիր չէձահէլ պէրապպէր ինսանիկ. Քնել ասախ չէրճֆ քէտպ խուպ. 1795 տէ Ինգիլէրգատան Ֆրանսայա կէչիպ Գիպրօն քէօրֆէզինէ չէզան գրալ Թէրաֆտարլարընը մէ ասքէրլէրինի պօղպպ բէրիչան խլէտի, վէ հէր Թէրաֆտա ասապէշ վէ խաճիրահէթի խպ գա խաճպ, քէնտիսինէ վանպէ գօսպէյհի չէ. բէֆիլ խանճանը ինա օլաճաստ։

1796 տա Իրլանտա իւզէրինէ սէվգ օլուճնան ասքէրէ սէրասքր Թայեին օլունուս, լըքին մահալլէֆ հավայէ Թէտատւֆ օլունտրագ, պաս սէֆեր պաշա չէզմայտրագ կէլի սէօնմէյէ մէճպուր օլտու. 1796 տա Սանպրէ մէօզ օրտուսունա (80·000 ասքէրի) սէրասքեր Թայեին օլունուպ, սէրագպպ ըչնօ նէհրինի խմրար վէ Ալաթրիալըրը սէֆտատէլ բէրի. շան խլէտի։ Պաճէհու պիրէթիւն Ալէմանեա օրտուսունա սէրտար Թայեին օլունուպ, 1797 տէ էյլուլ այըն իւչունէ ազ պիր խաճրալըգ չէքտիքտէն սօղրա, ագ ձիկեր ռաՖնէնէթին տէն վէ 28 եաշընտա օլարագ վէֆատ իմտա։ ՁէնուազԷսի Բարիսատ բէք ձէսիմ պիչնէթ վէ ալայ իլէ սէֆեն օլունուս. պիրէթիւն հիւքիւմէթ մէճլիսլարը վէ խամէրայը ասքէրիւթ, իհ Թիտր փեսէրի իլէ նաշընտ ագրագընատ կիմ. տիրլէր. պու ձիւմլէ վէֆատընատ սօղրա միւտիրլէր զէհիրլէմիշլէր տէչի պիր հավայտա չէզպտը, լաքին ձէնուազէսի Թէչրիհ օլունուս գատա խաուտ օլունամատը։ Պու կէնճ վէ տիլա վէր ձէնէրալը տայիմա զիմլերը զէպատը շուքէլամըր խտ։ Ձօգ լտգէտը Իւլ պօղոբ, ազ պիր ավէնտ Իւլ պիՆիրէր։ Էօլտիւքս եէրբ իսիհատա պիր Թազ տիքիլիպ, պատաէհու վէր. տայլըն էն պէօյիւք պիր մէյտանընատա Թաշտան օյուլմա պիր սիւրեթի տտխ 1832 տէ հէմ չէհրիլէրի Թէտաֆլէրինատէն նատպ իմտիրիպիպ էսէրի տայիմի օլտու։

ղամիրլէրի օլան զարպը տէսթի գուվվէտէն ֆիլիլ կէթիրիպ, իպթիտա ըէֆիգլէրի օլան Կարնօ վէ Պարթէլէմինին ախզ իւ կիրիֆթ օ-լունուպ միւէպպէտէն նէֆի օլմալէրինէ հիւքմ օլունտու։ Կարնօ վապթը իլէ ատույպ, Ովիչէրիյէ ֆիրար իլէտի, Պարթէլէմի տույա մայըպ ախզ իւ կիրիֆթ վէ մահպէսէ վազ օլունտու։

Կէձէ ճէնէրալ Ժրօ ապքէր գուվվէթի իլէ մէճլիս տիվանխա-նէլէրինի զապթ իտիպ, Ինիկիրի վէ Իլլօ ճէնէրալլարը, վէ մէճլիս ազալորընատն էլի գատար միւթէպէր զէվաթը. վէ եիւզ էլի գա-տար սայըր զազէթաճը, ավօգատ վէ սէօզ սահիպլէրինի ախզ իւ կի-րիֆթ իթտիրէրէք մուվապգաթէն գալէ վէ սայըր էմին մահալլէրէ նագլ օլունտուլար։ Ի հիւքիւմէթ պէշ միւտիրտէն մէզքիւր իւչ միւտիրին եէօը իսթիգլալիյէթինտէ գալըպ, պունլար ըէֆիգլէրի օլաճագ տիկէր իլէ միւտիրին նասապընա գատար իսօտսէրանէ իտարէյէ իթտալէի տէսթ իյլէտիլէր։

Ինէթէհիմ օլան միւտիրլէրին, մէզքիւր իլէ մէճլիս հուզուրին-տէ մուհաքէմէ օլմալարը լազըմ կէլիր իլէն, միւտիրանը սիւլասէ պու գայիտէյէ բայէթ իթմէյէրէք կէրէք Կարնօ վէ Պարթէլէմի նամնն իլէ միւտիրի, վէ կէրէք սայըր ճէնէրալ վէ ամիրալ վէ միւթէպէրանը Ինգիլիզանըն Կայէն էյալէթինտէ Ինինամարի նամ միւթաֆֆիւն վէ պաթագ վէ հավասը պօզուգ մահալլէրէ միւէպպէտէն նէֆի օլմալէ-րինէ հիւքմ իյլէտիլէր։ Պու ճիւմլէ միւտիրանը սիւլասէ պու թէ-ֆէրրիւտ վէ հիւքիւմէթի ասքէր ապյէսինտէ իճրա իթմիշ օլտուգլա-րընտան օլ էննատէն պէրիւ քէնտիլէրի ասքէրէ միւտահէնէ, վէ աս-քէր տախի ումուրու բօլիթիգալյա Միւտախէլէյէ սէլահիյէթ քէսպ իթմիշ իտի։ Իշթէ պու վէճհիլէ պու ֆըլթրէթ տախի տէֆ օլուպ, 18 ֆրիւգիթիտօր վագտասը տինմէքլէ մէշհուր օլտու։

Պօնապարթէ պու էնտատ Ֆրանսա ճիւմհուրունուն մէսալիհի խարիճիյէսի իլէ տիարը էճնէպիէտէ մէշղուլ պուլունտուղունտան, տախիլտէն պիր ֆըլթրէթ զուհուրի իլէ, Ֆրանսըզըն գուտրէթ վէ նա-մուտունա պիր սէքթէկ կէլիր, եախօտ գրալիէթ թէրաֆտարը ղալէպէ իտէրէք, ճիւմհուրիէթ թէզիլ, վէ պունճա ֆիլհաղիլէ գազանը-լան վէ թանզիմ օլունան էյալէթլերին թէրքի լազըմ կէլիր միւտահա-զասը իլէ, միւտիրան հիւքիւմէթինէ գավէն վէ ֆիրիլէն մուավէնէթ իթմէսի, միւտիրլէրէ մահզա թէվէճճիհ տէրունի օլտուղունտան նէշանէ իթմէյիպ, իլլա պէօյլէ նազիր վագըթտա միւզէյրը պիր ֆըլթ-րէթի մէքա իտիպ Ֆրանսայը գուտրէթլիւ կէօսթէրմէք նիյէթինէ մէպնի օլտուղունու քէնտիսի տախի մէմօրիալտա թահֆիլ իթմիշ տիր հաթտա 18 ֆրիւգիթիտօր վագտասընատն սօղրա մահը մէզպուրուն 26 սընտա, միւտիրան հիւքիւմէթի վէքիլլէրինտէն Թայէըրտանա եազ-ուղգտա շու վէճհիլէ պասթը մէրամ իթմիշ տիր։

« Թաասսիպ նէվինտէն օլմայարագ, գուվվէի ֆայիլնէյէ իպրազ » իթմէյլի, վէ ուսուլու ճէտիտէյէ բայէթ իտէրէք ավամը նաս հիւ-» քիւմէթինէ կիրիֆթար օլմամալը, վէ չիստէթ կէօսթէրիպ զալնմ-» լնք իթմէմէլի, պունտան պէօյլէ զարիֆ վէ պիթագէթ կէօրիւնմէ-

Digitized by Google

» ժէլի տիր , եախօտ աշխքեար սէօյլէմէք իչիւն ար վէ հիճապ իտէրէք
» ճիւմհուրիէթ թէրաֆտարը կէօրիւնմէնին վագթը տէյիլ տիր ։ Ա-
» լէհիմիզէ գալգըշմըշ պիր թագըմ գըրալըսէթ եէսիրլէրինի Ձ[illegible]ան-
» սատան սիլինպ սիւփիւրմէլի տիր օ վագըթը Ա[illegible]ւրոբանըն ահվալի իս-
» թիգրար պուլսւր ։ Կէրէք հիւքիւմէթ կէրէք վիւքէլասը , վէ կէրէք
» ճիւմհուրուն սայըր պէօյիւք մէմուրլարը պիր ազ տա արգատան
» կէլէնլէրին , քէնտի հագլարընտա նէ սէօյլէյճէյինի չիմոիտէն
» միւթալաա իմամլի տիրլէր » ,

Ա[illegible]ւրոբան հիւքիւմէթի պու վէճհիլէ քէնտէնէի ֆէռաուռէն գուրը թաւլուպ պիլ իսթիգլալլիյէ իտարէյի միւլքէ մաւզաղէրէթ իմտիսի անտէ . իլք էվվէլ , նօգսան պուլան իքի միւտիրին նասպընա հիմմէթ խլէմի ։ Ա[illegible]զալարտան Ա[illegible]վսէլ , վէ Ա[illegible]ւրէվլիլէր շու սօն վաւգուաթլարտան սօղրա կէրէյի քիպի նուֆուզ վէ չէօհրէթ քէսպ իմմիշլէր իսի , անճագ քէնտի մէնֆաաթլարը իչիւն հիւքիւմէթին թէպէտտիւլինէ ձէսարէթ իմմիշ տինմէմէք իչիւն , միւտիրլիյէ թաալիպ օլմայըպ . քէյ-ֆիէթի գավանիյն մէճլիսինին ինթիխապընա իհալէ իմտիսիլէր ։ Պարաա վէ խուսուսի իլէ ()ժրօ պու ֆիքիրտէ օլմայըպ , Պարրաա իքի միւտիրին տահի իւչ միւտիր մարիֆէթիյլէ նասպ օլմասընը , վէ ()ժրօ տահի պիր գաչ կիւնտէն պէրիւ ասքէրի հիւքիւմէթինտէ պուլունտուգ իսթիգլալլիյէթ չէշնիսի տիմաղընա խօշ կէլմիշ օլտուղունտան , միւտիրլիք սէվսասընտա պուլունուպ , քէնտինի միւտիր ինթիխապ իմմէլէրի իչիւն միւտիրանը սիւլասէյէ իսպրամ իմմէքտէ պուլունտու ։ Ա[illegible]նճագ մուամայիլէյհին պու իստատասընա միւտիրան հէվալէյի սէմմը իմմիսպիր իմմէտտիքլէրինտէն , ()ժրօ մէճլիսին էքսէրիէթինի ձէլպ իմմէյէ սայ խլէտի , վէ պուննտա տահի ԹԷհիաէսի չըգարագ . մէճլիսին էքսէրիէթի , սասավի մէմուրու Ա[illegible]ղլէնի , վէ տահիլէյէ մէմուրու Ա[illegible]չօղաթօյու միւտիր ինթիխապ խլէտի ։

7° Ա[illegible]հնօ օրտուսունտա պուլունան ձէնէրալ Ա[illegible]օրտան[1] տահի փաւրան հիւքիւմէթի էմիյէթի սէլպ իմմիշ օլտուղունտան , հէր

[1] Վ[illegible]թօր Մօրօ ձիւմհուրիէթ վագթը նէ ձէհուր վէ չէօհրէթչիլէր ձէնէրալլիյէն տան պիրի օլաղ , 1765 տէ սօզմուշ , վէ պիր ավգաթ եվլատը խտ ։ 1787 տէ ավօգատլըգ իմմիկ Թաալիպ օլտուղ խօճալըգ իմմիքտտ Ի-փ ։ 1792 տէ կէօճէլիխ ասքէրին պիր պէօ-լէհիհէ գօլ ատասը օլաղ , պատիհտ ձէնէ-ըալ ֆիռանսէրէնին մայհէթինէ Թայինն ոլուն-տա ։ 1793 տէ լեվա , վէ 1794 տէ ֆէրիգ ձէ-հէդալ օլաղ , իսթիթատ Բիչկրիճ մայհէթին-տէ , պատիհտ քէնտի սէրասքէրլիյի իլէ Շը-հղ օրտուտանա գօմանտան օլաղ ։ 1796 տա Ա[illegible]նճօ օրտուտանա Թայինն ոլունտուգ ։ Ա[illegible]ռ-տագա Գադլօ օրտուտանտ պօղուպ Թու-նայա գուտար գօվալտաղ , պատիհտ Ա[illegible]ա-րիտէն գուվվէթի ձէհպիճինէ գադլը գ[illegible]ան-յուպ կէրի չէքիլտիկ մէճպուր օլտուղ իսկ տահ պիր նուֆուս Թէկէֆ իմմիտիխինտէն , ատ քերիճ պէօյիւք շան վէ չէրէֆ գազանտը ։ Վէ իչէրիտէ Բիչկրիճ իլէ մաւրիֆէթի վէրտէյի միւտիրան հիւքիւմէթի Թէպտիլինտան հագգընտա չիւպհէ օլտուղունտագ Թայրիսէ ձէլդ օլտունուտագ մէմնուճէն ազդ օլտուղունտա ։

Պու ձիւմլէ 1798 տէ նէպալէօնը ասքէրիէ մէմուրիէթի վէրիլիպ , 1799 տա իմտալիայա կէօնտէրիլտի . անճագ ասքէրի ֆէնա հալտէ պուլտուղունտան , Թէպտիֆէյէ պուլունուպ Թէպրիւզէ ձէսարէթի իսթէմիտի . վէ ձէհէ-ըալ ժօրտէրին վէֆաթընտան սօղրա , Ն օ ֆֆ ասքէրինի պէօյիւք պիր մուհասարատան գուր-Թարտը ։ Պաստհտա Թէկքալր Բէնօ օրտուտա-նա գօմանտան նուտագ օլաղ 1800 տէ պու նէհ-րի իմրատ , վէ Ս[illegible]ուէյթիսթանտա պիր գաչ տէ-ֆա ղալէպէ իմմիպքտհն սօղրա , ձէնէրալ Կ-բայը Թունայա գուտար գօվալտաղ , օրտուտա տա Հ[illegible]ջիատա ֆիռանսընա մաղիտար օլաղ ,

Digitized by Google

նէ գատաւոր ՀԷՆԷՐալը մուսայիլէյհ Խիշկրիւ, Կինկլէն, վէ գրալ Թաւ լիւգաթըլնտան Խրէնա Կօնտէնին ֆէսատաթընա տայիր էլինտէ օլան Թահրիրաթը հիւքիւմէթէ կէօնտէրմիշ իսէ տէ, պու վարագալարըն պիր սէնէտէն պէրիւ էլինտէ օլուպ ֆագաթ 18 ֆրիւգիւտօրտա հիւքիւմէթին զալէպէսինէ Թէլէղրաֆ իլէ վագի օլարագ հիլէսինա աէն նաչի կէօնտէրմիշ օլտուղու իսպաթ օլունարագ Խարիսէ ՀՀլպ օլունուպ մէմուրիէթինտէն ազլ օլունտու, վէ պունտան պաշգա միւ տիրան հիւքիւմէթինէ սէտտը միւմանատաթ իտէՀՀք պիր քիմսէ գալը մամըշ օլտուղունտան, քէմալը հուզուր վէ սէրպէսթիէթլէ իտարէյէ միւպաշէրսէթ խալէտիլէր։

ՕՆ ԱԼԹՈՆՑ ՓԱՍԱ

1797

1° Կոմքօ—Վօրմօ հրտալէհէպ։ 2° Պօնաբարիէ հրտալէհէյ հէզրուէլ ահմատէսինի Խարիսէ կէօնտէրիլպ նտապիգ իլիթիէր։ 3° Խալիսպ հէղիէրէնի։ 4° Գա նաբարիէնին Իսալէանկարա, վէ ատրեղէ օլան նուհիգլարը։ 5° Պօնաբարիէ Խալտպ հէղիէրէնիի ինէր իթէրէ Խարիսէ ազիմէլ իթէր։ 6° Պօնաբարիէ հիւքիմին վէ ահալի ինէրաֆընտան չէկմալը փարալ վէ հաղերիլէ Խարիսէ գապուլ օլունուպ, ինֆրան ղէրէֆ վէ ղինէրիլէ ինգիլիզ օլունուր։

1° ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ՀիւմհուրուՍ Խթալիատան Ընսթրիա մէմալիքիւ նէ, վէ Կինօ նէ հրինտէն տախի Ընէմանեա իւզէրինէ հարագէն եիւրիւմիւշ օլտուղունտան պու տէՀՀա միւսալէհէյէ գատաղ

18 թէմմուզտա Բաթաւօրի միւթաթիքօնիի խմղա խլէտի։ ՏէՀՀա խուտամիթէ պաշլանըր տըգտա Հօհէնլինտէն նամ մահալտէ պէշիրք պիր ՀՀմաՀամի խոխագ, վիկնայա տօղրու խլէրի Կիւրխա։ վէ Կալընըղ ՍՀէկէր միւ Թաթիքօի իլէ պու բայիթահի գատրմա լուպ, Կիւնէվիլ միւսալէհէտի իլէ պու. չէրնՀՀ լէ ահՀէր 1801 տէ խիթամ պուլտու։ Գու հա նատէ գծնաբարիէ Սօրտյու քէնտինէ բապիլ վէ խային պիէրքը եՀՀիթի ատահն ահլի խմՀիշ օլտուղունտան, Սօրօ տախի պիլ մուգաֆէլէ գծնաբարիէնին ալէհինտէ օլուպ, Բիւչիւք վէ ժօրժ գատխտտալ իլէ մահարէՀՀ բէհտա խլէտի։ վէ ախալ իս կիւրՀՀ օլունուպ պիր մէշնօր մահաբիէհտէն ատղա էյի ահնէ մահպուտա հիւքմ օլունտա, ատղատան պու հիւքիմ օ գատաղ միւտաֆէ Ամերիգայա նէ ՀՀ օլմազա Թէպտիլ օլունտա։

Օրտա Րուսիա իմպէրատօրու Ալէքսանտր բտան քէնտինէ պաղը ԹէգլիՀՀէր օլտուղունտան, գծնաբարիէյէ օլան տատավիթինի մէպնի գատաղ խոխագ վիթանէնա գատրը տիլսի չէքմէյէ բատը օլտա։ ատմագ ատյիմա վէ լէՀՀին ահտպահիսէթի իլէն օլտուղունտա վէ տիլէ խոխր խոխ։ Ամերիգատան ատվոթինտէն ատղտա 1813 Թէմմուզ 24 տէ, կոմԹէմտա բղտա չէղըղտ, հէր մահալտէ քէմալը չէրնՀՀ վէ իմ Թիրատ իլէ գատաղ օլունտա, պու. Չիւվէնէ Տրէդտա չէհրի փիշկիւհանէնա վէ տատիլը միւՀՀ Թէֆիգէնին մէրքէզինէ կէլտիկ քիմսէ, 28 ա զատտա 1813 տէ, Ֆրանսըղ Թէրատֆընտան ա Թըլտա իլգ կիւլէէ պուտնա Թէտատֆ խոխագ խլգ պատաղընը ատղը կէօՀՀթատա, վէ տիր գատ կիւն ատղտա վէՀՀի խլէտի։

Digitized by Google

վերիւրիքտէ Ա՛սթրիա իւէ մախսուսաձա վէ Ա՛լէմանեա իւէ ալէլ ու-
մու՛մ վէ պաշգա պաշգա մուահէտէյէ մուպաշէրէթ իթմէք լազըմ
կէլմիշ իտի ։

Ա՛սթրիա տէվլէթի պու մուահէտէլէրի միւմքին մէրթէպէ քէնա-
տինէ, Ա՛լէմանեայա վէ պիւթիւն Ա՛ւրոպայա խայրը իթմէք իւզրէ,
քիւլի ասքէր թօփլայարագ, գուվվէթը հարպիէսի մէվճուտ օլտու-
ղու հալտէ վէ Ձրանասատա տաիխ տուէլը էճնէպիյէ թէրթիպնատան
վազգի օլան թէշվիւղաթլէ պալատէ թարիֆ օլունտուղու վէճհիւլէ
Խարիատէ պիր ֆըղրէթ վէ ֆէսատ զուհուրի մէմուլ օլտուղունա-
ման, պու մախլուլաթիէթ արասընտա միւքեալէմէյէ կիրիշէրէք հարպ
իւլէ զայըֆ իթաիյինի գալէմիլէ գաղանմագ էֆքեարը իւլէ Ա՛սթրիա
աէվլէթի կէօնակէօն պէհանէլէր իւլէ պու միւքեալէմէյի կիւնտէն
կիւնէ պէրթագըպ իղմազ իթմէքտէ իտի ։

Ա՛հայէթ Պօնաբարթէնին պու ինթիզարտէն սոպը իւ թէհամ-
միւլու թիւքէնիպ, էյէր Թըղրիյնի էվվէլին պիրինէտէք Ա՛սթրիա իմ
բէրաթօրու իւէ միւսալէհէ ահտնամէսի իմզալանմազ իսէ ։ Լ էօպէն
վէ Թաթաբէքէսի ֆէսխ օլունուպ, մուհարէպէյէ եէնիտէն պէտ օլու-
նաճաղընը պա թահրիր Ա՛սթրիա թէրաֆընա իհպար իւլէտի ։ Պու-
նուն իւզէրինէ 18 Ձիւգէթիտօր վազասը տաիխ իւսթէ կէլմէքլէ,
Ա՛սթրիանըն պիր ճայը իւմիտ վէ իսթինասը գալմատըղընտան, Պօ-
պէնձէլ նամ վէքիլ մուբախխաս թայեին օլունուպ, միւսթաահէլէն
Լէտինօ չէհրինէ իրսալ օլունտու ։

Պօնաբարթէ մէզքիւր Լէտինօ պէլճէսինէ եագըն Խասէրիանօ
նամ տիւֆէրիհ պիր չիֆթլիքտաէ իպամէթ իթմէքտէ օլտուղունտան,
օրթա եէրտէ օլան Կ՛ամբօ—Ձօրմիօտան նամ գարիպ, Թէրաֆէյինին
բիզասը իւէ ալի Թէրաֆ ատտ օլունուպ, միւքեալէմէ մահալի Թախսիս գը-
քնաը իսէ տէ, օրատա մուբախխասլարըն իպամէթինէ չայեան պիր
մահալ պուլունմատըղընտան, ահտնամէ Խասէրիանօ չիֆթլիքլիհտէ
Թանգիմ օլունուպ Կ՛ամբօ—Ձօրմիօտան Թարիհի վազ օլունտու ։

Ա՛սթրիա Թէրաֆընտան Կ՛օնթ Կ՛օպէնձէլ, Ա՛ռքէզէ Կ՛ալը.
Կ՛օնթ Ա՛ռվէլէթ վէ Պարոն Լ՛ընկէլման մուբախխաս Թայեին օլունուպ
Ձրանսըզ Թէրաֆընտան եալընըզ ճէնէրալ Պօնաբարթէ վէքիլ Թայ-
եին օլունմուշտուր ։

Իպթիտա Ձրանասանըն հուտուտու իւզէրինէ միւզաքէրէ աչըլուպ,
Ա՛լէմանեա Թէրաֆընտան Լ՛էնս նէհրինին պէրի քէնարընտա օլան
քոաֆֆէյէ մէմուլիքին Ձրանասայա Թէրը օլունմատը, վէ Ա՛ֆէտիկ մէ-
մալէքինատէն տաիխ Լ՛ուիճէյէ գատարը Ա՛սթրիայէ Թէրը օլունմատը [1],
վէ Ա՛նթօվա գալէսի իւէ Լ՛ուիճէ նէհրի միւճէտտէտէն իհտաս օլու-

[1] Պա եամասէ Վ՛ինէսիկ մէմալէքինի ֆը-
րանսըզլար հէնգամ չէնկ իւզէ զաման իթմէմէյէ
օլուպ, ֆագաթ մուգավէմէ իւէ Վ՛ինէսիկ
պէրլէսինէ տաքէր կէօնտէրմէյէ օլտուգլարըն-
ման, պէօյէ զաման իթմէսիքլէրի պիր մէմ-
լէքէթ նալընըզ զաման վէ պի գուտրէթ օլտու-
ղու էհվալէն, ահէր պիր ատվէրէք պաղըշլա-
մագ հուգուգու վիրիւէն տէփլ իսէ տէ,
Ա՛սթրիա էլչիսէն կէօրէք Իթալիատա վէ կէ-
րէք Ա՛լէմանեատա ալընան էյլէմլէրէ պիր
պէտէլը զիան օլմագ իւզրէ, եալընըզ բօլիթի-
գա իձտայընտան օլարագ վէ գուվվէթի ատտը-
լէթի իւէ Վ՛ինէսիկ ձիւմհուրու ֆէխր, վէ
Ա՛սթրիայա պահշ օլմաշ տաբը ։

Digitized by Google

նան Ջիզայըրլին ճիւմհուրտունա հուտուտ գամ օլունմասը Պօնապարթ թէ թէրաֆընտան միւսալէհէյէ ասաս պէյան օլունտու ։

Պու թէքլիֆլէրի Քօնթ Վօպէնձէլ բուլը օլմայըպ, վէ Անթօ վա գալէսինի Ջիզայըրլին ճիւմհուրտունա թէրը իմմէյէ պիր վէճհիլէ մուվաֆագամ կէօսթէրմէյէրէք, խայլը միւզաքէրաթտէն սօղրա շու վէճհիլէ ճէվապ վէրտի ։

« Իլճի սօն դէլմըշ պո՞ փո՞ր, մալպօտա մոֆթիամըմ օլան իմբէրալոր » փօնանըն էն մէղհո՞ր գալըլըրնիփէն պիրի օլան Անաոա [1] գալէնինի անահլարը » լորընը պէզ ըլէալիմ իրնիփ, Անընվա գալեսի անահլարըրընը պաի դէնփի » պէփէ ալմապզգձա, ասդէրիճ նամուսո՞նա դէդ պէօյո՞ իալը ինկէճէյի զո՞ » հէսիլ փիր » ։

Պօնապարթէ Անաեանա գալէսի իլէ Անընթօվա գալէսինին գըլա սա կէլմէյէճէյինի բանա տէրը իմմիշ օլտուղունտան, պու թէքլիֆի պիր վէճհիլէ գապու իմմէյիպ, Իսթրիա մուբախասը տահի ըս բար իմմէքտե, Պօնապարթէ քէյֆիէթին եինէ սիլահ գուվվէթի իլէ գարար պուլաճաղընա ապլը եէր իսիւ, ասքէրէ էմր կէօնտէրտի, վէ Իհավէ նէհրինի կէչիրիպ, Իզմնձօ նէհրինին սաղ գօլունասա Անտինօյա եապըն օրտու գուրտուրտու, Իսթրիա ասքէրի տահի եապ լաշըպ Տրավա նէհրի քէնարընտա օրտու գուրտու. չէօյլէ քի Էնտասա բիանօսա վապի օլան միւքեալէմէ, չօպ տէֆա օրտուլարըն թրամքե թա սէսլէրինտէն վէ սիլահ չամաթալարընտան մէքա օլունուրտու ։

Ի՞նշրինի էվվէլ այլն օն ալթընընտա, Ասինօտա Վօպէնձէլին գօ նաղընտա միւճատէլէ օլ մէրթէպէ չիտուէթ պուլտու քի, Պօնապարթ թէ նակճահ այաղա գալգըպ շու վէճհիլէ խրիթապ իմտի ։ « Իօղը » խե իլճի դի-լուբէճ պիրիփ, վէ տոհոքեպէ պալաթը փէմէ՛ փէր. լափն էյէ » պիլմիշ օլոն չի, ածն պահար խուլալ իլինգպէն պիլն փէվլէրինէլ ը՞ֆֆո՞րի » ֆինճանըլ դիդի քուրլ քուրլ իպէ ճէյիմ » տէյէրէք Ասուսիա իմբէրաթոր քէ չասը Լբինգի Վաթարինանըն Վօպէնձէլէ հէտիե իմմիշ օլտուղաս վէ մասա իւզէրինտե օլան պիր աղըր չայ թագըմընը, թէփսիսի իլէ եէրե ֆըրլաթըպ բարչա բարչա իմտի [2] ։ Պատէհտ մէճլիստէն վէնտա իտիւպ, արապասընա բաքիպէն Ասասէրիանօյա ավտէթ իլէմի ։

Պէօյլէ միւհիմմ մէսալիհ միւզաքէրաթը արասընտա պու վէճհիլէ հիստէթ կէօսթէրիլմէսի տօղրուստս մուամիլէյի բօլիթիգէյէ տոպ րէսինտէն խարըճտա պիր քէյֆիէթ իսէ տէ, Վօպէնձէլ, Ասուսիա ասքէրինի տահի ճէլսլ իտէր վէ Իսթրիա ասքէրի իլէ պիրլիքտե Ֆոր բանսըզլարա գարշը գօստուրտուրտա տէմիշ օլտուղունտան, Պօնապ բարթէ զաղասը տէրտունինի մէքա իտէմիչէրէք պու հիստաէթի կէօս թէէրմէյէ մէճպուր օլմուշ տուր տէնիր ։

Պօնապարթէ արապայա պինտէյի էնտատե եավէրլէրինին պիրինի

[1] Ասեանա Ալէմանեանըն իւշ մէթին գա լելէրինտէն պիրի տիր. վէ էհս տուգալըզը մէմալիքինտե տիր։ 1707 տէն 1814 է գատար պու գալե Ֆրանսըզ թէաթրոփոլնտա գալ տըգտան սօղրա 1815 տե վիէննա մէշվէրէթի մարիֆէթի իլէ եինե էհս Ղրան տուգաըզնա թէրը օլունտու ։

[2] Պաղը միւհլիֆլէր, Պօնապարթէ պուճաղիուրիլէրի գըրմայըպ, եէրե չարթար քիպի պիր կէօսթէրիշ իմմիշ տիր տէրլէր ։

Digitized by Google

Ի՝ինչիւբէ Վարլօյա կէօնտէրիպ, եիւմի տէօրթ սաաթ վատէ վէրբէ րէք ձէնկէ հազըր օլմասընը Թէքլիֆ իթմիշ օլտուղունտան, Վօպէնհ ձէլ պուննու տուլյուպ Ա՝նքէզէ Կալլօյու Պօնաբարթէնին արգասընտան գօշտուրտու. Վօպէնձէլ Ա՝ռանսըզըն Թէքլիֆլէրինի քեամիլէն գապուլ իթմիշ օլտուղունտան, Պօնաբարթէ տախի բաղը օլուպ, օվ վէձհիլէ Վէշհուր Վամբօ — Ա՝օրմիօ ահնանամէսի Ա՝սասէրիանօտա, վէ Պօնաբարթէնին սաքին օլտուղու գօնագտա Թանզիմ վէ իմզա գը լընաը։

Պու ահանամէնին Թանզիմինտէ, միւքեալէմէ քեամիթիպի, ահտ նամէնին իլէ պէնտինտէ, « Ի՝լէմանիա էմբէրաթօրու ճէնապլէրի Ա՝ռանսա » ճի՝մհուրունու Լունըը վէ գապու՝լ իփէը տէյի եազմըշ օլտուղունտան, » Պօնաբարթէ պուննու կէօրիւպ, պո՛ւ տէտի քեամիթիպէ. պու պէնփ » պօզ վէ սիլ ֆեահաթ ի՝ղէրինփէն, Ա՝ռանսա ճի՝մհուրու կի՝ունէղ ֆիպի փէը. ծնու » ի՝ճօրէյէն ֆէնփիպ ամմ փըը։ Ա՝ռանսըզ մլլէնի ֆէնփ մ՝ուլինփ օլսն իրաֆէ » լինէ ֆէնֆիպ առհպ փէը. պու կի՝ուն ճի՝մհուրլէն իսկէը, եարըն էֆեաձէր հի՝ » մ՝ի՝ղինի ինգլիւլ իփէը, էրկէպ կի՝ն գրալլէն ուսու՝լ իրինիթեաշ իփէը. պու ֆէն » փ հաֆգը աստկի փէր. պէր մլլէնին ուսու՝լու հի՝ֆմ՝ղինի ֆէնփ ուամուրու » փսիլյէսինփէն այըլըը »։

Ի՝շթէ պու վէձհիլէ Ի՝թալիա մու հարէպէսի խիթամ պուլուպ, Ա՝լէմանեա իմբէրաթօրու պէշ օրտու պաթրօտլուգտան, վէ Ի՝թալիա քիպի էն կիւզել մէմլէքէթլէրինի Ա՝ռանսա հիւքիւմէթինէ Թէզը իթտիքատէն սօղրա, Ա՝ռանսըզըն, Ա՝նգլ, Ի՝սբէնհ վէ Օգհանիւս Թէրաֆլարընտան Թաւսիի հուտուտունու տախի Թանըշըպ գապուլ իթմիշ մէձպուբ օլտու։

Պու ահանամ իլէ Ա՝ռանսա ճհւմհուրու, Պէլճիգայա, Ի՝սպի ա տալարա, Ա՝ենձնուն պէրի Թէրաֆընտա օլան արապէյի ճէսիմէյէ, Ա՝ա եանա գալէսինէ, Ձիզալբին ճհւմհուրունա վէ սայիր պիլյատ վէ արապէյէ մալիք օլտուղունտան մաատա տէօրթ միլիոն նուֆուսա մալթպու՝ վէ Ձիզալբին ճհւմհուրունա տախի համի օլտու։ Պունա մուգապիլ Ի՝սպերիա տէվլէթի եալընըզ նըսֆ մէմալիքինէ, վէ Ի՝սպերիա վէ Տալ մայիա էյալէթլէրինէ վէ իքի միլիոն նուֆուսա մալիք օլապիլտի։

Ջ՝. Պօնաբարթէ Ի՝թալիա մու հարէպէսինէ մուպաշիրէք իսէլէ աէն պէրու, հիւքիւմէթը ճհւմհուրիյէ միւտիրլէրինին ապլ իս տի բայէթը գասիրլէրինաէն պիր հիւանիւ Թէուպիր մէմուլ իսէմէտի կինաէն, ասքէրիճէ վէ Ի՝օլիթիգաճա գօմանտայը խօտ պէ խօտ քէն տի իւգէրինէ ալըպ, պու իքի ճհւհէթլէ տախի զուհուրա կէլէն մէ սալհի միհիմմէյի էքսէրիա քէնտի ըէյ վէ իրաաէթի իլէ Թէսվիյէ և տիպ, հիւքիւմէթէ սօղրատան Թէպլիղ իսէր իտի, հաճտա, տէվ լէթլեր վէ էլչիլէրի, վէ իմպէրայը ասքէրիյէթլէրի իլէ քէնտիսի պիզ զաթ միւքեաճէպէ իտիպ, հիւքիւմէթը ճհւմհուրիյէյ մու Թա վաաթ կէօսթէրմէտիքտէն մաատա միւտիրլէրէ պազը ըէյ վէ Թէտ պիր տախի իպրազ իտէկլիհ իտի։ Ա՝իւտիրլէր Պօնաբարթէնին պու Թէֆէլրրիւտիւնի պիճիճապի չէքէմիյիպ, ինֆաալ իմմէքտէ իսէլէբ տէ, Պօնաբարթէ սայիմի պիր մու հարէպէտէ, վէ էօյլէ չէճաաճլիւ

Digitized by Google

ասքէրին ըէխի վէ սէվկիւլիսիս պուլունտուղունտան ազլ իւ թէպտիլինէ ձէսարէթ իտէմէզլէր իսի։ Ի՝զ ձիւմլէ պու Վամբօ Ցօրմիօ ահանամէի միւտիրանըն թալիմաթընտան տըշարը, վէ սիւ ըէթը թանզիմի գանունննամէի միւլքիյէ ահքեամընա տախի մու ղայիր օլարագ, ախէր ատտի պիր մասլահաթա գըյաս օլսա, Վօ նաքարթէ պունու քէնտի պաշընա իձրա իթտիյի իչիւն եինէ պիր ֆիքուր կէթիրմէյէձէք խսէ տէ, պէօյլէ պիր ահանամէնին պիրէր սիւրէթի հիւքիւմլէթը ձիւմհուրիէտէն գապու, թաստիպ, վէ իմ զայա միւհթաձ պուլունտուղունտան, ըէտտ օլունտուղու հալտէ, Վօնաքարթէ ձիւմլէ մուվաձէհէսինաէ կիրիֆթար օլաձաղը խէձալէթի միւլահազա իլէ ազիմ էնտիշէյէ տիւչար օլմուշտու։ Ա՝էր նէ հալ իսէ, պունա տախի պիր հիւսնիու թէտպիր տիւչինիւպ, իւմէրայը ասքէրիէտէն, վէ քէնտի մահրէմը էտտարընտան, չէրիֆ վէ չաղ շասյէ մայիլ, վէ իրֆան վէ նէզաքէթ էհլի Վէրթիյէ նամ տիլավէը պիր զապիթի վէքիլ ինթիխապ իտու, ահանամէնին պիր սիւրէթի իլէ պէրապէր վէ թալիմաթը միւթահսինէ իլէ Ա՝արիսէ իրապ իյլէյիպ ահալի վէ իլմտարընը տախի քէնտինէ ձէլպ իթմէք իւզրէ, մուգատ աէմա Ի՝թալիստա թէչքիլ իթտիյի էնձիւմէնը մուարըֆ ազատընտան միւսիւ Ա՝ընժ նամ մէչհուր ալիմի տախի զապիթի մուամայիլէյհէ րէ ֆիգ թայեին իյլէտի։

Ա՝ընժ վէ Վէրթիյէ պիր գաչ կիւն ատղրա կէձէլէյին Ա՝արիսէ վասլ օլուպ սապահա պէքլէմէտիլէր, վէ միւտիրլէրին ըէխի օլան Ի՝արէ վէլլեր Ի՝ըթօյու ույխուսուզնտան օյանտըրըպ վէ աէօչէյինտէն գալ տրըպ ահանամէյի թագտիմ իյլէտիլէր։ Պէօյլէ պիր խայըրը միւսա լէհէ հավատիսի կէթիրմիշ իքէն, Ա՝ընժ վէ Վէրթիյէ, իքիսինին տա խի գալպի բահէթ օլմայուպ նէ ձէվապ ալուձապլարընտան տօլայը խ քիսի տախի ազիմ էնտիշէյտէ իտիլէր. Ի՝սրէվէլլեր պու մէմուրլարա քէմալը հիւրմէթ րիայէթ վէ իլթիֆաթ կէօսթէրտի իսէ տէ, ըէֆիգ լէրի օլան տիկէր միւտիրլէր իլէ իսթիշարէ իթմէտիքձէ ահանամէնին թաստիգինէ տայիր պիր ձէվապ վէրէմէյէձէյինի պէյան իտիւպ վէքիլ լէրէ բուսսաթ, վէ իրթէսի կիւնիւ ահանամէնին սիւրէթինի տախի րէֆիգլէրինէ թագտիմ իյլէտի։

Պու ձիւմլէ միւսապլէհէ հավատիսի կէձէ էնտայընտա պիւթիւն Ա՝արիսէ ձէվէլլան իտիւպ հէր թէրաֆտան մէսէրրէթ սէտապլէրի իչ շիտիմքէտէ վէ ալամէթլէրի ըզհար օլունմագտա իտի։ Ի՝ահանամէնին շարթլարը քիմէնկէյէ մալիւմ տէյիլ իքէն, հէր հալտէ իֆթիխար իւ տէձէք սիւրէթտէ օլտուղունա քիմէնկէնին շիւպհէսի եօղուտու, Վօնաքարթէնին մէտհ իւ սէնա վէ սիթայիշի ձիւմլէնին գիվէրը զէ պանը օլուպ պու վէձհիլէ զաֆէրլէր արտընտա միւսապլէհէյի մու հարէպէյէ թէրձիհ իթմէսի, հագգընտա եիւզ ֆիքուհաթտէն գիտ տէ շէրէֆ իւ շէօհրէթի միւձիպ օլտու։

Ի՝օթէտէ միւսիրլէր ահանամէյի թէձէսսիւս իտէրէք, հիւքիւմէ թին թալիմաթընա մուխալիֆ ֆագաթ ձիւմհուրէ ղայէթ մէնֆաաթ լու պուլտուղար, պիլ ձիւմլէ մէմալիք վէ արազիտէն մնատտա Ա՝ա

Digitized by Google

եանս վէ Ա՝անթօվա քիպի գալէլէր տախի ճիւմհուրտան էլինէ կէչիպ, վէ կէրէք Թաալիստա, կէրէք Ինօտա վէ Ա՝լէմանեատա խբի եիւզ պինէ եագըն ասքէր Թաթիլ իտէրէք էլլէրինտէ պիր գուվվէթ օլ առւղունտան Յուրթատա գարատան պիր տիւշմէն, վէ ասքէրէ պիր մէշղուլիէթ վէ օլ վագըԹտան մէնվիի զամիրլէրի օլան Ինկիլիզ միլլէթի նին քիպրինի գըրմաղա եէնիտէն ֆըրսաթ վէ գուվվէթ մոնԹազըր օլմաղա հաձէթ գալմամըշ ըտը։ Պունտան մաատա պու ճիւմհուրիէթ էնտատընտա հէր պիր մէսալհ ահալինին իսմի վէ էֆքարը իւզէրինէ ԹէսվիԹ օլունտուղունտան, ահալի մէմնունիէթինի վէ Պօնաբարթէ հագգընտա օլան իսԹիհսան վէ աֆէրինինի պէօյլէ աչիքտար սիւրէթտէ պէյան իմմիշ իքէն միւսալհէհէյի գապուլ իմմիմիզ ահալինին միւրսըլնա գարշը պիր շէյ օլուպ հաԹտա Պօնաբարթէնին Թանզիմ իսլէախի ահտնամէյի գապուլ իմմիտիքլէրի հալուե, իսԹիֆա իտէձէյի աչիքտար օլմաղ իլէ ահալինին տիլքէսնտի օլան պու զաԹը նատըլ ազ իտէձէքլէրինի պիլմէյէրէք, միւտիրլէր իսահ նա իսահ ահտնամէյի Թատիզ վէ իմզա իսլէտիլէր վէ իլան օլունտուգտա ճիւմլէնին գալը պի պի Թէքըրտր մէսէրրէԹը, ազիմ իլէ մալսամալ օլտու։

3° Պամբօ—Յօրմիօ միւսալհէհսինտէն սօղրա, Պատէն տուգալը ղընտա ԱսԹատ պէլտէսինտէ պիր պէօյիւք մէշվէրէթ տահա աչըլըպ Ա՝լէմանեա հիւքիւմէԹլէրի իլէ Յունտա ճիւմհուրու պէյնինտէ տա խի պաշգաձա միւսալհէհ չարԹլտրը միւզաքէրէ վէ իմզա գըլընա ձագտը։ Պօնիճ վէ Թրէյհար նաման ճիւմհուր վէքիլլէրի իլէ պէրաբ պէր, Պօնաբարթէ տախի պու մէշվէրէթէ մոնտախաս ԹայեՀին օ լունուպ, Պամբօ—Յօրմիօ ահտնամէսի Թէքրաճֆէյնտէն Թատիզ վէ իմզա գըլընտըգտան սօղրա, միւպատէլէսի իչինն Պօպէնձէլինն օ բատա ինԹիզար իմմէսի տախի մոնգավէլէ գըլընմըշ ըտը։ Վէզալէք Ա՝ատան գալէսինէ Յունտըզ ասքէրինին տուխտալի տախի Պօնաբար ԹէնէՀ հուզուրինտէ իձբա օլունաճագտը չինէքի իհԹիմաԹէ ըհայէ ԹէՀ, Յունտըզ ասքէրի Ա՝ատանտա կիրմէտիքճէ Ա՝սԹրիա ասքէրի տախի Ռալմանօվայա կիրմէյէճէքտի[1]

Պու սէպէպլէրտէն տօլայը, վէ պունճա զահմէԹ վէ մէշագգաԹ տան սօղրա պիրազ տա արամ վէ իսԹիրահէԹ իմմէք իւզրէ Պօնաբարթէնին Ութալիատան մոճֆարգէրէ իմմէսի լազըմ կէլմիշ իտի։ Ինճագ քէնտիսի Ութալիանըն նիզամաԹընը Թէքմիլ իմմէտիքճէ, մէմալիքի մէգքիւրէյի ԹէԹը իմմէյիպ, օլ վէճհիլէ Չիզալբին ճիւմհուրտա հէնիւզ միւնհէլ օլան մահալլէրէ մէմուրլար ինԹիխապ վէ նատպ խլէտի. Յունտըզ ասքէրինին նէ չարԹլա Ութալիատա իգտաձէԹ իտէձէնինի, վէ Չիզալբին ճիւմհուրու ասքէրի իլէ նէ մէրԹէԹէպ մինատիպէԹի օլաճաղընը տախի նիզամ Թահհընտա վազ իտիւպ, ձէնէրալ ՊէրԹիէյի օԹուզ պին նէֆէրտէն միւրէԹԹէպ Յունտըզ օգտուտունա գօմանտան նատպ իտիւպ, պիւԹիւն Յուրթանըն միւ

[1] Բաղմանօվա, Վինհոմի մէմալէքինտէ պէշ պին նուֆուտլու պիր քիչիք շէհիր տիր։ Ա՝ն ուսինս չէհրինէ եագըն պիր գալէ, վէ

Digitized by Google

առևտրական Հիսալեին ճիւմհուրուննուն մեսարիֆի իլե Իթալեսատա գալմալարընը էմր իլէտի։ Ալ և Ալէնէտիկտէ օլան ֆրանսըզ սաքէրինի կերի ալըպ, Ասթրիա սաքէրի տուխուլ իլէտի։ Ու մէմալեքտէ տախի Ձրանատա Թէրաֆտարլարը օլանլարը, Պօնապարթէ Հիսալեին ճիւմհուրուննա նազլ իթտիրտիպ քէնտիլէրինէ միւլք վէ մըգտարը քիֆայէ իանէ վէրտիրտի։ Պագի գալան Ալէնէտիկլիլէրին ու վէճհիլե Ասթրիա հիւքիւմէթի Թռասարրուֆունա տուխուլ իթմէլէրինաէն հիսա իթտիքլէրի քէտէր վէ մէյուսիէթ, գալէմլե Թարիֆ օլունամազ. փէք չօգլարը Թէրքի վէթան իտիպ տիարը էճ նէպիէյե նազլ իլէտիլէր. պիր պէօյիք քիշիզատէ գարլարը քէնտինի զէհրլէտի. վէ Տօժ քէնտիսի տախի Ասթրիա մուրախխասը հուզուրունտա սատագաթ եէմինի իթմէյէ մէճպուր օլտուդտա, պայըլըպ եէրէ աէրիլտի։

4° Ալ հասըլ Իթալիայը Թէրքը իթմէզտէն էվվէլ Պօնապարթէ նազ սիհաթքեարի պիր նուԹգ իլե բէտմը վէտայը չու վէճհիլե իճրա իլէտի։

« Իթալեհանլար։

» Պիզ սիզե աէրպէսթիէթ վէրտիրտիք. մուհոֆազասընա գաստըր
» օլուն, վէ հալինիզե մուԹասըզ Թէտպիրտե պուլունմազ իչինն
» գանունլարընըզը ատալէթ վէ հագգանիէթ իւզէրինէ պինա խոին,
» վէ գուվվէթ վէ մէԹանէթլէ իճրա իթտիրին, սաքէրլէրինիզի պաշը
» պօշ ատամըլարտան Թէրթիպ իթմէյիպ, մուհաֆազէթը վէԹանիւ վէ
» ճիւմհուրիյէ իլե մուԹասըֆ վէ շէրէֆ իւ շէօհրէթինէ չալըշա
» ճագ զաթլարտան ինէհիխապ իտին։ Ալէնտի գուվվէթինիզե, վէ
» աէրպէսթ պիր միլլէթին մէնէֆտի վէ նամաւսու նէ օլաուդունա
» հէնիզ եէնիտէն Թանըմայա միւհէճճասընըզ սիզ։ Ֆուքիւմէթը
» զուլմյէ վագԹընտա եիւզլէրճէ սէնէլէրտէն պէրիւ պիր պիրինիզ
» լէ մուխալիֆլէթ վէ ատավէթտե եաշայարագ հիչ պիր վագըթ սէյ
» պէօԹիէթ Թահսիլ իտէմէյէճէքտինիզ, չիման պիլ իթԹիֆագ քէնտ
» տինիզ քէնտի հալինիզտե գալըպ, ագիլանէ տավրանտընըզընըզ հալտե
» տիւնեատա հիչ պիր հիւքիւմէթ պուս նիմէթի էլինիզտէն ալամազ.
» վէ պուս տէրճէյե կէլինճէյէտէք, հեմ ճիվարլարընըզըն հիճճի
» մինտէն, Ձրանատըզ միլլէթի ճէլելէսի սիզի մուհաֆազա իտէճէք
» տիր։ Ձրանանըն ուտուրու միւլքիսէի իլե սիզին ուտուլինիզ պիր
» ատատա իւզէրինտէ տիր . . . Իչմէ պիր գաչ կիւնէտէք սիզտէն մու
» ֆարէգէթ իտիպ եա հիւքիւմէթին էմրի. եա տա ճիւմհուրու
» նուզուն պիր պէօյիք մուխալաթատը, պու իլքի սէպէպտէն պայգա
» պիր վէսիլե իլե ավռէթ իտէճէյիմի մէմուլ խոսմմ։

Ալհայէթ Պօնապարթէ Թըշրինի սանինին օն պէշինտէ, Իթալհանըն նիզամաԹը միւլքիսէ վէ ատաբէրիսինի Թէքմիլ իթտիքատէն սոդրա Ձրանատըզ ատաբէրի իլե տախի շու վէճհիլե վէտա իլէտի։

Digitized by Google

« Աղբեամբեալ ։

« Այրընքի կիւն Նասեատ պէլտէսինէ մէշվէրէթ մահալինէ կիմէ
« մէք իւզէ սիզտէն մուֆարէգէթ իմէհէ մէճապուրամ, վէ պու
« վէճհիլէ սիզտէն ֆիրագըմա , թէքրար սիզէ կէլիպ գաղուշուպ վէ
« եէնի եէնի մուխաթարալարա գարշը գօյաճագ իւմիտիմէն պաշ
« գա պիր թէսէլլի պուլամամ ։ Իւքիւմէթը ճիւհուրիէ , Իթալիա
« օրտուսունա հէր նէ մէմուրիէթ թախսիս իմէք տայիմա աէրպէտ
« իէրէքին չանընա վէ Վրանսըզ իսմինէ մուխաբըգ հարէքէթտէ վէ
« մէխանէյէտէ պուլունաճաղըմընդա չիւպհէմ եօգտուր ։ Աղբեամբեալ ,
« իքի աեֆէրտէ զալէպէ իմտիխիմիզ հիւքիւմատարլարընն , աերպէսթի
« էմ պախշ իմտիխիմիզ միլլէթլէրին , մուգապիլէ իմտիխիմիզ ճէնկ
« լէրին պէյնինիզտէ զիքրի կէչտիքճէ , պո՞նդան օղրա կէլէճէ՛ իւմ վէֆէր
« պէ , փահա վէսիլէյնէ մովէֆֆագ օլաճաղըզ տէյէրէք ճէսարէթտէն տուր
« ալմայընն ։

Ա՛յրն ան ալէքսընտա Պօնապարթէ Աղեանտան հարէքէթ իտիպ Ա՛ղ տատղուրընտան Աղնէ Ա՛նլիսի իմրաւր իտէրէք , Ա՛վիչէրի իսէ
բինաէն Նասեատա կիմէհէ միւթէհահի օլտու ։ Ի՛նայը բահուտ հէր
մահալտա քէնտիսինէ ճէսիմ ատայլար զինէթլէր հազըրլանմըշ ըտը ,
կէնճ գըզլար , մամվի , պէյազ , գըրմըզը ըէնկ ֆիսթանալար կիսէրէք ,
էօնիւնտէն ասգարլարա չիչէքլէր սէրբէր վէ կիւլաէն թաճլար թագտիմ
իսէրլէր իտի , հէր թէրաֆտան իսընճախընճ ահալի քիպար վէ ֆու
գարա գօշուպ պու կէնճ ֆաթիհի թամաշա իմէհէի այնը իֆթիխար
ատա իմիչլէր իտի ։ Նարտնիա գրալը քէնտիսինէ վէ մատամատընդ
աղըր վէ միւճէվհէրլի հէտիյէլէր , մուրասա գըլըճ վէ կէրտանլըգ
թէատրէք իմիշ իտի , հէր գալէտէն հէր թագիատան թօփլար իւ
լէ ատլամանարագ զինէթ վէ տէպտէպէ իլէ Նասեատա վատ օլտու ։
Ա՛լէմանեա իսէքրաթորու վէ սայրը հիւքիւմատարընը թէրաֆընտան
մուբտիսասլար կէօնտէրիլիպ մէշվէրէթէ հազըր իտիլէր ։ Պօնապարթ
թէ ճշվէրէթ մահալինէ վատ օլտուղու քիպի իպհիտատէն Վրանս
ատա ճիւհուրունա ճայիզ օլան հիւմէթ վէ րայէթէ մուխաբըգ պիր
հարէքէթ կէօսթէրտի ։ Վ էմթֆալիա մինատսիէթի իլէ Շ ըվէտ
տէվլէթի , միւսիւ Վէրզէն նամ քիմսէնէյի Ա՛լէմանեա մէշվէրիւթինէ
մուբտիտա թայեին իթմիշ իտի , պու զաթ մուգատտէմա Վրանս
ատա Շ ըվէտ էլչիսի օլտուղու էօնատէ գրալիէթէ իֆթրամ էթ
թաֆատրըգ վէ ճիւհուրիյէթէ ատտավէթ կէօսթէրմիշ օլտուղունտան ,
Պօնապարթէ պուննուն իլէ մուքապիլէմէ իթմիչի գատու իթմիչիպ մէճ
կատն իսիրատ կալէտի ։ Պու մուտամէլէ ճիւմլէնին իսթիղրապինէ միւ
ճէպ օլտու , անճագ Պօնապարթէ Վրանսըզլարա Աղնէրը ճէղէթ իւճ
վաղը վէրմիշ օլտուղունտան , պունա մուխաբագ հարէքէթ իթմիք
տէն տատի իմէքինա իսէմէգ իտի ։

Ֆ։ Աղնէվէրթէին իւք կիւնէրինտէ , Գամբօ — Վօրմիօ ահտնամէսի
պուքէթլէրի միւպատէլէ գըլընտըգտան , վէ Աայանա գալէսինին թէս

Digitized by Google

լմինէ միւթասալիզ օլան մուգասէլէտի իմզալանտըգտան սօղրա, պօ նաբատրէթ շայանը խէթինա վէ թէսվիյէ սայըը պիր մէսալհի միւհիմ վէ պուլամայըդ վէ պիրտե Ա՛լէմանեանըն եիրմի օթուզ քիւչիւք հիւքիւմէթլէրի պէյնինտէ թէքմիլէն խէթիֆագ հուսուլինին, վագի օլան նուամունէյէ նազարէն թուլ միւտտէթ միւզաքէրատէ միւհիմ օլտուղունու հիսս իտէրէք, պէյլէ թիւրահաթտէն չէյլեր միզաճը նա պիր տիւրլիւ մուվաֆըգ կէլմիյիդ. ապէսե վագըտ ուսրէ խէմէ մէք իչինէն վէ վիճուտճա իսթիրահէթէ տահի աշըր։ միւհիմ պուլունտուղունտան, արթըգ Ա՛նաթատու պիր իչի գալմատըղընը Թ՛ը րէյլհար վէ Պօնիէ նաման րէֆիգլէրինէ պէյան իտիւ, Ա՛նաթատան ազիմէթ, վէ քէնտինի քիմսէյէ Թանըլմայտըգ Վրանսա էյալէթինտան իմրար խտիւ 1797, քեանուննու էվվէլինի պէշինտե ախշամ իւզրի թէպտիլէն Խարիսէ վատլ վէ Շանթըրէյն սօգաղընտա մուխաասարըգ օլտուղու պիր քիւչիւք խանէտե վէ քէօշկի ինզըվատե սագին օլտու [1]։ Պու տուր զէվաթը ֆէխխամըն ալամէթը զահիրէսի, ուամուրու ձէլիլէյե մազհարիէթ վէ չէրկֆ իւ չէօհրէթտէն մուֆարէգէթ, պու խբի ֆագիլէթ տահի Պօնաբարթէտե, քիմէնէտե միսլի կէօրիւնմէ վէմիշ մէրթէպէտե միւչահէտե օլուննտու։

6° Պիւթիւն Խարիս ահալիսի Պօնաբարթէնին վէրիւտինտէն խաս պէրտար օլարագ, պու եէնի գահրամանը թէպրիք իմմէք իւզրէ, ուչգուլարը կէօթիւրմիյիդ սատահ օլմասընա պէքլէմէտե իտիլէր։ Սատահլայըն խարիճէյէ նազըրը Պօնաբարթէնին խանէսինէ կէլնէգ, քէնտիսինի պէրատէր ալարագ միւտիրլէրե իպրագ իտէճէքտի, Պօնաբարթէ պու չէրկֆե պէքլէմէյիդ սատահլայըն քէնտիսի էվվէլճէ տայրէսինէ կիտիդ Թ՛այլերըան [2] իլէ միւլագաթ իյլէտի, տայրէի մէզ

[1] Բ՛արիս ամէրիքէթի մէհկէմի Պօնաբարթէնին Իթալիասան ավանթիւրիե վէ Շանթըրէյն սօգաղընտա իգամէթիւնի տուլյատագտա, էքսէրիւեը տրտ իլէ օ կէճէ սօգաղըն իտիւիե Թէգ տիլ խտիւ, Զափէր սօգաղը (Ռի՛ս գըլա Վ՛ինճ) Թէտմիյե իտիւ, քէօշկ պաշլայըննա պէօյիւք հագըլար իլէ սատահ օլմազտան եագ տըգտարլար։ Վէ Պօնաբարթէնին տագին օլտուղու պու խանէ կիւնէմիւզագ տահի մէվճուտ օլտուղ, 1853 տե էմինտիկե իմբէրատուրի իլէ խուվթիւնե, Պօնաբարթէնին Իթալիասան ալէնիւինին պէրատէր ալարագ միւտիրլէրե իպրագ իտէճէքտի, Պօնաբարթէ պու չէրկֆե պէքլէմէյիդ սատահլայըն քէնտիսի էվվէլճէ տայրէսինէ կիտիդ Թ՛այլերըան [2] իլէ միւլագաթ իյլէտի, տայրէի մէզ

[2] Թ՛այլերըան, Ճիւմհուրիէթ վէ Ղարօզլէն տե տիւնիասա կէլմիշ մէշհուր օլան զաթլարըն պիրի տիր. իլէրիւտե սիլքի Թատրիսիմիզտե բէք չօգ տե՛ֆտա զիքրի կէչէճէկինտեն, Թէրթիպ մէհկի տահ վէրիլի պէր վէճհը տահի մուխթասարըն պու մահալտե Թատրիֆ օլունուր։

Շարլը Մորիս, Թայլերըան — Բէրիկօր, գինէվէնի բրինճի 1754 տե տիւնիասա կէլմիշ, 1838 տե վէֆատ իմմիշ տիր։ Թըքիճ չաղըն տան բուհանիճե մէմուր օլուզ, 25 հաջցնտա էքսէն Օ՛Քէօն էյալէթինէ փիզգոտա Թայիրին օլուննտու, պատահտա Ճհէ՛հտուրիէթ էֆքյատ րընա զահիրյ օլուզ Մ՛ինիսթէրյա չէրիքը, վէ 1790 Թ՛եմուզ 14 տե իմթիհնատա կիւնէհ վէ Թատտա միհրպատը իւզէրինտե (պատատրագ) ատօզլէտի։ Գատատե բատտա Թանգիսմօթրընը գատատ։ վէ Ճհէ՛հտուր Թէրճիմատրը փիզգոտատար Թագատիս խտիւ, փատա Թէրճիմընտան լանկէճ մագհար օլտու։ 1792 տե օն ագրընճը Լ՛ատ Թէրճիմընտան, Լ՛օնտրատտա միւգիմ Ֆրանսըզ էլչիսի Շօվլէնէ միւտաֆէչար Թայիրին գընըտագ. Լ՛ուկիւզ տէվլէթի մատրիֆէթի իլէ 1793 տե Լ՛օնտրատտան Թատրտ օլտունուտ, Ա՛ֆէրիգա պատ կէչտի վէ Թէճատրէթէ պատչատագ։ 1796 տտա Ֆրանսայա ավանթի խտիւ։ Ա՛ֆէրիգա Մ՛ատատմ Սիտաէլլեն Թատլաֆեսան խ՛ընդէ, միւտիրընը Ճհէ՛հ հտուր Թէրճիմընտան խտրիճէն վէրիլմի Նատագ օլտունտու։ Պօնաբարթէ Մ՛ընդրատան ավանթի իմտաիքատէն սօղրա, 18 Գրիւմեր վագտատընտա քէնտիսինէ միւԹէֆիգ օլտու։ Պօնաբարտ, Թ՛է տե՛վրինտե վագի ահվալը տայրէտի տիլքի Թատրիստե պէյան օլունտագտ տըր։ Պօնաբ

Digitized by Google

քիւրէտէ պուլունան ասրըն էն մէշհուր զէվաթը Պօնապարթէնին աթ-
վար իւ հարէքէթինի, նուրթգունու, վէ սալթանաթ իւ շաղշաւուան
հազ իմմէյերէք սատէ վէ ատէթա պիր էլչիսէ իլէ, էօյլէ միւշէր-
րէֆ կիւնատէ էօյլէ մահալէ կէլտիյինի կէօրտիւքտէ հայրէթէ տիւ-
չար օլուրլար ըտը։ Վաւանինի մէճլիսի, միլլէթի թէրաֆընտան Պօնա-
պարթէյէ պիր միւքեաֆաթ կէօսթէրմէք իւզրէ Խարիստէ պիր պէօ-
յիւք գօնագ սաթըն ալմագ, վէ Շանպօր նամ պէօյիւք էմլաքը քէն-
տինէ պաղըշլամագ միւզաքէրաթընտա իտիլէր։ Այնուհետեւ Պօնապար-
թէնին պէյնէլ ահալի միւթէվաֆուր օլան շէօհրէթի իւ շէրէֆինատէն
աալընատան վէսվեսէ իմմէքտէ օլտուգլարընատան, մուամէլաթը իհթի-
ռամիյէյէ, վէ միւքեաֆաթը միլլիյէյէ միւձէրրէտ քէնատի եէտէլերի իլէ
մաղհար օլմասընը թէձվիզ իտիւպ, պուս հէտիյէլէրտէն սարգը նա-
զըր իլէ ֆագաթ Պօնապարթէնին, վէ Վամբօ—Վօրմիօ ահտնաա-
ճէնինին շէրէֆինէ պիր պէօյիւք ալայ վէ զինէթէ հազըրլատըլար,
վէ խարիճիյէ վէ տախիլիյէ սիվանախանէլէրի պու զինէթէ տար
կէտիրինտէն Ռուգէնպուրգ սէրայը սիվանախանէլէրի միւաթագիլէն
պու զինէթը իչիւն ֆէվգ էլ ասէ սալթանաթէ թանզիմ վէ թէձհիզ
գըլընտը։ Վէանունու էվվէլինի օնուննճու կիւնէ իսկիտատա միւտիր-
լէր կէլիպ, վէ էսկի Օսմանլը գըյաֆէթինտէ[1] էլչիսէի ֆահիրէ իլէ
սիվանախանէնինի աննընտա, վէ վէթան միհրապընըն փիշկեշհընտա
գուուտա իլէտիլէր։ Վ իւքէլա վէ Օսմանլը, Վագանիա, Նաֆօլի, Վար-
սաւիա, Տանիմարգա, Իրտուսիա, Ո՛վիէրի, Ա՛ինօվա, Ֆլօրանգա,
Վ իրթեմպէրգ, Պաւէն, Վիրանգֆօրթ վէ Հազասէլ էլչիլերի, իքի
մէճլիս ազալտրը, տուսավի մէմուրլարը, ազալտ րէիսլերի, Նիմ տայթ
իւզերինտէ սըրա իլէ օթուրմուշլար, տիւշմէնտէն ալընան հիատպարզ
սանճագլար իլէ ֆիլոուհաթ ալամհթիլերի թէշքիլ օլուննուպ տիվան-
խանէնին չէվրէսինէ եէր եէր վազ օլունմուշ, իւչ րէնկ գաուիֆէլեր

բարիւտէն ազգա օն ակչիզնէմի Լուբինին կիւ-
նէտէ ատախ 1814 տե տախ խարճիկ վէ-
քիլ նատագ օլունտուտ, վէ պու ճիհէթէլե 1815
վինա մէշվերեթինին տախիլ օլուտ. օնատան
ազգա իֆթամի գրալիէթ թէրճաֆտալարընատան
հագդընտա շէպհէ օլունուպ, մէանէհինատէն
ազգ օլունտու վէ օլ էտնատէն ազգա մէճլիսին
ճախալիֆինէ թէրտիֆընա կէչիպ 1830 իհիթ-
ըմինտէ տախի էլի վերըտը։ Լուի Ֆիլիփ գը-
րալ օլտուգտան ազգա քէնահինին Լօնտրայա
պօչիք էլչի կէօնտէրուի, գու ատտաճէն
հիտատը էօճինտէ մագսէտու, Ֆրանսըզ
իւլ Ինկիլիզին իհթիֆագը օլտուգլատնատան,
գիտատը աֆֆաբէթինտէ պուտնա մնպհար
օլտա։ Գատէհտա մէտալիհի ճէսիմիյի տայրէ-
տե տախի իհթիհատատ օլունուպ 1834 տե մէ-
տալհի տե վիճէտատէն քիւլ իհէն էլ չէքտի։ Գու-
գամ շէհզէհիյ քէնտի տարընըն էն ապէյիք
Տիւլօմաթը իտի. մնատնահատա էլնագ, ֆիքրի
տագիգ վէ նէֆսինէ տահիպ իտի, վէ իֆթամի
ազգը օլուպ, գիտալհատ իհթիմալ իհտիհի

էլճագը միւաթահէնէնինին փէք չօղու էլնէվմ
Տիւլօմաթլար պէհինտատ զատը գիտել հիւք
միւնտատ տիր. վէ էօղլունճէյէտէք ազգը պա-
շընատա օլուպ մէշէպճէ պօրտլարընը էտտա ի-
տերէք վէֆատ էյլէտի։ Գու շիւմլէ միզտը
միւթէէլիվինա օլուպ, հէր նէ գատար վէրթա-
նընըն խայրընը վէսիլէ իհմիշ իտե տե, հիչ
պիր հիւքիւմէթէ տատըգ օլմայուպ, շիւմ-
հատ, նաբօլէոն, Գուտուզնար վէ Լուի Ֆի-
լիփ շիւմլէսինին խըղմէթինատե պուլունմուշ
ատտ։ Եէտինճի Գիտատե րուխատըը էյլէ րուս-
հանի Թարիգատէն չըգըպ շիհանախէ տուհուպ
իհտի. Ֆագաթ էվվէնճէսի ալիչ րուխպար
տըր։ Այրընըն ատատմարը վէ վուգուատըը իւ-
զէրինէ բէգ չօգ շէյ գալիճ ալմըշ իտե տե,
վէ Ֆաթընճատան ալիմըշ ահնէ ատզըրլագ
օրնայա չընգմատընը վատախէթ իհմիշ տիր։

[1] Շիւմհուրիյէթ վէ իմպէրատորլուգ տէվ-
րինատե հիւքմանընըն գըյաֆէթի էքատէրինա վէ
միւմքին մէրհէտե ատթիգ Օսմանլը գըյաֆէ-
թինէ թատթիգ գըլընմըշ ըտը։

Digitized by Google

ֆլէ տիվարլար տօնամբլմբշ, կալէրիալարտա օլան Խարիսին էն միւ թէպէեր վէ էն սէչմէ ահալէսի, վէ օրթաստա մուզիգաճըլար, վէ սէ ըայըն էթրաֆընա տըշարտա հաստատըզ հիսապսըզ թօփլար տիզիլմիշ, վէվա սէսլէրի իլէ ըրիֆագէթ խոշէէքսիլէր։ () վագէթըն մէշհուր մուզիգա ուաթասը Շ էնէե, եէվմը մէգքիւ զինէնթի իչին մախսուս ձա պիր պէսթէ տախի թէրթիպ վէ թանղիմ լիթմիշ խոի։

Ալիւմիէսի պու վէճհիլէ հազըր, վէ զամը միւէէրէֆին գըտուսմէ նէ մուհնթազըր օլտուգըտըր հալտե միհմանտարը օլան Խայլըըան իւ լէ Պօնաբարթէ զուհուր իթոի։ Իրիքեանը հարազը հէր պիրի սէչմէ եխիտլէր վէ ազըր աւնիֆօրմալար իլէ տօնանմբշ օլուպ, քէնոխի սա տե պիր էլպխե իլէ կէօզլէրի եէբտե, վէ պզոս գըսսա, պէտէնի զայիֆ, վէ պէնզի սօնուգ օլաբագ պու ճէմիէթը ֆախխրէ աբաաբնա տա կէօզէ կէօրիւնմէգ քիպի իսի Պօնաբարթէյի կէօրիւը կէօրմէգ էրզատը մէճլեսին հիտա խլէտիի հայրէթ վէ խսթիղըտաբ թարիֆէ կե լէմէգ, ճիւմլէսի պիւլլէքտե պիւլէնտը ավազ իլէ խալ ճիմոսթենէ, նա շ Պօնաբարնէ սէտաէլերինի տիվանախանէնին գիւմպէթլէրինե ագս իթ տիրտիլէը։ Պօնաբարթէնին լէհճէսինտե ճիւմլէսի, զէքեավէթ ագլ վէ ֆիրասէթի ֆայիգէսինի միւշահէտե իթմէքտե իտիլէր, Խայլեը բան, Պօնաբարթէնին զամընա զիատե չէրֆ իսթէմէմէք իւզրե օլան միւրատը մախսուսինե, էյիտէն վագըֆ օլարագ, Պօնաբարթէյի հիւ քիւմէթը ճիւմհուրիյէյ իսլրագ իթմէտքտե, պիր նուվթ տախի սէօյ լէյիպ, Պօնաբարթէյի տէրճէէյի իֆրաճտե մէտհ իւ սէնա իթմիշ իւ սէ տե, հասէտ վէ զաբագը նէվսանիչէտէն սալիմ վէ մասուն իթմէք իւզրե պիւթիւն չան իւ չէրֆի ճիւմհուրիյէթէ այիտ իսիւպ, շա վէճհիլէ խաթմը քէլամ իսլէմիշտիր։

„Իշթէ պէյլէ, Պօնաբարթէնին մուզաֆֆարիյէթի քաֆֆէ
„Իրանըզլարըն զաֆէրի տէմէք տիր։ Ալ է միւշարէհին չան իւ
„չէրֆինէ հէր Իրանըզ օլան հիսաէտար օլտպիլէճէք տիր, հաթտա
„ճիւմհուր թէպատը օլուպ տա պու չէրֆտէն քէնտինէ պիր
„հիսսէ թաալլէպ իթմէյէն տախի օլամազ։

„Պօնաբարթէնին ֆէզայիլե ճէլիլէյի մախսուսէտի պուննղար տըր։
„Ամէ պիր չէյի թէսաւիֆէ պըրագմայարագ քիւլլի չէյին նէթիճէ
„սինի պաարիրէթլէ էվվէլտէն քէշֆ վէ հալե իթմէք, տագլպէթ էնտիշ
„օլարագ հալտէն իսթիգպալի խսթիխրաճ իթմէք, գուվվէի տգըը իւ
„լե, ֆէվգ էլ ղայէ վէ նէվզուհուր թէտաւիլլեր պուլուպ, տիւշ
„մէնին իֆրաթ սարֆը վինէն իլէ Մէչէպսիս իթոխի խիւտե վէ
„ֆիթնէթլէրինի տախի ազօշա չըգարմագ, ֆիթուրա կիրիֆֆար օլան
„ասքէրի քէնտի պի ֆիւթուրլուղու իլէ պիր լահզէտե իֆրաթ ճէ
„սարէթէ կէթիրմէք, վէ մազհար օլտուղու զաֆէրտէն սօղրա հի
„քայէտի տախի խէլէճանը գալպէ միւհիպ օլան օ սավվէթը չէճիւ
„նէսի, վէ էմսալը կէօրիւլմէմիշ պիր ֆէտաքեարլըգ, քի անըն իլէ
„միւքէրրէրէն ֆիթուհաթտէն Մէֆախխիւր իտէճէք եէբտե մաղ
„լուպի մուվաճէհէսինտե մահճուպ քիպի կէօրիւլմիւշտիր, իշթէ

Digitized by Google

պատնէշարտը Պօնաբարթէնին զանձընա մախատուս ախչագը հասիտէ, լաքին պատնէշար տախի մուհապպէթը վէթանիյէ վէ ինսանիյէթաէն նէչաթ իթմիշ սըֆաթը մէրղուսպ տիր . . . . պիւթիւն Ֆրանսա նէն սէրպէսթ օլմասը միւմքին տիր, քէնտիսի տայիմա Ֆրանսայա գուլ վէ մէշղուլ օլաճագ տըր: Իշթէ պու էնատէն պիր եէնի տիւշմէն տահա (Ինկիլիզ) քէնտիսինի մէյտանը հարպէ տավէթ իթմէքթէ տիր: Պու տիւշմէն Ֆրանսայա օլան պուղպ ու ստավէթի, վէ բուչի զէմինտէ մէսքիւն քեաֆֆէի միլլէթ տէղքեար օլան զուլմ ու ճէվրի իլէ մէշհուր տուր:

Պօնաբարթէնին չէճաէթի իլէ պու տիւշմէն իքի ճիհէթլէ տախ խէճալէթէ կիրիֆթար օլուպ, նիհայէթինտէ ճիւմհուրուն չան իւ չէրճֆքինէ մուվաֆըգ պիր միւսալէհէ իլէ պու տէրճալէր ճէպ պարընըն նուֆուզու տախի մահվ վէ Ֆրանսանըն ինթիզամը ախզ օլունուպ, տիւնեա ալէմ էմին վէ միւսէլլիհ օլաճագ տըր:

Պու նութգ վագաա քէմալը տըգգաթա չայան խէ տէ, էրպաստը մէճլիս Թէրաֆընտան պիլա տըգգաթ տիյնէնիլիպ, ճիւմլէսի եզհէր ճիհէթ Պօնաբարթէնին նութգունա մունթազըր իտիլէր: Պիւթիւն մէճլիս տէրին պիր սիւքիւթլէ քէնտիսինէ նասպը այն իթթիքատէ, Պա նաբարթէ իլէրիլէյիպ, ըէիսի միւտիրանը ճիւմհուրա Ռամբօ—Ֆօր միօ ահտնամէսինի Թագտիմ իյլէտի, վէ պիւլէնտը ավազ իլէ գըա սաճա պիր նութգ սեօյլէտի, քի պու տուր:

"Ֆրանսըզ միլլէթի, Թահախիլի սէրպէսթիէթ իչիւն գրալլար իլէ մուգապէլէյէ, վէ ապ ու հագգանիէթէ մուգաբիւն պիր Թանզիմաթէ տէսթըրէս օլմագ իչիւն պին սէքիզ եիւզ սէնէլիք պաթըլ իթթիգաստարա ղալէպէ իթմէյէ մէճպուրիէթ քեսպ իթմիչլուտի: Պիւթիւն Ռուրթա իքի պին սէնէտէն պէրի, մէզհէպ, մալիքեանէլիք վէ ճէպպարլըգ հիւքմիւ ալթընատա պուլունուտու: Ընճագ Թաստիգ իյլէտիյինիզ պու միւսալէհէ, վիւքէլայը միլլէթ հիւքիւմէթինէ պիր Թաթթիի ճէ տիտ օլաճագ տըր: Ինկիլէթը ճէլիլէմիզին նիզամաթը տախիլիէսինի Թանզիմ իթտինիզ, պու նիզամաթա Ֆրանսանըն տաղ, Թաշ վէ նէհր իլէ հուտուտի օլապիլիպ, լաքին էֆքեարճա աէրհատ վէ տայ րէսինի Թահտիտ իթմէք միւմքին օլամագ: Իշթէ Ռամբօ—Ֆօրմիօ միւտաֆէհէսինին իմքէրաթոր Թէրաֆընտան Թաստիգ օլունան ահտ նամէսինի սիզէրէ Թէսլիմ իտէրիմ. պու միւսալէհէ ճիւմհուրիէթին սէրպէսթիէթ, շէրեֆ վէ իգպալինէ ըէհինի էմնիյէթ տիր. վէ Ֆրանսա ահալիսինին ասաստէթի, գավանիյինի միւսԹահէննէ ատա սը իւզէրինէ պինա օլունուտուզու հալտէ, պիւթիւն Ինգրոգա տախի սէրպէսթ օլաճագ տէմէք տիր:

Պօնաբարթէ խոթամը նութգ իյլէտիքատէն ատղրա, հէր Թէրաֆ տան եաշա Պօնաբարթէ սէտալէրի ագա իտիպ, պատէհու հիւքիւ մէթը ճիւմհուրիէթ միւտիրլէրինտէն իւչ միւտիթ պաշգա պաշգա նութգ իտիպ, Պօնաբարթէյէ մէտհ իւ սիթայիշ իլէ գատրինի Թէր

Digitized by Google

ՓԻ ԽՐԼԵՄԻՐԸԲ. ագիպպինոե Շ ԷՆԻՅԵ ՆԱՄ ՄԵՀՀՈՒԲ ՄՈՒԶԻԳԱՆԹԵ ՄԱԲԹԵ ՓԷԹԻ ԻՐԵ ԹԱՆԳԻՄ ՕԼՈՒՆԱՆ ՈՒՏՀՅԵ ԱԼԵԱՏԵԱԻ ՀԻՒԱՆԻԲ ԱՀԷՆԿ ԻՐԵ ՄԻՎԱՆԻԱՆԷՅԻ ՄԵԶԱՈՒԲՈՏԵ ԹԵՐԷՆՆԻՒՄ ԳԲԼԸՆԲԵԱ, ԽՒԹԱՄԸՆԱԱ ՀԱՐԲ ԱՊԻՏ ՎԷՔԻԼԵ ԹԱԳԱՏՏԻՒՄ ԽՈՏԲԷՔ ՏԻԿԷՐ ԼՔԻ ՃԷՆԷՐԱԼ ՄԻՒՏԻՐԼԵՐԵ ԹԷՓԱՐՐԻՒԱ ԽԼԷՏԻԼԵՐ. ԱԲՐԻԱԻ ՅՈՒՐՕԼՕ ՓԱԼԹԻՀԻ ՀՈՒԱՊԷՐ, ՎԷ ՍԻՔ ԿԷՐԻ ԹՕՓ ԶԱԱԸԹԱՆԸՆՏԱՆ ՄԵՀՀՈՒԲ ՀՅԱՏՏԻՕՍԻ ԻՏԻ։ ՊՈՒՆԼԱՐ ՀԻՒՔԻՒՄԸԹԸ ՃԻՒՀՈՒՐԻԵ ԹԵՐԱՍՓԸՆՏԱՆ ԱԳԱՒՄՃԷ ՅԹԱԼԻԱ ՕՐՈՈՒՏՈՒ՝ ՆԱ ՀԷՏԻՅԵ ՎԷՐԻԼԵՆ ԱԱՆՃԱՂԸ ՔԷԱԻՐԻ ՄԻՒՏԻՐԼԵՐԵ ԹԱԳԱՏԻՄ ԻՒԹԻՒԼԷՐ, ԻՒԶԵՐԻ ԱԼԹՈՒՆ ԵԱԶԸԼԱՐ ԻԼԷ ՏՕԼՈՒ ՕԼՈՒԱ ՀՈՒ ԼԱՓՂԱԱՔ ԻՀՀԼԷՆՄԻՀ ԻՏԻ։

« ՅԼԱԱԼԱ ՕՐՈՈՒՏՈ ԵՒ-Զ ԷԱԼՔ ԱԼԻՆ ԵՔՈՒՐ, ԵՒ-Զ ԵԷԼՒՄԻՀ ՊԱՅՐԱԳ, ՊԵՀ ԵՒ-Զ ԷԱԼԷ ՈՀԱՀԱԷՐԵ ԼՕՓՈ, ԱԼԸ ԵՒ-Զ ՍՔՐԱՐ ԼՕՓՈ, ՊԵՀ ՀԷՕՓԸՒ ԼԱԳԸՄԸ, ՓՕԳՈ-Զ ԼՒՒ ԱՆՊՐԼԸ, ԾՆ ԼՒՒ ՓԸՐԳԱՒԼԻՅՆ, ԾՆ ԼՒՒ ԳՕՐՂԸԼ, ԾՆ ԱԷՒՐ ՂՕԼԸԼ ԳԱԱՆԱՓԸ։

» ՅԱՐՓԷՒԼ, ՆԱՔՕԱԼ ԳՐԱԼԼԸՐԸ, ՓԱՓ, ՅՈՐՄ ՎԷ ՅՕՓԷՆԱ ՓՈ-ԳԱԼԸՐԸ ԼՔ ՈՒ-ԼԱՐԷՒԷ ԽՅԼԷՓ ։

» Ա ՀՕԱՔՆԱՓ ՈՒԱԱԼՔՀԷ ՄՈ-ԳԱՓՓԷՄՈՒԸ, ՅԾՈՒԼԷՊԼԸՓԱ ՃՆՆՕՎԱ ՃՒՄՀՈԱ-ՐՈԱ ՄՈ-ԳԱՎԸԼՍԻԸ, ՅՕԱՆՒՆՒՕՓԱ ՎԸ ՅՈՄՔՕ—ՅՕՐՒՕՓԱ ՈՒ-ԱԱԼՔՀԵՅԷ ՄՈՒԼՃՓԼ ՖԱԳ ՕԼՓՈ— ։

» ՊՕԼԾՆԱ, ՅՀԷՐՐԱՐԱ, ՅՕՓՆԱ, ՅԱԱԱԳԱՐՐԱՐԱ, ՒՕՄԱՆՒԱ. Ի ՀՄՊԱՐՓԱ, ՊԷՂԷԼԱ, ՊԷՐԻՄՄԱ, ՅԱՆՒՕՎԱ, ՅՐԸՄՆԱԱ, Ա ԼԷՐՕԱԱՆԸՆ ՊԱՐԸ ԷՅԱԼՒԸՐՆԱ, ՅՒՆԱ ՎԸՆՆԱՅԱ, ՊՕՐՓՕՅԱ, Ա ՏԸՐՒԷԼՆԸ, ՈՆՆԷՆՎԱ ԱՀԱԼՔՆԸ, ԻՄՔԷՐԱՐՈՐ ՄԱԼՒՓԱՆԷԼԸՐԻՆԸ, ՅՕՐՓԻ ԷՅԱԼՒԸՐԱ, ՒՀ ՓԷՆԻՂ ԱՓԱԼՐԸՆ ՎԸ ՒԷՓԻ ԱՓԱԼՐԱ ԱԷՐԱՔԻՒԷԼ ՊԱՒԷՂ ԻՐՓԻ ։ ՅՆԻՒԼ ՒՆՃԷԼԸ, ՒՕ-ԷՐԸԼՆՕ, ԻՕ-ԻՅՒՆՕ, ԻՕՀՐԸՆ Ա ԼՐՕՆԷՂԸ, ՅՕՐԸՐՒԷՃՕ, ՒՆԼԱՆԻ, ՅՕՐՓՓՒՕ, ԻՈՓՅԷԼ Ա ՂՆԼԸ, ՎԸ ՓՐՐԸ ՆԱՓԱՐ ԻՕԼՔԱՆ ՈՀԱԼՐԸՆԸՆ ԷՆ ՌԷՀՈՐ ՎԸ ՆԱՓԻՓԷ ՌԷՈՀՈՒԼԸՆԸ ԻՈՐԻԱ ՆԱԳԼԻՒՄԷՅԷ ՈՀԱԼՓՓԱԳ ՕԼՓՈ ։

» ՅՂԼՒՄԸՂ ԷԷՓԻ ՀԷՂԷՀ ՈՀԱՀՐԷՊԷԼԸՐ ՎԸՐԻՊ, ԾՆ ԱԷՒՐՂ ՊԷՕՅՀ ՃՆՆՒԼԸՐՓԷ ՈՀՂՓՓԷՐ ՕԼՓՈ » ։

ՄՕՆԹԷՆՕԹԹԷ, ՄԻԼԼԻՋԻՄՕ, ՄՕՆՏՕՎԻ, ԼՕՏԻ, ՊՕՐԿԷԹՕ, ԼՕՆԱԹՕ, ԳԱՍԹԻԼԻՕՆԷ, ՐՕՎԷՐԵՏՕ, ՊԱՍՍԱՆՕ, ՍԱՆ ՃԻՕՐՃԻՕ, ՓՕՆԹԱՆԱ ՆԷՎԱ, ԳԱԼՏԻԷՐՕ, ԱՐԳՕԼԻ, ՐԻՎՕԼԻ, ԼԱ ՓԱՎՕՐԻԹԱ, ԹԱԼԻԱՄԷՆԹՕ, ԹԱՐՎԻՍ, ՆԱՃՄԱՐԳ ։

Պատէհու Յուպէր վէ Ընտրէօսի տախի պիրէր նուէթգ աղազ իսիւպ, միւտիրան Թէրաքընտան Թալթիքանէ ճէվապ ալտըգտան ատղըա ճէնէրալլար միւտիրլէր իլէ էլչիլիէք իւզրէ իլէրի վարտըլար ։ Պօնա քարթէ Պարրաս իլէ էլ էլչ ԹուԹտուգտա, տիկէր տէօրթ միւտիր տախի հայրէԹտէն իրատէթլէրի էլտէն կիտէրէք պիսատուրտուր եէրլէրինտէն գալգըպ Պօնաքարթէյէ սարըտըրլար. պիւԹիւն մէճլիս պիւլէնտը ավազ իլէ եաչի չաղըրմայա պաչլատը. եան վէ ապա տօգազ լարա Թէրաքիւմ իտէն ահալի, քէնտի սէպէրինի իլավէ իտիւպ, պա տէհու Թօփլար աԹըլարագ ահալինին պու մէսէրլէթի սէլամլանտը.

Digitized by Google

ձիւմլէսի խուբուրու ֆայիգէ իլէ մէսթ օլարաք՝ պու եէնի գահրաման միւթէհայիր օլսուլար. վէ պու վէճհիլէ պիւթիւն Ճրանաս պիր առամըն գուճաղընա տիւշմիւշ օլսու։

« ֆէտերլէրիմիզի միւտահէնէճի տէյի ֆասլ իթմէյէլիմ, տէր ո Աշեսիս Ֆիէր. պու չան, պու բէրթէվ, պիզլէրէ իտապար պու ո լութֆսուզ. . . . պիզգաթ գահրամանը կէօրսէք նէ՞ օլուբտուս ճասպ ո։

Պու զիւնէթ խիթամ պուլտուգտան սօղրա Պօնաբարթէյէ աղըր զիւֆէթ վէ տասվէթլէր վէրիլտի. իրի մէճլիս, վիւքէլա պաշգա պաշ գա զիւաֆէթլէր վէրտիլէր. լաքին էն ճէսիմ վէ էն աղըրը խարիճիյէ վէքիլի Ֆրայլերրանդն վէրտիյի զիւաֆէթ օլտու. պու զիւաֆէթտէ Ի թալիա Ֆիլիպ Հաթընդն մէտհէսինի, (պիր ասարը տա քէնտիսի օլ առաղա հալսուէ) օլ տէվլին էն մէշհուրէ խանէնտանի (բրիմա տօննա) օլան Ա՝ատմազէլ Կրասսինի Թէրէննէսմ իթտի. էլ հասըլ Ճրանասընդն էն մահիր շահրլէրի, ըէսասմլէրի, օյմանճըլարը պու գահրամանէ աէ նասթ վէ մարիֆէթլէրինի հիպա իտիպ, միւթէասսիտ չէիրլէր, Թասվիրլէր վէ Թաշտան օյմա սիւրէթլէրի զուհուրա կէլտի. վէ տար խլ Ֆռանսուն էնճիւմէնը ազասը Փարնօ, 18 Ֆրիւգիթիտօր վագասա սընսան սօղրա նէֆի օլմուշ օլտուղունտան, էնճիւմէնը մէզպուր ա ըլարը Թօփլանըպ, Պօնաբարթէյի Ֆախրէն Ճրանաս էնճիւմէնը Ֆռանսուզինէ տախի ազա ինիթիխապ իլէտիլէր։

ՕՆ ԵԻՏԻՆՃԻ ՓԱՍԱԼ

1797—1798

1° Լ՝օմա վագասը։ 2° Ա լինա վագասը։ 3° Իպիփա Ինկլիզերրա, պոփէ հա Ա՝ըսը պէֆէրի Ռէփուրիսմը։ 4° Ճրանըլ գօնսլտա Ա՝նալճուան էյա էնը Ա ըսբրկ հագգընպա Եապզըը վէրագլար։ 5° Պօնաբարթէնին վը ճիմհուր գովէրէրինի Ռեսավը-րսը։ 6° Ա՝ըսը պէֆէրինի Ռեբրիպլիգը վը նասպ օլսուան զալան։ 7° Պօնաբարթէնին Յուլիա ալխրի, վը ասէրգ օլան նուիգլըը։ 8° Պօնաբարկ վը-վճէսի Յուլֆինգէն վէգա իգերէ, ասասէրի պերրիս վը գճան-
ֆա իլը Յուլճպան հարէսէլի իգեր։

1° Ա՛ԷՆԵՐԱԼ Պօնաբարթէ Ա՝ըսրա ազիմէթ իթմէգտէն էվվէլ Լ՝օմատա վէ Ա լինատէ իրի վուգուաթը միւ Թէեսիճէ զուհուրա կէլերէք Ի՝ւրոգատէ նայիրէի հարպ իւ ճէտ ատը միւճէտատէն իշալ իսէճէք ըատէլերէ կէթիրիպ, կիւճ իլէ պու աֆէթին տէֆինէ մուվաֆֆագ օլուննտու։

Digitized by Google

Ջօգտան պէրթև վէ խուսուսի լուէ Չիզալքին ճիւմհուրու իհտաս ալուանուպ . Իթալիա ահալիսինէ սէրպէսթիէթ վէրիլէլի , վէ Վրանսա ասքէրի Իօմա մէմալիքինէ տուխուլ իսէլիսէն պէրու , Իօմա ա հալիսի կէօնակէօն սէպէպլէրվէ հիւքիւմէթը ասպրգէլէրինէն խօշ նուտ օլմայուպ , րէֆը լիվայը Թուղեան իւէ հիւքիւմէթի ֆէսխ վէ ճիւմհուրիէթ իհտասընա խահիշքէր օլմուշտուտ : 1797 սընատը տա վագի օլան Ընգօնա իսթիալը Իօմա ահալիսինէ տախի պու պագտէ պիր րէհնիւմա օլուպ , Իօմատտա ասքին օլան Վրանսըզտարը Թէշվիգաթը իւէ ճիւմհուրիէթ Թէրճաֆտարլարը պիր ֆէտտա վէ իսթիտլալ Թէրթիպաթը իւէ մէշղուլ իսէլէր ուէ , ալ Էնտատ Իօմատտա էլչի պուլունան ճէնէրալ Պօնափարթէնին պէօյիք ալիրատէրի Յօզէֆ Պօնափարթէ , վագիթը միւսահտ վէ Թէվֆիգիւ մագրուն սայմատըղընտան մէքսինէ ատյ իտէկէլմիշ իտի :

Պու ճիւմլէ ահալի րահաթ տուրմայրպ , 1797 քեանունի էվվէլին 26 սընատա , Վրանսըզ սէֆարէթխանէսինէ կելիպ , իսթիալ գօնատտա ճագլարընը Յօզէֆ Պօնափարթէյէ խաապէր վէրտիլէր . Յօզէֆ պատը նատհահաթլար վէրէրէք պունլարը Թէսակինէ ատյ իթտի իսէ ան մահը մէզատրուն 28 ինձի կիւնիւ էն ճէսարէթլիլէրի ատագլանըպ բիսյաճա լարտա Թօփլանմայա պաշլատըլար : Փափանընն Տրակօն ավէլլատը պունլարընն իւզէրինէ հիւճիւմ վէ Թար իւ մար իթտիքտէ , գաչանըպտ Վրանսըզ սէֆիրի Յօզէֆին ատքին օլտուդտու Պօրտինի նամ սէրտարն հավլիսի վէ քեմէր ալթլարընա կիրիպ սըղընտըլար : Յօզէֆ պիր գաչ ասքէր , վէ Իթալիա օրտուսունտա շէօհրէթշիար օլան կէնճ վէ տիւլավէր ճէնէրալ Տիւֆո իլէ աշադը էնիպ , զօրպալար իլէ Տրակօն ատքէրինին արասընտա կիրէրէք գանը մէքա իմամէք իտթէիտի , փափա ասքէրի Վրանսա ասֆիրինին սէրայընտա , զաթընտա , վէ հիյէթը րէա միւսինէ բայէթ իթմէյէրէք ալթէշի մէքա իմամէիւպ . ճէնէրալ Տիւֆո Յօզէֆին եանընտա վուրուլուպ վէ տիւշիւպ բուհինի Թէսլիմ իլէտի : Պու ճէնէրալ եագընտա տիւյիւն իտթիպ Յօզէֆին պալտըզլարընտան պիրի իւէ էվլէնէճէքտի , պու վէճհիւէ վէֆաթը ճիւմլէնին ղազապ վէ հիստէմինէ միւճիպ օլտու : Ընլիլէրին բէք չօղու վէ պաշըճա Սպանիա էլչիսի Ընգարա , մէմուրլար կէնտէրիպ Վրանսա էլչիսինէ Թէէսսիֆ ըզհար իսլէտիլէր , եալընըզ Իօմա հիւքիւմէթի օն տէօրթ առաթ պիր տիւզիւէ սիւքիւթ իտիպ , իթիղարա պիր քիմսէ կէօնէ տէրմէտի , վէ Յօզէֆ միւքէրրէր Թագրիրլէր եազմըշ իքէն ճէվապը նը ալամմատը : Ալհայէթինտէ հիստէթլէնիպ սէրհան բասագօրթլա րընը մահթուպ իթտիքտէ վէրիլմէսի միւմքին օլմայըպ , օր վէճհիւէ Վրանսա սէֆիրի Իօմատտան ազհմէթ վէ Ծօսգանատա իգամէթ իս լէտի :

Պու հավլատտա Վրանսայա վասլ օլտուգտա , պու խուսուսու Իօմա հիւքիւմէթի մէքա իտէպիլէր իքէն իտմազ իլլէտի , հաթտա միւսատէ իթտի տէյէրէք Իօմա հագդընտա մէրքիւզ վէ ճէահաթ օլան պուղդու ատատվէթի հէյրարէթը ֆէտտա իւէ եէնի պաշտան գատպտղտղ Թաշմայա պաշլատը , կէրէք Վրանատտա , կէրէք Չիզալքին ճիւմ

Digitized by Google

հաբառնատ ահալի ինքիգամ, ինքիգամ, պաղըրմայա պաշլատըլար, ի թալիա օրտուսու զապթ օմայըպ, քէյֆիէթի իչինիր իչինիզ կէճէլէին Ւօմա խազէրինէ եիւրիւմէք խոթէր իտի։ Ւարիստէ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ, հիւքիւմէթը րուհանիյէի պու վէճհիլէ քէնտինէ խասիմ կէօրտիւքտէ, նէ թէուպիր գուլլանաճաղընը պիլմիզ իտի, էօթէտէն պէրիս հիւքիւմէթը ճիսմանիյէի Ւօմա փափալարընըն էլինէ ատն ալմագ միւրատ իյլէյիպ, մուգաւտէմա Պօնապարթէյի, պու զապատէ միւսաատէ իթաիյի իչինն ֆէնտա թէքտիր իթմիչլէր իտի, ամն ճագ Ւաթոլիք տէվլէթլէրինին միւտահիլէսի վէ եէնիտէն պիր ճէնկ պաշլամասը պէօյուք իհթիյաճ միւճիպ օլուրուսու, նիհայէթ պու թէէննի ատասընատ ճիւմհուրիյէթ աշգը զալէպէ իտիւպ, Ւթալիա օրտուսու աէրապէրի ճէնէրալ Պէրթիէյէ Ւօմա իազէրինէ եիւրիւմէք իազրե էմրնամէ կէօնտէրիլտի։ Փափանըն հիչ պիր տէվլէթ իլէ ապրապալըդ վէ մինատիպէթի օլմատըդը էճիլտէն ճիւմլէսինտէն թէրը օլունաճագ գլյաս իտէրլէր իտի։ Ձրանսըզ ասքէրի 1798 շուպաթ 10 տա Ւօմա պէլտէի մէշհուրէսինին գաբուտսունա վասլ օլտուլար, Ւօմալըլարըն պաղըսը, գան տէօքիւլմէմէք վէ պաղըսը տոախի, ճիւմհուրիէթ թէբաճատըը օլտուգլարընատն մէմլէքէթին գաբուլարընը ատյտրլաթ, վէ մէզհէպ, էպնիհ, մալ, վէ նուֆուսա րայէթ օլունմագ իազրե պէօյուք Ատնթ Ընճէլօ գալէսինի տոախի Ձրանսըզ ասքէրինէ թէսլիմ իթտիլէր քի պիր տամլա գան տէօքմէյէրէք պու պէլտէի մէշհուրէյէ տահիպ օլտուլար։ Պէրթիէ, ալթընճը Պոս փափանըն Վ ալթիգան ասքէյընատ իգամէթինէ միւսատէ իյլէտի, անճագ ահալինին գապտամըշ թագըմը Պէրթիէյի ալըպ Ւաբթօլա կէօթիւտիւլէր վէ քէնտիսինէ ֆիթռաճաթ թագը կիյտիրտիքտէն սօղրա. Ւօմա հիւքիւմէթի ֆէտա, վէ ճիւմհուրիէթ իհտաս օլտու տէյի նէչը վէ իլան էդէտիլէր։ Վ է հիւքիւմէթը ճիսմանիյէտէն խոթիֆաընը փափատան թալէպ իթտիլէր խոճ տե, պու հիւքիւմէթ քէնտիսինէ Ընվարիուն էմանէթի օլտուղընու պէյան իտէրէք միւշարալէյհ գապտու իթմէսի. Ձրանսըզ ճէնէրալլէրի պու բուհանի մուպահաէյէ հեվալէի ատմը իթիպար իթմէյէրէք անճագ փափայը տաախի քէմալը հիւքմէթ վէ բայէթլէ Վ ալթիգան սէրայընատն չըգարըպ Ձիօրճնչա վէ թօզանայա նէֆի իթտիլէր, պատէհու Ձրանայա կէթիրիպ, վէ պիր եէրտէ տուրտուրմայարագ ժմլէքէթատն մէմլէքէթէ թաշը ալգատան ատղրա, միւշարալէյհ, փափալաղընըն եիրմի տէօրտիւնճիս սէնէթ սէքտէն իբի եաշընատա օլարագ Ձրանատնըն Վ ալանա չէհրինտէ վէֆաթ իթտի վէ Ւօմա մէմալիքի 1801 տէ վագի Վ իւնէվիլ միւսալհ կնհպանէ գատար Ձրանսըզալարըն էլինտէ գալտը։ Վ իշարալէյհին վէֆաթընատն ատղրա պիր իբի ատնէ միւտտէթ Ւօմա թախթը պօշ գալտպ, վէ Ւարտինալլար պիր եէրէ թօփլանարագ փափա իմիթիսապ խոճմէիպ, ֆագաթ 1800 տէ եէտինճի Պոս փափա Վ էնէտիկտէ իմ թիկապ օլունտու։ Պէրթիէ Ւարիսէ սվտէթ իտիւպ, եէրինէ Վ ատ ատնայը Ւօմատա աէրապէրը պըրագմըշ օլտուղունատն, վէ Ձրանսըզ ասքէրինի հիչ պիր ճէնարալ, Պօնապարթէ քիպի զապթ իտէմէտիյինա

Digitized by Google

տէն, Լօմատա մէգհէպէ, ըրզա, վէ էմլաքէ գարշը խայլը խասարաթ վագի օլտու, լաքին պուննալր մագսէտիմիզ օլան Պօնապարթէ Թարիք խինին խարըճընատա պուլունտուղունտան թաֆիխլաթընատան սարֆը նազալր գըլընմըշ տըր։

2։ Քինճի վուգուաթ, ալ իչնա վագասը տըր։ Ճրանատա ճիւմ հուրու Աչմանեա իլէ միւսալէհ իթտիքատէ, Ինկիլիզ տէվլէթի եաւ ըլընըզ Ճրանատայ խասիմ գալաճաղընը ֆէհմ իտէրէք, կէօնակէօն Թահրիքատաթ իլէ Աչմանեա միւսալէհ ահտնամէսինի Թէխիր վէ Աչթրիայը եէնիտէն պիր մուհարէպէյէ Թէշվիգ իթմէքտէ իտի։ Պաւ իղֆալ իլէ Ճրանատա ճիւմհուրու վէ Աչթրիա տէվլէթի պէյնինտէ խայլըճա միւքաթէպէի ըչմիէ վագի օլտուգտան ոտղրա նիհայէթ ֆէվգ էլ ատէ վէ պէօյիւք էլչի բայէսի իլէ ճէնէրալ Պէրնատոթ Ալ իչնայա կէօնտէրիլիպ, նէթիճէի գարար միւզաքէրէ գըլընաճադտը։ Պու ճէնէրալ զայէթ միւվէֆֆա վէ Թիզ մէչրէպ օլտուղունտան ատապր իւ Թէհամմիւլ. վէ րէվիէթ իւ Թէէմմիւլէ միւհթաճ պէօյլէ պիր ումուրու նազիքէյէ ասլա էհլ իւ էրպապ տէյիլ իտի։ Ալխանըն օն տէօրտինտէ (1798) Ալ իչնալըլար կէօնիւլիւ քիշիզատէ ատքէրի հիւմմէթինէ պիր զինէթ Թէրթիպ իտիպ (ահքֆէ 128) տօնանմա իտէճէք օլտուգլարընատան, Ճրանատա սէֆէրի պու հարէքէթի Ճրանսայա պիր Թահդիր տիր տէյիւ մէն վէ մէքս իմմէք խաթէտի։ Աչթրիա իմքէրաթորու հագը օլարագ ճէվապ վէրիպ, տախիլի մէմալէ քինտէ միւսթագիլ օլտուղունու, վէ նէ կէօնէ խաթէրսէ, զինէթ վէ ալայ Թէրթիպինէ սէլահիյէթի պուլունտուղունու պասթ իւ պէյանի իթտիքատէ Պէրնատոթուն չարէսի Թիւքէնիպ, մուգապէլէ օլմագ իւզ ըէ քէնտիսի տախի սէֆարէթխանէսինտէ Աթալնա ֆիլոսոֆարընընը սէնէվիսի զինէթինի ճգրա իթտիրտի։ Ալ է գաբուտսունա իլգ տէֆա օլարագ իւչ րէնկ ճիւմհուգ ատնճաղը չէքտիրթիպ իւզերինէ իրի եազըլար իլէ, ՍԻՐՊԻՍԹԻԹ վէ ՄԻՍՍԻՍԱՔ քէլիմէլէրինի տախի Թահրիր իթտիրտի։ Ալ իչնա ահալիսի պուննու կէօրիւր կէօրմէզ պիր րիվայէթտէ Ինկիլիզ ճասուսլարը վէ խաֆի մէմուրլարը Թահրիքատաթը իլէ պիր իսթիլալ գօգարըպ, Ճրանատզ սէֆարէթխանէսինի պաստրլար, վէ ճամլարընը Թաշ իլէ աշաղը էնտիրիպ, էշեա վէ Թէզեինաթէ պագը մէրթէպէ խաֆիֆճէ խասարըսաթ վէրտիլէր։ Աչթրիա հիւքիւմէթի Լօմա հիւքիւմէթի միսիլիւ պիգայա վէ պիհաճէթ տուրմայարագ. սէրհան ատքէր վէ զապիթ կէօնտէրիպ իսթիլալը տէֆ, վէ էհայապը Թէօհմէթի ախզ ու կիրիֆէթ իտիւպ մահպէս վազ իլէտի, պու ճիւմ լէ Պէրնատոթ սէպէպիյէթի քէնտինտէն օլան պու ֆէսատտէն ոտղրա Ալ իչնատէ տուրամայրագ, մուքեալէմէ մահալի օլան Ինսթատա ազիմ մէթթ իլէտի։

Ալ իչնա ահալիսինին պու հարէքէթինի, հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ գաթը մուատէթ ատտ իտիւպ իլանը հարպ. վէ Պօնապարթէյի Թէքրար սէրասքէր նասպը իլէ Աթալնայա կէօնտէրմէք միւրաա իլէտի, անճագ Աչթրիա տէվլէթի, պաշ վէքիլի Թիւկիւրթիս ազ իտիպ միւսիւ Տէկէլմանը Ինարիսէ ֆէվգ էլ ատէ էլչի կէօնտէրէրէք

Digitized by Google

վազի օլան հատոխետուն իթիզար իթմիշ օլատուզունտան, վե պու վու-
գատաթըն խազըրինե Ասաթատ միւքեաղեմեսի մէմուլարը տախի թե-
էննի վե թէէխխիւրիւ թէղըղե Ովանասյա ֆայիտէլիւ օլաճագ սիւ-
բէթաե միւսալէհ ահտնամէսի Թանզիմինե տեվամ իթտիքըզրինուեն,
պու զայըղ տախի տէֆ օլուպ եէնիտուն խուսուսմէթե հաձէթ գալմատը։

3° Իւքիւմէթը ճիւմհուրիյե Ուրոքանըն հէր հիւքիւմէթի իզ պս վե ճհիղ միւսալէհե իտիւպ, նուֆուզու իտիգլալիյէթինե հէվալէյի սէտտը մուտմանատ իտէճէք Ինկիլիզտէն պաշգա պիր տէվ-
լէթ գալմամըշ օլտուզունտան, միւտիրանըն էմիղ վե արզուսի, վե
մագսուտը վահիտի, Ինկիլիզ տախի եալընըզճա մուհարէպե իտէրէք
քեպրինի Թէէնղիլ վե նուֆուզունու շնքէսե իթմէք գայտընտա իտի-
լեր, վե պու սեպեպէ Ութալիանըն Էօպէն միւթարէքեսի վե Ովամ
բօ — Ովօրմիօ վիւսալէհէսինտէն սօղրա, էլ ալընտան պէրրի վե պահ-
րի ճէսիմ Թէտարիքեսե կէօրիւպ, Պօնապարթէյի տախի Ութալիտան
ավսէթինտէն սօղրա սէրտաքեր նապպ իտէրէք Ինկիլթերրա իւզերինե
կէօնտէրմէք էմելինտե իտիլեր։ Պօնապարթէ պասերէթ վե ֆէթա-
նէթ վե ֆէննը հարպ մալիւմաթը ճիհէթիյլե միւտիրլէրե ֆայիգ օ-
լըպ, ճիւմհուրուն ատինիզէ Ինկիլիզ ուղրաշմագ վե ղալեպե իտի-
ճէք գուտրէթի օլմատըղընը պիլէրէք վե խուսուսպիյլե մուգատտէմա
(սահիֆէ 116 Իրլանտա սէֆէրինտե օլան քէրիշանիյէթի տէր խա-
թըր իտէրէք Ինկիլիզ ղալեպե իթմէք իւզրե Ինկիլթերրայա տօնան-
մա վե ասքեր սեվգինի քեսրը ագըլ սայմայրպ, մատտամ քի Ինկիլիզին
նուֆուզ, սէրվէթ, վե գուվվէթի Ինտիխտանատ նէշաթ իթմէք-
տէ իտի Ութըրը զապթ իլե հէմ պու եօլտան Ինկիլթերրանըն Ին-
տիխտան իլե իխթիլաթընը քեսմէք, վե հէմ տախի Պասրա քէօրֆե-
զինտէն վե Ութմտէն Ինտիխտանատ եիւրիւյիւպ, եօլ իւզերինտե
պուլունան քիւչիւք ֆագաթ ճէնկեավլեր վե միւթետտիլ Ութամ հիւ-
քիմէթլերինի այագլանտըրատագ Ինտիխտանը վուրմագ, վե Ինկի-
լիզին էլինտէն ալմագ եախօտ հիչ օլմազ իսե պու Թէրաֆտան պէօ-
յիւք պիր զայըղ բէյտա իտիւպ Ինկիլիզին նազարը տըղգաթընը Ութ-
բուտտան ըֆք վե պու Թէրաֆա ճէլղ իթմէք իչինն, պիր գաչ մահ-
ատն պէրու Թաթիլ վագըթլատըղնտա կէօնակէօն Թէրթիպաթ վե Թէ-
տապիր Թատմիմ վե Թէտավվուր, վե Էօպէն միւթարէքեսի էննա-
սընտան պէրիւ էլ ալընտան պու սէֆէրին Թէտարիքեաթընա Թէ-
ճէպպիւս իթմէքտե իտի։ Ինէուիկ տօնանմասընը զապթ իտիւպ,
Ութի ատալարը իսթիխլա իթմէք վէսիլեսի իլե Ովանտըզ ամիրալը
Գրեֆի Ինէուիկ քէօրֆեզինե ճէղղ իթմիշ իտի։ Ասի (Գիանուս
ատինիզէրինտե Ինկիլիզէ պաշա չզամայաճաղընը ֆէհմ իտիւպ, Ութ-
ատինիզէն օլսուն պու մուխթարտալը տիւշմէնի տէֆ իթմէք, վե քէն-
տի Թապիթի իւզրե Ութ ատինիզի միւսթագիլ պիր Ովրանըզ կէօլ-տէ-
տիրթմէք միւրատընտա, վե պու պատտէ Ութալիա էյալաթը, վե Ինէ-
նէուիկէն տախի պիհճաճէթ օլուպ, եալընըզ Ութ տէնիզտէ էն միւ-
հիմ մէվգիլեր օլան Ինէտի ատալարը, վե Ութալիայը զապթ վե ֆէթհ
էմելի իլե ուզգան օլմագտա իտի։

Digitized by Google

Ամիթալ Պրուխա և Էնէտիկէ վասլ օլտուգտա, ահռնամէ միւճէմ ալինճէ և Էնէտիկ ճիւմհուրու Ձրանապայա իւչ միլիոն ազճէ սայաճաս ղընտան, Պօնաբարթէ պու ազճէյի գապուլ իթմէյիպ, պէտէլինէ պահրիւ միհիմմաթը Թալէպ խլէտի. վէ պու վէսիլէ իլէ և Էնէտիկ Թէրճանէսինտէ հէր նէ պուլսուս խսէ, քէԹէն, տէմիր, քէրճաԹէ զապթ խլէտի. վէ և Էնէտիկին եէնի հիւքիւմէԹի իսմինէ, կիտիպ Ձտէնիզ աստալարընը զապթ իթմէք վէսթիէտի իլէ պէյնէք կէմիլէրինէ տահի ալըպ Թէճհիզ իթտիրուտի. Թէզկեահատա օբանլատըը սէրթճա բուչի տէրեայէ Թէնզիլ իթտիրիպ, օլ վէճհիլէ ալԹը գըԹա իքի ան պարըը, ալԹը ֆըրգաթէյին, վէ պիր չօգ գօրվէԹլէրէ մալնք օլուպ, տամբաշ Պրուխային Թուրճտան կէԹիրտիսի Ձրանըզ ատնանմասընա իլտվէ իթտի: և է գուվվէի նագտիհ իլէ տահի տմիրալը մուսթիլէյհէ տուա յանընպ, Ձլաստասան վէ ագ տէնիզ ատաստարընտան պահատըը կէմի ճիլէր Թօփլանթը: Ձլ հասըլ ագ տէնիզտէ Ձնկիլիզէ պահրէն մուգավէմէԹ իթմէք իւզրէ էլտէն նէ կէլիր իսէ տիրիդ իթմէյիպ գուվվէի ֆահիլէյէսի իլէ պիզզաթ սիւրաԹը իձրասընա տըգգաթ վէ նէգսան էրԹ խլէտի:

4° ՁյալէԹը և Ընսրիւ միւտտէԹը մէտիտէտէն պէրու Ձւրոպա նըն սայըր էն մէշհուր ճէնկճավէրան վէ հիւքիւմտարընըն նատապը այնը Թամա իթտիպի պիր արազիի մուպարէքէ իտի: Ձրանըզ հագգընտա ԹէստուիֆաԹը միւսԹահսէնէտէն օլտրագ, պու էնտատէ էհապապը ֆէԹանէԹ վէ տիրայէԹտէն և Ձնսիս և Ականօն նամ ալիմ և Ընսրտա Ձրանըզ գօնսօլոսու պու Ըսունմուշուտու: Պու զապԹը մուարիֆսըֆաԹ միւտտէԹը մէմուրիէԹինտէ տպէսիաԹլէ ավանկիա զար օլմայըպ, հիւքիւմէԹը ճիւմհուրիէյէ և Ընսրը հագգընտա վէ պաշըճա Ռէօլէմէնլէրին [1] Ձրանըզ ԹիճարէԹինէ վէրտիքլէրի մուա

[1] Ռէօլէմէն նախօտ Մէմլուքլէր (մէմլիք), վագԹը իլէ Մըսրըն պիր նէվի մէշհուր սիվորի առաքրի խտի: Պունլար Թատ Թար ճիհվիվանընն վագԹընտա Մըսրա կէլմէյ, էքսէրիսի կիւրճի վէ Ձէրքես քէօկլէր խտիկր:

Մըսրա սահիպ օլան Էյուպի տուլմանլար 1250 ա գատար պուդնլուտան վէնք չօգ տահա ստԹըն ալըպ արԹըմըշկար ըսը: Պունլար կիտտիքճէ Մըսրտա չօպալը պշտրգ ըն էն մէշհուր վէ էն տիլավէր առաքրի օլմուշկար ըսը: Պու վէճհիլէ քէսպը գուվվէԹ խտիպ, Մըսրը ուլԹանլարընա տահի միւկրր օլտուլար. վէ 1254 ա պու Ռէօլէմէն պէյլէրինէն Ալի, Մըսրա ուլԹան նատպ օլուպտուն Ալի, Մըսրա ուլԹան նատպ օլուպտուն. վէ 1517 ե գատար Մըսրը պուդնլուրըն ԹախԹը իտարէսինէ պուլուպտու: Ան ճագ եէնիչէրիլէր քիպի պուդնլար տահի խոՀԹ տէքէլերի վագԹի ուլԹանլարը ԹախԹտան ա չաղը ալըպ էօլտիւտտիքլէրինէն, պուդնլարըն հիւքիւմէԹի պիր ուզուն ֆըրսէԹ տէվրի օլ տու: 1517 ա Ալի Օսմանոան ՍուլԹան Սէլիմ, Ռէօլէմէնլէրի եէնիպ ան պաշըպը օլան Թուման պէկի ատտըտը. վէ քէնտինի Մըսրա ուլԹան օլուպ, Ռէօլէմէնլէրէ ֆագաթ էտլէԹ վէսիլէքլէրինի պըրագտը. վէ պիԹինէ Մըսրա պատը ալինէն նատպ օլան պիր փաշա գօմանտա խտիպ.

Պու ճիհվիլէ կէչէն տէհրին ատնլարընտա. Ռէօլէմէնլէր Մըսրտա էվվէլքինի հագգընտ նուֆուզ վէ գատարէթ բէյտա Իմիշ խտիպ: Ֆրանսըզ ատաէրինին Մըսրտա տուխտլինտէն ատղտա ԹէքըրտրՀ նուֆուզտան տիւշմուպ պաշ լարը օլան Մուրատ պէյ վէ Իպրահիմ պէյ բէյլէրպէյլէրի օլտուլար: Ղահիրէյէ Մըսրը վէսիկա Ռէմմէտա Ալի, պուդնլարըն Թէստուխրընտան վէչէկ կէԹիրիպ, 1810 մարԹըն 1 ինտէ պիր սէֆէրէ կէտտուգրմէք վէսիլէսի իլէ վէճ ֆէրէՀ տավէթ խտիպ, կէչէնլէրին ճիւմլէսի նի գաթլ իմտիտտի, վէ օլ վէճհիլէ Մըսրտա Ռէօլէմէն նուֆուզտա գաթիլէն զապէլ օլտա:

Պօնաբարթէ Ֆրանսայա ավտէԹինտէ, պուդնլուտան պիր խայլէճառընը պէտրապէր Բուրխան կէԹիրիպ, պուտճհա պուդնլուտան քէն

զարմանք, վէ պուճլարտան ալիր ինձիգամ ալընուրդը սիւրմէթաէ ՃՀը բանսայա հասըլ օլմաճագ մուհասէնաթը միւթէնէվիհէ հապդլէրինտէ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ մուֆասսալ թագրիրլէը եաազմըշ ըսը։ Պօնաբարթէ պուճլարը պաշտան պաշա գրասաթ իտիւպ, պուճլարըն ատլալէթի իլէ տախի էֆքեարը սապդգէսինտէ սապիթգատէմ օլսու։ Ալընարտա մալնէք օլուճնուուգտա պաշլըճա ինքի շէյ օլապիլիր տէր իտի. եա Շապ տէնիզլինաէ՝ միւճէտտէտէն թէրսանէ վէ տօճնանմա իհտասա իտիւպ, Ինկիլիզլին Ջինտիստանտա օլան գալէ վէ մէվգիլէրինի վատմագ, եա տա Ֆրանսատան նապդը ահալի իլէ օրասընը ալիր թիճարէթ մէրքէզլի իթիմէք։ Պէօյլէ օլտուղու համարէ Ջինտիստան թիճարէթի ադրէդգ ալիւթիւն Ֆրիգայը տօլաշարագ օ ուզուն վէ մուխաթարալը Ուվիտ պուրնու եօլունու թէրդը իտիւպ պէհէմահալ պուգրաֆտան մուրուրա, ատպուրա մէճպուր օլաճագտը։ Ալընատան Պէրհամ, Ֆրիգա վէ Ատլանտիսան ֆէրվանլարը պիրպիրի իլէ պուգ մէմալէքատէ պիրիլհիրլէր իտի։ Ալընըդգ պուգ ախգ ու իթատան ՃՀը բանսրդգ միլլէթի պէօյիւք քեար վէ մէնֆաաթ չըգարտապիլիր իտի։ Պուճլարտան մաատա արտզիի Ալընրիւճ լուսի ճիհանըն էն միւնպիթ մահալը օլտուղունտան, թիւքէնմէգ զախրե վէ հուպուպաթտան մաատա նիզամը պիր զըրտաթլէ Ատրիգանըն հէր մահտուլու, եանի գահվէ, շէքեր, չիվիտ վէ սայիրէ, զիատեաի իլէ պուրատա հասըլ օլապիլիր իտի։

Իմի Պօնաբարթէնին թատամմաթը իւզրե պուգ իքի սիւրէթտէ տախթ, եանի իսթէր Ալընրատան կէչիպ Ինկիլիզի Ջինտիստանտէ վուրմագ, վէ իսթէր օրայը պիր թիճարէթ մէրքէզի իտիւպ ճիհանըն ախգ ու իթատընը օրայա, եանի Ջինտիստանըն տօղրու եօլունա վէ ՃՀը բանսրգ եէտինէ ճէլա իթմէք, իքիսի տախի Ֆրանսա հապդընտա զայէթ խայրրը վէ մէնֆաաթլու ումմուրտ ճէսիմէտտէն իտի։

5՝ Ալուամայիլէհ գօնսօլոս միւսիւ Ալակալնուն քէշֆի իւզրէ, իւք պահարտան պաշգա Ալընրտա ատքեր սէվգ իտէճէք միհնասիպ վատգըթ օլամազըտը։ Պօնաբարթէ պուճնու ֆէհմ իտիւպ, թէտաբիրքետաթը էլ ալընատան թատիլ իթատիրմէքտաէ իտի։ Ալայս այընտա Ֆրանսատան հարէքէթի օլունտուղու հալտէ, եազ մէվսիմինին իալթիտաա լէրինտէ Ալընրտա վատ օլուճնապիլիճ, պուճ ֆատըրտա Ալընրը մահտուլ ատրը հէնիւգ թօփլանմըշ վէ տէր անապար օլմուշ օլտուգտան մաատա Ինկիլիզլինի չըգմայա էյամ րիւզկեարլարըն տախի մէվսիմի իտի։

Պաճնատան մաատա գրշ մէվսիմինտէն էվվէլ Ինկիլիթէրրայա ատքեր

տախթէ մահատա պիր իատատ պէօլէկիա թէր. թէկ իթտի, վէ զատիթէլէրի ՐՀատթէմ եաիտատ Ըօտքան նամ քիմէտտէ օլուգ, իէրիւտէ պիլքի թոփխտէ զէքրի կէչէճէք տէր։

1 Շապ տէնիզլի եաիտատ գըրմըզը տէնիզ տէնիզին, Աֆրտզիթան իլէ Աֆրիգա արատընտա պէօյիւք Օգիանուսան պիր գօլու տուր էի պրտա. տէքիզ եիւզ մի, վէ էնի եիւզ էլի վէ տէր։ Մէրքատա Ավկտէ պէլի տէնիզին պլմըշ մի, էնինտէ օլան արտզի, պատ տէնիզ իլէ ագ տէնիզին արատընտա տըր, էվայիլտէն պէրու պուճ պէլի եարըպ Գըրմըզը տէնիզի Ագ տէնիզլէ պիրլէշտիրմէք տխուճնէնէմիշ իսկ տէ, իչգատը միւքեին օլմայըպ, չիմոնիէրտտէ ֆագամի Իակինտոէրիմտէն Ավկտէ տէմիր եօզ եաբըլմագտա վէ պէլի եատմագ Թեսավվուրտա տախի վիճիւտէ կելմէքտէ տէր։ Ֆիրտավնատն զարգ օլուպ պամատըզը պուճ Շապ տէնիզլի տէր։

Digitized by Google

ակվգինի Պօնաբարթէ միւմքին վէ մինասիպ կէօմէիպ. պու թէհաա
րիքճաճաան տա Ինկիլիթերրա տէվլէթի չօգ տան պէրու խապէրսազ
օլարագ մուգավէմէթէ հազըրլանմըշ, վէ Այսըր սէֆիրինէն խե
ապա խապէրսար օլմայարագ, Ազ տէնիզէ պէօյիւք պիր ոօնանմա
կէօնտէրմէմիշ իտի։

Իմի գաարմա գաատար Այսըր ֆէթհ օլսունուպ, պու վագրթա
տաք Պօնաբարթէ Այսըրտան տէօնիւպ Ինկիլիթերրայա կիթմէյէ տա
խի րազը օլսուրսուտու. չիւնքի Ֆրանսըզըն Այսըրը զաւգթ իթաիչինէ
Ինկիլիզ տուչուպ հէր հալտէ ոօնանմասընըն քիւլլիճէինի Ձինտ
կէօնտէրճէք վէ Ինկիլիթերրանըն պիր խայրճա մահալի օլ էնաատ
աչըգ գալաճագ տըր տէր իտի։ Պու տէվլէտտէն մաատա Պօնաբար
թէնին պու սէֆէրտե մէնֆաաթը մախսուս տէվլէթի տախի նօգ
սան տէյիլ իտի։ Ասրոքատա բօլիթիգաճա պիր մախսուսիյէթ մէ
մուլ իթմէտիյինտէն, քէնտիսինին Ասրիստե քէօշէի ինզըվալտե ամէլ
մանտե վէ մէթրուք գալմասընը թէճվիզ իտմէզ իտի. ամէնչը շէ
ճաէթ վէ ֆէթհանէթի թէպքին օլմայրսպ, իշալ իչիւն միւճէտահէտէն
եմ վէ քէրէսթէ արտրըտը. հաթտա էօրթէտէն պէրու, ալի ղէրֆ
վէ ղօվրէ ֆէսպ իպէճ եէր ղարգ ԱԷրֆը զը լաֆզը զևվէրը զէպանը օբ
մուշտուտու։

Պազը միւհիմիյէրին գավլինճէ Պօնաբարթէնին նուֆուզ չան իս
չէրճինէ հասւտ իտէրէք հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ միւտաիրյէրինին
Պօնաբարթէնին պու սէպէպլէ Ֆրանսատան մուֆարագաթ իտճէյինի
աղնայարագ մէճնուն վէ միւֆթէխիր օլաբիլսը ըտը, պունուն մու
ղայիրի պազըլարը տախի, վէ պաշըճա Ասրէվէյէէր Ըբօ, Այսըր սէ
ֆէրինին պիր ննթիճէյի խայրիյէ պուլաճաղընը մէմուլ իտէմէյէրէք
պու Թէրթիպին իֆրաթ մուխալիֆինտե օլուպ, պու խուտուա Ֆը
րանսանըն օթուզ գըրգ պլին վէ էն ալա ասքէրինի մուխալարայա վէ
պիր տինիզ ճէնկի Թէհլիքէսինէ իլգա իմմէք տիր, ճիւմհուրուն էն
մահիր ճէնէրալընտան մահրաամ օլմագ, վէ Ասրթիայը էն զիատե
գօրգուԹան, շու եէնիտէն իհտաա օլունան ճիւմհուրալարտան տօլայը
ասընտան գապարմըշ օլան պիւԹիւն Ասրոքայը տախի եէնիտէն Թաչըր
մագ, վէ ()ամանըգայը սիլահլանտըրմագ վէ իւզէրիմիզէ հիւճիամ իմտիր
մէք տիր տէրսէգիտի։ Պօնաբարթէ պունլարըն ճիւմէյինէ ճէվապ պա
լուպ, տինիզտե Ինկիլիզէրտէն գուրթուլմագտան գօլայ չէյ եօգ
տուր, չիւնքի պիր չէյտէն խապէրսար տէյիլտիրսէր, Ֆրանսանըն
իւչ տէօրթ եիւզ պին ասքէրի օլտուղունտան օթուզ գըրգ պին ատ
քէր զիատե նօգսան, հաճէթի տէյիլտիր, քէնտիմ տախի չապուգ կէ
րի տէօնէր կէլսրիմ. վէ ճիւմհուրու խրզմէԹիմտէն մահրամ իմմէմ,
Ֆէօյէմէնէրին գասագ իւ Թէճամիւլզիւնտէն տօլայը Այսըր իւզէրինէ
առվէյէԹը ()ամանիէնին պիր հիւքիւմէթի գալմամըշ տըր, վէ գալմըշ
օլսա տախի ասղուտտան Պապը Ազէ իլէ ուչուշմագ գօլայ տըր, վէ Ազ
րոքա տէվլէթլէրի տախի հէնիւզ սիլահը էլտէն պրտագմըշ օլտուգ
լարընտան, եէնիտէն սիլահա տավրանամազլար քիպի վէ պունլարտա
էմնալ տէվլէթլէր պու Ազուպ էնայը զահտե Այալթայը տախի գավալիէզը

Digitized by Google

լէրին էլինուէն ալլոպ , Չիրանապայ թէսլիմ խոէրիմ , վէ հըֆզը տախի գօլայ տըր տէր իսի ։

Պազէն միւտիրլէր իւլէ օլան պու մագուլէ միւզաքէրէլէր միւճա տէլէկէ թէպտիլ օլուպ , միւնազապայա տախի գարար վէրտիկի օլմուշ տուր [1] ։ Իւվայէթ գըլընըր քի Պօնաբարթէ պիր կիւն իֆրաթ հիտ տէտլէնիպ , իսթիֆա լագըրտըրսընը մէյտանա աթտը , միւտիրտանէն | ա րէվէլլէր | ըզօ քէմալը սէպափլէ ճէվապ վէրիպ , " ատնա բուխատթ ո վէրիլմէին տէկէնէլրտէն տէկիլիմ , լագին իսթիֆանը սէն թէքլիֆ կ ո տէրսէն գապուլ օլմապընա տա ըհ վէրթրիմ ո տէտո , պունուն խա զերինէ Պօնաբարթէնին ազղընատն պիր տահա իսթիֆա լագըրտըրը իշխիտիմէտի ։

6° Կիհայէթ Պօնաբարթէնին իսթիտլալ իթտիկի սէպէպլէրտէն միւտիրլէր իսքեսթ օլուպ , Կընրը սէֆէրինէ բազը օլտուլար , մապա լահաթըն ազամէթինէ , հասըլ օլաճագ վէնֆապաթըն ճէհապէթինէ , վէ գապտապա Պօնաբարթէնին ավտէթ իտիպ Կնկիլթէրրա իւզէրինէ կիւրիւմէք վաստապըլնապա տապանամատըլար , անձագ պու իշի փէք պէօ յիւք էտրաթ թահթընատա թուրթուպ . մազապաթա թանզիմինտէ մէճ լիսէրինէ քեսթիպ պիրլէ ալմատըլար , վէ պիւթիւն էմրնամէլէրի միւ տիրան ըհյիտի Կնէրլէն քէնատի էլլի իլէ եազտը , վէ Կթալիա ապքէրին տէն օթուզ ալլը պիրն նէֆէը , իսթէտիկի ճէնէրալ վէ զապըթանը , պիր թագըմ ալիմլէր , միւհէնտիսլէր , էհլը ճօղրաֆիա վէ հէրնէվին սէ նատէքեապըլար . վէ ասիրալ Պրիւխս գօմանտապընատ օլան տօնանմա

[1] Պօնաբարթէնին ճիւմհուր միւտիրանը իմ պու միւճատէլէտի ղապէթ շիտատիրլի օ ղուշ ապար : Պօնաբարթէ իֆրաթ հիտատէ ընկոյ իսթիֆա խոէրիմ ատիրլատ , միւտիրան ատն պիրի Ընվատէլ նամ քիմսինէ էլլինէ պիր գուլմ թապրուշտուրուպ , քընատի օլապագ " Իմալա էօղլ իսէ իսթիֆանը , սէն ըահաթա ո փէհճատ կէօրինէհյօղսուն ո ատէտլատ . Պօնաբարթէ գուլէմի ալլոպ իմղապլարդէն միւ տիրան Սէրլէն գուլէմի ալլոպ վէ գէրէկլ պիրատագ միւնազապայէ խիթտատ վէրմիշ տիր : Գա տարլոգլատուա Պօնաբարթէ քէնատի մուհ էփ օլան գապրուա իւլէ տատի պիր ատօհպէթ ֆիւնա ատրէձէտ պօզուշմուշ տուր : Ընյոլ քի Պօնաբարթէ Իթալիապըլարըն քէնա պի հագգընատա օլան հիւտութ թէվէձձուհինէ Գապրուա մուզաքապա իւլէ նագել իսթուպ " Իս թէտտ Իթալիա գէրապը օլատիկիրտիմ ո ատէտ ապղընատ գաշէրտըլըգ հալուտ , Գապրուա իֆ րաթ ձհատիւրիւթ թէքռաճատարը օլտուգունա տա պու լագըրտըրընը խաղըրինէ պիրնէկլ ատ ղընատ , Պօնաբարթէ լագըրտըրը չէվիրիպ , " գատա գէրապլէգ թէքլիֆ իթտիկլէր , լագին ո պիր գապուլ իմէճիմ , վէ ատճանէտանէն հէր ո համիկ թէքռաճատա պուտլատնամ ատէօյէ պիր ֆէնա ձէվապ վէրիպ , " հէյլէ ֆրանսատա հիշ ո գատ , համատա նատրէն միւտիրլէր սէնէի թատ ո թուպ պէօյլէ պիր շիտատի իշխուն մահգատա ո վագ իմէճլէր , Բարիս ահալիսինատն սէնի ո գուրիպատճագ ատօգրի քէյէ չէգմապ ո ատ տա ։ Պօնաբարթէ պու լագըրտըրընէ խաղըրինէ իֆրաթ հիտատէլէնիպ թէտա պիր չէհէր իսէ Պատրտապէն հուպուտատնատան չէգըպ պիր տատի մէճլիսինէ կիմճէմիշ տիր ։ Ընձագ Պատրտապէն ատատինէն մուզաչիրէ օլտուգ տհալէ Պօնաբար թէկի հէր նէրէտատ կէօրտե , խատատա թէտճ բօտա հ լէ վուտուպ , հատշ Պօնաբարթէ , պատղըշտուգ ատլատմըլար լագը . օ գատապատ տագ քի տրիբգ գաֆէպլէ լօձայա կիմճէմիշ ճէձձատ օլուտատա ։ Գա ձհատիւ պատղ հը պատղ ֆէհատատան էօմրինէ գատա խատնէկլատճ օլտա ։ Հաճատա ատրչհկիսէն պիրճիսի պիր ա տատ կէօնատիրպ , քընատինի պէհրկէրճէգ օ տատգատրըլնը տատի խատիր վէրտի ։ Պօնաբար թէ պատնէպատրըն քիմ օլտատգատնատ ապճատագ իշխուն կհլէն ատատմըն հատնըտատ բօրիտ մճհատ լատրը գաթըգ թահգիպ վէ թէճճատա իմճէք խատպէ ատրչհկիսէն խատնէպինէ կէօհատրտի ։

Բօրիտ մճհատա իշխրի կիրտիքատ գատրնը էօրմիշ վէ գան րճվան հէրճ ատրիւճհ պատղ տատ ։ հահատը ֆէհատա , խատրէրինէն մճհատատա չէգճատագընը ֆէհմ խատրէք գատգահատճ գա պահատճ խատպէ իշխէրպ գատրնը տատի վհա րտատ էօրտհրմիշէր խտի վէ պատ վէճհիւճ քիմ օլտատգատրը ատղնշէրտատատը ։

Digitized by Google

իլէ Թուլօնտա պուլուհան կէմիլէրինին պիր մըգտարընը Պօնաբարթէնին մայեէթինէ Թայեին իթտիլէր, վէ մալիէտէն տախի մըգտա-
րը քիֆայէ ագտէ Թէրթիպ իլէտիլէր։

Պու վէհտիլէ Ալընըր սէֆէրի Թէրթիպ օլունտուղու հալտէ, Պօնա-
բարթէ իլէ էվվէլ ատաբէրին նագլինէ լազըմ կէլէն կէմիլէրին Թէտարիքինէ
սայ վէ իգտամ իտիպ, պու խուսուս իչին մախսուսճա պիր գամիսիօն
Թէշքիլ իտէրէք, Ալ փենիլ Ընթարիթալը գամիսիօնու իհնիանը իլէ իսքէ-
լէլէրէ կէօնտէրտի։ Պու գամիսիօնուն ազալարը պու ճէսիմ Թէտա-
րիքեաԹըն նէ իչին օլտուղունա քէնտիլէրի տախի խապէրսար ոէյիլ
իտիլէր։ Ինկիլիզ գաբչը օլան Օգիանուս լիմանլարընտա պահրիճէ
պէօյիք ԹէտարիքեաԹ պուլունտուղունտան Ալ տէնիզտէ օլան պու
ԹէրթիպաԹը տախի օնա իլամէ օլունաճագ գլյաս իտէրէք, Պահրը
Ալէֆիտ տօնանմասը Պահր Ալթլանթիգ տօնանմասընըն սօլ ճէննահը
տրը տէրլէր իտի։

ԹասամիմաԹընըն իճրասընտա էօԹէտէն պէրիս Պօնաբարթէնին
մէլուճ օլտուղու գուվվէթ ֆամիլյէ պու ԹէտարիքեաԹտէ տախի
զիատէսի իլէ միւշահէտէ օլունուպ, կէճէ կիւնտուզ րահէթ տուր-
մայարագ, կեահ հաթալիչ վէքթիլինէ, կեահ մալլյէտէ, կեահ միւտիր-
լէրէ վէ մասրաֆ նագըրլարընա կիտիւպ, ԹէտարիքեաԹը ըէյ էլ այն
միւշահէտէ իտիւպ նուֆուզլի իլէ Թամամիլ իտէր իտի։ Ալ պիւԹիւն
Ալ տէնիզ լիմանը մէմուրլէրի իլէ վէ Ո՛վիչէրի վէ Իթալիա իլէ մու-
խապէրէ իտէրէք մէմուրինի զայըը պիր սիւր'աԹլա իքմալինէ մու-
վաֆֆագ օլտու։ Ալ է պու գաւսար ճէսիմ նագլինէ կէմիլէրինին պիր
լիմանէ Թէրաքիւմ իտէրէք իչին ճէսամէԹի աղնաչըլմամագ իւզրէ
պիրի պիրինտէն ուզագ տէօրԹ գօլա Թագսիմ իԹտի։

Պիրինճի գօլ Թուլօնտան, իքինճի գօլ Ա՛նէօվատան, իւչիւնճիս
գօլ Ա՛յաչչիօտան, վէ տէօրտիւնճիս գօլ Ա՛օմա իսքէլէսի օլան Ճիվի-
Թա վէքքեատէն հարէքէԹ իտէճէքտի։ Իթալիատան տէօնիւպ Ցը-
բանսայա տուխտուլ իԹմէքտէ օլան ապքէր գօլլարընը, կէրի չէվիրիպ
Թուլօնտա վէ Ա՛նէօվայա եօլլաԹտը, վէ Ա՛օմայա կիրմէքտէ օլան օր-
տունուն պիր ֆըրգասընը տախի Ճիվիվիթա վէքքեայա էնտիրԹտի։
Ցրանսատա վէ Իթալիատա ԹիւճՃար գապտանլարը իլէ գօնԹրաԹօ
խիւպ, տէօրԹ եիւզ գատար պէօյիք նագլինէ կէմիլէրի իսԹիճար
իտիւպ, մէգքիւր տէօրԹ իսքէլէյէ կէօնտէրԹտի։ Ի՛իւլիվէԹլի Թօմ
վէ միհիմմաԹ Թէրաքիւմ իԹտիւրիւպ, եալընըզ իքի պին պէշ եիւզ
սէչմէ ատԹը հազըրլասը, ֆագաԹ Ալընըստա արապ ատԹըը էլէ կէ-
չիրէճէյինի մէմուրլիԹտիրինտէն եալընըզ էչէր վէ Թագըմլարընը պէ-
րապէր ալտըրըպ, իլք աղըզ իչէ եարամագ վէ Թօփ չէքմէք իչիւն
ֆագաԹ իւչ եիւզ պարկիր ալտըրտը։ Ա՛էր էնտիֆտան աէնաաԹքեաղ-
լար տախի ալընպ, Ի՛օմատան տախի Ի՛տօքականտանընն րուժճա վէ սա-
րապճա պատմախանէ Թագըմլարընը միւրէԹԹիպ, վէ պատմաճըլարընը
կէօնակէօն ֆիզիգա վէ մաԹէմաԹիգա ալաԹլարըլա պէրապէր ալտը։
Ալ պու վէհտիլէ ալիմլէր, աէնաաԹքեարլար, միւհէնտիսլէր, էհլը
ճօղրաֆիա, եիւզ գատար նուֆուսա պալիղ օլտուլար, իչլէրինտէ

Digitized by Google

Ոնհ, Պէրթհոլէ, Յուրիհ, Տօլամիհ, Տրժընհէթ, Լարի, Տիւպօա նամանն ասրըն էն պէօյիւք ալիմլէրի տախի պէրապէր իտի, ճիւմլեսի պու կէնճ գահրամանըն գըսմէթինէ հիւանիւ ըլզալէրի իլէ հիասէ տար օլտուլար, նէրհէյ կիտէճէքլէրինի պիլմէյիպ, նէրհէյ կիմսէ ապ գասընտան կիմսիյէ հազըր իտիլէր, Լատինօ միւքեալէմէսինտէ աս քեր թաթիլ իմմիշ օլտուղունտան մէշհուր ճէնէրալլարտան Տրզէ, Իթալիա մուհարէպաթը մէյտանլարընը սէյր իւ թամաշա իթտիքտէ, թէվէճճիհիւ գալպլէ Պօնապարթէյէ ալտպա իտիւպ, Ընըրտա տա խի պէրապէր ազիմէթէ թալիպ օլտու իտի։

Գէզալիք ասրըն էն մէշհուր ճէնկեսավէրանընտան, ճէնէրալ Գլէ պէր վէ պու իքի նամտար ճէնէրալտան մասատա, Կէնիհ, Տիւկա, Վօպուա, Տամաս, Ընտրէօսի, Տիւմաս, Օ՛այօնչէք, Պօն, Ընընու, Պարակէ ս՛Իլիհ, Լան, Միւրաթ, Պէյլեար նամանն չէօհրէթլի ճէնէրալլար Պօնապարթէյէ րիֆագաթ իսլէտիլէր։ Իթալիատա քէնտիհինէ պաշ մուավին օլան Տամարթէն, ալիմ վէ տիլավէր Գոճֆարէլլի, Տիճֆալկա, Կէնօ մուհարէպէհինտէ պիր պայաղընը կիւլլէ կէօթիւր ժիշ օլտուղունտան, Միհհէնտիս ալայը գօմանտանը, վէ նապլը վէ թէնճէրվիլլը Պէրթիէ, էրիքեանը հարպ րէհի նատպ օլտուլար, վէ գարընտաշը Լուհի, վէ մատամասընըն օղլու Լօժէն Պօհարնէյի, վէ Տիւրօգ, Գրօսալիյէ, Լավալէթ, միւտիրզատէ Ընէրէն վէ Ահլգօվա գհի Պօնապարթէ քէնտինէ եավէր ալտը։

Թուլօնտա տախի տօնանմանընն պաշ գօմանտանը ամիրալ Գրիւիս նատպ օլտպ, Վ իլնէօվ, Պլանքէ, Տիւհէյլա, վէ Տէգրէ, րիալա ամիրալտարը, վէ Կանթօմ, էրիքեանը հարպ րէհի իտի։ Իշթէ պու վէճճհ իլէ Յունանտանընն էն մէշհուր ճէնէրալտարը. ամիրալտարը, տանիշմէնտ վէ սէնատթէքեարտարը կէնճ գահրամանընն գատէրինէ թէսլիմ օլտպ, պիլմէհիքլէրի պիր մագսէտ Թարիգինտէն միւթէրահի օլաճագտար ընտը։

Ընքէրիճէ թէտարիքեաթ պու վէճհիլէ իսթիքպալ պուլտուգտան սօղրա, քօնիթիգաճա տախի հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ թէրաֆընտան խարիճիէ վէքիլի Թայլերան, Ընիճանէյէ ֆէվգ էլ ատե էլչի կէօնճ տէրիհիպ, տէվլէթը Օսմանիէ իլէ պու Ընտրը սէֆէրի իւգէրինէ միւզաքէրէ գըլընըպ, րիւստը Թահսիլ օլունաճագտը։

7° 1798 մայիսին պէչինտէ, Պօնապարթէ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ միւտիրանը իլէ վէտա իտէրէք, զէվճէսի Յոզէֆին րիֆագէթի իլէ Կարիստէն Թուլօնա ազիմէթ, վէ այրն տօգուղունտա օրայա մավասէլէթ իսլէտի։ Ա իչնա վագտասը Թէվաճուր պուլմուշ օլտուղունտան, Պօնապարթէ Իթալիա օրտուսունա կէօնտէրիլէրէք քէնտիլէրինէ գօմանտա իմմիյէճէք տէիւ, ասքէր վէճվէճէյէ կիրիֆթմար օլտպ Թուլօնտա իքէն Թէչէքքի իմմիյէ պաչլամըշտը ընտը. Պօնապարթէյէ կէօրտիւքլէրի քիպի ազիմ մէսէրրէթլէ տիւնեալտը քէնտի էրինէն օլտու։ Պու ասքէր Իթալիա օրտուսունուն էն պահատըր ասքէրի օլտպ, չէրնֆ, վարիհթ, հէսարէթ, հիչ պիր չէյ նօգսան ատիլ իտի քէնտիլէրինտէ. պու ճիւմլէ պիր իքի սէնէ զարֆընտա

Digitized by Google

եւ ալէրձէ գավկալարտա պուլունուպ, խոթիրահէթէ միւհթաճ է քէն, եէնիտէն ուզաղա վէ ուզուն պիր ճէնկէ հավէսլէ կիթմէլէրի միւճէրրէտ Պօնաբարթէ գօմանտասընտա օլտուգլարընտան նէշաթ իթմիշ իտի. վէ ահքիզ այտըր քէնտինի կէօրմէմիշ օլտուգլարընտան, Թուլօնտա կէօրտիւքլէրի քիպի եէնիտէն միւթէհայիր օլուպ, պիւլէնտը ավազ վէ եաչայ սէտալէրի իլէ միւքէրրէրէն քէնտիտինի սէլամլատըլար։

Պօնաբարթէ վագըթ գայպ իթմէյէրէք պիր մէյտանէ սաֆֆը հարպ իւզրէ ճիւմլէսինի տիզտիրտիքտէն սօղրա, պատէլ մուայեէնէ վէ նէրէյէ կիտէճէքլէրինի պէյան իթմէյէրէք քէնտիլէրինէ շու վէճհիլէ պիր նուԹգ խլէտի։

« ԱյլԹաթլար։

ԻնկիլԹերրա իւզէրինէ սէվգ օլունաճագ օրտունուն պիր ճէնկ
նահը տախի սիզսինիզ. տաղլարտա, օվալարտա, մուհասէրէլէրտէ,
պէօյուք պէօյուք մուհարէպէլէրտէ չէճաաթ իպտինիզ,
չիմտի պահրիւ մուհարէպէսի իլէ տախի իւլֆէԹ իթմէլինիզ։

Պազէն մուշապհէԹ իտիւպ, հէնիւզ էմնալը օլամատըղընըզ
Օսմա ճիւնուտու, պիլ մուգապէլէ Պարթաճինէ[1] իլէ կէրէք պու
տէնիզլէրտէ վէ կէրէք Օսմա Թէփէլէրինտէ վուրուշուպ, տայի
մա մուզաֆֆէր օլտուլար. չինքի հէր եէրտէ չէճաէԹլու, հէր
եէրտէ միհնէԹ իւ մէշագգաթա Թէհամմիւլիւ, իթաէԹլու վէ
պիրի պիրինէ մուհապպէԹլու իտիլէր։

ԱյլԹաթլար. պիւԹիւն Ընդրգանըն նազարը տըգգաթը սիզին
իւզէրինիզտէ տիր. պէօյուք մագսէտլէր պաշա չըգարաճագսընըզ.
տիւրլու մուհարէպէլէր, տիւրլու մուհաթաբա վէ զահմԹէլէրէ զա
լիպ կէլէճէքսինիզ. վէԹանընըզըն իգպալի, ինանալարըն սաատէԹի
վէ սիզին քէնտինիզին չէրճֆի խչիւն վագի օլան ճահտ իւ իգտա
մաԹընըզըն տահա ճէսիմճէլէրինին իպտազընա հազըր օլմալըսընըզ։

ԱյլԹաթլար. պահրիւ ասքէրի, Թիւֆէնքճիլէր, կէմիճիլէր վէ
սիվարիլէր պիր պէրինիզէ միւԹէԹֆիգ վէ տօսԹ օլուն, եէվմը
մուհարէպէտէ պիրպիրինիզէ նէ մէրԹէպէ մուավինի վէ տէսԹկիր
օլաճաղընըզը սէր խաԹընը խորն։

Պահրիւ ասքէրի վէ կէմիճիլէր, պու անէհաէք սիզէրէ տըգգաթ
օլուննամատը. պու կիւնքի կիւն ճիւմհուրուն հիմմէԹ վէ Թէվֆիճ
ճիւհիւ սիւԹիւն սիւԹիւննէ սիզէրէ տիր։ Պէրրիւ ասքէրինէ հէմ
հարպտէ վէ հէմ չէրէֆտէ ագրան օլաճագսընըզ։

[1] Գարթաճինէ։ Աֆրիգատա վէ չիմճիքի Թուննատա եագըն եվտիլտէ մէշհուր պիր պէլ տէ խոր։ Ջամա տախի պուննա եագըն տիւկէր պիր շէհր իտի։ Օսմա սէրտասքերի մէշհուր Շէֆֆոն, Աննիպալ նամ եագի Սպանիօլ սէրտասքեր իլէ պու իկի պէլտէ շիվարընտա փէք պէօ. յիւք ճէնկլէր խոխոպ, իկիսինի տախի Աննիպալէն էլինտէն ալմըշ տըր. օ վագըթ տախի Օսմալըլար պու Աֆրիգա սէվտիկինէ կէմիլէր իլէ ասքէր նագլ իթմէշ օլուպ, պէնէրմինտէ կէմի վէ տէնիզ ճէնկլէրի տախի օլտուգճա տան, գօնաբարթէ Ֆրանսըզլը ասքէրինէ պու նու ավլաթմագ վէ Թէշպհ իթմէք իտթէմէշ տիր։

Digitized by Google

» Աերպէսթիէթ էֆքեաթը զուհուր խոէլխոէն պէրիւ , Ձրանալըզ » միլլէթի պիւթիւն Լուրբայա հաքիմ օլտուզու միսիլլու , չիմոի տէ» նիզէրե վէ տիարը պայիտաե օլան միլլէթլէրե տաքի ըէհնիւմա » վէ հաքիմ օլմասընը էմել իթմէքտէ տիր » ։

Պատհու ասքէրե պիր գաթ տաքի ձէսարէթ վէրմէք իչիւն , « Պու ձէնկոէն սօղրա վէթանընընզա ավոէթինիզտե , հէր պիրինիզին » ագալլի ալլեը տէօնիւմ եէր ալմայա գուտուրէթի օլաձագ տլը » տէ» տի ։ Լաքէր պու սէրվէթ հավաատիսինտէն զիատե , թէհամմիւլ իտէ» ձէքլէրի մուխաթարա զահմէթ վէ մէշագգաթ , վէ գազանաձագլարը շան իւ չէրճի թէշվիգաթընտան միւթէհարրիք օլարագ , մէմուներն վէ մէսուրէն վէ սէտայի ձիւնպիւշ վէ ինչիրահէ կէմիլէրե րսաքիպ օլմազա հազըր օլտուլար ։

Պօնաբարթէ Ծուլօնտա իգամէթ իթտիյի պիր գաչ կիւն զարճընտա հէնիւզ թահթը գահր վէ աատավէթտե պուլունան Ծուլօն ահալիսէ» նի . սարըն հիւքիւմէթը ձէպրիէսինտէն գուրթարագաձագ սիւրէթտե պազը թէտաալիրի միւսթահսէնէնին իձրասընը տաքի հիւքիւմէթը ձիւմհուրիէտէն իլթիմաա իթտիքտէն սօղրա , ասքէրին թէքմիլէն կէ» մէկ պինէձէյի կիւնիւ ձիւմլէսինի Թօփլայըպ , շու վէձհիլէ թէքրար պիր նուրթգ տահա իրատ իթտի քէնտիլէրինէ ։

« Ծապրթան վէ ասքէր ։

» Լքի սէնէտէն պէրու սիզլէրե գօմանտա իթմէքտէյիմ , սիզլէրի » իլք էվվէլ Ալէնօվա սէվահիլինտե սէֆալէթ իչինտե հէր չէյե միւհ» թաձ վէ միւթէզարրու , վէ հէվայիձի զարուրիյէնիզին տէֆի իչիւն » տաաթլարընըզա վարանտատագ տաթրպ պիր պիրինիզե պիլ մուգապէ» լե իմտաա իթտիյինիզ տաքի մէշհուտիմ օլտու ։ Ալիզլէրի պու սէ» ֆալէթտէն գուրթարմայը վատ իթտիմ , ալըպ Լթալիսայա կէօթիւր» սիւմ , օրատա տէֆը զարուրէթլէ հէր նէվի սէրվէթէ մալիք օլտու» նուզ ։ Ալօզիւմտե տոնրմատըմ մը պէն » ։

« Լվէթ » , չաղըրշտըլար ասքէրլէր ։

« Լօյլէ իսէ տէտի , Պօնաբարթէ , տահա նէ սիզ վէթանընընզա ա» լան պօրձու թէքմիլ իտիւպ , նէ վէթանընընզ սիզլէրե օլան տէյնինի » թէքմիլէն էտա իտէպիլմիշ տիր ։

« Լշէթ չիմոի սիզի պիր պաշգա մէմլէքէթէ տահա կէօթիւրիւ» յօրում , օրատա իզհար իտէձէինիզ սէպապթ , մէթանէթ , վէ շէ» ձաաթլէ սիզլէրե միւթէհայիր օլանլարա պիր գաթ տահա իսթիղ» րսապ իթտիրիպ սիզլէր քիպի նագասիլէ մաղլուպիէթ օլան պիր » ձուննուտու ձէսուրէտէն վէթանընընզըն մէմու իթտիյի նուսրէթէ » մուվաֆֆագ օլաձագընըզ . . . » ։

Պու նուրթգու ասքէր , եաշասըն ձիւմհուրիէթ , եաշասըն Պօնա» բարթէ սէտայէրի իլէ սէլամէյըպ քէմալը իշթիհագը սէրուն իլէ կէմիլէրե տաքիպ օլտուլար ։

Digitized by Google

8° Պալատէ իֆատէ օլտուղու վէճհիլէ Յօզէֆին տախի, Պօնապարթէ իլէ պէրապէր Թուլօնա կէլմիշ իտի, օր վէճհիլէ իքիսինին ֆիրաք վէտալէրի ղայէթ մահզուն վէ էլէմնաք օլտու։ Յօզէֆին մուհաֆէթը խալխսէ իլէ Պօնապարթէյի սէվիպ գալպտէն ալագա իթմիշ իտի, զէվճինին կիրիֆթար օլաճաղը մուխալֆարալարը թէ֊խայեիւլ իտէրէք, նիսվան Թայֆէսինէ մահտուս օլան թէչէվվիւշ իլէ մուպալաա իլէ կէօրիւպ, պիր էպէտի ֆիրաք վէվէսէսի իլէ կէօզ֊լէրի եաշ իլէ տօլմուշտուտա, պիր էյամ պու հասրէթլէ պիրի պի֊րինի տէր աղօշ իտիւպ հէզար Թալթիֆ հէզար պուսէի մուհաֆ֊ֆէթտէն սօղրա Պօնապարթէ զէվճէսինտէն այրըլըպ սէֆինէյէ րա֊քիպ օլտու։

Ա՛միրալ Պրիւիսին գօմանտասընտա օլան տօնանմա պիր գըլթա 120 թօփլու իւչ անպարլըտան, իքի գըլթա 80 վէ 70 թօփլու գաբագտան վէ 64 թօփլու իքի Վ էնէտիկ գաբաղընտան, ալթը Վ էնէտիկ վէ սէ֊քիզ Յունանըզ ֆըրկաթիյինինտէն, եէթմիշ իքի գաւտար գօրվէթ, պը֊րիգ, ղօլէթ, ըսգունա, գօմբրա, շալուբա վէ տայըր ուֆագ թէնֆէք կէմիլէրտէն միւրէթթէպ իտի։ Թէաատիֆաթը ղարիպէտէն օլարագ աւիրալըն վէ Պօնապարթէնին րաքիպ օլաճաղը մէգքիւբ իւչ անպար֊լընըն իսմը Շարգիյէ իտի։ Թուլօնտա, Ղիվիթա վէքեատա, Ն էնօվա֊տա, վէ Ա՛յաչչիօտա հաղըր օլան նագլիյէ կէմիլէրի պէր վէճհը պալա տէօրթ եիւզ գըլթայա պալիղ օլմուշտուտա։ Ա՛ուչի տէրեատէ պէշ եիւզ գըլթա կէմի պիր եէրտէ օլարագ հիչ պիր վագըթ պէօյլէ պիր կէմի տօնանմասը պահր սէֆիտտէ կէօրիւլմիւշ չէյ տէյիլ իտի. պէր֊րիւ ասքէրի հէր սընըֆտան օլարագ գըրագ պինտէն զիատէ օլտու, պու֊նլարա օն պինտէն զիատէ պահրիւ ասքէրի իլավէ օլմուշտուտա։ Վ է տօնանմանընն պիր այըգ ստւյտա վէ իքի այըգ գումանեասը մէվ֊ճուտ իտի։

1798 մայիսին օն տօգուզունճու կիւնիւ, իսկէլէյէ Թէրսաքիսմ է֊տէն հատտըգ հիսապտըգ ահալինին սէլամ վէ մէսէրլէթ վէ տուս սէ֊տալէրի վէ Թօփ շամանթալէրի արատընտա տօնանմա եէլքէնլէրի ա֊չըպ, Իակէնտէրը ճէտիտ իլէ Իակէնտէրը աճիգին չէրճֆ վէ չէօհ֊րէթ եօլունա րէվանի օլուպ ճէննահը պատպան իլէ սավալը մագսէտէ փէրվազ իթմէյէ պաշլատը։

Digitized by Google

Digitized by Google

ԺՕԶԷՓԻՆ ԻՄՓԷՐԱԹՈՐԻՉԱ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ԻՐԻՆԱՒ

ՎՐԻԹԱՆՊ

ՄԸՍԸՐ ՍԿՃԵՐԻՆՏԵՆ ԳՕՆՍԻՒԼԻՒՔ ՏԵՎՐԻՆԵ ԳԱՏԱՐ

ՊԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱ

1798

1° Ճրանսըզ փօնանմասընըն հարէնէրի վը էանայը րահաթ վագի օլան ֆոբրուառա, 2° Տծանմայը Հէլի-բոն Ա՛էնօվէ, Կօրսիգա վը Ճիվիէա ևլ Ֆռանգոփա օլան ֆըգալըր իլէ պիրլէշող Ա՛լէա փիլիճահընա վէսոալ, վը Ա՛լէա ապասընըն ըսալ օբօանմասը։ 3° Պծանբարիէ փօնանմա իլէ Ա՛լէապան Իսկէնգերիէյէ հարէնէրի իփեր վը ապէրի գարայա չբգարըզ Իսկէնգերիէյի ըսալ իփեր։ 4° Ա՛ճմալէսի Ա՛ըբէյէնէն ահվալը արալէյէսի։ 5° Ա՛ճմալէսի Հէլի-բէնէն նո-ֆօա ո՞ ահալէսի։

1° ՊՕՆԱԲԱՐԹԷ ագաէմճէ ևլ էնէրտիկ քէօրֆէզինի զասլէթ իթտիյի էանատ, ևլ էնէրտիկ տօնանմասընըն պիր մըգտաբընը օբատան ալըպ Թուլօնա կէօթիւրմէք իւզրէ Ֆրանսըզ ամիրալը Պրիւեսի վը գօմանտասընտա պուլունան ֆըրգայը տօնանմայը տախի քէօրֆէզը մէղքիւրէ ճէլպ իթտիքտէ, պահրիյէ ասքէրինէ օ վագըթ շաա վէճհիլէ պիր նուԹգ իթմիշ իտի։

« Ա՛օլտաշըար, գարատա միւսալիհէյէ տէսթրէս օլտուղումուզ » կիսալի, փրնն իլէ պէրլէշող. վը կիփող փենդղերի վերլէնիէրինէ փախի լահսիլ » իզճէյիշ, սիզ օլմատըգճա, գարատան Ֆրանսանընն շան իւ շէրէ- » ֆինի ԲԷ՛ աղ պիր ֆահալէ կէօթիւրէպիլիրսիզ. սիզին իլէ, տէնիզլէրի » եարըպ վը Ֆրանսըզ իսմինին շէրէֆինի ըչէլ ո՞ղգ իգլիմիէրէ գա- » տար վասլ իթտիրէպիլիրսիզ »։ Պու տէֆա տօնանմա Թուլօնտան եօլա չըգատըգտա, պիւԹիւն ասքէր պու նուԹգու տէրխաԹըր իւ տիւպ, Պօնափարթէնինն պու Թէսավվուրլարընը գուվվէտէն ֆիլիլ կէթիրմէք էմէլի իլէ սուզան օլարագ, եէկտիկէրինի զայրէթ իւ շէ- ճաէթէ Թէշվիգ իտէրէք, էնայը րահաթ ավանկիւզար օլուրլարընը։

Digitized by Google

Տօնանմա, լիմանտան չըգտար չըգմազ, պիր շիտէթլիւ ֆուրթու նայա թէսատուֆ իտուպ, ֆրգաթիյնին պիրի կէրէկի կիպի սագաթլանը իսկ տէ, պու խուսուս Ձրանսըզլար հագգընտա իֆրաթ խսայրըը օլտու։ Չիւնքի իլէրիւտէ պիւթիւն Ձրանսըզ ոօնանմասը ընը եագըպ խարապ իտէն մէշհուր Ինկիլիզ ամիրալը Նէլսօն, իւչ գըթա իքի անպարլը իլէ Թուլօն լիմանընըն աչըղընտա վօլթա վուրսագ, Ձրանսըզ ոօնանմասընըն հալտէքթինի կէօզէթմէքտէ օլտու ղանտան, քէնտի կէմիլէրի տախի օ ֆուրթուննատա սագաթլանըպ, թամիր վէ գալաֆաթ իչիւն Ութալիանըն Այն Ինէր ատալարընտա կիթմէյէ մէճպուր օլտու, վէ օր վէճհիլէ Ձրանսըզ ոօնանմասընըն Թուլօնտան չըգտըղընը կէօրէմէտի։

2։ Տօնանմա իպթիտա Ն'էնօվայա տօղրու հարէքէթ իտուպ, Պօնապարթէ, օրատտա ճէնէրալ Պարակէ տ'Իլիէ գօմանտասընտա օլան ֆըրգայը պէրապէր ալտը, պատէհու Վ'օրսիգայա եօլ վէրիպ, ճէնէրալ Ա օպօա գօմանտասընտա օլան ֆըրգայը, վէ նիհայէթ Սիչէլիա տէնիզինէ վուրուպ, Չիվիթա Ա էքքիատան տախի, ճէնէրալ Տըղէ գօմանտասընտա օլան ֆըրգայը րիֆագէթինէ ալըպ պիրլիքտէ Ա'ալթա ատասընա տօղրու թէկվճճհուհ իլէտի։

Չավա վէ տէնիզ հալի իլէ էնայը րահաթ պու ֆըրգալար կեահ իլէրի կեահ կէրի գալըպ, Պօնապարթէ պու նալար իլէ անճագ Ա'ալթա լիմանը փիչկեահընտա թէքմիլէն պիրլէշէպիլիպ, նիհայէթ հաղիրտա նըն ֆտօգուզունճու կիւնիւ, վէ Թուլօնտան հարէքէթլէրի թարիխ իսինտէն եիրմի իքի կիւն սօղրա, ֆպէշ եիւզ կէմիտէն միւրէթթէպ պու Ձրանսըզ ոօնանմասը վէ նագլիյէլէրի, Ա'ալթա լիմանը աչըղընա վասէ օլտուլար, պու գուվվէթի նակէհան կէօրիւը կէօրմէզ Ա'ալթա գավալիէրլէրի֊, վէ ահալիսի պիթթասալի ազիմ պիր տէհշէթէ կիրիֆթար օլտուլար։

[1] Պօնապարթէ եանայը րահաթ րիֆագէթինէ պուղունան ճէնէրալլար վէ ալիմլէր իլէ թասամ վագըճլարը կէօնակօն ատօհպէթէ կիրիչկ, հեր քէսին միղաճէրնա մատվֆըզ մեսէլէլէր օրթայա աթատագ պիրիպիրինէ տօհշուրսագ քէնտիսի ատագատան էյլէնիր վէ զէվգլէրինէ չըգտըրը ըտը։ Մօնժ վէ Պէրթօլէ նասյան ալիմլեր իլէ, մատէմատիգա, իլմի հիյէթ, իլմի քէլամ վէ բօլիթիգա իսէլէրինէ մեսգըքըէլէր խտր խտր, ճէնէրալ Գասֆարելլի Տհֆալկա զայիթ ատճէչի, հազըր ճէվապ վէ ճհիվվէքտար պիր զաթ օլմազլէպ, էքսէրթա թօհաֆ պուլուշլարը վէ մէտալլին զայրը ճէվապլարը իլէ Պօնապարթէյի կիւլտիւրէլ էյլէնիրէր խտր։ Թասամնատան ատղտա Պօնապարթէ մէշհուսագ ատագիպ վէ տէրթին մէսէլէլէր ատրլ խտրագ, հեր հանկիզը քի օ սիրէլէրինէ գատրը կէլէրէք զօր վէ չէրթին պահալտա կիրիչկսագ օնատն թէքֆիլնը թասամլատը։ վէ պու վէճհիլէ Պօնապարթէ բարիճ կէմինին տատ վէ պլաճագ գասմապուլըրնատա գուվվէթ ապտէնկի թապլամաճըտատան խապէ օլտուզտա հազաթ, գուվվէթ ապէլկ թապլամաճը իլէ ավանկհագտար օլտագ, մայկէթինտագ օլան ճէնկավէրատան վէ տատիշմէնատանըն գուտատ բէթը մէտալիքէլէրինին ատրճհաճըտա վէգըճ օլտուտտու։ Քէնտի պահա իթատիկ մէվտա, էքսէրտա տաճնահատանըն պաչչանկըճը վէ ատճատնա մեսթասալագ մէտէլէլէր խտր, վէ պու մեսէլտա մէտալիկ մատէվվհատ ըզհտր խէլտիկ ատգըպ տագըպ վէ գուվվէթ թէհլիկէտ իլէ ատճնէ էր իլէ քիթտագ տատվըտմէշ ապլաճէրտ մատ վէ մեսթէհայիր խտր խտր։

[2] Մ'ապա գալէնէլէ։ Թատրիխ միղատնին 1099 ատճնէ, ֆրանսըզլը ժէտտր Թօմ, գօմանտասընտա օլան մեսթէֆիգհնը Լոսվիճ Խաչտար տագերի իլէ Գուտատա չէրմֆի Ա'ատագ հնգքատճէնատն ապլտղ զատֆ իքտատ, Մէտաֆիզիքէրնէր խտի իլէ, Նըտֆ բատհատ վէ Նըտֆ ճհատանի պիր Թատրգատճ Լհտատա խտրագ, Գուտատա չէրմֆի գնատրթէթ կէլէն գնատրթճհլէրին, ատվատգ նէվճհատն օլտատգ, մէգքուտտ վէ մէշղատագտ, վէ խատթէլէրինէ

Digitized by Google

Պօնաբարթէ, սիր մարագայա սէպէպ պուլուպ տա օրատա իլիշմէք իչիւն, օլ էանատէ Այալթա ատասընըն Կրան Էնթրի օլան Ֆէրտի-նանտա Հօմբէշէ խասպէր կէօնտէրիպ, տօնանմայա տու ալմազ իչիւն, կիմիլէրի լիմանտա ազգաճսաղընը խասպէր վէրտի։ Այալթա թարիգաթը գանուշու իւզրէ, էճնէպի միլլէթլէրինին ալէյհինէ կէմիլէրինտէն իբի գըթատան զիսատխինին Այալթա լիմանընտա կիրմէպի գաթիէն մէճու օլտուղունտան, Կրան Էնթր, Պօնաբարթէնին պուս թէբլիֆինի գա-պուլ իմմէյիպ րէտտ իլէ ճէվապ վէրտի։

գայըմագ պուղարա ֆարզ վէ վաճիպէնի վիմ ՃԹ օլմուշտուս։ Գու թարիգաթըն նէֆե-բարթը, գավալիէր (Շըվալիէ) վէ գապիթէլէրի գափիկի, վէ գօմանտօր վէ բէհիէլերի տախի Կրան ՄԷՐ (Կրան Մաէսթրօ) թէմամպէ օլա-նուտաս։ Գու էնտատէ Մաղրըպ գու-բատանըսըր Այ անէնիպլէ գաբալյըպ, քանաֆիկէի խրխոխան կէմիլէրինէ, վէ պայլըճա Գուտաս շէրիֆէ կի-անէն վէտարթՃի կէմիլէրինի վա-բուպ խասպատաթ իՃՃէտ օլտուգըրնան, 1121 տե իբթինՃի Կրան ՄԷՐ, Բէյճնի Տիս Բիւի, խրխոխան-ընը Մաղրըպ թէաւլուխթնանէն վէգապ իՃՃէտ խաղե պտս գավալիէրլէրե պիլա վէ-րիպ անէնիպլէ չըգապայա պաչլամըշ օլտու-զանտան, օլ էնտատէն պէրիս, պտս գավալիէր-ըր բատանի վէ տաքէրի պիր թարիգաթ օլ-տուգըր։ 1188 տե Սալիհէտտին խալիֆէ Գուտ-տա էճրիֆի թէքբար զապի ԻՃՃէտ, պտս գավալիէրլէրը խալիֆատ Այքէտա թէրֆընտա վէ պտսէհուտ 1310 տա օրատան տախի Իատտա ՃէպիրէՃիֆէ չէքիլիպ, տատյը մէզգիթը հազ-բէրը Բօհանտա (Յավիհանէտա Մկրտիչ) հիմա-յէթինի էմանէթ օլտունտաշ օլտուգըրնատան, պտսնըպտա տախի էպդէրնը Բօհանտա գավալիէր-ընէն (Շըվալիէ տը սէն ժան) թէտամիպէ օլտունտա։ 1522 տե մէրհում Սուլթան Սիւլէյման հաղբէթլէրի պտս ատասյը վա-բուպ գա-վալիէրլէր հէր նէ մէրթէպէ չէՃահէթլի մա-գաֆիճէթ իՃՃէտլէր իսէ տէ, բէհ չօգ տատյան ազգատան տօղրա թէտիմէ մէՃահատ օլտուգ, օ-բատան տախի Մաքթա ատասընտա չէքիտխիլէր։ Վէ պտս ատասատա իբթն քէնտիլէրինէ Մաքթա գավալիէրլէրի թէտամիպէ օլտունտա։ Օ վագթըն Ա՛ֆճանէտա իսիպ-բատիտտա պտս ատասյը քէնտի-լէրինէ պտղըշտատրըլտուգան, գավալիէրլէրը Մ-թանէթ վէ խոթիպլիքտամ վէրիպ վէ խ-չ եհտ-վէ ահնէ գատատր օբատան Այ անէնիպլէ հիս-քիտամ իսիտ, Մաղրըպ վէ Գուտատրը գու-բատանը-րընտան, իտրխոխան վնատրեՃէլէրինի հիմայէ վէ մատհաֆատյա միս-գինէպիր օլմուշտուգ ըտը։ Վ-ատի օլտն պտս խըտատմըը խայրխոխլէրինէ պէ-ատէլ քանաֆիկէի խրխոխան հիս-քիս-մէրհում ատէն քէնտիլէրինէ նագատան իտնէլէր օլտունտատ վէ Ե-բատատա միս-գինէր պտղըշտունըպ, կէօ-նանէ՛ն խոթիպլար տախի վէրիպ-մէրիպ-տի։ վէ էն պէօյիս-քիտատրատնէր կէրէք ատվատ, կէրէք շան հավէսի իլէ պտս թարիգաթէ գա-վալիէր եատըպըպ, վէ օլ վէՃՃինէ թարիգաթ կէրէսի կիպի սէրվէնի, գու-վվինի վէ նուֆուզ քէսատ իսիս, պիր հիս-քիս-մէրհ մագատտանա թէրֆի գըլըճատը, վէ կրան մէՃՃիլէրատ տատ-խի պտղը զէվաթը ՃէնկիսըՃֆատ գա-հատ-բատ կէ էրէք, թարիգաթա պիր գաթ տախի րէվիտագ վէ չէրֆի օլտուգ-ըտ։ Վէ հէր թէրֆատատ էն-չի վէ պտլէօղլուրը պտս-գատնատ, Եւ-բատանընը պէօյիս-քատ տաՃիլէրի նէգատնատ տախի նուֆուզ-քատար իսիլէր։

Սօն տէվրէտատ, տախէր տէվնէթլէր տախի գու-վվինի պահրխյե մնիքք օլտուգ, Մաղրըպ վէ գապատրըշ գու-բատանըսըր Այ անէնիպտե տէրտաճՃէ կէզմէդ օլտուգ-ըտնատ, պտս Մալիքա գավալիէրլէրինե տախի մէշղուլ-ինէ-թը գավսատրըշտատան տէֆտահատա տիս-շիսուգ գու-վվինի վէ նուֆուզ-ընտ տատրըգ-նէրլէրինտէն տու-ը օլտուս-ըտը։ վէ թարիգաթըն քիս-ըլ-ինէ-թինի տարֆ իՃՃէտ պտշլատրըտը։ Տիս-տատրըտըն աճինէրինտէն թէքբաքիս-մ իՃՃէ օլտուգ թարիգաթըն, Սպանիա, փուլթա-կալ, Ֆրանսա, Իթալիա վէ Ա՛լէմանիատա քիս-լինէթլիս էմվալ վէ իրատը վար ըտը։ վէ Գու-տատ շէրիֆ հօլտ տէյտիճի իսէ տէ, թիս-Ճատ կէմիլէրինէ տարգընտըրըգ իսէն Ճէգտյիբ վէ գատրատպրշըն գու-բատանըսըր նօգտատն օլմա-տրըտնատան, պտիր էյատնատ պտնըպտա մատատյատ-օլտուս-ըտը, ատնՃագ էսկի վէ պտհատատըր գավալ-լինէրէրին նէրինէ, գօրգագ վէ միս-լիճէքիպ գնթըտր կիւրիշմէշ օլտուս-ըտնատան պտս նիս-գ տէն տախի պիր պէօյիս-ք ֆատյհատէրի միս-շատ հատ օլտունատատը։ Վէ իրատտըր իսէ պիր ՃէնիմՃ տօնատնմայա մնիքք օլտպիլիրքէն, տագ-ՃԽի թիս-քատհաճ տարֆ իսիս-ը, կէչէն տէ-հրատ ֆատգատ պիր իքի էսքի ֆրգատիհինէրի վէ գատրատվէտտրը գատմըշ ըտը։ Վէ պտնըտա-բըն իչի տախի Իթալիա տէվահիլինէ կիտիպ, վէ պէօյիս-ք կիտնէրատ տանՃագ տօնատքատ, թօփ իսէ տէյտատ տէյտատ վէրմէքքատն իպտա-ւէտ իսիս, Էօհէտհ պտնէօղ վէ գօմանտատ օրքէ-րի տախի թարիգաթըն իրատտըը-քէ օշէդի վահ-տէՃատ տատլատնատ վէ իսշ իս իշքէթէ տարֆ իսիս-ը, տօն վագքըտատրատ Գատրատրըշ գու-բատանըսըտա տախի գատրշը կիտհէՃէք պիր Գա-վալիէր գատմամըշ ըտը։ Գու հավէսի իսէ թա-

Digitized by Google

Պօնապարթէնին ասըլ միւրասը տախի պու իտի։ Ի վվէլա, երինէ պու Ա՛ղթա լիմանընտա մուգատուէմճէ Ինկիլիզին վաֆիր պէյլիք կե-միլէրի իչերի ալընըպ, սու վէրիլմիչտի, սանիյէն, Ձրանսըզ կէմիլէրի եօյլէ ըպիչեր ըպիչեր կիրիպ սու ալամադ օլտուգլարը հալտե այլարը-լա վագըթ կէչիպ, էօթէտէն Ինկիլիզ տօնանմասը եէթիչէրէք Ձը-րանսըզ կէմիլէրինի վուրուպ եագասլիլիր օլտուղունտան, Կրան Ա՛ղթ-ըրն պու ճէվապը Ձրանսըզ հագգընտա ալէյիւք խուսուսմէթ վէ խըյանէթ ատտ օլունարագ, մուգասպէլէսի ֆարզ օլտու, իմտի Ն՛է-նէրալ Պօնապարթէ Ձրանսըզ ասքէրինին գարայա չըգմասընը էմր ի-տիւպ, էրթէսի կիւնիւ հազիրանըն օնունտա ասքէր կէմիլէրտէն խուրուճ իտէրէք Ի ալավլէթ շէհրինի զապթ խլէտիլը, պու շէհրտէ օթուզ պին նուֆուս օլուպ, գալէսի տախի Ն՛ուրսպանըն, վէ պէլքիմ պիւթիւն տիւնեանըն մէթին վէ ալընմազ գալէլէրինին պիրի տիր։ Պօնապարթէ թօփլարը տախի չըգարըպ գալէյի տէօյմէյէ պաշլատը, Կ՛ավալիէրլէր կիւճ իլէ թէք թիւք վէ բէրապէնտե պիր գաչ թօփ ա-թապիլիպ, պիր արաբագ տոքշարը ուղրատմագ իսթէտիքտե, խայլըճասը Ձրանսըզլարա եէսիր տիւշտիւրը։ Պօնապարթէ պու եէսիր Կ՛ավա-լիէրլէրտէն Ձրանսըզ օլանլարը հուզուրսունա չաղըրըպ, " մաւսամ քի " վէթանընըզա գարջ սիլահ չէքտինիզ, հիչ օլմազ իսէ էօլիւնճէյէտէք " ճէնկ իթմէլիսինինիզ ; սիզնէն կիպի նամէրտուէրի եէսիր պիլէ գա-" պու՛լ իթմէյէ թէնէզզիւլ իթմէմ, կիտին գալէնիզէ " տէյիպ հուզու-րունտան սուչարը գօվալատը։ Պունունն իւզէրինէ գալէ տէրունինտե պիր իսթիսլալ տըր պաչլատը։ Ձրանսըզ միլլէթինտէն օլան Կ՛ավա-լիէրլէր, հէմչէհրիլէրինիզին իւզէրինէ աթէչ իտէմէյիզ տէյէրէք թօփլարը պըրագըպ պիր թէրաֆա սավուշտուպ, Կրան Ա՛ղթր պու նպարտան պիր գաչընը թու-թուպ զընտանա աթտը, Կ՛ավալիէր-լէրտէն քիմիսի բիւր աթէչ օլմուշ, քիմիսի չուշըրմըշ վէ քիմիսի մէյտա-օլմուշ գալմըշ լտը, վէ էօթէտե ահալի, մէմլէքէթի եաղմատան գու-թարմագ իչինե գալէնին թէսլիմ օլմասընը մանթլտպ իթմէքտե իտի։ Կրան Ա՛ղթր կէվչէք վէ ճէսարէթսիզ պիր ատամ օլուպ, Պօնապարթէ-նին Իթալիա գըթասընտա Իտալիտե, վէ Ա՛նթօվատա մաղլուպլէրէ

րիգաթ լնսանա կելիպ, վէ նազարը ամմէտէն տիւշիւպ, Ֆրանսա իսթիլալը զուհուրինտե, Ֆրանսատա օլան էմլաքլէրի միրիյէ զապթ օ-լունտու։ Պօնապարթէ քէնտիսի տախի, Իթա-լիատա պուլունդու գավալիէր էմլաքինի զապթ իթմիչքէն, պիր թէրաֆտան պիր չէքէպէթ զուհուր իթմէտի։ Վէ Մալթա թարիգաթը պու հալտե պուլունտուգունտան գալէսի հէր նէ գատար մէթին վէ զապթը միւֆինտիպ օլ ատա, էօնիւնտե ասնունատա Ինկիլիզին էլինե տիւչէճէյինի ֆէհմ իսէրէք, Պօնապարթէ քէն տիսի Ինկիլիզլէթ պու պապատե թէկատտիմ իթմէք իսթէտի։ Վէ պու խուսուսատա Պօնա-բարթէ Իթալիատա իչէն Մալթայա խոֆի մէ-մուրլէր կէօնտէրիպ, Ֆրանսըզ Գավալիէրլէրի իչէ կիպլի մուարէֆէ բէկտա իթմիշ խտի տէյի

բիվայէթ գըլընը։ Գավալիէրլէր տախի օլ էօնատե Ֆրանսըզլէն Ա՛գ տէնիզատե կիթտիքճէ գուվվէի պահրիյէ քէպ իթտիքլէրինի միւշ-հէտե իսէրէք, Ըռատա իսթէրսէ տիւրէ պիրինճի Բավօնատն հիմայէթինի Թալէպ իթմիչլէր իտի։

Պու վէճհիլ Մալթա ատասը 1798 տե Ֆրանսըզլարը էլինէ կէչտիքճէն սոդրա 1800 տե Ինկիլիզլէր կելիպ տասլը Ֆրանսըզլատան տլտրըպ, վէ իւէրինտե Ամինա ահտնամէմի մուգէթէզասընճա Թէքրար գավալիէրլէրի Թէք-լիմ իսէճէք իչէն վէրմէյիպ քէնտիլէրինէ տագ-լատըլտը։ Վէ 1815 տե Վիէննա մէշվիւրէթինճ տե բէտմէն Թատտիգ օլունտագ, օ վագըթտան պէրու Ինկիլիզլէտտե գալտը, քի մէթին գալ-լէր, Թէրտանէլէր, վէ գըշ լատլտ եարըպ ֆէվգ ելզ պայե իսթիհգամ վէրտիլէր։

Digitized by Google

ըզհար խլէտխի ալիձէնապլըղընը տէր խաթըր իսէրէք, հիչ օլմազ էս ֆէքնտի նէֆսինէ պիր մէնֆաաթ չըգարմազ իմթիտի, իմոի մահ պուս իթտխի Ձրանսըզ Կավալիէրլէրի զընանանտան չըգարըպ, պօնա բաղթէյէ միւքեալէմէյէ կէօնտէրտի։

Պու մագուլէ էլլէյլէր իլէ նէ եօլտա միւքեալէմէ օլուննաճաղը թաւրիֆէ հաճէթ տէյիլտիր, իմոի միւճաատէլէ ուզուն սիւրմէյիպ ա թի իւզ զէքը մուգավէմէյէ գարար վէրտի։

Կավալիէրլէր Ալթա ճէզիրէսի հիւքիւմէթինի, թէվապինտէ օլան ատալար իլէ Ձրանսըզա թէսլիմ իթմէյէ ըազը օլտուլար։ Պու նա մուգապիլ Ձրանսըզլար տախի Ընգլմանեատա վազի Կասթատ մէշվէրիէթինտէ, Ալթա Կավալիէրլէրինէ թէվասսիւթ խոիւպ, Ընգլմանեատա քէնտիլէրինէ պիր քիւչիւք Ընդինչիթէլիք մէմալիքի թահսիլ լինէ, վէ ուչամատըղը սիւրէթտէ Կրան Ալէթրէ գայտը հայաթ չարթը իլէ սէնէվի իւչ եիւզ պին ֆրանգ իրատ, վէ պէտէլը զնան օլ մագ իւզրէ նագտէն վէ պիր տէֆատէն ալթը եիւզ պին ֆրանգ վէրմէյէ, քէզալիք հէր պիր Ձրանսըզ Կավալիէրլէրինէ եէտի եիւզ ֆըրանգ, վէ ալթմըշը կէչմիշ իհթիարլարա պին ֆրանգ մաաշ թահսիսիճ նէ, վէ ախէր միլլէթտէն օլան Կավալիէրլէր իչիւն տախի մէմլէքէթլէրինէ թարիգաթըն էմլաքը հասըլաճաղտան կէչինմէլէրինէ տէվլէթլէրի թէրաֆընա թէվասսիւթ իթմէյէ միւթահիւտ օլտուլար։ Իչթէ պու մուգավէմէ իլէ Ձրանսըզլար տիւնեանըն էն մէչհուր գալէսինէ, վէ պիր թէրտանէ վէ տօնանմա վէ սայիր ալթըն վէ կիւմիւչ ավանիյէ պէօյլէ գօլայճա սահիպ օլտուլար, պէօյլէ պիր մուվաֆֆագիյէթ անճագ Պօնապարթէ կիպի պիր զաթը ֆէթանէթ սըֆաթա մահտուտուտ, քի Ընկիլիզլէրին քէնտի արգասընտան տիւչիւպ գօվատրգլարընը բանա պիլիրքէն, Ալթա կիպի օրթա եէրտէ պիր գաչ կիւն օյալանմայը գայտ իթմէտի։ Պալատէ մէզքիւր ճէնէրալ Կաֆարէլի Տիւֆալկա, Պօնապարթէ իլէ Ալթա գալէսինի կէզիպ, միթա նէյթինէ միւթէհայիր օլտուգտա, չզգ պահլըչըզ չի պէօյլէ պիր գալէ գաբողըբընը ինէյիբէն ալաճագ պիր ատամ պօլօնմօղօր տէտի։ Պօնապարթէյինին նամէրտլէրէ իթիպարը օլմատըղընտան Կրան Ալէթրը Ձօմբէճէ նէ վէզիֆա վէրիպ նէ տէ հուզուրունա գապուլ իլէտի վէ Ալթատա եալընըզ օն կիւն իգամէթ խոիւպ վէ իւչ պին նէֆէր մուհաֆազա ասքէրի իլէ ճէնէրալ Ա օպուայը գալէյէ մուհաֆըզ պըրագըպ, միւսիւ Ընեօ Ալն Յան տ'Ընժէլի նամ զաթը տախի մէմլէքէթէ վալի նատպ իլէտի, պատէհու պազը թանզիմաթը ճէտիտէ, վէ ահալիյէ ֆայտէլու իհտասաթը իայրիյէի տախի գարարլաչտըրտըգտան սօղրա, 19 հազիրանտա տէմիր ալըպ վէ տօնանմայա հարէքէթ վէրիպ, Իա կէնտէրիէ ճանիպինէ բահրէվան օլտու։

3° Ձանայը բահտէ, էն պէօյիւք մուխաթարա, Ընկիլիզ տօնանմասընա թէսաւիւֆ իթմէք իտի։ Ձրանսըզ կէմիլէրի ասքէր վէ միւհիմմաթ իլէ օլ մէրթէպէ խընճախընճ տօլու, կէմիլէրին արմասը պօզուգ, ասքէրի ճէնէմի իտի քի, աշաղըտա զէքը օլուննաճագ թէրթիէ պաթ վագի օլմայարագ, պու հալտէ Ընկիլիզ տօնանմասընա թէսա-

Digitized by Google

տիւֆ օլուննա, գարշը գօմագ մուհալ գապիլինտէն իտի։

Ինկիլիզ ամիրալը Նէլսօն իսէ, կէմիլէրինի Ալէն Հիէր առաստընտա թէքմիլէն Թամիր իմտիքտէն ազորա, Ինկիլթէրրատան քէնտիսինէ օն գատար լքի անպարլը, վէ վաֆիր ֆրգաթինլէրը իմտատ կէօնտէրիլիպ օլ վէճհիլէ տօնանմասը օն իւչ գաբաղ, վէ պիր չօգ ֆըրգաթինտէն միւրէթթէպ իտի։ Նէլսօն, հազըրան պիրինտէ պու գուվվէթլէ Թուլօն լիմանընընն ազըընա կէլմիշ իսէ տէ, Ֆրանսըզ տօնանմասընըն օն իքի կիւն ագտէմ չըգտըղընը տուչտուգտա, կէրի աէօնիւպ տօղրու Հթալիատա վագի Թալիամօն քէօրֆէզինէ, վէ օրատան տախի հազիրան 20 սինտէ Նաթօլիյէ վասլ օլմուշտուտա, հէմէն օ կիւն Պօնապարթէ տախի Ալէքսանդր Իսկէնտէրիյէյէ հարէքէթ իմմիշ պուլունտու։

Նէլսօն Ֆրանսըզ տօնանմասընըն Ալէքսա սուլարընտա օլտուղունու խապէր ալտըգտա, արգասընտան տիւշիւպ, բասթ կէլտիյի եէրտէ վուրուպ պաթըրմագ միւրատընտա իտի։ Թուլօնտան Իսկէնտէրիյէյէ գատար միւմթէտ օլան տէնիզէրտէ, Ինկիլիզէրէ թէսատիւֆ իմմէք Ֆրանսըզլարըն խաթըրընտա իսէ տէ, պիր ֆիլօսար կէթիրմէյէրէք կէմիլէրտէ մուգավէմէթէ հազըրլանմագտա իտիլէր։ Պօնապարթէ հէր կէմիյէ պէշէր եիւզ ոէյմէ ասքէր տաղրըթըպ. մէհարէթլիւ, վէ մայեէթինտէ իսթիխատամ օլունապագ աթէշէ ալըշըգ ճէնէրալլարըն հէր պիրինի պուննարա գօմանտան Թայեէին իյլէտի, պուննար հէր կիւն սապահտան ախշամա գատար Թօփ Թալիմի իլէ մէշղուլ իտիլէր։ Ալ Նիյնի մուհարէպէտէ գուլլանաճագլարը ուսուլ, հէր կէմի պիր տիւշ մէն կէմիտի իլէ մուգապէլէ վէ ապօրտօ իտիւպ պաթըննճայատագ չալըշաճագտը։ Պու Թէրթիպաթտէն մատտա Պօնապարթէ հիքմէթը խ լահիյէյէ ալէթ օլան ղէվաթէ մախտուս պիր իւհամ իլէ Իսկէնտէրիյէյէ տօղրու եօլտան կիմմէյէրէք պիր նիմ տայրէ չէվիրիպ Կրիտինի պէրի Թէրաֆընտան ազըը եօլու էն գատէն տօլաշտըրտը, Նէլսօն Կրիտին արգա Թէրաֆընտան վէ տօղրու եօլտան կիմմտիյինտէն, կէմիլէրին ճուրնալընա նազարէն պիր էյամ Ֆրանսըզ տօնանմասընըն օն պէշ միլ եագընընտա պուլունտու իսէ տէ, կէճէ օլտուղունտան իքի տօնանմա տախի պիրի պիրինին պուլունտուղու հալ վէ մէվգի տէն խապէրտար տէյիլ իտիլէր։ Նահայէթ Նէլսօն Ֆրանսըզլարըն Ա կէնտէրիյէյէ կիտէճէյինի ֆէհմ իտէրէք, տօնանմայը օրայա տօղրուԹտու իսէ տէ, գլսաա եօլտան կիմմիշ օլտուղունտան Ֆրանսըզլարտան էվվէլ օրայա վասլ օլուպ, Ֆրանսըզ տօնանմասընը օրատա պուլամատըղընտան, շարգ Թէրաֆլարընա կիմմիշէր տիր մէմուլի իլէ ա ճէլէթէն Չանագ գալէսի պօղազընա տօղրու եօլ վէրտի, Պօնապարթէ իսէ օլ էննատէ Պէյրութ սէվահիլինէ եագլաշըպ գըլըսըրա կիմմտիյինտէն, Ինկիլիզէրտէն իքի կիւն սօղրա Թէմմուզուն պիրինտէ վէ Թուլօնտան հարէքէթլէրինին գըրգ իքինճի կիւնիւ Իսկէնտէրիյէ փիշկեահընա մուվասէլէթ իյլէտի։

Պօնապարթէ տէր ագապ Ֆրանսըզ գօնսօլոսունու կէմիյէ ճէլպ իտիւպ իքի կիւն էվվէլ Ինկիլիզ տօնանմասընըն օրատա պուլունտու ղունաա իսթիմա իմտիքտէ, Ինկիլիզէրի հէնիւզ օթալարտա վէ եա

Digitized by Google

գընտա պիլէրէք հէմէն օ կիւն ապքէրի գարայա տէօքմէք խոթէտի։ Նէձաք Խակէնտէրիյէ գալէխինտէն Թօփլարը չէվիրիպ, մուգավէմէթ հաղբը օլտուգլարընտան Լիմանա կիրմէյի թէձմիզ իթմէյիպ, պիր գաչ սահաթլըգ մէսաֆէ եագընտա Ասարսուր գօյու Թապիր օլունան մահալէ ապքէրին գարայա չըգմասը Թէրթիպ օլունտու։ Իւզէեար չիտուէթլի, վագըթ ախշամ վէ տէնիզին գապարմըշ տալզալարը գըրը տէօքիւնտիւէրինէ չարփըպ բարալանմատա խոխլէր, պու ճիւմլէ Գօնաբարթէ ապքէրին գարայա խուրուճինի էմր իսիւպ, Ք շարէթ չէքտիրտի վէ ֆիլիգասընը էնտիրիթիպ իսկէիտա քէնտիսի պինտի, ապքէրլէր վէյ չաղրըշարագ րիֆագաթ իթմէյէ խոթէրլէր իտի, ան նը վահիտուէ սիւԹիւն սանտալլար էնտիրիւլիպ, լաքին տէնիզին ֆուրԹունասընտան հէր տագիգէ պիրի պիրինէ վուրուպ բարալանմագ Թէհլիքէսինտէ խոխլէր. պու հալտէ ապքէր սանտալլարա պինիպ բէք չօգ գազա վէ մուխաթարատան գուրԹուլտուգտան սօղրա գարայա եանաչըրլար

Ապքէրին պիր այաղը տէնիզտէ, վէ պիր այաղը գարատա իքէն, ուզագտան պիր պէօյիւք կէմի կէօրիւնիւպ, Ինկիլիզ պէյլիսի զամն օ լունտա։ Գօնաբարթէ տախի պուտնու կէօրտիւքտէ, մէյեուս օլմագ տէրէճէյինէ կէլիպ, ե՞ պաիլ, պէնի ԼԷրչ խէճԷ՞ֆինին. պէչ կիտ գահա գանա եաՂԷր օլ՞մ՞ըՂըն տէյի ֆիրեատա իյլէտի. պիրագ սօղրա, պու կէմի նին կէրթատէ գալմըշ պիր Վրանսըզ ֆրգաճինինի օլտուղտունու աղնայ յըպ մեսաԹէրին օլտուլար։ ԳիւԹիւն ախշամ վէ կէձէ չալըշըպ, ա զիմ զահմէթ վէ սրգընԹը իլէ կիւճ իլէ սէօրԹ պէշ պին ապքէր գա բայա տէօքէպիլտիլէր։ Գօնաբարթէ շէհրի նակէհան պասըպ Ա մանը ապքէրինէ մուհաֆազա Թէտարիքինէ վագըթ պրըագմամագ խ չիւն, տապագիգ ֆէվԹ իթմէյէրէք տէրագապ Խակէնտէրիյէ իւզէրինէ եիւրիւմէք իսԹէտի. վէ միւճահինճէ գարայա չըգար չըգմագ անին տէ եօլա ըէվան օլունտու։ Գարայա պիր հայվան չըգարամամըշ օլ տու գլարընտան, էրիքեանը հարպ, Գաֆարէլի, պիր այաղը օտունա տան օլտուղտու հալտէ, վէ Գօնաբարթէ քէնտիսի տախի տէօրԹ պէշ տապԹըգ եօլու գում իւզէրինտէն փիատէ օլարագ եիւրիւյիւպ, շաֆագ վագԹը Խակէնտէրիյէ [1] տիվարլարը փիշկեաճընա վատ օլտուղ լար։ Գա պէլտէյի ամիգէնին էվվէլքի մեշհուր պինալարը վէ մա մուրիէԹի գալմայարագ իւչ ղուպու խարագ վէ վիրան օլմուշտու։ Ամանընըլար, վէ Ընըրըլարըն զէնկինէրի, խրիսԹիյանլար, վէ Ն

[1] Խակէնտէրիյէ։ Գա պէլտէյի ձէմամի Խակէնտէրը քէպիր։ միւսաը հազրԹը Խոսան 382 ամէն ագամ պինա խոխպ Թու մուա ամէ Ընըր հիւքմԷԹինէ փայիճախ օլ մաշտու, Ճագ զէնճուտու Ըօճատան օզղա ախնճատաճ իքինճի շէհր օլտզ պիր միկան ան քինճագ, ամշուգ սերայտրը, չուանկահղարը, ամէ ճէյտունըրը, չէշմէլէրի վէ ախքիլի Թաչըր վէ ըր վար ընը, վէ քիճատխանէսինին պիրինճագ նէճագ հիւգ պինատն գիտաղ հէ հաղընը քիճագ վէ ըր ընը քի պիր ամէնչատ հանըղ Թէնէճ օլ

տու։ Ըօմա վէ Ա՞տագ հիւքիմԷԹի գէմանըն տա պտա պէլտէ ան պէ ան խոտագ օլտուգ տան օզղա, մուսախարին Ընըր վաղճագ մի ԹէվճԷա Ընհնմնա Ա՞ղէ վէ խոլճէֆէրի հիւ նիւնագ եավաշ եավաշ չէն վէ ագատան օլճագ տա տը։

Ֆրանսըզըար պտա պէլտէյի 1798 տե գօ լոյնա տլղագ 1801 տե Ինկիլիզէ Թէրք իճոտ լէր, վէ 1803 տե պտունար տախի տեվկիԹը Օսմանիկէյե Թեսլիմ խլէտիլէր։

Digitized by Google

բոքալը Թիւճճարլարը չէհրին եէնիճէ Թէրաֆլարընտա, վէ պիր Թագըմ ֆէլահլար տախի էօկի վէ վիրան մահալլէրտէ ասքին օլուրլար ըսրը։

Պու եէնի վէ էսքի չէհրին էթրաֆընը պիր գաչ գուզէ իլէ պիր էսկի վէ խարապաթի տիվար գուշամըզ ըսրը. վէ պուննուն տախի էթրաֆընտա գում սէրեասը, քի Այընըրըն հէր մահալինտէ մէշհուտ տուր։

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու վէճհիլէ, Պօնաբարթէնին գօմանը տասընտա օլան ոէօրթ պին Այրանսըզ ասքէրի շաֆագ վագԹը Ի՞ կէնտէրիյէ գաբուլարընա վասլ օլտուլար. էնայը բահտէ ֆագաթ Թէքըլի Թիւքիւ ֆէլլահլէրէ բասԹ կէլմիշլէր իտի քի, պիրէր Թիւֆէնք վէ տապանճա պօշաԹօղատան սօղրա չէօլ վէ գումունն իչինտէ ղայա օլուրլար ըսրը։ Պօնաբարթէ ասքէրի իչ գօլա Թագսիմ իյլէտի. պիրինճի գօլ, Պօն ճէնէրալըն գօմանտասընտա օլարագ սաղ Թէրաֆտան Այչ գաբուսու իւզէրինէ. քիինճի գօլ, Վէլէպէր ճէնէրալըն գօմանտասընտա օլարագ օրթատան ԱյւԹուն գաբուսու իւզէրինէ. իւչինճի գօլ, Այնու ճէնէրալըն գօմանտասընտա օլարագ, սօլ Թէրաֆտան Այկ գաբուսու իւզէրինէ տօղրու իլէրի եիւրիւմէյէ պաշլատըլար։

Այրտսպ վէ Օսմանլը, հիսար արգասընտա տէհչէԹլիւ պիր ասքէր տիր. պու ճիւմլէ պուննլար լահէգաթի Այրանսըզլարըն իւզէրինէ հիսարտան աթէչ իԹմէտէ, Այրանսըզլար եինէ նէրտիվէնլէր իլէ էսքի տիվարը աչըպ չէհրէ տուխուլ իյլէտիլէր. իպԹիտա ճէնէրալ Վէլէպէր անընտան վուրուլուպ եէրէ տիւշտիւ. Այրանսըզ ասքէրլէրի ֆէլլահլարը վիրանտէն վիրանէ գօվալայըպ, եէնի չէհրէ գատար արգալարընտան մուսալլաթ օլտուլար։ Օրատա պիր տէհչէԹլիւ սօգ գագ ճէնկի պաշլայըպ խայը նուֆուստուն Թէկէֆինէ միւճիպ օլաճաղը էնայատէ, պիր Օսմանլը սէրկէրտէսի արայա կիրիպ պաղը մուգավէլաթ իլէ Թէրաֆէյնի սուլհա եաԹըրտը։

Պօնաբարթէ, պէն մէմլէկէԹի եաղմա վէ Թալան իԹմէյէ, եախօտ հիքիմէԹը Օսմանիէտէն չըգարմայա կէլմէտիմ, միւրատըմ պէլէտէյի Վէօլէմէնլէր զուլմունտան գուրԹարմագ վէ պունլարըն Այրանսայա իԹտիքլէրի Թահգիրատէն պիր ինԹիգամ ալմագ ըրը տէյիպ, պիւԹիւն մէմուրլարըն եէրլի եէրինտէ տուրաճաղընը. ճամիլէր, մէսճիտլէր քէմանֆիխասապըզ հաչըզ օլուպ, հէր քէսին սէրպէսԹճէ խալատէԹինէ տէվամ իտէճէյինէ, վէ քիմսէնին մալ վէ ճանընա պիր զարար կէլմէյէճէյինէ միւԹահիւտ օլտու. պու չարԹլար իլէ չէհր ԼէսԹիմ օլուպ, եէվմը մէզքիւրտէ Այրանսըզլար մէմլէքէԹէ մալլըք օլտուլար։ Օլ էնատէ էօԹէտէ պիւԹիւն Այրանսըզ ասքէրի տախի քեաֆֆէյի լէվազիմաԹ վէ միհիմմաթլէրի իլէ գատայա չըգմըշ օլտուգլարընտան, տօնանմայը կէրէք լիմանտա վէ կէրէք ճիվարտա պիր էմին մահալտէ Ինկիլիզտէն հընֆզ իԹմէք, մէմլէքէԹին ահվալը տախիլիյէսինէ տախի վագԹը հալտէ վէ սէքէնէսինին իսԹիտատընա մուվաֆըգ սիւրէԹտէ պիր նիզամ վէրմէք, վէ էյալէԹը Այընըխէնին

Digitized by Google

քեամիլէն զապթը իչիւն պիր թէրթիպ թասամիմ իթմէքտէն պաշգա պիր մէշղուլիէթ գալմամըշ լտրը ։

Իչիմէ պէօյլէ պու կէնճ ձէնէրալլէն եըլտըզը պունտա տախի եաչվէր օլուպ , տէնիզ թէհլիքէսի , վը Իսկիւտարը իլէ չաթըչմագ գօրպուտու գալմայըպ , էն պէօյիւք մուամանատէ տախի տէֆ օլունապրագ , հէր եիւզտէն մուվաֆֆագիյէթ հասըլ օլմուշտուր ։

4° Պօնապարթէնին պու ճանիպտէ վագի օլան մուամէլաթը հարպիչէսինի նագիլ իւ հիքեայէ իթմէզտէն էվվէլ , մէմալիքի Ընըրիչէնին պ ազը ահվալը արազիչէսինի պասթ իւ պէյան իթմէք լազըմէտէն օլ ատրաղունատ , չուս վէճհիլէ իչար օլունուր ։ Դրանըզլարըն խուրճ խուճպ , իլք ատֆատ Իւլմանը սիւլատէ պայրագլարընը նատպ իթտիլք էրի պու մէմալիքի Ընըրիչէ , սիւնեատնըն էն ալա մէվգիինտէ նատ տիւէ վէ միւնպիհի պիր արազի օլուպ , ճէվանիպի արպատսը տախի չուս վէճհիլէ մալիւմ տիւր ։ Շ ըմտլ թէրաֆը ագ ատէնիզ , վէ ճէնուպ թէրաֆընտան չէօլ վէ Ասպէչիսթան , կիւն տօղուտու թէրաֆընտան Ընըմըզը ատէնիզ , Իրապիսթան վէ Պէրբէռա , վէ պամը թէրաֆընտան չէօլ վէ Խարապլուտու ղարպ ։ Ի ն Ինֆրիգա գըրթասը Ինիա գըրթասը իլէ ֆագաթ պիր ուզազն գօլ իլէ մէրպուր օլուպ , պունա Ուէյիշ պէլի թէմամիչէ օլունուր . վէ եալընըզ պիր գաչ սասթըզգ մէսաֆէ էնի վար . պու պէլ օրթասընտան եարըլսա [1] , ագ ատէնիզ Ինտիսթան ատէնիվինէ գարըշարագ , կէմիլէրին արթըգ պինլէրճէ միլ ատէնիզլէրի , վէ մուհտաթարալը Իւմիտ պուրնունու տօլաշարագ , վէ ֆուրթունալար չէքերէք Ինտիսթանա կիթմէկչէ հատէթլէրի գա լամազ ։ Ընմալիքի Ընըրիչէ պու Ուէյիշ պէլի իլէ գըրմըզը եա խօտ էհմէր նամ տէնիզին հիքասընտա պուլունտուղունտան , Ընըրա մըթասարըֆ օլան , տայիմա պու պէլէ տախի ահիպի միւսթագիլ օլաճագ տըր ։ Ի ն օլ վէճհիլէ պու արազի , կէրէք էսքի զէմանտա , կէրէք օրթա տէվլատէ , վէ կէրէք Էնէտիկլիլէրին իգպալը վագթընտա , Ինտիսթան թիճարէթինէ ղարպ վէ շարգ արատընտա պիր վատէթայը նագիլ ատտ օլունմուշ տուր . վէ սայըր հիւկիմէթը արազիչէսի տախի պաւնտան զիատէ իսթիղրապէ միւճիպ օլաճագ պիր սիւրէթտէ օլուպ , եվվէլա սիւնեատնըն էն պէօյիւք ըրմագլարընտան պիրիսին Ինի մուապարէք Ասպէչիսթան տապլարընտան զուհուր իտէրէք , ալթը եիւզ սասթըզգ մէսաֆէ գատար մահալլի չէօլ իչինտէն տօլաշտըգտան ոտղրա , Ընըրա կիրիպ եախօտ տահա սահիհի Ասուան նամ մահալտէ օլան վէ Ն էնատիլ թասիր օլունան ուչուրումլարտան արազիի Ընըրա տէօքիւլիւպ տէնիզէ վասլ օլունձայատագ իքի եիւզ սասթըզգ մէսաֆէ տահա ձէրեան իտէր ։ Ի ն ասըլ մէմալիքի Ընըրիչէ տէնիզէն արազի , պու նէհրին իքի թէրաֆը ատտ օլունմուշ տուր ։

Գու արազինին իքի եիւզ սասթըզգ մէսաֆէ պօյու վէ պէշ ալթը սասթըզգ էնի օլուպ իքի թէրաֆընը գում տէրիասը գաբլամըշտըր , վէ պու տէրեանըն իչինտէ , ֆագաթ եէր եէր ալչագ , գուրու ,

[1] Գու սէնէ Ֆրանըզ գօնսոլոսու Ֆէր- | սիւզ , պու պէյէ եարմագ իչէն Ֆէլսան վէ
պիեռա Կասէրա պիր գօմբանիա թէշքիլ Ի | իսթիսալ սիպ իմմիշ սիր ։

Digitized by Google

վէ գայալըգ տաղ սիլսիլէլէրի կէօրիւնիւպ , բէք ազ վաէլթ կիւնէ-
չին եագըճը չավգալըրընա սիքէր օլարագ կէօլկէ հասըլ խէպիլիլըլէր ,
պուննալարըն պիր գօլու , Ալիլ մուպարէքի գըրմըզը տէնիզտէն , վէ սի-
կէր գօլու եինէ նէհրը մեգքիւրիւ չէօլտէն այըրըպ , իլէրիյէ տօղ-
րու ուզանըպ գայպ օլուր : Ալիլն օօլ Թէլրաֆընտա . պիր ապ ուզապ-
ճա չէօլիւն իչինտէ , գում տէրեասընտա աւտա միասլի , իքի ուզուն
գարա տիլի պուլունուպ , պու տիլլէրտէ գըրագթ միւմքին օլարագ
պազը եէշիլիք տախի միւշահէտե օլունուր , վէ Ա՛րէպիտէ Ա-ոփ
Թապիր օլունուպ , պիրինէ պէօյիք վէ պիրինէ քիւչիք իսմի վէրիլ-
միշտիր : Ա՛ագըը իլէ ինսան էլի վէ գայրէթի իլէ Ալիլտէն պու մահա-
լէ պիր արզ աչըլտա , միւնապիթ վէ մահսուլտու էյալէթլէրէ Թէպտիլ
օլաճագլարընա չիւպհէ եօգ տուր :

Ալիլ մուպարէք տէնիկէ տէօքիւլմէզտէն էլի տաաթ գատար մէ-
սաֆէ եօգաբրտան , իքի չաթալ օլուպ , պիրի պիրինտէն այրմըշ
տաաթ ուզագտան Ա՛գ տէնիկէ ձէրեան իտէրլէր , պուննաթտան , իլք
գօլա Ա՛էշիտ , վէ իքինճի գօլա Տիմեաթ Թէսմիյէ օլունմուշտուր : Ա՛-
վայիլտէ Ալիլն եէտի աղզը օլուպ , շիմոիլէրտէ տախի ֆէրգ օլուր ի-
սէ տէ , մէգքիւր իքի աղզտան պաշգասընտան կէմի իշլէյէմէզ , Ալի-
լին պու իքի գօլու իլէ տէնիզին արա եէրինտէ գալան արագի տախի ,
պիլմէթապի խաչքէօշէ օլտուղունտան փէլա Թէսմիյէ օլունմուշտուր[1] .
վէ մէմալիքի Ա՛սըրըսկէնին էն ալա վէ էն միւնապիթ արագիսի պուրասը
տըր , չիւնքի Ալիլն սույու հէր Թէրաֆտան գանալար իլէ իչէրի ալըն-
մըշ տըր : Ա՛ֆ իւչ գըլմայա Թագսիմ օլունուպ , ասըլ փէլա , քի աշաղը
Ա՛սըրը օլուպ , Ա՛րէպիտէ Պահիրէ , վէ օրթա Ա՛սըրը քի Ա՛րէպիտէ Ա՛ա-
Լահիյէ վէ եօգաբրը Ա՛սըրը քի Ա՛րէպիտէ Այիւ Թէսմիյէ գըլընմըշ տըր :

Պու մէմալիքտէ , մայիս , հազիրան , վէ Թէմմուզ այլարընտա , շը-
մալտան ձէնուպէ լաէնգաֆի մէվսիմին փօյրագ բիւգեաբլարը էսիպ ,
Ալիլն աղզընտա հասըլ օլան պուլուլթլարը տայիմա տաղզըթպ իլէրի
սիւրէրլէր վէ օլ վէձհիլէ կէօյիւն եիւգիւ տայիմա աչըգ տայիմա
սէրրագ օլուպ , պուլուլթլար մէմալիքի Ա՛սըրլիյէնին արգասընտա
Ա՛ապէհլութան տաղլարընըն Թէփէլէրինէ Թօփլանըպ , օրատա Թէմ-
մուզ , աղօսթոս վէ էյլուլ այլարընտա , արտը արասը քէսիլմէզ եաղ-
մուրա Թէպտիլ օլարագ , սէլլէր ձէրեան Իթտիրիպ հէր սէնէ Ալիլ
ձօշտուրուրլար : Ա՛ֆ պու վէձհիլէ պու արագի կէօյ բահմէթինուէն
մահրում օլտուղու հալտէ , Ալիլ տուլարը իլէ ֆէրահլանըր : Ա՛ֆ Ա՛ը-
սըրտա տալա եաղմուր եաղմատըղընտան , Տէլթատա օլան պաֆագ-
լար , վէ բիրինճ Թարլալարը Ա՛ւրօքատա օլտա , չիւրիւք հիւմմալար
հասըլ իտէպիլիքքէն Ա՛ըսըրտա պիր սըԹմա պիլէ փէչտա իտէպզէր :

Ալիլ մուպարէք , պու վէձհիլէ արագիսի Ա՛ըսըրկէնի տուլաԹլագ
չէքիլտիքտէն սօղրա , բուլի զեմինտէ պլըտագտըղը պալչըգ զայէթ

[1] Բուտի ալֆա վիճանըն տէօրտիւնճիւ հարֆը ՏէլԹա Թէսմիյէ օլունուպ Ա պու չէքիլտէ օլտուղունտան : վէ Ալիլն իքի չաթալ օլմատը իլէ պէօյէ պիր իչչքէօշէ հասըլ օլտուղունտան , պունտա միչապհէԹլէ օ պտուղ Բուտ հիւքիւմԹի վագԹընտան ՏէլԹա Թէսմիյէ օլունմուշտուր : Թ ունա վէ տայըր ըրմագլարըն ազղընտա տա չէօյէ տէվԹատլար վար ըմը :

Digitized by Google

Միւնպիթ վէ մահաուլտար օլուպ , վէ Ալլին խբի թէրաֆընտա զըրաաթէ եարար եալընըզպու արազմ օլուպ , գուսուրու չէօլ սայըլըր , վէ Եվայիլտէ Օսմա մէմալիքինի վէ չիմոիլէրտե Ներոքանըն պիր մըգտաըրընը պէսլէյէն զախիրե պուրալարըն մահաուլու տուր ։ Ալլի մուպարէք նէ գատար զնատե Թաչտա , զըրաաթէ եարար եէր տախի օ գատար զնատե օլուր , անճագ հէր սէնէ Ալլին Թաչմասը իլէ զէմին տիւզ լէնթպ , սինօրլար գայպ օլտուղունտան , հէր սէնէ միւլք սահիպլէրի տէօնիւմ էօլչմէ ուսուլի իլէ զէմինի եէնիտէն բայրաշըրլար , վէ պու վէճհիլէ տէօնիւմ էօլչմէ ֆէննի Ընըրտա պիր պէօյիւք զէնաաթ հիւքիմինէ կիրմիշտիր ։

Պայտե իֆատե օլուննտուղու վէճհիլէ , պու արազիտե զնատե գանալար վէ արզլար աչըլտըզը հալտե , հէմ զնատե եէր տուլանըպ , վէ հէմ տախի Ալլին սույու չապըճագ ագըպ կիթմէյէրէք վէ եէր եիւզիւնտե զնատե վագթ գալարագ , եավաշ եավաշ էթրաֆտա օլան չէօլէր միւնպիթ սահրալարա Թէպտիլ օլուննապիլէճէք տիր ։ Վ ն պու ճիհէթիլ տիւնեանըն հիչ պիր Թէրաֆընտա ինսանըն էլ էմէյի իլէ պունտան զնատե մէնֆաաթ հասըլ օլամայըպ , օլ վէճհիլէ հէր եէրտէն զնատե մէտէնիէթին լուզումի պուրտտա միւշահատե օլուննուր , չինքի Ալլ լէզ չէօլ , Ընըրտա պիրի պիրինի զայիլ իտէճէք օլտուղունտան , եալընըզ մէտէնիէթլ Ալլին ղալէպե իթմէսի , վէ չէօլուն եավաշ եավաշ կէրի չէքիլմէսի միւմքին օլաճագ տըր ։

Թէվհատը չէրիֆ վէ սայըր էպի Թարիխլէրե նազարէն , Ընըրտա էվվէլկէրի եիրմի միլիոնտան զնատե ահալի վար իքէն , Իրանլուզլարըն վէրտուտունտե անճագ իւչ միլիոն սայըլապիլիր իտի ։

Ալլին Թաչմասը էյլուլ այընտա խիթամ պուլտպ , օ վագթի էհլը զըրաաթ չիֆթ սիւրմէյե պաշլար , իմոի , Թըչըլինի էվվէլ , Թըչըլինի ահանի , քեանունտու էվվէլ քեանունտու ահանի , վէ շուպաթ այլարընտա միւթէհայիր օլաճագ մէրթէպէտե պիր Թագէլիք վէ ֆէրահլըգ միւչահէտե օլուննուր , զնատմրիւթ կիսի կիւմրահ էքինըլէր , արա եէրլէրինտե մինեաթուրա միասլի բարլագ վէ էլման չիչէքլէր , վէ Թագէ չայըրլար արասընտա հատտըզ հիսապսըզ տավարլար , պունլար տըր պու մէվհիմտե արազիի Ընըրհիչնին Թէզեննաթը ։ Ալթտա սըճագ վէ հէրտրէթ պաշլայըպ եէրլէր օ մէրթէպէ տէրին տէրին չաթլայ քի ահըլա կէչմէք էքսէրիա մոհաթարալը օլուր ։ Ընճագ պու էսնատե զըրաաթ իշլէրի պիթմիշ , վէ զախրէլէր տէր անսար օլմուշ օլուր ։ Խատ պուղտայ վէ Ընըրը պուղտայընտան մատտա , Ընըրը ատրազիսինտեն , էն ալա բիրինճ , էն չէնիւիլ զախիրէլէր , չէքէր , չիվիտ , սինամէքի , հիարչէմուկ . նաֆթօն , քէրէչէն , քինոիր , բամուգ վէ պահարաթ հասըլ օլուպ , պունլարըն պօղլուղու , վէ մահաուլլարըն չօգ լուղու մատտալ կէլիր իչնիէնլէրէ ։ Օ էլէմին եաղը եօգտուր , լաքին պու տախի գարշտտան Ուսմ եաղասընտան Թէտարիք օլուննուր ։ Ֆիւթուր Թիւն վէ գահվէ տախի Պէրէչչամ վէ Ընրապիսթանտան կէլիր ։ Վ ն Ալլին պըրագտըզը պալըգտա պէօյիւք օրմանլար հասըլ օլամտուղունտան , վէ խուրմա վէ մուզ աղաճլարընտան պաշգա իրի աղաճ

պուլունմատուրլընտան [1], օտուն տախի գըթ խէ տէ, ահ։ալի թէզէք եագըպ անըն իլէ իտարէ օլուր։

Ա՛ընըրըն սըլըր վէ գոյուն սիւրիւլէրի քէզալնէք հէր թէրաֆտա մէշհուր օլուպ հէր նէվի թաւուգ վէ գուշ զիատէսի իլէ պուլունուր։ Ի՛զալնէք ամըսրընըն չէօհրէմի ճիւմլէյէ մալիւմատիւր, պու հայվան, լարտա միւշահէտէ օլունան, տիլպէրլէք, պիչիմ, տահիպլէրինէ օլան ալըշգընգ թաճիւպէ չայեան մէրմէպէտէ տիր։ Ի՛զալնէք տէվէ գա թարլարը, քի գուա տէրեատընըն կէմիլէրի կիպի օլուպ, եայվան այագլարը իլէ գուա զիատէ պաթմայարագ չէօլլէրի իմրար իտէրլէր, վէ պէշ օն կիւնլիւք եէմ վէ տուլարընը պիրաէն եէյիպ վէ իչիպ, ուզուն միւտատէթ նէվալէյէ միւհիմ օլմազլար։

Պու չէօլիւն իքի թէրաֆընտան, ույենիզ կէմիլէրի մագամընտա հէր սէնէ Ա՛ընըրա հատուրդ հիատպսրդ քէրվանլար կէլիպ, պազընը Շամտան, Հալէպտէն, պազընը Ա՛րապիստանտան, պազընը Ա՛ֆրիգա իչէրիսինտէն, վէ Թունուս Թարապուլուստան կէլիպ, սըճագ մէմ լէքէթլէր մահուլու օլան մաթահլարը կէթիրիրլէր։ Ա՛ղաւն, ֆիլ֊տիշի, կէօնակէօն թիւյլէր, էմտալարդ չալլար, պահարլար, զամիպլար, էճզալար, գահվէ, թիւթիւն, էօտ ալագը, ճարխէ վէ քէօլէ։ Ո՛լ էտնատէ Ա՛ընըր պէլուէսի ճիհանընն էն նատիր վէ էն լաթիֆ մահուլ֊լարընա պիր անապար օլուպ, պու մաթահլար գուտրէթ էլինտէն չըգ֊մըշ օլուուղունտան, Ի՛ւրոբանըն էն ինձէ զէնաաթքեարլարը պուն֊լարա թագլիտ գապուլ իթտիրէմէյէճէքլէր տիր, վէ օլ վէճհինէ տայի֊մա պունլար նատիր իւլ զուհուր վէ զնյգըմէթ էմմաա սայրլաճագ տըր, վէ պու ճիհէթէն ինսանլար նէ գաւտար ինձէլսէ, նէ գաւտար մարիֆէթլու օլսա, Հինտ ախզուիթտար եինէ հիյէթը ասլիէսինտէ գալաճագ տըր. Իմտի Ա՛ընըրը պիր ապքէր մէրքէզի իտէրէք, Ինկիլիզ֊ղին Հինտստանտա օլան Թիճարէթինի ճէնկ գուվվէթի իլէ պօզմայա հաճէթ գալմայըպ, Ա՛ընըրը պիր էմին վէ մուհաֆազալը մահղէն իթ֊մէքլէ, վէ Թիճարէթէ էինիյէթ իչինէ գանունլար վէ նիզամլար վազ իտէրէք Ի՛ւրոբա Թիճարէթի ուսուլինէ իտհալ իթմէքլէ ատախ տիւն֊եանըն վարիյէթի պու Թէրաֆտա Թօփլանըպ, վէ պուրատա Ինկիլիզ֊ղին էլինտէն չըգըպ, միւրատ պու սիւրէթլէ տախի հասրլ օլապիլիր։

5° Ա՛ընըրըն ահալիսի տախի, պու արազիտէ միւշահէտէ օլուն֊նան էվայիլտէն գալմա պէօյիւք չէհրլէրին խարապաԹը միատլի, էակի վէ պէօյիւք միլլէԹլէրին գըրընԹըսընտան միւրէքքէպ տիր։ Պիր մըգ֊տարը Ի՛ղալթի քի, իւք էվվէլ պունլար ըստը Ա՛ընըրըն տահիպի, պիր մըգտարը Ա՛րապլար քի Ա՛ընըրը պունլար սըմըշտըրլար Ի՛ղալթիլէրին էլինտէն, վէ պիր մըգտարը տախի Թիւրք վէ եախօտ Օսմանլը քի պունլար տախի սօն տէվլըտէ մէմալիքի մէզքիւրէյի Ա՛րապլարըն էլինտէն ախղ խլէտիլէր։

Ձիրանըզլարըն Ա՛ընըտա տուխտուլ իթտիքլէրի էտնատէ, Ի՛ղալթիլէր իքի եիւզ պին գաւտար օլուպ, ճիւմլէնին Թահգիրի ալԹընտա

[1] Մուղ տէնիզէն մէյվէ Մըսրտա ինձիր | նէվինտէն պիր Թարղ եէմիշ ազագը տըր։

Digitized by Google

ակֆիլ վէ ֆուգարա , վէ ճահիլ վէ գապա պիր միլէթ իտի , վէ զուլմ ալէթինտա պուլունան հէր միլէթ կիպի պուննլար տախի հէր չէյէ միւթէֆէրիգ , արսըզ վէ էտէպսիզ պիր գավմ օլմուշլար ըտը ։

Ա՝րապլար ճիւմլէտէն չօգ օլուպ , Ա՝ըսըլըն ասըլ ահալիսի պուննլար սայըլըր ըտը . էքսէրի , բէյղամպէրին բէֆիգլէրի ճինսինտէն օլտուգլարընա իտուտա իտիւպ , պուննլարտան ալա , էվլաթ վէ էտնա , հալտէ գապիլէլէր տախի վար ըտը ։

Պազըլարը եանի քիպար Թագըմը , սիլսիլէ նամէլէրինի Ա՝էղամ պէրէ գաւտար չըգարտըպ , միւշարաէյհին նէսլինտէն սայըլըրլար ըտը , պուննլար պիւթիւն Ա՝ըսըր արազիսինէ սահիպ կիպի օլուպ , արապիա-Թէ ասխի ազ չօգ մալիւմաթլէրի օլտուղունտան մէմլէքէթին հէմ վիճուհու , հէմ հաքիմի մուգամբնտա , չէյխ իսմի իլէ միւսէմմա օլա-րագ Ա՝ըսըրըն սէօզ սահիպլէրի իտիլէր , վէ վալի վէ հիւքիւմտար Թէ-րաֆընտան տիվան գուրուլուպ , ահալիյէ միւԹաալիգ պիր մաԹլուպ օլունուուղու հալտէ , սէօզ պուննլարտա պիԹէր իտի . ճամիլէր , մէտ-րէսէլէր սարֆ , մանԹրգ վէ ֆէԹվա տէրսլերի պուննլարըն էլինտէ օ-լուպ , ճամիի ալէար նամ ուլու ճամի վէ մէտրէսէսի շարգ մէմալիքինինն էն պէօյուք վէ չօհրէԹլու տար իւլ ֆունունու սայըլմագտա իտի ։ Պու չէխլէրտէն սօղրա սայըր քէք չօգ օրԹա հալի արէպլէր տախի օլուպ , պուննլարըն րէնչէկլերի , վէ Թօփրագլարընը իշլէյէն էիֆԹ-ճիլէրի տախի ֆէլսահ Լաապիր օլունուր սէֆիլ վէ ֆագիր պիր սընըֆ ըտը ։ Պունլարտան մաատա արապտան պիր տէօրտիւնճիւ սընըֆ տա-հա օլուպ պուննլարտա պէֆէվէ Թապիր օլունուրտու , պուննլարըն Ա՝ըսըրտա պիր մէքեանը օլմայըպ չէօլտէ տաքին օլուրլար ըտը . վէ տայիմա ալԹ վէ եախօտ տէվէ իւզէրինաէ կէզէրէք Ա՝նատօլունուն քիւրտլերի միասլի , քիւլէյէԹլու տավարլարը իլէ կէզիպ , գումտեր-եալերի արտընտա Ա՝–ալ Թապիր օլունան մէրալարտա , եախօտ պա-զէն տախի Ա՝իլ քէնարընտա պուլունան մահտուլտար Թօփրագլարը էքիպ վէ պիչիպ , պատէհու եինէ չէօլե չէքիլմէքլե վագըԹ կէչիրիս-լէրտի ։ Պունլարըն պիր մէշղուլիէԹի տախի քէրվանլէրէ չէօլտէ գը-լավուզ օլմագ վէ տէվէլերինի քիրտլատմագ օլուպ , անճագ տինախիպ ի-մանսըզ հարատիլէր օլտուգլարընտան չօգ տէֆա քէնտիլէրինէ իհտալէ օլունան , եախօտ գլաղուզու պուլունտուգլարը քէրվանլարըտա սօ-յուպ եաղմա իԹտիքլէրի միւչահէտէ օլունմուշտուր ։ Չօգ տէֆա քէնտիլէրինէ Ա՝իլին քէնարընտա էքիպ պիչիլէք իւզրէ պէտհավա օ-լարագ վէրիլէն Թօփրագըն չիւքրանիյէԹինէ պէտէր հէմճինար օլան արազիսէ պինլէր իլէ եիւրիւպուպ , վէ քէօյլերի չիֆԹլիքլերի եաղմա-լայլուպ , վէ աԹլարընտա տէվէլէրինէ եիւքլէԹիպ եինէ չէօլէրինէ չէ-քիլիրլերտի , վէ Ա՝իլին քէնարընտա օլան պու միւնպէԹ արազինին է-նի պէշ ալԹը սաաԹլուգ եէր օլտուղունտան , չապուգ չէօլէ գաչըպ վէ գուրԹուլուպ . եա պու սէպէպտէն , եա ()սմանը վալիլէրինին իհմալընտան միւսԹահագ օլտուգլարը ճէզայէ մազհար օլմազլար ըտը ։ Պու պէտէվիլէր Ա՝իլին իքի Թէրաֆընտա , վէ գապիլէ գապիլէ օլ-րագ եիւզ եէրսի պինտէն զիատէ նուֆուս օլուպ , եէրսի պէշ պին

Digitized by Google

տէն վիատէ աթլը չըգարապիւիրլէր իտի, անձագ թալան վէ հարամի լընքտէ հէր նէ մէրթէպէ չէօհրէթլու խսելէր, ձէնկ վէ ձէտտալտէ տախի օ մէրթէպէ նամէրտա իտիլէր։

Ա՛ըսըր ահալիսինին իւչիւնձիւ ձինախ Օսմանլըլար ըսը, պուննար տախի Ռ՛ըպտիլէր միսալի ազ, եանիյա պիր լքի եւազ պին նուֆուս տան թպարէթ օլուպ լքիյէ թագսիմ գըլընմըշ ըսը, Օսմանլը, վէ Ռէօլէմէն, Օսմանլըլար, Ա՛լի Օսման փատիշահլարընըն Ա՛ըսըրը զապթ իթտիքտէն սօղրա պու մէմալիքէ կէլմիշ օլուպ հէման ձիւմլէսի եէնիչէրիլէրտէն քէք ազ թապպ օլանլար վարըսը. վէ պու վէձհիլէ սալթանաթը սէնիյէնին հիւքիւմէթինի, պու ուղուգ մէմալէքտէ տայիմա իպգա իթմէք իչիւն հէր նէ իհթիամէ բայէթ օլունմուշ իսէ, օ իհթիամէ պու հիւքիւմէթին լազվ իւ իպթալինէ սէպէպ օլմուշ տուր։

Ա՛ըսըրը ֆէթհ իտէն պիրինձի Ասլթան Ա՛էլիմ հազրէթլէրի, կիւն օլուր Ա՛ըսըր փաշալարընտան պիրիսի օրտուա քէսպը նուֆուզ վէ գուտրէթ իտէրէք. չան վէ թամահ հըրսը իլէ փատիշահա իթաէթ իթմէյէրէք պաչը պաչընա հիւքիւմէթ օլուր խիւլեասը իլէ, պունա պիր սիւրէթը մուտանասաթ վէ մուվազէնէ օլմագ իւզրէ Ռէօլէմէն ասքէրինի իհտաս իթմիշ իտի։ Ա՛նձագ պուննար եէնիչէրիլէրտէն ազ ղընն գօրուպ, վէ իպթիտա պու թագըմ, փատիշահլարըն հիւքիւմէթինի թանըմայընպ Ա՛ըսըրա քէնտիլէրի սահիպ օլտուլար։ Պու Ռէօլէմէնլէր Ձէրքէսին էն սէչմէ վէ էն տիկտէր եխտիյէրի օլուպ, Թրքիլ չաղլարընտա Ա՛ըսըրա կէթիրիլիպ, օրտուա ասլքարընտան խապէրտար օլմայարագ, վէ քիւֆրիւք եաչէրինտէն սիլահ վէ ակ վէ ձիրիտ թալիմէրի իլէ պէօյիւէրէք ձիհանդն էն եխիտ ձէնկձիլէրի վէ էն մէշհուր պինձիլէրի օլմուշլար ըսը։ Պունարըն եիրմի տէօրթ պէյի օլուպ. հէր պիր պէյին պէշ ալթը եիւզ մէմլուքը նամ նէֆէրլէրի օլարագ, անլէրին պաչը վէ սահիպլի իտիլէր. վէ պու մէմլուքլէր եա պէյլէրին էվլաա տան էվլատընա գալըր, եա տա քէնտիլէրինտէն իլէրի կէլէնլէր վէ պէյ փայէսինէ վասլ օլանլար տա օլուպ օնլարա վէրիլիրտի։ Հէր պիր մէմլուքտն տախի լքիչէր իսլզմէթձի ֆէլլահը օլուպ, պու վէձհիլէ օն լքի պին մէմլուք ալթըլարընն եիրմի տէօրթ պին իսլզմէթձի ֆէլլահարը վար ըսը։ Ի՛չ հասըլ Ա՛ըսըրընն միւսթագիլ սահիպլի պու Ռէօլէմէնլէր օլուպ, մահսուլ վէ հէր նէվի էօշր վէ սալեանէ պունարընն ըսը. վէ պալատէ վէքրի կէչէն Ռ՛ըպթիլէր, պուննարընն միւլէթզիմի, ճասդուսու վէ մասլահաթկիւզարլէրի իտիլէր։ Պու եիրմի տէօրթ պէյ հէր նէ գաւուր ասլընտան պիր հուգուգ վէ պիր իմթիազէ նասիպ օլմուշլար իսէ տէ, սօղրատան պիրիսիւինէ չէքէմէյիպ տայիմա

Digitized by Google

պիրիաչիրի իւլե ձէնկ իւլե ուղրաշմագաս, վե գուվվէթլի չզգան զայի֊ֆի վաւրուպ թէնէֆ իթմէքտե իտի։ Պունլար ալէլ ումմա՛ Այնըր վալիճրինի սայմայըպ վե պիր չէյ եէրինե գօմայըպ, պայաղըճա Այնը֊սըռաւ կնլնպ օթուրմասընա քէնտիլէրի միւսաատե իթմիշ կիպի իտի. ամէ հուգուգու միլքիյեէթ օլան միւսի վե էօշրիւ տավսի չօգ աէֆաա վէրմէյիպ քէնտիլէրի ալըրլար ըտը։

Իմամ իւչ պէշ եիւզ սէնե ագաէմ, Իւրոքա արազիսի միսիլու, պիւթիւն Այնըր մէմալէքի, պիր մալէքեանէլնը կիպի օլուպ, նուս֊ֆուս վե սէքինէսի եաս ֆէթհ օլմուշ պիր միլլէթ, եա փատիշահա ասը պիր ասքէր, եա սա միւրթէքիպ, վե ապճէ իլե կեահ պիր հիւ֊քիւմէթէ կեահ օ պիր հիւքիւմէթէ խըզմէթ իտէր վե տէրպէտէր կէվէր պիր բայա իտի։

Ձրտանսըզլարընը Այնըրա տուխուլէրի էնանասընտա, պու պէյլէրին ձիւմլէսինե ամիր օլարագ իքի պէօյիւք վե մէշհուր պէյ վար ըտը. պիրիսի Իպրահիմ պէյ, քի զայէթ մալտար, հասխա վե զաատսար պիր զամ օլուպ, սիկէրի Աուրատ պէյ, քի ձիվանմէրտ վե ձէնկեավէրը վե գուվվէի ֆայիքիյէ իլե մուէթհասըֆ պիր զամ ըտը։ Պու իքի պէյ, պէյնլէրինտէ Այնըր հիւքիւմէթինի թագսիմ իթմիշ կիպի իտիլէր. Իպրահիմ պէյ ումմուրու միւլքիյէի, վե Աուրատ պէյ ումմուրու աս֊քէրիյէի իւզէրինէ ալմըշ օլուպ, անձագ պիւթիւն Վէօլէմէնլէր եա֊նի էհլը սիլահ օլանլէր Աուրատ պէյինի մայեէթինատե օլուպ, քէնտի֊սինի սէվմը, վե ուղրունա գան տէօքմէյէ հազըր օլտուգլարընտան, Այնըրտա էն պէօյիւք նուֆուզ սահիպի Աուրատ պէյ սայըլըր ըտը։ Իչթէ Այնըրըն ահվալը տահխիլյէսի պու հալտե օլուպ, Պօնաքարթէ պունլարըն ձիւմլէսինե արիֆ վե վագըֆ օլարագ, էօթէտէն պէրիւ զինհինատե ձէվլետան իտէն թէտավվուրաթը, զայրտե նագլ օլունամա֊ղը վէձհիլէ ֆէվգ էլ ատե ապլ վե տիրայէթլե ֆիիլե կէթիրտի [1]։

[1] Մըսըր մէմալէքի, տիւնեատա իլգ հվ֊ֆել իմ՛, մարիֆէթ վե մէտէնիյէթլե մէլուֆ օլան մէմլէքէթլերին պիրի տիր։ Բէնգ էսկի վագըֆնըն հիքեայէսի մանիւմ օլմայուպ, թա֊րիխլերտե Մըսըրըն իլգ հիւքմտարը, հազրե֊թը Իսաէն 2450 սէնե ագաէմ կէլմիշ տիր տէյի զիքրի վար։ Պին սէնե զարֆընատա պու հիւքիմ֊էթ ան սէքիզ սիսիրէյե կէշմիշ տիր. վե պունլարտան են ասն հիւքիմէթ Թէվֆատ֊տա Ֆարաօն Թէհմիյե օլունուպ, Եագուպտան էվէլտարը, վե Եուսուֆ էլ շէմիլ պունլա֊րըն կիւնէհտէ Մըսըրտա կէմիշլեր տիր։ Գըր֊մըզը սէնիպտե պօղուլան Ֆարաօնուն իսմի Ալմոֆիս տիր։ Սէհասթրիստեն սօղտա պիր գաչ սիպիրէ տահա կէչտիքտեն սօղտա Մըսըր հիւքիմէթի հազրէթը Իսաէն 525 սէնե ագ֊տէմ Աճէմ կէչտի. իքի եիւզ սէնե սօղտա, Իսկէնտեր փատիշահ Մըսըրը պունլարտան ալըպ Իսկէնտրիյէի պինա խլէտի. պունտան տա 300 սէնե սօղտա Րօմալըլարընը Ագուսթոս իմ֊բէրատոր Մըսըրը զապթ խոնպ պիր Րօմա հյալէթի սայըլտը. պատէհտա Րուամլարա թէք֊րար Աճէմլէրե վե Արապ խալիֆէլէրե կէշխպ Սալահտին խալիֆէ Շահ օլտու, 1254 տե Փէօլէմէնլէր զապթ իպլտի. 1517 տե պիրինճի Սուլթան Սելիմ Փէօլէմէնլէրտէն ալըպ օ վա֊գըթտան պէրու Օսմանը էլինտե գալտը։ 1798 սէն 1801 է գատար Ֆրանսըզ էլինե կէ֊շիպ, պատէհտու Ինգիլիզ վե Օսմանը տիլ իթ֊թիֆագ պունլարը տահի Մըսըրտան չզգա֊տըլար. նատըլ քի իւչ֊ուտե րուվայեթ գըլը֊նաճագ տըր։

Digitized by Google

ԻԹԻՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1798

1։ Պօնաբարթէնին Ա՛ղբը հագգլնտա ԼԽասվե՛ր վէ Լսասիմլը։ 2։ Պօնաբարթէնին Վ՛րանըզ ասէրինէ վէ Ա՛ղբը ահալէխինէ իւրա իլէֆէյ նո՛ւթլար, վէ Իվէնթերիյէ վալխինէ եազըլը պիր մէկնո՛պ։ 3։ Պօնաբարթէ Իվէնթերիյէնին ո՛մօրա փախիլէյխինէ նիզամ վէրիր։ 4։ Պօնաբարթէ Տէվլեո՛ւր լէօլէ-նէն կէլպ օրթա իլէ Ա՛ղբը ալիմէլի իթեր։ 5։ Շէպկէիփէ օլան ինձէ փանա՛մա ճէնկի։ 6։ Պօնաբարթէնին օրթա՛յա վէրիյէ Լսալիմլը, վէ Վ՛րանըզ օրթաստա՛ն Ա՛՛բրա պէյ ա՛ԼԼԸՐԸՆ Լէսափ՛֊ֆ իլմէսի։ 7։ Ա՛՛բրա պէյ օրթաստա՛ն Լէրլիպօլը։ 8։ Իւրամլը ճէնկի։

1։ ՊՕՆԱՒԱՐԹԷ էօթէտէն պէրլու ճէնկ մէհարէթի իլէ պէրապէր իտարէյի միւլք հագգլնտա տախի իֆրաթ ագլ վէ թէտպիր սահիլի օլտուգտան մատտա, Լթաալիատա պուն՛ձա ա բազի վէ մէմալիք ֆէթհ իտէրէք, իտարէի թէպաա վէ զիյրի տէա թան հագգլնտա պու եհուտէն տախի մէլէքէ քէսպ լթիմի օլտուզունան, Ա՛ղբը հագգլնտա տախի նէ քօլնթիգա գուլլանաճաղընը տէրագատ թաամիմ վէ թէտավվուր իյլէտի։ Ա՛ղբրտա գուլլանըլաճագ իլք թէտպիր Վ՛էօլէմէնլէրին նուֆուզ վէ հիւքիւմէթինի կէրէք սիլահլա վէ կէրէք քօլնթիգա իլէ գըրմագ, վէ Ա՛ղբրը պուն՛լաըրըն թէյսիրինտէն գուրթարմագ օլաճագտը. վէ պուն՛լար Վ՛րանըզլարա խայլը խաատարաթ վէրիպ, գաթի չօգ մազարրաթլարը տօգուն՛մուշ օլտուղունան, սիւրէթը հալտէ Վ՛րանըզըն Վ՛էօլէմէնլէր իլէ ուղրաշմասընա մէյտանտա պիր մուհագագ վէսիլէ տէ վար ըտը։

Պօնաբարթէնին պիր թէսավվուրու տա, տէվլէթը ալիյէ հիւքիւմէթինի գըրմատըգտան մատտա, հաթտա իսգասընա տախի չալըշը յօր կիպի կէօրիւնմէք իտի։ Ա՛ղբրըն օ վագըթտա մէչհուտ օլան ահվալինէ նազարէն, տէվլէթը ալիյէնին հիւքիւմէթի պու մէմալիքտէն մահվ օլմուշ կիպի իտի. պու սիւրէթտէ Պօնաբարթէնին զիւ՛միւնճէ տէվլէթը Օսմանիյէ պաշգա եէրտէն պիր պէտէլ վէ եախօտ միւքեաֆխալ կէօսթէրէրէք, Ա՛ղբը հագգլնտա պիր սուլհ մուգավէլէսինը նա կիրիշմէք, եախօտ Ա՛ղբը հիւքիւմէթինի բայլաշմագ, եանի Ա՛ղբը վալիլէրի եինէ ճանիպի պասը ալտէն նասպ օլուպ, Ա՛ղբրտա օթուրմագ, վէ Վ՛րանըզլար տախի Վ՛էօլէմէնլէրի մահվ իտէրէք, եէրլէրինէ կէչմէք միւմքին օլապիլէճէքտի. չիւնքի Ա՛ղբը վալիլէրինէն ասլընտան պէրի Վ՛էօլէմէնլէը իւգէրինէ հիւքիւմէթլէրի օլմաճտըղընտան, պու խուսուստա նուֆուզ վէ եախօտ հիւքիւմէթլէրինէ տէն թէնզիլ օլաճագ պիր չէյ էօզուստու։

Ա՛ղբը ահալիսի հագգլնտա տախի Պօնաբարթէնին թէսավվուրու չու վէճհիլէ իտի, Ա՛ղբը ահալիսի Ա՛րապ միլլէթի տէմէք օլտուա

Digitized by Google

զունուան պունլարըն գալպինի Յրանսըզլարա ճէլլ իմիէք իչիւն, Շխիւէլրինէ բայէթ իմիէք, վէ պունլարըն քիպը իւ զուրուրինէ միւսաֆիրնէ իսէրէք, վէ մէմլէքէթճէ նուֆուզ վէ գուտրէթլէրինի արթըսարագ, էսկի հիւքիւմէթլէրինի էլլէ կէչիրճէք կիպի իւմիտլէր իլէ պունլարը ավլաչտըրմագ քիֆայէթ իսէճէքտի, չինէքի Թաղլիատէ տախի եալընըզ պու իւմիտ իլէ պիւթիւն Թաասսիւպ կիրուհինի Պոնապարթէ քէնտինէ ճէլլ իմիչիտի։ Պունլարտան մաստա, Յընըզ ահալինի գալպինի քէնտիլէրինէ ճէլլ իւ ատճէքլէրինէ Պոնապարթէնին չէքք վէ չիւպհէսի գալմամըշ ըտը։

Ջ։ Պոնապարթէ պու վէճհիլէ ֆէթհ իսէճէյի մէմալիքը վէ ահալի հագգընտա Թասիմամըշտը գարարլաշտըրագտան սօղրա, վիյրի գոմանտասընտա օլան ասքէրինի տախի պու քօլլէհիգայա վագըֆ իսէրէք, պու սիւրը ղուբսէթտէ Թէչէպպիւս իսէճէքլէրի մուամէլատը տախի շաւ վէսիլէ իլէ քէնտիլէրինէ Թէֆհիմ իլէտի։

Յրանսըզ ասքէրինին Թակէնտէրիյէ շէհրինէ տուխտուլէրինտէ, դըրդ էլլի նէֆէրլէրի Թէլէֆ օլմուշտու։ Իմոի խարիճի Թակէնտէրիյէտէ էսկի զէմանտէ Թօմբէյօ նամը իլէ նասապ օլտընան տիքիլի Թաշ մէյտանընտա պիր ասքէրի ալայ Թէրթիպ իւխտա վէ ճէնագէլէրի սիւթաւնու մէզքիւրինն էլՅրանֆընա կէօմիւրիւպ, քեաֆֆէի նէֆէրատ վէ զապրէթան սաֆպէսէթէի սէլամ օլտուգլարը հալտէ, շաւ մաալտէ պիր նուԹգ իրատ իլէտի։

“ Յօզլամալար.

“ Պու մէմլէքէթտէ, պէյնլէրինտէ ասքին օլաճաղըմըզ, վէ քէնտիլէրի իլէ իւլֆէթ իսէճէյիմիզ միլլէթ, խալամ մէզհէպինտէն օլտուպ, քէլիմէյի շահատէթլէրի պու տուր։ Ա ֆ իւհ Իլլալահ. . . . . օմայա

քի գաւրը կէլէնինիզ. Թաալիատա ֆէթհ իթտիյինիզ մէմլէքէթ

լէրտէ, Կաթոլիգ, Թօթէսթան, Ցահուտի, մէզհէպլէրինէ հէյ

նէ բայէթ կէօմէրտինիզ իսէ, պունլարտա տախի օ բայէթի օ հիւր

մէթի տիրիլ իմիսկէճէքսինիզ, Շ էյխ, Յինֆէթի, վէ Իամամ, փխագ

բաա, վէ Ասպօնի կիպի ինանինիզտէ միւհեէրէմ օլմալը տըր. վէ Իտա

վէ Յաւատա մէզհէպի իսպատէթկեահլէրի օլան Կիլիսէ, Յանատոլը

վէ Յինօվալարա նէ սիւրէթտէ իզզէթ վէ իքրամ իմիչէնինիզ, Ղամի

Դաճխտ վէ Յէտրէսէլէրէ տախի պու իզզէթ վէ բայէթի Թէմամը

իլէ կէօմէրմէյէ մէճպուրտուհուզ։ Ցվայիլտէ Թօմա ճիւնուտու

տախի, ֆէթհ իսէճէյիմիզի մէմալիք ահալիսինին ըրզ, ճան, վէ մէզ

հէպինէ բայէթ վէ հիւրմէթ կէօմէրմէքլէ քէսալը չէրէֆ վէ չէօհ

բէթ իսէճիչէր իտի։ Պէնզէյին օնլարա։ Պուրաստասա, վէԹանը

նըզատա մէլուֆ օլտուղտունուզ ատէթ վէ ուսուլտան խարըճ պաշգա

Digitized by Google

» ատէթ վէ ուսուլար կէօրէճէքսինիզ : Ալըշըն պուննլարա : Պու մէ-
» մալիք ահալիսի , գարըլարընա վէ գըզլարընա , պաչգա կէօնէ մուա-
» մէլէ կէօսթէրիպ , պու պապատ տախի պիզէ պէնզէմէզլէր , լաքին
» հէր պէլոէտ հէր տիարատ ըրզա գատ իտէն ատամ , ճէնաժէր
» հիւքմիւնտ թուրթուլուր : Վէզալիք եաղմա վէ թալան , պիւթիւն
» ասքէրէ եարաեամայրպ , իչինիզտէն պիր քայ քիչիի զէնկին իտէպի-
» լիրսէտ , ճիւմլէնթլին նամուսունու պէրպատ իտէր պիր հապատաթ
» տըր : Ալ է վարիտաթը խազինէնին քէօքիւնիւ գուրուրուպ , տօսթ-
» լուգլարընը ճէլպ իթմէմիզ քօլիմիզգա վէ մէնֆաաթլըմըզտան օլան
» ահալիսի պիզէ սիւրմէն իտէր , պունտան պէօյլէ իլք ատուխուլ իտէ-
» ճէյիմիզ մէմլէքէթ Յակէնտէր կիպլ պիր մէշհուր փատիշահտն պինա
» իթտիսի մէմլէքէթ տիր , վէ իլէրի կիլմուիքճէ հէր ատըմտա Ջրան-
» սըզ գալպինէ թէյիր իտէճէք պիրէր էսէր միւշահէտէ իտէճէյիզ :
» Ջրանսըպլար , էօյլէ պիր մէմալիքին ֆէթհինէ մէմուր օլմուշտու-
» նուզ քի մէտէնիյէթ վէ թիճարէթէ օլան նէֆ իւ ֆայտէսի հատտա
» իւ հիսապա կէլէմէզ , վէ Ինկիլիզ տէվլէթինէ հէլպք ատրպլընը
» վուրմազտան էվվէլ , չիմոխտէն պիթապ վէ պիթագէթ գալպճագ
» տէրճէտէ պիր զարպը տէսթ կէօսթէրմէքը վաճիպէի զիմմէթինիզ
» օլաճագ տըր » :

Պօնաբարթէ պու վէճհիլէ ասքէրէ նուէթգ իթտիքտէն սօղրա , Յակէնտէրիյէ ահալիսինէ տասխ շու մանատտա պիր իլաննամէյի ա-
բապճայա թէրճիւմէ իթտիրէրէք հէր թէրաֆա նէշր իթտիրտի :

« Ալէմալիքի Ալըսրիյէ ահալիսի :

« Պէնիմ իչիւն իհթիմալ տըր սիզէ տին տիւշմանը , վէ տինի իպ-
» թալ իթմէք իչիւն կէլիյօր տէյճէքլէր . սագըն ինանմայըն : Պէն սի-
» զին իհգագը հագգընըզ , զուլմ իւ ճէվրտէն գուրթուլմանըզ իչիւն
» կէլիյօրսամ , պէօյլէ ճէվապ վէրիր անլէրէ : Ալլահա վէ Յէղամպէ-
» րէ , վէ քիթապը հագգընա , քէօլէմինէլէրտէն զիատէ իթթիպար վէ
» րիայէթիմ վար : . . . . . Յէօլէմէնլէրին սիզլէրէ օլան զուլմ ու
» ղատրը վէ ճէվը իւ ճէֆասը իսաթրընըզտան չըգա պիլիր մի ամագ ,
» նէրէտէ պիր սուլագ թօփրագ պիր միւնպիթ արազը վար իսէ , ճէպ-
» րէն էլէրինիզտէն ալմատըլար մը , պիր տիլպէր քէօլէ , պիր կիւզէլ
» ճարիչէ , պիր քիւհայլան ալթ , պիր իմկիզ պինա էլինիզտէ պըրագ-
» տըլար մը չիմոխտէք , Ալըսրը մէմալիքի Ջագգ թէրաֆընտան պու-
» լարըն մալիքեանէպի իսէ , աէնէտլէրինի իպրազ իթմինլէր . լաքին
» Ալլահ ազմիշան հազրէթլէրի ատիլ վէ բահիմ օլուպ , ֆուգարանըն
» ինձինէպինի իսթէմէզ , օլ վէճհիլէ պունլարըն տախի ճէզալէրի
» վագթը վասլ օլուպ հիւքիմէթլէրի մահվ օլաճագ տըր . . . Ատոր-
» լար , Շէխլէր , Իմամլար , Չօրպաճըլար , իսպահլր վէրին ճէօմաաթա
» պիզլէր տախի այնը սիզին կիպի Իսլամըզ , Նուրօթատա սիզ տիւշմէն
» օլանլար իլէ ճէնկ իտիպ , մագֆուր իտէն պիզ տէյիլ միսիզ , իսլա-

Digitized by Google

՝ մա մուտալլաթ օլան Ա՝ալլթա գավալիերլերինին իամ վէ ճիամլերինի
՝ օրթաստան գալտըրան պիզ օլմատըգ մը ։ Ա՝ուԹլմ պիզիմ իլէ պէ-
՝ րապէր օլանլարա , գատըլերի , մալլերի , վէ մէնէֆտլերի կիւն պէ
՝ կիւն ԹէզայեԹուտ պուլաճագ տըր ։ Ի՝էզալիք մուԹլմ պիԹէրաֆ
՝ օլանլարա տա , զիրա պուՆլար տա ազ վագըԹ զարֆընտա պիզի
՝ կէօրիւպ վէ Թանըրըպ պայրաղըմըզըն ալԹընա կէլէճէքլերինէ չիւպ
՝ հէմիզ եօգ տուր ։ Ա՝նճագ վայ հալինէ պիզէ տիւշմէն օլանլարըն ,
՝ իլա իւչ քէրէ վայ քէօլէմէնլեր իլէ իԹԹիֆագ իտիւպ , պիզէ
՝ գարշը սիլահ չէքէնլերէ , պուՆլարա եէր եիւզիւնտէ իւմիտ գալ
՝ մայըպ , մէրհամէԹ տաԽի կէօրմէյէրէք , ճիհանտէն մէզէլլէԹլէ նա
՝ պէտիտ օլաճագլար տըր ՝ ։

Գու խլաննամ իլէ պէրապէր , ԳօնաբարԹէ օլ էհնատտ Ի՝սկէնտէ-
րիյէտ օլան Ա՝ըսըր վալիսինէ տաԽի շու վէճհիլէ պիր մէկԹիւպ
եազմըշ տըր ։

՝ Ա՝յրանսա Թիւճճարլերինէ զուլմ վէ մազարրաԹլարը տէլքեար
՝ օլան Ի՝էօլէմէն պէյլերինին ԹէՀտիպ վէ Թէրսիյէլերինի Ա՝յրանսա
՝ ճիւմհուրու Գապը ալիէտէն միւքէրրէրլէն մաԹլուպ իԹտիքատ ,
՝ պու պէյլերին ասի վէ զալիմ վէ ատալէԹը սէնիյէտէն պի պէհրէ
՝ օլտուգլարընտան , Գապը ալի տաԽի շէքեայէԹ իտիւպ , Ա՝յրանսա
՝ տէվլէԹի կիպի պիր տօսԹու գատիմ Թէպաատլերինէ , պուՆլարըն
՝ ճէսարէԹ իԹտիյի զուլմ իւ ԹէՀտտիհաճէ տէվլէԹը Ա՝լլահ ըտալը
՝ օլմատըգտան մաատտա , պէօյլէ սէրքէշ պիր կիւուհի իսԹիհսաս
՝ տաԽի իյմէյէճէյինի պէյան իյլէմիշ տիր ։

՝ Ա՝յրանսա ճիւմհուրու , պուՆտան ագտէմ պէօյլէ սէպէպլերէ
՝ մէնի ԹուՆուսա վէ Ա՝ԼԷզայիրէ տաԽի վագի օլտուղու միսէլլու ,
՝ չիմոհտ Ա՝ըսըրա տաԽի պիր գուվվէԹլու օրտու կէօնտէրիպ Ի՝էօ
՝ լէմէն պէյլերինին խաատրաճ վէ մազարրաԹընըն քիւլլիյէն տէՔ՝ինէ
՝ ասյ իտէճէք տիր ։

՝ Ա՝իզ քի Ա՝ըսըր վալիսիսիզ , պիւԹիւն Ի՝էօլէմէն պէյլերի սիզէ
՝ Թապի օլաճագ եէրտէ , գուտուրէԹսիզ վէ հիւքիւմէԹսիզ օլարագ
՝ Ա՝ըսըրտա վէ գօնաղընըզտա ատամ վէ իգամէԹ իյմիյէ մէՃ
՝ պէր օլմուշտուՆուզ . պու ճիհէթլէ պէօյլէ պիր գուվվէԹլէ մէ-
՝ մալիքի Ա՝ըսըրիյէ վէրուտուգուզ սիզլէրէ մուճիպի մէմՆուՆիյէԹ օլ
՝ մալը տըր ։

՝ Փատիշահը Ա՝լի Օսմանէ , վէ Գուրանը չէրիֆէ մուղայիր պիր
՝ հարէքէԹ իյմէյէճէյիմիզ չիմոհէտէք էլտէԹտէ մալիւմինիզ օլմուշ
՝ տուր . քէզալիք Ա՝յրանսըղ միլլէԹինին միւէբբիտտ պիւԹիւն Ա՝ւրու-
՝ բատտա սալԹանաԹը սէնիյէնին տահիհ վէ տալիհ տօսԹուս օլտուղու
՝ տաԽի սիզլէրէ նամալիւմ տէյիլ տիր ։

՝ Ի՝մոհ պիզլէրէ մուվաֆագաԹ կէօսԹէրէրէք , Ի՝էօլէմէն ճինսի-
՝ նէ պիզիմլէ պէրապէր լանկէԹ օգուտմաղա հազըր օլմանըզ իշիւն եա-
՝ զըլմըշ տըր ՝ ։

Digitized by Google

3° Պուռնան սօղրա Պօնաբարթէ Իակինտէրիյէնին իտարէյի ու մուրու տախիլիէսինէ հէվալէյի սէմին տըգամ իտիւպ, վէ Ձրան սըզ հիւքիւմէթինի ահալիյէ գապուլ իթտիբիքտէն սօղրա, Տէլթա տան հարէքէթ վէ մէմալիքի Ընըրիյէ փայիթախթը օլան էլ Ւահիր ըն եանի ասըլ Ընըրը պէլտէսինէ ազիմէթ իթմէք միւրաստընտա օ լուպ, թէմմուզ այընտա օլտուգլտրընտան, Ւվլին Թաշմասը եագըն օլմազիլէ, Պօնաբարթէ պուռնան էվվէլ Ընըրդա վասլ օլուպ, օրտու գուրմազա խահիշքէր իտի։ Իմոի հէր պիր չէյին հիյէթը ասլիյէ սինտէ գալմասընը էմր իտիւպ, ճամիլէր աչըգ, Ւատըլար մէհքէմէ տէ, վէ քեաֆֆէյի մէմուրլարը եէրլի եէրինտէ պրրագատագ, ֆա գամ Ւէօլէմէնլէրին վարիտաթընը էլչէրինտէն ալմադ միւրտատ իլէ վէրմինին Թահսիլի իչին Ձրանսըզ մէմուրլար նասազ իտիւպ, պուռն լարըն մաթլուպ իտէճէյի խուսուսաթըն սէրիան իճապ իւ իգթիզա սընա պագմագ իչին Իակինտէրիյէ Շ էխլէրինտէն, վէ վէճուհլէրին տէն միւրէթթէպ պիրտէ պիր տիվան մէճլիսի թէշքիլ իյլէտի։ Ա է Իակինտէրիյէյէ իւչ պին նէֆէր միւսթահֆըզ ասքէրի պըրագըպ, ճէ նէրալ Ւլէպէր եարալը օլուպ, պիր իքի այ տահա ֆիրլիսթուտա իս թիհտամ օլունամայաճաղընտան, պու ասքէրէ գօմանտան նասազ օ լունտու. վէ մուհաֆազայը պէլտէ իչին Պօնաբարթէ Իակինտէրիյէ միւճէուտէտէն իսթիհքեամաթ թէրթիպ իթմիշ օլտուղունտան պու նա տախի մահիր վէ տիլավէր Ւրէթթէն նամ միրալայը մէմուր թայ եին իտիւպ, մուամայիլէյհ ազ պիր զահմէթ վէ ճիւզէի պիր մայրաֆ լա միւթէհայիր օլաճագ մէրթէպէտե գավի վէ մէհին իսթիհքեա մաթ ինչասընա մուվաֆֆագ օլտու։ Ա է տօնանմանընն սէլամէթի տախի ղայէթ իւլ ղայէ էլզէմ օլտուղունտան, Իակինտէրիյէ լիմանը նա կիրմէսի միւմքին, վէ մուհաթարատան սալիմ օլուպ օլմատըղընը քէշքի իտիւպ, քէնտիսինէ ինհա իթմէք իւզրէ երպատը լիսագէթտէն պիր գօմիսիօն թէշքիլ իյլէտի, վէ ամիրալ Վրիւհի ճէլպ իտիւպ, տօնանմայը մուվաֆագաթէն Ընպահաւր լիմանընա կէօթիւրմէսինի վէ գօմիսիօն գարարը միւճիպինճէ տօնանմանընն Իաքինտէրիյէ լիմանընա տուիսուլ իթմէսի միւմքին օլտուղու հալտէ տէօնիւպ օրայա կէլմէսի նի, եօխսա Ւօրֆու աստասընա կիտիպ, օրատա մուհաֆազա օլմասը նը էքիտէն էմր իւ Թէնպիհ իյլէտի։

4° Պու նիզամաթըն իսիմամընտան սօղրա, Պօնաբարթէ, Ձրան սըզ օրտուսունուն Ընըրդա տօղրու հարէքէթինին եօլ Թէտարիքեա թը իլէ մէշղուլ օլուպ, պուննու տսխի շու վէճհիլէ Թէրթիպ իյլէտի։ Տօնանմատան հազըրլանան քեաֆֆէյի պէօյիւք սանտալար պիր ին ճէ տօնանմա չէքլինէ վազ օլունուպ, ասքէրին աղըրլըղը, նէվալէ սի, միհմամաթը, Թօփլարը վէ խուրճլարը պուննարտա եիւքլէթի իպ պուննար Ւէշիտե գատար տէնիզատէն գելըլտըդա կիտէրէք օրատան Ւմի լէ կելիպ, վէ գարատան ասքէր, Ւվլտէն պուննար պիր պիրինի կէօ ղէթերէք Ընըրդա տօղրու հարէքէթ իտէճէքլէր իտի։ Ասնտալար եօլա չըգտըգլարը կիւնիւն էրթէսի տապահրսը Պօնաբարթէ օրտուդա եօլ վէրտի, Ընալթատա վէ Իակինտէրիյէտե պրրագատըղը ասքէրտէն

Digitized by Google

օրտուննուն Թէրթիպաթը նօգսան պուլմուշ օլտուղունուան անճագ օթուզ պին նէֆէր սայըլապիլիրսի։ Պանտալար Ալի քէնարընտա գ լան Ահմանիկ գասապասընա գատար եալընըզ կիտիպ օրատա օրտուլ պէքլէյէճէքլէր վէ օրտու օրայա վասլ օլտուգտան սօղրա պէրապէր կիտէճէքլէր իտի, Թակէնտերիյէտէն Ահմանիկէ կիթմէք իւզրէ իքի եօլ վար ըտը պիրիսի ուղունճա, Ֆագաթ տէնիզ վէ Ալիին քէնարընտան, վէ քէօյ վէ գասապա արալարընտան իմրար իտէր իտի, տիկէրի գրատա Ֆագաթ Տէմիհուր չէօլինտէն իմրար իտէրէք գօ նագ վէրէճէք պիր եէրի եօղուտու. Պօնապարթէ պիր ան էվվել Ալընըրա կիթմէկէ ածէլէ իթտիյինտէն պու չէօլ եօլընու Թէրճիհ է աիւպ 1798 Թէմմուզուն ալթընճը կիւնիւ Հարէքէթէ.գօմանատա վէր տի, վէ էօնտէն չարխա ասքէրի ճէնէրալ Տըզէ գօմանատանընտա, վէ իքի տապա ուզագտան պէօյուք օրտու եօլա ըէվան օլտուլար։ Ինը բանտըզ ասքէրինին պու չէօլտէն կէչիտի իֆրաթ շիքեայէթ վէ ին Ֆատալը տէրուն իլէ վագի օլտու, ասքէրլէր գում տէրեապընըն օրթա պընտա, արճագ վէ գայբագ գում տապղալարը արապընտա տէպէլէնիպ չէօլիւն ոօնտունու կէօրվէտիքլէրինտէն, Թէքէլէրինտէն ապէշ կիպի կիւնէշ եագմատա, սուսուզ, կէօլկէսիզ գալմալարը, Թէք Թիւք խուբմա աղագճարընտան մատտա կէօզ կէգտիրէճէք պիր շէյ պու լունմատըզը, ապը մէմլուքլար գումուն իչինտէն չըգար կիպի գում երզընթըլարընտան նա կեահ զուհուր իտիպ, վէ կէօրիւնմէլէրի իլէ ղայպ օլմալէրի պէր օլտպ արգատան, էօնտէն, եանատան, Թէհնհա տէ պուլտուգլարը Ինանապզը վուրուպ էօլսիւրտիւքլէրինի կէօր տիւքտէ ֆիլմուրի կիրիֆմար օլտուլար։

Իթալիանըն միհնէթիւ վէ մէշագգաթիւ ձէնկէլէրինի խիթամ է տիպ, խաթիրահէթէ միհրճագ քըչն, Պօնապարթէնին վատէրինէ ալատընըպ, մալ վէ միւլք Թամահը իլէ եօլա չըգմըշլար իտի. պունա մոգատպէլէ պէօյլէ չէօլ մահալլէրի կէօրտիւքտէ մէյուսիէթէ տիւ չար օլմալէրինին քէչ ազ գալտը։ Ինօլտա՝ չունտա պունտա Թէսատուֆ իթտիքլէրի գուչուլարը եա արտպլար պօգմուշ վէ տօլտուրմուշ, վէ եա տա տուլարը իչիլմէզ տէրճէտէ պուլանըպ, վէ գէհիր կիպի ածը իտի. Տէմիհուրտա գօնագ վէ իչէճէք տու պուլաճագ մէմուլինտէ լքչն, պուրատա տապի պիր գաչ փիս ֆէլլահ ճէրկէզլէրի, պօլքագ լա, վէ ազ պիր տուտան պաչգա պիր շէյ պուլամատըլար. պուրատան եինէ չէօլէ տուխուլ իտիպ, էն մէշհուր վէ ճէնկեավէր եի յիտլէրտէն, Ի ան վէ Ինւրաթ նաման զապիթլէր պիւէ, խըրատարընտան շապղալարընը եէրէ վուրուպ այագլարը իլէ չէյնէպիքլէրինի Պօ նապարթէ պիպզագ միւշահէտտ իչլէտի. պու ձիւմլէ հէր հանկը Թապուրուն էօնիւնտէն կէչէ ապքէր եա գօրգուպ, եա ուա ճէտա րէթ ալըպ, ան պէ ան իւէրիւէմքատ օլտուլար։ Պիր արապզագ պիւ Թիւն օրտու, չէքտիքլէրի միհնէթ իւ մէշագգաթը, օրտու իլէ պէ բտապէր օլան ալիմ վէ տանիշմէնտանընն եիւզիւնատէն պիւլիպ, պունլար չէօլթ, հավայը, իգլիմի, հարէրէթի, Թէճէահուս իտիպ, քէշֆէ լինի ձուրնալլարընա գայտ իթտիքձէ, ապքէր խուչլանըպ վէ եիւզ

Digitized by Google

լերինէ սէօյիւպ սայըպ իմամէսիքլէրի հագարաթ գալմազըտը. վէ պունլարա պաշ օլան ճէնէրալ Գաֆարէլլի պէր այաղընը Կինօ ճէնգինտէ պըրագմըշ օլտուղունտան, իսթիհզա Նէվինտէն օլարագ, ձնո՜ւ վալֆֆէ՛ի Ֆ. պէր այաղը Վրանոփա փը տէյէրէք զէվքլէնիրլէր իտի։ Ընէր նէ հալ իսկ պու զահմէթ պու մէշագգաթը ասքէր իպթիտա չնքեա-յէթ, ասնունտա մէմուունիէթլէ չէքերէք, թէմմուզուն ծնունտա, եանի եէվմը հարէքէթլէրինտէն տէօրթ կիւն ասղըա Վիլին քէնարը-նա վասլ օլուպ, իպթիտա սույունա տօյա տօյա գանըպ, պատէհու չայա աթըլարագ հըզանըպ ֆէրահլանտըլար. վէ ապա վէ սինիրլէրի կէվրէյիպ վէ թազէլէնիպ պէր լահզէտե քեաֆֆէյի մէշագգաթլարը զայիլ օլտու։

Ո՛ննէրալ Տըզե ֆրգասը չարթատան արտ գօլա կէչմիշ օլտուղունտան, պէր գաչ եիւզ սիվարի մէմլուք տօլու տիզկին քէսկին իւզէնկի, պուն-լարըն էմրաֆքընը ալտըլար. անճագ պէր գաչ սալգըմ վէ միսկէթ աթար աթմազ, ճիւմլէսի տաղըլըպ կէօզտէն ղայպ օլտուլար. պու ճիւմլէ Ֆրանսըզ ասքէրի, Ընըրը ասքէրինէ եագըն օլտուգլարընը պունլար-տան քէչֆ իտիպ ճէնկէ հազըրլըգ կէօրտիւլէր, վէ վագաա տիլա-վէր Նուրատ պէյ, Ֆրանսըզըն Իսկէնտէրիյէյէ վէրիւտիւնտէն իտա պէրտար օլարագ, պիւթիւն ասքէրին Ընըրը էթրաֆընա Թօփլան-մասընը էմր իտիպ, քէնտիսի պին գատար աթլը իլէ եօգլամայա չըգմըշ ըտը։

5° Օրտու սանտալ տօնանմասընտան էվվէլ Նահմանիէյէ վաղ օլուպ, թէմմուզուն 13 իւնէ գատար օրատա ապամ վէ իսթիրահէթ իթտիքտէն սօղրա եէվմը մէգքիւրտե սանտալլար տաճի վասլ օլարագ պէրլիքտե Շէպրէխտե տօղրու. եօլա չըգտըլար. Նուրատ պէյ պիւ-թիւն սիփահիլէրի պաշընտա օլարագ պու մահալտե Ֆրանսըզլարը պէքլէմէքտե իտի։ Սանտալլար ասքէրինէն իլէրի կիւմմիշ օլտուղուն-տան, Նուրատ պէյին աթլըլարը պիր թէրաֆտան, վէ ճէրիմ թէմմիյէ օլունան Ընըրը գայըգլարը տիկէր թէրաֆտան պունլարը օրթալայըպ վուրուշմայա պաշլատըլար. վէ Ֆրանսըզ սանտալլարը եալնըզճա չիտտէթլիւ պիր աթէչէ գարշը գօմայա մէճպուր օլտուլար. պահ-րիյէ զապըթանը Կէրրէ պու սանտալլարա գօմանտարլըգ իտէրէք, ֆէվգ էլ տտէ չէճաեէթ վէ մէթանէթ ըճխար իլէտի. Ֆրանսըզ աթ-լըլարը Ընըրա աթ կէթիրմէյիպ, մէմուրլարտան ալընաճագ աթլա-րա պինմէք մէմուրլի իլէ պու սանտալլարա թաքիպ օլմուշ օլտուգլա-րընտան, պունլարըն տախի ճէնկէտե պէօյիւք եարտըմը օլուպ, տիւշ մանտան իքի թօփ սանտալը ալարագ, ճէրիմլէրի գաչըրտըլար, պու էնանատե օլտու տախի հէթիշէպ, պէշ ֆըրգայա թագսիմ օլտու։

6° Ֆրանսըզ ասքէրի հէնիւզ պէօյլէ պիր թալիմսիզ ասքէր իլէ գար-շը պէ գարշը տէօյիւշմէյիշտի. մէմլուքլէրին սիւրաթլէ ան օյնամմա-սընա գարշը, պունլար տուար կիպի գալլի տուրուպ, ուզուն սիւնկիւ-լէրի իլէ, վէ խոթէոտքլէրի մահալէ սաֆֆ օլուպ տիզիլմի իլէ մու-գապէլէ իտէճէքլէր իտի։ Պօնապարթէ մէգքիւր պէշ ֆըրգայը պիրէր չար քէօշէ չէքիլինէ գօյուպ, ասքէրին աղըրլըղընը վէ պէօյիւք զապը-

Digitized by Google

թանը օրհայա վէ Թօփլարը քէօշէյէ տիզտիրտի. պէշ ֆըրգա տախի պիր պիրինէ մուԹհասըլ կիպի իտի, Ա՝ուրատ պէյ պինէր պին իքիշէր եուզ ահԹը իլէ պու իննան գալէլէրինին իւզէրինէ հիւճիւմ գօմանտասը վէրտիքտէ, մէմուքլար էօրֆիւլիւ սէալէր իլէ ալլահ եալլահ պաղըրըշարագ տօլու տիզգին գօշուպ, պիրէր տասպանճա պօշաԹտըրգտան սօղրա, սըղրտա գըլըճ սաֆֆլարա սալտըրտըլար իսէ տէ, տէհղէԹլիւ Թօփ ահԹէչի իլէ սիւնկիւլէրէ ԹէտատուՖ իԹտիքլէրինտէն, սաֆֆլարը պօզամայլըպ, կեահ էօԹէ կեահ պէրի պէհիւտէ տօլաշըպ եէրէ տիւէրլէր. վէ միւմքին օլամատըղը հալտէ, սահրայա տօղրու Թէֆփիպ տէօրԹ նալ գաչարլար ըտը. Ա՝ուրատ պէյ էն պահատըր վէ տիլավէր սիվարիլէրինտէն իւչ եԹէզտէն զիտատէսինի զայ իԹտիքտէն սօղրա, Տէլլիանըն պաշընա եանկիա Ա՝խլին իքի չաԹալ պէօլիւնտիւ յիւ Պուլղագ նամ մահալէ չէքիլիպ, օրատան տախի Ա՝ըտըրտա կիտէրէք, պու պէլտէնին գաբուլարընտա պիւԹիւն գուվվէԹի իլէ Ֆըրանսըզ ասքէրինին վիրուտունէ մունԹազըր օլտու։

Պու քիւչիւք ձէնկիլ, հէմ ասքէր պու եէնի տիւշմէն իլէ նէ Թարղ ձէնկ իտէձէյինի, վէ հէմ ՊօնապարԹէ նէ Թէտապիր վէ նէ մանօվրա գուլլանադաղընը տէրք վէ իզան խլէտիլէր. իմտի օրտու Ա՝ըտրտա տօղրու րահ րէվան օլուպ, պիր գաչ կիւն գօնագ վէրմէյէրէք Ա՝խլին քէնարընտան եօլ Թէփտիլէր, վէ սանտալլար տախի օրտուտան այրըլմատըլար։ Պուրատա տախի ասքէր խայը միհնէԹ վէ մէչագգալա Թէհամմիւլ իլԹան իսէ տէ, Ա՝խլին քէնարընտա պուլօնտուգլարընտան հէր ագշամ Ա՝խլէ կիրիպ ֆէրահլանըրլար վէ քէսպը գուվվէԹ իտէրլէր իտի։ Պունտան մատտա տիւշմանը կէօրմէյէք տախի պիր գաԹ տահա ղայրէԹ վէ չէձաէԹ քէսպ իտիպ, չէքտիքլէրի հէր պիր ձէվը իւ ձէֆայը ունուԹուրլար ըտը. վէ օլ էտնատէ եալընըզ պին պիր կէձէ մատալլարը իլէ Ա՝բտպէհԹանըն ահվալի Ֆըրանսըզ ձէօմատաԹընա մալիւմ օլտուղունտան, Ա՝ըտրտը տախի ատմաքի Թաշտան եաբըտմըշ, ալԹըն գուպպէլի վէ տայրը պունա էմտալ ԹէզէինաԹլէ պինա օլաունմուշ պիր պէլտէ գըյտա իտէրէք, ասքէր պիր ան էվվէլ պու Թաձիւպէ չայեան պէլտէյի ֆէԹհ իԹմէք աԹէչի իլէ տուպան օլտուրտար ըտը։

Ա՝նձագ պու խէյալաԹ պէր ԹէրաՖ օլտուն Թէմմուզ այընտա չէմ պին հէրարէԹինտէն եանըպ ԾուԹուշտուգլարը հալտէ, պօսԹանլարտան կէչիքլէրինտէ ալա վէ կէվրէք գարբուզտրա բասԹ կէլիպ, վէ պիւԹիւն ասքէր պունուն իլէ տէՖը հէրարէԹ իտիպ իՖրաԹ մագպուլա կէչինտէն իամինէ Ֆէյզիի Տօպալէ Թէտմիյէ խլէտիլէր։

7° Պու վէձհիլէ Ա՝ըտրը պէլտէսինէ եագլաշմագտէ, գաԹի վէ շէտտա պիր մուհարէպէյէ հազըր օլտուղտար, Ա՝ուրատ պէյ հէմէն քեաՖֆէյի մէմլուքլէրինի պու պէլտէնին փիշկեշլինա ԹօփլամըշՂ ըտը, քի օն պինտէն մուԹէձավուզ իտիլէր. արգալարընա իքի օ գատար տախի ֆէլլահղտրը օլտպ, պունտարատա սիլահ վէրթիլմիշ իտի, Ա՝խլալիք Ա՝ըտրը վալիսի, Պօնապարթէնին մէկԹուպինէ հէվալէյի սէմմը իԹիպար իԹմէյէրէք, խատմ վէ ասի օլան քէօլէմէնլէրէ պիր գաչ պին եէնիչէ-

Digitized by Google

ի՛ վէ պիր գաչ եիւզ սիփահի իմոատա կէօնտէրմիշ իտի . Անուրատ պէյ Ալլին սօլ քէնարընա տափի պազը մէթէրիսէը ինչա իթտիրմիշ իտի ։

Անըսը պէլտէմ Ալիլ նէհրինին սաղ թէրաֆընտա տուը , Անուրատ պէյին օրտուսու տափի Ալլին գարշը գլըսընտա պիր ուզուն սահրատ իւզէրինտէ վէ Ալիի մուպարէք իլէ Ալիզետէ օլան Իհրամլարընն արտա սընտա իտի , քի Անըսը Իհրամլարընըն էն եիւքսէքլէրի սիր [1] ։ Իշ թէ Անուրատ պէյ օրտուսունուն թէրթիպաթը ։ Ալլին սօլ քէնարընտա Ինպատէ նամ պիր պէօյիւք գարխէ օլուպ , Անուրատ պէյ պու գարխէնին էթրաֆընա պիր խէնտէգ չէվիրթիպ մէթէրիս եաբմըշ ը-տը , անճագ կէրէք խէնտէգտէ , վէ կէրէք մէթէրիսէրտէ ասքէրի սւսուլինէ նազարէն բէք պէօյիւք նօգսանլար վար ըտը , պու մէթ-րիսէ վազ օլունան թօփլար արտպա իւզէրինտէ օլմայընպ գունատգ իւսթիւնտէ պուլունտուգլարընտան , հէյնի հաճէթտէ եէրլէրինէն ցինաթմագ միւմքին օլմայաճագտը . իսմոի Անուրատ պէյ եէրմի տէօրթ պին ասքէրի իլէ պու մէթէրիսին իչինտէ գալաճագ օլուպ , մէթէրիս արգասընտա Օսմանը յա մախտուս օլան սէպապ վէ մէթանէթլէ ճիւմլէսի մուհարէպէյէ հազընը իտիլէր ։ Պու մէթէրիս պիր թէրաֆ տանը տափի Ալլի իլէ մուհաֆազա օլունուպ , Անուրատ պէյ օրտու-սունուն սաղ գօլու պու վէճհիլէ միւսթահքէմ իտի ։ Պունլարտան մատտա օն պին գատար մէմլուք , սահրատա ահրամլար իլէ նէհրին արատընտա իտիլէր ։

Ախրէթա մէմլուքլէրի մուավէնէթէ կէլմիշ , լաքին մէրամլարը պիր ֆիլթուհաթ վուգուինտէ եաղմա վէ գաթթալա տափիլ օլմագ իւզրէ կէլէն պիր գաչ պին արապ սիփահիլէրի տափի , Իհրամլար իլէ քէօյլիէնլէրին արասընտա իտիլէր ։ Անուրատ պէյին րէֆիգի , Իպրա հիմ պէյ մումայիլէյհ կիպի չէճի վէ պահատըր օլմատըզընտան , պին գատար ալտը իլէ նէհրին էօթէ թէրաֆընտա տուրուպ , պէյլէրին գատըլարը , ճայիրէլէրի վէ խազինէլէրին պու թէրաֆտա օլտուգունա-տան , քէօյլիէնլէր պօզուլտուգու կիպի , Անըսընան չըգըպ Պէրհշ-շամա գաչմագ իւզրէ խուրճլարընը պազլամըշլար ըտը , ասյլը մէմ-լուքլէրին վարլըխէթ , վէ զիյգըյմէթ էշեալէրի տափի ճէրիմ նամ գայըգ-լարա եիւքսէքլէթիլմէպ , Ալլի իւզէրինտէ հարէքէթէ հազընը խոխլէր , իշ թէ պու թէտարիքեաթէ Անուրատ պէյ վէ Իպրահիմ պէյ Պօնաբարթ թէնին վէրուտունէ մունթազընը օլսուլար ։

8։ Ֆրանկա թէմմուզուն 21 ինճի կիւնիւ , շաֆագ աէօքմէզտէն էվվէլճէ Ինանսըզ ասքէրի եօլա բէվան օլսու , օ կիւն պիւթիւն օր-

[1] Իհրամլար եաթսա ֆրանսըզճա Բէյ-պոլը . Մընըրը միհէհայիր օլտուգ պազը էպնիէլէրի տիր . պունլարընը ասատ չար քէօշէ օլուպ եիւքսէլտիքճէ տուրուշտպ , Թէվֆիկէրի պիվրի եաթսա ազ պիր տիւզ օլտնըրը տափի վար ըտը . պունլար Ֆիրաւունա նամ եակի Մընըր փաստիշկարընըն , գարըլարընըն վէ եակի Մընը-սրըզլարընը Թապաղլարը հայվանաթըն մե-զարլարը զանն օլտնաւրլար . վէ եիւքսէք պիրէր տուր գաւաւլարը օլուպ օրտուսի իչէրի լէրինէ տափի կիւրիւր . պունլարտան էն պէօ-յիւքլէրի ՃԻՎԷՏ օլուպ , պիրխոճինին խաշ եիւզ եվլի մէմուր ապրգընը էնի , վէ խի եիւզ եիւմի պէշ տուշն եիւքսէքլիսի վար . գաւաւրտուը պունտան ապֆագ ըտը ։ Վէ եէրլիսէն Ֆէ-բաւաւն Թէվֆիկէրի տափի Թէտիխ օլտնաւր ։

Digitized by Google

տու Ալ ընտրել կէօրէձիլինի , վէ քէօյէմէնլէր իլէ մուհարէպէ իտէձէք-
լէրինի պիլդիրէր իտի ։ Ափընէշ տօղտր ատամազ ասքէր ատ թէրաֆտա վէ
Ալիլին գարշը հազատլնատա Ալ էտինէյի Ալ ընտրըն եիւղէրձէ մինարէ շէ-
քէֆէլէրինի վէ տաղտա չէօղ թէրաֆլարընատա կիւնէշ շավգը իլէ բար-
լայան իհրամլար ԼՒէփէլէրինի թամամլա իմամէյէ պաշլատը ։ Ասքի զէ-
մանըն պատ էսէրլէրինի ասքէր կէօրտիւքտէ պիրտէն պիրէ թարիֆ
օլունմազ պիր հայրէթէ տիւչար օլտու , Պօնաբարթէնինն լէհձէսինտէ
տախտ աշքեարէն մէսէրլէրէ ալամէթլէրի միւշահէտէ օլունուրու-
տու , խամի ասքէր տաֆֆլարընըն էօնլէրինտէն ամբընը գօշտուրտուպ ,
վէ իհրամ թէփէլէրինի ասքէրէ էլլայէ կէօսթէրիպ , « Ալօլնիլար , տէ-
ատի , իլնէ Ալընշ ֆոխինէլէրի իլէ գարդը պէ գարդը ճէնկ իփէճէօփինիլ , փօշնը-
նէ՞ն ի՞ շո՞ խրամլար ԼՒէբէնէլէրինէ , փէօրլ պին պէնէլ՛ փէվէր անճագ պիղէրի
Լոամալա իփէյօր ո ։ Պատէհու սիւրամէյա ասքէրէ եօլ վէրիլնպ , Ալընը-
քա եապըլաչընըգճա , միևնարէլէր , վէ Իհրամլար եիւքտէք կէօրիւնիւպ ,
վէ քէօյէմէն , ատատ , վէ սիփահի ասքէրի գարընճա գարարմընը կիսի
ոէչիլէրինտի . ալէրն կիւմիշ վէ չէկնք սիրահլարը ուղտն պիր խաթ իւզէ-
քինտե կիւնէշ շավգը իլէ մէվճ մէվճ օլտպ կէօզէրի գամաշտընըզտտը ,
Պօնաբարթէ տէր ագապ ճէնկ թէրթիպաճընա գօմանատա վէրտի ։
Ափտու Շ էպրէհիտ գարիպէօի փիչկեահընատաքի կիսի պէշ ֆընդայա
Թագսիմ օլմուշտու , ճէնէրալ Տրզէ վէ ճէնէրալ Ալինիկ ֆընդալարը
ատղ գօլտա չէօղ թէրաֆընտա , ճէնէրալ Ալընու վէ Պօն ֆընդալարը
ատղ գօլտա վէ Ալիլ թէրաֆընտա ։ վէ Պօնաբարթէ ճէնէրալ
Տիւկա ֆընդատը իլէ օրթատա իտի ։

Պանաբարթէ Շ էպրէհիտ մուհարէպէսինտէ տիւշմանը. Թանըմըշ
օլտուղունտան , մանօվրատընը տախտ օնա կէօրէ թէրթիպ իլէտի ։

Ա՛էր ֆընդա , չար քէօշէ պիր գալէ օլտպ , հէր գալէնին էօն տաֆ-
ֆը ալթը սրտայա վէ ետն տաֆֆլարը իւչէր սրտայա Թագսիմ օլմուշ
ըարտը , արգաւարընատա կրընատիէ տաքէրի պէօնւնք պէօնւնք հազըր
օլտպ , հանկը թէրաֆ իսմատատա միևհամ օլտւբ իսէ օ թէրաֆտա
աէպէրատճէքլէր իտի . Թօփլար եինէ տատպգը վէճհիլէ քէօշէլէրտէ ,
օրտտւ աղըրըգը վէ ճէնէրալար օրթատա իտիլէր ։ Պու գալէլէրի հա-
րէքէթ տախտ իտէպիլնպ , էօն տաֆֆլար իւէրի եիւրիւտիւքտէ , քէօ-
շէլէրին իքի թէրաֆը տախտ իքի ետնտան մուԼԹատը եիւրիւյէ-
ճէքտի ։ Գալէլէրին իւզէրինէ հիւճիւմ օլունտուգտա , էօն տաֆֆլա-
րըն նըտֆը արգայա կէչէրէք տէրագատպ տտւրուպ , Թամ տէօրթ քէօշէ
գալէ շէքլինէ կիրէճէքլէր , վէ հէր Թէրաֆտան տիւշմանա եիւզ
կէօսթէրէճէքլէր իտի ։ Վէնտիլէրի հիւճիւմ իմէճէք իսմէտիքտէ ,
էօնտէքի օլան ալթը սրտա , ետնտաշըգ հիւճիւմ գօլու հիյէթինէ կի-
րիպ , իլէրի եիւրիյէճէքտի . արգատտա պագի գալան ետն տաֆֆլարը
եինէ չար քէօշէ օլուպ , փագամի իչէր սրտա տիգիլէճէքտիլէր . վէ
հիւճիւմ գօլու կէրի տէօնտիւքտէ , իքի ետն աչըլպգ եինէ քէնտի եէրլէ-
րինի ալարագ գալէ օլաճագլտրտու ։ Իչէրէ Պօնաբարթէնինն Թէրթիպտա-
Թը պտա վէճհիլէ օլտպ , անճագ Ֆանտըզ ագէրի ղայէթ ամէչնի վէ
Իմպէրատտա տայիմա սիւրամէթը հարէքէթէ վէ հիւճիւմ ագըշգը օ-

Digitized by Google

տուգլարընտան , Պօնաբարթէ պուննլարըն տուար կիպի տուրուզ տիւշմէնէ կէօյիւս վէրմէյէ լսազը օլաճագլարընը մէմուլ իթմէյէրէք , պազը մէրթէպէ վէսվէսէյէ կիրիֆթար օլմուշտուս : Իմոի պու քէնֆիէթի քէնտիլէրինէ միւքէրրէրէն ըսմարլայըպ , հաթաս ուիւշմէն իւզէրինէ չաքուճագ աթէշ իթմեմէլէրի , տիւշմանը սօուգ գան իլէ պէքլէմէլէրի , վէ կէօյիւս կէօյիւսե կէլմէտիքճէ աթէշ իթմեմէլէրինի գաթ ալէ գաթ վէ էքիտէն թէնպիհ խլէմիշ իտի :

Պու վէճհիլէ եօլ վէրիլիպ վէ թօփ մէնզիլինէ գատար եանաշըպ , Պօնաբարթէ պալատե թարիֆ օլունտուղու վէճհիլէ օլթատա , վէ ճէնէրալ Տիւկանըն ֆրըգասընտա պուլունտուղունտան , տիւրպին իլէ Վէօլէմէն օրտուսունու պիր էյի կէօզտէն կէչիրտի , վէ սիւրաթ թօփլարընըն արապա իւզէրինտէ օլմայըպ , գունտագ իւսթիւնտէ օլտուգլարընը բայ էլ այն միւշահէտե իտէրէք , պուննլարըն վէ պէլ քիմ տիւշմէնին տահի մէթէրիսէլրտէն տըշարը մէյտանա չըգամայաճ ձաղընը քէշֆ խլէտի , վէ պու ատաս իւզէրինէ թէրթիպաթը ուչ տուրուպ , իպթիտա տօղրու սաղա , եանի , Վէօլէմէնլէրին իւզէրինէ Ինպապէ գարխէսինի թօփ մէնզիլինտէն ուզագտան օլարագ չէվիրիպ եիւրիւմէյէ գարար վէրտի , միւտաֆա մէմուլքլարը մէթէրիտե օլան ապքէրտէն այըրըպ էթրաֆլարընը սարմագ վէ Ախլքէնարընա գատար գօվալայըպ պուննլարը չայա տէօքմէտիքճէ Ինպապէ գարխէսի իլէ ուղրաշմամագ իտի . չիւնքի մէմուլքլարը պօզտուգտան սօղրա , մէթրիսէլրտե օլան ապքէր ղալէպէլիկի իլէ ուղրաշմագ քէնտինճէ կիւճ պիր մանօվրա տէխիլ իտի :

Ճէնէրալ Տըղէ ֆրըգասը էն սաղտա պուլունտուղունտան , իլք գօմանտա տէր ապապ պու ֆրըգայա վէրիլիպ , միւճհպինճէ հարբքէթ իթմէյէ պաշլասը , պունուն արգասընտա Իէնիչէ ֆրըգասը , վէ օնտան սօղրա տահի Պօնաբարթէնին պուլունտուղու Տիւկա ֆրըգասը տահի իլէրի եիւրիւմէյէ պաշլատըլար :

Տիկէր իքի ֆրըգա տահի , թօփ մէնզիլինտէն ուզագճա Ինպապէ գարխէսինի չէվիրմէքտե իտի : Ուրատա պէյ Ալրոգա նիշամ ապքէրի թալիմ վէ մանօվրատրընտան խապէրտար տէխիլ իտե տէ , գուվվէի ֆահիլէյէ վէ պատիրէթ էսհապընտան պուլունտուղունտան , տիւշմէնի օլան Վրանկլըզըն հարէքէթինտէն ֆիքր իւ մէրամընը էյիտէն ազնատը , վէ Վրանսըզ ապքէրինի պու մանօվրայը իճրա վէ թէքմիլ իթմէզտէն էվվէլ վուրմագ իսթէյիպ , Ինպապէյի մուհաֆազա իթմէք իւզէրէ իքի պին մէմուք պրըպագարագ ապագ գալան սիվարիլէրի իլէ սաղտա օլան իքի ֆլըպանընն իւզէրինէ քէմալը չիմաճագ վէ չիտտէթլէ հիւճիմ խլէտի : Ճէնէրալ Տըղէնին ֆրըգասը խուրմա աղաճլարը ա րասընտա գալմըշ օլտուղունտան , մէմլուք սիվարիլէրինին իլք սըրա սը քէնտիլէրինէ վասլ օլտուգտա հէնիւզ գալէ օլամամըշտար ըտը , սու ճիմլէ միւթէհայիր օլաճագ պիր սիւրաթլա ապքէր գալէ օլուպ սիվարիլէրին հիւճիմինէ սիւնկիւլէրտէ մուգավէմէթ իթմէյէ հազըր օլտուլար : Ակքիշ պին ամլընըն պիլտէն տիւզ պիր տահրատա տէօրթ նալ տիզկին իտէրէք եիւրիւյիւշ իթմէլէրի տէհզիթլիւ պիր հիւճիմ

Digitized by Google

Թոխը, պու չիտուէթ վէ զարպ իլէ ճիւմլէսի պիրուէն ճէնէրալ Տրզէնին ֆըրգասը իւզէրինէ սավլէթ իտիւպ խըշմ իլէ չաթտըլար, Յոր թանսըզ ասքէրի պիրթապի հէր նէ մէրթէպէ աթէշի իսէ տէ, պու ալըատա տիվար կիպի տուրուպ հարէքէթ կէօսթէրմէիւլէր, վէ մէմ լուքլէր պիր գաչ ատըմա գատար քէնտիլէրինէ եանաչտըգտա պիր էօրֆլիւ թօփ թիւֆէնք վէ սալգըմ աթէշլէրի իլէ գարշըլատըլար։ Պու պինլէր ճէ սիվարիլէր էթրաֆը մէլթ աթէշի իլէ գուշանմըշ ինսան գալէսինէ եանաչամայըպ, պիր էյամ տուրտուլար, պատէհու տէնիզ տուլկասը կիպի չալգանըպ վէ գօլ գօլ օլուպ գալէնին էթրաֆընը տօլաշմայա պաշլատըլար, էն մէրտ վէ էն ճէսարէթլիլէրի տօլու տիզկին սիւնկիւլէրին իւզէրինէ եիւրիւյիւպ, եանաչըր եանաչմազ աթլարընը չէվիրէրէք եանա երգտըլար վէ Յունանըզը ասքէրինի տէվիրիպ, վէ գալէնի եարըպ իւզէրլէրինտէն կէչէրէք, օրթայա վէ ճէնէրալ Տրզէնին եանընա գատար եանաչտըլար, պու եիխիտլէրին գլըզ գատարը էճէլէրինի օ գալէնին մէրքէզինտէ պուլուպ կէրի տէօնէմէտիլէր։ Ա՛թը քիւմէսի պաշընը չէվիրիպ, ճէնէրալ Տրզէնին ֆըրգասընտան Ի՛նկիլ ֆըրգասը իւզէրինէ հիւճիւմ իյլէտի, պուրատա տախի օ ա թէշտէն տիվարը պուլուպ կէրի տէօնմէյէ մէճպուր օլտուգտա, հալ րէքէթ իթտիխի մահալէ վասլ օլուր օլմազ, Պօնապարթէ Տիւկա ֆըրգասընը պիզզաթ Ա՛իլ տօղլուս եիւրիւթմիւշ վէ մէմլուքլէրին արգասընը քէսմիշ օլտուղունտան, սիվարիլէրին իչինտէ պիր տէհշէթլիս շամաթա տըր պաշլատը, վէ պէօլիւք պէօլիւք օլուպ միւնհէզիմ վէ բէրիշան պիր թագըմը Յունանըզըն սաղընտան վուրուպ իհրամլար թէրաֆընա ֆիրար իյլէտի, տիկէր պիր թագըմը ճէնէրալ Տիւկա ֆըրգասը աթէշինին էօնիւնտէն կէչէրէք քիւլլի թէլէֆաթլէ կիւճ իլէ Ա՛նպատկէ գարիյէսինէ վասլ օլուպ օրալարտա տախի պիր վէլվէլէ վէ գարըշգըգլըգ հասըլ իյլէտիլէր։

Պու էանատէ մէթէրիս իչինտէ օլան արապ ասքէրի պէյնինտէ տախի իհթիլալ վէ բէրիշանիյէթ պաշլայըպ, Պօնապարթէ պունու կէօրտիւքտէ, սօլտա օլան իքի ֆըրգայա Ա՛նպատկէ գարիյէսինէ եագլաշըպ վէ պու մահալի սէրիան վուրուպ ալմալարընա գօմանտա վէրմի։ Պօն վէ Ա՛ընու ճէնէրալլար, մէթէրիս աթէշլէրինին էօնիւնէն կէչէրէք, լազըմ կէլէն մէսաֆէյէ կէլտիքլէրի կիպի գալէ շէքլինտէ տուրուպ, վէ անինտէ, գալէնին էօն թէրաֆընտա օլան ալ Թրքաֆֆ ասքէր ուզուն գօլ իւզէրինէ տիզիլիպ, կէրիտէ գալան իւչ թէրաֆ եինէ աէօրթ քէօշէ գալէ օլարագ գաբանտըլար. վէ սիվար կիպի եէրլէրինտէ գավէ տուրտուլար։ Ա՛ղաճագ կէրէք Ա՛ուրատա պէյնի Ինպապէտ պըրագտըղը, վէ կէրէք սօղըտան օրայա գաչըպ ասքընանչամէտուք աթլըլարը տա Յունանըզըն ֆիքրինի աղնայըպ օնլարըն հիւճիւմիւնտէն էվվէլքէնտիլէրի եիւրիւյիւշ իտէրէք, մէգքիւր էօն գօլուն իւզէրինէ չիտտէթլէ սավլէթ իթմէյէ պաշլատըլար. պու գօլուն անը վահիտտէ տուրուպ վէ թէքրար արգատաքի ասքէրէ գալը շըպ վէ եէնիտէն գալէ օլուպ սիւնկիւլլերի տիքմէսի պիր օլտու. Ա՛ճմըշ ասքէրի խըշմ իլէ պու սիւնկիւլլու տիվարա չարբըպ, բէք

Digitized by Google

չծգլարը Ա֊րանալզ ապքէրինին այագլարընաս էձէլլէրինի պու֊լուս֊լար ։ Ա֊ն պուննու իւզէրինէ պիր Թապըմը Թէքքար Ինպասէյէ գա֊չլզ, օրտաս օլան բէրիշանիկէմ տէրէձէյի նիհայէյէ վասլ օլուս. պիր մըգտարը տախի տահրայա տօղրու գօշուպ Ա֊իլ իլէ Ա֊րանըզըն առաղ գօլս ապտաբնաս տիւշտիւլէր. վէ օրտաս եաս գուրշուն իլէ Թէ֊լէֆ օլուպ, եաս տաս բրմաղա տէօքիւլտիւլէր ։ Ե֊մին օ արաղզ սօլ գօլտաս օլան գալէնին իլք տաֆիլարը երինէ էվվէլքի կիպի ուղուն գօլ օլուպ վէ չիւտէԹլէ Ինպասպէնին իւզէրինէ եիւրիւյիպ, պու տէֆա գարիէյի մէգքիւրէյի զապի Թիտիլէր. վէ օրտաս օլան ֆէլ֊լահ, Ա֊էմլու֊ք վէ Ի֊նինէրի գուրմագարը Ա֊իլէ տէօքիւլիւպ փէք չօղու պօղուլտուլար. անձագ Ա֊ըսրըրլար չօձուգ եաչլարընաս պէ֊րիւ եիւզմէյէ ալըշզգ օլտուգլարընաս, պիր խայլըճաը տախի գար֊շը եագտայա կէչիպ գուրԹուլտու, վէ կիւն ախշամ օլտու ։ Ո֊օԹէտէ Ի֊հրամլարըն էօնիւնտէ տուրտուպ, մէմլու֊քլարըն ֆիլո֊ու հայթընաս վէ եաղմայա պէքլէյէն արապլար, պու֊ բէրիշանիկէմի կէօրիւպ վէ կէրի տէօ֊նիւպ, չէօլէ տօղրու դայպ օլտուլար. Ա֊ուրատ պէյ, եարալը վէ եիւզիւ կէօզիւ գան իլէ միւլէմմա օլուպ, վէ պրագի գալան ամըրլարընը ա֊լըպ, Ա֊այիտ Թէրաֆընա չէքիլտի. Ի֊պրահիմ պէյ տախի Ա֊իլին գարշը եագտասընաս պու պօղուլունու կէօրիւպ, տաքէրինի ալտրագ Պէլ֊պէմի Թէրաֆընաս Պէրբէշամա չէքիլմէք իւզրէ եօլա րէվան օլտու ։ Պալատէ իֆատէ օլուննտուդու վէ՛ձհիլէ Ա֊էմլու֊քլար պիւ֊Թիւն գիւ֊պէմի էշեալէրինի Ա֊էրիմ Նամ գայլգլարա եիւքլէԹմիշ օլտուգլարընաս, Ա֊րանըզգ էլինէ կէչէձէյինի հիտա իՀտիքտէ քեաֆֆէսինէ պիր֊ուէն աՀԹշ վէրտիլէր. Ա֊րանըզլար պիւ֊Թիւն կէձէ էլլէրինտէն չը֊գան պտս ձէսիմ եաղմանըն ալէվինի մէյտանէն սէյր իս Թամաշատան պաշգա պիր չէյ լտտէ մէտիլէր ։

Պունուն իւզէրինէ ՊօնաբարԹէ օրտու մէրքէզինի Ա֊իլ֊քէնարընա տա օլան Ա֊իզէ գատապասընա գալտրդրպ, օրտաս քեային Ա֊ուրատ պէյին պիր մէշհուր վէ միւղէյէն սէրտյընտա ասքին օլտու [1] ։ Ա֊էրէք Ա֊իզէտէ կէրէք Ինպասպէտէ քիւ֊լիւ իւՀԹիւլու զահիրէ վէ նէմսէյէ պուլ֊տուգլարընաս, Ա֊րանըզգ ասքէրի տօյա տօյա եէյիպ իչիպ էվվէլքի զարուրՀԹլէրինի ուննուլտուլար ։ Ա֊ի Ա֊իզէ պաղլարընըն պօզուպ վագԹը օլտուղունտան, պիր իլքի տատԹ զարֆընտա էն ալա իւզիպ լէրի սիլիպ սիւ֊բիւ֊րտիւլէր ։

Ա֊էյտանը մուհարէպէտէ տախի պունտան պէօյիւք պիր եաղմա վարըտը. էօլէն Ա֊էմլու֊քլարըն լահօր չալտրընը, տատան գըլըճ֊լարընը, քէօհէյան ամԹսրընը վէ ալԹուն տօլու քէսէլէրինի Ա֊րանըզգ ասքէրի պիրի պիրինտէն գաքըշմագտա օլտուլար. Ա֊էմլու֊քլար ագձէձէ վարիւՀԹլէրինի պիւ֊Թիւն իւզէրլէրինէ ալմըշ օլտուգլարընտան իչինտէ իւչ տէօրԹ եիւզ բարչատան զիւատէ ալԹուն իլէ տօլու քէսէլէր տա֊խի պուլունտու ։ Ո֊ԹուզԹ ալԹը սատԹ միւտտէԹ ասքէր պու եաղ֊

[1] ՊօնաբարԹէ, էսկի խամիերին Ֆրանսըզ֊լարա նէ գատար Թէսխերի օլտուգունու ԹէձԹ բիւսկ իլէ տախի տաղնամըշ օլտուգունտան, օլ կանտատ պու ձէնկէ տախի Խրամլար ձինկի չէրէֆլի խամի Թախտա խղէտի քի Ֆրանսըզ֊տա պահայլ փէ Բիրտիփ տեհիլ։

Digitized by Google

մա իլէ ուղղաչըպ, անձագ եալընըզ պէշ ալմը եիւզ մէմլուք մէյ տանը հարպուտ էօլիւպ պին գասապը Ախլտէ պօղուլմուշ օլտուղունտան, ապքէր Ախլէ տալըպ վէ լէշկէրի չըգարըպ, պիր գաչ կիւն տա խի պունալարը սօյմագլա ուղղաչըը։

Վրանըզ միւէլլիֆլէրինին գավլինձէ պու ձէնկտէ եալընըզ եիւզ գասար Վրանըզ Թէլէֆ օլուպ, ապքէր սաֆֆլարը իլէ եաբըլսըն գալէ պօղուլտուղու հալտէ պիր ձան գուրթուլմագ միւմքին օլմա տըղը միսիլլու, պօղուլմըտըղը հալտէ տէ բէք ազ նուֆուս Թէլէֆ օլուր օլտուղու պունա լապաթ կէթիրիլմիշ տիր. պունա նիսպէթ, մէմլուքլարըն էն մէշհուր վէ էն ձէնկեավէր աթընլարը եա աթէշ, եա տա սու իլէ պօղուլմուշլար ըտը[1]։ Ա՛ն պագի գալանը տակի ատաղընըգ վէ էօմէտե ալերիւտե քերիչան օլտուղունատան, Ա՛ընըրըն ֆէթհինէ եիւրիւյէն Վրանըզլարա գարշը կէլէձէք պիր գուվվէթ գալմամըշտը։ Ա՛ալտա պու սէպէպտէն նաշի մէմլէքէթ ֆըրթընէթ կիրիֆլար օլուպ, վէ հիւքիւմէթ գալմայըպ հէր նէ գատար իւչ եիւզ պինտէն զիատե նուֆուս վէ սէքէնէսի վար իսէ տէ, պիր թա գըմ եաղմաճընար, գամիլլէր, վէ սայիր ճիւրմ իւ հայտատաթ սա հիպլէրի պու վէսիլէ իլէ սիլահլանըպ, վէ օրթայա տիւշիւպ, մէմ լէքէթտե պիր ֆէսատ վէ իխթիլալ չըգարտարագ օ գարղաշալընգ ատա սընտա, Ա՛ուրատ պէյին, սայիր պէյլէրին վէ ահալիտէն օլան զէնկ կինելէրին սէրայ վէ մալլէրինի եաղմալամագ նիւէթինտե իտիլէր։

Պունատան պէօյլէ Պօնապարթէնին Ա՛ընըր պէլուէսինէ տուխուլ խթաէսինէ հիչ պիր մուամանատաթ գալմամըշ իսէ տէ, Վրանըզըն սան տալ տօնանմասը Ախլէ չըգամամըշ օլտուղունատան, օրտուչյու Ախլէն գարշը եագասընա եանի Ա՛ընըրա կէչէրմէյէ քիֆայէթ իտէձէք մէր թէպէտե նէ սանատ, նէ գայըգ վէ նէ տէ քէօփրիւ վարըտը։ Ա՛ընըրտա օլան Շէյիլէր, չէհրին Պօնապարթէ խըշմընատան գուրթու լամայագաղընը սէյրք իտէրէք, Ա՛ընըրտա պուլունան պագը Վրանըզ ապագիրկեանլարընը Թօփլայըպ, նէ մուգավէմէ իլէ չէհրի Թէպլիմ իթ մէյէ հագը օլտուգլարընը պիլտիրմէք իւզրէ մէրգուամէրի պագը Շէյիլէր իլէ պէրապէր էյլի մագամընտա Պօնապարթէյէ կէօնտէր տիլէր։ Պօնապարթէ պիր գաչ ձէրիմ Թէտարիք իտիպ, մէմլէքէթին ումուրու զապրթէսինի էլէ ալմագ իւզրէ էօնտէն պիր գաչ թա պու ապքէր կէօնտէրտի, պունլար Ա՛ընըրտա վասլ օլուր օլմազ, Պօնապարթէնին պիր լսանննամէսինի նէչը իտիպ, վէ պու վէձհիլէ մալ

[1] Պօնապարթէ հիւքիւմէթը ձիւմհուրիյէթ, պու իհրամսըզ ձէնկինի եապտըղը ըչտմի Թահրիրաթտե պու քէֆիյէթի շու վէձհիլէ խֆաեե խոէր։

" Տէօրթ եիւզտէն վիատե, եշխայը միւ " Թէնէվիւխ իլէ եիւքլիւ տէվէ, վէ եալի բա " րէ Թօփ էլմիդէ տիւշտիւ. մէմլուքլարընը " Թէլէֆինի էյքի պինե եագըն Թահմին իտէ " յօրտա, ձիւմլէսի տէ մէշհուր աթընլար։ " Գէղէրին տակի բէք չօղա եա եարալանար " եա Թէլէֆ օլտու, Մուրատ պէյ եիւզիւն " տէն վուլուլտու. պիգիմ Թէլէֆիմիզ եէրմի " օթուզ էօլիւ, վէ եիւզ եէրմի եապտընը տըր։ " Օ կէձէ ապագ ապքէրի Մըսըրը Թէլէք իտիպ " տրշտրը չըգարտըար։ Մըսըրլըլարընը քաֆֆէֆէ " Թօփ սանատալարը, գօրվէթ, պիդգ վէ պիր " ֆրգաթինի եանընդ Թէլէֆ օլտուլար . . . " կէձէ եանապընտա նատատան խըտրըզ Թագըմը " էքսէրը պէյէրին գօնագլարընը եագըպ վէ " եաղմա իտիպ, ահալինէ կէօնակէօն խատա " տան տակի վէրտիքլերի Թահդիգ ալընը " մուշ տուբ։ "

Digitized by Google

վէ ձան էմիսէթի հասըլ օլուպ, ասայիշ վէ իմթիրահէթ վազի օլա րագ պիւթիւն ահալի Պօնապարթէնին տուխուլինէ մունթազըր օլ տուլար։

Ա՛ԼԵՔԻԸ ԻԼՆԱՀԱ։

"Ա՛ԼԸՐ ԱՀԱԼԻՍԻ։

» Ա՛ԽԶԻՆ հարէքէթ վէ մուամէլէնիզէն տէրէճէյի իֆրաթուէ խօշ » նուտուղումա վար. վէ սիլահլա պանա գարշը կէլմէտիսինիզ, հապ » գընըզտա խայըրլը օլաճագ տըր։

» Ի՛աստար մէմլուքլարըն իսմ իւ ձիսմինի գալտըրմագ իչիւն պու » մէմալիքէ կէլմիշ օլուպ, եէրլիսի, վէ թիճարէթէրինի պուռնլարըն » զուլմ ու ճէպրինտէն վէգայէ իսէճէյիմ։ Իմտի գօրգանլարըն գալ » պի բահէթ օլսուն, վէ վէսվէսե իլէ խանէ վէ վէթանլէրինի թէրք » խէնլէր թէքրար չաթըլարը ալըընա կէլսինլէր, ճամիլէրսէ սա » պըգը վէճհիլէ վէ պուռնատան պէօյլէ էզանլար օգուռնսուռն վէ նա » մազլար գըլընսըն, մալընըզ, ճանընըզ վէ ըրզընըզա պիր քէտէր կէլ » մէյէճէք տիր, խուսուսի իլէ ինաիմտէ տահի միւթէպէր օլան մէգ » հէպինիզ սէրպէսթ վէ միւհթէրէմ օլաճագ տըր։ Ի՛նճագ էհլը ֆէ » սատըն զապթը, վէ ահալինին իսմթիրահէթի իչիւն, պիր հիւքիւ » մէթ իհտասը տահի էլզէմ օլտուղունտան. եէտի վիճուհսան միւ » թէթիէպ պիր տիվան գուրուլուպ, Վ էր ճամիսինտէ մէշվէրէթ ի » տէճէքլէր տիր. պու ազատան իքիսի տայիմա Ա՛ԽԸՐ գօմանտանը » նէզտինտէ պուլունուպ, պագը գալանը տահի մէսալհի միւլքիէյէ, » ասայիշի պէլտէյէ, վէ ուամուրու զապթայէ տըգգահ վէ իհթիւ » մամ իսէճէք տիր »։

ԻՒՉԻՆՃԻՒ ՓԱՍԱ.

1798

1°. Պօնաբարիէ Ա՛էգինէյի Ա՛ԽԸՐ փոխօ՛լ իպ, ուսմուրա փիլէյէ, ասկէրիյէ, վէ էճնէպիյէյէ նիզամ վէրիր։ 2°. Ա՛իգիպտոս նիւլ չինէվի։ 3°. Ա՛ԽԸՐԴՈՒ փար իւլ ֆուռնան իհթասը։ 4°. Ա՛պահուրդա օլան ռէյհուր փէնիզ ճէնկի։

1°. ԹԱՍՄՈՒՋՈՒՆ 25 ինճի կիւնիւ, պաշ գօմանտան Պօնաբարթէ ճէմիմ ալայ վէ զինէթլէ Ա՛էտինէյի Ա՛ԽԸՐԱ ասուխուլ իսիւպ, Ա՛ուրատ պէյին ակրայընտա իգամէթ խլէտի, պիւթիւն ահալի խընճախընճ պու եէնի ֆամիհին կէչէճէյի եօլլարա ասէքիւլիւպ, միւթէհայիրէն քէնտիսինի Թամաշա խլէտիլէր։

Digitized by Google

Պօնթաբարթէ պիր լքի կիւն Այնըրտա արամ վէ խաթիրահէթ իթ-
տիքատէն ազդա, ահալինին գալպինի ճէլպ, վէ խաթըրընը էլէ ալմագ
իւզրէ Յակինտէրիէտե իթթիհատ խլէտխի սիւրէթը բօլթիգայը
պուրատա տախի քեամիլէն իճրա խլէտի։

Այնըրտա միւգիմ քեաֆֆէի պէօյիւք շէխլէրե պաշկա պաշկա
վկիլթալար վէրիպ, վէ հէր պիրինէ մէանէտ վէ տէրէճէսինէ կէօրէ
կէօնակէօն իլլիֆաթալար կէօսթէրիպ, Ա.րէպ հիւքիւմէթինի իպգա
խտճէյինէ տայիր իւմիտլէր վէրէրէք գալպլէրինի քեամիլէն քէնտինէ
ճէլպ խլէտի, վէ մէզկէպ, ատէթ վէ գայֆէթլէրինէ տօգունմայընպ
պու վէճհիլէ կեահ Թալիֆ, կեահ գօրգու ճիւմլէսինի գապզէի խ-
թաէթէ տախիլ խլէտի, պու ճիւմլէ Ա՛ամիի ազհար մէտրէսէսինտէ
միւգիմ օլան իւլէմայը տախի գազանմատըգճա, Այնըրտա օլան հիւ-
քիւմէթինին գավլի պիր ատա իւզէրինտէ օլամայագճաղընը տախի
աէրք խտերէք, նէ գատար ագլ, հիւնէր, վէ տէհսիհ վար իսկ սարֆ
խահւպ, վէ ֆէվգ էլ ատե Թալիֆ վէ աթխյէլէր իլէ պուռնլարը տա-
խի քէնտինէ ձէլպ խտիպ, մաԹլուպ խլէտխի ֆէթհայէ տէսթէրէս
օլտու։ Իւլէմա մէճլիսէ Թօփլանըպ, մատէմ քի Ա՛լլահա վէ Ա՛էյլամ
պէրէ, վէ տինի Իսլամա հիւքմէթի վար, վէ մէմլուքլար զուլմունէ-
տան Այնըրը գուրթարմըշտըր, հիւքիւմէթի շէրան մագպուլտուր
տէյի ֆէթվա վէրտիլէր։ Պունուն իւզէրինէ Պօնթաբարթէ Յակինտէ-
րիէտե վագի օլտուղու միսիլլի Ա՛էտինէյի Այնըրտա տախի պիր տի-
վան ԹէշքիԼ իտիպ շէխ, իւլէմա, վիճուհ վէ միւԹէպէրանը պու
տիվանա ազա նատպ խլէտի։

Ա՛էօլէմէնլէր վագԹընտա, Այնըր ահալիսի հէր հանկը սընֆտան
օլուր իսե օլտուն հիչ պիր վագըթ մէմլէքէթի իշինէ գարըշամայընպ,
Ա՛էօլէմէնլէրե վէ եախօտ Այնըր վալիլէրինէ եէսիր կիպի օլտուգլա-
րընտան, Պօնթաբարթէ քէնտիլէրինէ պու իմԹիհազտա վէրէրէք,
պիւԹիւն պիւԹիւնէ ահալինի քէնտինէ ձէլպ վէ Թատլի իտէր մէմու-
լէնաե իտի։ Պու մէճլիս մէմլէքէթին ումումրու տախիլլիէսինէ միւ-
Թաալլիգ հէր նէ վուգուաթ օլուր իսե, մաղպաԹա իտիպ քէնտի-
սինէ Թագտիմ իտէճէքտի։ Ա՛յալէթլէրտե տախի պունա էմնալ ֆա-
գաթ պիրէր քիւչիւք տիվանի ԹէշքիԼ օլունուպ, պունլար տախի պէօ-
յիւք տիվանա Թէրաֆլարընտան պիրէր մուրախխաս կէօնտէրիպ, օլ
վէճհիլէ ույգքիւր պէօյիւք տիվան պիւԹիւն մէմալիքի Այնըրնիէ ա-
հալիսինին միլլէթ ճէմիյէթի սայլուաճագտը։ Ա՛էզալինք շէրիաԹը, տա-
պզգը վէճհիլէ միւֆԹի վէ գատըլասրըն էլինտէ պըրագըպ, եալընըզ
մէմլուքլէրին իսմ իւ ճիհատինի օրԹատան գալտըրմագ միւրատ իԹ-
տիհինտէն, պունլարըն մալլէրինին միրնիէ զապԹ իտլէտի[1], վէ ահալի-
տէն ալմագտա օլտուգլարը վէրկի վէ սալհանէյի Ա՛էհանըզ ասքէրի

[1] Պօնթաբարթէնին Թարիխինի զէմմ իպ
եազան պադը միւէլլիֆլէր, կերեք Այնըրտա
վէ կերեք Յակինտէրիէտե Պօնթաբարթէ ագճէ
Թէտարիքի իչինե էվայիտտե շարգտա տատէթ
օլան ատուգ գուլլանմըշ տըր. եանի Շէյխ,
պիհատ վէ Շօյտաճըլատան վարիպէթ ատհիպի
օլանլէրին, եախօտ վարիպէթ մէմուր օլտուն
զաԹլարըն պադըլարընին պիրէր վէճհիպ իպ
պաչընը քեատհիրնպ, մալլէրինի խապնինէ զապԹ
իպմիշ տիր տէրլէր. անձագ պու պահստա պիր
խապաԹլարը վար մը եօգ մու մալկամ տէյիլ
տիր։

Digitized by Google

մեսարիֆաթընա թահսիս իտեւ, ձէնէրալ Տիւբիւյի Այլսըրա գօ-
մանտան նատալ իլէտի։ Այ մէզքիւր սալնանէնին թահսիլի իչին
Ալ ըսկեի միլէթինի էլէ ալմադ լազըմ կէլտիկնուն պունլարա տահի
էլտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյիպ, իսլահը հալ վատ իտէրէք քէնարինէ
ճէլդ իլէտի։

Այսըր պէլտիսինի պու վէճհիլէ տահիլի տայրէի նիզամ իթտիք-
տէն սօղրա Պօնապարթէ ճիվար վէ էթրաֆըն տահի զապթ իւ բնդի-
զամընա հէվալէյի չէշմը տըզգահ իտիւ, ֆըրգալարտան ասքէր իֆ-
րազ իտէրէք աշադը վէ եօգարը էյալէթլէրէ տահի ճէնէրալլար սէվ-
իլէտի։ Ձէնէրալ Տըզէ Այիտ թէրաֆընա թային օլունուպ, օրա-
տա Այուրատ պէյի պիւթիւն պիւթիւնէ բէրիչան իտէրէք օ կա-
լէթլէրի զապթ իթմէյէ մէմուր թայէին գըլընսը իսէ տէ պու իու-
տա Ալիին չէքիլմէսինէ միհրաճ օլտուղունտան, ճէնէրալը մու-
մայիլէյհ օրտուսունուն էթրաֆընա մէթէրիս չէվիրիպ իլլու խիթա-
մընա գատար օրատա արամ իլէտի, քէզալիք Տելթայա, վէ սաղա
սօլա միւֆրէզէ գօլար իլէ ճէնէրալլէր սէվգ օլունուպ, ճիւմլէսինէ
վէրիլէն թալիմաթ սիր մատաէ իտի, եանի չէյիլէրէ թալթիֆ իթ-
մէք, ղըպթիլէրի էլէ ալմադ, վէ ասքէր մէսարիֆաթընա մէտար օլ
մադ իւզրէ վէրկի վէ սալնանէյի թահսիլ իթմէք, հէր պիր ճէնէրա-
լընն մէմուրիյէթի պու օլաճագտըր։

Պատէհու ասքէրին իսլահաթը հալինէ տահի Պօնապարթէ տիգ-
գաթ իտիւ, պու պապաէ տահի քէնտի էմրի իւզրէ իայլը թէր-
թիպաթը նաֆիա իճրա օլունտու. վէ օլ վէճհիլէ Յորանսըզ ասքէրի
Այսըրտան հազզ իթմէյէ պաշլայըպ, իգլիմի, հավասը, պէրէքեաթը,
վէ իսթիրահէթի ղայէթ իւլ ղայէ խօշլարընա կէլմէքտէ իտի. վէ
Այսըր ահալիսինին ատէթ վէ գըլաֆէթլէրինէ կիրիպ, զահիրէն Իս-
լամ կիպի կէօրինիւպ վէ այնն վէ իպատէմէ բայէթ կէօսթէրիպ
թէնհատէ վէ քէնտի պէյնէրինտէ, բօնապարթա իճապընտան կիրսիք
լէրի պու գըյաֆէթէ վէ ուսուլէ քէնարիէրի տահի կիւլիպ վէ կէօ-
նակէօն թագլտըէր իտէրէք պէյնէրինտէ էյլէնիրլէր իտի։

Օլ էանատէ Այսըրտա պիր լայըգլըճա տէյիրմէն վէ ֆուրուն տա-
հի օլմատընընտան [1], Պօնապարթէ գուվվէթլիւ տէյիրմէնլէր վէ պա-
թալ ֆուրունլար եաթտընրէթպ ասքէրե էքմէք պիշիրմաի, վէ մէմ
լուք գօնագլարընտա ասքէրի իգամէթ իթտիքտիւպ, տիշհիլի թայիք
ֆէսինին ըզգընա տօգունամամալէրինէ էքիտէն թէնպահ իլէտի։ Այ-
քէրին պիր էյլէնճէսի տէ, օ անէտէք կէօրմէմիշ օլտուգլարը մէշ-
հուր Այսըր մէրքէպլէրինէ պինիպ, էօթէյէ պէրիւյէ եարըշ.
իթմէք իտի, անճագ պու էյլէնճէ իլէ ահալիտէն պագընընը չինհե-
միշ օլտուգլարընտան մէրքէպ գօշտուրմագ սօղրատան եաստագ օլտու.
Պօնապարթէ Այսըրըն ուսուրու խարիճկէսինէ տահի սարֆը էֆ-
քեար իտիպ, թիճարէթի պիւթիւն պիւթիւնէ Այսըրա ճէլպ իթ-

1 Օ վագթլար Մըսրտա չօգլուգ էքմէք եարըմայըդ, ֆուգարա վէ էհնաֆ, պուդ-
տայը, Մըսրը պուդտայընը վէ տայըը զահիրե-
լէրի խաչայըդ եէրլէր իմիշ. էլան տահի ֆէլ-
լահլար պու հալտե տէր տահի րիվայէթ գը-
լընը։

Digitized by Google

մէք իչիւն ձիվարտա օլան հիւքիւմէթլէր իլէ հիւանիւ մինաճիպէմ վէ իթթիֆագ քէյտա իթիմէյէ ասրքը զիհն իչլէտի։ Իսլամըն հաձձ վագթը օլտուղունատան, Աէքքէյէ կիտէձէք օլան հաձիլէր քէրվանը նը մուհաֆազա վէ իտարէ իթմէք իչիւն Աիր իւլ հաձձ նամ մէմու բու քէնտիսի նասագ իչլէտի, Թուննուս Թարապլուս Ալճէզայիր վէ սայիր ձիվար հիւքիւմէթլէրինտէ օլան գօնսօլոսլարա մէքթիւպլէր եազըպ, հաձձ եօլունուն սէրպէսթ օլտուղունու, վէ հաձիլէր քէրվանընըն էանայը ըահտէ մուհաֆազա օլունաձաղընը հիւքիւմտարլար թէրաֆընա բէամէն պէյան իչլէմէլէրինի թէնպիհ իչլէտի։ Վէզալնէք Աըսը չէիլէրի վասէթասը իլէ, Աէքքէ չէրիֆի հազրէթլէրինէ ասիկ մէքթիպլէր եազըդըդագ պու քէյֆիյէթի պէյան իչլէտի։

Աըսը վալնսի, Աէսինէյի Աըսըրտան չըգըպ Իպրահիմ պէյ իլէ Աալնհիյէ եօլունատա պուլունտուղունատան, կէրէք միւշարէէհ, վէ կէրէք Ա.քքեա վէ Շամ փուշալարընա տասիկ մէքթիպլէր եազըպ, Վրանըզլարըն Տէվլէթը ալնհէյէ օլան հիւանիւ նախէթլէրինի վէ տօսթ մագամընտա կէլմիշ օլտուգլարընը պէյան իտիպագ իսկեսթի իչլէմէյէ չալըշտը իսէ առ, պունլար վէլինիմէթլէրի օլան զաթը Շահանէնին էն ալա մէմալիքինի կէլնպ զապմ իսէն էձնէպինին պու տօսթլուգ քէ լամլարընա հէվալէի սէմմը իթթիպար իթմէկիւպ, Աըսըրա եիւրիւմէք իւզրէ թէսաարիքեամէ պաշլատըլար։

Ալալընըզ արապլար վէ հէյհլէրին պուզըլարը, կէրէք Վէօլէմէն վէ կէրէք Օսմանլը հիւքիւմէթինտէն գուրթուլմագ մէմուլի իլէ Գօնա բաթթիէյէ եզձան իւ տիլ թասպի օլուպ, իչլէրինտէ Գօնաբաարթէյէ Աուլգան իսմի վէրմէնլէր, վէ ձաուիլէրտէ Աուլգանլարա մախսուս օ լան ատաայը օգուչյունլար տասիկ պուլունտու։

Ջ. Գօնաբաարթէյ ձամիտէ, նամազգտա, վէ սայրը ձէմիյէթլէրտէ պրագ հէյհլէրինտէն այրըլմայըպ, հէր ձիհէթլէ պունլարա մաւթա պագամ կէօսթէրտուիյինտէն, Աըսըրըն էն պէօյիք ալայ վէ զինէմի օլան Աիգիասը Ալ սէրբինտէ տասիկ հազըր սուլունտու քի չու վէձ հիլէ նագլ օլունու։

Ալիլ մուզաարէք նէհրի, Աըսըրըն սէպէպը էհճասը օլտուղունատան ահալի պու ըրմադա իֆթաար լագէթ վէ հիւրմէթ կէօսթէրէք, ձիւմլէ բինտինտէ միւհթերէմ օլմուշտու։ Ալէհրը մէզգուր ձօշմայա պաշլատըզը հալտէ, տուլարը պիր պէօյիք գանալ իլէ Աըսըրա գա տար վասլ օլուր իսէ տէ պու գանալըն աղզընա պիր պէնտ չէքիլնպ, տուլար էն եիւքսէք տէրէճէյէ վասլ օլմատըգձա պու պէնտլէր պօ զուլմագ, վէ պու մահալտէ Ալիլն քէնտըրընտա ուզուն պիր սիրէկ օլտագ, իւզերինէ գատէմ գատէմ վէ նումէրօ իլէ միգիասա իշարէթի վար սըր, պու միգիասա իլէ Ալիլն հէր ասնէ, նէ գատար զիատէ վէ նէ գատար ազ թաշըդըզը մալում օլտագ, կիւն պէ կիւն տէլալլար իլէ ահալիյէ խասպէր վէրիլիր, տուլար էն եիւքսէք տէրէճէյէ վասլ օլ տուգտա, պէնտլէր պօզուլտագ Ալիլն Աըսըր տահրալարընա թաշըդ ղը կիւն Աըսըր ահալիսի բնտինտէ պիր պէօյիք զինէթ վէ ալայ կիւ նիւտիւր, վէ տուլար նէ գատար զիատէ օլաս, օ գատար զիատէ պէ

Digitized by Google

րէքեամէն նըշանէ օլտուղունուն ահալինին ճիւնպիւշ վէ մէսէրլէ-
մի տախի պուռնա նիսպէթլէ զիատէ օլուր։ Պու ալայ վէ գինէթ
տայիմա աղոսթատուն 18 ինճի կիւնիւ իճլա օլունա կէլմիշտիր։

Յէվմը մէզքիւրտէ Պօնաբարթէ պիւթիւն Յունաղզ ասքէրինէ
ալայ էլպիսէրինի կիստիրիպ, գանալըն իքի թէլաֆընա մուզիգալէ-
րի իլէ պէրապէր սաֆֆ իւզէրինէ ոիղոիրտի. պիւթիւն Ալըսըր ա-
հալիսի չէհրուէն չըգըպ կէրէք Յունաղզ ասքէրինի սէյր իմկէք վէ
կէրէք մէսէրլէթը ամմէյէ հիսէտար օլմագ իւզրէ պու թէլաֆա
թէրաքիւմ իմմիշ իտի. Պօնաբարթէ, էրիքեանը հարպ, վէ մէմլէ-
քէթ վիճուհլարը վէ չէհիլէր իլէ պիրլիքտէ հազըր օլընան մահալէ
վասլ օլտուգտա, չէհիլէրին պիրի աւէթ օլան ուուայը նէտա իմթիհա-
տէն սօզլըա, Ահլին միգիասընը եիւքսէք սէսլէ պէյան իյլէտի, քի 25
գատէմ օլուպ, էն պէրէքեաթլը սէնէ նըշանէպի իտի, օլ անտէ ա-
հալինին հայահուշ վէ ճիւնպիւշ սէտաէրի գուպպէի ասիւմանէ
վասլ օլուպ, ուֆուգա գատար աքս իսէր իտի, պունուն իւզէրինէ
տէր ագապ պէնտ տախի պօզուլտուպ, Յունաղզ ասքէրինին ահմուզը
թօվ վէ մուզիգա սէտաէրի ասասընտա Ահլ տախի գանալա տօզրու
թաշմայա պուշլատը, վէ պու սուլար իլէ Ահլէն իլգ էվվէլ Պանալա
կիտէն գայըզա հիւքիւմէթ թէրաֆընան ահիյէ վէրիլիր օլտուղուն-
տան, պինէլէրճէ գայըզ, քիւրէքլէրի եաղլամըշ վէ եարըշա հազըր օլ
մուշլար ըտը, իշարէթ վէրիլուհի կիպի ճիւմլէսի պիրտէն Պանալա
գօշուպ, էն էօնտէ պուլունան գայըզա Պօնաբարթէ ահիյէի քէն-
տի էլի իլէ իթա իյլէտի, պիր թագըմ մարագը ինսանլար վէ չօճուգ-
լար, իլլէթլէրինտէն գուրթուլմագ իչիւն Ահլին պու կիւնիւնէ պէք-
լէր օլտուգլարընտան, թաշար թաշմագ Պանալա ահըլըպ, եըգան-
մայա պուշլատըլար, գարըլար տախի ատէթ վէ իմիգատլարը իւզրէ
միւրատլարընա նայիլ օլմագ մէմուլիյէ ատչլարընը, եահօտ էլպիսէ
գումանչլարընըն բարչալարընը Պանալա ահմատտա օլտուլար, վէ ահա-
լի ախշամա գատար պու վէճհիլէ ճիւնպիւշ վէ մէսէրլէթլէ պէկճամ
օլուպ, կէճէտէ տախի Պօնաբարթէնին էմրի իւզրէ պիւթիւն չէ-
հրտէ պէօյիւք տօնանմա վագի օլուպ, ֆիչէնկլէր վէ մահիմատլար
ահըլտը։

Պայրամ կիւնիւ տախի պու վէճհիլէ ալայլար վէ գինէթլէր վա-
գի օլուպ, Պօնաբարթէ եինէ չէհիլէր իլէ պէրապէր ճամիյէ կիտիւպ
օնլար իլէ պիրլիքտէ մինաէր իւզէրինէ պաղտուշ գուրարագ օթուր-
տու վէ թէապհ չէվիրիպ, նամազա տուրտուգլարը վագըթ թըզգը
չէհիլէրէ Թագլիտ իսէրէք պիրլիքտէ նամազա տուրտու, վէ սիւրէ-
թա ըզհար իյլէտիյի տիյանէթի չէհիլէր տախի կէօրիւպ միւթէհայիր
օլտուլար վէ ախշամընը Ալըսըր չէհիհինին գօնաղընտա պէօյիւք գինա
ֆէթ օլուպ Պօնաբարթէ տախի էրիքեանը հարպը իլէ պիրլիքտէ տա-
վէթ օլունտու [1]։

1 Պօնաբարթէ պու գինաֆէթտէ Խարա-
հիմ վէ Իւսէյէմ նաման իքի կէնճ վէ տիւլ
վէր գէօզմէն կէօրիպ, էլպէգրի Շէհհանէն
մահլուպ իթտիքատ, Շէհհ տախի իքտիդի տէ
քէնտիսինէ հէվեսէ իյլէտի։ Պու իքի գէօզէ-
մինտէն Իւսէյէմ իլէրիտտ Պօնաբարթէնին

Digitized by Google

Պօնաբարթէ պու մէսերսէթ արասընտա Լյսկէբրի նամ պէօյիւք չէյնէ վէ սայըր օթուզ գատար չէյնէրէ քիւբք վէ գաֆտան կիւտիրիպ ահալիյէ ալճուն սաչտը վէ ֆուգարէյէ տանի իֆթառ ամէյէ ուա ղըթտը ։

3° Լչղէ պէօյլէ Պօնաբարթէ գուվվէթ ասքէրյէ իլէ մէմալիքի Ալըբրիէի զաղթ խուպ, ահալինին գալպինի ճէլպ իմմէք իզդէ տանի իլք էվվէլ պազը մերթէպէ միւտահէնէ կէօմէէրէրք, հէմ ճէնկճավէր պիր ճէնէրալ, վէ հէմ տանի սահիպի գանուն պիր միւ տիրի ուամուր օլտուղունու իսպաթ խուպ, ահալիյի Ալըբրըն թալիմ վէ թէրպիյէսի, վէ իւլում վէ ֆունուն վէ մաբիֆէթուե իլէրիլէմէսի իչնուն, չաս վէճհիլէ պիր մէչհուր էնճիւմէնը տանիշ իհտաս իյլէտի ։

Պօնաբարթէ իլէ Վրանսատան Ալըբրա կէլէն էհլը հիւնէր, մաբիֆէթ վէ իլմ օլանլար պուռնլար ուրը. Վրուրիւ էհլը գալէմ, Պէրթօլէ քիմեաքեար, Ալօնժ միւհէնտիս, Տիպօտ ճէրրահ, Լարէ, Տէժրնէթ հէքիմ, Լուի Վօսթա, Շամբէթ, Ժվերար, Նուէ, Ալիւս, Ակ վէ Լօնդէ կէօնակէօն իւլում վէ մէարիֆ սահիպի չէօհրեթլիւ քիմնէլէր. րէսսամ Լըսուէթ, վէ չաիր Կրանմէզօն, վէ ասքէրի ա լիմէրբինտէն տանի Վաֆարէլի վէ Ալեւքօֆսքի, վէ պուռնլարըն ձիւմլեսինին ըէհսի քէնտիսի Լաբօլէոն Պօնաբարթէ ։ Ալհասարէհ պուռնլարը տէօրթ գըսմա թաագսիմ խուպ, մաթեմաթիգա, ֆիզիգա, թէստասիրի մէտէնիյէ վէ քիմեասէթլէ պէբասէր ֆունուն չէրիֆէ գըսմլարը թէսիլիյէ խլէտի. վէ պուռնլարըն մէմուրիէթլէրինէ վինասիպ մահալլէր տանի թէստարիք իսպաթ խուպ, քիմեասիանէ, ֆիզիգա ալէթլէրինէ մահսուս պիր տիվանհանէ, թասատիանէ, պիր նէպաթաթ պաղչէսի, պիր քիմեահանէ, պիր անթիգահանէ, վէ պիր հայվանաթ մահալի Խանգիմ օլունտու ։ Պօնաբարթէ Վրանսատա էնճիւմէնը միլլիյէ ազասը օլտուղու հալտէ պուբատա խամինէ ըէհսի էնճիւմէնը տանիշլի Ալըբրիյէ իւնվանը տանի իլմավէ խլէտի ։

Պու գատար ալիմլէր, մէմալիքի Ալըբրիյէտե հէբ պիրի քէնտի ֆէնն իւ մաթեմաթիգնա միւթասալիգ չէյլէր ատաշտրըլսպ ճիհանէ էօյլէ պիր էսէրլէր պըրագտըլսար, քի ֆիլոսոֆաթ էսէրլէրինտէն զիատէ առվամը օլաճագ տըր. Վրանսըզ ասքէրինի Ալըբր իզգիմի վէ ատուԹլէրինէ ալըշտրըմագ, Ալըբրըլըսարը Վրանսըզ ատուԹ վէ ուսուլլէրինէ ալըշտրըմագտան գօլայ օլուպ, օլ պատրոն Պօնաբարթէնին էմրի իւզրէ, ահալիի Ալըբրիէի միլէլը Լյուրոպա իլէ իմԹիզաճ իԹտիրամէք իչնէն մեզքիւր ալիմլէրին օլ էտնատէ պըրագտըզսարը էսէրլէր պուռնլար տըր ։

Էհէրլէր իլէ պէրաբէր պուռնլատուզտա հալտէ Օսմանը գըրաֆէթի կիրիմիչ, քէնտի ճէնհրա գատա պիր Շհրի գըրաֆէթի Ռուբըրըթ, պիր ատֆտա քէնտի ահպատպըրը պէնիհատ կիչիմիշ խատ ատ, նէ էնատմըտա վէ նէ լէհճէսինէ ռուգյատըզը քէնտիսինի ատրպէյճէ խատէր վէրիլմիյատ ։ պիր տահի տըրԹըտա ալմամըշտըր

Ռանճատան տըրըմտըզտ, տահիտա քէնտի տէ. ըհտատը մագամըտատա պուռնլատուզտատան, հէյի Թարիխատ ըէզ չոգ ատֆտա գիչէյի կէչէ. ճէչ տէր, վէ Ղաբօլէոնտան ճէնկ Թատվիրէ. րինտե տահիտա Մըսըր գըրաֆէթի իլէ ռուզը ըտե փեպգճէն պու Լհատեմ տէր ։ Էյնը նէ գատար պուզը միռելլի Թի ռուզըզը խատ ատ գօ. նարտիճ ճատիգըտատ վէ տայըր գիչնէԹլէրտատ

Ամբոխը էօլիւլէրի իւէ Յունանըզ էօլիւլէրինին մուգայէսէսի, Յունանըզճատան Ազապճայա լուղէթ քիմսապը, Ազապճա, Վըզըլթեփէ վէ Յունանըզճա իւչիւ ազը եէրսէ օլարագ բուսզնամէ, իբթ նէվի ղազէթա, ազիրսի իլէ միւթաալիգ, վէ խամի Տէգաբ Աֆէնտիէն. վէ տիկէրի բօլիթիգայէ միւթաալիգ վէ խամի Վոլթէ փ'Ֆէնէր։ Պէյլէրին ազիրինին պազըէսի, սէյրկեահը ամմէ օլուպ, նաս ձէմիէթինէ մախսուս օլսու. սայըր գազինօ մագամընտա ձէմիէթ մահալլէրի, Ներոթաքեարի տիւքքեանըսը, ֆապրիգալար, տէմիրխանէլէր, տէօքմէխանէլէր, մանիֆաթուրա մահալլէրի, Ամըսըլըլարդըն հիչ կէօրմէտիյի եէլ տէյիրմէնլէրի, պարուԹխանէլէր, Խիմարէթ մահալլէրի։ Իշլէթ պէօյլէ նէվ պէ նէվ իհտասաԹը խայրիյէ իլէ, օ անէսէք քեար իւ քիսպուէն ալը պէհրէ օլան մահրուսէյի Ամըսըս ալը րուհու ձէ-ահա վէ հայաթ վէրիպ, վէ պէլտէյի մէգքիւրե սիւքիւնէԹը գատի մէսինատէն գուրԹուլուպ, ազ վագըԹ զարֆընտա Ներոթանըն էն մէշհուր, իչլէք վէ քեարկեահ փայիԹախԹլարընա նազիր օլմայա ազաշլատը։

4° ՊօնաբարԹէ պու վէճհիլէ ումուրու միւլքիյէ, ասքէրիյէ վէ իլմիհէյի տայրէի նիզամէ իտխալ խոիւպ, Ամըսըը իսլէթտա սիլահ, պատէհու ԹէԹապիր վէ նիհայէԹ իլմ վէ մարիֆէԹլէ ֆէԹհ իմամէքլէ ամանկիւզար օլսուզու հալտէ, ասէնիզտէ չարիսը պաիսԹը աքսինէ տէվր իտէրէք քէնտիսինի տէրեայը ղամ ու աֆէլիէ կիրիֆԹար ք-լէտի։

ՊօնաբարԹէ Իակէնտէրիյէի ԹէԹը իսլէտիլի էանատէ, Յունանըզ ատնանմասը պաշ գօմանտանը Ազիրալ Պրիւիի նէգտինէ ձէլպ Ի-ուիւպ, տօնանմասը Ինկիլիզտէն մուհաֆազա իմամէսինի, վէ պու սէ-պէղլէ եա Իակէնտէրիյէ լիմանընա տուխուլ իտիւպ, եա սա Գօր-ֆու աատասընա կիմամէսինի, վէ պաշ լըճա Ազահուր լիմանընա[1] կիր-մէմէսինի էմր իւ ԹէնպիհՏ իլէմիշ իտի. չիւնքի տէմիր քեզէրինաէ օլարագ, եէլքէնէլ կէլէն տիւչիէն տօնանմասը իլէ տէօյիւշմէքտէն իաէ, տէնիզտէ գարշը գարշը յա վուրուշմագ միւտաճճահ ուրը տէր իտի։ Ընձագ քիւչիւք կէմիլէր հէր նասըլ օլսա սըղընըրդ, ֆապաճի սէքտէն վէ եիւզ եիրմի Թօփ չէքէր պէօյիւք կէմիլէրին Իակէնտէրիյէ լիմանընա կիրիպ կիրմէմէլէրի. վէ կիրմէլէրի ճայիզ օլուպ օլմամասը իւզէրինէ պէօյիւք պիր միւճատէլէ վուգի օլմուչուտու։ Պու իքի պէօյիւք կէմինին տաամի լիմանը մէգքիւրե կիրմէլէրի, իւչէր գատէմ տուտան քէմէկէ, եանի իւչ գատէմ պօյու տինիզէ ազաԹըրմայաճագ մէրԹէպէսէ պուռնալը իսաֆինֆէլԹմէկէ միւհթաճ լսը. վէ պու իսու-

[1] Ազահուր եամսա Ազագիր Իակէնտէրիյէնին իւչ տէօրԹ տաաԹ ուզագ պիր պէյտէ օլուպ, էօնիւնէ օլան լիմանը Նիճի մուսաբիրին ազղնատա բէկատա օլան գումմ իլէ շարգ Թէրաֆընտատի գատըլը տըր։ Պու պէյտէտէ բէք շօգ էսկի պինատըր. վէ գատատա օյուտուշ մէքտէնէյի վէ տայիր անԹիգաճար վար. Ֆրանսըզըն տօնանմասը 1798 տէ պու պէյտէտէ ԹէյԹի օլուպ, 1799 տա պու պէյտէնին փէշկեահընատա պէշ պին Ֆրանսըզը օն պէշ պին Մըսըր տաբերինի զաբթ էյլէմ։ վէ 1801 տե Ըգրա Ազէր Գօմանտի Ինկիլիզ տաբերի իլէ կէլուպ պու պէյտէյի Ֆրանսըզըլարդն էզդն աէն ալըը, նասըլ ք իչերիտաէ տիքքէ Թաբիտաէ նագլ իւ հիքմայէ գըլըճտագ տըր։

ոս ի չխնն պուննլարլն պիւէր պաթէրիալարլնը պօզուպ, թօփլարլնը չզգարմագ լաղըմ կէլէձէքտի։ Պու հիչէթէլէ տօնանմանլնն Ւսկէնտէրիչէ լիմանլնտա կիրմէսինէ ամիրալ Պրիւիս պիր վէձհիւլէ բաղը օչմայըլպ էօյլէ պէօյիւք կէմիլէրի պօզուպ պու հիչէթէ գօյտուգտան սօղրա արթըգ տէնիզէ վէ սիւչմանա գարշը չզգմագ միւմքին օչմայըլպ, լիմանը մէգքիւրիւն աղղընը պիր գաչ քիւչիւք սիւչմէն կէմիսի տախի ԹուԹտա, տըշարըյա չզգմագ մունհալ օլուպ տայիմա մունհասէրէտէ գալմագ լաղըմ կէլէձէյինի պունա տէլիլ պէյան իԹմիհ իտի, իմտի Ւօրֆու առասընա կիԹմէյի ձիւմլէյէ Թէրձիհ իտիւպ, անձագ ձէնէրալ Պօնապարթէյէ լֆրանթ Թէվէձձիւհ վէ ալագայը տէրուէնի օլտուղունտան, Ւնըսրը ֆէԹհ իւ զապթ իԹտիյինտէն, վէ օրտա պիտէլամէ օրտու գուրուպ իգամէթ իտէձէյինտէն էմին օլմատգձա տօնանմայը ալըպ կիԹմէյի Թէձվիզ իԹմէմիհ իտի. իմտի կերէք Ւսկէնտէրիյէ լիմանընը ըտգանտիլէմէք, վէ կերէք Ւնըսրտան իայրընը իապէրլէր ալմագ իւզրէ պէքլէմէյէ գարար վերիպ, իչԹէ պու քինԹիզար տօնանմանընն Թէլէֆինէ միւձիպ օլուպ, պու էտնատէ պու ա ֆէԹ Ւնրանըզ ձիւմհուրունուն էն պէօյիւք քէտէրի, վէ ձհհանընն ահվալինի Թէպտիլ իտիձի պիր վուգուարԹ աստա օլունմուշտուր։

Ւ՛միրալ Պրիւիս, տօնանմա իլէ Ւ՛պահուր լիմանընտա տէմիր իւէրինտէ ապօստա իԹմիհ իտի, պու լիման Թամ պիր նիմ տայրէ չէքլինտէ օլուպ օն իւչ գըԹա Ւնրանըզ գարագլարը տախի, սէվահիլինն աչզընտա Թըպգը օ նիմ տայիրէ իւզէրինէ վէ ձէնկ ֆիլօսունա մունԹապգը սիւրէԹտէ տէմիրլէմիչէր իտի։

Ւ՛միրալ Պրիւիս պու ապօստա ֆիլօսունու տիւչմէն հիւձիւմիւնն էն վէգայէ իԹմէք իչինն, ֆիլօնուն պաչընը լիմանը մէգքիւրիւն օրԹաընտա օլան վէ քիւչիւք Ւ՛պահուր Թէտմիյէ օլունան պիր ա տայա եանաչտրըգպ, պու սիւրէԹտէ հիչ պիր տիւչմէն կէմիսի ա տայը մէգքիւր իլէ Ւնրանըզ տօնանմատը ապտալնտան կէչմէզ, վէ տօնանմանընն արգասընը չէվիրէմէզ գըյտա իտէր իտի. վէ պու մունլ իլէ աստայը մէգքիւր իւզէրինէ տիւչմէնին ասքէր չզգարմամատը իչինն եապընըզ պիր ուֆագ Թօփ պամէրիատը վազ իտիւպ, պու Թէրթաֆան քէնտիսինի օլ մէրմէպէ էմին տայմըշ ըտը քի էն ֆէնտա վէ էն իչէ եարամագ կէմիլէրինի պուրտայա ապօստա իԹտիրմիշ իտի։

Ւ՛նձագ նիմ տայիրէ իւզէրինտէ օլան ֆիլօնուն օ պիր ուձունտան պու գատար էմին օլամայըպ, վէ տիւչմանընն օրտտան կէլիպ արգաընը չէվիրմէտինի միւմքինըն կէօրտիւրինտէն, էն էի կէմիլէրինի վէ էն մէչհուր գապտան վէ Թայֆէլէրի պու Թէրթաֆա ԹէրԹիպ իսլէմիշ իտի. պունտան մատտա պու Թէրթաֆտան էմին օլտուղունա պաչգա պիր սէպէպը հագիգի տահա վար ըտը. ֆիլօնուն ուձու լտօտ րիւզկեարը ալԹընտա օլուպ, լիմանընա տախի փօյրագ րիւզկեարընտան պաչգա րիւզկեար իլէ կիրիլէմէզ օլտուղունտան, տիւչմէն քէնտիսինէ պու Թէրթաֆտան հիւձիւմ իԹմէք միւրտտ իսլէսե, րիւզկեարէ գարշը եիւրիւմէք լաղըմ կէլէձէյինտէն, ուսուլու հատրը պահրի իւզրե պու մահզուր իլէ ձէնկ իԹմէկի տիւչմէնին գապուլ իտէմե-

Digitized by Google

յէձէյի աշխեաար տըր։

Իշխէ Վրանսըզ տօնանմասը ասլտան քիւչիւք Նպահուր ատասը, վէ սաղտան էն ալա վէ մէթին կէմիլէր վէ բիւզկեար իլէ մուհաֆազա օլունուպ, ամիրալ Պրիւիս Վրանսայա ավուէթ իթմէք իւզրէ պու հալսէ Նըլըտան կէլէձէք խապէրլէրէ մունաթազըր օլմագտա իտի։ Պօնապարթէ Նըլըտա օն իւչ կիւն գատար տօնանմուտան պիր խապէր ալամատըղընտան, եավէլլէրինտէն Վիւլիէն նամ զապթի օն պէշ նէֆէր իլէ թէմմուզըն 30 ունձու կիւնիւ ածէլէ Իսկէնտէրիյէ կէօնտէրիլպ, եա չապուճագ Իսկէնտէրիյէ լիմանընա կիրմէսի նի, եա տախի Վօրֆույա ավուէթ իթմէսինի թէքրար վէ էքիտէն թէնպիհ իլէ։ Ուիշ իտի. անձագ էնանայը ըտհտէ արապալար զապթի մէղքիւրիւ օրթալայըպ իչէրինտէն պիր Վրանսըզ սաղ գուրթուլմատը. վէ պու մուհաթարատան գուրթուլմուշ օլսալար տախի տօնանմանընն թէլէֆինատէն տօղրա Իսկէնտէրիյէյէ վասլ օլաճագլարընը։

Ինկիլիզ ամիրալը Նէլսօն պիւթիւն Նչ տէնիզ աատալարընը տօղա չըպ, Չանագ գալէսինէ գատար Վրանսըզ տօնանմասընը արատըգատան սօղրա կէրի տէօնիւպ Ի էնէտիկ քէօֆէղինէ կէլմիշ վէ օրատան տախի Նյաքօլն վէ Վիչիլեա տուլարընը տօլաշըպ, Վրանսըզլարընն Իա կէնտէրիյէյէ չըգարըլընտան սահիհ խապէրլէր ալմըշ ըտը. տէրագատ Իսկէնտէրիյէյէ կէլիպ վէ Վրանսըզ տօնանմասընը վուրմագ իւզրէ պու թէրաֆա թէվէձձիհ իտիպ, իսթիտա տօնանմայը մէղքիւրիւն ներէլէրտէ վէ նէ հալտէ պուլունատուղունու քէշֆ իտէրէք, խապէր կէմիրմէք իւզրէ էօնաէն պիր եիւյրիւք ֆրգաթինն սալտըրատը։ Վրգաթինի մէղքիւր սերպէսթձէ Նպահուր լիմանընըն աղզընա կէլիպ, Վրանսըզ տօնանմասը ֆիլօսուննու իսթէտիի կիպի կէօգտէն կէչիրտի, վէ ըէսինի տախի չըգարտը. Վրանսըզ ամիրալընըն մայ եէթինտէ պու լիմանտա պիր թագըմ խաֆիֆ գաբագլար վէ ֆրգաթ թինընէր օլտուղունատան, պունլարընն պիր գաչընը Նպահուր աչըղընատա եէլքէն իւզերինտէ թուէմմուշ օլսա, Ինկիլիզլէր տայիմա ուզագտա գալարագ, եա օ տուր քի Վրանսըզ ֆիլօսուննուն նէ հալ վէ նէ հիսէթտէ օլտուղունատան խապէր ալամազլագ, վէ եա տախի ամիրալ Պրիւիս քէնտիսի Ինկիլիզլէրին եագլաշըրղընը կէօրիւպ եէլքէնէ գալգապիլէրտի։ Պու թէտպիրի գուրլանմատըղընատա ամիրալ Պրիւիս պէօյիւք գուստուբատա պուլունտու. վէ պու գուստուր Վրանսըզլար հագգընատա ֆէնա նէթիճէյի միճիպ օլտու։

Ինկիլիզ ֆրգաթինի քէշֆի խիթամ իթտիքտէն տօղրա Նէլսօնա տէօնիւպ Վրանսըզ տօնանմասընըն ճիւզեի վէ քիւլի հէր պիր ահ վալընէ մուամայիլէհի վագըֆ իլէտի. վէ Ինկիլիզ տօնանմասը Նէլսօնուն էմրի իւզրէ տէրագատ Նպահուրա ատղու եօլ ալմայա պաշլատը։

1798 աղտաթատուն պիրինտէ Ինկիլիզ տօնանմասը, օն տէօրթ գըթա գաբագ վէ էքի գրթա պրիգ վէ ֆրգաթինտէն միւրէթէթէպ օ լարագ Նպահուր լիմանընընա մուվասէլէթ իլէտի։

Վրանսըզ տօնանմասընըն տօլ գօլու, Վօնթատիրալ Պանգէ Տիւ

Digitized by Google

չհյսա գամանուասընտա օլուպ, Կերիյե, Բօնֆերան, Պարիսիա, Ա֊փլօն, Լը Բէօբլ, Ա֊վլեն վէ Յրանգլէն նաման գաբապլարտան միւրեթեթպ իտի։ Ի֊չ անպարլը Օրլան, եանի Շարլիյ նամ գալիօն քէնտիսի, Ալ֊ա ամիրալ Պրիւիսին գամանուասընտա օլարադ, վէ Թ֊օնան նամ տիւ կէր գաբապ, գաբուտան Տիւ Ի֊րեթիեուարս գամանուասընտա օլա֊բադ օրեթատա իտիլէր։ Ա֊հայէթ սադ գօլ Բ֊օնեթրամիրալ Ա֊իլնէօվ գամանուասընտա օլուպ, Ի֊օրէօ, Ա֊էրփ֊ր, Ալյեօմ Յ֊էլ, Յ֊էնէրէօ, վէ Թ֊իմօլէօն նաման գաբապլարտան միւրեթեթպ իտի։

Պիր կիւն ապտեմ ամիրալ Պրիւիս ղէյրի գամանուասընտա օլան իւ֊վերայը պահրիէյի կէմիսինէ ճէլպ, վէ մէճլիս իտիւպ, ասէմիր իւզէ֊րինտէ մի, եօխսա եէլքէն իւզէրինտէ մի տէօյիւշմէք լազըմ կէլ֊ճէյինի միւզաքէրէյէ պըրագմըշ ըսոը։ Ա֊էճլիսին էքսէրիյէթի գաբու֊տան Տիւ Ի֊րեթիեուարսըն րէյինէ մուԹապագաթ կէօսթէրիպ եէլ֊քէն իւզէրինտէ տէօյիւշմէյի Թէրճիհ իթմիշլէր իտի. ամիրալ Պրիւիս պունուն մուղայիրինէ րէյ վէրիպ տէմիր իւզէրինտէ տէօյիւշմէյի միւրաճաճահ ՌուԹմուշ ըսոը. վէ քէնտիսի պաշ գամանտան օլտուղուն֊տան րէյինի եիւրիւԹիւպ էօյլէճէ գամանտա վէրտի։

Տիւշմէնին Յրանսըզ ֆիլօսուֆունուն արգասընը չէվիրմէսի միւշքիլ֊ճէ պիր մանօվրա իսէ տէ, միւմքինոզ տէյիլ իտի. ամիրալ Պրիւիս քիւչիւք Ա֊պահուր ատասը իլէ տօնանմա ադասընա պիր իքի չիւրիւք կէմի պաԹըրմըշ ծլսա պուս կէչիտ գօլայճա գաբանեապիլիրտի. վէ հիչ օլմազսա գըլըպ պիր գաչ պաԹէրիա Թօփ տիզտիրիւպ տիւշմանը պուս մահալտե իքի ալճէչ ադասընտա պըրագմագ լազըմ կէլիպքէն պուն֊ատախ իհմալ իտիւպ, հաԹտա. արԹըզ օլաճագ վալը, քնանընըմազ պիր գայտադըզ լըգլա, պահրիյե ասքէրինին պիր սիւրիսիս տատխ ամիր֊բալ Պրիւիստէն իզին ալսադագ գարայա չըգմըշլար իտի։

Ա֊էլսօն ախշամըն սատա օն իքիսինտե Ա֊պահուր լիմանընա վասլ օլուռգտա ամիրալ Պրիւիս սուֆրատա Թատամ իրմէք իւզէ իտի, տէր ագատ ճէնկէ իշարէթ չէքտիրտի, անճագ Ինկիլիզլէր էօյլէ պիր մէմուրնի զայրի չատուգլուգլա եէրէիշմիշլէրտի քի Յրանսըզլար չար֊չապըգ տավրանմատըլար։ Ա֊միրալ Պրիւիս զասփէթլէր կէօնտէրթպ գա֊բատա օլան ասքէրի Թօփլանմայա չըգադըը, վէ վագթ ախշամ օլուռ֊գունատան ճէնկի մէմուլ իրմէյիպ, գարա ասքէրինին վագթ իւ զէ֊մանը իլէ եէրէիշմպ իշէ եարատաճագլարընը մէմուլ իրմէքտե իտի։

Ա֊էլսօնուն Թէրէիսի տատխ, լիմանտա կիրեր կիրմէգ Յրանսըզ տօ֊նանմասը իլէ չատըշմագ օլուպ պիրագ ճէսարէթէ միւհաճատ պուս մանօվրա իլէ ճէնկի գազանմագ մէմուլինտե իտի, վէ ասըլ մէրամը Յրանսըզլըն օտ գօլունա եանաչըպ, վէ հէր նէ գատար սըղ Թէհլի֊քէսի վար իսէ տէ ատա իլէ ֆիլօնուն արասընտան կէչիպ պուս եիւգ֊տէն գընը իլէ Յրանսըզ տօնանմասընըն արասընտա պուլունմագ իտի։ Պու մանօվրա ղայրէթ մուխթարտը իսէ տէ, ատէՀնագ Ինկիլիզլի հիչ պիր գօրգու հիչ պիր Թէհլիքէ մէն իտէմէյիպ, միւճիպինճէ գօ֊մանտա վէրտի. իքի Թէրտաֆըն կէմիլերի տատխ պիր գուվվէԹտե իտի եանի կէրէք Ինկիլիզին վէ կէրէք Յրանսըզըն օն իւչեր գաբագլա֊

Digitized by Google

իր վար լուր։

Սասի պիր պուհուգտա Աչլոն ճէնկէ պաշլատը. իլք մանօվրա լարը թասի կիմիչիպ, Ալի-Լօֆէն նամ գաբագ ատա իլէ Վրանսըզ ֆիլօսոֆնուն արատընան կէչմէքտէ սըղա օթուրտու. արգասընան կէլէն Լօնթրա պու տար եէրի գազատըզ կէչիպ, անձագ Վրանսըզ ֆիլօսոֆնուն իլք կէմիսինին գարշըտընա տէմիրլէչճէք իքէն բիւգկեար տան խըզընը ալամայըզ իւչնունճիւ կէմինին հիզասընա տէմիրլէչի տիկէր Ճէլէ, Օփէռ, Ֆէլէ, վէ Օրթօ նաման Ինկիլիզ գաբագլար, պաւնուն արգասընան եիւրիւյիւպ, վէ տէօրտիւտ գլոր իլէ Վրանսըզ ֆիլօսոֆնուն արատընա կիրիպ, Լօնտրա նամ սէգիկլինճի կէմինին հիզասընա գատար վատ օյտուլար վէ պու վէճհիլէ Վրանսըզըն ատ գօլու իլէ օրմատը իւղերինէ ամէշ իմմէյէ պաշլատըլար։ Ինկիլիզին սիկէր կէմիլէրի տահի Վրանսըզ ֆիլօսոֆնուն աչլըղընատան կէլնէպ, վէ ֆիլօսոֆնուն օրմատընա գատար եիւքսէլիպ Վրանսըզըն աքիպ գատար կէմիսինի իքի ամէշ արատընա ալտըլար։ Վրանսըզ տօնանմասը գլոր Թէրապիւտան վուրուլաճագլարընը տալա մէմու իմմէսիքլէրինտէն, օ Թէրապիւտ պաճէրիսալարընը պաճա իմմիչլէր իտի, իսմի ֆիլօսոֆնուն պաչընտա օլան Կէրիէ, վէ Լօնդրան նամ կէմիլէր եաըլընըզ պիր Թէրապիտան տէօրիւչէպիլիպ, պիր սասի զարֆընտա պու կէմիլէրին եարը ապէրի Թէլէֆ օլուպ, Թօփլարը գունտագլարտան ֆըրլատը արմաղարը բատարանտը վէ տիրէկլէրի տէվրիլիպ խարապ օլտուլար։ Ընճագ օրմատա Վրանսըզըն իչէ անպատլըպ Օրան, ճէհէննեմ կիպի տէհշէթլիւ պիր ամէշ բիւակիւմէտ օլուպ Աչլոնտըն էն պէօյիւք կէմիլէրինտէն Պէլէֆօն[1] նամ գաբագընն նէ արմասը նէ տիրէկի վէ նէ քիւբէչիմէսի գալտըղընատան, վէրա պագ բաղընը չէքմէյէ մէճպուր օլտու. Ինկիլիզին սիկէր պիր իքի կէմիսի տահի խիւրսիւխաչը օլուպ, վէ ճէնկէ մէճալէրի գալմատըղընատան ազարդայա չըգտըլար։

Ընչորա Պրիւխին գարատա օլան Թայֆէլէրի Թէքմիլ հէթիշմէմիշ իքէն եինէ Ինկիլիզէրտէն աշտաղ գալմայըպ, պիլ մուպահէլէ տէօյիւշմէքտէ իտի, վէ հեր նէ գատար Աչլոնտըն մանօվրասը ատան թասի կիմիմիշ իսէ տէ Պրիւխա տահի տօնանմասընըն պօչտա օլան տաղ գօլունա իշարէմ չէքիպ Ինկիլիզին կէմիլէրինի իքի ամէշ բասընա ալմայա էմր իմմիշ օլտուղտունատան, պունուն հիւանիւ ճէքտատը իլէ Ինկիլիզէ զալէպէ խմմէյի տահի մէմու իմմէքտէ իտի։

Ինկիլիզէր Վրանսըզ տօնանմասընըն եաըլընըզ տօլ գօլ վէ օրմատը նը իքի Թէրապիտան վուրմագատա իտիլէր, Վրանսըզըն տաղընատա օլան պէշ գըլթա էն ալա կէմիլէրտէն հիչ պիրինին գարշըտընատա պիր տիւշմանի կէմիսի օլմայըպ, պօշ վէ ինէֆէպատէ իտիլէր։ Ընչորա Պրիւխա

[1] Պա գ.էլէֆօն կէմիսի օլ էանատէ մէշհուր օլտուպ, Ինկիլիզէր պու կէմիի իչէրիսէ պօզմայատագ վէ տայիմա Թաճիր իտէրէք տագլմըշտար տրը. 1815 տէ Նաբօլէօն Պէհճ էքնա տատընընա պու կէմի իլէ սիւրկիւնէ կիմ. տահա տօղրա Ձին Թէրապիտընատա պագը Ճէնկիլէրտէ պուլունտուգտան տօղրա, Նէյ հայէթ կէչէն ատնէ զուհուրա կէլէն Ըտաֆատ Ճէնկիլիտէ Ինկիլիզ տօնանմասը իլէ Ամէրիգանէ տատի կէչիպ, հատա գատա ատնիպտէ տիգտ

Digitized by Google

պիր տիւզիկ պուննարա իշարիթի չէքիպ, եվլաքէնէ գալգարագ կէվլով Ինկիլիզին տըշարըսընտա տէմիրլէյիպ, սաղտան վէ սօլտան ֆէքի թէրագֆլը վուրմագ իւզրէ գօմանտա վէրմէքտէ իսէ ատ, իշարիթլէր կէօրիւնմէխինտէն կէմիլէր եէրինտէն գըմըլտամազլարտը։

Պէօյլէ մուխաթարա արասընտա, հէր գօմանտանըն, էմրէ պագմայարագ մահալը թէհլիքէյէ, վէ պաշ գօմանտանըն իմտատընա կէլմէք վագիպէյի զիմմէթի տիր։ Պաղ գօլ գօմանտանը ամիրալ Ի ինէօվ հէր նէ մէրթէպէ մէրա վէ պահասըը պիր զապիթ իսէ, օ գատար միւթէրէտտիտ վէ միւվէսվիս օլտուղունտան, հարէքէթի իմմէք Ի չիւն մուխտագա պիր էմր իւ իշարէթէ մունթազը լտի. պու վէճհ լիլ Ինրանըզըն սօլ գօլու վէ օրթասը, իմտատըզ իքի ադէշ արասընտա գալըպ մէյուտանէ տէօյիւվէյէ պաշլատըլար. ամիրալ, գօմանտանլար վէ նէֆէրլէր, քեաֆֆէսի գահրաման հիյէէթինտէ չէճանէ տէօյիւշլուպ, Ինրանըզ սանճաղընըն չան իւ նամուսունու մուհաֆազա իմմէքտէ իտիլէր։ Ինրանըզ տօնանմասընըն իքի կէմիսի թէլէֆ օլուպ, Ինկիլիզ կէմիլէրինտէն տախի պիրիսի օթուրմուշ, վէ տիկէրինին տրմասը տէօքիւլմիւշ վէ մանօվրայա մէճալը գալմամըշ ըտը։ Իքի թէրագֆըն ադէշի տախի շիտտէթլիւ օլուպ, կէճէ էնտա սընտա պին իքի եիւզ թօփ աղզընտան չըգան ալէվ պիր էօրֆիւլիւ ըշըգ բէյտա իտէրէք, զարպլարը իլէ հավա վէ տէնիզ սարսըլըպ, ֆուրթունա միսալի տալղալար բէյտա օլմագտա իտի։ Պիչարէ Պրիւխ իպթիտայը մուգապէլէտտէ կիւլլէ իլէ եարալանմըշ իսէ տէ, գօմանտա մահալինտէն այրըլմայըպ ճէնկէ տէվամ իմմէքտէ իտի. տօսթլարը էթրագֆընա կէլիպ վէ ալըպ աշաղը կէօթիւրմէք միւրատ իմմէքլէրինտէ, « հայըր։ հայըր տէտի. պըրագըն պէնի եէրիմտէ. պիր Ֆրանսըզ ամիրալը անճագ գօմանտա եէրինտէ էօլմէլի տիր ». վէ պիրագ սօղտա պիր կիւլլէ տահա կէլիպ ամիրալը օրթասան իքի պիչտի։

Ասաթ իւչիւ կէչէր կէչմէզ Ինրանըզըն սանճագ կէմիսի օլան Օրհան նամ իւչ անպարլը ադէշ ալտը։ Ամիրալ Կանթօմ, միւթէվէֆա Պրիւխին եէրինէ կէչիպ թօփ ադէշէնէ տէվամ իմմէքտէ օլտուղունտան, պու գաթթալ վէ ադէշ արասընտա հէր նէ մէրթէպէ ճահա իւ զայրէթ օլունտուս իսէ տէ ալէվի մէքա իմմէք միւմքին օլամատը. Թայիֆէլէր պաշլատըլար քէնտիլէրինի տէնիզէ ատմագա. վէ պիրագը պօղուլտուպ, պիրագը տախի կիւճ իլէ գարայա վասլ օլուպ սէլամէթ պուլտուլար. եարըմ սաաթ սօղրա Օրհան կէսիճինին հէր թէրագֆընտան տըշարը տէհչէթլիս պիր տէվէ բիւսկիւրիւպ, ճէպհանէսի տախի թուրթուշտագ էօրֆիւլիս պիր շամաթա իլէ հավայա ադէըլըպ իքի տօնանմանընըն իւզէրինէ տախի ադէշ սաչտըգտա, իքի թէրագ տախի շաշըրըպ վէ հայրէթտէ գալըպ պիր էյեամ ադէշի մէքա իլէտիլէր։

Պու ճիւմլէ Ինրանըզլար եարը կէճէտէն սօղրա, եէնիտէն ճէնկէ պաշլայըպ, Ինրանգլէն, Ի֊ան, Ինէօբլ Սովլէն, Ամբրիոզ, վէ Ագիլէզ կէմիլէրի գարշը պէ գարշը պիրեր Ինկիլիզ կէմիսի իլէ սատպահա գատար ուղրաշտըլար, պու արալըգ տախի Ինրանըզըն սաղ գօլու եէլ

Digitized by Google

քէնլէյիսլ սօլ գօլա վէ օրթայա իմատատա կէլմիշ օլսա զալէպէ Յ֊ռանսըզլըզը պու հարէքէթինի կէօզէթլէյիսլ, տէրսնէնէ գօրգուտան տիլմըշէր իսի, կէմիլէրի օլ մէրթէպէ խա֊բատլ օլմուշտուտ քի եէնիտէն ճէնկէ պաշլամալարը մուհալ գատլի֊լինտէն իսի, նիհայէթ սալ գօլ տէմիր տլըպ եէլքէն աչտը, անճագ ամիրալ Ա֊լինէօվ Ինկիլիզլէրլէ ուղրաշմայը թէճվիզ իլթիմասլ իմատա֊տա կէլմէյէրէք՝ լիմանատան գաչմալա չալըշըրգուտա, պէշ կէմիտէն իս֊չիս գարայա օլմուրուպ, լքլի գաբագ վէ լքլի ֆըրգաթինէն լէլ գուր֊թուլուպ Ա֊ալթայա տօպլու րէվան օլտուլար։

Պու ճէնկ ախշամընն սաաթ լքլի պուչուղունտա պաշլայըպ, էրթէ֊սի կիւնիս էօյլէտէն լքլի սաաթ սօղրայտուպ միւմքիէտ օլտու, վէ նիհայէթ պիւթիւն Յ֊ռանսըզ տօնանմասընընն եանլըպ պաթմասը իլէ խիթամ պուլտու։

Պէօյուք վէ քիւչիւկ, Յ֊ռանսըզլարընն պու ճէնկոտ ըղհար խլէ֊տիքլէրի մէրտանէկի վէ չէճաէթ ոօղուտուս պէօյուք պիր ֆիլթուհա֊թէ չայան ըտը, անճագ չևյվէֆգատէր աքսիսինէ հիւքմ իթտի։ Գա֊զա Պիւնգա նամ տօգուզ օն եաչընտա ստպի պիր չօճուգ բէսէրինին եանընտան այրըլմայարագ, ֆէվգ էլ ատէ սէպաթ կէօսթէրիպ իքսի պիրլիքտէ տէնիզէ ղարգ օլտուլար։ Ա֊ֆլօն կէմիսինին գօմանտանը Թրէֆնար, վիճիտինի կիւլլէր չիֆթ սիւրէր կիպի եարմըչքէն, սօն նէֆէսինէ գատար ատքէրի չէճաաթէ թէշվիգ խսէր իտի. ամիրալ Պլանքէ Տիւչէյլա պիր ոիսկէթլէ նիւզիւնտէն վուրուլուպ, եալընըզ իւչ թօփ գալտըղը քէնտիսինէ խատպէր վէրիլտիքտէ, աթըն, պիր տա֊հա աթըն, պէլքիմ սօն կիւլլէմիվ սիւշվինէ միւզիրը օլուր տէյի պա֊ղըրմագտա պուլունտու։ Գաբուտան Տիւ Ինլթի Թուարսըն լքլի պա֊ճաղընը պիրտէն կիւլլէ կէօթիւրմիւշքէն, ամիրալ Պրիւիս միսալի գօ֊մանտա մահալլինտէն գըմըլտամայըպ օրատա տուրմագ իսլթէր իտի։ Պիր պաշգա կիւլլէ տահա կէլմիպ գօլունտու կէօթիւրտիւ. վէ պէօյլէ եալընըզ պէտէնի գալարագ, "Թօնան տաէրի, Ինէպէմ օլմայըն, պաՌըբն ինֆէյէ, մընէլայըն սանճաղը", պաղըրըպ, քէնտիսինի տախի տէնիզէ ամթմա֊լարընը էմր խլէտի։ Ինկիլիզլէր կէլիպ պու կէմիյի զապթ իթտիքտէ իչինտէ գօմանտա իսէճէք եալընըզ պիր կէնճ միւլազիմ գալմըշ ըտը։

Իչթէ պու վէճհիլէ մէղքիւր Ա֊պահուր ճէնկի[1] խիթամ պուլուպ, ճիւմլէնին մէյտանընթինէ միւճիպ օլտու։ Պու տէհշէթլիւ ճէնկ Յ֊ռան֊սըզ տօնանմասընընն խարապլընա միւճիպ օլտուգտան մատտա, օր֊տուչա տախի քիւլլի մազարրաթը օլաճաղը տէյքեար ըտը։ Գտուչյու պու տօնանմա կէթիրմիշ օլուպ, հէր վագթ վէ հէր ճիհէթլէ ասքէ֊րին իմատապընա եէթիչճէքտի, օրտու Պէրճամա կիթտիքտէ տէնիզ տէն ասքէրի կէօզէթէրէք պէրապէր կիւոէճէքտի, Պապը ալնի գօր֊գութուպ, Ա֊ըսըրա տօնանմա կէօնտէրմէմէինէ, վէ օլ վէճհիլէ Ա֊ըսըրըն Յ֊ռանսըզ էլինտէ գալմասընընա խահ նա խահ բազը օլմասը,

[1] Ինկիլիզլէր պուննա Ղիլ ճէնկի թէօմխ խոնա, Թասվիրլէրտէ տախի էյլէ եազըլըպ Ապահուր Ղիլին աղզընատա օլտուղունատան ին֊թիմալ տըր պունա մէպնի պու իսմի վէրմիշ֊լէր տիր։

վէ նիհայէթ պիր մաղլուպիէթ զուհուրինտէ ապքէրի ալըպ թէքրար Յրանապայա կէօմիւրճէք պու ուօնանմա իսի, պու գաւսար իւմիտ, պու գաւսար մուհասէնաթ չիմտի պու ուօնանմա իլէ պէրապէր մահվ օլուպ, մէյուսիէթինաէն պաշգա պիր չէյ գալմամըշ ըսը։

Պու աֆէթին թէյսիրի Պօնապարթէնին մայէթինտէ օլան էն մէշ հուր ճէնէրալլարըն սէպապընա տսխի ֆիքուր կէթիրիպ Խակէնտէ բիսէտ օլան մէշհուր ճէնէրալ Ալէպէր տսխի էնտիշէյէ կիրիֆիար օլմուշտուս։ Նապալընըզ Պօնապարթէ պու մահզունիսէթը ումուսիսէ արասընտա պիֆիքուր գալըպ, լէհճէ վէ հարէքէթինտէ պու աֆէթէն պիթթապի հիսս իթմիշ օլտուղու քէսէր վէ թէէսսիֆէ տսյիր պիր ալամէթ միւշահէտէ օլունամասը։ Տօնանմանըն թէլէֆի խապէրինի ալտըգտա, էօյլէ իսէ տէտի, եանընտաքի օլանլարա, արթըգ կէմիմիզ գալմասը, եա պուրատա տուրուպ էօլմէլի, եա տա էսկի գահրամանլար կիպի ազսունէթլէ պունտան չըգմալըյըզ։ Պատէհու ճէնէրալ Ալէպէրէ պիր մէքթիւպ եազըպ քէնտիսինի թէսէլլի վէ միւսթէրիհ իթտի, վէ Նպահուր ճէնկինին ճիւզէի վէ քիւլլի հէր պիր վուգուսթընըն թաֆսիլինի մաթլուպ իսիւպ, եարալըլարըն գայրըմասընը, էօլէնլէրին զինէթ վէ շէրէֆլէ կէօմիւլմէսինի, սաղ գալանլարըն պէրիսէ ապքէրի թապուրլարընա ալընըպ, օրտուցա իլա վէգըլընմասընը էմր իս թէնապհ իսիւպ, քէնտսխի Սընըը էյալէթլէրինին քեամիլէն զապթ ու թէէսսիրի թէտարիքեաթընա սարֆը էֆքեար իտէրէք, թէրթիպաթընը բէտմ իս գալէմէ ալմագլա մէշղուլ օլտու։

ՏԻՕՐՏԻՆԱԻ ՓԱՍԱ,

1798—1799

1° Յրանաա ճիսմհուրուհուն իհպասը կիւնիս հիւրիրինէ Սընըդս օլան զէյնէր վէ սալեանար վէ Պօնապարթէնին նուրգս։ 2° Ռէնէրալ Տրէնին Սայիս ինրֆընաա վէ Պօնապարթէնին Պէլղիէր գալասընաա վագի օլան ֆիրուհալըրը։ 3° Տէվէլրը ալէյհ իլէ Իռիվէլ փէվէրինին իրիւֆգը վէ Սընըը իէրիլալը։ 4° Պունաթրէ Սիվէյիշ պէլինին վէ ուրաղչի սայրէնին չէղվէնէ կիսիս, Սընըս ավաեր վէ հէճին պէօլէկիս վէ Պէրեշմ սէֆէրինի իէրիսիս իսէր։

1° Վ ԱՆՏԻՄԻԷՐ այըն պիրինճի, վէ մահը էյալուլուն եիրմի ինչինճի կիւնիս Յրանաա ճիւմհուրու իհտասընըն պէշինճի սէնէսի օլուպ, Պօնապարթէ ասքէրին էնտիշէ վէ գասավէթինի ունուԹտուրմագ, վէ Սընըը ահալիսինէ պիր ալայ կէօսթէրը

մէք խաղալ, եէվմը մէգքիւրտէ սիվասրի վէ փիսատէ պիւթիւն ասքէրի պայ էլպիսէլերի վէ թօփ վէ մուղնուպալերի իլէ Աէտինէյի Աըսըրըն էն պէօյիւք մէյտանընա թօփնըյըղ, չէյնա, այան, վիճուհ վէ միւթէպէբան ճիւմլէսի տավլէթ պուլրուլուպ պինլէրձէ պին ահալի տախի խընձախընձ սէյր իւ թամաշասընա կէլմիշ իտի։ Պու մէյտանըն թա օրթասընա, քիւլի մէտորիֆլէ պիր պէօյիւք տայրէ չէվրիլիպ, տայրէնին էթրաֆընա տախի եիւզ տօգուզ ատէտ միւզէյէն տիրէկլէր տիքիլէրէք, հէր պիրինէ պիրէր սանճագ, վէ հէր սանճագտա ալ թուն եազըլար իլէ Ջանանընըն եիւզ տօգուզ էյալէթլէրինտէն պիրինին իսմի եազըլմըշ ըտը։ Ա է թամ օրթասընտա տիքիլի թաշ չէքլինտէ ճէսիմ վէ եիւքսէք պիր պինա օլուպ, ճէնկ ալաթը վէ սայըր պուննա էմնալ ալամէթլէր իլէ տօնաթըլմըշ ըտը. վէ եէտի մահալէ եէտի միհրապ վազ օլունուպ, իւզէրլէրինէ Աըսը ճէնկլէրինտէ ապընան սանճագ, ալէմ, գըլըճ վէ սայիւէ տիզիլէրէք, ալթըսը նա չէճաաթըա ճէնկտէ էօլէն Ջանաըզարը իսմիրի ալթուն եազը իլէ եազըլմըշ ըտը [1]. պու տայրէնին պիր թէրաֆընտա գաքտ չէքլինտէ պիր ֆիլոհաթ քէմերի տախի, ինչա օլունուպ, իւզէրինտէ Ջանաըզճա վէ Աըրայճա գարըշըզ պաղը քէլիմէլեր, վէ էն իւա թիւնտէ, Ա ա իլահ իլլալլահ . . . . քէլիմեսի ճէլի եազը իլէ եազըրըլմըշ ըտը։ Պու քէլիմէ իլէ պու զինէթին մինասիպէթի եօղ իսէ տէ, Պօնաբարթէ Աըսը կիսի քէնտինէ եապանի պիր մահալտէ էնվայը միւշքիլաթէ կիրիֆթար օլուպ, հէմ ղալիպ վէ հէմ մաղլուպտու թալիֆ իմամէյէ միհրհաճ պուլունտուղունտան, պու վէճհիլէ պասթը մէրամ իմամէյէ մէճապուբ օլմուշտու։

Պիւթիւն ասքէր սաֆ պէսթէյի սէլամ, վէ ահալի սիւքիւթ իսէրէք Պօնաբարթէյէ նասայը այն իմտիքլէրի հալտէ, միւշարաէյհ եիւքսէք պիր մահալէ չըգըպ ասքէրէ շու թաճիւպէ չայեան նուրթգու իրատ իլէսի։

« Աօլթաթլար։

» Պունտան սէնէ ագտէմ Ջանտա ահալիսինին սէրպէսթիք
» յէթ վէ իսթիգլալիէթի մուխաթարատա իտի. սիզէր Թուրքա պէ
» տէսինի տիւշմէն էլինտէն ալարագ, տիւշմէնին հազիմէթինէ պէ
» տայէթ իմտինիզ։ Պիր սէնէ սօղրա Աըսթրիալըլարը Տէկօտա քէ
» րիշան իմտինիզ, էրթէսի սէնէ Աըլը տագլարընըն Թէքէլէրինէ
» վասլ օլսունուզ. իքի սէնէ էվվէլ եինէ սիզինտինիզ Աանթօմանըն
» մէթին վէ մէշհուր գալեսի իլէ ուղրագըպ, Ան Ռիօրճիօ ֆիլհաու
» հաթընա մազհար օլան։ Իրթէսի սէնէ Աըմմանեատան սէօնիւզ,
» Իթալիանընը Իզօնձօ վէ Տրավա նաման ըսմագլարընըն մէնագէրինէ

[1] Պու ալայն Թըղդըը Խաճնաեէրիւաե տախի Պօնաբարթէնին եմքի վէ ձէնեբալ Գը լեպէրին մուրիֆէթի իլէ իչրա օլունուպ, օրա տա Բօմբիօ նամ եսկի Խանգը սէրապքերին չերճինէ տիքիլէն Թաշըն իւզէրինէ Խաճնաեէրիւե ձէնկիտաե իլէ եվվել եօլն գըրագ նէ ֆէր Փրանսըզըն խամիերի պու վէսիկ իլէ հէրգ օլունմուշտաե քի հալա տուբտը սէրգիեր։

Digitized by Google

գատար վասլ օլտուննուզ։ Պու սէնէ Ալիլին քէնարընա վէ տիւն
եանըն օրթասընա զաֆէրլէ վասլ օլաճաղընըզը քիմ խայաթ իտէպի-
լիրսի։ Օ ինսաթ վէ թիճարէթտէ մէշհուր օլան Ինկիլիզտէն էն
էանա վէ սէֆիլ պէտէվիյէ գատար, չէշմը ճիհան սիզլէրի նազար
խոհյօք։

Այլ թաթլար, սիզին գատէրինիզ այնա տրբ, պէօյլէ ճէսիմ ֆի-
թաւհաթա անճագ սիզլէր գատրբ օլապիլիպ, անճագ սիզլէրտէն
մէմուլ օլունապիլիր. վէֆաթընըզ տախի շան վէ նամուսլա օլա-
ճագ, նասըլ քի գարշընըզտա ալծուն եագը իլէ իսմլէրի մուհար-
րէր օլան քէֆիզ վէ հէմչէհրիլէրինիզլէն էսէրի պուննա շահատէթ
իտէր. իմտի եա չէրէֆլէ վէֆաթ, եա թաճը զաֆէրլէ վէթանը-
նըզտա ավուէթ, վէ ճիւմլէ ալէմին քէսէնա վէ իսթիհանըննա հէ-
տէֆ օլմագ. պու տուր պունտան պէօյլէ ճիւմլէնիզլէն գատէր վէ
գըսմէրի։

Ինչ այտան պէրու Ասրտաատան խուրուճ իթմիշ օլուպ, պու միւտ
տէթին հէր պիր կիւնիւնտէ հէմչէհրիլէրիմիզլէն թէվէճճիհ վէ ալա-
գայը տէրուննէրի սիզտէն այրըլմամըշ տրը։ Պու կիւնքի կիւն գըրգ
միլիոն ահալի վէ հէմչէհրիլէրինիզ Ասրանաատա ճիւմհուր իհտասը
զննէթ վէ ալայընա հիւսէտար օլտուգլարը հալտէ, գըրգ միլիոն
նու տախի սիզլէրի աիւշինմէքտէ տիր. ճիւմլէսի եէկտիլ վէ եէկ-
զպան, Ռելճֆ օլտողմոշ ը՝ ասայիլ ամմէ, ը՝ Խիւրհաէլ, ը՝ Ին-
ճարէլ ԱԷրէելէրի, ը՝ ԱԲրահիմիը Մուլչիճ ճիմհէտ պոնարտը գանը վէ
ղհմհէնի պահաընա փըչ աէյէրէք սիզլէ շէրէֆլէ եատ իւ թէզքեար իթ-
վէքտէ տիրլէր։

Պու նուէթգուն իսիթամընտա պիւթիւն ասքէր եաշասըն ճիւմ
հուրիէթ, եաշասըն Պօնապարթէ չաղընշարագ գուպպէի ատիւմանէ
ասլէրինի աքա իթթիրիւպ, թօփ վէ մուզիգա ասէտլէրի տախի պուն
լարա գարըշտը։ Պատհու Ասրտը ահալիսի հուզուրաննտա պիր գաշ
ադքէրի մանօվրալար վէ զօրպազլագ օյունլարը իճրա օլունուպ, վէ պիր
պէօյիւք տաքէր տախի իհրամլար թէրաֆընա կէօնտէրիլիպ, օրատա
ատճագ էլլէրինտէ իհրամլարա չզգմագ իւզրէ եարըշմար Թուրթու
լարագ, իլգ էվվէլ ատճաղը էն եիւքսէք հէրէմին Թէվէսինէ տիքէն
ճէսիմ աճիւէ մագհար օլտու. օլ վէճհիլէ էլմանը պիւտէ Ասրտ
տըզ ատճաղը Ասրտաուն Թէբէէլէրինտէ տախի Թէմէվվիւճ իթմիշ
պիր։ Ասյլէտէն սօզտա Պօնապարթէնին աէրտայընտա ճէսիմ պիր զեա
ֆէլէթ Թէերիթիպ օլունուպ, Շէխ վէ Ալ իճտիհատան էքթ եիւզտէն զեա
տէ միւԹէպէրան սուֆրայա տավէթ օլունտու, զեաֆէթ տիվանխա
նէսի Թավանդտրը, Օսմանըզ վէ Ասրտանտըզ ատճագլարը վէ մահ ա
լէմ իլէ ճիւմհուրիէթ ալամէթի օլան ալ Թէերօշտար իլէ տօնատիըլ-
մըշ, վէ հուգուգու ինսանիյէ լէվհէլէրի իլէ, գուրանը շէրիֆ ա
յէտլէրի պէրապէր եազըլմըշ ըտը։ Պէօյլէ պիր ֆէվգ էլ ատճ զեա
նէթ վէ ալայ ճիհանտէ հէմէն պիր տէֆա վագի օլտու տէմէք ճա
յէզ տիր։

Digitized by Google

Պատէհու աթ վէ փիւտէ եարըշլարը տախի իձրա օլունուպ ախշամըսը մէշհուր պիր գանտիլ տօնանմասը, վէ ֆիշէնք վէ մահիթապ լէր իլէ զիյնէթը մէդքիւրե խիթամ պուլտու։

Ջ. Իհրամլար ձէնկինտէն սօղրա, ձէնէրալ Տըզէնին պիր ֆըրգա ասքեր իլէ Այիւո Թէրաֆընա չէքիլտիկի վէ օրատա օրտու գուրուպ, Մուրատ պէյ ասքէրինէ մուսալլաթ օլմագ իւզրէ Ախլ սուլտընըն Թէնզիլինէ մունթազըր պուլունտուղու, պալատէ իշար վէ պէյան գըլընմըշ ըսոը. Թըշղինի էվվէլ այընըն իպթիտաէրինտէ Ախլ սուլտը Թէքվիլին չէքիլիպ, օվա վէ սահրալտընն իմրտը միւմքին օլտուղունտան, մահը մազտուրուն հէտինձի կիւնիւ ձէնէրալը մուսայիլէհին ասքերի հարէքէթ իտէրէք Այտիման նամ մահալտէ Մուրատ պէյ աթլըլարընա գարշը պէ գարշը կէլիպ, պիր պէյիւք վէ գանը ձէնկ օլտու քի չու վէձհիլէ բիվայէթ գըլընը։

Պու ձէնկ տախի, կէրէք իհրամլար փիշկեահընտա, վէ կէրէք Մըսընն սայը Թէրաֆլարընտա Ռէօլէմէնլէր իլէ վագի օլան ձէնկէրէ մուԹապըգ օլուպ, օլ վէձհիլէ ֆէզլահլար չէհրին տիվարլէրի արգասընտա, վէ Ռէօլէմէն սիվարիլէրի օվատա վէ աչըգտա խտիլէր։ Ն'էնէրալ Տըզէ պիւԹիւն ասքէրինի իրի պէյիւք չար քէօշէ գալէ չէքլինէ տիզիպ, սաղտա վէ սօլտա պիրէր քիւչիւք չար քէօշէլէր տախի ԹէրԹիպ իտէրէք, Ռէօլէմէն ասքէրի աննընտան հիւճիւմ իԹտիքլէրի էնտատ պուննար տախի եանտան աթէշ իտէձէքլէր իտի։

Ձրանսըզ ասքերի Մնըրտա այագ պատալտուտան պէրու, Ռէօլէմէն աթլըլարը իպթիտա պու ձէնկտէ նիզամ ասքէրինտէն միւրէԹէպ պիր քիւչիւք չար քէօշէ գալէյի պօզմայա միւգԹէտիր օլապիլտիկէր, պու գալէ պինլէրձէ Ռէօլէմէն աթլըլարընն տօլու տիզկին չիտատ Թինէ տայանամայըպ, պօզուլմաղա եիւղ ԹուԹար ԹուԹմազ միւ Թէհայիր օլաճագ պիր ֆիրասէԹ վէ ֆէտաքեարլըգլա ձիւմլէսի պիրտէն եիւզիւնգօյի եէրէ գաբանտըլար, պու Թաձիւպէ չայան մանօվրանընն իւզէրինէ տրգատա օլան պէօյիւք գալէլէր, Ռէօլէմէնլէրին իւզէրինէ, Ձրանսըզ ասքէրինին իւսԹիւնտէն սէրպէսԹձէ պիր սըրա աթէշի իԹմէյէ պաշլատըպար, Ռէօլէմէնլէր Ձրանսըզ ասքէրինի չէհնէյիպ պէօյիւք գալէլէրէ տախի չևԹապլէ հիւճիւմ տէվամ իԹտիլէր իսէ տէ պու գալէլէրին սաֆֆլարընը պօզամատըպար, վէ իրի իւչ սաաԹ զարֆընտա, եանտան, էօնտէն, արգատան, չէվիրմէտիքլէրի մանօվրա գալմայըպ, էն ձէսարէԹլիլէրի եա գուրշուն վէ եա տախի սիւնկիւյէ սաբանըպ ԹէլէՖ օլտուպար. պագի գալանը կէրի տէօնիւպ, գալէլէրտէն Թօփ մէնզիլի գատար ուզալըր ուզալմազ Ձրանսըզ ասքերի տէր ագատ գօլ գօլ օլուպ, մէԹէրիսլէրին իւզէրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատըպար, պու էնտատ Ռէօլէմէն աթլըլարը պիր տայրէ չէվիրիպ վէ Ձրանսըզլարընն արգասընա կէչիպ կէրիտէ գալան թէրաքէնտէ սազ վէ եարալը Ձրանսըզլարա գըլըձ տէօչէմէյէ պաշլատըպար, պունլարընն իւզէրինէ պիր իրի Թապուր Ձրանսըզ ասքէրի եէԹիչիպ պէնլէրինտէ պիր գանը ձէնկ վագի օլտու իրի Թէրաքէնտան չևտատԹ վէ Թէանինիւտ իլէ ձէնկ օլունուպ, սէլ կիպի գան

Digitized by Google

ագտը, վէ եալընըզ Ձրանսըզլարտան իւչ եիւզ մէվթա պուլունտու մէյտանը հարպսէ, էօթէտէ մէթէրիսլէր արգասընտա պուլունան Ֆէլահ ասքէրի Ձրանսըզըն հիւճիւմ վէ աթէչինէ սայանամայըպ մէթէրիսլէրի թէսլիմ իթտիլէր վէ քէնտիլէրի միւնհէզիմ վէ բէրիչան չէօլ թէրաֆընա ֆիրար խլէտիլէր։ Ա՛ուբատ պէյ պաշընտա գալան աթըլարը իլէ քէօյտէն քէօյէ գաչըպ սըղընաճագ եէր պուլամազտը։ Ա՛ննէրալ Տըզէ պիւթիւն գըշըն պու Ա՛էօլէմէն, Ա՛բատպ վէ Ֆէլահլար իլէ ուղրաչըպ, Ա՛խլին ուչուրումտան ագտըղը Ա՛սուան պէլտէսինէ գատար սահլպ օլտու վէ հէր եէրտէ ինսանֆ վէ աուալէթ կէօս թէրէրէք արասալարտան Ա՛ոլընան Խ-Լ ոփլ Թէսմիյէ օլունտու [1]։

Ա՛ննէրալ Տըզէ պու վէձհիլէ եօգարը Ա՛ընըրտա Ա՛ուբատ պէյ ասքէրի իլէ ուղրաչմագտա օլտուղու հալտէ Պօնապարթէ տախի Ա՛ընըրտա վէ Պուլագտա պիրէր ասքէր մէվգիլէրի թէրթիպ իտիւպ, Խալթահիմ պէյին հարէքէթինի թէձէսիւս իթմէք իւզրէ Ա՛լ Խանգահ իւզէրինէ տախի պիր մըղտար չարխա ասքէրի կէօնտէրմիշ իտի։ Պօնապարթէ Ա՛խլին սաղ թէրաֆընտա օլան Ա՛ընըր մէմալիքինի Ա՛էօլէմէն հիւքիւմէթինտէն գուրթարմագ միւրատը իլէ պիր ֆըրգա ասքէր տախի պուրայա թէրթիպ իտիւպ քէնտի գօմանտասընա ալտը։ Խպրահիմ պէյ Ա՛ընըրտան եալմա իթտալի ալթուն վէ միւձէվհէրաթէ տախի գանաաթ իթմէյէրէք, հաձիլէր քէրվանընը տախի վուրուպ նըֆընտան զնյատէսինի սօյմուշ վէ պագի գալանընը տախի ֆէլահլար վուրուպ եաղմալամագտա իտիլէր։ Պօնապարթէ քէրվանը պու թալանտան գուրթարըպ, վէ արասալարըն եաղմալատրգլարը մալլէրի էլէրինտէն ալըպ, ասքէր րիֆագաթը իլէ հաձիլէրի Ա՛ընըրտա կէօնտէրտի։ Խպրահիմ պէյ Ձրանսըզըն չարխա ասքէրինի կէօրտիւքտէ իպթիտա Ա՛ալհայէ նամ չէհիրէ չէքիլիպ, պատէհու Պօնապարթէ ֆըրգասը տախի եէթիշտիքտէ օրատան տախի չըգրպ Պէրհամ թէրաֆընա գաչմագտա իտի։ Խօնտէն քէնտիսի, օրթատա խաղինէլէր, ճարիհլէր, վէ զնյգըմէթ էչէալէրի եիւքլէնմիշ գաթար գաթար տէվէլէր, վէ արգալարընտան պիրն գատար սէչմէ աթը ճիւմլէսինի մուհաֆազա իթմէքտէ իտի։ Ձրանսըզ աթըլարը կէրէք տիւշմէնի կէօրիւպ քէնտիլէրինի զապթ իտմէտիքլէրինտէն, կէրէք ճէսիմ պիր եաղմա հավէսի իլէ եըլտըրըմ կիպի ֆըրլայըպ, քէօլէմէն աթըլարընը օրթատան եարտըլար, անճագ մալ քէրվանընա վասլ օլուր օլմազ, քէօլէմէնլէր իլէ չաչըրմալարընտան գուրթուլուպ, վէ Ձրանսըզ աթըլարընըն էթրաֆընը չէվիրիպ քէնտիլէրի չօգտուգ օլտուգլարընտան Ձրանսըզլարը պիլա աման տօղրամայա պաչլատըլար։ Պօնապարթէ ֆըրգասը պուննու կէօրիւր կէօրմէզ հէր թէրաֆտան աթէչ կիպի գօչուպ թէհլիքէտէ օլան րէֆիգէրինէ լմտատա եէթիչտիլէր, փիատէլէր տախի հէր թէրաֆտան Վէօլէմէն աթըլարընը օրթալատըլար։ Խսար աթըլարընըն արգասընտան Պօնապարթէնին մուհաֆազասընա թայինըն րէհպէր աթըլարը տախի գօչուպ, եավէրլէրի, ձէնէրալլարը վէ

[1] Ա՛բատպ Պօնապարթէ տախի Սօ... | ընտ խ-լ փոփր խտի վէրմիչէր խտի։

էթրաֆընտա օլան քեաֆֆէի զապըթան քէնտիլէրինի զապթ իտմէ-
յիպ զալէպէլիյէ կիրիշտիլէր։ Պօնաբարթէ եալընըզճա մէյտանտա
գալըր։ Նիհայէթ Տրակօն աթըլարընըն իւչիւնճիւ ալայը պիր չիտ-
տէթլիւ եիւբիւյիւչ իտիւպ, աթէչլին արտընը արաբընը քէմէկէրէք
քէօլէմկինլէրի տաղըթմայա մուվաֆֆագ օլտու։ Քէօլէմկինլէրին
ճիւմլէսի կէնճ վէ պահատըր վէ ամ վէ գըլըճ Թալիսի իլէ մէյուֆ
եվկիտլէր օլտուգլարընտան, պու զաֆէրին մալի Ձրանսըզլարա չօղա
օլթուրտու, իւչ եիւզտէն գիտէ աթըլարը Քէլէֆ օլուպ Նսմրէ
նամ պին պաշը, Աիւլթօվկքի նամ եավէր, պիրինէ օն տէօրթ, տիկկէրիւ
նէ եէտի տէֆա գըլըճ զարպը վէ պիր գաչար գուրշուն Թէսատիւֆ
իտէրէք մէյտանը Հարպտէ աղըր եարալը օլարագ տիւչիւպ գալտըլար։
Աիրալայ Նասալ, ճէնէրալ Աիւրաթ, վէ եավէր Տիւրօգ, Պօնաբար-
Թէնին ագրապասը Ծօրսիգալը Նըրիկի, լիվա ճէնէրալը Նըթիւըր,
գահրամանլըղա չայեան մէրտլիք ըղհար իտիւպ ճիւմլէսի աղըր Հա-
ֆիֆ եարալանտըլար։ Նպրահիմ պէյ գուրթարտըղը էշեա վէ աս-
քէր իլէ չէօլ Թէրաֆընա վուրուպ զայպ օլտու։ Պօնաբարթէ պէօյլէ
պիր տէհշէթլիւ տիւշմէնտէն գուրթուլուպ, վէ Աըսրըն իւչ Թէ-
րաֆը քէնտի էլինտէ վէ եա չէօլ եա տէնիզ օլտուղունտան, պու Թէ-
րաֆլարտան պիր գօրպուսու օլմայըպ եալընըզ պու Պէրէչամ եօլուն-
տան Օամանլը ասքէրի կէլմէսի մէմուլ իտիւկինտէն, քէնտիսի պու
ասքէրէ Թէգաստիւմ իթմէկը իւզրէ Աըսրըտա օլան Ձրանսըզ ասքէ-
րին Պէրէչամա սէվգ իթմէյի միւրատ իտիւպ, պունուն Թէրթիբ
պանը վէ Թէտարիքեաթընա մուպաշէրէթ իթմէկը իւզրէ քէնտիսի
Աըսրըտա ավտէթ, վէ ճէնէրալ Նէյնիէյի Պէրէչամ եօլունտա
վէ Սալիհիյէ պէլտէսինտէ պիր գօլ ասքէր իլէ Ընթիքարէ պըրագտը։

3° Ձրանսըզ ճիւմհուրունուն Պապը ալի իլէ գամը մուամէլէ
վէ իլանը Հարպ իթմէյէրէք Աըսրըտա գաֆիլտէն ասքէր կէօնտէրիպ,
տէվլէթը ալիյէ էյալաթլարընտան պիրինի պէօյլէճէ ճէպլը իլէ զապթ
իթտիսի Նսիհանէտ մալիւմ օլտուգտա, միլլէթ վէ տէվլէթին քէ-
մալը դազապընը միւճիպ օլուպ, պու պապտէ Ինկիլիզին Պապը ալի-
ճէ Թէշվիգաթը տահի նօգսան պուլմատըղընտան, Տէվլէթը ալիյէ
Ինկիլիզլէ իթթիֆագ իտիւպ, Ձրանսըզ գարշը իլանը Հարպ իվէ,
1799 գրը Էնանարընտա պահրէն վէ պէրրէն ճէսիմ ճէնկ Թէտարիւ
քեաթընա մուպաշէրէթ օլունտու, վէ էյեամըն գրը օլմասկէ օր-
տու սէվգի միւմքին օլմատըղընտան, օ էյեամտէ մէքա օլունտուպ,
ֆագաթ Պօնաբարթէնին ասկէթ իլթիֆաթընա գաբրլարագ, վէ
Պապը ալինին մալիւմաթը վէ րիզասը իլէ Աըսրըը ալմազա կէլտիմ
տէտիկինէ ինանարագ ահալինին րուչի Թէտկիմիէթ կէօսթէրմէմէի
իչիւն, պապը ալիտէն պիր ֆէրման եազըլըպ, ճամիլէրտէ, մէճքիտ-
լէրտէ, մէհքէմէլէրտէ վէ սայըր նաս ճէմիկէրթէրինտէ օգունմագ
իւզրէ Աըսրը ճանիպինէ կէօնտէրիլսի [1]։

Ձէլմանըն պալատընտա Ձրանսըզ միլլէթինին վէ տէվլէթինին

[1] Պու ֆէրմանըն այնընը պուլմագ միւմ-
քին օլմատըղընտան, մատի ֆրանսըզճատըն
տան Թէրճիմէ օլունարագ Թարիհիմիզէ ատըճ
օլունմուչտուր։

Digitized by Google

թահգիրինէ միւթասալիգ սիր թագըմ էլճազուան սօղրա, « Ձրան
» սըզ միլլէթի տինսիզ վէ մէզհէպսիզ սիր միլլէթ տիր . . . Ղուրան,
» Թէվրատ, վէ Ինճիլ, ինսանլէրինտէ մասատ նէվինտէն չէյլէր տիր.
» քէֆիյէթ պու վէճհինէ մանիւմ օլտուգտա, սիզ քի համիի տինի
» իսլամ սըզ, սիզ քի Ասպահու ալէմինէ վէ Ղէյղամպէրինէ ինանըր
» վէ խպատէթ իսէրսիզ, գայամ իսին վէ ճէնգէ հազըր օլուն, Ղագ
» թասալա հազրէթլէրի սիզլէրէ միւյէին տիր : Ղամո իւ սէնաալէր օլ
» ուն գըլըճլարընըզ քէսքին, օգլարընըզ սիմէթ, մըղրագլարընըզ ալի
» լէնմիշ տիր վէ Թօփլարընըզ եըլտըրըմա պէնղէր : Ղ վագթ զուր
» ֆընտա Իսլամ ասքէրի ահղէթ վէ տավլէթլէ գուամ կիպի, վէ տօ
» նանմայը հիւմայուն սէֆինէլէրի տաղլար կիպի եհւբիւյէուզ տիզլէ
» րէ եարտըմա կէլճէքլէր տիր . . . Ձրանսըզլարըն քիւլլիյէն խա
» րապկէթինի Ղագ թասալա հազրէթլէրի սիզին էլինիզլէ խճրա խ
» ատճէք տիր, վէ րհւզկեարըն չէօլ գուամունու տաղլըթտըղը կիպի
» պունլարը տախի սիզլէրին չէճահէթի տավուրտուզ, էսէրլէրի նատէ
» տիա օլաճագ տըր : Ղագ թասալանըն վատը տահիհ օլտուզ, տինի
» սիզլէրէ իւմիտ գալմայարագ ձիւմլէսի Թէլէֆ օլաճագլար տըր :
» Պարի թասալա հազրէթլէրինէ հէզար համո իւ սէնաալէր օլտուն » :

Պաւ ֆէրմանն պէրմուճհիպ իլտուտ Ալընըրըն հէր Թէրաֆլընտա օ
գունուզ կէրէք հիւքիւմէթը շէրիյէի տուլթանիէտէն վասլ օլան պու
էմրը Ալինին ահքամընտան, կէրէք Ալուգատ պէյ Թէրաֆտարլարը
նըն Թէշվիգաթընտան վէ կէրէք Ինկիլիզին կիզլի մէմուրլարը Թահ
րիքեաթընտան Ալընըր ահալիսի ճէմաէթի ալարագ Ձրանսըզա ֆի
րաք խուտուվէթ խպրագ իթմէյէ պաշլատը : Ալ պաշլըճա Շէյխ վէ
Իլէմա Թագըմը պիւթիւն ահալիյի Թուղեանա տավէթ իթմէքտէ
օլտուն, էօթէտէ պէրիւտէ զօրպալըգ ալամէթլէրի տախի կէօրիւն
մէյէ պաշլատը, Ձրանսըզլար պու ատապէտ ֆէվգ էլ ատէ չիտուէթ
կէօսթէբիսկ, Թուրթուգլարընը Թիւֆէնքլէտիլէր, լաքին հիսար Թա
պիի իլէ ախշամա տապահա պիր պէօյիւք ֆէստա տախի պէքլէնիլմէք
ատ իտի :

Ալէմինէյի Ալընըրըն տօգագլարը զայէթ տար օլտուգտան մատատա,
տրատոգլարըն եաղմա հիւճհիւմինտէն տալիմ օլմագ իւզրէ կէճէլէրի
մահալլէլէրին ճիւմլէտի մէթին վէ ճէսիմ գաբուլտար իլէ գաբատթըլըր
լտը : Պօնապարթէ իֆրատ տագըպէթ էնտիշհիքլէ, Ալընըր ահալիսինին
զօրպալըգտա գալգմալարընը իպթիհտատէն պէրիւ իհթիմալը տայլագ,
պաս գաբուլտարը գաբատյարագ մուգավէմէթ իտէմէմէլէրի իչին Ալը
պըտա վէրուտինտէ ճիւմլէսինէ պօզտուրմուշտուտ, Ձրանսըզլարըն
պէլճէի Ալընըրտա ուամուի պիր գաթթալտան գուրթուլմալէրի ան
ճագ պու իհթիմալէ համլ օլունտուր :

1798 Թըվ.ինի էվվէլին պիրինտէ կէճէլէյին Ալէմինէյի Ալընըր
տա Ձրանսըզլար ալէհինէ պիր ատհղէթլիւ Թուղեան տըր զուհուր
իյէճի. հէր Թէրաֆտան ահալի սիլահլանըպ, Ձրանսըզլար գամլ
օլտուն տէյի պաղըշմատա, տար օսգագլարտա բասթ կէլտիքլէրի Ձը
բանտըզ ասլթաթարտըրընը վուրուպ էօլտիւրմէյէ պաշլատըլտար. Ձրան

Digitized by Google

սրզ ասքերի լմնատտա եէթիչկ հէր սօգաղըն պաշընը գարաղօլար ԹուԹտուլար, վէ ահալի իլէ ասքեր Թիւֆէնք ալԹէշի իլէ պիրիսիրիք նի եագմայա պաշլատըլար։ Ա՝ուրատ պէյ, ճատուսլարը մարիֆէթի իլէ պու իսԹիքլալտէն խասէրտար օլտուղունատան, արապ վէ քէօյէ ժինլէրի տախի Ա՝ընըրըն սըշարըսընտան ահալիյէ իմտատտա կէօնտէրմիշ իտի։ ՊօնաքարԹէ պու էնատտէ Ա՝ընըրըն տըշարըսընտա օլան օրատուտա օլուպ, իսԹիքլալտէն խապէր ալտըղը կիպի, ասքերէ եօլ վէրիպ շԹատալէ Ա՝ընըր իւզէրինէ եիւրիւտիւ, վէ գաբատլարը գաբատը պուլտուղունատան Պուլագ Թէրաֆընը տօլաշմայա մէճպուր օլտու։ Ա՝ընըրըն իչէրիսինտէ պիր տէհչէԹլիւ գաւԹաղ պաշլամըշտը, հէր սընըֆ Ձրանսըզլար խանէ տէրտունլէրինտէ վէ սօգաչլարտա արապալարըն էլինտէն գաւԹ օլտուլար, Ա՝ընըր գօմանտանը Տիւբիւյիւճի, վէ տիւլավեր Ա՝իւգօվնքիյի արապալար գըյմա գըյմա լմԹսիլէր։ Ա՝իլահը ահալի ուլու ճամիլէրէ Թօփլանըպ, վէ գալէ կիպի տէրտունլէրինէ սըղընըպ, օրատա օլան չէյխլէրտէն եէնիտէն Թալմամաք ալարագ ինԹիգամ աԹէշի իլէ բիւր գըվըլճըմ Թէքրար տըշարը ուղտարլար ըսը, Ի՝մամլար, Ա՝օճալար մինարէլէրէ չըգըպ ահալիյի գաւԹաղա տավէԹ իտէրլէր, վէ մուվաֆֆագիյէԹլէրի իչինէ տուալար օգուրլար ըսը, էլհասըլ Ա՝ընըրըն իչէրի վէ տըշարըսը, Ա՝այիտ, Պահիրէ հէր Թէրաֆ չէօյէ գատար աԹէշը իսԹիքլալ իլէ բարլայրագ պիր լահզէտէ պիւԹիւն Ձրանսըզլարը եագըպ քիւլ իԹմէք բատէտինէ կէլմիշ իտի։

Պէյլէ պիր սէհչէԹլու մուխաֆաթարա արապընտա Ա՝ընըրտա ՊօնաքարԹէ կիպի ճէսուր վէ պիֆուԹուր պիր գօմանտան պուլտունմամըշ օլսա մէմալիքի Ա՝ընըրիյէ Ձրանսըզըն էլինտէն քեամիլէն գուրԹուլտուգտան մատտա պիր նէֆէր Ձրանսըզ սաղ վէ սէլիմ վէրմա նընա ավուէԹ իտէմէգ լուտ։

ՊօնաքարԹէ պու աԹէշը ֆէսատ արապընտա քէնտինի շաշըրմայրագ, կէճէլէյին հէր Թէրաֆա եավէրլէր կէօնտէրէրէք, տըշարտան իչէրի տիւշման ասքերի պըրագմամագ վէ եօլլարը քէսմէք իւպրէ խալըճտա պուլունան Տիւկա, Ա՝ընու վէ Տրզէ ճէնէրալլարա գօմանտալար կէօնտէրտի. վէ քէնտիսի պիր ֆըրգա ասքեր ալըպ աԹէշ կիպի հէր Թէրաֆտան Ա՝ընըրըն իչինէ կիրտի. վէ հէր մէվգիէ գօմանտալար վէրիպ գօլ գօլ ասքեր իլէ Ա՝ընըրըն ճատտէլէրինի սարըպ իհատԹէ իլԹտի. մէյտանլարը Թօփ իլէ չէվիրտի, վէ զօրպալարա մաբատալար օլարագ ճիւմլէսի էօնիւնտէն գաչըպ ուլու Ա՝կհար ճամիսինէ խընձախընձ Թէճէմմիւ իլԹտիլէր. ՊօնաքարԹէ չիտտէԹլէ հիլմիյէԹի իսԹիքլաճ իլԹտիրիւպ վէ զօրպալարա էլէիլէր կէօնտէրիպ, Թէալիմ օլտուգլարը հալտէ աֆվ Թէքլիֆ իլԹտի. զօրպալար կիզլիսէն Թահրիք օլունարագ տայանըպ Թէքրար մուգավէմէԹ վէ մուգաթէլէյէ պաշլատըլար։ Պու էնատտէ գուտրէԹտէն զուհուր խոէն պագը այտամէԹը սէմավիյէ տախի ՊօնաքարԹէնին իմտատընա եէԹիչտի։ Ա՝ընըրտա նատիր կէօրիւլիւշ չէյ, հավա նակեահ սիահ պուլուԹլար իլէ գարարըպ, չիմչէքլէր չագմաղա, վէ եըլդըրըմլար տիւշվէյէ վէ Թուֆան կիպի եաղմուր եաղմայա պաշլատը. ահալինին իչինտէն

Digitized by Google

միւթէասըլ վէ իթիմատը խաֆիֆ օլանլէր պուննու ղազասուլահէ պիր նշանէ աստա իտիւս, Պօնաբարթէնին այաղընա գաբանարագ աֆվառընը նիազ իլէ սիւէր։ Պօնաբարթէ էօրֆ իլէ ճէվապ վէրիպ, "Էրհամէթ վագթը կէչմիշ տիր. պաշլամագ սիզտէն, պիթիրմէք դ պէնտէն դ տէտի. վէ ագիպինտէ գօմանտա վէրիպ, Թօփլար տախլ ելտրըրըմ՝ կիպի ճամիի ազհար իւզէրինէ աթէշ իթմէյէ պաշլատըլար. պալթաճլըլար գաբուրլարը բարչալայըպ, սիւնկիւլիւ տաքէր իչէրի կիր տի։ Պօնաբարթէ շիտտէթը ղազագընը ալէ ուժամ զօրպալարրըն իւ զէրինէ տէօքմէյիպ, իչինտէ ֆէտատ պաշլարրընը արամըպ, պուլտուրուպ թէֆրիգ իթտիրտի։ Պունլարրըն իչինտէ մուգատտէմա Պօնաբարթէնին թէշքիլ իթտիյի տիվան ազալարընտան պէշքիշի վարըտը. պունլար վէ պազը չէյնէլէր, իմամլար վէ վիճուհլար վէ սայրը ֆէտատ պաշըլարրըն քեաֆֆէսի թիւֆէնկէ թուրթուլտուլար. վէ պիր գաչ այ զարֆընտա հէր կիւն պէշ ծն քիշի գաթլ օլունուպ, լէշլէրի չուվալ լարա վաղ օլունարագ Ավլէ աթըլըրտը[1]։

Պօնաբարթէ ալէլ ումուժ ահալինէ տախի պիր ղազէպ իթմէք իչ չիւն, տիվանը գալտրըտը, վէ մէմլէքէթի ասքէրի հիւքիւմէթի իտա բէսինէ վէրտի, վէ էօրֆէն աղըր վէրկիլէր ալընըպ, ահալինին կէօս թէրճէյի թամը իւ հավէքէթէ տայիր պազը իլանլար Այնըրընն հէր թէրաֆընա նէշր օլունարագ, պուս էօրֆ վէ չիտտէթլէ ֆէտատ թէս կին, վէ ատայիւ վէ իսթիրահէթ վագի օլուպ, Պօնաբարթէ Այնըրտա ուլտուրագճա պիր տախի քիմսէ պաշ գալտրըտամագ օլտու։

4° Պօնաբարթէ պու մուխալաթատան գուրժուլուպ, էյալէթ լէրինէն տախի ահալինին սիւքիւնէթինէ տայիր ան պէ ան խայբրըլը խապէր կէլտիքճէ գալպի միւսթէրիհ օլուպ, Այնվէյիշ պէլինի վէ պու ճիվարտարտա օլան էսկի զէմանն էսէրլէրինի քէշֆ իթմէք իւզէռ Թըշ րինի սանի ասնարրընտա Այնտրտան իւչ պէօլիւք ասքէր իլէ Այնվէյիշ էֆ տօղրու հարէքէթ իթտի։ Այնտը իլմ, վէ գալէմ վէ սիլահտան, Վէրթօլէ, Այնժ, Տիւթէրթը, Վօսթա, Լէբիր վէ Վաֆարէլի Տիւֆալկա, Պէրթիյէ վէ Տօսմաթէյն նաման ճէնէրալլար Պօնաբար թէյէ բիֆագէմ իտիւպ, իւչ եւուզ քիշիտէն միւրէթթէպ պիր քէր վան օլարագ եօլա թէվան օլտուլար։ Իւչ կիւն իւչ կէճէ չէօլտէն կէչ

[1] Պօնաբարթէնին էլ եաղըրընտա պու իտտատա տպիր շա մէքթուպլէր պուլուն մուշտուբ։ ճէնէրալ Տիւկայ. 19 քեանուա նա տանի 1790. "Մաղրուիլէրի Մէքքէլիյէ րի, վէ Լօգարը Մըսըրտան կէլէրէք պիզէ գարշը պիզմ չէքինէլէրին ճիւմլէսինի թիւ ֆինգիլէյէն, Ազատուլահը, Ահմէտի, վէ այրը տօթանէ հարէքէթ կէօմէկէնլէրի, վէ Օտ ասնըլը զօղտալըղա Թահրիք խոճէկէրին քաֆֆիէ սինի գուրշունա Թաւհատա։ Պա ահհտա 19 հավիրանատա. "Ֆրանսըզլարա գար շը ֆէտատ գալտրանկարրըն քաֆֆիէսի գուր շունա Թաւհատա։ Վէ նիհայէթ 8 Թէ մազ Թարիխինէ հազտրդը մէքքէյատե։ "Ջ խրատ խանէրի վէրը օլունանկարրըն քեաֆֆէսի գարշունա Թաւհատագ ասը. Հա սան, Եուսաֆ, Իպրահիմ, Սալիհ, Մհմմ մետ, Գէրիբ, Մուսթաֆա, պունլարրըն ճիւմ լէսի քէօլէմէն տիր. գալէսէ մանհպատ օլան Եաֆա միւսկիւլիսի տատրդ Ազատուլահ տաղ նըն պաշընը քէսին։ Պօնաբարթէյէ իֆլասի Թէրաֆտարլագ խոճէկէր, պուլտնատագտա ֆէվզ էլ սաէ մուխաթապալը հալ վէ հիմէթ վէ բօ լիթիգասան պու չիտտէթ իճտագ իթմիշտիր սէրլէր, վէ քէնտիսի տախի պիր կիւն Բօնիւ գատա ինսանլարա բագմ Յիպ իրիպտ օլունսար, պօզտուտար, ԼԸՂԸԼԸՐ, Ֆապգ վէ իրիտատե էէթօ. Նինանդ պիր սէմիշ տիր։

Digitized by Google

տիքտէն ասղրա Աիւվէյիշ պէլինէ վէ պահրը ահմէր տէնիլէն գըրմըզը տէնիզին քէնարընա վասլ օլտուլար։ Պօնաբարթէ սէվինիլի մուայեէնէ խոհուպ, Աիւվէյիշ պէլտէսի խոթիհքեամութընըն թէքմիլ օլուննասընը էմր իլէտի. պատէհու գըրմըզը տէնիզին էօթէ թէրաֆընա եանի Ընդիսիաեան մէմալիքինէ կէչիպ, Թէվրատտա մէշհուր օլան Աինա տալընըն էթէյինտէ, Ընապրէթը Աուսա բէյղամպէրին սասընլէ վուրուպ գայալար արասընտան չըգարտըղը հիքմէթլի չէշմէյի զևարէթ խոհուպ, սուչունտան տասխ նուշ իլէտի։

Աինա տաղը մանասթըրլարընտա միւթէվէքքիւն բուտ բահիպլէրի Պօնաբարթէնին օ ճիվարլարա կէլտիկինի իշևիթտիքտէ, պաշ բուհպանընըը քէնտի վէքիլի իլէ պաղը միւթէպէր բահիպլէրի վէ մանասթըրը մէզքիւրտէ պինլէրընճէ սէնէլէրտէն պէրիս հըֆզ օլունան զիսարէթ քիւթիւպխանիս հուզուրունա կէօնտէրիպ, իսմինի գայտ իհմմէսինի նիսազ իլէտիլէր։ Ասհիֆէնին պիրինտէ մանասթըրը մէզքիւրիս զևաըէթ իտէն խալիֆէլէրտէն, Ընլի, Աալէտտին, Իպրահիմ վէ սայըրընըն իսմինի եազընմըշ ընտը. Պօնաբարթէ պուննարընն եանընա քէնտի խամինի տասխ Թահրիթը իտիպ, հէմ մէզքիւր բահիպլէրի մէմնուն իտիպ, հէմ տասխ քէնտէսի Թէֆախխուր իլէտի։

Ընդիսիաեանատան կէրի տէօնիւշտէ, Պօնաբարթէ կէճէյէ Թէտասիւֆ իտէրէք քէնտիսի վէ րէհպէրլէրի եօլու շաշընտընլար, վէ մէտտ[1] վագԹը օլտուղունատան սուլար Թաշմայա պաշլատը, վէ կիհթիքճէ արթընպ կէճէ գարտանլընղընտա սուլար աԹլարընն կէօյսիւնէ չըգմայա, վէ պաղը եէրտէ տասխ այագլարը սուսատան քէսիլիպ եիւգիէյէ պաշլատընլար։ Ընէր Թէրաֆտատան գօրգու սէտաւէրի գուհուր իտիպ, սաֆֆլար պօզուլտու, վէ պիւԹիւն քէրվան բէրաքէնտէ օլարադ տալընտընլար ապասընտա գալտը, նիհայէթ Պօնաբարթէնին ֆիլիճուբ սուգլուղու իլէ ճիւմլէսի պիր տայրէյէ Թօպխանընպ, վէ էօնտէն գընլաղուգլար կէօնտէրիլէրէրէք եավաշ եավաշ եօլ գաճի իտիպիւսպ եարընը կէճէ սէլամէԹլէ Աիւվէյիշէ վասլ օլտուլար։ Պաղը մահալտէ Պօնաբարթէնին րէհպէրլէրի իմտատտա եէԹիշմէսէլէր վէ օմուգլարընտա սընլըպ գուրԹարմասալար, քէնտիսի տասխ պի իշԹիպահ սուչյա ղարադ օլաճագտը։ Պու տէհչէԹլէ մուհասարատան գուրԹուլուպ Աիւ-

[1] Տըշ տէնիզլէրինտէ օլան ճէդը Ի ճիպ, եանի տէնիզլէրին հէր կիւն եէրմի տէօրԹ տասԹ գարֆընտա, հէրքէսինց ալըպտընը էրպատը վուգուճա մալիւմ տիր, վէ տէնիզին չէքիլմէտի արէպտէ ճէդը վէ ճօշմասընտա ճիպ Թասիր օլաճընուշտուր։ Ի.պատը ճօղրաֆիատ պուննէն սէպէպինի ըէմսին եախօտ գասէրին եախօտ հքհունին տասխ տէվրի Թէչխիրինէ համլ հասպ հիսապլէրինի պուլմուշտուր տըր։ Գոս վէճհինէ տըշ տէնիզինտէ հէր կիւն տուլար գասդարմայա պաշլայընչ օն իքի տասԹ Թաշըղ հիքմէթլի սօղուս օն իքի տասԹ տասխ կէրի չէքիլինչ Թէնզիհ օլուր։ Պու ճէդը իս մեասրին հիքմէթլի տէւնէճէսի հէր մահալտէ պիր օղմայըղ, Թէչէքքիւն ալտընճէ կէօրէ պիր տասէմ պօյունտան պէշ տասէմ պօյունտասդ հիւքսէնէն հէրվէր վար, վէ խուտատա տէնիզ քէնարը սիղ օլա օլտուլար հալտէ տէնիզ պիր իքի տասԹլըղ եէրտէն չէքիլինչ վէ գուլա պըրտաղընդ վագԹընտա հիւնէ ճօշար վէ ալ Թալարը տա գաղտար, հէր եէրին տահալիսի տաճ նիղլէն նէ վագԹ չէքիլճէյինէ վագԹը օլտուղընդընտան, քէնտիլէրինի մուհասիպտայա Իգտ իհմմէյէրէք մէտտ վագԹը կէրի չէքիլինչէր վէ պաղէն կէմիլէր գայընգտար վէ տայրէյէ տասխ գարտատա ալ տէնիզինէն ատղաղտա պուղընդ։ տալար ճօշատուղու վագԹ հիւնէ տէնիզէ չըգտաղտար։

Digitized by Google

վէհիշէ վասլ օլտուգտան սօղրա, "Պէն փախի Յէրուսաղն կիտի գըմըշլը ո գէնվըտե պոիըղ պօղ-լաճագըմ. վե ինմ պիլէր ալէյհինտե գիւնեա ալմ նէլէր ո էօյլէյնճէյտի ո տէուտի:

Պատհոու Աիւվէիշէին կիւմրիւք վէ խոտրէսինէ հիւքիւմէթէ ֆայիտէլիւ օլաճագ սիւրէթտէ պիր նիզամ վէրիպ, օբատան մահտուս թաթարլար չըգարարագ Յրանսըզլարըն Աընսրը զապթ իթտիքլէրինի վէ Արապիստանէ տահիպ օլտուգլարընը Աէքքէ չէրիֆինէ տափի ըւս մէն իշար խլէտի:

Արապ գապիւլէրինտէն տափի թագըմ թագըմ մուրախխասլար կէլիպ Յրանսըզ իլէ իմթիֆագ իթմէք էմէլինաէ օլտուգլարընը պէյան իտէրլէր իտի:

Պօնաբարթէ ինի իւչ կիւն Աիւվէիշտէ ատամ իթտիքտէն ազրա, թէքրար Աընսրա ավատէթ իտիպ, ֆագաթ կէլտիկի եօլտան կէրի տէօնմէյէրէք արպատան Պէլպէյիս եօլունտան մուրուր խլէտի: Աիւվէիշտէն ինի սասթ մէսաֆէ այրրընը այրրմազ, հազրէհը Իսատան պին պէշ եիւզ սէնէ գատար էվվէլ կէլիպ Աընսրտա մէշհուր օլան Աէօսթրի փատիշահրն Նիլ իլէ Կըրմըզը տէնիզի պիթիշտիրմէք իւզրէ ինչա իթտիրմիշ օլտուղու սու գանալընրն եըգընթրընսրընա թէսատիֆ իթտիլէր ինի էօթէտէ պէրուտէ եէր եիւզինտէ կէօրիւնիւպ պագիսի գում տաղլարը ալընտա գալըպ գայպ օլմուշտուր:

Պօնաբարթէ մայեէթինտէ օլան աթընը ասքէրի իլէ Պէլպէյիս ազրու կէլմէքտէ էնսայը ըահտէ Յիւրաւ թէսմիյէ օլունան չէօլ ապալարընրն պիր քէրվանընա թէսատիֆ իթտի. Պօնաբարթէ պու ատապալարրն պինտիկի հէձին տէվէլէրինին սիւրաթը հարէքէթինի վէ աթտան զիատէ գօլայ գուլանըրըշը վէ հէր մանօվրայա էլվէրիշլի օլտուգլարընը այնէն կէօրտիւքտէ միւթէհայիր օլտու: Պօնաբարթէ ատամ իտիպ, վէ օղուլտուղու Յօժէն Պօհարնէ, վէ Յտուաբա Կօզպէր, վէ սայըր կէնձ զապթանէ էմր իտիպ հէձինէրէ պինտիրտի, վէ կէօնակէօն հարէքէթէր իթտիրտի: Պունլար տափի ազ վագըթտա ատապալար կիպի պու տէվէլէրի գօլայձա գուլանմազա միւգթէտիր օլտուգլարընտան Պօնաբարթէ հէձին պէօլիւքլէրի թէշքիլինի թատմիմ իտիպ, իլէրիտէ պուննարա տափի պիր նիզամ վէրտի: Էր պիր տէվէյէ սըրթ սըրթա իքի ատէմ պինիպ, պու տէվէլէրէ մախսուս օլան սիւրաթլա ասլա տուրմայարագ եիրմի օթուզ սասթըգ եօլ գաթ իտէրլէր իտի: Արապ հարատիլէրի պիւթիւն մէմալիքի խասթապ իթմիշ օլտուգլարընտան, Պօնաբարթէ պու պէօլիւկիւ իլք էվվէլ մէզքիւր ատապ հարատիլէրինին թէտգիւպինէ թայեին խլէտի:

Պօնաբարթէ Պէլպէյիս վասլ օլտուգտա, Պասըը ալինին Ինկիլիզլէ իթմիֆագ, վէ Յրանսըզա գաթը մուսամէլէ վէ իլանը հարապ իմտիհանին ըէսմի խապէրինի օրատա ախզ խլէտի: Տէվլէթը ալնյե Ինգիլիզնն մուավինէնէթի իլէ ձէսիմ հարպ թէտարիքեաթընա թէհշէպպիւս իթմիշ իտի, վէ պաշ ըձա իքի օրուս թէրթիպ իտիպ պիրիսի Ինատոստա վէ տիկէրի Պէրէշամտա հազրըլանմագտա իտի: 1799 իլք պահատրընտա պու իքի օրուս պիրլէշիպ, Յրանսըզն իւզէրինէ եիւ-

Digitized by Google

բիւրեղեայ քերելը իսկ, վէ պիրիսի կէմիլէր իլէ կէլիպ Իսկէնտէրիյէ ձիվաբընտա օլան Ազահուր լիմանընա չըգաճագ վէ տիկէրի Ազըր իլէ Պէրբէշամ արասընտա օլան չէօլտէն եւրուպիյա Ազըրըն խարիձինտէ պիրլէչէձէքլէրտի։ Պօնաբարթէ պու Թէրթիպաթըն իսապէրինի ալըր ալմազ, գուվվէյի մէտրիքէսի իլէ պուլունտուղու հալի էյիտէն քէշքի իլէտի։ Ազագրի գըշ օլտուղունտան պու իքի օրտու նէ ոէնիզէն վէ նէ տաիխի չէօլտէն կէչէպիլիպ, իլէ պահարտան էվվէլ Ազըրա կէլէմէյէձէքլէրի աշիքեար իտի, Պօնաբարթէ տայիմա գուլլանտըղը Թէտպիր իւզրէ իւզերինէ կէլէն տուշմէնի մէմուրլէն զայըը պիր մանօվրա իլէ չաշըրթմագ վէ պիրլէշմէյէ մէձալ պըրագմամագ իւզրէ քէնտիսի տուշմէնին այադընա կիտիպ տահա Թօփլանմազտան վուրուպ տաղրիմագ Թաստիմինի պու սէֆէրտէ տաիխ իձրա իլէտի։ Օսմանըը ասքէրի ֆըրգա ֆըրգա, Ազքեա, Շամ, Պէրուսէ վէ այըը պէօյիւք պէլտէլէրէ Թօփլանմագտա իտի։ Ազքեա վալիսի մէգքիւր Պօշնագ Ահմէտ ձէզզար փաշա Պէրբէշամ օրտուսունա աճթասքէր նասպ օլունուպ Շամ վալիսի Ազտուլլահ փաշայը չարխա ասքէրինէ ամիր նասպ իտէրէք էօնտէն Ազարիշ գալէսինէ կէօնտէրմիշ իտի։ Պու գալ էն Ազըր իլէ Պէրբէշամըն հուտուտունտէ վէ չէօլիւն ադզընտա Ազըրըն պիր գաբուսու կիպի իտի։ Պօնաբարթէ վագըր ֆէվվէ ԹԷմէրէք պէր վէձհը աԹի ֆիլիսաԹէ մուպաձէրէԹ իլէտի[1]։

խաէր, վէ խոպոթ օլմագ իւզրէ ադի Իւզիքըր րիվայէԹ տաիխ Թարիխմիսիլ ատըձ օլունուբ։ Ձինտահտան հիւքմտարլըըտան Թէրբօ Սահմէտ պէ հաստըր նամ Ղազագոզ ասքէրտան Ձինտաէ օլան Ինկիլիզ հիւքմէտարինէ գարշը կէմիյ իսկ տէ, նէ ագը, նէ սիսահը վէ նէ տէ բօլիԹիգասը Ինկիլիզլուէն իսպաԹան օլտուղունտան, Ինկիլիզլէրէ խայլըտան խայը զոտոր վէ խաստոսոթ վէրիպ, ֆագաթ Թէքմիլէն զալէպէ իտմէմիշ իտի։ Պօնաբարթէ Ազըրա վասը օլտուգտան, պու նասպագտիլէ Թահրիրէն մուտըսէֆ բէյտա խոխագ, Ղազագոզ տաիխ զալիճէն ֆրանսըզլարը տէվէր օլտուղունտան, պէչինճի բինտէ միլքսահիպլէ տաիխ պաշլադը ըշը։ Պօնաբարթէնին քահատընըղընտա 25 քանունունա տանի 1799 Թարիխի իլէ Թէրբօ Սահմէտ հէզագ եազտըղը մէքԹուպունա չէօղիւ պիր ադըԹի պուլունմագ տուր։ “ Ձատտա խա հիտտա պ պէ կէլմէզ վէ մուգաֆիֆէր պիր ադըր իլէ պ պիրլէրի Ինկիլիզլ հիւքիմէթինէն գուրԹարմագ պ մուզ էմիլ վէ արզուսի իլէ Գըրմըզը տէնիզ պ գէյզլարընա գատար վասլ օլտուղումտ էդիլիբ պ տէ շիմտիկիտէք պիզէրին տաիխ մուխիմ օլ պ մագ տուր։ Եա Մագաֆ, նա Մօգա Ճա պ րիֆ իլէ պտնա պուլունտուղուն հալ վէ պ հիմէյէտէն պիր խապէր վէրմէնիզ եօխտա պ նա Սիսվիյէ եա տա Մըսրա պիր վէքիլ պ կէօնտէրէյիք պէյտագր գօնուշմագդա Ֆ պ տաթ էմիլ վէ արզու իմտիհանի տաիխ օվզ պ լէրի պու մէքԹուպտա պէտտն խոխմա։

[1] Պօնաբարթէնին եւրմի պէշ օԹուզ պին ասքէր իլէ հէմ Մըսըրը զապթ իտիպ, հէմ տէ պէրբէշամըն ՖէՖհինէ եւուլմագ նէտտա Թէվարիխտէն պազըլտըրնա ագըլտան խտըրճ պիր քիԹապէ կէօրմէմիշ։ պունա Պօնաբարթէ եալընըզճա ձէսարէթ իտմէյէրէք, Ճէպ կիւռ Լիպանանըն Մարոնի վէ Տիւրզի ահալիսի, վէ Սիւրիյագա նամ Իտլամ բէֆուզլէրի իլէ կիզլըհաէն մուտարէֆլէրէ տաիխ Աօլտճն Չէզքէնինէ (փաճար) ԹէՃտհոռնի վէ քէնտիլէրինէ Թէալիմինի վատ իտէյէք քիւլլէ ագՃէ ալմըշ ըտը ատըլէր։ ԳուՃպէրըն գավլինՃէ Պէրբէշամը գատիմ պատտըղը կիզլի, Տիւրզու, Մարոնի, Սիհիթալի, Իտղանի, Ճիւմլէսի ատթագնըղ զօղտա գալգաՃագլար, վէ Պօնաբարթէյէ Թէրճաֆատր օլուգ ատքէր ետղըլտ Ճագալըրմըշ։ Պօնաբարթէ պուն Ազրատան խաէ եհուգ պին գատար ատքէր Թէտտարիք խոխուգ, քէնտի եվզի պէշ պին մէրտ վէ Ճէնկիտավէր ատքէրի բիՖագաթը իլէ Գէրբէշամը, Ազատալտըտա, Սահմագօղա գատար զապթ իլմէք էՖէնտիրընտա իսիշ։ Ինկիլիզլ տըը Պօնաբարթէ պէ չէյլէ պիր չէյ տու-Շիւնահուշ տու, լագին Գէրբէշամը զապթ իլմէքտէն քէնտի ատըլ միտրատը, զանընը ատհիպանէմիՃէ Ինկիլիզլին չէնտտ իլէ գարատան իկոնքլտէրը պիՔիրն պիրԹիւնէ քէտմէք մէմուրլինէ մէպնի օլուգ պուտ Պօնաբարթէնին էՖէնտիրը գատիմէտի վէ բօլիՔիգասը տաիխ ԹէվՖիգը վէ շէհատէԹ

[1] Պօնաբարթէնին եւրմի պէշ օԹուզ պին ասքէր իլէ հէմ Մըսըրը զապթ իտիպ, հէմ տէ պէրբէշամըն ՖէՖհինէ եւուլմագ նէտտա Թէվարիխտէն պազըլտըրնա ագըլտան խտըրճ պիր քիԹապէ կէօրմէմիշ։ պունա Պօնաբարթէ եալընըզճա ձէսարէթ իտմէյէրէք, Ճէպ կիւռ Լիպանանըն Մարոնի վէ Տիւրզի ահալիսի, վէ Սիւրիյագա նամ Իտլամ բէֆուզլէրի իլէ կիզլըհաէն մուտարէֆլէրէ տաիխ Աօլտճն Չէզքէնինէ (փաճար) ԹէՃտհոռնի վէ քէնտիլէրինէ Թէալիմինի վատ իտէյէք քիւլլէ ագՃէ ալմըշ ըտը ատըլէր։ ԳուՃպէրըն գավլինՃէ Պէրբէշամը զապթ իտիպ, Տիւրզու, Մարոնի, Սիհիթալի, Իտղանի, Ճիւմլէսի ատթագնըղ զօղտա գալգաՃագլար, վէ Պօնաբարթէյէ Թէրճաֆատր օլուգ ատքէր ետղըլտ Ճագալըրմըշ։ Պօնաբարթէ պուն Ազրատան խաէ եհուգ պին գատար ատքէր Թէտտարիք խոխուգ, քէնտի եվզի պէշ պին մէրտ վէ Ճէնկիտավէր ատքէրի բիՖագաթը իլէ Գէրբէշամը, Ազատալտըտա, Սահմագօղա գատար զապթ իլմէք էՖէնտիրընտա իսիշ։ Ինկիլիզլ տըը Պօնաբարթէյէ չէյլէ պիր չէյ տու-Շիւնահուշ տու, լագին Գէրբէշամը զապթ իլմէքտէն քէնտի ատըլ միտրատը, զանընը ատհիպանէմիՃէ Ինկիլիզլին չէնտտ իլէ գարատան իկոնքլտէրը պիՔիրն պիրԹիւնէ քէտմէք մէմուրլինէ մէպնի օլուգ պուտ Պօնաբարթէնին էՖէնտիրը գատիմէտի վէ բօլիՔիգասը տաիխ ԹէվՖիգը վէ շէհատէԹ

Digitized by Google

ՊԻՇԻՆՃԻ ՏԱՐԻ.

1799

1: Պերեզմ ախֆերի, վե Ինտիշ պելեխինին զալի օղոնմասը: 2: Պոնաբարթ ին վեզլեն եր-րի-յի-պ, վե պիր ռուխարափան գո-րո-ղո-պ, Եվվել Կալայը, գոփհո- Ինֆայը ֆերհ խեր: 3: Պողը վո-գո-մի: 4: Ինչա ռո-հաերբախ, վե ձեղելը Թաղոր ռո-հաերպեխ: 5: Պոնաբարին Ինչա ռոհաերխինի ներ խերբե Ինֆա ի-զերինեն Ինտրա ավեհի խեր:

1: Ա՛ԷՆԵՐԱԼ Իհնիյհ գօմանտասընտա օլան ֆըրգայը, Պոնաբարթհինին մհմալեքի Ընսըրհյհ իլե Ինարիշ աբասընտա Այահհյհ նամ չհհուտ պըրագտըղը մուգաստմա իշար օլունմուշտու. Պոնաբարթհ Իւվհյիշտհն Ընսըրա տհօնհիպ, Պերհշամ սհֆերինհ գարար վհրսհյհ անտհ, պու ֆըրգայա Ինարիշ իւզերինհ եիւբիւմհք իւզրհ գօմանտա վհրսհ, վհ քհնտհյհ տախ փհատհ ասքհրի ճհնհքթալհրի Պօն, Ինհպհր, Ան, վհ աթը ճհնհքթալը Ընհրաթ, վհ Թօփճու ճհնհքթալը Տօմաթհհն. վհ միւհհնտհս ճհնհքթալը Ինաֆաբհլհթ Տիւֆակա իլե 1799 սհնհսախ մահը շուպաթըն իպթիտալերինտհ Ինարիշ եօլունա ըհվան օլտու. պհրապհր սիւբաթ վհ ֆըրգա Թօփու օլարագ հլհթ բարհ Թօփլարը վարըտը. վհ պիւԹիւն ասքհր օն իւչ պին նհֆհրատհն միւբհմհթհպ իտի: Պոնաբարթհ Ընսրտան հարեքհմհթ իմմհզտհն Եվվհլ, Իակհնտհրիչհտհ օլան Ինրան սըզ ամիրալը Ինհրհչհ տախ մհքթիւպ եազըպ, մայհհմհինտհ գալան իւչ գըմա ֆրգաթհյհն իլե Իակհնտհրիչհտհն չըգըպ, Պհրհշամ գլըրսընա կհլմհսինհ գօմանտա վհրմիշ իտի. Ինրանսըզ ասքհրի Ընսըրտան տհնհզ քհնարընա հնտհքհրհրի կիպի, մուհասհրհ Թօփլարը վհ սայըր աղըրըգլար պու կհմիլհրհ եիւքհնհիպ, Պոնաբարթհնհն Թհրհմիպի իւզրհ պունըար տհնհզտհն օլարագ Ինքթայա նագը օլունաճագտը: Ինկիլիզհրհ Պոնաբարթհնհն Պհրհշամ իւզհրինհ եիւբիւտիւչհնիւ տուչտուգտա, քհնտհսինի խհչհճան վհ Թհչհվհիւչհ կիրիֆհթար իմքհք իւզրհ պիր գաչ ֆրգաթհյհն իլե Իակհնտհրիչհյհ եանաչըպ, պհչհտհը մհզքիւրիւ տհօյհհչհ պաչհատըպագ. պու ճհւմհչ Պոնաբարթհ Ինկիլիզհրհն ֆիքրինի աղնայըպ գայտ իմմհտտի:

Պիր գաչ կիւն զարֆընտա ճհնհքթալ Իհնիյհ շուպաթըն 17 ինճի կիւնիւ Ինարիշ չհ հրի փհշկհճահրընա վատ օլուպ, չհտտհԹհլհւ պիր հիւճիւմ վհ աթհչհլհ պհլտհյհ զատը իլհչտի. վհ մուհաֆազա ասքհրինհն պիր մրգտարը Թհլհֆ օլուպ պագի գալանը տախի գալհյհ գաւ

1799 մարթին 4 իւնաե Ինկիլիզհր Թիբբօ տահ հպհն սըզհնտըղը Սհրինգապաթամ մհմհքհթինի մուհասարբ խոպ, մամայհչհ հլինտհ գրհճհլա մհյտհճ տհօյհւշտհյհւ հհբտհ գուբշուն իլե Թհլհֆ օլմուշ օլտուղունտան, պու մհքթիպ ճհվապըզ գամըր ուր:

Digitized by Google

չըպ սըղընտը. Իպրահիմ պէյ պուռնըտա իմտատա կէլտիքտէ, պէյտէր մէզքիւր աչըղընտա ֆէնա պիր պօզլուն վէրիպ, օրտու կեահէրնը պըբ րագըպ միւնհէզիմ վէ բէրիշան գաչմայա մէճպուր օլտու. վէ Ինդանը սըզ ասքէրլէրի հատտըզ հիսապտըզ էմվալը մէթրուքէյէ սահիպ օլտուլար։ Պա՛ զալէպէնին էրթէսի կիւնիւ Պօնաբարթէ տախի մէվճուտու մայեէթի օլան ասքէր խլէ Իլարիչէ վասլ օլուպ, Ինդանըզ սա՛ քէրինէ րահաթ վէրմէյէրէք, Ամանը մուհաֆազա ասքէրինին գա՛ չըպ պըզընտըղը գուլէլէրին պիրինի թօփ իլէ վուրմայա պաշլատը. ինի կիւն սօղուս չիքեաֆիլար աչըլտըպագ գալէտե օլան ասքէր վէրտա պայրաղընը տիքիպ թէսլիմ օլտուլար. վէ Ինդանըզլար տէրուննու գա՛ լէտե քիւլլիէթլիւ զախիրէ, միհիմմաթ վէ ճէպհանէ պուլուպ տէ՛ րէճէյի նիհայէտե մէսրուր օլտուլար։

2° Ասքէրէ թէքդար չէօլ իւզէրինտէն եօլ վէրիլիպ, կազա չէհ՛ րինէ թէվէճճիհ օլունտու, Պօնաբարթէ պու սէֆէրի էքսէրիա հէ՛ ճին տէվլէթլէրի իւզէրինտէ կէչիրտի, չիւնքի չարխա ասքէրինէ, արտ գօլա, իրի եանա վէ էլ հասըլ հէր թէրտաֆա եէթիչէճէք օլտուղուն՛ տան, սրճագ վէ եօրղունլուղա Ասրոբա ահալտը պու տէվլէթը գա՛ տար տայանամազլար ըտը։ Կէրճէք Սալհիյէտէն Իլ Ասրիչ, վէ կէրճէք Իլ Ասրիչէն կազայա միւմէեէտ օլան մէսաֆէ պիւթիւն չէօլ օլտու՛ ղունտան ասքէր իֆրաթ զահմէթ վէ մէշագգաթ չէքիպ, էվվէլըի կիւ՛ պի շիքեայէթ վէ սըղըլտըյա, վէ պազը իհթաէթսիզ լիք էսէրլէրի կէօսթէրմէյէ պաշլատըլար, մէսէլա սու վէ կէօլէկլիք պուլտուգտարը՛ ընտէ, զասիհէթլէրինի գագըպ գագըտըրտըգ կէնահլէրի թէնէֆ՛ ֆիւս իտէրլէր իտի. պիր կիւն Պօնաբարթէ տախի հէրաբէթտէն իֆ՛ րաթ պուռնալըպ, պիր կէօլէկլիք արատըգտա, պիր էսկի պէյէթ խարա՛ պաթլընտա պաշընը թաշա գօյաճագ պիր ազ սիքէր մահալ պուլտու՛ իսէ տէ, ասքէրին էլինտէն կիւճլիւք վէ սըղըլթը իլէ ալտպիլտիլէր։ Պօնաբարթէ օրաճըգտա էլի իլէ թաշլարը գարըչթըտըգտա, Ազտա՛ թոս իմբէրաթորուն թասվիրի օյուլմուշ պիր անթիգա թաշ՛ պուլտու, քի պէրապէրինտէ օլան ալիմլէր ղայէթ զիյգըմէթ տիր տէյի թագտիր լսլէտիլէր։ Պօնաբարթէ պու անթիգայը իպրահիտա ճէ՛ նէրալ Ինտրէօսպէ վէրիպ, պատէհու օնտան տախի ալարագ իմբէ՛ րատորիչա Յոզեֆինէ պիր Պօղ եաբտըրթըտը քի հալա խազինէի իմ՛ բէրաթորիտե սագլը տըր։

Ձարխա ասքէրինին պիր ալայը եօլու շաշըրըպ, ախչամատագ տօ՛ լաչըպգտան սօղրա մէյեուս վէ միւքէտտէր վէ ած վէ սուսուզ էճէլ՛ լէրինէ պէգլէմէքտե իտիլէր, Պօնաբարթէ պուռնալրա եէթիչիպ, վէ՛ սու վէ եէյէճէք մահալինի կէօսթէրիպ վէ միւսթէրիհ իտիւպ, անը՛ ճագ շիքեայէթլէրինի տախի տուչտուգտա, « տէյէլիմ քի սու վէ նէ՛ » վալէ տահա կէճ պուլունայտը, պուռնուն իչինէ ճան ազլըդը իտիւպ » ճէսարէթտէն տիւչէճքմիհիտինիզ. նամուսունուզա էօլմէյէ ալը՛ » չըն սօլթանըմըզլար » տէյի թէքտիր լսլէտի։

Պիրագ սօղրա քէնտիսի տախի եօլու շաշըրըպ ազ գալըրն Պէօլէ՛ ռէնէրինն էլինէ ախչէճէքտի։ Պլէպէր իրի քէնտիսի էն եօնտէն կիւճ՛

Digitized by Google

առքը լեզրինտէն, գուշ տէրեասընտա ձատտէի զայպ իմտիլեը. պիր-լեքտէ էլլի գատար զասլիթ վէ նէֆեր վար լսար. նակեահ գարշլա-ըընա պիր քէօյ չըգըպ, Քէօլէմէնլեր եաղմուր կիպի իւզէ բլէրինէ գաբըշուն եաղտըրմայա պաշլատըլար: Պօնաբարթէ էյլէնիպ վէ պիր ատըամ իլերի կիմսէյիպ տիւրպիւն իլէ տիւշմէնին գուվվէթինի քէշֆ էյլէտի քի պէն պէշ եիւզ ատըը Քէօլէմէնտէն միւրէթթէպ պիր օր-տաս իտի:

Պահթարընտան վագըթ ախշամ օլուպ, կէձէ իւսթէ կէլտի, վէ Քէօլէմէնլեր Իրանտըզ ասքէրինի աստէթա պիր միւֆրէզէ պէօլիւք զանն իտիւպ, արգասարընտան գօվասամայա գայո իմմէտիլեր: Պօ-նաբարթէ Վ·լէպէր իլէ եավաշ եավաշ կէձէ գարանլըղընտա կէրի չէ-քիլիպ, տէօրթ. սատա սօղրա օրտու մէրքէզինէ սալիմէն վասլ օլ-տաբար:

Իրթէսի կիւնիւ պէօյիւք օրտու իլերի եիւրիւյիւպ, գուշլուգ վագըթը Պէրէշամրն վէ Կազանլըն չէն վէ չիմէնզար տաղ վէ սահրա ըարընը թամաշա իտէրէք վէթանլարը օլան Իրանատյը տէր խաթըր խլէտիլեր:

Կազա [1] պէլտէսինին գալէլերի եըգըլմըշ վէ գաբուլարը գալմամըշ օլաւպ. Ն'էզզար վեշանըն ասքէրի պէօյլէ աչըգ պիր պէլտէյի մու-հա-ֆազա իտէմէյէճէքլերինի իտրաք իտէրէք պըրագըպ սավուշմուշար ըտը. մէմլէքէթին միւթէպէրանը Պօնաբարթէյէ գարշը կիտիպ թէպ-րիք իլէ չէհրէ տավէթ խյլէտիլեր: Պօնաբարթէ օրտու իլէ պաս պէլ-տէյէ կիւրիպ, ասքէրէ իքի կիւն քահաթ վէրտի. վէ ճիւմլէսի թէ-նէֆֆիւս իտիւպ չէքտիքլերի զահմէթի ունուԹտուրար: Պու էսնա-տէ իւմէրայը ասքէրիյէտէն պազըլարը Պօնաբարթէյէ Պ·ուտտու չէ-րիֆի ալմասընը թէքլիֆ իմտիլեը իսէ տէ, եօլսար տաղիսթան, վէ քէրաքէնտէ Օսմանլը ասքէրի հէր թէրաֆը գաբուլթմըշ օլ-տաբուղնտան, Պօնաբարթէ պաս ատֆէրին նիզամ ասքէրինէ ուչյատ մայտաճաղընը քէշֆ իտէրէք սարըֆը նազար խլէտի:

Սարթընը իւչնճիւ կիւնիւ Պօնաբարթէ օրտուսու իլէ պէրաա պէր Իզաֆա [2] պէլտէսի փիշկեահընա վասլ օլտու: Պաս պէլտէ Կազա

[1] Խարանիէ կազա, գէրէն տէմիք տիր. պու շէհր էսկի զէմանտա Փինիկէ էսկէթի դին տիր պէօյիւք պէլտէսի իսի. վէ տէնիզէ եագըն տըը: Թէվրատը շէրիֆ գավլ բինէ, գուվվէթլի մէշհուր օլան Սամսօն, պու շէհ-րին գաբուլարընը սըրթայըպ կէօթիւրտի. պատշահ պիր ուէրայըն ատրէկլերինի հէրնին տէն օյնաթըպ իւչ պին Ֆիլիստինլիս իլէ քէն-տի ատամի սըզընտա գաբըը: Պու պէլտէի Իսգ-ըտանի փատիշահը Էլէկսէ, վէ ըուտի Իսակէն տէր վէ ատյըլարը ալտը, պիր գաչ տէֆա եէզըտըը վէ նաբըտը. Ֆրանսըզլարըն ախը ԹիտիքԷրի վագըթ պէշ պին նաֆուստա վար ըտը:

[2] Եաֆա: Պու շէհիր Թէվրատտա Յօպէ Թէսմէյէ օրտնուր քի Իպրահիմէտ Ինդէ, դէրէն տէմիք տիր: Պու շէհր պիր տաղ իւզէ-րինտէ Նիմ տայրէ շէքլինտէ եաբըլմըշ օլուպ, էվվէլերի մէԹին շիմտի խարապէ պիր գավ-ատ տէ վար. վէ ահալիսի չօղու Իսլամ, պապի գալընը ըուտ, էրմէյէ վէ Գաթոլիք չէմտէ-ն պին նուֆուստա եագըն տըը. էԹրաֆընտա ղայէթ լաթիֆ վէ մէվկուար պաղչէլերի վար, վէ Գուտսա շէրիֆ վիտէյէ կիտէն հաճ-լերին իսկէլէսի տիր: Պու պէլտէ ղայէթ էսկի օլուպ, Նուհ վագըթընտան գավլա տըը տէյի բինկիյէթ գըլընըը: Պու պէլտէտէ կէրըչ հաղըճ-Թը Իսաէնէ վէնէ կէրըչ ուզատ պէօյիւք պէգ-յիւնտ վագըթլարը օլնուշ տուր: 1799 տա մաւվագգաթէն Ֆրանսըզլարըն էլինէ կէչտի. 1840 տա Ինկիլիզլէր, Մ'ըսըը վալեոնէն ա-լըպ տէվլէթը ասքէյի Թէպլիմ իտլէտիլեր:

Digitized by Google

կիսի աչըգ օլմայըպ եիւքսէք տիվարլայ իլէ միւհիթ, վէ վաֆիր վէ ձէննկեավէր պիր ասքէրլէ միւսթահֆէզ իտի։ Ն'էզպար փաշա էն սէշ մէ ասքէրինի պու պէլտէնին մուհաֆազասընա կէօնտէրիպ, պունլար սա պաթալ թօփլար վէ պին իքի եիւզ գատար թալիմլի ()ամանըը ինօիձուլարը վար ըսը։ Պու ձիւմլէ պէօյլէ պիր պէլտէ հէմ պէրէ շամլն քիլիտի, վէ հէմ տահի Ֆրանսըզըն կէմիլէրինէ այա վէ մուհաֆազալը պիր լիման օլապիլիր օլսուդունան, հէր չի պատէպատ պօ աքարթէնին թասիմաթը իւզէ պիր ան էվվել ալընմալըդըը։ Իչ կիւն զարֆընսա մուհասէրէ թէրիթիպ օլունուպ, Ֆրանսըզլար թօփ իլէ գալէյի վէ չէհրի տէօյմէյէ պաչլատըլար։

Ն'զ վագըթ զարֆընսա գալէ տիվարլայը երգըլըպ վէ չիքեաֆլար աչըլըպ ասքէրին հիւճիւմի միւմքին օլսուդունան, պօնաբարթէ սիզատրա պիր ()ամանըը կէօնտէրիպ սէրհան թէսլիմ օլմասընը իթ-լիֆ իլէտի. տիվտար ձէվապ եէրինէ ()ամանըընըն քէլլէսինի քէսիպ պօնաբարթէյէ կէօնտէրտի. վէ քէնտիսի տահի ասքէրլէ տուշարը ուղ ըտատը. պու ձիւմլէ Ֆրանսըզըն խահիթլարընը պօզամայըպ վէ աթէշ լէրինէ տայանամայըպ խայը թէլէֆիլ իչէրի չէքիլմէյէ մէձպուր օլ սուս. սիչամընը գուլէնին պիրհսի տահի կիւլլէրտէն երգըլըպ հիւ ձիւմէ պիր պէօյիւք մէյտան աչըլտը։ Ն'րթէսի ատապահրսը եիւրէք գըյըլաձագ պիր հայ միւչահէտսէ օլունուս. չէհրին Իտէվլի ահալիսի իհթիար, գարը, չօձուգ, էլլէրինսէ հայլար իլէ տիվարտան տըշարը ուղրայըպ իքի աթէշին իչինտէն կէչէրէք, էէւխ՛, էէւխ՛, պաղ ըշարագ Ֆրանսըզ օրտուսունա տահիլ օլուպ, հիւանիւ մուամէլէ իլէ գապուլ օլունտուլար։

Պունուն իւզէրինտէ մէմլէքէթին իւսթիւնէ հիւճիւմ իտէն Ֆր-րանսըզլարըն վէ մուհաֆալա իտէն էքսէրի Ն'ընաստա ասքէրինին կէօսթէրտիքլէրի չիստէթ վէ մուգաթէլէ թարիֆ օլունամազ։ Ֆր-րանսըզլար պիր գաչ ստաթ զարֆընսա չէհրին իչինէ կիրտիլէր. հէր թէրաֆտա գարշըլըգը սէչ կիսի գան ագմայա պաչլատը. գըրգ սա աթ կեահ եաղմա, կեահ գաթթաչ, պու իքի աֆէնէ պիրտէն մուս թաղրագ օլտու Ն'ահա պէլտէսի։ Պօնաբարթէ, Պօհարնէ վէ Ն'րօա զիւ նաման եավէրլէրինի կէօնտէրիպ, կիւճ իլէ Ֆրանսըզ ասքէրինին իսրըմընը մէքս իտէպիլտի. վէ պու վէճհիլէ տէօրթ պին գատար Ն'ր-նաստա մուվագգաթէն գըլըճ վէ գուրշունան գուրթուլտուլար։ Պսրատտա տահի տէրսունու գալէտտ օլան քիւլլիէթլիս թօփ վէ մի հիմմաթ Ֆրանսըզլարըն էլինէ կէչտի։

3° Պու պէլտէտ Պօնաբարթէյէ պէօյիւք լէքե օլաճագ պիր վուգուաթ օլմուշ ուսուր քի, էն զիատե Թէրաֆտարըգ իտէնլեր տա-իտի ինքեար իտէմէյէրէք էօզը պէյան իթմէքլէ Պօնաբարթէյի վաքա էլգալմազա չալըշմըշլար տըր։ Ն'լարիշտէն գաչան պին իքի եիւզ սա-քէրլէ Ն'ահա մուհաֆալա ասքէրի օլարագ ձէման տէօրթ պին Ն'ր-նաստա եէսիր տիւշիւպ իսանլարա մուհպուս օլմուշուստա։ Պունլարը Պօնաբարթէնին հուզուրունա չըգարտըգտա, տէօրթ պին քիշիյի պիր-տէն կէօրտիւյիւ կիսի, «'Ն'չ եաբայըմ' պէն պու ատամլարը շիմտի

Digitized by Google

ոտէտի Պօնաբարթէ. պուն՝ալարա եէտիրէճէք էքսէկիմիզ մի վար. Յիւ
ոբանոցայա եահօօ Ա՝ըսլըրա կէօթիւրէճէք կէմիլէրիմիզ մի վար. պուն՝
ոլարը պանա կէթիրմէքլէ պիր ի՛շ մի եաբմըշ օլտուն՝ուզ ո Ա՝ինէ-
քալարը ճէվապ վէրիպ, պուն՝ալար քէնտի լատէթլէրի իլէ թէսլիմ օլ
մուշ իքէն, գասլուլ իմմէմէքտաճ օլան մուխաթարայը վէ քէնտիսինին
ինսանի վէ հնսանիէթլէ տօավրանըն տէյի թէնպիհ իմմիշ օլտուզուս-
նաա քէնտինէ պէյան իմտիլէր ո Ա՝վվէթ տէտի Պօնաբարթէ. պէն
ոսիզ հնսանի վէ հնսանիէթ թէնպիհ իմտիմ, լաքին գարը, չօճուգ
ովէ իհթիարլաք իչլուն իտի. պուն՝ալար էլի սիլահը ասքէր տիր. պուն՝
ոլար իլէ ճէնկ իսիւպ էօլմէք եա էօլտիւրմէք լազըմ ըտը, նէյէ կէ-
ոթիտինիզ պու սէֆիլլէրի պանա, նէ եաբապիլիրիմ պուն՝ալար ի-
ոչուն ո Ի՝հասըլ տիւնը հարպտէ իւչ կիւն պուն՝ալարըն հապտընա
սա միւզաքէրէ օլուն՝տու, լիմանա պիր գաչ կէմի կէլիր մէմուլինտէ
իտիլէր, օ տահի կէօրիւնմէտի, Պօնաբարթէ եէնիտէն գան տէօք
մէմէք իչլուն թէչէվվիճէ կիւրիֆթար օլմուշտուս. տէօրթ պին քիշիի
Ա՝ըսլրա կէօթիւրէճէք գասլար գարաղօլու ասքէրտէն այրըմագ տա-
խի միւմքին տէյիլ իտի, վէ պուն՝ալար սէրպազթէճ սալըվէրիլմէյէլէր, եէ-
նիտէն սիլահ ալըպ տիւշմանա գարըշաճագլարը աշկնքար իտի ո Ա՝վ-
հայէթ տիվանը հարպլըն գարարը մալիւմ օլուպ, ասքէր տահի իճ՝ըա-
սընը թալէպ իմտիքտէ, Պօնաբարթէ հիւքմ իմմէյէ մէճպուր օլուպ,
տէօրթ պին ալընաստա սաղ սաղ վէ սիլահըդ օլարագ եա գըլըճ եա
գուրշուն իլէ թէլէֆ օլտուլար [1]։ Ա՝ալընըդ Ա՝ըսըրլըլար վէ Ա՝էօվէ-
մէնէրը գարաղօլ իլէ Ա՝ըսըրա կէօնտէրիլէպիլտիլէր ո

Ի՛քինճի վուգուաթ, Ա՝աֆտաա Ա՝իանսըդ ասքէրի Ա՝ամանը ասքէ-
րի իլէ պօղազ պօղազա կէլէրէք վէպա իլէթինէ պուլաշտըլար ո Յէ-
թանըդ ասքէրի վէ պաշլըճա 32 ինճի ալայըն նէֆէրատը պու իլլէթ
ոէն գըրըլմայա պաշլատըլար Ճէնէրալ Պօն վէ Ա՝ամբօնտան կէլէն
ճուրնալլարտա խասաթալարըն կիրմիքճէ արթալըդը թէպէյեիւն իտէր
իտի, պիւթիւն Ա՝իանսըդ օլտուսու պու աֆէթին չիտտէթինի տու-
յատ, մէյուսիլէյէ կիւրիֆթար օլտուլար, Պօնաբարթէ տէր ագատ
վասի խասաթախանէլէր թէրթիպ իտիւպ միւմքին մէրթէպէ ուսուլու
գարանթինա իւզրէ թիմար օլունմալէրինի էմր իլէտի ո Ա՝ի ասքէրէ
ղայրէթ վէ ճէսարէթ վէրմէք իչլուն Պօնաբարթէ պիր կիւն Պէսիէր
վէ Պէրթիյէ նաման ճէնէրալլար իլէ խասաթա գօվուշլարընը զիարէթէ
չըգըպ, հէր խասաթանըն եանընա եագլաշարագ այրը այրը թէսէլի
իթտի, վէ պաղըլարընըն եարալարընը տահի թուվարագ, պիր շէյ

---

[1] Պու գաթթալը հէր պիր միւելլիֆ պի-
րէր կէօնճէ ծագլ իտէր։ Պօնաբարթի քէնտի-
սի, ճէմաան պին իքի հիզ քիշի իտիլէր. վէ
տիվանը հալպ իլայ հիզ ասքէր իտէ-
րիմի հիւճիւմ իմթան. պու սէպէպ իչլուն
հիւքմ իմմէյէ մէճպուր օլտում տէր, պայգա
կէօպճ իլէ կէօրինլէր, տէօրթ պին քիշի օլ-
տուգտանա շահատեի իտէրլէր։ Պաղըլարը տու-
իի Պօնաբարթի քէնտիսի պուննա էմր իտիւպ
ասքէր տահի զօր իլէ վէ խոհէմկէրէք իճ՝ըա-
սընտա պուլունտուս տէրլէր, Փրանսըդ ասքէ-
րի տիւշմին մէմլէքէթինտէ կիւճ իլէ քէնտիսի
իտտարէ իմմէքտէ օլուպ, պու հալտէ տէօրթ
պին քիշիի հալպտէն նէ սալըվէրմէք, նէ տէ
պէպէմէք ռէյսիայաճաղը, էօղիւր տէյի գա-
պուլ օլունտուր պիր շէյ իտի նէ հալ. եսիտա
պու իտտուս Պօնաբարթիյէ պիր պէօյիւք
լէքճ սայլըր։

Digitized by Google

առիլ, գօրգաճագ չէր եօգ տէրի ձէսարէթ վէրիր խոի։ Ասլաթախաշ նէտէն տըշարը չըգտըգտա, պէյհուտէ եէրտէ նէֆսինի թէհլիքէյէ գօստաւլուննու ձէնէրալլար վէ հէքիմլէր քէնտինէ թէֆհիմ խյլէտիլէր։ Պօնաբարթէ ձէվապ վէրիպ, պաշ ձէնէրալ պօ-լօնմօշ-շամ պօռնա իլիճ վաճիպէյի վիմհէվիմ պիր ոէտու։ Իվա ձէնէրալը Ալէքսիէօ քէնտինի գաստանթինայա գօյուպ եանընա քիմսէյի եանաշտըլըմազ վէ քիմսէյէ տօգունմազ լազը, Պօնաբարթէ պուննու իշլութիքատ վէպատան պօռ գատար գօրգայօրսա օնատան կիտէճէք տիր տէտի, վէ վապատա տէտիյի կիպի տէ օլուպ, ձէնէրալը մուժայիլէյհ իլէրիտէ Իքքեա մահասէ-սէտինատ իլլէթը վէպատէն վէֆամէթ իթտի։

Պօնաբարթէ Իսֆայը թէզը իթմէզտէն էվվէլ պուրատատա տաֆսի պիր տիսան վէ հիւքիւմէթ իհտասա խտիպ քիֆայէթ խտճէք մէրթէ-պէտէ մուհաֆազա ասքէրի տաճի նատապ խյլէտի, Պօնաբարթէ պօռ ֆիթռատաթը Իլաբը ահալիսինէ մալում իթմէք իչինէն ապատպ ըսթըլ-լահը իւզրէ իլաննամէլէր եազդըրըպ հէր թէբաֆա նէչը խյլէտի քի, նիհայէթինատ չու վէճհիլ եազըլը իտի։

“Իյա ալլահըն գուլլարը, իրատէյի սուպհանիյէյէ միւթի վէ թէճա ո լում օլուն էմր իս թէնազիլէրինի իճրա իտիպ, մուբաստաւլահա ո գարշը կէլմէյին. մալիս միսիզ օլսուն քի պիւթիւն ճիհան քէնտի մաիս ո լուգու օլուպ, քիմէ իսթէր իսէ օնա պախշ իտէր։ Պուննու պիլէրէք ո Իսպպիյէ էմանէթի օլասըգ ո։

4։ Պօնաբարթէ Իսֆա ֆէրհինատէն սօղրա պիւթիւն օրտուչու պէրապէր ալըպ, Իքքեա իւզէրինէ հարէքէթ խյլէտի[1]։ Պու գալէմի տաճի ֆէրհ իթտաքի կիպի պիւթիւն Պէրէշամ էյալէթի քէնտիւ-նին օլաճալլնա շիւպհէսի եօղուտու։ Անէզզար բաշա էն մէթին ատ-քէրի, իտազինէտի, հարէմի վէ զնյգըլմէթ էշեասը իլէ պու գալէտէ մու-հաֆազա օլմագտա իտի. Ինկիլիզ ամիրալը Ալտոնի Ամիթ. պիր պէօ-յիւք ֆըրգայը ոօնանմա իլէ Իքքեանըն աչըզընատա վօլթա վուրմագ-ատա օլուպ, փաշանըն մահլուպինէ մուվաֆագաթլէ հէր տիւրլիւ իմ տատտ վէ մուավէնէթի տիրիղ իթմէտի, Իքքեայա պիւհէնտիսլէրը թօփճուլար վէ քիւլլի միհիմմաթ կէօնտէրտի, պուննատան մատատա, Շամտան, Ալէպպօյէն, Պաղդատատան վէ Չըլըմի Ներհրի քէնարլըգ-լընատան, եէրլիլէրին թատպիրի իւզրէ կէօյլէրինն եըլըպգլարը վէ տէնիճ զինն գուժմլարը կիպի սայըսըզ Օսմանլը ասքէրի Ինկիլտէրէն եախօտա Իլլուէա[2] չայընը կէչիպ Իքքեա պէլտէսինէ իմտատտա գօշմագտա իտիճ-լէր։ Պուննատըն քէտաֆֆէսինէ Պօնաբարթէ բանտա վագըճ օլարագ, կէրէք գարատան իմտատտ ասքէրի եէթիշմէտէն վէ կէրէք Ինկիլիզ

[1] Ալքեա պէլտէսի էվայիլտէ ԲՒօնդայէ թէսիպէ օլունմուշ տուր. էվվէլէրի օֆտագ պին նուֆուս վէ ալա լինանը վար իտի տէ. չիմտի պու մամուրիյէթի գալմայըպ լինանը տաճի պօլմուշ տուր։ Ինքիտէն մէթին գալէ-լէրի օլուպ, էնինիէր տաճի իլավվ օլունագտագ խթիհքաամաթընըն շէօհրէթի վար. պագը մէթին պինապատրը վէ պէօյիւք համամիրը տա վար։ Պիր գաշ տէֆա Խալամ վէ խրիճիան էլինէ կէչիպ, տէօրթ եիւզ սէնէտէն պէրա Օսմանլը հիւքիւմէթինէ կէչմիշ տիր. 1799 տա պօնաբարթէ պու պէլճէի պագամագը։ 1840 տա Ինկիլիզլէր Մըսըր վալիսի Մէհմէտ Ալի բաշատան ձէնգ իչի պագպ. Տեվլէթը տ լնյէչ Թէպիլիմ խյլէտիլէր։

[2] Յորդանան չայը։

Digitized by Google

մեհենատների գալենին իսթիհքամաթները թէքմիլ իմամէտէն Աքքեայտա Շաֆիա կիսի նակէհան ուսուցում ալմադ մուրտ իթմիշ խան[1]։ Իման Աբդանըզար տէր ազատ գալենին էթրաֆընա թապիաները չէվիրիսկ, չհատէթելու սիրտ աթէշլէ տէօյմէյէ պաշլատըլար, անձագ իրի վէ պաթալ թօփլարը վէ միհիմմաթլարը Իակէնաէրիյէաէն Աքքեայա տէնիզէն նագլ օլունտուգլարը հալտէ Ինկիլիզ ամիրալը Ալանի Ամիրին էլինէ սուրհուրնատան Աբդանըզլարընը էլինէտէ, օթուզ քրի չապընատա եալընըզ պիր թօփ, վէ օն իրի չապընատա տէօրթ թօփ, վէ սէքիզ ուպուզ, վէ օթուզ գատար տէօրթ չապատա սուրաթ թօփլարը գալմըշ ըտը, պիր ազ սօղուտ պունլարընն կիւլլէէրի տախտ էքսիլմէյէ պաշլատը իսէ տէ, շուտ ֆէնտ իլէ կիւլլէ թէտատ րիքինէ մուվաֆֆագ օլտուլար։

Ինկիլիզ տօնանմասը թօփ մինգիլինտէն եագլն գալայա եանաշըգ, Աբդանըզլարընն հարէքէթինի ամիրալ Ալանի Ամիր կէօգէթմէքտէ իտի։ Փոնաքարթէնին էմրի իւզրէ բէրապէնտէ աթլը գօլլարը գալայա էնափէլը. Ինկիլիզ տօնանմասը կէմիլէրի, պունլարը կէօրտիւքտէ ատը ալմագ պիւթիւն ալապանտա թօփ աթարագ իւզէրլէրինէ եագմուգ կիսի կիւլլէ եաղտըրըլտըը, աթլը ապէրի ֆիլոտուր կէթիրմէյէք պուս կիւլլէրի թօփլայրակ վէ Աբդանըզ օրտուսունա կէթիրէք. ատօրթ կիւլլէյէ պիր ֆրանգ պագշիշ ալըրլար ըտը. պուս խուսուս օրտուցյա պիր էլչինճէ օլուպ, ճիւմլէսի Ինկիլիզլերի խթիհգա խաէրէք մէյտան օգուրլար ըտը։

Ալարթըն եիրմիսինտէ պիւթիւն սըչան եօլտարը թէքմիլ օլմաշտաս, միւհէնտիս ճէնէրալը Ալանօն կէճէ գարանլըղընտա քէշֆէ չըգըպ, քէշֆինտէ եանըտըը վէ Աքքեա գալէսի էօնիւնտէ նէ խէնտէգ, վէ նէ ատ խէնտէգ տիւմարը վար տէյի խասպէր կէթիրտի, պունուն իւզէրինէ թօփ իլէ գալէտէն շիքեաֆ աչըլըպ պիրտէն պիրէ հիւճիւմ օլունմադա գարար վէրիլտի։ Ալարթըն 25 ինսէ շիքեաֆ աչըլըպ հիւճիւմէ գօմմնտա վէրիլտի, ապէր իլերի գօշտուգտա էօնլերինէ խէնտէգ չըգարըղը կիսի շաշըրտըպ գալտըլար, վէ աէր ագատ լագըմ գադըմմադա մուսպաչէրէթ օլունտու։ Ամիրալ Ալանն Ամիր Իսկէնտէրիյէաէն Աքքեայա նագլ օլունան Աբդանըզ թօփլարընընն քեաֆ ֆէսինէ, վէ մէշհուր Ինկիլիզ միւհէնտիսլերի վէ Աբդանըզլուան տուխ գրալ Թէրաֆըը Միլնըօ նամ պիր նըշանճըլար վէ Շօմլէյն նամ պիր մէշհուր թօփճու զապիթինի Աքքեա գալէսինէ Ալէգզանդր փաշայա կէօնտէրմիշ խտի. պունլար ըտըմ ագան Աբդանըզ միւհէնտիսլերի իւզէրինէ լոնդրանի ամէշ իմամէտ իտիլէր, մարթըն 28 ինսէ լագըմը ամէշլէնտիլէր անձագ խէնտէգ տիւմարլարընընն եագընըզ պիր գարչատը

[1] Եափա Աքքեա վէ Գազատա շէհրի տարաբնատա, Նազարէթ Թագիր օլունտուգ տա վէ միւթը Աբդող գատիլլերի վարգ. պունլար պիթիւն խրըստոդ վէ գաթոլիգ իլէ կէչինիրլեր իսկ. Քրանտըզլար գաշ տէֆա պէօյիւք օրտուտան այրըլտըգ պու Աբդող գատիլլերի իւզէրինէ հիւճիւմ իթմիշլեր իսկ պօղուլտուգ կիրի տէֆաբնատա գօլ ագ ղատը Գարթէլէմի հէյտը օլտա. պիլինտի տախտ ճէնէրալ Տամսոնը գօլտ գրըլտը, խայտը ապէրի Թէկֆ օլտա. Գա նատլուգ Աբդող գատիլլերը հայտ տախտի տայրէկ նիգատնա կիրէմէմիշլեր տիր։

աթլոտը ։ Կէնձ վէ տիլավէր Ա՝այլև նամ եիւզ պաշը եէրմի պէշ նէֆէր Կըընատիյէ իլէ իսթիտաա հիւճիւմէ Թայեին օլուՆատու , պու պէհատըր զապիթ նէրտիվէնի գօյուպ գալէ տիխարընա չըգմայա պաշը լատըգտա ()սմանլը ապէրլինէ տէհշէթ կէլտի , լաքին Ա՝այլի տիւշիւպ էօլտիւյիւնտէն Կրընատիէլէրէ ֆիթաւր կէլտի , վէ արգալարընա տան իքի Թապուր ապէր իմտատա կէօնտէրիլտի իսէ տէ , ()սմանլը ապէրի գաֆիլտէն լուզէրլէյինէ տօղու կիպի գուրշուն եաղտրմայա պաշլատըլար . վէ գօմանտանլարը Ա՝ծիւ տախի վուրուլուպ կօլտիք տէ հիւճիւմ պաշա չըգամատը ։

Պու էնատէ Ա՝քքեա գալէմինէ պիր գաչ պին իմտատա ապէրի , պիր չօգ Ա՝ւրոքաքեարի Թալտըլի Թօփճու ապէրի վէ քիւլիէՆէթլու միհիմմաթ վասլ օլմուշտուս . Ձրանալըպլարտա պէօյլէ պիր ճէսիմ մուհասէրէյի պաշա չըգարմադ իչլուն եաղընըզ օն իւչ պին նէֆէր օ լուպ , Թօփ տէյճէք պիր Թօփտարը տախի եօղուստուս . միւհէնտիս լէրին քէշֆի իւզրէ . պիր պաշգա վէ տահա պէօյիւք լաղըմ աչըպ օ Թատան հիւճիւմ իՆմէք լազըմ կէլիր իտի . մէվսիմ իլէրիւլէմէուե օ լուպ , նիհանըն պէհլինատ Ա՝քքեա գալէսինին էօնիւնէ կէլէլի օն կիւն օլմուշտուս . ()սմանլընըն պէօյիւք օրտուսուՆու եագլաչըղընը արգա արդայա ԹամԹարլար խասպէր կէՆիրմէքտե իտիլէր . իմտի օն իւչ պին ապէրլէ հէմ Ա՝քքեա կիպի պիր գալէյի մուհասէրէ իՆմէք , հէմ տէ տըշտատան կէլէճէք ապէրլէ գարշը գօյմապ լազըմ կէլէճէկտի ։ ՊօնաբարԹէ պիր սիւզլէյէ լաղըմ աչըլմասընը միւհէնտիս ալայընա էմր իտիպ , ճէնէրալ Ա՝լէպէրի տախի պիր ֆըրգա ապէր իլէ Շամտան կէլմէքտե օլան պէօյիւք ()սմանլը օրտուսուՆու Ա՝տէն նամ չայտան կէչիրմէմէք իւզրէ օ նէհրին քէնարընա ակվգ իլէտի ։

Շամտան կէլէճէք ()սմանլը ապէրլի , Ա՝տապուզ Ա՝նպէլսահանը ճէնկճիլէրի իլէ պիրլէշիպ , եէրմի պէշ պինէ պալիպ օլմուշտար ըտը . օն իքի պին Թալըարը վէ հատտէն աչըրը էշեա վէ միհիմմաթլէրի օլուպ , Շամ վալիսի Ա՝պտուլլահ փաշա գօմանտասընտա իտի . պու ապէր նիհանըն տէօրտիՆտէ Ա՝ղատալ քէօփրիւսիՆտէն կէչիպ Ա՝քքեայա տօղրու իլէրիլէմէքտե , Ա՝լէպէրին չարխա ապէրի ճէմտն պէշ եիւզ նէֆէր վէ պին պաշը Ա՝փՆօ գօմանտասընտա օլարագ , նիհան ապէրլինտե Ա՝տարա (Ա՝ղազարէթ) գաստապատը սէվԹինտե ()սմանլը նըն չարխա ապէրինէ ԹէՆատիւճ իմԹալլէր ։ Ա՝փՆօ կէրի չէքիլէճէք եէրտե , տէրագապ չար քէօչէ օլարագ տիւշմէն իւզէրինէ սավլէթ իմտի . մէյտանը մուհարէպէ լէշ իլէ տօղուպ , պէշ ատէտ տախի սանճագ ալտը . անճագ քէնտինտէն օն գաթ չօգ պիր ապէրի իլա նիհայէ Թէհամմիւլ կէԹիրէմէյիպ , Ա՝լէպէր ֆըրգասընա տօղրու կէ րի չէքիլմէյէ պաշլատը ։ Ա՝լէպէր Ա՝փՆօնօՆու Թէհլիքէտե պուլունա տուշլուՆու կէօրիւպ ապէրի չիԹապալէ իլէրի սիւրմէյէ պաշլատը , էօթէտե ՊօնաբարԹէ տախի ()սմանլընըն ճէսիմ գուվվէթլէլ կէ տիլինի իչիԹիպ , ճէնէրալ Պօն ֆըրգասը իլէ Ա՝լէպէրէ իմտատա կիԹ մէյէ վէ պիր գաթի մուհարէպէ իՆմէյէ հազըրլանմագտա օլուս ։ Ա՝ղզար փաշա աՆինէզտէն Ա՝քքեայա սլտըղը ապէր իլէ պիր գաթ

Digitized by Google

առնա գուվվէթլէնիպ, տըշարըյա եիւբիւտիւ իսէ տե, Վրանըզըն սալգըմ վէ կիւլէսինէ տայանամայարագ կէրի չէքիլտի. վէ մուհա- սէրէ ասքէրի իլէ գալէնին արասը էօլիւլէր իլէ տօլտու։ Պօնաքարը թէ պուննու կէօրտիւքտէ, Ալէպէր ֆըրգասընա տօղրու հարէքէթ էյտի։

Ալէպէր պիւթիւն ասքէրի իլէ ճէպէլը Քասաօր[1] էթէյինտէ օլան օվալարա վէ Յուլի նամ գարիչէնին էթրաֆընա եաեըլմըշըտը. միւ- թատը կէճէլէյին Սամանլը օրտուսունու պասմագ իսէ տե, կէճգալը արզընտան պու թէտավվուրու ֆիքիլէ կէթիրէմէտի։

Վխանընն օն ալթընճը կիւնիւ սապահլայընն Սամանլը ասքէրի ճէնկ սաֆքը իւզէրինէ տիզիլիշ հաղըր խոսլէր. Յուլի գարիչէնին օն պէշ պին փիատէ մուհաֆազա խոիւպ, օն էքի պին ալթը տախ օ- վատա չարիսալանմագտա էտի։ Ալէպէրին նիհայէթ իւչ պին փիա- տէտի օլուպ գալէ չէքլինտէ օվանընն օրթասընտա տուրմուշար ըտը։ Սամանլը ալթըլարը ճիւմլէթէն պիր աւուճ Վրանըզ ասքէրի իւզէ- րինէ հիւճիւմ իտիւպ հէր թէրաֆտան վուրմայա պաշլատըլար. հիչ պիր վագըթ Վրանըզ փիատէ ասքէրի պէօյլէ ճէպէմ վէ հէր թէ- րաֆտան ալթը հիւճիւմիւնիւ կէօրմիւշ վէ տայանմըշ տէյիլ էտի։ Գու ճիւմլէ մէկտֆ օյտուգլարը մէթանէթ վէ ճէտարէթի պայպ էթ- մէյիպ, սօուգ գան իլէ կէօյիւս կէօյիւսէ շիտտէթլի պիր ալթէշի ալթըլար իլէ տէօյիշտիւլէր. հէր նէօպէթ ալթէշինտէ պիր թագըմ ալթը չար քէօշէնին էօնիւնէ տէվրիլիր էտի. ազ վագթըն իչինտէ ալ վէ ինսան լէշլէրի չար քէօշէլէրին էօնիւնէ մէթէրիս կիպի եը- ղըլը. պու էօրֆիւլիւ մէթէրիսին արզասընտա Վրանըզ ասքէրի մուհաֆազա օլարագ թամ ալթը սասթ Սամանլընըն շիտտէթլիւ հիւճիւմինէ գարշը գօտու։

Գու էանատէ Պօնաքարթէ քէնտի վէ ճէնէրալ Պօն ֆըրգալարը իւ լէ ճէպէլը Քասաօրտան աղըր օվայա տօղրու եիւբիւմէյէ պաշլատը։ Պօնաքարթէ եօգարըտան պիւթիւն Ալէպէր ֆըրգասընըն տիւ- ման վէ ալէվ իչինտէ, վէ պարկիր վէ ինսան լէշլէրի մէթէրիսլէրի ա- րասընտա ճանսիզարանէ տէօյիւշտիւքլէրինի կէօրիւպ, զնյրի գօ- մանտասընտա օլան էքի ֆըրգայը տէր ագապ էքի չար քէօշէյէ թէշ- բիւ էտի, վէ էօյլէ պիր հիզատտա ասքէրէ էքի թէրաֆտան եօլ վէր- տի քի Ալէպէր ֆըրգասը իլէ լուչիս պիրի պիրինէ եանաշըրգատա թամ իւչ քէօշէ օլուպ տիւշման տախ արասընտա վէ օրթա եէրինտէ գալաճագտը. պիւթիւն ասքէր եավաշ եավաշ վէ սէսսիզճէ հիւ- րիւյիւպ եագըն կէլտիքլէրի կիսի նակեահ Պօնաքարթէյին էմրի իւզրէ պիր թօփ ալթըլտը վէ մէզքիւր էքի ֆըրգա տախ մէյտանը մուհարէպէյէ տախիլ օլտուլար։ Ալէպէրին ասքէրի թօփ սէսինի իւ չիմտիքլէրի կիսի օ թէրաֆա պագըպ, Պօնաքարթէ, Պօնաքարթէ տէյտ մէսէրրեթ սէտալէրի իլէ սէլամլամայա պաշլատըլար, վէ անին

[1] Ճէպէլը Քասաօր Ինճիլտէ մէշհուր տուր։ Հաղրեթը Խոտ պու տաղտա նուրտ. ամմավի իլէ Վհնէվիէր օլարագ, Մուսա վէ Խլիաս բէյզամպէրլէր իլէ հեվարիունլերի կէօ- րիւնմիւշ տիւր։

Digitized by Google

տէ մէգքիւր իւչ քէօշէնին իւչ եիւզիւնտէն արտը արտաը քէսիմէզ պիր տէհլէթլիւ ալէյհտիր պաշլատը, ամէն ()ամանը ասքէրիյէհէր թէրտաֆը գաբատը պուլուտ, կեահ ատալ կեահ օսլա չարխալանարատ, պիր թագըմը թէլէֆ վէ պիր թագըմըն տախի հէր թէրտաֆտան եօր աչարատ ատօրմ նալ գաչմայա պաշլատըլար, պու պօզդունու Կէլէպէր ֆընգատը կէօտեիքատ ամէնէր ճէսարէթլերի, պիր գամ տաճխի ալէվէնիպ, Ֆուլի գարիյէտի իւզէրինէ սիւնկիւ իլէ հիւճիմ իլէտիլէր, վէ բտան կէլէնի տափըլայըպ պիր պէօյիւք գամլամա տախի պուրտտա վագի օլտու, վէ պու վէճհիլէ պու պաչը պօզուգ ասքէրի հէր թէրտաֆտան գաչըպ վէ ճանլարընը գուրթարմագա տիւշիւպ, մէյտան նը մուհարէպէ մէվթաէլերինտէն կէօրիւնմէզ օլտու։

()բտաս թագըմը իլէ, Ասպտուլլահ փաշանըն իւչ թուղտու, տէօրթ եիւզ բէես տէվէ, հատտա իւ հիսասլէ կէլմէզ էշեա վէ միհիմմաէթէ Ֆրանսըզլարընն էլինտէ գալտը։ Ասօթէտ ճէնէրալ ()իւրտի Աստէն նէհրի քէնարընտա բուսուտա տուրուպ գաչագլարտան պիր խապէր ճաալընը տախի պու թէլէֆ իթտի։ Պօնապարթէ Ալալուզիէթտէն իննիթիգամ ալմագ իւզէրէ սիւրիւն քէօյլէրինի եագտըրտը, վէ օր վէճհիլէ մուհաֆազա ասքէրի իլէ օլան ուֆագ ճէնկիլէր էքսէրիա պուլաղըմ եըգընթըլարը իւզէրինտէ օլուրտուտու։ Ասքեա գալէսինինէ մուհասէրէսինէ պաչլամագը պիր պուչուգ այ օլմուշտուտու բէք չօգ ատֆա հիւճիմ օլմուշ, մուհաֆազա ասքէրի տըշարը ալաղտագտաա ատֆա ատֆա իչէրի գօվալանմըշ վէ տիւշմէն ասքէրինատէն քիւլի թէլէֆ օլմուշտուտու։ Ալէ հէր նէ գատար հէր չամըրտաա զալէպէ Ֆրանսըզտաա գալմըշ խոչ տէ կէրէք վագթ վէ կէրէք միւթէպէր զապտը թան թէլէֆի տախի Ֆրանսըզլար հագգընտա թամիր գատաւ իթմէգ պիր թէլէֆ իտի, հաթտա պու զայէ արտաընտաա լիքէն կէմիլէր իլէ Ասքեայա օն եքի պինն ()ամանը ասքէրի տահա եանաշտը։

Պօնապարթէ պունլարընն ալթը տատիտան եվվէլ թէքմիլէն գատ բտաս չըգամայագագ լարընը քէչի իտէրէք գալէ տիվարընըն պիր զատ յիչ մահալինի 24 չապընտա պիր թօփ իլէ տէօյտիւմէյէ տէվամ իթտի։

Պու մահալ քէօգրիւնիւն տաղ թէրտաֆը օլուպ, գաչ կիւնտէն պէրիս պուտտար իլէ ատղտաչըլմագտատ իտի։ Ակչէ իւտէթ կէլտիքտէն Ֆրանսըզտար չիքտագտան եիւքիւյիւչ իտիպ, տիւշմէն իտիհիքատա մաթրընը զատատըզտար տօրտուրտուլար, թօփլատը չիվիլէտիէր, վէ բտաս կէլէն ասքէրի պօղազտագտ գալէյէ տահիպ օլուպ Ֆրանսըզ տանճտա ղընը տիքտիւլէր։ Պու հալտէ իքէն ատճնիզտէն կէլէն ()ամանը ասքէրի գատայա չըգարագ ճէնկ ուտուպ իւզէ եանաչըգ գօղ իլէ Ֆրանսըզլարըն իւտթիւնէ եիւրիւմէյէ պաչլատըլտը, պտա ասքէրին հիտատէթէ

նի, ձէսամէթինի կէօրէնէ տէհղէթ կէլթը խոի։ Իլք եվվել գալէյէ հիւճիւմ իտէն կրընատիէլերին գօմանտանը Նանպօ էօլմիւշ, ձէնէրալ Լան եարալանմըշ, պու հալտէ ինքէն Օսմանլը ասքէրինին պիր պէօյիւք քիւմէսի իչէրիսէն չզգըլ գալէ իչինէ կիրէն Վրանսըզլարըն արգասընը քէտիրտիւէր, վէ կէրի չէքիլմէյէ արալըգ պըրագմասը լար։ Պու մուխամէթ ա արասընտա Վրանսըզըն պու պահասընը աս քէրինին պիր մըգտարը Օսմանլը ասքէրինի եարըդ վէ կէչիպ գուրթուլտու. պագըլարը Հայաթլարընտան գաթը իւմիտ իտէրէք ճամիւնին պիրինի զօրլատըլար, օբատա քէնտիլէրինի մէթէրիսէ ալըպ սօն խարթուճալարընա գատար եագտըգտան սօղրա սըյրա գըլըճ պէք լէրիպ գանլարընը նէ գատար միւմքին իսէ ալը պահայա սաթմայա մունթազը օլտուլար։ Պու գատար պահասընըդ պու մէրթէպէ մէրտլէք Ինկիլիզ ամիրալը Սըտնի Սմիթին գալմինէ թէյէիր իտիպ, պունլարը պազը մուգավէլէ իլէ սէրպէսթճէ տալը վէրտիրտի։ Պու արալըգ ալըշարըտա օլան Վրանսըզ ասքէրի գալէսէն չզգան Օսմանլը ասքէրի իւզէրինէ եիւրիւյիւշ իտիպ, պիր տէհղէթլիւ գաթթալ տան սօղրա Օսմանլը ասքէրի սէքիզ եիւզ եէսիր պըրապարտագ գալէյէ չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուլար։ Պօնապարթէ Ինքեա գալէսինի պա մատըգճա աթէշը դազապը շիտատէթլէնիպ նէ եարաճաղընը պիլմէդ իտի, ասքէրէ չար նաչար իքի կիւն րահաթ վէրտիքտէն սօղրա մայի սին ծնունտա պիր հիւճիւմ գօմանտասը տահա վէրտի, ասքէր եվվէլ քի շիտատէթլէ գալէնինի իւզէրինէ եիւրիւյիւշ իտիպ, վէ նէրտիվէնլէր իլէ չէքճաֆ իւզէրինէ չզգըդ ֆագաթի իչէրի կիրէմէտիլէր. պէօյիւք պիր օբատա Ինքեանընը գալէլէրինի վէ սօգագլարընը մուհաֆազա իթմէքտէ իտի, Պօնապարթէնինի չարէսի թիւքէնիպ մուհասէթէի գալտրըմադը մէճպուր օլտու։

Վրանսըզ ասքէրի Ինքեա գալէսի մուհասէրէսինէ կէլէլի քի այ օլմաշտու, վագի օլան թէլէֆաթըն եէրինէ կէլմէսի միւմքին տէյիլ իտի, պունտան զիատէ պիր չէյէ տէսթիւէա օլմագ իչիւն ասքէրի պէօյիւք պիր մուխամարայա իլգա իթմէք տահի քէտրը ագըր տէյիլ իտի։ Ինքեա մէմլէքէթինտէ շիտատէթլի վէպա իլլէթլի օլտուպ, աս քէր Ֆաճատա իքէն պու իլլէթէ պուլաշմըշ ըտը, պունտան մատտա իլք պահարընն հաւլուլի իլէ տէնիզէրք այըլմըշ օլտուղունտան Ինգա հուրա պիր սէօյիւք Օսմանլը օբատասու չզգաճաղը տահի իչիւիւլ միշտի։

Վէֆիէթ պու մէրթէպէյէ վասլ օլտուգտա մուհասէրէյէ ըտըր իթմէք Վրանսըզ ասքէրինի մուխամարայա իլգա իտէրէք ասքէրին գաւվէթէինի թէնգիլ վէ եէնիտէն եէնիյէ զուհուրա կէլէճէք տիւշ մէնլէրէ գարշը գօմայա մէճալ պըրագմամագ ստմէք օլաճաղը աշկ քեար իտի։ Էմ տէ Պօնապարթէ հէր նէ գատար Ինքեայը ասա մաստը իսէ տէ եինէ մէրտմ վէ մագսուտունին պիր գըսմը հասըլ օլ մուշ. եաճնի Պէրէզսմատա օլան տիւշմէնն գուվվէթինի գըրմըշ վէ տա ղըթմըշ, վէ պու Թէգրաֆտան ժէմաղէթի Ինըսըրիէյէ եիւրիւյէճէք պիր գաւվէթ ճէսիմէ գալմամըշ ըտը։ Ինքին մէնվիի զամիրի օլան չարդ

Digitized by Google

հիւքիւմէթի իւմիտի Ա՛քքեայը ալամատլըը էձիլտէն զայիլ օլմուշ օը տուղունան Պօնապարթէ խահ նա խահ[1] մայխին եիրմիսինտէ մու- հասէրէյի գալտըրմայա մէճպուր օլտու, անճագ պու խուսուս օղ մէրթէպէ կէօյնիւնէ կիւճ կէլմիշ տիր քի, իլէրիւտե հիչ պիր քիմսէ- նին տէսթըրէս օլմատըը պայլայը իգպալէ վասղ օլտուգտա տախի ամի- րալ Ալտնի Ամիթին զիքրի կէչտիքտէ, պո- ապամ պէնիմ իլէրու- ԱԼՆԵՆ ման ի օլո- տէյի տայիմա թէէսիւճ իտէր իտի։

Պօնապարթէ Ա՛քքեատան մուհասէրէ ապքէրինի գալտըրմազտան էվվէլ շու վէճհիլէ պիր նուրթգ իթմիշ իտի։

“Այլթամըլար.

» Ա՛ֆրիգա իլէ Ա՛ւրիա արասընտա օլան չէօլիւ, պիր արէպ օրտու-
» սունտան զիատե սիւրաթլա իմրաթ իթտինիզ։
» Ինգլիզլիք Ա՛ըըրը իսթիյլա իթմէք իւզրէ եիւրիյիւշ իտէն օր-
» տույու պօզուպ. աէրապաքէրլէրինի եէսիր ալտընըզ, օրտու թապըմ
» լարը, խուրձլարը, թուլումլարը, վէ տէվլէրինի եաղմա իթտինիզ։
» Ղէօլտե սու գույուլարընըն մուհաֆազասը իչիւն եաբըլան գա-
» լէրէի ալըպ եէր իլէ եէքսան իթտինիզ։
» Ա՛ըըրը եաղմա իթմէք իչիւն Ա՛նատօլունուն հէր թէրաֆընտան
» գօշուպ կէլէն պաշը պօզուգ կիրուհինի ճէպէրը Խ-ապօրտա թար
» իւ մար իթտինիզ։
» Պունտան օն իքի կիւն ագաէմ, օթուզ գատար տիւշմէն կէմիսի
» լէ, օն իքի պին գատար ճէսիտ ապքէր կէլիպ, Իսկէնտէրիյէնինի
» մուհասէրէսինէ եիւրիյէճէքլէր իտի, անճագ սիզին մէթանէթի
» նիզէ Ա՛քքեայը թէհլիքէտե կէօրիւպ, օրատա միւզմհիլ օլտու-
» լար, վէ սանճագլարընըն պիր մըգտարը Ա՛ըըրտա ավահէթ իթտիյի
» նիզ հալտե էօնիւնիւզտէն ալամէթը զաֆէրիյէ օլաճագ տըր։
» Ի՛չ հասըլ պիր գաչ թաապուր ապքէր օլտուղունուզ հալտե, Պէ-
» րէշամըն օրթա եէրինտե ճէնկէ մուտավէմէթ իսիւպ, գըրգ թօփ,
» էլի պայրագ, ալթը պին եէսիր ալտըգտան, Կազա, Ի՛ֆգա վէ
» Ա՛քքեա գալէէրինի եըգտըգտան սօղրա չիմտի Ա՛ըըրտա ավահէթ իւ-
» տէճէքտինիզ։ Ի՛չինի եէնի ֆիթուհաթլար օրայա սիզի տավէթ իթ-
» մէքտե, վէ տիւշմէն ապքէրինին օրայա չըգաճագը վագըթ կէլմա
» չաթմագտա տըր։
» Պիր գաչ կիւն տահա պուրտտա արամ իթմէք միւմքին օլտա,
» Ա՛քքեա վալիսի, սէրայը, խազինէսի, քեաֆֆէի միւճթէմիլաթը իւ-
» լէ էլինիզե տիւշէպիլիրտի. պու ճիւմլէ պէօյլէ պիր մէվսիմտե Ա՛ք-

[1] Ա՛քքեա գալէսի մուհասէրէսինի գալ- տըրմազա մէճպուր օլմատը Պօնապարթէնին գալըպնի աշըրը մէթհէպտե թէհիր իթմէշ օլմալը տըր. վէրա Սինթ Էլինատա գալէմ տըրտըգ թարիխտե շու վէճհիլէ եաղմըշ տըր։ “Էնէր Ա՛քքեա գալէսինին ֆէթհինէ մու- վաֆֆագ օլմաշ օլայըտըմ, մէմալէքի շար- գիսինին ահվալի պիւթթան պիւթթանէ թէգ- տիր օլտուրտու. վէրա էքսէրիյա ատֆագ պիր չէյ պէօյնէք պիր նէթիճէյէ վէրմէյէ- միշ. ախր։ Ա՛թաապոլ վի Հիսթորիատան գա- տար վալ պուպ, տիւնյանըն եիւգսինէ- թէպտիլ խահտիկըտամ։

Digitized by Google

ո քեա գալէսինի զապէթ իթմէնիզ, թէլէֆ օլան վագըթա մուգասիլ ո օլամազ. պու վէսիլէ իլէ ճան ֆէտա իթմէյէ հազըր օլան եխիտ ո լէրին տահա միւթէնա մահալտէ խոթիխատմընա էշէտուը իհթիա ո ճըմըզ վար ո։

Ա՛ք քեա մուհասէրէսի մարթըն եւրմիսինուէ պաշլանըլըզ, մայիսին եւրմիսինուէ գալսըրըլմըշ օլուռլուռնտան թամ իքի այ սիւրմիշ տիւ։ Տիւզվէլէր վէ Ա՛ռօնիլէր պու մուհասէրէ արասընտա, Պապը ալնչէ տիւշմէն օլան պիր ոէվէլէթին ասքէրինէ զախիրէ վէ սայիր լէվազիմաթ թաշընմըշ օլուռգլարընտան, Ֆրանսըզլար չէքիլուխի հալտէ ոէվէլէթէ օլան պու խըյանէթլէրինի գանը պիր ինթիգամ իլէ էօռէյէճէք օլուռգլարընը հիտա խոէրէք, Մէյուսիէթէ կիրիֆթար օլուռլար։

Պօնապարթէ չար նուչար Ա՛ք քեատան չէքիլմէյէ ոէճպուռ օլուռգտա ռօն ղազապընը պու վէմլէքէթի թուզէրինէ տէօքէրէք Թէսէլլի օլմազ իչին օրտույու գալսըրմազտան էվվել Մէմլէքէթին թուզէրինէ աթէշ եաղսըրըզ իքի սիւլեսիւնիւ քիւլ խոտ, վէ պու նէֆտանկէ թի ֆէրա իթտիքտէն ռօղըա, չէօլէ տօղրու եօլա րէվան օլուռ, կէրէք ապէշ, կէրէք խասթալըգ, վէ կէրէք չէքիլէն Միհնէթ ու Մէշագգաթուն Ֆրանսըզ օրտուռսունուն պիր սիւլեսիւ եանի տէօրթ պին նէֆէրի Թէլէֆ օլմուշտուռ, պուռնալարտան մայատէ պին իքի եֆէզտէն զիատէ եարալըըր տահի վար ըտը[1]։ Պօնապարթէ պու հալտէ չէօլիւ խմրար խոխուպ, եօլտա Ֆրանսըզ ասքէրինէ իսլյանէթ իտէն հեր հանկը գասապա քէօյ վէ չիֆթլիկէ բասը կէլինսի իսէ եագըպ վէ վէրան իտիւպ ճիւմլէյի տէհզէթէ կիրիֆթար իթտի։ Կազա չէհրի Ֆրանսըզա սատագամ կէօսթէրմիշ օլուռլուռնտան իլէրիւտէ պու պէլչէտէն իսէլաս օլուպ, մայիսին եւրմի տէօրտիւնտէ Կաֆայա վասլ օլուռգտա պու պէլսէնին գալէսինի տահի լաղըմ իլէ ասթըրտը։

Պու չէհրտէ տահի Պօնապարթէ հագգընտա պիր ազայիպ վուգուռաթ նագլ օլուռնուր։ Պալատէ զիքր օլուռնտուղու վէճհիլէ Ֆրանսըզ օրտուռսունուան վէպա իլէթինէ միւպէթլա օլանլար իչլուռն պու բատա պիր խասթախանէ Թանզիմ օլուռնմուշտուռ, խասթալարըն էճէլի եագըն օլանէրի ալըպ օրտու իլէ պէրապէր կէօթիւրմէք մուհալ գապիլինտէն օլուպ, կէօթիւրիւլմէտիքէրի հալտէ տահի կէրէք խասթալըգ, կէրէք ազըգ վէ կէրէք տիւշմէն ինթիգամը իլէ Թէլէֆ օլազագլարընա քիմսէնին չէքգ վէ չիւպհէսիզ եօղուռտուռ։ Պօնապարթ Տէժընէթ նամ հէքիմ պաշը իլէ խոթիշարէ խոխուպ, պուռնալարը եաշաթմազտան իսէ ազիճն իլէ ույուշտուրմագ հագգընընտա զիատէ խայը վէ ինանիէթէ տահի մուվաֆըգ օլուգը տէմիշ իսէ տէ,

[1] Պօնապարթէ օրտուռնուն եարալըըրընը վէ խասթալարընը Թաշընմազ իչուն ձենէրալ վէ զապթանըն պիրնէգ հավանագարընա գատար գալընագ, պէօյնգ քիւչգ ապէրէլ պէրապէր եաւա օլուգտա եվրուպիւշ տիւր։ Հաճտա խրահօրու քենտինէ տահի հայվան չէգտիքտէ, " էմրի պիրնէօրմուռտուռ. իւգ էվվէլ ո պէն, պատէհու ձիւմլէ զապթանի փիատէ օ ոլուտգ եվրուպէձէգ տիր. կէօթիւր հայվանը ո խասթալարա ո տէտի Թէքտիր իթմիշ տիր։

Digitized by Google

մեզքիւր հէքիմ պաշը շու մէշհուր ճէվապը վէրմիշ տիր ։ Անխորհէ ինմ ինանալըը եալանագ պըը , էօլթուրէ փեյիլ փէր ։ Պու ճիւմլէ էճզաճըը լարտան Էօյէր նամ քիմսէ Պօնաբարթէյէ պիր հիւանիւ խըզմէթ իազ բազ խթմէք մէմուրլի իլէ , ալթմըշ գատար էն աղըր վէպալըլարա առ ֆիօն բուհու վէրիպ ուչուշտուրմուշ տուր տէյի բիվայէթ գըլընըը իսէ տէ , պազը միւվէրրիխլէր գավլինճէ պու քէյֆիէթ տախի իսա պաթ օլամամըշ տըր [1] ։

Պօնաբարթէ սայըր իազֆիֆ վէպալըլարը օ հալտէ պրոպագայըզ , պիր թագըմընը տէնիզտէն Էօլլէր նամ Էօմիաէր իլէ Տիմիաճա , վէ պիր թագըմընը գարատան Կազայա վէ Էլարիշէ կէօնտէրուի , պու՝ն լարընն չօզու իլէրիւտէ իֆագէթ պուլուպ թէքրար օրտուչա ատխոլ օլտուլար ։ Էաֆատա գալան աղըր խատթոլարընն պիր խայըճաը սիւրիւնէ սիւրիւնէ տէնիզ քէնարընատաք վատ օլուպ գալմըշ օլտուգլարընտան , Ինկիլիզ կէմիլէրի Էաֆայա կէլտիքտէ պուՆլարը կէօրիւպ կէմիլէրինէ ալըպ այրճա եէր թախախ իմմիշլէր , վէ պու հնտատ Ինկիլիզլէր հագգընտա էսկէտի պիր չէրէֆէ միւճիպ օլմուշ տուր ։

ԱԼԹՈՆԱՐ ՓԱՍԱ

1799

1՝ Պօնաբարթէնին Պէյրա ավկէրի , վէ պէլթէչ գեչի-րէնին վէ Չէրանըշ ատէրինին հվալը փախէլէնէի ։ 2՝ Պօնաբարթէնին իալիտա Ռէվէյէ պոպէհու Էնէնգէրէյէ ազմէրի , վէ Օսմանը փօնանմաընըն վէ օրտուտաճան Էպահուրա վէրրուպի ։ 3՝ Էպահուր մոհասէպէի ։ 4՝ Ռնէներալ Տըլէնին Սայիտ էչինէ օլան պազը ճինիլէրի ։

1՝ Էաֆատան հարէքէթ իմտիքտէն իւչ կիւն սօղրա Չէրանը սըզ ատքէրի մէմալիքի Անըրըսէյէ Էլարիշատէն տուհուր իլէնտի , պու գալէ Անըրընն պիր գաբուտաա կիպի օլտուղունատան Պօ նաբարթէ իսթիհքեամաճընա պիր գամ տահա մէթանէթ վէրիպ , քեարկիր մահզէնլէր եաբատըրտը , վէ մըգտարը քիֆայէ մուհաֆազա ատքէրի պըտագտը ։ Կէզտիքը Էլարիշէն իքի իմէրաֆընտա օլան Թինէ վէ Վամիյէ պօղազլարընա թապիալար եաբատըրըպ վէ ատքէր ազը

1 Մէշքէլ նամ մուհելիֆ , եաֆատա գա լան ալթմըշ կէթմիշ գատար վէպալը Ֆրանսըզտա աֆիօն բուհու վէրիւտիկ տահիհ տիր տէր . վէ պունա խապաթ , աֆիօնու վէրէն էճզաճը Րջէր տայիմա Անըրըտա գալըպ հիշպիր վագըթ Ֆրանսայա կէմէոնիճ գէնէրալ Թենին յուխատաթ վէյմէտիտինի կէթիրմիշ ։

Digitized by Google

թագրել պու իւչ մէվիւի պու վէձհիլէ իսթիհքեամ վէրիլ Պէրէչամ տան օլաճադ հիւճիւմիւն էօնիւնիւ քէստիրէրէք էմին օլտուգտան ասղրա օրատան տախի օրտուլա եօլ վէրիլ, Այնըրտան հարէքէթլէ րինտէն թամամ իւչ այ ասղրա թէքրար Այնըրա վասլ օլտուլար։

Պօնաբարթէ Այնըրը ահալիսինտէ նիւմայան օլան ֆէստասը զայիլ իմամէք իւզրէ հէր նէ մէրթէպէ չիտտիթ կէօսթէրմիշ իսէ տէ, Այուրատ վէ Իպրահիմ սէյլէրին թէրաֆտարլարընըն վէ պաշլըճա Ինկիլիզլէն կիձլի մէմուրլարը. վէ թէհասսիւպ կիրուհինին կէօնակէօն իվզալէրի Պօնաբարթէնին իսըմընը սիրթ էյամ ահալիյէ ունուԹտուրատ պիւթիւն Տէլթա էյալէթլէրինտէ նայիսէի Թուղեան վէ իհթիրալ թէքրար իշալ օլմայա պաշլամըշտը։ Իալանձընըն սիրի Իլչէկի թէհ միյէ օլունան մէղէք պէնիմ, վէ պանա գուրշուն վէ պըչաք կէչմէզ վէ Ֆրանսըզլարը չէօլիւն գումունտա պօղաճաղըմ տէյէրէք օրթայա չըգըպ, վէ քէօլէմէնլէրտէն ագճէ վէ ասքէրլէ եարտըմ պուլուպ պա չընա իքի պին գատար սէրտէնկէչտի Թօփլամըշ, վէ իսլէթտա Տէմէն հուր գատապասընը վուրմուշ վէ Ֆրանսըզ մուհաֆազա ասքէրինի քեաֆֆէթէն գըլըճտան կէչիրմիշ իտի. Պօնաբարթէ պու Թէրաֆա պիր գօլ միֆրեզէ ասքէր կէօնտէրիպ, վէ մէհտիյի էլէ կէչիրիպ գուրշունա ԹուԹտուրտու, վէ Տէմէնհուրու ամէղէ վէրտուրտի վէ զօրպա կիրուհի տաղըլըպ, Պօնաբարթէնին հուգուրի իլէ քեաֆֆէի Տէլթա էյալէթլէրինտէ եէնիտէն իատէի ասայիշ վէ իսթիրահէթ վա գի օլտու։

Պօնաբարթէ ահալինին կէօղունէ ազիմ ֆիԹու հաթլէ Պէրէչամ տան տէօնմիւշ կիպի կէօղունմէք իչինէ, պիզղաթ վիւրուտ իմամէզտէն էվվէլ Այնըրտա ձէսիմ ալայլար վէ զինհեթլեր Թէրթիպ իմտիրատ։ Այրապ չէյիլերի վէ սայըր միւԹէպէրան, իսԹիգալինէ կիտիւպ տրապ իսԹիղլահաթը իւզրէ գալմմ ալընմըշ էլՖաղ իլէ քէնտիսինի Թէպրիք վէ Թէհնիյէ իլէտիլեր, վէ քէնտիսինէ բիշրէվ օլարադ ալայը վալա իլէ Այնըրա տախիլ իմտիլեր, վէ մուգաւտէմքի տօնանմալար ֆիւ չէնքէյեր, օյունլար վէ սայըր չէնկիքեր պու տէֆա տախի գիտաէսի իլէ իձրա օլունտա։

Պօնաբարթէ Այքքեատա մէրամ վէ մագսէտինի հասըլ իտմէսինի նի սէԹր իմամիյիպ անձագ Պէրէչամտէ վագի օլան ֆիԹու հաթլէրինի, ձէպէկը Թագօր մուհարէպէսինի, Ալէզզար բաշտտան ախզ օլունան հինԹիգամը, պաշգա պաշգա իլանտամէրը իլէ նէչը իտիպ ահալինին կէօղունէ ասայիտա տէհչէԹլիս տայիտա գուտրէԹլիս կէօրհունիւրտու։ Ա է զագէթ իս բասլԹը մէմլէքէԹէ միւԹաալիգ պագը Թէնպիհնամէ լէր տախի իլան իմտիրուպ էն կիպի էֆքեարընըզա էն իսաֆի մէրա մընըզա վագըֆըմ տէյէրէք քէնտիլէրինէ իֆքամէ գօրգու վէրտի. ա հալի ԱյուլԹանը քէպիր Թէհամիյէ իյլէտիպ պու զաԹը ձէլիլ սըֆամընն հէր չէյէ միւգէմէտիր օլաճադընը տէյիր վէ իզան իտէրէք, կեահ գօրգու վէ կեահ հայրէԹ իլէ պասիրէԹլերի պաղլանըպ պունտան պէօյլէ Պօնաբարթէյէ գատրը պիր մուամէլէ կէօսթէրէմէտիլէր։

Ֆրանսըզ ասքերի պէյնինտէ հասըլ օլան գէյլ իւ գալ տախի Պա

Digitized by Google

նաբարթեյե ազ ղայլե վերմեսի, պուննալար Ալըրրա ավոտեթ իթոխքաե հեր վէձհիլե բահեթ վե ֆերահ հալտե պուլտնոուալար խե ան, վերթան մուհապպեթի հեր եերտե Ձրանըզլարտան այրըլմազ օլտուղունտան, վե պիր սէնէտէն պերու Ալըրրտա օլուպ ալթը այտան պերթու Ձրանատան հիչ պիր խապեր ալամմըշար, վե պիր կեմի կելմեվիշ օլտուղունտան ձիւմլեսի մահզուն վե միւքեւտեր վե գալըպլերի ագրատա իւ թալիւգաթլերի հապգլերինտե գասեվլերթլե մեշխուն օլարագ պիր ան էվվել սիլահլերինե ավոտեթ իթմեքք էմելլեյե տուզան օլուրլար ըստը։ Ալթէյե ալըշըգ պու ասքերե, ձէնկ, մուխաթաբա, մեվլե, ածլըգ, տուտուզլուգ աֆէթլերի տալա թէյսիր իթմէյիպ եալընըզ վերթան հասրեթի քէնտիլերինե ղալիպ կելերտի։ Ոպսիթան վե ձէնէրալարտան տախի էքսերի աշգ իւ ալագա վե խաթիրահեթլերի իչինե Ձրանասյա ավոտեթ իթմեքք իւզրե րուխսաթ խաթէյէնլեր օլուրուտու, Պօնաբարթե բեք ազլարընա, վե իշե եարամայանլարա րուխսաթ վերիպ, ախերլերինե ասքերի նամուս իւզերինե նասիհաթլեր վերեկք հուզուրինտե մահճուպ իտեր իտի։ Ալն սատըգլարը Պերթէյե վե Վլէպէր տախի քէնտիսինի ղայիսանէսինտեն ֆասլ իտիպ, մուվաձէհէսինե կելտիքտե իթաեթ վե ուպուտիէթլերինտե գուսուր կէօսթէրմէզլեր իտի։

Ջ։ Պու էանատե Այիտ Թերաֆընա չէքիլմիշ օլան Ալուրատ պէյ, Ձրանըսըգ ձէնէրալլարը Տըզէ, Պէլիսար, Տօնզըլօ, վե Տավու ձէնէրալարըն մուհաֆազա իթտիյի եօլլարտան կէչմէյէրէք, վաֆիր ասքեր իլե իզալե Թարիգլերտեն կէչիպ վե նակեահ Ալըրրա եագըն Ալիզե Թերաֆընա վասլ օլուպ Ալըրրը վուրմայա հազըրլըգ կէօրմէքտե իտի, Պօնաբարթե պուննու կէօրիւր կէօրմէզ, պիր ֆըրգա ասքեր ալըպ օ Թերաֆա հարէքէթ իլէյտի, Ալուրատ պէյ Պօնաբարթե իլե մէզքիւր ձէնէրալլարըն աթէշի արասընտա գալաձաղընը ֆէհմ իտերէք կէձէլլին օրտուսունու սէսսիզձե գալըրըպ Թէքրար եօգարը Ալըրրա ֆըրար իլէտի։

Պօնաբարթե պու էանատե Ալրոթատան գարըշըգ իսապերլերը ալեմայա պաշլայրպ, վե Ձրանասա իւզերինե եէնիտէն գըրամ օլունաճաղընը ֆէհմ իտերէք քէնտիսի տախի պիր ան էվվել վերթանընա ավոտեթ իթմեքք էմելլինտե իտի։ Ալրրտա օլան Ձրանսըզ օրտուսու, Պերեշամ Թերաֆընատան Ալարիշ վե սայրը գալելեր իլե էմին իտի, Այիտ Թերաֆընատան տախի ձէնէրալ Տըզէնիին ֆըրգալարը իլե մուհաֆազա գըրընմըշտը, եալընըզ Իսկէնտերիյէ Թերաֆը աչըգ օլուպ, վե Նատօսա Թօփլանան Օսմանլը օրտուսունուն եագընտա պու Թերաֆա կելեձէյի սահիհէն մալիւմ օլմադըգ, Պօնաբարթե պու օրտույու տախի վուրուպ վե տաղըրըպ, վե Ալրրտա գալաձագ առաքերի հեր Թերաֆտան Թէէմին իտերէք էօյլեձե Ձրանասյա ավոտեթ իթմեքք միւրատ իչլեմիշ իտի։

Օսմանլը օրտուսու եիւգ գատար ձէնկ վե նագլեյե կէմիլերինե բաքիպ օլարագ Ինկիլիզ ամիրալը Ալսոնի Ամիե գօմանտասընտա օլան տօնանմա րիֆագաթը իլե Թէմմուզուն օն պիրինտե Իսկէնտերիէյե

Digitized by Google

վալ օլուպ , պէյլիք կէմիլէրի պու չէհրին իւզէրինէ պիրազ կիւլլէ աթմըշտան սօղրա գալէլէրտէն տախի ՝ ճէվապը կէլտիքտէ , ապքէր իխրաճը միւմքին օլամայաճաղընը տէրք իտէրէք \Պահուրա տօղրու եօլ վէրիպ լիմանա տուխուռ խլէտիլէր . վէ Թամ Յրանսըզ տօնանմասընըն Թէլէֆ օլտուղու մահալէ ճիւմլէսի պիւտէն ուէմիր աթտըլար :

\Պահուր լիմանընըն աղզընտա տիլ չէքլինտէ տէնիզ իլէ \Էսխիչ կէօլիւ արասընտա պիր ուղուն վէ տար գարա օլուպ \Պահուր նիմ ճէզիրէսի Թէսմիչ գըլընմըշ տըր , վէ Թա ուճուննտա տէնիզ քէնարընտա պիր գալէ օլուպ , \Պահուր գաստապասը տախի պու գալէնին գաբա Թէրաֆընտա վէ արգասընտա տըր : \Էնէրալ \Արմօն \Ակէնտէրիչ գօմանտանը պուլունտուղունտան , պու գալէյէ մէԹանէԹ վէրմէք վէ արգասընտա օլան գաստապայը եապըպ օրԹաստան գալտրըմագ իւզրէ Պօնապարթէ քէնտիսինէ Թալիմաթ վէրմիշ իտի . պու ճիւմլէ \Արմօն Յրանսըզ ասքէրինի իգամէԹ իՊտիրմէք իչիւն պու գաստապայը եապմայըպ , ֆագաթ գարատան մուհաֆազասը իչիւն մէԹէբիս եապտըրմըշ ըտը . անճագ պու մէԹէրիսլէրին պիր Թէրաֆը տէնիզէ գատար վասլ օլուպ , օ սիր Թէրաֆը եարը եօլտա գալտրագ գալէ վէ գաստապայա պիր աչըզ գաբու պըրագըլմըշ կիպի իտի :

Ինկիլիզ ամիրալը ()ամանլը ասքէրինին \Պահուր Թէրաֆընա չըգ-մասընը Թէնախպ իՊմիշ օլտուղունտան , պու ասքէր Թօփ սանտալ-լարը մուհաֆազասը վէ քէմալը չէճահէԹէ գարայա այագ պասըպ , վէ սըլըտա գըլըճ մէԹէրիսլէրին իւզէրինէ եիւրիւյիւպ , պիւԹիւն Յրանսըզ ասքէրինի գըլըճտան կէչիրտիլէր , վէ \Պահուր գաստապասը իլէ սէրապէր քեաֆֆէսինի զապԹ խյէտիլէր : Գաստապա պու վէճԹ իլէ զապԹ օլունտուգտան սօղրա գալէնին տախի իսԹէիլտը քէսիլ միշ օլտուղունտան տայանամայաճաղը աչիքեար իտի . պու ճիւմլէ տէրուննտէ օլան իչ եիւզ գաստար մուհաֆազա ասքէրի տէօյիւշէ տէօյիւշէ օՊտուզ պէշ նէֆէրէ էնիպ , պու չէճահէտլու եխյիտլէր ալԹմըշ տաԹ պիր տիւզիյէ տայանտըգտան սօղրա , իմտաստ կէլէ-ճէյինտէն գաԹը իւմիտ իտէրէք Թէսլիմ մէճպուր օլտուլար : Գու էտնատէ \Ակէնտէրիյէ գօմանտանը ճէնէրալ \Արմօն պին իքի եիւզ ասքէրլէ \Պահուրա եատրըմա կէլմէք միւտաստ խյէմիշ իսէ տէ , ()ա մանըը ասքէրինին ճէտաճէԹինի կէօրէրէք ճէտաբէԹ իտէմիյիպ Թէք-բար \Ակէնտէրիյէ տուխուռ իՊմիշ իտի . իմտի ատաքիրի շահանէ պիլա մէճմանատաԹ \Պահուրա չըգըպ սէրապէտճէ օրտու գուրմաղա տէվամ խյէտիլէր :

Գու ասքէր օն սէքիզ պին նէֆէրտէն միւրէԹԹէպ օլուպ , \Ռում էլի պէյլէր պէյի \Ասէյիտ \Մուսթաֆա փաշանըն գօմանտասընտա խ-ատի . վէ \Էօյլէմէնլէրին փիտտե ասքէրի կիպի սէֆիլ ֆէլլահլար օլմա-յըպ ճիւմլէտի սէչմէ եէնիչէրիլէր իտի . սիլահլարը զայէԹ Թէմիզ , վէ Թիւֆէնք , տապանճա վէ գըլըճ իչիւնիւ տէ գուլլանըպ , Թիւ-ֆէնքլէրինի ալԹար ալԹմազ օմուզլարընա վուրուպ , պիր էլտէ գըլըճ վէ պիր էլտէ տապանճա իլէ տիւշմէն իւզէրինէ սավլէԹ իտէրլէր իտի :

Digitized by Google

Թօփլարը զայէթ զիւտէ վէ թօփճուլարը իֆրաթի թալխմիլ վէ Ինկիլիզ զապիթլէրի գօմանտասընա խոխլէր. վապաս իւչ եւուզ ամէրտան զիւտէ կէթիրէմէմիշլէր խոխ. անձագ կիզլի խապէրլէր միւ ճիհէթինճէ Նէրատո պէյ քէնտի իւչ պին գատար ամէրլարը իլէ եօգ դարը Ընդրտան վէ չէօլ քէնարընտան Աւատիլէրտէն իմրար խոխուպ Ընպահուրա կէլէճէքտի։

Պօնապարթէ Նիզէտէն Ընդրտա ավտէթ իթմէքտէ օլտուղու էտ նատէ, Ժամանը ապքէրինին Ինկինտէրիէյէ տուխտլընտէն խապէրլ տար օլտու։ Տօնառմանըն թէլէֆի ինթիգամընը գարա ապքէրի եէ տի իլէ ազմաղա պու քէյֆիէթի այնը ֆրտատէ ատտ խոխուպ, Ընդրտա պիլէ տուխտուղ իթմէյէրէք տօղրու Նիզէտէն Ինկինտէրիէյէ թէ վէճճհու իթմէյէ գարար վէրտի։ Նիզէտէն հարէքէթ իթմէզտէն էվվէլ Ընդրտ տիվանընա շու վէճճհիլէ պիր մէքթուպ եազտը։

« Ակքսէն գատար տուշմէն կէմիսի կէլիպ պիր էյամ Ինկինտէրիէյէ
» թօփխա թուրթմաղա ճէսարէթ իթմուիքտէն սօղրա, գալէ թօփլարը
» ընըն ամէէլինէ տայանտմայընպ Ընպահուրա կիթմիշլէր, վէ օրատա
» ապքէրի գտրայա չզգարմըշլար։ Պունդարտա տպրա մուամանատաճ օ
» լունմատը, չինքի միւրատտըմ պունդարը գարատտա վուրմագ, վէ
» թէօլիմ օլմայանլարը գաթը խոխուպ, թէօլիմ օլանլարը էնճիւմէ գա
» թընպ վէ Ընդրտա կէմիրիպ, միմլէքէթէ պիր ապայ տահա կէօմէէ
» միք վէ պիր մէսէլրէթ տահա պտպղշպմագ տպր »։

Պօնապարթէնին Նիզէտէն Ինկինտէրիէյէ ապմէթի իֆրաթ չի թատպլէ օլուզ Ինթապլատտա օլան պտզը միւսթատճէլ հարէքէթլէրինէ պիր էմնալ տտխի պու օլտու։ Ան, Պօն վէ Ինբրատ ճէնէրալլը րըն ֆրտգատարը Պօնապարթէ իլէ պէրապէր խոխ։ Ընօգատը Ընդրտը թատհլիյէ խոխուպ Ընպահուրա կէլմէտինէ ճէնէրալ Տրգէյէ, վէ Տէլ թատը Ինահլիյէ խոխուպ մահալը մէզպուրէ կէլմէյէրինէ ճէնէրալ Ոլ լէպէր վէ ճէնէրալ Ինկինիյէ տտխի էմր խլէտի։ Պօնապարթէ Ժա ժանընը ապքէրի իլէ Ինկինկ ապքէրինին տտխի գարապա չզգմատընը մէ ժու խոէրէք, օ վէճճհիլէ նէ Ինկինտէրիէյէ վէ նէ Ընպահուրա կէ բիպ, խոմհոպի մահալէ եխուբիւչ իթմէք խզրէ իքխինին ապա եէրինտէ Վերէքէթ նատմ մահալտէ պիր մէվգի թուլտուպ խոթիհ քնտամ վէրմէյէ ազաշտտը։

Ինօրէտէն Նուրատ պէյ, Նուսթաֆա փաշանըն թալխմաթը խզ րէ չէօլ քէնարընտան Ընպահուրա կէլմէքտէ, ճէնէրալ Նիբրահիմ աթճուլարընա ԼԷկատուֆ խոխուպ, թաղամէրը ճուգամէմէյէ խոխ մէյէրէք Թէքրտար եօգատը Ընդրտա գաչմայա մէճպուր օլմուշտտ։

Ինոսի ապքէրտան ճահրտմ վէ մէԹէրխա արգատընտա մահֆուզ Ժամանը ապքէրի իլէ ճէնկ իթմէք լազպմ կէլմիշ խոէ ատ, Ժամանը ապքէրինին նէ վէզիրէպէ ատգատը վէ մէԹանէթլէ գալէ վէ մէքէ իթալէրինի մու հափազա խոէր օլտուգընը Պօնապարթէյէ նատմալմա ատյիլ խոխ։ Վհնատխի պիզգամ Ինկինտէրիէյէ կիտուպ միքտայ Ոլ

Digitized by Google

բնեղենին ինչա վէ իքմալ խլէտխի թաձիւպէ չայեան խոթիհքեամբ սէր իւ թամաշա խլէյիպ գալպինէ էճնիէթ կէթիրտիքտէն, վէ Օա մանը ասքէրինի սէրպէսթձէ գարայա չըգարմայա միւտաատէ խոիւպ մուհանաաթ իթմիէտխի, վէ Ալահուր գալէտի մուհաֆազա ասքէրքինին թէլէֆինէ միւճիպ օլտուղունատն տօլայը ճէնէրալ Արմօնու պիր էյիճէ թէքսիր իթտիքտէն սօղրա թէմմուզուն եթրմի տէօրտիւնաէ Ակէնտէրիէտէն տախի ազիմէթ խոիւպ էրթէսի կիւնիւ Ալա հուր նամ նիմ ճէզիրէ սէրհատրնա մուվասէլէթ խլէտի։

Խզիխտաքի լէէրմիսի պու սիլին գարա թէբաֆընա խէնտէգ գա զըթըպ վէ մէթէրիսէր եաբտըրըպ սայըր ֆըրգալար եէմիշլինճէյէ տէ Օամանը ասքէրինի օթատա մահսուս իմմէք խոի։ Պօնաբարթ Թինին նէզտինտէ օլան ասքէր ալթը պին նէֆէրտէն միւրէմթէպ օ լուպ, Լան, Պօն, վէ Ալիւրամ ճէնէրալլարըն ֆըրգալարընտան միւ րէթէպ խոի, Պօնաբարթէ Օամանը ասքէրինին Թէրմիսպաթ վէ մուամէլաթընը կէօրիւպ իլք էֆքեարընը Թէպտիլ խոէրէք անինտէ պու ասքէրի վուրուպ Ալահուր պատապատընա գաբաթմայը վէ օթատա խզէրլէրինէ Թօփ վէ խուամպարա եաղտրըրարագ Թէլէֆ իմմէյի Թէթ ճիհ խլէյիպ մուամէլաթընա մուպաշէրէթ խլէտի։

3։ Օամանը ասքէրի Ալահուր տիլինին ուճունտա վէ էն տար եէրինտէ օլտպ էօնէլէրինէ իքի արթա մէթէրիս եաբարագ պէօյիւք օթտու պատնարըն ատտընտա մահֆուզ պուլունմուշտու, Ալահուր գաատապատընըն պիր պուչուգ միլ աչընընտա չարխա ասքէրի իքի Թէ փէ ԹուԹուպ պու իմէփէէրինի պիրիսի տէնիզէ վէ տիկէրի Էմիսէ կէօլինէ նագըր օլարագ չարխա ասքէրինին տաղ վէ տօլ գօլտրը մա գամընտա խոիլէր, վէ պու իքի Թէփէնին օրԹատընտա պիր քէօյ օլուպ պուրատընը տախի Օամանը ասքէրի ԹուԹարագ օրԹա գօլ մագա մընտա մուհաֆազա իմմէքտէ խոիլէր, Օամանընընը, տաղ Թէփէտէ պինի, վէ տօլ Թէփէտէ իքի պին, վէ օրԹա գարիէտէ իւչ տէօրԹ պին ասքէրի վար ընը, վէ չարխա խաԹԹը պու վէճհիլէ օլուպ, պէօյիւք օթտու Ալահուր գաատապատը տէրտունինտէ իտի. պու գա ատապանընն էօնիւնտէ Էրգանըրընն եաբտրըրը Թատպիսատր վէ պիրի տէ նիզ տիկէրի Էմիսէ կէօլինէ մուԹԹատրը օլան խէնտէգլեր տախի հէնիւգ մէվճուտ օլուպ Օամանը ասքէրի էլինէ կէչմիշ իտի։

Պօնաբարթէ մէհմուտ օլտուղու սիւրմէթը հիտա վէ մէԹանէթլէ ճէնկ բէտինի ԹէրիԹիպ իտիւպ միւճիպինճէ գօմանտա վէրտի։ Նէ նէրագ ՏէսԹէնկի պիր գաչ Թատպր ասքէր իլէ, պին Օամանընընն օլտուղու տաղ Թէփէյէ տէվգ խլէտի, վէ օրԹատա օլան ասքը ճէ նէրագը Ալիւրամքը իքի Թէփէնին արտասընտան եօլպարագ սիվարիլէրին նըսֆը պիր Թէփէնին վէ նըսֆը տիկէր Թէփէնին արգասարընը չէվիր մէսինէ էմր խլէտի. պու ԹէրիԹիպ Թէմամի իլէ իճրա օլունուպ ՏէսԹէնկ տօղրտու տաղ Թէփէյէ հիւճիւմ խոիւպ, պիրա ֆիրԹուր պայըտը չգմայա պաշլատը, վէ Ալիւրամ պիր ապայ ասքը իլէ պու Թէփէնին արգասընը չէվիրտի։

Օամանըրար պու մանօվրայը կէօրիւպ մուգավէմէթ խոէմեյէրէք

Digitized by Google

տէօնիւպ գաչմայա պաչլատըլար, անձագ ձէնէրալ Աիւրաթըն ամ-
լըլարը եօլարընը քէսիպ սկը ազը գըլըձլա թէկլէֆ վէ բէրիչան, վէ պիր
ազը տախի թէսլիմ օլմայըպ, տէնիզէ տէօքիւլէյիք հէլաք օլտուլար։
Ատղ գօլտա տախի այնը պուռնուն կիպի օլուպ ձէնէրալ Լան իքի սին
Օսմանլընըն իւզէրինէ հիւճիւմ իլէտի, վէ Աիւրաթ էթթաֆլարընը
չէվիրիպ պուռնա տախի եա գըլըձ վէ եա տախի սու իլէ թէկլէֆ օ-
տուլար։ Պատէհու Տէսթէնկ վէ Լան իքիսի տախի սիվրիչինպ օրթա-
սա օլան գարիյէնին իւզէրինէ հիւճիւմ իլէտիլէր, վէ անընճտան
վուրմայա պաչլատըլար, Օսմանլըլար քէնտիլէրինէ արգատան, վէ
պէօյիւք օրտուսան իմտատ կէլիր մէմուլի իլէ պուրատա քէմալը սէ-
պաթ վէ մէհմանէթլէ Ֆրանսըզա մուգավէմէթ իլէտիլէր, վէ վադատա
մէմուլլէրի իւզրէ պէօյիւք օրտուսան պիւր գօլ այրըլըպ պուռնարա
եարդըմ կէլմէքտէ օլտուս անձագ ձէնէրալ Աիւրաթըն սիվարի աս-
քէրի սու գօլտա իքի եանսան վուրուպ օրթասընը քէստի, վէ պէրի
եիւզատ գալան թէկլէֆ օլուպ էօյէ իէրագատա գալան տախի Լպա-
հուրտա գաչըպ գուրթուլտու։ Լան վէ Տէսթէնկ սիւրաթէլ ասքէրի
հարէքէթի վէրիպ, քէօյիւ վադէյ իթթիպիլէր, վէ Օսմանլը ասքէրի հէր
իէրագատա տարմատաղընն գաչըպ վէ Ֆրանսըզ ասքէրինէ պիր վէճհիլէ
թէսլիմ օլմայըպ, տէնիզէ տէօքիւլէրէք պօղուլտուրտուր ըստը [1]։

Պու վէճհիլէ տէօրթ պէշ սկին Օսմանլը ասքէրի թէկլէֆ օլուպ
իլք խամէթ Ֆրանսըզ էլչինէ կէչմիշ, վէ Օսմանլընըն պէօյիւք օրտու-
սու Լպահուրտա գաքանմըշ գամըշ օլտուղունատան Պօնապարթէնին իլք
միւթատը հասըլ օլմուշ տէվէք իսի։ Պօնապարթէ պէօյիւք օրտու-
նուն իւզէրինէ իպէիտտա թօփ վէ խումպարա տանէլէրի եաղդըրըպ,
պատէհու Ուլմպեր վէ Լչինյէ ֆըրգաթարը վասլ օլտուգտա իւզէրլէ-
րինէ հիւճիւմէ իտէպիլիտտի, անձագ իլք զաչէպէսինտէն ձէտա-
րէթի ախզ իտէրէք ատահա ազ վագթտէ վէ անը վահիտտէ Օսմանլը
օրտուսունու վուրմագ իսթէտի, իմտի ձիւղէի միւտտէթի ասքէրինէ
ադրամ վէ իսթիրահէթի վէրէրէք իքինճի խաթթընը իւզէրինէ եիւ-
րիւիւշ իլէտի, ձէնէրալ Լանիւս ֆըրգասը իհթիսամ վէ ինթիզարտա
տուրտարագ հիյնի հատձէյնէ ձէնէրալ Լան վէ Տէսթէնկէ իմտատ վէ
մուավէնէթէ եէթթիշէձքտի։ Պու ճիւմլէ Լպահուրտա մուհաֆազա
իուէն թաապիալարը վուրտուգ ալմագ տախի գօլայ պիր շէյ տէյիլտի,
օն պին գատար Օսմանլը պու թաապիայը մուհաֆազա իսիւգ, սաղ-
տան պիր խէնտագ տէնիզէ գատար մութթասըլ, վէ օղտան տիկէր
պիր խէնտագ Աէտիսկ կէօլիւնէ գատար ուգանըպ ֆագամի կէօլէ

[1] Պու ձէնգամ պիր ամայիպ վուգտամ հիքմայէ օլունուր։ Օսմանլը պէօյիւքէրինին պիրինճտ պիր գաչ շէյհ օլուպ, Ֆրանսըզ ասքէրի պուռնարա հէր թէրագատան իհտիճ իճտիմագ, ասքէր շէյհլէրին էմրի խագղ պիր տայրէ շէյհլինճ կիրիպ օրթատա պիր պէօյիւք մէզար գաչըրտըր, վէ շէյհլէր քէնտի իրտանէլիւի իլէ տիրի տիրի պու մէզարդը իչինճ ձիամէձ տագղ խագղընը պագ պագ էտիպ կէօմիւլմէսինի թէմէննա էտէրլէր։ Պու մէզարդա Օսմանլը պէօյիւքլէրինէն տախի հիւճիւմ իտտուգ, պիր նէֆէրճա ասղ պըրագմամըշլար տըր։

Digitized by Google

մեռթասլը տէյիլ իտի , վէ Աուսթաֆա փաշա պիւթիւն Թօվլարլընը պու աչըգ մահալէ կէմիլիպ , ճիւմլէսի պիքուէն սէհչէթլիս պիր ա թէչ բիւակիւմէքտէ իտիլէր ։

Իչք էվվէլ ասքերի էն մուխաթարալը մէվգիյէ սէվգ իմմէք Պօնապարթէնին ուստուլս գատիմէսինտէն օլտուղունտան , պուրատա տա խի փիատե ասքերի Թապխալարըն անընընս վէ տալ գօլու իւղէրինէ եիւրիյիւշ իմմիչէ պաչլատըլար , սիվարի ասքերի պիր խուրմա օր մանընա կիզլէնիպ հինի հաճէթտե նակեահ մէյտանա չըգըլ սօլտան եիւրիյիւշ իտէճէքլեր , վէ սիւշիէնին Թօփ ախէչլերի վէ Աէտիյէ կէօլիս իլէ խէնտէգ արասընտան կէչիպ տիւշիէնին արգասընը չէվիրէճէքլեր իտի , պու մանօվրա Թէմամի իլէ իճրա օլուպ , տէր ագապ Լան վէ Տէսթէնկ ճէնէրալլար փիատե Թապուրլարընը իլերի սիւրտիւլեր , օմԹուղ իքինճի ալայ Թիւֆէնք էլտէ մէԹէրիսլէրին , վէ օն սէքիզինճի ալայ սաղտան սիւշմանըն եան Թէյտֆընա եիւրիւմէյէ պաչլատըլար , Օսմանլը ասքերի պուռնլարըն եանաչմասընա պէքլէմէյիպ քէնտիլէրի տաիի Ակրանսըզ ասքերինէ գարշը կէլտիլեր , վէ ազ վագլԹ ղարֆընատա ասքեր կէօյիս կէօյիսէ կէլտի . եէնիչէրիլէր իսլԹիտա պիրեր տէֆա սիւնկիւսիւղ Թիւֆէնկլէրինի վէ պիրեր չինֆԹ տապան ճալարընը պօշաԹտըգտան սօղրա գըլըճա տավրանտըլար , սիւնկիւնիւն նէ օլտուղունու պիլմէյէրէք էլլէրի իլէ ԹուԹուպ գարշը գօմագ իսԹէֆքտե Ակրանսըզ ասքերի էվվլճէ տավրանըպ սիւնկիւլէրի կէօչիւլերինէ տաիլարլար լտը , վէ պու վէճհիլէ խէնտէգլեր արասընտա աղիմ պիր գաԹԹալ պաչլամըշ , վէ օն սէքիզինճի ալայըն Թապխալարա վատ օլմասընա պիր չէյ գալմամըշ ըտը . օ էնտատէ Օսմանլը ասկերի պիր սէհչէթլիս Լօփ աԹէչլի իսիւպ Ակրանսըզլար եուվարլանըպ սէպէլէնիպ խէնտէյէ գատար կէրի սէօնմէյէ մէճպուր օլտուլար , ճէնէրալ Լըմի ըք էն արգատտա գալտըղընտան չան իւ չէրճֆլէ մէյտանը Հաբպտե վէճֆաԹ խլէտի , ճէնէրալ Ակիժիէնին պիր գօլընու կիւլէ կէօԹիւրտիւ , պու էնտատէ ճէնէրալ ԱիւրաԹ ախլըլարը իլէ խէնտէգ վէ կէօլիւն արասընտան իչէրիյէ հիւճիւմ իմմէյէ չապալամագտա իտի , իւչ տէֆա իչէրիյէ եիւրիյիւշ իտիպ , իւչիւնճ տաիի Թապխա վէ մէԹէրիս Թօփլարը արասընտա գալարագ կէրի չէչիլմէյէ մէճպուր օլտու . ախըլարըն պիր պէօլիւկիւս խէնտէգլերէ գատար վատ օլմուշտու . պու ճիւմլէ պունճա մէԹանէԹ պունճա չէճաատ Ակրանսըզլար հագգընտա պիր չէյէ միւֆիտ օլա մայաճագ կիպի կէօրիւնիւրիւտիւ ։

Պօնապարթէ պու գաԹԹալը ուզագտան սէյր իւ Թամաշա իտիպ , եէնիտէն պիր հիւճիւմ իմմէք իւղէ վագլԹը ֆրատա կէօզԹմէքտե իտի , Օսմանլը ասքերինին պիր հաբէչէԹի պու հիւճիւմ պէօյիւք պիր վէսիլե օլտու , պունլար տէՀԹը գատիմլերի իւղէ նակեահ մէԹէչիսլերտէն տըշարը ֆրլայըպ ճէնկահ ԹէչլեՖ օլան Ակրանսըզլար րըն պաչլատըլը քէսմէք իլէ ուղրաչմագտա Պօնապարթէ տէր ագապ եիրմի իքինճի վէ ալԹմըշ տօգուզունճու Թապուրլարը սէվգ իտիպ , պունլար տաիի Օսմանլը ասքերինին արգասընտան գօչուպ վէ մէԹէ-

Digitized by Google

լիսե կիրիոյ զապէթ խթտիլէր , ասաղտա տախի օն սէքիզինճի թապուր ապու ֆրսաթը զոյպ խթմէյէրէք Հիւրիւյիւշ խոհ թապիալտրը զապէթ խյէտի , պուննարըն իւզէրինէ ճէնէրալ Աինբաշի տախի ամէրը գօղու իլէ պիր հիւճիւմ խոհ ալայլարըն պիրի կէօղ իլէ մէթէրիսէրին ա բասընտա օլան վէ թօփ իլէ մու հաֆթաղա գըլընան մահալլի թէվփիգ կէյտի , վէ ճիւմլեսի Ապահուր գաւասպասընա վասը օլտուղտար : Պաս էնտատ ()ամանըը ասքէրինին մէթանէթինէ ֆիխթուր կէլիպ հէր թէ րաֆտան գաչմադա պաշլատըլար , վէ պիր տէհլիլիւ գալթաղ վազգի օլտպ , պէլէրինէ սիւնկիւ իլէ գօվալանարադ տէնիպէ գատար տէօ քիւլտիւլէր : Ա՛նէնբաղ Աինբաշի էն սէչիլ ամէրլըտրը իլէ Աուսթա ֆա փաշանըն չատրըլարընա գատար վասը օլտու , պիչաղրէ փաշա մէ յուսիէթէ սիւչար օլտպ , քէնտի նէֆթինի մու հաֆթաղա իմամէքտէն ազաչկա չարէսի գալմատրղընտան , Աինբաշին իւզէրինէ պիր տատպան ճա պօշաթտը , Աինբաշի խոֆիֆճէ եարալանըպ , գըլըճընը տավտը տուգտա Ա՛ուսթաֆա փաշանըն բաթմագլարընը ուչուրուպ քէնտիսի նի օղլու իլէ պէրաբէր եէսիր ինուէթտու , վէ Պօնաբարթէյէ իրտալ խյէտի , սայըր սիւնկիւսէն վէ տէնիզտէն գուրխտուլան ()ամանըլար կիւճ իլէ գալէյէ գաչըպ օրդընապիլսիլէր :

Պիր սէնէ գատար մանգատտեմ Ինանըպ լէշի իլէ տօլան Ապահուր լիմանը սէնիզինին եիւզիւնտե օն իքի պինտէն զիտտե ()ամանը էշի կէզմէքտե իտի , պուննարըն փէք չօղու քէնտի քէնտիլէրինէ տէ նիզ աթրըպպ վէ պօղուլապ եաղընդը իչ տէօրթ պինի սիւնկիւ վէ թիւֆէնքլէ գըրըպմըշտը : Ա՛ է գալէտե հընֆզ օղանպարըն տախի տիւշ մէնին մէրհամէթինէ օրդընմագտան պաչկա չարէլէրի գալմատը , իշ թէ պու վէճհիլէ իսկետամ պուլտու պու միւթէհայիր օլաճագ Ապահուր ճէնկի , վէ պու ճէնկ իլէ Պօնաբարթէնին Աընսը աէֆէրի : Ինչ պիր թէվարիսատե պէօյլէ պիւթիւն պիր օրտուանուն պիր ճան գուր թուլմայարագ թէլէֆ օլտուղունա տապիր պաչկա պիր էսեր վէ գայտ եօգտուր : Պու ճէնկտե Պօնաբարթէնին ճէնէրալլէրինտէն քէնտինէ էն պէօյուք խասմ օլանպար վէ ղուրտուրանու չէքէմէյէնլէր տախի ապգլ ու մէհապէթը ֆայիգէսինի թանըմըպ վէ իգտար խոհ պ , էգ ճիւմլէ ճէնէրալ Ալէպէր էօյլէ վագթը թէպրիքէ կէլիպ , վէ Պօնա բարթէյի տէր ապօշ խոհ պ , ճէնէրալ , տէտի , ճիհան կիպի ֆոապղամ վէ ոալա պիր ըմ Ըսը պէն . պէօյլէ պիր պէօյուք զաֆէրէ Ինանըպզատան փէք ապ գան տէօքիւմէքլէ մու վաֆֆագ օլտնտուգտան մտատա , նէթիճէ սինին ճէսատէթինէ նապարէն Պօնաբարթէնին էն պէօյուք ֆիխթա հաթըտրընն պիրի ապղըմատը տրտ , չիւնքի Ապահուտա Ինանըպզին պիր բէրիշանկէթի , Աընտրուտա օլան պիւթիւն Ինանըպզ ապէրինին քիւլ խյէն թէլէֆ վէ խապարապկէթինէ պիճհալ օլապիլիպտի : ()ամանըտար , ապատպար , քէօլէմէնէրը , զօրպա գալգան Աընտրըտըպ , Պէրեշամ իւզէրինտէն կէլմէքտե օլան ատտրապամ օրտուսու ապէրի իլէ պիրպէչէրէք պիւթիւն Ինանըպզտրը Աընտրուտան քիւլ խյէն նապէտիտ խոհպիլիրլէրտի , պուննուն մու ղայիրի Պօնաբարթէ Ապահուտա պիր գաչ կիւն զարֆընտա ()ամանը օրտուսունու քիւլ խյէն մատտամ իթ

Digitized by Google

ակքսե, Յրանսըզ օրսուսաունուն նե Օսմանլը ասքերինասէն, վե նե Խէնուէրսիէ վե նե Պէրհշամ Թէրաֆընտան գօրգաճագ տիր հէյլերի գալմամըշ ըտը։ Պահինուդ Յրանսըզ ասքերի Ալըորտա եիրմի պէշ պին նէֆէրսէն իպարէթ խսե տէ էն սէչմէ վե պահատըրտըրը գալմըշ ըտը։ Պունտար պիր սէնէտէն պէրու մէմալիքի Ալըորիէսէ իգաժէթ խորազ պէ հէր կիւն ահալի իլե պիրէր նէվի իմթիազաճ վե իւնսիէթ ըհտիսա իմմէքսէ խորլէր, Ալպահուր ֆիլոսոֆլար ալէմվէթլէրի օլան, Թոտղտար, սանձագլար, սիլահլար, ասքերսէքր Ալոսմանըզ փաշա, վե մահասուլի, Ալըորտա կէօնտէրիլտիքսէ, Յրանսըզ ասքերինին գատը իւ շէրէֆի ահալի ինսանտէ պիր գամ տահա Թէզտիւտ պտլսուզ, Թէվէճճիւհիւ տէրսաադէրի օլանլար, ասքերի պիր գամ տահա ատվէյէ վե տոտա օլանլար տահի գօրգաճագ Թիլիճիէյէ պաշ լասդըլար [1]։

4° Ալպահուր ճէնկի Պօնապարթէնին Ալըորտա սիզզամ գօմանտա իթտիսի մուասէլաթը հարպիյէնին ատնու օլսուզ, եօգսուր Ալըորտ եահօտա Այհտ Թէրաֆընտա տահի ճէնկրսուզ Տըզէնին մուհարէպէլէրի ատնահ պիւթիւն Յրանսըզ օրսուսու մուասէլաթընըն իսիմամը ատմէք օլսուղուսնատան, պէր վէճհը ատի մուխթասարսէն զինքր օլսունուր։

Ալէնէրսէ Տըզէ Պօնապարթէնին էն մահիր վե էն տիլսիզլեր մուա վինէրինին պիրի օլսուզ, Այհտ Թէրաֆընտա վազի օլան ֆիլոսու հաթլէրի իլե նամ իւ շէօհրէթի էզէհտ օլմուշ տուր։ Տայիսա տա քէրին էտնիւնտէ հիչ պիր վազըլմ նէֆհինի Թէհլիքէտէն էսթրէֆմէ յէզ, էօլմ՛, էաֆօք ֆէլիհ իմտ. ոտու իտի հէր մուխտէֆտատա, հէր թօմ տահէյի էտնիւնտէ ճէնէրսէ Տըզէնին զինվէրը զէպտնը։ Պու շէճաէլի ատու մէլեանճէթլէ Ալոսմանըսի Ակտիման, Ատմանհօսի, վե Ֆէհրսու մ Թէրաֆլարընտա ազգուսպատը Ֆատան Օսմանլ պէյլին աԹըլարտը պիւթիւն եօգսուր Ալիլ քէնարտարընա եուսնըլսուզ, Ռէնէ, Ալոսմանէ, Ալոսեոսէ նամտան մահալտէ Ալրտալար իլե գանըլը ճէնկ լէր վազի օլմուշտուս։ Ալպահուրտա Թէլէֆ օլան տօնանմանընըն խա պէրի, վե Ալէքքե շէրիֆինին վաֆիզ ասքերսէ Ալիլ քէնարտարընա վիս տաուտի իքիսի պիր վազըլմա Թէտաուսի խորազ, Ալրտալարըն զտ զատ, Թէտաուսաս վե Թէտաննիուտունու պիր գամ տահա ատԹըրսմըշ տր

ֆլունը գուշամմըշ իքէն, Ձրանսըզլարըն չհատէմինէ տայանամայաբագ, Ընտալար ֆիրար իմտիւլէր, վէ Կէօլէմէնլէր մէմլէքէթին իչինտէ պիր պէյիք վէ քեարկիր էանիէյէ գալէ կիսի սըղընլագ Ձրանսըզա բուլի մուգավէմէթ կէօսթէրտիլէր։ Ամէներալ Պէլիար մէմլէքէթին հէր թէրաֆընա աթէշ վէրիպ, ալէվլէր Կէօլէմէնլէրին օլտուղու էանիէնին էթրաֆընը տախի սարտըգտա, պուննլար պիր թէրաֆտան Ալլահ, Ալլահ, չաղրըշըպ, պիր թէրաֆտան ածն նէֆէսլէրինէ գատար Ձրանսըզըն իւզէրինէ Թիւֆէնք վէ տապանճա ատաբագ, Թիւթիւն վէ ալէվ իչինտէ պօղուլուպ վէ հանլուպ Թէլէֆ օլտուլար։

Ամէներալ Պէլիարըն պարուէթ, միհիմմաթ վէ լէվազիմաթը սայէսինէ ան պէ ան նօգսան պուլմագտա օլտուղունտան, մէյտան ճէնգինէ Թէհամմիւլիւ գալմայըպ Կինէ նամ սարպ մահալէ չէքիլմիշ իտի. ճէնէրալ Տըզէ պու ասքէրէ քիւլլի միհիմմաթ վէ լէվազիմաթ եէԹիչտիրիպ, իքիսի պէրլիքտէ, Պարտի, Ամիրճէ վէ Ամհէմի Թէրաֆլարընտա եէնիտէն եէնիկէ Կէօլէմէնլէրի վուբուպ տաղըթաըլար։ Պինատի գատապասընտա Ձրանսըզլար սանտըգլար իլէ ալԹուն պուլտուլար։ Ինպու Ամիրճէ գապիլէսի չէյնի, Ձրանսըզլար Թէրաֆընտան կէօնտէրիլէն պիր ղըպԹըկ էզիէԹ վէրիպ, Թէքլիֆ օլտունան սուչհու գապուլ իմտիմի օլտուղունտան, ՊէնհուԹ կիպի պիւԹիւն գարիէլէրի աթէշէ վէրիլտի։ Կինայէթ Ամէն Թէրաֆընտա պիր պէյիք ֆիլոհուհաթ տախի մազհար օլտունուպ, ճէնէրալ Տըզէ Կօսէրիէ Թէրաֆընտա տախի ասքէր սեվգ իմտիքտէ իքէն, աթիտէ զիքր օլտունաճաղը վէճհիլէ ՊօնապարԹէնին Ալըրը Թէրք իլէ Ձրանսայա ավտէԹի լազիմ կէլմիշ օլմաղլէ, Ձրանսըզ ասքէրի տախի հէր մահալտէ հիյէԹը Թէտաֆիէտէ տուրմադա մէճպուր օլտուպ, սիւրէԹը Թէարրիւզիտէ օլան ճէնկլէր մէմալիքի Ալըրըիէտէ պու վէճհ իլէ խիԹամ պուլմուշ տուր։

ԵԻՏԻՆԱԻ ՓԱՍԱ.

1799

1° ՊոնապարԹէնին Ձրանսայա ավտէՐինին սէկէպ վէ Ընէպարիթէմը։ 2° Ամէներալ Կլէպէր վէրիյի Նալչմալ։ 3° ՊոնապարԹէ Ալըրըպան հարէկէի իփոպ վէ Իռնիլէզ փոնանմաը ապասընգան ինէլպ, իսկիպս Ալյանը, վէ պագեհա Ձրանսանըն Ձրէգիպտա լէմանընա վէրուպ իչերէ գարայա Էուրոպա իփեր։

1° ՊօՆԱՊԱՐԹԷ Ալըրտա իգամէԹ իԹախի Էանատէ Ձրանսա վուգուաԹընտան լայըգը վէճհիլէ խապէրտար օլ-

Digitized by Google

մայրզ խուսուսիլլե շու սօն այլարտա, նե միւտիրան վե նե տախի պիրաաէրլէրի վե տօսթլարը թէրտֆլարընտան պիր մէքթիւպ ալա մայրզ Վրանսանըն նե հալտե պուլունտուղունա պիր վէճհիլե վագլֆ օլամամըշ ըտը։ Պօնաբարթէ պու հիյեէթտէն իֆթաթ թէչէվվիւշ վե վէսվէսէյե կիւրֆթար օլուպ վե չարե պուլամայրզ, հիչ օլմադ իսե ատենիզոե կէզէն թիւճճար կէմիլէրինի գօլայշտրարագ իզէրլէրինե վարզզ պիր խապէր վե հավատիս սիվալ իթմէք իւզրե պազ պրիգ սէֆինէլէրինի գուբսանա չըգարմըշ ըտը։ Վէզալէք ճէնկ եէսիրլէրինի մուպաատէլե իթմէք վէսիլէսի իլե Իւրոբատան հավատիս ամագ իւզրե ()ամանը ատնանմամըշնա տախի պիր զատթի կէօնտերաի իսե ուե, էնայը ըտահե պու մէմուր Ալտնի Ամիթին էլինէ կէչիպ վե իսթինթապ օլուուգուա, ասըլ մէմուրիէթի խապէր վե հավատիս ալամագ օլտուղունու Ինկիլիզ ամիրալը աղնայզզ, պէուէթիւն Իւրոբա վե Ինրանսա հավատիսլէրի զիյրտե իշար օլուննաճաղը վէճհ իլե Ինրանըզլարա խայըրլը օլմատըղընտան, Ալտնի Ամիթ պէօյիւք պիր բաքէթ զազէթա Թօփլայզզ Պօնաբարթէյե կէօնտերտի, վե պու խուսուս կէօյա սիւրէթա պիր նէզաքէթ օլուպ, պամիրնտա Վրանսանըն միւքէտտեր հավատիսլէրի իլե Պօնաբարթէնին ճանընը եագմագ, վե րուհունա ֆիթուր կէթիրմէք իտի։

Ինկիլիզլեր էնվայը տէսիսէ իլե հէմեն պիւթիւն Իւրոբայը Ինբանըզլարըն իւզէրինե գլայմ իթտիրմիշ, Ութալիատա վե Իսպոտա Ինրանըզ օլուուսլարը պօզուլմուշ, տախիլտե էսհապը ֆէսատ վե թէրֆկիրան պաշ գալըրըմըշ, վե միւտիրան հիւքիւմէթինտե զապթ իւ րապթ վե իտարէյի միւլքէ Թապ ու Թագէթ գալմամըշ ըտը։ Ինկիլիզ ամիրալընըն զիւ՛միւնճէ Պօնաբարթէ Իւրոբանըն վե Վրանսանըն պու ահվալինե վագըֆ օլարագ, հիւքիւմէթ Թէրտֆընտան պիր իմոատ կէլմէյէճինի, վե Ալընրատա մէթրուք գալաճաղընը բանա տէլըք իսէրէք, չարէսի քէսիլիպ Թէսլիմ օլմադա ույճպուր օլաճագտը։ Ինձագ Թամ պուննուն աքսխի օլուպ, Պօնաբարթէ վէթաննընըն միւէլլեմ հալէրինե վագըֆ օլուբ օլմագ, ճէննահը պայրէթլէ ուչուպ, Վրանսայը տախիլի ֆըթրէթ վե խարիճի Թէատրիւզտէն գուրթարմայը Թէսավվուր խլէտի։

Պօնաբարթէ պիւթիւն կէճէ ուգուչու Թէրը խոիպ, վե քեաֆֆէ Իւրոբա զազէթալէրինի վե պաշլըճա Վրանգֆօլթ վարագալարընը տըգգամըշ միւԹալիաա խոիպ, Իւրոբատա վե Վրանսատա պուլունմուշ կիպի հէր վուգուտաթե աչնա օլտու, վե հէր տէրտե ըէյը սագիպիյէ պիր չարե տիւվինախ։

Ալընրատա Պօնաբարթէնին գօմանտատը իլե Վրանսըզ ասքէրինին մազհար օլտուգլարը ֆիթուհաթը միւԹէաճճիպէ, ()ամանը վե Իէօլէմէն օրտուլարընըն Թար իւ մար վե բէրիչան օլմատը, Ալընրընն նիզամաթը տախիլիէսի, էնճիւմէնը տանիշ ազալարընըն Թէլֆֆաթը, վե Ալընրը սէֆէրինին մուհասաէնաթը Վրանսայա մուպալաղա իլե աքս խոիպ, Պօնաբարթէնին նամը նամիսինի Վրանսըզ միլլէթի պէյնինտե պիր գամ տախի չէրճֆեատ իթմիշ իտի։ Պիւթիւն միլլէթ

Digitized by Google

պիեսաս վէ պիեսագէթ պիր հնդքնւմէթէն եւղ չէվիրիպ , Իմա-
լիա վէ Ալբեր ֆամիլիսի Պօնաբարթէնին իսմինի հասրէթլէ եաս վէ
թէգբեար խոէրէք գուստուվինէ մունթազըր խոիլէք : Պօնաբարթէ
օ կէձէ միլլէթինին էֆքեարընը ալնայըպ , Վէրսանայա ավաէթ իմ-
մէնին վագիթը կէլմիշ օլսուդղունու հիսս խոէրէք , թէրթիպաթընա
մուպաշէրէթ խլէտի , վէ պու էսարըր պիր ղալ մահրէմ վէ մուգաթ-
րիպլէրինան՝ մսասա ձիւմլէտէն խասֆի վէ մէսէնուր թուլթուպ ,
ամիշալ Ղանթօմա թալիմաթ կէօնտէրէրէք , Ալ-իրթ վէ Պարէր նա-
ման ֆրգաթինլէրի , վէ Ալբանի վէ Վօրլի-ն նաման պրիգլէրի պիր ու-
զուն եօլա վէ սէրհան հազըրլամասընը էմր խլէտի , վէ քէնտիսի տէր
ագապ Ակենտէրիէտէն Ալմինէի Ալբերտ ազիմէթ խոիպ , օրտու
վէ մէմլէքէթէ միւթասիլիգ քեաֆֆէի թէրթիպաթը թագրիր խլէ-
տիքտէն սօղրա թէքրար Ակենտէրիէյէ ավաէթ խլէտի :

Պօնաբարթէ լուկ Ալբերտա օլան ձէնէրալլարըն քեաֆֆէսի ազ-
դան վէ էմնալլէրինաէն միմթազ պահասըր եխխուլէր խսէ տէ , ձէնէ-
րալ Տրզէ Վայիա իչէրիսինտէ չէրէֆ վէ չէօհրէթ քեսպ իտէրէք օրտու
լարըն ահվալ վէ էֆքեարընա քեսպը վուգուֆ իմմիշ , վէ ձէնէրալ
Վէլպէր տահի պիր սկինէ միւտուհէ Տէլհա թէրաֆլարընըն գօման-
տանլըղը իլէ մէշղուլ օլսուդղունան , օրալարձա մէհարէթ քեսպ իմ-
միշ իտի : Իմոի Պօնաբարթէ ձէնէրալ Վէլպէրէ պիր թալիմաթ կա-
զըպ , քէնտիսի Ալբերտան չըգտըգտան սօղրա աչըպ վէ օգուդյուպ իճ-
րասընատա պուլունմասընը թէնպիհ իլէտի : Պու թալիմաթ Պօնաբարթ
թէնին էֆքեարընը , վագիրըն բօղնթիգասընը , վէ Ալբերըն ահվալին
նի չամիլ վէ թէվարիխատ մուգայեետ պիր վարագայը մէշհուրէ օբ
ուսուղունան , պունու թէքմիլէն թէրճիւմէ իտիպ պէր վէճհը ա-
թի թարիխիմիզէ տէրճ իմմիշիզ :

" Ձէնէրալ (Վէլպէր) :

" Օրտու պաշ գօմանտանլըղը սիզլէրէ թէվճիհ գրըննմըշ օլուպ ,
" մուճիպինճէ էմրնամէսի տահի իչ պու նամէմիզէ լէֆֆ օլունապագ
" թէրթիբլըղա կէօնտէրիլմիշ տիր : Ինկիլիզ գուբրան կէմիլէրի տէ-
" շամա սապահա պու սուլարտա եինէ կէօրունուր վէսվեսէսխլէ իքի
" իչ կիւն գաստար հարէքէթիմի թագիլ իմմիշիմ : Ձէնէրալլարտան ,
" Կէրթիէ , Ինտրէօսի , Ալբեռթ , Ման վէ Ամրմօնու վէ էնճիւմէնը
" ատնևիշտէն Ալնմ վէ Կէրթօլէդի պէրապէր ալըդօրուպ :

" Ինդալիք հազիրանըն օնունա գաստար թարիխիլ Ինկիլիզ վէ Ֆը-
" րանգօօրթ զապէթալէրինի էֆքիէն թէրթիբլըղա կէօնտէրմիշիմ ,
" Ալթալիա էյալէթլէրինի զայդ իմտիխիմիզ , Ալանթօվա , Թօրինօ վէ
" Թօրթօնա գալէսէրինին մուհասարէսէ օլսուդղու , պու զապէթալէ-
" րին միւթասասիլէ պիզլէրէ տահի մալում օլապիլիր . ումարըմ քի
" Ալանթօվա գալէսի թէշղիլինի տանինին ասնունա գաստար տայանապէ
" լիք , վէ պահթըմ եավէր օլսուդղու հալտե քէնտիսին տահի թէշ-
" ղինի էվվէլին իտալիասէրինտէն ապտեմձէ Ինտրապայա վասլ օլա-

Digitized by Google

» ձաղընը մէմուլ իտէրիմ։

» Լքի նէվի կիզլի հուբուֆաթ տախի թէրթիպ իթմիշիմ, պու » մէքթիպլիմիւն իչինտէ սէնին իչին[1]. պու հուբուֆաթըն պիր » թագըմընը հիւքիւմէթ եւազաճաղըն մէքթիպլէրէ, վէ պիր թա » գըմընը տախի ողանա եազաճաղըն թահրիրաթէ գուլլանմագ սըն։ » Թընշրինի էվվէլ այլն իչինտէ, Խնձոյու, խըզմէթքեարլարըմը, վէ » Ալլահը պէլուսինտէ պըրագտըղըմ քեաֆֆէի թէճէմիլաթը պանա եէ » թիշտիրմինէ ըրձա իտէրիմ, պու ճիւմլէ խըզմէթքեարլէրիմին իչին » ան իչինէ եարտեանլար օլուպտա եանընտա թէվֆիֆ իթմէսին հալը » տէ տախի մէմնուն օլուբուրմ։

» Թընշրինի սանի այլընըն իչինտէ ճէնէրալ Տլզէնին Նէդրոպայա » նագլի տախի հիւքիւմէթին էմելի տիր, պաշգա տըր, էյէր ֆէվգ էլ » ատէ պիր վուգուաթէ մէպնի օրտուտա գալմասընտա լուզում կէօրիւ » նիւր իտէ։

» Ինճիւմէնը տանիշ ազալարը մալիւմաթ վէ թահդիտաթլէրինի » խիթաամէ վասլ իթտիքլէրի կիպի, պունլարը ճէնկտէ ալընան եէ » սիրլէրէ պիր պէտէլ մագամընտա թուրթարագ, տիւշմէն իլէ մու » գավէլէյէ կիբրիչիպ Թընշրինի սանի այլընըն իչինտէ պունլարընն սէր » պէսթէճէ Յունանստա նագլ օլունմաղերինէ հիմմէթ իտէճէքսին, » պունլար չիմտիքի հալտէ Ասիատ թէրաֆլարընը քէշֆ իթմէքտէ » սիրլէր։ Պու ճիւմլէ պու Ինճիւմէն ազալարընտան տախի հէր հանգ » կըսընը իչինէ եարտար մէմուլ իտէր իսէն նէզտինտէ թէվֆիֆ իթ » մէյէ տախի մէյզունտուն։

» Ալահուրտա պիզէ եէսիր տիւշէն էֆէնտի, Տիմիաթ թէրաֆը » նա կիլմէմէք իւզրէ պու թէրաֆտան հաթէքէթ իթմէկ տիր։ Ասո » գատտէմա էֆէնտիյէ մուտայիլէյհին Ընալբըզա կէօնտէրիլմէսինի սէ » զէ եազմըշ ըտըմ, Ասատրազամա կէօրիւրմէք իւզրէ եէտինէ վէր » տիյիմ մէքթուպսուն պիր սիւրէթինի տախի պու թահրիրաթըմա » լէֆֆ իտէրէք թէրաֆընա կէօնտէրմիշիմ։

» Տըշ տէնիզտէ Պէսթ լիմանընտա օլան ոօնանմամըզընն Թուլօնա, » վէ Ասանիա ոօնանմասընըն Ընգ տէնիզէ վէ Ընարթաժէն լիմանընտա » կէլմէսինէ նազարէն, հիւքիւմէթ թէրաֆընտան, սիզլէրէ լուզում » մի օլաճագ գատտար, թիւֆէնք, գըլըճ, տաբանճա, վէ կիւլլէ » Ասըրտա կէօնտէրիլէճէյինէ շիւպհէմ գալմամըշ տըր։ Ակրէք պու մի » հիմմաթըն, վէ կէրէք թէլէֆ օլան նէֆէրաթըն եէրինէ նէ գատտար » ատքէր լազըմ կէլտիյինի թամ պիր տէֆթէր եազըլըպ պէրապէր ալ » մըշըմ։

» Պու վէճհիլէ սիզլէրէ մուտավէնէթ օլունտուղու էանատէ հիւ » քիւմէթ քէնտի միւրատընը տախի պիզզաթ վէ պիր թահլիմաթ սի

[1] Ինձիւզ ոօնանմասը Խաչնոտրիկ ազ գածը վէ ոգ տէնիզ աշըգլարընը գուրտան կէ միլէրի իլէ թառթուպ, Խաչնոտրիկի կիւնէն վէ կէլն կիմիլէրին քեաֆֆէի քեհատալարընը եօգլամագտա, վէ ֆրանգըզ օրտուտունան ան վալինէ վէ տէվլէթին բօյիթիգաալնա աշնա օլմագտա օլտուգլարընտան, պաշլըճա պու տէ պէպէ մէսնի պօնապարթէ մէղգիւր կիպլի հուբուֆաթը թէրթիպ էյլիմիշ տիր։

Digitized by Google

՝ զէ պէյան իսէճէք տիր։ Պէն տախի սիր մէնէստէ օլսամ՝ օլմա-
՝ սամ սիզլէրին տայիմ Յովհաննա Համատիսամբէնտան սըգ-
՝ խապէտար օլմանըդ իչիւն էլտէն կէլէն Թէոտիրի իճրա իմ-
՝ միւթահիտ օլուրում։

՝ Պէկը քէշֆ վէ թահմինէ կէլմէդ սիր վուգուաթէ մէպնի, հիւ-
՝ քիւմէթին սիզլէրէ մուավէնէթ իմմէդ իչիւն վագի օլաճագ ճահտ
՝ իւ իգտամաթը ալօշա չըգըդ սիր չէյէ միւֆիտ օլամատըդը հալտէ,
՝ վէ մայիս այընա գատար Յովհաննատան նէ սիր խմոտա, նէ սիր խա-
՝ պէր ալամմատըդընըդ թագտիրտէ, վէ հէր նէվի իհթիամաթ գու-
՝ սուր օլունմատըդը հալտէ տախի, իլլէթը վէպա մէմալիքի Պընըրխէ-
՝ տէ թէքրար զուհուր իսէրէք, սիրն պէշ եիւզտէն զիատէ սաքէրին
՝ թէլէֆինէ միւճիպ օլտուղու հալտէ, պու թէլէֆ պէ հէր եէվմ
՝ վագի օլան ճէնկ զայաթընատան տա զիատէ օլտուղունատան, զանն ի-
՝ տէրիմ քի պու մագուլէ միւշքիւլաթ արատընատա արթըգ Պընըր
՝ սէֆէրինի իլէրի վարտըրմանըդ ճայիզ օլամազ, վէ պու սըրատտա Յով-
՝ հաննըդ սաքէրինին Պընըրտատան չըգմազ տարըդընա շարթ տախի պէյան
՝ օլունա, եւինէ Պապը ալի իլէ միւսալէհէ իմմէդէ մէյզունատունուզ։
՝ Շու գատար քի ալէդ ումում Յուդգա միւսալէհէի վագի օլմա-
՝ տըգճա, Յովհաննըդ սաքէրինին Պընըրտատան չըգմագ շարթընը իճրա
՝ իմմէքտէ իմմէթնա իմմէդլի տիր։

՝ Պընդմաթքի Պընըրխէնին Յովհաննայա միւքիսէթի նէ տէրէճէլէր-
՝ տէ էհէմմ վէ էզզէմ սիր քէշֆիէթի օլտուղունու պիզլէր կիպի, սիզ
՝ տախի բանա Թագտիր իսէնիլէրտէն սինիզ, տէվլէթը Օսմանիկ
՝ հէր Թէրաֆտան միւշտիթի խարտագ օլուպ էլտն պինայը տէվլէթի
՝ հէտմ օլունմագտա տըր, իմմի պու մէմալիքի ճէսիմէի Պընըրխէ-
՝ նին ասրըմըզտա էճնէպի էլինէ կէչտիկինի կէօրմէք, Պընըրտատան Յով-
՝ հաննըդ սաքէրինին խուրուճինտէն նէշաթ իսէճէք աֆէթ վէ մա-
՝ զարրաթըն էն պէօյիւյիւ սայըլմալը տըր։

՝ Յուդգատա հիւքիւմէթը ճհիմհուրիյէ սաքէրինին ֆիւթուհաթ
՝ վէ մաղլուպիէթի տախի, Պընըրտատա վագի օլաճագ մուամէլաթը
՝ նըզ հագգընատա հիսապա կէլմէլի տիր։

՝ Պապը ալիյէ միւսալէհէ Թէքլիֆ իմմիշ օլտուղումատան սիզլէրէ
՝ Յովհաննատատան պիր խապէր վէ Թալիմաթ կէլմէգտէն էվվէլ, պունա
՝ տայիր Օսմանլը Թէրաֆընատան պիր ճէվապ զուհուր իմտիսի հալ-
՝ տէ, սիզ տախի պէնիմ կիպի մուդտահիսատ օլտուղունուզու քէնտի-
՝ լէրինէ պէյան իսիւպ, սուլհ մուգավէլաթընա կիրիչէպիլիյինիզ,
՝ չու գատար քի էօթէտէն պէրու, Յովհաննա ճհիմհուրու մէմալէքի
՝ Պընըրխէի Տէվլէթը ալիյէ հիւքիւմէթինատէն չըգարմայաճագ տըր
՝ տէյի իտտատա իմմիշ օլտուղումատան, սիզլէրին տախի չու պահատա
՝ ընտար իմմէսի լազըմ կէլիր։ Ինզալէք Տէվլէթը ալիյինին Յովհաննա

[1] Պու պապտէ Գօնաբարթէ տախի հէմ-
պըրտը օլան երպապը բօլթիգա իլէ պէրա-
պէր եանըլըպ, Տէվլէթը ալիյէի զիատէ ինգը
րազ վէ Թէհլիքէտէ կէօրմէ՚չ խէ տէ, պա-
խիգատըն հագիգէթը հալտէն պապտա օ-
տուզունու ալիմըշ սենէլէք վուգատէ վէ
խուսուսի իլէ շու ատն վագատէր տէրճէճէ
պէտահէթտէ խապտի իմմիշտիր տիր։

Digitized by Google

» տիւշամէնլերի իլէ օլան իթթիֆագտէն խուրուճ իթմէսինի , վէ գա-
» րաջաէնիզտէ Վրանսըզ թիճարէթինէ սէրպէսթիյէթ վէրմէսինի .
» Վրանսըզ ճէնկ եէսիրլէրինի սէրպէսթճէ սալը վէրմէսինի , վէ նէ-
» հայէթ պու մուգավէլաթըն հիւքիւմէթէյն թէրաֆընատան թաստիգ
» օլուռնաբագ մուգատէլէ օլմասը իչիւն ալըը այ վատէ , վէ պու վա-
» ռէտէ տահի միւթարէքէ թաւէպ իթմէլիսինիզ ։

» Իմդի պէօյլէ պիր ահանամէնին թանզիմինի վագթը հալ վու-
» գուռաըը տէլալէթի իլէ թէնահի իթտիյինիզ հալտէ , հիւքիւմէթը
» ճիւմհուռիյէ թէրաֆընատան թաստիգ օլուռնմատըգճա իճրա իտէ-
» մէյէճէյինիզի տահի քէնտիլէրինէ պէյան իթմէլիսինիզ , վէ հէր միլ
» լէթ ինտինատ մէրի վէ միւթէպէր օլտուղուռ վէճհիլէ , պիր ահտ
» նամէնին թանզիմի իլէ թաստիգի արասընատա գալան վագթի տայի-
» մա միւթարէքէ իլէ մուրուր իթմէլի տիր ։

» Էմանէթի Իլըրիյէնին ումուրու տահիլիյէսինէ տայիր քօլնէթի
» գայը վէ էֆքեարը մահտուտէմ սիզլէրէ տահի ըտնա մալիւմատըր ,
» հէր նէ վագի օլսա խրիսթիյանլար տայիմա պիզէ տօսթ գալաճագ-
» տըր . պու ճիւմլէ պուռնլարըն զիատե եիւզէ չըգմալարընը տահի
» մէն իթմէլի տիր , եօխսա Իսլամ կիթուհի պուռնլար հագգընատա ըզ-
» հար իթտիքլէրի թէստուպու պիզիմ հագգըմըզտա տահի իչրա
» իթմէյէ գալագըշըրլար , վէ պու վէճհիլէ արամըզտա իթթիֆագ վէ
» իմթիհազ իլէրիւտէ միւմքին օլամազ ։ Իմրը թէստուպու ուլութ-
» մալը տըր , վէ եալընըզ պու հալտէ քէօքիւնտէն քէսմէք միւմքին օ-
» լապիլիր ։

» Պէօյիւք չէխիլէրին էֆքեարընը պիզլէրէ թէվէճճիհ իթտիրտահի-
» միզ հալտէ պիւթիւն Իսլըը ահալիսինին էֆքեար վէ թէվէճճիհ-
» հիւնիւ գաղանմըշ օլուրուզ ։ Պու ահալիյէ պաշ օլան չէխիլէրտէն
» էն միւզիտ վէ էն մուխաթարալըլարը , գօրգագ վէ ճէնկէ կիւտ-
» մէյէն չէխիլէր տիր , պուռնլար տահի բաբասընարըմըզը միհաալի քէնահիլէրի
» միւթէասսըպ տէհիլ իքէն տայիմա ահալիյի թէստուպու թէշվիգ
» իտէկլիմիշ տիրլէր ։

» Կէլէլիմ Իսլըրըն գալէ վէ իսթիհքեամաթընա , Իակինտէրիէ վէ
» Իլաթիշ պուռնլար Իսլըրըն իլթի գաբուսու կիտըի տիր ։ Պու գրըզն
» իսուրմա տալընատան պէր թագըմ թասդիսալար եաբատըրմաղա նիյէ-
» թիմ վար ըտը , վէ պուռնլարտան իլթի թասդիա Իալիհիյէսէն Իամիյէ-
» եէ , վէ իլթի տահի Իամիյէսէն Իչարիշ արասընատա , վէ պիր թասդիա
» տահի ճէնէրալ Իընուռնուն սու պուլտուղուս մահալտէ օլաճագտը ։
» Իհուճնատիս ճէնէրալը Իամօն , վէ թօվճու ճէնէրալը Իօնժի ,
» պու պաշտէ իլթիմ տահի քէնահիլէրինէ միւթասալիգ օլան խուսուս-
» լարա էյիտէն վուգուֆլարը վար ։

» Էմիշ հրիլէրիմիզտէն Իուսիւֆ , միւսթագիլէն ումուրու մա-
» լիյէ միւտիր նասդ օլուռնմուշտուր . պու զամը ղայէթ միւգտիմ
» վէ լիագէթլիս պիր քիմսէ պուլտում պէն , Իընըրըն իտարէյի մա-
» լիյինատ օլան մահլուլաթիյէթ արասընատա պու մնատտ հագգընատա
» պիր քասդըչա մալիւմաթ բէյտա իթմէյէ միւգթէտիր օլմուշտուր ։

Digitized by Google

» Յետվաց էլ ատէ վուգուսթլէր զուհուր իմէմիշ օլսա, պու գը-
» շէն վէրկի վէ բուսուսմանըն Թահսիլի իչիւն եէնի պիր ուսուլ
» Թասիմ իմիշ իտիմ, վէ պու ուսուլ գուվվետէն ֆիխլէ կէթիրիւ-
» տիկի հալտէ, ղըպճիլէրին ԹէվասիւԹիւնտէն տախի գուրԹուլ-
» մամըզ միւմքին օլաճագ տըր, պու ձիւմլէ պու ուսուլի սիզ տախի
» իձրա իմամէտէն էվվէլ Հիձէ միւԹալսա իմամինիզ մաԹլուպում
» ուսուր, զիրա պու ուսուլու պիր ազ կէձ իձրա իմամէք չապուգձա
» իձրա իմամքտէն ֆայիտէլի կիպի կէօրիւնմիւչիւր պանա։

» Պու գըշըն Յրանըզը պէյլիք կէմիլէրի մուԹալագա եա Խակինտէ-
» րիւ, եա Պուրթուզ, վէ եա Տիվիամ Թէրաֆլարընա կէլճէձէքլէր տիր։
» Պուրթուզտա պիր մէԹին վէ եիւքսէք գուլէ եաբտըր։ Պիր իլճի մահալլէ
» սէչ ալԹը եիւզ քիօլէմէն Թօփլամայա զայրէԹ էր, Յրանըզը կէ-
» միլէրի կէլտիկի կիպի պիր կիւն զարֆընտա Յընգրտա վէ ԷյալէԹ-
» լէրտէ պունլարընն քեաֆֆէսինի ԹուԹտուրուպ, վէ կէմիլէրէ վազ
» խուպ տէր ագտապ Յրանսայա կէօնտէրէպիլիրսին, Յէօլէմէն պու-
» լամազ իսէն, մուգատուէմա պիրէր սէպէպլէ ԹէվգիՓ գըլընմըր օ-
» լան արտապլար, վէ չէյիլէր տախի պունլարընն եէրինի ԹուԹապէ-
» լիլլէր։

» Պու չահսլար Յրանսայա վասլ օլտուգտա, օրտտա տախի պիրէր
» իքիչէր սէնէ սոնը գօնուլուպ, միլլէԹին ազամէԹինի միւչահէտէ
» խէրլէր, լիսան վէ ատէԹլէրիմիզէ միւմքին մէրԹէպէ աչնա օլտը-
» լար, վէ Յընգրտա ավուէԹլէրինտէ քէնտիլէրինէ կէրէկի կիպի Թէ-
» րաֆտարլարտտա բէյտա իտէպիլիրլէր։

» Ձօգտան սէրիւ պիր ԹէսաԹրօ օյունճուլարը Թագըմը մաԹլուպ
» իմամիշ իտիմ հիւքիւմէԹտէն, պու քէյֆիյէԹէ մահտուսա տուզ-
» գաճ իտիպ, Յրանսայա տուխտուլիմտէ սիզէ եօլլարըմ, պու մատ-
» տէ օրտուլա ղայէԹ էլզէմ օլտուգտան մատտա, ահալինին կէրէկլի
» կիպի Թէրապէյէսինէ տախի միւձէպ օլապիլիր։

» Պու տէֆա սիզլէր պաշ գօմանտանլըգ մէնէտը ձէլիլինէ նատապ
» օլտուղունուզտան, ֆէԹանէԹը ֆըրթըյէնիզին մահտուլու օլաճագ
» սէմէրատը խայրիյէի պիլ ֆիլիլ վիւձիւտէ կէմիլէրէ վէպիլէչէրիւ
» նիզ տախի օլաճագ տըր։ Պու Թէրաֆլարըն վուգուսԹը ղայէԹ
» միւհիմմ վէ մէնֆաաԹը ձէպիմիյէ միւձիպ չէյլէր տիր, վէ Թիճա-
» րէԹ վէ մէտէնիյէԹէ օլաճագ Թէյսիրինտէն հասլաս կէլճէձէք նե-
» Թիճէլէր հաստա իս հիթապտա կէլիր չէյլէր տէյիլ տիր։ Յլ հասլ
» պաս վապըրի միւձէրրէտ պէօյիւք պէօյիւք տէվլէրին պաչլանկըձը
» սայլաճագ տըր։

» Պիզտէն սօղրա կէլճէձէքլէրին րէյ վէ հիւքմիւնքս, միւտաֆէի
» էօմրիւմտէ չէքսիյիմ զահմէԹ վէ մէշագաԹլարտա պաչլըձա պիր
» միւքեաֆաԹ սայմըշ օլտուղունտան, Յինլտրը քէմալը Թէէսիֆիւ
» տէրուն իլէ ԹէրԹիբ իմամիչէ մէճպուր օլմաշտըր։ Յ ՚ԹԹանըմըզընն
» մէնֆաաԹը, չան իս չէրճֆի, պէնիմ ուպուտիէԹիմ, իսԹէԹ կէ-
» լէն ֆէվգ էլ ատէ վուգուսԹլէր կիպի պէօյլէ ազիմ վէսիլէլէր մէյ-
» տանտէ օլմամըշ օլսա, տիւշմէն տօնանմալարընըն ապտալնտան կէ-

Digitized by Google

» չէրէք Վրանապայ ամուէթ իթամէյէ պիր տիւրլիւ բաղը օլամազըտըմ։
» Վալափիմ վէ բուհուամ տայիմա սիզլէր իլէ պէրապէր օլաճագ տըր.
» զաֆէրլէրինէզ, պիզզաթ հիսաէտար օլտուղումճ զաֆէրլէր միսալի
» ինտիմոէ մագպուլ վէ միւհթէրէմ օլաճագ տըր. վէ միւտուէթը
» էօմրիւմոէ, հէր հանկը կիւն քի, շու պաշ գօմանտանլըղընը սիզ
» լէրէ իհալէ իթտիխիմ օրտուլայա, վէ թէմէլինի վազ իսիւպ, թագ
» վիյէթ պուլմասընա պէքլէտիխիմ իհտուասաթը ճէլիլէյէ պիր ֆայիտէ
» պիր մուամէնէթ իտէվէզ իսէմ, օ կիւնէ հագգըմտա զայպ օլմուշ
» եռիսօտ ապէսէ սարֆ օլմուշ պիր կիւն տայաճաղըմ։

» Վիզէ էմանէթ իթտիխիմ օրտուէնուն նէֆէրաթը ճիւմլէսի պէ
» նիմ էվլատլարըմ տըր. հէր ան վէ հէր վագըթ, էն պէօյիւք աֆէթ
» մուխաթապա, վէ մէշագգաթի արտլէրինտէ տախի պանա օլան ա
» լագայը տէրտունլէրինէն սէմէրէլէրինի միւշահէտէ իթմիշլիմ. պու
» էֆքեալը գատիմէտէ ասքէրի սապիթ գատէմ իթմէք, սիզէ օլան
» թէվէճճիւհիւ մախսուսէնի տէրտունկյէմ, վէ ասքէրէ օլան մուհապ
» պէթ վէ մէլլանը թապիկյէմ ճիհէթի իլէ տախի վաճիպէյի զիմմէ
» թինիզ օլմալը տըր » ։

ԳՕՆԱԲԱՐԹԷ ։

Ի՛ղոթոսուն 23 իւնճիւ կիւնիւ Գօնաբարթէ ասքէրէ տախի պիր իլանանամէ նէչը իտիւպ, ճէնէրալ Վլէպէրին պաշ գօմանտան նասպ օլտուղունու շու վէճհիլէ պէյան իթմիշ իտի ։

“ Ի՛ւրոբա հավատիալէրինտէն տօլայը Վրանապայ ամուէթ իթմէյէ մէճպուր օլմուշտում վէ օղ վէճհիլէ օրտու պաշ գօմանտանլըղընը ճէնէրալ Վլէպէրէ լէթալիմ իյլէմիշլիմ։ Ի՛ագընտա պիւթիւն օրտու խոպէրիմի ալըր, վագտա իֆրաթ ալագայը տէրտունիմ օլան պու ասքէրտէն մուֆարէգէթ իթմէք գալսիմէ աշըրը կիրան կէլմէքտէ տիր անճագ մուվագգաթ օլտուղու պիւրէթլէ թէսէլի պուլմագտայըմ, եէրիմէ պաշ գօմանտան ալըրագտըղըմ ճէնէրալա կէրէք հիւքիւմէ թին վէ կէրէք պէնիմ ֆէվգ էլ ատե էմնիյէթիմիզ վար ։

Գաւ իլանանամինին նէչրինտէ, Գօնաբարթէ քէնտիլէրինի տիարը էձնէպիտէ, վէպա վէ ճէնգ աֆէթինէ պլըրտաղարագ ֆիրար իտէյօր ատի օէալէր զուհուր իտէրէք ասքէր պէյնինտէ պագը գիյլ իւ գալ զուհուր իթմէյէ պաշլամըշ իսէ տե իլէրիւտե հագիպէթը հալ մէյ տանա չէգարագ միւսաթէրիհ օլմուշլար տըր ։

3° Ի՛ղոթոսուն 24 իւնտե Գօնաբարթէ պալատե իֆատե օլուն տուղու վէճհիլէ, Գէրթիյէ, Ի ան, Ի՛իւրաթ, Ի՛նտրէօսի վէ Ի՛ար ժօն ճէնէրալլարը, վէ Գէրթօլէ վէ Ի՛օնժ նաման ալիմլէրի վէ պիր պէօյիւք ըհհալէր ասքէրի պէրապէր ալարագ Իակէնտէրիյէյէ եագըն Թէնհա պիր սէվհիլէ ազիմկէթ իտիւպ, օրտուտա հազըր օլուանան ֆի լիգայէյէ րտաքիպէն, կէճէլէյին Ի՛ի-Իլօն վէ Վուլիէ նաման ֆրգաա Թինիզլէրէ վասլ օլտուլար ։

Ինկիլիզ տօնանմասը աչըպտա վօլթա վուրմագտա օլտուգլարընը ատան, կիւնտուզիւն պուղլարտա Թէսատուֆ իթմէմէք իչիւն կէճէլէյին

Digitized by Google

ահմիր ալընըզ կէմիլէրէ գլըը սըրա եօլ վէրիլսի. էօնտէն մէզքիւր ինի ֆրգաթինն վէ արգատան Ի՝ընանը վէ Ի՝օրնիւն նաման քիւչիւք կէ-միլէր պիր ֆիլօ օլմուշլար լըը։

Ըարէքէթլէրինին իլք կիւնլէրի հավատա սիւքիւնէթ վէ գարընթը վագի օլուպ, եօլ ալամատըլար. վէ արա սըրա ուզագտան Ինկիլիզ կէմիլէրի միւշահէտէ օլունտուղունտան, Պօնաբարթէ իլէ պէ-րապէր օլան զէվաթ գօրգուլարընտան թիթրէյիպ, ախշամա սապա-հա Ինկիլիզին էլինէ տիւշմէքլէրինի տիւշիւնէրէք ազիմ թէլաշա վէ ալայնէ կիրիֆթար օլուրլար լըը։

Ի՝ալընըզ Պօնաբարթէ պիլա ֆիւթուր վէ թէլաշա կիւվէրթէնին իւզէրինտէ տուրուպ, գօրգմայընը, ընէլմէլի կէնճ կիւթէրէրէք պահրըմըզ պայ-մա պիլէ եավէր օլ-պա, հէման պո՞ արալըգպա՞ մը եի՞-ը ընվէրճէ՞. Ի՝նիլիզ-լէ-րին կէօվը-էօնէ-նէն կէնճ կիւթէրէրէ տէյի ճիւմլէյէ գալպի գուվվէթ վէ-րիր իսի[1]։

Ի՝ըշրիյնի էվվէլին պիրինտէ Պօնաբարթէնին րաքիպ օլտուղու կէ-մի ֆիլօսու Ի՝օրսիգա աուսօրընտա վէթանը օլան Ի՝յաչէիօ լիմանընա տուխուլ իտիպ, մուխալիֆ հավա վէ ֆուրթունայա թէսաատիւֆ իթտիքլէրինտէն պիր հաֆթա գատար լիմանը մէզքիւրտէ արամ վէ իգամէթէ մէճպուր օլտուլար, վէ վիւրուտլէրինտէ պիւթիւն Ի՝յաչէիօ ահալի սի Պօնաբարթէնին թէպրիք վէ իսթիգպալինէ չընգմըշ ընը։

Պօնաբարթէ ալընը աչինէ գատար վէթանընը վէ ահպապալարընը կէօրմէմիշ օլտուղունտան, պու վէսիլէ իլէ վէթանընա ուղրամաը հադդընտա այնը իտապէթ սայըլմաճագ իքէն, ագլը ֆիքրի Ի՝ոանտա-տա, վէ պիր ան էվվէլ սէրմէնգիլիլ մէրամ վէ մագաէտինէ վասլ օլ-մագ էմէլինտէ պուլունտուղունտան, վէ խուսուսիլէ Ի՝յաչէիօտա պուլունտուղու էանատէ զաղէթաէր վէ տօսթլարը վասէթաը իլէ Ի՝ոանտանընն հէր պիր ահվալինէ վուգուֆու թամմ բէյտա իթմիշ օլտուղունտան, քէնտիսի վագթընն գատր իւ գըյմէթինի ճիւմլէտէն զիատ իագատիր իթմիշ պիր զամ պուլունտուղունտան, պիր ան էվվէլ Ի՝ոանտայա այագ պատմագ իշթիագը իլէ տուզան օլարագ վէ-թանընտա արամ իթմիշք նիմէթի կէօգիւնէ պիր շէյ կէօրիւնմէտիք-տէն մատտա, բուհինէ ատէթա պէկօյիւք պիր սըգլէթ տահի վէր-

[1] Պօնաբարթէնին Մըսըրտան ֆրանսայա ավտէթինտէ, Ինկիլիզ տօնանմամը ատասըն-տան կէչիպ գուրթուլմասը, թէվարիխտէ հա-յա սէպէպի պիրինմէմիշ պիր մէսէլէ վէ պիր հատար տըր. պատը միւհէնտիքլէր Պօնաբարթէ-նին կէմի իւզէրինտէ կէօրթերտիկի ֆիւթուր-տուղուղա պիճնաէն, Ինկիլիզ ամիրալը Սըտնի Սմիթ իլէ Պօնաբարթէնին կիղլի մուարեֆէսի օլուպ, Պօնաբարթէ ֆրանսայա ավտէթինտէ գատրագտին պիլմէմիշ պիր մէսէլէ վէ պիր հատար տըր. պատը միւհէնտիքլէր Պօնաբարթէ-նին կէմի իւզէրինտէ կէօրթերտիկի ֆիւթուր-տուղուղա պիճնաէն, Ինկիլիզ ամիրալը Սըտնի Սմիթ իլէ Պօնաբարթէնին կիղլի մուարեֆէսի օլուպ, Պօնաբարթէ ֆրանսայա ավտէթինտէ գատ-ըմ տօղրու եօլտան կիթմէմէկ, իսպէթատա Սէ-ուէնիսայա վուսուլուշ օլտուղունտան, պիր րի-վայէթտէ տահի պու թէսատիր քէնտիսինէ ինճ կիւնլէրին թէսալիւթիւնտէն գուրթարմըշ տըր։

Digitized by Google

մէքսե իսի. վէ ուֆուգատա պիր քիւչիք եէլքէն կէօրսե ինկիլիզ ասնանմասը զանն իտէրէք վէսվէսէյէ կիրիֆմար օլուրտու։

Ահայէլի մահը մէզպուրուն սէքիզինտե սէֆինէլէրէ եօլ վերիլսէ ազ վագըթ զարֆընատա Հրանատա գըյըլարը միւշահէտե օլունտու. պու ճիւմլէ ղուրտուպու չէմն էնտալէրինտե դըյըեա եադըն օն գըթա ինկիլիզ պէյլիք կէմիսի կէօրիւնտիւյիւնտէն, ամիրալ Կանթոմ գօգուպ թէքբար Ա՛յայչ իօյա բօճալատագ իսթէտի, Պօնապարթէ բազը օլմայըպ, պո՞ ֆանօվ պիրի Ինկիլթէրրայա կէօրի՞ւրի՞ւ, պէնիմ դի՞ւպըմ իե Հրանատա չըգմագ պըր տէտի, վէ կէմիլէրե Հրէժիւս լիմանընատա տօղրու եօլ վերտիրտի. Պու հարէքէթ Պօնապարթէ հագդընատա կէօրիւնիւբատե իֆիրսէթ խայըրըը օլտու. չիւնքի Ինկիլիզ տօնանմասընատա թէսատիֆ իմմէյէրէք տօղրու Թուլընատա կիմսիշ օլսալար, գարանթիւնա նէզարէթի գարայա չըգմասընատա գարշը կէլիպ, օֆուզ գըսդ կիւն գարանթինատ[1] պէքլէմէյէ մէճպուր օլաճաղընտան, քիմ պիլիր Ինարիսէն հագդընատ նէ էմր կէլիր, վէ հալև նէ վէճհիլէ օլուրտու։ Կէմիլէր ախշամ իւզէրի Հրէժիւս լիմանընատա վասլ օլտուլար իսե տէ, աչըգատա պաթը թէրաֆընատա թէքբար Ինկիլիզ կէմիլէրի միւշահէտե օլունատու. Պօնապարթէնին րէֆիգէրի սու կէմիլէր կէճէ իւզրէրէրինէ կէլիր մէմուրլայէ ֆիլիգալէրէ պինիւպ կիզլիճէ գարայա չըգմագ միւատա իտէրէրէ իտի. պունա տսախի Պօնապարթէ բազը օլմայըպ, կէմիլէրի թէվգիֆ իմտիրտի. էրմէխի կիւնիւ ալէսատապահ տէնիզտե հիչ պիր տիւշմէն կէմիլէրի էսէրի կէօրիւնմէտիյի հալտե Այնիրօն վէ Ինարիսէր ֆրգաթինէրէ, վէ տիկէր իքի չէպէք, կիւզէլ պիր հավա իլէ Հրէժիւս լիմանընատա պիատալամէ տուխունէ իտի, Ինկէնատէրիէ տէն հարէքէթէրինատէն գըրգ պէշ կիւն սօղրատ լիմանը մէզքիւրտե գըյըեա եադըն տէմիր աթտըրըպ։

Ինօլանա ահալիսի պու կէմիլէրի իպթիտատա տիւշմէն սէֆինէլէրի զանն իտիպ, սիլահլատ մուգավէմէթ իմմէյէ հազըրլանտըպար, ազ վագըթ զարֆընատա միլլէթ կէմիլէրի, վէ Պօնապարթէնին տսախի տէրտէնինտե պուլունտուղունատ վագըթ օլտուգատա, ֆէվգ էլ ատե մէսէրրէթէ գալպլէրի մալատալ օլտու։ Հրէժիւս լիմանը Ասրտէնիատ մէմալիքի օլան Ինգլիզլէրէ էյալատընատ ճիվար օլուպ, պու էնտատե Նօվի նամ Ինգլիզէ չէհրինտե Հրանալըգ ասքէրի Ա՛յրլրիսալըպար տան պօղուլմուշ օլտուղունատան, ահալիսի Հրէժիւս, Պօնապարթէնին քէնտի սէվահիլէրինէ նատալը գատէմ իմտիխինտէն խատէրտար

[1] Պօնապարթէ Ա՛յայչ իօտա իքէն, ֆրանգ ասքէրինին նօվետե Ա՛լմէրիալատատան պօղուլտուղունատ տուլայ, օրատա գարանթինա ատատլինատն չէքտայէթ պայտարը ը տը. վէ մուխաֆիզ հավատան տօղայը պիր գաշ կիւն տատատա պէքլէմէքլէ Թոպ միատէթ գարանթինատ պէքլէմէնինէն քէնտոխինէ նէ գատար կիրան կէլէճէկինէ ֆէհմ խտրէք չէքտա խտէր խտ. պիր կիւն պիր մէճլուտե չատ վէճհիլէ տէյլէմիշ տի։ "Էյէր չատ գատ ո բանթինա պէքլէմէք պէկլէտի պայտարատա ո օլմատա խտի, գարայա այագ պատար պատ ո մատ տօղրու Խթալիա օրատատանատն պայտընատ ո պիթէր խտմ. հիչ պիր ձէնէրալ, պու գօ ո մանատայը պատա վէրմէմէդիք խտմէդ խտի. ո վէ ապտէրտե տատա ատմատատմ տատի օլ ո տուղունատն, պիր ֆիւթատհաթա տա մատղ ո հար օլտուղտմ հալտե, Ապտահատր ֆիւթատ ո հաթը իւե իդթատինին խատէրէ պիրլիքատե Բա ո բտե վատղ օլատ, ձիւճէկէ միւթէհայիր Լ ո աեր խտ ո։

Digitized by Google

օլտուգլարը կիպի, միւշարաւէհին Յրէժիւս ձիվարլարընտա օլան կէջ միշ ֆիւթուհաթլարընը, վէ մէմլէքէթլէրինի մուխաթարատան գուրթարտըղընը տէրիսաթըը իտէրէք ձիւմլեսի պիրտէն եէկոիւ վէ եէկ ձիհէթ, գուրթարրըձըմըզ կէլսի տէյէրէք խընձախընձ սէվահիւլէ գօշուպ, իսթիգպալինէ հազըր օլտուլար։ Ընը վահիտե տէնիզին եիւզիւ սանտալլար վէ գայըգլար իլէ տօլտուպ, ձէօմաաթ մէսէրլէթը գալալինուէն մէսէթ օլարագ, կէմիլէրին էթրաֆընա կէլիպ, գարասնը թինա նիզամընը տինէմէյէրէք հէր թէրաֆտան կէմիլէրին իչինէ տօլտուլար, Ասթրխանլըլարտան իսէ վէպա իլլէթինէ բաղըլըգ պաղրըգ շընըլար ընը, վէ հէր քէս պիր ան եվվել գահրամանը կէօրմէք իսթիյիպ, կէմիտէ օմուզ օմուզա պիրի պիրինի թէձավուզ իտէրլէր իտի։ Յրգաթինէ իլք չըգանլարընն պիրի, Յրէժիւս գօմանտանը ձէնէրալ Ինրէյմօն օլտու։ Կարանթինա մէմուրու կէլմէգտէն, սանտալլար կէմիտէն գարայա վէ գարատան կէմիյէ ատամ թաշընմըշ օլտուղուն տան, նիզամ պօզուլմուշ օլտու. վէ ահալինին հիւձիւմինու կէօ քէրէք գարանթինա մէմուրու տախի մէնինէ չարէ պուլմատըղընտան բմազ իյլէտի. Պօնապարթէ քէմալը իսթիձալ իլէ գարայա չըգըպ, հէմէն օ կիւն Ինարիսէ ազիմէթ իթմէք իւզրէ եօլ թէտարիքեաթընտա մուպաշէրէթ իյլէտի։

Պօնապարթէնին ղնյրի գօմանտասընտա օլան օրտուլյու հէրքիւմէթ թէրաֆընտան բուխսաթը օլմայարագ Այընըտա թէրը իտիպ, Յրընանայա ասկէր իթմէկի իւգէրինէ միւէլլիֆլէր կէօնակէօն հիւքմ լէր պէյան իթմիշլէր տիր։ Պազըլարը պուննու տէվէթձէ պիր պէօյիւք իյլյանէթ ատտ իտիպ, բէք չօգլարը Պօնապարթէնին Յրտանըզ օրտուսունու Այընըտա մուխաթարատան սալիմ, վէ ագձէ, միհիմմաթ, լէվազիմաթ, էլ հասըլ հէր պիր չէյլէրի միւքէմմէլ օլաբագ պըրագմըշ, վէ վէթանընընն սէլամէթինէ գօշմուշ տուր տէյիբէք պու հարէքէթինուե պիր խաթա կէօրմէտիքտէն մաատտա, պէօյիւք սէվապ տախի պուլուրլար։ Պիր գաչ միւէլլիֆ տախի հիւքմէ մէթը ձիւհուրիյէ միւտիրլէրինտէն պաղըլարընըն Պօնապարթէյի կիթգէ լէձէ Յրտանայա ձէլպ իթմիշ օլտուգլարընը պահա իտիպ, պու պատագտէ միւտիրանտէն Թրէյլէր Լուրվէյլէր Լըօ, վէ Պարսըն իմզասագ իյլէ պիր մէքթուպ սիւրէթի տախի իպրագ իտէրլէր[1]։ Պիզէր Պօնապարթէնին իմալը ասկայիպէսինին միւվէրրիխի օլարագ, հաքիմի օլմագ ատղընմըզտան, պու պատատե ախէրլէրինին հիւքմ վէ իլամլէրինի պուս վէձհիլէ զնքը իթմէկի մէրթէպէյի քինֆայէտե աստ իտիպ, սիլքի Թարիխե միւտավէմէթ իտէրիզ։

[1] Ամենա թիւր միւտիրանտէն Լուրվէյզէրին վէֆաթընտան սօղրա պըրագտըղը քէտ հաստարը կէօրմէն կէյիրէրէք, Լուրվէյլէրին պէօյէ պիր մէքթուպ իտմըլտըյը օլտուղունտա շէպհէլ պուլար։ Անձագ շուրաթ իտպաթը ատը տըր քի, միւտիրը Պօնապարթէնին պէձ քիւքլիւք սէվապընը պիլիպ գօրգաբար իտե, Րատա ձէնէրալը Ահվարովան վահիյէ թինէ ատ այանտամագըղընտան Պօնապարթէ թէյի արտա իթմիշլէր տիր. պունտան մատտա Պօնապարթէ նէ վագըթ իտիր վէ մինատիպ կէօրիւր իտե Սըըրտան Ֆրանսայա սէնատէյէ գօնտունտա թաքմաթը օլտուգտա տախի տահիմ տիր տէր միւտիս թինէր։

Digitized by Google

ՍԱՐՈՅԱՆ ՓԱՍԱ

1798—1799

1։ Ամբ աֆֆերինին պահին Յերքայս օլան ինչպէր։ 2։ Պապը ալինին Յրանապայ իլանը հարդ էյլեմեր։ 3։ Ինկիլեզն ինչվէգէր իլե Նյբօլե. Թօսգանա, Սարգինիա, Յորդին վե Ինսիանըն մոսկելը։ 4։ Էրսիանըն պիրինջի գալ մաը, վե Սարգինիա իլե Թօսգանանըն Յորդիսան հրացառը։ 5։ Ինչ վե Յասար հեղերելերէր։ 6։ Յրանա ձիմհոքրանո՛ն ահվալը խօրձիկ վե փալ էյլեմեր։ 7։ Նահամըը ասկերյեմ։ 8։ Իրի վոգոալ։ 9։ Պանիանըն ինվասփ-ին վե Նյբօլինին խոսոհերի։ 10։ Յրանըզլար Թօրինօ գալենին փոխոլ իսիկ խնիհեմ վերէրլեր։ 11։ Յրանըզ ասկերինին Նօմապա օլան ինկրիպտը։ 12։ Նյբօլե ասկերին Նօմայ էրդիսեմ։ 13։ Նյբօլեան ճեներալը Անգ իլե Յրանըզ ճեներալը Շանբօնեին ինկրիպտը։ 14։ Յրանըզլար Նօմայը նահվեմ իսիկ, Նյբօլեանլար փոխոլ իսերլեր։ 15։ Նյբօլեան-ը իլե Յրան-ըզ-ըրը հոհոբերվերէր. վե Նյբօլեանլարը մալը-պիեին։ 16։ Ռեներալ Շանբօնե ինդր-ը Նօմայ կիրեր վե ճեներալ Անգա մոսալը օը-ը։ 17։ Նյբօլե իրինը։ 18։ Նյբօլ իլե հրիսերհե։ 19։ Յրանըզլար Նյբօլեյի ղալ իսերլեր։ 20։ Սարգինիա գրալընը խրիֆօը։

1։ ՊՕՆԱՊԱՐԹԷ Թարիխի եազան էքսէրի սիսէլլիֆլեր Ամսը աֆֆերինին իքի սէնէլիք տեվրինտե Նյբրաատա վե Յրանատատա զու հուրա կէլէն վուգուսլար ատիտե վե ճէսիմիէնին հիքայէսինտէն սարֆը նազար խատրա, Պօնապարթէնին Յրանասյա տաճսուլի անտե, գօնսիսլիքե մէճպուրինե վասը օլտուղունա քիվաչէթ իմմէկե պահշարլար։ Փու իքի սէնէլիք Նյբրաա վե Յրանատա վուգուսլար կէրէկի կիսքի խաթիրտե չայեան հատախլէր օլտուգտան մատատա, Պօնապարթէնին իլերիտե վապի օլան մուսամէլաթինա խֆրամ թէնատիսպ վե մէրտուքիէթի տախի պուլունտուղունտան, ճիսզեիճէ կէրիսյե բիճամ իսէրէք պուռնալարըն տախի պէր վէճհը ապի մոսխթատարէն զիքր իս հիքայէյէրի թէնատիպ օլունմուշ տուր։

Ամբը աֆֆերի, Պօնապարթէնին Յրանտըզ տօնանմասը իլե Թուլօնատն հարէքէթինտէն պիր խայլճա ասղրս տախի պիսթիճե Նյբրաատա կիղլի Թուլմուլմուշտուս։ Ասլճանըն ֆէթհի հավասիս օլտուգտա, Պօնապարթէնին իզինէ նատազը այնը տրգգամ իմմէկե պիր պէօյիք վէսիլե օլտուպ, Յրանտըզ ասքէրինին Ամբրա տուխտուկ, Ինգլիզտէրրայէնին զատարը, իհրամլար ճէնկի, արտ արտտա թէվաքքուր օլարագ, կէչիրէք Նյբրաայը վե կէրէք Յրանասյը տէրէճէկի նիհայէտե միսլիհ հայիր իմտիհլեր։

Ասագտատե մա Պօնապարթէնին Նյբ տագլարընտան ֆիլիտուհամէ Յրանասյա տուխուլ իմմէկի, տու ատֆա շարգտան զարպա ապտ

Digitized by Google

խումն չերկեք վե չեօհրեթինին եանլնատա պիր չեյ տեմեք օլմայլով, պիր էյամ պիւթիւն Ուրոքա ահալևսինին ազգլնատան Ալսըր վե Պօնաբարթե, պու լեքի իսմոէն պաշգա պիր չեյ իչհիսիլմիւպ միւշաբուհեյհին Ալրապիսթանը վե Պերեշամը կեչիպ, Քինատ վե Կօսմանթանիւէ գատար եիւբիւյճեքի մուպալաղա իլե հեր թերաֆտա լեվաթուր օլունմագտա իսի։

2° Պիրազ սօղրա Ալպահուրտա Ադրանսըզ ոօնանմասընին խարապիկերթի Պօնաբարթենին չերկֆինե պիր սեքթե կեթիրմեսի իսե տե, Ադրանտա տիւշմենլերինե իֆրաթ ճեսարեթ վե գուվվեթի գալպ հասըլ իյլեմի։ Ինկիլիզ տեվլեթի Պօնաբարթենին թերտիլերի իլե Ալ տենիզ վե Քինտ թիճարեթինին մահվ վե զայիլ օլաճաղընը էյիտեն ֆեհմ իւ իզան իտերեք, Ալսիթանեյտե վե մահալը սայիրեյտե ոեսիսեսի իլե թերաֆկիր պուլմազա չսպալամագտա իսի։ Ոուլթան Ակլիմ հեր նե գատար Վէօլեվենլերին օրթատան գալգմասընտան մեմնուն իսե տե, Ալսըր կիպի պիր մեմալիքի ճեսիմեյե էլսեն չըգարմայը տա պիթապի իսթեհզեմեզտի։ Միւսիւ Թայլերան Ադրանտա ճիւմհուրու թերաֆընտան Ալսիթանեյե էլչի նատպ օլուպ, Պապը ալի իլե Ալսըր իւզերինե միւքեալեմե իլթիմեք իւզրե տիվանը հիւմայունե Ադրանատան մեմուր Թայեին օլունմուշ լեքեն հենիւզ եօլա չըգամմըշ ըսը։

Վե պու վեճհինե Ալթամպօլտա մեյտան պիւթիւն պիւթիւնե Ինկիլիզե գալըպ, կերեք ապճե, կերեք ֆեսատ վե տեսիսե լեքիսինի տագ իսի տիրիղ իթմեյերեք Պապը ալի իլե Ադրանտա ճիւմհուրունու պօղշուշտուրմայա վեսիլե օլմուշտուս։ Իհթիմալ սըրը ամիրալ Պրիւքսին տոնանմասը Ալպահուրտա եանմայարագ Չանագ գալեսինե տօղրու պիր կեօսթերիչ իթմիչ օլսա, նե Ինկիլիզ պու մերթեպե իլերիւ սեյիրթեպիլիպ, նե տագի տեվլեթը Օամանիյե Ադրանըզ կիպի էսկի միւթթեֆիգինտեն այրըլմագա ճեսարեթ իտեպիլիրտի. լեքին տեհնիզ հիւքիւմեթի Ինկիլիզսե գալըրղընատան նուֆուզու տագի չարըգտա Ադրանատա զալեպե իթտի։ Ագի 1798 սենեսի էյլուլուն տեօրտինտե ճանիպեի պատը ալինեն Ադրանատա իլանը հարպ օլունուպ օրտու վե տոնանմա թետարիքեաթընա մուպաշերեթ գըլընտը։

3° Ալպահուր զաֆերինտեն տօղրա Ակլսըն խիւրտիւխաչը օլան կեմիլերինի թամիր իսիւպ ֆիթուհաթ չերկֆինե նայիլ օլմագ իւզրե Ալաբօլի գըլըչերընա կելմիշ իտի։ Ալաբօլի տեվլեթի իլե Ադրանատա ճիւմհուրու պեչինտե վագի օլան ահտնամե գավրինձե, Ադրանատա տիւշմեն օլան տեվլեթլերտեն հիչ պիրինին ձենկ կեմիլերի Ալաբօլի լիմանընա գատուլ օլունմայաճագ լեքեն պու ահտնամենին ահքեամընա մուղայիր օլտրագ Ալաբօլի տեվլեթի պիւթիւն Ալչելեա ատտագ լիման վե թերսանելերինի Ակլսընա Թէսլիմ իտերեք կեմիլերինին թաժիրինե մուավենեթ իսլետի. վե քէնտիսի Ակլսընա ֆեվգ եվ ատե իլե թիֆամ կեօսթերիլիպ, գրալ վե գրալեչա մուգաֆֆեր ամիրալը պիզգամ գարշըլամագտան տագի իհթիրազ իթմետիլեր։ Ադրանանըն էն չեճատեթը ապեքերի, էն մահիր սերտապերի Ալսըրտա գալըպ Ադրանատա իլե իհթիլաթլերի քեսիլիշ օլտուղունտան, Ադրանայա զարտազը

Digitized by Google

օլան քեաֆֆէի տէվլէթլէր պուննու այնը ֆլորամի առտա խոխպ պու ապքեր վէ պու սէրապքեր խարիճի Վրանատտա լքէն, Նբորբայա թէ- ճավուզ լիմիշ օլան սայըր Վրանսըզ ճունուտինէ վէ պունլար իլէ պէրապէր տուխտուլ իտէն ճիւմհուրիէթ վէ թէճէտտիւա էֆքեարը- նա գարշը գլայամ խոխպ, իքիսինի պիրլիքտէ Վրանանընն մէրքէզինէ գառառը դօվալսմագ էմէլի իլէ սուզան օլուրլար ըտը։

Ինկիլիզ մէմուրլարը պու մագուլէ տէլիլլէր իլէ քեաֆֆէի Նբորբա քա հիւքիւմէթլէրինի իզֆալ խոխպ, Թօսգանա, Պարտէնիա, Կա- բօլի, ճիւմլէսինի պիրտէն Վրանսըզլարընն ալէյհինէ գլյամ լիթ- տիրէրէք Լիթալիատա պուլունան ճիւմհուր ապքերինի պիլ իհամէթ հէր թէրաֆտան վուրուպ թէլէֆ լիմիչէ տավէթ խոէրլէր խոի վէ արգա թէրաֆտան պու իւչ հիւքիւմէթ Վրանսըզա մուսալլաթ օլ- մատա, Նէսմրիալը տախի անընընտան եիւրիւլուպ Վրանսըզլարը լքի աթէշ արատընտա պըրագմաղա ղայրէթ խոէրլէր խոի, վէ պունա տա- խի գանատաթ լիմիչէրէք, Նէմանեայը, Նրուսիայը, վէ Թուսիայը տախի կէօնակէօն մէնֆաաթ վէ մուհաասէնաթ վատտ խոէրէք Ինկիլիզ տէվլէթի ճիւմլէսինի տախիլլ տայրէսի լիթիֆֆագընա ճէլպ լիմիչքլէ մէշղուլ խոի։

Ինկիլիզին պու թէշվիգաթը քեաֆֆէի Նբորբա հիւքիւմէթլէրի նէզտլէրինտէ հիւանիւ գապուլ պուլտու խոչ տէ ճիւմլէսինին տախի միւճիպինճէ ֆիլիլիաթլունըն խարտսընա մուպաշէրէթ խոէճէք թագէթ վէ ճէսարէթի եօղուտտու։ Ղաթտա Վրանտա ճիւմհուրինէ էն եա- գըն օլանլար ճիւմլէտէն զիատէ Վրանսանընն ալէյհինտէ օլուպ, ան- ճագ պու գուրպխէթլէրի ճիհէթիլլէ ճիւմհուրուն աթէշլինտէն զիա- տէ խէվֆ վէ ֆիւթուր կէթիրէրէք, պիր վէճհիլէ գլյամա ճէսարէթ խոէմիզլէր խոի։ Նալընըզ Թուսիա տէվլէթի հէմ ճիւմլէտէն զիատէ Վրանատտան ուզագ օլարագ, ումմալիքինէ Վրանսըզ թէրաֆընտան պիր լէսարրուզ օլամայաճաղընտան, վէ հէմ տախի ահալիսի իֆրաթ նատան վէ գապա օլտուղունտան ճիւմհուրիէթ էսէրի պունլարա սի- րայէթ իտէմիյէճինտէն էմին օլուպ, ճիւմլէտէն էվվէլ Վրանսա լ- լէ չաթըշմաղա խահիշքէր խոի։

Ինչհուրի Վաթարինա իմբէրաթորիչա էօլտիւքտէն սօղրա տախի միւտաֆէթը էօմրինտէ լիթիմհալ լիթախի սիւրէթը բօլհիգա հէ- նիւզ հայաթտա խոի։ Պու չարիչանըն հէնկեամը հիւքիւմէթինտէ մահիրտնէ խոթիմալ իյլէտիյի բօլհիգա, տայիմա Նբորբանըն զարպ հիւքիւմէթլէրինի պիրի պիրինէ տիւշիւրէրէք, միւտահէլէյէ սէլա- հիյէթ քէյտա լիթմէք, եա տա պու տէվլէթլէրի հալը մախլուճիէթ վէ ղաշլէտտ պըրագարագ, քէնտիսինին Ի Կհ հագգընտա մէնվիի զա- միի Օլան Թէսավվուրաթը սէրպէսթճէ իճրա խոէրէք Նբորբանըն նաղաթը տրգգաթրընը մահալը ախէրէ թահվիլ լիմէքտէն իպտրէթ խոի։

Պու բօլհիգա Թուսիանըն Վաթարինատտան էվվէլ վէ գատիմի պիր Թէտպիրի օլուպ, հիյեէթ վէ մէվգիի միւգթէզաընտան տրը, շու գատար քի իմբէրաթորլարըն ճէպպար վէ հալիմ օլմատը մինատիլ պէթիճլէ պու բօլհիգա կեահ պիր գլյաֆէթ կեահ պաշգա պիր

Digitized by Google

սիւրխթէլէ զու հուրա կէլիսը , առասար տայիմա սիր տիր ։ Աշոհլա Վէզ-
րանատ խոթիլալիմուէն ռօղրատ սիւշարուէյհա Վասիէրինա պիւխթե-
Վէրանատզ սիւլթէճիլէրինի Ռուսիայա գասպուլ իտիւպ , քէնտիվէրինէ
կէծանակէօն իւմիտլէր իլէ աւլընատրմազ , վէ պիւխթե Ռուրատայը
բանատզա գարշը օխտհայըպ , քէնտսի պիր նէֆէր վէ պիր թիւֆէնգ
տսիի վէրմէմիշ իտի ։

Վասիէրինանըն վատխի Խասլը , վահշի վէ հիւսուէթ միզաճ , վէ սիւ-
բէյա ալիճէնատ պիր զամ օլուռզուռնատն իսլամիտայը հիւքիւմէթինէ
տէ Ինկիլիզ վէ Ռուսիրանըն իդտազը մսախատուսէլէրի բօյլէթիպատնատ
հեվալէյը սէմրը իլթիհատա իթմիյէրիդէ Վանատող Թէրճաֆրնը թուլատ
կիւպի կէօրիճմիշ-շիւտիւ , ազ վատգըմ զարֆընատա էպտ իւ էճատատընա
տան մէվզուռ բօլիթիգա տայրէսինէ տուխտուլ իտիպ , միւլթէճի ա-
լարատգ մէմալիքինէ կէլէն Վանատող գըրալընը [1] հիւանիւ մուսաւէլէ թա-
լէ պատուլ լիմիշ , վէ ճիւմհուրիյէթ ալէ վինատէն ֆիրատ խաէն տայըզը
Վանատող ատըզատուկճատնընա միւսթէվֆա մուսաշտար պատգամզը ,
վէ
րուղնատը իսլամիտալ ճիւմհուրնա նատս տատգալարընը գատպարիթպատ ,
քէշիմիյի էուալէթէ պատիրդուպատա օլուռզուռնա հայտտ քէնատիսի , Ռուրա
բատ էտալէթինինն մատատը ըիսատէթինի իւ հատէսինէ ալիսագատ թէֆնատ
խիւբ իմանէքատ իտի ։ Վալիատ գատվալիէրդէրի քէնատիսինէ պուռ թատրի
գաթիա հատմի ինհիթիսատպ իմիշ օլուռզուռգատնատն քիւպը իւ թէտատսիս-
պիր պիր գաթ տուհա լիէգզիսիթատ պուռուրատպ , մէճմուանէ Ռէմմատա
հիճուդէթինի տատսի իւհատսինէ ալընպ թէմատիկէթը միւլթինէ քէ գիտա-
էթիմ իտիշ ։ Պիր ազ ատղրատ Վալիատ գալէսինինն Վրանատող էլինէ
սիւշատր օլուռզուռնատն իտատպէրատար օլատրագ , ատթէչը զատզատպը տատյրէքի
իմիթատատնէն իուռուռճ խոթիպ գուվէթի հատրատկէ իլէ տատսի Վրանատա
ալէյհինէ գըյատմ իտէրէքի պուգ վէճհիլ Ինկիլիզը բօլիթիգատը , Վատ-
քատնթանիէյէուե վէ Ինճրօպուռըտա զալէպէ իտիւպ , էօթէուէն պէ-
րիս պիրի պիրինինն գատնընը իչէ կէլէն ֆէքի տիւշմէնի եէկ տիկէրինէ
պիւթիճիգ իտիւպ , հուատատ մէրատմ վէ մատպէ տինէ իւրիսինի տատա
էսի պիր ալէմ վէ վատէթա իալէտ ։

4° Պու ճիւմլէ Վրանատա ալէյհինէ օլան պուռ գըյատմ պուռ իշթիկատգ
քէտատֆֆէի հիւքիւմէթիլէրէ պիր մէրհէպէտ թէյսիր իտէվիշ իտի ։
Ինռուսիա տէվլէթի քէնատի պիրիմէրատֆըղնատնա մէճպուռն վէ խօշնատատ
օլուպ , Ռէսպուբլիանըն էրիյիսպ ֆիւքէնէսինի ուզագատնա ֆատխուրէն սէմր
իւ թատմաշա իտէրէք , ֆիպագատթ արատլըգատտա նատգատրը տըզգատթընը Վրա

[1] Պուրատն պիրիրէպատնէն ան ատթընդէր Էտինին օգուռ օն եէսունէն Լուի Ֆիլիպրիեթ եանատրնատա տատի շտգնատա վէֆատի իթտիք-
ատէն ատղրատ , միւշատրէյհ ան ատթընդէր Լուի Նէպ քիւչիւք գատրընատշը ան սէրիսինէն Լուի , օ անեատք թէտիկ օլուռնատգատա Գօնի տատ Բրօվնա խունկընդը Ֆրանսատա գատպը խունկ-
նդատա խատպ , պուռ խունկատ իլէ Ֆը-
րանատյատ խատմ օլան տատվէյնէրատն գատպուլ օգուռնատա , վէ կէտհ պիրինինն վէ կէտհ ատսի-
բինին մէմալիքինտե տիատֆիրէթէն միւգիմ օ-
լատրատ ։ 1798 տե պատշնատա օլան տատըզատտե կէտան կիրատհ իլէ Ռուսիա միմալիքինե կէչ-
մէկ Գաւրընատխատա Մալթատ չէհրինտե պիր գաշ սէնէ իգամէթ իլէւտ ։ Պօնապարթէ խոբեֆատ թատրէգատան ատխուշիբատն տատղատ ։ Եհկինէ պուռ զամ Ֆրանսատ գատպը օլմուշ օլմազմէնի , իւրէհատե պիրդէ Թատրխիմիսպե տե սէքիզինէն Լուի իտի իլէ բէգ չօգ տէֆտա պատնատե պէք-
րի կէչէնէք տատր ։ 87 թինէ տատհֆէնէն հատքէ-
սինե տատխ Նատղատր պատյրատլ ։

Digitized by Google

լեմինակ վէ Չիրանապետ ճիվար օլան հուսուսալերինէ թահվիլ իտիւպ, պու էյալէթլերէ ճիւմհուրիէթ էֆքեարը սիրայէթինի մէն իթմէք իչուն էլտէն կէլէնի տիրիլ իթմէկերէք ասասլու թէհլիֆսիզ իւլմէ ապգերինի պու ճիվարլուրտա նասապ իլէ պիր գօրսօն չէվիրմիշ իտի։ Ա-թէամ Ա-լէմանեա իթթիհատը, Չիրանապա ճիւմհուրու իլէ ուղրաջ մագասա իֆրամը զարարլը չըգմըշ օլտուղսընտան ճիւմլէտէն դիսատէ միասալէհէյէ մէյտան իտի։ Ասարէդեսա վէ Քօսգանապա հիւքիւմէթլերի պիր Թէրապեան Չիրանապա րիսպէսինապէն պաշ գուրթարմագա Թալիսպ օլսուպ, պիր Թէրապեան տասխի ճիւմհուրուն խըշմընտան խէվֆ վէ խ-թիրազ իտէրէք Ա-սմերիա իլէ Ա-ֆղանիսթանի քէնտիլէրինէ բիչդէվ վէ սիք էյէր իթմէք իսթէրլերտոի։ Ա-սմերիա ատվէլեթի ճիւմլէտէն գլուսան Չիրանապետ քինոսիլէրինէ վէքիլ օլսուպ, անճագ եիւգէրդէն սէ-նէլերտէն պէրիւ պու տէվլէթէ մահսուս օլան Թէնէնի վէ Թէրէոս տիւս բօլիթիգասընտան գուրթուլսմայագագ, տայիմա աղըր տայիմ պի գարար գանիլէն նէ Թէրապեա մէյլ իտէձէյինի պիր ալամէթը գահիրէ իլէ կէօսթէրէմէղտի։

5° Չիրանապա ճիւմհուրու կէչէն սէնէ Ա-սմերիասան պիր Թապլըմ էյալէթլեր ալտըգապան ուղրա, ճիվարընտա եէնիտէն եէնիյէ իթի տէ պաշգա ճիւմհուր իհտապա իթմիշ իտի[1], պու խուսուս Ա-սմերիայա ճիւմլէտէն գլուսան կիրան կէլիպ, եապընըղ պաս սէպէպտէն ոօլայը պիր ան էվվէլ Չիրանապա թագէրինէ գլյսամ իթմէք իսթէրտի, լագին միւգաւելէմէ Թարիգիղէ տէ պիր գաշ էյալէթ էտինմէք մէմուր իմ-տախնտան բօլիթիգասընը Թամամհրնապա ֆէտապա խուսպ Ա-կլճ նամ մապ հաղտ եէնիտէն պիր մէշվէրէթ Իէրիթիպ իլէտի, քի Ա-սմերապա պէդ առինէ եապը վէ ճիվար օլսուպ-զուրնապան, օրապապա վագի տիկէր մէձ վէրէթլէ պիրլիգտէ միւգագէրսմէ տէվամ օլսունամագտը։

Պու մէշվէրէթտէ Ա-սմերիա տէվլէթի զայպ իմտախի էյալէթլերէ պէտէ Հիզալէրին ճիւմհուրնատն նոսֆընը, վէ Հիզալէրին ճիւմհուրնապա տասխի պէտէլը զիան օլմագ խապգէ Ա-խէմանլէհ մէմալիքինին պիր նոսֆընը պու ճիւմհուրա, վէ նոսֆը տիկէրինին տասխ եինէ քէնտի Ա-սմերիանընտան օլան Քօսգանապա Ա-ղանապագասընա, վէ Ասատէ-նիա գուրալնա տասխ էլինատէն ալընան պու Ա-խէմանլէհ մէմալիքինէ պէտէլ Ա-օսմ մէմալիքինին նոսֆընը իմապընը Թալէպ իտիւպ, Չի-ղանապագ տասխ Ա խէննատա ճէնէրալ Վէրնատօֆա օլան Թահգիղինի Թարիգեսինի, վէ Ա-սմերիա պաշ վէքիլի Քուկիւքեան տալ վէ Ա հէ-նատէն տէֆինի, վէ Հիզալէրին ճիւմհուրնատն վէ միւթէֆիգ օլան Ա-խէմանլէհ էյալէթինատէն պիր ատամ եէր վէրմէմէյէձէյինի ճէ-փապ վէքրիպ, խապգը միւգաքերապատէն ոօգրա պիր չէյէ գարար վէրի-մէյէձէք մէճլիսէ տաղգիմ ըտսը։ Ա-սմերիա տէվլէթի պու էնսատէն Չիրանապա գօրշը մուհապեգէյէ նիյէթի իտիւպ, Ա-ղապանդն տապը պէօիւ-քէ տէվլէթլերինին մուապեհէթինի տասխ Թահսիլ իմմէք իւգ Ա-ղապա, վէ Ասատիայա ֆինվէ էլ ատե էյլիլեր կէօնտէրիպ, Ա-ղապա տէվլէթլերինին մուապեհէթինի տասխ Թահսիլ իմմէք իւգ Ա-ղապա, վէ Ասատիայա ֆինվէ էլ ատե էյլիլեր կէօնտէրիպ,

[1] 1063 վէ 178 վէ 191, վէ 202 տահֆէ. | լերէ Թագար պուրտա։

Digitized by Google

Ինկիլթերրա, Ալսթրիա, Իրուսիա, Ռուսիա սէօրտիւնիւն պիրտէն Վրանսա ալէյհինէ իթթիֆագ իլէմէլէրինի միւրատ իլէտի։

Վրանսա տախի, Ինկիլթերրա, Ալսթրիա, վէ Ռուսիանըն պու խուսուսմէթինի կէօրէրէք, իւչիւնտէն տախի գաթը իսմիտ խոխապ եալընըզ Իրուսիա տէվլէթինի ձէլպ իթմէկ իւղրե Վիյէնա նամ զաթը պէրլինէ էլչի կէօնտէրտի, անճագ Իրուսիա տէվլէթի, Ինկիլթերրա, Ալսթրիա, վէ Ռուսիանըն իպրամընա մուղայիր օլարագ հէր նէ գատար պիթթրաֆ գալտը իսէ տէ, բէքտե Վրանսայա թէվճիհինտէն նաչը օլմայընչա իլլա քէնտի մէնֆաաթը մախսուսէպինտէն օլտուղու տախի աչիքթար ազնաչընմըշտը։

Ռոթէտ Ռասթատ մէշվէրէթինտե[1] Վրանսըզտան կէօնտէրիլէն Ժան Տէպրի, վէ Ռաչէրժո նաման մուրախխասլարըն ֆէթհանէթ վէ սէպաթը սէմէրէսի իլէ գարարկիր օլան մուգավէլաթ տախի Վրանսա հագգընտա խայրը օլուպ, Ինձնո նէհրինին Թուլէկ նամ պէյինէք գօլու Վրանսայա հուտուտ կէօսթէրիլմիշ իտի, անճագ պունտան մաատա տահա թէսվիյէ բէզիր օլմագագ խայլըտան խայլը մէսէլէլէր պուլունտուղունտան, Ալսթրիա տայիմա էնվար տէսիսէ խամլի իլէ Ալէմանեայը մուգավէմէթէ վէ մուհարէպէյէ վէ Իրուսիա տախի միւսաալէհէյհ թէշվիգ խոխապ, Ալտման իթթիհատը, նէ ճէնկ, նէ սուլհ, իքիսինէ տախի գաթիէն մէյլ իտէմէյէրէք, միւթէրէտտիտ վէ պիգարար, վուգուաթը աթխէյէ ինթիզարէն ավանկիւզար օլմագտա իտի։ Պու էնտատե Վրանսա ճիւմհուրու հիւքիւմէթի պաշընտա տա, տախիլի վէ խարիճի ազիմ ղայլէլէր թէրտաքիւմ իթմիշ իտի. Ինգալիա, Օլանտա (Հոլլանտա), Պուխ (Բավիէրի)[2], Ռուսիա (Պէնովա), վէ Օսմա, պու մէմալիքլէր եէնիտէն ճիւմհուր հիյէթինէ կիւրմիշ, վէ էսկիտէն ճիւմհուրիյէթտե օլանլար տախի Վրանսա ճիւմհուրունա թաագլիտ իտէրէք միւլքէրինի թանզիմ իթմէյէ գալգըշմըշլար ըտը։

Ալսթրիա վէ Ինկիլթերրանըն տէսիսէ վէ թահրիքաթը մէյտանա օլմասա տախի պէօյլէ պիր թէպէտտիւլիւն հէր միւլքտե էսկի վէ եէնի ուսուլլէրին պիր պիրսյլէ ատմը իմթիսալճ վէ չաթըշմասընա տան նաչը գիյլ իւ գալ վէ իհթիալընըն նօգտան պուլամամասընա վէսիլէ օլաճաղը աչիքթար իտի, Վրանսա ճիւմհուրու պունլարըն ճիւմլէսինէ րէյհա վէ բէհնիւմա մագամընտա օլտուղունտան պիթթապի հիմայէ-թինի տախի տիրիղ իտէմէզտի, իշթէ պու վէճհիլէ պու ճիւմհուրլէրին իհթիալտէն գուրթուլուպ, թահթը նիզամա տուխուլլէրէ Վրանսա ճիւմհուրինէ խայլըտան խայլը պիր ղայլէ, թէլաշա, վէ մասրաֆ, վէ մէմուր վէ ասքէր սէվգինէ միւճիպ օլմուշտուտ։

Տախիլտէ տախի միւտիրանըն ղայլէ վէ սրգլէթի պունտան նօգ-սան սէյիլ իտի. ճիւմհուր իհտասըլ հէնկէամընտա ղազէթալէրէ թէք-միլէն սէրպէսթլիք վէրիլմիշ օլտուղունտան, էճնէսիսէն կէլէն ազ-ճէ գուվվէթի իլէ եալան հավատխալէր, ճիւմհուրա գարշը հիճվէլէր,

[1] 191 սահիֆէյէ նազար պույրուլա։ Պու բաաթտա մէշվէրէթի ֆրանսա իլէ Ալէմանեա պէյնինտէ զուհուրա կէլէն միւշքիլաթը հալլ իթմէք իչլին թէրթիպ օլունմուշտուտ։

[2] 175 ինճի սահիֆէնին հաշիէսինէ նազար պույրուլա։

Digitized by Google

վէ գրալիէթէ թէշվիգաթ եազան ղաղէթալէր տախի զուհուրա կէլմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Ֆիքիմէթլը ճիւմհուրիյէ պու թէարրիւզէ թէհամմիւլ կէթիրմէյէրէք, ղազէթալէրին պիր գաչընը մէն վէ պիր գաչընըն պասմախանէ վէ թէզկէհալտըրընա վարանատաք տաղըլմըշ ըտը։ Պէօյլէ պիր թէտպիրին Յիրանտա ահալիսինէ նէ գատար ազդը կէլէճէյի իլէրիւտէ էմմալը տէյալէթի իլէ տախի մալիւմ օլմուշ ատւր, պիր տէ 1798—1799 սէնէսինին իրատ մասրաֆ տէֆթէրի մէճլիսէ թապտըմ օլունտուգտա, իրատ 616 միլիոն ֆրանգ օլուպ վէ մասրաֆ 678 միլիոն օլմաղ իլէ 62 միլիոն աչըգ թէպէյիւն իթմէքլէ պու աչըդը 1799 սէնէսի վէրկիսինէ ղամմ իթմէք լազըմ կէլմիշ իտի, պու իքի թէտպիր տախի հապգանիյէթէ մուվաֆըգ իքէն, հիքմէթ մէթը ճիւմհուրիյէյէ գարշը խայլը մուխալիֆէթ գալսըրըպ, Յիրանտա ահալիսի պէյնինտէ եէնիտէն շիգագ վէ թէրաֆտարլըգ էսէր վէ ալամէթլէրլի կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ ըտը։

Պիւտիրլէր Իւրոբանըն ահվալինէ տախի աթֆը նազարը տըգգաթ խոէրէք, Յիրանտանըն կիրիֆիմար օլաճաղը ըսթըրտապը էյիտէն քէչֆ իթմիշլէր իտի, Իւսթրիա վէ Ռուսիա մուրախասալարը Իրուսիայը հէր նէ գատար պիթէրաֆլըգ հիյեէթինտէն չըգարամմըշլար իսէ տէ, Ռուսիա իմբէրաթորու պիրինճի Նավլո Իւսթրիա իլէ թէքֆիլ իթթիֆագ իտիւպ ասքէրինի եօլա չըգարմագտա, վէ Իւսթրիա ձէսիմ հարպ թէտարիքի կէօրմէքտէ վէ Ռյոթօլի ալէյ ումումի ահալիսինի պիլահլամագտայըտը։ Պու վէճհինէ Յիրանտանըն էթրաֆընա ասքէր թէտարիքեաթը վագի օլտուղտա հալտէ ճիւմհուրուն պիր գայտ վէ պիհաճէթի տուրմասը, նէ ագլա, նէ քօլիթիգայա նէ տախի մուհաֆազայը նէֆսէ մուվաֆըգ կէլէպիլէրտի։

7։ Ընճագ ճիւմհուրուն հիյեէթը հազըրէյի ասքէրիէսի տախի ազդգաթէ չայեան պիր քէֆիյէթիտի, պու անէ կէլընճէյէտէք Յիրանտանըն ասքէր թահրիրինէ պիր նիզամը օլմայըպ, էյալէթլէրտէն էօրֆէն ասքէր եազմագ ատւթը հիւքմիւնէ կիրմիշ իտի։ 1793 սէնէսի իլք վէ սօն պահարլարընտա պու վէճհինէ ալթը եիւզ պին ասքէր եազտըրըպ, ալթը սէնէտէն պէրու պաշգա պիր նէֆէր տահա սանճագ ալթընա ճէլպ ալընմամըշ ըտը։ Պու ալթը եիւզ պին ասքէր, խասթալըգ, Իթալիա վէ Ռյէմանեա ճէնկլէրինտէ օլան թէկֆիլէր, մէվճը թասպիհ։ Վէ գաչագլար իլէ ալթը սէնէ զարֆընտա նըսֆ նը օքա էնիպ, սանճագ ալթընտա պուլունան իւչ եիւզ պինի տախի Ռյոըրտա, Իթալիատա, Իչնօ նէհրի քէնարընտա վէ Յիրանտա տախիլինէ քէրաքէնտէ օլարագ, պիր ճէսիմ օրտու հիյեէթինտէ տէյիլ իսի. միւտիրան հիւքմիւմէթի պու տէֆա եէնիսէն ասքէր եազըլմասընըն էշքէտտը իհթիսաճընը կէօրիւպ, սանճագ ուսուլու գատիմ իւզրէ էօրֆ իլէ օլմայտագ, պու վէսիլէ իլէ ասքէր թահրիրինէ պիր նիզամ վագ իմմէք միւրատա իլէտի. վէ պու նիզամ իլէրիւտէ Յիրանտանըն մուհաֆազայը չան իւ նամուսու վէ միւճիտլէրինին պագայը նամ վէ սասրը խայրիէլէրինի միւճիպ օլտու։

Պու ասքէր թահրիրի նիզամը, ճէնէրալ Ռյուրտանըն թագրիրի

Digitized by Google

իւզուհ շու վէձհիլէ գարարկիր օլսու։ Ալիզամ մուձիպինձէ հէր Ինը քանսըզ եիրմի եաչընսան եիրմի պէշ եաչընա գատար, վէթամընընը մուհաֆազասը իչինն ասքեր եազըլմայա մէձպուբ օլուպ, պու եաչա վասլ օլսն տէլի գանըլըսար եիրմիտէն եիրմի պէշէ գատար պէշ սընը ֆա թազաիմ օլունուպ, հինի հաձէթաե իսլէթիտա պիրինձի սընըֆ վէ պու եէթիշմէուխի հալսուե իքինձի, վէ պու տախ իտարե իմունե տախ հալսուե իւչինձիու, վէ պէօյլե ոլէօյլե թա պէչինձի սընըֆա գաե տար ասքեր ալընաձագ, վէ պու վէձհիլէ հէր տէլի գանըը եաչընընը իզէթիպասընա կէձրե պիր սէնէտէն պէշ ոէնէյէ գատար վէթանընընա սիպահ խըզմէթ իտէձքտի։ Պու ձիւմլէ ալէը ումու Ինանատա պիր պէօյիւք թէհլիքէ վէ մուխաթապատա պուլունուպ ղու հալսուե, պու նիզամնան տոլչարը օլսրագ ումուսի միլէթին ասքեր եազըլմատը տա թի վիւմքին օլաձագտը։ Պու նիզամը ձէտսու պիւթիւն Ինանատա մագսուտ կէչինպ, ապիպինտե միւտիրանընն էմրի իւզրե պու վէձհ իլէ եէնիուէն նքի եիւզ պին ասքեր եազըլմագա սպաչնատը, վէ պունլարընն մէսաբիֆի իչինն տախ վէրիկիչ վամմ օլունմայրպ, միլէթին էմնիպբը սաթըլսրագ եիւզ եիրմի պէշ միլեոն ֆրանգ տախ թէտաե րէք օլունուտ։

8։ Ինանատ ձիւմհուրու պու վէձհիլէ Ւրոպա թէսարրիւղունե մուգավէմէթի իտէձքը գուվվէի հարպիչ հազըրլատըղը հալսուե, իքի քիւչիւք հատիսե տախ վագե օլսու, քի պու մահալսուե զիքրի ձաե չիզ տիր։ Պունլարընն պիրի Իրլանատա ահալիսի Ինկիլիզկե գարշը թուղ եան իմմիշ օլսուգ գարընսան, պունլարա մուավինէթ իմմէքը իւզրե Ինանատա թէրաֆընսան իսլէթիտա ձէնեբսը Ֆումպէրի պին պէշ եիւզ նեֆէրլէ Իրլանատայա կէօնտէրիլիպ, արգասընսան ձէնեբսը Ա ռատէն գօմանատասը իլէ ծն պին նեֆէր ատահա իմտատա կէօնտէրիլե ձէքտի. անձագ պու ասքերին միհիմմահ, լէվազիմահ, ազձէ վէ նագլիե կէսիլէրինին թէտարիքի ազնատչըլմագ վէ հօզը գատգու լիմ մէզ պիր թէքեասիւլ իլէ իհմալ օլուպ վէ կէձ գալըգ վագթընատա եէթիշմէտի։ Ֆինեբսը Ֆումպէրի պին պէշ եիւզ նեֆէրլէ Իրլանատա կիպի պիր մահալսե եալընըզ գալըգ, վազիր ձինկ իմանքատեն սօղուտ, մէվձուտտա մայեէթի օլան ասքերի իլէ եիրմի կիւն զարֆընատա թէսլիմ օլմայա մէձպուբ օլուտ. մէպքիւր օն պին ասքեր վագթը զէմանը իլէ եէթիշմէ օլատ, իհթիմալ տըր Իրլանատա ատատը մուվագգաթէն օլտուն Ինկիլիզ հիւքիւմէթինտէն գուրթուլապիլըգտի։

Ինքինձի հատիսե. Ինկիլիզլէրին ()սթանատ լիմանընատա կէլմէսի տիր։ Ինկիլիզլեր ատա սըրտ տօձանմա իլէ տըշ տէնիզինատե օլան Ինանատըղ լիմանլարը վէ թէրատանէլէրի ասչըղընատա կէլիպ թօփ վէ խուտապատա տա թազըլար, վէ պու ատաղագ տախի ()սթանատ թէրատանէմինե ասքեր չըգ գարըգ. թէրատանէյի եազմագ վէ հավու զատըը եըզմագ միւտատա իսլէ միշէեր իտի. անձագ ձիւմհուր ասքերի վագթը իլէ եէթիշմէ, գա յատա չըգան Ինկիլիզ ասքերինի տէնիզե գօժատարը, վէ սանոտալատա պինիպ գաչմագտա, Ինանատղատ տախի ֆինիֆոտատ իլէ եօլսըրընը քէսաիրիպ իքի պին Ինկիլիզ եէսիր ալոըլսար, վէ պու վէձհիլէ Իր

Digitized by Google

լանտա հազիվէթի ինթիգամընը պիլ մոգապէլէ վչ զնատէսիլէ տան խի ախզ խթմիշ օլսուլար ։

9։ Ա՛սթրիա տէվլէթի Ա՛ուսիա վչ Ինկիլիզ տէվլէթլէրի իլէ իթթիֆագ խոխուլ, պէրինտէն ապգէր, տիկէրինտէն ագձէ իլէ խմուատ պուլաձաղը տէրքեար ըքէն, եվնէ Ինդանըզ ձիւմհուրունա իլանը հարագէ ձէսարէթ խոհմիլիպ թէհնենի վչ թէրէատիւտէն գուրթուլամազ ըտը ։ Ապանիա տէվլէթի Ֆրոգա ձէնկինին, Ինդանտա գուվվէթինին վչ ձիւմհուրիէթ էֆքեարընըն մուգատուէմա տուխի տասընդը ալմըշ օլսուղուննան, էվվէլա քէնտի մէմալիքինի, պատհունպիւն Ֆրոգայը աթէշը իհթիլալ վչ հարպէն գուրթարմագ իչհին միւնազասատա պուլունան տէվլէթլէրին մապէինինէ կիրիպ թէվասիւթիւնիւ թէքլիֆ իլէուի. անձագ պու թէկվասիւթ տուխի Ա՛սթրիայը եէնիտէն եէնիյէ թէհնենի վչ թէհհիւրէ տիւշար իլէուի ։ Պունուն մուղայիրի Ալաօլիտէ օլան զարագ վչ նէֆհանիէթ պաշլագա Ինկիլիզին թահրիքի իլէ հատտը իթիհատը թէձավուզ խոխուպ, հիտուէթ վչ չիտուէթ տէրքձէսինէ վասլ օլմուշուտու ։ Պիւթիւն Ալաօլի ասգէրի Ինկիլիզ գօգարուտալարը թագընըպ, ձիւմհինին իւմիտ վչ գուվվէթի ամիրալ Ա՛էլսօն օլմուշուտու ։ Ա՛րտընը էմրի իւգզէ սէլսահ թուԼթապիլը ատամլարընը պէշտէ պիրի ասգէր եաղըլսը. հէր մանատէրը, հէր պիր թագըմը իլէ պիր նէֆէր ալը վէրմէձէք խոխ. բաբաս էմրագինին պիր մղտարը սաթըլագ խաձինէյէ իրատ գայտ ալտու. վչ վէրկիլէր պիրէր գամ տահա զամմ գրլընըպ, Ինկիլիզ ձինէրալը Ա՛ագ պիւթիւն Ալաօլի ասգէրինէ սէրտասգէր նատդ օլուձ ատու, վչ քիլիսէլէրէ վչ մանատէրլարա տուսալէր սըգատըղ օլունուպ Ինդանըզ էֆքեարընատա օլանլէր, եա մահպուս եա տա Ալաօլիտէն թաբատ օլունսուլար ։ Պու վէձհիլ Ալաօլի աէվլէթի ձէնկէ ըհհպէր օղտագ, պիր թիւֆէնք ատգըտըղը կիպի, Ա՛էլթրիա տէվլէթինի տաթի հէր հալտէ արգասընատան կէլիր մէմուլ իտէր իտի ։

Ալաօլի տէվլէթի Ա՛էլթրիանըն իզլագը իլէ տախի գանի օլմայըպ, Ասթրէնիա վչ Թօսգանայը տախի Ինդանտա ալէհհինէ գրյտամ տասվէթի պիրըձ, պու թէրթիպ իւգզէ Թօսգանա ասգէրի Ինդանըզգընը Հիսալգին ձիւմհուրունտա օլան ասգէրինի արգատան, վչ Ասթրէնիա ասգէրի, Թօմատա օլան Ինդանըզ ասգէրինի քէզալիգ արգատան, վչ քէնտիի Ալաօլի տախի եինէ Թօմատա օլան ասգէրի պննընտան վուրտաձ, պիր Ինդանըզ գուրթուլմայտագ մէմալինուէ իտի. պու ձհիմգէ Ասթրէնիա դրատը հհգը սին վչ ինսանի պիր քիմսէ օլուպ, Ինդանըզ իթթիֆագընը պօգմագ զիմմէթինէ հղ վչրմէտիկինուն, վչ պիր թէրթիպտան տախի ատպրմա Ինդանտա ձիւմհուրունուն նազարը ասգգատէը թահրիքնատա պուլունուսուղունան, վչ Թօսգանատ տուպտանըն տախի մէմձատա նէ գուվվէթի մալիյէսի վչ նէ տէ գուվվէթի ասգէրլէրի պուլունուսուղունան, Ալաօլի տէվլէթինին վատղէրի, թահրիքնատը վչ թէհհուսատը պու քիթ տէվլէթ նէզդինուզ տախի պիր հհգ մէնֆիատ օլմատը ։

10։ Ա՛նգօվա եախօտ Իկուրիա ձիւմհուրի իլէ Ասթրէնիա տէվ

Digitized by Google

լեթի ոչնինտէ միւտտէթը մէսիսէտէն պէրու ատաւլէթ վէ խու-
սուվէթը հէվձիվարի օլուպ, չու մախլուխիէթ աթասընատա ձիւմ
հուրու մէզքիւր տէվլէթը միւշարալէյհայէ իլանը հարպ իլէտի։ Ինչ
ձապ Ձրանատա ձիւմհուրու պու պապատէ ԹէվասիւԹ իսիւպ, հարբ
պը մէքա, վէ Իմամնէմէյի տախիլի իսնէիլատէն վէ խարըձը ԹէԹաբ-
րիւզտէն մուհաֆազայէ միւԹահիտ օլուպ, ֆապամ բայիԹախէթը
օլան Թօրինօ գալէսինտէ մուհաֆազա ասքէրի պէքլէմէյի պու հի-
մայէթէ չարԹ պէյան իԹոտի, վէ պու պապատէ Սարտէնիա գրալընընն
բրօԹէսԹօլարընա տախի հէվալէյը սէմմը իԹիպար իԹմէկէրէք, Ձը-
րանսըզլար Թօրինօ գալէսինի ալըպ տէրագապ իսԹիհքեամ վէ մէԹա-
նէթ վէրմէյէ պայշատըլար։

11° Պու էնանատէ պիլմէմինէ սէպէպէ մէտնի միւտիրանը ձիւմ
հուր Ձիզալբին օրտուսունու Թօմա օրտուսունտան այըրըպ, Իչնօ
մուհարէպէսինտէ մէչհուր օլան ձէնէրալ Ճանբիօնէյի Թօմա օրտու-
սունա սէրասքէր նատպ իսլէտիլէր։ ՊաԹիւն Ձրանսըզ օրտուսու,
կէրէք Թօմա էյալէԹլէրինի ԹահԹը զապԹ վէ իԹաէԹտէ ԹուԹմապ
վէ կէրէք ասքէրէ գօլայձա լէվազիմաթ Թէտարիք իԹմէք վէսիլէսի
իլէ էյալէԹլէրէ եայըմըշլար ըտը։ Ուչեր պէչեր պին ասքեր իլէ ձէ-
նէրալ Ռազապիանգա Ինգօնա ԼԷԹրաֆընտա, վէ ձէնէրալ Ռապտա-
նալ Թէվէրէ նէհրի քէնարընտա օրտու գուրմուշլար, վէ նէֆտը Թօ-
մատա ֆապամ պիր գաչ եիւզ մուհաֆազա ասքէրի պըրապմըշլար
ըտը։ Իմտի տիւշմէնտէ իտրապ վէ մէհարէթ օլսա, պու բէրաբէնտէ
ֆըրգաթէրի պօզուպ բէրիշան իԹմէք պիր իշտէն պիլէ տէյԹի իտի։

12° Վաբօլի տէվլէԹի տախի Թամ պու իւմիտ իլէ բէրվէրտէ
օլուպ, Ձրանսըզլարը գաֆիլտէն պատմագ, վէ պօզուպ բէրիշան իԹ-
մէք, վէ պու վէձհիլէ Ռոմերիա տէվլէԹինի տախի իհԹիրազ վէ
Թէէննիտէն գուրԹարըպ Ձրանատա գարշը գըտամ իԹտիրմէք մէ-
մուլինտէ իտի։ Պազը էհլը վուգուֆ վէ մէհարէթլէ տիբլօմաթլար
Ձրանատա, Ռուրաբար վէ ահվալը ալէմի Թէձրիպէ տէլալէթի իլէ
պաշգա կէօնէ քէշֆ իԹմիշ օլտուգլարընտան, պու եօլտն չըգմազ
օլտուղունու կէօրիւպ մէքսինէ տայիր էլտէն կէլէն իսԹարաԹը տի-
բիզ իԹմէտիլէր իսէ տէ, սէօզլէրի տինէնմէտի։

Վաբօլի գրալընը պիր ան էվվէլ ձէնէկէ պաշլաԹմագ իւզրէ պէլ-
տէյը մէզքիւրէտէ իձրա օլմատըգ հէյլէ, ֆէսատ վէ տէսիսէ գալ-
մատը. Ռոմերիա իմբէրաթորու ազգընտան եալընտան մէքԹիւպլէ-
րէ գատար ույուստուրուլար. պունուն իւզէրինէ գրալ էմր իսիւպ,
ասքէրէ Թօմա իւզէրինէ եօլ վէրիլտի. վէ գրալ քէնտիսի տախի ազիմ
տարաԹ վէ իհԹիշամը ասքէրիէ իլէ օրտուչյա տախիլ օլտու. Վաբօլի
տէվլէԹի Ձրանսըզա էվվէլտէն իլանը հարպ իԹմէյիպ, Թօմայա եապ-
լաշտըգտա եիրմի տէօրԹ տատաԹ զարֆընտա Ձրանսըզ ասքէրինին Թօ-
մատան չըգմասընը ԼԷքլիֆ իսլէտիլէր. վէ Ձրանսըզ ասքէրի իւզէր-
լէրինէ կէլէն տիւշմէնին նուֆուս վէ գուվվէԹ զիատէլնինտէն հա-
ձէԹ իԹմէյիպ, ձէվապ պիլէ վէրմէյէրէք մուգավէմէԹէ հազըր
օլտուլար։

Digitized by Google

13։ Վրանսըզ ասքերի Աբէնին տաղտարընըն իբի թէրաֆընատա ալ մէրթէպէ բէրաբէնտէ պիր հալտէ խոի քի, Աբօլե ճէնէրալը Անգ։ գուվվէի քեամիլէթի իլէ օրթալարընատն եւրիւիւպ, պիրիպրինտէն իմթիալտթը քեամիշ օլատ, իքիսինի տախի չէվիրիպ եա եէսիր վէ եա թէլէֆ իթմէք պիր շէյ տէխիլ իսոի. անճագ ճէնէրալ Անգատա նէ խորաք վէ նէ մէհարէթ էսէրի օլուպ, էն էտնա ճէնէրալընն ֆէհմ խոսպիլէճէի պէօյլէ պիր գօլայ մանօվրայը տախի քէշֆ իսէմէյիպ, քէնտի էակի թէրթիպի իւզրէ գօլ գօլ միւֆրէզէ ասքեր կէօնտէրիպ պիւթիւն Վրանսըզ ասքէրինին էթրաֆընը պիրտէն ատրմայա գալգընմըշ ըտտ։ Ալէնէրալ Անգըն մայեէթինտէ ալմամըշ պին նէֆէրատէն զիատէ ասքեր վար ըտտ. վէ պունլարընն գընդգ պինի օրտուտա, վէ եէրմի պինի գալէէրտէ օլուպ, ճէնէրալ Անգ գընդգ պին իլէ պիրտէն Թէրնի[1] իւզէրինէ վէ Վրանսըզ ֆընդգալարընըն արասընատա եւրիւյէճէք եէրտէ, ասքերի ալթը գօլա թագսիմ իսիւպ պիրինճի սինի Ալէքսյա, իքինճի վէ իւչինճիւսիւնիւ Թէրնի վէ Ալեանօյա, ամօրտիւնճիւ վէ էն պէօյիւք ճէնկ ֆընդգասընը Վրասգաթի վէ Լօմա, վէ պէչինճիսինի ագ տէնիզ սէվահիլինէ վէ Լօնթէն պալչգըտընա, վէ ալթընճըսընը Ալեսանուն տօնանմասը իլէ Իվօրնօյա կէօնտէրիպ, Վրանսըզլար տիւշմէնէ եիւզ չէվիրիպ գաչամագ վէրճէճէք օլատուգլարը հալտէ պու ալթընճը գօլ Թօսգանա իւզէրինուէն գատըշընա չընգըպ վէ վուրուպ բէրիչան խոէճէքլէր իսոի։

Իչթէ պու Թէրթիպ իլէ ճէնէրալ Անգ գընդգ պին ասքէրլէ եօլա րէվան օլատ. էչեանըն չօգըտղտ, ասքէրին իթաէթմիզլիսի վէ եօլ ըտտ սատպըտը ճիհէթիսէ պու օրտու պիր ուզուն խաթթ օլուպ, պաշտան գընդա բէք զօր խասկեր վէ Թալիմաթ եէմիչէպիլիրտի։ Վրանսըզ ճէնէրալը Շանբիօնէ տիւշմէնին պու հարէքէթինտէն խապէրտար օլուպ, իզինի գօլատագ վէ եօլ իւզէրինտէ օլան միւֆրէզէ գօլատրըն մէրքէզէ վիւսուլինի գօլայլաթմագ իչիւն հէր Թէրաֆա պէօլիւք պէօլիւք ասքեր չընգատը. վէ Լօմայը հընֆգ իսոճէչինի ագը քէամէտխինտէն, պէլտէի մէգքիւրիւն ատգասընտա, վէ Թէվէրէ նէհրի քէնաբընտա, Չիվիթա Վասթէլլանա իլէ Չիվիթա Տուգալէ ատասընտա պիր գուվվէթլի մէվգի ԹուԹմայը Թատմիմ իլէտտ։

14։ Ալէնէրալ Շանբիօնէ ագիլանէ տավրանընպ, Լօմայը Թահլիյէ վէ Անթի Ալճէը գալէթինտէ եէտուլ սէքիզ եիւզ մուհաֆազա ատքէրի պընտագատագ կէրի չէքիլտիի էտնատէ ճէնէրալ Անգ միւթէքէպպիրանէ պիր Թամը ու հարէքէթլէ ալթը գօլտան Լօմա իւզէրինէ եիւրիւյիւպ, էօնիւնէ Վրանսըզ ֆընդգալարը չընգմատըգճա գօրգուտ գաչայօրտար զանն իտէր իսոի, վէ օլ վէճհիլէ Թընչրիյինի սանիինին 29 ունճու կիւնիւ պիւյա մուժանատաթ Լօմայա տուխուլ խյլէտի։ Ալեօլի գընդատընա, ֆաթիհ օլմատան ֆիթուհատ զինէթլէրի հազընրընմընշ ըտտ, պու գրալըն էն պէօյիւք մարիֆէթի, փափա ճէնապլէրինէ կէնիպ Թախթընա օճուրմագ իւզէրէ Լօմայա տավէթ իթմէսի օլատ.

[1] Թէրնի, Լօմա մէմալէքինտէ Աբէնին | տաղտարընըն էթէկինտէ պիր չէհր ատր։

անձագ Ալաբօլի ասքերի, գրալլարընդն ֆազիլէթինէ հիսեւոտար օլ մայարագ վահչիանէ հարէքէթլէ Ալօմայը եաղմա խիթուլէր, վէ ձէձ մաաթաան էանա թագըմը տախի պուննարտան ձէտարէթ ալտարագ ձիւհուրիլէթ թէքրաֆատարը աստ օլուննան զէվաթընն խանէլէքինէ կիրիպ իմամլիքլէրի Թալան վէ ըհզալէթ գալմատը, վէ մուգատտէմ Ալօմատա էօլուիւտուիլէրի Ալկունալըգ ձէնէրալը պիչարէ Տիւֆանու՝ քէմիքլէրինէ վարանատագ մէզարատան չըգարըպ էնվաը թէզքիլամէ մագհուր խլէտուլէր։

15° Ալաբօլիթան ասքերի պու վէձհիլէ թիւրահաթլէ Ալօմատա վագրթ կէչիրմէքտէ օլտուգլարը հալտէ ձէնէրալ Շանբուօնէ Թատ մէմ խլէաիկկ թէրթիպատթը ասքերիէնինն ֆիքիլիաթընը տախի շու վէձհիլէ իձրատ խլէտի։ Ալն վիւթէնա մէվգի, Ալէվբէ չայընդն իւսի թէքրաֆքընտա օլան մէրքէզ օլտուգունատան պու մէրքէզէ տահիպ օլմագ իչնուն ձէնէրալ Ալագտօնալը Շիվիլիա գատթէլլատնա թէրաֆընտա կէօնտէրիպ, պօշտա օլան քէտֆֆէֆ նէֆէրատը ձէնէրալը մուտմայիլէյհինն մայէէթինէ թայեին խլէտի։ Ալարգալտը՝ թէրաֆընտա օլան ասքէրէ Ալէքէնն տաղլարընդը իմրատ իթտիրիպ, վէ ձէնէրալ Ալաղագիանն գայտ տիւչվէնի օ թէրաֆատան կէչիրմէմէկէ քիֆայէթ իտէձէք մէրթէպէտէ ասքէր պըրագընդ, քէնտիսի տէնիպտէն կէլէձէք թօփ վէ միհիմմաթը Շատիլ իթմէք իչդրէ Ալգօնա չէհրինէ թէվձիհա խլէտի, Ալօսգանատան զիատէ պիր խէվֆ իւ վէպէէսէպ օմմատընդանատ, պիր գօղ միւֆրէզ ասքեր տախի օ թէրաֆա բինիիդարէ կէօնտէրտի։ Ալաբօլիթանլար մէզքիւր գօղատատան իլէրի կէլէ կէլէ Ալհայէթ Ալճրանագ ասքէրինէ թէատիւֆ իթտիլէր, քէնտիլէր Ալգանագզատատան իւչ գամ գիատէ իտիլէր, լագրին Ալգանագզատ տախի օ մէշհուր Ի Շաթիա օբտուատունա գահրամանլարընատան իտիլէր քի Ալապատա վէ Շարգատա ձինանը միւթէհայիր իթմիչլէք իտի։ Ալարգալտատան Ալագօ լէյէ տօղրտա եիւրիյէն Ալաբօլիթան գօղու Ալաղագիանգատատան ագա զատատագ կէրի չէքիլմէյէ մէձպուր օլտու. Ակէրնի եօղունատա պիր Ալաբօլիթան միրապայը պիւթէհա ալտայը իլէ ձէնէրալ Էմանատա եէտիր տիւչտիւ. ձէնէրալ Ալագ Ալգանագզատն մէրքէզինի վատթատագ ալմագ իւզէրէ պէօյիւք օբտու իլէ Շիվիլիա Ալատթէլլատնայա Ալագտօնալըն իւզէրինէ եիւբիւտիւ. Ալգանագզատ ուզագատա պիւթիւն եօղ ագրըզատըրընը Թուրքմանչատր ըտը։ Ալագ, Պօրկէթթօ, Կէրի, վէ Ընեատօչա հիւճիւմ իտիւպ իւչիւնտէ տախի կէրի գօվալատնտը, վէ ֆըրգանընդն պիրի պիւթիւն Թագիլարընդը Թէրը իթմէկէ մէձպուր օլտու, իքինճի ֆըրգա լուչ պին եէտիր պրըագաը, Ալագ օ վագրթ Շիվիլիա Ալատատ Թէպանայը վուրատայագաղընդը ֆէհմ իտիպ, Ալգանագզատըն զագիֆ Թէրաֆը օլան Ալէրնէկէ կիւճիւպ օբտուտա վուրմայը Թէտավվուր խլէտի. վագատա պու Ալանօվրա եօղունատա խէ տէ, կիպ իտէն վէ սիւրաթլա իձրատ իթմէք լագրմ կէլլրտի։

Ալաբօլիթան ասքերի խէ ղագէթ ածէմի վէ իթտէհիպ օլտուպ պու

1 200 իւնձիւ տահիճէյէ Ալագար պուլտուտ։
2 Բօմո մէմալիքինին էսկի Թագսիմի իւզրէ

Ալճգօնա վէ ֆէրմօ էալիէքլէրինին էսկի տիր։

Digitized by Google

մանօվրայը օ գատատար աղըր կէօրտիւլէր քի, Ճրանսըզլար իշի տղնա-
յրըզ քէնտիլէրինտէն էվվէլ Թէվէրէյի կէչէրէք Թէրնի մէվգիլէրինի
ԹուԹատլար, վէ Ալադըն չարխա ասքէրինի պիր տար պօղազտա սը-
գըշտըրըզ ՃէնԷրալ Ֆէյի տէօրթ պին ասքէրլէ եէսիր ալտըլար։ Ալադ-
պաւնու իւզէրինէ իլէրի եիւբիւմէյէ տատան իտէմէյիպ իալԹիտա
Ֆօմայա վէ պատհոս Ճրատգամի վէ Ալլահնօյա, եանի Ասբօլիման
ասքէրինին արտ գօլունա տօղրու կէրի չէքիլտի։

16։ Ալիչարէ Ասբօլիման գրալը ասքէրինին պու հազիմէԹինտէն
խատպէտտար օլարագ, ալայ վէ տարատլա տուխուլ իԹտիյի Ֆօմա
պէլտէսինտէն կէչէ էնսասընտա խրըստըզ կիպի ֆիրար իՄէյէ մէգ-
պու օլտու, վէ ասքէրի տաճի ահալինին հայահսուշ վէ մէսէրմէԹ
աէտատէրի արատընտա Ֆօմայը Թահլիյէ իլէտի, Ճանբիօնէ Ֆօմատան
խուբուՃինտէն օն եէտի կիւն տօղրա մուգաֆֆէր օլարագ Թէքբատտ
Ֆօմայա տուխուլ խուիպ ֆիւԹուհաԹ չէրէֆ վէ իհԹիրամԹէրինտա
միւսԹահագ օլտու։ Ան ալԹը պին ասքէրլէ գըրգ պին ասքէրէ սիւ-
րէԹը ԼէսբրիՃիտէ գատրը գօմուշ, վէ Ճիւմլէսինի էօնիւնտէն գօ-
վատրատ եէրինան իՄիշ խոր։ Պու ՃիւմլէԹ Ճանբիօնէ Ֆօմայը ՖէԹհ
իՄէյէ գանատա իՄէյիպ պիւԹիւն Ասբօլի մէմալիքինի տախ գապը
իՄէյէ ԹատսիմՄ իլէտի, անՃագ պու խուտատտան Ասբօլիման տա-
քէրինտէն գիտագ վէ խային ահալիսի Ճրանսըզտա միւգէյյէ օ-
լատղըԹտա, լըգրին ասԹէչի ՃէչէնԹալը հիչ պիր իհԹիրագ հիչ պիր միշ-
քէԹլար մէՃԹա խտէմէյիպ Ալադըն ատգատընտան գօշմայա պաշլատտը,
էանայը լատհոտ Թօագանատտան կէլէն գօլու վուրուպ ալէյհատ իլէ-
տի վէ խէչ պին նէֆէր եէսիրլէրինի ատտը, Ալադ պիւԹիւն պիւԹիւնէ
ԱՄյատա օլտու վէ ՃէսատէԹինէ ֆիւԹուր կէլմայ ատէդ Ասբօլի
մէմալիքինէ կէրի չէքիլիպ Ասբուսատա օրտու գատատու։ Ի Ն էն պա-
հատըր ասքէրինի տէրին վէ ճօշկուն ըրմաղըն քէնտըրնա տիզիպ Ճը-
ըանտըպլարը պէՔքէմՄէքատ պու ԼաԹէյհատ։

17։ Պու էնտատտ Ասբօլի գրալը, փայիԹախԹը օլան Ասբօլի պէ-
տէրինէ վատղ օմմէշ օլտուղատնատան պու վէՃհիլ մէգէլէԹԹէլ ավատ-
ԹինէՄ ահալի խֆըտաթ գատատրըզ, վէ պու հազիմէԹին ուէպէրինի Ճէ-
նէրալլար, վէզիրլար, վէ էվվէյյը ուամուրատ իւզէրինէ ասԹըզ պու-
ըտատը վէ պատնատ էրէ պէրատէր Ճրանսըզ վէ ՃիւմհուրիյէԹի ԹէրԹաֆ
տատը օբատիէրի գատը վէ Թէրէֆինէ ԹէՀատատտի խԹմէյէ պաշլատտը։
Ասբօլի հիւքքէմԹէրի ուԹանմայատագ քէնտինին մուհաֆազատը իւ
չէրն պիւԹիւն Ասգատրօնիէրէ սիլահ վէրմատի, տիր տագ տօղրա գրալ,
գրալուիչա, վէ պատնատըն վիւտուխի ուամուրատ Ալգօն, վէ տայրը էրէ-
նէտօրլար Ասբօլիտե քէնտիլէրինի տախ էմին տայմայուսագ քէտա-
նատնու էվվէլկի 31 ինատ պիւԹիւն տաղը վէ գիւգիւմԹէր էշհատատը,
վիւՃուվէվէրատԹը, վէ խատնէկի Ասբօլիտե տօղան տօնանմատընա Թաշլաթագ,
գանը վէ գաԹԹալ, վէ գահոնէյէկի մէշ-

[1] Ասգատրօնիէր Ասբօլինին պիր Թագըմ գանը վէ գաԹԹալ, վէ գահոնէյէկի մէշ- | հատր օլան խօվատատէրի տիր։

Digitized by Google

ևիա առատընա ֆիրար իլէ֊ուիլէր ։ Պուն֊տան սօղրա Ալաբօլի տէրուն֊ուն֊ տէ վագի օլան գան վէ գիթալը, էքսէրի միւվէրրիխլէր գրալ վէ գրալիչանըն պօյնուննա աթըպ, քէնտի կիզլի էմրլէրի իլէ օլտու֊ տէրլէր ։

18։ Պու էնատտէ ճէնէրալ Ճանբիօնէ ասքէրի իլէ Ալաբօլի իւզէ֊ րինէ իլէրիլէմէքտէ օլուպ, ճէնէրալ Աագըն բէրիշանիւէթինէ միւ֊ ճիպ օլան խաթատա քէնտիսի տամի պուլունտու ։ Ճանբիօնէ ասքէ֊ րինի պիր գաչ գօլա թագսիմ իտիպ Ուաբվատա [1] սիւրլէշմէլէրինէ էմր իլէտի. կէչէճէլէրի աբազի ղայէթ սարպ վէ սէնկիսթան, վէ ահալի տամի Քրանսըզլարա իֆրաթ խասիմ օլտաւգլարընատան պու֊ մանօվրա բէգ գօլայ պիր շէյ տէհիլ իտի. Ճանբիօնէ օրթա գօլ իլէ Աօլթուրն նէհրի քէնարընա կէլիպ պիր զարպը տէսթիլէ Ուաբվայը ալմագ խոթէտի, անճագ Ալաբօլիթանլարըն Թօփ աթէչինէ տայանա֊ մայըպ 1799 քեանունու սանի իւչիւնտէ կէրի չէքիլիպ օ պիր գօլըճ֊ րըն վիւրտուինէ պէքլէմէյէ մէճպուր օլտու ։

Պիւթիւն Ալաբօլի քէօյլիւլէրի այագտան Թըրնազատաք սիլահ֊ նարագ, Քրանսըզլարըն Թահթարլարընը, վէ միհիմմաթ վէ զախիրէ գահթարլարընը վուրտուպ եաղմալարըպ ըտը ։

Աագ Ճանբիօնէնին ուչղուննուտուզ հալտէ պուլունտուղունու քէշֆ իտէրէք սուհ Թէքրիֆ իթտի խէ ուէ Ճանբիօնէ պախԹընա իսթի֊ նատէն գապու իթմէտի. օղ էնատտէ Քրանսըզըն տիկէր գօլլարը տա֊ խի եէթիշմիշ օլմադ իլէ մահը մէզպուրուն 11 ինտէ Քրանսըզա խայր֊ լը պիր միւԹարէքէ իմզա օլուննտու, պու միւԹարէքէ իլէ Ալաբօլի մէմալիքինին նըսֆը Քրանսըզլարա վէրիլտիքտէն մաատտա սէքիզ միլիոն տամի ճէնկ մասրաֆը իթա օլուննտու ։ Պու միւԹարէքէ հավատիսէ Ալաբօլիյէ վասլ օլուր օլմագ ահալինին կիրիֆթար օլտուղու իսթիքլալ Թարիֆէ կէչէմէզ, պիւԹիւն պու աֆէԹի պէօյիւքլէրին խըզանէթի֊ նէ համլ իտէրէք, Ազարօնիլեր քիպար սէրայլարընը պատըպ ճիւմլէ֊ սինէ գաչըրտըլար, վէ օղ վէճհինէ հիւքիւմէԹին էսէրի պիլէ զայիղ օլուպ Թամ պիր ֆըԹհրէթ վագի օլտու ։ Ոտունաան հալի տամի պունտան պէտհէր օլարագ, ասքէր պու մայլուպիյէԹինի ճէնէրալ Աագըն ատէմը տիրայէԹինէ համլ իլէ ֆէսատ գալտըրըպ իւզէրինէ հիւճում իլէտիլէր վէ գաԹլ իթմէք իստէրլէրտի. ճէնէրալ Աագ պատէլ մուխապէրէ Քրանսըզ օրտուսունա գաչըպ, օղ վէճհինէ Ի֊ Թալիանըն գուրթարընճը, զէվգ վէ Թարիզէ ալտընը Քրանսըզ ճէ֊ նէրալը վէ խասմինին մահճուպու վէ մահպուսու օլտու ։

19։ ԱիւԹհէրէքէնին շարԹարընը Ալաբօլի ահալիսի գապու իթ֊ մէմիշ օլտուղունտան, Ճանբիօնէ պուննու վէսիլէ իսիւպ Ալաբօլի պէլտէսինի զապԹ իթմէք իւզէր չէհրին լուզէրինէ եիւրիւտիս, պէչ ծն պին ասքէր իլէ պէօյէ պիր փայիԹախԹա, վէ գըրգ էլլի պին գա֊ տար բիւր սիլահ Ալազարօնիլերէ գարշը կիԹմէք պէօյիւք ճէսարէԹէ միւհիմ ըտը, վէ սօնու մուվաֆֆագիյէԹէ իսիԹամ օլմասա աւտէ֊

[1] 77 ինչի սահիֆէնին հաչիեսինէ Նազար | պուլտըլա ։

Digitized by Google

թա պիր թէձէննիւն ալամէթի սայըլաձագտը։ Շանբիօնէ չէհրին տըշարըսընտա օլան զօրպա կիւրուհի իլէ պիր գաչ տէֆա չաթըշտը խա տէ | ազարօնիլէր քէնտիլէրինի էհտէն մուհաֆազա իլլէտիլէր. անձագ չէհրին իչի ալի իւսէյ օղուպ, պաշ գըչ պէլխէզ, զէնկինլէրին մալլէրի եաղմալանմագտա, ըզալարը քայիմալ օլմագտա, գըլըճ վէ աթէչլէ | ազարօնիլէրին իմմէտիկի հապատաթ վէ խատարաթ գալը մատըղընտան, վէ պիր հիւքիւմէթ էսէրի կէօրիւնմէտիկինտէն, էհլի ըզ ահալի մէմլէքէթին Վրանըզլարա թէսլիմինտէն մատտա բահը աէլամէթ պուլամատըգլարընտան, պիլ մուխապէրէ չէհրին գալուռ աունու Վրանըզլարա աչը վէրտիլէր. | ազարօնիլէր, գալէկ, գըչաարա վէ միւհէմ խանէլէրէ չէքիլմէկ խայըճա մուգամէմէթ տահա կէօսթէրտիլէր իսկ տէ էհլի ըզ ահալի իլէ Վրանըզլարըն ճէսամէթինէ տայանամայարագ թէսլիմ մէճպուր օլտուլար, վէ օղ վէճհիլէ Վրանըզլար եիրմի պին ասքէրլէ ևքի այ զարֆընտա Իթալիանըն պիր պէօյիւք գրալըղընը զապթ իստիպ, ճիւմհուրիյէթէ թահվիլ իլէտիլէր, վէ էվայիլտէ Ալթօղի արազիսի Նուլինօբիա թէսամիյէ գը ընմըշ օլտուղունտան պունա տահի մուվազգաթէն Կարթէնօբիա ճիւմհուրու իսմի վէրիլսի։ Շանբիօնէ պու ֆիւթուհաթտան սօղ րա Վրանանըն էն պէօյիւք ճէննէրալըտը րիւթպէսինէ թէրֆի գը ընըշ, զնյրի գօմանտասընտա օլան օրտու տահի Իթալիա օրտու սունտան այրըլարագ, Ալթօղի օրտուսու նամի իլէ պաշգաճա պիր օր տու թէշքիլ գըլընտը։

20. Իթալիանըն ալի ուճունտա պու ամայիպ վուգուաթլար զուհտըրա կէլտիկ էնտատէ, իւսէթ պաշընտա օլան Կարտէնիա տէվ լէթի տահի մահվ օլուպ. մէմալիքի Վրանըզլարըն էլինէ կէչմիշ խան տէ | ազարօնիլէր քէնտիլէրինի էհտէն մուհաֆազա իլլէտիլէր. անձագ չէհրին իչի ալի իւսէյ օղուպ, պաշ գըչ պէլխէզ, զէնկինլէրին մալլէրի եաղմալանմագտա, ըզալարը քայիմալ օլմագտա, գըլըճ վէ աթէչլէ | ազարօնիլէրին իմմէտիկի հապատաթ վէ խատարաթ գալը մատըղընտան, վէ պիր հիւքիւմէթ էսէրի կէօրիւնմէտիկինտէն, էհլի ըզ ահալի մէմլէքէթին Վրանըզլարա թէսլիմինտէն մատտա բահը աէլամէթ պուլամատըգլարընտան, պիլ մուխապէրէ չէհրին գալուռ աունու Վրանըզլարա աչը վէրտիլէր. | ազարօնիլէր, գալէկ, գըչաարա վէ միւհէմ խանէլէրէ չէքիլմէկ խայըճա մուգամէմէթ տահա կէօսթէրտիլէր իսկ տէ էհլի ըզ ահալի իլէ Վրանըզլարըն ճէսամէթինէ տայանամայարագ թէսլիմ մէճպուր օլտուլար, վէ օղ վէճհիլէ Վրանըզլար եիրմի պին ասքէրլէ ևքի այ զարֆընտա Իթալիանըն պիր պէօյիւք գրալըղընը զապթ իստիպ, ճիւմհուրիյէթէ թահվիլ իլէտիլէր, վէ էվայիլտէ Ալթօղի արազիսի Նուլինօբիա թէսամիյէ գը ընըշ օլտուղունտան պունա տահի մուվազգաթէն Կարթէնօբիա ճիւմհուրու իսմի վէրիլսի։ Շանբիօնէ պու ֆիւթուհաթտան սօղ րա Վրանանըն էն պէօյիւք ճէննէրալըտը րիւթպէսինէ թէրֆի գը ընըշ, զնյրի գօմանտասընտա օլան օրտու տահի Իթալիա օրտու սունտան այրըլարագ, Ալթօղի օրտուսու նամի իլէ պաշգաճա պիր օր տու թէշքիլ գըլընտը։

20. Իթալիանըն ալի ուճունտա պու ամայիպ վուգուաթլար զուհտըրա կէլտիկ էնտատէ, իւսէթ պաշընտա օլան Կարտէնիա տէվ լէթի տահի մահվ օլուպ. մէմալիքի Վրանըզլարըն էլինէ կէչմիշ խան

Պալատ խֆատէ օլունտուղտու վէճհիլէ, Կարտէնիա փայիթախթը օլան Նօրինօ չէհրինին գալէսի հասպ էլ իհթիաճ Վրանըզլարըն էլինէ կէչտիքտէն սօղտա ճէննէրալ Նուպէր Կարտէնիա թէրտանէլէրինէ տէն էն պաթթալ թօփլարը չըգարթըպ վէ պու գալէկէ նագլ իթտիքրիպ խֆրաթ մէթանէթ վէրտիրմիշ իտի։ Կընճագ պիւթիւն Կարտէնիա մէմալիքի իսթիքլալտա, գրալ թէրգաֆտարլարը իլէ Վրանըզ վէ ճիւմհուրիյէթէ թէրգաֆտարլարը պիրի պիրինէ տիւշմիւպ, գան վէ գիթալ նօգտան օլմամագտա իտի։ Կընճ քէսիմի էնտատընտա, գրալ, գրալիչա, վէ տայրէսի վէ վիւքէլասընը թագլիտ իտէրէք պիր թա գըմ Վրանըզ, վէ Վրանըզ թէրգաֆտարը զապթիան մաթխարա գը յաֆէթինէ կիրիպ գալէտէն Նօրինօ չէհրինէ էնտիլէր, ազ գալարն մէմլէքէթին իչինտէ պիր պէօյիւք գան օլաճագտը։ Պու էնտատէ Կարտէնիա գրալընըն վէ վիւքէլասընըն Վրանտա ալէհինէ խուսու մէթ վէ ատտավէթլէրինի միւպէհին, տուէլը էձնէպկէ իլէ պագը միւքեաթէպլէրի տահի էլէ կէչտի։ Կընրտա տէվլէթլէրինին նըս ֆընտան զիատէ Վրանըզլարըն իւգէրինէ գրյամ իտէճէլէրի մա լիւմ օլտուղունտան Վրանտա իլէ Իթալիանըն ատտասընտա, Կարտէ նիա կիպի Կընճ տաղլարընտա Վրանտայա խատիմ վէ ատտու պիր հիւ քիւմէթ պուլունմատը Վրանտայը մուխաթապայա իլգա իթմէքլէ պէ

Digitized by Google

թապէր օլտուղունտան Աղտունիա գրալընը խոթիֆայէ մէճպուր խթ-
մէյէ գարար վէրիլիպ, վէ մէմալիքինտէն գաթը խմիտ խթմէսի իչին
Ձրանսըզ ճէնէրալլարը, Աղտունիատա ճիւմհուրիյէթ թէրգիտար-
լարընը ագձէ վէ մանտուպ իլէ իզլալ իտիպ, պուռնալարընն մուսավէնէ-
թի իլէ Աղտունիանընն էն մէթին գալէլէրի օլան, Աւստրիա, Ին-
գանտրիա, Պուզէ, վէ Բիվասաս գալէլէրինի զապթ իթտիլէր։ Ա-
հալինին Թուղեան վէ ֆէտատընը գրալա մուպալաղա իլէ աղնաթա-
գագ խոթիֆայէ մէճպուր խթտիլէր, վէ 9 քեանունու էվվէլ Թաղրի-
խի իլէ խոթիֆա ասէնէսի իմզա գրալընտը։

Իչթէ պու վէճհիլէ Իթալիանընն իքի էն պէօյիւք վէ էն գուա-
ղէվէլու հիւքիւմտարլարը, եանի Նապօլի վէ Աղտունիա գրալըտրը,
պաւթիւն մէմալիքլէրինի ղայդ իտիպ պիրեր ատադա, (պիրի Իչի-
լիա) վէ տիկէրի (Աղտունիա) ատասընա սրղընմայա մէճպուր օլ-
ադալար։

Օլ էնատէ օրթալըղըն կէրիլի կիպի հալը մախլուԹիէԹաէ պա-
լունտուղունա նազարէն, Աղտունիայը տախի ճիւմհուրիյէթ իսէրէք
եէնիսէն պիր ղայլէ բէյտա իմմէմէք իչին Ձրանսըզլար սիւրիէթը
իտադէսի հիսեէթը ասլիյէսինտէ պլըրագլըպ, հիւքիւմէթը ճիւմհու-
րիյի Ձրանսա վատէթատը իլէ իտադէ օլունտուս. վէ պու վէճհիլէ
պիւԹիւն Իթալիատա, Թոսգանատան մատտուս Ձրանսըզլէն
կէչմէսինէ պիր մէմալիք գալմայընպ, պուռնա տախի պիր իչդիրիէթլէ
ալտպիլիրըբէն, Ընսմբրիանըն նէ հարէքէթի խոէնէյի գաթիխէն պղնաձ
շէրնձայատագ, պու խուսուս Թէվգիֆ օլունտուս. անձագ Ձրան-
պըզլարըն իգպալինին տախի Իթալիատա իտադատա Թէպտիլ օրմադը
վագԹը կէլմիշ օլտուղունտան, պու մագսատ վիճհուա պուպլամատը։

ՏՕԳՈՒՕՈՒՆՃՈՒ ՓԷՍԻ

1799

1° Ձրանատնըն վէ Ընդրիանըն ճէնկ Ընդպրիդիսը։ 2° Իլանը հարպ։ 3° Ան-
նէրալ Յոդրանըն ատէրի Օսմրան վէ Ամթգալա իչի փէֆա Ընդրիպըզտան
պզղոլոր։ 4° Իրլանդա մոհարիպնէրի, վէ Ձրանադը ատէրինի ճողոպինրի։
5° Լանգար դէլէգէրինի փարիլ Ձրանադը մոդրիթատըրընն վերոպտաը։
6° Ձրանատ ահալինին տրափրադը ճիմհոդրան զիւճնէրինէ։ 7° Պագը բնիկ
իտադան վէ Ընդգիդրիէ տրափրի ճիմհոդ։

1° ՎանՈՒԻ գրալընըն Ձրանատա իւզէրինէ գլատմ Թիմէսի,
Ներոգա հիւքմատարլարընըն էլչի կէչէն միւքաթաթիպէնէ-

Digitized by Google

թի, Ա.սմբրիանըն Թէատրիքեանքը, Ռուսիա ապքերինին Պօրսվիա իշ-
ղէրինտէն Ա.սմբրիա հուտուտիւէ եագլասմասը, վէ պուննարա էմ
սալ սայրը վռազուսածը Ա.ւրորա, Յովհաննա իւղէրինէ ձէնկ աչըլաձա-
ղընա պիր ալամէթը սարիհէ օլտուղու, 1798 ին սօնլարընտա վէ 1799
ուն իպթիտալէրինտէ ձիւմլէ ինտինտէ մալիւմ իտի։

Իւքիւմէթը ձիւմհուրիյէ միւտիրլէրի կէչէն գըշ մէվսիմինտէ
օլտուգձա Յովհաննընըն ումուրտս ապքերիյէ վէ մալիյէսինէ նիզամ վէ-
րիպ, մուգավէմէթէ հազընը օլտուգտան մատտա օ անէտէք ձիւմ
հուր ապքերինին տէրքեար օլան շէձաէթ վէ մուզաֆֆէրիյէթինէ իս-
թինասէն քէնտիլէրի տախի Ա.սմբրիայա իլանը հարպ թմամէք էմէլինա
տէ իտիլեր։

1799 սէնէսինին իպթիտալէրինտէ, հարպիյէ վէքիլի ձէնէրալ Շէ-
րեր, Իթալիա օրտուսունա պաշ գումանտան վէ ձէնէրալ Պօռօ, գու-
մանտանը սանի նասպ օլունտու։ Պաբօլիտէ ձէնէրալ Շանքիօնէ միւ-
տիրան հիւքիւմէթինէ սէրքէշլիք կէօսթէրմիշ, վէ իստասէրանէ հա-
րէքէթէթ միւթէճասիր օլմուշ օրտուղունտան, ազղ օլունուպ, եէ-
րինէ ձէնէրալ Պագտոնալ, Պաբօլի օրտուսու գումանտանը, վէ ձէնէ-
րալ Պաէնա Ովիէրի օրտուսու գումանտանը, վէ ձէնէրալ Յուբ
տան Իտունա օրտուսու, վէ ձէնէրալ Պէրնատոթ Էնռօ օրտուսու,
վէ ձէնէրալ Պրիւն Յիլէմէնկ օրտուսու գումանտանը նասպ ու Թայ-
եին գըլընտարագ, պու էսնատէ Յովհաննըզ ձիւմհուրու եէտի օրտու
վէ ագալլի խբի իւշ եիւզ պին ասքեր սիլահլայըպ մուհարէպէյէ հա-
զըր պուլունմուշտուտու։

Ա.սմբրիանըն Թէատրիքեանքը տախի Յովհաննատան գիատէ օլուպ,
կէրէք ձիւմհուր ապքերինտէն կէօրտիւքլէրի մաղուպիյէթին պիր
ձէսիմ զալէպէ իլէ, իննթիգամընը ալմագ միւտատընա, վէ կէրէք ապ-
քերինին չէձաապընա էմնիյէթի օլմայըպ հիչ օլմազ խաե սայը գիատէ-
լեմի իլէ Յովհաննըզա ֆայիտ օլմագ էմէլինէ մէպնի, իբի սէնէ զարֆըն-
ատա Ա.սմբրիա տէվլէթի ձէսիմ Թէատրիքեանէ տէվամ իթմիշ խտի։
Իհթիմամ ապքերինտէն մատտա, մանէջուպ օլունտուղու անաէ սէ-
ֆերէ կէօնտէրիլմէք լուզըմ իբի եիւզ եիրմի պէշ պին նէֆէր սիւնգիւ-
լու փիատէ ապքերի վար ըտը, վէ Ռուսիատան իմտատտա կէլէն պալմըշ
պին ապքեր, ձէնէրալ Պիւվարօվ գումանտասընտա օլարագ եօլա չըգ-
մըշ ըտը, պու ապքերին չէձաէթի վէ ձէնէրալլարընըն մէհարէթի
պիւթիւն Ա.ւրորայա չապ օլուպ, քէզալիք Ինկիլիզ ապքերի իլէ Ռու-
սիա ապքերի իբի գօլտան տահա եիւրիւյիւպ եանի Ա.պօլիյէ վէ Օ-
լանտայա չըգաձագլարը տախի թէվաթուր պուլմուշտուտու։ Պու սէ-
ֆերտէ կէրէք Յովհաննըզ օրտուլարընըն վէ կէրէք Ա.սմբրիա օրտու-
լարընըն թէրթիպտաթը իբիսի տէ գուտուրըլու վէ իբիսի տէ խուտէի
հարպ գայիտէսի տայրէսինտէն խարըձտէ օլուպ, Ա.սմբրիա թէրա-
ֆընտան Ա.րչիտուգա Պարլօ, էլլի տէօրթ պին փիատէ վէ եիրմի
տէօրթ պին սիվարի իլէ Պավիէրա իւզերինէ, վէ ձէնէրալ Օթձ եէր-
մի տէօրթ պին փիատէ վէ իբի պին աթըլը իլէ Ա.ինօ նէհրի պօյունա,
վէ ձէնէրալ Պելհարտ գըրգ տէօրթ պին փիատէ վէ իբի պին աթըլը իլէ

Digitized by Google

թիրօլը թէրաֆընա, վէ ձէնէրալ Աղայ ալթմըշ տէօրթ պին փիաստէ վէ օն պիր պին աթլը իլէ Աթաթիա վէ Աղոձէ թէրաֆընա թայեին օլունուպ, Ասիա ասքէրի տախի՝ վալ օլտուգտա, Աղայ իլէ պէրապէր Ադաթիայա եհտիյէձէքլէր իտի։

Իշթէ պու վէձհիլէ հէր թէրաֆտա տիւշման ասքէրի Ձրանըզ ասքէրինտէն պիր պուչուգ գաթ զիատէ օլուպ, Ձրանըզ ձէնէրալ ըսրը պիր տիւզնէ հիւքիւմէթտէն իմտատ ասքէրի Թաթէպ իթմէքտէ վէ հիւքիւմէթ տախի վատ վէ սէօզ իլէ պէյհիւտէ վազըթ կէչիրմէքտէ իտիլէր։

2։ Իլք պահար հուլուլինտէ իքի թէրաֆըն ասքէր վէ սէրասքէրլէրի պու վէձհիլէ ձէնէկէ հազըր օլտուգլարընտան, պիր պիրի իլէ էօլէ չինէմէյէ պիր վէսիլէ արարլար ըտը, պու վէսիլէ շու վէձհիլէ գու հուրա կէլտի։ Օ վէհէրի ձիւմհուրունա Թաապ Աղիզօն էյալէթլէրի էօթէտէն պէրիս իքի թէրաֆ օլուպ, պիր Թաապըմը Ասաթրիայա, վէ պիր Թաապըմը Օ վէհէրիյէ Թաապ օլմագ իսթէրլէրտի քի, օ էնատէ ձիւմհուր օլտուղու էձիլտէն Ձրանաա հիմայէթի Թահթընտա պուլունտուղունտան, Օ վէհէրիյէ Թաապ օլմագ Ձրանայա Թաապ օլմագլա միւտավի իտի։ Ասաթրիա թէրաֆտարլարը, տէվլէթը մէզքիւրէ ասքէրինի Աղիզօն էյալէթլէրինէ տավէթ իթտիլէր, Ձրանաա ձիւմհուրու պունու տուչտուգտա, հիմայէթինտէ պուլունան պու էյալէթլէրի իսթիքլա իթմէք իւզրէ ձէնէրալ Ասահնայը սէվգ իլէտի։ Ասահնա, Ասաթրիալըլարա Աղիզօն էյալէթլէրինտէն տէր ագաղ խուրուճ իթմէկլէրինի թէքլիֆ իտիպ, մուվաֆագաթ կէօսթէրմէտիքլէրի հալուէ, անինտէ ձէնէկէ պաչայագաղը։ Իօհէտէն Պուասիա ասքէրի տախի ան ազ ան Ասաթրիա մէմալիքինէ տօղրու իլէրիլէմէքտէ օլտուղունտան հիւքիւմէթը ձիւմհուրիյէ թէրաֆընտան տախի իքի գրթա ազձիտ միւզէքքէրէ եաղըլըպ պիրիսի Ասաթրիա իմ բէրաթորունա վէ տիկէրի Ադաթաա մէչվէրթինէ կէօնտէրիլտի. Ասաթրիա ասքէրի սէքիզ կիւն զարֆընտա Աղիզօն էյալէթլէրինտէն չըգմատըղը կիպի Ձրանըզ ձիւմհուրու պունու իլանը հարպ սայա ճաղը կէրէք իսթէրաթորա վէ կէրէք Ադաման իթթիհատընա պաչչա պաչչա պէյան օլունուպ, Իչնօ նէհրինի ագիպինտէ թէճավուզ իթմէկէ ձէնէրալ Հուրտանա տախի Թալիմաթ վէրիլմիշ իտի։

Ադաթաա մէչվէրթի, միւզաքէրաթը խայըձա իլէրի վարտըմըշ, Իչնօ հուտուտու մէսէլէսի, աստալար վէ քէօփրիւլէր տավալարը Թէվվիկ պուլմուշ, վէ եալընըզ պէտէլը զիյան քէֆֆիյէթի միւզաքէրէտէ գալմըշ իսէ տէ, Ասաթրիա Թէրաֆտարը օլան հիւքիւմէթլէրին վէքիլլէրի պիրէր պիրէր մէչվէրթտէն սոռմուշտուպ, մէձլիսին չէրտագէսի պօզուլտուղունտան, Ձրանաա ձիւմհուրու Թէրաֆընտան կէլէն միւզէքքէրէյէ մէձլիսճէ ճէվապ վէրիլմէմէսի. իսթէրաթորա կէօնտէրիլէն տիկէր միւզէքքէրէյէ տախի պիր ձէվապ վարիտ օլմատըղընտան, Թահպիաթը մահալահաթտան իլանը հարպ վագի օլմուշ կիպի իտի։

Իմտի Հուրտան մարտըն պիրինտէ Իչնօյու, վէ Ասչիտուգա Ադաթօ մարտըն իւչինտէ Ադա Նէհրինի կէչիպ. իքի տէվլէթ տախի մու-

Digitized by Google

գաղվելէ միւ ձիսկինձէ գարարկիր օլան հուտուտուլարընը թէձավուզ իմամիշ, վէ սիլ մուգապէլէ ձէնկէ հազըր պուլունմաձլար ըտը։

Պաս ձիւմլէ Ա՛էնէրալ Յուբտան հէր նէ գատար պու վէձհիլէ ահուրէթը թէարրիւզիտէ պուլունմուշ իսէ տէ, Ա՛սթրիա թէրա֊ֆընտան պիր թիւֆէնք աթըլմատըգճա վէ ձիւմհուր մէձլիսլէրի իլա նը հարպը թաստիգ իմամէտիքձէ ձէնկէ պաշլամաղա տախի մէյզուն տէյիլ իտի։ Ա՛էնս թէրաֆը պու հալտե լքէն, էօմէյտե ձէնէրալ Ա՛ասէնա, Կրիզօն էյալէթլէրինտե ֆիւլիսթէ պաշլայըպ, Ա՛սթրիալը֊լարընը օ էյալէթլէրտէն չըգմասընը թէքլիֆ իմամիշ, վէ չըգմատըգ֊լարը հալտե, քէնտիսի վէ ձէնէրալ Ա՛ըդուրպ, վէ Տէսօլ Ա՛էնցու իւմէթ պաշտան կէչիպ վէ էն եուքսէք տաղլարընն գաբլը թէվփէլէրինէ վէ ալչագ տէրէլէրին ճօշկուն սուլարընը կէչէրէք, Ա՛սթրիանըն ձէ֊նէրալ Ա՛ավտօն ֆընդասընը պօզուպ Ա՛էն[1] թէրսաֆընա. եուբիւմէյէ պաշլամըշտար ըտը։ Ա՛իւքիւմէթը ձիւմհուրիե իսպէիտայը հարպտէ պու մուվաֆֆագիյէթէ վադըֆ օլտուգտա, պունտա Ա՛թալիա վէ Նաբօլի ֆիլոտուհաթլարը ալամէթլէրինի կէօրէրէք, Ձէնէրալ ասքէ֊րինին չէձաէթ վէ մէթանէթինե պիլ իսթինտա իլանը հարպը թաս ձիլ, վէ ձէնէրալ Յուբտանա թաալիմաթ կէօնտէրիպ տէր ագապ ձէնկէ պաշլամասընը էմր իյլէտի։

3։ Ա՛էնէրալ Յուբտան Ո՛վքէրիտէն Վարա օրման թապիր օ֊լունան պալգանլարը կէչիպ Թունա իլէ Վօսթանչա կէօլիե արասընդ տա օլան Պավիէրա հուտուտուլէրինէ տուխուլ իյլէտի. պու արագէ Ա՛էմանեայա եագլաշտըգճա կէնթիշէնիր օլտուղունտան, ձէնէրալ Յուբտան տախի Ա՛էմանեանըն քեաֆֆէյի եօլարընը թուլմագ, վէ Ա՛էմանեատան կէլէն Իրինչիք Վարը օթաւսունա կէչիտ վէրմէ֊մէք, վէ Ա՛ասէնա իլէ իսթէքլաթ բէյտա իմամէք իւզրէ ֆընդալարը պիրի պիրինտէն այրըպ, օ վէձհիլէ պիւի պիրինտէն ուզագ վէ ահ֊բէք գօլար իլէ Պավիէրայա տօղրու եուբիւմէյէ պաշլատը. Ա՛ըչի֊ատուգա Վարը Ձէնէրալընըն էֆքեարընը աղնայըպ, վէ էն պէօյուք գօլուն Օսթրախտա օլտուղունտան խապէր ալըպ գուվվէյի ձէսիմէ իլէ պու գօլա եուբիւյիւշ իմամ։

Ա՛արթըն եիրմի իքինձի կիւնիւ ալէստապահ Ա՛ըչիտուգա Վարը իլէ Ա՛էնէրալ Ա՛ընֆէպվը ֆընդասը պիր չէտիտ մուհարէպէյէ թաս֊թաւշտուլար. անձագ Ձէնէրալ գօլարը պիրի պիրինտէն զայէթ ու֊զագ տիւշմիւշ օլտուգլարընտան, Իրինչէքէ Վարըյու պիլէ մամ խ֊տէձէք չէձաէթ վէ մէթանէթ ըզհար իյլէտիլէր խտ տէ, Ա՛սթրիա֊լըլարըն չօգլուղունա տայանամայարագ Ձէնէրալներ կէրիլէտիլէր, վէ Յուբտան օրտույա գալտընընդ Ա՛ինկէն վէ Թիւրինկիան թէրաֆ֊լարընտան ադրը բուձու խոխ, օրալարտա գուվվէթլի պիր մէվգի թաալտուս։

Ա՛էֆէրին իլէ պաշլանկըձընտա պէօյլէ պիր մաղուպիէթ Ձէնէրա Յուբ֊

[1] Ինն, գավիէրա խէ Թունա արասընտա | պիր էյալէթ վէ պիր նէհր խոմ տիր։

ատան պուհնու ասյլուտա ազ օլտուղունա համլ խոխուզ, վե Աստհնա գօմանոտասլնուտա օլան Խուհնա օլտուտառնուն տախի քենտինե եազ-լաշտըղլընտան խասպէրտար օլարագ, Աթօգաչ նամ միւլէհնա մէվգիի Երինչիւե Վարլօտան էվվել թուԹմազ վե Պավիէրա իլե Օ վիչէրի ատասլնուտա գուվվէԹլիւ պիր մէվգիտե պուլունմազ իւզրե Թէքրատ Թէտրիւզ տեվամ իլե ասքէրե հայլէքէԹ գօմանոտասը իլնա խլէտի։ Լօռէտե Էրչիտուգա Վարլը հանկը գօլտան եիւրիչէճիլնի պիլը մէզ խոխ. Ցրանոզլարլը Աթօգաչ մէվգիլինի ԹուԹուտուգլարլընտան խասպէր ալտըգուտա, գուվվէի ճէսիմե իլե օ Թէրագիա եիւրիչէ-մարլըն եիրմի պէչինտե իքի օրտու պիրի պիրինե գարշը չըգըտ չինտէԹլե չամըշմայա պայշատլար. մուհարէպէ ազչամա գատար միւմ ԹէտՕլուպ, ախշամլար Էմէրիկանլըն պիր պէօլուք ասիլը գօլու մէչ ասանը հարպէ տախիլ օլտուղունտան, Ցրանոզլ խասԹէլտըը պօզտուլուպ տարմաստաղըն գայմայա պայշատլար. Հուրտան օրԹատա տուրուպ պու պօզղունու մէն իլմէհէ չալըշմատա, ոհլ կիսի սէյիրտէն ասքէրին էօնիւնէ գաԹըլապագ մէյտանը մուհարէպէի Թէրը իլմէհէ մէճպուր օլտու։

Պու պօզղունտան սօղրա Ցրանոզլ օրտուստա մէյտանը հարպէտէ, վե օրտու հիյէԹինտե տուրամայլուպ, Օ վիչէրի Թէրագիքնա չէքիլիպ Աստհնա իլե պիրլէշէրէք մէԹին վե գավե պիր մէվգի Թուլմազը քէնէ, Հուրտան Էհնօ քենարընտա օլան ՃէնէրալՊէրնատօթ օրտուստու իլե պիրլէշմէհէ գարար վերիպ օ Թէրագիա ԼԹէվճճիւհ իՊտի, վե ՊէրնատօԹ օրտուստու հէնիւզ ԼԹէքմիլ վե հազըր օլմատըղընտան ՃէնէրալՀուրտան պու սըրատա պէօյիւք պիր խասԹա իՊտիքատէն սօղրա վագԹը զէմանիլէ հիւքիւմԼԹին ապճէ վե ասքէր եէՊէչէպէ մէտխի իչէնե չնքեայէԹ իլմէք իւզրե օրտուհա Էհնատա Թէրը խուպ քենտիսի Էարիսե ազիմԼԹ խլէտի։

Ցրանոզլարլը պախԹընտան Ա էհնատան կելէն էմրէրե իլճաքԹ իլմէք իւզրե Էրչիտուգա Վարլը տախի տահա պէօյիւք պիր խասԹա պուլունուպ, Էհնօ Թէրագիքնա չէքիլէն Ցրանոզլ ասքէրինի գօ վասլամատը. եօխսա պու օրտուհա միւզիհիլ վե բէՊրիչան իլճաքԹէն մատատա, կէրի տէօնիւպ Օ վիչէրի օրտուստունու տախի ԼԹէքմիլէն վուրատպիլէրտի. ահճադ Ա էհնատա մէՃԼիսինատէն, Երինչէրե Վարլօտա պուհնուն մուղայիրի էմր կելիպ Էհնօ Թէրագիքնա կիլճէմէմէք էքիսէն ԼԹէնապհ օլտունմուշ տուս։

Պավիէրա հուտուստունտե Ցրանոզլ ասքէրլի պուս վէՃհիլէ բէրլի շան օլտուգլարը հայտե, եօԹէտե Էրչ տատլարը Թէրագիքնատա տա խի Աստհնա, Տէտօլ վե Էրզուրում ՃէնէրալՊէրնատօթ ԷմԼԹ-րիա ասքէրի իլե պիր գաչ ատէքա չաՀըշտըգ, վե կիսհ զալիպ վե կիսհ մաղլուպ օլուպ, նիհայէթ Էրչ տատլարընտն էն միւԹհնա մէվգիլէրի Ցրանոզլատքն էլլէրինտե գալատագ, Հուրտանքն պօզղունլարը պուս եիւգէչէ պիր մուվազիհնե պուհնմուշ կիսի օլտուս։

4։ Աթօգաչ մուհարէպէսինին էրԹէխի կիւնիւս էօԹէտե Էրչ-տատ տախի Թէրագիքնատէն ՃէնէկէՀ մուպաշէրԹի գէլընմըշ ըտը.

Digitized by Google

Փրանսատան պոռ ձանիպէ օթուզ պին նէֆէր թաղէ ասքէր կէօնշ տէրիմիշ օլտուղունատան , Իթալիա օրտուսու եիւզ օն ալթը պին նէֆէր պալիղ օլուպ , չաս վէճհիւէ Թագսիմ օլունմաշտուս : Ա՛նէնթրալ Ա՛ագտօնալ գօմանտասընուս օթուզ պին ասքէր Իօմա վէ Վատօ լեյհ , վէ տիկէր օթուզ պին կէնճ ասքէր տախի գալէլէրին մուհաֆազասընա Թայեին գրլընըպ , վէ պոռ վէճհիւէ պաշ գօմանտան ձէնէրալ Է էրէր մայեէթինտէ եաղընըզ էլի ալթը պին նէֆէր գալըպ , պունլարտան տախի ձէնէրալ Իօթիէ գօմանտասը իլէ պէշ պինի Թօպգանա , վէ ձէնէրալ Տ էսօլ գօմանտասը իլէ պէշ պինի տախի Վալէթլին իւզէրինէ կէօնտէրիլիպ , Իթալիանըն էն միւթէնա մէվ փի օլան Ա՛ուիձ նէհրի քէնարընատա Ա՛ուգուիալըլարտա գարշը եաղընըզ գրդգ ալթը պին նէֆէր պըրագընմըշ ըտը . պոռ Թէտպիրսիզլիքէ պէրապէր պաշ գօմանտանընը իհթիաըլընը վէ ասքէրին քէնտինէ ա ձէմը է՛ինիէթի տէ օրտուլու տահա ազը միւշէվվէշ հալէ կիրիֆթաղ իլլէմիշ իտի :

Ա՛ուգուիա ասքէրինէ Վէլտա վէ Վուվարօվ ձէնէրալլար գօմանտա իտէձէք օլուպ , պոռնալը կէլինձէյէտէք , օրտու , մէշհուր ձէնէրալ Վրդայ մայեէթինտէ իտի . վէ Ռուսիալըլար կէլմէզտէն պիլէ , եօգաղը Իթալիատա սէքտէն պէշ պինտէն զիատէ ասքէրլէրի օլուպ , ալթմըշ պինի Ա՛ուիձ նէհրի քէնարընատա վէ Ձրանսըզլարըն գարշըսընա Թայ երին օլունմուշտուս . վէ ինի Թէրապիա տախի խուսուսէնէմ գայշըլ մաղա էմր կէլմիշ օլտուղունատան , Վ էրօնա , Լ ինեաիօ , Իվօլիտե ուֆագ Լէֆէք մուհարեպէլէր օլտուգտան մատտա , Նիհայէյ մար Քըն 28 ունատա ՌուԹրինո նամ մահալտէ պէօյիք մուհարեպէյէ մուպաատէրէմ գրլընտը : Ձրանսըզլար էմրի Իթալիա ձէնկլէրի միսիէ լըս Ա՛ուգուիա օրտուսուունտա գաֆիլտէն վուբուպ , Իվօլիսի վէ պոռ նուն իլէ պէրապէր պին պէշ եիւզ եէսիր վէ վաֆիր Թօփ ալտըմտ : Ա՛ուգուիա ձէնէրալը Վ էմ Վ էրօնայը մուհաֆազա իմէմէքտէ , պոռ պէլտէն տախի պիր Լիքի տէֆա Ձրանսըզլարտան ալընտը վէրիլտի , վէ պէլտէնին փիշկեշհընտա օլան Վատսիմօ մէվգիինի եէտի տէֆա Ձրանսըզլար , վէ եէտի տէֆա Ա՛ուգուիալըլար պիրի պիրինտէն տը տըլտար : Վ՛օրօ վէ Վ՛օնրիշար նամտան Ձրանսըզ ձէնէրալը Վրդայ իլէ տըլտար : Վ՛օրօ վէ Վ՛օնրիշար նամտան Ձրանսըզ ձէնէրալը Վրդայ իլէ ուղրաշըպ , Վրդայ պունլարը պիրի պիրինտէն այրընըպ Լիքէն Թէէքտա պիրլէշտիլէր . վէ եէվմը մէզքիւր պոռ վէճհիւէ ախշամ օլուպ մէ՛ տասընը հարպտէ զալէպէ Ձրանսըզտա , անճաք միւթէնա մէվգիի քի Ա՛ուգուիալըլան էլինտէ գալտը : Պոռ ճիւմլէ պաշ գօմանտան Շ էրէ քինի ատէմր մէհարեթինտէն Ռաշի Ձրանսըզ Ֆըրգաալարը օզրաստան շոռ վէճհիւէ պօզուլմայա պաչլատըլար : Վ՛էրիւրիւ Ֆըրգատը մարթը 68 ուՌաատա Վ էրօնայա եաղըն պիր չէզմայ Լօլա կիրիպ , Վրդայ էթտը Ֆըրնը ատարտը , վէ պին նէֆէր Թէլէֆ վէ պին պէշ եիւզ եէսիր պը լէտգաատըզ Վ՛էրիւրիւ կիւչ իլէ Վ՛օրօ քէօփրիւսիւնտէն կէչիպ գուր լատգաատըզ Վ՛էրիւրիւ կիւչ իլէ Վ՛օրօ քէօփրիւսիւնտէն կէչիպ գուր Ֆրնը ատարտը , վէ պին նէֆէր Թէլէֆ վէ պին պէշ եիւզ եէսիր պը Թօտգանա , վէ ձէնէրալ Տ էսօլ գօմանտասը իլէ պէշ պինի տախի Վալէթլին իւզէրինէ կէօնտէրիլիպ , Իթալիանըն էն միւթէնա մէվ փի օլան Ա՛ուիձ նէհրի քէնարընատա Ա՛ուգուիալըլարտա գարշը եաղընը գրդգ ալթը պին նէֆէր պըրագընմըշ ըտը . պոռ Թէտպիրսիզլիքէ պէրապէր պաշ գօմանտանընը իհթիաըլընը վէ ասքէրին քէնտինէ ա ձէմը է՛ինիէթի տէ օրտուլու տահա ազը միւշէվվէշ հալէ կիրիֆթաղ իլլէմիշ իտի :

Ա՛ուգուիա ասքէրինէ Վէլտա վէ Վուվարօվ ձէնէրալլար գօմանտա իտէձէք օլուպ , պոռնալը կէլինձէյէտէք , օրտու , մէշհուր ձէնէրալ Վրդայ մայեէթինտէ իտի . վէ Ռուսիալըլար կէլմէզտէն պիլէ , եօգաղը Իթալիատա սէքտէն պէշ պինտէն զիատէ ասքէրլէրի օլուպ , ալթմըշ պինի Ա՛ուիձ նէհրի քէնարընատա Ա՛ուգուիալըլարտա գարշըսընա Թայ երին օլունմուշտուս . վէ ինի Թէրապիա տախի խուսուսէնէմ գայշըլ մաղա էմր կէլմիշ օլտուղունատան , Վ էրօնա , Լ ինեաիօ , Իվօլիտե ուֆագ Լէֆէք մուհարեպէլէր օլտուգտան մատտա , Նիհայէյ մար Քըն 28 ունատա ՌուԹրինո նամ մահալտէ պէօյիք մուհարեպէյէ մուպաատէրէմ գրլընտը : Ձրանսըզլար էմրի Իթալիա ձէնկլէրի միսիէ լըս Ա՛ուգուիա օրտուսուունտա գաֆիլտէն վուբուպ , Իվօլիսի վէ պոռ նուն իլէ պէրապէր պին պէշ եիւզ եէսիր վէ վաֆիր Թօփ ալտըմտ : Ա՛ուգուիա ձէնէրալը Վ էմ Վ էրօնայը մուհաֆազա իմէմէքտէ , պոռ պէլտէն տախի պիր Լիքի տէֆա Ձրանսըզլարտան ալընտը վէրիլտի , վէ պէլտէնին փիշկեշհընտա օլան Վատսիմօ մէվգիինի եէտի տէֆա Ձրանսըզլար , վէ եէտի տէֆա Ա՛ուգուիալըլար պիրի պիրինտէն տը տըլտար : Վ՛օրօ վէ Վ՛օնրիշար նամտան Ձրանսըզ ձէնէրալը Վրդայ իլէ ուղրաշըպ , Վրդայ պունլարը պիրի պիրինտէն այրընըպ Լիքէն Թէէքտա պիրլէշտիլէր . վէ եէվմը մէզքիւր պոռ վէճհիւէ պաշ գօմանտան Շ էրէ քինի ատէմր մէհարեթինտէն Ռաշի Ձրանսըզ Ֆըրգաալարը օզրաստան շոռ վէճհիւէ պօզուլմայա պաչլատըլար : Վ՛էրիւրիւ Ֆըրգատը մարթը 68 ուՌաատա Վ էրօնայա եաղըն պիր չէզմայ Լօլա կիրիպ , Վրդայ էթտը Ֆըրնը ատարտը , վէ պին նէֆէր Թէլէֆ վէ պին պէշ եիւզ եէսիր պը լէտգաատըզ Վ՛էրիւրիւ կիւչ իլէ Վ՛օրօ քէօփրիւսիւնտէն կէչիպ գուր

Digitized by Google

ջարընա թապավէրը մուգավէմէթ իտէմէյէրէք, Աօրօ, Ա իգիթօր, Կըշնէկ գահրամանն կիպի ճանսիթարանէ մուգապէլէյէ տէվամ իթ-տիլէր խէ տէ, իքի թէրճաֆտան տախի զիատէ թէլէֆ օլուպ, սօն զալէպէ Ա՛սէթրիալըլարտա գալսըր։ Պու ճէնկտէ Ա՛սէթրիալըլարըն իւչ պին էօլիւ վէ եարալըլարը մէյտանը հարպտէ գալըպ իքի պինի տախի եէսիր տիւշմիւշիւտիւ. Ֆրանսըզլարըն թէլէֆի տախի պու գատար օլուպ, անճագ եէսիրլէրի տէօրթ պինտէն զիատէ խտի, վէ Իթալիա ճէնկլէրինտէ մուգատտէմա մէշհուր օլան ճէնէրալ Աիմօն տախի վուրտուլուպ էօլմիւշիւտիւ։

Ակճէ վագիթը օրտուՆուն կէրի չէքիլմէսինէ տիւշմէնին թէագիւ պինէ վէ սայըր մախլուԹիյէԹէ միւճիպ օլմամագ իւզէրէ ճէնէրալ Ա՛ը թօ օ կէճէ մէյտանը մուհարէպէտէ եաԹմագ իստիտի, անճագ գօրգագ Շէրէր օ ախշամ կէրի գօմանտասընը վէրիպ կէճէկճին Ա՛օլինէէ լօյա վէ սապահլայըն Ա՛ինչիօ նէհրի արգասընա չէքիլտի։ Ա՛ըաստա տուրուպ, պիր իթերաֆտան Ինէքիէրա վէ պիր թէրաֆտան Ա՛անԹօվա գալէկէրինէ տայանարագ. Շէրէր, պարի աշադը Իթալիատան Ա՛ագտօնալ ֆըրգասընը իսմատտա չալըրմըշ օլայըտը, Ա՛անեանօտագի պօզղուն ունուԹուլուպ, պիր քաղըճագա զաֆէր տախի մէմուլ իտի, անճագ Շէրէրին ագը պաշընատա գալմայըպ պիր տիւզնէ կէրի գօմանտասը վէրէրէք, Ֆրանսըզ ասքէրի պէօյէ նատան պիր ճէնէրալ պին նալէթ պին պէտտուա օգուչատագ իսալիատա Ա՛ատա պատհու Նհանընըն 12 սինտէ Ա՛ևօ նհրինէ գատար կէրիլէյսպ օրատտա ագամ. ԻԹտիրէր։

Իշլէ պու վէճհիլէ սէֆէրէ պաշլանալը պիր պուչուգ այ օլմագ տան Ա՛էմանեատա վէ Իթալիատա Ֆրանսըզ ասքէրինին իչի հէր Թէ-թաֆտա ԹէրԹա կիտիպ բէրիշան օլմուշտու։ Ինալընըզ Ա՛ատհնա քէ-մալը մէԹանէԹլէ Պավիէրա վէ Ո՛վիէրի հուտուտինտէ միւգիմ օ-լուպ, անճագ ատալընատն վէ ազուՆնատն իքի օրտուՆնուն տախի պօ-զուլտուղունու իշլիԹտիքտէ եաալընըգճա օրԹատտա տուրամայագաղընը ֆէհմ իտիպ Ո՛վիէրի իչէրիսինէ չէքիլտի, վէ օրատտա տայիմա տէհ-շէԹլիւ տայիմա տիւշմինէ մէԹին օլարագ քէնտի վէ Ֆրանսըզ աս-քէրի նամուտունա պիր սէքԹէ կէԹիրմէտի։

5° Ֆրանսըզ ասքէրինին չանը շէրֆի մէյտանը հարպտէ պու վէճհիլէ ԹէՆէզիւլ պուլտուղու հալտէ, Ա՛ատԹատա մէշվէրէԹինտէ օլան մուտախատալարը հագգընատա տախի Ա՛սէթրիա մէմուրլարը Թէ-թաֆընատան էսէրի էպէտի գալաճագ պիր հապատաԹ վագի օլմուշ տուր քի, շու վէճհիլէ նագդ օլունուր։

Ֆրանատա ճիւմհուրու հէր Նէ գատար Ա՛սէթրիա տէվլէԹինէ իլա-նը հարպ իլանիշ իտէ տէ, Ա՛լամանի իԹԹիհատը եախօտա իմբէրատօր-լուղու իլէ պարըլըգ, վէ Ա՛ատԹատա մէշվէրէԹի տախի քէաֆֆէի մէ-տալիհի Թէտավիյէ իտիպ, ՆէլԹիճէի գարարը վէրմէքտէ իտի։ Պու ճիւմլէ Ա՛սէթրիանըն ԹէշվիգաԹը իլէ Ա՛լամանեա մուտախատալարը-նըն իքի սիւլիւսիւ տախի մէճլիսի ԹէԹը իտիպ մէմլէքէԹլէրինէ ավ տէԹ իլանիշէր իտի. Ծունա օրտուտտունուն կէրի չէքիլմէսի իլէ Ֆը-

Digitized by Google

քանորդ ասքերի Նասիատը տա Թահլիյէ խոխապ եէրինէ Ալեքրիա տա-
քերի տօլմուշ, վէ մէձլիս տայրէսի տախի պու ասքեր իլէ իհաթէ
գըլընմըշ օլտուղուննան Ալեքրիա տէվլէթի, հինի մէշվէրեթտէ
Վրանըղ մուրախխասլարընըն Թէքէպպիւր վէ Թէհամմիւլլէրինէ տա-
յանամատըգտան մնատտա, պու մուրախխասլար Ալեքրիա հիւքիւ-
մէթինին պազը էսրարընըն ֆաշ էթմիշ օլտուգլարընտան, օ վագըթ-
տան Ալեքրիա հիւքիւմէթի պուննըսրատան ինհիդամ ալմայը Թաս-
միմ իտիւպ [1] իճրասը իլէ Թէվաբիխտէ օ ատվըրին հիւքիւմէթի իւզէ-
րինէ էպէտի պիր լէքէ գալտը։

Նասիատ մէձլիսինէ տախիլ օլան Վրանըղ մուրախխասլարը տա-
խի, զաթէն Ալեքրիա մէմուրլէրինտէն էմնիյէթլէրինի սէլպ էթմիշ,
վէ նէֆսլէրինտէն գօրգմազլար իսէ տէ միւքեաթէպէլէրի հագգընս-
տա պէօյիւք վէսվէսէտէ պուլունմուշտար ըտը։ Պիր գաչ կիւն սօղրա
վագտա Ալեքրիա մէմուրլարը Վրանըղ Թահարլարընըն ԹուԹուգ
էտտի Թահրիրաթը էլլէրինտէն ալմազլարը իլէ, պու շիւպհէլէրի Թէ-
հագգուգ իտիւպ, րէտմէն գրօրԹմօ իւմիտլէր։ Անշվէրեթտէ գա-
լան Ալէքսանեա մուրախխասլարը տախի քէնտի զաթլարը իչիւն Ալեք-
րիա գօմանտանընտան պիր էմնիյէթ խաթէտիլէրտէ, միւաԹէրԹհ
օլաճագ պիր ճէվապ ալամատըգտար, պունուն իւզէրինէ Վրանըղ
մուրախխասլարը նէֆսլէրինտէն տէ էմին օլամայարագ իւչ կիւն զարը
ֆընտա Նասիատը Թէրը վէ Ամերազպուրդա հարէքէթի իտէճէքլէրինի
վէ օրատա արամ իտիւպ նէ վագըթ մաԹլուպ օլունուբտա մէշվէրեթ
Թէ մուպաշէրէթի իտէճէքլէրինի տախի պէհան իյլէտիլէր, Պիր գաչ
կիւն սօղրա Վրանըղ սէֆարէԹինին Թաճար վէ Թահրիրաճըլարը
տախի ԹուԹուգտա իսէ մուրախխասլար Թէքրար բրօԹէսթօ իտիւպ
նէֆսլէրի իչիւն եէնիտէն էմնիյէթ խաթէտիլէր օ վագըթ Ալեքրիա
գօմանտանը վէ ասքը միրալայը Շէքէր ճէվապ վէրիպ 24 սաաթ
զարֆընտա Վրանըղ մուրախխասլարընըն Նասիատտան չըգմասլարընա
էմր վէրտի, վէ նէֆսլէրինին մուհաֆազասը իչիւն մուրախխասլար
պիր պէօյիւք ասքեր իտիէտիքտէ Ալեքրիա միրալայը պունա բաձը օ-
մայըպ, ֆագաթ նէֆսլէրինին էմին օլաճաղընա րէտմէն ատօզ վէրտի։

Յան Տէրպի, Պօնիէ, վէ Լօպէրժօ նաման իւչ նէֆէր Վրանըղ

[1] Ալեքրիա տէվլէթի մուգատաէմա գամ բօ ֆօրմիտաս գօնտարմէ իլէ միւտաւէհէ իհաթէտէ, ֆրիւղ էյալէթինտէ Բամանհօվա գալէրինին քէնտիսինտէ գալմազը իչիւն, Ալէքսանեա հուտտուտինտէ տախի Մահաննա գա-
լէրինին ֆրանսըղ էլչիսինտէ գալմազընա բաձը օլտուգ, պու պապատ գօնտարմէ իլէ կիւղլի պիր մուգավէլէլէրի տախի վար ըտը. վէ պու-
նատտաղա Ալեքրիա տէվլէթի քէնտի մէհ-
ֆառաը մնիհատտէտի իչիւն, բէհոի օլտուղու Ալէքսանեա մէհֆառաընա տատնէթ խըչտանէթ իհմիշ խտի. իչիւն Ֆրանսըղ մուրախխասլարընըն Նասիատտան չըգմասլընտան իհֆլտը գալէգ բէյտա իհտիքաճ տէն մնատտա, Ալէքսանեա հիւքիւմատլարընը-
տան պագըլարընըն քէնտիսինտէն կիւղլի Ֆրան-
սըղ իլէ իհթիհագ իհմալի հագգընտա չիւգ հէ վէ վէսվէսէտի տախի օլտուգլուտան հէմ մուրախխասլարտան պիր իհթիհագ ալմագ, հէմ տէ Ալէքսանեանըն էտտրընա վագըթ օ-
մագ իչիւն, մուրախխասլարը էօլտա Թուբ-
տուգտուգ Թահրիրաթ վէ միւքաթէպէլէրինի էլլէրինտէն ալմազը, վէ պէլքիսէ քէնտիլէ-
րինի Թէլէֆ իհմալէ գաչըրմըշ ըտը։ Գա-
ճիմէ պու մուրախխասլարը էօլտուգունէ կ
չիւն Ալեքրիա Թէրֆընտան կէտէճէ պիր էմր վէրիտի մի, հէնիւզ իսթանպուլ գըլընմամըշտը։

Digitized by Google

մուրախտասլարը նիսանին 28 ինձի կիւնիւ, կէձէնին տատի իւչիւնճ տէ։ ֆամիլեասլերի իլէ պէրապէր, վէ իւչ արապա իլէ եօլա ըէվան օլտուլար, Ալինիվիզ սէֆարէմի վէ Վրանսըզ սըր քեամթիսլերի արքեալարընատա պաշդա արապալարտա խոխլեր. գաւուտան չըգտըգտա Ընամրիա նէօպէթմիլերի պիր ազ միւչքիլաթ կէօսթէրտիքտէն ոտչ րա սէրպէսթձէ տալը վէրտիլեր։ () կէձէ հավա պուլութ վէ օրթա չըգ գօյու գարանլըգտը, Ասաթատտան գըրդ էլլի տտրմ ադըլըր ադըէ մագ, միրալայ Շէքլէրին պիր պէօլիւք ամլըտը տալ գըլըճ օլապագ ա բատալարըն իւզէրինէ էիւրիւյիւպ ամլարը տուբտուբտուլար։ Ին էօնտէքի արապատա Վան Տէրսի խոտ, սիվարիլեր արապանըն գա քուտուննու զօրլայլսլ, վէ Վան Տէրսի սէն միսին տէյի մումայիլէյհէ սիվալ իմթիսլեր, վէ մումայիլէյհ պէն իմ տէոիքտէ, եապասընատան քիուրիուպ տրշարը չըգարտրլար. վէ ֆամիլեասընըն վէ չօճուգլարընըն կէօգլու էօնիւնտէ գըլըճլա զարագ խյէտիլեր, պատէհու էօլտիս ատչի ադրտագըզ Վասէրժօ վէ Պօնիչէյի տտախ ֆամիլեալարընըն գուճագլա բընատա օլտուգլարը հալտէ պօղազլատրլար։ Իալընըզ Ալինիվիզ սէֆա բէմէի վէ Վրանսըզ սըր քեամթիսլերի կէձէ գարանլըգընատա ֆրատթ տուլուտ ճանլարընը գուրթարտալիտիլեր, պատէհու ասքէրլերը արագ պալարը խնէտէն իքլիչէտէք սօյուպ պիւթիւն թահրիւարը էլէ կէ չերտիլեր։

Վան Տէրսի հէր նէ գատար աղըրճա եադտալանմըշ խէ տէ, հէ նէուզ ճանը իւսթիւնտէ օլուպ, վէ կէձէ սէրինլիհինտէն գուվվէթ ա լարագ ագլը պաչընա կէլիպ սիւրիւնէ սիւրիւնէ վէ գանա միւլէմմա Ռատթատ պէլտէսինէ տտախիլ օլտու։

Պու քէյֆիէթ չէհրտէ հավատխ օլտուգտտա պիւթիւն ահալինին վէ մէճլիս ազալարընըն չիտտէթը գազագընը միւճթէպ օլուպ, հուգու գու միլէլին պու վէճհիլէ այագ ալըճընա ալընմատընա, վէ մէտէ նիհէթէ մէլուճ ատտ օլունան Ընամրիա տէվլէթինին պու պէտէվի հարէքէթինէ մանճ օլարագ պիր մնա վէրմէզլերը խոտ։ Ռատթատտա գալան Ընէմանեա մուրախխասլարը Վան Տէրպիչէ, վէ վուրուլան մուրախխասլարըն ֆամիլեասլերինէ հէր վէճհիլէ սիտանէթ վէ մուտ վէնէթ կէօսթէրիպ, պատէհու մէճլիս օլտուլար, վէ վուգուճ հալէ ճհհանէ մալիմ իտէրէք քէնտիլերինին պու նամէտտալիչէ տտախիլ օրմա տըգլարընտան նաչի բրօթէսթօ իտիպ Ընամրիա իւզէրինէ ամագ պիր պէյանննամէ իմզա վէ նէչէր խյէտիլեր։

Պու հատպատտա անինտէ Ընտրգանըն հէր թէրագինա պքս իւ տիւպ, ղազատը ումուսմիչէյ միւճթէպ օլտու։ Ինրինչիքէ Վատլօ ճէնե րալ Ռատնատա պիր մէքթուպ եազըպ միրալայ Շէքլէրի իտթինթա գա չէքէճէյինի վատտ իմմիշ իտէ տէ, մէքթուպտան պարիս ըտթըլա համընտատն տտախ տուչտար օլտուգտու թէկլաշա ֆէհմ օլունուբտու։ Ընամրիա տէվլէթի պու մատտէ իւզէրինէ սիւքիւթ իտիպ, ադրը նը աչամատը, վէ աչմատտա միւմքին տէյիլ իտի։

6։ Ռէֆէրին իւչ պաչընակըճընատա Վրանսըզ օրտուլարընըն քէրթ չանկէթի, մուրախխասլարըն իտատը, վէ ճհւմհուրտան ճէզէլէթի

Digitized by Google

միութիւնը ճիւմհուր հագցընտա , Իրանսա ահալխի պէյնինտէ ա պիմ վէ ուժուժի պիր չիքեայէթի միւճիզ օլտու ։ Իպէթխատէն պէ թիւ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէյէ մուխալիֆ օլան թէրաֆլեր իլանը հաթպէ բազը տէխիլ խիլեը . օրտուննուն բէրիշանլիկէթի վէ մուրախ խատլերին իտամի խապէրի վատլ օլտուգտա , ճիւմլէպինին հիւտուէթի հատտը իթիտալի թէճավուզ իտիւպ , թահգիր ալթընտա օլան ճիւմհուրուն թէրաֆտարլարը , իսթիգլալիյէթլերինի գայպ իտէն ատքերի զատպեթանը , կիզլիտէ գալպպ սէս չըգարտամայան գրտալ թէրաֆկիրլերի , ճիւմլէսի պիրլէշիպ , վէ սէոլէբինի եիւքսէլթիպ միւտիրլերտէն աշի քեատր չիքեայէթ իթմէյէ պաշլատըլտար ։ Պու չիքեայէթլերի էքսէրը միւէլլիֆլեր հագցտըզ վէ ատատատըզ պուլմուշտար տըր ։ Պիզլեր ժուզուի հալի նագլ իտիւպ , հագլը հագցտըզ , իքիսինէ տէ իհթիմալ կէօրիւրիւզ ։

Պինտիրլեր ատքերի հիչ տրգգտաթ իթմէտիլեր , պաղըրըտտը զաչ գէպնատք ահալլ . գաչանլար վէ էօլէնլեր իլէ , թատպուրլար պէօլքը լէր սէյրէլմիշքէն , պուննլարըն եէրինէ եէնի ատքեր իլէ տօլտուրմա գա տտլա գայտ վէ հատէթ իթմէտիլեր ։ Իսկի վէ ճէնկեեավէր թա պուրլարը տահիլի մէմլէքէթտէ թէվգիֆ իտիպ , պուննլարը տիւշ մէն հուզուրունա չըգարտագ եէրտե , ինթիխապտա վէ մէսալհի տայիրէտե հիւքիւմէթին էօրֆինինե իլէրի եէւրիւթմէյէ գուլլան տրլար ։ Իրանտրգ ատքերի տիւշմէն ատքերինէ նէհայէթլէ տայրատա իֆ քտաթ նօգտան իքէն , միւտիրլեր պուննլար լյհնւն նէ մէքթուլտթ , նէ միհիմմաթ , նէ ատ , վէ նէ էլպխե գայտը կէօրտիւլեր ։ Իյքերին մա քինէտէ իտարէսինի միւրթէքիպ ատէմլեր էլինտե պրբագլպ , ալթը եխէզ միլինն ֆրանգը ատէսիտաթէ տարֆ իթտիքեր , վէ քէնտիլերի զէն կին օլտուլար . նիհայէթ էն ճահիլ վէ նատտան ճէնէքտալլարը պաշ գօ մանտտան նատտ իթտիլեր . Շանբիօնէ կիպի Իյքօլի ֆաթիհի պիր ճէ նէքտալը մահպուտա ատթալ տէմիրլերէ վուրտուլար ։ Իյօտ կիպի ճէ նէքտալը մայեէթտէ գուլլանտրլար . Իյուպէթ , Ժրօյա մէմուրիէթ վէրմէտիլեր . Շէրեր կիպի նամէրտե , Իէվպէլ միւտիրին հէմշէհրիսի օլտուգտա էճնլտէն էն միւհիմ գօմանտայը , Իթաալիա օրտուտտա ա քտաթէրլիկինի թէվֆիհ իթտիլեր ։ Պունլար վէ պունլարտա էմտալ տա յըր չիքեայէթլեր Իճիւմլէնինն աղգընտա օլտպ , տահա պաշգա իսմ լէրտե իշխտիլիրտի .

Ինբէտե տիր տիլտվէր Պօնապարթէ , վէ մուավինլերի պահատրը Պլէպեր վէ Տրզէ , Իթալիա վէ Իսթրիա ֆաթիհլերի , գըրգ պին նէ ֆէր Իրանսա եխիտլերի . . . ։ Իընըրտտա տիտրը գուրպէթտե , վէ հիւքիւմէթին եա գայտտըզլըզը , եա տա սուչի գաստը իլէ էճնէպի մէմլէքէթինտե թէվէֆ օլմագտա տըրտլար տէխպ , պու վէճհիլե մուգատտէմա ճիւմլէնինն միւթէհայիր օլտուգտու Իընըր սէֆերի , հիւ քիւմէթին Պօնապարթէյէ օլան նէֆսանիյէթինտէն նաշի պիր տէքք վէ սիւզագ սայրատագտա իտի ։

Պազըլարը տահա իլէրի եիւքիւյիպ , պու ճէնկ աֆէթինտէն միւ տիրանը մէօ՛ուլ իտէրլէր իտի . տուէլէթ քէմալը համագալթա պէտ

Digitized by Google

մուսամէլէ կէօսթէրմէքէ մանասըզ վէ սէմէրէսիզ պիր սէֆէրէ միւ-
ճիպ օլտուլար։ Օվիէրիսի, Նաբօլէօնի, Ծամայը պիլա միւճիպ իսթի-
լա իտէրէք Ֆրանսայը գապարթըրլար, վէ Ֆրանսանըն ճէնկ թէ-
տարիքի օլմայարագ տուէլը Ֆրանսայը այաղա գալտըրտըլար։ Պըտրը
զապթ իտէրէք Գապը ալի իլէ իլանը հարպ իթտիլէք։ Ռուսիա տէվ-
լէթի Գապը ալինին թէսալլիւթիւնտէն սալիմ օլարագ Ինգլիզայա
ալթմըշ պին ասքէր կէօնտէրտի։ Նիհայէթ գաֆալար օ գատար գըզ-
մըշ ըսոը քի, Ռասթատտան տէօնէն մուբախասալարը կիղլիճէ մի-
տիլլեր վուրտաւրուպ էօլտիւթթիւլեր տէյէնլէր տէ օլտու։ Պու
թագրիպ իլէ ահալիյի հիտտէթլէնտիքթէ, եէնիտէն ասքէր վէ ագ-
ալմայա պէր գօլայլըգ օլտուն տէյի պու խըյանէթի իճրա իթտիլէք
տէրլէր խոն. վէ պու շնքեայէթլէր մէճլիսէրտէ, զապէթալէրտէ,
ճէմիէթլէրտէ ճէվլան իտիւպ պիր ազըզտան պին ազըզա եայըլմայա
պաշլամըշ ըսոը։

Պինտիրանը զէմանը խոթիսհապ իտէն զէվաթ, կէօնակէօն տէլիք-
լէր իլէ պու շնքեայէթլէրին էքսէրէսինի միւտիրլէր հագգընտա ա-
սասպզ պու-ըմուշլար իսէ տէ միւտիրլէրին գայտոսըզլըզընը, մաշտա-
շնէթլէրինի վէ ատէմը իտարէլէրինի տահի ինքեար իտէմզլէր։

7°. Պինտրան հիւքիւմէթինին նէ գանուն վէ նէ ատտա իւզէ-
րինէ վազ օլունտուղունու թարիխիմիզի գրատաթ իտէնլէրը գօլայճա
տէր իտոթը իտէպիլիրլէր[1]։ Ինչինճի սէնէյը ճիւմհուրիյէնին գա-
նունանայի միւլթիյէտի միւճիպինճէ, կէրէք պէշինիզլէր մէճլիսի,
վէ կէրէք գուտտա մէճլիսի ազալարընըն պէրէր սէլիսինէ, վէ
կէրէք պէշ միւտիրտէն պիրինին թէպտիլի վազթը կէլմիշ իտի։ Ո՛իհն
լէր պու վէճհիլէ հէքարէթ վէ թէհզիզիզտէ պուլունտուգլարը
հալտէ, ինթիխապ ճէմիէթլէրի թօփլանըպ, եէնի ազալարընն ինթի-
խապընա գուրտ աթտըլար, պու ճէմիէթլէրտէ տահի միւտիրանընն
ալէհինէ խայըլտան խայը ազվիսաթ վազի օլուպ, նիհայէթ պիր պէօ-
յիւք սըզըլտը հասըլ օլմայարագ ինթիխապլար թէմամ օլտու իսէ
տէ, պիւթիւն ազալէր իֆրատթ ճիւմհուրիյէթը նաս թէրտիֆտարլա-
րընտան ինթիխապ օլունուպ, էքսէրիէթ պունլարընն էլինտէ գալտը.
վէ միւտիրլէրինն պիրի տահի թէպտիլ օլունաճաղընտան, գուրտ ա-
թըլտը, վէ էն տիրայէթլիս վէ ճէրպէզէլի Իմվալէ միւտիրինն քինֆի-
սալը լազըմ կէլիպ, եէրինէ Խրուսիատա սէֆիր պուլունան Պինէ-
նամ քիմսէնէ միւտիր նասպ օլունտու։ Պիրազ սօզտա Պօնապարթէ
միւտիրան հիւքիւմէթինին ֆէտա իթմիշ օլտուղունտան, պու ինթի-
խապ փէրէվլոտ եափտա միւտիրան հիւքիւմէթինին ասն ինթիխապը
օլտու։

[1] Գըզգ խլինճի սահիֆէսի նազար | պայրուլտ։

ՕՆՈՒՆԱՈՒ ՓԱՍԱ.

1799

1: Օրտո- ճէնէրալլարընէն ընդունէլ, վէ Անգլիանէն Յէլէրիգ Լիմոն նէկրի արգասնա չէրէլէգ: 2: Իլալա ճէնկլերի վէ Վրանըզ սուբէրինի կերի չէրէլէգ: 3: Ի-չ որ-փրի ընդունէլ: 4: Լինի որ-փրլերին ընդունէգ վէ ընդ-ըար Իլալա վէ Ալլահնէա սէֆերլերի, վէ Նօվէ մո-հարէգէգ: 5: Վինչեսենի վ-գո-ասը: 6: Իրնիլալը փսիխէյ: 7: Պօնաբարնէնին իսկ նսպ օշ-նոր: 8: Ամնէրալ Անգնա Շո-րէգ Լ-նրիս վէ Ի-սկս սուբէրինէ ղալնգէ կոգ: 9: Վինչեսենի վ-գո-ասը: 10: Լհվալը հալըեյի Վրանսա:

1: Պոն հանատե հիւքիւմէթը ճիւմհուրկե թէբաֆընտան օրտուլարըն ահվալինէ ֆէվգ էլ ատե ոըգամ վէ իմիք նա տիրիղ օլունմայլալ, միւէքին օլան նիզամաթ վէ իսլահաթ իճրա գըլընմըշ լսար. ճէնէրալ Յուրտան Թունա օրտուստս գօմանտանտընը ղնտան չըգարըլմըշ, Անգնա Ո ֆիչէրի վէ Լհնօ օրտուլարընա գօմանտան նատպ օլմուշ, պաշ գօմանտան Շէքէր, միմուրիթինի ճէնէրալ Ասգոյա Թէսիիմ իմիշ, վէ Անգտօնալ տախ աշաղը Լմա լհատան, եանի Լատօլի վէ Լօմայլ Թահվիկե իտէրէք եօգարը Լմա լհայա կէլկպ տիկէր օրտուլար իլե պիրլէշմիշ իտի. տախիլի Վրանսա տա օլան էակի Թապուլարընէն ճիւմլեսի, վէ եհնի սհնհնին ապքէրի տախ Թօփհանկպ օրտուլարա կէօնտէրիլմիշ, վէ հէր Թէբաֆտան իհ Թիամ ապքէրի, միհիմամէթ, լէվազիմաթ վէ ապճէ օրտուլարա կէօնտէրիլմէքտե պուլունմուշտուտ:

Իլք ճէնկ Ո ֆիչէրիտե վագի օլտու. Անգնա Թունա վէ Լհնօ օրտուստս իլե պու էյալէթտե օլուպ, մայեէթինտե էօմէտե պէ րիւտե տաղընըզ օլարագ ճէմանն օմուզ պին նէֆէրի վար ընը. գարշընտա Լսմիրնա սէրասքէրլերի մայեէթինտե եիւզ պինէ եագընն ապքէր օլուպ, Լրինչեբե Վարը, Ջօթձ վէ Պէլկարտ ճէնէրալլարընը գօմանտասընտա խոիլէր: Պու ճէնէրալլարտա եա իմիթիֆագ, եա տախ պասախրէթ վէ մհարէթ օլմուշ օլսա, Անգնանըն արգասընը վէ Վրանսա եօլունտա քէսիպ, քեաֆֆէի Վրանսըզ ապքէրինի գօլայճա եա եէսիր եա թէկնէֆ խոէպիլերտի: Լնճագ իւչհնիւն պէնինտե իմիթիզաճլուզլըզ օլտուղունտան, Պէլկարտ աղըր տավրանմագտա վէ Ջօթձ տախի Լրինչեբե Վարը իլե պիրլէշմիպ, իւչ օրտու տախ վհատէկե չէքըլինտե պիրեր քէօշէտե խոիլէր: Անգնա օմուզ պին ապքէրլէ Ո ֆիչէրինին վասի սահրալարընտա տուրամայաճաղընը քէշֆ խոիւպ, Լ իմաթ նէհրի արգասընտա օլան տար մահալլերե չէքիլմիշ գարաք վէրտե խսկ տե, Լրինչեբե Վարը օրտուստս իլե ճէնէրալ Ջօթձ օրտուստս պիրի պիրինտեն ուզագտա օլտուղունտան, էվվէե

Digitized by Google

ձէ պուհլարը պիրի պիրինտէն այրը այրը վուրմագ միւրաատ իլլէտի. լաքին Ո՛վիչէրի մէվգիլէրինտէն ասքէրինի Թօփլայընճայատագ պու իքի օրտու պիրի պիրինէ եարտըմ իսէճէք գատար եագլաշմըշլար ըտը։

Այխին 24 իւնտէ պիր գաչ եէրտէ մուհարէպէ օլուպ, Այասխա չէօհրէթ վէ չէրկֆինէ մուԹապզդ չէճաատ կէօսԹէրտի իսէ ատ, իքի օրտուհնուն պիրլէշմէսինի մէն իսէմիյէրիմ, գարարը սապզդը վէճհիլ վէ հիւանիւ նիզամ իւզրէ ԻմաԹ նէհրինին ապգասընա չէքիլպ, օրտուտա էմին պիր մահալէ օրտու գուրուպ էԹրաֆընը մէԹրիսէ ալտը։

Ջ։ Պու էանատէ ԼԹաւիա օրտուլարընըն մուամէլաԹը Թէքրարզդ վէ պիւԹիւն պիւԹիւնէ ացքինէ կիտիպ, Ձրանըզդ ասքէրինին հազիկԹինի միւճիպ օլմուշտուտ։ Ձէլտ մարէշալ Նէլսա ԼէսԹրիա ասքէրինէ գօմանտան նատպ օլմուշ, Լուսիա ճէնէրալը Աիւվարօվ եիրմի սէքիզ պին ասքէր իլէ կէլիպ, Նէլսա իլէ պիրլէշմիշ, վէ պաշ գօմանտանըզդը իւզէրինէ ալմըշտը։ Աիւվարօվ Օամանը վէ Լ էհ իլէ գանը ճէնկիէրտէ պուլունուպ քէնտիսի իֆրաճ չէօհրէթ քէպզ իԹմիշ վէ ասքէրի տախի աԹէչէ ալըշզդ տէմիր կիպի ատամհար ըտը, անճաագ խիւտէյի հարպիյէտէն վէ ինձէ մանօվրալարտան խապէրտար օլմայարագ, հէր ճէնկիտէ գարշըլարընա կէլէն տիւշմէնի, ազըրլըզդ ճէսամէԹ, վէ մէԹանէԹլէրի իլէ էգիպ չինէմիչէր իտի։

Ձրանըզդ սէրասքէրի Շէրէր, զայ ագըլ, վէ խասԹատան խաԹայա կիրիֆԹատ օլարագ, գօմանտասընը ճէնէրալ Աօրօյա ԼէսԹիմ իտիպ քէնտիսի Ձրանայա ավտէԹ իլմիշտի։

Ղհասընըն 27 պինտէ Աիւվարօվուն ասքէրի Ըտտա նէհրի գարշըսընտա կէօրիւնմէյէ պաշլատը, Ձրանըզդ ասքէրի իւչ գօղ օլտուղտա հալտէ Լուսիա ասքէրի պէշ գօղ օլուպ, Ձրանըզդըն հէր գօլընտա իքի ամԹէշ ատատընա ալտափիչճէքլէր իտի։ ԼրԹէսի կիւնիւ հէր Թէքրատա չիտտէԹլիւ պիր ճէնկ պաշլայտպ Ձրանըզդ ֆըրգաալտը պիրի պիրինէ եարտըմ իտէմէզ օլտուլար վէ Աէրիւրիյէ ֆըրգատը աչըգատա գալտըղընատան Լուալար վէ ԸսԹրիսալըլար էԹրաֆընը սարտըլտը, Աէրիւրիյէ գահրատան գուվվէԹի իլէ քէնտինէէն տէօրԹ գաթ վիտէճ օլան ասքէր իլէ պիր էյամ ուղրաչտըպատան ատղտա չարէսիզ գալըպ պիւԹիւն ֆըրգաստ իլէ Թէսպիմ օլտու, տիկկէր իքի ֆըրգատա գարտաբ ատզճա սպարըլըպ, անճաագ Ձրանըզդ ասքէրի եիրմի սէքիզ պինտէն եիրմի պինէ ԹէնգիլՀ օլմուշ օլտուգունատան, Ատօս կէրի չէքիլէրէք ատախի ԸսԹրիսա վէ Լուսիա ասքէրինին խաչմընատան քէնտինի գուրԹատտա եինէ պէօյիւք մէհարէԹ կէօսԹէրմիշ օլաճագտը։ Ատախ կէրի գօմանդ

առաջը վերիլսի։ Ա՛րգասընտան գօվալայան եւ ալին ասքերին հօ-
նեւնտէն Ա՛օրօնուն եւրսի ալին ասքերլէ գաչըպ գուրթուլմասը, թէ-
վարիկտէ պէօյուք ֆիւԹուհաթ մագամընտա րիվայէթ գըլընմըշտը։
Ա՛ուսիա ասքերի Ձիրանըզլարըն թահլիկէ իԹտիկի էն պէօյուք շէհր
լէրե վասլ օլտուգտա, ասքերէ ալիր մըգտար արամ վերէրէք Ձիրան-
տըզը գօվալայաճագ եէրտէ, Ա՛ինանտա վե սայըր պիլատտէ պիրէր ի-
քիշէր կիւն օԹուրարագ ֆիւԹուհաթ գինէԹլէրինին սէյր իւ Թա-
մաշասը իլէ ավանկիւզար օլուրլար ըտը, Ա՛օրօ ալին մուհամԹարատան
ալին Թէհլիքէտէն ասքերինի գուրթարըպ, եօգտըր ԻԹալիայը Թահ-
լիկէ իտերէք Ա՛էնօվայա եագըն վե էօնիս աէնիզ օլարագ պիր պայըր
խազէրինէ օրտուտաունու գուրուպ էվին օլմուշտու, Ա՛էնօվանըն
աէնիզ քէնարլարը Ձիրանըզըն էլինտէ օլտուղունատա, աշաղը ԻԹա-
լիատան կէլիպ Թօսգանայա եագլաշմագտա օլան Ա՛ագտօնալ ֆըրգա-
սը իլէ պիրլէշմէյէ տահի գօյայլեգլարը վար ըտը։

Ա՛իվարօվ Ա՛ագտօնալըն Թօսգանա իւզերինտէն կէլիպ Ա՛օրօ ֆըր-
գասը իլէ պիրլէշէճէյինի քէշֆ իտերէք Ա՛բէնին տաղլարլատան էնիպ
վե իքի օրտուտունուն արտըրնատա Ա՛ագտօնալըն վիւրուտինէ մունԹազը
օլտու, պու Թաբիիատէն հազիրանըն եւրմիսինէ գատար Ա՛ագտօնալ
խէշ պէօյուք մուհարեպէտէ Ա՛ուսիալը իլէ չաթըշմագ վե օն պէշ ալին նէ-
ֆեր զայաԹը իլէ կիւճ իլէ էլլէրինտէն գուրթուրմագ վե տօլաշըգ
եօլտատան կէչէրէք Ա՛օրօ իլէ պիրլէշտի վե իքինի պիրտուն Ա՛էնօվայը
վե Ի՛իմմնիԹէյի Թահլիկէ իտիպ Ձիրանատա հուտուտունէ գատար
քիւճու իԹտիկըր։ ԻշԹէ պու վէճհիլէ աէֆերէ պաշլայալը իւչ այ օչ
մագտատան Ա՛լէմանեատա վե ԻԹալիատա Ձիրանըզ ասքերի բէրիշան օ-
լուպ վե պիւԹիւն Իթալիայը էլտէն չըգարըպ եաալընըզ Ա՛ասէնա
Ո՛վիէրիտէ տայանըպ ատիպը կիպի տուրմագտա իտի։

3° Ձիրանատա օրտուլարընըն ԹէքըրԹար պու մերԹէպէ հազիմէթ վե
քէրիշանիկէԹի ահալիյի եէնիտէն միւտիրլէր ալէհինէ գատարԹըպ,
էնքի շիքեայէԹլեր էվվէլքինտէն զիատէ շիատէԹլե զուհուրա կէլ-
մէյէ պաշլատը։ Պու էռնատէ հիւքիւմէԹը ճիւմհուրիյէ միւտիրլէրի
պուռնալար ըտը, Պարրաս, Ա՛իհէյս, Լ՛արէվկլէր, Ա՛էրլէն, Ի՛րէյհար։
Պարրաս իպԹիտատաէն պէրու Թէպրիյէի զիմմէԹ իտիպ ահալիյի
խօշնուա իԹմիշ, Ա՛իհէյս եէնի ինԹիխապ օլմուշ օլտուղունատան ա-
հալինին իշԹիքաէլերի պիԹԹապի կէրի գալան իւչ միւտիրէ ազմ օ-
լըռնուրտա, պուռնալար իտե միւտիրլէրին էքսէրիյէԹի ատմէք օլտու-
զունատան, վե ահալինին շիքեայէԹլէրինէ ատպէպիյէԹ վէրմէմիշ օլ-
տուգպագընատա գալպլէրէք շահատէԹ իԹտիկինատէն, վե գանուն միւճի-
պինճէ տահի հիւքիւմէԹ էքսէրիէԹտէ, եանի քէնտիլէրինտէ գալա-
ճաղընատան, մուգավէմէԹէ հազըր օլուպ, ահալի հէր նէ գատար
Թէպպաիլէրինէ մաԹլուպ իԹմիէքտէ իտե տէ, հարէքէԹլէրի գանուն-
նա մուգայիր օլտուղունատան, կէրէք գանուն ատօրտուրմամագ վե
կէրէք նէֆալէրինի վե մէսնէալէրինի մուհաֆազա իԹմէք իւզրէ հէր
վէճհիլէ ահալիյէ գարշը մուսանատա վե մուխալիֆլէր գայտը կէօր-
մէյէ մէշղուլ օլտուլար. վե օլ վէճհիլէ պիւԹիւն Ձիրանատա միւճա-

Digitized by Google

ատելէ իչինտէ պուլունուպ, քիմիան միւտիրանըն վէ քիմիան ահալինին հուգուգուննու մուհաֆազա իթմէքտէ ոլէօյիք նիզամլար զուհուր խ ատէրէք, ֆագաթ ախր գան տէօքիւլմէտի։ Ա՛հալի իսթիհսատէն իւչ միւտիրի պիրտէն թէպտիլ ճէսարէթի իտէմիկիով. եալընըզ Ա՛րէյհար նամ միւտիրին ինթիխապընտա նիզամա մուղայիր ճիւզիի պիր նօգսան պուլունուգլարընտան, էթտիլէր էթմէտիլէր Ա՛րէյհարը վագըթ ըզ օլարագ միւտիրլիքտէն չըգարըլպ եէրինէ Ա՛օհիէյի միւտիր նասագ իթտիլէր, վէ օլ վէճհիլէ էքսէրիյէթ ահալի թէրաֆընա կէչտի. Ա՛ ըէվէյլէր վէ Ա՛նդլէն տիկէր իքի միւտիր հէր նէ վէրթէպէ մուգա վէմէթ կէօսթէրտիլէրսէտ ահալինին հիւճիւմինէ վէ էքսէրիյէթին մանթլուպինէ տայանամայարագ խահ նա խահ իսթիֆալէրինի վէրթէպ պունլարըն եէրինէ տափի Ա՛ուլէն վէ Ա՛օժէր Տիւգօ ինթիխապ օլունուպ, օլ վէճհիլէ Պարրաս, Ա՛նդէյս, Ա՛օհիէ, Ա՛ուլէն վէ Ա՛օժէր Տիւգօ հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէէ միւթապիլէն սահիպ օլտուլար։

4° Ա՛էնի միւտիրլէր, սայէսինտէ մէնէճէտ վասէ օլտուգլարը ահալիյի պագը մէրթէպէ խօշնուտ իթմէք իւզէրէ, ճէնէրալ Ճանբիօնէ, Վէրնաօթ վէ Ա՛ուպէրի մահպուս վէ տէմիրտէն չըգարըլպ, Ճանբիօնէի եէնիտէն թէրթիպ օլունագագ Ա՛րէ օրտուտունա գօմանտան, Վէրնաօթաս հարպիկէ վէքիլի (սէրտաքէր) վէ Ա՛ուպէրի Ա՛թալիա օրտուսու պաշ գօմանտանը նասագ իյէտիրլէր։ Ա՛ յ պու գօմանտա ճէնէրալ Ա՛օբօնուն հագգը իքէն, իւզէրինտէ տայիմա գրալ թէրաֆտարլըղը ճիւպհէսի պուլունտուղունտան պու տէֆա տափի զատր իտիւպ մէթրուք պըրագտըլար։ Ա՛ յ էպքի միւտիրանըն քօլէթիֆագտընտան տափի չէքեայէթ օլունտուղունտան վէնքէլայը տափի թէքմիլէն ազ իտիւպ պաշգալարընը նասագ իթտիլէր։ Իսպիտայի հիւքիւմէթլէրինէ տէ պու եէնի միւտիրան վէ վէնքէլա էլգէմ կէօրտիքլէրի պիր իքի նիզամաթը տէր ագասպ իհտաս իյէտիքտէն սօղրա օրտու մուամէլէթընը տափի թէրթիպ իթմէյէ պաշլատըլար, անճագ միւտիրանըն վէ Պէրնաօթաս աէֆէր թէրթիպլէրինի պաշ գօմանտանլար թահսիլի իթմէտիքտէն մատտա ինֆաղ վէ իսթիֆա տափի իթտիքլէրինտէն, պու թէրթիպլէր իճրասըզ գալտը։

Պու էանատէ Ի՛ուսիա ճէնէրալը Պօրսագօֆ գօմանտասը իլէ Ա՛էմանեայա օֆուզպին ասքէր վասէ օլտուղու խապէր ալընմըշտը, պասքէր Ա՛էմանեատան եէրէյիւպ վէ Ա՛րինչիւէ Պաղլօնուն ասքէրի իլէ պիրլէշիպ Ա՛էչէրի իւզէրինտէն Ա՛թալիայա կէչէճքտի. կէրէք հիւքիւմէթ թէրաֆընտան կէլէն թալիմաթ վէ կէրէք խիւտի ասքէրիյէ գայիտէսի միւգէթէզասընճա, Ի՛ուսիա ասքէրի Ա՛էսթրիա ասքէրի իլէ պիրլէշմէզտէն էվվէլ, Ա՛էսթրիա ասքէրինի վուրուպ տաղըթմագ ճէնէրալ Ա՛ատենայէ ֆարզ օլմուշ իքէն աղնայշըմագ պիր թէչենին իլէ պու ճէնէրալ եէրինտէն գըմընըտամայըպ, նիհայէթ հիւքիւմէթ թէրաֆընտան թալիմաթ թալիմաթ իւզէրինէ կէլէրէք պու հաթէքէթի մէճպուր օլտու վէ ճէնէրալ Ա՛ըգուրպու պիր ֆըրգա միւֆրէզէ ատէքէրէ Ա՛ըէ տաղըտրը կէչիւէրինէ սէվգ խուսուպ միւթէնա պէդ վէ օլ վէճհիլէ Ա՛էսթրիա պօղազըտրը զապթ խոէրէք իսթիհքամ վէրտի վէ օլ վէճհիլէ Ա՛էսթ-

Digitized by Google

քիա վէ Թուսիալըլարըն Ալէմանեաստա օլան օրտուլարը իւէ Իթալիա-ստա օլան օրտուլարընդեն իւիթիլաթընը գաթիէն քէսմիշ օլտու ։

Գալատէ պէյան օլունտուղու վէճհիւէ Թուսիա ճէնէրալը Վիւա-թօվ, էօթէտէ Ցրանսա հաստուտունէ տօղրու չէքիլմէքտէ օլան Ցնը-բանըզ ասքէրինէ թէապիւալ իթսէ պունլարընն պիւթիւնէ պիւթիւնէ վիւնհէզիմ վէ բէրիչան օլաճագլարը աշխքեաթ իքէն Վ իճնատան կէ-լէն եաղնըզ թաւիմաթլարտա մուվաֆըգ հարէքէթ իտէրէք, Ցրանս սրզլարընն արգասընտան տիւշմէիպ, Ինգիլէրա, Իճձիւկէթթօնէ, Վինլան, Վանթօվա, Թօրինօ, վէ Ալէսանտրիա գալէլէրի մուհասէ-բէլէրի իւէ ուղրաշմագլա զնյդըմէթ պիր վագթը ֆէվվը իւէլտի, Ցը-բանըզլար թամ պու էֆքեարէ մէպնի մէգքիւր գալէլէրի թէքմիլէն թահլնյէ իթմէյիպ ճիւմլէսինտէ պիրէր մըգտար մուհաֆազա ասքէրի պըրագմըշլար, վէ Թուսիալըլար պու գալէլէրի ալմատան պիւթիւն գուվվէթլէ արգասընտան թէապուպ իտէմէզլէր մէմուլինտէ իտի-լէր, Ցրանսըզլարըն պու հիւսապլարը ստօղրու չըգտը ։

Գու ճիւմլէ մէգքիւր գալէլէրտէ պըրագտըպլարը ասքէր եա բէք ազ եա տա գօմանտանլարը ճէսարէթմիզ քիմսէյէր օլտուգլարընտան, Ինգիլէրա, Իճձիւկէթթօնէ, Վինլան վէ Թօրինօ գալէլէրի պէշ օն կիւն զարֆընտա թէսլիմ օլուպ եաղընըզ Վանթօվա վէ Ալէսանտրիա գալէլէրի հէնիւզ տայանմագտա իտի լէր ։

Ալինի միւտիրլէրին նասապլնտան պէրիւ պիր այ օլմուշ, վէ թէմմ մուզ այըն նըստքը կէչմիշ իքէն Իթալիա պաշ գօմանտանը Յուպէր հէնիւզ օրտու մէրքէզինէ վասլ օլամամըշտը, վէ վասլ օլմատըգճա տա պիր հարէքէթ իթմէմէք իւզրէ Վօրօյա գաթի թաւիմաթ վէրիլ-միշ օլտուղունտան ճէնէրալը մուհայիլէյհ Թուսիա վէ Ալէմէրիա տա-քէրինի տաղընըգ իքէն վուրուպ վէ թէրիչան իտիւպ պիւթիւն Ի-թալիայը եէնիտէն գաղանապիւիքէն պիլա հարէքէթ իգամէթէ մէ-մուր օլտու ։

Յուպէր, հիւքիւմէթ մէմուրլարը նէզտինտէ նուֆուզլու օլմագ իւզրէ պիրինին գըզը իւէ նիքեահ օլուպ, պիր այ վագթը տիւրինն թէտարիքեաճընա վէ զէվգիտի վէ զիաֆէթլէրտէ կէչէրտիքտէն սօղ-րա կէնճ վէ Թագէ զէվճէսինտէն այրըլտըգտա, պէնի եա Էօլէ Վէօզ-ճէփէն եա ֆիրիհ տէմիշ իտի ։ Յուպէրին պու քէլտմը իւէրիւտէ վու-գաճէթ Թաստիգ օլտու ։

Յուպէր Ալղսաթասընն իսպէիտալէրինտէ օրտու մէրքէզինէ վասլ օլուպ քէնտիսի զայէթ կէնճ օլուպ Վօրօ կիսպի մահիր վէ ուսթա պիր ճէնէրալ գաստաբ թէճրիւպէսի օլմատըղընտան, իւք ճէնհլէրտէ օ-ստաւն նէզտինտէ գալուպ քէնտիսինէ մուավէնէթէ իթմէսինի Վօրօյա Թէքլիֆ, վէ Վօրօ տաիսի խոտքէսէնտալնք իթմէյէրէք պու Թէքլիֆի գաստաբ իսլէտի ։

Ցրանսըզ օրտուսու, Նապօլիտէն, եօգտարը Իթալիատան, վէ Ցը-բանտատան կէլէն ասքէրլէրլէ գըզըգ պինն նէֆէրէ պալնդ օլմուշտու, ճիւմլէսի տէ սէչմէ վէ մուզաֆֆէր ասքէր օլուպ Ուսիա իւէ էօլէնմէքը էմհլնյէ ստաղան օլուրլար ըտը, Շանթօնէնէն մայէհթինտէ օլան օն

Digitized by Google

պէշ սին ապքեր պուն[illegible]ատան պաշգա օլուպ, պուն[illegible]ար Ա[illegible]ղ եօլարդը-նը քէստիրմէքտէ, Յուպէր վէ Ա[illegible]օր մէզքիւր գըզգ սին ապքերլէ քա-լերի եիւրիւտիւպ Պօրմիատա վէ Ա[illegible]գիտէն կէչիպ պու պէլտե իլե Ա-լէքսանտրիա ատասընտա օլան Ա[illegible]օվի շէհրի բիշկեահրընա վատլ օլմուշ-լար ըտը։ Պու ապքեր Ա[illegible]րայ իլե Ա[illegible]ուվարօվ ապքերի պիրլէշմէտէն վատլ օլմուշ օլսալար իհթիմալտըր ինքիսինի տախի պօզապիլիրլէրտի, ըս-քին պուն[illegible]ար Ա[illegible]օվկէ վատլ օլտուգտա Ա[illegible]րայ վէ Ա[illegible]իւվարօվ պիրլէ-շիպ գուվվէթլէրի ալմամըշ տէօրթ պինէ պալիդ օլմուշ, վէ Ա[illegible]ղ-ատարիա վէ Ա[illegible]անթօվա գալէլէրի տախի թէսլիմ օլմուշ օլտուգտա բընտան Ֆրանսըզլարա սըղընտաճագ պիր մահալ գալմամըշ-լըտը, իմտի Յուպէր պիր տիվանը հազըպ իտիպ, մէճլիստէ Ռաւիա վէ Ա[illegible]թի-նիա ապքերի իլէ գարշը պէ գարշը ճէնկ իթմէնին միւմքին օլամայա-ճաղը աղնաշըլարագ, թէքրար Ա[illegible]ղինին տաղլարընա չէքիլիպ, եէնէ-քէն իմտատա ապքերի կէլինճէյէտէք թէատֆի վէ ինթիզարտէ տուր-մաղա գարար վէրիլմիշ իտի։

Յուպէր պու հարէքէթէ գօմանտա վէրմէքտէ, Ա[illegible]իւվարօվ քէշ-ֆիյէթտէն խապէրտար օլարագ արգատան տօլաշպպ վէ Յուպէրին եօլտնու քէստիրիպ մուհարէպէյէ տավէթ իթտի, վէ Յուպէր տաբ-խի գապուլէ մէճպուր օլտու։

Ա[illegible]ղոսթոստն 15 ինտէ տատթ օն իքիտէ Ա[illegible]ստրիա ճէնէրալը Պրայ ճէնկէ պաշլատը։ Ա[illegible]օվի փիշկեահրընտա օլան թէփէյի իքի տէֆա Ֆը-րանսըզ վէ Ա[illegible]ստրիալը պիրի պիրինտէն ալմագտա, իւչ-ճունճիւտէ Պրայըն ապքերի թէփէյէ տօպլուտ իլէրիւլէմէյէ պաշլատը պաշլամըշ, Յուպէր, ավճըլարընըն իչինէ աթըլըպ էմտալի իլէ իպրէթ վէրմէքտէ, տօպլուտ եիւրէք թէրաֆընա պիր գուրշուն կէլինպ եէրէ գապտնտը, վէ լուհինի թէսլիմ իթմէզտէն, իլէրի եօլա-շըր, փոխը, իլէրի պատ զբըտագ թէսլիմ օլտու։

Ա[illegible]օրօ օրտուտա հազըր պուլունարագ ապքերին արզուսի իւզրէ գօմանտայը իւզերինէ ալմամըշ օլտա, օրտունուն չիրագէսի պօզու-լատ քիւլիէն միւնհէզիմ վէ թէրիշան օլապիլիրտի. Ա[illegible]օրօ ատր ա-գատ գօմանտայը էլե ալտպ վէ Ա[illegible]ստրիալըլարտան ինթիզամ ալմագ-իւզրե ֆէվգ էլ ատե չիտտէթ կէօսթէրիպ ճիւմլէսինի թէփէյէն ա-շաղը եուվարլատը. պու ճիւմլէ Ֆրանսըզլարըն թօփլարը հազըր օլ-մայրսպ Ա[illegible]ստրիալըլար տախի եօլլարը թուրթուպ եաղմուր կիպի կիսէ-լէ վէ սալգըմ սէրփտիքլէրինտէն, Ֆրանսըզլար, գաչագ Ա[illegible]ստրիալ-լըր սօնունա գատար գօվալայամտըլար. օ կիւնիւ ախշամա գատար իքի թէրաֆ տախի մուհարէպէյէ տէվամ իտիպ թաղթիլ իթմէտիլէր, Ա[illegible]ստրիալըլարտան իպթիտա Պրայ պիւթիւն ֆրգալարը իլե Ֆրան-սըզլար իլէ չաթըշըպ, պու եօրուլտուգտա Ա[illegible]իւվարօվ ֆրգալարը կի-րիշտի, պունա տախի մուգապէլէ գըլընտըգտա ճէնէրալ Ա[illegible]ղլատըն թաղէ ապքերի ախշամ իւզերի եէրթիշտիքտե Ֆրանսըզլարտա թաղ իւ թագէթ գալմամըշ վէ պաշ ճէնէրալլարը վէ տէօրթ Ֆէրիգ ճէ-նէրալ թէրէֆ օլուպ, օֆտուգ թօփ վէ տէօրթ սանճագլարը տիւշմէն էլինէ տիւշմիւշիւտիւ։ Պունուն իւզերինէ պրթըգ պիր լահզէ Ա[illegible]թա-

Digitized by Google

քնատա տուրմագ քեարը ագըլ օլմատըղընը Ա՛օյօ .քէչՖ խոխ.ա , կէ- ՃէլէչԻն ասքէրէ եօլ վէրտիւտի , վէ Թէքբուար Ա՛բէնԻն տաղլատըընա վատալ օլուա մէԹԻն վէ միւսԹահքէմ ապիր մահալտէ օրտուս գուբտուս- ըար : Ա՛ է պուս մահալ տախի էլլէրինտէ գալատա , գանատաԹ խոխ.ա ֆիքրաԹ մէմնուն օլաՃուգլատրը [1] :

5՝ Ի՛գպալ վէ իտպար եաղընըգ կէլմէգ ՖէհվատընՃա : ՅիլէմէնԿ ատէ տախի Ճիւմհուբ ասքէրինին հալը պուննատան պէՏոԹէը օլտուս : Ի՛նկիլիզ վէ Ի՛ուսիա տէվլէԹլէրի ՅիլէմէնԿէ պիր օրտուս սէվգ իՊմէք ֆուզէ մուգաւտէմա իՊԹիֆագ իՊմիշ օլուա , մուախխարէն իՃրա- ատ վագԹը կէլմիշ իտի . պու իՊԹիֆագ միւՃիպինՃէ ՅիլէմէնԿտէ խոՊիխտամ օլունմագ իւզրէ Ի՛ուսիա տէվլէԹի Ի՛նկիլիզէ օն սէքիզ ատին ասքէր վէրմէքէ մատրաֆընը Ի՛նկիլիզ չէքէՃէքտի . օԹուգ սին տաախի Ի՛նկիլիզ վէրիպ , ՅիլէմէնԿէ պիլա մուամանատաԹ այագ պատ- ատըգլարը հալտէ պէշ օն սին Ցրանատըզը գօլայՃա գօվալայտպ , պու- ամմալէքի էլէ կէչիրՃէքլէրինէ չիւպհէլէրի եօղուտտու : ՅիլէմէնԿինին տօնանմագատըընը վէ ԹէՊրանէլէրինի եագըպ եըգմագտան զիատէ Ի՛ն- կիլիզին տիւնեատէ արզուս իստՃէյի պաշգա պիր չէյ օլմատըղընատան , ագա հավէսլէ հիչ պիր մատրաֆ հիչ պիր ղայէ կէօգիւնէ կէօրիւնէ- մէյիպ , Ի՛ուսիա ասքէրինի Ի՛էԹրօպաուղտան ալըպ կէԹիրմէք իչիւն պիր ՃէսիմՏ տօնանմագ ԿալէԹիգ տէնիզլինէ կէօնաէրմիշ , պիր պաշգա- տօնանմագ տախի ՃէնէրալՏ Ա՛պէրգրօմպի գօմանտասընտա օլան ֆըր- գ-այը ալըպ ՅիլէմէնԿէ տօղուս հատէքէԹ իՊմիշ իտի . Ի՛ուսիա վէ Ի՛նկիլիզ ասքէրի ՅիլէմէնԿէ վասվ օլտուգլարը կիպի ՃէնէրալՏ Տիւք- ատը Ա՛օրպ գօմանտասընտա պուլունՃագլար լտրը .

Ա՛ղուսԹոսուն 27 սինտէ Ի՛նկիլիզ տօնանմագը ՅիլէմէնԿին Ի՛էլտէր ԹէՐաֆընա վատվ օլտուս , Ցրանատըզլար Ի՛նկիլիզին ԹէՏտարիքեատընը- ատան իտապէրատար իքէն , ՃէնէրալՏ Պրիւնին մայեէՊինտէ օն պին ՅԹ- բտանատըզ վէ սէքիզ պին ՅիլէմէնԿտէն պաշգա պիր նէՖէր օլմատըղընը- ատան , Ցրանատատան ասքէր վիւբրուտինէ մունԹազատը իտիլէր . վէ Ի՛ն- կիլիզլէրին եա Ի՛ատիմէ եա տա Ի՛էլտէրէ չըգաՃագլարը մէմուէ իտիւհինտէն , Ցրանատըզլար Ի՛ատիմի , վէ ՅիլէմէնԿիլէր Ի՛էլտէրի Ի՛նկիլիզլէրին գատայա չըգմատընա մուամանատաԹ իտէՃէք-

[1] Պա- եանատաէ միւտիրանը ՃիւմհուԹ , Ա- պահուբատա եանան տօնանմանընըն եէբինէ տա- հա պիր ՃէսիմՏ տօնանմա ԹէՏտիրէք իՊմիշլէր իտի : Պահրիե վէբիւի Պրիւի պու տօնանմանըը գօմանտասընտա ատըղ Պրիւաի լիմանընատան եօ- ը չըգմըշ , վէ Սպանիոլ տօնանմանընընը Ի՛նկի- ՃէՏ տաղըգտասընտան գուրիտարըգ վէ պէրատէր ատըղ եիւրե եէրինէ պատ տէհիգէ կէրմիշ , վէ ֆէնկիլի տրատագտա պատըընմատըշտատ . Պը- բիւքինին տատը միւտատը Սընըր եօղուտնա Ի՛նկի- ՃէՏտէն գուրիտարըգ , Ֆրանսա իտէ իՊմիտատը ԻՊԹիքատէՃ իտի : Ֆրանսըգ տաՃէրի Ի՛ՊԹա- Ճատտա պօղուտուգ Ա՛բէնին տատղատրընա կէ- տիքատէ , պու տօնանմատա տախի օ տատղատրը Ե- ԹԷկՊատէ Ճէնօվա տատատրընատա իտի : Ատքէր եիւբատքատէն տօնանմագը կէօգիւնէ , քէնատ- էէբինէ մէյ քիւտատի , վիհմմատի վէ իմտատա կէ- ԹիւկՏօր մէմուէկտէ եէնէհտէն գուվվէԹ վէ ՃէՏ- ատէԹ պատըտար . օ իտի պուննատըը հիչ պիրի եօղուտտա տօնանմատատա : ՃէնէրալՏ Մօօր ատքէ- րինին պու եիւբատինէ ՃէՏատէԹ պատըգընը կէօգ- տիքատէ , պու հավատախի իննատըըմատյատ չատը- շըգ , տօնանմատա եէրմի պիրի իտտատա ատքէրի վէ քիւբէ պատիքէ կէՊէրմիշ , տէգ տէհի ԹԷկՊա- Թատը իՊմիշէ պատշկատը : Պա- հէյնէՏէն հէմ ատքէրը պիր գաՃ տախի ՃէՏատէԹ պատը , հէմ տե տիւշմէն իշԻՊիտ վէ գօվգատատ իւզէրինէ հիւՃիւմ իտտիտտի . վէ օ վէՃհիվէ ֆը- րատտատա մէմատիքի եՃնէհտի իտՊիքատըընատան պու- ԹագրիտՊ իւէ իտէյատ օլտուս :

Digitized by Google

լէր իսի ։ Ինձագ ճէնէրալ Սպէրգրօմպի օձուզ պին ասքէրլէ Հէլ տէրէ եանաչըզ Վիլէմէնկլէրի գօվալատը, վէ սէրպէսթճէ ասքէրի իսթատճ իսիւալ մէթին պիր մէվգիսէ օրտուսունու մէթէրիսէ ալտը ։

Իչլուլուն 8 ինտէ ճէնէրալ Պրիւն թէտարիք իճտիսի եիրմի տէօրթ պին ասքէրլէ Ինկիլիզ օրտուսունու վուրմագ իւզրէ իլէրի եխիւնտիւ խսէ տէ, Ինկիլիզլէրին օլտուղու մահալ կիւօլ վէ պահթագ արաընտա, վէ եանաչաճագ եէրլէրի քիւլլիէթլիւ թօփ իլէ չէվրիլմիշ օլտուղունտան, Պրիւն պաշա չըգտամայրակ Սիմէէրտամա տօղրուս չէքիլմէյէ, վէ օրտուա Վրանսատան կէլէճէք թագէ ասքէրլէ պիր օրտու տահա թէրթիպ իճմէյէ պիլ մէճպուրիյէ մունթազըր օլտու ։

Ինկիլիզլէրին պու վէճհիլէ Վիլէմէնկին չըմալ թէրաֆընա խտրտուճլէրի Վրանսըզա ղայէթ միւվզրը վէ քէնտիլէրինէ իֆրաթ ֆայիտէլիս օլտու ։ Պալատ տահի իչար օլունտուղու վէճհիլէ պու էյա լէթ Վրանսըզ հիմայէթի թահթընտա օլարագ ճիւմհուր ուտուլինէ կիրէլիտէն պէրու, Ինկիլիզ տէվլէթի Վիլէմէնկին տօնանմա վէ թէրտանէլէրինի ալըպ եագմագ վէ նապէտիտ իճմէք էմէլյէ սուզան օլտուրտու. վէ էսկի գրալ ֆամիլեասընտան օլան Իրէնա Տօրանժա կէօնակէօն վատլէր խտրէք իզլալ իտիպ, պունուն վասէթասըլա տօնանմանըն իչինտէ վէ ասքէր վէ զապթիանը պէյնինտէ խայլըտան խայլը Ինկիլիզ թէրաֆտարլարը բէյտա օլմուշտուտու ։

Ինկիլիզ ամիրալը Ոհիչէլ, ճէնէրալ Սպէրգրօմպի գօմանտասընտա օլան ասքէրի գարայա չըգարտըգտան սօղրա պիւթիւն կէմիլէրի իլէ Վիլէմէնկ տօնանմասընըն օլտուղու Թէքսէլ լիմանընա կէլիպ իչէրիյէ կիրմիշ իտի ։ Սքէր վէ զապթիանըն էքսէրիյէթի էվվէլճէ գազանըլմըշ օլտուղունտան, Վիլէմէնկ ամիրալը Ոհօրի հէր նէ գատար ճէնկ գօմանտասը վէրտի իսէ տէ, ասքէր տինչմէյիպ զօրպա գալգտը. վէ տօնանմայը Ինկիլիզլէրէ թէսլիմ իմմէյէ մէճպուրի օլտուլար ։ Ինկիլիզլէր պու վէճհիլէ Վիլէմէնկին տօնանմասը վէ թէրտանէսինէ մալիք օլտպ, քէմալը մէրթէպէ մէսրուր օլտուգտան մտատա, ճէնկէ պաչլանըլտըգտան պէրու սարֆ իթտիքլէրի ագճէ, նուֆուս, միհիմ մաթ վէ սայիրէյէ պունու մուգտասիլ թուրթտուլար ։

6° Օրտուլարըն ֆէննա վէ քէտէրլի խապէրլէրի, վէ Նօվի վէ Վիլէմէնկ վուգուաթը արտ արտա Ինարիսէ վասլ օլտուգտա պիւթիւն ահալի վէ խուսուսիյլէ ճիւմհուրիյէթը նատ թէրաֆտարլարը ճիւմհուրու թէհլիքէտէ կէօրէրէք հատտ իւ թարիֆէ կէլմէզ մէր թէպէտէ խէլէճանը գալպէ կիրիֆթար օլտուլար ։ Սօրօ, Յուպէր, Սէնթ Վօյ, Թայլերան վէ ըէֆիգլէրի հագգլէրինտէ եազըլմատըգ հիճվ վէ ֆասիլ գալմատը, էօմէտէ պէրիւտ ճէմիյէթլէրը թօփլանըպ հիւքիւմէթին ալէյհինէ թէրթիպլէր տիւշիւնմէյէ պաչլատըլտը վէ պիր էյամ Ինարիս ահալիսի վէ պիւթիւն Վրանսա 1793 սէնէսի[1] տէհզէթ տէվրինին թէքրարլանմասընա մունթազըր օլտու ։ Պէշինճի գէր վէճհիսինտէն իքի եիւզ ազա, միւտիրանտէն կօհնէյ վէ Սուլէն,

[1] 38 ընձը սահիֆէյէ նազար պաչլատը ։

Digitized by Google

հարպախէ վէքիլի Պէրնատօթ, ճէնէրալ Ժրօ, ճէնէրալ Յուրտան, վէ Նարիս գօմանտանը Արտօթ ճիւմհուր թէրաֆտարլարընըն թէրա֊ֆընը թուխուպ հիւքիւմէթի եէնիտէն թէպտիլ իթմէյէ թէտարիք քեաթ կէօրմէքտէ իսիլէր։ Պու տէֆա տախի ճիւմհուր հիւքիւմէ֊թի Այնէյէս միւտիրլին սէպապ վէ խգտամը սէվէրէսիյլէ բէնէյէի շու֊րէշ վէ իսթիլալտէն կիւճ իլէ խէլասս օլապիլտի։ Այնէյէս վէ նէքի րէ֊ֆիքի Պարրաս վէ Նօժէր Տիւգօ միւտիրանընն էքսէրսիյէթի տէվէք օլ առուղունան հիւքիւմէթի էլէ ալարագ Յուշէյի[1] բօլիս նազըրը նասապ իթտիլէր, ճէմիէթլէրի գաբաթօղլար, աէրսէնաթ զազէթալա֊րը մէն իթտիլէր։ Պունուն իւզէրինէ ճէնէրալ Յուրտան այագլա֊նըպ վէթան մուհաճարատա տըր տէյի մէճլիսլէրէ ահալի թէրաֆընն տան տախի արզուհալլէր վէ իսթիտալէր թագտիմ վէ ահալիյի թահ֊րիք իսլէտի իսէ տէ ճիւմհուրիյէթին էվվէլքի շիտաէթի կէշմիշ օլ֊առուղունան, գուվվէթ, հիւքիւմէթին էլինտէ գալտը, վէ հարպախէ վէքիլի Պէրնատօթ վէ սայըր պազը սէօզ սահիպլէրի տախի ազ օլու֊նարագ, պու իսթիլալ տախի մէքս օլուպ, վէ ճիւմհուրիյէթ թէրաֆ֊տարլարընըն գալտընտէ գալըպ մահվ օլտու։

Պու ճիւմլէ կէրէք ասքէրի գուվվէթտէ եանի ճէնէրալլարատա, կէրէք հիւքիւմէթտէ եանի միւտիրանտէ, վէ կէրէք միլլէթտէ եանի մէճլիսլէրտէ իթթիֆագ վէ իմթիթալ էսէրի գալմամըշ օլտուղունան, վէ պու իւչ հիւքիւմէթտէ տախի պիրլիք օլմատըդը հալտէ շի֊րազէյի իտարէյի միւլքիյէնին տախի ճիւզեի պիր վէսիլէ իլէ վէ հէր ան տաղըլապիլտը օլտուղունու էհլի միւլահազա տայիմա տէր խա֊թըր խտրէք, զանն իսէրսին քի Ինրանայա պիր րէյիս վէ պիր գուր֊թարըլմըշ արամագտա կիպի իսիլէր։ Պիր կիւն պիր պէօյիւք մէճլիս֊տէ միւտիր Այնէյէս շու քէլամը աթտը օրթայա, էէՊէլէր լՖէն վէ հէյ֊լէլէհ գո֊լ օԼԳ֊գ, պիվէ պէր պոշ վէ պիր գէլԸճ լՂլմ ԳԸ։ Այնէյէս հիւքիւմէթի պաշ սայըլապիլտըտի, լաքին Ինրանայը տախիլտէ զապթ վէ խարիճատէ միւէյէրէֆ իսէճէք պիր գէլըճ եօղուտտու մէյտանտա։ Նամի մալիւմ օլան ճէնէրալլարընն քեաֆֆէսինտէ պիրէր կէօնա պէօ֊յիւք մահզուրլար օլուպ, պազըլարը տախի հայաթատա տէյիլ իսիլէր։ Նօշ վէ Յուպէր էօլմիւշ, Այօրօ վէսմէսէ ալթընտա գալմըշ, Այտէ֊նա վէթանընը գուրթարաճագ մէրթէպէտէ պիր շէրէֆ էտինմէմիշ, Յուրտան եէնիլմիշ, Ժրօնուն թէզքիյէսի ալտուրմուշ, Պէրնա֊տօթ շիւպհէլի սայըլմըշ օլուպ, հիչ պիրինտէ թէվէճճիւհիւ ումու֊միյէի ճէլպ իսէճէք պիր ֆազիլէթ, նամ, վէ շէօհրէթ եօղուտտու։

7°. Պու մահիսէթիյէթ արատընտա նազարը ամմէ թէքքար Պօնա֊բարթէյէ թէվէճճիւհ իթտի, Իթալիա ֆիւԼՅուհատընըն վէ Ինրան֊

[1] Ֆուշէ պու տէհրին էն մէշհուր բօլիս նազըրը տըր. կէրէք միւտիրան հիւքիւմէթի, կէրէք Նաբօլէօն վէ կէրէք օն ութքիւինճի Լուի ֆիլիպ֊բրինտէ պու բօլիս նէզարէթի վէ սայըր պէշխիս միւտիրիէթլէրտէ գուլլանըլմըշընն տան, Թաւրիխմիտտէ բէյ չօգ տէֆա զիքրի կէչէճէք տիր։ Քէնտիսի օն ալթընճը Լուինին գաթլինէ գուրա աճանըլըն պիրի օլտու֊ղունան, 1816 տա պունլարըն քեաֆֆիէյէն Ֆրանսատան Թաւտ օլունմասընա պիր գա֊նուն վազ օլմուշ օլտուղունան, քէնտիսի տախի Ֆրանսատան չըգմայա մէճպուր օլուպ, 1820 տէ Թրիեսթէտէ վէֆաթ իթմիշ տիր։

Digitized by Google

ասնըն էպէտի չէրէֆի վէ վէնֆտասէթը քիւլլիյէսինէ միւճիպ օլան Կանքօ Վօրմիօ միւսալէհէսինին էսէրի քիմսէնին ֆիքրինտէն զայիլ օլմամըշ ըտը։ "Վէրտե տիր Պօնաբարթէ, պաղըրըտը ահալը, ա ծապ խասթա վէ նամիզատ Ալֆրիգա չէօղէրինէ մի թէվէֆֆ օլուրսուն, ո այն քէշքի կէօնտէրիլմիյէյիտի Վընըրա, հուզուրի իլէ պիր անտէ ո տախիլտէ ֆըթրէթ վէ խարիճտէ Վրանատա ալէյհինէ օլան խուսու ո մէթի զայիլ իթմիյէ եալընըզ օ զաթ միւգթէտիր օլտպիլիրսըն ո տէրըէր իտի։ Պաղըտարը հազգընտա ատաճիֆ նէչը իտիւպ, Պօնաբարթէտէ Ալթալիա վէ Ալէմանիա ճէնէրալլէրի միսիլլու տիտը դուրպէթտէ միւնհէզիմ վէ բէրիշան թէվէֆֆ օլմաշտուր տէտիքտէ, "օ եէնիլմէզ ո տէյի, պին քիշի պիլսան իւզէրլէրինէ հիճմիմ իտէր իտի. պունուն մուղայիրի պաղըտարը տախի իֆքտաթ մուպալաղա իլէ օրթայա հավատիսլէր աթըպ, օ չիմսի Վէրճէշմը Ալրապիստանը ֆէթհ իսթիպ Վրատ ընէհրինի կէչմիշ վէ Ալինտուտան եօլունտու թուրթմուշտուր, եախօտ Վօսթանթանիյէյէ կիտիպ վէ մէմալիքի Օսմանիյէի զապթ իտիպ քիմսէնին մէմուլ իթմէտիսի պիր վազըթտա Ալբրօքանըն արգա թէրաֆընտան զուհուր իտէճէք տիր տէրլէր, վէ զաղէթալար, վէ սայիր իսապէրճիլէր տախի հազգընտա պին տիւրլու հավատիսլէր նէչը իլէ ահալի կէտհ իւմիտվար վէ կէտհ մէյեաս իտէրլէր իտի։

Վիտիրան հիւքիւմէթի նիհայէթ էֆքեատը ամմէյէ մուվաֆֆագ պաթըլ Պօնաբարթէնին ճէլալինէ գարար վէրմիչ, վէ օրտուլու տա խի ալըպ կէլմէք իւզրէ Վրանադըզ վէ Ասյանեօղ կէմիլէրի իլէ ագ տէնիզտէ պիր ճէսիմ վէ գուվվէթլու տօնանմա հազըրլամըշլար ըտը։ Կարիտտէ օլան գարտուաշլարը, մէքթիւպ մէքթիւպ իւզէրինէ եազըպ ճիւմհուրսուն թէհլիքէտտէ պուլունտուղունու, Վրանանօլն ֆըթրէթ կիւրիֆթար օլաճաղընը էքսնտիսինէ տէֆա ատֆա թէֆհիմ իտէրէք պիր ան էվվէլ Վրանատյա կէլմէսինէ խպրամ իտէրլէր իտի։ Ալճագ պու Թահրիսաթ ագ տէնիզտէն վէ Ինկիլիզ տօնանմալարը ատտըտան կէչէճէք օլտուղունտան, մահալինէ վասլ օլուպ օլմամըզը քիմսէնին մալիւմու տէյիլ իտի։

8. Պօնաբարթէ ճէննահը իպպալ իլէ Ալըրտան Վրանատյա թըրեան իթմէք ուէ պահթը հարպ տախի Օ. Վիչէրիտէ Վրանատա ճունուտինէ եամըր օմմալա պաշլամըշ ըտը։ Ալատէտա տայիմա Օ. Վիչէրի տէ վէ Խմաթ նէհրի արգասընտա մէքթերիս իչինտէ օլուպ, Իթալիա օրտուսու տախի պէտուպահթ Նօվի մուհարէպէսինտէն սօղրա Ալբէնին տաղլարընա տաղըմըշ ըտը։

Ալեվտօվ նէ Թրէսպահա, վէ նէ Նօվի Վհեթուհամըրընըն գատրինի պիլիպ, Թօրինօտա պէյհիւտե շաղշատա իլէ ավանկհիւզար օլութ, վէ Վրանաթզատը գօմալատմագտան պի գայտ տուրութտու։ Ալսթրիա տէվլէթի տախի սյուս ճէննէթալընն Իթալիատատա մէշհուտ օլան հաքիմատ նէ հարէքէթինտէն մէճբուռ օլտմայրուպ վէսվէսէյէ կիւրիֆթար օրմանշուտու. քէզալինք իսթիֆա իտէն Ալարտէնիա գրալընտա Ալեվտօվօն մէքթիւպ եազըպ բայիթահթընա տավէթ իթտիսի տախի Ալսթրիատ

Digitized by Google

Ներն քեմալը ինֆատալինե միւճիպ օմռուշուտու, չինաքի Իւսթրիա տեվ
լէթի օլ էնատէն պէրու Ասատինիա մէմալեքինի փայլաշմայը թէ-
տավուր իթմիշ իսի։ Ալ է պու խուսուս օլ էնատէ տախի Իւսթրիա
իլէ Ռուսիա քօլնիթիզասընատա թէվաֆխլզ վէ իմթիզաճ օլամատըզընա
տախի աշքեարտ պիր նշանէ տիր։

Իւսթրիա տեվլէթի Ռուսիա ասքերի իլէ քէնահ ասքերինին պիր-
լիքտէ ճէնկ իթմեսինե տախի բազը օլմայըպ, օրտուլարըն հիյեէթինի
տախի օլ վէզիֆիլէ թէպտիլ իլէտի։ Ռուսիա ճէնէրալը Վօրոտզօֆ ի-
լէ Իշչիտաւգա Վարլօ Օ՛Հիգինի թէրթիբլընտա. վէ Ալեվարօվ իլէ Ան-
լաա Իթալիատտա իտիլէր. Իւսթրիա տեվլէթի Իրինչիքե Վարլօյա
Էհնօ օրտուտաընա ալըպ, եէրինե Ալեվարօվա Օ՛Հիգինի կէօնտէր-
ան վէ օլ վէզիֆիլէ իքի Ռուսիա ճէնէրալը պիրլիքտէ Օ՛Հիգինիան վէ
Իրինչիքե Վարլօ Էհնօ իզերինատէն վէ մայրշալ Ալեկսա Իթալինս-
տան Ալեքսանդր ասքերի իզերինե հեռճիւմ իտէքլէրտի։ Պու թէ-
պէտտիւլտե իհթիմալտըր Ռուսիվոզին ատ էլի վար ըտը. չինաքի հէմ
Իրինչիքե Վարլօնատն Էհնօյա կէլիպ Ալեքսանդր եռագլաշմատը, հէմ
Ալեվարօվուն ազ տէնիզ գըզըլարընատան ուզագլանըպ իչէրի թէրթաֆ-
տա պուլունմատը Ռնկիլինգ հագգընտա իֆրաթ խայրըտ ըտը, զիրա
Ռուսիաքլար եէտի ատաալարա ասքէր չըգարըպ, Ալեքսայը տախի ալ-
մայա գալգըշմըշ օլտուգլարընատան, Ռնհօվա թէրթիպլարընտա տա
Ալեվարօվ գօմանատատը իլէ պիր օրտուլարը պուլունմայընատան Ռնկի-
լինգ տէվլէթի հիչ պիր վէզիֆիլէ մէմուն օլամադ ըտը.

Իւսթրիա տեվլէթինին պու խաթալը թէրթիպի, Ռուսիա ճէնէ-
րալըը Վօրոտզօֆ, վէ Ալեվարօվ, վէ Իւսթրիա ճէնէրալը Օ՛Հի-
ձուն քեմալը հադիմէթ վէ բերիչանիչէթինէ, վէ Ատէնանըն էպե-
տի չան իւ չէրեֆինե վէ ճեւահուրուն մուխալաթատատան գուրթա-
լուպ ճայը տէլամէթե վիտուլինե միւճիպ օլտու։

Ատէնա, Փալատե ինֆատե օլուհատուղու վէզիֆիլէ Օ՛Հիգինիտէ
Իմամէ նէհրինին ատգասընատա մէթին վէ միւսթահգէմ մէվգիլէտտէ
տուրատգ տուշմէնին ստի թէտպիրինատէն նատը օրտուլարընըն պիրի
պիրինտէն այրըլտաղընատան, վէ Ալեվարօվուն Օ՛Հիգինիչ, վէ Ի-
րինչիքե Վարլօնուն Էհնօյա կիտէճէյինտէն խապէրտար օլտուգտա,
կէրէք Վօրոտզօֆ վէ կէրէք Ալեվարօվա այրը այրը վուրտուպ բերի
չան իթմէյի թատմիմ իտիւպ ֆիրիլիատընատա տախի մուվաֆֆագ օլտու։

Իրինչիքե Վարլօ Էհնօյա հարէկէթի իթտիքատէ Վօրոտզօֆ եէրմի
աղըը պիրն Իւսթրա ասքերի վէ Իւսթրիա ճէնէրալը Օ՛Հիգինի գօմանդ
ատտընատա օլան սէքիզ պիրն ասքէրնէ Ատէնանընն իւզերինե եէրբեթ-
յիտ. մուհաֆիզկէյէ տեվամ իթտիյի հաղատե Ալեվարօվ, տախի Իթա-
լիատա թէրթիպնատան եէթիշնէպ, վէ Ատէնա ասքերինի իքի ճէսիմ ա-
թէշ ատատընա ալտուտգ թէնէֆ վէ մահվ իտէճէքլէրտի։ Ատէնա
Վօրոտզօֆատան իլէրի տատվանըպ էյլուլտա 25 ինտէ քէնտահ Վօր-
ատզօֆատն իւթիւնե հիւճիւմ իլէտի, վէ էրթէսի կիւնիւ Ձուրիհ
ճէհրինտե վագի օլան պիր պէյիք մուհարէպէտե Իւսթրա ասքէրինի
քիւլլիյէն պօզուպ վէ բերիչան խոհուպ, սէքիզ պիրն Իւսթրալը մէչ

Digitized by Google

տանը հարպտէ գալտըգտան մաատա, պէշ պին եէսիր, եիւզ թօփ, քեաֆֆէի օրտու աղըրլըդը, Թահրիրաթ, վէ խազինէ Աասէնանըն էլինէ տիւշմիւշիւտիւ։

Աասէնա պու վէճհիլէ Օրտագօֆ օրտուսունու քէրիշան իթթիֆաքաէն սօղրա Աիւվարօվու գարշըլամագ իւզրէ եօլա ըէվան օլտս, վէ էնսայը րահատ ճէնէրալ Օմձունն ֆըրգալարընա Ռէատիւֆ իսիւպ, չաթըշմատա Օմձ վուրուլուպ էօլտիւ վէ ապէրի Ռար իւ մար օը տու։ Աիւվարօվ Ռաալիա իւզէրինտէն եիւրիւյիւպ Աասէնայը օրթա լամագ մէմնէլինտէ իքէն, Օրտագօֆտուն պաշընա կէլէն ֆէլաքէթի գաշագլարտան աղնայըպ մաթ օլտս։ Ա Ո Վիչէրիսէ կիտճէք եէրտէ Ուրինչիւե Ուարը իլէ պիրլէշմէք իւզրէ Էնո թէրաֆընա թէվճհիւ խալէտի, Աասէնա միւֆրէզէ ֆըզգալար իլէ ճատուէլէրի քէամիշ օլտուղունտան, Աիւվարօվ օրմանլար, ուչուրումլար, վէ տար եօլլարտան կէչմէյէ մէճպուր օլուպ, Թօփլարընը սէօքիւպ գաթըրլա րա եիւքլէթտի, ապէր, աճ սուսուզ, եիրմի սաաթլըգ եօլ իւզէրի նէ տաղընըգ, կէճէ գարանլըղընտա, ինսանլար, հայվանլար, խուրճ լար էօրֆիւլիս ուչուրումլարտան պինլէր իլէ եուվարլանըպ խիւրտիւխաշը օլտուգտան մաատա, Աասէնանըն միւֆրէզէ գօլլարը սաԱի հէր նէրէտէ Ուսիա ապէրինէ թէատիւֆ իթթիֆլէր, մուսանաաթէ մէճալէրի գալմատըղընը կէօրտիւքտէ պիլա րահմ վէ շէֆգէթ տօղ րարլար ըտը, պու վէճհիլէ Աիւվարօվ տաԱի սէքիղ պին ապէր զայա թը իլէ կիւճ իլէ Էնո քէնարընա վատ օլուպ գուրթուլմուշտու։ Իշթէ պէօյլէ օն պէշ կիւն զարֆընտա եիրմի պին Ուս վէ ալթը պին Էսթրիալը թէկֆ օլուպ ճիւմհուր տաԱի ամատէի զուհուր օլան ճէսիմ պիր մուխաթարտան խէլտս օլտու։ Պու ֆիւթուհաթ ճիւմ հուր տէվրանընըն էն պէօյիւք զաֆէրլէրինտէն պիրի օլուպ, Աասէնայա էպէտի շէրէֆ, վէ Ա՛օրթիչէ, Ա՛ալիթօր, Աւտինս, վէ սայըր Ֆրանսըզ ճէնէրալլարընա տաԱի միւճիպի շէօհրէթ վէ իգպալ օլտու։ Աիւվարօվ պու մաղլուպիչէթտէն իֆթրաթ մահճուպ վէ միւնֆէրիտ օ լուպ, Էսթրիանըն տուի թէտպիր վէ թէքեատիւլինէ համ իտէրէք պիր տահա Էսթրիալըլար իլէ պիրլիքտէ մուհարէպէ իթմէմէյէ շարթ իթտի, վէ օլ վէճհիլէ իթթիֆագը տէվլէթէնէ տաԱի սէքթէ արիպ օլտու քի Ֆրանսա հագգընտա պու տաԱի պիր պէօյիւք զաֆէր տէն զիատէ մէնֆաաթը օլաճագտը։

9։ Ո Վիչէրիտէ Ֆրանսըզլարըն պու վէճհիլէ ավտէթը իգպալի էնսասընտա Ֆիլիմինկտէ տաԱի Ֆրանսըզ սանճագլարը շէրէֆը զա ֆէրլէ թէկեին գըլընտը։ Ինկիլիզ վէ Ուսիա ապէրի ճէնէրալ Պրիւն ֆըզգալարընը Ա՛մթէրտամ թէրաֆընտա լայըգը վէճհիլէ իհամէ իտիւպ իհթիալընը քէսմէմիշ օլտուգլարընտան, Պրիւն քէրաքէնտէ ապէրի թօփլայըպ գուվվէի ճէսիմէ իլէ Ինկիլիզ վէ Ուսիա ապէրինի Վասթրիուգում նամ մահալտէ վուրմուշ, վէ Ո՛ֆիի պօղազ լարընտա սըգըշտըրմըշ ըտը։ Ինկիլիզլէրին չարճ վէ թապէթի գալ մայըպ միւսալէհէ թէքլիֆ իլէտիլէր, վէ շարթլարը իմզա օլունուպ միւսաատէ օլունտու։ Պու շարթնամէ միւճիպինճէ Ինկիլիզլէր վէ

Digitized by Google

Ռուսիայլըլար Վիլլմինկտոնն Թէքմիլէն չըգաճագ, Հէլսէր Թէրսա Նէսինտէն հէր նէ ալմըշլար իսէ իատէ իտէճէք, վէ սէքիզ պին Վըրտանըզ Եէսիրինի պիլա միւսատէլէ կէրի վէրէճէքլէր իտի։ Ինկիլիզլէր Վիլլմինկ տօնանմասընը տախի կէրի վէրմէյէ հիչ պիր վէճհիլէ բազը օլմատըգլարընտան, պունուն իչիւն ճէնկէ տէվամ օլունա, Վիլլմինկ ճիւհուրու մէմալիքի տախի չինէննիպ խարատ օլաճաղընտան, Պրիւն տախի ըտրար իմմէյիպ վէճհը մէչլուհ իւզրէ սուլհա բազը օլունտու։

Իչմէ պու վէճհիլէ 1799 սէնէսի սէֆէրի, Վրանսա հագգընտա չօղու իսպար, պապէն մուվաֆֆագիէթլէ խիմամ պուլուպ, հիւքիմէթին աճէլէսինտէն Լէմանեա վէ Իթալիա էլտէն կիմիչ, վէ եալընըզ Ո վիչէրի Վրանսըզտա գալըպ, Իիմմէնէթ հուտուտունտ օլան Վար էյալէթի մուհաֆազասըզ գալմըշ, վէ Ընըրտա տախի օրտուսի Վրանսա պիր թագըմ բարլագ ֆիւթուհաթտէն սօղրա սիւրէթը թէտաֆիտէ պուլունմուշտու. վէ պու վէճհիլէ հիւքիմէթը ճիւհուրիյէ պագի օլմուշ իսէ ոէ, լքի սէնէ էվվէլքի չէրէֆ, խգպալ, ազամէթ վէ գուտրէթինտէն հատտ իս հիսսագա կէլմէզ մէսաֆէտէ տուր վէ պայիտ գալմըշ ըտը։

10° Ձուրիա զաֆէրի, վէ Վիլլմինկ միւսալէհէսի խայըրլը խագ պէրլէրի պիրի պիրինի թէտափիպէն Վրանսայա վսալ օլտուգտա. էն միւվէվիսլէրէ տախի իմմինանը գալագ հասըլ իմմիշ իտի։ Պու խուսուս, էօմէէտէն պէրու հէտէֆը գահր իս ատավէթը ահալիի Վըրանսա օլան Ռուսիալըլարըն իլք ֆագաթ պէօյիւք պիր հազիմէթի օլտուղունտան, Վրանսըզլարըն ֆախր իս սուլուրլէրի տէրճէյի նիհայէյէ վսալ օլմուշտուս։ Պու ճիւհիէ պալատէ տախի քէշիտէյի սիլքի սուԹուր գըլընտըղը վէճհիլէ Իթալիա էլտէն կիմիչ, Վար էյալէթի աչըգ գալմըշ, վէ Ռամբօ Վօրմիօ վագէրընըն ազամէթ վէ խգպալի եէրինէ կէլէմիչ իտի. անճագ մուխաֆազանընն պէօյիւյիւ խարիճտէ օլմայուպ, ասըլ սահիպլի Վրանսատա պուլունտու։

Իւքիւմէթտէ նիզամ վէ իմմիւֆագ օլմայլուպ, ահալիտէ տախի իմատաԹսըզլըգ մէչհուտ, վէ պիր Թագըմ էյալէթլէրտէ զօրպալըգ ալամէթլէրի կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Վ է Իմբրաֆտարլարտա նէ հիւքիւմէթէ մուվաֆագաթ իտէճէք արզու, նէ տէ գարշը կէլիպ եէրինէ կէչէճէք գուվվէթ օլտուղունտան, հէր եէրտէ ֆըլԹրէթ ալամէթլէրի զահիր օլուպ, պունա նըշանէ օլան հարամիլիք պիւԹիւն ճատտաէլէրի գաբլամըշ ըտը։ Ընճագ Ձուրիա ֆիւթուհաթը իլէ Վրանսա պիր գաչ այ նէֆէս ալապիլիր օլտուղունտան ճիւհուր պիր մէչհուր ճէնէրալտան իսէ, պիր գուտրէթլիւ բէիս վէ միւտիրէ միւհիմաճ ըտը։ Ընէլ ուամում ահալի վէ ֆուգարա հէր ֆէտաքեարլըղա բազը օլուպ, մուգապէլէսինտէ իմԹիրահէթ, նիզամ, միւնազաաԹըն վէքտի վէ իմԹիֆագա իահիչքէր իտիլէր։ Յագօպէնլէր, գրալ Թէրաֆտարլարը, հասըլը հիչ պիր կիւրուհ ճէմիյէԹը նատէ մագպուլ օլմայուպ ճիւմլէսինէ զալիպ կէլէն հէր քիմ օլուր իսէ ա-

Digitized by Google

լէլ ուժուժ միլլէթէ մագպուլ օլուպ թէվէճճիւհիւ ամմէյէ չայեան օլաճաղընա քիմսէնին շիւպհէսի գալմամըշ ըսը։

Պու էսնատէ Այըսը օրտուսունտան Թահրիրաթ վարխա օլուպ, Պէրհշամ վազասալարը, ճէպհէլը Թաղաօր վէ Այպահուր ֆիւթուհաթլարը ճիւմլէնին գնվէրը զէպանը օլմուշտուս. Պօնաքարթէ հէր նէ քէսէ օլսա զաֆէրին տախի պէրապէր կիտէճէյինէ հէր քէս բանա խակիաթ օլմուշտուս։ Խմոի Պօնաքարթէ նէ էաթայօր, նէրպե փր. ֆէլիհ Յրանապա օլայըրը . . . տէյի Թէքրար նամը նամիսի պիւթիւն Յրան սատա եատա վէ Թէզքեար գըլընմադը պաշլատը։

Թէսատիւֆաթը զարիպէտէն տիր. Պօնաքարթէ հէնիւզ Յրան ապա գատէմ պատմամըշ իքէն, իւչ պէշ տէֆա Խարիստէ վէ էյտ լէթլէրսե, Յրանապա կէլսի վէ չըգտը տէյէրէք ալէլ ուժուժ հա վատիս վէ Թէվաթուր օլմուշտուս[1]։ Շ խմոի սըրա Պօնաքարթէնին սահիհէն Յրանապա վիւրուտինէ կէլսիսինտէն, պէր վէճհը պաճա ճիւզիճէ Թարիհի Այաօլէն տապրէսինտէն տըշարը տօկաշտըգտան սօղրա կէլէլիմ եինէ գահրամանըմըզըն վատքը ահվալը ադայիպէսինէ։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃ՛Ի ՓԱՍԱ.

1799

1° Յրանա ահալիսինին ֆեէրէվրի, վէ Պօնաքարէնէն Խարիւ վը-րօփ։ 2° Այ-փրէլէր, դիպուլար վէ ճենէրալարդան ըշհար օը-նան իլլիֆըլ վէ իւվճ ճիհ։ 3° Չի-չի-ֆէրի ֆէմո-բլարընըն մա-ռէլարը իալլիֆիկէչէրի։ 4° Յրանա-նըն իւիւլֆիլը փաիիլէսի։ 5° Պօնաքարիւ վէ Այչէյս վէ ռ-փրանը ճի-մ հո-ր։ 6° Պօնաքարիւ վէ Պարրա։ 7° Այ-փրան հի-չի-ֆերի ալէյհինէ օլան Իէպարիւեաի։ 8° 18 Պրի-ֆեր վո-գո-ամը։

1° ՊՕՆԱԲԱՐԹԷՆԻՆ Այըրտան ավահէթի վէ Յրէժիա լէմանընա վիւրուտի խապէրինի Թէլէղրաֆ իշարէթլէրի քիւզկեարտան չապուշ, Խարիս եօլունա վէ պիւթիւն Յրանապա էյալէթինէ նէչը իմմիշ օլմալէրի իլէ, նակեահ պիւթիւն Յրանապա ահալիսի Թարիֆ խա գալէմէ կէլմէզ պիր մէսէրրէթլէ շազ օլտու։ Թէսաթ բօլարտա վէ սայըր ճէմիյէթ մահալլէրինատ պու բէյտամը հայրէթ էնճամ իլան օլտուգնա, ահալիսի Խարիստէ էմնասըլ նամէշհուտա պիր

1 Պօնաքարթէ Այըրտան իքէն հէր նէ գատար միւտիրանը ճիւմհուր, գարընատչըլը, հէմչիլէրէրի. զէվճէսի վէ ահալապըրը, քէնտիսինէ շա ասն վազըՅատա միւքէրրեր վէ մուֆատաղ Թահրիրաթ Հազրէչար խան առ, հիչ պիրինին քէնտի եկինե տէյհեճէք, սօղատատան խապաթ օլմուշ տուր։

Digitized by Google

առաջուր վէ պէհհէթը գալով հասալ օլուրտու ։

Ինքնիմէթը ճիւմհուրիյէ , պուլունտուղու մուխալիարատան պու զաթը ճէլիլտըֆաթըն հիմմէթի իլէ խէլաս օլաճաղընտան էմին օլուպ , ճիւմհուրէ իֆրաթ թէրաֆտատ օլան միլլէթ վէ իլլէրինէն պու հալատիսի այարտատա , սէվինճինէն էօլէն տախի պուլունտու ։

Փոնաբարթէ թըշըխինի էվվելին տօգուզունտա Մէհմիտատէն Նադիրսէ հարէքէթի իմմիշ իտի , էնտայը բահատ , Ղաչ , Ղինեօն , Ա ղանա , վէ Իոն չէհրլէրինէ ուղրատուղընտան պու մէմլէքէթլէրտէ ըզհար օլունան տաւրտու չատիւմանի տախի թարիֆէ կէլմէզ , հէր քէօյտէ հէր գատապատա ալէշ ուսմուշ չանլար չալընըպ , եօլտաշ չը րան ալէվլէրի նագրլար ըտը , վէ Իոն պէլէտիսինի զինէթ վէ մեսէրլէթի ճիւմլէտէն զիատէ օլտու ։ Փոնաբարթէ Նարիսէ թէպտիլ օլարագ վէ շամաթասըզ կիրմէք միւրաս իմմիշ օլտուղունտան , Իոնտան սօլ թա , ճատուէտէն սաբըպ քէնար եօլտարտան , մահը մէզպաւրուն օն ալթընընտա կէճէլէյին սէսսիզճէ Նարիսէ վասլ օլուպ , Շանթըրէն , եախօտա Իգթուար տօգուղընտա քէտային խանէսինէ տուխուլ վէ ա րամ իյլէտի ։ Կիրատէրլէրի , ֆամիլեասը , վէ ահպապլարը Իոն չէհ րինէ գատար գարշը կիմմիշքէն , քէնտիսինի չէհրը մէզպուրտէ պուլ մայրպ , վէ եօլտա տախի բասթ կէլմէմիշ օլտուգլուրընտան , Նարիսէ ամէնթ իտէրէք օրտտա քէնտիսի իլէ միւլազաթ իթթիլէր ։ Իրթէսի տատպահլար Փոնաբարթէ տօղրու միւտիրանը ճիւմհուրուն իգգամէթ քթանի Ուգսէնպուրգ սէրայընա կիթտիքտէ , գարտաղլ քէնտիսինի քթանըլըպ , Էլչ Փոնաբարթէ չալընմայա պաչլատը ։ Փոնաբարթէ տէր ռագատ պիլ ֆիիլ միւտիրլէրին ըէիսի օլան Կօհիյէէ կիտիւպ պիրագ միւլազաթ իթտիքտէն տօղրա էրթէսի կիւնիս պէշ միւտիրէ պիրտէն իպարագ օլունմասընա գարտար վէրիլտի ։

Ջ։ Իրթէսի թըշըխինի էվվել օն եէտինճի կիւնիւ միւտիրանը ճիւմհուրուն պէշի տէ մագամը մէմուրիյէթլէրինտէ օթուրտուգլա րը հալտէ Փոնաբարթէ զուհուր իյլէտի . թէշրիֆաթը ըէտմիյէի իւլ ֆէթ վէ միւլազաթ թէրաֆէյնտէն իճրա օլունտուգտան տօղրա , Փո նաբարթէ տէտի , « Ընարըտա , ճէհէլը Թատօր վէ Նպահուր ֆիւ » թուհահէլարը իլէ օրտույու մուխամարատան էմին վէ սալիմ օլա » թագ , հէր վէճհիլէ հիւանիւ իտարէյի միւգթէտիր վէ պահատրը , » պիր ճէնէրալա թէսլիմ իմթիքտէն տօղրա , ճիւմհուրու , պուլունա » տուղու մուխամարատան գուրթարմագ իւզրէ գօշուպ վէթանըմա » կէլտիմ , ճիւմհուրու զաֆէրեազ սիլահ եօլտաշլարըմըզն սէմէրէյի » հիմմէթի վէ շէճաէթի իլէ պէն կէլմէտէն թէհլիքէտէն գուրթուլ » մուշ պուլտուղումա տախի իֆթարէթ մէճպուռնումդ ։ Նէ էլինի գը լըճէրն գապագինէ կէօմիւրիւպ , « պու գըլըճ հիչ պիր վագըթ հիչ » պիր անտէ ճիւմհուրուն մուհաֆազաընտան պաչգա պիր խըտմէ » թէ չէքիլմէզ , մալիւմինիզ օլսուն » տէտի ։ Էմին միւտիրան Իօ հիյէ , Ընարըտա վագի օլան ֆիւթուհաթլարընտան , վէ տալիմէն Իոը թանապա ավտէթինտէն տօղրայը Փոնաբարթէյի թէպրիք խոհագ , թէ թաֆէյնտէն պիրի պիրինէ ֆէվգ էլ տատ մուհտապէթը վէ խալիսէթ

Digitized by Google

լուհար օլուննտու խե տե, Պօնաբարթե միւտիրան հիւքիւմէթինի ֆէսխ իթմէք նիյէթիլէ կէլմիշ, վէ միւտիրան տախի պու պապտե վէսվէսէտե պու լուննտուգլարընտան գալպտէն օլմատըղը իքի թէրա ֆա տախի մալիւմ իտի։

Էննէտտե օլան վէ օլմայան, վէ ճիւմհուրիյէթէ մէյհալի պու լունան վէ պուլունմայան քեֆֆիյէթ ճէնէրալլար վէ իւմէրայը ասքէրիյէ, վէ միւտիրան հիւքիւմէթի հէնկեամընտա աղը օլան վիւքէլա վէ մէմուրին Պօնաբարթէնին թէպդիքինէ կէլմէկ, սիւրէթա պիր բէսմ իճրա իթմէք վէսիլէսի իլէ պաթընէն քիմի Պօնաբարթէնին միւրատընը աղնամապ, քիմի քէնտինէ ճէլպ իթմէք, քիմի տախի թէվճիհինէ մպղհար օլմագ մէմուրինտե օլարագ ճիւմլէնին իւմիտի, Պօնաբարթէնին իւզէրինտե մէրքիւզ իտի։

Պօնաբարթէ Լան, Էնրաթ, վէ Պէրթիէ ճէնէրալլէրի Էըըրտան պէրապէր կէթիրմիշ օլտուղունտան իւչիւտե եանընտան այրըլմազլար ըտը. պիր գաչ կիւն զարֆընտա ճիւմհուրուն էն մէշհուր ճէնէրալլարը, հեր նէ գատար էֆքեարճա պիրի պիրինէ մուխալիֆ իսէլէրտե, Յաուրտան, Ժրօ, Էապտօնալ, Պուրնօնվիլ, Լուկէրգ, Լըֆեպվըր, Էարպօ վէ Էօրօ քէնտինի տախի, Պօնաբարթէնին խանէսինէ նէ ասվամ իթմէյէ պաշլատըլար։ Պօնաբարթէ կէրէք չէօհրէթի կէրէք մէհարէթինէ հիւրմէթէն ճէնէրալ Էօրօյա ճիւմլէտէն զիատե իլթիֆաթ կէօսթէրիպ, վէ ահպապլըղընա թաալիպ օլուպ, միւճէվվէհրլի պիր տապան գըլըճ տախի հէտիյէ իտերէք խաթրընը թաթեյիպ իյլէտի։ Էօրօ տախի հիւքիւմէթտէն չէքվաճը վէ մուխալիֆ թագըմընտան պու լունտուղունտան, պիւթիւն րէֆիգլէրի իլէ Պօնաբարթէնին տայրէսինէ տէվամ իթմէքտե իտի։ Պունլարտան մաատա զէմանէնին սայրը պազը միւթէպէր զէվաճը, վէ կէրէք պիզզաթ Պօնաբարթէյէ միհնասիպլէթի, վէ կէրէք եիւքսէք մէհնէտլէրտե պու լունան պիր թագըմ քիպարլար վէ էզ ճիւմլէ սապլըպա պահրիյէ վէքիլի Պրիւբ, վէ Թայլերան, վէ Լէտէրեր, վէ Լէհնեօ տը Էէն Յան Տ'Էընժէլի պունլարընն քեֆֆիյէտի թագըմ թագըմ Պօնաբարթէյէ զիատ իթմէք իւզրե պիրի պիրինի թէճավուզ իտերլէր իտի։

3° Էրլէթ միւթէպէրանընդըն Պօնաբարթէյէ օլան թէվճճիհ վէ թաալիֆինի հիւքիւմէթ մէմուրլարը կէօրիւպ, պու մուամէլէյի թաալիֆիյէսի ումումիյէտէն կէրի գալմայա ճէսարէթ իտէմէտիլէր. հեր պիր միւտիր, վէ վիւքէլա պաշգա պաշգա զիյաֆէթլէր վէ ճէմիյէթլէր թէրիթիպ իթտիլէր, գուտէմա վէ պէշէիւզլէր մէճլիսլէրինտէն թագըմ թագըմ վէքիլլէր կէլմէկ ըէսմի թէպդիքի իճրա իթտիլէր։ Ահպապէթ միւտիլլէր վէ վիւքէլա, հապգընտա տահա պաշգա իհթիմամընը ֆայիգ իպդրազ իտերէք, մէսալինի միհիմմէ վէ միւշքիլէ զուհուբինտե իսթիշարե իթմէք իւզրե նէզտինէ կէլիրլէր իտի։ Ճարպիյէ վէքիլի Տիւ Պօա Պրանսէ Պօնաբարթէնին պիղզաթ իսասի իքէն, մահալը մէմուրիյէթինի Պօնաբարթէնին խանէսինէ նագլ իթմիշ կիպի իտի։ Էիւտիլէտրտէն Էուլէն պաշլըճա ումուրու հարպիյէ իլէ մէշղուլ օլտուղունտան հէր տապահ Պօնաբարթէ իլէ խաթիր

Digitized by Google

ջարե խիւպ, պատեհու սերայա կիտեր, վե Լօհիկ վե Լօժեր Տիւգօ միւտիրլեր տախի սլգձա սլգձա քենտիսինե վիզիմա վերու-լեր խոխ, տասվի վերքիլի Վանապատերես, քօլնա վերքիլի Վուշե, Լա-րիս սեռանը Լեալ, վե սայլը պուննլարա էմտալ զեվաթը միւթեպերե, Պօնաքարթենին իգպալը ամիկեսինի քեշֆ վե իսմիխլուձ իսեբերք, մուգարրիպ վե մահրումը էտուարլերի տեֆթերինտե պուլունմագ իւզ-րե, տեվլեթ մեսալհի միւզաքերաթը վերսիլեսի իլե եանլընտան այրըլ-մազլար ըտը, վե պու վեձհիլե Պօնաքարթե Լարիսե վասլ օլտուգ-տան սօղրա պիր հաֆթա կեչմեզտեն իտարեյի ումուրու տախիլսիկ վե խարիճիկ քենտի Թալիպ սլմազտան քենտի էլինտեն կեչեր կիպի իտի։ Պօնաքարթենին միւրատը նե օլտուղրա հինիւգ մալիւմ օլմա-տան ձիւմլեսի ըչինի Թահսիլ իմմեք Լմելինտե իտիլեր։ Պու ձիւմ-լե Պօնաքարթե պու իլք կիւնլերտե Վրանտա հագըլընտա հինիւգ պիր չեյ Թատիմ իմմեմիշ իտի, էօթետեն պերու իհթիրազե բայեթ իտեկեղտիի միսիլիւ, պու սըրատա տախի պու իհթիրամանթը ու-մուիկ վե ալենիյետեն միւվքին մերհեպե քենտինի սագընըպ, քեք չօգ կելընլերի գաղու իմմեզ վե քենտիսի զայեթ սեչրեք վե Թեպ-սիլ օլարագ սօգաղա չըգար ըտը։ Վ իւճունտե կելեչի կիպի զայըճ, Ֆրինգա կիւնեչինտեն լեհճեսի եանմըշ վե գարարմըշ, սըրմընտա պիր միսգօ գաբօթ, վե ալեթընտա Վլտըր ուսուլի իւզրե գայեթան իւ-լե պիր տապան գըլըձ օմուզունտան ասըլմըշ, պու իտի Պօնաքարթե-նին հիսեեթ վե գըյաֆեթի, վե պու հալտե Շարգ ֆիւթուհաթլա-րը, Իհրամլար ձենկի, ձեպելը Թապօր վե Վպահուր զաֆերլերի ան-նընտա եազընը կիպի իտի։

Լարիս մուհաֆազա ասքերինին զապիթանը, վե միլլեթ ասքերի իւ-մերատը, հուզուրունա չըգմագ միւրատ իթիոիքտե, Պօնաքարթե պիրտեն պիրե կեօզե կեօրիւնմեմեք միւրատը իլե կիւնտեն կիւնե պըրտաղըր ըտը, վե Թեմերօտա տախի գաֆեսլի լօճալարտա կիտիպ, զանն իսերսինի քի Թեվեձձիհ ումուրմիյետեն քենտինի էսիրկեյիպ սագընընը ըտը։ Ռիւմիլեյի տինինեյիպ վե ազնայրպ քենտիսի քիմսեյե ա-չըլմագ ըտը։ Պօնաքարթենին պու ահվալի զայեթ տերին վե մագուբ պիր քօլիթիկա իտի։ Յ իւս պիր միլլեթ վե պիր ահալինին իւմիտի օլան զաթըն քենտինի նազընձա սաթմասը, տահա զիատե Թագտիրի հայսիեթինե միւձիպ օլտուղրա միւձերրեբ պիր քեյֆիեթ տիր։ Վյա-ըլ քի պու սըրատա տախի, Պօնաքարթե նե եաքաձագ տեյի ձիւմլե ալեմ պիրի պիրինե սիվալ իմմեքտե օլտուլար, եալընըզ պու սիվալ պոե Թեչաշա, միլլեթին քենտինտեն պիր չեյ պեքլեմեյինե պիր պօ-յիւք տելալեթ վե պիր աշիքեար նշանե իտի։

4։ Պու էտնատե Վրանատա իքի պեօյիւք վե պիր տե պուննլա-ըրըն իքիսինտեն ազմա պիր քիւչիւք Թերաֆտարլըգ վար ըտը։ Պուն-լարըն պիրինձիսի Խոխիօն եախօտ վերթանտար կիւրուհի Թեմմիյե օ-լունուպ, պուննլար ավամը նատ հիւքիւմեթինե մեյեալ իտիլեր, իքին-ձիսի Վրեքե, եախօտ միւԹեֆտիլ կիւրուհի Թեմմիյե օլունուպ պուն-լար տախի ուսուլու ձիւմհուրիյեթին Թեհամմիւլ իտեպիլեձեքլերե մեր-

Digitized by Google

թէպէտեւ հիւքիւմէթը միւսթագիլէյէ մէյեթալ խոիլէր, իւչքեռնճիւթիւ Յունասանըն հէր նէվի թէրաֆտարլարընըն պիր ձիամ վէ վիւճաւտ պուլամայան թագըմլարընտան միւրէթթէպ պիր կիւրուհ օլուպ, սուռնըլարըն հիչ պիր ըշէյ վէ մագաէտի օլմայարագ, եասիաս հէր պիր ըշէյ վէ մագաէտէ մուտավին վէ ալէթ օլասիլիրլէր իտի, վէ պուռնըտան Փօնաքարթէ չէ-րի-չէր կիւրուհի իսմինի վէրմիշ իտի։

Պու իւչ թագըմ տախի մէրասիմլարընըն իճրասը իչինէն պիր ութքէզը իսթինասա ատամագուտա օլուպ, իւչիւ տախի պիր վասէթա իլէ հիւքիւմէթը հազըրէյի ֆէախ իտիւպ պատէհուս օ վասէթայը տախի օգ թատան գալտըրըպ, քէնտիլէրի հիւքիւմէթէ սահիպ օլմագ միւրասպընտա իտիլէր, իմամի պու իւչ կիւրուհ[1] տախի Փօնաքարթէնինին նէգ տինէ կէլիպ, իլէրիւտէ միւշարաէյհի քէնտի մէրասիմ վէ մագաէտիլէրինէ ճէլպ իթմէք իչիւնճէ իտիլէր իտի։ Ճամատա միւթէտիլէր, « Իւքիւմէթէ սէն ատ ո հիպ օլ, ատտալէթ վէ հագգանիյէթէ մագրուն պիր կանունէնտիր ո թանզիմ էթ, վէ պիզէ էմնիյէթ պագըշլա ո տէյի աշիքեար պասթը մէրասիմ իյլէմիշլէր իտի, Փօնաքարթէ իւչ կիւրուհին հիւսէյն հիւսէյնէ վէ ահմէտիյէ վէզն վէ Թագտիր խաերէք, միւթէտիլ կիւրուհինէ մուվաֆֆագ գամթ կէօսթէրմէյին զինհինտէ թէսավվուր վէ իճթիհիդ իթմիշ իտի։

Ալնատրլէր տախի պու իւչ կիւրուհտէն միւթէէսիր օլուպ, Ալուլէն վէ Կօհիյէ, վէթանատարլար Թէրաֆընը, Պարրասա չէւրիւքլէր Թէրաֆընը, վէ Ալիէյէս վէ Լօժէր Տիւգօ միւթէտիլլէր Թէրաֆընը Թաւթմուշլար ըտը։ Կօհիյէ վէ Ալուլէն Փօնաքարթէնինին գատրինի ալէնէրտէն օլուպ, տայիմա խըտմաթը ասքէրիյէտէ իսթիխտամընտա խահիշլիկեր իտիլէր, վէ Փօնաքարթէնինին հիւքիւմէթի ֆէախ իթմէք էֆքեարընտա պուլունտուգունտա խէյալ իտիմգէլէր իտի, հաթտա Փօնաքարթէ իլէ Կօհիյէ պէյնինտէ, օլտուգճա պիր ահպատլըգ տախի հատըլ օլուպ, պու իւլքէյի ֆամիլեալէրինին պիր պիրի իլէ օլան մուհապէթը տամիմիյէթլէրի իլէ տախի ան ազ ան թէզայեիւտ պուլմագտա իտի։ Փօնտուն մուգայիրի, Պարրասա, կիւն ազ կիւն միլլէթ նազարընտան տիւշտիւյիւնիւ, վէ միլլէթ պէյնինտէ գատը իւ հայտիթի գալմատըղընը վէ եէրինէ Փօնաքարթէնինին կէչէճիյինի հիսա իւտէրէք, գալտընտ միւշարալէյհ հագգընտա աչըրը ատտավէթ վէ իտտավէթ բէյտա իթմիշ իտի. Փօնաքարթէ տախի պիլ մուգատէլէ Պարրասը մատրուր վէ թէնբէհվէր պիր զամ պիլէրէք եիւգնէհնէ կէօմէք իսթէմիյիտ քէնտիսինէ չիւրիւք լազատը թագմըշ ըտը։ Իմատի միւտիրատտան էն նուֆուզլուտտ միւթէտիլ թէրաֆտատրը օլան Ալիէյէս օլուպ, Լօժէր Տիւգօ տախի պուռնա թատալի իտի. կէչէն ակնէ միւտիրան հիւքիւմէթի թէհլիքէյէ կէրիֆէթար օլտուգտա Ալիէյէսին ճահտ իւ իգտատի իլէ գոռթաւլմուշ օլտաւդուռնատան, Ալիէյէս պայազըճտա հիւքիւմէթի սահիպ կիպի օլուպ, պու պատատէ Փօնաքարթէյէ

[1] Պու էնտատէ Ֆրանսատա գրամմէր թէ. բաֆտարըրը վէ սայըր պուռնա էմսալ թէրաֆ տարընը տախի վարխատէ ճեսամէթլէրի օլմագտըգընտան, լագըտտարընը տախի գալմագ կիպի իտի։

Digitized by Google

թէ գատաստիւմ խիմիշ կի ալի օլտուղունտան , նէ Պօնապարթէ Այխէյճէ վի նէ տախի Այխէյե Պօնապարթէյէ , միւգիթէզայը լիգատէյի , հիւա նիւ նատաթ իլէ պիրի պիրինէ պագամազլար ըտը : Էքիսի տախի ագը իւ պատիւրէի էհտասը օլտուղունտան ղայիպանէլէրինտէն պիրի պիրինին էֆքեար վի նէյէթինէ վագըճ օլարաւ պիրի պիրինին հարեքէթ վի մուամէլաճըլըը թէճէսիւս իթմէտե խոխլէր :

5՝ Պօնապարթէ վի Այխէյե իքիսի տախի սահիպի հիւքիւմէթ օլմագ միւդաաթընտա իքիսինին տախի պիր պիրինէ էշէտտը իհթիյաճը վար ըտը : Այխէյտե գաւվէյի թէսաւվուր վի Պօնապարթէտե գուվվէյի ֆիիլհալ վար իքէն , ղաւղար վի խօտբէխտինտիքը , իքիսինտե տախի բօյնիժիդա իձապաթընտան զիատե գալայէրինէ հիւքմ իտիւ իլը թէնէզզուլ հիչ պիրի գապուլ իտէմէյէրէք , պու մուամէլէյի պիլ մուգապիլ պիր տիրինտէն պէքլէյէրէր իտի : Պիր ախշամ Ափհյէ միւաւիրին խանէսինտե տիրվէքըտե ախշամ թաամընտա պուլունտուղ ըտը : Պօնապարթէ վի Այխէյե գտրշը պե գարշը տիւշմիւշքէն Պօնապարթէ Այխէյեին նէ պիր եիւզինէ պագատը նէ տե պիր լագըրտը էքտի , Այխէյե տախի մուպագէյէսինտե պուլունտուղ , թաամընտան ասղըա ղազագտը տէրուհինտէն բիւր ամէշ օլմագ չուտու : Ասուֆրատան գազգտըպտան ասղըա « կէօրիւյօրմուտուղ շու քիւչիւք ատըտըը , դ տահէթ Այխէյե ահպագտըրընա , քէնտինի թիւֆէնկէ իտուրտուրմագ դազա սէլահիյէթի օլան , պէնիմ կիսի տիր հիւքիւմէթ ըւյիսինէ սէ- դ լամ պիտէ վէրմէյէ թէնէզզուլ իւմէտի դ : Իօմէթտե Պօնապարթէ տախի քէնտի ահպագտըրընա շու վէճհիւէ խիմագ իւմէքտե իտի . « Ամնիդը ագըռը պու բագատը հիւքիւմէթէ կէչիրտի : Իռուսիայա դ տախըտըմդը պիր ատամ տըրը պու , պիր ազ ատհա սագընմագ իսէք դ պիզիտե տաճատպիւիր դ : Իշէթ ագը իւ ֆիլհասէլինն տէրճէկի պագ- ղատընտա պուլունտան իքի ըտագիւ մինֆատաթը մախտատէղէրինտէն նագ շէ պիրի պիրինէ պու մէրթէպէ էտնա խուսուսէմէ իպրագընա մէճ պուտը օլմուշտուր ըտը :

Իշէթ պու վէճհիւէ Պօնապարթէ Պարղագը չիւրիւյե չըգարըտը ,

[1] Այխէյս 1748 տե տողուգ 1838 տա վէֆաթ իմիշ ապր : 1792 տե Շարթր քիվեսի պագ բագատը օլուգ , ձիւմհուրիեթտէն եվվել ան ալէքընտը Լուի ուսմատի միլլէթ մէձիսի- ղրնի թօխտաղգտա , պագը բհատիղէր նէգդի իքէ նէֆե եֆֆագտրէրե վի ահալիտե թէբագ- տագ օլտա , վի պու սէպէպտէ Բարիս ահալի- սինտէն մուբախտա ինիխտագ օլտնուգ մէճ քիտի մեգդեբե կէօնտէրիլտի : Փէյղամպէրը վի բագատագը ալ էնտագ էնտագ Թագդիճ իտե պագրէչէմպէրլէյնտէն , քէլտինի տախի ագը մուսյոգագ ագտը մէճլիսե ատվամ իմմէլէրինի ֆէսախտա թէֆհիմ խոնդ պու օլտա : Մէճլիս ատե իֆֆագտի մէրթեպէտե ձերի խլ խոթըր խոտ ատե , նոթգտա օլմայըգ , մուագահատաթը տտախի զայէթ տագիգ օլտուղունտան , գագա ահտագ քինտիստան պիր չէյ ալնույտամագտագը :

[1] Այխէյս 1748 տե տողուգ 1838 տա վէֆաթ իմիշ ապր : 1792 տե Շարթր քիվեսի պագ բագատը օլուգ , ձիւմհուրիեթտէն եվվել ան ալէքընտը Լուի ուսմատի միլլէթ մէձիսի- ղրնի թօխտաղգտա , պագը բհատիղէր նէգդի իքէ նէֆե եֆֆագտրէրե վի ահալիտե թէբագ- տագ օլտա , վի պու սէպէպտէ Բարիս ահալի- սինտէն մուբախտա ինիխտագ օլտնուգ մէճ քիտի մեգդեբե կէօնտէրիլտի : Փէյղամպէրը վի բագատագը ալ էնտագ էնտագ Թագդիճ իտե պագրէչէմպէրլէյնտէն , քէլտինի տախի ագը մուսյոգագ ագտը մէճլիսե ատվամ իմմէլէրինի ֆէսախտա թէֆհիմ խոնդ պու օլտա : Մէճլիս ատե իֆֆագտի մէրթեպէտե ձերի խլ խոթըր խոտ ատե , նոթգտա օլմայըգ , մուագահատաթը տտախի զայէթ տագիգ օլտուղունտան , գագա ահտագ քինտիստան պիր չէյ ալնույտամագտագը :

Digitized by Google

Ալեհյեսե տախի պարիտ մուսամէլե իսպառազ իմմիշ իսե տե, Կօհյեկ վե Տիւգօյու տախի խոթիմզաշ իտիւպ վե նապզաւրլնը եօգլայըպ, հիշ օլմազ իսե քենտիսինին տախի միւտիւ օլմասընա պուննաւրլն ըրզալէրի օլուպ օլմասըզընը քէշֆ իմմէք միւբասա իլէմիշ իտի։ Իւչհնձհե սե-նէսի միւլքիյե գանուննամէսի միւձիպինձէ (սահիֆե 43) Պօնաբարթէնին եաչը քիւչիւք օլտուղունտան, գանուննձա միւտիր օլամայաշ ձաղը աշկեեար իսե տե, պու պապտե պիր միւսասատ մէմուլ իտէր իտի. Հաթտա գուտէմա վե պէշեիւզլէր մէձլիսի Պօնաբարթէյե պու պապտե պիր իմթիազատ վէրմիշէր իտի. պու ճիւմլե Կօհյեկ վե Տիւգօ գանուննամէնին հարֆընտան վազ կէչմէյէձէքլէրինի պէյան իտիւպ, միւտիրլնյե գապուլ իտէմէյէձէքլէրինի տախի քենտիսինէ թագրիր իմմիշէր իտի։

Ալեհտա Կօհյեկ վե Ուլէն միւտիրլէր, Պօնաբարթէնին իֆրաթ հիւքիւմէթ թալնպյեթինե վագըֆ օլարագ, հագգընտա շնւպհե վե վէսվեսեյե կիրիֆթար օլուպ, քենտիսինէ պիր գօմանտա վէրէրէք Խարիստէն ուզագլանմասընտա վե օրտուլարըն պիրլինէ կէօնտէրիլմեսինե տախի միւտատ իլէմիշէր իտի։ Ալեհյես պու թէտպիրե գարշը կէլնպ, "Պօնաբարթէյի օրտուլյա կէօնտէրիպ տե եէնիտէն շէրէֆ գազանտըրըպ, եէնիտէն իսմինի սէօյլէմտիրէձէք եէրտե, պանա գալտա լագըրտըրընը պիլե իմմէկիպ, պիր քէօշէտե մէթրուք պըրաղարագ իսմ վե զէքրինի պիւթիւն պիւթիւնէ ունուրթտոպ րուպ մահվ իմտիրմէք միւտաճճահ տըր պ ոէտի։ Պարրատ տա լագ գըրտըյա գարըշըպ, "Ալենէրալ Պօնաբարթէ Իմթալնատա էօյլե պիր պ եիւքիւնիւ Թուրթմուշ տուր քի, պունտան պէօյլե օրտուլարա կիմ-պ մէյի հաճէթ պիլե իմմէգ պ ոէտի։ Ալհայէթ փէք չօգ միւզաքէ-բաթտան սօղրա Պօնաբարթէյի մէձլիսե տավէթ իմմէյէ, վե հանկը գօմանտայը ալմագ իսթէր իսե քենտի բէյինե իհալե իմմէյե գարար վէրտիլէր։

Պօնաբարթէ էրթէսի կիւնիւ մէձլիսե տավէթ օլունուպ, միւսթ-բանընն հուզուրունա չըգտը, վե միւտիրտանե պէգլէմէյէրէք քենտիսի քէլամէ աղագ իտիւպ հագգընտա ըզհար օլունան խուսուսվէթ վե ատատվէթտէն ատը ատը շնքեայէթլէր իմտիքտէն սօղրա, Պարրատընն եիւգնւնե սագըպ մաղրուրանե պիր թավը իլե, "պէկի. Իմթալնատա պ եիւքիւիւ Թուրթտուս, լագին ճիւմհուրուն սըրթընտան չըգմատը պ ոէտի, վե պունու տէմէքլե միւտիրլէրին խազինէյի ճիւմհուրու գու-րուրթմուշ օլտուգլարընը եիւգլերինե վուրմագ իսթէմիշ իտի։ () պիր միւտիրլէր լագըրտըրը չէվիրիպ, "պիզ էյի պիլնրիզ քի սէն Իմթալնա-պ տան ֆիւթուհաթ թէֆֆնէսինտէն պաշգա պիր տէֆինե պէրատգէր պ կէթիրմէտին պ տէյիպ կէօյնիւնիւ ալտրնլար. պատէհու քենտիսինի պիր սէրատքէրլնք մէնէտինտե կէօրմէք արզուլէրինի պէյան իտիւպ, հանկը գօմանտայը իսթէր իսե խատգէր վէրմէսինի մանէթտպ իլէտիլէր։ Պօնաբարթէ պարիտ ճէվապլար վէրիպ, օրտուննուն զահմէթ վե մե-շագաթլէրինտէն հէնիւզ գուրթուլմուշ, վե խասթամիզաճ օլտու-ղունու վե թէպտիլն հավա վե իգլիմ իլե միւպթէլա օլտուգու մա-

Digitized by Google

թաղաթ տահա զնատե արթմըշ, վե ասքերի խըզմէթինէ մէճալը գալ մամըշ օլտուղունու վէսիլե իտէրէք գօմանատ գապուլ իթմէյիպ վե զնատե լագըրտըյա տահի կիրիշմէյէրէք տըշարը ֆըրլատը։ Պու միւքեալէմէտէն, իբի Թէրաֆտա պիրի պիրինին ֆիքրինի էյիտէն աղնայ լըպ միւճիպինճէ հարէքէթ իթմէյէ պաշլատըլար։

Պօնաքարթէ միւտիրան հուզուրունատան չըպուրպտան սօղրա գայպ իտէճէք վագըթ գալմամըշ օլտուղունու էյիտէն աղնատը. գարտաշ լարը, ահպապալարը վե սայըր մահրէմը էսրարլարը տահի, եանի Լէտէրէր, Լէալ, Լէնեօ, Պրիւն, Թայլերտան վե էմմալէրի տահի քէնե տիսինէ Թաճիլ կէօսթէրիպ, մէճլիս աղալարընատան քէնտինե Թէրաֆատար գուզանտրգլարը միւԹէպէր զաԹլարը տահի կէԹիրիպ իպրազ իթմէքտե իտիլէր։ Պէշեիւզէր մէճլիսինատէն Պուլէ տըլա Ա֊էօրԹ, Կօռէն, Շ֊ազալ, Կ֊ապանի, Շ֊էնիկ, վե գուտէմա մէճլիսինատէն, Կ֊օրնիւտ, Ա֊լմէրիկ, Ա֊օրկիւ, Տօնիւ վե սայըրլէրի Պօնաքարթ Թէյէ Թէրաֆատար օլուպ, մուավէնէԹլէրինի վատ իթմիշլէր իտի. պու ճիւմլե Պօնաքարթէնին Ա֊իչէյա իլե պիրլէշմէսինի ճիւմլեսի արզու իտիպ, մէյտանատա պուռնատան զնատե պիր կիւճլիք գալմամըշ ըտը։ Պօնաքարթէ քէնտիսի տահի պուռնու աղնայըպ, հեր ֆէտա քեարլըգատան զնատե պու իուստուս նէֆսինէ կիւճ կէլիրտի։ Ա֊նճագ Թայլերտան կիպի ճէրպէզէլե պիր զաթ Ինտինտե չէԹին չէյ օլամազ տըղընատան, Թէվասիւթէ պաշլատը, վե տիրայէթ վե ֆէԹանէԹը ֆայիգէսի վատէԹատը իլե ազ վագըթ պէյնինտե բապիպէյն մէյանէսինտե իթԹիֆագը քեամիլե հասըլ իթտիրտի. վե Ա֊յրանապայա էնէնի վե գուվվէԹլիս պիր գանուննամէ վէրմէյէ գարար վէրիպ, Պօնաքարթէ վե Ա֊խէյէս իքիսի տահի էլ էլե վէրէրէք պիրի պիրլէրինէ մուավին օլմազա սէօզ պաղլատըլար։

6. Պօնաքարթէ Ա֊խէյէս իլե իթԹիֆագ իթտիքատէն սօղրա տահի, Պարրատա պէրուտէթ վե Ա֊օհյէ վե Ա֊ուլէնէ իւնսիւԹ վե իլԹիֆաԹ իպրազ իթմէքտե օլտու։ Ա֊ուշէ մէ֊լուֆ օլտուղուս ագըպէԹ էնտիշլիքլե Պօնաքարթէնին նուֆուզ վե իգտալը ամիյէսինի քէշֆ վե իսԹիսրատ իտիպ, Պարրատըն տահի պէնտէսի օլտուղունատան, իքիսինի տահի Թէզը իտէմէյիպ, պէյհուտե եէրտե իքիսինին իթԹիֆագընա չալըշմագատա իտի։ Պու ճիւմլե Պօնաքարթէնին եօլտունու տահա սահիհ կէօրէրէք, տայրէսինատէն այրըլմայըպ վե Պարրատա հագգընատա տայիմա հիւսնիւ Թէվֆճիւհիւ տավվԹ իթմէյէ սայ իտիպ, Լէալ վե Պրիւն վե Պօնաքարթէնին ահպապալարընը տահի քէնտինէ մուավին ալմըշ ըտը. վե պու վէճհիլե Պօնաքարթէյի իսկեաԹ իթմիշ գլատը իլե, Թըշընինի էվվէլ 30 ունատա Պարրատըն գօնաղընատա պիր զնյաֆէԹ ԹէրԹիպ իտիպ, Պօնաքարթէյի տահի տավվԹ իթտիրտի։ Ա֊տամտան սօղրա Պարրատ վե Պօնաքարթէ սէօհպէԹ պաշլայըպ, իքիսի տահի պիրի պիրինին գալպէն աչըլմատընատ պէքլէրլէրը իտի. նիհայէթ Պարրատ քէլամ աղազ իտիպ, անճագ սաֆսաէրտուն օլմատըղընատան էն գատտէն քէնտի զաԹընատան Թաճիզլէք կէօսԹէրիպ, խատԹա, եօրղուն վե մանտուպատան օսանմըշ կիպի

Digitized by Google

կէօրիւնտիւ , վէ պուննլարը տէմէքլէ էլպէթուէ Պօնաբարթէ լագըր-
ըրսընը գարշըլաք մէմուլինտէ իտի . Պօնաբարթէ իսկ , էվվելթ , հա-
յըր , վէ պուննա էմռալ ձէվապլարուտան պաշգա սէօզ սէօյլէմէտիքտէ ,
Պարրաս Թէքըրտաղլայըպ վէ ձիւմհուրուն նիզամընզլըզընտան պահա
իտիւպ , պու հիւքիւմէթի ապիր միւգէթտիր աւտամ էլինէ վէրմէք լա-
զըմ կէլտիկինի , վէ պու սըրտատա ապիր ըէիս նասըպ իթմէք իճապ իթ-
տիկինի , վէ հէր նէ գատար գալապինտէն քէնտի զաթընը ըէիսլիկէ մի-
նասիպ կէօրմիւշ իսկ տէ , քէնտի իսմինի տէ վէրմէյիպ , մէսէլա ձէ-
նէրալ Ֆէտուվի կիպի ապիր զաթընն ըէիս օլմասընը օրթայա աթաբ
ընը . ձէնէրալ Ֆէտուվի պօշ ապիր ատամ օլուուղունտան , Պօնաբարթ-
թէ ըէիսլիկէ սէն միւսթահագգալն տէյի ձէվապ վէրէձէյինի պէքլէը
իտի Պարրաս : Պօնաբարթէ իսկ պուննա ատա ապիր չէյ թընմատըգատա ,
« Ֆէլէ սիզ ձէնէրալ . տէտի Պարրաս , էյի պիլիրսիմ քի օրտուլյա կի-
ո տիպ վէ եէնիտէն եէնիկէ Յունանսյա չան վէ չէրճի գազանըպ ,
ո վէթանըմընզը իգպալը ատպըգէսինէ թէրճի խտէձէքսինիզ . պէն տա-
ո խի չինֆիլկիմէ չէքիլինպ թաահհիի միզաճըմա տէվամ իտէրսիմ , նէ
ո չարէ ո տէտի : Պօնաբարթէ տէքէ կէլիր ատատամ օլմատըզընտան , տիզ
տիզ Պարրասըն եիւզիւնէ զագըպ օբրթընը չէվիրտի . վէ պուննուն իւ-
բինէ Պարրաս պիր լաֆզ տահա սէօյլէմէյիպ , Պօնաբարթէ տախի ձէ-
միէթուէն տըշարը չըգտը , վէ տօղրու Ֆուգէնպուրդա կէլինպ վէ
Ռիկէէսի պուլուպ , արթըգ եաընընըզ քէնտիսի իւէ պիրլիքտէ ֆիլիթա-
թէ պաշլայաճաղընը Թէյքիտ իթտիքտէ , Թէքրար էլէյէ վէրիպ , Թէ-
պէտուէլիւ հիւքիւմէթէ տայիր հէր պիր Թէրթիպտաթը օ կէձէ եէ-
նիտէն գարաալաշտրըտրլար . վէ իձրասընը տախի պրիւմէր այըն օն
սէքիզինձի կիւնիւնէ (Թըշրինի սանի 9) պըրագըպ , պիրի պիրինտէն
մէմնուննէն մուֆարէգէթ իյլէտիյէր :

Պօնաբարթէ կէձէյէին խանէսինէ կէլտիքտէ , Յուշէյի վէ Ռէալը
վէ Պարրասըն սայըր ահպապլարընը օտաալընտա պուլտու . « Ֆ նէ
ո տէրսինիզ տէտի Պօնաբարթէ պունլարա . սիղին Պարրասընըզ պա-
ո նա նէ խէքլիֆ իթտէ էյի տիր . ձիւմհուրա պիր ըէիս լազըմմըշ ,
ո վէ պու ըէիս տէ ձէնէրալ Ֆէտուվիկ , եաընի քէնտիսի Պարրաս օլմա-
ո լըշմըշ , պէօյլէ պատամ իլէ պէնիմ իշիմ օլամազ ո :

Պարրասըն տօսթլարը իւաթէ լագըրտը կէԹիրիպ , պու հաձմպա-
Թընը գաբաամայա չալըշտրըլար . վէ Պօնաբարթէ տախի իշինի պիլ-
տիկինտէն լտրար իթմէտիքտէ , պաշգա մուպահասա իլէ վագըմի կէ-
չէրտիլէր . վէ մէձլիս տագըլտըգտա , Յուշէ տէրագատ Պարրասա
կիտիպ , վագի օլան խօտսինլիկինտէն տօլայը քէնտիսինի Թէքտիր իչ-
լէտի , վէ միւձիհլինձէ էրԹէսի սաագահրտը Պարրաս Պօնաբարթէնին
նէգտինէ կէլիպ ախչտաֆի քէլտմըլարընան իթիբար իտէրէք , հէր
Թէտպիլտէ քէնտիսինէ մուավէնէԹինի Թէքլիֆ իյլէտի իսկ տէ , իշ
իշտէն կէչմիշ օլտուղունտան , Պօնաբարթէ գուլագ տամայլտպ Թիւ-
բահաթտան լագըրտըլար իթտի , վէ Պարրասա Թագլիա օլմագ իւզէ ,
« պէն տէ նամիպաձ , վէ ալիլ վիւձուտում , ինսանպէտրտան , վէ մանտուգ
ո լտրընտան օսանմըշտմ ո տէտի : Պարրաս օ անտէ իչինէն պիԹաիչինի

Digitized by Google

աղնատը. վէ միւտուէթը էօմրիւնիւ հիլլէ վէ տէսիսէ իլէ կէչէրմիշ ալտուղունան, վէթանատը, միւթէոիլ, չիւրիւք, գրալ թէրաֆ տարըլարը, հիչ պիրինին էօնիւնտէ եիւզիւ տէ գալմամըշ ըտը. իմտի նազարը տամի իլէ պէրապէր հիւքիւմէթաէն տահի տիւշէճիյինի բա նա ֆէհմ լտիւպ, պու բտտէտ բիա իլէ մէսթուր օլան ճիպիլլէթի նի աչիքետրէ վուբուպ տուգուրթու մէզէլլէթինին պիր գաչ միլիոն ֆրանգա տաթըն ալտը, քի իլէրիտէ պատթ իւ պէյան գըլքնա ճագ տըր.

7° Պօնաբարթէ, Խարիսէ այագ պատալը օն պէշ կիւն մուբուր իմմէզտէն, մաթլուպի վէճհիլէ հէր պիր շէյ թէրթիպինէ կիրմիշ վէ հազըր ըտը. Պէրթիէ, Լան վէ Ալիբատ, պէհէր եէվմ տայըր ապքէրի զապթիանընը քէնտի թէրաֆընա ճէլպ իմմէքտէ իտիլէր. պունլարտան ֆագատ Պէրնատոթ, հատետ վէ գըզղանճլըգտան, Յուբտան, իֆքտաթ ճիւմհուրիյէթ թէրաֆտարը օլտուղունտան, վէ Ժրօ, Յատգօպէնհէրտ մէյետալ պուլունտուղունտան, Պօնաբարթէ իլէ իմթիհֆագ իտէմէյիպ, հաթտտա պու պատտէ վագի օլան շիւպհէ վէ վէռվէհէրինէ կէրէք վէթանատարլարը վէ կէրէք պէշէիւզիէր մէճլիսի ա զըլարընտան պագզլարընը տահի իլհագ իմմիչլէր իտի: Ընճագ զապթիանընն էքսէրիյէթի, վէ ճէնէրալ Ալօրօ, վէ միլլէթ ասքէրի զապթիանընը, քէնտինէ թէրաֆկիր օլտպ Յօզէֆ վէ Լիսիէն գարտաչլարընն տէլլէմէյէ իլէ իքի մէճլիստէն տահի պէհէր կիւն եէնիտէն եէնիյէ ազալար վէ մէմուրլար բօլմէիդասընա թահպի օլմագտա իտէլէր.

Ինչպէնի տանիմին պէշինտէ Պօնաբարթէ, թէրթիպաթընն պիլ ֆիթիլ իճրատը իչիւն լազըմ կէլէն թէտտապիրին միւզաքէրատը զըմնընա Ախէյէսին նէզտինէ կէլտի: Պօնաբարթէ մուգտտտէմա Ատանա մուզաֆֆարէն ավատէթ իմտիհքտէ իքի մէճլիս պիրլիքտէ քէնտինէ պինէ զնյաֆէթի վէրմիշ օլտուգլարընտան օ կիւնիւ իչիւն տահի պէօյլէ պիր զնյաֆէթի թէրթիպ իտագէքլէր իտի: Ընճագ պէշէիւզէր մէճլիսի ազալարը ատղըտտան Պօնաբարթէ հագգընտա չիւպհէկլէնմիշ օլտպ զնյաֆէթի մէքտ իմմիշ օլտուգլարընտան, պունուն իւզէրինէ Պօնաբարթէյէ թէրաֆտար օլան մէճլիս ազալարընտան ալթը եիւզ գատարը էրթանէյէ չըգըշտպ, օլ էնատտ Ալօնա թահվիլ օլտնտան մէչհուր վէ վատի Էն Իւլթիս քիւլիսէնինտէ պիր պէօյիւք զնյաֆէթի թէրթիպ իտագ, Պօնաբարթէյի տահի տավէթ իմտիհքտէ: Պտա ճիւմլէ նէչէնէլի պիր մէճլիս օլմայընպ հէրքէս սիքիւթ իլէ պիրի պիրինին գատվ իս հարեքէթինի թէճհէսիւս իմմէքտէ օլտուլար. վէ քէնտէ պիրի պիրինէ աչըտտմատը:

Ինչ իտէն պիր պէօյիւք զատրպը տէսթ հազըրտանատըղը, վէ պունա հիտատտար օլանտարըն պիր մըգտարշը տա սուֆրատտա պուլունտուղուզանն իտէրսին քի հիտսի թատպի իլէ ճիւմլէնին մայիւմիս օլմուշտտու: Պօնաբարթէ տահի միւզէթէրիպ վէ միւթէֆէքքիր իտի, վէ տատզըտտու հագգը տա վար լտը, պիրա պու տատֆրատան գապգատր գատզմագ, հիւքիւմէթը ճիւմհուրուն նատտ վէ նէ վագըթ ֆէսխ օ

Digitized by Google

լուսնաճաղընա տայիր Ախէէս իւլէ մէշվերմէթ խոէճէքտի։ Իմոի թաամ պիթէր պիթմէզ Պօնաբարթէ սուֆրատան գալգըպ վէ Պէրթիկ իւլէ մասանըն էթրաֆընը պիր իքի քէրէ տօլաշըպ մէճլիս ազալարը իւլէ պիր գաչ չիֆթ սէօհպէթ թէտիքտէն սօղրա միւսթաամճէլէն խուբաճ իւլէտի։

Պօնաբարթէ տէր ագապ Ախէէսին գօնաղընա կէլիպ, օբաստա ասն թէրթիպլէրի չոս վէճհիլ գարարլաշըղտըպտըր։ Աիւտիրան հիւքիմէթի լազվ օլուպ, վէ մէճլիսլէր իւչ այ թամիլ իտիպ, պէշ միւտիր եէրինէ մուվազգաթէն իւչ գօնսիւլ նասպ օլունաճագ, վէ մէզքիւր իւչ գօնսիւլ միւտաֆէթը մէզպուրէ զարֆընտա ճիւմհուրթս միւսթագիլանէ իտարէ իտիպ, պիր տէ պիր գանունննամէյի միւլքիյէ գալմամ ալաճագլար, վէ Պօնաբարթէ Աիչէէս վէ Լօժէր Տիւգօ իւչիւ տէ գօնսիւլ նասպ օլաճագլար ըտը. Թէրթիպաթը պու վէճհիլ գարարլաշըղտըպտըն սօղրա իճրասաթը ֆիլիլհէճսինի տախթ պաշգաճա թէզէքքիւր իւլէտիլէր։ Աիչէէս գուտէմա մէճլիսի էքսէրիյէթինին քէնտի թէրաֆտարը օլտուղունտան էմին իտի։ Իքի մէճլիս տախի յազգապէնլէրին վէ Լէթանաալարընը պիր զարալը տէմինտէն էօթէտէն պէրիս գօրգմագտա օլտուպլարընտան, էն գաստէն պու գօրգու արթընըլմպ հագիգէթէն նաս թէրաֆընտան մէճլիսլէրի սագ ալըդը վէճհիլ պիր հիճբիմ կէօրիւնիյօր կիպի հավատխալէր չըգագ ըտըճագ ըտը։ Աէճլիսին մուհաֆազասընա մէմուր օլան գօմիսյօն ազալարը պիւթիւն Աիչէէսին պէնտէլէրի օլտուգլարընտան. պու գօրգույու վէսիլէ իտէրէք պէշէիւզէր մէճլիսինին Յարիստէն գալ տըրըլմպ Աէն Վլու [1] սէրայընա նագլ օլունմասընը թէքլիֆ իտէճէքլէր, վէ գանունննամէ միճհիպինճէ տախթ մէճլիսին պիր մահալէն պիր մահալէ նագլինէ բուխասաթը օլտուղունտան, պու թէտպիր գալ նունա տախթ մուղայիր կէլմէչէճէքտի։

Աէճլիսին Յարիստէն էհինէթ վէ սէլամէթլէ Աէն Վլուճա նագլ իչիւն Պօնաբարթէ մուհաֆազա մաքէրինէ գօմանտան նասպ օլաճագ, վէ գուտէմա մէճլիսի տախթ Պօնաբարթէի 17 ինճի ֆըրգայը մաքէրինէյէ եանի պիւթիւն Յարիս մաքէրինէ գօմանտան նասպ իտէճէք։ Ա է Պօնաբարթէ պու մաքէր իւլէ մէճլիսի Աէն Վլուճա կէօթիւրտիւքտէն սօղրա օբաստա մէճլիսին էթրաֆընը չէվիրիպ, իւչ գօնսիւլ նասպընըն էմրնամէսինի ճէպրէն տախթ էլլէրինտէն ալաճագլէճէքտի։ Աիչէէս վէ Լօժէր Տիւգօ օ կիւն միւտիւլիքտէն իթթիֆա իտէճէքլէր, վէ Կօհիյէնին վէ եահօտ Աուլէնին վէ Պարրասըն իթթիֆաչէրի տախթ էլտէ կիպի իտի. պու վէճհիլ միւտիրանտէ էքսէրիյէթ գալմայարագ հիւքիւմէթլէրի տախթ գալմայաճագտը, վէ պու սըրաստա պէշէիւզէր մէճլիսի մուԹլագա իւչ գօնսիւլիւ նասպ իթմէյէ մէճ

[1] Աէն Գլու, Բարիսին օրթասընտան կէչէն Աէն Նէհրինին սօլ քէնարընտա, վէ Բաբեանէն իւչ սաաթ գատար ուզագտա պիր էսկի գասապա օլուպ, պուրատա վագթը իւէ գաբանըպ սէրայը օլան պիր էպիճէյ չէհմէյի Ֆրանսըզ գրալարը, վէ Օրլէան տուգաբարը Թէղէին իտէրէք գրալ սէրայընա Թահվիլ իմիչէր, վէ Աէն Գլու սէրայը Թէսմիյէ օլուպ նապոլէ հալա պագի տիր. վէ պիր միճֆէրտի վէ ալա եազ սէրայը տըր։

Digitized by Google

պուր օլաճագլատրը, պուհլատրըն քեաֆֆէսինին իձրասը Պրիւմէրին 18 ինձի կիւնիւնէ պըրաղըլըպ, եէվմը մէզքիւրտէ մէձլիսին նագլը էմրնամէսի զուհուր իսէրէք։ Պօնաբարթէ վէ Այխէյէս մէմուրիյէթլէրի տախի թագսիմ իսիւպ, էմրնամէյը մէզքիւրիւն թահսիլինի Այխէյէս, վէ մէձլիսին պիրէմիեէ Թիւրքլերի սէրայընտան Այն Կրու սէրայընա նագլինի Պօնաբարթէ իզէրլէրինէ ալընըլար։ Իշթէ պու վէձհիլէ հէր պիր շէյ գարարլաշընըրըտըգտան սօղրա, Այխէյէս վէ Պօնաբարթէ պիրի պիրինտէն մուֆարէգէթ իյլէտիլէր։ Պիւթիւն Իարիս ահալիսի պու զարարը տէսմի հիսս իսիւպ, իձրասընա մունթազըր ինքն եալընըզ խարիձի իմթիհֆագտա գալան իչ միւտիր զաֆլէթտէ գալըպ պիր շէյէ վագըֆ տէյիլ իսիլէր, հաթտա էօմէտէն պէրու տէն խապէր վէրիլմէյի հալտէ տախի ինանմագ կէլմէզսի քէնտիլէրինէ։ Յօուշէ, Իօզնս նագըրը օլտուղունտան հէր պիր շէյէ վագըֆ իսե տէ պասիբէթ էհապլընտան օլտուղունտան Պօնաբարթէնին զալիպ կէլէձէյինի քէշֆ իսէրէք, Կօհիյէ վէ Այուլէնէ պիր շէյ այմատը, Յօուշէ պու սուբհանի իհմալսար իմմէմիշ օլտա Պօնաբարթէ վէ Այխէյէսին պու իշի պաշա չըգարմալարը զայէթ ադըր վէ մուխաթապրալը տա օլասիլիրտի։

Կօուտէմա մէձլիսի նագըրլարը Պրիւմէր այրն օն եէսինձի կէձէսի մեզքիւր էմրնամէյի թահսիլ իմմէք իւզրէ պէյնլէրինտէ շուրա իմտիլէր վէ ահալինին կէձէլէյին մէձլիս տայրէսինտէ ընշըզ կէօրիւպտէ ալիր շէյ չագմամասը իչիւն աէրայըն պանատլարը վէ բէյտէլէրինի տախ գառաատրլար, պատէլ միւզաքէրէ, թէզքիրէլէր եաղլըպ գուտէմա մէձլիսինի ալաֆրանկա ստաիլ եէտիտէ, վէ պէշեիւզլէր մէձլիսի նի օն պիրտէ ագտը մէշվէրիլմէյէ տավէյէ իմտիհիլէր, պու վէձհիլէ պէշեիւզլէր Թօփլանմազտան, տիվանը գուտմատէն մէձլիսին նագլի էմրնամէսի զուհուր իսէրէք, պէշեիւզլէր միւզաքէրէյէ օթուրա մայտաճագլար ընը, քէք մուխալիֆէթ մէմուլ իմտիհքէրի ապալարա տա տավէյէ թէսքիրէսի կէօնտէրմէտիլէր[1]։

Պօնաբարթէ տախի քէնտի թէրաֆընտան էլսէն կէլէնի տիրիղ իմմէյիտ հէր պիր իհթիաճէ րևայէթ իմմիշ իտի, տօպուզունձու ալայընը միրալայը Այսպասթիանկի կէօնտէրիպ ալայընը գիւ՝միւնիւ աղ նամագ իսթէսի, պու ալայ տէօրթ եիւզ ամէլտան վէ ալթը եիւզ փիտաէտէն միւթէթէէպ իտի, իչէրինտէ խայլաձա եէնի եագըլմըշ

[1] Գառառնամէ միւհիպինէ իքի մէձլիս տախի պիր մահալտէն տախէ մահալե նագլի միւմքին օլուպ, ֆագաթ պէօյլէ պիր եմրնամէ գառատմա մէձլիսինէն զահուր իմտախի կիպի, իքի մէձլիս ագալարընընէն տախի էօթէյէ պէրիպ իմտիհքէ ամէլտան մէձլիս իմմէյէ ահլահիյէթլէրի օլմայտաճագտը։ Իմոի ալաֆրանկա տատա եէտտիտ գառատմա մէձլիսի, իքի մէձլիս կիպի տախի Այն Գրու սէրայընա նագլը իչինէ էմրնամէ Նէչը իմտախի կիպի, պէշեիւզլէր մէձլիս տախ ատտօ ծն պիրտէ Թօփլանմալար տախի, մէշվէրիմ վէ միւզաքէրէ խատմէյէձքէրինտէ տէն, պիմթատի տագլըմալարը վէ օզրատան Այն Գրու սէրայընա Թօփլանմալարը լագտմ կէլէձէքտի. եօխտա, պէշեիւզլէր մէձլիսի տագլըգը վէձհիլէ Թիւրքլերի սէրայընա Թօփլանըզլող միւզաքէրէյէ տէվամ իտէպիմիշ օլասըլար զաթէն Թէրքիյէտէ պուլունտուգլարընտան, Գօ նագաթրէնէին Թէտպիրինի ալընայըզ, Իմրնամ տըր մէնիմէ տախի մունվաֆֆագ օլասիլիրլերը իտի։ Գառատմա մէձլիսինին Պօնաբարթէյէ մէս եաղ պուլունմատը, Այխէյէսի վէ Պօնաբարթէյի պու Թէհլիքէտէն գառատմըշ տըր։

Digitized by Google

տեղի գանըլար վար իսէ տէ , լագըրտը , Ա՛քթօլի , վէ Ի՛մէօլիի կէօզ մուշ էսկի Ի՛թալիա սօլթանըլընատա սիրթեր իսի : Ա՛իրալայ Ա՛ղասը Թիանի , ալայընտան էմին օլուպ միւճիսինճէ Պօնտաբարթէյէ խատեր վէ ւոտ : Ա՛րթէսի կիւնիւ Ա՛ղասաթիանի պուս ալայը ալըպ , մուսայեէնե վէսիլէսի իլէ պիր ազընը Ա՛էվօլուսիօն մէյտանընատա վէ պիր ազընը Թուիլերրի պաղչէլերինէ սաֆֆը հարպ իւզրե տիզտիքտէն սօզրատ քէնտիսի տախի իքի եիւզ ամըը իլէ կէլիպ Պօնտաբարթէնին սաքին օը տուղրու Շ՛անթըրէն սօգաղընըն իքի ազընը Թուիլաճադ ըտը : Ա՛յ հէր քիմ պու սօգաղա կիւրեր իսէ սէրպէսթճէ սաըը վէրիլիպ , ֆագաճի քիմսէյի սըղսարը չըգարմամագ իւզրե սաքէրե Թէնսիհ օլունմաս շուտու :

Պօնտաբարթէ պաշգա ալայլարընն միրալայլարընա վէ մուգատտէմ քէնտիսի կէօրմէք իսթէյէն զապթանընն քեաֆֆէսինէ խատեր վէրիպ , էրթէսի տապահ էլքէնճէ քէնտիլերինի մուսայեէնէ իսէճէյինի պիլտիրմիշ , վէ պէօյէ վագըթսըզ մուսայեէնէյէ տախի , ասըը եօգտան պիր եօլճուլուգ սէպէպ կէօսթէրմիշ իտի : Պօնտաբարթէ օ կէճէ պիր եավէը տախի կէօնտէրիպ Ա՛արիս գօմանտանը Ա՛ըֆէպվրի տախի էրթէսի կիւնիւ սապահընե սապա ալթըսընատա գօնտաղընա տավէթ իլէտի : Պէրնատօթ վէ ( )ժրօ , վէթանտատը Թէրտֆկիրլէրինտէն պուլունտուգլարընտան պուՆարա խատեր վէրիլմէտի , վէ միւտիրանտան Կօհիյէի տախի ալընտըրմագ իւզրէ , Պօնտաբարթէ մատամատընը կէօնտէրիպ , էրթէսի կիւնիւ սապա սէբիպսէ պիրլիքտէ գահվէալթըյա տավէթ իլէտի :

8։ Պրիւմէրին օն սէքիզինճի կիւնիւ Ա՛արիսին իչինտէ սապահ ըսընը (Թիշրինի սանի 8) հէր Թէրտֆտան պիր ասքէրի հարէքէթ վիւշահէտէ օլունմայա պաշլատը , հէր քէս պիրի պիրինին Պօնտաբարթ էթ խանէսինէ տավէթ օլունտուղունտան խատէրտար օլմատըգլա բընտան , պաս հարէքէթէ քէնտիլերի տախի Թապճիպ խէյլէրը իտի : Ա՛յֆիր ամըը պէօլիւքլերի Պուլվար Ճաուսէլերինի ԹուԹմուշ , Ա՛ըրիսէ նէ գյատար ճէնէրալ վէ զապթի վար իսէ պէօյիք ունֆօգրմալարը իլէ Շ՛անթըրէն սօգաղընա կիւմէքտէ , գուսէմա միճլիսի ա զալարընտան էօրտրա վագըֆ օլմայանլար պաս ֆէվգ էլ ատէ զալա պալըզա Թապճիպ խէրէք Ի՛ւիլերրի սէրպայնա վէ միճլիս տապ րէլերինէ Թօփլանմագատա իտիլէր : Պէշինճիզէր միճլիսինին էքսէրիյէ Թի , միւտիրանտան Կօհիյէ , Ա՛ուլէն , վէ Պարրատ , պիր շէյտէն խաս պէրտար տէյիլ իտիլէր : Ի՛ալընըզ Ա՛իչէյես , պիր գաչ վագըթտան պէ բիւ ամըա պինմէք էօչրէնտիսինտէն , պուՆուս վէսիլէ իսէրէք ամըընա պինիպ Ի՛օժէր Տիւգօ իլէ Ի՛ւիլերրի սէրպայնա ազիմէթ իլէտի :

Ա՛էրպայը միգքիւրտէ գուսէմա միճլիսի Թօփլանտըղը կիտի , Ա՛իչէյես վէ Պօնտաբարթէնին Թէրթիպի իւզրե նէզարէթ գօմիսիօնու րէսիսի , քէլամէ ազագ իտիպ . պիր միւտաֆէաթէն պէրու Ա՛արիսէն վէ էյալէթլերտէն պիր Թագըմ էրպապը ֆէնատ , էօթէյէ պէրու Թօփլանարագ պիր ֆըրթրէթ չըգարմագ , վէ միլլէթ վիւքէլասը ճէ միյէթի սայլան միճլիսլերի տապղըԹմագ կիպի միշվէրէթլերտե պաս

լուծուելու մասին միամիտ օմանցիները տեսան։ Գործին նայեցին, թէ իրօք ինչ բան է, ինչ ասել կայ, մտածեցին, որ ոչ մի վնաս չունի, եւ ոչ մի վտանգ չկայ, ուրեմն թող գնան։ Ինչպէս որ ասացինք, Ֆրանսիացիները ամենայն ազատութիւն ունէին Օմանի մէջ, ուրեմն ոչ ոք չէր կարող նրանց ոչ մի բան ասել։ Ֆրանսիացիները գնացին Մասկատ, եւ ամենայն ազատութեամբ սկսան իրենց առեւտուրը անել։ Ամենայն ազատութեամբ կարող էին գնալ Մասկատի ամենայն տեղերը, ուր որ կամենային

լարա ալիր նուրթգ խլէչիսպ, նիհայէթիննտե, «Յրանաա մուխաթարա-
ո տա տըր, ապու մուխաթարատան վէ թանըլմըղը գուրթարմագ իչիւն
ո մոտավէնէթինիգէ միւհթաճլմ» տէտիլի էնտատե վէզքիւր Կօրնէ
նամ խատէմէ էմրնամէլի թագտիմ խլէտի։ Պօնաբարթէ էմրնամէլի
ալըպ ապքէրե օգուտուգտան ասղնա թէքբար ալիր նուրթգ [1] խոհաց,
վէ խիթամընտա, սիզլէրե կիւվէնէպիլըմխիմ տէլի սիվալ իմտիղատե,
ճիւմլէսի էլլէրինի գըլըճլարընըն իւզերինէ գօյուպ. «Պանըմղը
տէօքիւնճէլէտէք մուսավէնէթե հազըրսըզ» տէտիլէր։ Պու ապտալըգ
Պօնաբարթէ մէգքիւր էմրնամէ իլէ պէրապէր պիր իլանընամէ ատախ
եազըպ ահալինին իսթիւտհէթը գալսի իչիւն Կարիսին պիւթիւն ազ-
գագլարընա եազըշտըրըմըշ ըտը [2]։

[1] Պօնաբարթէ ասփէրի օլան Նուրիգտս։

« Սէլիմաթլար։

» Գուտէմա մէճլիսի թէրթիբընատն ֆէվգ
» էլ տատէ օլարագ տատր օլան պու էմրնամէ,
» գանուննամէյի միւլգիմինչէ, 102 վէ 103
» իւնճիւ պէնտալըթինին ահգիատմընա մուվաֆգգ
» ատը։ Պու էմրնամէ միւճիպինճէ Բարիսին
» վէ ատաքիրի նիզամիէնին պաշ գօմանտանտը
» զը իւհտմիսի իչուէ օլատնուշ տուր։ Մէնչ
» ընտին թէգիթով իմտիի խատատատըն իչտա
» սընտա մատավէնէթ իմտիգ իւգրէ պու գօ
» մանտանտը գատալ իմտիլմ. վէ պու թէր
» թիթագըն չիւմլէսինին ահագգ հազգընատա
» խայըղը օլատնուշտա տատի շահատէթ ի
» տէրիմ։

» Շիւմլատնատնտ իչգ ահենատէն պէրտա
» ֆէնտա խատրե Բահրընատա պուտնուտնուշ
» տատր։ Ֆրանսայա կէլմիմ իւչ պատնէտա տգ
» սիվիլգրէնին նէթիճէսինի կէօրմէչ իւմիտվար
» օլմաշտնատնտ. պատնտա օլան ատմատի թէ
» վիշճիւհ իւնիւճգտէն պատնտա ատընայըղտ վէ
» սիվիլէրե պօրչնտա գատէտ, չիմտի իչրատընատա
» պատնտնատնագտմ. սիչ տատիի վտճիագչի պիմ
» մէթիճիսիվի Բանտըմտ, ճէնէրատնընըզտա էօթէ-
» տէն պէրտա միւշահատ իմտիչիմ սէպատի,
» մէԲատնէթ վէ էճիչէթըն մուսավինի օլմատնտը-
» նըզ։

» Սէրպէսթիէթ, զտֆէր վէ միւսատչհա
» իչի ճիւմհուրատնտնզ Եօրտատնտա մուգատ
» տէտմա քէտտ իմտիչի չէրէֆ իւ էգպատնէ
» թէքբար Թէրթիբ գըղընատնագտ ատըր։ Շիւմ
» հուրատնտնզ պատ մէճլիսը ճէնէրատնա շտ մէ-
» գէնէթ եաղընտզ հատնագտաֆ վէ խըչատնէթ-
» չէ տուրչհատնտնզ տուր »։

Պօնաբարթէ, հիւքիւմէթի թէպատիլ իմ-
մէչ գատըըշտըղընատն, վատգըն իտտուրէսինի
պու մէգրէպէգ ֆէնտա կէօսթէրմէչ ճէնտան
ֆատաճատ իչչիս էչտատ. էօֆատա ճիւմհուրատ ճիւմլէսինի կէօրէ ճէնտա պատնտնատնագ օլատնուշ, ևօվի ֆատնտա հազրի ատնտրիֆթատ օլատնտը բէրիչանիկէթատն տատի գատրթատնտնուշտատ. վէ ատաքրինճ էտագընատ գօրգատագ պիր թէհլիքէսի եա զատնտա։ Մատհատ պատը զտֆէրըը իտի ճիւմ հուրատն նատմատ վէ գատատէթինի միւճրիմ մէրթէգի եէրինի կէթիւտիշ կիւվի իտտ։ Իտտան Պօնաբարթէ Մըսըրատան կէլիպ, վէ միւտիրատ նը ճիւմհուրատ հուզուրատնատն չըգըպ, « վէթանէ տատշտարատնի զատատնթ ատգէրինի իչգինիտ, » հիւքիւմէթը ճիւմհուրատնտն մատխատատա վէ թէհլիքէչէրինի հիսատատր օլմատպ կէլ տատմ» տէտիլճէտ, միւտիրատն կօհնիգ լտ գըղատըընը գատրշտատրպ տէմիշտի։ « Շինէճրպ, » վագատա ճիւմհուրատ պէրօյնէ միւտխատատատա խտ, լտգրին քէմտզը շէրէֆնէ պատ զտյչէտճէն գատատէշտատրնտնզ։ Ամմա էպէր ճէնդ տգ գատատշտատրնտնզ զտֆէրըչէն մէսէրգէնինճէ, վէ նէգտճիատճ ֆէնտզը հատատգ Բահրնիգ խտխատ տատհատատը շէնճատատճէ մուստֆիֆատրճն ճատն ֆէնտա խտճն ժատպէրնին վէֆատըը Բատպճնէ Բինէ հիսատատր օլմագ իչնէն խտտ. Բատմ վագըընատա կէսրիշնին »։ Տօգրատատա պատ խատատատատա կէրնէգ Պօնաբարթէ, մուխատատ տատը, վէ կէրնէգ կօհնիգ էճիւէնի. իչգինի ատճ մուսատատնատա իւէ ըշհատր իմմիչէր տգր։

[2] Ամուրիսը իւատնտճէ։

« Բատրիս ահալնճտ։

» Սինըէնին իչֆտան ճէմիէնի օլան գատ
» ատմա մէճլիսի շատ մէրատսիմ իւատնտատմչի
» ճէշտը իմմիշ տգր։ վէ գատատնտատճէնին 102
» վէ 103 իւնճիւ պէնտալինճէ նատպատրնին պատնտա
» ատւտհիէթի ատճ վատր։ Սինըէնի վէնգֆէտատը ճէ
» միէնինին էճիւէնի իչչիս էտատն էչչէն Բէտա
» պիրի իչտա իմմիչէ պէնն ատատխի միւտխահիտա
» օլմատշտատ. չիտնէնի պատ մէճլիսին մուսատատ
» գատէն մահատը ախատրճ նագէնի էզգէմ կճօ
» րնատիշ տգր։ Հիւքիւմէթին Բէպէրինի
» հէր Բէրատֆատա իինֆիչէրատճ պատ զատնտատն,
» մէրնէգի վէնգֆէտատը ճէնէրատճ իչչիս էչտատ կճօ
» րնատիշ տգր։ Հիւքիւմէթին Բէպէրինի
» հէր Բէրատֆատա իինֆիչէրատճ պատ զատնտատն,
» մէրնէգի վէնգֆէտատը ճէնէրատճ իչչիս էչտատ կճօ

Digitized by Google

Պուռնատան պիրազ ագուեմ Նարիս գօմանտանը ճէնէրալ | ըֆէպվը, Պօնապարթէնին ախշամքի տավէթի իւղրե խանէսինէ կէլսէքտե, Շանթըրէն սօգաղընա կիւտիքտե միրալայ ||էպասթիանխի ալայընըն պաշընտա կէօրիւպ Թաահճիւպ խոէրէք, "սանա քիմ էմր էթտի ա ղայընը գըշլատան տըշարը չըգարմայա ղ տէյի հիւսուէթլէ սիվալ իթտիքտե, "Պօնապարթէտէն աղնարսրն ղ տէմիշտի միրալայ ||էպասթիանի: | ըֆէպվը կէրի տէօնիւպ, տէրագապ միւտիրլէրե քէյֆիէթի ազնաթմագ խաթէմիշ իսէ տե, ասքէր պէր վէճհը պայնա թէն պիհլի օլտուղունտան պըրագմատըղար. իմանի | ըֆէպվրին չարէսի թիւքէնիպ ||էպասթիանինին իմթարը իւղրե Պօնապարթէնին խանէսինէ կիրմէյե մէճպուր օլտու: Պօնապարթէ պուռնու պիր թէնհա օ տասյա չէքիպ, "Ն'էննէրալ | ըֆէպվը. սէն տե ճիւմհուրուն թէմմէլ ղ լէրինտէն պիրիսին. վէթանըմըզըն ավճալ՝ էլինտե խարապ օլ ղ մասընա բաղընմըսըն. պուռնու սէլամէթէ չըգարմագ իչին պանա ղ մռաավէնէթ իղամզիսին ղ ուէտի, վէ քէնտիսինէ պիր տասպան գը լըճ վէրիպ, "իշթէ Նհրամըար ճէնկինտե գուլլանտըղըմ գըլըճ. սա ղ նա օլան հիւրմէթ վէ էմնիէթիմէ պիր նըշանկ վէ րէհին օլմագ ղ իւղրէ գասպուր խլէ ղ տէտի: | ըֆէպվը Պօնապարթէնին ճէասթէ թինէ միւթէհայիր օլուպ, վէ միւտիրանըն ատէմը իտասւէսինտէն քէնտի տախի Թատճիզ օլմուշ օլտուղունտան, "ավօգամէլըր մը տէ ղ յօրսուն, պէն տե պուռնըարտան Թատճիզիմ. ճիւմլէսինի պիրլիքտե ղ տէֆ իսէրիզ ղ տէյի Թահիւտ իտիւպ, Պօնապարթէ իլէ մուպա վէթ օլտու: Նէ պուռնուն իւզէրինէ էլ էլէ վէրիպ իքի գօմանտան պէյնինտե Թէքմիլէն իթթիֆագ հասըլ օլտու. Պօնապարթէնին գար տասը Նօզէֆ, ճէնէրալ Կէրնատօթու՝ տախի ալըպ Պօնապարթէյէ կէԹիրմիշ իտի. Կէրնատօթ քէյֆիէթէ վապըֆ օլտուգտա, Պօնապարթէնին հիւքիւմէթը ճիւմհուրիյէ պու հարէքէթինի Թահսիյն

ղ Թարատան տախի տալիմ օլտճագ տըր:
ղ Գու ճիւմլէ պու Թէհլիքէ տրասըլնատա վէ-
ղ Թան ղայրէթքէշէրինին իթթիֆագ վէ էմ
ղ նիւթինէ տախի մէշլա միւհիմաճ տըր. իմ
ղ ատ, ճիւմհուրու սէյղաթիթէթը միւլէքիտ.
ղ տատակէթը տախիկտի, զաֆէր վէ միւտաֆէհ
ղ տատը իւզէրինէ Թէտա իթմէք միւրատա է
ղ տէրճիմէղ. մէհկեմէին տյրըմյըզը:

ՊՕՆԱՓԱՐԹԷ:

՝ ՇիւմհուրՀ միւտիրլէրի ևա միւԹէհէդդի ևա ատա գուլէմ տահիկի ատատըր օլտուգըտ ըշնատան, պուռնըրըն տագիգ մռատպահատատ ըշնատան ատքէր Թագըմը պիր շէյ ալնայատա յտագ, պուռնըրա անձագ իսթիհզազտարի Ալէգտի էն Իւսւէյէր իսէ վերմիշլեր իսէ:

՝ Շարլը յուն Գէրնատօթ, Փռանսա ճիւմհուրուն մէշհուր ճէնէրալներըշնատան պիրի օլտուգ. պուռնատան ագուեմ տախի Թատճիզիմէ քէզդի կէշտիսի վէճհիլե, Իւնօ վէ Սատպրէ ճէօգ ճէնհիքրինատ զաֆէրլէրէլե Իզգ ևա շէրէֆ քէհպ խարուգ Թալիսմէնէօ ճէնկինտե տախի Պօնապարթէնին զաֆէրլէրինե հիսսէտար օլմուշտուտ: 1798 տե հարպսի վէքիլե նատգ օլտուգ, տաքէրե նհզամ վէրսի. Գէրնատօթ, Պօնապարթէնին պէդիւք գարըշտաշը յօզէֆ իլէ պաճընագ իսէ տե, իսթիհատլէրտե ինքրսի ճիւմհուր Թէրաֆսատը օլտուղունտան, պիր էյմ Պօնապարթէ իլէ ատատըր աշըտը: Պօնապարթէ իսէ էրսրսի օլտուգտա, Գէրնատօթ տախի Մարշալ օլտուգ բէք պէօյիք ատքէրի մէմնուէլրինտե գուլլանըտը. անձագ տազրատատը քէնտինէ Շարլը գրատըտը վտա օլտնատուղունտան, Պօնապարթէյէ խըշանէթ իսէտ, ալէյհինէ գաւգան տատէտը միւԹէֆիգ Թէրաֆընա կէչտի, վէ ապէ ֆիրէ Շարվէտ գրատը նատգ օլտուգ, օն տէօյտճէնճա Շատրը Թէտամէ օլտնատտ. վէ չէմնիքի Շարլտ գրատը Օազատ, պուռնուն օպտա տտտ: Գէրնատօթտուն սատրը հիքէտյէէրի տտախ իէրիբատ տիզքի Թատրիսատ նատգ օլտնատճագ տըր:

Digitized by Google

ինմէտխինուէն խայլը միւձատէլէ օլտու պէյնէլէրինտէ։ Ա՛հհայէթ Գէր-
նատօթ պաձրնաղը Յ.օզէֆին խաթըրընա միւրվէթէն պիրէրտաֆ տու-
րաձաղընը վէ քիմսէյէ պիր չէյ սէօյլէմէյէձէյինի վատ իտիւպ տուշարը
չըգատը, վէ Գօնաքարթէ տախի պէօյլէ պիր խաթըրըլը ձէնէրալըն հիչ
օմմազ իսէ մուխալիֆ թէրաֆընտա պուլունմայաձաղընտան էմին օ-
լարագ մէճնուն օլտու։

Ա՛օլիա նազըրը Յ.ուշէ, Գօնաքարթէնին պու թէրթիպինտէն թէք-
միլէն խապէրտար տէյիլ իսէ տէ, մէմլէքէթի իչինտէ ֆէվգ էլ ատէ
պիր հարէքէթի վէ իզտիհամ միւշահէտու իլտիպինտէն. իհթիմալէ րաձ
յէթէն տըշ գաբուլարընը գաբաթմըշ, վէ բօսթա վէ եօլձու արաձ-
պալտրընը մէն իլմիչ իտի։ Գատէհու Գօնաքարթէնին նէզտինէ կէ-
լիպ իձրա իլտուպի թէրթիպաթը խապէր վէրտիքէ, հէր վէճհիլէ պէն-
տէլիքէ կէօսթէրէձէյինի տախի եէմին իլէ վատ իլէտի։ Գօնաքարթէ
օ անէտէք Յ.ուշէյէ էմնիէթի իլմէկիպ պիր թէրաֆա պըրագմըշ ըտը.
օ կիւն Յ.ուշէյի տախի տայրէյի իլթիֆաթա գատու խոիւպ, ֆաա-
գաթ գաբուլարը աչտըրտը, վէ բօսթա վէ եօլձուլարա բուխաաթ
վէրտիրտի. "Ա՛իլէթ պէնիմ իլէ ապէրաձէր տիր, վէ պէն տէ միլ-
լէթտէն էմինիմ. մուամէլաթը նատէ մուտանատաթ իլմէք իձաղ
ո իլմէգ ո տէտի Գօնաքարթէ Յ.ուշէյէ։

Գու ատրալըգտա Ա՛օհիչէ միւտիր տախի Ա՛ատիս վուգուտըննտան,
վէ Գօնաքարթէնին ատվալինտէն խապէրտար օլմուշ օլտուղունտան,
պիրտաղ կէճ, ֆաագաթ օ վագըթ ագըը պաչընա կէլիպ, վէ քէնտինի
պիր ատէք կէթիրէձէքլէրինի հիսա իտէրէք, Գօնաքարթէնին տավէ-
թինէ կիրմէմիշ, վէ աղնատօրլընը տա պիւթիւն պիւթիւնէ աչըղա
վուրմամագ իչին եալընըգ մատատմատընը կէօնտէրմիշ իտի, Գօնա-
քարթէ պուննու տուչտուգտա գալպինտէն պիրտաղ ինֆաալ խոիւպ,
գատէհու պիր մահրէմ մէմուր կէօնտէրէրէք, մուխալիֆլէթէ նէ
գատար ըսրար իտէր խէ իլէրիւտէ քէնտինէ օ գատար ֆէննա օլուր
օլտուղունու տա խապէր վէրտիրտի։ Գատէհու սէրհան աթա պէ-
նիպ, Ա՛իւիլէրրի սէրայընա տօղրու ապիմէթ իլէտի. ձիւմհուրտուն
հէմէն պիւթիւն ձէնէրալլարը իքի եանընտա ատըլալ քէնտինէ րիֆա-
գէթ իլմէքտէ, վէ Ա՛օրօ, Ա՛ագաօնալ, Գերմիէ, Ա՛ան վէ Ա՛իւրաթ
տախի արգատընտան կէլմէքտէ իտիլէր։ Ա՛Ն տօգուղունճու ալայ,
Ա՛իւիլէրրի սէրայը փիշկեահընտա ատֆ պէսթէյի սէլամ օլտուգլա-
րընտա, Գօնաքարթէ պունալտը մուայեէնէ իտիւպ, վէ ճհամլէմի
տիտարիյէ միւթէհայիր օլտուգլարը հալտէ սէրայը մէզքիւրէ տու-
խուլ իլէտի։

Digitized by Google

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԱ.

1799

1՝ Պնաբարևնին գո-փեմ ռեճլխինե փո-խո-լ վե իրապ իևիկյի նո-րգ, վե էէմին վե մո-այեննե: 2՝ Պելէի-ղեր ռեճլխինին մո-ամելրը: 3՝ Սիյեյե վե Ի-ծեր Տի-գօ մի-փրլերին իևինֆաօը վե ևերևիպոլը ապերյե: 4՝ Կօհյե վե Ա՝-լեն մի-փրլերին ևելաշաօը: 5՝ Պնաբարևնին մի-փրլերե օլեն իրապը. վե մի-ճապելե: 6՝ Իևիևշրե: 7՝ Ա՝ենճլելերին Ակեն Կ՝ը-փօ օլեն իչ ռեղվերևին: 8՝ Պնաբարևե իևիևփօ գո-փեմ պապեհո- պելէի-ղեր ռեճլխինե փո-խո-լիփեր: 9՝ Տ-ղապշայը ռեճլեի ռեղմի-ր: 10՝ Ա՝ի-փրաև հէ-մի-ռեևինին ֆեսեի վե ռեճլեևերին պաղշմաը: 11՝ Ա՝ի-ևալաս:

1՝ **Պ**ՕՆԱԲԱՐԹԵ, արգասընտան ճէնէրալլար վե էրևքեանը հարպ զապլթանը, վե ճիւմլէսի պէօյիւք ունիֆօրմա իլ լե օլտուգլարը հալտե, տարութ վե հաշվեթը ասքէրևյե իլլ, գուտե-մա մէճլսինին ԹէՃէմիւ իթտիյի մէշվէրեթ սիվանախանէսինե տու-խալ իլլէտի. ազալար Պօնաբարթէյի պու հալտե կէօրիւպ, իսթիղ-բապե կևրիֆթար օլտուլար, էյլե պիր աստամա հիւքիւմէթի Թէսլիմ իթմիչլէր իսի քի, հէր նէվի զարալը տէսլթը հիւքիւմրանևյէ, վե հէր տիւրլիւ մուգավէմէթե հազըր վե միւգէթտիր իսի:

Պօնաբարթէ արգասընտա օլան ճէնէրալլարտան պիր ազ իլէրիլե-յիպ, վե օրթատա տուրուպ մէճլսե չու վէճհիլե պիր նուԹգ իչ-լէտի:

“ Ջէմիէհրևլէրիմիզ վե միլլէթ վէքիլլերի,

” Ո՝իւհուրևյէթ, խարապ օլմագ մուխաֆաղասընա եագլաշմըշ ” իքէն, Թէրաֆընըզտան սատր օլան էմնևամէ, ճիւհուրու բահը սե-” լամէթե գատէմ պասաԹըրը: Ա՝նճագ պուևնուն իճրասընա մուամա-” նատ իտէնլեր զուհուր իտէր իսե, վայ հալլերինե սիր: Շ՝ու տիվան-” խանէտե էԹրաֆըմտա հազըր օլան պուևնճա ճէնկ եօլտաշարըմընն մուա-” վէնէթի իլէ, գօլայճա հագգլարընտան կէլմէյէ միւԹահիտ օլու-” բում: Ա՝սկապը ֆէսատ կէլմիշ կէչմիշ վուգուաԹլա նաֆիլէ զիհնի-” նիզի ԹատՀրիք իթմէյէ չապալաեօրլար. ԹէվարիխտԷ պու օն սէքի-” զինճի տէՀրի անտրըը, վե պու տէՀրտե տախի չու սօն կիւնլերի-” նին ահվալինե էմնալ օլաճագ հիչ պիր վուգուաթ եօգտուր: . . .” Ո՝իւմլէմիզ ճիւհուրևյէթ խսԹէրիզ. . . վե պու ճիւհուրևյէթ, ” սէրպեսԹիէԹը տահիհե վե վիւքէյլը միլլէթ ճէմիէթի իւգերինե ” պինա օլմագը տըր: Պուևնա տէսԹրէե օլաճաղըմըզա, չիւմխուհեն քէն-” տի խամիմե վե պիլ ճիւմլե սիլահ եօլտաշարըմընն խամինե եէմին խ-” տէրիմ”:

Digitized by Google

Պօնաքարթէնին արգասընուա օլան ձէնէրալլար վէ զապիթլէր տա-
խի սիւլէնուը ավազ իլէ , « սիզտէ պէօյլէ եէմին վէ Թահիւտ խոէ-
ռրիզ » , պաղրըշտըլար ։

Պօնաքարթէնին պու Թարզ եէմին իթմէսի պիր պէօյիւք ուսթա-
լըգտը , չիւնքի հէմ ձիւհուրիյէթ սատըգ կիսի կէօրիւնիւպ հէմ
ոէ ֆէսխինէ գալգըշտըղը գանուննամէնին հիչ զէքրի եօղուստու սէօհ-
պէթինսե ։ Ալ էքիլէրին պիրի պուննու խաթըրա կէթիրմէք իսթէմի
իսէ ոէ , մէձլիսին մահալը ախէրէ նագլի էմրնամէսինտէն սօղրա մի-
զաքէրէ մէյնու օլսուղունսան րէիսի մէձլիս , պու վէքիլին քէլամընը
մէքա իթմիրսի , վէ մէձլիս մուվագգաթէն տաղըլտը ։

Պօնաքարթէ պատէհու աթ իւզէրինտէ վէ սիւԹիւն ձէնէրալ-
լէրի պէրապէր օլարագ Ֆիւլէրի պաղչէսինի տախի տօլաշըպ սրտ
արտա կէլմէքտէ օլան հէր պիր ալայը պաշգա պաշգա մուայեէնէ խ-
լէտի ։ Ալքէրէ պիր գըսսա ֆագաթ մէֆհումնու պիր նուԹգ իտիւ ,
Թէշէպպիւս իտէձէի ԹէպէտուիւլաԹլէ ասքէրին չան , շէրֆ , իւ-
Թիրահէթ , վէ լէվազիմաԹընըն Թէզայեիւտ պուլաձաղընը տախի
վատ իլէտի ։ ՊիւԹիւն ասքէր եալ՚ պօնաֆուլէ տէյի պաղչէնին տէօրԹ
քէօշէսինէ սէսլէրինի աքս իթմիրտիլէր , հավա պէրլագ վէ աչըգ ,
վէ ձէօմաաԹըն գալատպալըղը պի հատտ վէ պի շումար օլարագ հասը-
լը կէօյ վէ եէր ձիւմլէսի պօնաքարթէյէ մուավէնէԹէ գալգըշմըշ կի-
պի իսի ։

Ջ։ Պու էանատէ պէշեիւզլէր մէձլիսի ազալլարը Ալարիս . իչինտէ
վագի օլան պու ֆէվգ էլ ատէ զուհուրաԹլարտան իսապէրտար օլա-
րագ ԹէլաշԱ վէ շամաԹա իլէ ան պէ ան մէձլիսլէրի տայրէսինէ
Թօպլանմագտա իտիլէր ։ Ալնձագ մէշվէրէԹէ օԹուրուր օԹուրմազ ,
գուտմա մէձլիսի րէյիսի Թէրաֆընտան պիր մէմուր կէլիպ , մէձլի-
սին Ալէն Պալու սէրայինէ նագլինտէն էմրնամէսինի րէսմէն օգուստու-
զունտան պու հավատիսի ալըր ալմազ հէմէն պիւԹիւն ազալլար այ-
գըրը վէ պիչիմսիզ սէսլէր իլէ պաղըրըշմայա պաշլատըլար ։ Ալաքին րէիս-
լէրի Ալ իսախէն Պօնաքարթէ [1] գանուննամէնին ահքամընը եանի մէձ-
լիսին Ալէն Պալու սէրայինէ նագլինտէն էվվէլ միւզաքէրէնին մէձու-
օլտուղունու մէյտանէ գօյարագ ազալլարը Թէպաքին խյլէտի ։ Ալմի
պէշեիւզլէր մէձլիսի ազալլարը տախի , պու վէձհիլէ մուվագգաթէն
տաղըլմայա մէձպուր օլուպ , ֆագաթ էն հիստէԹլիլէրի , պիրի պի-
րինին խանէսինէ կիսիպ վէ պիրլէշիպ , այրըճա մէձլիսլէր իտէրէք պիր
մուխալիֆէԹ չարէսի տիւշիւնմէքլէ մէշղուլ օլուրլար ըսը ։ Ալահալ-
լաԹտէ օլան ահալիտէն , վէԹանտաշլէր տախի քէմալը մէրԹէպէ խի-
Թիլալտէ պուլունարագ , ԱլանԹէր [2] նամ սէրկէրտէնին էԹրաֆընա
Թօպլանմագտա իտիլէր ։

[1] Պօնաքարթէ Մըրըտան ավաէԹինտէն ասղա , պէշեիւզլէր մէձլիսի , քէնտիսինէ օլան Թէվէձձուհ , իհԹիրամ վէ էմնիյէԹլէրինի պէվ ֆիւլ ըզնար իհմէք իւզրէ , գալընտաշը Լիւ-
սիէնի մէձլիսի մէզքուր րէիս ինԹիխապ իմ-
միլէր իսի ։

[2] ԱլանԹէր , ձհւհուտլիսէԹ վագԹընտա զէնկին պիր պիրտալը օլաւպ , վէ ահալինին հէր ֆէտատընա գարըշտըպ , Թահրիք իտէնլէրին պի-
րի տե պու իսի ։ Վէ ան ալքընձը Լատինի

Digitized by Google

3° Պու էնատէ Պօնաբարթէ, ասքէր մուայհէնէսինի խիթամ ի՛ ափեաց Թիւիլերլի սէրայընա տուխուլ վէ գուտէմա մէհլեսի նազըր լարընըն գօմիսահօն տայրէսինէ կիտիպ օթուրմուշուտու։ Կէնեհ ալէր մէհլեսի նէզարէթ գօմիսահօնու տախի Պօնաբարթէյէ վէ գուտէմա մէհլեսի նէզարէթինէ միւթէֆիգ օլուպ[1], մէհլեսլէրին նագլինէ լազըմ կէլէն թէտապիրին իհրասը վէսիլէսի իլէ ճիւմլէսի Պօնաբարթէ իլէ պէրապէր Թիւիլերլի սէրայընա թօփլանըպ օրատա միւգիմ խոիլէր։ Վ իւքէլատէն Գանպասէրէս վէ Յուշէ տախի օրատա հազըր օլտուգլարը հալտե, Սիսէյէս վէ Լօժէր Տիւգօ, գարարկիր օլան թէրթիպ միւճիպինճէ բէսմէն միւտիրլիքըտէն խոթիֆա իլէտիլէր. պու ճիւմլէ պիր իւչլինճիւ միւտիրին խոթիֆասընա տախի միւհթաճ խոիլէր, չինքի իւչ միւտիր պիրտէն խոթիֆա իթտիքլէրի հալտե էքսէրիէթ զայիլ օլտպ միւտիրան հիւքիւմէթի տախի օ վազըթ մահվ օլմուշ սայըլապիլիրտի։ Լօհյէ վէ Սուլէնին խոթիֆա իտէճէքլէրինի քիմնե մէմուլ իտէմէտիինէն վէ Պարըսը էվվէլճէ պազը վատ իլէ պու խուսուսա հազըրլամըշ օլտուգլարընան Թայլերըոնը վէ ամիրալ Գրիւխի Պարըսըն նէզտինէ կէօնտէրտիլէր։

Պատէհու Պօնաբարթէ գուվվէյը ասքէրիյէյի չու վէճհիլէ թագսեմ իլէտի։ Ն'էնէրալ Սիւրաթ վաֆիր սաթը ասքէրի, վէ պիր ալայ Կըընատիյէ իլէ կիտիպ Սէն Գլու սէրայընըն էթրաֆընը չէվիրիպ մուհաֆազա իթմէյէ մէմուր թայեին օլունտու։ Սէրիւրիյէ իհթիամ ասքէրի իլէ սէրայը մէզքիւր եօլլարընա կէօնտէրիլտի։ Ն'էնէրալ Լան, Թիւիլերլի սէրայը մուհաֆազա ասքէրինէ գօմանտան թայեին օլունտու. Սօրօ պէշ եիւզ սէյմէ ասքէր իլէ միւտիրլէրին մահալը իգամէթի օլան Լուգանիպուրդ սէրայընըն իհամէսինէ սէվգ օլունտու, վէ օրատատա օլան գօմանտան Յուպէր, ասքէրի իլէ պէրապէր Թիւիլերլի սէրայընա ճէլպ օլունտու։ Յուշէ վիճուհօ մէմլէքէթ մէճլիսլէրինի տախի մուվազգաթէյն գաբաթտըրըպ, ահալինին րահէթ տուրմասը վէ էմին օլմասը իչիւն պիւթիւն Սարիս տիվանըընա իլանննամէլէր եաբըշտըրթըտը։

4° Պու Լէրթիպաթըն քեաֆֆէսի հիւմնիւ իճրա պուրնուպ, Պօնաբարթէնին հիւքիւմէթի հէր թէրաֆտա գաւպուլ օլունտու։ Սասաթ ալաֆրանկա օն պիր րատէլերինէ կէվիշ իտի, միւտիրան նակեահ ղաֆլէթ ուչուսլարընան օյանըպ, պիրտէն պիրե քէնտիլէրինի Սա-

[1] Գուտեմա վէ պէշէ-պզէր մէճլիսլերի, իչլերինատէն եիրմի պէշէր ազա պըրըպ, պուն, լարա նէզարէթ գօմիսահօնու իսմի վէրիլիպէր իտի. վէ մեմուրիեթլէրի, մէճլիսլերին Թաթիլ վագըթլարը, պու գօմիսահօնլար մէճլիսլերին եէրինէ կէչիպ վէքեալէթ իթմէյէ իտի. պու իրի գօմիսահօն տախի, Սիսէյէս վէ Պօնաբարթէյէ Թէրաֆտար օլտուգլարընան, պու հազրէքէթլերի Պօնաբարթէյէ պէչիւք գուվվէթ օլտու։

գամըենե եիւրիյէնլերին պիրի վէ պաշըճասը օլտպ, գյալը միւշտրէյէ գամըլ օլաճաղը վագըթ պինլերճէ ադմ Ֆրանսըզ ահալիսինե Նաբէգ իթմէյէ պաշլատը իտի, Թրաֆալգ Թաղերի վուտուտպ սէսինի պաթալ իտէն պու զամ օլտու սէրլեր։ Սիւտիրան հիւքիւմէթինէ իֆրամ Թէրաֆտար օլտուղունտան, 18 Գրիւմէր վագաասընա կէրկի կիպի մուխալիֆէթ իթտի իտե սէ, էլինտէն պիր շէհ կէլէ մէճլիսինտէն, ու էնատէն ասպա մեհրուբ գալտը։ Մուհայիլէյհ Սանթէր, Ճէնէրալ փայեհ իլէ տափիկ մուհաբէպէլերտե սէ պու լունտու իտե սէ, պիր եիւզ աղաթամայըպ 1808 սէ վէֆաթ իթմիշ տիր։

բիսին իչլինսէ սէրայլարընսա մահպուս, էթրաֆլարը իհաթէ օլունմուշ, մէճլիսլէր վէ ահալի իլէ իմթիլաթլէրի քէսիլմիշ վէ ճիւմլէսինէն մէթրուք գալմըշ պուլսոուգտա, օ վագըթ պաշլարընա կէլէճէյիք նի վէ իմթիլալըն ճէսամէթինի վէ նէ ֆըրսաթ գայպ իթմիշ օլսուգ լարընը ֆիհմ իտիւպ, նաֆիլէ եանլըպ թուրքուշմայա պաշլսուգ լար։ Իմտի Կօհիյէ վէ Ա՛ուլէն գալգըպ Պարրասըն տայրէսինէ կիթտիլէր, վէ պուՆուն տախ նէ ֆիքրի իրղմէթ իթտիյինի աղնամագ իչլուն քէՆտիլէրի իլէ իթթիֆագ իտիւպ, էքսէրիէթ հասրլ իտէճէք մի տէյի անտ վէրմիյէ պաշլատրլար։ Ա՛էնիէրվէր միւտիր, ֆըրչը հաամընա կիրիպ, վիւճիւտինի թազէլէմէքտէ իտի, րէֆիգլէրինին հիւտութ վէ ղայլէսինի կէօրիւպ, Պօնաբարթէյէ պին թահդիր պին հիճվիաթ սէօյլէյէրէք, "պու ղատտար սայէմտէ ատամ օլմուշքէն, պէ՞ նի տէ, հէփսիվէ փէ ալթաԼթը" տէտի։ Ա՛յ պուՆու տէյիպ, Կօհիյէ վէ Ա՛ուլէն իլէ պիրլիքտէ սօն նէֆէս գատար չալըշմաղընա ֆըրչը նըն իչլինսէ սէօզ վէրտի, չիՆքի սէօզիՆիւ թուԹմայագաղընատան, պու ատամա սէօզ վէրմէք հէր չէյտէն գօլայ կէլլը իտի։ Ա՛իւտիրլէր կիթտիքտէն սօղրա Պարրաս սըր քէաթիպի Պօթօյու նէզտինէ ճէլպ իտիւպ վէ Թ՛իւիլէրըի սէրայընա կէօնտէրիպ օթատա տախ նէ օլուչօթ վէ նէ տէօնէչօր ալնամագ իսթէտի. վէ սըր քէաթիպի կիտէր կիթմէզ, Պօնաբարթէյինին կէօնտէրտիյի Թ՛այլէրըան վէ Պրիւի Պարրասըն նէզտինէ կէլտիլէր։ Պու էնսատէն սօղրա Կօհիյէ վէ Ա՛ուլէն հէր նէ թայ հէր նէ ղայրէթ իթտիլէր իսէ տէ Պարրասը պիր ան ագուտմ վէրտիյի սէօզ միւճիպլինճէ քէՆտիլէրինէ ճէլպ իտէմէտիլէր[1]։

Իմտի քէՆտի քէՆտիլէրինէ գալըպ, հիւքիւմէթ հագգ վէ սէլպ հիյէթլէրի գալմատրըղընատան նէ եաբատճագլարընը պիլմէզլէր իտի. պու ճիւմլէ գանուՆնամէյէ մէճպուր օլտուգլարը զիմմիթի Թէքմիլէն էտտա իթմէք իչլուն, Թ՛իւիլէրըիյէ վէ նէզարէթ գօմիսսիօՆուՆա կիտիպ, Ա՛իյէյէս վէ Ի՛օժէր Տիգօյու տախ իսթիմղաճ իթմէք, վէ քէՆտիլէրի իլէ պէրապէր օլուպ վէ էքսէրիէթ հասրլ իտիւպ հիւքիւմէթի էլէ ալմագ իսթէյիպ իսթէմէտիքլէրինի տախ աղնամագ միւտատ իթտիլէր։

Ա՞ճագ պու զահմէթ տախ պիւԹիւՆ պիւԹիւՆէ պօշա կիթտէք, չիՆքի Պօնաբարթէ պիլ ճիւմլէ գուվվէյի ասքէրիյէյէ սահիպ օլտուղուՆտան պուՆա գարշը պիր տանճագ աչմագ միւմքին տէյիլ իտի, վէ օլ վէճհիլէ կիտիպ, գուվվէի ճէսիմէ իլէ ասքէրի արտասընատա օլան պիր ճէՆէրալա էօրֆ կէօսթէրմէք վէ ղալէպէ իթմէք տախ իհթիճ մալտէՆ տէյիլ իտի։

5° ◆էր Նէ հալ իսէ Կօհիյէ վէ Ա՛ուլէն Թ՛իւիլէրըի սէրայընա ազիմէթ իլէտիլէր։ Պօնաբարթէ, Ա՛իյէյէս, Ի՛օժէր Տիգօ, խայլըճա մէճլիս աղալատրը, վէ էրիքճանը հարպ ճիւմլէսի պիր տիվանխանէտէ

[1] ԳանուՆնամէ միւճիպլինճէ պէշ միւտիր պէՆինճատ մինուխապիճէթ զուՆտա իթթիյի հալտէ, հիւքիւմէթ էքսէրիէթ, եանի իւչիՆճատ գատճագտը։ Իմտի Ա՛իյէյէս վէ Ի՛օժէր Տիգօ իսթիֆտա իթմիշ, պարրաս հիւզուճիճա տագըճ օլտուղուՆտան, հէրիսէտ գալան Կօհիյէ վէ Ա՛ուլէն միւտիրլէր իչի քիչի օղտագըրըլմատան գանուՆէն հիւքիւմէթէ տահիպ օլամագտըլար։

Digitized by Google

խոխլեր, օ արալեգտա Պարրաոն սըր քեաթիպի տախի Պօնաքաբրեք-
նին հուզուրունա չըգմըշ օլտուղունտան, Պօնաքաբրեք էյրի չէհրե
իլե գապուլ իտիւպ, իֆտահսինի իշխեմտիքտեն սօղրա կիւթ Պարրա-
տա սէօյլե տէտի, պունտան ոկօյլե, օ մագուլե հէյուլանըն խամինի
պիլե իշխեմեք խոթէմէմ, պատհու եիւքսեք սէտլե ծէտի։

«Ալիզերե օ մէրհէպէ մամուր վե ապատան պըրագտըղըմ կիւզե-
լիմ Ադրանտայը նէ հալե կիրիֆքար իհմիշսինիզ, սիզե տուրհ պըրտա-
գըլ, կէլտիյիմտե ձէնկ պուլտուտ, Ադրանտայը մուզաֆֆեր վե ֆա-
հիհ պըրագըպ, մաղլուպ վե քէրիչան պուլտուտ, Իհտալիա միլլոն
լարընը պըրագըպ, եէրինե աղըր վե էօրֆիւ վէրկիլեր վե սէֆայէթ
պուլտուտ, նէ եաքտընըզ ձիւմլէսինիտե պիլիպ Իհանըտըղըմ վե
սէֆեր վե չէրեֆ եօլտաշլարըմ օլան եիւզ պին Ադրանըզ եխխոլէ-
րինի, հէփսի տե էօլմիւշ վե պիհմիշ։ . . . Ձայըր, հայըր, Ադրան-
տա ձիւմհուրտու պու հալտե գալամազ, պու Թարիգլե իւչ սենհյե
գալմազ, ձէպպարլար էլինե տիւչէհիպ։ Ընձագ ձիւմլէմիղին միւ-
բատը ձիւմհուրհյէթին պագտասը ուրը. միւտաւաթ, Թէրսիխ, սեր-
պէսթիէթը միւլքիյէ, վե միւտահիտաթը քօլհիգիյէ ատատլարը իւ-
զերինե պինա օլունմուշ պիր ձիւմհուրհյէթ քի, հիւնիւ իտարե ի-
լե հեր քէս Թէրաֆտարլըգլարը Թէրք իտիւպ, ձիւմլեսի պիր վե
Ադրանըզ միլլէթի օլտուգլարընը տեր իսթընը իսթէպհլհյերը։ Իշթե
Ադրանտայը մուհաֆազա իտինլերե էմնիյէթ իտիւպ Թէսլիմ օլմա-
նըն տախի վագԹը կէլմիշ ուիր։ Պիզլեր քի պունձա զահմէթ մէշագ-
գաթ վե ձէտարէթլե ձիւմհուրհյէթ ատատլընա Թագվիւէթ վերմիշիզ,
աղ վագըԹտա ձիւմլեմիզտե ձիւմհուրե տիւշման օլաձաղըզ ատյի
հագգըմզատա էհատապը ֆէտատա Թէրաֆընտան գարա իֆթիրալար
ատօլաշըյօր։ Ալ էԹան խըզմէթինտե ձան վե պաշ ֆէտա իտիւպ գան
տէօքէն վե մէձրուհ օլան պիհմի կիպի մէրտլէրտէն մատատա տահա
նատըզ ձիւմհուր Թէրաֆտարլարը պուլտապիլիրսինիզ սիզ։

Հիւքիւմէթը ձիւմհուրուն պունտան պէօյլե նէ ատնձագ ալԹը-
նա կիրէձէյի պու սօն քէլամլարտան ըտնա մտալիւմ օլտպհլերտի։ Ալը
քեաթիպի ՊօԹօ, չէյմ իւ հիձապէ կիրիֆքար օլարագ կէրի չէքիլ-
տի, վե օլ էտնատե Թ·այլերտան վե Պրիւի կէլիպ վե Պարրասըն իւ-
Թիֆաստընը կէԹիրիպ Պօնաքաբրեքէյի միւտմէրհի իԹտիլեր[1]։ Պօնա-
քաբրեք, Ալօհյէ վե Ադուլէն միւտիրլերե տէօնիւպ, «Ալիզերի տախի
նէզտիմտե կէօրմէյե իֆքրաթ մէմնունում. վե ումարըմ քի մէնֆաա-

[1] Պարրաս միւտիրան հիւքիւմէթինին խաղ Թիտապը զուհուրինտեն միւտիր նատպ օլուպ, օ վագըԹտան պէրու մէնհէտտե պուլունմաշ խոխ տե, խոմԹիտաղլերի հէր նե գուտատ ֆախր վե ֆէրեֆ խոխ, տօղրատրը տախի օ գուտատ պիճապ վե պիհմաձէթ օլտպ, հիւքիւմէթին եուղերը դէվխոմըշնա մտալ օլմաշտատա։ Գաղը միւելլի ինձերին բիվայէթի իւղրե Թ·այլերան վե Գրիւի, Գօնաքաբրեք Թէրաֆընտան պուտնա հէմ մէչհուր կէօտօ չէֆԹելիկինի հէմ տե գիտատէձ պիր իրտա վե վարիէթ վատ խ տէրեք, խոմԹիճա խմտապընը վե պու մտալտե բէտի պիր մէքԹուպ տախի էլինուեն ալմըշտատ ըտը։ Գօնաքաբրեք գօնախու օլմպտան հվիվէձէ, պիր պէօլիւք սեՁը տագերի իւե Գարրտատը մեղքիւրտ չէֆԹելիկինե եօլատըպ, օրտտան գը-մըլտանընը ետ պիր հարեքէթ կէօտԹերիր խոխ, Գուրտօնըղըրն Թէրաֆտարը տըր տախի Թիւ-ֆէնկ ԹուԹտուրտուրում տախերեք քէնտոխինե գօրգու վերմիշ խոխ. վե օլ էտնատեն տօղրտ պիր տահա Գարրտատն խոմ մէտատատա իշքիԹտի։

Digitized by Google

» թը մախսուսէնիզի մէնֆաաթը վէթանխէյէ ֆէտա խոէրէք իսթի-
» ֆանըզը էսիրկէմէզսինիզ. վէ ագրան վէ էմսալլէրինիզէ պիր հիւս-
» նիւ խարէթ վէրիրսինիզ»: Կօհիէ Պօնաբարթէյի գարշըսայըպ,
» Այուլէն իլէ պէնիմ պու մահալէ կէլմէմիզ, ճիւմհուրու մուխաֆա-
» զասան գուրթարմագ սըզը, իսթիֆա իթմէկը տէյիլ սիր » տէտի:
» Լավկէթ սէտի Պօնաբարթէ. ճիւմհուրու գուրթարաճագսընըզ,
» լաքին նէ իլէ. հէր թէրաֆտան եըգըլըպ խարապ օլան գանուննա-
» մէկնիզէ մի գուրթարաճագսընըզ: — Ինչմ տէտի պուննու սանա:
» — Գանուննամէյէ իթաէթ իթմէյէ, վէ եախօտ մուհաֆազասընա
» գուտրէթ վէ ճէսարէթի օլմայանլար — »: Պուննուն իզէրինէ Կօ-
հիէ իլէ Պօնաբարթէ արասընտա պիր չէտիւտ միւճատէլէ պաշլատը:

Պու էսնատէ Պօնաբարթէյէ պիր թէզքիրէ կէլիպ գուլաղընտան
տախի պիր չէյ ֆըսըլտատըլար. Այնթանթօան մահալլէսինտէ Այաճ
թէրին էմրաֆընտա օլան ահալի իսթիքլալա պաշլամըշ ըսը: Պօնա-
բարթէ թէզքիրէյի օգուդսուզ վէ Այուլէնէ տէօնիպ, — Ալինէրալ
Այուլէն. Սանթէր սէնին ագրապան մը սըզը: — Հայըր ագրապամ
տէյիլ, ֆագաթ տօսթուսմ տուր: — Իչնտէօրուսմ քի մահալլէլէրի ֆէ-
սատա վէրիյօր. կիմ խապէր վէր քէնտիսինէ, իւլք հարէքէթինտէ
քէնտիսինի գուրշունա Թուրթարըմ»: Այուլէն տախի սէրթ ճէվապ
վէրտիքտէ, Պօնաբարթէ Սանթէրի թիւֆէնկէ Թուրթաճաղընա ևէ-
մին իթտի:

Այուլէն կիթմէքտուռ օլսուն, Պօնաբարթէ թէքրար Կօհիէ իլէ միւ-
ճատէլէյէ Թուրթուշտու. Պօնաբարթէ նիհայէթ քէլամընը խիթամ
իտիւպ, «Ալիւհուր մուխաֆարտատա տըզը, պուննու գուրթարմալը-
» յրզ, պէյլէ խաթէրիմ. . . . . իրաֆէմ պօտ փոշ. նէ տէյէճէքսինիզ.
» Այիէյէս վէ Կօժէր Տիւգօ վէ Պարրատա խոթիֆա իթտիրլէր. սիզ իզէ-
» նիզ գալմըշընըզ ճիւմլէտէն ալէթրուք վէ պիրտատ, սիզ հիչսինիզ»
տէտի. պու ճիւմլէ Կօհիէ վէ Այուլէն «պիզ ճէպը իլէ քօսմաճուս-
» զու թէրքը իթմէյիզ» տէյիպ, Ղուգսնապարդ սէրայընա ազիմէթ
իլէտիրլէր[1]: Պօնաբարթէ խասէր կէօնտէրիպ, միւճահինճէ Ղուգ-
սնապարդտա պիրի պիրինտէն այրը պու իքի միւտիր տախի գարաղօլ
ալէթընտա գալտըլար. վէ տըշարը իլէ տախի իսթիքլալէթլարը գաթիէն
մէն օլունտու: Պարրատա արասպասընա պինթիպ ճիհանտէն պի գայտ վէ
պի ֆիւթուր, բահէթը նէֆսինէ տէվամ իթմէկը իւզրէ Կօօպաստա
օլան չիֆթլիկինէ ազիմէթ իլէտի:

Ինչթէ պու վէճհիլէ միւտիրան հիւքիւմէթի ՛լաղվ օլուպ, գուտ-
րէթ վէ հիւքիւմէթ պիւթիւն պիւթիւնէ Պօնաբարթէնին էլինտե
գալմըշ ըսը: Ալէզարէթ գօմիսիօնու տայրէսինտէ, պիւթիւն վիւ-

[1] Ճիւմհուր վիւքէլաբընտան Տիւպօտ Գը-
բանտէ, Պօնաբարթէ Սէն Գլու ակրայընա կիմ-
տիկ հալտէ, ևօլտա ազգէրլէ Թուրթուշտուպ
մահպուս իթմէկի կօհիէ վէ Այուլէն միւտիր-
լէրէ միւթահիւտ օլուռս խոն տէ, Կօհիէ Պօ-
նաբարթէնին պիր չէյ եաբամայաճաղընտան օ
տէրէճէտէ էմին խոն քի. շուռ ճէվապը վէրտի:

ճիւմհուրան ֆօհիւրլէրի պուրպա պէնիմ էսիմէ
իչէն, Սէն Գլուպա Պօնաբարի էուընըզ պուրըն
նէ՞ էպեպտիկճէ+ փէ. վէ պուննա տէչիպ, Պո-
նաբարթէնին ախզ խ կիմիֆթ օլմասընտա ըհ
վերմէմիշ խոի. ևօլտա քիմ պիրիր նէ օլուբռուռս
Պօնաբարթէնին հաղի.

Digitized by Google

քէլա վէ ճէնէրալլար էթրաֆընտա, հէր գօմանտայա վէ հէր թէրթիպ ալ մէքթէզ օրասը օլմուշտուտ. վէ օ կիւն պու վէճհիլէ պիլա իհթիլալ ախշամ օլուպ, եալընըզ վէթանտարլար էօթէտէ պէրիւտէ մէշվէրէթ իտիւպ, պազը թէտպիրլէր տիւշինտիւլէր խսկ տէ, Պօնաբարթէնին էօրֆիւնտէն գօրգուպ իճրա իտէպիլէճէքլէրինի քէնտի ագըլլարը տախի քէսմէզ իտի։

6 ։ Խշամընը տայրէյի մէգքիւրտէ ճիւմլէսի մէճլիսէ օթուրտուլար. վէ էրթէսի կիւնիւ Այէն Կ՝ուս սէրայընտա մէճլիսլէրին նէ մուսաւիլէ իտէճէյինէ տայիր, Պօնաբարթէյէ թէրաֆտար օլան ազալարը իլէ միւզաքէրէյէ կիրիշտիլէր։

Այէյէսին թէրթիպի, մէճլիսլէր իւչ այ գաւտար թամթիլ իտիւպ, Ճրանսայը մուվագգահէյն իւչ գօնսիւլ իտարէ իտէճէքտի։ Պու ճիւմլէ, պու թէրթիպէ քէք չօգ գարշը կէլէնլէր տէ օլտու։ Քի մէճլիս տախի եալընըզ միւտիրան հիւքիւմէթինին իլղասը իչիւն Պօնաբարթէյէ թէրաֆ իմտիհաններ իտի. հիւքիւմէթին ասքէր էլինէ կէչէճէյինի կէօրտիւքտէ, քէնտի հիւքիւմէթլէրինի քէնտի էլլէրի իլէ թէսպիհ իմտիհ օլտուգլարընը միւլահազա իտէրէք խէվֆ իւ ֆիւթուրէ կիրիֆմատ օլուրլար ընը։ Ամոի գանուննամէ միւճիպինճէ հէր նէ գաւտար տա Պօնաբարթէնին սինին նօգտան իսկ տէ, պու պապտէ միւտաւատէ իտէրէք, թէք ատուլու հիւքիւմէթ տէյիշիլմէսինի տէյի քէնտիսինէ միւտիրլիք տէ թէքլիֆ իմտիլէր։

Պօնաբարթէ չիտտէթլէ ճէվապ վէրիպ, պու գանուննամէ իլէ արթըգ Ճրանսա իլէրի կիտէմէզ։ Շիմոիքի հալտէ Ճրանսայա պիր գուվվէթլու հիւքիւմէթ լազըմ տըր, վէ բօլնիթգա միւճաւէլէլէրինին քէսֆիֆէսի մէն օլմալը տըր տէտի։ Ամոի իւչ գօնսիւլիւն նասպը, վէ մէճլիսլէրին իւչ այ թամթիլի թէքրար թէքլիֆ օլունտու, վէ խայլը միւզաքէրաթտէն սօղրա պու թէքլիֆ գապուլ օլունուպ, Պօնաբարթէ, Այէյէս վէ Ֆժէր Տիւգօնուն գօնսիւլ օլմալէրի թաւսիմ օլունտու։ Ա է միւճիպինճէ լայիհէսի տախի գալէմէ ալընըպ, էրթէսի կիւնիւ Այէն Կ՝ուս սէրայընտա մէճլիսլէրէ թագսիմ օլունաճագտը։ Այէյէս կէչէլէյին Ամրիսին իչինտէ ճէվվէլան իտէն իհթիլալէն խապէրտար օլտուղունտան, ազալարընուֆուզուճալարընտան գըրգ գաւտարընը օ կէչէ թուԹուպ մահպուս իհմէյի թէքլիֆ իհթա. Պօնաբարթէ պու խուսուսա բազը օլմատը իսկ տէ, սօղրատան կէրէյի կիպի քիւշման օլտու [1]։

() կէչէ օլտուգճա իսթիրահէթլէ կէչիպ, էրթէսի կիւնիւ (19 Ֆրիմէր) եանի թըչըրընի սանի օնունճու կիւնիւ, Այէն Կ՝ուս սէրայը ճաւտաէսի, ասքէր, արապա վէ սէյիրճիլէր իլէ տօլմուշտուտ։ Այ-

[1] Պու բարչա միսիս թէրբին ճիւմհուրիյէթ թաղրիֆինտէն ալընմըշ տըր։ 1851 տէ չիմպէյի իւչհէնճի Նաբօլէօն տախի իմբէրատոր թար օլմազտան էվվէլ զաբտը հիւքիւմէթլէ, քէնտինէ մուխալիֆ օլան էլլի գաւտար ալայը վէ քէնտիսի միսիս թէրբի վէ ապրանապրընը կէչիրմէկլէն թաւթաւրուպ, մուվագգահէն վէնեան գալէմինէ կէօնտէրտիքտէ, միսիս թէրբին ճիւմլէտէն զիատէ թէքմէշ վէ բրօ. թէսթօ իհթիրինի իչիթմիյէտէ, քէնտի հուզուրը թաղրիֆին ֆիքրան ատհիֆէսինի օգուտուտէ տէմի խսպէր կէօնտէրմէպ պու մահալտէ քէնտի հազալըզը իլէ քէնտինի մահնուպ իհմիշ տիր։

Digitized by Google

բայտա իւշ պէօյիւք սիվանխանէ հազըրլանըպ, պիրիսի գուտէմա մէճլիսինէ, պիրիսի պէշեիւզլեր մէճլիսինէ, վէ տիկէրի տախի նէզա-
բէթէ գօմիսիսիօնլարը, վէ Պօնաքարթէյէ Թախխա գըլընմըշ ըտը։ Պու տայրէլէրին տէօշէնմէսի վէ Թէզեինաթը էօյլէ վագթը պիրէճէք իւ քէն անճագ իքի սաաթ սօղրա խիթամ օլապիլիւպ, եասընընզ պու խուսուս ազ գալսըն Պօնաքարթէ վէ Թէրաֆտարլարընա միւզիկը օ լապիլիրտի։ Պու ատալէգտա իքի մէճլիսին ազալարը տախի մէճլիս տայրէլէրինէն հազըրլանմասընա պէքլէմէքտէ, պաղչէտէ վօլթա վու բարագ ա՛նինէրին ո՛ւ շիտէթլէ միւզաքէրէ իմմէքտէ իտիլէր։ Պէշ եիւզլեր մէճլիսի քէնտիլէրինին պու վէճհիլէ գաֆիլտէն նագլինի գուտէմա մէճլիսի իւզէրինէ աթըպ վէ հըրսլանըպ, սէպէպինի վէ պունտան մէրամլարը նէ օլտուղունու պիրի պիրինէ սիվալ իտէրլեր իտի։ — Ի՛իքիւմէթին Թէրքիայի պօզուլմուշ տուր։ — Օլսուն, պիզ տէ պիլիրիզ քի հիւքիւմէթ պապը մերթէպէ նիզամ վէրմէք ֆարզ օլմուշ տուր։ — Իամ իւ շէրէֆի վէ գուվվէթի ֆաի՛լտէրի օլմայան տուտամլար եէրինէ Պօնաքարթէ կիպի նաֆլա վէ նամտար քիմսէյի րէհի հիւքիւմէթ իմմէք միւրաճաճահ տէյիլ մի տիր։ — Պօնաքարթ Թէնին սինի Թէմամ տէյիլ իսէ տէ, պունա տա բազը օլտուգ —։ Պէշեիւզլեր մէճլիսինին պու կիպի վէ պունլարա էմնալ մուապհասա-
լէրի գուտէմա մէճլիսինէ շաշըրմայա պաշլատըլար. գուտէմա մէճ լիսինին միւրատը գանունննամէյի Թէպտիլ իմմէք իքէն, պունու ա շնքեարէն սէօյլէյէմէյիպ ախէր սիւրէմ կէօսթէրմէք լազըմ կէլմիշ իտի. պազարլարը տա պու խուսուսու աղըզլարընտան գաչըրտըլար իսէ տէ, պէշեիւզլեր մէճլիսի պու մագուլէլէրէ բէք ֆէնա մուամէլէ կէօսթէրմիշ օլտուգլարընտան, գուտէմա ազալարը խէվֆ իւ ֆիւ Թուրէ կիրիֆմար օլուպ, պիր էյեամ Թէշէպպիւս իմթիհանլէրի մէսա լինին պաշա չըգաճաղընտան տախի մէյեուս օլմուշլար ըտը։

Այն Վլուտա Պօնաքարթէ աթա պինմիշ, ասքէրին պաշընտա իտի, Այեհէս վէ Իօժէր Տիւգօ ալթը աթալը պիր բօսթա արապատը հազըրլաթըպ, սէրայըն բարմագ գաբուսու տըշարըսընտա պէքլէմէք տէ իտիլէր։ Իշլեր աքսինէ տէօնտիւյիւ կիպի գաչմազա գօյայըգ օլ մագ իւզէրէ հէրքէս պէօյլէ պիրէր արապա հազըրլամմըշ ըտը։ Պու ճիւմ լէ Այեհէսին պու միւշքիլ հալտէ իպրազ իմթիխի սօուգ գան, ճէսա րէմ վէ մէԹանէթ քէնտինտէն մէմնուն օլունմազ մերթէպէտէ իտի։ Ն՛իւհսուրիյէթը նաս Թէրաֆտարլարը օլան Յուրտան, Օժրօ, վէ Պէրնատօթ ճէնէրալլար, կէլիպ ասքէրէ պիր նուԹագ իմմէսինէրը տէյի ճիւմլէսի էնտիշէտէ իտիլէր։ Իմտի պունտան միւմքին մերթէպէ է՛ մին օլմագ իչիւն, հէր քիմ կէլիր նուԹագ իտէր իտէ, ազա վէ ճէնէ րալ, քէլլէսինի ուչուրմաղա ասքէրէ գօմանտա վէրտիլէր։

7։ Իօյլէտէն սօղրա սաաթ իքիտէ իքի մէճլիս տախի մէչվէրէԹէ պաշլատըլար. գուտէմա մէճլիսինտէ բէք չօգ ազալար, ախշամտան մէճլիսին նագլի միւզաքէրաթը իչիւն նէզարէթ գօմիսիսիօնուննա տա վէԹ օլունմատըգլարընտան նաչի ինֆաալլէրինի պէյան իտիպ չէքվա իմթիլէր. հէլէ նէ իսէ պու լագըտըլար պիր Թագրիպ մէքս օլու-

Digitized by Google

նուագ, մէջլիսլերին էքսէրթէթի թէմամ օլմուշ օլտուղունտան, միւ զաքէրէյէ պաշլանըլաճաղընը գուտումա մէջլիսի պէշնիւզլէր մէջլիսինտէ քէյֆիէթ սիւրմիւն պիւթիւնէ պաշգա հիչբէթտէ իտի։ Ղալաթտան կօտէն նամ քիմսէնէ Այիչէս վէ Պօնաբարթէնին թաղիմաթը խզրէ միւզաքէրէյէ պաշլայըղ, վէ ճիւմհուրուն պուլունտուղտա մուխաթթարայը ֆասլ իտիւպ իքի չէյ թէքլիֆ իթտի. պիրիսի մէջլիսլերին Այն Ալու կիսի պիր էմին մահալլէ նագլ օլունմասը իչիւն գուտումա մէջլիսինէ պիր թէշէքքիւրնամէ եազըլմասը, վէ օ պիրիսի ճիւմհուրուն կիրիֆթար օլտուղու մուխաթթարա, վէ պուննալարըն տէֆի չարէսի իզէրինէ պիր թագրիր գալէմէ ալընմասը քէյֆիէթլէրի իտի։

Պու իքինճի թէքլիֆ, մէջլիսէ գապուլ օլունմուշ օլսա, թագրիր հազըր օլտուղունտան մէջլիտտէ օգունուպ, մէջլիսլերին թամէլլի. վէ մուվազգամէն գօնսիւլէրին նատար տէր ազտպ թէքլիֆ օլունաճագտար, անճագ Ալտէն լագըրտըլմընը խիթամ իտէր իթմէզ մէջլիստէ պիր տէհզէթլիւ հիստէր վէ շամանթա տըր պաշլատը. "գահր ո օլսուն ճէպպարլար, ճէպպարլըգ խէթէմէյիզ, գանունննամէմիզ ո տայիմ օլսուն տէյի պազըրչմայա պաշլատըլար ո։ "Այա գանունննամէ ո մէ եա էօլճեմ ո, պազըրտը Տըպրէ... "Այինկիլիզլէր իլէ մի գօր ո գուտաճագլար պիզի պուդատսա, սէրպեսթիզ պիզ ո. պու քէլամընն իզէրինէ եէնիտէն շամանթալար տազպ, քաթընընը չօղալտը. պիր գաչ հիստէթլէնմիշ, գուտուրմուշ ազալար, րէխսի մէջլիսի Իսիէնին իզէրինէ հիւճիւմ իտիպ, "ճէպպարլըգ խէթէմէյիզ, գահր օլ ո սուն ճէպպարլար ո պազըրշտըլար։ Պու թահգիրանէ մուամէլէնին մանասընը աղնայըպ, Իսիէն քէլամէ աղազ իտէրէք։ "Պիրազ տա ո հա պու նապէճա հիճիւմինիզէ մէյտան վէրսէմ, րէխսէք մէնէ ո տինի թանըմազ, վէ հուգուգունու այագ ալթընա ալմըշ օլուրսուն, ո նիզամա կէլին ո տէտիքտէ, ազալարըն հիստէթի թէսիին օլաճագ եէրտէ տահա պէտթէր ղազէպէ կէլտիլէր, վէ վաֆիր գիլ իւ գալտէն սօղտա ազալէրտէն Կրանմէզօն, իւչիւնճիւ սէնէտի գանունննամէի միւզաքիյէտի սագի օլաճաղը իչիւն, ճիւմլէյէ եէմին թէքլիֆ իթտի, պու թէքլիֆի ճիւմլէսի չար նագտար գապուլ իտիւպ, ազալար պիրտէր պիրտէր իամլէրի իլէ եէմինէ տավէթ օլունտուլար, Իսիէն քէնտիսի տահի աէրիրի բիտաէթտէն գալգընպ, գարընտաշընըն թէշէպիւսթթիտի թէտաալիրին խարտապընա եէմին իթմէյէ մէջպուր օլտու։

8° Ֆէնֆիէթ պու թատէյէ կէլտիքտէ Պօնաբարթէնին թաամիմանընա տէրիճէյի նէհայէտէ մուխաթտարտը օլմուշտու։ Պէշնիւգլէր մէջլիսի պիր գօվիճտիճն թէշքիլ իտիւպ քէնտիլէրինէ սրզ օլունագագ եէնի գանունննամէյի թէճէսսիւս վէ թատտիգ իտէճէք եէրտէ, էակի գանունննամէնին մուհաֆազատընա եէմին իթմիշլէր վէ իթտիմիշլէր իտի. վէ գուտումա մէջլիսի այունտան միւթէէսսիր օլարագ կէվճէմէյէ պաշլամըշտը. Իմտի Պօնաբարթէնին թաամիմանընը պօշա ջըզտըգտան մատատա, նէֆֆի տտախի պէօյիւք թէհլիքէտտէ իտի. ()

ժըտօ, Յուրտան, վէ սայըր մէրի իւլ խաթընը վէթանտաշլար Այն

Digitized by Google

Կ՚ըլու սէրայլնա Թօփլանըլդ, ասքէրի պիր Թագրիպ քէնտի Թէրաֆըտ րընա ձէլդ իմմէյէ պիր վագըր ֆըրսաթ կէօզէտիրլէրտի։ Պօնաբարթ Թէ վէ Աիսկէա, արԹըդ գայդ իտէձէք վագըր գալմատըղընը աղ նայրդ Թէչէվիշ վէ Թէրճտուհատ պուլունան ձէմիյէԹի, ֆիիլնյա Թը միւմէէսիրէ իլէ քէնտիլէրինէ ձէլդ իմմէյէ գարար վէրտիլէր, խմոի Պօնաբարթէ, պիւԹիւն էրիքեանը Հարպը իլէ պիզգաթ իքի մէձլիսին տախի Հուզուրունա չըգմագ իւզրէ, իլէրի ևիւրիւմէյէ պաշլատը։ Ի՚անայը րահատ ()ժրօ քէնտինի պու տարաթ իս իՀրԹի շամտէ կէօրիւդ, չէքէմէյէրէք վէ իսԹիհզաքեարի, « ԻչիԹ չիմոի եէ ո րինի պուլմաչսունո տէտի, « Ի՚րգօլի քէօքրիւսիւ պունտան մուխա ո Թարալը իտի ո, ձէվապ վէրտի Պօնաբարթէ, վէ գուտէմա մէձլիսինէ տախիլ օլտու։

Պօնաբարթէ պէօյիւք միլլէԹ մէձլիսլէրինտէ պուլունմամըշ օլ տուղունտան, իլք տէֆա պէօյլէ պիր ումուդի մէձլիստէ նուԹգ իՀմէք խուսուսիյլէ պէօյլէ պիր մախլուԹիյէԹ արատընտա քէնտինէ զայէԹ կիւճ կէլիրտի, էն մէհարէԹլիւ վէ էն ալըշդգ խաԹիպ վէ նուԹգ սէօյլէյէնլէրինի տախի աստէԹա վագըԹլատուա պիլէ չաշըրըպ պաղէն սէօյլէյէձէքլէրինի ունուԹտուգլարը տախի մէչհուտա տուր, Պօնաբարթէ կիպի, մէձլիսէ ալըշմամըշ պիր զաԹէ պու խուսուստա ֆիքրաթ կիւճ օլաճաղը Թարիֆտէն միւսԹաձնի տիր։

Իմոի Պօնաբարթէ վուգուսաԹը հազըրէտէն միւԹէէսիր, վէ նէֆէսինի ալամայարագ վէ խէլէճանը գալդ վէ պիւէնտը ավազ իլէ շու նուԹգու իրատ իյլէտի։

« Ի՚էմիէ հրիւէրիմիզ, միլլէԹ վիւքէլասը.

ո Պու տէֆաքի մէձլիսինիզ ատի պիր մէշվէրէԹէ գըյատ օլուռնա ո ժայըդ, ձիւմլէնիզ պիր եանար տաղ իւզէրինտէ օԹուրույօր կիպի ո պիր հալտէսինիզ, իմոի րուխատաԹընըզա պագը խյզահաԹէ կիրիշմէ ո լէսիմ, սիզ իտինիզ ձիւմհուրու մուխաԹապատա կէօրիւդ, պէշ ո եիւզէր մէձլիսինի Աէն Կ՚ըլու սէրայլնա նագլ իԹտիրէն, պու էմր ո նամէնին սալիմէն իձրասընը ատանա իհալէ իտէն։ Ի՚մրինիզէ իմԹա ո էլ իմմէք իւզրէ քէօչէյի վահուէԹի պըրաղդպ մէյտանա կէլմիշքէն, ո պէնի վէ լէֆիգլէրիմի գարա իֆֆէնդիլէրէ Թայեիպ վէ Թահգիր ո իմմէյէ պաշլաեանլար օլտու. եէնի Կ՚ըօմմէլ[1] եէնի Ճազար իսմէրի ո Թագանլար պու ըլունտու։ Ի՚էմիէ հրիւէր, պէօյլէ պիր ճէպապար հիս ո քիւմէԹի իսմէմիշ օլայըտրմ, Իթալիատան ավուէԹ իԹտիխիմ էա ո նատէ, էն ալա զաֆէր վէ ֆիւԹուհաԹլարըմըն ատրատընտա, վէ

[1] Օլմիկ Գըօմմէլ, օն եէտինձի տէհրին օրԹաբարընտա պիր մէշհուր Ինկիլիզ ձէնէրալը օլուռ, օլ էտնատէ ԲարլամինԹօ մէձլիսի իլէ պիրինձի Գարլօ Նամ Ինկիլիզ գրալը պէնինատ մուխալիֆէԹ վագի օլուռ, ահալի տախի Թուղան իմմէշ օլտուղունատան, Գըօմմէլ ԲարլամինԹօ ԹէրֆընըզԹ ԹուԹուռ, գրալէ գաՀնինէ գատար եէրիւմիշ, վէ ԻնկիլԹէր բայը ձիւմհուր հկիւէրինէ խոյագ իմոքրատէն ատղտա, եավաշ եավաշ հէր հիւքումէԹի իլէ կէչիրիպ գրալտան զիատէ մուԹագիլտանէ հիւքումէԹ սէրմէշ պիր մէշհուր ձէպպար տըր։

Digitized by Google

ո սիւթիւն ասքէր վէ թէրաֆիտարլար տախի պունա թաղխ
ո օլարագ պանա ձէպր իթտիքլէրի էնճատէ, տահա գօլայլագլա
ո տէաթրէս օլասիլիրտիմ. անճագ պունու նէ օ վագըթ խաթէրիմ,
ո պէնիմ վէ սիզին պու ղայրէթ պու թէշվիգաթտէ պուլունմամըզ
ո միւձէրէտ վէթանըմըզը մուխաթապատան գուրթարմագ իչիւն
ո տիր ո։ Պունու սէօյլէյիպ Պօնաբարթէ, քէղալիք խէլէճանը գալ
ք խլէ, ձիւմհուրուն մուխաթապալը հալինի, թէրաֆ թէրաֆ պէօլիւն
տիւյիւնիւ, ղարպոտա, Վանտէտ, մուհարէպէյի տահիլիյէ ալամէթ
լէրի կէօրիւնտիւյիւնիւ, վէ խարըճատան խաթիլա նշանէլէրի մէշհուտ
օլտուղունու ֆատլ ու պէյան խտէրէք, խիթամընտա, "չունճա ա
ո ֆէթթ վէ պէլիյէնին պարէմ էօնիւնիւ ալալըմ, չու գատար ֆէտա
ո քեարլըգ իւլ տէաթրէս օլտուղումուզ, սէրպէսթիէթ վէ միւսաւա
ո թը սելամէթ չըգարալըմ ո, տէտի։ Ղալտրտան Էնկլէ ձէվապ վէ
րիպ, ո գանունննամէյի սէ զիքր էթ, գանուննամէյի ո, տէյի պաղըր
մաղա պաշլատը։

Պօնաբարթէ պիրտէն պիրէ պէօյլէ գարշըլանտրըղընը կէօրտիւք
տէ, պիր էյամ սէպաթրնա ֆիւթուր կէլիպ կէրիլէտի խսէ տէ, ա
նինէտ ագը պաշընա կէլիպ եինէ խէլէճանը գալսլ իւլ Թէքրարլատը[1]։

"Գանուննամէ, . . տահա գանուննամէ մի գալտը օրթատա,
ո սիզ տէյիլմիտինիզ 18 ֆրիւգթիտօրտա[2] միլլէթ վիւքէլալըղընը
ո ֆէսխ իթմէք միւրատը իւլէ, գանուննամէյի պօզան. սիզ տէյիլմիք
ո տինիզ, 22 ֆլօրէալտէ ինթիխապ գայտէսինէ գարշը կէլիպ, մու
ո ղայրի գանուննամէ ինթիխապը չիւրիւտէն, սիզ տէյիլմիտինիզ,
ո 30 բրիւմիալտա հիւքիւմէթին իսթիգլալիյէթինէ մուխալիֆէթ գալ
ո տըղրըպ, խիլաֆը գանուննամէ ահգեամը հիւքիւմէթի իպթալ խ
ո տէն. հէր քէս գանուննամէ իսմի իւլէ մէյտանա չըգըպ, գանուննա
ո մէյէ մուղայիր ֆիիլտա կէօսթէրմիշլէր տիր. նէ ճէսարէթլէ տահա
ո գանուննամէ լաֆզընը աղզընըզա ալասիլիյօրտուննուզ։

ո Ամա պու կիւնքի կիւն քեաֆֆէի Թէրաֆիտարլարըն օրթատան
ո գալտըրըպ զայիլ իթմէյէ չալըշտըղը պու գանուննամէ տէյիլմի տիր։
ո Գարթտա վէ Վուլէն պունունուն իչիւն կէլիպ էսարէն պանա եավմիր
ո մատըլար մը, մուսավէնէթիմի Թալէպ իմէմէտիլէր մի։ Զինէ ալէն խոխմ

[1] Պօնաբարթէնին պըր քեաթիպի վէ մահ. քնը էտարը Պուրիէնին եաղտըղը վէճիպէ, Պօնաբարթէ ասղտատան ալէշնէպղէր մէճլիսի նէ կիմսիյէ եանտաճ տախի ալ մէրթեպէ քէնտ տախիպի շէշտիրը, վէ ապլ խ տէպտիքինա սէք Թէ կէմիշ, վէ սէօյլէտիկինի իշկոտմէզ օլմըճ շատտա քի. Պուրիէն էմէկինտէն չէքիպ, "Ձէ նէքտալ, ագըտրը չըգ, նէ եաբտըղընը պիլմէօրտաճ ո տէմիշ սպր։ Պունաճն խալէքինէ Պօնաբ քտարթէ պէնի սէվիէն արգամտան կէսմին տէյէ քնը մէճլիստէն չըգըպ, ասղտա ատքէր իւլէ իշէքի կիմսիշ տիր, նատըլ քի խէրխոճ նագլ օլա ճագ տըր։

[2] Սէղքիւր 18 ֆրիւգթիտօր վագտատը Թարիխմիզին 183 տահիֆէսինտէ մուֆտատալէն հիքմայէ գրլընմիշ տըր։ 22 ֆլօրէալտա տախի վէճանտատը կիւրտհի միւտրանըն խազէրինէ հիւձիմ իտիլ, ինթիխապ նիզամընըն մուղայիրինտէ օլարագ մէճլիս ասղտատը ինթիխապ գայտէսինէ իմզայէ սէլահիյէթ քէտգ իմզէյիս իտի։ 30 բրիւմիալտա միւտիրան հիւքիւմէթի գայտէսի տախի պօզուլտա, վագըթլարը Թէմամ օլմագտան իւշ միւտիր չըգտրըլագ հէրինէ ախէր իւշ միւտիր նատագ օլաունմուշտտու։ Պուխէթ վուգուտտ տախի Թարիխմիզին 328 վէ 329 տահիֆէլէրինտէ մուխթատալէն նագլ իտհիքայէ գրլընմիշ տըր։

Digitized by Google

ո րաղք օլմայան, վէ խոթէրսէնթզ չիմոի տահա պաշգա իսմէրտէ պի-
ո րէր պիրէր պէյան իտէպիլիրիմ տիզէ ո։

Ա՝ուխալիֆ Թէրաքը Պօնաբարթէյէ ճէլլտ վէրիպ, վէ եխուզէնն
տէն էօգաբը պաղըշտաթագ, «քիմիէր խէ, սէօյլէ իսմէրինի, վէ աշէ
ո քեար սէօյլէյէմէզսէն կիպ իտէ սէօյլէ ո, չաղըրշտըլար։

Պօնաբարթէ ոէֆա քէլտի աղտագ խուտ, վէ Վ՝ոհանանըն հաղէ-
նի Թէքբար ֆասլ իտէրէք, բահը սէլտաթէ չըգարմագ իչէն գու-
ոէմա մէճլիսինէ ղայրէթ վէ ճէսարէթ վէրոիքտէն սօղրա շու վէճ
հիլէ քէլտընա խիթամ վէրտի։

«Պէնթիւն սիլահ եօլտաշլարըմը պէրապէր ալարագ մուավինէ-
ո թինէ հաղըրըմ, շու Թիւֆէնկ էլլէրինտէ չիմոի պուբատա հաղըր
ո օլան, վէ ոէֆա ոէֆա զաֆէր իւ ֆիւԹիւհաթէ կէօԹիւրոիւյիւմ
ո Ա՝ըրնատիէլէր շահֆա օլուռնլար, պուռնլարըն չէճաէթ վէ մէԹանէ-
ո Թի սէլտաթը վէԹան ուղբաւնա տայիմա հաղըր տըր, վէ սիզէրէ
ո միւյեին տիրլէր։ Ա՝յմա էյէր ազալարտան պէքի տէտի, Պօնաբարթէ,
ո աԹէշ բիւաքիւրէրէք, ազալարտան պիրի. էճնէպիտէն թըշվէթ ա
ո լարագ գաճլիմէ եիւրիւտիւյիւ հալտէ, օ վագըթ պու ակլտհլտա
ո բա պու մէրտլէրին մուավինէԹինէ իսԹինատ իտէճէք տէ պէն իմ,
ո ճէնկ վէ պահթ ալլահը տայիմա պէնիմ իլէ պէրապէր օլմատը մը
ո չիմախէտէք, ունուԹտուռնաճզմու ո։

Պու քէլտմ հէր նէ մէրԹէպէ տիգճէ իսէ տէ, գուտէմա մէճ
լհսինէ մուխաԹալ օլմայըպ, զհատէճէ պէշեիւզլէր մէճլհսինէ օլտա-
զունատան, գուտէմա մէճլհսի էքսէբհյհլԹինէ մագպուլ օլուպ, Պօնա-
բարթէնին սէպաթ վէ մէԹանէԹինտէն ճիւմլէսինէ գուվվէթը գալ
հասըլ օլարագ, պու մէճլհստէ Պօնաբարթէ էֆքեարը ամմէթ գա
զանմըշ օլտու։

Պօնաբարթէ պու վէճհիլէ գուտէմա մէճլհսինի պէշեիւզլէր մէճ
լհսինէ տախի Թահրիք իԹտիքտէն սօղրա, կիտիւպ պիր հիւքմ կէօա
Թէրմէք խաԹէտի։ Ա՝րգասընա պիր գաչ Ա՝ըրնատիէ ալարագ մէճլհս
տայրէսինէ վասլ օլուպ, ասքէրի գաբուտա պըրագաը վէ քէնտիսի
եալընըզճա տիվանհսանէնին օրԹասընա տօղրու իլէրիլէտի. տիվանհատա
նէնին օրԹասընա վասլ օլուր օլմագ ազալարտան ղազէպնագ վէ էօրֆ
լիւ սէսլէր զուհուր իրմէյէ պաշլատը. եիւզլէրճէ սէսլէր չէօյլէ պա
ղըրըլար ըտը, «նէ տէմէք մէճլհս տայրէսինի ապքէրլէ պատմագ,
ո ատԹամլար, սիւնկիւլէր նէ արար պուրատա, նէ տիր մէրտամլա
ո րը, . . գահր օլտուն ճէպպար, . . գահր օլտուն ղալիմ. . ո։

Պիր չօգ միլլէԹ վէքիլէրի օԹուրատուգլարը խաքեմլէլէրտէն ֆըր
լայրագ Պօնաբարթէնին էՂԹրաֆընը տարըպ ազգըշտըրտըլար, . . «նէ
ո տէմէք տիր պու, ճէպպարլըգ իչին մի պու գատար զաֆէրլէր իԹ
ո տէն . . . գազանտըղըն քեաֆֆէի շան իւ չէրեֆ, իչԹէ չհսնոի
ո ատլուպ մահվ օլտու . . . մէրտլիքլէրին նամէտլհյէ ԹէպաԹլ օլտու։ . .
ո Ա՝ատտինի պիլ. բայէԹ կէօսԹէր միլլէԹ մէճլհսինէ, փէրվասըզ ա
ո տամ, չէզգ, չէզգ տըշարը ո, պաղըրշըրլար ըտը։

Ա՝զալար Պօնաբարթէնին էՂԹրաֆընը տարըպ ազգըշտըրտըզճա Պօ

Digitized by Google

նաքարթէ չաշըրմայա պաշլատը, գաբուտաս պըրագատըղը կրնատիէլէր ձէնէրալլէրինին պու վէճհիլէ տարա պօղաւլտուղունու կէօրուքտէ, պիրտէն պիրէ իչէրիյէ հիւճիւմ խլէտիլէր, վէ ճէնէրալմըղը գո-րնարալմ, չաղըշտրագ ազալարը գագըշտրըլսըղ պիր թէրճաֆա ալտրլար, վէ ճէնէրալլարընը գուճագլայըղ, սալիմէն տրշարը չըգարտրլար։ Պու գարզաշալըգ ատասընտա Պօնաբարթէյէ չիշ չէքիպ վուրացագլարտուս օլաու խսէ տէ, էլլերի գայըպ կրընատիէլէրին գաբօթլարընա թէ-պատիճ իլուի, վէ Ֆռամ նամ կրընատիէնին էլպիսէլէրինտէ տախի պըչագ եարալարը պու-լունտաս տէյի րիվայէթ գըլընը։ Իհիմալտը ազալարտան պըչագ չէքէնլէր օլտաս, իհիմալտը Ֆռամէնին էլպիս սելէրի գարզաշալըգտաս եըղըլընտը, հէր նէ հալ իսէ Պօնաբարթէյի տիվանխանէտէն տրշարը աշըրտրլար. վէ պու վուգուտթատ Պօնաբարթէնին ճէսարէթինէ պազը մերթէպէ ֆիւթուր կէլիպ, պէնզի ագ պագ օլմուշտաս տէյի րիվայէթ գըլընը, հէր նէ իսէ Պօնաբարթէ տիվանխանէտէն չըգար չըգմազ, ալընա պինիպ ասքէր ատֆքլաբընա տայանտը, վէ քէնտինի վուրուպ էօտիւրճէքէ օլտաս գլարընը. վէ էօմրնէնէ թէհլիքէտէ պու-լունտաս-ղունու ասքէրճ նապէլ իլլէ-տիքտէ, ասքէր եէկտիլ վէ եէկպէպան եաշա Պօնաբարթէ տէյի ճէնէ-բալլարընը սէլամլատըլար։

9° Հօթէտէ մէճլիստէ օլան էօրֆիւլիս նիզա վէ ճէտտալ տէրճ-ճէյի նիհայէյէ վասլ օլմուշտաս. պիւթիւն մէճլիս Պօնաբարթէնին գարընտաշը վէ րէխսլէրի օլան | իւսիէնին իւզէրինէ հիւճիւմ իլտի-լէր, | իւսիէն ֆէվգ էլ ղայէ սէպաթ վէ մէթանէթլէ քէնտինէ ան-ճագ հրֆգ իտէպիլէրտի։

“ Գարտաշընն ճէպպար տրը, պաղրըշըրլար ըտը, պիր կիւնտէ պիւ-“ թիւն էօմրիւնտէ գազանաբղը չէրճֆի մահվ իտիւս ասլտուրտաս “։ | իւսիէն պէհիւտէ գարտաշընըն լթէպրիյէյի զիմմէթինէ չալընըղ, | “ գարտաշըմը սէօյլէթմէտինիզ, սիզէ կէլիպ հարէքէթինի, մէմուրիյէ-“ թինի աղնաթաճագ, մեսալհի միլլէթէ տայիր հէր նէ սիվալ իլթ-“ ատնիզ, ճէվապ վէրճէքտի, վէթանըմզա օլան պուռնճա հիմմէթ վէ “ զայրէթի, պիր տէֆա քէլամընը սույնէմէք լուԹֆուռնա ատյմէզ-“ միյտի “։ “ Նայըր, հայըր, պաղրըշտրլար վէթանատարլար, զօրպա “ վէ ճէպպար իսթէմէյիզ, գաթլ օլսուն, գաթլ օլսուն, . . . “։ Պու-գաթլ օլտուն լսֆգը ճիւմհուրիյէթ վագթը փէք չօգ միւթէպէրանընն վէ Ասպէսբէրին տախի էճէլլինէ միւճիպ օլմուշտաս։ Պօնաբարթէ հագգընտա տախի իչիհիլտիքտէ գաթլինէ միւճիպ օլմատա տախի տաքէրի քէնտինտէն ատմուԹմազտա պիր վէսիլէ օլտապիլիրտի։ | իւսիէն քէմմըղը ճէտտաթէթլէ պու-գաթլ օլտուն լսֆգընտա մուխալիֆէթ իւ տէրտ, էվվել ալ էվվել գարտաշընըն սէօզիւ տիյնէնմէսինէ ըտտար իւ տէր իտի. էօրֆիւլիս շամաթալար ապտաընտա միւտաֆէթը վէտիտէ տաղրտաշտըգտան ատօղրտ սէօզ տղնաթամմայտաճաղընը ֆէհմ իտիպ։ ըրէխսլէգ ալամէթի օլան Թէրթօշ լէյ հարվանիի գալտրըրպ իւզէրինտէն ֆըրլաթտը, վէ օրթայա չըգրպ. “ սէֆիլլէր ատտի, հիչ գար-“ տաշըմըն գաթլինէ պէն հիւքմ իտէր միյիմ, պանտա նէ րիսայէթ լա-

Digitized by Google

» զբաղեցնել ազատելով, եւ այնպէս գարնանացրմանն թէպէտեւ ուշացեալ էր » աւելի քան երեք ամսով, սակայն հետեւեալ տարի գանձատէր » ոչինչ չզգաց։

Այս եղանակով Պօնաբարթէ տրշարտան մէջլիսին զուլզուլէսինի սէրը խիստ գարտաշը հագցնոտա խէվի իւ ֆիւթուրա կիրիֆեար օլոտու. վէ օն գատար կրնատիւ իչերի եօլլայըպ, տիվանխանէսէն չզգալ մալարընը էմր իյէտի։ Կրնատիէկեր զալէպէլիին արասընա կիրիպ, էլինտէն վէ գօլունտան Թուֆթուպ գարտաշընըն էմրի իւզրե | իւ սիէնի տրշարը սալըլար։ | Ըրթըզ պունտան պէօյլէ գամի պիր մուտ մէլէ կէօմէրվէնին վագթը կէլմիշտի, պունտան սօղրա պիր ազ Թէրէտուիւտ պիր ազ Թէկէնի կէօմէրիւմիշ օլսա Պօնաբարթէնին հալի խարապ ըտը։ | ագըրտը իլէ մէջլիսի իսկեաթ իթմէք, զայրը պէյհիւտ օլուպ, գուվվէթ Թէքրիւպէսինէ էլ վուրմագ լազըմ կէնէ պիշ իտի։

10° Պօնաբարթէ ասքէրի, մէջլիս տայրէսի իւզէրինէ եիւրիւԹմէկ գարար վէրիպ, | իւսիէն իլէ պէրապէր աԹա պինտի վէ եա գարտան աշաղը ասքէրի մուայեէնէ իտիպ, | իւսիէն քէմալը հիստէթլէ չու վէճհիլէ պիր նուԹգ իյէտի ասքէրէ։

« Էմհէհրիլէր վէ սօլԹաԹլար։

» Պէշեիւզլէր մէջլիսի րէիսի օլտուգտամ հալտէ սիզլէրէ պիզգաթ » պէյան իտէրիմ։ Շու սիվանիսանէ տերուննինտէ մէջլիսին էքսէրիհէ » Թի, գամալար իլէ սիլահլանմըշ պիր գաչ ազանըն ճէպր վէ աէհզէ » Թի հիւքմիւ ալԹընտա գալըպ, պու զալիմլէր, մինափերի՝ զապթ խ » տիպ, վէ ազալտրա սիլահ կէօսԹէրտիգէ վէ էօլիւմ գօրգուլտրը » վէրէրէք, վէ Թանըմըգա իֆրատ մուԹասարըլը գարարլարը աղըզ » լարընտան ճէպրէն ալմըպտա չալըշմագտա ոլըպլար։

» Պու պիր բէյվա հայտուտլար միւճէրրետ ԻնկիլԹէրտանի ըզդ » վէԹ ալարագ գուտէմա մէջլիսի ալէյհինէ աչիքեար զօրպա գալը » տրլար. վէ մէջլիսի մեզքիւր էմրնամէսինին իճրասընա մէմուր Թայ » ին օլունան ճէնէրալըն (Պօնաբարթէնին) եիւզիւնէ, գամը օլ » սուն պաղըրմայա ճէսարէթ իթտիլէր։ Կէօյա, վէԹանըմըզա էն » գըմաԹը օլսն զաԹլարըն, պու գաԹը օլսուն լոֆը իլէ մուգատ » տէմա քէլլէլէրի տիւշէն տէհզէթ տէվլինտէ զանն իտէօրլար քէնտ » տիլէրինի հալա։

» Պու պիր գաչ աԹէշիպազճ մէճնունլար, մէջլիսին իտԹիգլալէթ » վէ սէրսպէսԹիէԹինէ մուտանագաթ իտէրէք քէնտիլէրի գաԹլա միւտ » Թահագգ օլմուշլար տրը։

» Տէհզէթ տէվլի մահտուլու օլսն եարամազլարըն էլինտէ, պունտ » ճա սէնէէլէրտէն պէրիւ օյունճագ օլսն ահալիի Ֆրանսա իտմինէ,

[1] Մէնտէր։ Մէջլիս տիվանխանէլէրինտէ տաղըր մէջլուսէն պիրինին, ճիւմլէսինէ պիր նուԹգ իտէէի հալտէ օյսյա չըգըպ, պիւ լէնտը տվազ իլէ լագըրտը իտէճգէ վէ տմպնի շէքլինտէ օլսն պիր մագամա տէնտիշ տիր։

Digitized by Google

Ա մէջլիոին էքսէրիէնթի օլան վիւքէլայը միլլէթին, ալու աֆէթուէն Ա խէլասընը մուզաֆֆէր ասքէրիմիզէ իհալէ իտէրիմ. միւճէրրէտ Ա ալու վէճհիլէ վիւքէլայը միլլէթ էքսէրիէնթի սիւնկիւլէրինիզին սա Ա յէօինտէ գամալարընն խըշմընատն գուրթաւլուպ, ճիւմհուրուն սէ Ա լամէթինէ տայիր թէստաթիրի սէրթիֆիքաիւր խոէպիլէ Ա ճէքլէր տիր։

Ա Ո՛էնէրալ, վէ սիզ ասքէրլէր, վէ սիզ ահալիի Ա՛րանսա, պանա Ա թապի օլուպ, արգամտան կէլէնլէրտէն մատատասընը, վիւքէլայը Ա միլլէթի վէ ազայը մէճլիս սայմայաճագսընըզ, վէ տէրուննու տիվանէ Ա խանէտէ գալան ասիլէրի սիլահ գուվվէթի իլէ տըշարը ալաճագ Ա ջընըզ։

Ա Ալու մագուլէլէրէ միլլէթի վէքիլի սէննէմէյիպ, գամաճը թագը Ա մը թէամիլ օլունաճագլար ատը։ Ի՛զիթ սուն նամէրտոլիք իւնվանը Ա գալաճագ տըր քէնտիլէրինէ, վէ ալու իսիմտէն այրըլամայաճագլար Ա տըր։ Ա՛ ֆ ահալի հուզուրունա չըգմայա ճէսարէթ իթտիքլէրի ան Ա առ, հէր քէս բարմագլա կէօսթէրիպ, իզիթ գամաճընլար ատէի ար Ա գալարընատն պաղրըշաճագլար տըր։

Ա Ա՛պէտի օլսուն ճիւմհուրիյէթ Ա։

Ալու նուէթգա Ա իւսիէն հէր նէ մէրթէպէ հիստէթլէ սէօյլէյիպ, պէշինիզլէր մէճլիսինին տաղրըմըշ օլտուղունու տանի ասքէրէ իլան խլէտի խսէ տէ, ասքէր հէնիւզ թէէննի վէ թէրէտտիւտտէն գուրթաւլամայրագ նէ եաբաճաղընը պիլմէզ իտի։

Ա Իւսիէն թէքրար իլէրիլէյիպ, « Ա՛րանսըզլարըն սէրպէսթիյէթէ Ա նէ մուամանատա իտէն հէր քիմ իսէ, տանի գարտաշըմ օլսա, գալ Ա պինի տէլիպ հէլաք իթմէյէ եէմի՛ն իտէրիմ Ա տէտիքտէ, օ վագթէ Ա Ա՛իւրաթ վէ Ա ըզլէրզ ճէնէբալլար, Փօնաբարթէյի տանի իհթիրաճ տան գուրթարընպ վէ քէնտիլիքլէրինտէն պիր թապուր Ա՛րընատիէ տա քէրինէ գօմանտա վէրիպ, վէ պէրապէր ալընպ մէճլիսին գաբուտտա նա գատար իլէրիլէտիլէր։

Ա՛ջալար սիւնկիւլէրի կէօրտիքտէ, էվվէլքինտէն զիատէ տէհ շէթթիւ շամաթալար գօբարմայա պաշլատընլար. լաքին թրամբէթալար վոբրուլուպ ախս վէ շամաթալարը գաբանտը։ Փօնաբարթէնին էնիշ տէտի Ա ըզլէրզ, վէ սըհրխէթինէ թալխպ օլան Ա՛իւրաթ, քէնտի էվ րի իւզէ Ա՛ընատիէլէր ա՛րլ իլէրի՛, չաղըրտընլար։ Ա՛նինտէ Ա՛րընատիէլէր էրընտրըմ կիպի տիվանխանէնին իչինէ կիրիպ, սիւնկիւլէր իլէ ազա լարը առումատաղըն իտիւպ պիր տագիգէտէ ճիւմհուրիյէթի թարու մար վէ բէրիշան հալտէ գաչըրընպ տաղրմտընլար։ Ի՛էք չօգլարը թիւյնիւ շաապդա վէ րէամ հարվանիլէրինի ֆընրլաթընպ, վէ ազա օլտուգլարը թանըմամագ իչիւն բէնչիրէլէրտէն, եան գաբուլարընատն քէնտի լէրինի պիր թագրիպ տըշարը աթընպ, ճանլարընը գուրթարտընլար. վէ կէօզ աչընպ գաբամատա, տիվանխանէտէ պիր ճան գալմայընպ, եաղընըզ Փօնաբարթէ, ասքէրի իլէ, պու նէվ թարզ մէյտանը մուհա րէպէյէ սահիպ օլտու։

Digitized by Google

Պու մայղուսկէթին խասկերի տէրագասպ գուտէմա մէձլիսինէ վասլ օլսուգաա, պու ձէպրի կէօրսիւքսէ օնլար տասկի մէյսուա վէ քիւշման օլսուլար. հիչ սկիր վէձհիլէ մէձլիսէ պէօյլէ սկիր ձէպը ա լանաձաղընը մէմուլ թէմսիլղեր իսի։ Պէշհիւզէր մէձլիսի պու վէձհիլէ տասղըլսուգտան սօղրա, | իւսիէնին գուտէմա մէձլիսինէ կէլիպ, գարտաշընլըն վէ քէնտիսինին պէշհիւզէր մէձլիսինտէ օլան մուտաֆ լաթընը սկի խոթհասպ Լեպրիսէյի զիմմէթ ելէմի. վէ գուտէմա մէձլիսի տասկի | իւսիէնին պու պասպտէ կէօսթէրսունչկ տէլիլ վէ սէպէպլէրե իսկեսաթ օլմուշ կիսկի կէօրիւնսիս. չիւնքի պէօյլէ սկիր հասը սէ, էլէրինտէն պասչգա սկիր շէյ սէ կէլէմէզ իսի. վէ սկիր տէֆա պօնաքսարլըմէչ իլէ եօլա չըգմըշ օլտուգլարընտան, սօնուննա գաստար պէրապէր կիթմէչք լազըմ կէլմիշ իսի։

Պու ձիւմլէ գարտարը տասկըգ իւզրէ մէձլիսէլերին իւչ այ թաթիքլինէ, վէ իւչ գօնսիւլիւն նասպընա եապընըգ գուտէմա մէձլիսինին էմրի քիֆայէթ իսէմէտիյինտէն, | իւսիէն գուտէմա մէձլիսինտէն պօնաքսարլըմէչէ թէրաֆսար օլանլէրի, ձէմաան գըրգ էլլի ադա օլա րապ տէրագասպ ()րանժըրի[1] նամ տոկվանախանէչէ թօպլայընգ պու ադ լըգլա մէչիլէրէթէ օթուրտուլար։ Իչք իչլէրի, պօնաքսարլըմէչէ, ձէ նէրապլարա վէ ասքէրէ թէչէքքիւր իլթիմէք օլուպ, պատէհու եէնիկ տէն սկիր պէշհիւզէր մէձլիսի թէչէքիլ իլթիմէի տիւչհէնիւնպ, տղլթմըշ գաստար լիքրամ ձիւմհուր թէրաֆսարը օլան ադալսաբըն ձէնէրալ Յուրսան տասկի պէրապէր օլարագ, պու մէձլիստէն թասրս օլուն մասընա գարար վէրսիլէք։

() կիւնիւ նիզամաթը ձէտիսէնին սկիլ ֆիրլ իձրասընա տասկի թէչէպսիս օլունուպ, միւսթրան հիւքիւմէթինին ֆէսսկի ըչռմէն քլան օլունտու։ Սկիյէս, Լօժէր Տիւգօ վէ պօնաքսարլթէ, մուվագ գաթէն գօնսիւլ նասգպ օլունուպ. պունլարընն սկիրլսի, գօնսիլ հի դէմէրի գօմիսիօնո թէսամիկ գըրընտը։ Վ է մէձլիսէլերին իւչ այ թա թիլ իթմէսինէ գարար վէրիլսիպ, ֆապգաթ իքի մէձլիստէն տասկի եիր մի պէշէր սղատան միւսէթթէֆ սկիրեր գօմիսիօն թէչէքիլ օլունուպ գօնսիւլէրին նէզսինտէ գաստագ եէնիսուն պկիր գանունննամէյի միւէ քիյէ գալէմէ ալմագ նէզսարէթի պունլարա իհալէ օլունտու։

Յէնի նասպ օլան գօնսիւլէր, ասթէթը գաստիմէտէն օլսուգաա վէձհիլէ, հիսիմհիրը ձիամհուրա նաձ, սկիր վէ գամրինի իսլ ինգլսամ ձիամ հէ-էյնէրինէ, պերլավինէրինէ, գոսավրնէ վէ վէգօլէրը գիլէրինէ սասպագաֆ եէ մինէրէրինի էտսա խոսպ, տիւմէնը խասարէյը միւէքիյէի օ կիւնիւ էլ լէրինէ ալսրլար։

11° Իչլթէ պու 18 վէ 19 սրիւմէր վասգասսը իլէ ձիւմհուրսն պէրեկնոսար եասիսօտ միւսիրլիք սէվրի տասկի պու վէձհիլէ խիթսամ պուլսուս։ Տիրէկթիւսար հիւքիւմէթի, տէհչէթլիւ գօնվանսիօն տէվ բինտէն ասղրա Վէրանսայը իսասրէ իսոիւպ, թամ տէօրթ սէնէ տէվա մը օլսու։ Պու հիւքիւմէթ տէհչէթ տէվլինին իւսթիւնէ կէլսիկին

[1] Պէշհիւզէր մէձլիսի ադասրընը պու տի | վանխանէտէն ասղթմըշսար ըսը գըշասիկեր

ուն խալխատուկ միլլէթէ իֆրաթ մէրթէպէ մագպուլ օլսուս, վէ պիր քբի աթէշնաք, վէ Պարրաս կիպի միւրթէքիպ միւտիրտուն մասաուսը եանի, Ինվահէլ, Արնավիլլեր, Ըքօ, Ըլթուրնէօր, Վարնօ, Պարթելէմի, Յօժէր Տիւգօ, վէ խուսուսիլէ Ալեքսէս միւսթէգիմ վէ տիրայէթքեար քիմնելէր իտիլէր։ Պու ճիւմլէ գուվվէի ֆաիլիյէ վէ սէպաթլարը օլմատըղընտան, ազ վագըթ զարֆընտա պիւթիւն ճիւմհուր զաաֆ վէ ֆըլթրէթէ կիրիֆթար օլսուս։ Ապաա տէհշէթ տէվրի միսալի պու հէնկեամտէ Յունանստա գան օլմատը, լաքին պունա մուգայիր չօգ ատամ տա գաթլէ պէտէլ սիւրկիւնէ կէօնաէրիլտի։ Յտազնէ սէրկիլէրի ճէպրէն քիմսէյէ վէրիլմէտի, լաքին խազնէտէն տախի քիմսէ պիր ագճէ ալամազ ըտը։ Նքէր սիլահըդ վէ էքվէքսիդ գալըպ, մուզաֆֆէր հիյեէթինտէն սէֆալէթ վէ մաղլուպիյէթ հիյեէթինէ կիրիֆթար օլսուս, վէ Յունանըդ միլլէթի տէհշէթ տէվրինտէն գուրթուլուպ, պունա մուգայիլէ ումումի պիր սըգլէթ վէ պի հուզուրլուղա տիւչար օլսուս։ Յունանայը պու հալը ֆըլթրէթէն վէ պու մաղլուպիյէտէն գուրթարմաղա պիր միւտիրի ֆէթանէթ սէմիր, վէ պիր սէրտարը ֆաիլ վէ միւգէյէտիր լազըմ կէլիպ, պու միւտիր վէ պու սէրտար Պօնապարթէ օլսուս։

Digitized by Google

ԻՒՂԻՍՆԱՒՒ

ՎՌՈՒԹԱՊ

ԳՕՆԱԻՒԼԱԻՒՔ ՏԵՎՐԻՆՏԷՆ ԼԻՒՆԵՎԻՒ ՄԻՒՍԱԼԵՀԵՄԻՆԷ

ԳԱՏԱՐ

ՊԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1799—1800

1° Ա՛ռավագգամ գօնախուլէր հիւդիւրէրի, վէ վէռէլ, վէ գօմանգանլար ԻՒէվ ճիհամը։ 2° Չիրանանէն ահվալը փաիւլէյէ։ 3° Ալէքսիյէ։ 4° Խարճէյէփ։ 5° Գօնախուլէրին ԻՒանվմամ վէ ապաչէրի։ 6° Ահվալը փոհալը Ալրոբա, Ռուսիա վէ Իրաճա։ 7° Պագը ԻՒերիպագը Ռուսհահէնէ։ 8° ԳօնաքարԻՒէ վէ Ալէքէյէ։ 9° Ալէքէյէին ԻՒանվմ իՒիդյի գառնաննամէի Ռուչէյէ։ 10° Գառնաննամէի փիՒէր։ 11° ԳօնաքարԻՒէ պաչ գօնախուլ ինԻՒիպաղ օլառոր. վէ գառնաննամէյի իլան իփէր։ 12° Ալէքէյէ Ռուչէի ԻՒերափէնան Ռուսիֆամի վէրԻՒէր։

1° Ա՛ՌԱՎԱԳԱԹ գօնախուլէր հիւդիւմէթինին չարթլարը 19 պրիւմերտե Ալէն Գլու սերայընտա պէր վէճէհը պայլա գարար պուլտուգտան սօղրա, էրթէսի կիւնիւ ալէսապահ, Գօնաքարթէ, Ալէքէս, վէ Իօժէր Տիւգօ գօնախուլէր, Ալէն Գլուտան Իագրիսէ կէլիպ, Ի ուգսէնպուրդ սերայընա վասլ օլառուլար, Ալէքէս վէ Իօժէր Տիւգօ, ասլընտան միւտիր օլառուգլարը էճիլտէն սերայը մեջ պուրտէ տայրէլէրի հազըր ըտը, Գօնաքարթէ տախի Շանթըրէն սօգաղընտա օլան քէնտի քիւչիւք խանէսինի թէրք իտիւպ, մատամասը, Ալէ մատամասընդն լաքի էվլատը, Իօժէն, վէ Օրթանս, վէ եավէրլէրի իլէ Ի ուգսէնպուրդ սերայընա կէլիպ Պարրասըն տայրէսինտէ խ գամէթ իլէտի [1]։

[1] Գօնաքարթէ 19 պրիւմերին իլէ ախշամընը, տօգԹու Լավալէթ վէ սըր քաթԹիսի | Գուչիւն իլէ Ռենվնափօն նամ գանըը մէյտան տան կէլտիքտե (ահհչէթ տեվրինտե պռա մէյ

Digitized by Google

Ա՝ուվազգամ գօնախուլէր, օ. կիւն իքինձի ուֆքա մէձլիա օլուպ [1], պէր վէձհը աթի վիւքէլայը նապպ իթուիլէր։ Պօնաբարթէ պու վիւքէլայը, քէնտի տօսթ վէ պէնտէլէրինտէն թէրթիպ իթմէյէ չալըշըպ, օլ վէձհիլէ Ա՝կէյէ իլէ վագի օլան պաղը միւճատէլէտէն սօղ բար, Ա՝ըսրըտա էրիքեանը հարպ բէիսի օլան ճէնէրալ Պէրթիյէ, հարպիյէ վէքիլի (սէրասքէր) [2], կօտէն մալիէ, Պ՝անապասէրէս ահքեամը առալիյէ, Ձ՝օրֆէ պահրիյէ, Ի աբլաս տախիլիյէ, իպթիտա Ի՝էյնհար վէքեաղէթէն պատէհու Թ՝այէրըրան էտալէթէն խարիճիյէ, Ձ՝ուշէ զապթիյէ նազըրը վէ վէքիլի նապպ օլուՆտուլար։ Ա՝ է տախիլիյէ քեաթիպի իւնվանը իլէ ճէնէրալ Ա՝ուրէ տախի գօնախուլէրէ պաշ քեաթիպ նապպ օլուՆուպ. ճէնէրալ Ի՝ընֆէպվը տախի Ի՝ուրիս մուհաճաղա ասքէրի գօմանտանլըղընտա իպգա օլուՆտու, Ի՝ճՆօ վէ Օ՝վիչէրի օրտուլարը պիրլէշիփրիլիպ, ճէնէրալ Ա՝օրօ պու պէօյուք օրտույա, վէ Օ՝վիչէրի գօմանտանը ճէնէրալ Ա՝սասՆա տախի Ի՝թալիա օրտուՆա պաշ գօմանտան նապպ օլուՆտուլար։ ՊուՆլարըն քեաֆֆէպ ասքըն էն մէշհուր վէ էն ֆէթհանէթլու բօլիթիգա վէ հարպ էհապը քիմսէյէր օլուպ, հէր պիրի պիրէր ըչ վէ պիրէր էֆքեար ասհիպի օլապագ, հիչ պիրի ախէրինէ պաշ էյէր ատամլար օլմատըղընտան, պիրլիքտէ իթթիֆագ իթմէյէրի մուշքիլճէ իսկ տէ, Պօնաբարթէ քէնտի Նուֆուզու ղալէպէսի իլէ պուՆլարա ըչհա օլուպ, ըչյ իւ թէտապիրի մախսուսինի ճիւմլէսինէ իլթիզամ իթտիյէրըէք, ճիւմլէսի-

տանտա հատըղ հիսապօղ ատամլար գաթէ օչմա շուտու. էզ ճիւմլէ ան ալքընճը Լուի գրալ վէ գրալիշապը Մարի Ա՝նթուանէթ, Ր՝ոպէօբիէր, Տանիճան վէ սայիրէյէրի) պու մէյ տանը ահզապալարընտա կէօռէրիպ, եարըն ախշամ պիզ տէ եա պու մէյտանտա եա տա Լուգանէպոլ պէրայընտա եաճատադըղ տէտի։ Պօնաբարթէյէ պախթը ճապէր օլուպ, իքինճի մէմուկ պու վէձհիլէ հիւանիս հուտուլ պուլուճուլ տուր։

[1] Է՝նկի նապպ օլուՆան գօնախուլէրին իլէ մէձլիսլէրինի քափֆէպէ միւվէրրիսլէր շու վէձհիլէ նագլ իտէրլէր։

Գ՝ալիճ ալընան մուվագգաթ նիզամճա ճէտ, մէզքիւր իւշ գօնախուլէն հանկըսը պէօքնէ, հանկըսը քիւչիւք, եախօտ մէձլիսէ հանկըսը բիսէրի իտէձհի իշլէրնի օլուՆմագ մըշ ըսը։ Պօնաբարթէ գըսգճընա, վէ Սխէկս գալ մինճ կիւվէնճրէք, իքիսի տախի պու պապոպէ պիրիպոլինէ ենէիսէն ըրիգապէթ կէօռ թերիպ մագամը բիսաէթէ օթուլմագ իտէնը էբը իտի։

Թ՝ըշրինի ատհինին օն պիրինճի կիւնիս, իւչ ճա տախի մէձլիս օտասընա թօպընՆըգտա իկը ճիվճէ Պօնաբարթէ քէնտիկինէն պիր տաճատադըգտա աղըպ մուտաղիա ըչհա։ Ա՝նկէյէ իքի գօնախուլէն կիւվէնէ պագաբագ հատնիչմըղ պուլ օլուՆուճաղըղ տէյի սիվալ իթտի իսե, Ր՝օժէր Տիւգօ Պօնաբարթէնին ախշագ վէ միղաճընա էյիսէն վագբի օլուուլուՆատան, Իւլինէ ճէնէրալ պուլ օթուրմուշ Ի՝եօրմօշ Ի՝եօրԻ-յօրատան էտ ատէտի. վէ օլ վէձհիլէ Պօնաբարթէ թապիաթը իկը մատանըն պաչընտա գալուը։ Սխէկյէտ միւճերրէտ պաշ քէնտինի օթուրտուրլար մէմուլինտէ իքէն, իքի գօնախուլէն պու հալինի կէօրիպ, քիպրինէ ճէպր իտէրէք իսհ նատ իսհ սիւքիւթ իթմէկ մէճպուր օլտու։ Պու ճիւմլէ Սխէկտ իկ մէձլիստե, Պօնաբարթէնին տիրայէթ, մէճանէթ վէ ագը տագիկինի կէօրիպ, կէրէք մուհարէպէ վէ կէրէք իտաբէկի միւկատ պիր մէրթէպէ մէհարէթի օլտուղունու ւրկ էլ այն միւշահէտե իսկէտի, վէ Պօնաբարթէկի թէհայիւ իթտիկի կիպի, եաղընըղ ճէնիկ էրպապը պուլմատըղընտան զալէթ իւ ղալչ մատ վէ նատիմ օլտու. վէ մէձլիտէն չագատգտա, Պօնաբարթէնին միւթէշարը մախսուսէրի օլան Թ՝այէրըրան, Գ՝ալանէ, Ր՝եատէր, Շապալ, վէ Պուկ Տրըսմէօրթէ շու մէշհուր քէսմը աէյլէտի։ Իւլինէ ղ՝ոթ պիր ափրիկա էար փեյեպէնէրիւ. պու ապաֆ հէր ղեյէ ղապբի, հէր ղեյէ ափւ, վէ հէր ղեյէ գապբը փըր։

[2] Պ՝ուՆնան ագաէմ հարպիկէ վէքիլի Տիւպօա Գ՝ուռնաճ իտի, քի պալատե նագլ օլուՆտուղու վէձհիլէ չէնտ կիւն ագաէմ Պօնաբարթէկի թէհ թիֆենկէ թուէմագ իտէնէմիշ իտի։

Digitized by Google

նի պիր հետեվեն եանի քննոտի բօլոթիգասընըն գուվվեուն ֆիլիլ կելմեսինե պիրլիքտե խոթիխատամ օլունմալերինե մուվաֆֆագ օլտա։

2° Հիւհուրիյեթը նաս թերճաման լարը հեր նե գատար 19 պըլուժու վուգուաթը իլե Աֆն Գ։լուստա մաղլուպ օլտուլար իսկ ատե, էօթեսե պերիւտե կիզլի շերքեֆլերը օլարագ պու եէնի հիւքիւմեթե տախի մուխալիֆլեթե հազըրլանմագտատ խոիլեր, պու մագուլե շերքեֆլերե սարըն պազը միւթեպեր միւթեշերրիւերի, վե Ջ։ժրօ, Պերնատօթ, վե Յ։ուրտան կիպի մեշհուր ճեներալլարը տախի տախիլ կոիլեր, պեշերիւզլեր մեճլիսինտեն գաչան ազալար տախի Հրանսանըն պիր պեօյիւք պելտեփինտե թոփլանըպ, վե միւլքիյե վե ասքերիյե մեմուրլարընտան թերճաման լարը բեյտա իտիպ, գօնսիւլլեր հիւքիւմեթինե մուգավեմեթե իթմեկլերինտեն տախի գօրգուլուրուտա վե պու շերքեթլերին ալեյհինատե օլան գրալ թերճաման լարընտա տախի ազ գուվվեթ եօղուտտա։ Պիւթիւն Պ։անտե էյալեթլերի[1] եենիտեն աթեշը իհթիլալ իլե սելվենիպ, Շ։աթիլյեօն, Ընթիչան, Յ։օրժ Գ։ատիւտալ, Պուրմօն, վե Հրօմեե նաման ճեներալլար, Ինկիլիզտեն գուվվեթ վե ապճե ալարագ պու ճիվարլարտա պիրեր մեթին մեվգիլեր թուրթմուշլար լարը։ Պու ղայլեկերտեն մայատա Հրանսանըն մալիյեճե մուզայիգասը տախի տերեճեյի նիհայեյե վասլ օլմուշտուտա, ճիւմ հուրիյեթին իլե վագթընտա վե սօղրատան իճատ օլունան նեվ պե նեվ գայիմե վարագալարը օլ մերթեպե մեզելլեթե տիւշմիւշտիւ քի, եենիտեն գայիմ չըգարըլտա տախի քիմսենինե մագպուլե օլմայագաղը աշիքեատ իտի, Հրանսանըն օլ էնսատե սենեվի մատրաֆը պէշ եիւզ միլիոն ֆրանգա պալնը օլուր քրեն, ճենկ մեսարիֆլեթը տախի իլտիվե օլունարագ եէտի եիւզ միլիոնա իպալագ օլունուպ, իքի եիւզ միլիոնե պունատան, վե վերիլերինե լայզեգը վեճհիլե թահսիլ օլունմատըղընտան տախի պաշգա խայլըճա աչըգ վար ըտը խազինեսե։ Իհլիսլերինե վե բարատալարըն պիր գաչ եիւզ միլիոնլուգ էմլաքի խազինեյե վերիլիպ, պու էմլաք ըհհին ատտա օլունարագ պունլարըն իւզերինե էօփֆեն միլլեթտեն գարզ ագճե ալընմագը իսկ տե, ճիւմհուրուն տեվմամընը էսհապը գուտուլեթ զայեթ շիւպհելի կէօրերեք, մեզքիւր էմլաք խազինեսինեն սաթըլտըգտատ, հեր նե գատար ուուն պահայատ վերիլիւբ իսկ տե սօղրատան կերի ալընըր գօրգուտու իլե մուպայեհատընտա քիմսե ճենատեթ իտեմեզ իսե, վե օլ վեճհիլե մեզքիւր իսթիգրազ սենետլերի տախի իթիսապտան տիւշմեյե պաշլատմագ ըտը։ Հիւքիւմեթինին սօն վագըթլարընտա խազինետեն տիր թագըմ ոճենեճ լեր տահա զուհուր իտիպ, նագտ մագամընտե ախզ իւ իթատե թետավիւլ իթմեքտե, վե օն այտան պէքտա թերտախիւլտե գալան մահ հիյելեր պունլար իլե վերիլմեքտեե պուլունմուշ լսե տե, գըրտըրմագը ըտազըմ կելտիքտե թառահհիւմ սաբրտաֆլարա միհրթաճ օլունագտագ, պունլար տախի խայլըճա էքսիկինե ագճեյե թահվիլ օլունատիլիպ, պու եիւզտեն տախի իդդատը ահալի հատաթ օլունտտա, վե պունլար, վե

[1] 134 իւնճի սահիֆենին հաշիեսինե նա | զար պուլուր։

Digitized by Google

պահանջ էմասալ ուշադրանաւելուգլուխ զարուրիչէթը ուսմունիչի պիր գամը տահտա արթըրմըշ լսուը ։

3° Ա՛իւմհուրուն ուսմուրտ մանիչէսի պես հալտէ օլուպ, ուսմուրտ աքէրիչէսի տահի պուննան ալա մէրթէպէտէ տէիլ իտի ։ Ա՛ս գասա սէֆէրին ասնլարընտա ձիւմհուր ազքերի, Ո՛վիէրիտէ, Ֆինլէնտիա, պիր գաչ ֆիւրտուհանէ մազհար օլուպ, տիւշմէն օրտուլսուը Ա՛ղանտա հիւտուտլէրինտէն ուզագտա գալմըշլար իսէ տէ, տաքէր հէր չէյտէն մահրում օլուպ, նէ պալըգ, նէ կիյէձէք վէ նէ տահի եէյէձէքլէրի վար լսուը ։ Գալընըզ Ֆինլէնտիտէ Ինկիլիզ վէ Ռուս լսուտա գալիպ կէլէն ձէնէրալ Պրուն օրտուտաս պու մէմլէքէթտէ էյի ջէօթիւ պէտլէնիլմէքտէ օլուպ, Ալթօգաչ ձէնկինի գայպ իտէն Ա՛ֆեօ օրտուտասնա ։ Ա՛ն Ձուրիխ ձէնկինի գազանան Ո՛վիէրի օրտուտասնա Ա՛ղանտատան պիր հատպէ կէօնտէրիլմէտիկինտէն, հէմ օլտուգլսուը մէմլէքէթլէրէ պիր զուլում սայըլըպ հէմ տահի հավայիձի զաբտուրիչէլէրինի թէտարիք իտէմէիպ, վէ էօրֆէն թահսիլ օլունան ազձ վէ զահիրէ տահի գաբանըն էլինտէ գալըպ, ասքէր ա՛ձ վէ չըպլաղ տէրէձէյի նիհայէյի զարուրէթ վէ ասֆալէթէ կիրիֆթար օլմուշտուտ ։

Ա՛թանիա օրտուտաս Ա՛օվի վէ Ա՛րկիպիս հավալիմէքլէրինտէն ասղրա, Ա՛քինին տաղլարընա, գուրտ վէ մահտուտուզ վէ ձէնկ ափէթի իլէ խաբտաղ օլմուշ արագիլէրէ չէքիլէրէք, օրտատա խաստաղըգ վէ գրիճլըգ, իքի պէօյիւք ափէթլէ թէլէֆ օլմագտա իտի ։ Ա՛ղանէթլէրինէ ֆիւրտուր կէթիրմէյէրէք էն մէշագգաթը կիւնէրտէ, էն ֆէնա վաղրլարտա գահրտման կիսի սէպաթ կէօսթէրէն ասքէրլէր, իսմէրլէրի չուլ չտպուր, գարընըարը աձ, սրթմաղը վէ հիւմմաղը, Ա՛քինին տաղլարը եօլլարը իւզէրինտէ տատագտա թօփլանաղտա, վէ օրմանլարըն եապանի վէ հասիկթահիզ մէյվէլէրի իլէ գարընըարընը տօյուր մաղտա մէձպուր օլմուշլար լսուը ։

Ա՛ճէք չօգլարը օրտուտասնա գաչըպ, Ձրանատանըն չարգ վէ ղարտ թէքսաֆիլարընտա տիւթիւն եօլլարը ֆէտէն հայտուտլագտա գարըշըրլար, վէ օրմանտատա հարատմիլիքլէ կէչինիլէրը իտի. ֆըրգա ֆըրգա ասքէրլէր, ձէնէրալարընտան իզնէն վէ բուխատէ ալմայագտագ, ամմասա նէքսէտ գարընմըգ տօյար մէմուրլարը մէվգիի թէրք վէ մահալը տահէրէ նազը իտէրլէր իտի ։ Ա՛ֆրիգատէ օլան Ա՛ֆրոտիտ տէնիզի Ինկիլիզ տօնանմասը թուրմուշ գաբաթմըշ օլտուգունտան, նէքսէտ պագտատա տիւշմանն տանձաղընը կէօրէպ, քէնտիլէրինէ պիր քոնտատա վէ զահիրէ կէլէձէյինտէն տահի գաթը իւվիտ օլուրլար լսուը ։ Ձոգ ֆըրգաղար օն ակքիզ այտան պէրու մտաշ ալմայագշար լսուը, վագտա սէնէտ վէքէրէք պագտէն եէյէձէք թէտարիքի միւմքին օլմուշ իտի տէ, թիւֆէնք, թօփ, վէ միւհիմմաթ ասնէտլէ թէտարիք օլունըտար չէյ օլմատըգընտան, պու հշտատէն տաքէրլէր պիւթիւն պիւթիւն թիւնէ թէհիտէտ իտիլէք ։ Ա՛ղտար, զաթէն թօփլատա վէ պիվատիլէրէ քիֆայէթ իտէձէք մէրթէպէտէ տէիլ իքէն, իտատաղըգ վէ ազ ագգա հէմէն ձիւմլէսի զայ վէ թէլէֆ օլմուշտուտ ։ Ի՛գէք միւտիրան

Digitized by Google

հիւքիւմէթինին ատէմը գուտրէթի սէմէրքսինտէն ասքէրին տիւշ տիւյիւ հալ իւ քէրիշանխյէթ պու բատէտ օլուպ, մուգաատէմա ասքէր, եա խազնէ սէրկիլէրի, եա տա ֆէթհ իթտիքլէրի մէմլէքէթլէրտէ ալտրգլարը էօրֆի թէքթաւլիֆլէ կէչինմէքտէ պուլունմուշլար իսէ տէ չիմտի հէմ սէրկիլէը բարա իթմէյիպ, հէմ պախթը ֆիւթուհ հաթ տախի Վրանսրգ սանճագլարընը թէրք իթմիշ օլտուղունտան, թապիաթը մասլահաթտան ասքէրին պու հալէ տիւշէմէյինէ չիւպ հէ եօղուտու։

4։ Պու հալտէ ճիւմհուր իւզէրինէ խարըճտան օլան գրյամ տախի ազ գայլէ հասըլ իտէճէք մէրթէպէտե տէֆթի֊իտի։ Ընթրիա տէվլէթի Իթալիա մէմալիքինի եէնիտէն թահթը զապթընա կէչիր տինինտէն մաղտուր օլուպ սուլհտան իսե իլա նիհայէ ճէնկի, բօլիթիք գաօրնա ատտա իթմիշ իտի. պիւթիւն Իթալիատա միւսթագիլանէ հիւքմ եիւրիւթիւպ, վէ Վատրէնիա, Թօսգանա, վէ Վոմա մէմալիք֊լէրինի ասքէրլիյլէ իսթիլա իտիւպ, նէ Վատրէնիա գրալընը Թօրինցյա նէ Թօսգանա տուգասընը Վիօրէնչյա, նէ տէ փափայը Վոմայա չա֊ղըրմըշ ըտը։ Ընս ճէնէրալլարը Վիւվարօվ վէ Վօրսագօֆուն Օ֊վէ֊չէրիտէ վագի օլան հազիմլէթ վէ բէրիշանխյէթլէրինտէն տախի գայտ վէ հաճէթ իթմէյիպ, վէ պունու ատէթա աքսի պիր ճէնկ վուգուա֊թը մագամընտա թուքթուպ, չարէսիզ պիր շէյ սայմազ ըտը։ Վէ պու֊քէյֆիյէթին Ընսպա իմբէրաթորունուն ինֆաալընա միւճիպ օլաճա֊ղըտա խաթըր կիւզարը իսէ տէ, Ինկիլիզին ապճէ վէ թէհսիրի իլէ Ընսպայը թէքրար պիրլիքտէ մէյտանը մուհարէպէտե կէօրճէյինէ իֆքրաթ իւմիտվար օլուրուտու։

Ընօթէտե Ինկիլթէրրա տէվլէթի իսե, իրատլար իւզէրինէ եէնիճ տէն վէրմի թահախա իտէրէք խազինէսինին վարիտաթընա սէնէտե իքի եիւզ միլիոն ֆռանգա պուլտուրուպ, ճէհիմ տօնանմալար իլէ պիւ֊թիւն ագ տէնիզի գաբլամըշ, վէ Վալթայը մուհասէրէ խոիւպ ազ վագրի գարֆընտա ածլըգլա եէնմէք մէմուլինտե պուլունմուշ իտի. վէ պիւթիւն տէնիզտե պիր խասմի օլմատըգտան մաատա, Վրանսա֊նըն թէրաֆ թէրաֆ պէօլինէրէք, եագընտա տայիմի պիր ֆըլթրէթ հիյեէթինէ կիրիֆթար օլուպ, հեր թէրաֆտան տիւշմէն հիւճիւմ նէ մուգավէմէթ իտէմէյէճէք կիպի մէմուլ իթմայինաէն, պէօյլէ պիր արալըգտա սուլհա եաթըշմայը բօլիթիգաճա այնը խաթա ատյ֊մըշ ըտը։

Ընալընըգ Ընրուսիա տէվլէթի, ճիւմհուրիյէթին պէտայէթինտէն պէրիւ Վրանսա ալէյհինէ ճէնկէ գալգըշմամըշ օլտուղունտան, ահ֊վալը Ընրթայա ուզագտան պիթէրաֆանէ ֆագաթ Վրանսայա տախի ատտավէթքեարանէ պիր նազար իլէ պագմազա գաշլամըշտը։ Վէ Վպա֊նիա տէվլէթի տախի Վրանսայա միւթիէֆիգ պուլունմուշ իսէ տէ, ֆըլթրէթէ կիրիֆթար օլան պէօյլէ պիր հիւքիւմէթէ պիւթիւն Ընրթայա գարշը միւթիէֆիգ վէ չէրիք ապյուտըղընտան տախի հիճապ իթմէքտե պուլունմուշտու։ Վէ պու վէճհիլէ տախիլտե Վանոէ էյալաթընըն թուղեանը, վէ խարիճտէն Ընրթանըն էն պէօյիւք տէվ֊

Digitized by Google

լէթլէրինին Յիսանասյա հիւանիւմի, պու խբի ձիհէթ տախի Յիսանասյա խբի աղիմ մուխաթապա, վէ ասքէրիձէ ճէսիմ թէտարիքեաթէ էշէտար իհթիաճ հասըլ լիմիշ օլաճաղը թաորիֆէ հաձէթ տէյիլտիր։

5° Իշէթ տախիլը, ասքէրի վէ խարիձի, պու իւչ պէօյիւք պէ-
լատէն, գօնսիւլէրին սէպապի, ֆէթանէթ վէ տիրայէթի, Յիսանա-
սյը ազ վագըթ զարֆընտա խէլաս իտիւպ, քէմաֆիւնասյոնգ տէ-
րէձէյի իւլայէ շու վէձհիլէ թէրֆի խյլէվիշ տիր։

Պօնսիւլէրին իւլ տըզգաթը Յիսանասյոն ումուրու մալիյէ, աս-
քէրիյէ վէ տախիլիյէսինէ սարֆ օլունուպ, էվվէլա իսթիգբազը էօր-
ֆիյէ լազվ, վէ եէրինէ էմնաք իւզէրինէ պիր վէրկի վազ օլունուպ,
նըսֆ ագձէ վէ նըսֆ գայիմէ իլէ պու վէրկինին էտա օլունմասյընա
գարար վէրիլտի. վէ պունտան Յիսանասյոն էն միւթէպէէր սարրաֆ-
լարընա էմնիյէթ կէլէրէք, խազինէնին քէֆալէթի իլէ տէր ագապ
Պօնսիւլէրիյէ օն իլի միլիոն նագտ ագձէ սայրպ, պիր հապպէսինէ
տօգունուլմայարագ պու խազինէ օրտուլարա կէօնտէրիլտի. վէ հէր
էյալէթի վէ նահիյէլէրէ միւսէթէգիմ վէ միւձէրրէպ մուհասըլլար վէ
մալ միւտիրլէրի կէօնտէրիլիպ, պագայիէնին վէ վէրկիլէրին նիզամ
թաձապիգէն թահսիլինէ տէվամ օլունտու, վէ պիր մալիյէ մէձլիսի
ԹէշՀքիլ օլունուպ, վարիտաթը խազինէնին ԹէլէՖտէն վէգայէսինէ
հիմմէթի օլունտու, վէ ազ վագըթ զարֆընտա սէմէրէյի խայրիյէսի
միւշահէտէ օլունուպ, իւլ Թօփիանան ագձէ իլէ ասքէրին խալահը
հալինէ տէվամ օլունտու։ Պօնսիւլէրէ օրտուլարա տախի իսթիգա-
մէթ էտհապընտան գօմիսէրլէր վէ նազըրլար կէօնտէրիպ, ձիւզէի
վէ քիւլլի վէրիլէն ագձէլէրէ սէնէէտ ախզի ուսուլինի լձրա իսթիր-
տի. վէ պու վէձհիլէ օրտուլարա հէմ ագձէ կէօնտէրիլիպ, հէմ տէ
միւրթէքիպլէր էլլէրինտէ զայ օլմատըղընտան, ասքէրէ հէմ ֆէրահ
վէ հէմ էմնիյէթ կէլիպ, վէ պէր վէձհը պայլա գօմանտանլար տախի
ԹէպտիլՀ օլունուպ, հիյեէթը սապղգէի չէձիլէրինէ իսթիտրաք խը-
լէտիլէր։ Վ է Պօնսիւլէրիյէնին պիր իլանանամէսի [1] իլէ տախի միւսա-
ըհձ օլուպ, ասքէրի վէ մալիյէձէ ղայլէլէր պու վէձհիլէ զայիլ օլ-
տուլար։

[1] Մուէյիդ իլանամէ։

[2] Սէրթէպէլար։

ո Տէրէձէյի նիհայիյի զարուրէթ վէ սէ-
ո ֆաէլիէթի ախլաղ օլտուղունուղ մալիւմաթը.
ո լազքին խալահը հալինիպէ միւձիպ օլաճագ ԹէՀ-
ո տատպիր տախի տէրտէսթը իձրա տըր։ Ատ
ո քէղլիյին իւլ շարԹը, հէր նէվի զահմէթ վէ
ո մէշղուլաթա ԹէՀհամմուլ իհմէթ ֆաղիլէթի
ո օլտուպ, պահատըրլըգ իքնինձի շարԹ տըր։
ո փէնք չոգ ղէօլլուքլէր մէվգիլէրինի պըրտա-
ո գէղող, զահիրլէրինին գօմանտանլարընը տախ-
ո նէմէմիշլէր, վէ ան եէտինձի փիտաե տալայը
ո տատիի պու սընըֆտան տըր։ Գատիխլիօնէ,
ո Ըհվալը վէ Ղայմաղգ ֆամիհլէրինէն հիշ
ո գաղմատը մը իչնիպտաե, ձհամէնա տա՛ հօլ-
ո տախլէր մի։ Պու ասքէրլէր տանձագլարընը
ո ԹէՀրը իհմէքտէն խտ, ԹէլէՖ ալմայը իհ-
ո Թիար խոխագ, էէնի ասքէրի տախի նատուա
ո վէ ֆաղող, պու խբի ազիմ պօրձու տախի
ո Թանրիմրէ օլուրլար ըտը։ ԹայինաԹընըղ
ո վագԹը զէմանիլէ վէրիլտիօր տէյի չէքտա-
ո յէթ իհմձհիսիհիղ։ 4-22-18 վէ 32 իւնի ա-
ո լայլար միասլի, առ, սուսուղ, ասի վէ գա-
ո Թըր էՀլէլէրինէ միւհիմաճ օլարագ Մընըր
ո չէօլլէրինտէ պուլունմուշ օլտանըղ նէ եա-
ո բառնագտընըղ։ Օղլար, էփէյէ գիՖէր իւ-
ո պուլաճաղըղ տէրլէր խտ, սիղ մուզաֆֆէր
ո տանձագլարընըզը պըրագըղ գաչէրընընըղ։
ո իհթալիա օլԹաղլարը, սիղի չինտի պիր նէ-
ո նի ձէնէրալ գօմանտա խտէձէք տիր. Իհթա-
ո լիանըն իւլ սէֆէրլէրինտէ պու ձէնէրալ

Digitized by Google

Գ·օնախուլէրին ուժուրու տախխլխէտ ըզհար խլէտիքլերի պու տիրայէթ վէ աստալէթը ֆայիզէ ուախի պիւթիւն Վ·ռանատնըն չայ եանը թահխին վէ բէսէնտի օլտու ։

Ն՚իւհուրիէթին իլք վազըթլարընտա Թէրաֆկիլրանըն եէկտիկէ բինէ օլան ղարազ իւ նէֆեանիէթի , պիրպիրի հագդընտա մուաժ լաթը շէտխէյի մինէթիճ օլարագ , հագդլարընտա պազը մուղայիրի ինսանֆ վէ իւնսխլէթ գանուռլարըն իհտասընա միւճիպ օլմուշտու ։ Ի՚զ ճիւմլէ Վ ռանտէ ճիվարընտա օլան էյալէթլէրտէ , հէր հանկը գա ստապա վէ քէօյտէ պիր գաթը վէ խտատրաթ վուգու ապուլուր խէ , օ քէօյ վէ գաստապայը քեամիլէն մէս՚ուլ իլմէք խազրէ , հէր գարիճ միւթէպերանընտան եէտիշէր սէքիզէր քիշի ըհհին ալընըպ , էհհատը Թէօհմէթ պուլունմատըդը հալտէ , եէրինէ պուռնալար միւէպպէտէն նէֆխյէ կէօնտէրիլմուրտի . վէ պու հագդազ գանուռնա իրհան գանռանտա Թէամիյէ օլուռնմուշտու ։

Պուռնտան մատատա , բէնք չօգ բաբատալար հէր նէ գատար ճիւմհու բինէթին եէնի նիզամլարընտա ատտագաթ իլմէյէ եէմին իլմիշէնք խոճ առ , եինէ քէնախլէրինէ մուսալաթ օլուռնուպ , Ի՚ն վէ Ո՚լէրօն նաման մահալլէրտէ վէ մահպուսլարտա չխուրնմէքտէ խոխլէր . պիր ատ մու գատատմա գրալ Թէրաֆտարը օլուպ , պէր վէճհը իլթիճա Ի՚նկիլէթը բայա գաչան պիր Թագըմ միւԹէպէր վէ քիշիվատէ Վ՚ռանտըզլար , Գ՚ալէ Թէրաֆընտա շհատէթնէ պիր ֆուրթունայա ԹուԹաբլուպ , ատնիզէ զարզ օլմագտան իսէ հէմչէ հրիլէրինին էլինէ տիւշմէյի Թէր ճիհ խախ պ , պուռնալարը ֆուրթունատան վէրհամէթնէ պիլէրէք Վ՚ք բանատայա չըգմըշլար , վէ օ վագԹըն սուի բօլնէթիգտատը միւգԹէզ ատնտան օլարագ պուռնալարա ճատտա լագատը Թագըլտագ մահպու տա իլգա օլուռնմուշլար ըտը ։ Ի՚նէնք գօնախուլէր , ատտալէթ վէ ինսանֆ վէ պիւթիւն Վ՚ռանտըզլարա պիր ըստէտ հիմայէթ կէօսԹէրիպ ըհ հինէրի , բագատալարը վէ միւլԹէճիլէրի մահպուտլարտան չըգատրըպ վէ սէրպէսԹճէ սալը վէրիպ , ֆագատ միւլԹէճիլէրի Վ՚ռանատտա տուբմամագ իւզրէ ԹէնախհՀ իմԹիլէր ։ Ի՚գալընըպ ճիւմհուրիէթը նատ Թէրաֆտարլարընտա վէ օ տա Վ՚նկէհսին իսպրամընտա մէսնի պիր ազ շհատէթ կէօսԹէրիլիպ պուռնալարտան օՀԹուզ սէքիզ նէֆէրէ մուէպ պէտէն սիւթկիճնէ հիւքմ օլուռնտու իսէ տէ , ատզատտան Գ՚օնախուլէր Թէնին ԹէվասիւԹիւ իլէ հիւքմիւ մէզքիւր տախի իճրա օլուռնմատը ։

Գ՚օնախուլէր հիւքճուԹինին պու ինսանֆ վէ ատտալէթի պիւթիւն Վ՚ռանատտա ԹէվաԹուր օլտուգտա , կէրէք ճիւմհուրիէթը նատ Թէրաֆտարընըն , կէրէք Վ՚անտէ ահալհսինին վէ կէրէք գրալ Թէրաֆտարընըն շհատէթ վէ հարատէթի տախի Թէնզիլ օլուպ , էլէքճնէ տէն պիլահլար տիւշմէյէ պատշլատը ։ ՃաԹտա գրալ Թէրաֆտարլա

՝ տայինա բէնճիւմա վէ քիշրէվ օլմուշ տուր .
՝ էնճիլէթ էսին , վէ աղ վագԹըտա տանճագ-
՝ ըտրընըզ ույնի գաֆէլրէր իւէ միւշերէֆ օ-
՝ ըտ ։ Հէր ֆըգտանըն , վէ պատշլատա 17 վէ
՝ 60 ընճը ատալարըն ճատնատլարը պէհրի
՝ հէվմ մանզուտում օլմագ տըր , ատատըգմ
՝ քէ պու ատալարը իւէ պիրլէտե պուլունտու-
՝ գումագ հէրհանգ կիւնէր խոթըգտընտա
՝ հէլէճէգ տիր ։

Digitized by Google

բընտան թէք չօգլարը, Պօնաբարթէ կիպի սիր զաթը ձէլիսըֆաթ, ձիւմհուրուն տէվամընա վէ ձիւմհուր մէնէտլերինին պագասընա էմնիյէթ իտէմէյէրէք, գրալիէթի իպգա, վէ քէնտիսինէ տախի պու սայէտե պիր պէօյիւք վէ տայիմի մէնէտ գայտընտա օլուր խիւլաֆը իլէ, պիրեր թագրիպլէ Պօնաբարթէնին հուզուրունա չըգմըշլար, վէ պու պապտե պագը մէրթէպէտե քէնտիսինէ աչըլմըշլար ըտը. ան ձագ Պօնաբարթէ պիւս վասէթա պալայը իգպալէ վիւսուլինի միւ թաձահ պիլէրէք, պու մագուլէ զարուրի իւլ վուգու թէքլիֆաթէ հէվալէյի սէմին իթիպար իթմէյէրէք, գրալ Թէրաֆտարլարը տախի նէգտինտէն թէհիտէտ ավտէթ իթմէյէ մէճպուր օլմուշլար ըտը։

6° Պօնսիւլէը մէսալհի տախիլհէյի պու ատալէթէլ թէսվիյէ քէզիը իյլէտիքտէն ազղա, ձիւմհուրուն ումուրու խարիճիյէսինէ տախի ամֆը նիկեահը տլգամաթ իյլէտիլէր։ Պայատե տախի իֆատե օլունտուղու վէճհիլէ, քեաֆֆէի Ֆրոգա տէվլէթլերինտէն եալընըզ Իրուսիա վէ Ավանիա տէվլէթլերի Ֆրանսա իլէ վիւսալէհէտե պու լունուպ, օ տախի Իրուսիանըն պարիտ մուամէլաթընտան վէ Ավանիա նըն Ֆրոգա մուվաձէհէսինտե մահճուպիէթինտէն, ձիւմհուրա պէօ յիւք պիր գուվվէթ սայըլամազ ըտը։ Պունլարա մուգապիլ. Իուսիա, Ֆսթրիա, վէ Ինկիլթէրրա, վէ պունլարա Թասպի օլան քիւֆիւք Ֆէմանը եա վէ Իթալիա հիւքմտարլէրի, ձիւմհուր իլէ շիտտէթլէ մուհարէպէյէ մէյեալ իտիլէր։ Ինկիլիզ տէվլէթի, ումուրու մալիյէսինէ նիզամ վէրիպ Ավաթա, վէ Ինկինտէրիյէ ապլօգալէրինէ տէվամ իտէրէք Ֆրանսըզ ասքէրինի քեաֆֆէթէն եէսիր ալմագ, վէ Ֆսթրիա տէվլէթի տա խի պիւրիւն Իթալիայը Թահթը Թէսարրուֆունա կէչէրմէք միւքա տընտա իտիլէր։

Իուսիա իմբէրաթորու պիրինձի Խավլօ (Փօլ) իպթիտատե միւ ձէրրէտ սէիավէթը գալլինտէն վէ զահֆ վէ նաթիւվանը, գուտ ըսթլու ձէպրինտէն գուրթարմագ իւզրէ Ֆսթրիայա սիանէթ վէ Ֆրանսայա խուսուսէթ կէօսթէրիպ, ձէնկէ կիրիշիհ օլտուղունտան, Ավավրօվ վէ Կօրսագօֆ օրտուլարընըն Ֆվիէննէ իտէ օլան քէրիշա նիյէթլէրի իսապէրինի ալտըգտա, պունու իպթիտա Ֆսթրիանըն տուի թէտպիրինէ վէ պատէհու տուի գատտ վէ խըյանէթինէ համլ իտէրէք, Ֆսթրիատան ասլուտմայա պաշլամըշտը։ Ինգլնատա պիր Ֆսթրիա զա պիթի Իուսիա տանձաղընը աչտըղ ալտըրթըպ, եէրինէ Ֆսթրիա տան ձաղընը չէքտիրմիհ օլտուղունտան, զապիթին պու խաթաատը հէր նէ գատտար տէվլէթի թէրաֆընտան թահախֆն օլունմամըշ իսէ տէ Իուսիա իմբէրաթորունուն գալլինէ տէրինձէ թէյսիր իտիպ, Ֆսթրիատան քիւլլիյէն էմնիյէթինի սէյլ իթմէսինէ միւձիպ օլտու։ Պու ձիւմլէ Ինկիլիզ վէ Ֆսթրիա, Խավլօնուն հիւսնիւ թէկվէձհիհինե ձէյլ իթմէյէք իւզրէ հէր նէվի նէվազիհ վէ թալիթիֆաթէ տէվամ իտիպ, Իւվավրօվա նէվ պէ նէվ իւնվանլար վէ շէրէֆլէր վէրտիլէր, անձագ պու ասն մուամէլէլերի տախի, կէրէք մաղլուպ ձէնէրալընե, վէ կէրէք միւնֆէիլ իմբէրաթորուն նէգտինտե մագպուլա կէչէմէմիշ իտի, հէմ տէ Ֆսթրիա տէվլէթի զաաֆը հալտէն գուրթուլուպ

Digitized by Google

Ձրանասյա զալիպ կէլմիշ օլտուղունտան Իուսիանըն սէխավէթինէ տախի իհթիաճը գալմամըշ ըտը։ Իմոի իմբէրաթոր Խավը, Ընտրիա վէ Ինկիլիթէրրա իթթիֆագընտան այրըլըպ, հաթտա տուէը զաթպընէ իթթիֆագընա իպհիտայը տուխտուլինտէ, շիտուէթը միզաճընա հուտտուտ պիլմէյէրէք, Ձրանասյա Թէրաֆտար օլան Պապանիա, վէ եախոտ պիթէրաֆ օլան Շվէտ, Տանիմարգա, վէ Իրուսիայա, եա խ լանը հարպ, վէ եա գաթը մուամէլէ սիւրէթինի կէօսթէրիպ, Իրուսիա իլէ պիլ ֆիլ տախի մուամէլաթը տուէզլյէսինի ֆէքք իթմիշ խոե տէ պու սօն վուգուաթլարտան սօղրա, իմբէրաթորու միշարաէհ պու տէվլէթլեր հագգլէրինտէ միւթէտիլանէ մուամէլէ իպրազ իտիպ, մահրէմը էտարը վէ էվլիայը ումմուտէն պաթան Վրիւտէնէրի տաչխ, ֆագաթ սրֆաթը ըէամիյէ իլէ օլմայարագ Իրուսիա ճանիպինէ կէօնտէրմիշ իտի։

Ընրոգանըն քեաֆֆեի տէվլէթլէրի, եա Ձրանասյա խասխմ եա տա մէվգի, ճէսամէթ, վէ մէնէտուլէրի միւգթէզասընտան, թէվասսիւթէ միւգթէտիր օլամատըգլարընտան, եալընըզ Իրուսիա տէվլէթի հէմ տոուէլը մուազզամատան վէ հէմ տախի մէվգիի, վէ պիթէրաֆլըգ բօլնթիգասը միւգթէզասընտան քեաֆֆեի տուէլը Ընրոգանընըն մասպէնինտէ օլուպ, մէրի իւլ խաթըը օլաճագ գուվվէթ վէ էհմիյէթի վար ըտը։ Պօնապարթէ իսլթիտա եավէրը հարպը Տիւրգ գու մէմուրիյէթը մախսուսէ իլէ, պատէհու ճէնէրալ Պէրնատոթ պէօյիւք ակֆարէթլէ Պէրլինէ կէօնտէրիպ, մուամէլաթը թալիթ ֆիյէհ ֆէվգ էլ ղայէ իգտամ իտէրէք, Իրուսիանըն թէվէճճիհ հիւ ճէլսինէ ճահա իւ ղայրէթ խլէտի։ Իրուսիա տէվլէթի մէթրուք վէ մատուամ պիր հալտէ իքէն, պու վէսիլէ իլէ նակեահ Ընրոգանընը հաքիմի օլմագ մէնէտը վալասընա Թէրֆի գըլընաճաղընը, վէ ճէնկ ղայլէսի, աֆէթի վէ մեսարիֆաթընա տիւչար օլմայարագ, մէնֆաաթընա հիսսէտար օլաճաղընը հիսս իտէրէք, Ձրէսարիք Պայլեօմ գրալ, վէ պաշ վէքիլի Ֆօկվիճ, Ձրանասյա մէմուրլէրինի րուչի իլթիճ ֆաթէլէ գապուլ խլէտիլէր։

7° Պօնսիւլէր ան պէ ան Ընրոգանըն էմնիյէթինի ճիւմհուր իւզէրինէ ճէլսյ իթմէք իւզրէ սայըր պազը Թէտապիրի մագուլէ վէ միւսթահսէնէյէ տախի Թէշէպպիւս իտիպ, Պապանիատա օլան ճիւմհուրը գավալիէրլէրի, միւլթէճիլէր հիւքմիւնտէ Թուրթուլարագ զուլմ վէ ղատը ապ Թընտա գալմըշ իքէն, գօնսիւլէր Թէրաֆընտան քէնտիլէրինէ րուչի իլթիճաթ կէօսթէրիլմիպ, Ձրանասյա օլան իրատա վէ էմնյէթլէրինէ ատահիպ օլտուլար. մուգատտէմա ալէյ ումում պիթէրաֆլարա օլան պու մուամէլէ իճապընտան օլարագ, պիր Թագըմ Տանիմարգա կէ միլէրինին տիւմէնլէրի ալընըպ Ձրանասյ լնմանլարընտա Թէվգիֆ ա լունմուշտուլար. գօնսիւլէրին էմրի իւզրէ պունլարա տախի րուխսաթ վէրիլմի։ Իօմէտէ Ձրանասյ էլչիլէրինին Իրուսիա տէվլէթի

Digitized by Google

նէզաինտե հիւանիւ մուսամէլե իլէ գապուլ օլունմալէրի պիւթիւն նէրօբայա պքս իտիւպ, Խարիտտե տախի պու խուսուս միւսալէհէյե պիր տէլալէթ սայըլմայա, վէ վուգուսաթ տախի պունա մուվաֆըգ կէլթպ միւսալէհէ իւմիտի թէքրար զուհուրա կէլմէյե պաշլամըշըտը։ Նքի թէրաֆլը Ի՛նօ պօյունտա, վէ Ն՛լը վէ Ն՛քէնին տաղլարընըն իքի թէրաֆլարընտա Ձրանսըզ վէ Ն՛սթրիա ասքէրլէրի պիրի պիրինէ գարշը հարպ հիյեէթինտե պուլունմուշտար խե տէ, մէվսիմի չինա տե Ի՛նօ պալէգլարընտա գաւթի պիր մուհարէպե օլամայըպ, գա քատը գավշալարը տախի պէյհիւտե նուֆուս թէլէֆինէ միւհիպ օլա ճաղընտան, պու թէրաֆտա տէվլէթէյն պէյնինտե պիրթաւսի միւթա քէքէ օլուպ, ֆագաթ Ն՛լը վէ Ն՛քէնին թէրաֆլարը տէրե վէ թէփէ, վէ խիւտէի ասքէրլիյէ էլվէրիշլի օլտուղունտան, իքի ասքէր տախի պիր մուգասէլէ պիրի պիրինի պիր տէքէ կէթիրմէք իւզէրե պու թէրաֆտա միւթարէքէյէ բազը օլմամըշտար ըտը։ Պու ճիւմլէ եալընկըզ Ի՛նօ միւթարէքէսի տախի միւսալէհէյէ պիր տէլալէթ, վէ եէնի հիւքիւմէթին մուհասիլինի ասիտէսինտէն պիրի սայըլըպ, տախիլ վէ խարիճի Ձրանսատա հիւքիւմէթը մէզքիւրէյէ տէրքեար օլան էմնիէթը ամմէ կիւն պէ կիւն թէզայեիւտ պուլմագտա իտի։

8։ Պօնաբարթէնին ֆէթհանէթը ֆայիգէսի տախի պու հիւանիւ հալէ ազ տէլալէթ իթմէվիշ իտի։ Ի՛նտի իլէ իւլֆէթ իտէն ասըլն էն միւթէպէր վէ բօլիթիգա էհտապը զէվաթ, իպթիտտա պու կէնճ ճէնէրալըն, կէրէք հալ վէ կէրէք մազիտե, կէլմիշ կէյմիշ վէ մէվ ճուտ քեաֆֆէյի ճէնկեավէրը էհլը հարպե ֆայիգ օլտուղունա շահա առէթ իթթէքըտէն ասողրա, մուհավէրաթը բօլիթիգիսէյէ տախի կիրիշ ատքտե, ագլը տէգայիգ աշնա վէ րէհը բէզինի ճիհան արա իլէ մէճ պուլ պիր զաթը նատիտէսըֆաթ օլտուղունա տախի չէհատէթ իտե բէք միւթէհայիր օլուրլար ըտը։ Այնէյէս տախի Պօնաբարթէնին ու մուրուս հարպ վէ բօլիթիգատե, ալէսսէվիե տէրքեար օլան մէարիֆ ֆի ճէլիէյի մախսուսէսինի իպթիտայը հուգուգլարընտա մէրթէպէի լայըգէտե ֆէհմ իտէմէյէրէք, Պօնաբարթէյի ճէնկէ ուղրաշտըրըպ, քէնտիսի միւտիրի միւսթագիլի հիւքիւմէթը օլմագլըղը թէսավվուր իթմիշ իտի. պիր այ զարֆընտա Պօնաբարթէնին գուվվէի մէտրիքէսի առմէրաթընը արիզ վէ ամիգ միւթալաաթ, վէ ֆիիլհաթը իլէ մէշ հուսի օլտուղունտան, Պօնաբարթէնին պու պապտե տախի քէնտի նէ օլան թէֆավվուգինի թանըլըպ վէ իթիրաֆ իտիպ, ինանը իտա քէյի հիւքիւմէթի տախի եէտ իսթիգլալինէ թէսլիմ իտէրէք, քէնտիսի գանունննամէյի միւլքիյէնին թանզիմի իլէ մէշղուլ վէ ավանկիւ զար օլմագտա իտի։

Այնէյէս կէչէն տէհրին էն ալիմ, ֆէյլէսօֆ վէ միւթէշէրրիլէրին առէն օլուպ, զէմանէնին իգթիզասընա, վէ ահալինին գուտուրէթ վէ հաճաթընտա մուվաֆըգ սիւրէթտե պիր գանուննամէյի միւլքիյէ թանզիմինէ չօգտան պէրիս թալիպ վէ խահիշկեր օլարագ, թամթիլ վէ թէնհա վագըթլարը պունուն թէֆէքքիւրիւնէ սարֆ իթմիշ իտի. ամա տէֆտա մէմուրիյէթի միւգթէզասընտան օլարագ գալէմէ ալմադա

Digitized by Google

տախի մէջտուր օլտուղունտան . օլ վէճհիլէ գանունննամէյը մէգքիւր թունտումայը զուհուր օլարագ վիւճուտ պուլմուշտուր : Պու գա նունննամէ Վրանանըն քեաֆֆէի Թանզիմաթը միւլքիյէսինէ առտա օլմուշ օլտուղունտան , մուխթասարճա Թաղիխիմիզէ տախի պէր վէճ հը աթի տէրճ օլունմուշ տուր :

9° Վրանաա տէվլէթի ճիւմհուրիյէթէ թահվիլ օլմուշ օլտուղունտան , հիւքիւմէթ միւճէրէտ միլլէթ վիւքէլատը եէտինտէ օլաճաղը ա շէքէտաբ իսէ տէ , հաքիմ իլէ մահքիւմ մապէյնինտէ օլաճագ մինասիպ պէթէ , պունտան ապտէմ նէչը օլունան գանուննամէլէրին հիչ պիրի մուվազէնէ պուլտուրամամըշ ըտը . Միյէսին Թանզիմ իթտիխի գա նունննամէտէ պու մէսէլէ չու վէճհիլէ հալը օլունմուշտուր :

Վրանանըն եէրլիսինտէն օլարագ , հուգուգու տախիլիյէ հիա սէտար օլմագ իսթէյէն հէր քիմ օլուր իսէ օլտուն , եէրմի պիր եաշը նա վասլ օլմուշ օլտուղու հալտէ , ասքին օլտուղու էյալէթին դ ուլ էֆֆնէրի Մէմալիկ օլունան քիւթիւպինէ իսմինի գայտ իթմէյէ մէճպուր օլաճագտը : Պու վէճհիլէ ալէթը միլլոնա եագըն նուֆուս Թօփ լանապիլիպ , միլլէթ ճէմիյէթի , պունլար սայըլաճագտը : Ընճագ ալէթը միլլոն նուֆուսուն տախի իտարէյէ գարըշմասը միւմքին օլամայաճա ղընտան , պունլար նահիյէ եախօտ էյալէթ պաշլարընա ճէմ օլարագ , քէնտիլէրինտէն օնտա պիրինի ինԹիխապ իսիւպ , իսմիլէրինի պէյան իտէճէքլէրտի . պու վէճհիլէ տախի ալէթը եիւզ պինէ եագըն նու ֆուս հասըլ օլուպ , պունլար տախի Թէքրար քէնտիլէրինտէն օնտա պիրինի ինԹիխապ իսիւպ իսմիլէրինի պէյան իտէճէքլէրտի . վէ պու վէճհիլէ տախի ալԹմըշ պինէ եագըն միւնԹէխապ նուֆուս հասըլ օլուպ , նիհայէթ պունլար տախի Թէքրար ինԹիխապա օՀմուրուպ , վէ իչլէրինտէն Թէքրար օնտա պիրինի այրըպ , ալէթը միլլոն նուֆուս տան նիհայէթ ալէթը պին նուֆուս հասըլ օլտուղու հալտէ պունլա րը տախի պիր տէֆԹէրէ կէչիրէճէքլէր իսի :

Միգքիւր ալէթը միլլոն նուֆուս պիւԹիւն Վրանըզ միլլէթի տա յըլըպ , պունլարըն իլէ ինԹիխապ իթտիքլէրի ալէթը եիւզ պին նուֆուս նահիյէ ռ-Իեպէբանը , վէ լթինճի ալԹմըշ պին նուֆուս էյալէրի ռ-Իեպէբանը , վէ իւչինճիւ ալէթը պին նուֆուսա ռ Իլլէրի ռ-Իեպէբանը սայը լաճագտը : Վատըլար , այանլար , գազա մէճլիսի ազալարը , միւտիր լէր վէ պունլարտա էմմալ մէմուրլար , իլէ ալէթը եիւզ պինտէն , վէ վալիլէր , հաքիմլէր , մէմլէքէթի մէճլիսի ազալարը , վէ պունլարտա էմ մալ մէմուրլար , իքինճի ալԹմըշ պինտէն , վէ մէճլիսի գավանինն ա զալարը , միւսԹեշարլար , վիւքէլա , պաշ հաքիմլէր , վէ պունլարտա էմմալ օլան պէօյիւք մէմուրլար տախի միւճէրրէտ , իւչինճիւ ալէթը պինտէն ինԹիխապ օլունաճագլար ըտը : Ֆինլէն էֆեսէ , հիւֆուֆլէն ա լոթե լաֆլարընը Միյէսիս զարպը մէսէլ իթմիշ օլտուղունտան , ու սուլու մէգքիւրիւ տախի պու ֆէհվա միւճիպինճէ Թասմիմ իսիւպ , ֆիքրինի լայըգը վէճհիլէ աղնաԹմագ իչէն , պու ուսուլու ալէթը կէ նէշ վէ Թէբէսի տար միւսէլլէս ԱտէլԹա հարֆընա Թէշկիհ իթմիշ իսի . վէ պու վէճհիլէ պինայի հիւքիւմէթին պալատը , ալէթընա զիսատէ

Digitized by Google

որդւէն վերջմէյէնիտէն թէմէլի գալի վէ թէպէտախուլտէն որի օլաճագ տէր իտի ։

Ձէր սէնէ մէգքիւր ալճը եիւզ միլիոն նուֆուս , մէրքէզէրինէ թօփլանըպ , միւնթէխապ նուֆուս տէֆթէրխէրինի թէճահիտ , վէ էմ նիէթէրի սէպպ օլան զէվաճըն գայտը պօզուլարագ , եէրլէրինէ էմ նիչէթլու զէվաճըն իսմի գայտ օլուռնաճագտը , վէ պու վէճհիլէ ա հալիի Ձրանասա քէնտի ամիր վէ հաքիմլէրինի , տօլայըտան քէնտիսի նատպ իտէր կիպի օլաճագտը ։

Աիւլքէ գանուն թէ՛սիս իտէճէք ճէմիյէթ տաիսի պաշգա պաշգա առէօրթ մէճլիսէ թագսիմ օլուռնմուշտուռ ։ Ձանի , մէճլիսի գավազնին[1] , մէճլիսի միւզաքէրագի , մէճլիսի միւլքիյէ , վէ մէճլիսի բուէտա եաիսօտ Աէնագօ մէճլիսի ։

Գաւանինին մէճլիսինին իւչ եիւզ աղասը օլուպ , մէմուրիյէթի , եա լընըզ գանուռնլար իւղէրինէ օլաճագ միւզաքէրագը սիյնէմէք օլտուղունատ , պու մէճլիսին միւզաքէրէյէ բուխագի վէ սէլահիյէթի օլմայաճագտը ։ Աինւզաքէրագի մէճլիսի եանի Թ՛րիպիւնանըն տաիսի եիւզ ագասը օլուպ , գանուռնլարըն իւղէրինէ լազըմ կէլէն միւզաքէրագի միւճէրրէտ պու մէճլիստէ վագի օլաճագտը , վէ պատէլ միւզաքէրէ պիր գանուն գապուլ օլունտուգտան սօղրա , պէյնէլէրինտէն հինթիխապ օլունան իւչ ագա պու գանուռնուն սիւրէթինի ալըպ , գավազնին մէճլիսինէ թագսիմ իտէճէք , վէ գանուռնուն լուզումի օլտուղունաա մէճլիսի մէղքիւր մուվաճէհէսինտէ միւզաքէրէ իլէ տաիսի իտպագի իտէճէքտի ։

Աճլիսի միւլքիյէ , տայիմա վիւքէլանըն նէզտինտէ օլուպ , գանուն վէ նիզամըն իլէ սիւրէթի վէ լայիհէսի պու մէճլիստէն չըգարագ Թ՛րիպիւնա մէճլիսինի իհալէ օլունաճագտը , պու մէճլիստէն տաիսի իւչ ագա հինթիխապ օլունուպ , վէ Թ՛րիպիւնա մէճլիսինէ կէօնտէրիլ լիպ , վագ օլունաճագ գանուռնուն լուզումի օլտուղունու տաիսի պիտ տէքլալէ իտպագի իտէճէքլէր իտի ։ Իմտի միւլքիյէ վէ միւզաքէրագի մէճլիսի , լքիսի պիրլիքտէ պիր գանուռնու գապուլ իտիպ , եաիսօտ միւլքիյէ մէճլիսի պիր գանուռնուն գապուլի , վէ Թ՛րիպիւնա մէճլիսի տաէմի գապուլի պապընտա միւճտուէլիյէ կիրիչտիքտէ , գավազնին մէճլիսի պու լքի չըգագը տաիսի սէսսիղմէ իսթիմա իտիպ պատէհու գուրա աճագ , վէ էքսէրիէթը արա գանուռնու գապուլ իտէր իսէ օ վագըթի միղլէթ գանուռնու սայլաճագ , եօղսա բէտտ օլռնաճագտը , վէ պու վէճհիլէ պիր գանուռն , ճէմիյէթը մէճլիսի գավազնիյնտէն գապուլ օ լուռնտուգտան սօղրա , սիւրէթը իչրասընա լազըմ կէլէն նիզամնամէ տաիսի մէճլիսի միւլքիյէնին մէմուրիյէթինտէն պուլուռնաճագտը ։

Ձիհայէթ Աէնագօ մէճլիսի տաիսի եիւզ ագատան միւրէթէէպ օլաւպ , պուռնլար գանուռնլարըն նէ թանզիմինէ վէ նէ տէ միւզաքէրտաթըռնա մէմուր օլուպ , ֆագաթ հանկը գանուռնու , վէ հիւքիւմէթին հանկը թէտպիրինի , ուտուլաւ թէղղիպագը ճիւմհուրէ մուգա

[1] Գօր Լէժիսլաթիֆ , Թրիպիւնա , գօն | տէլ ա՛ֆթա , Սէնա , եաիսօտ Սէնագօ ։

բին կէօմէղէր իսկ, պէր վէճէրը մուհաֆազայը ուսուցու ճիւմհուր ֆէտա վէ իպթալինէ սէլահիյէթլէրի օլաճագտը, վէ պու ճիհէթէ տաիր Աէնաթօ մէճլիսինէ հէճլէի ֆուհաֆազա տաիր թէմիյէ գըլընմըշ ըտը։

Պու մէճլիսին ազալտըը միւսին վէ իհթիսար վէ միւձէրրէպիւլէթվար օլան զէ վաթտան ինթիխապ օլունաճագ օլուպ, Աէնաթօ ազասը օլան քիմսէ ախէր հիչ պիր մէմուրիյէթէ իսթիհգագը օլամայաճաղընտան պունլարա միւսէթվէքիա մահաշ տաիր թահսիս գըլընաճագտը։

Աէլէլիմ պու մէճլիսէրին սիւրէթը թէշքիլինէ. Աէնաթօ մէճլիսի քէնտի քէնտինի թէշքիլ իտէճէք օլուպ ֆագաթ ազալտըընը միւճէքրէռ ըսայը միլլէթ ասֆէթէրինտէն ալմայա մէճպուր օլաճագտը. քէզալինք գափանայն, վէ միւզաքէրաթ, մէճլիսէրինի տաիր Աէնաթօ մէճլիսի թէշքիլ իտէճէք օլուպ, ազալտըընը քէզալինք միւթէպէրանը միլլէթ մէճլիսինտէն ալմագ ըսզըմ կէլէճէքտուր. վիւքէլայը, վաղիլէրի, պաշ հաքիմլէրի, էյալէթ մէճլիսի ազալտըընը վէ սայըը պունլարա էմնալ պէօյիւք մէմուրլէրի, հիւքիւմէթ պու միւթէպէրան նուֆուսունան ալմաճագ օլուպ, ֆագաթ մալիյէմաթ վէ սէնաաթը մահասուսէյէ միւհթաճ օլան մէմուրիյէթլէր, մէսէլա ձէնէրալլար, էլչիլէր վէ սայըը պունլարա էմնալ մէմուրլէր տաիր հէր սընըֆտան ալընասիհլէճէքտիր։

Աէնաճագ գավանկին մէճլիսինին մահֆէվգինտէ, Աէնաթօ մէճլիսի կէպի պիր նուֆուզ պուլունտուղու միսիլլու, հիւքիւմէթին գուտրէթինի թասուր էյլէմէք իչին տաիր Աիչէհա պիր ուսուլ տիւշինիպ գանաունամէտէ, հիւքիւմէթին մահֆէվգինտէ տաիր պիր պաշգա նուֆուզ լիէրլիալ խլէմիշ իտի։ Պու նուֆուս Աոսմանլը ազամ[1] խամի իլէ պիր զաթ էլինտէ օլաճագ օլուպ, պու զաթըն մէմուրիյէթի տաիր, իքի պէօյիւք միւտիր ինթիխապ իյմէքտին իպտիդա օլաճագ ըտը։ Պու միւտիրլէրին պիրինէ տուրկ միւտիրի, վէ սիկէրինէ հարպ միւտիրի թէմիյէ գըլընաճագ օլուպ, պաունլարըն մէմուրիյէթի տաիր, մէմուրիյէթլէրինէ միւթաալլիգ ումուրտան վիւքէլասընը ինթիխապ իյմէքլա տաիր սայիր մայեէթի մէմուրլարընը եանի միւսթէշարտան քէօյ միւտիրլէրինէ գուտուր ինթիխապ իտէճէքտիր։

Աոսմանը ազամ օլան զաթ ճիւմհուրտուն էչն պէօյիւք հաքիմի մագամընտա օլաճաղընտան, վէ էլչի գապուլ իյմէք, ահանամէ իտճզա իյմէք վէ սայիր պունլարա էմնալ մուամէլաթը րէսմիյէ պունտուն իմզասընէ օլաճագտը, վէ ճիւմհուրտուն ազամէյինէ վէ միլլէթինի չան իս չէրէֆինէ մուվաֆըգ պիր րիւթպէտէ պուլունմատը իչտէն,

[1] Կրտա հէնգթօր.

պուռնա սէնէվի ալէթը միլիոն ֆրանգ մասաշ, Թիւիլէրըի եա Վէրսայլ սէրայլարընըն պիրի իգամէթ մահալլէ, վէ իւչ պին նէֆէր խաստա ասքէրի վէրիլէճէքտի։ Վէյհէա պու մէմուրիյէթի քէնտիսի իչիւն տիւշիւնմիշտիւր տէրլէր էքսէրի հէմասըր Թարիխ եազանլար։

Իշ հասըլ պու մուխթէլիֆ գանուննամէտէն Վէյհէսին միւրատը պիւթիւն ճիւմհուր սիրլէրի պէյնինտէ պիր մուվազէնէ հասըլ իթ֊մէք օլտուղունտան, Վուխթարը ազամընն տախի պիլա հուտուա պիր հիւքիւմէթ եիւրիւթմէյէ գալգըշամամասը իչիւն Վէնաթօ մէճլիսինէ տախի պիր ֆէվգ էլ տութ հիւքմ վէրիլիպ, պու հիւքմէ "գուվվէյի նէսախյէ ո Թէմմիյէ օլունաճագտը, չէօյլէ քի Վէնաթօ մէճլիսի հէր նէ վազգըթ իսթէսէ Վուխթարը ազամը Վէնաթօ մէճլիսինէ ազա իսէպիք լէճէքտի, վէ պալատէ զիքր օլունտուղու վէճհիլէ պու մէճլիսէ ազա օլանըն ախէր պիր մէմուրիյէթէ իսթիհգագը օլամայաճաղընտան, հալբույլէ Վուխթարը ազամլըգ հիւքիւմէթի տախի քէնտիսինտէն նէսախ օլունաճագտը, պունա Թաթարիգէն վիւքէլատան, ճէնէրալլարտան, վէ ասլը էսհապը մանտուպտան տախի հէր քիմ֊քի քէսպը նուֆուզ վէ Թէֆէրրիւտ իսէրէք ճիւմհուրա պիր գօրգու վէրմէյէ պաշլատը իսէ, Վէնաթօ մէճլիսի օ մագուլէ պիր մէմուրու, պու գուվվէյի նէսա խալէսախ իլէ մէճլիսէ ազա իտիւպ, նուֆուզունու իպթալ իտէպիլէճէքտի։

10° Իշթէ պու վէճհիլէ Վէյհէսին Թանզիմ իթտիխի գանուննամէ գալէմէ ալընարագ, մէճլիս գօմիսիօնլարընա Թագալիմ օլունտու։ Գօնաքարթէ պու գանուննամէտէ քէնտի միւրատ վէ էֆքեարընա մուզայիր գաթի չօգ մուպահասալար պուլտուղունտան պօսնու գա֊ պուլէ շայեան կէօրմէյիպ, պազը պէյնտէրինի իսթիհզա իլէ տախի բէտտա իմմէյէ պաշլատը. մեսէլա, Վուխթարը ազամընն հիչ պիր իշի օզմայըպ միւտուէթը մէմուրիյէթինտէ պիր գաչ տէֆա լութի մէմուր ինթիհապագ իտէճէքը օլտուղունտան, Գօնաքարթէ պունու "ալթը միլիոն ֆրանգլա պէսիյէ վէրիլիճի պիր գազա ո Թէշէկիհ իտէր իտի. Վէյհէս տախի գալէմէ ալտըդը գանուննամէյի իսթիհսապ իտէկլտու յինաէն, պիր էյամ պու լութի բուէտասյը ճիւմհուր պէյնինտէ իսայըճաս չհգագ վէ մուխալիֆէթ վագի օլտու իսէ տէ, Թայլերտան, Վէ տէրէր վէ սայրըլէրինին վասէթասը իլէ ազ վագըթ զարֆընտա արա լարընտա սուլհ վէ իմթիզաճ վագի օլուպ, մէճլիս գօմիսիօնլարը մա֊ լիֆէթի իլէ, Վէյհէսին Թանզիմ իթտիխի գանուննամէ ասասը խզէ֊ բինէ պիր պաշգա գանուննամէ Թանզիմ օլունմասընա Թէրաքէյնին իթԹիֆագը իլէ գարարվէրիլտի։ Վէ Գօնաքարթէնին րհասէթի իլէ մէճլիս գօմիսիօնլարը պիր գաչ մէշվէրէթտէ գանուննամէյի ճէտէ֊ սի խթիամ իլէճտիլէր։ Վէյհէսին գանուննլարընըն հէմէն քեաֆֆէսի ճիւմլէի Թէպէտտիւլաթէ գատուլ օլունուպ, եալընըգ Վուխթարը ազամ մէմուրիյէթի Գօնաքարթէնին էֆքեարընա մուխալիֆ կէլ֊ տիկնէն ֆէսախ օլունտու, վէ եէրինէ պիր Գաշ գօնախուլ մէմուրէյէ֊ Թի վազ օլունուպ, տիկէր իքի գօնախուլ տախի պաշ գօնախուլէ մուա֊ վին սայըլաճագլար ըտը։ Գու պաշ գօնախուլլիւք մէմուրիյէթինին տա֊

Digitized by Google

խի գրալիեթ ահքեամընտան փէք ազ ֆէրգի օլուպ, վիւքելայը վէ պիւթիւն մէմուքլարը քէնտի նասպ իտէճէք, սուլհ վէ հարպ վէ ահտնամէլերի քէնտի իմզա իտէճէք, վէ մուամէլաթը գալէմիյէ քէնտի իսմինէ եիւրիւյէճէքտի. վէ հէր նէ վագըթ պաշ գօնսիւլթուքտէն չըգաս, մուխթագա Աէնաթօ մէճլիսի ազասը օլաճագտը. պաշ գօնսիւլիւն սէնէվվի մահաչը պէշ եիւզ պին ֆրանգ օլուպ, մուավինի գօնսիւլթերէ տախի եիւզ էլլիյէր պին ֆրանգ վէրիլէճէքտի. վէ իւչ գօնսիւլ տախի Թիւիլերըի սէրայընտա իգամէթ իտէճէք օլուպ, խաստա ասքէրլերի տախի օլաճագտը։

Իչթէ պու վէճհիլէ պու գանունննամէյի ճէտիոի միւլքիյէ թէքա ֆէյնին րիզասը իլէ րէսիտէյի հիւնիւ խիթամ օլուպ, ՍԷՓՏԻՉՒՆՃԻ ՍԻՆՃԵՑԻ ՃԻՄՓՈՒՐԻՑԷ ԳԱՆՈՒՆՆԱՄԷՍԻ ԹԷՄԱԻյէ գըլընտը։

11° Ըրթէսի կիւնիւ գանուննամէյի մէգքիւր ահքեամընըն իճ բասընա պաչլանըլպ, Պօնաբարթէ օն սէնէ իչիւն պաշ գօնսիւլ ինթիխապ օլաննտու, եախօտ տահա տօղրուսու քէնտի քէնաինի պաշ գօնսիւլ նասպ իթտիրտի. վէ Աէյէէս մուավինլիյի գապուլ իթմէտիկինտէն, ահքեամը ատլյէ վէքիլի Ռանպասէրէս, վէ էհլը մէարիֆտէն Ըպրէօն, մուավին գօնսիւլ նասպ օլաննտուլար։

Պաշ գօնսիւլ հէր նէ գատար քեաֆֆէյի մէմուրլարը նասպ իտէճէքսէ տէ, իպթիտաիլերի կէրէք քէնտինտէ զիատէ պիր իսթիգլալի յէթ էսերի կէօսթէրմէմէք, վէ կէրէք ահալի ինտինտէ հալա մէրի իւլ խաթըր վէ միւթէպէր օլան Աէյէնի ստախ պիր նէվի թալթիֆ իթմէկը իւզրէ, մէճլիսլերին թէշքիլի տախի պաննուն րիասէթինէ ի հալէ օլաննտու։ Ռանուննամէ միւճհալինճէ քեաֆֆէյի մէճլիսլերին ազալարընը Աէնաթօ մէճլիսի ինթիխապ իտէճէքտի. լաքին իւչ տէֆա ատլ Աէնաթօ մէճլիսինին նէ վէճհիլէ թէշքիլ օլաննաճաղը տատախ մալիւմ օլմատըղընտան, պու մէմուրլէթ Աէյէէսէ իհալէ օլաննուպ, քէնտիսի րէիս, վէ գօնսիւլիւ սապըպ Ռօժէր Տիւպօ վէ Ռանպասէրէս վէ Ըպրէօն ազա օլարագ պիր գօմիսիօն օլուպ, Աէնաթօ մէճլիսինին էքսէրսիյէթինի եանի օթուզ պիր ազայը[1] ինթիխապ իւչ էյտիլլեր. պագի գալանընը տախի պու ազալար թօփլանըպ գուրտ իլէ ինթիխապ իտէճէքլէր իտի. վէ Աէնաթօ մէճլիսի պու վէճհիլէ թէքմիլ օլտուգտան սօղրա, սայըը մէճլիսլերին ազալարընը տախի քէնտիսի ինթիխապ իտէճէքտի։

Պատհոու գանուննամէնին պիւթիւն Ձրանսըզ միլլէթինտէն գապուլ օլունմասը իչիւն հէր էյալէթ վէ գազալարտա մահաուճաս տեֆթէրլերը աչըլպ, գապուլ վէ ատմը գապուլ, ամմէնին րէյ վէ էֆքեարը թահրիրէն տախի թօփլանտաճագտը. անճագ գապուլ օլաճաղընտան տախի քիմսէնին շիւպհէսի օլմատըղընտան, Ռիվօզ այբն իպթիտաընտա հիւքիւմէթին հէր մէմուրլարը հազըր օլարագ իտտիբէսի միւլքէ մուպաշէրէթ օլունմագ իչիւն, Պօնաբարթէ վէ մատտ վինլերի քեաֆֆէյի մէմուրլարը ինթիխապ վէ նասպ իլէտիլէր. վէ

[1] Գանուննամէ միւճհալինճէ քեաֆֆէյի Աէնաթօ մէճլիսի ազալարը, իպթիտաիճ ազգ. մըշ նէֆէր օլուպ, ազալտան եիրմի ազա տատախ իլավէ օլաննաճագտը։

Digitized by Google

պու վէճհիլէ 1799 սէնէսի քեանունու էվվէլ 13 իւնտէ գարարկիր օլան իշ պու գանունննամէ, իւչ կիւն սօղրա պիւթիւն ահալիյէ նէշը ղունուպ, վագի օլան թէճէտտիւտիւ հիւքիւմէթ իլէրիւտէ պիւ-թիւն միլլէթին ուէ մագպուլ օլարագ, ճիւմլէնին վէ միւճիտլէրիւ նին տաճիի մէարուրիյէթինի միւճիպ օլտու։

Գանունննամէյը մէգքիւրուն պալատընտա, ահալիի Ղրանսայա շու վէճհիլէ իֆատէի մէրամ օլունմուշտու։

«Էմիրէրիլէր։

» Միզէ պիր էնի գանունննամէ ազգ օլունմուշտուր։ Պու գա-» նունննամէ իլէ ճիւմհուրուն մուամէլաթը տախիլիյէ, խարիճիյէ, վէ » ասքէրիյէսինտէ հիւքիւմէթը մուվագգաթա էյեամընտա վագի օլան » հալը թէրէտտիւտ տախլ զայիլ օլաճագ տըր . . . ։ Պու գանուն-» նամէ վէքեալէթը միլլէթ ուսուլի, վէ միլքիյէթ, սէրպէսթիյէթ վէ » միւսաւաթ հուգուգու իւզէրինէ պինա օլունմուշտուր։

» Պու գանուննամէ միւճիպինճէ թէշքիլ օլունան հիւքիւմէթ, գա-» վի վէ տայիմի օլաճագ տըր, զէրա մուհաֆազայը հուգուգու ահա-» լի վէ րույէթը մէսալիհի ճիւմհուր իչինն պէօյլէ պիր հիւքիւմէթ » տաճիի էզգէմ օլմուշտուր։

» Էմիրէրիլէր, ճիւմհուրիյէթ հէր նէ ուսուլ իւզրէ պաշլամըշ » իսէ չիմտի օ ուսուլ իւզրէ թէգարրիւր պուլունուպ, տէվլը իսթէ-» լա տաճիի իլլեա էէֆո՞ղ տէվէք տիր »։

11։ Ախէյէս գանուննամէյի խիլաֆ իտիպ, հիւքիւմէթի, վէ Ղրանսանըն իգպալինի Պօնաբարթէնին եէտը իսթիգլալիյէթինէ խ հալէ վէ թէսլիմ իթտիքտէն սօղրա, քէօչէյի վահտէթէ չէքիլիպ, իս-թիրահէթէ մէմուր օլտու։ Պօնաբարթէ, գանունիի ահալիի Ղրան-սա օլան պու զաթը մէարիֆ սըֆաթէ, միլլէթին չան իւ չէօհրէթի-նէ մուվաֆֆագ պիր միւքեաֆաթը ճէլիլէ թէրիթիպ իտիւպ, Վ։ Բօնը նամ էմլաքըն քէնտիսինէ աթիյէ գըլընմասընը, մէճլիս գօմիսարլո-ըընա թէքլիֆ իլէտի, վէ մուվաֆագաթ գըլընտըգտա չիֆթլիքի մէգ-քիւր սէնէտլէրի ահալիի Ղրանսա թէրաֆընտան Ախէյէս թագ-տիմ օլունտու. Ախէյէս մէլուֆ օլտուղու իսթիգամէթ վէ գանաաթ-լէ պէրապէր, իհթիշամաթ վէ իսթիրահաթը սէրվէթէ տախլ ար-զէտքէշ օլտուղունտան, Պօնաբարթէնին հինհասը իլէ միլլէթին պու ալիճէնապլըղընտան տէրիճէյի նիհայէտէ մէսրուր վէ խէնտան օլտպ քէմալը հուզուր վէ սաաատէթլէ էմլաքինտէ միւգիմ օլտու։

Պօնաբարթէ տախլ, 1800 սէնէսի քեանունու սանինին պիրինճի կիւնիւ եանի կէչէն տէհրի գաբայան սօն սէնէնին իլք կիւնիւ, հիւ-քիւմէթին իճրասաթը ֆիլիլիյէէ մուպաշէրէթ իթմէսի իչիւն հէր պիր թէտարիքեաթը թէքմիլ էտիպ եէվմը մէգքիւրուն վիւրուտինէ մուն-թազըր օլտու։

Digitized by Google

ԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱ,

1799—1800

1։ Պօնաբարդեր հիւպատոսին պալը իմալը խայրիէսի։ 2։ Ա՛նպէ էյալէթի։ 3։ Ներկիգայը խարճիէ։ 4։ Պոնապարդին Ինկիլիզ գրալընա ենկերը նամէի գնաց։ 5։ Ինկլէզ Ա՛մերիա իմբերաթորոնա եաղըան նամէ։ 6։ Պոնալբա ճենվաղ օլարագ կենէն հիւպատոսներ։ 7։ Ա՛նպէ էյալերընըն խոհանը։ 8։ Պոնաննամէի հիւլիյինին գոբա իլէ գապու՛է։ 9։ Ա՛լինկնօնա վէֆիրը վէ Ա՛ըպրան ալընան սանճագլար։ 10։ Ա՛երնէրը հիւպատոսին Ա՛գենդոպուրան Թիւիլերի սերայնա նագլ օլունմասը։ 11։ Պոնաբարդին փայրէսի։

1։ ԱՒՏՐԱՑԸ ճիւմհուր քեանունու էվվէլին 24 իւնտէ մէճլիս օլուպ, եէվմը մէզքիւրտէ մէճլիսի միւլքիէ վէ Ա՛էնաթօ մէճլիսի թէքմիլէն թէշքիլ օլունտուլար, էրթէսի կիւնիւ գօնսիւլլեր տախի մագամը հիւքիւմէթլերինէ գատէմ պասըպ ինէ նանը իտարէյի միւլքիէյի էլէ ալարլար, վէ գավանինին վէ միւզաքէրաթի մէճլիսլերի տախի եէվմը մէզքիւրտէ թէքմիլէն թէշքիլ օլունտուպ, նիհայէթ իլէրիւտէ եանի 1800 սէնէսի քեանունու սանինին իպթիտասընտա գօնսիւլիւք հիւքիւմէթի վէ մէճլիսլեր, իտարէյի մէսալիհի ճիւմհուրէ մուպաշէրէթ իյլէտիլլեր։

Հիւքիւմէթը ճէտիտէնին իլք թէտպիրլերի ղայէթ իւլ ղայէ ինսաֆ վէ ատալէթէ մագրուն օլտուղունտան բէհենտ վէ իմթիհանը ամմէյէ մազհար օլտուլար, էզ ճիւմլէ միւտիրան հիւքիւմէթի վազթընտա վէ տահա էվվէլլերի բօլիթիգա մուարազալարընտան տօլայը Ա՛մերիգայա վէ Ա՛ֆրիգայա նէֆի օլան միւթէպէր զէվաթ, լութֆագ օլունուպ, Ֆրանսայա ճէլպ գելընտուլար. սալօն, գըշլա, վէ մահզէնէ թահվիլ օլունմուշ օլան քիլիսէլէր, եէնիտէն հիւքիւմէթը բուհանիյէյէ թէսլիմ օլունտուլար, ճիմանի հիւքիւմէթին թանզիմ իթմիշ օլտուղուս բուհանի նիզամաթա եէմին իթմէտիքճէ Ֆրանսայա տուխուլ իտէմէյէն բաքաս կիւրուհինէ, եաղընըզ ճիւմհուրէ աստագաթ իթմէք վատի իլէ Ֆրանսայա ավտրէթ իթմէլէրինէ բուխսաթ վէրիլտի։ Ի՛օմա փափասը ալընընգը Պիոս, Ֆրանսանընն Ա՛լանա չէհրինտէ նէֆիտէ օլայագ վէֆաթ իթմիշ իսկ տէ ճէնագէ ալայը իճրա օլունմամըշտը, պաշ գօնսիւլտէն սատր օլան էմրնամէ միւճիպլինճէ, պու ալայ տախի միւթէվէֆանընն մէնֆէաթը ճէլիլինէ մուվաֆըգ սիւրէթտէ զնինէթ վէ իհթիշամ իլէ իճրա օլունտու. օն ալթընգը Ա՛ուինին գաթը օլունտուղու քեանունու սանինին 21 իննճի կիւնիւ հէր սէնէ թաթիլ օլուպ, ճիւմհուրիյէթ թէրթիֆտարլարընտան եէվմը մէզքիւրտէ կէօնակէօն չէնլիքլէր իճրա օլունտուրտու. պաշ գօնսիւլ, գաթը կիւնիւ հիչ պիր վագթ մեսէրրէթ կիւնիւ օլամազ տէյէրէք, պու ատէթի տախի ֆէսախ իթտի։ Ղիւմհուրիյէթ վագթընտա

Digitized by Google

պիւթիւն նըշանլար օրթատան գալըրըլմըշ օլուպ, պունլարըն իպ-
գասը փէք աշխքեար սիւրէթտէ գլուխկէթի անտըրըր օլտուղունտան,
Պօնաբարթէ պուննա պէտէլ միւքեաֆաթա շայեան օլան նէֆէր, զա-
պիթ, ճէնէրալ վէ սայըրէյէ «ԼՒՒԼ իմիտ իմի իլէ, միւզէյէն թիւ-
ֆէնք, տապանճա, վէ գըլըճ, իթա օլունմասընը թէնսիպ իյլէտի, վէ
օլ վէճհիլէ ագրանընա ֆայիտ օլան սիր նէֆէր վէ եա պիր զապիթ
վէ պիր ճէնէրալա, կիմիւշ, վէ ալթուն, վէ միւճէվհէրլիւ թիւֆէնք
տապանճա վէ գըլըճ վէրիլմէյէ պաշլանտը։

2։ Ձրանաա ճիւմհուրու տախիլի վէ խարիճի մուհարէպէլէրտէ
պուլունտուղունտան, Պօնաբարթէ պու աֆէթի տախ միւմքին մէր-
թէպ միւլքտէն տէֆ իթմէք միւրատը իլէ էսպապընա թէշէպիւս
իյլէտի։ Վանտէ էյալաթը միւտիրան հիւքիւմէթինին ֆէսախինտէն
ասղրա տախի միւսալէհէյէ պազը մէրթէպէ մէյեալըդ կէօսթէրմիշ
խտ տէ, Պօնաբարթէ իլէ միւքեալէմէ իտէն գրալ թէրճաֆտարլարը,
Պօնաբարթէնին մուամէլաթընտան Պուրպօն գրալլարը սիլսիլէսինէ
պիր ֆայիտէ կէօրէճէքլէրինտէն գաթը իւմիտ իթմիշ օլտուգլարընը-
տան, Վանտէյէ տէօնիւպ, աթէշը իսթիլալը էնվայը ֆէսատաթ իլէ
թէքքար իշ'ալ իթմիշլէր իտի։ Պօնաբարթէ պու ֆէսատաթէ պիլ
էթրաֆ վագըֆ օլտուգտան ասղրա, Վանտէյէ պիր իլանննամէ նէշը
իյլէտի, պու իլանննամէտէ հիւքիւմէթը ճէտիէնինին գուվվէթլի վէ
էսհապը իսթիլալըն զապֆը մուֆասատլէն պասթ իւ պէյտն գլըլը-
ապգտան ասղրա։ "Խիլաֆը ատալէթը մուգատտէսէ, պիր հարպը
" տախիլի տէֆայը սանիյէտէ ղարպ էյալէթլէրինտէ ալէվկիրի զու-
" հուր օլմագտա տըր, անճագ պու աթէշին ինթիշարընը մէն իթմէք
" տախ ճիւմհուրուն պաշ հաքիմինին վաճիպէյն զիմմէթինտէն պու-
" լունաճագ տըր, պու ճիւմլէ իսկեաթ վէ ատալէթ վիւճուհի կէօս-
" թէրիլսպ, պիր նէթիճէյի խայրիյէտէն գաթը իւմիտ օլունմատրգ-
" ճաա մուամէլաթը ճէպրիյէ վէ շէտիտէյէ տախի խպրազ օլունմայա-
" ճագ տըր ", վէ խիթամընտա, . . . "Խիւքիւմէթ աֆվ իտիճիտիր,
" վէ Լէօպէքեարլարա լուԹֆ եիւզիւ կէօսթէրէճէք տիր, վէ մէր-
" համէթինին հատտ իւ բայանը տախի օլմայագագ տըր, պու ճիւմլէ
" պու իլանննամէտէն ասղրա հիւքիւմէթը միլլէթէ մուխալիֆէթ ի-
" տէնէլէրի տախի զարպը տէսթի իլէ թէյտիպ վէ թէրպիյէ իթմիյէ
" տէ հիւքիւմէթին գուտրէթի վար տըր . . . " տէյի եաղըլը իտի։

3։ Պու պէյաննամէ իլէ պէրապէր հիւքիւմէթ թէրաֆընտան
ըզհար օլունան գուվվէյի ֆահիլյէնին, Վանտէ ահալիսինէ պէօյիւք
թէյսիրի օլագաղընտան Պօնաբարթէ էմին օլուպ, նագարը տըղագա-
Թընը տուէլը Ներոբա իւզէրինէ թահվիլ իյլէտի։ Ձրանապա իսա-
պիմ օլմայան Ներուսիա, Պապանիա, Ձիլէմէնկ, վէ Տանիմարգա տէվ-
լէթլէրինէ րուի իլթիճաթ կէօսթէրէրէք, միւթէպէր էլչիլէր, վէ
զեյդըյմէթ հէտիյէլէր իրսալ իլէ գրալլարը վէ սահիպի Նուֆուզ օ-
լան վիւքեյալը Թալէթիֆ իյլէտիքտէն սօղրա, Ձրանապա իսամ վէ ա-
ատուրա գավէ օլան Ներոբա վէ Ինկիլթէզ տէվլէթլէրինէ տախի պիզ
զաթ միւսալէհէ Թէքլիֆ իթմէքտէն Պօնաբարթէ իհթիրազ իթմէտի։

Digitized by Google

Ալ է պոռ պատպտե հիւքիւմէթլէր պէյնինտէ մէրի օլան ուռուլտուէլնէ տայրէսինտէն տախի խուրուճ իտիւպ, տէվլէթէյնին պաշ վէքիլլէրինէ պիրեր միւզէքքէրէյի ըէսմիյէ վէրիճէք եէրտէ, խաթԹը տէսմէի իլէ կէրէք Ինկիլիզ գրալընա, վէ կէրէք Ալէմանեա իմբէրատուռնա պիրեր նամէի ըէսմի Թահրիր իլէտի քի սիւրէթլէրի պոռ տոռը։

4° Ինկիլէզ գրալընա Խուզըտ նամինի պօրէրի։

Խարիս. 26 քեանուռնու էվվէլ. 1799։

"Միր։

» Վերանսըզ միլլէթինին ինԹիխապը իլէ, ճիւմհուրուն պաշ հա» քիմլիք մէանէտինէ ԹէրՓի գըլընմըշ օլտուղումտան, զաԹը հաշ» մէՀմուտալէրինէ պուռնու պիզատ Թէպլիղ իմմէյի ԹէնՀիպ իլէ» միշիմ։

» Վէքիլ սէնէտէն պէրիս րուպի զէմինին ճէվանիպի ապպասսընը» խարապ վէ եապան իտին ճէնկ աֆէԹի, էպէտի մի օլաճագ, եա» խօտ միւսալէհէյէ ասլա պիր չարե պուլունմայաճագ մը տըր։ Նը» րոքանըն էն իրֆան, էն գուտրէթլիս վէ իսԹիգլալիյէԹ վէ էմնի» յէԹլէրինէ էղէմ օլանտան զիատե գոռվվէթլիս իքի պէօյուք միլ» լէթ, մէնաֆիի ԹիճարէԹ, սասատէԹը ահալի վէ ասայիշի տախմիլյէ» լէրինի, պէհիւտե պիր շէրէֆ իվզալէրինէ նմնըլ օլուպ տա սարֆ» վէ ֆէտա իտէպիլյօրլար հալա։ Վէնասէհէնին, հէր շէրէֆտէն» ագուէմ, վէ հէր հաճաԹտան էվվէլ օլտուղունա նմնըլ օլուպ տա» հիաս վէ ֆէրգ իտէմէյօրլար. զաԹը հաշմէՀմուասալէրի, սէրպէսԹ» պիր միլլէԹի, միւճէրէտ իսԹիհսալը սասատէԹը հալէրի գազիյէտի» իլէ իտարէ պօյրումագտա օլտուգլարընտան, պոռ էֆքեարը խոց» րինէ իլէ մէլուֆ օլմուշ օլաճագլարը տախի շիւպհէտէն միւաՀաձինի» տիր։ Իմոի պոռ արզը մուգատտէմաթ իլէ միւրատը միւհիպանէմ,» տէֆայը սանիյէտե օլարուգ միւսալէհէյի ումումիյէնին իպգասընա» խալիսանէ վէ միւէսսիրանէ պիր տէլալէԹ վէ մուավէնէԹ իմմէք» վէ սէրիան վէ լա ԹէքլիՓ գալպտէն գալպէ օլան էմնիյէԹլէ պոռ» նու վիւճուտէ կէԹիրմէքտէն իպարէԹ տիր։

» Ինչիւք տէվլէԹլեր րույէԹը մէսալիհի տուէղնյէլերի զըմնըն» տա մուսամէլաԹը ըէսմիյէտէն սարֆը նազար իտէմէտիքլերի, նա» Թիւվանի վէ զաաֆը հալէրինի սէԹր իմմէք վէսիլեսի իլէ մաղուր» օլապիլիրլեր, անճագ տուէլը մուազզամանըն պուռնա ըարար իմմէ» լէրի, միւճէրէտ ԹէրաՓէյնին պիլ մուգապէլէ եէկտիկէրինի տը» տաԹմագ նէյէԹ վէ էֆքեարլէրինատէն պաշգա պիր շէյէ համլ օլու» նամագ։

» Վերանսըզ վէ Ինկիլիզ տէվլէԹլերի, գուվվէթլերինին սուլի իտ» ԹիմալԷ իլէ, ԹագէԹատէն տուշինճէյէտէք փէք չօգ միւտաֆէԹ» տահա մուհարէպէյէ տէվամ իտէպիլիպ, ինտանիյէԹին իզրա

Digitized by Google

» ըընա միւձիպ օլապիլիրլէր ։ Ինձագ մէտինիյէթլէ մէլուճ քեաֆ-
» ֆէի միլլէթլէրին իգապալե , խուսուսի իլէ շիտոէթը ալէվի ոիւ-
» թիւն ճիհանէ աքս իտէն պէօյլէ պիր մուհարէպէնին սուլհ իլէ խի-
» թամ իթմէտինտէ տիր տէմէյէ տահի ճէսարէթ իտէպիլիրիմ » ։

ԳՕՆԱՐԱՐԹԻՆ

Վրանաց ճիմհուրոոնաե պալ գօնախլիս ։

5՝ Ինվմը Դղէրթե Ընօրէնս Իմքէրաթորոնա եապըլան նամէնին սէրէվիի ։

« Սիր ։

» Օն սէքիզ մահ մուֆարէգէթտէն սօղրա , Ինբոգայա ավտէթիմ
» տէ , զաթը հաշմէթմուսապլէրի իլէ Վրանտաս ճիւմհուրու պէյնինե
» տէ նայիրէի հարպ իւ ճիտապլըն եէնիտէն իշալ գըլընտըղը մէշհու-
» տիմ օլմուշ տուր ։ Վրանտըզ միլլէթինին ինթիհասալը իլէ սպաշ հա-
» քիմլիք մէտնէտինէ Թէրֆի գըլընմըշ օլտուղումտան , պէյհիւտէ
» պիր շան իւ շէրէֆ հըրսընտան էզատ օլարագ , ագտէմը վաճիպա-
» թը զիմմէթիմ , գան իւ գիթապը մէն իթմէյէ սայ իւ իգտամ իթ-
» մէք տիր ։ Ինմատէի զուհուր օլան շու սէֆէրտե Թէրաֆէյինին տա-
» քէրի արթըրըլըպ , մէհարէթլիւ գօմանտանլար մայեէթինէ վէրիլ-
» մէսի , պունտան ագտէմ Թէլէֆ օլան նուֆուսուն իւչ գաթ գիա-
» տէպ զայ օլաճաղընա պիր իսպաթ տըր ։ Ինձագ զաթը հաշմէթ-
» մուապլէրինին մէյլանը Թապիիյէսի , վէ սէիապէթը գալալէրի բա-
» նա մալիւմիմ օլմաղլիլէ , միւճէրէտ պու սէվգիաթը Թապիիյէլէրի
» իլէ ֆիիլհաթ իպրազ պույրուլտուղաե հալտե , մէսալհի միլլէթէյ-
» նին Թէսվիէգէզիր օլաճաղը տահի շէպահէտէն էզատե տիր ։

» Ինուգատէմա զաթը հաշմէթմուապլէրի իլէ վագի օլան մուա-
» րէֆէիզատ պիղզաթ իհԹիրամաթը մախսուսէլէրինէ մազհար պոյ-
» րուլմուշ օլտուղումտան , Թէրաֆըմըզտան վագի օլան պու արզը
» մուգատէմաթ , պունա պիր ճէվապ վէ մուգապէլէ , վէ զաթը
» իմգէրաթորիլէրինէ տէրգեար օլան խալիսէթ , հիւրմէթ վէ Ռէվէ-
» գէնը միւհիպանէմիզ պիր նըշանէ ատտ օլունմասընը տահի Թէ-
» մէննի իտէրիմ » ։

ԳՕՆԱՐԱՐԹԻՆ

Վրանաց ճիմհուրոոնաե պալ գօնախլիս ։

Ինձէ Պօնապարթէ , սանտալիի հիւքիւմէթէ գուուտինի տահիլէ վէ խարիճէ պու վէճհիլէ էֆքեարը խայրխե իլէ իլան իտուպ , Թէք-
լիֆ իթտիյի սուլհ վէ միւվէտտէթ տօսթանէ գապուլ օլունմատըղը հալտե գուվվէթլէ գապուլ իթտիրմէյէ , վէ օլ վէճհիլէ մէվսիմի գըշ-
տա տահիլէ եանի Ա անտե մուհարէպէնինի խիթամ իլէ , էվվէլ պա-
հարտա Ինձնօ վէ Ինձիմանէտա սէմթլէրինի գուվվէի ճէսիմէյի ասքե-
րէյե սէվգ իթմէյէ Թէտարիքէտաթ կէօրմէքտե իտի ։

6՝ 1800 աէնէսի . քեանուունու սանինին պիրինճի կիւնիս , գավա-

Digitized by Google

նին, Աբենաթօ վէ միւզաքէրաթ մէճլիսլէրի րէսմէն քիւշատ օլաւնուպ, մէսալհի ճիւմհուրուն րոյեէթինէ միւտավէմէթ օլունմայա պաշլանտը. վէ Ֆրանսանըն ումուրու մալիյէ, զապթիյէ վէ շէրիյէսինէ եէնիւտէն եէնիյէ նիզամլար վազ օլունուպ, իրատ մասրաֆ տէֆթէրի տահի մուվազէնէ պուլտու։ Ա՛ն պիլ ճիւմլէ ահալի վէ թէճարէթէ պիր էմնիյէթը քեամիլէ օլմագ իւզրէ, օլ էհնասատ Ֆրանսա պանգասը տահի իհտաս օլունուպ, նիզամաթը մուգաւրէրէսի վէճհիլէ մուամէլաթընա չուրու՝ իլէտի։

Պու էհնատէ Ինկիլիզէրրա տէվլէթի, Հինտ նամ ճէնկ թէրաֆտարը վէ պաշ վէքիլ իտարէսինտէ պուլունտուղունտան, վէ սէվլէթը մէզքիւրէ Ա՛ըրրա վէ Ա՛ալէթայա նասպը այնը թամա իթմիհ օլտաղունտան, վէ Ա՛սէթրիա ասքէրի Ֆրանսա հուտուտուլարընտա մուզաֆֆէր պիր հիյէթէտէ պուլունտուղունտան, Ինկիլիզէրրա տէվլէթի սուլհա գապուլ իտէմէյիպ, մուհարէպէյէ տէվամ իթմէք տէվլէթի սէնֆաալընա խայրուլը կէօրիւնտիւ։ Ինկիլիզէրրա գրալը տէօրտիւնճիւ Լ՛օրտ, Փօնսաբարթէնին նամէսինէ պիզզաթ ճէվապ վէրմէյէ տահի թէնէզզիւլ իթմէյիպ, մուգապէլէսինտէ խարիճիյէ նազըրը Լ՛օրտ Կրանվիլ թէրաֆընտան, Ֆրանսա խարիճիյէսի Թայլէրրանա պիր միւզէքքէրէյի րէսմիէ իրսալ օլունտու։ Պու միւզէքքէքէտէ, մուհարէպէնին իլք սէպէպիէթի Ֆրանսըզ ճիւմհուրինէ համլ օլունուպ, Ա՛լէմանեա, Ֆինլէնտ վէ Օ՛վիչէրի վէ Իթալիա մէմալիքլէրինէ ճէնկ եիւզիւնտէն վազգի օլան խասարաթ, վէ հէր եէրտէ թախթը հիւքիւմէթ իլէ մէզհէպին այագ ալընմընա ալընտըղը, վէ ճիւմհուրուն հէր հիւքիւմէթի տէյիշլիքճէ գավլէն սուլհ թէքլիֆ օլունուպ, ֆիլիլէն ճէնկէ տէվամ օլունտուղու մուֆասսալէն պասթ խպէյան գրալընըպ, Ֆրանսա հիւքիւմէթի պիր ասասը գավմի իւզէրինէ նասապ օլունմատըգճա, եախօտ Պուրպօն սիլսիլէսինտէն օլան գրալընար թախթը հիւքիւմէթլէրինտէ իպգա օլունմատըգճա, Ինկիլիզէրրանըն սուլհա րազը օլամայաճաղը մաղրուրանէ ճէվապ վէրիլմիշ իտի։ Պաշ գօնսիլ տահի պու միւզէքքէրէնին ճէվապլընտա ճիւմհուրա ազվ օլունան սէպէպիէթլէրին քեաֆֆէսինի ճէրհ, վէ թէքրար ատալէթ վէ նէսաֆէթ իպրազը իլէ սուլհուն վիւճուհու միւմքինէսինի թէֆհիմ իլէյիպ, գարշըլըգլը պիր իքի միւզէքքէրէտէն սօղրա Ինկիլիզէրրատան սուլհ մէմուլ օլունմայաճաղը տէրճէյի պէտահէթտէ մալիւմ օլտու։ Ա՛օթէտէ Ա՛սէթրիա իմբէրաթորու տահի, Ինկիլիզէ մուարէֆէ իթմիհ կիպի Փօնաբարթէնին նամէսինէ ճէվապ եազմայա թէնէզզիւլ իթմէյիպ, պաշ վէքիլ պարոն Թիւկիւթ, Թայլէրրանա պիր միւզէքքէրէի րէսմիյէ կէօնտէրմիշ իտի. պու վարագատա տահի Ֆրանսա ճիւմհուրունուն պիւթիւն Իթալիա մէմալիքինի ալը իւթիհատիպ հիյէէթինի թէպտիլ իթմիհ օլտուղունտան, Իթալիա գրալընտը հիյէէթը ասլիէսինէ վազ օլունմատըգճա, միւսալէհէնին միւմքին օլմայաճաղը պէյան օլունմուշտու. Փօնաբարթէ պու միւզէքքէրէյէ ճէվապ վէրիպ, մուգատտէմա գարարկիր վէ իմզա օլունան Վամբօ Ֆօրմիօ ահնամէսի իւզէրինէ թէքրար միւսալէհէ թէքլիֆ

Digitized by Google

խլէտի խսէ տէ, Ա՛սթրիա տէվլէթի պու ահտնամէնին[1] վիւճուռ պուլմամըշ օլտուղունու ճէվապ իտէրէք, ֆագամէ Յ՛ունաստ իլէ ճէնկատ օլան քեաֆֆէի Ա՛ւրոբա տէվլէթլէրի իլէ պիրլիքտէ օլուր իսկ սուլհ մուգավէլաթինա կիրիշմէյէ հազըր օլտուղունու տախի լուքմ եթէհնամէն կիպի պէյան խլէտի։

Ա՛սթրիա տէվլէթինին պու վէճհիլէ ճէվապ վէրմէսի աստէթա իլանը հարպ իլէ միւսաւի իտի, չիւնքի Ինկիլիզ տէվլէթի գաթիէն ճէնկէ գարար վէրիպ, սայըր Ա՛ւրոբա տէվլէթլէրինէ տախի ղալէպէի նուֆուզի իլէ հիւքմ իթմէքտէ օլտուղունտան, քեաֆֆէի Ա՛ւրոբա տէվլէթլէրի իլէ սուլհ իւզէրինէ մուգավէլէյէ կիրիշմէնին վիւճուհու միւմքինէսի նիւմայան օլամազ ըտը։

7° Պէնաբարէթ Ինկիլթէրրայա վէ Ա՛սթրիայա տախի սուլհ մուգաւտէմաթընը արզ իթտիքտէ, բէստա օլունաճաղընը տախի քէշֆ իթմիշ իսկ տէ, իլէլիւտէ վէսիլէյի հարպ Յ՛ունաստ իւզէրինէ ազվ օլունմամագ իւզրէ սիւրէթը բէտմիյէտէ տախի տէվլէթէյնին բէյինի թահսիլէ սարֆը էֆքեար խլէմիշ իտի. խմտի թէգարրուպ իտէն էվվէլ պահարտա չէտիտ պիր մուհարէպէյէ հազըր օլարագ, էվվէլ պէ էվվէլ հալա իսեանտէ պուլունան Ա՛նտէ էյալէթինին գապպէի իւ թաէթէ տուխուլինէ ճահտ իւ իգտամ խլէտի. պու էյալէթ թահ թը իթաէթէ կէլտիյի հալտէ, հէմ տախիլի պիր ղայլէտէն խէլաս օ լունուպ, հէմ տախի պուրատտա իսպէթալ օլունան գուվվէի ասքէրիյէ տուշմէն իւզէրինէ սեվգ օլունապիլիրտի։ Պէնաբարէթ էյալէթը մէգքիւրէյէ կէրէք հարպ վէ կէրէք սուլհ մէմուրլէրի կէօնտէրմիշ օլ տուղունտան, զևւմրէի րուհանիտէն, իլէրիւտէ մէշհուր օլան Պէր նիյէ նամ քաբաս ինճիլ իլէ, վէ ճէնէբալ Ա՛ետուվիլ տախի սիլահլէ Ա՛նտէ ահալիսինի իսկեաթ իտիպ, պիր գաչ մահալըզ մուհարէ պէտէն ատղրա, էվվէլա Ա՛օմր նէհրինին ատ թէրաֆը, պատէհու սաղ թէրաֆը, վէ պունլարտան տա ատղրա Ա՛օրմանտիա վէ Պրիթանիա թէրաֆլարը, տայրէի իթաէթէ տուխուլ իտիպ, Ինկիլիզտէն ալ տըգլարը գլըգ պին լիւֆէնկ, վէ պիր օ գատար գըլըչ, վէ գըլըգ բարէ լէօփու հիւքիւմէթէ թէսլիմ խլէտիլէր, վէ հիւքիւմէթի թէթ րաֆընտան տախի ուտմուպի աֆվ լուքֆունա շայեան պուլրուլուպ, ճէնկ աֆէթինտէն խաբարպ օլան պազը գազալար տախի իւչ պէշ սէ նէլէք վէրկիտէն աֆվ օլունտուլար, վէ սէքիզ սէնէտէն պէրիւ ճիւմ հուրա սիլահ չէքէն գրալ թէթրաֆտարլարը սէրկէրտե վէ րէհիլէրի Ա՛արիսէ կէլիպ պաշ գօնսիւլէ տախի բէտմէն պէյանթ իթտիլէր։

8° Պու էանատէ գանունննամէի ճէտիտե իչինն քիւշտ օլունան տէֆթէրլէրլէրին իմզասը խիթամ պուլմուշ օլտուղունտան, եէկեան եէկեան սայըլպպ, իւչ միլիոն օն իքի պին պէշ եիւզ ալթմըշ տօգուզ իմզա գապուլ, վէ պին պէշ եիւզ ալթմըշ իքի իմզա ատէմը գապուլ կէօսթէրտէրէք, օլ վէճհիլէ ահալիի Յ՛ունաստանըն հէման ուտմուպնէ

[1] գանուննամէյի մէգքիւրիւ քէնտի բէյ վէ րիզասը իլէ գապուլ

[1] 186 ընճը ահիֆէյէ նազար պույրուլա։

ֆեմ[illegible] տէմ[illegible] օլտու ։ պունու[illegible] իւզէրինէ գօնսիւլիւք հիւքիւմէթի գավիւէն Թ՛սիս գըլըմըշ տէմ[illegible] օլտուղուներան , պօնաբարթէ տասի[illegible] մէրքէզը հիւքիւմէթի | ուգաէնպուրդ սէրայըներան գալտըրըլդ Թիւիւք եըլդի սէրայընա նագլ օլուներմասընը Թաամիմ իլէտի ։

9։ Պու Թէտարիքեաթտա իքէն մէմալիքի միւճթէմէայը Ա՛մերիգա ճիւմհուրիյէներուն միւէսսիսի Վաշինկթօներն[1] վէֆաթը խապէրի Ձրանապայա վասլ օլտու ։ Պու զաթը ճէլալէթի սըֆաթըն նամը նամի կէչէն տէհրին սօնլարընտա պիւԹիւն ճիհանտէ միւշէդդէֆ օլտուզունան Ա՛ւրոբատտա տասի ալէլ ումում սէրպէսթիյէթ Թէրաֆտարլարընա միւճիպի էսէֆը ազիմ օլտու ։ Պու պապատէ Ձրանապատա պիր ըէմը Թազիյեէթին իձրասընը Պօնաբարթէ այնը ֆըրսասէթ ատտ իւ տիւպ ասքերէ չու վէճհիլէ պիր պէյաննամէ իրսալ իլէտի ։

« Վաշինկթօն էօլմիւշ ։ Պու զաթը մուազզամ, ճէպպարը հիւքիւ » մէթինէ գարշը ճէնկ իտիւպ , վէԹանընընն իսԹիգլալիյէԹինի ատտ » սը գավիյէ իւզէրինէ Թէսիս իլէտի ։ Օ՛ղբրի ճէմիւլի կէրէք ահալիի » Ձրանապա , վէ կէրէք լուսի զէմինատ մէսքիւն քեաֆֆէի սէրպէսթ » ինանալար , վէ խուսուսի իլէ Ա՛մերիգա ասքերի միտալի միւսավաթ » վէ սէրպէսթիաթ ուղուներա գան տէօքէն Ձրանապզ ասքերի նէզտ » լէրինտէ իզզ իւ շէրէֆիլէ եատտ օլուներաճագ տրը » ։

Պու նուԹգտան սօղրա օն կիւն սիւԹիւն Ձրանապայա րէսմը եատտ վէ մաԹէմ էմր օլուներ , միւճիպլինճէ պիւԹիւն ատնճագլարտա տտ իսիհ սիւրիւմճիքլէր իլավէ օլուներ , վէ Ա՛նվալիտ քիլիսէսինէ տէ[2] տասի միւսԹագիլ պու խուսուս լչիւն պիր զիյնէթ ԹէրԹիպ ա լուներ , Ա՛ըըլտան ալընան տանճագլար տասի հէնիւզ հիւքիւմէթ Թ Թագտիմ օլուներմամըշ օլտուղուներան , պու վէճսիլէ իլէ րէսմը մէգքիւր տասի չու վէճհիլէ իձրա օլուներ ։ Շ ուպաԹընը տօ գուզուներա սիւԹիւն իւմէրայը միլլէթ քիլիսայը մէգքիւր տէրտներ նէ ճէմ օլտուգտա , Ա՛հրամլարտա , ճէպէլը Թագտօրտա , վէ Ա՛պա

ֆան տասկա պու վէճհիլէ ումումի իսլա Թօֆ լտնմըշ ըտը · պիրիսի 1793 տե , քի 1·801·918 գապտուլ վէ 11·610 տատմը գապտուլ , վէ տի կէրի տասի 1795 տե 1·057·390 գապտուլ , վէ 49·055 տատմը գապտուլ կէօթէրմիշ իսի · 1800 սէնեսի , եանի պու տէֆտատե 5·012·569 գապտուլ , վէ 1·562 տատմը գապտուլ Թեպէ ևիւն իհտի ։

[1] Ճէնէրալ Ճօրճ Վաշինկթօն , Ինկիլիզ միլլեԹինատն ամերիգալը օլտա , իսլիհատտա միւհենտիսլիք , պատէհտա ատքերլիք իհտիքատն ատզրա 1775 տե Ա՛մերիգա ահալիսի Ինկիլիզեր բայա գարշը Թուղեան իհտիքատ , պիւԹիւն ատքերի սէրտաքէր նատպ օլուներ , վէ ձիւղ . եի գուվվէթլի Ինկիլիզլէրն պէշ ճէնէրալընը նէնիպ , պիրինի տասի նէպը ԹուԹարագ , միւտաֆէհ իսիպ Ա՛մերիգա էյալաԹընը Ինկիլիզտէն այըրտը վէ ճիւմհուր իհտի , պատէհտա ճիւմհուրիյէԹի հիւքիւմէթ իսլէԹ վէրմէք իւզէր գօնսաուսընը պըրագըպ իսանէհինի չէքիլմիշ քիլէր ։ Ճիւմհուր գանունլարը իհտաա օլտուգտան սօղրա քէնտիսի բէյս ինէհիպտէ օլունտուս . վէ սէքիզ սէնե րէիսլիք իհտիքատն սօղրա Թէքրար իսանէհինէ չէքիլիպ 1800 տե վէֆաթ իհտի , վէ ապրըն են տիրայէԹքատ վէ միւտԹգիմ իւլ ասիվար զէվաԹըն պիրիսի տատ յրտմըշ տրը ։

[2] Էնվալիտ : Ասկէր միւճատտ , իհԹիյար , վէ գօլ վէ այտզը քէմիք վէ մէհտահ օլտուգ տատ քէր Թագաֆուլէրինէ մահսուս օն տէօր տէնէճէ Լտի գրըլըն պիյոն իհտիպի պիր մէշ հատր գըշտա վէ քիլիսէ օլտուգ , գօնտարտըԹէ նէն ձէնուզէտի տասի 1841 տե Սէնէ Էճնատ տան Բատիսի նագլ օլուներտըտա , պու քիլիսէնին գուտպէտի ապըընա վէ պիր մէԹրն վէ միւզէյէն Թիւրկիյէ կէօմիւլմիշ տիր ։ Էն մէշհուր ձէնէրալ վէ մաթէշալտարըն էքսէրիսի տասի պու քիլիսէտէ կէօմիւլմիշ վէ կէօմիւլտէտ տիրլէր ։

Digitized by Google

հեռուստա ալընան տօգասան ալեթը գրեթա սանձաղը ձէնէրալ | ան, հարւ պիկէ վէքիւլի Պէրմիկէ պիր նուէթգ իլէ թագտիմ իլէտի։ Պէրմիկէ եիւզէր եաշընտա իքի ալիլ վիւճուտ ասքէրին օրթասընտա օթուրմուշ, վէ գարշըսընտա Պաշինկթօնաւն մէրմէրտէն քիսվէթի օլուպ, պաշը իւսթիւնտէ տախի աէքիզ սէնէ զարֆընտա ճիւմհուր ասքէրիւ նին տիւշմէնտէն ալտրգլարը պին գատար սանձագ ասրլմըշ ըտը, նիւ հայէթ գօնսիւլլեր հիւքիւմէթինին աֆվընա մազհար օլարագ, Կարիւ սէ կէլմիշ օլան միւսիւ Վօնթան տախի Պաշինկթօնաւն չէրէֆինէ, վէ ճիւմհուրիյէթ վէ աէրպէսթիյէթ հիւրմէթինէ պիր մէշհուր նուէթգ աղազ իտէրէք զինէթ վէ ըէսմը մէգքիւր խիւթամ պուլմուշտուր։

10։ Պալատէ իֆատէ օլունուտղու վէճհիլէ Վօնաբարթէ մէքքէզը հիւքիւմէթի Թիւիլերըի սէրայընա նագլ իթմէք էմէլ իթմիշ օլաուտղունտան պիր միւտութթանէն պէրիւ պու սէրայ թամիր վէ թէզ եին գրընմագտա իտի։ Վօնվանտօն տէվրինին ասարը օլան գրըմզը թէրբօշլար, եապրըգլը թավանլտրտան աշաղը ալընտը։ Պրալերըն օթուրտուղու տայրէ պաշ գօնսիւլէ, վէ պուննուն ալթը, ֆամիլեապնա թախախա գրընմրշ ըտը։ Վօնաբարթէ քէնտի տայրէսինէ, շուտէվրին վէ էքի զէմանըն չէօհրէթլիւ ճէնկճիլերի, ֆամիհլերի վէ ֆէյլէսօֆլարը, եանի, ՏԷՒՕՍԹԷՆ, ԱԼԷԳՍԱՆՏՐ, ՍՏՈՒԱԼ, ՀՒՓՈՆ ՊՈՒԹԻՒՍ, ՋՈՉԷՓԸՆ, ԳԱԹՕՆ, ՁԱՆՋԱՐ, ԿԻՍԹԱԼ—ԱՏՕԼՖ, ԹԻՒՐՆԷ, ԳՕՆՏԷ, ՏԻՒԿ ԹՐՈՒՆ, ՄԱԼՊՕՐՈՒԿ, ԷՕԺԷՆ, ՄԱՐԻՇԱԼ ՏԸ ՍԱԳՒ, ՎԱՇԻՆԳԹՕՆ, ՖՐԷՏԵՐԻՔԻ ՔԷՊԻ, ՄԻՐԱՊՕ, ՏԻԿՕՄԻՒ, ՏԱՆԲԻՒՐ, ՄԱՐՍՕ, ՎԷ ԺՈՒՊԻՏԵՐՆ Թաշտան օյմա սիւրէթլերի իւլէ Թէզլեին իմթիւրթիպ քէնտիսի տախի պու զէվտըը մուֆախախանընն սաղ պիր Թաավիրի մագամընտա օրթալաբընտա օթուրտուրտու։

Պօնաբարթէ իւլէ պէրապէր ոիկէը քքի մուավին գօնսիւլլերին տա֊ խի Թիւիլերըի սէրայընտա իգամէթլերի լաղըմ կէլէճէինանէն, | լտը ըէօնէ Վիլօր նամ ասյրէ վէրիլտի, Պանպասէրէս տախի զաթէն գօնսիւլլերին Թիւիլերըի սէրայընտա իգամէթլերինի պիր սուի Թէտպիր ատտա իմիշ օլտուղունտան օրատտա իգամէթի գապուլ իմէճիպ, Պտարուսել մէյտանընտա քէնտիսինէ պիր սէրայ վէրիլէրէք պիւթիւն Պօնաբարթէ հիւքիւմէթի տէվրինտէ սէրայը մէգքիւրտէ իգամէթ իտէտի[1]։ Պու վէճհիլէ սերայը մէգքիւրիւն Թէզեինաթ վէ մէֆրուշտաթը հապըր օլտուղունտան, Պօնաբարթէ ճէսիմ պիր ալայ իտէ մէգքիւրտէ հիւքիւմէթի սէրայը մէգքիւրտէ չու վէճհիլէ նագլ իտէտի։

Շուպանըն օն տօգուզունճա կիւնիւ ալայըն ուճուր | ուգսէն պուրդ սէրայընտան եօլա չըգմայա պաշլատը, Վիլէմինկտէ, Վան տէտէ, Կարիստէ, Կլէմանեատա, վէ Կթալիատա եիւզէրճէ ֆիւ Թուհալա միւշէրրէֆ օլան էն ալա վէ մուզաֆֆէր ալայլար, պէօ յէւք ուՆիֆօրմալէրի իլէ վէ | ան, Վնուրաթ, վէ Պէսիէր ճէնէրալ լաթըն գօմանտասընտա օլարագ, էօնտէն եօլ աչըպ ատգատան, վիւ

[1] Գանպասէրէս պու վէճհիլէ իլէ շու քէ֊ ըմը տէօյլմիշ տիր Լըպէճտէ։ Պնտաբարինէ Թէօնէըէի օերայը պտի պտը յէկէճէյինպէն, | ասղրպան կէմիդին պտի կարիր կարինդ պը֊ ղարը ւէըմմասը կաղմ յէկէճէկ։ պիր։ էչիսի ղինտի֊ պէն կոպէրնիմիդնէ էէմմաէայէէ։

Digitized by Google

քէլա մէձլիսի վիւլքիյէ ազալարը վէ սայըր իւմէրայը ձիւմհուր միւ-
ղէյեէն արապալար իլէ, պունլարըն տա ալուգաօլնատա ալթը պէյազ
աթ չէքեր սիր մէչհուր արապա իչինտէ իւչ գօնախուլքը [1] վէ արգա-
լարընտան տախի խաասա ասքէրի ալայը գաբար ըտը։ Պինլէրճէ պին
ահալի խընձախընձ եօլլարա տիզիլիպ, մէսէլրէթ սէտաէրի իլէ Պօ-
նաբարթէյի սէլամլարլար ըտը։ Պու վէճհիլ Ղարուսէվ մէյտանընա
վասլ օլտուգտա խաասա ասքէրի արապանըն իքի եանընա տիզիլիպ,
մէյտանտա օլան իքի պէօյիւք գարապօլհանէնին էօնիւնտէն կէչտիլէր,
պունլարըն տիրինին իւզէրինտէ Ղօնվանտիօն վագթընտան գալմա
հալա չու եազը տուրուրտուս։

Ձրանա գրալէյէի ֆէխ օլանմալը, վէ պիր փախ իպգա օլանայա-
ճագ փըր։

Պօնաբարթէ սէրայըն մէյտանընա վասլ օլտուգտա արապատան է-
նիպ աթա պինտի, վէ պէրապէրինճէ կէլէն ասքէր սաֆֆ պէսթէյի
սէլամ օլմուշ օլտուգլարընտան իւմէրայը ասքէրիյէ իլէ էօնէրինտէն
կէչիպ ճիւմլէսինի մուսայեէնէ իյլէտի, 96 ընճը, 43 իւնճիւ, վէ 30
ունճու ալայլարըն աննընա կէլտիքտէ, պունլարըն պարուԹտան գա-
րարմըշ, վէ գուրշունլատան տէվլիք տէվլիք օլմուշ սանճագլարընը
կէօտիւքտէ չապղասընը աչըպ պաշընը էչէրէք սէլամլատը, վէ ասքէր
տախի մէսէրրէթ սէտաէրի իլէ գարշըլըղընը վէրտիլէր, վէ պու վէճ
հիլէ ըմամը մուսայեէնէյի խիԹամ իյլէտիքտէն սօղրա Ձիլօր քէօշքիւ
այլընտա տուրուպ, ասքէր տախի հուզուրունտա ըէմը կէչհուի ճա-
րա իյլէտի։ Ծէփէսինտէ, բէնչէրէլէրտէ վէ չահնիչինլէրտէ մուա-
վինն գօնախուլէր, իւմէրայը ճիւմհուր վէ ֆամիլիեասը սէյր իւ Թամա
շայէ տուրմուշլար իտի, պու ըէմ տախի խիԹամ պուլտուգտա Պո-
նաբարթէ քէնտինէ մահսուս օլան տայրէյէ ազիմէթ իյլէտի վէ օրա-
տա այագտա տուրտուղու հալտէ, տախիլինյէ նազըրը իւմէրայը ճիւմ
հուրտ, վէ հարպինյէ նազըրը Ղարիստէ պուլունան քեաֆֆիէյի իւ-
մէրայը ասքէրինէյի. վէ պահրինյէ նազըրը տախի իւմէրայը պահրինյէյի
հուզուրունա կէԹիրիպ, ճիւմլէսի ըէմը Թէպրիքի իճրա իյլէտիլէր,
ախշամընը Ծիւիլերիտէ, վէ վիւքէլա գօնագլարընտա պէօյիւք զիա-
ֆէԹլէր ԹէրԹիպ օլունտու։

11° Պօնաբարթէ սէրայը մէգքիւրտէ տայրէսինի տախի չու վէճ
հիլէ Թանզիմ իյլէտի։ Ղիւլքինյէ մէճլիսի ազալարընտան Պէնէզէ տայ-
րէ միւտիրի, վէ պաշ եավէր Տիւրօգ ԹէչրիֆաաԹճը նասպ օլունտու-
լար. հեր սայըն իքիսինտէ վէ օն պէշինտէ եանի օն պէշ կիւնտէ պիր
տէֆա պաշ գօնախուլ էյլիլերի գապտուլ իտիւպ, օն կիւնտէ պիր տէ-

[1] Պօնաբարթինին պու հիսէվէտաէ ալայա տա-
խիլ օլմասը մանասըզ տէկիլ իտի։ Մէգքիւր իւչ
չինֆի պէյազ ատը Ալէքսանտա իմբէրատորտու,
գատբօ ֆօրմիս միւտաչէհատի վէսիլէտի իլէ քէն-
տիսինէ հէմխ վէրմիշ իտի. քէզալընք իմբէրա-
թորտա միւշտարլըկի քէնտիսինէ պիր գադընճ
դըլըճ տախի հէմխ իմմիշ օլտուգտանտան,
նէվմը մէգքիւրտէ օ դըլըճը տախի Թագընճ
մըշ ըտը. վէ օ վէճհիլէ Պօնաբարթինին տա-
քէրի տարատիլտը պէրապէր պէօյիւ տուշ ու
լտամԹըլէրի տախի կէօտիւրիւճի, մանաստան
խալի տէկիլ իտի։ Գրալ վագԹընըն տրատա-
լարը մէվճուտ օլմասընըգընտան, պու ալայա ա-
լընտան արտագալարընը քէաֆֆիէյի էօնիւնտէն պէ-
բիւտէն Թէտարիգը դըլըճմըշ ըտը։

Digitized by Google

ֆա առպահտան ախշամատոպք մուայեէն սասաթլատտա, Աէնաթօ, գա վանկին, վէ միւզաքէրաթ մէճլիսլէրի ազալտրընը գապաւլ իտէր խ տի։ Շուպաթըն 21 ինճի կիւնիւ ճիւմհուր իլէ պարըշգ օլան տեվ լէթլէրին էլէյիլէրի, եանի Ապանիա էլէյհի Աինքիզ, Ավտսիա էլէյհ սի Սանտոզ, Ֆիլիմէնկ էլէյհի Շիմէքէնինկ, Ձիզալբին ճիւմհուրու էլէյհի Աէրսկէլօնի, նիհայէթ Տանիմարգա, Շուէտ, Օվիչէրի, Պասսէլ, Ծօմա, Ռէնօվա, վէ սայըր հիւքիւմէթլէր մասըհաթ կիւզարլարը տահի իթիմատնամէլէրինի պաշ գօնսիւլ թագաիմ խ լէտիլէր, վէ քէնտիսինէ ըէսմը վիզիթայը իճրա իթտիքտէն սօզրա, մատամ Պօնաբարթէյէ տահի պաշգաճա վիզիթա վէրիրլէր իտի։ Պօ նապարթէ, իւմէրայը ճիւմհուր արգասընատա, իքի գօնսիւլ իքի եա նընտա վէ այագտա տուրարագ, էլէյիլէրտէն իթիմատնամէլէրինի ա լըպ, գրալիյէթ ուսուլի իւզրէ խարճիյէ նազըրընա թէսլիմ իտէր իտի։

Պօնապարթէ ասքէրի, վէ իւմէրայը ասքէրիյէի տահի ֆէվգ էլ զայէ թապրիֆէ մավհար պուրուրուպ, Խարիստէն կէչիպ օրտուլա քա կիթմէքտէ օլան ալայլարը պէշ կիւնտէն պէշ կիւնէ մուայեէնէ իտէր իտի, վէ պու վէսիլէ իլէ գուտուսմինէ մունթազըր օլան ասքէր վէ ահալիյէ ատյիմա քէնտինի կէօսթէրիպ պու էնտատէ, նամիզաճ, պէնզի սօնուգ, վէ միւթէֆէքքիր ֆ պաշընը էօնէ էյմիշ, պու հիւքէմ տէ ճիւմլէնին նազարընա հէտէֆ օլուրտուտու, վէ էօմրիս պիւթիւն Ֆրանսայա իֆրաթ գրմաթը պիր էօսիւր օլտուղունան, ահալիյէ պու հալտէ կէօրիւնէրէք ալագայը տէրունլէրինէ տահա գիատէ պիր իթիհֆազ քէտպ իտէր իտի։ Իէսմը մուայեէնէտէն սօզրա, ասքէրին զապրթանը սուֆրատընա տավէթ օլունուրուտու, էլէյիլէր, մէճլիս պալատրը, վէ միւթէպէր մէմուրլար տահի մուայեէն կիւնլէրտէ ասֆրատընա տավէթ օլունուրլար ըտը, վէ զիյատէ տարաթ վէ սալ թանամա եօզ իտէ տէ մէրասիմի թէշրիֆաթէ, վէ ըէսմի էլպահէլէրէ զիյատէ տրգագաթ օլունուրուտու. Այնտրան հիւքիւմէթի ըէսմի էլ պահէլէրինին չէքլինի էքսէրիա էսքի Ծօմա գրյագֆէթլէրինէ թաճաիգ իթմիշ օլտուգլարընտան գօնսիւլ իւք տէվլինտէ տահի պու էլպահէ լէր չօգլուգ թէպահիլ օլմատը։

Ֆիւլէրըի սէրայընա նագլ իթտիյինին էրթէսի կիւնիւ, Պօնապարթէ սէրայըն տայրէլէրինի սըր քեաթիսի իլէ կէզնպ մուայեէնէ իթտիքատ։ "Ալօրփանտ Պրինէ, իլնէ Ֆի-իլէըինէ փէ կէլդի, վէ պիր չէրե ո պո-բայա կիրփիփէն ասղա արիզգ չըճմայը յըշ" տէտի։

Digitized by Google

ԻՒՉԻՆՍԻՒ ՓԱՍԱ.

1800

1: Ա՛ռաջին Ամսեան Նոր տարի։ 2: Ամսեան Ա՛ռաջին Կիրակի։ 3: Ամսեան Ա՛ռաջին Երկուշաբթի։ 4: Ամսեան Ա՛ռաջին Երեքշաբթի։ 5: Ամսեան Ա՛ռաջին Չորեքշաբթի։ 6: Ամսեան Ա՛ռաջին Հինգշաբթի։ 7: Ամսեան Ա՛ռաջին Ուրբաթ։ 8: Ամսեան Ա՛ռաջին Շաբաթ։ 9: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Կիրակի։ 10: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երկուշաբթի։ 11: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երեքշաբթի։ 12: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Չորեքշաբթի։ 13: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Հինգշաբթի։ 14: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Ուրբաթ։ 15: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Շաբաթ։ 16: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Կիրակի։ 17: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երկուշաբթի։ 18: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երեքշաբթի։ 19: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Չորեքշաբթի։ 20: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Հինգշաբթի։ 21: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Ուրբաթ։ 22: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Շաբաթ։ 23: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Կիրակի։ 24: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երկուշաբթի։ 25: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Երեքշաբթի։ 26: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Չորեքշաբթի։ 27: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Հինգշաբթի։ 28: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Ուրբաթ։ 29: Ա՛նովա Ա՛ռաջին Շաբաթ։ 30 ոչխա վերջին պեօյ-ս յոհաննէս։ 31: Նոյ Երուսաղէմ Ա՛ռաջին Կիրակի։

1: ԲՈՒՍՈՒՆ ՃԷՆԵՐԱԼԸ Ամերիկացւոց Միացեալ Նահանգաց վարչութեան ղեկավարն է, որ ընտրուած է ազգին կողմէ, սահմանուած ժամանակի մը համար։ Ան կը կոչուի Նախագահ։ Ճէնէրալ Պուսուն ընտրուած էր 1789 թուականին, եւ վերընտրուեցաւ 1792 թուականին։ Ան մեռաւ 1799 թուականին։

Ա՛ռաջին Կոնսուլ Նափոլէոն Պոնափարտ ծնած է Ափաչոյի մէջ, Կորսիկա կղզիին վրայ, 1769 թուականին։ Ան ուսում ստացած է Ֆրանսայի մէջ։ Ան 1796 թուականին ամուսնացաւ Ժոզեֆինա Պոհարնէ հետ։ Ան 1799 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Ա՛ռաջին Կոնսուլ։ Ան 1804 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Կայսր։ Ան 1815 թուականին պարտուեցաւ Վաթերլոյի մէջ, եւ ապա գերի ինկաւ Անգլիացիներուն։ Ան մեռաւ 1821 թուականին։

Ա՛ռաջին Կոնսուլ Նափոլէոն Պոնափարտ ծնած է Ափաչոյի մէջ, Կորսիկա կղզիին վրայ, 1769 թուականին։ Ան ուսում ստացած է Ֆրանսայի մէջ։ Ան 1796 թուականին ամուսնացաւ Ժոզեֆինա Պոհարնէ հետ։ Ան 1799 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Ա՛ռաջին Կոնսուլ։ Ան 1804 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Կայսր։ Ան 1815 թուականին պարտուեցաւ Վաթերլոյի մէջ, եւ ապա գերի ինկաւ Անգլիացիներուն։ Ան մեռաւ 1821 թուականին։

Ա՛ռաջին Կոնսուլ Նափոլէոն Պոնափարտ ծնած է Ափաչոյի մէջ, Կորսիկա կղզիին վրայ, 1769 թուականին։ Ան ուսում ստացած է Ֆրանսայի մէջ։ Ան 1796 թուականին ամուսնացաւ Ժոզեֆինա Պոհարնէ հետ։ Ան 1799 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Ա՛ռաջին Կոնսուլ։ Ան 1804 թուականին դարձաւ Ֆրանսայի Կայսր։ Ան 1815 թուականին պարտուեցաւ Վաթերլոյի մէջ, եւ ապա գերի ինկաւ Անգլիացիներուն։ Ան մեռաւ 1821 թուականին։

---

[1] Ֆրանսա հաստատուեցաւ օրէնքին Ամերիկա վերադարձ, պատճէն վէպ էջ.

հինգշաբթի էջերէն մահաստան օրէնք արտասանել Սահակ տէր[illegible]։

Digitized by Google

եիրմի պին ասքերի օլուպ, տէնիզտէն տախի Ինկիլիզ տէվլէթի ճէ-
ահմ պիր տօնանմա իլէ պու սրտուչա իմտատա կէլիպ, Պպանիա աչը-
ղընտա օլան Պայօրքա ատասընա ասըլ Ինկիլիզ իլէ Ֆրանսըզըն տախի
միւլէթհիլէրինտէն միւրէքքէպ վէ եիրմի պին նէֆէրտէն միւրէթ-
թէպ պիր օրտու տահա հազըրլամագտա օլուպ, Ռւսմէրիաըլըլար Ֆը-
րանսա հիւտուտինէ կիրիպ Թուլօնա եագլաշտըգլարը հալտէ, պու
օրտու տախի Ինկիլիզ կէմիլէրի իլէ Պայօրքատան կէլիպ Թուլօնա չը-
գաճագ ըտը: Պու Ինկիլիզ տօնանմասը պաշլըճա Ա՛էնօվա քէօֆէ-
զինտէ վօլթա վուրարագ Ռւսմէրիանըն Ռբէնին տաղլարը էմէյինտէ
օլան օրտուսունա հէր նէվի մուավէնէթի տիրիդ իմմէյէճէքտի:
Ռֆգալիք ուղ տէնիզի թէրաֆընտան տախի, Պանտէ վէ Պրըթաններ
էյալէթլէրինէ Ռուսիա վէ Ինկիլիզ ասքերի չըգըպ, օ էյալէթլէրի տա-
խի ֆէսատա վէրմէք մէմուլինտէ իտի, անճագ Ռուսիալը աղըր տուր-
տուղունտան պու իւմիտլէրի օ թէրաֆտան օլսուն պօշա չըգմը:

Իչթէ պու վէճհիլէ էվվել պահարտա Ռւսմէրիա տէվլէթի իւչ
եիւզ պին ասքէր իլէ Ֆրանսայա գարշը ճէնկէ պաշլայըպ, Ռյէմանը
եաստա եիւզ էլլի պինտէն միւրէթթէպ օլան Պրայ օրտուսու իսպէթ-
տաստէ Ռյնօ նէհրինի թէճամուզ իմմէյէրէք, պիւթիւն կէչիտլէրինի
ԹուԹուպ, Ֆրանսըզ ասքէրինի Ռյէմանեայա կէչիրմէմէք իւզրէ սիւ-
րէթը մուհաֆազատա պուլունագագտը: Պունուն մուղայիրի Ռթա-
լիատա օլան Ռւսմէրիա ասքէրի էվվել պէ էվվել թէարրիւզէ պաշլա-
յըպ, իսպէրտա Ա՛էնօվայը մուհասէրէ խուճէք, վէ պունու Ֆրան-
սըզտան ալտըգտան սօղրա Ռբէնին տաղլարընը վէ Պայ նէհրինի կէ-
չիպ Ֆրանսայը պատագագ, վէ գարը սրըա Թուլօնա գատար կէլտիք-
տէ, Ինկիլիզ տօնանմասը տախի Պայօրքա ատասընտա օլան ասքէրի
պու-բայա չըգարըպ, իքի ասքէր պիրտէն Ֆրանսանըն ճէնուպտա օ-
լան էյալէթլէրինի իսթիլա իտճէքլէր իտի: Ռթալիա ասքէրի պու-
վէճհիլէ իլէրիլէտիքտէն սօղրա, Ռւսմէրիալըլար Ռյնօ թէրաֆընտան
տախի թէարրիւզէ պաշլայըպ, օ վէճհիլէ Ֆրանսըզըն Ո՛վիէրիտէ
օլան օրտուսու Ռւսմէրիանըն իքի պէօյիք օրտուսու ադասընտա գա-
լարագ, Ֆրանսա իլէ իսթիքլալը տախի քէսիլիպ, Ռւսմէրիալըլարըն
զիւ՛միւնճէ սիլահլարընը պըրագըպ թէսլիմ օլագագլար ըտը:

Ջ՛ Պու ճէնկի էյիտէն աղնամագ իչիւն, Ֆրանսա վէ Ռւսմէրիա
վէ Ռյէմանեա մէմալէքէրինին, վէ Ռյլ վէ Ռբէնին տաղլարընըն վէ
Ռյնօ վէ Թուլօնա նէհրլէրինին մէվգիլէրինէ պագը մէրթէպէ մալիւ-
մաթ լագըմ կէլիր քի, պէր վէճհը ատթի մուխթասարէն թարիֆ օլու-
նագագ ուղը: Ֆրանսա մէմալէքի եաալընդ կիւն տօղուսու թէրաֆընը-
տան Ռւրօբանըն սայըր մէմալէքլէրինէ պիլտիրիլիք օլտուղունտան,
հուտուսուս շու վէճհիլէ գաթի օլուննուշտուր: Ռֆ տէնիզտէն պաշ-
լանըլտըղը հալտէ, Ֆրանսա գալըտարը Ինկիլզնէթէ գալըտարընա, վէ
Ինկիլզնէթէ գալըտարը տախի տահա էօթէտէ Ա՛էնօվա գալըտարընա պի-
թիրիք օլուպ, Ա՛էնօվա իլէ Ինկիլզնէթէ արասընտա օլան Ռյլ տաղլա-
րընըն պիր գօլու, Ա՛էնօվանըն արգասընտան տօլայըպ օրթա Ինա-
քայա վարը օլագագ Ռբէնին տաղլարը թէսլիմէ օլունուր:

Digitized by Google

Գալատեան այրելով եօգաբլայա տօղրու կիտիլտիխ հալտէ, Յովհաննէս Մէմալիքի եւնէ Իւմմօնթէյէ վէ Իւմմօնթէնին Սալօյա էյալէթինէ պիթիշիք օլուպ, պու էյալէթտէն տօղրա Ս. Վլիչէրի Մէմալիքի իլէ պիր Թիշմիչ պաշլար։ Ս. Վլիչէրի տէնիլէն Մէմալիք տախի Ալը տաղլարը նըն էթէյի օլտուղունտան, Իւմմօնթէյի տախի Յովհաննէսան վէ Ս. Վլիչէրիտէն այրըան պու Ալը տաղլարը տըր տէմէք օլուր. Ս. Վլիչէրի տաղլարընտան հասըլ օլան Էնճօ նէհրի տախի, Ս. Վլիչէրիտէն պաշլայ Լըպ վէ Ալէմանեա քէնարընտան կէչիպ Յիլէմէնկ սէվախիլինտէ տըր տէնիզինէ գատար ապըպ վէ պու նէհրին սաղ թէրաֆը Ալէմանեա, վէ սօղ թէրաֆը տախի օ վագըլըն Թապտիմի իւզրէ Յովհաննա սայրըլըր խոր[1]։ Իմամի ապ տէնիզ գըյրընտան Յովհաննանըն կիւն տօղրուտունա կիտիլմէք լազըմ կէլտէ, իպթիտա Իւմմօնթէ էյալէթի, պատէհտու Ալէնօվա, պատէհտու եօգաբրը Իթալիատա օլան Կարմա, վէ իէրթիպտինատ Վ էնէտիկ, վէ նիհայէթ Թրիէսթէ չըգար։ Պիրազ տահա եօգաբտան վուրուլտա, Թօրինօ վէ Միլան, վէ պու հիսաբտա օլան մէմլէքէթլեր չըգար։ Տահա եօգաբտան վուրուլտա Ս. Թրիա մէմալիքի իլէ Յովհաննա ադատընտա Ս. Վլիչէրի մէմալիքի պուլտընտուղունտան, պու մէմալիքին օրթասընտան, եանի Յէնէվ շէհրինտէն կէչիլտիխի հալտէ, Ս. Թրիանըն Թէրօօ էյալէթի չըգար, վէ իւսթ պաշընտան տախի Յովհաննանըն կիւն տօղուտունա կիլիմէք լազըմ կէլտիխի հալտէ, Պաուէն, Վ իրթէմպէրկ վէ Պավիէրա մէմալիքինի կէչտիքտէն օզրա, Ս. Թրիա մէմալիքինէ վասլ օլունուր։ Թունա նէհրի տախի Պաուէն տէն զուհուր խոխտ, Վ իրթէմպէրկ վէ Պավիէրայը տօլաշտըգտան օզրա Ս. Թրիա մէմալիքինէ կիրիպ Վ իէնանըն տախի օրթասընտան կէչէր։

Ս. Վլիչէրիտէն օզրա Յովհաննանըն չարպ թէրաֆընա Էնճօ նէհրի տիւշիւպ, Ալէմանեանըն պիր Թապըմ քիւչիւք տուգալըգլարը, վէ Բրունիա մէմալիքի, վէ Յիլէմէնկէ գատար պու նէհրին սաղ թէրաֆընտա օլան էյալէթ օ վագըթ Յովհաննա հուտուտու սայրըլըր ըստը։ Ալը տաղլարը տախի Ս. Վլիչէրիտէ իբի չաթալ օլուպ, պիր գօլու Իւմմօնթէնին վէ Վ օմպարտիանըն իւսթ թէրաֆընտան կէչիպ Խաչվաթիա Թանէ վէ օրատան տախի գատա տէնիզ գատար վասլ օլուր. տիկէր գօլու տախի Յովհաննա իլէ Իւմմօնթէնին ատասընտան կէչիպ ազ տէնիզ գատար վասլ օլուր։ Վ է տէնիզ գըյրընտան տէօնիւպ գըյրըրա Ալէնօվանըն արգասընտան կէչէրէք աշաղը Իթալիայա վասլ օլան գօլունա, պայլատէ տախի զիքրի կէչտիխի վէճհիլէ Ալէնին տաղլարը Թէսմիյէ օլունուր։ Պիր պէօյիճէք խարթա, կէրէք մէգքիւր մէմալիքլերի վէ կէրէք Էնճօ վէ Թունա ըրմագլարընը, վէ կէրէք Ալը վէ Ալէնին տաղլարընը Թարիֆիմիզտէն այլա նագշ իտէպիլիր օլտուղունտան, պունլարը գրատաթ իմտիքտէն օզրա պէօյլէ պիր խարթայա նագար իմմէք տախի էլզէմ տիր։

3° Կէչէլիմ Յովհաննանըն Թէրթիպաթընա։ Ս. Թրիա միատք

[1] Շիմտիքի Թապտիտակ ըչնօնուն սօղ Թէ- | մէրի վար տըր։
րաֆընտա տախի պիր գաչ Ալէման հիւքիւ-

Ձրանանալն տախի պու էնատե իքի օրտուստու վար լսոը. պիրիսի Ալէմանեա օրտուստու, քի Կէնօ քէնարընտա, վե Օվիչէրի էյալէթին տե օլան ֆըրգալար իլէ պիրլէշախի հալտե եիւզ օյծուզ պին նէֆէքե պալըղ օլապիլը իտի։ Տիկէրի Ալէնօվա օրտուստու, քի ճէման գըրգ պին նէֆէրտէն միւրէթէթ իտի։ Պունլարտան մատտա, Ձիլէմէնկ տէ, Վ անտէտե վե սայըը Ձրանտա էյալէթլէրինտե օլան քէրաքէնտե աաքէրլէը տախի, պիր մէրքէզե թօփլանըլտըը հալտե, պիր ուա թա ճէնէրալըն էլինտե պիր իհթիամ օրտուստու տա պու ասքէր սա յրլատպիլը իտի։ Պու իւչ օրտու Պօնաբարթե կիպի մահիր վե ֆէթին ճէնէրալըն էլինտե օլտուղու հալտե չու վէճհիլէ թագսիմ օ լուհնտու։

Ալէնէրալ Ասանա, Ալէնօվա օրտուստու իլէ Ալքէնին տաղլարընըն իւզէրինտե տուրուպ Ալիս իլէ Ալէնօվա արասընտա Ձրանանալն ճօ լուհնու քէսէճէքտի։ Ալէնէրալ Ասօր, Ալէմանեա օրտուստու իլէ Կէնօ քէնարընտա պուլուհնուպ, վե սախթէ մանօվրալար իլէ կեահ Պալ տան վե կեահ Ասթրազուդրըտան Կէնօյու կէչէճէք կիպի հիյեէթլէրը կէօսթէրէրէք, պիրտէն պիրէ եօգարը վուրուպ Օվիչէրի տաղլարը նըն էթէյինաե Շաֆուզ նամ մահալտէն տէօրթ քէօփրիս պիրտէն գուբուպ վե կէչիպ, Կրայը օրթալայաճագ, վե Կրայ, Ա իրթէմ պէրկ վե Պավլէրտատան կէչիպ Թունա քէնարընա տօղբու իլէրիլէտիպ հալտե, Ձրանտը պաքէրի տահա չապուգ եէթիչիպ էօնհունիւ քէս տիրմէք, վե եա օրտուստունու վուրուպ տաղլթմագ, եա տա Ա իճ նա եօլունու թուրթարագ, մագարրը հիւքիւմէթլէ իհթիլաթընը քէօճէք իտի։ Ալէնէրալ Ասր պու զալէպէյե մուվաֆֆագ օլամատա տախի, Կրայը Թունայա տօղբու գօվալայըպ, Ալը տաղլարընտան ուզաղա աթաճաղընա տահա զիատե իհթիմալ վար ըտը։

Պալատե մէզքիւր իհթիամ օրտուստու տախի Ձրանտա հուստու տունա եագըն Տիժօն չէհրի ճիվարընա թօփլանագտը, քի հէմ Օվիչէրկե վե հէմ Կէնօյա պիր մէսաֆէտե եագըն պիր մահալ տըը։ Պօնաբարթե պու օրտույու պիղգաթ քէնտի գօմանտասընա ալըպ, Ալէմանեատա Ասօրնուն իչի աքսինէ կիհթախի հալտե Ասօրօյտ իմտատա եէթիչէճէք, վե բասթ կիհթախի հալտե Ասօրօյու քէնտի հալինէ պըբտագըպ, Պօնաբարթե իհթիամ ասքէրի իլէ Օվիչէրկի վուրագագ վե օրտուտան Ահն Պէրնար նամ եիւքսէք վե գարը Ալը տաղլարընը օր տուս իլէ կէչիպ կիզլիճէ Իհմմօնթէկե էնէճէք, վե Ձէլտ մարէշալ Ալէտա գօմանտասընտա օլան Ալսթրիա ասքէրինի արգատան վուր բուպ, միւնհէզիմ վե բէրիչան իտէճէքտի։ Պու Թէրթիպատա Ձը բտանտը ասքէրինին տիւչար օլագագտըը մուհասթարտար իսթէըտա կէչտիքճէ տէհղէթ կէլիր ինսանկ. պու ճիւմլէ Պօնաբարթե կիպի պիր ճէսուր վե ֆէթին պիր ճէնէրալտա, միւշքիլ վե միւմքինսիզ պիր շէյ օլմատըղը վուգուաթլէ տախի իսպաթ գըլընմըշ տըը քի իլէրիւտե նագլ իս պէյան օլունագագ տըը[1]։

[1] Պու կոնտատ Ֆրանսաներն ձեման էպի | եիւզ պին ասկ եէնիսէին եաղըմըշ օլսագաղ,
ասքէրի իքի եիւզ էլլի պինե պալիղ օլսպ, | տան, ձեման իչ եիւզ էլլի պինտէն մեսքեթ

4° Պօնաբարթէ Ա՛ենօվա օրտուստու գօմանատանը Աասէնայէ, վէ Ա՛լէմանեա օրտուստու գօմանատանը Աօրօյա պաշգա պաշգա Թալեմաթ կէօնտէրիպ վագի օլաճագ հարէքէթլէրինի մուֆասասլէն Թագրիբ իթթիլքաէն, վէ քէնտի գօմանատասընա ալաճաղը Տիժօն իհթիաթ օրտուստունու տախի կիզլ իձէ Թէրթիպ խյլէտիքտէն[1] էվվէլ վէ սօղբաս, Թէտարիքեաթը պահրխէյէ տախի սարֆը զիհն խյլէյիպ, ձէսիմ ալիբ տօնանմա տախի Թէտարիք իթտիրմիշ իտի։ Աէչէն սէնէ հարպխյէ վէքիլի Ա՛միրալ Պրիւք[2], Վրանսըզ վէ Ասպանիա տէվլէթի տօնանմա լարը իլէ պիւԹիւն ագ ատէնիզի տօլաշտրգտան սօղբաս, պէօյիւք տօնանմա տրշ ատէնիզին Պրէսթ լիմանընա տէմիրլէմիշ իտի։ Պու տօնանմա օն պէշ գրթա Ապանեօլ գաբաղը, վէ երրմի գրթա Վրանսըզ գաբաղը, վէ ուֆագ Թէֆէքքէլ պէրապէր ճէման գրդգ քարչա իսէ տէ, Ինկիլիզլէր երրմի գրթա իքի անպարլը իլէ կէլիպ պու լիմանըն սաղընը ԹօսԹմուշտու։ Պօնաբարթէ մայլիսէ խաթիռնէսինտէ ալիբ աղ կէնիշլիք պուլտուղու կիպի, պու տօնանմայա գաբատան, մէքքա-լաթ, միհմամաթ, վէ ագճէ կէօնտէրիպ, պիր վագԹը ֆրքասաթ պուլ-տուգլարը անտէ, Ինկիլիզ ասլօգասընը զօրլայըպ ալըշարը չըգմագ. վէ խգթիզա իսէր իսէ ճէնկ պիլէ իթմէք, վէ Ինկիլիպէ զալէպէ իտիլ-մէյի հալտէ տէնիզէ չըգբպ վէ Աէպտէ պօղազընը կէչիպ ագ ատէնիզէ կիրմէք վէ Թ֊սալօնա կէլիպ օրտաս Աըտթը օրտուստա իչիւն եհալէնէ միշ օլան միհհիմմաթ կէմիլէրինէ պէրապէր ալարագ Աըտըրա կիթմէք վէ եօլտա ԱալԹայը վէ Իսկէնտէրիյէի ատախի Ինկիլիզ ասլօգասընը տան գօրթարմագ իւզրէ ամիրալ Պրիւքիյէ պէճիտա Թալեմաթլէր վէրմիշ իտի։ Ա՛ղ տէնիզ պու վէճհիլէ Ինկիլիզ տօնանմալարընտան գուրԹուլտուղու կիպի, Ա՛ենօվա սէվահիլինտէ օլան Վրանսըզ օրտուստունա, Թիւճճար կէմիլէրի պիլէ զախիրէ վէ միհհիմմաթ Թաշըհատ ճագլարընա չիւպհէ եօզատուս։

Իշդէ պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ Թէտարիքեաթը պէրրիյէ վէ պահրիյէյէ սարֆը էֆքեար իլէմէքտէ օլտուղու հալտէ, Ալեքսէս, Պանագասէրէս, Թայլերան, Լօտէն վէ վիւքէլլայը սայիրէ իլէ Վրանսանըն ումաւր վէ նիզամաթը տախիլիյէսինէ, վէ Իւրոպա բօլիթիք

Թէպ իտի։ Պօնաբարթէ հիւզ պին հէնի հա-զըլան ատքեր իլէ հև ի պին էակի վէ ֆրթիպ ատքրլէրի ֆրանսատա պըրագըպ, տիկեր իքի հիւզ պինի Ա՛լէմանեա վէ Իթալիա ճէնկ լէրինէ Թէրթիպ իթմիշ իտի. պու իքի հիւզ պին ատքէրին ճիւմլէսի ատ ալԹէշ կէօրմիւշ պահրտրը վէ ճէնկէակլէր ատամլըպ ըտը։

[1] Պու Տիժօն իհթիաթ օրտուստու Պօնա-քարթէնին հն պէօյիւք ուռհալզգլարընըն պիր տիր։ Ֆրանսայըն պիր քէօշէսինէ ալըմըշ պին ատքէրին նէ ատպակ Թօփլանըպօր օլտու-ղունա Ֆլրանսըզլարըն ագիը երրկիպ Թաճիւպ իչինտէ իտիլէր։ ՊիւԹիւն Եւրոպա տախի պու Տիժօն օրտուստունա Պօնաբարթէնին Աւաթ բիւլուր արգատան գօրգուԹմագ իչիւն պիր ատքգ վէ տիւպարէսի սայըպ, կէօյա պուհնա ազնամըչտը կիպի Պօնաբարթէնի զէվգէ ատըր ըտը ըտը. Պօնաբարթէնին Թէմամ մաքըտ պու տօս պու իտի. չիւնքի հիչ պիր վագԹը Եւրոպանըն նապոլը ատըգաԹըն Տիժօն իւ-զերինտէ գլմադըպ խաթէմիգ իտի. օնատ իչիւն պու-ըտայա Թէրճըմէ իտիճէգ ալԹէրէ պին տա-քէրի օ գատար պիրի պիլիճիէն այրը Եօլտը-տան վէ բարչա բարչա վէ պիրեր վէճհէ իհ-կէօնտէրտի քի, օրտայա ալԹէրէ պին ատքէրին Թէրճըմէ իտիճէնինէ քիմսէ իհտիտամագ ըտը-տօղրատան տուլայտուտ վէ ճհէմլէ ալԹէ մահ օլտու իտի տէ, իչ իշտէն կէչիհէ օրտուղունա տան, մանմանատէ վագԹը գաչմահրը ըտը։

[2] Ա՛պահուտուն առնիպ ճէնկիտտէ եօլէն ամիրալ Պրիւքա իլէ հատրիյէ վէքիլի պու ա-միրալ Պրիւքի պաշգա պաշգա առատլար ատը։

Digitized by Google

գաղթը տախի էլուէն պրրագմայրզ Յրանսայը տախիլէն վէ խարխճէն տէրէճէյի իւլայէ թէրֆի իմամէյէ ճահտ իւ իգտամ իմամէքտէ պաւլաճմուշտուտ ։

5° Ա՛էնօվա օրտուստա ճէնկէ եարար ճէման օմուզ ալթը պին նէֆէրէ իպլաղ օլունուպ , Պօնապարթէնին թալիմաթը վիւճիւլինճէ չու վէճհիլէ թագսիմ օլունմուշտուտ ։ Ա՛էնէրալ Սիւչէ գօմանտա սընատա օլան օն տէօրթ պին նէֆէր , օրտուճուն սօլ գօլու օլուպ , Թ՛էնատա նամ պէլի , վէ Յրանսա հուտուտուի օլան Սար նէհրինի վէ Ա՛խա պէլտէսինի մուհաֆազա իմամէքտէ իտի , պու ֆլորգատան օլաբագ ճէնէրալ Թ՛իւբօ տախի , տէօրթ պին ասքէր իլէ ճէպէլը Ճէնի նամ պէլին մուհաֆազասընա Թայեին օլունուպ , օլ վէճհիլէ ճէման օն սէքիզ պին ասքէր Յրանսա հուտուտունի տիւշմէն հիւճիւմինատէն հրքիզ իմամէքտէ իտի ։

Ա՛էնէրալ Սուլթ (Սու) գօմանտասընատա օլան օն իքի պին ասքէր տախի օրտունուն օրթա գօլու սայրլուպ Ա՛բէնին տաղլարընըն իքի պճօյիք պօղազլարը մուհաֆազասընա Թայեին օլունմուշտուտ ։ Պու պօղազլարըն պիրինտէ Պօրտիտա նէհրի վէ տիկէրի ՊօքէԹա նէհրի ճէնապալէրի օլուպ , Թէփէլէրի տախի պիրի Ա՛էնօվա իւզէրինէ վէ տիկէրի Սավօնէ վէ Յինալէ իւզէրինէ նազըր ըտը ։

Օրտունուն սաղ գօլու իմխասար օլունան եէտի սէքիզ պին ասքէր , ճէնէրալ Սիօլինին գօմանտասընատա օլուպ Ա՛էնօվա պէլտէսի , վէ ճիվարընտա վէ ՊօքէԹա նէհրինին էօմէ Թէրաֆընտա օլան տիկէր տիր պօղազըն մուհաֆազասընա ՄՄուր Թայեին գրըլընմըշ ըտը , վէ պու վէճհիլէ Սուլթ վէ Սիօլի գօմանտասընատա օլան տիկէր օն սէքիզ պին ասքէր տախի Ա՛բէնին տաղլարը կէչիւլերի վէ Լ՛իկուրիա (Ա՛էնօվա) էյալէԹլէրինէ տիւշմէն հիւճիւմինատէն հրքիզ իտէճքիլէր իտի ։ Պու ճիւմլէ Ա՛էնօվա օրտուստա պու վէճհիլէ պիրի պիրինտէն տաղաճ իքի ֆրրգայա պէօլինմիւշ օլտուղունատան , արատընա տիւշմէն կիւրէրէք պիրի պիրինտէն իհմիլտաը քէսիլմէք մուհաճաքատը տախի Թէէտիւֆ իտէճք պիր հալ իտի ։

6° Պու օմուզ ալթը պին Յրանսըզ ասքէրինէ գարշը , Ա՛ւսթրիանըն , օ Թէրաֆտա եիւզ եիքմի պին ասքէրի օլուպ , օտա Յրանսըզ ասքէրի կիսի , եօրղուն , չըպըճագ , աճ , վէ սէֆիլ օլմայարագ , հաթտա Իթալիանըն միւնպիճի ատհրալարընատա պէտլէնմիշ , ԻնկիլԹէրրատան ալընան իտանէյի նագտախէ իլէ մահկեմէլերի վէրիլմիշ , բատ հաթ վէ մամաւր պիր ասքէր իտի ։ Ա՛ւսթրիա ճէնէրալը Ի՛մ , իրի Թօֆիլար , աղըր սիվարիլեր վէ փիտաճ ալայլարը իլէ ճէման էլէի պին նէֆէր իլէ , ատա գօլ մագամընատա ԻնկէմօնԹէտճ պլրատղըլըպ , Օ՛վի չէրի պօղազլարընը կէօզԹէճէճէք իտի ։ Յէլտ մարէշալ Ա՛էլատ , էք աերիտի փիտաճ օլարագ եէԹմիշ պին ասքէր իլէ Ա՛բէնին տաղլարընըն պօղազլարընատ եագըն օլան մէվգիլէրտէ իտի , վէ սայրճա Յրանսըզ ասքէրինատէն գիտաճ օլատուգտան մատատա , Յրանսըզ ասքէրի Ա՛բէնին տաղլարընըն տրշ Թէրաֆընատա օլատուղունատան գրրգ սատԹրրգ մէտա ֆէչէ կաեըլմըշ , վէ Ա՛էլատըն ասքէրի տաղլարը իշ Թէրաֆընատա օլ-

Digitized by Google

տուղուհատն օն պէշ սասթլըգ մէսաֆէյէ տաղըլմըշ եանի Յ)ռանսըզ տան զիատէ Թօփ վէ սըդ օլաճագլարտը ։

Ա)ելասըն ասքէրի պու վէճհիլէ պիրի պիրինէ եագըն օլտուղունտան , սախթէ պիր մանօվրա իլէ պիր Թէրաֆտան հիւճիւմ իտիւպ , Յ)ռանսըզ ասքէրինի օրայա ճէկիպ իմտիքատէն սօղրա , ասքէրին քիւլլհսինի արտ Թէրաֆա սէվգ իտիւպ , Յ)ռանսըզըն արգասընը չէվիրէպիլիրտի ։ Վ է Յ)ռանսըզ ֆըրգալարընըն պիրի պիրինէ իմտատա եէմԹիշմէսի տահի ղայէթ կիւճ օլաճագտը , չիւնքի Ա)ելաս , Ա)ֆս Թէրաֆընա կէլտէ , Ա'էնօվատա օլան ասքէր Ա)ֆս իմտատա եէմԹիշմէք իչիւն օԹուզ գրրգ սասթլըգ մէսաֆէ գաթ իԹմէյէ , վէ քէզալիք Ա'էնօվա իւգէրինէ եիւրիւսէ , Ա)ֆստէ օլան ասքէր Ա'էնօվայա եարտըմա կէնմէք իչիւն եինէ օ գատար մէսաֆէյի գաթ իԹմէյէ միւհԹաճ օլաճագտը ։

7° Ա'էնօվա օրտուսուննուն պու ահվալի ՊօնաքարԹէյէ պիլ էԹրաֆ մայիւմ օլտուղունտան , պուրատա օլաճագ մուամէլատը հարպիյէի պիւԹիւն պիւԹիւնէ Ա)ասէնանըն րէյը իսԹիգլալինէ իհտալէ իԹմէյէրէք ումումի Թալիմատընը քէնտի էլի իլէ գալէմէ ալըպ , Ա'ա բիտտէն ճէնէրալը մուամիլէյհ իրսալ խլէտի ։ Ա'լը տաղլարընտան տէնիզ գըլըսընա էնէր , վէ Թօփ վէ օրտու կէչէր իւչ պէօյիւք ճատասէ վար , պիրիսի Ֆօրինօ , Պօնի , վէ Ֆէնտատէն կէչիպ , Ա)ֆս վէ Վ ար Թէրաֆընա , տիկէրի Պօրմիտա նէհրի քէնարընտան աղրը Ա)ավնա սէվահիլինէ , վէ տիկէրի ՊօքէԹթա նէհրի քէնարընտան աղրը Ա'էնօվանըն սօլ Թէրաֆընա գատար վասլ օլուր . Ա)ելասըն ասքէրի օրԹա եօլտան էնտիյի հալտէ , Յ)ռանսըզ ասքէրինի իքիյէ պէօլիպ , պիրինի Ա)ֆս վէ Վ ար Թէրաֆընա , վէ տիկէրինի Ա'էնօվա պէլտէսինէ աԹաճ՚ալը տայիմա ամատէլ զուհուր պիր մուխաԹարա սայըլմըշ օլտուղունտան , ՊօնաքարԹէ պուննու հիսա իտէրէք , մարԹըն 5 վէ 12 սինտէ եազտըղը ԹահրիրատԹէ , Ա)ասէնայա շու հայրան օլաճագ Թալիմատը վէրմիշ իտի ։

" Ա'էնէրալ Ա)ասէնա ։ Պագ քի ասքէրինի զիյատէ տաղընըզ ԹուԹմայասըն . Ա'լը տաղլարընտա , վէ Ֆէնտա պէլինտէ զիյատէ ասքէր լազըմ տէյիլ տիր , պուրալարըն սօուղու , վէ գաբլարը , տանա տա քէրտէն զիյատէ մուամինի օլապիլիրլէր ։ Ա)ֆստէ վէ էմրաֆընտա օլան գալէլէրէ տախի ազ պիր ասքէր պըրագըպ , օրտուննուն պէշտէ տէօրտիւննիւ Ա'էնօվա , վէ ճիվարլէրինտէ իգամէԹ իԹտիր։ Տիւշմէն ասքէրի եա սաղտան եիւրիւյիւպ Ա'էնօվա իւզէրինէ , եա տա օԹաստան եիւրիւյիւպ Ա)ավնայա , եախօտ պու իքի եօլտան պիրտէն կէլէճէք տիր , սէն տէ պու իքի գօլա պիրտէն սավլէթ իմմէքքտէն սարֆը նազար իտիւպ , Ա'ւսԹրիալըլարըն պիր գօլունա չիստէԹ վէ պիւԹիւն գուվվէԹին իլէ հիւճումի իլէ , վէ արսալինին հէյեէԹը Թէչէքքիւլինէ նազարէն , տիւշմէն ասքէրի զիյատէ Թօփ վէ ամԹը գուլլաղ նամայրպ , փիտատէ ճէնկի խտճէք տիր , սէնին փիտատէ նէֆէրաԹըն մուԹլագա տիւշմէն ասքէրինէ ֆայիգ տիր , վէ եիւքսէքլէրտտէ պուլունտուղունտան , սայըտա նօգտան օլմանտա տախի պէխիս եօգ

Digitized by Google

» տուր : Պու տէրէ Թէփէ մահալլէրտէ ուսթաձա մանօվրա իտէպի-
» լէսի , օթուզ պին ասքէրլէ ալթմըշ պինի փէք գօյայ պօզասիլիբսին :
» Ա՛ենօվա ճիվարընտա ալթմըշ պին Ը՛սթրիա նէֆէրի օլմասը իչիւն ,
» Վէլա մարէշալ Ա՛ենլասըն մայէվթինտէ տօգանն պին ասքէր օլմասը
» տըր , քի գալէլէրտէ պըրագտըգլարը իլէ պէրապէր եիւզ եիրմի պին
» ասքէր ուէմէք տիր : Ա՛ենլաստա նէ սէնտէքի գուվվէի ֆաիլիյէ վէ նէ
» տախի սէնտէքի տիրայէթ օլամազ , խմտի պուռնտան գօրգաճագ պիր
» սէպէպին եօգտուր : Վյանսըզ ասքէրինի Ա՛ենօվաստա պըրագաբագ
» Ա՛ենլաս Ա՛խս թէրաֆընա Վյանսա հիւտուտունէ կիտէր խսկ , սէն տա-
» գըն Ա՛ենօվաստան գըմըլտամա , արգասընտա (Ա՛ենօվաստա) սիզիմ
» ասքէր ուտուտուգճա Վյանսայա տօղրու իլէրիլէմէսի մուհալ տըր :
» Ձիւնքի Վյանսըզ ասքէրի Ա՛ենօվաստա գալտըղը կիպի , կէրէք Ա՛ե-
» լասըն արգասընտան տիւշիւպ կէրի տէօնէճէք եօլտըրընը քէսէպի-
» լէր , վէ կէրէք Ը՛իմմնթէյէ կիտիպ օրատա պըրագտըղը ասքէրի
» վուրապիլէր օլտուղունու քէնտիտէ րանա ֆէհմ իտէպիլէր օլտու-
» ղունա շիւպհէմ եօգտուր » :

8: Ա՛սէնա պու Թալիմաթըն իճրասընա միւգթէտիր օլամատը ղընտան[1] ասքէրի Թէքմիլէն Ա՛ենօվայա Թօփլամազտան Ը՛սթրիալըլար արգասընտան եէթիշտիկէր . նիհանըն պէշինտէ , եանի ճէնկէ պաշ լանմասը միմուլ օլան վագըթտան փէք չօգ էվվէլ Վէլա մարէշալ Ա՛ենլաս եէթմիշ պէշ պին ասքէր իլէ օրթա եօլտան Ը՛քէնին տաղլարընը էնմէյէ պաշլատը : Ա՛ենէրալ Օ՛Թթ օն պէշ պին ասքէր իլէ Թրէպպիա խզէրինտէն Ա՛ենօվանըն տաղընա , վէ ճէնէրալ Հօհենձօլլէրն օն պին ասքէր իլէ սօլտնա Թայեին օլտունուպ , Ա՛ենլաս տախի օրթա , եանի Ասաֆնա եօլտունու ԹուԹուպ Վյանսըզըն ճէնէրալ Ա՛իւշէ գօմանտա-
սընտա օլան սօլ գօլտունու , Սուլթ գօմանտասընտա օլան օրթա գօ-
լըտնտան այըրմայա միւտատ իԹմիշ իտի : Պու վէճհիլէ Թանաթօ վէ Վօրմիտա նէհրլէրինին պաշլարընտան Թա Ա՛ենօվա Թէփէլէրինէ գա-
տար պիր չիտտէԹլու ճէնկ պաշլայըպ . Ը՛սթրիալըտան Ա՛ենլաս վէ Ի՛ղնիձ ճէնէրալլար , Վյանսըզըն Ա՛իւշէ վէ Սուլթ ճէնէրալլարը իլէ մոգավէմէԹէ մուպաշէրէթ իլէ՛տիլէր : Վյանսըզ ասքէրի սայըտա ազ օլտուգլարընտան , տէրթ Թէփէ վէ իզպէ մահալլէրէ սըղընապի-
լուպ , վէ Ը՛սթրիալըլարըն եանաչըգ Թապուրլարընա աԹէշ իտուպ գուրշունլարը պօշա կիԹմէզ իտի : Պու սէպէպլէ Ը՛սթրիալըլարտան իւշ գաթ զիյատէ ասքէր Թէլէֆ օլտու իսէ տէ , եէնիսէն եէնիյէ Թազէ ասքէր եէթիշտիկնտէն Վյանսըզլար եօրուլուպ վէ ԹագէԹ-
առէն տիւշիւպ կէրի չէքիլմէյէ պաշլատըլար , վէ օլ վէճհիլէ Ա՛իւշէ

[1] Ա՛սէնանըն պու Թալիմաթը իճրա իտի-
մէմէնին պիր գօշ սէպէպ պէտան օլունուբ .
ասքէրի ասքէր նասագ իտէնճէք մէվգիլէրի հա-
զըրլամատան Ը՛սթրիա ասքէրինին գափիլտէն
քէնտինի պատմասը . իքինճիսի ճէնովատա ատ-
քէրէ վէ տահուկէ եկտէճէք օլմայընչ , Ղիսատ
ասղ օլտուգտանատն , Ղիս իլէ իւԹիւնէրը քէս-
մէճէք իւղրէ տաղընըգ վէ միւֆրէղէ գօլտար
իլէ Ղիս եօլտնա ԹուԹմասը . վէ իւշհնճիս-
սի Պօնապարթէնին պու Թալիմաթ իլէ կէօս
Թէրեսի պէօյիւք զընտաթա Ա՛սէնանըն ասգ
էրմէսինի սոյ : Զիւնքի Ա՛սէնա ճէնկատ
վէ մուհասէրէտտէ նէ գատար չէճի վէ պահա-
տըր իսկ , Թէտպիր վէ խիւ՛նէ ասքէրինտէ
տախի օ գատար նամխէվան վէ գատըր պիր
ճէնէրալ իսկ տէրլէր :

Digitized by Google

ինչ թերաֆընա վէ Աուլթ Ա՛էնօվա պէլտէսինէ չէքիլմէյէ մէճպուր օլտու ։

Ա՛էնօվա Թէրաֆընատա ճէնէրալ Յօհէնձօլէրն , օն պին ասքէր իլէ Յորանըզըն պէշ պին ասքէրինէ մուգավէմէթ խուէյէրէք կէրի գօ-վուլտու իսկ ու սաղտա ճէնէրալ Օ՛Թթ , օն պէշ պին ասքէր իլէ Յորանըզըն ճէնէրալ Աիօլի գօմանտատընտա օլան ուէօրթ պին ասքէ-րի վուրուպ վէ տաղըթըպ , վէ Ա՛քէնին տաղլարընտան էնիպ , Ա՛էնօ-վա Թէփէլէրինէ գատար վառ օլարագ օրտու գուրմայա պաշլատը ։ Ա՛էնօվա ահալիսի գարա Թէրաֆընատա Ա՛նթրիա ատնձագլարը , վէ տէնիզ Թէրաֆընատա Ա՛նկիլիզ ատնձագլարընը կէօրուշթուէ տէհշէթէ կիրիֆմատար օլտուլար . քէօյլիւլէր Ա՛նթրիալըլարտան Թահրիգ օլա-նարագ Յորանըզա գարշը Թուղեան իտուպ , աշկարատէ ատավէթ կէօսթէրմէյէ պաշլատըլար , վէ օլ վէճհիլէ միւտաֆէթը մէտիտէտէն պէրու ճիւմհուրիյէթ Թէրաֆտարը օլան Ա՛էնօվա քիպարլարը ազիմ մէյուսիյէթ վէ էնտիշէյէ կիրիֆմատար օլտուլար ։ Ա՛ճագ Ա՛ատէնա , Ա՛իւշ ֆըրգասընատան այրըլմըշ օլտուղու հալտե տախի մէվճուտու մայեէթի օլան օն սէքիզ պին նէֆէր իլէ Ա՛էնօվայա գաբանըպ , ատն նէֆէտ գատար հիյեէթը գահրամանիտէ պիր մուգավէմէթ կէօս Թէրմէյէ հազըր օլուպ , իպրէթը չէճաէթի իլէ ահալիյի տախի միւս Թէրմէ խլէտի ։

9° Պու էսէրի զայիլ օլմայաճագ մուհասէրէտէ ճէնէրալ Ա՛ատէ-նանըն մուամէլաթը էյիձէ աղնայըլմագ իչիւն Ա՛էնօվանըն հիյեէթը արագիյէտի Թարիֆէ միւհրատ տըր ։ Ա՛էնօվա պէլտէսի , քէնտի խալի իլէ անըլան Ա՛էնօվա քէօրֆէզինին ղայէթինտէ , վէ Ա՛քէնին տաղլա-րընըն պիր գօլունուն էմէյինտէ պիր պէլտէի ճէսիմէ տիր ։ Պու տաղ գօլու տէնիզէ տօղրու չըգըպ վէ շարգ վէ ղարպա իչի չաթաղ օլուպ պայըր աշագա պիր միւսէլլէս (իւչ քէօշէ) չէքիլի հասըլ օլուր քի , էնլի Թէրաֆը տէնիզ գըյըսընա վէ տար Թէրաֆը Ա՛քէնին տաղլա-րընա մուԹէասըլ տըր ։

Ա՛էնօվա պէլտէսի տէնիզ գըյըսընտա պու էնլի տրագինին իւաԹիւն տէ մէշհուր սէրայլար վէ մէԹին էպնիէլէր իլէ ուզուն վէ տիւզ ասգագլար իւզէրինէ պինա օլունմուշ , վէ կէրէք գուտրէթ վէ կէ-րէք զէնաաԹլա իսԹիհքեամ վէրիլմիշ պիր պէլտէ տիր ։ Տէնիզ Թէ-րաֆընտա էօքիւզ պույնուզու բէամինտէ իչի ըսԹէմատ տէնիզէ տօգ-րու ուզանըպ տիւշմէն կէմիլէրինտէն պէլտէյի մուհաֆազա իտէր . գարա Թէրաֆընտա տահի պիրի մահալլաԹէ եագըն վէ պիրի տահա աչըգ իչի սըրա խէնտէգ վէ տիմար օլուպ , իւչ քէօշէնին տիմէի տու-ճունտա վէ պիր պիրի իւզէրինտէ իչի ճէհիմ գալէ տահի պու խէն-տէգլէրի իչի Թէրաֆընտան տա պօյունա տէօյէպիլիպ , օլ վէճհիլէ տիւշմէնտէն մուհաֆազա իտէպլիյէ մէրԹէպէտէ տիր ։ Պունտան մատտա Ա՛էնօվանըն տաղընտա վէ օլունտա իչի տէֆաղ չայ օլուպ , պու նլարըն պիրինին կէչիտի գալէլէր իլէ , վէ տիկէրինին կէչիտի տա-խի Թապիալար իլէ մուհաֆազա օլմուշտու ։

Ա՛ատէնա օն սէքիզ պին ասքէր իլէ պէօյլէ պիր միւամէհաքեմ պէլ

Digitized by Google

տէտէ պուլունտուղունտան , հէմ Ա՛սթրիացլարը վուրուպ Ա՛քէնին տաղլարընըն արգասընա աթմագ , վէ հէմ տէ տէնիզ գըրըմընտան ճէ-նէրալ Ախէնին ասքէրի իլէ պիրլէշմէք մխրատ իթմիշ իտի ։

10° Ամոի վագըթ ֆէվթ իթմիէրէք Ա՛սէնա նիսանըն եէտիսին-տէ , Ա՛ենօվանըն չարգ թէրաֆընտան տօլաշըպ , իւչ գօլտան պիրտէն Ա՛սթրիանըն օվատա օլան ասքէրի իւզէրինէ եըլտըրըմ կիպի էնէրճէք մուգավէմէթէ հազըրլանմայա վագըթ պըրագմայըպ վէ ասքէրի շա-շըրըպ , պին պէշ հիւզ եէսիրլէրինի ալարագ Պիզանէօ նէհրինին էգ-թէ թէրաֆընա աթտը , վէ նէհրը մէգքիւրիւն կէչիտլէրինէ իսթիհ-քամ վէրճէրէք ախշամըսը մուզաֆֆարէն Ա՛ենօվայա տուխուլ խլէ-տի ։ Ա՛հալի Ա՛սթրիա ասքէրինին բէրիչանիչէթինի կէօրիւպ թարիֆ օլունմագ պիր մէսէրրէթէ խէնտան օլտուլար . Ա՛սէնայը էլլէրի իւ-զէրինտէ սերայընա կէօթիւրտիւլէր , վէ ասքէրէ մէճմանէն չարագ , էթ վէ էքմէք տաղլըթըպ , ֆիչէնքլէր վէ տօնանմալար իլէ օ կէճէկի չէնլիքտէ կէչիրտիլէր ։

Ա՛րթէսի կիւնիւ Ա՛սէնա չէհրին պաթը թէրաֆընտան չըգըպ , Ա՛սէօյա եօլտնտա ճէնէրալ Ախէնին ֆըրգասընա պիրլէշմէկէ սպ թալէտի իսէ տէ պէչհիւտէ օլտու ։ Ա՛սէնա Ա՛ենօվայը պիւթիւն պիւ-թիւնէ աչըգտա պըրագամատըղընտան , ասքիզ պին նէֆէրի պէլտէյը մէգքիւրէ թէզը իտիպ , քէնտիսի եաղընըզ օն պին ասքեր իլէ իքի գօլտան , եանի պիրիսի տէնիզ քէնարընտան , վէ պիրիսի տաղլարըն իւզէրինտէն Ախէչ ֆըրգասընա տօղրու իլէրիլէյիպ , պու մանօվրա իլէ Ա՛սթրիա ասքէրինի տախի իքիյէ պէօլմէք , վէ քէնտիսի քէսմէ եօլլարտան տէրագատ պիրլէշիպ Ա՛սթրիա գօլլարընը պաշգա պաշ-գա վուրմայա մուվաֆֆագ օլմասընը մէմուլ իտէր իտի ։ Ա՛ենէրալ Ախէչէ տախի կիզլի խասպէր կէօնտէրմիշ օլտուղունտան , օ տախի Ա՛իս թէրաֆընտան իլէրիլէյիպ վէ կէլիպ Ա՛սէնայը գարշըլայաճագ-ընտը ։ Պու ճիւմլէ Ա՛սթրիալըլար տախի գըրգ պին ասքէրլէ տէօրթ գօլտան եիւրիւյիւպ , Ա՛իրանըզլար հէր նէ գատար քէնտիլէրինտէն պազէն ծն գամ զիատե ասքէրէ մուգավէմէթ խոիպ , էմնալի կէօ-րիւլմիշ սէպապ վէ մէթանէթ ըզհար իտէրէք , տէրճ թէյիճ տա-չըրտա՛ վէ պաթագլարտա տայանըպ տուրմուշլար , վէ Ա՛սթրիալը-լարտան թօփ , սանճագ վէ եէնիր տախի ալմըշլար իսէ տէ , նէ Ա՛ա-սէնա վէ նէ տախի Ախէչ Ա՛սթրիանըն եանաչըգ գօլլարընը եարըպ վէ կէչէմիյիպ , պիրլէշմէկլէրի մահալ օլտու ։ Ամոի պէչհիւտէ եէրտէ ասքէր թէլէֆ իթմէմէք իւզրէ Ա՛սէնա կէրի գօմանտասը վէրիպ , նիսանըն օն սէքիզնտէ թէկբտար Ա՛ենօվայա չէքիլտի . վէ աչըգտա ճէնկ իթմէյէ գուտուրէթի օլմասընըզընը պիլըր իսէ տէ , Ա՛սթրիա ասքէ-րինին կէրէք Ախա թէրաֆընա կիտիպ Ախէչէի գօվըշայամմամասը , վէ կէրէք Ա՛իմմանթէյէ կիտիպ , Ա՛լբ ասգլարընտան էնէճէք Պօնաբարթէ օգտուռասնու գարշըլայամմամասը , վէ կէրէք Ա՛ենօվայա եագլաշըպ պէլտէյի սըգըշտըրամմամասը իչնւն , հէր կիւն Ա՛ենօվատան ասքէր չըգարըպ , ասխթէ մանօվրալար իլէ Ա՛սթրիա ասքէրինի կեահ պիր թէրաֆա կեահ օ պիր թէրաֆա սէչիրմէտիրիր տուրուր , վէ ախշա-

Digitized by Google

մըսը Ա՛ենօվայա չէքիլիպ ասքէրե բահէթ վէրտիրիրտի։

11° Ա՛ասէնա իքինճի տէֆա Ա՛ենօվայա կիրտիքատէն սօղրա պէվ տէնին զապԹընա վէ զախիրե Թէտարիքինէ, վէ Ա՛ենօվանըն Ա՛սաԹրիա ԹէրաֆԹը օլան ահալհինաէ պիր հիլէ վէ ֆէտատ մէմու ԻԹտախինտէն, զաֆԹէԹտե պուլունմամագ իզրե ԹէրԹիպաԹը իհԹիաճ Թիչէյէ ֆէվգ էլ ատե տըգգաԹ վէ տէվամ խլէտի. միւլէԹ ասքէրի իլէ Ա՛իրանըզ ասքէրի, Թօփլար տօլու վէ ֆիՒԹիւլէր եանմըշ, մէյտան վէ ճատուէլէրե Թագսիմ օլունտուլար, ախշամ ԹրամբէԹալարը վուրտուլտուգու կիպի, ահալհտէն օտգագտա քիմսէ պուլունմայաճագտը. վէ սապահատաք գարաղօլլար կէզիպ օտգագտա հէր քիմի պուլտուրլարսա չէվիրէճէքլէր, վէ ճէմիյէԹ պուլտուգլարը հալտէ տախի ճէպրէն տաղըԹաճագլար ըտը։ Պատէհու Ա՛ենօվատա նէ գատար զախիրե վար ըսա Ա՛ասէնա գըշլալարա ԹօփլաԹըպ, հիւանիւ բատէԹի իլէ կէԹիրէնլէրե ագճէսինի վէրտի, վէ սագլայանլարըն էլինտէն ճէպրէն ալտըրտը։ Ա՛է պու վէճհիլէ պիւԹիւն զախիրէյի քէնտի զապԹընա կէչիրտիքատէն օտղրա ահալիյէ վէ սաքէրե էօչիւ իլէ Թագսիմ իմմէյէ պաշլատը։ Պու եօլ իլէ Թօփլանան զախիրե իլէ անճագ օն պէշ կիւն իտարէ օլունուպ, պու զախիրե Թիւքէնմէյէ պաշլատըտըգ անտէ, Ա՛ասէնա զէնկինլէրին ագճէ գուվվէԹի իլէ տահա զախիրե պուլտուգլարընը իչիԹտիքատ մէմլէքէԹին իչինի ԹէքրարԹ արաշտըգ Թըպ զար զօր օն պէշ կիւնլիւք զախիրե տահա կիւճ իլէ ԹէտարիքՒ իտէպիլտի, պու տախի Թիւքէնտիյի հալտե, ահալիյի վէ ասքէրի չիգօլաԹ վէ գահվէ իլէ պէսլէմէյէ գարար վէրմիշ իտի։ Պանզէն ֆուրԹունա օլարագ Ինկիլիզ տօնանմասընըն աչըզա չըգտըգը էնտատ, էԹրաֆ գատապալարտան տէնիզլէ տախի պիր ազ զախիրե ԹէտարիքՒ իմմէյէ իւմիտվար օլուրլար ըտը։ Ա՛ասէնա եանըննտա օլան պիր մըգտար ագճէյի կէրէք զախիրէյէ, վէ կէրէք ասքէրե արալըգ արալըգ պիր նէչ՚է վէրմէք իւզրե իչրէԹէ, վէ կէրէք չու սօն ճէննկլէրատ եա թալանան վէ խասԹա օլան ալԹը պին նէֆէր ասքէրինին հաճէԹինէ սարֆ իմմէյէտե իտի։ Ա՛ենօվա պէլտէսինտե իչէ եարար օլարագ եա՛ըլընըզ օն իքի պին նէֆէր գալմըշ ըտը Ա՛ասէնանըն նէզտինտե։ Պու տէհչէԹլու հալ վէ մուխալԹարա աթասընտա Ա՛ասէնա տայիմա ֆէրահ տայիմա ճէսուր, իպրէհիչլէ ճիւմլէյէ գալպի գուվվէԹ վէ ճէսարէԹ վէրմէքտե օլտու, վէ եավէրի Ա՛րանչէսքիսի պիր ուֆագ գայըգլա գելը սըրա Ա՛րանսայա կէօնտէրիպ, Ա՛ենօվա օրտուսու նուն զարուրէԹ, սէֆալէԹ, վէ ֆիւԹուհաԹընը, վէ իմտատա էչէտը իհԹիաճընը պաշ գօնտիւլէ իշար իլլէտի։

12° Ա՛իսանըն օԹուզուճու կիւնիւ տատահլայըն Ա՛ենօվա ահալհսի հէր Թէրաֆտան գաֆիլտէն աքս իսէն Թօփ սէպէրինտէն օյանըպ Թարիֆ օլունմագ պիր տէհչէԹե կիրիֆԹար օլտու։ Ա՛սաԹրիա ասքէրի Ա՛ենօվայա եագըն պիւԹիւն Թէփէրէրի ԹուԹուպ շարգ վէ ղարպ ԹէրաֆՒէրինտէն գալէրէրին իւզէրինէ պիր չիտտէԹլիւ Թօփ աԹէչնինէ, վէ տէնիզտէն տախի Ինկիլիզին միւԹէտատիտ Թօփ սանտալարը լիմանը վուրուպ տէօյմէյէ պաշլամըշլար ըտը։ Ա՛սաԹրիա

ՃՆՆԵՐԱԼԸ Հօհննձօլլերն իքի գարուաշլար նամ Թէփհէլերի ալըպ մէմ լէքէԹին իւզերինէ նազըք օլան Տիաման գալէսինի սըգըշտըրմագտա, վէ Ն՛ասթրիալըլարըն պիր պէօյուք ֆլորգասը տախի Ա՛ն Ի՛ներ Ն՛քենա վարըշլարընը վուրմագտա, վէ զարպ Թէրաֆընտա տախի Ի՛շլէօ վէ Ի՛ննձէի գալէլերի տէօյուլմէքտէ, Ձրանսըզ ասքէրինին խաԹԹլարը պօզուլուպ, ամէը մագամընտա հէր քէս քենտի սէլամէԹինէ տուշմէն իւլ տէօյուշմէքտէն պաշգա չարէ պուլամտըլար։

Ա՛սանենա պիզզաԹ մուխաԹարալը մահալլերէ գօշուպ, ասքէրի ճէմ խոէք վէ ան պէ ան զայրէԹ վէ ճէսարէԹէ կէԹիրիր խի. էօյլէ վագԹընա գատար պու վէճհիլէ մուգավէմէԹ օլունտուգտան սօզքա, Ա՛սանենա Ն՛էնօվայա կիրիպ օթատա օլան ասքէրի տախի տըշարը չըգարարագ, գօլ գօլ տուշմէն իւզերինէ սէվգ խյլէտի. վէ օլ վէճհ իւլ Ի՛ննձէի գալէսինին էօնիւնտէ պիր գանը ճէնկ պիր պաշլատը։ Կէրէք պու մահալ, կէրէք սայըր եուքսէք մէվգիլէր պիր գաչ տէֆթա իքի ԹԹրաֆա կէչիքտէն սօզրա նիհայէԹ Ձրանսըզլարըն էլինտէ գալըպ, պու տէֆթա տախի Ա՛սԹրիալըլար Ն՛էնօվայը եագընտան մուհասէրէ իլԹմէյէ պիր չարէ պուլամատըլար։ Ա՛խշամընը Ա՛սանենա Ն՛էնօվայա կիրիպ, Ա՛սԹրիալըլարըն գալէյէ չըգմագ իւզէ կէԹիրմիշ օլտուգլարը ներտիվէնիլէրի տախի պէրապէր իչէրի կէԹիրտի. տուշմէնէն պին ալԹը եուզ նէֆէր ԹէլէֆՖ վէ իքի պին տէօրԹ եուզ նէֆէր եէսիր տուշմուշուտու. վէ, պունլար էվվէլքի Թէլէֆամէ իլամվէ օլունարագ, սէֆէրէ պաշլանալը Ա՛սԹրիալըլարըն Թէլէֆի օն պէշ պինէ եագըն օլտուգտան մատտա, հէր նէ մէրԹէպէ տիլիրանէ չալըշամալար, Ձրանսըզ ասքէրի իւլ պաշա չըգամատըգլարընտան, սէպաթ վէ ճէսարէԹէլէրինէ տախի ֆիւԹուք կէլմէյէ պաշլամըշ լար։

Ի՛ննձէի գալէսի կէրէյի կիպի էօրսէլէնմիշ օլտուլունտան, տէրա գասլ Թամիրինէ մուպաշէրէԹ օլունտու, վէ պիր այտա եաքըլաճագ շէյ, ասքէրին զայրէԹ վէ իգտամը իւլ իւչ կիւնտէ խիԹամ պուլտու. մայխին պէշինաե պիր քիւշուք ԹիւճՃար կէմիսի լիմանա եաշնաշլագ պէշ կիւնլիւք զախիրէ կէԹիլտի, քի պէօյլէ ատր վագրԹտա պէօյուք պիր Ի՛նայէԹ սայըլըպ, ճիւմլէնին մէսրուրիյէԹինէ միւճիպ օլտու. պու ճիւմլէ եագընտա հիչ պիր ԹԹրաֆտա զախիրէ գալմայա ճաղընտան, Ձրանսա Թէրաֆընտան պու պէլտէյէ իմտատա ասքէր միհիմմաԹ վէ զախիրէ կէօնտէրիլմէյինճէ, տահա ուզուն միւտտէԹ տայանամայըպ Թէսլիմ օլաճաղը տախի քիմսէտէն մէսԹուր տէյիլտի։

13° Ի՛օհէտե Ա՛խա եօլունտա օլան ճէնէրալ Ա՛իւշ, Ա՛քենին տտողլարընըն հէր Թէրաֆընտանի իւզերինէ գում կիպի Ա՛սԹրիա ասքէրի էնտիյինի կէօտուքտէ, ՊօքէԹԹօ վէ Ն՛օյա մէվգիլէրինէ ԹէլէՓ իւչ կիւնտէ

զինեթլերի վե չենլիքլերի իշրա խիտիրտի։

Ա՛ենեթրալ Աիւշե ասըլ Չրանտա հուտուտի օլան Վ՛ար Նէհրինէ էօթէ Թէրաֆընտա կէչիպ, Չրանսըզ միւհէնտիսլերի չօգտան պէրտուտ Նէհրին քէնարընտա ֆէվգ էլ առէ իսթիհքեամ վէրմիշ օլտուգլարընտան, Ա՛սիթրիա ասքէրինին պուտ Նէհրի կէչմէսի մուհալ գապլընէ տէն իտի։ Այն Ա՛օրան քէօփրիւսիւնէն պաշընտա ալին արշըն գատար մահալէ հիսապսըզ Թօփ տիզիլմիշ իտի, վե Նէհրին ոտ Թէրաֆընտա ատէնիզտէն տաղլարտա գատար միւԹէատուտուռ Թապիալար սըրթալան մըշ ըտը։

Այնգքիւր Վ՛ար Նէհրինին էօթէ Թէրաֆընտա եիւքսէքտէ օլան Այձնէթալան վե Վ՛էնԹիմիլէ գալելերի Չրանսըզ ասքէրի էլինտէ գատը մըշ օլտուղունտան Ա՛սիթրիա ասքէրի հէր նէ հարէքէթ իթտի, Թէլէգրաֆ իլէ Աիւշէյե իտապէր վէրիլիր իտի, նիհայէթ Վ՛ար Նէհրինէ ձիվար օլան էյալէԹլերտէն օն տէօրԹ պին գատար ասքէր Աիւշէյե իմտատտա եէԹիշմիշ օլտուղունտան արգալարընտա պու գատար Թօփ մէԹէրիս, վե Թապիա պուլունտուղա հալտե Ա՛սիթրիա ասքէրինին Վ՛ար Նէհրինի կէչէմէյէճէի շիւպհէ գալտըԹը պիր հալ առիել իտի։

ՏԻՕՐՏԻՈՆՈՒ ՁԱՍԻ

1800

1։ Ի՛նձո նէհրի չէնարընտա օլան Չրանսըզ վե Ա՛սիրիա ասքէրի։ 2։ Ա՛ենեթրալ Այօր Ի՛նձո նէհրինի կէչիպ, պիր գալ ֆոհարէպէտ Ա՛սիրիա ասքէրինի Թոռանընտէ էօմիկ Ընէրաֆընա ալար։ 3։ Այօրձոռան պիր ֆընգա ասքէրի Ա՛լէ Ընէրաֆլերընա ճէԼԳ օլտոնոր։ 4։ Այօր Ա՛սպրիպա իգամէի իփիտ, Իլուկա իսապէրլերինէ մոնիտոր։ 5։ Ա՛ենօվա վոգոսըը։ 6։ ՊօնաբարԹէ Ի՛տրիսէն Ա՛լէ փոդլերընա ապկինի իտէր, վե ասքէրէ Ընէրինդ վէրիր։ 7։ Ա՛ենէրալ Ա՛ն չրիա ասքէրի էյէ, վե արգասընտան պիլինո օրտու Այնո Պէրնար պէլինի իմրար իտէրլեր։ 8։ Պարտ գալսի։ 9։ ՊօնաբարԹէ Այնո Պէրնար պէլինի իմրար իտէր։ 10։ Թօփ Ընագընըձը Պարտ գալսի էօնէոնէն Ի՛նձո գորլոսմասը։ 11։ Ա՛ենէրալ Ա՛ն, Ինձե վե Վինվասօյո ալըդ, պէօյէ օրտու Ի՛օ նէհրի չէնարընտա վտալ օլոր։

1։ Պատ գանիել Պօնապարթէ Ա՛ենովա օրտուսուհունէն ապա լանտուգա մալխամպրալը հարբէն իսապէրտար օլտուղու էնտատէ, Ա՛լէմանիա օրտուսուս գօմանտանտը ձէնէրալ Այօրցա էմրնամէ էմրնամէ խ-գէրինէ եաղըդ, պիր ան էվվել Ի՛նձո մոհարպէ պէլէրինէ պաշլամասընը էմր իս Թէնակհ խլէվիշ իտի։ Տիժանտա ապրմդգ պին իհԹիամէ ասքէրի հազըր իսէ ոտ, Ա՛լէմանիա ձէնգիզէ-

Digitized by Google

բինին նէ գարար պուլաճաղը աղնաշըլմատրգճա, Պօնաբարթէ պուլ
ասքէրի ալըպ Ասէնանըն իմուսաբնա կիթէմիզ խոէմէմիշ
խոի։ Ն՛էնէրալ Օրօ, ասքէրինի տէօրթ գօլա Թագսիմ խիւլ եիրմի
պէշ պինի սաղ գօլտա, վէ Հէնէրալ Ընդուրպ գօմանտասընտա Օս
Թանչա կէօլու Հիլարլարընտա խոի. օհուզ պինի քէնտիսի Ասրօ գօ
մանտասընտա օլուպ Պալ Թէրտիլարընտա, վէ եիրմի պէշ պինի Հէ
նէրալ Ան Իր գօմանտասընտա օլարագ Պրիզահ Թէրտիլարընտա,
նիհայէթ եիրմի պինի տախ ազ գօլտա Հէնէրալ Հենէ Իւզան գօ
մանտասընտա օլարագ Մարշալ վէ Այանս Թէրտիլարընտա խ
տիլէր։ Ասրօյա գարշը կէլէն Փէլտ Մարէշալ Ֆրայտա իսէ, եիւզ էլ
ի պինս ասքէր օլուպ, պատնլարըն գրեզ պինի Ֆէնօ պօյունտա օլան
գալէլէրտէ, վէ եիւզ ան պինի տախի չատըր ալըընտա օրտուլար
տա խոի։

Ֆրայըն վիատէ ասքէրինին էքսէրիսի, Ընէմանեանըն քիւչիւք հիւ
քիւմէթլէրինտէն Թօփլանմըշ օրտուղունտան էտնա հիյէէթտէ իսէ
տէ, տէթլըտը եիրմի ալըը պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ օլուպ մէշ
հոլը պիր ասքէր խոի, վէ ձէման իւչ եիւզ բարէ Թօփլարը վար ըտը
Ֆրայըն պիւԹիւն ասքէրի Ֆֆնօ պօյունտա օլան մէվգիլէրի, Ամրագ
պուրդ պօղազլարընը, Թ՛ունա վէ Վավիէթա եօլլարընը վէ Վօսթան
չա կէօվիս քէնարլարընը ԹուԹուպ ինիթիզարտա խոխլէր։ Ըքի Թէրա
ֆընն ասէտասքէրլէրի տախի Ֆֆնօ պօյունա միւֆրէզէ գօլլար չըդարըպ,
պիրի պիրինին հարէքէթլէրինի քէմալը տըզգաթլա կէօզէթմէքտէ
խոխլէր։

2° Օրօ, մայխին պիրինտէ ասքէրինի սախԹէ մանօվրա իլէ իւչ
գօլտան Ֆֆնօ նէհրինին աշագը Թէրաֆընա ատվգ խոխուպ, Վրայ տտա
խի էօնիէնիս քէատխոմէք խազրէ ասքէրինին էն պէօյիւք գօլտունտ օ
Թէրաֆտա ատվգ իլէտխոյի հալտէ, Օրօ չատ չապատգ կէրի տէօնիւպ վէ
Ֆֆնօնտուն իսաթ պաշընտան իւչ մահալտէն ասքէրինի սաղ Թէրաֆտա
ատլատիԹէն կէչիրմիշ խոի։ Պուրտտա տախի Փանըզ ասքէրի իւչ
գօլ օրտուպ, Հէնէրալ Ընդուրպ պիր մուհարէպէտէ Ամօգաչը Ընտա
րէստըրըն էլինտէն ախազ, վէ ատօրթ պին եէպը, ատքիզ Թօփ, պէշ
եիւզ ասէ, վէ պիւԹիւն Ամօգաչ մահզընէրինի զապտ խլէմի։ Ան
քա, Ֆֆնկին Թէրաֆընտա Վրայըն գրեզ պին ասքէրինէ Թէատտուֆ
խոխուպ իլը էվվէլ Հինկէն գարիպէպինե չէքիլիքտէն ատըտա, Թէատ
բիւզ ատվամ վէ Հինկէն ատհրատարընտա Վրայըն ասքէրինի պիր
գանընը մուհարէպէտէ պէրապատ վէ բէբիշան խլէմի, պատ մահարէպէ
տէ Փանանթզտան եաբանըզ իլի պին նէֆէր մէհրուհ վէ ֆէվգ օրտուպ,
Ընտաբիալատան տախի իւչ պին Թէլէֆ վէ տէօրթ պին եէպը տիւշ
տտա։ Պատնուն իսազբինէ Վրայըն բէրաբէնտէ ֆըրգաթլարը Ամօրօնտն
շիտտէթինի տապանանայարագ Թուտնա քէնարընտա չէքիտխոյը վէ Օրօ
տատխի ատգաղարընտան Թէապիւպ խլէտի, վէ էնտայը տտահտէ Հնո
քիզ պէլատսը տահրատարընտա պիր պէօյիւք Հէնկ տտահա օրտուպ, Ընտ
Թիքա ասքէրի կիւչ իլէ պիւԹիւն պիւԹիւնէ Թէլէֆ օլմագ Թէհլի
քէսինտէն գատրմատտուպ, վէ Թ՛ունայը գարշը եագայա կէչիպ խո

Digitized by Google

թիհքեամ վէրմէյէ պաշլատը. Ա՛րայ ահէլէ իլէ Ֆ՛ունա նէհրինի կէչ տիքտէն սօղրա, նէհրը մէգքիւրիւն պէրի Թէրաֆընտա Պիպրախ նամ գասապատա քիւլլիյէթլիւ միւհիմմաթ, զախիրէ, վէ օրտու աղըր լըղը պըրագմըշ օլտուղունու տէր խաթըր իֆտիքատէ կէձէլէնին թէք բար Ֆ՛ունայը կէչիպ գաֆիլտէն Ա՛օրնուն չարխա ասքէրինէ հիւ ձիւմ իֆտի խէ տէ, Ա՛օրօ արտ գօլ իլէ եէթիչիպ Ա՛սիֆրիսլըլարը պիր զարպտա տաղըթըպ գաչըրտը, վէ օլ վէձհիլէ Պիսրախ մահդէնլէրի Ձրանսըզտա գալըպ, Ա՛րայ տախի ասքէրինին տէօքիւնթիւսխ իլէ թէքրար Թունայը կէչիպ, Ա իրիէմպէրկ մէմալիքինտէ վէ նէհրը ժէգքիւր քէնարընտա Իւլմ նամ պէլտէյէ սըղընըպ ասքէրինի Ձրանսըզ հիւձիւմինտէն մուհաֆազա իյլէտի։ Պու մուհարէպէլէրտէ Ա՛օրօ գօմանտասընտա օլան Ձրանսըզ ասքէրինտէն օն լէի օն իւչ պին նէֆէրի եա մէձրուհ վէ եա թէլէֆ օլմուշ օլտուղունտան, գալէլէրտէ օլանլարտան մտատա Ա՛օրօնուն մայեէմինտէ ճէնկէ եարար տօպան պին պահատրը ասքէր գալմըշ լըտը։

3° Ա՛ուգատուէմա Ա՛օրօյա վէրիլէն թալիմաթ միւձիպինճէ, Ա՛էնօ թէրաֆլարընտա մուզաֆֆէր օլարագ Ձէլտ մտրեշալ Ա՛րայըն ասքէրինի Ա՛օսթանչա կէօլիւնտէն սէքիզ օն գօնագլըգ ուզաղա աթտըղը կիպի, Իթալիա օրտուսունա վէ Ա՛ատէնայա, ճէնէրալ Ա՛ըգուրպ իլէ պիր ֆըրգա ասքէր իմտատա կէօնտէրիճէքտի։ Ա՛ատէնա Ա՛ինօվա թէրաֆլարընտա կիւն կիւնէ սըպըշտըղընտան, պու իմտատա էչէտտը իհթիաճատա հասըլ օլմուշտուս։ Տիժօնտա հէր նէ գատար գըրգ պին ասքէր հազըր խէ տէ, ալթմըշ պինէ պալիպ օլմատան պու ասքէրի Ա՛լ տաղլարընը կէչիրէրէք Իհմմնթէյէ էնտիրմէք իֆքրաթ մուխաթարալը սայըլմըշ լտը։ Պու ճիւմլէ Պօնապարթէ Ա՛օրօնուն ախշագը միւվէֆֆըս օլտուղունա բանա վագըֆ օլտուղունտան պու խուսուսուն լինֆասալ վէ ինքիսարը խաթրընա միւճիպ օլմամասը իչիւն, Ա՛օրօյա ատէթա պիր էմր կէօնաէրմէյիպ, պէր վէձհը թալթիֆ վիւքէլատէն Կարնօյու մէմուրէն Թէրաֆընա իրսալ իյլէտի։ Ա՛օրօ խալիֆատտէ Կարնօյու խոխագալ իլէ գապուլ իտիպ, պու ճիւմլէ պաշ գօնսիւլիւն էմրինէ իթաէթ իմմէմէյէ տախի ճէսարէթ իտէմէտխինտէն պիր ֆըրգա ասքէր այըրըպ Ա՛լ Թէրաֆլարընա կէօնտէրմէյէ լազը օլտու։ Ա՛օրնուն էօթէտտէն պէրու Պօնապարթէյէ էմնիյէթը քեամիլէսի օլմատըղընտան, պու վէձհիլէ ասքէրինին պիր մըգտարընը էլինտէն ալմասընը էչէտտը իհթիաճատէն իսէ, գալանտէն Պօնապարթէնին հասէտինէ համլ իմմէյէ իտի։ Կարնօ քէմալը տիրայէթլէ Ա՛օրօյու իսկեաթ իտիպ, Պօնապարթէնին խալիսէթ վէ միւվէտտէթինտէն էմին իյլէտի, վէ օլ վէձհիլէ Ա՛լ տաղլարընա կէտճէք ասքէր պէօյիւք օրտուսան Թէֆրիզ օլունտու։ Ա՛օրօ տիւշմէն գարշընընտա պու լունտուղունտան, պիր ֆըրգա ասքէրին Թէֆքրիզ օլունտուղունու տիւշմէնէ պիլտիրմէմէք իւզրէ, հէր Թապուր վէ հէր պէօլիւքտէն քիֆայէթի մըգտար ասքէր իհրաճ իտէրէք օն սէքիզ պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ պիր եէնի ֆըրգա Թէշքիլ իյլէտի. վէ ձէնէրալ Ա՛ըգուրպ, քէնաի լինտինտէ օն պին ատամտան գը-

Digitized by Google

մաթը օլտուղունտան սալը վէրմէյիպ , պու եէնի ֆըրգա մէշհուր ձէ-
նէրալ Յօրժ գօմանտասընա վէրիլտի , վէ մայիսին օն պէրինտէն օն
խէյհունէ գատար պու ֆըրգանըն Այն Կօթար տաղլարընա օլան հա-
բէքէթինի Կարնօ միւշահէտե իթտիքատէն սօղրա մէմնունէն Խարխե
վէ Պօնապարթէնին նէզահինէ ավտէթ խլէտի : Վ Յ Այօրօնուն մայե-
թինտե ձէման եէթմիշ պէշ պին սաղ վէ իշէ հալար ապքեր գալտը :

4° Ինէլտ մարէշալ Կրայ , Իւլմ պէլտէսինտե ձէսիմ մէթանէթ
իչինտե մահֆուզ իտի . զաթէն Թունա նէհրինէն Իւլմ եանի սօլ թէ-
բաֆը ուչուրում , վէ սաղ թէրաֆը տիւզ օվա օլտուղունտան . սաղ-
տան սօլա ապքեր կէչվէք միւշքիլ իտի , Ասթրիալըլար իսէ Իւլմ գա-
լէսինէ , քէօփրիւլէրին պաշընա վէ եիւքսէք թէփէլէրե միւթէաա-
տիր թապիալար վազ իտիւպ պու արազիյե , զայէթ իւլ զայէ մէթա-
նէթ վէրէրէք միւմքինի իւլ հուսուսուլ իթմիշլէր իտի : Այօրօ պու իս-
թիհքեամաթը կէօրիւպ թէրէտտիւտ վէ թէչէվվիչէ կիրիֆթար օլ-
տու . չինքի Իւլմ պէլտէսինին գարշըսընտա օրտու գուրուպ , պէչ
հուտէ վազըթ գայպ խէրէք պօշ պօշ օթուրմաղա մէճպուր օլա
ձագտը :

Ինէրալ Կարա Այն Այր եիւքսէքտե պիր մանատթըտա իգա-
մէթ իթմէքտէ օլտուղունտան , գարշը գըլըտա Իւլմ պէլտէսինին խա-
բինտե վէ սահթատա Ասթրիալըլարըն մէվգիլէրինի կէօրտիւքտե
պիր զարպը տէսթ իլէ պու օրտույու նակէհան պասըպ ախզ իթմէյե
գալգըշտը , վէ էֆքեարընը սայըր ձէնէրալարա տախի իլհագ իթտիք-
տե օնլար տախի պու զարպը տէսթի գասդիլի կէօրիւպ Այօրտան
բուխատթ իսթէտիլէր իսէ տէ , Այօրօ տէրինձէ տիւչինիւպ , մաազ
Ալլահ պու թէրաֆտա պիր պօզղուն զուհուր իթտիյի հալտե , հէմ
Իթալիա վէ հէմ Ալէմանեա ապքերինին բէրիչան օլաձաղընը , վէ օ
վագըթ Ֆրանսա մէմալիքինին տախի մուխալաֆաթտա պուլունաձա-
ղընը քէշֆ իտէրէք պու զարպը տէսթէ ձէսարէթ իտէմէտի : Ընձագ
Իւլմուն գարշըսընտա տա պէյհիւտե վագըթ սարֆ իթմէյի տախի
թէձվիզ իթմէյիպ , պէլտէյը մէգքիւրիւ թէրըք , վէ Վ Լինա եօլունա
բէվան օլարագ Պավիէրատա Ասպուրկ պէլտէսինի ֆէթհ , վէ Ի-
թալիա օրտուսունտան պիր խայըր խապեր ալընձայտագ օրտտա Ի-
գամէթ իթմէյի թաամիմ խլէտի , պու սիւրէթտե եա Ասթրիալը-
լար Իւլմտե գալըր , վէ քէնտիսի Վ Բէնայա տօղրու իւէրիւէր , վէ
եա տա Ասթրիալըլար արգատան տիւշեր վէ Այօրօ տախի հանկը
մէվգիի քէնտինէ ֆայտէլի կէօրիւր խսէ օրտտա ձէնգ իտիւպ , Կրա-
յըն ապքերինի պօզար մէմուրինտե իտի : Իմտի մայիսին օն պէչինտե
Այօրօ գօմանտա վէրիպ , մայեէթինտե օլան Ասլէմանեա օրտուսու
Ասպուրդ պէլտէսինէ տօղրու եօլա րէվան օլտու , Այօրօ պու հարե-
քէթինի Կրայտան կիզլէմէք իւզրէ ձէնէրալ Այնէթ Այիւզան ֆըրգա-
սընը Իւլմուն գարշըսընտա ինթիզարա պըրագմըշ ըտը , Այօրօնուն
պու թէրթիպի փէք պէօյիւք պիր խաթա օլուպ , Ֆրանսըզ ապքերի-
նին ժէթանէթինէ , ձէնէրալ Այն Այրին մուավէնէթի տախի իլավէ
օլունմատա , Այնէթ Այիւզան ֆըրգասընտան պիր նէֆէր գուրթուլա-

Digitized by Google

մայաձագուը։ Ձիւնքի Կրայ Աօրօնուն հարէքէքինտէն խոպէրտար օլուպ, պիր գօնագլըգ ևյր այրլըտըղը կիսի օն պէշ պին տէթլը վէ եիր մի պին փիատե իլէ Աէնթ Ամուան ֆլըգտաղընըն իւզէրինէ ախուշտիք էմտալը նա ժէշհուտ պիր սէպաթ վէ մէթանէթլէ ատըմ ատըմ կէրի վէ օրմանլարա չէքիլիպ, Աէն Աիրին իմտատը վէ կէձէնին իւա թէ կելմէսի իլէ պու մուխաթարատան գուրթուլապիլսէ, էրթէսի կիւնիւ Աօրօ քէնտիսի տախի կէլիպ պու իքի ֆլըգտայը տախի մայրէթինէ ալարագ, պիւթիւն օրտու մայիսին 28 ինտէ Աստազըգ պէլ տէսինէ վատ օլուպ օրատա տալիմէն արամ վէ իգամէթ իլէտի, վէ Կրայ տախի Իւլմտա տուրուպ, օրատան պիր եէրէ գըմըլտանմատը։

Աօրօ Աստազըղտա, տաքէրէ պիր էյամ արամ վէ խոթխրահէթ վէրիպ Պօնաբարթէյէ տախի մուֆատաղ թահրիրատ կէօնտէգքէրէ Աէմանեա օրտուտա ահվալինէ քէտմիլէն վագըֆ իլէտի։

5։ Հօթէտէ Ա'էնօվա Թէրագընտա Աստրիա պաշ գօմանտանը Աէլաս, Պօնաբարթէնէն իհթիամէ տաքէրի իլէ Աղը տաղլաբընտան Իհէմօնիթէյէ էնէձէյինի պիր խայալաթ, վէ պէհհուտէ պիր թէհհութա մագամընտա Թուրթարագ, պու Թէրագը գայտ իհմէհիպ, վէ տաքէրինին քիւլլիյէթլիսի իլէ հալա Ա'էնօվայը սըգըշտըրմագտա օլուպ, Աօնթէ Կրէթօ նամ միւթէնա մէվգիի տախի զագաթընա կէչիրմիշ իտի։ Ձրանսըզ տաքէրինտէ իսէ ատըլգտան այագտա տուրագտագ հալ վէ Թագէթի գալմամըշ ըտը. պու ճիւմլէ, ճէնէրալ Ռուլի վէ սայըր իւմէրասընըն իհմիաթը իւզրէ Աասէնա Թէփէյը մէգքէրիւն զագաթընա գալգըշմայա մէճպուր օլտու։ Աայիհին օն իւչ ինտէ Աասէնա Թագու Թագէթի գալան քէտֆիֆէի տաքէր իլէ Ա'էնօվատան չըգըպ մէգքէր Թէփէյէ տօղրու Թէվէճճիհ իլէտի, իլը չամբըտա ղալէպէ Ձրանսըզլարտա գալտըղը հալտէ պիր տէհչէթլիւ պօղտա վէ ֆուրթաունա զագհուր իսէրէք իքի տաաթ սիւրիպ Ձրանսըզլաթը գուվվէթտէն տիւշիւրտիւ վէ Ա'էսթրիալըլար իսէ մէյտանը հալպագ եէնէք տէն եէնիյէ տաքէր ճէլպ իթմէքտէ օլտուլար։ Պու ճէնկէ պաշլըճտա ճէնէրալ Ռուլի սէպէպ օլտուղունտան, նամնուտու իգթիզասընտան օլարագ իւչինճիւ լիվա իլէ Ա'էսթրիալըլարըն իւզէրինէ պիր չիտ տէթլիս հիւճիմ իտաբ, տաղրըմա տէրէճէյինէ կէլմիշքէն պիր գուրշուն կէլիպ վէ այտաղընը թասատայրագ, սիհէտէ ճէնէրալ ամուտան փեշտաս, վէ Ա'էսթրիալըլար գում կիսի եիւրիւյիւճ իհթիգտէ, Ձրանսըզ տաքէրի, եատալը ճէնէրալըլըղընը տաղլագ գաչգըմայա պիլէ վագըրի պու լամայտըլար, վէ օր վէճհիյէ ճէնէրալ Ռուլի Ա'էսթրիա լըլատա եէտիր տիւշտիւ[1]։

[1] Մէնթէ գրէթօ ճէնկինտէն ագտամ Պօնաբարթէնէն շատ հիքայէ նագլ օլունուր։ Ա'էսթրիա ճէնէրալը Օթթ, ճէնկէտատա Պօնաբարթէնի կէրէկի կիպի տըգըտաղընը պիլիպ, տատա գիյատ ճանընը նագտագ իչինտէ մագի պին տանուտա Մասէնայա պիր եավէր նօլայըգ նիս թէրագինտատա օլան Ֆրանսըզ ճէնէրալը Պէնտ պօզուլտա վէ ատքէրի Թագ իս մագ օլտու։ պու ֆիքրատհագի իչինտէ Թօգ պիրտէ ճագ գօրգմայտըն ատկի իսթիհգագտաքի իսա պէր կէօնտէրտի։ Մասէնա պու գիվգի հագտ իսթիհգագի, էրթէսի կիւնիւ ատէտագան իքի գօլտան եիւրիւյիւճ, Ա'էսթրիալըլար պիր Ֆրանգ գօտաղընը միւնհէգիմ վէ էյէրիտէ իհթիգտէճ ագտըգ, պին պէշ եիւզ եէսիրգըրինի ատըտագ ճէնօվայա ագաճթի իլէտի, վէ Օթթօ պիր

Digitized by Google

Ցրանալոգ ասքերի մէյեուս վէ մուքէտուէր Ա՛էնօվայա ավտէթ իթ-
տիլէր, պու ճիւմլէ պէրապէրլէրինճէ Ա՛սլանլրիա եէսիրլէրի տախի
օլտուղունտան, ահալիի Ա՛էնօվա քէրիշանիյէթլէրինէ քէք տէ վազըք-
օլամասը։ Պու ճէնկ էտնասընտա Ա՛էնօվանըն իչինտէ ազիմ պիր
իհթիլալ զուհուր իթմիշ իտի, պիւթիւն գարըլար այագլանըպ, չըն-
ղըրագ չալարագ վէ թահթալար վուրարագ, էքմէք, էքմէք, ա՛ճըզ,
պաղըրշըրլար ըտը, պունուն իւզէրինէ Ա՛սանէնա Ա՛էնօվայա գաբա-
նըպ ահալինին գարընընը տօյուրմագտան պաշգա պիր չէյէ պագմա-
տը։ Պալատէ հիքմայէ օլտունտուղու վէճհիլէ, Ա՛էնօվա մուհասէբէ-
սի նիսանընն պէչինտէ պաշլատըղընտան, Ա՛սանէնա իսպիթտա օն պէշ
կիւնլիւք, պատհոտ պիր օն պէշ կիւնլիւք տահա վէ նիհայէթ պէշ
կիւնլիւք տահա զահիրէյի պիլէ կիւճ իլէ պուլտուպ, մայիսին օնունճ-
տա էքմէք նէվինտէն պիր չէյ գալմամըշ ըտը մէմլէքէթ սէյուտինին
տէ, պիր ազ էթ օլտուղունտան, ասքէրէ վէ ահալիյէ պիր նէվի օճ-
լուգ իլէ, էթ տայունա չօրպա տահղըլմայա պաշլատը, պէնկինլէր ալ-
թընն գուվվէթի իլէ պիրազ եէյէճէք տահա պուլապիլտիքլէրինտէն,
Ա՛սանէնա հէր զէնկինէ էօրֆէն պիր ֆուգարա լհալէ իյլէտի, պիր
գաչ կիւն սօղրա, նէ էթ, նէ էքմէք, նէ բազլա, նօհուտ գալտը-
ղընտան, մայիսին եիրմիսինէ գատար Ա՛սլանլրիալըլար Ա՛էնօվա մուհա-
սէբէսինի թէրք իթմէզլէր իսէ տէ Ա՛սանէնա պիւթիւն ասքէրի իլէ
թէսլիմէ մէճպուր օլուպ, Ա՛էլաս տախի օրայա մուհաֆազա ասքէրի
նասպ իտէրէք, քէնտիօի օճուգ պին իլէ Ա՛իէմօնթէյէ կէլիպ
տաղլարընն պօղազլարընը գաբայասիլէճէք իտի։

6. Պաչ գօնսիւլ Պօնաբարթէ, պիր թէրաֆտան Ա՛էնօ նէհրի քէ-
նարընտա օլան ֆիւթուհաթլարը, վէ տիկէր թէրաֆտան Ա՛սանէնա-
նըն զարուրիյէթինի արտ արտա իսապէր ալտըգտա, արթըգ Ա՛լլ
տաղլարընտան Ա՛իէմօնթէյէ էնմէնին վագթը կէլմիշ օլտուղունու
տէրք իտէրէք, մայիսին ալթընտա պաչ եավէրի Տիւրօգ վէ սըր
քաթիխէտի Գուրիէն իլէ [1] Ա՛սլրիատնէն եօլա չըգըպ իպհթտա Տիժօ-
նա կէլտի, վէ օրատա օլան ասքէրի մուսայեէնէ իթտիքտէն սօղրա
Օ՛ֆիէրիտէ Ա՛լլ տաղլարընըն էթէյինտէ օլան Ա՛էնէվ վէ Ա՛օլան
մէմլէքէթլէրինէ վիւրուտա իյլէտի [2]։

եավէր կէօնտէրիպ։ ահունէք Թօփլարընը գար-
չընըգա վէրիէճէք գօղմայաճան ատտի։ Ա՛կա
ճէլ Ինիգամ։

[1] Պօնաբարթէ Ա՛ւստրիա ձէնէրալլարընըն
հառագաճընը պիտտխիտնան։ Ա՛լլ տաղլարընը
տան գաֆիլնէն հէրպ Ա՛ւստրիա ասքէրինի
ազգ տատան վէ-բուպ։ Մարէնգօ Թէրտֆլարընն
տա տատմատաղընն իսէճէչինտէն, օ մէքմէպ
էճն իտի քի, Բաբիտան ապիմէք իսէճէչի
կինէնէ իչք ահշամտան պէյլու պէյտնա պիր
իտարէճէն իւզէրինէ եաթըպ, տասքէր մէվզի
էրինի քէշֆ Ինմիճ, գաչաչընտա օլան ասք
քաթիխէտի Գուրիէն իտարէճասը կէօտէնէրիպ։
" Շա պիչարի Մէյտա ձէնէվատան կէրի տէօ-
պ Ա՛էնէտ Թօրինատան կէչէճէք, օնտան սօղրա
պ Ա՛էնատնարիա գալէրինէ չէքիլէճէք . . . . .
պ պէն տէ Բօ նէհրինի կէչիպ, Բիաչէնցա եօլ
պ ընընտա, Ագրիվիա օվալարընտա քէնարինէ
պ Թէտտոֆֆ իտէճէհիմ, վէ շուլտատա, շուլտա
պ տտա վուլտաճաղըմ պ տէչիպ իտարէճանընն իւզէ-
րինտէ Գուրիէնէ Սէն ճիուլիանօ վէ Մարէնգ
կօ օվալարընը կէօտէճիմիշ տիր։ Գօնաբարթէ
դէն պտա քէշֆէ իչէրիտտա Թէտտոի իլէ վու-
գա պուլտուգ ճիուլիէի վիւթէհհաքէ իճմիշ
տիր։

[2] Պօնաբարթէ Բարիտանէն եօլա չըգմագ
տատն կիվիլ ատմուրտ տատիկլիկէ վիւթտատլիգ
իտատատալտատա, մուտավին գօնսիպլէրի վէ վիս-

Digitized by Google

Պօնաբարթէ ասքէրի Ալը տաղլարընա չըգարմազտան էվվէլ, միւս հէնտիս ձէնէրալը Անարէսգոյու պու թէրաֆլարա քէշֆէ կէօնտէր միշ[1], վէ ավուէթինտէ մուսաիլէյհին թագրիրինի միւթալաա իտէրէք Ան Պէրնար տաղը պէլինտէն աշմայա գարար վէրմիշ իտի, քի սէպէպի պու տուր։ Ալը տաղլարընըն կէչիտլէրինին պիրի Ան կաթար պէլի տիր. անճագ Ալէմանեատան Աօրօնուն Իթալիայա կէօնտէրձէյի ֆլորգա պու պէլտէն կէչէձէք օլտուղունտան, ձէնկ աֆէթի իլէ խարապ օլմուշ պու արագիտէ, պիր ֆլորգատան զիյատէ ատքէրին պարընամայաձաղը աշխէեար իտի։ Կէրիտէ գալըր, Ասիմբօն, Ան Պէրնար, վէ Ձէնիա տաղլարընըն կէչիտլէրի[2]. Ձէնիա եօլու էն գըսասար վէ տօղրու Թօրինօ պէլտէսինէ վասլ օլուր օլտուղունտան, պու եօլտան կիտիլսէ Պօնաբարթէ, ասքէրի իլէ պիրտէն պիրէ Ալաթրիա օրտուլարընըն օրթասընա տիւշէձէյինտէն, պու եօլտան սարֆը նազար օլունտու։ Պունուն մուզայիրի Ասիմբօն եօլու տախի ղայէթ ուզագ վէ Ասիան Թէրաֆլարընա չըգար օլտուղունտան, պունատա տախի պէօյիւք ույղունսուզլուգ միւշահէտէ օլունուպ Թէրը գըլընտը։ Ան պէրնար եօլու[3] իսէ Ասիանըն վէ Թօրինօնուն արասընա վէ Իվրէ պէլտէսինէ չըգար օլտուղունտան, Ալաթրիա ասքէրինին ագ գասընը չէվիրմէյէ վէ խիւտ'էյի հարպկէյէ էվլէրիւրի պունտան գըտա սա եօլ օլմատըղընտան, պու եօլ ձիւմլէսինատէն չէթին իսէ տէ բէք չօգ միւթալաատան ստղրա պունա գարար վէրիլտի։

Պու ձիւմլէ Ալաթրիանըն տըգգաթընը պիր մահալէ ձէլպ իթմէ-

քէրայէ կէօնակէօն Թալիմաթլար վէրիպ, եմ նիյէթ վէ ասայիշի ամմէյի Թէմին իլէ միշէտի. վէ միւզաքէրատ վէ գավանինին մէձլիսլէրինին ասէն քէնառինինէ պաշգա պաշգա մանզաֆաատլար Թագտիմ օլունուպ, զաֆէր վէ սուլհ իլէ ավուէթինէ Թէմէննի գըլընմըշ ըտը։ Պօնաբարթէ պու մանզաֆաթալարա վէրտիյի ձէվապ լէրտէ, Ալը տաղլարընատան Բիւճիմէյէէ հէնէ ձէյինի ահէր խոիպ, եւալիրզ Տիժօնատա օլան ասքէրին մուսայինէնինէ կիսէյօր կիպի կէօնԹէմիշ իտի. վէ պու ձէվապ Ամինիէօն ղաձէիօնատան տախի ահէձ օլունտաձ, պունուն իլէ պիրինի Եւրոբա ալտանըզ, Պօնաբարթէ Թէնինն տահիհ մանօվրատընը քէշֆ իտէմտի։ Գանդատէրնա գօնախիլ, միւլէյիհ մէձլիսինէ եանի վագիըն հիւքիւմէթինէ բէնա նատզ օլունտու։ Լըպրէօն գօնախիլ, ամմուրա մանիյէ նինն իտաալէսինէ մէմուր Թայինին օլունտու։

“ Գավի տուրան, ահէտ Պօնաբարթէ ո պունլարընը իքիսինէ տէ. վէ պիր ղայէ ղաձ ո նուր իճտիսի վագըթ շէջէլայընը. Եըլտըզ ո րըմ կիպի կէլսէ, հիւքիւմէթէ գարշը կլ ո գալտըգտան իհթիալ կիւրէհինի խիւրա իս ո խայր վէ մահվ խոէրիմ ո։

Վէ գարտաշլարը, ձիւմլէատէն զիյատէ վէ ձէնֆաատը. մահտուսէյերինատէն տօղայը քէնձ ոսիսինէ ատտագաթէ մէձազաբ օլտաձգլարընը տատն, ձիւզէի վէ քիւլի հէր վագաթը քէնառինինէ խատր վէրմէյէրինի. վէ քէնառի սէնին Բարիսէ ավուէթ իճձինինի եղէմ կէօրտիւքլէրի առատ քէնառինէ ատրհան Թահար չը գարմազտարընը անէյէր տախի էքսիսէն Թէնաձհ խղէտի։

[1] Ձէնեղրալ Մարէսգօ Սէն Պէրնար քէշֆինատէն ավուէթ իճտիքատ, Պօնաբարթէ եօղլար նատըղ տախի սիվալ իճտի խսե, փէք միշքիղ տիր ատտի Մարէսգօ։ Միշքիղ մի, միւմքինինդ մի տէյի սիվալ իճտի Պօնաբարթէ. վէ միշքիղ տէյի Ձէվապ վէրմէյտատ, եօղղ խսե ահղ իլէրի ատտի Պօնաբարթէ։

[2] Օ վագըտլար պու տաղլարտա շիմալդի կիպի Ձատտէյէր օլմայդը, պիճթիճն ատ ղուտ, տատ վէ գայաղդ, Թէհղիբէյլի վէ մատ խաճատալը, վէ ատ վէ ատտատա կէչմէձ իտ լէրտէն իպտիբէ իտի։

[3] Սէն Պէրնար պէլինին ատնիպատէն եւ քատ ակգլէյի, օն պիր պէշ հիւզ գատեմ տիր. Սէն Պօճար օն իքի պին. Ձէպիէը Ձէնիա օն պիր պին. վէ քիւհիւք Սէն Պէրնար տօղատ պին գատեմ ատնիպատէն եւ քատէ տիրէր։ Գունէտ րըն նէ գատար հիւքատէ օլտուղտա գըտտա ատնաշըլմատ մահքտատ օլունտուբ իտի, Գատատ ատտատի փհէհրզ տաղը պու հիտատպէ ատօգր պին գատեմ հիւքատքէյքատէն աշտազը տըր։

Digitized by Google

մէք իւզէլ, պօնաբարթէ իւչ տէօրթ գօլտան Ւրիէմօնթէյէ էնմէյի թէնսիպ էյլէսի։ Պէօյիւք Ալէն Պէրնար տաղընըն ալթ եանընտա պիր տէ պիր քիւչիւք Ալէն Պէրնար տաղը վար. Պօնաբարթէ ճէնէրալ Շ՝ապրանը ալթը պին ասքէր իլէ պու թէրաֆա, վէ ճէնէրալ Թ՝իւթոյու տէօրթ պին ասքէր իլէ Ղէնիս եօլունա կէօնտէրսի. չէօյլէ քի պէօյիւք օրտու Ալէն Պէրնարտան Ւրիէմօնթէ սահրալարընա էնտիկի հալտէ, Ալէն Կօթար, քիւչիւք Ալէն Պէրնար վէ Ղէնիս նաման իւչ գօլտան տախի Ֆրանսըզ ասքէրի զուհուր իտիւպ, ճիւմլէսի Իվրէ պէլտէսի փիշկեճահրնտա պիրի պիրինէ պիրլէշճէքլէր, վէ ճէման ալթմըշ պէշ պին նէֆէրէ պալխղ օլաճագլար ըտը։

Ւ՝օլտարա պու վէճհիլէ գարար վէրիլտիքտէն սօղրա, Պօնաբարթէ ասքէրին կէչիտինէ տախի շու Թէրթիպի վէրիպ, իճրասընը, ճէնէրալ Ա՝արէսգօ, Ա՝արմօն, վէ Գասէնտինին տիրայէթինէ իհալէ խլէտի։ Ֆ՝ապիտա Ա՝լը տաղլարընըն Օ՝վիչէրի Թէրաֆընա մայիլ օլան էթինտէ քեպին Վ՝իլհէօվ չէհրինէ, քիւլխէթլիւ փէքսիմէթ վէ զախիրէ կէօնտէրիլիպ ագճէ գուվվէթի իլէ Ա՝լը տաղլարընտա օլան քեաֆֆէի կիւճլիւ գուվվէթլի քէօյլուլէր, վէ կէօչ արապալարը վէ գաթըրլարը պու մահալէ ճէլպ օլունուպ պու էշեա Ալէն Պէրնար Պլինին այաղընա գատար նագլ օլունտու։ Կ՝օյուն վէ սըղըր սիւրիւլէրի, Թօփլար, վէ ճէպխանէ ամնտըգլարը տախի պու վէճհիլէ մահալը մէզպուրէ նագլ օլունտուլար, պիր պէօլիւք Թէրսանէ ամէլէսի պու մահալտէ հազըր օլուպ, Թօփլարը գուննտագլարընտան, վէ արապալարը Թէքէրլէքլէրինտէն սէօքիւպ գաթըրլարա եիւքլէմէք իւզրէ բարչալայրպ նիւմէրօլար վազ խլէտիլէր, վէ ասըլ Թուճ Թօփլար իչինէն տախի Թէքէրլէքլի գըզագլար հազըրլատըլար։ Կէրի գալան պիւԹիւն միհիմմաթ իչին, գաթըր տէնկի օլաճագ հատսըզ հիսապ սըզ ամնտըգլար եաբըլտը։ Տիկէր պիր պէօլիւկ ամէլէ տաղըն Իվէմօնթէ Թէրաֆընա վէ Ալէն Լէմի գարիչէսինէ կէչիպ արապալար վէ Թօփլար արտ արտա վասլ օլտուգճա եէրլի եէրինէ Թագաճագլար ըտը։

Ռէզալիք տաղտան էնտիքտէն սօղրա, քէրէսթէ քէսիպ քէօփրիւ հազըրլամագ իւզրէ պիր ալայ տա քէօփրիւճիւ ասքէրի Թէրթիպ օ՝լունմուշ, վէ տաղըն հէմ պու Թէրաֆընտա հէմ էօԹէ Թէրաֆընտա մուվագգաթ խասԹախանէլէր տախի Թանզիմ գըլընմըշ ըտը։ Ալէն Պէրնար տաղընտա պէօյիւք պիր մանասթըր օլուպ, պուրատա Թէքճէքքիւն իտէն էչլը սէվապ րահիպլէրին, կէլէն կէչէն, վէ գար ալԹընտա գալան, վէ Թիքիչ ԹուԹուլան եօլճուլարը գայըրմագ իւզէ քէ տայիմա սըճագ վէ կէնիշ գօվուշլարը հազըր պուլունուրուտու. Պօնաբարթէ պու րահիպլէրի քիւլխէթլիւ ագճէ կէօնտէրիպ, վաֆիր էԹ, էքմէք, շարապ վէ րագը հազըրլաթմըշ ըտը։

Պօնաբարթէ պու ԹէրթիպաԹտէն սօղրա ասքէրի մուայեէնէ խ տէպ, վէ սիլահ վէ էլպիսէ վէ միհիմմաթ նօգսանլարընը Թէմամ Թէպիքտէն սօղրա հարէքէԹէ գօմանտա վէրտի։

7° Ա՝այիսին 15 ինտէ ճէնէրալ Ա՝ն գօմանտասընտա օլան ալթը

Digitized by Google

ալաշտան վիւրէմէնէպ չարխաս գօրս եաղը կէշէլին տասը չըգմայս պաշչլատը [1] : Անն Պէրնար մանասարըրնա չըգմագ համ սէքիզ տասը համ վիւհրաշ օլաս , էօմէն Թէքտաշան աշաղը էնիպ Անն Իմմի գարիսէսինէ առախ վասղ օլմագ իչի տասնաս վիւհրաշ ըսաք : Անգէր պիր գաչ կիւնլիւք բէքտիմէն վէ վաֆիր խարճաշ իլէ եիւքլիս խ քէն , Իմալիտատա օլան էնգի ֆիլճաւհարճլարը վէ պէնկիլիչքէրինի խաճըտա կէմիքէրէք Թէհլիքէլի ապչուրսուրը Թիւրքիւլէր չաղըտագ իմգաղ խաէրլէր խախ : Փիսատէլէքին իշի ալճլաչատան գօրայ ըսաք . չիւնգի ալճլաղ ալճատան էնիպ հայվանլարդը եէտէյ տարմայս վիւհրաշ օլմուշղար ըսաք , քի էնիշլէր զայէր Թէհլիքէլի օլաս խաչ ըգմա հայվան ապչուրսուրատան եաւվաչլանըպ կիւրտասալարաս տիւշ տիւլէր : Գապշուգ վագճր տագէր Անն Պէրնաս մանասարըրնա վասղ օլաս , Պանաչաչրճէնին կիզլի Թէրճիխի խաչէ քէնաճէլէրինէ պաչ շալատաս , վէ բէնիպ էգճէդ հաղըրլանատըղնաք , նէֆէրլէր պիրտէն պիրճ կէօտուրճլէրին խֆգաճ վէսուր վէ խէնատան օլաս , էվճիմ չաղըրշմա տատ պաշչլատըրլատ : Անանասարըրատա պիրտագ բատհէր վէ ատամ քիճտագ տէն ատգաս , պիրլա քէտէր տատղատան աշաղը էնիպ Անն Իմմի գատիսէ պինէ վասղ օլատաղլար . վէ Լ ան , ատգատատան կէլէշէդէք ֆըրգատգատա եէր հաղըրլատմագ-լա մէշղաճ օլաս :

Պանաչաչրճէնին Թէրճիխի խաչէ հէր կիւն պիր ֆըրգա տագէր կէշէշէդէք խախ . վէ պաս խաճատս պիր գաչ կիւնէ վիւհրաշ օլատաղ-ղաճատան , օ պգատագդ օգտաս ագըրլըղդնըն նագլինէ տատխ տէվամ օ լատճատս : Անհիմմիմի վէ մէքիւլատի վէ ապչուր Թագտիսի վիւս պէրին օ լատն էշէապ , ագճէ գ-ճ-վիէրճի իլէ քէօղճէլէգ գ-ճ-վիէրճի գագճըրղատըր իլէ էօվէճ Թէրճաֆատ նագ-լ իլէնաիրէք : Անչըր Թօփ Թագքատը կէքիճատ գ-պագտը . պ-ճ-նկատրըն գ-ճ-նատագ վէ ագճատպատրը տատխ օ վէճշիրէ ճատգատ ճագտատ նագ-լ օլաճ-նճ-ճ , ատղ Թօփլարըն ճագրշատնճատը վիւմ քին օլմատըղնատան , խատատ-սիլէ օն իչի չագըրնատա օգտն պագճագ Թօփլատ վէ ճ-պագ-զկատրն նագ-լինատ պէօղիւք կիւճէնէք հագտը օ տատ . Թէքէրլէչքի գ-ղզագ-լար պիր իշէ եագատմատը , իմմի պաշչգ-ա պիր եօղ տիւշինիւ , Թօփլատրըն պօյնատնա կէօգէ գ-պգըն չամ ագճագճրղատը քէպտատիչէր , վէ օգՃատտան իչքինէ եագրղա վէ իչքէրինի օյատ , ատճհիճատ գա մագ-ճինատա Թօփկատը իչէչերինէ կէօամիս պիրի պիրինէ գ-ճագտատգ-լար , վէ պատ վէչճհիլէ Թօփլարը գէտէչերնմէքճատէն եաքգկէյիչ , եօղնէ-րինէ գ-ճագՃրղատ Թագ-ագտագ , կիւճ իչէ պիր գ-ճչ Թօփ տատգըն Թէգճէ-պինէ չըգագտագպիրլատիչէր :

Անքին տատհա կիւճէիս պատ Թօփլարը տատգատան աշաղը-յա էնատիր-մէք խախ , չիւնգի Թօփլագդն տ-չ-տ-ղատ-մէլատան կիզտատալարաս եաւվագ-

[1] Թ-ճ-վէճ գ-ճ-ր իչէ պօյատ օլան տատղար-տատ , խատատ-սի իչէ կիւնէչնէն սըճագը Թէքճիր էքտատիր վագըմ , գ-ճ-ր բ-ճ-րչատրը եիւքճէք-տէն գ-օգտատգ վէ եաւվաչլանըպ , եատապը բ-ճ-ճ-ղ-լարը գ-ճատատրը , չայլատա տիւշէտ եօղատրնէ գ-ճ-ղատ-տան պիրի օլմագ իշքէն խախ :

բատղը , վէ պագը պիւքիւն պիր քէօղճ պիչ-լէ պատատրատղը մէշկատ տատ-ր : Անատաչատ-տատ պատնա ֆ-ճ-ղ-լ-ի տէրլէր , վէ ֆատատճատ տատիճ էնգճէ-ղ պէտէ Թէտատիճ օլատատ-ր : Անգէրնէն կիչ-չէ գ-ճ-ր-ղատղատնատ եագտ չըգմագ պատ գ-ճագտատ պիրի օլմագ իշքէն խախ :

Digitized by Google

քանամասը ինսան էլի վէ գուվէթինէ միւհթաճ օլուպ, էօթէտէ գաթըլըլար պու սըզլէթէ տայանամայըպ սիրէր սիրէր թէլէֆ օլմայա վէ գաթըրձըլար տախի տավուշուպ գաչմայա պաշլամըշլար ըտը, պունլարըն եէնիտէն թէտարիքի միւմքին օլմատըղընտան ագձէ գուվվէթի իլէ թօփլարը քէօյլիւլէրէ սիւրիւթմէյէ գարար վէրիլտի։ Տաղըն սիր թէրաֆընտան օ սիր թէրաֆընա պիր թօփ աշըրմայա, պինֆընգ վէրիլիպ, պէհէրինի անձագ եիւղ քէօյլիս չէքէրէք պու վէձհիլէ տախի պիր գաչ թօփ աշըրտըգտան սօղրա քէօյլիւլէր պազըսընը տախի եօլտա պըրագըպ տավուշտուլար, վէ նէ զօր նէ տէ ագձէ իլէ պիր տահա թօփլանմատըլար։ () վագըթ ասքէր մէձպուր օլտա քէնտի թօփլարընը քէնտիլէրի սիւրիւքլէմէյէ։ Պէօյլէ ապքէրտէն նէ վէմուլ օլամազ, ձէնէրալլար ալթուն վատ իթմիշ իքէն հիչ պիրի գապտուլ իթմէտի, վէ վաձիպէյի զիմմէթ վէ նամուստա մոձտուր տէյէրէք հէր ալայտան կիւձլիս գուվվէթլիս եիւզէր նէֆէր այրըլըպ, եօլտա գալան թօփլարը պունլար սիւրիւմէյէ պաշլատըլար, էն զօր, վէ տիք պայըր եէրլէրտէ պէր վէձհը թէչվիգ մուզիգալար չալընըրտը, վէ պտս վէձհիլէ տապընն թէէփէմինէ վասլ օլուննտուգտա, մանտաթլըտան պօլ շարապ վէ գահվալէրը իլէ մէսրուր օլարագ տապը էնէրլէր իտի։ Փէք չօգ պէօլիւքլէր վագթը իլէ մանասէթրտա վասլ օլամատըգլարընտան, թօփլարընը եօլտա պըրագաձագ եէրտէ գար իւ զէրլէրինտէ կէձէլէտիլէր, վէ Շանապարտագ վէ Աօնիէ ֆընդալարը պիւթիւն թօփլարընը պտս վէձհիլէ քէնտիլէրի չըգարտըլար։ Աայէ սին 16, 17, 18, 19 վէ 20 ինձի կիւնիս պիւթիւն ֆընդալար, մէքթուպ, միհիմմաթ, վէ թօփ թագըմլարը իլէ ապտս ապտս տապը կէձտիլէր։ Ա է ձէնէրալ Պօնապարթէ տապընն պէրի թէրաֆընտա տուրուպ, միհիմմաթը կէօզիս էօնիւնտէ եիւքսէթէր, վէ ձէնէրալ Պէրթիէ էօթէ թէրաֆընտա տուրուպ եիւքսէրի աշապը ալտըրթըր քտը։

8։ Պէօյիւք օրտու պտս վէձհիլէ Աէն Պէրնար պէլինի կէչմէքտէ օլտուղտս հալտէ, ձէնէրալ Լանն գօմանտասընտա օլան էօն գօղ, Պօնապարթէնին էմրի իւզրէ աշապը էնիպ վէ տապընն տէրէ պօղապը ապղընը թուքթուպ, տիւշմէնտէն ապիմ իթմէք իւզրէ այրն օն եէտիսինտէ աշապը ոօղրաս եօլա բէվան օլտու, վէ էմնայը բահտէ Աօսթ վէ Շաթիպէօն գաստապալարընը զապթ խյէտի, վէ պիր ապ տահա խէրիսէ տիքտտ էօնիւնէ Պարտ գալէսի չըգտըղընտան ապքէրին հարէքէթի մէքա օլունտու։

Աէն Պէրնար պէլինտէն էնիպտխի կիպի, պիր պէօյիւք տէրէ զուհուր իտիպ Տօրա Պալթէա նամ չայ պտս տէրէնին օրթասընտան կէչէր, վէ Աօսթ, վէ Շաթիպէօն գաստապալարը տախի պտս նէհրին քէնարլարընտա տըր. իլէրի կիթտիքձէ պտս տէրէ վէ եօղ տախի պաձը տապընն էթէիինտէն վէ պտզը չայըն քէնարընտան կէչէրէք կիթտիքձէ տապտալըպտր, վէ Պարտ գաստապասընա կէպտիքտտ զալիպա տապզըտտան զէլզէլէ իլէ եուվարտանմըշ պիր ձէսիմ գայա, տէրէ պօղապը ձէն օրթասընա, տիւշմիւպ պիւթիւն պիւթիւնէ տղղը գաբաթմըշ տըր,

Digitized by Google

մեզքիւր Տօրա Պալթէա չայը պու գայանըն պիր թէրաֆընտան, վէ Պարտ եօլու օ պիր թէրաֆընտան կէչէր, վէ եօլուն իքի թէրաֆընտա օլան խանէլէրէ Պարտ գասապասը տէնիշտիր։

Պու գայանըն թա թէփէնինտէ պիր գալէ օլուպ մէթին պիր չէյ տէյիլ իսէ տէ, պուլունտուղու մահալէ նազարէն, ալընմասը մուհալ գապիլինտէն իտի, պու գալէ թէքմիլ տայրէ իւզէրինէ հէր թէրաֆա թօփ ալաապիլիպ, Պարտ ճատտէնինին իքի թէրաֆը տախի աչըլըր գա բանըր ասմա քէօփրիւլէր իլէ մուհաֆազա գըլընմըշտըր։ Ա՛նէնէրալ | ան հիչ պիր միւմանաաթէ տուշմանա սըգա չէվիրիր ատամ օլմատըղընտան, Պարտա պիր իքի պէօլիւք Կըրնատիչէ կէօնտէրիպ, պունլար ասմա քէօփրիւլէրի աչըպը ալըպ իչէրի կիւրտիլէր, գալէտէն պիր էյամ եաղմուր կիպի կիւլէ վէ սալգըմ աթլուտուգտան սօղրա մէմլէ քէթին խարապ օլտուղու կէօրիւլտիւքտէ մէքա օլունտու վէ | անըն ֆըրգասը տըշարտա պէքլէմէքտէ օլուպ, պէօյլէ պիր տէհլէթլու ա թէշ արասընտան ճէնկ միւհիմմաթը կէչիրմէսի միւմքին օլմատըղընտան քէնֆիյէթ ճէնէրալ Պէրթիչէ խապէր վէրիլտի։ Պէրթիչէ պիզ զաթ գօշուպ վէ կէլիպ գալէյի կէօտիւքտէ, պու մէմուրին ղայրը մուհանաաթտան տօլայը սէպաթընա ֆիւթուր կէլմէյէ պաչլատը։ Ա՛իւհէնտիս ճէնէրալը Ա՛արէսգօ տախի չաղըրըպ, գալէյի քէչֆ իթ տիքտէն սօղրա ալընամազ օլտուղունու օ տախի իլամ իթտի. պու ճիւմլէ ապքէր ֆէվգ էլ ատէ ճահտ իւ իգտամ իլէ, գալէնին գաբչը ընտաքի Ա՛լտարէտօ պայրընա տէօրթ բարէ թօփ չըգարըպ, գա լէյի տէօյմէյէ պաչլատըլար. մուհաֆազա ապքէրի պիր էյամ չաչը տըգտան սօղրա, ագը պաչընա կէլիպ Ձդանըզ թօփլարը իւզէրինէ աթէշ իտէրէք պիրինի գուռնատաղընտան ֆըրլաթտըլար իսէ, պուռնուռ իւզէրինէ թէքրար գալէնին ալընմայաճաղընա հիւքմ օլունտուպ, պիր տէ պիր Ա՛լտարէտօ տաղընըն քէչֆինէ միւհէնտիսլէր կէօնտէրիլտի, վէ պու տաղտան, Ա՛իէմէնթէնին պէօյիւք ճատտէնինէ պիր իզ պու լունտու իսէ տէ ղայէթ տար վէ ուչաւրում օլտուղունտան, Ա՛էն Պէրնար տաղընը կէչմէքտէն միւշքիլ օլաճագտը։ Պու գատար միւ հիմմաթը էվվէլքի կիպի բարչա բարչա Թաշընմայա, նէ հայվան գալ մըշ ըտը նէ ինսան. թօփլարըն վէ արապալարըն տախի թէքրար սէգ քիւլիւպ թագըլմադա թէհամմիւլլիւ օլմայրպ պիւթիւն պիւթիւնէ ի չէ եարամազ օլաճագլար ըտը։ Ա՛ամի Պէրթիչ օբտուռնուն իլէրիլէ մէսինտէն իւմիտինի գամ իտիւպ, կէրի տէօնիւլէճէք մէմու իտէր իտի, վէ օլ վէճհիլէ ապքէր վէ միւհիմմաթըն զիսատ իլէրիլէմմէպ իչինէն պրտ պրտա տաղտան էնմէքտէ օլան ֆըրգալարը մէքա իտիւպ, Պօնաբարթէչ տախի չիթապ իլէ թաթաբլար չըգարտը, վէ պու մու մանաաթըն հավատիսի ապքէրէ եաեըլտըղտա, պրտ գօլա ֆիւթուր վէ կէվհըլիք կէլմէչ պաչլատը։

9° Պօնաբարթէչ պու մուամանաաթտան խապէրտար օլտուգտա իպթիտաատ պիր ազ էնտիչէչ կիրիֆթար օլտու իսէ տէ, սէպաթը նա ատա ֆիւթուր կէթիրմէչիպ, պու գալէ ալընմազ իսէ, արգտա ընտան տօլաչըլըր, վէ թօփլար կէչմէզ իսէ, ապքէրին չէճաեէթի իլէ

Digitized by Google

Աստիճանները սահուտուս օրհաշտ ձգնակերտուե այնորը մեմուլի ի-
լե Պերթիխէյե եէնիուէն Թաւիմաթ կէօնտէրիպ, կէրիուե գալան ասա-
քերին իլէրիլէմէնե գօմանուտա վէրտի։ Պօնաբարթէնին գիւ՝միանձե
Պարտ գալէսի պիր ժուամանուաթ սայըլմայըպ, իլլա պուռնտան իլէրիս-
ատ Իվրե չէհրինին պօղազընը Աստիճանլար ԹուԹառղու հալ-
ատ, Ձրանըզ ասքէրի իչ ուէրէտե Թըզգալը գալաճաղընը տահա գիյա-
ատ էնտիչէ իստէրտի։ Իմոի ձէնէրալ Յանա էմր կէօնտէրիպ Իվրե
պօղազընը ԹուԹմասընա սէձիու Թաւիմաթլար կէօնտէրտի, վէ Այն
Պօթար Թէրաֆընտան կիլչձէք ձէնէրալ Այնսէ ֆըրգասընա, վէ
տիկէր ձէնէրալ Ճապրան ֆըրգասընա տախի իսապեր կէօնտէրիպ տօղ-
րու Պարտ գալէսի էօնիւնէ էնմէլէրինի Թէնապիհ իլլէտի. վէ քէնտի-
սի տախի հազընըլըգ կէօրիւպ մայխին եէրմինձի կիւնիու Այն Պէրնար-
ատազընը, պաշ եավէր Տիւրօգ, վէ պաշ քեաԹիպի Պօւրիէն իլէ չընգ-
մազա պաշլատը[1]։ Այօլա չընգմազտան Այնս վէ Այ Թէրաֆլարընտան
եանի Ձրանատընըն Այիմօնիէթ հուտուտունտէն իսապէրլեր կէլիպ,
մայխին օն տէօրտիւնտ Ձիկլո մարեշալ Այէլտըն հէնիւզ Այիատ օղ-
տուզնա վագըճ օլտու, վէ ալԹը կիւն զարֆընտա Այէլտըն Այիա-
ղընտա գալան օրտա նազընընա Թէալիմ իԹ-
մէք իւղրե էքիտէն Թէնապհ իստէրէք քէօյլե-
նէ էլինէ վէրտի։ Փէօյլե ախշամընը Սէն
Բիւէր քէօյինէ վատ օլտուգտա, օ վագընը
նէ զաԹը մուազամա բիֆագէթ իմմիշ օլ-
տուզընա ֆէհմ իստէպիտի։ Պօնաբարթէ
եւազընը բուտուլա իլէ քէնտիսինի պիր Թար-
լա, պիր եվ վէ վաֆիրձէ տէյչիս իստէրզընը
ախխէ վէրիպ, պիր ան եվվէլ միւբաղընա էդ-
մէսինի Թէնապհ իմմիշ իտի։

Պու քէօյլե պիպլիմ կիւնէմիւտե միւ-
սին վէ իհԹիար օլտուգ, վէ ձիհանգիպի պէ-
մանընը քէնտինէ պաղըշլատընը իսանէ վէ Թաֆ-
րուգ քէօշէսինտե վէֆատ իմտի, ատը Մի-
սիս Թիէր։

Պէօյլե պիր ատիմ գալնէ վէ հնտիշէ տաս-
պընտաս Պօնաբարթէնին պու ֆեվգ եվ ատե
քէրեմի իֆթիտար տըզգաճընա չայհանան տըր։
Պիր էլի իլէ տեվկիԹիր վէ մէտայիքէրընի եը-
գալ իստէրսէ իսանէ պիր ֆատիհին օ պիր էլի
իլէ պիր գուլնտե շէնէքճիմէ, շէօյլէ պիր
ատգըլ բիւզվհատը իլէ հտմէշ պիր քէֆիեթ տա-
խի օլմըշ օլտա, եունե հիւքիմատընը մուազ-
զամայե իստէԹ օլմագ իւղրե ԹեվարիխԹ գալ-
մայըշ չայհանան տըր։ անձագ պու ֆիրկէ վէ պու
հտրեքեԹլէրտե, պաշգա պիր էյտար տախի
միւշահետե օլտուղու։ Ինանընըն բուհի, պէօ-
յէք պիր մագաֆատե մէղ իւ հավէս իԹտախի
հալտե, տայիմա խայրէԹե մայիլ օլտագ, Հագ
Թաաձատան նիսպէթնտա օլտուգտա լըԹֆա մագ-
մէլի իլէ քէնտախի տախի օ լըԹֆ ու խայրա-
ԹԹ մէհսուլ օլտը։

[1] Ր Թամիէրտե Պօնաբարթէնին Այէ տապլա-
դընը կէշմէխ, էքսէրիա պիր ատիէլի ատի իւ-
էրինե պիրմիշ օլտագ Թաավիր օլտունտուշ
տտը, ըտքին տաԹե տահիսի շտտ վէձձիրէլ տիր։
Այդտաընատա, հէր տայիմ գուլլուճտաղը միագօ
հարվունի իլէ, պիր գաճըրտա պիհիպ, էօնհէն
տան տախի պիր քէօյլե գլավտզուէգ իստէր
իտի, ջինճի Իմալիա ձէնգի իլէ միշէտել օլ-
տատգտա հատըճ, ուշտրտամ վէ մտխաթաբտալը
մահալլէրին նագարը իլէ հյլէնիպ, վէ եալընըզ
էջդի նէրլէրտե հարտպ Թէնտապիրի ԹէնֆէՀ-
քիրլերինտէն գուրխուըտպ, պիր էյտմ Թե-
նէֆֆհա իստէպիտիրտի։ Եօլտար տագէր գնագը-
Թանը իլէ տօլտա օլտուգտանան հէր պիրինե
ԹէնտապիՀ իմմիշտի, պիրդեր շէհ պիվալ իստուգ
տագէրին ահվալինե վագԹի օլտուտտա. պագչէն
էգճինձէ իչչին գաճիքըն եուտուրընը Թաեվան
քէօյլե իլէ ահպագալգտա եուտուրընը Թաեվան
հէլէն հէչչէ պզգէմ, գահմէտ վէ մեհտրմէթի
նագէլ իմմիտրիպ, իչի հիւձիա օլմայան պիր
նագա իմմիտրիպ տըզգագընը տիհներ իստի։ Գա-
ատ տատիստագտա էքսէյլե պիր հէնձ տահի գանըզ օ-
լտագ, հէօմէխտսխյե ատատընըն քիմ օլտուգտա-
նա պիրձէհէրէք, քէնտի ֆուգատըլըզընը, պա
իստատա վիրիպիպ օքտնագընտան, քէօյլե-
տե ալագտա իմմիտի պիր գընը ատատընըզընը
ձիհէթի եունագտագ Թէգքիֆիչէ Պօնաբարթէ
նագէլ իչչէտի։ Պօնաբարթէ պագչէն պագնա
տահինէրէք, պագչէն հէչչէ հէչչէն եօշուտըր
ըգգընտա ԹուԹագտագ, Մանագտընտա վագը-
պտտ, ֆագիվէրէք էսահիպէրտեն քէնտի
Թագտիմ վէ իհԹիտամ իչի գագտատ օլտուտտա։

Գաճըրտան հնդէ հնդէզ, գուրշուն գա-
չիմ իչի պիր բագտատ եագընտագ, ատագըն ագշ-

տէն Իվրէյէ կէլէձէյի մէմուր օլմատըղընատան Պօնտաւարթէ պու եւէզ տէն միւսթէրիհ օլսուս. վէ մանատարըա վասլ օլուպ, ոիր ազ ատամ վէ բահէթ իսէրէք, բահիպլերէ թէշէքքիւր խոխպ, քիւլխէթլե աթէյէ տախի պըրագատըգտան սօղրա, օրալատրըն ուսուսլի իւղրէ գը զազլա գայատագ տուզտան աշէղա էնատի, վէ սալիմէն ատաղըն էրէկ յինտե օլան գարիյէյէ մուվասէլէթ իյլէտի. էրթէսի կիւնիս Ա՛օսթ տէրէհինի կէչիպ Պարտ գալէսինէ վասլ օլսուգտա, գալէյը մէգքիւրիւրէյ էլ այն կէօրիւպ, ալընամայաճաղընը քէչֆ իյլէտի, իսոտ ոիր ազէշ եւզ ատքէր իլէ Ա՛լայէստո իզինի միւմքին մէրթէպէ, վէ առէլէթէն Թամիր իթտիրիւպ, ոիւթիւն օրատայտ վէ ախլարը ոիրէր ոիրէր գալէնին իւսթ ԼԷրտաֆընատան կէչիրիպ օվայա էնտիրտի. Պարտ գալէսինէն գօմանտանը օրատունուն կէօզիս էօնիւնտէն կէչտիպ նի վէ ոիր չէյ իտէմէտիկինի կէօրտիւքտէ, եանար ԹուԹուշուր վէ իքի Թէրտաֆտա չատրընըր ըտը։ Պատէհու Իէլտ մատէշալ Ա՛ելատա Թա Թար չըգատրըպ, սիւթիւն Իրանսըզ օրատուսունուն կէչտիկինի խոսպէր վէրտի, անձագ ոիր Թօփ կէչիրէմէտիքլէրինի տախի իշատ խոիւպ, Պարտ գալէսի տուբատուգտա Իրանսըզլարըն էն քիչիւք Թօփ պուս սիւնէ կէչիրէմէյէձէքլէրինի տախի քէնէսի իւզէրինէ Թահիւտ իյլէտի։

10։ Պու էնատէ Թօփճուլար իֆրամ մուխաֆաթատը ոիր Թէճ բիւսիէյէ էլ վուրմուշլար ըտը։ Պուննար կէճէկլերին աթլարը Թօփըն դա Թագըպ, գալէնին կիւլլէրինի տիյնէմէյէրէք ատօրի նալ Պարտ գատապասընըն օրԹասընատան կէչիպ օվայա էնէհէքլէր իտի. տիւշմէն նէօպէԹճիլէրի արապալարընըն չամաֆաթասընատան օյանըպ, հէր Թէրտաֆտա չանագ մահիյէտապլարը աթատագ օրԹալըղը կիւնտիւզ չէվիրտի, վէ տօ լու կիպի կիւլլէյի պաս իթմէյէ պաշլատը, իւլք Թօփուն պաշընատա օ լան օն իկ Թօփճուլունուն եէտիսի եա եարալանմըշ եա տա էօլմիւշ Էհ տէ. էն չէճաէԹլէ ատքէր տախի պու գրմէտալա տայանատայտճաղընատան Թօփլարը կէրի չէվիրիպ, պաշգա ոիր ուսԹալըգ տիւշիւնատիւ լէր քի եինէ մուխաֆաթատան իսալի տէյիլ իտի։

ՊուԹիւն Պարտ եօլունա կէչէկլէյին ատաման վէ կիւպէրէ տէօշէյիպ Թօփլարը, վէ տայըս սէս չըգատրաճագ տէմիրլէրի. խոպգատարը, վէ զէնճիրլէրի իւսԹիւքիւ իւլէ պէտլէտիւլէր, վէ ԼԷքքըրլէքլէրէ տատան տարըպ, վէ ատքարը չըգարըպ, էն եյիտ վէ գուվվէԹլէ Թօփճուլար ատատագտա տէտիպէձէ չէքմէյէ պաշլատըլատը, վէ պու վէչհիրէ ճիւմլէսի պիտէլատմէ օվայա էնիպ մուխաֆաթատան խէլատ օլսուլար, ֆուգատմ գալէտէն պէր վէչհը իհԹիտի ագա սըրա Թօփ ա Թրատըղընատան Թօփճուլատրատան ոիր գաչ նէֆէր Թէլէֆ օլսուս։

Պօնտաւարթէ Պարտ գալէսինի Իէն Պէրնար պէլլինատէն զիատէ մուխաֆաթատը ատյատըղընատան, պու մուվաֆֆագիյէԹի տուչատագտա, գալպի տուբատրտա ազիսէ իրէ մալատմագ օլսուս։

11։ Պու էնատէ ճէնէրալ Ա՛ան չարիտա ատքէրի իրէ իէրի եիւբիւչուպ մայիսին 22 սինատ Իվրէ գալէսի իւզէրինէ հիւճում էյլէտի։ Պու գալէ վագԹը իրէ մէԹին վէ չէօհրէԹրէ խոճ ատէ, եիւգ ազնէ

Digitized by Google

գատար խալի պըրտղըլըպ, եալընըդ չու ան կիւնէբտե թամիր օղուն մասը Ա՛սթիւալըլարըն խաթըրնա կէլիպ, քիւլխէթլի թօփ, ալհամ մաթ, քէրէսթէ վէ թաշ երզմըշլար ըտը։ Ա՛յն, պատ գալէնի ատըզգատան ուղրա քէնտիսի թամիր խոխպ, վէ թօփլարը տիզիպ, մազալլահ պէօյիւք օրտու պօզուլարագ կէրի չէքիլէճէք ալտաղու հալտե, ատգ գալարընատ սըղընաճագ պիր մահալ ալմագ իւզրէ իֆթար ալէթանէք վէրտի։ Պու արտըգատա ճէնէրալ Ա՛ռապան ատախ, քիւչիւք Աին պէրնար իւզէրինտէն էնիպ պիւթիւն ասքէր պիրպիրլէրի իւէ պիրլէշմիշ օլտուղունատան, Ա՛օսմ առէբսինտէն խաւրուճ իլմէյէ գօմանատա վէրիլտի. վէ չարխա ասքէրի գօմանատանը Ա՛յն էն խալթիատա Ա՛իւմմէթէ սահրալարընա գատեմ պատտը։

Ա՛սթրիա ճէնէրալը Ա՛ատոիգ պիր գաչ փիատե թապուրու վէ վաֆիր սիվարի ալայլարը իւէ Ա՛լը տաղլարը պօղազլարընըն մուհաֆազասընա թայեին գրընլնպ, Ա՛իւզէլա նէհրինին արգասընատա իննիթզարտե խոխ. Ա՛յն վէ Ա՛ատօն, ասքէրի չայըն իւսթ թէրաֆընատան կէչէրիպ, Ա՛սթրիա ասքէրինի արգասատան պիր գաչ հիւճիւմտե թար իւ մար իլթիւլէր, վէ Ա՛սթրիա ճէնէրալը Ա՛ատոիգ տէօրթ պին նէֆէր թէլէֆինտէն սօզրա պիւթիւն Ա՛իւմմէթէ սահրալարընը Ա՛նատ թէրը իսիւպ քէնտիսի Օրգօ չայըն արգասընատ չէքիլտի։

Ա՛յն, ասքէրի իլէրի սիւրիւպ, մայիսին 28 ինտե Ա՛օ նէհրինին քէնտրընատ օլան Ա՛իվասօյա մուվասէլէթ խյէտի։ Ա՛սթրիպալըլար գատ ֆիլտէն Ա՛անըն ասքէրինի կէօրտիւքտե, պէօյիւք օրտու-յու զանն իւ տէրէք ատ՚հչէթէ կիրիֆթար օլտուլար. վէ չիմատ վէ իսթիճալ իւէ Ֆօրինօ պէլտէսինի տօլաշըպ, մալ, ըրզագ, ճիւմլէսինի գայըգլատրա եւ իքէթէրէք Ա՛օ նէհրինէ սալը վէրտիլէր. պու գայըգլար հէր հալտե Ա՛իվասաօնու էօնիւնատն կէչէճէք օլտուղունատան, քեաֆֆէսի Ա՛անըն էլինէ տիւշտիւ, վէ օլ վէճհիւլ Ա՛սթրիա ասքէրինին իսթիտհէթինէ հաղըրլանան էշիա քեամիլէն Ֆրանսըզ ասքէրինէ գըսմէթ օլտու։

Պօնապարթէնին պու առէթատն խաղրճ թէսաւիւրտա օն իւչ կիւն զարֆընատա քեամիլէն վիճտուտ պուլուպ, գըղգ պին ասքէր, փիատե, աթը, թօփճու, միհիմմաթ, աղըրըզգ, Ա՛իւրքանըն հէնէզ եօլարը գամ օլունմամըշ, էն եիւքսէք տաղլարընը պուզգատրըն իւզէրինատն վէ կէօյիւս կէօյիւսէ թօփ աթէշլէրի ատատընատան կէչիպ գատթուլմուշտու. վէ պէշ պին ասքէր տախ քիւչիւք Աին պէրնատան, տէօրթ պին Ղէնիա ատաղընատան, վէ օն պէշ պին Աին Ա՛օմատրատան էննէրէք ճէմման ալըմընշ պինէ պատիղ օլատգատը. պու ֆըրգատար պիրի պիրինատն խայլը ուզագ խէ տէ, պիլա մուտա նատա Ա՛իւմմէթէ օվատարընատա պիրլէշէճէքլէրինէ տէ չիւպհէ եօ ղուտու։ Պու ատէթատն խաղրճ մանօվրատա պիր մուխատրա է տէրի տէ եօղուտու. զիրա Պօնապարթէնին ասքէրի պօզուլատա տախ, քէչ բէչ թօփլարընը պըրագատագ պիւթիւն օլտու ատլամէթլէ կէրի չէքիլէպիլը, վէ էվվէլտէն հաղըրլանան մէթին վէ միւսթահքեմ մեվգիլէրէ սըղընատպիլը իսի։

Digitized by Google

Իմոի Պօնաբարթէնին արթըզ քիմէհտէն կիզլէյճէք պիր հալե գալմատըղընատան, պիզզաթ Վիվասօյա կելիսք վէ ասքերի աշխքեար մուայեէնե իլե նուրթգ խոիւպ, ակպաթ վէ ճէսարէթլէրինի վէ զահմէթ իւ մէշագգաթա թէհամիւլլէրինի մէտհ իւ սէնատ իլէտի, վէ պիր գաչ կիւն ագտեմ ղաֆլէթ ուլգուսունատա գալմալարընը արգուիթիսի տիւշմէնե, չիմոի միւճիպի խէվֆ իւ ահզէթ օլմագ իւզրե մէյատնատա վէ ճիւմլէյե աշխքեար կէօրիւնմէյե պաչլատը։

ՊՈՇՆԱ՛Ի ՓԱՍԱ.

1800

1։ Ֆէլը յարէչաղ Ա՛ելսըն հարէկէրի, վէ Պօնաբարթէնին Ա՛յլանէ փոխոլիմէտի։ 2։ Ա՛ենովա մոհամէտհ, վէ Վոլտայը Ալէքսանդրո Ա՛վէրսալըդի։ 3։ Ա՛վէրս վէ Ֆրանըզ սուէրինին մոամէլեը։ 4։ Ա՛ենեռալ Տընք։ 5։ Աբենիօ սահրատը, վէ Ֆրանըզ օրթոսոռոտ լոգսի։ 6։ Ա՛վէրս օրթոսոռոտ սահվալէ։ 7։ Աբենիօ Ճենիի։ 8։ Ա՛ենեռալ Տընգինի վէֆսըը։ 9։ Ա՛վէրսալըն Բէրլանիյէվի։ 10։ Անգսանթրա մոգալէտի։

1։ Ա՛ՍԹՐՈՆ տէվլէթի վէ միմուրլարը Թէրաֆընատան լահնգաթի ֆագաթ պիրա Թահգիգ եազըլան Թահրիրաթըն մասալինէ նազարէն, Պօնաբարթէնին Ա՛յը տագղալըընը կէչէմկիյէճէյինի ճէնեռալ Անգա սահհ պիլէրէք, օլ վէճհիլէ Իսկմօնթէյի տիւշնէ մէյիպ, պէրիտէ պիր Թէրաֆտան Ա՛ենովա մուհասէրէսինի սըգըշարգ մագտա վէ պիր Թէրաֆտան Ա՛ար քէօփրիսինէ զօրլամագտա իսի։ Իմոի Իսկմօնթէտե Ֆրանսըզըն պէօնիքէրի կէօրիւնմէյե պաչլատը ղընատան խապէր ալտըգտա, Անգլա պիր ազաճըգ քէնտինէ կելսի իսէտե, պուննլատը տախի հայա քէնտինի գօրգուԹմագ իւզրե տագղատան էնմիշ պիր գաչ բէրաքէնտե պէօնիքէր զանն իտիւպ, պիր պէօյիք օրտուընուն Թօփ վէ միւհիմմաթ իլե Անն Պէրնար պէրինի աշաճաղընը մէմուլ իտմէզիտի։ Ալհայէթ եավէրլէրինտէն պիրինին Պօնաբարթէնի պիզզաթ կէօրտիւիւնե խապէր ալտըգտա, Պօնաբարթէնին նատըլ ասքերե գօմանատա իտէր օլտուղունու տէրհաթըր իտէրէք օ վագթի Թէքմիլէն ապրը պաչընատ կելսպ պիչարե իհԹիատրըն ճէսարէթինէ տատխի ֆիւԹուր կելմէյե պաչլատը [1]։

Ա՛յեէԹինտե օլան եիւզ եիրմի պին նէֆերտէն եիրմի պէշ պինի Ա՛ենովա վէ Ա՛յր գավկալարընատա Թէրէֆ օլուպ, գուստուրու տատխի

[1] Ֆէլը յարէչաղ Սէլսա պու հատատ] Թամ ակքահն եաչընատա իսի։

Digitized by Google

էօթէտե ալէրիւտե տարմատաղըն իտի։ Ա՛ինեբոլ Օմեր գօմանատա
սընատա օմուզ պինի Ա՛ինօվա մուհասէրէսինտե, ձինեբոլ Լընտիճ գա
մանատասընատա եիւմի պէշ պինի Ա՛ար քէօփրիւսիւնտե, ձինեբոլ Իւմ
գօմանատասընատա ան իքի պինի Թօրինօ Թէրաֆընատա, վը ձինեբոլ
Ստոտիգ գօմանատասընատա տօգուզ պինի Ա՛յլ պօղազլարընատա, վը
ձինեբոլ Ուգատօվիչ գօմանատասընատա ան պինի տախի Ա՛յն Իօմար
Թէրաֆընատա, վը ան պինի տախի քէնտիսի ալըպ, վը Ինտատա պէ
լինի կէչիպ Թօրինօյա կէլմէքտե իտի։

Պօնաբարթէ պիւԹիւն ասքէրի խլէ եիւրիւյիւպ Ա՛սԹրիանըն քէ
բաքընտե օլան պու ֆըրգալարընը ներիտե օլաս բասԹ կէլիպ, վու,
բուպ բէրիչան իտէձիյինի ձինեբոլ Ա՛ելաս տիւշիւնտիւքձէ, խեվֆ
խ ֆիւԹուրե կիրիֆԹար օլուպ, վը նէ եաբաձաղընը պիլմէյէրէք
Թէրէատիւատե գալըր ըտը։ Ասքէրի պիր մահալէ Թօփլամագ վագը
Թա միւհԹաճ օլտուգուան մատատա, պուռնձա ֆէտաքեարլըգըլա մու
հասէրէ օլուռան Ա՛ար քէօփրիւսիւնիւ վը Ա՛ինօվա պէլտէօինի Ձը
բանըզըարա Թէրը իՀԹիմէք նասըլ օլապիլիր իտի։ Պուռնուն մուղայիրի
Պօնաբարթէ սէրպէսթ վը պիֆիւԹուր խարԹա իւզէրինէ կէօգ կէգ
ատրիպ, Ա՛սԹրիանըլարը բարչա բարչա վուրապիլիր իտէ ատ, պիրինի
վուրտուղտա հալտէ օ պիրինին Օմպարտիայա գաչըպ գուրԹուլա
ճաղընը տախի հիտապ իտէրէք, Ինձլատը գարշըլամագ իւզրէ Թօրի
նօյա կիտէճէք եէրտէ, Ինձլանա կէրի կիտիպ Օմպարտիա եօլունու
քէմայէի, վը պիւԹիւն Ա՛սԹրիա օրտուստունու պիր Թէրաֆտան տէ
նիզ, պիր Թէրաֆտան ԻւմմօնԹէ, պիր Թէրաֆտան Ա՛յլ տաղլարը,
վը պիր Թէրաֆտան տախի Ինձլանա ճէմ օլունմագտա օլան Իտալ
սըզ օրտուստու ադատընտա պըրագմայը Թատիմ իտէր իտի. վը պու
մանօվրատընը տախի Ինձլտտան կիղէմէք իւզրէ, Իօ նէհրինի պօյու
նա եօգատը չըգըպ Թօրինօյա կիտէյօր կիպի տախԹէ մանօվրատար
կէօԹէրմէմինի չարխա ասքէրինէ էմր խլէտի։ Պու խիստ'էտէն Ինձ
լատա Թէքմիլէն ալտանըպ, ԻւմմօնԹէ քայիԹախԹը օլան Թօրինօյու
մուհաֆազա խՀիմէք իւզրէ պիւԹիւն ասքէրի, Ի՛ար վը Ա՛ինօվա մու
հասէրէսինտե օլանըտը տախի պէլտէյը մէզքիւրե միւսԹաձէլէն
ձէլպ խլէտի. անձագ Ինձլատըն էմրի ձինեբոլ Օմեր վատ օլմազ
ատան, Ա՛ինօվա պէլտէսի շու վէձհիլէ Ա՛սԹրիա էլինէ կէչմիշ իտի։

Ջ։ Ինասինա ատն նէֆէսինէ գատար Ա՛ինօվատա տայանըպ Թէա
լիմ օլմատըղընատան, ասքէրլէր "պո ատմ Իւալիմ օմպատան էվվել ինվի
ձինէ վարանատաք պինե եէփէրէձէ տէրլէր իտի։ Ի՛ վագատա սըղըր վը
գօյուն էրթի Թիւքէնտիքտե ասքեր վը ահալի պարկիր էրթի եէմհյէ
պաշլատը, վը պու տախի Թիւքէնտիքտե քէտի, քէօքէք, վը ֆարէլէ
թե վարանատաք եէտիլէր, մայիսին եիւմի իւչինձտեք ասքեր նըշատա
Թա, բագըտ վը նօհուտ էքմէյի, վը ահալի օթ չօրպասը եէյիպ, վը
հադմ խէմէյիպ պէհեր եէվմ պինէլէրձէ խասՓալար զուհուր իՀ
մէյէ պաշլամըշ ըտը։ ԻնագէԹէլէրի գալմամըշ ինսանլար, վը չօճուգ
լարընը էմնիրէմէյէն վալիտէլէր, գուճագլարընատա պիկինահ Թը
ֆըլար իւէ ոօգոգլարա սէրիմիշ գալմըշլար ըտը։ Պինէլէրձէ Ա՛սԹրիա

Digitized by Google

ներքին օրենք, որպիսին ասում էին Ասորեստանում գոյություն ունեցող սովորական իրավունքը[1] պատկանում էր ամբողջ էրիմեին պատկանող, մի միջնեքեին իշխանության ներքո գտնվող ամեն ինչ, որ ընդհանրապես ասած չէր պատկանում ոչ մի մասնավոր անձի, ոչ էլ ամբողջ ազգին, այլ իշխանությունների ձեռքում էր գտնվում, որոնք ամեն տարի փոխվում էին։ Ամեն մի ազատ մարդ, որ ունենում էր հող, տուն կամ ստրուկ, պարտավոր էր վճարել հարկ

3: Աստիճան Ջենեթալը Օթթ, Հրամիր ինձ պիտի Թենեան եղանան Իմմանթիէ կիմմիքատ օտուգլարը հալտե, Ասկնա վե Ամէշ տախի պիրլէհիպ վե պուռնարըն արգալարընան տիշհէպ խոշ ը թիլէֆե ուզաթարըար. անձագ ապէր զայիթ եօղունե վե պի թագէթ օլտուղունան, Աստիճանըարը Քենին տաղլարընան հօ թէյե գօվալայամայըդ, օդատա արամ իսէրէք եօլլարը թուխտուլար, վե Պօնադարթինին էմրինե մունթազըր օլտուլար: Օթէտե Ելան տախի տաղընդգ ապէրինի վագթը զէմանը իլե թօփլայամայարագ, նե հարէքէթ խոչէյինի պիլմէդ իտի. վե Թօրինօսա էմինէն վե տալիմէն քենանինի մուհաֆազա իտէնէք գատար ապէրի տե եօղուտու:

Պօնադարթ Ելան վե Համպարտիա եօլլարընը թուխմուշ օլտուղունան, օ թէրաֆեան տախի կէչիս պուլճաղընը Ելաբն ագե քեաժէզ իտի: Ամոթ Օ նէհրինին աշաղընընան վուրուպ, վե Իհայէնցատան կէչիպ Անթավայա չէքիլմէկե գարար վերմիշտի: Պօնադարթ տախի Աստիճանի ապէրինին Իմմանթիէ կելտիքինի տուցյտուգտա Օ զարարտիայա տօղրու չէքիլմելերի իչուն Իհայէնցատան պաշգա տէղե եօլ գալմատընան պիր ան էվվել պելտեյը մեզքիւրէի տախի զաղի թիմէկե գալգըշըշ ըտը: Ալենթրա Ելտա, եօգաթը Իմմանթէտե օլան ապէրի, վէշհուր Աստիճանիա գալէսինե թօփլաթըպ վե Ալենօվա թէրաֆընընան կելենլերի տախի Իհայէնցատա թօփլայագ ընի թագըմ պիրտէն Անթավայա չէքիլէճէքլեր իտի: Պու էնանտե Ելաբն թամամարտըր Պօնադարթինին էլինե տուշհուպ, Ալենօվանըն թէսլիմ օլտուղունան խապէրտար օլտու, վե պու ճիհէթէ Ամմանթիէ միւսամաճէլէն իլէրիլեմէկե համէթի գալմայընպ Ան Պելճիոյօզօ կէչիտինի վե ճենեթրա Ելուտա Իհայէնցատը ալնպ Աստիճանիա ապէքլերինի կէրեկե գօվալատըլար, վե Ան նէհրի պօյունա միւսամագլէրն Վոռնսըղըար ատահիպ օլտուլար: Աստիճանըարը Իհայէնցատան կէրի չէքիլմէկընէրինակ պիրթաթպ Աստանտիա գալէսինե ապղընաճագլարընտան, վե ճենեթրա Ելտա վե Օթթ աշաղը Իմմանթէտն կելնիպ Աստանտիա եօլաունտան կէչճէկ օլտուգլարընան Պօնադարթ պու եօլուն օրթասընտա օլան Ելթրատէլլա գատապատընը Թուխտուգ վիւրուտլերինե մունթազըր օլտու. վե հազիրանըն օնուտա Ելթրատէլլանըն էօնիւնակ օլան Ընթպէկլը պօղազընտա ճենեթրա Ան Օթթուն ապէրինե Թեատրու խոխտ, Թար տա մար իտէրէք Աստանտիայա գաչըրտը, վե օղ վէշհուկ Պօնադարթ Ելտանը պէօյուք օրտուստունակ վիւրուտունե մունթազըր օլարագ Ելթրատէլլատա արամ իչլեպի, վե Թօփ Թագըմընտա նիզամ վերիպ, գըրգ քարե Թօփու հէր պիր Թագըմը իչե վիւքեմինէ օլարագ Թէհլիսե իմամլարի:

4: Ասկերին օն պիրինակ ապրըն էն վէշհուր վե էն ճենեվամըր Ամերտապընտան ճենեթրա Տրոչ Պօնադարթինին մըքեդճինե Ասրարտան վիւրուտ Տրոչ Ճենեթրալարա վիւսամի իսէ ապ, Ասրօ, Ասաճնա, Ասիպէր, վե Ան ճենեթրալարա վիւսամի իսէ ապ,

Digitized by Google

ֆէթանէթ վէ տիրայէթի իլէ ճիւմլէսինէ ֆայիզ իտի։ Տըզէ, Աբրատա ճէնէրալ Աւլափէրին բօլիճիգաճա խաթալարընա ԹԷհամիւլ իտէմէյէճէք, պարէմ կէօզիւ իլէ կէօրմէմէք իւզէրէ Ձրանապա ավէտ էթմիշ իտի։ Ձրանաա սէվահիլինտէ Ինկիլիզէրտէն Թուրթուլուպ, ինանիլմէզ եագըշմազ մուամէլէյէր կէօրմէյինտէն, էյլէրինտէն պիր Թագրիպ գուրթուլուպ, ինճիգամ ալմագ իւզէրէ էլինտէ սիլահ իլէ օրտուսու գօշմուշտուտա։ Պօնապարթէյի ճանտան սէվինգ վէ խալկս ահպապը օլուպ, ուղրունա հէր ֆէտաքէարլըգա հազըր ըտը։ Պօնապարթէ Տըզէնին խուլուս վէ մուհապէթինէ մուգաֆէլէ կէօմէէրիպ պու իքի խալկս ախպապ պիր պիրինին մուվաճէհէսի իլէ հայրան օլուրլար ըտը. իմոի պիւթիւն կէճէյի պէրապէր կէչիրիպ Տըզէ, Պօնապարթէյէ Աբտըր վուգուաթընը վէ Պօնապարթէ Տըզէյէ Ինճալիա վէ Ձրանապա վուգուաթընը մուֆասսալէն հիքեայէ իլէտի։ Ա է խիթամը սէօհպէթաէ Պօնապարթէ ճէնէրալ Տըզէյէ Աճնիյէ վէ Պուսե ֆըրգալարընա պաշ գօմանտան նասպ իլէտի։

ՃՓ. Ուրթէսի կիւնիւ Պօնապարթէ Ալեմդրիա ապէրինին պիր եէրտէն կէլիպ չըգմատըղընը կէօրիւպ վէ թէաճճիւպ իտիպ, քէնտիսի Աէլասը արամագ իւզէրէ օրտու իլէ եօլա բէվան օլաու, էնապյը բահտէ Թօրթօնա վէ Ա օկէրայը ալըպ, էրթէսի կիւնիւ Ագրիվիա վէ Պօրմիտա նէհրլէրի արասընտա օլան պէօյիւք վէ վասի Արէնկօ օվալարընա վիւրուտ իլէտի, պիր գաչ մահ մուգատէմ խաղթա իւզէրինտէ Ալեմդրիա օրտուսունու վուրմագ իւզէրէ թասմիմլէտիկ վէվգի թամ պու սահրա իտի։

Պօնապարթէնին էն մէշհուր ճէնկլէրինին պիրի պու սահրատա վագի օլտուղունան պուրատա օլան մէվգիլէրի եվվէլճէ պիլմէք լազմ կէլիր։

Ինիմօնթէնին պու մահալինտէ, Իթալիանկըն պէօյիւք Նօ նէհրի Ալէնին տաղլարընտան այրըլըպ, պու նէհր իլէ մէգքիւր տաղլարըն արասընտա ղայէթ վասի սահրալար վէ օվալար հասըլ օլուր, պու օվալարըն օրթասընտան տաճի Թանարօ վէ Պօրմիտա չայլարը կէչիպ, վէ աղըր աղըր ագըպ Ալէսանտրիա գալէսինէ եագըն պիր պիրի իլէ պիրլէշիրլէր, վէ պիր ազ էօթէտէ իքիսի պիրտէն Նօ նէհրինէ տէօքիւլիւրլէր։

Ալեմդրիա տաղլարընըն էթէյինտէ օլան պէօյիւք ճաւտէ տաճի Թօրթօնա գաստապասընա գաստար պու տաղլարըն էթէյինտէն այրըլմայըպ, օնտան սօղրա սագա սագար վէ Ագրիվիա չայը իւսթիւնտէն կէչիպ պէօյիւք պիր օվայա չըգար։ Պու ճաւտէ օվայը մէգքիւր իւզէրինտէ իսկէիտա Աէն Ջիւլիանօ նամ պիր քէօյտէն վէ պաստէհտա Աարէնկօ քէօյիւնտէն, վէ պուռնտանտա սօղրա Պօրմիտա նէհրի իւզէրինտէն կէչիպ մէշհուր Ալէսանտրիա գալէսինէ վասլ օլուր։

« Ալեմդրիա ապէրի Իհայէնցանընն պէօյիւք ճաւտեէսինտէն Անո թօվա գալէսինէ չէքիլէճէք խոե, ամըսըր վէ թօփլարը ղայէթ չօգ օլուպ, պէօյէ պիր պէօյիւք օվատա իսթէտիկի կիւպի մանօվրա չէ վիրէպիլէճէյինտէն, պիզի մուեթտագա պուրատա պէքլէյէճէք տիր։

առէսի Պօնաբարթէ, վէ պու քէշֆ ուրձիպինձէ, Այրինկօ օվասա
ըրընտա տիւշմէնի արաժագ իւզրէ, իպէիտա պիր ալայ խաֆիֆ ամէլը
կէօնտէրիլիպ պու նլար տիւշմէնտէն պիր նէֆէր այիլէ պուլամատըզ-
լարը հալտէ, ասղըտան ձէնէրալ Կարտան վէ Շանպարլագ ֆըրգա-
զարը, Այրինկօ թէրաֆընա կիտիպ, օթատա Ընգլթիա ձէնէրալը
Օրէլինին ֆըրգասընա թէսատուֆ իմտիլէր իսկ տէ, պու ձէնէրալ
Այրինկօյու ձիւզիտէ պիր մուհաֆազա իտերէք, կէրի էքիլտի վէ
Պօրտիտա ՆէՀրինի կէչիպ ղայպ օլտու։ Ընգլասընտան գօվալայան Ձը-
բանալըզ պէօլիւքլէրի Պօրտիտա ՆէՀրինին քէօբրիւլէրինի կէձէ գա-
բանլըղընտա կէօրմէտիքլէրինտէն, նէՀրը մէղքիւբ իւզէրինտէ քէօփ-
բիւ եօգ մէմալի իլէ եաղնըզ հիւսապէ զահիպ օլմուշլար ըտը։

Պօնաբարթէ պու հալի կէօրսիւքտէ, Ինկլտ մարէշալ Այնլա
մաւթլագա ասքէրի իլէ աշաղը եօլլարտան գաչմըշ գուրթուլմուշ մե-
մալիներէ օլտու, իմտի իՀթիմալէն ձէնէրալ Ա իգլթօրու իքի ֆըր-
գա վէ ամէլը ձէնէրալը Այւրաթ իլէ օվատա պըրագըպ, քէնտիպ
Ա օկէբօտա օլան օրտու մէղքէզինէ ազիմկէթ իտէրէք, պէրիտէ Թ-էսէն
նէՀրի իւզէրինտէ պըրագուղը Այնակ վէ ՏիւՀէմ ձէնէրալլարըն
ֆըրգալարընտան, վէ Այնլասըն նէ թէրաֆտա կիթիպխինտէն իտապէր
ալմագ իւզրէ Ա օկէբատտա ախշամլայագաճագ ըտը։ Ընձագ պախթը եա-
վէր օլարագ Այգրիվիա նՀրի Թաշմըշ օլտուղունտան, կէչիմկիպ
ֆօրթ Տի Կարօֆօլօ գարիսէսինտէ կէձէլէտի, վէ օլ վէձՀիւնէ Այա-
բէնկօտան, բէք զիյատէ ուզագտա գալմայըպ, հալա հիչ պիր Ձրան-
սըզ ֆըրգասընըն տիւշմէնէ Թէսատուֆ իթմէտիխինտէն վէ Այնլասըն
պիր եէրտէ կէօրիւնմէտիխինտէնտէ օ կէձէ իտապէրտար օլտու, վէ
կէրէք Այնլասըն նէրէյէ կիթիպխինէ տայըր մուհիւմմէթը օլմատըղընտան,
Պօնաբարթէնին ուզագա կիտմէմէսի, վէ կէրէք ձէնէրալ Այնկլէ վէ
Տըզէ ֆըրգալարընըն օրտու մէղքէզինտէ եանի Թ-օրրե Տի Կարօֆօլօ-
տա Թէվգիֆ օլունմալարը բէք պէօյիւք իտապէթ օլտու. եօխսա օլ
էանատէ Ձրանսըզ ասքէրինին պիլ իձապ ստաղընըգ մէվգիլէրտէ պու-
լունտուգլարը միւլահազա օլունուր իսկ, կիրիֆթար օլաճագլարը
մաւխաթարայա նազարէն տէհղիթ կէլմը ինանէ։

6° Պու էանատէ պիւթիւն Ընգլթիա ձէնէրալլարը Ընգլանտա-
րիա գալէսինէ Թօփլանըպ, մէշվէրէթ մէշվէրէթ իւզէրինէ, նէ եա-
բաձագլարընը վէ նէ Թէտպիր գուլլանմաձագլարընը պիլէմէզլէր իտի։
Պազըլարը Ա էնօվա Թէրաֆընա կիտիպ օրայա սըղընմայը, վէ պազըլարը
Ձրանսըզ ասքէրինէ կէօրիւնմէյէրէք արտ եօլլարտան Այանթօվայա
չէքիլմէկի Թէրձիհ իտէրլէր իտի, Ա ապէին իւմէրանըն էքսէրսիթի պու-
ճքի հարէքէթի տախի նամէրտուղը սայըպ, "մատամ քի Ընգլթիա տէվ-
ղլէթի քէնտի տուի Թէտպիրի իլէ, օրտուչա պու մուհաթարայա իճ-
դա իմմիշ, վէ Պօնաբարթէնին Այն Պէրնար տաղընտան աշտըղընը
տուչա խապէր վէրէմէմիշ, պիզիմ ասքէրիձէ նամուտտուզ հէրչի
պ պատապատ ձէնկէ տէվամ իթմէք օլտպ, նէ Թիձէսինին խայր ի չէրը,
պ վէպալը տէվվէթէ գալսըն պ տէյէրէք, Ձրանսըզլար իլէ ձէնկ իթմէկ
վէ Ձրանսըզ օրտուտտունու օրԹատան եարըպ կէչմէյէ գարար վէրտիլ

Digitized by Google

լեր։ Աշխարհակալները զոհ մեռցնելին առչէ՛ձէք եօղ խոհ ան է, ապա-
քինէ դուստր վէ խաղալաթը իջիւռի գիւտուհ խոհ։ Յիշեցէ՛ մարդ-
կան, Ինչ-ժամանէ վէ Ինթալիստա եւ ելիսի պէին նէֆեր գտ-վիլէ
ձէսիճէն մալը իբէն, պիր ազգ թէկնէ օրմուշ վէ թէտպիրսիզ ելեր
եիսի պէշ պէին ապրերի, Կօնի, Ինօրթանէ, Ալենօվա, Աբգէ, Լոմի.
վէ Աղեսանդրիա թէկրաֆլերնա, տիկէր եիսի պէշ պէնի տայրը գտ-
լէլերէ, խէշ պէնի Թօսգանայա, վէ ան իբէ պէնի Անթօվայա վէ Վէ-
նէտիկ տազրլըզդ, ձէնկէ եարտար եալընդը գըրգ պէն ապրեր ազգօ-
մուշտուտ նէզամնամէ. պտ ձիւմլէ պտ գըրգ պէն ապրեր իրէ իբէ
եիւղ գտրէ ինօք վէ վաֆիր վէ մունթազամ ալճլտարը տախ մէվ
ձուտ խոհ։ Իգ ախշամտան ձէնէրտալ մէձլիսի ձէնկէ գ-տարտ վէ-լոսկի
ապիճինտէ ֆըրգանըսրըն Թագսիսի Թէկրիմիսի տախ շտ վէձհիլէ խ
Լիա օգտնտտա։ Պաւթիւն օրտու ստապահլայըն Գօրմիտա նէհրինի պէ-
րի Թէկրաֆա կէչէձէքտի[1]. ձէնէկտալ Ելեր նրագիր վիխտէ, նրագիր
ովվարի օն պէն ապրեր իրէ նէհրը մէզքիւ-լտէն կէչլով, ասլ Թէկրաֆա
վէ Կոստանդ Ձերիօլօ գարիչէսի իւղերինէ հարէքէրի խտէձէք, ձէ-
նէկտալ Հաստիպ, վէ Իւմ, օրտանուն էն պէօյիւք վէ օրմա գօլա-
եանի եիսի պէն նէֆեր իրէ օվանըն ազգընտա օլան Արձնկո քէօղա-
նիւ գտալեր խտձէք, վէ ձէնէկտալ Ելեր պէշ ալեր պէն նէֆեր իրէ
տազտա վէ Գօրմիտա նհրինին եօգտրը Թէկրաֆընտա պտ-լտնտճագ
վէ պտ ապրերին հէր Թէկրաֆտա օլան հարէքէրի գ-տվիլերի Թօփ
ալտերէլիսլտրը իրէ մունհաֆազա գըրընտճագ խոհ։ Աբճինին տտալտա-
րընտան Ձիւանտրգ ձէնէկտալը Աիւշէնին տախ եիւրիւյիւպ կէչէձէք
նէ տայիր ուգագտան խտպէրերը ալընմըշ օլտու-ղտնտան, պտ-նտա-
տախ գ-տրշերտամագ խ-գրե Աէնեսանտրիա գ-տէսինին տրգ-տալնտա վտա
ֆիր ապրը գ-օղտերը կէօնտերիլտի։

7։ Ասրենկո օվասընըն ձէ-տամէրի, վէ Աէնեսանտրիատան Ինտա
չէնզտյա միւ-մերէտ օվան ձատտէնինն պտ օվանըն օրիտալնտան կէչ-
տիյի վէ տապ օվա տախ Գօրմիտա իրէ Ագրիվիա չտյտերը տրտտալնտտա
պգ-տտ-նտտ-ղտ պտ-նտատ ապգ-տէմ Թագֆիսիէն պէչատ օղտ-նամ-շտ-
տտ ։

Ձիւանտրգտր Ինտաչէնզտյա վէ Ագրիվիա ձատտէ-տինտտէն կէ-լմիչբտէ
օբտտ-գ-տրընտատ, է-տնէկրինէ իպրիտտա Ատան Նիւ-լիտնտ քէօղա-
նիւ, վէ պտ-նտատ գ-րըգ տտագիսգ-լմիչ մ-տագճէ տ-գ-պգ-տտա Ասրենկո քէ-
գ-տագճագ օբտ-պ, Գօրմիտա նէհրի տախ պտ քէօյիւն տրգ-տալնտտա,
վէ զտյէչի եւագ-րընտնտատ ձէիբտան իրէմէչբտէ տախ ։

Աշխարհակալներ Ձիւանտրգը գ-տրշերընտատ եւտնի Աէնեսանտրիա գ-տա-
չէ-տինտտէն չէգ-լով, Ինտաչէնզտյա կէչէձէք օբտտ-գ-տրը հ-տալտե, իտալիք
տտա պտ Ասրենկո քէօղա-նիւ գ-տալը իրէմէչէ վէ-հ-թատ օբտտագ-լտր
գ-տրը ։ Ինտո պտ քէօղ իրէ Ագն Նիւ-լիտնտ պտտալնտտա, վէ իրէ իչէ-
բտտը պտ-գ-տտ-ղտտ-ղ իտալբտտը, վէ պտ-գ-ղ պտգչէ օլտն գ-բտգ տտագիսգ-լմիչ

[1] Պա-նհրի կէչէձէք իւղե Աբճինէ-տալը մունհաֆազա իրէմէչբտէ տախ։ Ինտագ պտբտտ-
բտ իրէ պէօյիւք քէօղա-նիւ գ-տալը, Թագ-
պէրինին պտչընը վիւ-լիտնտտա Թօփբտ իրէ տտալտա իչինէ պտ-նտատ իտալբտտը տախ իրէմէչ։

մէգքիւր տեւզ ձատտէտուն իրի ասքեր պիրի պիրինի կէչիրմէյերէք էն պէօյիւք ձինկ պուրատա օլաձադըր։ Պարէնկօնուն ալճըլատա վէ Ֆրանսըզլարըն ատղընատա վէ Ընկլիսլարըն սօղունատա Գաստէլ Ձէրիօը նամ պէօյիւք պիր գաստապա օլուպ, ձինէրատ Օմէր պաշա գաստապատան կէչիպ, Պարէնկօտա օլան Ֆրանսըզլարըն ադգասընը չէվիրճէքտի, վէ օղ վէձհիլե Պարէնկօ գաբիյէսի Օսմանըն գադատա կիպի օլատուղունատան, Ընկլիսլարըն էն շիատէթլիւ հիձմի պու գաբիյէ խզրինէ օլաձադ ըտը։

1800 սէնէսի Հաղիրանըն 14 իւնձիւ կիւնիւ շաֆագ վագթը, Ընկլիսլիա օրատատա Գօրմիտա նէհրին կէչմէյէ պաշլատը։ Խաֆիտա ձէնէրատ Օրէյլ[1] կէչիպ, ձէնէրատ Կատրանըն ֆըրգասընա էձատա տիճ խթտի, չիւնքի ձէնէրատ Պ իրթօր, Պարէնկօյատ իսթիյա խթտիդ ասէն ատղատա Կատրան ֆըրգասընը էօնէ սիւրմիւշ իտի։ Օրէյլինին մայ հէթթինատ քիւլլիյէթլիւ ըժօք օլատուղունատան, Կատրան ֆըրգասընըն իւզերինէ չիտատէթլիւ պիր ամէճ իտիւպ, Պարէնկօ գաբիյէսինէ գատատր գօվալատը. ըսքին Ֆրանսըզլարա իտապէթ օլաձադ, պու ֆրըգանըն արգասընատան քէնտիսի Պարէնկօյա գատատր պիղդիթ գօվալատ մայրպ, Ընպիգ գամանատասընատա օլան պէօյիւք օրատա տատիի թէքպիլ կէչինձէյէտէք Օրէյլ, Գօրմիտա նէհրի քէնարընատան իլէրի գըմըատմատը։ Ընկլիսա ատքերի քէօփրիւյիա ղայէթ ազըր աղըր կէչատիքերինատն, ատա մահալատ իչ ատատ վագթը դայիպ իթտիկլէր։ Ղահէայէթ Ընպիգ վէ Իրէմ, Օրէյլինին արգասընատա ատֆէքը հարպ իւզէրինէ տատիկլիպ, Օրն ատատի քէօփրիւյիա կէչիպ Գաստէլ Ձէրիօը թէքրա ֆընատա հարպէքէթ իյլէտի։

Պ իւթօր իրի ֆըրգասընը ատատի ատէրագատպ նէզատինէ ձէրպ իտիւպ Պարէնկօ գաբիյէսինին մատ հաֆագատընատ ատէվամ իտէրէք, Գօնատուղ թէյէ ատատի եատվէր եատվէր իւզերինէ գօշատրատպ, Ընկլիսլիա ատքերինին էրպէթտէ ձէնկ իրթմէք իւզդե Պարէնկօ օվատարընատ եօղրատրագ ըտրընը իտապէր կէօնատերտի։

Պարէնկօ գաբիյէսի իրէ Գօրմիտա նէհրի վէ Ընկլիսլիա օրատատատագատընատա Ֆօնձիանօնէ նամ պիր բնձէ վէ ատէրին վէ պաթագըդ ատէրէ ատ-յատ ձէչրեատն իթմէքտեն օղուպ, ատա ատ Ֆրանսըզլարատ իճի գատթ ֆատիհատէրի օլատտ։ Պ իւթօր, ատագ թէչրատֆա եատնի Պարէնկօ գատ բիյէսինէ կատրատան ֆըրգասընը, վէ քէօփրիւն ատատնա Ընկլէզլատ ֆըրգասընը, վէ պատնատն արգասընատ Ֆէնէկտատն ամէլատըրընը թատ ատիմ փոխատ, ատքերինի պագի գատանընը տատիի, տիւշմէնինին հատաքեմինի նի թէձէսսիւս իրթմէք իւզդե Գօրմիտա նէհրինին իւտ թէրաֆընատ բնձիթիզատրե կէօնատերտի։

Ղապիդ եիրմի ապէշ թօք իրէ Ֆօնձիանօնէ ատ-յատնատ ատօղատ եիւ ըտիյէտ, Ֆրանսըզ ատքերի իւզերինէ չիտատէթլիւ ամէճ իտէրէք, Գէվապ ֆըրգասը իրէ ատ-յատ կէչմէյէ պաշլատը։ Ի իրէտ ձինէրատը Ֆմ զօ, Պարէնկօտատն եիւրիւյիտ, վէ Ընկլիսլատըրընը թօք ամէճէրին

[1] Գատ ձինկին լաթքտ միձհիթ ապնաշդ. | րի ատֆագ եատը իրէ պատատրատմքատտր։ ատատ իրէտ Ընկլիս ձինէրալատրընէն իտմէ.

Digitized by Google

տէն ֆիւթուր կէթիրմէյէրէք, սուտան կէչէն Ասլանիալըլարը չիւտէթլիւ պիր թիւֆէնկ ամէչլի իլէ գարշըլատը. իմտի Ասլանիալըլար իլերի կէլմէյիպ, վէ Հոփփգ կէօյսիւնտէն պիր գուրշուն եէյէրէք տիւշմիւշ օլտուղունտան, ասքէրի տախի սույուն էօլմէք թէրտֆընտան տաղըլմայա պաշլատը: Ալա պուռնուն եէրինէ Ինճ ֆըրգաըլըը իլերի սիւրիւպ, Օրէյլէյի տախի Պօրմիտա նէհրինին եօգաըրընտան Ալանալուղ ֆըրգալարընըն արգասընը քէմիյէ եօլլատը: Ինէլէրիմէն Օրէյլէյի եօգաըտան գարշըլատայա կիտիպ, Ան տախի Ասրէնկօ իլէ Վասիլէ Հէրիօլօ սրասընտա սաֆֆը հարպ իւզրէ պուլունտու: Ինճ տախի Յօնճաանօնէ սույունու կէչիյէ չատալամատա, Կարտան վէ Հանապարլագ ֆըրգալարընը նիմ տայրէ իւզերինէ տիզտիրիպ, Թիւֆէնքէրինի Ինդին ասքէրի իւզերինէ ԹուԹարագ, Ասլանիա ասքէրինի պէրպատ իմտիլէր. Ինէլէրմէն տախի Ասլանիա ամէլըլարընը գարշըլայըպ, պիր ագընը Թէլֆ. վէ պիր մըգտարընը տախի Յօնճաանօնէ պամագլարընա տիւշիւրտիւ [1]:

Պու իքի գօլուն տախի պօղուլտուղունու Ալա կէօրիպ, են ակէմէ ասքէրի իլէ պիր ասն վէ գամէի տավէթէ գօմանտա վէրտի. Ասլանիալըլարըն սօլունտա օլան Ճէնէրալ Օնի, Վասիլէ Հէրիօլօտան կէչիպ Յրանսըզըն տաղը օլան Ան ֆըրգասընըն արգասընը չէվիրտի. վէ պու վէճհիլէ Ան, Օնի իլէ մէշղուլ օլտուղու հալտէ, Օրէյէ, Հոփփգ վէ Ինճ ֆըրգալարը պիրլէշիպ, միւթէաւտիտ Թօփլար իլէ եէնիտէն Յօնճաանօնէ սույու գարշըսընա վէ Թամ Ասրէնկօ գարիչէպ հիզասընա կէլտիլէր: Ամերիկօնուն սօլունտա օլան Հանապարլագ ֆըրգասը պու Ամրինգօնուն իւզերինէ եանտան պիր տէհշէթլիւ Թիւֆէնք ատէչի պաշլատը իսէ տէ, պիր Թէրտֆտան Ամրինգէ Թապատուլարը գավի տուրուպ, տիկէր Թէրտֆտան տախի Ալա, Հանապարլագ ֆըրգասը իւզերինէ եաղմուր կիպի կիւլլէ եաղտըրըը իտի. պու գարշաչալըգ արասընտա Ասլանիալըլար Յօնճաանօնէ իւզերինէ պիր քէօփրիւ ատօտըլար. Իմմօ Ասրէնկօտան չըգըպ, պու քէօփրիւյի պօղարագ Ասլանիալըլարը սույա տէօքմէք իւզրէ շիմատալա սույուն քէնարընա եէթիշտի. անճագ Ասլանիանըն սագլըմ վէ միսքէթլէրինէ տայանամայըպ, Իմմօ ֆըրգասը պիր ազ կէրիլէմէյէ պաշլատը, վէ Իմմօ քէնտիսի տախի եարալանըպ տիւշտիւ: Թամ պու արասըգտա Ասլանիա Ամրինգօյու զատէ իլէտիլէր. Իմմօ գան րէվան գալգըպ չիտատէթ

[1] Եօգաատա պէրտ օլունտուղու վէճհիլէ, Ասէթիա ասքէրի Մարինգօյա կէլմէյէճէք մէմալի իլէ պօնարտըթէ պու գարիչէտ եապը Ինդ իքի ֆըրգա. եանի Լան վէ Վիկթօր ֆըրգալարընը պրօտէջէ ընը, վէ օղ վէճհիլէ Ճենկին պաշլանկըճնատա օն ագընը պին ֆրանսըզ ասքէրի, Մարինգօ գարիչսինէ պըղընա ըտգ օֆուղ ալընը պին Ասէթիա ասքէրինէ պարչը գօմայա մէճպուր օլտուղար, օ տա գաֆիւն պատըտգըտրը հալտե. Ասէթիալըլարըն իւգ ախշամտան Մարինգօ գարիչէպ թուԹամամալարը ֆէնինը հարպճա պէօյուք պիր խաթա սայըպտր, պու ճհամին պու խօմատան ֆայտե ատ կէօրտիւէր չինէքի գօնտագտրէ. Ասէթիալըլար Մարինգօ տահրատրընա կիլմէյէճէք տէչի ասքէրի ֆըրգա ֆըրգա էօմէչէ պէրիչ տատղըմըշ վէ օրայա եապընըգ իքի ֆըրգա պըրագմըշ ըտը:

Digitized by Google

լեւ պիր Թիւֆէնկ աթէշի իլէ Կրընաախչէլէրի Պարէնկոտան գովազատը. անձագ քէնտիսի տախի քէօյտէն տրշարը ուղղար ուղղամազ, աչըգատա Ա՛սլանրիսալըարըն Թօփ աթէշինէ Թէսատուֆ խթախլինտէն, Կրընաախէլէրի սուչըն էօմէհ Թէրաֆընա աճամատը։ Իվէօտան պիր տիւզկէ գան ագըպ այագատա տուբամատըղընտան, ֆըրգատան տրշարը չըգատըրտը վէ Կրընաախչէլէր օյտուգլատը մահալտէ գալտըրտար. օ արտալըգատա Շանպարտագ ֆըրգատը տախի աչըգատա պուլտընտուղունտան, Ա՛սլանրխալըար պուննուն իւզէրինէ տախի եաղմուր կիսի աթէշ եաղտըրըպ պու ֆըրգայը բէրիչան խթախլէր. Օրէյլէ տախի Ձրանտըզըն էն ազ լուննատա օյան ոտգատան ալթընձը ալայը պօզուպ, ազ գօյտն արգատը նա կէչվէչէ պաշլատը։

Ասղատա ճէննէրտալ Լան, եաղընըզ Ւնէմ ֆըրգատը լիլէ ուղրաչըպ, Ֆօնթանօնէ պաթագլարընա ալթմայա չալըշտրը էնտատէ, Օրն, վա֊ ֆիր սիվարի ատքէրի իլէ արգատընտան վէ Կատթէլ Ղէրիօը Թէրաֆընտան զուհուր խլէտի. Շանբօ[1] հէր նէ գատար պու աթէլըարըն խագէրինէ տիւնրտանէ տավէթ խլէտի իսէ տէ, քէնտիսի տէ եարալանըպ վէ տիւչիւպ, Ձրանտըզ ատքէրինին հէմ տաղտան, հէմ տօլտան արգատը չէվրիլմիշ, Պարէնկօ քէօյիւնտէն արատը աչըլմըշ, վէ աչըգատա օվանըն օրթատընտա Ա՛սլանրիսալընըն իքի եիւզ Թօփու իլէ օն իքի պին աթէլըտընա հէտէֆ օլարագ տէհղէթլիւ պիր մուխաթարայա կիրիֆ Թար օլմուշտուտու։

Ւօյլէտէն իքի տատէ էվվէլ չիտուէթը գիթալտէն հէր Թէրաֆ֊ տան տէլ կիսի գան ագմայա պաշլայրպ, Պարէնկօ իլէ Այն Ալիւլիանօ արատընտա օլան պէօյիւք ճատտէ, էօլիւլէր վէ եարալըլար իլէ տօլ֊ մուշ, վէ Պ իգթօրտւն ատքէրինտէն պիր մըգատարը չօգտուղա Թիհամ միւլ կէԹիրէմիյէրէք, պօզուլուպ վէ քէրիչան օլտպ, իշլիվիզ պիթ֊ տի, պատղըշարագ կէրի տէօնմէյէ պաշլամըշտար ըտը։

Ւօմէտէ Ֆօնաքատրթէ Ա՛սլանրիսալըարը արգա եօլտան գաչմըշ կիթմիշ գըյատ խտէր իքէն, պէօյլէ պիւԹիւն օրտուլարը իլէ գաֆիլ֊ տէն Ձրանտըզ ֆըրգալատրընըն իսմիւնէ տիւչտիւքէրինի, գօնագ վէրտիքի Ա֊էրրա տի Կարօֆալօտա խապէր ալտրգատա, իլք ախշամը ատ Ագրիվա նէհրինին Թաչտըղընտան տօլայը տատա ուզաղա եանի օրտու մէրքէպի օլան Ա՛օկէրայա գատար կիտէմիշ օլտուղունա իֆ֊ բատթ մէմունէ օլուպ, տէրագատ մէվճուտու մայեէթի օլան խատատա ապքէրինի[2], վէ ճէննէրտալ Ա՛օնիէ ֆըրգասընը պէրտպէր ալարագ Ա՛ա֊ բէնկօ սահրատընտա տօղրու գօչմայա պաշլատը. վէ ճէննէրտալ Տրզէյէ տախի խապէր կէ֊օնտէրիպ, միւսԹատճէլէն Այն Ալիւլիանօ գարիյէ֊ սինէ կէլմէսինի էմր խլէտի։

Պօնաքատրթէ քէմալը չիԹապլէ մէչտանը մուհարէպէյէ կէլիպ,

[1] Ա՛Թը ճէննէրտալը Շանբօ, ատղատա ճէննէ֊ նէրտալ Լան ֆըրգասընըն արգատընտա, վէ տի֊ կէր ապը ճէննէրտալը Քէլէրման օրԹատա վ Իգ֊ Թոր ֆըրգատընըն արգատընտա խնԹխԹատա խ֊ տիլէր։

[2] Պու խատատա ապքէրի օ վագԹը ատղ օ֊ լուպ ատղատատան խմէրտաՀատղատ տէվրինտէ չօղալըպ միւԹէհայիր օլտճագ չէճտէԹի վէ մէր֊ տատնէկի իդհար խլէմիշլէր տիր ք խլէրուտէ բէք չօգ ատէքա վատֆլարը օլտճագ տըր։

Digitized by Google

պիտ քեզի կէօզ կէզմէրիշտէ տհվալը հազըրէյի հարտը քէշֆ իյլէմի, տաղլատա | ան ֆըրդաստընը ճէնէրալ Օկնօ ամէրը վէ փիատե ապքէրի տարմըշ, ծօլտա կարտան, պէյհիւտե եէրտե || արմնկօտան այրըլմա մայա չալըշըպ, տաղըմ տաղըմ կէրի չէքիլմէտե, վէ տահա ապէրիւտե Շանպաղըլտե ֆըրդաստը եօլտաղըմ կիսի ամէրըան Թօփխանան բարա ըանմըշ օլտուղունատան, Պօնապարթէ նէ թէֆտիր գաւլընաճաղընը տանը վահիտե թէտավվուր իյլէմի [1]։

Պօնապարթէ կատաս ապքէրինի | անըն տաղընա վէ օվայա տօղըա իյլէրի սիւրիւպ, կէրիտէն || ծնիկ ֆըրդաստը տաֆֆը հարպ իւղրէ տի պէրճակ տե | անըն իմտատընա եէթիշինճէյէտէք || ամէրիա ամէրըատընը մէքա իտիւպ, | ան ֆըրդաստընա սիրէր օլմալէրինէ կատաս ապքէրինի գօամանատա վէրտի։ Պոա տիլամվէր եվիտէներ ապրագաւպ չար քէշֆ գաւլե օլտպ, | ծպէօվէնի Տրաֆօն ամէրըատը հիւճիւմինէ տիվար կիսի պէշ տէֆա գարշը գօտուլար։ || Տինէ տաղատա ֆագամի պիրագ պէրիւտե մէդքիւր || ծնիկ ֆըրդաստընատան պիր լիվա ապքեր Պօնապարթէյինին էմրի իւղրէ հարդէքէթէ պաշլատըլար. վէ ճէնէրալ Կարա || էն Պէր գօամանատասը իյլէ կետահ գաւլե օլտպ ամէրըատը մէքա իտէրէք, վէ կետահ տաղըն գօղ օլտպ ամիւշինէն փիատե ֆագատուրըատընը օրմանատան եաբըտպ, էնճամինատա || Կրանատըզը զապտ իմտիխի մէվգիյէրէ եէնիսէն տա հիպ օլտրագ Կաամէթ Շէրիօղա պաղէյէրինին չէմըլերի արգատընատա քէնտիյէրինի մու հաֆազա իյլէտիլեր։

Շէման օ անտէ Պօնապարթէ քէնտիսի տահի պիր ալայ ապքեր իյլի | անըն տօղ գօղտընա իտնատատա եէթիշինէպ, Տիւբօն տահի, || իգ թօղտուն Օրէյլի ամէրըատընատան պօգտուղտպ գաշան պէօրիւքէրինե մու տաֆինէմ խոխպ իտօգրամպատա պաշլատը [2]։

Կապքեր Պօնապարթինի, վէ պաշլատը թիւյինե ամէրը իտատա ապքէրինի կէօրտիւքտե ճէտատէրէ ապրագ եէնի պիր չիտատէրէյէ մու գաթէ էհե պաշլատըպտը. | ան ֆըրդաստընատան || ամէրէն, Կինի ապքէրինի տիւգնկօ գատիյէսինի ապմայպ, վէ | ան տահի պիւճիւն || Շամէրիա ապքէրինի Պօնապատնէնին պրգատընա ամէմպատա չալըշըպտը ըտը։ Իտատա Կրընատըզէրի կէզէր գաթէ մէրագի տաղըմ կէրի, Կաամէթ Շէրիօղա տատիտ Կատա || ան ֆըրդաստը իյլէ, Կաամէթ Շէրիօղա տատիտ Կատա

[1] Պօնապարթինին թէտավվուր պատ իտի։ Մէտտընը Նատրե կէլտիքտե տօղ գօղտնատ պօգ ղատմըշ վէ տաղըմտըշ վէ տաղըն հէնդէզ քէնտ տաճին տնահֆազա իյմէքլէտե պրատղընատա կէօ ղինէ, իւք եվվել տաղը իտատա ՈՒԹՈՒՆԵՐԴԵ հընդիստանատան գատմըտպտը վէ տաղատա պէտե գաամէթ Շէրիօղա գատատպտընէ պէտտը գագար վէրտի, պատտագ պէտտընը կիսի, Կօնատպրնէ պրգատընէ պրգատընէ պրգատընէ տաճին տահի Թօփխանան Կրընատըզէրի կէզէր գաթէ մէրագի տաղըմ կէրի չէքիլմէտե, անմագ || ատա տնահատ իյլէն կիսի տե, տգատան || Տաճ Թէրտիլտընատա վէ Բո ՈՒՆ րի քէնտրընատա պիր նօգ տատա պատ նօգտան տատի Մինտնա ատրպտէքէ կէտի չէ քէնէպիյէ իտի։

[2] Տիւբօն ՈՒԹՈՒՆԵՐԴԵ ՀՆդիստանատ Կնդրատ Պիտ գատ պէտ օգտիւք պրգատ իտի Օրէյլի կիսատգրդ ամէրըատընատ, իյմէքլէտիկ պիր տե պատ վէ գատվէթէլե գատըշ կէրմէտ իտի։

Digitized by Google

Ինչ Ամր Ֆրդգասրնրն ասասրնտա մանօվրասլար չէվիրիպ Ա՛սէթթա ասէրրասրնրն չհատէթինի վէքա իսէրրէր իտ։ Ա՛նճագ Ա՛ել ապր ազ ձէասրէթինտէն, ապր ազ ատա հրդասրնտան ասքէրինրն քիւրդիսինի Ա՛ա ընէնկօ գասրկէսինէ կէթիրիպ, վէ գասրկէի մէզպատրէտէն սել կիպի թաշրդ, հէր չինթին, հէր ասրգրն աթգասրնտա տայանրդ սատան, Կապտան Ֆրդգասրնրը էօնիւնատէն սիւսի սիւքիւրտա, Օրնէկ տախի աչրգտա օլան Ա՛նապատրատ Ֆրդգասրնրը ատրգրմ վէ միակէթրէ Լէմմիգ լէտի, վէ պատնատն իւզէրինէ արթրգ Ա՛ծանորգրատա տայանտճագ պապր մահալ գալմայրդ կէրի չէքիլմէյէ պաշլատրդար, վէ Ֆօնաքատրթէ տոսկի ատրմ ատրմ կէրի չէքիլմէյէ գօճանատա վէրտի, վէ պատ վէճհիգ լէ տագ գօլտ սիւնհէգիմ վէ բէրիշան Ա՛արէնկատան չգգրդ սրդրնատ ճագ պապր մահալ արամագ իւզրե Ատն Ա՛նիւլհանօյատ չէքիլմէքտե, քէնտիսի տատատա Ա՛տաթէլ Ա՛էրիօլօյատ տայանրդ, խատատա ասքէրինրն վէ Ատն Ֆրդգասրնրն ակագաթը իւլ խայրդճա տահատ մէյտանատա տատրտագ տիւշմինէ ֆագաթ գարրդ գարրդ եէր վէրմէյէ պաշլամրդ քրդը [1]։

Իշթէ պատ էանատէ ՃԷնէրդալ Ատն վէ մայեէթինտե օլան խքի վէ վատ ասքէրին սէպապի վէ շէճաէթի էսէրի, իւլա ախր իւլ ատվատան Ֆրատնրդ ատնճագրդրնրն չէրճֆինէ, վէ պիզատէն սօղրատ կէլէնէրինի հայրէթ վէ խոթիդրատպրնատ պիւճիպ օլատճագ տրդը։

Ֆիւշմէն ասքէրի սէքսէն բապե թօպ իւլ Ա՛արէնկօ ատհգատպրնտատ ատաղա սօլատ կիւրդէ, ատագրմ, վէ միակէթ եատագրդմատատ, Ատն, գրդգ ատագֆգէրդճ եօրատան թատմ իւշ ատատթատա կէրի չէքիլտի, ախրշմէն եագ ընշատրգտատ սիւնհիպէ տատվրատրդրդ մատգատվէմէթ օյատնատրատատատ, վէ գատնատագ խազերիտե գատան պապր գաշ ատֆագ չատրիտա թօպիդագրդնատ Ատն էն ապատ ապթատրդրդ գօշրատպ վէ էն մէշհուր թօպիգատդատրդրդ թագ ճերն խոիպ, Ա՛տթրիտատրդրդն ատհշէթթէճե պատմէգիտատրդրդատ գատրդճ թօպ ապթագատ ՃԷնատրեմ էդդէ պատ Ա՛տթրիտատրդրդ թօպ իւլ ատեդմէկէ պաշլատրդդ, իւզերինէ տեֆտա ատֆտա ապթդ ագայտարը հիւճհիտ իթօդիդատիրդը իսէ տե, թէրդճ օյատնգատատան գատրդնրն վիճատհի քիւչիւրդիպ անճագ չէքիլինի ագօզամատատրդատ։ Պատա Ակն Ապր Ա՛տապէթ Ճէրիօյօյտե տախի թէրդը իրդմէկէ մէՃգատրդ օրտատ, եագրնրդ Ագալէ եօյտե Ֆիատնատրդատա գատրդը։ Ատհգատնրդն հէգ մահալի էօրիե վէ եատատրդրդատ իւլ ատօյտատհ վէ թօպ ատէսրէտի իւլ տպֆատրդրդ ՃԷպիտանրդ[2] տատրդրդատրդրդն գատթրդատատրդ։ Ագատրդրդատ տատրդրդատ ատախ Ատրդ թէրտֆրդատատ ագատրդտատ տատրդրդատ ատրդ խատ գօզատատրդրդ, պօ ատրդրդատ տատախ Ատրդ թէրտֆրդատատ ագատրդտատ տատրդրդատ ՃԷ Ատատտա կէրի չէքիլտիրդրդ, վէ ՃՃԷնէրդալ ՏԷՃՃ տատախ վագրդ իւլ ՏՃԷՄիրդ խատ ՃՃԷնրդ ատրդ գագատատրդրդ ատէր խատ գօճագատրդ,

[1] Ագատ թէրտֆ պրդատ գատրդգատ, պօ ատրդրդատ տատախ Ատրդ թէրտֆրդատատ ագատրդտատ տատրդրդատ ՃԷ Ատատտա կէրի չէքիլտիրդրդ, վէ ՃՃԷնէրդալ ՏԷՃՃ տատախ վագրդ իւլ ՏՃԷՄիրդ խատ ՃՃԷնրդ ատրդ գագատատրդրդ ատէր խատ գօճագատրդ, վէ իւէրիատ կէտօրէՃՃէնէ վէՃՃԷնէրդ պատ ֆէր տատախ պօշատ չգգատատրդ։

[2] ՃՃԷնէրդալ Ատն պէրատրդ ատատրդատրդատրդ ՃՃԷպիտանէ տատատգատրդրդն գատթրդատատրդ տ. թէրդ վէրտի խատ։

Digitized by Google

սահմանն պէրիս ամի իւզէրինտէ պուլունտուղունան, արմըգ գո-
մանտա զահմէթինէ ժամ իւ ժագէթի գալմամըշ օլտուղունան,
եօրդուն վէ պիմամ Ալէսանտրիա գալէսինէ չէքիլիպ, գոմանտայը
էրիքեանը հարպ ըհխի ձէնէրալ Օ՛ֆա Թէսլիմ վէ Ալտոքանըն հէր
ժէլուաֆընա չիֆթէ ժամարլար չըգարըպ, ձէնէրալ Գօնսթանթինին
Անրէնկօտա պօղուլտուղունու ժէպհիր խլէտի։ Ձէնէրալ Օ՛ֆա գօ-
մանտայը էլէ ալըպ վէ ասքէրի արշ ժէրմիխի վէրիպ, Անրէնկօտան
Ակն Ձիւլիանօ գարիչէսինէ եիւրիւմէք իւզրէ ժապատւր ժապատւր ժագ-
սիմ խլէտի, էօնտէն իքի ժապատւր փիատէ, արգատան Ալընատիէլէր,
վէ տահա արգատան օրտու աղըրլըղը, օտլտան ձէնէրալ Օրէյլ փըր-
գասը, սաղտան Ռէմ վէ Հապիկ փըրգալարը պու ժէրմիխ խլէ,
պունձա միւտաֆէտէն պէրու արզու իմտիքլէրի Իհաչէնցա եօլա-
նու սելամէթլէ իմրար իմամք էմէլինտէ իսիլէր։

Ռօյլ վագըրնը իւչ սահմ կէչմիշ օլտուղունան, եէնի պիր
վուգուահ օմմատըգճա, Ֆրանսըզլար իչին Անրէնկօ ձէնկի զայպ
օլմուշ սայըլըր ըտը[1]։ Պու ճիւմլէ օ վագըմ օլուպ, իքի ֆըրգա սա-
քըր իլէ ձէնէրալ Տըզէ հէնիւզ պիր ժէրաֆտան կէլիպ չըգմամըշ ը-
տը, ձէնկին պիւթիւն պիւթիւնէ զայպ օլուպ եահօտ գազանըլմասը
Տըզէնին վագըմլըճա կէլիպ կէլմէմէսինէ մինուժ իտի։ Տըզէ սա-
պահլայըն ժօփ սէսինի ալտրգուտա օլտուղուս եէրտէն գըմըլտամայըպ
հէր ժէրաֆտա եավըր գօշտուրտարագ ձէնկին նէրժէտէ օլտուղունա
խապէր պէգլէմէքտէ իտի, վէ Ռօվի ժէրաֆընտա ձէնկ օլմատըգընը
աղնատըղը կիպի, Անրէնկոյու զիհնինտէն ք֊էշֆ իտիպ, ասքէրինէ
չիմամպլէ հարէքէթի գօմանտասը վէրմիշ, վէ պիւթիւն կիւն ամէլէ
եիւրիւյէրէք, էօյլէտէն իւչ սահմ սօղուտա, չարխա գօլլարը Ակն Ռվի-
լիանօ գարիչէսի արգատընտան մէյտանա չըգմայա պաշլամըշլար ըտը[2]։
Ձէնէրալ Տըզէ էօնտէն գօշուպ, մըրքէզ կէլտի, վէ պու ձէնէրալըն
վիւրուտի ահվալը հարպը պիւթիւն պիւթիւնէ սիւրէթը ամէրէ
ժահվիլ խլէտի. ձէնէրալլար, Տըզէ վէ Գօնսթանթինին էժրաֆը-
նա պիր տայրէ չէվիրիպ վէ վուգուահը եէվվէյէի հարպը քէնտինէ
միւմքին մըրժէպէ նագլ իտիպ, պու աղըր ժէհլիքէ արատընտա պիր
չարէ ատարլար, վէ բէք չօղու կէրի չէքիլմէյի նատհամ վէրիրլէր ի-
տի, անձագ Գօնսթանթին ժարը օլմայրպ, պիր տիւզիյէ Տըզէնին րէյ-
նէ սիվալ իտէր իտի. Տըզէ գան խլէ միւլէմմա օլան մէյտանը հարպէ
պիր կէօզ կէզարիպ, վէ սահմընա ապագրպ, "պէկ պու ձէնկ ղայդ ալ-
տու, լաֆին փահա սահ իւլթիր[3], պիր պուգա ձէնկ գալանմադը վագիմընը պա
վար" ը տէտի։ Գօնսթանթին Տըզէնին վէրտիկի րէյտէն մէձտուն վէ ժէա-
բուր օլուպ, տէր ագապ եէնի ձէնկին րէսմինի ժարիճ խլէտի, Տը-
զէնին գարշտան կէլէն ալընը պին նէֆէր ժագէ ասքէրի Ակն Ռվի-

[1] Իհմիսալ տըր էրժէսի կիւնիւ Բօ, Ատ տա վէ Թէսան նէհրի իւզէրինէն կէլէն ժա-
զէ Ֆրանսըզ ասքէրի իլէ, Ատրիտալարըն
եօլարը քէստիրիլիպ եինէ պու ձէնկ գալա-
նընը օլուրտուտա։

[2] 1815 սէ, վաթէրլօ ձէնկինտէ տահի
նաբօլէօնա պէօյլէ պիր իմտատ եէթիչէսի։
Գօնսթանթին ժահը իւ ժագընը զայդ իմ-
մէյի, ահվալը ձհնան չիմամ քիմ պիլը ժէ
սիւրէթտէ օլտուղուս տէր միւսա Թիրը։

[3] Ալֆրանիա տասը։

Digitized by Google

ջեանօտա Ա֊սմբրիանըն ճատուէտէ օլան ասքէրինի գարշըլայըպ, Պօ֊նաբարթէ տախի բէրիչան օլան օրտունուն բէրաքէնտէ ֆըրգայըրը֊նը թօփլայարաք, Ա֊սմբրիա ասքէրինի եանտան վուրաճագ ըտը։ Պօ֊նաբարթէնին թէրթիպի անը վահիտտէ սիւրամէլ իճրա օլունուպ, Տըզէնին ֆըրգասը եօլուն պիր ազաճըգ սաղընտա վէ Ա֊կն Ա֊իւլիա֊նօնուն էօնիւնտէ իւչ գօլ օլարաք սաֆֆըլ հարպ իւզէ միւգիմ օլ֊տուլար, էօնլէրինտէ օլան ալչաճըգ պիր պայըր քէնտիլէրինի տիւշ մէնտէն սէթր իթմիշ իտի. Տըզէնին օտլունտա, սահրատան Թօփլա֊նան Շ֊անպարլագ վէ Կարտան ֆըրգալարընըն պագի գալանը Վ֊իգ֊Թօր գօմանտասընտա, վէ սաղտա օվատա ճէնէրալ Լ֊ան ֆըրգասը, վէ պունտան տա սօղրա խաստա ասքէրի, վէ Կատա Ա֊կն Ա֊իր. չէօյլէ քի Ձ֊կանտըգ ասքէրի պիր էրի խամԹի իւզէրինէ Ա֊ան Ա֊իւլիանօտան Կ֊ասԹէլ Շէրիօլօ արալըղընը պիւԹիւն պիւԹիւնէ գաբամէմըշ կիպի իտի։ Տըզէ իլէ Լ֊անըն ապտասընտա վէ պիրագ կէրիտէ Կ֊էլէրման ամ֊ըլարը օլուպ, ճէման օն իքի բարէ Թօփ գալմըշ օլտուղունտան պունլար տա Տըզէնին ասֆֆլարը էօնիւնտէ նօգԹա նօգԹա տուր֊մուշլար ըտը։

Ա֊սքէրին Թէրթիպի պու վէճհիլէ խիԹամ պուլտուգտան սօղրա Պօնաբարթէ ամ իւզէրինտէ պունլարըն ճիւմլէսինի մուայէնէ իւ֊տիպ, « Եէմիշլր կէլիլէտինիզ եխտիլէր, պիլմէզմիսինիզ, պէնիմ ա֊ֆ֊ոէԹիմ տայիմա մէյտանը հարպտէ կէճէլէմէք սիր֊ֆ֊ոէտի, ասքէր Պօնաբարթէնին պու քէլամընտան էլէգԹրիկա կիպի միւԹէեսիր օլուպ, վէ Տըզէնին Թազէ ասքէրինտէն տախի ճէսարէԹ ալարագ, պիր ֆիւԹուհաԹլա Ա֊սմբրիալըլարտան ինԹիգամ ալմագ իւզէ֊ռէ ատազան օլուրլար ըտը։

Ա֊սմբրիալըլար իսկ հարպ սաֆֆընը պօզուպ, վէ հարէքէԹ սաֆ֊ֆընա կիրիպ ճատուէտէն աղըը Ի֊հաչէնցա եօլու իւզէրինէ էլէրիլէ֊մէքտէ իտիլէր վէ Օ֊ֆըն գօմանտասընտա օլան գօլ էն էօնտէ օլուպ, օրԹա գօլ պիրագ կէրիտէն վէ Լ֊ան ֆըրգասընըն գարշըսընտան էլէ֊րիլէմէքտէ իտի։

8։ Կ֊արմօն պիրտէն պիրէ օն իքի Թօփու պիրտէն աչըպ, Ա֊սմբրիա ասքէրինին իլք գօլունուն էօն սաֆֆլարը իւզէրինէ տօլու֊տանէսի կիպի ամէշ եաղտըրտը։ Ա֊սմբրիալըլար Ձ֊րանըզլարը ագտեմ ճէ կէրի չէքիլմէք հիւեէԹինտէ կէօրտիւքլէրինտէն, պու եէնի մուգա֊վէ մէԹտէն շաշըրըպ գարըշմայա պաշլատըլար։ Պունլար հէնիւզ քէն֊ար֊էլէրինէ կէլէմզտէն, Տըզէ, տօգուզտունճու ալայա, իլէրի գօմանտա֊ար վէրիպ, « կիմ սէօյլէ Պօնաբարթէյէ, տէտի եանընտա օլան Ա֊ա֊վարի նամ եավէրէ. իշԹէ հիւճիւմ իտէյօրում չապուգ իմոտատա֊ֆ֊կէլսին պանա ֆ։ Տըզէ ամ իլէ պու ալայըն էօնիւնտէն կիմմէքտէ իտի. ալչաճըգ պայըրը չըգար չըգմազ, պիր տէհշէԹլիւ Թապուր ա֊ԹէչԹ իլէ նակետահ Ա֊սմբրիալըլարա քէնտինի պէյան իմտի, քի հէման կէօյնա կէօյնա եանաշմըշ կիպի իտիլէր։ Ա֊սմբրիալըլար ամէչհին գարշըլըղընը վէրիր վէրմէգ, Տըզէնին կէօյսիւնէ պիր գուրշուն Թէ֊ատուճ իտիւպ ամըլտան տիւշտիւ։ « Ա֊քէրտէն սագլայըն էօլիւ֊

ո միւնիւ, պաղըլուսը Տըզէ, ձէնեբրալ Պուտէյէ, պէլքիմ ձէսարէթլէ-
ոլինէ ֆիւթուր կէլիր ո։ Վէյհիւտէ իհթիրազ։ Պիւթիւն ասքէր [2]
սիւչիւզ էօլսիւյիւնիւ թամամլաչ խլէմիշ իտի։ Ինթիզամ, ինթի-
զամ, պաղըլսըրլար պիւթիւն ասքէր, վէ պիրէր տէֆա աթէշ խոխա-
պատէհու չիատէթլէ Ա՛սթրիա ասքէրի գօլսարընըն իզէրինէ հիւ-
ճիւմ վէ սավլէթ խլէտիլէր. էօնտէ օլան ֆքի Թապատ, Վիրանըզ
ասքէրինին պուս չիատէթինէ տայանամայըպ գատմազատըզ կէրի տէօն-
տիւլէր, վէ արգալարընտա օլան ասքէր ֆքի Թէրաֆա աչըլըպ պուն-
լարը օրթալարընա պլտըլար. պունլար պուս վէճհիլէ գաչաբգլարը կի-
պլի, Ա՛սթրիա ասքէրինին էօնիւնտէ [1] Ա՛լիէմանը էն ժէշհուր Կրընա-
տիւէլէրի պաւլունտուղունտան, պու Կրընատիւէլէր չէօհրէթլէրինէ
մուվաֆըգ հարէքէթի կէօսթէրիպ, Վիրանըզ ասքէրինին չիատէթլու-
պիր աթէշ իլէ գարշըլաչտըլար վէ Վիրանըզլար պու խաթիթը պօզա-
մատըգլարընտան, եօլուն ֆքի Թէրաֆընտա օլան պիւթիւն Թապատ-
լար գարշըլըգլը պիրպիրի իզէրինէ աթէշ իթմէյէ պաչլատըլար։
Վ իգթօր, Վիրանըզլարըն ատղ գօլսունու, վէ Պուտէ ատ գօլաւնաս
մուհաֆազա իթմէքտէ իտի։ [2] Ա՛լիէմանը Կրընատիւէլէրի ատըմ ատըմ
կէրի չէքիլմէքտէ պիր տէհշէթլու պօրա զուհուր խոխապ, պու Կրը-
նատիւէլէրի Թօզ վէ Թօփրագ իչինէ ղարգ խլէտի. օ ատըալըգ Վէնէլը-
մանըն ասքէրլարը Տըզէ վէ [3] ան ֆըրգաթարընըն ատատընատան կէչիպ,
Պուտէ, Կրընատիւէլէրին անընտատան, վէ Վէնէլըման եանտատան ֆէվգ
էլատէ չիատէթլէ վուրուպ; Կրընատիւէ Թապատլարընը իքիյէ ապօզ
տիւլէր. վէ ատղա օօլա գըլըչ ասքատագ պիչատէ Կրընատիւէլէրէտէ
մուհաֆազայա Թապ իւ Թագէթ պրըգմատըգլարընտան, սիլահլա-
րընը պրըագըպ իքի ալին Կրընատիւէ վէ պաչ ձէնեբրալ Օ՛ֆ տասի
գլըչընը վէրիպ Թէզլիմ օլմայա ձէձապուր օլատը [4]։ Վէլա մարէ-
շալ Ա՛ֆլաս տասի ֆիւթուհաթատան էմին օլարագ Ա՛ֆրիանտրիա գա-
լէսինատ իսթիրահաթատա պուլունտուղունտան, Ա՛սթրիա ասքէրի-
նին գօմանտա պիրլիյի զապթ օլատպ, ատղ գօղ օրթա գօլսան այրըլըպ։
Վ Վէնէլըման պունա տասի գանատի իթմէյիպ, [1] Ի՛ֆրենպէրգ ատ
րընը տասի ալիր հիւճիւմ իլէ տարմատաղըն խոխապ գաչըրտը. վէ
Ա՛սթրիանըն օրթա վէ պէօյիք գօղու իզէրինէ տասի տավլէթ ի-
տէրէք տօֆֆիլտրընը պօզմայա պաչլատը։ [2] Ատն, Թամամ պու գօղուն
գատըչըլնտա օլտուղունտան օ տասի չիատէթլէ պիր հիւճիւմ ի-
տիպ, պու գատըղաչալըգ ատատընտա Վ՛ատա Ա՛ֆն Սիրին Կրընատիւ-
լէրի տասի Վ՛ասիլէ Չէրթօղ գատատատընտա կիրիպ իսթիլա խլէտի-
քէր. վէ պիւթիւն խաթիթլատա Վիրանըզ ատքէրի Թէատրթուզ ատ-
վամ խոխապ, պիր ատն ագտամ էլլէրինտէն գաչըրատըգլարը զաֆքէրէ
եէնիտէն տէսթրէտա օլատուգլարընը ատքէր կէօպուքքատ, ամէնը ձէ-
ատրէթլէ գալալէրի պիր գամ տասի իչալ օլուպ, ֆիւթուր վէ հա-

[1] Ատղատան պու տօգատունամա տլըպա էմոտըէ խոխանը վէրիպ. պու պատատ 127 ֆնգի ատհիճէյէ տասի նազար պատյուլա։

[2] Պագը ֆիւվէրիհէլէրին գատ ֆնգի պու Մարինգօ ձէնգինատ ֆրանսըզլարըն զաֆքէրէտ օլմատը միատէյիտա գէնէրամատէն պու հարէքէ. ֆնգի հատ օլատնուշ տուր։

Digitized by Google

զեմէթ տախի Ա՛ւսթրիա ապքէրինէ կէչմէյէ պաշլատը։

Ա՛ւսթրիա ապքէրի, ճէնկ պիճմիշ վէ քէնտիլէրի իսթիքահէթէ կիտէճէք մէմուլինտէ իքէն, Ֆրանսըզլըն պու ուշմամի վէ չէտիա հիւճիմինէ տայանամայտարագ, սաֆֆլարը պօղուլտուպ կէրի չէքիլմէյէ պաշլատը. վէ ճիւմլէսի գաչմալարընտա պիր թարիֆ օլմազ ատհչէթէ կիրիֆթար օլուպ, աթլըլար տէօրթ նալ, վէ բիտատէլէր նէֆէսլէրինի ալամայտարագ գօշուպ, վէ քէօփրիւլէրի կէչիպ Պօրմէ տա նէհրինին ապգաընա ազըընմայա չապալտըրլար ըտը։ Ինչ վէ Ֆոփ փգ պէհիւտ եէրտէ օրթա գօլու պօզուտրամայա ըսրար իտէրլէր խոր. Ա՛ն պունլարը գօվալայըպ իսպիտա Ա՛արէնկօյա վէ պատհոս Պօրմիտայա աթատը. Ա՛ւսթրիա Ապընատիչէրի վէ աթլըլարը տախի նաֆիլէ եէրտէ ֆէվգ էլ ղայէ չէճաէթ կէօսթէրտէք մէյտանը հարտը Թէզք իմմէմիչէ իգտամ իտէրլէր իտի. խաստա Ապընատիչէրի, Գէօրիւր իլէ տիլավէր Պօհարնէնին[1] գօմանտոսընտա, վէ Ա՛ն վէ Ա՛ իգթօր ճիւմլէսինի իսպիտա Ա՛արէնկօյա գօվալայըպ, պատհոս Օ՛ղէյէ իլէ պէրաբէր Ապընատիչ վէ աթլըլարը արգասընտան Պօրմի տայա գատար մուսալլամ օլտուղար։

Ա՛էօփրիւլէրտէ ան պէ ան խլտիհամ արթըպ, բիտատ, աթլը, թօփ, պիրի պիրինի չինէչէրէք պիր ան էվվէլ քէօփրիւչ եէթիշմէչ չատաղարլար, վէ ճիւմլէսի պիրտէն սըղամատըգլարընտան, չաշըրըպ ատէօնէրէլէր իտի։ Ֆօփ զապթինինն պիրի աթլարը չայա սիւրիւպ, թօփու էօթէ թէրաֆա կէչիրմէչէ մուվաֆֆագ օլտու. պունտան խարէթ ալարագ պիւթիւն թօփլարը Ա՛ւսթրիալըլար չայա սիւրտիւք ատ, նըսֆընտան զիյատէսի պաչըղա սափլանըպ գալտըլար. վէ Ֆոր թանսըզլար արգալարընտան աման վէրմէյիպ, թօփճու, ատ, արաբա, աղըրլըդ, ճիւմլէսինի զապթ խյէտիլէր։ Պէտպախթ Ա՛ելա մէյտանը հարպէ եէթիշիպ, իքի սաաթ էվվէլ մուզաֆֆէր պըրագտըղը ապքէրին հալը բէրիշանիչէթինի կէօրէրէք կէօզէրինէ պիլէ ինանմագ կէլմէդ խոր։ Ինշէ պու վէճհիլէ խիթամ պուլտու պու տէհչէթլիս Ա՛արէնկօ ճէնկի, քի իլէրիտէ Ֆրանսայա վէ պիւթիւն ճիհանէ պէօյիք թէյսիրի օլուպ, Պօնապարթէյէ տախի իմբէրաթորլուղա եօլ աչտը։ Պու ճէնկտէ իքի թէրաֆը ֆէվգ էլ ղայէ չիտատիթ, չէճաէթի վէ մէթանէթ լազհար օլունտուղունտան, իքի թէրաֆըն թէլէֆհաթը տախի էմմալինէ թախպիգէն խֆրաթ զիյատէ օլտու։ Ա՛ւթրիալըլարտան սէքիզ պին նէֆէր մէճրուհ վէ թէլէֆ օլուպ, տէօրթ պին տախի եէսիր տիւշտիւ. ճէնէրալարտան տախի զայաթլարը խֆրաթ զիյատէ օլտու. Ա՛ատտիգ վուրուլուպ էօլտիւ. Ա՛օկէլտունկ, Ա՛աթէրման, Վէլկարտ, Ա՛ամարտալ, Կօթսէյմ վէ սայըր բէյք չօգ զալ պրեան ապղըր վէ խաճիֆ եառալանտըլար, վէ օրտուլտրընըն իւչտէ պիրի թէլէֆ օլտու տէմէք տիր։ Ֆրանսըզլարտան տախի ալթը պին նէֆէր թէլէֆ օլտուզ, պին նէֆէր տախի եէսիր տիւշտիւ. վէ պու վէճհիլէ պուռնըտրըն տախի տէօրթտէ պիրի թէլէֆ օլտու։ Ա՛ինանկի,

[1] Պոնապարթէյնին զէվճէսի ֆօզէֆինին | օղլու տուր։

Լիմօ, Մալէ, Շանբօ ՀԷնէրալլար, վէ սայիր պէօյիւք զապիթլէր ազ չօգ եարալանալըլար. լաքին Յունանըզլարըն էն պէօյիւք աճքսը ՀԷնէրալ Տըզէնին վէ ֆաթը օլտու։ Յունանըզ միլլէթի օն ափնէ ՀԷնգաէ իքէն, պէօյլէ պիր մէշհուր ՀԷնէրալտան մահրում օլմամըշ ըտը[1]։

9։ Մարէնկօ սահրալարը Յունանըզ գանը իլէ միւլէմմա օլմուշ իքէն, Յունանըզլարըն մէսէրլէթի թարիֆէ կէլիր չէյ տէյիլ իտի։ Նէներալ վէ նէֆէր, նէ պէօյիւք ֆիւթուհաթէ մազհար օլտուգլարընը ֆէհմ իտէրէք, ֆախր իւ սուրուրու ազիմէ իլէ խէնտան օլուրլար ըտը։ Պունուն մուղայիրի Ասիթրիա ասքէրի վէ իւմէրասը մէյէտա վէ միւքէտտէր, թահԹը գահր իւ ինֆաալտէ պուլունուպ նէ ազըր թէքլիֆլէր ալԹընտա գալաճագլարընը տէրք իտէրլէր իտի։ Նէնէրալ Մէլասա միւսին վէ իհԹիար հալինտէ իքէն, մէյտանը հարպաէ էն պահատըր տէլի գանը աԹէնի կէօսԹէրիպ, ասքէրինէ զաֆէրէ բէհափէր օլմուշ, վէ ալԹընտա իքի ադըր ԹԷլէֆ օլուպ, քէնտիսի տաճ խի Թապ ու ԹագէԹտէն քէսիլմիշ, պիրազ միւտտէԹ պաշընը եէրէ գօյմագ իւզրէ Ասլէտտորիա գալէսինէ չէքիլտիքտէն իքի սաաԹ սօղրա պու հադիմէԹ վէ պու բէրիշանլըէԹ գալմինէ ֆիքրաէ կիչան կէլիպ սէլ կիպի կէօզ եաշը տէօքէր իտի. պէտոՒէրտըն պէտոՒէր օ լաշագ, էն մէշհուր, վէ իւզէրինտէ էն զիյատէ էմնիյէԹի օլան ՀէՆէրալ Օախ տահի Յունանըզլարա եէսիր տիւշմիւշիւտիւ։ ՆայեէԹինտէ օլան սայըր ՀԷնէրալլարըն ՀիւմմԷթ մէյեռս վէ միւքէտտէր

[1] ՊիւԹԹէն Ֆրանսըզ ասքէրի իլէ պէրաբեր, պօնապարԹի Տըզէնին վէ Ֆաթըլտանտ օլ մէրԹէպէ մահզուն վէ միւքէտտիր օլտու. քի, Մարէնկօ ֆիւթուհաթլտանտ տահի տէրճէի մահԹալտէտ մէսրուր օլմամտը։ Սըր քանԹիսի գուրիէն պօնապարԹիէնին ԹէպԹիրքինէ կէլիպ, "պու նէ չէրֆիքի կիչն տիւ," տէտի իտի, պօնապարԹի ՀէվապԷ վէրիպ, "պու ախշամ Տըզէ իլէ էօբէչիւտ մուհապէպէ խտիպիէնտիր, օ վագԷԹ չէրֆիքի սայրը. տա պէն պու կիւնիւ, վէ Տըզէի սէրտա քէր, պաշ գօմանտան, վէ էլմանէն կէլտի Բրինա պիլէ խտիրտիմ" տէտի։ Պիր գաշ սէնէ սօղրա պօնապարԹի, քէնտինէ տաճԹգ օլանլարը գրալ պիլէ խտՀէյինի օ վագԷԹ քէնտիսի տահի խայալ խտմէզ իտի։

Տըզէ, միւտտէԹը էօմրիւնտէ իւչ սէֆթա եաթալանըպ, տէօրԹ սէֆթա ալԹընտա սաԹը էօլմիչիւտիւ. հէնգաէ պիր գաշ կիւնտէն պէրի օգտու մէրքէզինէ կէլմիշ օլտուղունտան, ՀէՆէ իՀմալ սրդուտի իլէ եանըպ ԹուԹուշ մագտա իտի։ Իւչ ախշամընտան պիր գաշ տէֆթա եավէրԷրիյէ, "իւլԷ խայըէ վագԷԹինտ օ պէրի պիր եօրօթա Ըօֆըտաըէնտա ՀԷՆՀ իՀմէլիյ. պօտանըն գօտըղտանտրը պէՆի Ըանը օ յամաղ, էն պուղըմըզտա պիր պէտ փախի ՀԷւէ օ պէՆէր օ տէտիշ իտի. վէ խպճիտտայը ՀՀՆՀԱտ վուրտուլտաղ տիւշմիւքտտէ, ՀանԹընտա օլան Լզաղքօնտ տէտի։ "ԱՀՀ օէօյԱՀ պաղ գօնօխտա փ էօլօխյՀմ զամ չէփէյՀզ. ագիճտգտ պիր օ խտ ՀՀ պչղը պըղտգճտագ գպտագ պիր Իւ եօ օ բամաթըղմա ՐՀէօօխՀ խօՀյօրամ"։ ՊօնապարԹի Տըզէնին վէ Ֆաթընը ՀՀՆՀԱՀ էն չիտէրի վագԷԹնտա իչՀՀտիքտէ, պու խտպէրի ՀՀչՀՀ պէօյլէ պիր տատ վագԷԹնտա տաճ յուզ տա ուօսԹուսՀ՚ա խզէրինէ ազլայտմա, յտՀաղզմ տէյի ֆիղտն խլէտի։ Օ կիւՀՀ Տըզէնին ՀՀՆազէտո Սէն ճիւչնտա գտրիճտ ՀՀ վարընտա օլան գանը տահզանըն խզէրինտէ վէ սայըր մէվճաէր ատաչընտա տէրիւՀՀ գտչ մըշ ըտը. մուհարէպէտէն օազտա, եավէրի Ստ վարի. ՀՀՆազէչէրինն իչինտէ ատայըզ վէ բէրբէրինն ուզտնըզուզտնտան Թանըչըզ Թօգ ըտը, վէ պիր հարվանիչ տատըզ, պտրգիր խզէրինտէ օգտու մէրքէզինէ նագչ իԹտրգտ. վէ օգտտան ագչ իլէ Մինչտա նագչ օչնտազ պտհատրընտը, վէ Սէն գէրճտար տտազընտան կէչէրիրիչ ֆգտտատյտ նագչ օչնտտու։ Մտ բէնգօտտ Տըզէնին տիւշՀՀտ էօօխտյՀ եէրտտ. Սէն գէրնտար տտազընտտ, Բտրիտտտ, ԳչէրճտՀ տտ վէ տայըր պէչտէչէրտտ Տըզէնին շէրճ ֆիՀնէ կէրճք Թաշտտն տիւքէԹԷչէրի. վէ կճրճք տրքիւլ Թաշչտր նտտտզ օչնտՀՀտ տտ. վէ գտ նտտտրթՀ Տըզէնին տչԹիՀն ետվէրչէրքտտ վէ միգտտչտ Լտտզ վէ Ստվտրյի քէնտտ մտչՀէՀքի նէ տտչտզ, ատնգէրի ատջչէՀէրճք միւճքին ՀՀր. ԹէպԹ ԹէՀտէչ օչտւյտտտ։

Digitized by Google

խպիտաա տէվկէ թէկրինտէն պատէհու պահթլարընտան չիքեայէթ ի-
տէրէք, նէ թէտպիր գուլլանաձագլարընը վէ նէ հարէքէթ իտէ-
ձէքլէրինի պիլէմէզլէր իտի։ Լէնիտէն ձէնկ իտիւպ մուզաֆֆէր Ծը-
բանըզ ասքէրինին օրթասընտան կէչմէք, եահոտ աշաղը Խիմծնթէ-
յէ վուրուպ, Ւօ նէհրինի կէչմէք վէ Ձէնովայա ալղընմագ, իքիսի
տահի պաս հալտէ միւմքինսիզ չէյլէր իտի։ Խմոի Պօնապարթէ իլէ
մուգավէլէյէ կիրիշմէքտէն պաշգա չարէ պուլամատըլար. վէ պու
պապատէ տահի Խթալիայը Ծրանըզլարա պըրագալարագ, ասքէրլէրինի
Թօփ, Թիւֆէնք, օրտու աղբրլըզը վէ նամուսլարը իլէ սէլամէթ
չըգարմաղա միւգէյէտիր օլտուգլարը հալտէ, քէնտիլէրինի իֆրատ
պահթիար ասյաձագլար ըտը. իմոի Պօնապարթէյէ միւսալէհէ իչիւն
պիր մէմուր կէօնտէրմէյէ գարար վէրիլիպ, ձիւմլէնին ինէթիսապը
իլէ Խրէնա Խիսթէնչթայն. հազիրանըն օն պիրինձի կիւնիւ ալէասա-
պահ Ծրանսըզ օրտուսու մէղքէզինէ տօղրու եօլա րէվան օլտու։

Խօմէտ Պօնապարթէնին տահի միւսալէհէյէ կիրիշմէյէ պէօյիւք
սէպէպլէրի վար ըտը։ Ագսէտը վահիտի Խթալիայը Ասթրիալըլար-
տան գուրթարմագ օլտուղունտան, պիր ձէնկիտէ պու մէրամը հասըլ
օլմուշտուու։ Ասթրիա ասքէրի մէյտանը հարպտէ մէրտանէ վէ տի-
կէրանէ ձէնկ իթմիշ օլտուգլարընտան. պունլարը եէսիր մագամընտա
Թուրթմագ ճայիզ տէյիլ իտի։ Պիր այտան պէրիս Խարիտէն չըգմըշ
օլտուղունտան վագթը հալին ահվալինէ նազարէն պիր ան էվվէլ
Խարիսէ ավտէթ իթմէսի էլզէմ կէօրիւնմիւշտիւ։ Խմոի նէգտին-
տէ ձէնկ եէսիրի օլան Ասթրիա պաշ ձէնէրալը Օ՛սիոը, միւսալէհէյէ
այա պիր վասէթա իթթիխազ իտիւպ, ահվալը հազըրէյի պիլ էթ-
րաֆ քէնտիսինէ Թէֆհիմ իթտիքտէն ասղրա, ատէթի իւզէյ գաթթ,
վէ Թատիլ Թէսվիյէ գապուլ իթմէգ Թալիմաթլար վէրէրէք ձէնէրալ
Պէրթիյէ իլէ պէրապէր Խարեշալ Հէլասա մէմուրէն իւսալ խլէտի։

Պու մէմուրլար պէյնինտէ խայլըձա միւզաքէրաթ օլտուգտան
ասղրա, Պօնապարթէնին Թէքլիֆլէրի ղայէթ իւլ ղայէ Խէլասա կի-
բան կէլտիյինտէն, պիր ազ Թատիլ վէ Թէսվիյէսի զըմնընտա Պօնա-
բարթէյէ Թէքրար պիր մէմուր կէօնտէրտի։ Պօնապարթէ, պու մէ-
մուրուն էլինտէն Թուրթուպ հիստէթլիձէ օլարագ, "ձէնէրալ տէ-
տի, պէնիմ Թէքլիֆլէրիմին պիր հարֆը Թէպտիլ օլամազ, ձէնկ իթ-
միյէ պէն տահա տիւնքի կիւն պաշլամատըմ, սիզնի հալինիզէ սիզ
տէն զիյատէ պէն վագըֆ օլմուշտում։ Սիզ Խլեանտրիա գալէսինէ
գաբանմըշ, էթրաֆքընըզ, էօլուլէր, եարալըլար, վէ խաստալար ի-
լէ տօլմուշ, եէյէձէյինիզ եօգ, էն միւնթէխապ ասքէրինիզ Թէլէֆ
օլմուշ, վէ հեր Թէրաֆընըզ իհանէթ օլմուշ պիր հիւեէթտէ սինիզ։
Պէն սիզտէն տահա չօգ շէյ մանըլտպ իտէպիլիրիտիմ, լաքին մա-
րեշալընըզդն ազ սապլարընա, վէ ասքէրինիզին շէձաէթինէ հիւք-
մէթ խէյօրտում։ Պուլտունտուղունուզ հալէ նազարէն պունտան
տահա նօգսան Թէքլիֆլէր իտէմէմ, կիմ սէօյլէ գօմանտանընա,
հէր նէ եապսանըզ Թէքլիֆլէր պուտուր։

10° Պու ձէվապըն իւզէրինէ Խսթրիալըլարըն Թագէթի քէսիւ

Digitized by Google

լինք, ո կիւնիւ Ա՛լէսանդրիատա մուգավէլէ աէնէուլէրինի իմզա իմ-
տիլէր։ Պու մնգավէլէ միւճիպինճէ, Ա իճնատան ըէամի իսապէր
կէլինճէյէտէք Ի՛թալիատա իքի ապքէր պէյնինտէ միւթարէքէ օլաճագ-
սը։ Պա Ա՛ուգավէլէ Ա իճնատա գասպուլ օլսուդու հալտէ, Ա՛սթ-
րիա ապքէրի, սկզհ վէ աղըրլըգլարը վէ նամուսլարը իլէ Ա՛ինչիօ
նէհրինին արգասընա Ա օմպարտուիա հուտուտունէ գատար չէքիլէճէք-
լէր, վէ իսթիւլա իմտիքլէրի գալէլէրին քեաֆֆէտինի Վրանսըզլարա
Թէսլիմ իսէճէքլէր իտի։ Թօրթօնա, Ա՛լէսանդրիա, Ա՛իլան, Ա՛րօնա,
վէ Ի՛սաչէնցա գալէլէրի, հազիրանըն 16 սընուան 20 մինէ գատար,
վէ Ջէվա, Ա՛ավօնա, վէ Ա՛ինօվա գալէլէրի այըն 16 սընուան 24 իւնէ
գատար, վէ Թ՛արպինօ գալէսի 26 սընա գատար Վրանսըզլարա Թէս-
լիմ օլունաճագ իտի։ Ա՛սթրիա ապքէրի իչ գօլա Թագսիմ օլունուպ
գալէլէր Թէսլիմ օլուդգա, պունլար տախի պիրէր պիրէր Ա՛ինչիօ-
նուն արգասընա կէրի չէքիլէճէք իտիլէր։ Ա՛լէսանդր Ի՛թալիայա Թօփ-
լասըղը վէ հատու իւ հիսապա կէլմէզ միւհիմմէթ վէ լէվազիմաթ
Վրանսըզլար իլէ նըգճ նըսըճա բայլաշըլըճագ. Ի՛թալիան Թօփ Թա-
գըմլարը վէ տէօքիւմիանէլէրի Վրանսըզա, վէ Ա՛սթրիա Թօփ Թա-
գըմլարը վէ տէօքիւմիանէլէրի Ա՛լէսանդր գալաճագ ըսը։ Ա՛սթրիա
ապքէրի Ա օմպարտիսանան չըգարըգտան սօղգա, Ա՛ինչիօ, Վօսնա Ա՛ե-
հէթա, վէ աէնիզէ գատար Ա՛օ նէհրի քէնարընան պէրի Թէրաֆա
կէչէմէյիպ, Ֆագաթ Ի՛գիրէրա վէ Ա՛նթօվա գալէլէրի Ա՛սթրիա-
ըլլարըն էլինտէ գալաճագ ըսը։ Ա՛սթրիանըն Թ՛օգանատա օլան
Ֆըրգատը, փափա մէմուլքի, Ա՛տգօլի տէվլէթի, պու ճէնկէ գատրըշ-
մամըշ օլուդգարընան պունլարըն գիբրի կէչմէտի։ Պու մնգավէլէ
աէնէտի Ա՛սթրիա իմբէրատորու Թէրաֆընատան գասպուլ օլունմատըդը
հալտէ, ճէնկէ պաչլամազտան օն կիւն էվվէլ Թէրաֆէյնատէն պիր
պիրինէ իսապէր վէրիլէճէք իտի. պու ճիւմլէ պու միւթարէքէ ապա-
սընատա, նէ Ա՛սթրիա, վէ նէ Վրանատա օլուտուլարը, Ա՛լէմանեա Մէ-
րատքընա միւֆրէզէ Ֆըրգատլար կէօնտէրմէյէճէքլէրը իտի։

Ի՛նչէ պու վէճհիլէ պու էսէրի զայիլ օլմայաճագ Ա՛լէսանդրիա
մուգավէլէ նամէսի իլէ պիւթիւն եօգատը Ի՛թալիա Վրանսանըն ե-
լինէ կէչիպ, աչագը Ի՛թալիանըն զատզիքընա տախի պիր մուգատէ-
վէ օլուտու։ Ա՛ֆֆիլէ Ա՛լէսատ, Ա՛սթրիա տէվլէթինէ գատպահամ
պու լունուբ, նաֆիլէ Ա՛ատէնկօ ճէնկինին չէրճի վէ չէօհրէթի կեահ
Տըզէյէ, կեահ Ի՛էլէրմանա, վէ կեահ ապըզը պիր ճէնկէտալա հատի օ
լունուբ։ Պունուն ճիւմլէսի Պօնապարտիէնին ապզը տապիթգի, ֆե-
թհանէրը ֆաթիհգէսի, վէ չէճահէրը զայրի մէմուլէսի սէմէթլէրի
տիր տէր միւտու Թ՛իէր, գօնսիւլ իւք տէվլի Թապրիհինատ։

ԱԼԹՈՆԱՑ ՓԱՍԱ

1800

1։ Պօնաբարթէնին Ալէքսանիա իմբէրաթորուն եազըլըը իւինճի ճիհատ։ 2։ Պօնաբարթէ Ալիլա ավելի իփ-ի Իսլամլըխընէ մոսալկինէն նիզամ վերէր։ 3։ Թուրքիպօրը ապէրէյէ։ 4։ Ալհալը փաթիլէյէ, վէ Պօնաբարթինին Նափոլ վը-րո-փ։ 5։ Ա'նկերալ Ալօթոնն Ալէքսանիափա վագի օլան մոսալըը, վէ Ալէքսանիա մի-լորէտի։ 6։ Նարիփ իմրա օլոնան ղէնէրէլեր վէ ղայնհրլեր։

1։ ՊՕՆԱԲԱՐԹԷ, Ա՝արչինկօնուն գանըը ահրալտրըլընը թէրք իմպէզահն էվվել, Ալէքսանիա իմբէրաթորունա թէքրար պիր նամէ թահրիր իսիւ, ապուէմքի եազըտրըլընըն րէսմին ճէվապը կէլմէմիշ ի՛քէն, պու ճիհէթէ իմբէրաթորու պիր ոէֆա տահա սուլհա տավէթ իմպէքտէն իհթիյաճ իմպէտի, Ա՝նկհուա վէ Ա՝ւրոպա եէ թիչիր ճէնկ վէ գան իսիւ, թէրճիֆինէ վէլէհ կէլմիշ օլտուղունա տան միւսալէհէյի իլմիհալ իսէճէք պուՆատան վինասիպ պիր վազըթ օլամազ տէր իսի։ Իմբէրաթորա եազըտրըը նամէյտէ, «Ա՝էտանը ո հաթափատ պինէլէրճէ մէճրաա-հլաթրըն ֆիղանէլէրի արասընտա, օն պէշ ո պին լէշ եըղընմըսը իչինտէ, ինսանկիէթ ոէտասընը զաթը հաչմէթ ո մուասալէրինին կիւշինէ վասլ իմտիհիպ, պու սէտայէ հէվալէյի ո ոէմմը իմհիսար իստէրէք, խարըճտան կէլէն սէպէպ վէ թահրիքաաթ ո իլէ ինքի ալիճէնապ միլլէթին, պիրպիրինին գանըը տէօքմէսինի ար ո թըզ մէքս իմհէնիզի Թաղէպ իսէրիմ, սահրայը գիմաղ պանա պի ո յատէ եազըն օլտուղունատան, պու իսթիբհամ տախի պանա սիւշ ո միւշ տիւր, իհթիմալ տըր պու գան պու ֆիղանտան ուզագտա օլ ո տուգլարը էճիլտէն զաթը իմբէրաթորլէրինին գալպի պէնիմ գալ ո պիմ կիսի միւթէասիր օլամամըշ տըր ... ո տէտի, վէ պու մէքթուպտան պանը ինէրաֆը զայէթ ուղուն օլուպ, Պօնաբարթէ ճէնկէ վէսիլէ օլան հէր պիր խուստուտան պահս իսէրէք Թանֆիլաճէրնա տախի կիրիչմիշ իսի։ Ա՝զիզէպ ճէնկի իսէ, Ինկիլիզ վէ Ա՝ուսթրա իլէ իհտիճլի. վէ Ա՝ւրոպա մուվազէնէսի իչինն իսէ, քէզալիք Ինկիլիզին Թէաստիսաթը մէյտանտա օլտուգճա, պու մուվազէնէ եինէ հասիլ օլամազ օլտուղու տէլալէթլէ տախի իսապէ գըլընմըշ ըտը։

Ալէքսանտրիա մուգամէլաթը իլէ պէրապէր, պու Նամէյի իմբէրաթորունա էճնիյէթի օլան ճէնէրալլարտան պիրի ալըպ Ի՛նկլայա կէօ Թիւրտիւ, վէ Նարիսէ տախի պաշգա մէքթուպլէր եազըպ, Պօնա քարթէ Ա՝ուստնկօ զաֆէրինէ Ֆրանսայա Թէպշիր խլէտի։

2։ Պատէհու օրտուլայ տախի բէսմը վէ տայը իճրա խոիւպ, հա պիրտընըն 17 սինտէ Պօնաբարթէ Ա՝իլանա ավտէթ խլէտի. Ա՝արչինկօ զաֆէրինտէն ատղրա պիւԹիւն մէմլէքէթ ֆամիհինն գուտուսինէ մանիֆաստը վէ իսմիգպալինէ հազըր օլմուշ օլտուգլարընտան, Պօ նաբարթէ կէճէ վագթը Ա՝իլանա եէթիշմիշ ի՛քէն, ոէյր իս Թամաշա

Digitized by Google

սընա կէլէն նասըն իզտիհամընտան, սօգագլարտա ձէվէլան իթմէք միւմքին օլամազ ըսը։ Ընէր եէրտէն մէսէրճէթ սէտալէրի իշխտիլմէ, եօլուն իւսթիւ, արապալար, բէնչիրէլէրտէն սէրճիլէն էլմանը կիւլ վէ չիչէքլէ տօլմուշտու. վէ պիր չալըճէք սօղրա պիւթիւն ահալի գարիհէլէրինտէն օլարագ պիր տօնանմա իտիւպ, պիւթիւն Այլան պէլտէսի օլ վէճհիլէ ալէվը մէսէրճէթ ղարդ օլմուշտու։ Պու մէսէրճէթը ումումիյէ արապընտա, Պօնաբարթէ Այլանըն Ընսթրիա հիւքիւմէթինտէն գուրթուլտուղունու, վէ Ջիզալբին ճիւմհուրթաննուն[1] իպգասընը տախի ըսմէն իլան իլէտի։ Պալատէ տախի իֆտէ օլունտուղու վէճհիլէ, Վրանսանըն իւզէրինէ օլան պու իքինճի գըյամ, պաշլըճա Ինկիլթէրրանըն թէչվիգիլէ օլուպ, միւտիրան հիւքիւմէթի վագթընտա Վրանսանըն ճէպրի իլէ Իթալիատան թարթտ օլունան հիւքիւմտարլարըն թէքրարէն թախթը հիւքիւմէթլէրինէ իպգալէրի տախի հարպէ վէսիլէ իմթիհասազ օլունմուշ իքէն, Ընսթրիա տէվլէթի Իթալիայը զապթ իտէլի հիչ պիր հիւքիւմտարըն բայրաթախթընա կէլմէսինէ հէնիւզ միւտաահաթ իմմէմիշ իտի. վէ օլ վէճհ իլէ Սարտինիա գրալը Ընմատա, Թօսգանա առուգասը Ընսթրիատա գալըպ վէ Ընմա փափատը Վ ալանտտա վէֆամ իտիպ, եէրինէ պիր խալէֆ ինթիհապ օլունմամըշ ըսը։ Վ ագատա Նաբօլի գրալը Նաբօլիտէ խսէ տէ, օ տախի Ինկիլիզ ամիրալը Նէլսօնուն գոմանտասը ալթընտա կիպի օլուպ. Ինկիլիզ Թալիմաթընտան տրշարը հարէքէթ իտէմէզ իտի։

Պօնաբարթէ պու մէմալիքլէրին միւճէտտէսէն թանզիմաթը տա խիլնէլէրինէ վէ թէսվիյէի հուտուտլարընը սօղրայա պըրագըպ շիմ ալինէք կէրէք Այլանը, վէ կէրէք Վատրանիայը պիրճօ մուվագգաթ հիւքիւմէթ իտարէսինէ իհալէ իլէտի։ Նալընըզ Թօսգանատա Ընսթրիա ասքէրի գալաճագ օլտուղունտան, հէմ Ընսթրիալըլարըն Վրանսայա մէզհէր պիր հարէքէթէ ճէսարէթ իտէմէմէսի, վէ հէմ տախի Ինկիլիզին պու ճիվարլարա ասքէր տէօքէմէմէսի իչինէն Վրանսըզլար տախի օ թէրաֆլարա իհթիմաթ ասքէրի պըրագտըլար։ Վ Նաբօլի հագգընտա տախի Պօնաբարթէ պիր չէյ թաամիմ իմմէյիպ, վուգուաթը աթիյէտինէ միւթէէսիր օլարագ ապը զաշընտա կէլմէսի իչինէն պու հիւքիւմէթի մուվագգաթէն քէնտի հալինէ պըրագտը։

Կէլէլիմ Ընմայա։ Հիւքիւմէթը րուհանիյէ վէ հիւքիւմէթը ճթամանիյէ, ֆագաթ պու պէլտէտէ պիրի պիրինէ չաթըշմըշ ըսը։ Ընթընճը Վիտա փափա, Վրանսատա մահտուստա իքէն վէֆամ իտիպ, Ընմա պէլտէսի, հիւքիւմէթը րուհանիյէնին էլինտէ օլմատըղընտան, գարտինալլար Պօնգլավ մէճլիսինէ[2] գաբանըպ պիր փափա ինթիհապ իտէմէմիշլէր իտի, նիհայէթ փէք չօգ զահմէթ վէ մէշագգաթտան սօղրա, օթուզ պէշ գարտինալ Վ էնէտիկ պէլտէսինէ թօփլանըպ բէք չօգ տէֆա գուրա կէզտիրտիքտէն սօլրա, գարտինալ Վխարամօնթի

[1] 178 տահիֆէյէ նազար պուլդուլը։

[2] Գօնգլավ։ փափա ինթիհապ իմմէք իւզ րէ ճէմ օլունան գարտինալ մէճլիսինէ Լատին ճէմէն ալարագ գօնգլավ թապըր օլունուր։ Պու ինթիհապ վագթը նէ գատար փափան տէ, մէճլիսի թօփլանան գարտինալար տըշ-

Digitized by Google

ճէտինճի Պիտա փաշա [1] լսամի իւէ ինիմիսապ օլունսուս. սոս ճիւմլէ Լօմա էլսէ օլմայըպ, Լ՝ուսթրիա տախի քէնտի էյալէթլէրինին պիրիւ նէ միւսասատ իմտատիսինսուէն, պիր միւտաէթ կայաճ կիյմէք ըէսամի իճրաա օլսունմայարագ, ճէնի փաշա կիւճ իւէ Լ՝ինգօնա պէլսէսինէ առւխուլ իտէպիլիպ օրտատա Լ՝օմա էյալէթինին թահկիկաթ իչինճ Լ՝ատ բօլի վէ սայըր տէվլէթլէր իւէ միւքեաթէպլէյէ տէվամ կսլէտի։

Պաշ գօնսիւլ Պօնապարթէ չօգսան պէրիս ճիւմհուրս մէզհէպ սիզ իքտէն գուրթարըպ, Լ՝օմա իւէ պարըշտըրմագ էմիլինտէ իսէ տէ վագթը հալինի իճապտընա նազարէն սուս թէսավվուրսունս գուվվէտէն ֆիխիւէ կէթիրէմէյիպ պիր վագթը ֆրսաթ կէօզէթիր իսի։ Լ՝ամի Լինլան պէլսէսինտէ գարտինալ Լ՝արթինհանա իւէ միւքեաւէմ խթսիքտէ, պու խուսուստա քէնտիսինէ այըլըպ, էյէր փաշա տախի ագըլը տավրանըր վէ Լ՝իտանահանըն վէ պիւթիւն տիւնեհանըն ահվալը հազըրէսինէ մուվաֆըգ կէսպիր վէ հարէքէթ կէօսթէրիր իսէ, քիւկիսէյէ հիմայէթ կէօսթէրէճէյինի վէ տիւշմանլարը կէսապլ իւթիւնսէն գուրթարագաղընը, Պօնապարթէ իհթիսար գարտինալա կիզկ տէն վատա իւլէտի։ Պօնապարթէնին պու մուգատուէմէսի էսէրի զապ յիլ օլմայըպ, իւէրիսէ սէմէրէսի կէօրիւլիւշ տիւր քի, Լ՝ինիֆագը Լ՝օմա ֆապլընատա մուֆապսալէն նագդ օլունագագ տրը։

Պօնապարթէ պու վէճհիւէ մահրէմանէ գարտինալա աչըլտըգտան սօղրա ուսմուսի բուհպան կիւբուհինէ տախի պիր նուէթգ խոխուպ [2],

---

[1] 137 սահիֆէյէ նագար պուլըպ։ 1796 սինէսի Պօնապարթէ պու փոգոտա իւէ մուսթֆէյէ կիւրէշմիշ օլտուգունատան, միւշարուէյ հէն փաշա Լինճիսթագ օլմայընդա վէգ չօգ թէյ պիրի օլսուշտուբ սէրըէր Ֆրանսըզ միվէրսիթէ էրի։

[2] «Աւրէնը Նոսիֆ»։

Digitized by Google

Ալիշան քիւրեղներուն տակի թէշէքքիւր տուալտրը հազըրլանըրդընէ առան, Պօնաբարթէ սինտրըգ կէօսթէրիպ հազիրանըն 18 ինտէ առ ըսյ իրէ Ալտա քիւրեղէյ տուխուր խլէտի [1]։ Պէօյէ պիր հարէքէթէ Խարիտաէ ճէտարէթի օլամազ իսկ տէ, հիչ օլմազսա ուզագտան խտա պէրի կիթոտիքտաէ ահալիչէ նէ թէչխիրի օլաճաղընը աղնամագ խ-ընդե պտու մուսամէլէյէ թէչէպպիւա խլէտի [2]։

3՝. Պօնաբարթէ պտու վէճհիլէ Իթալիանըն մէսաւիհի ուսմտամիչէ սինէ նիզամ վէրտիքտէն ատղրա, ասաքիրի նիզամիչէնին էյալաթը մէգ քիւրեէտ մինտսիպէթի իսկ թաագսիմինէ տուխի սարֆը էֆքեւար խլէյիչ, ճէնէրալ Խասինա Ա՛նէօսմանըն թահվիլէսինտէն ատղրա ասաքրի իսկ պէրտապէր օրտու մէգքէզինէ վասլ օլտուղունտան, Պօնաբարթէ պտունտա Իթալիա օրտուսունա պաշ գոմանտան նատագ խլէտի, քի հէր թէրաֆտան թէրաքիւմ իտէն ատաքր իսկ սէքտէն պինէ պտուլնգ օլմուշտուտ. պտունտայրը Պօնաբարթէ Իթալիանըն էն միւնագիմ ատհրտայրընտա իգ-ամէթ իթտիրիպ, իսլահը հալէրինի իլթիզամ իտէճէք թէրթիպտաթը տուխի թատմիմ խլէտի։

Ի՛հթիտաթէ րտայէթ իթմէք Պօնաբարթէնէին մէլտֆ օլտուղու ֆէզայիլի ճէնլիէտէն տիրի օլտուղունտան, Վիրանտատան Իթալիայա կէչիտ իւզէրինտէ օլան գաղէլէրին քէտաֆֆէսինի, էզ ճիւմլէ Ա՛րծտա, Պարտ, Վգրտավալլէ, Իվրէ վէ Ղէվա գաղէլէրինի քէտամիլէն պտարուէթ իլէ ամթալըտտը, պատէհտա վէրկի մատատէսինի տուխի պիր Նիզամ թախթընա վազ իտիւպ, պտու նիզամտաթըն խիթամընտա էօնտէն խատ ատա ատաքէրինի Խարիսէ իրտալ խլէտի. վէ թէմմուզտա 14 իւնէթիւ կիւնիւ ճիւվհուրտուն իհտատը կիւնիւ օլտուղունտան, հէր ատնէ վտգի օլան գինէրէ վէ ատղայտըրըն պտու տէֆտա Ա՛սրէնկո ֆիւրտաւհամը վէսիլէսի իլէ տահա պիր տատրաթ վէ հաշմէթիլէ իչրտա օլունմատը Ի չիւն մուտաւիին գօնսիւլէրէ քէնտի խաթթը տէւտիի իլէ ևազըլը թատ ընմամի կէօնտէրտի։ Ա՛ Ա՛սահնայը ատաքէրի իլէ թէքքտար Ա՛ինօվայա կէօնտէրիպ, հազիրտանըն 24 իւնտէ պիւթիւն եւավէրըէրի վէ էրիքտատ նը հարպընը պէրտապէր ատտրագ Ա՛իլանտան հարէքէթ, վէ Թ-օրինտան վէ Ղէնիա տատղընտան կէչիպ Վիրանտայա տուխուր խլէտի։ Պիւ-

[1] Գօնսանտիսն վտգիընտա քիւրեէտէր պիւթիւն պիւթինէ գաբանտըր օլտուղ, պիւտիչտան հիւքիւմէթի վտգիընտա տատիի հինիզ բէտ մէն ատչըմամըշտը, իսմի մէզհէպ պիւհիտտագ տուտատը կիզի իտի վէ իսանէչէրտան իչրտա օլտուղուղ բէտմէն պիւտատատ եւազուտա։

[2] Ֆրանսատըն ատիիլէչ տէֆֆէրկիտտի էչրինտա Պօնաբարթէնին քէնտի եվ եւազընը վէ իմզատը իլէ եւազընը շատ մէքթիւզ պտուտն մուշտուբ։

"Ի՛ատրատէքի տէնտիպէրիպիզ հէր նէ տէր-ընէրտ տէտտինէր, պտու կիսն պէօյիք տատր է-ընէ Մէքտէպտա տատ քիչիտէպտի կիտիզ թէ-ընէքքիւր տուտպէրինտի հազընը պտուտնտատ ոզմ։ 18 հազիրտան։

Digitized by Google

թիւն Յովհաննու վէ խուստուսի իւլէ թիմասթէթլէ մէշհուր օլմա | խաձ պէլաէսի միւսաալէհէյէ մայիլ օլտուգլարընատան, պօնաբարթէյէ պէր վէձհը շիւբհանիյէթ ֆիւլթուհաթ ջէմէրլերի նատզ իսթուզ, եօղլուրատա, չէհրիբատէ պինդերձէ պին ահալի ԼԷբտաքիւմ խաերհէք մէսէրլէրի եէնդալերի իւլէ պու ֆաԼԼհի տէվլաննը սէլամ|ատլը ետը։ Պօնաբարթէ թէ պու մէսէրլէթը ուժունմիյէ արաձընատան կէչիպ ԼԷմմուզուն իւ չիւնձիւ կէձէսի սալնամէն Յարիսէ մուվասէլէթի խյէտու։

4։ Պօնաբարթէնին Յարէնկօ ճէնկի իւլէ մէշղուլ օլտուգու էս նատէ Յարիսէ խաձլը գիտ իւ գալ հասըլ օլմուշտուտ։ Յուպատը ֆէռատ, պօնաբարթէ ճէնկուտ էօլտիս ատէի արտճիֆ ինէշը իսէրէքը, խամբայը չհիմհուրատան, վիւքէլատէն վէ ճէնկէյուլլարտան պազըլտըլընը տահի իզլալ իսիւպ պիր զաբտը տէսոմէ հազըրլանմըշտըր ետը։ Պօնաբարթէնին պիրատէրլէրի, ճէնկէրալ | ազիայէթ իւլէ հուրպիյէ վէքիլի Յայնատան տահի շիւպհէլէնմիշէր իսի։ Յիւրտուն ախշամընը պու պուռնատ հէր պիր շէյի պօնաբարթէյէ մուֆասսալէն րհվայէթ խյուրքտուէ, պօնաբարթէ ղազէպէ կէլիպ, ինթիգամ ալմայա տահի գալգըշտը իսէ տէ, էրմէնի կիւնէրի ահալիի Յդանանընըն մէսէրլէրի կիւնէրի օլտուգունատան, մուսաձլաթը թէչտիպիյէ իւլէ ահալինին տուրտուրունէ սէրթէթ վէրմէմէքը վէ քիմսէյի մահզուն իմամէմէքը իզ զէ օ ատատըգ տուֆը նատզատ իսիւպ, իձրասընը վագթը ախէրէ թէղղ իւլէտի վէ ինիզտէն տահի պիր շէյ կէօսթէրմէտի։

Յէրմէնի կիւնիւ իւմէրայը ճհիմհուրկէ, վիւքէլա, մէճլիս ազա ըտը վէ ատյըտը միւթէպէրան, գրաւիւնէթ վագթը միսալի թատգըմ թատգըմ Պօնաբարթէնին հուզուրունա կէլիպ բէտմը թէպիրիքի իձրատ իյլէսթիլէր, վէ հէր մէճլիսին բէհտի գրաւ հուզուրունատա կիսպ պիրճեր նուխգ իսիւպ, Պօնաբարթէ տահի միհնատիպ ճէվապտարընը իմատ իսէրէքը քէնտիլէրինի Թաղթիֆ իյլէտի։

5։ Յիմամհատա վէ Յդանանատա պու վուգուաթլար արտ արտատ թանուտայը գուհուր օլտուղու հալտէ, Յէմմանհատա տահի[1] ճէնկէ րտալ Յօրտ մարճհալ Յրայը Իւմ գալէսինէ գաբաթլպ, եա պու գալէտէն տրշարը չգտմամաղա, եա տա Խուննա քէնարընատա օլան տահ թատգարն պիրինատ պիր գաթի մուհարիպէ վէրմէյէ մէճպուր իսիւպ, Յդ տատղարընատան Իմաձիայա վէ Օ ձիչէրլիյէ կէչմէմէտի իչիւն տահի պիւթիւն կէչիտէրի մուհաֆազա իմմիշ իսիւպ[2]։

[1] 412 վէ 418 ինձի տահիֆնէրէ նատզատ պտրատը։

[2] Պօնաբարթէ Ամէրիկատա օլտուգու վէճհիլ պու Ամէրիկատա ան ֆէրինատ հէրհէք Իմաձատա վէ հէրհք Ամէրիկատատա, Ամէրիկանըն գտվիմբէթ։ Ֆրանսըզըն գտվիմբէթինին իյլէ գտմ գիտատ պտրատ մուատա. Իմաձատա պտրատա Ամէրիկատա պտրատտատա, վէ Ամէրիկատա պտրատա Իմաձատա պտրատտատա իսիւտատ ինիլիզտէրէրհք, հտնհը թէրտի գտյրէ տահ չէր իսէ ո թէրտիս թատգ տատէր իյլէ մուատ վէճհք պտրատտատ, ֆրանսըզատան մուհաֆազա պտրատտատ իսէ։

Ամէրիկատ պտրատտան տգտհմ Ամէրո, քէմտը մէհտրէրի գտյ պտրատտատ Իւմ գալէտի նէ գտատմհրէ վէ Իմաձատ հէչիտէրինի տահի քէտմէր պտրատտատ։ Պօնաբարթէ Ամէրիկատատան Իմաձատ տգտհմ հէչիտէրինին ենձին պտրատ։ Սէն Գիրնար տտրէտատան ենձ Ամէրիկատի Իմաձատ պտրատտատ քէրհտան Իմհքէ վէ հէտտե Ամէրո քէնտհքի տահի։ Իմաձատան Ամէրիկատատ իսիւտատ հէչիտէրինին, տէն ենձին պտրատտատ։ Գրաւ իյլէ ինիհտինին ձէնկէ պտրէտատ գտտատ վէրհք իսէ։ Ան

Digitized by Google

Ալրայ հէր ձէնկատ Աիօրօտան պօզուլուպ թէմմուզ այլն իպլէթ տալէլինուե միւ թաւրէքէ թէքլիֆ իլլէտի։ Աև ի միւ ձիպիլինձէ իքի օր տուլայ տաքի պիրէր հուտուտ կէօսթէրիլիպ, գաւրարկիր օլան միւ թաւրէքէ չալըթլարը, ատ վէլէթլէրի թէքրաֆընատան գատուլ օլուճաձայա տաք, հուտուտուտ մէզքիւրիւ թէճաւլուզ իտոմէչէքլէր իտի. վէ

ձագ կէրէք թուձանըն իւմի թէքրաֆընատան կէչիպ, Իւլմ գալէնինի վուրմագ. վէ կէրէք ալի թէքրաֆընատան կէչիպ Գավիէրա իւպէլինէն վ իինայա եիւրիւմէք, իքիտի տաքի մուխթարալը օլտուգունատան, Մօրօ պուս իքի թէկրիիպտէն տաքի տարֆը նազար իտիպ, Ֆագամի Թուձանըն աշաղըսընատան կէչիպ, Գըբայըն Գավիէրա վէ Վ իինայա գաւչաձագ եօ լաձնա քէտաֆի իքի թէտարիւկ տաքի թէկրՀէկ իմմիշ իտի, վ է պուս վէձՀիլէ Գրայ, կէրի չէքիլձէք եօլաձնաէն գաբանաձաղընը ֆէկմ իտէրէք, մուԹլագա Իւլմ գալէնինէն չէգաբ վէ կէնը տահտատա պիր ձէնկ իտար մէմուլինտէ իտի.

Իամի հաղիբանըն 18 ինտէ, Մօրօ ապքէրի հարէքէթ գամանտատը վէրիպ տաղատա ձէնկերալ Լ ըգուլտայ ֆընգատը, օրթատա Մօրօ, վէ տալ տատա ձէնկերալ կրընկիչ եօլա րէվան օլտուլար։ Գու ձիւմլէ Աւմրիտալար Մօրօնուն պուս հա րէքէթինի կէօրիւպ վէ Իւլմանէն չէգրալ ֆրանգ պըզ օրտուգատէնան արգատալնատան առիչէձէք օլ ատագլարը հալտե, պուձնարը եմնայը բահաճ եանատան վէ օրթա պէլլէրինէն տաքի վուռ լուպ չաշըրմագ վէ իքիյէ պէօլմէք իչլէն պիր ֆընգա ապքէր տաքի ձէնկերալ ընչրատա գամանատալնատա բատատյա պրըտալընը։

Հաղիբանըն 19 ուձնատա ձէնկերալ Լ ըգուլտայ ֆընգատալարը, Պլինտհէյմ, վէ կրեմհէյմ մանհալ լէյտէն, աշաղը Թուձնայը կէշմիչէ պաշլատը լար։ Պուս քէօրիւլէրինն եօքէ պաշլարը պը գուլտուշ օլտուգունատան, ձէնկերալ Լ ըգուլտայ ապքէրին քիւլ իտինի օ ձիվուրատա օլան պիր օր մանատա նըքիպ իտիպ, քէօրիւլ Թագըմլարը ձատ իտի օլմատըգնատան պիր ատաճալըգա կէչիպ պուլմագա գաւրար վէրտիլէր։ Իամի ձէնկերալ կիւտէն պիր գաչ Թօփ իլէ Թուձնատըն քէնա րընտա էնիպ գաւրձը գըյրատա օլան Աւրիւիա ատ քէրլինին իւպէրինէ ապէշ իքմիչէ պաշլատը, օ ատալըգատա Գընօ նատ պիր չատուձ Թուձնայա ապէրլագ, եիւպէրէք գաւրձը գըյրայա կէչտի, վէ օրտուտա օլան իքի գրիտա գաչրալը ալըգ, տուգա պընատան եագմուր կիտի գատրչուն ապէրլատրագ հալտե սէլտմիչէ պէրի Թէրտիա կէչիրատի, պուս մուտամլէտե Գընօ նատընըգ պայգընատան հաֆիֆձէչ եատալանմրչտը։ Գայրգլատա պէրի Թէրտիա կէչտիքատե ֆընգատընըն իչինատե օլան էն մչհուս սիւզմե պիկինէրե նտպատալտրընը վէ տիսհլատրընը մէգքիւր գայրգլատա վուգ իտիպ, Թէկրատր եիւպէրէք գաւրձը գըյրայա կէչտիրէր, վէ գաւրայա չէգատրգատա էլտիսհէրինի տապի կիսինմետեն։ Աւմրիտանըն պիր պէօյիք ապքէրի իւպէրինե չէտալագ չէտալագ հիւձմէմ իտիպ, վէ գաչէրլըգ էլէրինատն իքի բատ Թօ փու, ձէպկանտե ատանատգլարը իւչ պէրտագեր օ լատագ ապիգ վէ գատի իպէտիրէր, վէ պուս իքի պիրԹիրէր պիրԹիրմէգ գօշատպ վէ քէօփրիւլէրե կէչիպ պօզուգ օլան մահագչէրի միւմչին մէր Թեպ Թատըր իրտիրէր, վէ տեր ագատպ գատ չէտատն Թօփատա նեֆեչէրէրի կէչիպ, Աւմրիտա լէտատան ալէնատն Թօփատրը իչչէրմէկե պատչտա տրատ։ Աչպատատն փիտատեչէր տատիր քէօփ րիւտեն կէչիպ, օգ վէչհիլէ Ձ ըտանագլատր իքի Թէրտիա տատիկ տատիպ օգատրագ քէօփրիւլէրի Թէքմիլէն Թատըր իրտիրէր վէ պիրԹիւն Լ ը գուլպ ֆըրգատը պիտ գատա քէօփրիւլէրի իմ բատր իչչէտի. պուս ձիւմլէ պուս միւԹէնէտա մա հալի Աւմրիտալար ֆրատնգըզլէն էչինատե պէ գատպատյատձաղընատան, կէրի տէօձէնկիչէրինի գատվ վէրի ձէտիրե իտի կէչչէձէքլէրի տատիկ մէմուչ օչտուգատէնատան, ձէնկերալ Լ ըգուլտայ եօգ ատագըգ րընտա ատիը գատատգլատրը վատգ իտչէմիչ իտիկ, վէ վագատա մէմուչ օչտուգատէնատա վէձՀիլէ Աւմ բրատալարը ատ օրթա պին փիտատե վէ պիչ Հիւգ տիը վէ պատը Թօփ իտե Շվիցնիկեն Թէրա ֆընատան գուհուգ խոիկ, իքի տատի գատֆընգ տատ պուս քէօյիս իքի Թէրտաֆ. պիր գաչ ատֆատ պիրի պիրինտեն ատուգ իչչէտիրէր. Աւմրիտա գատ չատրատ տայրատա գչհատե օչտուգատէնատան, քէօֆան էԹրատաֆընը տատրգատ, ատն ատեֆատ ֆրատնգըզլատրը գատվատյատգ իւպէտ ատչէ ատտատմ պիր հիւձմէ տատիկ տատիպ Լ ըգուլտայ տատ խի իքի Թագուր գատատպինագը ատԹըգատրը ևէ Թիշտիչինատեն. մայեէԹինատե օլան տայրը ատի գատրը հիւձիւմիտեե (գօմանատատը վէ րիւտատ, վէ պուս հիւձիւմ օգ մէրԹէպէ տիւ Թատրէքէ չատրԹատրը, Աւմրիտա տատգէրի Ֆըրգատըրը օվատատ իքէն, Իւչէրէրի նե պիր ատԹը հիւձիւմիտեե (գօմանատատը վէ րիւտատ, վէ պուս հիւձիւմ օգ մէրԹէպէ տիւ Թատրէքէ չատրԹատրը, Աւմրիտա գատ չատրատ տայրատա գչհատե օչտուգատէնատան, քէօֆան էԹրատաֆընը տատրգատ, ատն ատեֆատ ֆրատնգըզլատրը գատվատյատգ իւպէտ ատչէ ատտատմ պիր հիւձմէ տատիկ տատիպ Լ ըգուլտայ տատ խի իքի Թագուր գատատպինագը ատԹըգատրը ևէ Թիշտիչինատեն. մայեէԹինատե օլան տայրը ատի

Digitized by Google

քէյֆիկէթ Թէքքուր մուհարէպէյէ գարար վէրտիկի հալտէ օն իքի կիւն ապտէմ Թէրաֆէյն պէյնինտէ մուխարէպէ գըլընաճապտը։ Պու մուգավէլաթըն ախնէոլէրինի Ա՛սթրիա ճէնէրալը Ա՛յն Յ՛ուլիէն ա՛լըպ, իմբէրատոր Թապտիմ Իմմէք իզլէ Ա՛իննա ճանիպինէ ազիզ մէթ խյէտի՝։

6։ Ա՛պթիտա Ա՛թալիա ֆիւԹուհաԹը վէ միւԹարէքէսի, պատէհու Ա՛լէմանեա ֆիւԹուհաԹը վէ միւԹարէքէսի հավատիսլէրի արատ ադտա Ա՛իրանապա վէ Ա՛արիսէ վասլ օլտուգտա, միւսալէհէ իւմիտի պու խայրը հավատիսլէր իլէ Թէքքիտ վէ Թէյեիտ օլուՆտուղընատն ահալի սի Թէքքուր սուրուրու ազիմ իլէ խէՆատան օլտու։ Ա՛իւզտէ պէշ ֆայիզ կէԹիրէն իսԹիգրազ ախնէոլէրի, իՆԹիսար պուլմազա պաշլատը, վէ պու ախնէոլէրտէն գօնսիւլիւք տէվրինաէն էվվէլ եիւզ ֆըրանգլըը օն իւչ ֆըրանգա կիւճ իլէ սաԹըլա պիլիր իքէն, պիրտէն պիրէ գըրզ ֆըրանգա Թէրֆի օլուՆտու, գօնսիւլէր Թէքրաֆընատն էմրնամէլէր զուհուր խտիւպ, պու ախնէոլէրին ալԹը այլըզ կիւզէչԹէլէրի նապա ագճէ իլէ վէրիլէճէյի տախի իլան օլուՆտու քի չօգտան պէրիս կէօրիւլմիւչ չէյ տէյիլ խտի, պու վէ պուՆա էմնալ մու հատախնաԹը քեաֆֆէսի, ասքէրին, վէ ճէնէրալլարը ղայրէԹինէ վէ պաշլըճա ՊօնապարԹէնին հէմ ուամուրու միւլքիյէ, վէ հէմ ուամուրու հարպիէտ ըզհար խյէտխի ֆէԹանէԹ վէ տիրայէԹը ֆայիգէյէ համլ օլուՆարագ, ահալինին Թէվֆիճիւհիւ քեամիլէն ՊօնապարԹէ վէ ասքէրինէ մէրքիւզ պուլուՆմուշտու։

Ա՛ուանուՆնամէյը միւլքիյէ միւճիպինճէ, հէր ախնէ Թէմմուզուն օն տէօրտուՆճիւ կիւնիւ ճիւմհուրիյէԹին իհտասը հիւրմէԹինէ պէցիւք շէնլիք վէ զիյնէԹլէր իճրա օլուՆաճաղընատն, օ ախնէ կէրէք տէվլէԹ վէ կէրէք ահալի Թէրաֆընատն, պու զիյնէԹին իֆրաԹ տարաԹ վէ հաշմէԹլէ իճրասը իչիւն քէք ճէսիմ Թէտարիքեաթէ Թէշէպիւս օ լուՆմուշտու։ Ա՛ոմի Ա՛նվալիտ քիւիսէսի տէրտուՆինտէ պիր պէցիւք զիյնէԹ ԹէրԹիպ օլուՆտուպ, օլ էՆատէ մէշհուր օլան մուզիգա ուսթասը Ա՛իհիւլ, եէվմին իպԹիզասընա կէօրէ եէՆիսէն պէսԹէլէր Թանըզիմ իլէյիպ. պու պէսԹէլէրի Ա՛ԹալիատանԹ ճէլպ օլուՆան էն մէշհուր Ննձոլ վէ էն ասիլզէր Բրիմաքօնձալըզ ԹէրտէՆնիւմ իլէյտիլէր, իսմերայը

պէրաթ օլտուգտանան, կէրէք ասքէրինին պուլուՆտուգտա բէրքիյանիի հալտէն վէ կէրէք Իթալիա մաղտափէյԹինտէն ասղտա Աւսթրիա տավվէԹինին տրմըզգ Ֆրանսայա մուգավէմէԹ խաճմէհճէնինի տէրգ խաէրէք. մեԹարէքէ իմմէք իւզէ Մօրայա միւքերրէրին խտապէր կէօՆտէրտի, վէ Մօրս տախի Իթալիա վուգուա, Թընատան վէ Մարինկօ ճէնկինտէն խտափըտար օլմայտագ բտալի օլուպ Թէմմուզուն օն պէշ չինտաէ մեԹարէքէ մուգավէլաԹը Բաստօրի գարինթինտաէ Թէրաֆընատէն իսղտա օլուՆտու։

՝ Պու տէֆթար Ա՛լէմանեա ճէնկէրինտաէ Ֆրանսըզտան հիշ ալիր ճէնէրալ եօլճիյագ Ֆաղ գամ Լօրտ Տ՛Օ՛Ա՛ՆԻՆԸ Նամ ալիր Կրընատաէ. Նին վէֆաԹը զէքր օլուՆմազա շայան ատըր, պու զամ Ֆրանսանըն բէք պէցիւք խանէտանէզ բընըն պիրինտէն օլուպ, քէնտի հիւանիթ բտաէթի իլէ կէօնիւլիւ իս ասքէր. վէ Կրընատաիէ պէօլուքլէրինին նէֆեր եազըլմըշ ըտը։ Ա՛լէմանեա ճէնկէրինտաէ էրքի վէմանըն գահրտա մանէտրընա լայըգ շէճաատ վէ պահատրըզգ կէօտէրմիշ խտ ատ, հէր նէ բիւԹաք վէ մէնեա վէրիլմիշ խտ ատ, եւսնի ճէնէրալ բիւԹպէսինի տախի գապուլ իԹմէհճէպ, նէֆերլիքտէն չէգմէմէշ ըտը։ ՊօնապարԹէ էլի իլէ պուՆա պիր խմԹեպ Թիւֆէնկի վէրմէպ Ֆրանսանըն պաշ Կրընապէէն իւնվանը իլէ միւշէրեֆ իլէմիշ խտ. ՉօշԹեա մուհասրպէսինի տէ մըզգապէլէ եիւրէյինտաէն վուգուտլապ վէ ֆատ իԹմիշ տիր։

Digitized by Google

ձիւմհուր, վիւքէլա, ձէնէրալլար, միւթէալէրան, վէ հատտա իւ հէվ սապա կէլմէզ ահալի պոս գինիէիտ հազըր պուլանուղ, Գօնաբարթէ ճիւմլէնին նաւզարընա հէտէֆ վէ ճիւմլէնին լիսանընա գիվէր ա լարագ հէր եէրտէ պոս հիքմէթիւ զաթըն էվռաֆը ճէմիլէսի վէտհ իւ սէնա գըլընըր ըտը։

Ա՛արինկօ ճէնիինտ քէսալը չէրէֆ վէ չէօհքէթ խտէն խտասա սա քէրի թապուրլարը տախի, օ կիւնիւ Ա՛արիսէ տուխուղ խտճէք օղ ուզունատան, Գօնաբարթէ պուհնլարը գարշընմագ իւզրէ գինիէիտ մէգքիւթսէն սօզրա Շ անտըմարս նամ մէյտանէ, պիւթիւն խաքէրնէ իւլ իսթիգպալլէրինէ ազիմէթ իլլէսի։ Գու չէճէթլի եխիտլէր իւչ հաֆթա եօղ թէպտիքտէն սօզրա, իւմղէրի պաշընը երրթըգ թօզ Թօփրաղա միւլէմմա օլարագ օ ասպահընը Ա՛արիսին խաբճինէ վասղ օլմուշտար ըտը։ Տիւշմէնտէն ալընան ատնձագընը էօնլէրինտէն չէքիլմէզ, պոս եխիտլէրին պիր գաթ տախի շան իւ չէրֆլէրինէ միւճիպ օլուրտու։ Շ անտըմարս մէյտանընըն իքի թէրաֆընտա օլան ահալի, քէմալը չէվգ իւ մէսէրթէթլէրինտէն, էօնլէրին տէ սաֆ պէսմէէի սէլամ օլան ապքեր խամթըլարընը պօզուպ, պոս միլլէթի գահրամանլարընըն իւզէրինէ եիւրիւյիշ խյէսիրէր, եիւղէրի կիւնէչտէն վէ պոտուԹտան գարտարմըշ պոս ապքեթ, քիմիսի տա ըղըպ էօբէր, քիմիսի պէյազ մէնախլէր իւլ թէրլէրինի պիլէր, քիմէ ան եիւքլէրինի, թիւֆէնքլէրինի էլլէրինտէն ալըպ քէնախլէրի թաշըր, հասըլը հէր պիրի պիրեր նէվ վո՛ւ մո՛ւհասապէթ վէ ալըգայը տէրտունէ րինի ըզհար իթմէք իւզրէ ընէ եաբատագլարընը պիլմէհիպ, պիրի պի քինի թէճաւուզ իթմէքտէ օլտուգլարընան, իւզուհամը նատտէն չը նէնինէր վէ սագաթլանանլար տախի նօգսան օլմատը։ Գօնաբարթէ քէնախի տախի պիր գաչ ատֆա ինսան զալէպէլիկի ատտաընա պըտը շըպ, պօզուլմա տէրէճէպինտէ իչէրինտէ գուլըպ հիչ պիր թէրաֆա հարէքէթ իտմէզ օլտու, նիհայէթ ապքերին էօնիւնէ տիւշմէ պի՛ւխիւրըտի սէրայընա վատղ օլտուգտա, ախշամատաք ահալի սէրայը մէյտանլարընտան վէ պատշէրինտէն տուղրմատը, վէ օ կիւն վէ պիւթիւն կէճէ կէօնակէօն ճիւնպիւշ չէր վէ չէնկիքէր. վէ տօնան մալատ վէ ախէշ ֆիչէնքլէրի իւլէ մուտտաթ խյէտի, ախշամատը Գօնա քարթէ ի՛ուիւլերրի սէրայընտա, իւմէրայը ճիւմհուրիյէ, ապքերիյէ վէ վիւքէլայէ պէօյիւք պիր զիաֆէթ վէրիտ, մէյվէ վազԹը,

ԹԷՄՄՈՒԶ ԱՑՐՆ ՕՆ ՏԷՕՐՏԻՆԵ, ՎԷ ՀԻՄՄԷԼԷՄԻՉԷ ՀՈՒՓՒՄՏԱՆ ՕԼԱՆ ՓՐԱՆՍԱ Ա.ԳԱԼԻՍԻ ԱՐԳԻՐՆԱ. ՎԻՎԱ՛, սէալէրի իւլէ գատհ տօզուս չիտուրտուղ պատտէ Նուշ օլսունատա ։

Իգրար խտէլիմ, տէր, միւսիւ Խիմէր, Ֆրանսա տահալիսի հիչ պիր վազԹը պէօյէ տահա մուԹէտէլ կիւնլէր կէօրմէմիտի ։

Digitized by Google



ԵԷՏԻՆԺԻ ՊԻՈՍ ՓԱՓԱ

Digitized by Google

ԵՒՏԻՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1799 — 1800

1° Ա՛ը-ըր օրտո-սո-նո-ան ահվալ, վե ճենէրալ Ո՛լեպէրին հարէ-խալը։ 2° Ա՛ն հի-չի-մէրիք եալըզը լագըր։ 3° Ակ-չի պին եէնի լէրինին Տի-ֆե-լա չզճալըզը ճեն օր-նո-ր, 4° Ինվիլէզ ամրալը Սըպի Սրլի։ 5° Թ-այկըր նամ Ինկ!լէզ գալբե նո- փէր-նինաք սալ հի-չի-լէճէխ։ 6° Ի՛ըրիշ գալէխինին Օ՛սմանլը էլինէ փո-ղէխ, վե Յըրա՛նըզլարըն գո՛լ։ 7° Ի՛ըրիշ մո-գավէլէխ։ 8° Ինվիլէզ փէվ լէրինին Ա՛ըր օրտո-սո- հագգընգա լուսմխալը։ 9° Ո՛ղնէրալ Ո՛լեպէրին ճենի Ըկպարի-եալը։ 10° Հէլէօղօլ՛ս մո-հարէպէխ։

1° ՊԱՀԱՆՋ նապէլիս հիքեայէ գըլընան վուգուաթը աճայիպէ, զարը բաշզկեարուէն քէչ տէր քէչ բուննումայը զուհաբ օլաուղու էննաատ, Այնըրտա գալան եախօտ քէնտի հալինէ թէնքը օլունան Յըրանարզ օրտուսու տախի կիրիֆթաթ օլաճաղը մուխաթարալարըն ճէտաւէթինէ նազարէն իսթիղրապը տամէյի միւճիպ օլաճագ պիր հալտէ իտի։

1799 սէնէսի աղօսթոսուն 23 իւնահ, Պօնապարթէնին գաֆիլաէն վե կիղիհէ մէմալիքի Այըլրիյէի[1] թէնքը իտիւղ, Յըրանայա ավտէթի օրտուցյա մալիւմ օլուագտա, Պօնապարթէնին թէտավվուրլարը նա ասքէրին մալիւմաթը օլմատըղընուտան, պուռնու միւճէրթէտ քէնտիլէրինի տիարը ղուրպէթաէ Ինկիլիզ վե Օսմանլընըն էլինէ խըյանէթէն թէնքը իլէ, նէֆսինի մուխաթարտան գուրթարմագ էֆքեարը նա համլ իտէրէք, պիւթիւն ասքէրին ճէտարէթինէ ֆիւթուր կէլէրէք տօսթ վե տիւշման քէնտինի ֆայալ իթմէյէ պաշլատըլար։ Ո՛ղնէրալ Ո՛լեպէր տախի զաթէն Պօնապարթէյէ խաստ վե բարգիպ օլտուղունտան, հադգընատա զուհուրա կէլէն պուռ ատաւէթ վե հագաբ գըմընըն կէմիյէ պինտիքլէրինի կէօմիշ օլտուղունտան։ Պօնապարթէնին էմրի իւզրէ վուգուի հալի կէլիպ Ինկիլտէրրէտէ նագլ իթտիքաէ, ճիւմլէտա մաթ օլտուղար։ Պօնապարթէ ս կիւնիւ Գլէպէր իլէ տախի պիր մահալէ պուլուշմագ իւզրէ աէօզ վէրմիշ իտի։ Լոքին տօղրատան կէրէք Ինկիլիզլէրտէն գօր գուտ ատէլէ իթտախինատէն, վե կէրէք Գլէպէրին ախլագընը պիլիպ, նիւզ եիւզէ կէօրիւշտուքլերի հալտէ իչթիմալ տըր միւզաքէրէյէ կիրիշիլիր, վե պուշ գօմանտանտանըզը գուպուլ իթտիախի հալտե թէրթիպտի ապօլուլար վե ահտա իլէ Թախտա օլունան մահալէ կիթմէմէկ, Գլէպէրէ գաթի վե պէճիա էմճանտալէր պըրտագ տը պուռնըլտա Գլէպէր իթտաեթ իթմէմէկ իտէմիգ իտի։

[1] 1799 սէնէսի, աղոսթոսուն 22 ինտե Պ՛ապարթէ պէրտագեր ալտընդը էրքեանը հարտ իլէ Իսկէնտէրիյէսէն կիղիհէ Մտատպա՛ գօյուտա կէլիպ, վե Ինվիլէզ ասնանտամ պունան գօրգատաղուտնատան ամճէլէթէն կէմի էրէ պինպա, պարկիրէրէրի տախի գէլտատա պըրտագը ըտը։ Պարկիրէրը սահիպտիգ գալըրգըրտնատան, գօշտագ տօղրու Իսկէնտէրիյէյէ կիթտիկտէ։ Աբքէր կէրէք Պօնապարթէնին վե կէրէք ապէր զաղրնանըն ասէլտրըտը պէօյլէ Հէր Թագըմտըրը իւզէրինատե օլտուգագ գալըգ կէտիքգէրինի կէօտիւքտե, պուռ զաթտատա պրտագեր պիր խըյանէթ իթմէյէ ասր ակլի վէռվէռե խոխագ, ատէրագտագ ո Թէրտիքա տօզբա վե-ֆիրէզե գօղտար չզգատղտար։ Պուռնու Օսմանլընըն պիրի Պօնապարթէ Թա-

Digitized by Google

լէթը ումուհյէի զայիլ իտիւպ, ասքէրի տախի ճէտարէթէ թէշ-
վիզ վէ միւսլիմէրիհ իտէճէք եէրտէ, պուլունտուղլարը մուխա-
րայը մուպալաա իլէ պէյան վէ իլան իտիւպ, ասքէրին քիւլլիյէն
մէյուսիյէթինէ միւճիպ օլմուշտու։ Պու ճիւմլէ Պօնապարթէնին
պէրագտըղը թալիմաթ միւճիպինճէ պաշ գօմանտանլըղը տախի իւհ-
տէսինէ ալըպ, վէ Իսկէնտէրիյէտէն տախի մէտինէյի Ալընըրա կէլիպ,
օրատա Իւզակէքսկ նամ մէյտանտա Պօնապարթէնին ասքին օլտու-
ղու միւզէյէէն սէրյատա իգամէթ իտէրէք, Ալընըրը ահալիսինէ տէհ-
շէթլիւ կէօրիւնմէք իւզէրէ իֆրաթ տարաթ հաշմէթ, վէ չիտաէթ
կէօսթէրէրէք, Ալընըրա միւսթափիլանէ հիւքմ իլմէյէ պաշլատը։

Ջ։ Ալէպէր մէյտանը հարպուէ նէ գատար մէրտ վէ շէհմ իսէ,
թէննէհա վէ իսթիրահէթտէ տախի օ գատար սէֆիհ վէ իւշ իւ իչղէ-
թէ մէյեալ վէ ախալափը միւսէյեէլ օլտուղունտան, ազ վափրթ զար-
ֆընտա պաշ գօմանտարլըգ մէշղուլիյէթի վէ մէա՛ուլիյէթինտէն վէ-
լէհ կէթիրիպ, Ջրանտա վուգուտաթլընտան վէ Պօնապարթէնին թէխտ
հիւքիւմէթ օլտուղունտան տախի խապէրտար օլմատըղընտան, տա-
քէրին պուլունտուղու մուխայարայը հապիգէթը հալտէն զիյատէ
կէօսթէրէրէք Ինկիլիզ վէ Օսմանլը իլէ մուգավէլէյէ կիրիշմէք, վէ
ասքէրի պիր թագրիպ Ջրանտայա ավտէթ իթթիսալէք իշլէն բուխա-
տաթ թալէպի իլէ հիւքիւմէթի տախի պունա իսկեատ իթմէք իշլէն
օրտունուն ահվալը հաղըրլանինէ տայիր Ռուսիէկ[1] նամ նազըր մա-
րիֆէթլիյլէ, հիւքիւմէթը ճիւմհուրլույէյէ մուֆաստալ պիր թագրիր
եազտըրտը։ Ալթագրիրի մէզքիւրտէ աստէքա եալընն օլարագ օրտու-
նուն ահվալի չուս վէճհիլէ նագլ օլունմուշտու։ "Ասքէրին նէֆէ-
ր թաթը օթուզ պինտէն օն պէշ պինէ թէննզիլ պուլուպ, արրթալարը
ր վէ այագլարը չըպալագ տըր, քի պու իգլիմտէ զայէթ մուխաթարա-
լը վէ կէօնակէօն խասաթալըգլարա միւճիպ օլուր պիր քէյֆիյէթ տիր.
ր թօփ, թիւֆէնգ, կիւլլէ, պարութ, գալմայըպ պունլարը Ալընը-
ր կիպի պիր պէլուետէ իթէտարիք իմմէք միւմքինիզ տիր։ Ալգէճէ
ր օլան միւզայիգա հէր շէյտէն զիյատէ օլուպ աէօրթ միլիոն, մահի-
ր պօրճու վէ սէքիզ միլիոն տախի մէյքիւլաթ պօրճու աչըգտա տըր.
ր վէ ահալիսէ պիր հապպէ վէրգի վէրէճէք թասգէթ գալմամըշտըր.
ր վէ Ալուրատ պէյ վէ Իպրահիմ պէյ քիւլլի ասքէր թօփլամագտա.
ր Ալքթա վալիսի Ալէզզար բաչա Թէրթֆընտան տախի օթուզ պին
ր ասքէր Ալընըրա եիւրիւմէքտէ, վէ առատրազամ օրտուստու եիւզ պին
ր եէնիչէրի իլէ իլէրի կէլմէքտէ, վէ Ռուսիալըլար իլէ Ինկիլիզէր
ր տէնիզտէն զուհուր իթմէքտէ տիր ր։ Պուննարը վէ պուննարա էմ
սալ սայրը սահիհ վէ խայալի մուխաթարալարը տախի Ալէպէր վէ
Ռուսիէկ մուպալաա իլէ եազըպ, պուննուն մէտուլիյէթինէ վէ գա-
պահաթը տախի պիւթիւն պիւթինէ Պօնապարթէնին իւզէրինէ ա-
Թըպ հիւքիւմէթ հազուրունտա քէնտիսինի քիւլլիյէն մահճաազ

[1] Օրտու նազըրը Բուսիէկ, Պօնապարթէնին սայէսինտէ ասատ օլմուշ վէ մէնֆէաթ էէշմիշ պիր քիմսէ իսթ. պու ճիւմլէ զուրուր վէ Թաճար քէնտիսինի պու քիւֆրանը ֆէֆէթ վէ նազիօրմիք կիրտապլանա տիւշտը իմէ-լեր։ Ի քրահ իսէճէք գապիհտի։

Digitized by Google

խթմէք խ֊զրէ ի֊լքի միլիոն սա ագճէ ալտը գաչտը տէյի խֆիֆխրատա խթմիշէը իտի իւզէրինէ [1], վէ մուԹլագա Ինկիլիզ վէ Օսմանլը իլէ մուգավէլէյէ կիրիշնակ, օրտուներն Ֆրանսայա ճէլպհինէ էշէետը իմ֊ Թհատ կէօսԹէրմիշէը իտի։ Պու ԹահրիրաԹը միւտիրանտէն Պարբասըն եէկէնի է վէրիպ Ֆրանսայա կէօնտէրտիլէը։ Օրտուտա օլան պիւԹհէն զապԹման վէ նէֆէրատի, կէրէք Ֆրանսայա կէրի տէօնմէք արզուսի վէ կէրէք Ռէյսէր վէ Ռուսիէվիին Թահրիքի իլէ ֆաւիլեա վէ Շահպանդարընա պուներան պին գամ սէտԹեր եաման վէ մուպայնա եազըպ պիր ճէսիմ բօսնիա բաքէԹի օլմուշտուս։ Պարբասըն եէկէնի եօլտա Ինկիլիզլերին էլինէ սիւշուիսինտէն, բաքէԹի տէր ագապ տէնիվէ աՀԹուը իսէ տէ, տէնիվէ պաԹընճայատաք Ինկիլիզլեր ԹուԹուպ վէ ճիւմլէսինի օգուստոսան սօղրա Ֆրանսըզըն պուլունտուղու մուխաֆարայը պու գատար շահատէԹլէ սահիհ վէ շիւպհէսիզ պիլէրէք, ամմինէն վէ մէսրուրիյէԹլէ բաքէԹի Թագըմը իլէ տէ վէյԹլէրի Թէբրաֆլընա կէօնտէրտիլէը [2]։ Ռէյսէր իհ֊ Թիամէ բիայէԹլէ ԹահրիրաԹըն պիզ սիւրէԹինի տահի ահէր Ֆաիր եօլտան Ֆրանսայա կէօնտէրմիշ օլտուղունտան, պու վարագալար ակլամէԹլէ Խարիճ վասլ օլուպ, վէ ՊօնապարԹէ պաշ գօնսիւլ օլ֊ տուպաննտան քէնտի եէտինէ Թէպլիմ օլունտու։

3° Պու էնտահէ ճէնէրալ Տըզէ ՊիւԹիւն Ասկիտ իչինի զապԹ իԹտիքտէն սօղրա, Ռուստտ վէ Իպրահիմ պէյլէրէ մուտաալլաԹ օլ֊ մագ, վէ Ֆրանսա ԹէպահիյէԹինի գապուլ իԹմէտիքճէ տուլհա բա֊ զը օլմամագ իւզրէ օ Թէբրաֆլարա խլի ֆըրգա ապքէր պլըրագըպ, քէնտիսի Ռէպէրինի էմրի իւզրէ Ալտըրա կէլմիշ իտի. Ռէպէրին միւթտը պու ճէնէրալը եագընտա Օսմանլը վէ Ինկիլիզ իլէ աչըպա ճագ մէշվիրէԹէ, Թէբրաֆլընտան մուբահհասա կէօնտէրմէք իտի։

Ռէյսէր պու միւլահազաւտա իքէն, չօգտան պէրիս չէօհրէԹի խչհաիլէն վէ սէքտէն պին նէֆէրտէն միւրէԹԹէպ օլան սատրազամ օգտուտտ ան պէ ան Ալտըր հուտուտունէ տօղրու իլէրիլէմէքտէ իւ տի, վէ ատնիզ Թէբրաֆլընատան եիւրիւչիւշ իտէճէք ատքէր, ամիրալ Ալտնի Ամիհին գօմանտասընտա օլան Ինկիլիզ տօնանմասը տէյտու նինտէ պու֊լունտուղունտան, սէքիզ պին եէնիչէրի պու տօնանմա իւ լէ Թըշրիյինի տանլինին պիրինճի կիւնիւ Տիւեամէ աչըղընա վասլ օլտու֊ լար։ Ամիհ տէր ագապ տէօրթ պին եէնիչէրիսի Տիւեամէ զօղազընա գաբայա տէօքմէյէ պաչլատը։ Պու մահալտէ օլան Ի֊զպէք գալէսի Ֆրանսըզ էլինատ օլուպ, պու գալէնին էօնիւնտէն տէնիվէ տօղրու

[1] Պիլտիւէր, պու Թագըիւէրինին Թա֊ գըմը իլէ ՊօնապարԹինին էլինէ սիւշէնէյին տէն խապէրտար տէյիլ իտիլեր. հէմ տէ բէհ֊ պի Ֆրանսըզլարնան հիւքիւ մէԹ եիւրիԹմէյէ պիր վագըաատ։

[2] Ինկիլիզ տէվլէԹի պու ԹահրիրաԹըն քէֆֆիյէԹինի օլ էնտահի ֆրանսըզճա վէ ին կիւշէ օլարագ տիրներ իլէ պատրըտըպ, պիւԹհէն Եւրոպայա նէչր իլէսի. քի իլէսի տէ Ա֊մէրիկանըն պարըշը գապուլ իԹմէմէք իւզրէ խպեաղ իԹտիխ Թէնտիւտ. վէ սայիր տէվլէԹլերին տահի իհԹիյաչտէ պուլունմա պընտա պու խուսուս պէյտիք պիր վէյվէ օլ֊ մատ։ Իւմէրանըն զարըզը մահտուտ վէ նէֆ֊ տանիյէԹինտէն, տէվլէԹէ հասըլ օլան ճնգըզ բաթը չէվիրէյէ պու վուգուտաԹ տահի պիր նատիճէյէ օլագիլեր։

պիր տարաձրգ տիլ ուզանըը, եէնիչէրիլէր պու տիլին իւզէրինէ չըգ-մագտա իքէն | Էզգէք գալէօի մուհաֆիզը ճէնէրալ | Էրտիէ պին նէֆէր իլէ գալէտէն տըշարը ուղրայըպ, տրգատան տիկէր-տէօրթ պին եէնիչէրի տախի եէթիչմէզտէն, գարայա չըգան ատէօրթ պինին իւզէրինէ շիտտէթլէ հիւճիւմ իթմէյէ պաշլատը, | Ինկիլիզին պահրիյէ տաք քէրի գարայա պիր թէփէյէ թօփ չըգարըպ | Ձրանալըգ ապքէրինի տէօյ մէքտէ խոխլէր, պու ճիւմլէ եէնիչէրիլէր | Ձրանալըգըն սիւնկիւլէրինէ տայանամայըպ, իքի պինի տէնիզէ տէօքիւլիւպ վէ գուատուրու տախ գըլըճլա թէլէֆ օլուպ, պին գատարը տա եէսիր տիւշթիւլէր։ | Միլիգալարտա օլան | Ինկիլիզլէր տէնիզտէն պու հալը քէրիչանախէմի սէյր իւ թամաշա իթտիքտէ պագի գալան եէնիչէրիլէրի գարայա չըգարմաղա ճէսարէթ իտէմէյիպ, կէմիլէրե կէրի տէօնտիւլէր, վէ | Ձրանալըգլարտան եիրմի իքի նէֆէր թէլէֆ օլուպ, եիւզ գատարը տախ աղըր իսաֆիֆ եարալանապըլար։

| Էլչիէր | Ինկիլիզ տօնանմասընըն ()ամանը ապքէրի իլէ Ջեմեաթա եանաշտըղը խապէրինի ալտըգտա իւչ պին ապքէր իլէ ճէնէրալ Տըղէյի տախի տէր ագատպ պու մահալէ կէօնաէրտի իսկ տէ. Տըղէ կէլ մէզտէն եէնիչէրիլէրին խուրտուճի մէն օլմըշտուտա։ | Էլչիէր պու իլք մուվաֆֆագիյէթտէն ճէսարէթ ալարագ մուգավէմէթէ հաղըր լանաճագ եէրտէ, Պօնապարթէնին | Ընդրտան խուրտուճինտէն ասղրա, ապքէրին կիրիֆթար օլտուղու մէյուտիի հալ վէ ֆիւթուրէ վէ քէնախինին խաթիրատէթէ մէյեալ պուլտընտուղունա նազարէն, եա վէրլէրինտէն պիրինի Պէրճամ թէբաֆընա վէ տատարազամ Օ խա | Տաատաֆ վաշա օրտուսունա կէօնաէրիպ տուլհ թէքթիֆ խլէտի[1]։

4։ | Ինկիլիզ ամիրալը | Ընտն | Միթին | Ապքէա մուհասէբէճինտէ ()ամանը յա կէօմէրտխի մուավինէթ վէ | Ձրանըզա կէօմէրտխի խուստումէթ պայլատէ պատթ իւ պէյան գրըճմըշտրը[2]։ Պու զամ | Ապքէա փիշկեահընտա վագի օլան մուվաֆֆագիյէթտէն մէճմուա վէ միւֆէթէխիր օլուպ, էլչ կէչէն մէքթուպչիլէրտէն տախի Ձրանըզ օթտուսունուն կիրիֆթար օլտուղու զէրուրէթէ վէ միւզայիգատան խապէրատար օլատագ, Ձրանատտան խմոտտա կէլմէզտէն էվվէլ Ձրանսըզ ապքէրինի տարտա պօղուպ թագլըմը իլէ էլէ կէչիրմէք, վէ պու վէճհինէ էպէտի պիր չան իւ շէրեֆ գազանմագ խթէլէպլէրինէ զատ հիպ օլուպ պունատան զայատ եարար պիր վագթը ֆըրսատ պուլտմայաճաղընը տախի բունա տէրք իտէրէք, Թէպլիմ վէ տուլհ մուգատ վէլաթընը ըհտատ իթմէմէք իւզրէ տատրագամա խապէր կէօնաէրթիչ իտի։ | Է Ձրանըզ զապթիյանընուն տախի տախմէքեարանէ բուլ իւ թիֆաթ կէօմէրիպ, վէ օն ատքիչ պրիւմէր վագատաղընը քէնտիլէ-

[1] Մուգատտա պօնապարթէ քէնախի տախի Ինկիլիզ իլէ Օսմանըգը պիրի պիրինէ տիւշմէյիպ իւզրէ են գատաէն տուլհ Թէքթիֆ իթմիչ իտի. անճագ պօնապարթինին նիգհետը ալընաշըտագ տատմը եէնիկէհան նագի Թէքթիֆլէրի մագրուրանէ բետտ օլտընմագշտտա։ Անճագ պու եանատտ Ինկիլիզ ամիրալը Սըրի Սմիթ Սըտըր վագատաղընը Թէպլիկ իլէ իֆտար շան իւ շէրեֆ քէտղ իմզագ տէվ տատրնատա պուլտընտուզունատան, պունատն վ. ռէթատը իլէ Գէպտէրին Թէքթիֆլէրի բուի Ա. Թիֆաթ իլէ գատուղ օլտնատտըր։

[2] 278 վէ 276 ըճնէը ատհֆիլէրի նագտ պուգատտ։

Digitized by Google

բինաէն սէթը խախտ[1], Ներոքա վէ Վրանասանըն ահվալինի հագիգէթը հալտէն պաշգա կէօնէ բիվայէթ խտէր իտի քէնափէլերինէ։

Ինկիլիզլեր օլ էնատտ պիւթիւն տէնիզէ սահիպ օլտուգլարընտան, պուընլարըն միւսաատէսի օլմատըգճա օրտուննուն Վրանասայա նագլինտէն Կէպէր գաթի խ-միտ խթմիշ օլտուղտունտան, Ինկիլիզին ատախ սուլ մուգավէլաթը միւզաքէրաթընա տաախիլ օլմասընտա Կէպէր ատղու խախտ, օլ վէճհիլէ պիր եավէր տախի Սըրանի Ամիթէ կէօնտէրմիշ իտի։ Ինկիլիզ ամիրալը պու խէբըլիֆտէն իֆքրաթ մէճմունա օլտուպ մուգատտիմա եանի 1799 սէնէսի քեռանուննու սանինին պէշինտէ Խուսիա վէ Ավամընը վէ Ինկիլիզ պէյնէլերինտէ պիր իթթիֆագ ահտնամէսի իմզա օլունմուշ օլտուղտունտան, պու ահտնամէ միւճիպ պիննէտ մէգբիւր իւչ տէվլէթտէն հիչ պիրի Վրանասըդ իլէ քէնտի պատշգինա սուլհ խտէմիչէճլինի տախի պունա տէլալէթ կէթիրմիր վէ քէնտ սախինէ Կէպէր փէվկիլյէ Ավամիչէփ Ինկիլիզ փէվկիլինին պէօյիւգ վէ մուտթէխտ էուչի վէ Ինկիլիզ փոնանմասընըն պուղ գօմանգանը խանվանը վէրիր իտի[2]։

Կէպէր պու տատգիգ շըգգլտրտան խտապէրատար օլմայտրագ ատէլ տամես էօյլէ պիր չըգմազ եօլս սիւլիք իթտի քի իւէրիւտե եավըզնըգ շէճատէթը գահրտմանինի իլէ վէ ֆէվգ էլ ատե զատրագը տէսթի իլէ կիւճ իլէ նամ վէ նատմուտունու էպէտի պիր մէզէլէթտէն գտբ թատրապիլտի։

5° Իմտի կէրէք Սրանի Ամիթէ վէ կէրէք վէղիրէ[3] պէր վէճհը պատյա մէմուրլեր կէօնտէրէրէք, Կէպէր տուլ թէբլիֆ իտիւպ, վէ կէրէք Ավամընը մուբտախտասլարընը Վրանասըդ օրտուտատնա կէթիր մէքտե, վէ կէրէք Վրանասըդ մուբտախտասլարընը Ավամընը օրտուտատնա վէ գըզըլը եէնինէչէրիլէր արատընա կէօնտէրմէքտե, պու իքի ճինսէթլէ տաախի ուչրատնուտղտըգ միւշահէտե օլունուպ Ինկիլիզ ամիրալընըն բաքիպ օլտուղու Թոյիչը նամ իւչ ատնատրը տէրտունինտե մուգավէլէյէ օթուրմայը Կէպէր Թատամիմ լյլէտի, վէ Ամիթ տատախ խատ նատ խատ րտգը օլուպ, Վրանասըդ մուբտախտասլարընը ատմագ իւզրէ եատ Տիմեատ եա տատ Ինկիլնտէրէյէ լիմանընտա կէլէչէյինի խտապէր վէրտի[4]։

Ա՛ննէքտալ Տըգէ, վէ նատգըր Խուսիէյի միչվէրէթէ մուբտախտատ Թայեին[5] գըլընտըլտար, վէ քեռանուննու էվվէլինն 22 ինճի կիւնիս Տիմ

[1] 369 ատնտա տահիֆինի նատըր պատյ բտը։

[2] Վատտա Ինկիլիզ տէվլէթի Պէրատիրն տատն պատ իւնվան մուգատտիմա Սրանի Սամ թէ վէրիլմէյ իտի. ըզքին տօղրատան Լօրտ Էճ Կէօրճանկէ պէյնիւք էլչի կէօնտէրմէքտէ օլտուգունատն, Սրանի Սամիճուն պու իւնվան ատգնըգտա, հալտընտ հէր գօմանտատնատ վէ հէր տաիպտատի, տատքիրճի պիր մուգատիէյի կիրմիգ տէքիգ տէլտիրմէքտէ ըտը։

[3] Վէղիր օրտուտատ պու խտնատէ գէրճ-չատ Թէրատիքտատ գատտ չէկմինէ վատգ օլմատչատտ։

[4] Գա՛ խտնատէ Սրանի Սամին գօմանտատնատ եավընտգ իչի գատատգ օլտուպ, պիրճ-մի Թայեէ վէ տիկէրի տատխ Թէրէ Նամինատ էուրի կէմիլեր իտի. վէ օ տատյտգ Թատիր իչնա Թէրէ տատխ Գէտգըտա կէօնտէրէրէք իտի. հատա վէ բնատգիճատրը իգիքատօտա կէօրճ Սամի պատշն գէյրտա էնդող, վէ պատշն ատչտը չըգտգ Ֆրանտզտատրն Եւրտա իլէ Ինկիլթէրէնը գատթիէն քէճէճէգ իտի։ Վէ Ինչ-քիրէք պիւգատքէրտը տատխ պտ վէճհիլէ կէճհ գէյրտա վէ կճհ ատչտատ ատէնգ իտ-գէրինատ վատթ օլտտ։

[5] Շէնդրտ Գէպատր Թէրատիքտատ Մտ-

եաթա էնիպ մէզքիւր Թ·այկըր սէֆինէսի տէրտունինէ վասղ օլտուլար։ Ա՛միրալ Աֆիճ Տըզէնին Ձրանսըզ օրտուսու նէզտինաե օլան գատար իւ նուֆուզըձնա վապըճի օլարագ, մուամայիլէյհի քէնտինէ ձէլպ խըմէք իւզրէ ֆէվգ էլ ատե իհտիրամաթը ասքէրիյէ վէ ձիհէթը սայիրէ իլէ տախի Թաղլիճի խյէտի։ Ա՛նձագ Տըզէ Ձրանատտան հէր հալե տե խնատա կէլէձէյինտէն իւմիտվար օլտուղունտան, Ա՛նկիլիզէրե գատպուղ օլունմայագագ մէրհէպէտե աղըր Թէքֆիֆլէր պէյան խտէրէք վագրիճ գազանմայա չալըշըրըտը։ Պու միւզաքէրէ օն պէշ կիւն միւմթէտ օլտու վէ մուգավէլատա պէյան օլունան իլէք չարիճլար, Ա՛մանլը իլէ միւթաթէքէ, վէ Ա՛ըրըտա օլան Ձրանսըզ եատաղըլըլընըն, վէ էնձիւմէնը տանիշ ազալտըրընըն տէրպէսթձէ նագլե մատտէլէրի օլտուզունտան, պունլար պիլ ֆիիլ իձրա պուլմատըգձա, վէ պիր Թէրտֆտան տա սատրազամ օրտուսուս մէմալէքի Ա՛ըըրիյէ հուատուինէ եիւրիւմէքտե օլտուպունտան։ Ձրանսըզլար իլէ մուհարէպէյե ԹուԹուշձագլարը աչիքտար օլուպ, պու տախի մէն օլունմատըգձա՝ սուլհ մուգավէլատըրընն միւմքին օլամայագաղընը, վէ ա Թէշը Թէատսիպ իլէ իշ՛ալ գըլընան Ա՛մանլը ասքէրինին տախի եատընըզ Թահրիրաթ իլէ միւթաթէքէյէ ըտազը օլմայագաղընը Ա՛ըտնի Ա՛միճ բանա տէրը իտէրէք, պիզզաթ սատրազամ օրտուսունա ազէմ մէրթ իհմէյէ գատար վէրտի։

6։ Ա՛նկիլիզ ամիրալը Ա՛մանլը օրտուսունա վասղ օլմազտան էվ վէլձէ պու Թէրտֆէլէրուե զուհուրա կէլձէն պիր գանլը վուգուաթ ձհուճէյի տէհձէԹէ կիւրիֆթար իլէ միշ իտի։ Ա՛ֆզիր օրտուսու պիրագ ագատէմ Ա՛ըարիշ գալէտի փիշկեսհրընա վասղ օլմուշ օլուպ, պու օրտուսէքտէն պիրն նէֆէր Ա՛մանլըտան միւրէԹԹէպ օլարագ, պունլարըն տախի եիրմի պիրնե եէնիչէրի վէ գուսուրու տախի անատօլունէն հէր Թէրտֆընտան մէզհէպ ԹահրիքեաԹը իլէ Թօփլանմըշ վէ էֆրէնձ գանընա սուսամըշ պիր Թագըմ բիւր սիլահ պաշը պօղուգլար օլուպ Ձրանսըզ օրտուսունուն զարուրէԹի, վէ ՊօնապարԹէնինե գաշըպ կիւԹտիյի խատէրլերի պունլարտա պիր գամ տահա ձէսա բէրէ հասըլ իտուպ հարպ իւ ձիհատ աղէձի իլէ սուզան օլմագտա է առիլէր, Ա՛ուբատ սէհ վէ Իպրահիմ պէհ քէօլէվէն աԹըլըարը իլէ վէ պէտէվի ատապլար, վէ Ա՛ըարը Ա՛մանլըլարը, տօլաշպ եօլապտան կէլէրէք պու օրտուչա տախիլ օլուպ ձհուճէյի Ձրանսըզտան ատհ չէԹիւս պիր իւԹԹիֆագ ալմագ նիյէԹիւնտե, վէ Ա՛նկիլիզլեր տախի պուբուԹ, Թիւֆէնք, Թօփ, Թաղլիճէր, վէ ապճէ իլէ տախի պունլարտա

տախտա կէօնտէրիլէն Տըզէ վէ Բատիւկ։ պուշգա պուշգա էֆքանտպտա խտիլէր. Բատիւկ Ֆրանսանըն չան, նամտա վէ ատքէրինի. Գիլէպէրին ԳօնապարԹէյէ օլան ՆէֆտանիէԹինե ֆէտտա խտիլէր, մահհատ պաճագ ահբէԹտե պիր մուգավէլէյե կիւրէշնէ տախի իւՌհէնտա խտիլէր խոր. պունլան մուգավիւ Ձէհնէրտա Տըզէ մէրտ վէ պէհտապտա վէ տաՁհատերտն պիր զաթ օլտուզունտան, Ֆրանսըզ ատքիւնին չան վէ նամտատնա ատքէԹ կէԹիւճձէ չէկըտտ պիր միւտտատե տախի Թէկձիլ խտիլէրէ պիր միւտտատե տախի Թէկձիլ խտիլէրէ, մուգավէլատի միւզաքէրէԹըն տան ագատմ պու իւրէ զաթ պէյնիճատե խտիլէ տան խտիլէ գիլ իւ գալ վագե օլմուշտտա։

՝ Սատրազամ օրտուսու իւրէի կէլձիւճ մէքտ իհմէտիքձէ, սուլհ մուգավէլատըն միւզաքէրէԹըն օլմայագաղընը գիլձէր մահտուտ պիր Թաթար իլէ Սիլիճ խտպէր կէօնտէրիլիւճ։

մեռավճռելի իմամէքտե խոխլէր ։

Իսկենտերիյե լիմանը տէնիզտէն , վէ Իլարիշ գալէսի գարաման , մէմալեքի Ալըրիյէնին խքի պէօյիւք գարուլարը մագամընտա տըրլար ։ Պօնաբարթէ պու գալէլէրին էհէմմիյէթինի ագտէմմէ քէշֆ խոերէք , Իսկենտերիյէյե ճէսիմ խոթիհքեամաթ եաբտըրմըշ , վէ Իլարիշ գալէսինէ տարի կէրէյի կիպի մէթանեթ վէրիպ վէ միրալայ Ալա գալ մայեէթինտե օլան իւչ եիւզ նէֆէր սէչմէ ասքէրե իհալէ խոիւպ քիւլի միհիմմաթ վէ լեվազիմաթ վէ զատ վէ զախիրե իլէ տախի գալէյի տօլտուրմուշտուր ։ Ամանըլընըն չարխա ասքէրի պու գալէնին փիշկեշալընա վասլ օլտուգտա , Ամանըլը խըզմէթինտե օլան Ալկիլոզ միրալայը Տուկլաս , մուհաֆազա ասքէրինէ պիր մէմուր կէօնդ տէրիպ պիյա գավլ թէսլիմ օլմալարընը էմր իյլէտի ։

Պու էմրի կէթիրէն , գրալ թէրաֆտարը վէ թէպտիլ պիր Իրանսըզ օլտուղունտան Ամանըլը օրտուսունուն ճէսաոէթինի , վէ Իրանսըզըն Ալըրտա օլան օրտուսունուն բէրիշանկէթինի , վէ պիւթիւն Իւրոբանըն Իրանսըզ ճիւմհուրինէ օլան խուսուսէթինի օլ մէրհէպ պէ մուպալատա իլէ նագլ խյլէտի քի , ասքէրին ճէսարէթինէ ֆիւ թուր կէլիպ , Ալըրը օրտուսու միսալի պու գալէտէ օլան ասքէր պէյնինտե տախի իֆրաթ գիյլ իւ գալ վէ իխթիլալ այամէթլէրի տե պուլունտուղունտան , էքսէրիսի գօմանտանլարը Կազալըն իւգէրինէ հիճիւմ իտիւպ , վէ սիլահա տավրանմայաճագլարընը պէյան իտէրէք թէսլիմ օլմասընա ճէզը խյլէտիլէր ։

Տիլավէր Կազալ պու նամէրտլիքտէն մուազզամ օլուպ , պիւթիւն ասքէրի էթրաֆընա թօփլատը , վէ Ամանըլը թէրաֆընա հէր քիմ կէչմէք խոմէր իսէ գաբուլարըն աչըգ օլտուգունու պէյան իտիւպ , քէնտիսինին ասն նէֆէսէ գատար Իրանսըզ ատնճաղընըն չան վէ շէրֆ վէ նամուսունու վէգայէ իտէճէյինի մէրտանէ խասպէր վէրտի ։ Ալնրալայ Կազալըն պու սէպապթը Իրանսըզ ասքէրի գավլպէրինտե նայիրէի ճէսարէթի թէքքրար իչ'ալ իտիւպ , օլ վէճհիլէ թէսլիմ թէքլիֆի րէտտ օլունաբագ մուհարէպէյե պէտ օլունտու ։ Ամանըլը ասքէրի Ինկիլիզ գասթիթլէրի գօմանտասը իլէ գավլէնին էն զայիֆ մահալլէրինէ գարշը տէհշէթլիս թաապխալար ինշա խյլէտիլէր , պու ճիւմլէ գավլէտէն աթըլան թօփլար ազ վագըթտա պուլունըրըն սէպէպնի ֆէստիրտի , պատէհտու Ինկիլիզլէր վէ Ամանըլըլար սըչան եօլլարը իլէ գալէ գարաուլարընա գատար եանաչտըրլար ։

Ալնրալայ Կազալ պու հալի կէօրտիւքտե պիր պէօլիւք ասքէր իլէ Ֆէրէն նամ եիւզ պաշըյը գավլէտէն տրշարըյա հիւճիւմ թայինի իմ տի , վէ Իէրէնինն ատգասընատան իւչ Կրընատիյէտէն զիյատե ասքէր ատշարը չըգմատըղընատան , պիչարե եիւզ պաշը մէյեուս վէ միւքետ տեր գալէյէ կէրի տէօնմէյէ մէճպուր օլտու ։ Պու էտնատե գալէ տե բունինտե օլան ասքէր պէյնինտե տախի վաֆիր իսթիհլալ զատհուր իտիւպ , էշգըլա Թապգըմը Իրանսըզ տանճաղընը աչաղը ալտըլար , պիր օն պաշը տանճաղը Թէքքրար չէքտի , վէ ասքէր պու վէճհիլէ պիր պիր թի իլէ միւնազասատա իքէն , Թէսլիմ օլմագ իսթէյէն պիր գաչ նա

Digitized by Google

մեթոտ գալէտէն իբլէը սարգըլթըլ, պիր գաչ Օսմանլը ասքէրի իչէրի ալտըլար, պունլար պիր Թէլյաֆտան պաշգա ասքէր իչէրի ալըպ վէ պիր Թէրաֆտան տալ գըլըճ Ձբանսըզ ասքէրինին լուզէրինէ եթե- բիւլիւպ տօսթ տուշմէն, վէ քէնտիլէրինի իչէրի ալանլարը ստախ Թէֆրիգ իթմէկէրէք գըլըճտան կէչիրտիլէր, վէ կէրիտէ գալան Ձը- բանսըզ ասքէրի Թօփլանըպ պիր ազ մէյտանէ մուգավէմէթ կէօս- Թէրտիլէր խսէ տէ, բէք չօղու Օսմանլընլն գըլըճընտան կէչիպ, եալընըզ պէշ օն նէֆէր, օ տա Ինկիլիզ միրալայը Տիւկլասըն Թէվա- պեւԹիւ իլէ ճանլարընը գուրԹարապիլտիլէր. վէ օլ վէճհիլէ Իլարիշ գալէսի Օսմանլընլն էլինէ կէչիպ, Ձբանսըզ ասքէրինտէ զուհուրա կէլէն ֆիւԹէ վէ իհԹիլալընլն իլէք ալամէԹի պու վէճհիլէ միւշա- հէտէ օլունտու։ Ալտնի Պիրի վէկիր օրտուսունա կէլմէզտէն էվ վէլ ատտրազամա պիր մէքԹուպ եազըպ, միւԹարէքէ օլաճաղընը պէյան իմամիշ խսէ տէ, մէքԹուպին վնսիւլինտէն էվվէլ մուհարէպէյէ պաշլանմըշ վէ Իլարիշ գալէսի Թէսլիմ օլմուշտու, իմամի չարէսի Թիւքէնիպ, Կէպէրէ պիր մէքԹուպ եազարագ պու վազուաԹը միւէլլիմէտէն տօլայը Թէհաւիֆ վէ իմիզար իտիւպ, միւքեալէմէ էս- նաբընտա տախի պիր ստահա պէյլէ պիր խուսուսմէԹ վագի օլմայա ճաղընա միւԹահիտ օլտու։

7։ Կէպէր Իլարիշ վազուաԹը խապէրինի ալտըգտա, ստէլ մուգավէլաԹընըն ֆէնա օլունմամասը իչինն, սիւրէէտ զնյատե պիր զազագ կէօսԹէրմէյիպ, ֆագաԹ Ալտնի Պիրէ միւքէրրէր մէք- Թիպլէր եազարագ իլէք էվվէլ միւԹարէքէ օլմատըգճա, մուգավէ- լէյէ կիրիշմէյէճէինի Թէքիտ լյէտի։ Պէ Օսմանլը ասքէրինտէն պիր իհԹիրազը օլմատըղընը պէյան իմամէք իչինն օրտույու իլէրի սիւ- րիւպ, Իլարիշէ էքի գօնագլըգ մէսաֆէյէ գատար եագըն կէլտի։

Պու էնատէ եանի 1800 սէնէսի քեհանունու սանի օն պիրինտէ Ձբանսըզ մուբախասալարը Տլզէ վէ Ռուսիէյի, Պազա Թէրաֆընտա գարայա չըգմըշ օլտուգլարընտան, պունլարա տախի միհմանատար կէօն- ռէրիլիպ. ատտրազամ օրտուսունա տախիլ օլտուլար[1]։ ԻպՀիտայը միւքեալէմէտ Թէրաֆէյն պիրի պիրինէ զայէԹ տէք կիտիպ, պէ- ստէլ հասըլ օլամայագագ բատէսինէ կէլտիքտէն սօղրա, նիհայէ- բէք չօգ միւզաքէրաԹ վէ իմիԹիֆագը ատա իլէ շու մուգավէլէմէ գարար վէրիլտի։

Ռուգավէլէ սէնէտէլէրի իմզալանտըղը կիպէ, իւչ այ միւԹարէքէ օլարագ, պու իւչ այ զարֆընտա ստատրազամ, Ձբանսըզ օրտուստա- նաէն սէրպէսԹէճ Ձբանայա նագլը իչինն, Իչիտ, Իակինտէրիպ, վէ Իպահուդ լիմանլարընտա քիֆայէԹ իտէճէք գատար կէմի ճէլպ խ- ատճէք իտի. վէ Կէպէրէ տախի պիւԹիւն Ալբսբը էյալէԹլէրինի Թահ-

1 Ինկիլիզ ամիրալը ՍմիԹ, Օսմանլը օր- տուսունա օլան պաշը պօղազլարըն Թէ- ստախսւ վէ վահշիլէՀինտէն իհՀտիտ գօրգուպ կէրճը նէֆտինի վէ կէրճը Ֆրանսըզը մուտաֆ- խասալընը մուխասարատան վէգայէ իմիճք խուգճ, չատըրլարընը ստատրազամ իլէ բէհո է- ֆէնտի չատըրլարընն ապատնա գատատ- բուպ, պէշ հիւզ նէֆէր ասչի կէնկէրիէյէ իլէ քէնտիլէրինի մուհաֆազա իմտահտի, վէ մէզքուր կէնկէրիէյէ պատ խըղճԹէրէի է- չիւն վաֆիզ ապԹիէյէ ստախ վէրէտի։

լեյե խոխոպ, ասքերի խակելեյե ենտիրեչէք, վե Ձրանսըզ ասքերի թօափ, թիւ ֆէնք, վե պերասպեր ալասպիլսիքլերի գասատր օրտու աղբըլողը իլե կեմիլերե պինեչէք խոիլեր. վե սենէտլերին իմզասը կիւ նիւնտէն Ձրանսըզլար ահալեյի Ընըրտան արթըզ պիր հասպսկե վէրկի ալմայաճագլար ըտը. վե պուննա մուգասպիլ կերեք Ընըրտա իգամէլերինտե, վե կերեք էնայը բահտե մէյքիւլսթ մէսարթֆի լչիւն Ջամանը թէրաֆընտան տախի Ձրանսըզլարա իւչ պին քէսե ագչէ [1] խանէ վերիլեչէք իտի։ Պերչամ թէրաֆընտա օլան մէմալեքի Ընըրեյետե քեային Ղաթեյե, Ասլհեյե վե Պելպեհա գալէլերի, մուգաֆէլէ սենէտլերինին թասսիգինտեն օն կիւն սօղրա, վե սոլու Ընըրը պէլեէսի տախի գըրըգ կիւն զարֆընտա Ջամանը յա թէչիլիմ օլունաճագ ըտը։ Ձրանսըզլար թէրաֆընտան պու սենէտլեր մէքիզ կիւն զարֆընտա վե տեվկիթե արզ իթմէյե հաճէթ գալմայարագ չէնէբալ Ղլեպէր մարթֆէթի իլե թասսիգ օլունաճագ, վե Ընտնի Ամիճ տախի. քէնտի վե Ղուսիա տեվկիթի իամինէ Ձրանսըզ օրտուսունա մուրաբը թէգքիրլերի վերմէրէք Ինկիլիզ սօնանամալարը արասընտան սէրպեսթչէ կեչէչէքլերինե միւթահիտ օլտու [2]։ Իչթե պու վեճհ իլե սենետ միւսեվիտլերի եազըլըգը, մաստեր իմզայա գալըրգասա, չէնէբալ Տըզէ ֆէթանէթը ֆայիգեմ իլե գալպէն հիչ պիր վեճհիլե պու մագուլե մուգավելասթէ բասը օլմասըրընտան, եավերի Ասվաբին Ասլհեյեհչէ չէնէբալ Ղլեպերե կեօնտերիպ, սէրասկերէթեն էմրի օլմասըգճա իմզա իթմէյեչէինի պէյան իլլետի։

Պու մուգավելեյեին պիր սուի թէտպիր օլտուղունա Ղլեպերին տախի գալպի չահատէթ իթտիխինտեն, պիւթիւն մէս'ուլիյէթի իզերինե ալմամագ լուզըմ պիր տիվանը հազրպ թէշքիլ իտիգ, վե քեաֆֆեի չէնէբալլարը սավեթ իտիգ ըեյլերինի սիվալ իյլետի. պիլ ճիւմլե չէնէբալլար կերեք Ղլեպերին գօրգուսունան, կերեք Ձրանսայա ավետե իթմէք ազգուլերինտեն, օրթայա պիր թագըմ խայալի մուխաթարալար գծյուպ, մութլագա պիր մուգավեյե իլե Ընըրտան չըգմայա գազար վերտիլեր. եավըզ չէնէբալ Տավու [3], Ղլեպերե վե պիւթիւն չէնէբալլարա պու պապատե մուխալեֆէթ իթ-

[1] Շիմդիքի ագչէմիզ իլե օհագ պին քեսէ ագչե ատմէք ոտիք։

[2] Ֆրանսըզ մուբախասլարը պու խոսոստա պիր պիճ վե ազըր խաֆաստա պու ըտնասլար։ Աբտի Սմիթին պու մուգավելեսինե վերմէյեչէքլերի կերեկմէյե ատվեթի թէրա ֆընտան թաքմամըր եօզտու. վագտա մուգտամ եադի Սմիթտան Ինկիլիզ էլչիսի եօզ էքչե, Սըրտի Սմիթտե ատվեթի թէրա ֆընտան պէօյլե բուխասլարը վե մուբախասլարը վար ըտը. լաքին Լօրտ Էչֆեն Սմիթտանկե էլչի կեօնտերիլմեմի կիւսի, պու բուխասլար քենտինեն ապտամըշ ըտը։ Սմիթ բուխասլար օրմայտագ, Ֆրանսըզ օրտուսունան Սբ ատնիպտեն կեչմիշինե մուբտու թէգքիրլերի վերմէյե միւթահիտ օլտու. լաքին պու մուգավելե թէգքիրլերե եօլտա Ինկիլիզ տա-նամալարընըն իհթիյար իմզասը չէնէբալ Ֆրանսըզ մուբախասլարը տիւչիւնեմեմիշլեր. վե պիր տե մուգավելե Օսմանլը իլե Ֆրանսըզ պէյնինտե օլմուշ կիւսի։ Սըրտի Սմիթ իմզասլամադը. վե Ֆրանսըզ մուբախասլարը պու-նան տախի ֆերգինտե օլմասըլար։ Իմզասը առգրիսեսէն օլան էլչիլեր վե մուբախասլար տասլամա պու մուգավելե մեվտը բօլթիգճե, վե Տիբլօմաթ մուտամիլաճընտա գուտուբ-տեվկիլմիշլեր տիր։

[3] Տավու, իլերիտե Գանտարտինին էն պէօյլուք մեմբեշլ վե չէնէբալլերինտեն պիրի օլտու։ Ֆրանսըզճատա Ֆանտոլ վե Տանոլ տախի եազըլըբ պու չէնէբալըն իսմի։

Digitized by Google

ուի խսէ տէ, էքսէբիյէնէին սէօզիւ եիւրիյիւպ, սէնէտէլէրի իմզասը-մագ իւզրէ Տրզէյէ Թաւլիմաթ կէօնտէրիլսի. վէ Տրզէնինն չարէօի Թիւքէնիպ, վէ Տաւուշնուն մուհասիլիֆէթի տասիի պիր չէյէ վիւֆիա օմմատրզընատան, սէնէտաթը մէգքիւրե քեանուշնու սանինին 28 ինսէ իմզալանըպ, Ի՝լարիշ մուգավէլէյսի տէնմէքլէ մէշհուր օլսաս։

ՁՀրանարզ օրտուսու նէֆէրաթը ՁՀրանասյա ավտէթ իսէճէքլէրի հավատիսի իլէ մէսրուր վէ խէնտան օլսուգլարը հալտէ, էօթէտէ Ա՝ընու, Տավու վէ Տրզէ ճէնէբալլար վագի օլան պու նամէրտլիքտէն ոօլայը գալպէրինտէն գան աղլարլար ըսը։ Պու ճիւմլէ Ալանի Ահիթ օրտուսուան վէտա իսիւպ կէմիլէրինէ չէքիլմիշ, վէ սատրազամ տասիի իլէրի եիւրիւյիւպ, Ի՝լէպէր, մուգավէլաթընըն իճրասընատա պիր գուսուր իթմէմէք իւզրէ Ի՝սմիյէ, Ասլհիյէ վէ Պէլգէիս գա-լէլէրինի սրտ սրտա սատրազամա թէսլիմ իյլէմէքտէ իսոր. վէ քէնտ տիսի ասէլէթէն Ա՝ընարա կիտիպ, օրատա տասիի ավտէթ թէտարիւ քեաթընա տէվամ, վէ Ասյիտտէ օլան ասքէրի ճէլպ իլէ օրտուչյու տասիի թօփլայըպ մուասեէն վագըթլարտա կէմիլէրէ բասքիպ օլմագ իւզրէ սէվահիլէ ազիմէթ իթմէքտէ պուլունտու։

8։ Ա՝ընըրտա պու վուգուաթլար պիրի պիրինի թէսագըպէն բու-նամայը զուհուր օլտուգլարը հալտէ, Ի՝նթոբատա տասիի թասգիա-թը մասլահաթտան պուն՚լարընն աքսիսի օլարագ իլքի սիւրէթ զուհու-բա կէլմէքտէ իսի. պալատէ զիքրի կէչտիսի վէճհիլէ, ճէնէբալ Ի՝լ-լէպէրինն հիւքիւմէթը ճիւմհուրա եաղըլըգը թահրիրաթի, տօղրու-պօնաբարթէնինն էլինէ կէչմիշ իսի. պու թահրիրաթընն գբաէթի, պիթթասպի պօնաբարթէնինն ինքիտարը գալպ վէ ինֆասալը տէբուննինէ միւճիպ օլտու խսէ տէ, Ի՝լէպէրինն գասպահաթը իլէ պէրապէր ֆա-զիլէթինի տասիի Թանըտըզընատան, վէ պէօյլէ տար վագըթտա պու-ճէտուր ճէնէբալընն խալզէթինէ եշէտտը իհթիամ պուլունտուղունա-տան, հագգընատա եաղըլանըպտը իչթիմէզիքտէն կէլմէպ Ի՝լէպէրէ մի-ճէտուէտն Թալիմաթլար կէօնտէրտի, վէ ճէսիմ իմտատ վէ իհթիամ ասքէրի, վէ միհիմմաթ վէ լէվազիմաթ վէ խազինէ կէօնտէրմէքտէ օլտուգունու տասիի պէյան խլէմի։

Պունուն մուգայիրի, Ինկիլիզ տէվլէթի էլինէ կէչէն Թահրիրաթ-տէն ալտանըպ վէ ՁՀրանարզ ասքէրինի Ա՝ընըրտա հագիգէթը հալտէն զիյատէ ըզԹըրտպ վէ մուհասարատա պիլէրէք, Թաթար Թաթար իւզէրինէ չըգարըպ, ՁՀրանարզ ասքէրի ճէնկ եէսիրլիպ չարԹընը գա-պու Ի՝մմէտիքտէ [1], պաշգա հիչ պիր չարԹ իլէ սուհ Թէքլիֆ օլուն

[1] Ինկիլիզլեր Ֆրանսըզ օրտուսունան զա-բուէթ վէ մուդաֆաասընը ս մէրԹեպէ մու-պալտ իլէ Թէհտիտ Ի՝մմէյէր իսոր քի պու-նըպտա ձայը սէլամէԹ պուլունասազ մէ-մուլ իլէ, ինկիգամ սիւրէնինի եէլե ալըպ, մէճլիսլերտան վէ մատաճլերտան Ի՝նգիլաթ-տանի Ա՝լամէԹլերի կէօնտէրտիլեր. վէ Ռու-սիյանըն ավտօկրատընըն Լօրտ Տճնտսու մէն պէրի չըգարպ, "ճիհանէ իսպէԹ վէրմէք լա-զըմ ատը. Ֆրանսըզլար իսոնը Ի՝մմէ-րէք մէսԹէֆիդիմիզ օլան Օսմանը տէվ-լէԹի մէտտէթինի իսոնէ Ի՝մմէյէր. պու-մագսուտ ասքէրի ձէնկ եէսիրլի օլմագ քի պու ասքէրի քէսմիչէն գուրլուսա Թահ-Թէլէֆ Ի՝մմէք իստէպ իսոր, "ասկ. մէճլիս իսոսու Ի՝մմէ.

Digitized by Google

մամասըները պաշ ամիրալ Ալէյթէ էքիսէն վէ միւքէրրէրէն թէնպիհ խյլէտի։ անճագ մէվսիմ գըշ, վէ տէնիզլէր ֆուրթունա օլտուղունա տան, Ինկիլիզ տէվլէթինին էմրի իսկէնտա Ինկիլիզերըստան պաշ ամիրալ Ալէյթէ [1], վէ օնտան տախի Ամիրէ վասլ օլուննճայատուք գլըդ էլլի կիւն վագըթ կէչտի։ Ամիթ պու Թալիմանթը ալտըգտա իֆրանթ միւքէտտաեր վէ միւզէհէրիպ օլտու. վէ Ալէպէրէ տերագատ պիր մէքթիւպ եաղըպ, իսկնարը Թէհսիւֆլէ պէրապէր Ալարիշ մուգավէլէսինին պօզուլտուղունու, վէ օլ վէձհիլէ գալէլէրի սատրազամա Թէսլիմ իմմէյէրէք սիւրթը Թէտաֆիտէ պուլունմասընը մահրէմանէ Թէպլիղ խյլէտի։ Գու ձիւմլէ Ալէպէր մուգավէլէ միւձհիպին ձէ հարէքէթի իտիւպ Ափլի մուպարէքին սաղ Թէրտաֆընտա օլան գալէլէրի վէ Տիմաոթի վէ Ալէզայէքի Թէսլիմ իմմիշ, վէ ասքեր չանԹա վէ Թիւֆէնքլէրի խլէ եօլա չըգմըշ. Ինկէնտէրիէյէ ատղրու վէ Ամիտ Թէրտաֆը Օսմանլըյա Թէսլիմ օլունուպ, պուննտան չըգան ասքեր Ամըրտա վասլ օլմուշ, վէ Տրոզ վէ Տավու տախի թուխսաթ Թահսիլ խատրէքէ Ալտրոգայա միւԹէրթահի պուլունմուշլար ըտը [2]։

9° Ալհվալը հազըրէյէ նազաբէն, Ալէպէրէ եա ձէնկ եէսիրի օլմագ, եա տա Օսմանլը օրտուստունա մուգավէմէթ խատրէքէ Ամըրը Թէքրար գուվվէի ասքերիյէ իլէ զաԹի իմմէքէ չըգգլարը արասընտա գալմըշ ըտը։ Օ էվաԹը խուզամըն սրֆաԹը ձէլիլէլէրի էքսէրիա մէսալհի ձէսիմէտէ միւշահէտէ օլունուր, Ալէպէր կիսի պիր զաԹը տիկավէրին գալսի, ԹէյէնԹի վէ Թէրէտտիւտ գապուլ իմմէյիպ, վէ պուլունտուղու հալի տախի բանա քէշֆ իտրէքէ գահրամանքեարի պիր մուգավէմէթէ տէվամ իլէ, ձհուզեի պիր էյամ կիբրիֆմար օլտուղու խաԹատէն, ձէննահը ձէսարէթլէ խուրուճ իպիպ, պայլար չէրէֆէ Թըրեան խյլէտի։ Իմտի վագըթ ֆէվվէ իմմէյէրէք Ալէպէր հէր Թէրաֆա եավէրլէր կէօնտէրէրէք ասքերին հարէքէթինի մէքա իտիւպ կէրի չէվիրտի, վէ Ամիտտէ վէ Զահիրէտէ օլան ասքեր վէ միւհիմմաԹը սէրիան Ամըրտա ձէլպ վէ ձէմ իտիւպ, սատրազամ տախի պիր եավէր կէօնտէրէրէք Ամըրտան կէրի չէքիլմէսինէ, վէ չէքիլմէտտիի հալտէ մուհարէպէյէ պաշլայաճաղընը Թէֆհիմ խյլէտի. սատրազամ տախի Ալարիշ ահտնամէսինին իմզա օլունտուղունու, վէ միւձհիպինձէ հարէքէթի իտրէքէ Ամըրը իւզէրինէ կէլմէքտէ օլտուղունու ձէվապ վէրտի։ Ֆամ պու էտնատէ Ինկիլիզ պաշ ամիրալը Ալէյթէ Թէրաֆընտան տախի պիր եավէր կէլիպ Ալէպէրէ պիր

[1] Գա էտնատէ Ինկիլիզին պաշ ամիրալը գէմի, պէօյիք ատնանտա իլէ Սպանիանըն Սինօրգա նամ ատասընտա գըզլատագատա օլտպ օրտան Սգ աւնիվէ վէ սայըր ատնանտալարտա գօմանտա խատր խտ։

[2] Տրոզ վէ Տավու ձհնէրալլար խրէձէկ հնիպ, կէմիկ պիճաքտէ օլտուգըրը Ֆալտէ, Ֆրանսատան վէ պաշ գօնիւլ Թէրտաֆընտան Թահրիրատ վէ ԹաղմաԹէ Ամըրտա կէտատրիձէն միտա ԼաԹտը Սօպտրի, պուննպտա ատվահըտտէ Թէտատիֆ իմտի. վէ 18 պրիւ. մէր վագատընը վէ գօնտարԹինին պաշ գօնիւլ նատպ օլունատուղունտա ձհնէմիտի օ վտ գըձ պուննտան տատյտատը. Գէմիկեր տախի կէրէքտ Ենտրէշ մուգավէմէթինէն իձհտա պրէլ մայտանընը, վէ կէրէքտ խատ վէ թագիտի գունն իմտախի գօնտարԹինին ճիտատը ձէչիլի բրատէԹը ձհնէհտրատ վասլ օլտուգունտան օլ էտնատէ խատրէտտատը օլտու։

մեքենայով կը թափուի, քի տեղուներնուն պիտի թաղցնի հազիւ օրմանդ շեշ-
լեր եռաղեղաձեւ ծորակ շուրջ վերջահիլէ նեղութենէ վերնիմիշ իսոի։

Աւանդաբար մուֆթիախանայիս օրան հաշուեքննիչ Ինկիլիզերուս գը-
նալը ձեռնադրելուինին էմրը տարիի պատուիր, զնորի գօմանտանդեզ
տա պոլսանան տաքէր, սիլահլարընը պըրագրնդ վէ թէշլիմ օլուպ,
ձէնգի եէսիրի տայրնմասրգաս. վէ Ինկինտէրիսէ լիմանընատա օրան
Վրանեզդ կէմիլէրի քեամիլէն պիտէ թէշլիմ օլմատրգաս, ասկէր
հիշ պիտ տուլ մուգաւէլասրը միւնքին օլամայատագ տոր։

Ինչպէր պատ ակքերիւպիս օգուտուգատա բիւր ասեն օլորատագ,
պիրեր սիւրէրինի պիւթիւն ալայլատա նեշը իլէրիսի, զնորինէ ֆա-
գատ շուտ պիտ գաչ լափզը իլաւէ վէ իշարէթ իւմիշ իսոի։ Վճռեալէր,
պոտ մոգոնէ հէզնէհանէ ֆագալ պիր ըսֆէր վէ ըսէպէ իւնէ ձեվաղ վերճնէրէ,
ձենիվ հաւըր օրտան։

Ինչպէրին պուտ տոնը իքեատ քէլասէրի ձիւմլէ ատքերին գալպինէ
աքաճնատագը շէվգ իս գզայրէմ օլսոտ։ Ասքին Նշարիշ մուգաւէլէսի
իսմազասընատան էնվէնէքի հալ իւնէ շիմանիքի հալատ նէ ազիմ վէ իսոիքգ-
րատպէ շայեատան թէպէտատիւլատ վագի օլմուշուտոտ։ () վագըտ Ընը-
րըն էն մէթին վէ պիւսմահնքէմ գալէ վէ կէչիսէրի Վրանեզդնն է-
լինտէ, ահալի իսեաէճատ վէ մէմլէքէթ ատայիշ վէ իսոիքրատհէճատ,
վէ ատատրազամ օրտուտոտ չէօլիւն էօմէ թէշրաֆընատա իսոի, շիմանի
պուճուն մուգայիրի էն պիւթինա մէվգիսէր ()ատանդըյատ թէպէտ
ուտ եռաղեղագ էթրաֆը աչքգ օվասար Վրանեզդ էլինտէ գալմըշ, պիւ-
թիւն մէմլէքէթ այագլանմըշ, ատատրազամ օրտուտոտ Ընըրըտա պէշ
ատատ գալանատագ եռագլաշմըշ, վէ ահալիի Ընըրը պուճուն ճէտա
րէթ ատրագ թուղեանա հագդըլանմըշ, էլ հասըտ Ինչպէրին էվվէ-
քի թագրիրինտէ եռագլուն եօտանդատ շիմանի քեամիլէն ատահիհէ թէպ-
տիւ օրմուշ, Վրանեզդ ատքերի, էօճատէն ակքաճն պին նէֆէրտէն պիւ-
թէթէպ ատատրազամ օրտուտոտ իլէ, արգատատան իսիաիրատէ պայիւ եռ-
ճուզ պին Ընըրը ահալիւի ապատընատա գալմըշ, վէ էն թատճնատէ
շայեատան շէշ, օ վագըտի խայապի մուգատաէլէրտէն պուտ ատքեր գօթգ-
մուշ վէ ճէտատրէթինէ ֆիւթուտ կէթիրմիշ իքէն, շիմանէ ատահիհ թէհ-
ղիքատէ ճէստուր վէ պիֆիւթուտ, քէնտինտէն ան գատ վնատաէ օրան
տուշմէնի ակքէրէժքատէ իսոի։ Վրանեզդ ատանճաղը վէ նատմատատ մու-
վատճհէօրնատճ պիր ատն էվվէլ մահճատպ օրան ատքեր, պուճնատան զնչա-
տէ տահա նէ թագրգնէ վէրճպիրիր իսոի ատէմէ։

Գու ապատըգատա Ընտնի Սիրի թէրաֆընատան տախի մէմատրատր
եռիւրիւշիպ, թէրաֆէնինին ապատընդը պուճտաղագ խուտատմէթի մէն
իմամէն չատպատպրատր ըտը [1], վէ վագատա պուճնա իքի թէրաֆ տախի
տագը օրտուտ խոճ տճ մուգաւէլէսրը թէրաֆէնատէն գատպուշ օրուճուտ
շէշ տէնիվ իսոի, չիճնքի ատատրազամ մէտունէնի Ընըրըտա կիրմիճի տուշ

[1] Ատանի Սիրի, գէնպէրի եռագլաղը մէք-
թեպտե, ինկիլիզ տէվլէթի էլչիսի մուգա-
վէլէրընատան խապէրատար օլմատաղընատան,
պոտ էմրէրի կճօտատրմիշ տիր. անճագ պուտ
մուգաւէլէսի մագնէսի օրտուտ կիրմի քատ-
տիգ իսոէշինէ շիպհէմ նօգ տուր տէնի գգ-
էպէրի իսկէտատ գատպուշմըշ իսոի տէ. իշ իշ-
տէն կէշմիշ օրտուգընատան պէհիճատ օրտու։

Digitized by Google

հա թէքլիֆ պէյան խոհուպ, Ալէպէր խե սատրազամըն Հալաիշտէն էօթէյէ չէքիլմէօնի մաթլուպ իմիշ խոհ. իմոհ պու սիւյիւմիւ գըլըձ իլէ չէօզմէքտէն պաշգա չարէ գալմատը։

10։ 1800 սէնէսի մայիսըն 20 ինձի կիւնիւ, շաֆագատան էվվէլէն Ֆրանսըզ ասքէրի Հընըրատան չըգըպ, Նիլի մուպարէք քէնարընատա օ-ըան-սահրալտա եայեըլմայա պաշլատըլար, ոտ թէրաֆլարը Նիլ քէ-նարը վէ ատ թէրաֆլարը չէօլ, վէ անընլարընատա վէ ուզագատա Հէ-լիոպոլիս եահուտ եէրլիլէրին Թատիրի իզրէ (Նամ էպի շէհրին խա-բատպաշը միւշահիւտ օլունուրուտու, վէ շաֆագ սէօգմէմիշ օլուու-ղունատան Ֆրանսըզ ասքէրինին մանօվրալարընը սատրազամ ասքէրի ֆիէրզ խոհմէտիլէր։

Ֆրանսըզ ասքէրի տէօրթ գըլըձ գալէ եանի չար քէօշէյէ Թագ-սիմ օլուպ, իքինի սօլտա վէ ձէնէրալ Ալինիչէ գօմանտասընատա, Ք-քինի ատաղտա վէ ձէնէրալ Ֆրիան գօմանտասընատա, վէ պու տէօրթ չար քէօշէնին օրթատընտա պիւլթիւն ասքէրի, պոյունա տի-զիլմիշ վէ ասքըլարըն իքի Թէրաֆլարընատա պիւրաթ Թօփլարը, վէ էն ապգատա վէ ռօլտա իհլիմաթ մագազընատա պիր քիչիւք չար ձիօշ տահա օլուպ ձէման օն պին նէֆէրտէն միւրէթԹէձ, ասպաթ վէ ձէտարէլմէլ մ'լուֆ պիր ձուռնուտու պի ֆիւրնուր իոհ։

Պինէշ տօղատագատա, Ալէպէր էօթէյէն պէրու Հընըրատա գու-ղանտըղը տարաթ վէ հաշմէԹէլ աղըր ունֆօրմալարընը կիյինիպ, վէ պիր եիւքսէք քիւհէյլան ատա պինիպ բէյքէրի ձէլալէԹ էպէրի իլէ ասքէրէ կէօրիւնմէյէ պաշլատը վէ պիւլթիւն խաԹԹալարը մուպայէնէ խոհուպ։ "Հօլտաչլար. ասէոի, քեաֆֆէի մէմալիքի Հընըրխէտէն, ո շու այագլարընըզդըն պատտողը եէրլէրտէն պաշգա պիր չէյ գալմա-ո տը էլհամդուլիլլահ, պու-րատալարը տահի Թէզը խոհրսէք, խամիմիզ վէ ո ձիամիմիզ Հընըրատան նապէտհոտ օլաձագ տըր ո։ Նէքէր պու նուՀ-գուն իւզէրինէ էմմալը խահիշ վէ իլգիհագ, վէ մէսէրրէմ ասաալէ-րի իլէ Ալէպէրի սէլամլատըգտա, իլէրի գօմանտասը վէրիլտի։

Ֆրանսըզ ասքէրինին էօնբէնատ, օվատա, վէ սագտա Հաճարիկէ նամ պիր գաբիկէ օլաձագ (Համանլընըն չարխա ասքէրի օլան պէշ ալԹը պին պահատըր եէնիչէրի, վէ պիր գաչ պին ալԹը պու գաբիկէյի Թաալաձպ էԹրաֆընատ ժէԹէրիս եաալմըշլար զատը, վէ օլտան պիր ֆըրգա (Համանլը ասքէրի Նիլի մուպարէք իլէ Ֆրանսըզըն սօղ գօլա-ատասընատան կէչիպ, ատաղտա Հընըրատա, վէ ահալիյի ատգատան այագ-լանատըմայա կիրմիչտէ խոհլէր[1], վէ անընլատա զայէր ուզագատա Հէ-լիոպոլիս եէրգընԹըլտըր, վէ խոհրմա պաղտգը օրմանլարը օլուպ Թէ-ձէքիւլիս ատգալ ժէվժ ժէվժ օլտաչղունատան ատղ պէօյիւք սատրա-զամ օրտուսունուն ձէնասէԹի կէօգէ կէօգիւքձէկ խոհ, պու ձիւմլէ պիւԹիւն (Համանլը ասքէրինին սէքտէն պին նէֆէրտէն միւրէթԹէձ օլտաչղուս ատախ տահիհկէն մալիւմ օլմատ չուտուս։

Հօլտան Հընըր խուզէրինէ եէխուրկէն (Համանլը ասքէրի զայէԹ նէ-

[1] Համանլընըն պու գօլա գայիմագամ Ալտաճ փաշա գօմանտասընատա խոհ։

զամբղ վէ գարըշըդ պիր հալտէ պուլունտուգլարընտան , Կէպէր պունլարըն իւզէրինէ պիր ալայ աթը թայէին խլէտի , Ամանըը աս քէրի աթլըտան գօրգմազ օլտուղունտան աչըլըպ պու աթլըլարը խ չէրի ալտըլար , վէ էթրաֆընը չէվիրիպ ՝պունլարը գըլըճլա տօղրտ ճագտա , Կէպէր ամէր վէ տրսկօն աթլըլարընը գօշտուրտուպ , պու աթլըլար տախի Ամանըընն էթրաֆընը ալըպ , տրշարտան վէ գը լըճ իլէ տօղրտայա պաշլատըլար , Ամանըը ասքէրի զայէթ սըգ օչ տուղունտան գըլըճլարընը օյնաթամայըպ , պունա նիապէթ Ձրան սըզլար պիր գըլըճտա պէշ օն Ամանըը ասքէրինի պիրտէն եարթալար լար ըտը , պու չիտաէթլէ եէնիչէրիլէր թուլ միւտաէթ տայանամա յըպ , վէ սալա տօլա , հէր թէրաֆա տաղըլըպ զայպ օլտուլար , վէ Ձրանսըզ ամէլըլարը , օրթալարընտան քէտէրսիզճէ գուրթուլտուլար Պունուն իւզէրինէ , սատրազամընն պէօյիւք օրտուստու վատ օլմազտան , Կէպէր մէթէրսիլ Աթարիյէ գարիյէսինի ալմաղա ճահտ իտիպ , ինի չար քէօչէ իլէ ճէնէրալ Ինիչէրի պու թէրաֆա սէվգ խլէտի , վէ քէնտիսի տախի տիկէր ինի չար քէօչէյի ալըպ , Ամանըընն պէօ յիւք օրտուստունուն եօլտունտ քէսմէք իւզրէ Էլհօպօլիս եըգընթը լարը արասընտա գուվվէթլի մէվգիլէրի թուրթմազա տայ խլէտի ։

Ինիչէ մեզքիւր Աթարիյէ գարիյէսինէ եագլաշտըգտա , չար քէօչէլէրին ինի թէրաֆընտա օլան Կրընատիյէ պէօլիւքլէրինի , գա րիյէի մեզքիւրեյի զապթ իտմէք իւզրէ ինի գօլտան սէվգ խլէտի ։ Ինիչէրիլեր պունլարընն վիւրտտինէ պէքլէմէյէրէք քէմալը չիտաէթ վէ ճէսարէթլէ իլէրի եիւրիւյիպ գարշըլաստըլար , վէ Կրընատիէլէր տախի օլտուգլարը եէրտէ տէմիր կիպի տուրտուպ , եէնիչէրիլեր իլէ կէօյիւս կէօյիւսե կէլմէզ պիրեր տէֆա թիւֆէնք պօշաթըպ , պատէհու պիր գօլ անընտան , վէ պիր գօլ տախի եանտան օլաթագ սիւնկիւլէր իլէ եէնիչէրիլէրին իւզէրինէ եիւրիւյիպ տարմուտագընն խլէտիլեր , պատէհու ինի գօլ պիրլէշիպ , վէ իւզէրլէրինէ եազմուր կիպի եաղան գուրշունլարընն արասընտան կէչիպ , Աթարիյէյէ վատ օլտուլար , վէ Ամանըլար գըլըճ վէ Ձրանսըզլար սիւնկիւ իլէ հայ լը նուֆուս թէկլիֆ իմտիքտէն ատըրա Կրընատիէլէր գարիյէյէ տահիպ օլուպ , վէ Ամանըը ասքէրի տախի օվայա գաչըպ , մուգատաուէմքի պօղուլանլար , վէ Նասուհ փաշա ֆըրգասը իլէ պիրլէշիպ Աբտըրա տօղրու եօլա րէվան օլտուլար ։

Աէզքիւր Աթարիյէ գարիյէսինտէ Ձրանսըզա ճէսիմ եաղմա վար խտ տէ , Ամանըընն պէօյիւք օրտուստու կէլնը քէնտիլէրինի գարի յէյը մէզպուր տէրուննտէ պատար մէմուն իլէ պու եազմայը թէբը իտիպ , վէ էվվէլքի հիյնէթէլէրինէ կիրիպ , եանի տատահքի կիպի տէօրթ գըմթա չար քէօչէ օլարագ իլէրի եիւրիւմէյէ պաշլատըլար . վէ Էլհօպօլիսի կէչտիքտէ , Ամանըը ասքէրինին ուֆուգատան թօ զու տումանա գաթարագ զուհուր իտիպ , չիթատլէ իլէրիլէտիքլէ րինի միւշահէտե լյլէտիլէր ։ Ձրանսըզլարըն տօղրտնտա Աէրիագուս գարիյէսի , վէ տաղընտա խուրմա օրմանլարը արասընտա վէ պիր քիւ չիւք կէօղէննարընտա Ինիչէրկ գարիյէսի օլուպ , պու ինի գարիյէնին

Digitized by Google

արտասընտա տահի պիր ալչաճըգ պայըր վար ըտը։ Նակեահ պիր ըթուգ կեար զուհուբ խոխուպ թօզ վէ տիւմանը տազըթատգատա, Ամանըը ապքերի մէգքիւր ինի գարխէնին արտասընտան թէքմիւլէն կէօրիւնմէյէ պաշլատըլար։

Վէպէր իլէրի գամանտասընը վէրտիքտե, Ինէնէյէ ինի չար քէօչէ իլէ ազատան Վէրիագուս գարխէսինէ, վէ Վրիան տիկեր ինի ֆընգա իլէ սաղտան Նլմէրկ գարխէսինէ ատզրու հարէքէթ խլէտիլէր. Ամանըընն ամէը ապքերի խուրմա օրմանլարընա կիրիպ, չէշհանէ իլէ Վրանատզլարը վուրմագատա, Վրիան խաֆիֆ փիսատէլերի կէօնտէրիպ պուռնլարը օրմանտան տրշարը աթատը. Ամանըլար գաչըպ օրթա գօլա տահիլ օլտուլար. տատրազամ պիզգաթ պու գօլատա օլուպ, էթթաֆընատա օլան աթըլըլարըն սիլահ բարըլտըտը, կիւնէշ կիպի կէօզէրի գամանշտրըր ըտը. Վրանատզլար պու աթըլըլարըն իւզէրինէ պիր գաչուպուզ աթատգատա, տաղըլըպ կէրի չէքիլտիլէր։ Պունուն իւզէրինէ Ամանըը պիւթիւն թօփլարընը իլէրի սիւրտիւ. լաքին թօփճուլարը ատէմի օլատուղունտան կիւլէլէր Վրանատզ ապքերինին թէվէկսինտէն կէչէր ղայպ օլուրուտու. Վրանատզլար թօփա գարշը թօփ չզգարատգատա, ազ վագըթատա Ամանըը թօփլարը գաւնտագտան ֆընգլայըպ իշէ եարամազ օլտուլար. իամի պինէչէմէ սանճագլար իլէ տօնանմըշ օլան փիսատէ վէ աթըը ապքերինի տատրազամ իլէրի սիւրմէյէ, վէ Ամանըը աթըլըլարը Նլմէրկ գարխէսինտէն աղըը եըլտրըրմ կիպի Վրիան ֆընգալարը իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէյէ պաշլատըլար. անճագ օվայտ էնտիքտե եէրէչէ ղայէթ տէրինն տէրինն եարըլմըշ օլտուգլարընատան, աթըլըլարըն չիտտէթի մէքա օլտու իսէ տէ, Վրիան, ապքերի գըմըրատաթմայըպ աթըլըլար պիր էյի եանաչըճայատաք ատպր իլէտի։ Ի է կէօրիւս կէօրիւսե կէտիքտե, իւզէրէրինէ պիր տէհզէթլիւ սաղըմ վէ միաքէթ աթէչի եաղտըրըպ, նըտֆընատան զիյատէսինի տէվիրիպ բէրիշան իլէտի։ Պու ճիւմլէ պու մանօվրալար պէօյիւք ճէնկէ պիր մուգատատէմէ ատմէք օլտպ, Ամանըընն ալէղ ումմա պիր հիւճիւմ թէտարիքեաթը տահի միւշահէտե օլունուբտու։ Վրանատզ ապքերի եինէ թէրթիսկի ատպրգ իւզրէ չար քէօչէ օլտպ, իքիսի սաղատա, վէ աթըլըլար օրթատա վէ ինի թէրտաֆընատա թօփլար իլէ, վէ քէմանը սէպաթ վէ մէթանէթլէ պու ումուսի հիւճիւմէ մուռնթատզդր օլմագատա իտիլէր։ Ատրազամ թէքտաֆընատան իշարէթ վէրիլտիկի կիպի պիւթիւն Ամանըը աթըլըլարը տէօրթ նալ գօշուպ Վրանատզ չար քէօչէլէրինի տէօրթ թէրտաֆտան իհաթէ իթտիլէր։ Վրանատզ փիսատէլերի, նէ Ամանըընն տէ հզէթլիւ շամաթալարընատան, վէ նէ տահի շիտտէթլիւ հիւճիւմլէրինտէն սեպաթլարընա ֆիւթուր կէթիմէյիպ, վէ ատֆիլարընը պօզմայըպ, Ամանըը աթըլըլարընըն իւզէրինէ լաչնգաթի թօփ վէ թիւֆէնք աթէչի իտէրէր իտի։ Ամանըը աթըլըլարը ղայէթ ազգ վէ եանաչգգ օլտուգլարընատան, հէր գուրշուն պիր աթըը, վէ հէր կիւլէ եիւզէրշէսինի պիրտէն տէվիք իիր իտի։ Ի չ վագըթ զարֆընատա աթ վէ ինատան լէշէրի եըղընթը ատրը արտասընտա Ամանըլար աթըլըրընը սէրպէսթէչէ օյնաթատագ

Digitized by Google

օլտուլար. վե պու թէրէտտիւա ապատընտա Ձդանըզլար աթէյէ պիր գաթ տահա չիտուէթ վէրիպ, աթըլըարը քիւլհիէն միւնհէզիմ վե թէբիշան խյէտիլէր։ Ի՞օզ վե տիւման տաղըլտըգտա, պիր թէ. րաֆտան պիրպիրինէ գարըշմըշ աթ վե ինսան լէշէրի եըղընթըլարը, վե պիր թէրաֆտան տախ Ա՞մանըը ասքէրինին եիւզ չէվիրիպ հէր թէրաֆա չիթապլե գաչմագտա օլտուղու տահա ա՛էչկին սիւրթէտ կէօրիւնմէյէ պաշլատը. վե վագտա պէօյիւք օրտու իլք ախշամըը ապամ իթտիխի Ի՞չ Խանգահ գատապասընա գատար կէրի չէքիլիպ, եաղընըզ պիր գաչ ֆըրգասը ապտան եիւրիւյէրէք Կ՞ատուհ փաշա ատ քէրինէ գարըշըպ Ա՞ըսը իւզէրինէ հարէքէթ իտէպիլտիլէր։

Կ՞ըչպէր Ա՞մանըը ասքէրինէ տուր վե աման վէրմէյիպ, արգադա ընտան թէագիւա խյէտի. վե Ա՞էրիագուա վե Ի՞լմէրկ գարխէլէրին ան՛ն իմրար իտիւպ, ախշամըը Ի՞չ Խանգահ գատապասընա վատղ օ. տաս, քի Ա՞մանըլտար պիւթիւն օրտու աղըրլըգլարընը պու գատա պայա թէրը իտիւպ, տահա իլէրի գաչմայա պաշլամըշտար ըտը։ Ի՞չթէ պա՛ վէճհիլէ Ձդանըզըն օն պին ասքէրի, պու Ա՞ն եախօտ Ա՞էլիօ պօղիս ատհրատարընտա, եաղընըզ պիր գաչ եիւզ նէֆէր թէէլէֆ իլէ, Ա՞մանըլընըն եէմմիշ պին նէֆէրտէն միւթէթէէպ պիր ճէպհէ որ տուտուրնու պօղուպ վե տաղըթըպ, պէշ պին գատարընը տախ թէ. լէֆ իմմիշ իտի։ Կ՞ըչպէր պու ֆիլհաւհաըն իւզէրինէ ասքէրե ճիւզէի ապամ վե ըահհէթ վէրիպ, Ա՞մանըը ասքէրինէ թէագիւպի էրթէսի կիւնէ պըրագտը։

Պու ճէնկտե Ա՞ուրատ պէյ տախ, ապթը եիւզ նէֆէր ան՛էյէ Կ՞իգ լէմէն ամըլտարը իլէ Ա՞մանըը օրտուտաունուն տաղ թէբտաֆընտատ խէ տէ, կէրէք Կ՞ըչպէր իլէ պիր միւտաեէթտէն պէրիւ հիւանիւ իւլֆէթ վե մուարէֆէյէ պաշլամըշ օրտուզտաունտան, վե կէրէք Ա՞մանըլընըն զալէպե իթմէսինտէն, Կ՞էօլէմէնլէրե պիր ֆեյիտե չըգմայաճաղընը հիտա իթտիխինտէն, մուհարէպէյէ տախիլ օլմայարագ ուզագտան աէչը իւ Թամաշա իտիւպ, խիթամընտատ տախ պիւթիւն ամըլտա. րընը ալարագ, չէօլէ տօղրու եօլ վէրիպ կէօրէ կէօրիւնմէզ օլտու։

Digitized by Google

ՍԻՐԻՈՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1800

1: Հելիօպոլիս ճեռնկինեն ասղա, սայըր վոգոասլը հարպիկ: 2: Ամբր իի լիլաը, վե իրիսիաելըրը գալիք: 3: Ո՞րտա պեյ իլե Ցրանըզըն իրիֆգը, 4: Ռնեղրա Ղլեղեր իսլիկա Պոլագը պագհոս Ամբրը ֆելհ իսէր: 5: Ղլեղերին ապալէլ վե ինանիյելի վե իգրեյե ղուլպե իպրաղ իլիգեյե գերայելի: 6: Ղլեղերին վեֆիլը: 7: Իննիլելին ատա ամել հարեգիլի: 8: Ամբր օրոնատա Ցրանատան մոասլենել օղոնամագ իղե գերգեսլը իճրա օլան Իերլիպոլ:

1: Հելիոպոլիս ճէնկինին ասնլարընտա, Ղլեպէր մէտի Նէյի Ամբրը Թերաֆընտան Թօմ սէալէրի իչիԹոիքտե, Ոամանդը ասքէրինին սօլտան եիւրիւյիւպ Ամբրտա տուխտուլ իԹոիչինի, վե իսԹիխլալե մէյեալ օլան ահալի իլե պիրլեշոիչինի քեշֆ իալէտի, վե վագատա միւշարալէյհ Ռասուհ փաշա, վե Իպրահիմ պէյ, իքի պին քէօյլիւլէր իլե պէրապէր ճէման եէրմի պին ասքէրլե օլ էնատե Ամբրտա տուխտուլ իԹմիչլէր իտի: Ցրանարզըն մէտինէյի Ամբրտա եալընրզ իքի պին ասքէրի օլուպ, օ ատա իչ գալէ իլե պուրճլարտա Թագսիմ օլունմուշտուտ, Ղլեպէր օ կէճէ տէօրԹ Թապուր ասքէր իլե ճէնեբալ Ռակրանժը Ամբր իւզէրինէ կէօնտէրիպ, եաղնըշ պիր մանօվրա իԹմիմլէրի իչլին, քէնտիսի կէրի տէօնիւպ Ամբրտա կէլմէտիքճէ, Ոամանդը իւզէրինէ հիւճիւմ իԹմիյէրիքք սիւրէԹը Թոտֆի վե Թէհաֆֆուզտա պուլունմալէրինի էքիտէն ԹէնպիհՀ իլէտի:

ՌօԹէտե Ռլ Խանգահտա Ցրանարզ ասքէրի, եարը կէճէյե գատար բահէԹ իԹոիքտէն սօղտա, Ղլեպէրին էմրի իւզրե Ոամանդը ասքէրինե մուսալաԹ օլմագ իւզրե Թէքբարբ եօլա ըէվան օլուպ, մարԹըն 21 ինսէ սատպահա գարշը Պելալէիհա չէհրինե վասլ օլտուլար, Ասատ բազամ պու չէհրին գալէսինե, պիր ֆըրգա ասքէր վե օվայա տաԹի պին գատար աԹը պըրագըպ քէնտիսի Պէրեշամա տօղրու կէրի չէքիմէքտե իտի: Ցրանարզլարը կէօրիւր կէօրմէզ աԹըլլար սավուշտուլար, վե գալէտե օլան ասքէր տաԹի սուսուզ վե զախիրէսիզ գալարգլարընտան սիլահլարընը պըրագըպ Թէսլիմ օլտուլար [1]:

Պու էնատե ճէնէրալ Ըգլերգ, մէվճուտու մայեէԹի օլան աԹըլլարը իլե օվատա պիր պէօյիւք քէրվանե ԹէսատիֆՀ իտիպ, զապԹ խլէտի: Ռասուհ փաշանըն աղըրլըղը, խաղնէսի վե ԹահրիրաԹը պու քէրվանտա իտի: Պեահատալար օգունտուգտա, Ոամանդընըն կէրէք

[1] Պա ասքէրին իչինտե եօլե ԹէսատիպՀ սահիպի ատամլար վար ըսը քի, եֆբենէ սէլամէԹլի ասըլըրընը ԹէսլիմՀ իԹմիքտաէն խան եօլունե ԹէրճԹհ խիւպ, քէնտի քէնտիլէրինե ԹեսլիՀ խլէտիլէր:

Digitized by Google

Ընտրը վէ կէրէք սայըր պէօյուք չէհրլէր ահալիսինի Թուղեանա գալ տըրտըգլարը աղնաչըլըպ , Կլէպէր պէր վէճէնը լհմիսամ ճէնէրալ Ձրիան ֆըրգալարընը տախի ճէնէրալ Ակրանժա վէ Ընտրա խմտատա կէօնտէրտի ։

Իրթէսի կիւնիւ սատրազամ Թէրճաֆընտան Կլէպէրէ պիր մէմուք կէլիպ սուլհ Թէքլիֆ իմտի խսե տէ , գասդուլ օլունմատը , վէ ասքէրի Ասլհիյէ Թէրճաֆընա տօղրու եօլ վէրիլտիքտէ , Կարայիմ գարիյէսի գուրպինտէ քիւլլի Ըամանընը ասքէրի Իճինէյէ ֆըրգասընը օրթա լայրպ պիր տէհչէթլիւ Թօփ ճէնկինէ պաչլատըլար , Կլէպէր աճընլար իլէ Իճինէյէ իմտատա եկէթիշտի , անճագ Ըամանընլար Կլէպէրին ասքէրինէ տախի չիտէմէյէ հիւճիւմ իմտիքլէրինտէն , Թօփ լարը պաճէրիա չէքընէ տիզմէյէ Ձրանսըզա վապըրի պրըագմայրպ գօչումլարը , աճլարը , վէ Թօփճուլարը տախի գրընճտան կէչիրտիլէր , վէ սիլահը Կարայիմ քէօյլիւլէրի իլէ պիրլէշիպ Կլէպէրի օր Թալատըլար , չէօյլէ քի ճէնէրալ Պէլէարդն փիտաէլէրի եկէթիշմեսե , կէրէք Կլէպէր վէ կէրէք քէնտինի մուհաֆազա խտէն ասքը պէօ լիւքէրի բարչա բարչա օլուպ Թէլէֆ օլաճագլար ըտը ։ Կլէպէր պու մուխաճարատան գուրթուլտուգտան սօղրա Կարայիմ գարիյէսի ա հալիսինտէն ինճիգամ ալմայը տէօնիւճէ պրըագրպ քէնտիսի սատրա զամ օրտուսունու գօվալամագ իւզրէ Ասլհիյէ Թէրճաֆընա տօղրու հարէքէթ իյլէտի , բիւգիկար ղայէթ սըճագ վէ չէօլ իւսթիւնտէն էստիյինտէն , ասթէշ քէսիլմիշ ինճէ գումլար ասքէրին կէօգիւնէ վէ ազընա տօլուպ ճիյէրլէրինի գավուրտուրուտու , նիհայէթ ախչամ իւսթիւ եօրդուն վէ պիթապ Ասլհիյէ փիշկեսէրընա վասլ օլուպ , Կլէսէր էրթէսի կիւնիւ պիր պէօյիւք ճէնկէ տահա հազըրլանմագ տա իքէն , Ասլհիյէ ահալիսի հուզուրտունա կէլիպ , սատրազամըն պէրճամ հուտուտունէ գիտար գաչըպ կիթտիյինի խապէր վէրտիլէր , վէ Կլէպէր եիւքսէք Թէփէլէրէ չըգըպ պու ասքէրին գաչտըզընը պիզգաթ միւչահէտտ խտէրէք , մուգատտմա նէ գատար պէյհիւտ եէրտէ պու ասքէրտէն գօրգմուշ օլտուղունու տէր խաթըր խտէրէք միւսԹէրիհ օլտու ։ Սատրազամ պու վէճհիլէ օրտուսյու պրըագրպ գաչտըգտա , Ըամանընը ասքէրի բէրիչան օլուպ , պիր Թագըմը Իչըրիչէ կիտիպ սէլամէթ պուլտուլար , պիր Թագըմը չէօլ Թէրճաֆընա սաբրպ արապլարընն էլինէ տիւչտիւլէր քի պաչլարընը քէսիպ մալէրի նի էլէրինտէն ալըրլտըրլար , պիր Թագըմը Տէլթայա տաղլտըրլար , վէ Սալհիյէտե գալանլար տախի Ձրանսըզա Թէսլիմ օլտուլար ։ Սատրազամ Սալհիյէնին աչըղընտա օլան օրտու աղըրլըղընը Թագըմը իլէ միյատանտա պրըագմըշ օլտուղունտան , վէ արապալար կեահ Ըամանընը վէ կեահ Ձրանսըզ օրտուսունու գօլլաչտրըրպ հանկըսը բէրիչան օ լուր խսե չիքեար վէ եաղմայա տօլաչտրգլարընտան , Կլէպէր Սալհիյէյէ կէլմէզտէն էվվել լեշ իւզէրինէ գօնան գարդա սիւրիւսիւ կի պի Ըամանընը օրտուկեահը իւզէրինէ գուչտուլուպ եաղմայա պաչլամըշլար ըտը , անճագ Ձրանսըզ ասքէրինի կէօրտուքլէյին , եաղմայը պրըագրպ չէօլէ տօղրու սավուչտուրալար , վէ Ձրանսըզ ասքէրի պունե

Digitized by Google

լարտան սօղրա օրտուկեահա վասլ օլտուլար , քի պիր սահաթլըգ եէր չար քեօշէ մէթէրիսէ ալընմըշ ըտը , Ձրանսըզլար պու մահալտէ պինը էրձէ չատըր , ահ , թօվ , իշլէմէ հաշա , էյէր , վէ գօշուտ թագըմ լարը , գըրգ պին նալ , վաֆիր մէյքիւլահ վէ մէշրուպահ , վէ սըրմա-լը էլտիսէլէր պու լտուլար , ամանտգլարը արապլար աչմըշ ըտը , պու ճիւմլէ Ձրանսըզլար տահի տէրուննէրինտէ քիւլլիէթլիս , գուլս , էօա աղաճը , վէ աղըր իւէք գումաշլարը վէ իշլէմէլէր պու լտուլար , սէքիզ գրիա օյմալը , կիւմիւշիս վէ եալտըզը թահլիրավանլար ա-բասընտա պիրտէ պիր Ինկիլիզ արմասը իլէ Ձրոքաքեարի հինթօվ պու լտուլար , քի Ինկիլիզլէրին Ամանըյա ֆիլիէն տահի մուավէ-նէթ իմէլէրինէ աշքեար պիր նըշանէ իտի : Ձրանսըզ ասքէրի պէ-բապէր հիչ պիր շէյ ալմամըշ օլտուգլարընտան անինտէ պու օրտու-նուն եաղմասը իլէ գարընլարը սօյուպ ճէպլէրի ալտուն վէ կիւմիշ-լէ մալամալ օլտու , ինսան հալի նէ աճայիպ տիր , պիր ան էվվէլ Ամ-սըտան Ձրոքայա կիմէկ իւզրէ ճան ահան ասքէր , օրալարտան պիր աստմ իլէրի գըմընլտամագ իսթէմէզլէր իտի : Պու վէճհիլէ Ամ-մանը օրտուսու տաղըլտըգտան սօղրա Վլէպէր կէրի սէօնմէէրինի մէն իմէկ իչին Պէրէշամ եօլտարընա պիրէր գօլ ասքէր նասպ իտիպ, պագի գալանընը տահի պէրապէր ալարագ կէրի սէօնիւպ մարթըն 27 ինճի կիւնիւ Ամըսը փիչկեահինէ մուվասէլէթ իսլէտի :

2° Ֆուգատէմա Ձրանսըզ ասքէրինին , Ամըսըը թէրք իմէկ թէտարիքեահրընտա պուլունտուղունու , վէ մուահիսարէն Վատուհ փաշա վէ Իպրահիմ պէյին եիրմի պին ասքէր իլէ մուզաֆֆարէն չէ-հերէ կիրախինի Ամըսը ահալիսի կէօտիւքտէ , քեաֆիր վէ տինսիզ աստ իմանքէրի Ձրանսըզտան ինթիգամ ալմաղա պուննու վագթը ֆրսահ պիլիպ , էլլի պին գատար եէրլի վէ Ամանը , Ամըսըը , պու-լագ , վէ Ռիզէտէ , գըրճ , մըղրագ , վէ էսքի թիւֆէնքլէր իլէ սիլահ-լանըպ Ձրանսըզլարըն գահրինէ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար : Ա է պու ալամէթի կէօտիւքտէ Ամըսըտա պուլունան Ձրանսըզլար վագթը զէմանի իլէ թօվլանըպ գալէլէրէ չէքիլտիլէր , վէ մէյքիւլահ , վէ լէվազիմահ , վէ միհիմմահթէրի միւքէմմէլ օլտուղունտան պու միւս-թահքէմ մահալլէրտէ քէմալը էնինէյէթլէ միւգիմ օլտուլար : Ընճագ Իւզակքինէ նամ մէյտան իլէ , Վիլին արաստնտա օլան սէրասքէր գօ-նաղը վէ ասքէր մէրքէզի վէ տէֆթէրխանէի մուհաֆազասընա թայ-եին օլունան իքի եիւզ գատար Ձրանսըզլար պէօյիւք թէհլիքէտէ ի-տիլէր : Ամըսըըլար թօվլանըպ պունլարը պիրէր պիրէր գըլըճտան կէչիրմէք միւյասա իմանքտէ , պու տիլավէր եէյիւլէր կեահ թիւֆէնք աթէշլի իտէրէք , կեահ տալ գըրճ տըշարը ուղրայարագ , վագթը գազանըպ ճէնէրալ Վանկրաժ իմտատլարընա կէլինճէյէ գատար մէր-քէզլէրինտէ գավիւէն տաեանըպ տուբտուլար :

Ամանըլար պու վէճհիլէ Ձրանսըզ ասքէրինէ պիր զարար վէրե-մէսանքլէրինի կէօտիւքտէ , ղազապը ինանիգամէրինի Ամըսըտա միւ-թէմէքքիւն պիչարէ խրխանըլար իւզէրինէ տէօքիւպ , վէ տալ գը-րճ օլարագ իսպանիտա էֆրէնճ մահալլէսինէ եիւրիւյիւպ խրխանան

Digitized by Google

սէքէնէսինին սիրտ մըդտատրընը գըլլըձատան կէչիրտիլէր, վէ թէք չօգ պազիրկեատնլարը էօլտիւրիւպ, խատնէլէրինի եաղմալատըլար, վէ գա րը, գըզ, ձիւմլէսինի եէսիր ալտըլար։ Իշգըլա կիւրիւհի պուտնա տա խի գատաաթ իթմէյիպ, Վրանսըզլար իլէ խլգէթ վէ իւնախէթ խ տէն վէ շարատպ իչէն ապատպլարը տախի ապտյըպ վէ պուրլուպ գաթը խյէտիլէր, վէ արապատան Վրանսըզ գօմանտանը մայեէթինատ օլան թիւֆէնքչի պաշըրը վէ տիվան քեաթխիսինի տախի վահչիյէթլէ բա բալատըլար, պատէհտա Իլըպթի մահալլաթընա եաեըլըպ, մալ թա մահը իլէ օրատտա տախի պիր ազ գան ագըթտըլար խատ տէ Իլըպթի լէրին միլէթ պաշըտը ղայէթ զէնկին վէ մալտտար պիր զաթը քէսի բիւ իգթիատար օլտուղտունատան, Իշգըլա կիւրիհինատէն պիր ազընը ագձէ վէ հէտիյէ վէ պիր ազընը տախի ձէպրէն մահալլաթատան տէֆ խյէտի։ Գու գըթալ վէ եաղմատտան Իստատհ փաշա վէ Իպրտ հիմ պէյ տախի մահճուպ օլտուլար, խուստաա քէնտիլէրինէ հազըր լանան եաղմանըն Իշգըլա էլինէ կէչիսինի կէօրտիւքտէ հէմ գան օ լուպ հէմ տէ էլլէրինէ պիր շէյ կէչմէյինատէն տօլայը գալպէրի ստզան օյուրուստս։

Վլէպէր վէ Վրիան թամ պու ապալըգտա Իլըրտա վատ օլմուշ լար ըտը, իքիսի տախի պաղչէ թէրագինատան սէրտաքէր գօնտղը տե բուտնինէ տուխուտ խյէտիլէր։ Վլէպէր մէյտանտա օն պին ասքէր իլէ եէթմիշ պին ասքերի պօղմուշ խատ տէ, պու գատար ասքէր իլէ Իլ սըրըն պիր մահալլէսինի պիլէ ալմագ միւմքին տէյիլ իտի։ Իլըրըն օտգագլարը տար վէ հէր օտգագ մէթէրիսլի, խանէլէրի քեագիր, բէնչիրէլէրի մագազալ տէլիկլէրի կիսպի ուֆագ օլտուպ, վէ տամլարըն տան իւչ եիւզ պինէ եագըն ահալի վէ եիրմի պին Ոամանը ասքերի Վրանսըզըն ասքերինէ աթէշ խտէպիլիր իտի։ Վրանսըզլար իչ գալէ տէ մահֆուզ օլտուգլարընատան շէհրի ալմագ իչին քէնտիլէրինէ ֆա գաթ իքի եօլ վար ըտը։ Իյա գալէտէն թօփ վէ խումպարա աթատրագ մէմլէքէթի եագըպ եըգմագ, եա տա սիւնկիւ իլէ հիւճիւմ իտխուպ, վէ մէթէրիսլերի պօղուպ օտգագլարը պիրեր պիրեր էշգըլա էլինատէն ալմագ, անճագ պու իքինճի եօլ իլէ, Էլիսաօլիս ձէնկինատ թէկէֆ օլան ասքերտէն օն գաթ զիյատեսի զայ օլապիլիր, վէ սօնուտա մէշ քիւք պիր մուապէլէ սայրլըր ըտը։ Վլէպէր պաս բարչասա իֆքտաթ ագիլանէ տտվլրանըպ, վէ եալընըզ տըշարը իլէ Իլըրըն իսխթիլաթը նը միւմքին մէրթէպէ գաթ իտխուպ էշգըլա կիւրտհինի. սըգըշարտա ճագ եէրտէ, քէնտի հալէրինէ պըրագատը, պու թէտպիր իլէ հէմ զօր պալար, վէ հէմ Իյաստհ փաշա թաագըմը օլան Ոամանըլար, Իպրտ հիմ պէյնի քէօլէմէնլէրի, վէ արապալար, պաշըտա պաշըտա էֆքեատա խրզմէթ իթմէքտե օլտուգլարընատան, եա օսմանըպ եա տա իսմէթպագ խտէմէյէրէք պիրլի պիրինէ տուշէձէքլէր իտի, իսմտի ձէնէրալ Իէ նէյէ ֆըրգասը, Իալիհյէտէն տէօնիւպ վէ Իէզպէկ վէ Ֆիմատը զագմի իտխուպ, օրատտա օլան ասքէրըլէ տախի իսմատտա կէչէձէյինատէն, օ վագըմ Վրանսըզ ասքէրի արմըպ, մէմլէքէթի տէրեանինէ տախի հիւճիւմ իթմէք միւմքին օլաձագտը։ Վլէպէրին պու ագիլանէ թէտ

Digitized by Google

պիրի իլէրիւտէ Վրանսըզլար հազգընտա նէթիճէյի խայրիյէի միւ ճիպ օլտու ։

3։ Պու ինթիզար հէնկեամընտա , Ղէպէր իլէ Ասուրատ պէյին իթթիֆագը , Ասուրատ պէյին ղայէթ տիլպէր , հիւնար , վէ մահիրէ պիր զէվզէյի վասէթատը իլէ հիւմմէտ հաւտուղ պուլտու ։ Վրանսըզ լար Ասուրատ պէյտէն պիր մըգտար վէրկի ալտըգ պիւթիւն Ասիա էյալէթինի քէնտինէ թէսլիմ իյլէտիլէր , վէ Ասըրտան չըգմալարը լազըմ կէլտիյի հալտէ , պու պէյտէյի տախի Ասուրատ պէյէ թէսլիմ իթմէյէ միւթահիտ օլտուլար . Ասուրատ պէյ տախի Վրանսըզլար իլէ պիրլէշիպ Սամանլըյա գարշը ճէնկ իթմէյէ վէ Սամանլըլար Ասըրտան չըգարմաղա միւթահիտ օլտու ։ Պատհոտ Ասուրատ պէյին վասէթատը իլէ , ասկըռնոտ Ասըրտան վէ Վրանսըզա տօսթ օլան արապ շէյխ լէրի իլէ Ղէպէր մոտգավէլէյէ պաշլայըպ , Դատուհ փաշա տախի Ա ֆզիրի ազէմին օրտուստունուն տատըլտըզընտան խապէրտար օլարագ , քէնտիսինին Ասըրտան պիլա իմտատ գաթալը գալտըզընը վէ Վրանօզա եէսիր տուշէպիլէճէյինի տէր խաթըր իստէրէք , իֆրամէ էնտիշէյէ կիրիֆթար օլուպ , մոտգավէլէյէ մէյլ իւ րաղպէթ կէօսթէրմէյէ պաշլամընշ ըտը ։ Ղնճագ մոտգավէլէ իմզալանմազտան Ասըրը ահալիսի քէնֆիյէթտէն խապէրտար օլուպ , վէ շէյխ վէ փաշալարըն գաչտըգ , քէնտիլէրինին Վրանօզ ինթիգամընա բայիմալ օլաճագլարընը տուշէնէրէք բիւր սիլահ , շէյխլէրին իւզէրինէ հիւճում իթտիլէր վէ Վրանսըզ իլէ մոտգավէլէյէ կիրիշէրլէր խաե ճիւմլէսինի գաթլ իթմէյէ թէհտիտ իտուպ էթրաֆլարընը պօշ պըրագմատըլար , վէ օլ էնտատէն ատըրա , մոտգավէլէ միւմքին օլմայընպ , Ասըրըն տախի ճէպրէն վէ սիլահ գուվվէթի իլէ ալընմասընա գարար վէրիլտի ։ Պու արալըգատա ալութիւն Պահիրէ էյալէթը տայրէի իթաէթէ տուխուղ խուխպ , ճէ նէրալ Ինէնիյէ տախի ֆըրգայը ասքէրիյէ , վէ միւհիմմաթը ճէսիմէ խ լէ Ասըրը փիշկեաշընա վասլ օլմուշ օլտուղտանտան , Ինէնիյէ , Վրիան Լ ըգլէրդ , վէ Ա էրտիյէ ճէնէրալար Ասըրը տուշարըտան իհաթէ խ աիւպ , խարիճտէ օլան էշգյա կիւրուհի վէ Սամանլը ասքէրի իլէ իհթիլաթլէրինի քիւլ իյէն գաթ իյլէտիլէր ։

4։ Ղհանըն իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ կիւնիւ ճէնէրալ Վրիան , Իւզակէքիյէտէ օլան աէրասքէր մէվգիինի զօրպալարըն իհաթէ սինտէն գուրթարմագ իւզրէ ճէնկէ պաշլատը . վէ Ղ ըգլէթի մահալ լէսինտէն կիրիպ վէ ոզագլարտա եայըլըպ , ասքէրլէր ֆէվգ էլ ատէ չէճաէթ կէօսթէրտիլէր . վէ մէյտանըն էթրաֆընտա օլան խանէլէրի պատուրթալա ատԹըպ , աէրասքէր մէրքէզինին էթրաֆընը աչտըրար . վէ պու արալըգտա ահալիի գօրգուԹմագ իւզրէ իչ գալէտէն ատա սը րտա կիւղէ վէ խուամպարա տախի ատԹըպտը . պու վէճհիյէ մէղքիւր Իւզակէքիյէ մէյտանընա չըգան եօլտարըն քէսաֆֆէսինէ Վրանսըզլար ասհիպ օլտուլար , զօրպալարըն էլինտէ օլան էթրաֆը մէԹէրիյէի վէ մէմլէքէԹին իւզէրինէ նազըր տիր Թէփէտախի պիր ինչ կիւն սօղրա Վրանսըզլարըն էլինէ կէչտի . վէ օլ վէճհիյէ ուամուժի պիր միւատրէ պե վէ հիւճիւմ հէր չէյ հազըր օլտուղտա հալտէ , Ղէպէր ինսա

Digitized by Google

նախէթէ հիւրմէթ վէ ահալիի ճէնկ աֆէթինտէն վէգայէ իչիւն սուլհ վէ թէսլիմ թէքլիֆ խլէտի. վէ գապուլ օլունմատըղը հալտէ եինէ Այըրը ահալիսինէ ամըրըպ կիրիֆթար օլամագլարը աֆէթի կէօզլէրի էօնիւնտէ պիր նումունէ իլէ քէնտիլէրինէ կէօսթէրմէք խոթէտի։

Այմի նիսանըն 15 ինտէ, ճէնէրալ Ջիհանըն ֆըրգասը Այըրըն ճիվարընտա օլան Պուլագ վարըշլընը իհամէթ իտիպ, տօլու կիպի կիւլլէ վէ ուպուզ տանէլէրի եաղտըրմաղա պաշլատը. վէ պու ամ թէշ իլէ մուհաֆազա օլարագ Ջրանսըզլար վարըշլըն իչինէ տախի կիրտիլէր իսէ տէ, Օսմանլը ասքէրի ֆէվգ էլ ղայէ մէթանէթի վէ մուգավէմէթ կէօսթէրիպ հէր մահալլէտա վէ հէր ասգագտա պիր գանլը ճէնկ վէ գիթալ պաշլատը. Կլէպէր թէքրար հնտաֆ կէօսթէրիպ, ամէշ վէ գիթալը պիր էյամ մէքա իսէրէք սուլհ վէ թէսլիմ թէքլիֆ իթտի իսէ տէ, գապուլ օլմատըղընտան, եէնիտէն ճէնկէ պաշլանտը, վէ ամէշ խանէտէն խանէյէ սիրայէթ իտիպ պիւթիւն Պուլագ վարըշը ալէվ քէսիլտի. օ վագըթ չէյլէր Կլէպէրին այա ղընա տիւշիպ վարըշը թէսլիմ իլէտիլէր. վէ էքսէրը թիւճճար խանլարը պու վարըշտա օլտուղունտան, Կլէպէր ճիւմլէսինի ճէնկ հաւգուգու իւզրէ ասքէրէ զապթ իտիպ ամէշ վէ գիթալը մէքա իթտիրտի։ Պու տէհղէթլիւ սէյրի պիւթիւն Այըրը ահալիսի թամաշա իտիպ, խէվֆ իւ ֆիւթուրա կիրիֆթար օլտուգլարը հալտէ, Կլէպէր պու հալի այնը ֆըրսաթ ատտ իտիպ Այըրըը տախի հէր թէրաֆտան վուրայա պաշլատը. իպթիտա Իւզպէքիսէ մէյտանը ճիվարընտա օլան պիր պէօյիւք խանէյէ Ջրանսըզլար լաղըմ եաբըպ ամէշ լէտիլէր. էքսէրը ֆէտատ պաշլարը պու խանէտէ մէշվէրէթտէ իտիլէր. պունուն իւզէրինէ Ջրիան վէ Պէլիար ֆըրգալարը Իւզպէքիսէ մէյտանընտան չըգըպ շէհրին իչինէ եայըլտըլար. վէ տըշարտան ճէնէրալ Կէնիսէ չըմնալ վէ կիւն ատղուսու թէրտաֆընտան եիւքիւ տիւլէր. վէ Վէրտիսէ տախի պալատա մէգքիւր թէփէտէն շէհրին հէր թէրաֆընա խուսմարալար իլէ ամէշ բիւսկիւրմէյէ պաշլատը, պու մուգաթէլէ ղայէթ շիտտէթլի օլտու. Կէնիսէ ֆըրգասը Ալտու փաշա վէ Իպրահիմ պէյ ասքէրինի էօնիւնտէն գօվալայըպ իլէրիլէմէտ, վէ գարշընընտան տախի սիր ֆըրգա Ջրանսըզ ասքէրի Կէնիսէյէ տօղուս կէլմէքտի, Օսմանլը ասքէրինի արապտընտան տաղըթըպ իքի ֆըրգա պիրպիրի իլէ պիրլէշտիլէր. վէ կէձէ իւսթէ կէլինպ մուհարէպէ մէքա օլունտու իսէ տէ, մէյտանտա իւչ պինտէն զիատե լէշ վէ տէօրթ եիւզ խանէ տախի աթէշ իչինտէ գալմըշ ըսը։

Այըրը ահալիսի պու հալի էօթէտէն կէօտիւքտե, տօղրատան կէլէն Օսմանլըլարը շէհրտէն չըգարըպ Կլէպէր իլէ թէսլիմ մուգավէլէսինէ եաթըշտըլար. վէ Ալտու փաշա վէ Իպրահիմ պէյին ասքէր

սրզարրն տիւչար օլտուգլարը խաթալար օլտու. չիւնքի մուգատտե-
մա ահալինին էօնիւնտե Աընըրտան չըգմագ իւզրե թէտարիքեաթ
կէօրմէմիշ օլսալար, վէ Աըտնի Ամիթին աէօզլէրինե ալտանըպ Ա՛չա-
րիշ մուգավէլաթընը իմզալամամըշ վէ գալէլէրի թէսլեմ իթմէմիշ օլ-
սալար, նէ սատրապամ օրտուսու Աընըրա կէլէպիլիպ, նէ տե Աընըր
ահալիսի թուղեան իտէպիլը իտի. լաքին Ա՛լէպէրին վէ մայեէթին-
տե օլան ասքէրին չէճաէթի պու լէքէյի եըգայըպ, եիրմի պին աս-
քէրլէ մէմալընքի Աընըրիյէի պիր այտա սէքսէն պին ասքէրտէն վէ
իւչ միլիոն ահալիտէն թէքրար ալըպ զապթ իթմէլէրի, հիւքիւմէ-
թին աֆվընը, վէ հայրւէթը ամմէի իւզէրլէրինե տավէթ իտիւպ կէ-
չէճի պիր պուլութ միտալի պու խաթալար զիա վէ բէրաթվը ճէտիտի
զաֆէր իլէ մահվ վէ զայիլ օլտուլար։

5° Աընըր պէլտէսի պու վէճհիլէ Ֆրանսըզ էլչինէ տիւչար օլտու-
ղու էանատե էյալէթլէր տսխի արտ արտա Ֆրանսըզ գօմանտանլա-
րընա թէսլիմ օլտուլար։ Աուրատ պէյ Այիտ թէրաֆընտա ալէր միւ-
ճիպի մուգավէլէ Ֆրանսըզա միւթէճֆիգանէ հարէքէթ կէօսթէ-
րիպ, Տէրվիշ փաշայը ասքէրի իլէ օրատան գօվալատը։ Ջէր մահալ-
տե վէ խուսուսի իլէ մէտինէյի Աընըրտա, խրիսթիանլարա վէ Ֆը-
րանսըզ թէրաֆտարլարը օլան Ա՛րապլարա խուսումէթ կէօսթէրմէն
ահալի, Ա՛լէպէրին ինլիգամընտան գօրգուպ տիթրէյէրլէր իտի։ Պու
ճիւմլէ Ա՛լէպէր միւգթէզայը բօլիթիգա, րուչի ինսանֆ վէ ատաէլէթ
կէօսթէրիպ, պիլ մուգապէլէ գանը գան իլէ եըգամատը. վէ պիւ-
թիւն Աընըր ահալիսի Ֆրանսըզըն էլինտէն մալ վէ ճանլարը իլէ թէ-
լէֆ օլմագ էնտիշէօհինտե իլէն Ա՛լէպէր սէօզ սահիպլէրինի չաղըրըպ
վէ թէրս չէհրե կէօսթէրէրէք ճիւմլէսինի չէտիտճէ թէքպիր իլթի-
քատէն սօղրա հայաթլարընը պաղըշայըպ, օն միլիոն ֆրանգ նէֆսը
Աընըրտան վէ սէքիզ միլիոն ֆրանգ էյալէթլէրտէն ճէրիմե ալսը քի
մէմլէքէթին սէրվէթ վէ ճէսամէթինէ նազարէն աղըր պիր չէյ տեյիլ
իտի։ Պու մեպլաղ իլէ տէրագատ ասքէրին այլըգլարը վէրիլտի, մէյ-
քիւլտէն պահալարը թիւճճարլարա սայըլտը, եարալըլար գայըրլտը
վէ թամիր վէ միւճետտէտէն ինշատե օլան գալէլէր թէքմիլ օլուն-
տու։ Պու էանատե Ա՛լէպէրին պահմը եավէր օլարագ, զաֆէրտէն
զաֆէրէ եիւրիւմէքտե իտի։ Աուգատտեմա սատրապամ Ո՛խա Ա՛ղու-
սու փաշա իլէ օլան մուգավէլէ միւճիպինճէ, թիւճճար կէմիլէրի
կէլիպ Ֆրանսըզլարը Խակենտերիէտէն ալաճագլար ըտը. սատրազա-
մըն էմրի իւզրե եէթմիշ գրթա թիւճճար կէմիսի Խակենտերիէյէ կէլ-
միշ օլտուղունտան, ճէնկ գայիտէսի իւզրէ Ա՛լէպէր պուն՛լարը պիլ
հուգուգ զապթ վէ մալ վէ թէքենէլէրինի մէզատ իտիպ հասրլա-
թընը ասքէր սանտըղընա գագզ էյտի. վէ պու վէճհիլէ Ֆրանսըզ
օրտուսու եէյէճէք, իչէճէք, ագճէ վէ խաթիրահէթէ մալիք օլուպ,
Ա՛րապայա ավտէթինի խայալընա պիլէ կէթիրմէյէրէք էմնիէթ վէ
խաթիրահէթլէ Աընըրտա արամ իթմէքտե օլտու։

Ա՛լէպէր պու ասայիշ հէնկհամընտա մէվատը ասքէրիյէ, միւլքիյէ
վէ մալիյէյե ահֆը նազարը տըգգաթ իտէրէք, ճիւմլէսինի իհտասա

Digitized by Google

թը ձէտիտէ վէ թանզիմաթը խայրխէ իլէ էհեա խլէտի։ Վ էրկի թահսիլինի եինէ Ա լթիէրէ իհալէ խլէտի[1], վէ ասքէրի Աուրիաե նի, Ա լթի վէ Տարֆուր արէսլէրինէ վարանատագ նէֆէր թահրիր իտիպ Աբրոբաքեարի Թալիմ էօյրէթտիրտի, քի իլէրիաե ձէսարէթ վէ թէրպիէտէ Ձրանսըզտան աչաղը գուլմատըլար։ Աըսըրըն էթրաֆընտա օլան գալէլէրի խիթամ իթտիրտիպ, սէվահիլտէ օլան Ա էզպէք, Տիմաթ. Պուրտօզ վէ Ա էչիտ գալէլէրինի թամիր իթտիրտի, Ասկէնտէրիէյէ եէնիտէն եէնիյէ իսթիհքեամաթ եաբտըրտը, վէ էնձիաէնը տանիշ ազալարընը տախի մէմուրէն հէր թէրաֆա ակվքխուպ, վէմալիքի Աըսըրըյէ հագգընտա զիյգըմէթ մալիաթլար հասըլ իթտիրտի, վէ պաս վէձհիլէ ասքէր ֆիաթհալէրինէն, վէ ահալի ֆաֆիհլէրին ատաէթ վէ ինսանիյէթինտէն էմին օլարագ թիճարէթէձէ տախի պիր իչթիհագ հասըլ օլուպ, Պերչամ, Ա րապհաթան վէ Տարֆուր քէրվանլէրի սալիմէն վէ պիլ էմնիյէ մուրտար վէ ուպուր իթմէյէ պաշլատըլար քի էմնալի նամէշհուտ պիր քէյֆիյէթ իտի։

6° Ա ընճագ թագտիրի հիքմէթը իլահիյէնին էսրարաթը, տապիմա ինսան թէտպիրի վէ թէսաւվուրլարը մաֆէվգինտէ պուլունտուղունտան, պու էսնատէ Աըսըրըն էհեասընա սէպէպ օլան Ա լէպէրին հայաթը տախի պիր գաֆիլի միւթէասսիպ եէտի իլէ գաթ օլաննապ, վէմալիքի Աըսըրըյէնին գատէրի տախի ճիհէթը ահէրէ թահվիլ օլունտու։

Ա էմալիքի Աըսըրըյէ, կէրէք վագթը իլէ բէյղամպէրին խալիֆալէրինէ բայիաթխաթ օլտուղունտան, կէրէք Ա րապհաթանէ ճիվար վէ հիւճճաճըն մուրուրկեահը պուլունտուղունտան, Օսմանլը ինտինտէ պիր արագիյի մուպարէքէ օլուպ, պու մահալինի էֆրէնճ էլինէ կէչմէսի քաֆֆիֆէի տինտարանը միլէլը Իսլամիյէնին գալալէրինէ մուհագագէն կիրան կէլիպ, ֆէտայը ճան վէ պաշ վէ շէհատէթլէ պուննու եէտը էճնէպիտէն գուրթարմագ ֆարզ օլուպ, ճիւմլէսի պու մուհարէպէյի մուպարէքէյէ տախիլ օլմագ էմրլ վէ իչթիհագի Իլէ սուզան օլուրլար լտը։

Ալէպ էյալէթինտէն, Աիւլէյմանն նամ պիր տէլի գանկը միւսլիմանն, հինդի սէպավէթինտէն պէրիւ աթէշը րիագէթ վէ տինտարի Իլէ միւշթէիլ օլուպ, Աէքքէ վէ Աէտինէյէ ազիմէթլէ հաճճը շէրիֆի իճրա, վէ Աըսըրըն ճամիի ազհար մէտրէսէլէրինտէ, ագայիտի տահնինէ վէ գուրանը թահսիլ վէ էզպէք իսիւպ Պէրչամա տվամէթինտէ պիր միւտէրրիսլիք մէմուրիյէթի արայըպ տուրուր իքէն, Աըսըրտան կէրի տէօնէն սատրազամ օրտուսունուն հազիմէթ վէ քէրիչանիյէթինի, վէ իպթիրապը մէշագգաթընը, վէ տինտաշ վէ հէմշէհրիլէրինին կիրիֆթար օլտուգլարը զարուրէթ վէ սէֆալէթի կէօզիւ էօնինտէ միւշահէտէ իլէտիքտէ, Աիւլէյմանընն ղազագ իւ թէսաուսիւ, Ատամն պու հալը քէրիչանիյէթի թամամաշասընտան թէղայիւտ պուլուպ, վէ

[1] Աըսըրըն ատամի վէրիսի, օլ էտնատէ 25 միլիոն ֆրանգա պալիղ օլուպ, 20 միլիոն իլէ ասքէր վէ ժամիքէթի խարճ օլունտագ, 8 միլիոն ֆալըս գալըր ըտը։

Digitized by Google

խլֆէթը իթոխի եէնիչէրի աղտորնըն թահրիքաթը իլէ տախի ֆէվգ էլ ղայէ իշալ օլուպ, Ձրանըլ ռալնաը թէսամիչէ օլաւնան Վլէպէրի ազիզաթ էօլտիւրմէկ գաղափնտէ գարար վէրտի։ Տինտարլար քէնտիքնէ ոէր քիւհայլան ատ իլէ վաֆիր ալթուն վէրտիլէր. Աիւլէյման սուս նիչէթէլ ատընա ալինիպ սէրիան Վազայա կէլտի, վէ չէօլիւ կէչիպ Աընարտա վասլ օլտու։ Վ է ձամիի Վչհար մէտրէսինէ էնիպ օթաստա իգամէթ իտէն ռօֆէնտլար, միւտէրրիսլէր վէ չէյխլէր իլէ մուսափէֆ բէյտա խլէտի. վէ մոգսէտը խասֆիհինի պուննլարա աչտըգտաս ճիւմ լէսինէ տէհղէթ վէ ֆիւթուր կէլտի։ Վլէպէրին գաթինէ ճիւմլէսի խահիչքէր իտիլէր, լաքին մուվաֆֆագիէթլէ սպաշա չզամանտըղը հալտէ, պաշլարընա տէօքիւլչէնէք զաղապ իւ իննիհգամը միւսահապա իտէրէք մինինէ ապ խլէտիլէր իտէ տէ, Նաահհաթլարը Աիւլէյմանա քեզար իթմէտիհինատէն, քէնտիլէրի տախի պէւքիւթիւ թէճվիզ իտիւպ Ձրանարզ իւմէրասընա տախի պիր չէյ աչմասընըար։

Աիւլէյման կիւն ոէ կիւն մինվիի զամիրի օլան գապիհաթէ մէյլտընը թապիի բէյտա իտիւպ պիր քէսկին խանչէր թէտարիք իտէրէք Վլէպէրի գօլամայա պաշլատը, վէ պիր գաչ կիւն զարֆընտա Վլէպէրէ թէտաուճ իտէմէտիհինատէն, Վլէպէրին ատքին օլտուզու գօնաղքն պապղէսինէ պիր թագրիպ տուխտու իտիւպ տուստուգ պիր սարնիճ տէ-թաունինէ կիզլէնիպ ատագլանտը, վէ հազիրանըն օն տէօրտինանէ ճէ-նէրալ Վլէպէր, Իտօթէն նամ մէյմար իլէ պապղէյի տօլաչըպ, կիւղ լէտէն վէ խուամպարատան միւչրիպի խարտագ օլան գօնաղքն պատը թա-միրլէրինի թարիհ իթմէքտաե իքէն, Աիւլէյման նահէտահ հուզուրնա զաճհաթ իտիպ, ատատագա թապլիպ իթմէք թարզընտա ճէնէրալա եանապչտը, վէ ճէնէրալ Աիւլէյմանընն նիսազընը պիր էյիճէ տիյնէմէք իւզէրէ պիր իքի ատըմ իլէրի ապթորգատա, Աիւլէյման խանչէրլի չէքիպ վէ գօշտպ պիր գաչ տէֆա Վլէպէրին կէօյսիւնէ վէ գապլպ թէրա-ֆընտա տապտըրտը, մէյմար Իտօթէնինն էլինտէ պիր գապընն պատթօն օլ տուղունտան Աիւլէյմանընն գաֆապընա գուվվէթլիճէ տարպ իթուի իտէ տէ, Աիւլէյման պատնա տախի պիր խանչէր վուրուպ, մէյմար վէ ճէնէրալ գան բէվան եէրէ տիւշտիւլէր, վէ սէպէրինտէն ապքեր եէթիչլիպ ճէնէրալը գապտրտըլտը, վէ գաթիլի տախի պիր եըղընթը ապտապնատա ատագլանմըշ օլտուղու հալտէ պուլուպ տըշարը չըպարտը-լար, պիր գաչ տագիգէ սօղտա Վլէպէր բուհունու թէպլիմ իթտի։ Պիւթիւն ապքեր պու տիլավէր ճէնէրալընն իւզէրինէ ապը կէօզ եաշ լարը տէօքիւպ, ճէլալէթ, ատապէթ. վէ ինսանիչէթի էսէրլէրինէ շահհան օլան ապտապտըր տախի պու ֆիղանէ հիսսէտար օլտուբտար։ Իմէրտայը ապքերիչէ տէր ապագ տիվանը հարպ օլուպ, Աիւլէյմանը խոթինթագ խլէտիլէր քի հէր պիր չէյի իգրար իթտիչինտէն, մէմլէ-քէթ գայիեէսի խապէ գապէլ հիւքմ օլունապ, գապզղա վուրուլ տտ., վէ Աիւլէյմանընն էտապրընտա վագըֆ օլան տէօրթ չէչինն տախի պաշը քէսիլիպ իսպէրէը ալէմ իչինէ մէյտանա գօնուլտու։ Պէհհիւտ իհթիամա, պաս հայապէտ պէրապէր ապքեր, միւէպպէտն պիր ճէ-նէրալ վէ պիր միւտիր, վէ Ձրանտա տախի մէմալիքի Աընարտիչէի եէ

Digitized by Google

տէն չլսգարմըշ օլտուլար [1]։

Կէրիւոէ գալան իւմէրայը ասքէրլիյէտէն ձէնէրալ Պընու ձիւմլէ-սինտէն միւսին վէ գըտէմլի օլտուղունան ուստուլու ասքէրլիյէ իւզ-րէ Պլէպէրլին եէրինէ պաշ գոմանտան նասըլ օլտունտու, լսքին Պլէ-պէրլին ֆէթհանէթ, տիրայէթ, վէ չէձաէթինտէն սոր վէ պի պէհրէ ատի պիր ձէնէրալ ըտը։ Պու ձիւմլէ Պլէպէրլին վէֆամը Պըսըրըն սասայիշ վէ ասքէրլին էմնիյէթինէ պիր սէքթէ կէթիրմէտիյինաէն ձէ-նէրալ Պընու Իակէնտէրիյէտ Ըվէրս նամ սէֆինէյի տօնանմտըրըպ, Պլէպէրլին վէֆամընըն քէտէրլի հավասիսի իլէ պէրապէր, Պըսըրը վէ ասքէրլին իսլահը հալինի հիւքիւմէթը ձիւմհուրէ պա թահրիրամ թէպլիղ կըլէտի։

7° Կիւ քէնարընտա օլան վուգուամը աճայիպէնին խասպէլէրի պու վէձհիլէ Ըվէրս սէֆինէսի իլէ Իօրանսայա վէ Իւրոբայա վասլ օլմագտա օլտուղու հալտէ, Ինկիլիթերրատան տախի Կիւ քէնարընա պաշգա կէմիլէր չըգարըլըպ, եվվէլքի էմրլէրին մուղայիրի օլարագ սուլ խասպէրլէրի կէթիրմէքտէ իտիլէր։ Ինկիլիզ տէվլէթի նիհայէթ Պըտնի Պմիթին իհթաբաթընա հէվալէսը սէմմը իհթիպար իհմիյէ մէձպուր օլուպ, տէվլէթին վէքեալէթ սըֆաթը իլէ միւքեալէմէյէ տախիլ օլան պէօյլէ պիր ամիրալըն Թէտպիրինի պօղմայա ձէսարէթ իտէմէտի, հաթտա սօղրատան կելէն սահիհ խասպէրլէրլէ, մուգաա-տէմա էլէ կէչէն թահրիրաթըն եալան վէ ֆասիտ օլտուղունու տախի վիւքէալ աղնայրպ, եվվէլհահ պիրա թահգիգ իտթիհաճ իհմիյէ օլտուգ-լարընտան կերէք Ինկիլիզ միլլէթի վէ կերէք սիւլթան Իւրոբա մու-վաֆէհսինտէ իֆիրաթ մահճուպ օլուպ, փիւշմանի վէ նաստիմ օլտուգ-տան մաատա, բարլամէնթօ ազալէրինտէն տախի չհստէթլէ թահ-գիր վէ Թէքսթիք օլտուլար, վէ նիհայէթ Իլարիշ մուգավէլէսինի գա-

[1] Գլէպէրլին վէֆամընտան սօղրա՝ Մը-սըրատա պու պաշ գոմանտանլըգ մէկանէտինէ շայան՝ ձէնէրալ Տըղէտէն պաշգա պիր քիմ ան եօղուտուս՝ լսքին պու ձէնէրալ տախի իւշ մահ ագտէմ յուխարթ ալըպ Իհթալիայա կէչ-միշ՝ վէ պաշ գոմանտա Պօնապարթէնին նէզտի-նէ կելմիշ իտի։ Շիվէյի գաուէրին իհթիղրա-պէ միւձէպ պիր հալթ՝ պու իքի ձէնէրալ հագգընտա տախի միւշահէտէ օլունտու։ Ի-քինի տախի միւտաուէթը էօմրլէրինտէ պիրի պիրինէ բէֆիգ օլուպ՝ պիր կիւնտէ վէ հէ-մէն պիր տաաթտա՝ վէ պիրի պիրինտէն ան-քիղ ևիւզ տաաթ ուզագտա՝ եանի պիրի Մա-րէնգտա տիւշմէն գաուշտունու՝ վէ տիկէրի Իակէնտէրիյէտ գաթիլ խանէրի իլէ Թէլէֆ օլուպ՝ հայատ իւ մէմաթտէ պիրի պիրինտէն այրըլմատըլար։ (14 հազիրան՝ 1800)։ Պօնա-բարթէնին իգպալ վէ մուվաֆֆագիյէթինէ պա իլէ ձէնէրալլէն տախի պէօյլէ տէվլէթի վէ խրամէթլէրի օլտուղու տա ինչքատ օլու-նամագ։ Գլէպէր՝ պէյլէ պօղլա վէ վիւձուտ-լա պիւթիւն օրտունտան էն կիւզել տաաթը խոխ՝ վէ գալդինտէ մէսթուր օլան ֆէզայիլէ ձէլիլէյի ասքէրլիւ իլէ պէրապէր լէհձէսի տա-խի ձէլալէթը բուհինէ միրաթ կիտի օլտուգ՝ ալայ վէ գոմանտաստա պիւթիւն ասքէրին մի-լէթհայիրէն նազարընա հէաէֆ օլտուտտա։ Ախլագձա հալիմ վէ միւսթէգիմ օլտուգ՝ մէշրութձէ տախի իշ իչղէթ վէ զէվգիտ-լէթ մայիլ պիր զաթը պի էմնալ խոխ։ Տըղ-տախի ձէլալէթը գալդը՝ վէ ֆէզայիլէ ասքէ-րլիյէտէ Գլէպէրլէ ագրան խոխ տէ՝ ալձէնտագ-լըգտա Գլէպէրլին մանֆէվգինտէ խոխ։ վէ օլ վէձհիլէ կերէք ասքեր՝ վէ կերէք Թահհէք զասպընտան կէչէն տահալէ պտունտա հէր իւմէտտ-տան գիչտատ տէվլէպ՝ ուղրունա ձան վէ պաշ ֆէտտա իտեղղեր խոխ։ Տըղձէնին լէհձէսի չէր-քին՝ վէ ուղուն վէ տասղընգդ տաշլարը իլէ էհլաձիւ տախիմա գաբալը կիտպ՝ Իհտաքա ձէնկիլէրիտէն օղրա Պօնապարթէյէ ալտգա խոխա՝ Պօնապարթէնին րիհագէթինէ Թա-լիպ խոխ։ Գլէպէր խոխ տասիմա Պօնապարթէյէ խատմ վէ բագիպ պտալունտու։

պու լ վէ Թաստիգ խոխ պ , իճրայը իգէթիզասընը ամիրալ Ի՛էթէ ի՛ հալէ խլէտիլէր իսէ տէ Վրանսըզլար մուճէտուէն Ալըըրա սահիպ օլուպ , ուղրունա եէնիոէն գան տէօքէրէք պիլէմինէյ սահիպ վէ մալ լէք օլտուգլարընտան , Ինկիլիզին սօղըսատան վէ պիզզարուր զուհուրա կէլէն պու Թաստիգինի չիմտի տէ Վրանսըզլար գապուլ էթմէյիպ , Ալըրը Թէրք էթմէյէ պիր վէճհիլէ բազը օլամատըլար ։

8° Ալէմալէքի Ալըըրխէնին Թէքբարէն զապթ իւ Թէսխիրի , Պօնաբարթէնին քէմալը մէսրուրիյէթինի մուձիպ օլտու իսէ տէ , Ի՛լչիպէրին վէֆաթընտան տոսխ իֆրաթ մահզուն վէ միւքէտտէր օլուպ կէրէք զահիրատ վէ կէրէք Թէնհատ փէք չօգ ֆիղան խլէտի [1] ։

Պու էանատ Վրանսըզըն պահրխէ գուվվէթինին քիւլլիսի տըշ տէնիզինտէ , վէ Պրէսթ վէ Ո՛օշֆօր լիմանլարընտա մահֆուզ օլուպ , Ինկիլիզ տօնանմասընտան ապլօգա օլարագ տըշարը չըգամազլար ըտը ։ Վրանսայա միւթէֆիգ օլան Ապանիա տէվլէթի տօնանմասը տոսխ Վրանսըզ տօնանմասը իլէ պիրլէշտիկի հալտէ , իքիսի պիրտէն գըրգ պէշ գըլթա իքի անպարըլը յա պալիղ օլաճագտը , վէ պու գուվվէթ Ինկիլիզին ապլօգասընը զօրլայըպ Պրէսթտէն ուշարը ուղրատըղը հալ տէ , Վրանսըզըն Ի օրլան , Թուլօն , վէ Ո՛օշֆօր լիմանլարընտա , վէ Ապանիանըն , Վէրօլ , Ո՛ատիչէ , վէ Ո՛արթաճինէ լիմանլարընտա օ լան կէմիլէր տոսխ օրթայա չըգըպ , վէ Ա՛գ տէնիզէ կիրիպ սոսխթէ մանօվրալար իլէ Ինկիլիզի ալտաթլըպ չաշըրթաճագ ըտըրար . վէ պու զայէ սրասընտա Վրանսըզ ամիրալը Կանթօմ էն եիւյրիւք վէ էն խաֆիֆ կէմիլէր իլէ , Ոակէնտէրիէյէ կիզլիճէ ալթը պին սէչմէ աս քեր , միւթէաուիտ ամէլէ վէ քիւլլիէթլիւ միհիմմաթ նագլ իտէ ճէք իտի ։

Պաշ գօնսիւլ պու քէյֆիէթի Ապանիա տէվլէթինէ Թահրիր իթ տիքտէ , տօնանմասընը Պրէսթ լիմանընտան վէ ապլօգատան գուր Թարմագ պու տէվլէթին տոսխ ճանընա մինէթ տիւշտիւ իսէ տէ , կէմիլէրին խարապ հալինի , վէ միհիմմաթ վէ ճէպհանէտէն արի օլտու ղունու տիւշինտիքճէ ճէսարէթ իտէմէզ իտի . Պօնաբարթէ տոսխ պու բատէտէ պիւթիւն նուֆուզունու սարֆ իտիպ , վէ խազինէ նին մուզայիգասընը տոսխ հաճէթ իթմէյէրէք , խարիճ իւլ ատէ պիր սէրայէթլէ Պրէսթ Թէբանէհինէ քիւլլիէթլիւ ագճէ Թոխոս իւ տէրէք աղ վագըթ զարֆընտա կէմիլէրի Թամիր իթտիրթիպ միւճէս տէտէն տօնանմասը , վէ Թօփ . Թիւֆէնք , միհիմմաթ վէ մէյքիւլաթ իլէ Թէճհիզ խլէտի . պու ճիւմլէ պու տօնանմա ապլօգատան գուր Թուլունճայատագ , Ալըըրը քէնտի հալինէ սըրրագմամագ իչինն Ա՛գ տէնիզին հէր լիմանլարընտա , վէ պաշլըճա Իթալիա վէ Ապանիա սէ

[1] Պուբտըն Թէրթիտարլարը վէ Պօնաբար Թէնին խատմէլի օլան պազը էճնէպի վէ Ֆը զանըզ միւելլիֆլէր , Պօնաբարթէ կէրէք Տը զէյի վէ կէրէք Գէզակէրի գըզգանըպ վէ չէքճ մէդիպ քէնտի էմրի խազընե պիրինի Իսկէնտէրէյէ , վէ տիկէրինի Մարսէյօտա էօլտիւրմ միշ տիւր ուէյի իֆթիրաս խոտլէր ։ Պու խու ռուա իլէրիտե բէք չօգ Թահգիգաթի վէ Թէճհուսե բիւճիպ օլուպ , Պօնաբարթէնին պու մագուլե հատաատսիզտան խատգըտար օլմատըղը նիչէ նիչէ Թահրիրաթը բէտիյէ , վէ միւԹեգէր վէվլէրըն չահատէթի , վէ բէտտ վէ ինքիտար միւճթինիպ տէտլէնմէյէր իլէ տոսխ խոպաթ օլունմուշ տուր ։

Digitized by Google

վահիճնաւէ, ուֆիաւ վէ եիւյրիւք պրիտ վէ գօլէյի թիւճմաւ կէմի լէրի քիւռեայըլ պուն ըտուա կիւլէ, խուամպուա, գուրշուն, պաղուք, թիւֆէնք, գրէյ, արապա ասղաձը վէ մուասիճաի, վէ գընագընու, վէ շարապ, վէ տիւրկէր, վէ տիւխարձը, վէ փխաւէ, վէ թօփճու, վէ ատըլ ա ւրէրի եիւքէլթիրիկ Ալըդրա իրաւ իյլէսի։ Ալ ի Ալէզա յիր թիւճմաւրէրի իւլէ տախի մուգավէյէ խոիւ, օ թէրգիճան տաղ խի օրուս յա քիւլլի շարապ վէ մէշրուպաի կէօնաէրթաի. վէ ասքէրին թէֆէլլիւճ վէ թէնեֆֆիւսինի տախի ֆիրաճաւ իրմէյիով Ա-ա մէտիա թէսաթրօճուլարը, օյունպաղլար վէ Խարիսին էն մէշհուր գըզէթաչէրինէն տախի բէք չօգ նուսխաներ գասպիթանէ թաղրիմ ա լուն մաղ իւզէ օրուս իրաւ իյլէսիով, հասարը ասքէրին հուգուր վէ խաթիրատէթինէ, վէ Ֆրանսա իւլէ խիմիլամէ միւճիով օլաճագ էա պաղ վէ վիւսայինին հին պիրի տիրիպ օլուներայըդ, ասրա ատրաս Ա-ա կինուէրիսէ սէվգ օլունաուլար։ Գաս կէմիլէրին պիր գուշը էանայը բահուէ Ինկիլիզ էլինե տիւշտիւ իսէ տէ, փէք չօղու տալխինէն տավալը թէվէճճիւհլէրինէ վասլ օլուպ, տիսարը գուրպէթէտէ օլան ասքէրէ միւճէտատէտէն ճան վէ հայատի վէրտիլէր[1]։

Պօնաբարթէ պու թէրթիպատրատան ասղաս Ալըդրա պիր միւգէթ պաշ գօմանտան իրաւլինի տախի թաստիմ իյլէսի։ Կինպէրին վէ ֆաթէհնատան ասղաս պու միւթէնա մէնսէուէ նասագ օլաճագ հիչ պիր ձէնեբաչ գասմամըշ ըտը Ալըդրաս։ Տըղե էօլմիւշ, վէ Ա-էնգլէ մալնեսմաթը վէ ազահատըը, ֆիագաթ ասուդ պիր ատամ օլաուգաճան տան իւգէրինէ ասքէրին իթիմատը եօղուտաս։ Ալընուտաս տիրայէթ վէ շէֆաէթ նօգատան տէյիլ իսէ տէ, օրուս պաշ գօմանտանլըղընդէ էրգատաը օլմայըդ, ասքէրէ տախի պիր ձինէթգէ մասխարաս օլմաճագ տու. չինքի պիր Իտալամ խաթուներնա ալայգա իտիւ, վէ նկրետա օլուպ ձէնտիսի տախի Իտալամ օլմուշ վէ իսմինէ Ա-ատաւլահ Ալընաչաղրիւղ, ատաշընաս շաղ ատաղա վէ փաշա գրայֆէթինէ կէգմէդ իտի. ասքէրը Ալընուներն պու հալինէ կիւլէմախըիւղ էյլէնիր օլուս գըսրընտան, պաշ գօմանտանաս վահիպ օլան բայէրի վէ իհթիրատըն, վէ իհթիրատրե գուսաս իտէձէքլէրինէ շէվափ նօգատաս։ Ա-ինգլէ գուներան, պուներաս աս լազըմ կէլմէն գաթաղիր վէ ախրայէրի նօգատան գըսրը։ Ա-Ի հասրա Ալընաս ճիւմլէտէն գլուսմայի օլուպ գայիսէդի ասքէրին իւգրէ պաշ գօմանտանլըղընդէ էրգ ատրի չէվրէսինէ գուսաս։ Պօնաբարթէ պու պատատե ճէնեբաչէն պիրինէ կէգէ պիր թաղրիմաի տաս

1 Պա. Ֆռանսաե Ինգիլիզէր հալս Ասքէրս ճէնգիւճինի տախի ըրդը ասղագաս վէ մաս հասարքաե թաճմա, գաղնիսի իրինէ ճիւգ գրայֆէթ իտի վէրմիյէր իսէ. վէ հէր ֆէթա գամըրդա կէօգէրինէ ասղայ. պուս-բաս ֆիգրաթը ասաս պազարագ ասասը էլէրինէն ասղայ Ինգիլիզ գէմիլէրի ըրդը ատրաս գաղնիսի իրինէ ճիւգ գրայֆէթ իտի վէրմիյէր իսէ. վէ հէր ֆէթա գամըրդա կէօգէրինէ ասղայ. պուս-բաս ֆիգրաթը ասաս պազարագ ասասը էլէրինէն ասղայ Ինգիլիզ գէմիլէրի ըրդը ատրաս

խոր կէօնտէրլիսէ Ինկիլիզին էլլինէ կէչէրէք ֆայշ օլմասընա, վէ ձէֆնէ քառլարըն ալիրսիքի իլէ օլան խուսուսա վէ ինֆանիէթլէրինին ապթմասընա վէսիլէ օլմագ իհթիմալիսէ պաւլաունաուղաւնան, վէ գէնա քարթէք Ինսանաւն նէ տէրէճէտէ տիրայէթսիզ ալիր զաթ օլսաուղաւնա սաւ թէքմիլին ալնա օլմասընդընան, ալիգալսըուր Ինսանյաս պայշ գօմանանալընդուսա իպգա խլէտի։ Իշթէ Ինսըր օրսուսաւնաս պաւ հալսէ վէ ալիսարը զուբսիթաէ պընդագըպ, կէչէլիմ Ինսրքա վաւգուաթընա։

ՏՕԳՈՒՉՈՒՆՃՈՒ ՓԸՍԻ

1800

1։ Ինսրիա փէվլէրինին Բօլնիգսը, վէ Իմպէրաթօրաւն Պօնափարթէյ եաշ դընը ձէվսանսը։ 2։ Ամէրիգա Ինա Հիւլէնին Ինսրիա վէսրսի վէ տալի ճաւգափճընը։ 3։ Ինսրիա, վէ Ռուսիա։ 4։ Պօնափարթէ Ինալիա ատաընը Ինա նի Իմպէրաթօրաւնա Իսէֆ իպթը։ 5։ Պրիէսֆ փէվլէրլէր իլէ Ինգիլիզսընաէն Բօլնիգսը։ 6։ Ինսրիա, Ինգիլէդրա, վէ Ֆրանսաէն ճոսափէլընը Բօլնիգսէն էլէր։ 7։ Հօլէնլինգեն ճիսարէսի, Թիւնիս վէ Կօսէյնէ։ 8։ Իտալիան փաթնէյնի։ 9։ Թէրճիսթալ։ 10։ Ֆոսէ վէ Թայլերան։ 11։ Կանոսաթէն վէ Լըսէօն։ 12։ Հօլէֆ վէ Իսէն Պօնափարթինին ալրսէվլէրի։ 13։ Օնճեսի Հօլէֆին։

1։ Ամէրիգա իմբէրաթօրու Ֆրանչէսգօյա Պօնափարթինին Ինսրիա Իմբէրաթօրլուգունա եաղսըղը մէքթուպ, Ինսրքա քիսա օրսուսաւնան հազիմէթ վէ քէրքիշանիսէթի խասէրլէրի իլէ պէքսէրէր վ իչինայա վասլ օլմուշտուս։ Ինվահիի գընշտա Պօնափարթինին սուճ Թէքլիֆլէրինի գասդսուլ իթմէմսիքլէրինաէ, վէ Ֆրանսայը ալիթասդ վէ սիթասգէթ գընշտա իթմէմսիքլէրինաէ, վէ իհթիսաթ սաւ քէրի իլէ Պօնափարթինին Ինա Վէրնասը սաւղնասան կէչիպ կէչճէհի նէ հիսասդ իսէմսիքլէրինաէ նէ ասգամ խասէթսէրսուս սուճլաճնասդը ընդրընը Ինսրիա վէսրքլասը օ վասգըթ ասղնայասալիսիլէր, վէ պայշ վէքթի Թիւիկիսթան նսուֆուսդա սուախի գընդընայա պայշլասը, պաւ ճիսմէն Պօնափարթինին Իթաղէդյա սուսխուսը Ինսաքթա սէվիէթինի իֆրաթ խէվֆ իս ֆիւթուրա կիսրիֆթաս իթմիշ օլսուսդաւնասան, Ֆընդընայա գասդը նսուղընդը գասմայը սուախի Թէրճիհ իթմէյէրէք, պաւ սէվիէթ խասէթսան խասէթյա սուսչար օլսուպ Ինսիլիզ սահա գիյասէ պընճա ալինա վէ քասգի օրմուշ. վէ մուգասդսէնա գասդսուլ իթմէմսիքլէրի ինքի պաւչսուգ սիլէան լիգսա խանէյի, չիմանի էզճան իս սոքլ գասդսուլ ի

Digitized by Google

տիւպ, մուգապէլէսինտէ 1801 շուսլաթը ղայէթինէ գատար, եանի եէտի այ տահա Վրանսըզ իլէ եալընըզձա պիր սուլհ ահոնամէսի իմզա զալամամասընա միւթահիտ օլմուշտուտ։ Ընձագ տէվլէթը մէզքիւրէ գալպտէն միւսալէհէյէ մէյեալ պուլունտուղունտան, պիւթիւն եազը սուլհ մուգավէլաթը իլէ կէչիրմէք, վէ գըշ մէվխիմինտէ տախի Ինկիլիզ տէ պէրապէր օլտուղու հալտէ պիր տուլհ ահոնամէսի իմզալայըպ, պու սիւրէթլէ Ութալիատա քէչ չօգ ֆէտաքեարլըգ իթմէսինտէ լազըմ կէլմէզ մէմուլինտէ իտի։

Ամտի պու տէֆա իմբէրաթոր, ճէնէրալ Պօնապարթէյէ պիզզաթ մէքթիւպ եազմայա թէնէզզիւլ իտիպ, պու նամէյի, մուգաստէմա Պօնապարթէնին մէքթիւպիւնիւ կէնտինէ կէթիրէն, վէ իւզերինտէ էմնիյէթը քեամիլէսի օլան ճէնէրալ Ինն Վիւլիէնէ թէսլիմ իյլէտի։

Իմբէրաթոր պու մէքթիւպլէ Ութալիա վէ Ընգլտանեա միւթարէքէլէրինի թաստիգ իտիպ, գարարկիր օլաճագ միւսալէհէ մուգավէլաթը իւզերինէ տախի խալիսանէ պիր միւքեալէմէ աչըլմասընը Պօնապարթէյէ թէքլիֆ իյլէմիշ իտի։ Վէ ճէնէրալ Ինն Վիւլիէնէ տախի պու մուգավէլաթ հագգընտա Պօնապարթէնին վէ Վրանսա վիւքէլասընըն էֆքեարընը աղնամագ վէ իսթիմզաճ իթմէք, վէ պազը մէրհէպէ պունլարա աչըլըպ, ալըզալարընտան պիր չէյ ալտըրմէք իւզրէ մուէքքէտ Ութալիմաթլար վէրիլմիշ իտի։

Ամալի մէզքիւրտէ պիր թագըմ հուպպ վէ միւվէտտէթ խուլուսլէրի եազըլտըգտան սօղրա, ճէնէրալ Ինն Վիւլիէնին մէմուրիյէթի հագգընտա տախի շու վէճհիլէ իշար օլունմուշտուտ։

« Ընքի միւթարէքէյի տախի Ութաստիգ իտիպ, իճապ իս իգթիզա
» սընա հիմմէթ իյլէմէյէրէկ իչիւն Ութալիատա վէ Ընգլտանեատա օլան
» ճէնէրալլարըմա տախի էմրնամէյէ կէօնտէրմիշիմ։ Պագի գալան
» մէսալհին Թէսվիյէսի իչիւն տախի ֆէրիգ ճէնէրալլարըմտան Կօնթ
» Ինն Վիւլիէնի Թէրաֆընըզա կէօնտէրմիշիմ։ Ճէնէրալը մուամյէ
» լէյհ քեաֆֆէյի Թալիմաթլըմըզը համիլ օլտուղունտան, միւզաքէրատ
» Թընն էսրար գալմասընա նէ մէրթէպէ արզուքէշ օլտուղումու տախի
» սեղլէրէ պէյան օլունմագ տուր։ Ինն Վիւսալէհէ իչիւն Թէրաֆընըզ
» տան արզ օլունմագ Թէքլիֆլէր, սուլհա տէյլէյէ խուճէք մէր
» Թէպտէ օլուպտա, միւսալէհէ ասասլարընըն գարարընա մուվաֆ
» ֆագ կէթիլ իֆթիհար օլունմագ իսէ, նէ հալ, եօղսա, խայալի պիր
» սուլհ իւզերինէ աչըգտա միւզաքէրէ խոխպ տէ, պունմա տէվլէթ
» վէ ահալիլէրինի պէյհուտէ պիր սուլհ իւմիտի իյլէ քէրվէրտէ ի
» տիպ սօղրա պիր նէթիճէյի խայրհյէյէ մուվաֆֆագ օլունմայա
» ճագտա, միւզաքէրատընըն փէրտէի էսրար իյլէ մէսթուր օլմասը տա
» հա միւրաճահ տուր » ։

Վ. Լիեռա. 5 Ընմմո-ղ. 1800 ՓՈՆՃԻՒՑՈ.

2։ Ճէնէրալ Ինն Վիւլիէն պու նամէի իմբէրաթորի իյլէ Թէմ մուզուն 21 ինտէ Խարիսէ մուվասէլէթ իյլէտի. չօգտան պէրու Ինը

Digitized by Google

թանաստա Ա֊սիթրիա էլլիսի կէօրիւմիւշ օլմատըղընտան, վէ խու֊ սուսի իլէ ալա վէ էտնա ամմինին արզիւքէշ օլտուղու միւսալէհէյէ պէր բէհպէր ատտ օլունտաղունտան, իհթիրամաթը ֆայիգէ իլէ գա֊ պուլ օլունտու, վէ հէման էրթէսի կիւնիւ խարիճիյէ նազըրը թ֊այը եըրան իլէ միւքեալէմէյէ օթուրտուպ[1], միւսալէհէ ասասլարընա շու֊ վէճհիլէ գարար վէրտիլէր։ Ի֊ամքօ Յօրմիօ ահտնամէսի, պազը մէրթէ֊ պէ Թատիլ վէ Թէսվիյէ իլէ Թէրաֆէյնտէն միւքեալէմէյէ ասաս գա֊ պուլ օլունտու, Օ վիչէրիտէն Յիլէմէնկէ գատար Էնօնէ հրի քէնարը, մէվճուտ գալէլէրի եըգմագ վէ եէնիտէն հիչ պիր գալէ եաբամամագ շարթը իլէ Յրանսայա հուտուտ կէօսթէրիլտի, Ա֊սիթրիանըն Ութա֊ լիատա Թէրք իտէձէյի մէմալիքէ պէտէլը զիան օլմագ իւզրէ, Ա֊լէ֊ մանեատան պազը մէմալիքը իլավէ օլունտու, վէ Ա֊ինչիօ նէհրի տաիի Ութալիատա Ա֊սիթրիայա հուտուտ կէօսթէրիլտի։ Պու մուգավէլէ֊ լէր միւսալէհէյէ ասաս օլուպ, Թէֆէրրիւաթընըն միւզաքէրէսի իչիւն տաիի պիր պէօյիւք մէշվէրէթ Թէրթիպինէ գարար վէրիլիպ, Թէմ֊ մուզուն 28 ինտ Ա֊էն Յիւլիէն վէ Թ֊այլէրըան պու մուգատտէմաթ մազպաթասընը իմզա իլէտիլէր, Թէմմուզուն օթուզունտա ճէնէրալ Ա֊էն Յիւլիէն պու մազպաթայը ալուպ Վ֊իէննայա ավտէթ իլէտի, պաշ գօնսիւլ Պօնաւարթէ տաիի քէնտի եավէրլէրինտէն միրալայ Տիւօգու Ա֊էն Յիւլիէնին րիֆագէթինէ Թայէին իտէրէք մէմուրէն Վ֊իէննա ճանիպինէ իրսալ իլէտի։ Տիւօգուն Թալիմաթը, Թալիֆ վէ միւտահէնէ իլէ Ա֊սիթրիանըն էֆքեարը սահիհէսինի աղնամագ, Ռուսիա հագգընատա ազգընը աչմամագ, Ռուսիա հագգընտա էյի սէօյլէմէք, Թ֊օսգանա Ա֊յան տուգասընը Թալիֆի իթմէք, գրա֊ լիսէթ, ճիւմհուրիյէթ, վէ սէրպէսթիյէթ, հիչ պիրինէ տէ իֆրաթ Թէրաֆտար կէօրիւնմէմէք, Յրանսա ահալիսինին պաշ գօնսիւլէ օ֊ լան բայէթ վէ իթաէթինի մուպալատա իլէ կէօսթէրմէքտէն իպա֊ րէթ իտի։

3° Յրանսըզտարըն Ութալիատա վէ Ա֊լէմանեատա միւճհիլի իս֊ Թիղրապ օլաճագ մուզաֆֆարիյէթ վէ մուվաֆֆագիյէթլէրի, Ա֊սիթ֊ րիատան մատատա տուէլը սայիրէի Ա֊բդուլայա տաիի պիրիթատի աքս իտիւպ, հաթտա Ռուսիա տէվլէթի էօրէտէն պէրու բօլիթիգաճա պիրէրաֆ իսէ տէ, Ա֊արէնկօ ճէնկինտէն սօղրա Յրանսայա վէ իսու֊ սուսի իլէ բէիսի հիւքիւմէթ օլան Պօնաւարթէյէ բուչի Թէվէճճիւհ տաիի կէօսթէրիպ, Յրանսանըն Ա֊էնօ գըլըսընա մուԹատասրըֆ օլմա֊ սընա մուտանատաթ իրմէյէճէյինի, վէ ղուբուր իւ Թատահէլ մէ֊լուֆ օլան Ա֊սիթրիա տէվլէթինին տաիի չիքէսթը նուֆուզուտու իլգի֊

[1] Ա֊սիթրիա իմբէրաթորու Թէրաֆընատան կէօնտէրիլէն պու ճէնկրալ Սէն ժիւլիէնին իմբէրաթոր Թէրաֆընատան եալընըզ միւքա֊ լէմէյէ բուրաթաը օլուպ, հիչ պիր վազիֆա իմզալամայա մէչպուր օլմատըգընտան Ա֊սիթրիա տէվլէթինին էօզուտու։ Պու ճէնկրալ Թայէրան կիպի ֆիքինէ վէ ֆէթուա֊ բինէ պունու գարշըսընա ալուպ, եօլէ ակի տէօքտիւ, օ մէրթէպէ ուսթալըգլար, Թալ֊ Թիֆլէր գուլլանտը քի, Սէն ժիւլիէն իմզայա տէլահիյէթի օլմատըղընը մէչսուսա չըգարմայա հիճագ իտիւպ, խահ նա խահ մատպաթայը իմզալամայա մէճպուր օլտու, քի օղլուտան իմբէրաթոր Թէրաֆընատան գուպուլ օլունմա֊ յըպ Սէն ժիւլիէնին ըրզայի վէ մէվէլէ֊ Թինէ միւճհէպ օլտու քի իլէրիսաե նագլ օլու֊ նաճագ տըր։

Digitized by Google

զամ խլէտիկնի սէթը իմանիւզ, Լուսիա իմբէրատորս Լատինաց տախի, թէպտիլի էֆքեար իտէրէք Վրաստա ձիւմհուրս վէ թէիսինէ հիւանթս թէվէճճիւհ վէ միւվէտտէթ. վէ Լատրիա վէ Ինկիլիթէր-տայս տախի րուչի ինձիտալ վէ պէրուտէթ կէօսթէրէճճինէն տախ, Վէրլինտէ միւդիմ Վրաստա սէֆիրինէ մինղայրը ուսմին պէյան խլէմիշ խոի: Պօնաբարթէ պուՆու այնը ֆըրտաթ աստա խոիւզ, վէ Շըմալ տէվլէթլէրինին րէիսի օլան Լուսիա տէվլէթինի պիւթիւն պիւճիւնճէ քէնտինէ ճէլզլ իմմէք իւզրէ ֆէթհանէթը ֆայիգէսի իլէ պիր եոզ տիւշմիւնիւզ, հիւքմիւ իճրասընա տախի մուվաֆֆագ օլսուս: Վը-րտանատտա, Լթալիա սէֆիրինտէն գալմա պլէթը եէտի պին Լուսիա եէսիրի վար ըտը. վէ Լուսիատա Վրաստայզ եէսիրի պուլունմատըղընա պան պուՆլատը թէպտիլ իտէճէք պիր վէսիլէ տէ եօզուսուս: Պօնաբարթէ պուՆլատըն քիւֆֆէֆսինէ թէմմիզ Լուսիա ունիֆօրմատը եուգ տըրթըզ, վէ պիլմէ, սանճագ վէ զապիթլէրի իլէ պէրապէր, վէ պիլա պէտէ օլապազ Լուսիա իմբէրատորունա կէօնաէրմէյէ գապաղ վէրտի. վէ միւճիպինճէ իմբէրատոր Լուլայս պիր մէքթիւպ եուգըզ, Լուսիա ելչիսի Ինկիլիզ վէ Լսթրիսլատ իչիւն գան տէօքմիւշ վէ եէպիր տիւշմիւշ իքէն, Լսթրիա վէ Ինկիլիթէրա պուՆլատը պէր վէճհը մաւսուտէլէ եէսիրլիքտէն գուրթարմայա թէՆէզզիւլ իմմէմիշ օլ-տուգլարընը, վէ Պօնաբարթէ քէՆտինի մէյտանը հարպատէ Լուսիա ասքէրինին մէրտանէկի վէ չէճաէթինի միւշահէտե իմմիշ օլսուգըՆա տան, պէօյլէ պահատրը ասքէրին պիրլա միւճիպ եէսիրլիքտաէ պուլունՆա ճասընա ինանճ վէ հադգանիէթի րուզը օլմատըղընատան, պիրլա պէտել իմբէրատորա իստէ իսէր օլսուգուՆա տախ պէյան խլէմի:

4° Պօնաբարթէ Լուսիա իմբէրատորունա պիւթիւն պիւթիւնէ Վրաստըզ իմմիֆֆագը տայրէսինէ ալըպ, Ինկիլիզերըդայս տախի քիւրիւնէն խաամ իմմէք իւզրէ պաշդա պիր թէտպիր տահա ազիշիւնտիւ: Ալթա աստասընը Ինկիլիզլէր գուվվէի ճէնգամէ խլէ ապղա գա իմմիշ օլսուգուլարընատան, Վրաստատան տախի իմտատա վէ իսանէ կիտէմկէրէք, ախշամա տապահա Ինկիլիզ թէտպիմ օլմատը տախի ամ-մուՆ իտի. էօմէտէ իմբէրատոր Լուլս տախի, թաարիգաճըատը ֆէպա օլուՆան Ալթա գավալիէրլէրինին հիմայէթինէ գապգընըղ, Լգան Ալէքր իՆճանը խլէ պուՆլատա րէճմէն րիտտէթ իմմէքտաէ օլսուղունատան, Պօնաբարթէ պուՆու տախի այնը ֆըրտաթ աստա խոիւզ, Ալթա աստասընըն մըրթատապրըֆլըղընը իմբէրատոր Լուլայս թէք-լիֆ խլէտի, Պօնաբարթէ պուՆ իչի մատտէ իչինն տախի պաշդա պաշ գա պիրէր Նամի րէմմի եուգըզ, Լուսիա եէսիրլէրի իչինտէ պուՆլա-նան Ինրհնա Ալէնիգօֆ Ալերկիէվիչ խլէ ԻնթրօպուՆըղա իղտաւ խլէտի:

Պօնաբարթէնին պուՆ իչի թէգլիֆի տախի իմբէրատոր Լատինաց

1 Բառիս Ֆրանգը եէսիրի ուզ խոտ տէ. Ինկիլիզ վէ Ամերիկա. Ֆրանգը-տան եէրէք պահի վէ եէրէք պէրի ատերի պըրուզ խաչտա եէսիր վար ըտը. Լուսիա-ըր տախի Ինկիլիզ վէ Ամերիկա ատըգընա չէնկէ եէրէչիր օլսուգլարընատան, Պօնաբար-թի քէնտինէ պան Լուսիըր Ինկիլիզ-ղա վէ Ամերիկա պան Ֆրանգլուղ իչի թէգ-ուվվէ ալմէք իչտէր եէսիրլէրի տախի գուվվէլ չէ-նատան եէօրլիէֆ:

Digitized by Google

քեմալը մեսերլեթ վե իֆթիխարինի միւձիպ օլարագ, ասէր ազատ պիթաահին գազուլ օլունուպ, Ձինլանտիալը ճէնէրալ Պրինգբէն, հէմ Խարիսե կիտիպ պաշ գօնսիւլէ թէշէքքիւր իմամէք, վե հէմ տախի Ձրանատա օլան ալէը եէտի պին Թուսիալըլար ալըպ, Պալթա առասընա կիմամէք վե առասյը մէգքիւրիս Ձրանըզլարըն էլինատէն էմանէթէն ալմագ իւզրե մէմուր թայեին գրլընտը, Պէ հօ թէտէն պէրիս Թուսիա իլէ Ձրանատա պէյնինտէ պիր միւնազարա օլմայըպ, իմբէրալոր Խաւլօ միւձերլես Ինկիլիզ վե Ֆրանթիայա միւթէֆիգ սուրունատուղունատան, Ձրանատայա գարշը ասքեր կէօնէ աէրմիշ օլտուղունատան, պէյնէրինտէ տուհ տախի միւմքին օլաճաղը էձիլտէնէ Իրտուսիատա օլան Թուսիա էլչիսինէ, Ձրանատա ձիւնախ իլէ պոս ազատ մուսարէֆէյէ կիրիշմէյէ թալիմաթ կէօնտէրմէք[1]։

5։ Ձրանատա ճիւմհուրու պիր թէրաֆտան Շըմալ հիւքիւմէթ էրինէ բուչի իլթիֆաթ կէօսթէրիպ քէնտիլէրինէ ճէլպ իմամէքտէ, Ինկիլիզ սէվկիլի տախի էօթէ Թէրաֆտան պուննատա բուչի թահգիր վե առասվկէթ կէօսթէրմէք քէնտինտէն ասաւթմագտա պուլունմատու։ Տէվկէթ սէվկէթ իլէ ճէնկ իմամէքտէ օլտուղու հալտե, տայիմա պիր թէրաֆ սէվկիթլէը տախի պուլունապիլիը. պու էօնատե տախի Շըմալ հիւքիւմէթլէրի, եանի Իրուսիա, Շըվէտ, Տանիմարգա, վե Ինգիլթերա պիթէրաֆ օլուպ, քէնտիլէրինէ պիր հուգուգ տախի իթթիհազ իմմիշլէը խոի քի Թուսիանըն վե Ձրանաանըն մագպուլ օլուպ, եանընդագ Ինկիլթէրրանըն մագպուլ օլամամըշ ըտը, մէզքիւր ալթը տէվկէթին իմթիհազ իմտիհքէրի պիթէրաֆլագ հուգուգու շու վէճհիլէ խիւլասա օլունապիլիր։ Պիթէրաֆ տէվկէթ կէմիսի, պիր թէրաֆ տէվկէթ մէմալքի մագպուլնատա թաւթաւլուպ, պուննատը ճէնկատէ օլան տէվկէթլէրին կէմիլերի գիյարէթ իտէմիյէճէք։ Պիլահ, վե պաթրուԹատան մատատա հիչ պիր էմԹատանըն ախզաս իմատը մէմնու սայըմայաճագ, վե պիթէրաֆ կէմիլերի, ճէնկատէ օլան տէվկէթլէրին հէր ինմանընտա կիրէպիլիպ եալընըզ մաւհասէրէ օլան ինմանատա կիրէմէյէճէքլէրը տիր։

Ինկիլիզ տէվկէթի պու հուգուգատըն հիչ պիրինի գատուլ իմամէյիպ, պիթէրաֆ կէմիլերին քեաֆֆեսինի գիյարէթ իտէճէյինի, վե տիւշմէն լինանընտա պուլունուղու հալտե տախի հէր նէ էմԹատա իլէ օլտուբ իսէ օլտուն գատէթ իտէճէյինի պէյան իմամէշ իտի։ Շըմալ տէվկէթլէրի իլէ Ինկիլիզ պէյնինտէ պու մատատէ իւղերինէ միւզաքէրէ օլտուղու էտնատէ, Տանիմարգա վե Շըվէտին Թիւճճար կէմիլերի գատաար գատաար օլուպ, պիրբէր իքիշէր ֆըրգաթէյին րիֆագէթի իլէ ատնիգատէ կէգէրլէը իտի. Ինկիլիզ ատնանամալարը գաչ տէֆա պու մագուլէ կէմի գատաարընա իւսԹէ կէլտիլէը իսէ, ֆըրգաթէյնէրէ

[1] Պու էտնատէ Պարանիա, Պավիերա, վէրԹեմպերգ վե Նասսալ տախի Թուսիայա միւթէֆիգ պուլունուպ, վե Թուսիանըն պուննէյտատան պիր չիքե այէթի օլմատըզընատան, պուննարըն միւլքիւնէ տօգանըլմատըգընա, եախուտ ելչէրինտէն ալընան միւլքէ պիր պէտէլ պէան վէրիլտիկի հալտե, Թուսիա տէվկէԹի միւտաֆէհէյէ հազըր օլտուղունու պէյան իմամէշ իտի։

Digitized by Google

ձէպը իտիւպ կէմիլէրի եւինէ զիարէթ իտէրլէր իտի. վէ ասնունտա պիր Տանիմարգա ֆըրգաթինի ալթը գըմթա գաբաղա գարշը գօտուղունտան, կիւլէ իլէ տէլիք տէլիք իտիւպ վէ եէսիր ալըպ Ինկիլիթէրրայա կէթիրմիշլէր իտի. վէ պունա տա գանատա իմմէյիպ, եօլտա պիր Շըվէտ գօրվէթի բասթ կէլէրէք ձէպրէն իչինէ կիրիպ, վէ գապտան վէ զապըթանըն պօղազընա տապանձա պաստրագ սէս չըգարթմայըպ վաֆիր Ինկիլիզ ասքէրի գօրվէթին անպարլըրընա սագլանտըլար, վէ Շըվէտ տանձաղը իլէ Պանիանըն Պարչէլընա լիմանընա կիրիպ, տէրհունինտէ ասքէրի թամ օլմայան իքի Պանեօզ ֆըրգաթինի իւզէրինէ նակէահ հիւճիւմ իտէրէք զապթ իտիւպ, Ինկիլիթէրրայա կէօթիւթուրուլէր։ Ինկիլիզլէրին պու հարէքէթի պիւթիւն Շըմալ տէվլէթլէրինին ինֆաալինի միւձիպ օլուպ, ճիւմլէսի Ինկիլիզ տէվլէթի իլէ միւքեալէմէ աչըպ թարզիյէ մանթլուպ իմմէքտէ օլտուղար։ Պ է պու վէճհիլէ Շըմալ տէվլէթլէրի Ինկիլիզ իլէ միւզաքէրաթէտ պուլունտուգլարը հալտէ, Պօնաբարթէ տախի Պանիա, Իտրթուկալ, վէ Իտալ տէվլէթլէրի, վէ Ամերիգա ճիւմհուրու իլէ մուամէլաթը բօլնթիգիյէ մուպաշէրէթ իտիւպ օ վագթըն հիւքիւմտարլարը վէ վիւքէլալէրինին ատէմը պասիրէթ վէ համագաթըն տան միւթէնէֆֆի օլարագ, նուֆուզու հիւքիւմէթինին ճիւմլէսի ինտինտէ միւէսսիր օլմասընա ճահտ իւ իգտամ իտիւպ մուվաֆֆագ գիյէթլէ ոերմէնգիլի մէրամ վէ մագաէտինէ մուվաֆէլէթ իյլէտի։

6° Կէլէլիմ Յօրանսատա իմզալանան միւսալէհէ մուգատտէմա թընը Պ ինիայա վէ Ամէրիգա իմբէրաթորունա կէօթիւմէքտէ օլան ճէնէրալ Այն Յոխ լինէյ, Պօնաբարթէ պաշ եավէրի Տիւբօգու պունուն րիֆագէթինէ թայեին իմմիշ իսե տէ, Ամէրիգա հուտուտունէ վասլ օլտուղու կիպի, մէմուրլար Տիւբօգու Ամէրիգա միմալէքինէ գապուլ իմմէյիպ հուտուտուտա պէքլէթմիլէր, վէ ճէնէրալ Այն Յոխ լինէյ եավլընըզճա կիտիպ իմզա իթաիյի մուգատտէմաթը իմբէրաթորա թագտիմ իթմէքտէ, Ինկիլիզ իթթիֆագընատան պաշկաճա պէօյլէ պիր մուգավէլէ իմզա գըլընտըղընա իմբէրաթոր իֆրաթ հիտտէթլէնիպ, վէ թաստիգէ չայեան կէօրէմէտիքտէն մատտա Այն Յոխ լինէյ տախի զազէպ իտիւպ, պայիտ պիր մահալլէ մէմուրիյէթ կէօնտէրտի, պու ճիւմլէ Յօրանսա իլէ իտուսումէթէ պաշլամայը տախի թէճվիզ իտէմմէյինտէն, Ինկիլիզ, Ամէրիգա, վէ Յօրանսա տէվլէթլէրի Լիւնէվիլ[1] նամ պէլտէտէ եէնիտէն պիր տուլհ մէշվէրէթի աչարագ մէսէլէյի հազըրլ իւզէրինէ պիրլիքտէ միւքեալէմէ օլունմասընը Պօնաբարթէյէ թէքլիֆ իյլէտի, Պօնաբարթէ տախի իքի շարթ իլէ պու թէքլիֆի գապուլ իյլէտի. պիրինճիսի պիւթիւն Եւրոպա տէվլէթլէրինին տախի պու մէշվէրէթտե հազըր պուլունմասը, վէ իքինճիսի սէնիզճէ միւթարէքէ օլուպ, լիմանլարընն ապլօգատան գուրթուլմասը, վէ պէլիք կէմիլէրինին, իսթէնիլիչէն մահալլէ աերպէսթճէ կէօնտէրիլմէսի իտի։ Ինկիլիզ տէվլէթի պու տէնիզ միւթա-

[1] Լիւնէվիլ. Ֆրանսանըն Ալէմանիա հատտուտունուն էսքիտէն Լօրէն թէամիկ օլունան էյալէթինտե քէսիլի պիր քիւլիք պէլտէ տիր։

քէքէսինի գապուլ իթմէյիպ, ֆագաթ ապլղաւտա օլան մահալլէրէ, մէսելա Աալթաեա, Աընըրա, վէ մահալը սայրէյէ սերպեսթձէ մէքքիւլաթ վէ զախրէ կէօնտէրիլմէսինէ բիզա կէօսթէրտի։ Պօնաբարթե պու թէքլիֆի քիֆայէթ խոէձէք մերհէպետե պուլմայըպ, հիչ օլմազ խսե ֆըրգամէյին, վէ մատուհինտե օլան քիւչիւք պէյլիք կէմիլէրին սերպեսթձէ տէնիզտե կէզմէլէրինէ սելահիյէթ թալեպ իթտի, վէ Աինկիլիզ պուռնա տախի բազը օլմատըղընտան Պօնաբարթէ ձէնկհէտէն պաշգա չարե կէօրէմէյիպ, միւձհիլինձէ քէֆիյէթի Աւսթրիա սէվգ լէթինէ տախի իսթամբօր խլէտի։

Աւսթրիա տէվլէթի տախի Աինկիլիզի պահրիյէձէ պիր միւթարէքե մուգավէլաթընա մէձպուր խոէմիյէձէյինի, անձագ քէնտիսի միւսաա լէհե միւքեալէմաթընա հէը ան հազըր օլուպ միւսիւ Ա էրպախը տախ Ա իւնէվիլլէ մուրախաաս մէմուր թայեին իլէտիյինի վէ Աինկիլիզ թէրաֆընտան տախի, միւսիւ Ֆօմաս Կրէնվիլ պու մէշվէրեթե թայեին գըլընտըղընը ձէվապ վէրիպ, քէֆիյէթե պու բատէտե օլսուղսս հալտե խուսուսիյէթ պաշլամագ լազըմ կէլմիյէձէյինի տախի պէյան իթմիշ իտի։ Աինձագ Պօնաբարթէ Աւսթրիա տէվլէթինին մերամը խաֆիսինի, եանի միւքեալէմէյի ուզաթարագ գըշա գատար վագըթ գազանըպ, գըշտա տախի սիղզարուր Ֆրանսըզը միւթարէքէյե մէձպուր իթմէք նիյէթինի էյտէն քէշֆ իթմիշ օլսուղունան, քէնտիսի տախի ֆրսաթ ֆէվթ իթմիյերէք էլ ալթընտան ձէսիմ թէտարիւքեաթը հարպկնե իլե Աթալիա վէ Աէմանեա օրտուլարընըն թէրթիպ պաթընը թէքմիլ իթմիշ իտի։

7° Աօթէտե Աւսթրիա իմբէրաթորու տախի Աինկիլիզտէն ալտըղը բանէ իլե կիղիւտէն վէ էլ ալթընտան ձէնկ թէտարիքեաթընտա պուլունուպ, վէ Աթալիատա Աելասըն ազ օլտուղու միսիլիւ Աէմանեատա տախի Արայ ազ օլունուպ եէրինէ իմբէրաթորուն քիւչիւք գարնտաշը Աըշխութ Յան սէրտաքէր նատպ եւ թայեին գըլընմըշ ըտը։ Ա է ատքէրե պիր գաթ տահա չէվգ եւ զայրէթի միւձհիպ օլմագ իւզրե իմբէրաթոր սիղզաթ Աէմանեայա կելիպ օրտուլյու մուայեէնէ, վէ թէրթիպաթը ատքէրիյէի թահգիգ վէ թէձէսիւս իթտիքտե հիչ պիր չէյին մէրքեզը լայըգընտա հազըր օլմատըղընը միւշահէտե իտիւպ իֆրաթ մէյեուս օլտու[1]։ Ա է միւթարէքէյի պիր ազ տահա ուզաթմատըգձա Ա օրօնուն Ա իչնայա գատար կելէձէյինի քէշֆ իտիւպ, հէր նե ֆէտաքեարըզ լազըմ իսե պիլ իձրա, միւթարէքէ միւտաւէթինէ պիր ազ տախի մէտտ վէ զամմ իթտիրմէք իւզրե, վիւքելատէն Ա էրպախը Ֆրանսըզ օրտուլաուն մէմուր կէօնտէրտի, վէ ձէնհէրալ Ա ահօրի իլե Ա էրպախ Ա օհէնլինտէն գարիյէսինտե միւքեալէմէյե օձուրուպ Ֆիլիֆսպուրգ, Իւլմ, վէ Աինկոլշտատ գալե-

[1] Իմբէրաթորուն պիղզաթ օրտուտա կէօրինմէկի պիր շէհիր միւֆիսե օլմատըգտան մանտա, հեմ ատքէրին թէրթիպաթընտա օլան նոգսանը րէդ էլ այն կէօրիպ, հեմ տե Աէմանեաներն իւշ պոգ վէ էն մեշհուր գալեբրինին Ֆրանսըզը թէոկիմինէ միձհիպ օլմաշտտա, պու իքի խուսուս տախի կենձ իմբէրաթորուն քեմռզը ինքիսարը գալսինե պատի օլտու։

Digitized by Google

լէրինին Վրանաղզա թէսլիմի չարթը իլէ, էյլուլուն 21 ինուէ միւթաէ
րէքէնին գըրգ ալէշ կիւն տահա միւմէյտ օլմասընա գադար վէրիլտի.
վէ իմքէրաթոր ջէմաղը մահդուդնիկէթլէ Ա Իւնայա ավառէթ իլմէյէ
մէճպուր օլտու: Ա՛ւսթրիա ահալիսի պուղնճա ացֆէթ վէ ացսիկնիյին
սէպէպինի պաշ վէքիլ Ա Փիւկիւթիւն տուր իտարէսինէ համլ իտիւ.
պուղնուն ազլի իլէ միւաալէկէնին հուսուսլինէ խահիշկէր իտիլէր.
Ա՛յգօլի գրաֆիչտը, ամիրալ Ա՛նէլսօն, վէ Ա ՚ստի ՚ամիլթօն, Ա Իւ-
նայա գօշուպ, Ա՛ւսթրիա տէվլէթինի թէքրար ճէնկէ թահրիք իմ-
տիլէրտէ տուախ չարէ օլմատը. ահալի զայէթ գադարմըշ, վէ Փիւ-
կիւթիւն իտաթալէրի տուախ իտահանը ամմէտէ թէվաֆուգ պուլմա-
շուտու, իւք պահարտէ Պօնապարթէնին թէքլիֆ իմտիւխ տուլհուն
գադուղ օլուննամասը, ազքէր թէրմիտպարընտա օլան նօգտանախ,
Պօնապարթէնին Ա՛էն Պէրնատ տաղընտան կէչիպ, Իմտալիայա էնճէմէ-
նին ֆէշֆ օլուննամասը, Ա՛ւսթրիա տէվլէթինին էն պէօյիւք օրտու-
տունու, Ինկիլիզ եարանմազ իւզրէ Ա՛ինօվա գըրըլտըընա կէօնտէ-
րիլտի, Ինկիլիզուէն այրը օլարագ ահտնամէ իմզալտայա Ա՛ւսթրիա
տէվլէթինէ սէլահիյէթ գալմամըշ օլտուղու, էվ հասըլ Ա՛ւսթրիա
տէվլէթինին սիւթիւն սիւթիւնէ Ինկիլիզ հիւքմիւ ալըընտա գալ
տըղը, պուՆալտըն քէտֆֆէսի պօ պաշ վէքիլ Փիւկիւթիւն տաէմը
իտարէ վէ համտագաթընա համլ օլուննուբտուտու:

Ամոի պուՆնճա խիթապ իւ չէքճայէթէ պաշ վէքիլ Փիւկիւթ թէ-
համմիւլ կէթիրէմէյէրէք խոթիֆայէ մէճպուր օլուղ, ճէրինէ մա-
մայիլէյհ Ա էրպախ պաշ վէքիլ, վէ պուՆնուն ճէրինէ տաախ, միւաթա
Պօսպէնձէլ, Ա իւնէվիլ մէշվէրէթինին մուբտախտա թայէնին գըրըլտը[1]:

8° Պաա էնճատէ Պօնապարթէնին սէմէրէյի իգտամ վէ զայէթ,
վէ ատասը ճահտ իւ տիրտայէթի իլէ, Վրանտանընին իսլահաթը ահվալը
տաախիլէյհի տուախ տուրքէչիի քէմալէ վատ օլմուշտուտու: Ա՛վէլտ
ճիւմհուրիյէթ էնճատընտա մէզհէպճէ ճօրթուլար ֆէշխ օլտուգտան
ոօղրա, գանունէնտամէ միւճիպինճէ ճիւմհուրիյէթին իհտասը էչխընճ
ոճնէտտ իքի կիւն զինճէթ վէ շէնլիք օլաճագ ըտը. ախիրխի թէմմուզ
գաՆն 14 իւնտէ, վէ տիկէրի էյլուլուն 23 իւնտէ: Փէմմուզ 14 զին-
նէթինին նէ վէճհիլէ տատրաթ վէ հաշմէթլէ իչքա օլուննուտուղտա պաա
յատէ նագղ օլուննմուշ տուր: Պօնապարթէ էյլուլ 23 զինճէթինէ պուՆնճ
տան զինյատէ ըչճէնագ վէ շաղշատա վէթմէք իտիէտիյինտէն, մէյտանըտ
րա ֆէվգ էվ տատ շէնլիքլէր վէ օյտանլար թէրթիպ իթտիրամիշ իտի,
վէ հէր զինյէթէ զինվէր օլան թէպէրրիւքաթլար բուհանիյէ հէնգամ
Վրանտատա միւճքին օլտամատըզընտան, Պօնապարթէ պուՆ նօգտանախ
տաախ թէճճիքքիւրու ամմէյէ միւճիպ օլտուճագ պիր թէրթիպիւյէ թէճ-
միլ իյէտի. ճիւմհուրիյէթ վազիֆընտա, ահալիյի Վրանտատա միտրի Նա-
մէշհուտտ պիր վահյիյէթէյէ քեաֆֆէի Պուրպօն գրաֆըընտըն մէզքուր
ըտրընը աՆրուղ, քէմիքէրինէ վարտատատագ չըգատրուղ, տատգրիմըշտուր

[1] Պա գօպէնձէնին քիմ օլտուգտա վէ գադրը ֆօրմա վէ ըսպիտտա մէշվէրէթլէրինէ տէ Պօնապարթէ իյէ նէ վէճհիլէ իչքայէթ իճտիհատ տախ, տիրինճի քիմտագըն ասնէտրընտա գադրը ֆօրմա վէ ըսպիտտա մէշվէրէթի ֆատրընտըտ տատ պէյտն օլտուճագ տատր:

Digitized by Google

ըսաը . պաւ խնթիլսաը աւմուսիկ ապասընտա եաալընդզ մարէշաալ Թիւ-
թէնին [1] քէսիքէրինէ տօգուննուլմայըզ , թէքմիլէն մահալը ախէրճ
նագլ օլունտուզնատան , Պօնթաբարթէ պաւ զաճը ճէլալէթսըճա-
Թըն ճէնազէսի եէվմը մէզքիւթսե սիր ճէսիմ ալայ վէ զինէթէլէ ,
պինէրճէ պին սէյիրճիլեր իչինտէն կէչիրիլիպ ասապըզ [2] նվաալնտ քիւ-
սեսի գուապսի աալըընա նագլ իթթիւրսի , վէ քէնտիսի Պօնթաբարթէ
վէ իւմերայը ասքերիսէ , վիւքէլա վէ միւթէպէբանը միլլէթ , միւսին
վէ մէճրուհ ճէնէրալ վէ ասքերլեր պաւ ճէնազէսի մահթէնսաք մա-
պիգալեր իլէ [1] Խարիստէ գարշըլայըզ , Թիւրսկիսը մէզքիւրճ գատոյը
բիճաւգէմ իթթիւլեր : [1] Խաշմըտը պիւթիւն Թէաթրօլար պէտհավա
օլարագ ահալիսէ քիւշատ օլունտու . վէ երիքճանը հարպը իլէ Պօնթ-
բարթէ պէօյիւք Թէաթրօյա վատլ օլտուգատա , սինէկրճէ ահալի եա-
շայ սէտատէրի իլէ քէնտիսինի միւքէրրէրճէն սէկամիատըլար : [1] Ինթէ-
վէճա ճէնէրալ Կլէպեր վէ Տըզիէ տահի սիր Թիւրսկ եաբըլագ ,
[1] Խարբեետի սիր տիքիլի Թաշ նատա օլունմասընը Պօնթաբարթէ Թագ-
րեր իթթիհշ օլտուղունտան , էրթէսի կիւնիւ պաշ գծնիւլ սիւթիւն
իւմերայը ասքերսիճ վէ վիւքէլա վէ միւթէպէբան րիճագէթի իլէ
պաւ Թիւրսկէնին Թէմէլ Թաշընը վագ իտիւագ , պաւ վէսիսէ իլէ տա-
հի պէօյիւք ալայլար վէ զինէթէլեր վագի օլտու : [1] Հ հատը , պաւ
էյեամը մէտատէտ մէսէրրեթ , զաճէր վէ տուհու տահիսի վէ իտ-
բիճի պիրի սիրինի Թէագրսպէն բունունմայը զաճհուր օլարագ , հէր
Թէրաճատա ատայհշ վէ էմնիյէթը քեամիլ հատատսինէ մուվաֆֆագ
օլաննտու : Խագինեհաէն իսթիգրագ սէնէտի օլանլարըն ճայիզ Թագ-
սիտլերի , իլգ տէճա օլարագ նագտէն էտա օլունտու : [1] Յալէթէլեսդ
վէրկիսլեր վագԹը զէմանը իլէ Թահսիլ օլունտուզնատան , մահիյե-
լեր վէ ատյըր իտագինէ սէրկիսլերի , միւտատէթլերի վիւրուտինտէ ատ
հիպէլերինէ էտա օլաննտու , իտագինէնինի ճագզատը պանգայա սէրմայէ
վէրիսլիպ . պանգա սիկէթլերի ալճտու ճիյատը իլէ էյատեի նատատա
Թէատվիւլ իթթիհյէ պաշլատը : Ալիմհուրիյէթ իհտատըննատան , եառնի
օն օն պէշ սէնէտէն պէրաա Ճրանսանըն եօլլարընա տըզգալ օլունճ
մատըղընատան , էքսէրի պօզուլմուշ վէ հարատիսիլեր տահի բէյատա օլ-
մուշտատա . գրատիսէ տէվրինտէ [1] Սէն Կէնէթէն վէ [1] Ուրգ գանատալտ-
րընա պաշլանըլագ , ճիւհհուրիյէթ զատիլէրի տրատընատա Թէզգը օլաննճ
մատըղատա : Պօնթաբարթէ , եօլլարըն վէ գանատլարըն միւճէատսէսէն
ինշատընա վաճիր տամէլ Թէրթիպ խտիւագ , ճիխիսատընա պաշլատը .
հարատիսիլեր իւզէրինէ տատքեր վէ մէմուր Թայինն իտիւագ եօլլարատան
նատագէտաա իլէնտի : [1] Ատքերն միւտատատէտինէ կէօրե բատատա կիւտու-
հինի Թալիճի իտիւագ , [1] օմատատան կէօնտէրիլէն [1] Օնսինեօր [1] Քինատ
իլէ Վէրնիչէ նատ մէշհուր Ճրանսագը տատիպի վատէթատը իլէ մահթէ-
մատնէ մուատրճիճէչէ մուպաշէրէթ խլէտտի : Ալիմհուրիյէթ բուճնատը
սի իւզրե բատատր Թատիիլերի ճէտտ օլունտուգ , Տէգատտ [2] Թատիիլէ-

[1] Թիւրքին , օն եէտինճի ասէրատ բէգ չօգ ճիւմատատիլերի մագհտր օլտուշ զատիթ մը չու-
տու պիր ճրատնագը մարշալ ատը .

[2] 37 Ինճի սահիճէ վէ հաշկէսինէ նատատ պատքատտ :

Digitized by Google

բինե թէպոխլ օլուննմուշտու . վէ տինոտարլար ասպըգը վէճհիլէ քա-զարը թուքթուպ , վէ ճիւմհուրիյէթ թէրաֆտարլարը Տէգատխի թուքթուպ , հեր չէհր , հեր մահալ վէ հեր խանէտե տախի ահալէ պիրի պիրինե մուխալիֆ կիւնլերտե թաթիլ իտէրլեր իտի ։ Պօնաբաար-թէ բազար թաթիլի եասաղընը ըէֆ լթոխինտէն , ահալինին էքսէ-րիյէթի եէվմը մէգքիւրիւ Տէգատխե թէրճհհ խլէտի . գրալ թէրաֆ-տարը օլարագ ճիւմհուրիյէթ տէվրինտե վէթանլարընը թէրը իտիւպ տիարը էճնէպխէյե հիճրէթ իտէնլէր տախի պիլ էմնիյե վէ խընճա-խընճ Ձրանասյա ավտէթ իտիւպ , հագգլարընտա տէրքեար օլան թէսալիւթ վէ էօրֆ մէքս օլունարագ իտարէի ումուրլարը , վէ վէ-րէճքլէրի քէֆալէթ պիր նիզամ թահթընա վազ օլունտու ։

9՝ Ձրանասյա ճիւմհուրիյէթ վէ գրալիյէթ լքի պէօյիւք թէ-րաֆտարլըգ օլուպ , պուննլարըն տախի պէհէրի լքի գըսմա թագսիմ օլունմուշտու . միւթէտիլ վէ թիզմիզաճ ։ Ա՝իւթէտիլէր կէրէք ճիւմհուրիյէթ վէ կէրէք գրալիյէթ թէրաֆտարը օլսուն , եավաշ եավաշ Պօնաբարթէնին իտարէ վէ բօլիթիգասընա րուի թէսլիմիյէթ կէօսթէրմէքտե , վէ պուննուն մուղայիրի լքի գըսմտան տախի զու-հուրա կէլէն թիզմիզաճլէր , Պօնաբարթէ հիւքիւմէթի ան պէ ան քէսալը չէրճ վէ իգպալ խլէտիքճէ , կէրէք ճիւմհուրիյէթ վէ կէրէք գրալիյէթ լքիսինին տախի քիւլլիյէն զայիլ վէ իսլթալ օլաճաղընը րա-նա տէրքը իտէրէք , պու հիւքիւմէթէ գարշը օլան խուսուսիյէթլէրի կիւթունքճէ թէզայեիւտ պուլմագտա իտի ։ Ա է ահալինին էքսէրիյէթի վէ ասքէրին քեաֆֆէսի պու հիւքիւմէթը ճէհտիտէյե էզ ճան իւ տիլ մուամէնէթ վէ հիմայէթ կէօսթէրմէքտե օլտուգլարընտան , էհլը ֆէսատ կիւրուհի հիւքիւմէթ ալէյհինե աշկեարէն պիր չէյ իտէմե-յէճէքլէրինի բանա տէրքը իտէրէք , պաշ գօնսիւլիւն էօմրիւնէ գատտ իլէ , Ձրանասյը թէքրար ֆըթրէթէ կիրինֆեար իյմէքը , վէ պու մահալուէթիյէթ արատընտա , էնիայը ֆէսատ վէ տէսխէյի սիրիղ իյ-մէկէրէք , համիսի օլտուգլարը թէրաֆտարլըղա պիր ֆայտա չըգաբ մագ , եախօտ պու թէրաֆտարլըղը ղալէպե իյթտիրմէք մէմուրինաե իտիլէր . էզ ճիւմլե իֆրաթ գրալ թէրաֆտարլարընտան օլան Յօրժ Պատիւտալ[1] կէրէք Ինկիլիզերրատա միւգիմ գրալ թէրաֆտարլարը միւթէպէրանընտան , վէ կէրէք Ինկիլիզ վիւքէլասընտան քիւլլի ագ-ճէ վէ ճէսարէթի ապտալագ , տուի նիյէթինե չէրէք օլան պիր թա-գըմ տէրպէտէրլէր , Յօրժ իլէ պէրտպէր պաշ գօնսիւլիւն էօմրիւնէ գատտ իյմէքը իւզրե կիզլիտէն Ձրանասյա կէլիպ , Ա՝օրպիհան նամ գարիյետե կիզլէնմիշ , վէ Պօնաբարթէնին թէլը հայաթընը գաթի իյ-մէքը իւզրե Ինկիլիզերրատա անտ վէ շարթ իյմիշէր իտի . անճագ պու հապատաթը նէ վագըթ վէ նէ մահալտե իճրա իտէճէքլէրինի պիրլէմէտիքլէրինտէն , Ինկիլիզերրա ալթունի իլէ Ձրանասյա իգա-մէթ վէ թայեիշ իտիւպ , վագըթը ֆըրսաթ կէօզէյմէքտե իտիլէր ։ Պօնաբարթէ իսէ պահթ իւ թալէհինէ , վէ ահալինին քէնտինէ օլան

[1] Պու զաթըն ահվալի իլերիւտե մուֆասլ | տալէն նագլ օլունաճագ տըր։

թէվէճճիւհիւնէ իսթինատէն տայիմա էմին տայիմա միւսթէրիհ օ լուպ, էօմրիւնէ սուի գաստ իտէճէքլէրի հապաասթը տախի պազէն ֆիքրինէ կէլիր իսէ տէ, պուննու ճէնկ արասընտա թէհատիւֆ իտէ պիլիր օլան գուրշունլարա թէշպիհ իտիւպ, պիգայտ վէ պիֆիւ թուր օլարագ, թէլաշ վէ հաճէթ իթմէզ իտի։

10° Իշթէ պու վէճհիլէ պիւթիւն Իրանաա հիւքիւմէթի վէ իտարէսի Պօնաբարթէնին եէտը իսթիգլալինտէ օլուպ, ատէթ իւզրէ հէր ումուրուն նէզարէթինէ վիւքէլասը տախի վար իսէ տէ, քօլիս նաղըրը Իրան է, վէ իսարիճիկ նաղըրը Քայլերան պու իլքի զամտան մատտա հիչ պիրինին նուֆուզու նէզտինտէ ճարի տէյիլ իտի։ Պօնաբարթէ Իրանանըն էֆքեարընը, վէ գրալնկէթ, ճիւհուրիյէթ, վէ գօնսիւլիւք հիւքիւմէթինէ իսամ վէ թէրաֆտար օլան զէվաթըն հէր պիրինին ահվալինտէն այրը այրը իսապէրտար օլմայա միւգտիմ օլ ատուղունտան վէ պու մէմուրիյէթէ Քուչէտէն զիատէ էհլ իւ էր պապ պիր քիմսէ պուլամատըղընտան, մահրէմը էսպարը օլմագ չէրէֆինէ միւճէրրէտ պու զաթ նայիլ օլմուշտուտու։ Ամուրու խարիճ ինէտ, Պօնաբարթէ Իրոքանըն ահվալինէ ճիւմիէտէն զիյատէ վագըֆ օլուպ, գուլլանաճաղը թէտապիր վէ քօլիթիգա հագգընտա տախի քիմսէտէն պիր նասիհաթէ միւհթաճ տէյիլ իսէ տէ, պու պապատ քէնտինտէն զիյատէ սապր իւ թէհամմիւլիւ վէ միւթէտիլ պիր զաթըն տախի թէվասսիւթիւնէ միւհթաճ պուլունտուղունտան պու մէմուրիյէթի տախի Քայլերանէ իհալէ իտիւպ, մումայիլէհ, տախի, պու եիւզտէն նէզտինտէ նուֆուզքեար պուլունմուշտու։

Քուչէ, ճիւհուրիյէթին իսթիտայը զուհուրինտէ, նուԹգու ճէրպէզէսի իլէ պէյնել ահալի մէշհուր օլան վէ Թարիգի լուհանիյէի թէրք իտէն զէվաթտէն օլուպ, իլէրիւտէ գօնվանսիօն մէճլիսինէ տախի ազա օլարագ, օն ալթընճը Ղուինին գաթլինէ գուրա աթան լարըն պիրի իտի։ Ինան վէ մէմուրլարը գուլլանմագ վէ իտարէ իթմէք պու զաթա տատը հագգ օլուպ, սայըր քօլիս նաղըրլարընըն քիւլլի ագճէ գուվվէթի իլէ վագըֆ օլսմատըգլարը թէճճէսիւսիս ահվալը Իրանայա վէ էսպարաթէ, Քուչէ պիլա մէսարիֆ վէ տահա զիյատէ էինիյէթլէ վագըֆ օլուրուտու։ Իպթիտա պիր էֆքեարա թէ րաֆտար օլուպ, պատէհու պու ղայլէտէն օսանմըշ վէ քէֆֆը եէտ իթմիշ զէվաթը արայըպ վէ պուլուպ միւթէնա մէմուրիյէթլէր վէր տիրիրտի, վէ մուգապէլէսինտէ հէր թէրաֆտա մէսթուր օլան քօ լնիթիգա, վէ թէրաֆտարլար էսպարաթընա գօլայճա մալիւմաթ քէյ տա իտէր իտի. ախըտագճա ղայէթ ֆէնտապազ օլուպ, ահալի Պօնա բարթէ իլէ, վէ Պօնաբարթէյի ահալի իլէ գօհգուԹուպ, հէր չէյէ գարըշմագ, վէ իքիսինէ տախի հիւքմ իթմէք էմէլի իլէ բէք չօգ ուս թալըգլար գուլլանմըշտըր քի իլէրիւտէ սըրասը կէլսինքճէ նագլ իւ հիքեայէ գլընճաճագ սըր։

Պօնաբարթէ Քուչէյի պիզզաթ սէվմէյիպ, անճագ խըզմէթինէտէ միւհթաճ ըտը, վէ օլ վէճհիլէ խըզմէթլէրի հազզ օլունուպ, չախա լարը սէվլմէյէն զաթլարըն պիրի իտի Քուչէ։

Digitized by Google

Թ·այլեըրան, ասլընտան քիպապրզատե օլուպ, կէնձ եաշընը գրալ տայրէսինտե կէչիրմիշ, վէ ասքէրլի մէնէմէլէրինէ հազըրլանմըշ խբէն գազանէն այաղը գըրըլըպ վէ Թօփալլանըպ, րէյ վէ րիզասը օլմայարագ Թաւրիգի րուհանկէյէ տուխուռ իտիւպ, փիսագօփուսուգ մէնէմտինէ գատար վասլ օլմուշտուտ, վէ գրալկէյԹ, ճիւմհուր, վէ քիլիսէ հիւքիւմԷԹլէրինտե տախի մէնէտտե պուլունմուշ օլսուղընտան, հիչ պիրինէ իլԹիպատը օլմայարագ հէր պիրինտէն պիրէր էսէր գալը մըշ ըտը իւզէրինտե։ Վէնտիսի գալպկէն հիչ պիր էֆքէտսիզ զահիպ օլմամըշ, վէ հիչ պիր Թէկրաֆտարըզա հիսաէտսար պուլունմամըշ օլտուղունտան, հէր Թէկրաֆըն իֆքրաԹ վէ մուպալաատընտան ատագընըպ, հէր քիմ իլէ կէօրիւշէ կէրէք մէյլանը Թատիիսի վէ կէրէք մէնէ ֆասլԹը մախտուսէսի միւգԷԹզասընտան, օնուն էֆքէտարընտա հիսաէտսար կիպի կէօրիւնիւպ Ճիւմլէյի քէնտինէ ճէկլպ իտէր իտի. ախլագ, լիտան, վէ մուսաՄէլաԹտա, ագլ իւ իրֆան իլէ նէզաքէԹ վէ լէԹտ ֆէլէքի իսԼիիզաՃ իԹտիրիւպ, ասրընտա մէշհուր օլան էն նամտար ատիքօմանԼար վէ էյլիլէրե ֆայիգ վէ սէրվէր պուլունտա, վէ քէնէ տիսինին հիւքմիւ ԹասապխէԹլէ գուլլանտըղը ԹէՏտիիր, մուսաՄէլէ, վէ լիտան, պու անէտէք տիքօմաԼ կիւրուհի նէզտինտե պիր գատնուն վէ գայիտե մագամընտա մէրի իւլ իՃրա մագատուլ վէ միւհէքքէմ տիր։ ՊօնապարԼԹէ միւտաֆէրը հիւքիւմԼԹինտե էն միւշքիլ մուսաՄէլաԹ վէ միւքատալէմաԼԹը տուէլիխէի պու զաիֆը պի էմնալվա սէԹտար իլէ պաշտ չըգարըպ, իլէրիւտե չարիսը պախԹ իւ իգպալը տէօնտիւշիւ կիպի Թայլերըանընըն սէպապէտըզ ըզը վէ ԼԹէլէվվիւնիւ միզաՃընտա քէնտիսի տախի ֆէտտա օլտու քի մահալինտե նագլ օլտուհատագ տըր։

12° ՊօնապարԼԹէ մուգատտէմա պաշ գօնախլ իլիԼիխատ օլտունգ տուգտա Վ·անապասէրէս վէ | ըպրէօն տախի մուսավիր գօնախլէրը իտի իլէ քէնտիսինէ ըէֆիզ ԹայեՀին օլտունմուշտուտուր։ Վ·անապասէրէս միւտաէԼԹը էօմրիւնտե ԼԹէրաֆտարըտար ԼԹէսալիւԼԹիւ իլէ քէգը չօգ գատ ԹտաԼԹը էէքիպ, եաալընըգ ՊօնապարԼԹէ հիւքիւմԼԹի տէվրինտե, էօմԼԹէտէն պէրիւ մայիլ օլտուղուս իհմԼԹիշամ, վէ աէրվէԼԹ, վէ իտմիրահէԼԹէ, մէմուլինտէն գիատէսինէ նայիլ օլմուշ օլտուղունտան, մէնֆատարը մախտուսէսի իգԼԹիզասընտան ՊօնապարԼԹէնինէ էն սատըգ ահպապգատ ընտան պիրիսի օլմուշտուտ, վէ ՊօնապարԼԹէնինէ տախի պու զաիֆտան մատատա քիմսէյէ էմնիյէԼԹը քէտտիրէ վէ ԹամմԼԹի օլմատըղընտան, նէգ տինտե միւսաԼԹէշտը իտա մագամընտա իտի։ Վ·ուգուտա հագգընտա ՊօնապարԼԹէնինէ իտմիհմալինի, վէ զէվամ հագգընտա միւշտարէէհինէ վագըԼԹատըգ ԼԹէվէճճիւհ վէ ղազատընը ատայիտա մէքտ իտիւպ, պու իքի ուդուտնտուզուգտան հատը օլաՃագ մուխաԼԹարատատան քէչ չօգ ատֆա ՊօնապարԼԹէի խէլատ իլէՀիշ տիր. վէ պու ատյէտե ճիւմ լէտէն զիատե ՊօնապարԼԹէ նէզտինտե մէրի իւլ խատըը օլուպ, պուտնուն կէօսԼԹէտիսի տատտա, իհմԼԹիշամ, տալըտանտա վէ խատֆէ ՊօնապարԼԹէ տէվրինտե պիր քիմսէ վատ օլմամատը. ՊօնապարԼԹէ տատ խի պուտնու կէօրիւպ, անՃագ Վ·անապասէրէստէն պիր չէքք վէ չիւպ

Digitized by Google

հէսի օլմատըղընտան իմազ իտէր իտի ։

Տիկէր մուսավին գօնսիւլ | ըղրէօն տախի , Պօնաբարթէնին թէ տապիրի քօլնիթիգխէսինէ միւտախիլէ իթմէյիպ , ումուրտա միւլքիյէ , մալիյէ , վէ ասքէրլիյէնին իտարէսի իլէ մէշղուլ օլտուղունտան , պաշ գօնսիւլ թէքրաֆընտան պու տախի իհթիրամաթը ֆայիգիյէ մազհար օլուրտուտա ։ Կ՚ըրալ թէրաֆտարլէրի իլէ | ըղրէօն ղայէթ իւլ ղայէ հիւանիւ իմթիհազ իթմիշ օլուպ , Պօնաբարթէնին պուննալտուան խէվֆ իւ ֆիւթուր իտէնէք պիր հաճէթի եօղ իտէ տէ , | ըղրէօն պուննալ բընն իչինտէ քէնտիսինէ պիր կէօզ վէ պիր գուլագ կիպի իտի ։

| Չհասըլ Պօնաբարթէնին տայրէսինտէ պուլունան զէվաթընն ահ վալինի թէքմիլ իթմէք իւզրէ քէնտի ֆամիլեասընա միւթաալիգ օլան զէվաթընն զեքրինի տախի պու մահալտէ մուխթասարէն իշար իթմէք լազըմ կէլմիշ տիր ։

Պօնաբարթէնին՝ տէօրթ գարնտաշը վար ըտը , Յօղէֆ , | իւսիյէն , | ուի վէ Յէրօմ՝ ։ Պու էնսատէ եաղընըզ Յօզէֆ վէ | իւսիյէնին պազը մէրթէպէ էհէմմիյէթի օլտուղունտան , պունլարընն ահվալի պէ յան օլունուպ , | ուի վէ Յէրօմ գարնտաշլարընըն ահվալի իլէրիւ տէ պասը իւ պէյան գընընտաճագ տըր ։ Յօզէֆ ճհիմէնինին պէօյիւ յիւ օլուպ , Պարթհէլէմը վէ զէնկին պիր պազիրկեան գընզընը թէզվիճ իթմիշ իտի ։ Խալագը հալիմ վէ ապզը տապիգ պիր զաթը սիւթուտէ սիմաթ օլտուղունտան , Պօնաբարթէ , պու պէօյիւք պիրատէրինի տայիմա ումուրտա միւհիմմէ վէ նազընքէտէ իստիհտամ իտիպ , կէ ընէք Ալէրխագա իլէ Վրանսընըզ ճհիմհուրտա պէյնինտէ գարարկիր օլաճագ ահտնամէնին թանզիմինէ վէ կէրէք | իւնէվհետէ Ալէսթրիա վէ Ինկիլիզ իլէ վագի օլմաճագ միւքեաէմաթէ մուրախասա թայեին գընընմըշ ընտը ։ Տիկէր պիրատէրի | իւսիյէն , պու էնսատէ միւլքիյէ նազընրը օլուպ , ապզ իւ ֆէթհանէթ էհհապընտան իսէ տէ , Թիզմէշ ընպ վէ հիստորէմիզաճ օլտուղունտան պիրատէրլէրի իլէ հիւանիւ իմթիհազը նատիրէն մէշհուտա օլասպիլմիշ տիր ։

Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինին իպգա վէ իգպալինէ , վէ գրալնյէ թէ գարար վէրմէսինէ իքիսի տախի ճհիմէտէն զիյատէ Թալնպ վէ խահիշքէր օլուպ , պուննա տախի իքի պէօյիւք սէպէպլէրի վար ընտը . պիրիսի , պու անէտէք պու ֆամիլեանընն իգպալ վէ շէրէֆի միւճհրէտ Ալթօլէոն Պօնաբարթէնին զաթընա մախսուս օլուպ , քէնտիսինէ րինտէ վիւքէլայը սայիրէտէն զիյատէ պիր շէօհրէթ վէ իւնվան վէ իմթիհազ եօղուտուտա . անճագ Ալթօլէոն գրալ վէ եահօտ իմպէրաթոր օլտուղու կիպի , քէնտիսինէ տախի պիրթաալը բուրնսինէք իւնվանը վէրիրէր օլտուղունտան , իքիսի տախի պու հավվէտտէն քէնտիսինէրինէ վէգայէ իտէմմիշէր իտի ։ Խքինճի սէպէպ , Պօնաբարթէ պիլա վէ չէտ օլտուղունտան , գրալնյէթ ուտուսինճէ իսէրիւտէ վէրասէթի տախի պիրթաալի գուրընտաչլարընըն պիրինէ գալաճագ ընտը . վէ պու տախի հըրսը չան իւ Թամահը տուն մէրթէպէ Թահրիք վէ Թէշ

[1] Յէրօմ գարտաշը հալա տաղ տըր . վէ | իթմէքտէ տիր ։
Բարիստէ Բալէ Ռօյալ սէրայընտա իգամէթ |

Digitized by Google

վիզ իտեր չէյլէրտէն տէյիլ տիր։ Պօնաբարթէնին զէվզէսի Յօզէֆին նին նուֆուզու, միւշալաէյհին իքի գաբրնտաշընտան զիյաւէ օլտուղունտան, իքիսի տախի Յօզէֆինի չէքէմէյիպ, Պօնաբարթէնին կէօզիւնտէն չըգարմադըր չալըշըրըլար ըտը։ Ա՛ֆ պու պապտէ պիրտաւէր լէրինէ զաշադ վէ նէֆսանիյէթտէն էզատ կէօրիւնմէք իւզրէ, Յօզէֆինին մուհագագէն չէքեայէթի միւճիպ օլաճագ պադը գաբրնձա հալլէրինտէն սարֆը նազար իտերէք, պաշլըճա պիլա վէլէտ օլտուղունու հէմ քէնտի եիւզիւնէ վուրուպ, հէմ Պօնաբարթէյէ իխլաար իտերլէր իտի։ Ա՛ֆ Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինին տայիմիյէթի, միւճէրրէտ պիր էրքէք էվլատը օլմասընա մէնուէթ պիր քէֆիյէթ օլուպ, պու խուսուսուն տէյիլ ֆամիլեաճա պիր մէսէրրէթ, իլլէ պիւթիւն Ռէնանանըն էմէլ վէ արզուսինէ մուԹապագէթ մագամընտա կէօզ Թէրիպ, պու պապտէ հէր Թէրաֆտան Պօնաբարթէնին իւզէրինէ հիւճիւմ վէ ԹէշվիգաԹ տախի նօգսան տէյիլ իտի։ Յօզէֆին պու իխԹարաԹտան գըզարըպ վէ մահճուպէ օլուպ, զահիրէն ասրընըն էն մուԹլուլու տիշէհլիսի կէօրիւնմէքտսէ օլտուղու հալտէ, պաԹը նէն պուննան զիյատէ ղամ վէ գասէվէթ տէրեասընա մուսԹաղրագ օլմուշ պիր տիշէհլի եօղուտտու օ տէվլուտ։

13։ Ռատամ Յօզէֆին Պօնաբարթէ, Ռրանըզ բէտէրտէն վէ Ա՛մէրիգալը մատէրտէն Ա՛Թլանթիգ ատալաբընտա ատօղմուշ օլուպ, Գ՛էօլ եանի մէլէզ սայրըլը ըտը, վէ պու ատալաբարա մախսուս օլան գուսուբ վէ ֆազիլէթի ճիւմլէԹէն քէնտիսինտէ մէվճուտ իտի։ Գ՛աբ սիր մէրհամէթլի, էլի աչըզ, խաֆիֆ մէշրեպ, կիւզէլ իյի օլմայարագ շէրին, նազիք, էննատիը, վէ ճիվէքեար, պու սըֆաթ իլէ, քէնտինէ հէմսարը օլուպ, քէնտինանէն զայէթ տիլպէր օլան տիշէհլիլէրտէն տախի զիյատէ տիլշիքեար օլմուշտու։ Պօնաբարթէ Ռընըրտան ավտէԹինտէ զէվզէսի Յօզէֆինին խասխիլէրի, խաֆիֆ մէշրեպլէյիբ նի ախէր րէննիլէ քէնտիսինէ նազշ իմամիշ օլտուգլարընտան, Պօնաբարթէ զազէպ կէլիպ հագգընտա հագգ նահագգ չէքեայէթ օլունան պէօյլէ պիր պիվէֆտ գէվզէսէն այրընմազա գալագընը։ Յօզէֆին Թուլ միւտտէթ այագլարընա գաբանընպ, սէլ կիպի կէօզ եաշլըըր տէօքտիւ, վէ Ա՛օրԹանս, վէ Ռօժէն Պօհարնէ իքի կէնճ վէ Թաշզէ էվլատլարը տախի այագընա գաբանընպ ֆիղան իմտիհանէրինտէն, Պօնաբարթէ եէնիլիպ գէվզէսինի գատուլ իյէտի վէ Յօզէֆին էվ վէլէքինտէն զիյատէ նուֆուզու օլտու խսէ տէ, Պօնաբարթէյէ էվ վէլէքինտէն զիյատէ սէվկիւլու օլմամտը, վէ Յօզէֆինին էլ աչըգըզը խաֆիֆլիպ, չօգ տէֆա պէյնէրինտէ չէեիտ մուսարագայէ միւճիպ օլուբուտու. պու ճիւմլէ էտնա հալինտէ քէնտինէ եար օլան պիր տիշէհլիպ, իգպալ արասընտա, վէ խուսուսի իլէ քէնտիսի իլէ պէրապէր կէլմիշ պիր իգպալ արասընտա Պօնաբարթէ բէտտա իտեմէյիպ, չօգ տէֆա բօլիԹիգա իգԹիտալարընը տախի Յօզէֆինին խաԹրընա ֆէտտա իտէր իտի։

Յօզէֆին, ուսուլու աֆիգէտե ԹէրպէյԹ օլմուշ օլտուղունտան, մէզհէպճէ սօֆու, վէ պաֆըլ իֆիգատալարա զահիպէ, վէ պիրազ տա

Digitized by Google

գրալ Թէրաֆիտարը իտի. վէ Պօնաբարթէնին իմբէրաթոր օլաճաղընը հէմ ադը քէսմէյիպ, հէմ տէ պէյլէ պիր էֆքեարը կէրէք քէնտինէ, կէրէք պիւԹիւն Պօնաբարթէ ֆամիլեասընա, վէ կէրէք էվլատլարը նա մուխաթապալը սայտըղընսան, Պօնաբարթէնին էլի իլէ Պուբպօն պիւհիլէսինին մէնէտը գրալէյէ իսպասընա, վէ օր վէճհիլէ զէվճինին մայեէԹը գրալէյէԹտէ քէսպը չէրէֆ վէ նուֆուզ իԹմէսինէ կիղլի տէն վէ գալպինտէն զիյատէ Թալիպ վէ խահիշքէր իտի. վէ տայրէսի պիւԹիւն գրալ Թէրաֆիտարլարընա տայիմա աչըգ օլուպ, պունլար իլէ Պօնաբարթէ պէյնինտէ գուտրէԹլիւ պիր վասէԹա օլմուշտուտ։

Իլէրիւտէ զէվճի Պօնաբարթէնին սահիհէն մէնէտը ճէլիլէ իմբէրաթորիյէ վասլ օլաճաղընը ֆէհմ իԹտիքտէ, պիւնա վէյէտ օլտուղտու հատէպի իլէ Պօնաբարթէնին վարիս վէ էվլատ գայտընա տիւշէճէնի, վէ օր վէճհիլէ Թուլ միւտէԹ ԹախԹը իմբէրաթորիտէ պիր լեքտէ օԹուրամայաճաղընը խայալ վէ Թէսավվիւր իտէրէք ղամ վէ գասէվէԹէ կիրիֆԹար օլուրտու։ Վէ օ վագըԹլար Ն՛ուրբատտա վէ Ա՛մէրիգատտա տախի սաֆտէրուն տիշէհիլիյէր, ֆալճըլարըն սախԹէ իսԹիխրաճաԹընա ինանըպ էմնիյէԹ իԹտիքլէրինտէն, Յոզէֆին տաֆի կէնճ եաշընտա Ա՛մէրիգատտա լեքէն քէնտի հագգընտա պիր արապ ֆալճընըն տէտիսինի ուննուԹմայարագ[1] վէ տայիմա եատ վէ ԹէԳ քեար իտէրէք իֆքրաԹ էնտիշէ վէ պիհուզուրտուղա տիւչար օլուրտու։ Իմտի հէմ Պօնաբարթէտէն պիլա վէյէտ օլուպ, վէ հէմտէ պուպապատէ հէքիմլէր տախի քէնտիսինէ պիր իւմիտ քէօշէսի պըրագմաճըգլարընտան, վէ միւնազասա արասընտա գայրնլարընըն աղըզընտան պիր գաչ տէֆա իԹլագ լագըրտըրընը տախի իչհիմիշ օլաուղտունտան զահիրէն իգպալ, տարաԹ, վէ իհԹիչամը արԹտըգճա, Յոզէֆինին տէրուսինտէ տախի տէրտ վէ միհնէԹ վէ էնտիշէ էսէրլէրի տախի Թէզայեիւտ պուլտուպ, տըշարըճա մուԹլտուլու վէ քէնտի քէնտինճէ տէրտիւմէնտ վէ մահզունէ, պու իտի Յոզէֆինին ահվալը մախաուսէսի։ Պու ճհիմլէ խըլգէԹի իլէ խասֆինֆ մէչրէպ օլտուզունտան, էքսէրիա րուզկեարը զէվգ իւ սէֆահաթլա պու գասէվէԹ պուլտուԹլարընը գալպինտէն տաղըԹտուպ, մէճլիսի եարան վէ ահպապէ տախի տէվամ իլէ վագըԹ վագըԹ Թէֆէրրիւճ վէ Թէնէֆֆիւս իտէր իտի։ Վ՛իւքէլատան Ֆուշէ վէ Թ՛այէբրան Յոզէֆինին հուզուրինէ տուխունէ տայիմա մ՛զուն օլտուգլարընտան պու Լեքի զաԹըն վասէԹասը իլէ, Յոզէֆին պագէն Պօնաբարթէնին մէսալինի բօլիԹիգիյէսինէ տախի միւտախէլէ իԹմիշ խսէ տէ, պու իտուտուս տայիմա Պօնաբարթէնին ինֆասալ, վէ Յոզէֆինին Թէքտիրի իլէ նէԹիճէ պուլտուտու։

[1] ՃՅ վէ ՃԿ խնձիւ սահիֆէլէրին Նաշխէ-լէրինտէ Յոզէֆին հագգընտա եաղըլանըպտա | նաղար պուլտուլ։

ՕՆՈՒՆԱՒՈՒ ՓԱՍԱ.

1800—1801

1՝ Օն պէտքնէն | ընկեր Պօնափարթէյի խալըրը հեռի-գլէր։ 2՝ Պօնա-բարթէնի ճեվալը։ 3՝ Կօրսիգալը Ընբնա վը ընտրուելուին գասրը։ 4՝ Պօնա-բարթէ վը պէրտեքի | նսկեն։ 5՝ Ա՛ևհէննէմ գլևրի։ 6՝ Պօնափարթինին զա-ղալը, վը մռասթելը էօփկէյ։ 7՝ Գալը իհպասլը խայրէյ վը մռասթելը հեսլահանէ։ 8՝ Այրնալա։

1՝ Պու անէնէսէ խոթիղրապէ միւճիպ օլաճագ պիր քէյֆիյէթ տախի զուհուրա կէլիպ ճիւմլէյի միւթէհայիր խլէտի։ Կաթը օլան օն ալթընճը | նւնինն գասրընուաշը օն սէքիզինճի | նւն[1] Յորանսասան հիճրէթ խոճա, վը | նւրոբանընն պազը թէրճաֆլարընա տա իգամէթ խթուխքտէն սօզրա, Պուրջօն սիլսիլէսի եանի քէնաթի գրալնյէթի թէրճաֆտարլարընտան էքսէրը միւթէպէրան իլէ | օճաթայա վասլ օլուպ պիր միւտուէթտէն պէրիս պէլտէյը մէզքիւթէ խգամէթ խթուխքտէ խոի։ Պօնապարթէնին մէհանէտը ճէլթիլի բիճաէթը ճիւմհուրա վը հիւքիւմէթը միւսթագիլէյե վասլ օլսուզլունու խթուխ-մա խթուխքտէ, պահղիյար պիր քիմսէնին գրալնյէթ, վը եախօտ իմ քէրաճորլուզա գատար նսասլը այնը Լամահ խոէպիլիր օլտուզլունա-տէր խաթըր խոէմէյէրէք Պուրջօն սիլսիլէսինին գրալնյէթտէ խպգա-սընա տէսթիկիր վը մռասլին օլտուզու հալտէ քէնտիսինէ պէօյիւք վը ճէլիլ վը տայիմի մէհանէտլէր վատինէ գալգըշպագ, վը Պօնապարթէյի պու թասլթիֆլէ ասվասլագ իւզրէ իւմիւտվար օլուպ վագթը խլէ | նէ կիլթէրըսատա Այօնգ[2] ճէնէրալընն ահվալի թէճէատիւտ խոճէնէ վը-մռւլի խլէ։ Կրօմվէլինն ահվալինի ասլա տէր խաթըր խոէմէզ իտի։ | Ահ-թիմալ տըր նէզտինտե օլան գրալնյէթի թէրճաֆտարը վը սասֆտէրտաե միւլթէճիլէր տախի, պիշարե գրալզատէնինն պու մռասմէլէսինէ սա-լէթ վը վասէթա օլմռւշլար տըր։ Ըէր նէ հալ իսէ, օն սէքիզինճի | նւն, հէր նէ գատար գրալնյէթտէն թարտա օլմռւշ վը տիտըր զռւ-ր պէթտե մէթրուք գալմըշ իսէ տե, մէհանէտինէ եագըշմայագագ պիր թէնէզզիւլ վը իրթիքճատ խլէ, խպթիտատե Պօնապարթէյէ շու վէ ճ հիլէ սպիր մէքթիւպ եազմըշ ըտը։

[1] 87 վը 304 սահիֆէլէրին հաշխնէլէրինե տախի նազար պուրուա։

[2] Ճօրճ Այնգ Ինգիլիզ ճէնէրալը, 1644 սէնէսի վը տահա սօզրա Ինգիլիթէրրանըն ֆըթ-բէթ վը մռւհարէպաթը տախիլնյէ վագըթ-լարընտա, իպթիտատե Գրօմվէլ նամ զօրպա-յա եավէր օլարագ, գրալնյէթին ֆէսախինե սէսթիկիր օլտուգտան սօզրա Գրօմվէլլէն վը-ֆատը ագխինտե գրալ թէրճաֆտարը օլտուգ, ասքէրկ օլան նաֆտագ խլե 1660 սենեսի խ քինճի Գարլոս կէթիրթով Ինգիլթէրրա թախթընա օթուրմռշ, վը պէօյիւք շէրճի մէհանէտ վը սէրվէթի մռասհար օլարագ քէնե տախինե տուգալագ բայսի տախի վերվէրի տըր։ Գրօմվէլլին ահվալի 366 սահիֆէնին հաշ չէկէնտե տախի պահի իւ պէկտն գըլընմըշ տըր։

Digitized by Google

«Ախչին կիսի պիր զաթըն մուամկլաթը, սեւրկեթը զահիրեւտ հեր
ոնե հյեկեթտե օլսա, ասլա վե գաթա՛ վեսվեսե վե հնտիչե վերե-
ոձք պիր հալտե պուլունմանըզ մեմու օլամազ։ Ձրանասանքն էն
ոպեօյուք մենեւտինե գաւաեմ պասթըղընըզ պանա տախի միւձիպի
ոմեմուներկեթ օլմուշտուր, չիւնքի պու հալտե, ձիւմլեւտեն զկյա-
ոաե սիզ տախի, պիր պեօյուք միլկեթին սասատեթինե նե գատար
ոգուվկեթ վե նե ազիմ գուտրեթ լազըմ կելեձկինե պիթեթերիւպե
ովագըֆ օլաճագսընըզ։ Ախրիֆեար օլտուղու հալը մախլուեթկեթ-
ոտեն, գուրթարըն Ձրանասայը, պու հարեքեթինիզլե գալսիմին
ոմագսետը եվկեկինի վիւճուտե կեթիրմիշ օլուրսունուզ։ Ախրալը չե-
որիսինի իպգա իտին, վե պու հարեքեթինիզլե տախի, սիզտեն սաղ
ոբա կելեձկերը ձետտ պե ձետտ սիզին իսմինիզի տայիմա մետհ իւ
ոսենա իլե եաու վե թեզքեար իտեձեք տիրլեր։ Տեվկեթին տայիմա
ոսիզե միւհեթաճ օլաճաղը չեօյլե տուրսուն. պու պապտե պեր վեձ-
ոհը չիւքրանկեթ սիզկերե տայիմա են պեօյուք մեսնետլեր վերմեք
ոպենեմ վե սիսսիկեմին վաճիպեի զիմմեթի օլաճագ տըր ո։

20 Շոպո. 1800. Իմզա։ ԼՈՒԻ։

Պաշ գօնսիւլ պու մեքթիւպիւ ալըպ օգուտուգտա իֆրաթ իւ
թիղրապե կիրիֆեար օլարագ նե հարեքեթ իտեձկինի պիլմեզ իտի,
ամճագ հիւքիւմեթը ըեֆիեի րիյասեթե հենիւզ գաւաեմ պասմըշ օլ
տուղունատան մեսալիհի միւհիմմեի տեվկեթլե լեյլ իւ նիհար մեշ-
ղուլ օլարագ ձեվապ եազմայը ստախի ֆիրամուշ խլետի։

Ախեւաե օն սեքիզնձի Ախուե, տիարը եձնեպիտե, պիլա ստապը
մեքթիւպինին ձեվապընա պեքլեմեքտե, պու սիւքիւթ պու ֆիրա-
մուշ քենահինե նասիհաթ օլաճագ եէրտե, եենիտեն եենիկե խայա-
լե իւմիտլեր իլե բէրվէրտե օլսուպ, տահա միւպեեզել վե տահա
միւրեեքիպ պիր հյեկեթլե պիր նամե տախի եազմագտան իհթիրազ
իթմեհաի քի պու տուր։

25 Ցըոխա. 1800.

«Ամևիւմիւնիզ օլմալը տըր, ձենեքրալ, քի միւտտեթը մետիուետեն
ոպէրու սիզլերե տեքքեար օլան թեվկեձմիւհ վե րիայեթիմ տերե-
ոձկի քեմալտե տիր։ Ախեր միւթահիտ օլտուղում չիւքրանկեթ-
ոտեն վեսվեսե իտեր իսեն, հանկը մեսնետի քենտինե, վե հանկը
ոբևեթպեեբրի տօսթարընա մաթևուպ իտեր իսեն շիմաքուեն պեչան
ոխլե։ Ախեր պենիմ ախպազըմը սիվալ իտերսենիզ, Ձրանսըզ տօղ
ոմուշ օլտուղումտան, թասպիհաթլա մերհամեթլե օլուպ, շիմտիքի
ոհալե նազարեն ագլ իլե տախի տահա զեկյատե մերհամեթե մայիլ
ոօլաճագըմ, հայըր, Ախօսի, Ախասթիլիօնե, Ախրգօլի մուզաֆֆերի,
ոԻթալիա վե Ալըսը ֆանթիհի սահիհ պիր շերկֆե, սախթե պիր
ոշկօհրեթի ֆետտ իտեմեզ։ Պու ձիւմլե զկյդպամեթ պիր վագըթ
ոտախի, պիր թերաֆտան ֆեվկե օլմագտա տըր։ Ձրանասանքն տ
ոսայիշ վե սատատեթինի ատասը գավկիյե իւզերինե պինա իթմեք պի-

Digitized by Google

ո զիմ էլևիզտե տիր, պիղմ տերիմ, չիւնքի պու պապտե Պօնապարթ
ո թէհնին պանա լուզում օլուպ, Պօնապարթէ տախ պէնսից հիչ
ո պիր չէյե միւգթէտիր օլամազ։

ո Ա՛հնէրալ, պիւթիւն Ա՛ւրոբանըն նազարը տըզգամը սէնին իւ
ո զերինտե տիր, վէ պէօյիւք չան վէ չէրէֆ հազըրլանմըշ տըր սանա,
ո վէ պէն տախի թէպասէրիմէ սուզ վէ սաատէթ նիմէթինի պիր
ո ան էվվէլ պախշ իթմէյե պիլա սաար մունթազըր օլմագտայըմ ո։

Իմզա։ ԼՈՒԻ։

ջ։ Պօնապարթէ օն սէքիզինճի Լուի թէրապընտան պու ըսրարը կէօրմիւքտե պու ուֆա մութլագա պիր ձէվապ վէրմիյէ գարար վէրուր։ Յ՛ոանսա գրալնէթինտէն Թարտ օլան քրէնալերէ նէ մուա մէլէ իպրազ իտէձինէ տայիր միւտաֆէթը մէտիսէտէն պէրու գալ պինտե գարար վէրմիշ իտի։ Պուրպօնլարըն Յ՛ոանսայա ավտոթինի քէնտի մէնֆաաթը մախսուսմէսինէ միւզիրը սատ իթթիքտէն մատտա Յ՛ոանսա հագգընտա տախի պէլնյե վէ մուխաթարայը ազիմէի միւ ձիպ օլուր մէմուլինտե իտի։ Լ՛օզէֆին, Պօնապարթէնին էսրարընթը տէրճունինէ վագըֆ օլտուղունտան այագլարընա գաբանըպ, Պուր պօնլարը Թէսահիւպ, վէ հագգլարընտա կէօզ եաշը իլե նիյազ էթմէք տե պաւլուննտու իսէ տե, Պօնապարթէ Լ՛օզէֆինին բիձաընը լէտտ իսիւպ, վէ թըր քեաթիպլի տախի նէզտինտե պուլունտուղու հալտե, «Ա՛յզ Թանըմայօրմուսունուզ պու ատամլարը. եարըն Թախթ վէ Թաճլարընը քէնտիլէրինէ վէրէյիմ. էրթէսի կիւնիւ ալլահըն լութֆ ու ֆաս իլե[1] պուննա նայիլ օլտուգ սէյէձէքլէր. Յ՛ոանսատան Թարտ օլունան պիր Թագըմ տերպէտերլէր էթրաֆլարընը ալըպ, պուննլա րըն խվղալէրի իլե պունձա իհտիսասըմ, պուննձա Թանզիմաթ Թօփու տա մահվ վէ զայիլ օլաճագ, վէ պու տախի վաֆիր գան տէօքիւլ մէյէրէք պաշա չըգամայաճագ տըր։ Տ՛էհէթիւլու ձէնկլեր օլուպ, պինլերձէ նուֆուսսուն գանլարը ազաճագ տըր. հայըր, հայըր, առ լա վէ հիչ պիր վագըթ պու պէլնյէյէ, պու աֆէթէ բազը օլամամ պէն։ Իմզա Պօնապարթէ պու էֆքեարընա մուվաֆըգ պիր ձէ վապ եազըպ գրալզատէյէ իբսալ խլէտի, քի պու տուր։

Խարիս. 7 էյլուլ. 1800.

«Ա՛յնաիէօ. մէքթուպուննուզ եէտիմէ վասլ օլուպ, հագգըմատա պ լայըգ կէօրսէյիւնիւզ մէտհիյաթ վէ սէնալէրտէն տախի խֆրաթ

[1] Ֆրանսայա չէյան գրալ օլանըր, քէնձ ափլէրինէ տայիմա ալլահըն լութֆու իլե Ֆրանսա պու գրալը իւնվանը վէրմիշլէր տիր։ Հէմմա րիթէթ ճֆքեարընա զահիպ օլանըր, գրալնէթ հագգատանտա ալլահըն լութֆանտան պիրմէ խտ ալլահըն լութֆու իլե Ֆրանսա մուրատընա համլ իթ թիքլերինտեն, օ վագըթլարտա պու ալլահըն լութֆու իլե գրալէյէն լաֆզը, Հէմմա րիթէթ ընտաթալարընա միւհիպի խթիխվա օլմա չատա։ Պօնապարթէ տախի պու քէլիմէնտա պու քէյֆիյէթի ազնաթմագ խթիեր։ Էհմիյքի խչէնձիս Պաթօլէն պու խբի ճֆքեարը պիր լեշտիրիպ, Ֆրանսա ահալիսինին գիւրաը վէ պ լութֆու իլե Ֆրանսըդ խմքնաճլերինէն պալատընա Թաֆ վանը իլե եմքնաճլերինէն պալատընա Թաֆ սիլ խլէմէքտե տիր։

Digitized by Google

» միւթէչէքքիրիմ։ Կընճագ Յովհաննայա ավտէթինիզէ տախի սիզէր
» էմէլ իթիմէ մէլինիզ. չիւնքի պէշ եիւզ սին լէշին իւզէրինտէն կէ-
» չիպ կէլմէնիզ իճապ իտէճէք տիր։ Իմոի մէնֆաաթը մախսուսէնի-
» զի Յովհաննէսն սաատէթինէ ֆէտա էտին. Թէվարիխի ճիհան սօղ-
» բասան հագգընըզսա հէր հալսէ հիւսնիւ շահատէթ իտէճէք տիր։
» Կ՚ագաա ֆամիլեանըզըն կիրիֆթար օլսուղու միհնէթ վէ մէշագ-
» գաթէ տախի մալիւմաթը քեամիլէմ պուլունսուղունսան, մէնֆի-
» տէ կէչիրէճէյինիզ վագթըն հուզուր վէ իսթիրահէթլէ կէչմէսի ի-
» չիւն էլիմնէն կէլէնէ սիրիւղ իթիմէյճէյիմ սաախ աչիքեաը տըր։

Իմա։ ՊՕՆԱՔԱՐԹԷ։

Կէրէք օն սէքիզինճի Ղուինին պու համագաթընը վէ կէրէք Պօնաքարթէնին պու իսօտպինլէյինի միւէլլիֆլէր տէլայիլի միւթէնէվվիէ իլէ ֆասլ իթիմիշլէր իսէ տէ. մագսէտիմիզսէն իսարըճ պուլունսուղունսան պիզ կէլէլիմ հիքեայէմիզէ։

3° 1800 սէնէսի սօն պահարընտա, պիր Թէրաֆտան Պօնաքարթէնին Թէրաֆտարլարը պիր ան էվվէլ քէնտիսինի մէնէճէրը ճէլիլի հիւքմրանիյէ վասլ իթտիրմէք իւզրէ Թաճիլ իթմէքտէ, վէ պիր Թէրաֆտան ճիւհուրիյէթ Թէրաֆտարլարը Պօնաքարթէնին հայաթը նա գաստ իթմէք Թէտարիքեաճընտա օլարագ, ճիւհուրու եէտը իսթիգլալիյէթինտէն գուրթարմագ սէվտասընտա իտիլէր

Ճիւհուրիյէթ Թէրաֆտարլարը, բուէսսայը տէվրը տէհլէթտէն գալմա Տէմէրվիլ նամ քիմէսնէնին գօնաղընա կէճէ էսնալէրի Թօփ-լանըպ կիզլիճէ մէշվէրէթլէր իթմէքլէ մէշղուլ օլուրլար ըտը։ 18 պրիւմէր վագաասընտա, քէնտինի բէնյիրէսէն աֆտարագ գաչան վէ պէհլիւվէր մէճլիսի ազասընտան պուլունան Պօրսիգալը Կ՚ըճնա նամ շախս, պու կիւրուհէ ըչիս վէ ըհպէր օլուպ, Տավիտ նամ մէշհուր ըէսասմըն շահիրտի Ֆօբինօ Ղըպրէօն, վէ օյմագը Ձէրաքքի ևքիսի տախի Թիզմէշըէպ, վէ ճիւհուրիյէթը նաս Թէրաֆտարը օլտուգլարը հալտէ, պու շախսա մուսավին օլմուշլար ըտը. վէ պունլարըն պաշլըճա ղազապլէրինէ միւճիպ օլան շէյ, Պօնաքարթէնին փափայա Թէսահիւպ իտիւպ Յօմա ճիւհուրունու իհտաս իթմէմէնք իտի։ Պունլար ան պէ ան Տէմէրվիլին խանէսինտէ մէճլիս օլուպ, վէ շարապլա գաֆալարընը գըզըլարընպ, էլլէրինտէն գաթթէն պիր շէյ կէլմէյէրէք Թիւրահաթ վէ ապէսիաթլէ ավանկիւզար օլուրլար ըտը. վէ քէնտինէրինին հալը սէֆալէթինի կէօրմէյէրէք, իչլէրինտէ օլան պազը եաղանճլարըն սէօզլէրինէ իթիմատ իտիւպ, Կ՚ասէնա. Կ՚արնօ, Կ՚ան, Կ՚ախչա վէ Յուշէյի տախի կիզլ իտէն քէնտիլէրինէ Թէրաֆտար զանն իտէրլէր իտի։ Կ՚է պու վէճհիւլ միլլէթին էքսէրիսէթինէ քէնտիլէրինէ Թէրաֆտար պիլէրէք Պօնաքարթէնին հայաթընա գաստ իթմէյէ եէկտիլ վէ եէկճհէթ գարար վէրտիլէր իսէ տէ. իճրասընա միւթահիտ օլան պիր քիմսէ պուլունմատը իչլէրինտէ։ Իմոի սէֆիլ վէ բէրիչան Յարէլ նամ պիր տաքէր Թագախուտունէ աչըլմայա մէճպուր օլուպ, օ տախի սիւրէթա պունլարըն Թէքլիֆլէրինէ գապուլ իտէ-

Digitized by Google

ըէք , իպէիտա պիր զապիթէ վէ պատէհու պուննուն նասիհաթը իւք րէ Պօնաբարթէնին որը քեմալիսինէ քէֆիեէթի պէյան խլէտի ։

Պօնաբարթէ քէֆիեէթէ վագըֆ օլտուգտա , Ձարէլի քօլիա նա զըրընա կէօնտէրիպ , օրատա քէնտիսինէ վաֆիր ագձէ վէրիլէրէք քօ լիա թէրտֆընտան պաղը թէրթիպլէր տախի թէֆհիմ օլունտու ։ Ձա բէլ րէֆիգլէրինին մէձլիսինէ կէլիպ , Պօնաբարթէյի քէնտիսի պիզ զաթ էօլտիւրմէյէձէյինի , վէ քէնտի եէրինէ պիր գաչ ձէսուր ա տամլար պուլտուղունու իֆատէ պիրլէ , Յուշէնին քիւր սիլահ ձա սուսլարընը պուննարա իպղաձ խլէտի . էհլը ֆէսատ կիւրտհի պու մուավինէթաէն մէճպուն օլուպ , Պօնաբարթէյի թէսէրօտա վէ լօ ձասընտա էօլտիւրմէյէ գարար վէրտիլէր ։ Կինիւ վէ սատըը կէլ տիքտէ , Պօնաբարթէ թէսէրօտա վէ մուայեէն օլան լօձասընա ազի մէթ խլէտի . պիւթիւն թէսէրօտ վէ Պօնաբարթէնին լօձասընըն էթ րաֆը Յուշէնին կիզլի ձասուսլէրի իլէ տօլու խտի ։

Ո՛էնէրալ Ա՛ն , պիր գաչ պահատըը եավէրլէ Պօնաբարթէնին րէ ֆագէթինտէն այրըլմայըպ , նէֆսինին մուհաֆազասընա թայեէին ա լունմուշտուտա ։ Ա՛պքին էհլը ֆէսատտան նէ Թ՛օքինօ Ա՛ւրէօն վէ նէ տախի Տէմէրվիլ զուհուր խտիպ , եալընըզ Ո՛րէնա վէ Ձէրքաքի կէլիպ օնլար տախի սիլահսըզ ըտըլտար ։ Պաւ ձիւմլէ Ո՛րէնա վէ Ձէրքաք քի ախզ իւ կիրիֆթ օլունուպ , տիկէր րէֆիգլէրինին տախի խանէ լէրինէ պաստըպ չըգարտըլտար . վէ իւէրիւտէ նագլ օլունաձաղը վէձհ իլէ պու խտուտա ասղըատան գաւթիլլէրինէ միւձիպ օլտու ։

Պու թահգիր վէ խոթիհզայէ միւձիպ օլաձաղ հարէքէթի իգթիք զասընտան զհյատէ թէվաթուր պուլտու . Յուշէ իշհիւզարլըղընը պէօյիւք կէօսթէրմէկը իւզրէ պու ֆէսատը միւպալտա իլէ նագլ իտէր իտի . միւտահէնէձի վիւքէլտա վէ մէմուրլար թէվաթուր իլէ Պօնա բարթէյէ րուշէնիի չէշմ թէպղիքինէ կէլտիլէր . վէ պիւթիւն Յօրան ատ ահալիսի պիր պէօյիւք մուխաթարատան գուրթուլմուշ կիպի , կէօնակէօն շէնլիքլէր ինձրա խլէսիլէր . վէ թահձիւպէ շայեան շէյ , Պօնաբարթէ քէնտիսի տախի պուննու կէօրիւպ մէքա խտէձէք եէրտէ ատահա զհյատէ էհհէմիյէթի վէրիրտի ։

4° Պաւ էնտատէ Ո՛րիտատէ պիր ատայիպ րէտալէ տախի թատպ ա լունուպ , պիւթիւն Յօրանատյա նէշը օլունտու ։ Պու րէտալէ քէտ վիլէն Պօնաբարթէնին թէրձիւմէյի ահվալի օլուպ , հիւքիւմէթը միւսթագիլ վէ գրալիսէթէ էմել վէ արզուսի օլտուղու , վէ ձիւմ հուրիյէթին ազիմ պիր մուխաթարատտա պուլունտուղտա տախի մու ֆասատլէն պատթ իւ պէյան գրլընմըշ ըտը ։ Պիր գաչ կիւն զարֆըն տա պու րէտալէ հէր քէսին էլինէ եայըլպպ , վէ միւէլլիֆինին մահ լուպ իթտիյի սէմիրէ հատլ օլուպ , էօթէտտ պէրիւտէ Պօնաբարթէ հագգընտա իֆքրաթ շէքք վէ շիւպհէ օլունմայտա պաշլանտը . խու սուսի իլէ ձիւմհուր թէրաֆտարլարը տախի կէօզլէրինի աչըպ , Պօ նաբարթէնէին ֆիլոսոֆաթլարը , թանզիմաթը վէ բօլիթիգատը բէք տէտի ալղընտա թահթը հիւքմրանիյէ վատ օլմագ իւզրէ . պիր նէք տիվէն գուրտուլմուշ օլտուղունու տախի աչիքտարէն միւշահիտէ իթ

Digitized by Google

մէյէ պաշլատըլար[1]։

Ա՛հ հայէթ Պօնաբարթէնին տօսթլարը, սատըգլարը վէ մէմուրլարը վասէթասը իլէ պու խապէրը վէ պունուն մէնինէ տայիր պազը իսթարաթ տախի կիւշինէ վասլ օլտուգտա, Պօնաբարթէ բիւր ա թէշ օլուպ, բօլիս նազըրը Ֆուշէի սէրիան նէզարինէ ճէլսլ իլէտի. վէ շիտէթլէ թէքթիր իթտիքատէն սօզլա, «Ա՛ֆ ճէթարէթլէ պէօյլէ ո հիճվիսթըն օրթատա կէզախինի կէօրիւպ տէ միւսաատէ խոէյօր ո սուն, պունու եազանլարը Թանըմայօրմուսուն տէյի սիմալ իթտիք ո տէ։ Պէլի Թանըրըմ տէտի Ֆուշէ — Ա՛օյլէ իսկ նիչին Ա Ի՛նանէն գա ո լէսինէ կէօնտէրմէյին — կէօնտէրմէյէ սէլահիյէթթիմ եօզ տուր, ո չինքթ միւէլլիֆի ասըլ սէնին քէնտի Ա իւսիյէն գարտաշըն տըր։ Պունուն իւզէրինէ Պօնաբարթէ գարտաշը հագգընտա ածը ածը չի քեայէթլէր տէօքմէյէ պաշլատը։

Ա՛ագաա Ա իւսիյէն, Պօնաբարթէնին պիր գաչ տէֆա զէմմ իւ ֆաղընա միւճիպ օլան հարէքէթլէրտէ պուլունմուշտու, հաթտա միւլքիյէ նազըրը մէնէտինտէ իքէն, վիւքէլա մէճլիսինէ վագթը զե մանի իլէ կէլմէյինպ վէ վիւքէլայը պէքլէթմէպ, ճիւմլէսինէն իշթիքեա ըղնա աա միւճիպ օլմուշտու։ Պօնաբարթէ գարըճտաշը Ա իւսիյէ նի, պու հարէքէթի իւզէրինէ վիւքէլալըգտան իխրաճ վէ Ֆրանսա ատան թարտ իթմէք միւրաատ իթտի իսէ տէ մուսավին գօնահիւլ Ա՛ան պաահրէա թէվասսիւթ իտիւպ, Ա իւսիյէնէ Ա պանիա էլչիլիյի մէմուրլիյէթի վէրիլտի։ Ա Ն ազիմէթինատէն սօզլա մէգքիւր ըէսաալէլէր տա խի թօփլանտըրըլըպ, պիր տահա լազգրտաըը օլմատը։

5° Պօնաբարթէ պու պիրինճի գաատ վէ թէհլիքէտէն գուր թուլտուգտան պիր իքի մահ սօզլա, տահա տէհշէթլիւ պիր մուհաս թարայէ հէտէֆ օլտու։ Պալատէ 490 ընձը տահիֆէտէ նագլ իւ հի քեայէ գըլընտըղը վէճհիլէ, Յ՛օրժ Ա՛ատիւտալ մուգատտէմա Ա օնտ բաատան կէլիպ, վէ Ա՛օրպհան թէբաֆլարընտա կիզլէնիպ Ա՛նկիլիզտէն ալտըղը վէ ալմագտա օլտուղու քիւլլիյէթլու ագճէ վասէթասը իլէ, տախիլի Ֆրանսատա օլան էհլը ֆէտատըն քեաֆֆիյէսինէ պիրէր թա րիգլէ իսիթիլսլէ թահրիք վէ թէշվիգ իթմէքտաէ խոպ։ Ա Ն Ի Ա Ն Ա Ն Ա Ն

րը հալտե քօլիս նազըրը Ֆուշէ պուննլարըն Խարիսե վիւօիւլինտէն խապէրտար օլարագ, իզլէրինի գօլաշտըրմագ իւզրե կիզլի մէմուբլար Թայեին իմտի խե տե, պու մէմուբլարըն համագաթընա մէպ նի ազ վագըմտա կէօզլէրինտէն գայպ օլտուլար, վէ հանկը գարանլըգտա հանկը եէր ալըընտա ֆէնաստլարընը գայնաթտըլար խե, հագիէթը հալ պուտուր քի պիր տահա քիմսէյէ կէօզիւքմէտիլէր։ Ինէք չօգ Թէհրիւպէտէն սօղրա Պօնապարթէյի իչի գուրշուն վէ տէմիր բարչալարը իլէ տօլու պիր վարիլ պարուէթ իլէ էօլտիւրմէյէ գադար վէրիպ, Թէտարիքեաթընա միւտավիմէթ իյլէտիլէր։ Այն Ինժան Թօփճու զապիթի օլտուղունտան պու ճէհէննեմ ալէթինին Թէրթիպինի իւզէրինէ ալըպ միւքէրրէրէն Թէհրիւպէլէրինի իճրա իյլէմիշ իտի. իմտի քեանուննու էվվէլինը 24 իւնճիւ կիւնիւ աթէշլէմէյէ իւչիւ պիրտէն գարար վէրտիլէր։ Թիւիլէրրի սէրայընըն բիշ կեահընտա օլան Վարուսէլ մէյտանընըն էթրաֆընտա պիր Թագըմ տոպ սօգագլար օլուպ, պուննլարտան Այն Ախմէտ սօգաղը տայիմա Պօնապարթէնին իմրար էթտիյի եօլուտու, պու եօլ տիւզ օլմայրագ աօլամպագընը օլտուղունտան էն ուսթա արապաճը տախի պու սօգագտա աթլարընը աղըր եիւրիւթմէյէ մէճպուր իտի։ Իմտի գադրալաշտըրտըգլարը կիւն վասլ օլտուգտա, Վարպօն, Այն Ինժան, վէ Ըմօէլան, վարէլե պիր արապա իւզէրինէ վազ իտիւպ, վէ Այն Ախմէտ սօգաղընա պըրագտըգտան սօղրա պիրի պիրինտէն մուֆարէգէթ իյլէտիլէր։ Այն Ինժան ֆիրիլե աթէշլէմէյէ, վէ տիկէր էրթէպ տախի Պօնապարթէնին սէրայտան չըգտըղընը կէօրտիւքտե, Այն Ինժանա իսապէր վէրմէյէ մէմուր օլտուլար։ Այն Ինժան իսթիղրապ իտէճէք պիր վահչիյէթէ, աթընի եուալարընը օն պէշ եաշընտա պիր ֆուգարա գըզընա ԹուԹտուրուպ, քէնտիսի տախի տայիմա ֆիրիլե աթէշլէմէյէ հազըր պուլունտու։

Պու էտնատե Պօնապարթէ մէսալհի տէվլէթ բույէթինտէն ղալյէթ եօղղուն օլուպ Թէնէֆֆիւսե միւհրաճ պուլունտուղունտան, պիրագ արամ իմմէք գայտընտա իրքն մուգարրիսլէրինին իսպատընա տայանամայարագ Քէբա նամ Թէսաթրօյա ազիմէթ իմմէյէ գարար վէրտի, վէ ախշամընն սատե իւչ բատէլէրինտէ Թիւիլէրրիտէն ազիմէթ իտիպ Թէսաթրօ եօլունա Թէվէճճիհ իյլէտի։ Ան, Պէրթիյէ, վէ Օրիսթօն ճէնէրալլար րիֆագէթինտե իտիլէր, վէ պիր պէօլիւք աթը Կրընատիյէ ասքէրի տախի հեր տէֆա էօնտէն կիտէրրէն, Թէսատիւֆաթը զարիպէտէն օլարագ պու տէֆա արապանըն արգասընտան կէլմէքտե օլտուլար, վէ արապանըն էօնիւնտէն քիմսե կիմմէսինմէն, Այն Ինժան արապանըն եօլա չըգտըղընա էվվէլճէ փագըճ օլամատը. վէ արգաստաշլարը տախի կէրէք գօրգուլարընտան վէ կէրէք գարանլըգտա արապայը Թանըմատըգլարընտան Այն Ինժանէ իսապէր վէրէմէտիլէր։ Ըրապա Թամ Այն Ախմէտ նամ տար վէ տօղլամպագ եօլա սարըպ, պարուէթ վարիլինին հիզասընա կէլըր կէլմէզ Այն Ինժան պաշ գօնսիւլիւն արապասը օլտուղունտ Թանըլըպ, չըԹապընտան աթը Կրընատիյէլէրին պիրինէ խըզըլա չարպտը իսէ

տէ, ֆիւթուր կէթիրմիյիպ տէր ագասպ ֆիլթիլի աթէչլէտի։ Պօնաբաբ բաթթէնէն արապաճըսը զայէթ ուռթա օլուպ, արապայը տայիմա չապուգ սիւրէր իտի, պու տէֆա տաֆթ վարիլլէն էօնէնէ կէլտիյին տէ պիր րիվայէթտէ աթլարըն իւքքտիւյիւնէ խըրսլանըպ, վէ պիր թիվայէթտէ պիր ազ քէյֆ հալինտէ պուլունտուղունտան աթլարը չիտտէթլէ գամչըլամըշ օլտուղունտան, աթլար տէօրթ նալա գալը գըպ Ալէն Ֆիգէզ սօգաղընըն պիր քէօշէսինէ տօլաչըր տօլաչմագ ճէ հէննէմ ալէթի պիր տէհչէթլիւ չամաթա իլէ բաթլաստը։ Պարուբաուն զաբալընտան էվլէր սարսըլտը, պիւթիւն ճամլար գլորըլտը, վէ արապա ազ գալտը տէվրիլիյօրուտու, եագընտա օլան էվլէրին եիւղիւ գուրշաւն վէ տէմիր գրորգլարընտան չէլ չէլ օլտու, վէ Ալընտա տիչէլէրին պիրլի խաֆիֆճէ եարալանըպ, պիւթիւն սօգագ եարալաբ նըպ էօլէնլէր վէ եարալանըպ էօմիչքտէ օլանլարըն ճէնագէ վէ ինիլ թիսի իլէ տօլուպ ճիւմիչէյէ ֆիւթուր կէլմիյէ պաչչատը։ Պօնաբաբ թէ պու տէհչէթլիւ չամաթայը իչտէսպ վէ ալէվլի կէօրտիւքտէ իւզէրինէ պիր պաթալ թօփ իլէ տալգըմ աթտըլար գլյաս իթտի. վէ պիր էյամ տուրուպ քէչֆիկէթի թահգիգ իթտիքտէն սօղրա, եօլուն վէ թէհլԹրօյա ազիմէթ իչլէտի։ Ալէչֆիկէթ եըլտըրըմ սիւրաթը իլէ պիւթիւն Ալարիտէ մուպալաա իլէ հավաւոիս օլուպ, Պօնաբաբ թէչի էօլտիւքմէք իւզրէ պիւթիւն պիր մահալլէ լաղամա ալընըպ ա թէչլէնմիչ տէչի թէվաթուր պուլտու։

Ամոի թէհաթրօ սէչիրճիլէրի տախի պիրի պիրինէ կէչմիչ օլտուղու հալտէ, Պօնաբաբթէ պու տէհչէթի ումուժիչէ արասընտա, կիւլէր եիւզ, վէ իթմինանը գալպ կէօսթէքէրէք լօճասընտա արամ իտիպ պիր էյամ օբէրայը սէչր իւ թամաշա իչլէտիքտուն սօղրա Ալիւլէրրի աէրայընա ավուէթ իչլէտի։ Ալ ֆ կէրէք ազիմէթ վէ կէրէք ավուէթինը տէ պինդէրճէ սէչիրճիլէր պիր պէօյուբ ֆիւթուհաթ ալայլարընտա վագֆ օլտուղու միսիլ ճէ պիւլէնտը ավագ իլէ վէ Էպչ սէտտալէրի իլէ քէնտիսինի միւքէրրէրէն սէլամըյըպ, Պօնաբաբթէնէն պու մուսթաթտտան միւճիզէ նէվինտէն օլարագ գուրթուլմասընը եըլտը զընըն հիքմէթինէ համլ իտէրէք քիմի գօրգուպ վէ քիմի տախի տահա զիյատ քէնտիսինէ մէյլանը գալպ իլէ միւթէվէճճիհ պուլտու նուբլար ըտը։

6° Պօնաբաբթէ Ալիւլէրրի աէրայընա վագ օլուբ օլմագ, լէհ ճէսինի տէյիշտիքիպ, չիտտէթը զազապընտան աթէչ բիւսակիւմէյէ պաչչատը, պիւթիւն Ալագօպէնլէր տիր պու ֆէսատլարը չըգարան, Ալագօպէնլէր, լաքին էն սօն գալանլարընտատաք հագգլարընտան կէ լէճէյիմ, պատըրըբ ըտը։ Ալ իւքէլա, րուէսա, մէճլիս ազալարը, ճէ նէրագլար, ճիւմիչէսի կէլիպ թէպրիք իթտիքտէ, ճիւմիչէսինէ թէրս չէհրէ կէօսթէրտի Պօնաբաբթէ։

Ալօլիս նագըրը Ֆուշէ տէր ագասպ Ալիւլէրրինէ չաղրըլըպ չիտտէթլէ թէքտիր օլտու Պօնաբաբթէտէն, պու զամը պիֆիւթուր քէնտինի գուրթարմագ իչլիւն պիւթիւն գասիհաթը ճիւմհուր թէբտաֆտարլարընա աթըպ, պու թէբտաֆտարլարտան մէչհուր օլան

Digitized by Google

եւ զ օձուզ քիչնին իսկինի բուսուլա խոխուզ, Պօնապարթէյէ թագ-
տիմ խլէտի, վէ սէնտթօ մէշլիսի կէշճլէյին թօզխլանըզ, պու եւ զ
օձուզ գապահաթըզըն պէլա մուհաքէմէ Վրանսատան թարտ օլմա-
սընա գադար վէրտիլէր։ Պօնապարթէ գանուննա մուղայիր պու հարե-
քէթէ իչ վէ բիզա կէօռէթտիքտէն մատատա, տահա իլէրիսինէ տա-
խի ճէսարէթ իձտի, վէ պու մապուլէ գապահաթըզըրն պուննատան
պէօյլէ պաշլատճա պիր մէհքէմէտէ մուհաքէմէ օլմալարը, վէ գօն-
սուլէր քիսի խոթէր իտելէր Վրանսանըն սելամէթի վէ քէնտիլէրինին
էմնիյէթի պէհանէսի իլէ Վրանսատան թարտ իձմէյէ տախի, ուէվ
լէթի մէշլիսինտէն ըհամէն պիր գանուն վէ սէլահիյէթէր մաթրուտ խ-
լէտի։ Իալընըզ պու տէֆա, մէզքուր տէվլէթի մէշլիսի ազալարը,
Պօնապարթէնին էօրֆինէ գարշը գահրամանքեարի պիր սէպաթ վէ
մուգաձէմէթի կէօսթէրիպ, պու էօրֆ մուսաւիլարընա բէք չօգ ազա-
լար գադրը կէլտիլէր, վէ հագգանիյէթի ուղրունա ֆէտա օլսուպ, քի-
միսի նազարատան տիւշտիւ, քիմիսի մանսուպնանան ազլ օլուռ, վէ
քիմիսի տախի Վրանսատան խարճմ մատէնէլէրէ կէօնտէրիլսէ, վէ օլ
վէշհիկ Պօնապարթէնին մաթրուտ իլէտախի էօրֆ գանուն ե տաքը-
նըզ պիր գաչ ազա զիսատէթի իլէ թատատիգ օլունուռ, վէ միւճիպլին
ճէ պու եէնի մէհքէմէլէր աչըլըգտա, իսկիտա պիր գաչ կիւնահ
սըզ վէ գապահաթըզ ճիւմհուր թէրճիւմանլարընըն ճանը եռանագը-
տան սօղրա գրալ վէ Պուրսօն թէրճիւմանլէրի օլարագ ճէկիննէմ
ալէթինին ատըլ միւճիւէլերի օլանլէր պուլունուռլար, Վէն Կիժան
վարիկին ֆիլիխլինի ալէվկիտքատէն սօղրա, քէնտիսի տախի եէրե չար-
բուլուպ տաղըրճա եռտրալանմըշ ըտը, Կարպօն կէճէ գարանլըգընտա
պուննա գրլ գարընտաշլարընըն խանէսինէ նագլ իսկուպ գայգամագ-
տա օլուռուղու հայլատ պիր այ սօղրա-բօլիս մարիֆէթի իլէ վէյատնա
չըգարըլըպ իքիսի տախի գալթ օլունուռլար, վէ եալընըզ Իմօճէնտ
գաչըպ դուրմուլտա։ Վէզաղթը Կրնա ֆէտասընա տախիլ օլան
թագըմ տախի թէքմիլէն էլէ կէչիպ, Ճէրաքթի, Տէմիրվիլ, Խօբինօ
Ըսարէօն, վէ Կրնա քէնտիսի տախի գալթլէ հիւքմ օլունուպ իճրա
օլունտուլար, վէ օլ վէշհիլէ պու 1800 սէնէսինին սօնու վէ 1801
սէնէսինին իսկիտատէրի, սէհչէթ տէվլինի եատ վէ թէգթեար իմ-
պէրիում Պօնապարթէյէ թէրճիւման օլանլարըն մահդուհկէթինէ, վէ
խատմէրինին գազասընա, վէ ճիւմհուրին իսկիդղատընա միւճիպ օլա-
ճագ միւէյյէմ վէ միւքէտտէր կիւնէրը սայլուրլար։

7։ Պու տէհչէթլէ վատգուտա ապատնատա պազը իհտատաթը
խայրիյէ տախի իւտէմ կէչիպ, 1800 սէնէսի ոճնպարընտա գուհատ-
գա կէչէն քէտէրի կիւնէրի ատնուԹտուղայա տախի վասէթա օլուռ։
Պօնապարթէնին խատրէսի միւլքատ զգհար իլէտախի տիրայէթ վէ ֆէ-
թանէթի սէմէրէսի իլէ վարիտաթը խապէնէ մուվազէնէ պուլատա-
տան մատատա, միզիսի զատգ օլունան ակլէթ վէ քիլիսե էմնաքինին
ատընուղ ատթուղատընա, իրտա սէնէգալէրինէ վէ պունա էմնալ էղ-
տիր նատատա ԹէԹտաակլ իտէն վարագալատա տախի պիրէր հիւանիւ նէ
գամ վէրիլտի. միւհհուրթյէրին 5—6—7 վէ 8 կինճի սէնէէլէրին պագճ

Digitized by Google

լարը թէքմիլէն իթա օլունուռ. թիճարէթէ կէօռակէօն թէշվիգաթ վագի օլուպ, եէնիսէն եօլլար, գանալլար վէ քէօփրիւլէր ինշա օ լունուռ. վէ ճիւմլէեան զիյատե Ալը տաղլարը իւզէրինտե աչըքան Ալմըլօն եօլլարը Պօնաբարթէնին նամ իւ շէհրէթինի էպէտի իտէ ճէք մէրթէպէտե պիր իմալաթը խայրխե ատտ օլունմուշ ատուր։

Պէզանիք Ալը տաղլարընտան կէչիրտիկ օրտուննուն էսէրինի պա պի իթմէք իւղրէ պու Թէրաֆլարտա տախի Պօնաբարթէ պաղը զիքր իւ ակնայէ շայեան էսէրլէր պըրագմըշ տըր։ Պու մուխաթապրալը կէ չիտ վագիթը, Ալէն Պէրնար տաղընտա քեայինի մանասթըր բահիպլէրի օրտուչա բէք պէօյիւք խըզմէթ վէ մուավինէթ իթմիշլէր իտի. վէ քէնտիլէրինէ ազաճէճ պիթաղ խանէ վէրիլտիկի հալտե, օն կիւն գա ռար պիւթիւն ասքէրէ կէրէք եէյնճէք վէ կէրէք շարապ Թէատրի քինէ մուվաֆֆագ օլմուշլար ըտը։

Պահ գօնսիւլ, պու մուավինէթի ասլա ֆիրամուշ իթմիյիպ, վէ շիւքրանիյէթինի տախի պիլ ֆիլի պէյան իթմէք իւզրե պիրիսի Չէնիա տաղընտա, վէ տիկէրի Ալմըլօն տաղընտա միւճէտտէտէն իբի մու նասթըր վէ գուրտուպախանէ տահա եաթաղրթըպ, իբի մանասթըր տախի Ալէն Պէրնար տաղընտա իլտվէ իթտիրատ։ Պունլարըն հեր պի բինտե օն պէշեր ղրահիպ ասքին օլաճագ ըտը. վէ պունլարա կէրէք քէնտիլէրինին Թայիշ, վէ կէրէք պունատա գալան եօլճուլարընի գա ղըրմասը իչին, Չիզալէին ճիւմհուրիյէտտան ճէսիմ իւտաղար տախի Թահսիսա իլէտտի. վէ նիհայէթ մէմուրէթի միւճէթէհայը Ալմերթա վէ Յատա, Ո՛էզայիր, Թունուս վէ Թարապլուս հիւքիւմէթլէրի իլէ տաս խի Պօնաբարթէ եա ստէյ եա տատ Թիճարէթի ահտնամէլէրի Թանը պիմ վէ խըզմէ խատուպ, Յունանլընի տայրէի Թիճարէթինին Թէվսի, վէ պունատն իլէ պէրապեր Յունանըզլարընն ասրվէթ իւ ասատէթինի Թէզեկխա էյլէմէ։

8։ Պու մահալլէ Պօնաբարթէնին գօնախըլըխը տէվլէթ վէ հիւ քիւմէթի իւզերինէ պաղը միւԹալասամընդն պէյանը վագիթը կէլմիշ օրմանլիկ պէր վէճհը աղի իշտե օլունուռ։

1789 տատ, Յունանլընի պէօյիւք քիսմէ կէլսվ վէ ճիւմհուրիյէթի զու հուրտա կէլէրէք, պլին պէշ եիւզ սէնէլիք մէզհէպի, տէվլէթի, գա նունու վէ նիզամը ատտալարը Թէզելլիհե կիրիֆմատ օլուպ, ճիւմ լէսի եէրինտէն ցնամըշ, վէ 1792 սէնէսի գրամվէլիին ֆէսախինտէն ատըլտա, եէրինէ կէլէն ճիւմհուրտա նատա հիւքիւմէթլէրինին հիչ պիրի պունատա եէնի վէ գատմի պիր ատատ վատ իտէմէյէրէք, Ալանլե Նա պինու, Կօնսանթին վէ Տրէբիզոտ տէվլէրինտե, Յունատա մէմուրինի մուվազզաֆ սիւրմէթինտե պիր իտարէ Թահթընտա պուլունմուշ կիպի իտի։ Պու ճիւմլե պու էսէրի զայիլ օլամայագաճագ տէվլէրտե, կէրէքէ գատմ, կէրէքէ իտարէ վէ կէրէքէ հարպճա, պիրի պիրինտեն զիյատե մուԹէհայիր օլաճագ Նիչե Նիչե զէվաթը սիւԹիւտե սիմաթ տախի ատլա Նօգսան պուվմայրուպ, եատխատ տահա տօղրուտա, պու ֆըրմէյե տէվլէթինտե գուհուրտա կէլէն տագ, ֆէԹհանէթ, վէ հատգ էահատը, Յունանլընի հիչ պիր տէհրինտե պու գատտար զիյատէթլէ

Digitized by Google

կէօրիւլմէմիշ իսկ տէ, պու զաթլարըն հիչ պիրի ահալինին թէվէճճիւհիւնտէն պաշգա քէնտիլէրինէ պիր ճայը իսթինաա պուլամաը տըգլարընտան, ճիւմլէսի իսթիխլալ սէլի էօնիւնէ գաթըլըպ, վէ հիչ պիրի պու սէլին ճէրեանընը մէքթ իտէմիյէրէք, օյնագ ահալինին ատա արտա կեահ թասազիմ վէ կեահ թահգիրինէ մազհարիյէթլէ, պազէն եիւզէ չըգըպ վէ պազէն ալըճա պաթըպ, սավալը մագսէտի նամալիւմ պիր եօլա մէճապուրէն ըէվան օլմուշլար ըտը. վէ օլ վէճհիւլէ միւտտէթը հիւքիւմէթլէրինտէ հէր չէյի պօզուպ վէ ֆէսխ իտիպ, եէրինէ գաւլի պիր ասաս իւզէրինէ հիչ պիր չէյ վազ իւ թէֆսիս իտէմիյշլէր իտի։

Նալընըզ Պօնապարթէ, ճիւմհուրիյէթին էֆքեարընա վէ ահալինին միզաճընա ճիւմլէտէն զիյատէ վագըֆ օլուպ, քէնտիսի տաճի սէլէֆլէրի միսիլլու իսթիխլալ սէլի էօնիւնէ գաթըլմագտան գուրթուլամատը իսէ տէ պու սէլտէն եըգըլմայըպ, հաճատա թէչէվվիւշ վէ թէրէտտիւտտէ գալան Իրանընըզ միլլէթինէ պիր սավալը թէվէճճիւհ պու լուպ, պու բահը ճէտիտէ քէնտիսի ըհհալէր օլտու. վէ ի տարէսի միւլք հագգընտա թէֆսիս իթթիխի նիզամաթ, Իրանընըզ սա հալիսինին միզաճընա մուվաֆֆըգ պիր ասաս իւզէրինտէ պուլունտուղունտան, սօղրատան գըրըգ սէննէլիք փէվիրտէ տաճի պու ասաս իւզէրինէ Պօնապարթէնին ըէմ խլէտիսի սիւրէթէ մուղայիր պաշգա հէր նէ պինա վազ օլունտու իսէ մեթանէթ պուլմայըպ, նիհայէթ եինէ ասրըմըզտա Պօնապարթէ սիլահլէսի վէ բօլհիգասը հիւքիւմէթի ղալէպէսի իլէ Իրանաա տէվլէթի պու էմնատէ տաճի, էվվէլքի թգպալ, շէրճֆ վէ գուտրէթը ազիմէսինէ վասլ օլապիլտի։

Այնլէթ, ահալի վէ ֆամիլիասլէրին իթթիֆագ վէ մամուրիյէթի միւճէրրէտ նիզամաթը գավլիէյի միւլքիյէյէ մէրպութ պուլունուպ, 1798 տէ պու մագուլէ նիզամաթըն էսէրինէ վարանատագ զայիլ օլապագ, Իրանաա մէմալիքի ֆըթրէթի կիրտապընա եազլաշմըշ օլտուղունտան, Պօնապարթէ գըլըճը գուվվէթի իլէ, խարըճտա ճիւմհուրուն գատրինի թէրճֆի իթմէյէ վէ գալէմի գուվվէթի իլէ տաճ խիլտէ տաճի Այճմուայը Վալանինն նամի իլէ[1] հուգուգաս միւլքիյէ

[1] Ֆրանսանըն գավանինն Մէճմուասընա գօփ, վէ Թալհանձա գօփուէ թէսմիյէ օլաճնուպ, պու Մէճմուա քհամիլէն գօնիսիւլխաք ահվիրնաե գալէմ ալընարագ, իսթէրսէմ ուլագ հէնիհասընտա հիւքմիւ ճարի օլտուզունէ տան, գօփ եահթա գօփուէ նաթօլէոն թէա միյէ օլունտու. վէ օ ահվիրնէն սօզգա, այրը բէգ չօգ միլէթլէր պու Մէճմուայը, գավանինի միւլքիյէսինէ տաճ խիթխիագ իթմիյշլեր ատր։ Պօնապարթէնէն միւթէհայիբ օճաճագ ֆիւթուհաթլարը, իսթէրսէմ օրլուզուզ, վէ այրը մուտամէլաթը խայրիյէյէ վէ տաճի ալիէսինին եահըլէրի մահվ օլուճագ օլաճ տաճի եալընըզ պու Գավանինի Մէճմուասը սըպթ իւ նամինի իլա ախր իւ ահվան այյիմ վէ պագի խահճէք մէրթէպտաճ տիր։

Պօնապարթէ գօնսիւլխաք միհնէսինի գատէմ պուտար պուսմագ պու գանունդարընը իհտասընա թէչէպպիս իթմիշ օլմաղլէ, գըբըլ վէ ճիւմհուր թէչաճատարը պագիմընըզ, ֆրանսըզ միլլէթինտէ նէ գատար ալիմ վէ ֆէթհին միւթէհէչէրլէրը վար իսէ ճէմ, վէ պուդնըղտան պիր գօնֆուսիօն թէչէքքիլ խաճագ, հանգը մատտէլէր խաղէրինէ նիզամ եազընըճ ճարգ իսէ լայհնէլէրինի վէրմայ, վէ զաղէրե վէ թանգիմինի պուդնըղտը խահտը լագգթինէ իհտաճ իղճաի. վէ եէգանէրտա քէնտիսի տաճի պու գօնֆուսիօնտան միւզագէրաթընընտա պիր զամի հաղգը պուլունտուրագ, պագը տէրճն միւթալաաէրի, վէ շահտանը թագտիր իհթիագատ թը իլէ տաճընըզն են ճէշիտը միւթէհէչէրլէր, վէ էն տագիմ վէ մահիր ավօգաթընընը տաճի մանթ վէ միւթէհայիբ իտէր իտի։

Digitized by Google

նիզամաթը՝ թէքմիլ իտիւ, Յովհաննէսն սատուէթը տախիլեսինէ վասէթա օլսուն։

Վէզալեք նամը նամիսինէ շէրէֆը էպէտի պախշ իտէն պիր թա գըմ էպնիյէ վէ իմալաթը ճէսիմէնին սատըլարը, պալատ տախի ի֊ ֆատէ օլունսուդուլ վէճհիլէ պու էտնատէ վէ պու տէվլուտէ վազ օ լունսուս[1]. վէ հիւքիմէթին պինայը մանէվիսինէ տախի լէյլ իս նի հար սարֆը էֆքեաս վէ պէզլը մագտուրէթ իտէրէք, գօնսիւլիւք հիւքիմէթի հէնկեամընատա, ահալիի Յովհաննայա սայըր նիչէ նիչէ ա սարը ճէլելէ պըրագմըշ տըր քի, օլ էտնատէն Յովհաննէսն էհեատընա միւճիպ օլուպ, քէնտիսի տախի թէվէճճիւհ վէ նազարը սմիէյէ հէ֊ տէֆ օլմուշ սուր։ Լզ ճիւմլէ վէրկի վէ թէքթեալիֆի րէսմիյէսի սայը րէնին էօրֆտէն գուրթուլուպ պիր նիզամ վէ գանուն թահթընատա օլարագ թահսիլի, օրման, բօսթա, էմլաքը միրիյէ վէ ումուրսուս մա֊ լիյէ նիզամաթը, Յովհաննէսն միւճէտտէտէն էհեա վէ մամուրիյէթի֊ նէ միւճիպ օլան հալաթտէն օլուպ, պու նիզամաթը խայրիյէ իլէ ա֊ հալիի Յովհաննա ինտինտէ Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինէ էմնիյէթը քեամիլ հասըլ օլարագ, գրաֆիյէթին ֆէնսիինտէն սօղրա պիրի պի֊ րինի թէագիւպէն զուհուրա կէլէն հիւքիւմէթլերի, րիւզկեարը իմ֊ թիալ ալըպ սավուրմուշ իքէն, ասասը նիզամ իւզէրինէ վազ օլունան Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինէ խրասը թէզելէնիւլ իտէմիյէրէք ան պէ ան քէսպը իսթիգրար իթտիրմիշ, վէ քէնտիսի պու մէրթէպէ մէտնը տը ճէլելի հիւքմրանիտէ պուլունտուղունտան, իսմէն գօնսիլ[2] ֆա֊ գաթ ֆիիլէն գրալ վէ իմբէրաթոր մագամընտան զիյատէ պալատէ պուլունտուղունտան, թապիսաթը մասլահաթտան թահթ վէ թաճը հիւքմտարիյէ տախի պու վէճհիլէ քէնտինէ պիր րահը սալիմ վէ էմին քիւշատ օլունմուշ օլսուս։

1 «Պօնաբարթէնին պէհնիտէ ճէնկ իլէ »ինշաաթ, պիլ մաքսատէլէ պիրի պիրինէ զա֊ »ղէպէ խաէր իտի, տէր սըր քէտթիպի գու֊ »րիւն . . . . պու ճիւմլէ ուֆաղ վէ սատէ »էպնիչէլէր մինֆաուրա օլուպ, պէօյիւք ճէնկ »ղէրէ մայիլ օլուուդուլ միսիլու, ճէսիմ էպ֊ »նէչէլէրէ տախի մաէթաղ մէյլանը թատիիսի֊ »վար ըսը։ Մըսըրըն խոթիդատէ միւճիպ օ֊ »լանագ ահիթ էպնիչէլէրինին խարաճաթը »տախի Պօնաբարթէյի պէօյլէ ճէսիմ ալինա֊ »ղէր ինշասընա հավէսքատար իմմիշ իտի »։ Ո վաղըթատա մէչհուր օլան Բհչիկ վէ Ֆօն Թէն նատան մէմնուլարդն մագիֆէթի իլէ, Պօ֊ նապարթէ Բարիսին չիմնիչէլէրտե մէչհատա օ֊ ղան Թէզելինաթըընդն էգաէրիսինի րէօմ իմմիրը միշ ապր քի, չօզունուն խթիտամընը քէնտիսի տախի էէօրէմէտի։ Պունդարա, սիւԹհն Ֆը֊ բանատա աչըգան գանուպլար, ճատատէչը, ին֊ չո իմտիրատի քէօմիրուչը, վէ սայըր իսնա֊ լութը խարխէչերի իլավէ օլունատագու հալտե հիչ պիր ատհրատ, վէ հիչ պիր հիւքիմատար, հիչ պիր մէմալէքտե միւատտէթը հիւքիմէ֊ Թինտե քէնտինտէն սօղրա կէլէչէրի պու գա֊ տար ապիմ վէ ճէլել էտրէրը պըրագմամընը տըր տէչէպիլէրիպ։

«Պու ումուրսուս ապիմ վէ ինշաաթը ճէ֊ »սիմ ատատընատա, խալհը ահվալը ահալիյէ »միւթապաւիգ էն քիւչիւք շէյ տախի Պօնա֊ »բարթէնին նազարը ողգագաթընատան գուր֊ »Թալամաղ ըսը »։ տէր Թէքրար Մխ֊թա֊ Պուրիէն։

2 Հապղէթը Խատաէն պիչ հիւզ սէնէ գա֊ տար ազատէմ, Բօմա ճհուգոլնատան պատշ հագիմիլերինէ գօնսիլ խամի վէ խնվանը վէ֊ րիմիշ օլմուպլէ. Ֆրանսա ճհուգոլսուս տախի հէր ճիհէթլէ էօկի Բօմա ճհուգոլսուս Թագ֊ լըս խթիմիշ, վէ գրալ խամինէ տախի ըսնէթ օգատնինուշ օլատագընատան, Պօնաբարթէ հիւ֊ քիւմէթէ կէչտիքտե, գօնսիլ խամի իլէ խֆ֊ Թիխար խթիմիշ խոի, քի ճհուգոլսուս իսատէթի իլէ գրալիչէթ մատպէնինտե տիր մէտնէտը ճհ֊ տիա սայըլտը։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՇԱ

1800—1801

1։ Լոնդրէզի դեսպանութիւնը։ 2։ Ծրանալը ասկէր Թօսկանայը խրկելու խոզը։ 3։ Ալմիրանտը Ծրանոյս օգտն կիւլէ Եգիպտի։ 4։ Ծրանտնէն Եգիպտոսը հարկայեալ։ 5։ Ալմիրանտը Եգիպտոսը հարկայեալ։ 6։ Իտի գրաւուած իւր մոտակներն։ 7։ Հօկընկինգէն մահապիտակ։ 8։ Շքմալ հիւանդ Գիւլէրինն մոտակներն բօլիվկայեալ։ 9։ Լոնդրէզ դուալեհալ։

1։ ԱՍԹՐԻԱ տէվլէթի մուրախասը Պօսկենձէլ, վէ Ծրանսըզ մուրախասը Յօզէֆ, Պօնապարթէնին պէօյիւք գարընտաշը, Թրչկինի տանինին տօգուզունճոս կիւնէվ Լոնդրէզ շէհրինսէ մէշվէրէթ մէձլիսինէ օթուրուպ, իթիմատնամէկէրինի պիրի պիրինէ իպրազ խլէտիլէր, Պօնապարթէնին Թալիմատը խզբէ, Յօզէֆ շու իւչ սիվալի խուճէք խոի Պօսկենձէլ։ 1. Ընհանամէ Թանզիմ վէ իմզասընա սէրհխէթի վանր մը տըր։ 2. Ինկիլթէրրայը միւտախէլէ իթտիրմէյէրէք ահտնամէ Թանզիմինէ միւգէթէաիր մի տիր։ 3. Ընսէրիա իմբէրաթորունուն իսմինէ ահտնամէ Թանզիմ զ լունտուղու հալուէ, եալընըզ Ընսէրիա Թէրաֆընտան մը սայըլա ճագ, եօխսա պիւթիւն Ընկլմանճա հիւքիւմէթլէրի Թէրաֆընտան մը աղնաչըլաճագ։

Պօսկենձէլ տախի, Ինկիլթէրրա տէվլէթի միւտախէլէ իթմէաիքճէ, եալընըզ Ընսէրիա տէվլէթի Թէրաֆընտան ահտնամէ Թանզիմինէ սէրհխէթի օլմատըղընը, վէ Ընկլմանճա մատուէսի իւզէրինէ տախի եէնիտէն Թալիմատա միւհիմճ օլսունզունու ճէվապ վէրմիքճէ, Պօնապարթէ պունուն իւզէրինէ տէր ագապ ճէնկ խաւսունէթինէ պաշլանաճաղընը, վէ Ֆագաթ միշվէրէթի տախի տաղրիմայըզ միւզաքէրաթէ տախի տէվամ օլունմասընա րուխսաթ վէրմէյինէ Պօպ պէնձէլէ րէսմէն պէյան խլէյիպ, ճէնկ Թէտարիքաաթընա միւտաֆէմէթ խլէտի։

2։ Պու արալըգտա Պօնապարթէ Թօսգանա Գրանտուգալըզ հագգընտա պաղը Թէրթիպաթը իհթիամէթխէյէ մուպաշէրէթ իթմէյէ մէճպուր օլտու։ Ամրինկօ ճէնկինտէն սօղրա, վագի օլան մուգավէմէյէ միւճիպինճէ Ընսէրիա ճէնկէրտալը Սօմմարիվա եալընըզ պիր գաչ եիւզ ասքէր իլէ Թօսգանատէ ինթիզարտէ պուլունմուշ խոե տէ, Ինկիլթէրրա ագճէսի իլէ պիւթիւն Թօսգանալըլարը այագլանտըրըզ ասքէր եազմայա պաշլամըշ ըտը։ Կէզալիք պիր միւտէթմատէն պէրու Ահօնտան Ֆէրօլա, վէ Ֆէրօլատան Պատիչէյէ Թաշընան Ինկիլիզ ասքէրինին եագընտա կէլիպ Լոնդրայա չըգմասընը տախի հավատաթ օլմուշ, Կաթօլիքանլար Թօմա շէհրինէ տօղրու իլէրիլէմէքտէ, վէ Ընսէրիալըլար տախի Ընգօնա Թէրաֆընտա, միւթաարէքէ մուգավէ-

Digitized by Google

լաթը միւճիպինճէ կէօմէրիլէն հուտուտաի թէճավուզ իտիւպ , Ի֊օմա էյալէթլէրինէ եայըլմագուտա , վէ Թ֊օսգանա զօրպալարընա մուա վէնէթէ կէլմէքտէ իտիլէր : Պօնաբարթէ տուլ միւքեաէլէմէի պէ֊հանէտի իլէ Ա֊սէրիանըն վագըթ գազանըպ , Ձիրանըզ օրտուլարը֊նը իքի աթէշ արատընտա պըրագմագ էմէլինտէ օլտուղալունու ֆէհմ իթտիի կիպի , ճէնէրալ Տիւբօնու Թ֊օսգանա իւզէրինէ վէ ճէնէրալ Ա֊ինրաթը տահի Իթալիա իւզէրինէ սէվգ իլէտի . ճէնէրալ Տիւբօն , Ի֊ինօ , Ա֊ալէ , վէ Պ֊արասէնսիր ֆըրգալարը իլէ շիմեապլէ Ա֊քէնին տաղլարընը կէչիպ , Ձիօրէնչայը , վէ ճէնէրալ Պ֊ըլման տահի Ա֊ու֊գա վէ Ա֊իվօրնօյու իսթիալ իլէտիլէր : Ա֊իչ պիր Թէրաֆտա Ձիրան֊սըզլարա մուխալիֆլէթ իտմն օլմատը : Ա֊յալընըզ Ա֊ըրճաձօ շէհրինէ [1] զօրպալար գաբանըպ Ձիրանտա ասքէրինէ գարշը կէլտիքլէրինուէն պու֊շէհիր հիւճիւմ իլէ ալընըպ , պէր վէճհը ճէզա աթէշէ վէրիլտի : Իմ֊տի պու վէճհիլէ պիւթիւն Թ֊օսգանա էյալէթի զապթ օլունտուգ֊տա , Ա֊յաօլիթանլար իլէրի եիւրիւյէմէիպ , Ինկիլիզլեր տահի հեվէն Իթալիայա այագ պատմագ սըրատընտա իքէն սէվահիլտէն գօվուլտու֊լար : Ի֊քի կիւն տահա կէճ գալընտա օն իքի պին Ինկիլիզ տաքէրի Ա֊ի֊ճօրնօյա չըգմըշ օլաճագ ըստը : Պունուն իւզէրինէ պիւթիւն Ա֊սէրիա վէ Ձիրանտա օրտուլարը Ա֊լէմանեանըն Այն նէհրի Թէրաֆընտան Ա֊ինէտիկ քէօրֆէզինէ գատար , վէ Ձիրանգֆօրթատան Պուլօնեայա գատար հարէքէթէ պաշլատըլար , վէ խուսուսէթը Թէրաֆէյն տամ֊տէյի զուհուր օլուպ , պիւթիւն Ա֊լէմանեա եէնիտէն խէվֆ իւ տէհ֊չէթէ կիրիֆթար օլմուշտուտը :

3՝ Պու Թէտարիքթաթը ճէհիմէտէն Ա֊սէրիա տէվլէթի տահի իֆթատի խէվֆ իւ ֆիւթուրէ տուչար օլուպ , պիր ազն Թէտպիր իլէ տահի միւսալէհայի էլտէն չըգարմամաղա սայ խլէտի [2] : Իմտի միւսիւ Պ֊ոպէնձէլ , Յ֊օզէֆ Պօնաբարթէնին նէզտինէ կէլիպ , իֆսատ իտէ֊ճէյի մատտէլէրին Ձիրանըզ ճիւմհուրու նէզտինտէ էսրար գալաճաղընա միւքէրրէրէն վէ նամուս իւզէրինէ սէօզ ալտրգտան ազղրա Յ֊օ֊զէֆ մահրէմանէ աչըլմայա պաչլատը , վէ իմբէրաթորուն պիր մէք֊թիւպինիւ տահի խպրազ խլէտի : Պու մէքթիւպտէ իմբէրաթոր֊քէն տիսի տահի մատտէ էսրար գալմատըղը հալտէ կիրիֆթար օլունաա ճագ հիճապ վէ մուխաթապալարը պէյան իտիւպ , նիհայէթ Ա֊սէր֊բիանըն Ինկիլիզտէն այրըլպպ Ձիրանըզ իլէ պաչգաճա պիր ահտնամէ թանգիմ իթմէկէ տահի իքի շարթ իլէ միւճահիտ օլուրտուտը , պիւ֊րինճի շարթ 1801 սէնէսի շուպաթըն իսկէնտարընա գատար պու֊թէքլիֆին թէքմիլէն էսրար գալմատը [3] , վէ միւսալէհէ միւմքին օլմա֊

[1] Պա֊շէհրին ահալիսի 1789 տա , ճէնէ֊րալ Մագտոնալ ասքէրի իլէ կէրի չէքիլտիկ հանտաէ , Ֆրանսըզլա իֆսատ խուսուսէթ հէտաֆէքմիշ օլտուգլարընտան , օ վաքըթտան պէրու պտնպտաան պիր ինթիգամ ալմագ նէհէթի վար ըստը Ֆրանսըզլատա :

[2] Ա֊սէրիանըն նե տէրսէճէլտուէ տաշնա ճէյհալ օլտուղտա , վէ Ինկիլիզ ինթիֆագընտան նե ճէրթեպէ վիլճէ հէնիրճիչ օլտուղտա պու ազն վէ կիզլի Թէքլիֆտէն տահի հիճճ ալընաչըզըտը :

[3] Ա֊սէրիանըն Ինկիլիզ իլէ օլան ինթիֆագ ահանամէսի միւտտէթի , պու Թարիխ տէ հանի 1801 շուպաթ պիրինճէ ինթիամ պուլաճագ ըստը :

Digitized by Google

տըղը հալատ թէրաֆէյնատ պու մատտէ հադգընտա նէ գատար իմ զա վէ սէնէտ վար իսէ քեաֆֆէսինին պիլ մուգատէլէ կէրի վէրթլմէսի ։ Էքինճի շարթ , Լ իւնէվիլ մէշվէրէթինէ սիւրէթտա պիր Ինկիլիզ մուբախասը տախի ճէլդ օլունուպ , պունուն Հօնկոնատ միւսալէհէ շարթլարը էն գատտէն միւզաքէրէ գըլընտըղը հալատ , ասըլ ահտնամէ կիզլ իտէ թանզիմ օլմագ շարթը իտի ։ Պու իքի շարթ իլէ Ընգլթրիա տէվլէթի տեր ագատ միւքեալէմէյէ հաղըր օլտուղունու պէյտան իտիւպ եէնիտէն պիր միւթարէքէ տախի թալէպ իթմէյէ մէճպուր օլմուշտուտ ։

Պաշ գօնսիւլ Գօնաբարթէ Ինարիտէ միւգիմ վէ Լ իւնէվիլէ եա գըն պու լունտուղունտան , տէրագատ պու թէքլիֆլէրին ճէվապընը իրտալ իյլէտի ։

Ընվէլա հիչ պիր վէճհիլէ , մէշվէրէթէ պիր Ինկիլիզ մուբախասատը գատուլ իթմէյէ րազը օլմատը ։ Ընչիտէն միւթարէքէյէ , վէ Ընգլթրիանըն միւրատը վէճհիլէ , կիզլ իտէն ահտնամէ թանզիմինէ տախի Գօնաբարթէ րուլի րիզա կէօսթէրտի իսէ տէ , պունա տախի գըլըգ սէքիզ սաաթտան զիյատէ միւհիմ վէրմէտի ։ Պու ահտնամէնին շարթլարը իւզէրինէ բէք չօգ տէֆա միւզաքէրէ օլմուշ օլտուղունտան , նամալիւմ պիր չէյ տէյիլ իտի ։ Ալէմանեատա Գրանատա ճիւմհուրունա հուտուտ , Իչնօ նէհրի , Իթալիատա Ընգլթրիա տէվլէթլէրինէ հուտուտ , Գինչէօ նէհրի վէ Գանթօվա գալէսի , Գիլանէ վէ Գալէ թէլլին էյալէթլէրի , վէ Իարմա վէ Գօտէնա տուգալգլարը Հիմալէ բին ճիւմհուրունա , Գօսգանա էյալէթի Իարմա տուգասընա , վէ Րօմատան ալընան էյալէթլէր Գօսգանա տուգասընա վէրիլմէսի , վէ Գարտինիա տէվլէթինին վէ Ո Գիլէրի վէ Ա Էնօվա ճիւմհուրիյէթլէրինէ սէրպէսթ վէ միւսթագիլ օլմալէրի ։ Պունլար լութը միւսալէհէյէ տատս օլմագ շարթլար [1] . քի գըրգ սէքիզ սաաթ զարֆընտա գատալ վէ իմզա օլունտուղու թագսիրտէ , նէ հալ . եօղ իսէ տէրագատ խուսուսէթ պագչանըլըպ իլա նիհայէ ճէնկ օլագաղընը , վէ գատալ ալունտուղու հալտէ մատտէնին շուպաթ պիրինէ գատար էտրար գալը մատընա , վէ միւթարէքէնին իսթիխսատընա րազը օլագաղընը տախի գաթիճէն ճէվապ վէրմիշ իտի Պօնաբարթէ ։ Ընգլթրիա մուբախասատը նէ պու գատար չագուգ վագըթտա ահտնամէ իսթգլանմասընը , վէ նէ տէ պու գատար էյալէթին մէճճանէն թէզը օլունմասընը միւմքինլի կէօրէմէտիյինտէն , պու թէքլիֆլէրի րէտտ իյլէտի ։ Ատրի տէրագատ խուսուսէթ պագչանըլըգտ , ֆագաթ Գօունա վէ Ինն նէհրլէրի քէնարընտա , վէ Ալը տագալարը թէրաֆընտա վէ Ատիճէ նէհրի ճիվարընտա , վուգուանը հարագ նէ սիւրէթ քէտագ իտէր իսէ , անտա կէօրէ տուրմ միւքեալէմաթընը իյլէրի վարատրմագ , եաճաօտ ապուԹիւն

[1] Մուգատտիմ ճէնէրալ Սէն Ժիւլիէնին իսթա իթտիխ չարթլար տախի Թըտէը պունտա բուր . անտագ Ընգլթրիա տէվլէթինին օ վագթտա պու չարթլարը գատուլ վէ իսթա իթտիմ չօգ սէվգլի տայրլտագ իտգէ , Գօնաբարթէ Մանճօվա գալէսինի տախի Ընգլթրիանըն հիմնանն ալընտ Հիմալէյին ճիվարընտա գատալ վէրմիշ իտի ։

Digitized by Google

պիւթիւնէ մէքա իմամէք իւզրէ յօզէֆ վէ Գօպինձէլ, Լ իւնէվէլ պէլաէֆինտէ արամ իմամէքտէ օլտուլար։

4՝ Պու ուէֆա մէյտանը մուհարէպէ սայըլաճագ էյալէթլէրէ Պաղտատրէթ պէշ պէօյիւք օրտու Թէրթիպ իմամը խոի։ Ժրօ օրտուսու Այն նէհրի քէնարընտա Օրօ օրտուսու. Ինն նէհրի քէնարընտա Ապտօնալ օրտուսու. Վէլէրի հուտուտունաէ, Պրիւն օրտուսու Ինչ չէօ նէհրի քէնարընտա, վէ Ինւրաթ օրտուսու Իմամլիայա տօղրու եօլա չըգմագտա խոի[1]։ Ժրօնուն մայեէթինտէ աէքիզ պին Ձիլէմինէ, օն իքի պին Ձրանըզ, վէ ճէման եիրմի պին նէֆէր, Օրա նուն մայեէթինաէ եիւզ օթուզ պին Ձրանըզ օլուպ եիւզ օն պինի մէթին վէ պահատըր ասքէր խոի. Ապտօնալըն մայեէթինտէ օն պէշ պին ասքէր օլուպ, Պրիւնիւն մայեէթինտէ եանի Իմամլիատա տախի եիւզ եիրմի պէշ պին ասքէր[2]. վէ Ինւրաթըն մայեէթինտէ տախի օն պին Կրընատախ օլուպ ճէման Ձրանըզ ասքէրի 300 պինէ պաղլըզ օլմուշտուս[3]։ Պու ասքէրին քեաֆֆէսի հէր պիր Թագըմլարը իչէ միւքէմմէլ, վէ մահիյեէլէրի վէրիլմիշ, վէ Օրօտա իքի եիւզ Թօփ, վէ Պրիւնատ տախի եիւզ սէքսէն Թօփ մէվճուտ խոի։ Ա՛ն մէվսիմ գըշ խոե տէ, իւլք պահարտան զիյատէ խահիշ միւշահէտէ օլունուս րուտուս պիւթիւն ասքէրտէ։

5՝ Ա՛ըմիրիանըն Թէրթիպաթը, հէր Թէրաֆտա Ձրանըզտան նօգատան օլուպ, ատն մաղլուպիյէթլէրինուէն տօլայը ասքէրին ճէսարէթինէ տախի ֆիւԹուր կէլմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Ա՛ըչիստուգա Ա՛իօվանի[4] մայեէթինտէ 80 պին ասքէր օլուպ, ալըմըշ պինի Ա՛ըմիրիալը օլարագ Ինն նէհրի էօնիւնտէ, վէ 20 պինի Ա իրմէմպէրկիի վէ Պաուիէրատը օլարագ պու նէհրին քէնարընտա մէթէրիս իչինտէ Թափըլէր։ Ա՛էնէրալ Ալէր, 20 պին ասքէր իլէ Թ՛իրօօ սէվիինտէ խոի. վէ օն պին նէֆէր տախի ասըլ եէրլի ասքէրի վար ըտը մայեէթինտէ։ Ա՛արէշալ Պէլկարտ, 80 պին ասքէր իլէ Իմամլիատա վէ Ինչիօ նէհրի ատգասընտա մուհաֆազա օլունմուշտուս։ Ա՛իհայէթի օն պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ պիր Ֆըրգա ասքէր տախի Ա՛նգօնատա օլուպ, ֆէրտէն միւրէթթէպ պիր Ֆըրգա ասքէր տախի Ա՛նգօնատա օլուպ, իշտապընա կէօրէ պու ասքէր կէրէք Ա՛ատօլիթանըտա վէ կէրէք Ինկիլիզէրէ մուսավէնէթ խոէճէք խոի։ Ի՛ հասըլ Ա՛ըմիրիա ասքէրի ճէման իքի եիւզ եիրմի տէօրթ պին նէֆէրտէն միւրէթթէպ օլուպ, Ա՛այանալըլար, Թ՛իրօօլուլար, Ա՛ատօլիթանըտար, Թ՛օգանալըլար վէ

[1] Պօնապարթիէնին միւրաթը քէնախի Բա րիսատ միւգիմ օլարագ պու ասքէրի գօմանտա իմամէք խոի։ Պու ճէմանէ պիր ֆէնալըգ վէ ատրիքը նախատ պիր Ելչիմ սէպեպ զուհուր իմամի հալտե, կէրէք Իմամլիատա վէ կէրէք Ամէրիկատա պիղտամ կիմսէյէ տախի Թափող օլտուգունտան, արտագալարը վէ հէր պիր ճյնս վէ ատըլարը Տիժօն չէհրինէ եօլ լունդրէյէ ըտը. քի կէրէք Իմամլիատա վէ կէրէք Ամէրիկատա Ձիվար ախուէր։

[2] Պու ասքէրին 80 պինի Մինչիատա, 12 պինի Ա՛ամպարտատա, Բրիգանտէտ վէ ճէնովատա, 8 պինի Թօգանատա, վէ 25 պինի խատաճանէլէրտե խոի։

[3] Ա՛ըտրատա վէ ատտըրատա օլան գըշգ պին, վէ տախիլի Ֆրանսատա վէ սէվկիլտե պուտրունան ալիմըշ պին ասքէր տախի պուռ լարա իլավէ օլունտուգտա հալտե, Գօնապարթէնին գօնախըլ իւք հէնգէ ատըլտա սէօրթ եիւզ պին մունթազամ վէ միւհէրեատ ասքէրի մալիք օլտուգտա Թէպիլիւն խոէր։

[4] Ա՛ւսթրիա իմպէրատօրունուն քիւչիւք գարտաշը խոի պու Ա՛ըրչիտուգա։ Ֆրանսըզճա Արշիտուգ ժան։

Digitized by Google

Ինկիլիզէր տախի պունլարա իլավէ գըլընտըղը հալտէ, չար նայէթ իւչ եիւզ սինէ տէ պավլղ օլապիլիր խոխ։ Պու վէճհիւէ իքի թէրաֆ տախի հազըր օլտուգլարը հալտէ, Թըշրիյինի սանինին 26 սընտա, սօ ուգ, եաղմուր, գար վէ Թիւրի էյամընտա մուհարէպէ հարէքեաթը նա թէրաֆէյնտէն մուպաատէրէթ գըլընտը։

6° Ա՛լաթրիա ճէնէրալը Ա՛լէնավ. Թունա քէնարընտա պուլուն տուղաւնատն, Ձրանսըզ ճէնէրալարը Օժրօ վէ Ա՛յն Ա՛իւզան Ա՛լէնավա գարշը կիմէվէք իւգրէ Ա՛օրօնուն ասքէրինտէն այրըլմայա մէճ պուր օլտուլար։ Ա՛օրօնուն սօլ գօլու, երիմի ալթը պին նէֆէրի օլա թագ Պավիէրա բայիթախթը օլան Ա՛ինինիք չէհրինին Ա՛իլտօրֆա կիտէն եօլու իւգէրինտէ, վէ օրթա գօլու օթուգ տէօրթ պին նէֆէր տէն միւրէթթէպ օլարագ չէհրը մէզպուրուն Ա՛ատէրպաուրկ եօլունա տա, վէ սաղ գօլու օն ալթը պին ասքէրլէ եօգարը Ա՛ինն նէհրի քէնարընտա վէ Թիրօլ եօլու իւգէրինտէ իտի։ Ա՛օրօ, ճէնէրալ Պօնա բարթէ կիպի, տիւշմէնին մուսամէլաթընը էվվէլճէ քէշֆ իտէմէյէնէ տէն, ասքէրէ աղըր աղըր հարէքէթ վէրիպ տիւշմէնին մանօվրալա րընը գօլլուշտուղը ըտը, վէ օլ վէճհիւէ Ա՛լաթրիա ասքէրի Թըշրինի սանինին 29 վէ 30 ունճու կիւնիւ Ա՛ինն նէհրինի կէչիպ աշաղը Ա՛ինէ տօղրու էնմէյէ պաշլատը, պու ճիւմլէ եօլլար պաթագ, օրման, վէ չամուր, վէ ասքէր ղայէթ եօղրուն օլտուղունատն օրտու աղըրլըղը նը նագլ իմէյէ ֆէվգ էլ ատէ միւշքիլաթ վէ զահմէթ չէքփիլէր, Ձրանսըզըն սօլ գօլու տախի արտլըգտա Ա՛իլտօրֆ Թէրաֆընտա կէօ րիւնիւպ, Ա՛լաթրիա ասքէրինին արդասընը չէվիրէճէք կիպի մանօվ բաթար կէօսթէրէրէք պունլարը իֆղաթ էնտիչէ վէ Թէրէտախաճ կիրինֆթար իտէր իտի, չէյլէ քի կէրէք Ա՛րչիտուգա Ա՛իօվանի վէ կէրէք միւսթէշարլարը, հարպ մուսամէլաթընա պաշլատըգլարընտա բիւշմէն օլուպ, սէպաթլէրինէ տախի ֆիւԹուր կէլմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Իմոհ ասքէրի իլէրի սիւրիւպ, Ձրանսըզ օրտուսունուն ար գասընը չէվիրէճէք եէրտէ օրատա տուրուպ Ձրանսըզըն սօլ գօլու իլէ ճէնկ իմէյէ գարար վէրտիլէր։ Չէյլէ քի քեանունա էվվէլճէ պիր րինճի կիւնիւ Ա՛րչիտուգա Ա՛իօվանի, գըրգ պին ասքէր իլէ իւչ գօլ ուան Ձրանսըզըն սօլ ճէննահը իւգէրինէ եիւրիւտիւ, քի ճէնէրալ Կրընխէ գօմանտասրնատա օլարագ ճէման եիրմի ալթը պին նէֆէր տէն միւրէթթէպ իտի։ Ձրանսըզ ասքէրի էյլէ միհասիպէթիպ մա հալտէ, սայրտա քէնտիլէրինտէն զիյատէ օլան ասքէր իլէ չաթըշմայը Թէնսիպ իմէտիքէրինատն, Կրընխէ գօլու Տօրֆին Թէրաֆընա վէ Ա՛օրօ գօլու Ա՛օհէնլինտէն սահրալարընա չէքիլիպ օրատա Ա՛լաթրիա լըլարը պէքլէմէքտէ օլտուլար։

7° Ա՛եանուարու էվվէլճէն 3 իւնճիւ կիւնիւ սապահլայըն Ձրանսըզ լար Ա՛օհէնլինտէն գարիչէսի իլէ Ա՛տրիհօֆէն գարիչէսի արտընտա սաֆֆը հարպ իւգրէ, վէ Ա՛օրօ կէճէտէն աթընա պինիպ էրքեան հարպը իլէ ասքէրի մուտաֆէնէ, վէ պիրագ եօթէտտ Ա՛իշքանա վէ Տէգան կէնտիլէրինէ սըգաարըշ օլան մանօվրալարը իճրա իմէմէքտէ իտիլէր։ Ա՛լաթրիա օրտուսու կէլիպ հէր հալտէ պու սահրատան կէչճէք օ

Digitized by Google

տուղունան վէ մէվսիմի չըթատէ գիյատէ վագըթ ֆէվգէ խթմէմէք իւզէյ սիւրաթլէ հարէքէթ գօմանտասը վէրիլմիշ իւոէ ։ Նէվա գատ վէ թիփի օլտուղունան, բուս վագթը կիսի էն եազընտա օլան չէյլէր սիւլէ կէօզէ կէօզիւքմէզ օլտուղունան ։ Ընչիտուգա Նիճ վաննի օրթա գօլու գօմանտասընա ալատագ Հատատէ եօլտան վէ օրմանտան կէչիսկ հէմէն Նօհէնլինտէն սահրասընա չըգմազտա իսի, անձագ Նւսթրիանըն ձէնէրալ Ինչի վէ Նսթուր գօմանտալարընտա պուլունան տիկէր իքի գօլ, պաթագ վէ սարի եօլտա տիւշէրէք կէրիտէ օլտուգլարընտան հինի հաձէթատ իւչ գօլ տահի պիրի պիրինէն խնտատընա եէթիչէմէզ օլտուլար ։ Նմի օրթա գօլու պու վէճ հիլէ եանի տիկէր իքի գօլտան այրըլմըշ օլարագ օրմանտան չըգտար ջըգմազ, Ինրանըզ ձէնէրալլարը Նչի վէ Կրանժան գօմանտալարընտա օլան ֆիւրգալարա թէտատիֆ խոխուգ, իքի թէրաֆ չիստէթլիւ պիր թօփ աթէչինէ պաշլատըլար ։ Նսթրիալըլարըն պիր ֆըրգատը օրմանա կիրիպ պիր ալայ Ինրանըզ ասքէրինէն ատգատընը չէ վիրմէյէ գադգըշտըգտա, ձէնէրալ Կրուշի ֆըրգատը պուտնալարը հէնիւզ օրմանտա իքէն գարշըլայըպ, օրտատա չամլարըն ատատընտա գուճագ գուճաղա տէհշէթլիւ պիր ձէնկ վէ գիթաղ վագի օլտու, վէ Ինրանըզջըն պիր ալայը տահի ատգատան իմտատա եէթիչտիկինտէն, Նսթրիալըլար աղաձլարը սիփէր խոէրէք օրմանըն իչինէ գաչըպ տարմաստաղըն վէ կէօզէ կէօզիւքմէզ օլտուլար ։ Ի՝ օղ վէճհիլէ պու իքի տէֆա Նօհէնլինտէն գարիչէսինէ վատղ օլամատըլար. Նսթրիալըլար պիր իքինճի տէֆա տահա պու վէճհիլէ պօզուլտուգտա, իւչինճիսէ պիր իքինճի օրթա գօլ Նօհէնլինտէն իւզէրինէ չիստէթլէ եէրուսալէմի պաչլար պաչլամազ, պիրտէն պիրէ տուրուպ իչէրինտէ պիր գարը չըգըգ հատղ օլտու, Ինօրօ պու գարըչըգլըգը ուղագտան կէօրիւպ վէ ոպէպինի աղնայըպ ալէղ ումատ պիր հիւճիւմ գօմանտասը վէրտի, էօթէտէ Նիճ վէ Նինչանա եանտան օրմանը կէչիսկ Նսթրիալըլարը օրթա գօլու իքի տէհշէթլի աթէչ արագընտա գալատագ, սէքիզ պին էօլիս օն իքի պին եէսիր, իւչ եիւզ արագա, սէքսէն եէտի թօփ վէ պիւթիւն օրտու աղըրլըգընը օրմանըն օրթատընտան կէչէն իքի տատաթլըգ եօլուն իւզէրինտէ պրուտագտըգտան ատղտա վիւնհէզիմ վէ եէրիչան, պիր թագ պու տաքէրլէրի պիւլ թէքմիւլէն պիր մահալտէ թօփ օլարագ գալ մամըշ ըտը, տիկէր տաղ վէ ատ գօլարը տահի պագչա պագչա ճէնկլէրտէ պօզուլտուգ, Ի՝ իչինա եօլտ Ինօրօնուն էօնիւնտէ աչըգ իքէն, պու ճէնէրալ ինֆտաթ իհթիրազէ ըտայէթ վէ վիւտայէհէյի ուգուն վէ ատնու կէլմէգ պիր ճէնկէ թէրճիհ իտիւգ Նթիրիա թէրաֆընտա ատ ըտամ վէ իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու հալտէ Նսթրիալունըն միւթաբէքէ թէքլիֆինէ գատու իտիւգ քատնուն էվվէլինն 25 ինտէ իմզա կէլէտի [1] ։

[1] Պու միւթարէքէ շատ շարի իլէ իտիւգ օլտնուն ։ Ամէրիկատա օլան Ֆրանսըզլըն իքի օրտուտա եանի Մօրօ վէ Օժրօ օրտուտա իլէ Ընչիտուգա օրտուտա պէյնինճի մունհարիպ մէն օլտուգ ։ Իճալտատա ձէնէրալ Պրուն վէ Ջվիչերիտէ ձէնէրալ Մագտոնալ օրտուտարը ի

Որտունուն պու քէրիչանիչէթի իլէ Հայկազնեան միութիւնը, Ասիոյ իմբէրաթորութունուն կիւշլիւնէ վասլ օլտուգտա, հէր նէ գաստար Երինչբէ Գարլօ միութիւնա օլտուղու իլլէթտէն քէսալը իֆագէթի խափսլ, վէ սէրտարլըղը էլէ ալըպ, եէթմիշ պէշ պին Ասիոյ վէ եէթմիշ պէշ պին մաճար ասքէրի թօփլայարագ Ասլէմանեայա տուխունլէ հազըր պուլտուղունտա իսկ ատ, կէրէք իմբէրաթորուն, կէրէք վիւքէլանըն, վէ կէրէք պիւթիւն ասքէրին, պիրի պիրինէ թէսագիւպէն վագի օլան պուղնճա մաղլուպիյէթլէրտէն սէպէպ լէրինէ ֆիւլթուր կէլմիշ օլտուղունտան, իմբէրաթոր պու եէնի օրտույու Ա իչնանըն մուհաֆազասընա թէվգիֆ խափսլ, Ա խնէվլի վէշվէրիթինտէ սուլհ մուգավէլասընա տէվամ օլունմագ իւզրէ Գա պէնձէլլէ եէնիտէն թալիմաթ կէօնտէրտի, հաթտա Ինկիլիզ իթթիֆագընը թէրըք խտէրէք, Ասիոյանըն խօտ պէ խօտ Ձրանապա իլէ միւսալէհէ ահտնամէսի թանզիմինէ իմբէրաթոր ոճ ոճունուտա բոպը օլմայա տէ մէճպուր օլմուշտուտ։

8° Որտուլար պու վէճհիլէ պիրի պիրլէրի իլէ ճէնկ վէ միւթալրէքէ իւմմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, էօթէտէ Շըմալ տէվլէթլէրի նէզտինտէ, Պօնապարթէնին գուլլանտըղը բօլիթիգանըն սէմէրէսի խայրիյէսի տախի միւշահէտէ օլունմայա պաշլամըշ ըտը։ Պօնապարթ թէնին Ռուսիա իմբէրաթորու Ալեքսայ վագի օլան թալիֆֆաթը, Ալեքսա ատասընը միւշարալհէյէ թէքլիֆ իմմէսի, վէ Ալեքսանուն մէմնունիյէթի պալտատ 484 իւնձիւ տահիֆէտէ նագլ իս հիքեայէ գըլընմըշ տուր։ Ընձագ Ալեքսա մուհաֆըղը օլան ճէնկրալ Ա օպտա ոճ նէֆէտ գաստար տայանըպ, պու ապտալգտա Ալեքսայը Ինկիլիզէ թէգլիմ իյլէմիշ իտի. Պօնապարթէ պու հավալտիսի ալտըգտա ղայլէ վէ էնտիշէյէ կիրիֆֆաթ օլաճագ եէրտէ իֆրաթ մէսրուր օլտու։ “Ա՝ը ո Լայը գայդ իլիփ, լտին պոռնոտ իլլէ փէ փլընլէրիմիզին Ֆռանսիներ Լօնտո ո ֆէտար վէ զիգտ աւէրլ օլտոմ չի Ալեքսանտ զիյարէ պիլէ Գլուտէր օլը ո, ատրիտի։ Ա է վագտա Պօնապարթէնին պու մէմուրի տախի պօշա չըգմայըպ, իմբէրաթոր Ալեքս Ալեքսա գավալիէրլէրինին Լրանմէթ էրի օլմագ հաստպիյէ պիլ հուգուգ Ալեքսա ճէզիրէսինի Ինկիլիզէրտէն թալէպ իթտի խսկ ատ, Ինկիլիզէր ըհտտա իլէ ճէվապ վէրտիլլեր։ Վագրի Ռուս հիտտէթ իս ղազէպինի մէքս իտէմէյիպ, Ռուսիա լիմանլարընտա օլան իւչ եիւզ գաստար Ինկիլիզ կէմիլէրինի թէվգիֆ իթտիրտի, վէ գուրթուլմայա չալըշանլարըն իւզէրինէ կիւլլէ ատէս տուհիզէ պաթըրտը։ Շօթէտէ տիկէր Շըմալ տէվլէթլէրի տաս խի պիրէրագ սէֆինէլէրին մուսայեհէնէսի միւնազասաընտան նագլ Ինկիլիզէ միւհաֆիզ օլուպ, ինթիգամա պիր ֆրսաթ արամագտա օճ տուգլարընտան, Ռուս պու հիյեէթի այնը ֆրսաթ ատտ իտէրէք, 1780 սէնէսի Ռամազանընդն հէնկեասը հիւքիւմէթինտէ Ինկիլիզէ գարշը միւնագիսա օլան Շըմալ իթտիհատընդն թէճաւիւզնի Շըմէս,

է տիկէր Սասթրիա օրտուլարը պէնինտէ քէ. զուլէք միւթալէքէ օլունմագտաը։ Գիւթիւն եօգարը Թուրնա քէնարլէրի, Թէրծօ իլէ պէ. րտագեր, սէքիզ օն գալե, Սասթրիանըն փհիմ մաթ վէ զարիթ անագոլարը Ֆրանգագա Թէզը օլունտու։

Digitized by Google

Տանիմարգա, վէ Խրուսիայա թէգլիֆ խլէտի։ Ա֊ է Շ֊ըվէտ գրալը Ախալթավ Ալօսֆու Էվէթօսպուրղա տավէթ իտիպ, կէրէք քէնտիսինի վէ կէրէք տայրէսի միւԹէհայանընը գինէթ վէ էհթիշամ իլէ Ալթա գավալիէրի գայտ իլէտի, վէ օլ վէճհիլէ 1780 իԹԹիհատը Շ֊ըմալ տէվլէթլէրի պէնինտէ լԹէճտիտ օլունուպ, վէ Խրուսիա, Շ֊ըվէտ, վէ Տանիմարգա տէվլէթլէրի պէնինտէ պիր ահոնամէ իմզա֊ լանըպ, պիլԹէրաֆլըգ հուգուգունուն մուհաֆազասը իչին իգլիԹզա իԹտիսի հալտէ սիլահլա տախի պիրի պիրինէ մուավէնէթ իմմէյէ պիլ մուգապլէլէ միւԹահիտ օլտուլար։ Շ֊ըվէտ վէ Տանիմարգանընն իպրէսիա Խրուսիայա տախի Թէնսիր իտիպ չէնա կիւն սօղրա պու֊ տէվլէթ տախի Շ֊ըմալ իԹԹիֆագընա տախիլ օլտու։ Իմտի Շ֊ըմալ տէվլէթլէրինին պու֊ վէճհիլէ Ինկիլիզէ գարշը իԹԹիֆագ իԹմէլէրի Ֆրանսա հագգընտա պիր ազիմ ղալէպէյի նուֆուզ իսէ տէ, Ֆրանսանընն բօլիԹիգաճա մուվաֆֆագիյէԹի պու հուտուտ տայրէսինտէ տախի գալմայըպ, Խրուսիա իմբէրաԹորու Խալօնուն Թէշվիգի իլէ Խրաւսիա տէվլէթի տախի Ի֊ունէվիլ միւսալէհէսի ահոնամէսինէ տախիլ օլմագ միւտտատ իտիպ, պու֊նա տախի Ֆրանսա հիւքիւմէթի Ա֊սԹրիանընն քէսրը նուֆուզու իչինն ֆախրէն մուվաֆագաԹ կէօս Թէրիպ օլ վէճհիլէ ՊօնապարԹէնին Շ֊ըմալ հիւքիւմէթլէրի հագգընտա մինվիի զամիրի օլան բօլիԹիգանընն սէվկիսի Թէնմամը իլէ հասըլ օլուպ, Ֆրանսանընն տախի պէրրէն վէ պահրէն ղալէպէյի նուֆուզու հասըլ օլտու֊ քի իլէրիւտէ մահալլինտէ քէշիտէսի սիլքի սիւԹիւր գըլընաճագ տըր։

9։ Պօպէնձէլ վէ Յօզէֆ 1801 սէնէսի շուպաԹրն տօգուզունա գատար Ի֊ունէվիլտէ միւքէալէմէ մէճլիսլէրինէ օԹուրուպ, վաֆիր միւզաքէրաԹէն սօղրա Պօպէնձէլ, Շ֊ըմալ տէվլէթլէրինին իԹԹիֆագը հավատիսի իլէ տախի իֆրաճ մէյէուս օլուպ, եէվմը մէզպուր֊ տէ Յօզէֆ ՊօնապարԹէնին ֆէվգ էլ ղայէ մէսրուրիյէԹի վէ Պօ֊ պէնձէլին քէմալը մահզունիյէԹի իլէ, մէշհուր Ի֊ունէվիլ ահոնա֊ մէսի սասէ ալաֆրանկա պէշ պու֊չուգ բատէլէրինտէ իմզա գըլընաը. վէ օլ վէճհիլէ Ֆրանսա ալէյհինէ օլան իքիւնճի գըլասընն մուհաֆէ֊ զաԹը տախի րէսիտէյի հիւսնիւ խիԹամ օլտու։

ԻշԹէ Ի֊ունէվիլ ահոնամէսինին Ֆրանսա հագգընտա տէղքեար օլան աէվէրաԹը։

Իչինօ նէհրինին սօլ քէնարը, Օ֊վիչէրիտէն Ֆիլիմինկէ գատար Ֆրանսայա ԹէղգԹ օլուննտու։ Տուաէլտօֆֆ, Ի֊րէնպրայԹշէյն, Պաս֊ սէլ, Իչհլ, Ֆիլիպսպատուրկ, Վ իէօ֊Պրիզախ գալէէրի սաղ Թէրաֆֆտա օլտուգլարընտան, Ա֊էմանեայա գալտը իսէ տէ, ՊօնապարԹէ պու֊ գալէէրի խարատագ իտէրէք Թէնսիմ խլէտի։ Իչնօնուն սօլ Թէրաֆֆընտա մէմալիքէէրինին զայդ իտէն հիւքմատրլէրէ, սաղ Թէրաֆֆտան պէտէլը զկյան վէրիլմէգէք իտի։ Պուհանի [1] Թաղրիգատէն օլան հիւքմ

[1] Օնունճա տէհրատ Աէմանեա իմբէ֊ րատորըրընէն պիլիէսի Թէնքինճիի կտու֊ տէ, Աէմանեանէն նէտի հիւքմէԹինէ մի֊ | չէտատէն իմբէրատոր ինԹիխաղ իԹմէք իմ֊ Թիտը վէրիվէ, Եւէրնէօ էտնի ինԹիխաղ իտիճի իտի վէրիմիշ տիր. վէ պուհատան

տարբեր հագցնելիներ պիտի չէր սեղանիտի իսկ տէ, պուն կարա տա
խի պիտի թէրաֆեան պետելը գիտան վերելէնի աշխատար իսի։ Պէ-
ձիգա էյալէթլերի, Մամբօ Յօրմիօ ահանամէնինտ տախի գարարկիր
օլտուղու վճռիլ, վի Ինճունուն սօղ թէրաֆընտա պուլունան վի
Ալէմանեա իմբէրաթորունա միւթալիգ օլան պիր թագըմ Քօճ
թէլիքլէր, Իթալիա վի Օվիչէրի արատընտա օլան պէցիւք չիֆթլիք-
լեր, Իթալիատա Միլանի էյալէթի, իմբէրաթորու միւշարէլհ թէ-
րաֆընտան Վրանայա թէրը օլունուպ պուն կարա պետելը գիտան օղ
մագ իւգրէ, տապըգը վճռիլ եալընըզ Ա ինէտիկ էյալէթլերի Ա-
թրիայա պախշ օլունտու։ Իմդի պու Ա ինէվիլ ահանամէտի իլէ Ա-
լէմանեա իմբէրաթորու Ալէքսանդրի փիագոփոլուղունու տախի էլ-
տէն չըգարըպ, քէնտի խանէտանը հիւքմիւնտէ օլան Թօսգանա տու-
գալըղը տախի Խարմա տուգասընա իթա օլունտու. վի օղ վճռիլ
պու ահանամէ Իթալիատա տախի Վրանարզ հագցընտա Մամբօ Յօր-
միօ ահանամէնինտէն գիյատէ խայրըղը օլուպ, Ատիճէ նէհրի եինէ
Ա-թրիայա հուտուտա կէօսթէրիլտի. Ինկիլիզլեր Ա իմօրնօտան չըգա-
րըլըը, Ի՛օ վի Թանարօ նէհրլերի քէնարլերի, Ա ինէտիկ աէնիգինէ
գատար Ձիզալբին ճիւմհուրունա թէղը օլունուպ, պու ճիւմհուր
տախի թէքմիլէն Վրանայա ճիւմհուրու հիմայէթի Թահթընտա պու-
լունտու։ Իմդի պիւթիւն օրթա Իթալիա եա Վրանարզը, եա տա
Վրանարզ հիմայէթինտէ օլան Ձիզալբին ճիւմհուրունուն էլինտէ օ-
տուղունտան, պունտան պէցիլ Ա-թրիալըլար, նէ Սարտինիայա,
նէ Սաբօյիէ վի նէ տախի Օսմայա մուավինէթ իտէմէղ օլտուլար։

Պու միւսաւիհ իլէ Ա-թրիա տէվլէթի, Ֆիլէմինգ, Օվիչէրի,
Ձիզալբին վի Ռինօվա ճիւմհուրլարը իլէ տախի միւսաւիհ իթթիշ
սայըլտաճագ ընը. պուն կարարն թէմամիյէթ վի իսթիգլալիյէթի, Ա-
թրիա տէվլէթի թէրաֆընտան րէսմէն գատպուլ օլունտու։ Սալընըզ
Սաբօյի, Սարտինիա վի Օսմա հագցընտա սիւքիւթ օլունուպ, Ֆը-
րանսա հիւքիւմէթինին րէյինէ իհսալէ օլունտու. անճագ Վրանայա
նէն տախի Սարտինիա վի Սաբօյի հագցընտա իմբէրաթոր Ռաւլօ իլէ
պագը մուգավէլէսէր օլուպ, քիլիսա հիւքիւմէթի Հագցընտա տախի
Պօնաբարթէնինն ևէգհէպճէ խայրըղը թէսավվուրլերի վար ըսը քի Ա-
լէքսիուտէ նագլ օլունաճագ սըր։ Պու ճիւմհէ Սարտինիա գրալը, լև
մանսարընա Ինկիլիզի գատպուլ իթթիշ օլտուղունտան, Պօնաբարթէ
պունտան զայէթ միւնֆէրիլ օլուպ վի Վրանայա տախի ձիվար պու-
լունտուգունտան, պու պապատ միւսթագիլանէ հարէքէթի իթթիֆէ
տախի գարար վէրիպ, հիչ պիր Թահիւտ ալմընա կիրամէտի։

իւչիւ Թարիգի լունդոնէն օլուպ. Սայոնա, Թրէվ վի Գօլօնիա փիագոփոլարը խոլէր։ Պօնաբարթէնինն միւրասը Թարիգի լունդոնէ տէն օլան պու հիւքմիւտրլարըն մէմալիքինի էլչէրիտէն ալընը, պէտէը գիյան օլարագ Ա-թրիայա վի սայիրէկի Թագսիմ իթթիֆ խոլ։ 1806 տա Ալէմանեա իմբէրաթորլուղու իլէ պէրապէր Պօս էլչիօղլեր տախի լագվ օլունտուլար։

[1] Ալէքսանդրի. գայէթ էսկի վճռնատա գալմա պիր փիագոփոլուգ մալիքանէսի խոլ։ 1802 տէ պու մալիքանէ տախի Թարիգի լունդոնէն ալընըպ, Ֆիլանի էլչիՔօղլուխ Թահվիլ օլունտու. վի 1808 տէ գաթիերայա վէրիպ, 1814 տէ Ա-թրիայա Թէղը օլունտու։

Digitized by Google

Ա՛սիոյ իմբէրաթորու պու ահտնամէյի հէմ քէնտի իսմինէ վէ հէմ Ա՛լէմանեա իսմինէ, եանի հէմ Ա՛սիոյ վէ հէմ Ա՛լէմանեա իմբէրաթորու մադամընտա իմզալայաճագ, վէ Ֆրանսա տէվլէթի տախի Ի՛րուսիայը իսկեաթ իտիւպ, պու պապտէ պիր մուխալիֆէթ իթտիրմէյէճէք իտի։ Ա՛հտնամէնին սիւրէթի օթուզ կիւն զարֆընտա տէվլէթէյն թէրաֆընտան թաստիգ օլունուպ, պիր այ սօղրա տախի Ֆրանսըզ ասքէրի պիւթիւն Ա՛լէմանեատան չըգաճագ ըտը. վէ բօ լէյհիգա թէօհմէթի իլէ Ա՛սիոյ գալէլէրինտէ մահպուս օլան քաֆֆէյէ Ի՛թալիանլըլար տախի սէրպէսթճէ սալըվէրիլէճէքտի։

Ա՛ննէրալ Պօնափարթէ, 1799 Թըշրինի սանինին տօգուզունտա հիւքիւմէթէ գատէմ պասըպ, 1801 սէնէսի չուպաթ տօգուզունտա եանի Թամ օն պէշ մահ զարֆընտա, Ֆրանսա հիւքիւմէթի, ումուրու տախիլիյէճէ, ահալինին ընըֆընտան զիյատէսինի տախիլի տայրէի Թանզիմաթ իթմիշ, Ի՛վէ ումուրու խարիճիյէճէ, հեր ճէնկտէ մուզաֆֆէր վէ պիւթիւն Ի՛սլոգա տէվլէթլէրի իլէ եա պարըշ իթմիշ, եա տա Ինկիլիզ ալէյհինէ իթթիֆագ իթտիրմիշ իտի։ Վ է Պափանիա տէվլէթի Ֆրանսըզ Թէրաֆտարը օլարագ, Ինկիլիզէ Թատպի օլան Ռօմէնկիզին իւզէրինէ եհուրիւմէքտէ, Ի՛սպօլի գրալիչասը Ֆրանսա տան իսթիրհամ իթմէքտէ, վէ Փիլիսա հիւքիւմէթի տախի պիր հիւանիւ միւսաալէհէյէ Թալիպ օլմագտա իտի։

Պու ահտնամէնին պիր սիւրէթինէ ճէնէրալ Պէլավէն եէվմը մէզքիւրտէ Ի՛ունէվիլտէն Խարիսէ կէթիրիպ հիւքիւմէթէ Թագտիմ իլէտի. վէ պիր սիւրէթի այնի իլէ հէմէն օ կէճէ Պոնափարթ զազէթասընա տէրճ օլունտուղունտան, անը վահիտտէ պիւթիւն Խարիս պէլտէսի գանտիլ տօնանմալէրի իլէ Թէզեին վէ Թէնվիր գրըլընտը։ Վ է հէր Թէրաֆտան սահիհ վէ ազիմ պիր մէսէրրէթ սէտալէրի իշէ Թիլիպ, ճիւմլէ ահալի պաշ գօնսիւլիւ մէտհ իւ սէնա իտիրէք, սա պահատաք եաշայ Պօնափարթէ, եաշայ ճիւմհուրիյէթ, սէտալէրի տաիւմանէ գատար աքս էնտազ օլտաւ։

Digitized by Google

ՏԻՕՐՏԻՆԱՒԻ

ՎՐԹԱՊ

ԼԻՒՆԵՎԻԼ ՄԻՍՍԱԼԷՀԵՄԻ ՏԵՎՐՈՆՏԷՆ, ԳԱՑՏԸ ՀԱՑԱԹԼԷ

ԳՕՆՍԻՒԼԻՒՔ ՏԵՎՐՈՆԷ ԳԱՏԱՐ

ՊԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱ,

1801

1° Ա՛ըը օրսո-սո-նա փէնիլէն կէօնէրիլէն իմսա։ 2° Պօնաբարէնին ըէրիւիպարը պահրիյէսի։ 3° Ինիլէ փէվլէրի իլէ Շ՛ըմալ փէվլէրլէրին ֆո-ֆէլարը։ 4° Ինիլէ փէվլէրին պո-լո-նօ-զը ֆո-խարա։ 5° Ինիլէն Պալիգ փէնէնէ կէօնէրիյէ փօնանա։ 6° Շ՛ըմալ փէվլէրլէրին ընբարիւ-ը։ 7° Ինկլէզլեր Տանիմարգայա ձէզը իթ-ը Ո՛նօ պօզուզը կէլէրլեր։ 8° Պօքինհոյ պէլէսի։ 9° Պօքինհայ ֆո-հարէպէսի։ 10° Ո՛-վագար ֆո-լուէսի։

1° Լ ԻՒՆԵՎԻԼ միւսալէհէմինէն սօղրա, Ինկիլիզին գուվէսի պահրիյէսի, կերէք ագ տէնիզէ վէ կերէք սըւ տէնիզինէ տոպըզնըգ պուլունուօուզունան, պաշ գօնահիլ Պօնաբարթէնին ագտէմը Լ-մէլի պու ֆըրսաթ արասընտա Իսկէնտէրիյէ պիր տօնանմա կէօնտէրէրէք Ա՛ըը սաքէրինէ իմտատ եէթիշտիրմէք իտի։

Ա՛ու գատտէմա պու սաքէրի քէնտիսի ալըպ պէօյլէ տէնիզ աչըը պիր եէրե կէթիրմիշքէն օրատա թէրք իտիւպ Ֆրանսանըն իմտատընա եէթիշմիշ օլտուզունան, պու օրատույու մուխաթարատան գուրթարմագ, կերէք պու սէպէպ մէպնի, վէ կերէք Ա՛ըը սէֆէրինին չէօյլէմէ պիր խաֆիֆ թէտավվուր սայըլմայըպ, քօղիթիգաճա պիր պէօյիւք վէ միւթէնա թէտպիր օլտուզունու. իսպաթ իթմէք իչին տախի վաճիպէյի զիմմէթինտէն պու-լունմուշտու։

Պու նիչէթլէ Պօնաբարթէ ագտէմմէ Ինկիլիթերրա իլէ պիր պահրիսէ միւթարէքէսինէ տախի սայ իթմիշ իսէտ պօշա չըգտըղը պալատ հիքեայէ գըլընմըշ տըր, անճագ պու էտնատէ Լ լունէվիլ միւտալէհէմի իլէ Ֆրօրգանըն գարա թէրքիֆլինտա Ֆրանսա հագգընտա պիր ղայլէ վէ մուխաթարա գալմամըշ օլտուզունան, վէ պիւթիւն

Digitized by Google

Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ կիսոյ պատրաստուելոյն վրայ մեծահիւր գրչտա Ինկիլիզ գուրանալարը հեր վագր վը սերպէսթձէ սէ. նիզը չըգամատըգլարընտան, Պօնաբարթէ պիւթիւն պիւթիւնէ նա. զարը տըգագրընը ուժուրու պահրիչէ թահվիլ իմէմէչէ վագրը ֆըրսաթ պուլուպ, ֆէվգ էլ ղայէ տօնանմա Թէտարիքեաթընա տէվամ ելէտի, վը միւճէտտէտէն պէօյիւք կէմիլէր ինշա վը թէշհիզ գրլընը մագտա օլտուգլարը հալտէ, Յիլէմէնկ, Իրանա, Սպանիա, Իթալիա վը Պաղըրպ լիմանլարընտան, Թիւճճար վը պէյլիք եանի չէքտիրմէ. տէն ֆըրգաթիչնէ գատար հեր ճինա կէմիլէր, Պըսըր Վօլուենա ըէվան օլուպ Իրանսրզ օրտուսունա ագճէ, միւհիմմաթ, Թազէ մէյքիւլաթ, չարսապ վը սայրըճ Թաշընմագտա իտիլէր։ Պագտա պունլարըն պազըլարը Ինկիլիզ էլինէ տիւշտիւ իսէ տե, Իսկէնտէրիչէ տախ հեր հաֆթա սէլամէթլէ պիր ֆէտի կէմի վասլ օլուպ, Իրանսատան խապէր, իմտատ, վը հիւքիւմէթին պու օրտու հագգընտա նէ մեր. Թէպէ տրգագաթ վը Թէվէճճիւհիւ օլտուղունա սահիհ նըշանէլէր տախ կէօսթէրտիլէր իտի։ Իսկէնտէրիչէ լիմանը սըղ օլտուղունտան պէօյիւք կէմիլէրին տօնանմըշ օլարագ պու լիմանէ տուխուլէրի միւմ քին օլմատըղը մուգատտէմա տախ ֆֆատէ օլսունմուշտուր։

Պօնաբարթէ պու նօգտանը տախ տօլտուրմագ իւզրէ, Թարզը ճէտիտ իւզրէ եէթմիշ պէշեր Թօփլու պիր գաչ ֆրի անպարլը եաբաղրտը քի հէմ գուվվէթլի կէմիլէր օլուպ, հէմ տախի սու քէսիմ լէրի ազ օլտուղունտան, Իսկէնտէրիչէ լիմանընա տախ սէրպէսթձէ կիրէպիլէճէքլէր իտի։ Պ՚ օվ վէճհիլէ պու քիւչիւք իմտատլէրին Պընըրա վիւսուլինէ սարֆը սայ օլունտուղու հալտէ, Պօնաբարթէ պիր պէօյիւք վը ումուտի իմտատ վը մուավէնէթ Թէրթիպաթընա տախ ֆէվգ էլ ղայէ իգտամ վը ղայրէթ իթմէքտէ օլուրուտու։

Իւնէվիլ միւսալէհէսի ահտնամէսինին Թաստիգինտէն սօղրա, օրտուլար ան պէ ան Իրանսայա ավռէթ իթմէքտէ օլուպ, պու ճիհէթլէ Իրանանըն մէսարիֆի արթաճագ իսէ տե, պունա նիսպէթլէ Իրանսրզըն, Ինկիլիզտէն պաշգա պիր տիւշմէնի գալմամըշ օլտուղունտան, պու ասքէր տախ Ինկիլիզերրայա Թայեին օլունապիլիպ, օլմատա տախ պէօյիւք գօրգու վէրէպիլիր իտի։ Պալատէ զիքր օլունան Իրանանընն պէշ պէօյիւք օրտուսունտան, օմուզ պին ասքէր Չիզալէին ճիւմհուրունտ, օն պին Պարտէնիատա, ալթը պին Ո՚վիչէրիտէ, օն պէշ պին Ն՚աբօլինին Թարանթ քէօրֆէզինէ եօլա չըգմագտա, եիրմի պէշ պինի ՆօրԹէկկիզ Թէրաֆընա կէօնտէրիլմէքտէ, վը եիրմի պէշ պինի տախ Յիլէմէնկոտէ օլուպ, հասրլը ճէման եիւզ օն պին ասքէրին Իրանսայա պիր աղըրլըղը օլմայրպ, էճնէպի մէտա. րիֆի իլէ պէսլէնմէքտէ իտիլէր։ Պագիսթ Իրանսայա ավռէթ իտիւպ մէսարիֆլէրի խազինէտէն Թէսվիյէ օլունաճագ իսէ տե, պու ասքէրէ պիր մէմուրիյէթ գալմամըշ օլտուղունտան, պիւթիւն պիւթիւնէ պաշ գօնսիւլիւն էլինէ Թէսլիմ օլունմուշտուր։

Պօնաբարթէ պու նլարը տախիլ վը խարիճի Իրանատա մինասիպ մահալլէրէ Թագսիմ իթտիքտէն սօղրա, Ն՚աբօլի տէվլէթի իլէ վագի

Digitized by Google

օլան մուգամվելէ միւճիւսիինձէ, Թարանթ քէօրֆէզինէ կէօնտէրիլէ-
ճէք օլան օն պէշ սին ասքէր, կիսիպ ()Թրանթ քէօրֆէզինի Թաւ
Թաճագ, վէ օրատա Թասպիհալար ինշա իտէրէք պիր ատնանմա սըղը-
նաճագ մահալ հազըրլայաճագըտը, չիւնքի Պօնաբարթէնին Թամիմ
վէ Թէրթիպի իւզրէ, ()Քրանսըզ ատնանմասը Ալաբօյինին պու ()Թ-
րանթ լիմանընա կէլիպ, օրատան օն օն իքի սին ()Քրանսըզ ասքէրի
ալարագ Իսկէնտէրիյէյէ նագլ իտէճէքտի։ Ամիրալ Ալ իլնէօվ միւսԹա-
գիլէն պու խոտտատա մէմուր օլուպ, իմալաԹի պիզզաԹ նէզարէԹ
իԹմէկը իւզրէ Ալաբօյինէ ազիմէԹ իյլէմիշ իտի։ Իմտի ()Քիլէմէնկին,
()Քրանսանընի, Ասպանիանընի, վէ ԻԹալիանընին պէյլիքը կէմիլէրի, ասքէր
Թօփլանան լիմանլարտա Թաղսիմ օլունապագ, ()Քրանսըզ ասքէրինին
կէրէքը Իրլանտայա, կէրէքը Նօրմէկիզէ, կէրէքը Ալընըրա վէ կէրէք
Ջինաէ կիԹմէգինի միւմքին կէօսԹէրէրէք, Ինկիլիզ տօնանմասընընի
տախի շաշըրըպ վէ բատշալանըպ ֆընդա ֆընդա պու մահալլէրէ կէօ-
տէրիլմէսինէ սէպէպ օլաճագ ընը։

2։ ()Քրանսըզընի վէ Ասպանիանընի օԹոզ գընԹա իքի անապարընը,
տընշ աէնիզտէ ՊրէսԹ լիմանընընտա իքի էնէմտէն պէրիու Ինկիլիզտէն
մուհասէրէ օլարագ գաբանմընշ գալմընշընը։ Պօնաբարթէնին Թաս
միմաԹը իւզրէ, պէշ գընԹա ()Իլէմէնկ գաբաղը վէ ՊրէսԹ լիմանընը
տա օլան կէմիլէրտէն պէշ գընԹա ()Քրանսըզ, վէ պէշ գընԹա Ասպան
ճօլ իքի անապարընըը իլէ պէրապէր, Ալմերիգայա վէ Պռազիլիա Թէրա
ֆընա կիտիպ, Ինկիլիզին պու Թէրաֆտա օլան հիւճհիւմիւնիւ մէն խ
ուճէնընէրը խոլ[1]։ Տիկէր երիսի գընԹա ()Քրանսըզ վէ Ասպանէօլ գաբագ-
լարը մէզքուր ՊրէսԹ լիմանընընտա գալընպ, հէր ան վէ հէր ֆընտաԹ-
տա Իրլանտայա ասքէր տէօքմէյէ հազընր պու-լուճանճագ-լարընը։ ()Ք-
րանսըզընի պիր պաշգա տօնանմա ֆընդագասը տախի երինէ պու էօնատ
ՊրէսԹ լիմանընընտա, վէ պիր ֆընդագա տախի Նօշֆօր լիմանընընտա, վէ
պիր Ասպանէօլ ֆընդագասը տախի ()Էրօլ Թէրաֆընընտա հազընրլանմագ-
տա օլուպ, սիւբէՁա հէր պիրինէ պիրէր մէմուրիյէԹ կէօսԹէրիլիւպ
լաքին ասըլ միւքատա, պու-նալարընն պիրի օլմագ իսէ օ պիրի իլէ ()Ըսը-
քա իմտատա ասքէրի, միւհիմմաԹ վէ զախիրէ կէօնտէրմէք իտի։ Ամըր
գաբագտան միւքէմմէլ պիր պաշգա ֆընդագա տախի Ռատիչէ լիման-
ընընտա հազընրլանտընշընտան, պու-նաւն գօմանտասը տախի ()Քրանսըզ
ամիրալը Տիւմանօարա վէրիլտի։ ()Քրանսըզ վէ Ասպանէօլ վէ ()Իլէ-
մէնկին պու վէճհիլէ հէր Թէրաֆտա գաւվէյի պահրիյէ կէօսԹէրը-
մէսի հալի իլէ Ինկիլիզին նազարը արզգաԹընը ճիւմլէսինէ տախի
ՁէՁալ իտիւպ, վէ տօնանմասընը ֆընդագա ֆընդագա Թաղսիմ իտիւպ,
պու-նալարա գաբշը կէօնտէրմէյէ գաբար վէրմէճէքտի. վէ Պօնաբարթէ-
նին զիւ'միւնձէ պու մախլուԹիյէԹ ագաասընտա ()Քրանսըզ ֆընդագա-

[1] Պրազիլիա մէմլէքէթ օ վագԹը Բօրթէկիզ կիզ հիւքիւմէթինէ մէդուտի պու-լուճանտու զունանան, Ինկիլիզին իչի Բօրթէկիզլուտ ագաի կիմօրիի հալտի, ֆընդիգամ ալմագ իւզրէ սէր պէսՁէ Պրազիլիա Թէրաֆընընտա տօնանմա կէօնտէրմէյէ, օրասը զապԹ իմմէկ գաբագ-Ձաղը մէմուլ օլուս-զունանան։ Պօնաբարթէնի պու Թէրթիպի օրասը տախի գաւվէնի պու-լմէճագ իտտաի պրօցեմատագ էչհա իտի։

Digitized by Google

ըմնըն պիրի հեր հալտե Ինկիլիզ տօնանմալարընա կէօրիւնմէյէրէք վէ սալիմէն Ինկէնտէրիյէյէ վառլ օլաճիլէճէք իտի ։ Անվախմ գըշ օլտուղունտան վէ արաղըգտա զուհուրա կէլէն չիտուէթլիւ ֆուրթունալէր իլէ Ինկիլիզին մուհասէրէ կէմիլէրի տաղըլմայա մէճպուր օլտուգլա ըմնատան , պէօյլէ պիր ֆըրսաթ վագթը տօնանմայը ալըպ Պրէսթ լիմանընտան չըգմասը վէ Ֆրանսէզ կիրմէսի Պօնապարթէ Թէրաֆընտան Ֆիվրալ Կանթօմա էքիւտէն Թէնպիհ գըլընմըշտը , վէ մուճակինձէ 1801 սէնէսի քեանունունու սանինին 23 իւնճիւ կիւնիւ Ֆիվրալ Կանթօմ տէհշէթլիւ պիր ֆուրթունա ապրասընտա Պրէսթ լիմանընտան չըգըպ հէզար Թէհլիքէ վէ մուխաթապատան գուրթուլարագ Ֆիվրալ պօղազընը կէչիշ վէ Ֆրանսէզ սէլամէթլէ վառլ օլմուշտուտ ։ Ընդրա իմտատա կէօնտէրիլէճէք ասքէր , միւհիմմաթ վէ զախիրէ պուս ֆըրգանըն տէրունինտէ իտի . Թամ պուս վագըթտա Ինկիլիզէք տախի պուն ձա զէմանտէն պէրիս Ընդրա կէօնտէրմէք իւզրէ Թէվաթուր իթթիֆըլէրի օն սէքիզ պին ասքէրի , կէմիլէրէ պին տիրհեմ Ինկէնտէրիյէյէ կիլիմէք իւզրէ եօլա չըգարմըշլարընտա , վէ էս նայը րահատ մուխաֆիֆ հավայէ Թէստիւֆ իլմէքլէ Ֆատօս ճէզիր բէսինին գաթշընտա Ափրի լիմանընտա մուվագաթէն ապամ իթ մէքաէ իտիլէր ։ Ֆաքին պուս ֆրի տօնանմալարըն մուամէլաթընը վէ Ընդրընըն սօն վուգուաթլարընը նագլ իթմէզտէն էվվէլճէ , Ինկիլիզէք Շըմալ տէվլէթլէրինին մուամէլաթընը հիքեայէ իթմէք սիլքի Թարիխ էն տահտա պիր մաւվաֆըգ օլտուղունտան պուն ալարը չիմտիլիք Ֆ տէհիւտէ պըրագըպ պիզ կէլէլիմ Շըմալ Թէրաֆընա ։

3° Պու տէվլուտ Ինկիլիզ տէվլէթի օն եէտի սէնէտէն պէրու Ինթ նամ պաշ վէքիլին վէյրի իտարէսինտէ իտի , Ամրինկօ ճէնկինճ ատն էվվէլ պու տէվլէթ Ֆիրանսա իլէ միւսալէհ իթմէքի գապուլ իթմէյիպ , պու ճէնկուէն սօղրա տախի Պօնապարթէ ֆիւԹունալէր իլէ Ֆրօտա տէվլէթլէրինին նըսֆընըն էլինատէն սիլահլարընը ալըպ , վէ բօղնթգասը իլէ պիր նըսֆընը տախի Ինկիլիզ ատու վէ խաամ խուպ , օլ վէհհիլէ 1801 սէնէսի իպթիտայէրինտէ Ինկիլիզ տէվլէթի կէրէք էակի տիւշմինլէրի օլան Ֆրանսըզ վէ Ասանեօլ , վէ կէրէք էակի միւԹեֆիգլէրի օլան Ռուսիա , Շըվէտ վէ Նրուսիա իլէ ճէնկատէ օլուպ , վէ Ֆէսթրիա , Նապօլի վէ ՌօրԹուկալտա տախի դաէպէի նուֆուզա զայիլ օլուպ , էլ հասըլ 1793 սէնէսի Ֆրանսըզլարա վագի օլտուղտա միոհղիւ պու սէնէ տախի Ինկիլիզէր ապիԹիւն Ֆրօտայա գատրը եաղընըզ գալմըշլար ըտը [1] ։

Ինկիլիզին ահվալը խաբրիճիյէսի պու թատէտե օլտուղտա հալտե , ահվալը տախիլիյէսի տախի պունատան ալէտԹէր իտի ։ Ինկիլիզէրըտտա պիր տէհշէթլիւ գըրթըգ օլուպ վէ պէր վէճհը խուստումէթ հիչ պիր

[1] Շա գատար քի Ինկիլիզին մէմալիքի ատա օլտուգունատան մուհաֆազատը տախի դայէթ գալայ ըտը , անձագ Ֆրանսատընը մէմալիքի Եւրոպանըն օրթասընտա , վէ քէնարխինէ տատա վէ տիւշմին օլան գուվվէթլիւ տէվլէթլէրին արասընտա պալանսատընտան , մուհաֆազատը հէր նէ գատար կիւճ օլտուխտ օ գատար տա չէրճիվ օլտուղ , խոսի Ինկիլիզին պու տատա հալի քէգ տէ Ֆրանսըզտա գըտտա օլտունամագ ։

մահալտէն զախսե կէլմէ-տիւլինտէն, հէմ ահալինին քէմալը զարուբէթի վէ հէմ տահի խազինէ վարիտաթընըն նօգսանընա միւճիպ օլմուշտու, պու ճիւմլէ կէչէն տէհրին սօնլարընտան պէրիս Ինկիլիզ տէվլէթի ճիհանըն ախզուլիթասընը քէնտինէ կէչլորմիշ օլուպ, թիւճ ճարան եէտինտե հատտսըզ հիսապսըզ վարխէթ թօփլանմըշ օլտուղունտան, խաթիգրազ եիւզիւնտէն քէչ չօգ խանէ վէ իմտատսխէ պուլուպ, պաշը պօզուգ վէ նիզամ իւչ եիւզ սլինտէն զիյատե գարա ազ քէրի հազըրլամազա, վէ սէքիզ եիւզ օն տէօրթ գրմա ճէնկ կէմիսի տօնանմամազա տահի միւգէմէլ օլմուշտու[1]։ Պու կէմիլէրին եիւզ գրմասը իւչ վէ իքի անպարը օլարագ, վէ իքի եիւզ գրմասը ֆրգաճիին օլարագ հէր տէնիզի լատնգաճի տօլաշմագտա խաիլէր, եիւմի գրմա իքի անպարը վէ գրդգ գրմա ֆրգաճիին տահի իհմիխաթ-տե վէ հէր ան հարէքէթէ հազըր պուլունտուպ, պու կէմիլէրին ճիւմլէսինտե եիւզ եիւմի ալթը պին նէֆէր թայիֆէ օլարագ, մէշ հուր վէ մանիւմաթը զապթիան, վէ ճիւմլէսի պիրտէն ասրըն վէ ճիհանըն էն մահիր վէ էն չէօհրէթլիւ տէնիզ զապթիէրի օլան ամիրալ Նալքէր վէ ամիրալ Հէլսօնտուն գօմանտասընտա խոիլէր։

4° Պու ճիւմլէ Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ տէվլէթլէրի հագգլարընտա էֆքեարը ամմէ պիւթիւն պիւթիւնէ թէպտիլ օլմուշտու։ Ֆրանսա ճիւմհուրու, Պօնապարթէնին սայեէսինտե միւթհայիր օ

[1] Պու սէնե Ինկիլիզ տէվլէթի ահալի իւզերինէ հէր նե գատար ֆազլա վէրգի ալըգագտը խաե տե, հիչ պիրի թէքմիլէն թահսիլ օլունմամա տըղընտան վարիսաթը խազինէսի կէրէկի կիպի նօգսան պուլմուշտու, եալընըզ մէսքիւլէթ խազէրինէ վազ օլունան վէրգիտէն իւչ տէօրթ միլիօն լիրա նօգսան թահսիլ օլունմուշտու։ Պու ճիւմլէ մէզքիւր 1801 սէնէսինին մէսարիֆի հէր սէնէսէն զիյատե օլաճագ օլտուղունա տան, վարիսաթէ ագալև ի եիրմի պէշ վէ եիրմի ալթը միլիոն լիրա զամմ իհմիզ լազմ կէլ միշ խոր։ Օ սէնէ պիւթիւն Ինկիլիզրտանըն մէսարիֆի ալթմըշ օտգուզ միլիոն լիրայա պալ լող օլմուշտու, քի օ վագթըն հալինէ նա զարէն ինանըլմազ մէրճէպտե պիր մուպալ ղա տայըլըր, չինքի չիմանքի տէվտե պիլէ Ինկիլիզին իրատ վէ մաորաֆը, եվ ի եվ պէշ միլիոն լիրայը թէճավուզ իտե միշ տիր։ Վէ Ֆրանսըզըն օ վագթը քի վարիսաթը ալթը եիւզ միլիոն ֆրանգ եաթատ եիրմի տէօրթ միլիոն լիրայա պալիղ օլուրտու։ (Շմնտի իքի պին միլիոն ֆրանգա եագըն տըր)։

Ինկիլիզին օ վագթքի տէնիզ տէօրթ եիւզ սէքսէն պէշ միլիոն լիրա հիսապ օլաճագտըր, (շիմտի տօգուզ եիւզ միլիոն լիրայա եագըն տըր)։ Եալընըզ պու պօրճուն ֆայիզի սէնէվի օթուզ միլիոն լիրատան զիյատե քէսէր իտի, շինքի եիւղտե ալթը իտի, (շիմտի եիւղտե իքի պուչուգ վէ իւչ տէրե)։ Իրլանտանընըն պօրճու, վէ Ալէմանիայա վէրիլէն իանէ պօրճու տահի պուլունան պաշգա տըր։ Ամերիգա տահի պուլունան պաշգա տըր։ Ամերիգա տան ճէնկէտէն տօլայը պօրճ սէնէքին եիւզ գրգգ պէշ միլիոն լիրա զամմ օլան միւգէմէլ սէհի պիւթիւն Ինկիլիզերա տվոխի պաշ վէքիլ Բիթտէն շնքէտայէթ իտէրէր իտի։ Լազքին շունու տա իգրար իմմէնէիով։ Ինկիլթէրրանընը ղէնկինճէյի տահի ալ էնտատ տե։ Բէճէյի նիհայէյե վատ օլմուշ կիպի իտի։ Հինտա հազիմի Թիփբօ Սահեպ էօլմէյտէն տօղրա, պիւթիւն Հինտստանտե վէ պունտե իլ Ճհանընը Թէճարէթի Ինկիլիզ կըճե կէշիր իտի, Հինտ վէ Ամերիգա ճիվարըրընտա օլան Ֆրանսըզ, Սպանտօլ, վէ Ֆիլէմէնգ մէմլէքէթլէրի վէ տատալարընը Թէքմիլէն Ինկիլիզ զապթ իմմիշ իտի։ Վագտա Ամերիգայը զապթ իմմիշ իտի, լազքին 1781 տե եունի Ամերիգա տե-Ֆէբրինին իմիտալընա եագըն Ինկիլթէրրայա ատշարըտտան օլարագ սէնէվի օն իւչ միլիոն լիրալըգ մալ կէլմէյ իտի, 1792 տե եիրմի միլիոնա չզգտը, 1799 տա օթուզ միլիոնա չզգտը, 1781 տե Ինկիլիզերրատան տըշարըրտա զգտան մալ եէտի սէքիզ միլիոն լիրայա պալիղ օլմուշտու 1792 տե եիրմի պէշ միլիոնա պալիղ օլտա, 1799 տա օթուզ տե օրճի միլիոնա չզգտը. իտոի ամերիգա տե Ֆէբրինէն տօղրա հէր պիր չէն իւչ գաթ, վէ Ֆրանսա տե Ֆէբրինէն տօղրա իքի գաթ օլմուշտու. 1788 տե Ի-կիլիզին 13·827 կէմիսի, վէ 107·925 թայիֆէ-սի վար ըտը. 1801 տե, 18·877 կէմիսի վէ 145·661 թայիֆէսի վար ըտը։

Digitized by Google

լաճագ մէրթէպէտէ պիր հիւանիւ իտարէ թահթընտա պուլունտուղունտան, պօնաքարթէ ճիհանէ ինսանխէթլիւ, ագըլըը վէ քէք նատիր չէյ, ֆիւթուհաթլէ պէրապէր ինսաֆը կէօրիւնմէքտէ իտի։ Պունուն մուղայիրի Ինկիլիզ իսլզմէթ իտէն եահօտ միւթթէֆիգ օլան տէվլէթլէրին քեաֆֆէսինին ագլը պաշընա կէլիպ, Ինկիլիզ քօլոնիֆասը իլէ նէ տէքք վէ տիւպարէյէ կէլմիշ օլտուգլարընը էյիտէն ֆէհմ էյլէմէյիլէր։ Ընսթրիա տէվլէթի կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք Ինկիլիզ իչիւն ճէնկ իթմիշ, Ընգէմանեա տէվլէթլէրի եինէ Ինկիլիզ ի-չիւն մէմալիքլէրինին պիր մըգտարընը ղայպ իթմիշ, Շըմալ տէվլէթլէրի, ճիւմլէսինին բէյնի Ռուսիա տէվլէթի տախի պէրապէր օլարագ Ինկիլիզլին թահրիքի իլէ Վրանսըզ ճիւմհուրունա գարշը ճէնկ իթմէ-լէրինէ ճիհանըն ատապ իւ թէրպիյէսինին պօզուլմամասընը վէսիլէ իթթիֆաղ իթմիշլիքէն, պու ճէնկ իլէ պիւթիւն ճիհանըն թիճարէ-թինի Ինկիլիզ էլինէ վէրմիշ օլտուգլարընա տախի բանա իսկեաթ օլ ատուլար։ Իմոի ճիւմլէսի պիրտէն, պիւթիւն տէնիզլէրին սահիպի օլ մուշ օլան պու տէվլէթէ բուչի ատավէթ կէօսթէրմէյէ պաշլատըլար։ Պիրինճի Ռաւլօ Թիզ մէշրէպ վէ սապրօսըզ օլտուղունտան իսպիիտա քէնտիսի Ինկիլիզէ գարշը գլայմ իշարէթինի չէքմիչիտի, Շըվէտ, Տանիմարգա, վէ Ռուսիա, արտ արտա Ռաւլօյա Թապի օլտուլար, Ընսթրիա, ճանընընն ածլըընը սիւքիւթլէ տէֆ իթմէյէ չալըշըպ, էլ ալէքընտան Ինկիլիզտէն պիր ինթիգամ ալմագ սէվտասընա զահիպ օլ մուշտուտու։

Իմոի պու էնսատէ Ինկիլթէրրա տէվլէթի սիւլիւք իթտիսի քօլո-թիգանըն սէմէրտանընը Թէքմիլէն միւշահէտէ իթմէքտէ օլտու. վա-գաա ատալարընը, Թիճարէթինի, վարիտաընը, գուվէյի պահրիյէ-սինի, իքի գալթ իթմիչիտի, լաքին պունլար իլէ պէրապէր, պօրճու, մասրաֆը, վէրկիլէրի վէ տիւշմէնլէրի տախի իքի գալթ օլմուշտուտու, վէ Թառճիւպէ չայեան չէյ, Ինկիլիզին մալնէք օլտուղու տաղլար կիպի ալէտան եըղընմըլարընըն եանը պաշընատա, ինսանխէթ ար օլաճագ չէյ, հատտսըզ հիսապսըզ ֆուգարատը աճ, սուսուզ, վէ չըպլագ օ-լարագ, Թէյֆ վէ հէլաք օլմագտա իտիլէր։ Վրանսա, Սպանիա, Ռուսիա, Ընսթրիա, Տանիմարգա, վէ Շըվէտ տէվլէթլէրի, ալէյհինէ գլայմ իթմիչլէր. Վրանսա, Սպանիա, վէ Վիլլէմինկ պիրլիքտէ օլտուգ-լարը հալտէ սէքսէն գըլթա իքի անպարլը տօնանթասիլիլրլէր իտի, Շը-վէտ եիրմի սէքիզ, Ռուսիա օԹուզ պէշ, Տանիմարգա եիրմի իւչ գը-լթա պէջլէ կէմի տօնանթասիլտսինտէն ճէման եիւզ ալէմըզ ալէթը գըլթա իքի անպարլը օլուր քի, Ինկիլիզին իքի անպարլըլարընտան սա-յըտա զնյատէ տէմէք տիր, լաքին Ինկիլիզին կէմիլէրի վէ մանօվրասը, ալէյհինէ գլայմ իտէն տէվլէթլէրին կէմի վէ մանօվրալարընտան հէր հալտէ ալա օլուպ, եալընըզ Տանիմարգալըլար իլէ Վրանսըզլար Ին-կիլիզէ ճէնկ իտէպիլիր տէրճէտէ իտիլէր։ Պու ճիւմլէ Ինկիլթէրը-րանըն կիրիֆթար օլաճաղը մուհաթարա տախի կիւն պէ կիւն զիա-տէթ քէսպ իթմէքտէ իտի, չիւնքի Վրանսա վէ Շըմալ տէվլէթլէրի իլէ Ինկիլիզ պէյնինտէ պու մուհարէպէ ուզուն սիւրտիւյիւ հալտէ,

Digitized by Google

Պօնաքարթէ մուխլագա պիր զարպը տէսթ իլէ Ինկիլիզերթայա պիր օրտու կէօնտէրմէյէ գալըշաճագ օլուպ, քէտէրսիզճէ Ֆրանսատան Ինկիլիզերթայա գարշը պէ գարշը կէչտիկ կիպի Ինկիլիզին իշի պիճմիշ օլուրտուտու։

5° Ինկիլիզին պու մուխաթարալը հալի պաշ վէքիլ Ինիճին ատմը պասիրէճինէ համլ օլունարագ, Խարլամէնթօ մէճլիսինտէ իւզերինէ չիտտէրլէ հիւճիմ օլունտուղունան, Ինիճ խոճիֆա խոխագ, եէրինէ երինէ քէնտի պէնտէլերինտէն Ը օրտ Ստոինկճօն պաշ վէքիլ ինիճիխագ վէ նագագ օլունտու, անճագ օլ էնագատ Ինկիլիզ գրալը ա լան իւլունճիւ Ը օրճ, իհթիագ վէ մաշուշ օլուպ, արա սըրա իւզերինէ տէ թէճէննիւն ալագէճլերի ասխի միւշահէտէ օլունտուղունան, նուֆուզ երինէ պիր էյամ Ինիճին էլինտէ գալըպ, քէնտի թէրթիպի իւզրէ Շ ըմալ հիւքիւմէթլերինէ գարշը Պալմիգ տէնիզինէ պիր ճէսիմ ատնանմա կէօնտէրիլճակ։

Ը վիրագ Խարքէր, էսքի վէ մահքր, վէ միւշքիլ վագըթլարտա գօ մանտագա միւգիէտիր պիր պահրխէ զագիճի օլտուղունան, Պալ թիգ տէնիզինին պաշ գօմանտանլըղը պու ամիրալէ վէրիլիպ, ճէնկ վագուինտէ մուավին ամիրալ բագէսի տագի էօմէտէն պէրա ագ տէնիզտէ մէշհուր գան ամիրալ Ինլսօնա վէրիվիշ իտի։

Ինլսօնան գավ ինճէ, Ինկիլիզին Պալմիգէ սէվգ իթտիխ տօնան մա, կէրիտէ գալան տիկէր Ֆրագագա պէքլէմէկտէրէք, միւսթաճէլէն վէ տօղրու Ոունտ պօղազընը [1] կէչիպ, վէ Տանիմարգագա պիր զարագ տէտթ կէօտթէրէրէք, Շ ըմալ հիւքիւմէթլերի իթթիֆագընտան այրըմագը, վէ պատէհու Պալմիգին օրթասընտա տուրուպ, միւթ թէֆիգ օլան Շ ըմալ տէվլէթլերինին տօնանմալարընը, եա վուրագ եագմագը եա տա պիր պիրի իլէ պիրլէշմէկէ պըրագմամագը ըստը։ Ինէ տօնուն պու թէրթիպի եօլունտա իսէ տէ վագըթճա մարթ պընտա օլուպ, վէ պու պատա Պալմիգ տէնիզինին պուզարը չէօգիւլմէզ ալ տուղունտան, ֆիլիլտոթընըն խճրատը հէր հալտէ վագթը ախէրէ թէրը օլունագագ ըստը, հէր նէ հալ իսէ պու Ինկիլիզ տօնանմատը մ եէտի գըմթա գաբագտան, վէ օթուզ գըմթա ֆրգագինին վէ տահ ուֆագ կէմիլէրտէն միւթէթիկ օլաթագ, մարթ պընընն տօնալարընը տա, Տանիմարգա սէվսիհիլինտէ, վէ Ոունտ պօղազընը պէրի թէրա ֆընտա օլան Կաթիթէկագթ քէօֆէզինէ տէմիր ճէրագ, օրտատա ա րամ վէ իգամէթ իթմէքտէ օլտու։

6° Ճօթէտէ Շ ըմալ տէվլէթլերի տագի թէտարիքճագթը ճէսիճի իլէ Ինկիլիզէ մուգավէմէթ իթմէք իւզրէ հազրըլանմագտա խոխը։ Իմբէրագոր Խաւը ագէչի մէչրէսի իլէ, Շ ըվէտ, Տանիմարգա, վէ Ֆրագագայը քէնտինէ ճէլագ իտուպ, թէքմիլէն իթթիֆագընտա տագիկ օլմայան տէվլէթլերէ տագի ֆֆրատ խուսումէթ խագրագ իտէճէինի պէյան խլէմիշ իտի։ Ճագտա իմբէրագոր Խաւը իլէ Պօնաքարթէ-

[1] Պիր թէրթիբ Շվէտ մէմալէքի, վէ պիր թէրթիբ Տանիմարգա մէմալէքի օլարագ պու Սունտ պօղազը Պալմիգ տէնիզինին գա- | բաստ տաբ. վէ մէթին վէ վիւթանէմ գալէլէրի տէ վար։

Digitized by Google

նին իմիթիազ վէ իթթիֆագ իթմէսի իլէ , Ասրոբաճա Ասրուսիանլին էհէմմիյէթի գալմամըշ օլտուղունտան , Ասրուսիա տէվլէթի հիչ օվ մազ խէ պու իքի մուսաղամ տէվլէթին հիւանիւ թէվէճճիհ հիւնիւ քէնտինէ ճէլսլ իմմէք , վէ օլ վէճհիլէ հիյնի միւսալէհէտէ Ալէմանէ եատան քէնտիսինէ պիր պէյիւք հիսսէ չըգարմագ իւզրէ . Ինկիլիզ թէլրայա իֆթամ խուսուսէթ կէօսթէրիպ , Շըմալ ոէնիզի լիմանլարընը , Միլէմէնկոէն Տանիմարգայա գատար , վէ Ալմ , վէ Ալզէր , վէ Ալսա չայլարը աղըզլարընը պիւթիւն պիւթինէ Ինկիլիզ կէմիլէրինէ գաւամըշ , վէ թիւճճար վէ պէյլիք կէմիլէրինին եանսա չաճագլարը մահալլէրէ ասքէր վէ թապիալար տիզմիշ , վէ Ինկիլիզ հագգընտա էն աղըր չէյ օլաճաղընը պիլէրէք , Ջանօվէր մէմալիքինէ տախի ասքէր կէօնտէրէրէք իսթիալ իլէմիշ իտի : Ասրուսիանլին պու մուսամմլաթը , Պօնապարթէնին քէմալը մէմնունիյէթի , վէ պուՆոն իլ պէրապէր կէօնակէօն վէ մէհֆաաթլու վասիլէրինէ միւճիպ օլտու :

Ասօմէտ Տանիմարգա տէվլէթի տախի , սէվահիլտէ օլան Ամ պուրկ , վէ Իւսկէք պէլտէլէրինէ ասքէր կէօնտէրիպ իսթիալ իլէտի , Գուգասալէն նամ քիւչիւք լիմանը տախի էվվէլճէ Ասրուսիա տէվլէթի թուլթամուշ օլտուղունտան , Ինկիլիզլէրէ տէմիր աթաճատ պիր լիման պըրսաղըմայըպ , եաղընըզ կէմիլէրի իլէ , տէնիզին եիւզիւ քէնտիլէրինէ գալմըշ ըսը , իմտի Ինկիլիզ տէվլէթի սիլահ գուվվէթի իլէ քէնտիսինէ պիր լիման պուլաճագ օլուպ պու լիմանը տախի Գալթիգտէ արամագ , վէ Գալթիգ վասլ օլմագ իչիւն տախի մէշհուր Նոնտ [1]

[1] Նոնտ գօղաղը , Տանիմարգատան պիր ուզուն տիլ չըգըդ Շըվէտ սէվահիլինէ եա նաշմաղը իլէ հատը օլմուշ պիր գօղաղ տը , վէ Հէլսինգօր իլէ Հէլսինկօր արասընտա գօղաղըն էնի խուշ միլէ եագըն տը : Իքի թէրաֆընտա օլան թապիալար չատրասթլամա ա թէշ խոհգիլէրէր իսկ ատ , ուզագտա օլտուգ լարընտան ձինկ կէմիլէրինէ պիր պէյիւք խաապրտաթ վէրմէդիգէր : Գու ձիւմլէ պու գօղաղըն Շըվէտ թէրաֆը վիյատճ սէրին օլտուղունտան , էն պէյիւք ձինկ կէմիլէրի մի ձէրէտ պու թէրաֆտան կէշմէն տիր : Վէ պուՀնտ եինատէ Շըվէտ թէրաֆընտա լուգուտի մըգտար թապիալար օլայըտը Ինկիլիզլէր պու գօղաղը բէք կիւճլիւք իլէ կէշէգիլէրէր իսի : Ամմագ Շըվէտ սէվահիլինէ հիչ պիր վագըթ պու մագուլէ պիր իսթիհկամ վէրիլմէմիշ իսի : Ձինձար թիւճճար կէմիլէրինէ լիման օլաճագ պիր միճնաթաչ մահալլէ եօգուտտա պու գէյըտտա : ՍուՆոն գօղաղը իւզէրինտէ եաղընըզ չէնտ օր լիմանը օլտուգ , օ տա Տանիմարգանընն էլինտէ օլտուգունտան , եաղընըզ պու թէրաֆա էօթէ ատէն պէրու ձինկ իսթիհկամտան վէրիլմիշ իսի : Գըրնէնտաուրկ գալէսի քէպիր Թօփլար իլէ մահֆուզ օլուպ , գօղաղըն հէր թէրաֆընտա նաղըր տը բ , նէ ՍուՆոն գօղաղընտան կէլէն կէմիլէրին միւձէրրէտ Տանիմարգայա վէրկի վէրմէլէրի , Շըվէտ թէրաֆընըն խալե , վէ Տանիմարգա թէրաֆընըն գալէլի օլտուղունտան իձտիհատ իմիշ տիր : Ինկիլիզլին պու վէճհիլէ Շըմալ թէսարրուֆվիս օլտուղու հալտէ Շըվէտ թէրաֆընտա տախի իսթիհկամտան եաբմագ փարզ օլմուշտուտա , լագին մէվսիմի գըշտա պու մահալլէրտէ իշ իշլէմէգ միւմքին օլմայտըղընտան վագըթ ախէրէ թէ՛խիր օլունմուշտուտա : Իմտի Շըվէտ սէվահիլի խոթհքաթտանէն խալե օլտուգ , եաղընըզ սէքիզ թօփլու պիր թապիալար մէվճուտ իսի : Գու հնմալը , բէք չօգ միւելլիֆլէր փաշ իմմիշլէր իսկ տէ , պէյհաւտ տիր , չինձէի ՍուՆոն գօղաղընտան իւշ միլ էնի օլտուղունտան , Շըվէտ թէրաֆընտա իսթիհկամ վէրիլմիշ օլտուտախի , կէմիլէր օլիթաատան կէշտիլէրի հալտէ պէյիւք պիր քէտէր վէրմէյէճէլէրի սօղտուտան թէպէյիւն իմիշ տիր : ՍուՆոն գօղաղընտան մատատս վէ եինէ օ ձինվատտա վէ Տանիմարգա թէրաֆընտա , վէ տատալար ատուգտատ , իքի կէշիտ տախա օլտուգ , պիրինէ գէլթը քէպիր , վէ տիկկրինէ գէլթը տաղիր թէմմէյէ օլտուտաւ , պուտաղար գայէթ սըղ , վէ թապիալար իլէ միւսաֆիրճէմ պուտուտուղունտան , կէմիլէրին խմրարինէ եատար գօղաղար տայըտտմագտը :

Digitized by Google

պօղազընը կէչմէք լազըմ կէլէճէք իտի ։

Շ ըվէտին վէ Ռուսիանըն Թէատրիքեաթը տախի Տանիմարգատան աշաղը գալմազ ըտը ։ Շ ըվէտ ուէվլէթի պիւթիւն սէվահիլինէ Կօթ Թէմպէրկուտէն Ռուներա գատար ասքէր էնտիրմիշ, միւթէնա մէվգիլէ ըճ Թապիալար եաբմըշ, վէ եէտի գաբաղ, իքի ֆընգաճիյինաէն միւ ըէթէթէպ պիր ուօնանմա հազըրլայըպ ամիրալ Կրօնսթէտ մայէթինէ վէրմիշ իտի ։ Ռուսիալըլար տախի Էվվէլ Թէրաֆընտա օն իքի գըմա իքի անապարը հազըրլամըշլար իսէ ուէ Շ ըվէտ կէմիլէրի միասիլ պուն լար տախի հէնիւզ պուզ իչինուէ գաբանմըշ գալմըշլար ըտը ։

7° Կարթըն 21 ինուէ պիր Կնկիլիզ ֆընգաճիյինի Տանիմարգանըն էլէնէօբ լիմանընա վասլ օլուպ, Կնկիլիզ մասլահաթկիւզարը Տրըմ մընտ վասէթասը իլէ, Կնկիլիզ տէվլէթինին ուօն Թէքլիֆի Տանիմարգա հիւքիւմէթինէ Թէպլիղ օլունուս ։ Կնկիլիզին մամէլուպի, Տանիմարգանըն Շ ըմալ տէվլէթլէրի իթթիֆագընուան չըգմասը, լիմանլարընը Կնկիլիզ կէմիլէրինէ աչմասը, վէ Թիւճճար սէֆինէլէրի իլէ, ճէնկուէ օլան միլլէթլէրլէ եաբուրմ իթմէմէսի իտի ։ Տանիմարգա հիւքիւմէթի ճէվապ վէրիպ քէնտիսինին Կնկիլիզ գաբը ճէնկ աչմամըշ օլտուղունու, վէ եալընըզ ճիւմլէ աէմ իլէ պէրաապէր ումումի պահրիյէ հուգուգունա տախիլ օլմագ էմէլինտէ պուլունուս ղունու, վէ Թէարրիւզ իպթիտա Կնկիլիզտէն կէլիպ, Տանիմարգա Թիւճճար կէմիլէրինի իլք էվվէլ Կնկիլիզլէրին զապթ իթուխինի վէ նիհայէթ Տանիմարգա տէվլէթի խուսուսէթէ պաշլամայըպ, ֆագաթ Կնկիլիզ պաշլատընը հալտ, մէրտ վէ չէճիանէ մուգապէլէսինուէ պուլունա ճաղընը, վէ ճէպրի ճէպր իլէ տէֆ խուճէյինի պէչան խլէտի ։ Պունուն իւզէրինէ պիւթիւն Տանիմարգա ահալիսի հիւքիւմէթէ մաւվին օլուպ պէօյիւք վէ քիւչիւք սիլահա տավրանտընար, վէ Կօբէնհակէն էԹրաֆընա մէԹէրիալէր վէ Թապիալար ինչա խլէտիլէր, չէօյլէ քի Կնկիլիզ մասլահաթկիւզարը արնըպ Տանիմարգա բայրաճախընը օլան Կօբէնհակաա տուբատայըպ, Կնկիլիզին աթէչը ղազազընը պուլ պէէ ուէ իւզէրինէ Թէհտիտ իտէրէք, չէնթրուէն հարէքէթ, վէ մարթըն 24 իւնուէ Կնկիլիզ ուօնանմասընա մուվասաէլէթ խլէտի ։

Ամիրալ Հարքէր, վէ ամիրալ Էվլսօն ուէր ագապ տիվանը հարպ գուրուպ խԹիշարէյէ պաշլատընար, իւմէրատան պազընը Ռուներան կէչմիյի, վէ պազընը տախի ՊէլԹուէն կէչմիյի Թէրճիհ իտէրլէրի իտի ։ Էվլսօն տախի միւզաքէրաթէ գաբրընչպ, Նէրէուէն կէչմիլրուէ կէչմէ սին, պուներա պէին եօգուսուր, լաքին ասրլ մատուէ ուօնանմանընա պիր ան էվվէլ ՊալԹիգ տէնիզինէ վասլ օլմասը, վէ օրատա իքի ֆընգայա պէօլինիպ, պիր ֆընգասը Կօբէնհակը Թօփա ԹուԹմագ, վէ ուէ կէր ֆընգասը Շ ըվէտ վէ Ռուսիա ուօնանմասլարընը եագընպ պաԹըմագ լազըմ կէլիր տէյիպ [1] ՊալԹիգէ վասլ օլմագ իչինէն տախի, Նէ

[1] Պալատէ տախի իֆատէ օլունուսզա վէճհինէ Շըմալ տէվլէթլէրինին ՊալԹիգուէ էրիսի գաւար իքի անապարլարը, վէ էրսի պէշ օթուզ գաւար ֆընգաճինլէրի վար ըտը։ Նէլսօն օն իքի գըմա գաբաղէ պիԹիճ Ըտաիա վէ Շըվէտ ուօնանմասլարընը եագմագ Թահիւա իթմիշ իտի ։

ան, Պէլէթ կէչիտինին սըղլարընը, Սունտ պօղազընըն Թօփլարընտան մուխաթարալը սայըպ, Սունտան կէչմէյի Թէրճիհ իմամխինի տախի սէթը իսմէտու։ Ինճագ ամիրալ Խարքէրտէ Ալլսօն գատար ճէտա րէթ օմմատղընտան, մարթըն 26 սընտա Պէլէթը քէպիր Թէրաֆընա ան կէչմէյէ չուլըշըպ, իսկիտատէ էն խաֆիֆ կէմիլէրի տախի սը ղա օֆուսատաղունտան, Խարքէր օ վագըթ ան՝անամայը չէվիրիպ, հարպէն Սունտ պօղազընը կէչմէյէ գարար վէրտի. իմամ մարթըն 30 ունճու կիւնիւ ալէստապահ, պիւթիւն Ինկիլիզ տօնանմասը պօ ղազա տօղրու եօլ վէրմէյէ պաչլայըպ, հավա քէսկին գարաեթէլ օլ տատաղունտան, պու պօղազը իմրար իմամէք իւղրէ րիւգյեար բասթ, վէ Թամ կէմիլէրին քատաբունա կէլիր իտի. իմամ էօնտէն Ալլսօն ֆըր գատը, օրթատան Խարքէր վէ ապգատան Կրէվս ֆըրգալատը, պօղա զընը Թամ օրթա եէրինտէն սէրպէսթճէ կէչմէյէ պաչլատըպտար։ Ան պէօյուք կէմիլէրը պօղազըն օրթասընտան պիր ֆիլօ օլտուպ, ուֆագ կէմիլէր վէ Թօփ սանտալարը իքի եանլարընտան, պիր Թագըմը Շըվէտ, վէ պիր Թագըմը Տանիմարգա Թէրաֆընա եագընտան Թօփ ապմագտա օլտուլար, Տանիմարգացընըն Ալէսնէօր լիմանընտան Ինկիլիզ տօնանմասը կէօրիւնտիւյիւ կիտի, Ստօքհոլմէրկ Թապիալարընը տան չիտտէթլիւ պիր ապէշ եաղտըրմայա պաչլատըպտար, անճագ Ինկիլիզ ամիրալը, Շըվէտ Թէրաֆընտան պիր սէա չըգմատըղընը կէօրտիւքտէ, կէմիլէրի օ Թէրաֆա չէվիրտի, վէ օլ վէ՛ճհիլէ Ինկիլիզլէր Տանիմարգալըլարը խոՓհզա խտէրէք պօղազը իմրար խլէտիլէր, չիւնքի Թապիալարտան ապրըլպ էն եագընը կէլէն կիւլլէ, Ինկիլիզ կէմի լէրինին պէշ եիւզ ատըմ ուզաղընա տիւշէրըլէր իտի. ուֆագ կէմիլէր վէ Թօփ սանտալարը տախի Տանիմարգայա գարշը պիր իՀրա իտէ մէտիլէր, Ալէսնէօրտէ եապընըզ պիր խանէ, վէ տէօրթ ատամ Թէ լէֆ օլտուպ, Թէասսիֆաթը ղարիպէտէն տիր, օ տա Ինկիլիզ գօնտ լատունտան սաքին օլտուղտա խանէ իտի, վէ Ինկիլիզտէն տախի իւչպէշ քիչի Թէլէֆ օլտուպ, վէ պիւթիւն տօնանմա էօյլէ վագըթը պօղազը կէ չիպ, վէ Ալէսն ատապունա եագըն ատմիր ապրպ արամ խլէտիլէր։

8։ Սունտ պօղազընը կէչէր կէչմէզ, Տանիմարգացընըն բայիթախ Թը օլան Կօբէնհակ չէհրի եիրմի միլ գատար էօՓէտէ տիր։ Պու չէհրին զէմինի ղայէթ ալչագ օլտուղտունտան ուզագտան տէնիզ իլէ պէրապէր կիտի կէօրիւնիւր, վէ էօնիւնտէ իքի կէչիտի վար, պիրիսի Սէմ կէչիտի Թապիր օլտունուպ Շըվէտ Թէրաֆընտա տըր, տիգէրի Տրօքը կէչիտի Թապիր օլտունուպ Տանիմարգա Թէրաֆընտա տըր։ Տանիմարգալըլար հարպճա պէօյիւք պիր խապա խտիւպ, պիւթիւն գուվվէթլէրի իլէ Պալթիգ կէչիտլէրինի Ինկիլիզէ գաբայաճագ եէր տէ, գուվվէթլէրինին չօղունու Կօբէնհակ պէլտէսինին մուհաֆա զասընա խոթիսալ խլէտիլէր, լաքին տատլ մատտէ Ինկիլիզի Սունտ պօղազընտան կէչիրմէմէք իտի, եօխսա պիր քէրէ կէչիրտէն ատըրա, ամիրալ Խարքէր, նէ Սունտ պօղազընը, նէ Կօբէնհակ պէլտէսինի, նէ տէ Տանիմարգա տօնանմասընը արգատընտա պըրագըպ տա, քէնտի սի Պալթիգէ տօղրու իլէրիլէմէսի միւմքին տեսիլ իտի, վէ պուննարըն

Digitized by Google

խչիւնիւ տէ եըգըսպ խարասպ իմամէք լազըմ կէլիր խոի, չիւնքի խչիւ տէ պիմէբաֆլարըն ճէմիյէթինէ պիր մէրքէզ օլապիլիր խոի։ Օլ էս նատէ Վօբէնհակ պէլտէսինուէ, Ինկիլիզ տօնանմասընա գարշը գըմագ իւզրէ շու խամիհքեամաթ վար ըտը։ Իմանըն իքի թէբաֆըն տա եէրլի թապիալար օլուպ, օրթասընտա տախի արմասը աշաղը ալընմըշ վէ թօփ իլէ տօնանմըշ պիր թագըմ չիւրիւք կէմիլէր ահէսթէ միշ խոի։ Իմանըն ազընտա Ֆրոա գոթն թապիր օլունան մէյնի վէ միւսթահքեմ թապիա օլուպ էն պէօյիւք վէ էն պաթալ ճինատէն օլարագ եէմիշ բարէ թօփու վար ըտը. պու թապիա իլէ իչ գալէ իքիսի տախի լիմանըն ազընը սէրպէսթճէ տէօյէպիլիրլէր խոի, իքիսի ասմիրլի, իքիսի եէլքէն իւզէրինտէ տէօրթ գըթա գաբագ վէ քէզալընք եէլքէն իւզէրինտէ պիր ֆընգաթինն տախի, լիմանըն տահա ա չընընտա վօլթա վուրմագտա խոխլէր։ Պու Ֆրոա գոթն թէմամիյէ օ լունան թապիատան, ճէնուպ թէրսֆընա տօղրու պալատէ թարիֆ օլունան եիրմի գատար էսկի վէ չիւրիւք կէմիլէրէ թօփ տօնանթըլըպ Նա բօյալ թապիր օլունան կէչիտի Իմագ ատասընա գատար գաբա մընշար. վէ էն պահատըր պահրիյէ ասքէրի, վէ էն մէշհուր վէ ճէնկեավէր զապիթլէր, պու կէմիլէրէ գօմանտա իթմէքտէ խոխլէր։ Ինկիլիզլէր մարթըն օթուզ պիրինճի վէ նիսանըն պիրինճի կիւնիւ, պիւ թիւն կէչիտլերի ըսգանտիլ իթտիքաէն սօղրա տիվանը հարպ գունուպ, վէ պու մէթին պէլտէյի ալմայա լազըմ կէլէն թէրթիպաթը գարարլաշտընրընպ զապըթանէ իլան խլէտխլէր։

9. Պէթիտա Էլսօն օն իքի գըթա գաբագ, վէ մուհալիֆ բիւգ կեար իլէ էլերի կէլմէքտէ, իչ գըթա կէմիսի սըղա օթուրուպ իչէ եարամագ օլտուլար, իպէթիտայը ճէնկոտ, պու գազատան Էլսօնուն ճէսարէթինէ ֆիւթուր կէլմէյիպ, նիսանըն իքինճի կիւնիւ էօյլէտէն իքի սաաթ էվվէլ իքի թէրաֆ գարշըլըգլը պիր տէհշէթլիւ թօփ վէ խումպարա աթէշինէ պաշլատըլար։ Ինկիլիզին թօփ սանտալըրը վէ շալտըգալարը, խումպարալարը կէմիլէրին իւսթիւնտէն աշըրըպ չէհրին իւզէրինէ եաղմուր կիպի աթէշ եաղտըրըրլար ըտը, Տանիմարգալըլար տախի գարատան վէ կէմիլէրտէն Ինկիլիզ տօնանմասընըն իւզէրինէ սէքիզ եիւզ բարէ թօփ իչլէթիպ, տօնանմայա խայլը խասարաթ վէրմէքտէ օլտուլար։ Տանիմարգանըն արմասընզ կէմիլէրինտէ զապիթ վէ ասքէրլէրինին ըզհար իչլէտիքլէրի սէպապէ վէ չէճաէթ գահրաման տէվլէրինէ լայըգ պիր հալ իսի, էզ ճիւմլէ Էրօվէսթէն նամ կէմինին գօմանտանը Ասէն գաբուտան, ալթը եիւզ թօփճուտունան պէշ եիւզիւ գալընճայատաք տայանընպ, Նիհայէթ կէմիսի օն մահալտէն աթէշ ալտրգուտա քէնտիսի, պագի գալան եիւզ նէֆէր իլէ տէնիզէ աճընըպ գարայա չընգտը վէ սանճաղընը աշաղը ալմասը։ Էօմէտէ Ֆրոա գոթն թէրսֆընտա Ինկիլիզին իչ գըթա գաբաղը սըղա օթուրուպ եալընըզ ֆընգաթինլէր պու թապիա վէ չէհրին գալէլերի իլէ տէօյիւչէրէք Տանիմարգալընլարըն աթէշինի քէսէվէ տիքլէրինտէն, վէ Ինկիլիզ կէմիլէրինտէն էքսէրիսինին արմալարը պօզուլուպ սըղա օթուրմագ մուհաթաբասընտա պու լունուտուգլարըն

Digitized by Google

տան ամիրալ Խարքէր մայնա խշարէթի չէքտիրտի ։ Նէլսօն , Խար-
քէրին չէքտխի իշարէթի ղրանտի տիրէյինտէ կէօրտիքտէ , աշքրը
հիատէթլէնիպ , վէ պիր կէօզիս կէօրմէզ վէ էմմա օլտուղունտան ,
տիւրպինի օ կէօզիւնէ տլլպ , ֆիւթուրտուզձա օլարագ , եանընտա
օլան զապթաննէ , պէն Խարքէրին իշարէթինի կէօրմէյօրում , աթէչ ,
իլա նէհայէ աթէչ պաղըրմայա պաշլատը ։ . Տանիմարգանըն չիւրիւք
կէմիլէրի պու սօն աթէչէ տայանամատըլար , պիրիսի տէհչէթլիս պիր
շամաթա իլէ հաւայա ուչտու , բէք չօղունուն հալաթլարը քէսիլիպ ,
վէ իայլը ապքէրլէրի զայ օլտպ մանօվրա իտէմէտիքլէրինտէն գարայա
տիւշտիւլէր ։ Ա ապին Ինկիլիզլէր տախի բէք ֆէնա հալէ կիրիֆթար
օլտպ կէմիլէրինին չօղու խարտապ օվմուշտտա ։ Նէլսօն սանձաղընը
աշադը ալան Տանիմարգա կէմիլէրինի զապթ իթմէք իւզրէ Ամագ
ատասընա եագլաշտըլընտան , էօրֆլիս պիր թօփ աթէչինէ հէտէֆ
օլտու ։

Խամ պու էսնատէ Ինկիլիզին տիկեր իւչ գըթա գաբաղը տախի
մանօվրա վէ աթէչ իտէմէզ օլտուլար , վէ Խրտա Կօթօն թէրապֆըն-
տա տախի գաբուտան Խու գօմանտասընտա օլան կէմիլէր տախի
պէրպատ օլտպ , քէնտիսի տախի պիր կիւլէ իլէ իքի պիչիմիշ իտի ։
Պու վէձհիլէ Նէլսօն մաղլուպիէթ տէրէձէսինէ կէլմիշ իքէն ձէսա
րէթինէ ֆիւթուր կէթիրմէտի ։ Տանիմարգա գրալղատէսի օրալար-
տա օլան պիր թապիատա պիգզամ հաղըր պուլունտուղունտան , Նէ-
սօն պու Խրէնսէ պիր մուխպիր կէօնտէրիպ , « սանձաղընը աշադը ա-
ղան կէմիլէրի զապթ իթմէք , ձէնկ գայտէսի իւզրէ պէնիմ հագ-
գըմ ուրը . էկէր աթէչ իլէ պունլարըն զապթընա պիր ազ տահա
մուամանատա օլունուր իսէ , սօղրա զապթ իթտխիմտէ ձիւմլէսինի
ատքէր վէ թագըմլարը իլէ հավայա աթարըմ . . . ։ Ա է իքի թէ-
րաֆտա պէօյիւք եխյիտլիք կէօսթէրմիշ օլտուղուամուզտան , արթըգ
պիր պիրիմիզի մահվ իթմէյէ տէ գալգըշմագ լազըմ տէյիլ տիր .
ուէտի ։

Ակրէք պու գան իւ գիթալըն միւշահէտէսինտէն վէ կէրէք բայի-
թախթըն եանլպ խարտապ օվմասը գօրգուսունտան , վէ կէրէք մէգ-
քէւր թապիա կէմիլէրինին քիւլլիէն թէլէֆ օլտուղունտան , Տանի-
մարգա գրալղատէսինէ ֆիւթուր կէլիպ , աթէչի մէքս իթմէյէ գօ-
մանտա վէրտի . վէ պու խուսուս Տանիմարգալըլար հագգընտա պիր
պէօյիւք խաթա օլտու , չինքի պիր ազ տահա աթէչէ տէվամ օլունը-
տա Նէլսօնուն ֆլոգատը եարը պէ եարը խարտապ օլտպ , միձէրէտ
կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլաձագ ըտը ։ Խամի աթէչ մէքս օլտպ ,
միւքեալէմէյէ պաշլանտըգտա Նէլսօն պու արալըգտա կէմիլէրինին
մէվգիինի թէպտիլ իթմէյէ չապալատը ըտը , վէ պու մանօվրատա իւչ
կէմիսի տահա գարայա օթուրտու , քի Տանիմարգալըլար թէրապֆըն-
տան աթէչէ տէվամ օլունտա , իւչինտէն տէ պիր ձան գուրթուլա-

1 Նէլսօնուն պու հարէքէթի տաէթա պիր
իթտէթտիղ իք օլտպ . Նիզամձա պէօյիք
թէօհմէթ տիր . լտքին ագըզպէթի խայր օլտու

զունատան , թէօհմէթի արտնամըշ տըր ։ Եօխ-
տա Նէլսօնու թէպֆինքլէմէք լազըմ կէլիր խոս

մայսաճազը աշխքեսար իսոխ։

Յրթէսի կիւնիս Ակլսօն վէ Ինարքէր բէք չօգ զահմէթ վէ կիւմ լուէ պու կէմիլէրի գուրթարլսպ միւթարէքէ մուգավէլսլմընա կիրիշ մէք գայտընատա օլսուսլար։ Ինկիլիզլէրին էօլիս վէ եարալը պին խլի եիւզ նուֆուսու Թէլէֆ օլուպ, ալթը գըմա պէօյիւք կէմիլէրի տա խի խարապ օլմազ տէրէճէսինէ կէլմիշ իսի։ Տանիմարգալըլարըն Թէլէֆի տախի պուննան բէք զիյատե տէյիլ իսի. անճագ Թապիա կէմիլէրինէ զիյատե կիւվէնմիշ օլուպ, պուննլար Թագըմը իլէ խարապ օլմուշ. վէ պու վէճհիլէ շէհրին աշաղը Թէրաֆը Ինկիլիզլէն աթէշինէ աչըգ գալմըշ օլսուղունատան, հավուզատա օլան ճէմիսու տօնանմալարը տախի իֆրատի Թէհլիքէսե պուլունուբսուտա։ Տանիմարգալըլար, քէնատի տօնանմալարը իւզէրինէ պէօյիւք խամիտլէրի օլսուզատան, հէր չի պատէպատ պունլարը գուրթարմագ իսթէյընէ կ տի։ Պու էնտիշէ արասընատա միւԼԹէֆիգլէրի օլան Շըվէտ վէ Նուսիա կէմիլէրինին, հէրէք պուզլարատան չըգամայրագ, վէ հէրէք մուխալիֆ հավայա Թէսատուֆ իտէրէք, քէնտիլէրինէ իմտատա կէլէճէկի օլսուսգլարընը հիսա իտէմէյէրէք, պու Թէխիրի ֆէսատա վէ խըյանէԹլէրինէ համլ իտէրէք, Շըվէտ վէ Նուսիա գարշը պին Թահգիր, պին հիճվէմաթ սէօյլէմէքտէ օլսուսլար. վէ վագտա Նուսիալըլար վէ Շըվէտլէր եիրմի գըմա գաբատգլարը իլէ իտմատա կէլպիլմիշ օլսալար Ինկիլիզին տօնանմասը քիսլիլէն խարապ օլուպ, պի Թէրաֆլարըն հուգուգա ղալէպե իտէր. վէ քիմ պիլիր Ինկիլիզի հալի տէ նէ կէօնէ օլսուբսուտա։

10։ Ինարքէր, իսկիտա Ակլսօնսուն իմաէԹսիզլիյինատէն շէքէտ յէմ իտիպ, պատէհտա պու մուվաֆֆագիյէԹէ վասլ օլուռնատուղա նուս կէօտուբքուտ, Տանիմարգալըլարըն հալինի էյիտէն քէշֆ իտէրէք ֆըգատաԹը ֆէվգ իմմէկէ իտԹէմէտուի, միւԼԹարէքէ իչիւն Տանիմարգատա շուս շարմլարը Թէքլիֆ իսլէյիպ, Տանիմարգա տէվլէԹի, Շըմալ վէ պիմէրատֆ տէվլէԹլէրին իմմիճֆագընատան չըգամալը, վէ մանլարը տայիմա Ինկիլիզ կէմիլէրինէ աչըգ օլմալը, վէ պու էնատէ տախի կէօյա Շըմալ հիճքիւմէԹլէրինին հիւճիւմինատէն Տանիմարգանըն վէգայէսի իչիւն, Կօբէնհագատէ պիր Ինկիլիզ տօնանմագ պուլունմասընը Տանիմարգալըլարատան մաԹլուպ իսլէմի, վէ միւճիպ պինճէ նիսանըն իւչիւնատէ Ակլսօն պիր ֆիլիգա իլէ գարայա չըգմայա ճէսարէԹի իտիպ, պու Թէքլիֆլէրի գուրալատէյէ Թագտիմ իսլէմէք ատէ, Տանիմարգա ահալէքսինին զաբագ իւ հիտատէԹինի միւշահէտ իմլէմի։ Գրալատե պա Թէքլիֆլէրի բէտտ իտիպ, պէօյլէ նամուա տագ ԹէքլիֆլաԹէ բէյ վէ բիգա վէրմէքտէն իսէ, " Տանիմարգա պէլ ոտէմի խարապլաԹը ալթընատա գալմայը Թէրճիհ իտէրիմ ոտէմ. վէ ող վէճհիլէ Ակլսօն պիր չէյէ մուվաֆֆագ օլսամայարագ, սսիրալ կէմիսինէ տէօնմէյէ մէճպուր օլսաս։

Պու էնատէ Տանիմարգալըլար պիր իքինճի սէֆէրէ տահա պաշ լանատագընը միւճքինլի կէօտուբքէրինտէն, վագըր Թէլէֆ իմմէկէրէք լէյլ իս նիհար չալըշպագ, միւճէտատէտէն իսԹիհքեսամաԹ եագմա

Digitized by Google

յա գալգըշմըշլար ըսը։ Թուտա գոռօն Թասլիասընա եէնիսէն եէնիյէ Թասլիալար իլսվէ խլէտիլէր, տօնանմայը ոէնիզտէն էն ուզագ օլան հավուզլարա նագլ խտիւպ, աԹէչտէն էմին օլմալարը իչինն կիւպրե վէ Թօփրագլա պէսլէխպ մուհաֆազա խլէտիլէր։ Վէ Ինկիլիզլէրին աղըր տավանտըղընը տախի կէօրտիւքտէ պիւԹիւն պիւԹիւնէ ձէ-ատրէԹ ալտըլար. վէ էլի սիլահ ԹուԹար ճէմիի ահալի այագլանըպ վէԹան վէ ժմըչքէԹէլէրինին մուհաֆազասընա գան տէօքմէյէ հա-ղըր ադուլունտուլար։

Ն֊էլսօն պէշ կիւն պէքլէտիքտէն սօղրա, Թէքըրար պիր ֆիլիգա իլէ գարայա չըգըպ, վէ պիլա ֆիւԹուր ղազէպնաք ահալինին իչինտէն կէչիպ գրաղտաէնին նէզտինէ վասլ օլտու. օ կիւնիւ միւճաուէլէլէրի ղայէԹ չէտիտ օլտու։ Ա֊միրալ Խարքէրտէն րուխսաԹը եօղ իքէն, Ն֊էլսօն պազը միւսաատ տախի վատ խլէչիպ, նիհայէԹ շու չարԹ-լար իլէ միւԹարէքէ օլուռնտու։ Տանիմարգալըլարըն Շ֊ըմալ տէվլէԹ-լէրի իԹԹիֆագընտան չըգմամասընա Ն֊էլսօն րազը օլտու. շու գա-տար քի օն տէօրլի հաֆլիա զարֆընտա, Տանիմարգա սէվահիլինտէ Ինկիլիզլէ Տանիմարգա պիրի պիրինէ պիր խուստուՀԹ խտէմչիպ, օնտան ասղրա եինէ ճէնկ իտէպիլէճէքլէր իտի։ Ա֊նճագ Ա֊լսա նէհրի պու տայրէտէն խարըճտա ԹուռԹուռլուպ, պու նէհրէ Ինկիլիզլէր եա-նաշամայաճագլար ըսը։ Ինկիլիզին պէսլէք սէֆինէլէրի, Թօփ մէնգի-լինտէն զիյատէ օլարագ պիւԹիւն Տանիմարգա սէվահիլինէ եանտա շամայաճագլար ըսը. վէ եալընըզ Ա֊ունտ պօղազընը սէրպէսԹճէ կէ-չիպ, ՎալԹիւճ կիւմիչլէրինէ տախի Տանիմարգա տէվլէԹի րազը օ-լաճագ ըսը։ ԻչէՀ Ն֊էլսօն, Տանիմարգալըլարտան եալընըզ պու գա-տար շէյ էտինիպ, վագի օլան մահալարզ ղալէպէլէրինէ նազարէն, պու գատար շէյ էտինմէք ուտախի տօղրուտու չօգ պիլէ կէչիրտի։ Իմ տի ԹէրագՀչէն պու մսգավէլաԹէ րազը օլուպ, միւԹարէքէ իմզա գըլընտը. անճագ սամիրալ Ն֊էլսօն, Կօբէնհագէտէն չըգար չըգմազ Տանիմարգա հագգընտա պիր քէտէրլի խատեր վատլ օլուպ, պուռնու Ն֊էլսօն տուչմուշ օլտա, Տանիմարգալըլարտան տահա բէչ չօգ շէյ իսԹէչիպ ալատիլիրտի, վէ Տանիմարգալըլար տա գատշը գօյամազլար ըսը. լաքին գրալդատէ պու խատերի Ն֊էլսօնա տուչուրԹմատը։

Պու քէտէրլի խատեր, մարԹընն 24 իւնճիւ կէճէսի Ա֊ուսիա իմբէ-րատօրս Խաւլօնուն էօլտիւչիւ հավատխի իտի։ Շ֊ըմալ իԹԹիֆագ գընը պու իմբէրատօր իճատ իԹմիշ օլտուղունտան, պուռնուն վէ-ֆատը Ինկիլիզլէրին ճէնկլէրինտէն իֆգրաԹ զիյատէ պատ իԹԹիֆագ գէ սէգրէԹ վէրմէյի աչիքտար իտի. անճագ միւԹէվէֆա, իտարէյի ումտրու տէվլէԹինտէ Թէպատալարընըն լէյ վէ րիզասընա գատշը Թէչէպսիս իԹտիյի ժուխալիֆէԹի, տէրճէյի նիհայէյէ վատլ իմշ տիրմիշ օլտուղունտան, նէԹիճէտի քէնտի Թէլէֆինէ տախի միւճիպ օլտու քի, Ա֊ուսիա տէվլէԹինին ահվալը տախիլիյէի գատիմինէ պիր նամունէյի ֆատիհ օլտուղունտան, պէր վէճհը աԹի նագլ իւ հիքմայէ գլընտագ տրը։

Digitized by Google

ԻՐԻՆԱՒ ՓԱՍԱ.

1801

1: Ռուսիա իմբերաթորու Ռաւլօնուն ապլը տագիգ, վե Թաապիաթը ալիձէնապ իսե տե, հիսսի ղալիպ վե Թիզ մէշրէպ տախի օլտուղունտան, էյիտե վե ֆէնտատ հէր մուամէլաթը տէրէձէյի նիհայէյէ վարտըրըպ չիտուէթ կէօսթէրմէյե պաչլամըշտըր: Պէօյլե պիր ախպապ հէր զաթ հագգընտա միւզիրը խսե տե, հիւքմտարլէրտե վե խուսուսի իլե պիլ իսթիգլալ հիւքմտար օլանլէր տե, չիտուէթ վե գան իլե նէԹիձէ պուլմուշտուր, իմտի Ռաւլօնուն պու ախպապը տախի, պիւԹիւն Ռէթրօպուրդ ահալիսինի խէվֆ ու ֆիւԹուրե կիրիֆԹաթ իտիպ վե տիմիրԹէմէյե պաչլամըպ, էն մու գարրիպ վե մահրէմը էսպարլէրի, վե սէօզ սահիպլէրի տախի, իպ պալլէրինտէն էմին օլմայարագ, իգպալլարընըն սօնունու Ռիպիրտե կէօրէձէքլէրինի տայիմա Թէտավվիւրը իմամէքտե իտիլէր:

Ռաւլօ գալպէն միւԹէէսսիր վե սաֆտերուն օլտուղունտան, իպ ԹիտտասԷ Վրանսա ճիւմհուրուունուն տէհղիճ տէվրի զուլմլարընը ու չիմտիքտե, ճիւմհուրա խասմը ալէտտ օլմուշտուր, վե վալիսէօի Վամարինա, պիւԹիւն Ռէբուբայը Վրանսա ալէյհինե գլուսմ իմտիւրիպ քէնտիսի ինԹիգամտե պուլունմուշ վե Վրանսայա գարշը պիր նէֆէր կէօնտէրմէմիշ լիքէն Ռաւլօ եիւզ պին ասքէր իլե Ռիվարօվու ճիւմհուրա գարշը Իմալիայա կէօնտէրմիշ, վե Վրանսատան Ռուսիայա կէլէն քեաֆֆէյի էշեայը, եանի, քիՐտաս, մօտա, մալ, էլպէ սէ, Թօհաֆիտաթ ճիւմլէսինի չիտուէթլէ մէն վե եասագ իմամիշ իսի: Ռուսիա քիշիզատէկեանը, տախի Վրանսանըն էֆքեար վե ախլագընը վագտա ալէլ ումում բէտտ իտիպ, լսքին ղայէթ զէնկին մալտար, վե ասֆիհ օլտուգլարընտան Թօհաֆիյաթ վե զէրաֆէթինէ մէճպուր օլարագ, պունլար իլե, սէրայլարընը վե ֆամիլեաէլէրինի ԹէզէԹին ու տէրէք իֆրաթ տտրաթ վե չաչաա կէօսթէրմէքտե օլտուգլարընտան Ռաւլօնուն պու հարէքէթի ճիւմլէսինին ինֆաալինե միւճիպ օլմուշտուր:

Digitized by Google

Ի՛ղ վագըթ զարգընտա, Խաւլօ իսթիղլսապէ միւձիպ հիյեէթաե թէպտիլի ախլագ իտիւպ, գատիմոէն պէրիւ քէնտինէ տիւշմէն ատտ օլուհանլէը չլմտի միւհիպպ վէ մուխլիս օլմուշլար ըտը։ Պիւթիւն սէրայը վէ խաս օտալարը Պօնապարթէնին թաւվիրլէրի իլէ տօնաթըլմըշ օլտուգտան մաատա, հէր զիամֆէթտէ, հէր մէճլիստէ, Պօնապարթէնին տաղլըղընա պատէ նուշ իտէր իտի, վէ պուհա տա գանաաթ իթմէյէրէք, Վէրանսա իլէ իթթիֆագ վէ Ինկիլթէրրայա իլան հարպ իլէմիշ իտի։ Խաւլընուհ էվվէլքի հարէքէթի Ռուսիա քիշիշատէլէրինին տարաթ վէ սալթանաթլարընա տօգունուր օլտուղունտան, եաղընդզ ինֆաալէրինէ միւձիպ օլմուշտու, լաքին իքինճի հարէքէթի իրատ վէ մէնֆաաթլէրինէ տախի տօգունուտուղունտան պուղզ ու ատտավէթլէրինէ տախի պատի օլտու։

Ինդրանըն Շըմալ թէրաֆընտա օլան վատի վէ միւնափէթ չիֆթլիքլէր, պիւթիւն պիւթիւնէ Ռուսիա քիշիշատէլէրինին էլինտէ օլուպ, զախիրէ, քէրէսթէ, քէթէն, մատէն, վէ էմտալի օլան էմթաալէր, քեամիլէն էճնէպկէ սաթըլաճագ մալլէր օլտուղունտան, Ինկիլիզին զէնկին պազըրկեանլէրինտէն մատատա, եիւք իլէ ալճուպու պու քիշիշատէլէրին այաղընա կէթիրիպ, մալլէրինի ալաճագ պիր քիմսէ եօղուտու։ Վէ օլ վէճհիլէ Ինկիլիզ տէվլէթի, թիճարէթի իլէ Ինթօպուրղա հիւքմ իտէր մատամընտա օլուպ, պու ճինհէթլէ Ռուսիա քօնիթիգասը ատախի օ անէտէք Ինկիլիզ քօնիթիգասընտան այրըլամազընը։ Ինտի Խաւլընուհ Ինկիլթէրրայա իլանը հարպ իլամէսի պիւթիւն էմլաք սահիպլէրինի խարապ իտիւպ, ճիւմլէսինին պուղզ ու ատտավէթինի տէ, իւզէրինէ տավէթ իլամիշ իտի։ Պունտան մատատա Խաւլօ, սօն կիւնլէրինտէ գատիմի Թատիաթընա գարշը գաթի չօգ զուլմ վէ թէճաւրիւթէ տախի էլ վուրուպ, քէք չօգ սէֆիլլէրի պիլա թէֆթիշ, պիլա մուհաքէմէ Վիպիրէ կէօնտէրմիշ իտի, իլէրիւտէ մէրհամէթը գալմայէ, շիտտէթը Թատինի զուլէպէ իտիւպ, պուն լարը Վիպիրտէն աֆվ իլամիշ իսէ տէ, էմլաք վէ էմվալլէրինի քէնտիլէրինէ իատէ իլամէտիխինտէն, պիչարէլէր սէֆիլ վէ բէրիշան, Ինթօպուրղ սօգագլարընտա սատտագա Թօփլամայա, վէ քէնտիխինի վէ քիպարլարը Թաճիզ իլամէյէ մէճպուր օլտուգլարընտան թէքրար Վիպիրէ կէօնտէրիլտիլէր։ Պէպաալէրինին ատտավէթի արնաուդճա, Խաւլընուհ տախի շիւպհէ վէ վէսվէսէսի թէզայեիւս պուլուպ շիտտէթը մուամէլաթը իլէ, հէր քէսի գօրգուլամազա պաշլամընուր, իլէրիւտէ կէրէք վիւքէլասը, կէրէք զէվճէսի վէ էվլատլարը հագգընտա պազը սուլի նիկէթլէրի տախի զահիր վէ նէքմայան օլմայա պաշլատը, վէ նիհայէթ պու թէճէննիհէն ալամէթլէրի իլէ պէրաապէր, իւզէրինէ ճէզպապատ մուամէլաթը տախի միւշահէտէ օլունմայա պաշլատը. Վիշէլ նամ սէրայտա իգամէթ իտիւպ, էլճրանֆընա մէթէրիալէր վէ խէնտագլէր չէվիրմտի, կէճէլէրի տախի քէնտի տայրէսի իլէ իմպէրիալթօրիչասընըն տայրէսի պայաղըճա մէթէրիսէ ալընը ըտը։ Պու հալտէ իմպէրաթորլուղունն տէվամը միւմքին օլմայըպ, մուգատտէմա տախի պիր գաչ տէֆա Ռուսիա իմպէրաթորու սէրայ-

Digitized by Google

լարընտա միւշահատե օլուննան ֆէտատլե խիթամ պուլաճաղը տախի ճիւմլէնին խաթըրնա խուխթուր իթմէյե պաշլամըշ ըտը ։

Նիզամաթըն խաթիղրատ օլուննաճաւ հիքմէթինե պագըն, տէր, միւսիւ Խիէր, Իւրդանըն օ սիր ուճունտա եանի Ինկիլէթրատա տախի Խալը կիսի սիր մէճնուն գրալ վար ըտը ։ Իւչիւնճիւ Նօրճ, հէր սէնե այլար իլե ապլընա մալնը օլմայըպ, տիվանե հարէքէթլէրի տախի իպրազ իտեր իտի, վէ շու սօն վէ մուխաթապալը վագըթլար. տա տախի Նօրճ չէնտ մահտէն պէրու ապլընա մալնը տէյիլ իտի, պաւ ճիւմլէ Ինկիլէթրա իտարէսի չըզը վէ մէրքէզինտէն չըգմայըպ, հէր պիր շէյ հիւանիւ իճրատե պուլունուրտա, նիչին քի Ինկիլ թէրրա գանուննամէսի միւլքիյէսինճէ, իտարէ վէ հիւքիւմէթ վե քէլատե, վէ իճրասաը ֆիիլնլե գրալտա օլտուղունտան, Ինի նամ պաշ վէքիլ օն եէտի սէնէտէն պէրու Ինկիլէթրայը իտարէ իթմէքտե օլտուղունտան, գրալըն հալ իւ հայեէթինի քիմսե գայտ իւ հաճէթ իթմէզլիտի, պունուն մուղայիրի Ինթրօպուրղտա, իմթէրաթորուն չիտուէթը միզաճ վէ թէճէննիւնիւ ֆէտատ իւ իխթիլալե գարտ վէրմիշ իտի ։

Ջ։ Պու էտնատե, Իուսիատե, հիչ պիր մուխաթարատան գօրգ մազ հէր թէհլիքէյի կէօզինէ ալըր, գուվվէյի ֆաիլնլե իլե մէլէֆ պիր զաթը քէսիր իւ Իպթիտար օլուպ Կօնթ Նահլէն իսմի իլե մե սէմմա օլմուշ, վէ իպթիտա սիլքի ասքէրիտե պուլունարագ վէթա նընա չէրէֆլե խըզմէթ իթմիշ, վէ պու հայ վէ խըզմէթի իլե մէրի իւ խաթըր օլուպ, զահիրէն սիլքի ասքէրիյէ մախսուս օլան գապա ըղ ըզհար իտէրէք պաթընէն տագիգ վէ ֆէթիյն, վէ ճիհէթէյն իլե ճէսուր վէ պիֆիւթուր պիր զաթը վէգայի աչնա վէ մէնէճէ Ինթրօպուրղ պէլտէսինին Կօվէրնաթորու վէ Իուսիա տէվլէթինին բօլիս նազընը, վէ Նաւլընուն մահրէմը էսրարը օլտուղունտան վէ. ասլինի ճէսիմէ վէ նազիքէյի ուէվլէթէ այիֆ վէ վազըֆ, վէ Իուսիա տէվլէթի պէյնինտե կէրէք մէմուրիյէթի վէ կէրէք տիրայէթը զա թէյէսի ֆիհէթիյլե ֆայիգ իւ ագրան վէ էմնալ պիր զաթը պիմիսալ օլմուշուտու ։ Վէթանէթ վէ պասիրէթ իլե ումուրաա ուէվլէթէ հիւքմ իտիւպ նե Վրանտա ճիւմհուրունա ըզհար օլունան ատավէթ, նե Ինկիլէթրա տէվլէթինէ իպրազ օլունան խուսուսէթ, իքիսինի տախի լմահայն իտէմէզ իտի ։ Ինկիլէթրա վե Վրանտա տէվլէթլէրի տէ հզէթլե պիր րիգապէթլե պիր պիրի ալէհինէ գլյամ իթթիքլերի հալտե Իուսիայա եագըշան քէմալը իհթիրազլե տավրանըպ վե պի թէրաֆ տուրուպ վուգուսաթը ճիհանտէն միւթէնէֆֆի օլմագ ֆարզ ուղը տէր իտի ։ Ինէնտիսի նե Ինկիլիզ վե նե Վրանտըզ օլտուղունտան ախլագ վե բօլիթիգաճա թամամ Իուս օլուպ, հէմ տէ պէօյիւք Ինթ. րօ տէվրինտե զուհուրա կէլէն Իուսլարտան ըտը ։ Իմտի Խալը, իմ բէրաթոր օլտուգճա Իուսիանըն մուխաթարատան գուրթուլմայա ճաղընը ֆէհմ իտիւպ, վէ իմբէրաթորու միւշարէյհին ազգընատ գաչըրտըղը պիր իքի լագըրտըտան, նէֆֆինին ատախ թէհլիքէյէն արի օլմայագաղընը տէրք իտէրէք, մէնվիի զամիրի օլան խաւատատան

Digitized by Google

ֆիլիկյաթընա տախի գաթիւէն վէ գավիւէն գարաբ վէրիպ , վէ խարիճիկ նազըրը օլան Քօնթ Քանին իլէ տախի պու պապտէ չևրբէթ բէյտա իտիւպ պիլ իթթիֆագ գարաբլաշտըտըգլարը Թասմիմաթըն իճրաաթը ֆիլիկյէսինի քէնտի իւզէրինէ ալտը [1] : Քուսիանըն վարնաի աէվկէթի . Քաւլօնուն պէօյիւք օղլու Ֆրանսիւգ Քէքսանտրօ իտի , օ վագըթ կէնճ վէ հալիմ պիր բրէնս , ասղըատան պու տախի բէտէբի միասըլ Թիթիկ վէ Թիզմէչկէպ հիւքիւմտար օլտու : Քօնթ Քահլէն , Քաւլջու սէսսիզճէ ԹախԹատան էնտիրիպ Քէքսանտրօյու իմ բէրաԹոր նասպ իթմէկի Թասմիմ խյէտի իսէ տէ , կէրէք մուավէնէթինի Թալէպ իթմէք , վէ կէրէք պատէլ վուգուաթ իմբէրաԹոր գաԹիլի սայըլմամագ իւզրէ Քէքսանտրօնուն տախի պու պապտէ հիւսնիւ բրզասըրը Թահսիլ իթմէք լազըմ կէլմիշ իտի : Քաքին բէտէրինին հայաթընա գատտ իթմէք իւզրէ , միւԹի վէ ալիճէնատ պիր էվլատա նանըլ աչըլմալը : Քահլէն պունուն տա եօլունու պուլտու , Քէքսանտրօ իլէ պուլուշտուգտա , մէսալիհի տէվկէթ իւզէրինէ լապըրտը կէթիրիպ , Քաւլօնուն մէճնունկէթինի , Քուսիանըն ազիմ պիր մուհաթապտատա պուլունտուղունու իֆրաԹ միւսալաա իլէ նագլ էտիւպ , ֆագաԹ ֆիլինէ վէ ֆէսատընտան նաչի պունա պիր չարե վէ ԹէրԹիպ կէօսԹէրմէկէրէք սիւքիւԹ իտիւպ ճէվապը Քէքսանտրօտան պէքլէր իտի . Քէքսանտրօ բէտէրինին ահվալինէ վագըֆ օլաաւգտա , կէօղէրի ատլար , Թէրե պագար , վէ պիր ճէվապ վէրմէզ իտի , պու մուամէլէ պիր գաչ սէֆա Թէքէրրիւր իթտիքտէն ատղըա , պիր շէյէ միւֆիտ օլմայաճաղը տղնատչըլտըգտա , Քահլէն պիր ազ տտահա աչըլըպ , Քուսիանըն վէ իմբէրաթար ֆամիլեատընըն աէլամէթի իչինէ Քաւլօնուն ԹախԹատան աշադը ալընմատը լազըմ կէլէճէկինի տտախ կիւնիւն պիրինտէ աշկեաարէն պէյան խյէտի . Քէքսանտրօ վաֆիր կէօզ եաչը սէօքիւպ , վէ բէտէրինին էլինտէն ճէպրէն իմբէրաթորլուղտա ալմայա բադը օլմայարագ , Թէէնին վէ Թէրէտտիւտ կէօսԹէրէր իտի : ՔօԹէտե Քաւլօ , կիւտիքճէ Թիկիթիգլէնիպ , վէ Քրուսիանըն աղըր տտավլանըչընտան օսանըպ եա Քնկիլիզ իլանը Հարպ իտէր , եա եօղատա սէքսէն պին ասքեր կէօնտէրէրէք գըրար տէօքէյիմ տէյի Քրուսիայա իտապեր կէօնտէյիճ իտի , վէ ՊօնապարԹէյէ բայէԹը Թամամէտի վէ Ֆրանսա հիւքիւմԹինտէն պուննճա իհԹիյաջը վար իքէն , սօն կիւնկէրինտե Ֆրանսատան տախի էմնիյէԹինի սէլպ իտիւպ Ֆրանսա ճիւմհուրուննուն , Քէմանեա , Ասարտէնիա , Քօմս , Նապօլի վէ ( )սմանըը իլէ իտէճէյի պարըշըն մուգավէլաԹընա վագըֆ օլուպ միւտահիէլէյէ գալգըշմըշ , վէ նիհայէԹ էվլատլարը հագգընտա տտախի պագը մէրԹէպէ սուլի նկյէԹի տէրքեար օլմուշուտու տէյի . րի-

[1] Սիւսիւ Թիէր Բասլօնուն վէֆաԹընը նագլ իթտիքտե , պու էտրարըն նասըլ տրշտրը չգգտրղընը տտախի պէյան խտիւպ , վէ օլ էմնա տե Բրուսիա տէվկէթի տտախի պու մատտէյի մէրագ խտիւպ , կիւլ խտէն Թահգիգ իթմիշ օլտուղտնտան , Բրուսիա տէվկէթինին պտրղը խապերլէր իլե , Ֆրանսա տէվկէթինին պտրղը խապերլէր հեր նե գատտար պաշգա պաշգա մահալտէն խե տե , պիրի պիրինե Թամ վէ Թրպգը օտրագ Թևավֆրգ իթմիշ տիր . վէ օլ վէճհիլե պու հիքայէնին գայէԹ տահիհ վէ հագիգէԹը հալե մագրունկէԹի , չէքգ վէ չևպհե գալտրըրը չէյ տէյիլ տիր տէր :

Digitized by Google

վայէթ տէ գըլընըը ։

Ի՛էքսանտրօ պու էսրարաթէ վագըֆ օլտուգտա , փէտէրինին ԹախԹատան աշաղը ալընմասընա չար նաչար բուչի ըիչա կէօսԹէրիպ , լաքին հայաԹընա գատա օլուռնաճաղընը խայալ պիլէ իտէմ՛իպ , պու ճիւմլէ տահա պիր էմին օլմագ իւզրէ Ի՛նալէնէ պու պաղատէ միւ քէըրէրէն եէմին տահի ԻԹատիրիպ , միւմքին մէրԹէպէ միւսԹէրիհ օլմուշտուռ ։

3° Ի՛նալէն պու վէճհիլէ վարիսի տէվլէԹի իսկեաթ ԻԹաՀքաէն սօղընա , մէնվիի զամիրի օլան հապատաթը իճրա ԻԹմէկէ չէրիք վէ վա սէԹա արամայա պաչլատը , վէ պու մագուլէ ճիւրմ իւ ճինայէԹէ Ա՛ուգօվ նաման գարտաշլարը , վէ Ջանն օվէրլու ճէնէրալ Պէնինկաէնի էհլ իւ էրըատ Թանըտըղընտան ճիւմլէսինի Ի՛ԼԹօգտուրդա ճէլպ իսլէտի . վէ մարԹըն 23 իւնճիւ կիւնիւ [1] , իճրատաթը ֆիրլէնէսինէ գարար վէրիլտի ։

Ի՛էվմը մէգքիւրտէ Ի՛նալէն ճիւմլէ չէրիքլէրինի սէրտայընա տա վէԹ իտիպ , պիր ճէսիմ զիաֆէԹ վէրէրէք ճիւմլէսինին գաֆֆալարը նը չարտապ իլէ գըզտըրտը , վէ պատէղ ԹատամՀ էօրարը աչտըգտա , ճիւմլէսի մաԹ օլուպ սէհղէԹէ կիրիֆֆար օլտուլար իսէ տէ , կէրէք Ի՛աալընուն գամԹ օլունաճաղընա ակեահ օլմայրպ , եալընըզ ԹախԹատան աշաղը ալընաճաղընը մէմուղ ԻԹատիրքէրինատէն , կէրէք Ի՛նալէնտէն գօրգտուգլարընտան , վէ կէրէք մէսԹ վէ սէրհոշ օլուպ , Ի՛նալէնին լագըտըլարընա իակեաթ օլտուգլարընտան , բուչի ըիչա կէօղԹէրիպ պու հապատաթը պաչա չըղարմայա անտ վէ չարԹ իսլէմիլէր ։

Կէճէ էբէյի իլէրիլէմիշ , վէ սօգագլարտան ահալի չէքիլմիշ իտի . էհլը ֆէտատ ճէման ալԹմըշ քիչի օլուպ , պիր գօլու Ի՛նալէն գօմանտասընտա , վէ տիկէր գօլու ճէնէրալ Պէնինկաէն գօմանտասընտա օլարագ սըրըա գըլըճ վէ պէօյուք ունիֆօրմա վէ նըշանլէրի իլէ եօլա ըէվան օլտուլար ։ Ա՛իշէլ սէրայը պիր գալէ կիպի իտէ տէ , պէօյլէ պէօյուք վէ մուազզամ զաԹլարըն տուխտուրմադ մումանասաթ օլուն մայրպ , գաբուլար աչըլտը , վէ Պէնինկաէն գօլու տօղրու իմբէրա Թորուն տայրէսինէ տուխտուլ իսլէտի ։ Ա՛օնրէ Ի՛նալէն ԼհԹիամ Թա

[1] Պու էտնատէ իմբէրաթօր Բաալընուն հիաաէԹ վէ վէսվէսատ արԹըպ , նէ մուատէլէ իտէճէյինի պիլմէկէրէք , հըրըսընտան կէճէ կիւնտուզ մուպազատ օլտուտտա ։ Պիր կիւն Բաահլէնին գօլաընտան ԹուԹուպ , շու խաԹիղ բատաէ չայատան լագըտըլտըը իճտի պիլէմինճէ ։ — 1762 տէ աէն տէ ԲէԹրօպօլրուտա մըչըտըն Բահլէն ։ (Բաալընուն վալիտէսի գահարինէ օ ահնէ Բաալընուն փէտէրի իւշնէնճիս ԲէԹրոյտ գահէլ իճտիրիպ , եէրինէ իմբէրաթօրի չա . օլմագ չուտտա) ։ — ԷվվէԹ , տէտի Բահլէն ֆիւԹուրատզուտպ ։ — Էյ նէ խըզմէԹտէ պու ։ — Ո վագըԹ միւլազիմ զատիճ օլտուղտէմտան էմ՛ի ալԹընատ խոսմ , վէ ֆէտատա սէյիրճի օլուպ , մուամէլաԹընա տահիլ օլմայտըմ — ։ Բաալը էյրի էյրի Բահլէնին ճիւզիւնէ պագըպ վէ հազըրլատան ֆէտատ պիլիր կիպի , — Էյ նէ տէյտին տէտի . չիմի տէ օ 1762 վագատընը Թապէլէմէք իսԹէ ըլար ։ — Պիլիրիմ տէտի պիրա ֆէտատ հնէքտար Բահլէն . պիլիրիմ վէ հէմ պէն տէ պա ֆէտատա տահիլիմ ։ — Սէն տէ մի տահիրճի պաղըտըը Բաալը ։ — ԷվվէԹ տէտի Բահլէն . լաքին ֆէտատա տահիլ օլտուգտանտէն տէպէ էհլը ֆէտատըն Թէրճիհաթընտա վագըԹ պըղ սէնին էօմրիւնիւ վէ Թահնընը վէպայէ կի . մէք իչիւն տիր — ։ Բաալը , Բահլէնին ֆի . Թուրատզուղընտան ապատանպ , քէնտինէն էմին օլտուտ , լաքին էնտիշէյ վէ պիհնէպէրը . պու տատ կէչմէտի ։ Բահլէն մատտէնին պա սըրտայա կէլտիյինի կէօրտուքտէ , ֆէտատըն իճ բատաթընը Թատմէլ իսլէտի ։

Digitized by Google

գըմը իւէ կէրիտէ գալտը վէ ֆէտաուը քէնտի թէրթիպ իթմիշ ըքէն, իձրաաթըննան իձթիննապ իտիւպ, ֆէվգ էլ ատէ պիր վուգուաթէ գարշը կէլմէք իւզրէ իննիթիզարտէ պուլունտու։ Պէնինկէն ուօղրու իմբէրաթորուն օտասընա եագլաշտը, իմբէրաթոր ույումուշ վէ գաբուտունտա ըքի ատտըգ հէյտիւք նէօպէթ պէքլէմէքտէ իտիլըր։ Պու մէրտ եխիտլըր իմբէրաթորլարընա ատտըգ գալըպ, էօմրլէրի թէհլիքէսի իւէ էօմրիւնիւ մուհաֆազայա գալգըշտըլար։ Պէնինկէնին թագըմը պունլարըն պիրինի գըլըճլա բարալատըգտա, օ պիրլ ամմ՛ն, իմտատ, պաղըրարագ գաչմայա պաշլատը։ Իմբէրաթորուն եանընտա եաթան ուշագլարըն պիրիսի օյանըպ տըշարը ֆըրլատը, վէ օտա գաբուտունու քիլիթլէտի իսկ տէ, զօր իւէ աչտրըտըլար։ Պիչարէ իմբէրաթոր իմբէրաթորիչանըն տայրէսինէ տէ գաչըպ գուրթուլապիլը իտի, լաքին մուգաատէմա չիտտէթը վէսվէսինտէն պու գաբուշու տախի մէթէրիսէ ալտրըմըշ օլտուղունտան, չար չապուգ աչմագ միւմքին տէխիլ իտի. իմտի տէօչէյինտէն ֆըրլայրպ բարավանլարըն պիրինին քէօչէսինէ սագլանտը։ Իւլաթօն Իուպօվ իմբէրաթորուն աէօչէյինէ եագլաշրպ, իչինտէ քիմսէյի պուլմատըղընտան, տէհշէթէ կիրիֆթար օլարագ հայգըրմայա պաշլատը. իմբէրաթոր գաչմ՛ըշ, իմբէրաթոր գաչմ՛ըշ, ճիւմլէմիզին հալի եաման տըր։ Լաքին օ անտէ ճէնէրալ Պէնինկէն իմբէրաթորու սագլանտըղը մահալտէ կէօրիւպ պիր էլինտէ գըլըճ վէ պիր էլինտէ իսիֆքա վարագասը իւէ տօղրու իւզէրինէ եիւրիւտիւ, վէ վարագայը մէզպուրու Իաւլոյա իպրագ իտիւպ, «աէնին հիւքիւմէթին պիթմիշ տիր արթըգ. վէ իմբէրաթորուզ Իլէքսանտրօ տուր. իմտի իմբէրաթորու ճէտիտինի իսմինէ անտ վէրիրիմ սանա, իմզալա շու քեահատը, վէ հիւքիւմէթի Թէսալիմ իլէ, եալընըզ պու չարթ իւէ սաղ գալաճաղընը Թահիւտ իտէպիլըրիմ» տէտի։ Իւլաթօն Իուպօվ տախի պու Թէքլիֆի այնը իւէ Թէքրարլատըգտա, իմբէրաթոր չաշըրմըշ, վէ ագլընա մալիք օլմայարագ, «սիզէ նէ՞ եաբտըմ՛ըի պանա պու մուսաէլէյի իտէյօրտուընուզ» տէտիքտէ, «պունճա աէնէլէրտէն պէրու արգամըզտան տիւշմիւշ պիզ մուսալաթ օլմուշտուն» պաղըրտըլար գաթիլլէր, պիւթիւն պիւլթիւնէ սէրհօշ հալինտէ օլարագ, վէ իմբէրաթորուն իւզէրինէ հիւճիւմ իտիւպ սըգըշտըրմայա պաշլատըլար. պիչարէ իմբէրաթոր պազէն եալվարըր, պազէն էլլէրինտէն գուրթուլմայա չապա լանըր ըտը։ Պու էտնատէ տըշարըտտան պիր այագ սէսի իշլիթիլտիքտէ, իմբէրաթորա իսմոատտա կէլէօրլար գըյասը իւէ էհլը ֆէտատ շաշըրպ գաչմայա պաշլատը. եալընըզ Պէնինկէն իմբէրաթորու պիր քէօչէյէ թըգըպ, վէ գըլըճըն ուճուննու կէօյսիւնէ տայամըպ օրատա գըմըլտամազ իթտի։ Իչիտիլէն այագ բաթըրտըսը, էհլը ֆէտատտըն կէլիւոէ գալան թագըմը օլտուղունտան, իքի թագըմ պիր օլուպ վէ կէրի տէօնիւպ իմբէրաթորուն օտասընա թէքրար կիրտիլէր. վէ էթրաֆընը չէվիրիպ իսթիֆա իթմէսինէ զօր իտէրլէր իտի։

Իաւլօ պիր արագըգ քէնտինի մուհաֆազա իթմէք իւզրէ, գարշը գօտուգատա պու էօրֆլիւ սէյիրե ըշըգ վէրէն գանատիլ տէվրիլիպ օտա

Digitized by Google

պիւթիւն պիւթիւնէ գտրանլըգտա գալըպ, պու ձէհէննէմ մուամէ-
լաթը փէրահէլի զիւլվէթլէ էօրթիւլտիւ։ Պէնինկահն տըշարը գօչուպ
վէ պիր պաշգա ըշըգ կէթիրտիքտէ Խաւլոյու ձան վէրմէ քէրթէկին-
տէ պուլտու։ Խամիլլէրին պիրիսի գըլըձըն պալչաղը իլէ գաֆաըրը
եարմըշ, վէ տիկէրի տաիսի գայըշը իլէ պօղազընը գըստըրմըշ ըտը։
Պու էնսատէ Խօնթ Խահլէն, վէվճուտու մայէթթի օլան ֆէնտա
կիւրուհի իլէ տըշարըտա ինթիզարտէ իտի. իշլէն պիթթիյի քէնտիսկ-
նէ խապէը վէրիլտիքտէ, իմպէրաթորուն ձէնազէսինի տէօշէյի իս-
զէրինէ վազ իտիպ, վէ իչէրիյէ քիմսէյի, իմպէրաթոր ֆամիլեասընը
տաիսի պըրագմամագ իւզրէ թէնպահ իսէրէք օթուզ ննէֆէր նէօ
պէթձի պըրագըպ, կէձէ վուգուաթընը խապէը վէրմէք իւզրէ Խը-
բանտիւգ Խէքսանտրօնուն նէզտինէ կէլտի։ Խէքսանտրօ Խահլէնի
կէօրիւր կէօրմէգ քէտէրինի սիվալ խլէտի, վէ Խահլէն սիւքիւթ իթ-
տիքտէ, քէյֆիյէթի աղնայրպ, պիւլէնտը ավազ իլէ ֆիղան վէ ֆիւ-
եատ իթմէյէ, վէ Խահլէնի թէքտիր իտիպ ածը ածը կէօգ եաշը
տէօքմէյէ պաշլատը. էօթէտէ Խէքսանտրօնուն վալիտէսի տաիսի
զէվճինին վէ ֆաթընտան նաչի պիր էյամ քէտէր վէ գասէվէթ ըվճար
իթտիքտէն սօղրա, Խաթարինա կիպի թախթա չըգմայը գուրուպ,
օղլու Խէքսանտրոյա խապէը կէօնտէրտի, վէ բահէթ տուրմասընը
թէնպահ իյլէտի։ Խէքսանտրօնուն գարընտաշը Խօսթանթէն վէ Վա-
գօլա տաիսի չօձուգ օլտուգլարընտան պիր չէյտէն խապէրտար տէյիլ
իտիլէը։ Պու արալըգտա Պէնինկահն, ասքէրի գըշլալարտան չըգարըպ
վէ ասֆֆ սաֆֆ տիզիպ, քէյֆիյէթի սօղթաթլարա խապէը վէրմէքտէ
իտի. Խահլէն տաիսի իմպէրաթորիչընըն էֆքեարընը սաղնատըգտա,
վագթը ֆըրսաթը գայպ իթմէմէք իւզրէ թէքբար Խէքսանտրօնուն
նէզտինէ կէլիպ եէթիշիր չօձուգ կիպի աղլատըն, կել իմպէրաթոր-
լուգ էթ պաղըրտը. վէ գօլունտան Թուվթուպ սէրայտան տըշարը
չըգարուը վէ ասքէրէ իպրազ խլէտի, քի Պէնինկահնին թէշվիգաթը
իլէ էվվէլճէ հազըրլանմըշ օլտուգլարընտան, եաչայ Խէքսանտրօ,
եաչայ իմպէրաթոր սէտաէրի իլէ եէնի իմպէրաթորու սէլամլատըլար.
վէ Խէքսանտրօ թախթը իմպէրաթորիչէ օթուրուպ, զէվճէսի Խվա-
զապէթ իլէ գըշ սէրայընտա սաքին օլմաշա պաշլատը. վէ պու հա-
պատաթը եատ իսէրէք պիւթիւն էօմրիւնտէ գալպի պիհուզուր իտի
տէրըէր Թաւրիխինի եազանլար։

4։ Պուսիալըլար պու էնսատէ հէնիւզ մէտէնիյէթ տայրէսինէ
տուխունւ իթմէյէ պաշլամըշ օլտուգլարընտան, պու գաթը, պու գա-
պահաթ ձիւմլէնին քէտէր վէ մէյեուսիէթինէ ժիւձիպ օլտու, քէ-
զալընք Խիննա, Պէրլին, Խօնտրա վէ Խարիատէ եըլտըրըմ կիպի պու
հավատիս տօլաշըպ, պիւթիւն ձիհանը տէհշէթէ կիրիֆթաը իյլէտի։
Խէ ձիւմլէ ալէմ պու խուսուստա Խնկիլիզտէն տուի զանն իտիպ,
Խնկիլիզին Թէշվիգաթը իլէ օլտու տէյի պագը նըշանէլէր տաիսի իպ-
րազ իյլէտիլէր իսէ տէ, իսպաթը պու անէտէք ժիւմլին օլամամշ
տըր։ Պօնաբարթէ եէնի իմպէրաթորուն հիւանիւ Թէվճձիւհինհ
Յրանսա ձիւմհուրինէ ձէլպ իթմէք իւզրէ, պաշ եավէրի Տիւրգու

Digitized by Google

պէր վէճհը թէպրիք Ինէթօպուղրա իրաւ խլէմի. մուհայիլհյ Պէրլինտէն կէչիպ Իրուսիա գրալը իլէ տախի իսմիշարէ իտէճէք իտի. Ինկիլիզլէր Տանիմարգատա վուգու պուլան մէշքիւք ֆիւթուհաթ լարընտան զնյատէ Խաւլօնուն վէֆաթընտան ՄՀՄՈՒՆ օլուպ, վէ օլ վէճհիլէ Շ ըմալ իմմիֆագընըն պօզուլաճաղընը ֆէհմ իտէրէք, Շ ըմալ տէվլէթլէրինի գաւպարիմամագ, վէ միւսալէհէյէ պիր եօլաչմագ իւզրէ, պահրը Պալթիգտէ տախի միւթարէքէյի գապուլ իտիւպ, հէր տէվլէթին թիւճճար կէմիլէրինին պու տէնիզտէ սերպէսթճէ մուրուր ու ուպուրլէրինէ բուխսաթ վէրտիլէր, եալընըզ Իուսիա, Շ ըվէտ վէ Տանիմարգանըն պէյլիք կէմիլէրի, լիմանլարտան ուրշարը չըգմայաճագլար, վէ Ինկիլիզլէր տախի լիման տէրուննինտէ պու կէմիլէրի վուրմայաճագլար ըտը։ Ինկիլիզ վիւքէլասընըն ՄՀՄՈՒԼի իւզրէ, Խաւլօնուն վէ ֆաթընտան սօղրա Շ ըմալ իմմիֆագընըն չնրաշզեսի պօզուլմուշ, վէ պու իմմիֆագ տախիլ օլան տէվլէթլէր տախի մուահէլաթտէ կէվէնքլիք կէօսթէրմէյէ պաչլամըշլար ըտը։ Ընճագ Պօնապարթէ Իրուսիայա Հանօվրա էյալէթինի վատ իտիւպ, Շ ըվէտ, Իուս վէ Տանիմարգայա տախի կէօնակէօն ՄՀՆՖաաթ վէ մուհասէնաթ վատ իտէրէք պիր էյամ տախի Շ ըմալ իմմիֆագընը հիյեէթը ասլիյէսինտէ վէգայէ խլէմի։

Օմէյտէ Ինկիլիզ տէվլէթի տախի, օն սէնէ միւտտէթ Ֆրանսըզ ճիւմհուրու իլէ ճէնկ իտիպ մահվնա չալըշտրը հալտէ, պու ճիւմհուր Պօնապարթէնին հիւքիւմէթի հէնկեամընտա վէ մահզա պու ճէնկլէր իլէ տէրէճէյի նիհայէի գուտրէթէ վէ իգպալէ վասլ օլուպ, Իթալիա վէ Ընէմանեա էյալէթլէրինի զապթ իմմիշ, Ֆինլէմնկ վէ Նաբօլինին գուվվէթինի գըրմըշ, էլ հասըլ պիւթիւն Ինկիլիզ միւթէֆիգլերինէ ղալէպէ իմմիշ օլտուգտան մատտա, պունտան պէօյլէ տախի ճէնկ վագի օլսա Ֆրանսըզ ճիւմհուրու գուվվէթինին էօնիւ ալընմայըպ, Ինկիլիզ տէվլէթինէ տախի մուխաթապատը օլաճաղընը ֆէհմ իտէրէք, Ինկիլթէրրա ահալիսի պէյնինտէ միւսալէհէ թէրաֆտարլարը չօղալմայա պաչլամըշ ըտը։ Պաշ վէքիլ Ընտինկթօն, վէ Ինկիլթէրրա գրալը Ո՛օրտ տախի պու էֆքեարտա պուլունտուգլարընտան, պունլարըն էմրի իւզրէ Ինկիլիզ խարիճիյէ նազըրը Ֆօրտ Ֆավքսպիւրի, Ֆրանսըզ ճիւմհուրինէ իպթիտաաէ մինղայրը ըէմմին վէ վաէյա իլէ սուլհ թէքլիֆ իտիպ, վէ Պօնապարթէ թէրաֆընտան տախի պու թէքլիֆ գապուլ օլունարագ, նիհայնըն իպթիտալէրինտէ, միւսալէհէ մուգաւտէմաթը իւզէրինէ, Ֆօնտրատա Ֆրանսըզ սըզ թէրաֆընտան ՄՀՄՈՒ օլան միւսիւ. Ո՛թթօ իլէ Ֆօրտու միւշաթալէհ պէյնինտէ միւքեալէմէյէ իպթիտար օլունտու։

Ինձէ պու վէճհիլէ Պօնապարթէ հիւքիւմէթէ նասապը գաւտէմ իտէլհասէն պէրաու գալինտէ մէրքիւզ օլան միւրատ վէ մապսաթի թէքմիլէն վիւճուտ պուլմաղա եիւզ թաւթմուշտուտ. Ինէնէվէլ մէշվէրէթի իլէ Ֆրանսա ճիւմհուրու, Ընէմանեա, Ընսթրիա վէ Իթալիա հիւքիւմէթլէրի իլէ պարըշ իմմիշ վէ Շ ըմալ իմմիֆագ իլէ Իուսիա, Իրուսիա, Շ ըվէտ վէ Տանիմարգա իլէ միւթէթէ-

Digitized by Google

ֆիգ պուլուՆմուշուտու. չիմտի ԻնկիլիԹերրա իլէ տախի միւսալէհէ վագի օլտուգտա, Իրանսա ճիւմհուրու հէր մահալտե զալէպէի նուֆուզ իտէրէք խարիճտե գուվվէԹ, վէ տախիլտե ստայիշ իւ խոՔրահէԹ վէ միւսալէհէի ումումիյէ հուսուլի իլէ քէսպը ակրվէԹ վէ տատտէԹ իտէճէք իտի։ Պու մուհասսէՆամԸն քեաֆիէսի, կէՆճ պիր ճէՆերալըն եիրմի Ըքի այ զարֆընտա իպրազ իԹտիյի հիւմնիւ ԹէՔտպիր վէ ճահո իւ իգտամը իլէ հասըլ օլմուշտու. չէրէֆ, իգպալ վէ պահԹ պու զաԹտա պիրլէշմիշ իտի։ Իմտի Ի Օնտրատտա միւսալէհ իւզէրինէ սէՕյլէշիլմէքտե օլտուՆ, պիզ կէլէլիմ էօԹէտե պը բագտըղըմընը ամիրալ ԿանԹօմ տօՆանմասընա վէ Ա՛ըսըը վուգուա ԹըՆա։

5° Ա՛միրալ ԿանԹօմուՆ տէհզիԹլիւ պիր ֆուրԹունա ագտասընտա, ՊուէՆԹ լիմանընը ԹէՔը իտիւպ, ագ տէՆիզե ատղրու ազլմէԹ իԹտիյինի պալտե 520–21 ինճի տահիֆէլէրտե զէքը իյլէմիշ իտիք, պու տօՆանմա եէտի գըլԹա գաբագ, Ըքի ֆըրգաԹիյն վէ պիր գըլԹա ագրիգ սէֆինէսինտէՆ միւրէԹԹեպ իտի։ ՏէրուՆինտե ատօրԹ պինՆէֆէը ասքէր, հատտսըղ հիսապսըղ միհհիմմաԹ, վէ պիր ԹագըմմՆմուրըտ վէ ֆամիլեալէր օլուպ, ճիւմլէսի Ա՛մերիգայա, վէ Ա՛ՀՆ Տօմինիգ ատտասընա կիտէյօրըտ մէմուրինտե իտիլէը։ Ա՛յնի հարէքէԹլէրինտե Ինկիլիզ տօՆանմալարընա կէօրիՆմէմէք իւզրէ պիւԹիճՆ գանտիլէրի վէ ամէչլերի սէյիՆտիւրտիւլէը, հավա գարայէլ, վէ Յհանսըզ տօՆանմասընա ղայէԹ մուհաալիֆ իտի, պու ճիւմլէ էՆ զիյատե չիտտէԹի ՊուէՆԹ լիմանընտան չըգտըգտան սօղրա վագի օլտու. ֆուրԹունա տէհզիԹլիւ, վէ տէՆիզ տալղալարը տտաղլար կիպի գապարըպ, վէ կէմիլերէ վուրուպ վէ սու իլէ տօլտուրուպ բարաբանմագտա իտիլէը։ Կէմիլեր ճէՆկ ֆիլօսու. իւզէրինէ տիզիլիպ, կանԹօմուՆ բաքիպ օլտուղու Ի՛նգիվէվալ Նամ իւչ անապարը, էօՆտէՆ, վէ ՊօՆԹրամիրալ Ի՛ՆուանըՆ բաքիպ օլտուղու Յօրկփոպլ Նամ գաբագ պուՆնուՆ արգասընտան, վէ սայըրլարը տախի արգատան պիր ֆիլօսլուպ հէր ան ճէՆկէ հազըր իտիլէը։

Ա՛Նճագ աչըղա չըգար չըգմագ, Յօրմիտապլ կէմիսինին իւչ տիրէյինին օրԹա եէլքէՆլէրի վէ սէրՆէլէրի պիրտէՆ բարաբանտը. ՊօՆ ՆիԹ–ազ Նամ իքի անապարըՆըՆ կապիտ տիրէյի բարչալանտը. վէ օլ էՆատէՆ սօղրա Տիչը– վէ Յ.անպոլ Նաման իքի գըլԹա գաբագ պէր վէճհը մուավէՆէԹ պու կէմինին եանընտան այրըլմասընտար. Ա՛յնօղ Նամ պրիգ պաԹմա տէրէճէսինէ կէլիպ, տօՆանմանընն մուավէՆէԹի իլէ կիւճ իլէ գուրԹունտասիյտի։ Ա՛չ հասըլ պու ֆուրԹունա վէ գաբանընտագ արասընտա, պիւԹիւՆ կէմիլէր տաղըլըպ պիրի պիրինի գայդ իԹտիլէր։ Ա՛րԹէսի ասապահըսը ԿանԹօմ, կէմիսինին եէլքէՆլէրինի սօվրա խուպ, տիկէր կէմիլերի Թօփլամայա չալըշտը իսէ տէ պէհւաէ օլտու. վէ Ինկիլիզ տօՆանմասընընն իւսԹԹ կէլմէսինտէՆ գօղգտուղՆատան վէ մուգաատէմա կէմիլերին ՆէրկէՀ Թօփլանաճագընը տախի էմր իւ ԹէՆպիհ իլԹիմիշ օլտուղՆատան, օ մուխաԹարալը մահալտե զիյատե էլէՆմէյիպ, եօլա բէվան օլտուլար, վէ չէՆտա կիւՆ

Digitized by Google

ազգաց պետին կը մոլէր, Աստուծոյ պօղազնան եապէն պիտի մահալտէ պիտի պիրկերի իրէ պիրկէհիպ մեսոթերիհ օլտուլար[1] վէ օրատա Աղտը րա կիսէճէքլէրինի աղնայըպ, ապքէրին մէսէրկէմի տէրէճէյի քէմա լէ վաղ օլարագ ճիւմլէսի խնճոտան օլտօւլար։ Պու ճիւմլէ պու բա լտրատա պիտի տագիգէ ֆէվվի իմմէք իրի ճիհէթլէ տախի Ֆրանսըզ լտրա մազարրաթը օլապիլիր իտի. պիրիսի ագ տէնիզտէ օլան Ինկիլիզ ամիրալը Հէյթ, Նատօսաւն գարշըսընտա Աագրի լիմանընա եանաչըպ տօնանմասընա Ամանը ապքէրի ալմագտա իտի, վէ եալընըզ Ամանը լընըն ադրը տավրանըշը սէպեպինէ, օ գատար վագթի խահ նա խահ օթալաթտա գալմայա մէճպուր օլմուշտու. իմոի, ամիրալ Կանթամ Ինկիլիզ տօնանմասընտան էվվէլ Իսկէնտէրիյէյէ վաղ օլմադա հէր հալտէ ճահտ իմմէքլի իտի։ Էքինճիսի, Պրէսթ լիմանը ապտգատընա Թայեին օլուհան Ինկիլիզ ամիրալը Աէնթ Ի Հնհէնթ, Ֆրանսըզ տօ նանմասընըն Պրէսթ լիմանընտան չըգտրզընը տուչմուշ վէ եէտի գա քագ վէ իրի ֆըրգաթինի իլէ ամիրալ Վալտէրի Կանթամու արգա պընտան կէօնտէրմիշ իտի. անճագ Ինկիլիզ ամիրալը Վալտէր, ագ տենիզտէ օ գատար Ինկիլիզ տօնանմասը տուրուր իրէն, Կանթամուն եէտի կէմի իլէ օրալարա կիսէճէյինի մէմուր իմմէյիպ, միւճէրրէտ Այերթգայա վէ Աէն Տօմինիգ Թէրաֆընա կիմսիչ մէմուրլի իլէ, կէմի լէրինի իպթիտա Պանարեա աստալարընա չէվիրիպ օրատան տախի Ա֊վերթգայա տօղրու եօլ վէրմիշ օլտուղունտան, պու խաթայա մէպնի Ֆրանսըզ տօնանմասը արգատան վէ Ինկիլիզ Թէսալիւթիւնտէն գուրթուլուպ էմին օլտու։

6։ Պու էանատէ ամիրալ Կանթամ, Ամիրալ Թատ պօղազընա եա նաչըպ. Ինկիլիզ տօնանմալարընա կէօրիւնմէմէք իւզրէ Ֆրիգա գըլ լարընատան պօղազը իմրար իմմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Ինկիլիզ ամիրալը Վ֊ուրքն Ամիրալ պօղազընտան Ահօն աստալընա, վէ Ահօն աստալընատան պօղազա տօղրու գարաղօղ պէրլէմէքտէ իսէ տէ, մայեթ Թինտէ եալընըզ սէօրթ գըմա կէմի գալըպ, գուսուրու ամիրալ Ամհէթ մուավինէթէ կիմիչ իտի։ Կանթամ պու քէյֆիյէթտէն խա պէրտար օլմայըպ, վէ տօնանմա վէ ապքէրին սէլամէթի քէնտիսինէ իհալէ գըլընմըշ օլտուղունտան, պու մէս՝ուլիյէթը ազիմ քէնտիսինի շաշըրթըպ, ճէսարէթինէ տախի ֆիւթուր կէթիրմէյէ պաշլամըշ ը տը. պու ճիւմլէ եօլտա պիր Ինկիլիզ գօմրասը վէ Ֆրըգաթինինէ թէսատիւֆ իմաիյինտէն, իքիսինի տախի գօվալայըպ զապթ իյլէտի։ Ամհայէթ սէլամէթլէ Պօղազը կէչիպ, վէ պու հալտէ կէմիլէրինէ ղնատէ եէլքէն վէրիպ տօղրու Ինկիլտէրէյէ լիմանը հիզասընա թէվէճճ

[1] Գա սէֆէրտէ տըգգաթէ շայան պիր վագտաթ, եալընըզ Գրանը նամ Ֆրանսըզ Ֆրըգաթինինին Գունդօղա նամ Ինկիլիզ Ֆրըգաթինէ Թէսատիֆ իմմէքտի օլտու։ Գրատէրտան գարտատանը Տօղրուլէն, տօղրու Ինկիլիզ Ֆրըգաթինինին իւչերինէ հիւրիյէպ ճէնգ Թէքլիֆ իտէտ. վէ պօղատա պօղատայա կէլդի, Ինկիլիզլին իւչերինէ պիր գաչ ատֆնա պիւԹիւն պաԹէրիա Թօփ աճտըգտա, Ինկիլիզ Ֆրըգաթինինին կիւվէրԹէսի գան իլէ միւ լէմմա օլտու։ Իմոի գարտատան Տօղրուլէն, բոմբա վէ տադօղտայա հազըրլանմագտա իլէն, Ինկիլիզ Ֆրըգաթէյի պիր մանօվրա չէվիրիպ, վէ պիրտէն պիրէ Թագըմ բարա եէլքէն վէրիպ, գաչըպ գարթուտու։

Digitized by Google

ճիւհ իթմէլի իտի ։ Ինկիլիզ ամիրալը Վ ալրրէն , Վահօն առասլնտա գաբանմլուշ գալմըշ ըտը . տիկեր ամիրալ Ռէյթին արգասլնատ իքի եիւզ գըլձա նագլնէկ կէմիսի օլտուղուճնատան , հէնիւզ Վագրիտէն եօլ չըգամամըշ ըտը ։ Իմոի Վըտը սեվահիլի աչըգ օլուպ կանթօմ տա պուճնատան ալա սիր ֆըրսաթ օլամազ լտը . լաքին կանթօմ վէս վէսէ վէ թէրէտտիւտտէն գուրթուլամայըպ , Իակէնտէրիյէ ֆիվատ լարընատա պիր պաշգա Ինկիլիզ տօնանմասը տահա վար մէմուրինէ իտի . վէ եօլտա պիր եէլքէն կէօրսէ , Ինկիլիզ տօնանմասը կէմիլէրինտէն զանն իտէրէք , քէնտի սէֆինէլէրինի տէր ագասպ պաշընա թօփլար , վէ օ խայալի տօնանմասատան ուզագլանմազա չալըշըր ըտը . վէ Ֆրանսըզ տօնանմասընըն իչինտէ մէզբիւր Պրօվ-ը նամ ֆըրգաթին ղայէթ աղըր եիւրիւր վէ տայիմա կէրիտէ գալըր օլտուղունտան , կանթօմ պուճնու պաշընատան տէֆ իթմէք իւզրէ Թուլօնա կէօնտէրմէք միւրատ իյլէտի ։ Իմոի պու ֆըրգաթինի Թուլօնա տօգրու սալըվէրիպ քէնտիսի պիւթիւն տօնանմա իլէ Իակէնտէրիյէ գըլը լարընա էնէձէք եէրտէ , ֆըրգաթինի կէօղէթմէք պէհանէսի իլէ քէնտիսի տախի կէմիլէրի չէվիրիպ Թուլօն թէրաֆընա թէվէճճիհ իյլէտի . վէ պիր ֆըրգաթինի գուրթարմագ իչիւն էօյլէ պիր մի-թէնա մէմուրիյէթինի պօշա չըգարըպ ։

Իմոի պու խաթա սայէսինտէ , Ինկիլիզ ամիրալը Վ ալրրէն , Վահօն տան չըգըպ Ֆրանսըզ տօնանմասընը ուզագտան սէյր իյլէտի ։ Կանթօմ , Ինկիլիզ ամիրալընը գօրգաւթմագ իչիւն իպթիտա պիւթիւն տօնանմա իլէ իւզէրինէ եիւրիւյօր կիպի պիր մանօվրա կէօսթէրիպ , Տիլօ- նամ սէֆինէսի քէշֆէ կէօնտէրտտի . պու սէֆինէնին գաբտանը տիլսվէը Պէրժըրէ , թօփ մէնզիլինէ գատար Ինկիլիզ տօնանմասընա եանաչըպ , տէօրթ գըլձա իքի անպարը , վէ իքի գըլձա ֆըրգաթինտէն միւրէթթէպ օլտուղունու քէշֆ իյլէտիքտէ , Ֆրանսըզ տօնանմասը սայրտա չօգ օլտուղունատան , Ինկիլիզ տօնանմասընըն քիւլլիյէն թէվէճճ վէ եախօտ զապթ օլունաճաղընը , վէ քէնտիլէրինին սալիմէն Իակէնտէրիյէյէ վասլ օլաճագլարընը տիւշիւնտիւճճէ , մէսրուր վէ խէնտան օլուբտու . պու հալտէ իքէն կանթօմ իշարէթ չէքիպ Պէրժըրէյի նէզտինէ ճէլպ իյլէտի ։ Տիլավէը գաբտատան պէհիւտէ եէրտէ Ինկիլիզ տօնանմասընըն պէշ ալթը գըլձա կէմիսէն միւրէթթէպ օլտուղունու խապաթա չալըշըր ըտը . կանթօմ գօրգուսունատան հէր կէօրտիւյիւ կէմիյի Ինկիլիզ տօնանմասը զանն իտիպ , օն օն պէշ կէմի հիւսապ իտէր իտի . վէ պու խաթայը ֆիքրինատէն չըգարմագ միւմքին օլմայըպ , պու շիքեսը տախի էլլէրինտէն գաչըր , իմոի կանթօմ Վ ի՛օն քէօրֆէզինէ տօղրու եօլ վէրիպ , ստապահլըյի սահիհէն Ինկիլիզ տօնանմասընը արգասընատան կէօրտիւյիւնտէն չի թապլէ Թուլօն լիմանընա տուխուլ իյլէտի . վէ օլ վէճճհիլէ պաշա չըգմայա պիր բարմագ գալմըշ եօյլէ պիր միւթէնա մէմուրիյէթի պօշա չըգարըպ , Վընը մէմլիքի տախի միւէպպէտէն Ֆրանսըզ միլլիյէթինտէն խուրուճ իյլէնի ։

7։ Կանթօմ մուգատտիմա Վֆրիգա սէվահիլի իլէ Վահօն առա-

Digitized by Google

լարը պատանեստա վօլթա վուրտուղու էնտատէ, Հէ-ոլիս վէ Լ-ֆիլ-փէն նաման քի ֆըրգաթիյին տէօրթ եիւզ ասքէր վէ քիւլ-լխէթլու միհիմ մաթ իլէ Թ-ուլօնտան չզգըպ, վէ հիչ պիր Ինկիլիզ կէմիսինէ թէսատիւֆ իթմէկէրէք, Իսկէնտէրիյէ լիմանընա սէլամէթլէ վասլ օլմուշլար ըսը։ Ձիկէր քի ֆըրգաթիյին տախի, եանի Լէֆէնէրէ վէ Ա-ֆրիգէն, տըշ տէ-նիզինտէն եօլա չզգըպ, վէ Այպոէ պօղազընը պիլա մուհանասաթ կէչմիշլէր ըտի. եօլտա ֆուրթունա մինասիպէթի իլէ պիրի պիրինա տէն այրըլըպ, Լէֆէնէրէ մարթըն իքիսինտէ սէլամէթլէ Իսկէնտէրիյէ մուվասէլէթ իյլէ։ Ա-ֆրիգէն կէձէլէյին պիր Ինկիլիզ ֆըրգաթիյինէ թէսատիւֆ իթմօխինտէն, բօճալայրպ ձէնկէ հազընը օլտու։ Տէրուհինտէ օլան իւչ եիւզ նէֆէր գարա ասքէրի տախի Ինկիլիզէ ձէնկէյէշմէք իսթէտիքլէրինտէն, պահրիյէ ասքէրինի չաշդրմլպ քաչարդ վէրտիլէր. վէ քէնտիլէրի տախի գահրամանքեարի պիր հիւէթլէ մուհարէպէյէ տէվամ իյլէտիլէր իսէ ատ, Ինկիլիզ ֆըրգաթիյինի ղալէպէ իսթուպ զապթ իյլէտի. վէ տէրուհու ֆըրգաթիյինտէ օլան ասքէր իզտիհամը պուհա սէպէպ վէ վէսիլէ օլտու։ Պու ձիւմլէ տէօրթ ֆըրգաթիյինտէն իւչիւ սէլամէթլէ Իսկէնտէրիյէյէ վասլ օլ-տուղունտան, Լանթօմ տախի մէվձուտու մայեէթի օլան տօնանմա-նըն պիր մըգտարընը ֆէտա իտէրէք պագի գալանը իլէ Իսկէնտէրիյէ վասլ օլմուշ օլտա, եիւնէ վէթանընա պէօյիւք խըզմէթ իթմէկ օլուպ. Ա-ըսըրըն հալի տախի սիւրէթը ախէրէ թահվիլ օլունուրու-տու։

8։ Լանթօմ Ինկիլիզ տօնանմասընտան, վէ տէնիզ ֆուրթունա լարընտան գուրթուլուպ, սէլամէթլէ Թ-ուլօն լիմանընտա պուլուն-տուղուս հալտէ տախի տէրեայը թէֆէքքիւր վէ էնտիշէյէ ղարգ օ-լարագ, մուազզապ օլուպ, Պօնապարթէնին խըշմ իւ ղազապընտան գալպինէ լաէնգաթի խէվֆ իւ ֆիւթուր թարի օլուրուտու։ Ընձագ Պօնապարթէ քէմալը պասիրէթ վէ ֆէթանէթլէ հիչ պիր ձէնէրալ վէ հիչ պիր ամիրալը հարպ մուամէլաթը արասընտա թէքտիր իթ-մէյի, հիւնիւ բօլիֆգա սայմամըշ օլտուղունտան, վէ պիր տէ հէ-նիւզ Իսկէնտէրիյէյէ խմտատ եէթիշտիրմէյէ տախի իւմիտվար օլտու-ղունտան, Լանթօմու տախի թէքտիր իթմէտիքտէն մնատտա եավէր-լէրինէն պիրինի կէօնտէրիպ, վէ քէնտինի թէսէլլի իտուպ, պազը մէրթէպէ իլլիֆգաթ տախի իպրազ իյլէտի։ Լանթօմ պաշ գօնսիւլիւն պու հիւնիւ մուամէլէսինէն էմին վէ միւսթէերիհ օլուպ, մարթըն օն ոզգուզունտա մէվձուտու մայեէթի օլան տօնանմայը ալըպ թէք-պար Իսկէնտէրիյէ ճանիպինէ տօղրու եօլա ըէվան օլտու։ Ընձագ Թ-ուլօն լիմանընտան տըշարը չզգար չզգմազ, Պօնապարթէ-ոյէն նամ իքի անպարլը գարայա օթուրտուղունտան, Լանթօմ իքի իւչ կիւն չալըշ տրգտան սօղրա պու կէմիյի տախի եիւզտիւրիւպ, նիհայէթ մարթըն 23 իւնէյիւ կիւնիւ եէտի գրթա իքի անպարլը, վէ պէշ օն գրթա ֆըրգաթիյին տէմիր ալըպ, վէ Ա-արտէնիա սէվահիլինէ տօղրու եօլ վէրիպ, պիր գրթա Ինկիլիզ սէֆինէսինէ թէսատիւֆ իթմէտիլէր։

Ա-ըսըրտա օլան Ձրանսըզ ասքէրի իւզէրինէ պիր թէրաֆտան միւ-

Digitized by Google

ձէտոհտէն պիր Օսմանլը օրտուսու, վէ տիկէր Թէրաֆտան ամիրալ Քէյթ իլէ Ինկիլիզ ասքէրի եիւրիւմէքտէ օլտուղունտան, պու օրտու Ֆրանսատան պիր պէօյիւք եարտըմա միւհիմմաճ ըտը։ Վագաա Մըսըրտա գալան օ տիլտվէր վէ պահատըր ասքէրի գուլլանան օլմուշ օլսա, մուգատտէմա Ըպահուրտա վէ Ճէլիօպօլիտէ նումունէլէրի միւշահիտէ օլունտուղու վէճհիլէ, իմտատա եէթիշմէտէն տալխ քէնտի քէնտիլէրինի մուհաֆազայա միւգթէտիր իտիլէր. լաքին Ինկիլիզ վէ Օսմանլընըն պախթընտան, Պօնապարթէ տէյիլ իտի պու ասքէրէ սէրասքէրլիք իտէն. վէ Տըզզ վէ Վէնպէր էօլմիւշլէր իտի։ Պու հալտէ Ֆրանսըզ ասքէրի, վէնթանէրինտէն սէքիզ եիւզ սաաթ ուզագտա, պիլա իմտատ, վէ պիլա ճէնկէրալ, (չիւնքի կէրիտէ գալան պաշ գոմանտանլարը Մընու, պու շէրէֆլի իտմէ շայեան տէյիլ իտի), իլքի պէօյիւք օրտու արասընտա գալաճագլարընտան, պիլ մուգավէլէ Թէսլիմէ միճպուր օլտուլար քի ֆասլը աթիտէ նագլ օլուն նաճատ։տը։

ԻՒՉԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ.

1801

1։ Մըսըր օրտոստանտա ահվալը հաղըրէտի։ 2։ Ինկիլիզ ասքէրինին Իսկէնտէրիյէյէ իոտրոճքի։ 3։ Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ պէյնինտէ վագէի օլան մոհաճէլըը հաղպէյէ։ 4։ Քէնէտիէ մոհարէպէսի։ 5։ Ընգրալ Կանիօմոն Թոուլընտան հաղէտէրի վէ Ինկիլիզլէրին Ռէշիտ լիմանընա ալտըրըլտըղը։ 6։ Ռընտրալ Պլէյտ մէփինէյի Մըսըրտ, վէ ճէնուրալ Մընու Իսկէնտէրիյէյի լահվէյէ իտէրլէր։ 7։ Ընգրալ Կաֆրթոմտան Թոուլընտան իւչանճը փէֆտ հարէկէտի։ 8։ Ընգլէսիրա մոհարէպէսի։ 9։ Սպանիօլ կէմիլէրինին եանմասը։ 10։ Պիր Ֆրանսըզ գաբաղընըն իւչ գըմա իտի անպարտը վէ պիր ֆըրգաթիյի իլէ պէօյիւճէսի։

1։ Ասքէրտան գալան Ֆրանսըզ օրտուսու, սաղ վէ չիւրիւք ճէմաան եէրիմի ալթը պին նէֆէրէ պալնը օլուպ, ալթը եէտի պինի գալէլէրտէ, վէ օն ալթը օն եէտի պինի տախի մէյտան տէ տիւշմինէ մուգատպէլէ իտէպիլիր տէրհճէտէ, վէ աճըլըպտ Ընգրա քա թալիմինէ քէօլէմէն թալիմինի տախի իլտվէ իտիւպ, վէ արտղ ասքէրընա պինմիշ օլտուգլարընտան, ճէնկեավէրլիքտէ քէօլէմէնլէրէ միւսաաղէ, վէ նիզամտէ պուննլարտա ֆայիգ, վէ թօփ թագըմլարը մունթազամ, վէ տէմիրլի պէօլիւքլէր չարխտայա ալըշմըշ, վէ բում, ղըպիլէր, վէ արտղ քէօլէլէրի տախի պիր Թէրաֆտան ասքէր եաղըլըպ թապուրլարը Թէմամլամատա իտիլէր։

Չուպաթ այը հուլուլ իտիպ, Նիլին սուլարը չէքիլմէյէ վէ եէր-

Digitized by Google

ջեր գուրժայա պաշտամըշ վե ակֆեր վագիը կելմիշ, վե Ինկիլիզ վե Օսմանլը, ոչ ֆայը սանի օլարագ Ալըրը խազերինե կելմեք իւզրե ճօ ը չզմըշ խոխլեր։ Աստրազամ Օ՛իա Նազուֆ բաշա, կէչէն ակնե Ալըրտա վագիր օլան հազիմէթինուէն սօղրա Սիլիհանէյե ավուէթ իմ մեյե հիճազ խոխագ օն նքի պին ասքեր իլե Պէրլշամ Թէրճաֆլարըն տա, վեպա, գրիլդգ վե սայըր էնվալը զարուրկելե, վե գաբուտա նը ատրմա, քիւչիւք Ի՛սահին բաշա, վէզիրի ազէմին ահըշմենի վե Սուլթան Ալելմին պէնուէսի օլարագ, պէշ օն գրիճա կէմի իլե Պէրլշամ վե Ինկիլիզ գրլորլարընտա վօլճա վուրարագ ավանկիւզար օլմագտա խոխլեր։ Ի՛սահին բաշանըն նե Ինկիլիզտէն էմնիյէթի ա ըուգ, վե նե տե Ֆրանսըզտան, Ալըրը Ինկիլիզլեր ալտա տամի, Օսմանլըյա Թէսլիմ իմմէզլեր մէմուրինուէ խոտ, նէհայէթ Ադրիկ Թօփլանան օն սէքիզ պին ասքեր, Ինկիլիզ, Ֆրանսա, Իւսիա, Ադլըզ, վե Ֆաբօլիճան օլարագ, վե Ինկիլիզ զապիթլերի գօմանտասընտա պուլունարագ, ամիրալ Ռէյթին կէմիլերինե րիւքիւպ իլե Ինկիլիզ րիյէ կելմէքտէ խոխլեր, պուռնարա գաբուտան բաշանըն կէթիրտիկի ալթը պին արնաուտ, վե ալթը պին սիսիահ, եիրմի պին պաշը պօ զուգ, վե օն պին տե սատրազամըն մայեէթինուէ օլան ասքեր իլավե զուռնատուղու հալտե ճէման ալթմըշ պին ասքերե պալիդ օլուպ, Ֆը բանսըզ տամի եալընըզ օն սէքիզ պին նէֆեր իլե պուռնարա գաբշը գօմանդա մէճպուր օլմուշտու, անճագ Պօնապարթէ, Տըզէ, վե Վիլ պէր կիպի ճէնէրալլարտան պիրինին գօմանտասը ալթընտա պուլունմուշ օլասըյա, էմմանլի միհիլիս պու մուվաֆֆագիյէթե տամի մագ հար օլմալերի մէմուլ իտի։

Օսմանլը վե Ինկիլիզին էվվել պահարտա Ալըրտա կելէճէքլերի ա լել ուժում Թէվաֆուր պուլուպ, Թահրիրաթը ըսմիկե իլե տամի Ալընույա մալիուժ օլմուշ իսե տե, պու ճէնէրալ լազըմ կելէն Թէտա պիրին հիչ պիրինե բիայէթ իմմէյիպ, նե Ուրատա պէյի Թալէթիֆ իլե քէնտինե ճելպ իմտի. նե պիր տէսիսե իլե Ինկիլիզ իլե Օսմանլը նըն արատընտա ֆէսատ պըրագտը, նե տե տեուշմենե գայիմալ օլաճագ, Ինկիլտէրլիե, Իէլիտ, Տիմեռաթ, Նահմանիե, վե Ալըրտա զապթե վե միւհիմմաթ Թօփլանըը, վե նե տե վէրմիկե զամմ իտիւպ, ագճէ Թէտարիք խալէտի։ Ալընու պու էզգէմ Թէտարիքեաթէ ասքըը տըգ գաթ իմմէտտիքտէն մատատա, պու պապատե ճէնէրալլատան քէնտի նե օլան իսիհարաթը տահի ըէտա իտիպ, օլ վէճհիլե պաշ գօմանդան իլե մայեէթ ճէնէրալլատը պէյնինտե պուղղ ու ատավէթ վե ա տէմը էմնիյէթ տահի հատըլ օլմայա պաշտամըշ ըտը։

Էրապաթըն 28 ինտե, Ինկիլիզլերինին աչըղընտա պիր Ինկիլիզ ֆինիգատը միւշահէտե օլուննտու, Ինկիլիզլեր Ինկիլիզլերիե լիմանընընն քէնճինե կելմիշլեր իտի։ Ինգլէնտե Ֆրանսըզ շուլուգալտըը պու ֆի լիպպը գօմանդայըզ, զապթ իլէտիլեր, վե ատըտնինտե օլան զապթիեքլեր ատն, վե իւզրլերինտե պուլունան Թահրիրաթտէն Ինկիլիզլերին զայէթ եագընտա օլտուգունա շէքք վե շիւպհէլերի գալմամըշ ըտը, վեգտա էրմէնի կիուհիս եէթմիշ կէվհուէն միւրէթթէպ օլան Ինկի

Digitized by Google

ձիզ տօնանմասը, Յակինտոսիկ աշըղլընատա կէօրհնտու խօ տէ, հա-
վա զայէթ մուխալիֆ վէ տէնիզ գապարմըշ օլտուղընտան, ալտըգա
խոհ լսմանէ եռանաշամատըսը։ Ո՛չ նէ քրալ Այընու պունու տախ
իչնիթափքտէ, սէվահիլէ տաքէր ինտիրնա, Ինկիլիզ տաքէրինին գաբայա
չըգմասընը մէն իսէձէք եէլտէ, պու Թէրսիֆտան տա պիգայտ վէ պէ
հաձէթ օլայուպ, Պէրէշամ Թէրսիֆըրնա տարֆը էֆքէտար խոնթա,
տաքէրինի քիւլ խոինի Այընը վէ Ահմանխէտ Թէվֆիֆ խալէտի։

ջ։ Ինկիլիզ տօնանմասը եէտի գըլմա պէօյնէք իչի անպատրը, վէ
պիր չօգ ֆիլոգաթէյն, պըրիդ, վէ Չինա գօմբանեասընըն պաթալ
կէմիլէրինատէն միւրէթէթպ ձէման եէլմիշ գըլմա սէֆինէ իտի։
Տէրթունէրինատէ գաբայա պաքէր իչխաձը իչինէն քիւլի ատնատալար վէ
ֆիլիգալար օլտպ, Ճիւմլէտի Այընու Ա օրտ Ինէյթ գօմանատա
սընտա, վէ գաբա տաքէրի տախ ճէնէրալ Ալը Նաֆ Այէրգըօմպի
գօմանտասընտա իտի։ Պու տօնանմա Հավանալն մուխալիֆէթէ սէպ-
պի իլէ պէշ ալթը կիւն աչըգտա վօլթա վուրտուգտան ատղրա մար-
թըն ալթընձը կիւնիու Այահուրա մուվասէլէթ իլէ՝։ Պիր իչի
կիւն տէնիզին էնմէսինէ պէքլէտիքտէն ատղրա Օրտ Ինէյթ, մարթըն
սէքիզինձի կիւնիու ալէտատահ, եիւզ, եիւզ եիրմի գըլմա ատնատալ
սէշ պին տաքէր վազ իտուպ, վէ գաբուտան Օգրանըն գօմանտա-
սընա վէրիպ գաբայա իրսալ իլէտի։ Պու ֆիլիգալար իչի խատթի ի-
զերինէ տիգիլիպ վէ իչի Թէրսիֆը թօփ ատնատալարը իլէ մուհաֆազա
օլարագ իլէրիլէիպ, վէ Ցրանըզալար իլէ թօփ վէ թիւֆէնք իլէ
ճէննկիչէրէք գաբայա եռագլաշմատա օլտուղար։

Ցրանըզ ճէնէրալը Ցրիան, իլչ եվվել Ինկիլիզ ֆիլիգալերինի
կէօրտիւքտէ, տաքէրինի Ինկիլիզ թօփչըընատան մուհաֆազա իչիմէք
իւզրե, պիրազ կէրիտէ պըրագըպ, եալընըզ պիրն պէշ եիւզ նէֆէրի

[1] Այընըզը Ատահուր Թէրսիքը, ֆիլէմէնկ վէ վէնետիկ միասին գումաղ վէ ատւլագ պիր ատաղի տոր, պու մահատան Ինկիլիզլէ օլան ճէնկիչէրի լայըգը վէճհիլէ տղնատագ իչինն, պու արագինին մուխթասարէն Թարիֆի տա-խի լազմ կէլիր։ Պէօյնէք ըրմագլար տէնիզէ տգտըգլարը մահատէ, տաղըզտրընատա գում վէ չագըլ Թէրսիքում իհտիյըրլէր։ պու գում վէ չագըլը պիր Թէրսիքտան չայրն տուլարը տիւրիւպ վէ տէնիզէ տաքըպ, վէ պիր Թէրսիքտան տէնիզին տատղատարը Թէվֆիպ կէրի տաքտատա, օրտատա էրղըլըրլար, վէ գէյրտան ա-չըգ վէ տէնիզին տաքընատա վէ կճմիլէրի գա-յէթ մուխաֆազատղը օլարագ, պանգ Թատիր օլատնան տըղ էրզընթըլար բէյտա խոհրլէր։ վէ օլ վէճհիլէ ըրմագլարա տուխատ վէ խուրտա-ճ գայէթ միչգիլ օլար։ Վագիթը իլէ պու պանգտըղար տգգատան կէլէն գում վէ չագըլ իլէ պէօյնէքտղ

աէվահիլէ էնտիրմիշ, վէ թօփլարը տախի թէքբէլլերէ տիզիլպ օրատանո տէնիզի տէօյմէքտոէ իտի։ Ինկիլիզլէր քիւրէք գոմվէթի իլէ ան պէ ան իւէրիւէմէքտոէ օլուպ, ասքէրլէր ֆիլիգալարըն ալըճընա եամմըշ, վէ թայիֆէլէր այագատա վէ քիւրէք չէքմէտէ, Ձրանսըզ կիւլլէրինէ տէն գայտ վէ համէթի իթմէզլէր իտի։ Պիր թէրաֆտան էօլէն թայիֆէլէր տէնիզէ աթըլըպ, պիր թէրաֆտան եէնիլէրի եէրլէրինէ կէլմէքտոէ իտի, վէ պիւթիւն ֆիլիգալար պու վէճհիլէ պիր մաքինա կիպի իւէրլէչիպ գարայա վասլ օլտուլար, վէ ֆիլիգալար գըլըչ տօգու նուր տօգոնմազ, Ինկիլիզ ասքէրլէրի ֆիլիգալարըն ալըճարընատն սըչրայըպ վէ գարայա ֆըրլայըպ գումմալըն իւզէրինէ եաեըլմայա պաշլատըլար։ Ձրանսըզլըն գըլըտա օլան պին պէշ եիւզ ինէֆէր կէրի չէքիլիպ, ճէնէրալ Ձրիան ասքէրինէ տափիլ օլտուգտա ճիւմլէսի պիրտէն սիւնկիւյէ տավրանարագ թէքրար գըլըչ էնտիլէր, վէ Ինկիլիզլէրին սօլ գօլունու պօզուպ վէ ֆիլիգալարընա թըդայըպ, քէնտիլէրի տախի պէրապէր ֆիլիդալէրէ կիբէրէք օն իքի գըթասընը զապթ իտիպ, Ինկիլիզլէրին լմիւֆինք վէ ֆիշէնքլէրի իլէ Ինկիլիզլէրի վուրմայա պաշլատըլար, լաքինա Ձրանսըզըն իմտատ ասքէրի կէճ եէթիշ տիկինտէն Ինկիլիզլէրին պիր գօլու սրգատան տօլաչըպ վէ պու ըէրաֆտա օլան թէփէլէրի թուրթուպ, վէ թօփ վազ իտիպ, աչըգտա օլան Ձրանսըզ ասքէրի իւզէրինէ պիր տէհշէթլու սալգըմ վէ թօփ ամէչի իթմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Իալընըզ պիր աթըմտա օթուզ իքի ինէֆէր էօլուպ, եիրմի ինէֆէր եարալանտը։ Ձրանսըզ ասքէրինին պուլունտուղու մահալ տէրէ թէփէ օլտուլունտան պէօլուքլէր պիրլէշիպ Ինկիլիզին իւզէրինէ պիր սրգը աթէշ իտիմէտիլէր, վէ ճէնէրալ Ձրիան գուրշուն վէ կիւլլէլէր արասընտա հէր գաչ տէֆա աթլը հիւճիւմինէ գօմանտա վէրտի իսէ տէ, վագէթ իւ սաաթը իլէ իճրա օլունամատըղընտան Ինկիլիզլէրին խաթէլարընը պօզամատըլար, եալընըզ պիր աթլը պէօլուչիւ Ինկիլիզին սաղ թէրաֆընա սալդըթ իտիպ, քէրիչան իթտի իսէ տէ, ճէնէրալ Ձրիանըն պուննձա զէմանտէն պէրիւ մաթլուպ իտիպ, մունթազըր օլտուղու քքի թապուր քահատ ասքէրի եէթիշմէտիինտէն, վէ պին իքի եիւզ ինէֆէր սէչմէ՞ վէչէրի վէ Իրլանտըզ ասքէրի Ձրանսըզըն արգասընը չէվիրմէք իւզէրէ մանօվրա կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ օլուպ, պունլարա գարշըլըգ Ձրանսըզ ասքէրի կէօնտէրիլմէտիինտէն, Ձրիան կէրի գօմանտասընը վէրիպ ասքէրի արգայա ալմաղա պաշլատը, վէ պու բիճաթ հարէքէթինտէ տախի Ձրանսըզ ասքէրի չէճաէթը մախսուսէ վէ մ'լուֆէլէրինտէն առւր օլմայըպ, Ինկիլիզին իւզէրինէ թապըմ թապըմ աթէշ իտէրէք էօլէչէ մէյտանը մուհարէպէյի թէքը խլէտիլէր։ Պու ճէնկ թէրաֆէյն ասքէրինէն մըգատարընա նիսպէթլէ, գանլը պիր մուհարէպէ ապչըլըպ Ինկիլիզտէն պին իքի եիւզ, վէ Ձրանսըզտան տէօրթ եիւզ ինէֆէր թէկնէֆինէ միւճիպ օլուպ, Ինկիլիզլէր տախթ մէմալիքի Ալըպ բիհէյ այագ պատմըշ օլտուլար։

Պու ճիւմլէ Ինկիլիզլէրին գարայա խուրուճ իթտիքլէրի մահալ, ան վէ արապա իշլէմէզ պիր արազի օլտուղունտան, կէրէք կէմիլէր

Digitized by Google

տէն օրտու աղբյուրգլուրընը գաբայա չըգաբմագ, վէ կէրէք պու ա-
ղբյուրը էլ վէ արգա իլէ թաշըմագ լազըմ կէլէճէյինտէն, պունա
սարֆ օլունաճագ վասգըթտա Ձրանսըզա տախ մահճուզ օլունան
խմատա եէթիշմիշ օլայըտը. Ինկիլիզէրի ճիւմլէթէն տէնիզէ տէօք-
մէք տախ միւշքիլ սիր չէյ տէյիլ իտի. լաքին Ձրանսըզ պաշ ճէնէ-
րալը Ընունունուն ատէմը պահիրէթի վէ տիրայէթի իլէ պու իհմիա-
թէ բիայէթ օլունմասըղընտան, Ընըր իւլքեասընը Ինկիլիզ տախ
խոթիլա իլմէյէ միւգթէխիր օլտու։

3° Ղէնէրալ Ընու, պալատէ ֆգատէ օլունտուզտա վէճհիլէ
ճէնէրալ Յանիսիս Ահմանիկ թէրաֆընա կէօնտէրմիշ օլտուզտան
տան, պու ճէնէրալ Ինկիլիզին Յապահուրա չըգտըղընը իոթիմա իթ-
տիքատ Ահմանիկէտէ տուրմայըպ, մէվճուտու մայեէթի օլան իւչ
պին ասքէր իլէ տօղրու Ինկինտերիյէ ճանիպինէ ազիմէթ իլէտի։
Ձրիան տախ սէվահիլտէ օլան գարտաղլարտան ասքէրի թօփլայըպ,
քեաֆֆէի գուվվէթինի իչի պին նէֆէտէ պալիղ իլէմիշ իտի. վէ օ-
վէճհիլէ պու իչի ճէնէրալ պէշ պին ասքէր իլէ, ագապլի օն պէշը
պին մունթազամ ասքէրէ գարշը գօյաճագ. օչտունգլարընտան, պո-
րէթը թէտաֆիտ տուրմալէրի լազըմ կէլիր իսէ տէ, Ընու տախի
պէօյիւք օրտու իլէ Ատախ թէրաֆընտան Ինկինտերիյէտէ կէլմէքտէ
օլտուղունտան, Ինկիլիզէր Ընունուն եօլունու գաբամմամագ
իւզրէ իչի ճէնէրալ տախի իսթիշարէ իտիւպ, քէնտիլէրինտէն ատօրի
գաթ զիյատէ օլան պիր տիւշմէն ասքէրի իլէ ճէնկ իթմէյի թէճմիշ
իթտիկէր։ Պու թէտպիրսիզլիկի միւէյյիտլէր կէրէք մէգքիւբ իչի ճէ-
նէրալըն համամագաթընա, վէ կէրէք իւմէրայը տասքիրի Ընըրըյէտ
օլան րիճատպէթէ համր իտէրէր, չինըքի իչիտի տախի, Ընու կէ-
մէզտէն Ինկիլիզէրէ պիր զալէպպ իտիւպ, շան իւ չէրէֆ գազանմագ
մէմուրինտէ իտիլէր։ Իմտի պու էֆքեար իլէ Ատախէ եօլունտա
քեայնն թէվէկէլերի թուրթուպ, Ինկիլիզին վիւրուտինէ մունթազըր
օլտուրար։

Ատրթըն օն իւչինտէ Ինկիլիզ ասքէրի, Ատախէ եօլու իւզէրին
տէն կէօրինմէյէ պաշլատը, ոօլ գօլ Ատախէ կէօրիւ ճասուտսինտէ
օլուպ, իճտի սանուալտըը տախի կէօլտէն եիւրիւյէրէք պունտարը
մուհաֆազա իլմէքտէ իտի։ Օրթա գօլ, չար քէօշէ գալէ շէքլինտէ
օլուպ, Ձրանսըզ ասքէրընտան մուհաֆազա օլունմագ իւզրէ պու
գալէնին իչի ճէրահիլտընտա տախի եանաշագ փիւսէ թապուլտը
նասագ օլունմուշտուս, վէ տաղ գօլ, ատնիզ թէրաֆընտա օլան ճաս
ատէտէն եիւրիւյիպ, պունլարտա տախի իճտի սանուալտըը րիֆագէթ
իլմէքտէ իտի։ Ինկիլիզին ոօլ գօլու ճիւմլէսէն իչէրի վէ կէօչէ եա-
գըն պուլունտուղունտան, ճէնէրալ Յանիս պունլարտը կէօչէ սէգքէ
իվըտսընա տայանամայըպ, քէնտիսի եիւքսէքտէն էնէր էնամէզ, ատքսէն
պիրէ գուժ իճէփէլերինին ատգասընտան, Ինկիլիզին օրթա գօլու չար
քէօշէ գալա չէքլինտէ օտարագ զուհուր իչէտի։ Պունուն իւչէրինէ
Յանիս գօմանտասը թէպտիլ իտիպ, ոօլ գօլա կիտէն ասքէրի օրթա
գօլա սէվգ իչէտի, պունլար գալէնին քէնտրընտա օլան փիսսէ թա-

Digitized by Google

պատրաստելն իւզերինէ եղանակով կիսոի տիւշիւպ, իբրեւ պէօլտիւլէր վէ Վրանսըզլըն պիր թապուր ասքերի տակի չնթապլէ վիւրտա եւ տիւպ, Ինկիլիզ թապուրլարընը օրթայա ատրգլարընան, պու թապուրլար միլահլարընը պըրագըպ Թէպլիմ օմայա մէճպուր օլտուլար։ Պու տարալըգտա Ինկիլիզին չար քէօշէ գալէսի տակի Թիւֆէնք վէնվէլինէ եապլաշմըշ պուլունտուղունտան, Վրանսըզ ասքերի իւզերի նէ լսէնգաթի աթէշ իտիւպ, իսաթլարընը եէրինտէն օյնաթմայա միւգէթտիր օլտու. վէ Ինկիլիզին սաղ գօլու տակի տէնիզ քէնարընը պըրագըպ իմտատա կէլտիրինտէ, Յանիւս իւշ պին ասքեր իլէ իւշ գօլա պիրտէն մուգավէմէթի իտէմէյէճէինի տէրը իտէրէք, կէրի գա մանատասը վէրիպ ասքերի արգայա ալտը։

Յօթէտ ճէնէրալ Վրիան տակի Յանիւսիւն Թէփէլէրտէն աշաղը էնտիյինի կէօրտիւքտէ, քէնտիսի տակի օվայա էնիպ Ինկիլիզին ոօլ գօլու իլէ աթէշ աթէշէ ԹուԹուշմագտա իտի. վէ պու էնատէ Յանիւսիւն կէրի չէքիլտիյինի կէօրտիւքտէ քէնտիսի տակի Ինկիլիզէ եալընըզ գալմամագ իւզրե կէրի չէքիլպ, պախԹալարընտան իբրեսի տակի հարէքէթի իմտիքլերի Թէփէլէրէ սէլամէթլէ վատ օլտուպ, օ բատա ինԹիպազտէ պուլունտուղար։ Պու ճէնկտէ Ինկիլիզտէն պին ասօրթ եիւզ, վէ Վրանսըզտան ալԹը եիւզ նէֆէր Թէլէֆ օլտու խսե տէ, պէհիւտե վէ պիլա միւճիպ օլտուղունտան, Վրանսըզ հագգընտա պէօյիւք քէտէր ատտ օլունտու։

4° Պու էնատէ պաշ գօմանտան Այընու տակի, պէհիւտե եէր տէ ասքերինին նըսֆընը Այիսո, Այըրը, Յահմանիյէ վէ Այիհիյէ Թէրաֆլարընա տաղլԹըպ, եալընըզ պէշ պին նէֆէր միւնթէխապ ասքեր իլէ Իսկէնտէրիյէ ճանիպինէ մուվասէլէԹ իլէմիշ իտի. վէ Ինկիլիզլերին ԹուԹուղու մէվգիլէրի կէօզիւ իլէ կէօրտիւքտէ, Ինկիլիզլերին գարայա չըգմասընա մուսանատաթ իԹմիտիյինտէ նէ պէօյիւք խսեՀա իլէ։ Ինշ օլտուղունու օ վագըԹ լայըգը իլէ ֆէհմ իլէսէ։ Պու հալտէ Վրանսըզլարա իլի չարէ գալմըշ լուը. եա Ինկէնտէրիյէ պէլտիպինէ, գաբանըպ Ինկիլիզին վիւրտիւնէ մուհթագը օլմագ, եա տա Ինկիլիզին իւզերինէ հիւճիւմ իտիպ տէնիզէ տէօքմէք։ Վրանսըզլար Ինկէնտէրիյէտէ գաբանալար, Ինկիլիզէր Ինկէնտէրիյէ ուղրամայարագ, Այատիյէ եօլունտան Այընըտա կիտէպիլիր ալտուգլարընտան, վէ Այընըտա պուռնարա գարշը գօյամագ ասքեր պուլունմատըղընտան, վէ հէր հալտէ Վրանսըզ ասքերինի իբրեսի պէօյէճէք օլտուգլարընտան, պու հալի ԹէճՀիպ իԹմէք քէտրը ագլ տէհիլ իտի։ Իբրինճի չարխ Ինկիլիզլերի օլտուգլարը մահալտէ վուրտուպ տէնիզէ տէօքմէք եօլու իտի. լաքին օն պին ասքեր իլէ օն սէքիզ պին ասքերի գարշը պու իշի պաշա չըգարմագ մուխաթարալը պիր Թէտպիր օլտուղունտան, քէյֆիյէթի տիվանը հարպէ իհալէ օլունտուգտա էքսէրիսէթը արտ իլէ, Ինկիլիզլերին իւզերինէ եիւրիւմէյէ գարար վէրիպտի։ Իմոի մարթըն 21 ինճի կիւնու չաֆագ տէօքմէզտէն վէ օր Թալըգ գարանլըգտա օլտուղու հալտէ, Վրանսըզ ասքերինէ հարբէքէթ գօմանտասը իԹտա օլունտու։ Ինկիլիզ ասքերինին ոօլ գօլու հա-

Digitized by Google

լա կէօլքէնարընտա օլտուղուննան, Ֆրանսըզըն տիկէր պէօլուքլէրի պու կէօլիւն գուրտագ վէ պաթագ մահալլէրինտէն կէձէլէյին կէչիպ, վէ անսըզըն Ինկիլիզին սօլ գօլուննուն եանընտան զուհուր իթթիքլէրինտէն, պու գօլըն բապլթը պօզուլուպ, վէ նէյէ ուղրատըգլարընը պիլմէյէրէք տիկէր գօլլարա տօղրու գաչմայա պաչլատըլար։ Ինկիլիզ լէրին օրթա գօլու. էսկի Օսմանլըլարտան գալմա պիր եըգընթըլա տայա նմըշ օլտուղունտան, ձէնէրալ Ջանիւս պու գօլու հէմ էօնտէն վէ հէմ արտտան վուրմագ միւրատը իլէ ասքէրինի իքիյէ թագսիմ իտիպ պաչգա պաչգա թարիգատէն Ինկիլիզ ասքէրի իւզէրինէ սէվգ իթմէքտէ իտի. պու իքի ֆըրգա ասքէր պիրագ իլէրիլէմիքտէ, Ջանիւստէն այրըլան գօլ եաղնըշ եօլա սաբմայա պաչլատը. վէ Ջանիւս գօշուպ պու ֆըրգայը եօլունա կէթիրմէյէ չաթալջամատա, պիր գուրշուն իլէ գա սըգլարընտան վուրուլուպ, վէ աթընտան տիւշիւպ ասքէրին էօնիւնտէ րուհինի թէսլիմ իլէտի։ Ինքիտայը հարպտէ պու պահատըր վէ ասքէրէ գըմանթը օլան ձէնէրալըն վէֆաթը, ձիւմլէսինին գալպինէ ֆիւթուր կէթիրիպ, հարէքէթլէրինտէ տախիլ աղըրլըգ միւշահէտէ օլունմայա պաչլատը։ Կիւնէշ սօղտուգտա, Ինկիլիզլէր Ֆրանսըզ ասքէրինին մըգտար, հիսէէթ վէ մէվգիլէրինի տիւրպին իլէ քէշֆ էտիպ, զայիֆ թէրաֆընա իքի մահալտէն հիւճիւմ իլէտիլէր. Ֆրանսըզլար պիր թէրաֆտան թօփ վէ պիր թէրաֆտան թիւֆէնք ա թէշի արասընտա գալըպ, միւթէհայիր օլաճագ մէրթէպէ ատպօթ վէ ձէսարէթ կէօսթէրտիլէր խսկ տէ, պէօյիւք զապթիլէրին քէֆֆ ֆէսի եարալանմըշ օլտուղունտան, գօմանտա իտէն օլմայըպ, վէ օլ վէձհիլէ քէնտի հիսսի թապիիլէրի իլէ կէրի չէքիլիպ, գում թէփէլէրինին արգասընտա հըֆզ օլմադա իգտամ իլէտիլէր։

Ֆրանսըզըն տիկէր գօլլարը տախի վէրանէյի մէգքիւթտէ սայանն Ինկիլիզ ասքէրինէ հիւճիւմ իտէրէք, տիլերանէ ղայրէթ վէ իգտամ իլէտիլէր իսկ տէ, Այնու գօմանտատան պիխապէր, պիր թագըմ ասքէրի պաչընա ալըպ մէյտանը հարպը սէյր իւ թամաչա իթթիքտէ վէ պիր թագըմ ասքէրի տախի պիլա միւճիպ էօթէյէ պէրիւյէ կէօնտերմիշ օլտուղունտան, պու թէրաֆտա օլան ասքէրէ տախի պիր իմտատա եէթիշմէյիպ, քէնտի հալլէրինէ գալարագ, սայըտա տէօրթ պէշ գաթթ զիյատէ օլան պիր տիւշմանն իլէ ճանսիքարանէ ուղրաչմագտա օլտուլար։

Ինկիլիզին սաղ վէ սօլ գօլլարը Ֆրանսըզ իլէ մուգապէլէ իթմէքտէ օլտուգլարը հալտէ, օրթա գօլ կէրիտէ, վէ պօշտա օլտուղունտան, Ֆրանսըզըն աթթը ճէնէրալը Ռուազ պին իքի եիւզ նէֆէր պա հատըր աթթը իլէ չիմչէք կիպի պու գօլուն իւզէրինէ եիւրիւյիւպ, վէ իքիյէ պէօվէրէք սաղտա սօլա գուլըճ աթթըպ էօթէ թէրաֆտա կէչի իսկ տէ, պիր նէֆէր փիտտէ եարտըմընա կէլմէյիպ վէ Ինկիլիզին թապուլարը եէնիքտէն թէչքիլ օլունտուգլարընտան կէլտի սավէթի վէ խըշմ իլէ թէքքրար կէրի ուօնիւպ, Ինկիլիզլին թօփ վէ թիւֆէնք ա թէշէրինէ հէռէֆ օլարագ խայլըճա նուֆուսուս թէկֆ օլտու։ Ինքիտայի մուհարէպէտէն պու անէ կէվլինճէյէտէք պաչ գօմանտան

Digitized by Google

Ընտու խոխիղրապէ միւռիպ օլաճագ պիր հալտէ պուլունմուշտու, քէնտիսի ասլա գօմանտա իթմէյիպ, տիկէր ճէնէրալլէրին խոթիզա նընա տախի կիւճ իլէ մուվաֆագաթ կէօսթէրիր իսի։ Պու ճէնէրալ լարըն քիմիսի էօլիպ վէ քիմիսի եարալանմըշ օլտուղունատն, ասքէրին չիրագէյի բապթը պիւթիւն պիւթիւնէ պօզուլուպ տաղըլաճագ մէրթէպէյէ կէլտիքտէ, Ընտու օ վագըթ սաղ վէ հայաթտա օլտուղունա պիր նըշանէ կէօսթէրիպ ասքէրէ կէրի չէքիլմէյէ գօմանտա վէրտի, վէ օլ վէճէհլէ պու Քէնէրէպ եախօտ Գանօգլի մուհարէպէսի թէսմիյէ օլունան ճէնկ տախի խիթամ պուլտու։

Ինկիլիզլէր պու ճէնկտէ պիր ատըմ իլէրի կէլմէմիշ օլտուգլարընտան Ձրանսըզլար կէրի չէքիլմէմիշ օլսալար, ճէնկի գայպ իթմիշ տայրըմայաճագլար իսի։ Ընէր նէ հալ իսէ իլքի Թէրաֆլըն զայաթը տա խի զէյատէ օլուպ, Ինկիլիզլէրտէն իլքի պին նէֆէր, վէ պաշ ճէնկ բաշլարը տիլավէր Ի օրտ Ընպէրգօմպի տախի Թէլէֆ օլտուլար։ Ձրանսըզլարըն նէֆէրճէ Թէլէֆի տախի պուննատն նօգատն օլմայրպ, ճէնէրալ Ի անիւա վէ ճէնէրալ Ռուազ էօլմիշլէր, ճէնէրալ Ալիննին պիր պաճաղընը կիւլլէ կէօթիւմիւշ, ճէնէրալ Պօտօ վէ Տէսթէնկ զայէթ աղըր օլարագ եարէլէնմիշ, վէ ճէնէրալ Ֆանգօնուն էլպիսէսի տէլիք տէլիք օլմուշտու։ Պու ճիւմլէ պու մուհարէպէնին նէթիճէսի, վագի օլան Թէլէֆաթտէն չօգ զէյատէ ասքէրին ճէսարէթինէ ֆիւ Թուր կէթիրմէյէ պաշլամըշ ըտը։

Ինկիլիզլէր Իսկէնտէրիյէ Թէրաֆընտան, Օսմանլըլար Պէրէշամ Թէրաֆընտան, գաբուտան բաշա տէնիզ Թէրաֆընտան, ճիւմլէսի տախի օն պին ֆրանսըզըն իւզէրինէ չիթապլէ եիւրիւմքտէ իսիք լէր։ Պունատն մաատա Ձրանսըզա միւԹԹէֆիգ օլան Ռուբատ պէյ էօլմիշ, վէ եէրինէ կէլէն Օսման պէյ Ձրանսըզլարա բոյի խուսառմէթ իպրազ իթմէկէ պաշլամըշ, վէպա իլէթի չիտուէմէլէ պիւ Թիւն Ընտըը սարմըշ վէ ահալի տախի Ձրանսըզըն մաղլուպիյէթինի կէօրտիւքտէ սէրթէշլիք կէօսթէրմէկէ պաշլամըշ ըտը։ Ընքէրիէ միյուռիյէթ կէթիրէճէք պունձա մատայիպ արատընտա. Թէսէլիլէրին նէ միւճիպ օլաճագ եալընըզ իքի խայրլը խապէր գուհուբ իթմիշ էատ, պիրիսի ամիրալ Կանթօմուն Թագէ ասքէր իլէ Ընտըրա խմտատ եէթիշտիրմէք իւզէր Ֆուլօնատն եօլա չըգմատը, վէ տիկէրի տախի Ինկիլիզլէր օլտուղու մահալտէն չըգըպ վէ Իսկէնտէրիյէյէ տօղրու իլէրի եիւրիւմէյիպ Ի էչիտ Թէրաֆընա հարէքէթ իթմէկլէրի իսի քի պէր վէճհը աճի նագլ իւ հիքեայէ գլըլընաճագ տըր,

5։ Պալատտէ իֆատէ վէ պէյան գլըլընտըղը վէճհիլէ ամիրալ Կանթօմ մարթըն 23 իւնտէ Ֆուլօնատն հարէքէթ իսիւպ, իպԹիատա Ասրտէնիա Թէրաֆընա Թէվէճճիհ իթմիշ իսի։ Ընարթըն 26 ընձը կիւնիւ ախշամ իւզէրի, Ասրտէնիանըն Ի տարպօնատա պուրնատնու տօլաշըպ, Ի ֆրիգա եօլունու ԹուԹտուրտուղու էնատէ, Տէրե նամ գաբագ Ֆօրէպող նամ գաբաղա չաթըպ իքիսի տախի բէք ֆէնա ասգաթլանտըլար, վէ պու գազատան Կանթօմա ֆիւԹուր կէլիպ, տօնանմայը չէվիրտի, վէ նիհայնըն պէչինտէ, եանի Քէնէրէ

Digitized by Google

մոռհարեպէսինաեն օն պէշ կիւն սօղաա թէքրտար Թուլօն լիմանընա մոռվառէլէթ խլէախ ։

Ալընըտաա Վրանսըզ օրտուսու իսէ պու վաւգուսաթաեն խապէրտար օլմայըպ , պիր թէրաֆտան վագըթ կէչմէքտէ իսէ ատ , պիր թէրաֆտան տախի Վրանատան կէլէճէք իմտատան գաթը խվիս իթմիշլէր , վէ տէնիզտէ պիր եէլքէն կէօրունքաե իմտատս կէլիյօր տէյի ճէսաբէթ քէսպ խտէրլէր , վէ օլ վէճհիւկ հիչ պիր թէտաաիրե էլ վուրմայտուգ ինթիզարտաե պուլաՆոըրլար ըտը ։ Վապաթ ճէնէրալ Ալընու , Ինկիլիզլէրին հիւճիւմինե մոռգավէմէթ խթմէք խզրե , Իակէնտէքսէնին էթրաֆընա պաղը խաթհէգաամաթ եաբտուրըպ , եօ գարը Ալըրտան տախի ասքէրի Ալըրը պէլաէվինե էնտոիմիշ , վէ Էչիա թէրաֆընտան տախի էմին օլմագ իւզրե Ինահմանիյէ ճանիպէնե պիր գօլ ասքէթ կէօնատրմիշ իտի ։ Ասքին Վրանսըզ ասքէրինե ա ֆէթ աֆէթ իւզէրինե կէլէրէք , Վրանատայա ատտրգ օլան Ինգլաս պէշ եօմիւշ վէ եէրինե Վրանսըզա ատավէթի տէրքեաթ օլան Օմ ման պէշ կէչմիշ , վէ վէպա խլէթի տախի Ալընըտաա չիտաեթլէ զու հաւր խոխպ , ասքէրի գրըմաղա պաչամըշ ըտը ։ ԻօմԷտ Ինկիլէ լէր տախի պիր այա գատար Ապահուր թէրաֆընտա պօշ պօշունա վագըթ կէչիրագքտէն օզղաա , Իակէնտէրլիյէ իւզէրինե հիւճիւմ չէ ասաբէթ խահմիչէրէք , գաւռատան բաշա մայհէթինե օլան ալքը պին արնաուտու տախի պէրապէր ազարագ տէնիզտէն Իչիա թէրաֆընա ազիմէթ վէ օրատա մոռգավէմէթ պու-լմատրգ լարընատան գա բայա խաւռաւճ խոխպ , Ինահմանիյէ իւզէրինե թիվէձհիւ հ խլէտիլէր , վէ միւրատսըզ Վրանսըզ ասքէրինի իքիյէ պէօլիւպ , Ալընըտաա օլան ասքէր խլէ Իակէնտէրլիյէտե օլան ասքէրին ատա վէ խոթթիլաթընը գամ իթմէք խոխ , վէ պաւ վէճհիւկ Ալընըտաա գալան Վրանսըզ ճէնէրալ լարընըն , ատւի թէտափիրի , նաամէտուլլահ , վէ ատէմը իթթիֆագը , Ինկիլիզլէրին զալէպէսինե միւճիպ օլուպ , Վրանսըզլար տախի Ալընըը թահկիյէ իթմէկե մէճպուր օլաաւլար , քէր ալէվ ուամուա հէմլատրըը րըն շահատէթի իւզրե պու ճանիպտե , Պօնապարթէ , Ատաճնա , վէ Ալօրօ վէ ասյըը եամալէրի միսիլիւ պիր ճէնէրալ պուլՆոմաշ օլայըաը , Ինկիլիզլէրի գավալայըպ տէնիզ ուէօքմէք , վէ ուէօնիւպ վէպիր օրտուսունու տախի Ինահմանիյէտե վուրմագ , ասապգլարընա նազարըն , միւչքիլ պիր շէյ ակսիլ խոխ ։

6° Ինկիլիզլէր Ինահմանիյէյէ ատղրաա իլէթիլէմէքտե էքէն , ատա բազամ օրտուսու տախի Գիբրհշամ Թէրաֆընատան Ալընըտաա ատղրաա եֆէթիսէմէքտե օլտաա , Ալընըը մոռհաֆըզը ճէնէրալ Գէլիոտըը պաչըն տաա եաալընըզ սէքիզ պին նէֆէր ասքէր օլուպ , հիչ պիր թէրաֆտան իմտատս կէլէճէյինե տախի իւսխոխ գավմատրգընատան , վէ Ինկիլիզ պաթաալ Թօգուտրընա տախի ատէլ ամէլե եաբտըմդը օլան Ալընըը իս Թիհգաամաճընըն ատյանամայաճաղընը հիտս իթաքինոէն , ճէնէրա լը մուտաիհէյհ Ալընըը Թէրը խոխպ . Ալիճն տաղրնատան վէ ատղրն տան կէլմէքտե օլան վէգիր վէ Ինկիլիզ օրտուսունու գատրգ չըգմագ իւզրե եօլա րեվան ալտաւ ։ Ա էգիր օրտուսունու չատրաա ամիլըտրը ,

Digitized by Google

Ալբերտ գատար եռագլաշտոց, ակութիւն արտաք քէօյէրինի այագլան-
արբմբշլար ըստը, վէ մուգատուէմքի պօղոսնալարտան, ուսմեա օլարագ,
պէրապէրլէրինձէ խայլը Ինկիլիզ վէ էճնէպի զապիթլերի ալքագ, քէն-
ախէրի տախի թէտապիքլիձէ տավրանմագատա խոխլեր։ Ինգ ճիւմլէ խլէ-
րիքի կիսի, պէօյիւք վէ սըզ քիւմէլեր խլէ խլերի վէ Ձրանըզըն խա-
զէրինէ կէլմէյիսկ, տաղլընըզ վէ սէյրէքք օլարագ Ձրանըզ ապքէրինի
հէր թէրապատան վուրտուպ գաշարլար, վէ քիւլլի խատարըտի վէրիր-
լէր խոխ։ Պու մանօվրայը պիր գաշ տէֆա թէքրարլատըլար, վէ խֆրագ
տաղընըզ օլտուգլարընատան, էվվէլկի կիսի Ձրանըզըն թօփլարը
քէնտիլերինէ պէօյիւք պիր մազարտաթ տախի վէրիմէզլէր խոխ, Ձը-
բանըզ ապքէրի օվատա վէ աչըգտա վէ մէթէրիս եաբմայա տախի
վագըթլարը օլմատըղընատան պու ներվթարզ ճէնկատէն քէնտիլերինի
մուհաֆազա խոէմէզլէր, վէ հանկը քէօյէ եանաչատարը, չիտէթլիս
աթէշ խլե գարշըլանըրլար ըստը։ Ա՛էնէրալ Կելիար պիր ագ տահա օ-
բալարտա օյալանատա Ինկիլիզ վէ Օսմանլընըն արգատան Ալբերը չէհրի-
նէ կիրէճէքլերինի, վէ Ձրանըզ ապքէրի խքի աթէշ արատընտա գա-
լարագ եէսիր տուչէյէ մէճպուր օլաճաղընը. ֆէհմ խոէրիք, ապքէրի
սէրեան Ալբերտ չէքիպ, վէ պիր տիվանը հարագ գուբուպ, պատէլ
մէզապքէրէ, մուգավէմէ խլե Ալբերը թահլիսէ իթմէյէ գարար վէրել-
տի, վէ տէր ագատ Ինկիլիզ վէ Օսմանլը օրտուլարընա մուբախատա
մէմուրլար կէօնտէրիլիպ, հազիրանըն 28 փնտե շարթլարը թէրաֆէյն-
տէն խոմա գըլընատը։

Ինկիլիզ վէ Օսմանլը, Ձրանըզըն հալինէ վագըֆ օլմայրագ, վէ
էզքի գօրգուլար տախի գալմէյէրինտէն չըգմամըշ օլտուղունատան,
Ձրանըզլար հէր նէ շարթ թէքլիֆ իթտիլեր խոե տէր ագատ վէ
մէճպուռնէն գատու խլէտիլեր, խոմի պու մուգավէմէ միւճհիպինձէ
Ձրանըզ ապքէրի, թօփ, սիլահ, միւհիմմաթ, ատ, ապտաս վէ օր-
տա աղթըրագլարը իլէ սէրպէստձէ Ալբերտան չըգըպ վէ Խակենտե-
րիսէ էնիսկ, օրտաս Ինկիլիզին մէապրիֆի իլէ Ձրանապա Նագ օ-
լունաճագլար ըստը, վէ եէրլիսէն վէ Ձրանըզա Թապի օլանլատտան
տախի հէր քիմ իսթէր խոե, Ձրանըզլար իլէ պէրապէր սէրպէստձէ
կիթմէյէ ըուխատա վէրիլիպ, պուռնլարա տախի Ձրանըզ մուսամէկե-
սի օլաճագ ըստը։

Իօթէտ պաշ ճէնէրալ Ալբու տախի Խակենտերիսէյէ գաբանմըշ,
վէ Ինկիլիզլեր տախի կէրէք տէնիզտէն վէ կէրէք գարատան էթրա-
ֆընը ատրմըշլար ըստը։ Պու պէլտէ տախի, վէպա վէ գըլիլըգ, վէ
ըագօրագու կիսի ապֆէթլէր իլէ պէրապէր, ճէնկատարըն հատա-
գաթը, ապքէրի բէրիչան խոխ, մուգավէմէթէ Թապ իւ Թապ էթ
վէ մէղ իւ բապպէթլերի տախի գալմամըշ ըստը։ Ինկիլիզլեր Ձրանըզ
ապքէրինի պիւթիւն պիւթիւնէ մէյտուս իթմէք իւզրե Ա՛տանէ կէօ-
լիւնիւ տախի եատըղագ Խակենտերկէնկին էթրաֆընը ատս իլէ տախի չէ-
վիրմէյէր, վէ միւթէատախա Թօփ տանատալագը կէօնտերիպ, մէմլէ-
քէթէ Թօփ վէ խուամպարա ամմայա պաշճամըշլար ըստը։ Ա՛ընու պու-
հիւտ եէրտե հրանտահ, միւքատճաթ վատը։ վէ Թէշվիգաթը ապքէ-

Digitized by Google

րե իլե ապբէրի մուգավէմէրէ տավէրէ իտէր իտի։ Ա՛ղբէրտե չե-
ճաէթ վէ ճէսարէթ նօգատան օլմայըպ, անճագ պուլունտուգլարը
հալե նազարէն մուգավէմէթին պէյհիւտե օլտուղունա տեղը իտե-
րէք ճիւմլէսի Ձրանապայա ավտոէթ իթմէք էմէլինտե, վէ էքսէրը ճե-
նէրալար տախի պու էֆքեարտա իտիլէր, Ա՛ընու պաշ գօնահւլ Գօ
նաբարթէյե մէքթիւպ մէքթիւպ իւզէրինե եազըպ, ճէնէրալ Ա՛տա
սէնանըն Ա՛ինօվատա օլան մուգավէմէթի կիպի պիր մուգավէմէթ
վատ իտէրէք իմտատ թալեպ իտէր իտի, նիհայէթ Ա՛նկիլիզէտեն
զիյատէճէ սըգըշըպ, վէ իմտատըն վիւսուլինտեն տախի գաթի իւ-
միտ օլունտուղունան տիվանը հարպատե պատել միւզաքէրէ, Ա՛ընու
տախի ճէնէրալ Գէլիարըն չաղրթարը իլե Ա՛նկէնտերիյէի թահկիյե
իթմէյե բազը օլտու, վէ օլ վէճհիլե ճիհանը իտիհղատպե կիրիֆթար
իտեն Ա՛ընըր սէֆէրի տախի իտիթամ պուլուպ, Ա՛նկիլիզ վէ Ձրանապը
պէյնինտե ատավէթ վէ խուսուսէթը տայիմիյէ միւճիպ օլան էն
պաշը սէպէպլէրին պիրի տախ պու վէճհիլե զայիլ օլարագ միւտա-
լէհէը ումումիյէ պու տախի պիր ուսհուլէթ օլտու քի իլէրիւտե
մահալինտե տախի պասթ իւ պէյան գրլընաճագ տըր։

7։ Ա՛ընըր օրտուսու, կէրէք տիրայէթլիւ պիր գօմանտան մայ-
եէթինտե պուլունմատըղընտան, վէ կէրէք վագթը զէմանի իլե մաթ-
լուպ օլան իմտատ եէթիշմէտիյինտեն կիրիֆթարը բէրիշանիյէթ օլ
ուսուղու էսնատե, ամիրալ Կանթամ, Տիղը վէ Ի՛նճէքլաղ նաման գա-
պագլարըն Թամիրինի խիթամ իտէր իթմէղ, պաշ գօնահւլ Գօնաբար-
թէյնին էմրի իւզրէ նիհանըն 25 ինտե թէքրար եօլա չըգմըշ ըտը. ան-
ճագ տօղրու Ա՛նկէնտերիյէյե եօլ վէրսե, իմտատ եէթիշտիրմէյե վագ-
թը վար իքէն, Թամիմաթը միւճիպլինճէ Ա՛նկիլիզին էլինտե օլան Ի՛չ-
պա ատասընա կիտիպ, Ա՛օրնօ Ձէրայօ լիմանընը Թօփա ԹուԹատուղուն-
տան, զնգըմէթ պիր վագթը իւ ֆըրսաթը ֆէվգ իթմիշ օլտու. վէ
էօթէտեն պէրիւ միւշահէտե օլունտուղու վէճհիլե պու ամիրալըն
Թէճէլլիսի հէր չէյտե ֆէնա օլտուղունան, պունտա տախի էսէրի
կէօրիւլիւպ, Ա՛օրԹօ Ձէրայօտան այրըլըր այրըլմագ ոօնանմա տաքէ-
րինե պիր պուլաշմագ խասԹալագ վէ գըրկըն տիւշմէյե պաշլատը. իմ
տի պու հալտե օլան տաքէրի Ա՛ընըրտա իմտատա կէօթիւրմէյի Կան
Թամ Թէճէլլիզ իտէմիյէրէք, ոօնանմասընը իքիյե պէօլտիւ. վէ պիւ-
Թիւն իտասԹա վէ տագաԹլարը իւչ գրլԹա իքի անպատրլըյա իրքատագ
իտիւպ, ամիրալ Ի՛նուա գօմանտասը իլե Ֆուլօնա կէրի կէօնահր-
տի. վէ քէնահիի տէօրԹ գաբագ վէ իքի Ֆըրգաթինի իլե Ա՛նկէնտ-
րիյե եօլունա րէվան օլտու։ Ա՛միրալ Կանթամ Ա՛արտէնիա վէ Ա՛ճէլիա
տատալարընը իմրատ իտիւպ, վէ Ա՛նկիլիզ ոօնանմասընա կէօրիւնմէմէք
իւզրէ Կիրիտ պօղազընտան տատալար արտասընա կէվիպ, օրտատն Ի-
կէնտերիյէյե Թէվճճահւ իտէրէք Տէրնե լիմանընա մուվասէլէթ ի-
լէտի. վէ ագճե գուվվէթի իլե արտպալարը քէնահինե ճէլպ իտիւպ,
տաքէրի տէվէլէր իլե Ա՛նկէնտերիյէ ճանիպինէ նագԼ իթմէք էմէլինտե
իտի։ Ա՛պքին ֆիլիգալարը Հնտիրիպ, գարտայտ տաքէր չըգարը չըգ-
մագ պիւԹիւն Տէրնե ահալիսի պիլահլա գալարտա տէօքիւրիւպ, Ֆը-

Digitized by Google

բանալը ֆիլիգալերի իւզերինէ չիստէթէլե աթէշ իթմէյէ պաշլատը-
լար։ Պօնաբարթէնին էն քիւչիւք գարընտաշը՝ Յէրօմ Պօնաբարթէ
տախի ֆիլիգալերտե Ձիրանալը ասքերի իլե պէրապէր իտի[1]։

Կանթօմ պէյհիւտե եէրտէ ահալիյի իսկեաթ իթմէյէ չալըշալը.
վէ չարէ օլմայաճաղընը կէօրտիւքտէ, ճէպր իլե գարայա չըգմազ
վէ Տէրնէյի եազմազ տախի միւճքին իսե տէ, պու սիւրթլէլե տախի
Թակէնտէրիյէյէ պին նէֆէրտէն զիյատե ասքէր կէօնտէրմէյէճէյինի
ֆէհմ իտերէք պունու տախի պէհիւտե սայրալ, վէ աչըգտա Ինկի-
լիզ տօնանմասընը տախի միւշահէտե իթտիխինտէն, տէր ազազ ֆի-
լիգալարը լէվա, վէ տէմիր հալաթլարընը Պալթալայրալ գըլըտան ա-
չըլըր. վէ Ինկիլիզ տօնանմասընտան գուրթուլարագ Թուլօնա տօղ-
րու եօլ վէրտի. էնայը բահատէ Օ՚Ֆֆիլի՚ր նամ Ինկիլիզ իւչ անպար-
լըընա եալընըզ օլարագ Թէստիւֆ իթտիխինտէն, կանթօմ պու
կէմինին էթրաֆընը սարըալ վէ Թօփա Թուրթուալ զապթ, վէ պու
պէհիւտե վէ մահալըզ ֆիւրթուհաթլէ Թուլօնա ավտէթ խլէտի։

Լօթէտե ամիրալ Ճինուա տախի խասթալարը Թուլօնա չըգաբ-
տըգտան սօղրա, Պօնաբարթէնին էմրի իւզրէ տօղրու Ապանիանընը
Վատիչէ լիմանընա կիտիպ, օրատա ամիրալ Տիւմանուարընը տօնանթ-
տրըը ալթը գըլթա իքի անպարլը, վէ Ապանեօլ ամիրալը Ձէրօլուն
պէշ գըլթա գաբալը, վէ տիկէր Ձրանալը ամիրալը Վրիւխին ալթը
գըլթա իքի անպարլըսը իլե պիրլէշիպ ճէման եիրմի գըլթա իքի ան-
պարլը օլաճագտըլար. վէ օլ վէճհիլե ազ տէնիզէ սահիպ օլուզ,
հէմ Ինկիլիզի գաչըրըպ, հէմ Ալընըրա տախի Օթրանթ լիմանընտան
ալաճագլարը ասքերի իտաատա կէօթիւրէճէքլէրը իտի. չինքի պու
Թարիխէ կէլինճէյէտէք Ձրանատա Ալընըրն Թահլիյէսինտէն խա-
պէրտար տէյիլ իտիլլէր։ Ամիրալ Ճինուա պու Թահլիմաթ իւզրէ հա-
րէքէթ իտիւպ եօլտա պիր գաչ Ինկիլիզ ֆլըրգաթինինի գօվալատըգ-
տան սօղրա Վատիչէյէ տօղրու եօլ վէրտի կէմիլէրինէ։ Ալ է խայլըճա
միւտտէթ մուխալիֆ րիւզկեարլէրէ Թէստիւֆ իթտիքտէն սօղրա,
նիհայէթ Ալեմէ պօղազընա տուխուլ իտիւպ, Ինկիլիզ տօնանմասը
Վատիչէ աչըգընտա Ձրանալը վէ Ապանեօլ կէմիլէրինի կէօզէթմէքտէ
օլտուղունտան, ամիրալ Ճինուա Վատիչէյէ կիրմէյէ ճէսարէթ իթ-
մէյէրէք Թէմմուզուն իսթիտատլէրինտէ պէրի Թէրաֆտա օլան Ա-
ժէսքրա նամ Ապանեօլ լիմանընա տուխուլ խլէտի։

8։ Ա՚ինալըլըար եախօտա Ալեմէ պօղազընա եազըն, Ապանեօլ
գըլըարընըն ուչուրտա տաղլարը աչըլըպ, նալ չէքինտե վէ ճէնտու-
պա գարշը պիր գօյ բէյտա խոհըլէր. պու գօյուն ազ տէնիզ Թէրա-
ֆը Ինկիլիզին էլինտե վէ Ա՚ինալըլըար գալէէրի տիր. վէ Ապանիա
Թէրաֆընտա Ա՚լժէսիրատ չէհրի վէ լիմանը քեայինի տիր քի Ա՚նալը-
Թարտան ֆագաթի իւչ տէօրթ միլ ուզագ վէ գարշը գարշըյա օ-
տուղունտան, ատէթա պիր տիւբպին իլե տաիի ա՚էֆինէլէրին մա-
նօվրա վէ հարաքաթտը աչիքտար սէյր իւ Թամաշա գըլընապիլիր։

[1] Պոյնտե տախի իֆտատ օլունտուգտա էվինիլե Պօնաբարթէնին պու քիւչիւք գարընը տաշը հալա ազ վէ Բախիտատ իֆտաիէ իմ. ճէքտե տիր։

Digitized by Google

Պու գայան խչինաե, պիր գըլիա Ինկիլիզ պէյլիք կէմիսի եօղ իսէ սե, Ինկիլիզ սմիրալը Յօմարէզ, Վատիչէ լիմանընըն քէշֆինէ կիմսիշ օլ տուղրնատան, մէվճուտու մայկէմէի օլան տօնանմա իլէ ուզագտա տէփիլ իսի։ Իմդի Ֆրանսըզըն եալընըզ իւչ գըլիա կէմիսինին Ալժէսիրտա կէլտիկինի Յօմարէզ իշիթտիքտէ, Վատիչէտէ օլան Ֆրանսըզ վէ Ապանեօլ տօնանմալարը իլէ պիրլէշմէզտէն էվվէլ պունլարը եագըլ իսարտա իլմէք իւզրէ ալիր գըլիա իքի անպալըը վէ պիր ֆըրգաթին իլէ Ինեաանըն իւզէրինէ սալվէթ իչէտի։

Ամիրալ Ինեա քէշֆիչէթտէն իսապէրտար օլտուգտա, քէնդի սինտէն իքի գամ զիյատէ օլան պիր տօնանմայա մուգավէմէթ իթմէքտէն իմթինա իլմէտի։ Ինզըթը Ալժէսիրտա լիմանընատա պէչէր ալիրշալ Թօրիլու իքի Թապիա օլուպ, պիրիսի Ինդ յադ վէ տիկէրի Իլլէր Թապիասը Թեամիչէ օլունմուշտու. Սպանեօլլարըն էհմալէնը լըզընտան պունլարըն մուհաֆազասընա քիֆայէթ իսէճէք կիւլլէ վէ միհմամէթ եօղ իսէ սե, Ինուա կէրէք Սպանիա շէհրլէրինէն վէ կէրէք կէմիլէրինտէն, չար չապըզ քիֆայէթ իսէճէք մըզտարը շէյ Թէտարիք իտիւպ, պու Թապիալարա Ֆրանսըզ Թօփճուլարը տաիի իրտալ կալէտի։ Պատէհու կէմիլէրինի գալգըա էնտիրիպ, մէզքիւր իքի Թապիանըն արասընա վէ գըլգա եագըն ճէնկ ուտուպ իւզրէ ապտա իթտիրտի։ Իսկիտտա Յօրմիտապլ նամ իքի անպալըը Ինէն յադ Թապիասընա եագըն, օրԹատա Տրոզ, վէ պէրի ուճատա եանի Իլլէր Թապիասընա եագըն ԻնտօնդԹապլ նամ կէմի տիզիլիպ, Տրոզ իլէ Իլլէրինն արասընա տաիի Ինիւթօն նամ ֆըրգաթին վազ օլուննուպ, պիր գաչ Ապանեօլ Թօփ տանտալարը տաիի պունլարըն արագլարընատա տոգայամագտա իսիլէր։

Թէմմուզտէն գըլընճը կիւնիւ ալէսապահ Ինկիլիզին Յօնթր տիրտէր Յօմարէզ, գարտաեէլրիւզկեարը իլէ Վատիչէ աչզընատան գալ գըլդ, Ալժէսիրտա լիմանընա տուխտուլ իսէրէք Ֆրանսըզ կէմիլէրինի եագըլամայա պաչլատը։ Ալավա մուխալիֆ օլտուղրնատան, Ինկիլիզ կէմիլէրի պիրի պիրինտէն այրըլմըշ ըլտը[1]։ Ին էօնատ օլան Ի Ինկիլիզ նամ իքի անպալըը էն կէրիտէ գալմըշ, վէ Ինձիկ նամ տիկէր իքի պունպալըը եօնա կէչմիշ իսի։ Պու կէմի Ինէն յադ Թապիասընըն եա Ինձինտէն կէչմիպ, վէ կէրէք պու Թապիանըն վէ կէրէք Ֆրանսըզ կէմիլէրինին վէ Իլլէր Թապիասընըն աթէչլէրինէ հէռէֆ օլտուգտան սօղրա քէնտիսի տաիի պունլարա պիրէր պօրտա Թօփ պօշատըպ Ի Ինատանըն չտաքիպ օլտուղու Յօրմիտապլ նամ իքի անպալըլընըն պիր տուտապանձա մէնզիլի աչզընատա կէլիպ տէմիրլէմի։

Պու իքի կէմի հէմէն պիր պիրինէ տօգունուբ կիսի օլտուգլարը հաղտէ, պէչինլէրինտէ պիր տէհշէթլի ճէնկ տիր պաչլատը, Ինկիլիզլէն Ի Ինէրապլ կէմիսի, իսկիտտա ուզագտա գալմըշ իսէ սե, միւշքիլ մանօվրալարը իլէ Ինձիկ եագըշմայա պաչլատը, Ինկիլիզին խըճն ճիւ կէմիսի Յօսֆէռ, Ֆրանսըզըն Տրոզ նամ գարտաղընը տէհշէթէ

[1] Պու ճանհուրիսան Ինկիլիզ կէմիլէրին Ֆրանսըզատան ֆէրզ Ինտիրիք իչէն Ինկիլիզ | կէմիլէրի ուֆագ եագը իլէ եագըլըբ ուր։

ինքն, ու կէմինին հիզասընա գատար կելէմէխինուն, Ինօնք թաղալ ինչ գարշը ալ գարշը կելիպ չիտուէթլէ ուէօյիւշմիչ պաշլաը, Չէլէ վչ Աֆինա նաման Ինկիլիզին ուէօրուիւնձիս վչ պէչինձի կէմիլէրինուն, պիրի ղայէթ իլէրի սիւշմիւշ վչ տիկէրի ղայէթ կէրիտ գալմըշ ըտը, նիհայէթ ալըընմըտը վչ Չանիկալ թէամիչ օլանան, պիր էյտ էօթէչէ պէրիչէ տիւշտիւքտէն ոօղրա, եօլունու պուլուպ, Ցրանսըզըն Ցօրմիտապլ կէմիսի իլէ գլընըն ատա եէրինէ կիթմիչ չալըշմագատա խոր։ Պիր պիրինէ գարշը ալ գարշը կէլէն կէմիլէր պէչինլէրինուէ օլան պու մուհարէպէնին չիտուէթի թարիֆ օլունամազ մէրթէպէտէ խոր, Ինկիլիզ կէմիլէրի աչըղա տիւշմիչիք իւղէլ, Ալժէսիրա լիմանընտա պիրէր տէմիր տախի ախտրլար, վչ պու հալտէ ինքի Ինկիլիզ կէմիսի եանի Ս Էնգէրալ վչ Ինօնքէ, Ցօրմիտապլ նամ Ցրանսըզըն ամիրալ կէմիսինի օրթալարընա ալտրլար, իմոի Չանի նէպոլ տախի մանօվրասընը թէքմիլէն իչտրա իտէրէք պու մահալէ կելէպիլտիսի հալտէ պիր կէմիչէ գարշը իւչ կէմի օլաձագ ըտը։ Ցրանսըզ կէմիսինին գաբուտանը Ալօնտու, պիր կիւլլէ ալըպ տէնիզէ կէօթիւրտու, անձագ թօփձու վչ թայֆէլէրի, Էալ ձիմէնտիչէր, Էալ Պօնափարթէ տէչիւ ճանոիգասանէ տէօյիւշմէչ ատվամ իտէրլէր իտի։ Ամիրալ Ինուա Ցօրմիտապլ կէմիսինին պօրտասընը Ինկիլիզին Ինօնքէ կէմիսինին բրօվասընա կէթիրիպ, պիւթիւն արմալարընը գէ բըլըպ ատնիզէ տէօքտիւ, վչ պու հալէթտէ Ինօնքէ, Ցօրմիտապլուա թօփ աթատագ օլտու. պու էնատէ, բիւգիկեար տախի տէյիշկիպ, տէնիզտէն գարայա էամէքտէ օլտուղունտան, ամիրալ Ինուա պու նու այնը ֆրատաթ ատա իտէրէք, Լշարէթ չէքտի, վչ միւձիպինձէ կէմիլէր հալաթալարընը պալթալայըպ, վչ բիւգիկեարըն էօնքուձէ տէւշիւպ եավաշ եավաշ գարայա օթուրտուլար, վչ օլ վչձհիլ Ինպահուրտա Ալէքսնուն իթտիկի կիպի Ցօմարէզ տախի գընը իլէ կէմիլէրին ատրասընա կիրիպ, Ցրանսըզ կէմիլէրինի ինքի ալթէշ այրատընա ալամատը։

Իչթէ Ցրանսըզ կէմիլէրի պու մանօվրա իլէ թէլէֆտէն վչգայէ օլտուլար, վչ սուլարըն ալչագ վագիթը օլտուղունտան, սուլար էնէքտրլտիկի կիպի եինէ տէնիզ եիւգինտէ եիւգչէչէ տախի օլա ճագլարընտան, գարայա օթուրմալարը պու եինզէնէ տախի մայագ բաթտան տալիմ իտի։

Ցրանսըզըն Ցօրմիտապլ կէմիսի պու վչձհիլ Ինօնքէվէն գուբ թուլտագ. Չանիկալ տախի Ցօրմիտապլըն իւզէրինէ կելիքըչէ Ահն Ատ թաղիտընըն դարշըընտա գարայա օթուրտուզունտան պիթ թաղի ինքի ալթէշ արասընտա գալըպ, մահֆազա օլտուլար, Ս Նուա տէրտագատ թաղիտայա պիր թաղըմ Ցրանսըզ թօփձուլարը տա հա չըգարըպ Չանիկալ ինքի թէերաֆը տէօյիւրմէչէ պաշլատը վչ Տըզչ նամ Ցրանսըզ կէմիսի տախի հալաթալարընը պալթալայըպ, գարայա օթուրմայա կիտէր ինչէն, Ինօնքինին հիզասընա կելիքտաճ պիր գաչ պօրտա ալթէշ տալը վչգարխի կիպի, Ինօնք տանձագընը աշաղը ալմայա մէձպուր ծլտաւ, պուտտան տօղրա Տըզչնիթ, հիւլէ

Digitized by Google

լէրի Յրանսըզըն Յօրմիտապլ կէմիսինի սըզըտարագ Ինկիլիզին Հա-
Նիպալ կէմիսինի ատեցմէքտէ օլտուղունատան պու տախի ամանաղընը
աշադը ալտը, վէ օղ վէճհիլէ ալթը կէմիտէն իքիսի Յրանսըզա թէկ
լիմ օլմուշ օլտու։

Ինկիլիզին պագի գալան տէօրթ կէմիսի ճէնկ խաթէրընա կէլիպ,
տէօյիւշմէյէ պաշլատըլար, Տըզէ, Ինսօնքթատ, վէ Այիւրօն վէ Իւ
վէր Թապիասը պիր Թէրաֆտան, վէ Ինկիլիզ կէմիլէրի սիկէր Թէ-
րաֆտան իւչ սահաթտան զիյատէ միւստէհ պիլպիլերի իլէ չհատէթլէ
չաթըշըգատան սօղրա, Ամիրալ Աօմարէզ, կէմիլէրինի Յրանսըզ կէ-
միլէրինին գարշը գալընա գարտյա օթուրթմատըգճա պիր չէյ եաբամա
յաճադընը ֆէհմ իսէրսէ, պունու տախի Թէճվիզ իտէմէյիզ կէմի-
լէրինէ կէրի գօմանտասընը իշարէթ չէքտիրտի, վէ Ալիպրալթարատան
տախի սանտալլար Թէրթիպ իտէրէք, Ինէբէյի սիւրիւյիւպ վէ պէրա
պէր ալըպ, եալընըզ Ֆանիպալ Յրանսըզլարըն էլինտէ գալտը, վէ
Յրանսըզ կէմիլէրի տախի օթուրմուշ օլտուգլարընատան Ինէբէյի Ինկի-
լիզլերին էլինտէն ալամատըլար։ Ինկիլիզլէր չէքլտիքտէ Յրանսըզլա-
րըն ուսէրրէթ սէտալէրի խայլը վագըթ տահա աթգալարընատան եէ-
Թիշիր իտի։ Յրանսըզլար հագգընատա նամը էպէտի գալաճագ պու
ճէնկտէ իքի եիւզ նէֆէր Թէլէֆ, վէ իւչ եիւզ նէֆէր տախի եա
պալանմըշ տըր, քի ատէօրթտէ պիրի ատմէք սիր, Ինկիլիզլէրտէն տա
գուզ եիւզ նէֆէր Թէլէֆի օլտու կէմիլէրի տախի խարապ օլմուշտա։
Յրանսըզլար պու վէճհիլէ Ինկիլիզէ զալէպ էմնիսիյէր խո տէ, պու-
լունտուգլարը Ալժէսիրատա լիմանընատա տախի Թէքմիլէն էմին տէ-
միլիտիլէր, Աօմարէզ Ֆիպրալթարատա կիտիպ կէմիլէրինէ Թէր-
ատանէտէ ալէլ ատճէլէ Թամիր իմամէքտաէ օլտու, պունուն մուղայիր
Յրանսըզ կէմիլէրինին նէ պիր մընասյատագ չիմիսի նէ տէ պիր պագ
լայատագ հալատը գալտը, պու մագուլէ էշհանըն կէրէք գարատան
վէ կէրէք տէնիզտէն վէ Ռատէչէտէն նագլի տախի մուհաղ գատիլինի
տէն իտի։ Ինի Յրանսըզլար բէկ չօգ զահմէթլէ Ռատէչէտէ օլան
Ապանեօղ ամիրալը Ռազարէտօյու իսկետար իտիպ, իւչ գըթա
Ապանեօղ.իքի անապարլըսը, պիր գըթա Յրանսըզ իքի անապարլըսը, վէ
պիր գաչ ֆըրգաթինի իլէ Լինուայա եարտըմա կէթիրտիլէր, պունդ
լար Լինուանըն կէմիլէրինէ միւքիմի մէրթէպէ Թամիր իւ Թէրմիմ, վէ
սէրէնլէրի տիրէկ իտիպ, Ինկիլիզտէն ալտըգլարը Հաննիպալ տախի
պու հիսէթտէ պէրապէր ալտրագ Թէմմուզուն օն իքինճի կիւնը
ատապահլայըն Ռատիչէյէ տօղրու եօլա րէվան օլտուլար։ Ապանեօղան
Ման Ռարլօտ վէ Ակինթ Հերմինէժիլտ նաման իքի գըթա պոթ
գաբագլարը արդատա գալըպ, ամիրալլարը տախի Ապանեօղարըն
ուտուպ իւզրէ Ապահնա նամ ֆըրգաթինէ ապինէրէք տօնանմայա րի
ֆագաթ իմամէքտէ օլտուլար։ Ի խշամ իւսթիւ րիւզկեար գալըդ-
ատա, Ապանեօղ վէ Յրանսըզ կէմիլէրի, Հաննիպալ տիւրթիւնճի տէրէ
բինատէն Ալժէսիրատա կէօնտէ բտիլէր վէ քէնտիլէրի աչըգատա տօղ
տուպ, րիւզկեարա պէրլէմէքտաէ իտիլէր։

9։ Պա էնատաէ ամիրալ Աօմարէզ տախի, տագաքլանան տէօրթ

կէմիսինի միւմքին մէրթէպէտէ թամիր խոխուպ, վէ Ալ-քէրպ նամ կէրիւ
մէ գալան գարապ տախի եէթիշախինտէն, ճէմման ալէշ կէմի օլուպ,
պիր թապգըմ ֆըրպախին վէ ստըլը ուֆագ կէմիլէրի տախի պէրապէր
ալարապ, Ինանըզ կէմիլէրինի գօվալամագ, վէ վուրուպ վէ եա-
գըպ հէմ պիր ան ագտէմ վագի օլան մալլուպիյէթլէրինտէն ինթիգամ
ալմագ, վէ հէմ ոէ Ինկիլիզ տէվլէթի պահրխէ նէզարէթինին զա-
զապլընման գուրթուլմագ էմէլինտէ իտի։ Նարը կէճէյին բիւգիեար
թազէլէնտիյինտէն, Սպանեօլ վէ Ինանըզ կէմիլէրի թէքբար Կա-
ալիչէյէ տօղրու եօլ վէրտիլէր, արգա գօլտա իւչ կէմի վարըպտը, Ալն
Կարըօս սաղտա Ալնէթ Ջէրմէնժիլտ օրթատա վէ Ալնէթ Ընթուան
տօլտա, վէ պիր պիրինէ ղայէթ եանաշագ օլարագ պիր հիզատա իլէ-
բիլէմէբտէ իտիլէր։

Կճէ ղայէթ գարանլըգ ըտը։ Ինկիլիզին Ալ-քէրպ նամ կէրիտէ
գալան գաբատը ղայէթ եիյրիւք պիր կէմի օլտուղտունան, ասիիտալ
Ասմարէգ. Ինանըզ վէ Սպանեօլտըլըն արտ գօլունու վուրմագ իւզէ-
պու կէմիյի սէվգ խլէտի։ Ալ-քէրպ տիւշմէն կէմիլէրինտէն կէօրիւն
մէմէք իւզէ ֆէնէր վէ աթէշէրինի սէօյիւնախւրմիշիւտիւ, իմտի
սէսխզճէ Ալն Կարըօսուն եանընա կէլիպ, վէ պիր պամէրիա ատէ-
չի պիրտէն վէրիպ գըզըլ կիւլլէր աթմայա պաշլատը, վէ ատըրնը
արասընը քէսմէյէրէք իբինճի, իւչիւնճիս, վէ սէօրտիւնճիս սճֆա
յատագ թէքբարլատը, Ալն Կարըօս նակեահ թուրթուշուպ եանմա
զա պաշլատը, Ալ-քէրպ պուննու կէօրտիւքտէ, եէլքէնկէրինի էնտէ-
բիպ, վէ ուզագլանըպ կէրիտէ գալտը, Ալն Կարըօս ալէվ իչինտէ
գալտըղընտան, թէքմիլ մանօվրա խտմէդ իտի, իմտի ֆիլօտան չը-
գըպ րիւգիեար ալթընա տիւշտիս, վէ արգատաշլարը օլան մէգքիւր
իբի կէմիտէն տախի կէրիտէ գալտը, վէ կճէ գարանլըղընտա տիւշ
մէնի կէօրմէտիյինտէն հէր թէրաֆտա կիւլլէ աթմայա պաշլատը, պու
կիւլլէկէրտէն պիր գաչը Ալնէթ Ջէրմէնէժիլտ կէմիսինէ տախի իմէ-
ատիւֆ խթախյինտէն, Ինկիլիզ կէմիլէրինտէն կէլիյօր զանն օրունա
թագ Ջէրմէնէժիլտ պիւթիւն թօփլարը իլէ Ալն Կարըօտա ճէվապ
վէրտի, վէ պու տէհշէթլիւ խաֆտա սէպէպի իլէ իբի Սպանեօլ կէմի-
սի թայիֆէլէրի վէ կէմիլէրի, պիր պիրի իլէ Թուրթուշուպ, իբիսի
տախի տիւշմէն իլէ ուղրաշըլըյօր մէմուլէ իլէ պիր պիրինէ եանաշ-
տըլար, վէ պատթօնլար վէ արմալար պիրի պիրինէ գարըշմըշ օլտա-
ղտա հալտէ գանը պիր ճէնկ վէ գիմթալէ տէվամ իտէրլէր իտի։ Ալն
Կարըօսուն ալէվլի արթտըղընման Ալնէթ Ջէրմէնէժիլտի տախի Թու-
թուշտուբտու, վէ պու իբի կէմի պիր թէրաֆտան եանըպ Թու-
թուշպ պիր թէրաֆտան պիր սիրէլէրինի թօփա Թուպամատա խոխ
լէբ, Ինկիլիզ վէ Ինանըզ տօնանմալտըը, իբիսի տախի ուզագտա վէ
գարանլըգտա օլտուգլարընման նէ օլտուղտունու վէ քիմին եանտը-
ղընը քէշֆ իտէմէկլէր վէ հանկըտը տիւշմէն վէ հանկըտը տօտի, եա-
ֆօտ հանկըտընը վուրմագ վէ հանկըտընտա եատտըմ խթմէք լազըմ կէլ-
տիկինի պիլէմէտիքլէրինտէն, ուզագտա գաչարլար ըտը, Հաթտա Ին-
ինանըզ գաբատը Ալնէթ Ընթուան տախի պու մուխասարատը գուբ-

Digitized by Google

ալիսէթուէն այրըլմըշ լսոը, պիր ազ ասղըա ալէվ չօղալըդ, աէնիքին հիւզուն կիւնահուզ կիսի ըշըգ օլտուղունտան, օ վագըթ իչնթիմայ տըր իքի Ապանեօլ կէմիսինին թայիֆելէրի տահի նէ ազիմ իսթահատա պուլունտուգլարընը քէշֆ իլէտիլէր, լաքին իշ իշտէն կէչմիշ իտի, չիւնքի պիրազ ասղըա, Աէն Գաբլօա, տէհչէթլիւ պիր շամանթա իլէ հավայա ուչտու, վէ պիր իքի տագիգ ասղըա տահի Աէնթ Ջէրմէնէժիլտ օլ վէճհիլէ հավայա աճըլըդայ, իքի տօնանմայը տահի տէհչէթ կէրիֆթաար իլէտիլէր, չիւնքի իքի թէրաֆ տահի քիմին կէմիտի եանլըօր օլտուղունտ քէշֆ իսէմիհիլէր իտի։ Ակ-Քէրդ պու մահլուէթկէթ աճպէպ օլտուգտան ասղըա, ամէրիչի տահի տէզագտան սէդր իտէր իտի, Աէնթ Ջէրմէտանըն եալընըզ գալտըղընը կէօրտիքտէ, տօղրու իւզէրինէ սէյիրթիպ թօփա թոպ Գամայու պաշլատը, Ֆէրտանըզ կէմիսի, պու մագուլէ տէնիզ ձէնկինտէ էլգէմ օլան նէ սիքրաթ վէ նէ ձէսարէթի կէօսթէրիպ, մէրքէզը լայըգընտա քէնահինի մուհաֆազա իսէմիտի, վէ Ջէլէր, վէ Ա Քէնէրալ գաբատգըր տահի իւզէրինէ կէլոհլէրինտէն, պիր էյիձէ խիւրտէ իսաշ օլտուգտան ասղըա տանձաղընը աշադը ալըդ Ինկիլիզ թէսլիմ օլտու։

Ֆրանսըզ միւէլհֆլէրի գավ Քինձէ, ամիրալ Ասմարէզ պու վէճհ իլէ խայինձէ վէ չէրհֆսիզձէ պիր ինթիգամ պլմըշ օլտու Ջէհեք ըտա պօզղունուտան։ Ֆրանսըզ վէ Ապանեօլ ամիրալլարը, Ա Քինուա վէ Ա՝օրնօ, Ասաինա ֆրգաթէինինին տէրտունինտէ օլուդ իքի կէմինին թոպ թոպչուդ եանտըղընը վէ հավայա ուչտուդունու տահի կէօտիւլէր իսէ տէ նէ օլտուդունու պիլմէյէրէք վէ պիր էմրտէ վէրիմէյէրէք սապահատաք ազիմ Քնտիշ վէ թէֆէքքիւր իչինտէ գալըդլար, սապահ օլտուգտա, զիյրի գօմանտալարընտա օլան ասնանմա իլէ քէնտիլէրինի Գատիչէյէ եագընը պուլտըդլար իսէ տէ պիր վէճհ պայա կէմիլէրինին իքիսի եանմըշ, վէ պիրիսի տահի Ինկիլիզէ եէտիտուշմիշ իւտու։

10։ Ամիրալ Ա Քինուա, Ապանեօլ ամիքալը իլէ Ասպինա ֆրգաթինինէ պլինտիքտէ. քէնտի Ֆօրմիտապլ նամ սէքտէն թոփնու իքի անալարը կէմիսինի գօմանտան Ֆ-րուա նամ տիլտվէրը գաբատանա թէսլիմ իթմիշ իտի։ Գու կէմինին Ա՝ժէսթքտա լիմանընտա օլան մահզաֆֆէրիյէթի սալատէ իֆատէ գըլընմըշ ոլդը. անձագ մահաբեպէտէն ասղըա եէլքէնէրի ազ, վէ տիրէկ վէ ատմալարը տայդանուզ օլտուդունտան պէօյիւք ոսնանմատան վէ եալնըզ կէմիլէրտէն տահի կէրէկի կիպի կէրիտէ գալմըշլըդը։ Ասպահլայընն Ինկիլիզ պու եալընըդ կէմիսի կէօրտիքտէ էյրտաֆընը տարըդ, էհեմ ալմագ մէմուկի իլէ, տէօրթ կէմի պիրտէն, եանի պիրի ֆրգաթէյն, վէ խչիւ գաբատգ, օլարտագ Ֆօրմիտապլըընն իւզէրինէ կէլմիշէ պաշլադը լար։ Գու կէմինին գաբատանը վէ Թայիֆելէրի, Ֆրանսըզըն էն մէշհուր վէ էն մէհարէթլիւ տէնիզ Քաբդըմընտան խոխլէր, գաբատան Ֆ-րուա արմասընըն վէ եէլքէնէլէրինին հալ վէ հիսեէթինէ նայ զարէն, մէզքիւր տէօրթ կէմիտէն տահի գաչըդ գուդմաղընը ագլը քէոմէհէրէք, ինանըլմազ, վէ էմնալի կէօրուլմէյիշ պիր ագպաթ

Digitized by Google

վե չէ՞ճաէ՞թէ՞ լե՞օրտիս իւէ տախի պաշչա պաշչա տէօյիւշմէյէ գա-
րար վէրտի, վե իսլէիտա Թ·ամիշ նամ ֆրզաթինինն իւզէրինէ քէնան
եիւբիւյիւս պիր գաչ պաթէրիա աթէշ իթտիյինտէ, ֆրզաթին պու
չնատէթէ տայանամայըպ, կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլտու։ Վրզա-
թին կէրի չէքիլիր չէքիլմէզ Ա Ինէրոպլ նամ Ինկիլիզ կէմիսի, Վօրմի-
տապըն իւզէրինէ կէլմէյէ պաշլատը. Վօրմիտապը պունտան ալթը
թօփ զիյատէ, վե գուվվէթլի օլտուղունտան գօմանտան Թ·րաւ
պաՆունն իւէ տախի մուհարէպէյէ հազըր օլտու, Ինկիլիզին տիկէր
իքի կէմիսի ոտախ, իւէրիւլէյիպ Ա·ատիչէ լիմանընընն աղզընը գաբա
ջընըպ, վե Վօրմիտապըտա գաչամազ կէր պրագամամազ իւզէրէ էօ
նիւնէ կէրիլտիլէր։ Ա·օմանտան Թ·րաւ ուսթաձա մանովրապար չէ-
վէրիպ, ոգրտասընը Ա Ինէրոպլէ բրօվասընա կէթիրիր կէթիրմէզ սրտ
արտա պիր գաչ պաթէրիա թօփ պօշաթտը, վե Ա Ինէրոպլէն տիրէքլէ-
րի պիչիլիպ վե արգա արգայա տէնիզէ տէօքիւլիւպ, մանովրա վե
մուգաւէմէյէ մէճպուր գուլմատը։ Պունունն իւզէրինէ գօմանտան Թ·ը-
րաւ Ինկիլիզ կէմիսինին սու քէսմինէ տախի խայլազա թօփ աթա-
թագ պաթըրմա աէրէճէսինէ կէթիրտի, Ա Ինէրոպլ պու հալէ կէլտիք-
տէ իմտատ իշարէթի չէքմէյէ պաշլատը, վե իպթիտա Թ·ամիշ նամ
ֆրզաթինին, պատէհու տիկէր իքի գաբագ իմտատա եէթիշմէք մի-
րատ իտիպ, էնտայը րահտե Վօրմիտապը իւէ ուղրաշտըգլարընտան,
Վօրմիտապը լաէն գաթի թագըմ պաթէրիա թօփ ատարըրտը պուն-
լարըն իւզէրինէ, չէօյլէ քի պիր ազ տահա կէճքտէլէր, Ա Ինէրոպլէն
պաթագաղընը ագըլտըրը քէստիյինտէն, ճիւմլէմի պիրտէն պունա իմ
տատա եէթիշմէպ, Վօրմիտապը թէզը իպէտիլէր, վե օր վէճհիւք
ֆրանսըզընն պու կէմիսի, պու անէտէք հիչ պիր կէմինին կիրիֆթար
օլմամըշ օլտուղու պու ազիմ մուխաթարատան գուբթուլուպ ապլէ
մէն վե մուզաֆֆէրանէ Ա·ատիչէ լիմանընընա տուխուպ իւէրէ։

Պայանէօղ ահալիսինին պիր մըգտարը, կէճէլէյին վագի օլան թօփ
չամաթասընտան վե կէմի բաթըլամասընտան օյանըպ գըրըյա էնմիշ
օլտուգլարընտան մէզքիւր Վրանսըզ կէմիսինին մուխաթարա վե
ֆիւթուհաթընը կէօզլէրի իւէ կէօրտիւլէր, վե հէրնէ գատար կէճէ-
լէյին հավայա աթըլան իքի Պայանէօղ կէմիլէրինին ահվալինէ վագըֆ
օլարագ գալդըլէրի մահզունն իսէ տէ Վօրմիտապըն մուզաֆֆարէն
լիմանա կիրտսինի կէօրտիւքտէ, մէսէրլէթ սէտալէրի իւէ սէլամէ-
յըպ, ալէնէն ըզհարը շատուամանի իւէէտիլէր։ Ա Ֆ վագատա պու
ճէնահտէ Ինկիլիզլէր պիր վէճհիւք զալէպէ իսէմիշլէր իտի։ Հէրզի
Վրանսըզլար պիր գըրթա, վե Պայանէօղլար իքի գըրթա գաբագ ղայագ
թթախէրտսէտե, Ինկիլիզլէրին պիր գըրթա գաբաղը տախի Վրանսըզ
էլինէ տուշիւպ, վե իքի գըրթասը տախի պիր տահա իշէ եարատմազ
մէրթէպէտե խարատագ օլմուշտուտու. վե պալատե հիքեայէ օլունան
կէճէ գաղատը վագի օլմամըշ օլտա. Ինկիլիզլէր թէֆմիլէն մաղուպ
օլմուշ տախի տայըլատպիլէրէր իտի։ Հասըր կէրէք Ա·ժէսթրատա ճէն-
կի, վե կէրէք Վօրմիտապը կէմիսինին սէլամէթէյ լիմանա տուխուլի
Վրանսըզ սանճաղընտա չէրէֆ օլան վուգուտաթը պահրիկէտէն պու-

Digitized by Google

լուծուղուծա ճիւմէ թարխիշինասլար թէվմուքէն չահաւէթ իմամէքտէ տիրէր։

ՏԻՕՐՏԻՆԱՒ ՓԱՍԱ

1801

1։ Փարիկիզ վ-գոսալը, վ | յ-նէվէլ ռ-սալհափնէն պէր- ֆրանղըն ղալէզէյ ն-ֆոզը- ։ 2։ | ուրիւրա գրալ վ գրալէյաղըն | ուրիւ ֆէրմանլէրի. 3։ | ընդա ռ-սէ-լէմէ։ 4։ Պօղիա փիլիֆհաղըա վգի գինճի փոնամա ճէնիկ. 5։ | ինճի փոնամա ճէնիկ ։ 6։ | ընդա ռ-սէ-լէփին հա-անիս նէրիճէս։ 7։ Ա յ-սալհէյէ ո-ռո-ռիյէփէն Ադրանա վ | ուրքա փվ լէրլէրի հագգընդա հասրլ օլան ռո-հասաքնալ։

1։ Ֆրանսըզ վ | նկիլիզ տէվլէթլէրի, հէր նէ գատար իսգայը միւսալհէ իչուն | օնտրատա բէսմէն պիր միւքեալէմէ աչմըշալը իսէ տէ, պահթընէն, պու միւսալհէնին չարթլարընը ագլ վ իսարաք տէլալէթինատէն զիյատէ ճէնկ վուգուաթընա միւնհասըր իմամիչ օլտուգլարընատան իքի թէրաֆ տահի ահթիսէ զուհուրի մէմուլ օլան ֆիւթուհաթլէրէ իսթինատ իլէ միւքեալէմէյէ էն գատուէն վ ղայէթ իւլ ղայէ աղըր տահուրմագտա իտիլէր։

| նկիլիզին միւրատը, Ադրանսըզը | ընդրտա սըգըշտըրըպ, պու վահէթա իլէ | օնտրա միւքեալէմէսինատէ զալէպէյի նուֆուզիէ սէօզ սահիսի օլմագ, վ | նկիլիզէ մէնֆահաթլու օլան չարթլարը Ադրանսըզա իմզալամագ, վ Ադրանսըզըն միւրատը տահի | նկիլիզին | վ թօգատա նատար գատէմ իմտիյի | օրթէկիզ մէմալէքինի, | նկիլիզ թէյսիրինատէն գուրթարաճագ | ւրտրա գրթատընտա | նկիլիզէ մուա վին հիչ պիր ուէվէթ պըրագմայըպ. օլ վէճհիլէ Ադրանսըզա մէնֆահաթլու օլան չարթլարը | նկիլիզէ պիլ մուգատէլէ իմզալամագ ըտը։

Ադրանսըզլար միւթէֆիգլէրի օլան Ասանեօլար իլէ պիրլիքտէ հաձիրան այընտա էլլի պին ասքէր իլէ | օրթէկիզէ կիտիպ, վ պիլատա վէ գալէլէրինի ազ վագըթ զարճընտա զագէթ իտիպ բայրթախ թը օլան | իզպէն չէհրինէ եապըլտըգտա, | օրթէկիզ գրալը Ֆրանսըզ վ Ասանեօլտան միւսալհէ թալէպ իտիպ, հէր նէ չարթ թէքլիֆ իտէրլէր իսէ իմզալամայա միւթահիտ օլտու, վէ օլ վէճհիլ Ադրանսըզ ճիւմհուրու | նկիլիզէ պիւթիւն | ւրտրատան ասքէրը աճտըղընատան, վ Ասրը վուգուաթընա տահի մալիւմաթը օլմա տըղընատան[1], | օնտրա միւքեալէմէսինատէ հէր հալտէ | նկիլիզէ զա

[1] Օլ էամատ չիմհիթ վտօղտը, վ հա | ֆիֆ բօղա կէֆէրի օշտըղընատան, ի

լէպէ իմանալ մեմուալինուէ խոր։

Վ ագաա | իւնէվիլ միւսալէհէնինին Վրանսա հագգլնուտա սէմէ-
րչի խայրիսէսի հեր ճանիպատէ զնյատէսի իլէ միւշահէուէ օլաննաու-
զուննան, Վրանսըզըն պու մէմուլ վէ իւմիտի քէբուէ վահի տէյիլ
իսի։ Լ՝զ ճիւմլէ Լ՝սթրիա տէվլէթի սիլահը էլտէն պըրագմըշ, վէ
զաաֆը հալև պիւթիւն ճիհանէ մալիւմ օլտուղունան, Վրանսըզըն
թասմիմաթընա պիր սէտուը մուհանատէթ չէքէմկէչէյի տուսխ աշիքեար
իսի։ Նուսխա իմալէրաթորու պլիրինճի Նաւլօնուն վէֆատը, վէ Լ՝էքս-
ամտրօնուն ամտամալիի հիւքիւմէթէ ճիւլուսինտէն պէրիւ, հէր նէ
գատար Լնկիլէերըսչէ խուսուսմէթ կէօսթէրմէկքսըն իսէ տէ Վրանսա
մուամէլաթընա տսխի մուխալիֆլէթ վէ մուհանատէթ իսէմէտսինին
ուէն Լ՝ուրուատա Վրանսա քօլնիիգատընա մուղայիրլէթ իսէճէք պիր
պէօյիւք հիւքիւմէթ գալմամըշտը։ Լմոռ պաշ Լ՝օնսիւլ Պօնապարթ
թէ պու իսմիպալալըսլէթ հալինի այնը ֆրսաթ ատտ իսէրլէք, Ապա-
ուէնսա մէմալիքինի Վրանսա մէմալիքինէ գարըշարըտագ Լ՝ար էտա-
լէթի թէմսիլէ իլլէտտ, վէ պու պատտէ Նուսխա էլչիսինին իսմեա-
րաթընատան տսխի գայա իմամէտի։ Լ՝ատօլի հագգլնուտա Վիօրճնչա
մուգավէլաթընը լէճտսիտա իլլէտի։ Ա՝ճնօվա ճիւմհուրու, նիզամ
նամէի միւլքսիէսինի Վրանսա հիւքիւմէթինէ ատզ իսուպ, թասա-
տիգինէ միւնթազըր օլտու։ Ձիզալբին ճիւմհուրու[1] Վրանսանընն
մայեէթինատ օլարագ միւթթիէֆիգ ատտ օլունտու։ Վիլէմէնկ ճիւմ-
հուրու այնի Ա՝ճնօվա միսիլլու Վրանպայա միւրաճաատ իլլէտի։ Լ՝զ
հասըլ Լ՝լէմանճանընն քիւչիւք հիւքիւմէթլէրինտէն, կէհա Նու-
սխայա, կէհա Լնկիլիզ, վէ կէհա Լ՝սթրիայա միւրաճաատ իսէն-
լէր, պունլարընն ատէմը գուտրէթինի կէօրէրէք ճիւմլէսի Վրան-
սըզա միւրաճաատ իմամլէ պաչլատըլար։ Լ՝սթրիա, Նրուսխա,
Պավիէրա, Վ իւրթէմպէրկ, Պատէն, վէ սայըր պաղը հիւքիւմէթլէր
Վրանսըզա լճէյը իմանիքլէրի մէմալիքլէրինէ պէտէլ Պօնապարթ
թէտէն պիրէր միւքաֆաթ վէ պէտէլը զիյան մէմուլ իմանիքլէ-
րինատէն, ճիւմլէսի կէօնակէօն միւտահէնէ վէ Լթալիֆլէ պաչ
Պօնսիւլիւն հլրսը չան ու Լթամահընը բէրվէրսէ իմամլէքսէ խոհլէր։
Պօնապարթէ տսխի, Ա՝ըսլրտա ճէնէրալ Ա՝ընուննուն իլք հաբաքեա-
Լ՝ընատան, Ա՝ըսրըն էլտէն չըգաճաղընը քէշֆ իմամլէ օլտուղունա-
տան, պու էֆքեարընը զահիրէ իհրաճ իմամլէրէք, Լ՝ըտըանընն
կիրիֆթարը հայրէթ վէ իսմիպրատա օլտուղու, վէ Ա՝ըսրըն վագի
քէրիչանիլէթինատէն հէնիւզ խապէրտար օլմամըղը անուէ, միւտա-
լէհէը ատմալմլէլէ տէսմամլէրս օլմագ իւզրէ, Լ՝օնարա միւքեալէմէ-

[1] Ձիզալբին ճիւմհուրու իսմիտա գատթօ Փօրթո միւսալէհէսի հէնիկամըտտա իհտա օլունուպ, պատհու Լ՝ինգիլիզ միւսալէհէսի իլէ տսխի իտտիֆագ գէյնըմըշ ըսրը, վէ օլ հա-նատէ, Լ՝օհայարտաա, Մաճնա մէմալիքլէ վէ Լօմա հիւքիւմէթինատէն ալընան պիր գաչ էտա-լէթտէն միւթթէֆէգ իսի։

կինատիքեատէն Մարթիւսյէ անձագ օթուղ գէրգ կիանատ պիր իսագէր կէլէպիլիր իսի, իսկի Փրանսըզլար Լնկիլիզի պիլթիւն նէրտ բատտան տալտրը ամտագ տէյի ակվինատ, քինատ տագէլէրինին տսխի Ա՝ըսրըտա մագ ըտուղ, վէ մէմալիքի մէզկուրատէն խուսուտ ի-տէրքգ Փրանսայա ավատի իմամլէքտ օլտուգ ըտրընատան հէնիւզ խապէրտար տէյիլ իսիլէր։

Digitized by Google

սինի սէրիան խէրիւ վարտըրմագ իւզէ, պէլտէյը մէգքիւբէտ միւգիմ Վրանագզ մուրտախտաբնա պէճիտ վէ մուէքքիտ Թալի մաԹքսը խրատ կոլէտի։ Աքին պու միւքեալէմէնին ահվալինի նագլ խիմէզտէն էվվէլ, ՊօնտաբարԹէնին ագլը տագիգ վէ ֆէԹանէԹը ֆըԼԹրխէտինի ըզհտար իտէն պէր վաւդուաԹը աճայիպէնին պէր վէճհը աԹի մուխԹասարէն զիքրի տախի լազըմ կէլմիշտիր։

2° ՊօնտաբարԹէ | խնէվլի միւտաէհէտի իլէ Ռումիա մէմալիքի նի ԹագպիմՀ վէ ԹանզիմՀ խիմտխի հալտէ, Ռօսգանա | ըան Տուգալըզընը գրալխէԹէ Թահվիլ իտիւպ էսքի իսԼինտէն ալտըգ | ռումիա գրալխէԹի ԼէՀամխէ խիմիշ. վէ Ռպանիա գրալը ֆամիլեա սընտան օլան Ռօսէնա տուգասը[1] Վէրտինանտօզատ | ալխի տախի մէմալիքի մէզգուրէյէ գրալ նատագ խալէմիշտի։

Պու էնատէ գրալը միւշարիէյհ գրալիչասը իլէ պէրաբէր, մա գարրը հիւքիւմէԹի օլան Ռօսգանայա ազիմէԹ խիմէք իւզէ Ֆէրտինանա հիւտտուտինէ կէլմիշ օլտուղունտան, ՊօնտաբարԹէ խբխինի տախի | ռարխտ տավվէթ խալէտի։ ՊօնտաբաԹէնինի պու մուտամէլէսինտէ պիր գաչ տէրինի վէ խիմիզըտագ չայիտան բօլուԹիգա վարըտը, մէսէլա քէնտախի Ձիւմհուր գօնսիւլիս օլտուղու հալտէ, մէմալիքի տագի քէյէ գրալ նատագ խիմէք գուտուրէԹինի, վէ Գուրտօնալտրտան[2] գօրգմա տըղընը ԹէվաԹտուրէն պէյտան խիմէք բօլուԹիգասը. լազքին էն գիյտակ ԳօտաբարԹէնինի պաչլըգտա միւրտատը, ոէքիզ օն ոէնէտէն պէրտա Վրանտատան գրալխէԹ խամի, վէ տուրաԹ իւ հաչիմէԹի պիւԹիւն պիւԹիւնէ զայիլ օլմուշ օլտուղունտան, պու վէսիլէ իլէ եա նի էձնէպի պիր գրալը Ռարխտ վիւրտուտինին ահալինի Վրանտագա նէ մէրԹէպէ Թէյսիրի օլաճաղընը աղնատագ ըտը[3]։ Ռնձագ ՁիւմհուրիէԹ Թէրտաֆըտրընը տախի պիւԹիւն պիւԹիւնէ գաապտրմատագ խազրէ, ՊօնտաբարԹէ իչի բէք տէ աչիքտտրէ պօզմայըզ, գրալը միւշարաէյհ կէօյա Վրանտագա Թէպտիլ կէլնյօր մագտամընտա | խիզմնտ Վօնրէսի բայէսինտէ կէլմէսինի, վէ պունտա էմտաղ տագը պագրը խիմիյազտարը տախի տիրիղ խիմէտի. անձագ գրալ վէ գըրալիչա հանկը էյտէԹտէն կէչտի իսէ գրալ Թէրտաֆտարըտրը, ատիմ պինէԹ, ատագ վէ տօնանմագտար իլէ գաապտալ իտիւպ ԹէտաԹօտտրտա, վէ մէչտանըտրտա նըշ գրտը, նըշ գրտիչը չտաղրըշըրըտար ըտը։ ՊօնտաբարԹէ պու հալի էվվէլտէն քէչՁի խտէրէք, մէմէքէԹի վաՀիէրինի ԹագիիմաԹտար կէօնտէրիպ, գրալտա օլան պու մագտուրէ իհհիԹտագմաԹը կէրէք մէն խիմմէԹէրինի, վէ կէրէք մուպագտա իլէ օլմագտընը մէք խիմմէԹէրինի էքխտէն ԹէնագիհՀ խալէմիշտի։ Իշ հատտրը պու կէնձ

[1] Պագտան խիտատ օլտնատագտա վէհհիպէ պու Ըտագնա տուգասընըն մէհտէքի տախի, Շիհտագրն հէհտրտատնա իտէրէ գէտէմէյէ ըտը։

[2] Ինգիլ Ֆրանսըզ վէ Սպանիօզ գրալտարը. Ռէն տագ պիր տիլխէտէն օլտուղ, Գուրտօն Թահտիր օզտնատագտա, չէնդէն պու խբխ տիլխէ տախի խբխ գտրընտաչտանտան իէրէ կէլմէշ խտիր։

[3] ՊօնտաբարԹէ կէրէք Ֆրանսա տահալխի Ռէն ՁիւմհուրիէԹտէն տօնտըղ գրալխէԹ մէՀ խիմտխի քէչՁի խիմէշ օլտուղունտան, վէ կէրէք մէնէնտէ Ձէլիլ խրէստիպտի վէ տուգխի օլ էնատէն ԹէնագիհՀ խիմէշ պրընձնատագտանտան, պու ԹէչԹիխէք մնգտա աէՀմչի գրալիչէթի տահալխ ըզհտար էքտէրը Թահհիչէտտէր։

Digitized by Google

գրալ վէ գրալիչա, մէանէտլէրինէ լայըդ օլան իհթիշամ իլէ Նա բիսէ վասլ օլուպ, իգամէթլէրինին պիր այ միւտուէթի, ալայլար զիաֆէթլէր, ֆիշէնքլէր, վէ պուննա էմճալ մէսէլրէթ ալամէթլէրի իլէ մաբրուր խլէխիպ, գրալ թէրաֆտարլարընա միւճիպլի սուբուր վէ իւմիտ, վէ ճիւմհուր թէրաֆտարլարընա տախի պատիի մէյուսիյէթ օլարագ, Պօնաբարթէյէ տախի ահալինին էֆքեարը խաֆիյէսինի քէշֆ իթմէյէ պիր վէսիլէյի ազիմէ օլտու, պիզ կէլելիմ Նօնտրա միւքեալէմէսինէ քի իլէրուտէ սիլքի Թարիխտէ սլըսալը իլէ նագլ իւ պէյան գըլընաճագ տըր։

3° Ինկիլիզ տէվլէթի օն սէնէ ճէնկտէ պուլունուպ, հիսապ ըդ միլիօնլար, գան վէ կէմի սարֆ իտէրէք, Ֆրանսըզըն հագդընան կէլէմէտիքտէն մաատա, Ռուֆուզ վէ մէմալիքճէ ազամէթ քէտպ իթտիխինի կէօրտիւքտէ, կէրէք տախիլի Ինկիլթէրրատա նիւմայան օլան գըթլըգ, քէսատ, վէ զարուրէթտէն, վէ կէրէք ճէնկ կէ տէվամ օլունտուղու հալտէ, Ֆրանսըզըն տահա զիյատէ ճէնգըթ քէտպ իտէճէյի միւսահազասընտան, միւթէէսսիր օլարագ, կիզ լտէն միւսալէհէյէ մէլ իտիւպ, Ֆրանսըզ տախի Ռուրոբաճա պիւթիւն տիւշմինլէրինէ զալիպ կէլմիշ, հէր միւրաաբընը հասըլ իթմիշ, վէ տէրէճէյի նիհայէյի չան իւ իգպալէ վասլ օլմուշ օլտուղունտան, Ընըրտա աքսինէ կիթմէյէ գաշլամըշ օլան մուհարէպէ ցունունտա, ատս մուհասէնաթը զայդ իթմէմէք իւզրէ քէզալիք միւսալէհէյէ մէյեաղ պուլունտուղունտան, պիր էյամ Թամիլտէ պուլունան Օնտրա միւքեալէմէսինէ տէվլէթէյն Թէրաֆընտան ֆէվգէլ ատէ ճահտ իլէ միւտավէմէթ օլունմաղա պաշլատը։ Ինկիլիզ մուբախասը Օրտ Ճաբէզպուրի, Ֆրանսըզլարըն Ընըրտան չըգըպ, մէմալիքի մէզպուրէյնինին պատը Ընլէյ Թէսլիմ օլունմասընը վէ Ագէնիգատ Ռաղիա ատտասընըն, վէ Ճինտիստանտա Ռէլան[1] ատտասընըն, Ռէվրիգատա Թրինիթէ, վէ Ռարթինիգա ատտալարընըն Ինկիլիզէ վէ քիլմէհինի միւսալէհէյէ չարթ պէյան իտիւպ, պու շարթ ըլա կէրէք Իւմիտ պուրնունու վէ կէրէք Ամերիգայը Նունուպիտէն Ֆիլիմինկ տէն ալտըղը էյալէթի բէտտ իթմէյէ տախի միւԹահիտ օլուրուտու. պու շարթլար պաշ Պօնաիւլուն մալիւմի օլտուգտա իֆքարէ զազապընա միւճիպ օլուպ, վէ նէ Ռալթանըն նէ տէ սայըր ատտալարըն հիչ պիրինին Ինկիլիզէ Թէրք օլունմասընա բազը օլմայաճաղընը բէտմէն պէյան իտէտի։ Ռէ պուննատա գանատա իթմէյիպ, մուգատաէմա Պուլօնեա լիմանընտա քիւլէյէթլիւ Թօփ սանտալըարը վէ շուլթաբալարը հազըրլաթմըշ օլտուղունտան, պու ատնտալար լիմանան լիմանա պազը մէրթէպէ հարտաքէթ կէօսթէրմէյէ պաշլատըլար, Պուլօնեա գըրըլարընա իչէրիտէն ասքէր էնտիրիլտի, վէ

[1] Ռէյան ատտալը էֆնտիատանըն էն պէօյիւք ատտալարընըն պիրի տիր, վէ ֆէի միլնա Եագընն տէքճենէսի վէք, պու ատտատա օլան Եապանի հայվանաթ, միւթէհէվվիւն գուշլար, վէ պիւգըմէթ մաատնէրը, վէ միւճէվհէրլէր, պիւթիւն ճինտատ մէշհուր տուր, ատտայը մէդքիւր իսպիտտա Թօրթիկիզ վէ պատէնտա Ֆիլիմինկ, վէ պուննարատան տախի Ինկիլիզէ կէչիպ պու անէտէք Թահդիք Թէտարրուֆունա տա պուլունմուշտուր։

Digitized by Google

Պօնաբարթէն եւ ալ ալին ասքերլէ գաֆիլտէն Ինկիլիզ մէմալիքինի խաթիւա խոէձէք տէյի հավատիալէր զուհուր իթմէյէ պաշլատը, Պօնաբարթէնին գալէմի իլէ Ալէքսէօր նամ բէսմի զազէթայա եազըլան պազը մուպահսէլէր տախի, պէօյլէ պիր նիսէթ օլտուղունու աչիքաար իթախինտէն, պիւթիւն ճիհան պու սէյրին թամաշասընա մունթազըր օլտպ նէթիճէսինէ աթֆը նազարը տըգգաթ իլէմիչտի։[1]

Պօնաբարթէնին պու թէատրիրինին սէմէրէսի կէօրիւնիւպ, Ինկիլիզէր եավաշ եավաշ իտատաալէրինտէն ֆարիղ կէլիպ. վէ Ալթա ատասընատ տախի վազ կէչիպ, եալընըզ Քրինիթ ատասընդն քէնտիլէրինէ թէրը օլունմասընա բուշի բիզա կէօսթէրմէյէ նըշանէլէր իզհար իթմէքտէ իքէն իքի վուգուաթ իւսթէ կէլիպ, մուամէլէյի պիւթիւն պիւթիւնէ թէպսիլ իլէտի։ Վուգուաթըն պիրիսի Ալընըրդն Ինկիլիզ վէ Օսմանլըյա թէսլիմ օլմասը իտի քի, խապէրի հէման օ արալըգտա Ինկիլթէրրայա վէ Ֆրանսայա վասլ օլուպ, Ինկիլիզլէրի թէքրար գապարթմըշըտը. վուգուաթըն տիկէրի. Պան եօլ սէրասքէրի Էրէնա Տըլաբէնին քէնտի պաշընա Նօրթէկիզ տէվլէթի իլէ միւսալէհէ իմզալամասը օլտու[2]. Սէրասքէրը մուամլէյէ, Պօնաբարթէնին Նօրթէկիզ մէմլէքէթինի զապթ իթմէք թէհտիտի իլէ Ինկիլիզի գօրգուԹմագտա օլտուղունտուն խապէրտար օլմատըղընատն, Պանիայա խայըրլը չարթլարը կէօրտիւյիւ կիպի Պօնաբարթէտէն իսթիզան իթմէյէրէք սուլհ մուգավէլէսինի իմզալամըշտը։ Ինկիլիզլէրին Ֆրանսըզա իթտիհատլէրի միւտահէնէ մահզա Ալընըրդ վէ Փօրթէկիզի պունլարըն բէնչէսինտէն գուրթարմագ նիսէթի իլէ օլտուղունատն, պու իքի մէմալիքին տախի պու վէճհիլէ Ֆրանսըզ էլչիստէն չըգտըղընը կէօրտիւքտէ, Նօտրա միւքեալէմէսինտէ թէքրար իտտաալարընը արթըրըպ, վէ Ալթա վէ Ասթրէ նիպա ատասարը հագգընտա վերտիքլէրի ուէօվրա կէրի ալամաատըպ իսէ տէ, պունլարը թէրը իթախիքլէրի հալտէ, եէրինէ պէտէը զնան օլմագ իւզէ. Ալմերիգատան, վէ Ֆինտտէն, վէ մահալը սայրէ տէն պաշգա էյալէթլէր թալէպինէ գալգըշտըլար վէ օլ վէճհիլէ միւքեալէմէտէ թէքրար իթթիֆագը զաթիւլպէն հասըլ օլամաատըղընատն, միւնազաա սէրրիւչէթսինին Պուլօնեատա թէտարիք գըլընան ինձէ տօնանմա վասէթատը իլէ գաթ օլունմասը թէնահպ օլունտու։

4° Ինկիլթէրրանըն գարշըսընա տիւշէն Ֆրանսա գըյըլըրընատ տէրքեար օլան պահրնէ թէտարիքեաթը, պու էնատէ պիւթիւն Ինկիլիզ ահալիսինին նազարը տըգգաթընը ճէլպ լտուպ, հէր մուհալտէ պունու աէօհպէթի կէչէրէք ճիւմլէյէ միւճիպի էնտիչէ օ լուրուտու։ Ֆիւքիւմէթը Ինկիլթէրրա, ահալիտէն միւվէզավա օլան լէրի միւսթէրիհ իթմէք միւրատը իլէ, ամիրալ Նէլսօնու Պալթիգ-

[1] Պօնաբարթէնին քէնտի իգբարը իւղէ տախի օ եէտատ հէնիզ մէզքուր ինձէ տօնանմա իլէ Ինկիլթէրրայա հիւճիմ իթմէնին վագթը ատիլ խտի, լագին Ինկիլիզ գօրգու վէրմէք իւղէ պու թէքթիխի գուլ լանմըշ օլտուղունատն սէմէրէսինէ տախի մուվաֆֆագ օլտու։

[2] Պու խտուտա Պօնաբարթէնին քէնտը ինձատալինէ միւճիպ օլտպ իլէրիտատ տէվլէթէն պէյնինտէ ատուգըլտա տախի պարի պատ-

տէն ձէլալ, վէ Ինկիլթէրրա սուլտրընտա օլան հաֆիֆ տօնանմայա ճանի պիր թագըմ ֆըրգաթիյն, գօրվէթ, պրիգ, վէ սայըր ուֆաք վէ խաֆիֆ կէմիլէրէ գօմանտան նատպ խլէտի։ Ալէսանուն շանը շէքէֆի վէ Ագտէնիզտէ վագի օլան միւքէրրէր ֆիւթուհաթլէրինին էսէրի, Ինկիլթէրրատա ճիւմլէյէ գալալի գուվվէթ վէրիպ, եագընտա պու սուլտրտա տախի պիւթիւն Այրանըզ կէմիլէրինին պու ճէսուր ամիրալըն պիր զարպը տէսթի իլէ մահվ վէ զայիլ օլաճաղը մէմլինտէ իտիլէր։ Ալէսան ալտսթոսան տէօրտիւնճիւ կիւնիւ շաֆաք սէօքէր սէօքմէզ օթուզ գլթա քիւչիւք սէֆինէ իլէ, վէ ամիրալ սանճաղը Ալէքսանդր նամ ֆըրգաթիյն տիրէյինտէ օլարագ Պուլօնեը աէվահիլինէ մուվասէլէթ խլէյիպ, Այրանըզ կէմիլէրինին խաթթըն տան իւչ պին պէշ եիւզ արչընտան զիյատէ մէսաֆէտէ ճէնկ խաթթը իւզէրինէ տէմիրլէյիպ իպամէթ խլէտի, Այրանըզըն կէմիլէրի զայէթ ուֆաք օլտուղունտան, թապխաթը իլէ թօփլարընն չապը քիւչիւք, վէ պու գատար մէսաֆէյէ վասլ օլամաղտը, Ինկիլիզլէրին պաթթալ հավանլարը իսէ պունուն մուզայիրի ալինդիլ թօփլարը օլտուգլարընտան, Այրանըզլարըն աթէշի քէնտիլէրինէ վասլ օլմայան մահալտէն տախի, Այրանըզ կէմիլէրինի չիտտէթլէ տէօյէպիլէճէքլէր իտի։

Այրանըզըն ինճէ տօնանմասընըն գօմանտանը ամիրալ Լաթուշ Թրէվիլ տախի ֆէլէթին վէ տիլավէր պիր գաբուտան օլուպ, ագլ վէ մալումաթը իլէ էմսալ վէ ագրանընա ֆայիգ պուլունմուշտու։ Էր կիւն թօփ սանտալարընըն ասքէրինէ թալիմ իթմտրիպ, պու սանտալար իլէ պէօյիւք կէմիլէրէ եանաչմայա, սիւրաթլա պու կէմիլէրէ չըգըպ էնէմէյէ, ճիւմլէսի պիրլիքտէ սանտալար իլէ իլէրի կէրի կիթմէյէ, սաղա սօլա տէօնմէյէ ասքէրի ալըշտրըմըչըտը։ Իմտի աղաա Թոտուն տէօրսիւնճիւ կիւնիւ Ինկիլիզ տօնանմասընըն կէլիպ տէմիր աթտըղը էնտատէ, Այրանըզըն ինճէ տօնանմասը, գըլըտան սէքիղ եիւզ արչընն գատար աչըգտա, վէ իւչ ֆըրգա օլարագ պիր խաթթ իւզէրինէ ապօտա իտիպ, տէմիրլէմիչ իտի, վէ պու ինճէ տօնանմա տէախիմիղ, իրի թօփ սանտալարընտան, վէ արաըգ արաըգ պիր գաչ պրիգ սէֆինէսինտէն միւրէթթէպ օլուպ, պահրիյէ ասքէրինէ մուավինն վէ մէտտքեար օլմագ իւզրէ իւչ Թապուր փիյատէ պէրրի ասքէրի տախի իլավէ գըլընմըչըտը։

Ալէսան զիյրի գօմանտասընտա օլան տօնանմանընն էօնիւնէ պիր թագըմ խումպարա սանտալարը տիզիպ, սապահընն ալաֆրանկա սաաաթ պէչինտէ աթէշէ պաչլատը. միւրատը Այրանըզլարընն տօնանմասընը եա եագմագ, վէ եա տա լիմանա գաչըրըպ լիմանընն աղզընը մուհասէրէ իթմէկը իտի։ Պու վէճհ իլէ պիւթիւն կիւն հատտըզ հիսապատզ խումպարալար աթըլտը։ Պու խումպարալար պաթթալ հավանլար իլէ աթըլտըգլարընտան Այրանըզ տօնանմասընըն իւնթիւնճէն կէչէպ, գըլըլարա տիւչէրլէր իտի, վէ օլ վէճհիլէ Այրանըզ սաքէրինէ պիր քէտէր վէ տէհղէթ վէրմէյէրէք, ճէսարէթլէրինի արթըրմայա միւճիպ օլուրտտու։ Պու ճիւմլէ Այրանըզլարըն կէմիլէրի

Digitized by Google

զայէթ նաբին վէ աճէլէ իլէ եաբըլմըշ օլտուղունտան բէք ազ պա-
թալ թօփ ալապիլիպ, կէմիլերի սագընտըգլարընտան, պունլարըտա
սըգ սըգ ալամաղլաբըլար։ ՊարուԹլարը եըլանմըշ վէ նէմլինմիշ
օլարագ գուվվէԹի գալմամըշ ըտը, վէ Թօփլարըն կիւլլէլերի վէ
խումպարալար Թամ մէնզիլլէրինէ վասլ օլամաղլար ըտը։ Պունու կէօ-
րիպ Իրանսըզ ասքէրի իլէրիլէյիպ եա Թօփ մէնզիլլէրինէ կէլմէք եա
տա Ինկիլիզ կէմիլէրինէ ապօրտա իԹմէք միւրատա իլէտիլէր իսկ ատ,
կէրի ատօնմէլէրինատ ագընտը վէ րիւզկէար քէնտիլէրինէ մուխալիֆ
կէլէճէյինատն վէ սանտալարըն էնատոլէսինատ չիմնիքի միւհէնտիսլէ-
րին էնատոլ ըտը օլմայարագ զայէթ ազըր եիւրիւտիւքլէրինատն, գօման-
տանըլար Ա ԹՈՒՇ Թրէվիլ ճէսարէթ իԹմէյէրէք ատմիրատ գալար, վէ
օլ վէճհ իլէ օն ալԹը սաաԹ պիր տիւզկէ պու նէվ Թարզ կիւլլէ վէ
խումպարա եաղմուրու ալԹընտա գալարլար։ Չալընըզ պին խումպա-
րա Իրանսըզըն ամիրալ կէմիսինէ ալԹըմըշ իքէն, միւճիգէ նէվինատն
օլարագ պիրիսի տախ պու կէմիյէ տէյմէտի, վէ պիւԹիւն Իրանտա
ատնանմաբընտա տախ պիր քիմսէ ազըրճա եարալանմատը։ Սանտալ-
լարըն իքիսի պաԹԹը իսկ տէ ճան զայաԹը օլմատը։ Ա՛էշանի նամ
պիր Թօփ սանտալը օրԹասընտան տէլինմիշ իքէն գօմանտանը Սար-
կօլի նամ գաբուտան ասքէրինի վէ միհիմմաԹընը սէրիան ախէր պիր
սանտալա նագլ խիւպ, կէմիյի տախ պաԹըմայարագ գըլըա սիւ-
րիւԹիւպ գարայա օՀուրԹատու։ Ինկիլիզլեր Իրանսըզտան զիյատ
քէտէրէ ուղրայըպ պիր գաչ նուՀուսլարը տախի ԹէկէՀ օլմուշ-
տու։ Իմտի ամիրալ Ն՛ելսօն զայէթ ճանը սըգըլարագ մէյտանը մու-
հարէպէյի Թէկըբ խիւպ, լաքին տահա զիյատ չիտատէթ վէ գուվվէի
ճէսիմէ իլէ կէլէրէք պիր գաչ կիւն զարՀընտա գանը պիր ինԹիգամ
ալմագ նիչէԹինատ օլտուղունու տախի սէրը իԹմէտի։

ՎէյՀիկէթ Իրանսըզ ամիրալընըն տախի մալիւմի օլտուգտա, օ
տախի տիւշմէնին վիւրուտինէ մունէՀազըր օլտուղու հալատ, կէմի-
լէրինի արԹըրտը, պարուԹլարը ԹէՀպիհ խլէտի, վէ ասքէրին չէվգ
իւ չէճաաԹինի նուԹգ վէ խարբէԹի իլէ միւճէտատէտն իշալ խլէ-
յիպ, պէրրիյատն տախի սապտըգը վէճհ իլէ իւչ Թապուր սէչմէ ա-
քէր տահա ալըպ, պահրիյէ ասքէրինէ իլալէ խլէտի։

5՝. Ա՛ղոսԹոսուն օն ալԹընճը կիւնիւ եանի իլք մուհարէպէտէն
օն իքի կիւն սօղրա, ամիրալ Ն՛ելսօն էվվէլքինատն զիյատ մէԹին
պիր ատնանմա իլէ նակէահ զուհուր խլէտի. Ն՛ելսօնուն մայէէԹին-
տէ, օՀուզ պէշ գըԹա կէմի, բէք չօգ Թօփ սանտալըրը վէ իքի
պին գատար սէչմէ պահրիյէ ասքէրի վար ըտը. ախշամ իւզէրի պիւ-
Թիւն սանտալըրը ամիրալ կէմիսինին էՀթիաճընա ճէլպ խիւպ, աս-
քէրի պունլարա եէրլէշտիրմիշ վէ լազըմ կէլէն ԹալիմաԹլարընը տա-
խի իԹա խլէմիշ իտի, միւրատը կէճէլէյին պու սանտալլար իլէ Իր-
անսըզ Ֆիլօսուֆնա էանաչըպ, վէ գաֆիլտէն կէմիլէրինէ կիրիպ
զայէթ իԹմէք իտի, Իրանսըզլարըն ասըլ արզուլէյիպ պէքլէտիքլէրի
տախի պու իտի։ Ն՛ելսօն պու սանտալլարը տէօրԹ Ֆըրգայա Թագ-
պիմ խիւպ, պիր Ֆըրգա տախի իհՀԹիյաԹէ ատգլամըշ ըտը. եաբը կէ-

Digitized by Google

ձէյէ եագըն մէզքիւր տէօրթ ֆըրգա տախի քիւրէքլէ Ձրանսըզ տօ-
նանմասընա տօղրու իլէրիլէմէյէ պաշլատըլար։ Ձրանսըզլար սէքիզ
քիշի իլէ պիր քիւչիւք սանտալը աչըգտա գարաղօլտա պրագմըշլար
ըտը. Ինկիլիզին հատսըզ հիսապսըզ սանտալլարը պունուն էթրաֆընը
չէվիրիպ օրթալարընա ալմըշ իքէն, թէսլիմ օլմայըպ սիլահա տավրան-
տը, վէ թիւֆէնքլէրին շամաթասընտան, Ձրանսըզ ամիրալը տիւշ
մէնին վիւրուտինտէն խապէրտար օլտու։

Ինկիլիզին տէօրթ ֆըրգա սանտալլարը իլէրիլէմէյէ պաշլատըլար,
Ձրանսըզլար պունլարը կէօրիւր կէօրմէզ իւզէրլէրինէ լահէնգամէի
թիւֆէնք վէ սալգըմ աթմայա տէվամ իթմէքտէ, պիրինճի ֆըրգա
Ձրանսըզըն սաղ գօլունու վուրմայա Թայեին օլունմուշ իքէն ապընը-
տըզը սէօքէմէյէրէք, կէրէյի կիպի աշաղը տիւշտիւ, վէ Ձրանսըզ
տօնանմասընա պիր շէյ եագըմասը, իքինճի վէ իւչինճիւ ֆըրգա-
լար տօղրու Ձրանսըզ տօնանմասընըն օրթասընա եանաշըպ, սէր-
պէսթէճ տէօյիւշէյէ պաշլատըլար, իքինճի ֆըրգա Ձրանսըզ սան-
տալլարը իլէ պու վէճհիլէ պիր մըգտար չաթըշտըգտան սօղրա, օր-
թալարընտա օլան պրիգ սէֆինէսինէ ապօրտա իտիպ, Ինկիլիզլեր
զապթիէլերի էօնտէն քէնտիլէրի արգատան կէմիյէ սարըլըպ չըգմատա,
Ձրանսըզըն իքի եիւզ գատար փիատէ գարա ասքէրի պունլարը սիւն
կիւլէր իլէ գօվալայըպ տէնիզէ տէօքտիւլէր։ Այնգքիւր պրիգ սէֆիլ
նէսինին գաբուտանը տիլավէր Ինվինէօ, հէմ գամա վէ հէմ շիշ իլէ
եարալանմըշ, վէ էթրաֆընը գուատուրմուշ իքի Ինկիլիզ Թայիֆէսի
սարմըշ իքէն, իքիսինի տախի էօլտիւրիւպ էլլէրինտէն գուրթուլ-
տու, պու վէճհիլէ կէմիյէ չըգանլար տէնիզէ տէօքիւլիպ, վէ սան-
տալլարտա օլանլարընն բէք չօղու տախի Թիւֆէնքլէ Թէքֆ օլտուգ-
տա կէրի չէքիլմէյէ պաշլատըլար։ Ձրանսըզըն սանտալլարը տախի,
իւզէրլէրինէ կէլէն Ինկիլիզ սանտալլարընըն ասքէրլէրինի եա պալմա-
լար իլէ տօղրայըպ եա տա սիւնկիւյէ սարբլատըլար։ Ինկիլիզին իւ-
չինճիւ ֆըրգասը տախի իքինճիտէն պահԹիար օլամատը, Ձրանսը-
զըն պիր պէօյիւք Թօփ սանտալը, պու ֆըրգանընն սանտալլարընտան
պիրինի պաԹըրտը, պիրինի զապթ իԹտի, վէ իքիսինի տախի չԹաշ-
լէ գաչըրտը։ Պալատէ զնքրի կէչէն պիրինճի ֆըրգա տախի վէք չօգ
վագըմ ագընտըգա գարշը քիւրէք չէքտիքտէն սօղրա Ձրանսըզըն սա-
ղընը ԹուԹտուրմատըզընտան գըզգա վուրմայա մէճպուր օլմուշտու-
տու, անճագ պու գըզգտա տախի Ձրանսըզըն բօռտուտա ասքէրի օլ
տուղունտան սանտալլարընն իւզէրինէ եաղմուր կիպի գուրշուն եաղ-
ըտըրըլար, պու ճիւմլէ Ինկիլիզլեր Ձրանսըզըն սաղ գօլունուն պիր
ուճճունու արգատան վուրտուպ, չիտտիԹլէ ճէնկլէշմէքտէն ֆարիղ
օլմատըպար խէ տէ Ձրանսըզտան պիր սանտալ ալամատըգլարընտան,
վէ օ հալտէ իքի սէՀէշ արատընտա գալմըշ օլտուգլարընտան, չար
նաչար վէ քիւլլի Թէկֆիլէ պու գօլտան տախի կէրիյէ չէքիլմէյէ մէճ-
պուր օլտուպար։ Տէօրտինճիւ ֆըրգա տախի հէր նէ գատար Ձը-
րանսըզըն սօղ գօլունու վուրմայա Թայեին օլմուշ խէ տէ վագԹը
գէմինի իլէ եէԹիշէմէտի վէ կէճէ գարանլըգ օլտուղունտան Ինգլո-

Digitized by Google

նուն պիզաթ գօմանտա իթտիչի խուռմպարա սանտալլարը տախի Ֆը-
րանսըզա պիր զարար վէրէմէտիլէր ։ Ասպահ օլուպ չաֆագ սէօք-
տիւքտէ Ինկիլիզլէր հէր թէրաֆտան վուրուլուպ , կէրի գաչմըշ օլ-
տուգլարընը տահա պիր աշխքեար կէօրմէյէ պաշլատըլար , տէնիզին
եիւզիւ լէշէրի իլէ տօլմուշ , սանտալլարընըն պիր ազը պաթմըշ , պիր
ազը Ֆրանսըզ էլինէ տիւշմիւշ վէ պիր ազը տախի սագաթլանմըշ
ըտը ։ Ինչօն պու հալի կէօրտիւքտէ կէրի գօմանտասընը վէրիպ ,
կիւնէշլին իլք չավգը , էնկին տէնիզէ գաչան Ինկիլիզ սանտալլարընա
վուրարագ , զանն իտէրսին քի պու բէրիչանիչէթի Ֆրանսըզլարա
տահա պիր քարլագ կէօսթէրիր իտի ։ Ֆրանսըզլարըն մէսէրրէթ ա-
տալէրի , էլէլէ վուրմալէրի , վէ սանտալլարընտա օյնայըպ սըչրամալէրի ,
թարիֆէ կէլիր շէյ ոէյիլ իտի , չիւնքի հէմ պիր Ինկիլիզ տօնանմասը
վէ հէմտէ Ինչօն կիսի պիր ամիրալըն գօմանտասընտա օլան տօնան-
մայը վուրուպ վէ սօզուպ բէրիչան իթտիչէր իտի ։

Պու մաղուսիչէթին խաթէրի Ինկիլթէրրայա վասլ օլտուգտա ,
վիւքէլա վէ ահալիյէ տէրէճէյի իֆրաթտաէ ֆիւթտուր կէլմէյէ պաշ-
լատը , վէ պու տախի Պօնապարթէնին ֆէթհանէթը ֆայիգ վէ էն-
լիյէթը քեամիլէսինին պիր սէմէրէսի իտի ։ Շէօյլէ քի Պօնապարթէ
իլք էվվէլ Պուլօնեատա չու ինձէ տօնանմայը եապտըրտըգտա պու-
նուն իլէ Ինկիլթէրրայա ասքեր տէօքէճէք տէյի պիր հավատիս չըգար-
մըշտը ։ Ինկիլիզլէր պու հավատիսէ ինանըպ , վէթանէէրինի մուխաթա-
բատան գուրթարմագ իչիւն պու տօնանմայը մահվ վէ թէլէֆ իթ-
մէք իւզրէ Ինչօնու թայեին իթմիչէր իտի , անճագ պու իքի ճէնկ
տէ տախի Ինկիլիզլէր Ֆրանսըզա զալէպէ իտէմէյուպ , մէգքիւր Պու-
լօնեա սանտալ տօնանմասընը մահվ վէ թէլէֆ իտէմէտիքլէրինէն ,
Ֆրանսըզըն Ինկիլթէրրա սէվահիլինէ ասքեր տէօքմէք իչհթիմալինի
տահա եագընճա կէօրէրէք , Ինկիլիզ վիւքէլասը Ինօրտա միւքէտէլ-
մէսինէ պաշլանալըտան պէրիւ իպրազ խալէտիքլէրի իտտաա վէ թէ-
քէպպիւրտէն վազ կէչիպ , նակեահ միւլայիմէթ կէօսթէյմէյէ պաշ-
լատըլար , էօթէտէ Պօնապարթէ Ինկիլտէրրէյէն տախի Ինկիլիզ վէ
Օսմանըլայա թէսլիմ օլմասընտան էվվէլճէ Ինօրտա միւսալէհէսինի
խիթամէ վասլ իթտիրմէք միւրատ իթմիչ օլտուգտան , Ֆրանսըզ
մուրախխասը Օթթօյա միւճթահինճէ կիզլի թասլիմաթ կէօնտէրմիչ
իտի ։ Ինիւսալէհէյէ իքի թէրաֆըն տախի պու մէրթէպէ մեյլ ի-
րագպէթի տէրքեար իքէն , միւզաքէրէտէ հէր պիր թէֆէրրիւա-
թըն իւզէրինէ հիւանիւ իթթիֆագ միւմքին օլամատըղընտան , իչէ-
րիւտէ ահոնամէսի Թանզիմ օլունմագ իւզրէ , մուգատտէմաթ վէ
մէվատը ասասիյէի սուլ , տէվլէթէյն պէյնինտէ 1801 սէնէսի թըրիխ-
նի էվվէլինն իքինճի կիւնիւ չու վէճհիլէ իմզա գըլընտը ։

6° Ինկիլիզ տէվլէթի կէրէք Ֆրանսըզտան վէ կէրէք միւթթէֆիգ-
լէրինտէն եանի Ֆիլէմէնկատէն վէ Ասպանեօլտան , տէնիզէ հէր նէ
մէմալիք զապթ իթմիչ իսէ , Թրինիթէ [1] վէ Ինչան ատասըրն

[1] Թրինիթէ ատասը Ամերիգատա Մէք. I տիգօ ատասը քէօրֆէզի տըշընտա ԱՖրի-

Digitized by Google

ան[1] մատաղ ձիւմէնսինի սահիպլէրինէ թէլըք խոէձէքտի։ Պու վէձհ իլէ էքի պէօյիւք միլլէթին տախի խաթըր խոշ օլսպիլէձէքտի։ Նէյին քի, Չինոթհատանըն գարասը, վէ Հիլէմէնկլէրտէն ալընան Աէյլան տուսը վէ Սպանեօլսրտան ալընան Թրինիթէ տուսը Ինկիլիզտէ գալաճագ ըտը, անձագ պու ձէնկ արասընտա Ինկիլիզլին էլլինէ կէչէն մէմալլէքլէր տախի թէմամի իլէ սահիպլէրինէ իատէ գըլընաճագ ըտը. էգ ձիւմլէ Իւմիտ պուլունու, Տէմրարի, Պէրսիս, Լաքիսթօ, վէ Մուրինամ, Հիլէմէնկէ, Մարթինի վէ Կատըլուբ տուալսրը Հրանսըզ, Հինօրգա տուսը Սպանեօլա, վէ Մալթա տուսը գավալիէրլէրլէ իատէ օլունաճագտը, Ինկիլիզլէր Լըզա տուսընտան չըգըպ, Հրանսըզտը տախի Լաբռլիսէն չըգաճագ, վէ նիհայէթ մէմալլէքի Ընըրհէ տախի սահիպի չէրիսի օլան տէվլէթը Օսմանիկէյ թէգը օլունաճագ լսը։ Ալ Նօրմէկիզ տախի Թահլիսէ օլունուպ թէքմիլլէն գրալընա թէսլիմ օլունաճագտը։ Լաքին Ինկիլիզ միւսալէհէսինէն ասըլ սէմէրէսի վէ նէթիճէյի խայրիէսի պիր գաչ ատա վէ էյալէթըն եա չունատա եա պունատա գալմասը օլմայընպ. իլէ էքի պէօյիւք վէ ալիմ մուհասէնաթը իտի քի պէր վէձհը ասթի Թարիֆ օլունուր։ Պիրինձիսի, Հրանսըզ ձիւմհուրու Լէսթրիա, Իուսիա վէ սայըր ձէնկտէ օլտուղու տէվլէթլէրը իլէ պսրըշընպ, ասկեր տէվլէթլէր իլէ տախի միւԹէթֆիգ պուլունտուղունատան, Ինկիլիզլէ տախի պարըշարըղը կիպի, միւսալէհէյի ումմումիյէ, եախօտ սուլհու ումմումի ձհհան հասըլ օլաճագ ըտը, իբինձիսի. հէր նէ գատար Ինկիլիզ Հինատ տահիպ օլուպ, պունա մուգասիլ Հրանսըզ Այսրը զապէթ իտէմէմիշ իսկ տէ, Հրանսըզըն տախի Լէտոուատա տէսԹրէս օլտուղու մուվաֆֆագիյէթ քէնտիսինի պիւԹիւն Լէտոբայա տահիպ իմմիշ կիպի իտի։ Ալը տաղլարը, վէ Իէնօ նէհրի Հրանսայա հուտուտ կէօսԹէրիլմիշ, Հիլէմէնկին Հրանսայա կէչմէսի իլէ Լէսթրիա իլէ Հրանսա արասընա պիր սէտտ չէքիլմիշ, էլ հասըլ միւտտէԹը մէտիսէտէն պէրիու Լէսթրիանըն նասապը այնը Թամահը օլան Իմաալիա հէմէն քեամիլլէն Հրանսա Թէսսարուֆունա կիրմիշ կիպի իտի Ալէմանեատա Լէ*ԼՔօր Թահիր օլունան բուհանի հիւքիւմտարլարըն ձիմանիյէ Թահվիլ օլմասը իլէ Ալէմանեա իմբէրաԹօրունուն նուֆուզու ԹէնսիլՀ, վէ Իուսիանընքի Թէզեհա գըլընմըշըտը. Իուսիա

[1] Ակլան ատասը, Հինոխատանըն շէնուպ Թէրֆիըտա վէ պիր Թէրֆը Օսմանկ եա

տատարը Թահիր օլունան ատալարըն պիրիսի տիր։ Ինկիլիզլէրին Սպանեօլան ալտըղը վազքի գըզպ պինէ եագըն սէքէնէսի վար ըտը։ Թօփրագը ղայէթ միւնպիթ, վէ մէվիի ատախ Սէրիդանըն գարասը իլէ Թէհաւէթ խըմիչէ ղայէթ ուղուն տուր։ Պու տատայը 1498 տէ Գօլօմպօ պալուպ. 1532 տէ Սպանեօլար տիր իլէտիլէր. 1543 տէ Ինկիլիզ. 1676 տտա Ֆրանսըզը, վէ 1793 տէ Ինկիլիզլէ կէչիպ Լօնտրա միւքեալէմէսինէն պու անէ կելէնէսիլէ էլլինատ գալմըշը տըր։

[1] Ակլան ատասը, Հինոխատանըն շէնուպ Թէրֆիըտա վէ պիր Թէրֆը Օսմանկ եա խօտ Ֆիլէմէնկլէրին էլլինէ պիր պէօյիւք վէ ձէսիմ ատա տըր, էքի միլիոնատան զիյատէ նուֆուտա վար. վէ Թօփրագը ղայէթ միւնպիթ օլունուղունատան, Հինոխատանատա չըգան հէր նէվի էմԹատա, հայվանատ, պահարատ վէ սայիրէ պունատա տախի զիյատէսի իլէ հասըլ օլուր։ Լօնտրա միւքեալէմէսինէն սօղրա Ինկիլիզլէր պու ատասը պա ահանամէ տահիպ օլուպ. 1815 ճ գատար շէնկ իտէրէք ահալիսէն Թուզման իտէնէրի տախի զապէթ իւ Թէխիր իտէրէք օլ եանատէն պէրտա ատա քէնոխէրինատ գալմըշ տըր, վէ ձէսիմ Թիւձէթի մահալի տիր։

ոչ վնէթի զարպ մէսալիհինէ միւտախէլէ իթմէսի իլէ , պիր գաչ ճէնկ տէ մաղլուպ օլարագ մահճուպ օլմուշտուս , էլ հասրլ Օվիչէրի , Ֆիլ լէմէնկ , Ասանիա , վէ Իթալիա , Իրանատնէն Թահթը նէզարէթինէ կիպի օլտուղունտան , նուֆուզ ճիհէթի իլէ Իւրոբատա հիչ պիր ոեվլէթ Իրանսայա միւտաւլի թուվթուլամագ ըտը վէ Ինկիլիզ ոեվլէթի տախի հէրնէ գատար տէնիզճէ պէօյիւմիւշ իսէ տէ , պունա նիսպէթլէ Իրանսըզ տէվլէթի տախի Ֆիլէմէնկ , Ֆլանտրա , Ասանիա , վէ Իթալիա սէվահիլլէրինի տախի քէնտի միւլքիւ կիպի գուլլանագիլիր օլտուղունտան , տէնիզճէ տախի գուվվէթի ճէսիմէ քէսագ իմմիշ իսի : Իթէ պու վէճհիլէ Օնտրա միւտաւլէհէսի մուգատուէմաթը Իրանատ ճիւհուրու հագգընտա զալէպէյի նուֆուզ ճիհէթի իլէ վէ պիւթին ճիհան հագգընտա մուհարէպէնին էզալէսի վէ սուլհ իւ ասայիչինի հուսուլի վէճհիլի իլէ սիր հիւանիւ նէթիճէ պուլուպ , ալաֆրանկա թըրքինի էվվէլին իքինճի կիւնիւ մուրախխասլար պէնինտէ վէ Օնտրա ճանիպինտէ իմզա գըլընտը , անճագ Օնտրատա միւգիմ Իրանօրզ էլչիսի մախսուս Թահթարլար կէօնտէրիլէք , պու խայր խապէրի պաշ գօնսիւլ Պօնաբարթէնինն ճիւմլէտէն էվվէլ տուչմասը իչիւն Օնտրատա տախի եիրմի տէօրթ սասէթ կիզլի Թուվթուլտու :

7: Նահը մէզպուրուն իւչիւնճիւ կիւնիւ Ինկիլիթէրրատան կէօնտէրիլէն Թահթար , Ամէրզօն նամ սէրտյա վասլ օլտուգտա , իչ Գօնսիւլ տախի մէճլիս օլուպ , մէսալիհի միւլքիչինին րուչէթի իլէ մէշղուլ օլմագտա իտիլէր : Թահրիրաթը աչըպ , օգուր օգումադ , ճիւմլէսի Պօնաբարթէնին պէօյնունա սարըլըպ , թէչհիքքիւր վէ մէտ իւ սէնա խյլէմէկ պաշլատըլար , պիր ատամին ասյէսինտէ , իքի սէնէ զարֆընտա , նիզամ , ֆիլոսոֆհատ , վէ միւսալէհէ , ճիւմլէսի Իրանատյա խայրըլը օլաճագ ոիւրէթտէ զուհուրա կէլմիչտի . Գօնսիւլլէր պու վէճհիլէ եկ տիկէրինի թէպրիք իմտիքաճէն սօզրա , սիւրէթը րէսմիչինի Ֆարիսէ կէօնտէրիպ , ասլշամըսը եիւզ պիր թօփ սաթըլտադ րէսմէն իլան խյլէտիլէր . Իրանսըզ միլլէթի օն տէօրթ սէնէճէն պէլիւ ճէնկտէ պուլունտուղունտան պու սուլհ խապէրի ճիւմլէնին գալպինի մէսէրրէթը ազիմ իլէ մալամալ խյլէտի : Նճագ Պօնաբարթէ մուգատուէմաթը միւսալէհէյի Թատտիգ խյլէտիքճէն սօզրա Ինկրալայ Օրիսթօնու Օնտրայա կէօնտէրմիշ օլտուղունտան , պու հալտէ Ինկիլիզ ահալիսինին մէսէրրէթի տախի Իրանատատան նօգատան օլմայըպ միրալայը մուհայիլէյհին պարկիրէրինի սէօքիւպ , խարիճինէ նազըրը գօնաղընա գատար քէնտիլէրի սիւրիւքլէտիլէր , վէ պիւթին Ինկիլիզ րայա քէյֆիյէթի անը վահիտաճ տուչուրմագ իչիւն եօլճու վէ սէյիրճի արապալարըրն քէնարլարընա տախի իրի եաղըլար իլէ Իրանա իլէ Ֆրանսէ տէյի եազարըտըլար . Ինկիլիզ ահալիսի պունու օգուչարագ սէրճէյի իֆրաթտէ շազ վէ խէնատան օլարագ , Իչլէ Պօնաբարթէ չաղրտըլար վէ հաֆթաթլար իլէ ահալի իչի կիւճիւ պրագըպ , էլչինճէ վէ ճիւնպիւշ իլէ ավան կիւզար օլտուլար : [1]

[1] Իթթիղադճէ չայան քէյֆիյէթ շու տուր | քի , մուրախխասլար միւգատաճմաթը փա-

Աուգատոէմաթը սուլհ պու վէճհիլէ տէվլէթէն թէրաֆընատան խմզա վէ թաստիգ գըլընտըգտան սօղրա , ասըլ ահանամէնին թանզիմի իչինե տախի , Ինկիլիզ տէվլէթի թէրաֆընատան , Օրտա Վօրնվալիս , վէ Ֆրանսըզ թէրաֆընատան Պօնապարթէնին պէցիալ պիրատէրի Յօզէֆ մուրախասա նասդ իւ թայեին գըլընտըլար : Օրտա Վօրնվալիս օ Լաէվտե Ինկիլիզ Օրտուլարընդն էն ֆէթհին վէ էն չէօհրէթլիսի իտի : Օլսուս միւշարալէյհ , Ամերիգատա , Հինտիստանատա Պէնկալատա վէ Իրլանտատա թոսլ միւստէթ վաղիզնէ վէ սէրասքէրլիք իտիւտ մէշահիրի էսհապտը հարպ վէ բօլիթիգատան ատտ օլունմուշտու : Յօզէֆ Պօնապարթէ տախի Ֆէռթիա իլէ վագի օլան միւսալէհէտե մուգատուէմա մուրախասա պուլունտուղունտան , ատալէթ վէ հագգանիյէթի ճիհէթիլէ սիւթիւն Ֆրորգատա քէսպը չէրճէ վէ չէօհրէթ իլէ միչիտի . [1] պու խբէ մուրախասալարընդն տախի , Վրանսանընդն Ինգլիզատա էյալէթինատ , Ամէնա եախօտ Ամդան նամ չէնրինէ թօփլանըլսդ օրատտա մէճլիս օլմալէրինէ գարար վէրիլտի : [2]

Ինկիլիզլէ պու վէճհիլէ ագտը միւսալէհէ օլսունտուղու էնդատ Պօնապարթէ Ֆրորգանընդն սայրը տէվլէթլէրի իլէ տախի սուլհ վէ իթթիֆագ մուգավէլասընը թանզիմ իթմէքտե իտի . պու զաթը ախթուտե սըֆաթ ումուրտա բօլիթիգէյէ Ֆէսվիյէսինատե հիչ սիր ֆրասընը ֆէվդի իհմիէիյէ , հէր խայրըը վուգուաթուտն Վրանսայա . պիր մէնֆասաթ չըգարտըլընտան , պու տէֆա Ինկիլիզլէ գարարկիր օլան միւսալէհէ մուտտէսի տախի Պօնապարթէնին էլինտե ախէր տէվլէթլէր միւքեալէմաթընա տախի էմնալ վէ Վրանսանընդն զալէպէյի նուֆուզինէ մուճհիլ օլտու : Իմոի իսպիտա Ֆորթէկիզ միւսալէհէտի հիւանիւ սիւրէթլէ խիթամ բէզիր օլտուպ , Պօնապարթէնին քիւչիւք պիրատէրի Լուսիյէն մարիֆէթի իլէ , Պաորիտ չէնրինտե Ֆորթէկիզ մուահէտէսի լումնա գըլընտը : Պրուբըն Թահդիյէսի իլէ , տէվլէթը Լլեյհ իլէ Վրանսա պէյնինտե միւճհուսի գիյլ իւ գալ օլուճագ սիր

էհնէֆ գարարլաշըրըպ , իմզալատըգտան սէֆթէ սաաթ սօղրա . Իակինտէրիյնէն Ինկիլիզ վէ Օսմանըլար Թէվլիսի խապէրի ԼՕնթրայա վէնրիա իթմաթ : Օ վագթի կէրէք վիւքէլա վէ կէրէք սայըր էրզտազը բօլիթիգա տէրե ձնի իֆթրամաե մէյտուա օլմալշտար ըտը , չինե քի պա խապէր սէքիզ օն սաաթ էվվել կելճէ օրա Ինկիլիզ մուահէտէսինը զիսաեձնէ սայանընդզ , եա օ տուբ քի քէնոռի մէմուլէրի իւզէ ֆրանսըզատան տախա զիր չէյ էտինիրը լէր խաթ վէ եա տախի միւքեալէմէ ֆէսախ օ լընտաղ Թէքքատ ձնինկ պուշանըրըտը :

[1] Պու էանաեաե ֆրանսանընդն խապիձնէ նա զընը վէ ատմուրա բօլիթիգատընա մէմուր Բրինս Թալլեյրանտ օլտուպտանատ , սապրն էն չէօհրէթլի մուահէտէսինէ քէնոռի տախիլ օլմայտաղ . խապիձնատն յօզէֆ Պօնապարթէնին միւսալէհէտի Բրինսը միւշարալէհյին կէրէկի կիպի ինձհալինէ միւդհիչ օլմուշ խան տե , քէնտախի տագիգ վէ միզաձնա պիր զաթ օլտուզտուռնատան , կէրէք օ էանաեաե Պօնապարթէ թէ ֆամիլեսը իլէ պօզուշմագ իչինե էլ վերմէյէձնինի վէ կէրէք պրինձիե Եւրոպա , մասալհի խապրձիյէտե քէնոռի հիւնէր վէ մարկ ֆէթհինի Թանզիմը օլտուզտունատ , վէ հէր նէ գաատը սիւրէթը զահիլտե յօզէֆ Պօնապարթէ մէմուր Թայեին օլմուշ խան տե Բէռպա պիրի հինե Եւրոպա ահալիսի քէնոռինատն պրինձիյինի ֆէհմ խապրնէ սիւքիւթ խոիւտ խօշնուտխէթ տախի կէօռէրմիշ տիր :

[2] Ինկիլիզ վիւքէլասը , պաշ գՕնթուլ Պօնապարթէյի Թալլեյրանտ իլէ Թէվֆիճհ Հընդիս ձնէրզ իմմէք իչինե ԼՕրտ Գօրնվալիսխ , մէգքիւր Սմիենա չէնրինէ կիմէզտէն էվվել Բարիսէ ապիմէթ խոիւտ , Պօնապարթէյի Թէպրիք իմէ մէսինի տախի էմր իլէտիլտը :

Digitized by Google

վէսիլէ գալմամըշ օլտուղունտան թէրաֆը սալթանաթը սէնիյէտէն Խարիսէ կէօնտէրիլէն էլչի իլէ Իրէնա Թայլերըան պէյնինտէ տիկէր պիր սուչ վէ թիճարէթ մուահէտէսի իմզա գըլընտը։ Թունա վէ Ալէզայիր հիւքիւմէթլերի իլէ պաշգա պաշգա թիճարէթ սէնէտլերի իմզա գըլընտը. Պավիէրա, Պարտէնիա, վէ Իտալիա իլէ տախի, էվվէլճէ թէզէքքիւր գըլընան մուահէտէլէր իմզալանըպ, թէրաֆէյնտէն էլչիլէր կէօնտէրիլէրէք, Թաատիզ օլունտուլար. պու ահտնա մէլէրին քէաֆֆէսի, Ա օնտրա միւսալէհէսի էնանսընտա իմզալանտըգ-լարընտան, միւսալէհէյի ճիհան պիր վագիտա հասըլ օլուպ Ինանա ահալիսինին խէնտանի վէ մէսէրրէֆինէ հուտուտ վէ գաթար կէօս թէրիլէմէյիպ, հէր մահալտէ ճիւնպիւշլէր, զնյաֆէթլէր, վէ զինէթ-լէր իլէ պու միւսահէլէ թէպրիք օլունտու։ Ա օրտ Կօրնվալիս, վիւ քէլատէն Յօգս, վէ սայըր հատտըգ հիսապսըգ Ինկիլիզլէր իլէ Խարիսէ մուվասէլէթ իտիւպ, ճիւմլէսի գահրամանը տէվլանէ կէօրիւպ միւ լագաթ իթիմէք էմէլի իլէ սուլան օլուրլարըտը։ Խարիսանէն տախի վա-ֆիր միւթէպէր Ինանսըզլար Ինկիլթէրրայա կիտիւպ, պիր էյամ իբի միլլէթ էսքի ատավէթ վէ խուսուսիյէթլէրինի ունուտուպ, Ինանա զնյաֆէթլէրինտէ Ինկիլթէրրա գրալը աշգընա, վէ Ինկիլիզ զնյաֆէթ-լէրինտէ Ինրանսա վէ պաշ գօնսիւլ Պօնաբարթէ աշգընա միւքէր-րէրէն պատէի մուհասապէթ նուշ օլունուպ, պու իթթիֆագ հէր թէրաֆտան ահալինին սէտայը մէսէրրէֆիլէ տախի սէլամէթանտը։ Ինչ-րուտէ սըրա թիճարէթ մուահէտէսի Թանզիմինէ կէլտիքտէ պու իթթիֆագըն հըրսը չան վէ Թամահ վէսիլէսի իլէ ֆէսախ օլուպ, տէվլէթէյն ուֆուգինի գարա ատավէթ պուլուԹլարը գաբուլայարագ, ազ վագթ զարֆընտա պու էսէրը սուլհու բուզկէարը խուսուսիթին ալըպ սավուրուպ Թար իւ մար իտէճէյինի օ վագըթ քիմ խայալ և տէպիլէրիտի։

Ինանսա ճիւմհուրու պիւԹիւն ճիհանի հիւքիմէթլէրը իլէ ագաը միւսալէհէ իթտիքտէ պասը ատատէթինին քիւշատընա եալընըգ պիր մէսէլէ վէ պիր իլտիմք գալըպ, պու տախի սիւրէթը զահիրէտ հէր նէ գատար էսհէլ կէօրիւնմէքտէ իսէ պաԹընտա միւշքիլաթը ատիտէ վէ ազնմէյի շամիլ պիր ումուրու ճէսիմէտէն իտի։ Պու մէ-սէլէ Ինանսըգ ճիւմհուրունուն հիւքիւմէթը րուհանիյէ իլէ միւսա-լէհէսի մատտէսի օլուպ, ճէնկ վէ իտալ իլէ գազանըլըը պիր ֆիւԹա հաթ օլմատըգընտան, վէ ճիհանի միւսալէհէ իլէ ասայիշի ութնեճ վէ հասըլ օլտուղու միսիլլիւ պունուն իլէ տախի ասայիշի րուհանի յէ, վէ էմնիյէթը գլուպու ամմէ հասըլ օլաճաղընտան, ութնեճլէրին տէն էլզէմ օլտուղու տախի Պօնաբարթէնէին ինտինտէ ԹէհագգուգԹիւշ պիր էմրը միւլԹէզէմ իտի։ Իմոի Իսմա հիւքիւմէթի իլէ վա-գի միւշքիլ վէ զահմէթլիւ պիր իթթիֆագ միւզաքէրաԹընըն հի-քեայէսի վագԹը կէլմիշ օլուպ, պու մէսէլէյի նազընքէ տախի մա-ֆասալէն վէ հագիգէթը հալէ մագրուն վէ պիԹէրաֆան չահատե-Թի իւզէրինէ պէր վէճհը աԹի նագլ իւ հիքեայէ գըլընաճագ տը-

Digitized by Google

ՊԻՇԻՆՃԻ ՓԱՍԱ.

1801

1: Գրալիեի վերանալուց յետոյ հրոհում. 2: Հրոհում Ռեզրոդան ասոլոս ձիամարդիկ իջեր իպարքոս. վեր պոնապան հասել յետոյ ֆեասպալ. 3: Մի-պիրան վեր Գոնիոլիե-ս պեվերնոե հրոհում Ռեզրոդան ահվալ: 4: Ներվեզ իվերրնե ինոս իմիերին ինրասասը: 5: Պոնաբարիներին վեր վիոֆերաբեր Վիրանա հագիբեպա Ռերվեզե Ըներավեորսըը: 6: Ներինճի Պիոս փոխա վեր Պոնաբարի: 7: Ոմա Ըիվերներին եֆերեսը: 8: Պերնիկ նամ բոբաս վեր Անոներեզ Արնա:

1: ՖՐԱՆՍԱՆԸՆ 1789 ամենամի պեցիւք իմիթիլալը, քեք չոգ խուսուստա թանզիմաթը միւլքիկ տայրեսինի թեճամուզ իսիւպ, ագլեն վեր թապա'էն մուհալ գասպիլինտեն օլան խաչ յալաթ տերեասընա սիւշմիւշիւտիւ: Պու վեճհ իլե խարիճիւլ մերքեզ օլան մեսալհի միլլեթի, տայրէի նիզամէ տամիլ իմամեք պաշ Գոնսիւլ Պոնապարթէնին ագուեմը էմելի օլուպ, ումուրու ճիամանիկ յէի թահրը նիզամ վեր գավանիկնե վազ իմամկե մուվաֆֆագ օլտուղու միսիլիւ ումուրու բուհանիկյէ տամի պու սըրատե սայ իւ ղայրեթ իմամնին վագթը կելտիկինի հաճատա էլղեմ տամնի օլտուզամու ստըք վեր ֆեհմ իլե պեր վեճհը աճի էսպապընըն իմիհասալինե թեչեպիւս խլեմի:

Պուրպոն գրալըարընըն կիւնիւնատե եանի իմիթիլալը քեպիրի մեզպուրտն էվվել Ջրանսանըն բուհանի կիրուհի ղայեթ չօղալմըշ, նուֆուզու վեր քիւլի էմնաք վեր վարիկեթե մալիք պիր կիւրուհ խոմ: Ռեաֆֆեյի վերկի վեր բուսուսմաթատան մուաֆ օլուպ միւճերրեսա իմիթետիկի վագըթ խազինեյի տեվկիթե իանե վերիր, վեր սունուֆու սիւլասեյի[1] միլլեթտեն պուլունատուղունտան, ումումի մեճլիսլերտե

[1] Գասիմանեն պերու ֆրանսա ահալիսի, Սըրըզատե, Բաբաս, վե եոնաֆ խոմ իլե խաչ պընֆալ թագամ օլմուշտու, պու խաչ պընֆըն վերքիլերինեն մուրեբքեպ օլան մեճլիսե տասիկ Բարլամինթո մեճլիսի թեճամիկ օլունուպ, միլլեթին հնքեմեթի տասիկ պու ճեճլեսին երնեսե կեպի խոմ: Պու խաչ պընֆըն վերքիլերի պիր սերտատա, ֆագաթ պիր օտաչա թեփանամայըպ, այրը այրը պիրերը օտաստա ճեճլես օլբաղ ճեսալհի միլլեթի միւզաքերե խաերլեր, վե պատահնա խաչ ճեճլես պիր եե բե կելերեք ասն գարարը վերիրերը խոմ: Պու ձիամե եքսերիկեթին հուսուսլի ազալարըն բեյինե միւթեվաֆագ օլմայըպ, պընֆալարըն բերինե միանհասըր օլատուղունատն Բարլամինթո մեճլիսերինեե չեման խաչ բեյ սայերերոը, եանի սըզատեկեան բերի, բաբաս բերի, վե եոնաֆ բերի: Խոմի պու խաչ բերտեն հանկը մատատեսե իքի բեյ պիր եերե կելեր խե եքսերիկեթե սայերերոը, վե բաբաստար իե սըզատեկեան սայիմա եկհհկեթե օլատուգարընը տան, եքսերիկեթ սայիմա քեներերիներեե օլուպ, եա բուհատն վե եա տաս սըզատեկեան կիւրուհ եոնաֆ իլե պիր օլմատըգճա եոնաֆընն սեօպե եերիներիպ, եոնաֆընը պիր այրը սընըճ օլմատը, վե պիր լեյի տասիկ պու-

Digitized by Google

ուժուրու ճիսանիչէտե տախի ույլ ՚ի՛ վէքեալէթ իսէր լսի։ 1789
իմԹիլալ բիւզկեարը, բուհպան կիւրուհինի ասըլզատէկեան, Ն՚աբ
յաւէնԹօղմէճլիսի վը գրալնչէԹլէ պէրապէր ալըսլ սաւուրուպ, էմլաք,
նուֆուզ, վը իմԹիազալԹլընը տախի քիւլլիչէն մահվ վը զայիլ լսլէմիչեփ։

Ն՚սմի ճիւմհուրուն գալանչին մէճլիսի տախի, բուհպան կիւրու
հինին վարչէԹ վը իմԹիազալԹ վը միլլէԹ վէքեալէԹինի էլինտէն
ալուսլ, բաբասալարը տէչիլ հիւքիւմէԹ լչինտե պիր հիւքիւմէԹ իլա
ատէԹա մէմուր մագամընտա Թանըյարագ, սայըր մէմուրլար միսիլ
լու ճիսանի հիւքիւմէԹին իտարէսի ալԹընա ալըպ պու վէճհ իլէ
կիւրուհու մէղլուրուն իմԹիգալչէԹինի տախի եէտինտէն ախզ
իլէտի։

2° Ա՚էճլիսի մէղլուր Ձրանսանըն հէր ումուրունու միւսաւաթ
իւզրէ Թանզիմ վը Թէճուիտ իմԹէք էմէլինտե պուլունտուղունան,
իտարէյի բուհանչէյի տախի իտարէյի ճիսանիչէյե ԹաԹպիփ իմԹէք
միւրատ իլէտի։ Ա՚էսէլա հիւքիւմէԹը Վիլիսա ԹէրաքընտաՆ նապ
ու Թային գրլընան փիզոբոսալարըն Թագսիմի, ճիւհուրուն էյալաթ
Թագաթմինէ ատյմայըպ, եա ազ վը եա տախի չօգ կէլիր իտի. եանի
պաղչէն պիր գաչ էյալէԹէ պիր փիզոբոս վը պաղչէն տախի պիր գաչ
փիզոբոսա պիր էյալէԹ տիւշէր իտի։ Ա՚էճլիսի գալանչին, հէր էյա
Թէ պիր վալի նասպ օլունտուղու միսիլ իւ, պիր տէ փիզոբոս
նասպ օլունմասընը, վը ճիւհուր վագԹընտա հէր միւլքիյէ մէմու
րու ինԹիխապէ օլտուղունտան, փիզոբոսալարըն տախի ինԹիխապէ
օլմասընը մանըլուպ իլէր իտի։ () վագԹըն միւԹէհէրրիւէրի, Ի՚ը
իհԹիյանլըղըն իւլը տէվլէրինտէ փիզոբոսալարըն ահալի ԹէրաքընՆ
տան ինԹիխապ օլունտուղունու պունա տէլալէԹ կէնիրուպ, մէճլէ
սի մէզքիւր տախի քէնտի պաշընա, Տրօա գանօնիգ տէնիլէն Ի՚օմա հուգու
գունու, եանի փիզոբոսալարըն Ն՚աբա ԹէրաքընտաՆ Թատոիգ օ
լունմասընը տախի Ձրանսա հագգընտա ֆէսխ վը րէֆ իլէտի։ Վէ
պաս ԹէրԹիպալճըն ճիւմլէսինէ սիրուէն Ի՚պրէի դ՚լէյէյէ Ի՚ւրոհո
բուհանչէյ ԹէսիիյէԹ իլէչիպ, քեաֆֆէյի բուհանի կիւրուհինե պու
սիւրէԹը ձէտիսէյի եէմին իլէ Թատոիգ վը գասպուլ ֆԹոտիրմէյե
գալգընըտը։ Պու խբասուս կիւրուհու բուհանիչէ պէյնինտե ազիմ
գինլ ֆու գալէ մուճիպ օլուպ, սաֆտէրտունլէրե պատոիի էնտիչէ վը
իհԹիրազ, վը էհլը չէրրե տախի պահի ֆիլմնէ վը ֆէսատ օլաս։
Ի՚օմա հիւքիւմէԹի գրալչէԹին լազվընտան պէրու ահալիի Ձրան
սայա ինֆաալ իմմիշ օլուպ կիւրուհու բուհանիչէյ տախի տօգու

լունմասը պէչիւտե, վը միւէԹի ավընտրը մագ կիւղի պիր չէյ սայըլըր ըտը։ Ձինքի տալ յիմա բուհպան վը սըլզատէկեան կիւրուհի րէյտե պիր օլարագ, էքսէրչէԹ սայըլպ էա նախա չէլուան վը գանունէն հիւքմ իտէրլէր իտի։ Գալնտան մատատա, բուհպի վը ճիւ մունի պէօյիւք մէմէլէր, մէմուրլիչէրլէր, վէրիճանն մալաֆիչէԹ, բարլըպ էլչիճէլէր, վը սայըր կէօռնէյճան իմԹիազալԹ մէղքիւր իբէ սընֆըն էքճնտե օլուպ, սաֆէրնէֆերլը, վէրիլէր, անկարեալար, էնտնտա պաշալըմը օլտուղունտան, վը պունլար իլէ պէրաբեր ֆալա զալմ վը ինձիճան տախի նօգտան գ. մատըզընտան, էնտնտըն Թահսիլէ գալ մայըպ հիւքիւմէԹի գարչը իտան իլէտի, ի պու տուր 1789 սէնէսի պէօյիւք իհԹիլալչի սեպէտը էվվելի։

Digitized by Google

նուլտուգտա պիւԹիւն պիւԹիւնէ մուսպզսպ օլաթագ, եէմինի կիւրուհու բուհանիչէյէ գաԹիւն եասագ խլէտի։ Իմի բաբասլարըն տախի պիր մլգտալը Ծօմա հիւքիւմէԹինէ իԹաէԹ իտիւպ եէմին աէն իմԹիննապ խլէտիլէր, տիկէլէրի եէմինի գապուլ իտիւպ, այրը պիր կիւրուհ օլալագ եէդինէ կի-րոհ Թէամիչէ օլուննուլար. ճհամանի հիւքիւմէԹ եալընըզ պունլարը Ծանլյլպ, մէզհէպ մէմուրչէԹլէրիւ նի տախի պունլարա Թէալիմ խլէտի։ ԻպԹիտաէ պունիկամը ճէտիաէ եէմին իՄմէչէն բաբասլալ Վրանաստան նէճի վէ Թարտ օլունն մատրլար, անճագ մէզհէպ մէմուրչէԹի իճլա իՄմէք քէնախլէրինէ եասագ օլտուղունտան, ճիւմլէսի ազլ օլունուպ, եէրլէրինէ եէմինլի կիւրուհատան նասպ օլունտուլար։ Պու ճիւմլէ ալինտարլար հիւքիւմէԹը ճհամանչէտէն նասպ օլունան պու եէմինլի կիւրուհի գապալ իՄմէչիպ, համԹաա պունլարը տօղրու տինտէն տախի սայմայաէ րագ, կիղլիսէն ազլ օլան կիւրուհա Թէալիմ օլտուլար։ Վ. օլ վէճհ իլէ Վրանաստա կիղլի վէ աշկիքեար իքի նէվէ տին վէ պունլարա տախի ԹէրաՖտարլար բէյտա օլունտու։ Ալիմհուրա գարշը օլան պահալի, զարագ, նէՖսանչէյէ, վէ ՖէտասլէրիՄ իլէ պու ազլ օլան կիւրուհէ տախիլ օլուպ վէ պունլարըն Թահրիքի իլէ մէզհէպ իՄհիԹ բաղը մբունագասյը տախիլիչէյէ Թահվիլ օլարագ, Վ անտաէ էյալէԹլէրինտէ ԹէրաՖէչին պէչինտէ պիր տէհչէԹլիւ վէ գանյը ճէննկ տիր պաշլատը։ ԱլիքիւմէԹը ճիւմհուրչէյէ տախի օ վագըԹ բաբասլարըն եալընըզ ազլինէ գանագաԹ իՄմէչիպ, իպԹիտա պունլարը մտաէնլէրէ վէ ուզագ ատալարա նէճի իլէտի. պատէհու պիւԹիւն պիւԹիւնէ մէզհէպի տախի օրԹատան գալտըրըպ, եէնիտէն պիր մէզհէպ իճատ իլէտի քի մահալինտէ հիքեայէ օլունմուշ տուբ։ ՎագըԹ հիւքիւմէԹէ իՄաէԹ իտէն վէ իՄմէչէն փատիսալար, եէմինլիլէր վէ եէմինսիզլէր պիր պիագաէ ԹուԹուլուպ, հագգլարընտա այրը սէչի օլմատը, վէ ճիւմլէսի պիր մագԹէչէտէ, ասյրը ճիւմհուրա գարշը օլան կիւրուհա միւԹէնէվիչէ իլէ գաԹլ օլունտուլար։

3։ Պ իւտիրան տեւրինտէ, պու գան պու գիմալ մէքա օլունտու իսէ սէ կիւրուհու բուհանինին հալև տախի էվվէլքինտէն զկյատէ իպահ օլամատը։ Պահ Վ.անսիւլ ՊօնաբարԹէ հիւքիւմէԹէ նասպը գաաեմ իՄտիքաէ, ԹանզիմաԹը ճէտուտէի միւլքիչէ սայէսինտէ, զուլմ ալընտա գալան հէր սընըֆըն իսլահը հալև միւլՀեգէմ օլտուզունտան, կիւրուհու բուհանիչէ տախի միւմքին մէրԹէպէ քէապը սէրպէսԹիչէԹ իչլէտի։ Խանէ քէօչէլէրինտէ, կիզլիտէ սապլանան, տիարը էճնէպիչէյէ ֆիրսաը իտէն բաբասլար Թագըմ Թագըմ Վրանաստա զուհուբ իՄմէչէ պաշլատըլար. անճագ պունլարըն միւբիւնտէ զիւմլէի բուհանիչէտէ տէրքեար օլան չկագ վէ իխԹիճ լաֆսաը տահա պիր աշկիքեար սիւրէԹտէ Թէպէկեիւն խլէտի։ ՊօնաբարԹէ, կիւրուհու մէզպուբա հիւքիւմէԹը տալինֆէնինէ եէմին միւբքէլաԹընտան գաւԹատմագ իչլէն, եէմինի աֆիլ իտիւպ, հիւքիւմէԹէ իՄաէԹ իՄմէք իչլէն բաբասլարըն եալընըզ պիր սէօզ վէրմէչէտէ գանատաՄ խլէտի. պու սէօզ, բաբասլարըն զիմմէԹինէ ազըր

Digitized by Google

կէլմէտիխինտէն բէք չօղու պու շարթ իլէ Ֆրանսայա ավուէթ և տիւպ, էվվէլքի ֆըրգալարա պու վէճհ իլէ պիր եէնի ֆըրգա տա հա իլավէ օլունտու։

Պու ճիւմլէ, հիւքիւմէթ, եալընըզ եէմինլի բաբասլարա մէմուրիյէթ վերիպ, քիլիսէլէր, մանասթըրլար, վէ մեզհէպ մէմուրիյէթլերի վէ իճրաչիերի պա էմինամ. պունլարըն էլինտէ իտի։ Ն֊էմին իթմէյէնլեր վէ մանաուպ վէ մէմուրիյէթլէրտէն մահրում օլան տիկեր եէմին սիզ քաբասլար տախի, այնլարընը կիզլիտէ վէ խանէլէրտէ իճրա և տիւպ, վէ քիլիսէլէրտէ իճրա օլանլարը եօլսուզ սայըպ տինտարլարը անլէրտէն սագընտըրըլար ըտը։ Հիւքիւմէթ իթաէթ իթմէք իւզ բէ սէօզ վերէն բաբասլար տախի եէմինլիլեր իլէ եէմինիզլեր պրա սընտա գալըպ, պունլարա տախի տինտարլար բէք չօգ րիայէթ կէօս թէրէմէզլեր իտի. պու հալ պու քէյֆիյէթ Ն֊օմայա տախի սրզ օլունուպ, հանկը սընֆըն մագպուլ օլաճաղընըն պէյանը իսթիտա օլունտու իսէ տէ հիւքիւմէթը բուհանիյէ պիր թէրաֆտան պօնաբար թէնին խաթըրընը էլէ ալմագ իչին սիւքիւթ իտիպ վէ ըէսմէն ձէվապ վէրմէյիպ տիկեր թէրաֆտան տախի միւրաստընը տինտարլարա տօլայըտան պիլտիրմէք իւզրէ էճնէպիյէ գաչան Ֆրանսըզ Կարտինալարը վէ փիագոթոսլարըն վազլարը վէ նէշը իթտիքլերի բէսալէրը իլէ եէմինլի, վէ սէօզ վերէն բաբասլարը միւթէհիհիմ իտեր իտի։

Ր֊ուհանի կիւրուհի Ֆրանսատա հէրնէ գատար պու վէճհիլէ ֆըրգա ֆըրգա պէօլիւնմիւշ իսէ տէ ճիւմլէսինին պաշգա պաշգա ըէրա, վէ իտա բէլերի տէ վար ըտը։ Ն֊էմինլիլեր, ահալի թէրաֆընտան ինթիխապ օլան փիագոթոսլարա իթաէթ իտէրլեր իտի, պունլարը նէ Ն֊օմա վէ նէ տէ ճիամանի հիւքիւմէթ թանըտըղընտան հիւքիւմէթլերի խայալի պիր հիւքիւմէթ իտի։ Ն֊էմինիզլեր, Ն֊օմատան նատպ օլունան փիագոթոսլարա վէ վէքիլլերինէ իթաէթ իտէրլեր իտի. լաքին պունլարըտա հիւքիւմէթը ճիամանիչէ թանըմատըղընտան մէյտանտա կէօրինէմէյիպ հիւքիւմէթլերինի կիզլիտէ իճրա իտէրլեր իտի։ Պունլարա գարշը պիր պաշգա էֆքեար տահա վար ըտը, իքի եիւզ սէնեէն պէրու Ֆրանսա քիլիսէսի, գաթոլիք մեզհէպինտէն խուրուճ իթմէյէրէք Ն֊օմանըն րիզասը վէ ատէմը րիզասը իլէ պազը մէրթէպէ իմ թիազաթ վէ իսթիգլալիչէթ տախի էտինմիշ իտի, պու իմթիազաթըն պիրիսի տախի, պիր փիագոթոս վէֆաթ իթտիխի հալտէ եէրինէ Ն֊օմա ճանիպինտէն տէր ագապ պիր եէնի փիագոթոս եապաօտ րուհանի միւտիր կէօնտէրիլմէյիպ, խալէֆի ինթիխապ օլունունճայտագ, օ էյալէթին, փիագոթոսու միւթէվէֆանըն մայեէթինտէ օլան պաշ բաբասլարըն ճէմիյէթինտէն թէշքիլ գըլընան պիր մէճլիս մարիֆէթի իլէ իտարէ օլունմասը իտի. իմթիխալ վագթը փիագոթոսլար եա մէրհում օլուպ եա տա Ֆրանսատան թարսո օլունտուգլարընտան, քեաֆֆէյի րուհանի կիւրուհինէ տէրքեար օլան թէսալլիթթոնտա լայը պաշ բաբասլար տախի մէճլիս օլամատըգլարընտան վէ ահալի րուհանի միւտիրսիզ գալտըղընտան, Ն֊օմա ճանիպինտէն Ա իտար իա մի իլէ կիզլի մէմուրլէր տախի կէօնտէրիլիպ տինտարլար տախի պունա

Digitized by Google

քարա իթաէթ իտէրլէր իտի, անձագ Յիրանաս քիլիսէսինին իմիթիաձ զաթըննըն մուհաֆազասընա զայրէթքէշ օլանլար տախի, Ծամանըն պաւ վէձհ իլէ Յիրանասայա հիւքմ իտուպ էսքի հալի էլէ ալաձաղընը տէրք իտէրէք, պիր ֆէսատ տախի պուննլար չըգարըպ մէզքիւր վի գարլարընն հիւքիւմէթինի թանըմազլար վէ տինտարլարը տախի պուննլարտան սօուխթուրլար լտը, պու մուխթասար հիքեայէտէն, Յիրանաս ընըն ահվալը բուհանխէսինին նէ մէրթէպէ մախլուխխէթտէ պուլունտուղու աղնաչըլտըգտա, Պօնաբարթէ կիմլի պիր զաթը ագրպէթ էնտիչին, մէզհէպձէ թանզիմաթա վէ նէվհտաս հիւքիւմէթինին պու ձիհէթլէ տախի պիր ատասը գավխէ իւզէրինէ պինա օլունմասը նա նէ մէրթէպէ թալիպ վէ խահիշքէր օլաձաղը գօլայձա ֆէհմ օլունապիլիր ։

4° Ինանանա, վէ խուսուսիլէ ինսան ձէմիյէթինէ պիր մէզհէպ վէ պիր ային ֆարզ վէ էլզէմ սիր, տէր միւսիւ Թինէր ։ Ինսան քէնտինի պիրտէն պիրէ քեայինաթըն օրթասընտա պուլուպ ներտէն կէլիպ նէրէյէ կիտէյօր, չէքտիկ մէշագգաթ նէ տիր, ֆաղիլէթինէ նէ միւքեաֆաթ, գաիհէթինէ նէ ձէզա պուլաձագ, պուննլարը պիլէմէտիկի հալտէ էմսալինէ սիվալ իթտիքտէ ատախի գալպինի միւթմէյին իտէմէզ. պաձըլարը ձիւմլէ մէվձուտաթըն եարատըձըսը պիր Ալլահ վար, վէ պաձըլար եօգ ոէրլէր, քիմիսի ֆէնատէն սագընըպ էյնի իշլէմէլի, տէր քիմի թաապհաթտա էյի ֆէնտա օլմայուպ պուննլար եէր եիւզիւնտէ պէօյիւքլէրին քէնտի մէնֆաաթլէրի իչիւն իձատ իթտիկի չէյլէր տիր տէր ։ Ինսան պու պիր պիրինէ մուխալիֆ էֆքեարլար արատընտա գալպինին րահէթի իչիւն մուԹլաձա պիր տահիհ վէ գավլի իման վէ իթիֆագ արատայա մէձպուր օլուր ։ Այա տօղրու, եա եալան, եա սէմավի եա չէյթանի, ինանանա պիր իսլատէթ, պիր իման, էլզէմ օլ մուշ տուր ։ Էյեր մահալտէ, հէր վագըթտա, հէր մէմլէքէթտէ, էս կի վէ եէնի տէվիրլէրտէ, մէտէնիյէթլէ մէլուֆ օլան վէ օլմայան մէլլէթլէրտէ էյի, ֆէնա, ձիւմլէսինին պիրեր իսլատէթ, վէ պիրեր իսլատէթկեահը միւշահէտէ օլունմուշ տուր ։ Պիր մէմալիքտէ ու մուսի պիր մէզհէպ օլմատըղը հալտէ հեր քես պիրեր իթիգատտա զահիպ օլուպ, էվլատ, բէտեր, գարտաշ, ագրապա պէյնինտէ չէտիտ վէ պագէն տախի գանլը միւձատէլէլեր վէ միւնազասալեր զուհուր իտեր նասըլքի Ալմէրիգատա էմսալի մէչհուտ տուր ։ Յախօտ կէօնա կէօն իթիգատտաթը պաթըլէյէ զահիպ օլաթագ, մէզհէլէթէ կիրիֆ թար օլուր նասըլ քի. Չինումայինտէ պունուն տախի էմսալի մէչհուտ տուր. պու պահսըմըղը Յիրանաս ձիւմհուրու մէրթէպէյի պէտտահէթտէ վէ պիլ ֆիիլ իսպաթ իթմիշ տիր. պիր կիւն էվվէլ տին, իման, մէզհէպ, քիլիսէ ձիւմլէսինի ըէտտ իտիւպ, վէ հիչ պիր չէյէ ինանմամայա գարար վէրիպ, էրթէսի կիւնիւ ագլը ինանի մէզհէպինի իհտաս իտէրլէք, պու եէնի իսլատէթէ միհրապլար տախի ինչա իյլէտի ։

Ալձագ ինսանըն գալպինէ, թէրպիյէսինէ, վէ ֆաղիլէթինէ մուվաֆըգ, վէ պիւթիւն ինանը եախօտ հիչ օլմազ իսէ էքսէրիյէթի քէնտինէ թապի իթտիրէձէք պիր մէզհէպ, եիւզէրձէ եախօտ պինլէրձէ սէնէլէր իլէ

Digitized by Google

թէքթիտ վէ թէյեիտ օլմաղա միւհթաճ տլը պէօյլէ պիր մէղհէպի հէմէն եէնիտէն իճատ ուսմուսիյէ գապուլ իթիխիմէք տաճի մու հալ գապիլին ոէն տիր : Վէլէսօֆլար , վէ էն ինձէ Վէլէսօֆլար տաճի իլմ ի մարիֆէթլէրի իլէ պիր տէհրի ալթ իսլթ իտիւպ , պիր Վէլէսօֆլուգ իճատ իտէպիլիրլէր , լաքին պիր մէղհէպ իճատ իտէմէղլէր , եա նի ինանը տիւշինտիւրէպիլիրլէր , լաքին ինանտըրամազլար : Ի հասըլ պիր ֆաթիհ պիր ճիհանկիր , եէնի պիր տէվլէթ իհտաս իտէպիլիրլէր անձագ պիր եէնի մէղհէպ իճատ իտէմէղլէր : Ի աքի զէմանտա ալիմլէր , գահրամանլար . եէր եիւղինտէ սաքին օլտուգլարը հալտէ , կէօյ իլէ տաճի իւլֆէթլէրի օլտուղունու հէմասըրլարընա ինանտը րարագ , զիյրատճիանլէրինի եա քէլամ եա տա ձէպլր իլէ իսկեաթ իթիխիքլերի կէօրիւլմիշ տիւր , լաքին չիմտիքի վագըթտա պու թարզ պիր մէղհէպ իճատընա գալմըշան , Ի օպէսբիէր կիպի տէհրէթլի , վէ զալիմ , վէ Պօնաբարթէ կիպի չէճաէթլիւ վէ ֆաթիհ օլսա տա ճաճի եինէ ճիւմլէյէ հէսէֆը ալ ղըլէթ օլաճաղը տաճի աչիքեար տըր :

5° Պու գազնէյի Պօնաբարթէ ճիւմլէտէն զիյատէ ֆէհմ իտիւպ Վրանսայը մէղհէպսիզլիքտէն գուրթարմագ էֆքեարընը գապուլ իթիտիի միտիլիւ պիր եէնի մէղհէպ իհտասընըն տաճի աստմիւլ իմ քեան գապիլինտէն օլտուղունու բանա սէրը իթմիհ իտի : Պու ճիւմլէ Վրանսանընն իխթիլալ վագթընտա թէրը իթմիհ օլտուղու գաթոլիք մէղհէպինի տաճի մուճթահիտէն վէ թէմամիյլէ իհտաս իթմէք տաճի , կէօզէ կէօրինտիւյիւ գատար գօլայ շէյ սէյիլ իտի : Պօնաբարթէնին էթրաֆընտա օլան վիւքէլա , հիւքէմա , էվվէյայը ումուր , իւլէմա վէ սայլուլ ճիւմլէթէն գաթոլիգ մէղհէպինէ գարը կէլիպ , քէնտիլէրինի պու մէղհէպէ խատմ վէ ատու պէյան իթմիհլեր իտի : Ա օլթէլին գաթոլիք մէղհէպի հագգընտա եաղտըղը հիճվէթ ճիւմլէյինին զիվէրը ղէպանը իտի : Ի աքլաս , Ի ակրանժ , վէ Ա՝նժ կէ պի ալիմլէր , վէ իֆրաթ գրալ Թէրաֆիտարլարընա վարանատագ , պէշ ծն սէնէ խաթատա պուլունտուգլարընը , իգրար իթմէյի վէ Ի օմա հիւքիւմէթի այաղընա գաբանըպ Թէօվսէ խաթիգֆար խլէմէյի պիր վէճհ իլէ Թէճվիվ լատմէղլէր իտի : Պուռնլարըն իչինտէ քէք միւթեւոլ օլանլար , րուհանի կիւրուհինէ հագաւէթ օլմամասընա բաղը օ լուպ ֆագաթ եէնիտէն գաթոլիք մէղհէպինին իսլգասընա պիր վէճհ իլէ րուի րիղա կէօսթէրմէղլէր իտի : Ի՝հայէթ ճէնէրալլար , հարպ տրգատաչլարը : վէ Պօնաբարթէնին գարտաչլարընա վարանատագ , վագթըն Ի՝էլէսօֆլուգ էֆքեար վէ ատաճը իլէ մէ՝լուֆ օլարագ , մէղհէպճէ Թանըլմամէք գայիլ օլամազլար ըտը , Պօնաբարթէ պուռն ճա իսթիխլասֆաճըն ատասընտա եալընըզ գալըպ , պու մատտէյի միւ Թէնայը տաճի ադլը տագլգի իլէ վէկն ինտերէք , էթրաֆընըն իւ Թարաթընա տաճի հէվալէյի սէմմը իթիսար իմմէզտի :

Ա իւքէլանըն պու իսթիթարաթը պիր սիագ իւզէտե տէյիլ իտի : Գաճ լարը Պօնաբարթէնին մէղհէպ մատտէլէրինէ գարըշմասընը Թէճվիվ իտէմէյիպ , բաբասլարա հագաւէթ կէօսթէրմէյէ գանատաթ խալ լէր , վէ էֆէնդի էֆէնդիլէ , բաբասլար քէնտի պէյնլէրինտե ուզլաչընլար

Digitized by Google

աերլեր իսի ։ Պաղըլարը տախի մեզհեպձե ֆիւթուրսուզլուղու թեչ վիզ իթմեյիպ, պու ֆըրսաթը գայպ իթմեյերեք Պօնաբաբթէնին տէ- բագուպ մեզհեպի թանգիմ՝ վե քէնտիսինի տախի Յրանսա քիլիսեխ- նե ըէիս իլան իթմեսինի, վե Յրանսըզ մեզհեպինի տախի էձնեպի հիւքիւմէթինտէն գուրթարմասընը իսթէրլերիսի ։ Պաղըլարը տախի Յրանսայը բրօթեսթան իթմեյե չաղըպ, պաշ Պօնսիւլե ալէնէն բրօթեսթան օլմագ թեքլիֆ իտերլեր, վե վիւքելա վե ահալինին տախի սերիան արգասընտան կիտէձէյինի մեմուլ իտերլեր իսի ։

Պաշ Պօնսիւլ Պօնաբաբթե պու իչ սիւրթեթի տախի թէձվիզ իտէմեյիւպ, մահզուրլարընը տախի պէյան իտերէք, տէլայիլի ագլեյե իլե պունլարըն իչչինէն տախի վիւձիւտե կելեր չելեր օլմատըղընը իսապաթ պիրլե վիւքելա վե միւթեպէբաներ իսկեաթ խլեմիշ իսի ։ Պ ֆ քէնտի՞մագսէտը վահիսի, ձիւմհուբրու Պօմա իլե պարըչտըրարագ, մեսալինհի մեզհեպխէյի տախի պիր սուլհ եօլու իլե թեսվիյե իթմեք օլտուղունտան, պու խուսուսուն իսթիհսալը էսպապը թեֆֆեքքիւբ վե թէէմմիւլե իլե ավան կիւզար օլուբրուտու ։ Պ ագաա Պօնաբաբ- թէնին թեսավվուբրու իւզրե իպգայը մեզհեպին էլղեմիյեթինէ պիր չեքք վե չիւպհե գալմամըշ ըսը, պու ձիւմլե հիյեէթը հազրըհի հիյեէթի ձէտիտէյե նագլ վե թահվիլ իթմեքտե տախի միւմթէնիիւլ հուսուլ միւշքիլաթ միւշահետե օլունուբրտու ։ Պու պապտե Պօնա- բաբթէնին թեսավվուբրու տախի Պօմաձա պէօյիւք միւշքիլաթ կէօ- բէձքտի, չիւնքի պին սեքիզ եիւզ սէնէտէն պէրու պունա տայիք պիր էմանալ վե պիր սապըգատա կէօսթերիլմեզ իսի ։

Իշթե Պօնաբաբթէնին թեսավվուբրու ։ Յրանատա նե գատար փիսգոբոսլուգ մենետի վար իսե, մենետին սահիպի սաղ օլսուն էօշ միւշ օլսուն, ձիւմլեսի ալել ումում լաղվ օլունաձագտը, սաղ օլան մենետ սահիպլերինէ Պօմատան իսթիֆա թեքլիֆ օլունուպ, իսթի- ֆայե բաղը օլմայանլեր ազ օլունաձագլար ըսը. պու վէձհ իլե պիւ- թիւն փիսգոբոսլար մենետլերինտէն ազ օլունտուգտան ասղրա Պօ- նաբաբթէ Յրանատա խարթասընը էօնիւնէ ալըպ միւձէտտէտէն ալթ- մըշ փիսգոբոսլուղա թագսիմ իտեձէք իսի, գըրգ պէշի փիսգոբոս, վե ան պէշի Պէր փիսգոբոս, պու փիսգոբոսլարըն ալթմըշընընտա Պօնաբաբթէ, եէմինլի վե եէմինսիզ բուհպանլարտան ֆագաթ էհ- լեէթլիւ, քեամիլ, վե տինտար քիմսեէլերտէն օլաբագ ինթիխապ իտէ- ձէքտի, վե պատէհու իսմլերինի փասիա ձէնապլերինէ արգ իտիւպ, ըէսմը նասապլարը տախի միւշարաէհ թեբրաֆընտան իձրա օլունաձագ ըսը. պու ձիւմլե տէվլեթ մեձլիսինին եախօա հիւքիւմէթին նէգա- բէթի, պու փիսգոբոսլաբ հագգլերինտէ տախի ձարի օլաձագտը ։ Պունլար նասապ օլտուգլարը անտե իձրայը մեմուբրիէթե պաշլայպ, մենետլերինէ մուվաֆըգ մահիյէլերինի տախի տէվլեթ վերձէքտի ։ Պունա մուգապիլ օլաբագ Պօմա հիւքիւմէթի տախի, քիլիսե էմլա- քինին տաթբիմասընը գապուլ իտիւպ, պու մալլերի ալան իսասթալերին էձել տէօշէյինտե բաբաալտըտան թահվիզ օլմամալերինէ. վե ան պինտէն միւթէձավուզ էվլէնմիշ բաբաալարըն աֆվընա, վե էլ հատըլ վագ-

Digitized by Google

թըն րուհանի մեսէլէլերինտէն տօլայը պէհնէննաա ձառրի՝ օլան գիսլ ու գալին տէֆինէ տահի բօմա ձանիսալինտէն սայ օլունահաձ տըր։

6։ Իշ պու Ռօմա իթթիֆագը, վէգայիի ձիհանտէն իֆրաթ խ. թիղրասէ շայեան օլան հատիսէլէրին պիրիսի տիր, չինքի պիր թէ. րաֆեան պիր կէնձ վէ ֆաթիհ ձիհանկիր վէ սէպաթ վէ գուվվէի ֆաք լըհ իլէ մ՚լուֆ պիր ձէներալ իլէ, թէրքը մէզհէպը մատէրզան խ տիւպ ասրըն ֆէյլէսօֆլուգ թարիգինէ սաբամբշ օլան Ջհանսըզ միլէ. թի, վէ պիր թէրաֆեան տահի, միւսին, ֆաղիլ, վէ տինտար պիր ըէյհի մէզհէպ վէ բաբա, վէ տին ուղրունա ձան վէ պաշ ֆէտա իթ. մէյէ գատաբ հազըր օլան Ռօմալը բուհպան կիւբուհի, պիր պիրի իլէ եա հիւանիւ իմթիզաձ եա տա ֆէքքը բապըլթէյի իթթիֆագ տէ. ըէձէսինտէ կէլմէյէ մէձպուբ օլաձագլար ըտը։

Գալատէ 137 ինձի սահիֆէտէ պէյան օլունտուղու վէձհ իլէ Ֆ. նաբաբթէնին եէտինձի Պիոս Իաբա ձէնապլէրի իլէ օլան հաբգուգու գատիմ օլուպ, Իաբայը միւշաբաէյհին տահի ձէնէբալը մուսայիլէհ հէ թէվէձձիւհիւ մահտուսէ վէ քեամիլէսի վար ըտը։ Գու իքի գա. թը սաբթուտէ սիմաթ, էվվէլքի Իթալիա մուհարիպէլէրինտէն ազրա Իոլա չէհրինտէ պիր պիրէլէրինէ թէհատիֆ իտիւպ, Գօնաբաբթէ Պիոս Իաբայա, օ վագթը Ֆիհարամնթի իսմի իլէ Իոլատա փիգրաս օլտուղու հալտէ, միսաֆիր տահի օլմուշտուս, վէ էհլը թէհա. սիւպ, Գօնաբաբթէյի պիր վահէի վէ մէզհէպսիզ ձէնկէձավէր տէի թէվաթութ իթմիշ իքէն, Պիոս Իաբա, մուսայիլէհ իլէ կիւլհան մուսարէֆէյէ կիւրիշտիքտէ, գայէթ ագիլ վէ միւթէտիլ վէ ուսմութ ձիսանէյէ վէ բուհանէյէտէ նիզամբէրվէր պիր զաթ օլտուղունա բանա իսկեաթ օլմուշտուս։ Ջաթտա Գօնաբաբթէնին, Իթալիա օգ տուստա պաշ ձէնէբալըղը հէնկէձամինտա, վէ Ջհանսըզ ձիւհուբա. նուն էն տէհղէթլիս տէվրինտէ, քիլիսալէթ վէ բուհպան կիւբուհի նէ կէօսթէրտիկ հիւքմէթ վէ սըյանէթի տահի, Պիոս Իաբա, ա. լա ուսուլմամբշ ըտը, վէ իլէրիւտէ պուսնան միւթէէսիր տէ օլ. բագ Գօնաբաբթէնին կէրէք գօնսիւլիւք վէ կէրէք իմթէբաթօղլուգ տէվրինտէ, պիլ մուգապէլէ քիլիսէ թէբաֆընտան մուսայիլէհ հէր նէ թալթիֆ վէ հէր նէ նէվաղիշ լազըմ կէլտի իսկ, Պիոս Իաբա թէ. բաֆընտան տիրիղ օլունմատը։ Ալհայէթ Պիոս Իաբանըն ալ էնէսթիւ տէ Իաբա ինթիխապ օլմասընա, Գօնաբաբթէ իլէ օլան պու հիւ. նիս իւլֆէթի տահի ազ տէլալէթ իթմէտի տէրլէր, ասրըն մուվէր. րիխլէրի, վէ զաննըմըզձա հագգլարը տա վար։

Ալինշարալէհին ալ էնէտիկտէ Իաբա ինթիխապ օլտուզու էյեամ տէ, Գօնաբաբթէ տահի Ալարէնկօ ձէնկինի գազանըպ, պիր զարար տէսթ իլէ պիւթիւն Իթալիայա սահիպ օլմուշտուս. օ վագթը Ֆ. նաբաբթէ ալ էրսէյլ փիգրասուսունու քէնտի թէբաֆընտան պու եէնի ինթիխապ օլունան Իաբայա մահրէմինէ կէօնտէրիպ, "Ջհանսա խ ո լէ Ռօմա պէհնինտէ հիւանիւ միւսալէհէյի շիմտիսէն հասրլ օլմուշ ո սայըն, պու ուսմութ միւհիմմինին մուգավէլաթընա ասգրա պա ո գըլըր։ Ալինտիրան հիւքքիւմէթինին իձասա իթտիսի Ռօմա ձիսմէտա.

Digitized by Google

„նա պէտիմ խտարէմոճ օլան Ֆրանսա ճիւմհուրու գապուլ իմիճ„ յիպ. Խաբա ճէնապալէրի Օսմաոա քէնոի թախթընա օթուբաճագ„ սըր, վճ Ֆրանսըզ միլլէթի տախի ստպըգը վէճհիլէ քէնոխինի„ բէյիսի մէզհէպ թանըյաճագ սըր, պէջյլէճէ թէպլիղ իլէ„ տէյու քէնոխինէ պէճիտ թալիմաթլար վէրմիշ իտի։ Վ ագաա մուգաուսէճ-մա Ֆրանսըզլարըն էլչի իլէ Օսմա մէմալիքինոէն ալընըպ, Ճիզալբին ճիւմհուրունա վէրիլէն Պօլօնիա, Ֆէրրարա, վճ Օսմանեա նաման իւչ պէջյիք էյալէթին զիքրի եօզուտու պու քէլամոա. պու ճիւմլէ Խաբանըն քէնոի թախթընա օթուբմասը, վճ Ֆրանսա իլէ տախի միւսալէհէտ պուլունմասը օ տէվլէտոէ քիլիսէնին իայրը իչին ազ պիր շէյ տէ տէխիլ իտի, իմոի Պիոս Խաբա պու գաուարըոա քէմալը շիւքրանիյէթլէ գապուլ իտիւպ, գուսուրունու տախի հագգ թաա-լանըն իրսատէթինէ իհսալէ իմիճ իտի։ Պունոան մաաոա, Պօնաբարթ թէ Խաբօլէթանլարը տախի Օսմաոան չըգարմըշ, վճ Օսմա ճիվարընա հէր գաչ տէֆա օրոոա կէօնտէրմիշ իսէ տէ Օսմա մէմալիքինէ թէ-ճավուզ իմիճինէ էրինէքալարա էքիտէն թէնպիհ իյլէմիշ իտի։

Վ է պուՆաոաա գանաաթ իմիճիպ, աշաղը Իթալիա գումանոարը ճէնէրալ Նիւբաթը Խաբայա կէօնտէրիպ, հուզուրունոա տիզ չէօ-քէրէք տէսթը պոուս իմիճէինի էմր իյլէմիշ իտի։ Իմոի Խաբանըն մուգարրիպլէրինոէն Պօնաւէվինին Պօնաբարթէի էյիտէն աղնամըշ վճ քէշֆ իմիճ օլոոուղու Պիոս Խաբանըն մէճնունէյէթինի միւճիպ օլոոուղունոան, քէնոխինէ միւքեաֆաթ օլմագ իւզրէ Օ-մայա վաալ օլոոուղու անոէ Վարսինալ րիւթպէսի իլէ պէրապէր պաշ վէքիլլիք մէանէտի տախի թէվճիհ գըլընոը։[1]

7° Օ տէվրին ահվալինէ նազար օլունոուղու հայնէ Ֆրանսա ճիւմհուրունուն եախօտ տահա տօղրուտու Պօնաբարթէնին Օսմայա պու մէրթէպէ մէյլան վճ թէվճճիհ կէօսթէրմէսի, ճիւմլէ ինոին-տէ միւճիզ նէվինոէն վճ իֆթաթ իսթիղրապէ շայեան պիր քէֆիյէթ տատ օլունոու։ Վ է քէնոխի Պիոս Խաբա տախի պունու հիքմէթը մախտուտէյի իլահիյէտէն Ռիլիսէ հագգընոա այնը նիմճէ տատ իտի-բէք, մէտալիհի բուհանիյէտ տայիր Պօնաբարթէ իլէ լազըմ կէլճէն իա թիշարէ վճ մուարիճէյի թաճիլ իյլէտի, վճ պու պապատէ Պօնաբար-թէնին տախի հիւանիւ բիզասընը թահահիլ իտէրէք Աօնահնեօր Ալբինա նամ զաթը իաճի ֆագաթ մուտախխաա օլարագ մէմուճէն Խարիա ճանիպինէ սէվգ իյլէտի։ Աօնահնեօրու մուտայիլէյհէ իալթիտատէ տա չէքեարտէ բէտմի պիր իւնվան վէրիլէմէտի. չիւնքի Պիոս Խաբանըն հէր նէ գաուար Պօնաբարթէյէ թէվճճիհիւ տէրուունի օլսա, Ռիճ լիսա հիւքիւմէթինին, մէզհէպսիզ տատ օլոունան պիր ճիւմհուր իյլէ ճիւմլէտէն էվվէլ մուարէֆէյէ կիրիշմէսի տինաարըոա ֆիւթուբ կէ-թէրճի պիր մաատէ տատ օլունաճաղը տախի թէֆէքքիւր օլունու-բուտու։ Վ ագինի պիր ազ տօղրա, Իրուսիա. Պապանիա, Աւսթրիա,

[1] Եէտինճի Պիոս Խաբանըն միւտաֆէը հիւքիւմէթլէռնէ բէյնը չօգ վագըթ գաբունուղը գալըպ, թէվճիհնէ տըզթ վէ չէօհրէթ քէտա իմիճ պիր զաթ տըր։

Ծուսիա, Պավլիեբրա, Նյաբօլի, վէ սայիր քեաֆֆէյի տաւէլին էլ-լէ-րի պիրի պիրինէ Թէագիւպէն Խարիսէ վասլ օլտուգլարընը Խաբա հազրէԹլէրի տախի խսԹիմա իԹուիքտէ, իհԹիրազտէն գուրԹուլուպ Աօնսինեօղու մուսայիլէհինի տախի էլ-լէլիք իւնվանը, վէ Ձրանա կէ պիր իԹԹիֆագնամէ Թանզիմի մէմուրիյէԹի տախի բէմէն իլան օլունտու։[1]

Աօնսինեօղ Աբինա հէր նէ գատար պէօյլէ միւԹէնա պիր մէմուրիյէԹլէ Խարիսէ կէլմիշ իսէ ատ, պիրտէն պիրէ միւքեալէմէյէ պաշլամասը տախի ԼԷՀՀվիզ օլունամամըշ իլը։ Ձիւնքի Աարէնկօ ֆիւԹու Համիրնատան ստողտա պաշ գօնսիւլ ՊօնաբարԹէ պիւԹիւն իԹալիայա ահիպէ օլտուղունտան, Իսմանտան ալտըղը Պօլօնիա, Վէրրա բա, վէ Իսմանտա էյալէԹլէրինի Իսմայա կէբի վէրիր եահօտ Իսմայա պահշ իտէր տէյի մէմուլ իտէնլէր տէ վար իտը. վէ պու մէմուլ տախ ՊօնաբարԹէնին տայիմա զէյվէրը լիսանը օլան պիր լագըրտըրան զուհուրա կէլմիշ իտի։[2] Նաբա հազըրլըյըպ պանա Ենիչէյէ Էրխին, տէրքեահ չօգ ատֆա ՊօնաբարԹէ, պանա Ինսանլար օլսուն, գուռճաղըմա Ինլէնէ պէնզէ դիմէ

[1] Մուսայիլէհ Մօնթինեօր Սբինա, ճէնիվ վիպ պիր բուհդան օլսուղ, ինձէ ֆէյէրլի վէ ասֆա, վէ մէսալիհի բուհանիպէ վէ ձիամանիպէ իլէ ուղրաշմայա իհտիաճ հասիլսի պիր զաԹը տի-բայէԹաքֆան իտի։ Գու ձիւռիլէ Իսմա հիւքիմէԹինին ձիւմհուր հիւքիմէԹի իլէ իԹԹիֆագ իԹԹիմի էօԹէտէ պէրաւաէ միւԼԹէ-ձի օլան գուլ Թէրաֆտարլարընըն իֆթիտար շիքայէԹի վէ պատհուս մէկտուպԼէրինէ տաւիսի միւձիպ օլտու։ Գուլ Թէրաֆտարլարը տայիմա Իսմա իլէ պիր կէօրիւնիւպ, հաֆտատ տավալարընըն հագգ վէ չէրիաԹա մուվաֆֆագ օլտուղունտա Իսմա իլէ օլան հիւքումէԹ ֆագիլէրի իլէ տախի խալագ իտոկկլտիքլէրինի տէն, շիմտի Իսմանըն ձիւմհուր իլէ տախի իԹԹիֆագ իԹԹիմի քէնտիլէրինի վէ գուլլարընԹ տավալարընը պիւԹիւն պիւԹիւնի շիւրիւտէձէք օլտուղունտան պու իԹԹիֆագը մէն իԹմէք իւզրէ գօգաբմայտըգլարը շասմաԹա, վէ մէկտու նա չըգաբմայտըգլարը մուսամանասի գալմասը, պու ձիւմլէ պիտա Բաբա հազրէԹլէրի ումու-մի քիթապ մէնֆասաԹընը պիր ԹէրաֆԹ մէնֆասաԹ Թընա Թէրմէհ իտէրէք, օ մուգաւիլ շասմա Թայա տախի հէվալէկի սէմէը իԹԹիպար իտը-մէտի։ Մուհաբարէկի պիտա Բաբա ձէնաազլէրի-նէ միւձիպի հէնաքէ օլաձագ Ենաըլընըգ պիր մուտաէ վար ըսը։ քի վագտա ֆագիլէԹլու իհ-Թիալըն գալմընի իհտիաճ կիրան կէլմիշտէ Ի-տի։ Չէյլէ քի Ֆրանտա ձիւմհուրան ԹրանՀէ-Թինտ միւտաալէհէպի իլէ (տահիֆէ 142) Իսմա նընն պիր գալ էյալէԹինէ տահիպ օլմուշտաւտ վէ պու էյալէԹլէրի Ֆրանսըզլտան կէրիմ իտ ԹէմէԼի տախի մուհալ գատիլինտէն օլտուղունտա Բաբայը միւշտաալիկի բուրտա ատըգ վէ ֆէհմ իԹմիշ իտի, հաֆտատ Ֆրանտա իլէ պիր իԹԹիֆագնամէ իմզալտըգտատ, Իսմա հիքմէԹլէրէ պու էյալէԹլէրին Ֆրանսըզտա գալմասընը բէտէն գուտուլ իԹմիշ մագսատնատ օ. լտաղը տախի Բաբայա նատ մալիսմ տահիպ իտի, պու ձիւմլէ մէնտաֆիի բուհանիպէ մէնտաֆի ձիամանիպէյէ գալմայ կէլէձէկնիտտէ, վէ մէգքեր էյալէԹլէրինի Ֆրանտա էլինտէն ալընմատընտա հիչ պիր իտմիտ տէ գալմասընըձնատա, Ինսա Բաբա պու ֆէտտագիարըզտա տախի չար նատար բուլը օլմնէշտատա։ Էվ հատըլ հիչ պիր մէշքերի հիչ պիր միւքեալէմէտէ, պու Իսմա իԹԹիֆագնամէնի գատար իսԹիղտագ վէ միւՀա-լատ վէ Թէֆէքքիւրէ շայտան օլմընը կէտիւ մէ միչ տիր տէր, միւտիս Թիւէր։ Էիչ պիր տա-նամէ հագգընատա, Ֆրանտա տէ֊ֆէԹէրմինէ-րինտէ պու գատար Թահրիրատի վէ միւքա-ԹէգԹէրատ իտէ-մէ միչ տիր, պու հատի Ֆրանսըզ հէվալէրինին, Լատին Գէրմէնին Մօնթինեօր Սբինանըն, վէ գատրաճնալ Գուրտ-րանըն Բաբա վէ գատրնիտալ Գօնտալվէ իչէ օ-լան միւքեալէպէկլէրինին քէնֆֆէյէտ իտրիկնի նէգտրէԹի մանգնէկլէրինատ հէնիւզ մանիպալ տատը։ Ձիւնքի Ֆրանսատա օլան Բաբա նէա-լէրի հէր նէ վագԹը գատը մուտաճնէ իչէ Բո-րիտանէն տալիճնի իհտիաչէր, Թահրիրատընընէ Ֆրանսատա գալմասընը հիքմէԹինէն պիրինի տէ մուգատատէմա գատրատիր օլմուշտաւտ։ Մօնթինեօր Սբինա վէ գատրաճնալ Գուրտրան-նըն Թալիանձա մէկտուպԼէրի պու տէ֊ֆէրտէն բիր պէօյիք էհէմիյէտի տիր, վէ օ ատատէն պու տէ հէվալէնէտիք Իսմա իԹԹիֆագնամէնի իսԹէրիհ հէր նէ գատար չէյ Եատըրը իտի տէ, պու մէկտուպԼէրտէ պու-նունան էտատար չիմինիյէտէ քիմսէնէյնի մանգնա օլմամընը տըր։

Digitized by Google

[illegible] Շարլմանեը[1] օրորոտ ո։ Յուհայան կիւրուհի տախտ ասրընը էֆքեարընա վայրըֆ օլմայարագ, " եյեր Պօնտբարլիե պիր եբեվի Շարլմանեը ծաղ խոք հազբեվը Ինկիլիզոռա մրրասընը չիլեռեյե կելի վերին ո տեր իտի։ Պու պապատե բու հայան կիւրուհի իլե Պօնտբարլիենին էֆքեարը պէյնինտե ազիմ մուպայէնէթ վար ըտը. Պօնտբարլիե Նաբայը Օսմատա իպգա վե թախթը հիւքիւմէթի իլե Օսմա էյալէթինի քէնտիսինէ թէսլիմ վե իթա, վե պիր իթթիֆագնամե թանզիմի իչուն քէնտիսինէ ինհա իթմէսինի, Ինիլտա հագգընտա պիր պէյիւք ինայէթ իթմիշ մագամընտա թուրթար ըտը վե տէվրին էֆքեարընա նազարէն Պօնտբարլիենին պու պապատե հագգըտա վար ըտը։ Պիր թէրաֆտան կէչէն տէհրին Ֆէյլէսօֆլուգ էֆքեարը իլե իւլֆէթ իթմիշ օլան Ինանսըզ ահալիսի Ֆրանսատա Ինիլտա հիւքիւմէթինին իպգասընը խոշ կէօրմէյիպ, պիր թէրաֆտան տախտ ասըլ Նթալիա ահալիսի լաղվ օլունան բաբտա հիւքիւմէթինին եէնիտէն իպգասընը պիր վէճհիլէ չէքիմէյիպ մէյեուս օլմագտա իտիլէը, իմտի մէգքիւր իւչ էյալէթ էօթէտէն պէրիս Ֆիզալեին ճիւմհուրունա վատ օլունմուշ օլտուղունտան, պունլարտա տախտ Օսմա հիւքիւմէթինին իպգասը պայաղճա Պօնտբարլիենին էլինտե տե տէյիլ կիպի իտի։ Ճաքին Օսմա հիւքիւմէթի մէգքիւր իւչ էյալէթին հասըլաթընտան մահրում օլալըտան պէրիս միւզայիգատե պուլունտուղունտան, պու հիսապլար վե պու միւթալասարը կէօրմէզ իքտէն վե պիլմէզ իքտէն կելիր իտի։ Ինալընըզ Ալթիգան աբրայընըն տարաթ վե հաշմէթի արալարընտա տէրվիշ վե զահիտ կիպի էօմր կէչիրէն Պիտա Նաբա, պու մէնաֆիի ճիմանինէ դաբտընտա Պօնտբարլիենէն էքսիքճէ, վե գաբտընտա Պօնտբարլի տախտ Պօնսինեօր Պբինատան նօգտանճա օլարագ մէյլ իւ բաղլէթ կէօտ թէրմէքտե իտիլէը։

Իմտի մումայիլէյհ Պօնսինեօր Պբինա, պուզ իւսթիւնտե կէչէր տիկիւ կիպի, զէմինի տինէյէրէք ատըմ ատըմ իլէրի կիտիպ, վե մէտայիլե բուհանիյէյհ տայիր հէր նե սէօհպէթ աչըլտա, մէմուրիյէթի եալընըզ պունա տըր կիպի, տըգգաթլա տինէյիպ ֆագաթ արաղտ արալըգ Օսմա իսագինէսինին միւզայիգասընտան պահա իտերէք սէօհպէթի պիրինճապի մէգքիւր էյալէթլերին իւզերինէ կէթիրմէյէ չալըշըր, վե Օսմա հիւքիւմէթինին քէրվէրտե օլտուղու իւմիտե տաբ պիր պիր սէմերե հասըլ իթմէյէ չապալայարագ միւքեյէլէմէի ուզաթը վե տօլաշտըրըր տուրուր ուտու։

8° Պաշ գօնսիւլ Պօնաբարթէ, Պօնսինեօր Պբինա իլե միւքեալէմէ իթմէք իւզրե մէշհուր Նապէ Պէրնիյէ նամ բաբասը հինթիստագ իթմիշ իտի։ Պու բաբաս Ինանսանընը Նիժու էյալէթինտե ատի պիր տաորըն էլինաէն աղագ օ վագթըն Բաբալարը. նա Թէպիմ իմմիշ օլտուղունտան Փիլիտա խայրխանընտան այրըմշշ, վե 800 սենէպ իւչհունէու Նէտ Բաբա սէսիոնէն Թաճ կիթ. նիպ զաթագ իսթերտիգտու իւնվանընտա տախտ մաղհար օլմուշտուր։

[1] Շարլմանեը, պունտան պին սէնէպէն պիրտե էպէք վագթտա Ֆրանսանըն պիր մէշհուր վե պէօյիւք իմբերատօրու օլուպ Նթալիատա բէկ չօգ Ֆիւթուհաթընը իսթերսէ Լօմպարտիա հիւքիւմտարը էլինե տիւշէն պագը Օսմա էյալէթլերինի տախտ պու հիւքիւմ.

պաշ բաքաս օլուպ, սիւրմէթը զահիրէտոճ քիչիզատէ հիյէմէթ վէ թէրպիյէսի եօղ իսկ, ահվալը ինսանիկէյէ վագըֆ ֆէթհին վէ [illegible] քեսար վէ հուգուգու գանունիկէյէ այնա, վէ վանտէ էյալէթը խիթիլաֆաթը արասընտա էնվայը խըտմաթը խայրիկէյէ մուվաֆֆագ օլարագ միւձէրրէպիւլ էթվալ պիր զաթը սահիպիւլ խգթիսար իսի։ Վանտէ էյալէթի սօֆուլարընը ձիւմհուր իլէ պարըշարըմալա քէնտիսի վասէթա օլուպ, պու միւսալէհէնին թէֆքիսի իչհուն, Ֆօմա իլէ ձիւմհուր պէյնինտէ պիր իթթիֆագ հուսուլինի էհէմ վէ էլվէմ կէօրիւպ, թաձիլ իտէն զաթլարըն պիրի տաիսի քէնտիսի իսի։ Ֆոնաքարթէ տաիսի պու զաթըն մուհագագագ խարամաթընա տայանամայըպ լազըմ կէլէն թալիմաթը իթա իթաիսինտէն մումայիլհ Ատպէ Պէրնիյէ պաշ գօնսիւլոն թէֆքիֆէլէրինի Վօնսինեօր Վբինայա շու վէձհիլէ պէյան խալէտի։

“Վրանէի վագիրնոպա նապ օլոնան ֆնոֆֆեյէ փհագոբուլարըն խահ նա խահ ո ռանէպվէրինոբէն իսինֆա իյնէռեպ, վէ փհագոբուլագ նահիյէնէրինին եէնիռեն ո նագախ, վէ եի՞ղ էյլէ սէռնզ նահիյենին ալմըզ նահիյեյէ ընդզնէ, հեր օրնֆ ո վէ հեր ընէրաֆ բաբաալարընը պիրնզնիրնէրէ՛ եէնիռեն պիր բոհանի կի՞բոհա ո ընէրնիպ. բոհանի ռանէպ ռէֆո՞րլարընըն ընէվձհհոլը հի՞ֆհռեն ընէրաֆնիպան, ո վէ նապալը Վօմա ընէրաֆնիպան օլմապը Վիպանոպոպ իսինիգրար պոՀոն ձիմանի հհ՞ ո ռհռեն բաբաս կի՞բոհինին փախի իւնաեն իւնռեպ, բոհանի ռէֆո՞րլարըն ֆահիյէ ո լէրի փեվնէլ ֆոհապաէպնինզ փախիլօլո՞պ իապնէպեն վէրիլեսի Վինչնէ ֆապնէրնեն ո բոհանի կի՞բոհինին պի՞սիւն պի՞սիւնզ եզ նէ՞ֆպ, վէ պոՀ ֆապնէրն ապիւմպ ո օլպոպղաՀոս բոհանի հհ՞ֆհռեն փախի գապոՀ՞սիւեպ, ռէղհէպ վէ պին իձ ո բաապիւրընը ռէմնէռնէձ նիզամաիը, ձիմանի հհ՞ֆհռեն ռէֆո՞ղիյենիպեն պՀ ո լՀանմապը, վէ փեվնէլ ռէճզնի փախի ձիմանի հհ՞ֆհռեն իւնիպար օլՀանմապը, նի ո հայէի էվնէնիղ օլան բաբաալարա ռիպնեբէն աֆվը, վէ պոՀնղրըն փախի գհոնզնի ո պիրնյինզ փոՀոսպնէրինզ ռիպնեբ ընէրաֆնիպան ռՀաապափ օլՀանմապը։

Վօնսինեօր Վբինա պու շարթնապրը իչնիթռիքսե, բէնք չօք շամաթա գօքապրըպ պաՀնզար միւմքինսիզ շէյնէը տիր, մուապալաա տըր, աինե գապշը տըր, վէ Ֆաբա հազրէթնէրի պու մագուպ թէֆքիֆնէրի հիչ պիր վագըթ գապոՀ իսէմէզ տէյի տէօյիւնմէյէ պաշլապտը, վէ նինֆա յէթ միւզաքէբաթէ կիրիշնիլտիքսե Ֆօմանընն գապոՀ իսէպիլէձէյէ շէյնէրի շու վէձհ իլէ պէյան խալէտի։

Ի՞վվէլա տէտի, Վօնսինեօրու մումայիլհ, իթթիֆագնամէնին թա պաշընտա, Վաթոլիգ մէզհէպի Վրանա գեվնէլինէն էգրար իլիպյի դեղ հէպ գիր տէյի եազըլմագ լազըմ կէլնպ, գօնսիւլէք տաիսի պու մէզհէպինն այընապրընը ըէսամէն վէ ումմանէն իձրա իթմէպնէ տիրնէը, վէ պու մէզհէպինն տեվնէթ մէզհէպի օլմասընա գարշը ձիւմհուրկէթ վագ թընտա հեր նէ գանուն գօնմուշ իսէ ձիւմէնի ֆէնա վէ լազմ օլուն մապը տըր։ Փհագոբուլագ նահիյէնէրինին եէնիռեն թագսիմի հագգընտա, վէ Վրանատտա եիւզ էլլէ սէքիզ փհագոբոս օլաձաղընա ալմըզ փհագոբոս օլմասընտա պէյա եօգ տուր տէր իտի Վօնսինեօր Վբինա, լաքին պունուն նէ պերապէր Ֆաբա հազրէթնէրինին տաիսի պիր փհագոբոսու ազ իթմէյէ հուգուգ վէ սէլահիյէթի եօգ տուր, վէ

Digitized by Google

Ծամա քիւնսէմինին իհտասընտան պէրու պէօյլէ պիր չէյ վագի օլմա մըշ տըր, հաթտա պուննու Նաբա հազըէթլերի միւրատ տախի իթաէ քէնտինէ գարշը պիր եէնի շիգագ վէ իսթիխլալ զուհուր խոէր տէյի իտտաա իտէր իտի նիհայէթ պուննատա պիր տուլ հօլու պուլունուպ Պօ նաբաարթէ հիւքիւմէթինին մէվճուտլերտէն հանկը փիսագոբոսա էմ նիյէթի վար իսէ, օ փիսագոբոս եինէ էսկի մէսնէտինտէ, եահօտ օ մէս նէտ մուգաւիլ օլան տիկէր պիր մէսնէտտէ իպգա օլունտուն, վէ հանկը փիսագոբոսա Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինին էմնիյէթ վէ իթթի պարը հօղ իսէ պունլար պիր թէրաֆտա տուբտունլար, վէ հօլինձէյէ գաասար (վէ ճիւմլէսի իհմիթիաթ ատամլար օլտուգլարընտան, հօղ մէլերինէ քէք չօգ վագթ պէքլէմէքտէ լազըմ տէյիլ իտի) պունլարընն էյալէթ եահօտ նահիյէլերինի Նաբա իլէ պաշ Պօնսիւլէնն պիլ իթ թիֆագ ինթիխապ իթտիքլերի վէքիլլեր իլէ իտարէ օլունտուն տէր իտի։ Ինզալըք հէր սընըֆ վէ հէր թէրաֆ բաբասլարընը պիրլէշտի րէրէք եէնիտէն պիր րուհանի կիւրուհի թէրթիպինի տախի Պօնսիւրօր Պրինա թէքմիլէն գապուլ իթմէյիպ, եալընըզ մէմուրինտէն միւնհէլ օլան մէմուրիյէթլերը հագգընտա եանի պօշ գալան մէմու րիյէթլերէ հէր սընըֆ բաբաստան իսթիհգագը օլանլէրին նասագ օ լունմասընը գապուլ իտէր իտի, վէ պունլարտանտա, մուգաւտէմա ճիւհտաբուն ճիհանին նիզամընը գապուլ իտիպ Պօսիկնօսէնէլ թա պիր օլունան բաբասլարը թէֆրիգ իտէր իտի, պու սընըֆտան օլան լէր ալէնէկ պիրեր իլաննամէ եազըպ, իթտիքլերի խաթայէ րէսմէն թէօպէ իթմէտիքճէ մէսնէտ կէչէմիյէճէքլէր տիր տէր իտի։[1]

Փիսագոբոսլուգ մէսնէտլերինին թէվճիհի ճիհանին հիւքիւմէթ թէ բաֆընտան, վէ նասագը բուհանի հիւքիւմէթ թէրաֆընտան օլմագ մուտէսինտ, սիւրէթը զահիրէտ միւշքիլաթ եօգ կիպի կէօրիւ նիւրիւտիւ, չինգի Քրանաա գրալլարընա գատիմուէն պէրիւ պու իմթիազ վէրիլմիշ օլտուղունտան։ վէ Պօնաբարթէ տախի գրալ մա գամընտա պուլունտուղունտան, թաապիաթը իլէ պու իմթիազա տախի խաթիգագը օլաճագ ըտը։ Աքին պաթընտա պիր պէօյուք միւշքիլաթ միւշահէտտ օլունտու։ Շ էօյլէ քի պաշ Պօնսիւլիւք մէմուրիյէթի ահա լինին իմթիխապը իլէ թէվճիհ օլունուբ պիր մէսնէտ օլտուղունտան, պու կիւնքի կիւն Պօնաբարթէ հէր նէ գատար գաճուիգ մէզհէպին տէն պուլունմուշ իսէ տէ, եարըն խալիֆի բօյաճէսի տախի օլա պիլէր օլտուղունտան, պիր բօյաճէսի հիւքիւմտարըն, գաճուիգ փիսագոբոսու իմթիխապ իմմէսի Պօսիս իտիպէտ գապուլ օլունուբ շէյ տէյիլ իտի։ Պօնսիւնէօր Պրինա պու խուսուստան միւսթէհանա ԹուԹուլաճաղը իչիւն շէրհ վէրիլմէսինի մանթլուպ իլէտի։

Պայիր մէսնէտ սահիպլերի (բարօգգօլար) հագգընտա գօլայ իմ թիֆագ հասըլ օլտու, պունլարը բուհանի հիւքիւմէթ նասագ իտէ ճէքտէտ ճիհանին հիւքիւմէթին տախի Թահսին իմմէսի շարթ պէ յան օլունտու։ Ինզալըք ճիհանին հիւքիւմէթէ իթաէթ մատտէսի

[1] Պու մագալէ Թէօվպէ իս Խութիգֆարը ճիհան հիւքիւմէթի քէնտիսինէ ատյիտա պիր | ֆախր վէ Թէֆախխուգ վէ իմթիսիի ուֆվա պիր մուգատտէմ տայրէյ տըր տէր մէտտա Թիվեր։

Digitized by Google

նին տախի ասասը գատուլ օլուննալ սիւրէթը Թանզիմիյէսի միւզէքէրէ Թահթընտա գալտը ։

Ի՛իլիսէ մալլէրինին սաԹըլմըշ օլտուղունու Ի՛օմայա գապուլ իԹիրմէք իֆրաԹ միւշքիլ պիր մատսէ օլտու ։ Պու մալլէրին կէրի աընմասը միւմքին միւԹէսաւիէր չէյ օլմատըղընա Ա՛օնսինէօր Ա՛բինա տախի րանա իսկեաԹ օլմուշտուտու , լաքին պուննու քիլիսէյէ ան Թասուտիգ իԹիտիրմէք մատսէսինի պիր վէձհ իլէ գապուլ իսէմէգ իտի ։ Ի՛մ ու Ա՛օնսինէօր Ա՛բինա , քիլիսէ մալլէրինին սաԹըլմասընը ձիմանի հիւքիւմէԹին հուգուգու օլտուղունու պիր վէձհ իլէ գապուլ իԹիմէյիպ , ֆագաԹ պու խուստա իչինն քիլիսէ ԼԷԷրտֆընտան պիր տաւսայըմայաձաղընը տախի վատ իտէր իտի ։ Ի՛իլիսէ մալլէրի տէր իտի , մումայիլէյհ , փինթալէրին ալիյէսի , Էօսէբիլէրին Դրօսը կիանահէթալըրը գալպանը տըր , պուննալարըն սաԹըլմասընա քէնտիսի քիլիսէ տախի բուխաԹ վէրէմէգ , վէ վէրսէ տախի ձայիզ օլամազ . պու ձիւմլէ սաԹըլանլարը կէրիյէ իսԹէմէյէձէյինէ տախի սէօզ վէրէպիլմիրիզ տէյէրէք , պունա պիր մուգապէլէ օլմազ իւզրէ . հէնիւզ սաԹըլմայանլարըն ԼԷքթար քիլիսէյէ րէտսի , վէ էձէլ տէօչէյինտէ պուլունանլարըն քիլիսէլէրի վէ սայըր բուհանիյէ միւԹասալիգ իհտասաԹէ մալլէրինի վասիյէԹ իԹմէյէ բուխաԹ վէրիլմէսինի մաԹլուպ իտէր իտի , քի էակի հալտէն հիչ ֆէրգի եօղուտու , չիւնքի պու հալ իլէ բուհանի կիւրիւհ եինէ էմվալէ սահիպ սայրլաձագլար իտի , ՊօնապարԹէնին միւրսէլ իսէ բուհանի կիւրուհի էմվալէ սահիպ սայմայրպ էմանէԹքեար ճագ մընտա գուլլանմագ իտի ։

Ի՛վէնմիշ բաբասըրըն աֆվը քիլիսէնին մէրհամէԹինէ միւհԹաճ պիր քէյֆիյէԹ օլուպ , ԼԷօվպէքեարըրէ տախի Ի՛օմա քիլիսէսի հիչ պիր վագըԹ մէրհամէԹի տիրիգ իԹմէմիշ օլտուղունտան պուննատա ԼԷավիէյսի գօլայ պիր մատսէ իտի ։ Ի՛ապին Ի՛օմա հիւքիւմէԹի իչի սընըճ բաբասը պու մէրհամէԹտէն միւոմԷնտա ԷուԹտու , եանի պապի գալմադա պէօյիւք նէզը իԹմիշ էակի բահիպլէր իլէ փիսգոզա օլանլար աֆվ օլունմայաճագ ըտը ։ Ի՛մոի սորըն խարիճիյէ նազըր Ի՛այլէրըն տախի փիսգոզա օլարագ էվվէնմիշ օլուպ պու աֆվ մազհար օլամայաձաղընտան , հալի իլէ պու իԹԹիֆագնամէյէ գարշ կէլէճէյիտի , նասըլ քի վուգուի հալ իլէրիւտէ տախի նագլ օլունա ձագ տըր ։

ԻշԹէ Ի՛օմանըն պու ԼԷքլիֆլէրի , հէր նէ գատարտա Ա՛իրանտա իլէ իԹԹիֆագ հուսուսլինի միւմքինսիզ կիպի կէօսԷԷրէճէք մէրԹէպէտ ուէյիլ խսէ տէ պէյնէհիմ տայիմի պիր շիգագ վէ մուխալիֆԷԷԹի միւ ձիպ օլաձագ բատէլէրտէ պուլունտուղու տախի աչիքեար պիր քէն ֆիէԷԹ իտի ։ Ի՛մամ ՊօնապարԹէ պուննու ձիւմլէտէն էվվէլ ըտանա հիտ իտիւպ , վէ ԼԷհամմիւլիւ ԼԷիւքէնիպ , պիր գաչ տէֆտա Ա՛օնսինէօր Ա՛բինայը ձէլպ իԹմիշ , վէ Ա՛իրանտա հիւքիւմէԹինին մէյտանտա գուտուղու իԹԹիֆագնամէնին ասասընտան պիր վէձհ իլէ վագ կէչէմէյէձէյինի գաԹիլէն պէյան իԹմիշ իտի ։ « Ա՛իւրատըմ տէրիտի ՊօնապարԹ ո ԼԷԹ , էպի ուսուլլէրին քեաֆֆէսինի քէօքիւնաէն չըգարմագ , վէ

Digitized by Google

» եէնի թէրթիպ եէնի բուհանի կիւրուհ վէ եէնի փիսագոռոսլար , վէ
» հէր պընըճ քաբասլարտան ալարագ պիր բուհանի կիւրուհ թէշքիլ
» իթմէք տիր : Պէնիմ ուսուլիմ կէրէք մէսալիհի բուհանիյէ վէ
» կէրէք մէսալհի ճիմանիյէ իսթիհսամ իթմէք իչիւն , իչէ եարար
» վէ տիրայէթքեար ատամլար արամագ տըր , թէրաֆտարլըգ իստաս
» սընա զահիպ օլամամ վէ եալընըգ հէր թէրաֆտարլարը պիր պիրի
» իլէ իմթիհսագ իթտիրէրէք , Ձրանսատա իսթիլալ վէ մուխալիֆէթին
» էօնիւնիւ ալապիլիրիմ, վէ պու ֆիքրատէն ֆարիդ օլաճաղըմտա եօգ
» ատուր : »

Ւէզալէք | ապէ Պէրնիյէ , կէրէք քիլիսէ մէսալհինի թէսվիյէ իթմէք չէրէֆինէ նայիլիյէթ արզուսի վէ իչթիսագլընտան , վէ կէրէք հէր նէվի իմալը իայրիյէյէ մէյլանը թասալիսի պուլունտուղընտան , Ւ՝օնսինեօր Ւբինա իլէ միւքէրրէր միւքեալէմէլէր իտիւպ , պաշ Ւ՝օնսիւլիւն թանզիմաթընա մուզայիր օլարագ Ւ՝օմա թէրաֆընտան զուհուրա կէլէն միւչքիլաթը օրթատան գալտրմասը իչիւն նէվ պէ նէվ իպրամաթը տիրիդ իթմէզ լտի : Ւ՝զ ճիւմլէ , գաթոլնգ մէզհէպի Ձրանսըզ տէվլէթինին մէզհէպի տիր տէմէք միւմքինսիզ պիր չէյ տիր տէր իտի | ապէ Պէրնիյէ , չիւնքի Ձրանսանըն էֆքեարընա մուխալիֆ օլտուղոնտան պուհու նէ Թ՝էլի-նա , վէ նէտե Ւ՝ովէնին մէճլիսի , հասըլը հիչ պիրի պուհու գանուն մագամընտա գապուլ իտէմէզ տէր իտի : Ւէրիւտե | ապէ Պէրնիյէ պուհա տա պիր սուլհ եօլու պուլտու : Ւատամ քի Ձրանսըզ միլլէթինին էքսէրիյէթի գաթոլնգ տիր , իթթիֆագնամէտե պուհու զէյր էթմէք հէմ քեաֆի վէ հէմ տէ հագիգէթը հալէ մագբուն առաբ . վէ պու մագուլէ չէյին իւզերինէ ըսրար իթմէք , իստաս նէվինտէն օլաճաղընտան , իստաստան տախի քիլիսէյէ պիր ֆայտէ չըգամագ տէր իտի : Ւէզալէք այեին վէ մէզհէպ իճրասաթընտա պէօյիւք կիւնլէրտե , պաշ Ւ՝օնսիւլ պիզզաթ քիլիսէյէ կէլիպ պու մագուլէ զնյնէթլէրտե հագըր օլապիլէճէք իտի , վէ պէօյլէ պիր զաթը ճէլիլ սրֆաթըն էօյլէ վագթլարտա րէսմէն քիլիսէյէ կիթմէսի , միլլէթէ քիւչիք պիր իպրէթ տէյիլ իտի . լաքին միւչարալէհտէն , կիւնահ չըգարթմագ եաճօտ պուհա էմնագ իճրասաթ վէ ֆիլիլյաթը մէզհէպէյէ մաթլուպ իթմէք թէճվիզ օլունամագ տէր իտի , չիւնքի պու մագուլէ չէյլէր ռումումի ահալիյէ բաճի տիր : Ւսալգը ալըշտրմալը , վէ իւրքիւթմէյիլէլի վէ խուսուսի իլէ իսթիհզայէ միւճիպ օլաճագ չէյլէր թալէպ իթմէմէլի տէր իտի | ապէ Պէրնիյէ . էզ ճիւմլէ փիսագոռոսլարտան իաթիֆալէրինի թալէպ իթմէք մատտէսի տախի եէնի պիր չէյ տէյիլ տիր , 1790 սէնէսինտե Ձրանսանըն պիւթիւն փիսագոռոսլարը ալթընճը Պոռա Ւաբայա իսթիֆալէրինի թէքլիֆ իթմիշ վէ օ վագըթ տինի սահիհ հին սէլամէթի իչիւն պու ֆէտաքեարլըղը վլաս իթմիշ օլտուգլարընտան քէնտի թագրիրլէրի իլէ քէնտիլէրինի մէճպուր իթմէլի , հաճտա քեաֆֆէյի փիսագոռոսլարը 1790 սէնէսինտէն պէրու իսթիֆա իթմիշ մագամընտա թուրթմալը : | ապէ Պէրնիյէ պուհա պիր էմնագ տախի կէթիրիյի , վագթը իլէ Ւ՝ֆրիգատա Տօնանթօ նամ պիր փիսագոռոսուն րիֆագզինինի պաատրմագ իւզրե իւչ եիւզ փիսագոռոս պիրտէն իսթիֆա

Digitized by Google

իթաիլէը , վէ հէր նէ գատար գապու՛լ օլունմատը իսէ տէ եինէ պու խուստուսա էմսալ ԹուԹուլապիլիը ։ Նէնիտէն ինԹիխապ օլունաճապ փխագոբոսլարը տախի ՊօնաբարԹէնին միւրատը իւզրէ հէր սընըֆ տան ալմագ չարԹը իլէ Ղօմանըն գապու՛լ իԹամէսինի Թէքլիֆ խոէր իտի | ապէ Պէրնխէ ։ Վ է պուննու տա գօլայլաԹմագ իչիւն Պօնա բարԹէ էքսէրը փխագոբոսլարը Ղօմանըն էմնիխէ Թինէ չայեան զէվաՀ տէն ինԹիխապ իտիւպ , եէմինլի կիւրուհտէն ֆագաԹ պիր գաչ փխագոբոս , օտա գիլ՛ու գալէ մուճիպ օլմամագ իչիւն ինԹիխապ իտէճէք տիր տէր իտի ։ | ապէ Պէրնխէ պու պապտէ ԹալիմաԹընը Թէճավուզ իԹամիշ օլտու ։ Վ ագաա եէմինլի բաբասլարըն էքսէրի եա յանէնեան , եա տախի գէլ՛ով Թապիր օլունան ճէմիյէԹլէրին սէրկէրտէ լէրի օլտուգլարընտան , ՊօնաբարԹէ պուՆլարը սէվմէզ իտի , եաԽօտ պուՆլարըն իչինտէն եալընըզ ճէմիյէԹին բուհանի հաճէԹլէրինի գա յըրմագ իչիւն եէմին իԹամիչէ բազը օլան քիւչիւք բաբասլարը ոէվէր իտի , պու ճիւմլէ պուՆլարը պու գատար ուճուզ սաԹմագ տախի ՊօնաբարԹէնին էֆքեարընա մուԹապըգ տէյիլ իտի , լաքին | ապէ Պէրնխէ միւքեալէմէյի իլէրի վարտըրմագ իւզրէ քէնտի պաշընա պու սէօզիւ վէրմէյէ տէ ճէսարէԹ իԹամիշ օլտու ։ Վէզալիլիք փխագոբոս ԹէվճիհաԹընըն տախի պինննէֆս պաշ Ղօնսիւլ Թէրաֆընտան իճրա սը խուստուսունտա , եալընըզ պաշ Ղօնսիւլիւն բրօԹէգէԹան օլապիլ մէսի պիր մահզուբ ատտ օլունտուղունտան , վէ պուննա տա եագընտա իհԹիմալ կէօրիւնմէտիխինտէն , պուննուն իւզէրինէ միւճաահէլէ իԹամէք ապէս տիր տէր իտի | ապէ Պէրնխէ ։ Վիլիսէ էմվալինին սա Թըլմասընըն աասալընտա տախի իԹԹիֆագ հասըլ օլմուշ օլտուղունտան , պուննունտա սիւրէԹը Թանզիմխէէսինի պիր ան էվվէլ գալէմէ ալմագ իչի գալմըշ ըտը ։ Վ ախէԹ վէ տայիմի բուհանի իրտալը մատտէսինէ Ֆրանսանընըն չիմռիքի ուսուլի իֆրաԹ մուղայիր կէլտի չինտէն , պունա պիր միւսաատ օլապիլիը , եանի պու մագուլէ վա սխէԹլէը խազինէչէ վէրիլիպ վէ իճրասը տէվէլէ խազինէսինին պօր ճու սայըլըպ խազինէ Թէրաֆընտան Թէսվիյէ օլմագ միւսաատէսի Ֆրանսա հիւքիւմէԹի Թէրաֆընտան տախի գապու՛լ օլունապիլիը պիր Թէքլիֆ իտի ։

ՆհայէԹ , | ապէ Պէրնխէ Ա՛օնսինեօր Ա՛քինայը սըգըշտըրըպ , պու խուստուսա պիր նէԹիճէ վէրմէնին վագԹը կէլմիշ տիր վէ պէլ քիմոէ կէչմիշ տիր . պաշ Ղօնսիւլ օսմանմայա պաշլատը ։ ՊօնաբարԹէ զանն իսէյօր քի Նագա հազրէԹլէրի էսկի Ֆրանսա իլէ պօզուշմա յըպ , հիչ պիր վագԹ եէնի Ֆրանսա իլէ իԹԹիֆագ իսէմէյէճէք տիր , պէօյլէ օլտուղու կիպի , ՊօնաբարԹէ քէնտի սէպէպ օլտուգու շու իԹԹիֆագ մատտէսինտէն ասն ասնունտա քէնտիսի վազ կէչէճէք տիր ։ Վ ագաա ՊօնաբարէԹէնին բաբասլարա հագարէԹ կէօսԹէրմէյէ իհԹիաճլուսա եօգտուր , պուՆլարը քէնտի հալլէրինէ պըրագմասը . վէ քիլիսէ իչլէրի Ֆրանսատա նէ օլուր իսէ օլսուն պէն գաբըլմամ տէ մէսի տախի քեաֆի տիր ։ Նյա ԻԹալիատա Ղօմա հիւքիւմէԹինէ խա սիմանէ հայէբլէԹ կէօսԹէրսէ , նիճէ օլուր տէր իտի Թէքրար | ապէ Պէր

Digitized by Google

նիկէ, իմոի միւձէլրէտ խպգայը մեզհէպէ տէլալէթ իտէն պէօյլէ պիր զաման ձէլիլ սըֆաթըն խաթրը գըրըլմըմը, եախօտ պէօյլէ պիր առամը կիւձէնտիւմէք խայըր մը տըր. եախօտ Ձրանաստա քէնտիսինէ պու խուսուս իչին մուխալիֆէթ կէօսթէրէն գուվվէթլի թէրճիւմաըլար եօգմուտուր. վէ պունլարա իւմիտ քէօշէսի պըրագմալըմը սըր. պէն ձէ, թէքրարլար ըտը Ա ստէ Պէրնիկ, պէօյլէ պիր առամա կիւձլիւք կէօսթէրմէտիքտէն մաասէ միւշքիլաթը եէնմէսի իչիւն թէսհիլաթ տախի կէօսթէրմէլի սիր. եօխսա զաթէն գաթոլիգ այնընա թաւխպ օլմայան Ձրանասա ահալիսի, պիւթիւն սիւթիւնէ սօվուլյուպ, սօղրա թէսվիկէի մէսալիհի րուհանիկէյ պու գաասար ֆէտաքեարլըգ տա խի աղ կէլիր։

Ա՝ օնսինեօր Աբինա պու քէլամէրի իչիթտիքտե չաշըրմայա պաշ լատը. զաթէն սինատար, վէ սօֆու օլուպ, պունլարը իլէ պէրապէր իֆ ըրաթ թամահը տախի վար ըտը։ Ա՝ օմա խազինէսինի զէնկինլէթմէք վէ էվվէլքի հիսէթինէ իպլաղ իթմէք իչիւն կէօզիւնէ հիչ պիր շէյ միւշքիլ կէօրիւնմէզ իտի, պու ճիւմլէ Ա՝ օմա հիւքիւմէթինին ղայպ իթ տախի իւչ էյալէթին եէնիտէն թահսիլինէ տէսթրէս օլամատըղընը տա խի կէօրտիւքտե ձէսարէթինէ ֆիւթուր կէլմէկ պաշլատը։ Ա՝ ֆ պաշ Ա՝ օնսիւլիւն տախի ուսթալըգտա քէնտիլէրինտէն աշաղը գալմատը ղընը տա բանա ֆէրգ իլէտի, չիւնքի իքի թէրաֆ տախի քէնտի գա յըլ օլաճաղը չարթլարը օրթայա չըգարմայարագ, էվվէլճէ խաամինին չարթ վէ թէքլիֆլէրինի աղնամագ միւրատ իտէրլէր իտի, վէ պու սէպէպտէն նաշէ պիլա գարար խայլըճա վագըթ իմրար իլէտի։ Ա՝ իհ հայէթինտէ Ա՝ օնսինեօր Աբինա պիւթիւն Ա՝ ւրոբա տէվլէթլէրինին, պաշ Ա՝ օնսիւլ Պօնապարթէնին հէմէն այաղընա տիւշէր կիպի պիր հալէ կէլտիքլէրինի բայէլշն միւշահիտե իլէտի, վէ վագտա Ա՝ ուսիա էլչիսի Ա՝ ալիչէֆ, Ա՝ թալիանըն պազը քիւչիւք հիւքիւմէթլէրինի հիմայէ իթմէկէ գալգըշտըգտա, Ձրանաստան գօվուլմուշ մագամընտա կէրիկ կէօնտէրիլտի, մէմլէքէթլէրին թագսիմի խուսուսունտա պիւթիւն Ա՝ լէմանեա, պէտէլը զնան վէսիլէսի իլէ Ձրանաս ճիւմհուրուն կէչմիշ, եախօտ նէզարէթի թահթընտա պուլունմուշտու, Ա՝ օրթէկիզ մէմալիքի զապթ օլունմուշ, վէ Ա՝ նկիլթէրըա տախի եօր կունէտգ վէ զահմէթտէն վէլէհ կէթիրիպ պարըշա թաւխպ օլմուշտու։ Պու հալտե թէսլիմ օլմագտան վէ պաշ Ա՝ օնսիւլիւն իրատէսի նի թահսիլ իթմէքտէն պաշգա պիր չարե օլմատըղընը աղնայըպ, բուչի մուվաֆագաթ կէօսթէրմէյէ հազըրլանտը իսէ տե Ձրանըզ հիւքիւմէթինին թէքլիֆլէրինի թէքմիլէն վէ պիլա թատիլ վէ Ջէթէս վինէ գապուլ իթմէյէ տախի պիր սիւրլիւ ձէսարէթ իտէմէզ իտի։

ԱԼԹՆԱՐ ՏԱՍԻ

1801

1° Պօնաբարթե պիր նեկի իլիւիֆագնամե գալեմե ալըրըմ : 2° Այխաոս լա նար իլե Օսմայա կէօնդերիլ : 3° Յըրանըզ ալֆիլի մհափո Վափօ : 4° Օսման նանգիմ օղանան իլիւիֆագնամե : 5° Պօնաբարթէյին հիպէրի : 6° Պիս Իսբա վե գարթինալ Վօնսալվե : 7° Վարպինալ Վօնսալվե Ուրիսե ալխեր խեր : 8° Օսման հիւմայունէյին ածն իգդամալը : 9° Իլիւիֆագնամե հագգընդա ըսհոյա կելե ռամանամ : 10° Իլիւիֆագնամէյին Յըրանա հիւմայունէի նուրաֆշընան գաղոլ վե իսլամը :

1° Պահ Վօնսիլ Պօնաբարթէ մէկուֆ օլսուղու գուվվէի ֆահիկէ իլե Այնահնեօր Աբինայը կիւիֆթար օլսուղու ազիմ պիր ղայէտէն խէլաս խյէտի : Պալատե զնբը օղունսուղու վէճհ իլե Յըրանա հիւքիւմէթի Թամ պու էսնատե քեաֆֆէի Ուրոբա տէվլէթէրի վե պաշըճա Ինկիլիզ տէվլէթի իլե միւսալէհե մո գավէլաթը Թանգիմ իթմէքտե օլսուղունան, պաշ Վօնսիլ պու միւսալէհէյի ումումիյէտէն նէ ազիմ մուհասեհնաթ զուհուրա կելե ճէյինի տէր խաթըր իթտիքտե իֆրաթ մէսրուր վե խէնտան օղուպ քիլմակ հիւքիւմէթինին տախի պու տայրէտէն խարըճտա գալմաըրը Թէճ վիզ խտէմէզ իտի . իմտի պու խուսուսա տախի աէրի, վե գաթի պիր Թէտպիր իլե պաշա չըգարմագ իչիւն, Այնահնեօր Աբինայա քէնտի Թագտիմ իթմէք իւզէ պիր իթթիֆագնամէ սիւրէթի գալէմէ ալըն մասրնը Թէնպիհ խյէտի, վե իքի սապզգ Փհագոբոս, եանի Ֆայլեը րան վե Ֆօթրիվ, խարիճխէ նէզարէթի տայրէսինտե պու մասլահա Թա մէմուր օլտուլար . պու իքի միւնքիր Փհագոբոսլար իլե Այնահնեօր Աբինանըն արտընտա տախի տինտար վե Փաղիլ Ասպե Պէրնխէ պուլունտուղունան պու խուսուս ազ Թէսհիլաթ վե ազ մուվաֆֆագխէթէ միճհիզ օլմատը . իմտի Ֆօթրիվին գալէմէ ալորզը վե Պէրնխէնին Թասհիհ իթտխի պու իթթիֆագնամէ լայհէսի Այնահնեօրա Թագտիմ օլունտուգտա , աչըգ վե գաթի սիւրէթտե եազըլորը ղընը կէօրիւպ , մամէ օլտու , վե հէր նէ գատար պունու աէվլէթի եանի Ուսմա հիւքիւմէթի Թէրաֆընա կէօնտերմէյէ բազը օլտու խսէ սէ քէնտի էլի իլե իմզալամայա ճէսարէթի խտէմէտի :

Ինչին իմզալամայօրսուն, տէսիլէր Յըրանըզլար . իզնին բուխստ Թըն մը եօգ , էօյլե խսէ ալըը այ տոր նէյէ չապալայօրսուն Ուրիւ տէ , մատամ քի պիր շէյէ նէթիճէ վե գարար վէրմէմէք մուրախխատ ըզգ ինմուրիյէթինի էտա էտէմէյօրսուն , նիչին մուրախխատ Թաճը վե հարէքէթի կէօսթէրտին : Ուախատ պու լայհէ գապուլէ շայեան տէյիլ մի տիր , աչիքտար իգրար խյէ , Յըրանըզ վիւքէլտսը տախի պունտան պաշգա Թէքլիֆ վե շարթ կէօսթէրմէյէճէինտէն սէնին

Digitized by Google

իլէ գաթի մուզաքերէ իտէր , ամմա Ւօմա իլէ պօզուշուր պօզուշմազ օ պաշգա մատուէ տիր , լաքին սէնին իլէ պիր իշտէ գալմազ եա , տէտիլէր ։

Տիւպազ Փիագոբոս պու սիվալլարա նէ ձէվապ վէրէձէյինի շաշըր տը գալտը , մուբախասա օլտուղունու սէթը իտէմէյիպ , Պօնաբարթէնին գալէմէ ալտըրտըղը լայհէյէ տախի գապուլէ շայեան տէյիլ տիր տէյէմէտի . մէզհէպ մատտէլէրինէ տայիր պիր ահտնամէ գապու իթմէյէ եալընըզ գարտինալ մէձլիսի իլէ պիրլիքտէ Ւնաբանըն սէլահէյէթի օլաճաղընատան , միւշարալէհին ըէյինի թահսիլ իթմէք իւզրէ լայհէյի Ւօմայա կէօնտէրմէյէ րտազը օլտու ։ Ւնէք էյի տէտիլէր Ձրանսըզտտար , լաքին սէնտէ պու լայհէյի թահսիլին իթմիշ օլտուղունու պէյան իլէ ։ ՒՕնսինէօր Ւլինա պու թահսիլին մատտէսինի տախի գապուլ իտէմէյիպ , լաքին գաթոլիզ մէզհէպինին Ձրանսատա իպգապընա միւձիպ օլաճագ պէօյլէ պիր լայհէնին գապուլինի Ւօմատան իլթիմաս իթմէյէ սէօզ վէրտի ։

2° Ւմոի Պօնաբարթէ Ւօմայա ֆէվգէլատէ պիր թաթար չըգարըպ , մէզպուր լայհէ իլէ պէրապէր , Ւօմատա միւգիմ Ձրանսըզ էլչիսի միւսիւ Վագօյա տախի պէձիտ թալիմաթ կէօնտէրտի քի միւձիպին ձէ լայհէյի թագտիմ իտիւպ սէրիան վէ քեամիլէն գապուլինի թալէպ իտէձէք իտի ։ Պու թաթար իլէ պիր տէ պիր զնգըլմէթ հէտիյէ կէօնտէրիլտի քի , պիւթիւն Ւթալիայա միւձիպի սուրսուրու ազիմ օլաճաղընա քիմսէնին չիւպհէսի եօղուտտու ։ Ձէտիյէ տէտիխիվիզ , Ւօ րէթօ չէհրինտէ պուլաննան պէյթը Ւէյրէմ խազնէսինտէն մուգատտէմա ալընան , վէ աղաճտան օյմա չէօհրէթլի վէ միւձիզէլի պիր Ւէյրէմ անա թասվիրի իտի ։ Պու թասվիրի օ վագթ Ձրանսըզլար եաղմա իտիպ , վէ բարիսէ կէթիրիպ ամմէնին սէյր ու թամաշասը զըմնընատա սայըր պազը թօհաֆիհաթլէ պէրապէր միլլէթ քիթապհանէսինէ վազ իթմիշլէր իտի ։ Պու թասվիրին էօյլէ պիր մահալտէ պուլունմասը տէնատաթլէրինի գալպինէ նէ գատտար կիբան կէլտիկինի , վէ նէ մէրթէպ պէ ինֆասալէրինէ միւձիպ օլտուղունու Պօնաբարթէ բանա քէշֆ իթմիշ իտի , իմտի պու վէսիլէյի այնը ֆրատա տատ իտիպ , իթթիֆագ նամէ լայհէսի իլէ թասվիրի մէզպուրու տախի մահալինէ իտատ իլէտտի . վէ վագտա մէմուրի իւզրէ պու հէտիյէ պիւթիւն Ւօմա մէմալիք քինտէ քէմալը մէսէրրէթլէ գապուլ օլտունուպ , քէնտիսի Ւնաբա հազրէթլէրի տախի լայհէյի մէմուրտէն զիյատէ թէվէձձիւհլէ գապուլ իլէտի ։ Տինտար վէ ֆազիլ Ւնաբա , մէնաֆիի րուհանիյէյի քեաֆֆէյի մէնաֆիի ձիմանիյէյէ թէրձիհ իտիկէլտիկինտէն , լայհէտէ մութալգա գապուլ օլտունամազ կիսիձէ պիր շէյ կէօրէմէյիպ , սիւրէթը թանզիմսինտէ տախի պազը թատիլ վէ թէվէյիյէ իլէ , Պօնաբարթէյի մէձիսինտէ վէ խօշնուտ իտէպիլիր մէմուրիյինտէ իտի , չինքի միւշարալէհին մէրամ վէ մագտէտը մախտուտտու Ձրանսատա գաթոլիզ մէզհէպինին իպգասը օլտու , սլագի գալանըրը թէֆֆէրրիւաթտէն տատ իտէր իտի ։

Ւմոի էվվէլ էմիրտե լայհէյի պիր քէրրե թէձէսիա իթմէք իւզ-

Digitized by Google

ըէ , Կաւանտինի , Ընթօնէլլի , վէ Ռ'էլտի նաման իւչ գարտինալտնէ միւրէթէէպ պիր գօմիսիօնա իհալէ խյլէտի : Օլ էնանատէ գարտինալ Ընթօնէլլի իլէ գարտինալ Ռ'էլտի քիլիսէնին էն ալիմ վէ էն ֆէթին մէմուրլէրինտէն ատտ օլունմուշ իտիլէր . հաթտա գարտինալ Ռ'էլտի Կաւայատա տօղմուշ օլուպ պու մէմալիք Ֆրանսըզա կէչմիշ օլտուղունտան , մուսայիլէհ Ֆրանսըզ տախի սայըլապիլիր իտի . Ինաբա ճէնապ լէրի պու Կօմիսիօնու թէշքիլ իթտիքտե , լայիհէյի միւսթաճաճլէն թէճէսսիւս իթմէլէրինի տախի միւէքքլտեն թէնպիհ խյլէմիշ իտի : Պու թէճէսսիւս պիրթտիքտե մէզքիւր իւչ գարտինալ Կօմատտա միւգիմ վէ հուզուզ վէ մէնաֆիի քիլիսէյէ վագըֆ օն իլքի գարտինալտան միւրէթէէպ պիր մէճլիսէ գարարլարընը թագրիր խյլէտիլէր : Պունլար քէյֆիյէթի էսրար թուրմագ իւզէրէ էվվէլ պէ էվվէլ ինճիլ իւզէրինէ եէմին իթտիլէր , չինքի Ինաբա հաղրէթլէրի Վէքիլ թէքաֆտարլարը միւլթէճիլէրին ֆէսատ , շամաթա վէ մուամանատլէրինտեն վէսվէսէ իթտիխինտեն . մէճլիսի չէրիֆի պու մագուլէ թէսիրլէրտեն գուրթարմագ իչիւն միւզաքերաթըն ղայէթ էսրար թուրթուրմասընը միւրատ իթմիշ իտի : Վէ ը օղ վէճհ իլէ միւշարէյհինխա լիսէթ վէ սաֆվէթինէ քիմէսնէնինն չէքք վէ շէյհիսլամի գալմամըշ ըսը .

3՝ Ֆրանսըզ սէֆիրի միւսիւ Կագօ տախի ալիճէնապ վէ սաֆտէրուն պիր քիմսէ օլուպ , միւշարէյհինն միզաճընա մուվաֆըգ պիր մէմուրու պի գուսուր իտի : Վինննի վէ Թէրքիյէսի իգթիզասընտան կէչէն իսթիխլալ տէվլի մահսուլու օլուպ , մէմուրիյէթի ճիհէթիյլէ Կօմատտա պուլունտուղունտան , հիւքիւմէթը բուհանիյէնինն մալէք օլտուղու ազամէթ , վէ մէղհէպ տարաթը վէ հաշմէթինտէն միւթէսսիր , վէ միւթէհայիր օլան քիմսէլէրտէն իտի : Ինչիլիքլէ Կօմայա ազիմէթինտէն էվվէլճէ Պօնաբարթէտէն պիր թաւիմաթ իսթէտիյինտէն Պօնաբարթէ շու մէչհուր ճէվապը վէրտի քէնտիսինէ : Ինաբա իլէ իչի եւ պին պունիւլ աչէրի օլան պիր հիւքիմտար մագամընա մուամէլէ իչ : Վիւսիւ Կագօնուն կէրէք եէտինճի Պիոսա վէ կէրէք Պօնաբարթէյէ պաշգա պաշգա թէվէճճիւհիւ տէբուռնի վար ըսը , իմտի իքի սինի տախի հիւսնիւ մուամէլէ իլէ գուլլանըպ , իքիսի պէյնինտե պիր հիւսնիւ իթթիֆագ հուսուլինէ աղիմ տէլալէթ խյլէտի : Ինաբա հաղրէթլէրինէ տայիմա շու լիսանը գուլլանըրըտը : Պաշ Կօնսիւլէ էճնէ յէթ վէ իմիմատ խյլէ , քիլիսա մէսալհինի օ ատտամ քէք ալա սըրաթնա գօյապիլիր . լաքին մաթլուպ իթտիխ չէյի տախի վէրմէլիսին , չինքի թէճաւվուր իթտիխի չէյի պաշա չըգարմագ իչիւն էլղէմ օլմասա , մաթլուպ իթմէզ իտի : Վէզալիք պաշ Կօնսիւլէ տախի սայիմա շու լիսանը գուլլանըրըտը : Պիրազ սապր իս թէհամմիւլ խյլէ , չինքի Ինաբա ղայէթ ազիզ վէ ղայէթ միւհթէրէմ պիր ղաթ տըր . օ սէնի մէճնուն իտէր , լաքին պիր ազ վագէթ վէր քէնտիսինէ , միւսթագիլ միւրէթինտե գալէմ ալտըղըն թէքքլիֆլէրի կէրէք Ինաբայը վէ կէրէք գարտինալլարը ալըշտըրմագ լազըմ տըր : Կօմատտա սիզին մէմուլիթտիխ նիզտէն զիյատե տինտարլըգ վար վէ պու զաթլար իլէ հիլմիյէթլէ

Digitized by Google

տասնամեայ, զօրաւորագոյն կիսի չաշերոյ, վէ պաշգա չարե գալմատը տէյերէք իհթիմալտը Տին ուղղունա ճան վէ պաշ ֆէտա իթմէք էֆքեարընա զահիպ օլուրլար։ Պու ագիլանէ նասիհաթլէր պաշ Կօնսիւլիւն աթէչը հիտտէթինի թէսկին խոիւպ, Կօմանդն օսմանճ կէթիրիճի թէտգիգաթընդն խիթամընա քէմալը սապր իւ թէհամիւլ իլէ մունթազըր սուլունտու։

Ֆէսմէսիւս պիթտիքտէ Նաբա հազրէթլէրի գարտինալ Կօնսալվի իլէ պէրապէր Վրանսըդ էլչիսինի պիր գաչ տէֆտա միւքեալէմէյէ տա վէթ իոիւպ գարտինալտար մարիֆէթի իլէ գալէմէ ալընան լայիհէյի տախի մուամայիլէյհէ իսպրազ իլէտիլէր։ Կընճագ էլչի պուռնու Կօնսաբարթէնին լայիհասընտան իֆրաթ ֆէրգլի պուլտուղունտան, Թատիլ վէ թէպտիլինէ ճահտ իւ իգտամ իլէտի։ Իմոի քէյֆիէթ եէնիտէն օն իքի գարտինալ մէճլիսինէ իհալէ օլունուպ, պիր Թագըմ վագթ տա հա ֆէվգը օլտու, վէ միւսիւ Կոագօ լայիհէյի մեզպուրէյե պաշլըճա պիր Թէպէտտիւլաթ հասըլ իտէմէյերէք, պիր այ գատտար վագրթ Թէլէֆինէ քէնտիսի սէպէպ օլտու։ Կիհայէթ միւմքին մէրԹէպէ իքի Թէրաֆ իթթիֆագ վէ իմմէթլագ իտիւպ, պիր եէնի լայիհէ գալէմէ ալընտը քի Կօնաբարթէնին լայիհէսինաէն եալընըդ աթիտե կէօսթէրիլէն մահալլէրտե ֆէրգլիճէ իտի։

4։ Կոաթոլիգ մեզհէպի Վրանսատա գեվլէթ Դելէկի տէյի իլան օլուն նաճագ, Կօնսիւլլար պու մեզհէպին այընլարընը պիլ ֆիիլ իճրա իտէճէքլեր, փիագոբոսլուգ նահիյէլերի եէնիտէն Թագսիմ օլունուպ, Կօ նաբարթէնին մաթլուպի իւզրե եալընըդ տալէմըդ փիագոբոս օլաճագ, Նաբա հազրէթլէրի էակի փիագոբոսլարա մէկէթիւպ եազըպ հիւանիւ բիզալէրի իլէ իսթիֆա իթմէկլէրինի. եախօտ 1790 սէնէսի իսթիֆա սընը Թազէլէմէկլէրինի Թալեպ իտէճէք իտի։ Վէ պու հալտե բէք չօգ լարընը իսթիֆասը վէ պազըլարընըն տախի վէֆաԹը իհթիմալտէն պայիտ օլմատընդնատան օդ վէճհ իլէ Վրանսըդ հիւքիւմէթի բէք չօգ մահալէ փիագոբոս Թէվճիհաթընը իճրա իտէպիլէճէք իտի։ Իսթիֆա իթմէկէնլէր տախի հէր նէ գատտար պիր գաչ փիագոբոսատան իսպարէթ իսե տե. պունլարընն հազգընտա տախի Նաբա հազրէթլէրի Թէտտա պիրի լազըմէյի իճրա իտիւպ, պունլարտա եալընըդ փիագոբոսլուգ իսա մի գալաճագ ընտը, վէ նահիյէլերին իտարեսի, Կօմանդն վէ պաշ Կօնսիւլիւն էմնիյէթինէ շայեան վէքիլլերե իհալէ օլունաճագ ընտը։

Պու գարարտան սօղրա, Նաբա հազրէթլէրի Պաշ Կօնսիւլէ քէնտի խամթը տէսթի իլէ պիր մէկէթիւպ եազըպ, օ զամթը պէրկիւզիտե սընճաթ, Կօնաբարթէյէ շու մուէսսիր քէլամլերի Թէֆհիմ իթմիշ ի տի։

" Այվկիւլիւ էվլաստ.

" Իիլհաէ ուղղունա պունճա միհնէթ վէ մէշագգաթ չէքէն միւ
" սին վէ իհթիսաբ փիագոբոսլարը ազլ իթմէյե մէճպուր օլտուղունմու
" ալէնէն իլան վէ իգրար իթմէք տէրտինտէն պէնի խէլաս իլէ։ Իվ
" վէլա պու պապտե հուգուգում տախի չիւպհէլի տիր. սանկէն

Digitized by Google

» ֆելէքզէտե օլարագ տիարը զուրպէթտե միւլթէֆի պուլունան բու-
» հանի մէնէթտ սահիպլէրինէ պու սէրտ վէ չէտիտ մուամէլէյի կէօս-
» թէրմէք գալպիմէ իֆրաթ աղըր կէլմէքտէ տիր ։ Այզին քէնտինիզէ
» օլան սատագաթ վէ թէվէֆֆիւհլերի իլէ , սիզին պունճա ֆիւթու-
» հաթլարընըզա մուամլին վէ վասէթա օլան վէ էթրաֆընըզտա պուլու-
» նան ճէնէրալլարըն ազլընի սիզտէն մաթլուպ իտէն օլսա , սիզ նէ տէրք
» տինիզ ։ . . . պունտան մատտա մաթլուպիմիզին Հասար հէր Հալտէ
» հուսուլ պուլաճագ տըր , չինքի նահիյէլէրին բէք չօղու , փիագո-
» բոսլարընըն կէրէք վէֆաթընտան վէ կէրէք իսթիֆասընտան աչըգ
» գալաճագ տըր , պունլարըն մէմուրլարընը սիզ թէվէֆիհ իտէպիլիր-
» սինիզ ։ Պիր գաչ փիագոբոս հիւնիւ րիզալէրի իլէ իսթիֆալէրինի
» վէրմէտիքլէրի Հալտէ , վագտա պունլարա եէնիտէն փիագոբոս նասլ
» իտէմէյիզ , լաքին պունլարը տախի սիզին վէ պիզիմ էմնիյէթիմիզէ
» շայեան վէքիլլէր վասէթասը իլէ իտարէ իթտիրրիզ ։

Տիկեր մատտէլէրտե Թօմատա գալէմէ պլընան լայիհէ , Պօնաբարթ էէնին թագտիմ իթտիպի լայհիէտէն չօգ պիր ֆէրգլի տէյիլ իտի ։ Փիագոբոս մէնէտէլէրինին թէվէֆիհի պաշ Պօնաիւլլէրէ իհալէ օլունաս եաղընըզ բրօթէսթան օլտուգլարը Հալտէ պու իմթիազ քէնտիլէրին տէն պլընաճագ ըտը , քէզալէք քիլիսէ էմվալինին սաթընտըղընը տախի Թօմա հիւքիւմէթի գապուլ իտիւպ , ֆագաթ տինտաթլէրին բուհանի չէ վասիյէթ իթմէք սէլահիյէթի պիլ ըսրար մաթլուպ օլունմուշտուս , նիհայէթ էվլի բաբասլարընն աֆիը տախի գապուլ օլունմուշ պիր մատտէ իտի ։

Վագաա շու խուսուստա էն միւշքիլ վէ Հաբայա էն աղըր կէլէճէք մատտէ , իսթիֆա իթմէյէն փիագոբոսլարը ազ իթմէք մատտէսի փտի . չինքի քեաֆֆէի էակի վէ տինտար բուհանի կիւբուհինի Փ-նաբարթէնինն խաթընընա ֆէտա իթմէք տէմէք օլաճաղընտը , լաքին Փ-նաբարթէնինն տախի եէմինլի սընըֆընտան վէ սայըր սընըֆլարտան օլան բուհանի կիւբուհինի մահվ իթմէտի , վէ պիւթիւն Ֆրանսատա պիր սընըֆ բաբաս Թանըմմասը իչիւն պու ֆէտաքեարլըղընն էլզէմ օլտուղս տախի ինքեար օլունամազտը ։ Պիլիսե հիւքիւմէթինի մուխաթապա տան գուրթարմագ իչիւն հէր տէվրտե Հաբաչլարընն պու մազուլէ Թէա-պիրլէրէ էլ վուրտուգլարը նա մէշհուտ վէ էմնալընըղտա տէյիլ իտի , պու ձիւմլէ գարարը գաթի վէ իմզա վագթը կէլտիքտե եէհինէի Պուս Հաբանընն գալպը խալիսանէսի էսէֆ , գօրգաս , իհթիրազ վէ վէսվէսէտէն մատուն օլամատը ։

Պու վէձհ իլէ Թօմատա կեահ գարտինալլար քէնտի մապէյնլէրինէ իսթիշարէ , վէ կեահ Ֆրանսըզ էլչիսի իլէ միւքեալէմէ իտէրէք , վա գըթ կէչիրտիքլէրի էնսատէ , Հարիտէ Պաշ Պօնաիւլլուն սագը իթհամիւլլիւ Թիւքէնմէյէ , վէ Թօմա հիւքիւմէթինին եա գրալ Թէ-ըսֆտարը օլան միւլթէձիլէրին , եա տա էձնէպի տէվլէթլէրին վէ պաշ-ըճա Ռուսիրիանընն խիւտէ վէ տէօխէյէրինէ տիւչար օլմուշ օլմատն տան վէսիլէսե իթմէյէ պաշլամըշ ըտը ։ Պօնաբարթէ պիհթաճալի միւ-վէսվիս օլտուգտան մատտա տին իւ մէզհէպէ տիւչման օլան պիր Թա-

Digitized by Google

գըմ ժէմուրինին իվլալէրի տախթ միւշարալէյհին վէսվէսինի թէք-
սիր իթմէք տէրէճէսինէ կէթիրմիշ իտի ։ Պու մագուլէ Օսմայա տիւշ-
մէն օլան զաթլար հէմէն հէր կիւն Պօնաբարթէնին էթրաֆընա թօփ
լանըպ , սէնթ ալտատըյօրլար , սէնին ագըն , տիրայէթին , վէ ֆէթա-
նէթին նէ գատար զիատէ օլաս մութլագա Իթալիան հիլէսինէ վէ
տուզաղընա տիւշէճէքսին տէրլէր իտի ։ Պօնաբարթէ Իթալիանլարըն
քէնտոխինտէն զիատէ ինձէ ֆիլքրին օլտուգլարընա ինանամազընը խէ
տէ , այաղը ալճընտա օլան կիրտապըն տէրինլիկինի տախթ ուլա-
գանտիլ իթմէք միւրատ իլէտի , վէ մայխին 13 իւնտէ եանի Օսման հիւ-
քիւմէթի թէրաֆընատան , գալէմ ալընան լայխէյի Խարիսէ կէթիրճէք
Թահթարըն Օսմատան չըգտըղը կիւն Պօնաբարթէ Խարիսէ շուտ վէճէ
իլէ Թէհոխտանէ պիր մուամիլէ կէօսթէրտի ։

5° Ասպէ Պէրնիկ , Յօնսիներօր Քելինա , վէ խարիճիկէ նաղըրը Թայլ-
երընը Յալմէզօն սէրայընտա հուզուրունա չաղըրըպ աչըրը հիտտէթլէ
պիր նուԹգ իլէտի . « ԷրԹըգ Օսմանըն մուամիլտաԹը վէ նիկէթինէ
ո ըստղպէթ վէ էմնիկէթիմ գալմատը , պու հիւքիւմէթ նէզընտէ միւէ-
ո Թէճիլէը իլէ իմթիգազ իթմէք , պիւԹիւն Յրանաա իթԹիֆագընա .
ո վէ Թէրաֆտարան մէնաֆիի , մէզհէպ մէնաֆիինէ միւրաճաճ ԹուԹ-
ո Թաւըտուղա աչիքճաթ կէօրիւնիւյօր ։ Օսմանըն , կէրէք Յրանանընն
ո տիւշմէնլէրի օգան տուէլը էճնէպիկէ վէ կէրէք Յրանատան ֆիքրար
ո խանն միւլէթճի սէրկէրտէլէրի իլէ էվվէլճէ իսթիշարէ խոխագ տէ ,
ո օնլարատան ալտըղը նատիհաթ միւճիւպինճէ Յրանաա իլէ իթԹիֆագ
ո իթմէկէ մէյլ իս րաղպէթ կէօստէրմէսինէ ասլա մէմուլ իթմէղ ի-
ո տմամ . Փիլիսէ հիւքիւմէթի պէնատէն պու գատար հատտըղ հիտտագ
ո սըզ էյլէք կէօրճէչինտէն , Թէքլիֆլէրիմի աէրիտան եա գատագուլ եա
ո ըէտտա իթմէլի , վէ պիր Թագըմ լազըմընըգ իհԹիտաղէը , վէ նատիճա
ո խաթիշարէլէը իլէ ճէօմատաԹըն խայրընը պուննճա վաղԹ կէճիքտիր
ո մէմէլի իտի ։ Յատամ քի քիլիսէ հիւքիւմէթի պանա մուամէնէթ իթ-
ո մէյօր պէնտէ պու հիւքիւմէթի Թէրը իթմէյէ մէճպուրում , վաղտատ է-
ո կի ատվերին , բաբատար հագգընտա իազրագ իլէտիսի Թէտալէնէ , զուլմ
ո վէ հագգատաԹընը տախթ Թէճտիս իթմէմ , լազքին եալքընըգ էհտատը
ո ֆէտատը Թէյտիագ իտէրէք , րուհանի կիւրուհիտէ քէնտի հալինէ պրա-
ո ղըրըմ , նատ իսթէրլէը իսէ պէհնէրինտէ ուղատըմնատ ։ Պէն քէնտի
ո մի Օսման հիւքիւմէթի մուվաճէհէսինտէ հէր Թահհատ վէ հէր զիմ
ո մէԹտէն ազատէ ԹուԹարըմ , հաճատա Յօլէնթինօ ահտնամէսինի
ո տախթ մահվ օլմուշ ԹուԹարըմ , չէնքի միւտիրան հիւքիւմէթի իլէ
ո եէտինճի Պիտա Խաբանըն ճէնկ աչտըղը կիւն Յօլէնթինօ ահտնատ
ո մէտի տախթ ֆէտա օլմուշ ատյալընըրտար ։

Պօնաբարթէ պու քէլամլէրի հիտտէթ , ատուգ գան , վէ աէրտուխըլէ
աէօյլէտիքտէն սօղրա . մանատարընը խղահ իթտիսի էճտատոճ , մէմու-
լատա պիրազտատա իւմիտ քէօշէսի պլատգմագ իւզրէ , « պու ճիւմլէ Խա-
ո քա հազրէթլէրինէ օլան իթիմատ վէ էճնիկէթիմ եինէ էվվէլքի
ո մէրքէզինտէ տիր , լազքին ինֆատալիմ միւճիզ օլան շուտ Թէհնինի վէ
ո շաւ Թէրէատիւտ , կէրէք գատտինատ Պօնատրէնին վէ կէրէք Խաբա-

Digitized by Google

ո՞նըն էթրաֆընտա օլան սայըր էվլիայը ումուրուն իչիտիր տէտի։

Պաշ Վօնսիւլ պու մուամէլէ իլէ մէրամ վէ մագսէտինի թէքմիլէն հասըլ իլէտի, չինքի պիչարէ Էրնա, Ալամէզօն աէրայընտան ըրշարը չըգըրգտա՞պիւթիւն պիւթիւնէ ագլընը չաչըրմըշ կիպի պիր հայէթ կիրիպ, վէ միւսթաամէլէն Խարիսէ կիտիպ, Պօնաբարթէնին հուզուրունտա կիրիֆթար օլտուղու տէհշէթի, հիւքիւմէթի թէքրաֆընտա խի թէյսիր իթտիրմէք իւզրէ, աճէլէ, վէ գօրգունճլու մէկթիւպլէր եաղմայա պաչլատը։ Բէզալէք խարիճիյէ նազըրը Թայլերըան տախի Օսմատա միւգիմ Ձրանըզ էլչիսի միւսիւ Վագօյա պիր ըչսմի մէկ թիւպ եազըպ, Ալամէզօնտաքի մէճլիսի հիքեայէ, վէ Խաբայա վէ գարտինալ Վօնսալվիյէ կիտիպ, պաշ Վօնսիւլէն Խաբա հազրէթլէրինին զաթընտան խօշնուտ, ֆագաթ վիւքէլսընտան մէճունէն օլմատըղընը, վէ իթթիֆագնամէ իւզէրինէ պաչլանան միւքեալէմէտէ խաւսէթ կէօրիւնմէտիյինտէն գաթը միւզաքէրէ օլունաճաղընը, վէ էլ հասըլ Ձրանատան կիտէն իթթիֆագնամէ լայիհէսի Օսմատա սէրհան գապուլ օլունմատըղը եախօտ Թատիլ Թէսվիյէ շարթը իլէ գապուլ օլունտուղու հալտէ պէշ կիւն վատէ վէրիպ իհթամընտա Օսմայը Թէղը խոճայինի ըչմէն խապէր վէրմէսինի Թէնպիհ իլէտի, վէ միւճիպինճէ միւսիւ Վագօյա Թալիմաթ տախի կէօնտէրիպ, Ձհօրէն չա չէհրինէ չէքիլէրէք օրատա պաշ Վօնսիւլէն էմրինէ մունթազըր պուլունմասընը իչար իլէտի։

Պու Թահրիրաթ մայխին ասն կիւնէլէրինտէ Օսմա ճանիպինէ վասլ օլտուգտա միւսիւ Վագօնըն տէրճէյը նիհայէտէ էսէֆը տէրուննէ միւճիպ օլտու. սէֆիրի մուամայիլէհ պու Թահրիրաթէ հէմ Օսմա հիւքիւմէթինի մէյուս իթմէյէ վէ հէմ տախի հագգընտա Թէվճճիհ վէ ալագայը տէրուննի տէրքեար օլան պիր մէզհէպ ըչխինին գալպինի գըրմայա խահ նա խահ մէճպուր օլաճագ ըտը. անճագ պաշ Վօնսիւլէն էմրէրի գաթի վէ պէճիա օլտուղունատան միւճիպինճէ հարէքէթ իթմէմէք տախի մուհալ գապիլինտէն խտի, իմտի սէֆիրի մուամայիլէհ կէրէք Խաբա հազրէթլէրի, վէ կէրէք գարտինալ Վօնսալ վի նէզտինէ կիտիւպ Թալիմաթը վէ Թահրիրաթը իպլաղ իլէտի, վէ իքիսի պիրտէն էնտիչէ տէրեասընա զարգ օլտուլար, խուսուսէյլէ գարտինալ Վօնսալվի, պաշ Վօնսիւլէն Թահրիրաթընտա քէնտի իտմի իլէ զնքր օլունտուղունու, վէ միւքեալէմաթըն ուզանմասընա սէպէպ կէօրէլտիյինի կէօրտիւքտէ ապիմ տէհշէթէ կիրիֆթար օլտու, լաքին պու տէրճէտէ գապահաթը տա եօղուտու, չինքի միւքեալէմաթըն կէճիքմէսինէ էն սահիհ սէպէպ, տիւնեանըն էն էսկի գալէմի սայըլան Օսմա տիվանընըն գալէմճէ մուամէլաթընըն ուզունլուղու իտի։ Խաբա հազրէթլէրի, միւսիւ Վագօ, վէ գարտինալ Վօնսալվի պիր է. յամ տիւչինսիւքտէն ասղրա միւսիւ Վագօ պիր Թարիգի Թէսվիյէ պուլուպ, պու Թարիգտէն տախի իպթիտատէ գօրգուպ Թէրէտուտ կէօսթէրտիլէր իսէ տէ, պունտան պաշգա սէլամէթ եօլու գալմատըղընա իլէրիւտէ ճիւմլէսի բանա իսկեաթ օլտուլար։

Ասատամ քի Ձրանատան կէլէն իթթիֆագնամէ լայիհէսինի Թէ.

Digitized by Google

մամը թէմամընա գապուլ իմամէք իսթէմիւօրսունուզ, պարէմ մու-
բախասլըգ իւնվանը իլէ գարտինալ Վօնսալվի պիզամ Վրանսայա կիթ-
սին, պաշ Վօնսիւլէ քէնտիսինի թանըթսըն, էմնիյէթ հասըլ իթսին,
վէ սիւբէթը թանգիմիյէնին էլգէմ օլան թատիլամ վէ թէսվիյաթընը
իլթիմաս խլէսին. պու պապտէ պիր միւշքիլ տաիսի զուհուր իթսէ,
իսթիզանէ հաձէթ գալմայարագ Խարիստէ թէսվիյէ օլունուբ վէ սա-
պըրսըզ վէ թահամմիւլսիւզ պաշ Վօնսիւլիւմիւզին տաիսի ապէսէ
վագթ սարֆ օլունույօր տէյի հիսուսէթլէնմէյէ վէսիլէսի գալմագ. վէ
միզ քէնտինիզ պիր ազիմ մուխաթարատան գուրթուլուպ, մէզհէպ
մէսալիհի տաիսի լուչի սէլամէթի պուլմուշ օլուբ սէսի միւսիւ Վա-
գօ Խաբա հազրէթլէրի իլէ գարտինալա։ Ա ապին գարտինալ Վօնսալվի
Խաբանըն սաղ գօլու, մուավինի, ահպապը, տէրտինէ թէսէլլի վէ
զաաֆընա գուվվէթ մագամընատ օլտուղունտան պունտան այրըլմագ
միւմքինսիզ տէյիլ իսէտ գալպինէ պէօյիւք պիր աձը օլաձագ լուը։

Խմոր Պիոս Խաբա սէֆիրի մուսայիլէյհին թէսպիհինի հէմ ագըլա
մուվաֆըգ վէ միւսթահսէն կէօրիւպ, հէմ տաիսի մահրէմը էսրարընը-
ատն այրըլմագտա օլան կիւձլիւյիւ հիսա իտէրէք տէհշէթլիու պիր
էնտիշէ վէ թէրէտտիւտ իչինտէ գալմըշ լուը։

6° Կէրէք Վրանսըզ վէ կէրէք Նըրոբատըն սայըր միլլէթլէրինտէն
Վրանսա ձիւմհուրունա պէտիահ վէ տիւշմէն, վէ պու ձիւմհուբ-
տան իսթիքբահ իթմիշ պիր կիւրուհ վար լուը պիւթիւն Նըրոբատա։
Վրանսա հագգընտա խայրլը ատտ օլունան մէսալիհ պունլարընն ին-
տինտէ պէտ պահաթ պիր քէնֆիէթ ատտ օլունուրուտու, իմոի Վրանսա-
նըն պիւթիւն Նըրոբա իլէ միւսալէհէ իթմէսի, Ա անտէ էյալէթինին
սուրհ վէ իթահէթտտ պուլունմասը վէ նիհայէթ տինինիզ Վրանսանընն
Վօմա իլէ իթթիֆագը պու պէտիահ քիմսէլէրին գալալէրինի պիրբէր
եըլտըրըմ կիպի վուրուպ եագմագտա իտի. պու սէպէպէ մէտինի Վօ-
մա պէլտէսինէ մէկթիւպլէր եազըրըպ, հիձվէլէր պաստըրտըլար վէ
տիվարլարը տիւրլիւ տիւրլիւ եաֆթալար իլէ գապալտըլար։ Նաֆ-
թալարընն պիրիսի չու վէձհ իլէ լտի. քի թալեանձասը իֆրաթ ահէնհ-
լի տիր [1] Ալընձը Պիոս, փին ոաղոանա նաիրը ֆէպա իրիփ, եէփինձի Պիոս, նաիր
ոաղոանա փինի ֆէպա իրիփ։ Պու ձիւմլէ պու հիւձիւմ պու հիձվիյաթէ
Խաբա հազրէթլէրի հէվալէյի սէմմը իթիպար իթմէյիպ, տօսթ տիւշ-
մէն քիմ նէ տէրսէ տէսին, միւշարալէյհ հազրէթլէրի պու շարթ իլէ
քիլիսէյի մուխաթարատան գուրթարմագլըղը քէնտիսինէ վաձիպէյի
զիմմէթ ատտ իթմիշ օլտուղունտան, հէր նէ մէրթէպէ էսէֆը տէ-
րուն իլէ տուզան օլտու խսէ տէ զայրէթ վէ ձէսարէթինէ պիր ֆիւ-
թուր կէթիրմէտի։

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու վէձհ իլէ գարտինալ Վօնսալվի
քէնտի տօսթու վէ մահրէմը էսրարը օլուպ, պունտան այրըլմագ,
ինտինտէ պիր ազիմ միհնէթ ատտ օլունմուշտու։ Գարտինալ քէնէ-
տիսի տաիսի Խարիս կիպի պիր իսթիքլալ կիրատապը վէ նիչէ պի կիւ-

(1) Բէթ օէրթ բէր գծնօէրլար լո ֆէրէ | օէրթ բէրթ լո ֆէրէ.
բէրէ լո օէրէ Բէթ օէրիմ բէր գծնօէրլար լո

Digitized by Google

նահելերե մագթելե օլան սիր պելտեյե ազիմեթ իտէձիինի վե ձիւմ լեյե տեհղեթ վե հայրեթ վերին ֆաթիհ վե մուզաֆֆեր, սիր ձէ- նէրալըն գաբչըսընա չըգաձադընը վե խուսուսի իլե պու ձէնէրալըն քենտի չահսընա օլան ղազապ վե խուսուսիթինի մեֆքեբքիւր իմ- տիքձե մեյուսեյեթ տիւչար օլուբտուտու, իչլեթ պու մագուլե հեվ- նաք խայալաթ իլե գատընընալ սիր էյամ թեքքետուտուտ գալտըգան ասղրա նիհայեթ մեվլեթ եահսա գուրպանա կիտեր կիսի պու մե- րիյեթի գապուլ իտիւպ, "մնատամ քի սիր գուրպան լազըմ տըր, քէն տիմի Ալլահա էմանեթի իտերեք թեսլիմ օլուրումդ տէտի, վե էօթէյէ պերիյե պու մահալտե մեկթիւպլերը տահի եազմըշ օլտուղունտան պա- զընարը պաշ Ալօնսիւլիւն էլինե տահի տիւշտիւ իսե տե, միւշահիթլէր գօրգաձ բտհիսինի պու հալինե գընդաձագ եերտե կիւլմէյե պաշլատը։

Պու ձիւմլե Ալօմա պաշ վեքիլե օլան սիր գատընընալըն, Ինրանսայա ազիմեթի քեաֆֆէյի միւշքիլաթը զայիլ վե քեաֆֆէյի մուխաֆա- թը տէֆ իտէձեք մերթեպետե տե տէյիլ իսի։ Ինրանսընզըն պէօյիւք օրտաստու հէնիւզ Ինիօրնիչտա իսի, վե ասֆիր միւսիւ Ալագօնու- Ալօմայը թեզքը իտիւպ օրտուգեհա օլան պէօյլե սիր պելահյե կիմսե- սի, կերեք Ալօմայա վե կէնէք Ալտօլիւե աշիքեւտար սիր թեհտիտ ազ- նաշընընը ըստը։ Կերեք Ալօմատա վե կերեք Ալտօլիտե հիւքիւմեթինին ալեյհինե օլան կիւղլե նեֆտանիյեթլերը, մուրուրուս զեման իլե թեպքին օլմատընզատան մնատտա, պատգը ալընընտա տահա պիտե զատթ վե չիտտեթ քետ իմմիշ իտի. Ալօմա ահալիսինին էքսերիյեթի բտաբա լարըն ձիմանի հիւքիւմեթինի գատուլ իմմեմեքտե, Ալտօլե տահ լինի տահի գրալըն տաչտըզը գանլատա գարշը ինեթիգամ ալմազ տեվ- ուտար իլե սուզան օլմազտա խտիլեր։ Իմոի միւսիւ Ալագօնու Ալօմա յը թեզը իմմեմի, կերեք Ալօմատա վե կերեք Ալտօլիտե էհատը ֆեսատըն պաշ գալտըրմատընա պիր բուխատե եահսա պիր միւտատե մագամընտա թուրթուլապիլեր իտի վե Ինաբա հաղրեթլերի տահի պաճնա քեշֆ իտիւպ թեզլաշայե կիրիֆֆեար օլմուշուտու։ Իմոի պու միւշքիլաթը միւմքին մերթեպե թեռվիյե իմմեք իչնե միւսիւ Ալա- գօ իլե գարտընալ Ալօնսալինին պէրատպեձե Ալօմատան չըգըպ Ինի- րնէչայա գատար պիրլեքտե եօշմուշագ իմմեքլերի թենահիպ օլունտա, վե միւսիւ Ալագօ Ալօմայը թեզը իմմեզտեն էվվել պաշ սըր քեաթիք պինի քէնտիսինե վեքիլ պրագտը։

2. Ալարտընալ Ալօնսալվի վե միւսիւ Ալագօ հագիրտանըն ալիքըն- տա Ալօմատան խուրուձ իտիւպ պիրլեքտե Ինիօրնիչայա վատ օլտուղար վե էնայը րահտե իքիսի պիր արատայա օթուրուպ, Ինրանսա իլե Ալօմա հիւքիւմեթինին գաթը մուսամիլե իմմիշ օլտուգլտըրընը ազնաք- մամագ իչիւն, պարտընալ հեր մահալտե, իչլեթ Ինրանսընզ էլչիսի տե- յե, միւսիւ Ալագօյու ձիհիյեթեթ իպրազ իտեր իտի։ Պու ձիւմլե Ի- թալիատա կերեյի կիպի իհթիլալ ալամեթլերի զատուրա կելիպ, ֆա- գաթ Ինրանսանընն Ալօմա հագգընտա նե մուսամիլե իտէձեյի ազնաղը- մատըգձա պիր ֆէսատե տահի ձէսարեթի օլունամատը, վե գարտի- նալ պու հալտե միւսիւ Ալագօյու Ինիօրնիչատա պրատղըպ, քէնտիսի

Digitized by Google

գօրգուպ տիմ բէյէրէք Խարիս եօլօնա մուխթէրահի պուլօնտաս ։

Պու էսնատէ Պօնաքարթէ, Խօմատա Թատիլ Թէսվիյէ օլուն իմթիհանգնամէ սիւրէթինի ախզ իմմիշ օլուպ, վէ էսասընտա, ընչինէ մուհալիֆ պիր չէյ պուլմայարագ եալընըզ Թարզը իֆատէսինտէ պազը իլէչէք միւշահէտէ իմտիյինտէն, միւսթէրիհ օլմուշտաս, վէ պարտինալ Պօնսալվինին սիզգամ Խարիսէ կէլիպ, Խօմա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ պագի գալան միւշքիլաթը տախի Թէսվիյէ իսէճէք օլտաս ղուն տախի իչնիթիքտէ, պու մէսէլէյի ազիմէնին տախի եագընա տա հուստուլգէզիր օլաճաղընը հիսս իսէրէք, հիւքիւմէթինէ պիր չէրֆը ճէտիս աստ իսիւպ մէսրուր օլուր, վէ Խօմանըն պաշ վէքիլի օլան պիր գարտինալա տախի մէնէգտինէ մուվաֆըգ իզգէթ վէ իքթամ հաղըրլամագ լա մէչղուլ պուլօնուրտաստ ։

Ընազիրանըն 20 սինտէ գարտինալ Պօնսալվի Խարիսէ մուվասէլէթ իլէտի, վէ Պօնսինեօր Քինա իլէ, Լապէ Պէրնիյէ իսթիգպալինէ կիսիւպ, պաշ Պօնսիւլիւն Թէվէճճիւհիւնիւ քէնտիսինէ Թէպչիր, վէ Թէֆհիմ վէ նէ գրյաֆէթլէ Պալմէզօն աէրայընա ազիմէթ իսէճէյինի Թարիֆ իլէտիլէր, վէ գարտինալ տախի Պօնաքարթէնին հուզուրտնա նասըլ չըգաճաղընը տիւչիւնէրէք, խէֆիվ իս հիճապընտան խէլէճանը գալպէ կէրիֆիթար օլուրուտաս ։

Պօնաքարթէ, գարտինալըն պու հալինտէն խապէրտար օլաթագ, իպթիտայը միւլագաթտէ միւշաթալէյհի միւթէհայիր իմմէք իւզէրէ, մէճպուր օլտուղու ճէրպէզիյի ֆըլթըխէ վէ էլֆաղը ֆատիհէ իլէ, քէնտիսինէն քիլիսէ հիւքիւմէթինէ նէ մէրթէբէ մէյլան վէ Թէվէճճիւհիւ տէրտընի պուլօնտուղունու, վէ գաֆթոլիգ մէզհէպինին Ֆրանսատա իպգասընտան տէրքեար օլան միւշքիլաթը, վէ պիւԹիւն Իւրոպատան ըէտտ օլունան պիր Թագըմ բաբաս, վէ միւլէթէֆի, վէ գրալ Թէրաֆտարլարընտան իսէ Ֆրանսա ահալիսինին ԹաԹեխպի խաԹրը միւրաճճահ օլտուղունու, վէ տէրտէսթը Թանզիմ օլան իմթիհանգնամէնին էսասը գապուլ օլունտուգտան սօղրա, Թարզը իֆատէսինտէ Խօմայա պագը մէրթէբէ րուսի միւտաատէ կէօսթէրէճէյինի, էլհասըլ քէնտի Թէտպիրի իւզէրէ հէր ապընճ բաբաալտրտան միւրէթթէպ պիր եէնի րուհանի կիւրուհ Թէշքիլ օլունմասընըն էզգէմպլէթինի. քէլիմաթը տիլչիքթարանէ իլէ գաբտինալէ եէկէան եէկէան Թէֆհիմ խլէտի, վէ գարտինալ տախի պու վէճհ իլէ միւսթէրիհ վէ միւթամէնին օլարագ պաշ Խօնսիւլիւն հուզուրտունտան խուրուճ խլէտի, վէ քաթիւսաե բէնք չօգ քիմսէյէ կէօրիւնմէյէրէք, իհթիրազանէ հաթէքէթ կէօսթէրիպ, եալընըզ վիքէլընընըն վէ գօնսիւլէրին պիր գաչ տավէթլէրինի գապուլ իսէրէք, մէյտանտա վէ մէճմէմայը նաս օլան մահալլէրտէ չօգլուգ կէօրիւնմէտի, վէ Լապէ Պէրնիյէ իլէ պիր օտայա գաքանըպ, իմթիհանգնամէնին ասն միւշքիլաթընըն հալլ իս Թէսվիյէսի իլէ մէչղուլ օլտուլար ։

8. Խօմա հիւքիւմէթի իլէ Ֆրանսա հիւքիւմէթի մապէյնինտէ միւճթիպի գիյլ իս գալ օլաճագ պաչղըճա իքի մաատտ գալմըշ ըտը, պաունլարընը պիրիսի գաթօլիգ մէզհէպինին փէվլէլի ռեվէճի տէյի ըէամէն

Digitized by Google

իլան օլուննասը, վէ տիկէրի մէնէօ սահիպլէրի օլան փիսագոռոլը րըն ազ օլմալէրի մատտէսի իտի։ Կ՝ասրտինալ Կ՝օնսալվի, իլք մատտէ իչիւն, մատտամ քի քիլիսա հիւքիւմէթի Չ՝քանսա հիւքիւմէթինէ պու գատար միւսաատէ վէ իմթիազար վէրմէմէք, ճիւմլէ խրիսթիանլար մուվաֆֆէհսինտէ պունա պիր մուգապէլէ վէ Թարզիչէ սայըլմազ իւզրէ, գաթոլիգ մէզհէպինին փէվլէրի Ռէվէհի մագամընտա իլան օլուննասընա ըսրար իտէր իտի վէ պու գատարը տա միւմքին օլամասըդը հալտէ, հիչ օլմազ իսէ պու Ռէվէհ իւնվանը իլէ իլան օլուննասընը, վէ պու մէզհէպտէ մուխալիֆ օլան միւլքիչէ գանուննլէրինին ֆէսախինի, վէ պաշ Կ՝օնսիւլիւն պիզզաթ վէ ալէնէն պու մէզհէպին ֆիրիլյաթը րը իչբա իթմէսինի մաՌլուպ իտիւպ, քէնտիսինին պու վէճհ իլէ պիր իսպրէթ վէրմէսի ահալիյէ պէօյուք Թէ՝սիրի օլաճաղընը տաիի իգրար իտէր իտի։

Ի ապէ Պէրնիյէ պունլարա ճէվապ վէրիպ, գաթոլիգ մէզհէպինի փէվլէրի Ռէվէհի, եահօտ պաշ Ռէվէհ տէյի իլան իթմէք Չ՝քանսատա մէզունն օլան ախէր մէզհէպլէրի իւրքիւթմէք, վէ եահօտ գանուննամէյի միւլքիյէ ահքեամընատան օլան մէզհէպ միւսավաթընը օրԹատան գալտըրմագ կիպի աղնաչլալաճագ օլտուղունու, վէ հագիգէթը հալէ Թաթպիգէն, գաթոլիգ մէզհէպինին Չ՝քանօը Դիլէրինին էյէրիյէրինին իգրարէրփէի օլան պիր Ռէվէհ օլտուղունու իլամ իթմէքտէն պաշգա պիր չարէ օլամայաճաղընը, վէ միւլքիյէ գանուննլարընը Թէպտիլ իթմէք միլլէԹ մէճլիսլէրինին իթԹիֆագը ապասընա միւհԹաճ պուլունտուղունու, վէ պու սիւրէԹէ Թէչէպպիւս օլունտա տաիի, Չ՝քանսաներն չիմտիքի հիւքիւմէթինէ գարշը կէօնակէօն խիԹիլլէր զուհուրա կէլէճէկինի վէ Չ՝քանսա հիւքիւմէԹի, հիւքիւմէԹ մագամընտա իքէն պիր մէզհէպէ Թապի օլամայրպ, ֆագաթ Կ՝օնսիւլէր գաթոլիգ մէզհէպինէ Թապի օլապիլիրլէր իսէ տէ պու տաիի զաԹլարընա մահսուս պիր քէյֆիյէԹ օլտուղունտան. ահտնամէ իլէ Թէքիւս օլունուբ չէյ օլմասըդընը եէկէան եէկէան վէ միւաքիԹ քէլամլէր իլէ գարտաԹնալէ Թէֆհիմ իտիւպ, պաշ Կ՝օնսիւլ իչիւն տաիի իլէրիւսէ Թէչէքքիւր տուալարընտա րէսմէն քիլիսէյէ կիտէճէկինի Ի ապէ Պէրնիյէ լահահիւտ իտիւպ, ֆագաթ սայըր մէզհէպ ֆիրիլյաթը իւզէրինէ ըսրար իթմէք ճայիզ տէյիլ տիր վէ պունտան մէմուլ օլունան մուհասէնաթ հասըլ օլամասըդտան մաէտա մազարրաթ վէ խԹիհզաթ ատիի հասըլ օլապիլիր տէր իտի։ Ի՝լ հասըլ փէք չօգ միւզաքէրաԹէն ատըրա, իթԹիֆագ ահտնամէսինին պիրինճի պէնտինէ չէրհ վէրիլմէք իւզրէ պիր մուգատտէմէ Թանզիմինէ գարար վէրիլմպ չուս վէճհ իլէ գալէմէ ալընտը։

Պիր Ի՝էրֆան Չ՝քանսըդ հի-ֆի-Ռէրի, գաԼուլիգ Ռէվէհինին Չ՝քանա ահալի էյէրիյէրինին Լատի օլտուղու Ռէվէհ խիւմինի իգրար խիւպ պիր Ի՝էրֆան փաիի Կ՝ոֆա հայըԼիլէրէ, պու Ռէվէհին Չ՝քանատա իպգա օլունմասընտան վէ ճիմհուր Կ՝օնսիւլէրինին պիզզաԼի պու Ռէվէհէ Լատի օլմասընտան գաԼուլիգիճ վագէր օլան վէ Ի՝լէրիյէ վէ իգրար էյէրէյ, պու Ի՝լքի պէօյուք սէպէպէ մէպնի, հիւքիւմէԹին,

Digitized by Google

կերէք տին իւ մեզհէպին խայրը, վէ կերէք աասյիչի տախիլնիչէնին իպգասը իչիւն շու վէձհ իլէ գարար վէրմիշլէը տիր,

Պիրինձի պէնու։ Կաթալիգ մեզհէպէ Յիրանասատա իձրա օլունաբագ, ֆիլիլհաթը ալէնէն վէ թէվաթուրէն, և՛ն, և՛ն։[1]

Պու մուգատէմ իքի թէրաֆըն էֆքեարլընը տախի թէսվիյէ իտէձէք սիւրէթտէ թանզիմ օլունմուշտուս։ Պիր թէրաֆտան մեզհէպին իպգա վէ ֆիլիլհաթըընն սապգը վէձհ իլէ ալէնէն վէ թէվաթիւրէն իձրա օլունաճաղը, վէ հալա մէնէտունէչին օլան Կօնսիւլէրին պու մեզհէպէ թաապի օլտուգլարը իգբար օլունուպ, տիկէր թէրաֆտան պու իգբարտաթէ Կօնսիւլէրը պիզգաթ մէճպուր օլմայաբագ Կաբանըն լհսանը իլէ աէցյէնմիշ կիպի իտի, իմտի պու եհուզտէն արթըգ պիր միւշքիլաթ վէ գիչլու գալ գալմայլպ մատտէ մէնէտ սահիպի փիսգոբոսլարըն ազլի խուսուսունա գալմըշ ըտը, վէ պու մատտէնին էսասընտա տախի իթթիֆագ հասըլ օլմուշ իսէ տէ, գարաինալ Կօնսալվի, Կաբա հազրէթլէրինի ալէնէն իմզա գըլընաճագ պիր ահտնամէ իլէ, օ մագուլէ փիսգոբոսլարը ազլ իթմէք տէրտ իւ միհնէթինտէն գուրթարմագ միւրատ իտէրէք, պու սընընֆտան օլան փիսգոբոսլարտան հէր հանկըսը հիւնիւ րիզասը իլէ իսթիֆա իթմէզ իսէ, պիթթապի ազլ օլմուշ սայրլաճաղընը, վէ Կաբանըն պունլարըն եէրինէ ախէր փիսգոբոսլար կէօնտէրէձէյինի թահիւտ իտուպ, ֆագաթ իթթիֆագնամէյէ տէձ օլունմասընը պիլ ըսրար մաթլուպ իթմէքտե իտի։ Պաշ Կօնսիւլ պու խուսուստա պիր վէձհ իլէ թէնէզզիւլ գասդու իթմէյիպ, Կաբանըն մութալագա վէ աշխէարէն էակի փիսգոբոսլարա իսթիֆա վէ հիւքիւմէթլէրինի թէսլիմ իթմէք թէքլիֆ իթմէսինի, վէ պու պապտե քէնտիլէրինէ իսնթարաթ վէ նասհ հաթ եազմասընը, վէ իթաէթ իթմէտիքլէրի հալտե եէնի թագսիմ իւզրէ պաշգա փիսգոբոսլար նասդ օլունմասընը էքիտէն մաթլուպ իտուպ, չար նա չար մուճթիհինձէ գարար վէրիլտի։

Պաշգա խուսուսլարտա մարազայա միւճիպ պիր չէյ գալմամըշ ըտը։ Փիսգոբոսլարըն թէվէքքհի պաշ Կօնսիւլտէն, վէ նասդը Կաբա ձանիպինտէն,[2] փարօգգօլարըն նասդը փիսգոբոսլարտան, ֆագաթ հիւքիւմէթէ մագսուլ օլան զէվաթուէն ինթիհասդ օլունմագ շարթը իլէ։ Փիսգոբոսլարըն վէ բաբասլարըն իտէձէքլէրի եէմինլէը, սապգը Յիրանասա գրալլարընա իթտիքլէրի եէմինլէրե մուճթասդը օլմագ, բաբաս նամզէտլէրինին թալիմ վէ թէրպիյէսի իչիւն, Ալէքսօ թէսմիյէ օլունան մէկթէպլէրին քիւշատընտա փիսգոբոսլարըն միւսթագիլ վէ սէրպէսթ օլմալէրի, լաքին հիւքիւմէթին տախի պու մագուլէ մէկթէպլէրե մահիյէ վէրմէյէ մէճպուր օլմամասը, քիլիսե մալլէրինի սաթըն ալանլարըն քիլիսա թէրաֆընտան պիհուզուր ա

(1) Իչտու իթթիֆագնամէնին թէքմիլ սիւրէթի զէյլտե սէրձ օլունաճաղընտան պու մահալտե թէքրարինաէն տարծը նազար դըլձե մզձ սրբ։

(2) Եալընըզ պաշ գօնսիւլ իրթիհալտան օլտուզու հալտե պու գարարե իթիպար օլունմայդգ, պու հալ վուգուբատե փիսգոբոսդագ թէվէքքհի իչիւն եէնի պիր նիզամ հարբմասը նա թէրաֆէյնին րիզասը իլէ գարար վէրիլտի։

Digitized by Google

լսանձամամասը, վէ պուհատան պէշլէ սահիհ մալ սահիպի Թանըմալարը վէ պաւնա մուգապէլէ բաբաս կիւրիւհինէ հիւքիւմէթի Թէրաֆընատան մինասոթպ մասաշլար վէրիլմէսի, վէ հէնիւզ սահըլմամըշ օլան քիլիսա միւլքէրինին քիլիսայէ իտասէսի, քիլիսէհէրէ, վէ բուհանի հայրէթ-լէրէ տինտարլարըն վասիյէթ իմամինի հիւքիւմէթ տախի գապուլ իտուպ, ֆագաթ պուհատա պիր նիզամ վազ օլմադըմատը [1] կիմսի չէյլէր Թէրաֆընին բիզասը իլէ գարարկիր օլմուշ վէ Թէսվիյէ պուլմուշ չէյլէր իտի։ Իվէնսիշ օլան բաբասլար իչինէ տախի Իօմատատան պիր ադընատա կէլմէսինէ գաբտընատ միւԹահիւտ օլտու, լաքին ահատատ մէ ահքամընատան սայլմայրատ, Իօմանըն պիր քէրէմ վէ ինայէթի մադամընատա օլմատը մահէլուպ օլունտուղունատան Պօնաբաբէթ տատ իտի պուհատա բուչի մուվաֆագաթի կէօսէթրտի։

Իչէթ պու վէճհ իլէ հէր պիր խուսուս հագգընատա իմԹիհադը քհամիլէ հատըլ օլուպ, Ձրանատա քիլիսէ սինին իտԹիդալընէթի իլէ, Իօմա քիլիսէսինին հիւքիւմէթ վէ իմԹիհադը Թէսվիյէ բէզըր օլմուշ օլտու։ Ինճագ պու իմԹիհազաԹ հէր նէ գատար քիլիսէ հիւքիւմէթինէ ազդրաձա կէլմիշ իսէ տէ վագԹը հալ խճապընատան օլտատըղունա մէզանէ, պիր շէյ տենիլմիյիպ, Թէրաֆընատէն խոշնուտի յէԹդիհար օլունարագ, խիւլասէյէ գատարմ մունա Թադգըր օլունտու։

9։ Իօմա իլէ պաշ Իօնաիւլ ապինինատ պու վէճհ իլէ իմԹիհադ վագԹի օլտուղտա էհատատ, տտախիլտ վէ խուսուսի իլէ Պօնաբաբէթէհ մուգապէլէհ վէ միւշահիր օլան զէվլէթ մնապէհինատ. պու իմԹիհադըն ֆագըն ֆէսախի նիյէԹի իլէ կէօնահէօն մուսմանատան զուհուրա կէլմէհ պաշլատը. վէ պու ֆէսատ պաձլատատ (տահիֆէ 576) Իօնվի ընխոհօնէ Թատիր օլունան բաբատպարըն պաշը ալԹընատան զուհուր իտի։ Պօնաբաբէթէ մուգատտումա Իօմայա պիր գօրգաս վէրմէք, վէ իմԹիհադնատինին Թանզիմինի Թահիլ իմէք խըզըխ, պու ընֆտան օլան բուհպան կիւրուհինէ Իարիհատ միւսԹագիլէն պիր ժէճլիս Թէշգիլիմէկլէրինէ բուհատաԹ վէ միւտատատ խԹա իլէմհ իտի։ Պու մէճլիսլէրտէ տապտըգ միւտիրան հիւքիւմէթինինէ էֆքհատընա մուԹապագաթէ, խրիսԹիյանըղըն էվլի ատվգինտէ մէթի իւլ իհձրա քիլիսա ուտուսի վէ նիզամընաթը իւդէրինէ բէք չօգ միւզաքէրատ վագԹի օլուպ, փխագոբտոսլարըն, ինԹիհապալէ նատատ օլմատը, հատիսատ հիչ օլմադ իտի հէր էյալէԹի ահալինի փխագոբտոսլարա միհնասիպ կէօրտուքլէրի զաթէլտրը տէֆԹիր իտեբէք պաշ Իօնաիւլէ Թագտիմ, վէ միւշարատէյհինի միճէրրէտ պու զէվաճտէն փխագոբտոսլարըն հատատը, տէր փխագոբտոսլար [2] մարինֆէԹի իլէ իհձրա օլունուպ, հաքընդղ սէր փխագո-

(1) Պու նիզամըն նէ օլտուղտա տախի խոֆինէն գաբտընատը պէտան օլունմուշտատա, հանի պաձլատատ ինֆտատ օլունտուղտա վէճհիլէ հէր քիմ քի բուհանի խայրէԹլէրինէ պիրինճ պիր շէյ վատիկէթ իտէճէք իտի, ագճէհի միձ-լէթի խալինէտինէ վէրիպ, ֆայիզի իլէ էպետ օ խայրաԹէ վէրիլէճէք իտի. վէ մալ սահիպի միքէթի հախտա խալինէ տայրըղ, բահսի կիւրուհինին ֆագաթ ֆայիզինի ալմայտա հագգատա օլտուղտ, տէրհալ իչինէ Պօնաբաբէթէ ինֆրատ ընտատ իտի։

(2) Ադբոպոկոտտա տէմէք օլագագ։

Digitized by Google

բռալարքն նասոլը Կաբա Թէրաֆընատն օլմասը, էլ հասըլ պու մա-
գուլէ վէ քիլինէ հիւքիւմէթինի մահվ իտէնէք, վէ պազէն եօլուս
վէ պազէն եօլսուզ պիր Թագըմ մէսէլէլէր օրթայա չըգարըլմըշ ըսոլ։
Ղիւմհուր վէ միւտիրան հիւքիւմէթի տէվրինտէ մէշհուր օլան լա-
պէ Կրէկաար պու կիւրուհէ սէրկէրտէ օլուպ, Պօնաբարթէ
ֆամիլեասը իլէ տախի հուգուգ վէ իւլֆէթ բէյտա իտէրէք, էք-
սէրիա պաշ Կօնսիւլէ գատար սէսինի իշկիթիրիր, վէ իրթիֆագ-
նամէնին Թանզիմինի մէն իտէնէք սիւրէթտէ ուէլայէթլէր տախի
տինէնէթուրիր իտի։ Պաշ Կօնսիւլ պու կիւրուհէն ասլա իոշլանմազ
իսկ տէ, պալատա իֆատէ օլունտուղա վէնէ իլէ Կօմայա պիր ղայէ
վէ էնտիշէ ատհա հասըլ իրմէկէ իւղրէ սիւրէթա պուն Կարը միւտաատէլ
ձէ ԹուԹուպ, խաֆիտէ տախի, իլէ ֆէտատտէ ճիւմհուրինի Թօփլայըպ
մահպուտա վէ նէֆի իրմէկէ իւղրէ լազըմ կէլան Թէտարիքաաթը տա-
խի տիրիղ իրմէմիշ իտի։

Պու կիւրուհին պէյան իրտիկէ մուխալիֆէթտէն մաատա, խա-
րիճէյէ նազըրը Ֆայէրըանըն մուխալիֆէթի տախի Պօնաբարթէյէ
զիատէ ղայէ վէ էնտիշէ վէրմէկտտէ օլտու։ Ֆայէրըան իսկիիտատէ
Կօմա իրթիֆագնամէսինին Թանզիմինէ էզճանիւ տիղ Թալիպ վէ խա-
հիշքէր օլուպ, իլէրիւտէ Կօմա հիւքիւմէթինին քէնտի հագգընտա
տէղքիաար օլան սէրտուտէթ վէ հագգարէթինի միւշահէտէ իրտիղտէ
Կօմանըն պիր վէճհ իլէ գագտու։ իտէմէյէճէյէ պիր իրթի-
թիֆագնամէ գաէլէմի ալտը վէ Պօնաբարթէյէ Թէսլիմ իտիւպ քէնտ
տախի գուտուրէթ համամլարընա չէդիլմէյէ իտի, Ֆայէրըանա ըէֆիդ
օլան միւսիւ Ֆօթրիվ տախի բագտա կիւրուհինտէն նէչտի իտէրէք
Կօմանըն ազիվընա մայհար օլամայան Թագըմտան պուտունտուղունա
տան պու զաթըն տախի իրթիֆագնամէ ալէհինէ ասն տագիդէյէ-
տէք լէհնգաթի Պօնաբարթէյէ իպրազ իրտէխի մուխալիֆէթ վէ
մուտանատը, Ֆայէրըանըն մուխալիֆէթինտէն էտնա մէրթէպէ-
տէ տէհիլ իտի։ Պու ճիւմլէ Պօնաբարթէնին գուվվէյի ֆահիլէտո
պու մագուլէ մուտանատըն քէտֆիէսինէ զալէպէ իտիւպ, պէր
վէճհ պալա Թանզիմ օլունան իրթիֆագնամէնին միւրէթթ Կօն-
սիւլէր վէ վիւքէլա մէճլիսինէ Թագատիմ օլունարագ բէյէրտի միվալ
օլունտու։

10° Պէր վէճհը պալա հեր պիր խուսուս Թէտվիյէ բէզգէր օլտուգ-
տան սօղրա, Պօնաբարթէ, տինէր իքի Կօնսիւլ իլէ վիւքէլէյը նէզ-
տինէ ձէլպ իտիւպ, Թէքրարէն ուժմումիյէթլէ Թէզէքքիւր գըլընտը,
վէ իրթիֆագնամէյէ մուխալիֆ օլանլէր պալատտէ զիքր օլունան վէ-
թիլէ վէ տէլաէֆլէրլէր իլէ խայրէտա մուտանատա տախի կէօսթէրտիքտ-
տէ, էվվէլա Կանապասէրէս Կօնսիւլ, պատէհու Պօնաբարթէ, վէ
պաւնտան տա սօղրա Ք ըպրէօն Կօնսիւլ միւսաիթ քէլամ վէ էլֆաշ
իլէ իրթիֆագնամէնին էլզէմիյէթինի։ վէ միւքթա միլլէթ հագգընտա
տա մէնաֆիի տահուսի միւնէթէճ օլաճաղընը իհտարտ իդէթիլէր, վէ
սօն քէլամ Պօնաբարթէտէ գալըպ, օ տախի աչըգտան աչըղտա պիր գաշ
քէլիմաթ իլէ միւրատը գավլիճինի պէյան իդէպ։ "Պու մատահա-

Digitized by Google

ողբըն միւշքիլաթը վէ մուխաթապալարը պանա նամալիւմ ափիլ ողիր տէտի Պօնապարթէ, լաքին իլէրիւտէ պուռնտան հասըլ օլաճագ ողմուհասաճնաթ հէր իհթիրազը չիմտիսին մահվ իտէր։ ողՊաւ քէլամըն իւզէրինէ, Պօնապարթէնին հուզուրունտա ապրթըզ մուսնաթ կէօսթէրմիյէ ճէսարէթ իտէն օլամայըզ, ճիւմլէսի մուվաֆագաթ կէօսթէրուիլէր։ [1] վէ Լապէ Պէրնիյէ իլէ գաբտինալ Պօնսալվինին թանգիմ իհթիքլէրի իհթիֆագնամէնին իմզալանմասընա էմր վէրիլտի։

Պօնապարթէ հէր մէսալիհի ճէսիմէնին իհթիամընտա, իմզայը պէօյիւք պիրատէրի Յօզէֆ Պօնապարթէյէ իհսալէ իտէր օլտուղունտան, մուսմայիլէյհ Յօզէֆ Պօնապարթէ վէ միւլթիյէ մէճլիսի ազալարընտան Կրրթէ, վէ Լապէ Պէրնիյէ [2] Վրանսա ճիւմհուրու թէրագիընտան, վէ գաբտինալ Պօնսալվի, Պօնսինեօր Պքինա, վէ ապաթէ Պազէլլի տաիի Խաբա հազրէթլէրի թէրագիընտան մուրախասա էմր վէրմէսի թայեին գրլընտը, վէ իսպէիտա ըհտիմէն Յօզէֆ Պօնապարթէնին հանէսինտէ պիր մէճլիս օլուպ, լազըմ կէլէն սօն թահգիգաթը տաիի թէտգիգաթը լազըմէ իլէ իձրա իյլէտիքտէն սօղրա 1801 սէնէսի թէմմուզ այլն 15 ինտէ պու իհթիֆագնամէյի ճէլիլ, թէրագիյնաէն իմզա օլունուպ, ԳՕՆԴՕՐՏԱԹՕ իսմի վէրիլտի։

Ծօմա տէվլէթի կէրէք Վրանսա վէ կէրէք ախէր պիր խրիսթիան տէվլէթի իլէ հիչ պիր վագթ պէօյլէ պիր միւթէնա վարագա իմզալամըշ ըտը։ Խրիսթիանճա տիւշիւնիւլտիւյիւ հալտէ, Վաթոլիգ մէզհէպինին էօնիւնէ աչըլան պիր կիրտաս, պու պասալը իհթիֆագլէ գաբանմըշ, վէ Վրանսաճա տիւշիւնիւլտիւյիւ հալտէ, մէզհէպճէ թէէսսիւֆ օլունաճագ պիր շիգագ վէ մուխալիֆլէթ մէքա օլունուպ մէզհէպ վէ ատվլէթ պէյնինտէ պիր հիւսնիւ իմթիզաճ վէ իւլֆէթ հասըլ օլմուշ տէմէք օլտու։ [3]

(1) Պաւ մէճլիստէ հազըր օլան վէքիլլաներնէն էքսէրի, տըշարը չէգըլդի Պօնապարթէնին մէզհէպճէ օլան պաւ թէհլիգալիհնէ ֆաալ իտէրէք կիզլիսինին ահանտամէնին վէ իձրա պաւլմամագ իչիւն խայլըտան խայլը տէխսէլէր տաիի իմզալ իտէմէյէճէ։

(2) Պաւ իհթիֆագնամէ թանգիմինտէ Լապէ Պէրնիյէնին սարֆ իհտիի ճահտ զայրէթ վէ իգտամ վէ ֆէթհանէթէ նազարէն, սէճէրլի տի ատրպէյէթի օլան պաւ վարագայը քէնտիսի իմզալամագ ճայիզ իսկ տէ Պօնապարթէ պաւ պագտաճէ գաբտաշ զայրէթինի, իհթիհգագէ թէրճիհ իտէմիշ տիր։

(3) Իւլիե դիզիւր Գօնգրգասիօ ահգնամէի-նին լուղէի պէ լուղէի ինէրձիտիե։

Գաբտոլիգ վէ Էվէնգելիսթ վէ Բօսսուէ մէզհէպլէրի, Ֆրանսըզդ ահալիսի էքսէրիյէթինին իհթիրաֆ իհտիի մէզհէպ օլտուղունտա Ֆրանսա ճիւմհուրու հիւքիւմէթինի իգդար իհմիշ օլտուղունտա, վէ գաբտոլիգ այինլէրին Ֆրանսաատա իհձազէ տաին, վէ ճիւմհուր գօնսթիթիւսիօնին մուհաֆագա պաւ այիգ իչիա իհմալէրինտէն Գաբտոլիգ մէզհէպինին հալա քէսդը մէնաֆիի ապմի վէ չօգ ըհթը ֆայիգ իհմիշ վէ խաճիգ օլտուղունտա, նա տաիի սէմահէթլէ Բագա հազրէթլէրի իգդար իհմիշ օլտուղունտա վէ թէրագիյնաէն պու հիւքմա մուսաաֆէյէճէ, վէ կէրէգ մէնաֆիի մէզհէպճէ վէ կէրէգ մուհաֆագաճը տաիի հիւքմէթէն թէրագիյնաէ պէնինտէ չօ վէճհիլէ մուգաֆիլ գըլմըշ տըր։

Պրինցի պէնգ։ Գաբտոլիգ, էվէնգելիսթ վէ Լտամավի մէզհէպ, Ֆրանսաատա սէրպեստիճէ իձնյա օլունաճագ տըր, վէ պու մէզհէպլէրի տայրընտըը, մուհաֆագաճը տաիի նամ գընճէ տա հիւքմէթէ թէրագիընտան վէգ օլունան նիգահճէթ թահթիգէն աչըգտագ օլտուղ տըր։

Իտինճի պէնգ։ Գիհուտ հիւքմէթի (տաը տիտա) Ֆրանսա հիւքմէթի իլէ տաիի իհթիֆագ փիսթագուսագ նահիյէլէրինի (թէհգիգի) տիւրմէթը ճէհտտան իւղրէ թահգիգ խահնէ տիր։

Իւչինճի պէնգ։ Սէմահէթլէ Բագա

Պու ձիւմլէ վարագայը մէզպուրէնին իմզասընտան սօզրա տախի մէյտանտա տահա խայլըձա միւշքիլաթ գամըշ ըտը։ Վարագայը մէզ պուրէնին Ֆօմա ձանիպինտէն թաստիգինէ. ըէմէն իլանը իչիւն Ֆօմանըն էմրնամէլէրինէ, վէ էսկի փիւգոգոսլարըն իսթիֆատը իչիւն նահիհաթնամէլէրէ պէքլէնիլէձէլի շէօյլէ տուրսուն, նահիհլէրի եէնիսէն ալթմըշ մէնէտէ թագսիմ իթմէք, վէ պուն լարա փիւգոգոս նապազ իթմէք մատտէլէրի տախի Ֆօմա իլէ հիւանիւ իթթիֆագէ միւհթաճ չէլլէր իսի, Իմտի մէզհէպ իսգասը իչիւն Վարիսին ուլու քիլիսասընտա ըէմէն վէ ալէնէն թէչէքքիւր տուրալարը օգունուն ձայատտագ, Ֆօմա իլէ լազըմ կէլէն միւզակէրաթըն արտը առասը քէսիլմէյէձէք իսի։ Պազ Ֆօնսիւլ իսէ, հէմ քեաֆֆէլի մէսալի Ռիմիւհիմէնին սէրիան լաէսիհիսինէ թաալիպ, վէ հէմոռէ քօ լիթիգաձա միւսալէհէյը ումումիյէնին իլանը կիւնիւնէ, քիլիսէ միւսալէհէնի տախի եէթիշմիրմէք միւրատ իթմիշ օլտուղունան պէյլէ պիր միւրատըն սէրիան Հուսուլի հէր նէ գատար իֆրաթ միւշքիլաթէն խալի տէյիլ իսէ տէ, մէզհէպ իսգասը կիսալի պիր մատտէյը միւթէնայը միւմքին մէրթէպէ թէյխիր իթմէմէք իւզրէ իթթիֆագնամէնին թէֆէրրիւաթը միւզաքէրաթլունա թէրաֆիէյնտէն լազըմ կէլէն թէտգիգաթ, սիւրաճ վէ իգտամ տիրիղ օլունմատը։

հազէթլէրի, Ֆրանսատա հալա մէնէտ ուս. հիի օլան Ֆիզգոգոսլարան սուճ վէ իւթիւ հատ ուղուռնա, հէր նէվի ֆէտագիւլըղը, տախի մէնէտլէրինի թէրք իթմէկ գաստըլընը քէմալը էմնիյէթլէ մէմուլ իսէր օլտուղունու մուսիպիէհսիս պէյան իսթէձէք սէր։ Վէ պուն նասիհաթաէն ոզրա քիլիսէնին խայրը իչիւն մաթլուզ օլունան պուս ֆէտագիւլըղա բազը օլմայան օլտուղա հալտէ (սէմահէթլիս բազա հազէթլէրի պուս պագատէ ձիւզէի պիր չէպգինէ տախի թէձվիզ իսուսիպտաս) ալթմ աս զէքը օլունձագ սիւրէթտաս, օ մազտուլ մէնէտլէր իտարէսինէ, եէնի թագսիմ իւզրէ պաշգա փիւգոգոսլար նապազ ս. թայիհին գրլը նաձագ ազը։

Տէօրթնձի պէնս։ Սէմահէթլիս բազա հազէթլէրինին պուս պագատէ գօլլա թագիր օլունան էմրնամիսի նէչգինասէն իւշ այ մուգա րէնտէ, ձիւմհուգուրա պազ գօնսիւլա, եէնի թագսիմ իւզրէ նապզ օլունձագ փիւգոգոսլարդ քիմլէրէ թէվձինի իսուձէնինի պէյան իսթուղ, մուձիպլիձինի բազա հազէթլէրէ տախ պուռնարսին նապազըն քիմնէ գանաձնինի թագոիգնէն, վէ Ֆրանսա հիւգիւմէթի թէպ սիլ օլմազտան տախի պուս միլլէթէ մաճասա վէ ձարի օլան բէտի իւզրէ իձրա իսէձէք սէր։

Պէնջինձի պէնս։ Իչերիստէ միւնահէլ օլան Ֆիզգոգոս մէնէտլէրինի քէզմէյէ պազ Գօն սիւլ թէվձինի իսուձէնձ օլուզ, գանաձնձա նապզըրը տախի եօգ՝ուրէի պէնտաճ պէյան օլունտուգս վէձնի իւզրէ, քիլիսէ հիւգիւմէթի թէ բազիքնտան իձրա օլունտաձագ ազը։

Ասընձնձ պէնս։ Ֆիզգոգոսլար մէնէտլէրի նէ օգունըմպտան էվվէլ պիղդաթ պազ Գօն սիւլիւն հունգուրտուսնաս, վէ Ֆրանսա հիւգիւմէթի թէպտիլ օլմազտան տախի մուգաբէրէր պուլունան սիւրէթի իւզրէ տատագաթ եէմինի նի ֆիքա իսուձէնձ տիրէր քի, շուգ վէձնի իլէ տիր։

« Ինձիւլ Շէրիֆ իսպէրինէ Ասլահա եէմին » ընէ ֆազ իսէրիմ տի, Ֆրանսա ձիմհուրուռնան » հիսսէմիրը վէկղոգոնինէ իրնէրի ընէ տոպագտաի » իսէձէյիմ։ Քէնտուի տասյէյէ տամինչ մուխա » ւէնի օլան հիւ պիր խուսուսա գիսպոխնէնէ իրնի » յէձէյիմ, հիւ պիր միձիւսպ ընէ ձէգիյէրնէ » պուղունմայաձաղըմը, պախիւսպ ընէ խարիճպէ » պուս մագտուէ իրնիֆագ վի մուգագնէղուրը հիւ » պիրինէ պախիւ օլմայաձաղըմ պախի ղազ իսէ » րիմ։ Վէ ներէ հիւտի իրնիյիմ էյայնէպ ընէ » ներէ մահալը տայիրէպ գէվնէրին ուէյհինէ » պիր ֆէնտազ ընէրնիպ օլուգնիպուղունա իւրնիպ » յիմ անպէ, հիւտիպնէ խատիր ընէրգէ պախի » ղաձիպէյի ղիմհնիմ օլուձագ ըէր։ »

Եէպինձի պէնս։ Իգրնձի սընդֆատան օլան բուհանի միմուրլար։ պուս եէմինէրին պիր այ նընը հիւգիւմէթի թէբտաֆընտան նապզ օլունան տէվնէթի միմուրլարը հուգուրնիաճ իձրա խոսձէնձ տիրէրը։

Սէուղինձի պէնս։ Ֆրանսաղըն քէտաֆֆէլի գաթոլիգ քիլիսէներինաճ, գուտտապը շէրիֆի (ձայնաւար պատարագ) խիթամընտա շուգ քէտ աճ տուս օգուսնաձագ։

Տօֆնի, Սալմի փոգ, Ընդրոպ Իգամ, Տօֆնի

ԵՒՏԻՆԱՒ ՓԱՍԱԼ.

1801

1° Պաշ Կոնսիւլ. Օմա իրիւֆագնամէնի փեվլըլի ճեղիւնէ արլխէը։ 2° Պաշ Կոնսիւլ իլէ Պիոս Ներքանըն պաշը մոամէլսիը։ 3° Իրիւֆագնամէյը ճեզիւր Օմա հիւսիսամերիկ իրէրֆընգան գապուլ օլմանոպ, գործնալ Կոսբրա Իսրիկ մոբախիաս կնօնգրիւլէր։ 4° Իւրի փիւգոբոլարա խրիֆալէրի ընդլէֆ օլմանոր. 5 Ամոյիլէյհիսրան ֆէփափոբանէ ճեվալը։ 6° Ինկիլ ընդրափա օլան փիւգոբոլարըն մոամանոլը. 7° Պաշ Կոնսիւլնէ ճրիալաալէրի։

1° Պէր վէճհը պալա իմզա գըլընան Օմա իթթիֆագնամէսինին Օմաստան Թաստիգ օլունմասըգձա բէսմէն ահալիսէ իլան օլունմասընը Պօնապարթէ իճճվիզ իսէմէտի իսէ տէ, աղոսթոսուն 6 սընա տա վագի օլան տէվլէթ մէճլիսինէ արզ իթմէքտէն իմթինա իսէմէտի. պու ճիւմլէ Թէքմիլ իթթիֆագնամէյի իպրազ իթմէյէրէք, պիր մուխթասար սիւրէթինի. վէ պու մագուլէ պիր Թէտպիրի նէշանի իթմէրէրին տէնլիլէրին խիւլասասընը տաճի լիսանէն պէյան իլէտի։ Պօնապարթէ պու մուամէլէտէ, մէսնէտը ճէլիլի հիւքիւմդանիսէ նէշնին օլան պիր հիւքիւմտարը մուազամ լիսանը գուլլանըպ, էլճազընըն էօրֆ, ազամէթ, վէ հիյպէթի իլէ ճիւմլէ էրպապը մէճլիսի միւԹէհայիր իլէտի։ Ինճագ վիւքէլատան վէ մէճլիս ազասընըսան քէք չօղու պու մագուլէ պիր իթթիֆագա իսապ օլունպ, ճիւմհուրուն գան տէօքէրէք գազանտըղը աէրպէսիէթ իմթիազընրընըն պիրի սի վէ ճէսիմճէսի էլտէն կիսէճէք խիւլեալէրինէ զահիպ օլաբագ ճիւմլէսի մահզունիէթ կէօսԹէրէրէք սիւքիւթ իլէտիլէր։

Սալը ֆագ Գօնսիւլա։

Եա Բապպի ճիւմհուրու տալիմ իդէ, եա Բապպի Գօնսիւլընը տալիմ իդէ։

Տօգոսլունճա պէնա։ Փիագոբոալար մէմալը օլաուգլարը էյալէԹլէրին պաշ Բաբապզագ (բաբագգօլուգ) տապրէլէրինի ենէխանէն Թագսիմ իսէպպիլէճէք տիրլէր. պու ճիւմլէ հիւքիւմէթ Թէքաֆֆընտան պու Թագսիմ գապուլ օլունմասըգձա, հիւքիմ ճարի օլմայանագ սընը։

Օնունճա պէնա։ Պաշ Բաբապզագը նախօա բապագգօլուգը փիագոբոալար նասոլ իսէճէք տիրունճա. պագ մագուլէ մէմալըլէրի ենալընըլ հիւքիմէթի մագուլ օլան քիմնէլէբտէն իսիի իսապ իթմիլէրի լազըմ կէլէճէք տիր։

Օն պիրինճի պէնա։ Էվեր փիագոբոտան քինանի նահիսիոնճան պիր բուհանի մէճլիսի օլապիլագ, պունա հիւքիմէթ Թէքաֆֆընտան մանի օլունմայանագ սընը։

Օն իքինճի պէնա։ Սաթըլմամըգ զան քիսի ֆիի ուլա։ պաշ, վէ բապօգգօա, քիմնէլէրի վէ ապըր իսպապէթի լազըմ օլան քիմնէլէր. փիագոբոալարա Թէպիմ գըլընանագ սընը։

Օն իկինճի պէնա։ Սէմահէթի բապա հապգաթլէրէր. միսապիրհէնին խապը վէ գաթի մէղհէպիհին Ֆրանսասա ասապաթլէվ իգգապը հիւքիմնէ պէյան խապը քիչ, կէրէքքընէ տիսի. վէ կէրէքք խալէֆլէրի. պուհասան ապամ տապրլան քիմնէ նէմլագ վէ միւքէրրէթի ապմըզընէ քիմնէլէրինի ապմըզ. լէր. վէ միհէմմինէ պու մագուլէ նէճլագ միլքիյէթի. հապգագ անհասապը. վէ իգգալընը, պուհասընը սապըզընըն նախա վէքիլլէրինին կընհասե գալմագ սընը։

Օն պէօրինճի պէնա։ Իշ պա նիհի Թագսիմի սապիլ պան փիագոբոալագ վէ բապգօգլա. գապուգ հիւքիմէթ Թէքաֆֆընտան փի նասոլ մնապզար Թապիա գըլընագ սընը։

Օն պէշինճի պէնա։ Գապիլէնի Ֆրանսըզլար հիւսունճ բիլգալէրի իլէ քիմնէլէրի հապի բապհանէի վապգըն օլմագ իսապի պէր իսպապ

Պու ձիւմլէ ահտնամէյը մէզգիւր մէձլիսին միւզաքէրէսինէ իհալէ գըլընմամըշ օլտուղունտան իւզէրինէ մուպահէսե վէ բէյ Թահսիլի լազըմ կէլմէխիւպ, ազալար տախի գալպլէրի մահզուն վէ աղըզլարընը աչամայարագ սիւքիւԹ վէ սիւքիւնէԹլէ պիրի պիրինտէն մուֆարէգէԹ խլէտիլէր, լաքին պաշ Կօնսիւլ իրատէսինի պէյան իԹմիշ խտի. վէ իրատէնին կէրի տէօնմէյէճինէ տախի էմտալև իգԹիզասընտան օլաբագ ձիւմլէսի բանա իսկեամի օմուշչար ըտը, իտտի իսԹէմէյէնլէր հըֆզը լիսանլէրինի քէնտիլէրինէ սելամԹ ասյըպ իսԹէյէնլէր տախի պու վուգուաԹը մէսուտե իլէ մէսրուր վէ խէնտան օլտուլար։

2։ Պաշ Կօնսիւլ պունատան պէօյլէ Կօմայը ԹէշվիԹ վէ Թէհտիտէ իհԹիաճ գալմատըղընը ֆէհմ էԹմախյինտէն, քիլիսէնին խարըձընտա եէմինլի բաբասալարընն պալատե զիքր օլունան մէձլիսլէրինին տախի ապէս օլաճաղընը տէրք լուէլէք. տաղըլմասընը էմր խլէյիպ բաբասալար տախի սէրհան իԹաէԹ խլէտիլէր։ Կօմանընն նասապը իլէ ալմամըշ փխագոբոսլուգ Թէվհիհ լուէձէք պիր հիւքիւմԹէ հանի կը Նաբաս գարըը գօյուպ մուխալիֆէԹ կէօսԹէրէպիլիր իտի.։

Պու էտնատե գարտինալ Կօնսալվի Վիտանըղ սէֆիրի միւսիւ Կապօյու տախի պէրապէր ալարագ Կօմայա ավտէԹ իԹմէք իւղրէ եօլա ըէվան օլմուշ վէ աշադը ԻԹալիատա մուխաԹապալըձա ֆէսատ վէ իհսիհիլալ ալամէԹլէրի զուհուրա կէլտիրինտէն Նաբաս հազրէԹլէրի տախի պու իքի զաԹըն վիրուտինէ մունԹազըր պուլտընմուշտու։ Նաբօլինին վէ Կօմանըն էսկի ֆէսատ բիշէյէրի, Նաբօլի գրաֆչասընըն վէ Կուֆօնուն հայտուտլարը Վիտանըզլարըն գանընը տէօքիւպ իննիգամ ալմագ իւզրէ, պիր մախլուԹկէԹ վագԹը աբայըպ գօլամագտա իտիլէր։ Կընճագ Վիտանանըն Կօմա իլէ իԹԹիֆագ իԹմէկի, վէ իւք ֆէսատտա Նաբօլի մէմալիքինտէ օլան ձէնէրալ ԱլիւրաԹըն պիր Վիտանըզ օրտուսու իլէ միւտահէլէ իտէձէկինի տէր խաԹըր իտէրէք, Թաապ ու ԹագէԹաէն տիւշիպ մէյտա վէ պիչարէ գալըրլար ըտը։ Իմտի գարտինալ Կօնսալվի իլէ միւսիւ Կապօյու Նաբաս հազրէԹլէրի Կօմատտա կէօրտիւքտէ իֆքաԹ շագ վէ խէնտան օլտուպ, իԹԹիֆագնամէնին Թէղէյքքիւրի իչինե տէր ագասպ պիր

իտտաս խահէշ օլտուգլարը հալտե, լազըմ կէլէն Թէտաարիւֆ ԹէմինէյէՀ հիւքիւմԹէ ԹէԹբաֆֆիսատան տախի իչրաս օլունաճագ ապը։

Օն ալԹընճը պինտ։ ՀիւքիւմԹէը ասագը գինին (գրանիԹին) Ղանս նէզարետե հէր նէ հուգուգ վէ իսԹիհգագըը վար իսե, ֆրանս ապղ Ձիւմհուրբաշտան պաշ Գօնսիլիւնատե տաս. իտի ԹէՀմամը իլէ Թանզիլատագ ապը։

Օն էկտինճի պինտ։ Թէրտիֆէն պէյնինատե շատ վիձէնէլէ մուգաֆէլէ գէլմէմէշ ապը քի. չիմինիքէ պաշ Գօնսիլիւնե խարչ ֆէլէբինատէն ալի բէյ, իսկընճատե Գաբուլիգ մէզհեպինատէն օչ. մատապը Հալեպ, պալատե մէզգիւր պինատան պիչատե ալտընա Հուգուգ վէ իսԹիհգագը վէ ֆէսատգատագ ԹէվհիհՀ հագդընտատ ը գարի իլէ պաշգատնա մուգաֆէլէ գատնագ լազըմ կէլէնէՀ տիր։

Իշ պու իԹԹիֆագնամէնին ալի մուգատ պէնե Թատարիգ գըզգ կիւն գարըֆընտա մուպատաւե գըլմամագ ապը։

Եագըտը Բարիատ, Ձիւմատըն Թանըրիսին տագուգզունտա ակնէպ։ Մէտտաթար այըն 26 նձը կիւնիւ։ (15 յունիս 1891)

(1) Պու եէմինի բատատըր։ մէձլիսլէրի տատըգտըգտան տօղրա Գօնտագտրիկէ պիր ըսկիհ Թագտիմ խտիտ։ ըստհտնի խատատատէ քինատի էֆէնտի վէ Թատավվուրլրընի պէյտե իլէրիտիլէր քի պալատե զիքրի կէչիմէ օչտատնատան պու մահտուտե Թէքզրտրիճատին տատրիճ նատըտ գըլմինճը ապը։

Digitized by Google

պէօյուք գարտինալ մէձլիսի էմր խլէտի, վէ իճրասընա լազըմ կելէն Պուլլ, Պրէֆ, վէ պուճնլարա էմնալ օլան նասխաթնամէ վէ էմրնամէլերի գալէմէ ալտըրտը։ Պաֆտէրուն իհթիար, ումումի քիլիսէնին խայր իւ մէնֆաաթընը թէրաֆտարլարըն մէնաֆիի մախսուսէսինէ թէրճիհ իտէրէք շազ վէ մէսրուր օլսուղուս հալտէ խէլճանը գալպտէն տոխի գուրթուլամազ ըտը։ Չիւնքի գրալ թէրաֆտարլարը, էսկի քիշիզատէլէր, վէ միւլթէճիլէր պուս իթթիֆագնամէյի հիճվ վէ թահգիր իտիպ, ամըր ամըր քէլամէլերի միւսինն Պաբանըն գուլազնա գասատր վասլ օլուպ շէքէսթը գալմինէ միւճիպ օլուրսուս։ Գու ճիւմլէ պէտիսահլարըն պուս մնագուլէ սուչը նիչէթի, [1] ֆազէլ Պաբայը զայրէթ իւ ճէսարէթտէն տիւշիւրմէյիպ, սասատէ թէլէ պաշ լատըղը պիր մէզհէպ թանզիմաթընը մուվաֆֆագիչէթէլէ իսթէմամ իթմէյէ իսթիճալ իտէր իտի։

3։ Իթթիֆագնամէյը մէզքիւր սան տէֆա թատիլ վէ Քէտվէյէ գըլընտըգտան սօղրա, գարտինալ ճէմիչէթինէ տոխի մագպուլ օլմուշ օլտուղունտան, իթթիֆագը արա իլէ հիւանիւ գասգաւլինէ գառըր վէրիլտի։ Պաբա հազրէթլէրի տոխի պուՊտան պէօյլէ Գոնա բաթրէթ կիսի պիր զաթը ֆէթհանէթ սըֆաթընը գուճաղընա վարմադ լազըմ կէլճէյինի ֆէհմ վէ իտրաք իսէրէք, Ձրանսատա գաՊտոլիգ մէզհէպինին իսպատը կիսի պէօյլէ պիր մատտէյի միւհիմմէնինն բէտմը թատատիգ վէ իլանընըն քէմալը զինհէթ վէ շէրէֆիլէ իճրասընը մաթլուպ իլէտի, իմտի պիւթիւն գարտինալլարը ճէմ իտիպ, իմզասընը հուզուրլէրինտէ վազ իլէտի, վէ պուս բէսմէ տահա զիատէ պիր շէյ չատա վէլմէք նիչէթի իլէ, եէվմը մէզքիւրտէ եէնիտէն իւչ գարտինալ տոխի նատապ իլէտի. վէ իտազինէնին միւզայիգասընա պագմայատագ, Ձրանսըզ սէֆիրի միւսիւ Պագօյուս տոխի եէվմը մէզքիւրտէ պէօյուք ալայ, թէշրիֆաթ, վէ տարաթ վէ հաշմէթլէ գատաւլ իլէտի։

Գատհու Ձրանսայա պիր մուրախխաս կէօնտէրմէք լազըմ կելէ-

(1) Գու էնատէ միւսիւ Գագօճուն ֆըգանատ խարիճինի նազըրընա ևազըղը բէտմի պիր նամէսէ, Բաբա հազրէթլէրինին խալիւանէ ձահա իւ զայրէթի պիզ կէրճէ ևազլ իւ հիքմայէ գըլընմըշ օլմազ իլէ, հաշիսէ սիւբհէթի իլէ տէրճ օլունմազա շայան կէօրիւլմիւշ սիւբ։

Ըօմո. 8 Աղոսթոս 1801 (20 թէրփոր. օինէ 9.)

« Մագամը խարիճինէ,

» Բարիսատ մուճթագըղը օլտուղունտաղ իթթիֆագնամէնին բէտմը Բատատիգի ահվալինի սրզերի լայըգը վէճհիլ մագամ իմզայը իւզրէ Գատրտինալ Գոնատվինին պուս պատատ Քէրաֆընընը նամէսի պունէն Թէրաֆընընը կէօնտէրմէսի Թէհվիզ իմզիչմ. Գատրտինալ ևատրա օլտուղունտան, Բաբա հազրէթլէրի պիզ զատա կէլմէյէ տէվէճճիհ էտէրէք պուս խատատունն հուտատինէ չատրէքէտ տըր։ Գիւթիւն մէճլիսի չէրճի վէ Գատրտինալ Չէմինէթի, վէ Բոմանընէն էն ազմ միւթէճէդդիլէրի պուս մատտէյի տոխիպ օլմազագ տըրտը։ Բաբա հազրէթլէրի իֆտամի խէլճանընը գատր վէ էնտիչէտ օլսուղ, պիր կէնճ գրալընը, ոճ. յիւնիւս կիւնիւս կէօտէքտաչի հալ վէ հիքմէթի կէօտէքէրէքը, գալպինտէ հիսա իմզասի ատ. բատրա ազիմկի զահիրի իճրատ խատմէտը.... Խամի պաշ Գօնսիւլ. Բոմա իլէ իթթիֆագ իմ. մէքը միւսասիլընընը հիւանիւ հուտատ պուտրատ զընատ պուս վէճհ իլէ միւշահէտատ խատճէք սատր։ Գու խուտատ..... միւճէդդիտատ պիր գահրատման իլէ պիր ազիզ ատատընը ահճիրսի իգատատնաքը տըր, վէ Բաբա հազրէթլէրի տատ հիւհնն ազիզ վէ տճնատար պիր ատատ տըր, պունատ բէկզ չօգ ահճիա չէօզճ ատատ։ » Էթ

Digitized by Google

ձէյինտէն Ի՛օմա հիւքիւմէթինին էն մէշհուր վէ՛ էն ալիմ տիքլօմաթ-
լարընտան գարտինալ Ի՛աբրարայը ինթիխապ իլէտի, քի կէրէք Ի՛օն
Թէգուգուլի խանէտանը միւշէրրէֆինտէն օլտուղունտան վէ կէրէք
ֆէթհին տիրայէթքեար վէ միւճէրրէփիւլ աԹվար պիր զաթը սիւ-
Թուտ սիմաթ պուլունտուղունտան, ճիւմլէ ինտինտէ էմնալ իւ
ագրանընա ֆայիգ իտի։

Ի՛ոգաստէմա քիլիսէ հիւքիւմէթի իլէ զըտուլաշմըշ օլան Ի՛սթը-
րիա իմբէրաթորու լքինձլ Յօզէֆին հէնկեամը հիւքիւմէթինտէ
Ի իճինտէ Ի՛աբա էլչիսի օլուպ, կէչէն տէհրին միհնէթ իւ մէշագ-
գաթը մէշհուտի օլմուշ, վէ զայրէթ վէ ֆէթհանէթը խալխտանէսի
իլէ Ի՛իլիսէ հիւքիւմէթինի տէֆտաԹրէ կէօնա կէօն պէլիչէլըտէն
խէլտսէ մուվաֆֆագ օլմուշտու։ Ի՛արտինալ Ի՛աբրարա միւսինն
իհԹիար, վէ ալիլ վիւճուտ օլուպ, կէնձ վագԹընտաքի մուամէլաթը
բօլիթիգիյէ միւշքիլաթը իլէ օ սինն իւ սալինտէ եէնիտէն ուղրաշ-
մայը պիր վէճհ իլէ Թէճվիզ իտէմէզ իտի, պու ճիւմլէ պաշ Ի՛օն-
սիւլ Ֆօնաբարթէ, պու քիլիսէ բրէնսինին, նէզտինտէ սէֆիր պու-
լունմասընա էմէլ վէ արզու կէօսԹէրմէյէ օլտուղունտան Ի՛աբա
հազրէթլէրի էլտէն կէլէն ճահտ իգտամ վէ իպրամաթը տիրէղ իԹ-
մէկէրէք, միւսինն գարտինալէ պու մէմուրիյէթը միւշքիլէը գա-
պուլ իԹտիրտի. վէ քէնտիսինէ Ի՛օմա հիւքիւմէթինին էն պէօյիւք
մէնէտը սէֆարէթինի Թէկվիհ իլէտի քի, լէկաԹուս ա լէԹէրէ
Թէամիյէ օլունուր, վէ պու բայէյէ վասլ օլանլար հէր վէճհ իլէ մու-
բախասա օլտուգտան մասատէ, հուզուրլարընտա տայիմա կիւմիւշ
խաչ ալէմ չէքիլէր, վէ զաԹընա Ի՛աբանըն զաթը կիպի իԹթիպաս
օլաունուր Ֆիոս Ի՛աբա, պու վէսիլէ իլէ Ի՛օմա քիլիսէսինին աԹթիգ
Թէշքիֆաթընը Թէճտիտ իտիւպ. Թէքրար պիր պէօյիւք գարտինալ
մէճլիսի ճէմ վէ տուէլը էճնէպիյէ էլչիլէրի վէ միւԹէպէրանընը
տավէթ պիրլէ, ճիւմլէ մուվաճէհէսինտէ գարտինալ Ի՛աբրարայա
խաչալէմի մէզպուրու քէմալը տարաթ վէ հաշմԹէլէ Թէսլիմ իլէտի։

Ի՛օմէտէ պաշ Ի՛օնսիւլ տուխի, Ի՛աբա հազրէթլէրինին պու
Թէվէճճիհ վէ նէվազիշինէ. պիլ մուգապէլէ խիւլուսաբեարանէ հա-
րաքէթ կէօսԹէրիպ Ի՛օմա էյալէթինէ սըգընտը վէրմէյիպ ասքէրինի
քիլիսէ մէմալիքինատէն կէչիրմէմէսինին ճէնէբալ Ի՛իւրաԹա ԹէհնիհՀ
իլէտի, հուտուտ մուսարազաը վէսիլէսի իլէ, Ի՛իզալքին ճիւմհուրու
ասքէրի Ի՛օմանընն Ի՛ւրպինօ էյալէթինէ կիրմիշ օլտուղունտան Ֆօնա
քարԹէ պու ասքէրի օրատան իխրաճ իլէտի, վէ Ի՛նգօնատան տուխի
Ե՛ագընտա Ի՛ռանսըզ ասքէրինի իխրաճ խոէճէյինի պէյան իտիւպ, Ի՛օ-
մա խաղինէսինէ աղըրլըգ օլմամագ իւզրէ, Ի՛ռանատան ագճէ կէօս-
աէրիպ, ասքէրին ԹէտաԹիւլտէ գալմըշ օլան պլըգլարընը քէտամիլէն

օլամագ պէօյէ պիր մատաէի միւհիմմինէն պէօյէ գօյմագա վէ պիլա չէզր վէ պիլա բիչ վէԹի Թահսիլինէ պաշլագա վագԹի տուխի տէֆ-
բիա վէ մուվաֆֆագ օլան օլմուշտուր, տագ-
բատա պիլէճէմ։ . . .

գ ԱԳԱ Օ ։

զ քի Ֆրանսա Ճիւմհուրու պէօյէ ֆամիհ վէ մուզաֆֆէր օլմայագտա պիր ԹիթԹիճինէն տիւ-
ճարի մուվաճէհէսինտէ մաղլուպ վէ, տահ-
Ճուզ տուխի օլտա, ելինէ պու կիւնդէ կիւն վէր-
տիկմ իմԹիխապաթըն քէսֆէթմէսինի օ հալտէ
տուխի վէրիր իտիմ. » իչէրիտէ Ֆրանսանըն
տուպչի, վէ Ե՛րզուանըն տատաէԹինէ մուՃիպ

ետա խլէչիոզ։ Ալաբալիթանըզբը տախի Ւօմա մէմալիքի տէրունինուէ օլան Պինէվինի վէ Ւօմերէ Վօրմօ էյալէթլէչինուէն իխրաճ խլէսի, նիհայէթի Ւարխին էն մէշհուր սէրայլարընըն պիրինուէ տախի Ֆրանսա խազինէսինին մէսարիֆի իլէ գարտինալ Վաբրարայա պիր միւդիյէն վէ մուհթաշամ տայրէ ասնաֆթորըզ հազըր իթտիրաճ։

Պու էանատ իթթիֆագնամէ Թաստիգի հիւքիւմէթէն պէյնինէ ան մալաթաճլէ գըլընմըշ, Պու՛, վէ Պրէֆ Թէսմիյէ օլունան Ւարա էնճինամէլէրի Թանզիմ օլունաբաճ, Ւ՝ւրոբանըն հէր թէրճիմէնա կէճմաէրիլիպ, փիսպոպոսլարընն իսթիֆասընը մահթուպ օլունմագ իւզէրէ տէքաէաթը իրսալ պուլունմուշ։ Վէ գարտինալ Վաբրարա տախի սինն իւ սալինէ նազար իթմիէէրիէ Ւարիս եօլունա միւթէրագիպ օլմուշտուս։ Պօնթաբարթէ Թէրաֆընտան մէհիէքէթ վաղիլէրինէ էմր նամէլէր կէճմաէրիլիպ, գարտինալըն հէր կէչտիյի վէ հէր գօնագ վէրաճէ մահալլէրտէ քէմալը Թաստիմ վէ հիւրմէթլէ գարշուլ օլմուշտը էմր իւ Թէնպիհ գիլընմըշ, վէ մուճիպինճէ տախի ֆէվգ էլտէ մուաամէլաթը Թաղթիֆիյէ կէօսթէրիլմիշ իսէ։ Ւ՝յալէթ ահալիսի վէ քէօյլիլէր հէնիզ մէհիէճ հիւքիւմէթի Թահթընտա պուլունմագ տէգըլմընտան, քիլիսէ էշկինինէ քէմալը հիւրմէթ վէ րիհայէթ կէօսթէրէճէք իսէ տէ, Ւարխին ֆէյլէսոֆ ահալիսինինէն պու մուամիլէ մէմուլ օլունմամագընտան, պիր իսթիհգագը միւճիպ օլմամագ իւզէրէ գարտինալըն Ւարիսէ տուխունա կէճէ վագթընա Թէաատիւֆ իսթիդիլաթ, վէ օլ վէճհ իլէ հիւքիւմէթի Թէրաֆընտան ըզհատը օլունան Թաալիֆաթ վէ Թաատիմաթ իլէ գաստուլ օլունուպ, ապալատէ դէքր օլունան սէրայէ գարտինալ Վաբրարա նատայը գաստէմ խլէսի։ Վէնան տա հիւքիւմէթի Ւարա էշկինէրինէ մահթագա վէ տուճքա մէտարիճ ֆաալիյընը տայիմի սիւրմէթտէ վէրիմէսի միւրատա խԹտիխինանէն, պուտա տախի գարտինալէ նազընքէանէ Թէֆհիմ խլէֆուլէր, վէ պուտ Վաճախալ տախի, էն մէշհուր ահալիսը իլէ գօշուլմուշ իքի միւճիպէն հինթօվու Ւարա էշկինէ Թագտիմ խլէսի։

Պու ճհէմլէ Վէնանատա հիւքիւմէթի նէզտինտէ գարտինալ Վաբրարա պիր էճնէպի տէվլէթ էշկինի մահգամընտա գաստուլ օլունուպ, քիլիսէ մէմուրու մահգամընտա գաստուլ օլունտիյագը, վէ պու խտատա Վէնանատա ալէյհ տամամ Վաթօլիգ մէհէնէի խպգա օլունտագ պու կիւնէ Թէվգիֆ օլունմուշտուս։ Ւ՝նէմը մէդքիւրատ հէմ էնինի փիսպոպոսլարը նատայ օլունտագ, հէմ Թէնճօվ Թէաամիյէ գըլընան Թէհէդդիւթը տուտաը օգունտուրուպ. վէ հէմ տախի գարտինալ էլչի, ատուլը վէճհ իլէ պաշ Վօնահուլը տատատգաթ եէմինինին ըստամէն կէճտիյէք իսէ։

4° Ւ՝ն պու Վօնգրեսէ իթթիֆագնամէլէրինին ըստամէն վէ տրէնին իլանը իշհուն էվվէլճէ պագը մուաամէլաթը ըստամիյէ լայգը կէլմէդըկճէ պու խտատա իշհուն, ատգաէմէկ քէշֆ օլունան միւտաէթտէն գիյատ վագըթը կէչմէսինին միւհթաճ օլունուպ, Ւ՝ օնտրատա միւտաէթէն մուգաատէմաթընըն իմզալանտըգճը էյնատէն գարտար միւզաքէրատը միւմքիս օլսուս։ Ալ՝ Պրէսմէր տրէն 18 քինտէ, միւտաէթէնէրը ատճամիյէ

ձիհան իչիւն Խարիտէ պէօյիւք գինիներէն, ալայլար ; վէ չէնիքլէր խմրա ծուռնաճաղընատան, պաշ Կօնսիւլիւն միւթասը մէզհէպ իսպասը գինիներէնին տախի եէվմը մէզքիւրտէ իմրա իմանք իտի : Ընճագ պու պաշտատ, էսքի փխագրոսլարին խաթիֆանամէներինին Կօմայա վիւտլիներ, վէ էյալէթլերին միւճէտտէտիէն թաքսիմի իլէ, պունլա րա նայած ծուռնան փխագրոսլարըն Կօմատա մագպուլ օլմասընան միւհիմաճ պիւյ քէյֆիյէթ իտի. պու էտգի փխագրոսլարըն խաթիֆաս րէ իսէ ; պու էտնատէ ճիւմլէ ալէմին նազարը տըգագաճերնը ճէլայ իմիշ պիւր մատուտ օլուպ ; պաշ Կօնսիւլ իլէ Խագա հաղրէթլերինին պիւ իմիֆագ մանթլուպ խյէտիքլերի ֆէտաքարլըղը, Կուպրա ; Ալէմանեա, Ինկիլթերրա, վէ Սպանիայա տաղըլմըշ օլան վէ ճիւմ հուրբ տօսթ վէ տիւշման, պուլունան փխագրոսլար իւտունուտ քիւնի էնինի իմիֆիտտուղ ; վէ մէզհէպլին սէլամէթի իչիւն նէ կէօնա ֆէյս լիմիսէթլէ գանգուլ օլունադաղը հէր քէսին պիլմէյէ վէ ամլասիայա էմ մէլ վէ տրգիւս խյէտխյի պիր մատտէյի միւհիմմէ իտի :

Գու պատնուճ Կօմայա թատգի վէ ունիտուր փխագրոսլար իլէ, ճիւմ հուրբ թատգի վէ եէմինլի փխագրոսլարա կէօնտէրիլէն էմրնատմէլէր պիր մանա վէ պիր մատլուղ տունի օլմայըպ, րուհանի կիրու հինտէն ճիւմհուր վագթընտա իհտանն օլունան նիզամնամէը ճիսմանխյէի գա պուլ իմմէմիշ օլան փխագրոսլարա, Կօմա ինտիւտէ հայլա մէտանէ էրինե տահիպ կիսի իմիտայր օլտէնուպ, պունլարըն խաթիֆա իմ մէկերի, մուգատտուման քիւնսէ պիրգինինին խաթըր իչիւն պլերընդը Գիտ Կաբայա տանէի իմտիքլերի գնտուն իչքա վէ իմմատը իչիւն նատխ հաղրէնտարընէ մաթլուպ օլունուպ, ֆագաթ րուչի մուվաֆագաթ կէօտթէրմէտիքլերի հատէ, ազ օլմուշ տայրատճագլարը տախի քէնդ տիղէրինէ պէյան օլունմուշտուս, վէ պու նատիհաթինատէրտուն Կան բա հաղրէթլերինին հէմ էսֆէր տէրուշնի, հէմ հիլմիյէթի, վէ հէմ տախի հիւքիւմէթի սէտտար վէ թանվըր, ճիւմլէսի պիր եէրտէ օլա րագ միւշահիտտէ օլունմուշտուս :

Իչքինդի փխագրոսլարա եազըլան նամէլէր տախի փէտէրանէ նա պինատէ, նէ փայդա վէ հիլմիյէթ թարիգի իլէ եազըլմըշ իսէ տէ, քիւնէ հիւքիւմէթի հիչ պիր վագթթ պու մագուլէլէրին փխագրոսլուգ մէմուրիյէթինի թանըմամըշ վէ գապուլ իմմէմիշ օլտուղունատան, պու նամէլէրտուն խաթիֆա լագթը օլմայըպ, էսքի խաթաալարը թէրը իլէ, քիլիսէնին գուճաղընա վիւրուտ իմմէլէրի, վէ ճիհանէ աֆէթ վէ տինատրլատրի մուխաթապա վէ տուխ իպրէթ տատո օլունան պէօյէ պիր չիգագ վէ մուխալիֆէթի մէն իմմէլէրտի թէգիլիֆ օլունմուշտուս, վէ պու թէտպիր իլէ Կօմա հիւքիւմէթի, եէմինլի փխագրոսլարտան միւրէթթա խաթիֆա մանթլուպ իմմէյէրէք ֆիիլէն խաթիֆալէրինի հա տըղ իմմիշ օլաճագ ըտը, չիւնքի պու սընըֆտա օլան փխագրոսլար տան տախի խաթիֆալէրտի թատէպ օլունմագ, Կօմա հիւքիւմէթի թէ ըտաֆընատան մէհանէտը տապրգէրտի գատու օլունմուշ տէմէք օլուրտ տու քէ, Կօմա հիւքիւմէթի հիչ պիր վագթթ պունու թէգիլիգ իտի մէմիշ տէր :

Digitized by Google

5° Ի գրար իմմէյէ մէճպուրուզ տէր, միւսիւ Թ֊իէր, պու ֆէ֊ տաքեպրէղը եէմինլի վէ եէմինսիզ հէր սընըֆտան օլան փխագրոս֊ լար մէճճանէն իճրա խլէտիլէր։ Ա ագաս եէմինլի փխագրոսլարդան պազըլարը, մու֊մանասաթ իմմէք էֆքեարընտա տախի պու֊լունոս֊ լար, լաքին պունլարըն էքսէրխէմի հագիգէթը հալի ագիլմանէ քէշֆ, վէ պաշ Կօնսիւլէ խալխանմ մու֊ավէնէթ խտէրէք. ճիւմլէսի պիր֊ տէն իմմիֆա խլէտիլէր։ Պու ճիւմլէ պալատէ տախի իֆատէ օլ֊ուն֊ ուղու վէճհ իլէ պու թագըմա Ռաբատան կէլէն նասհաճնամէ հէր նէ գատար նէվազիչանէ եազըլըր֊ խսէ տէ, եալընըզ խամթալա֊ րընըն զիքրի օլ֊ուպ, իմմիֆալէրինին զիքրի օլմատըղընատան, պազը մէրմէթէ ինֆաալէրինէ տախի միւճիպ օլմու֊շուտու, իմոի կէրէք հարաքեաթը ատալըգէլէրինի ճէրհ իմմէմէք, վէ կէրէք Ռաբայա խ֊ թաէթ խտէրէք իմմիֆա իմմէք իւզրէ պիր եօլ պու֊լուպ, միւճէրրէտ եէնի իմմիֆագնամէյի գատու֊լ իմմիշ օլոս֊գլարընա պիր նըշանէ օլմագ իւզրէ իմմիֆալէրինի թէքլիֆ խլէտիլէր։ Պու սընըֆտան օ֊ լան փխագրոսլար էլլէ գատար վարըտըլաք։ Ն֊իւմլէսի պու թէտպի֊ րէ մու֊վաֆֆագաթ կէօմէրէիպ, իչլէրինտէն եաղընըզ պիրիսի եանի Սօրինա փխագրոսու, հիստէթ միզաճ վէ թիմմէչղէպ օլոս֊ղուն֊ տան իմմիֆա վէրմէտի, լաքին պու տախի ախըսագը համիտէ խլէ մու֊թէթաապֆ պիր զաթը միւթէպէր օլոս֊ղունտան, խլէրխուտ Պօնա֊ բարթէ Ռաբա հազրէթլէրինտէն պիլ իմմիչան, պունա տախի պիր եէնի փխագրոսլուգ վէնէհի թէվէհհ խլէտի։

Ն֊էմինսիզ օլան փխագրոսլար տիւնեանըն հէր թէրաֆընա տա֊ ղըմըշլար իսէ տէ, պիր գաչը տախի հէնիւզ Ձրանսատա իտիլէր, պունլարըն էքսէրխի րէխի բու֊հանիչէ լազըմ կէլէն իմթասէթ վէ տա֊ պու֊տիչէթը քեամիլիչէ պիր իսրէթը ճէլիլէ իմթա խլէտիլէր, պու֊ նարտան եէտիի նէֆսը Ռաբիատէ վէ սէքիզի տախի էյալէթլէրտէ իտիլէր։ Ա֊իչ պիրի կէրէք Ռաբա հազրէթլէրինէ վէ կէրէք պաշ Կօնսիւլէ, մու֊վաֆֆագ ճէվապ վէրմէքտէն իմմինա իմմիչի տօղրու֊ տու քիլիսէնին իլք վագթլարընատա մէշհուտ օլան ֆէտաքեարլըղը մու֊թապըգ հարէքէթ կէօմէրտիլէր։ Պէլճօանըն միւսինն փխագ֊ բոսու, պիր զաթը միւհիմմէմ օլու֊պ, Ա֊արսիլիա էյալէթինտէ պու֊ լունտու֊ղունտան, իսպիտա պու զաթ, քեաֆֆէյի մէնէտուապչէրինէ ալամէթը թէսլիմիչէթ վէ ֆէտաքեարիյի ըզհար խլէտի։ ո Էխի քիլի֊ ո սա հաշմէթլիս Ռաբա հազրէթլէրինէ, բիսյէթ, իմթաէթ վէ տա֊ ո պու֊տիչէթը թամմէմ պու֊լունտու֊ղունատան, տէր իտի փխագրոսու֊ ո մու֊մայիլէհ, վէ գավլէն վէ ֆիիլէն քէնտիսինէ հէմ էֆքեար պու֊ ո լունտու֊ղու֊մուան, Ա֊արսիլիա փխագրոսլու֊ղու մէնէէտինի, պիլ իս֊ ո թիֆա եէտինէ թէսլիմ իմմէքտէն հիչ պիր իհթիրազ վէ իմմինա ո խտէմէմ. եէթիշէր քի պու իսուսուս Ձրանսատա իպգայը մէշհէպ ո պիր տէլալէթ իմթսին, գուսուրունու գայու իմմէմ։ ո

Ի֊էզալիք Ձրանսանըն րու֊հպան կիւրու֊հինին, էն ալիմլէրինտէն վէ մէքհում Պօսիւէ վէ Ձինէլօն փխագրոսլարըն թարիխլէրինի եա֊ զան Ա֊լլ փխագրոսու տախի շու վէճհ իլէ եազմըշ ըտը։ “ Ա֊աշ֊

Digitized by Google

» մէթլիւ Խաբա հաղրէթլէրինին ագիլանէ թէրթիպ իմտիհի սուլհ
» վէ իմթիֆադ մուամէլաթընա, իսթիֆա իմմէմիզլէ պիր մուավէ-
» նէթ օլունաճաղընը պիլտիկմտէն, իսթիֆամը վէրթրէք քէնտիմի մէ-
» սուտ աստի խտիւդ, րէիսի մէզհէպին պու նիսպէթը իսայբիյէսինին
» ուամուժէն հիւանիւ հուսուլ պուլմասը, վէ պաղը մահալսէն մու-
» խալիֆէթ ղուհուր իտէրէք գալդը փէտերանէլէրինին մահզուն օլ
» մամասը իչլուն տախի. Ըագ թասալ հաղրէթլէրինէ նիսպէ վէ թէ-
» մէննի իտէրիմ։ »

Վէզալնէք Ա֊դի Փիսգոբոսու տախի, Խաբա հաղրէթլէրինէ չու վէճհ իլէ պիր մէկթուպ եազմըշ ըտը։ « Էթանըմըզըն ասայիշինէ » վէ մէզհէպիմիզին մուզաֆֆէրիյէթինէ, գալդըկ աղըր վէ ածը կէ-
» լէն չու ֆէտաքեաղլըզըն էզգէմ օլտուղսունու իչինիտիկիմ կիպի,
» պիր տապիգ ֆէվկի իմմէյէրէք քէնտիմի ֆէտա իմմէյէ հաղըր օլ
» տում. . . . Վօ մէզհէպիմիզ չու բէրիշանիյէթ իւզէրինէ եէնի սիր
» մէթանէթլէ զուհուրա կէլսին, վէ պուննուն իչին, տէյիլ եաղընըզ
» մէննաֆիի մահսուսէմի, մէնէֆիմի, վարիյէթիմի, իլլա էօմրիւմիւ
» տախի ֆէտա իտէրիմ, էյէր պէօյլէ պիր գուբրայան տախի լազըմ
» կէլիր իսէ, . . . Վօ հէմշէհրիլէրիմիզ իմթիֆադա, իմանա, էտէպ
» իւ թէրպիյէյէ կէլսինլէր, տիւնեատա պուննտան պէօյիւք էմէլ վէ ար
» զիւմ եօգ տուր, վէ պուննարըն վիւճուտէ կէլտիյինի կէօրէրէք
» էօլտիւյիւմ հալտէ, տախի քէնտիմի մէսուտ տատա իտէրիմ։

Իգրար իտէլիմ, տէր թէքբար միւսիւ Թիէր, պու մագուլէ ֆէ-տաքեաղլըգ վէ թէսլիմիէթ նէշհատ իտէն թաբիգաթ, միւշէրէֆ վէ մուգատտէս պիր թաբիգաթ տըր։ Իմտի. էակի վէ եէնի, Վրանս սանըն էն մէշհուր փիսգոբոսլարը, Վօհան, Լաթուրտիւքէն, Վասթէլան, Վօլինեագ, Վլէրմոնթօնէր. վէ Լաթուրիտօվէրնեը կիպի մուհ թէրիմ զաթլար իսթիֆա տէֆթէրինէ իսմէրինի գայտ խլէտիլէր։

6։ Լօթէտէ Ա֊լէմանեայա, Իթալիայա. վէ Ավանիայա գաչան փիսգոբոսլարըն էքսէրի տախի պու իպրէթէ մուվաֆըգ հարէքէթ կէօսթէրիպ, եաղընըզ Ինկիլթէրրատա օլան օն սէքիզ փիսգոբոս թէ-րէտուիւտուտ գալմըշլար ըտը։ Պունլարըն էթրաֆընտա պիր թագըմ գրալ թէրաֆտարլարը, վէ Վրանսա ճիւմհուրինէ ատտւ վէ տիւշմանքիմանէլէր պուլունտուղունտան, փիսգոբոսլարըն իւզէրինէ նէ տէ-րէճէյէտէք հիւքմ վէ թէսխիրլէրի օլմաճաղը ճիւմլէնին նազարը տըգ-գաթընը ճէլպ իթմիշ պիր քէյֆիյէթ իտի։ Ընճագ Ինկիլիզ տէվլէթի պու էտնատէ Վրանսա իլէ միւսալէհէտէ պուլունտուղունտան, պու քէյֆիյէթէ միւտախէլէ իթմէկը իսթէմէտի։ Պու ճիւմլէ Պուբայն միլլիէսինտէն օլան բրէնսլէր, գրալ թէրաֆտարլարը, վէ ըտան թաս պիր օլունան [1] վէ մուհարէպէյի տախիլիյէյէ արպուքէշ պուլունանլար, ճէհէննէմ ալէթինի իձտաո էտնլէր. Յօրժ Վատուտալ վէ րէֆիգէ-

(1) Ա֊գատուէմա Փրանսանըն վանտէ էյալէթինտէ հիւքումէթը ճիւմհուրիյէթ զըր-պա գաղըզ, գրալ վէ բատալարա թէրաֆ-կէրէք իսէն, վէ Փրանսա հիւքումէթինէ թաալ միւտահէթ մուհարէպէյի տախիլիյէ իլէ գարշը գոյան թագըմա, վէ սէրկէտաէլէրինէ ղտան թէմսիլ գէլմէյէ տըր։

րի , | ծնողաւտա Յունկիլիզ տէվլէթինին վէրտիկի իանէ եկէ կէչինաքէլէրի հալտէ , պու փիազոբոսլարըն էթրաֆընըը ալըպ , էլտէն կէլէնէ ախ րիդ էթմէյէրէք պու-նլարը իսթիֆա իթաէթմէմէյէ . վէ օլ վէձհ իլէ պիւթիւն բու-հանի կիւ-բու-հինին կէրէք Նաբա հազրէթլէրինէ վէ կէ-րէք պաշ Կօնսիւլ թէոլիմ օլմամասընա կէձհ կիւնահիւդ չալըշըրսոը տը : Պու սէպէպտէն նաշի պէյնլէրինտէ ուղուն վէ միւշքիլ վիւզա քէրէլէր զու-հու-բ խլէտի . վէ բէք ջոք մուխալիֆէթ կէտաթէրէյնլէր-տէն պիրիսի , Նարպօն փիազոբոսու իսի , քի փիազոբոսլըգ էյալէ-թինին քիւլի վարիտաթը օլսու-զու-նտան պու վէձհ իլէ Նանանըն եմր իւ միւ-բաատընա մուխալիֆէթ կէտաթէրմէսի , չիտոեթը Թամահ վէ իրթիքեսապընա համլ օլու-նտու : Տիկերի Սէն Նօլ փիազոբոսու օ լու-պ , պու տախի Յունկիլիզին կիզլիտէն Ֆրանսըզ բաբասլարընա վէր-տիկ իանէյէ ասանտըգքեար օլմու-շ օլսու-զու-նտան , պու-նու-ն թէտն նիւ-տիւ տախի հիսոեթը Թասլինէ համլ օլսու-նտու : | աքին տինսաբ-լարտան պէշ փիազոբոս , վէ իքիսի էսկի Ֆրանսա քիւլիսէէսինին էն մէշհուր վէ էն փոպիլ մէնէէտոտարլէրի օլսուգլարը հալտէ ֆէէտա քեարտանե հարէքեթի կէտաթէրիպ մու-սրիր վէ մու-նիտ ապրանլարընը մաթ խլէտիկեր , պու-նլարըն պիրիսի Պօրսօ փիազոբոսու Կօնսինեար Ակաե օլու-պ . օն ալթընձը | ու-ինին վիւ-քէլսընտան զաբաստ , բօլ թիգաձա վու-գու-ֆ վէ մալիւ-մաթը ինքեար օլու-նամազ տէրճէյէ իսի , տիկերի մալտատ վէ քիշհիատե պիր խանէտանտան Կօնսինեար Զաժլէն իսի . ղայէթ ալիմ վէ տինսաբ , ֆապաթ ասրընձ լու-գու-մ կէտաթէրտսի թէնսիգաթ վէ թանգիմաթը ձէտիւէսինէ տախի մէ-եա պիր քիմէ : Պու լքի փիազոբոս տիկերը իս-չ բէֆիգլէրի խլէ , խա-լէրինի իսթիֆա տէֆիէրինէ գայտ խլէտիկեր : Վ-է պու վէձհ իլէ պիւթիւն աթիգ բու-հանի կիւ-բու-հի բոսի թէոլիմիպեթ կէտաթէրվիր օլու-պ , Նաբա հազրէթլէրի տախի պու խոս-տու-տան տօլայը մէմու-լ իթտսի գատար մի-գիէրիպ օլմասը : Նամիֆա իսէն փիազոբոպարըն խմէրի , րէամ Կօնիզէօր ղազէթաչընտա , արա աբաա , վէ Նու-օիա , Նկիլիզերրա , Պավիէրա , վէ Նօրթէկիզ խլէ ագտ օլու-նան միւ-պալէհ ահանամէլէրի խլէ պերապէր րէամէն խլան օլու-նտու-գարընտան , Ֆօ-նագարթէ հիւ-քիւ-մէթի հազգընտա ահալիյէ էյալէ պիր ազիմ Թէ-սիրի օլտու-քի , եալընըզ օ վագթը կէօրէնէգը հիտա խոէպիգիպ հօլտ միւ-Թէհայիբէն նագու վէ Թատֆիզ իմանքտե տիրլեր :

7° Պրիւմէր այըն օն աէքիզինտե , պաշ Կօնսիւլ Ֆօնագարթէնին էմրի խ-ղրե , վիչատալէհէի ու-մու-միյէնին չէրէֆինէ պէցիւք զինէթ-լեր . ալայլար վէ ծօնանմալար . Թեզվիհ օգզ-նմազ օլտու-ղու-նտան , եէվմը մէղքիւ-ր եապշամագտա պու-լու-նտագ-ղու-նտան , Ֆծնագարթէ պու իրթիֆագնամէ իսալը խայրիյէսինտէն տախի քէտալը իֆթիհիսար իւզրե եէվմը մէղքիւ-րտե միւ-սալէհէյի բու-հանիյէ մէտէրրէ-Թինի , միւ-սալէհէյի ու-մու-միյէյի ձհամանիյէ մէտէրրէթի խլէ պիրլեք-տե իձգա իրմէք միւ-բաատ իւլէմիշ իտի . լաքին պու միւ-բաատընըն | հա-սու-լինե իքի խաւ-սուա եւզէմ օլու-պ պիրիսի , փիազոբոպու-գ էյալէթ-լերինին եէնիտէն Թագսիմինին Նագա հազրէթլէրի Թէրաֆընտան

Digitized by Google

սատր օրէնադիաց Պ՚ոլիս, եաթաօտ պօլիս նամ սիրտ էմ՚նամի իլէ թատր տիգի վէ տիկէրի, պու էյալէթլէրէտ թէվճիհ օրէնադիաց փիսագորտա լարըն նատպը իչիւն գարտինալ Կարդուտայա եինէ Կարաա թէրտֆըն տան վէրիլմէօթ լազըմ կէլէն րուսխատաթը վաթխտուտ խոր։ Պու իքի խատուտա տախի թէվվիյէ օլմուշ օլսա, օ վագթ եէնիճէրն ալըմ մըշ փիսագորտա նատպ օլուռնուտ, պուռնլարըն ճիւմլէսի հուգուրտուռնատա վէ ուլեմ քիրիսա տէրուռնիտ, թէչէքքիւր տուտատը ըչամի տախի իճրաա օրէնադիաց տա։ Ետ պու քի սիրտ թէրտֆըտան Կօմա հիւքմ մէթի Կլէմանեւտանըն Շ ըմամ թէրտֆըտա չէքիլմիշ օլան պէշ փիսագորտան տահա խոթիֆատընա մուռնթազըր օլուպ, տիւկէր թէրտֆըտան տախի գարտինալ Կարդուտայա կիպի լէկոռտ լինէնէ իւռնամանը իլէ մուրաթխատա տախի օլաա, փիսագորտա նատպ իքիճէք սէլահիյէթի հիչ պիր մէմուրուն վէրիլմէմէզ. վէ էմտալը նամէշհուտա պիր չէյ օրտուղուռնատան, Պօնաքարթիէնին պու միւրաատը հատըլ օլամատը։ Ճիւն քի պաա հալտե թըչըգինէ տանի այլընըն իչը կիւնէկէրինէ եէթիճէկլէ 18 պրիւմէրէ ճադամա պիր գաչ կիւն գաղմըշ ըտը։ Իմտի, պաշ Կօնսիւլ, գարտինալ Կարդուտայը նէզտինէ չատըրըպ, ադը վէ սէրտ աչօհպէթլէր իլէ պիթիճ իչէտա, քի նէ ճայիզ վէ նէ տէր հագգընը խոր տէր միւսիւ Թիէր։ Պօնաքարթէ, Կօմա հիւքիւմէթի հիչ պիր վէճհ իլէ իճթիհատնամէնին հիւանթու հուտուրնէ մուվաֆագամա վէ մուսավէնէտէ կէօսթէրմէյօր տէյի, գարտինալա ադը ադը պիթէմէվըր իճթիհատ Կէյէուս օլուպ, կէրէչի կիպի գալընը գըրըպտը։ Պօնաքարթէ իճթիհատ խատըյը չապուգ ֆէհմ խոխուպ, վէ փիսագոյան պուռ, պէր վէճհը ճարտըհ գարտինալըն գալընինի եարամայա վէ խաթրընը էլէ ալմայա պաշլատը, վէ պիւթիւն կիւն միւշարալէյհի Կանվէզօն սէրայընատա Թէվգիֆ խոխուպ, ֆէվգէլատէ, Քէվկէճհիւհ, նէվատըշ վէ իճթիհատ կէօսթէրտիգը Թէօեըլ խոխուպ գալընիմ միւսաՀԹէրհ էյլէտի։

Վ՚Հմֆինէ Կօմայա տախի եարգըտըգտա, Կլէմանեւտաա պու-

(1.) Պա խատա գարտինալը միւշարալէյհի հէդ։ Կօմայա վէ գարտինալ Գօնսալվիյ հատը ադը պիր միհիմտան տախի Թէպէկհինէ ի տէր, օշմագ իչէ պիր վէճհը ասիհ Թէրճիմ դըգգընդը ադը։

Բօրի։ 2. Թէրէյինի սանի։ 1801

Տիւն սաբահ հատը կէձէկ պիր տատի գարտագ։ Մալվիզօն սէրայընատա չադըր Բարհան կէլիպ օլտը զատատա. տէրայը վէգիճէտա պուգ Գանտիվ իչէ վէգիճ օլան միգդատլը միչէն խոխատատընը Թէրտֆըտը. պիլտիխ րիմ։ Տիւնէյի կիւն հատըգտամ միհիմտի տէրճ օշտատա միսգինգէյճէտա պէյտն գըշտատն Կօմա նէշ պէշ Թէգգիճինէրի խոխուպինէ, Պէտտարթէ պագըգ պիր ադըգտան տահա խոխուպ, Հահատա կէրէգ Թիվ միգդատ Թատիխտը իգթիխտատատա, վէ կէրէգ իչտաճի ճանը օշգըյրը օլուռնատատա, միս-

քատուէ միճ տատ նէօգիճ պիգրատմատըգտը, պիճիմէն Կօմա վիճէյատատա հատը ադը ադը չի-

քատչիմէն իճթիհատ պաշլատը։ Հէդիմիճ միճ րատը պէճի ցինատիմտը, պէճիճ պիր տատգատտա տախշիսմէգը տէր տէրճատ տէճտա տէճտա։

Փիսագորտագտը հչատրէնըն Ճատգտիճի գտա պատ օրէնադիաց տօգտա, պատնիճիս վագգիճ տատ պէրճիս Թիսքինմէգ վէ տատը պատատը քէր միհմէգ պէճհանէնէր իլէ գիօլատ էմ՚նատճէլէրինի կէօնատէրմէմէգը, վէ հէր տատվէգ, Ճատճիտատէ միճ հիմմ տատա իճթիհի պիր քէնիճէրի Կօմայա ատը վէ Թատհատրատը։ Իլէ կէօնատէրմէգը տատճէ իչինէ, ատնիճհատնէ Նատպ օրէնադիաց փիսագորտագտրիճ գրէճ Թատիր օրէնատն էմ՚նատճէլէրինի չատնատն պատնատն էլէ իլէ կէօնատէրմէգը, պէճհէճ օճհատ-մատ-տատհէ մի տատ Եմ՚միճի, բատատգատրատտատ Ճատճհատատ իճթիհատ փիսագորտագտրը, վէ-քէճհէ-նէրն պիր տատգատ Բատատրէն պատշգատ կէչհատ պատնատրը գատատգ իճթիճ տէչի նատճհատճհէ վէքհ-տէճհէ-պէճհի պիր տատգատրատտ տատճէչհատրէքը տատ-չիրէ մի տատր, տատճհատ, պատշգատ գա հէն գատիճ

Digitized by Google

նան մէզքիւր պէշ փիսգոբոսլարըն արգասընա միւսթագիլէն միւթէ-
պէր պիր մէմուր կէօնտէրիլսէ. պու ճիւմլէ 18 պրիւմէր կէլսէ կէչ-
սէ, վէ Լօմատան պիր ճէվապ զուհուր իմմէտի. անճագ եէվմը
մէզքիւր ֆէվգ էլ ղայէ չէնլիք վէ մէսէրրէթլէ կէչմիշ օլտուղունան
պօնաբարթէնին չէրէֆինէ պու եիւզտէն պիր նօգսան վագի օլմասը:
Ալհայէթ Լօմանըն ճէվապը կէլսէ, Լաբա հազրէթլէրի քիլիսէնին
մէնֆասաթընա պիր սէքթէ վէրմէմէք իւզրէ, հէմ էյտլաթ թագսիմի-
նի թաստիգ իսէրէք լազըմ կէլէն էմրինամէլէրինի կէօնտէրմիշ, վէ հէմ
տախի, գարտինալ Լաբրարայա ֆէվգ էլ աստ օլարագ փիսգոբոս
նասագը բուխսաթընը իթա խլէմիշ իսոխ, վէ պու գաստար միւսաստէ-
յէ մուգապէլէ օլմագ իւզրէ, եէմինլի կիւրուհտէն փիսգոբոս նասագ
օլունմամասը իլթիմաս օլունսաւ, պու խուսուստա Թէսվիյէթի տա-
խի մախուսաճա գարտինալ Լաբրարանըն ուիրայէթինէ իհալէ օլուն
մուշուստու:

Վ Լագաս պունատան սօղրա, իմթիհագնամէնին նէչը իւ իլանընա
հիչ պիր մումանսաթ գալմամըշ ըստը: Լինճագ վագթը ֆրսաթ տա-
խի էլտէն կիթմիշ իսոխ: Լինչին քի, ճիւմհուրիյէթին օնուճնճու սէ-
նէսի միլլէթ մէճլիսլէրինին վագթը քիւշատը կէլմիշ չամմըշ, Թրք
պիւնա, գավանխին, վէ սէնսաթօ մէճլիսլէրինին ազալտըը Թօփլանմըշ
վէ իմթիհագնամէյէ կէրէյի կիպի մուխալիֆէթ վէ մումանսաթ ըշ-
հար օլունաճաղը լիսանտան լիսանա Թէվաճուր պու-լամաղա պաշլամըշ
ըսը: Պաշ Լօնսիւլ իսէ մէզհէպ իսպգասը մէսէրրէթինի պու մագա-
լէ ֆէսատաթըն զուհուրի իլէ էսֆ իւ միհնէթէ Թէպտիլ իմմէք
իսաԹէմէտիյինատէն, պու չէնլիսի պիրուազ Թէվգիֆ իսոխ, Թրիպլիւնա

վէ տօլու կիպի լագըրտըլար եազտըրըր վէ պու ատագան Մէնսինէօր Սփինանըն տախի հա-
զուբտառա տեվէնէ միւսթէչէրը Բօրիսալիսին իմթախի լագըրտըլարըն քէտֆիֆէսինի Թէքրար
լար տաւրտառտա: Պա տէը քէլմէրտան վէ տարիքն սեօհպէթլէրտէն ատզրա, պէն տա-
խի ճէվապ վէրիպ, Լօմա վիւքէլտընա հազգ վէրտրէք քէնտիլէրինի վէգտչէ իմմէքտե օ-
տաւզամ հալտե, լագըրտըրը քէսիպ, Թէրաֆ չէզմագ, վէգտչէ իմմէք լազըմ տուիրլ, պազը-
րըտըը պօնաբարթէ, Բարատան պաշդա ա-
տատ եագ տաւը իչլէրինտե վէ եազընըզ Բա-
րայա հիւքմէթ վէ րիայէթ իտէպլիլէրիմ տե-
րիսո . . . . . վէ պու քէր-
Թէտե պիր ազ հըրտը էնմիշ կիպի կեօրիւն
սուչլուտուն, լագըրտըրը ազդընատան ազըզ, մա-
տատ քարա եֆէնտիմիզին խատըրընա բրիա-
յէթ վէ միւտվէթ կէօնտէրիլսուն պու-
նա պիր նըշանեե օլմագ իւզրէ, եէմինլի բա-
բաթատան փիսգոբոս նասագ իլթիմէք մատտե-
սինտէն ատզիքը նազար իսոխն տէչտիմ: Պունու
իչիմիզտէ պօնաբարթէ Թէքրար հիւսատիէթլէ
նէիչ, եէմինլիչէրտէն հէմ փիսգոբոս հաբատաճ-
ղըմ, հէմտե օն պէչինի պիրտէն հաբատաճազդմ,

էլչիտէն նէ միւսաստե կէլտի խոչ հազդմ:
պունատան պէօյլէ պիր չէզիը բազը Նէ-քիւլի-
տէմմ տէտի . . . . . Բա-
բատարտան ատզրը քէնտի պաչընա պիրէր պը
չէչինէրէ հագդընատա տատխի, միւսթէչէրը Բօր-
Թալիա հուզուրտատա պուլունատա զատնատան, տէ-
լէր իչինէ գատա իմմէմ. օնլարտա օլտագ մատ-
մէլէտէն խոշնատա օլտրատան տէտտի. Գատ-
հա եէմինլի փիսգոբոսլարըն Բարատա գիւ-
Թօփլէն պիրէր Թէօվգէնատմ եազընըզտրը խ-
գէրինե սեօհպէթ աչըլտըգտատա, գօնաբարթէ
հիւսատիէթլէ, պու մատտէլէ պիր նատմի խոմ-
մէք քէպտրիյէթ տախ, վէ վէրմէկտե տաչը-
լագ տաբը տէտտի:

Վէ պունատան ճէվապընատա պէգլէմիչէրէք,
քիլիսատ գատնատնըզտրը խէպէրինե պիր տաչտե
մատպահատատ աչտը, վէ կէօչտ տաչտէր եախտա
ճէնէբրա տէտխի կիպի պիր միւխէչէրսի մագա-
մընատա սեօհպէթլէրը խոմմիչե պատչընագ, իմ-
տախի սեօհպէթլէրը խոմմիչե օլտճագ չէնէր
տէխիլ խոչ տե ճէվապը միւշքիլ չէնէր խոչ:
Նախհայէթինատե, փիսգոբոսլար հիմի նատգը-
րընատա Բարատա հազրէթլէրինե նե տախտե նե
իմթիգամ վէ Թաչիմատատա պու-լատնատագդըր.

Digitized by Google

մէշլեսինի եւս իսկեսաթ իթումէյէ, վէ եւս տախի ֆէսխ իտիւպ տաղըթ-մասընը տախի թաստիմ իթմէյէ պաշլամըշ ըտը։ Ալ է պու սըրատտա շիմ-տի տէ Լօմա ատէլէ իթմէյէ պաշլայըպ, թէխիր վէ թէէնի Պօնաբարթէ-տէ գալմըշ օլտու։ Այնգիւր մէշլեսէր, իթթիֆագնատէ իլէ պէրապար, գօտիչէ թաւսիր օլուներն միւլքիսէ գանուննամէսինէ տախի մոնաս-լիֆէթ կէօսթէրմէյճէլէրինի աշխատար իթմիշ օլտուգլարընտան, Գա-նաբարթէ տախի հերչի պատտապատ միւրաստընը եիւրիւթմէյէ գալ-գըշըպ, գարչը կէլէնի խարատ վէ քէրիշան իտէճէյինէ եէմին իթմիշ իտի։ Իչթէ պու վէճհ իլէ պէօյէ տիր պէօյիւք տէվլին էն պէօյիւք տատամընըն թաստիմատը օլան էն ազիմ իհտատաթը խայրսըյէ տախի, ղարազ իւ նէֆսանկյէթ, վէ հըյս իւ ղազազ թէէսիրինատէն խալի օ-լամայըպ, իճթայը իգթիզասը ճէպր իւ չիտուէթ ըզհարինէ միւհիմճ պու-լունտու։

ՍԻՐԻՈՒՆՑԻ ՓԱՍԱ

1801—1802

1° Իալահրը ահվալը փաիւլէյէ ջ°։ Կ՝անուննամէյէ հրալէյէ հրազէրը։ 3° Իտատա ասգէրի վէ հրալէյէ հնոտրլարը 4°։ Պօնաբարլէնին հէմշիրէլէրի, Իղէ-զա, Կ՝ատօլին, վէ Լ՝օլին. 5° Լ՝որ Պօնաբարլէ իլէ Ջօրնատա Պօհարնէնին ընէվնվէ-ճի՝. 6° Պօնաբարլէ պայրէնինին ընէղիֆը, վէ 1802 ագնէսինին գըշ հեվնիզ. 7° Այ՝ալէյէ հնոտրլըրինին Պօնաբարլէյէ կէօսթէրմէյէճէկլէրի տոխտալ-ֆէլի. 8° Կ՝ինէզլի ասգէրի հնոտրլարընըն տոխտալֆէլի. 9° Ա՛նէնէրալ Այօ վէ Պօնաբարլէ, 10° Պօնաբարլէնին ընէտալիրի էօրֆէյէսի։

1° Պ՝ՕՆԱԲԱՐԹԷ մէլլուֆ օլտուղտու գուվվէի ֆաիլիյէ վէ տիրա-յէթը ֆայիգէսի իլէ իտարէտատա ակլահ գուվվէթի իլէ Այրո-

նը իգրար խոհճէք ատխիլմըշ մի տէյի սիվալ խ-լեսի խոճ, միւահիճլար Բօրնուվա, հվվէթ ատխերատ, պէօյլէ տիր իգրար պին թէօվգհ-նատճատէն միւբաշճահ ատխիլ մի տիր ատոտ, պատատհտա եիւզնէնիւ պատնա տէօնիւպ. պագ-քի շատ էչտէսի թագտիմի էմինատճատի չտպուգ կէլմէն. վէ ծնատան ատղտա կէլէճէքլէր տատխի, Լօմատատան փխագռօսպտա կէօնատրիլէն Պէրֆ էմճնատճէլէրի կիսկի օլմատըն. իչիճտխիմճ կէօ-բէ Ա՛լէմանճատատա օլան փխագռօսպտա պու-էմճնատճէլէր կէչէն պչըն 21 ինատն հվվէլ վատ օլատմաճշ տպըր ատոտ։

Իչթէ պու վէճհ իլէ միւքատէլէմիշ խճ-թատ պպուլմաշ տատը։ Պու ձիւմլէ շտունատ տատ-խճ իտատճ իթատճ խոճերիմ քի. եօյլէտէն պիր ատատճ ատղտա մէշլեսիմիշ պիճտիկտատ, քէնտի-տի Ա՛տատմա իլէ գատօճայա պիտիկ պիր տա-տճ գատատր կէղմէյէ կիճատ, լտքին հվվէլճէ, հէր նէ գատատրտատ պիրտատէրի ժօղէֆէ թատա-մատ ատօզ վէրմիշ խոճ տատ ծնատ խտատպէր կէօն-տէրիպ, քէնտիսի իլէ պէրտապէր ատիշտ թատա-մը իթմէմիշ իչիւն գատճ պէ գատճ թէէպահ իտէճէսի պատնատ։ Վէ նէմէքատճն ատղտա մտատպա-լտատ օլմայտրագ տէօրթ տատճ պիր տիւզիյէ լտգըրտրտպ պօշանըպ, քէնտիսի ատուէթի իւզրէ էլի ատգատշտատ էքատէրի վագֆընը վօլճատ վու-րտատգ պիրէ միւճատալէգ գատն իտատրէ վէ բօ-լէթիգատ մատատհաճլտրը իւգէրինէ բէէք չօգ լտգըրտրլտր իտէճատ։

Իմզա։ ԳԱՐԱՆԱ

Digitized by Google

քայլայ գալիքով կելնէր, պատճառու քօլերիգասը գուվվեթի իլէ Աթոռայը միաստվերհէյի տարմումիկ իլէ Յովհաննայայ միւթեվեկիֆիզ իմամիքաւն, վէ քիչիսայ հիւքիւմեթինի Յովհաննա ճեւմհուրի իլէ պարըշտըրըլըտան, վէ չիզագ ֆէնասըրնըը քիւլլիյէն տէֆ վէ զայիլ խլէսիքատէն սօղրայ, տաւախիլտէ տախի Թիճարեթ, զէնաայի վէ մարիֆեթլիլէրին քէօթէ վէ սէրպեսթիյէթլի իչէուն, եօլտարըն խըրտըզլարուան Թէմիզլէնմէսի, վազիտաթը խազնէնին տրիճայող, իտարէյի միւլքիյէնին տասալէթ վէ հազգանխէթէ մուվաֆֆըգ սիւրէթաե օլմասը, վէ գանունէնտամի միւլքիյէնին Յովհաննայ սէյլէզրնտա մուվաֆֆըգ սիւրէթաե Թանզիմի կիւրէ մէտալիհի ճէսիմէտե ըզհար խլէսիքի ճահատ իե զայրէթ վէ խզտամը տախի ճիւմլէ ալէմի միւԹէհայիր իտէնէք մէրԹէպէտե զրա հատըտա կելմիշ իտի։

Աքէր գաչկընըրընտան վէ մուհարէպէյի տախիլինէ փիրտիլէրինտէն օլարագ, վէ եօլտարա վէ տաղլարա եայըլարագ, եօլճու, պարխանա, վէ խազինէյի տախի սօյտալ եաղմա իտէն պէր քիւլլի հարամիլէր հագգլէրինտէ մուամէլէյի չէտիտե ըզհար օլաննուզ. պիւԹիւն ճատտէլէր պու մագտալէ էհհայդը հատգասամտան Թէմիզլէնտիլէր, վէ պիր տահա զուհուր իլմիհալէրի իչիւն Յովհաննէն հէր Թէրաֆընա գօլ գօլ ասքէրլէր, գրր սէրտարլէրի սէվգ օլաննատա։ Օն սէնէլիք ճիւմհուրիյէԹ հէնկեամընտէ. վէ տախիլինէ մուհարէպէյէրի էանասընտա Յովհաննէնը մէվճուտ ճատտէլէրինէ տրգգամ օլաննմասդըգնտան ճիւմլէսի պօզգուրտուզ, էմմետա վէ եօլճու նագլինէ եարատմազ տէրճէյէ կելմիշլէր իտի, Գօնագարթէ խազինէյէն 28 միլեոն ֆրանգ սարֆ իլմտիրէրէք պու եօլտարըն քէֆֆիֆէյինի միւտաֆէլէյէն Թամիր իլմտիրիպ, էվվէլգի հիւքիւմէթլէրինէ իպտաղ ծիլէտէ, տախիլտէ, եօլտարը օլմայան ջէօղ գուտտագա, վէ չէհրլէրէ եէնիսէյէն եօլտար աչտըրմատը, Աղգ տաղլարը հուզբինտէն վէ տէհնիզ քէնարըն տան Իթալիայա տէօրմ պէօյիւք ճատտէլէր եապըլտըգտը, քի հալա քէնտի էսէրի օլարագ պագի օլուպ, պաւնտան պէօյլէ Յովհաննան Իթալիայա, Աղգ տաղլարընտան օրտու կէչիրմէք հիքմէԹինէ, քէնտինէն սօղրա կիչէճէքլէր հագգընտա մահիվ իլմիհալ օլարագ։ Բէզալէք խամիւնտե պաԹալ գայըգլար կէչէր տէօրմ պէօյիւք ատ գանաղլարը եապտըրմըշ, Աինա նէհրի վէ սայըր նէհրլէր իւզէրինէ կէրէք խազինէտէն, վէ կէրէք գօմբանիալար վապէԹապը իլէ, ճէպհէ վէ ճէԹին քէօրիւլէր պինա իմտիրտի։ Իմտի մինաֆիի ուամուսկէյէ միւԹաալիգ օլան պունճա մուհասընամէ, Յովհաննէգ կիւրէ պիր օյանըգ միւլէԹինին նազարը ագգագաԹընը ճէկմէ իստիւ։ Պօնտոգաթինէն ճէնիճ լէրինտէ կէ օրտուլէրի իտԹիհտասա շայան վապէտաբ լարը, չիմտի տուհունատա տախի պաշգա պիր պիւրէԹէ միւշահէտե իտէրէք միւԹէհայիր օլաւրլար ըտը։

1890 — 1891 սէնէլէր ինտե տէնիզ մուհասէպէլէրի մէքտէ օլաննմադը էրէն, Յովհաննէնը Թիճարեթիմի ճէսիմէ քէտմէ իլմիհալ պաշլամըշ վէ խարճտան վէ ատալաբտան կելէն մալ 325 միլեոնտան 427 միլեոնա վէ Յովհաննայան խարիճէ վէ ատալաբա իհտիյաճ օլաննմըշ մալ

Digitized by Google

271 միլիոնատան 305 միլիոնա պահիշ օլմուշտուու , վագատա պու խա-
րիձի լիխտուելե Իրանատանըն ձէատմէթինէ կէօրէ գայէթ էտնա մեր-
թէպէտ խոչ ուչ հէնիւզ պիր ս պաշկանկըձ օլուպ , մեսաւէհէ ատվ-
րինուտ կիւն պէ կիւն ձէատմէթ քէտպ իլիմէքտուե խոչ : Իրանատանըն
ձէնուպ լիէրաֆընուտա օլան իրէք ֆաղրիպալէրինուէն օն պէշ սին
թէզկերահ , իսիթիլալ վադթընուտա պաթաղ օլուպ ; Ղօնախուլ իք տվ-
րինուտ եէուի սին գաուաղը լիէքրար իշլէմէկե պաշկայդը ըստը , վե աղ
վադրի զուրֆընուտա պու իրէք թէզկերահլարը տէօրթ գամ զիյատէկ
պահիշ օլտուլար : 1789 ուա ձիւհուրիյէթ վագիթընուտա Իրանատանըն
նուֆուս տէֆթէրը օլտուգուտա , 12 միլիօն իրի եիւզ սին նուֆուս
ապայդմըշ լուը , 1800 տե Ղօնախուլ իք ուէվրինաե թէէքրարը տէֆթէր
օլտուգուտա 22 միլիօն իւշ եիւզ սինէ պահիշ օլտուղու թէպէյեիւն
իլմուտ : Ո՞ւրտահ վե մահտուլ հէր թէերաֆտան զիատէչինիտ , քիվե-
տե մալէրի սահըլտըգտան սօղրա քեարկիւզար չիֆթճիլէր էլինէ կէ-
չէրէք , եթեզլերձե սէնէլէր իտալե տուրմուշ օլան թօփիտգըար սիւ-
րիւլիւպ էքրիմէյե պաշկանտըտար . օրմանլարտա նիզամ վէրիլտի , էյա-
լէթլերի եէնի թահխմահլի վասիլէր վե գայիմմագամլար նատպ օլուն-
ուու , ակմինքէթ ատֆթէրլերինէ նէզարէթ օլունուպ , վե հէր էյա-
լէթէ միւֆէթթիշ իրիշլեր վե մուպաշըրլար կէօնտէրիլիպ , Իրանատանըն
իսլահաթը ուախիրլիյէսի , հիչ պիր վագիտե էմնայը կէօրիւլմէմիշ
ժերթէպէտե պէր քէմալ օլարագ , ձիւմլէնին սերլէթ վե բիֆահը
հատ վե պուհնարտան հատու օլան չիւքրանիյէթինէ միւձիպ օլտու :

Ջ. Ղինճեատուէն գալէմ ապընան կիզանինաէյի միւլքիյէնին
տէվլէթ մէձլիսլերինուե միւզաքէրէսի տաճի պու էննատե նազարը
ապտիաթը տամամի ձէլպ իթմիշ իտի : Իրանատանըն գատիմի նիզամ
նամէյը միւլքիյէսի , իսիթիգլալիյէթ , մալիյէնատե լայք վե բու հանի հիւ-
քքուվէթ ատվրէրինուե իհտաա օլտունուշ օլտուղունատան ձիւմհուրի-
յէթ տէվրի սերթէֆթիչէրինէ ուչյամայաձաղը աչիքեատը իտի : Ղօնա-
բատրթե վագիթըն էն ապիմ միւթէչէրքիլէրինուէն , Ղօրթալիս ,
Թրոշէ , Կիկո , Իրէմընէօ վե Ղալվիղ նաման քիմնէչէրուէն պիր
գօմիսյօն հէչքիլ իսէրէք պիր եէնի գանունննամէ էյլը միւլքիյէ
գալէմ ալտըրմըշ , վե լայիհէսինի Իրանատանըն քեաֆֆէյի պէօ-
յիւք մէհքէմէլերինէ կէօնտէրիպ թաահիհ իթտիքատէն սօղ-
րատ , տէվլէթ մէձլիսինէ տաճի կէօնտէրմիշ օլմապրնէ , իւզերինէ հարֆ
պէ հարֆ միւզաքէրէ օլաննմագտա իտի . քէնտիսի պաշ Ղօնախուլ
տաճի պու մէձլիսլերուե հատզըր օլուպ , րէիս ճապգամընտա օֆուրա
բուգ ըզհար իսլէտիյի ֆէթհանէթ վե ադիղ իւ տիղ միւլթալաալերի
իրէք ձիւմլէյի տաթ վե միւթէհտիյիր իտէր իտի , վե օլ վէջհ իրէ պու
էնատե գըղըշը իրէ Իւրուպայը , իտտարէսի իրէ Իրանատայը , վե գանու-
նիւսի իրէ պիւթիւն ձիհանը իսթիղրապե սիւչար իսլէմիշ իտի : Ղօ-
նագտաթթե հիւքիւմէթինինե պու վագիթընըն ահվալը ազայիպէսի հէր
նե մէրթէպէ մուպալաա իրէ եաղրատա եինէ հատդիգէրը հալե ինճա-
ու իտէմէզ ուէրէր պու ուէվրի բայէլայն կէօրէնէրէր : Իմոի պու
ապրըն միւձիպէ նէվնուտն օլան թէպէտտոխտաթը միւթէհհիյիրէսինի

Digitized by Google

զէմանէնին ալիմէրի , ֆէյլէսօֆլարը վէ տիբլոմաթլարը իշխիտիքան
Թաղլըմ Թագըմ Վրանսայա վէ Խարիսկ գօշուպ պու սահիպգըրանը
մուազզամը կէօրմէք վէ միւլագաթ իմմէք էմէլ վէ արզու իտէր-
լէր , վէ էլչիլէրի վասէթասը իլէ ան պէ ան քէնտիսինէ Թագտիմ
օլօնուրլարըտը : Պու Հալտէ Պօնաբարթէ քէնտի պաշ Վ·օնսիւ-
լիւք սայրէսինի , ճիւմհուրիյէթ վագթը սատէլինտէն գուրթա-
րըպ , վէ միւլքիյէ վէ ասքէրի մէմուրլար իլէ ազամէթ վէրիպ , մա-
սամ Պօնաբարթէ սայրէսինէ տախի պիր բյէնսէս սայրէսի մագա-
զինաս րէզիտէ վէրտիրտի քի զնյրտէ մուֆասալէն նագլ իւ հիք-
ճայէ գրլընաճագ տրր :

3: Պ·օնսիւլէրին խրզմէթ , իհթիրամաթը րէամիյէ , վէ մուհա-
ֆաձալարընա մէմուր օլան վէ Վարթ Վ·ընի-լէր Թէսիիյէ գրլընան խաս
ասքէրի , պէհէրի պին Թքիշէր եիւզ նէֆէր օլարագ տէօրմ
Թապուր բիատէ վէ Թքի Թապուր սիւլարի ասքերինտէն միւրէթթէպ
օլուպ , ճիւմլէսի ատԹը վէ բիատէ , կըրնատիյէ վէ ավճը ալայլարընը
ատն սէչիլմիշ . էն տիլպէր , էն պահասըր , վէ էն գավի եէյիտլեր ի-
տի : Վ·ուէԹա ասքերէ նիսպէթլէ Թօփլարը զիատէ վէ մուհաթազամ
վէ զապիԹլէրի սէչիլմիշ վէ եիւքսէք րիւԹպէլի ատամլարըտը : Չէր
Թապուրա պիր միրալայ վէ հէր Թքի Թապուրա պիր Թ իվա ճէնէրալը
գօմանտա իտէր իտի . վէ բիատէ , ատԹը , Թօփճու , վէ միհէնտիս
ալայլարընտան պիրէր ֆէրիգ ճէնէրալը օն կիւնտէ պիր ատֆա , պէր
վէ ճՀը միւնավէպէ պու բարլագ ասքէրէ գօմանտա իտէր իտի քի
հէր նէ գատար սայրտա ազ իսէ հէր սիլահտան Թօփլանմըշ օլարագ
ԹէքմիԼ պիր ֆրգայա մուգաֆիլ իտի : Պունլարտան մաատա սարայ
միւտիրի իւնվանը իլէ , Տիւրօգ նամ զապիթ վէ եավէր , ասքայրն ա-
քէրի գօմանտանը օլուպ , Թքի քիւչիւք զապիթ տախի պու նա մուա-
վինի Թայէին օլուննմուշտուտ : Պու գատար ասքէրի չաշնա իլէ
Պօնաբարթէ չէշմը ահալիյէ պիւԹիւն պիւԹիւնէ պիր ճէպպար մա-
գամընտա կէօրիւնմէմէք իչիւն , պազը միւլքիյէ մէմուրլարը իլավէօի
իլէ տախի ասքերի հաշմէԹի պազը մէրԹէպէ Թատիլ իյլէտի : Իմի
սէրայ նազըրը իւնվանը իլէ տէօրԹ միւլքիյէ մէմուրտու տախի տայ-
րիյի Պօնաբարթէյէ , վէ փամբը Թալե եունի պէրայ խալոտնո բայէտի իլէ
տէօրԹ տիչէհլի խաՀԹուն տախի մնատամընըն տայրէսինէ մէմու-
Թատին գրլընտրլար , պունլարըն մէմուրիյէԹի Պօնաբարթէյէ վէ
տալօնլարընա կէլէն էլչիլէրի , եէրլի վէ էճնէպի միւԹէպէրանը ,
վիւքէլայը վէ տայրէսի գապուլ իտիւպ . իքրամ վէ րիայէԹ իմմէք-
տէն վէ Պօնաբարթէ տայրէսինէ պիր չէրճֆ վէրմէքտանէն խպարէթ խ
տի , վէ Վրանսանընն էն էսկի ֆամիլիէալէրինտէն տախի պու մէմու-
րիյէԹլէրէ նայիլ օլմադա հավէս վէ արզու իտէնլէր օլտու . կէրէք
Պօնաբարթէ , քէնտիսի վէ կէրէք մատամասը Վօզէֆին . վէ կէրէք
Պօնաբարթէնին հէմշիրիէլէրի , ֆէվգէլատէ նէզաքէԹ վէ իրֆանլէրի
իլէ պաշ Վ·օնսիւլ տայրէսինէ պիր րէվնագ օլուպ , Վրանսանընն
քէտֆիչէի մուհապէԹ վէ էլչէնճէ մէճլիսլէրինէ պիր իպրէԹ վէ
պիր նումունէ օլտըրլարըտը :

Digitized by Google

4° Պօնաբարթէնին պիրատէրլէրինին ահվալը պոյատէ 403 ոա-
հիֆէտէ զնբը եւ պէյան գըլընմըշ օլմաղըլը, պու մահալատ հէմշի-
րելէրինին ահվալինէ տահի նագը իթմէք լազըմ կէլմիշ տիր։ Պօնա-
բարթէնին քէնտինտէն քիւչիւք օլարագ էն պէօյիւք հէմշիրէսի, ի-
լիա, 1797 տէ Իթալիա բընէնալէրինտէն, բրէնա Պաչիօքքի իլէ էվ-
լէնմիշ իտի, վէ սըֆաթձա ձէմիլէ տէյիլ իսէ տէ ագը իւ զէրաֆէթ-
սէ ձիւմլէ հէմշիրէլէրինէ ֆայիգէ իտի, վէ օգուր եազար վէ ֆու-
նունու ագլայէ մայիլէ օլտուղունտան, տայրէսինտէ ասլըն էն
մեշհուր ալիմլէրի հազըր օլարագ, պունլար իլէ սէօհպէթ վէ մու-
պահասաթ իլէ ամանկիւզար օլուրտուտու. իքինձիսի Նարօլին
1800 տէ ձէնէրալ Մինաթ իլէ էվլէնմիշ իտի, վէ քէնտիսի տիլէր վէ
հիւնա վէ մէնէսը իւ շաշայայէ մայիլէ օլտուղունտան, Պօնաբարթէ-
նին հիւնիւ նազարընը մահզա քէնտինէ վէ զէվձինէ ձէլայիթքիւզէ-
տիլնէ վասանէ հարէքէթէլէ մէլուֆէ պիր զէննը չէրինքեար իտի։ Իւչիւն
ձիւմլէ Նօլին 1797 տէ ձէնէրալ Քլէբէր ի իլէ էվլէնմիշ, վէ օ տէվ-
րին էն ձէմիլէ վէ էն տիլպէր տիչէ հլիլէրինին պիրիսի օլարագ, իլէ-
րիւտէ վագի օլտուղուս միսիլիւ, օ վագթալար, աչլըգ մէշրէպլիսի սէ-
պէպի իլէ հէնիւզ լնանա կէլմէմիշ իտի, վէ վագտա պազը խաֆիֆ-
ձէ հարէքէթէլէրի Պօնաբարթէնին ինֆաալինէ միւձիպ օլմուշ իսէ
տէ. ձիւմլէսէն զնատէ պու քիւչիւք հէմշիրէսինի աէվսինինտէն.
ազ վագթ վարֆընտա ղազապու հիտուէթի թալիֆ իւ նէվակընէ
թէպտիլ օլուրտուտու։ Ինտատ Պօնաբարթէ պաշ Նօնսիւլիւն զէվ-
ձէսի օլմագ հատէպի իլէ. ֆամիլեա պէհինտէ ձիւմլէսինին իւզէրիւ-
նէ նագըէ կիպի օլուպ, աթվարը սիլրիւպատը իլէ Պօնաբարթէ տայ-
րէսինին զնվէր իւ զնինէթի օլարագ էձնէպի վէ Ֆրանսըզ ձիւմլէսի
նի մէֆխուսն իսէր իտի։ Նահիթը հիւքմրանլէ պու մէրթէպէ եագ-
լաշմըշ օլան պիր ֆամիլեատէ, րիպապէթ օլմամագ միւմքին օլմատը-
զընտան արտընգտտա պազը մուղայիրի իմթիզագ վէ մուհապէթ հալ-
լէր տահի պուհուրա կէլնր իսէ տէ օ միսիլլու հալլէքտէ Պօնաբար-
թէ, ֆամիլեասընա տէրքեար օլան այագտայը տէրուննինի մէքթ իլէ.
ասքէրի պիր էօրֆ լազհարլէ ձիւմլէսինի մահճուպ իսիւպ ֆամիլեանընն
ասայիշ վէ ասաստէթը տահիլլէսինի տէր ագտալ իպգա իտէր իտի։

5° Իատամ Պօնաբարթէնին քէրիմէսի Նօրթանա իլէ Պօնաբար-
թէնին պիրատէրի Լուի Պօնաբարթէնին թէվէզիւձիւձի տահի պու սէ-
նէնին իպթիտալէրինտէ վէ չու վէձէ իլէ վագի օլտու։ Պաշ Նօնսիւլ,
զէվձէսի Նօզէֆինին էվվէլքի զէվձի ձէնէրալ Պօհարնէտէն օլան
պիր գըզ վէ պիր էրքէք էվլատընը իֆրաթ մուհապէպլիլէ սէվտիյին-
ան, Նօզէֆինին քէրիմէսի Նօրթանաը, քէնտի պաշ եավէրի Տիւրօ-
գա վէբէրէք իքի թագէ գալպի պէնտը մուհապէթլէ պիր պիրինէ
րագի վէ մէ'սու իթմէք էֆքեարընտա իտի, լագին պու թէզէվվիւ-

[1] Իլերիւտէ նագը օլտուձագը վէձէ իլէ ձէնէրալ Լէֆէպրէ 1802 սենէսինին օտղուրընտա Լէմիրգատա Քօլմէյէ օլտու զունտան, Բօլին թէքրարէն Բրէձնա գօրդիէնի թէղվիճ իլէտի։

[2] Լաւի Պօնաբարթէ չէմոիքի Ֆրանսըզ խարէրագտա իւչհենձիս Նաբօլէոնան փէտէ րի օլուպ, ահվալը սայրէսի իլերիւտէ վէ մահալլինատ նագը օլտուձագ տըր։

Digitized by Google

ձէ Յ.օզէֆին տայիմա մուզաքիրէթ կէօսթէրսիյ՛ինտէն, մուվաֆֆաղ օլունամայուր. Յ.օզէֆին, Պօնապարթէաէն է վլլատը օլաճաղընան գա թը խամիս խտէլիսէն սէբեթ, Պօնապարթէնին պիր կիւն քէնախինի ըմլապ խոխապ այրըլաճաղը, մահ հապ պապէն գօլայինէ պիր աէրսը ա վիմ օլմուշուտու, պու ափպափ մէպնի քէնամ քէրիմէյի խոսալընը Պա նապարթէնին պիրտաւ էլէրինտէն պիրխախ իլէ էվլէնտիսիմէք ապտէմը էվէլի օլուպ, պու նլատան ասղաճաղ էվլապլն իլէ ձիհէթլէ տախ Պօնապարթէյէ թա՛լիւ գիւ օլաճաղընապան, պիրտաւէրզապտէ վէ Թօր նու մագամլնապա օլան պիր էվլապը, փիւձլրթա Պօնապարթէ քէնախ ունէ վարիս խտէր իւմիսի իլէ բէրթէրտէ օլուրապա։ Ահան Պնա բարթէնին պէօյիւք պիւյապտրքի Յ.օզէֆ էվլէնուիշ, իչբինձիսի | խապէ պաշչա եօլլարա սարմըշ վէ Յ.օզէֆին իլէ պօպապշնա շ. ապօրաիւնձ ձիւսիս Յ.էրօմ, պաղը կէնձլնը հալլէլրինտէն խալ՛ս վէ Խէրպէկ օշ մագ իւզէ կէմիյէ վէբիւրիշ պուլապնաղունապան, | ապխէն պաշչա տապնապլըղա չայեան օլանը գապլմապշ օլմագ իլէ Յ.օզէֆին տախ պապնու քէնախինէ տապնապ իճթիհապղ խլէմի. | ապ Պօնապարթէ, արիֆ, Թէրպիյէլի ֆապօմ պաֆրապը պիր պապամ օլապուշնապան, Յօրձանըն միզապ վէ ախլապգընապ պիսԹիւն պիսԹիւնէ մապզայէ կէլէձէքտի, վէ Պօնապարթէ պապնու հիսս վէ ապրը խապէքէք պաս Թէզէվվիւճիւ Թէձվիզ իւսմէզիտի պաս ճիւմլէ գէվձէմի Յ.օզէֆինէն իսպրապնաԹըրնա ապայանամայապագ չար նպչար բապը օլապուս, վէ օլ վէձ լուլ նա մի՛սապա վէ նապպէձա պիր Թէզէվվիւճ՛ապն, Թապխիրը խմբերբա Թարիւխ պիր վարիս մէմապ օլաճնուբապապա ապէր, վիւսիս Խ՛իւբ Յ.ա բօլէն Թապրիխինի եապզարդը վապգի պապնապրն էվլապը | ապ Յ.օզէֆէ նու՛ն 1852 ապ պէօյիւք Յ.ապբօլէօնու՛ն Թապխիրնա կէշիպ Քապանարդ իմբէրապԹորու օլաճապլընը պիրմէյէրքէք վէ խապյալ ապախ խապէմէյ րէք։

Ապ Պօնապարթէնին նիքեապհ ապուալապը վէ Թէզէկրիւքճ գապ ապինա՛լ Վապբարա վապէմէսը իլէ կիզլի պիր խապնեապ իշձաս օլաճնապա։ Ինիսէլէր հէնթէզ աշըլմապշ օլապուղունապան, վէ բապ հայանլապրնը նի զամանթը ձիսմանկիէպինի Թապնրմամշ օլան բապգապաղը, ապչիքապաբապա իձրապը այեին իապմէպսիքլէրինապէն, կիզլիձէ օլմապնաճա գապրապ վէրիճ ապ, պապ վէսիլէ իլէ ձէնեբապ Ա Նէբապա իլէ զէվձէպ Վապբօլէն խ զէրինէ ապախ նիքեապհ ապաալապը օգապնապա, չհապնբի օ վապգի քի ապաալ իապզե բէք չօգ գապրը գօձա ապաապզը օլապագ վէհքէմի նիքեապհը օլմապշ օլապաղլապրնապան, Ա Նէբապա նիքեապհը ապախ պաս գա պիլապէն իսի։ Յ.էնէբապ Պօնապարպէ քէնախ ապախ, զէվձէպ Յ.ա զէֆին իլէ պաս հալապէ իսի., վէ Յ.օզէֆին պաս ֆբապա իլէ. քէնախ հագգլապլնապա ապախ բապաս նիքեապհընը իձրապ իԹէպէ բէք չօգ խգ բապ, բէք զիյապէ ըապար լՀԹսի խակ ապ, Պօնապարթէ կէբէք պիր նէ յէձլէ, վէ կէբէք ապհալիսէն չէբինապխինէն պաս խապաս ապ հէվալը աէմըն լիՀխապ խլլէմէսի։

6° Պալապէ ապախ լիքապէ օլապնապաղա վէճհ իլէ, ՊօնապարԹէ օն կիւնէ պիր ապէֆա էձնէպի սէֆիլէբինի վէ միւԹէպէրա

Digitized by Google

նրանը միաձիկ գտպու՛ լուսիս, ախշամ մեծ[ներ]ի գուրսերքան։ Ի ֆ միաձիկներ ալուս իւե ուիզիլսիքուտ ձեռնախոհ սիրե լծագրա եռամեղուե վե ձեռնուտալատ իւե հօռնելչինաուն կեչիուզ ձիուելիինե պաշտա պաշտա ատելոլատ. վե արգասնուտան ատրայ խոխոռնելչի իւե ի օգտիֆինե տա խո կելչերիտե, վե պօնաբատրմենին պու հաթեքեքի այնը գրաշ տայ րեչերինատ լուքաս օլուռնան լեչչիֆտալ ըռաս։ Պչշ կիռնատ պիս տեֆա Ոլսանատանին վե Լուլուբանըն միուլեչպեր գե վաթըռնը տուֆգասընա տա վեքի խոչեր, վե այատա պիր տեֆա նիւշ քիշնե պիխատն տաավեքի վե պչատիֆեք վեչրիւ խոխ. վե ատղատուան Ֆիւիլեռնեռը ատրայնուտա տատրե մեչձիսի խոխուպ, պեօյիւք մեմուրլատ, հեյ իւչեր, քիշնեզատուչեր տա վեքի օլռնատրատուտ, վե պօնաբատրմենին հեր շեչի հիատալե օգտագ ատչեպ հիշ պիր շեչ ատուգ իւլյեչերինատն, ժուռատամալունա հեռմչնեռմե րինե հեր ու եֆեսալնատա պիր տուբուլու գգատֆեքի կկատիրիսիպ էղմեչգ ուչատանա չեգաբրերքատը, պու մատալատ խոպգու ֆեպյուհատ պիր պեօյիւք պատրուլյուքատ ակ Ֆիւիլեռնեռը ատրայնուտա ատրայնուտա ատրայնուտա

լէ մուլք վէ միլլէթէ հասըլ օլմուշ վէ օլմագտա օլան պուննէա մու-
հասաէնաթը տոխտէ , վէ մէնաֆիի միւթէնէվվիէէ նազարէն , հիւ-
քիւմէթինէ հիչ սիր թէրագիտան մուխալիֆէթ օլունամայաճաղը մէ-
մուլ օլունուր իսէ տէ ֆիլիլէն մուղայիրի զուհուր խոխուպ , Պօնա-
բարթէ , իտարէյի մէսալէհի տոխիլլէյէ վէ խարիճիյէ մէշղուլլէթի ա-
րասընտա պու մագուլէ մուխալիֆաթը մէմուրինի միւլքէյէ վէ ա-
քէրէյէէ տոխի մուգավէմէթ իթմէյէ միւհթաճ օլտու : Պու մու-
խալիֆէթ նէ էսկի ճիւմհուր վէ նէ տէ գրաչ թէլյաֆտուլարընտան ,
վէ նէ տէ ֆէսատ վէ էշգալա կիրուհինտէն զուհուր իսէ սիրլիչ իտի ,
պունլարըն հէր սիրի սիրեր նէվի լէրիշանիյէթէ տիւչար օլուպ պաշ
գալտըրմաճագ թագէթլէրի տոխի գալմամըշ ըտը : Պօնաբարթէյէ օ-
լան մուխալիֆէթ , մուգատտէմա օն սէքիզ Պրիւքտէ քէնարինէ
մուավէնէթ իսիպ , Պօնսիւլիւք հիւքիւմէթինէ սէպէպ օլանլար-
տան զուհուրա կէլտի : Պունլար , պէյնէլէրինտէ ֆէյիէ պէօլունէուպ ,
վէ սիր թագըմը իթիտալ իւզրէ ճիւմհուրա վէ սիր թագըմը տոխի
իսմիթգալ իւզրէ սիր հիւքիւմէթէ մայիլ վէ թէրագիտար օլուպ ,
Պօնաբարթէյինին թավը իս հարաքեաթը տոխի պու իքինճի թագըմըն
էֆէնարընա մուվաֆըգ կէլտիյինտէն . սիրիթտալի սիրինճի թագըմա
մուղայիր օլաճագ ըտը , վէ պէօյիւք մէնէս ահիպալէրինին հէմէն
քէրաֆէթի պու իքինճի թագըմտան օլուպ , Ֆրիպիւնա , Պավանին
վէ Պէնաթօ մէճլիսի ազալարընըն էքսէրիյէթի տոխի պիրինճի եանի
ճիւմհուրիյէթէ մէյէթալ օլան թագըմտան իտի : Պու մուխալիֆէթէ
պաշլաճա սիրը սէպէպ տոխի , Պիչէսին Թանզիմ իթտիչի գանուն
նամէնին [1] նօգտանընտան նաչի զուհուրա կէլմէքտէ իտի : Պօնսիւլ
լիւք տէվրինտէ մէրի իւլ իճրա օլան պու գանուննամէ մուճիպինճէ
հիւքիւմէթ քէրամիլէն տէվլէթ եախօտ միւլքիյէ մէճլիսի ազալարընը
տա կիպի օլուպ , Ֆրիպինա մէճլիսինին մէտալինի տէվլէթէ գարար
վէրճէք սէլահիյէթի օլմայրակ միւզաքէրէյէ մէմուր օլտուղաճնատան
մէֆհումտուզ սիրը չամաթա տէմէք իտի . վէ Պավանինի մէճլիսի միւ-
զաքէրէյէ մէմուր օլմայուպ , քէնտի պէյնինտէ գաապուլ իթտիխինէ
էվվէթ վէ իթմէտիխինէ եօգ տիյէճէկինտէն , նասս պէյնինտէ սէռլէրի
տոխի իչտիրէկ իտի : Պէ Պէնաթօ մէճլիսի տոխի նէ միւզաքէրէ
վէ նէ տոխի գարարտա մէմուր օլուպ , եալընըզ էվգաթը մուսայինէ-
տէ ազա վէ մէմուր ինթիխապ իտէճէկինտէն , հիւքիւմէթի եալընըզ
սիրը գաչ կիւն միւմիմէտ օլուպ գուստուր վագթլար հիչ սիրը իշ վէ
մէմուրիյէթլէրի , վէ օլ ճինհէթլէ սիրը էհէմմիյէթլէրի տոխի եօղու-
տու : Իմոխ սիւթիւն հիւքիւմէթ , պալատէ տոխի իֆտատէ օլունտա-
ղու վէճհ իլէ տէվլէթ մէճլիսինտէ վէ պունլարընտա ըէյիսի մագա-
մընտա օլան Պօնաբարթէյէտէ օլտուղու քիմսէյտէն մէսլիմու տէկիլ
իտի : Պանունննամէյի մէզքիւրուն միւճիպի օլան քէնտիսի միւսա-
Պիչէսա տոխի գուվվէթի մէտրիքէ իլէ մէլուճ ֆագատ գուվվէթի ֆոխ

[1] Սիչէսին Թանզիմ իթտիխի պու մէշհուր գանուննամէյի միւլքիյէ 384 սահիֆէսէ մու-
ֆասսալէն պէյան օլունմուշ օլմաղ իլէ տէր , | խոթըր իմմէք իչնէն օթայա միւրաճաաթ իմ-
մէք լազըմ կէլիր :

Digitized by Google

լեկտուն ասրի պիր զամը ագըլէթէնտիշ օլուպ , Պօնաբարթէնին Թավը իւ հարէքէթինտէն , միւրատընըն նէ օլտուղունու վէ նէթիւ ճէսինին նէրէյէ վարաճաղընը ճիւմլէտուն էվվէլ վէ վէ բանա քէշֆ իմմիշ իտի , պու ճիւմլէ Պօնաբարթէյէ ղալէպէ իտճէգը գուվվէթ վէ ճէսարէթի պուլունմատըղընտան կիղի պիր մուխալիֆէթե գարար վէրտի : Ինճագ սէօյլէ պիր տէվվրտե Պօնաբարթէ-ուն էսրտը չէյ օլմագ , մուհալ գասպիլինտէն իտի , վէ օլ վէճհ իլէ պու կիղի մուխալիֆէթ ազ վագթտա մեյտանա չըգըպ վէ Պօնա-բարթե վէ Միսէյս եիւզ եիւզէտե կէլիպ պիր պիրինե աշիքեարուն խուսուսէթ վէ ատավէթ տախի ըղհար իլէտիլէր : Պօնաբարթէ պիւթիւն Իւրոբա վէ Ինդոստան ահալիսինի քէնտինէ մուտավին վէ թէրաֆտար կէօրտիւլինտէն , էթրաֆընտա օլան պէշ օն քիշինին կիղ ի վէ աշիքեար մուխալիֆէթինտէն գայտ վէ հաճէթ տախի իթ-մէզ իտի , պունու աշիքեարտե տախի սէօյլէր , վէ իպթիտայը զու-հուրինտէն պէրիս , պիլ իսթիգլալ ասքէրի գօմանտարլըղը իլէ մէ-լուֆ օլուպ , մէճլիս ճէմիյէթլէրի թամեթիպաթ վէ թէշրիֆաթընա պիթթապի վագըֆ օլամատըղընտան , պու սըրատա պազը մէրթէպէ մուղայիրի ուսուլու մէճլիս լիսան վէ հարէքէթլէրի տախի զուհուր իթմիշ տիր : Ճաթտա Կոնպասէրէս Կօնսիւլիւն պու պապոե պա-զը ագիլանէ իսխարատընա տախի հէվալէյը սէտտը մումանատաթ իտիւպ , " պունլարտան գօրգմատըղըմըզը պունլարա աշիքեար պէ-յան իթմէղիսիվ վէ պունլուտան գօրգմամագ , պունլարը գօրգուէթ-մագ տըր ո տէյի Կոնպասէրէսէ տայիմա գարշը կէլմէքտե իտի :

8. Պօնաբարթէ հիւքիւմէթի ալէյհինէ զուհուրա կէլէն պու մուխալիֆէթ , միւղթէյ մէմուրլարընտան ասքէրիյէ մէմուրլարընա տախի սիրայէթ իթմէյէ պաշլամըշ ըտը : Վագտա ահալիի Ինդոստա միսիղիւ , ասքէր նէֆէրատը տախի , իբդի սէնէ զարֆընտա Պօնա-բարթէնին նուֆուղի իլէ մուվաֆֆագ օլունան մէնաֆիի ճէսիմէյի բայէլայն կէօրէրէք քէնտինէ սատըգ վէ միւթէվէճճիհ իտէրլէր , լա-քին ճէնէրալ վէ գօմանտարլարտա , իբդի ճիհէթլէ Պօնաբարթէյի չէ-քէմէյէնիլէր , վէ հաստ իտէնիլէր վտրըտը : Իթաալիա օրտուսու Թա-գըմը խալխա ճիւմհուրիյէթ թէրաֆտարլարը օլտուգլարընտան Ինդո-սայա կէլմէսինտէն , մէզհէպին իպգասընտան , մուամէլաթը րէսմիյէ-տե քիլիսէյէ կիտիլմէյէ մէճպուր օլունաճաղընտան պիր վէճհ իլէ մէմնուն օլամագտար ըտը : Պունուն մուղայիրի Իէնօ օրտուսու Թա-գըմը , քէնտիլէրինէ ագրան օլան պիր ճէնէրալըն էֆլաքէ չըգան շէ-րէֆ վէ շէօհրէթինի վէ քէնտիլէրինէ ամիր օլմասընը պիր վէճհ իլէ չէքէմէգտէր իտի , իմմի Իթաալիա Թագըմընըն մուխալիֆէթի , վէսվե-սէտէն , վէ Իէնօ Թագըմընըն մուխալիֆէթի տախի հասէտուն իլէ-րի կէլմիշ օլտուղունտան մուխալիֆէթէրէրի պիր , ֆագամի ւէպէպտէ-րի պաշգա պաշգա իտի ,

Իթաալիա ճէնէրալտըրընըն հէման քեաֆֆէսի Պօնաբարթէյէ մէ-եալ օլուպ , ֆագամի ճիւմհուրիյէթէ տախի լիֆրատ սատըգ օլտուգ-լարընտան , գրալ թէրաֆտարլարը վէ բաբասալրա տայիմա նապէճա

հարցնեցողները իսկույն իսկ։ | ան վե ()ժրօ ձենէրալը, ինչ
սի տախի պիւի պիրինատն մեշհուր ձենիկի, ֆագաթ բօլիմիպատան
պի պէհրե պուլուտուգլարընատան, իւլիս ()ժրօ, հէր մէճլեատե հիս
քիմմէթե գարշը պիլա ֆիեթուր վե մինատախպէթմիշ մուպահատալե-
րե կիրիշմէյե տախի պաչլամըշ ըտը։ Ա՛նէնէրալ | ան, Կ՛օնսթիւլէրին
մուհաֆազասընա թայէրին օլունան խատաս ասքէրինէ գօմանտան
նատպ օլտուգուտա, ասքէրի սանտըղընըն մէվճուտաթընը խորաֆ խ
տիւպ, պէօյիւք զապրէթանէ սերայ կիպի պիր գօնագ տօնանթմիշ, վե
օրատտա տուֆրատը մէյտանուտա օլարագ, չորապ գումկէթի իլէ բար
լագ մէճլիսէր օլուպ մապէյնէրինտէ, հիւքիւմէթին ալէյհինէ խոչ
լըճա հարցնեցողլըգլար տախի վագի օլուլուտա. Պօնապարթէ
կէրէք պուե խարաֆա վե կէրէք պուե խիմիհզայէ թէմմամէն վագըթ օ-
լուպ իպտագ իսկերիսի, չիւնքի | Ինոլիա ասքէրինին տատագաթընը
տան էմին օլուպ, պիր իշարէթ իլէ սէ ճիւմլէսինին, վե ճէնէրալլարը
| անլըն տախի գօշուպ կէլճէյի վե ուղղուտա գան տէօքճէգլէրինի
բանա պիլիր իտի, պուե ճիւմլէ պուե մագուլէ պիր լիսան վե հարե-
քէթին ահալիյե վե էթրաֆտա ֆէնտա թէպսիրի օլաճաղը տախի աչ-
քետար իտիւկինտէն, Պօնապարթէ | անը նէզտինէ ճէլպ իլէսի. վե
| ան էսքի պիլտա արգատտաշլըղը թէքլիֆտիգլէյի իլէ, պագը աերպէտ
լիտտա վե հարէքէթի կէօսթէրտիքտե Պօնապարթէնին տիք վե միւն
ֆէիլ չէհրէմինտէն մահճուպ օլուպ. նե խաթաատտա պուլունտուղը-
նու ֆէհմ իլէտի, վե մէկտա վե միւքետտէր, մէրքեղե կելիպ վե ա-
լան վատգուտաթը արընա եէտիրմիէրմէք, քինայիյէ սաբլպ, Պօնա
բապթէնին իդմագ վե մալիւմի իլէ, ասքէրի տանտըղընատան պիլ խ
թաթ սագֆ իթատիի մէպալադը բէտտա իթմամէյե գալգըշտը. չաքին թագ
էն մուսէյեէպ օլտուգընատան, պուե գատտար | Ինալիա ճէնկէլէրինի
կիրտմիշ չըգմըշ իքէն ճէպինատ պիր ագճէսի պուլունմագ ըտը. քէս
ֆիկէթ ()ժրօյա մալիւմ օլտուգտա, խալիս ահալատդագ զիմմէմինի
խճրա իտիւպ պիւթթըն մէվճուտատունու | անա Թէպսիմ խատէրէք։"Ի.
պուե ագճէսի տէտի, կիրի պուլշու ուղղուտա գան տէօքտիյիմիզ
նամքէօրիւ, վե ագճէսինի եիւգինէ ամ, նե ակն նե պէն, հիչ պի
քիմիդ մինեկիմի ալմընատա գալմայալըմ։"

Պաշ Կ՛օնսիւլ ատնատը քի, էսքի պիլահ ատգատտաշլարընատա տէր
քետար օլան գահրատմանընդագ, չօճուգճա ախյագ վե հարէքէթիէրինի
զալիպ կելմէմէքտե իտի. իմտի հիւքիւմէթի էլե ալդագ պունդրե
պիրի պիրինատն այրտտը, վե օր վէճհ իլե | ան, պէօյիւք էնգլեճ
իւնվանը իլե Կ՛օրմէկիզե, վե ()ժրօ տախի պուդնատան պէօյէ տիպի
Թուրմագ թէնպիհի իլե օրատուժունա իդտագ օլտունատա։ Պա ճիւմլե
պուե չիգագ պուե մուտրագա, պէտտահալէրին մուտպալատտը իլե լիսան
տան լիսանտա եայրըդագ, ճիւմլեի թէշէվվիշի տէրտունէ տախըդտ իտի
իտի։ Պօնապարթէնին հէր մուտմանատաթըն տէֆինէ միւգէթեսիր օդ
ճաղը ճիւմլենին մալիւմի իսէ տէ, եէնի իհտատա պիր հիւքիւմէթի
էթրաֆընատա միւշահէտէ օլունան պուդնագա միւշքիլաթ տախի. վե
Թան զայրէթքէշլերինատ կէրէկի կիպի ֆիւթուր վե էնտիշէ հատը

Digitized by Google

ԼՊՄՀԵ պաշլամրշ լսոը ։

9° Պու ձիւմլէ Պօնաբարթէնին Լթալիա ձէնէրալլարը իլէ օլան մուարազասը ահպաղ մուարազասը մագամընտա օլուպ, պիր կիւն պօղուշալար էրթէսի կիւն պարըշըրլար ըսոը. լաքին Լէնօ ձէնէրալ-լէրինին մուարազասը, հասէտ, նէֆսանխէթ վէ գըսղանձլըգտան իլէրի կէլմիշ պիր քէնֆիէթ օլտուղունտան աղըրձա պիր մէսէլէ խոր ։ Ընաթտա սապըգ Լթալիա պաշ գօմանտանը ձէնէրալ Պօնաբարթէ իլէ, Լէնօ պաշ գօմանտանը ձէնէրալ Յօրօ մապէյնինտէ չօգտան պէրիւ միւձիպի թէէսսիւֆ պիր շիգագ վէ րիգագէթ պաշլայըպ կիւն պէ կիւն թէզայէիւտ պուլմագտա իսոր ։ Յօրօ, Լէմանեա ձէնկիզլինտէ վագր օլան մուզաֆֆարխէթինտէն սօղրա կէրէյի կիպի չէօհրէթ քէսպ իսոիւպ, նաս պէյնինտէ Պօնաբարթէտէն սօղրա ձիւմհուրուն իքինձի ձէնէրալը սայըլըր ըսոը, լաքին էյիձէ տիւշիւնիւլտիւյիս հալտէ Յօրօնուն պու իգագալը եինէ Պօնաբարթէ սայէսինտէ գօմանտան օլմուշտուս ։ Ընաթտա ձէնկատէ պահթիար օլ լարագ պիր էյամ մուզաֆֆէրիյէթլէ միւշէրէֆ օլմուշ իսէ տէ, հաստը զաթինտէ նէ Պօնաբարթէնին ագլը, նէ ֆէթհանէթի, վէ նէ տէ տիրայէթի օլմատըդը քիմսէտէն մէսթուր տէյիլ իսոի. պու ձիւմլէ առքէրիձէ պագը սըֆաթը մէմուհէսիբ տախի տէրքեար իաիւկինտէն, էհլը ֆէտատ քէնտիսինի Պօնաբարթէյէ ագրան մագաձմընտա թէվաթուր իսոիւպ, պու մանօվրա իլէ ինքի ձէնէրալ մապէյնինէ թօխտու շիգագ վէ մուխալիֆէթէ իւգա իսէրէք. պունտան հասը օլաձագ մազարրաթտան միւթէնէֆֆի օլմագ միւրատ իսէրէր իսոի ։ Վ է Յօրօնուն զայըֆ թէէրաֆընը պուլուպ վէ պու ձէնէրալըն ֆամիլեալէրի տաիսի աղ սէպէպկէթ վէրմէտիլէր. ինքի տիշէհլի մապէյնինտէ զուհուրա կէլէն վէ ձիւզէիաթտէն օլան պագը թէշրիֆաթ վէ իլմիֆաթ նօգտանընտան նաշի մատամ Պօնաբարթէ իլէ մատամ Յօրօ պէյնինտէ պիր րիգագէթ վէ պէրուտէթ հաթը. օլմուշտու. մատամ Յօրօ հէր ագշամ զէվձինին պաշընա պիթիպ, Պօնաբարթէ սէ նէ սէվմէյօր սէնի ֆաալ իսէյօր, սանա պիր ֆէնալըգ իսէձէք տէյի տատվէթէ թահրիք վէ թէշվիգ իթմէքտէ, Յօրօնուն թանպինտէ տախի պու նիսան իվզատընը տէֆ իսէձէք սէպաթ վէ գապիլիյէթ եօղուտու ։ Պու ձիւմլէ վուգուաթը հալ պունուն մուղայիրի օլուպ Պօնաբարթէ Յօրօնուն եիւգինէ վէ ալէյհինէ տայիմա նէվաղիշանէ հարէքէթ իսէր վէ Ընօհենլինտէն մուհալիպեսի, Յօրօնուն մէ հարէքինտէն զիյատէ, ձէնկ իգագալինտէն հասըլ օլմուշ պիր զաֆէր իքէն, Պօնաբարթէ, զահիրտէ վէ լնսանընտա պունու տայիմա Յօրօնուն մէհարէքինէ համլ իսէրէք րիվայէթ իսէրիսի. էլ հասըլ իհ թիրամաթը վաձիպէտէ Պօնաբարթէ հիչ պիր վագթ գաւսուր իթ-

Digitized by Google

մեխով, սեղքեհշևիք վէ սեպհպիհէթ տայիմա Աօրօտան զուհուրա կէ-
լէր իտի։ Պիր կիւն պիր ասքէր ալայը վէ մուսահէնէհի վազի օլուպ,
Պօնաբարթէ Աօրօյու տախի ալայա տավշէթ իլէտի, Աօրօ պիր թա-
գըմ սայըր ճհնէրալլար իլէ Պօնաբարթէնին արգասընտան կիմհէկ
քիպրինէ եէտիրհմհյիպ, տավշէթի պիր պէտ պիր մուսահէլէ իլէ գապու-
լհմհյիպ, ալայտա պինհճէք աթըմ վէ թագըմըմ եօզ տուր ոէտի։
Պու թահգիրէ Պօնաբարթէնին իֆրաթ գալըպի գըրըլըպ, պիր մու-
գապհէլէ ֆրրսաթը կէօզէթիր իտի։ Իմոի արա սըրա պէօյիւք զնտ
ֆէթհլէր վէրտիի կիւնէլերին պիրինտէ, Աօրօ տախի քէնտինէ միւ-
թաալիզ պիր մասլահաթ զըհինընտա Իարիսէ կէլմիշ վէ Կանպասէ-
րէս Կօնսիւլիւն սէրայընա էնմիշ իտի։ Կանպասէրէս պու խբի ճէ-
նէրալ մապհյինինտէ հիւսնիւ սուլհ վէ իմթիհֆագըն խպգասընա տա-
յիմա թաալիզ վէ վասէթա օլտուղունտան, սէրհան Պօնաբարթէնին
նէզտինէ կիտիպ, Աօրօյու տախի զնտֆէթէ տավշէթ իմհէք լազըմ
կէլճէյինի իհսաար իլէտի։ Պօնաբարթէ Կանպասէրէսէ հիտտէթլէ
ճէվապ վէրիպ, ո հայըր հայըր ոէտի, խալգ էօնիւնտէ պէնի պիր տէ-
ֆա քիւչիւք տիւշհւրտիւ, խբինճի տէֆա պէօյլէ պիր ըհղալէթի
ո գապուլ իտհմհմ։ Ա է Կանպասէրէս հէր նէ մէրթէպէ իպգրամ իմ-
տի խսէ տէ, Պօնաբարթէնին ըսրարընը էհնհմհտի։ Իմոի զնտֆէթ
կիւնիւ, վիւքէլա, ճէնէրալլար վէ ճիւմհուրուն էն պէօյիւք մէ-
նհտտարլէրի, Ֆինհլերի, սէրայընտա Պօնաբարթէ իլէ թաամ իմ-
մէքտէ խբէն, Աօրօ տախի Պօնաբարթէտէն խօշնուտ օլմայան քեաֆ-
ֆէյի զապրթանը պաշընա թօփլայըպ, վէ ունիֆօրմալարընը պըրա-
գըպ չէհրի գլայֆէթի իլէ լօգանտանըն պիրինտէ թէվաթուրէն թա-
ամ իտէրէք, Պօնաբարթէտէն պիր նէվի ինմիգամ ալմըշ օլտուղար,
վէ պու խուսուա նաս պէհնինտէ իֆրաթ գելհ իւ գալէ պայխս օլտու,
վէ օ կիւնտէն սօղրա Պօնաբարթէ իլէ Աօրօ մապհյինինտէ միւմթէնի
իւ ղ սուլհ պիր խուսուվէթ վազի օլտու քի, իլերիւտէ էհլը ֆէսատընը
կէօնակէօն տէսիսէլերի իլէ արթըպ վէ չօղալըպ, բօլիմիգաճա պէօ-
յիւք պիր էհհմմիյէթ տախի քէսպ իմմիշտիր քի, զնյրտէ վէ մահմ-
լինտէ մուֆասսալէն նագլ ու հիքեայէ գըլընաճագ ըսրը։

10։ Պու մուխալիֆէթլէրը արատընտա, եանի 1801 սէնէսի թըշրին
նի էվվլէրինն շՁսինտէ, Ֆրիսիւնա, Կավանիյն, վէ Աինամթօ մէճլիսլէ-
րինին քիւչատը վագթը կէլմիշիտի. վէ տէրտէմթը միւզաքէ-
րէ օլան մէսալհհի միւհիմմէ հէր սէնէտէն զնտատ, վէ մէճլիս վէ
հիւքիւմէթիին չէրէֆինէ միւճիպ օլաճագ մէրթէպէտէ իտի։ Ա-
ճիւմլէ խարիճտէ, Ինսւիա, Ինկիլիզերըս, Ա լէմանիա, Ֆրանսա
Ռօմէկէզ վէ տէվլէթը Օսմանիյէ վէ Ռօմա հիւքիւմէթի իլէ Ֆրանսա
հիւքիւմէթինին ագտ էթմիշ օլտուղու, մէնֆաաթը քիւլլիյէհ չտմիլ
օլան սուլհ ահտնամէլերի իլէ պէրապէր, տախիլճէ տախի Ռօմիչէ
թապիր օլան գանունննամէյը միւլգիյէ, մէկէթիպլերը նիզամը, Ի էժթն
տ'Օնէօր նըշանը վէ խազինէ նիզամը, կիպի մէնաֆիի ումումիյէհ վէ
սէրվէթ վէ սաատէթը ահալիյէ պապիս օլաճագ մէվատտը խայրիյէ
տախի մէճլիսլերին թէզքէքքիւրինէ իհալէ գըլընաճագ ըսրը։

Digitized by Google

Պէօյլէ միւշէրւէֆ վէ մուազզամ պիր հիւքիւմէթին պաշա չըգար-մըշ օլտուղու մէսալինի ճէսիմէ վէ միւթէհայիւէ իւզէրինէ միւզա-քէրէ իթամէք հէր մէճլիսէ պիթթապի միւճիպի իֆթիխար օլաճա-զընտան , Թ՝րիպունա , Ո՝ավանինի , վէ Աննաթօ մէճլիսլէրինտէն տախի Պօնաբարթէ հիւքիւմէթինէ մուխալիֆէթ վէ մուզայիրէթ կէօս-թէրիլճէկինի քիմսէ խայալ վէ թէասիվուր իտէմէզ իտի պու , ճիւմլէ ֆիրէնկլաթ պուննուն մուզայիրի օլուպ , էն էտնա հիւքիւմէթլէրէ վագի օլան մուխալիֆէթտէն զիստէսի տախի միւշահէտէ օլունտու : Ո՝զճիւմլէ Ռուսիա ահտնամէսինին իւչինճիւ պէնտինտէ իփ փէվլէլ փախի խայրճփէ օլան փո-ղմանլէրի իլէ կիղլի փո-րեօլիէոզէ իլինէյէ , եաճօք հէ-չէ-դիրը ռեվօ-լելերինին ո-սո-լինէ մո-ղայիր ֆէսատթալ իճապ իլինէյէ , վէ ը-րիշ ի-իլինիլալը վէսիլէ օլմայա , էնդիզ Թէպասալէրինէ ը-իսուսի վէրմէյէճէփլէր փիր տէնէվիշ իտի : Պու ինէպտա լաֆզը ճիւմհուր մէճլիսլերինին իֆթրաթ կիճիւնէ կիտիպ[1] , վէ պու լաֆզըն ահտնամէտէն հասպ վէ հաքք օլմասընա գըյամէթ վէ շամաթա գօթարըլպ , իֆթրաթ մուխալիֆէթ չըգարարագ պէօյիւք Թանէթանա իթտիլէր : Պունտան մատտա Աննաթօ , Ո՝ավանինի , վէ Թ՝րիպինա մէճլիսլերի եէնիտէն նասպ օլունան ազալար իչիւն , հիւքիւմէթին Թէքլիֆ իթտիպի միւթէպէր զէվաթը վէ ճէնէրալլարը գապուլ իթմէյիպ , հիւքիւմէթէ մուխալիֆէթլէրի տէրքեար օլան վէ իֆթրաթ ճիւմհուրիյէթ Թէրաֆտարլարը պուլունանլարտան , գուրա իլէ ինէթիճապ խլէտիլէր , գօփլէ Թապիր օլունան նիզամճընամէ-յը միւլէթիյէի , միւսավաթ վէ սէրպէսթիյէթ վէ ճիւմհուր ուսուլի-նէ գարշը պուլտուլար . Ի Էթիօն փ'()նէօր Նըշանընտա էսկի ասրլազա-տէլիք իմթիսալլարը էսէրի միւշահէտէ խտէրէք գապուլէ շայեան կէօմէտիլէր :

Պօնաբարթէ մէճլիսլերին պու մէրթէպէ , համագաթ , նէֆսանի-յէթ վէ իտտասալընտան վէլէհ ՎէԹիրիպ . վէ հըրս իւ զազասը հատ-տը իթիտալտէն տախի խուրուճ իտիպ ճիւմլէսի հագդընտա մուսամէ-լաթը ճէպրիյէ վէ չէտիտէի էլէ ալտճաղընը աչիքեարէն Թէհտիտ իթ-մէյէ պաշլամըշ ըտը , չէօյլէ քի , 1802 քեանունու սանինին 2 սինսէ , Աննաթէօրլերին տավէթի կիւնիւ օլտուղունտան պու Թադըմտան քէչէ չօգալարը , կէրէչ վուգուֆճուլուգ վէ կէրէչ ուպուտիյէթ զըմ նընտա , Պօնաբարթէնին նէզտինէ կելմիշլէր , վէ Անկլէս տախի պունլարընն իչինտէ իտի : Պօնաբարթէ ատէթը գատիմէսի իւզ-րէ ունիֆօրմա իլէ օլուպ , ֆագաթ Թէլաշէյի գալուպ վէ դաշապը տէրունի լէհճէսինտէն տախի նիւմայան օլուպ , ճիւմլէսի , ֆէվզ էլ ատէ պիր շիտտէթ կէօսթէրտիճէյինի քէշֆ իթմէքճուն իտիլէր : Ե՝ղեր նէ հալ իսէ Աննաթէօրլէր էթրաֆընա Թօպլանտըգտա , Պօնաբարթէ տէտի , « Անճլիս աշալըլընա Թէքլիֆ իթտիլիմ ճէնէրալլարը գապուլ ո իթմէտինիզ էօյլէ մի , պիլմէյօրմուսունուզ քի իֆթիխար իթտիպի-

[1] 1792 սէնէսինտէ գրալիկեր լաղվ օլունտու-զու էնտատէ , մուսամէլաթը գալմըյէտէն վէ էսկինէյի նասատն ինէպտա լաֆզը գալըրըլըպ ժէրինէ օինոայէն հէմշէհրի լաֆզը գուլլանը-լըր իտի : Իմոի Պօնաբարթէնին պու լաֆզը իպգա իթմէտի Թէքէտտուտու գրալիկեր վէ հիւքիւմէթը միւհագիկէյէ աչիքեար պիր ա-լամէթ սայըլմըշ ըտը :

Digitized by Google

» Նիզ շու միւսալէհէ տէվլի օնլարըն սայէսինտէ տիր, պունլարա » կէօսթէրճէյինիզ չիւքրանիյէթ ալճումոյուտու »։ Գատէհու մուհա լիֆ Թագըմընտան օլան պաղը Վէնաթէօրլէրէ Թէքթիրանէ սիվալը իտիւպ, ճէվապլէրինի աղըզլարընտա պըրագտը։ Ալհայէթ ումումէն սէօհպէթէ կիրիշլիտիքտէ, Գօնաքարթէ Վիչէսին եիւզիւնէ պագա րագ, եիւքսէք սէսլէ տէտի։ « Իչինիզտէ էօյլէ ատամլար վար որը » քի, հալա Վրանսայա պիր Վ՚էլիսէը պամ[1] ադամագտա տըրըլար, » վէ Օրլէան քրէնսլէրինին պիրինի տահի պու մէմլէկէտ կէչիրմէք » ադզուսինտէ տիրլէր, պու էֆքեարըն սահիպլէրինի էյիտէն Թանը » րըմ, վէ Վէնաթօ մէճլիսինտէ տէ պուլունտուգլարընը բանա պի » լիրիմ »։

Վիչէս պու միւճիպի Թահգիր լագըրտըլարըն քէնտինէ օլտու ղունու աղնայըպ, գըզարըղ պօզարալագ տըշարը չըգտը։ Գատէհու Պօնաքարթէ պաքի գալան Վէնաթէօրլէրէ տէօնիւպ տէտի։ « Չիւ » քիւմէթէ մուղայիր օլան քիմսէլէրի ազա նատպ իԹտխինիզի կէօր » տիւյիւմ անտէ, պուննու քէնտի զաԹըմա պիր Թահգիր սայագա » ղըմ, վէ էյի տէ պիլէրսինիզ քի պու անէտէք հիշ պիր Թահգիրի » հազմ իԹմէմիշիմ »։ Պու մուսամէլէտէն սօղրա, գօրգագլար տէհ չէԹէ, վէ ագըրլըլար էնտիչէյէ կիրիֆԹար օլտուլար. Ճէքմէնի միւլքիս միլլէԹէ էլղէմ օլան պու զաԹը մուտզամէն պու մէրԹէպէ հատտէն աչըրը զագապ վէ հիտտէԹի իւզէրինէ ըզհարը Թէէսսուֆ իտէրլէր իտի։ Գօնսիւլքը քէնտի պէյնլէրինտէ տահի պիր մէճլիս գ լուպ, պիր Թէսվիյէ չարԹսի արամագտա օլտուլար, Գօնաքարթէ ֆէվգ էլղայէ չիտտէԹի կէօռԹէրիպ, պիւԹիւն մէճլիսլէրի տաղըմագ, գըրմագ, տէօքմէք կիպի իֆրաԹսաԹէ մէյէտալ իտի, անճագ Գ՚անապասէ րէսինն ատալէթ վէ նէսաֆէԹի պու չիտտէԹի մէքս իտիւպ, պաշգա պիր չարԹ տիւչիւնտիւլէր։ Գ՚անուննամէը միւլքիյէ ահքէտմընձա, պու օնուննձու սէնէ իչինտէ մէճլիս ազալարընըն պէչտէ պիրի ԹէճՀ տիտ գըլընագագ. վէ պագ ուսուլ իձրա օլունտուղու հալտէ եիրի ազանըն Ֆրիպիւնա մէճլիսինտէն վէ ալԹմըշ ազանըն Գ՚ավանիյն մէճ լիսինտէն ԹէպտիլՀ օլմալէրի լագըմ կէչէձէքտի, պու չըգանլէրին եէ քինէ էսհապը տիրագէԹ վէ ֆէԹանէԹտէն օլան քիմսէլէր նատպ օլունտուղու հալտէ, էքսէրիյէԹ հիւքիւմէԹ Թէէրաֆընտա հաթլ օլուր, վէ ճէպր իւ չիտտէԹէ հաճէԹ գալմագ տէրիտի Գ՚անապասէ րէս։ Վ է պունա տա գանաաԹ իԹմէիյիտ, մատամ քի մէճլիսլէր միւ քիւ միլլէԹէ ֆայիտէլիւ վէ էն ազիմ մէսալհէն միւզաքէրաԹընա մու խալիֆէԹ կէօսԹէրիյօրլար, պու սրըտտա պունլարտան ինԹիգամ ալմագ իչինն պու մագուլ մէվատը ճէսիմէնին միւզաքէրաԹընը մէքս իտիւպ, ճիւզիյէԹ մագուլէսի օլան մէտալհի էօնլէրինէ աթ մալը, պու մուսամէլէ իլէ, հէմ պիր էհէմմիյէԹլէրի գալմագ. վէ հէմ տէ ահալիի Վրանսա, միւլքիս միլլէԹ հագգընտա հիւքիւմէԹին ԹաստմամաԹը խայրիյէսինէ. մէճլիսլէրին մուսանասաԹ իԹաքլէրինի

[1] ՄուխԹարը ազամընէ օլտուղու 386 ն, ճը սահիֆէտէ պասի իւ պէյան գըլընմըշ | տրը օրայա միւրաճաաԹ պտյուրըլար։

ֆէհմ իսէրէք ձիւմլէսինի եիւզտէն պրագըը, վէ մէյտան հիւքիւ մէթէ գալըպ սէրպէսթձէ վէ պիլա շիտտէթ միւրտաթընըն իձրասընա մուվաֆֆագ օլուր տէրիտի Դանպասէրէս, վէ Պօնաբարթէ տախթ պօ ապիլանէ նասիհաթլէրէ րուչի թէսլիմիյէթ կէօստէրիպ, ժէձլիսլէրին միւզաքէրաթընա հիւքիւմէթ թէրաֆընտան իհալէ օլունան քեաֆֆէյի մէվտը միւհիմմէյի կէրեկե ալտը, էվ թիւրահաթտան շէյլէրին րուչհէթինի իհալէ իտիւպ, պիւթիւն պիւթիւնէ թաթթիլ մագամընտա օլմալարը իչիւն Իթալիա մէսալիհինին թէմիլկէսի իչիւն պիր ալ գատար միւտտէթ Խարիտէն ազիմէթ իտէձինի ըէժէն իլան իլէտի։ Ի ձքին Խարիտէն հարէքէթինտէն էվվէլձէ իքի ազիմ մէսալիհ իլէ տախթ մէշղուլ օլմագ լազըմ կէլինպ օլ վէձհինէ իլան իթթիֆի էձնատէ ազիմէթի վուգու պուլամատը։ Պու մէսալիհ հի ազիմէնին պիրիտի Սան Տոմինիք սէֆէրի, վէ տիկէրի Ամիճնա մէշվէրէթի մատտէսի օլուպ, պունլար տախթ աթիտէ վէ մահալլէրինտէ սըրասը իլէ նագըհ իւ հիքեայէ գըլընաձագլար սըը։

ՏՕԳՈՒՆՁՈՒՆ ՓԱՍԱ

1802

1։ Պէնաբարլէ Խարիպէն Ի ձէնա ազիզլէ իպէը։ 2։ Ամըրպան Ձրունայա ավգըլ իպէն ասէլէր մոայեէնէ իպէը։ 3։ Պէնաբարլէ Իլալա ձիմհուրունա ըէկա ինիիլաթ վէ նասդ օլունուր։ 4։ Ընիէնա հղվէրէլինին ահվալէ։ 5։ Ընիէնա մոահէփէնին իմղաը, վէ պուռնան հասըլ օլան մոհասաենալ։ 6։ Օնունձու աէնէպ ղրէլչիյէ ղէձլէլէրինին չիւղարի, վէ Ամա իրիֆագնաղէնին ինէվէչիւրիւ։ 7։ Նիզամէը ասասիյէյի հղվէղ։ 8։ Ընէնի փիգոռալարը նասդը։

1։ Ձիջաւրին ձիւմհուրու խամի իլէ հիւքիւմէթը ձէտիտէ հիմեէթինէ կիրին Իթալիա էյալէթլէրի, պօ իսթիգլալ վէ սէրպէսթիէթլէրինի պաշլըձա Ձրանասա վէ խուսուսիյէ Պօնաբարթէ սայէսինտէ Թահսիլէ մուվաֆֆագ օլմուշ օլտուգլարընտան, թէշէքքիւլ իւ հիւքիւմէթլէրինի, վէ Թանզիմաթը տախիլիյէ վէ միւլքիյէլէրինին սիւրէթը թէսվիյէսինի Ձրանասատան վէ Պօնապարթէ թէտէն, մուգատտէմա մաթլուպ իթմիշլէը վէ միւշարէյհին նէզտինտէ տախի պու թէքլիֆ գապուլ օլունմուշ օլտուղունտան, եա Պօնաբարթէնին Իթալիայա ազիմէթ իթմէսի վէ եա տախի տէօրթ եիգ էլլի գատար Իթալիա ահալիսի վէքիլլէրի վէ տէբիւթաթլարը նըն Խարիսէ կէլմէլէրի իձապ իթմիշ իտի. պու իքի խուսուստա տախի միւշքիլաթը ազիմէ պուլունտուղունտան, հիւանիւ թէսվի-

Digitized by Google

յէսի զմիընտա թէրաֆէյնէ նըսֆ եօլ թէքլիֆ օլունարագ, ինը րանանընն | իօն պէլտէսի տախի Խարիս վէ Խթալիանընն օրթա եէ րինտէ օլտուղունտան պու պէլտէ մէշվէրճէթ մահալի իթթիխազ օ լունմուշ վէ մէսալիհին թէսվիյէյի մուգատտէմաթը պապընտա, ֆօ նաբարթէ թէրաֆընտան խարիճէյէ նազըրը Թայլերըան տախի պէէ տէյը մէզպուրէյէ կէօնտէրիլմիշ, վէ ահալիի Խթալիա վէքիլլէրի իլէ տախի Խթալիանընն թանզիմաթը ահվալը տախիլէյէ վէ խարիճէյեի իլէ մէշղուլ պուլունմուշլարընտը. իմոի պու վէճհիլէ Պօնաբարթէ նին գուտուսինէ մունթազըր օլունտուղու հալտէ քեանունու ա նինին օն պիրինճի կիւնիւ միւշարէյհ տախի | իօն պէլտէսինէ մու վասէլէթ իլէտի։ Գտէմէճ | իօն քէօյլերինին քեաֆֆէյլի ահալիի եօլլարընն իւզէրինէ թօփլանըպ, պէօյիւք ալէվլէր եապարագ մէսէր րէթ իտէրլէր, վէ Խարիսաէն կէլէն հէր արապանընն էօնիւնէ գո շուպ, եալ Պօնաբարթէ պաղըրշըրլարընտը։ Պունլարտան սօղրա | իօ նուն միւլթիյէ վէ առքերիյէ մէմուրլարը, Խթալիա վէքիլլէրի, Ընսըրտան կէլէն ճէնէրալլար վէ զապթան, վէ | իօն միւթէպէյնը ազիմ աւտյ վէ զինհէթլէ Պօնաբարթէյի գարշըլայընպ. մէսէրըթ ա տալէրի իլէ, եաշա պաղըրշարագ. ախշամ վագթը ճիւմլէյի պիր լիքտէ | իօնա տուխուլ իյէսիլէր, անը վահիտաէ պիւթիւն | իօն պէլտէյի գանտիլլէր մահիթապլար իլէ տօնանընպ պիր ըշրագ տէրճա սընա մանէնտ օլտու։ Տատամ Պօնաբարթէ. վէ էվլատլարը, վէ Պօնաբարթէնին եավէրլէրի տախի պէրապէր իտիլէր։ | իօնլուլար պիր ֆիթուհաթ քէմէրի տախի եաբընպ, իւզէրինէ Պօնահիլլիք տէվրինին միւսալէհէ էյեամընա նըշանէ օլմագ իւզրէ, ուխուտա կիպի պիր ուսլու ասլան րէսմի նագշ իմմիշլէրիտի, Պօնաբարթէ, ալայ իլէ պու քէմէրին ալմընտան տախի կէչիպ, մէմլէքէթ աէրա յընա նատպը գատէմ իյլէտի։

Ընթէսի կիւնիւ ճիվարտա օլան վալիլէրի, ճէնէրալլարը վէ Խթալիա վէքիլլէրինի պիր պէօյիւք տիվանտա գապուլ խոիւպ, Խթա լիանլար իլէ ֆասիհ Խթալիանճա միւքեալէմէ իտէրէք ճիւմլէսինի միւթէհայիր իտէր իտի։

Խթալիա հագգընտա հէր նէ գարարլաշմըշ իսէ[1] Պօնաբարթէյէ թագատիմ օլունարագ թաստիպ օլունտու, վէ Խթալիա վէքիլլէրին տէն օթուզ քիշի այրըլըպ. | իօնտա միւտտէթը իգամէթինաե Պօ նաբարթէ պունլար իլէ միւքեալէմէ իտէր իտի, վէ հէր պիր խու սուս գարարկիր վէ իմզա գըլընտըգտան սօղրա, մատաե Խթալիա ճիւմհուրունա պիր ըէխա ինէթիխապ իմմիյէ գալմըշ օլտուղունան պու պապատէ տախի վագի օլան բէք չօք միւզաքէրաթտէն սօղրա, ա զալարըն պազըլարը, վիւքէլա ճէմիյէթինէ, Խթալիայա միւճէրէտ պիր Խթալիան րէյիս վէքիլի նասապ խոիւպ, ասըլ րիասէթի Պօնաբար թէյէ վէրմէք իւզրէ պիր թէսավվուր մէյտանա չըգարտըգտա, պու

[1] Իշ պու Խթալիա մէսալհինին թէսվիյէսի Պօնաբարթէ թարիխինաեն խոըճտա վէ զայէթ մուֆասսալ պիր քէֆիյէթ օլտուղունան, թարիխինիզ աէրճինաեն տօրը նազար գըլընմագ թէճվիզ օլունմուշ տուր։

Digitized by Google

մատուէի միւհիւմմէ վիւքէլայը Իթալիանըն եանի տէօրթ եիւզ հզւի իքի ազանըն միւզաքէրէսինէ իհալէ օլունտօւ ։

2։ Իթալիա վէքիլլէրի րհատէթ մատուէյի միւհիմմէսինի պէյնէ-րինտէ միւզաքէրէ իթմէքտէ օլտուգլարը էսնատէ, Պօնաբարթէ տա-խի Ա՝ընըրտան կէլէն, վէ Իթալիա վէ Ա՝ընըր ճէնկլէրինտէ քէնտիսի-նէ սիլահ արգատաչը օլան ասքէրի ալայը վալա իլէ մուայէնէնէ խլէմէքտէ իտի ։ Ա՝ընըրտան կէրի տէօնէն ասքէր եիրմի պինտէն զիատէ օլուպ պուռնլար Ի իճն ճիվարընտա օլան սայըր փիատէ վէ խասսա ասքէրլէրի իլէ տախի պիրլէշիպ ճիւմլէսի Ի իճնուն Պէլգուր մէյտանընտա սաճ-պէսթէյի սէլամ օլարագ Պօնաբարթէնին վիւրուտինէ մունթազըր խտիլէր ։ Նէվմը մէզքիւրտէ մէվսիմը գըշ գարարթըսը պիր էյամ զա-յիլ օլուպ բարլագ պիր կիւնէշ զըյատար օլմուշ, վէ ասվուզուն շիա-աէթի իլէ տախի օրթալըգ տօնուպ, թօզ վէ չամուրտան խալի պուռ-լունմուշտուռ ։ Պօնաբարթէ ահէսթէ ահէսթէ թապուրլարընըն էօնիւնտէն կէչիպ, վէ տրալըգտա ագամ խտիպ, սաճֆլարտան էսկի կըընատիէլէրի չըգարթըր վէ հուզուրունա կէթիրտիր, վէ ճէնկլէրտէ պէրապէր պուռլունտուգլարը եարալանանլարընն, վէ շէճաէթ իզհար իտէնլէրին իւզէրինէ անլէր իլէ թէքլիֆսիզճէ գօնուշուրտուռ ։ Ա՝ընըրտա չօգ տէֆա խրզմէթինտէ պուռլունմուշ օլան զապթիանը թանընը վէ նէզտինէ ճէլպ իտիպ էլ էլէ վէրէրէք մախսուսճա իլ-թիֆաթ կէօսթէրիր, վէ օլ վէճհ իլէ ճիւմլէսինի սուրուր ու խէնտանի իլէ մէսէթ իտիպ, քէնտիսի, վէ քէնտիսի իլէ պէրապէր պիւթիւն Ձրանտա տախի պուռ մէսէրրէթէ հիսսէտար օլտուրտուռ ։ Իսկի Ի-թալիա վէ Ա՝ընըր ասքէրի, քէնտիլէրինտէն նէշանէթ իտէն պուռ զաթը մուազզամընն իգպալը ալտսընը պուռ վէճհ իլէ կէօրտիւքտէ միւթէ-հայեիր օլուպ, պիւլէնտը ավազ իլէ սէլամլարլագ, վէ եազ Պօնաբարթէ սէտարէրինի աքս էնտազը ասքման իտէրլէր իտի, իսթանպընտա, ասքէր վէ ահալի մէսէրրէթը ազիմէ իլէ լուգամէթկեահլէրինէ տա-խիլ օլտուրար ։

3։ Գօթէտէ Իթալիա վէքիլլէրի տախի Պօնաբարթէյէ Իթալիա ճիւմհուրու րէիսլիյի թէքլիֆ օլունտուղունու իշիմիր իշիմէզ, ճիւմլէսի եէկտիւ վէ եէկճիհէթ իթթիֆագը արա իլէ թահսինի վէ թաստիգ խլէտիլէր, վէ օլ վէճհ իլէ քեանունու սանինին 25 ինտէ ՆԱՓՕԼԵՕՆ ՊՕՆԱՓԱՐԹԷ ։ [1] Իթալիա ճիւմհուրունա մէմունէնէն վէ միւֆթէխիրէն րէիս նասպ օլունտու ։ Ա՝ն Ձրանսըզ ճիւմհուրու-նուն պաշ Կօնսիւլիւ իւնվանընընա, Իթալիա ճիւմհուրու րէիսի իւնվանընը տախի իլավէ օլունմազա գարար վէրիլտի ։ Պաստհու գա-բարը մէզքիւրու, Պօնաբարթէյէ տախի մալիւմ իթմէքը իւզրէ, պիր թապգըմ միւթէպէրանը, մէմուրէն նէզտինէ իրսալ խլէտիլէր, վէ Պօ-նաբարթէ տախի մուայէնէնէտէն սօղրա մէմլէքէթի գօնաղընա ավտէթ իթտիքտէ, զէվաթը միւթէպէրէյը մէզպուրէյի վէ գարարլարընը գապուլ իտիպ, էրթէսի կիւնիւ Իթալիան միլլէթինին չէրճիֆինէ,

[1] Պու իքի իսմին իլք տէֆա պէօյլէ պէ-բապէր եազըլմասընա, պու վէսիլէ իլէ պէտա-յէթ օլունմուշ տուր ։

վէ քէնտխինէ օլան պու էմնիյէթլէրինէ շայան պիր սիւրէթտէ քէֆ֊ֆիյէթին ըէսասէն իլանընը տահի վատ խլէտի ։

Ինվէմը մէզքիւրտէ Պօնաբարթէ ալայը վալա իլէ , Իթալիա՝ վէքիլ֊լէրինին թէհէմմիւլ իթտիխի մահալէ ազիմկէթ խլէտի ։ Ահալը մէզ֊զաւըր պիր պէօյիւք քիլիսէ օլուպ ադա զինէթ իչիւն մախսուսէն տօնանմըշտըր ըտը ։ Ինվէմը մէզքիւրտէ Վրանսատա վէ Ինգիլթէրրատա գրալարա մախսուս օլան թէշրիֆաթըն քեաֆֆէտի պու վէսիլէ իլէ միւշարալէհէ իճրա օլունտու ։ Պօնաբարթէ ֆամիլեսը , վէքէլտը , վաֆիր ճէնէրալար , վէ վալիլէր իլէ պիր եիւքսէք մահալ֊լէսէ տուրուպ վէ պիր նուԹգ իտիպ , պու եէնի մէմնէտի գաբուլ , վէ Իթալիա ճիւմհուրունուն իգպալ վէ չէրֆինի թէվէննի իթտի֊յինի պէյան իլէտի վէ խիթամը քէլամընտա , ճիւմլէսի միւքէրրէրէն եալնը Պօնաբարթէ , եալնը Վրանսա ճիւմհուրունուն պաշ Կօնսիւլը , եալնը Իսալիա ճիւմհուրունուն չէիսի , սէտալէրի իլէ քէնտխինի սէլամլայըպ իչմը թէպրիքի իճրա խլէտիլէր ։

Պատհու Իթալիանըն գանունննամէյի՝ միւլքիյէսի , վէ մէճլիս ա֊զալարը վէ վիւքէլասրընըն իտմէրի տահի գրատաթ օլունուպ , պատհ֊ղէյն Ճիզալբին ճիւմհուրինէ Իսալիա ճիւմհուրու թէսիմիյէ օլունմասը֊նա գարար վէրիլտի , վէ ահշամլըսը զիաֆէթլէր , չէնզիքլէր , վէ գան֊տիլ վէ ֆիչէնկ տօնանմալարը իճրատը իլէ ըզկարը շատոբեմանի գըզըն նոզտան սօզրա , վէքիլլէր Իթալիայա վէ Պօնաբարթէ տահի Ճատքի֊նէ ավտէթ խլէտի ։ Պօնաբարթէնին մու֊ֆարէզէթի էնտասընտա պէլտէյը մէզքիւրէտէ տահի Վանսպասէրես Կօնսիւլին մէմու֊լի թէմամի իլէ իճրա պսլուպ , մէճլիս ապալարը ահալի ինտինտե իթի֊պարտան տիւշմիշ վէ թիւրահաթլէ մէշղուլ պուլունմուշլար ըտը ,

Իմոի իւչ հաֆթա զարֆինտա եէնի պիր չէրֆէլէ , Պօնաբարթէ֊նին Խարիսէ վիւրուտի , մու֊խալիֆէթին էսէրինէ գատար զայիլ իթ֊միշ օլտուղունտան Թրինիթէ վէ Վալանչին մէճլիսլերինէ պալատէ պէյան օլունտուղու վէճհ իլէ . եէնիտէն հիւքիւմէթ թէրաֆտարը օլարագ սէքսէն ադա տահի նատպ օլունուպ , վէ պու էքսէրիյէթլէ Պօնաբարթէ տահի միւտաատարը խայրխէահինին սէրպէսթէճէ իճրատա թէննա մու֊վաֆֆագ օլտու ։ Ինկլիզ Ամիրնա մէշվէրէթինէ ։

4° | Իւնէվիլ միւսալհ֊հէսինտէն սօզրա , Ինկիլիզ տէվլէթի իլէ տահի | Ճնտրատա պիր մու֊գատտէմէյը սուլհ իմզա գընընտըզը ։ վէ պատհ֊հու Ինգիլիզ , Վրանսըզ , Վզանեօլ վէ Ինգիլէմկ տէվլէթլէրի֊նին մու֊բախասալարը տահի Վրանսանըն Ալիհնա շէհրինէ Թօփըլ֊նըպ , միւսալհ֊հէյը ումու֊միյէ իլգէրինէ պիր մէշվէրէթէ պաշլայաճագ Ճլտու֊գլարը , իշ պու քիթապըն տէօրտինճի ֆասլընտա պատթ ի֊պէյան գընընմըշ ըտը ։ Պու մէշվէրէթէ կէօնա կէօնա սէպէպլէրէ ա֊նի սէրինան միւզաքէրաթէ պաշլայամամըշ ըտը ։ Ինվէնտ Ամէրիկա տէվլէթինին , պու մէշվէրէթտէ գազանաճաղը պիր շէյ օլմատըգ֊տան մաատա , Թրինիթէ ատասընը տահի դայպ իտիպ Վրանսայա Թէրը իտէճէյինէ իմզա վէրէճէյինտէն , քէնտխինէ ֆայտէ չըգմա֊յաճագ պէօյլէ պիր մէշվէրէթէ մու֊բախասա կէօնտէրմէք իչիւն ատ֊

Digitized by Google

լա ատճելէ իմամէմքատե խոխ։ Ինձաց Ասպանիանքեն պու հարէքքէթին ասէն պաշ Գոնսիւլէ վերէկ կէլիկ, Ատրիստոե Ֆրանսըզ էլչիսի պու լուսնան ճէնէրալ Ասէն Սեր իլե գրալա շու քէլամը սէօյլէթսի։ Պոա ձէ փէվքէրի պիր ալ փախ պու Լէկինի եօլտաշա փալանըզ խոխ, պիլմէդ օլսան ի պուլընա գաֆիլէնէ պիր եուլտըզ Բալայամագ փըչ։ Պուննուն իւզէրինէ պիր գաչ կիւն սիւրմէտի, Ասպանեօլ մուրախխասը Ամինա չէհրինէ մոտվասէլէթ իլէտի։

Վէզաղէք Ֆէրէվէնկ ասվէթի, մուգաատեմա Ինկիլիզ էլինէ տիւշմիշ օլան ասկանամալարը հապգընատա նէ մոտամէլէ օլաննաճաղը ձը պիրմէտոքճէ, Ասկյան ատասընը թէրըք իմամէի, վէ օլ վէճհիլէ Ամինա մէշվէրէթինէ մուրախխաս կէօնաէրմէի թէճվիզ իտէմէմիշ խոխ։ Ահայէթ Յօզֆ Պօնապարթէ, Ա օնտրատա իսլամլանան սօսէի մոգաատեմաթընը, Ֆինէմէնկ տէվէթինէ տախի գասպու իմոխ քիւպ, ազա միւշքիլաթ տախի օրթատան գալգըպ, վէ մուրախխասլար թօզպտնըզ միշվէրէթէ տէվամ իյէսիյէր. վէ Ա օնտրա մուգաատեմաթը տախի միւզաքէրատէ էտաս պէյան օլուննոս։

Ամինի միւզաքէրատե Ֆրանսըզ վէ Ինկիլիզ մուրախխասլարը պէհնինտե իքի պէօյուք միւշքիլ բէյտա օլտու քի, պիրիսի ճէնկ եէսիր քէրի իչնէն խոխ։

Ինկիլիզին Ֆրանսըզտան ալտըղը եէսիր, Ֆրանսըզն Ինկիլիզաէն ալտըղը եէսիրտէն պէտտե օլտուղունտան, պու եէսիրլէրին մատղը իչնէն Ինկիլիզ տէվլէթի Ֆրանսըզտան ագճէ թալէպ իտէր խոխ։ Ի քինճիսի պուննտան ազիմ վէ պուննտան միւթէննա պիր մատտե խոխ։ Ա նանի Ա ալէթա ատասը հապգընատա իքի տէվլէթին տախի պիրի պիրինէ էճնեյէթի օլմայըպ, պու քէյֆիյէթ վաֆիր միւզաքէրատէ միւճիպ օլմադտա խոխ։

Պօնապարթէնին միւրատը, պու ատանըն մէթին գալէլէրինի երզմադ, վէ խոթիհքեատմաթընը պօզուպ պիրմէյաճ տիր լիման եադմադտան իպարէթ խոխ։ Ինկիլիզլէր պունու գատու իմամէյիպ, Ա ալթա կիսի գայատըզ պիր ատատա գալէ վէ խոթիհքեատմա օլմասա տախի մուհաճատը գօլայ օլտուղունտան վէ Ֆրանսըզլար հէր վազթ Իթալեատան Ա իչիլեատա. վէ Ա իչիլեատան Ա ալթայա գօլայճա կէզէ պիլիր վէ ատայը գատպէ իտէպիլիր օլտուղլտըղտան, Ա ալթատտա գավալիէր Իսպրիգալընը խոպգա խոխուպ, ատայը պունլարա թէա լիմ իմամէք իտէթսիլէր. անճագ պու գավալիէրլիք Իսպրիգալընըն խոպգատը տախի վագթ իս հալէ նագարէն գօլայ պիր չէյ օլմատըզընատան, չիմոխլիք Իթէտճիյինին էնինյէթի իչնէն ատանըն Ա աբօլի տէվլէթի ասքէրինէ Իթալիմ օլմասը, վէ Ռուսիա իմբէրաթորլատը հիմայէթի Իատհընատա պուլունմատը տախի էնինտէն վէ ուզուն միւզաքէրատէ պիր վէսիլէ օլտու։

Պու ձհիմլէ Ա օնտրա մուգաատեմաթը իսլամլանըգտան սօզրա ազիզ այ մուբտու իմամէշ, վէ պու միւտաէթատե Պօնապարթէ Ա իրտոգաձա պիր դոթ տատա նուֆուզ վէ չէրէֆ քէսպ իմամէշ, Իթալիա ձհումհուրունա ըէխա օլմուշ, Ամանտոմինիք ատասընա եիրմի պին աս

Digitized by Google

քեր իւրեանց սիրտ սէրովբէ տօնանման կէօնտէրմիշ, Պապնիատան | ուխտաւորներ էյալէթինին մաթլուպ իթմէքտէ պուլունմուշ օլտուղունան Ինկիլիզլէրին էնտիշէ վէ վէսվէսէսի արթըպ, Պիհինատէ իմամ-զատէնիզ ահոնամէտէ պարսի, Պրանսայա զիյատէ սիրտ նուֆուզ վէ թէֆավվուգ վէրմէմէք իւզրէ Ինկիլիզ մուրախխասը | օրտ Պօրնվալիսէ պէճիտ վէ միւէքքէտ թաւլիմաթլար կէօնտէրիլմիշ իտի։ Պամէն | օրտու միւշարաէյհ արթըգ թէէննի վէ թէրէտտիւտիւ պէր թէրաֆ իտիւպ վէ Ինկիլիզէրսանըն մաթլուպլարընը աչըգտան աչըգա վէյտանա չըգարըպ թէավվէյէ վէ գապուլինի մաթլուպ իթմէքտէ պուլունմուշտու։[1] Պօնաքարթէ տախի միւսաէյհէսը ումմուվմիէէն հասըլ օլաճագ մուհասաէնաթը հէր չէյէ միւրաճճահ թուլթմուշ օլտուղունան Ինկիլիզլէրին մաթլուպլէրինէ նէ մէրթէպէ միւտաւտէ օլունա պիլիր իսէ տիւրիւլ իթմէյիպ, միւճիպինճէ գարնատաշը Պօվէֆ Պօնաքարթէյէ գաթի թաւլիմաթ իտտալ իլէտի, վէ քէմալը սիւրայէթ վէ րէվիյէթլէ տավրանմասընը էմր իտիւպ մէշվէրէթի պօզմագ վէ գաթը մուտամէլ իթմէք լազըմ կէլտէ տախի, սէպէպիէ թինի Ինկիլիզ թէրաֆընա համլ իթմէյէ ճահտ իլէմէյինի թէնպիհ իլէտի։

Պէ | օնտրայա վէ Պէմինատ տախի պաշգա պաշգա իտտիֆէրլէրը կէօնտէրիպ Պրանսըզըն սօն թէքլիֆլէրի գապուլ օլունմատըղը հաբտէ, Պուլօնեատա եէնիտէն պիր ճէսիմ տօնանման հայզըրլայաճաղընը, վէ Ինկիլիզէրլուանընն գարշըսընա տիւշէն պու էյալէթէ պիր ագիմ օգտու գուրպաճաղընը տախի թէհտիտ իլէտի։

5° Պալ պու քի մէգքիւր գաթը մուտամէլէ մատտէսի, պու էգ նատէ իքի միլլէթին տախի միզաճընա մուվաֆիգ կէլմէդ, վէ | օնտրա մուգատտէմաթընատան սօղրա ալթը մահ վագթ ֆէվթ իտմէքտէ պիր հիւնիւ Նէթիճէյէ պաշ պաղլամամագ իքի միլլէթին տախի շաՆընատան սայլամագ ըտը։ Իմտի ահոնամէնին սիւրմէթը թանզիմկէ

[1] Իշթէ պու Պմինա միւսաէյհէսինէ, Ինկիլիզլէրին մաթլուպու. վէ Ֆրանսըզլարըն ձէվապը։ Ինկիլիզլէր քէնտիլէրինէ օլան ձէնգ նէսիրլերի իչիւն Ֆազլա ագձէ թուկպ իլէտիւլէր, Ֆրանսըզլար պու Ֆազլա ագձէկի վէրմէմի գապուլ իմմիյէպ, Ֆագաթ ատալէթ իւզրէ մուհասէպէլէրին բուլէթի իչիւն իքի թէրաֆ մէմուրլէրինէն միւրէքքէպ պիր Գոմիսիօն թէշքիլինէ թէձվիզ իլէտիւլէր։ Ինկիլիզլէր, Ֆիլիմէնկ ատվէրինին կէրեք Օրանժ Ֆամիլիասընա, վէ կէրեք Պէմմանատայա պէճոգլը պիրսն օլմագ իւզրէ վաֆիք ագձէ, եա խօտ մէմուրք վէրմէմինի մաթլուպ իլէտիւլէր, Ֆրանսըզլար պու թէքլիֆի գաթիէն գապուլ իմմէտիւլէր։ Ինկիլիզլէր Պալթայա էակի գավալէր թարիգաթընըն իպգասընը մաթլուպ իլէտիւլէր, Ֆրանսըզլար պուննա մուխալիֆիթ կէօռմէյիպ, Ֆագաթ ատաննըն, Ռուսիա տան մնատա, Պաթրիա Բրուսիա վէ Սպա նիա ատվէրինին քէֆալէթի վէ հիմայէթի թախթընատա պուլունմասընը տախի ռաթ գապուլ մաթլուպ իլէտիւլէր։ Մէջլը վագտը Ինկիլիզլէրին խաթըրնատա չըգմասընը ստուդունան, պու եիւգսէնի տախի էվվէլ ումագ իւզրէ Պմինատ պիր ատ պիր Օսմանը մուրախխասը կէլմէսինի մաթլուպ իլէտիւլէր, Ֆրանսըզլար Օսմանը մուրախխասընը գապուլ իմմէյիպ Ֆագաթ մէմուրքի Օսմանլը նին մուհասֆազընը թէմամիյէթինէ միւթաճիպ օլտուղլար։ Ինկիլիզլէր, Բօրթկիզ իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ մուգատտամ ագտ օլունան Ջատայօզ ահանամէսինի Ֆէսխ իմմէք խոստիւլէր, Ֆրանսըզլար ահանամէյէ տօղանմա յըպ, Ֆագաթ Բօրթկիզ մէմուրքինին տախի թէմամիյէթը միւքէմմէլ միւթաճիպ օլտուղլար, վէ օլ վէճհի իլէ թէրաֆէյն պէյնինտէ մուվֆագաթը քաամիլ հասըլ օլտուղ։

Digitized by Google

պինտե ինի Թէրաֆ տախի պիրի պիրինէ րուչի միւսաատե կէօսթէրիպ, 1802 մարթըն 25 ինճի կիւնիւ (ծուանճոս պէնէ, Լէրմինոլ 4) ին կիլթէրըս իլէ Վրանսա պէյնինտե գարարկիր օլան միւսալէհե ահտնամէսի. Եազըլմըշ պօզուլմուշ, Թաահիհ օլունմուշ վէ հէր պըրասը նա գալէմ գարըշմըշ պիր միւսվէտե իւզերինէ Թէրաֆէյնտէն իմզա օլունտու, վէ մէշվէրէթէ տախիլ օլան գաչ տէվլէթ վար իսէ ահտնա մէյը մէզպուրուն տախի օ գատար լնսանա Թէրճիւմէ օլունմասընա ո Թուզ ալթը սաաթ միւհլէթ վէրիլսի։ Լմոի մարթըն 27 ինճի կիւնիւ քեաֆֆէի մուրախխասլար մահալը միւքեալէմէյէ Թօփլանտըլար։

Լ՝միհնատե Վրանսա տէվլէթի իլէ Լնկիլիզ տէվլէթի պէյնինտե միւսալէհե իմզա օլունաճաղընա Պօնաբարթէնին չիւսկհէսի օլմատը ղընտան, պու իմզա կիւնիւնիւն քէմալը մէսէրլէմէլէ իմրար խլէմէսի իչինն վաֆիր զինէթլէրը վէ ալայլար հազըրլաթմըշ, Վրանսա ապքէրինին էն մէչհուր ալայլարընտան պիրէր Թապուր ապքէր այըրըպ, եէնի էլպհաէլէր իքսա իԹտիրէրէք պէլտէյը մէզքիւրէ իրսալ խլէմիշ վէ Լսրիտէն վէ գալէտէն Լ՝միհնատ միւնԹէհի օլան ճատտէլէրի Թամիր իԹտիրմիշ. վէ Վրանսա ահալիսինի Լնկիլիզ մուրախխասլէրինէ սէֆալէթ հալինտե կէօսթէրմէմէք իչիւն ամէլէ վէ Ֆուգարա Թագըմընա վաֆիր իանէլէր կէօնտէրմիշ, վէ նէֆսը Լ՝միհնա չէհրինտե տախի տօնանմալար վէ զինէթլէր Թէտարիք իԹտիրմիշ իտի։ Լմոի մահը մէզպուրուն 27 ինճի կիւնիւ էօյլէ վագԹընտան պիր սաաԹ ագտէմճէ ալԹը պէօլիքլէրի հէր մուրախխասըն գօնաղընա կիտիպ, պունլարը ալայ իլէ մէմլէքէԹ սէրայընա, վէ ագտէմճէ տօնանմըշ հազըրլանմըշ օլան քէպիր տիվանիանէյէ տախիլ խլէտիլէր։ Որատա Թէրճիւմէլէր վէ սիւրԹիլէր մուգասէլէ գըլընտըգտան սօղրա, մէ մուրինի տէվլէթ, վէ ահալիի պէլտէնին տուխուլինէ տախի միւսաատե օլունտու։

Վէ օլ վէճհ իլէ պինլէրճէ նուֆուս, ճիհանըն իքի պէօյուք միլլէԹինին սուլհ վէ միւվէտուԹի իսԹիգրարինի միւշահէտե իԹմէք իւզրէ քէմալը սուրսուր վէ հինէրահը գալսիլէ խընճախընճ տիվանիա նէյէ տուխուլ խլէտիլէր։ Պու մուսամէլէյի խայրխէնին չօգ սիւրէճէյինի օ վագըԹ քիմ խայալ իտէպիլիր, քիմին ագլընտան կէչէպիլիր իտի տէր, միւսիւ Թիէր։ Ընէր նէ հալ իսէ պու ճէմիյէԹը մէսրուրի մուվաճէհէսինտե Լնկիլիզ վէ Վրանսըզ մուրախխասլէրի. Լ օրտ Վօրնվալիս վէ Լօզէֆ Պօնաբարթէ) սուլհ ահտնամէսինի իչամէն վէ ալէնէն իմզալաստըգտան սօղրա, պիր պիրինէ սորըլըպ էօբիւշուիւլէր, վէ պու սէյրտե ահալինին մէսէրլէմէ սէտալէրի աքս հնտազը էֆլագ օլուպ նըսֆը Լ օրտ Վօրնվալիսի, վէ նըսֆը տախի Լօզէֆ Պօնաբարթէյի ալայ վէ զինէթլէ գօնագլարընա տախիլ խլէտիլէր, վէ էնայէը բահտէ Լ օրտ Վօրնվալիս էալ Լնկիլէրը վէ Լօզէֆ Պօնաբարթէ տախի, էալ Պօնաբարնէ սէտալէրի իլէ ուժումի ահալիտէն Թէպրիք վէ ԹամԹիպ օլունտուլար։

Պահ Վօնսիւլ հէր նէ գատար Լ օրտու միւշարալէյհի Լսրիսէ տավէթ իԹմիշ իսէ տէ, ահտնամէնին սիւրէԹը Թանզիմիյէսինտե

Digitized by Google

Լ օրտ Վօրնվալիս պիզզարուր միւսասատէլիձէ տավրանմըշ օլտուզուն տան, հիւքիւմէթի թէրթաֆընտան պիր մանա վէրիլմէմէք վէ գիալ իւ գալէ միւձիալ օլմամագ իւզրէ, պիզզաթ Լ օնտրայա ազիմէթ իմմէի միւսարատաթ իսլէտի։ Ռինհանըն իքի պէօյիւք միլլէթի, օն սէնէ պէր պիրի իլէ սիլահլէ ուղրաշտըգտան սօղրա գըլըճը գընըտըրնա գօյուպ, տէսթը մուհապպէթլէ պիրի պիրինի տէր աղօշ իմմիշլէր իտի. պուննտան գիատէ, մէսէրրէթ, սէրվէթ վէ սասատէթը միլլէթէյնէ միւձիալ օլաձագ պաշգա նէ օլա պիլիր իտի։

Վիմ իտի պուննձա մուհասէնաթըն սէպէպի. քիմ իտի Ձրանատայա սէրվէթ վէ սասատէթ, վէ պիւթիւն Լյուրդայա ատայիշ վէ իւ թիրահէթ պահշ իտէն. գըլըճընըն քէսկինլիյի վէ ագլընըն տէրինլիյի իլէ մէշհուր օլան պիր առատ. պիր Պօնաբարթէ, պու իտի օլ էննատոէ պիւթիւն Ձրանատանըն, Լյուրդանըն վէ ճիհանըն իմթիգատը. Պօնաբարթէ իլէրիւտէ, Լյաթէրլիչ, Լյէնա, Ձրիէտլանա, Վ ակրամ վէ սայըր եիւզէրճէ ճէնկիլէրտե ֆաթիհ վէ մուզաֆֆէր օլտու տուէնեայը, մանթ, միւթէհայիր, վէ քէնտիսինէ թապի իսլէտի. ան ճագ պու տէվրտէքի ազամէթի հիչ պիր էննատե միւշահէտե օլուն մատը. չիւնքի ագլ իւ ֆէթանէթինին քէմալտե պուլունտուգտու պիր տէվր իտի տէր միւսիւ Թիէր։

6: Լմինա մանահէտսինին իմզալանտըղը իսապէրի Լտարիհե տա խի վատ օլտուգտա, ահալիի Ձրանատա սուրտուրու ազիմէ իլէ միւֆթէխիր օլտու, վէ վիւքէլա, մէճլիս ազալտըը, էլչիլէր, վէ միւթէպէրանը միլլէթ, տրտ արտա վէ թագըմ թագըմ կէլիպ. Պօնաբարթէյի թէպրիք էյլէտիլէր, Ձրանատզ միլլէթի օն սէնէլիք ճէնկ աֆֆթինտէն օտանմըշ վէ վէլէհ կէթիրմիշ օլտուղտանատան, միւտաֆէհէը ուտմուտիյէ աստարընը կէօրուիքէյինի, քէնտիլէրինի տէրէճէյի նիհայէյի իգպալ վէ սասատէթէ վատ օլմուշ գլյատ իտէրէք, էմել վէ արզտ իտէճէքլէրի պաշգա պիր չէյ գալմամըշ ըտը։ Լյնճագ Պօնաբարթէ պու էֆքեարտե օլմայուպ, միւլքիւ միլլէթ հագգընտա նէզտինտե միւտամիմէմ օլան նիչէ նիչէ իհտատաթը խայրիլէրի վէ էգ ճիւմլէ, իպգայը մէզհէպ, Թէրպիյէյի սիւպեան. Լ ՀԺիան ՏՕ նէօր նըշանը, վէ միւլթէճիլէրինի Ձրանատայա ավտէթի կիպի գա զնիլէրի գուվվէտէն ֆիիլէ կէթիրմէք էմել վէ արզտատ իլէ տա զան օլտուտտու։ Իմմի 1802 սէնէսի Լիանըն 5 ինտէ, միւբ քիյէ մէճլիսլէրինի մուվագգաֆէն վէ եալընըզ պիր պուշգա այ իչինէն Թէքրար քիւշատ իտիպ, մէսէլէյի ճէոիմէյի միւշքիլէնէն միւզաքէրատ վէ նէթիճէյի գարարը Թէքրար պունլատա իհտէ օլունտու։

Լնճլիսլէրե իհալէ օլունան մէվատտը միհիմմէնին էն էգլէմ վէ էն միւթէնասը Լօսմա իթթիֆագնամէսի իտի։ Լ է ահալի իւ նատտան պաշգա, վիւքէլա, մէճլիս ազալտըը վէ մէմուրինի տա յիրէնին էն զիյատե մուհայլիֆէթ կէօսթէրճէքլէրի մատտե տոփպ պու մէզհէպ իպգասը մատտէսի իտի։ Լօսմա հէօքիւմէթի, իպ Թիտա կէրճէք իթթիֆագնամէյի մէզպուրու Թէղէքքիւր վէ իմզա

Digitized by Google

խմիքըտե , կէրէք նահիյէլէրին եէնի Թագախինէ մուտատըք պոլը Թաղիր օլունան էմրնամէլէրի կէօնտէրմէքըտե , վէ կէրէք եէնիտէն փիսագոզոլար նատսպ ու Թայեին էթմէքըտե խայը միշ քիլաթ , Թէէնիի վէ Թէրէտուտու կէօմԹէրտիքտաէն սօղրա , նէ հայէթ իւլ եմր , հէր պիր շէյի գապուլ իմիշ . վէ պաշ Գօնախուլա Թէէնիպ իմանի վագիլատա մէյտանա չըգարմագ իւղրէ , քուաֆֆէյի էմրնամէլէրի վէ Թալիմաթլարը տախի Գօղ աինաղ Գաբդրատա Թէրաֆընա իրտալ խալէմիշ , վէ պաշ Գօնախուլ տախի խագայը մէզհէպին իձրատաԹը ֆիլիզէսինի , միսալէհէյի ուժումայէ իլանըրըն զէյնէթ վէ շէնլիքլէրի հէնգեամընա Թէդը խ տիսպ , ո վագիթ մուհասէպնաԹը բօղիԹիգէյէ իլէ մէսրուր օլմադ ահալնյի , մուհասէպնաԹը մէզհէպիյէ իլէ տախի խէնտան իտիսպ , եէվմը մէգքիւրտե քիլիսէլէրի տախի աչաըրըպ , մէվհիպէյի խլա հայէ օլան պու էլԹաֆը ճէլիլէնին Թէշէքքիւր առուալէրինի ալե նէն վէ ճէմիյէԹիլ իձրա էթմէք նիսէԹը խայրիյէսինտե իտի : Իմամ Ասգալիա եօրԹուսու կիւնլէրինի պու զէյնէԹէ Թախսիպ իմիշ իսե ուե եէվմը մէգքիւրէ օն պէշ կիւն գալմըշ , վէ պու խուսուստա զուհուրա կէլէն միշքիլաթ տախի հէնիզ տաղլադ կիպի եըղըլմըշ տուրմուշուտու : Շէյլե քի էվվէլա իմԹիֆագ նամէը մէգքիւր ուէվիԹճէ պիր ահնամէ սէմէք օլտուզունան , միւքիյէ մէճլիսլէրինին Թէզէքքիւր վէ գապուլինէ միհէաճ ըսը : Ամանիյէն մէզհէպի Թէղը իմիշ օլան պիր մէմալիքտե , մէզհէպին իձրատաԹը ֆիլիզէսի իչիւն եէնիհէն նիզամլար վէ գանունէլար գա լէմ ալընաճագ . վէ պու նիզամաթ կէրէք իմԹիֆագնամէյէ վէ կէրէք Վանսըղ քիլիսէի իմամեաղաԹը ահքեամընա գարշը կէլմէ ճէլի իտի : Կէզալիք Փիսագոզոլատան իսմիֆալէրի մամլուպ օ լունուպ , միճմիինճէ հէմէն ճիւմլէի իսմիֆա վէրմիշ օլտուգ լաըրնան , եէրլէրինէ հէր սընըֆ բաբասլատան ալարագ ալի մը Իսագոզոս ինիԹիսագ օլունաճագ , վէ պու պապատե Թէրա ֆէյնի պիրի պիրինէ ղալեպէ իմամիրմէյէրէք իմիհզաճ իմամիրմէլի իտի : Պու մագուլէ միշքիլաթ , Գաբտինալ Գաբդրարանըն հիլ մէյէԹ սիւրէԹի իլէ կէօմԹէրտիի մուգավէմէԹտէն , վէ բաբաս կիւրուհինին պու մագուլէ մասլահաԹլարտա տէրքեաբ օլան նէֆ սանիյէԹ վէ իստտաալարընտան , վէ ասյրը ղայրը էգ մէմուլ սէ պէպլէրտէն նաչի օլ մէրԹէպէ ճէսամէԹ քէսպ իմիշիտի քի , Իսագալիա ախշամընա գատար հիւքիւմէԹը ճիսանիյէ վէ րու հանիյէնին իմԹիֆագը վագի օլամայըպ , իպգայը մէզհէպ մատ ատի տախի Թէտախիւլտե գալմըշ ըսը քի իլէրիւտե մուֆաս սէլն նագլ իւ հիքեայէ գլըլընաճագ տըր :

7° Պաշ Գօնախուլ , իձրայը այեինի մէզհէպին նիզամաթը միւլ քիյէսինի էվվէլ պէ էվվէլ Թանզիմ իմԹիք միւտատ իմԹտիխինտէն , իպԹիտաա պու մատուռէյի , մէճլիսլէրին միւզաքէրէսինէ իհալէ իլէտի , վէ պու նիզամաթ եալընըզ ԳաԹոլիգ մէզհէպինէ տայիր օլմայըպ , բօղԹէսԹան վէ եահուտի մէզհէպլէրի տախի պու նիզամ իլէ իտա

Digitized by Google

րէ օրուն ամենագեղեցիկ տան, էսասը, միւսասվոթ իւզերինէ վազ օրու նուռպ, պուռնուն իլէ ճիւմլէսի, էմնիկէթ վէ հիմայէթ պուլարագ պիր պէրինէ բիսայէթ իտիւպ պիր պիրի հագգընտա միւսասատէլի վէ հիւքիւմէթէ խիթապէնը պուլունամագլար ըսը։

Կամոլիգ մէզհէպի, Յովհաննա ահալիսինին ումումիյէթինին մէզհէպի օրուդունտան նիզամաթը տախի Յօմա քիլիսէսինին ուսուլինէ, Կօնգրոգասիօնուն ահքեամընա վէ էսկի Յովհաննա քիլիսէսինին հուգուգունա մուվաֆըգ սիւրէթտէ գալէմէ ալընտը։ Պու նիզամաթը ասասիյէ միւճիպինձէ, Յօմա հիւքիւմէթի թէրճաֆընտան հէր նէ Պօլլա վէ Պէֆֆ էմնիամէլէրի կէլսէ, հիւքիւմէթ թէրճաֆընտան բաւխասաթ ալընմամըգճա, ահալիյէ քիլիսէլէրտէ նէշր օրունամայա ճագ ըսը։ Յօմատան կէլէն րէսմի, վէ հիւքիւմէթին գասպուլ իթմախի վէքիլլէրտէն մատատա սին ղայրի րէսմի օլարագ հէր քիմ կէլիր սէ գասպուլ օրունմայըպ, Յովհաննա իգամէթլէրինէ տախի միւտաատէ օրունմայաճաղընը։ Ո՛իւմհուրիյէթ վագթընտա տինտարլարըն իտարէսի իչիւն բէք չօգ պէօյլէ կիզլի մէմուրլար կէլմիշ օլտուդունա տան, պու վէճհ իլէ պուռնալարըն քեաֆֆէսինին Յովհաննատան խուրտ իթմէկլէրի իճապ իթտի։

Ռուհանի կիւրուհինաէն կէրէք րուհանի վէ կէրէք ճիսմանի գա նուռնալարա մուղայիր հարէքէթի իտէնկլէրին մուհաքէմէսի տէվլէթ մէճլիսի հուզուրունտա օլաճագ, վէ հիւքիւմէթին րէսմէն էմրի օլմատըգճա Յովհաննատա կէրէք ումումի վէ կէրէք խաս օլարագ րուհանի մէճլիս թէշքիլի միւմքին օլմայաճագտը։ Չօճուգլարա վէրիլէն մէզհէպ թաւլիմաթը քիթապը [1] պիւթիւն Յովհաննատա պիր սիւագ իւզրէ օլուպ, հիւքիւմէթին գասպուլ իթմախի սիւրէթտէ օլաճագ ըսը։ Ռուհանի կիրուհինէ մուտալիմ օլան հէր բաբատա, Պօփէ Ընէվէնթէրի թէսմիյէ գրլընան 1682 պէյաննամէսինի [2] իգրարո վէ գասպուլ մէճպուր օլաճագ վէ պաշ Կօնսթանթինին ինթիհապ վէ Ռաբատ պիր գաշ փախգոտա, քինահ հագգլարընտա գրալըն պու հուգուգունտա թանըմմագ խ. թէսուիլէր, վէ Բաբատ տախի պուռնալարա թէրճ տուբատա իսե տէ, ան ատօտաքնէ Լափ, ամեն պիր էմրինամէ չզգաբըզպ պու. Ընէվ հուգուգունէն պիւթիւն Ֆրանսատան ճամի զբ. ճաղընը իլան վէ Թէքիյա խյէսի, վէ միւճի մէճլիսի տախի պուռնալ թատանիգ իթտի իսե ան Յօմա հիւքիւմէթի գասպուլ իթմէկիվ, քինահ թի Յօմա փախգոտալարը վէ բաբատըէնէ ճէմիյէթինէ իհտալ իյէսի։ Լաբին Ֆրանսէզ բուհանի կիւրուհի Յօմանըն պու թարղ պիր մատամէլէ իսէճէկինի քէշֆ իսեկրէք, 1683 մ. նէսի մարթըն 13 իւնատ, օֆտագ պէշ փախգ բաս, էքի պէօյիւք բաբատա վէքիլէ վէ փոտագ պէշ սայըր վէքիլէբր, վէ գօսխէ փիգոգրատան բիատէթի իլէ պիր ումումի ճէմիյէ. լատագ տէօրթ մատատիկ գաբար վէքիլէր ի պու կիւնէտէք մէշհուր օլտագ, Ֆրանսատի սէսինին պիր իմիթազարը սայըլմըշ ըսը։ Ին.

[1] Քրիստոնէական քիթապը։

[2] Պու Գօսխէ Թէքֆիկէրի, եսխատ Ֆըրանսա քիլիսէսի իմրիթազարընըն վէնտակ պաշ գա մանհալտէ տատի զիպրի կէշէնճէհանէն պուռնրագտատ պաղը մերճէգպէ Թաճիսէլի Թէհրանա օգռնամէշ տատը, չէօյլէ քի Ֆրանսատ քիլիսէսի (Եվէի կաւէլիգան) հէր նէ գատար սատրգ Գաթոլիգ օլարագ Բաբատ հաղկինէրինին րիսա սէթինի գասպուլ վէ իգրարո իմմէքտէ իսե տէ, միւլէմճէ պաղը հուգուգ վէ իմրիթազարընը Թը տէթիգէսէն տախի վազ կէշմիյիպ։ պուռնլարընը իճրասընա տախի Թաւիպ վէ խահիշքէր պուռնուռնուռտատ։ Էզ Հիւմլէ Ֆրանսըզ գբ. բաւլարընըն գատիմնէն պէրիս Ընէվ իսմի իլէ պիր հուգուգ օլուպ, պու հուգուգ միւճի պիրնճէ պիր փախգոտա վէճտաի իթտախի հալատէ, փիգոգրատըզուն իրատարը տէր ագատ գրալըն խազինէյի խատատընա ալընըպ, էօլէն փիգոգրատան խալֆի տախի գրալ Թէրաֆընտան նատագ օլունուրատատ։ 1673 տէ

նրն նասպ իմոխի փիսգոբոսլար, քարօգգօ քաբասլարքնը նասպ խ տէձէքլէր իսէ տէ, հիւքիւմէթէ մագպուլ քիմսէկլէրսէն օլաճագ տրրլար։ Փիսգոբոսլար, քիլիսէկլէրսէ քաբաս մէձլիսկլէրինէ, վէ էյսէ լէթկէրինսէ քաբաս մէկլէթպի քիւշտինէ մէզուն խոխլէր, լաքին պու մագուլէ մէկլէթպլէրին հօճալարը հիւքիւմէթէ մագպուլ օլան պէվաճաէն նասպ օլուննաճագլարլտը։ Խաբաս մէկլէթպլէրի չաիիր տանընտան հիչ պիր քիմսէ 25 եաչընա վարմատրգճա, վէ սէնէվի ա գալլի իւչ եիւզ ֆրանգ իրատը օլմատրգճա [1], վէ հիւքիւմէթ թէքնաճընտան մախսուսճա րուխսաթը օլմատրգճա քաբաս օլսմայաճագ լտը։

Փերիխագոբոսլարա հիւքիւմէթ թէրապճընտան սէնէվի օն պիչ պին ֆրանգ մաաշ, վէ փիսգոբոսլարա օն պին, պաշ քարօգգօլարա պին պիչ եիւզ վէ իչինէի քարօգգօլարա տախ պինէր ֆրանգ սէնէվի մաաշ վէրիլէճէքտի, անճագ սաթընան քիլիսէ էմլաքլէրինսէն տօլայը մաաշ ալան փիսգոբոսլար վէ քաբասլարա պու մագուլէ մաաշը ճար ֆագլա օլարագ վէրիլմէյէճէէ խոտ. տինոտարլարըն քաբասլարա վէրճէճէի աթխյէ մէյլնսւ տէյիլ խոտ, անճագ փիսգոբոսլար թէրապճընտան վէրիլէճէէք նիզամա մոտվաֆագաթլէ ախզ օլուննաճագ լտը։ Վ է րուհանի մէմուրլէրէ վէրիլէն պու մաաշչլարըն սէպէպի տախ հէր րուհանի խրզմէթի պիլա իւճրէթ վէ պէտհավա օլարագ իճրա իթմէկլէրի իչլնւ խոտ։

Քիլիսէկլէր քաբասլարա թէսլիմ օլուննուպ քիլիսէ էմլաքլէրինսէն տախ եալընզագ քիլիսէկլէրին իթթիսալինսէ օլան քաբաս մէնգիլլէրի վէ պաղչէկլէր քէնսիկլէրինէ իատէ օլուննուպ, սայըր էմլաք վէ էմվալ միլլէթ մալի սայըլարագ խազինէտէն սաթընմըշ եահսոս սաթընաճագ

թէ մէզքուր տէօրթ մաստէնին մասլի։ ո 1 Բա ո բանըն նէ ակպաթ, վէ նէ տէ սօսյըտան, ո գրաղարդն ձհասնակ հիւքիւմէթինէ միւսա ո խոլէսի վէ թէպասլէրի գրալա օլան ասաս ո գամ նէմինէլրինսէն ակիվ իթմէկ սէլահէ ո յէթի նօգ տուր։ Ջ. Գ-ծնէլ Թապիր օլու ո նան ուսմանի փիսգոբոս մէնգիլլէրինսէն հիւ ո քիւմէթի Բաբանըն մալիք օլատղրա հիւքիւ ո մէթասն խաթիւն տախ։ 3. Խմանըն հիւ ո քիւմէթը միւսթագիլնակ պաղը գանուն ալար, ո վէ պաղը քիլիսէկլէրին ատաթը գատիսկ վէ ո գոյսէկլէրինէ մանթապագաթլէ Թապիր օ ո լաննալը տուր։ 4. Տ-ին մաստէկլէրինսէ պաշ ո հարիմ Բաբա տուր, վէ հիւքիւմէնէ հէր քիլի ո սէ Թապի օլաճագ տուր, պու ձհասլէ պու ո մագուլէ հիւքիւմէթէր, պիւթիւն քիլիսէ ձէ ո միւթիւնին գապագլի իլէ Թապսիկ օլաննան ո տրգճա կէրի սէօնէպլիկձէք տիր ո։ Օն սէօրթնձնհիւ Լսի գրալ պու Թէքլիֆլէրի գա պու վէ Թապսիկ իատնա, բաբաս մէկլէթպ էրինսէ տախ ուսմանէն սէրա վէրիլմէսինի էմր իչլնւ, վէ օ սէվիլսէ Բաբա օլան օն պիրինձի Իննավկինտնա պու Թէքլիֆլէրի գա պու իթմէկլէրձ ձէրհ իչլնւ, Ֆրանգլոգ փիս գոբոսլարը տախ ըտաբ խոնպ գուրջ կէլ սիլլէր։ վէ Բաբա տախ նէնհանէն նասպ օլու նան փիսգոբոսլարա պիու։ Թապիր օլաննան էմրնտակլէրի վէրմէսինսէն օն սէօրթնձնճէ Լսինէն վէ Ֆաքը էսնասլնասա պիլա էմրնտակ օճուպ պէշ փիսգոբոս վաղրը Ֆրանսասա։ Պու մաստէ Բսան քիլիսէսի իչէ Ֆրանսա քիլի սէսի պէչնճէսէ պիր ապամ չէգապ, վէ գաճը մաստակլէկ տախ միսէրով օլապիլիրսէճ, Բաբագը միւշտարէկհին վէֆաթընտան սօղրա Լսան հիւքիւմէթի պու Թէքլիֆլէրէ սիւքճէ Թիմէշ օլատղրնտան, մաստալա մէկա օլան մուշ տուր։ Ֆրանսասընդն նէ Սպանիօլ կիսկի չէպր իլէ գաթալոկկէ, վէ նէ տախ բրօ Թէսթանթլըղա սիւչար օլմատրգընդ, միսիս Թիւրք վէ չօգլարը պու սէօրթ Թէքլիֆնի իհ տատընա համլ խոտրլէր։ պու Թէքլիֆլէր իւճ Ֆրանսա քիլիսէսի հէմ գաթալիգ պիրլիքինսէն այրըմայրլագ, հէմսէ գատիսկնէն պէրիս մագ հար օլատղրս իմթիսալարճը հըշճա վէ վէգապէ խոսպիլիշ տիր։

1 Պու գանընն իլէրիսէ պիչ Ֆիիլ իճրա օլունամայագ Թապիրճը իլէ Թէրգ օլան տուս վէ 1810 սա րէսմէն տախ Ֆէսխ օլունտաս։

ընդ։ Զան գումբերինե չանլար թեքրարին վող օլունուզ, ոնոտա լերեն իշխասեր ֆիլիլիչի մեզհեպիչե տավեր իչին չոլնամալբին ղուխասեր վերիլուի, լաքին միւլքիչեն հիչ պիր խոսասաս չոլն ճամագ իչին էքիտեն թեհնպիհ օլունուզ։ [1] Խուքիւմեթին իչնի պամուղչա, բազարտան պաշգա հիչ պիր ճօրթու խոզա օլանայա ճազաղ։ քերալնե պին վե մեզհեպ իշխասեր քիլիսերե ատրունինուն օղուզ պիներ վե պալդ իլե ոօգասղա չղրլմայաճագ ըստը։

Գու նիզամեթուան հասրլ օլան են պեօկիւք միւշքիլերի պիրնի տաճին քազար կիւներինին թեքրարին իզգասը ճասասերի իսոն։ Գա լասոե 37 կնձի սահիֆինին հաշկիսինուե մուֆասսալին ալեյան օլուն ասուղաս վեճհ իլե, 1792 սենեսինուե վազգի օլան թեհպեատիլար վերճիպինճե, պիր հաֆիզայա ծե կիւն իրիսդար օլուներ, կիւնլերին իսոմի տաճին տեչիչիլիշ իսոն, իսոմի պիր թերաֆսան քազար կիւնին նգե խզգա իրճեսդիճե գաճեոլիզ մեզհեպի տաճին իզգա օլունշ տա չքայմայաճաղընատան, վե տիկեր թերաֆսան տաճին քազար կիւնին իզգա օլուներաղա հաղասե թեորիսիերե ճիւհհուրունե գազարել վե խ թեհմալ իրճեսդին բիւզնամե ուչայմայաճաղընատան, պրա պապահ տ վեմ պիր միւշքիլեր հասրլ օլմուշներ։ Գօնաքարթիճ գունվիչ մեզհեպիճեսի իլե ազունուն տաճին չարսինին պրալուպ ոչ վե եղքն ճիւհհուր բիւզնամեսի իզգե, վե հաֆիֆանըն տաճին մեզհեպ բիւզ նամեսի իզգե հիսապ օլունմասընը էմր լալեսի վե ալ վեճհ իլե հաֆ թապա տապրգը վեճհ իլե ճեսի կիւն իրիսդար օլունմայա պաշլասը։ Գեզնեքեր մեհմեճհեսե էվվելճե գայա օլունմասորգճա, վե հաքիմհեն ազնան թեզվիվիճ սենեսի իզգար օլունմասորգճա քիլիսեճերսե վե իսոնեճերսե բոսհանի նիքեահ վազգի օլաճայաճագասը, վե բաարօգ լար, ասօղան վե էօլենլերին սեֆիրերճերինի իրոսիաճագասասա շերիաթ տա վե հոգոսգ տաավալարընտա պրա սեֆիրերճերե իրիսդար օլունմայաճ, մեհմեճհ գայտարընտա իրիսդար օլունաճագերը, վե վահ յեր մասասեհի տաճին տապրգա իֆասե օլունսոսղա վեճհ իլե նե գաճինասիը ճասահյեհի մեզքիսերե բոսգը օլունոսղ, ճիճհեճհ իսոն թաամ բեզվար օլմուշ օլոսս։

Գա նիզամնամե տաճինե Չիրանտասա իճրա օլունաճագընատան, վե Գոնգ օրտաթօնոսն ահքերաղընտա տաճին մոսղայիր կեբեճհիսինուե, Գոմայա ասրգ օլունմայաղաղ իճրասը պրալ Գոնուսլ իրեզրաֆընատան էմր օլոսնոսղ։ Ընգագ Գոսրսինտ Գոաբերտա պիր սիսերինե Գոմայա կեօնոսերիսե, Գոաբա հաղեզերինին գոալինե գերմանագ իչնե իլե իսոֆիֆճե կեօսրերսի, վե իրեմագը իրեմագընա Չիրանտասա իճրա օլունմայաճաղընատան տաճին պագը իսոիրերը վե իհզիմալերը տաճին պեյան իլեսի։ Գոմա հիսքերաղեի պրա իսոսասաս օ վազգի պիսքիմ

[1] Քիլիճերսե իսոիսոլ օլունան չանլար հեր նե գասասը ոչինասրտարը քիլիսեճ տավերի իչնե տապրգ իսոն սե, իսոիսոլ վազիրընըն սոս իսոսասաս Գոսրսինտ վե տագաս իլե չալընգա տաճինի սեհ տանգաղա Գոմայա իրեզրաֆընատան, պրա իսոսասաս Գոմայա իրեզրաֆընատան տաճին պիր տերի ե վերիլ օլունսոսղընատան, պրա իսոսասաս Գոմայա նամագը սեզքերաղեի սեն օլունոսղ տասր։ ե պրա Թապղ չան չալընգա Գոնտասրգար Գոսրսինտ տերիլեր։

Digitized by Google

խուզ, չէնտ սէնէ սօղբա Փբանսա իլէ պօղուշտուգտա, պու նէ զամնամէյի տախի միւնազասայէ միւճիպ վէ վէսիլէ կէօսթէբմիշ տիր քի, իլէրիւտէ մահալինէ պասթ իւ պէյան գըլընաճագտըր։

8° Պու նիզամնամէ տէվլէթ մէճլիսլէրինտէ թէզէքքիւր վէ գա պու գըլընտըգտան սօղբա, պունտան պաշգա տէրսէսթը թէսվիյէ օլսրագ, եալընըզ եէնի փիսգոբոսլարըն ինթիխապը վէ նասապը մատ տէսի գամըշ ըստը։ Իսկի փիսգոբոսլարուտան իսթիֆա թալէպ իթմէք կիպի պիր ֆէտագքարլըգ, Իսբա հազրէթլէրինին գալմինէ իֆրաթ կիրան կէլնէ, պունլարըն եէրինէ հիչ օլմազ իսկ Իօճալիկի-սիօնէլ եա խօտ եէմինլի թասիր օլուճան կիւրուհտան փիսգոբոս նասսլ օլուճ մամասընը քէնտիսինէ պիր թարղընէ վէ թէսէլլի ատտա իտէձինտէն, Իօնգօրտաքօ ահանամէսի իմամ օլալըտտան, եանի տօգուշ մահէն պէրիւ, գաբտընսալ Իսաբտաքա, կիզլիտէ Էֆլունօս ա ըլՐէրէ մէմուրլարընի իձրա իթտիսի հալտէ, հէմէն հէր կիւն պաշ Իօնսիւլիւս կէօրիւղ, թամթըլըգ վէ հալիմինէլէ, ֆագաթ պիլ միւտավէմէ Իօմ մա քիլմասընին պու արզիւսընի քէնտիսինէ թէֆհիմ իտէր իտի, վէ պաշ Իօնսիւլ հիլմինէթ վէ միւսաատէ կէօսթէրտիքճէ սէսինի եիւքսէլթիպ. վէ հիտտէթ վէ ղազապ կէօսթէրտիքճէ տէր ադադ սիւքթէթ իտիւպ պիր թէլ գըրմագտան իֆրաթ իհթիրազ իտէր, վէ պու մազտաւլէ միւքէալէմէլէրտէ, էէմինլի փիսգոբոսլար մատտէսինտէն մեսատա, Իօմաստան ալընան Պօլօնիա, Փէդրարա, վէ Իօմանեա էյալէթլէրինի իատէսինի տախի մաԹրուպ իտէր իտի։

"Իսբա հազրէթլէրի, տէր իտի գարտինալ Իսբրարա, Պօնաբաթիէ, պու մահտուտտար էյալէթլէր էլինտէն ալընալըսան պէրիւ, Իսբա հազրէթլէրի իֆրաթ ֆուգարա տիւչտիւ, վէ օլ մէրթէպէ զարուրէթտէ տիր քի, նէ խասսա ասքէրինին, նէ միւլքինէ մէմուրլարընըն վէ նէ տէ գարտինալլարըն այլըգլարընը տախի վէրէմէմէքտէ տիր, տըշարտան կէլէն վարիտաթըն պիր խայլըճասը տախի զայ օլմուշ տուր։ Պագտա պու ազրար արտսընուտա Փբանսատա իպգայը մէղհէպ մատտէսի գալպը բէսէբանէլէրինէ ազիմ պիր Թէսէլի տիր, լաբին միւնքիր քաբասլարտա մէսէհտ վէրմէրէք, իսթիֆա իտիւպ ֆէտագքարլըգ կէօսթէրէն պունձա տինսատ փիսգոբոսլարա պունլարը Թէրճիհ իթմէնէզլէ, գալպինտէ պիր գամ տախի ազը վէ էէֆ հասըլ իթմէյինչ։

"Իովվէթ տէտի Պօնաբաթիէ, Իսբա ֆուգարա տըր, ֆագաթ պէն քէնտիսինէ լանէ իտէրիմ, Իմաֆհանըն հիչ պիր տէվլէթլէրինին հաբատտուտ հէնիւզ գամթի հիւքմինտէ տեյիլ տիր, հայա պիւթիւն Իսրագաձըն հուտուտտի տախի հէնիւզ նամալիւմ պիր հալտէ տիր, լագին տիւնքի կիւն Իսթալիանլար կէլիպ, պէնի Իսթալիա ճիւմհուրու նա բէհս ինթիխապ իթտիքլէրի հալտէ էրթէսի կիւնիւ իւչ էյալէթի պիրտէն էլչիլէրինտէն ալընալ, Իօմայա նամըլ վէրէպիլմէրիմ։ Պնձագ ատղընտա տուր, Իսբանըն տա ագճէյէ իհթիմամը վար, պիր գաչ միլիոնա միւհիմճ տըր. հաղըրըմ քէնտիսինէ պու ագճէյի վէրմէյէ։ Էէմինլի քաբասլար հագգընտա տախի չունու տէրիմ։ Իսբա հազ-

Digitized by Google

ըհԹԼԷրի քՀնաիսի , փիագոբոսլար քեաՖՖէԹԷն իսԹիՖա իԹոիքուՀն ոօղրա ՈօնգօրտաԹօյա իԹաէԹ իտՀնլէրինն քեաՖՖէօի իլէ պիլա իա Թիտնաքիլիսէ հիւքիւմէԹինին պարըշաճաղընը վատ իԹմիշ տիր ։ Ոաբա հաղրէԹլէրի պու սէօզիւ վէրմիշ օլտուղունտան սէօզիւնտէտ տուբմալը տըր , պէօյլէճէ իխԹալ իտէրիմ քՀնաիսինէ , վէ քիմսէյէ , Ոաբայա տաիսի սէօզիւնտէն ոէօնմէյէ միւտաատ իտէմէմ ։ Պիլմէզ միսինիզ քի պէՀնիմ միւրատըմ , ԹէրտՖընն պիրինի իսԹիսհազ իտէրէք իւսԹէ չըգարմագ վէ օ պիրլէրինի պաԹըրմագ օլմայընպ ճիւմլէսինի պիր Ֆպիրի իլէ պարըշտըրմագ , վէ պէՀնլէրինտէ հիւանիւ իմԹիզաճ վէ պիր մուվազէնէ հասըլ իԹտիրմէք տիր ։ Պիր գաչ վագԹտան պէրիւ սիզսինիզ պանա քիլիսէ Թարիհլէրինի օգուրԹան , պու քի Թապլտըը օգույարագ , մէզհէպ միւնազարալէրինին տաիսի քօլնիՖիգա միւնազարալէրի կիպի իսիԹամ քէզիր օլտուղունա էյիտՀն վագԹ օլտուր ։ Ոինազաա արԹտըլը կիպի , պիր հիւքիւմէԹ իւսԹէ կէլիպ , իքՀնԹէրտՖը տաիսի պիր պիրի իլէ պարըշտըրմայա վէ իմԹիզաճ իԹտիրմէյէ հիւքմ իտէ կէլմիշ տիր ։ Իմտի սիզին տինտար ԹէՀմէյէ իԹտինիզ Փիագոբոսլարա պէՀնտէ պիր գաչ եէմինլի Փիագոբոս գաԹաճաղրմ , վագաա պուՀնլարը պէՀն ինիԹիւսագ իտէճէյիմ , վէ ասյըտաաա ազ օլաճագ տըրլար , լաքին հէր հալտէ պուՀնլաղտանտաա օլաճագ տըր , սիզ պուՀնլար իլէ քիլիսէ հիւքիւմէԹինի պարըշտըրըրսընըզ , պէՀնտէ ՈօնգօրտաԹօյա իԹաէԹ իԹմէյէ քՀնտիլէրինի մէճպուր իտէրիմ , վէ հէր պիր չէյ այաա օլուր , հէմտէ պու պիր գարար վէրիպ միշ վէ պիԹմիշ մաատ սիր վէ պուՀնաան կէրի տէօնմէք մուհալ գապիլինտէն տիր ։

Ոարտինալ Ոաբրարա պաշ Ոօնսիւլիւն միզաճընը էյիտէն աղնամըշ ըտը . իւսԹիւնէ վարտըգլայըն իֆրաԹ մուաղզապ օլուր վէ հիտտէԹլէչնիր օլտուղունտան , պէօյլէ արտլըգլարտա Ոարտինալ սիւքիւԹ իտէր վէ կէրի չէքիլիր իտի ։ Ոարտինալը մումայիլէհ պաշ Ոօնսիւլիւ հէմ սէվէր , հէմ գօրգար հէմ տէ հագգընտա միւԹէհայիր օղուրտտու , իմտի Ոաբայա եաղտըըը մէկԹիւպլէրին պիրինտէ Ոաբա հաղրէԹլէրինէ չէօյլէճէ կէչմիշ իտի ։

« Պու ատամը գըզտըրմայա կէլմէզ , պիւԹիւն Ֆթանտատա եա
» ըընըզ պու տուր քիլիսէյի իսԹիսհազ իտէն . գուստուրտ ձիւմլէ-
» ԹէՀն պիղէ տիւշմանն տըր , էյէր պու ատամը սօուԹուր վէ զայըէԹ-
» տէն տիւշիւրիւրսէք , եաիսօտ պիր էօլիւմ վագի օլուր իսէ . Ֆք-
» բանտատա մէզհէպիին իշի պիԹմիշ օլուր ։

ԻշԹէ պու վէճՀիլէ եաղտար ըտը Ոարտինալ , Ոօմա հիւքիւմէԹինէ , վէ մաԹտուպինէ աէսՀրէս օլամատըը հալտէ տաիսի կիւրեիւզ վէ մէսրուր գալպ իլէ ՊօնաբարԹէնին գարշըընա չըգար ըը , չիւնքի ՊօնաբարԹէնին միզաճը , ԹէՀրս չէհրէտէն հազզ իԹմէյիզ , վէ պու հիյեէԹլէ հուզուրինէ չըգանլարը Թէքտիր իտիւզ , պէտիէ մուամէլէ իլէ գապուլ իտէր իտի ։ Իմտի գարտինալ տայիմա խոչ չէհրէ կէօսԹէրըէք , պու վէճՀ իլէ ՊօնաբարԹէնին կէօզիւնէ կիւմէք եօլունտա տաիսի պուտմուշտու ։ ՊօնաբարԹէնին գապուլ իԹ-

Digitized by Google

տեխի շարթլար վագաա քիլիսեհնին արզուսինե թէքմիլէն մուվաֆըգ կէլէմէզ իտի , լաքին պու գատարա տախի մալիք օլմագ իչիւն Պօնաբաարթէնին նէ զահմէթ վէ նէ մէշագգաթ չէքտիկի Վարտինալա նաա մալիւմ օլմատըղընտան , միւշքիլաթը արթլըմայա տախի ճէսարէթ իտէմէզ իտի . Պօնաբաարթէ տախի Վարտինալ իլէ պէրապէր մէզհէպ մաատէսի իւզէրինէ սէօհպէթ իլթիքատ , հիւքիւմտար մագամընտա կէօրիւնմէյիպ , Վրանսըզլարըն մէզհէպ օլան սուի նիյէթ վէ խուսուսէվթէլերինի ֆասլ իտէրէք պունլարը իսկեաթ իթմէք իչիւն չէքտիկի զահմէթի , վէ Օսմանըն տախի պու գատարա գանաաթ իթմէսի լազըմ կէլէճէյինի Վարտինալա տէլալէթլէ թէֆհիմ իտէր իտի : Պիր կիւն Վարտինալըն իպրամընա տայանամայըպ . « տո՛ւր , տէտի Վաբ » բարայա , սիզտե միւճիզէթ իչէմէկ քէրամէթի վարմը տըր , մալըք » միսինիզ պու քէրամէթէ . . . . . էյէր վար իսէ պու քէրամէթ սիզ » տե . միւճիզէթ իչէյին , պանատա մագպուլա կէչէր , հաթտա » պիր պէօյիւք իսրգմէթ տե իթմիշ օլուրսունուզ պանա , եօղսա պը » բագըն պանա , ինսան էլինտէն կէլէն իգտամ վէ գուարէթլէ քիլի » սէյի աֆէթտէն գուրթարայըմ : »

Վարտինալ Վաբրարա իլէ Պօնաբաարթէնին մէզհէպ իւզէրինէ օլան միւզաքէրաթը ճիհանտե միւթէհայիր օլաճագ պիր մաատէ օլուպ , Օսման վէ Վրանսա տէֆթէրխանէլէրինտե սիւրէթլէլերի մահֆուզ ատուր : Վօնգօյտաթօնուն բէտմէն իլանը վագիթը կէլմիշ , վէ պու իքի զաթը ճէլիլ սըֆաթ պէյնինտե փիսգոբոս նասպը մաատէ սինտե հէնիւզ հիւանիւ իթիֆֆագ հասըլ օլամամըշ ըտը : Վարտինալ Վաբրարա , եէմինլիլէրտէն իքի փիսգոբոսա կիւճ իլէ ըտըը օլապիլմիշ իտի . Պօնաբաարթէ իսէ , ալթմըշ փիսգոբոստան օն իքիսինին եանի պէշտե պիրինին հէր հալտե եէմինլիլէրտէն օլմասընա ընսար իտիւպ , պաճնու տախի Օսման քիլիսէսինէ պիր պէօյիւք միւաասատե վէ թէնէզզիւլ սայար ըտը :

Վագաա եէնիտէն նասպ օլունաճագ ալթմըշ փիսգոբոսուն քեաֆ ֆէսի էակի վէ տինտար թէսմիյէ օլունան փիսգոբոսլարտան ինթիհ խասպ օլունտուղու հալտե , պու խուսուս եէմինլի փիսգոբոսլարա վէ բաբասլարա աշիքեար պիր թահգիր սայըլմազմըշըտը : Իմամ Պօնաբաարթէ կէրէք Ղապե Պէրնիյէ վէ կէրէք ումուրու մէզհէպլիյէ վէքիլի միւաին Օրլեանս իլէ իսթիշարէ իթաաիքատէն սօղրա եէմինլիլէրտէն իքի սէր փիսգոբոս վէ օն փիսգոբոս ինթիխասպ իյլէտի : Ասլ սիլեանըն միւսինն վէ ֆազիլ սէր փիսգոբոսու Ասնսինեօր Պէլուա , Խարիսէ սէր փիսգոբոս նասպ օլունտու . Վանպասէրէս Վօնսիւլիւն պիրատէրի , Ուանա , վէ պաշ Վօնսիւլիւն տայէսի Վեշ[1] նամ բաբաա Ղոնա , սէր փիսգոբոս նասպ օլունտուլար : Ղապե Պէրնիյէյէ տախ Օրլեան փիսգոբոսլուղու թէվճիհ օլունտու , վէլ հասըլ գըրգ սէքիզի էակիլէրտէն վէ օն իքիսի եէնիլէրտէն օլարագ ճիւմլէ փիսգո

[1] Պու բաբաա հէր նե գատար Պօնաբար թէնին ամճասը իսե տե , տայիմ քէնտիսինե ճեխտիֆէթի կէօսթէրմիշ տիր , վե իէրիւտ գատարինալ տախի օլուպ , հիքմայէմիպտե միւքէրրէրն ղէբրի կէչէձէք տիր :

Digitized by Google

բոսլուգլար թէվհիհ օլունուպ, իչլերինաէ եվվելքի ամանէլերինաէն քիւչիւք մեհնէտէ կէչէնլերէ տախի Կ՝արտինալլըգ իւնվանը վտա օլունարագ, խաթըրլէրի հլե ալընտը։ Պու փիսգոքոս թէվհիհսաթը, Կ՝օնգօրտաթօ իթթիֆագնաամէսինին բէսամէն իլանընտան վէ Ձրան ստտա մէզհէպին իսպասընտան վէ քիլիսէլերին աչըլմասընտան սօղրա իլան օլունաճագտը։

Պու ճիւմլէ տէֆթէրի գարտինալ Կ՝աբգարայա թագաւիմ օլտուգտա, իֆթաթ մուհանաաթ կէօսթէրիպ, ահը կէօղ եաշլարը տախի տէօքտիւ, վէ Կ՝օմատան պու խուսուսա մուրախխաս նատագ օլան մուշ իքէն կէօնակէօն պէհանէլէր իլէ քէնտիսինի պու պագատ գուտրէթի եօգ կիպի կէօսթէրտի։ Կաքին միւսիւ Կ՝օրթալիս վէ Կապէ Պէրնիյէ Կ՝արտինալլըն նէզտինէ կէլիպ, եա Պօնաբարթէնին իրատէսի եէրինի պուլմալը, եա տախի Կ՝օնգօրտաթօնուն իլանըն տան վէ մէզհէպին իսպասընտան վագ կէչմէհինիզ տէտիլէր։ Կ՝արտինալ Կ՝աբգարանըն չագըսի թիւքէնիպ բուչի թէսլիմիյէթ կէօսթէրտի։ Ալ է Կ՝օմայա տախի շու վէճհ իլէ թահրիր խլէտի։ "Տինի տարլարըն մէզհէպ թահլիմաթընտան արի գալմամագաը իչէն, քիվի սէյէ սատրգ գալան բուհանի կիւրտհուն վէնճաաթընը ֆէտա իթթիհյէ վէճպուր օլմուշում, վագտա պէնի թասյիպ իտէճէքտինիզ լագին պէն պու պապատ ատմաքի պիւր սէտայէ հէվալէյի սէմմ իլէ. միչիմ տիր։ Կ՝արտինալ Կ՝աբգարա հէր նէ գատար պու վէճհ իլէ ինթիխապաթա բուչի բիզա կէօսթէրտի իսէ առէ, եէվինդի փու գոբաալարտան տախի էակի հալլէրինտէն բիճու իթթիքլէրինէ տայիր պիրէր բէսամի թէօվկէնաաճ նէչը իթթիճլերինի տախի Կ՝օմանընդն պու միւտատաէսինէ թէքբար շարթ պէյտան խլէտի։

ՕՆՈՒՆԱՒՈՒ ՓԱՍԱ.

1802

1։ Կ՝օնգօրպալօնուա Կ՝ուվանիյ ճէճլէսինէ ի-զահէրէ օլուռարագ գապու-լ օլունմասը։ 2։ Կ՝արտինալ Կ՝աբգարանըն բէսինէն Կ՝օմա էլլէսի մագամընա գապու-լ օլունմասը։ 3։ Կէնի ինիլիսագ օլունան փէօրլի փիսգոքոսուա բէսանը նագփի։ 4։ Կագիայը մեհէպ իչէա օգուռնուա ինէչէ-ի-ր փուսալարը։ 5։ Այն գուլլերնը ինուվէյնի։ 6։ Կ՝օնգօրպալօնուա Ձրանըդ ի-լէրինէ բէսինէն իլան օլունմասը։ 7։ Ալ-լէճէլերին Ձրանայա ավէհրի, Կ էզիօն Կ՝Ընէօր ընդսանընը իհտա-ը, վէ ի-լիճէլերին չի-զապը։ 8։ Սան Տ՝օհինգ սէֆերի նասհմահը։

1։ Կ՝ԱՐՏԻՆԱԼ Կ՝աբգարա քիւհան հիւքիւմէթինէ մուրախխաս մէհուր օլարագ հէր պիր թէքլիֆտանը գապու-լ իթթիքտէն սօղրա, արթըգ Կ՝օնգօրտաթօնուն իլանընտա խաթրճանէն պիր

Digitized by Google

միշտ քիլաթ գալմատըղընտան, Պօնաբարթէ Նաւանին մէծլիսինի ճէլա խաւսպ. կերէք Նօնգօրտաթօնուն պիր սիւրէթինի, վէ կերէք միւ ճիպինճէ թանզիմ օլաւնան նիզամաթը ասասկէսի, 1802 սէնէսի նիւ սանըն պէշինճի կիւնիւ, տէվլէթ մէծլիսի ազալարընտան, Նօրթալիս Նէնիյէ. վէ Նէնէօ տը Նէնժան տ'Նընժէլի իլէ մէծլիսի մէզպուրէ թագտիմ խյլէսի. Նուգատտէմա մարթըն երիմի պէշինտէ, Նմիհնա մուահէտէսի եանի միւսալէհէլը ումումիյէ մատտէսի Նարիսաէ նէշը օլաւնտուգտա, Պօնաբարթէսի քեաֆֆէսի մէծլիսէը վիւքէլա վէ սիւֆէրա թէպրիք խյլէմիշլէր, վէ օ վագթ Նաւանին մէծլիսի հէնիզ ճէլպ օլաւնմամըշ օլտուղուննատան, պու ըէսմի, իմրա խտէմիշ խան, իսմի իպթիտայը քիւշատինտէ, Նաւանին մէծլիսի վէքիլլէրինաէն երիմի պէշքիշի Պօնաբարթէնին հուզուրսունա չըգըպ, պու ա զալարըն քեաֆֆէսի հէր նէ գատար տա Պօնաբարթէյէ թէրաֆտար խսէլէրտէ, խյրատ իթտիքլէրի նուվգտա Նօնգօրտաթօ ըաֆզընը ա ղըզարընա ալամմատըլար, վէ պու խուսուս տախի օ տէվրին Իրանաա ահալիսինին էֆքեարինէ աշքեար պիր նըշանէ ատտ օլաւնտու։ Իշթէ Նաւանին մէծլիսի ըէյիսինին Պօնաբարթէ հուզուրսունտա իյրատ խյլէտիյի նուվգտու ըէսմի։

« Ընմշէհրիմիզ Նօնաիւլ »։

« Իրանաա ահալիսի ալէյհինէ պիւթիւն Նսրօթա գլյամ իթմիշօլ « ատուղաւնտան, միլլէթին ագաէմը իհթիսաը ֆիւթուհաթ մատտէսի, « խի, սիզլէր պու մաղաֆֆէրիյէթէ մազհար օլաւպ, Նսրօթայը եէնէ « տինիզ։ Իվիւթուհաթաէն ասղրա Իրանաանըն եշէտտը էմել վէ ար « զու իթտիյի շէյ, միւսալէհէ մատտէսի իտի, սիզ պունու տահի միլ « լէթէ պահշ խյլէտինիզ։ Կեշմիշ Իշիւն նէ ազիմ շէրէֆ, վէ կելճէք « խշիւն նէ պէօյիւք իւմիտ, պունլարըն ճիւմլէսի սիզին քէնտի իզ « տամընըզըն սէմէրէսի տիր. իսմի ճիւմհուրուն ըէմիւտաւտար օլտու « զու պահթ, իզպալ, վէ սատտէթինի, սիզին քէնտի պահթ, իզպալ « վէ սասատէթինիզ մագամընտա գատպու իթմէնիզ Թէմէննի օլունուբ։ Պու քէլամտան ասղրա բէյիսի մէծլիս, պիւթիւն միլլէթին շիւքրանէ յէթինի տախի, քէլիմաթը Թամիլէ իլէ արզ իւ պէյան իտիպ, ֆագաթ Նօնգօրտաթօնուն լաֆզընը պիլէ աղզընա ալմատը։ Նաւանին մէծլիսի բէյիսինին, Նօնգօրտաթօ լաֆզընը աղըզընա ալմամատը զիր նիյէթէլէ օլաւղուննատան, Պօնաբարթէ տախի պունու աղնայըզ վէ մէծլիսի մէզպուրու քիպարճա պիր Թէքտիր իթմէք իւզրէ, եալըն նըզ Իվիհնա միւսալէհէսի լաֆզը իլէ Թէպրիքէ կելէն ըէյիսէրինէ եա լընըզ Նօնգօրտաթօ լաֆզը իլէ ճէվապ վէրտի վէ տէտի, « Ընագ « գըմտա ըզհար իթտիյինիզ Թէվճիհտէն միւԹէշէքքիրիմ։ Պու « տէֆաքի մէծլիսինիզ էն միւհիմմ պիր մատտէնին միւզաքէրէսինտէն, « եանի մէզհէպճէ միւնազալէրին Թէավիյէսի կիրպի պիր ուսուլու « խայրիյէտէն պաշկայաճագ տը։ Շու միւճիպի էլէմ վէ էսէֆ օլաճագ « մուարազալարը տէֆ իւ իզալէսինէ, վէ մէզհէպ ադհաթպըրընը

ո խզգասընա պիւթիւն Ցրանսա մուննթաղըր տըր։ Սիզին տախ իթ-
ո թիֆագը արա իլէ վէթանընըզըն պու արզուհունի գուվվէտէն ֆիլէ-
ո կէթիրէճէյինիզի մէմուլ իտէրիմ։ Ցրանսըզ միլլէթի քէնտի վէքիլե-
ո րինին րուհանի, եանի գալզ միւսալէհէսինի պաշա չըգ ատրատագ
ո պիւթիւն ֆամիլեալէրին ասայիշ վէ իսթիրահէթինի իլթիզամ իթ-
ո տիքլէրինի կէօրտիքտէ, տէրճէյի ֆիրաթտա մէսրուր օլաճագ տըր։
ո Ա՛ֆ պու նէվի պիր միւսալէհ, ահալինին սատտէթինէ նտզարէն,
ո պու հիւնքի կիւն կէլիպ հիւքիւմէթի թէպրիք իմտիխինիզ տիւնեէվ
ո պիր միւսալէհէտէն եիւզ գաթ միւրաճահ տըր ինտիմատ ո։

Պօնաբարթէնին պու նազիքեանէ իսկնարաթը մէճլիսէ թէյիթ է-
տիւպ Պօնգօրտաթօ ահտնամէսի կէրէք Ֆրիպիւնա վէ կէրէք Պա-
վանին մէճլիսինէ Թագտիմ օլունտուգտա, այըր միւյահազալար իլէ
թէվէճճիւհանէ թէզէքքիւր գըլընտըգտան սոզրա, Ֆրիպիւնա մէճ-
լիսինտէ գուրա աթըլտըգտա 78 ազա գապուլ վէ 7 ազա ատէմը գա-
պուլ, վէ Պավանին մէճլիսինտէ տախի 228 ազա գապուլ, վէ 21 ա-
զա ատէմը գապուլ կէօսթէրտի, վէ պու վէճհ իլէ իֆթաթ պիր էք-
սէրիէթ Պօնգօրտաթոյու գապուլ իլմիշ տէվէք օլտուդունան
նիսան 8 Թարիխի իլէ Պավանին քիւթիւպինէ գայտ օլուպ, հիւք-
միւ ճարի օլմայա պաշլատը, վէ արթըդ կէրէք տախիլտէն վէ կէրէք
խարիճտէն Պօնաբարթէնին պու իմալը խայրխէսինէ ճիւղեի մէրթէ-
պէտէ պիր մուխալիֆէթ էսէրի տախի զուհուր խտմէտի։

Ջ։ Պօնգօրտաթօնուն մէճլիսլերտէն գապուլ օլունտուղու
կիւն, հաֆթանըն բէնչէնպէ կիւնիւ օլուպ, եագլընընտա օլան բա-
զար տախի Ասագալիա եօրթուսունան պիր հաֆթա էվվել[1] կէլէն
վէ ջեյհո՛ն փալը Թէտմիյէ օլունան բազար օլմադիլէ։ Պօնաբարթէ, Պա-
թօլիզ այնընճա պու պէօյիւք վէ մուազզամ կիւնլէրի մէզհէպ իպ-
գասը զինհէթ վէ մէսէրրէթի իլէ տախի միւշէրրէֆ իլմէկը արզու է-
տէր իտի։ Ա՛ալ պու քի ջեհոնո՛ա լիրէրէ իւնվանը իլէ Ասքա հազ-
րէթլերինտէն էլչի կէլէն Պարտինալ Պաբտրա հէնիւզ հիւքիւմէթ
նէզտինտէ բէսմէն գապուլ օլունմամըշ իտի։ Պօնաբարթէ էրթէսի
ճիւմաա կիւնիւնիւ պու բէսմին իճրասընա Թահսիս իտիպ, քէ-
ֆիէթի քէնտիսինէ տախի Թէպլիղ իյլէտի, պալատե տախի իֆտաե
օլունտուղու վէճհ իլէ պու իւնվան իլէ կիւլէն էլչիլերին, Ըմմայ
մուրահասէն վէքեալէթլերինէ պիր նըշանէի ալենիյէ օլմագ ի-
բէ էօնլերինտե պիր կիւմիւշ եահօա ալըճուն, խաչալէմ չէքիլմէք Ի-
մանըն Թէչրիֆաթընտան պուլունուպ, Պարտինալ Պաբտրա տախի
հիւքիւմէթը րուհանիյէնին արզուսինէ մուվաֆագաթլե մէզհէպին
միւմքին մէրթէպե աշիքեար օլմասընը մահլուպ իմտիխինտէն, եէվ
մը մէզքուրտե բէսմէն Ֆրիլերսի աերայընա կիմտիխինաե, խաչ-
լէմը մէզպուրու ալ էլպիսէլէր կիսինիշ պիր սիմարի զապիթին, էօ
նիւնտէն չէքմէսինի իլմիհզամ իյլէմիշ իտի։

Ա՛իքիւմէթ իսէ պիր իսթիհզայէ միւճիպ օլմամագ իւզրե հ-

[1] Ծոպնաղուդ բաղարը։

նիւզ ֆէյլէսօֆլուգուա պուլուն Խարիս ահալեսինէ պու սէյրի կէօսթէրմէքսէն իհթիրազ իտէր իտի, իմոի վաֆիը միւզաքէրէտէն սօղրա խաչալէմը մեզպուրուն Վարտինալըն էօնիւնտէն պիր ալայ արապատա տէրուննինտէ օլարագ չէքիլմէսինէ գարար վէրիլտի։ Իմոի եէվմը մեզքիւրտէ Վարտինալ Վաբրարա, պաշ Վօնսիւլիւն ալայ արապալարընա բաքիպէն, խաոսա սիվարիլէրի տախի քէնտիսինէ բէ-տիֆ օլարագ, տարաթ վէ հաշմէթէլ Թիւլէլերի աերայընա տուխուլ խլէտի. պաշ Վօնսիւլ տախի տիկէր ևքի Վօնսիւլ րիֆագէֆէթ, վէ վիւքէլա վէ ճէնէրալլար վէ տայրէսի միւթէհայզանը իլէ Վարտինալ-լը գարշըլայրալ տիվանխանէյէ տուխուլ խլէտիլէր։ Վարտինալ Վաբ-րարա նուբանի պիր սրֆաթէ մալիք օլտուղունատան, բուհանի մէ-մուբինին մ'լուֆ օլտուղու ազամէթլէ պիր նութգ իրատ խլէյիպ քիւլիսէ թէրաֆընատան պաշ Վօնսիւլէ ըէսմը թէչէքքիւրիւ խֆա խ-լէտի։ Պատէհու Վրանատ թէչըրիֆաթը ահքեամընատան օլտուղու վէճհ իլէ, տէվլէթէ գարշը պիր մուամէլէ իթմէյէճէյինի, վէ մէ-մուբյէթինին լուզումի գալմատըղը հալատ, ավտէթ իտէճէյինի միւ-էքքէա սատագաթ եիվինինի տախի իճրա խլէտի, վէ պաշ Վօնսիւլ տախի էլՖազը միւնթէխիպէ իլէ պիր նութգ իրատ իթտիքտէն սօղ-րա թէրաֆէյն պիրպիրինի թէպրիք իտէրէք մահալլէրինէ ավտէթ խլէտիլէր, վէ օլ վէճհ իլէ ըէսմը մեզքիւր տախի խիթամ պուլ-տու։

Իպգայը մեզհէպ իչինն, Պօնաբարթէնին էմրի իլէ հազըրլանմագ-ատա օլան զինէթ վէ տարաթէ նազարէն պու թէչրիֆաթ պիր քիւ-չիւք պաշանկըճ տէմէք իտի։ Պու ճիւմլե Խարիս ահալեսինին էվ-վէլճէ մալիւմի օլսա, պինէլեր իլէ սօգագլարա տէօքիւլիւպ, պու զինէթէ տահա պիր չոշաա վէրմէքլէրինէ չիւպհէ եօղուտու, ան-ճագ հիւքիւմէթ պազը մուհապագ իհթիրազաթէ մէպնի էվվէլճէ քէֆիյէթին իլանընը թէճվիզ իթմեմիշ օլտուղունատան. պու խուսուս մախֆիճէ իմրար խլէտի։

3° Պօնաբարթէ, փիագոբոսլուգ թէվճհ իթտիի բաբասլարընն պազըլարընը Վարտինալ Վաբրարայա տախի դապուլ իթտիրմիշ օլտու-ղունատան, Խասգալիա կիւնիւ իպգայը մեզհէպ զըմընատա ուլուքիւ-սէ տէրուննինտէ վագի օլաճագ զինէթտէ պուռնալարըն փիագոբոսլուգ իւնվան վէ մէսնէտի իլէ հազըր պուլուռնմալէրի իչինն, ըէսմը թագ-տիսլէրինին [1] պիր հաֆթա էվվէլ զինէթուն տալը բաղարընատա իճրա օլռնմասընը տախի մաթլուպ խլէմիշ իտի։ Վէ պու վէճհ իլէ ըէսմը թագտիսլէրի իճրա օլռնաճագ զամէլար. Խարիս սէր փիագոբոսու Պէլռա, Ռուան սէր փիագոբոսու Վանպասէրէս. Օրլեան փիագո-բոսու Լապէ Պէրնիյէ, վէ Վանն փիագոբոսու Հանռըմօն իտի։ Պու կիւնլէրտէ Խարիսին ուլու քիւլիսէի, վէ անահտարլարը հէնիւզ Վօսթիթիւսիօնել թատիր օլռնան բաբատա կիւրուհինին էլինտե օլտու-ղունատան հիւքիւմէթ թէրաֆընատան ըէսմի պիր էմրնամէ զուհուր իթ-

[1] Զեռնագրութիւնները։

Digitized by Google

մեսիքճէ , քիլիսէի Թէսալիա իսէմէյճէքլէրի տակի աշխքեաթ խոխ։ Պա՛ միւզէյեէն վէ ուլու քիլիսէ խաթասպ պիր հալէ կիրմիշ օլուպ , փիսգոպոս Թագտիոս կիսպէ ճէսիմ պիր բուհանի գլնկէմէ հիչ պիր վէճհ իլէ հազըրլանմըշ տէյիլ իսոխ ։ Պօնագաբթէ պէտճնինտէն ագճէ վէրէրէք պազը մերթէպէ ԹէզեճնաԹ Թէրթիպ իԹաիրմիշ խոխ ակ ագճէլէ օլբուլուդնտան , փիսգոպոսլարըն էլպիսէի բէտիմէլէրինի խբտալէրինէ պիր մահսուլ տակի Թախսիս օլունամամըշ ըտը ։ Ամոի եա գլնտա օլան պիր ամնտար խանէսինի պու խուսուսա մուվազգաթէն Թախսիս կալէտիլէր վէ եէնի փիսգոպոսլար էլպիսէի ֆախիրճէլէրինի պու խանէտէ կիմինիպ , էօյլէճէ մէյտան կէչիպ , ուլու քիլիսա տէ. բունինէ տակիլ օլտուլար ։ Ա՛հալինի Խարիս մէզհէպճէ պիր գինկէ Թգբա օլաճաղընը իչիճիպ , խրնճախընճ քիլիսէյէ գօշտուլար վէ ըմոի Թագտիոսի սէյր իս Թամաշա խոխուպ հիւրմէԹ վէ ըԹայէԹ կէօսթէ տիլէր ։ Ո՛ն ակնէտէն պէրու քիլիսէլէր մէԹրուք գալմընշ օլտուղանճ տան , պու գինկէնէԹը ազիմէյէ մուվաֆընգ սիւրէԹտէ տօճանընլտամընշ ըտը . անճագ քիլիսէնին պա՛ս հալի , տինատարլարըն գալգինէ տակա գիտագ Թէյիր իսոխուպ , քիլիսալէրինի քիւշատը , վէ չէրֆֆը ուամուտ բուհանիյէ հազգընտա պիր գամ տակի չէվգ իս գայրէԹ ընհոդ. բինէ միւճիպ օլմուշտուտ ։

Պա՛ կոնատէն տօղրտա , խպգայը մէզհէպճին ուամումէն ահալինի քէմալը մէմուունիյէԹինէ միւճիպ օլագճաղը ատինայընլտպ , Խազգաբա բազարընտա Թէրթիպ օլունան տահա ազիմ գինկէԹ տակի , Թագըմ Թագըմ վէ տինկէբ իլէ կէլէճէքլէրինէ տակի քիմսէնէյէ չէքբ վէ չիւպհէսի գալմատը ։ Խազգայը մէզհէպ , մատաէի խայրիյէտինի հազը նըզ Թէրաֆկիլէրը , եանի կէրէք ճիւմհուր վէ կէրէք գրազ Թէրաֆ տարըսընը մագտուր ԹուԹմատըլար վէ սէպէպ տակի աշխքեաթ խոխ։ Կէնտիլէրի տինատար իւնվանը իլէ Թէֆֆախխուբ խոխուպ տինկիլ վէ մէզհէպճիլ տէյի ԹէվաԹուր խոտրէք Թահգիր իԹիտիրէրի պիր ճիւմհուրուն , Ա՛ամա կիպի մէրքէզը մէզհէպ վէ տինատարի օլան պիր հիւքիւմէԹիլէ պարըշըպ իԹԹիֆագ իԹիմէտի , պուսնլտըրն իչինէ վէ քօլիՀիֆագաբնա կէլմէկէճէի աշկքեար խոխ ։ Ամոի պու խուսուս իլէ տակի պաշ Պօնտիւլէն պասիրէԹ վէ ֆէԹհանէԹի պիրլ ճիւմհէ գիւն Թէշար վէ էվվիայը ուամուրինէ ֆայիգ օլտուղու Թէպէյնէն խոխ։

4։ Պալատէ տակի իֆտատ օլունտուղու վէճհ իլէ , կէլէճէք քազար , եանի Ա՛ագգալիա կիւնիւ , կէրէք մուսալէհէի ուամումինին վէ կէրէք քիլիսէ հիւքիւմէԹի իլէ ագա օլունան իԹԹիֆագընի ահալինի ֆիրանայա բէտմէն իլտիղը իչէրէ , Ինվոմ նամ Թէչէքքիւ տուսար օգունագճաղը մուգարրէր պու բունտուղունտան , պա՛ս խա. տա ուամումի միլլէԹէ պիր վէգարըյէ կիւնիւ մագտալինտա հիւքմ մէԹ Թէրաֆընտան բէտմէն իլտի օլունուպ , հէր պիր Թէֆհէրքիւ Թը տակի մինտուտագա եագիֆագաղը վէ իլտինտամէրը իլէ ահալինի Ա՛ րիսէ պէյան օլունտուտ ։ Ինդիմը մէրքէզ ատաշ Պօնտիւլ , Թը պէօյիւք ալայ , վէ տարտաԹ վէ հաշմէԹէլէ վէ միւդիյէ վէ ապքէրնի էն միւԹէպէր մէմուրլարը տակի պէրապէր ալտըտագ տընճէն քիլիսէ.

Digitized by Google

յի կիսէ՛ձէքտի ։ Աատամ Պօնաբարթէ տախի պաշգաձա ալայ իլէ մահալը մուպարէքը մէզպուրի աղիմէթ իտէձէյինտէն , Խարիսին էն քիպարը տիւչհլիլէրի տախի միւշարաւէհայէ րիֆագաթ իթտիխըլէրի հալտէ , քէմալը մէճմունիյէթի միւճիպ օլաճաղընը ակրայ խաթաունէ լէրի վասէթաար իլէ պիւթիւն Խարիսէ թէվաթաւր իլլէտի . բէք չգ ղու Պօնաբարթէնին , տօլայըտան օլան պու տավիթինի գապուլ ի տիպ , պաղըլարը իպգայը մէզհէպ տահիհէն մէտրուբ օլտուգըս բընտան վէ պաղըլարը տախի զինէթ վէ տալթանաթ կէօսթէրմէք է մէլէ իլէ Խարիսին էն տիլպեր վէ էն չէօհրէթլի խաթաունլարը էէվ մը մէգգիւշուէ տապահլայըն Թիւիլերըի սէրայընա վատ օլուպ . մա տամ Պօնաբարթէ րիֆագէթ իլէտիլեր ։

Պօնաբարթէ պիւթիւն ձէնէրալլէրի տախի պաշգա պաշգա թա քմաթլէր կէօնտէրիպ , Խագալիա կիւնիւ քէնտիսի իլէ պէրապէր պու քիլիսէ ալայընա տախիլ օլմալէրինէ էքիտէն էմր իւ թէնպիհ իւ լէվիշ իտի ։ Ա՛էնէրալլար Պօնաբարթէնին մէզհէպ կէօսթէրտիքի պու հիւրմէթ վէ պու րայէթաէն էօթէտէն ույէյիւ հիշ պիր վէճհիլէ խօշնուտ օլմամըշ օլտուգլարընտան , պու պապատէ պագը մէրթէպ աշքիտարէն խարճինտագլըգ վէ իթաալէյի լնտան իմամձաութն տախի իմ թիրագ իմամմիչլէր իտի ։ Ա՛էնէրալ Խանըն ահվալի պաթատէ պէյտան օ լտանմա՛շ տուր ։ Ա՛էնէրալ () ժրօ տախի միւտաատատ իլէ մտվագգա թէն Խարիսատ իգամէթ իմամձաութ օլտուղու հալտէ ձէնէրալլարտան քտաճքճէթ րէճիգլէրի էթթաճընտա թօսիլանըպ , վէ պատէղ միւզաքէ րէ , Պօնաբարթէ իլէ պիրլիգտէ քիլիսէյէ կիմմէմիչէ գապուտ վէրիպ , թէթաճքլարընտան վէքիաալէթէն () ժրօյտա կէօնտէրիպ քէչճքճէթի խաագէր վէրտիլէր ։ Պօնաբարթէ ձէնէրալլարըն պու հարէքէթինէ ապատէմչէ քէսպը վուգուճ իմմիշ օլտուղունտան . ասիկէր իքի Պօնա պուլու վէ վիւքէլլար Թիւիլերըի սէրայընըն քէպիր տիւմանահանէսինէ տավէթ խոիպ , () ժրօյտա րէտմը ազամէթլէ գապտուղ էյէտի ։ () ժրօ ճէմաւր օլտուղու մատատէի ալէնէն հիւքիւմէթէ իճտատ իթտիքտէ Պօնաբարթէ կէրսէք միւլէյնէ վէ կէրսէք ատէրսէ ձէմուրլարընտա էմր վէրտիի վագթլարտա գուլլանտըղը էօճճ իւ ազամէթը հիւքմդանէի պու խաուտատա զիատէսի իլէ ըզհար խոիպ , () ժրօյտա շտ վչհչ իւ լէ խիթաագ իթտի ։ ո Ա՛իւմլէնիզէն վագիպէէի զիմմէթի հիւքիւմէթէ ո իթտէթ իթմէք օլտուղունտան , պու պապատէ ատիշհար օլտուղունուգ ո տէրզէշհիք գապահամըընըգը էյիտէն թտանըմալըգընըղ ։ Օմա իթիճիճագ ո նտամէ տի մէչհլիսլէրտատ մին զագէթէ գըդգնատուգ գապտուղ օլունմուշ , վէ ո Վատանէյն քիւթիւտինէ գապտ օլունտուգ գանունէն հիւքմիւնէ կէչմիշ ո օրտուգղունտան , վիւքէլտա , ձէնէրալ , ատքեր , զէնկին վէ ֆուգատա ո ձիւճէյէ իթտատի վէ մուվաֆֆագատի կէօսթէրմէյէ մէճպուր տուր ։ ո վէ այէն տախի կէրսէք լէխտ ձիւմհուր , վէ կէրսէք գուվվէյի ատքե ո լէյհի ադաշ ձէնէրալ պուլունտուգղունտան , հիւքիւմէթիմիզ պու ո հաւգատգունու մուհաֆազա իթմէկէ հաղդըմ ։ Խագալիա կիւնիւ ո ընէ իթէքթիսդ օլտնտան ալայ , զինէթ . վէ չէնղիճէրիյին ձայիզ օլտ ո օլմատըգը ձէնէրալլարըն միւտաախիլէ խտճէկի պիր մնատտ օլմամըշ

Digitized by Google

» հիւքիւմէթին վէ վիւքէլանըն թէնախիլ վէ թասվիռ իտէէին պիր
» քէֆիեէթ տիր. իմտի միւլքիյէ վէ ասքէրիյէ իւմէրասը, ճիւմլէսի
» նէ պու ալայա տախիլ օլմալէրի էմր վէրիլմիշ տիր, վէ իթասթաա
» իտէէք տիրլէր։ Վէ ()ժրօնուն եիւզիւնէ տիգ տիգ պագարագ
» տէտի։ » Վիլիսէյէ կիթմէք, ասքէրին չան իւ նամուսունա մը տօ
» գունուբ տէյօրսունուզ, ասքէրին չան իւ նամուսունու պէնիմ
» գատար վէգայէ վը մուհաֆազա իտէն օլմասըն, վէ զանն իտէիմ
» քի իւմէրայը ասքէրիյէնին պէնիմ իլէ պիր մահալտէ պուլունմասը,
» քէնտիլէրինէ, մէզէլէթուն զիատէ թէզայեիւտիւ չէրէֆ վէ
» շէօհրէթլէրինէ միւհիմ տիր. լաքին պունանան տա սոյիքը նազար
» օլունսուն, հիւքիւմէթ միւզաքէրէ գապուլ իթմէյիպ, էմր իթմիշ
» տիր, վէ էմրինէ մութավաֆէք, ճիւմլէնիզ Ասգալիա կիւնիւ
» քիլիսէյէ կէլիպ պանա րիֆագէթ իտէէքսինիզ։ ()ժրօ ճէվապ
վէրմէյիպ, մէյուսէն վէ մահճուպէն րէֆիգլէրինին նէզտինէ ավէթ
իյէտի, վէ ճիւմլէսի պու քիւչիւքլիւյիւ գապուլ իտիւպ, հիւքիւ
մէթէ իթաաթ իթմէյէ գարար վէրտիլէր։

5։ Պու վէճհ իլէ հէր պիր շէյ հազըր օլտուղուս հալուէ, Վար
տինաչ Վասբուրականըն պազը մէրթէպէ ըսրար վէ մուգավէմէթի ալ
գալտը պու էտասը իթթիֆագէ իյրասը թէզէլզիւլ իտերէք, պունան
ճահտ, իգտամաթ, վէ ֆէտագաքեարլըգ իլէ վիւճուտ պուլաճագ օլսն
մէզհէպ իպգասընը պիւթիւն պիւթիւնէ պօշա չըգարաճագտը։
Շէօյլէ քի, Պօնիւիւ-թէնէ Թասիր օլունան քաբասըտուտան ին
թիհասագ օլունան փիսգոբոսըար, գայտէյի գատիմէյի բուհանիկ
մուճիպինճէ, իլք ախշամտուն Վարտինաչ Վասբուրականըն նէզտինէ
կիտիպ, քիւիսէ վէքիւլ մագամընտա օլան պիր զամը մուագդա
մըն հուզուրինտէ ագայիտի սահհհէյի տինիսէլէրինի իգրար իմ
մէյէ մէճպուր օլտուգլարընտան, Վարտինաչ պու վէսիլէ իլէ քէն
տիլէրինտէն սապղգա մաթլուպ իթմիշ օլտուղուս թէօվսէնամէի
թէքրար մաճլուպ իյէտի։ Պու խուսուս կէրէք մէրգամ փիս
գոբոսլարըն վէ կէրէք ճիւմհուրիյէթին նամուսունա տօգունուբ
պիր մատուէ իտի, իմտի պաշ Պօնիւիւնիւն մալիսի օլտուգտա,
պունա թէհամմիւլ իտէմէյիպ, փիսգոբոսլարա տախի, պու պագ
տէ գավի տուրմալէրինի թէնախհ, վէ քէնտիսինին տախի մուա
վէնէթ իտէճէյինի վատա իյէտի, վէ պու հարէքէթլէ Օմա վէ
քիլինի տախի թէնէզզիւլ մէճպուր իտէճէյինի մէմուլ իտէր
իտի։ Պունուն իւզէրինէ Վարտինաչ Վասբուրա, Պօնագարթէ
նին նէզտինէ կէլիպ, պէյնէլէրինտէ գաթի չօգ միւզաքէրաթ վէ
դիալ իւ գալ վագի օլտու։ « Վանտէ էյալէթինտէ ճիւմհուր
հիւքիւմէթինէ ասի օլան, վէ ռէօրթ սէնէ պու հիւքիւմէթ
սիլահ չէքէն պիր ահալինին թէհնիւմտը օլան Ասպէ Պէրնէյ
կիսպի պիր զաթըն, փիսգոբոսլարընտա, պէն քէնտիմ գապուլ իթ
տիքտէն սօղրա, տէտի Պանագարթէ, Ասբա հազրէթլէրէ, գա
պահաթլարը եալընըզ ճիւմհուր հիւքիւմէթինի գապուլ իթմիշ
օլան։ . . . . . զամլարըն փիսգոբոսլարընտա նէ տէր տէ գա

Digitized by Google

դպրոց իմանալ։

Իմոթ, Նապոլեոնն իւր ախշամընա գատար, պու միւզաքէրէթ պիր հիւանթիւ նէթիճէ պուլսամմըշ ըտը, Պօնապարթէ ումուրու մէզհէպիյէ վէքիլի պուլունան Ալիսիս Նօրթալիսի, իւր ախ չամուան Վարտինալ Վապրարայա կէօնտէրիպ, էյեր պու թէօվ պէնաամ մատտէսի իւզէրինէ տահա պիր ըսրար իտեր իսէ, էր թէսի Նապոլեա կիւնիւնտե իպգայը մէզհէպ իչիւն վագի օլաճագ գինէթին մէքս օլունաճաղընը, վէ Պօնգօրտաթօ ահմնամ մինինին իլան օլունմայաճաղընը, գավիւէն խապէր վէրտիրտի։ Վարտինալ իչ պէշ ասաթ տահի թէրէտտիւտե գալտըգտան սօղրա, չարէսի թիւքէնտի, վէ եարը կէճէյէ եագընը ըսի թէսլիմէթ վէ թէնէզզիւլ ըղհար խլէտի. վէ օլ վէճհ իւէ եէմինե լի փնագոգուսլարընը, լհանէն ագայիտի ասհիհէյի տինինէյի իգրար իթմէլէրի, վէ քիւնա հիւքիւմէթինէ միւթիւ գալաճագլարընը վատ խլէմէլէրի, վէ քիւնսե իւէ պարըշմըշ օլտուգլարընը հէր նէ սիւ ընէթէլ իսկ պէյան խլէմէլէրի թէքրար մուգավէմէ գըլընտը, վէ հասըլ մէրգում փնագոգուսլար, թահրիրէն թէօվսէնամէ վէրմէ յէրէք պու միւչքիլաթ տահի թէսվիյէգէրը օլտու։

6° Ընթէսի 1802 սէնէսի Նիսանընն 18 ինճի Նապոլեա կիւնիւ, Պօնգօրտաթօ ահանամէսինին սիւրէթլէրի Խարիսին քեաֆֆէյի մահալլաթընտա ահալիյէ պէօյիւք մէմուրլար մարիֆէթի իւէ վէ պագը մէրթէպե զինէթ վէ տարաթէլ նէշը օլունտու, վէ ըէս մը իլան ոգագլարտա պու վէճհ իւէ իճրա օլունտուղու հայտէ, Պօնապարթէ տահի միւլքիս միւլէթին էհեա, ոէրվէթի վէ սասաաէթինէ միւճիպ հէր նէ մէտալիհի միւհիմմէ վար իսէ եէվմը մէգքիւրիւն չէրեֆի իչիւն օ կիւնէ թէվփիֆ իթմիշ օլտուղունտան քիւնսէհէ թէչրիճ իթմէգտէն էվվէլ, Ալիճնա մուահէտսիճ նին թասատիգ օլունմուշ սիւրէթլէրինի մուպատէլէ խլէտի, վէ պու մատտէյի միւհիմմէյի թէսվիյէ իթմիքտէն ասղրա, Խարիսին աւլու Ալէրիէմ անա քիւնսէսինէ թէվճիհ խլէտի։ Տէվլէթ մէճլիսի ազալարը, պիր թագըմ պէօյիւք վէ քիւչիւք մէմուրլար խամէրայը ասքէրի, էրիքեանը հարպ, Ալատամ Պօնապարթէ, վէ պիր թագըմ քիշիզատե խաթուններ, արատալար իւէ արգասընատն կիտիսկ, պիր ուզուն վէ ճէսիմ ալայ օլմուշլար ըտը։ Վիրինճի ֆրգայը ասքէրինէ Խարիսէ ճէլպ օլունուպ, Թիւիլերրի սէրայընտան քիւնսէ գաբուտատնա գատար սաֆպէսթէյի սէլամ օլունուգլարը հայտե, Խարիս Ալէրիմիգոգոսու, պիւրթիւն բուհանի կիւրուհի միւզէյեն էլպիսէլէր իւէ արգասընտա օլարագ Պօնապարթէյի գաբուտան գարշըլայըպ, վէ ապը մուգաատէսի թագամիմ իւէյիպ, չէմինէ ալճընտա օլարագ ալայը վալա իւէ միհրապընը ասղ թէրագֆընտա մախատաճա քէնտինի իչիւն թէհլիսէ գըլընմըշ օլան մահալը ալինէ գուտուտ իթմիսիսէրը։ Ալէնապօ Վավանինի, վէ Թրիպիւնա մէճլիսլերի ազալարը միհրապընը իւէ թէրագֆընա, վէ ճէնէրալլար պէօյիւք ունիֆորմալերի իւէ, Գա-

Digitized by Google

նաբատրիէնին ապրգատընա տիպիլմիշէր իտի , պուռնըտը սինատը չըգատան վիատ ; պաշ Վոնախուկուն գօրգուստու քիլիճ տէրտունէ նէ ճէմ իլճիշ օլտուղունատան , իչլէրինտէ օ մահալը մուպարէ-քի ճառգըշմայաճագ հարէքէթի կէօսթէրմէնլէր առախ պուռնատու : Գնաբատրիէ առախ Վոնախուկէրտէ մախտուս օլան ալ բէնգ էլտի սէի ֆախիրէսի իքտա իտիւպ վէ նէ ուօֆուլար կիպի պաշընը էչկի , վէ նէ առախ ֆէյլէուօֆլար կինպի ֆիլճուրտուղ կէօրիւնիւպ , այագ-ատա , վէ միւհէրէքէմ պիր հիյճէյ կէօսթէրմէքէք Ձրատատա ճիւմ հուրտա ազամիլի մէվհուրուհատա բիտատէր մագամը ալինինէ մուվա ֆըրգ , վէ ճիւմլէյէ միւճիպի խալրէթ վէ իլճատէր օլաճագ ուիւ-նէրճատէ հարէքէթի իպդրազ իչլէտի : Ձազըր պուռնատան վէ ճէգ-բէն կէլմիշ օլան գէվաճատէն փէք չօղաճատա ճանը սըգրըմայա պաշ լատը իսէ տէ , քիլինէ թէչրիֆաթը պիր ազ ուզուղնճա սիւրախ , ըսթին հէմ միւտալէհէյի ուամուպիկ վէ հէմ խագգայը մէգհէպ թէ-շէքքիւրիւ պիր երէկ կէլմիշ օլտուղունատան պիրի իլճ մէճատա ու մայան տիկէրի իլճ մէտրուք օրուբտու , վէ Ձրատանատըն պիւրթին խամէրայը միւլթէյէ վէ ատքէրիյէտի ապօյճ պիր բուհանի գինէթ-տա պուռնամաչէրի , պատատգիյն քէտֆքֆէի իմբատաթը բուհանիկէնին ատրպէպթիւթինէ ուշքէտար պիր ատէպտէթի վէ ատրահէթէն պիր խագ-բէթ օլտուղունատան ահալիի նատա վէ միլլէթին էքսէրիյէթի պու-ճիհէթէթ ճիւմլէտէն գիտատ մէճատա վէ մէա'ուատ պուռնատըգ

Ձէվմը մէգքիւրտուտ քէտֆքֆէի վիւքէթա , ատրայըրնատա պէռ յիւք գիտֆքէթէրի վէրիպ , մայհէթի մէմուրտըրը առավէթ խըլ-տիլէր , վէ ոիւֆքէրայը տուէլը էչկնճպիյէ առախ խատիճիյէ նատգըրնէն ատրայրնատա առավէթ օրուբատուտա : Գաշ Վօնախուլ Գօնաբատրիէ առախ Ֆիւիլէրտի ատրայրնատա պիր ձէպիմ գիյատֆէթ վէրիպ , Վատրինատ Գատբատրա , Ձատրիա Վէրմինգատրատա , նէնի ինթիհատպ օրուբնան փու-գուստրըն էքսէրիտի , վէ ատվէթէն էն պէցիւք մէմուբտարը առախ պու գիյատֆէթէ առավէթ օրուբատուտա : Գաշ Վօնախուլ , Թատ միւա-տէթ Վատրինատ Վատրատրա իլճ միւճագատէ խատիպ , պէցիլէ պիր ա-մատրու ձէնիճէ վէ խայրիյէտի պաշտա չգգատրդը օրատուղունատան գալ-պինտէ հատրդ օլան ատուրտրա ապիճէ լէհձէինտէ առախ աշէքատրէն նիւմայան օրուբատուտա : Պէցիլէ պիր մէտէրտրէթէ ատրատրնատա , պու-խայրիյէտէն խօշլանմայան պատը ձէնկէրտրդատ իլճ գատրդ պէ գատը հէլտիքատէ , չէհրէյի պօզուպ , վէ պուռնդատա առեմը խօշնատպէթ իլճէտիլ

վիճե պատւոյմատրգ՝ան Յիսուսեանները սատարելը տախիլլիէտի պէտ քեմալ օջմանը տէնեմէզ խոհ։ Ալի-Հայդարիէթին զուհայրինտէն ասղատ քէք չօգ Յիսուսըզլար, վէթանըարը օլան Յիսուսասան Թարտ վէ մալլէթի միւասատէրէ օլունուզ, տիարը զուրպէթտե վէ էշնէպլի մէմլէքէթ լէրինտե միւլթէզմի խոմի իլե զարուրէթլե ամանիւզար օլուրլար ըտը։ Ալ է պատգլարը Յիսուսասա տուշմանն օլան հիւքիւմէթլէր նէզարինտե եէկճէք էքմէք պուլուրլար խե տե, սատմը իթթիֆաք գըն ատմերէյի մինճուրէի օլարադ, Յիսուսասա իրդանէթ իթթիմէքլէ պու նիմէթե անձադ նայիլ օլասաիլիրլէրտոն. Իմամի պու մադուլէ միւլթէզիլէրին վէլիանլէրինէ ամտէթինի, Գե նադարաթե միւասալէհէյի տախիլլիէտէ էտաս օլաձադ մէվատանէն ատտ խոհուպ, պու պատատե հէրկ նէ մէրթէպէ մոհխալիֆէթ զուհուր իթտի, վէ չհուհուրա վէ քէնտի հիւքիւմէթինէ ատխի հէրկ նէ տէրճէ մոհխալաթտա ատտ օլունուտու խե տե, թասրիզի իթե վիլիսինի պուլուպ, սիր գաշ ֆէտատ պաշլարընտան վէ տէճահէ էհդապլընտան մատտա քեռաֆիէթի միւլթէզիլէրին վէլթանլատը զ լան Յիսուսասա ամանէթլէրինէ բուխատե վէրտիրիպ, հէնթզ տաթրլմամըշ օլարադ տէվլէթ խազինէսինտե գաշմըշ օլան մալ վէ միւլքլէրինի տախիլ քէնտիլէրինէ իատե իթտիրտի, վէ չօգ լատը պաշ Վօնախուլուն պու իմալը խայրխէսինատէն միւթէնեֆֆիքի զարադ, վէթանլէրինէ ամանէթ իստիւ այալ իւ էվլատլէրին վէ փեատը իւ մատերլերինի՛ մոհտապէթլե տերճաղօշ իստիւ, օր վէճհ իլե պինլէրճէ ֆամիլեատլէր մէսրուր վէ մէս՛ուտ օլարադ, պուննճա խայրատըն ատհիպի օլան պաշ Վօնախուլուն, տատայը պադայը էյատը էօմր իւ իզալինէ մոհվազէպէթլե աման կիւզար օլուրլարտը։

Վատխմանէն պէրու Յիսուսասա ահալիսի պէյնինատ պադը իմթիազլը պընճֆըար օլուպ պու ճիհէթլե պիր եահուտի, գամաելիզ, թօօթէսեան, քիշիզատե, բադատա, էանաֆ, վէ այլոր պադը մէմլէքէթլերինէ միւասիր վէ մոհթադը օլան հուգուգու վէ նէ տէ տէվլէթճէ օլան զիմմիէթլերի պիր պիրինէ միւասիր վէ մոհթադը օլուպ պաշգադա պաշգադա գանուն վէ նիզամ ալթընտա կիսպի իսիլէր։ Իֆքամ ճաճհուր իթէրաֆտարը օլան քիմսէլեր, պու իմթիազլարըն քէնտիքիէնի գալտըրսուպ. ահալիսի միւասիրթը քեռամիլ հասրլ իմմէք էֆքեատընտա իսիլէր։ Պօնաքարթէ կէրէք պու մադուլէ պիր միւասալաթըն, վէ կէրէք եաքի Յիսուսասա ատասլինճէ օլան իմթիազլէն իպգատը պու լէէճատուա ատվրինտե, պիր վէճհ իլե ուչատմայաճաղընը լատնա ֆէրզ վէ ֆէհմ իթմիշ խե տե, ինսանն գըսմը նէն, վէ խատասի իլե Յիսուսասըն հասատէլ Թասափա շէյխատա վէ թէմէյեիւճէ մայիլ օլատուգլարընտա տախիլ շէուպհէսի օմմատըզընտան, հէմ միլլէթին ախլագընտա մուվաֆֆագատե, վէ հէմ տե ֆատվիլէթ, շէճատէթ վէ մալլումաթէ պիր միւքատաֆատ օլմագ խաղե պիր նէվի իմթիազ տատգըզը վէճհ իլե, նէ տօղուշա նէ քիշիզատէլթէ

Digitized by Google

վէ ինէ տէ պիր էյալէթէ մահսուս օլուպ , պիւթիւն Յունանա ա. հալխինտէն էհլը լիազաթի օլանլէրէ մահսուս օլաճագ , վէ պէցիլ պիր իմթիազա մազհար օլան քիմսէլէր միւլք վէ տէվլէթճէ օլան հուգուգ վէ զիմմէթլէրինտէ եւինէ եէկտիկէրինէ միւսավի օլուպ , ճէնէբալ , վիւքէլա , բաբաս , քէտխիւդա , էնանճ վէ նէֆէր , հաթարճէ վէ միւլքճէ պիր հիւանիւ խըզմէթ իպրազընա մուվաֆֆագ օլուպ , ըր հալտէ պու իմթիազաթէ նայիլ օլապիլիպ , օր վէճհ իլէ հէր Յէ. բանըզըն պէցիլ պիր իմթիազէ գապիլիյէթէ վէ իսթիհգագը օլապի. լէճէյինտէն , պու եիւզտէն մատուհի միւսաւաթ . վէ եալնըզ համիյէթ , ղայրէթ , սատագաթ , մալիւմաթ վէ չէճասաթլէ քէֆ. պը լիազէթ իթմիշ օլանլար պու շէրէֆէ նայիլ օլաճագլարընտան , պու եիւզտէն տախի , մատուհը իմթիազ հասըլ օլաճագտը : Ինանի պու մատուհը միւթէնա իւզէրինէ Պօնապարթէ խայլը վագըթ թէ. ֆէգբիւր իթտիքտէն սօղրա . | Էֆէնտի փ'Օնէօ ընշանընը իհտաա էտիւպ , նիզամանթընը տախի շու վէճհ իլէ իլան իյլէտի . | Էֆէնտի փ'Օնէօ լաֆզը ասքէրիտէն ալընըպ . Ճոռնոփօ չէրէֆ մանասընա կէլիր , վէ իսմի ասքէրիտէն ալընմըշ օլտուղունտան , րիւթպէէրի տախի ասքէրիյէ միւշապէհէթէլէ թագսիմ օլունտու . Շէյլէ քի , պու ընշանը ալանլար պիւթիւն Յունաստա օն պէշ ֆրգա օլաճագ. տը , հէր ֆրգանընն եէտի պէցիւք զապիթի , (Կրանտ օֆիսիէ) եիրմի ամիրի , (Կոմանտէօր) օֆուզ զապիթի ( ) ֆիսիէ ( ) վէ 350 նէֆէրի (Էժիօներ) օլարագ ճէմաան ալընը պին քիշի օլաճագտը , վէ պայտատ տախի իֆտատէ օլունտուղուզ վէճհ իլէ պու իմթիազ քիշի ցատէյիյէ վէ եահօտ զէննկինլիյէ մահսուս օլմայընպ , ֆուգարատան տախի հհլը լիազէթի օլանա վէրիլէպիլէճէկինտէն , էսհապը իմթիազ հէր քէսէ մալիւմ օլմագ իչիւն պիր տէ պիր ալամէթի օլմագ ըզըմ կէլիպ , օր վէճհ իլէ մէզքիւր | Էֆէնտի փ'Օնէօ եահօտ ֆրգա. յը էջրէֆէ մահսուս պիր տէ պիր ընշան իհտաա օլունուպ [1] պէցիլ

[1] Լէֆէնտի փ' Օնէօր ընշանը ալմուան իւզէ. րինէ պէհալ մինէ իլէ պէշ չամըլ պիր եըլ. ատըզ տարը , օրթասընտա մէշէ վէ տէֆինէ եահ. բագլարը իլէ միւէյէնէն պիրէր չէնտէր օլուպ , պիր թէրտիբընտա Պօնապարթէնին սեւդիթի , վէ եէրտաֆընտա , Պօնաբարնէ պու Գօնօթ. տէկի եազըլը , վէ տիկէր թէրտիբընտա այագ. լարը իլէ ներտըրըմ թաւթմուշ պիր գարա գուշ , վէ եէրտաֆընտա չան վէ վէֆան եահ. զըլը տարը , 1804 տէ , Պօնապարնէ պու Գօնօթ. եէրինէ Պօնապարնէ Էմբէրոր եահզըլը . Գու. եըլտըզ պիր ալ մուհասիբ չէրիտիլ կէօյահան ատ թէրտիբնա տարըլը :

1814 տէն սօղրա , Պուրպօն գրալլարը Ֆը. րանսայա հիւքմ իթտիւտե , Լէֆէնտի փ' Օնէօր ընշանընը գալդրմայըպ , ֆեպգաթի Պօնապարթէ սեւդիթինին եէրինէ Անդիգոնը գրալլը սեւդիթինի , վէ գարագուշ եէրինէ Գաբսբօն գրալլարընը ալամէթի օլան իւչ զանդագ րհս. մինի վազ խլեմիլէր : Գէզալէգ բրիթգէրի տախի պաշգա կէօնէ Թանգիմ խըէմէբէր : Ն պէցիլ լիւթֆիյէ Ղրան Գրօսա թէֆֆէ է. տիւպ պաճնատո եազընընը քիւչ պ. ճագտը . Կրանթ Օֆիսիէ 160 , Գօմանտօր 400 , Օֆիսիէ , 2000 վէ չավուշլարը ոտը այնա տախի հատտա կէօմէրիւճաք : (Էչ նէպոլէ վէրիլէնլէր պու այրընտան խարընա օլուպ , պուռնըզտա մնաշ , տախի վէրիպէր) 1830 տա Լուի Ֆիլիբ տէվրինտե , եէրինէ Ընդ Գահըրըն սեւդիթի պու նըշանլարդը խարինա տէ գալուպ , իւչ զանդագ եէրինէ , ճմնէ սեւլատէտէն օլան չապդալատա էյէ Ֆրանդը առնձագը վազ օլաճագտա . 1848 տէն սոդա , Թէգդար պէցիլ ընդօգնուտե սեւդիթի , վէ գարագուշ վազ օլաճագտա հէյնէրը տախի խալդագ օլաճագտա , վէ եէրան պու հուգուգ տախի Շվալիէներին նըշանը կճմիշ , վէ Օֆիսիէ լէրին ալամէթի օլան իւչ զանդագ րհս. մինի վազ խլեմիլէր : Գէզալէգ բրիթգէրի տախի պաշգա կէօնէ Թանգիմ խըէմէբէր : Ն պէցիլ լիւթֆիյէ Ղրան Գրօսա թէֆֆէ է. տիւպ պաճնատո եազընընը քիւչ պ. ճագտը . Կրանթ Օֆիսիէ 160 , Գօմանտօր 400 , Օֆիսիէ , 2000 վէ չավուշլարը ոտը այնա տախի հատտա կէօմէրիւճաք : (Էչ նէպոլէ վէրիլէնլէր պու այրընտան խարընա օլուպ , պուռնըզտա մնաշ , տախի վէրիպէր) 1830 տա Լուի Ֆիլիբ տէվրինտե , եէրինէ Ընդ Գահըրըն սեւդիթի պու նըշանլարդը խարինա տէ գալուպ , իւչ զանդագ եէրինէ , ճմնէ սեւլատէտէն օլան չապդալատա էյէ Ֆրանդը առնձագը վազ օլաճագտա . 1848 տէն սոդա , Թէգդար պէցիլ ընդօգնուտե սեւդիթի , վէ գարագուշ վազ օլաճագտա հէյնէրը տախի խալդագ օլաճագտա , վէ եէրան պու հուգուգ տախի Շվալիէներին նըշանը կճմիշ , վէ Օֆիսիէ լէրին ալամէթի օլան

Digitized by Google

պիր չէրէֆլի ֆրգայա տախիլ օլաճագ զաթլարըն սօն՝ տէրէճէ զարու-
րէթէ տուչար օլմամալարը , վէ մէճլիսլէրուե միւմքին մէրթէպէ
թէմիզ գըյաֆէթլէ կէօրիւնմէլէրի իչիւն , հէր րիւթպէչէ չնապան
պիրէր մըգտար տախի մատշ թախտա օլուռնտու , վէ օլ վէճհ իլէ
կրանա ()ֆիախիէրէ , սէնէվի պէշ պին ֆրանգ Գօմանտէօրլէրէ
իքի պին ()ֆիախիէլէրէ պին վէ | էժիօնէր եախօտ նէֆէրլէրէ տախի
իքի եիւզ էլլիչէր ֆրանգ թախտա օլուռնուպ միւճիպինճէ մալիյէ խա-
զինէսի տախի գայտ տիւչիւրիւլտու ։

Գօնաքտարթէնին իհտտա իթթախի քեռաֆֆէյի թէնսիգաթէ , ատ-
րըն իֆքրաթ ճիւմհուրիյէթ թէրրաֆտարլարը օլսըն միւթէչէրրիլէրէ
նին մաւխալիֆէթ կէօսթէրտիքլէրի միսիլլու , պու | էֆէնտիլէր փ'()նէօղ
մատատսինէ տախի , պաշլըճա Գաւանիյին վէ Թրիւպինա մէճլիսլէրի
բէք չօգ մաւխալիֆէթ կէօսթէրտիքտէն սօղրա Գօնաքտարթէնին նուռ-
ֆուզինի գըրատայտարագ չար նաչար գատարուլ իտիւպ , պու տախի
քիւթիւպիւ Գաւանիյինէ գայտ օլուռնտու ։ Ա է մաւխալիֆ կիւրուռ-
հինին պաշլըճա գօրգուռտու , պու մագուռլէ պիր իմթիազ վէ ալա
մէթլէ պիր գրալիյէթ ատվըրի նըշանէսի կէօրտիւքլէրի օլտուղունա-
տան , Գօնաքտարթէ պուռնա տախի պիր վէսիլէ պրագմատագ իւզրէ ,
| էֆէնտի փ'()նէօղ իմթիազլնա մազհար օլաճագ զէվաթէ պիրէր եէ-
մին թէքլիֆ օլուռնմասընը թէչրիֆաթէ գայտ իթթախրիւպ , եէմմի-
նին սիւրէթինի տախի քէնտի եէտի իլէ թանզիմ իյլէտի , իմ-
տի պու նըշանը ալան հէր քիմ օլուր իսէ օլտուն , ճիւմհուռ-
րիյէթին մուհաֆազասընա , թէմամիյէթը մէմալիքինէ , ուստու-
լու միւսավաթըն խալէլտէն վէգայէսինէ , վէ միլլէթ էմնիյինին
եէտը ախէրէ կէչմէմէսինէ ատատագաթ եէմինինի բէսմէն վէ ալէնէն
իճրա իտուճէքտիր ։

Գու իմթիազ մատտէսի տախի թէսվիյէբէզիր օլտուգտան սօղ-
րա , Գօնաքտարթէնին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտէճէք չէյլէր-
տէն , թէրպիյէի սիւպհան մատտէի միւհիմմէսինտէն պաշգա
պիր չէյ գալմամըշ ըտը ։

Գաւտիմտէն պէրիւ չօճուգլարըն թէրպիյէսի բաբաալար էլինտէ
պուլունտուղունատան , տէհղիթ տէվրինտէ բաբաստար քեռաֆֆէթէն
Ֆրանսատան թարտ օլուռնտուգտա , իտատիյէ մէկմէլպէրի [1] տախի
թար իւ մար վէ բէրրիչան օլուպ մահալլաթտէ եա հիչ մէկմէպ
գալմամըշ վէ եա տախի ֆէյլէսօֆ , տինսիզ վէ եախօտ ճահիլ վէ
նատան քիմսէլէր էլինէ կէչմիշ , վէ հէմ չօճուգլարըն քեռաֆֆէսի
եիւզ իւսթիւնէ գալմըշլար ըտը ։ Պէօյիւք բիւշիյէ մէկ-
թէպլէրի տախի իսթիւլալ ֆէատատարը արատընտա եա գաբանմըշ ,
եա եըգըլմըշ , վէ եա տախի ախէր տամուրլարտա գուլլանըլմագտա

[1] Եալնըզ օգատագ կադտագ էօյրէնիճիլէր օլսըն քիւչիւք մէկմէպլէրէ , իտատիյէ մէկ-
թէպլէրի , վէ խալամ վէ ֆանտան էօյրէնիճիլէր մէկմէպլէրի տախի բիւյիւճէ մէկմէպլէրի
թէսմիյէ էտըլմըշտը ։

թագըլըր ։ Գօմանտէօրլէրին նըշանը տախի պրոպէնտրըտտան տագըր ։ Կրանա Օֆիախիէնին
ալտընտէի պէօյիւճէք ախչ , վէ Կրան Գրաս-
նըն նըշանսըզ տախի չատրատտան եէրլէ տը
մուհաֆազա էտտիկլարտա տագըր ։

Digitized by Google

խոխլեր ։ Ինչպիսի սխալներ մատուցին մեզ հիմնեցիները, վերջին քրիստոնեաները, առաջներ, իրենց իմաստասիրությունները ոչ մերժելով Աստուածային գրքերէն նա մանրամասն պիտի մատուցանենք այս խառնուածոյ տախտի գործվածքն ինչպէս կերեւին կելլեն ճահճոտ եւ խոշոր տիրոջ իմաստով ։ Յիսուսնաս ճիշդ հոգեբանական քիմիական հրաշքներէն իրեն միասնելէն իրենց ուղղութեան, բարեսիրտ, նպատակը իրեն Յիսուսնայա ամբողջ իմաստուն օրհնութիւնները, առաքելոց վերջն իրեն մահացուցած իսաստիսուէ ինկնէպելերի աշխարհները տուխտ վերջինպ, հիւանդներ իրենց քարոզութիւնան լսելով կելլեն իրենց վիճակը տա խոխ տիրոջ. իրենց ։ Աքին բրուշխոյէ մկնէպելերինին քրիստոս հոգեգրնատա բերք չօգ միւշքիլաթ զուհուր իրենց ։

Պաշ Կօնսիւլեն ֆերմանէթ վէ տիրայէթի պու բրուշխոյէ վէթ էպելերի հոգեգրնատա տախտ զուհուրա կելլեն հեր նէվի մատմանատ զե մատխալֆերեթ զալիպ կելիպ օղ վէշտ իրէ խալիֆատաէրատ, ատվ լեր մէսարիֆ իրէ պիւթիւն Յիսնատատա կէշտելի կիւնտութզիւ, վէ ալեր ատն ատօրթ եւթզ թալէպե էչիւն օրնատզ իրի պէօյիւք բրուշխոյէ մկնէպելի քիւշատ օղունատա, պուն ալարատան մատատա շիւմհուրիյեթեր տէվրինատ պաթաղ օլան պատզը իւղում վէ ֆատնուհատ մոխտատ մկնէպելերի տախտ միւշէտատէտն թանզիմ օղունատզ, ոչ վէշտ իրէ օն պատզ իրէի ֆերզհ եատնը ատհերատը չերիյէ վէ գատնուհէ մկնէպե, վէ ալեր պատզ թըլպպիյէ մկնէպե քիւշատ օղունատա։ Կօնկրինկ նամ տիկեր ֆունունատա միւթէնէվիյէ մկնէպե վիշտեա ատն թանզիմ օղունատա, վէ պուն ալարատան մատատա պիր խալիֆե էպնիյէ մկնէպե պիր ։ Նփանի եատնը շերիյէ եպզալ մկնէպե, վէ շիւմլէսինատն պէօյիւք վէ միւէջերէն օղարզզ պիր տե պիր հարիյէ մկնէպե քիւշատ օղունատզ պալատե մեզբիւր օրհուզ իրի պատզ եյալեր մկնէպելերինէ, գուատեմատէն Յրհատատեր ֆէնէրատեա տէբրա վերտիյի մկնէպելեր միսիկ, Նատնանիատն ատզատզ ։ Իրի իսմի վերտիտ ։ Իշեր պատնատ տեր Կօնգրատրէնին, Կօնսիւլտ տէվրինին իրը սէնէլերինատ տախտէն վէ խարիճէն մատվածֆատզ օգատզու իհատատեր խայրիտ, քի բէզ չօգու պու անէտէք պէդի վէ հարտ նամը նամիտի իրէ միւսէմմա օղարզզ, իրտ տախտ իւ եատ վէ տէվվատ պու եթզերէն տախի գիքրի չէմիրե եատ վէ իրեզքատատ դերինատզ տեր ։ Ինձատզ պու միւճիտի իրհերիյեթու տմե օգան նէվ պէ նէվ իհատատեր չերինէտի նագէ իւ հիքմետ իրէմմիզատ , չերատզէի վուգուատեր , խայիրհատատեր իրէ միւերհատի իրհմեմիզ 633 — 637 տահիֆելերատ գիքրի կէշտ Տօմինիզ տեֆերինին տահվատն պիրհատզ նագէ օգունատատեր բեր ։

Պու տեֆեր , Կօնսիւլեր տէվրինին վերգուատեր չէսիմֆօն տէն պիրիտի օղուզ 1801 տե պաշլայրզ , 1804 տե խիհատ պուղ մուշ օլմազիրէ , տեպեզ վէ էվվէլկիտերը պու մահալատ , վէ վերգուատը տայիրճի տախտ ֆատեր տերհատ մուխթատարէն նագէ իւ

Digitized by Google

հիքայէ գլուխնաճագ տըր ։

8։ Ա՛մէրիգա գըթասրնըն թէչէքքիւլիւ արագնիէսինէ նազարէն , սու գըթա թասիանթը իլէ իքնէ պէօլիւնիւպ , սիրինէ Ա՛մէրիգայը Շըմալի , վէ տիկէրինէ Ա՛մէրիգայը Ա՛նուագի թէսամնէ օլուննուշ տուր ։ Գու իքի գըթանըն արա եէրինտէ հէմէն ագ ափնիզին նրսֆը գատար ճէսամէթտէ Ա՛էքսիգօ քէօրֆէզի օլուպ , սու քէօրֆէզին աչըղընատա տախի , պէօյիւք Ա՛նթիլ թէսամնէ օլուննան Գուպա , Յամայգա , Խօրթօ Ռիգօ վէ Սան Տօմինիգ ատալարը մէվճուտ տուր ։ Գունլարըն քեաֆֆէսինտէ քիւլխէթլիւ գահվէ , շէքքէր , վէ չիվիտ հասրլ օլուպ , պէօյիւք ախզուխթա վէ սէրվէթ մէքանըն սայրըմըշ սրըլար ։ Ա՛ն պունլար Ինկիլիզ , Ֆրանսըզ , Հոլանտըզ Թասարրուֆնունտա օլուպ , Ինկիլթէրրա , Ֆրանսա , վէ Սպանիատան , իսպէիատէ էհատալը գուտրէթ օլան քիմսէյէր պու ատալարտա չէքէր , գահվէ , վէ չիվիտ Թարլասպրընա մալէք օլարագ , Ա՛ֆրիգատան մուպայեա իթթիքլէրի եիւզ պինլէրճէ ա րագ եէսիրլէր իլէ պու Թօփրագլարը իշլէթիր , վէ մահսուլլարընը վիւճէրբէտ քէնտի կէմիլէրի վէ Թայիֆէլէրի իլէ Ֆրոբագա Թաշը Թրագ , միլիոնլար գազանըրլար , վէ Ֆրոբագատա տախի պու զիր գըմմէթ մահսուլլար Թէքրարէն էլտէն էլէ կէչէրէք սիր պէօյիւք ախզուխթա վէ Թիճարէթէ մէնպա օլուրտու ։

Վէտար իւ քիսպ հավէսի , եարատընըշտան հէր ինսանա վէրիլ միշ սիր սըֆաթ օլտուղունտան , Յորանատա վէ մահալը սայըքէտ պու քեար հավէսի իլէ Թէրքը վէթան խտէրէք , կէչէն ոհզրտաէ վէ հալա էվատ իւ այեալլէրի իլէ վէթանլէրինտէն հիճրէթ խոխուպ պու ատալարտա իգամէթ իտէն , վէ վէթանլէրի իլէ սիրը ճէսիմ ախզուխթա մուսամէլտէը աչան քէք չօք քիմսէյէր տախի պուլունուտու ։ Գայլատէ իֆատէ օլունտուղու վէճհ իլէ Սան Տօմինիգ ատալը տախի պու ատալարըն սիրի օլուպ , 1482 քեանունու էվվէլքի նին 6 սընտա ատայը մէգքուրիս խալիֆատա Ինրահօֆ Գօլոմպ քէշֆ իտուպ , օ վագթտար Ա՛սիթի Թէսամնէ օլունուրտուտու ։

Գատհու 1495 սէ Ա՛պանեօլտար պու ատատա Սան Տօմինիգ չէհրինի սինա իթմիշ օլտուգտարընատան իլէրիտէ պու իսմ իլէ միս սէմմա օլտու ։ Ա՛տանըն իլգ սէքէնէսի Գարտայիպ Թասիր օլունան եապանիլէր օլուպ , պունլար Սպանեօլտարըն զուլմու ճէվրինտէն հէմէն քեաֆֆէթէն Թէլէֆ օլտուգտան ատղրա , Ինրոբատան կէօչ իտէն նուֆտա վէ մուհաճիրլէր իլէ ատա Թէքքատար ապատան օլմայա պաշլատը ։ 1586 տա Ինկիլիզ ամիրատը Տրէյգ պու ատայը վուրուպ Թալան իլէտի . 1610 սէնէսինէ տօղրու Գոգանիէ Թասիր օլունան Ֆրանսըզըն ատինիզ ըզպանտուլէրի պու ատայնըն պագը մահալինի ճէպգէն զապթ իտուպ , Սպանեօլտարըն էլինտէն ալտըլտար , վէ պաս քէնֆիրէթ Ֆրանսըզ հնթքիսէթինէ տախի մագպուս օլտուգ պուն լարըն իտարէսի իչինն Ֆրանսատան պիր վալի տախի իրսալ օլունուտու ։ 1697 սէ , րէսմի պիր մուահէտտ իլէ ատանըն պու Գ՛ուտգ Թէրտֆը Ֆրանսըգագատա Թէրք օլունտու . վէ օ վագթտան տօղրա

Digitized by Google

Վրանսըզ ֆամիլեալէրի թագըմ թագըմ պու առայա հիճրէթ ե. տիւպ . գահվե , չէքեր վե չիվիտ ախզուխթասը իլէ քէսալը սէր. վէթ իլէտիլէր . պու ճիւմլե արապ եէսիրլերինի գլայագ վե չիս. տէթլե գուլլանտըգլարընտան , 1722 տե արապլար պիրլէչիպ զօրագ գալգտըլար իսկ տե , պէյազլատան եէնիլիպ իքեան իղէսիլեր : 1790 տա Վրանսըզը միլլէթ մէճլիսի , պու առալարտա օլան սիահ լարա տախի հուգուգու միլլքիչէ վէրիպ , ուսուլու մաւսավաթը իլան իթմիշ օլտուղունտան , էրթէսի սէնե պուննան հասըլ օլան գիլ իւ գալ վե ֆէսատը սիահլար այնը ֆրանթ ատտ իտիւպ , ճիւմլեսի պիրտէն Թուղեան իղէտիլեր , վե պիլ մուգապէլե պէ. յազլարա իթմէտիքլերի զուլմ վե խաապարանթ գալմասը : 1793 տե Վայագա նամ պիր սիահ սերկէլտե առանըն Վարնամ շէհրինի պա սըպ , պիւԹիւն պէյազլարը գըլըճտան կէչիրտի : Պատէհտու Վրան սըզ իլէ Ինկիլիզ մապէնինտե տէնիզ սէֆերի աչըլըպ , Վրանսըզ. լար պու առայա ոօնանմա կէօնտէրէմէտիքլերինտէն առա տախի չար նաչար քէնտի հալինէ պըրագըլըպը :

Կրիտ եախօտ Ինգլըզը ճէզիրէսինին իւչ տէօրԹ գամ պէցիք. լիւյիւնտե օլան պու առաւտա եիրմի եիրմի պէշ պին պէյազ Վրան սըզլար , վե պիր օ գատար եերլի մէյէզ ՝ վե սայըր Ինդրոգալըլար պիւԹիւն էմնաքէ տահիպ օլուպ , տէօրԹ եիւզ պին սիահ եէսիր. լերի բէնչէրլիքտե խոթիխտամ իտէրէք , պունլարըն արըԹընան չիմոիքի հիսապտե 300 միլլիոն ֆրանգտան գիատե Թիճարէթ իտէր. լեր լտի : Ինահլար եիւղէրճե սէնելէր քէնտիլէրինտէն օն գամ ադ օլան պէյազլարըն ճէվը իւ զուլմունա ԹէհԳամմիւլ իթտիքտէն ուօղրա կէչէն տէհրին սօնլարընտա ձիւմլեԹէն Թուղեան խուպ , իսկէիտա պէյազլարըն գանը իլէ եէսիրլիք հէբարէԹլերինի Թէաքիր վե պատէհու , եսիրլիք պօյունտուրուգլարընը տախի ֆէքք իլէ Թահ. սիլի իսոիգլալնլէԹէ գըյամ իլէտիլէր : Ինտանըն պու հալի սէքիզ սէնեէտէն պէրու պիւԹիւն Ինդրոգայա վե Վրանսայա տախի մալիւմ իսէ տե , պահրը Ինֆիտա վե պահրը Օդիանուստ օ վագԹլար պիւԹիւն Ինկիլիզ տօնանմալարը ԹուլԹմուշ օլտուղունտան , Վրանսըզ Թէ. րաֆընտան ատայա ասքէր վե տօնանմա իլէ իմտատ վե իսանէ իթմէք տախի միւմքին օլամատը : Ինօնտրա միւսալէհէսի մուգատտէմաթը իլէ տէնիզլէր աչըգ վե սէրպէսթ գալտըղընտան , ՊօնապարԹէ տա խա էօլթէտէն պէրիւ Թատմիմ վե Թատավվուր իլէտիսի Ան Տօմի նիգ սէֆերինին ֆիխիլյաԹընա մուպաշէրէթ իլէտիշ տիւր քի պէր վէճհը աԹի նագլ ու հիքեայէ գլըլընաճագ տըր ՝ :

՝ Սիահ իլէ պէյազլարտան հասըլ օլուպ պու Թէրաֆլարտա հապէչի բէնկ Թէտիկէ օ. լունան ճինսէ , մէյզլ տէնմիշ տիր :

՝ ՊօնապարԹէ Ամերիգա վե էֆնեհտան վե պու ճիվալրտա օլան առալարընը միլքի. յէԹի վե պուէնլարընը զնգլյէԹի մահսուլարընը. ուան ֆրանսայա կէրեք բօլիթիգաճա վե կե. րեք մալկէճէ նե ազամ մէնֆաաԹ հասըլ օլա. ճաղընը բանա տէրք իտէրէք . ֆրանսա հիմի. մէԹինի պու ուգագ մահալլէրէ գատար վըղ իթաիրմէք իւզրե էօթեհտէն պէրիւ էյնէն կի. լէնի տիրիզ իթմէյիպ , գօնօմուլլուք հիմի. մէթի տէվլինտե , Ամերիգատա Լոխլանա էալէԹինի Սպանիօլտան ալմագ իչին օ Թե րաֆլարտա պիր գաչ գատագ կէօնտէրմէյէ . ֆի ֆլորիտատ էալէԹինի տախի քէնտիքը Սպանիա

ՕՆ ՊԻՐՆԱՒ ՓԱՍԱ.

(1801—1804)

1՝ Ի՝ոսէն Լ ոՒվերթիւր նամ ատաղ սերկերթե : 2՝ Ի՝ոսէնէն ընկաւկերթ Բալթիկեան : 3՝ Յան Տ՝ոմինգ սեֆերի վը Վրանըզ գնանմասը վը ասկերինէն ապայ գերի-րէ ալկերի : 4՝ Վրանըզ ասկերի ապայը գերի-րէ խոզոճ ի-փեր : 5՝ Իպրիկա ատաղ ճեներալները վը պաքհոս Ի՝ոսէնէն Վրանըզներա ընկերի : 6՝ Ա՛եներալ Լ ըգներգին ըներիպոլը : 7՝ Վրանըզ ասկերինէ գի-չէն խոսոլգ վը ճեներալ Լ ըգներգին վեֆըը : 8՝ Լ՝ըպոլըրն ընո-ղեանը , վը Վրանըզ ասկերինէն Իսկերներ ընկերի :

1՝ Ամն Տ՝ոմինիգ ատասընտա , 1791 սէննեմպեռն պերիւ ոէօրթ եւուզ սլին սիահ քէօղէ , օն պէշ պլին Վրանըզներն գանը իւղ միւլէմմա օլտուգտան , վը ճիհանըն էն ոէհզէթլիւ խոթիւլներինէն պիրինի պաշա չըգարտըգտան ասղըա , ալա էճէպ իւլ վեճառհ ճինսլերինէն զուհուրա կէլէն պիր արապ սերկերտէ-նին րըպգէպի իթաէթինէ տուխուլ իթմիշէր , վը քէնտիլերի կիպի եէսիրլիք զէնճիրի իւղ ատայա նասպը գատէմ իտէն պիր քէօղէյի սէքիզ սէնէտէն պերիւ մագամը հիւքմրանիի միւսթագիլէյէ թէրֆի խլէմիշէր իտի :

Ի՝ոսէն Լ ոՒվերթիւր , իպթիտատէ չօպան օլուպ , գըրգ եաւ չընտան ասղըա եապմագ վը օգուտմաղա հավկէա իթմիշ , վը ասրըն նամատար ֆէչլէսօֆլարընըն թէլիֆաթընը լէյլ իւ նիհար միւթալեա իտէրէք , իպգատը զիհն իլէմիշ իտի : Լ՝ըլան կիպի սրիֆ վը միւն թէգիմ , եըլաըրըմ կիպի սէրի վը չէտիտ , ամիրի միւթէֆերրիտ միսալի հասուտ վը զապթիթ , վը զիւմրէյի քէօղ միսալի սուն զաննէ միւպէթէլա , Ի՝ոսէն Լ ոՒվերթիւր , չէճաէթտէն զիատե ֆիլճանէ վը ֆէսատը իւղ ճայկահ՝ը հիւքիւմրանիկէ նասպը գատէմ իտիւպ , տախիլը ճէզիրէտէ , էճնասը սիահ վը պէյազա պիլ մուգապէլէ կեահ զալիմ վը կեահ հալիմ պիր սրֆաթ ըզհար իտէրէք , ճինահնի թէրպիկէ վը իտարէ իչիւն հիքմէթ նէվինտէն օլարագ զուհուրա կէլ-միշ պիր զաթը պիմիսալ իտի : Լ՝ալէպէյի նուֆուզի իւղ էճնասը սիահ վը պէյազը իսթիւլա իթմէք ֆէնտինի ալըպ , իքի ճինահ տա-խի եէրինէ կէօրէ տէհզէթլիւ , վը եէրինէ կէօրէ չէֆագաթլիւ կէօրիւնմէք իւմինի պուլմուշ , վը պէյազ վը սիահ ճիւմլէյի իտատէ-

լուն էլինտէն ալմագ իւզրէ մուգավէլէյէ կի-ռէշմէշ : վը Հինահտան թէրտֆընը տախի նալտրը ոըգգաթընտան տուբ իթմէխիպ , Հինահտաններէ ֆրանսըզըն մուհտասրըճ օլ-տուգտ Բօնափէյրթ , վը Ընտռէրնակօր նամատն թէմատթ մահալէրինին մուհաֆազասը Ի-չինն տախի ճինէտալ Տըգտան նամ քիմիական մէտուբէն մահալը մէզպուրէյէ կէօռեէրմիշ Ի-տի : Պու մագալէ թէտտպիրին թաֆսիլաթը թարիխիմիզին գըթտասընը տահա պիր թավ-սիհ միւհթաճ իտէճէկինէն , պու թէ-քէլլիւֆէ հաճէթ պըրագմատագ էչհէն պու գատասրէրգ զէքր օլունմադա գանտասի իթմէք լազըմ կելմիշ ոէր :

Digitized by Google

սինէ Թապի իտիւպ , խաՖի վէ Ճէլի հէր պիր միւրատընը կեահ ա-
պաթ վէ կեահ էօրՖիւ ատհչէթէլե պաշա չըգարըլսա հուզուրտնատա
Ճիւմլէսինի խաքսար իյլէմիշ իտի : Ինչ՛ուՖ վէ մէՃպուլ օլտուղու
ըրնա վէ տէսիսէ փէրտէսի իյլէ , հիւքիւմէթինին Ճէվը իւ զուլմա-
նու սէթը իտիւպ քէնտի էմրի իյլէ իՃրա օլունանն զաստպ իւ գիթմէ
մէՃմուր վէ վէքիլլէրինին ատէմը իւնսխէթինէ համլ իտիւպ , մուա
մէլաթը միլլէխէ վէ բօլիթիքիյէսինի տախի զարը էտարէ իյլէ բու
չիտէ իտէր իտի : Ինայէթինտէ պիր Թագըմ սըր քեաթիխլէրի
օլուպ , Թահրիւրաթընը ԻնրանըզՃա օլարագ պուննարա էտարէն
գալէմէ ալտըրըը վէ պէյնէրինտե իւլՖէթ իւ իւնսխէթի քիւլլիին
գաթի , վէ եազտըրգըսարը միւհիմմ վէ զայըր միւհիմմ Թահրիւրաթը
պիր պիրինէ կէօստէրմէյի տախի գաթի գօրգուսու կիպի Թէհտի
տաթի իյլէ եաստագ իտիւպ , հիչ պիր քեաթիխէ պաչչատըզը Թահրի
րաթը Թէքմիլ իթտիրմէզ իտի , վէ Թահրիւրաթը պիրինէ պաչ-
լաթտըգտան սօղրա եարըմ պրագտըրմըշտ . գըրգ էլլէ ատաթ ա-
զագ պիր մահալէ կէօնտէրթիր , վէ կիւն վէ ատաթընը պէլլի իթ-
մէյէրէք օրալարտա էմրինէ պէքլէթտիրիր իտի . Ինէվէատահ
Ճաստուպատ իյլէ ՃիւզԷի վէ քիւլլի , ատանընն հէր պիր վըզտա
Թընա վագըՖ օլուպ , իտտի քէնտինի Ան Տօմինիգ չէհրինատե մ-
մուշ իտէրէն , նակեահ Կատ չէհրինտէն զուհուր իտէր , վէ
քիմսէյէ նէ քէնտինի ալտտաԹմայա վէ նէ տէ քէնտինէ պիր խըս
նէթ իթմէյէ վագԹ վէ ՖրանսԷ պրագըպ , քէնտիսի Ճիւմլէսի գաՖիլ
ավլարըմըշ :

ջ: Ինուսէնին հայատ վէ չէօհրէթը բօլիթիքէյէսի , 1791 ա
ղտմԹոսուն 22 պինտէն պաչլամըշ տըր : Նէվմը մէզքիւրատե սիահ
լար կէրէք Յան Ինրանուա , վէ կէրէք Ինուսէնին խաՖի Թահրի
քեաթը իյլէ պէրաձըրըն ալէյհինէ գլտամ իտիւպ , էքսէրիսինի դէ
յըՃտան կէչկտիշլէր , չինՖիլիք վէ Թաղլաստրընը ատհչէ վէրմիշլէր .
վէ ատս սիահ սէրկէրտե տախի քէստը ԹէՖէրրիւս իտիւպ հարիգ վէ
գիթաԼինին տէհչէթլիս չէրէՖի իյլէ մէչհուր վէ նամտար օլմա չա-
տու : Ինտի 1795 տէ Կօնվանսիօն մէՃլիսի ԹէրաՖընատան ՃէնԷրալ
Կամօ ատայը մէզքիւրէ մէմուրին կէօնտէրիլտիքտե , եալընըզ
Ինուսէնն իյլէ միւքեալէմէ վէ մուամէլէյէ կէրիշմիշ օլմապրնլէ , Ինու-
սէնն ահպատպ , ըՖիփիգ վէ մահկումը էտթայը օլան Յան Ինրանուապը
տախի հըզմը շան իւ Թամամհրնա ՖէՏտա իտիւպ , իւլՖէթի քեաէրէք
Թէնըզ իթմիշ իտի : Ինուսէն , ՃէնԷրալ Կամօնու կեահ Թէհտիտ
լէ գօրգուԼթուպ . վէ կեահ ԹալիթիՖ իյլէ ՃէլԼ իտիւպ , ատատա
սաքին օլան սիահլարընն տախի եէսիրլիքտէն գուրԼթուլուպ , պէպ-
լար մագամընատա սէրպէսթ օլմալարընը , հիւքիւմէթը Ճիւմհուրի
յէնէ տախի գաապուլ իյթտիրմիշ իտի : Իլէրիւտե պուննա ատ գա-
նատե իթմէյէպ , իտթիգլաչէյէԼէ ատսայա հիւքիւմէթի իթմէ
մատտէսի մէՃԼիսի զամիրինտէն պուրտնամուշ իտէ տէ , Ինրանատա
Կատի ատատագանի կէօսթէրտիրէն պուրտնամուշ իտէ տէ , Ինրանատա
մուրտա պիր Թագըմ ատատանն տէՖ իթտիքատէն տօղրա , իէՖՖ իւ

Digitized by Google

ֆիւթուբ խոչձէք սիր քիմոէսի գալմամըշ օլտուղունատան , աշք քեաբէն ըչֆը լիվայը Թուղեան վէ խոթիգլալ խլէսի ։ Վ է մէլէզ լէրին սէրկէրտուսի օլան Իկո նամ շահսուսան պաշգա , քէնտիսինէ թիզատէթ խոչձէք սիր քիմոէ գալմամըշ օլտուղունատան , պուննա տոխի չհատէրլէ Թէսալլիւթ խոչերէք աստատան խոսրաձէ մուվաֆֆաք օլտաւ ։ Պու վէձհ իլէ սիւթիւն Ատան Տօմինիգ աստաբնատ միւսթագիլանէ հիւքիւմէթ իմմէքատէ օլտուղու հալտե , Ձրանատա տա 18 պրիւմէր վազատաը զուհուրա կէլէրէք , պաշ Կօնսիւլ Գօնտաարթէ մէնէնտը հիւքմրանիչէ նատպը գատեմ խլէմիշ իսկ ։ Թուսէն քէնտիսինէ պաշ ձէնէրալ իւնվանը վէրտիրմիշ օլտուղունատան , Կօնվանսիօն մէմուրլարը հէր նէ գատար պու սրճամըը Թանըմատըլար իսկ տէ , Գօնտաարթէ հիւքիւմէթի պու սրճամըա քէնտիսինի գապուլ վէ Թաստիգ խլէսի ։ Թուսէն պու մէնէտէ վատ օլտուգատան սօղրա , աստանըն Շարգ Թէրտֆընը տոխի , Ձրանատա իվէ օլան ամիգ մուգավէլէ ահձէամընա մուվաֆֆագամըլ Պանեօլ լարատան մամլուսպ խլէսի , վէ վէրմէտիքլէրի հալտե , վաֆիր տա քէրլէ Պանեօլ մէմալէքինէ հիւճիւմ իսիսպ , ամէճ վէ գըլըճ իվէ քեաֆֆիֆէի ատայը զատէք խլէսի ։ Ընձագ Գօնտաարթէնին Ձրանատա նէ մէրմէպէ նատֆուզ վէ խոթիգլալ քէսպ իմոսկինէ տոխի վազըֆ օլտուգատա , աստատա օլան հիւքիւմէթինին էլինատին շըգաճաղընատան տոխի Թուսէն էնատիշ իմմէյէ պաշլայրպ , քէնտի սինի կէրէք Ձրանատայա , վէ կէրէք պաշ Կօնսիւլ մագպուլ կէօռ Թէրմէք իսզրէ , մուսաժէլատը բօլիմիգէյէսինատ Գօնտաարթէն միւշտագհէթլէ հարէքէթ իմմէյէ պաշլատը ։ Իմոի ատա ահալիսինի Թօփլայրպ , գաբրա իլէ քէնտիսինի գայտը հայատլէ հագիմ ինէքի խատ իմոսիրտ . վէ պու խուսուսա պէյատ վէ սիահ քեաֆֆէի տատա ահալիսինի Թատի իմոսիքատէն օօղրա , միրատայ Ի էնատան նամ քէ մէնէհ իլէ ատզ ու մահաբլէրինի Իաթքատ կէօնտէրիպ , հիւքիւմէթ Թէրտֆընատան Թաստիգինէ տոխի իլէիհսաս խլէսի ։ Թուսէնին պու հարէքէթի , վէ ատայա վէրտիսի գանաննամէյը միւլքիսէ Գօնտաարթ Թէրմ մալիսմ օլտուգատա պաբ միւշտագհէթ վէսիլէսի իլէ Թուսէնին քեաղը Թէֆէրրիւատա վէ խոթիգլալ խոչձէյինի վէ ատանընը Ձրանատա հիւքմիւնատէն շըգաճաղընը ֆէհմի խոսերէք , Ատան Տօմինիգ սէֆէրինի Թէրմիսի խլէսի քի պէր վէձհը ատի նոգդ օլտունաճագ տըր ։

Ց. Ինկիլիզ իլէ Ձրանատըգըն միւտաալէհէ մուգատէմատը Ի օնտ տատա իմոլա օլտունուգ Ամինա շէհրինատ տոխի ահանամէսի գամիգ յէն գատրուլաշտըրըլաճագ օլտուգատունատան , վէ պու իքի մուսաֆիր ատտ ադնատա խալի գալան վագթատա տենիզէր սիրկէթատի սէրպէսթ օլա ճագընատան , Գօնտաարթէ Ամինա մէշվէրէթինատ , Ինկիլիզ իլէ իմ Թիֆագ խոչձէրերէք պօգուշապիլիր օլտուգատրընը տոխի իհհիմալը կէզարէրէք շատ Թամամ վագթընատա Ատան Տօմինիգ սէֆէրինի պաշա չըգատճագ խոզրե 1801 սէնէսի ատն պահարընատա պէյէքէ կէվիչէրինի ատէլէյէն ատնատթըրմայատ պաշլամմշ ըտտ ։ Իմոի Ձրէսէնկ , Վը րէսի , Նանթ , Ի օշֆօր , Վատիգա վէ Ֆ ուտ ըն գիմանգատընատա եվրոպի

Digitized by Google

ալեծը գլեծա խլի անպարելը, վե երիմի գլեծա ֆլըգաթիյին կէմիսկ լեէձհիզ իթտիրիսկ, երիմի պին նէֆէր միւնեթէխասլ ասքէր տախ հազըրլաթմըշ լսոլ։ Տօնանմանըն պաշ գօմանտանելըը վ իլարէ Յուսեէօզ նամ ամիրսալ, վե պէրրիսկ ասքէրինին պաշ գօմանտանելըը տաւխի պօնաբարթէնին էնիշէհսի վե Կնօ օրտուսունտա մէշհուր օլան ձէնէրալ | ըգլէրգե լեէվձհ,՝ վե պէրրիսկ ասքէրինին խլինձի գօմանտանելըը տաւխի ձէնէրալ Իշըանտա իլծա օլունտու։ Պու գատար ձէսիմ ատնանմա վե ասքէր պիրլիքտե հարէքէթ իտէրէք, մուահէտ ատասընտա Ինկիլիզ պիր էնտուշէ վե վէսիկա վերմէմէք իչհուն. ֆըր գա ֆրգա վե պաշգա պաշգա լիմանլարտան հարէքէթ իթմէլերի լեէձվիզ օլունտու։ Իմտի 1801 սէնէսի քեանունու էվվէլինի 14 իւնսե ամիրալ վ իլարէ, օն ալեծը գաբազ վե եէտի սէքիզ պին ասքէր իլէ Պրէսթ վե | օրիան լիմանլարընտան հարէքէթ իտիւպ, Պանալրիա ատասլարը աչըրընտա կեահ սօլրա տուրտուպ, կեահ վօլեծա վուրարագ իքինձի ամիրալ | ասթուշ Ռրէվիլին վե տիկէր | ինուա վե Կանթօմ ամիրալլարըն վիւրտուտինէ մունթազըր օլաձագ ըտը. Ինձագ Վրանսըզ հիւքիւմէթինին պու իհտիրազը վահի օլտու. Ինկիլիզեր, Վրանսըզ լիմանլարընտան չըգան տօնանմալարը վե ասքէրի կէօրիւպ, Ինկիլէերըրա ահալինի պէյնինտե պէօյիւք գըլլ իւ գալ վե Նալլամէնթօ մէճլիսլէրինտե չէտիտ միւճատէլէլեր վագի օլտու, վե միւթարէքէ վագթընտա պէօյլէ պահրի վե պէրրի գուվվէսի ատքէրինէ մէյտանա չըգարըլմասը խիլաֆը ուստուլու բօլիմիգա պիր հարէքէթ ատտ օլունուպ, սկպէսի Վրանսայա սիվալ օլունտու, վե Ինկիլիզե ճիւզեի վե քիւլի հիչ պիր մազզարրաթը տօգունմայաճագ օլտուղու վատ օլունարագ, Ինկիլիզ միլլէթինին հիտտէթի կիւճ իլէ թէսքին օլունտու։

Ամիրալ վ իլարէ, Պանարիա ատասլարընտան հարէքէթ իթտիքտէն սկիր պուչուգ մահ սօղրա եանի 1802 սէնէսի քեանունու տանկ սինին 29 ունճու կիւնիւ Սան Տոմինիգ ատասընըն Յամանա լիմանը նա մուվասէլէթ իլէտի, վե պիր ազ սօղրա ամիրալ | ասթուշ տախ վասլ օլտու իսկ տէ, | ինուա վե Կանթօմ ամիրալլար չհատէթլի ֆուրթունա վե մուխալիֆ հավալարա թէսատիֆ իտէրէք կէրէկի կէ սկի կէրկ գալմըշ օլտուգլարընտան բէք չօգ սօղրա վիւրտու իլէտիլեր վե օլ վէձհ իլէ ամիրալ վ իլարէ Սան Տոմինիգե վասլ օլտուգտա եա լընըգ օն իքի սկին նէֆէր պէրրիսկ ասքէրի վար ըտը տօնանմատա։ Իմտի պաշ գօմանտան | ըգլէրգ, կէմիսկ պիր տիվանը հարագ գուլտա, նէ վէձհ իլէ գարայա չըգրլաձաղը իւզերինէ իսթիշարէ օլունտու։

[1] Պօնաբարթէ Կնօ օրտուսու ասքէրին ունն գօրգտուղու, եախտ պու ասքէրէ ինձ ֆասլ իթմիշ օլտուղու էձիլտն, պունլարը Սան Տոմինիգ ատասընա գահր սիւրէթինտն կէօնտէրտի տէհնէլէրտե օլմուշ տուր, լաքին միւսիւ Թիէրին գավինձե Պօնաբարթէնին պու օրտուսյա էնիշէհսի Լեգլէրգի պաշ գօմանտան նասլ իթտիկի վե էն սէվտիկ վե նասընտան այըրմատըղը Բօլին հէմշիրէփի տախ միւճատգիլէն վե հիւքմ իտէրէք պերպեր Ամերիգայա կէօնտէրտիկ պու սէֆէր վէրտիկ էհտիմիյէթէ աչէքտար պիր ղըսմի տիր։ Պազըրըը տախ, միւտաքէհզը ամմիսէն սօղրա, ասքէրի պօշ ազրագմընտ իչհուն պու սէֆէր Թէրթիպ օլունմաշ տուր տէրլեր։

Digitized by Google

տու , չիւնքի Ի֊ուսէնին Ինրանսա ասքէրինէ խուսուվէթ իպրաշ խ տէձէլի արտ արտա կէլէն խասլէրլէրուէն մալիւմ օլմուշտու ։ Պու սէպէպէ մէպնի , Ի֊ուսէնէ հարպ թէտարիքեաթընա , վէ ասքէրինէ պիր մահալլե թէձէմմիւ իթմէյէ վաղթ պըրագմամագ իւզրէ , պիր գաչ մահալլե պիրուէն հիւճիւմէ վէ Ի֊ուսէնի շաշըրթմայա գարար վէրիլիպ , միւճիպինձէ ձէնէրալ Ինրվէրսօ , Սպանեօլ թէրաֆընտա օլան Յանէթօ Տօմինիգ չէհրինէ . վէ ձէնէրալ Պուտէ Ինօրթօ Ինրէնա չէհրինէ , վէ պաշ գօմանտան | ըգլէրգ տախի Ինաբ չէհրի իւզէրինէ թայեին օլուշտուլար ։

4։ Ի֊ուսէն , Ինրանսըզ տօնանմասը վէ ասքէրինին վիւրուտինաէն խապէր ալըր ալմազ , պու տօնանմանընն նէ նիյէթլէ իւզէրինէ կէլմիշ օլտուղունա չէքք վէ չիւպհէսի գալմատըղընտան , Էվվէլքի իսթիխալ վագթընտա գուլլանտըղը մուամէլաթը չէտիտէի տէր խաթըր իտէրէք , մուհաֆազա օլունապիլէձէք մահալլէրին սիւրէթը թէտաֆիտէ պուլունմասընը էմր իյէիպ , մուհաֆազա օլամայաճագ . լարը տախի աթէչէ վէրէրէք Ինաբ թէրաֆընա կիտիպ , պէր վէձհը իֆրաթ մուհարէպէյէ տէվամ օլունաճաղընը արապլարա իլան իյլէտի ։ Ինմոի պաշ Ինօնսիւլուն Ի֊ուսէնէ օլան թահրիրաթընը վէ Ինըբանսըզ հիւքիւմէթինին իլաննամէլէրինի կէթիրէն պիր ֆրագաթիյն գաբտանը իւչ կէմի իյլէ Ինաբ չէհրինին լիմանընտա տուխուլ իտիպ , միւքեալէմէ սանճաղընը չէքտիքտէ , գալէտէն ձէվապ վէրմէտիքտուէն մաատա , պինտիյի գօթրանընն իւզէրինէ գըզղընն կիւլլէյէր տախի աթարտըլար , վէ պու հարէքէթլէ Ի֊ուսէնին սուք նիյէթինէ սրթըգ քիմսէնին չէքք վէ չիւպհէսի գալմատը ։

Ո՛ձնէրալ | ըգլէրգ Ինաբ գօմանտանը վէ արապ ձէնէրալը Ինրիս թօֆա խապէր կէօնտէրիպ չէհրի թէսլիմ իյլէմէսինի էմր իյլէտի խետէ , Ի֊ուսէնին վէքիլլե օլան պու ձէնէրալ թէքլիֆի գապուլ իթմէյիպ , թէտտ իյլէ ձէվապ իյլէտի ։ Պունուն իւզէրինէ ձէնէրալ | ըգլէրգ ձէպր իյլէ Ինաբ լիմանընա կիրմէյի թաատիմ իտիպ տօնանմայա հարէքէթ գօմանտասը վէրտի խետէ , գլաղուզլարը օլմատըղընտան , կէմիլէր մանօվրա իտէմէտիյլէր , ամիրալ Վ իլարկ , Ինաբ չէհրինին լիման րէիսինի կէմիտէ թէվգիֆ իթմիշ օլտուղունտան , գլաղուզլուգ խըզմէթինի պուննա թէքլիֆ իթտիյլէր , լաքին րիձա , ագձէ , վէ թէհտիտա , պունլարըն հիչ պիրի իյլէ պու խըզմէթի գապուլ իթտիրէմէտիյլէր ։ Պու չահսըն իսմի Յանկօս օլուպ քէնտիսի տախի Ինէլէզ ձինսինտէն իտի , էլլի պին ֆրանգըզ ալմաուննու էօնիւնէ սայողլար իսե տե , պօյնունա իփ թագըպ պօղմայա պաշլատըլար ըսա տա հիչ պիրի քեար իթմէյիպ , ֆագաթ Ի֊ուսէնին ատալըլար , իւզէրինէ օլան հիւքմ իւ նուֆուզու էյիտէն աղնաշըլըտը ։ Պու վուգուաթտան պիր ազ սօղրա , Ինաբ չէհրինտէ միւթէմէքքին Ինրանսըզ թիւճճարլարընն պիր գաչ վէքիլլե ձէնէրալ | ըգլէրգէ կէլիպ , տօնանմա վէ ասքէր իլէ պիր ազ տահա Ինաբ լիմանընտա տուրտուղու հալտե , Ի֊ուսէնին պու չէհրի աթէչէ վէրէձէյինի , վէ պիւթինն պէյազլարը գըլըճտան կէչիրէձէյինի խապէր վէրէրէք , պաշլարընն

Digitized by Google

ակնամբերի իչիւն օրատան մուֆարխգէթ իթմէնինի իլթիմաս կընէսի-
լէր։ Իմոի ձէնէրալ Ընդլերդ օրատան գալդըզ պիր ազ տահա պաթը
յա տօղրու հարէքէթ իլէտի. վէ հավա ֆուրթունա վէ ուէնիզ գա-
պարմըշ օլտուղու հալտէ տախի, ալթը պին ուէֆէրին գարայա չըդ-
մասընա գօմանտա վէրտի։ Ալ ի միւհիմիձէ ախշամ իւզէրի ապէր
ֆիլիգալտրա պինիպ սապահա գարշը պաշ գօմանտան Ընդլերդ մէվ
ձուտուս մայեէթի օլան ապէրլ իլէ գարայա չըգտը, վէ ախշամըդ
Իաբ չէհրինէ եագըն պիր գատապայա վատլ օլտուգտա, պու գատա-
պայը եանմըշ վէ քիւլ օլմուշ պուլտու։ Ձէնէրալ Իօշանպօ տախի
Տօֆին նամ լիմանա չըգըպ Իաբ չէհրի իւզէրինէ եիւրթուինք
արապ ձէնէրալը Իրիսթօֆ մէմլէքէթինին պու իքի թէրաֆը հիւձիմ
ակն գուրթուլամայաձաղընը ֆէհմ իտէրէք, պէլտէի ախէշէ վէր-
միշ իտի. ապէրինի օլտուղու գայալարընն արգասընտան իպարիտա պիր
գարա տիւման չըգըպ վէ կէօք եիւվինիւ գաբալայըպ, պաեհֆո
գըվըլճըմլար վէ ալէվ վէ տէհղէթլու ձէպիանէ բաթալամալարը զու-
հուր իթմէյէ պաշլատը. պու վէձհ իլէ պիւթիւն Իաբ պէլտէի
քիւլ օլուպ, սէքիզ եիւզ խանէտէն եաղընըզ ալթմըշ խանէ
գաւրթուլա պիլմիշ իտի, չէօյլէ քի Իրանըզ ապէրի չէհիւէ կիր-
տիքտէ պիւթիւն մագազա վէ անպարլարը եանմըշ պուլտուպ, գա-
մանեալարընը վէ չատրըլարընը կէմիտէն թաչընմայա ձէձապաւր օլտու-
լար, վէ պու պէտապախթ սէֆէրտ, պէօյլէ պիր ուլդունատուգտա ճի
միւշքիլատ իլէ պաչլանմըշ օլտու։

5. Ձէնէրալ Ընդլերդ հէր նէ գատար Իրանատա հիւքիւմէթի
նէ վէքեալէթլէ ատանըն արապ ահալիսինէ տախի այէյազար միտաք
սէրպէսթիյէթ վէ իմթիազ վէրիլէձէյինի ընսամէն իլան իլէտի խո-
տէ, Թուաէն պուռնուն մուղայիրի իլանլար նէշր իտիպ, Իրանըզ-
լարընն էգլի գրնա կէմի վէ եիւրէի պին ասքէրլէ ատայա կէլմէսինի
վէհմէ իտէրէք. եէսիրլերի թէքրար իպգա էթմէք նէյնէֆթինտէ պու-
լունտուգլարընը պիւթիւն ահալիյէ իննանըրըզ, գանլարընըն ան
տատմըշլարընը տէօքընէտէք մուգաձէմէթէ հազըր իթմիշ իտի։ Գա-
ձիմճէ Ձէնէրալ Ի՛էրվէյոս, Ասպանիօլ թէրաֆը ատտա օլտունան Ան
Տօմինիգ թէրաֆընը պիլա մուխանատէ իսթիլա իլէտի, Թուաէ-
նին պիւտատէրի օլտուպ պէլտէյը մէգքիւրիւնին գօմանտանը պու-
լունան Իօլ Ուէլերթիւր ձիւձեի օլիր մուգաձէմէթէնէ ատղըտ, պէլ-
տէի թէօնիմ իլէտի։ Տօֆին լիմանընտա օլան գալէ չիատէրթէ մու-
գաձէմէթ կէօտթէրտիլինտէն, Ձէնէրալ Իօշանպօ հիւձում իլէ պու-
գալէի տախի զտպէ իւ թէսխիր, վէ եիւզ էլլի բտրէ թօփունա
ախտ վէ գատպտ իլէտի։ Ալէնէրալ Ձիւմգէր, Իօրտըդ թէրաֆընը
վտրտուգտա ատրապ ձէնէրալը Իօրգտա, մուգաձէմէթ իսէմիյէրէք,
պէլտէի ախէշէ վէրտի։ Ալէնէրալ Գուտ մէվձուտու մայեէթի ա-
լան փրգա իլէ Իօրթօգրէնա փիչկճաձրնա մուվասէլէթ իլէտի, պու
գաձէնին մուհաֆըզը պէչտպտպտան օլտուղունտան, կէրէք ձէնէրալ
Գուտֆրէյին նամէսինէ, վէ կէրէք Ձիւմգտու հիւքիւմէթինին իլանընա
մէլէրինի լիսայէթլէ գատուլ իլէտի, անձաղ մայեէթինտէ օլան ապէր

Digitized by Google

խեան խոհուս, ձէնէրալ Պուտէնին եավէրինի մահապուս, վէ Վրանսըզ մէմուրլէրինի ազգ խոհուս վէ պէյազլարըն քեաֆֆէսինի պիր մահալէ թըզայըպ, պու պապատ պիր մէմուր կէօնտէրբէք արապ ձէնէրալը Տըսալինտէն Թալիմաթ խոթէտիլէր, վէ օ տախի Վրանսըզ տըզ տօնանմասընըն լիմանա կիրտխի կիսի, Խօրթօ Խրէնա չէհրինի եագմագ վէ քեաֆֆէսի պէյազլարը գըլըճտան կէչիրմէք իւզրէ Թալիմաթ կէօնտէրտի։ Պու ձիւմլէ պիր Թէրաֆտան ձէնէրալ Պուտէ ապքէրլէ գարայա չըգըպ չէհրին իւզէրինէ հիւճիւմ, վէ տիկէր Թէրաֆտան տօնանմա լիմանա կիրիպ գալէսի տէօյմէյէ պաշլատը խէ, գալէտէն տահի չհատէԹէ մուգավէմէԹ օլունտու, պատէհու Կըրնապքէյէ ապքէրի չէհրին իչէրիսինէ հիւճիւմ խոհուպ, սօգապլարտա սիւնկիւ սիւնկիւյէ վէ գըլըճ գըլըճա վաֆիրձէ տէօյհիւչհիւլիպ, սէլ կիպի գան ագտըպտան սօղրա, Խօրթօ Խրէնա պէլտէսի ախշամ իւզէրի Վրանսըզլարտա Թէսլիմ օլունտու։ Վ է պու էանատէ արապ ձէնէրալը Տըսալին, պիւԹիւն պէյազլարը պէրապէր ալարագ, Ան Վարգ գատապասընտան եիւբիւյիւպ Խօրթօ Խրէնսի գուրԹարմագ գայտընատա օլտաւղտս հալտէ, պու պէլտէնին Վրանսըզ եէտինէ տիւչար օլտուղունու իշլիմէտիքտէ, Ան Վարգը աՓէչէ վէրիպ վէ պէյազլարը գըլըճտան կէչիրիպ. վէ եօլտա բասԹ կէլտկի քէօյ վէ գատապայը եագարագ, վէ պէյազլարը քէսէրէք, Ա ա ԽրԹիրի Կի վիւէր Թէրաֆընա րիւճու իւԹիմէյէ մէճպուր օլտու։

ԱլհայէԹ, ատնիզ քէնարընտա օլան գալէլէրին քեաֆֆէսի, օն կիւն զարֆընտա Վրանսըզ ասքէրինին էլինէ կէչիպ, եալընըզ ատաընըն իչ Թէրաֆընտա միւսԹահքէմ մահալլէրտէ, Թուսէն, Տըսալին Խրնոթօֆ, վէ Վօրբա նաման ձէնէրալլար գալըպ, պունլար ատաընըն Շ զամալ Թէրաֆը իւչ ՊաԹը Թէրաֆընըն իհԹիլաֆընը քէսմէքտէ օլտուլար։

Թուսէնին իչի էվլատը մուգատտէմա Խարիսին հաբպիւճ մկկ ԹէալէրինտԷ ԹէրսպիչԷ օլմուշ օլտուգլարընտան, Պօնաբարթէ պուն ղարա պիրէր քիւչիւք րիւԹպէ վէրէրէք ձէնէրալ Ընգլէրգին մայեՓԹինէ վէրմիշ իտի։ Ձէնէրալ Ընգլէրգ տախի Թուսէնին իւզէրինէ հիւճիւմ իչիմէզտէն էվվէլճէ, պու իչի չօճուղտս, պաշ Պօնսիւլ Պօնաբարթէնին պիր նամէսի իլէ քէնտիսինէ կէօնտէրտի։ Թուսէն էվլատլարընը տէրատօշ իտիպ վաֆիրձէ սէվկիքտէն սօղրա, Պօնաբարթէնին մկկիճ պիւնիւ օգուտտս, քի ձէնէրալ Ընգլէրգէ իչմաաթ իչԹիսի հալտէ, քէնտիսինէ Վէրնիգ ձէնէրալը բայէսի իլէ աատանըն իչինձի գօմանտանլըղընը Թէվէհհի իչմիշ իտի։ Թուսէն, տիւշինմէք իչնէն պիր գաչ կիւն վատէ խաԹէկիպ պու մաԹլուպ իլէ, իչի էվլատընը տահի Ընգլէրգէ լրտալ խլէտի, վէ Ընգլէրգ եալընըզ տէօրԹ կիւն վատէ վէրիպ պու խապէր իլէ, չօճուգլարը քէնտիսինէ կէրի կէօնտէրտի, տէօրԹ կիւնատէն սօղրա Թուսէնատէն նէ պիր խապէր կէլիպ վէ նէ տէ չօճուգլար կէօնտէրիլտիխինտէն, ձէնէրալ Ընգլէրգ պու կիպի, վէ ֆրսաԹ կէօղէչէն տիւշմէնլէր հիւքիւմէԹէ տահ վէ զօրպա ալտուղունա իլտմ խլէտի, վէ էրԹէսի

Digitized by Google

կիւնիւ ատօրթ գօլտան պիրտէն ատանըն օրթատընա եիւրիւյիւզ, ալընմազ վէ եանաչըլմազ գլյատ օլուննան մահալլէրի պիր պիրի արտ տը սըրա լոխազ վէ գապազ խլէտիլէր, պուննլարըն բէք չօղու. Թուսէնին տայիմա ասքին օլտուղու մահալլէր իտի։ Պու ճիւմլէ Ինրանօղլ ասքէրի հէր ատըմտա աՒԹէշ վէ գիրթալա ԼԹէատիւֆ իտիւլ եանմըշ գատապալարըն քէօղէրինի վէ ագան գանլարըն սէլլէրինի միչահէտէ իտէրլէր իտի։ Թուսէնին ճէնէրալլարընատան, Տըսալինտէն զնյատէ գանլը վէ ղատտարը եօղուտու։ Ա՛էնէրալ Պուտէ, պու գալիմի Ուրէթա Ինիբօ գալէսինէ գատար գօվալայըզ գաչըրտը վէ գալէյի մուհասէրէ խլէտի։ Ա՛էնէրալ Ա ըգլէրգ Ինօրթօ Ինրինատէն եիւրիւյիւզ ճէնէրալ Պուտէյէ լմնատտա կէլտի, վէ մուհասէրէյի ԼԹէքրար սըգըշտըրտըլար։ Տըսալին պիճ իքի եիւզ գատար պէյազ Ինրանօրզլարը տօղրատտըգտան սօղրա իչ գալէյէ չէքիլմիշ իտի։ Ինբրանօրզ ասքէրինին Թօփու եօղ իքէն, իչէրիտէն եաղմուր կիպի եապըան կիւլլէ տանէլէրի արասընատան կէչիպ գալէնին իւզէրինէ չիտէԼԹէ հիւճիւմ խլէտիլէր, ճէնէրալ Պուտէ, վէ Տուկա իքիսի տախի եարալանտըլար, վէ ասքէրտէն տախի ալԼԹը եիւզ քիշի ԼԹէնֆ օլուուգտան սօղրա, պու գալէնին Թօփտուզ ալընմասը միւմքին օլմայաճաղը աղնաչըլտրագ կէրի չէքիլտիլէր։ Ինմի ճէնէրալ Ա՛արտի, վէ Ինօշանպօ Ֆրգալարը, Թօփլար իլէ եէԹիչիպ Ինէրօյու Ընըֆ գաձէր չէքլինտէ օլարագ եէնիուէն մուհասէրէ խլէտիլէր։ Թուսէն տախի մէվճուտու մայեէԹի օլան ասքէրի իլէ չէհրին տրգասընատան կէլիպ եա Ինրանօրզ ասքէրինի գաչըրագագ, վէ եախօտ արտպըր չէհիրտէն գաչտըգլարը հալտէ, պուննլարը Ինրանօրզըն ասքէրինատէն մուհաֆազա իտէճէք իտի։ Պու ճիւմլէ կէրէք Թուսէն վէ կէրէք մալավինի օլան Ինարմինիէր, չէհիրէ եանաչամատըլար, վէ օլ վէճհ իլէ մուհասէրէ օլան ասքէր, ատճլըգ, սուսուզլուգ. վէ հէր նէվի մուհասէրէ պէլնյէլէրինէ վաֆիր տայանտըգտան սօղրա, հիչ պիր ԼԹէրաֆտան իւմիտ կէլէմէյճէյինի ֆէհմ իտէրէք մուհասէրէ ասքէրինի պիր Թագրիպ եարըպ կէչմէյէ գարար վէրտիլէր. իմոի գաֆիլտէն ճէնէրալ Ինօշանպօնուն սօլ գօլուննու վուրուպ, վէ եարըպ, սէլամէԹէ չըգտըլար վէ եալընըզ արտ գօլլարը Ինրանօրզատան վուրուլուպ ԼԹէնֆ օլտու։ Ինօլէտէ օն պէշ քարէ Թօփ, իքի պին ԹիւֆէնՀ, վէ պիր չօգ լէշ պուլունտու, Ինրանօրզլար պուննարը ալտըգտան սօղրա գալէյի հավայա աԹրպ եէր իլէ եէքտան խլէտիլէր։

Պու հալտէ, արտպլարըն էլինտէ հիչ պիր միւԼԹէնա մէվճի գալմամըշ օլտուղունատան, վէ կէրէք պաշ գօմանտատան Ա ըգլէրգէ ԼԹէպլիմ օլան Ինօլ Ա ուվէրԹիւր, Ինլէրլօ, Ինօրքա, Ա ա Ինլիմ նամատն ճէնէրալլարըն մահիյէ վէ րիւԹպէլէրի իւզէրլէրինատէ պըրագ ղըլտըղընատան, վէ կէրէք Ինրանօրզ ասքէրինին չէճաէԼԹինատէն գօրգտուգլարընատան, վէ կէրէք Թուսէնին պիր կիզի ԹապլիմաԹընա Ի ԹապէԹ իԹտիքլէրինատէն, հէր նաոըլ իսէ ԻնրիսԹօֆ վէ Տըսալին նամատն էն մէչհուր տրտպ ճէնէրալլարը տախի Ա ըգլէրգէ ԼԹէպլիմ գ-

Digitized by Google

ատուլար : Կէօրիւնիւշտէ պու ճէնէրալլարըն թէսալիմի , Թուսէնին թէսալիմինէ պիր ըհտիմա օլմագ իւզրէ իսմալ օլունմուշ պիր թէտապիրի քօլթիգիյէ իտի , չիւնքի չօգ կէչմէյիպ , Թուսէն տախի ճէնէրալ | ըգլէրգին միւրատը իւզրէ , Վաբ չէհրինէ կէլիպ , զ բատա քեաֆֆէի էրիքեանը հարպը , խատէմէլերի , խասսա ասքէրի , վը քէնտինէ ատըրգ գալան էն ճէնկեավէր վը էն պահասըր վը սէյմէ արապլար իլէ Վրանսըզ պաշ գօմանտանընա թէսալիմ օլատու :

6° Թուսէն վը | ըգլէրգ պիր պիրի իլէ խայլըճա միւզաքէրէ լուէմիլէր . վը | ըգլէրգ Թուսէնէ , վագի օլան իսեանընտան տօլայը հէր նէ մերթէպե թէքտիր վը թազիր իթտի իսե տե , Թուսէն եա սիւքիւթ վը եա տախի ինքեար իլէ ճէվապ վէրտի : Ահհայէթ | ըգլէրգ , քօլթիգա իճապընտան օլարագ , Թուսէնէ Վրանսըզ ասքէրի էչինաե պիր գօմանտա վը ֆէրիգ ճէնէրալլըղը րհւթպէսի թէքլիֆ իթտի իսե տե , Թուսէն եա քիպրինտէն , վը եա տախի գաստ վը միւթալաա իլէ խըզմէթ վը րհւթպէյէ գապուլ իթմէյիպ | ընրի նամ քէպիր չիֆթլիկինէ չէքիլմէյի , վը օրատա թէնհատէ ա վան կիւզար օլմասընը մանթուպ իլէ , վը միւճահինճէ միւտաա ատ օլունուպ , Պրիւմէր վը Թուշտօ նաման ճէնէրալլար տախի մուհաֆազասընա թայեին գըլընտըլար : Իչթէ պու վէճհ իլէ էլթի կիւն զարֆընտա , ճէնէրալ | ըգլէրգ պիր սէֆէրաե Վան Տօմինիգ ատասընը զօրպալարըն էլինտէն , վը պէյազլարըն էքսէրսիսէթինի տախի նա հիհ պիր գիմաալտան գուրթարմըշ , տիւշմէնինն գուվվէթ վը հիլէսինէ , վը ատանըն միւշքիլաթը արազմէսինէ տախի ղալէպե իթմիշ իսե տե ազ վագթտա պուննալտտան պէօյիւք աֆէթ վը խըզատնէթե տախի կիրիֆիթար օլաճաղընը վը Վրանսըզըն էն միշհուր ատ քէրլէրինտէն օլան պու ֆըրգայա Ասագա պօզղունու կիպի իչհտիլմէմիշ պիր հազիմէթ հազըրլանմըշ օլտուղունու օ վագթլար հիչ պիր վէճհ իլէ խայալ իտմէմիշ իտի :

Ըրապլար իլէ պէյազլար պէնինեաե պու վէճհ իլէ միւսալէհէ վագի օլատուգտան սօղրա , ճէնէրալ | ըգլէրգ , արապ ճէնէրալլարընը խոթիսհապ իթմէտիքճէ տէրունու ատատա պիր չէյէ մուվաֆֆագ օլամայաճաղընը ֆէհմ իտէրէք պունլարը թէմին իթմէք իւզրէ , կէօնակէօն իլթիֆաթլէ խաթըրլէրինէ թաթեիսլ իլէտի : Ըրապլարըն էլինտէն հէմ սիլահլարը թօփլամագ , վը հէմ տե չէքէր , գահվէ վը չիվիտ թարլալարընը իչլէթմէք ֆարզ վը էլզէմ օլմուշտու . իմտի զաթէն միւվէֆֆիս օլան պիր ճինահ , ճէնէրալ | ըգլէրգ իֆրաթ թալիթֆ վը թաթեիսլ իլէ թէմին իթտիքտե մէմուլ իթտիսի սէմէրէյի խայրիյէտէն զիատէսինէ տախի մուվաֆֆագ օլտու : Վէ օլ վէճհ իլէ արապ ճէնէրալլարը , Ալրհաթօֆ , Ալէրմօ , Տըսալին վը Ասրգա , ճէնէրալ | ըգլէրգէ պիր հիւնհիւ խըզմէթ իպրազ իտէրէք մագպուլ օլմագ իւզրէ պիրի պիրինի թէճավուզ իտէրլէր իտի :

Պու ճէնէրալլարըն հիմմէթի իլէ , արապլաստան պիր ֆըրգա

Digitized by Google

ասքեր թէրթիպ օլունտու , էյալէթլէրտէն օթուզ պին թիւֆինք թօպլանըպ , Վաբ պէլտէսի մահզէնէրինտէ հրֆզ օլունտու , օ պատարատաք քի ճէնէրալ | ըզլէրզ պու ճէնէրալլէրին շէվգ իւ զայրէթինի մէքս իթմէյէ տախի մէճպուր օլտու . չիւնքի պունլար էվվէլքի վահչի հարէքէթլէրինի տախի թէրք իթմէյլիւպ , գարշը կէլէնլէրի , վէ սիլահլարընը թէալիմ իթմէյէնլէրի վուրուր էօլ- տիւրիւրլէր իտի . սօզլատան աղնաշըլտը քի պու տէրճէ գլյագ- լըք կէօսթէրմէկլէրի հէյլէկէրինատէն նաչի իտիշ , վէ օլ վէճհ իլէ , հէյլէկէրինի աշխքեար իթմէմէք իչիւն քէնտի ճինսինէ տախի գլյան ատամլարընը , վագթը ֆըրսաթտա , քէնտիլէրինէ տիւշմէն ատտ իթ- տիքլէրի Վրանսըզլարընը պաշլնա նէ պէլալար կէթիրէճէքլէրի , պու խուսուստան տախի գօլայճա ֆէհմ օլունտու ։

Ա՛նէնրալ | ըզլէրզին պու թէտապիրի , հէր նէ մէրթէպէ ագլա մուվաֆըգ օլուպ ճէնկ վէ ճիտալ եէրինէ իտասէի ասայիշ վէ իւ թիրահէթը ամմէյէ տէլալէթ իսէճէքսե տէ , ֆիլիէն պունան մուզայիրի զուհուր իտիւպ , Վրանսըզ ասքէրի այաղը ալթընտա պիր տէրին կիրատպ աչըլմըշ օլտու ։ Ա՛նկէտէն իտասթալըգտան վէ սայըր թէլէֆաթտէն պու ասքէր եաբըպէեարը գալմըշ օլտուղուն տան , էքսիլէնսին եէրինէ աթատալարտան ալընըպ Վրանսըզ ասքէրի սիլքինէ տախիլ օլունտուլար , վէ օլ վէճհ իլէ Վրանսըզլարըն քեամիլէն մահվ օլմասընա քէնտիլէրի պէպէպլիք վէրտիլէր ։ Ընքէ- րին հալի հէր նէ գատար պու վատիտէ իտէ տէ , պունանէն մուզայիրի ահալիի ատտ պիհուզուրլուգտան գուրթուլտպ հէրքէս քեար իւ քիսպ վէ չիֆթ իւ չուպուղունա տէվամ իթմէյէ պաշլտտը , ճէ- նէրալ | ըզլէրզ , Թուսէնին իհտաս իթմիշ օլտուղու Վալանիկի միւքիսէնին մուհասանէնաթընը տէրք իթմիշ օլտուղունտան պունլարը քեաֆֆէթէն իպգա իլէտի , վէ օլ վէճհ իլէ մահմուլ գալան Թարլալար միրիյէ զապթ օլունմայրպ , քէսիմ իլէ չիֆթճիլէրէ քի- բայա վէրիլտի , արապլարընն անկարիայա իշլէմէսի տախի պիւթիւն պիւթիւնէ ֆէյհ օլունմայրպ , ֆագաթի մահտուլուն պիր րուպու քէնտի լէ րինէ այիտ օլտու ։ | իմանլարա , հէր տանճագ ալթընտա օլան կէմիլէրին տուխուլինէ րուխսատ վէրիլտի , վէ օլ վէճհ իլէ կէրէք Վաբ չէհրի վէ կէրէք տայրը եանան չէհրլէր , խարտպոթլարը իւսթիւնէ թէճտիտ օլունուպ , ատտայա հէր թէէրաֆտան զէնկին մուհաճիրլէր , վէ լիմանլարա Վրանսըզ վէ էճնէպի թիւճճար կէ- միլէրի տօլմայա պաշլատրլար ։

7: Թէսատիւֆաթը աճայիպէտէն օլմագ իւզրե , Ասան Տօմինգ ատտասընտա Թուսէն | ուվէրթիւր , ճէնէրալլարը , վէ ասքէրի Վրանսըզ հիւքիւմէթինէ իթաէթ իթտիքլէրի կիւնիւ , Ա՛նգիլ ա տալարընտան օլուպ Վրանսըզ թասատրուֆունտա պուլունան կա տրլուբ նամ ատտայա Վրանսատան իւչ պին պէշ եիւզ Վրանսըզ ասքէրի կէօնտէրիլմիշ իտի ։ Պիր սէնէ ագտէմ , մէլէզլէրտէն Ա՛ելաժ նամ քիմէնէ Վրանսըզ հիւքիւմէթի ալէյհինէ րէֆը լիվայը թուղեան իտիւպ ատտանըն խաթիպլալէթինի իլան իթմիշ , վէ ատտ-

Digitized by Google

նըն գօմանտանը օլան Ֆրանսըզ ճէնէրալը | ագրօսու տախի պիր ասքէր մուայեէնէսի արասընտա թաւթուպ պիր կէմի աէրունինէ վազ խոէրէք ատատան իլալաճ իլէմիշ իտի ։ | ագրօս ատատան չըգար չըգ-մազ արապալար ուժուվիյէթլէ գըյամ , վէ պէյազլարը գաթլ իթմիյէ պաշլամըշ օլուռգլարընտան , ճէնէրալ Ինչբանս ՝ օհէնլինուէն սահ-րալարընտա ըզհար իթտիյի մէթանէթ վէ չէճաէթլէ արապալարըն թաւզեանընը թէսկին , վէ ատայը թէքբարէն տախիլի տայրէի իթա-էթ իթմիշ իտի ։ | ապին կիւզ մէվսիմի թէգարըիւպ իթմէքտէ օլ-տուղունտան , պու իգլիմտէ էյլուլ այլարընտա զուհուբրա կէլէն տէհզէթլիւ սարը՝ հիւմմա իլլէթի օ սէնէ տախի չիուտէթլէ վուգու պուլմայա պաշլամըշ ըտը ։ Ինք էօլէնլէրին պիրի ճէնէրալ Ինչ-բանս օլտու ։ Ան Տօմինիգ ատասընըն ֆիլթնէ արապալարը էն գաս-տէն սիքիւթ իտիւպ , պու տէհզէթլիւ իլլէթին զուհուբինէ մուն-թաղըբ լտիլէր ։ Իմոր պու վէճհ իլէ չիուտէթլէ վուգուինի կէօր-ուիքտէ կէրէք չէքէր , գահվէ վէ չիվիտ ֆապրիգալէրինտէ վէ կէ-րէք եէրլի արապ թապուրլարընտա կիզլիտէն պիր իսթիքլալ պաշ-մէթլէրի վէ ֆէտատ ընշանէլէրի կէօրիւնմէյէ պաշլատը , վէ օլ վէճհ իլէ պիսհլարը թէսլիմ իթմէքտէն սարֆը նազար իտիւպ էօթէյէ պէրիյէ սըգաթլա կէօմմէյէ չալըշըրլար ըտը ։ պիրազ սօղրա եա-նի իլլէթը մախուֆէ պազը մէրթէպէ չիուտէթ քէսպ իթտիյի կիպի զօբպա կիւրուհի թագըմ թագըմ թէբէլէրէ թօփլանմայա տախի պաշլատրլար ։ Իլլէթը մէզպուրէ կիւն պէ կիւն տահա զիատէ արթըպ , Ֆրանսըզըն էն մէշհուր ասքէրի պինլէր իլէ գըրթըլմայա պաշլատրլար , վէ ազ վագթ զարֆընտա պիւթիւն գըշլալար իսաթախանէ օլուպ պիր եանտան իսաթալէր տուխուլ վէ օ պիր եանտան ճէնազէլէրի խուրուճ իտէր իտի ։

Պաշ գօմանտան | ըգլէրգ , թէպտիլի հավա իշնէն Թոպալա ա տատը թէմամիյէ օլունան միւֆէրրիհ մահալէ կիթմէշ իտի , վէ ատ-քէտէն իֆագէթ պուլանլար տախի ան պէ ան ատայը մէզքիւրէ կէօնտէրիլիրլէր իտի ։ Ահը հազիրանտէ իլլէթը մախուֆէ պիւ-թիւն ատայը իսթիլա իթմիշ օլտուղու հալտէ , վիւքէլայը ահալի մէճլիսի քիւշատ օլունաճաղընտան , պաշ գօմանտան | ըգլէրգ տախի հատապէլ մէմուրիյէ Ան Տօմինիգ ատասընա կէլիպ մէճլիսի մէզքուրատն քիւշատը թէրթիպաթը իլէ մէշղուլ պուլունմուշտու ։

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու վէճհ իլէ , Թուսէն | ուվէրթիւր հէր նէ գատար | ընրի թէրաֆընտա օլան չիֆթլիլիյինէ չէքիլմիշ իսէ տէ , էթրաֆընտա թայեին օլունան նիկեահպանլար , մահը մէզպա-քուն ածնլարընտա պու թէրաֆլարտա ֆէվգէլատէ պիր հարէքէթ միւշահէտէ իտիւպ , պաշ գօմանտանան խապէր վէրտիլէր ։ Թու-սէն , ճէնէրալ | ըգլէրգէ օլան վատի իւզրէ , տաղլատա թափլանմազ-տա օլան զօրպալարըն իպքեանընտա էզ ճան իւ տիլ սայ իտէճէք եէրտէ , քէնտի չահսընըն մուհաֆազասը պէհհանէսի իլէ , չիֆթ-լիկինտէ օլան արապալարըն քեաֆֆիյէսինի սիլահլատմըշ ըտը ։ Ինան

Digitized by Google

սրզար պու՝ սիլահը չինֆիձիլերին պիր պէօլուկինու ԹուԹուպ մահպուս իԹտիլեր ։ Պիրազ սօղրա , իլլէԹը մէզպուրնին չիտե-Թի արԹադգա , Ֆուսէնին տախ. զիտաՏձէ քէֆլէնմէքտե օլտու-ղու վիւշահէտե գըլընտը ։ ո Իամիտիմ ինայէԹը պուիուկ տիր ո տէրիսի տայիմա , . վէ Ալաբ չէհրինտե օլան էն պէօյԹը խաստախանէնին իս-մի ինայէԹը պուի օլտուղունտան Ֆուսէն կիսի պիր զալիմին ազգընտա պէօյլէ պիր լագըրտը հալի իլէ ԼԷՃՆԷս մանատէն խալի տէյԹ խտ ։ ԱլհայէԹ պիր գաչ մէկԹիւպլերի էլէ կէչէրէք , զօրպալար իլէ մուարէֆէտի օլտուղունա քիմսէնին չէքք վէ շիւպհէտի գալմատը. ղընտան , ՃէնէրալԼ ըգլէրգ ախզ ու կիրիֆԹ օլունմասընը էմր իլլէտի ։ Իմոի ՃէնէրալԼ Պրիւնէ պիր Թապուր ապքեր իլէ Ալօնաիվ ԼԷերաՃԹնա կիտիւպ , վէ ապքերի կիզլէյիպ , Ֆուսէնի տավէԹ իԹ-տի . վէ Ֆուսէն հագգընտա վէտվէսէյէ եէր պլըրագմամագ իչիւն , տավէԹի գապուլ իտիւպ կէլտիքտե , գազըտըղը չուգուրա քէնտի տիւշիւպ , տէր ագապ ախզ իս կիրիֆԹ վէ պիր կէմիյէ վազ օլու-նարագ Իրանսայա կէօնտէրիլտի , վէ օրատա ատախ Ալու նամ գա-լէտե մահպուս օլուպ իքի սէնէ սօղրա , Իրանսընընը սօուղունա տայընամայարագ . Իրանսըզ ապքերի Ան Տօմինիգ ատապընտա սըՃագտան ԼԷկէֆ օլտուգլարը հալտէ քէնտիսի տախ Իրանսատա սօուպ ԼԷչաբրինտէն վէֆաԹ իչէտի ։ Իրանսա ահալիսինին իֆրաԹ ՃիւմհուրիյէԹ ԼԷրաֆատարլարը , ՃէնէրալԼ ըգլէրգին պու հաբե-քէԹինի , վէ Ֆուսէնի ԼուԹուպ Իրանսայա կէօնտէրմէսինի իֆ-րաԹ Լաայեիպ վէ ԼագապհՀ իԹտիլեր իսէ տէ , իլէրիւտե օլան վուգուաԹ քեամիլէն ըգլէրգ հագգ վէրմիշ տիր ։

Պատհու Իրանսըզ ապքերի սիլքինէ տախիլ օլարագ ատնՃագ ալԼընտա նէ գատար արապ վար իսէ , ըգլէրգ քեաֆֆէսինին սի-լահլարընը ԲօփլաՃտը վէ պու պապպուճ տախի իֆրաթ հագգը վարը-տը , չիւնքի Ալաբ չէհրինին արապ մահալլէսինտէ օլան Ալէքսօ վէ Ինէմիօն ՃէնէրալԼար , զօրպա ԼԷկրաֆընա կէչիպ , Իրանսըզլարը ապքին օլտուղու մահալլաԹը վուրմայա պաչլատըգլարընտան , Իր-րանսըզ ապքերինին չարխա ԲաագլմՀ տախի , անսըզըն իւգէրլէրինէ կէլէն պու հիւՃիւմ Բապավէրը մուգավէմէԹ խոմիյէրէք բէրԹ-չան օլտուլար , լապին պաչ գօմանտան ըգլէրգ պին պէչ ճիուզ ապքեր իլէ զօրպալարընը իւգէրինէ եՃրիւյիւպ գաչըրտը խէ տէ , էրԼԷխի կիւնիւ Իօլ ըուվէրԼԷիւբ վէ Իրիսթօֆ նաման ՃէնէրալԼար տախի զօրպալարընը ԼԷրաֆընա կէչտիլեր , վէ օլ էնատաէն ոզղա պէյազլար վէ սիհայլար մապէյնինտէ պիր գանլը ՃիտաԼ վէ մուգա-ԼԷԼէ ապր պաչլատը . լապին սիհայլարընը գուվվէԼԷի իլէ պէյազլարը զաապֆը մուգայէսե օլունտուղու հալտէ տէհշէԹ կէլէՃէք պիր հալ ԼԷպէյեիւն իտեր իտի ։ Իյանընը սիհա սէքէնէսի տէօրԼԷ պէշ հիւզ պին նուֆուտտան իպապրէԼԷ օլուպ , պուննա նիապէԼԷ պիս-ԼԷիւն աստատա օլան , վէ իչէ եարայան Իրանսըզ ապքերի տախի սէ-քիզ պինտէն զիատե տէյիլ իտի . իմոի ապքերի տապընըգ պրըտագ-մայարագ պիր մահալլէ ԼԷօփլամագ էլզէմ օլուպ , Տօֆինն գալէսի ,

Digitized by Google

վէ Ի՜ է լիմանընտա օլանլար քեաֆֆէթէն Վ՜ար չէհրինէ ճէլմ օլ-
ունտուլար ; վէ Կօնսիվ Թէրաֆընտա օլանլար տախի պիր միւտ-
տէթ , չէնէրալ Տրասլինէ գարշը գօտուգտան , սօղրա Կօրթօ
Իրէնա Թէրաֆընա Թէճէմմիւ իմտիլէր ։

Ա՜քին Ֆրանսըզ օրտուսու ս՜աքէրի վէ Այան Տօմինիգ ատասը
ահալինին գալըպլէրի տահա պիր պէօյիւք քետէրլէ սուգան օլտու ։
Ֆրէզրինի սանինին լքինճի կէճէսի պաշ գօմանտան ճէնէրալ Ա՜ղ-
լէրդ տախի սարը հիւմմատան վէֆամ լյլէտի , վէ պէօյլէ պիր ա-
տամըն ֆէվկի , ատանըն պուլունտուղու հալէ նազարէն բօյիթիգա-
ճա տախի պիր պէօյիւք ագէթ սայըլտը ։ Ա՜ղր նէ հալ իսէ օր-
տունան տէֆթէրտարը միւսի Տօր , ճէնէրալ Ընչանպօ Կօրթօ
Իրէնատէն կէլինճէյէ գատար պաշ գօմանտանլըգ վէքեալէթինի իճ-
րա խոիւպ , արա՜պ ճէնէրալլարտէն տախի եալընըղ Ա՜ռլիւմ եմմի-
նինէ ատտըգ օլարագ Ֆրանսըզ սանճաղընա իլլայնէթ իմմէտի ։
քէզալըք մէլզէլէրտէն տախի ճէնէրալ Ա՜մարթինիէր , մունգատ-
եման պունճա սէպապ վէ մէհարէթէլ Իրէթա Իհէրօյու Ֆրանսըզ-
լարա գարշը մունհաֆազա իմմիշ իսէ տէ , թէալիմ օլտուգտան
սօղրա Ֆրանսըզ սանճաղընա ատտըգ վէ սէօզիւնտէ ատապիթ գալըպ
անճագ մայեէթինտէ օլան ասքէր զօրպալարա գարըշմագ իտիէոիքտե
պաս տախի մէնինէ սայ իմտիխի հալտէ , ասքէրին իչինտէն ազղըն-
ճալարը պիչարե ճէնէրալըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտիւպ պիր անտե
քտարալատուլար ։

8° Ճ՜էնէրալ Ա՜ղլէրգին վէֆաթընտան սօղրա զօրպալար կիւն
պէ կիւն մէյտան ալըպ , Վ՜ար չէհրինին էթրաֆընտա օլան Թէփե-
լէրի քեաֆֆէթէն Թուրմուշլար լտը ։ Ճ՜էնէրալ Կօշանպօ տահա
եիւքէք պիր մահալէ պիր պաթէրիա Թօփ վազ իտիւպ , պունլարը
օրատան գաչըրմըշ օլուղունտան պու մուվաֆֆագիյէթին իւզէրի-
նէ քէնտիսինէ պիր ղուրուր կէլիպ , միւԹէվէֆիա Ա՜ղլէրգին
նէ քէնտիսինէ պիր ղուրուր կէլիպ , միւԹէվէֆիա Ա՜ղլէրգին
Թէրմիպէլէրինի պօզմայա պաչլատը ։ Ա՜ղ Ֆրանսըզա իֆֆրատ Թէ-
բտաֆտար վէ ասքէրի մէվգինէ էլվէրիշլի վէ եարար օլան Վ՜ար
պէլտէսինի Թէղը իտիւպ , Կօշանպօ , Տօֆէն , վէ Կօրթէ գալէկ-
լինի ալմայա գալգըշտը ։

Պունտան մատտա մէլէզ ճինսի Ֆրանսըզա ագրապա օլտուղուն-
տան վէ սիահլարա նիսպէթլէ ագըլը մէհարէթլէ վէ սաֆտէրուն
պուլունտուգլարընտան , Ֆրանսըզլարա Թապիի պիր միւԹէֆիգ
օլաճագլարը էճլանէն ճէնէրալ Ա՜ղլէրգ տայիմա պունլարընը խա-
Թըրլարընը Թամէնիպ իտիւպ Թալիֆ վէ նէվազիշլէ գուլլանըր լտը ։
Կօշանպօ պունա նիսպէթ մէլէզլէրէ տախի մուտաալիթ օլմայա պաշ-
լայըպ , հաթտա առանըն ճէնուպ Թէրաֆընտա պու ճինսին սէր-
կէրտէլէրի օլան քէք չօգ պահատըր զապիթլէր վէ խուտուսի իլէ Վ՜ա-
զօթօն գալէսինի մուգատտէմա ճէնէրալ Վ՜ուտէյէ Թէսլիմ իտիւպ
պու հարէքէթի իլէ Կօրթօ Իրէնաի իհրագտան , վէ պէյազ սէքէ-
նէսինի գիթալտան գուրԹարան , գօմանտան Վ՜ատէ տախի Կօշանպ
պօնուն էմրի իլէ ախզ ու կիրիֆթի օլունուպ մահպէտե իլգա գըլըն-

Digitized by Google

աբ ։ Պունուն իւզերինէ չիտէթլէ ինթիգամ ալմագ էմրինտէ սահլար վէ մէկզերը իթիֆադ իտիւպ , ատանըն ձէնիւպ թէրաֆ լարընտա պէյազլար իւզերինէ տէհզիթլիւ պիր գան իւ գիմալ իլէ Յրանսըզլարըն էլինտէ թէլէֆ օլան բիր վէ սէրկէրտէկլերինին ինթիգամինը ալմըշ օլտուլար ։

Ալէնէրալ Օշանագօ պաշգա պունուան պէօյիւք պիր խաթատա տախլ պուլունտու ։ Մագարրը հիւքիւմէթինի Վադ պէլտէսինուէն գալտըրըպ , Ռօրթօ Ռրէնսէ նագլ , վէ ազ պիր մուհաֆազա ասքէրի իլէ ձէնէրալ Վլոզէլի պէլտէյը մէգքիւրե թէրը խլէտի ։ Պիր ազ սօղրա , պաշ գօմանտանըն համագաթէրնտան նաչի ալէյհինէ գլյամ իտէն տիւշմէնլէրե պիր եվնի տիւշմէն տահա իլավէ օլունտաս ։ պու տէհզէթլիս վէ արտպլարա մուավին օլան տիւշմէն ։ Ինկիլիզ տէվլէթի իտի ։ Պու էննատ եանի 1803 սէնէսինտէ , Ամիհնա մուահէտեսի ֆէսխ օլունմուշ , վէ Յրանսըզ վէ Ինկիլիզ տէվլէթի պիրի պիրինէ իլանը հարպ իլանէ տախսինտե պուլունմաշլար ըտը ։ Ամհալար պիր թէրաֆտան պու հավատիսի ալըպ վէ տիկէր թէրաֆտան Ինկիլիզէն հէր նէվի իմտաատ իւ իանէյէ մազհար օլարագ , մուահէլաթը թէատրիւզնէ չիտէթլէ միւտավէմէթ իթմէյէ պաշլատըլար , էջոյէ քի ազ կիւն զարֆլընտա ատանըն պաթը վէ ձէնուպ թէրաֆլարընտա օլան քէաֆֆէյի մէվգիլէր ղօղպալարըն եէտինէ կիրիֆթատ օլտուլար , վէ պու թէրաֆլար տիւշմէն էլինէ կէչտիյի կիպի մագարրը հիւքիւմէթ օլան Ռօրթօ Ռրէնա պէլտեսինէ զախիրէ նագլ իթմէք միւմքին օլամատը ։ Պէլտէյը մէգքիւրէնին Յրանսըզ ահալիսի պիր թէրաֆտան ածլըգտան ալագըշլագ , վէ պիր թէրաֆտան մէլէգլեր իլէ ատրպալարըն պիլ իթիֆադ հիւձիւմինատէն , խէֆիլ իւ ֆիւթուրա կիլինֆլար օլտուգլարը հալտե , Յրանսատան , Օշանագօյա միւէքքէտ թալիմնամէլար կէլիպ , մագարրը հիւքիւմէթինի թէքրար Վադ պէլտեսինէ նագլ իթմէսի սէրտհէթէն էմր իւ թէնպիհ գէլմըշմը ըտը ։

Պիր գաչ մահ սօղրա Յրանսըզ ասքէրինին եէտինտե գալընըպ Վադ պէլտեսի իլէ Ռան Ռֆգօլա խակէլէսի գալմըշ օլտուղտա հալտե , օն պէշ պին ատպ ասքէրի վէ պիր Ինկիլիզ տօնանմասը , Վադ պէլտեսինի պահրէն վէ պէրրէն մուհասէրե խալէտիլէր ։ Շէհրին միւթէպէրանը Օշանագօնուն նէզտինէ կէլիպ , Ինկիլիզ տօնանմասը քէչ մուգավէմէ լտտրէք թէպլիմ օլունմասընը իսթէտը խալէտիլէր իսէ ան Ինկիլիզ գօմանտօրու եօյլե աղըր թէքլիֆլէր պէտան խալէտի քի , Օշանագօ ատ ատրապ վէ վահշի Տըսալէն ձէնէրալ իլէ մուգավէմէ իթմէկի միւտաձահ թուրթուպ միւքէտտէվէկի կիտիշտի ։ Տըսալէն ատախլ Օշանագօյա եաղլընըգ օն կիւն վատե վէրիպ , Օշանագօ պու օն կիւն զարֆլընտա իրի տէնիպլէր վէ ֆուբթուռնալար ղուհուրի իլէ Ինկիլիզլէրին թէտաղի իւթիւնատէն գուբթուռնմայը մէմուլ իթտի քի ատ , հավալար զայէթ էյամ կիմտոխինուէն , մէգքիւր օն կիւն մուդուրինտե , չարֆ ակ գալմայըգ պիւթիւն ատղ գալան ասքէրի , կէմիլէրի , ատանըն պէյազ վէ հատտըզ հիտապլըգ օրտու չէվագիմանէրը , զախիրէսի վէ

մեւ հիմմաթը իլէ Ինկիլիզ ասնանմասընա Թէսլիմ օլմաղա մէճպուր օլտու ։ Պու պէտպախթ օրտունուն Ինկիլիզէ Թէսլիմի հէնկեամընատա , ճէնէրալ Նօայլըն չէճիանէ պիր հարէքէթի կէչիճի պիր շավգ իլէ Ֆրանսըզ սանճաղընը զըյատար իսլէտի ։ Պու ճէնէրալ Սան Նիկոլասի գօլա իսկէլէսինի մուհաֆազա իթմէքտէ օլուպ , Ինկիլիզլէրի էյի Թանըմըշ օլտուղունտան , պունլարըլա մուգավէլէյէ կիրիշմէյի պիր վէճհ իլէ Թէճվիզ իթմէյիպ , մայեէթինտէ օլան ասքէրին քեաֆֆիէսինի աղըրլըգլարը իլէ պէրապէր կէմիլէրէ եիւքլէթտի , վէ Կաբլմանընատան ալընան Ֆրանսըզ կէմիլէրի գաթար իլէ Սան Նիգօլա լիմանընըն էօնիւնտէն կէչմէքլէրի անտէ , Ինկիլիզ գարաղօլ կէմիլէրինէ կէօրիւնմէյէրէք պունլարըն ֆիլօսուննա գարըշըպ , պիր մըգտար տէնիզէ աչըլտըգտա , եէտի կէմի իլէ պիր Թագրիպ ֆիլօտան այրըլըպ սէլամէթլէ Կուպա ատասը լիմանընա մուվասելէթ իսլէտի . վէ օրատան տախի տօնանմըշ պիր պրիգ կէմիսինէ բաքիսէն Նավանա ատասընա կէչտիկ անատէ պիր Ինկիլիզ գօրվէթինէ Թէսատուֆ իտուպ , պօրտա պօրտայա եանաշտըլար , վէ ճէնէրալ Նօայլըն չէճաաթլիս Կընտասիէլէրի , Ինկիլիզ ասքէրի իլէ տէհշէթլիս պիր ճէնկ իտուպ , քէնտի պինտիկ կէմիտէն պէօյիւք օլան Ինկիլիզ գօրվէթինի զասթ , վէ օրթա տիրէյինէ Ֆրանսըզ սանճաղը քէչիտէ իտէրէք Նավանա լիմանընա տուխուլ իսլէտիլէր իսկ տե , քէնտիսի տախի աղըրճա եարալանմըշ օլտուղունտան սէֆինէնին տէմիր աթատըղը ատէ Նօայլ տախի բուհինի Թէսլիմ իսլէտի , վէ պու պէտպախթ սէֆէրտե , Ֆրանսըզըն էն ՝ մէշհուր պիր օրտուսունուն Թէլէֆինէ պէտէլ , պու մէրթէպէ պիր չէճաէթ էսէրի մուգապէլէ սատյըլըը ։

Ֆրանսատան վագթ վագթ Սան Տօմինիգ ատասընա կելէն օ Թուզ իքի պին ասքէրտէն հիննի Թէսլիմտե եալընըզ եէտի սէքիզ պինի սաղ գալմըշ ըսը վէ իւմէրայը ասքէրիյէտէն տախի եիրմի ճէ նէրալ էօլիպ , Ի ըգլէրգ վէ Ի իչքանան կիպի մեհարէթլիս զաթարըն ֆէվվէթի , օլ էանատե Ֆրանսայա մուվաֆէնիւլ Թէսէլլի պիր քէտեր ատտ օլունտու ։

Digitized by Google

ՕՆ ԻՐԻՆՈՒ ՖԱՍԻ.

1802

1° Պոնաբարիե հագգրնտա Իրանաս ահալխինին լինվճճիւհիս, վե Պոնաբարիե վե ֆահլնասընե լաահմիրը։ 2° Ա՝իւչյե ռեճլնվերինին էֆֆետ վե յոահմետլը։ 3° Պոնաբարիեյե գոյոր հայիլե Ո՝օնոխ՝ուլե՝ լեչլֆ օրանամոր։ 4° Իրանաս ահալխինինե օլան խիրեան, վե րեյ լահիրե։ 5° Ո՝ահանանոհյը հոլչեյե լաահմ օրանաս պոր լեպեփո՝ըլ։ 6° Ա՝հալե Իրանասնե խնըլորը։ 7° Ակնալո ռեճլնի, գոյոր հայիլե Ո՝օնոխ՝ուլե՝ գարարրնը, Ա՝նբօլեան Պոնաբարիեյե լագփմ իրեր։ 8 Յ՝օլֆին, Յ՝օլֆ, վե Ա՝նիկե Պոնաբարիե, վե Ա՝նբօլեոնոան ռեվո՝փոա կինի՝։ 9° Պոնաբարիե ոլոյ իլե Ակնալո ռեճլնիե ալիմեի իփեր։

1° Ա՝ՔԻ պոուշոուգ սենե զարֆընտա Իրանասյը կիրտապը մահլուԹիյեԹտեն գուրԹարըպ, պիւԹիե Ա՝ուրոքա վե խոուտուա իլե Ի՝ինիա հիւքիւմեԹի իլե պարըշտըրմշ, վե ԹանզիմաԹը խայրիյե իլե ատայուշ տահիլնիյե րեհպեր օլմոուշ պիր զաԹը ճեկիպ ոբֆաԹա, միլլեԹճե պիր միւքեճֆաԹ օլմասը, պիր միւտաեԹտեն պերիւ սաղիր վե քեպիր պիւԹիւն Իրանաս ահալխինին Թեհտավվուր իԹտիյե, վե խոաֆի վե ճեկիպ մեճլիսլերտե վե սեօհպեԹլերտե ճիւմլենին զիվիրը զեպանը վ՝ վաճիպեի զիմմեԹի օլտուղու ոպիր քեյֆիյեԹ իտի։ Պոնաբարիե հագգրնտա ահալխինին ըզհար իմմեքտե օլտուղու պու Թեկվեճճիւհեն մատատա, քենոխինին տահի պիզզաԹ վե խոաֆինեն մագամը ճեկիպիե հիւքիւմրտանյե գոյոր հայտաԹլե ԹաԹիպ վե խահիշքեր օլտուղու Թավը իս հարաքետաԹընտան խաԹիտալ օլունարագ քիմսեյե նամալիւմ տեհիլ իտի։ Ա՝ագատա Պոնաբարիե կերեք բեֆիգլերի օլան Ո՝օնոխ՝ուլերե, վե կերեք վիւքելա վե միւԹեպալրտանե պու նիյեԹինի տոզուստան տոզուտյա պեչան իմմեմիշ իտի, լաքին պուռնատրտան հեր հանկրտը նեզտինե կելիպ, Ո՝օնսիւլիւք տեվրինտե Իրանասնըն մալիք օլտուղու իգպալ իս տատատեԹի մետհ իս սենա իմմեքտե օլտուղու հալտե, Պոնաբարիե տախի պու մուհասենաԹը ազիմենին գավի պիր տատա իզերինտե պուլունմատըղընը, վե հիւքիւմեԹը հազըրեյե պիր տայիմիյեԹ վեբիլմեսիյի հալտե, պուռնճա իմալը խայրիյենին մուվաֆգաԹ հիւքմիւնտե պիր շեյ օլաճաղընը սեԹր իմմեզ իտի, անճագ պու մագատե սեօհպեԹլերտե քենոխ զաԹը իչինե աղընտան պիր լաֆզ չզմատյըպ, եֆքեարը մախտուսենինտեն կեհտ պիրինե կեհտ տիկերինե պիր մրգատար շեյ պեչան իտիւպ գալիկինտե մերքիւզ օլան էտարտը քիմսեյե ֆահշ իմմեզ իտի։ Ա՝ետալիհի տեվեՀԹ վիւմտատիզ օլան էտարը, կերեք բեֆիգի վե մահրեմը էտարը օլան Ո՝օնոպատերես Ո՝օնսիւլե, վե Յ՝ուշե վե Թոպչերտանտա աչըպ, պիրտաեբլերի վե ֆահմիրեմտան մահրեմ ԹուԹտար ըտը, վե զաիֆնտա մախտուս օլան

Digitized by Google

մեծալիհի տախի պիրատէրլէրի վէ ֆամիլեասընա աչըպ, վիւքէլա-
տէն մահրէմ թուԹար լտը։ ՊօնաբարԹէ գայտը հայաԹլա պիր
հիւքմատար օլտուղու համտէ, պիրատէրլէրի, վիւքեղասը վէ մու-գար-
իպլէրի պիԹԹասի ձիւմլէտէն զէյատէ նահիյէ, միւգիպլ, վէ միւ-
Թէնէֆֆիի օլաճագլարընտան, պուննլար ՊօնաբարԹէտէն զէյատէ օր-
Թայա տիւշիւպ հիւքիւմէԹինին ստիհգիցէԹինի իլէԹիգամ իտէրլէր,
վէ ՊօնաբարԹէ տախի ֆամիլեասընդէն պաս ալընմընդան կէօրիւպ, սէս
չըգարմազ ըտը։ Ակբէք ֆամիլեա վէ հէրէք վիւքէլ պէնինտէ Պա-
նաբարԹէ հագբընտա պիրի պիրինէ մուխաֆիֆ իւչ Թէտավիւլտ վար
ըտը։ Ակիւքեաֆամ մատտէսինտէ ձիւմլէտէ նէկտիկ վէ նէկճիհէԹ
օլուպ, ֆագաթ իֆքրամ ձիւմհուրիյէԹ ԹէրԹիֆտարլարը, Պօնաբար-
ԹէնինԷ ան սէնէլէք հիւքիւմէԹի միւտտէԹինէ պիր օն սէնէ տահա զամ
օլունմամընդան Թէձվիզ իտէրլէր իտի։ ՊօնաբարԹէնին պիրատէրլէրի
իտէ. հիւքիւմէԹին տարամ իւ հաշմէԹի Թէձվիզամը իլէ ձիւմ-
հուրիյէԹ ԹէրԹաֆտարլըղընը ԹէԹը իտիւպ, հիւքիւմէԹը միւտա-
դիլիյէ մայիլ օլտուգընդան, ՊօնաբարԹէնի եան գրտը վէ եան իմ
բէրաԹտը իլէմէք արզու էտիւպ, վէ մէհաֆիլի մախտուսէլէրին
նէ նահազընէն հագգլարը տախի վար ըտը, չիւնքի ՊօնաբարԹէնէն
Պօնսիւլիւմ հիւքիւմէԹի տէվլինտէ, պիրատէրլէրի բէձ բէձ վէ-
քէլա մագամընտա պիրեր մէմուր օլա պիլիպ, ֆագաթ գրուպտը
հիւքիւմէԹինտէ, ձիւմլէսի ույուրը Ույունա վէ վարիսի տէվլէԹ ա-
լապիլիրլէր իտի. նիհայէԹ էն միւԹէուիլ օլանլար, ՊօնաբարԹէնէ
գայտը հայաԹլէ Պօնսիւլիւմ հիւքիւմէԹի վէրիլմէսինի վագիԹըն
էֆֆէտարընա մուվաֆֆագ վէ հէր չէյտէն զիյատէ միւրաձձահ Թու-
ԹաԹլարըտը։ ՊիւԹիւն ՊօնաբարԹէ ֆամիլեասընտա, յօզէֆինտէն
պաշգա մէնէտը հիւքմրանիյի արզու իլէմէյէն քիմսէ գալմամըշ ըտը։
Ակիւշարալէյհա Պուրպօնլարըն վագիԹընտա գրալէյհինի իհԹիշամ իլէ
պէրաձէր գուրպինտէ օլան կիւրտասը մուհաձարաթը բայէլայն միւ-
շահէտէ իտէնլէրտէն օլտուղունտան, վէ պիր միւտտէԹտէն պէրիւ
ՊօնաբարԹէնին քէնտիսինէ իպրազ իլԹիֆի հուպպու ալագատան
նաձի իլէձագ գօրգուտու գալմատըղընտան. պիրատէրլէրին նուֆուզ
հավէսի վէ ԹէշվիգաԹը իլէ զէվձինին ստալայը հիւքիւմէԹէ չիլԹաղ
վէ իւԹիձալ իլէ չըգարագ, ձիւմլէսինին պիրտէն պիր վաԹԹայա
տիւշմէլէրինատէն իհԹիրազ իլէ զէվձինին պու էֆֆէտարտան ֆարիղ
օլմասընը արտընդ պուլտուգձա նահիյէի իտէրսէ տէ, ՊօնաբարԹէ
սէն ԹէշձինաԹընա (ԹուալէԹինէ) գարըշ տէիրէկ մատտամասընը
Թէքտիր իտէր վէ հուզուրունտա ումուրտա տէվլէԹէ վիւԹաալիդ
մանտատաթլարտա աղըդ աչտրըմազ ըտը։ Ատտամ ՊօնաբարԹէ
զէվձինին պիզզաթ իակճաթ իլէմէքտէն գաթը իւմիտ օլտուգտա, զէվ
ձինին միւշաւիրլէրի օլան Ույուչ, Թայլըլտան վէ Ույանպատէրտէ կիսի
զէվաթ իլէ տախի մուտարէֆէ իտէրէք, զէվձինին էֆֆէտարընը ԹէՊ-
տիլ իլէմէյէ պիր ալէԹ վէ վատէԹտա օլմալէրինի իլէիմտա իտէր իտի։
Ֆունդարըն քեաֆֆէսի, պաշտատ տախի իֆֆատէ օլունտուղու վէձհ
իլէ ՊօնաբարԹէնինի գայտը հայաԹլէ հիւքիւմէԹը միւտաձագիլէմ

Digitized by Google

վիւսիւլինէ Թալիպ իսէլէ առէ , տահա վագէթը տէյիլ էֆքէուրընատա օլտուգլարընտան , Պօնաբարթէյէ պու մանտատա լազըմ կէլլէն նատէ հաթը տիւրիլ իմամէզլէրսէ առէ , ինֆասալինէ միւճթիպ օլտուղունու կէօրիւպ սիւքիւթ իսէրլէր իսի . պիր կիւն Ա՝ատամ Պօնաբարթէ քէմալը Թէլաշա իլէ Թէքրար Յ՝ուշէնին նէզտինէ կէլտիքտէ , Յ՝ու շէ շու՝ճէվապը վէրտի քէնտիսինէ : « Ա՝ատամ , պէյհուտէ նէրտէ զվէվինէ մուխալիֆլէթ իսէյօրսուն , գայտը հայտէթլէ Յ՝օնսիլ , գը րալ իմբէրատո՛ւր , պրագ նէ օլուրսա օլսուն , ասինին վէսվէսէլէրին ա՛տէն ճանը սըգըլըպ պիզիմ իսթիարսըզլըգտան տահի ինֆասալ իսէ յօր : Ա՝օյլէ իսէ պիզ քէնտի իշիմիզէ պագըպ վուգուսաթա՝մունթազը օլալըմ , վէ մէն իսէ՛մ տիսիմիզ պիր մատտէյէ գարըշմայալըմ : »

Ջ՝ . Պու էնսատէ օնուննճու սէնէէը ճիւմհուրիյէնին Յ՝ավանին մէճլիսինին քիւշատը վագէթը կէլմիշ իսի : Պօնաբարթէ Ա՝միճնա մուա հէտէսինին իլանընը մախսուսէն օ կիւնէ գատար Թէխիր իսիպ , մէճլիսէրին քիւշատը էնսասընտա պուննու մէյտանա չըգարարագ , միլլէթ վիւքէլասընըն մէսէրրէթի արատընտա մէյլ իւ մագսէտի օլան պագայը հիւքիւմէթ մատտէսինի վիւճիւտէ կէթիրճէյինէ շիւպհէսի էօղուտու , վէ պու պատատ կէրէք Յ՝անապատէրս Յ՝օնսիլ , վէ կէրէք Ա՝րիպիւնա մէճլիսի րէյսի Շ՝այօ , վէ կէրէք Ա՝ինամօ մէճլիսինտէ նաֆըզ օլան պագը միւԹէպէրան , քէնտիսինէ հէմճինքեար իսէ լէր : Ա՝գէի օլաճագ մուամիլէ պիլ իԹԹիֆագ գարարկիր օլտուգտան սօղրա մայիսին ալԹընճը կիւնիւ , Ա՝միճնա մուահէտէսինին պիր սիւրէթի ֆէվգ էլ առէ պիր տապրաթլա Ա՝րիպիւնա մէճլիսինէ Թագտիմ օլուննտու :

Ա՝հանամինին սիւրէթի օգուննուր օգուննմազ , միւլքինէ մէճլիսէրի Թէրաֆընտան ըէսմէն վէ ալինէն Թէչէքքիւր գլըննմագ ֆէրայիզի Թէզէքքիւր վէ գապուլ օլուննտուգտա , ըէսի մէճլիս միւսիւ Շ՝այօ մինպէրճ չըգըպ , պիւլինտը ավազ իլէ մէճլիսէ շու նուԹգու իրատ խլէտի :

« Յ՝իւԹուհաթը ճէվլիլէ վէ նիզամաթը խայրիյէ իլէ վէԹանլարը , նա չէրճֆ օլան , վէ միւլքիս միլլէթի մուխաԹապատան գուրթա րան զէվաթը սիւԹուտէ սըֆաթէ , ալինէն պիր չէրճֆ վէ միւ քեաֆաթ պէյան իմանէք էօԹէտէն պէրիս հէր միլլէթ ինանինտէ մէրի իւլ իճրա օլան պիր Թէտպիրի ճիհան բէսինտ տիր :

« Ա՝միլէԹին չիւքրանիյէԹինէ , Պօնաբարթէտէն զիյատէ քիմ միւսաֆահագգ օլա պիլմիշ տիր չիմտիյէտէք . սէրասքէր օլսուն միւ տիրի ուսուր օլսուն , Պօնաբարթէտէն զիյատէ քիմ տիր վէԹանլընա չէրճֆ օլան վէ միւլքիս միլլէթի խըզմէթը ճէվլիլէ խայրագ իսէն : Պու տուր շէճաաթի վէ ֆէԹանէթի իլէ Յ՝ունանսայը ֆըԹրէԹաէն , վէ ճէնկ աֆէԹինտէն խէլաս իսէն , Յ՝ունանըզ միլլէթի կիպի մուագ զամ վէ ալի ճէնապ պիր միլլէթ պուննճա մուհաասէնաթը պիլա միւքեաֆաթ պրագմայը Թէճվիզ իսէպիլիր մի . մէճլիս ազալարը , սիզլէր մէսալիհի միւլքիյէտէ միլլէթին միւրատընա վէքիլ օլտու ղունուզ միսիլլիւ , պու եէվմը մէսէրրէթտէ միլլէթին շիւքրանէ

Digitized by Google

» յէթինէ տախի պիր ալէթ վէ վասէթա օլմազմըսընըզ »։

Պու նուէթգուն իւզէրինէ պաշ Վօնսիւլէ միլլէթճէ պիր ազիմ միւքեաֆաթ օլմասընա գարար վէրիլիպ, քէնֆիյէթ-վէրէք Իէնաթօ, վէ Վաւանին մէճլիսլէրինէ վէ կէրէք հիւքիւմէթէ ըէամէն արզ ու թէպլիղ օլունմասը թէնսիպ գըրընտը, վէ Իէնաթօ մէճլիսի միւաթա գիլէն պիր գօմիսիօն թէշքիլ իսիւպ, Պօնաբարթէյէ լազըմ կէլէն միւքեաֆաթ իւզէրինէ պիր թագրիր օլունմասընը էմր իյլէտի։ Խրիս պիւնա մէճլիսինէն կէօնտէրիլէն վէքիլլէր տախի էրթէսի կիւնիւ եանի մայիսին 7 սինտէ, Պօնաբարթէնին հուզուրինէ տուիսուլ իյլէսիլէր։ Ի ազատան Իիմէօ նամ քիմէնէ ճէնէրալ Պօնաբարթէնին աստարը ճէլիլէսի օլան, ֆիւթուհաթ, նիզամաթ, վէ մուհասէնաթը սայէրէյի եէկեան եէկեան նագլ իս հիքեայէ իթտիքտէն սօզրա քէլմընը շու վէճհ իլէ իսիմամ իյլէտի։

» Պօնաբարթէնին էվաֆընը մուխթասարէն նագլ իս հիքեայէ » իթմէմին սէպէպի, հագգանիյէթի միւտահանէյէ թահվիլ իթ» մէմէք իչիւն տիւր. Պօնաբարթէնին էվաֆը էլֆաղ իլէ ֆֆատէյէ » միւհիմաճ տէյիլ տիր, վէ պու զաթը ճէլիլ սլֆաթընը աստարը » խայրխէսինի լիսանէն վէ տէրուէն իգրար իթմէմէք, քիւֆրանը » նիմէթ տիր . . . . .։

Պաշ Վօնսիւլ, միլլէթ մէճլիսլէրինին պու թէվէճճիւհինտէն ըզհարը թէշէէքքիւր իտիւպ, վէ հիւքիւմէթ իլէ միլլէթին պու վէճհ իլէ հիւանիս իմթիհաճ վէ իմթիազաընը Իրանանընն իգպալ իս սա» աստէթինէ պիր տէլալէթը ազիմէ աստա իտէրէք, քէլամընը տախի շու վէճհ իլէ իսիմամ իյլէտի։

» Խրիսթիանա մէճլիսինին թէպլիղ իս թէհնիյէթինի քէմալը չիւք» րանիյէթլէ գապուլ իտիւպ, պէնիմ իչիւն տախի, վաճիպէյի զիմմէ» թիմի ռէքմիլէն իճրա իթմէք չէրէ ֆինտէն պաշգա պիր չէրէֆ վէ » հէմչէհրիլէրիմին թահսիյն վէ թէվէճճիւհինտէն պաշգա պիր միւ» քեաֆաթ տախի արզու իտէմէմ . . . . Էօմրիս հայաթըմ տախի, » եալընըզ վէթանըմա պիր խըզմէթը խայրխէ խֆա իթմէք իչիւն ին» տիմտէ գըլմաթը պիր չէյ տիր։ Ինաթտա ճիւհուրուն չէրէֆինէ » միւճիպ օլտուղումդ միսիլլիս, սաատէթինէ տախի միւճիպ օլմամ » ասն նէֆէսիմէ միւհիմաճ օլսա, պու ուղուրա վէֆաթ իթտիխիմի » քէնտիմէ պիր մէսէրէթը ազիմէ աստա իտէրիմ։ »

Պօնաբարթէյէ միլլէթճէ պիր միւքեաֆաթ իթմէք, ումումէն գարարլաշտըրըլտըգտան սօզրա, պու միւքեաֆաթընն նէ օլաճաղը տախի, միւթէպէրան մէճլիսլէրինտէ ճէսիմ միւզաքէրէյէ միւճիպ պիր քէնֆիյէթ օլմուշտու։ Պօնաբարթէ պու պապտէ քիմսէյէ խատֆի վէ ճէլլի պիր էֆքեար պէյան իթմէյիպ, հաթտա էն զիատէ միւթէճէսսիս օլանլարը տախի աղզընտան պիր շէյ ալմամըշ, վէ հարէքէթինտէն պիր շէյ այնայամամըշ իտիլլէր։ Իմտի Վօնսիւլլիւք հիւքիւմէթինէ օն սէնէ տահա մէտտ վէ զամմ իթմէք, գայրը հայաթտա Վօնսիւլ իթմէք, գրալ վէ իմբէրաթոր իթմէք, պունլարըն ճիւմլէսի իւզէրինէ վաֆիր սէօհպէթլէր վէ միւզաքէրէլէր

Digitized by Google

վագի օլտու ։ Ալիհայէթ Պօնաբարթէնին պիր շէյ պէյան իմամէտիկին Ալէնաթօ մէձլիսի գանատաը թագ՝ինէ համլ իտիւպ , Վօնսիւլիւք հիւքիւմէթինէ օն սէնէ տահա մէտտ վէ զամմ օլուննասընա գատար վէրիլտի . պու խուսուս Պօնաբարթէնին քէմալը ինֆաալ վէ ինքիսարը գալկինէ միւճիպ օլտու . իմամի Վանպասէրէա Վօնսիւլ ՚ի լէ պիլ իմթիշարէ , մասլահաթա պիր պաշգա սիւրգթ վէրտիլէր , վէ միւճիպինճէ էրթէսի կիւնիւ Ալէնաթօ մէձլիսի Պօնաբարթէյէ օն սէնէ Վօնսիւլ իւք մէնէտտի զամմ իթթիֆըլէրինի ըհտիմէն պէյան իթտիքտե , Պօնաբարթէ տահի ձէվապ վէրմիպ , քէնտինէ բուձի օլան պէօյլէ պիր իմթիհտատը մեհնէտ քէյֆիյէթինի գաստալ վէ աւէմը գաստալէ սէլահիյէթի օմմատըղղընը վէ ումմաի միլլէթտէն իմթիսալի միւհթաձ պուլունասաղունու պէյան իտձէքտի ։ Իմամի էրթէսի կիւնիւ Ալէնաթօ մէձլիսի , Պօնաբարթէնին հուզուրունա չըգըպ , Վօնսիւլիւք հիւքիւմէթինէ օն սէնէ տահի մէտտ վէ զամմ օլունտուղունու ըհտիմէն քէնտիսի իթէպլիղ իթտիքտե , Պօնաբարթէ չու վէձհ իլէ ձէվապ վէրմի ։

Ալէնաթօրլէր ։

Ալ՝ախին օն սէքիզինտե , հոգգըմատա վէրտիխինիզ գատար , չէ-
րէֆ իւ իֆթիխարըմը միւճիպ օլուպ , լէվհէյը տէրուննիմտե , ե-
սէրի զայիլ օլամայաճագ մէրթէպէյէտե հաքք օլաճագ տըր ։ Ալ-
չէն իւչ սէնէ զարֆընտա , ձիւմհուրուն պահաթը եավէվ վէ գա-
տէրի ալա օլտու , լաքին պահաթըն սէպապտըզլըղը տահի քիմսէյ
նա մալիւմ տէյիլ տիր . . . Ալիսաալէհյը ումմալիյէ կիպի պիր ֆ-
մալը խայրիյէյէ մուվաֆֆագ օլմագ , շէրէֆ վէ սաատէթինի տէրե-
ձէյի նիհայէսի տիր ինտիմոե , պու ձիւմլէ մէնֆաատը վէ թանըն . վ
թէվձիհու ամմէնինի հէրնէվի շէրէֆ վէ սաատէթէ ըհձանիյէթի
օլաճագ տըր ։ Իմոի արզը միւրաատ իթտիխինիզ վէձհ իլէ միլլէ-
թիմէ պիր եէնի ֆէտագքարլըղա լազըմ կէլտիխինի , միլլէթ վէ ա-
հալի ումմանէն թաատիզ իթտիխի հալտէ , պու ֆէտագքարլըղա
տահի հազըրլըմ ։

Իմոի Պօնաբարթէ պու քէլամ իլէ , Ալէնաթօ մէձլիսինին գա-
տարընը այնը իլէ գաստալ իտիմիյէձէյինի պէյան իտիւպ , պու
մատատ իւզէրինէ Վանպասէրէա Վօնսիւլ իլէ ագտէմձէ իթթիշարէ
իթմիշ օլտուղունտան , իձրայը իգթիհազընը պու զամէթ հէվալէ
իտիւպ , քինտիսի Ալալիգազ սէրայընա ադիմլէր խալէտի ։

4° Էրթէսի կիւնիւ Վանպասէրէա վէ Քալիւօն Վօնսիւլլէր ,
ինիւքէյյէ , միւլքիյէ մէձլիսինի , վէ էվվիյայը ումմուրու մէշվէրէ-
յէ ձէմ իտիւպ , պու մատատէյի միւհիմմէ իւզէրինէ միւքթազիմի
էյլէտիլէր , վէ ձիւմլէտի Պօնաբարթէնին ըհձ վէ միւրաատընա մու-
վաֆֆագ կէօսթէրտիկճէ , Պօնաբարթէնին գայատը հայրաթլէ Վօն-
սիւլ օլմայընը ումմուի Ալդանպուրգ միլլէթինէ պրզ իթմէկտէ գատար
վէրտիլէր . վէ միւճիպինճէ ահթի իւզ զնբր իլանանամէնին ախթին

Digitized by Google

Ջրանոցայս նէշը օլունմասընը թէնախպ խլէտիլէր ։

» Պաշ Վօնսիւլ Պօնաբարթէնին , ահալնի Ջրանոցընէն թաս
» տիգինի մաթլուպ իթմէսի , հիւքիւմէթը ճիւմհուրու նասէ պիր
» բիայէթ վէ պիր թէվֆիր օլտուղունա , վէ ահալինին ինանֆինի ֆալ
» սա օլան պիր ֆապիկի , ահալիփէն իւրիւլմ իլնէ , պու ինանֆինի ահ
» ֆալֆէգ օլսուղունա ճիւմհուրուն Վօնսիւլլէրի շահասէթ իտէր օլ
» տուգլարընտան , ամէի իւզ գիքը իքի մէսէլէ ումուսի Ջրանոցը
» միլլէթինէ արզ օլունուպ , ճէվապընա մունթազըր օլունաճագ
» ատը » ։

1° ՆԱՒՕԼԻՈՆ ՊՕՆԱՒԱՐԹԷ ԳԱՑԾԸ ՀԱՑՑԱԹԼԷ ԳՕՆՈՒԼ ՕԼԱՃԱՆԳ ՄԸ ։
2° ԻԱԼԵՓԻՆ ՏԱԻՈՒ ՇԻՄՏԻՏԷՆ ԳԵՑԱՆ ԻԹՄԻՑԻ ՍԷԼԱՀԻՑԷԹԻ ՕԼԱՃԱՆԳ ՄԸ ։

» Պու մէսէլէնին ճէվապլէրի իչինէն Խարիսէ , էյալէթլէրտէ ,
» շէհրլէրտէ , գասապալարտա , մէհքէմէլէրտէ , այանլարտա վէ
» ասլըը մէճմայը նաս օլան մահալլէրտէ , տէֆթէրլէր աչըլըպ , հէր
» քես քէնտի հիւնինէ րիչասը իլէ պու իքի մէսէլէյէ հէ եա ևօգ
» իլէ պիլ իմզա ճէվապ վէրմէճէք տիր , վէ պու իմզա թօփլամագ
» քէյֆիյէթի տախի իւչ հաֆթատա իսթէմէ պուլաճագ տըր » ,

Պու գարարտան սօղրա Վանպասէրէս Վօնսիւլ Ասլմէզօն աէրա
յընա կիտիպ վազգուի հալի պաշ Վօնսիւլէ պէյան իլէտի ։ Պօնա
բարթէ քէմալը ագըսէթ էնտիչի իլէ , իքինճի մէսէլէյի գասպու
թմէտի ։ Իմի իսթէրսինիզ քի քէնտիմէ խուլէֆ պէյան իտէյիմ ,
ատէտի Վանպասէրէս , գարտաշլարըմըզ մը , լաքին պէնի , քէնտինէ
հաքիմի միւսթագիլ լինթիլսապ իտէն Ջրանոցը միլլէթի , Իօզֆի ,
Ռուսիէնիտէ պու հիւքիւմէթէ գասպու իտէը մի ։ Ասէնի մի խալէֆ
կէօսթէրէյիմ , պու աղըր եիւքիւն ալըընա կիրէպիլըը միսին . հէմ
նէհաճէթ , օն տէօրտինճիս Ռուի կիսի պիր գրալըն վասխէթի
ֆէսխ օլունտուգտան սօղրա պէնիմ վասխէթիմ մի թուԹուլաճագ ։
Իօլէն ատամ , հէր քիմ օլուր իսէ օլսուն , էօլտիքտէն սօղրա
տիւնեատ հիչ տիր ։

Վանպասէրէս Վօնսիւլ , հէր նէ գատար ըսրար վէ իպրամ իթտի
քտէ տէ իքինճի մէսէլէյի Պօնաբարթէյէ գապու իթտիրհմէտիյինտէն ,
ատրֆը նատըր գըլընըպ եուլընըպ պիրինճի մատտէ պէր վէճհը պալա
ահալիյէ արզ օլունուպ , էրթէսի կիւնիս Ասնիթէօր ղազէթասընա
տախի տէրճ օլունտու ։

Չէնտ կիւն սօղրա , Վասինին վէ Խրիսիւնա մէճլիսլէրի րէամէն
Պօնաբարթէնին հուզուրունա չըգըպ , մունվաֆագաթ բէյէրինի պէ
յան իլէտիլէր , վէ ահալի տախի Թագըմ Թագըմ տէֆթէր մահալ
լէրինէ տպիսէթ իտիպ , իմզալէրինի վազ իմմէքտէ պիր պիրինի թէ
ճավուզ իլէտիլէր ։ Ասէզքիւր Վասինին վէ Խրիսիւնա մէճլիսլէրի
տախի օ ասէնէնին իրտատ մասրաֆ մունտահատպէսինի 625 միլիօն ֆրան
գա գարարըսաղըրտըգտան սօղրա մունֆարէգէթ իլէտիլէր ։

5° Պօնաբարթէյէ գայտը հայտիլ Վօնսիւլլիւք , վէ իալէֆինի
տախի գասլէլ վէֆաթ պէյան իթմէկը սէլահիյէթի վէրիլտիքտէն սօղ

Digitized by Google

րա , մագամը գրալիկ թէրֆի գըլընմըշ կիպի օլտուղտունան , գա նուննամէյը միւլքիկ ահ քեամըլնա տախի պիթթասի պաղը մերմէ պէ թէպէտիւլաթ վապի օլաճագտը , վէ պու պապատ էվ իայը ու մուրուն էֆքեարը տախի միւխթէլիֆ իտի ։ Պօնաբարթէնին պիրա տէրլերի , պիլ վէրասէ գրալըդ հիւքիւմէթինէ մայիլ իտիլէը , ջունքի պու ճիհէթլէ քէնտիլերի հէմ սահիհէն Իրինա օլուպ , հէմ տախի վարիսի տէվլէթ օլմագ գապիլիկէթլերի տախի օլաճագտը . պաղլալըը Ինկիլիզ տէվլէթի միսիլիւ հիւքիւմէթը մէշրուԹէ իլէ պիր գրալիկէթէ թաալիպ իտիլէը ։ Պօնաբարթէ պու թարդ հիւքիւմէթ իֆքրաթ գարշը կէլտիկինտէն սարֆը նազար օլունտու , իմտի չիմագ լէք գայտը հայաթլէ Պօնափիւլիւկ հէր թէրաֆ բաղը օլուպ , գանուննամէյի միւլքիկէնին թէպէտիւլաթը այրըճտի իւզէրինէ միւզաքէրէ աչըլտը ։

Ուգատտէմա Իկէէսին գալէմէ ալտըղը գանուննամէյը միւլքիկ յէտէ , պիր միւթէպէրան սընըֆը օլուպ , պու սընըֆ պէշ եիւզ պին նուֆուզա պալիղ օլմուշտու ։ Յալէթ վէ նահիկ մէճլիսլերի , Պավանինի , Թրիպիւնա , վէ Իննաթօ մէճլիսլերի աղալարը տախի պու սընըֆտան ինթիխապ օլունաճագտըլար ։ Պէր գաչ սէնէլէք թէճրիպէ իլէ , պու մագուլէ պիր միւթէպէրան սընըֆը թէշքիլինին Ֆրանսըզ միլլէթինին միզաճընա մուվաֆըգ կէլմէմիշ օլտուղտու աղնաչըլմըշ վէ թէպէտիւն իմտիշ իտի ։ Իմտի Պօնաբարթէ գանուննամէյը միւլքիկէտէն պու սընֆը ֆէսխ իտիպ , եէրինէ նահիկ , գազա . վէ էյալէթլէրտէ ինթիխապ մէճլիսլերի իհտաս իլէտի , պու մէճլիսլերին բէհսլերի հիւքիւմէթ թէրաֆընտան նասապ օլունաճագտը ։ Վէ պու մէճլիսլերին մէմուրլիկէթի , Թրիպիւնա , Պավանինի , վէ Իննաթօ մէճլիսլերինէ ազա , վէ այան , հաքիմ , վէ պունա էմսալ մէմուրլարը ինթիխապ վէ հիւքիւմէթ ադզ իթմէքտէն իպարէթ , վէ պու մէմուրլերի նասապ իթմէք տախի միւսթապիլէն հիւքիւմէթէ բաձի օլաճագտը ։

Իննաթօ մէճլիսինէ տախի , գանուննամէյը միւլքիկէի թասիլ թէսվիյէ իթմէյէ , վէ պունա էմսալ այրըդ իմթիհանաթ վէ հիւքիւմէթլէրը վէրիլտի ։ Իկէէսին գանուննամէտի միւճթիհինճէ , Իննաթօ մէճլիսի ալթմըշ ազատան միւրէթթէպ օլուպ օն սէնէտէն ասղրա սէքսէն ազայէ պալիղ օլաճագտը . պու եիւմի ազանըն չիմոխտէն նասապ օլունմասընա բուխսաթ վէրիլտիքտէն մաատա , Պանաբարթէյէ տախի եէնիտէն գըդգ ազա ինթիխապ վէ նասապընա սէլահիյէթ վէրիլմէյ , օլ վէճհ իլէ Իննաթօ մէճլիսի ազալարը եիւզ եիւմիյէ իպալաղ օլունտուլար ։ Իւլքիկ վէ Թրիպիւնա մէճլիսլերինին նիզամընաթը տախի թէպտիւլ օլունուպ , ահոնամէլերին պու մէճլիսլերէ թագտիմ օլունմասընա սարֆը նազար գըլընտը ։ Վ է պու մագուլէ մուամէլաթը թասդիգ իթմէք իչիւն , պիր պաշգա մէճլիսի խաս թէրթիպ օլունուպ , պու մէճլիսէ Պօնափիւլէրը , իքի վիւքէլա , իքի Իննաթէօր , իքի միւլքիկէ մէճլիսի ազասը . վէ իքի տախի Էժիօն տ' Ընէօր Ընշանընըն Ռուման գրուասը , ազա թայեինի օլունուպ ճիւմլէսի պաշ Պօնսիւլ թէ-

Digitized by Google

թաֆընտան ինթիխապ վէ նասապ օլուննաճագլարտը։ Պունլարտան սօղրա, սըրա ասըլ պաշ Վ·օնսիւլիւն վէ րէֆիգլէրինին հիւքիւմէթինէ կէլմիպ պու տախի պէր վէձէրը աթի Թանզիմ օլուննաու։ Պօնաքարթէնին խպրամը իւղուէ, պաշ Վ·օնսիւլիւք եալընըզ քէնտիսինէ մախսուս օլմայրպ, րէֆիգլէրի օլան Լ ըպրէօն վէ Վ·անպասէրէա հապգընտա տախի խպզա գրլընտը։ Պօնաքարթէ խպթիստատէ հէր նէ գատար տա խալէֆինի պէյան իթմէք շարթընը գապու իթմէտի իսէ տէ, պու սէլահիյէթ Թէրբար քէնտիսինէ վէրիլիպ, իսԹէր հայաթընտա էմր նամէ իլէ, վէ իսԹէր վէֆաթընտան սօղրա վասիյէթնամէ իլէ պու խուսուսա քէնտի րէյինէ իհալէ օլուննաու.

Պաշ Վ·օնսիւլ քէնտի հայաթընտա, սիրինէ քէնտիսինէ խալէֆ նասապ վէ պէյան իտէձէք օլտուղու հալտէ, պու խուսուս իչիւն պիր ձէսիմ ձէմիյէթ Թէրթիպ օլուննուապ խալէֆ ինթիխապ օլուննան զաթ, Վ·օնսիւլլէրին, վիւքէլանըն, Թ·րիպիւնա, Վ·ավանիյն վէ Լէնաթօ մէձլիսլէրինին, պաշ հաքիմիէրին, Լէր փիսգոբաս վէ փիսգոբաս բասլարըն վէ էյալէթ վէ նահիյէ քինթիպապ մէձլիսլէրինին, Լ էժիօն տ' Օնէօր, Վ ըանտ Օֆիսիյէրլէրինին վէ եիրմի տէօրթ պաշ այան լարըն հուզուրունտա, ձիւմհուրա սաատագաթ եէմինի իտէձքտի վէ պու րէսմին իձրասընտան սօղրա, հայաթտա օլան Վ·օնսիւլլէրէ ագրան սայրլըպ մէնէտ վէ մէմուրիյէթտէ պուլնարա միւսապիք օլաձագտը։ Պու ձիւմլէ Պօնաքարթէ ֆամիլեասընը կիւձէնտիրմէմէք վէ պիր րէգապէթէ միւձիպ օլմամագ իւղրէ խալէֆինի վասիյէթլէ պէյան իտէձէք օլտուղու հալտէ, վասիյէթնամէսինի քէնտի միւհրիւ իլէ միւհրլէյիպ վիւքէլանըն վէ մէձլիս րէխալէրինէն հուզուրունտա տիկէը իքի Վ·օնսիւլէ Թէսլիմ իտէձէք իտի։ Պու ձիւմլէ պու մագուլէ պիր վասիյէթ պաշ Վ·օնսիւլիւն վէֆաթընտան սօղրա, Լէնաթօ մէձլիսինին Թաստիգինէ տախի միւհիմ օլաձագտը։ Վէյէ պաշ Վ·օնսիւլ եա խալէֆ կէօսԹէրմէյէձէք, եա տախի ձան էվլատը ալ մայարագ վէֆաթ իթմտիյի, եախօտ վասիյէթինին Լէնաթօ մէձլիսի Թաստիգ իթմէտիյի հալտէ, խալէֆինի տիկէը իքի Վ·օնսիւլ պէյան իտէձէքտի։ Պունտան մատտա պաշ Վ·օնսիւլէ, գրալլարտա օլան հուգուգ միսալի, գաԹլ եախօտ բրանկապէնտ օլաձագ պիր գապահաԹլընընն աֆվլնա տախի սէլահիյէթ վէրիլտի։ Լ է Վ·օնսիւլլէրին մահիլյէլերի տախի գարարկիր օլուպ, պաշ Վ·օնսիւլէ սէնէվվի ալԹը միւնձն, վէ տիկէը իքի Վ·օնսիւլէ տախի մահիյէ եիւզէր պին ֆրանգ Թէնախպ վէ Թախախա գրլընտը, վէ նիհայէթ մէհքէմէլէրէ տախի ա տալէթ վէ հագգանիյէթէ մուվաֆխգ պիր նիզամ վէրիլէրէք, պա նունտամէի միւլքիյինին Թաստիլ վէ Լէսալիյէսի մաստէսի հիւմանիւ խիԹամ պուլտու։

6։ Լ·վլիայը ումուր պէր վէձէրը պալա նիզամաԹը միւլքիյէ իլէ վագէ կիւզար օլուպ գլարը էնտատէ, ահալիյի Վ·իլայաստան իմզա Թօփլանմագ իչիւն Թախախա օլունան իւչ հաֆԹա վագէ մուրուր իԹմիշ օլմաղ իլէ, տէֆԹէրլէր Լէնաթօ մէձլիսինէ կէօնտէրիլիպ, մէձլիսի մէզուրատէ պիրէր պիրէր սայրլարագ եէքիւն օլուննուալար.

Digitized by Google

վէ իւչ միլիոն պէշ եիւզ ալթմըշ սէքիզ պին, սէքիզ եիւզ սէքսէն պէշ (3,568,885) գապուլ, վէ սէքիզ պին իւչ / իւզ եէթմիշ սէօքթ (8,374) ատէմը գապուլ զուհուր իյլէտի։ Ընչ պիր հիւքիւմէթ հագգընտա պու վէճհ իլէ պիր էմնիյէթ, վէ էքսէրիյէթը ապա հա սըլ օլմամըշ տըր տէք միւսիւ Ֆրէր։ Իմզալայանլարըն քեաֆֆէսի, իւչ միլիոն, պէշ եիւզ եէթմիշ եէտի պին իքի եիւզ էլլի տօգուզ քիշի իտի, քի Ֆրանսանըն օթուզ ալթը միլիոն ահալիսինէ նազարքէն ազ կիսի կէօրիւնիւր իսէ տէ, մուհասէպէտի չու վէճհ իլէ կէօրիւնմիւշ։ 36 միլիոն նուֆուստան, նրսիքը օլան նիսա թայֆէսի չգարըտըգտա, 18 միլիոն գալըր, վէ պունլարտան տախի իհթիյարլար վէ չօճուգլար թէնզիլ օլունտուգտա օն իքի միլիոն գալըր, վէ Ֆրանսա քարթէյէ ըէյ վէրէնլէր տախի տէօրթ միլիոնա եագըն օլտուգտան, օն իքի միլիոն նուֆուստան տէօրթ միլիոնունա եանի պիր սիւլիւսիւնէ ըէյ սիվալ օլունմագ ճիւհուրիյէթը նասըլ տէքճէյի Ֆրանսա տէ պիր իճրասը տէմիք իտի։

Ընդր նէ հալ իսէ, էքսէրիյէթին էֆֆեարը Ֆէնաթօ մէճլիսինէ մալիւմ օլտուգտան սօղրա, աէրիան իլամ վէ մասլահաթա օլունտուգ իւչ պէնտ պիր էմրնամէ իլէ քէյֆիյէթ ահալիի Ֆրանսայա իլհան օլունտու, վէ պիրինճի պէնտ շու վէճհ իլէ իտի։

«ՆԱՓՕԼԵՈՆ ՊՕՆԱՓԱՐԹԷՅԻ Ֆրանսա ահալիսի գայտը հայտօթլա Պօնսիւ նատպ իթմիշ օլմաղիլէ, Ֆէնաթօ մէճլիսի տախի պու նու միլլէթէ իլհան իտէր»։[1]

Իրինճի պէնպ։ «Նապօլէոն Պօնապարթէյէ միլլէթին շիւքրանիյէթի միւէյիտէսինէ պէյան օլունմագ իւզրէ, Թաշ պիր քիւրսի իւզէրինէ, պիր էլինտէ ֆիւթուհաթ ալամէթի օլան թէֆինէ Թաճ իլէ տիկէր էլինտէ տախի Ֆէնաթօ մէճլիսինին պու էմրնամէսի օյուլմաշ լէվհէ իլէ, պիր միւսալէհէ սըֆաթը նատպ օլունաճագ տըր։

Ի-լի-նճի- պէնպ։ «Ֆէնաթօ մէճլիսի քեաֆֆէթէն Նապօլէոն Պոնապարթէյէ պու էմրնամէի Թագտիմ իտիւպ, ահալիի Ֆրանսա նըն էմնիյէթ, մուհասպէթ վէ հայրէթինի քէնտիսինէ բէսամէն պէյան իտէճէքլէր տիր։»

7՝ Պու վէճհ իլէ գարար վէրիլտիքտէն սօղրա, Ֆէնաթօ մէճլիսինին Ֆիւլերըի սէրայընա կէլմէսի իչիւն, սիւֆէրայը էճ նէսլիյէնինին րէսմէն գապուլ օլունտուղու կիւն Թախտիս օլունտու։ Իմտի 1802 սէնէսի աղուսթոսուն իւչիւնճիւ կիւնիւ, սապահլայըն միւսալէհէ ահանամէսինի իմզա իտէն քեաֆֆէի տուէլլը էճնէպիյէ էլչիլէրի, վէ միւթէպէրանը պիր պէյիւք տիվանխանէտէ, Ֆէնաթօ

[1] Պու անի կէլինճէկտէ պաշ Գօնսիւլ քէսմի Թահրիրաթըն ալթընա Ֆէնաթօրինէ տէյի իմզալայըպ, պունանան պէյլէ Նաբօլէոն Ֆէնաթօրինէ տէյի իմզալամայա պաշլամըշ ըտը։ Իմտի պու էտնայէ վասլ օլունճայտատը պիր Թիւն ձհնանէ Ֆէնաթօրինէ իտի. պու էտնատը շէօհրէմ օլուպ, իլէրիտե գրալիյէթի վէ հաքոտա հիւքիւմէթը միւսթագիլիյէ հագգընտագ Ֆէնաթօրինէ տախի իտիւնի եազընճը տիր. Ֆէնաթօրինէ Նաբօլէոն Ֆրանսա գրալտըրա մահտուս օլան ատաղ խագի Ֆէնաթօրինէ տախի իտիւնի եազընճը տիր. Նաբօլէոնն հազգընտա պաշլատը։ Իմտի քեաֆֆէյի միւէլլիֆլէրինի ատաղի իւզրէ պունանան պէյլէ Ֆէնաթօրինէ իտիւնի Նաբօլէոն իտիւնի Թահրիր խագի. Ֆէնաթօրինէ Նէրիսինէ Նաբօլէոն եազընճագ պիլէրէ տախի Ֆարզ օլունաշ տատր։

Digitized by Google

քարոզել իւր միաբեանցն իմաստասէրն Քրիստոսի , պիտի ինքն Աստուած մեզ լինելոյն ազատարար , նախ քան տիեզերաց ստեղծուիլ իսկ , ըստ իւրոյ օրէնից պարտէզին մէջ , շուա վէմ իւր պիտի նուագ խլէ ։

» Ո՛հ այնի Աստուած , միաբանիլ մեզի ընդ խորհրդոյն ճշմարտին » հայրենասիրին գաղտ ու գողտրիկ պիլպիլ , մինչեւ ինչ պէտ » հիւանդութեանն գայտը հայտնել եւ ըստ լուռ ինքնին թէ մինչ » միւրտ իմ տիր ։ Ո՛հ այնի Աստուած պու վէմ իւր պիտի » եօթներանգի սահիպ օրտուգտա , Աստուած մեզի ողջ պատ » ան տէրերար օրէն էֆէնտիրը խոյրիսեանին տափի մուվաֆագամ » իմիշ օրտու ։ Պիտին մինչեւ , սիրէրե պու վէմ իւր այնին » վ ինէվանուրէն լուհարը շիւքրանիյէթ իմափի հալուե սիրէրտին » տափի նիզամաթը միաբանքինին ինչեւիտ վ խոթիպարընը ինամինի » իտէր ։ Ինձի մեզի Պարոնէնէմ , Պօնաբարձինին տուր վ միւ » ասիհետ , միաբանի մինչեւ օրէն խոտմաթը խայրիսեանի ճիւմլէ մուվաֆագիյեանուե ինամատ իտէմ , վ իրէրուե կիրիֆնար ա լուսնագագ իտպարը խայալ պիլե իտեմիյերեք , ճիւմհուրուն իգպա րը ամինյեանի միաբանութիւն պազը իսինիորագաթ տափի նկեան իտե րեք . Պօնաբարձ հագդունտա զինվերը զէպանը ամմե օրէն մեհ իւ սիմայիլի եատ վ ինգնեար իտէմ ։ Պատհու Այնաթօ մեզինե նին մազպաթասընը տափի գրաբեթ իմտիքատ , պաշ Պօնսիւլ մեզ րնտե պաշ էյիպ շուա վէմ իւր պիր նուագ իրատ խլէմ ։

» Ո՛եր քես քենտի էօմրիւ հայատընը , վերջանը ուղրունա ֆե » տա իմիշե պօրձրու տուր , Ո՛հալնի Աստուած , պիտինն էօմրիւ » միւ քենտիսինե ֆետա իմիշմի մանրուպ իմիշ . . . իրատեսինե » ինչիմ օրուրում ։

» Ո՛էմնէրդիրերիմ Այնաթէօրերը , սարֆ իմտսիմ իգտամաթ , » սիզերտեն կէօրտիւյիւմ մուավենեթ , քեաֆֆեի մէմուրերտեն » միւշահետ օրուներն համիյեթ , Աստուածդ միրեթի կիսի պիր միրե » թը մուազզամներն էճնիյեթ վ իրատեթի իւե , պուներտան պէօյե » Աստուածներն սերբէսթիյեթ , միւսաւաթ . վ սաատեթի , թէ » զերերուերն վ ֆիրինե վ ֆետատեն ազատ օրարագ , էսասը գա » վետ իւղերինե պինա օրուներագագ տերը ։ Այնհանքն էն միւշերտֆ » միրեթի , էն մէ՛սուտ միրեթի տափի օրմալը տերը , Աստուածդ միւ » երթի պուներ քէսալը լիագեթ վ իմտիհգագ տափի խլէմիշ տիր . » վ Աստուածներն ասայիշ վ սաատեթի պիւեթիւն Ներոպանքն ասա » յիշ վ սաատեթինի միւսթեկիմ տիր ։

Պատհու Նաթօլէօն Այնաթօ մեզիսինե խալիսանե թեշեքքիւրերը իտիպ , գաբուրյա գատար արպալարընտան կիմտի , վ կերի տեօնիպ հերիները իրե միաբանութիւնե միւտաֆիմեթ իմիմքատե օրտու ։ Օր էս նատե պիւեթիւն Ներոպա Աստուածդ իրե միւսալեհեսե պուերտնտուպ լաթքնտան , Ինկիլեթերրա , Իտալիա , Ներտսիա , Ճեր վեօ , Պալիեբա , Ո՛էսա , Վիրթեմպերկ , Պայանիա , Նաթօլի , վե Նմերիւա էլէրների Նաթօլէոնուն հուզուրունաա իտիրը ։ Նեվ մը մեզքիւրտե պաշ Պօնսիւլ Օրտու Ո՛օլընտ , վե Օրտ Ո՛եկ նաման

ինքի մեշհուր Ինկիլիսլեր իլե տախի վաֆիր միւքեաղլեմլեր իմտի քի աորըմըզտա տախի մեշհուր վե Թանըլմըշ քիմսելեր տիր ։

Պիր գաշ կիւն սօղրա գանաննամայը միւլքիսկե իլավե գըլընան Թատիլ վե Թեավիսկ պէնալերի , միւլքիսկ մէճլիսլերինե արզ վե Թագտիմ օլունուպ , Պօնաբարթէնին հուզուրինտե բէք չօգ միւզա քերաթուէն սօղրա գապուլ օլունարագ Ղավանին քիւԹիւպլերինե գայտ օլունտու ։

8° Կէրէք գայտը հայաթլե Ղօնսիւլլ իւքտէն , վե կէրէք խալֆինի պէյան իմմէք սելահիյէԹինտէն մատամ Պօնաբարթէ իֆրաթ խօշնուտ վե մէսրուրե օլտու խե տէ , Նաբօլէոնուն պիրատէրլերի օլան Ղօզէֆ վե Լուսիէն , պուննտան տէրհէճէյի իֆրաթտե խօշնուտ օլամտըլար ։ Պալյոտ տախի իֆտատե օլունտուղտա վէճհ իլե , Ղա զէֆինի , զեվճինին գրալիսկէթի հագգընտա տայիմա խէվֆ ու ֆիւԹուրե տիւչար օլուրուտու . Իմտի գայտը հայաթլա Ղօնսիւլլ իյէ գարար վերիլտիքտե պու խուսուս միզաճընա մուվաֆըգ կէլտի ։ Նէ ճագ Ղօզէֆինին էն մէսրուրե օլտուղտու մատատե , Նաբօլէոնա , վերիլէն խալֆինի պէյան իմմէք սելահիյէթի իտի . Չինքի Ղօզէֆինին Նաբօլէոնտան էվլատը օլմայըպ , վե Նաբօլէոնուն պիրատերինե վերտիյի Ջօրճան նամ քէրիմէսի տախի ։ Համիլե օլտուղունտան , Պօնաբարթէ մուԹալագա պուննտան տօղաճագ էվլատը քէնտինե խալֆ պէյան իտեր իւմիտի իլե բէրվէրտե օլուրուտու ։ Նաբօլէոնուն գրալ օլամամասընտան , պիրատէրլերի տախի Ուրէնս իւնվանը իլե միւՀէրրէֆ օլամատըգլարընտան , պու խուսուս ինքի սարը գալալերինե միւճիպ օլմուշտու , անճագ Նաբօլէոն իքիտի նէ տախի տէվլեթին էն պէօյիւք մէհանէտլերինի ԹէվՀիհ իտէրէք մէմնուն վե մէսրուր իյլէտի ։

Նաբօլէոն Ուրանարզ ահալիսինին պուննճա ԹէվՀճիհ վե էճնէ յէԹինէ մազհար օլտուգտան սօղրա , քէնտիսինին տախի միլլէԹէ օլան էմնիյէԹ վե իսԹինատընը պիլ մուգապէլե պէյան իմմէք իւգե բօլիս վէքեալէԹինի տախի ֆէսխ իտիւպ , վե օրԹատան գալտըրըպ պու վէքեալէԹինի զապԹիյէ իտարէսի մէմուրիյէԹինէ Թահվիլ ու տէրէք միւլքիսկ նազըրընա իհալե իյլէտի , վե օլ վէճհ իլե բօլիս վէքիլի մէհուր Ուուչենին ինֆիտալի իճապ իյլէտի ։

ՆէղոսԹատան օն սէչինճի կիւնի վասլ օլտուգտա , Նաբօլէոնուն մէվլուտու կիւնիւ օլտուղունտան , պէօյլե կիւնլերտե գրալըպա մահատուս օլան զինէԹ վե չէնլիք , իյլք տէֆա օլարագ Նաբօլէոն հագգընտա տախի քէմալը չէրֆիլե իճրա օլունտու ։ Նէվմը մեզքիւրտե , սապահյայըն , ԱլէնաԹօ Ղավանին , Ֆրիանիւնա վե միւլքիսկ մէճլիսլերի , րուհանի կիւրուհի , ասքերի վե միւլքիսկ մէմուրլարը

[1] Պաշգա տէֆա տախի իֆտատե օլունտուղու վէճհ իլե պու Ջօրճանա չիմտիքի իւ քինճին իմկէրաթար Նաբօլէոնուն տախի վաֆտատի սիր . վե Թամիւտպե չայեան հիքմէԹ , ժօղէֆինին խայալաթ վե Թէնասիվուրլարը , էլլի սենե սօղրա ֆիլիսթիլե Թատրե ։ լուզ Ջօրճանըն պիր եվլատը Նաբօլէոն ԹախԹընա գուտա իտերէք քենտինէ խալֆ վե տեվլեթինէ վարմա օլմուշ տուր ։

վե էլէիլեր , էլտիսէի ֆահիրե իլէ Նաբօլէոնա Թէպրիքե կէլտիլէր , վե էօյլե վագԹը ուլու Աէյրէմ անէ քիլիսէի տէրունինաե վե սայըր քեֆֆիէի քիլիսելէրուե Ֆէֆեօ տուասը օգունուպ , ախշամըսը տախ պիւԹիւն Նաբիա չէհրի գանտիլ տօնանամալէրի իլէ ԹէնՀվիր օլուպ , վաֆիր զիաֆէԹլեր , չէնլիքլեր , վե ֆիշէնք սէյիրլէրի իձրա օլունուտու ։

9° Ֆատիլ վե Թէսվիյէ օլունան գանունննամե ահֆեամընձա , ԱէնաԹօ մէձլիսինին րէիսլիգի պաշ Նօնպիւլէ միւնհասըր օլմուշ օլ տուղաւնտան , պիր գաչ կիւն սօղրա , եանի աղոսԹոտուն 12 ինձի կիւնԹե պէօյիւք զինէԹ վե ալայ իլէ մէձլիսի մէգքիւր տայրէսինէ ազմէԹ իտիպ սանտալիի բիւսէԹէ գուտուտ իլէսի ։

Հին տապահտան պիւԹիւն փիատե ալայլարը , Ֆիւլէրըի սէրա յընտան , ԱէնաԹօ մէձլիսինին ագտը մէշվէրԹէ իտե կէլտիկի Ռագ աէնպուրդ սէրայընա գատար իքի ԹէրաՀլը տաՀ պէսԹէյը սէյամ օլմուշլար ըտը ։ Ֆրանսանըն պու Հաքիմի ճէտիտ վե միւսԹագիլին , բաքիպ օլտուղու ֆինԹօվու էվայիլտե գրալտարա մահսուս օլտուղու վէձԹ իլէ սէքիզ ատէտ պէյազ վե միւզէյեէն ալԹըր ձէչիտե իտիպ , ՌէՀքեանը Հարպ , ճէնէրալլար , վե իւմերայը ասքէրիյէ վե խաս տա սիվարիլէրի միւզէյեէն էլպիսէլէր իլէ արապայա րիՀագէԹ իԹ մէքտե իտիլէր ։

Նաբօլէոն արապատտա եալընըզ օԹուրմուպ , սայիր Նօնպիւլլէր տախ հէր պիրի պիրէր սալԹանաԹ արապասընա բաքիպ օլարագ , վե վիւքել վե տէվձԹ մէձլիսի ազալարը տախ պաշդա պաշգա արապալար իլէ արգասընտան կէլմէքտե իտիլէր ։

Նաբօլէոն պու ալայ իլէ Ռագաեհպուրդ սէրայընա վալ օլտուգտա , ԱէնաԹօ մէձլիսինուէն ինԹիհապ օլունան օն ազա . քէնտիսինի գաբուտտան գապուլ իԹտիլէր , վե ԹախԹ միւշապէհէսինուե օլան պիր ատնտալիայա օԹուրմուպ , բէսմը Թէպրիքի իձրա իլէտիլէր ։ Վիրատլերի Նօզճ վե Ռ իւսիէն , կէրէք ԱէնաԹօ մէձլիսի ազալը , վե կէրէք Ռ էժիօն տ՝ Նէօր նըշանընըն Նրան գբուտտը օլտուգլա բընտան միւգԹէզայը ուտուլ , պաշ Նօնպիւլիւն հուզուրունա կէ լէպ , պաշ Նօնպիւլ տախ գըյամ իԹմիշ օլտուղու հալտե , ճիւմհու բե լագըմ կէլէն տատագաԹ եէմինինի ճիւմլե մուվաձէհէսինտե իձ բա իլէտիլէր ։ Ռ պու բէսմ տախ խիԹամ պուլտուգտան սօղրա , ատվէԹ մէձլիսինուէն տէօրԹ ազա այրըլըպ , Նաբօլէոնա նիզամաԹը միւլքիհէ միւԹաալիգ պէՀլայիհա Թագտիմ իԹտիլէր ։ Վիրինճիհի , ատվէԹին պէօյիւք մէմուրլարընըն րէսմը ԹէՀզիճֆաԹընա տայիր , իքինճիհի Ֆրիպիւնա վե Նաւանինի մէձլիսլերի ազալարընըն նէ վէձԹ իլէ արընըճ արընըճ ԹէՀձուիա օլունաձագլարընա , իւչինճիւսիւ պու մէձ լիսլեր պիլ իձմալ ֆէսխ օլունտուգլարը հալտե , եէնի ազալարըն նէ վէձԹ իլէ իննիհայապ օլունաձաղընա , վե տէօրտինճիւսիւ ճիւմհուր մեմալիքինտե օլան եիւմի ուէօրԹ պէլտէյե , պէօյիւք պէլտե իսմի վե րիլէՀէյինտէն , պունլարըն հանկը պէլտէլէր օլաձաղընա , վե պէՀինճ ճիսի Ռ իվօրնօ քէօրֆէզինտե օլան Ռլյա առասընըն տախի , Ֆրանսա

Digitized by Google

մէ մալիքինէ տախիլ օլաճաղընտա միւթաալիգ լայիհելէր իտի։

Այնալիհի ճէսիմէյի տախիլնէ վէ խալխճիհնինն նէթիճէյի գարա րը, գանունննամէյի ճէտիտ ահքամընճա, Այնաթօ մէճլիսինաե վէ րիլէճէյինտէն, մէճլիսի մէզքիւր նէվմը մէզուրտէն ատս խամիթաղըն ֆիլիլյաթընա պէտայէթ իթմէք միւրատ իտիւ, օլ վէճհ իլէ խա րիճիհ նազընը միւսիւ Քայլերտան, Ալէմանեա մէասլհի թաղերինե պիր միւթէնա թագրիր տախի գրաաթ իյլէտի։ Պու թագրիր Այնօ նէհրինին սօլ թէրաֆընտա օլան պազը քիւչիւք Ալտան հիւքիւմէթ լէրինէ իմաաը լազըմ կէլէն պէտէլը զիյան մատտէյի միւհիմմէսի ե էրինե, օլուպ պու խուտա Քրանսըզ ճիւմհուրուննան միւտաֆէ լէսի իլէ տէրաէսթը թէսվիյէ պուլտնան մէվատտէն իտի, վէ իլէ րիւտե նազլ ե պէյան օլտննաճաղը վէճհ իլէ, միւտաղէհէլը ուսնա միյէտէն ատղրա, պաշգա թէսվիյէ բէգիր օլաճաք պիր մատտէյի միւ թէնա գալմամըշ ըտը, վէ պու տախի սըրատընա կիրտիյի հալտե, պիւթիւն ճիհան ևթալ միւտուէթ ատայիշ վէ խաթիրահաթլէ մէ՛ատա օլաճաք ըտը։ Քրանսանըն էֆքեարը պու թագրիրտե աէրահէթէն պէյան օլտնմուշ օլմազ իլէ, Ալաթօլէոն պու՛նու Այնաթօ մէճլիսինէ իլան իթմէքլէ, պու մատտէի միւհիմմ հագգընտա ըէյ վէ թատավ վուրտնու պիւթիւն Ալտրոքայա պիլտիրիմէք, եահօտ տահա տօզրա տու միւրատ վէ էմրինի պիւթիւն Ալտրոքայա եիւրիւթմէք էմէլինտե իտի, չիւնքի Ալաթօլէոն պիր քէրէ ըէյ իւ էֆքեարընը ալէնէն իլան իթտիքատէն տօզրա, րիւճտու իթմէսի միւմքին օլամայաճաղը քիմսէյէ նամալիւմ պիր չէյ տէյիլ իտի։

Պու թագրիրին գրաաթը իսիթամ պուլտուգտան տօզրա, մէզ քիւր օ պէշ լայիհէնին Թահգիգ իւ թէճէսիւսինի տախի Ալտաօ լէոն Այնաթօ մէճլիսինէ իհալէ իտիւ, տայրէյը մէզաւրէտէն մա֊ ֆարագէթ իյլէտի։ Այ մէզքիւր օն Այնաթէօր, քէզաղիք գաբաայա գատար տրգասընտան կէլիպ, Ֆիւիլերդի սէրայընա ավետէ իթմէքը տե, էնայը լահաե պինէլէրճէ ահալի եալ՛ պալ Վօնի֊Լ, եալ՛ Ալ֊ բօլէոն Պոնաբարնէ սէտաէլէրի իյլէ քէնտիսինի ձէլտմայըպ վէ ֆիֆիւս մաթը ֆայիգե ըզհատ իտիւ, օլ վէճհ իլէ միւլէթ մէճլիսի քիւչ տրնտան աւետե իտէն պիր գրալ մագամընտա Թահթը տալթանա թը վէ հիւքիւմէթինէ մուվասէլէթ իյլէտի։

ՕՆ ԻՒՉԻՆՃԻՒ ՓԱՍՏԱ.

1802

1: Նաբօլէոն Թիւիլէրիի պէրայընգան Ալեն Վ՝լու պէրայընա նագլ իտեր: 2: Ի՞ուրբա պեվկիլէրի Նաբօլէոնոան գայսը հայուլը Վ՝օնսիւլէյինէ ինկլիզ իզ պերլեր: 3: Ի՞ւ պենելէ Վ՝օնսիւլէ պեվլի իւերինէ պիսա Թիերին պաղը մի-ռուլաալերի:

1: ԲԱՐԻՍ ձիվարընտա օլուպ էպքի գրալլարըն քեօյ սէրայը մագամընտա օլան Ալեն Վ՝լու սէրայը, մուգաւտէմա տաֆի միլլէթ թէրաֆընտան Նաբօլէոնա թէքլիֆ օլունմուշ խսե տէ, միւշարալէյհ պաղը իհմիթագէ մէկնի գապուլինի թէձվիզ իմմէմիշ իտի: Ա՞ուախիսաբէն եանի դայսը հայաթլէ Վ՝օնսիւլ նատպ օլունաճաղը էնանալէրտէն էվվելճէ պու թէքլիֆի գապուլ իտիպ, սէրայը մեզքիւրիս պաշտան աշաղա Թաւիր, վէ թէզեին վէ թէֆթիշ իմթիհմիշ իտի: Կէրէք Թաւիրաթ վէ մէֆրուշաթը ըսխտէյի հիւանիս իհմամ օլուպ, վէ կէրէք մեվսիմի սօն պահար հուլուլ իմմեքտե օլտուղընտան, Նաբօլէոն աղուսթոսուն սօն կիւնլէրինտե պիւթիւն տայրէսի իլէ, պու սէրայը տիլքիւշայե նագլ իլէտի: Ա՛ն Թիւիլերիտե իճ բա օլունան թէչղիֆաթէ պու սէրայտե տաֆի միւտավէմէթ օլունուպ, Նաբօլէոն մուայեէն կիւնլէրտե, էվվիայը ումուրու, վիքեյայը, էճնեպի միւթէպէրանը, վէ էյիլերի գապուլ իտիպ, զիյաֆէթլէր վէ սուարէլեր տաֆի վէրիր իտի: Ղազար կիւնլերի սէրայը մէզկուր տաֆիլինտե օլան իպտիտէիհանէտե Թալիմաթը բուհանիյէ տաֆի իճրա օլունուպ, Վ՝օնգօրտաթօյա մուխալիֆ օլանլար տաֆի, Պօնապարթիէյե բույի միւտահէնէ կէօսթէրէրէք, խահ նա խահ պու մագուլէ ագայիտտե հաղըր պուլունուրլար ըսը:

Նաբօլէոն էյեամը մէզկուրէտե, մատամասը Յօզէֆին լիլէ ճիւճ եի միւտուէթ իպատէթ իթտիքտէն սօղրա, վիզիթայա կէլէն զէվճէթը միւթէպէրէ լիլէ սէրայըն քէպիր ադիւտանէսինտե սէօհպէթ վէ միւլագաթ տաֆի իտէր իտի:

Այրայա կէլէն զէվաթ քքի Թէրաֆա աչըլըպ, վէ Նաբօլէոնա եօլ վէրմիպ եիւզիւնտէն եօզարը միւթէհայիր օլուրլար, վէ պիր քէլամ վէ պիր նիկեահընը, էվվելէրի գրալլար վէ պէօյիւք ֆէյլէսոֆլար հագգընտա վագի օլտուղու միսիլիւ, քէնտիլէրինէ պիր իզպալ վէ պիր չէրէֆ ատտ իտերլէր իտի: Պու մապուլէ ճէմիյէթլէրտե, ճիւմլենին նագարը տրգագաթը, սէօհպէթի, միւզաքէրէտի պու զաթը ճէլիլ աբֆաթըն իւզերինէ ճէվլեան իտիպ, ճիհանտե հիչ պիր հիւքիւմ տար հիչ պիր տէվրտե, Վ՝իրանսանըն վէ պիւթիւն ալէմին պէօյլե միւտահէնէ՛ուէն արի թէվճճիւհ ուպուտիյէթ վէ հայրէթինէ մագ հար օլամմիշ ըսը:

Digitized by Google

Ալաբօլէոնուն իմբէրաթօրլուգ տարաթ վէ հաշմէթի, վէ նուֆուզու հիւքիւմէթի պու տէվլուտէն պաշլամըշ կիպի տիր։ Ալ է վաղաա իմբէրաթօրլուգ հէնկեամընըն ազամէթ վէ սալթանաթը հէնիւզ նօգսան իսէ տէ, էօրֆ վէ թէզենաթէտէն արի օլան պու հիւքիւմէթ վէ պու նուֆուզ, Ալաբօլէոնուն գաստըը մախսուսունու տահա ալա մէրթէպէտէ ըզհար իտէր օլտուգունան, պունա իմբէրաթօրլուգ տէվրինտէն միւշէրրէֆ պիր տէվր տէմէք տախի, հագգ գէթը հալտէն պայխա տէխիլ տիր։

2՝ Ալաբօլէոնուն գայտը հայաթլա Ալօնսիւլլիւք իւնվանը իլէ ՚ԷՆՆԷՏը ալայը հիւքմրանլիէ թէրֆի գըլընմասը, Ալտրաա տէվլէթլէրինին, հասէտ, ինֆաալ վէ րէգապէթինէ միւձիպ օլմասըգաան մասատա, ձիւմլէսինին մէմնունիյէթինի տախի միւսթէհլիմ օլմուշ վէ հաթտա իչլէրինտէն բէք չօղու պիւթիւն Ալտրաանըն տայիմկէթը հուզուր վէ ասայիշի հագգընտա պունու պիր րէհինի ձէսթա վէ գավի ատտ իլմիչլէր իտի։ Ալրանաա վուգուսաթը ձիւմլէտէն վէ տէ Ինկիլիզ տէվլէթինին պիլ էնտիշէ նասարը ողդաթընա հէտէֆ օլմուշ օլտուղունան, բասըրթէյի նիզամ վէ հիւքիւմէթին պու վէձհ իլէ թէյեիթ վէ իսթիգրար պուլտուղու, տէվլէթը միւշքաթ լէյհանընը քէմալը իֆթիխարինի միւձիպ օլուպ, պունուն Ալրանաա հիւքիւմէթինէ տախի թէպլիղի պապընտա, պաշ վէքիլ Ալտինկըն միւզէքքերէյը րէսմիյէ իլէ պաշ Ալօնսիւլիւ վէ Ալրանաա հիւքիւմէթինի թէպրիք վէ թէվգիր իյլէմիշ իտի։ Վագաա Ալաբօլէոնուն հըրսը չան վէ զալէպէի իգպալի, վիւքէլատէն պաղըրընէ վիւձիտի թէլաշա վէ թէֆէքքիւր օլմագտա իսէ տէ, Ալաբօլէոն նուֆուզու մէնէֆտինի, հէնիւզ ձիւմհուրիյէթ իսթիխլալընընն իսքեանընա իա թիլալ իյմէքտէ օլտուղունան, խէվֆ իա ֆիւթուր կէթիրէձէք պիր վէսիլէ պուլամազլարընտը։ Ալպայը մէզհէպ, վէ միւլէձիլէրինն Ալրանաայա ավուէթի, կէրէք Ինկիլիզ ասլըզատէկեանընա, վէ կէրէք տինուար գրալլարը օլան իւչիւնձիւ Ալօրձ հազրէթլէրինէ տէրձէյի նիհայէթէ վէմինուն վէ իֆթիխաբէ պատի օլմուշտուս.

Ալրուսիա տէվլէթի թէրաֆընտան կէլէն թէպրիք վէ թէհնիյէթ տախի, Ինկիլիզին թէվձձհիւնտէն էտնա մէրթէպէտէ տէխիլ իտի։ Ալուգատուէմա պու տէվլէթի, հիւքիւմէթը ձհուրիյէ, վէ Ալօնվանսիօն մէձլիսի իլէ ահունամէ թանզիմ իմմէհինտէն տօլայը պիւթիւն Ալտրաա տէվլէթլէրի թայեիպ վէ միւթէհհիմ իմմիր օլտուգլարընտան, շիմտի պիւթիւն Ալտրաանըն Վրանայա կէտ թէրտիյի մէյլան վէ թէվձձհիւհիւ կէօրէքէք, քէնտիսինին պու պաստե ձհուրիյէ թագատտիսէ իյմտիյի ներգինտե ֆէվգ էլ զայէ մուձիպի ֆահր ու մուպահաթ օլուբուտու։ Ալ է Ալէմանեա մառլահաթլարը, էօթէտէն պէրու Ալրուսիանըն մուհիպպի օլան Ալտրալէօն կիպի պիր զաթըն եէտը լիագէթի իլէ թէսվիյէ օլունաձաղընտան, պու վաձէթա իլէ Ալրուսիա տէվլէթի էօթէտէն պէրու մե վիի զամիյի օլան, Ալէօթրիայա թէֆավվիւգ մատտէսինի վիւձաատա կէթիրմէք ու մունի իլէ քէրվէտե օլարագ, Ալաբօլէոնուն պու մե

նէտը լէֆիի հիւքմրանիէ վիւսուլինի այնը ֆրտաթ վէ իգտալ ատտ իտէրիւս ։ Իմոի սէֆիրի միւսիւ Ճակվիճ վասէթասը իլէ լազըմ կէլէն թէպրիք վէ թէհնիյէթի քէմալը թալթիֆ իլէ իձրա իթտիրիպ եա միւսահէպնէ , վէ եա տախի սահիհ օլարագ , Ալաօլէոնա գայ-տը հայաթլէ Վօնիւլլիւք մէնէտինի աղ կէօրիւպ , վէրտասէթլէ գլ-լայնէթ հիւքիւմէթինէ պիր ան էվվէլ թէրճի գլըլընմասընա էմէլ վէ ատրգու կէօռթէրտի ։

Ռուսիա իմբէրաթորու պիրինճի Ալէքսանտրօ , էօթէտէն պէ-բիւ Ռուսիա ասըլզատէկեանընըն զահիպ օլտուղտա իթիգատտաթը պաթըլէտէն ազատե վէ մտատուն օլարագ , Իրանսա ճիւմհուրու պաշ Վօնիւլիւ իլէ միւքատթէպէ վասէթասը իլէ իւլֆէթ վէ մուարէֆէ բէյտա իթմիշ օլտուղունտան . միւշտարէյհին գայտը հայաթլէ մէնէճտը ձէլլիլի բիտաէթէ վատ օլտուղտու , նէզտինտէ վէսիլէսի իֆ-թիհտար օլարագ Ալաօլէոնա խատթը տէսթի . վէ ֆէվգ էլ ատէ թապիմ վէ թէբրիմ իլէ թէպրիքնատիլէրը թահրիր իտիպ , հիւ-քիւմէթ թէբտաֆընտան տախի պաշդաճա վէ րէսմի թահրիրատթէրը իլէ միւշարէյհի թատթիֆ խլէտի ։ Ալաօլէոնուն խպրագ օլուծան պու բիտայէթ վէ իհթիրամաթըն սէպէպի , Ինգիլդզպուրտա , Վէր-լինտ , վէ Վօնտրատա , ճիւմլէսի պիր ատտա իւզէրինէ իտի , եա-նի Իրանսա հիւքիւմէթինին պիր միւտտէթտէն պէրիւ թէզէլզիւ-տէ պուլունտուղու , կէրէք ճիվարտա օլսըն ատվէյթլէրէ , վէ կէ-րէք պիւթիւն Իւրոբայա մաղալուպաթը տօզգունտուղունտան , պու հիւքիւմէթին Ալաօլէոն կիպի պիր զաթը ֆահիլ , վէ գավի իւլ իգթիտարըն եէտինէ գայտը հայաթլէ կէչմէտի , ճիւմլէ ինտինտէ Իւրոբանըն խաթիգրարը հուղուր վէ ատայիշինէ պիր ըհհինի գավի ատտ օլսընմուշտուտ ։

Ամէնգո ֆաթիհինին հիւքիւմէթի , հէր մահալտէն զիատե վ ինէնատե կիրան կէլմէքտե օլուպ , Իրանսա ճիւմհուրինէ Իւրոպ թրիա խանէտանընըն ատավէթ վէ խուսուսէթը չէտիտէսի տէրքէտար խե տե , պու տէվլէթ նէզտինտե պիր միւտտէթտէն պէրիւ Ալա-բօլէոնուն զաթընա մահսուս պագը թէվէճճիհ վէ մէյլան ալայէթ-լերի տախի կէօրիւնմէյե պաշլամըշ ըտը ։ Վ ինէնատե Իրանսըզ ճիւմհուրատ ատէյհինէ օլան թահգիր վէ խուսուսէթ օվ մէրթէպե թէզայեիւտ քէտպ իթմիշտի քի , Ալաօլէոն պու ճիւմհուրու քիւ-ղեն ֆէօա խտէր մէմուլի իլէ ,. Իտալիա ասքէրինի պունձա ձէնգ-լէրտե միւնհէզիմ վէ բէրիշան խտէն Ալաօլէոն կիպի պիր զաթ կէօպէրինէ չերին կէօրիւնմէյե պաշլամըշ ըտը , վէ Ալաօլէոն նագե մի ճիւմհուրօ օլմուշ իքէն , ֆատիհի ճիւմհուրթ մագամընտա կէօ-բիւնիւրիւտիւ քէնտիլէրինէ ։ Իմբէրաթորուն պիրտաէրի Իրշե տիւգ Ճարլը , Իրանսըզ սէֆիրի միւսիւ Ճանքանեի իլէ միւքեա-լէմէ վէ սէօհպէթ իմտիհտե , Ալաօլէոն հագգընտա տայիմա չու-նէֆաղ զիմմըրը զէզանը օլմուշտուտ ։

» Պաշ Վօնիւլ , մու-հարէպպաթտե լուզէտը իլէտիլի մէհարէթ » վէ ֆէթհտանէթլէ , ատրըն էն մէշհուր սէքրատքէրի , վէ խուարէզմ

Digitized by Google

» միւքսե իպրազ իթոխի տիրայէթ վէ րէվիէթլէ տէվրին էն մէշ-
» հուր միւտիրի տիր . վէ պու վէճհ իլէ իտարէյի ումուրու միւքէմ-
» իլէ , իտարէյը հարպիյէ եէտը լիագէթինտէ միւթթէհիթ վէ
» մէրքիւզ պուլունտուղունտան , չան իւ չէրէֆի տախի նա մէշ-
» հուտ պիր տէրէճէտէ տիր » ։

Ա՛աքին պունլարըն ճիւմլէսինտէն զիատէ իսթիղրապէ միւճիպ օ-
լաճագ մատտէ , Կ՛արօլին նամ մէշհուրէ Ա՛ապօլի գրալիչասը վէ Ա՛-
ւըսթրիա իմբէրաթորիչասընըն վալիտէսինին ըզհար իյէխյի մու-ամէ-
լաթը ղայրը մէմուլէ իտի ։ Կ՛րալիչայը միւշարալէյհա կէրէք ճիւճ
հուրուն վէ կէրէք Յ՛քանանընն խասմը ալէտի իքէն , պիր կիւն Յ՛ք-
քանանըզ սէֆիրի միւսիւ Շ՛անքանեի իլէ պիր միւքեալէմէտէ պաւ-
լունտուգտա , թէրաֆընտան Ա՛պօլէոնու թասազիմ վէ թէպրիք
իթմէյի էյլէյէ էքիտէն վէ միւքէրրէրէն սլըսարըշ իտիւպ , ճիւմլէյի
միւթէհայիը իյէտի ։

» Ա՛էննէրալ Կօնաբարթէ , պիր պէօյիւք ատամ տըր , տէը իտի
» միւշարալէյհա , վագտա պանա թէք չօգ ֆէննալըգ իթմիշ տիր ,
» լաքին պանա ֆէննալըգ իթտի տէյիւ ագլ իւ ֆէթանէթինի ինքեար
» իտէմէմ , Կօնաբարթէ Յ՛քանանա տէրունինտէ իպգայը նիզամ վէ
» մէզհէպ իթմէքլէ , պիւգիմ ճիւմլէմիզէ պիր հիւանիւ խըզմէթ իպ-
» րազ իթմիշ օլտու ։ Ա՛է օլ վէճհ իլէ Յ՛քանանըզ միլլէթինէ
» հաքիմ վէ րէիս օլմասը քէնտի լիագէթ վէ տիրայէթի սէմէրէսի
» տիր ։ Իմբէրաթորզատէլէրէ հէր կիւն պու զաթը իպրէթ վէ
» էմնալ կէօսթէրիրիմ , պու զաթը աճայիպ սըֆաթըն ահվալ իւ
» հարէքեաթընա տըգգաթ իթմէլէրինի թէնպիհ վէ նասիհաթ իտէ-
» րիմ , պագըն , միլլէթլէր նասըլ իտարէ օլունուր , վէ ագլ իւ շէ-
» րէֆլէ հիւքիւմէթին սըգլէթի ահալիյէ նէ մէրթէպէ թաթիը կէ-
» լիր օլտուղունու պու զաթտան էօյրէնին տէյի , տայիմա քէնտի
» լէրինէ իլհամ իտէրիմ ։ » Ա՛ագտա ագլ , ֆիրասէթ , նէֆսանի-
յէթ , վէ քիպրի իլէ մէշհուրէ վէ եէնիլմիշ պիր տիւշման օլան
պէօյլէ պիր գրալիչանըն հիւանիւ շահատէթինտէն մատտա , պաշ-
գա հիչ պիր շահատէթ հիչ պիր թաթիֆ վէ հիչ պիր միւտահանէ
Ա՛պօլէոնա պու գաւսար իտաթը կէլէմէզ իտի ։

Ի՛նքա հազրէթլէրի , իպգայը մէզհէպ մատտէյի խայրխէսինին ,
պաշ Կօնսիլ սայէսինտէ վիւճուտէ կէլմէսինտէն , վէ պու խու-
սուսու Կօնսիլիւ միւշարալէյհ , հիւքիւմէթինէ պիր վէսիլէյի շէ-
րէֆ վէ իգպալ ատտ իթմիշ օլտուղունտան , զաթէն Ա՛պօլէոնա
միւթէվէճճիհ պուլունտուղունտան , տէվրին մէզհէպտիզ խինէ
գարշը , տին իւ մէզհէպ պու մէրթէպէ րէյհէթ վէ հիմայէթ
կէօսթէրէն պիր զաթը ճէկիլ սըֆաթըն ; պու վէճհ իլէ թաթաթը
հիւքիմնանյէ թագտիրիւպ իթմէսինտէն տախի մէմնուն վէ միւֆթէ-
խիր օլուպ փէտէրանի պիր հուպպ վէ թէվէճճիւհիւ տէրուն իլէ
բէամը թէպրիքի քէմալը թաթիֆ վէ թաազիմ իլէ իճրա խյէտի ։

Ա՛իհայէթ Ա՛պանիա տէվլէթի , պիր միւտտէթ սէպաթ իւ ֆէ-
թանէթտ. պիպէհրէ պիր մահրէմը էսրարըն քօլիթիգասընա թաղ

Digitized by Google

պի օլարագ Ձրանսայա պազը մէրթէպէ պէրուտէթ ըզհար իթմիշ խսէ տէ, պու վէսիլէյի ձէմիլէտէ իհթիարը սիւքիւթ իթմէյէրէք, քեաֆֆէյի տուէլը Ներոբա նէզտինտէ մէսուտ վէ ֆէրահֆալ ատտ օլունան պու թէվհիհաթը, թալթիֆաթը ֆայիգե իլէ թէպրիք իյլէտի։

Ինձէ պունձա ֆէսատաթըն ուէֆի, վէ պունձա խայրաթըն ձէլ-պինէ մուվաֆֆագ օլան պու զաթը մուալի սըֆաթ, Ասքօլէոն Պօ նաբարթէ, ձհհանըն բէսէնտ վէ իսթիհսանը իլէ, միլլէթինին թէր-ֆի իյլէտիյի ձայկեահը պալայը հիւքիւմէթէ Նասպը դատիմ իթմիշ օլտուղունտան, մուամէլաթտա Ձրանսա գրալարընա մահսուս օլան ուպուտիյէթ վէ իհթիրամաթ ըզհար օլունուրուտու քէնտիհինէ։ Տուէլը էճնէպիյէ էլչիլէրի տահի վիւքէլ իլէ միքեաէլէմէ իթտիքատէ, դրալիյէթէ մահսուս օլան իւնվան վէ շէրէֆլէ իսմինի եատ վէ թէզքեար իսէրլէր իտի, վէ տայրէլէրինտէ իձրա օլունան թէշքիր ֆաթ տահի, Ներոբա հիւքմատարանը տայրէլէրինտէ մէշհուտ օլան տէն էտնա մէրթէպէտէ տէյիլ իտի։ Ճնէպիտէ օլան Ձրանսըզ էլչիլէրի տահի, խատէմէլէրինէ, Ասքօլէոն տայրէսինէ թահաթիգէն, եէհիլ գրաֆէթ կիյտիրմիյէ պաշլատըլար։ Պունլարըն քեաֆֆէ-սինի հիչ պիր քիմսէ, նէ չօգ կէօրիւդ, նէ թէկայեիւպ իսիւպ վէ նէ տէ զէմմ վէ ֆասըլ իթմիտիքտէն մաատա, ղայէթ մինասիպ վէ թասպիհաթը մասլահաթա մուվաֆֆըգ կէօրիւրլէր իտի։

Վագաա արա սըրա Ասքօլէոնուն նակէհան պու տէրճէ պալայը իգպալէ վիւսուլինսէն պազը վէսվէսէ վէ հնտիչէ իտէնլէր տահի օլուրուտու. անձագ պիթթէէմիւլ մէյտանէ չըգարըլմայարագ գալպլէրինտէ մէսաթուբ գալըրըտը։ Ձիկլ հագիգէ Ասքօլէոնուն բիւնպէհի պալայը հիւքիւմէթէ թէրֆիինտէն, ֆէվգ հլ ղայէ պիր հրըտը չան վէ թամահ, վէ պունտան տահի պիւթիւն Ներոբանըն քէնտիհինէ ուպուտիյէթէ մէճպուր օլաճաղընը ուզագտան կէօրէն-լէր վէ քէշֆ իսէնլէր տահի օլտու. լաքին պունլար եալընըզ պա-պա ագըպգ թէնտիշ զէվաթըն նազարը պասիրէթլէ հիսս իթտիյի չէյ-յէր օլտագ, պու ճիւմլէ օնլար տահի պու պասիրէթլէ Ասքօլէոնուն միւլէքիւ միլլէթէ, Ներոբայա, վէ պիւթիւն ճիհանէ էտա իյլէտիյի խըզմէթը ձէլիլէյի խայրիյէի ճիւմլէտէն զիատէ քէշֆ վէ թագտիր իտէրլէք, սիւքիւթ իտէրլէր իտի։

Ինձ հասըլ թէպրիք վէ թալթիֆ, կէչիճի չէյլէր օլտագ, կէրէք շամասը վահիտէ, վէ կէրէք հիւքիւմէթէ, ումուր վէ մէսալիհին աթի յէնին սըգլէթի պու մագուլէ թալթիֆաթը ըէսմիյէտէն սօղրա տա-հա զիատէ աղըր պասար օլտուղունտան, եագընտա իքինճի ճիլտին ֆասըլլարընտա Ասքօլէոնուն պաշընա կիւն պէ կիւն զիատէթլէ թէ-ղաքիւմ իթմէքտէ օլսին ումուր վէ մէսալիհին վէ վուգուաթը ատիք տէյի ատճայիպէնին նագլ իւ րիվայէթինէ տահի պու ֆասլլարտա մունթազըր օլալըմ։

3։ Ներբէրիա պազը եօշճուլար, ուզագ պիր եօլա կիւմտիքլէրի հալ-տէ միւնպիթ սահրալարտան, վէ միւհիմ տէրէլէրտէն կէչիպ, պիր

Digitized by Google

մի-ֆիլրիհ թէբէյէ վասլ օլտուգլարը հաքտե , պիրազ ատամ է տեւս , նէֆէս ալըպ , վէ սպաշլարընը չէվիւրիպ խմրաբ իթաիքլերի տրտաղնի , կէօզտէն կէչիբէրէք իֆթիխար խտէրլեր : Պիղտե պա- ճօշճուլարա պէնզէմէլիյիզ , տեր միւսիւ Թիէր , իմտի պա- մահաղ տե էյլէնիպ վէ կէրիյե պիր աթֆը նիկեահ իտիւպ , ճէնէրալ Փ- նապաբթէնին 18 պրիւմերտէն պէրիս , միւճիպի իտթիղլատպ օլան իմալը իտայրիյէի ճէլիլէլէրինի միւշահէտե իտէլիմ : Վէհրէթ , Թէ- նէվվիւ՛ , վէ ազամէթ , Պօնապարթէնին քերաֆքէի իմալինատ ի- չիս պիրաէն միւշահէտե օլուռնուբ :

Ա՛ճամլիքի Ա՛ըըրիյէատէն ռավահէթ իթաիյինատ , միւճիզէ նէվինատէն օլան պիր հիքմէթլէ ատնիպղէրի կէչիպ , վէ նահէհան Վ՛իանատա զուհուր իտէրէք ճիւմլէյի միւթէհայիր իտիւպ , միւտիրան հիւքի- մէթինի ֆէտա , վէ Վ՛օնսիւլիւք հիւքիւմէթինի վէ Ա՛իչէհան , գա նուռնատիչի միւլթիյէինի ատազը թէպէտիւլաթ իլէ իհատա իչլէտի , վէ մէտալհի միւլթիյէի նիզամ վէրիպ , վէրկի վէ բուստաճաթ թահ սիլի հագ գընատա գանուռնլար վէ նիզամլար վազ իտէրէք , ռահզու է թայէ էմնիյէթ , օրտուլատա իհատատ , վէ մէվհիպի չիթատէ Վ՛անատ էյալէթի իմթիալընը մէքա իւ իզղէլ իչլէտի : Վ՛է պա- մէշզուլիչէթ ատատընատա , հուռտուլատա վաֆիզ ատքէր կէօռէրիպ , տիւշմանը գաֆիլտէն պատատ իւզղէ Ա՛լը տատղլարընըն էթէյինատ կիզի պիր օրտու թէրթիպ իչլէտի , ապէյլէ պիր օրտուռնուն մէվճուռախէբինէ ռահշէհնիլէրի տատան բնանատայրպ միւմքինսիզ ատա իտէրլէրը իտի : Պու վէճհ իլէ հէր թէրաֆտան ատֆէրե հազըրլըգ կէօրտիւքտէն ռօզղատ . Ա՛ւրտայա եուս տուլ եուս հատպ , իչի չըգ-գը պիրատն թէք- լինֆ իթռահքատ , մռւհարէպէ մռւբաճահ Թուքռուլատա գուռնան Վ՛իանաղզ ատքէրինէ Ա՛ինօ չէհրինի թէճաւռզ իթռիրատ , վէ ճէ- նէրալ Ա՛օրօյա Թուռնա իւղէրինէ ճէլիպ իտիւպ , Ա՛ատէնայը տատի Ա՛ռթրիանըն կէչիտինէ մռւմանատաթ իթռիճը իւղէե Ա՛ինօվա չէհրին տե Թէվգիֆ իթռահրատ : Պիր Թէրաֆտան Ա՛օրօյա , Ա՛ռթրիանըն Վ՛իայ ճէնէրալընը Իւլմ գալէսինէ գաբաԹատրըպ , տիկէր Թէ- բաֆտան Ա՛ատսէնայա , Ա՛ռթրիանըն տիկէր ճէնէրալը Ա՛ելսը , գահրամանքատրի պիր սէպատի վէ մռւգավէմէթլէ Ա՛ինօվա փէչիճա հրնատան այըրթմայրպ , պաս արատղգատա քէնատիսի նատկէհան եօղ վէ իպի օլմայան Ա՛լը տատղլարը իւզէրինատէն օրտուռատնու աշըրպ , Թափ ըտրը ապատ քէօքլէրի տէրտնինէ վատ իտէրէք սիռռիւքլէթիպ , Իռաւիանըն օրձատ եէրինատ անատղըն զուհուր իտէրէք ճիւմլէյի մատ վէ միւթէհայիր իչլէտի , վէ Ա՛ռթրիտա օրտուռատնուն կէչիտինէ քէօպ Ա՛ատէնկօ սահրատատրընատա վազդի օլան գատթի մռւհատէպէքլէրատ կէտ զաչիպ վէ կէտահ մապղռատ օզատգ , պիր կիռնէն ախշամընատա ճէնիկ գաբանրպ . վէ ֆիւԹռահատը ապիմէյէ մապհատր օչատգ . Ա՛ռթրիկ ատղատրըն Թէքթիկ պիր օրտուռատնու ատիզ վէ Իռաւիտայը եէռչէրինէ ատն իտչատ , վէ Վ՛իանատա իւղէրինէ օլան գղատմը մատհ իւ իզղէ վէ Թէհայիւքատէ գաչան Ա՛ռթրիտայա ապղը մատղգ պիր վիւռատէթ պահշ իչլէտի :

Digitized by Google

Պա՛ս ալիքը այլեւս միւթաթէքէ տրտաքնուտա , պայշ Կոնսթանդին տէրտիկէթ վէ ֆէթհանէքի աստրը օլան իմալը խոյրկէ վէ միւթէհնէ վինէ , տահա զիատէ միւթէհայիր օլաճագ տէրէճէյէ զուհուրա կէլմիշ տիր : Վիր թէրաֆտան իտարէյի միւլք , վէ տիկկէր թէրաֆտան միւքեալէմաթը բօլմէթիքիյէ իլէ մէշղուլ օլտրագ , տուէլը էձնէպկինին թէվէճճիհինէ Ֆրանսայա , վէ ատամվէթինի Ինկիլթէրրայա ձէլպ իմմիշ , վէ Ռուսիա իմբէրաթորու Ալէքսանդր տօսթլուղունու գազանըպ , Իրուսիայը թէվէնին վէ թէրէտուխտունէ գուրթարմըշ , Ինկիլիզին ձէպրը պահրկէսի վէ թիճարէթ իմթիազաթը իլէ միւթէզարրուր օլան Տանիմարգա վէ Շվէյտ տէվլէթլէրինի մուգավէմէթէ հազըրլամըշ վէ Ինկիլիզ գարշը պիթերաֆլար իթթիհատընը թէշքիլ իտերէք , Ինրոգա լիման գաբուլարընը թէսելտին Վատիչէկ , վէ Վատիչէտէն Օթրանթա գատար գաբամըշ [1] վէ Ալընըմա իմտատ եէթիշտիրմէք իզզէ ճէսիմ տօնանմալար վէ օրտուլար հազըրլամըշ ըտը :

Խարիճէն պու մուամէլաթը ազիմէնին գուվվէտէն ֆիիլ կէլմէսինէ մուվաֆֆագ օլտուղուս հալտե , տահիլտե տահի Ինրանսանընը ումմաթու մալիյէսինէ նիզամ վէրիպ , թիճարէթէ միւճէտտատէն էձնիյէթ հատը իլմիշ , խազինէտէն ալտագըլը օլանլարա , ագձէլէրինի նագտէն վէրտիրմիշ , Ֆրանսատա պանգա խտատա իլմիշ , ճատտէ եօլլարը եաբտըրմըշ վէ թամիր իլմիշ , հարամիլէրի տէֆվ վէ մահվ իլմիշ , Ալը տաղլէրի իւզէրինէ , պու անէտէք մէշհուր օլան քէպիր ճատտէլէրի եաբտըրմըշ , տաղլարըն թէբէէլէրինէ մէթին միսաֆիրխանէլէր պինա իլմտիրմիշ , Իթալիատա Ալէքսանտրիա վէ Ալանթօվա գալէլէրինի միւճէտտատէն թամիր վէ թէրսին իլմտիրմիշ , գանատլար աչտըրմըշ , քէօբրիւլեր ափտըրմըշ , վէ Վատիչէ թապիր օլունան նիզամնամէյը միւլքիյէի թանզիմ իլմտիրմիշ : Ալիհայէթ ալէմը մահ միւթաթէքէտէն ատղտա , Ալսաթրիա տէվլէթի , միւսապէհ շարթլարընը իմզալամայա հէնթազ թէքէտտիւտա կէօսթէրտիյինտէն , Ալօրօ օրտուսունու իլէրի միւրիւպ , պու ճէնէթլէն վասէթտան իլէ մէշհուր Հօհէնլինտէն ֆիւթտահիէնա մահմարիյէթլէ , Ալսաթրիա տէվլէթինի բէրիշան վէ Ալ Ինինա գաբուլարընտա , պէյնան իմտիյէ շարթլար իլէ միւսապէհայէ թապնագ իստիպ Ալ Ինինէվիտէ տահի իմզասընը թահսիլէ մուվաֆֆագ օլմուշտուտ :

Թամ պու էտնատէ , տէհշէթլիճ պիր ճինայէթէ եօնէ ճէհէն նէմ ապէթի իլէ , Գօնսթանթինէնին էօմրունէ գատտ օլտունուպ , հայյաթը գիպճամէթի պիր լահզէ մուխաթապատտա պուլունտա : Պա՛ մատտէ Գօնսթանթինէնին բուհու ճիւշանընտա կիրան կէլիպ , պու էտնատէ զաթընտա մէշհուտ օլան պուռնճա ֆէզայիլի ճէվիշկի պիր ա գիմ իստա իլէ լէքէտտար իյէտի , վէ միւճիպինճէ ճիւմհուր թէքբաֆտարը օլան եհուդ օթտագ Ֆրանսըզ , պիլա մուհաքէմէ վէ թահգիգատէն նէֆի վէ թադրա օլունտուղտա : Ալնճագ պգա տտախի իսիթի

[1] Եանի Շվէյտտէն Գոպենհագ վէ Սգո . | Դեստան Իթալիայա գատտ տէմիգ իսիթի :

Digitized by Google

լալ տեվելինին ատէմը սէպաթ վէ գարարընտան նէշանթ խաէր պիր հալ տըր , վէ օլ վէճհ իլէ մուգաատեմա գրալ թէրաֆտարլարը նըն պիլա մուհաքէմէ գանթլ իւ թարուլէրինէ վասէթա օլան քիմսէլէր , շիմտիտէ քէնտիլէրինի վէգայէ խոչճէք պիր տէլալէթ պուլամայրսըզ , թաալ իւ թագէթսէն տուր օլտուլար ։ Ալ Ֆրիպունա մէճլիսի տախի Պօնաբարթէնին էն էգէմ թէրթիպաթ վէ նիզամաթընա բուլի մուխալիֆէթ վէ մուամանաաթ կէօսթէրմիշ իքէն , պու հարէքէթը ճէպրիսէսինէ միւտախէլէ խոէմէկէրէք սիւքիւթիւ թէր վիճ իլէմի ,

Իմտի պաշ Պօնսիւլուն պիւթիւն Իւրոբայէ զալէպէյի նուֆուզու տէրքեար օլուպ , Վրանսա ալէյհինէ տուէլը էճնէպիյէնին գըյամընա սէպէպ վէ վասէթա օլան իքի մէշհուր վիւքէլայէ տախի եանի Ալ Իէննատ միւսիւ Ֆրեկիւթէ , վէ Ինկիլթէրրատա միւսիւ Իրթէ , մէսալհի տուէլիյէտէն քէֆֆը եէտ իթտիրէրէք , պիւթիւն Իւրոբայը Ինկիլիզէ պուլաշտըրմաղա մուվաֆֆագ օլտու ։ Ալ է օլ վէճհ իլէ Ալէօն , Տանիմարգատա Պօբէնհակ շէհրինի Թօֆիա ԹուԹարագ , վէ Ռուսլար իմբէրաթորլըքը Ֆալէյոու Իճթիզէպուրղտա իտամ իտէրէք , Ինկիլթէրրայը կիրիֆթար օլտուղու մուխալաթարատան ֆագաթ պիր էյամ խէլաս իյլէտիլէր իսէ տէ . մուհարէպէյէ միւտաֆֆէթ իթթիհէյ տախի Ինկիլիզին հալ վէ վէճալը գալմամըշ ըտը ։ Իմտի պիւթիւն Ինկիլիզ միլլէթի պաշ Պօնսիւլուն մուվաճէհէսինտէ , խէվֆ իւ հայրէթէ կիրիֆթար օլարագ Ամինա միւտալէհէսինէ բուի բիզա կէօսթէրմէյէ , վէ օլ վէճհ իլէ Վրանսըզ ճիւմհուրընուն չան իւ չէրէֆինի պալայը իգպալէ թէրֆի իթթիհէյ մէճալսըր վէ վասէթա օլմուշ օլտուլար ։

Պատհու Թօփ վէ Թիւֆէնք սէտալէրի քէսիլտիքտէն սօղրա տախի , պաշ Պօնսիւլ միւտալէհէյը ումումիյէի Իւրոբայէ , միւտալէհէյի բուհանիյէի տախի իլալէ իթթիհէք իւզրէ Պօնգօրսիօ իթթիհ ֆագնամէսինին միւզաքէրաթընա տէվամ իյլէտի . ճիւմհուրու Իա մա իլէ պարլըշտըրտը , միհրապլարը Թէճտիտ վէ Թէվֆիր իյլէտի , վէ մէտէնիյէթլէ մէնլոֆ վէ փէրվէրտէ միլլէթլէրէ էլգէմ օլան հէր նէվի մուհասէնաթը Վրանսըզ միլլէթինէ տախի պախշ իյլէտի , շէօյլէ քի , Պօնսիւլիւք հիւքիւմէթինին լուչհունճու սէնէթի վէ օ պիր էլինատ միւտալէհէյը բուհանիյէ վէ պունլար իլէ պէրապեր միւլթէճիլէրին աֆվ վէ Վրանսայա ավուրթի , նիզամ վէ գանուն , Թէրթիպէի սիւպեան , վէ իմթիհազաթը լուագաթ միսիլու իմալը ճէելուէ վէ խայրիյէ իլէ , տուխուլ իյլէտի ։ Ալ պունճա մուհասէնաթը միւլքիյէ վէ վէԹանիյէ իլէ միւշէրրեֆ օլմուշ իքէն , հագգընտա զուհուրա կէլէն շէտիտ վէ ղայրը մէմուլ մուխալիֆէթ , նէվալէնէվլ նէֆսանիյէթ , հասէտ , Թէրնֆտարլըգ վէ պունլարա էմսալ օլան մուղայիրաթէ տախի հէտէֆ օլտուգտա , շիտտէթի ղազապը իլէ ճիւմլէսինի շիքէսթ վէ Թարումար իթթիհէք էֆքեարընտա իքէն , րէֆիգի Թէվֆիգի օլան Պանպասէրէս Պօնսիւլուն ատաբը տիրայէթ վէ հիլմիյէթի իլէ , պու մուխալիֆէթտէն տախի ա

Digitized by Google

զատեի սէր խոէրէք սէրմէնզիլի մէրամ վէ մագսէտինէ պիլ վիւ-
սուլ, Յ-ըրոբա իլէ ագտ օլունան մուահէտաթը, քիլիսե իլէ Թանձ-
վիմ գըլընան խթթիֆագնամէյի, լուհանի վէ ձիսմանի մէկթէպլէր
նիզամընը, վէ Լ-ժիօն Տ'օնէօր խմթիաձ նըշանընը մէձլիսլէրե
Թագտիմ վէ միւձիպինձէ գարիյնի գապուլ խթտիրիւպ, պուն-
ձա ասարը ձէլիլէսինէ միւքեաֆաթէն, գայտը հայաթլէ Վ-օնսիւլիւք
մէսնէտը ըէֆիի, վէ աթիգ Խմա իմբէրաթորլարընա մախսուս օլան
իւնվան վէ տարաթլէ միւշէրրէֆ օլտու։ Ա է պու շէրէֆտէն սօղրա
տախի, Վ-օտիչէ նիզամնամէսինին զէյլ իւ իլավաթընը էլէ ալըպ,
մէսալէհի Յ-ըրոբայա տախի քէնտիսինի հաքիմի միւսթագիլ Թա-
նըթմըշ օլտուղունտան, Ա-լէմանեա նիզամաթընըն Թէձտիսի վէ
ատլ իւ ինսանֆա մուվաֆըգ սիւրէթտէ հիւքմտարանը Ա-լաման մէ-
մալիքինին մուգասէմէսինէ մուվաֆֆագ օլտու քի էլան պագի օլուպ,
էսհապը հուգուգ վէ վուգուֆուն մէտարը հայրէթ վէ իսթիղրապը
օլան պիր Թէվձիհաթը ձէլիլէ տիր։

Իմտի, Ա-ղաբօլէոնուն պու տէվրանընա, իլէրուտէ բուննումայը զու-
հուր օլան ահվալը աթխէսի իւզէրինէ զարը ֆիրամուշի քէշիտէ
գըլընարագ, նազար գըլընտըղը հալտէ, օ վագթըն հալինէ էլզէմ օլ-
տուղու վէձհ իլէ. պու զաթը ձէլիլ սըֆաթ հէնկեամը մէզպուրէ
պիր հաքիմի միւսթագիլ վէ մուազզամ վէ ագլ իւ ձէլալէթի սը-
ֆաթը իլէ կէօրինինպ, ձէհնապը վաձիպիւլ վիւձուտ Թասյիս հազ-
բէթլէրինին, պիր զաթը, հիքմէթը իլահիյէսինէ մէզքէզ իսթիխազ ի-
տիւպ, նասիհրէն Թէձէսսիւմ իմմիհ օլտուղու ահվալը աձայիպէի
միւխթէլիֆէ, քէմալիյէ քէնսիսինտէ միւշահէտէ օլունտու, վէ
օլ վէձհ իլէ դահրամանանը ձիհանէ մախսուս օլան գուվվէի ֆաիլի-
յէ իլէ, պանիանը տէվլէթ իւ սալթանաթ օլան զէվաթը ֆաիսթամէ
մախսուս օլան մուասապէրէթ վէ հիլմիյէթ, իքիսի տախի Ա-ղաբօլէոն-
տա Թէքմիլէն միւշահէտէ օլունուպ, Թէմէլմիւլտէ պուլտունան
Վ-րանըզ միլլէթինի, հուզուր վէ ասայիշի մէտիտէ իլէ միւսթէ-
գիր, վէ զէմանէյէ հէմ էլզէմ վէ հէմ շէրէֆ օլան սէրպէսթիւ-
յէթ իլէ պիրթէէտրիձ իւլֆէթ իսթտիրէրէք միւֆթէխիր խլէսի։
Ա է Վ-րանսայը պու մէրթէպէ չան իւ ազամէթէ Թէրֆի խլէմիշ իւ
քէն, հագգընտա հիւքմտարանը Ա-ղաբա րիգապէթինի Թահրիք
իտէձէք եէրտէ, Թէսքին իտիւպ, Ա-իւնէվիվ վէ Ա-միէնա մուահէ-
տէլէրի իլէ, մուգասէմէը մէմալիքի Ա-ղաբայը վէ քօլոնիգայը ու-
մումիյէի ատլ ու հագգանիյէթէ մուվաֆըգ սիւրէթլէ Թէսիս վէ
իսթիգրար խլէտի։ Ա է աթիգ Խմա ձէնէբալը Ա-նթօնիուս[1] միսալի,
միւէսպէտէն Թանզիմ, Թաձլիմ վէ Թէձտիտ իսթտիյի Վ-րանսայը,
լիագէթլիս պիր խալէֆ եէտինէ Թէսլիմէ տախի խահիշքէր օլտու։

[1] Ա-նթօնիոս Բրիյոս. վէսպասիանոս իմբէրաթորուան կիւնիւնտէ էսքի Րօմանըն պիր մէշհուր ձէնէբալը օլուպ, իմբէրաթորու միւ-շաւրէյհինի Թահթը հիւքիմէթինի ազիմ մու-խաթապա վէ Թէզէլլիւլտէն գուրԹարըլըգ-տան սօղրա, վագթըն ասխախէրինէ Թէհհամ միւլ կէթիրէմէյէրէք իսթիֆա խտիւպ, վէ-ֆաթընա գատար Թէնհայէ չէքիլէպ, իւմի քիթապէթէլ ավան կիւզար օլտու։

Digitized by Google

Վ ամբ մը թէվարիեի ձիհանտե պու զաթը ձէլել սըֆաթէ պիր պաշգա ազբան վէ էմնալ տահա ։

Ձազար [1] կիպի ձէնկեավէը , Ընդաթոս կիպի միւթէթեւպիր , վէ Ա՛արգ Օրհլ կիպի ֆաղիլ , ըսքին հատտը զաթինտե ինսան , վէ ինչ տանուտա օլտուղտա հալտե , պէշիրիյէթէ մախսուս օլան ատձ իւ զատֆա տահի միւպէթէլա ։

Պու ձիւմլէ , էօմրիւնիւն պու տէվրինտե , ֆիւթու հաթլա պէրապէր , տաիլ վէ ձէնկեավէրլիքլէ պէրապէր միւտիր , վէ սէ. նայիի հարպիյէ իլէ պէրապէր սէնայիի ֆունունա ազդիյէ վէ տաւ. հիյէյէ ալ մէրթէպէ մայիլ վէ թալիպ իսի ք բի , Ինանաա իլէ պէ. րապէր պիւթիւն ձիհան տահի հագգընտա էվհամէ տիւչար օլապի լիր խոի ։

Ինալընըզ նէզա վէ գարիպնինտե պու լունան պագը ագլապէթ էն տիշ միւաթէչարլէրի , պու զաթը սիւթուտե սրֆաթըն ձանէն վէ պէտէնէն ըզհար իսէկէլտիի գունվէնի ֆաիլիյէ , վէ թէնֆիզլէ մէ. բամընտա , տէրքեար օլան սէպաթ իւ իգթիտարինի , վէ հիտաէթ վէ չիտաէթը միզաձընը կէօրութքտե , հագգընտա հայրէթ վէ իւ թիղրապ իլէ պէրապէր իսէվք իւ ֆիւթուրա տահի կիրիֆթար օլուբ. լար , վէ իմամ իյլէտիի խայրաթը պիլէ իֆթրաթլէ իձրա իմանիինի կէօրութքտե էնտիչիի վէ իզթիրապը գալպե տիւչար օլուրլար ըսը ։

Ինզ ձիւմլէ իւլէմայը Ինանատան , Ա՛ղօնչէ . Նաբօլէան հագ. գընտա ըզհար իյլէտիի հայրէթ վէ միւվէտէթ , վէ քէնտիսինի Ինանատանըն վէլի նիմէթի ատտ իթտիսի ձիւմլէ ինտինտե պահիր վէ աշնքեար իքէն պիր կիւն քէմալը էսքիը տէրուն իլէ , հագգընտա Կոնդաաէրլէս Կօնսիւլ շու մէշհուր քէլամը աէօյլէմիշ տիր ։

Պու կինճ ադամ , Ձազար կիպի գալմըշ օլտուղտան , գօդմըշ Ձազ կիպի փէ պիլինճէ փիր ։

[1] Ձազար , Ազտօթոս , Մարգ Օրէլ ։ Ձա. զարըն պագը տհվալը , 128 տահիֆէնին հագի. յէսինտե պէյան օլունմուշ տուր ։ Միւշտա. լէհ Իօմա ձինէրալը օլուպ վագի օլան ֆիւ. թուհաթ վէ թէտաուիրի միւսթահսինէսին տէն նուշը Իօմա ձիւմհուրա նէզդինտե քէն. զը թէֆէկքուա վէ իսթիդլալ իմմէ օլտու. ղունտան , հազրէթը իսանըն թէչքիֆինտէն 44 սէնէ էվվէլ Իօմանըն իֆթրաթ ձիւմհուր թէզքիֆաաթլարը , Սէնաթօ մէձլիսինտե միւ. չաուէյհի խանչէր իլէ վուքուպ էօտիւրմիշ. լէր տիր ։

Ազտօթոս , Միշտաուէյհ Ձազարըն հե. կինի վէ քէնտիսինէն 10 սէնէ սօղրա Իօմա իսմէրթաուրա օլուպ , իւլէմա բէրվէչ վէ մ. ատիֆ նէվազ վէ միւտաուէյհ վէ ատտաէթը թէպտայէ մայիլ պիր մէշհուր հիւքմտար տըր ։

Մարգ Օրհլ տահի , քէղտլէր հազրէթը իսա թէչքիֆինտէն 161 սէնէ սօղրա , Իօմատա թահմընէչին , վէ ատտաէթի , նէտտաֆէթ , վէ ախտայէթլէ մէըսի վէ մէշհուր պիր իսկէր. թոր խոի ։

ԻՒԹԸՄՐ ԱՒԱՏԻ ԻՎՆԻ

Digitized by Google

ՑԻՒՂՈՒՄԹ

Լ՚հոլը մեաւրիֆե մոսխեասար պիր չելմ. ե։ | Մոսխեասար նաւրիկի նաբօլեոն. ԺԱ.

ՊԻՐԻՆՃ՚Ի ՔԻԹԱՊ

Նաբօլէոնոն էմլաքընին Մըսըր օհֆերինէ գապար։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 1

1769—1788

1. Նաբօլէոնան վիճանը օլան Գօրսիգա ատասը։
2. Մի-չաւրաչխին ապա իւ եճտատը։
3. Վէլատէթի։
4. Զօճուգըտըղ։
5. Պրիէն վը Բարթա մէկիթալիներնէ Թալէպ եաղըմատը. վը պու մէկիթալիներուն մէշհուտա օլան ահվալը։
6. Լաֆիէը պէլտէօի Թօփճու խոթխիգամ ալայընա վիւլպիի առնի վը միւլպիի էվվէլ նասագ օլմատը։
7. Մատամ Գօլոնպիէի։
8. Պօնապարթէնին գաւվէնի գալէմիսի։

ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 11

1788—1793

1. Փրանսա խութիլալը։
2. Ճէնէրալ Բաօլի։
3. Եիւմի Հապիրան։
4. Պօնապարթէնին Գօրսիգայա ավտէթի։
5. Ատաուէնիա իւղրինէ կիսէին ատնանամա վը Պօնապարթէնին, Ֆամիլեատը իւէ պէրապէր Փրանսայա Դագի։
6. Գօնվանսիօն մէհալիսներին զալիսիլի, Թուլօն, Լիօն, վը Վանտէ էյալէթլերինին հիւքիւմէտա գարշը զօրպա գալդըմալարը։
7. Թուլօնն պէլտէօի վը Թէրթանէօրնէն ԻՒ կիլիպէրե վը Սպանիօլտա Թէպլիմ օլմատը։

ԻՒՉԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 19

1793—1794

1. Թուլօն պէլտէօրնէն հիւքիւմէթը հիւմ հաւրիկ ատաքրիսաէն մուհասէրէ գըլըճմատը։
2. Պօնապարթէ պիր պաշը, վը Թուլօն մուհասէրէսի Թօփճուլարընըն իդրինէ գօմանտանտը։
3. Պօնապարթէ Թուլօնու ալընմատընա րէամ վէրիպ Թէպլիսլար ինչա խոէ։
4. Գօրգուտուղ ինսանլար Թապիսատը։
5. Ինկիլիզ վը Սպանիօլար Թուլօնտան չըգմայա մէճպուր օլուպ, ատնանամա վը Թէրթանէյի հապարլար վը հիւքիւմէտը ատ քէրի Թուլօնու գապը խոէր։
6. Գաբալիսէթ Թէրթիպարլարընըն գաթլի։
7. Պօնապարթէյի Լիվա ճէնէրալը լիւԹպէ- սի վէրիլիր։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 31

1794—1795

1. Պօնապարթէ Իթալիա օբսուտասնան Թօփճու պաշ գօմանտատը։
2. Բիւմմէնիէնին խոՀիլատը։
3. Սարտէնիա, Ընօվրիա, Բուտաբա, Ինկիլիզլար վը Փիլիմէնկին Փրանսա ճիւմհուրու ալէյհինէ խիԹիֆագլարը, վը ճիւմհուրու ասքէրինին Բիւմմընիէ ճիվարընտա օլան Փիւռհաւլարը։
4. Գօրսիգա տատարընըն Ինկիլիզլէրէ կէչմէսի։
5. Փրանսա ճիւմհուրտասնան ՍիւԹէգա- րինէյնը միլիւ մէճլիսի հիւքիւմէթի հէնկամը։ (Գոնվանսիօն նասիոնալ)։
6. Ճէնէրալ Պօնապարթինէն ազլը։
7. Մէճլիսի ասքէրիկէ մէճմուրիէթի։

ՊԷՇԻՒՆՃԻ ՓԱՍԼ 43

1795—1796

1. Խուշիւնճիւ աէնէկի ճիւմհուրիէնին միւլ-

Digitized by Google

քեյէ գանուննասէսի ։
2. Ճէնէրալ Մըշոու ։
3. Պօնապարթէ Բարիս ասքէրինին իքինճի գօմանտանը ։
4. Պօնապարթէ Ֆէրիգ Ճէնէրալը ։
5. Պօնապարթէ Ժօզեֆին Պօհարնէյի թէզ վիճ իաէր ։
6. Վէ Իթալիա օլտուսունա սէրապքեր նասապ օլունուր ։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ 55

1796

1. Իթալիա սէֆէրինտէն ազատմճէ Ֆըրանսանըն ահվալը տախիլույ վէ խարճ. Ճիկէսի ։
2. Իթալիա սէֆէրինին սէպէպի, վէ օրտունուն հիսէթը հազըրէսի ։
3. Մօնթենօթթէ մուհարպէսի ։
4. Մօնտովի Ֆիւթուհաթը, վէ Սարտէնիա ասքէրինին Ավստրիա ասքէրինտէն այրըլմասը ։
5. Պօնապարթէնին նուէթգաւ ։
6. Սարտէնիա իլէ միւթարէքէ վէ պարըշ ։

ԵՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 68

1796

1. Իթալիա սէֆէրի ։
2. Պօնապարթէ Բիաչէնցա իւզէրինտէն Բօ նէհրինի խմար խուպ, Մտտէնա վէ Բարմա տուգալարը իլէ միւթարէքէ իտէր ։
3. Ֆօմպիօ չէհրինի Ավստրիալըլարըն էլինէն ալըր ։
4. Լօտի մուհարպէսի ։
5. Իթալիա սէֆէրինտէն Պօնապարթէնին միւրասը, վէ հիւքիւմէթը Ճիւմհուրիյէթ միւտիրլէրի իլէ միւքտաճէպսի ։
6. Պօնապարթէնին ասքէրէ օլան նուէթգաւ վէ Միլան շէհրինէ տուխուլի ։

ՍԷՔԻՕՆՃԻ ՓԱՍԼ 79

1796

1. Միլան վէ Բալիա իխթիլալը ։
2. Պօնապարթէ Պինասգօյու Եագըպ, Բալիայը զօրպալարըն էլինէն ախզ իտէր ։
3. Պօնապարթէ պրեշէայա տուխուլ իտէր ։
4. Ավստրիալըլար Մանթօվա գալէսինէ մէթանէթ վէրիլէր ։
5. Պօնապարթէ Մինչիօ նէհրինի կէչիպ. վէլատձիօյու զապթ իտէր, վէ պիր պէշիլիք մուխաճաթաբատան գաբթուլտը ։
6. Րէհպէրլէր պէօլիւկբաշու իչտաս խաէր ։
7. Պօնապարթէնին վէնէտիկ միմալէքինէ տուխուլինին սէպէպի, վէ Ճիւմհուրտ մէզքիւրտէն կէլէն մուխաճաս ։
8. Պօնապարթէնին վէրօնա պէլճսինակ վագի օլան մուամէլէթը ։
9. Մանթօվա գալէսի ։
10. Ավստրիա օրտուսու վէ բօլիթիգասը ։
11. Պօնապարթէնին Ճէնօվա, Թասգանա, Նաբօլի վէ Րօմա իլէ օլան մուամէլաթը ։
12. Միլան գալէսինին Թէլիամի, վէ Պօնապարթէնին Մանթօվա գալէսի իւզէրինէ ապիմէթի, վէ վէգայիի սայիբէ ։

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 95

1796

1. Լօնաթօ վէ Գասթիլիօնէ մուհարպէլէրինէ միւթաալիգ մուամէլաթը ասքէրիյէ ։
2. Պօնապարթէնին չայէանը իսթիղլապ պէր Ճէնապէթի ։
3. Ֆրանսըզլար Վիւրմսէրի Թիրօլօյա գաստար գօվալայըպ, վէ Վէրօնայը ալըպ Մանթօվայը էլինէն ասէֆա մուհասէրէ իսէրլէր ։
4. Իթալիա հիւքիւմտարլարընըն ազքաճ. մէլ հարէքէթլէրի, վէ գաբտանիոպ Մաթթէյի ։
5. Սպանիա միւտաէլէհսի ։
6. Վիւրմսէր Մանթօվա իւզէրինէ վէ Ֆըրանսըզ ասքէրի, վիւրմսէրին ապգաշըը քէմիկ իւզէրէ Թիրօլօյա էիւրէր ։
7. Պօնապարթէնին Թիրօլօ ահալիսինէ նէշր իճտիխի իլաննամսի ։
8. Ֆրանսըզլար իւէրի էիւրխիւպ գաստ. նօյու ալըրլար, վէ վիւրմսէր տաճի Լէ. հիտանօյու Ֆրանսըզլարտան ախզ իտէր ։
9. Սանճիօրճիո մուհարպէսի ։
10. Մուհարպէնին Թաթիւի, վէ Պօնապարթէնին Թէստապիրի բօլիթիգասի ։
11. Ճիզբատան վէ Թրանսպատանան ճիմ հուրլէրի ։
12. Գօրտիգա վուգաաթը ։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 108

1796–1797

1. Ֆրանսանըն վէ Ավստրիանըն Իթալիա տա օլան գուվվէյի ասքէրիյէլէրի, վէ Թէրթիպաթը հատպիկէլէրի ։

Digitized by Google

2. Պրէնթա վէ Գալտիէբօ մուհարեպկէլէրի, վէ Ֆրանսըզլը Ճէնէրալը Վօյօնէն մաղլուպկիէթի։
3. Ա՛րգելի քէօփրիւպաչընա կէչիւոտ։
4. Րօնգօ վէ Էսմը պիւլասէ մուհարեպէպ։
5. Պօնապարթէ վէրօնայա տուխուլ, վէ Միլանա ավտէթ իտէր։
6. Ռուսիա իմպէրաթորիչասը իբրինձի գալթարիանըն վէֆաթը վէ վարիսի Բավլօնուն բօլիթիգասը։
7. Իրլանտա ակֆէրի։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԱԼ 118

1797

1. Վէնէտիկ վէ Րօմա հիւքիւմէթլէրինին Ֆրանսայա օլան խուսուսէթի, վէ Ա՛սթրիանըն կէնտիէն թէտարիքի։
2. Իվօլի պէլտէպ, վէ Ճիվիտըլնատա օլան մուհարեպէ թէտարիքըթը։
3. Իվօլի մուհարեպէպ։
4. Պօնապարթէ, ասքէրի իլէ Մանթօվա գալէսի իւլէրինէ հիւրիւ։
5. Սան Ճօրճիօ վէ Լա Ֆավօրիթա Ճէնկի։
6. Ա՛սթրիա օրտուսունուն թէկֆաթը։
7. Մանթօվա գալէսինին թէսլիմի մուգավէլէթը։
8. Պօնապարթէնինն պազը մուամէլէթը ղարիպկէպ, վէ Իթալիա ակֆէրինին իսթաւը։

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԱԼ 131

1797

1. Րօմա սէֆէրինատն էվվէլճէ Րօմա հիւքիւմէթինին մուամէլէթը վէ Պօնապարթէնին գաբտընթալ Մատթէյնէ հաղտրըը պիր մէկթուպ։
2. Րօմա հիւքիւմէթինին Ա՛սթրիա տէվլէթի իլէ օլան միւքաթէպկէպ։
3. Րօմատա Ֆրանսա Ճիւմհուրիւնա լըզհար օլունան խուսուսմէթ։
4. Պօնապարթէնին Ճէվապը, վէ Ֆրանսըզ ասքէրինէ օլան իլտիզը։
5. Սէչիօ մուհարեպկէպ։
6. Պօնապարթէ Ճէնէրալ Գամալտիւլիս Բաբայա կէօնտէրիր, վէ Ճէնէրալ Վիգթօր Ա՛նգօնայը զապթ իտէր։
7. Պօնապարթէնին մուամէլէթը բօլիթիգէկէպ։
8. Ա՛լբընճը Պիոս Բաբաենին Պօնապարթէյէ հաղտրըը պիր մէկթուպ վէ Պօնապարթէնին Ճէվապը։
9. Հիւքիւմէթը փիլիա իլէ միւսալէհէ, վէ թօլենթինօ ահտնամէսինին թասդիգ։

ՕՆ ԻՒՆԻՍԻ ՓԱՍԱԼ 144

1797

1. Ա՛սթրիա, Բրինձիբէ Գաբրը գօմանտասը իլէ Պօնապարթէնին իւղէրինէ պէճինճի ոհֆա օլարագ օրտաւ գալտըրըը։
2. Պօնապարթէնին նութգու։
3. Ա՛սթրիա վէ Ֆրանսըզըն գուվվէյի ասքէրիյէ, վէ Թէրթիպաթը հարպիյէ։
4. Պօնապարթէ Րէնօ ասքէրի իլէ պէրապէր Բիւավէ Նէհրինի իմրար իտէր։
5. Թալիամէնթօ Նէհրի կէչիտի։
6. Պօնապարթէ Կրատիշգայը ալըպ, Գալիֆէնբուրթա վասլ օլուր։
7. Մասսէնա Թաբվիա պօղազընը զապթ իտէր։
8. Ճուպէրին մուամէլէթը։
9. Պօնապարթէնին Բրինձիբէ Գաբրըայա հաղտրըը մէկթուպ։
10. Բրինձիբէ Գալտնուն Ճէվապը։
11. Պօնապարթէ Ա՛սթրիա ասքէրինի Թէքքար վուլուտգտա, Բրինձիբէ Գարը միւթարէքէ Թէքլիֆ իթէր, վէ Պօնապարթէ գապուլ իմմէզ։
12. Ա՛սթրիա Թէրտֆընտան կէլէն մուբախ խասլար իլէ վագի օլան միւքաթէպէ։
13. Լէօպէն միւթարէքէպ։

ՕՆ ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՓԱՍԱԼ 159

1797

1. Վէնէտիկ իխթիլալընատն էվվէլ, Ճիւմհուրու մէղլիւրիւն ահվալը հաղըրէպ։
2. Ճիւմհուրու մէղլիւրիւն պազը Թէտարիքի զապթը մագուլէպ։
3. Պօնապարթէնին Ճիւմհուրու մէղլիսըն հաղտրըը պիր մէկթուպ, վէ Ճիւմհուրու մէղլիւր Թէրտֆընտան վէրիլէն Ճէվապը։
4. Վէրօնա բատգալիսասը Թէսլիյէ գըլընան մուգաֆէլէ։
5. Ֆրանսըզ Ճէնէրալտրը վէրօնայը մուտուզ զապթ իտէրլէր։
6. Լիստօ վուգուտթը։
7. Լէօպէն միւթարէքէպ մուգավէլէթը։
8. Պօնապարթէյէ վէնէտիկ Ճիւմհուրու Թէրտֆընտան մուբախտա կէօնտէրիլ-լէր։
9. Պօնապարթէ վէնէտիկէ իլտիզը հարպ իտուգ, ասքէրինի իւլէրի հիւրիւթիւր։

Digitized by Google

10. Վճռաբեկ Հիւմհուբուհան էքսաստիր հիւքիւմեթի ֆետա ալտաղ, եէնի ատատըր ֆրանսըզա կէչէր։

Օն ՊէՀինճի Ֆասըլ 175

1797

1. Պօնապարթէ, մէրքեզինի Մոնթենեգրոյա նագել խաբր։
2. Ճէնովա իմթիլաճ, վէ Հիւմհուբուհ մէղքիւրիւն էքսաստիր հիւքիւմեթի ֆետա օլսաղ, Լիխուրիա Հիւմհուբուհ թէսլիխէ օլմասը։
3. Վալթելինա էյալէթի։
4. Ձիլաճքին Հիւմհուբուհ։
5. Աբէր ալայը վէ Պօնապարթէնին ատիր նասիհաթա, վէ խաճերայը ատքրախէ վէրմախի զիյաֆէթ. վէ մուամէլաթը բօլճ թիճախ։
6. Ֆրանսանըն ահվալը տախմինէսի։
7. Ճէնեբրալ Մոբօ։

Օն Ալթընճը Ֆասըլ 186

1797

1. Գամբօ-Ֆօրմիօ միւահիդիմի։
2. Պօնապարթէ միւահիդիմի մէղլուբ ահանաճէնի Բարիսի կէօնտէրմէյէ թատ մախգ իմթիաճըմը։
3. Բատիատա մէշվէրթիի։
4. Պօնապարթէնին Իթալիանըզա, վէ տաքէրի օլան նասիհաթլըրը։
5. Պօնապարթէ Բատիատա մէշվէրթիին թէրք խսէրէք Բարիսի ապիմէթ խաբր։
6. Պօնապարթէի հիւքիւմեթի վէ ահալի թէբտիլատան քէնտինը տարաթի վէ հաշիմէթլէ Բարիսի գատասը օլտանտաղ, իֆթաճ շէրֆի վէ ղինայէթլէ թէպտիրէք օլտանը։

Օն Եէտինճի Ֆասըլ 199

1797—1798

1. Ըօմա վագասը։
2. Վիէննա վագասը։
3. Իտալիատա ինգիլիզէրրա, պատահա Մէսրը սէֆիրի թէսաւվրաճաթը։
4. Ֆրանսըզ գօնսօլոսը Մակալճանէ, էյալէթը Մըսրիսի հագգընատա հազըրը վագասալը։
5. Պօնապարթէնին վէ Հիւմհուբ վէսայիլէրինին թէսաւվրաճաթը։
6. Մըսրը սէֆիրինին թէկրիճաթը վէ նասըլ օլտուղան ղապըճան։
7. Պօնապարթէնին թատըճատա ապիմէթի, վէ ասքէրէ օլան նասիհաթլըրը։
8. Պօնապարթէ գէվճէտ ֆօրճ-Ֆիճճանէն վիատա խաբէրլը, ատաքիրի սէրտիրիլէ վէ տօ. նանմա իլէ թատըճատան հատրճէթի խաբր։

Ի Ռ Ի Ն Ա՛ Ի Ռ Ի Թ Ը Պ

Մ Ը Ս Ը Ր Օ Ե Ֆ Է Ր Ի Ն Ա Ք Ը Ն Գ Օ Ն Խ Ա Լ Ի Ա Ն Պ Ե Ւ Ր Ի Ն Ե Գ Ա Պ Ա Ր Ը։

Պիրինճի Ֆասըլ 213

1798

1. Ֆրանսըզ ատնանմանըրըն հատրճէթի վէ էնայը բահաճ վագի օլան Ֆատը Թունա։
2. Տօնանմայը մէղքիւրիւն ճէնովա, Գօրճիգա վէ Ճիվիթա Վէճքիաս օլան Ֆըրգաթլար իլէ տիրլիչիլիկ Մալթա փիշկեհանէնա վիատալէ, վէ Մալթա ատասը նէրն գատը օլտանմասը։
3. Պօնապարթէ ատնանմա իլէ Մալթատան Իսկէնտէրիյէյէ հատրճէթի խաբր վէ ատքէրի գատայա չըգարըլըգ Իսկէնտէրիյէյէ գատը խաբր։
4. Մէմալիքի Մըսրիյէնինին ահվալը տատգիյեսի։
5. Մէմալիքի մէղքիւրինին նատֆատ ատահալիսի։

Ի Ք Ի Ն Ճ Ի Ֆ Ա Ս Ը Լ 228

1798

1. Պօնապարթէնինին Մըսրը հագգընատա թէսաւվրաճ վէ թատմինաթը։
2. Պօնապարթէնինին Ֆրանսըզ ատքրինի իբտա խսէսիյի նատըգլար, վէ Իսկէնտէրիյէյէ վատնինէ հատըգլարը պիր մէկ թատը։
3. Պօնապարթէ Իսկէնտէրիյէնինին ատմոսֆատա տատխիլիչէնինի նէզատ վէրիր։
4. Պօնապարթէ Տէմէնհուր չէօվճանէն ևկ. չիզ օրտատ իլէ Մըսրըտա ապիմէթի խաբր։
5. Շէպրէխատատ օլան բինճի ատմանմա ճէնկի։
6. Պօնապարթէնինին օրտատայա վէրտիճի թատմինաթ, վէ Ֆրանսըզ օրտատատանէն Մուրատ պէյ ամըրլըրընա թէսատուֆ իթմէկի։

Digitized by Google

7. Մուրատ պէյ օթոմանեան թէրթի պաշը։
8. Իհրամլար ճէնկի։

ԻՒՉԻՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 242

1798

1. Պօնապարթի Մէսրինէյի Մըսրայ տասխալ խոխալ, ուամուրաս տասխլէյ. տաքերիյէ, վի էճնէպիյէն նիզամ վէրիր։
2. Մէրթասը նիւ զինէթի։
3. Մըսրայա տար խալֆանան իհտասը։
4. Ապահուրաս օլան մէշհուր ոհնիզ ճէնկի։

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 255

1798—1799

1. Ֆրանսա ճիւմհուրունուն իհտասը կիւնեն հիւրիմէթինէ Մըսրայա օլան զինէթ վի սալթանաթ վի Պօնապարթէնին նաւթգու։
2. Ճէնէրալ Տըզէնին Սայիտ Թէրաֆընտա վի Պօնապարթէնին Գէլսկէմ գազասընտա վագի օլան ֆիւթուհաթլարը։
3. Տէվլէթը Աւնյէ իւէ Ինկիլիզ տէվլէթի նին իթթիֆագը վի Մըսրը իխթիյալը։
4. Պօնապարթէ Սիվէյիշ պէլենին վի ապտ զնի սայիրէնին քէշվինէ կիտուս, Մըսրա ավտէթ վի հէճին պէօլէկինէ վի գիրճամ աֆֆերինի թէրթիպ ի աէր։

ՊԷՇԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 267

1799

1. Գէրճամ աֆֆերի, վի էլտրիշ պէլտեֆինին զապթի օլուննասը։
2. Պօնապարթէ չէօլտէն կիւրիյիս, վի տիր մուխաթապատան գուրթուլուս, էվվէլա կապտը, պատահաս Եօֆթայը ֆէյհի խոէր։
3. Պաղը վուգուաթ։
4. Աքքնա մուհասէրէսի, վի ճէպհէլը Թապօր մուհասէպէսի։
5. Պօնապարթէ Աքքնա մուհասէպէսինի թէլիֆ խոէրէք Եօֆթա խալֆրինաէն Մըսրը ավտէթ խոէր։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ 280

1799

1. Պօնապարթէնին Մըսրա ավտէթի, վի պէլտեյը մէղֆիւրէնին վի Ֆրանսըզ աս-քէրինին ահվալը տասխլէյսի։
2. Պօնապարթէնին խալիֆատա Հիմիդ պա-տահաս Իսկէնտէրիյէյէ ագիմէթի, վի Օսմանլը տօնանմասընէն վի օթոմասա-նուն Ապահուրա վիւրաստի։
3. Ապահուր մուհասէպէսի։
4. Ճէնէրալ Տըզէնին Սայիտ իչինտէ օլան պաղը ճէնկլէրի։

ԵԷՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 290

1799

1. Պօնապարթէնին Ֆրանսայա ավտէթինին սէպէպ վի Թէտարիքաթը։
2. Ճէնէրալ Գլէպէրի վէրտիյի Թաղլմաթ։
3. Պօնապարթէ Մըսրըտան հարէքէթ խ տիւպ վի Ինկիլիզ տօնանմասը ապասընտան կէշիպ, իսկիտրա Ա յաչիօ, վի պա-տահաս Ֆրանսընդէն Ֆրէժիւս լիմանընա վիւրաս խոէրէք գապայա խաւրաճ խ տէր։

ՍԷՔՍՈՆՃԻ ՓԱՍԼ 301

1798—1799

1. Մըսրը սէֆէրինին պիւթիւն Եւրոպայա օլան Թէյարիր։
2. Պաղը Աւնինն Ֆրանսայա իլտնը հարպ իսլէմէսի։
3. Ինկիլիզէն Թէշվիգի իւէ Նաբօլի, Թօս գանա, Սարտինիա, Աւսթրիա վի Րա սիանընդ մուտամէլտը։
4. Բրուսիանըն պիթէրտաք գալմասը, վի Սարտինիա իւէ Թօսգանանընդ Աւսթրիա տան միւթաճասաթը։
5. Սէլճ վի Րաթտաս մէշվէրէթլէրի։
6. Ֆրանսա ճիւմհուրունուն ահվալը խա րիճնէ վի տասխլիւեսի։
7. Ղնիզամաթը ապտէրիյէսի։
8. Ի քի վուգուաթ։
9. Սպանիանընդ Թէվասխիւթիւ վի Նաբօլի նին խուտումէթի։
10. Ֆրանսըզներ Թօրինօ գալէսինէ տաս խալ խոխալ խոթինքնտամ վէրիրլէր։
11. Ֆրանսըզ ապտէրինին Րօմասա օլան Թէրթիպաթը։
12. Նաբօլի ապտէրինին Րօմայա եիւրիւմէսի։
13. Նաբօլիթան ճէնէրալը Մաք իւէ Ֆը րանսըզ ճէնէրալը Շանդիօնէնին Թէր Թիպաթը։
14. Ֆրանսըզներ Րօմայը Թահվէնէ խոխալ, Նաբօլիթանլար տուս խալ խոերլէր։
15. Նաբօլիթանլար իւէ Ֆրանսըզներն մուհասէպէլէրի. վի Նաբօլիթանլըրըն մաղլուպիյէթի։

Digitized by Google

16. Ճգնեցրալ Հանրքոնեի թեքքոար Թոմայա կիրքը վե ճգնեցրալ Մագա մուսալեաթ օլուբ։
17. Նաբօլի խոթիլալը։
18. Նաբօլի իլե միւթարքե։
19. Ֆրանսըզլար Նաբօլիի ղապթ խոհրլէը։
20. Սարաէնիա գրալընըն խոյիֆաալը։

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 316

1799

1. Ֆրանսանըն վե Աւսթրիանըն ճգնակ թեւտարիքաաթը։
2. Իլանը հարպ։
3. Ճգնեցրալ ժողրտանըն ասքէրի Օսթրախ վե Սթօգաչտա իքի տեֆթա Աւսթրիալը լարտան պօղուլուբ։
4. Իթալիա մուհարեպէլէրի, վե Ֆրանսըզ ասքէրինին մաղլուպիկեթի։
5. Բաշթաա մէշվէրեթինե տաիրլ Ֆրանսըզ մուրախաալարընըն վուրուլմաալը։
6. Ֆրանսա ահալիսինին միւտիրանը ճիւմ հուրտան շէքեայեթլէրի։
7. Պաալը ինթիխապաթ վե թէպէտտիւլ միւտիրի ճիւմհուր։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 327

1799

1. Օրտու ճգնեցրալըրընըն թէպտիլի, վե Մասենանըն Զվիչերիտե Լիւնեթ նէհրի արգասընա չէքիլմէսի։
2. Իթալիա ճգնակէրի վե Ֆրանսըզ ասքէրինին կէրի չէքիլմէսի։
3. Իւչ միւտիրին թէպտիլի։
4. Էհնի միւտիրէրին թէրթիպի վե թէքրար Իթալիա վե Ալէմանեա ակֆըլըրի, վե Նօվի մուհարեպէսի։
5. Ֆիլիմէնկ վուգուաթը։
6. Իմիթիալը տաիրլիլ։
7. Պօնապարթէնին խամ եաա օլունաբ։
8. Ճգնեցրալ Մասենա Զուրիխտե Աւսթրիա վե Րուսիա ասքէրինե ղալկպ իւտէր։
9. Ֆիլիմէնկ վուգուաթը։
10. Ահվալը հաղըրկի Ֆրանսա։

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 340

1799

1. Ֆրանսա ահալիսինին մէաէրրէթի, վե պօնապարթէնին Բասիւե վիսրուտաի։
2. Միւտիրլէր, քիսպարլար վե ճգնեցրալրտան ըշխար օլունան իլթիխամ վե թէվճիհ։
3. Հիւքիմէթ մէմուրլարընըն մուտիլթիխլէրի։
4. Ֆրանսանըն իխթիլալը տաիրլիքլէսի։
5. Պօնապարթէ վե Սիսէյե վե միւտիրանը ճիւմհուր։
6. Պօնապարթէ վե Գաբրաա։
7. Միւտիրան հիւքիմէթի ալէհինե օլան թէտպիրլէրաթ։
8. 18 Պրիւմէր վուգուաթը։

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 357

1799

1. Պօնապարթէնին գուտէմա մէճլիսին տուխուլի վե իլտատ իթտիխի նուէթ, վե եէմինի վե մուայինէ։
2. Պէշ իւզէր մէճլիսինին մուտիլթը։
3. Սիսէյե վե Լօժէր Տիւկօ միւտիրլէրին իսթիֆասը վե թէրթիպաթը ասքէրիկ։
4. Կօհիկ վե Մուլէն միւտիրլէրին թէքշասը։
5. Պօնապարթէնին միւտիրլէրե օլան իթտիպը, վե միւճատէլէ։
6. Իսթիշարե։
7. Մէճլիսլէրին Սէն Գլուտա օլան իւք մէշվէրեթի։
8. Պօնապարթէ իսթիտա գուտէմա պուտէհու պէշինիւզլէր մէճլիսինե տուխուլ իտէր։
9. Տաղտազայը մէճլիսի մէզքիւր։
10. Միւտիրան հիւքիմէթինին ֆէսախ վե մէճլիսլէրին տաղըլմասը։
11. Միւթալաա։

ԻՒՉԻՆՃԻ ՔԻԹԱՊ

Գօնօրէվ փէվրինօքէն Լիւնէվիլ հիսահէնօինէ գափար։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 374

1799—1800

1. Մուվագգաթ գօնսիւլէր հիւքիմէթի, վե վիւքելա, վե գօմանտանլար թէվճիհ հարբը։
2. Ֆրանսանըն ահվալը տաիրլիքլէսի։
3. Ասքէրիյէսի։
4. Խարիճիյեսի։

Digitized by Google

5. Գօնսխուլէրին թանգիմաթ վէ սատա լէյի։
6. Անվալը տուէլը Եւրոպա, Րուսիա վէ Բրուսիա.
7. Պապը թէրթիպաթը միւթահիտինէ։
8. Պօնապարթէ վէ Սիկիլիա։
9. Սիկիլիոյին թանդիմ իհտիսի գանունննա մէյլի միւլգիյէ։
10. Գանուննաամէյի տիկկէը։
11. Պօնապարթէ պաշ Գօնսիւլ ինթիխապ օլունուբ. վէ գանուննաամէյի իլան ի տէը։
12. Սիկիլիա միլլէթ թէրթիբնատան միւ քեաֆաթ վէրիլիբ։

ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 390

1799—1800

1. Գօնսիւլէր հիւքիւմէթինին պաղը իմալ խայրիկիա։
2. Վանտէ էյալէթի։
3. Բօլիթիգայը խարիճիկ։
4. Պօնապարթինին Ինկիլիզ գրալնա եաղմուրը նամէյի բէամի։
5. Քէզալիք Աւսթրիա իմբէրաթորնա եաղըլան նամէ։
6. Պունապարա ճէվապ օլարագ կէլէն միւզէքքերլեր։
7. Վանտէ էյալէրընին իսքեանը։
8. Գանուննաամէյի միւլգիյէնին գուրա իլէ գապուլի։
9. Վաշինկթօնուն վէֆաթը վէ Մըսըրատան ալընան սանճագլար։
10. Մէրքէզը հիւքիւմէթին Լուգէնպուրգ տան Թիւիլըրի սէրայընա նագլ օլունմասը։

ԻԶԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 400

1800

1. Աւսթրիանըն Ֆրանսա հուտուտլէրինտէ օլան գուվվէյի ասքէրիյէսի։
2. Ֆրանսա հուտուտլէրինին Թաւրիֆի։
3. Ֆրանսայնըն գուվվէթ վէ Թէրթիպաթը ասքէրիյէ վէ Թէտարիքաթը հարպիյէսի։
4. Թէտարիքաթը պահրիյէ։
5. Ճէնովա օթտուստունուն մէվգիլէրի։
7. Պօնապարթէնին Մասէնայա վէրտիյի Թալիմաթ։
8. Պօրմիտա Ճէնկի։
9. Ճէնովա պէլտէսինին վաճը ահվալի։
10. Մասէնա Աւսթրիա ասքէրինի Ճէնովա փիշկեաշընատան գօվալայըդ Ճէնէրալ Սիւչէ ասքէրի իլէ պիրլէշմէյէ չալըշդը։
11. Տաիւիլ Ճէնովայա նիզամ վէրիր։
12. Նիսանըն 30 ունատա վագի պէօյիւք մուհարպէ։
13. Նիս Թէրաֆընատա Ճէնէրալ Սիւչէնին ահվալի։

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 412

1800

1. Րէնօ Նէհրի քէնարընատա օլան Ֆրանսըդ վէ Աւսթրիա ասքէրի։
2. Ճէնէրալ Մօրօ Րէնօ Նէհրինի կէչիպ, պիր գաչ մուհարիպէտ Աւսթրիա ասքէրինի Թունանըն էօթէ Թէրաֆընա ամթար։
3. Մօրօնուն պիր ֆըրգա ասքէրի Ալբ Թէրաֆլարընա Ճէլպ օլունուբ։
4. Մօրօ Աւսպուրկատա իպամէթ խութպ, Իթալիա խապէրլէրինէ մունթազըր օլուբ։
5. Ճէնովա վուգուաթը։
6. Պօնապարթէ Բարիստէն Ալբ տաղլարընա ապլամէթ իտէր. վէ ասքէրէ Թէրթիպ վէրիր։
7. Ճէնէրալ Լան չարթնա ասքէրի իլէ, վէ արգասընատան պիւթիւն օրտու Սէն Պէրնար պէլինի իմրար իտէրլէր։
8. Պարտա գալէսի։
9. Պօնապարթէ Սէն Պէրնար պէլինի իմրար իտէր։
10. Թօփ Թապըմընըն Պարտա գալէսի էօնինտէն կէչիպ գուրթուլմասը։
11. Ճէնէրալ Լան, Իվրէ վէ Քիվասայու ալտպ, պէօյիւք օրտու Բօ նէհրի քէնարընա վասլ օլուբ։

ՊԻՇԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 426

1800

1. Ֆէլտ մարէշալ Մէլասէն հարէքէթի, վէ Պօնապարթինէնին Միլանէ տուխուլ իմտատի։
2. Ճէնովա մուհասէրէսի, վէ Գալասը մէզ քիւրիւն Աւսթրիալըլարա Թէսլիմի։
3. Աւսթրիա վէ Ֆրանսըզ ասքէրինին մուամէլաթը։
4. Ճէնէրալ Տըզէ։
5. Մարէնկօ սահրասը, վէ Ֆրանսըզ օրտուսունուն Թագտիմի։
6. Աւսթրիա օրտուսունուն ահվալի։
7. Մարէնկօ Ճէնկի։
8. Ճէնէրալ Տըզէնին վէֆաթը։
9. Աւսթրիալըլարընըն քէրիշանիկէթի։
10. Ալեսանտրիա մուգավէլէսի։

Digitized by Google

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ 445

1800

1. Պօնապարթէնին Ալէքսանդա խնդրադրող բուն Եգիպտոսը իջնելէն ետք։
2. Պօնապարթէ Միլանա ավանէն խոսող Իթալիա մեսալինեան մասվագրաթեն նիզամ վերբեր։
3. Թէրմիտորը ապրելիք։
4. Ահվալը սասխլնէ, վե Պօնապարթէնին Բարիսէ վերադարձ։
5. Ճէնեռալ Մօրօնան Ալէքսանդրա վագի ըլան մասամբ, վե Ալէքսանդա մեռթարթելեսի։
6. Բարիսեան իշխա ըլուեան շէնիքներ վե գինեթներ։

ԵԷՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 453

1799—1800

1. Մըսըր օրտուռուն ահվալը, վե ձէնեռալ Գլէպէրին հարկաքաշը։
2. Վէ հնգիսմեթէ եգզամըրը թագրեր։
3. Սէքիզ սին եէնիչէրին Տիմիեթա չզգամալարը մէն օլունար։
4. Ինկիլիզ ամիրալը Եըլանի Ցմիի։
5. Թայկըր նամ Ինկիլիզ գալեօնու տեղուն նինեռե սուհ միւքալէմէ։
6. Էլֆրիշ գալեսինին Օսմանլը էլչիի տիուշմեսի, վե Ֆրանսըզլարը գաճել։
7. Էլֆրիշ մուգալէսի։
8. Ինկիլիզ տեվլէթինին Մըսըր օրտուռուս հագգընաս Թասմիսաթը։
9. Ճէնեռալ Գլէպէրին ձէնիկ թէսարիքաթը։
10. Հէլիօպօլիս մուհարպէսի։

ՍԷՔՈՒՃԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 469

1800

1. Հէլիօպօլիս ձէնիկիներեն ոզրա, ասլըր վուգուաթը հարցնիկ։
2. Մէսըր խիթիլալը, վե խրիստիանլարըն գաթոլի։
3. Մուրատ պէյ իլէ Ֆրանսըզըն խիթիֆաղը։
4. Ճէնեռալ Գլէպէր խալիֆաս Գուլագը պատկհու Մըսըրը ֆէթհ խաբը։
5. Գլէպէրին առապէթ վե ինսանիէթ վե ս տարէնի միւլգաթ իզգաղ խիթաիի տիրուս յէթ։
6. Գլէպէրին վկֆաթը։
7. Ինկիլիզին ազգը ամէլ հարկաքէթի։
8. Մըսըր օրտուռուներ Ֆրանսացան մուս վէնեթ օլունմագ իւզրե տերտեաթը իշ քա օլան թէրթիպաթ։

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 481

1800

1. Ալաթրիս տեվլէթինին բօլթիգազը վե խրիստիանօղան Պօնապարթէնէ ետ սըդրը ձեվապնամէ։
2. Ճէնեռալ Սէն ժիւլիէնին Բարիսե վերուսի վե տուշ մուգատաֆնաթը։
3. Բրուսիա վե Րուսիա։
4. Պօնապարթէ Մալթա ատասընը Րուսիա իսրիստիանօղանա թէգբիլի խաբը։
5. Պիթէրսպ տեվլէթէր իրէ Ինկիլթէրռնէն բօլթիգազը։
6. Ալաթրիս, Ինկիլթէրռա, վե Ֆրանսա, նէն մուսամէլաթը բօլթիգխէրի։
7. Հօհէնլինտէն վիւթաթքեթ, թխիւթ վե Գօպէնհակ։
8. Խոյահաթը ասախլնէ։
9. Թէրապատրլար։
10. Ֆուշէ վե Թայլերան։
11. Գանպասերես վե Լըպրէօն։
12. Ժօզէֆ վե Լխանէն, Պօնապարթէնէ սիրատեղլէրի։
13. Ջէզզահ ժօզէֆեն։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 496

1800—1801

1. Օն տէքթիռնէն Լուխինեն Պօնապարթէյ հաղալըղը մէգիտապլէր։
2. Պօնապարթէնէն ձէվապը։
3. Գօրթիգալը Աբէնա վե չէրքեզներեն գասաը։
4. Պօնապարթէ վե պիրատեսրի Լխուչ յէն։
5. Ճէհենեմ ալէթի։
6. Պօնապարթէնին զաղասը, վե մուսաֆլարը Եօրֆիյէ։
7. Պազը իհտասաթը խայրիսե վե մուսաֆլարը մուսթահաճնէ։
8. Մէխթալաս։

ՕՆ ԳԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 508

1800—1801

1. Լիւնեվիլ միշվէրեթի մուգատաֆաթը։
2. Ֆրանսըզ տրէսրի թօգադանալը խիթիս խաբը։
3. Ալաթրիանըն Ֆրանսայա օղան կիզլէ թէգբիֆի։
4. Ֆրանսանըն թէսարիքաթը հարցիկօվ։
5. Ալաթրիանըն թէսարիքաթը հարցիկօվ։

Digitized by Google

6. Խ. քի օրտուանուն իւղք մուսամկլաքը ։
7. Հ. ոհնեղքնաւն մուհարեպեսի ։
8. Շբմալ հիւքհամեթլերնին մուսամկլաքը
բոլիթիգխեսի ։
9. Լ. իւնեվիլ միւսալհեսի ։

ՏԻՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ԿԻԹԱՊ

Լ. ունկիլ գ. սալհեսի պեվէրինքն , գայրը հայարնէ Գ. օնոհ. ելիւ պեվէրինէ գոպար ։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 518

1801

1. Մ. ըսըր օրտուանուն ասէնիլան կէօնահ. րիլէն խմուտա ։
2. Պ. օնաբարեմէնին թէրթիպաքը պահրի. յէսի ։
3. Ինկիլիզ ասկվէթի իւղ Շբմալ ասկվէթլէ. րինին մուսամկլաքը ։
4. Ինկիլիզ ասկվէթինին պուլանուտ. ղըս. մուհարեպեսի ։
5. Ինկիլիզնին գալիգ ասէնիլինէ կէօնահր. ասիլ ատօնանմա ։
6. Շբմալ ասկվէթլերնին թէսաորիքնա. թը ։
7. Ինկիլիզչը Տանիմարգայա ձէպը խոխ. Սանա պօղազընը կէշէրլէը ։
8. Գ. օբէնհակ պէլտեսի ։
9. Գ. օբէնհակ մուհարեպեսի ։
10. Մ. ավագդաճ միւթարիքե ։

ԻՔԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 562

1801

1. Բ. ահա խմբերաթօղ. Բ. ալ. ը, վէ Խ. կիլիթէրա գրալը շօրմ ։
2. Ք. օնի Բ. ահլէն վէ վարխի ասկվէթը Բ. ահա Ալէքսանտրօ ։
3. Էհլը ֆէ. ասողն խմբերաթօղ Բ. ալ. ը. հօ. ահ. բսիլէրի ։
4. Բ. ալ. ը. օնան վէ ֆահրնանան ասղա Եւ. ր. բանըն ահվալ ։
5. Ամիրալ կանիօմ Փրանսըզ տօնանմասը իւլէ տըշ ասէնիլան ագ ասէնիլէ ատ. խուլ խալը ։
6. Ամիրալ կանիօմուն տաւ մուսամկլաքը. տան հասալ օլան մասղարրաթ ։
7. Տ. օրթ ֆըզգաճինտան էւշխ , ակլա. մէլէ խակիհանէրնէրնէ վասլ օլուդ , Մը. սըր օրտուանուն խմուտա ևէթիչտիրը. լէր ։
8. Կանիօմուն իքինճի տէֆա խակիհանէրի. յէնէ ազնաքէթ ։
9. Լ. իւնեվիլ միւսալհեսի ։

ԻՒԶԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 544

1801

1. Մ. ըսըր օրտուանուն ահվալը հազը. րան ։
2. Ինկիլիզ ազաքերինին խակիհանէրնէրնէ խա. րատ ։
3. Ինկիլիզ վէ Փրանսըզ պէյնինան վագի օլան մուսամկլաքը հաթրնէ ։
4. Ք. էնեբ մուհարեպեսի ։
5. Ամիրալ կանիօմուն Թ. ուլօնան հարէ. քէթի վէ Ինկիլիզլէրին Ր. չխա ևէթրաֆը. նա ազնիհէրլէրի ։
6. Ճինարըալ պէլիսար մէտինէնի Մ. ըսըրը , վէ ճինարըալ Մ. ընու. Խակիհանէրնէրնի Թահրիկ խոխրլէը ։
7. Ամիրալ կանիօմուն Թ. ուլօնան իւ. չհ. ունճի. ասէֆա հարքէթի ։
8. Ալժեզիրա մուհարեպեսի ։
9. Սպանիօլ կէմիլէրինին ևանմասը ։
10. Պ. իր Փրանսըզ գ. ապաղընըն իւչ գըմա իքի անապօլը վէ պիր Փըզգաճին իւլէ ասէոքս. չմէսի ։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ 562

1801

1. Փ. որթէկկիզ վուգ. ասթը , վէ Լ. իւնեվիլ միւսալհեսինէն պէրթա Փրանսըզլը. զալէպէյի Նուֆուզը ։
2. Իտարա. րա գրալ վէ գրալէյասընըն Բա. րխսե վիւ. բասալէրի ։
3. Լ. օնտրա միւքասալէմեսի ։
4. Պօլօնիա վէյնէհանընատ վագի պիրինճի տօնանմա ճինակի ։
5. Ի. քինճի տօնանմա ճինակի ։
6. Լ. օնտրա միւքասալէմեսինին հիւ. ահա. ղէ. թինճեսի ։
7. Միւսալհհէյի ուսմանմիչտէն Փրանսա. վէ Եւ. րոպա ասկվէթլէրի հագդընատ հա. զըր օլան մուհասաճնաճ ։

Digitized by Google

ՊԻՇԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 575

1801

1. Գրալևեթ վէմանքնատ օլան կիւրտհու բուհանի ։
2. Կիւրտհու մէզպուրտան ուտուլուս ճիս մանիկ իւղըն խատրէսի . վէ պուհատան հատըր օլան ֆէսատաթ ։
3. Միւտիրան վէ Գօնախլըխըզ տէվլիհանէ կիւրտհու մէզպուրտան ահվալլէ ։
4. Պօնաբարթէնին վէ վիւքէլաթլէրն Փըրհատա հագգընատ մէզհէպճէ թէսավվուրըտըր ։
5. Էէմինճի Պիյա Բաբա վէ Պօնաբարթէ ։
6. Ըօմա քիլիսէսինին էֆքարըր ։
7. Պէրնիկ նամ բաբատա վէ Մօնթինէօր Սբինա ։

ԱԼԹԸՆՃԸ ՓԱՍԼ 592

1801

1. Պօնաբարթէ սիրլ էէնի իթթիֆագնատ մէ գալէմ ալտըրըր ։
2. Մախտուտ թահթար իլէ Ըօմայա կէօնտէրիր ։
3. Ֆրանսըզ ոէֆիրի միւսիւ Գագօ ։
4. Ըօմատատա թանվիմ օլունան իթթիֆագնատմէ ։
5. Պօնաբարթէնին հիատէթի ։
6. Պիյա Բաբա վէ գարտինալ Գօնսալվի ։
7. Գարտինալ Գօնսալվի Բարիսէ ապիմէթ խատր ։
8. Ըօմա հիւքիւմէթինին սօն իգատամաթը ։
9. Իթթիֆագնատմէ հագգընատա զուհուրատ կէլէն մուամէնատաթ ։
10. Իթթիֆագնատմէնին Փրանսա հիւքիւմէթի թէրտիընատա գատուլ վէ իսկատը ։

ԵԷՏԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 608

1801

1. Պաշ Գօնսիլ, Ըօմա իթթիֆագնատմէսի նէի ատվէէթ մէճլիսինէ արզ իտէր ։
2. Պաշ Գօնսիլ իլէ Պիյա Բաբանըն պուզը մուամէլաթը ։
3. Իթթիֆագնատմէյը մէզքիւր Ըօմա հիւքիւմէթի թէրտիընատան գատուլ օլունուպ , գարտինալ Գաբրիսա Բարիսէ մուրախատա կէմնատէրիր ։
4. Էսկի փխագռատալարա իթթիֆալէրի թէքլիֆ օլունուր ։
5. Մուամայիլէհիւմէն ֆէտաքարանէ ձէվապը ։
6. Ինհիլիէէրատատա օլան փխագռատալարըն մուամանաթը ։
7. Պաշ Գօնսիլիւն միւթալաալէրի ։

ՍԷՓԻՋԻՆՃԻ ՓԱՍԼ 619

1801—1802

1. Իալահաթը ահվալը տարթիկէ ։
2. Գանունէննամէյի միւլէքէթ միդըգիւթը ։
3. Իսատատ ատաքէրի վէ միւլէքէթ մէճմուլարը ։
4. Պօնաբարթէնին հէմշիրէլէրի , Էնկլէտ , Գարօլին , վէ Բօլին ։
5. Լատի Պօնաբարթէ իլէ Էօրթատա Գօհարնէնին թէզկիվիճճի ։
6. Պօնաբարթէ տատրէսինին Բէհրինֆոթը , վէ 1802 սէնէսինին գըշ մէվսիմի ։
7. Միւլէքէթ մէմուրլէրինին Պօնաբարթէյէ կէօսթէրտիքլէրի մուխալիֆէթ ։
8. Քէզալէք ատաքէրի մէմուրլարընըն մուխալիֆէթի ։
9. Ճէնէրալ Մոռօ վէ Պօնաբարթէ ։
10. Պօնաբարթէնին թէատռալէրի էօրֆէյէտ ։

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 633

1802

1. Պօնաբարթէ Բարբասէն Լիտնա ապիմէթ խատր ։
2. Մընըրատան Փրանսայա ավտէթ խէն ատաքէրի մուսայհէնէ խատր ։
3. Պօնաբարթէ Իթալիա ճհուհուրատնա ըէխա իհթիխատ վէ նատագ օլունուր ։
4. Ամիէնա մէշվէրէթինին ահվալլէ ։
5. Ամիէնա մուահէտնամէսինին խըլաֆը , վէ ատունատան հատըր օլան մուհասաճճատ ։
6. Օնունճհու սէնէթ միւլէքէթ մէճլիսլէրինին քիւշատ , վէ Ըօմա իթթիֆագնատմէսինին թէզքէքիւրու ։
7. Նիզամաթը էատախէթ մէզհէպ ։
8. Էէնի փխագռատալարըն նատագը ։

ՕՆՈՒՆՃՈՒ ՓԱՍԼ 648

1802

1. Գօնգօրատաճհունուն Գավանինին մէճլիսին տէ միւզաքէրէ օլունատագ գատուլ օլունմատը ։
2. Գարտինալ Գաբրատանըն բէտճհն Ըօմա էլչիսի մուգատտնատա գատուլ օլունատագ ։
3. Էէնի իհթիհատագ օլունան տէօրթ փխագռատուն ըէտմը թագատատ ։
4. Իսպէյը մէզհէպ իչհուն օգունան թէչհէքքիւր տուտալարը ։
5. Սօն միւշքիլաթըն թէտվիկէ ։

Digitized by Google

6. Գօնգօրատեօնուն Ֆրանսըզ միլլէթինէ քէմեին իլան օլունմասը ։
7. Միւլէհիլէրին Ֆրանսայա ավռէթի. Լէժիօն տ' Օնէօր նըշանըն իհտասը, վէ մէկթեպլէրին քիւշատը ։
8. Սան Տօմինիգ ադֆէրի թասֆիմաթը ։

Օն պիրինճի ֆասըլ 663

(1801—1804)

1. Թուրքիէն Լուվէրթիւր նամ ատրապ ադր. կէրտէ ։
2. Թուրքիոյ թէտաիրի բօլիթիգիսէ ։
3. Սան Տօմինիգ ադֆէրի վէ Ֆրանսըզ տօ. նանմասը վէ ապգէրինին ատայը մէզքիւ. րէ ապիմէթի ։
4. Ֆրանսըզ ապգէրի ատայը մէզքիւրէ խուրուճ իտէր ։
5. Իզմիրտա ատրապ ճէնէրալլըրըն վէ պա. ռէհու Թուրքիոյն Ֆրանսըզլըտա թէս. լիմ ։
6. Ճէնէրալ Լէգէրդին թէրթիպաթը ։
7. Ֆրանսըզ ապգէրինէ տիւշէն խասթալըգ վէ ճէնէրալ Լէգէրդին վէֆաթը ։
8. Ալբապըրըն Թուղեանը, վէ Ֆրան. սըզ ապգէրինին Ինկիլիզէ թէսլիմի ։

Օն իգինճի ֆասըլ 691

1802

1. Պօնապարթէ հագգընտա Ֆրանսա ահա. ռէքէթ ։
2. Միւլքիսէ մէճլիսլէրինին էֆքեար վէ մուատէլաթը ։
3. Պօնապարթէյէ գայրը հայտաթլէ Գօն. սիւլ իւք թէքլիֆ օլունմասը ։
4. Ֆրանսա ահալիսինէն օլան խաթիրան վէ ըհ թահսիլ ։
5. Գանունննամէյը միւլքիսէ թասվիմ օ. լունան պապը թէպէտիւլաթ ։
6. Ահալիսի Ֆրանսընէն խմայլըրը ։
7. Սէնաթօ մէճլիսի. գայրը հայտաթլէ Գօնսիւլ իւք գարարընը Նաբօլէոն Պօ. նապարթէյէ թագսիմ իտէր ։
8. Ժօզէֆին, Ժօզէֆ, վէ Լիւսիէն Պօնա. բարթէ, վէ Նաբօլէոնուն մէվլուտու կիւ. նէ ։
9. Պօնապարթէ ալայ իլէ Սէնաթօ մէճլի. սինէ ազիմէթ իտէր ։

Օն իւգիւնճիւ ֆասըլ 678

1802

1. Նաբօլէոն Թիւիլըրի սէրայընտան Սէն Գլու սէրայընա նագլ իտէր ։
2. Եւրոպա տէվլէթլէրի Նաբօլէոնուն գայ. րը հայտաթլէ Գօնսիւլիւթիւ թէպ. րիք իտէրլէր ։
3. Իւչ սէնէվիք Գօնսիւլիւք տէվրի իւզէ. րինէ միւաթ Թիւերին պապը միւթալա. լէրի ։
Լիսինին Թէվէճճիւհիւ. վէ Պօնապարթէ վէ ֆամիլեասընըն թասվիմաթը ։

Digitized by Google

Իշ պա՝ Ալաբօլեան Լարիխինե իւեէյի նագախե իլե հիմայելի իրեն վերարը ...
Ընպիլենին համախ ։

ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ ԳԻՒՂ ԱՂԱ՝ ՎԷ ԳԱՐՏԱՂԱՐԸ	500
ԱԼԷՔՍԱՆԵԱՆ ՏԻՒՆ ՊԷԳ	750
ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԵԱՆ ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՄԻՒՆ	1500
ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԵԱՆ ԱՆՏՈՆ՝ ՊԷԳ	1000
ԱՊՏՈՒԼԱՀԵԱՆ ՄԻՒՍԱՑԻ ԱՂԱ	300
ԲԷՔՄԷԶԵԱՆ ԱՆՏՈՆ ԱՂԱ	1000
ԳԱԼՃՔԵԱՆ ՎԻՉԷՆ ԱՂԱ	750
ԵՍԱՂԵՓՃԻԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ԱՂԱ	750
ԵՐԱՄԵԱՆ ԱՆՏՈՆ ԱՂԱ	1000
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԻՐԱ	1000
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ԱԲԻՒ ԱՂԱ	500
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ՄԻՒՍԱՑԻ ԱՂԱ	500
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ԲԷԹՐԻ ԱՂԱ	250
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ԲՈՒԶԱՆՏ ԱՂԱ	250
ԹՐՆԿՐԵԱՆ ԵՒԱՆ ՊԷԳ	500
ԿԻՒԶԷԼԵԱՆ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ	400
ՄԸՍՐԼԸԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ ԱՂԱ	750
ՊԷՃԷՒԵԱՆ ՅԱԿՈԲ ԱՂԱ	412
ՊԵՏԱՆ ՊԷԳ	250
ՊԻԼԷԶԻՔՃԻԵԱՆ ԼՈՒՃԻԳԱ ՏՈՒՏՈՒՆ	500
ՊԻԼԷԶԻՔՃԻԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՂԱ	300
ՊԻԼԷԶԻՔՃԻԵԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԱՂԱ	300
ՍԱՄԱՆՃԻԵԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԱՂԱ	500
ՍԻՆԱՊԵԱՆ Գ. ԱՍՊԱՐ ՊԷԳ	500
ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՂԱ	400
ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՊՕՂՈՍ ԱՂԱ	400
ՏԱՏԵԱՆ ՊՕՂՈՍ ԱՒԻՐԱ	1000
ՏԻՎԱՆԹԵԱՆ ՓԷՐՀԱՏ ԱՂԱ	750
ՏԻՒԶԵԱՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ՏՈՒՏՈՒՆ	500
ՏԻՒԶԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԷԳ	1000
ՏԻՒԶԵԱՆ ՊՕՂՈՍ ՊԷԳ	1000
ՏԻՒԶԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ՊԷԳ	1000
ՓԷՕՀԷՑԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱ	500
ՓԷՕՀԷՑԵԱՆ ՅՈՎՍԷՓ ԱՂԱ	350
ՓԷՕՀԷՑԵԱՆ ՊՕՂՈՍ ՎԷ ՅԱԿՈԲ ԱՂԱԼԷՐ	500
	21862

¹ Պա՝ ֆիկրէր ، ա ، բ ، գ ، հրա՝ֆաթը Թագաւորու՝մո խալխընե ափրկուշ ափրէր ։

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

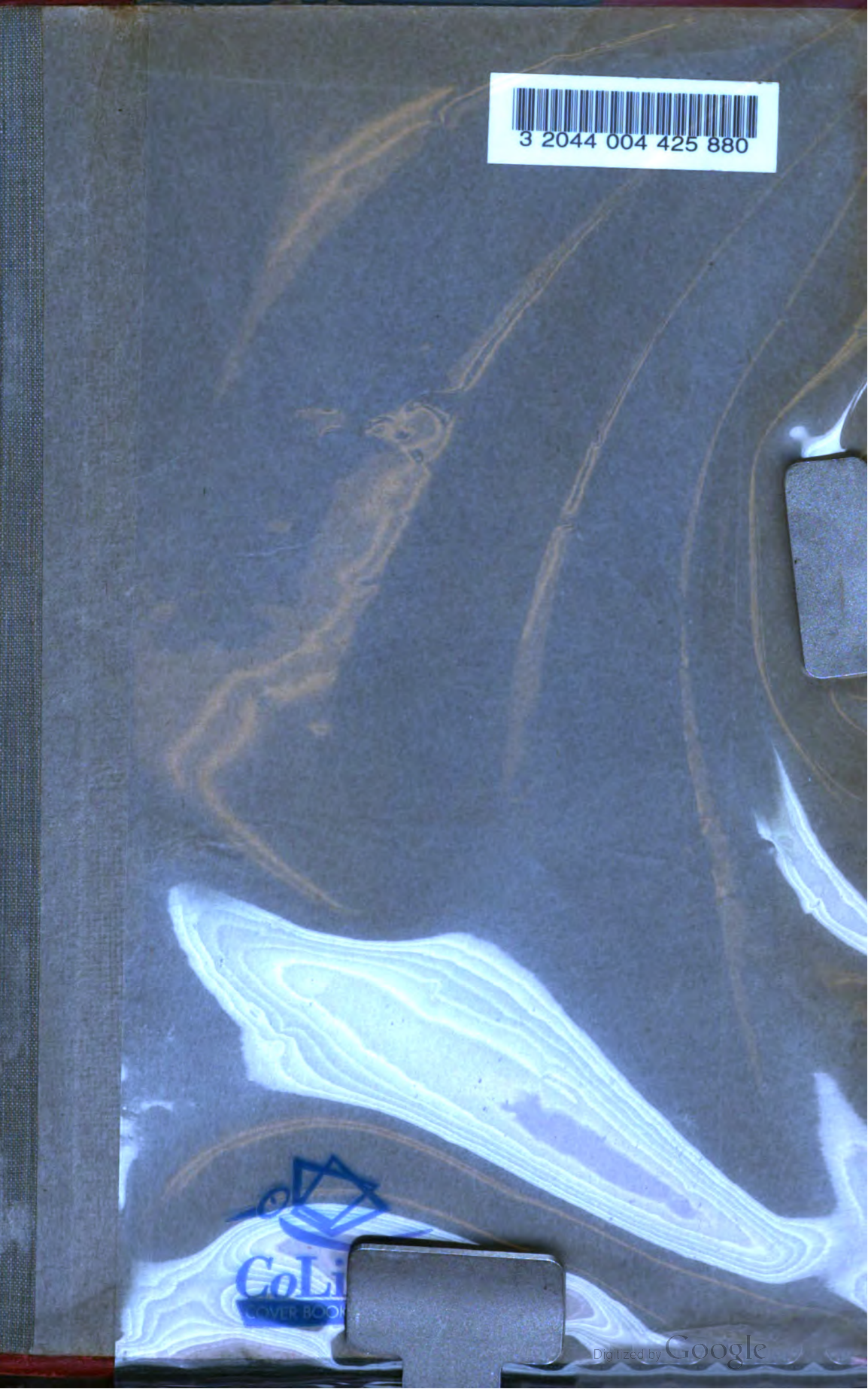
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

3 2044 004 425 880



CoLi
COVER BOOK

Digitized by Google


Digitized by Google